А. ХИТЛЕР

ОДГОВОРИ

Η ΣΕΛΙΔΑ ΜΕ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ADOLF HITLER

MEIN KAMPF

Zwei Bände in einem Band

Ungekürzte Ausgabe

Zentralverlag der NSDAP., Franz Eher Nachf., München

10. Auflage—451. - 500. Tausend 1942

Gesamtauflage der deutschen Ausgaben 7.950.000 Exemplare

Alle Rechte vorbehalten - Copyright Band I 1925, Band II 1927
by Verlag Franz Eher Nachfolger, G. m. b. H., München
Printed in Germany - Druck: Union Druckerei GmbH. Stuttgart

ΑΔΟΛΦΟΥ ΧΙΤΛΕΡ

Ο ΑΓΩΝ ΜΟΥ

Ο ΑΓΩΝ ΜΟΥ (ΜΑΪΝ ΚΑΜΠΦ)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὴν 1 Ἀπριλίου 1924 ἡ Λαϊκὴ Ἐθνοσυνέλευση τοῦ Μονάχου διέτασσε τὴν ἔγκλεισή μου στὶς φυλακὲς τοῦ Λάντσμπεργκ ἀμ Λέχ.

Γιὰ πρώτη φορὰ ὕστερα ἀπὸ χρόνια ἀδιάκοπης ἐργασίας, εἶχα τότε τὴν δυνατότητα νὰ ἐπιδοθῶ σ' ἕνα ἔργο ποὺ πολὺ ἤθελα νὰ τὸ γράψω καὶ ποὺ αἰσθανόμουν κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος ὅτι ἦταν ἐπίκαιρο γιὰ τὸ κίνημά μας. Ἀποφάσισα λοιπὸν σ' αὐτοὺς τοὺς δύο τόμους, νὰ ἐκθέσω ὄχι μόνο τὶς ἀρχὲς τοῦ κινήματός μας ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν γένεσή του. Τὸ ἔργο τοῦτο θὰ ἦταν πιὸ γόνιμο ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἐπιστημονικὸ σύγγραμμα.

Ἄλλωστε, θὰ εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ δείξω τὴν ἴδια τὴν κατασκευή μου, ποὺ ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ βιβλίου, θὰ χρησίμευε γιὰ νὰ σταματήσει ἡ δυσφήμησή μου ἀπὸ τὸν Ἑβραϊκὸ τύπο.

Δὲν ἀπευθύνομαι ἐδῶ σὲ ξένους, ἀλλὰ στοὺς ἀντάρτες τοῦ κινήματός μας ποὺ τὸ ἀγάπησαν μὲ ὅλη τους τὴν καρδιὰ καὶ ποὺ τὸ πνεῦμα τους ζητάει τώρα μιὰν ἐξήγηση περισσότερο ὁλοκληρωμένη.

Ξέρω πολὺ καλὰ ὅτι μὲ τὸ λόγο κι ὄχι μὲ τὰ βιβλία κερδίζεις τοὺς ἀνθρώπους: Ὅλα τὰ μεγάλα κινήματα τῆς ἱστορίας ὀφείλονται σὲ ρήτορες καὶ ὄχι σὲ συγγραφεῖς.

Πάντως δὲν εἶναι λιγώτερο ἀλήθεια τὸ ὅτι ἕνα σύστημα δὲν μπορεῖ νὰ διαφυλάξει τὴν ἑνότητα καὶ τὴν ἀκεραιότητά του, παρὰ μόνον ἂν ἔχει στερεωθεῖ σὲ γραπτὰ κείμενα, μιὰ γιὰ πάντα. Αὐτοὶ οἱ δύο τόμοι θὰ εἶναι οἱ λίθοι ποὺ προσφέρω στὸ κοινό μας οἰκοδόμημα..

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Στις 9 Νοεμβρίου 1924 δώδεκα καὶ μισὴ τὸ μεσημέρι, οἱ ἄνθρωποι ποὺ τὰ ὀνόματά τους ἀκολουθοῦν, ἔπεσαν γιὰ τὴν πίστη τους στὴν ἀναγέννηση τοῦ λαοῦ τους.

ΑΛΦΑΡΟ Φελίξ, ἔμπορος γεννήθηκε στὶς 5 Ἰουλίου 1901
ΜΠΩΡΙΕΝΤΑ Ἀντρέας, καπελλᾶς γεννήθηκε στὶς 4 Μαΐου 1879
ΚΑΖΕΛΑ Τεοντόρ, τραπεζικὸς γεννήθηκε στὶς 8 Αὐγούστου 1900
ΕΡΛΙΧ Βίλχελμ, τραπεζικὸς γεννήθηκε στὶς 10 Αὐγούστου 1894
ΦΑΟΥΣΤ Μάρτιν, τραπεζικὸς γεννήθηκε στὶς 27 Ἰανουαρίου 1901
ΧΕΕΝΜΠΕΡΓΕΡΑΝΤ, κλειδαρᾶς γεννήθηκε στὶς 28 Σεπτεμβρίου 1902
ΚΟΡΝΕΡ Ὄσκαρ, ἔμπορος γεννήθηκε στὶς 4 Ἰανουαρίου 1875
ΚΟΥΝ Κὰρλ, οἰνοποιὸς γεννήθηκε στὶς 26 Ἰουλίου 1897
ΛΑΦΟΡ Κάρλ, σπουδαστὴς μηχανικὸς γεννήθηκε στὶς 28 Ὀκτωβρίου 1904
ΝΕΜΠΑΟΥΕΡ Κούρτ, ὑπηρέτης γεννήθηκε στὶς 27 Μαρτίου 1899
ΠΑΠ Κλάους (φόν), ἔμπορος γεννήθηκε στὶς 16 Αὐγούστου 1904
ΦΟΡΝΤΕΝ Τεοντὸρ (βὰν ντέρ), σύμβουλος τῆς Ἀνωτάτης Συνταγματικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, γεννήθηκε στὶς 4 Μαΐου 1873
ΡΙΚΜΕΡΣ Γιοχ. λοχαγὸς ἱππικοῦ, γεννήθηκε στὶς 7 Μαΐου 1881
ΣΕΜΠΕΡΝ— ΡΙΧΤΕΡ Μὰξ—Ἔρβιν (φὸν) μηχανικός, γεννήθηκε στὶς 14 Μαρτίου 1889.
ΣΤΡΑΝΣΚΥ Λόρεντς— Ρίττερ (φὸν) μηχανικός, γεννήθηκε στὶς 14 Μαρτίου 1889
ΒΟΛΦ Βίλχελμ ἔμπορος γεννήθηκε στὶς 19 Ὀκτωβρίου 1898

Οἱ «Ἐθνικὲς» Ἀξίες ἀρνήθηκαν καὶ τὴ συνήθη ἀκόμα ταφὴ σ' αὐτοὺς τοὺς ἥρωες. Στὴ μνήμη τους ἀφιερώνω τὸν πρῶτο τόμο τοῦ ἔργου μου, γιὰ νὰ κραυγάζει τὸ μαρτυριό τους, στοὺς ἐπαναστάτες μας.

Φυλακὲς Λάντσμπεργκ ἀμ Λέχ. 16 Ὀκτωβρίου 1924

ΑΔΟΛΦΟΣ ΧΙΤΛΕΡ

ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΜΙΑ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΗ ΣΥΜΠΤΩΣΗ ΕΚΑΝΕ ΝΑ ΓΕΝΝΗΘΩ ΣΤΟ Μπραουνάου άμ-Ἶν, μιὰ πολίχνη πάνω στὰ σύνορα τῶν δύο Γερμανιῶν ποὺ ἡ μὴ συγχωνευσή τους στάθηκε τὸ αἰώνιο αἴσχος τῆς ζωῆς μας ποὺ πάντα θὰ μᾶς ἀκολουθεῖ.

Ἡ Γερμανικὴ Αὐστρία ἔπρεπε νὰ ξανάρθει στὴ μεγάλη πατρίδα ὄχι μόνον γιὰ οἰκονομικοὺς λόγους. Ὄχι, ὄχι: Κι' ἂν ἀκόμα αὐτὴ ἡ συγχώνευση, ἀπὸ οἰκονομικῆς πλευρᾶς εἶναι ἀδιάφορη ἢ καὶ βλαβερή, πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ γίνει. *Τὸ ἴδιο αἷμα ἀνήκει στὸ ἴδιο βασίλειο.* Ὁ γερμανικὸς λαός, δὲν θἄχει ποτὲ τὸ δικαίωμα νὰ ἀναπτύξει ἀποικιακὴ πολιτικὴ ὅσο δὲν συνενώνει τοὺς ὑπηκόους του σ' ἕνα κράτος. Ὅταν ἡ ἐδαφικὴ ἔκταση τοῦ Ράϊχ, συμπεριλάβει ὅλους τοὺς Γερμανοὺς κι' ἂν ἔστω ἀποδειχθεῖ ἀδύνατο νὰ τοὺς θρέψει, τότε θὰ γεννηθεῖ ἡ ἠθικὴ ἀνάγκη σ' αὐτὸν τὸ λαὸ νὰ κατακτήσει ξένες χῶρες. Τὸ ἄροτρο θὰ δώσει τὴ θέση του στὸ σπαθὶ καὶ τὰ δάκρυα τοῦ πολέμου θὰ ποτισουν τὸ θερισμὸ τοῦ μελλοντικοῦ κόσμου.

Γι' αὐτὸ ἡ θέση τῆς πόλης ποὺ γεννήθηκα μοῦ φάνηκε σὰν τὸ σύμβολο ἑνὸς μεγάλου καθήκοντος. Ὅμως ἔχει κι ἄλλους τίτλους ποὺ μ' αὐτοὺς πέρασε στὴν αἰωνιότητα. Αὐτὴ ἡ μικρὴ φωλιά, ὑπῆρξε, πρὶν ἑκατὸ χρόνια, τὸ προσκήνιο μιᾶς τραγωδίας ποὺ θὰ μείνει ἀθάνατη στὰ χρονικὰ τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους. Ἐκεῖ, τότε ποὺ ἡ πατρίδα μας γνώρισε τὴ μεγαλύτερή της κατάπτωση, ἕνας βιβλιοπώλης ἀπὸ τὴ Νυρεμβέργη, ὁ Γιόχαν Πάλμ, *ἐθνικιστὴς* ἀμείλικτος καὶ ἐχθρὸς τῶν Γάλλων, πέθανε γιαὐτὴ τὴ Γερμανία ποὺ ἀγαποῦσε τόσο φλογερὰ μέσα στὴ δυστυχία του. Ἀρνήθηκε πείσμονα νὰ προδώσει τοὺς συντρόφους του παρὰ τὶς βαρειὲς συνέπειες. Ὅπως καὶ ὁ Λέο Σλάγκετερ. Ἔτσι κι αὐτός, καταδόθηκε στοὺς Γάλλους ἀπὸ ἕναν ἐκπρόσωπο τῆς Κυβερνήσεως. Ἕνας διευθυντὴς ἀστυνομίας ἐπωμίσθηκε αὐτὴ τὴ θλιβερὴ δόξα

κι ἔδωσε ἔτσι τὸ παράδειγμα στοὺς νεογερμανοὺς κυβερνῆτες τοῦ Ράϊχ τοῦ Σέβερινγκ.

Σ' αὐτὴ τὴν μικρὴ πόλη τοῦ Ἶνν τὴν στεφανωμένη μὲ τὸ στέφανο τοῦ μαρτυρίου, Βαυαρὴ στὴν ἐθνότητα ἀλλὰ πολιτικῶς Αὐστριακή, ἦρθαν νὰ κατοικήσουν οἱ γονεῖς μου τὸ 1890. Ὁ πατέρας μου ἦταν ἕνας εὐσυνείδητος ὑπάλληλος ἐνῶ ἡ μητέρα μου περνοῦσε τὴ μέρα της μὲ τὸ σπίτι καὶ μὲ τὶς φροντίδες καὶ τὴν ἀγάπη τῶν παιδιῶν της. Αὐτὴ ἡ ἐποχή, ἔχει πολὺ λίγο μείνει στὴ μνήμη μου, γιατὶ λίγα χρόνια ἀργότερα, ὁ πατέρας μου πῆγε σὲ μιὰ νέα θέση στὶς ἐκβολὲς τοῦ Ἶνν, στὸ Πασσάου, μέσα στὴ Γερμανία πιά.

Ἀλλὰ ἡ τύχη ἐπιφυλάσσει πολλὲς μεταθέσεις σ' ἕναν Αὐστριακὸ ὑπάλληλο. Λίγον καιρὸ μετὰ ὁ πατέρας μου ξαναγύρισε στὸ Λίντς καὶ πῆρε τὴ σύνταξή του. Ὅμως αὐτὸ δὲ σήμαινε πὼς ὁ ἀγαπητός μου γέρος θὰ ξεκουραζόταν. Γυιὸς φτωχοῦ μεροκαματιάρη ἀγρότη, μικρὸς πολὺ ἄφησε τὸ σπίτι του. Σὲ ἡλικία μόλις 13 χρονῶ πῆρε τὸ σακκούλι του κι ἔφυγε ἀπὸ τὸ Καντόνι τοῦ Δάσους ὅπου γεννήθηκε. Παρὰ τὶς συμβουλὲς τῶν *μορφωμένων* τοῦ χωριοῦ πῆγε στὴ Βιέννη γιὰ νὰ μάθει μιὰ τέχνη. Αὐτὰ τὸ 1860 περίπου. Ἦταν ὁπωσδήποτε μιὰ πολὺ σκληρὴ ἀπόφαση νὰ φύγεις ἔτσι καὶ νὰ βγεῖς στὸ ἄγνωστο μὲ τρεῖς δεκάρες στὴν τσέπη. Πέρασαν τέσσερα χρόνια κι' ὅμως δὲν ἦταν ἱκανοποιημένος. Ἀντίθετα ἡ δυστυχία ἐκείνης τῆς ἐποχῆς δυνάμωσαν τὴν ἀπόφαση του ν' ἀνέβει κάπου ψηλά. Τότε, ὅπως παλαιότερα στοὺς φτωχοὺς νεαροὺς φαίνονταν τὸ ἄπαντο τῆς κοινωνικῆς ἐπιτυχίας ἡ θέση τοῦ παπᾶ τοῦ χωριοῦ, ἐκεῖνος θεωροῦσε σπουδαῖο γεγονὸς νὰ γίνει ὑπάλληλος. Μὲ τὸ πεῖσμα ἐκείνων ποὺ ἡ φτώχεια κι οἱ στερήσεις ἔχουν πρόωρα ὡριμάσει, αὐτὸς ὁ νεαρὸς τῶν 17 χρόνων ἔταξε σκοπό του τὴν πραγματοποίηση τῶν νέων ἐπιδιώξεων του—κι ἔγινε ὑπάλληλος. Τὰ κατάφερε σε ἡλικία εἰκοσιτριῶν χρονῶν, νομίζω, νὰ κάνει πραγματικότητα τὴν ὑπόσχεση κάθε νεαροῦ, νὰ μὴ ξαναγυρίσει στὸ ἀγαπημένο του χωριὸ προτοῦ γίνει «κάποιος.»

Τώρα ἡ ἀρχὴ εἶχε γίνει. Ὅμως κανεὶς στὸ χωριὸ δὲ θυμόταν πιὰ τὸ μικρὸ ἀγόρι. Καὶ τὸ χωριὸ ἔγινε καὶ σ' αὐτὸν τὸν ἴδιο κάτι ξένο.

Ἔτσι, ἀφήνοντας τώρα σὲ ἡλικία πενῆντα ἕξη χρονῶν τὴν ἐνεργητικὴ ζωή, δὲν μποροῦσε νὰ ὑποφέρει οὔτε μιὰ μέρα ἀργίας. Ἀγόρασε στὰ περίχωρα τῆς μικρῆς πόλης Λάμπαχ, στὴν ἄνω Αὐστρία, ἕνα κτῆμα καὶ τὸ ἀξιοποίησε. Ὁ κῦκλος τῆς μακρυᾶς ἐργατικῆς ζωῆς του τὸν ξανάφερνε στὴν καταγωγή του.

Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἀρχίζουν οἱ προσωπικὲς μου ἀναμνήσεις. Οἱ ἀλόγιστες διασκεδάσεις, τὸ σκασιαρχεῖο, οἱ ζωηρὲς συντροφιὲς μὲ ἄλλα παιδιὰ μὲ κρατοῦσαν μακρυὰ ἀπ' τὸ σπίτι καὶ ἔκαναν τὴ μητέρα

μου ν' ἀνησυχεῖ. Σπάνια συλλογιζόμουν τὸ μέλλον. Πάντως δὲν εἶχα καμιὰ διάθεση γιὰ μιὰ σταδιοδρομία ὅπως τοῦ πατέρα μου. Νομίζω ὅμως πὼς τὸ ρητορικό μου ταλέντο ἀρχίζει ἀπὸ τότε νὰ διαφαίνεται στὶς συζητήσεις μὲ τοὺς φίλους μου ποὺ πάντοτε σχεδὸν κατάφερνα νὰ τοὺς πείθω: εἶχα γίνει ἕνας μικρὸς ἀρχηγός ἐγὼ ποὺ δὲν μποροῦσα νὰ καθοδηγήσω τὸν ἑαυτό μου. Πάντως ἤμουν καλὸς μαθητὴς κι εὕρισκα εὔκολη τὴ μελέτη.

Στὶς ἐλεύθερες ὧρες μου ἔπερνα μαθήματα τραγουδιοῦ στὸ κόρο τῆς ἐκκλησίας τοῦ Λάμπαχ κι' εὑρισκα σ' αὐτὸ μιὰ μοναδικὴ εὐκαιρία νὰ μεθῶ μὲ τὶς ὑπέροχες τελετές. Τί πιὸ φυσικὸ λοιπὸν νὰ θεωρῶ ἄξιο κάθε προσπάθειας τὸ νὰ γίνω αἰδεσιμώτατος στὸ ἀββαεῖο ὅπως ἄλλοτε ὁ πατέρας μου; Ἀλλὰ οἱ νεανικὲς φιλοδοξίες τοῦ πατέρα μου δὲν εἶχαν καμμιὰ σχέση μὲ τὰ ρητορικὰ ταλέντα οὔτε ἦσαν τόσο δυνατὲς ὥστε νὰ ἐπιδράσουν στὸ μέλλον τοῦ ἀπογόνου του. Ἔτσι δὲν μποροῦσε τίποτα νὰ καταλάβει ἀπ' ὅλ' αὐτὰ καὶ στεκόταν πάντα σκεφτικὸς μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴ διάσταση τῆς φύσης.

Πραγματικά, αὐτὴ ἡ κλίση σὲ λίγο ἐξαφανίστηκε κι ἔδωσε θέση σὲ ἄλλες ἐλπίδες ποὺ ἀνταποκρίνονταν περισσότερο στὸ ταμπεραμέντο μου. Ψάχνοντας στὴ πατρικὴ βιβλιοθήκη, βρῆκα διάφορα στρατιωτικὰ βιβλία κι ἀνάμεσά τους μιὰ λαϊκὴ ἔκδοση τῆς ἱστορίας τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου τοῦ 1870 - 71. Ἦταν δύο τόμοι εἰκονογραφημένου ἡμερολογίου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κι ἔγινε τὸ πιὸ ἀγαπημένο μου βιβλίο. Σὲ πολὺ μικρὸ διάστημα ὁ μεγάλος αὐτὸς ἡρωικὸς πόλεμος πέρασε στὸ πρῶτο πλάνο τῆς ἀσχολίας μου. Συγκέντρωνα ὅπου εὕρισκα κάθε τὶ ποὺ ἀναφερόταν στὸν πόλεμο καὶ στὰ στρατιωτικά.

Ὅμως ὅλα αὐτὰ ἦταν γιὰ μένα καὶ μιὰ ἐνδιαφέρουσα ἀποκάλυψη. Γιατὶ γιὰ πρώτη φορά, βέβαια ὄχι ξεκάθαρα, ἄρχισαν νὰ γενιοῦνται μέσα μου συγκεκριμένα ἐρωτήματα: ὑπῆρχε λοιπὸν καμμιὰ διαφορὰ ἀνάμεσα στοὺς Γερμανοὺς ποὺ πολέμησαν καὶ στοὺς ἄλλους; Γιατὶ ὁ πατέρας μου καὶ οἱ ἄλλοι Αὐστριακοὶ δὲν πῆραν μέρος;

Δὲν εἴμαστε τελείως ἴδιοι μὲ τοὺς ἄλλους Γερμανούς; Δὲν ἀκολουθοῦμε τὸν ἴδιο δρόμο;

Γύριζαν καὶ ξαναγύριζαν τὰ προβλήματα αὐτὰ στὸ παιδικό μου μυαλὸ κι' οἱ ἀπαντήσεις, ποὺ ἔδινα στὰ ἐρωτήματα ποὺ ἔβαζα μὲ φρονιμάδα κι ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω μὲ κάποια μυστικὴ ζήλεια στὴν καρδιά, ἦταν ὅτι ὅλοι οἱ Γερμανοὶ δὲν εἶχαν τὴν τύχη νὰ ζοῦν στὸ κράτος τοῦ Βίσμαρκ. Κι αὐτὸ δὲν μποροῦσα νὰ τὸ καταλάβω.

***

Ἔπρεπε νὰ σπουδάσω.

Ἀπὸ τοὺς τρόπους μου ἄλλ' ἀκόμα περισσότερο ἀπ' τὸ ταμπερα-μέντο μου ὁ πατέρας μου κατέληξε στὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν εἶχα καμιὰ κλίση γιὰ κλασσικὲς σπουδές. Τὸ Πρακτικὸ Λύκειο τοῦ φάνηκε πὼς μοῦ πή γαινε καλύτερα. Βεβαιώθηκε γιαυτὸ ὅταν πρόσεξε τὴν ἐκπληκτική μου εὐκολία στὸ σχέδιο, τέχνη ποὺ κατὰ τὴ γνώμη του, στὰ Αὐστριακὰ Λύκεια δὲν τῆς ἔδιναν σημασία. Ἴσως ἀκόμη, ἡ ἀνάμνηση τῆς δικιᾶς του σκληρῆς ζωῆς νὰ τοῦ ἔδειχνε στὰ μάτια του, χωρὶς ἐνδιαφέρον κάθε τὶ ποὺ δὲν εἶχε σχέση μὲ τὴν πρακτική. Στὸ βάθος του πίστευε φυ-σικὰ ὅτι ὁ γυιός του θὰ γινόταν ὑπάλληλος ὅπως κι αὐτός. Ἡ μίζερη νιότη του τὸν εἶχε κάμει νὰ ὑπερεκτιμήσει περισσότερο τίς λίγες του ἐπιτυχίες ποὺ ἦταν ὅμως ὁ καρπὸς τῆς σκληρῆς ἐπιμέλειας καὶ τῆς θέλησης του γιὰ δουλειά. Περήφανος γιατὶ ἦταν παιδὶ τῶν πράξεων του, ὀνειρευόταν γιὰ μένα μιὰ θέση ὅμοια μὲ τὴ δική του, ἢ ἂν ἦταν δυνατὸν καὶ καλύτερη. Πίστευε σ' αὐτὸ τόσο πολὺ ὥστε ὅλες του οἱ φροντίδες στράφηκαν στὸ πῶς νὰ καλυτερεύσει τὴν καρριέρα τοῦ γυιοῦ του.

Ποτὲ δὲ φανταζόταν ὅτι θὰ μποροῦσα ν' ἀρνηθῶ αὐτὸ ποὺ ὑπῆρξε ἡ ζωή του. Ἡ ἀπόφαση τοῦ πατέρα μου ἦταν ἁπλή, σίγουρη καὶ φυσική. Ἕνας ἄνθρωπος μὲ τὸν χαρακτῆρα του, ποὺ ἡ σκληρὴ πάλη γιὰ τὴν ὕπαρξη τὸν εἶχε κάμει δεσποτικό, δὲν ἐννοοῦσε ν' ἀφήσει τὰ παιδιά του, ἄπειρα κι ἀνεύθυνα, ν' ἀποφασίσουν γιὰ τὴν καρριέρα τους.

Ἔκρινε πὼς ἐκεῖ, στὸ πιὸ κρίσιμο σημεῖο τοῦ μέλλοντος τῶν παι-διῶν τους, οἱ γονεῖς ἐπιδεικνύουν μιὰ ἀξιόμεμπτη καὶ ὀλέθρια στάση, ἀντίθετη πρὸς τὶς ἠθικὲς ἀρχὲς καὶ τὶς πατρικὲς εὐθύνες, κι ἀσυμ-βίβαστη μὲ τὴ συναίσθηση τοῦ καθήκοντος.

Ἔμελλε ὅμως τὰ πράγματα νὰ συμβοῦν ἀλλιῶς.

Γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωή μου—ἤμουν ἔντεκα χρονῶν—ἀντιτάχ-θηκα. Ὅσο πεῖσμα εἶχε ὁ πατέρας μου νὰ φέρει σὲ πέρας τὰ σχέδια ποὺ εἶχε ἀποφασίσει, ἄλλο τόσο πείσμωσα ἐγὼ κι ἀρνήθηκα μιὰ γνώμη ἀπ' τὴν ὁποία δὲν περίμενα τίποτα καλό.

Δὲν ἤθελα νὰ γίνω ὑπάλληλος.

Οὔτε λόγια οὔτε *ἔκτακτα* μέτρα μπόρεσαν νὰ κάμψουν αὐτὴ τὴν ἀντίσταση μου. Δὲν θὰ γινόμουνα ὑπάλληλος χίλιες φορὲς ὄχι! Μάταια ὁ πατέρας μου προσπάθησε νὰ στολίσει τὸ ἐπαγγελμά μου μὲ εἰκόνες ἀπ' τὴ δική του ζωή: ἔρχονταν πάντα σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ ἀντικείμενο τους. Μ' ἔπιανε ναυτία ὅταν σκεφτόμουνα ὅτι θὰ μποροῦσα μιὰ μέρα νὰ βρεθῶ φυλακισμένος πίσω ἀπὸ κανένα γραφεῖο· ὅτι δὲν θὰ ἤμουνα κύριος τοῦ χρόνου μου, ἀλλὰ ὑποχρεωμένος νὰ περάσω ὅλη μου τὴ ζωὴ καταχωρώντας ἔγγραφα.

Μπορεῖ νὰ καταλάβει κανεὶς τί σκέψεις ξυπνοῦσε αὐτὴ ἡ προοπτικὴ σ' ἕνα παιδὶ ποὺ μόνο «καλὸ» δὲν θὰ μποροῦσε νὰ χαρακτηριστεῖ! Τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου δὲν μοὔπερναν πολλὴν ὥρα κι ἔτσι προτιμοῦσα νὰ γυρίζω στὸν ἥλιο παρὰ νὰ μένω κλεισμένος. Σήμερα, ὅταν οἱ πολιτικοί μου ἀντίπαλοι ἐξετάζοντας μὲ ὑπερβολικὴ ἀφοσίωση πρὸς τὸ καθῆκον, τὰ παιδικά μου χρόνια, καταγγέλουν μὲ κάποια παραποίηση, ὅτι αὐτὸς ὁ *Χίτλερ* ἦταν κι ἀπὸ παιδὶ ἔτσι, ἐγὼ εὐχαριστῶ τὸ θεὸ ποὺ μοῦ δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ ξαναζήσω ἐκείνη τὴν εὐτυχισμένη ἐποχή. Τὸ λιβάδι ἢ τὸ δάσος ἦταν τὰ ἀγαπημένα μου καταφύγια μετὰ ἀπὸ κάθε τέτοια συζήτηση μὲ τὸν πατέρα.

Ἡ ἐπαφή μου μὲ τὸ Πρακτικὸ Λύκειο δὲν ἄλλαξε διόλου τὶς συνήθειές μου.

Ὅμως τώρα ἑτοιμαζόμουν νὰ δώσω μιὰν ἄλλη μάχη. Ὅσο ἡ ἀπόφαση τοῦ πατέρα μου νὰ μὲ κάνει ὑπάλληλο συγκρουόταν ἁπλῶς μὲ τὴν ἀρχική μου ἀντιπάθεια σ' αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα, ἡ διαμάχη ἦταν ὑποφερτή. Μποροῦσα νὰ συζητήσω λίγο τὶς προσωπικές μου ἀπόψεις καὶ νὰ ἐκφράσω τὶς ἀδιάκοπες ἀντιρήσεις μου. Ἡ ἀπόφαση μου νὰ μὴ γίνω ποτὲ ὑπάλληλος—κι ἦταν ἀκλόνητη—ἀρκοῦσε γιά νά μὲ καθησυχάσει ἀπόλυτα. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα ἔγινε πιὸ λεπτὸ ὅταν τὸ πεῖσμα τοῦ πατέρα μου ὑποχώρησε μπροστὰ στὴ δική μου ἔμπνευση. Ἤμουνα τότε δώδεκα χρονῶν. Πῶς ἔγινε αὐτό; δὲ θυμᾶμαι πιά. Ὅμως ἀνακάλυψα ξαφνικά ὅτι θὰ μποροῦσα νὰ γίνω ζωγράφος, καλλιτέχνης—σχεδιαστής. Τὸ ταλέντο μου στὸ σχέδιο ἦταν ἀναμφισβήτητο. Ἦταν μιὰ αἰτία κι αὐτὸ ποὺ ὁ πατέρας εἶχε ἀποφασίσει νὰ μὲ στείλει στὸ Πρακτικὸ Λύκειο, ὅμως ποτὲ δὲν εἶχε σκεφτεῖ ὅτι θὰ μποροῦσα νὰ τὸ χρησιμοποιήσω ἐπαγγελματικὰ αὐτὸ τὸ ταλέντο: Τὸ ἀντίθετο. Ὅταν γιὰ πρώτη φορά, μετὰ ἀπὸ μιὰ ἄρνηση ἀπὸ μέρους μου νὰ προσαρμοσθῶ στὶς θελήσεις του, μὲ ρώτησε, τί τέλος πάντων ἤθελα νὰ γίνω, ἡ ἀπάντηση μου ἦταν ἕτοιμη καὶ τοῦ τὴν εἶπα ἀμέσως: ἔμεινέ σχεδὸν ἀποσβολωμένος.

—Ζωγράφος; καλλιτέχνης—σχεδιαστής;

Ἀμφέβαλε γιὰ τὰ λογικά μου ἢ νόμισε ὅτι λάθος ἄκουσε, λάθος κατάλαβε. Κατόπιν ὅταν οἱ ἐξηγήσεις ποὺ τοὔδωσα, τοὔδειξαν πόσο σοβαρὴ ἦταν ἡ ἀπόφαση μου, ἀρνήθηκε μ' ὅλη του τὴ δύναμη. Ἡ ἀπάντηση του ἦταν ἐξαιρετικὰ ἁπλὴ καὶ δὲν ἄφηνε περιθώρια νὰ συζητήσω περισσότερο τὶς ἀπόψεις μου.

«Καλλιτέχνης — σχεδιαστής, ὄχι ποτὲ ὅσο ζῶ». Ὅμως, ὅπως ὁ γυιός του εἶχε κληρονομήσει μαζὺ μὲ τἄλλα καὶ τὴν δική του ἰσχυρογνωμοσύνη, ἡ ἀπάντησή μου ἦταν τὸ ἴδιο ἀποφασιστική.

Ἔτσι ἀπὸ τὶς δύο πλευρὲς τὸ πράγμα ἔμεινε ἐκεῖ. Ὁ πατέρας δὲν

ἄφηνε τὸ «ποτέ» του κι ἐγὼ τὸ «θὰ τὸ δοῦμε».

Στὴν πραγματικότητα ἡ διαμάχη αὐτὴ δὲν γινόταν κάτω ἀπὸ εὐχάριστες συνθῆκες. Ὁ καϋμένος ὁ πατέρας ἦταν πικραμένος κι ἐγὼ τὸ ἴδιο γιατὶ τὸν ἀγαποῦσα. Σὲ λίγο ἐκεῖνος μοῦ ἀπέκλεισε κάθε πιθανότητα νὰ σπουδάσω ζωγραφική, κι ἐγὼ δήλωσα ὅτι δὲν ἤθελα πιὰ τίποτα νὰ σπουδάσω. Φυσικὰ μ' αὐτὲς τὶς *δηλώσεις* μουμειονεκτοῦσα, ἀλλὰ ὁ πατέρας ἀρκέσθηκε σ' αὐτὸ χωρὶς ἄλλη συζήτηση. Κλείστηκα σὲ μιὰ συνετὴ σιωπή, ἀλλὰ κρυφὰ ἔβαλα μπρὸς τὸ σχέδιό μου. Σκέφτηκα πὼς ὅταν ὁ πατέρας θἄβλεπε νὰ μὴ σημειώνω καμμιὰ πρόοδο στὸ Πρακτικὸ Λύκειο, καλοὺς βαθμοὺς ἢ καλὴ διαγωγή, θὰ μ' ἄφηνε νὰ πάω πρὸς τὴν εὐτυχία ποὺ ὀνειρευόμουν.

Δὲν ξέρω ἂν τὸ πείραμα αὐτὸ θὰ πετύχαινε. Ἐκεῖνο πάντως ποὺ εἶναι σίγουρο ἦταν ἡ φανερὴ ἔλλειψη κάθε ἐπιτυχίας μου στὸ σχολεῖο. Παρακολουθοῦσα μόνο τὰ μαθήματα ποὺ μοῦ ἄρεσαν κι αὐτὰ ποὺ ἔκρινα ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ μοῦ χρησιμεύσουν ἀργότερα στὴ ζωγραφική. *Σαμποτάρισα* κυριολεκτικὰ ὅτι μοῦ φαινόταν ἀδιάφορο ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη, ὅτι δὲν μὲ τραβοῦσε. Οἱ βαθμοί μου ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἦταν πολὺ κατώτεροι ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μαθήματα ποὺ παρακολουθοῦσα. Πλάι στὸ *λίαν καλῶς* καὶ τὸ *ἄριστα* ἦταν τὰ *μετρίως* καὶ τὰ *κακῶς*. Στὴ Γεωγραφία καὶ στὴ Παγκόσμια Ἱστορία εἶχα τοὺς πιὸ καλοὺς βαθμούς. Ἦταν οἱ ἀγαπημένες μου ὧρες τοῦ σχολείου καὶ τότε κυριαρχοῦσα.

Ὅταν τὼρα, μετὰ ἀπὸ τόσα χρόνια κάνω τὸν ἀπολογισμὸ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, διακρίνω δύο σημαντικὰ σημεῖα.

1ο *Ἔγινα Ἐθνικιστής.*

2ο *Ἔμαθα νὰ κατανοῶ καὶ νὰ ξεχωρίζω τὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς ἱστορίας.*

Ἡ παλαιὰ Αὐστρία ἦταν ἕνα κράτος μὲ πολλὲς ἐθνότητες. Κι ἦταν τότε πολὺ δύσκολο σ' ἕναν ὑπαγόμενο στὸ Ράϊχ ν' ἀντιληφθεῖ τὰ μικρογεγονότα τῆς καθημερινῆς ζωῆς μέσα σ' ἕνα τέτοιο κράτος. Μετὰ τὸ Γαλλογερμανικὸ πόλεμο, τὴν ὑπέροχη αὐτὴ θριαμβικὴ πορεία τῶν ἡρωικῶν στρατιῶν, οἱ Γερμανοὶ κάθε μέρα καὶ περισσότερο ἀδιαφοροῦσαν γιὰ τὴ Γερμανία τὴν ἔξω ἀπ' τὰ σύνορά τους κι ἀκόμα πιὸ πολὺ δὲν ἦταν ἄξιοι νὰ ἐκτιμήσουν τὸ τὶ θὰ μποροῦσαν νὰ κάμουν σ' αὐτὴ τὴ χώρα.

Ὅσο γιὰ τοὺς Αὐστριακοὺς Γερμανοὺς εἰδικά, διχάζονταν ἀνάμεσα σὲ μιὰ παρικμασμένη δυναστεία καὶ σ' ἕναν λαὸ γεμᾶτο ὑγεία.

Μόλον τοῦτο ἔπρεπε ἡ Αὐστριακὴ Γερμανία νὰ ἀποδειχτεῖ μιὰ ἀπὸ τὶς καλύτερες φυλὲς γιὰ νὰ ἀποκτήσει τὰ χαρακτηριστικὰ ἑνὸς κράτους πενῆντα δύο ἑκατομμυρίων κατοίκων κι αὐτὸ σὲ σημεῖο τέτοιο ποὺ καὶ οἱ Γερμανοὶ μιὰ μέρα θὰ μποροῦσαν νὰ σκεφτοῦν—διόλου ἄδικα ἄλλω-

στε—ὅτι ἡ Αὐστρία ἦταν Γερμανικὸ κράτος. Πλάνες καὶ λάθη τὸ ἕνα πίσω ἀπ' τ' ἄλλο ἀλλὰ κι ὑπέροχο παράδειγμα γιὰ τὰ δέκα ἑκατομμύρια Γερμανοὺς τῆς 'Ανατολικῆς πλευρᾶς. Πολὺ λίγοι Γερμανοὶ τοῦ Ράϊχ πίστευαν ὅτι ἔπρεπε ν' ἀγωνισθοῦν στὴν Αὐστρία γιὰ τὴν ἐπικράτιση τῆς γερμανικῆς γλώσσας, στὰ γερμανικὰ σχολεῖα, μὲ ὅτι μὲ ἁπλὰ λόγια *ἦταν γερμανικό*.

Μόνο σήμερα κατάλαβαν αὐτὴ τὴ θλιβερὴ ἀναγκαιότητα, ὅταν ἑκατομμύρια ἀδελφοί μας, ἔξω ἀπ' τὸ Ράϊχ, κάτω ἀπὸ ξένη κυριαρχία, ὀνειρεύονται τὴν κοινὴ πατρίδα καὶ στρέφουν πρὸς αὐτὴ τὴν πνοή τους, προσπαθώντας νὰ διατηρήσουν τὸ ἐλάχιστο ἱερὸ δικαίωμα τῆς μητρικῆς γλῶσσας: νὰ πολεμᾶς γιὰ τὴ Φυλή.

"Ισως πάλι μερικοὶ ν' ἀπαξιοῦσαν νὰ μετρήσουν τὴ δύναμη τοῦ *Ντοϋτσστουμ* καὶ τοῦ Ράϊχ πού, ἀντιγράφοντας τοὺς δικούς τους τρόπους, τὸ σκέπαζαν πρῶτα ἀπὸ τὰ 'Ανατολικὰ τόσους αἰῶνες καὶ κατόπιν μὲ μιὰ σειρὰ ἐξασθενημένους ταχυδακτυλουργικοὺς τεμαχισμοὺς ἀντιτάσσονταν στὴν ἀνάγκη ἐπιστροφῆς στὴ γερμανικὴ γλώσσα: Κι αὐτὸ σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ τὸ Ράϊχ ἐνδιαφέρονταν ζωηρὰ γιὰ ἀποικίες. 'Αλλὰ μπροστὰ στὶς πύλες του, ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ σάρκα καὶ τὸ αἷμα του. "Οπως παντοῦ καὶ πάντα, ὅπως σὲ κάθε μάχη, μέσα στὸν ἀνταγωνισμὸ τῶν γλωσσικῶν ἰδιωμάτων τῆς παληᾶς Αὐστρίας, ξεχώρισαν τρεῖς μεγάλες ἀνθρώπινες κατηγορίες: οἱ *μαχητές*, οἱ *μετριοπαθεῖς*, κι οἱ *προδότες*.

Κι ὁ ἀγώνας ἄρχισε ἀπ' τὸ σχολεῖο, γιατὶ εἶναι παρατηρημένο ὅτι οἱ γλωσσικοὶ ἀνταγωνισμοὶ γίνονται περισσότερο θηριώδεις στοὺς τόπους ὅπου σχηματίζονται οἱ ἐπερχόμενες γενεές. Πρέπει νά κατακτηθεῖ τὸ παιδὶ καὶ σ' αὐτὸ ν' ἀπευθυνθεῖ τὸ πρῶτο κάλεσμα γιὰ τὴ μάχη.

«Γερμανόπουλο, μὴ ξεχνᾶς ὅτι εἶσαι Γερμανός».

«Κοριτσάκι σκέψου ὅτι θὰ γίνεις μιὰ μέρα Γερμανίδα μητέρα».

"Οποιος γνωρίζει τὴ νεανικὴ ψυχὴ θὰ καταλάβει πὼς μόνο αὐτὴ μπορεῖ ν' ἀκούσει μὲ τὴν πιὸ μεγάλη χαρὰ ἕνα παρόμοιο κάλεσμα. Κάτω ἀπὸ χίλια σχήματα θὰ δώσει μετὰ τὴ μάχη μὲ τὰ ὅπλα καὶ τὸν τρόπο του. Θ' ἀρνηθεῖ νὰ τραγουδήσει ξένα τραγούδια, θὰ ἐξυμνήσει ἀκόμα περισσότερο τὴ Γερμανικὴ δόξα ποὺ θὰ θελήσουν νὰ τοῦ τὴν κρύψουν, θὰ κουβαλήσει στὸ καλαθάκι του τὰ πολεμοφόδια τῶν μεγάλων, θὰ ἐπαναστατήσει ἐνάντια στοὺς ξένους καθηγητὲς του, θὰ μεταφέρει ἀπαγορευμένες πληροφορίες στὸ λαό του καὶ θἄναι εὐτυχισμένο ἂν τιμωρηθεῖ κι' ἂν ἀκόμα πεθάνει γι' αὐτὸ τὸ λόγο. Εἶναι μιὰ μικρή, πιστὴ εἰκόνα τῶν μεγάλων, μὲ συχνὰ καλύτερες ἐπιτεύξεις.

"Ετσι δόθηκε καὶ σὲ μένα ἡ εὐκαιρία νὰ πάρω μέρος πολὺ νέος ἀκόμα στὶς διαμάχες ἀνάμεσα στὶς ἐθνότητες τῆς παληᾶς Αὐστρίας.

Κάναμε ἐράνους γιὰ τὶς Βόρειες ἐπαρχίες καὶ γιὰ τὴ σχολικὴ Ἕνωση καὶ μὲ τὴν ψυχὴ γεμάτη ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὰ ἐθνικὰ χρώματα μαῦρο, κόκκινο καὶ χρυσό, ζητωκραυγάζαμε *Χάϊλ*. Ἀντὶ νὰ τραγουδοῦμε τὸν αὐτοκρατορικὸ ὕμνο, λέγαμε παρόλο τὸν κίνδυνο καὶ τὶς τιμωρίες τὸ ἀγαπημένο μας *Γερμανία πάνω ἀπ' ὅλους*. Οἱ νέοι ἦταν τότε τόσο καλὰ μπασμένοι στὴν πολιτικὴ ἐνῶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν κρατιδίων, ἂς ποῦμε ἐθνικῶν, δὲν ἤξεραν τίποτε ἄλλο γιὰ τὴν καταγωγή τους παρὰ μόνο τὴν γλώσσα. Γίνεται κατανοητὸ χωρὶς νὰ τὸ τονίσω ὅτι δὲν ἤμουνα μετριοπαθής. Ἔγινα γρήγορα φανατικὸς «Γερμανὸς—Ἐθνικιστής», ποὺ τότε ἦταν κάτι πολὺ διαφορετικὸ ἀπὸ αὐτὸ ποὺ κατάντησε τὸ σημερινὸ ὁμώνυμο κόμμα.

Αὐτὴ ἡ ἐξέλιξη σημείωσε μεγάλη πρόοδο μέσα μου καὶ σὲ ἡλικία δεκαπέντε χρονῶν ἤξερα νὰ ξεχωρίζω τὸν δυναστειακὸ *πατριωτισμὸ* ἀπὸ τὸν *ἐθνικισμὸ* τῆς ράτσας μὲ μιὰ ξεκάθαρη προτίμηση πρὸς τὸν τελευταῖο.

Αὐτὸς ποὺ δὲν ἔλαβε ποτὲ τὸν κόπο νὰ μελετήσει τὴν ἐσωτερικὴ κατάσταση τῆς δυναστείας τῶν Ἀψβούργων δὲν θὰ μπορέσει ποτὲ νὰ καταλάβει αὐτὸ τὸν διαχωρισμό. Γεννήθηκε ἀπ' τὴ μελέτη τῆς παγκόσμιας ἱστορίας—γιατὶ ποιὸς θὰ πεῖ ἂν ὑπάρχει στ' ἀλήθεια ἰδιαίτερη ἱστορία τῆς Αὐστρίας; Ἡ μοῖρα τοῦ κράτους αὐτοῦ ἦταν δεμένη πάντα μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐξέλιξη τῆς Γερμανίας ἔτσι ὥστε δὲν μποροῦμε νὰ φανταστοῦμε ἕνα διαχωρισμὸ τῆς ἱστορίας σὲ Γερμανικὴ Ἱστορία καὶ σὲ Αὐστριακή. Ὅταν ἡ Γερμανία διαιρέθηκε σὲ δυὸ δυνάμεις, διαχωρίστηκε κ' ἡ ἱστορία τῆς Γερμανίας.

Τὰ αὐτοκρατορικὰ ἐμβλήματα, φυλαγμένα στὰ βάθη τοῦ παρελθόντος, ἔμοιαζαν νὰ ἐπιδροῦν μὲ μιὰ γοητεία ὑπέροχη σὰν ἐχέγγειο μιᾶς αἰώνιας συγγένειας. Τὶς μέρες τοῦ ἐκθρονισμοῦ τῶν Ἀψβούργων μιὰ ἐνστικτώδικη ἐπίκληση ἐξώθησε τοὺς Αὐστριακοὺς Γερμανοὺς νὰ ἑνωθοῦν μὲ τὴ μητρικὴ γῆ. Αὐτὴ ἡ ὁμόφωνη ἐπίκληση ποὺ πρόδινε τὸ βαθὺ συναίσθημα ποὺ μόλις ξυπνοῦσε στὶς καρδιὲς δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ παρὰ μόνο μὲ τὴν ἱστορικὴ σπουδή, ἀστείρευτη πηγή, ποὺ ἀκόμα καὶ στὶς μέρες τῆς λησμονιᾶς, κάνει τὴ φωνὴ τοῦ παρελθόντος νὰ μιλᾶ σιγανὰ γιὰ τὸ καινούργιο μέλλον.

Ἀκόμα καὶ σήμερα ἡ μελέτη τῆς ἱστορίας στὰ σχολεῖα, κατώτερα καὶ ἀνώτερα, δὲν γίνεται σωστά. Πολλοὶ λίγοι καθηγητὲς ξέρουν πὼς δὲν ἔχει σημασία νὰ ξέρεις τὶς ἡμερομηνίες τῶν γεγονότων, πὼς εἶναι τελείως ἀδιάφορο γιὰ τὸ παιδὶ νὰ γνωρίζει πότε γίνηκε μία μάχη ἢ τὸ πότε γεννήθηκε ἕνας στρατάρχης ἢ στέφθηκε κάποιος μονάρχης. Δὲν εἶναι ἐκεῖ τὸ πρόβλημα.

Μελέτη τῆς ἱστορίας σημαίνει, ἀναζήτηση τῶν ἀποφασιστικῶν

αἰτίων ποὺ γέννησαν τὸ ἱστορικὸ γεγονός.

Ἡ τέχνη τῆς μελέτης καὶ τῆς σπουδῆς συνίσταται στό: *νὰ διαφυλάξεις τὸ αἰώνιο καὶ νὰ ξεχάσεις τὴ λεπτομέρεια.*

Ὁλόκληρη ἡ ζωή μου καθορίστηκε ἴσως, ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχα ἕναν καθηγητὴ ποὺ καταλάβαινε ὅσο λίγοι ἄνθρωποι, τὴν ἀρχέγονη ἀξία νὰ ἐφαρμόζει τὶς θεωρίες αὐτὲς κατὰ τὴ διδασκαλία καὶ τὶς ἐξετάσεις. Ὁ δρ. Λεοπόλντ Πότς, τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου τοῦ Λίντς προσωποποιοῦσε αὐτὸ τὸ σύστημα. Ἦταν ἕνας φωτισμένος ἄνθρωπος μὲ ὄψη ἄγρια ἀλλὰ γεμάτος καλωσύνη. Ἡ ἐμπνευσμένη διδασκαλία του μᾶς συνέπαιρνε καὶ μᾶς ἐξύψωνε μαζύ. Ἀκόμα καὶ σήμερα θυμᾶμαι μὲ συγκίνηση αὐτὸν τὸν γκριζόμαλλο τύπο ποὺ τόσο συχνά, μὲ τὴ φλόγα τοῦ λόγου του, μᾶς ἔκανε νὰ ξεχνοῦμε τὸ παρόν, μᾶς μετέφερε μὲ μαγικὸ τρόπο στὸ παρελθὸν καὶ δίνοντας μιὰ ζωντανὴ πραγματικότητα σὲ μιὰ θερμὴ ἱστορικὴ ἀφήγηση ἔκανε νὰ διαλύονται μπροστὰ στὰ μάτια μας οἱ αἰῶνες. Μέναμε ἐκεῖ καθισμένοι μὲ τὸ πνεῦμα φωτισμένο, μουσκεμένοι στὰ δάκρυα.

Ὅμως ἀκόμα καλύτερα ἤξερε αὐτὸς ὁ καθηγητής, νὰ βγάζει διδάγματα γιὰ τὸ παρὸν ἀπ' τὸ παρελθόν. Καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον ἤξερε νὰ δίνει ἐξηγήσεις στὶς ἐπίκαιρες καταστάσεις. Ἀποσποῦσε ἀπ' τὸν μικρό μας ἐθνικὸ φανατισμὸ τρόπους νὰ μᾶς διδάξει: συχνὰ ἀναφερόταν στὸ ἐθνικό μας συναίσθημα. Καὶ φρόντιζε νὰ βάλει τάξη στὶς σκέψεις μας. Ἕνας τέτοιος καθηγητὴς ἔκανε ἀγαπημένο μου μάθημα τὴν ἱστορία.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς ξύπνησε ἄθελα του, μέσα μου τὸν ἐπαναστατισμό.

Ἀλλὰ ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ διδαχτεῖ τὴ Γερμανικὴ Ἱστορία μὲ ἕναν τέτοιον καθηγητὴ χωρὶς νὰ γίνει ἐχθρὸς τῆς δυναστείας ποὺ ἡ ἐπίδραση της στὰ πεπρωμένα τοῦ ἔθνους εἶχε ἀποβεῖ τόσο καταστρεπτική;

Ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ μείνει πιστὸς ὑπήκοος μιᾶς δυναστείας ποὺ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον μᾶς ἐδίδαξαν ὅτι εἶχε προδώσει πάντα καὶ πάντα κάθε γερμανικὸ συμφέρον στὴν προσωπικὴ ἰδιοτέλεια; Νεαροὶ τότε δὲν ξέραμε τάχα ὅτι τὸ Αὐστριακὸ κράτος ποτὲ δὲν μᾶς ἀγάπησε ἐμᾶς τοὺς Γερμανούς;

Κάθε τι ποὺ βλέπαμε γύρω μας, κάθε μέρα ἦταν μιὰ ἐπιβεβαίωση τῶν διδαγμάτων τῆς Ἱστορίας γιὰ τὰ πεπραγμένα τῶν Ἀψβούργων. Ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότο τὸ ξενικὸ δηλητήριο κατάτρωγε τὸ κορμὶ τοῦ λαοῦ μας κι ἡ Βιέννη γινόταν κάθε μέρα καὶ λιγώτερο γερμανική. «Ὁ σεπτὸς Αὐστριακὸς οἶκος» ἔκανε παιχνίδι μὲ τοὺς Τσέχους σὲ κάθε εὐκαιρία. Ὥσπου τὸ χέρι τῆς αἰωνίας θεᾶς τῆς Δικαιοσύνης χτύπησε

ἀδυσώπητα τὸν πιὸ θανάσιμο ἐχθρὸ τῆς αὐστριακῆς Γερμανίας, τὸν μεγάλο δοῦκα Φραγκίσκο Φερδινάνδο. Ἔπεσε ἀπὸ τὶς σφαῖρες ποὺ ὁ ἴδιος προετοίμασε. Μήπως δὲν πατρονάριζε τὴν ὑποδούλωση τῆς Αὐστρίας ποὺ ἑτοιμαζόταν ἀπὸ τὰ πάνω πρὸς τὰ κάτω;

Οἱ φόροι ποὺ πλήρωνε ὁ γερμανικὸς λαὸς ἦταν τεράστιοι. Οἱ θυσίες χρήματος καὶ αἵματος ποῦ ζητοῦσαν, ἦταν ἀνυπόφορες κι οἱ πιὸ τυφλοὶ ἔβλεπαν πόσο ἦταν ἄχρηστες. Τὸ πιὸ ὀδυνηρὸ γιὰ μᾶς ἦταν ὅτι μᾶς ζητοῦσαν νὰ σεβαστοῦμε τὴν πολιτικὴ τῶν Ἀψβούργων ποὺ τὴν ἐκάλυπτε ἡ συνθήκη μὲ τὴν Γερμανία. Ἔτσι ἐπεκυρώναν κατὰ κάποιο τρόπον τὴν εὐρεία ἐκκαθάριση τοῦ γερμανισμοῦ μέσα στὴ γηραιὰ μοναρχία. Ζητώντας ὑποκριτικὰ νὰ δώσει στὸ ἐξωτερικὸ τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ Αὐστρία παραμένει γερμανικὸ κράτος, ὁ Αὐτοκρατορικὸς οἶκος ἐπέσυρε ἐναντίον του ἐπαναστατικὰ συναισθήματα κακίας καὶ μίσους.

Μόνον οἱ κυβερνῶντες τοῦ Ράιχ δὲν ἔβλεπαν τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτά. Τυφλωμένοι, περπατοῦσαν πλάι σ' ἕνα πτῶμα καὶ πίστευαν ὅτι ἔβλεπαν στὰ σημάδια τῆς ἀποσύνθεσης του, ἐνδείξεις μιᾶς ἀναγεννήσεως.

Αὐτὴ ἡ φοβερὴ Ἕνωση τοῦ νέου Ράιχ καὶ τὸ ἀπατηλὸ αὐστριακὸ κράτος ἔφερναν μέσα τους τὸ σπέρμα τοῦ παγκοσμίου πολέμου καὶ τῆς καταστροφῆς.

***

Θὰ ἀναλύσω σὲ βάθος αὐτὸ τὸ πρόβλημα στὴ συνέχεια τοῦ βιβλίου. Τώρα θ' ἀρκεστῶ νὰ πῶ ὅτι ἀπ' τὴν πρώτη μου νεότητα ἔμεινα πιστὸς σὲ μερικὲς αἰώνιες ἰδέες ποὺ κατόπιν δὲν ἔπαψα ποτὲ νὰ τὶς ἐπαληθεύω:

Ὁ χαιρετισμὸς τοῦ γερμανισμοῦ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὴν ἐξουθένωση τῆς Αὐστρίας.

Δὲν ὑπάρχει καμμιὰ σχέση μεταξὺ τοῦ ἐθνικοῦ συναισθήματος καὶ τῆς πίστης σὲ μιὰ δυναστεία.

Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ὁ οἶκος τῶν Ἀψβούργων ἔφερε τὴ δυστυχία στὸ Γερμανικὸ ἔθνος.

Ἀπὸ τότε συνειδητοποίησα βαθύτατα τὰ ἀκόλουθα συναισθήματα: Ἐνθερμη ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα μου τὴν Αὐστριακὴ Γερμανία, ἄσβεστο μῖσος γιὰ τὸ Αὐστριακὸ κράτος.

***

Μετά, χάρις σ' αὐτὴ τὴν ἀντίληψη τῶν πραγμάτων ποὺ ἀπόκτησα στὸ σχολεῖο, ἡ παγκόσμια Ἱστορία ἔκανε πιὸ εὔκολη ὅλο καὶ

περισσότερο τὴ γνώση μου τῆς ἱστορικῆς πράξης μέσα στὸ παρόν, δηλαδὴ στὴν πολιτική. Δὲν θὰ τὴν μάθαινα λοιπὸν πιὰ: αὐτὴ θὰ μὲ δίδασκε.

Ἔτσι πρόωρα *ἐπαναστατικὸς* στὰ πολιτικά μου κριτήρια, δὲν ἄργησα νὰ γίνω τὸ ἴδιο καὶ στὰ ζητήματα τῆς τέχνης. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἄνω Αὐστρίας εἶχε τότε ἕνα θέατρο πού, νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, δὲν ἦταν ἄσχημο. Ἔδινε παραστάσεις ἀρκετὰ συχνά. Δώδεκα χρονῶν ἄκουσα γιὰ πρώτη φορὰ *Γουλιέλμο Τέλλο* καὶ μερικοὺς μῆνες ἀργότερα, τὴν πρώτη ὄπερα τῆς ζωῆς μου τὸν *Λόεγκριν*. Ἀπ' τὴν πρώτη στιγμὴ κατακτήθηκα. Ὁ νεανικὸς ἐνθουσιασμός μου γιὰ τὸν δάσκαλο τοῦ Μπαϋρόϋτ ἦταν ἀπέραντος. Πάντα ἀπὸ τότε τὰ ἔργα του μὲ τραβοῦσαν καὶ τὸ θεωρῶ τύχη γιὰ μένα τὸ ὅτι ἄκουσα αὐτὲς τὶς ἄθλιες ἐκτελέσεις στὴ μικρή μου πόλη γιατὶ ἔτσι μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία ν' ἀκούσω ἀργότερα πολὺ καλύτερες καὶ νὰ τὶς ἐκτιμήσω περισσότερο.

Ὅμως ὅλ' αὐτὰ—καὶ πρὸ παντὸς μετὰ ἀπὸ τὸ ὀδυνηρὸ πέρασμα τῆς ἄχαρης ἡλικίας—δυνάμωσαν τὴν βαθειὰ ἀπέχθεια μου γιὰ τὸ ἐπάγγελμα πού μὲ προόριζε ὁ πατέρας μου. Λίγο - λίγο, κατέληγα στὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν θἄμουνα ποτὲ εὐτυχισμένος μέσα στὸ πετσὶ ἑνὸς ὑπάλληλου. Καὶ ἡ εὐκολία μου στὸ σχέδιο πού εἶχε ἀποδειχθεῖ στὸ Πρακτικὸ Λύκειο, μ' ἔσπρωχνε νὰ ἐπιμένω στὴν ἀπόφασή μου.

Οἱ παρακλήσεις κι οἱ ἀπειλὲς δὲν μπόρεσαν τίποτα νὰ ἀλλάξουν. Ἤθελα νὰ γίνω ζωγράφος καὶ γιὰ τίποτα στὸν κόσμο ὑπάλληλος.

Μεγαλώνοντας βρῆκα πὼς μ' ἐνδιέφερε περισσότερο κι ἡ ἀρχιτεκτονική.

Τὴν ἔβλεπα τότε σὰν ἕνα φυσικὸ συμπλήρωμα τῆς ζωγραφικῆς καὶ μέσα μου χαιρόμουν γιατὶ ἔτσι διαπλατύνονταν οἱ ὁρίζοντες τῆς καλλιτεχνικῆς μου δραστηριότητας. Καθόλου δὲν φανταζόμουν ὅτι μιὰ μέρα τὰ πράγματα θἄπερναν ἕνα τελείως διαφορετικὸ δρόμο.

***

Τὸ πρόβλημα τοῦ τί θὰ γίνω πῆρε συγκεκριμένη μορφὴ πιὸ γρήγορα ἀπὸ ὅτι περίμενα.

Ἤμουνα δεκατριῶν χρονῶν ὅταν ἔχασα ξαφνικὰ τὸν πατέρα μου. Μιὰ προσβολὴ ἀποπληξίας, τὸν ξάπλωσε κατὰ γῆς ἐνῶ ἦταν ὅλο ζωντάνια καὶ ἔβαλε τέλος, χωρὶς πόνους στὴν γήινη καρριέρα του. Ὅλοι λυπηθήκαμε πολύ. Ἡ πιὸ μεγάλη του ἐπιθυμία ἦταν νὰ βοηθήσει τὸ γυιό του νὰ βρεῖ ἕνα ἐπάγγελμα ἀπρφεύγοντας τὶς δικές του ταλαιπωρίες. Πέθανε χωρὶς νὰ τὸ πετύχει. Κι' ὅμως τελείως ἀσυνείδητα εἶχε ρίξει μέσα μου τοὺς σπόρους γιὰ ἕνα μέλλον πού οὔτε ὁ ἕνας, οὔτε ὁ

ἄλλος ὑποψιαζόμαστε. Ἐπιφανειακὰ τίποτα δὲν ἄλλαξε.

Ἡ μητέρα μου νόμισε τὸν ἑαυτό της ὑποχρεωμένο νὰ ἐφαρμόσει τὴ θέληση τοῦ πατέρα, ὅσον ἀφορᾶ τὴν μόρφωσή μου, γιὰ τὸ ὑπαλληλικὸ ἐπάγγελμα. Καὶ μόνο ἐγὼ ἤμουνα ὁ περισσότερο ἀποφασισμένος νὰ μὴ γίνω μὲ κανέναν τρόπο αὐτὸ ποὺ ἤθελε ὁ πατέρας μου. Τὰ μαθήματα καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Λυκείου μ' ἐνδιέφεραν κάθε τόσο καὶ πιὸ λίγο, γιατὶ σιγὰ σιγὰ μὲ ἀπομάκρεναν ἀπ' τὸ ἰδανικό μου. Μιὰ ἀρρώστεια ποὺ μὲ κράτησε μερικὲς βδομάδες στὸ κρεββάτι στάθηκε ἀποφασιστικὴ γιὰ τὸ μέλλον μου καὶ σταμάτησε τὶς οἰκογενειακὲς προστριβές. Οἱ πνεύμονες μου εἶχαν προσβληθεῖ σοβαρά. Ὁ γιατρὸς συμβούλεψε τὴ μητέρα μου πὼς μὲ κανένα λόγο δὲν ἔπρεπε νὰ μὲ κρατήσει κλεισμένο σ' ἕνα γραφεῖο καὶ πρὶν ἀπ' ὅλα νὰ σταματήσω τὶς σπουδές μου στὸ Πρακτικὸ Λύκειο τουλάχιστον γιὰ ἕνα χρόνο. Τὸ ἀντικείμενο τῶν κρυφῶν μου πόθων καὶ τῶν διαρκῶν μου ἀγώνων, γίνηκε πραγματικότητα ἔτσι σὲ μιὰ μόνο στιγμή.

Ἡ μητέρα μου μὲ τὸν φόβο τῆς ἀρρώστειας μου μ' ἄφησε νὰ ἐγκαταλείψω τὸ Πρακτικὸ Λύκειο καὶ νὰ γραφτῶ στὴν Ἀκαδημία.

Ἦταν εὐτυχισμένες μέρες ποὺ μοῦ φάνηκαν σὰν ὄνειρο καὶ ποὺ στὸ βάθος ἔμειναν μόνον ὄνειρο. Δυὸ χρόνια ἀργότερα, ὁ θάνατος καὶ τῆς μητέρας, ἔβαλε ἀπότομο τέλος σ' αὐτὴ τὴν ὁμορφη προοπτική.

Ὑπόκυψε σὲ μιὰ μακρυὰ κι ἐπίπονη ἀρρώστεια ποὺ ἀπ' τὴν ἀρχὴ δὲν ἄφηνε καμιὰ ἐλπίδα σωτηρίας. Τὸ χτύπημα ἦταν γιὰ μένα τρομερό. Σεβόμουνα τὸν πατέρα μου ἀλλ' ἀγαποῦσα τὴν μητέρα μου.

Ἡ σκληρὴ πραγματικότητα μ' ἀνάγκασε νὰ πάρω γρήγορες ἀποφάσεις. Οἱ μικρὲς οἰκονομίες μας εἶχαν σιγὰ-σιγὰ ἐξαντληθεῖ ἀπὸ τὴ σοβαρὴ ἀρρώστεια τῆς μητέρας. Τὸ ἐπίδομα ποὺ μοῦ εἶχαν χορηγήσει δὲν μ' ἔφθανε οὔτε νὰ ζήσω κι' ἔτσι ἤμουν ὑποχρεωμένος κατὰ κάποιον τρόπο νὰ κερδίσω μόνος μου τὸ ψωμί μου.

Ἔφυγα γιὰ τὴ Βιέννη, μὲ μιὰ βαλίτσα ρούχα καὶ ἀσπρόρουχα. Στὴν καρδιά μου φώλιαζε μιὰ ἀλύγιστη θέληση. Ὁ πατέρας μου εἶχε πετύχει πενῆντα χρόνια πρίν, νὰ ἐκπορθήσει τὸ πεπρωμένο του. Θἄκανα κι ἐγὼ τὸ ἴδιο. Θὰ γινόμουν «κάποιος», ἀλλὰ ὄχι ὑπάλληλος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΔΥΣΤΥΧΙΑΣ ΣΤΗ ΒΙΕΝΝΗ

ΟΤΑΝ Η ΜΗΤΕΡΑ ΠΕΘΑΝΕ ΕΙΧΑ ΚΙΟΛΑΣ ΕΝΑ ΣΚΟΠΟ ΓΙΑ ΤΟ μέλλον μου. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς τελευταίας ἀρρώστειας της, εἶχα πάει στὴ Βιέννη νὰ δώσω εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις στὴν 'Ακαδημία Καλῶν Τεχνῶν. Μ' ἕνα μάτσο σχέδια στὴ μασχάλη ξεκίνησα μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι θὰ πετύχαινα καὶ μοῦ φαίνονταν οἱ ἐξετάσεις παιχνίδι. Ἤμουν βέβαια ὁ καλύτερος σχεδιαστὴς τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου, κι ἀπὸ τότε οἱ ἱκανότητές μου εἶχαν ἐξαιρετικὰ ἀναπτυχθεῖ, ἔτσι ποὺ ἱκανοποιημένος ἀπ' τὸν ἑαυτό μου, ἤμουν γεμάτος ἐλπίδες.

Εἶχα ὅμως μιὰ στενοχώρια, μοῦ φαινόταν πὼς ἤμουν περισσότερο φτιαγμένος γιὰ τὸ σχέδιο, παρὰ γιὰ τὴ ζωγραφική, κυρίως γιὰ τὸ ἀρχιτεκτονικὸ σχέδιο. Κι ἔτσι ἡ ἀγάπη μου γιὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ μεγάλωνε. Αὐτὴ ἡ διάθεση μου διαγράφηκε τότε ποὺ ἔμεινα δεκαπέντε μέρες στὴ Βιέννη. Πῆγα νὰ μελετήσω τὴν ἔκθεση ζωγραφικῆς στὸ Χοφμουζέουμ, ἀλλὰ δὲν ἔβλεπα τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ κτίριο. Κάθε μέρα ἀπὸ τὸ πρωῒ ὡς τὸ βράδυ, γύριζα ὅλα τὰ ἀξιοθέατα, ὅμως αὐτὸ ποὺ μὲ τραβοῦσε ἦταν κυρίως τὰ κτίρια. Στεκόμουν ὧρες μπροστὰ στὴν Ὄπερα ὧρες μπροστὰ στὸ Κοινοβούλιο: ἡ Ρίγκστρασσε μοῦ φαινόταν σὰν ἕνα παραμύθι ἀπὸ τὶς χίλιες καὶ μιὰ νύχτες.

Βρισκόμουν τώρα γιὰ δεύτερη φορὰ σ' αὐτὴ τὴν ὄμορφη πόλη καὶ περίμενα γεμάτος ἀνυπομονησία, ἀλλὰ καὶ μὲ περήφανη σιγουριὰ τὴν ἐπιτυχία τῶν εἰσαγωγικῶν μου ἐξετάσεων. Ἤμουν τόσο σίγουρος γι' αὐτὴν ὥστε ἡ ἀναγγελία τῆς ἀποτυχίας μὲ χτύπησε σὰν κεραυνὸς μέσα σ' ἕνα γαλάζιο οὐρανό. Ἔπρεπε μολοντοῦτο νὰ τὸ πιστέψω. Ὅταν παρουσιάστηκα στὸν διευθυντὴ καὶ ζήτησα μιὰν ἐξήγηση γιὰ τὸν ἀποκλεισμό μου ἀπὸ τὸ τμῆμα ζωγραφικῆς τῆς Σχολῆς, ἐκεῖνος μὲ

ἐβεβαίωσε ὅτι τὰ σχέδια ποὺ παρουσίασα ἔδειχναν ἀναμφισβήτητα τὴν ἔλλειψη ζωγραφικοῦ ταλέντου, ἀλλὰ εἶχα πιθανότητες ἐπιτυχίας στὴν ἀρχιτεκτονική. Δὲν μποροῦσα λοιπὸν νὰ παρακολουθήσω μαθήματα ζωγραφικῆς στὴν Ἀκαδημία ἀλλὰ μόνον ἀρχιτεκτονικῆς. Μάλιστα δὲν ἤθελαν νὰ πιστέψουν ὅτι δὲν εἶχα ποτὲ ὡς τώρα πάρει εἰδικὰ μαθήματα ἀρχιτεκτονικῆς.

Ἔφυγα τελείως ἐξουθενωμένος ἀπὸ τὸ μέγαρο Χάνσεν τῆς πλατείας Σίλλερ, ἀμφιβάλλοντας γιὰ τὸν ἑαυτό μου πρώτη φορὰ στὴ ζωή μου. Γιατὶ αὐτὰ ποὺ μοῦ εἶπαν ἐκεῖ γιὰ τὶς ἱκανότητές μου, μοῦ ἀποκάλυψαν μὲ μιᾶς καὶ μὲ μιὰ ξαφνικὴ λάμψη, τὴν ἀσυμφωνία ποὺ κυριαρχοῦσε μέσα μου καὶ ποὺ δὲν μποροῦσα νὰ συνειδητοποιήσω τὴ φύση της καὶ τὰ αἴτια της. Ἔτσι σὲ μερικὲς μέρες εἶδα κιόλας τὸν ἑαυτό μου ἀρχιτέκτονα.

Στὴν πραγματικότητα ὁ δρόμος ἦταν γεμάτος δυσκολίες, γιατὶ τὰ μαθήματα ποὺ εἶχα ὡς τώρα παραμελήσει ἀπὸ πεῖσμα, στὸ Πρακτικὸ Λυκεῖο, ἔπερναν τώρα μιὰ σκληρὴ ἐκδίκηση. Πρὶν ἀπ' τὰ μαθήματα ἀρχιτεκτονικῆς στὴν Ἀκαδημία, ἔπρεπε νὰ παρακολουθήσω σπουδὲς τῆς Τεχνικῆς Κατασκευῆς καὶ ἡ εἰσαγωγή μου στὴ Σχολὴ ἐξαρτιόταν ἀπὸ τὸ ἀπολυτήριο τοῦ Λυκείου. Ἔπρεπε ν' ἀρχίσω ἀπ' τὴν ἀρχὴ καὶ ἡ πραγματοποίηση τοῦ ὀνείρου μου μοῦ φαινόταν τελείως ἀδύνατη.

Ἔτσι ὅταν μετὰ τὸ θάνατο τῆς μητέρας μου ἤρθα στὴ Βιέννη γιὰ τρίτη φορὰ—καὶ τώρα γιὰ πολλὰ χρόνια—εἶχα ξαναβρεῖ τὴν ἠρεμία μου κι εἶχα πάρει πιὰ ἀποφάσεις. Εἶχα ἀποκτήσει πάλι τὴν περηφάνεια μου κι εἶχα τάξει ὁριστικὰ τὸ σκοπὸ ποὺ ἔπρεπε νὰ πετύχω. Ἤθελα νὰ γίνω ἀρχιτέκτονας κι οἱ δυσκολίες ποὺ μοῦ παρουσιάστηκαν ἦταν ἀπ' αὐτὲς ποὺ ὑπερνικοῦνται καὶ δὲν σκεφτόμουν καθόλου νὰ ὑποχωρήσω μπροστά τους. Ἤθελα νὰ τὶς ὑπερνικήσω ἔχοντας πάντα μπροστὰ στὰ μάτια μου τὴν εἰκόνα τοῦ πατέρα μου, φτωχοῦ τσαγγάρη τοῦ χωριοῦ, ποὺ ἔγινε δημόσιος ὑπάλληλος. Ἡ βάση γιὰ τὸ ξεκίνημά μου ἦταν καλύτερη καὶ ἡ μάχη πιὸ εὔκολη. Αὐτὸ ποὺ στὴν ἀρχὴ μοῦ φάνηκε σὰν κτύπημα τῆς μοίρας τώρα τὸ ἔβλεπα σὰν ἀποτέλεσμα τῆς σοφίας τῆς Θείας Πρόνοιας. Ἡ θεὰ τῆς μιζέριας μὲ πῆρε πολλὲς φορὲς στὴν ἀγκαλιά της κι ἀπείλησε νὰ μὲ τσακίσει· ἡ θέλησή μου γίνηκε πιὸ δυνατὴ μὲ τὰ ἐμπόδια καὶ τελικὰ θριάμβευσε. Εὐχαριστῶ αὐτὰ τὰ χρόνια ποὺ μ' ἔκαναν σκληρὸ καὶ ἱκανὸ νὰ εἶμαι σκληρός.

Ἀκόμα πιὸ πολὺ εὐχαριστῶ αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ποὺ μ' ἔβγαλε ἀπ' τὴν ἀνυπαρξία τῆς εὔκολης ζωῆς, ποὺ μ' ἀποτράβηξε ἀπ' τὴν ντελικάτη φωλιὰ τοῦ παραχαϊδεμένου ἀγοριοῦ, ποὺ μοῦ ἔδωσε ἕνα καινούργιο σκοπὸ στὴ ζωή, ρίχνοντας με ἄθελα μου σ' ἕναν κόσμο φτώχειας κι

ἀθλιότητας καὶ ποὺ μ' ἔκανε ἔτσι νὰ γνωρίσω αὐτοὺς γιὰ τοὺς ὁποίους ἔπρεπε ἀργότερα ν' ἀγωνισθῶ.

***

Ἦταν τότε ποὺ τὰ μάτια μου πρωταντίκρυσαν τοὺς δυὸ κινδύνους ποὺ ὡς τότε μόλις γνώριζα τ' ὄνομά τους καὶ ποὺ διόλου δὲν ὑποπτευόμουν τὴν τρομερὴ ἐπίδρασή τους πάνω στὸν γερμανικὸ λαό: τὸν *μαρξισμὸ* καὶ τὸν *ἰουδαϊσμό*.

Ἡ Βιέννη ποὺ τ' ὄνομα της σημαίνει γιὰ πολλοὺς ἀνθρώπους χαρὰ καὶ ξενιασιά, τόπο γιορτῆς εὐτυχισμένων θνητῶν, δὲν εἶναι γιὰ μένα—ἀλίμονο!— παρὰ μιὰ ζωντανὴ ἀνάμνηση τῆς πιὸ θλιβερῆς περιόδου τῆς ζωῆς μου.

Ἀκόμα καὶ σήμερα τὸ ὄνομα της ξυπνᾶ μέσα μου τὴν πικρὴ θύμηση πέντε χρόνων ἐξαθλίωσης. Πέντε χρόνια ποὺ γιὰ νὰ ζήσω ἔκανα στὴν ἀρχὴ τὸν ἐργάτη, μετὰ τὸ ζωγράφο καὶ ποὺ δὲ μποροῦσα παρ' ὅλ' αὐτὰ νὰ χορτάσω τὴ χρόνια πεῖνα μου, γιατὶ ἡ πεῖνα ἦταν τότε ὁ πιστὸς φύλακας ποὺ δὲ μ' ἐγκατέλειψε ποτέ, ὁ σύντροφος ποὺ τὰ μοιράστηκε ὅλα μαζύ μου. Κάθε βιβλίο ποὺ ἀγόραζα τὸ πλήρωνα μὲ πεῖνα. Μιὰ παράσταση στὴν ὄπερα μοῦ στοίχιζε τὸ αὐριανὸ φαγητό. Ἦταν μιὰ ἀτέλειωτη μάχη μὲ τὴν ἀνελέητη ἐρωμένη μου. Ἔμαθα τόσα πράγματα τότε, ποὺ ποτὲ δὲν τὰ φαντάστηκα. Ἔξω ἀπὸ τὴν ἀρχιτεκτονική μου, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς παραστάσεις στὴν ὄπερα, δροσιὰ στὰ νιάτα μου, δὲν εἶχα ἄλλη χαρὰ ἀπὸ τὰ βιβλία ποὺ γίνονταν κάθε τόσο καὶ πιὸ πολλά.

Διάβαζα τότε πολὺ καὶ προχωροῦσα σὲ βάθος. Ὅσος ἐλεύθερος καιρὸς μοῦ ἀπόμενε ἀπὸ τὴν ἐργασία μου ἦταν ἀφιερωμένος τελείως στὴ μελέτη. Ἔτσι σὲ μερικὰ χρόνια ἀπόκτησα τὶς γνώσεις ποὺ μοῦ χρησιμεύουν ἀκόμα καὶ σήμερα.

Θὰ προσθέσω μάλιστα πὼς τότε σχηματίστηκαν μέσα μου ὅλες οἱ ἰδέες κι οἱ θεωρίες ποὺ ἔγιναν ἀργότερα ἡ ἀδιάσπαστη βάση γιὰ τὶς ἐνέργειες μου. Ἀπὸ τότε πολὺ λίγα πράγματα προσέθεσα καὶ τίποτα δὲν ἄλλαξα.

Τὸ ἀντίθετο.

Σήμερα εἶμαι πιὰ πεπεισμένος ὅτι γενικὰ στὴ νεανικὴ ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου διαφαίνεται τὸ σύνολο τῶν δημιουργικῶν ἰδεῶν. Φυσικὰ διακρίνω τὴν σοφία τοῦ γέρου ποὺ ἀπαρτίζεται ἀπὸ μιὰ πιὸ βαθειὰ γνώση καὶ ἀπὸ τὴν διορατικότητα τῆς πείρας ποὺ ἀπέκτησε στὴ μακρυὰ ζωή του, ἀπὸ τὸ δημιουργικὸ πνεῦμα τοῦ νέου πού, μὲ μιὰν ἀνεξάντλητη εὐφορία σπέρνει, σκέψεις καὶ ἰδέες καὶ ποὺ δὲν μπορεῖ ἀμέσως νὰ τὶς ἀξιοποιήσει ἀκριβῶς καὶ μόνο ἐπειδὴ εἶναι τόσο

πλούσιες. Ὁ νέος ἑτοιμάζει τὸ ὑλικὸ καὶ τὰ σχέδια ἀπὸ ὅπου θ' ἀντλήσει ἡ ὥριμη ἡλικία τὶς δυνατότητες της, ἂν βέβαια ἡ ὑποτιθέμενη σοφία τῶν χρόνων δὲν θἄχει καταπνίξει τὴν νέα καὶ πνευματικὴ εὐφορία.

***

Ἡ ζωὴ ποὺ ἔκανα μέχρι τότε στὸ σπίτι ἦταν οὐσιαστικὰ ὁμοια ὅπως ὅλων τῶν νεαρῶν τῆς ἡλικίας μου: ἀγνοοῦσα τὴν ἀγωνία γιὰ τὸ αὔριο καὶ δὲν ὑπῆρχε γιὰ μένα κοινωνικὸ πρόβλημα.

Ὁ περίγυρος τῆς νεότητας μου ἦταν μικροαστικός, δηλαδὴ ἕνας κόσμος ποὺ εἶχε πολὺ λίγους δεσμοὺς μὲ ἐκείνους ποὺ στὴν πραγματικότητα εἶναι ἐργάτες χειρώνακτες. Γιατί, ὅσο ἐκπληκτικὸ θὰ μποροῦσε αὐτὸ νὰ φανεῖ ἀπ' τὴν πρώτη ματιά, ἡ τάφρος ποὺ χωρίζει αὐτὴ τὴν τάξη ποὺ δὲν στέκει καὶ τόσο καλὰ οἰκονομικῶς, ἀπὸ τοὺς ἐργάτες, εἶναι πολὺ πιὸ βαθειὰ ἀπ' ὅτι νομίζει κανείς. Ὑπάρχει σχεδὸν μιὰ ἔχθρα μεταξύ τους ποὺ ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ μόλις ἔχουν ἀνέβει μιὰ στάθμη παραπάνω ἀπὸ τοὺς ἐργάτες καὶ δὲν θέλουν μὲ κανένα τρόπο νὰ ξαναβρεθοῦν στὸ ἴδιο ἐπίπεδο, ἢ τουλάχιστον νὰ συγχρωτίζονται μὲ αὐτούς. Προσθέστε ἐδῶ, τὶς ἀπωθήσεις ποὺ φέρνει στὴ μνήμη τους ἡ βάναυση συμπεριφορὰ τῶν κάτω τάξεων καὶ ἡ ἔλλειψη κάθε καλλιέργειας. Γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ οὖν κάτω ἀπ' τὶς ἴδιες μέτριες συνθῆκες καὶ ποὺ ὅμως παρ' ὅλα αὐτὰ κατάφεραν νὰ ξεπεράσουν τὴν κοινωνικὴ στάθμη τους, εἶναι ἀνυπόφορη ἡ ὑποχρέωση νὰ ξαναγυρίσουν σ' αὐτὴν ἔστω καὶ μιὰ στιγμή.

Παρατηρεῖται ἀκόμα ὅτι συχνὰ οἱ ἄνθρωποι μιᾶς ἀνεπτυγμένης κοινωνικῆς στάθμης πλησιάζουν τοὺς ταπεινοὺς τὴν καταγωγὴ συμπολῖτες τους μὲ περισσότερη προκατάληψη παρὰ οἱ νεόπλουτοι.

Καὶ ὀνομάζω νεόπλουτους ὅσους ἀνέβηκαν κοινωνικὰ μὲ τὰ ἴδια τους μέσα ἀπὸ μιὰ δεδομένη τάξη σὲ μιὰ ἀνώτερη. Ἡ σκληρὴ πάλη ποὺ τοὺς ἀνέβασε τοὺς ἔκανε νὰ χάσουν κάθε αἰσθαντικότητα καὶ κάθε οἶκτο πρὸς τοὺς δυστυχεῖς ποὺ ἔμειναν ἔξω ἀπ' τὸν ἀγώνα.

Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη τὸ πεπρωμένο μου μ' εὐνόησε. Ὑποχρεωμένος νὰ ξαναγυρίσω στὸν κόσμο τῆς ἀθλιότητας καὶ τῆς ὑλικῆς ἀνασφάλειας ποὺ γνώρισε κι ὁ πατέρας μου, ἀποτίναξα τὶς παρωπίδες τῆς στενῆς μικροαστικῆς μου καλλιέργειας. Ἔμαθα ἀπὸ τότε νὰ διακρίνω τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ ξεχωρίζω μέσα ἀπ' τὴν φτηνὴ καὶ κούφια ὄψη τους ἢ μᾶλλον ἀπὸ τὸ χτυπητὸ παρουσιαστικό τους, τὴν ἀληθινὴ φύση τους.

Στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰώνα, ἡ Βιέννη ἦταν κιόλας μιὰ πόλη γεμάτη κοινωνικὴ ἀδικία.

Ἡ πλουτοκρατία κι ἡ ἀδικία γειτόνευαν χωρὶς σύνορα. Στὸ κέντρο καὶ στὰ γύρω προάστια αἰσθανόσουν νὰ κτυπᾶ ὁ σφυγμὸς μιᾶς Αὐτοκρατορίας πενηνταδύο ἑκατομμυρίων κατοίκων, στολισμένης μὲ τὴ χάρη τῶν πολλαπλῶν της ἐθνοτήτων. Μιὰ ὑπέροχη Αὐλὴ τραβοῦσε γύρω της σὰ μαγνήτης, τὴν πλουτοκρατία καὶ τὴν ἀριστοκρατία τοῦ ὑπόλοιπου Κράτους. Ἐδῶ πρέπει νὰ προστεθεῖ καὶ τὸ γεγονὸς τοῦ συγκεντρωτικοῦ ἀπολυταρχικοῦ συστήματος τῆς μοναρχίας τῶν Ἀψβούργων.

Αὐτὸς ὁ συγκεντρωτισμὸς ἐπιβαλόταν γιὰ νὰ συγκρατηθοῦν οἱ δεσμοὶ ἀνάμεσα σὲ λαοὺς τόσο ἀνομοιογενεῖς. Ὅμως εἶχε καὶ σὰν συνέπεια τὴν ἀσυνήθιστη συγκέντρωση ὅλο καὶ περισσοτέρων ἐξουσιῶν στὴν πρωτεύουσα τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἕδρα τοῦ Αὐτοκράτορα.

Ἡ Βιέννη δὲν ἦταν μόνο τὸ πολιτικὸ καὶ πνευματικὸ κέντρο τῆς γηραιᾶς Δανιμαρκικῆς μοναρχίας ἀλλὰ καὶ τὸ οἰκονομικὸ κέντρο τῆς χώρας. Στὴ στρατιὰ τῶν ἀξιωματούχων τῆς ἀνωτάτης ἱεραρχίας, τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν διανοουμένων, μποροῦσε νὰ προσθέσει κανεὶς τὴν ἀκόμη μεγαλύτερη στρατιὰ τῶν ἐργατῶν. Ἡ πολυτέλεια τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῶν ἐμπόρων εἶχε ἀπέναντι της τὴν πιὸ ἄθλια ἀνέχεια. Μπροστὰ στὰ μέγαρα τῆς Ριγκστράσσε σέρνονταν οἱ χιλιάδες ἄνεργοι καὶ πάνω σ' αὐτὴ τὴν *«βία τριουμφάλις»* τῆς Αὐστρίας, μέσα στὸ σκοτάδι καὶ τὸ βοῦρκο τῶν ὑπονόμων της κατοικοῦσαν οἱ ἄστεγοι.

Σὲ καμμιὰ ἄλλη πόλη τῆς Γερμανίας δὲν μποροῦσες νὰ μελετήσεις τόσο καλὰ τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα ὅσο στὴ Βιέννη. Αὐτὴ ἡ μελέτη πάντως δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ γίνει ἀφ' ὑψηλοῦ. Ὅποιος δὲν γνώρισε προσωπικὰ παρόμοια ἀθλιότητα δὲν θὰ τὴν καταλάβαινε ποτέ. Κάθε ἄλλη περίπτωση θὰ ἦταν ἐπιφανειακὴ φλυαρία ἢ πλαστὸς συναισθηματισμός: Καὶ τὰ δυὸ τὸ ἴδιο βλαβερὰ δὲν ἄγγιζαν κατὰ βάθος τὸ πρόβλημα. Δὲν ξέρω τίποτα πιὸ ὀλέθριο, ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία, ποὺ κάθε μέρα γινόταν καὶ πιὸ φανερή, τῆς πλειοψηφίας τῶν εὐνοουμένων τῆς τύχης κι ἀκόμη τῶν νεοπλούτων ἀπέναντι στὴν κοινωνικὴ ἀθλιότητα, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τὴν ἀλλαζονικὴ καὶ συχνὰ ἀπογυμνωμένη ἀπὸ κάθε τάκτ μὰ πάντα γεμάτη χάρη συγκαταβατικότητα, μερικῶν ντιλετάντηδων ποὺ καμώνονταν ὅτι «κατεβαίνουν στὸ λαό». Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ μὴ ἔχοντας μέσα τους καθόλου ἀνεπτυγμένο τὸ λαϊκὸ ἔνστικτο ἔκαναν τὸ λάθος νὰ ἐπιζητοῦν τὴν κατανόηση τοῦ προβλήματος ἔτσι χοντρικά. Κατόπιν ἐκπλήσσονταν ὅταν ἔβλεπαν ὅτι οἱ γνῶμες ποὺ διετύπωσαν δὲν εἶχαν καμμιὰ ἀπήχηση ἢ εἶχαν ἀποριφθεῖ μὲ ἀγανάκτηση. Φρόντιζαν νὰ δικαιολογηθοῦν στὸν ἑαυτό τους βλέποντας σ' αὐτὸ μιὰ ἀπόδειξη τῆς ἀχαριστίας τοῦ λαοῦ.

Αὐτὴ βέβαια δὲν εἶναι διόλου εὐχάριστη διαπίστωση γιὰ ὅσους ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ δὲν ἔχει ἄλλη σχέση μὲ τὴ κοινωνία παρὰ τὶς εὔφημες μνεῖες καὶ τὴ διανομὴ ἐπαίνων κι' ὄχι τὴν ἀπονομὴ δικαιοσύνης.

Δὲν ἐπιχειρῶ νὰ σπουδάσω κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ἐδῶ, τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα. Στρατολογώντας ἀπ' τὴν ἄθλια στρατιά της δυνάμεις, ἡ φτώχεια μὲ βοήθησε περισσότερο νὰ τὴ σπουδάσω παρὰ νὰ γίνω ἐγὼ ὁ ἴδιος θῦμα της. Κι' ὅμως δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ ὅτι σ' αὐτὴ ἀξίζει ἡ τιμὴ ὅτι τὸ πειραματόζωο κατάφερε νὰ ἐπιζήσει μετὰ τὴν ἐγχείρηση.

***

Ὅταν σήμερα ψάχνω νὰ συγκεντρώσω τὶς ἀναμνήσεις μου αὐτῆς τῆς ἐποχῆς, δὲν μπορῶ νὰ τὸ πετύχω ἀπόλυτα. Οἱ πιὸ σημαντικὲς ἔχουν μόνο διατηρηθεῖ μέσα μου. Αὐτὲς θὰ ἐκθέσω ἐδῶ, μαζὺ μ' ὅλες τὶς ἐμπειρίες ποὺ συναπεκόμισα.

***

Ποτὲ δὲν μοῦ ἦταν πολὺ δύσκολο νὰ βρῶ δουλειά, ἀφοῦ ποτὲ δὲν εἶχα πάρει καμμιὰν εἰδικότητα. Ἔτσι δούλευα σὰ χειρώνακτας ἢ βοηθητικὸς ἐργάτης καὶ κέρδιζα μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὸ ψωμί μου.

Βρισκόμουνα ἔτσι στὴν ἴδια κατάσταση μ' αὐτοὺς ποὺ κουβαλοῦσαν στὰ πόδια τους ὅλη τὴ σκόνη τῆς Εὐρώπης, μὲ τὸ ἀπραγματοποίητο καὶ σκληρὸ ὄνειρο νὰ ξαναζωντανέψουν μιὰ μέρα τὴν ὕπαρξη τους μέσα σ' ἕναν κόσμο καινούργιο καὶ μιὰ νέα πατρίδα.

Ἔχοντας ἀπορίψει ὅλες τὶς ξεπερασμένες θεωρίες, καθήκοντος καὶ καταγωγῆς, περίγυρου καὶ παράδοσης, ἅρπαζαν κάθε κέρδος ποὺ τοὺς προσφερόταν κι ἔκαναν τὸ κάθε τι, μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι ἡ τίμια ἐργασία δὲν εἶναι ποτὲ κατακριτέα. Ἀποφάσισα λοιπὸν κι ἐγὼ νὰ βρεθῶ πηδῶντας μὲ τὰ τέσσερα σ' αὐτὸν τὸν καινούργιο γιὰ μένα κόσμο καὶ ν' ἀνοίξω τὸ δρόμο μου. Σὲ λίγο κατάλαβα πὼς ἦταν λιγώτερο δύσκολο νὰ βρῶ μιὰ δουλειὰ παρὰ νά τὴν κρατήσω.

Ἡ ἀβεβαιότητα γιὰ τὸ καθημερινὸ ψωμί, μοῦ φάνηκε σὰν μιὰ ἀπ' τὶς μελανώτερες ἀπόψεις αὐτῆς τῆς νέας ζωῆς.

Ξέρω πολὺ καλὰ ὅτι δὲν πετοῦν στὸν δρόμο ἕναν εἰδικευμένο ἐργάτη τόσο δύσκολα ὅσο ἕναν μεροκαματιάρη: Κι' ὅμως οὔτε αὐτὸς μπορεῖ νὰ βασιστεῖ στὸ αὔριο.

Ἂν δὲν κινδυνεύει νὰ πεινάσει ἀπὸ ἔλλειψη ἐργασίας, ἔχει τὴν κάθε στιγμὴ νὰ φοβηθεῖ τὸ *«λὸκ ἄουτ»* ἢ τὴν ἀπεργία.

Ἡ ἀστάθεια τοῦ μεροκάματου εἶναι ἡ πιὸ σοβαρὴ πληγὴ τῆς ἀστικῆς οἰκονομίας.

Ὁ νεαρὸς ἀγρότης ἔρχεται στὴν πόλη, ἀναζητῶντας δουλειὰ ποὺ τὴ νομίζει πιὸ εὔκολη—ποὺ ἴσως εἶναι πραγματικὰ—καὶ ποὺ δὲν θὰ τὸν κουράζει πολύ. Τὸν τραβᾶνε ἀκόμη τὰ ζαλιστικὰ φῶτα καὶ ἡ λάμψη τῆς πολιτείας. Συνηθισμένος σὲ μιὰν ὡρισμένη σιγουριὰ κέρδους, θάθελε πρὶν ἀφήσει τὴ δουλειά του νὰ βρεῖ μιάν ἄλλη, ἢ τουλάχιστον νἄχει ὑπ' ὄψη του μιὰν ἄλλη. Γιατὶ ἡ ἔλλειψη καλλιεργητῶν εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε ἡ ἀνεργία σ' αὐτὸν τὸν τομέα εἶναι ἀπίθανη. Καὶ εἶναι πλάνη νὰ σκεφτοῦμε *α πριόρι* ὅτι αὐτοὶ ποὺ ἐγκαταλείπουν τὰ χωράφια τους γιὰ νἄρθουν στὴν πόλη εἶναι χειρότεροι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἐξακολουθοῦν καὶ μένουν νὰ δουλεύουν ἐκεῖ. Τὸ ἀντίθετο : ἡ πεῖρα ἔχει ἀποδείξει ὅτι τὰ ὑγιῆ στοιχεῖα καὶ οἱ ζωντανὲς φύσεις μεταναστεύουν. Ὅταν λέμε *μετανάστευση* δὲν ἐννοοῦμε μόνον τὴ φυγὴ πρὸς τὴν Ἀμερική, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ἕνας νεαρὸς ἀφήνει τὸ χωριό του γιὰ νὰ πάει σὲ μιὰ μεγάλη ἄγνωστη πόλη. Τὸ ἴδιο κι αὐτὸς εἶναι ἕτοιμος νὰ τρέξει πίσω ἀπὸ ἕνα ἀβέβαιο μέλλον. Συνήθως ἔρχεται στὴν πόλη μὲ πολὺ λίγα χρήματα καὶ παρόλαυτα δὲν ἀπογοητεύεται τὶς πρῶτες μέρες, ἂν ἡ κακή του τύχη δὲν τὸν βοηθήσει νὰ βρεῖ ἀμέσως δουλειά. Ἀλλὰ ὅταν ἡ δουλειὰ ποὺ θὰ βρεθεῖ, χαθεῖ σὲ λίγον καιρό, τότε τὸ πράγμα γίνεται πιὸ σοβαρό· τὸ νὰ βρεῖς μιὰν ἄλλη, πρὸ πάντων μέσα στὸν χειμώνα, εἶναι πολὺ δύσκολο ἂν ὄχι ἀδύνατο. Ἔτσι περνοῦν μερικὲς ἑβδομάδες. Πέρνει τὸ ἐπίδομα ἀνεργίας ποὺ τοῦ παρέχει τὸ ξσυνδικάτο του καὶ ποὺ γρήγορα ξοδεύεται. Στὸ τέλος ὅταν τὸ τελευταῖο μάρκο, τὸ τελευταῖο πφένιχ ἔχει τελειώσει κι ὅταν τὸ Ταμεῖον ἀνεργίας, μετὰ τὸ καθορισμένο χρονικὸ διάστημα, σταματήσει νὰ πληρώνει, ἔρχεται ἡ ἐξαθλίωση. Σέρνεται ἐδῶ κι ἐκεῖ πεινασμένος. Πουλᾶ ἢ βάζει ἐνέχυρο ὅτι ἔχει καὶ δὲν ἔχει. Μὲ τὰ ροῦχα ποὺ φορεῖ μόνο καὶ μὲ τοὺς φίλους ποὺ τοῦ ἀπόμειναν φτάνει στὴν τέλεια ἐγκατάλειψη ψυχικὴ καὶ σωματική. Μὴ ἔχοντας οὔτε ποὺ νὰ μείνει κι αὐτὸ μέσα στὴν καρδιὰ τοῦ χειμώνα ὅπως σχεδὸν συμβαίνει, ἡ καταστροφή του ὁλοκληρώνεται. Βρίσκει τέλος κάποια δουλειά. Ἀλλὰ ἡ ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται. Τὴ δεύτερη φορὰ θὰ συμβοῦν τὰ ἴδια, τὴν τρίτη φορά, θἄναι χειρότερα, μέχρι ποὺ νὰ μάθει νὰ ὑπομένει λίγο - λίγο μὲ ἀδιαφορία αὐτὸ τὸ ἀβέβαιο πεπρωμένο του. Ἡ ἐπανάληψη γεννᾶ τὴ συνήθεια.

Ἔτσι, αὐτὸς ποὺ ἄλλοτε ἦταν ἕνας ἄνθρωπος γεμάτος ὄρεξη γιὰ δουλειά, ὑποχωρεῖ κι' ἐγκαταλείπεται στὸ κάθε τί ὥσπου νὰ καταντήσει ἕνα ἁπλὸ ὄργανο στὰ χέρια αὐτῶν ποὺ ἐπιδιώκουν ταπεινὰ κέρδη. Ἡ ἀνεργία του τὸν ντροπιάζει τόσο, ὅσο καὶ τὸ ν' ἀγωνιστεῖ γιὰ τὶς οἰκονομικές του διεκδικήσεις ἢ γιὰ νὰ ἐξουδετερώσει τὶς Ἐθνικὲς ἀξίες τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Κάνει ἀπεργία ὄχι ἀπὸ συνείδηση ἀλλὰ ἀπὸ ἀδιαφορία.

Θὰ μποροῦσα ν' ἀποδείξω τὸ ἐπιχείρημα μου αὐτὸ μὲ χιλιάδες παραδείγματα. Κι' ὕστερα νὰ μιλήσω γιὰ τὸ πόσο βαθειὰ ἦταν ἡ ἀποδοκιμασία μου γιαυτὲς τὶς πολιτεῖες τῶν πολλῶν ἑκατομμυρίων κατοίκων ποὺ τραβοῦν τόσο λαίμαργα τοὺς ἀνθρώπους γιὰ νὰ τοὺς τσακίσουν κατόπι τόσο τρομακτικά.

Λέω τοῦτο μόνο: Ὅταν ἔρχονται στὶς μεγάλες πόλεις ἀνήκουν στὸ λαό τους. Μόλις μείνουν λίγο χάνονται γιὰ πάντα. Σύρθηκα κι ἐγὼ ὁ ἴδιος στὰ πεζοδρόμια τῆς μεγάλης πόλης· δέχθηκα ὅλα τὰ χτυπήματα τῆς μοίρας καὶ μπόρεσα νὰ τὰ κρίνω καὶ νὰ βγάλω τὰ συμπεράσματα μου. Καὶ κάτι ἄλλο: οἱ ἀλλεπάλληλες ἐναλλαγὲς δουλειᾶς καὶ ἀνεργίας, συγχρόνως μὲ τὴν ἀνωμαλία ποὺ δημιουργοῦν στὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα γιὰ τὴ συντήρηση, καὶ ἐξαλείφουν σιγὰ - σιγὰ ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἐργαζομένων κάθε συναίσθημα οἰκονομίας καὶ κάθε ἔννοια ὀργάνωσης τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Κατὰ συνέπεια, ὁ ὀργανισμὸς συνηθίζει λίγο - λίγο στὴν καλοπέραση στὶς καλὲς περιόδους καὶ στὴν πεῖνα στὶς κακές. Ναί, ἡ πεῖνα ἀφαιρεῖ κάθε σκοπὸ δημιουργίας σ' ἕναν ὑγιῆ ὀργανισμὸ καὶ τὸν σπρώχνει νὰ κυνηγᾶ τὸ εὔκολο κέρδος. Κάνει νὰ χορεύει μπροστὰ στὰ μάτια του σὰν ἐπίμονο ἀντικατόπτρισμα, ἡ εἰκόνα τῆς εὔκολης «γλυκειᾶς ζωῆς»· δίνει σ' αὐτὸ τὸ ὅραμα τέτοια προκλητικότητα ποὺ τὸ μεταλλάζει σ' ἕναν πόθο ἀρρωστημένο ποὺ μὲ κάθε θυσία πρέπει νὰ πραγματοποιηθεῖ μιὰ κι ἡ πληρωμὴ θὰ κρατήσει τόσο λίγο. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ μόλις βρῆκε τὴ δουλειὰ γιὰ τὴν ὁποία τόσο ἔψαχνε, χάνει κάθε αἴσθηση μέσα του κι ἐγκαταλείπεται σὲ μιὰ ζωὴ ἄδεια μέρα τὴ μέρα. Ἀντὶ νὰ κανονίσει μιὰ μετρημένη ζωὴ γιὰ ὅλη τὴν ἑβδομάδα, χάνεται ἐδῶ κι ἐκεῖ καὶ σπαταλιέται. Τὰ χρήματα ποὺ κερδίζει, τοῦ φτάνουν στὴν ἀρχή, γιὰ πέντε ὡς ἑφτὰ μέρες, ὕστερα γιὰ τρεῖς μόνον, ἀργότερα γιὰ μιὰ μέρα καὶ τέλος ξοδεύονται ὅλα σὲ μιὰ νύχτα τρέλλας.

Καὶ στὸ σπίτι ὑπάρχουν συνήθως γυναίκα καὶ παιδιά. Συμβαίνει νὰ δουλεύουν κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ νὰ κερδίζουν κι αὐτὲς τὸ ψωμί τους, ὅταν ὁ σύζυγος εἶνε καλὸς μαζύ τους, δηλαδή, ὅταν τὶς ἀγαπᾶ μὲ τὸν τρόπο του. Τὸ βδομαδιάτικο καὶ τῶν δυὸ ξοδεύεται γιὰ τὸ σπίτι, ἐπαρκεῖ γιὰ δυὸ ἢ τρεῖς μέρες: πίνουν καὶ τρῶνε, ὅσο ὑπάρχουν χρήματα· μετὰ πεινοῦνε τὸ ἴδιο ὅλοι.

Τότε ἡ γυναίκα καταφεύγει στὴ γειτονιά. Ἀγοράζει μὲ πίστωση, ἀνοίγει μικρολογαριασμοὺς στοὺς καταστηματάρχες καὶ προσπαθεῖ ἔτσι νὰ βολέψει τὶς τελευταῖες δύσκολες μέρες τῆς βδομάδας. Τὸ μεσημέρι ὅλοι κάθονται μπροστὰ σ' ἕνα φτωχὸ τραπέζι—πανευτυχεῖς ἂν ὑπάρχει κάτι—καὶ περιμένουν τὴ μέρα τῆς πληρωμῆς. Τὴν συζητοῦν. Κάνουν σχέδια καὶ μὲ τὴν κοιλιὰ ἄδεια ὀνειρεύονται τὴν εὐτυχία ποὺ

θὰ ξανάρθει. Τὰ παιδιά, ἀπὸ τὴν πιὸ τρυφερή τους νεότητα, ἀναπτύσσονται μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀθλιότητα.

Ὅμως ὅλ' αὐτὰ τελειώνουν ἄσχημα ὅταν ὁ ἄντρας τραβᾶ τὸ δρόμο του μόλις πάρει τὸ βδομαδιάτικο κι ὅταν ἡ γυναῖκα του γκρινιάζει γιὰ χάρη τῶν παιδιῶν της. Οἱ καυγάδες ἀρχίζουν καὶ ἀνάλογα μὲ τὸ πόσο ὁ ἄντρας ἀγαπᾶ τὴ γυναίκα του, καταλήγει στὸν ἀλκοολισμό. Κάθε Σάββατο μεθάει· δίνοντας μάχη γιὰ τὸν ἑαυτό της καὶ γιὰ τὰ παιδιὰ ἡ γυναίκα τοῦ ἀποσπᾶ μερικὲς δεκάρες, τρέχοντας πίσω του, ὅλο τὸ δρόμο ἀπ' τὸ ἐργοστάσιο ὡς τὴν ταβέρνα. Ὅταν τὸ βράδυ γυρίζει στὸ σπίτι, πολλὲς φορὲς τὴν Κυριακὴ ἢ τὴ Δευτέρα, μεθυσμένος καὶ ἀγριωπός, μὲ ἄδειες τσέπες, τὸν ὑποδέχονται σκηνὲς τρομερές...

Παρευρέθηκα ἑκατὸ φορὲς σὲ παρόμοιες ἱστορίες. Ἐχθρικὸς κι ἐπαναστατικὸς στὴν ἀρχή, στὸ τέλος μπόρεσα νὰ συλλάβω τὴν τραγικὴ πλευρὰ καὶ τὴν βαθύτερη αἰτία τῶν τρομερῶν αὐτῶν ἐπεισοδίων. Λυπήθηκα πολὺ καὶ συμπόνεσα ἀφάνταστα τὰ δυστυχισμένα θύματα τῆς κακοδαιμονίας τοῦ τόπου μας.

Ἀλλὰ καὶ τὸ στεγαστικὸ πρόβλημα ἦταν ἀκόμα χειρότερο καὶ ἡ ἀθλιότητα τῶν ἐργατικῶν κατοικιῶν τῆς Βιέννης τρομερή. Ἀνατριχιάζω ἀκόμα καὶ σήμερα ὅταν σκέπτομαι αὐτὰ τὰ θλιβερὰ ἄντρα, αὐτὰ τὰ ὑπόγεια, αὐτὲς τὶς πολυάνθρωπες κατοικίες, γεμᾶτες ἀκαθαρσίες κι ἀνυπόφορη δυσοδία.

Τί θὰ συνέβαινε, τί θὰ γινόταν ἂν αὐτὴ ἡ κόλαση τῆς ἀθλιότητας, ὁ ἐσμὸς ἐτοῦτος τῶν ἁλυσοδεμένων σκλάβων ξεχυνόταν πάνω στὴν ὑπόλοιπη ἀνθρωπότητα; Ἄφηναν ἀσυνείδητα τὰ γεγονότα νὰ πορεύονται, χωρὶς διόλου νὰ ὑποψιάζονται ὅτι, ἀργὰ ἢ γρήγορα, τὸ μοιραῖο, αὐτὸ ποὺ κανεὶς δὲν μπορεῖ ν' ἀποτρέψει, θὰ ὁδηγοῦσε σὲ ἀντεκδικήσεις.

Πόσο εὐγνωμονῶ σήμερα τὴ Θεία Πρόνοια ποὺ μὲ τοποθέτησε σ' αὐτὸ τὸ σχολειό! Δὲν μποροῦσα, μοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ ἀδιαφορήσω γιὰ ὅλ' αὐτὰ τὰ φοβερὰ ποὺ συνέβαιναν γύρω μου κι ἔτσι διδάχτηκα.

Γιὰ νὰ μὴ ἀπελπισθῶ τελείως ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ τοτινοῦ περίγυρου μου, ἔπρεπε νὰ κάμω κάθε στιγμὴ ἐπὶ μέρους ἀνάλυση τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς τους καὶ νὰ συγκρατῶ μόνο τοὺς βαθύτερους λόγους ποὺ τοὺς ὁδήγησαν σ' αὐτὴ τὴν κατάπτωση. Ἔτσι μποροῦσα νὰ ὑπομένω αὐτὸ τὸ θέαμα χωρὶς ν' ἀπογοητεύομαι. Δὲν ὑπῆρχαν πιὰ γιὰ μένα ἄνθρωποι ποὺ ζοῦσαν κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες δυστυχίας κι ἀπελπισίας, βρωμιᾶς καὶ διαφθορᾶς, ἀλλὰ θλιβερὰ ἀποτελέσματα γελοίων νόμων. Παρ' ὅλ' αὐτά, κακοπερνώντας κι ἐγὼ ὁ ἴδιος, φυλαγόμουν μὴ τύχει καί συνθηκολογώντας μὲ τὸν οἰκτρὸ συναισθηματισμὸ καταλήξω μοιραία νὰ γκρεμιστῶ ἀπὸ τὸ βάθρο ποὺ εἶχα τοποθετηθεῖ. Ὁ-

χι, δὲν ἔπρεπε νὰ δῶ τὸ πρόβλημα ἀπ' αὐτὴ τὴν πλευρά. Δυὸ λύσεις εὕρισκα πὼς ἦταν δυνατὸ νὰ καλυτερεύσουν τὴν κατάσταση:

Ἐγκαθίδρυση τῆς ἐξέλιξης μας πάνω σὲ καλύτερες βάσεις διαποτισμένες μὲ τὸ βαθὺ συναίσθημα τῆς κοινωνικῆς εὐθύνης.

Τέλεια ἐξαφάνιση, μὲ μιὰ σκληρὴ ἀπόφαση, ὅσων ἐκ τῶν ἀπογόνων μας δὲν θὰ ἐξελιχθοῦν ποτέ.

Ἡ φύση δὲν στηρίζεται τόσο, γιὰ τὴ διαιώνιση τοῦ εἴδους, στὴ διατήρηση τῆς ὕπαρξης, ὅσο στὴν πίστη τῆς καταγωγῆς. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὴ ζωή. Δὲν ὑπῆρχε λοιπὸν κανένας λόγος νὰ καλυτερεύσουμε τεχνητῶς τὶς κακὲς πλευρὲς τοῦ παρόντος—καλυτέρευση ἄλλωστε πρακτικῶς ἀδύνατη—ὅσο, νὰ φροντίσουμε γιὰ μιὰ πιὸ ὑγιεινὴ πορεία στὴ μελλοντικὴ ἐξέλιξη τοῦ ἀτόμου, πέρνοντας το ἀπὸ τὶς ἀρχές του.

Στὰ χρόνια αὐτὰ τῆς μάχης ποὺ ἔδωσα στὴ Βιέννη, κατέληξα στὸ συμπέρασμα ὅτι:

Τὸ ἄπαντο τῆς κοινωνικῆς ἐνεργητικότητας δὲν θὰ πρέπει ποτὲ νὰ εἶναι ἡ διατήρηση μιᾶς ἄγονης εὐημερίας, ἀλλὰ ἡ ἀποφυγὴ ἀπὸ τὴν μετριότητα τῆς ἀγροτικῆς καὶ παραγωγικῆς ζωῆς μας ποὺ ἀναγκαστικὰ θὰ ὁδηγήσει τὸ ἄτομο στὸν ἐκφυλισμό, ὅπου ἀπ' ἀρχὶς τείνει νὰ τὸ παρασύρει.

Ἡ δυσκολία στὸ νὰ ἐπανορθώσεις μὲ ὅλα τὰ μέσα ἀκόμα καὶ μὲ τὰ πιὸ σκληρά, μιὰ ἐγκληματικὴ κοινωνικὴ κατάσταση, ὁλέθρια γιὰ να ἔθνος, δὲν προέρχεται παρὰ μόνον ἂν διστάσεις ὡς πρὸς τὶς αἰτίες.

Καὶ διστάζουν ἐκεῖνοι μόνο ποὺ ποτὲ δὲν ἔνοιωσαν τὸ συναίσθημα τῆς σωτηρίας, ποὺ δὲν ἔνοιωσαν βαθειά ἐντός τους ὅτι μπορεῖ νὰ εἶναι κ' οἱ ἴδιοι ὑπεύθυνοι γιὰ τὴ διαφθορὰ τῆς τάξης τους. Αὐτὸς ὁ δισταγμὸς παραλύει κάθε σταθερὴ ἀπόφαση γιὰ δράση· δὲν ξέρουν, τίποτ' ἄλλο παρὰ νὰ ἐπιφέρουν χλιαρὲς μεταρυθμίσεις καὶ μόνο ὅσες εἶναι ἀπαραίτητες γιά τὴν προσωρινὴ διατήρηση μιᾶς ὁμαλότητας.

Ἀλλὰ τὰ πράγματα κι ἡ ἐποχὴ δὲν θάχουν πάντα αὐτὸ τὸ φαντασμαγορικὸ χρῶμα. Θἄρθει μιὰ μέρα ποὺ ἡ συνείδηση τῆς εὐθύνης μὲ τὴν ἀνάγκη τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης, θὰ διασκορπίσει ἁλύπητα καὶ θὰ ξεριζώσει τὴν παράσιτη βλάστηση καὶ τὴν ἥρα ἀπὸ τὸ σιτάρι.

Ὅμως τὸ Αὐστριακὸ Ἔθνος ποὺ ἀγνοοῦσε κάθε εἶδους δικαιοσύνη καὶ κάθε κοινωνικὴ νομοθεσία, ἦταν ἀδύνατο ν' ἀγωνιστεῖ ἐνάντια σ' αὐτὲς τὶς ὁλέθριες ἀντιλήψεις.

***

Δὲν ξέρω τί μὲ τρόμαζε περισσότερο τότε: ἡ οἰκονομικὴ ἀθλιότητα τῶν συνανθρώπων μου, ἡ ἠθική τους σκλήρυνση, οἱ συνηνειες

τους ἢ ἡ χαμηλὴ στάθμη τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας.

Πόσες φορὲς οἱ ἀστοί μας δὲν θἄκουσαν κάποιο κουρελιάρη ἀλήτη νὰ δηλώνει ὅτι δὲν τοῦ καιγόταν καρφὶ ἂν ἦταν Γερμανὸς ἢ ὄχι, καὶ πὼς παντοῦ ὅπου τοὔδιναν αὐτὰ ποὺ εἶχε ἀνάγκη θὰ ἦταν καλά!

Ὅλοι τους θὰ ἐλεεινολογοῦσαν αὐτὴ τὴν τέλεια ἔλλειψη *ἐθνικῆς ὑπερηφανείας* καὶ θὰ καταδίκαζαν τέτοιες ἐκδηλώσεις.

Ὅμως πόσοι ἀπ' αὐτοὺς ἀναρωτήθηκαν, γιατὶ τἄχα, μήπως εἶναι κι αὐτοὶ καλύτεροι;

Πόσοι κάθησαν νὰ συλλογιστοῦν ὅτι αὐτὴ ἡ δικαιολογημένη τους περηφάνεια ν' ἀνήκουν σ' ἕναν ἐκλεκτὸ λαό, ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἕναν ἀτέλειωτο ἀριθμὸ δεσμῶν, ἀπ' ὅλα αὐτὰ ποὺ ἔκαναν τὴν Πατρίδα τους τόσο μεγάλη σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης;

Πόσοι συναισθάνονται ὅτι ἀπὸ τὴν περηφάνεια τοῦ νά εἶναι Γερμανοὶ ξεπηδᾶ ἡ ἀναγνώριση τῆς ἀνάγκης νὰ μεγαλώσει ἡ Γερμανία;

Οἱ χιλιάδες ἀστοί μας ἔχουν ἀντιληφθεῖ μήπως ὅτι αὐτὴν ἴσα-ἴσα τὴν περηφάνεια τους τὴν κοροϊδεύει ὁ λαός;

Δὲν θὰ εἴχαμε καμμιὰν ἀντίρηση ἂν συνέβαινε τὸ ἴδιο πράγμα σ' ὅλες τὶς ἄλλες χῶρες, ἂν οἱ ἐργάτες τῶν ἄλλων χωρῶν εἶχαν τὴν ἴδια ἐντύπωση γιὰ τὴν πατρίδα τους. Ἀλλ' ἀκόμα κι ἂν ἦταν ἔτσι, πάλι δὲν θἄχαμε καμμιὰ δικαιολογία γιά τὴν ἀδιάφορη στάση μας. Τόσο τὸ χειρότερο ποὺ δὲν εἶναι. Αὐτὸ ποὺ σήμερα ὀνομάζουμε *σωβινιστικὴ* ἐκπαίδευση τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ δὲν εἶναι παρὰ ἡ ὑπέροχη ἐπιδίωξη τοῦ μεγαλείου τῆς Γαλλίας σ' ὅλες τὶς περιοχὲς τοῦ πνεύματος ἢ ὅπως λένε οἱ Γάλλοι, τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ νεαρὸς Γάλλος δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἀντικειμενικὴ πραγματικότητα: ἡ ἐκπαίδευση τὸν ὁδηγεῖ τελείως ὑποκειμενικὰ νά δεῖ ὅλα ὅσα ἔχουν κάποια σχέση μὲ τὸ μεγαλεῖο τῆς χώρας του στὸν πολιτικὸ καὶ τὸν ἐκπολιτιστικὸ τομέα.

Μιά τέτοια ἐκπαίδευση ὀφείλει πάντα νὰ περιορίζεται σὲ ἰδέες γενικῆς φύσεως, ἀλλὰ πάντα ἐνδιαφέρουσες. Καὶ εἶναι ἀπαραίτητο οἱ ἰδέες αὐτὲς νὰ χαράσσονται στὴν καρδιὰ καὶ στὴ μνήμη τοῦ λαοῦ, μὲ μιὰν ἐπίμονη ἐπανάληψη.

Σὲ μᾶς ἐδῶ συμβαίνει τὸ ἀντίθετο: στὸ τρομερὸ ἐλάττωμα τοῦ ἀρνητικοῦ χαρακτήρα μας προστίθεται ἡ τελείως ἀνελλιπὴς διδασκαλία στὰ σχολεῖα μας. Οἱ ποντικοὶ δηλητηριάζουν τὴν πολιτική μας, κατατρῶνε αὐτὰ τὰ ψίχουλα τῆς καρδιᾶς καὶ τῆς μνήμης τῶν ταπεινῶν κι ἐξαθλιωμένων ποὺ ἡ φτώχεια τοὺς εἶχε ἀφήσει τὸ δικαίωμα νὰ ἔχουν.

Νά, ποιὰ εἰκόνα ἀντικρύζει κανεὶς ἐδῶ:

Στὰ δύο δωμάτια ἑνὸς ὑπόγειου μένει μιὰ οἰκογένεια ἑπτὰ ἐργαζομένων. Στὰ πέντε παιδιά, τὸ ἕνα θἄναι σίγουρα τριῶν χρονῶν. Σ'

αὐτὴ τὴν ἡλικία τὸ παιδὶ ἀρχίζει νὰ καταλαβαίνει καὶ νά συνειδητοποιεῖ. Οἱ καλοαναθρεμένοι, οἱ καλοπερασμένοι ἄνθρωποι μποροῦν μέχρι τὰ γεράματα νὰ θυμοῦνται τὰ γεγονότα αὐτῆς τῆς ἐποχῆς. Ἡ στενότητα τοῦ χώρου τῆς κατοικίας γίνεται κάθε στιγμὴ ἀφορμὴ γιὰ καυγάδες καὶ στενοχώριες. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, δὲν ζοῦν μαζύ, ἀλλὰ εἶναι σωριασμένοι ὁ ἕνας πάνω στὸν ἄλλον. Οἱ παραμικρὲς διαφωνίες ποὺ θὰ περνοῦσαν ἀπαρατήρητες σ' ἕν' ἄλλο εὐρύχωρο σπίτι, ἐδῶ μεταβάλλονται σὲ ἔριδες κι ἀτέλειωτη γκρίνια. Καὶ οἱ καυγάδες τῶν παιδιῶν μεταξύ τους γρήγορα ξεχνιοῦνται. Ὅμως τῶν γονιῶν οἱ καθημερινὲς φιλονικίες γίνονται συχνὰ χυδαῖες καὶ ἀφάνταστα ἀπάνθρωπες: Ἀποτέλεσμα: τὰ παιδιὰ πέρνουν μαθήματα. Πρέπει νἄχει ζήσει κανεὶς σὲ τέτοια μέρη γιὰ νὰ καταλάβει μέχρι ποῦ μποροῦν νὰ ὁδηγήσουν τὸν ἄνθρωπο ἡ μέθη κι οἱ κακὲς συναναστροφές. Ἕνα δυστυχισμένο χαμίνι ἕξη χρονῶν, ξέρει ὅλα ὅσα θὰ μποροῦσαν κι ἕναν ἔφηβο ἀκόμα νὰ ἐκπλήξουν. Αὐτὸς ὁ *μικρὸς πολίτης*, δηλητηριασμένος ἠθικὰ καὶ φυσιολογικὰ ὑποανάπτυκτος, πηγαίνει στὸ δημόσιο σχολεῖο καὶ μαθαίνει ἴσα-ἴσα γραφὴ καὶ ἀνάγνωση. Δὲν γίνεται λόγος γιὰ διαβάσματα στὸ σπίτι, ὅπου κοροϊδεύουν καὶ μιλοῦν μὲ τὰ χειρότερα λόγια γιὰ τὸ σχολεῖο καὶ τοὺς δασκάλους. Κανένα δημόσιο ἵδρυμα, ἀπ' τὸ σχολεῖο ὡς τὰ ἀνώτατα κρατικὰ δὲν τοὺς ἐμπνέει τὸ σεβασμό· θρησκεία, ἠθική, ἔθνος καὶ κοινωνία, ὅλα σέρνονται μέσα στὴ λάσπη. Κι ὅταν τὸ ἀγοράκι ἀφήσει τὸ σχολεῖο, στὰ δέκα τέσσερα του χρόνια, δὲν ἔχει τίποτε μέσα του: μιὰ ἀπίστευτη κοροϊδία γιὰ ὅλα ὅσα ἔχουν θετικὴ σημασία, μιὰ καυστικὴ αὐθάδεια κι ἀνηθικότητα χαρακτηρίζουν κάθε του ἐνέργεια.

Τί ἐνδιαφέρον, τί ἐξέλιξη θἄχει στὴ ζωὴ ποὺ πάει νὰ μπεῖ, αὐτὸς ὁ μικρὸς ἄνθρωπος ποὺ τίποτα δὲ σέβεται καὶ ποὺ ξέρει πιὰ ὅλη τὴ χυδαιότητα τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης...

Τὸ παιδὶ τῶν δεκατριῶν χρόνων γίνεται στὰ δεκαπέντε του ἕνας δηλωμένος ὑβριστὴς κάθε ἐξουσίας. Ἔμαθε νὰ ξεχωρίζει τὸ βοῦρκο καὶ τὴ βρωμιά, ἀποδιώχνοντας κάθε τι ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ τοῦ ἀνυψώσει τὸ πνεῦμα.

Καὶ τώρα ἡ ἀντρική του σταδιοδρομία.

Θ' ἀκολουθήσει τὰ διδάγματα ποὺ πῆρε ὅταν ἦταν μικρός, ἀπ' τὸν πατέρα του. Θὰ γυρίζει στὸ σπίτι, ὁ θεὸς ξέρει πότε, θὰ δέρνει τὴ μητέρα του, θὰ βλαστημάει τὸ θεό κι ὅλο τὸ σύμπαν μέχρι ποὺ νὰ τὸν κλείσουν σὲ κανένα ἀναμορφωτήριο.

Ἐκεῖ θὰ πάρει τὸ τελευταῖο λουστράρισμα.

Καὶ οἱ ἀγαθοί μας ἀστοὶ ἀποροῦν γιὰ τὸν ἀδύνατο «πατριωτισμό» αὐτοῦ τοῦ νεαροῦ πολίτη!

Ὁ ἀστικὸς κόσμος βλέπει κάθε μέρα στὸ θέατρο καὶ στὸν κινηματογράφο, στὰ φτηνὰ βιβλία καὶ στὸν κίτρινο τύπο πὼς ξεχύνεται μὲ τοὺς κουβάδες τὸ δηλητήριο πάνω στὸ λαὸ κι ὅμως ἐκπλήσσεται γιὰ τὰ «ἐλαφρὰ ἤθη» καὶ τὴν «ἐθνικὴ ἀδιαφορία» τῶν μαζῶν! Σὰν νὰ μὴ φρόντιζαν τάχα, ἡ ὀθόνη, ὁ ἀμφιβόλου ποιότητος τύπος κι ὅλα τ' ἄλλα νὰ διαδίδουν τὸ ἐθνικό μας μεγαλεῖο! Γιὰ νὰ μὴ ἀναφερθῶ στὴν προγενέστερη κατάσταση...

Ἔμαθα τότε καὶ κατάλαβα βαθειὰ μέσα μου ἕνα μεγάλο ἀξίωμα ποὺ ὡς τότε δὲν τό εἶχα ὑποπτευθεῖ:

Γιὰ τὴ μεταβολὴ ἑνὸς λαοῦ σὲ ἔθνος προϋποτίθεται ἡ δημιουργία καταλλήλων ὑγιεινῶν συνθηκῶν διαμονῆς ἀπαραιτήτων γιὰ τὴν ἐκπαίδευση τοῦ ἀτόμου. Μόνον ὅποιος μάθει, στὸ σπίτι ἢ στὸ σχολεῖο νὰ ἐκτιμᾶ τὸ μεγαλεῖο τῆς χώρας του στὸν φιλολογικό, στὸν οἰκονομικὸ καὶ πρὸ πάντων στὸν πολιτικὸ τομέα, μόνον αὐτὸς θὰ μπορέσει νὰ αἰσθανθεῖ—καὶ θὰ τὴν αἰσθανθεῖ—τὴν περηφάνεια ὅτι ἀνήκει σ' αὐτὴ τὴ χώρα. Ἀγωνιζόμαστε γιαυτὸ ποὺ ἀγαπᾶμε· ἀγαπᾶμε ὅτι ἐκτιμοῦμε· καὶ γιὰ νὰ ἐκτιμήσουμε κάτι πρέπει τουλάχιστον νὰ τὸ ξέρουμε.

Ἕνας κόσμος καινούργιος, ἄγνωστος μέχρι τότε μοῦ προσφερόταν. Τό ἐνδιαφέρον μου γιὰ τὴν κοινωνικὴ πολιτικὴ εἶχε ξυπνήσει κι ἄρχιζα πιὰ νὰ τὴν μελετῶ καὶ νὰ τὴ σπουδάζω σοβαρά.

Γύρω στά 1909 μὲ 1910, ἡ οἰκονομική μου κατάσταση βελτιώθηκε. Καὶ δὲν εἶχα πιὰ ἀνάγκη νὰ δουλεύω χειρωνακτικά. Εἶχα τακτοποιηθεῖ σὰν σχεδιαστὴς καὶ ἀκουαρελλίστας. Αὐτό τό ἐπάγγελμα δὲν μοῦ ἀπόφερε πολλὰ χρήματα, μόλις μποροῦσα καὶ ζοῦσα, ἀλλὰ τουλάχιστον ἦταν ἐνδιαφέρον καὶ θὰ μὲ βοηθοῦσε στὴ σταδιοδρομία ποὺ εἶχα διαλέξει. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, τώρα πιὰ δὲν ἔπεφτα τό βράδυ πεθαμένος ἀπ' τὴν κούραση χωρὶς οὔτε λίγο νὰ διαβάσω. Ἡ δουλειά μου λοιπὸν δὲν ἦταν ἄσχετη μὲ τό μελλοντικό μου ἐπάγγελμα καὶ μ' ἄφηνε ἀκόμα κύριο τοῦ χρόνου μου.

Ἤμουν φτωχός ἀπό ἀνάγκη καὶ σπούδαζα ἀπό εὐχαρίστηση.

Τώρα μποροῦσα νὰ συμπληρώσω μὲ τὶς ἀπαραίτητες θεωρητικὲς γνώσεις, τὰ μαθήματα ποὺ πῆρα ἀντιμετωπίζοντας τὴ σκληρὴ πραγματικότητα, πάνω στὸ κοινωνικὸ πρόβλημα. Διάβαζα σχεδὸν ὅλα τὰ βιβλία ποὺ εὕρισκα σχετικὰ μ' αὐτὸ τὸ θέμα καὶ σκεπτόμουν πολὺ πάνω σ' αὐτά.

Νομίζω πὼς στοὺς ἀνθρώπους ποὺ μὲ γνώριζαν τότε ἔκανα περίεργη ἐντύπωση.

Ὅπως εἶναι φυσικό, δινόμουνα μὲ πάθος στὴν ἀρχιτεκτονική. Τὴν ἐκτιμοῦσα τὸ ἴδιο καθὼς καὶ τὴ βασίλισσα τῶν Καλῶν Τεχνῶν: τὴ μουσική. Δὲν θεωροῦσα *ἐργασία* ἀλλὰ πραγματικὴ εὐτυχία τὸ ν' ἀσχο-

λοῦμαι μ' αὐτήν. Μποροῦσα νά διαβάζω ἢ νά σχεδιάζω μέχρι ἀργά τή νύχτα χωρίς νά νιώθω τήν παραμικρή κούραση. Καί ἡ πίστη ὅτι τό ὅμορφο αὐτό ὄνειρο θά γινόταν πραγματικότητα, φτάνει νά μποροῦσα νά περιμένω ἀρκετά χρόνια, δυνάμωνε μέσα μου. Εἶχα σοβαρά ἀποφασίσει νά φτιάξω ἕνα ὄνομα σάν ἀρχιτέκτονας.

Πλάι στήν ἀρχιτεκτονική τό μεγάλο ἐνδιαφέρον πού ἔδειχνα γιά τή πολιτική φαινόταν νά μήν ἔχει καμιά σημασία. Τό ἀντίθετο : πίστευα ὅτι ἱκανοποιοῦσα μιά στοιχειώδη ὑποχρέωση μου. Ὅποιος δέν ἤξερε καλά αὐτά τά ζητήματα, πίστευα, ὅτι δέν εἶχε κανένα δικαίωμα κριτικῆς ἢ ἄσκησης ὁποιουδήποτε ἀξιώματος.

Ἔτσι μελέτησα καί σπούδασα πολύ αὐτόν τόν τομέα. Γιά μένα τό *διάβασμα* ἔπερνε πάντα μιά σημασία ξεχωριστή ἀπ' αὐτή πού τοῦ δίνουν οἱ περισσότεροι ἀπ' τούς ὑποτιθέμενους *διανοουμένους* μας. Γνώρισα ἀνθρώπους πού *διάβασαν* ἀτέλειωτα βιβλία καί βιβλία, τό ἕνα μετά τό ἄλλο χωρίς νά μπορῶ μολοντοῦτο νά βεβαιώσω ὅτι ἤξεραν ἀνάγνωση. Κατέχουν ἕνα σωρό πράγματα ἀλλά τό μυαλό τους εἶναι ἀνίκανο νά τά καταχωρίσει καί νά τά ἀξιοποιήσει. Τούς λείπει ἡ τέχνη νά ξεχωρίζουν μέσα ἀπό ἕνα βιβλίο αὐτό πού ἀξίζει καί ν' ἀπορίψουν τά κεφάλαια πού δέν ἔχουν ἐνδιαφέρον, ἢ τουλάχιστον νά μή τά σέρνουν μαζύ τους σάν ἕνα ἄχρηστο βάρος. Τό διάβασμα δέν εἶναι σκοπός ἀλλά μέσον στόν καθένα νά συμπληρώσει τό περίβλημα πού τοῦ ἔχουν χαράξει ἡ φύση κι ἡ καταγωγή του. Βρίσκει κανείς ἐκεῖ τά ἐργαλεῖα καί τήν πρώτη ὕλη πού εἶναι ἀπαραίτητη στό ἐπάγγελμα του, πού τόν βοηθοῦν ἁπλῶς νά κερδίσει τή ζωή του, ἢ πού τοῦ ἱκανοποιοῦν πιό ὑψηλές ἀνατάσεις. Ὁ δεύτερος σκοπός τοῦ διαβάσματος εἶναι ἡ κατάκτηση μιᾶς ὁλοκληρωμένης ἀντίληψης τοῦ κόσμου πού ζοῦμε. Ἀλλά καί στίς δυό περιπτώσεις εἶναι ἀπαραίτητο, τά διαβάσματα νά μή πέρνουν θέση μέσα μας σά σειρά κεφάλαια ἢ βιβλία πού ἀξιοποιοῦν τή μνήμη, ἀλλά νά τοποθετοῦνται ὅπως τό μικρό βότσαλο ἐπάνω στό μωσαϊκό καί νά χρησιμεύουν στήν ὁλοκλήρωση μέσα στό μυαλό τοῦ ἀναγνώστη, μιᾶς γενικῆς εἰκόνας τοῦ κόσμου. Ἀλλοιῶς θά καταντήσουν ἕνα συνοθύλευμα ἀτάκτων σημειώσεων χωρίς καμιάν ἀξία, παρόλη τήν περιαυτολογία πού μποροῦν νά προσκομίσουν στόν δυστυχῆ κατοχό τους. Γιατί αὐτός κιόλας ἀρχίζει νά ποζάρει γιά καλλιεργημένος, φαντάζεται ὅτι καταλαβαίνει πολλά γιά τή ζωή κι ὅτι ἔχει γνώσεις, ἐνῶ ἴσα-ἴσα ἐπαυξάνοντας αὐτή του τήν *καλλιέργεια* ἀπομακρύνεται ὅλο καί περισσότερο ἀπό τήν πραγματικότητα· καί ἢ καταλήγει σέ κανένα σανατόριο ἢ γίνεται πολιτικός.

Ποτέ ἕνας τέτοιος ἐγκέφαλος δέν θά μπορέσει νά βγάλει ἀπ' τό σωρό τῶν γνώσεων του αὐτή πού θά τοῦ χρειαστεῖ σέ δεδομένη στιγ-

μή. Γιατὶ αὐτὸ τὸ διανοουμενίστικο συνοθύλευμα δὲν ἔχει συγκεντρωθεῖ μὲ βάση τῆς ἀνάγκες τῆς ζωῆς· ἔχει ἁπλῶς σωρευτεῖ μὲ τὴ σειρὰ τῶν βιβλίων ποὺ διάβασε καὶ ἀνάλογα μὲ τὸν πίνακα τῶν περιεχομένων τους. Ἀλλὰ δὲν μνημονεύεται στὸν πίνακα κι ἡ σελίδα, ἔτσι σὲ κάθε στιγμὴ κριτικῆς, οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ἐννιὰ φορὲς στὶς δέκα θὰ τὰ χάσουν, μάταια θ' ἀναζητήσουν ἀνάλογες περιπτώσεις καὶ στὸ τέλος θ' ἀναφερθοῦν σὲ λανθασμένο κανόνα.

Πῶς ἀλλοιῶς μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ μεγάλοι ποντίφηκες τῆς Κυβέρνησης μας κάνουν τόσες γκάφες παρόλη τὴν τεράστια μόρφωση τους; Ἤ θἄπρεπε νὰ δοῦμε σ' αὐτοὺς ὄχι τὴν παθολογικὴ κατάσταση, ἀλλὰ μιὰν εὐτελῆ πανουργία;

Τὸ ἀντίθετο, αὐτὸς ποὺ ξέρει νὰ διαβάσει, βρίσκει σχεδὸν ἀμέσως μέσα σ' ἕνα βιβλίο, μιὰ μπροσούρα ἢ ἕνα ἡμερολόγιο, αὐτὸ ποὺ ἀξίζει τὸν κόπο νὰ συγκρατήσει, ἀνάλογα μὲ τὶς προσωπικές του ἀνάγκες ἢ μὲ τὸ ἐπαγγελματικὸ γενικῶς ἐνδιαφέρον του. Αὐτὸ ποὺ συλλαμβάνει τὸ ἐνσωματώνει μὲ τὴν εἰκόνα ποὺ ἔχει ἤδη σχηματίσει μέσα του, πότε τὴ διορθώνει, πότε τὴ συμπληρώνει, ἐπαυξάνοντας ἢ ἐπιβεβαιώνοντας τὴν ἔννοια της. Ὅταν ξαφνικὰ ἡ ζωὴ θέτει κάποιο πρόβλημα ἡ μνήμη ἐκείνου ποὺ ξέρει νὰ διαβάζει, τοῦ φέρνει ξανὰ στὸ νοῦ μιὰ γνώμη ποὺ ἀναφέρεται σὲ διάβασμα πολλῶν χρόνων. Τότε τὴν τοποθετεῖ στὴ λογική του καὶ βλέπει ἀνάμεσα σ' αὐτὴ τὴ νέα περίπτωση, ἂν φωτίζει ἢ ἂν δίνει λύση στὸ πρόβλημα.

Τὸ διάβασμα ποτὲ δὲν ἔχει τὴν ἔννοια τοῦ ὠφέλιμου ἂν δὲν γίνεται ἔτσι.

Παράδειγμα: ἕνας ρήτορας ποὺ δὲν προετοιμάστηκε μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα, δὲν τοποθέτησε δηλαδὴ τὰ γεγονότα στὴ λογική τους σειρά, εἶναι ἀνίκανος νὰ ὑπερασπίσει τὴ γνώμη του, συζητώντας μ' ἕναν ποὺ θἄχει ἀντιρήσεις ἀκόμα κι ἂν αὐτὸς ἔχει χίλιες φορὲς δίκιο. Σὲ ὅλη τὴ συζήτηση ἡ μνήμη του θὰ τὸν ἐγκαταλείπει καὶ θὰ τὸν ντροπιάζει. Δὲν θὰ βρίσκει ἐπιχειρήματα οὔτε γιὰ νὰ στερεώσει αὐτὰ ποὺ εἶπε οὔτε γιὰ νὰ κατατροπώσει τὸν ἀντίπαλο του. Καὶ ὅταν πρόκειται—γιὰ ἕναν ἁπλὸ συζητητὴ τὰ πράγματα εἶναι ἁπλά, τὸν ἑαυτό του θὰ ζημιώσει μόνο. Ὅμως πολλὲς φορὲς ἡ μοῖρα θέλει καὶ κάτι παρόμοιοι ἄνθρωποι ἀκατάρτιστοι κι ἀνίκανοι νὰ γίνονται ἡγέτες Ἐθνῶν καὶ τότε τὰ πράγματα σοβαρεύουν.

Ἀπὸ τότε ποὺ ἤμουν νέος ἤξερα νὰ διαβάζω καὶ εὐτυχῶς εἶχα καλὴ μνήμη ποὺ μὲ βοήθησε νὰ ἀξιοποιήσω τὶς μελέτες μου. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη ἡ διαμονή μου στὴ Βιέννη ὑπῆρξε χρήσιμη καὶ ἀποδοτική. Οἱ καθημερινὲς ἀσχολίες μου δὲν μ' ἐμπόδισαν νὰ μελετήσω ἀσταμάτη-

τα τὰ πιὸ ἄσχετα μεταξύ τους προβλήματα. Ἔχοντας κατὰ νοῦ πάντα νὰ ἐπαληθεύω τὴν θεωρία μὲ τὴν πράξη καὶ τὴν πράξη μέ τὴν θεωρία δὲν διέτρεξα ποτὲ τὸν κίνδυνο νὰ παρασυρθῶ οὔτε σὲ ξηρότητα τοῦ πνεύματος ἀλλ' οὔτε καὶ σὲ ρεαλιστικὲς ἀκρότητες.

Ἡ καθημερινή μου ἐμπειρία μὲ βοήθησε νὰ συλλάβω τελείως τὸ νόημα δυὸ βασικῶν προβλημάτων—ἐκτὸς ἀπ' τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα —καὶ μοῦ κίνησε τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ βαθύτερη θεωρητικὴ σπουδή τους.

Ποιὸς ξέρει, ἴσως ἀπὸ τότε, ποὺ μελετοῦσα τὴ θεωρία καὶ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ μαρξισμοῦ νὰ εἶχα δώσει στ' ἀλήθεια τὸ πρῶτο χτύπημα σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα.

***

Ὅλα ὅσα ἤξερα γιὰ τὴν Σοσιαλδημοκρατία, ὅταν ἤμουν νέος ἦταν ἀνακριβῆ καὶ ψεύτικα. Ὅμως μοῦ ἦταν εὐχάριστο νὰ πιστεύω ὅτι οἱ σοσιαλδημοκράτες ἀγωνίζονταν γιὰ τὴν δημοκρατία, γιατὶ ἡ λογική μου μοῦλεγε ὅτι αὐτὸς ὁ ἀγώνας θὰ ἔβλαπτε τὴν δυναστεία τῶν Ἀψβούργων ποὺ τόσο τὴν μισοῦσα. Εἶχα καταλήξει στὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ Κράτος τοῦ Δούναβι γιὰ νὰ ἐπιβιώσει θὰ θυσίαζε τὸ γερμανισμό, ἐνῶ ἡ ἐπικράτιση τοῦ σλαυισμοῦ πάνω στὸ γερμανικὸ στοιχεῖο δὲν προσέφερε καμιὰ ἐγγύηση γιὰ διάρκεια γιατὶ δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμοῦμε τὴ συνοχὴ ποὺ ἑνώνει τοὺς Σλαύους σ' ἕνα ἔθνος. Χαιρέτιζα λοιπὸν μὲ χαρὰ κάθε ἐπαναστατικὴ κίνηση ποὺ θὰ ὁδηγοῦσε στὴν πτώση τοῦ καθεστῶτος αὐτοῦ ποὺ καταδίκασε σὲ θάνατο τὰ δέκα ἑκατομμύρια Γερμανῶν. Καὶ σιγὰ-σιγὰ οἱ κόκκινες γλῶσσες τῆς ἐπαναστατικῆς φωτιᾶς ποὺ δυνάμωναν, κατάπιαν τὸ Κοινοβούλιο ἐνῶ σὲ λίγο θὰ σήμαινε ἡ ὥρα τῆς πτώσης αὐτῆς τῆς Βαβυλωνιακῆς αὐτοκρατορίας.

Ξημέρωνε λοιπὸν ἡ μέρα τῆς ἐλευθερίας γιὰ τὸ λαό μου τῆς Γερμανικῆς Αὐστρίας. Κατόπι τίποτα δὲν θὰ ἐμπόδιζε πιὰ τὴν ἕνωση του μὲ τὴ μητέρα πατρίδα.

Τὸ κίνημα τῶν Σοσιαλδημοκρατῶν, κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες, δὲν μοῦ ἦταν διόλου ἀντιπαθητικό. Μάλιστα ἤμουνα τόσο ἀνόητος τότε, ὥστε νὰ πιστέψω ὅτι θὰ βοηθοῦσε στὴν ἄνοδο τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐργαζομένων καὶ νὰ στηριχθῶ στὶς διαβεβαιώσεις αὐτές. Τὸ μόνο σημεῖο ποὺ μὲ ἀπομάκρενε κάπως, ἦταν ἡ ἐχθρότητα τους ἀπέναντι σὲ κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν διαφύλαξη τοῦ γερμανισμοῦ στὴν Αὐστρία καὶ στὶς πολλές τους φιλοφρονήσεις μὲ τοὺς «σύντροφους» Σλαύους. Ἐκεῖνοι πάλι δέχονταν εὐχαρίστως αὐτὲς τὶς ἐκδηλώσεις ἔρωτος, ποὺ στὸ κάτω-κάτω συνοδεύονταν κι ἀπὸ πρακτικὰ ὀφέλη, ἀλλὰ κρατοῦσαν κι ὅλας τὴν ἀγέρωχη περηφάνεια τους, πληρώνοντας

ἔτσι μὲ τὸ κατάλληλο νόμισμα αὐτοὺς τοὺς ἐνοχλητικοὺς ζητιάνους.

Στὰ δεκαεπτά μου μόλις χρόνια, δὲν εἶχα ἀκόμη τελείως συνειδητοποιήσει τὸν μαρξισμὸ καὶ μπέρδευα τὴν ἔννοια τῆς Σοσιαλδημοκρατίας μὲ τὸν Σοσιαλισμό. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἀκόμη τὸ πεπρωμένο θὰ μοῦ ἄνοιγε τὰ μάτια ὥστε νὰ κατανοήσω τὴν ἀπάτη ποὺ γινόταν εἰς βάρος τῶν λαῶν.

Γνώρισα τὸ σοσιαλδημοκρατικὸ κόμμα σὰν θεατὴς κάποιων λαϊκῶν του ἐκδηλώσεων καὶ δὲν εἶχα καμιὰ ἰδιαίτερη γνώση τῆς θεωρητικῆς του πλευρᾶς ἢ τοῦ τρόπου ποὺ σκέπτονταν οἱ ὀπαδοί του. Μερικοὶ μῆνες στάθηκαν ἀρκετοὶ ὥστε νἄρθω σὲ ἐπαφὴ μὲ τὶς *φωτισμένες* ἐνέργειες κι ἀποφάσεις τῶν σοσιαλδημοκρατῶν καὶ ν' ἀντιληφθῶ—πράγμα ποὺ μὲ ἄλλες συνθῆκες θ' ἀπαιτοῦσε τουλάχιστον δέκα χρόνια—ποιὰ πανούκλα κρυβόταν κάτω ἀπ' τὴ μάσκα τῶν κοινωνικῶν μεταρυθμίσεων καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον καὶ πόσο γρήγορα ἡ ἀνθρωπότητα ἔπρεπε ν' ἀπαλλάξει τὸν πλανήτη μας ἀπ' αὐτούς, πρὶν αὐτοὶ ἀπαλλάξουν τὸν πλανήτη ἀπ' τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ πρώτη ἐπαφή μου μὲ τοὺς σοσιαλδημοκράτες ἔγινε κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀνοδικῆς πορείας μου. Κι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ δὲν ἦταν διόλου εὐχάριστη.

Ἡ ἐξωτερική μου ἐμφάνιση δὲν ἦταν τότε ὅπως ἔπρεπε, τὸ λεκτικό μου χρειαζόταν διόρθωση ἀλλὰ ἡ ψυχή μου ἦταν διαθέσιμη. Εἶχα τόσα νὰ σκεφτῶ γιὰ τὸ μέλλον, ὥστε δὲν μποροῦσα καθόλου ν' ἀσχοληθῶ μὲ τὸ περιβάλλον μου. Ἐκεῖνο ποὺ χρειαζόμουν πρῶτα ἀπ' ὅλα ἦταν μιὰ δουλειὰ γιὰ νὰ μὴν πεθάνω τῆς πείνας καὶ τέλος νὰ μπορέσω ἔστω καὶ καθυστερημένα, νὰ φροντίσω γιὰ τὴν μόρφωση μου. Ἴσως ποτὲ δὲν θὰ εἶχα ἀσχοληθεῖ μὲ τοὺς διπλανούς μου, ἂν τὴν τρίτη ἢ τὴν τέταρτη μέρα ποὺ ἔπιασα δουλειὰ δὲν μὲ διάταζαν νὰ γραφτῶ στὸ συνδικάτο.

Δὲν ἤξερα ἀκόμα τίποτε γιὰ τὶς συνδικαλιστικὲς ὀργανώσεις κι ἔτσι δὲν μποροῦσα νἄχω γνώμη ἂν ἦταν ἄχρηστες ἢ ὠφέλιμες. Ἀπέριψα τὴν πρόταση ποὺ μοῦ εἶχε γίνει μὲ τελείως προκλητικὸ τρόπο καὶ δήλωσα ὅτι δὲν ἔχω ἰδέα τοῦ πράγματος καὶ ὅτι δὲν ἀνεχόμουν νὰ μὲ ὑποχρεώσει κανένας νὰ κάνω κάτι ποὺ δὲν ξέρω. Φαίνεται ὅτι μόνο γι αὐτὸ τὸ λόγο δὲν μοῦ κήρυξαν τὸν πόλεμο. Θὰ σκέφτηκαν ἴσως ὅτι σὲ μερικὲς μέρες θὰ συνετιστῶ καὶ θὰ κάνω τὴν ἐγγραφή μου. Ἀλλὰ γελάστηκαν πέρα γιὰ πέρα. Πέρασαν δεκαπέντε μέρες. Στὰ διαλείμματα τῆς δουλειᾶς μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ τοὺς γνωρίσω καλὰ καὶ καμιὰ δύναμη στὸν κόσμο δὲν θὰ μὲ ὑποχρέωνε νὰ ἐνταχθῶ σ' ἕναν ὀργανισμὸ ποὺ οἱ ἐκπρόσωποι του μὲ εἶχαν τόσο ἀπογοητεύσει.

Ἀπὸ τὶς πρῶτες μέρες κλείστηκα στὸν ἑαυτό μου. Τὸ μεσημέρι,

ἕνα μέρος ἀπ' τοὺς ἐργάτες πήγαιναν στὶς γειτονικὲς ταβέρνες, ἐνῶ οἱ περισσότεροι ἔμεναν ἐκεῖ στὸ δρόμο καὶ καταβρόχθιζαν τὸ φτωχὸ φαγητό τους. Ἦταν οἱ παντρεμένοι, ποὺ οἱ γυναῖκες τοὺς ἔφερναν τὴ σοῦπα τους μέσα σὲ ἄθλια κατσαρόλια. Πρὸς τὸ τέλος τῆς ἑβδομάδας μαζεύονταν στὸ δρόμο πάντα περισσότεροι· ἀργότερα κατάλαβα γιὰ ποιὸ λόγο: συζητοῦσαν πολιτικά.

Ἐγὼ ἔπιανα μιὰ γωνιὰ κι ἔπινα τὴ μποτίλια τὸ γάλα μου, μ' ἕνα κομμάτι ψωμί. Μελετοῦσα προσεχτικὰ τὸν περίγυρο μου, ἢ μᾶλλον συλλογιζόμουν τὴν κακή μου τύχη.

Δὲν μοῦ μιλοῦσαν σχεδὸν καθόλου, ἢ ἂν τὸκαναν, θἄταν καθὼς μοῦ φαινόταν, γιὰ νὰ μοῦ δώσουν τὴν εὐκαιρία νὰ πάρω μιὰ θέση· ὅμως αὐτὰ ποὺ ἄκουγα νὰ συζητοῦν ἦταν τὸ λιγώτερο, ἐπαναστατικά. Τοὺς ἄκουγα ν' ἀπορίπτουν τὰ πάντα: τὸ Ἔθνος: ἐπινόηση τῶν «καπιταλιστικῶν» τάξεων—πόσες φορὲς δὲν εἶπαν αὐτὴ τὴ φράση!—τὴν Πατρίδα: ὄργανο τῆς μπουρζουαζίας γιὰ τὴν ἐκμετάλλευση τῆς ἐργατικῆς τάξης, τὴν ἀξία τῶν νόμων: τρόπος νὰ χαλιναγωγηθεῖ τὸ προλεταριάτο, τὰ σχολεῖα: ἱδρύματα γιὰ τὴ μαζικὴ παραγωγὴ σκλάβων καὶ δεσμοφυλάκων, ἡ θρησκεία: μέσο γιὰ νὰ ἐκμηδενίσουν τὸ λαὸ καὶ κατόπι νὰ τὸν ἀπομυζήσουν καλύτερα, ἡ ἠθική: κανόνας ἀνόητης ὑπομονῆς, πρὸς χρῆσιν τῶν ἠλιθίων κ.τ.λ. Τίποτα τὸ ἀγνὸ δὲν ἄφηναν, ποὺ νὰ μὴ τὸ βουτήσουν στὸ βοῦρκο.

Στὴν ἀρχὴ σιωποῦσα, ὅμως αὐτὸ δὲν μποροῦσε νὰ διαρκέσει. Ἄρχισα νὰ συμμετέχω στὶς συζητήσεις καὶ νὰ προσπαθῶ νὰ τοὺς ἐξηγήσω. Ἀλλὰ στὸ τέλος κατάλαβα πόσο μάταιο ἦταν αὐτό, γιατὶ δὲν εἶχα τὶς κατάλληλες γνώσεις, πάνω στὰ θιγόμενα θέματα. Ἄρχισα λοιπὸν ν' ἀνατρέχω στὶς πηγὲς τῆς ὑποτιθέμενης σοφίας τῶν συζητητῶν μου. Καταβρόχθισα δεκάδες βιβλία καὶ μπροσοῦρες.

Τώρα, συχνὰ ἡ συζήτηση ἄναβε στὸ δρόμο. Πολεμοῦσα μαζύ τους, μέρα τὴ μέρα καλύτερα πληροφορημένος πάνω στὶς θεωρίες τους, ὥσπου ἦρθε ἡ στιγμὴ ποὺ ἡ λογικὴ χτυπήθηκε ἀπ' τὸν πιὸ ἀναμφισβήτητο ἀντίπαλο της: τὸν τρόμο καὶ τὴ βία. Κάποιοι ἀπὸ τοὺς θαυμάσιους αὐτοὺς συζητητές μου ποὺ εἶχαν ἀντίθετη γνώμη μὲ ὑποχρέωσαν νὰ μὴ ξαναπλησιάσω ἐκεῖ, ἂν δὲν θέλω νὰ βρεθῶ κάποτε γκρεμισμένος ἀπὸ καμιὰ σκαλωσιά. Μόνος, μὴ μπορώντας νὰ προβάλλω καμιὰν ἀντίσταση, προτίμησα τὴν πρώτη λύση κι ἔφυγα, μὲ μιὰν ἀκόμη ἐμπειρία.

Παράτησα τὴ δουλειὰ τελείως ἀηδιασμένος, ἀλλὰ κι ἀποφασισμένος νὰ μὴν ἀγνοήσω ὡς τὸ τέλος αὐτὴ τὴν κατάσταση. Μόλις πέρασε ἡ πρώτη ἀπογοήτευση, ξαναγύρισε μὲ πιότερη δύναμη ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη μου. Ἤμουν σοβαρὰ ἀποφασισμένος νὰ ξαναπάω ἐκεῖ. Ἄλλω-

στε, σὲ λίγες βδομάδες τέλειωσαν οἱ μικρές μου οἰκονομίες, καὶ ἡ πεῖνα ξανάπιασε. Δὲν μποροῦσα πιὰ νὰ διαλέξω. Τὸ παχνίδι ἄρχισε πάλι γιὰ νὰ τελειώσει ὅπως τὴν πρώτη φορά.

Τότε, συχνὰ ἔφτασα νὰ ρωτήσω τὸν ἑαυτό μου: ἀξίζουν τοῦτοι ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι ν' ἀνήκουν σ' ἕνα μεγάλο λαό; Ἐρώτημα ἀγωνιακό: γιατὶ ἂν ἡ ἀπάντηση ἦταν ναί, ἕνας τέτοιος λαός, ἄξιζε τὶς θυσίες καὶ κόπους ποὺ ἀπαιτοῦσε ὁ ἀγώνας τῶν μεγαλοφυῶν γιὰ νὰ τὸν ἀνυψώσουν; Κι ἂν ἦταν ὄχι, τότε ὁ λαός μας σίγουρα εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ *ἀνθρώπους*.

Αὐτὲς τὶς μέρες τῆς ἀνησυχίας, τῶν δισταγμῶν καὶ τῆς ἀμφιβολίας, ἔνοιωθα ν' αὐξάνει ἀνησυχητικὰ ἡ ἀπειλητικὴ στρατιὰ ἐκείνων ποὺ ἦταν γιὰ πάντα χαμένοι γιὰ τὸ λαό τους.

Μὲ τὰ συναισθήματα αὐτὰ νὰ μὲ πλημμυρίζουν, παρακολούθησα, λίγες μέρες μετά, μιὰ ἐργατικὴ διαδήλωση. Ἦταν μιὰ ἀτέλειωτη παρέλαση τῶν ἐργατῶν τῆς Βιέννης, κατὰ τετράδες. Ἔμεινα πάνω ἀπὸ δυὸ ὧρες κρατώντας τὴν ἀναπνοή μου, κοιτάζοντας νὰ ξετυλίγεται ἀργὰ-ἀργά, τὸ μακρὺ ἀνθρώπινο φίδι. Μὲ τὴν καρδιὰ σφιγμένη, ἔφυγα ἀπ' τὴν πλατεῖα καὶ πῆρα τὸ δρόμο γιὰ τὸ σπίτι μου. Σ' ἕνα πεπερίπτερο εἶδα νὰ κρέμεται ἡ *Ἀρμπέϊτερζέϊτουνγκ*, ἐπίσημο ὄργανο τοῦ αὐστριακοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Εὕρισκα συχνὰ τὴν ἐφημερίδα αὐτὴ σ' ἕνα φτηνὸ καφενεῖο ὅπου πήγαινα γιὰ νὰ διαβάσω τὰ νέα, ἀλλὰ μέχρι τότε δὲν μὲ εἶχε ἀπασχολήσει αὐτὸ τὸ ἄθλιο φύλλο, παρὰ δυὸ λεπτὰ μόνο, ὅσο χρειαζόταν γιὰ νὰ τὸ ξεφυλλίσω, γιατὶ τὸ ὕφος καὶ ὁ τόνος του μοῦ καῖγαν τὸ μυαλὸ σὰν βιτριόλι. Τώρα ὅμως κάτω ἀπὸ τὴν ἐντύπωση αὐτῆς τῆς διαδήλωσης πού μόλις εἶχα παρακολουθήσει, μιὰ ἐσωτερικὴ φωνὴ μ' ἔσπρωξε ν' ἀγοράσω αὐτὴ τὴν ἐφημερίδα καὶ νὰ τὴ διαβάσω ὁλόκληρη. Τῆς ἀφιέρωσα ὅλη τὴ βραδυά μου, παρόλη τὴν ἀγανάκτηση ποὺ μ' ἔπιασε διαβάζοντας τὶς παραποιημένες εἰδήσεις γιὰ τὴ δημιουργία ἐντυπώσεων.

Καλύτερα ἀπὸ τὰ βιβλία τῶν θεωρητικῶν, μποροῦσα τώρα νὰ δῶ, στὸν ἡμερήσιο τύπο τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν, τὶς βαθύτερες σκέψεις τους.

Τί διαφορά! Ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ τὰ βιβλία, ὅπου καθρεφτίζονταν, μὲ βαθυστόχαστο τρόπο, οἱ μεγάλες τους κουβέντες, γιὰ ἐλευθερία, τιμὴ τοῦ λαοῦ, ἰδανικὰ—κι ὅλα αὐτὰ μὲ τὴ καμπανιστὴ φωνὴ τῶν προφητῶν—ἀπ' τὴν ἄλλη, ἐπιθετικός, μὴ σταματώντας μπροστὰ σὲ τίποτα, κοπτόμενος γιὰ τὴν πρακτικὴ ἐφαρμογὴ ὅλων αὐτῶν τῶν συκοφαντιῶν: ὁ τύπος τῆς θεωρίας ποὺ χαιρέτιζε τὴν καινούργια ἀνθρωπότητα.

Τὰ βιβλία εἶναι γιὰ τοὺς ἀνόητους κι ἠλίθιους «διανοουμένους»,

μειονότητα φυσικὰ τῶν ἀνωτέρων τάξεων· ὁ τύπος γιὰ τὴ μάζα.

Ψάχνοντας, ἐμβαθύνοντας στὴ φιλολογία καὶ στὸν τύπο τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς θεωρίας, ξαναβρῆκα τὸ λαό μου.

Καὶ αὐτὸ ποὺ μοῦ φαίνονταν ὡς τώρα ἀδιάβατη ἄβυσσος γίνηκε μιὰ βαθειὰ κι ἀπέραντη ἀγάπη.

Μονάχα ἕνας ἠλίθιος θὰ μποροῦσε, βλέποντας αὐτὴ τὴν τεράστια προσπάθεια ποὺ γινόταν γιὰ νὰ δηλητηριάσουν τὸ λαό, νὰ καταδικάσει τὸ θύμα. Ἀντίθετα θἄπρεπε νὰ κατηγορήσω τὸν ἑαυτό μου ποὺ ἔμεινα ἀμέτοχος ὅλ' αὐτὰ τὰ χρόνια, ποὺ δὲν φρόντησα νὰ ὑπεισέλθω στὰ βαθύτερα αἴτια τῆς ἐπιτυχίας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Τότε κατάλαβα τὴν σημασία ποὺ εἶχε τὸ γεγονός, ὅτι ὁ λαὸς δὲν διάβαζε παρὰ ἀριστερὰ βιβλία, κόκκινες ἐφημερίδες, δὲν ἀνῆκε παρὰ σὲ κόκκινες ὀργανώσεις κ.τ.λ. Εἶδα ξαφνικὰ νὰ μοῦ ἀποκαλύπτονται, μέσα στὴ σκληρή λάμψη τους τ' ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς χωρὶς οἶκτο θεωρίας.

Ἡ ψυχὴ τῆς μάζας ἀφιερώνεται μόνο στὸν ὁλοκληρωτισμὸ καὶ τὴ δύναμη.

Ὅπως ἡ γυναίκα πολὺ λίγο συγκινεῖται ἀπὸ τὶς ἀφηρημένες ἐκδηλώσεις, ἐνῶ παραδίδεται μ' ὅλη της τὴν ψυχὴ σὲ μιὰ ὁλοκληρωμένη κατάσταση καὶ ὑποτάσσεται στὸν δυνατὸ ἐνῶ κυριαρχεῖ πάνω στὸν ἀδύνατο, ἔτσι κι ἡ λαϊκὴ μάζα προτιμᾶ τὸν ἀφέντη, ἀπ' τὸν ἱκέτη καὶ αἰσθάνεται πιὸ ἱκανοποιημένη μὲ μιὰ θεωρία ποὺ δὲν παραδέχεται καλιὰν ἄλλη πλάι της, ἀπὸ τὴν φιλελεύθερη ἀνεξιθρησκεία. Ἡ ἀνεξιθρησκεία τῆς δίνει τὸ συναίσθημα τῆς ἐγκατάλειψης· δὲν ξέρει πῶς νὰ τὴ χρησιμοποιήσει. Ὅτι ἐξασκεῖται πάνω της μιὰ ἀνηλεὴς τρομοκρατία, ὅτι προσβάλλουν κάθε στιγμὴ τὴν ἀνθρώπινη της ὑπόσταση, διόλου δὲν τὸ ἀντιλαμβάνεται καὶ δὲν μπορεῖ νὰ δεῖ οὔτε μιὰ στιγμὴ τὰ θεωρητικὰ λάθη. Τὴν ἐνδιαφέρουν μόνο οἱ ἐξωτερικὲς ἐκδηλώσεις ποὺ κινοῦνται ἀπὸ μιὰ δύναμη καταλυτικὴ καὶ μιὰ ἠθικὴ σκληρότητα, στὶς ὁποῖες πάντα ὑποτάσσεται.

Ἂν μιὰ θεωρία καλύτερα ὀργανωμένη θελήσει ν' ἀντιταχθεῖ στὴ Σοσιαλδημοκρατία, θὰ ἐπικρατήσει μόνον ἂν ὁ ἀγώνας της γίνει κάτω ἀπ' τὶς ἴδιες συνθῆκες καὶ μὲ τὴν ἴδια σκληρότητα.

Μέσα σὲ δυὸ χρόνια ἤξερα καλὰ τὴν θεωρία καὶ τὰ μέσα ποὺ μεταχειρίζονταν οἱ σοσιαλδημοκράτες.

Κατάλαβα τὴν αἰσχρὴ φιλολογικὴ τρομοκρατία ποὺ ἐξασκοῦσε πάνω στὴν μπουρζουαζία, ποὺ οὔτε ἠθικά, οὔτε φυσιολογικά, εἶχε τὶς δυνατότητες νὰ ἀντιταχθεῖ σὲ παρόμοιες ἐκδηλώσεις. Ἡ τακτικὴ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας βασίζεται στὸ ἀξίωμα τῆς κατασυκοφαντήσεως, ὅταν δοθεῖ τὸ σύνθημα, τῶν ἀντιπάλων ἐκείνων ποὺ θεωρεῖ ἀδιαφιλονίκητους, μέχρι ποὺ νὰ τοὺς σπάσει τὰ νεῦρα καὶ ποὺ ὑποκύπτουν τε-

λικὰ ἐλπίζοντας μάταια ὅτι θὰ βροῦν τὴν ἡσυχία τους.

Αὐτὸ βέβαια, εἶναι μόνο μιὰ τρελλὴ ἐλπίδα.

Καὶ τὸ παιγνίδι ξαναρχίζει μέχρι ποὺ τὰ θύματα παραλύουν ἀπ' τὸ φόβο τῶν λυσσασμένων αὐτῶν σκύλων.

'Απὸ προσωπικὴ πεῖρα, ξέρω ὅτι, ἡ Σοσιαλδημοκρατία γνωρίζει πολὺ καλὰ τὴν ἀξία τῆς δύναμης καὶ τὴ χρησιμοποιεῖ μόνον ἐκεῖ ποὺ πιστεύει, ἢ προσδοκᾶ πὼς θὰ βρεῖ ἀνταλλάγματα. 'Αντιστρόφως, μοιράζει ἐγκώμια στοὺς ἀδύναμους ἀντιπάλους της, περισσότερο ἢ λιγώτερο ἀνεπιφύλακτα, ἀνάλογα μὲ τὴν ἰδέα ποὺ ἔχει σχηματίσει γιὰ τὶς ψυχολογικές τους ἱκανότητες.

Φοβᾶται λιγώτερο ἕναν πνευματικὸ ἄνθρωπο ποὺ δὲν ἔχει θέληση, ἀπὸ μιὰ ζωντανὴ φύση μὲ τελείως ἐλάχιστη διανοητικότητα.

Ὅσο γιαυτοὺς ποὺ δὲν ἔχουν οὔτε πνευματικότητα, οὔτε δύναμη, ἔ, αὐτοὺς τοὺς ἀνεβάζει στὰ σύννεφα!

Φροντίζει νὰ γεννᾶ τὴν ἐντύπωση ὅτι μόνον αὐτὴ κατέχει τὸν τρόπο νὰ φέρνει σ' ἕναν τόπο τὴν ἡρεμία, ἐνῶ μὲ σύνεση, χωρὶς οὔτε στιγμὴ ν' ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὶς ἀρχές της, κατακτᾶ τοὺς ὀπαδούς της: πότε ἐπικρατώντας βίαια, πότε ὑποστηρίζοντας ὅτι ἡ γενικὴ προσοχὴ πρέπει νὰ στραφεῖ σὲ ἄλλα ἐπίπεδα, ὅταν δὲν θέλει ν' ἀντιταχθεῖ, ἢ ὅταν ἡ λογοκλοπὴ ἔχει ἀποδειχθεῖ ἀνίκανη νὰ προκαλέσει ἕνα σκάνδαλο καὶ νὰ καταπνίξει τὸν ἀντιτιθέμενο ἀντίπαλο.

Αὐτὴ ἡ τακτικὴ ποὺ ἔχει στηριχτεῖ σὲ σοφὲς παρατηρήσεις τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν τὴν φέρνει σχεδὸν μαθηματικά, στὴν ἐπιτυχία, ἂν τὸ ἀντίθετο κόμμα δὲν τὴν πολεμήσει μὲ τὰ ἴδια της τὰ ὅπλα.

Πρέπει νὰ μάθουν οἱ ἀδύνατοι ἄνθρωποι πῶς μόνο ἀπ' αὐτὴ τὴν σύμπτωση ἐξαρτᾶται ἡ ὕπαρξη τους.

Κατανόησα βαθύτατα τὴν σημασία ποὺ ἔχει ἡ σωματικὴ τρομοκρατία γιὰ τὴ μάζα.

Μιὰ ἀκόμη ψυχολογικὴ ἀλήθεια!

'Η τρομοκρατία στοὺς δρόμους, στὰ δημόσια κέντρα, στὰ ἐργοστάσια, στὶς συγκεντρώσεις, θὰ πετυχένει πάντα ἂν μιὰ παρόμοια τρομοκρατία δὲν τῆς φράξει τὸ δρόμο.

Βεβαίως τότε τὸ κόμμα θὰ βάλει τὶς φωνές, κι ἀλλάζοντας πορεία θ' ἀποταθεῖ καὶ θὰ ζητήσει τὴν προστασία τοῦ κράτους, ποὺ μόλις πρὸ ὀλίγου ἔβριζε. Καὶ πάλι ἔχει τὴν ἐλπίδα νὰ φτάσει στὸ σκοπό του μέσα στὴν γενικὴ ἀναστάτωση ποὺ θὰ δημιουργήσει. Γιατὶ θὰ βρεθεῖ ἴσως κάποιος ἀνόητος τῆς ἀνωτάτης ἱεραρχίας, πού, ἐλπίζοντας μικρόψυχα ν' ἀποκτήσει στὸ μέλλον τὴν εὔνοια τοῦ ἐχθροῦ, θὰ βοηθήσει νὰ τσακιστοῦν ἐκεῖνοι ποὺ στάθηκαν ἐνάντια στὴν πανούκλα ποὺ πάει νὰ κατακτήσει τὸν κόσμο.

Ποιὰ ἐντύπωση θὰ προξενήσει ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ στὴ μάζα, τόσο στοὺς ἐπαναστάτες, ὅσο καὶ στοὺς ἀντίθετους; Μόνον ὅποιος γνωρίζει καλὰ τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ, ὄχι ἀπ' τὰ βιβλία, ἀλλ' ἀπ' τὴν ἴδια τὴ ζωή, θὰ τὸ καταλάβει. Ὅσο στὶς γραμμὲς τῶν ἐπαναστατῶν, ἡ νίκη ποὺ πέτυχαν θὰ ἐμφανιζόταν σὰν θρίαμβος τῶν δικαίων αἰτημάτων τους, τόσο γιὰ τοὺς νικημένους ἀντιπάλους θὰ ἐξέλιπε κάθε ἐλπίδα γιὰ μελλοντικὴ ἀντίσταση.

Ὅσο περισσότερο κατανοοῦσα τὶς μεθόδους τῆς τρομοκρατίας, τόσο μεγάλωνε μέσα μου ἡ ἐπιείκια κι ὁ σεβασμὸς γιὰ τὴ μάζα ποὺ τὴν ὑπόμενε.

Δοξάζω τὴν ἀθλιότητα ποὺ ἔζησα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη γιατὶ μ' ἔφερε κοντὰ στὸ λαό μου καὶ μ' ἔμαθε νὰ ξεχωρίζω τοὺς λαοπλάνους καὶ τὰ θύματα.

Γιατὶ ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι οἱ παραστρατημένοι αὐτοὶ ἄνθρωποι δὲν εἶναι παρὰ θύματα. Ἂν τώρα ἐπιχειροῦσα νὰ σκιαγραφήσω μὲ χοντρὲς γραμμὲς τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν «κάτω» τάξεων, ὁ πίνακας μου δὲν θὰ ἦταν ἀκριβὴς ἂν δὲν ἔλεγα ὅτι ὑπῆρχε ἀκόμα κάποιο φῶς ἐκεῖ. Βρῆκα σπάνια συναισθήματα· θυσίας, πιστῆς συναδελφωσύνης, καὶ ἐξαιρετικῆς μετριοφροσύνης, γεμάτης αὐταπάρνηση, προπάντων ἀνάμεσα στοὺς μεγαλύτερους σὲ ἡλικία ἐργάτες. Καὶ παρόλο ποὺ αὐτὲς οἱ ἀρετὲς ἐξαφανίζονται λίγο-λίγο ἀνάμεσα στὶς νεώτερες γενιὲς—φταίει γιαυτὸ ἡ ἐπίδραση τῶν μεγαλουπόλεων—μένει ἀκόμα σὲ πολλοὺς νέους ἀνθρώπους ἡ ὑγιὴς φύση τους ποὺ τοὺς κρατάει μακρυὰ ἀπὸ τὴ ρυπαρότητα τῆς ζωῆς. Καὶ τὸ ὅτι οἱ νέοι τοῦτοι ἄνθρωποι σηκώνουν ἀκόμα τὸ βάρος τῆς πολιτικῆς δραστηριότητας τῶν θανάσιμων ἐχθρῶν τοῦ λαοῦ μας, εἶναι κάτι ποὺ ποτὲ δὲν θὰ μπορέσουν νὰ καταλάβουν οἱ θεωρητικοὶ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας· γιατὶ κανεὶς τους δὲν ἔλαβε τὸν κόπο ν' ἀσχοληθεῖ σοβαρὰ μ' αὐτούς· γιατὶ στὸ κάτω - κάτω οἱ κοινωνικὲς μεταρυθμίσεις ἔφθασαν νάναι πιὸ δυνατὲς ἀπ' τὴν θέληση τους ν' ἀντισταθοῦν. Ἡ ἀθλιότητα, ποὺ τοὺς συμπαρασύρει μέρα τὴ μέρα, τοὺς σπρώχνει πρὸς τὸ στρατόπεδο τῆς Σοσιαλδημοκρατίας.

Ἡ μπουρζουαζία, στήνοντας σὲ ἀνυπολόγιστο βαθμὸ μέτωπο ἀδιαφορίας μὲ τὸν πιὸ ἀνήθικο καὶ πρόστυχο τρόπο, ἀπέναντι στὶς ἐργατικὲς ἀπαιτήσεις, ἀκόμα καὶ στὶς πιὸ στοιχειωδῶς ἀνθρωπινές, σπρώχνει τὸν τίμιο ἐργάτη, ποὺ δὲν ἔχει πιὰ νὰ περιμένει οὔτε κἂν παρηγοριά, νὰ μεταπηδήσει ἀπ' τὴν συνδικαλιστική του ὀργάνωση στὴν πολιτική.

Στὶς ἀρχὲς βέβαια, ἑκατομμύρια ἐργάτες, ἦταν κατὰ βάθος ἐχθροὶ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας, ἀλλὰ ἡ ἀντίσταση τους γρήγορα ὑποχώρησε, κάτω ἀπὸ τὶς ἄφρονες συνθῆκες μὲ τὶς ὁποῖες τὰ ἀστικὰ κόμματα

ἀντιμετώπιζαν κάθε ἐργατικὴ διεκδίκηση. Αὐτὴ ἡ ἄρνηση, ἐπιστεγασμένη μὲ ἀδιαφορία, γιὰ τὴν καλυτέρευση τῶν συνθηκῶν ἐργασίας: ἄρνηση νὰ τακτοποιηθοῦν τὰ ζητήματα τῆς ἀσφαλίσεως τῶν ἐργαζομένων στὰ μηχανήματα, τῆς ἐργασίας τῶν παιδιῶν καὶ τῶν γυναικῶν —ἀκόμα καὶ στὶς περιόδους ἐγκυμοσύνης—αὐτὴ ἡ ἄρνηση, ἐπαναλαμβάνω, βοήθησε νὰ ὁδηγηθοῦν οἱ μάζες πρὸς τὰ δίχτυα τῆς Σοσιαλδημοκρατίας, ποὺ πιάνονταν, ἀπὸ κάθε μιὰ τέτοια περίπτωση γιὰ νὰ ἐπιδείξει τὴν κατανόηση της καὶ τὴν φροντίδα της. Ποτὲ τὰ ἀστικὰ κόμματα δὲν θὰ μπορέσουν νὰ ἐπανορθώσουν τὰ σφάλματα ποὺ ἔκαναν τότε. Γιατὶ ἀντιτιθέμενα σὲ κάθε κοινωνικὴ ἀναμόρφωση, ἐξόγκωναν γύρω τους τὸ μῖσος· κι ἔδιναν μὲ τὴ στάση τους δικαιολογημένη μορφὴ στὶς φαινομενικὲς διαβεβαιώσεις τοῦ θανάσιμου ἐχθροῦ τοῦ λαοῦ, ποὺ ἰσχυρίζονταν ὅτι μόνον τὸ σοσιαλδημοκρατικὸ κόμμα ὑπεράσπιζε τὰ συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων.

Ἔτσι φθάσαμε στὸ σημεῖο ν' ἀποριφθοῦν οἱ ἠθικὲς βάσεις πάνω στὶς ὁποῖες στηρίζονταν στὴν πραγματικότητα τὰ συνδικάτα κι οἱ ὀργανισμοὶ αὐτοὶ κατάντησαν οἱ κύριοι προμηθευτὲς τοῦ πολιτικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος.

Ἐγὼ πάλι, στὸ διάστημα τῶν πρώτων χρόνων τῆς ζωῆς μου στὴ Βιέννη, ἔπρεπε, καλῶς ἢ κακῶς νὰ πάρω κάποια συνδικαλιστικὴ τοποθέτηση.

Μὴ βλέποντας νὰ ὑπάρχει κανένα ἄλλο συγκριτικὰ καλύτερο κόμμα ἀπ' τὸ σοσιαλδημοκρατικὸ πῆρα γρήγορη καὶ βεβιασμένη ἀπόφαση.

Φυσικὰ μετὰ ἀπὸ λίγο ἄλλαξα γνώμη.

Κι ἡ πρώτη μου αὐτὴ ἐκλογὴ μεταστράφηκε τελείως. Ἤμουν εἴκοσι χρονῶν ὅταν μπόρεσα νὰ ξεχωρίσω τὴ διαφορὰ ἀνάμεσα στὰ συνδικάτα ποὺ εἶχαν προορισμὸ νὰ ὑπερασπισθοῦν τὰ δικαιώματα τῶν ἐργαζομένων καὶ ν' ἀγωνισθοῦν γιὰ τὴν καλυτέρευση τῶν συνθηκῶν ἐργασίας, ἀπὸ τὰ ἄλλα ποὺ εἶχαν καταντήσει κομματικὰ ὄργανα.

Ἡ Σοσιαλδημοκρατία εἶχε κατανοήσει τὸ τεράστιο ἐνδιαφέρον τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος. Ἡ προσάρτηση τῶν ἐργατῶν, στέφθηκε ἀπὸ ἄμεση ἐπιτυχία, γιατὶ ἡ μπουρζουαζία ἔχασε πιὰ τὴν πολιτική της ὑπόσταση· νόμιζε πὼς τὸ νὰ προβάλλει συνεχῶς ἀνόητα *«βέτο»*, ἀρκοῦσε ὥστε νὰ σταματήσει ἡ λογικὴ ἀνέλιξη αὐτοῦ τοῦ κινήματος πρὸς τὸν παραλογισμό. Θἄταν λοιπὸν τουλάχιστον ἀνόητο κι ἀνακριβὲς νὰ ἰσχυρισθοῦμε ὅτι τὸ συνδικαλιστικὸ κίνημα, ἀπ' τὴ φύση του, πολεμοῦσε τὴν ἰδέα τῆς πατρίδας. Τὸ ἀντίθετο μάλιστα. Ἂν ἡ συνδικαλιστικὴ πράξη γίνεται μὲ σκοπὸ νὰ ἐξυψωθεῖ ἡ

κοινωνική στάθμη μιᾶς τάξης ποὺ εἶναι ἀπὸ τὶς βασικὲς ἑνὸς ἔθνους, ὄχι μόνον ἡ πράξη αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖται ἀντιπατριωτική, ἀλλὰ εἶναι *ἐθνική* μὲ τὴν καλύτερη σημασία τῆς λέξης. Ὁ συνδικαλισμὸς ἀγωνιζόμενος νὰ δημιουργήσει κοινωνικὲς συνθῆκες ἔξω ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ προβλέπει ἡ ἐθνικὴ παιδεία, βοηθᾶ στὴν ἐξύψωση τοῦ πατριωτικοῦ ἰδεώδους. Κτυπώντας τὶς φυσικὲς καὶ ἠθικὲς αἰτίες τῆς ἀθλιότητας τοῦ λαοῦ, συντελεῖ στὴν κρατικὴ ἐξυγίανση.

Εἶναι λοιπὸν ἀνόητο ν' ἀναρωτηθοῦμε γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς συνδικαλιστικῆς δράσης.

Κι ἂν ὑπάρχουν δημόσιοι ὑπάλληλοι ἀπογυμνωμένοι ἀπὸ κοινωνικὴ κατανόηση, ἢ μὴ ἔχοντας διόλου τὸ συναίσθημα τοῦ καθήκοντος καὶ τοῦ δικαίου, οἱ ἄλλοι συνάδελφοι τους, τὸ μεγαλύτερο σχεδὸν τμῆμα τοῦ λαοῦ μας, θἄπρεπε νὰ ἀναλογισθοῦν ὅτι ὀφείλουν νὰ ὑπερασπίσουν τὸ κοινωνικὸ συμφέρον ἀπὸ τὴν ἀδηφαγία καὶ τὴν παραφροσύνη τοῦ ἑνὸς γιατὶ ἡ διατήρηση τῆς πίστης καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης ἀνάμεσα στὸ λαό, ἀναφέρεται ἀπολύτως στὴν ἰδιοσυστασία τοῦ ἔθνους καὶ εἶναι σὰν νὰ διατηρεῖται ἡ ἴδια ἡ ὑπόσταση του.

Ὅταν οἱ ἀνάξιοι ὑπεύθυνοι, αἰσθάνονται ἀποξενωμένοι ἀπὸ τὴν ἐνθνικὴ συνείδηση καὶ παρεμποδίζουν τὴν φυσικὴ καὶ ἠθικὴ ὑγεία μιᾶς τάξης, μὲ τὴν ἀδιαφορία ἢ τὴν ἀδηφαγία τους, εἶναι τὸ ἴδιο σὰν νὰ στρέφονται κατὰ τοῦ ἔθνους.

Τὸ νὰ ἐμποδισθεῖ μιὰ τέτοια ἐξέλιξη, κτυπώντας τὶς αἰτίες της, εἶναι προσφορὰ μέγιστη καὶ ὑψίστη ὑπηρεσία στὸ ἔθνος.

Δὲν θέλω ἐδῶ νὰ πῶ ὅτι ὁ καθένας ποὺ ἀδικεῖται ἢ νομίζει πὼς ἀδικεῖται εἶναι ἐλεύθερος νὰ διαμαρτύρεται γιὰ τὶς πραγματικὲς ἢ φαντασικὲς ἀδικίες. Ὄχι: Χρειάζεται στρατηγικὴ γιὰ νὰ στρέψεις τὴν προσοχὴ τοῦ κράτους πρὸς τὴν ἀδικία. Καὶ εἶναι, ναὶ ἢ ὄχι ἐθνικὸ ἐνδιαφέρον, νὰ πολεμήσεις ὅλους αὐτοὺς ποὺ ἀντιτίθενται στὴν κοινωνικὴ ἐξέλιξη; Ἂν ἀπαντήσουμε θετικά, πρέπει νὰ πάρουμε τὰ ὅπλα, ποὺ μόνον αὐτὰ μποροῦν νὰ ὁδηγήσουν σὲ ἐπιτυχία. Ἀλλὰ ἕνας ἐγκαταλελειμένος ἐργάτης δὲν εἶναι ποτὲ σὲ θέση ν' ἀντιταχθεῖ στὴ δύναμη ἑνὸς χοντροκέφαλου δημόσιου ὑπάλληλου· τὸ ζήτημα στὴν οὐσία του δὲν εἶναι, νὰ θριαμβεύσει ἡ δικαιοσύνη, γιατὶ ἂν τὸ δίκαιο ἀναγνωριστεῖ, δὲν ὑφίσταται αἰτία σύγκρουσης, οὔτε σύγκρουση: Τὸ συναίσθημα τοῦ δικαίου νομίμως θὰ ἀποκατασταθεῖ, ἢ μᾶλλον ἡ σύγκρουση αὐτὴ δὲν θὰ πραγματοποιηθεῖ. Τότε λοιπὸν δὲν μένει παρὰ νὰ ἐνδυναμωθοῦμε. *Γιατὶ ὅταν οἱ ἄνθρωποι συναντοῦν ἄνιση μεταχείρηση ἢ τέλεια τὴν ἄγνοια τῶν κοινωνικῶν νόμων καὶ γεννηθεῖ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀντίστασης σ' αὐτὴ τὴν ἀδικία, ἐφ' ὅσον οἱ νόμοι κι οἱ δικαστὲς δὲν γίνηκαν γιὰ νὰ δώσουν αὐτοὶ τὸ τέλος στὸ ἄδικο, μόνον ἡ δύναμη θ' ἀποφασίσει γιὰ*

τὸ τί λογὶς θὰ εἶναι ἡ σύγκρουση. Ἀλλὰ εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι οἱ ἀντίπαλοι θὰ ὀργανωθοῦν, γιὰ νὰ ἔχουν τουλάχιστο κάποια ἐλπίδα ἐπιτυχίας, ἐνάντια στὸ ἄτομο ποὺ διαθέτει μιὰ κουτσὴ καὶ παράλυτη δύναμη.

Ἔτσι ὁ συνδικαλιστικὸς ὀργανισμὸς μπορεῖ νὰ εἰσαγάγει στὴν καθημερινὴ ζωὴ ἕνα ἠθικὸ ἐπίμετρο καὶ μάλιστα νὰ ἀντιμετωπίσει καὶ τὶς πρακτικὲς συνθῆκες. Μπορεῖ ἀκόμα νὰ καταργήσει τὰ στοιχεῖα τῆς φθορᾶς ποὺ δημιουργοῦν οἱ δυσαρέσκειες καὶ τὰ παράπονα, ποὺ εἶναι πάντα ἴδια.

Ὅταν αὐτὸ δὲν πραγματοποιεῖται πρέπει ν' ἀναζητηθοῦν σὲ μεγάλο ποσοστό, οἱ εὐθῦνες μεταξὺ αὐτῶν ποὺ φράζουν τὸ δρόμο στοὺς ρεφορμιστικοὺς νόμους ἢ ποὺ τοὺς καθιστοῦν ἄχρηστους, ὑποστηρίζοντας τὰ συμφέροντα τοῦ πολιτικοῦ κόμματος στὸ ὁποῖο ἀνήκουν.

Καὶ περισσότερο ἡ μπουρζουαζία ἀγνοοῦσε, ἢ ἤθελε ν' ἀγνοεῖ τὴ σημασία τῆς συνδικαλιστικῆς ὀργάνωσης, κι ὅσο αὐτὴ ἀντιστεκόταν στὶς ἐργατικὲς διεκδικήσεις, τόσο ἡ Σοσιαλδημοκρατία τὶς οἰκειοποιόταν.

Προνοώντας τὰ πάντα, εἶχε ἕνα πολιτικὸ βῆμα ἕτοιμο ἀπ' ὅπου ἐξαπόλυε τὴν κριτική της στὴν κατάλληλη στιγμή.

Συχνά, κάθε φορὰ σχεδόν, ἡ βασικὴ ἀπαίτηση ἐξαφανιζόταν κι ἔδινε θέση σὲ νέα ζητήματα. Γιατὶ ἡ Σοσιαλδημοκρατία δὲν προσδενόταν ποτὲ στὴν ἀνάγκη νὰ διατηρήσει τὸ ἀρχικὸ πρόβλημα ποὺ ἀπασχολοῦσε μιὰ ὁρισμένη τάξη.

Μποροῦμε μάλιστα νὰ βεβαιώσουμε ὅτι αὐτὸ ἦταν τὸ λιγώτερο ποὺ τὴν ἀπασχολοῦσε.

Σὲ καμιὰ δεκαριὰ χρόνια, ὅλες αὐτὲς οἱ δυνάμεις ποὺ δημιουργήθηκαν γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὰ ἐργατικὰ δικαιώματα, θὰ τίναζαν στὸν ἀέρα τὴν ἐθνικὴ οἰκονομία, ἂν ἐξακολουθοῦσαν νὰ ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὰ ἔμπειρα χέρια τῆς Σοσιαλδημοκρατίας. Τὰ ζητήματα τῶν ἐργατῶν δὲν θὰ τὴν ἀπασχολοῦσαν πιά: γιατὶ οἱ τρόποι ἐξαναγκασμοῦ τῆς οἰκονομικῆς τάξης ἐπιτρέπει ὅλα τὰ ἔκτροπα, ἀκόμα καὶ πολιτικῆς μορφῆς, φτάνει μόνον νὰ ὑπάρχει μιὰ τέτοια ἄγνοια ἀπ' τὴν μιὰ μεριά, ὅσο καὶ ἀνόητη, ἀγελαία καρτερία, ἀπ' τὴν ἄλλη.

***

Πρὸς τὸ τέλος τοῦ περασμένου αἰῶνα, ἄρχισε αὐτὴ ἡ μεταστροφὴ τοῦ συνδικαλισμοῦ, ἀπ' τὸν κύριο προορισμό του. Χρόνο τὸ χρόνο, πιανόταν λίγο, λίγο μέσα στὸν βρωμερὸ κύκλο τῆς πολιτικῆς τῶν σοσιαλδημοκρατῶν, γιὰ νὰ φτάσει τελικὰ νὰ χρησιμεύει μόνον σὰ μέσο πίεσης μέσα στὴν πάλη τῶν τάξεων. Μιᾶς καὶ τὸ οἰκονομικὸ οἰκοδόμημα μὲ τόσους κόπους ἐγκαθιδρυμένο ἄρχισε νὰ ἐρειπώνεται

ἀπ' αὐτὰ τὰ ἀλλεπάλληλα χτυπήματα, ἦταν πιὰ τὸ ἴδιο εὔκολο νὰ καταρεύσει καὶ τὸ ἐθνικὸ οἰκοδόμημα. Τὸ κόμμα ἐνδιαφερόταν ὅλο καὶ πιὸ λίγο γιὰ τὶς ἐργατικὲς διεκδικήσεις, ὥσπου μιά μέρα ἔφτασε στὸ σημεῖο νὰ πιστέψει, ὅτι γιὰ τὴν πολιτική του, δὲν ἔπρεπε, δὲν ἦταν διόλου ὠφέλιμο ν' ἀνακουφιστεῖ ἡ μάζα ἀπ' τὴν ἀθλιότητα της: γιατὶ ἂν κάποτε ἱκανοποιηθοῦν τὰ αἰτήματα της, θὰ μποροῦσε πολὺ καλά, ἡ μάζα αὐτή, νὰ μὴν ἀποτελεῖ πιὰ μιὰ ὁμάδα κρούσεως αἰώνια καὶ τυφλὰ ἀφοσιωμένη.

Αὐτὴ ἡ ἀντίληψη, ἐνέπνευσε στοὺς κατευθύνοντες τὴν πάλη τῶν τάξεων, ἕναν τέτοιο τρόμο, ὥστε ἔφτασαν νὰ ἀπωθοῦν καὶ ν' ἀπορίπτουν τὶς κοινωνικὲς βελτιώσεις, ποὺ ἀληθινὰ ἦταν ἀποτελεσματικές, καὶ νὰ πέρνουν μάλιστα ἀνοιχτὰ θέση ἐναντίον τους.

Κι οὔτε ἔμπαιναν στὸν κόπο νὰ δώσουν μιὰν ἐξήγηση στὴν ἀκατανόητη στάση τους.

Ὅσο τὸ κύμα τῶν διεκδικήσεων αὐξανόταν, τόσο οἱ πιθανότητες ἱκανοποιήσεως τους γίνονταν λιγώτερες. Καὶ κανεὶς δὲν βρισκόταν νὰ ἐξηγήσει στὴν ἐργατικὴ τάξη ὅτι δίνοντας γελοῖες λύσεις στὰ προβλήματα της τὄκαναν γιὰ νὰ μὴν ἀδυνατίσουν τὴν ἀγωνιστικότητα της. Δὲν πρέπει ἄλλωστε κανένα νὰ ἐκπλήσσει ἡ ἐπιτυχία τῶν προφάσεων ποὺ εὕρισκαν, ὅταν εἶχαν νὰ κάνουν μὲ μιὰ μάζα ἀνίκανη νὰ σκεφτεῖ σοβαρὰ πάνω στὰ ζητήματα της.

Ἀπὸ τὴ μεριά της πάλι ἡ μπουρζουαζία αἰσθανόταν ἱκανοποιημένη ἀπὸ τὴν τακτικὴ αὐτὴ τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ποὺ τὴν ἀπάλασσε ἀπὸ κάθε εὐθύνη ὀργανωμένης ἀντίστασης. Ὁ φόβος τῆς Σοσιαλδημοκρατίας γιὰ τ' ἀποτελέσματα ποὺ θὰ εἶχε μιὰν ἀληθινὴ ἀνακούφιση τῆς ἐργατικῆς τάξης, θἄπρεπε νὰ ὁδηγήσει τὴν μπουρζουαζία σὲ πιὸ ἀποφασιστικὲς ἐνέργειες ὥστε ν' ἀφοπλίσει τοὺς ἀγωνιστὲς τῆς λαϊκῆς τάξης ἀπὸ τὰ ὅπλα ποὺ μεταχειρίζονταν.

Ὅμως δὲν ἔκανε τίποτα.

Ἀντὶ ν' ἀγωνιστεῖ ἀπὸ τὴ μεριά της κάνοντας εὐρεῖες παραχωρήσεις, κλείστηκε στὸν ἑαυτό της καὶ ἀδράνησε· κατόπι ἔβαλε σ' ἐνέργεια, μέσα τόσο καθυστερημένα καὶ ἀσύμφορα ὥστε ἔμεναν τελείως χωρὶς ἀποτέλεσμα, καὶ μποροῦσαν νὰ πολεμηθοῦν εὔκολα. Ὅλα ἦταν πάλι ὅπως πρίν· καὶ μόνον ἡ δυσαρέσκεια ἐξογκωνόταν.

Τὰ «Ἐλεύθερα συνδικάτα» ὑψωναν ἀπειλητικὰ στὸν πολιτικὸ ὁρίζοντα τὸν κίνδυνο μιᾶς καταιγίδας. Καὶ μὲ τὸν καιρὸ κατάντησαν ἀναμφισβήτητες τρομοκρατικὲς συμμορίες ποὺ ἔβαλλαν ἐνάντια στὴν ἀσφάλεια καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἐνάντια στὴν ὕπαρξη τοῦ Ἔθνους καὶ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου. Ἀκόμα ντρόπιασαν κάθε ἔννοια δημοκρατίας, περικλείνοντας την σὲ μιὰ γελοία καὶ

αἰσχρὴ φράση, ποὺ ἦταν προσβολὴ γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ θὰ στιγμάτιζε στοὺς αἰῶνες τὴν συναδελφωσύνη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων: «ἂν δὲν εἶσαι σύντροφος, θὰ σοῦ σπάσουμε τὸ κεφάλι».

Κάτω ἀπὸ τέτοιες συνθῆκες γνώρισα τοὺς περίφημους αὐτοὺς ἀγωνιστὲς τῆς ἀνθρωπότητας. Καὶ τὰ χρόνια ποὺ πέρασαν, βάθυναν καὶ πλάτυναν τὴ γνώση μου αὐτὴ χωρὶς ὅμως τίποτα καλὸ νὰ προσθέσουν.

***

Ὅσο καλύτερα ξεχώριζα τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τῆς Σοσιαλδημοκρατίας, τόσο περισσότερο ἤθελα νὰ εἰσχωρήσω στὸ βάθος αὐτῆς τῆς θεωρίας.

Ἡ βασικὴ βιβλιογραφία τοῦ κόμματος δὲν μποροῦσε νὰ μοῦ χρησιμεύσει σὲ πολλὰ πράγματα. Ὅταν ἡ σοσιαλδημοκρατικὴ φιλολογία ἀσχολεῖται μὲ οἰκονομικὰ θέματα, τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ ἐπιχειρήματα της εἶναι ψεύτικα. Ὅταν προσπαθεῖ ν' ἀναλύσει τὴν ἱστορία καταφεύγει σὲ ἀνακρίβειες καὶ ἀοριστίες. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ τὸ στρεψόδικο πνεῦμα, ντυμένο σ' ἕνα μοντέρνο σχῆμα, τῶν βιβλίων αὐτῶν, κι ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο παρουσίαζαν τὰ γεγονότα, μοῦ γεννοῦσαν μιὰ βαθειὰ ἀπέχθεια. Οἱ φράσεις, σ' ἕνα στὺλ ψελλίζον, διανθισμένες μὲ συμπεράσματα σκοτεινὰ κι ἀκαταλαβίστικα, ἔδειχναν καθαρὰ τὴ διάθεση νὰ ἐκφράσουν βαθειὲς σκέψεις χωρὶς νὰ συντάσσονται μὲ καμιά. Πρέπει νὰ εἶσαι ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀποτυχημένους μπὸεμ τῶν μεγαλουπόλεων γιὰ νὰ αἰστανθεῖς ἄνετα μὲ τὰ βιβλία αὐτὰ καὶ νὰ μὴ χαθεῖς μέσα σὲ τοῦτο τὸ λαβύρινθο ὅπου ἔβριθαν ὁ φιλολογικὸς ντανταϊσμὸς καὶ οἱ θεωρίες τῆς «ἐσώτερης ἔκφρασης». Οἱ συγγραφεῖς αὐτοὶ βασίζονταν στὴν παροιμιώδη ἠλιθιότητα ἑνὸς μέρους τοῦ λαοῦ μας ποὺ νομίζει σπουδαῖο κάθε τι ποὺ δὲν τὸ καταλαβαίνει.

Ὁλοκληρώνοντας καὶ συγκρίνοντας τὴν ψευτιὰ καὶ τὸν σκοταδισμὸ αὐτῆς τῆς θεωρίας μὲ τὶς ἐκδηλώσεις τῆς πρακτικῆς της ἐφαρμογῆς, σχημάτισα λίγο-λίγο μιὰ πλήρη εἰκόνα γιὰ τὸ ποῦ ὁδηγοῦσε τὸ λαό.

Τότε ἀνήσυχα προαισθήματα καὶ τρομερὸς φόβος γεννήθηκαν μέσα μου. Βρισκόμουνα ἀντιμέτωπος σὲ μιὰ θεωρία ποὺ ξυπνοῦσε τὸν ἐγωϊσμὸ καὶ τὸ μῖσος, φτιαγμένη γιὰ νὰ κατακτήσει μαθηματικὰ τὴ νίκη, ἀλλὰ ὁ θρίαμβος της, σίγουρα θὰ ἦταν γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἕνα θανάσιμο χτύπημα.

Συγχρόνως ἀνακάλυπτα τὶς ὑπαρξιακὲς σχέσεις ἀνάμεσα στὴν καταστρεπτικὴ αὐτὴ θεωρία καὶ στὸν εἰδικὸ χαρακτήρα ἑνὸς λαοῦ, ποὺ ὡς τότε μοῦ ἦταν, μπορῶ νὰ πῶ, ἄγνωστος.

Μόνον ἡ τέλεια γνώση τοῦ τί ἦταν πραγματικὰ οἱ ἑβραῖοι μπορεῖ νὰ δώσει τὴ λύση τῶν ἀποκρύφων πηγῶν πάνω στὶς ὁποῖες στηριζόταν στὴν πραγματικότητα ἡ Σοσιαλδημοκρατία.

Ἡ γνώση αὐτοῦ τοῦ λαοῦ σημαίνει κι ἀνασήκωμα τοῦ ἐπιδέσμου μὲ τὶς ψεύτικες ἰδέες ποὺ μᾶς τυφλώνουν, πάνω στὶς ἀρχὲς καὶ τὶς προθέσεις αὐτοῦ τοῦ κόμματος· ἀνάμεσα ἀπὸ αὐτὲς τὶς μπερδεμένες καὶ σκοτεινὲς ἐκδηλώσεις, βλέπουμε νὰ ξεπροβάλλει σὲ χοντρὲς γραμμὲς καὶ μὲ μιὰ φρικτὴ γκριμάτσα ἡ φιγούρα τοῦ μαρξισμοῦ.

***

Θὰ μοῦ ἦταν πολὺ δύσκολο, ἂν ὄχι ἀδύνατο, νὰ καθορίσω σήμερα τὴν ἐποχὴ ποὺ τὸ ὄνομα *Ἑβραῖος*, ξύπνησε μέσα μου αὐτὰ τὰ ἰδιαίτερα συναισθήματα.

Δὲν θυμᾶμαι ν' ἄκουσα ποτὲ νὰ προφέρουν τὸ ὄνομα αὐτὸ στὸ πατρικό μου σπίτι κι ὅσο ζοῦσε ὁ πατέρας μου. Θυμᾶμαι ὅτι αὐτὸς ὁ ὑπέροχος ἄνθρωπος θεωροῦσε καθυστερημένους πνευματικὰ ὅσους μεταχειρίζονταν τοὺς ἑβραίους μὲ ἰδιαίτερο τρόπο. Εἶχε καταλήξει, ἀπὸ τὴν πεῖρα τῆς ζωῆς του, σ' ἕναν κοσμοπολιτισμό, λίγο ὡς πολὺ φανερό, ποὺ ὄχι μόνο τὸν πίστευε αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἀλλ' εἶχε καταφέρει νὰ τὸν ἐμπνεύσει καὶ σὲ μένα.

Στὸ σχολεῖο πάλι τίποτα δὲν ἐπηρέαζε τὶς ἰδέες ποῦ μοῦ εἶχαν δώσει ἀπ' τὸ σπίτι.

Ὅταν πῆγα στὸ Πρακτικὸ Λύκειο, ἔκανα τὴ γνωριμία ἑνὸς νεαροῦ Ἑβραίου, μὲ τὸν ὁποῖο ὅμως ὅλοι εἴμασταν διστακτικοί, ὄχι γιὰ τίποτ' ἄλλο, ἀλλ' ἁπλῶς ἐπειδὴ διάφορα περιστατικὰ μᾶς εἶχαν κάνει νὰ καταλάβουμε ὅτι ἡ ἀπομόνωση του ἀπὸ μᾶς ὀφειλόταν στὸ ὅτι δὲν τοῦ γεννούσαμε ἐμπιστοσύνη. Ἄλλωστε οὔτ' ἐγὼ οὔτε οἱ ἄλλοι συμμαθητές μου δὲν βγάλαμε ἀπ' τὴν ἱστορία αὐτή, ἄλλα ἰδιαίτερα συμπεράσματα.

Μόνον ὅταν γίνηκα δεκατεσσάρων χρονῶν ἢ δέκα πέντε, ἀντιμετώπισα τὸ θέμα: Ἑβραῖος, ἀκούγοντας νὰ μιλοῦν οἱ μεγάλοι πολιτικά. Οἱ ἐκδηλώσεις αὐτὲς μοῦ γεννοῦσαν μιὰν ἐλαφριὰ ἀπέχθεια καὶ δὲν μποροῦσα νὰ μὴν διαδηλώσω τὸ δυσάρεστο συναίσθημα ποὺ ξυπνοῦσαν μέσα μου ὅταν ἤμουνα μάρτυς, οἱ ἔριδες γύρω ἀπὸ θρησκευτικὰ ζητήματα.

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ δὲν ἔβλεπα τὸ θέμα τοῦτο παρὰ μόνο κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη.

Ἄλλωστε ὑπῆρχαν πολὺ λίγοι Ἑβραῖοι στὸ Λίντς. Μὲ τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων εἶχαν ἐξωτερικὰ ἐξευρωπαϊσθεῖ κι ἔμοιαζαν μ' ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· κι' ἐγὼ τοὺς νόμιζα Γερμανούς.

Δὲν τοὺς ξεχώριζα διόλου γιατὶ μόνον ἡ διαφορετικὴ θρησκεία τους μοῦ φαινόταν ὅτι ἦταν ἡ μοναδικὴ διαφορὰ ἀνάμεσα σὲ μᾶς καὶ σ' αὐτούς. Νομίζοντας ὅτι τοὺς κατεδίωκαν γιαυτὸ ποὺ πίστευαν, ὅτι ἀναφερόταν σ' αὐτὸ τὸ θέμα μοῦ προξενοῦσε μιὰν ἀντιπάθεια ποὺ πολλὲς φορὲς ἔφθανε ὡς τὴν ὀργή.

Δὲν ὑποπτευόμουνα τότε ὅτι ἦταν δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν συστηματικοὶ διῶκτες τῶν Ἑβραίων.

Μ' αὐτὲς τὶς ἀντιλήψεις ἤρθα στὴ Βιέννη.

Ὁλοκληρωτικὰ δοσμένος στὴν ἀρχιτεκτονικὴ καὶ τὰ ὄνειρα ποὺ ἔκανα γιὰ τὸ μέλλον καὶ κάτω ἀπ' τὸ βάρος αὐτό, τὶς πρῶτες μέρες δὲν εἶχα τὸν καιρὸ διόλου ν' ἀσχοληθῶ μὲ τὶς διάφορες φάσεις ποὺ ἀπάρτιζαν τὸν πληθυσμὸ τῆς πελώριας αὐτῆς πόλης. Πολὺ περισσότερο μάλιστα, ποὺ τότε ἡ Βιέννη εἶχε γύρω στὶς διακόσιες χιλιάδες Ἑβραίους μέσα σὲ δυὸ ἑκατομμύρια ψυχές. Τὰ μάτια καὶ τὸ πνεῦμα μου, τὶς πρῶτες βδομάδες, δὲν μποροῦσαν ν' ἀντέξουν στὸ βάρος τόσων καινούργιων ἰδεῶν. Καὶ μόνο λίγο-λίγο, ἡ ἠρεμία ἀποκαταστάθηκε πάλι μέσα μου καὶ οἱ πυρετικὲς αὐτὲς εἰκόνες ξεκαθάρισαν, ἔτσι ποὺ ξανάρχισα νὰ σκέπτομαι καὶ νὰ παρατηρῶ περισσότερο προσεχτικὰ τὸν καινούργιο κόσμο ποὺ μὲ περιέβαλλε κι ἀνάμεσα στ' ἄλλα καὶ τὸ σημιτικὸ ζήτημα.

Δὲν θέλω ἐδῶ νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι ὁ τρόπος ποὺ μοῦ παρουσιάστηκε τὸ ζήτημα αὐτὸ μοῦ φάνηκε ἰδιαίτερα εὐχάριστος. Δὲν ἔβλεπα ἀκόμα τὸν Ἑβραῖο παρὰ σὰν ἕναν ἄνθρωπο μὲ ἰδιαίτερες πεποιθήσεις καὶ συνέχιζα νὰ ἀποδοκιμάζω ἐν ὀνόματι τῆς ἀνεξιθρησκείας καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, κάθε ἔχθρα ποὺ ἀναφερόταν σὲ θρησκευτικὲς ἀντιλήψεις. Περισσότερο μάλιστα ἀπ' ὅλα ὁ ἀντισημιτικὸς τύπος τῆς Βιέννης μοῦ φαινόταν ἀνάξιος τῶν παραδόσεων ἑνὸς μεγάλου πολιτισμένου λαοῦ. Κατεχόμουνα ἀπὸ τὴν ἀνάμνηση ὡρισμένων γεγονότων τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας καὶ δὲν ἤθελα μὲ κανέναν τρόπο νὰ ἐπαναληφθοῦν. Οἱ ἐφημερίδες γιὰ τὶς ὁποῖες μίλησα πιὸ πάνω, μοῦ φαινόταν πὼς ἔπρεπε νὰ τὶς κλείσει τὸ κράτος. Γιατὶ δὲν τὸκανε; Δὲν τὸ καταλάβαινα αὐτὸ τότε. Τὶς θεωροῦσα περισσότερο σὰν καρποὺς μίσους καὶ παραλογισμοῦ, παρὰ σὰν βήματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐκφράζονταν μιὰ φιλοσοφικὴ θέση.

Αὐτὴ ἡ ἰδέα ἐνδυναμώθηκε μέσα μου ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ὁ ἀληθινὸς τύπος ἀπαντοῦσε σ' αὐτὲς τὶς ἐκδηλώσεις τῶν ἀντισημιτῶν, μὴ δίνοντας καμιὰ σημασία, ἢ πρᾶγμα ποὺ μοῦ φαινόταν περισσότερο σωστό, ἐπιχειρώντας νὰ τοὺς βουλώσει τὸ στόμα, μὴ προβαίνοντας στὴν παραμικρότερη διάψευση.

Διάβαζα μὲ φροντίδα αὐτὸ ποὺ ὀνόμαζαν παγκόσμιο τύπο (τὴν *Νιοῦ Φρέϊε Πρές*, τὴν *Βιενερ Τάγκεπλατ* κτ.λ.). Κατά-

πληκτος ἔβλεπα μὲ πόση προθυμία ἐνημέρωναν τοὺς ἀναγνῶστες καὶ μὲ πόση ἀμεροληψία χειρίζονταν ὅλα τὰ θέματα. Σημείωνα τὸν θαυμάσιο τόνο· μονο τὸ φλύαρο στὺλ τῶν ἐφημερίδων δὲν μὲ ἱκανοποιοῦσε πάντα, ἢ μᾶλλον μὲ προδιάθετε δυσάρεστα. Ἀλλὰ ἐπὶ τέλους, μόνον ἔτσι μποροῦσε νὰ ἐκφραστεῖ ἡ χυμώδης ζωὴ ποὺ ξεπηδοῦσε ἀπ' αὐτὴ τὴ μεγάλη κοσμοπολίτικη πόλη.

Γιατὶ ἔβλεπα ἀκόμη τότε τὴ Βιέννη σὰν μιὰ πόλη τοῦ εἴδους αὐτου καὶ σκεπτόμουνα ὅτι ἡ ἐξήγηση ποὺ ἔδινα ἦταν ἡ μόνη πιθανή.

Ὅμως αὐτὸ ποὺ μὲ σοκάριζε ἀφάνταστα ἦταν ὁ ἀσύστολος τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ὁ τῦπος κολάκευε τὴν Κυβέρνηση. Δὲν μποροῦσε νὰ γίνει στὸ Χόφμπουργκ τὸ παραμικρὸ ποὺ νὰ μὴ μεταφερθεῖ στοὺς ἀναγνῶστες μὲ τὰ πιὸ ἐνθουσιαστικὰ σχόλια, ἢ μὲ τὶς πιὸ δουλοπρεπεῖς ἐκδηλώσεις λύπης καὶ ἀφοσίωσης. Κάθε φορὰ ποὺ θ' ἀναφερόταν ὁ «πλέον συνετὸς μονάρχης» στηνόταν ἕνας χορὸς ὕμνων κι ἀναμασημάτων, ποὺ θύμιζε τὸ χορὸ τοῦ κόκκορα ὅταν τὴν ὥρα τοῦ ὀργασμοῦ του πλησιάζει τὴν κότα.

Ὅλ' αὐτὰ μοῦ φάνηκαν πολὺ ἐξεζητημένα.

Αὐτὴ ἡ ἐντύπωση ἔριξε τὶς πρῶτες σκιὲς ἀμφιβολίας μέσα μου καὶ πάνω στὶς ἰδέες μου γιὰ τὴν δημοκρατία. Νὰ ἀναζητᾶς τὸν ἔπαινο τῆς Αὐλῆς καὶ μ' ἕναν τρόπο τόσο φτηνό, ἦταν σὰ νὰ βγάζεις στὴν ἀγορὰ καὶ σὲ τιμὴ εὐκαιρίας τὴν ἀξία τοῦ ἔθνους.

Ἔτσι δημιουργήθηκε ἡ πρώτη ρήξη μου μὲ τὸν *μεγάλο* Βιενέζικο τῦπο

Ὅπως ἔκανα πάντα πρίν, ἔτσι καὶ τώρα στὴ Βιέννη, παρακολουθοῦσα μὲ πάθος ὅτι συνέβαινε στὴ Γερμανία, τόσο στὸν πολιτικὸ τομέα, ὅσο καὶ στὸν κοινωνικό. Μὲ περηφάνεια καὶ θαυμασμὸ ἔκανα τὴ σύγκριση ἀνάμεσα στὴν ἄνοδο τοῦ Ράιχ καὶ στὴν συνεχῶς αὐξανόμενη κακοδαιμονία τοῦ Αὐστριακοῦ κράτους. Ἀλλά, ἂν ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Ράιχ μοῦ προξενοῦσε χαρὰ ἀπέραντη, οἱ πολιτικές του πράξεις στὸ ἐσωτερικὸ δὲν ἦταν διόλου εὐχάριστες καὶ μὲ γέμιζαν κακὲς σκέψεις. Δὲν ἐπιδοκίμαζα καθόλου τότε τὴν ἀδιάκοπη ἐπίθεση κατὰ τοῦ Γουλιέλμου Β'. Ἔβλεπα στὸ πρόσωπο του ὄχι μόνον τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ τὸν ἱδρυτὴ τοῦ Γερμανικοῦ μεγαλείου. Οἱ ἀντιρήσεις ποὺ εἶχε ἐκδηλώσει τὸ Ράιχσταγ γιὰ τὶς πολιτικὲς δηλώσεις τοῦ Αὐτοκράτορα μὲ ἐπαναστατοῦσαν, πολὺ μάλιστα περισσότερο ὅταν προέρχονταν ἀπὸ μιὰ Ἐθνοσυνέλευση πού, στὰ μάτια μου, δὲν φαινόταν ἱκανὴ νὰ χειρισθεῖ τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς χώρας.

Σὲ μιὰ μόνο σύνοδο, αὐτὲς οἱ ἀρσενικὲς πάπιες, κακάριζαν στὸ Κοινοβούλιο τόσες ἀνοησίες, ὅσες δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ ποῦν, στοὺς αἰ-

ὧρες ποὺ πέρασαν, ὅλοι οἱ αὐτοκράτορες μαζύ, ἀκόμα καὶ οἱ πιὸ κουτοὶ τῆς Δυναστείας.

Εἶχα ἀηδιάσει νὰ βλέπω, μέσα σ' αὐτὸ τὸ Κράτος, κάθε μισότρελλο νὰ παίρνει τὸ λόγο γιὰ νὰ διηγηθεῖ τ' ἀπομνημονεύματα του καὶ νὰ περνᾶ στὸ στῆθος καὶ τὸ λαιμὸ τοῦ Ράιχσταγ χαλινό, ἐξαφανίζοντας κάθε ἔννοια ἔθνους κάτω ἀπὸ τὴν ἄσκηση τῆς «νομοθετικῆς ἐξουσίας»· καὶ αὐτὸν ποὺ φοροῦσε τὸ αὐτοκρατορικὸ στέμμα νὰ δέχεται τὶς «ἐπιπλήξεις» τῆς πιὸ ἄθλιας συνέλευσης φλυάρων ποὺ γίνηκε ποτέ.

Αὐτὸ ὅμως ποὺ μ' ἔκανε τελείως ἔξω φρενῶν ἦταν ἡ στάση τοῦ Βιεννέζικου τύπου, ποὺ ἐνῶ χαιρέτιζε μὲ τὴν πιὸ μεγάλη δουλοπρέπεια ἀκόμα καὶ τ' ἄλογα τῶν σταύλων τῆς Αὐλῆς κι ἔπεφτε σὲ ἔκσταση ἂν καμιὰ φορὰ κανένα ἀπ' αὐτὰ κουνοῦσε τὴν οὐρά του σὰν σὲ ἀπάντηση, ἐπέτρεπε καὶ υἱοθετοῦσε αὐτὲς τὶς ἐκδηλώσεις καὶ τὶς ἀνησυχίες γιὰ τὴν στάση τοῦ αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας.

Κατ' ἀρχήν, δὲν εἶχε κανένα σκοπό ν' ἀνακατευθεῖ στὶς ὑποθέσεις τοῦ Αὐτοκράτορα.—Ὄχι, ὁ Θεὸς νὰ φυλάει!—ἀλλά, πρέπει μολοντοῦτο, ἐδῶ ποὺ τὰ λέμε, μεταξύ μας, ἔχομεν καθῆκον βασιζόμενον εἰς τὴν συνθήκην, εἰς τὴν ἱερὰν συμμαχίαν μεταξὺ τῶν δύο αὐτοκρατοριῶν καὶ τέλος ὑπάρχει καὶ ἡ ὑποχρέωση σ' αὐτὸ ποὺ οἱ ἐφημερίδες ὀνομάζουν ἀλήθεια, κ.τ.λ. Ἔτσι, τὰ «λέγαμε» ἀπ' τὴν βουλὴ καὶ μετὰ χαρᾶς μας!

Τὸ αἷμα μοῦ ἀνέβαινε στὸ κεφάλι. Καὶ λίγο-λίγο συχαινόμουν τὸν τύπο καὶ τὶς ἐφημερίδες.

Πρέπει ν' ἀναγνωρίσω ὅτι περισσότερο ἀπ' ὅλες τὶς ἐφημερίδες, μιὰ ἀντισημιτική, ἡ «Ντώυτσες Βολκσμπλάτ», δὲν ἄφηνε παρόμοιες εὐκαιρίες νὰ πᾶνε χαμένες.

Αὐτὸ ποὺ περισσότερο μοῦδινε στὰ νεῦρα, ἦταν ἡ ἀπεχθὴς λατρεία τῶν ἐφημερίδων γιὰ κάθε τι γαλλικό. Ντρεπόσουν νὰ εἶσαι Γερμανὸς ὅταν διάβαζες αὐτοὺς τοὺς γλυκεροὺς ὕμνους ποὺ ἀπηχοῦσαν τὴν δόξα τοῦ «μεγάλου πολιτισμένου ἔθνους». Αὐτὴ ἡ ἄθλια γαλλομανία μ' ἔκανε πολλὲς φορὲς νὰ ξεσκίσω τὶς περίφημες ἐκεῖνες «διεθνιστικὲς ἐφημερίδες». Καὶ ξαναγύριζα συχνότερα στὴ *«Βολκσμπλάτ»*, ποὺ ἦταν λιγώτερο ἴσως ἐνημερωμένη ἀλλὰ ποὺ τοποθετοῦσε τὰ πράγματα περισσότερο σωστά. Δὲν συμφωνοῦσα μὲ τὸν φανατισμένο ἀντισημιτισμό της, ἀλλὰ ἔβρισκα στὰ ἄρθρα της ἐπιχειρήματα ποὺ μ' ἔκαναν νὰ συλλογίζομαι.

Ὅπως καὶ νάχει τὸ πράγμα χάρη σ' αὐτὴ τὴν ἐφημερίδα ἔκανα τὴ γνωριμία ἑνὸς ἀνθρώπου κι ἑνὸς κόμματος ποὺ ἔπαιζαν τότε ἀποφασιστικὸ ρόλο πάνω στὴν τύχη τῆς Βιέννης: ὁ ἄνθρωπος ἦταν ὁ δρ. Κάρλ Λούεγκερ καὶ τὸ κόμμα: τὸ Χριστιανοδημοκρατικό.

Ὅταν πρωτοῆρθα στὴ Βιέννη ἔτρεφα γιαυτοὺς ἔχθρα ποὺ ἔφθανε

τὸ μῖσος. Θεωροῦσα καὶ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ κόμμα *ἀντιδραστικούς*. Ἀλλὰ μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου καὶ μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῆς κρίσης μου, ἄλλαξα γνώμη. Πολὺ περισσότερο μάλιστα ἀπὸ τότε ποὺ γνώρισα τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ ἔργο του. Ἡ ἐκτίμηση μου γίνηκε μετὰ ἀπὸ λίγο ἐκδηλωμένος θαυμασμός. Σήμερα περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ πιστεύω, ὅτι ὁ δρ. Λούεγκερ ὑπῆρξε ὁ καλύτερος Γερμανὸς ἡγέτης ὅλων τῶν ἐποχῶν.

Πόσες ἀπ' τὶς πεποιθήσεις μου δὲν σαρώθηκαν, ἀπὸ τὴν τέτοια ριζικὴ ἀλλαγὴ ποὺ γίνηκε μέσα μου, μόλις γνώρισα τὸ χριστιανοδημοκρατικὸ κίνημα!

Ὅμως περισσότερο ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὶς μέχρι τότε πεποιθήσεις μου, ἡ μεταστροφὴ ἀπὸ τὸν ἀθεϊσμὸ στὸν ὁποῖο εἶχα καταλήξει, ὑπῆρξε ἡ πιὸ ἐπίπονη.

Μοῦ στοίχισε σκληρὴ ἐσωτερικὴ πάλη γιὰ μῆνες καὶ ποὺ συνεχῶς ἀντιμετωπίζονταν μέσα μου ἡ λογικὴ καὶ τὸ συναίσθημα γιὰ νὰ καταλήξει στὸ τέλος νὰ νικήσει ἡ πρώτη. Δυὸ χρόνια ἀργότερα τὸ συναίσθημα ταυτίστηκε μὲ τὴ λογικὴ γιὰ νὰ γίνει πιστὸς φύλακας καὶ σύμβουλος.

Κατὰ τή διάρκεια αὐτῆς τῆς πάλης ἀνάμεσα στὴν καλλιέργεια τῆς ψυχῆς μου καὶ στὴν ψυχρὴ λογική, τὰ μαθήματα κι ἡ ἐμπειρία ποὺ συναπεκόμισα ἀπ' τοὺς δρόμους τῆς Βιέννης μοῦ πρόσφεραν ἀπερίγραπτες ὑπηρεσίες. Ἦρθε ὁ καιρὸς ποὺ δὲν περπατοῦσα πιά, ὅπως τὶς πρῶτες μέρες, τυφλὸς μέσα στοὺς δρόμους τῆς μεγάλης πολιτείας, ἀλλὰ τὰ μάτια μου ἦταν ἀνοιχτὰ γιὰ νὰ βλέπουν πιά, ὄχι μόνο τὰ ἀρχιτεκτονήματα ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

Μιὰ μέρα ποὺ διέσχιζα τὴν παληὰ πόλη συνάντησα ξαφνικὰ ἕνα ἄτομο μὲ μακρὺ καφτάνι καὶ μαῦρα μακρυά, ὅλο μποῦκλες μαλλιά.

Εἶναι Ἑβραῖος τοῦτος δῶ; Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη μου σκέψη. Στὸ Λίντς δὲν εἶχα τὴν εὐκαιρία γιὰ τέτοια θεάματα. Ἐξέτασα, κρυφὰ ἀλλὰ προσεχτικὰ τὸν ἄνθρωπο, καθένα ἀπ' τὰ χαρακτηριστικά του, τὸ παράξενο καὶ ἐρευνητικὸ πρόσωπο του. Κι ἡ πρώτη ἐνδόμυχη ἐρώτηση μου πῆρε τούτη τὴ μορφὴ:

Μπορεῖ νάναι καὶ Γερμανὸς μαζύ;

Ὅπως ἔκανα πάντα, ἔτσι καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ἀναζήτησα τὴ λύση τῶν ἀμφιβολιῶν μου μέσα στὰ βιβλία ἀγόρασα μὲ λίγες δεκάρες τὶς πρῶτες ἀντισημιτικὲς μπροσοῦρες τῆς ζωῆς μου. Δυστυχῶς γιὰ μένα, ξεκινοῦσαν ὅλες ἀπ' τὴν προϋπόθεση ὅτι οἱ ἀναγνῶστες κατέχουν ἢ καταλαβαίνουν ἤδη κατὰ κάποιον τρόπο τὸ σημιτικὸ πρόβλημα καὶ τὶς βασικὲς ἀρχές του. Τέλος ὁ τόνος τους μὲ γέμισε νέες ἀμφιβολίες γιατὶ τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ παρόθεταν, ἦταν τὰ περισσότερα

ὑποθετικὰ καὶ δὲν εἶχαν ἐπιστημονικὴ βάση.

Ἔτσι κατέληξα πάλι στὶς πρῶτες μου διαπιστώσεις. Αὐτὸ κράτησε πολλὲς βδομάδες, μπορεῖ καὶ μῆνες.

Τὸ θέμα μοῦ φαινόταν τρομερό, οἱ κατηγορίες παράλογες. Τόσο πολὺ μάλιστα ὥστε ἀπ' τὸ φόβο μήπως φανῶ ἄδικος ἄρχισα πάλι ν' ἀνησυχῶ καὶ νὰ διστάζω.

Δὲν χρειάζεται νὰ πῶ ὅτι μέχρις ἕνα σημεῖο, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἔμπαινε πρόβλημα Γερμανοὶ ν' ἀνήκουν σ' ἕνα ξένο θρήσκευμα, ἀλλὰ μόνον καὶ κυρίως στὸ λαό τους, δὲν εἶχα καμιὰ ἀμφιβολία· γιατί, ἀπὸ τότε ποὺ τράβηξαν τὴν προσοχή μου οἱ Ἑβραῖοι, ἄρχισα νὰ βλέπω τὴ Βιέννη κάτω ἀπὸ μιὰν ἄλλη ἄποψη. Παντοῦ ὅπου πήγαινα, συναντοῦσα Ἑβραίους καὶ πιὰ τὰ μάτια μου εἶχαν συνηθίσει νὰ τοὺς ξεχωρίζουν τελείως ἀπ' τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Τὸ κέντρο τῆς πόλης καὶ τὰ προάστια ποὺ ἦταν στὰ νότια τοῦ καναλιοῦ τοῦ Δούναβη μηρμήγκιαζαν κυριολεκτικὰ ἀπὸ ἕνα πληθυσμὸ ποὺ ἐξωτερικὰ δὲν εἶχε κανένα χαρακτηριστικὸ ὁμοιότητας μὲ τοὺς Γερμανούς.

Ἀλλὰ ἀκόμα κι ἂν μποροῦσα νἄχω τὴν παραμικρὴν ἀμφιβολία, οἱ ἴδιοι οἱ Ἑβραῖοι μὲ τὸ συνασπισμό τους καὶ τὴ δράση τους, μοῦ τὴν ἀπέβαλαν.

Ἕνα μεγάλο κίνημα ποὺ διαγραφόταν ἀνάμεσα τους καὶ ποὺ εἶχε πάρει στὴ Βιέννη μιὰ κάποια ἐξάπλωση, διέγραφε ἀνάγλυφα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ: ἐννοῶ ἐδῶ τὸν Σιωνισμό.

Στὴν πραγματικότητα ἡ μειονότης μόνον τῶν Ἑβραίων συντάσσονταν μὲ τὶς σιωνιστικὲς θέσεις, ἐνῶ ἡ πλειοψηφία τὶς καταδίκαζε καὶ τὶς ἀπέριπτε δίχως συζήτηση. Ὅμως κοιτάζοντας τὸ πράγμα πιὸ κοντὰ ἔβλεπες ὅτι αὐτὴ ἡ ἐντύπωση ἐξαφανιζόταν καὶ δὲν ἦταν παρὰ ἕνα συνοθύλευμα ἀπὸ δικαιολογίες ποὺ τὶς εἶχαν ἐφεύρει κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῆς στιγμῆς, καὶ γιὰ νὰ μὴ ποῦν ψέματα. Οἱ ἀπελεύθεροι Ἑβραῖοι, ὅπως τοὺς λέμε, δὲν ἀπαρνιόνταν στὴν πραγματικότητα τοὺς Σιωνιστές, σὰ νὰ μὴν ἦταν ἀδελφοί τους τῆς ἴδιας φυλῆς, ἀλλὰ μόνο γιατὶ ὁμολογοῦσαν δημοσία τὴν καταγωγή τους καὶ γιατὶ τοὺς ἔλειπε τὸ πρακτικὸ πνεῦμα νὰ κρίνουν ὅτι αὐτὸ ἦταν ἐπικίνδυνο.

Αὐτὸ ὅμως δὲν ἄλλαζε οὔτε ἐπηρέαζε διόλου τὴν στερεότητα τῶν δεσμῶν ποῦ τοὺς ἔνωναν.

Ἡ εἰκονικὴ αὐτὴ διαμάχη ἀνάμεσα στοὺς Σιωνιστὲς καὶ τοὺς ἀπελεύθερους Ἑβραίους, σὲ λίγο μὲ ἀηδίασε· δὲν ἀνταποκρινόταν στὴν πραγματικότητα, ἦταν ἕνα ξεκάθαρο ψέμα κι αὐτὸς ὁ δόλος ἦταν ἀνάξιος τῆς εὐγενικῆς καταγωγῆς καὶ τῆς ἠθικῆς καθαρότητας γιὰ τὴν ὁποία κόπτονταν ἀδιάκοπα αὐτὸς ὁ λαός.

Στὸ κάτω-κάτω ἡ καθαρότητα, ἠθικὴ ἢ ἄλλη ὁποιαδήποτε, ἦ-

ταν γιὰ τοὺς Ἑβραίους κάτι τελείως ξεχωριστό. Ὅτι δὲν ἤξεραν ἀπ' τό νερὸ παρὰ μόνο τὴ γεύση του μποροῦσες νὰ τὸ ἀντιληφθεῖς, βλέποντας τους καὶ δυστυχῶς ἀκόμα περισσότερο, κλείνοντας τὰ μάτια. Ἀργότερα, ὅταν τοὺς πλησίασα πιὸ κοντὰ μοῦ γύριζε τ' ἄντερα ἡ μυρωδιὰ ποὺ ἔβγαινε ἀπ' τὰ καφτάνια τους. Κι αὐτοὶ ποὺ φοροῦσαν πολιτικά, εἶχαν ἀκάθαρτα τὰ ροῦχα τους καὶ τὸ ἐξωτερικό τους δὲν ἔδειχνε τίποτα τὸ ἡρωικό.

Ὅλες αὐτὲς οἱ λεπτομέρειες δὲν ἦταν διόλου ἐλκυστικές· ἀλλὰ ἔφταναν στὴν ἀποστροφὴ ὅταν ξαφνικὰ ξεπηδοῦσε κάτω ἀπ' τὸ λίπος ἡ ἠθικὴ βρωμιὰ αὐτοῦ τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ.

Τὸ σημεῖο ποὺ περισσότερο μ' ἀπασχόλησε ἦταν ἡ ἐνεργητικότητα ποὺ ἔδειχναν οἱ Ἑβραῖοι σὲ ὡρισμένους τομεῖς. Τὸ πρᾶγμα μ' ἔκανε νὰ προσπαθήσω λίγο-λίγο νὰ ὑπεισέλθω στὸ μυστήριο ἑτοῦτο.

Γιατὶ ὑπῆρχε ὁποιαδήποτε βρωμιὰ ἢ ἀτιμία μέσα στὴν κοινωνία ποὺ νὰ μὴν ἔχει ἀνακατευτεῖ ἕνας Ἑβραῖος τουλάχιστο;

Μόλις βύθιζες τὸ νυστέρι μέσα σ' ἕνα τέτοιο ἀπόστημα, θἄβλεπες νὰ βγαίνει ἀπὸ κεῖ, σὰν ἕνα σκουλῆκι ἀπὸ σάπιο σῶμα, ἕνας μικρὸς γιούδας ἐκπληκτος κάτω ἀπ' τὸ ξαφνικὸ φῶς.

Τὰ γεγονότα ἔτσι κοιταγμένα, μέσ' ἀπ' τὴν ἐπίδραση τοῦ ἰουδαϊσμοῦ, χοροπηδοῦσαν στὰ μάτια μου καὶ σὲ κάθε ἐκδήλωση ζωῆς, στὸν τύπο, στὴν τέχνη, στὴ φιλολογία, στὸ θέατρο. Οἱ ἐκδηλώσεις ἐξιλασμοῦ κι οἱ ὅρκοι δὲν ὠφελοῦσαν πιά· δὲν ἔφερναν πιὰ ἀποτέλεσμα. Ἀρκοῦσε νὰ δεῖς ἕνα πίνακα θεαμάτων, νὰ προσέξεις τὰ ὀνόματα τῶν συγγραφέων αὐτῶν τῶν καταπληκτικῶν θεατρικῶν καὶ κινηματογραφικῶν βιομηχανιῶν ποὺ προβάλλονταν στὶς διαφημιστικὲς ἀφίσες γιὰ νὰ γίνεις ἀμείλιχτος ἐχθρὸς τῶν Ἑβραίων. Ἦταν μιὰ πανούκλα, μιὰ πανούκλα ἠθική, χειρότερη κι ἀπ' τὴν μαύρη πανώλη τοῦ παληοῦ καιροῦ, ποὺ μὲ κάθε τρόπο μάστιζε τὸ λαό. Καὶ σὲ τί χοντρικὲς δόσεις τὸ δηλητήριο αὐτὸ παρασκευάζονταν καὶ διανέμονταν! Φυσικά, οὔτε λόγος νὰ γίνεται γιὰ φιλολογικὸ καὶ ἠθικὸ ἐπίπεδο τῶν κατασκευαστῶν τῶν δῆθεν καλλιτεχνημάτων. Ἦταν τόσο χαμηλὰ ὅσο ὑψηλὴ ἦταν ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ γονιμότητα τους ποὺ σὲ μιὰ ξαφνικὴ στιγμή, ξερνοῦσαν σὰν αὐτὲς τὶς μηχανὲς ποὺ ἔχουν στὰ μπάρ, τὶς βρωμιές τους πάνω στὸ πρόσωπο τῆς ἀνθρωπότητας.

Δὲν πρέπει νὰ παραλείψουμε τὸν ἀριθμό τους ποὺ ἦταν ἀνυπολόγιστος· δὲν πρέπει νὰ παραλείψουμε πῶς ἡ φύση μετὰ ἀπὸ ἕνα μοναδικὸ Γκαῖτε ἔβγαλε τόσο εὔκολα δυὸ χιλιάδες συγχρόνους του ρυπογράφους, ποὺ ἀποδείχτηκαν οἱ χειρότεροι βάκιλλοι ποὺ δηλητηρίασαν ποτὲ ἀνθρώπινη ψυχή.

Ἦταν βέβαια τρομερὸ νὰ σκέφτεσαι, μὰ δὲν μποροῦσες καὶ νὰ χι-

μαιροβατεῖς, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι πλάστηκαν μόνο γιαυτὸν τὸ διαβολικὸ ρόλο.

Μήπως ἄραγε σ' αὐτὸ ὀφειλόταν τὸ ὅτι τοὺς θεωροῦν ἐκλεκτὸ λαό;

Σιγὰ - σιγὰ μπόρεσα νὰ ξεχωρίζω τὰ ὀνόματα αὐτῶν τῶν βρωμερῶν ἐργοστασίων παραγωγῆς ποὺ κατακάλυπταν τὴν καλλιτεχνικὴ ζωή. Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἔρευνας ἦταν νὰ καταπέσει λίγο - λίγο κάθε ἀντίρηση ποὺ εἶχα ὡς τότε γιὰ τοὺς Ἑβραίους. Τὸ συναίσθημα μάταια προσπάθησε ν' ἀντιταχθεῖ στὴ λογικὴ ποὺ ἔβγαζε τὰ στυγνά της συμπεράσματα.

Τὸ γεγονὸς ἦταν πὼς τὰ ἐννέα δέκατα ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὶς φιλολογικὲς βρωμιὲς προέρχονταν ἀπὸ ἕνα λαὸ ποὺ ἀντιπροσωπεύει μόλις τὸ ἕνα ἑκατοστὸ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας. Δὲν χωροῦσε ἀμφισβήτηση· ἔτσι ἦταν.

Καὶ τότε ἄρχιζα κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη νὰ ἐξετάζω τὸν ἀγαπημένο μου «διεθνῆ τῦπο».

Ὅσο περισσότερο βύθιζα τὸ νυστέρι μου, τόσο πιὸ πολὺ ἐλαττωνόταν ἡ γοητεία ποὺ εἶχε στὰ μάτια μου, τὸ ἀντικείμενο αὐτὸ τοῦ ὀλλοτινοῦ θαυμασμοῦ μου. Τὸ στὺλ ἦταν πάντα ἀνυπόφορο κι οἱ θέσεις του ἐπιφανειακὲς καὶ κούφιες. Κι' ἡ ἀμεροληψία τῶν εἰδήσεων μοῦ φαινόταν τώρα περισσότερο ψεύτικη παρὰ ἀληθινή. Οἱ συνεργάτες ἦταν Ἑβραῖοι. Χιλιάδες λεπτομέρειες ποὺ πρὶν οὔτε τὶς πρόσεχα, τώρα τραβοῦσαν τὴν προσοχή μου καὶ τὸ σημείωνα· τὸ ἀντίθετο ἄρχιζα νὰ καταλαβαίνω τὸ σκοπὸ μερικῶν ἄλλων ποὺ μὲ εἶχαν κάνει νὰ συλλογιστῶ.

Ἔβλεπα τώρα μιὰν ἄλλη πλευρὰ τῶν δῆθεν φιλελεύθερων ἰδεῶν αὐτοῦ τοῦ τύπου· ὁ διακριτικὸς τρόπος ποὺ ἀπαντοῦσε στὶς ἐπιθέσεις τοῦ τύπου· ὁ διακριτικὸς τρόπος ποὺ ἀπαντοῦσε στὶς ἐπιθέσεις τῶν ἀντιπάλων του, ἢ αὐτὴ ἡ θανάσιμη σιωπή του, μοῦ ἀποκαλύφθηκαν τώρα σὰν τρὺκ κακοφτιαγμένα καὶ τελείως ἐξεζητημένα· οἱ θεατρικὲς στῆλες του ἦταν ἀφιερωμένες στοὺς Ἑβραίους καὶ δὲν κακολογοῦσαν παρὰ μόνον τοὺς Γερμανούς. Οἱ λεπτεπίλεπτες ἐπιθέσεις ποὺ ἔκανε στὸ Γουλιέλμο Β' ἦταν τόσο συχνὲς ποὺ πρόδιναν ἕνα σύστημα. Τὸ ἴδιο κι οἱ σπάταλες ἐκδηλώσεις θαυμασμοῦ τοῦ γαλλικοῦ πολιτισμοῦ. Τὰ φυλλάδια ποὺ κυκλοφοροῦσαν ἦταν χυδαία καὶ πορνογραφικά· κι ἡ γλώσσα τῶν ἐφημερίδων ἀντηχοῦσε στ' αὐτιά μου μ' ἕναν ξενικὸ τόνο· ἀκόμα κι αὐτὴ ἡ βασικὴ ἔμπνευση τῶν ἄρθρων ἦταν τόσο φανερὰ ἀντιγερμανική, ὥστε νὰ φαίνεται θελημένη.

Ποιὸς λοιπὸν εἶχε συμφέρον ἀπ' ὅλ' αὐτά;

Ἦταν μόνο ζήτημα συμπτώσεων; Τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ μ' ἔβαζαν σὲ κατάσταση ἀμηχανίας.

Αλλ' αὐτὸς ὁ δισταγμός μου ὑπερνικήθηκε ἀπὸ μιὰ ὁλόκληρη σειρὰ γεγονότων καὶ φαινομένων. Θέλω νὰ μιλήσω ἐδῶ γιὰ τὴν ἐπίδραση ποὺ εἶχε μεγάλο μέρος τῶν Ἑβραίων πάνω στὰ ἤθη καὶ τὴν ἠθική μας καὶ τὴν πρακτικὴ ἐφαρμογὴ αὐτῆς τῆς ἐπίδρασης.

Γιαυτὸ τὸ θέμα, ὁ δρόμος μοῦδωσε σκληρὰ κι ὀδυνηρὰ μαθήματα.

Ὁ ρόλος ποὺ παίζουν οἱ Ἑβραῖοι στὴν πορνεία καὶ στὸ ἐμπόριο λευκῆς σαρκός, μόνο στὴ Βιέννη περισσότερο ἀπ' ὅλες τὶς ἄλλες πόλεις τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἂν ἐξαιρέσει κανεὶς τὰ λιμάνια τῆς Νότιας Γαλλίας, θὰ μποροῦσε νὰ γίνει ἀντιληπτός. Ἂν περνοῦσες νύχτα τὰ δρομάκια καὶ τὰ σοκάκια τῆς Λεοπολντσταντ, θὰ συναντοῦσες σὲ κάθε βῆμα, εἴτε τὸθελες, εἴτε ὄχι, σκηνὲς ποὺ τὶς ἀγνοεῖ ἡ πλειονότητα τοῦ λαοῦ μας καὶ μόνον στὸν πόλεμο, οἱ φαντάροι μας ποὺ ὑπηρετοῦσαν στὸ Ἀνατολικὸ μέτωπο, εἶχαν τὴν εὐκαιρία νὰ ζήσουν.

Τὴν πρώτη φορὰ ποὺ βεβαιώθηκα ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἦταν αὐτοὶ ποὺ ἀπαθεῖς καὶ χωρὶς τύψεις, διεύθυναν μὲ ἀπέραντη καὶ βαθειὰ πεῖρα, τὶς ἐπαναστατικὲς ἐκρήξεις τοῦ βίτσιου μιᾶς μεγάλης πόλης, μιὰ ἀνατριχίλα διέτρεξε τὴ ράχη μου.

Μετὰ ἡ ὀργὴ μὲ συνεπῆρε.

Τώρα δὲν φοβᾶμαι πιὰ νὰ ξεκαθαρίσω τὶς σχέσεις μου μὲ τὸ Ἰουδαϊκὸ πρόβλημα. Ναί, θὰ πολεμοῦσα αὐτὴ τὴ βρωμιά! Ὅμως, παρόλο ποὺ συνήθισα πιὰ νὰ βρίσκω τοὺς Ἑβραίους σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς πρακτικῆς, ἢ τῆς τέχνης, ἔμεινα κατάπληκτος ὅταν ἀνακάλυψα ἕνα δεσμὸ ποὺ δὲν περίμενα ποτὲ ὅτι θὰ ὑπῆρχε.

Ὅταν ἀνακάλυψα ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἦταν οἱ ἡγέτες τῶν Σοσιαλδημοκρατῶν οἱ παρωπίδες ἔπεσαν ἀπ' τὰ μάτια μου. Αὐτὸ ἦταν τὸ τέλος τῆς ἐσωτερικῆς πάλης ποὺ τόσον καιρὸ ὑπόφερα.

Στὶς καθημερινὲς συζητήσεις μου μὲ τοὺς συναδέλφους μου ἐργάτες, εἶχα κιόλας προσέξει μὲ πόση καταπληκτικὴ εὐκολία ἄλλαζαν γνώμη πάνω στὸ ἴδιο ζήτημα, πότε σὲ μερικὲς μέρες καὶ συχνὰ σὲ μερικὲς ὧρες. Μοῦ ἦταν δύσκολο νὰ καταλάβω πῶς, ἄνθρωποι ποὺ πολλὲς φορὲς συζητοῦσαν λογικά, ὅταν μιλοῦσες μόνος μαζύ τους, τἄχαναν ξαφνικὰ κι ἔπεφταν πάλι στὴν κυριαρχία τῆς μάζας. Αὐτὴ ἡ παρατήρηση μ' ἔκανε πότε - πότε ν' ἀπελπίζομαι. Ὅταν νόμιζα ὅτι εἶχα σπάσει τὸν πάγο, ἀφοῦ τοὺς τὰ εἶχα πεῖ ἔξω ἀπ' τὰ δόντια καὶ πίστεψαν ὅτι εἶχαν ξεκαθαρίσει μέσα τους μιὰ λανθασμένη κρίση κι ἀπάνω ποὺ χαιρόμουνα γιὰ τὴν ἐπιτυχία μου, ἔβλεπα τὴν ἄλλη μέρα μὲ πόνο ὅτι θἄπρεπε νὰ ξαναρχίσω ἀπ' τὴν ἀρχή· ὅλες μου οἱ προσπάθειες ἦταν μάταιες. Ὅπως τὸ ἐκκρεμὲς μὲ τὴν αἰώνια του κίνηση, οἱ στραβές τους ἰδέες, ξαναγύριζαν ἀπὸ κεῖ ποὺ εἶχαν ξεκινήσει.

Μπορούσα νὰ καταλάβω μολοντοῦτο πολλὰ προβλήματα τους. Τὸ ὅτι δὲν ἦταν ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὸ ριζικό τους, τὶς κατάρες ποὺ ἔστελναν στὴν τύχη ποὺ τοὺς χτύπησε ἔτσι σκληρά, τὸ μῖσος γιὰ τοὺς ἐργοδότες ποὺ τοὺς νόμιζαν κυρίως ὑπεύθυνους γιὰ τὴν ἄδικη μοῖρα τους, τὶς ἀδικίες ποὺ φόρτωναν στὴ ράχη τῆς Κυβέρνησης, ποὺ, κατὰ τὴν γνώμη τους, δὲν τοὺς συμπαραστάθηκε ποτὲ στὶς διαδηλώσεις τους γιὰ τὴν αὔξηση τοῦ τιμάριθμου, τὸ ὅτι ξεχύνονταν στὸ δρόμο γιὰ νὰ διεκδικήσουν τὰ δικαιώματα τους, ὅλ' αὐτὰ μποροῦσα ἀκόμα νὰ τὰ καταλάβω καὶ νὰ τὰ τοποθετήσω σὲ μιὰ λογικὴ βάση. Ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ δὲν μποροῦσα ν' ἀνεχθῶ ἦταν τὸ ἀπέραντο μῖσος ποὺ ἔβλεπα νὰ νοιώθουν γιὰ τὸν ἴδιο τὸ λαό τους, ἀπογυμνώνοντας τον ἀπὸ κάθε τι ποὺ ἁπάρτιζε τὴ μεγαλωσύνη του, βρωμίζοντας τὴν ἱστορία του καὶ σέρνοντας στὸ βοῦρκο τοὺς μεγάλους ἄνδρες του.

Αὐτὴ ἡ ἐχθρότητα γιὰ τὴν καταγωγή τους, τὴν ἴδια τὴ μῆτρα τους, τὴν πατρίδα τους, ἦταν τόσο σκοτεινὴ ὅσο καὶ ἀναπάντεχη. Ἦταν τελείως ἀφύσικη.

Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ γιατρέψει προσωρινὰ αὐτοὺς τοὺς χαμένους ἀνθρώπους, μὰ μονάχα γιὰ μερικὲς μέρες ἢ τὸ πολὺ - πολὺ γιὰ λίγες βδομάδες. Κι ὅταν συναντοῦσες σὲ λίγο αὐτὸν ποὺ πίστευες ὅτι εἶχες θεραπεύσει, εἶχε γίνει πάλι ὁ ἴδιος ὅπως ἄλλοτε.

Εἶχε ξαναπέσει στὴν ἀφύσικη κατάσταση του.

***

Μὲ τὸν καιρὸ κατάλαβα ὅτι οἱ σοσιαλδημοκρατικὲς ἐφημερίδες διευθύνονταν ἀπὸ Ἑβραίους· ἀλλὰ δὲν ἔδωσα καμμιὰ ἰδιαίτερη σημασία στὸ γεγονὸς αὐτὸ γιατὶ γινόταν τὸ ἴδιο πρᾶγμα καὶ στὶς ἄλλες ἐφημερίδες· δὲν ὑπῆρχε οὔτε μιὰ ἐφημερίδα ποὺ νὰ μὴν ἀριθμοῦσε κι Ἑβραίους μέσα στοὺς συντάκτες της ποὺ νά ἦταν ἐθνική, μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ τοῦ ἐθνικισμοῦ ποὺ εἶχα διδαχτεῖ στὸ σχολεῖο καὶ στὸ σπίτι μου.

Ἔκανα μιὰ τεράστια προσπάθεια κι ἐπιχείρησα νὰ διαβάσω τὸν Μαρξιστικὸ τῦπο, ἀλλὰ ἡ ἐντύπωση κι ἡ ἀπώθηση ποὺ μοῦ γέννησε ἦταν τέτοια ὥστε θέλησα νὰ γνωρίσω καλύτερα τοὺς συντάκτες κι ὅλους αὐτοὺς ποὺ τὸν ἐξέδιδαν.

Ἦταν ὅλοι χωρὶς ἐξαίρεση, ἀρχίζοντας ἀπὸ τοὺς διευθυντὲς, Ἑβραῖοι

Πῆρα στά χέρια μου ὅλες τὶς σοσιαλιστικὲς μπροσοῦρες ποὺ μπόρεσα νὰ προμηθευτῶ καὶ πρόσεξα τίς ὑπογραφές, σημείωσα τά ὀνόματα σχεδὸν ὅλων τῶν ἡγετῶν: ἦταν τὸ ἴδιο καὶ κατά πλειοψηφία ἄτομα ποὺ ἀνῆκαν στὸν «ἐκλεκτὸ λαό», ἀπ' τοὺς βουλευτὲς τῆς Ράιχ

σρατ, ὡς τοὺς γραμματεῖς τῶν συνδικάτων, καὶ τοὺς ὑπεύθυνους τῶν ἐπιτροπῶν. Παρουσίαζαν πάντα τὸν ἴδιο ἀπογοητευτικὸ πίνακα. Δὲν θὰ ξεχάσω ποτὲ τὰ ὀνόματα τους: Ἀούστερλιτς, Ντάβιντ, Ἄντλερ, Ἐλλενμπογκεν κ.τ.λ.

Ἔγινε λοιπὸν πιὰ φανερὸ γιὰ μένα ὅτι τὸ κόμμα, ποὺ ἐδῶ καὶ μῆνες οἱ ἁπλοὶ κομπάρσοι του ἦταν ἀντίπαλοι μου σὲ μιὰ σκληρὴ μάχη, βρισκόταν σχεδὸν τελείως στὰ χέρια ἑνὸς ξένου λαοῦ· γιατὶ ὁ Ἑβραῖος δὲν θὰ γινόταν ποτὲ Γερμανός. Τὄμαθα, τὸ κατάλαβα αὐτὸ καλά κι ἔτσι ἡσύχασα.

Γνώρισα λοιπὸν ἐπὶ τέλους τὸ κακὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ μας.

Ἕνας μόνον χρόνος στὴ Βιέννη μ' ἔπεισε ὅτι δὲν βρισκόταν οὔτε ἕνας ἐργάτης ποὺ νὰ μὴν εἶναι ξεριζωμένος ἀπ' τὰ ἰδανικά του καὶ ποὺ νὰ συμφωνεῖ μὲ τὰ κοινῶς παραδεγμένα καὶ νὰ παραδέχεται καὶ τὶς πιὸ ξεκάθαρες ἐξηγήσεις. Ἔτσι σιγά-σιγὰ μπῆκα στὸν τρόπο ποὺ ἀκολουθοῦσαν κι ἡ θεωρία τους ἡ ἴδια γίνηκε ἕνα ὅπλο στὰ χέρια μου ὅπου θὰ μποροῦσα νὰ τὸ μεταχειριστῶ γιὰ νὰ ὑπερασπιστῶ τὰ δικά μου ἰδανικά.

Σχεδὸν πάντα ἔχανα τὸ παιχνίδι.

Μολοντοῦτο ἔπρεπε νὰ σώσω τὴ μεγάλη μάζα μὲ καθε θυσία χρόνου καὶ ὑπομονῆς.

Ὅμως ποτὲ δὲν κατάφερα ν' ἀλλάξω τὴ γνώμη ἑνὸς Ἑβραίου ἀλλὰ τότε κιόλας ὥστε σχεδὸν ἀφελὴς ἔτσι ποὺ ἐπιζητοῦσα νὰ πολεμήσω αὐτὴ τὴ θεωρία μέσα στὸ μικρό μου κῦκλο μιλοῦσα συνεχῶς, ἔβγαζα λόγους καὶ φανταζόμουνα ὅτι θὰ κατάφερνα νὰ τοὺς πείσω γιὰ τὸν κίνδυνο ποὺ διατρέχαμε ὅλοι ἀπὸ τὶς μαρξιστικὲς θεωρίες. Ἤθελα νὰ πιστεύω ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα θᾶταν θετικό. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι αὐτὰ ποὺ τοὺς ἔλεγα γιὰ τὸ τί θὰ ἐπακολουθήσει δὲν χρησίμευε παρὰ γιὰ νὰ ἐνδυναμώνει τὴ μονολιθικότητα τους.

Ὅσο συζητοῦσα μαζύ τους τόσο περισσότερο κατανοοῦσα τὴ διαλεκτική τους. Βασίζονταν στὴν ἀρχὴ στὴν ἠλιθιότητα, στὴν ἀνοησία τοῦ ἀντιπάλου κι ὅταν δὲν εὕρισκαν τρόπο νὰ ξεφύγουν ἔκαναν αὐτοὶ πιὰ τὸν κουτό. Καὶ δὲν ἔφερνε κανένα ἀποτέλεσμα ἡ ἀπόπειρα νὰ τοὺς πείσεις· μ' ἕνα πήδημα βρίσκονταν στὸ ἄλλο στρατόπεδο· ξέφευγαν, γλυστροῦσαν μέσ' ἀπ' τὰ χέρια σου, ἀνακατεύοντας τελείως διάφορες μεταξύ τους καταστάσεις καὶ δὲν μποροῦσες νὰ τοὺς πάρεις μιὰ θετικὴ ἀπάντηση. Ἂν ἐπιχειροῦσες νὰ πιάσεις ἕναν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς Ἱεραπόστολους, τὸ χέρι σου θὰ συναντοῦσε ἕνα λασπωμένο καὶ γλυστερὸ ἀντικείμενο, ποὺ ξέφευγε μέσα ἀπ' τὰ δάχτυλα σου γιὰ νὰ πάρει ἀμέσως ἕνα ἄλλο σχῆμα. Ἂν κατάφερνες σ' ἕναν ἀπ' αὐτοὺς ἕνα τόσο ἀποφασιστικὸ χτύπημα ἔτσι ποὺ νὰ μὴ μπορεῖ παρὰ νὰ συμφωνήσει,

μπροστά σου, μὲ τὴν γνώμη σου κι ἂν τολμοῦσες νὰ πιστέψεις ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἔκανες ἕνα βῆμα μπροστά, τὴν ἄλλη μέρα θὰ βρισκόσουνα κατάπληκτος βλέποντας τὴν ἀλλαγή. Ὁ Ἑβραῖος δὲν παραδεχόταν ποτὲ τί γίνηκε τὴν προηγούμενη· θὰ ξανάρχιζε νὰ παραπαίει ὅπως πρίν, σὰ νὰ μὴ τοῦ εἶπες τίποτα κι ὅταν ἀγανακτισμένος τοῦ ζητοῦσες νὰ ἐξηγηθεῖ, προσποιόταν μ' ἔκπληξη ὅτι δὲ θυμόταν ἀπολύτως τίποτα, σὰ νὰ μὴν εἶχε ἀναγκασθεῖ νὰ συμφωνήσει τὴν προηγουμένη μὲ τὰ λεγόμενα σου.

Πολλὲς φορὲς ἔμενα ἀπολιθωμένος.

Δὲν ἤξερα τί νὰ τοὺς πρωτοθαυμάσω: τὴν ἀφθονία τοῦ λεκτικοῦ ἢ τὴν τέχνη τους νὰ λένε ψέματα.

Κατέληξα νὰ τοὺς μισήσω.

Ὅμως ὅλ' αὐτὰ εἶχαν καὶ τὴν καλή τους πλευρά: σπουδάζοντας καὶ μελετώντας μὲ προσοχὴ τοὺς σοσιαλδημοκρατικοὺς ἡγέτες ἢ τουλάχιστον τοὺς προπαγανδιστές, ἀγάπησα περισσότερο τὸ λαό μου. Ποιὸς θὰ μποροῦσε μπροστὰ στὴ διαβολικὴ ἐπιτηδειότητα αὐτῶν τῶν ἀπατεώνων, νὰ καταραστεῖ τοὺς δυστυχισμένους ποὺ ἦταν θύματα τους ; Τί πόνο μοῦ προξενοῦσε ὁ θρίαμβος τῆς δόλιας διαλεκτικῆς αὐτῆς τῆς φυλῆς! Καὶ πόσο μάταια ἦταν αὐτὴ ἡ νίκη μὲ ἀνθρώπους ποὺ διάστρεφαν τὴν ἀλήθεια διαλέγοντας προσεχτικὰ τὶς λέξεις ποὺ θὰ προφέρουν ἔτσι ὥστε νὰ μποροῦν νὰ τὶς ἀρνηθοῦν μετά.

Ὄχι, ὅσο περισσότερο γνώριζα τοὺς Ἑβραίους, τόσο πιὸ πολὺ δικαίωνα τοὺς ἐργάτες.

Οἱ ἐμπειρίες ποὺ συναπεκόμιζα κάθε μέρα μ' ἔκαναν ν' ἀναζητήσω τὶς πηγὲς τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας. Ἡ δράση τοῦ μαρξισμοῦ δὲν ἦταν ὡς τότε φανερὰ γνωστὴ σ' ὅλες της τὶς λεπτομέρειες· τὸ προσεκτικό μου μάτι μοῦ ἀποκάλυπτε τὰ ἴχνη τῶν καθημερινῶν ἐνεργειῶν του· ἀρκοῦσε νἄχεις λίγο φαντασία γιὰ νὰ ἀντιληφθεῖς τὶς συνθῆκες ποὺ τὸν βοηθοῦσαν στὴν ἐπιτυχία. Τὸ ζήτημα ἦταν τώρα νὰ ξέρεις ἂν οἱ ἡγέτες του εἶχαν προβλέψει τ' ἀποτελέσματα τοῦ ἔργου τους στὴν τελική του φόρμα, ἢ ἂν ἦταν κι οἱ ἴδιοι θύματα μιᾶς πλάνης.

Κατὰ τὴ γνώμη μου καὶ τὸνα καὶ τἄλλο μπορεῖ νὰ συνέβαιναν.

Στὴν πρώτη περίπτωση, ἦταν καθῆκον κάθε σκεπτομένου ἀνθρώπου ν' ἀντιταχθεῖ σ' αὐτὸ τὸ ὁλέθριο κίνημα καὶ νὰ προσπαθήσει νὰ ἐμποδίσει τὸ χειρότερο· στὴν ἄλλη περίπτωση ἔπρεπε νὰ δεχθοῦμε ὅτι οἱ ὑπεύθυνοι ὑποκινητὲς αὐτῆς τῆς ἐπιδημίας ποὺ εἶχε παρασύρει τοὺς λαούς, ἦταν ἀληθινοὶ δαίμονες: γιατὶ μόνο ἕνα τερατῶδες μυαλὸ κι ὄχι ἀνθρωπινό, θὰ μποροῦσε νὰ συλλάβει τὸ πλάνο ἑνὸς ὀργανισμοῦ ποὺ κάθε του ἐνέργεια εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὸ γκρέμισμα τοῦ πολιτι-

σμοῦ καὶ σὰν ἐπακόλουθο τὴν μεταλλαγὴ τοῦ κόσμου σὲ ἔρημο.

Καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις, ἡ μοναδικὴ λύση ἦταν ἡ πάλη, ἡ πάλη μ' ὅλα τὰ ὅπλα ποὺ μποροῦσε νὰ προμηθευτεῖ τὸ ἀνθρώπινο μυαλό,ἡ καλλιέργεια κι ἡ θέληση, ἔτσι ποὺ ἀκριβῶς καὶ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο χρησιμοποιοῦσαν αὐτὰ τὰ ὅπλα οἱ ἀντίπαλοι γιὰ νὰ κάνουν νὰ γέρνει ἡ ζυγαριὰ πρὸς αὐτούς.

Ἄρχισα λοιπὸν νὰ μελετῶ κατὰ βάθος τοὺς ἱδρυτὲς αὐτῆς τῆς θεωρίας γιὰ νὰ φτάσω νὰ καταλάβω τὶς ἀρχές της. Ὀφείλω, μοναδικὰ στὴ γνώση μου τοῦ σημιτικοῦ προβλήματος, τὸ γεγονὸς ὅτι ἔφθασα ὡς τὸ βάθος τόσο γρήγορα, ὅσο δὲν τολμοῦσα νὰ τὸ ἐλπίζω. Μονάχα αὐτὴ ἡ γνώση μὲ βοήθησε νὰ συγκρίνω τὴν πραγματικότητα μὲ τὰ κομπαστικὰ περιεχόμενα αὐτῆς τῆς θεωρίας τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἱδρυτῶν τῆς Σοσιαλδημοκρατίας. Ἔμαθα καλὰ πιὰ αὐτὸ ποὺ ἐννοοῦν μιλώντας γιὰ τοὺς Ἑβραίους: ὅτι δηλαδὴ πλουτίζουν τὴ σκέψη τους γιὰ νὰ μποροῦν νὰ τὴν κρύψουν. Καὶ κανεὶς δὲν πρέπει νὰ ζητᾶ τὸ ἀληθινὸ νόημα μέσα στὸ κείμενο, ἀλλὰ ἀνάμεσα στὶς ἀράδες ὅπου εἶναι προσεχτικὰ κρυμμένο.

Αὐτὴ ἡ ἐποχὴ ἦταν ποὺ σημειώθηκε μέσα μου ἡ πιὸ ριζικὴ ἐπανάσταση ποὺ γνώρισα ποτὲ στὴν ὑπόλοιπη ζωή μου καὶ ποὺ ἔμελλε νὰ τὴν διαγράψει.

Ὁ νωχελικὸς κοσμοπολίτης ποὺ ἤμουν μέχρι τότε μετάλλαξε σὲ φανατικὸ ἀντισημίτη.

Γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη—θἄταν ἡ τελευταῖα—θανάσιμη ἀγωνία ἔσφιξε τὴν καρδιά μου.

Στὸ διάστημα ποὺ μελετοῦσα τὴν ἐπίδραση τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ διὰ μέσου τῆς ἱστορίας, ἀναρωτιόμουνα ξαφνικὰ μ' ἀνησυχία, ἂν τὸ μέλλον τάχα, ποὺ οἱ ἐξελίξεις του εἶναι γιὰ μᾶς τοὺς κοινοὺς θνητοὺς ἀνεξερεύνητες, δὲν εἶχε κιόλας ἐπισημάνει μὲ μιὰν ἀμετάκλητη ἀπόφαση, τὴν τελικὴ νίκη αὐτοῦ τοῦ μικροῦ λαοῦ;

Μήπως αὐτὸς ὁ λαὸς ποὺ δὲν ἔζησε παρὰ μόνο γιὰ τὸ ὑλικὸ συμφέρον ἐπὶ τῆς γῆς, μήπως αὐτὴ ἡ γῆς τοῦ ἀνῆκε κιόλας;

Τὸ δικαίωμα ν' ἀγωνιστοῦμε γιὰ τὴν ἐπιβίωση μας εἶναι πράγματι ἀναφαίρετο, ἢ μήπως ὑπάρχει μέσα στὸ μυαλό μας μόνο;

Τὸ πεπρωμένο μοῦδωσε μόνο του τὴν ἀπάντηση ὅσο περισσότερο ἀναλισκόμουν στὴ σπουδὴ τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας καὶ ἔκανα τὶς παρατηρήσεις μου πάνω σ' αὐτὴ μὲ σύγκριση τὴ δράση τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ.

Ἡ Ἑβραϊκὴ ἄποψη τοῦ μαρξισμοῦ ἀπορίπτει τὴν ἀρχὴ τῆς ἀριστοκρατικότητας τῶν εἰδῶν ποὺ προβλέπει ἡ φύση καὶ βάζει στὴ θέση τοῦ αἰώνιου προνόμιο τῆς πράξης καὶ τῆς δύναμης, τὴν ὑπεροχὴ

τῶν πολλῶν μὲ τὸ θανάσιμο βάρος τοῦ ἀριθμοῦ τους. Ἀρνεῖται τὴν ἀτομικὴ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου, ἀπορίπτει τὴν ἐθνικὴ καὶ ρατσικὴ ὀντότητα καὶ στερεῖ ἔτσι τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴν πρωτινὴ ὕπαρξη καὶ τὸν πολιτισμό της. Τοποθετώντας σὰν βάση τὴ διεθνιστικὴ διαβίωση θὰ κατέληγε στὸ τέλος νὰ ἀπορίψει κάθε σχέση ἀνθρωπίνως κατανοητή. Κι ὅπως ἕνας παρόμοιος νόμος δὲ θὰ μποροῦσε παρὰ νά καταλήξει στὸ χάος ἂν ἐφαρμοζόταν στὸ Σύμπαν, πίσω ἀπ' τὸ ὁποῖο σταματᾶ κάθε γνώση μας, ἔτσι κι ἐδῶ κάτω ἡ ἐφαρμογή του σήμαινε ἐξαφάνιση τῶν κατοίκων τοῦ πλανήτη μας

Ἂν ὁ Ἑβραῖος, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ μαρξιστικοῦ ἐπαγγέλματος ποὺ διάλεξε, ἐπικρατοῦσε πάνω ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους λαοὺς αὐτοῦ τοῦ κόσμου, τὸ διάδημα του θἄταν πιὰ τὸ ἀκάνθινο στεφάνι γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Τότε ὁ πλανήτης μας θὰ ξανάρχιζε τὸ ἀνόητο τρεχιό του στοὺς αἰθέρες ὅπως καὶ πρὶν ἀπὸ ἑκατομμύρια χρόνια: δὲν θὰ ὑπῆρχαν πιὰ ἄνθρωποι στὴν ἐπιφάνεια του.

Ἡ αἰώνια φύση ἐκδικεῖται ἀμείλικτα ὅταν προδίδονται οἱ ἐντολές της.

Νὰ γιατὶ πιστεύω ὅτι πρέπει νὰ ἐνεργοῦμε σύμφωνα μὲ τὴ θέληση τοῦ Παντοδύναμου δημιουργοῦ μας, γιατὶ: *Ὑπερασπίζοντας τὸν ἑαυτό μου ἐνάντια στοὺς Ἑβραίους. ἀγωνίζομαι γιὰ νὰ ὑπερασπιστῶ τὸ ἔργο τοῦ Κυρίου.*

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΕΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ ΕΖΗΣΑ ΣΤΗ ΒΙΕΝΝΗ

ΣΗΜΕΡΑ ΕΧΩ ΚΑΤΑΛΗΞΕΙ ΣΤΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΟΤΙ Ο ΑΝΤΡΑΣ, Εξω άπὸ τοὺς προικισμένους ἐξαιρετικά, δὲν πρέπει νὰ πέρνει ἐνεργὸ μέρος στὴν πολιτικὴ πρὶν ἀπ' τὰ τριάντα χρόνια του. Μέχρι αὐτὴ τὴν ἡλικία, πράγματι, δὲν μπορεῖ νὰ κάνει τίποτ' ἄλλο παρὰ νὰ δημιουργήσει τὸ πλάνο, σημεῖο ξεκινήματος, γιὰ τὴν ἐξέταση τῶν διαφόρων πολιτικῶν προβλημάτων, ἔτσι ὥστε νὰ τοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ πάρει κάποτε θέση ἀπέναντι τους. Μόνον ἀφοῦ ἔχει σχηματίσει μέσα του αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις καὶ τέτοια φόντα ἰδεολογικὰ κι ἀφοῦ ἔχει διαμορφώσει μιὰν ἰσχυρὴ προσωπικὴ γνώμη πάνω στὰ ζητήματα δράσης τοῦ ὥριμου ἄντρα καὶ τοῦ χαρακτῆρα του, μόνον τότε ὀφείλει ἢ πρέπει νὰ συμμετάσχει στὴν δημόσια πολιτικὴ ζωή.

Ἂν δὲ γίνει ἔτσι, διατρέχει τὸν κίνδυνο, ἢ ν' ἀλλάξει ἀπὸ καθῆκον μιὰ μέρα τὶς θέσεις του πάνω στὸ κοινωνικὸ πρόβλημα, ἢ ἀπό καθῆκον πάλι, ἂν καὶ πολὺ καλὰ κατατοπισμένος, νὰ μείνει πιστὸς σὲ μιὰ θεωρία ποὺ ἐδῶ καὶ καιρὸ ἔχουν ἀποδοκιμάσει ἡ καλλιέργεια κι οἱ πεποιθήσεις του. Στὴν πρώτη περίπτωση, οἱ δισταγμοί του θὰ ἔχουν σὰν συνέπεια γιαυτὸν—θἄπρεπε ἄλλωστε νὰ τὸ περιμένει—νὰ μὴ τὸν ἐμπιστεύονται πιὰ ἀπόλυτα οἱ ὀπαδοί του. Γιαυτοὺς ποὺ ὡς τώρα ὁδηγοῦσε μιὰ τέτοια μεταστροφὴ τοῦ ἀρχηγοῦ σημαίνει ἀπορία καὶ συχνὰ γεννᾶ τὸ συναίσθημα ντροπῆς ἀπέναντι στοὺς παληοὺς ἀντιπάλους.

Στὴν δεύτερη περίπτωση—τόσο συνηθισμένη σήμερα—ὅσο λιγώτερο ὁ ἀρχηγὸς πιστεύει σ' αὐτὸ ποὺ ἐπαγγέλλει, τόσο περισσότερο

ἡ κρίση του ἀμβλύνεται κι ἀναζητᾶ λύσεις πρόχειρες. Δὲν συλλογίζεται πιὰ σοβαρὰ πὼς θὰ ἐδραιώσει τὶς πολιτικὲς ἐκδηλώσεις του : δὲν δίνει πιὰ τή ζωή του γιὰ τὶς πεποιθήσεις του. Συγχρόνως οἱ ἀπαιτήσεις του ἀπ' τοὺς ὀπαδούς του γίνονται ὅλο καὶ πιὸ πολλὲς καὶ πιὸ ξεδιάντροπες, μέχρι ποὺ στὸ τέλος θυσιάζει στὸ βωμὸ τοῦ *πολιτικοῦ* τὴν ἡρωϊκὴ ἰδιοστασία του : γίνεται *πολιτικός*, ἕνα εἶδος ἀνθρώπου ποὺ μοναδικὴ κι ἀληθινὴ του πεποίθηση εἶναι ἡ ἀπουσία κάθε πεποίθησης προσεταιρίζεται μιὰν ἐνοχλητικὴ αὐθάδεια καὶ τὴν ξαδιάντροπη τέχνη νὰ λέει ψέματα.

Ἂν γιὰ δυστυχία τῶν τίμιων ἀνθρώπων ἕνας τέτοιος τύπος φτάσει μέχρι τὸ Κοινοβούλιο, πρέπει καλὰ νὰ ξέρουν πὼς ἡ πολιτική του δραστηριότητα θὰ ἐξαντληθεῖ στὸ νὰ ἐξασφαλίσει τὸ «τσουκάλι στὴ φωτιὰ» γιαυτὸν καὶ τὴν οἰκογένεια του. Ὅταν τὰ ἔξοδα τῆς οἰκογένειας του μεγαλώσουν ἀργότερα, θ' ἀγωνιστεῖ πιὸ σκληρὰ ἀκόμη γιὰ τὸ πορτοφόλι του. Ὁποιοσδήποτε ἄλλος προσανατολίζεται στὴν πολιτική, γίνεται ἀμέσως προσωπικός του ἐχθρός· σὲ κάθε νέα κίνηση ὑποπτεύεται τὴν πιθανὴ ἀρχὴ τοῦ τέλους του καὶ σὲ κάθε νέον ἄνθρωπο, τὴν πιθανὴ ἀπειλὴ τοῦ κινδύνου ποὺ περικλείει.

Ἔχω πρόθεση νὰ ἐπανέλθω σοβαρὰ πάνω σ' αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν κυρίων τοῦ Κοινοβουλίου.

Βέβαια, στὸν ἄνθρωπο τῶν τριάντα χρόνων, μένουν πολλὰ ἀκόμη νὰ μάθει στὴ ζωή, ἀλλ' αὐτὰ δὲν θἄναι παρὰ ἕνα συμπλήρωμα κι ἕνα ρετουσάρισμα τοῦ πίνακα τῶν γενικῶν γνώσεων ποὺ ἔχει ἤδη κατακτήσει. Οἱ νέες ἐμπειρίες του δὲ θἄρθουν νὰ συγχύσουν τὶς παληὲς κιόλας παραδεγμένες : τὸ ἀντίθετο θὰ τὶς πλουτίσουν· κι οἱ ὀπαδοί του ποτὲ δὲ θὰ νοιώσουν τὸ συναίσθημα ὅτι γελάστηκαν : ἀντίθετα, ἡ ἐκδηλη ὀργανικὴ ὡριμότητα τοῦ Ἀρχηγοῦ θὰ εἶναι γιαυτοὺς μιὰ ἀνακουφιστικὴ ἀσφάλεια καὶ οἱ νέες του κατευθύνσεις θ' ἀναφέρονται μόνο στὴν ἀνάγκη ἐμπλουτισμοῦ τῆς ρατσικῆς θεωρίας. Τοῦτο θὰ εἶναι ἀκόμα μιὰ ἀπόδειξη τοῦ δίκαιου τῆς θεωρίας ποὺ ὑπερασπίζονται.

Ἕνας Ἀρχηγὸς ποὺ ὀφείλει νὰ ἐγκαταλείψει τὶς βασικές του θεωρίες γιατὶ τὶς ἀναγνωρίζει ψεύτικες, ἀποδεικνύει ὅτι μπορεῖ πολὺ καλὰ νὰ ὑποκύψει κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν συνθηκῶν. Σὲ παρόμοια περίπτωση, πρέπει νὰ τοῦ ἀπαγορευθεῖ ἡ δημόσια συγνώμη μὲ μιὰ νέα πολιτικὴ ἐνέργεια. Γιατὶ ἀφοῦ πλανήθηκε στὰ βασικὰ σημεῖα, μπορεῖ νὰ πέσει καὶ δεύτερη φορὰ σὲ πλάνη. Σὲ καμιὰ περίπτωση δὲν πρέπει νἄχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσει τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν συμπολιτῶν του ἢ ἔστω καὶ μόνο νὰ τὴν δεχτεῖ.

Σήμερα λίγο ὡς πολὺ σερνόμαστε σ' αὐτὴ τὴν γραμμὴ ἡγεσίας ποὺ ὀνομάζεται ἔτσι ἁπλὰ *κάτω* πολιτική.

Ὅμως μέσα σ' αὐτὴ τὴν ὑπόνομο βρισκόταν ἔστω κι ἕνας *ἐκλεκτός!*

Τότε φυλαγόμουν πολὺ νὰ ἐκδηλώσω ἀνοιχτὰ αὐτὸ ποὺ ἤμουν· μολοντοῦτο νομίζω ὅτι εἶχα ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν πολιτικὴ ὅσο κι ὁποιοσδήποτε ἄλλος. Σ' ἕνα πολὺ μικρὸ κῦκλο ἀνθρώπων μιλοῦσα καὶ τοὺς ἔλεγα ὅ,τι μὲ συγκινοῦσε κι ὅ,τι μὲ τραβοῦσε ἐσωτερικά. Μιλώντας ἔτσι σὲ μικροσυγκεντρώσεις κέρδισα πολλά: ἔμαθα νὰ ἐκφράζομαι καλύτερα καὶ νὰ καταλαβαίνω τὶς ἰδέες καὶ τὶς γνῶμες, συχνὰ ἐξαιρετικὰ πρωτόγονες, τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι, χωρὶς νὰ χάνω καιρὸ καὶ σὲ κάθε εὐκαιρία, συνέχιζα νὰ συμπληρώνω τὴ μόρφωση μου. Σὲ κανένα ἄλλο μέρος τῆς Γερμανίας, σὲ καμιὰ ἄλλη πόλη οἱ συνθῆκες δὲν παρουσιάζονταν τότε καλύτερες ὅσο στὴ Βιέννη.

***

Οἱ πολιτικὲς ἐνέργειες τῆς γηραιᾶς μοναρχίας τοῦ Δούναβη, σχολιάζονταν στὸ σύνολο τους περισσότερο κι ἐνδιέφεραν μεγαλύτερο κῦκλο ἀνθρώπων, ἀπ' ὅτι στὴν ὑπόλοιπη Γερμανία τῆς ἐποχῆς, ἂν ἐξαιρέσει κανεὶς τὴν Πρωσία, τὸ Ἀμβοῦργο καὶ τοὺς βόρειους λιμένες. Ἀναφέρομαι ἐδῶ στὴν Αὐστρία, αὐτὴ τὴν περιοχὴ τῆς μεγάλης αὐτοκρατορίας τῶν Ἀψβούργων, ποὺ ὁ γερμανικὸς πληθυσμός της ἦταν, ἀπὸ κάθε ἄποψη, ὄχι μόνο χάρη στὶς ἱστορικὲς συνθῆκες τῆς κατασκευῆς ἑνὸς ἔθνους, μόνος σὲ θέση νὰ προτιμήσει ἀπὸ ἕνα πολιτικὸ κατασκεύασμα τόσο φαντασμαγορικό, τὴν ἠθικὴ ζωὴ ποὺ τὸν συντήρησε τόσους αἰῶνες. Καί, μὲ τὸ μέτρο ποὺ ὁ χρόνος περνοῦσε, ἡ ὕπαρξη καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ τοῦ Ἔθνους ἐξαρτιόταν ἀπὸ τὴν στάση πρῶτα ἀπ' ὅλα, τοῦ κεντρικοῦ πυρῆνα τῆς αὐτοκρατορίας.

Ἂν αὐτοὶ οἱ γέροι μὲ κληρονομικὸ δικαίωμα ἡγέτες τοῦ Ἔθνους ἀντιπροσώπευαν τὴν καρδιὰ τῆς αὐτοκρατορίας, καρδιὰ ποὺ ἔστελνε στὸ κυκλοφοριακὸ σύστημα τῆς πολιτικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ζωῆς ἕνα νέο καὶ πάντοτε ἀνανεωμένο αἷμα, ἡ Βιέννη ἦταν στὴν πραγματικότητα τὸ μυαλὸ κι ἡ θέληση.

Ἡ Βιέννη ἔμοιαζε στ' ἀλήθεια σὰ μιὰ βασίλισσα καθισμένη στὸ θρόνο της ποὺ τῆς ἔφτανε νὰ τὴν διαβεβαιώνουν γιὰ τὴν ἐξουσία της πάνω σὲ τόσο διαφορετικοὺς μεταξύ τους λαούς. Ἔδειχνε νὰ ξεχνᾶ μέσα στὴ λαμπρότητα τῆς ὁμορφιᾶς της τὰ στίγματα τοῦ χρόνου ποὺ μολοντοῦτο διάβαινε.

Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς αὐστριακῆς αὐτοκρατορίας μάταια συνταράσσοταν ἀπὸ αἱματηρὲς συμπλοκὲς ἀνάμεσα στὶς διάφορες ἐθνότητες: τὸ ἐξωτερικό, ἰδιαίτερα ἡ Γερμανία δὲν ἔβλεπε παρὰ τὴν ἀξιαγάπητη εἰκόνα τῆς Βιέννης. Ψευδαίσθηση ποὺ γινόταν περισσότερο πιστευτὴ

γιατὶ ἴσα-ἴσα ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἡ Βιέννη βρισκόταν σὲ μιὰ τελευταία ἐκθαμβωτικὴ ἄνθιση. Κάτω ἀπὸ τὴν ἡγεσία ἑνὸς δημάρχου ἀληθινὰ ἐμπνευσμένου, ἡ παμπάλαια ἕδρα τῶν Αὐτοκρατόρων ξύπνησε γιά μιὰ φορὰ ἀκόμη κι ἔζησε μιὰ ζωὴ τελείως νέα. Ὁ τελευταῖος μεγάλος αὐτὸς Γερμανὸς ποὺ βγῆκε ἀπ' τὴ γεννιὰ τῶν ἀποίκων τῆς Αὐστρίας δὲν συγκαταλεγόταν μεταξὺ τῶν «ἀνθρώπων τοῦ Κράτους»· μολοντοῦτο αὐτὸς ὁ δρ. Λούεγκερ, δήμαρχος τῆς «πρωτεύουσας καὶ ἕδρας τῆς Αὐτοκρατορίας», πέτυχε πρωτάκουστες καινοτομίες σ' ὅλους τοὺς τομεῖς—μπορῶ νὰ πῶ—οἰκονομικοὺς καὶ καλλιτεχνικούς, τῆς πολιτικῆς τοῦ δήμου. Ἀποδείχθηκε, μ' αὐτὴ τὴ στροφή του, πιὸ μεγάλος πολιτικὸς ἀπ' ὅλους τοὺς ἐπαγγελματίες «διπλωμάτες».

Ἂν ἡ ὄψη τοῦ ἔθνους ποὺ ὀνομαζόταν Αὐστρία, μιὰ μέρα θὰ διαλυόταν, αὐτὸ δὲν ὀφειλόταν καθόλου στὶς πολιτικὲς μηχανοραφίες τοῦ γερμανικοῦ στοιχείου. Εἶναι ἀδύνατο μὲ δέκα ἑκατομμύρια πληθυσμὸ νὰ συγκρατηθῆ ἕνα Κράτος πενῆντα ἑκατομμυρίων ὅσο κι ἂν ἡ πιὸ τολμηρὲς προϋποθέσεις πραγματοποιότανε κάποτε.

Ὁ Αὐστριακὸς Γερμανὸς εἶχε πολὺ εὐρεῖες δυνατότητες. Ἦταν συνηθισμένος νὰ ζεῖ στὰ ἐπίπεδα μιᾶς μεγάλης αὐτοκρατορίας καὶ δὲν εἶχε ποτὲ παραιτηθεῖ ἀπὸ τὰ καθήκοντα ποὺ ἐπέβαλε ἡ κατάσταση του. Μόνο πίσω ἀπ' τὰ σύνορα τῆς στενῆς ἰδιοκτησίας τῆς κορώνας, ἔβλεπε τὰ σύνορα τῆς αὐτοκρατορίας. Ναί! Κι ὅταν ἡ τύχη τὸν χώρισε ἀπ' τὴ μεγάλη Γερμανικὴ πατρίδα, προσπάθησε πάντα ν' ἀποτινάξει τὸ ἀσήκωτο φορτίο ποὺ συγκρατοῦσε γερμανικὸ αὐτὸ ποὺ οἱ πρόγονοι του εἶχαν ἄλλοτε ἀποκτήσει στὴ Δύση μὲ ἀτέλειωτες θυσίες. Ἀκόμα πρέπει νὰ τονισθεῖ ὅτι οἱ Αὐστριακοὶ Γερμανοὶ δὲν ἀφιέρωσαν ὅλες τους τὶς δυνάμεις γιὰ νὰ σβήσουν αὐτὴ τὴν κηλίδα γιατὶ ἡ καρδιὰ κι ἡ ἀνάμνηση τους τῶν πιὸ ἐκλεκτῶν ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἔπαψαν ποτὲ νὰ στρέφουν πρὸς τὴ μητέρα πατρίδα καὶ μόνο πολὺ λίγοι ἔμειναν στὴ χώρα ποὺ γεννήθηκαν.

Σιγὰ-σιγὰ ὁ ὁρίζοντας τοῦ Αὐστριακοῦ Γερμανοῦ ἁπλωνόταν. Οἱ οἰκονομικοί του δεσμοὶ ἀγκάλιαζαν τὸ σύνολο τῆς πρωταρχικῆς μορφῆς τῆς Αὐτοκρατορίας. Σχεδὸν ὅλες οἱ πιὸ ἐνδιαφέρουσες συναλλαγὲς βρίσκονταν στὰ χέρια του. Προμήθευε τὸ μεγαλύτερο τμῆμα μὲ τεχνικοὺς καὶ δημοσίους ὑπαλλήλους, μὲ προσωπικὸ διοικήσεως. Ἦταν ἀκόμη στὴ βάση τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου μιὰ κι οἱ Ἑβραῖοι δὲν εἶχαν ἁπλώσει τὰ δίχτυα τους ὡς ἐκείνη τὴν ἀπαγορευμένη γιαυτοὺς περιοχή. Πολιτικῶς μόνον ὁ Αὐστριακὸς Γερμανὸς ἀνῆκε στὸ κράτος του. Τὸ στρατιωτικὸ πάλι τὸν ἔφερνε μακρυὰ ἀπ' τὰ στενὰ σύνορα τῆς ἐπαρχίας του. Ὁ νεοσύλλεκτος θὰ ἀναλάβαινε ἴσως ὑπηρεσία σ' ἕνα σύνταγμα γερμανικό, ἢ θὰ ὑπηρετοῦσε στὴ φρουρὰ τῆς Ἐρζε-

γοβίνης παρὰ στὴ Βιέννη ἢ στὴ Γαλικία. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἦσαν Γερμανοὶ καθὼς κι ἡ ἀνωτάτη Διοίκηση στὴν πλειοψηφία της. Οἱ τέχνες καὶ οἱ ἐπιστῆμες ἦταν γερμανικές. Ἐξαίρεση γινόταν μὲ τοὺς μικρεμπόρους καὶ μὲ τὴν τάση πρὸς τὴν μοντέρνα τέχνη ποὺ θὰ μποροῦσε περισσότερο ν' ἀνήκει σ' ἕνα λαὸ νέγρων. Οἱ Γερμανοὶ καθόριζαν καὶ προπαγάνδιζαν τὴν ἀληθινὴ καλλιτεχνικὴ δημιουργία. Στὴ μουσική, στὴν ἀρχιτεκτονική, στὴ γλυπτικὴ καὶ στὴ ζωγραφική, ἡ Βιέννη ἦταν ἡ ἀνεξάντλητη πηγὴ ποὺ ἐπιχορηγοῦσε τὶς δυὸ μοναρχίες χωρὶς κανένα φόβο νὰ στερέψει.

Τέλος τὸ γερμανικὸ στοιχεῖο καθόριζε καὶ τὴ στάση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἂν ἐξαιρέσει κανεὶς ἕναν μικρὸ ἀριθμὸ Οὔγγρων.

Κάθε προσπάθεια λοιπὸν νὰ διασωθεῖ αὐτὴ ἡ αὐτοκρατορία θ' ἀποδεικνυόταν μάταιη γιατὶ οἱ ἱστορικὲς συνθῆκες δὲν σφάλλουν ποτέ.

Ἕνας μόνο τρόπος ὑπῆρχε γιὰ νὰ θριαμβεύσουν οἱ φυγόκεντρες δυνάμεις τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων τῆς Αὐστρίας: τὸ κράτος νὰ ὀργανωθεῖ ἐσωτερικὰ καὶ νὰ ἐφαρμόσει συγκεντρωτικὸ σύστημα κυβερνήσεως· ἀλλ' αὐτὸ δὲ θὰ γινόταν ποτέ.

Στὶς διάφορες περιόδους διαύγειας, αὐτὴ ἡ ἄποψη συζητήθηκε «ἐπὶ ἀνωτάτου ἐπιπέδου», μὰ γιά νά ξεχαστεῖ σὲ λίγο ἢ ν' ἀποριφθεῖ σάν ἀπραγματοποίητη. Κάθε ἀπόπειρα γιά ψήφιση ὁμοσπονδιακοῦ συντάγματος ἀποβάλλονταν ἀπὸ τὶς ἐνέργειες ἑνὸς πηρύνα ποὺ εἶχε τὴν ὑπεροχὴ στὴν Κυβέρνηση. Σ' αὐτό, βασικὸ καὶ πρωτεύοντα ρόλο ἔπαιζαν τά ἐσωτερικά δεδομένα τῆς Αὐστρίας ποὺ ἦταν τελείως διαφορετικά μὲ αὐτά ποὺ προσφέρονταν στὸ Γερμανικὸ Ράιχ ὅταν ὁ Βίσμαρκ ἀποφάσισε τὴν ἵδρυση του. Στὴ Γερμανία ἔπρεπε μονάχα νὰ κατανοηθοῦν οἱ πολιτικὲς φατρίες γιατὶ στὸν τομέα *καλλιέργειας* τὰ φόντα ἦταν ἴδια. Πρὶν ἀπ' ὅλα καὶ μὲ ἐξαίρεση πολὺ λίγους ξένους, τὸ Ράιχ ἀπαρτιζόταν ἀπὸ ἐκπροσώπους τοῦ ἴδιου λαοῦ.

Στὴν Αὐστρία ἡ κατάσταση ἦταν ἐντελῶς ἀντίθετη.

Ἐδῶ μέσα σὲ κάθε χώρα—ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Οὐγγαρία—ἡ πολιτικὴ συνείδηση εἶχε τελείως ἐξαφανιστεῖ ἢ μᾶλλον σβηστεῖ μὲ τὸ σφουγγάρι τοῦ χρόνου κι ἔγινε σιγὰ - σιγὰ ἀσαφὴς κι ἀκαθόριστη. Τὸ ἀντίθετο, ὅταν ἔμπαινε θέμα ἐθνικότητας, οἱ ἐθνικὲς διεκδικήσεις ξυπνοῦσαν μέσα σὲ κάθε χώρα.

Ὁ θρίαμβος τους θάταν σὲ λίγο πιὸ εὔκολος γιατὶ θἄρχιζαν νὰ σχηματίζονται σὲ κράτη, στὰ σύνορα τῆς μοναρχίας, οἱ ἐθνότητες ποὺ εἶχαν τὴν ἴδια καταγωγὴ μὲ τοὺς αὐστριακούς λαούς. Καὶ θὰ μποροῦσαν νὰ ἐξασκήσουν πάνω τους μιὰν ἐπίδραση προσωπική, πιὸ μεγάλη ἀπ' αὐτὴ τῶν Γερμανῶν Αὐστριακῶν.

Ἀκόμα κι ἡ Βιέννη δὲν θὰ μποροῦσε γιὰ πολὺ ν' ἀντέξει σ' αὐτὴ

τήν πάλη.

Μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῆς Βουδαπέστης σὲ πόλη γιὰ πρώτη φορὰ ἡ Βιέννη ἀπόκτησε ἕναν ἀντίπαλο ποὺ ἀποστολή του ἦταν ὄχι πιὰ νὰ διατηρήσει τὴ συνοχὴ ἀνάμεσα στὴ διπλὴ μοναρχία, ἀλλὰ νὰ ἐνισχύσει τὴ μιὰ ἀπ' τὶς δυὸ προσωπικότητες της. Σὲ λίγο καιρὸ ἡ Πράγα θαρχόταν ν' ἀκολουθήσει τὸ παράδειγμα της, ὕστερα τὸ Λέμπεργκ, τὸ Λάιμπακ κ. τ. λ. Ἀπ' τή στιγμὴ ποὺ αὐτὲς οἱ ἐπαρχιακὲς πόλεις γίνονταν πρωτεύουσες τῶν ἐθνοτήτων, μετάλλαζαν σὲ κέντρα πνευματικὰ καὶ ἀποτελοῦσαν τὸ δικό τους κόσμο. Μόνον ἔτσι μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ ἡ αἰτία καὶ ἡ ρίζα αὐτῶν τῶν ἐθνικιστικῶν ἐκδηλώσεων. Θαρχόταν μιὰ μέρα ποὺ αὐτὲς οἱ ἀπωθήσεις τῶν διαφόρων λαῶν θᾶταν πιὸ ἰσχυρὲς ἀπὸ τὴ δύναμη τῆς συνοχῆς τῶν κοινῶν συμφερόντων : Τότε θὰ σήμαινε ἡ ὥρα τοῦ τέλους τῆς Αὐστρίας.

Αὐτὴ ἡ ἐξέλιξη γίνηκε περισσότερο ἂν ὄχι τελείως καταφανής, ἀμέσως μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἰωσὴφ Β'. Ἡ ἐπίσπευση της ὑπῆρξε ἔργο μιᾶς σειρᾶς συντελεστῶν πού βγῆκαν μέσα ἀπ' τὴν ἴδια τὴ μοναρχία, ἀπ' τὴν ἴδια τὴν αὐτοκρατορία.

Ἂν ἤθελαν στὰ σοβαρὰ νὰ δεχτοῦν τὴν σύγκρουση καὶ νὰ τὴν πολεμήσουν γιὰ νὰ ἐπιζήσει τὸ Κράτος, μόνον ἕνας αὐστηρὸς κι ἐπίμονος συγκεντρωτισμὸς θὰ μποροῦσε νὰ φέρει ἀποτελέσματα. Τότε ἔπρεπε πρὶν ἀπ' ὅλα νὰ ὑποστηρίξουν τὴν ἀρχή : μιὰ γλῶσσα σ' ἕνα Ἔθνος, νὰ ἐφαρμόσουν τὴν κρατικοποίηση μέχρι τότε τελείως ὀνομαστική, καὶ νὰ δώσουν στὴν Κυβέρνηση τὰ τεχνικὰ μέσα ποὺ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ὑπόσταση ἑνὸς Κράτους. Ταυτόχρονα στὸ σχολεῖο καὶ μὲ τὴν προπαγάντα νὰ καλλιεργήσουν τὸ κοινὸ ἐθνικὸ συναίσθημα. Αὐτὰ ὅμως δὲν μποροῦσαν νὰ γίνουν μέσα σὲ δέκα ἢ εἴκοσι χρόνια : θἄπρεπε νἄχουν μπροστά τους αἰῶνες. Στὸ ἀποικιακὸ πρόβλημα ἡ ἐπιμονὴ μετράει περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐνέργεια τῆς στιγμῆς.

Δὲν νομίζω πὼς χρειάζεται νὰ τονίσω τὴν ἀναγκαιότητα μιᾶς ἀπόλυτης Κυβερνητικῆς ἑνότητας.

Πάντοτε πλούτιζα τὸ μυαλό μου μὲ νέες ἐμπειρίες κάθε φορὰ ποὺ συλλογιζόμουν τί ἔφταιξε ποὺ ὅλ' αὐτὰ δὲν ἐφαρμόστηκαν κι οὔτε ἐπρόκειτο ποτὲ νὰ τὰ κάνουν πράξη. Ὁ ἔνοχος αὐτῆς τῆς παράλειψης θὰ ἦταν κι ὁ μοναδικὸς φταίχτης γιὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἡ ὕπαρξη τῆς γηραιᾶς Αὐστρίας, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλου Κράτους, ἦταν δεμένη μὲ τὴ δύναμη τῆς Κυβέρνησης της. Ἔλλειπε ἀπ' τὴν Αὐστρία, αὐτὴ ἡ σιγουριὰ τῶν ἄλλων Κρατῶν, ποὺ ἀκόμα κι ἂν δὲν ἔχουν μιὰ ἰσχυρὴ διακυβέρνηση, κρύβουν μέσα στὴν ἐθνικὴ καταγωγή τους μιὰ δύναμη ποὺ σιγουρεύει τὴν ὑπόστασή τους. Ἕνα

Ἐθνικὸ Κράτος μπορεῖ καμιὰ φορά, χάρη στὴν φυσικὴ ἁδράνεια τοῦ πληθυσμοῦ του καὶ στὴν τέχνη νὰ ἐνοχοποιεῖ κάθε ἀντίσταση, νὰ ὑποβαστάσει μὲ ἐκπληκτικὸ τρόπο καὶ χωρὶς πολὺ κόπο, μακρυὲς περιόδους κακῆς διακυβέρνησης καὶ διοίκησης· μοιάζει συχνὰ τότε σὰν νἄχει χαθεῖ κάθε σημεῖο ζωῆς ἀπὸ ἕνα ἀνθρώπινο σῶμα κι ὅταν ὅλοι νομίζουμε ὅτι βρισκόμαστε μπροστὰ σ' ἕνα πτῶμα, ξαφνικὰ ὁ «νεκροφανὴς» νὰ σηκώνεται καὶ νὰ δίνει στὴν ὑπόλοιπη ἀνθρωπότητα ἐκπληκτικὰ δείγματα τῆς ζωτικότητας του.

Ὅμως τὸ πράγμα εἶναι τελείως διαφορετικὸ μὲ μιὰ αὐτοκρατορία ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλοὺς λαούς, ποὺ δὲν τοὺς συνδέει ἡ κοινότητα τοῦ αἵματος, ἀλλὰ ἡ γροθιά. Κάθε διοικητικὴ ἀδυναμία θἄχει σὰν ἀποτέλεσμα σ' ἕνα τέτοιο κράτος, ὄχι τὴν χειμέρια νάρκη ποὺ πέφτουν μερικὰ ζῶα, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο νὰ δώσει τὴν εὐκαιρία νὰ ξυπνήσουν ὅλα τὰ ἐπὶ μέρους ἔνστικτα ποὺ προϋπάρχομν σὲ κάθε ράτσα, ποὺ ὅμως δὲν μποροῦσαν νὰ ἐκδηλωθοῦν τότε ποὺ μιὰ ἰσχυρὴ θέληση τὰ κατάπνιγε.

Μόνο μὲ τὴν κοινὴ ἐκπαίδευση διὰ μέσου τῶν αἰώνων, μὲ τὶς κοινὲς παραδόσεις, τὰ κοινὰ ἐνδιαφέροντα κ.τ.λ. εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφευχθεῖ, αὐτὸς ὁ κίνδυνος. Ὅσο πιὸ νεαρὰ εἶναι αὐτὰ τὰ κράτη, τόσο πιὸ πολὺ κινδυνεύουν νὰ χάσουν ἀπ' τὰ χέρια τους τὴν κατάσταση· κι ὅλοι ἔχουμε δεῖ συχνὰ τὸ ἔργο τῶν κατακτητῶν, ἢ τῶν μεγάλων κυβερνητῶν ποὺ δὲν βρῆκαν ἄξιους διαδόχους νὰ πέφτει σ' ἐρείπια, ἀμέσως μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ἱδρυτοῦ. Ἀκόμα κι ἂν περάσουν αἰῶνες δὲν μποροῦμε νὰ θεωροῦμε ὅτι οἱ κίνδυνοι αὐτοὶ ξεπεράστηκαν· συχνὰ σ' ἀποκοιμίζουν γιὰ νὰ σὲ ξυπνήσουν ξαφνικὰ μὲ μιὰν κυβέρνηση ξοφλημένη, μὲ τὴν Παιδεία καὶ τὶς παραδόσεις ἀνίκανες ν' ἀντισταθοῦν στὶς πιέσεις τῶν διαφόρων κλάδων.

Τὸ τραγικὸ λάθος τοῦ Οἴκου τῶν Ἀψβούργων ἦταν ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ συνειδητοποιήσει αὐτὴ τὴν κατάσταση.

Ἕνας μόνο ἀνάμεσα τους ἔδειξε ὅτι μπορεῖ νὰ φωτίσει ἀκόμα μιὰ φορὰ τὸ σκοτεινὸ πεπρωμένο τῆς χώρας του. Μετὰ αὐτὴ ἡ ἀναλαμπὴ ἔσβησε γιὰ πάντα.

Ὁ Ἰωσὴφ Β', σὰν ἄλλος Ρωμαῖος αὐτοκράτορας τῆς καλῆς περιόδου, κατάλαβε μὲ τρόμο ὅτι ὁ Οἶκος του θὰ ἐξαφανιζόταν κάτω ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ πίεση τῶν συνόρων του, μέσα στὸ στρόβιλο αὐτῆς τῆς Βαβυλωνίας, ἂν δὲν ἔβαζε σ' ἐφαρμογὴ *«ἶν ἐξτρέμις»*, τὴ μέθοδο τῶν προγόνων του. Μὲ μιὰ ὑπεράνθρωπη δύναμη, ὁ «φίλος τῶν ἀνθρώπων», πέταξε ἀπὸ πάνω του τὴν ἀνεμελιὰ τῶν προκατόχων του καὶ βάλθηκε νὰ διορθώσει μέσα σὲ δέκα χρόνια τὰ σφάλματα αἰώνων. Ἂν εἶχε μπροστά του μόνο σαράντα χρόνια δουλειᾶς, ἂν μοναχὰ σὲ δυὸ

άκόλουθες γενιὲς ἐφάρμοζαν μὲ τὸ ἴδιο πνεῦμα τὸ ἔργο του, τὸ θαῦμα θὰ εἶχε συντελεστεῖ. Ὅταν πέθανε, μετὰ ἀπὸ δεκάχρονη κουραστικὴ βασιλεία, καταπονημένος σῶμα καὶ ψυχή, τὸ ἔργο του κατέβηκε μαζύ του στὸν τάφο, κι ἀπὸ τότε κοιμᾶται τὸν αἰώνιο ὕπνο του μέσα στὴν κρύπτη τοῦ μοναστηριοῦ τῶν Καπουτσίνων, χωρὶς νὰ ὑπάρχει ἐλπίδα ὅτι θὰ ξυπνήσει ποτέ.

Οἱ διάδοχοι του δὲν ἔφτασαν στὸ ὕψος του, οὔτε μὲ τὸ μυαλό τους ἀλλ' οὔτε καὶ μὲ τὴ θέληση τους. Ὅταν τὰ πρῶτα ἐπαναστατικὰ σημάδια τῶν νέων καιρῶν, ἔκαναν τὴν ἐμφάνιση τους στὴν Εὐρώπη, ἡ Αὐστρία βιάστηκε νὰ τ' ἀγκαλιάσει. Ἀλλὰ ὅταν ἡ πυρκαϊὰ ξέσπασε, τὰ αἴτια κι ὁ ἀντίκτυπος δὲν ὀφείλονταν σὲ ζητήματα τῶν τάξεων ἢ τῆς πολιτικῆς· ἔδωσαν ἀφορμὴ νὰ ἀνακινηθεῖ τὸ ἐθνολογικὸ ζήτημα.

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1848 ἐνῶ παντοῦ ἦταν ἀποτέλεσμα πάλης τῶν τάξεων, στὴν Αὐστρία ἔδωσε τὸ ἔναυσμα γιὰ μιὰ νέα ρατσικὴ σύγκρουση. Ἡ Γερμανία, ξεχνώντας αὐτὲς τὶς συγκεκριμένες αἰτίες τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ἢ ἀγνοώντας τις τελείως, προσέφερε σ' αὐτὸ τὶς ὑπηρεσίες της κι ἐπισφράγισε ἔτσι τὴν ἴδια της τὴν τύχη. Βοήθησε νὰ δημιουργηθεῖ ἡ λεγόμενη δυτικὴ δημοκρατία ποὺ λίγο λίγο θὰ τὴν τίναζε στὸν ἀέρα.

Τὸ Κοινοβούλιο ποὺ δημιουργήθηκε, χωρὶς τὴν ὁμόνοια καὶ τὴν καθιέρωση ἐκ τῶν προτέρων μιᾶς κοινῆς κρατικῆς διαλέκτου, κατάφερε τὸ πρῶτο χτύπημα στὴ Γερμανικὴ πλειοψηφία μέσα στὴ μοναρχία. Ἀλλ' ἀπ' τὴν ἴδια κιόλας αὐτὴ στιγμή, τὸ ἴδιο ἐτοῦτο Κράτος ἦταν ἐξίσου κατεστραμένο. Ὅλα ὅσα ἀκολούθησαν δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἱστορία τῆς παρακμῆς μιᾶς αὐτοκρατορίας.

Τὰ ἐπακόλουθα αὐτῆς τῆς τέλειας διάλυσης ἦταν συγκινητικὰ καὶ διδακτικὰ μαζύ. Ἡ ἱστορία εἶπε τὸν τελευταῖο λόγο της μέσα ἀπὸ χίλιες δυὸ περιπέτειες καὶ λεπτομέρειες. Οἱ περισσότεροι Αὐστριακοὶ πορεύονταν, τυφλοί, τὸ δρόμο τους ἀνάμεσα ἀπ' τὰ σημάδια τῆς καταστροφῆς : γι' αὐτοὺς ἦταν μόνον ἐνδείξεις τῆς θέλησης τῶν Θεῶν νὰ καταστραφεῖ ἡ Αὐστρία.

Δὲ θέλω νὰ ἐπεκταθῶ σὲ λεπτομέρειες ποὺ δὲν ἔχουν καμιὰ σχέση μ' αὐτὸ τὸ βιβλίο· θέλω μόνο νὰ ἀναλύσω σὲ βάθος τὶς αἰτίες, αἰώνιες κι ἀκατάλυτες, τῆς καταστροφῆς λαῶν καὶ κρατῶν, ποὺ παρουσιάζουν ἀκόμα ἐνδιαφέρον καὶ ποὺ τέλος μὲ βοήθησαν νὰ θέσω τὴ βάση τῶν πολιτικῶν μου πεποιθήσεων.

***

Στὴν κεφαλὴ τῶν ἱδρυμάτων ἐκείνων ποὺ βοήθησαν τὸ περισσό-

τερο στὸ *ροκάνισμα* τῆς Αὐστριακῆς μοναρχίας, βρισκόταν, ἀκόμα καὶ γιὰ τὸν πιὸ κοντόφθαλμο μικροαστό, αὐτὸ ποὺ πιὸ πολὺ ἀπὸ κάθε ἄλλο ἔπρεπε νὰ στηρίζεται στὴ δύναμη τῶν ἐμβλημάτων του : τὸ Κοινοβούλιο, ἢ ὅπως τὸ ὀνόμαζαν στὴν Αὐστρία, ἡ Ράιχσρατ.

Φυσικὰ τὸ ὑπόδειγμα αὐτοῦ τοῦ ἱδρύματος βρισκόταν στὴν Ἀγγλία, στὴ χώρα τῆς κλασσικῆς «δημοκρατίας».

Ἀπὸ κεῖ πήραμε τὶς καλύτερες διατάξεις του καὶ τὶς μεταφυτέψαμε στὴν Αὐστρία μὲ λίγες ἀλλαγές.

Τὸ Ἀγγλικὸ σύστημα τῶν δύο Βουλῶν, τῆς Βουλῆς τῶν γερουσιαστῶν καὶ τῆς Βουλῆς τῶν λόρδων, ἔκανε θαυμάσια τὴ δουλειά του καὶ μόνο τὰ «κτίσματα» αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ εἶχαν μιὰ μικρὴ διαφορά.

Ὅταν κάποτε ὁ Μπάρρυ καθρέφτισε μέσα στὰ νερὰ τοῦ Τάμεση τὸ μέγαρο τοῦ Κοινοβουλίου, ἔβαλε σ' ἐνέργεια τὸ ἱστορικὸ τοῦ Βρεταννικοῦ *ἰμπέριουμ* καὶ πάνω σ' αὐτὸ στήριξε τὴ διακόσμηση τῶν 1200 στοῶν, τὶς πολυθρόνες καὶ τὶς κολῶνες τοῦ μέγαρου του : τ' ἀγάλματα κι οἱ πίνακες του ἔφτιαξαν τὴ Βουλὴ τῶν γερουσιαστῶν καὶ τὴ Βουλὴ τῶν λόρδων σὰν μιὰ ἐκκλησία ὅπου δοξαζόταν τὸ ἔθνος.

Αὐτὴ ἦταν γιὰ τὴ Βιέννη ἡ πρώτη δυσκολία : ὅταν ὁ Δανὸς Χάνσεν τελείωσε καὶ τὸ τελευταῖο ἀέτωμα τοῦ μαρμάρινου παλατιοῦ ποὺ θὰ προοριζόταν γιὰ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ, δὲν βρῆκε τίποτ' ἄλλο νὰ κάνει παρὰ νὰ στηρίξει τὴ διακόσμηση στὴν ἀρχαιότητα. Πολιτικοὶ καὶ φιλόσοφοι, Ἕλληνες καὶ Ρωμαῖοι στόλισαν τὴ θεατρικὴ αὐτὴ διαμονὴ τῆς «Βορεινῆς Δημοκρατίας» καὶ σὰν συμβολικὴ εἰρωνία, οἱ πυργίσκοι ποὺ εἶχαν ὑψωθεῖ στὴ στέγη αὐτοῦ τοῦ κτιρίου κοίταζαν καὶ πρὸς τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντα, σὰ νἄθελαν νὰ ὑποδηλώσουν ἀπ' ἔξω τί γινόταν στὸ ἐσωτερικό.

Οἱ *ἐθνικότητες* δὲ θέλησαν, βλέποντας σ' αὐτὸ μιὰ πράξη ντροπῆς καὶ προδοσίας, νὰ τιμήσουν τὸ κτίριο αὐτὸ μὲ τὴν Αὐστριακὴ ἱστορία. Τὸ ἴδιο ὅπως καὶ μέσα στὸ Ράιχ, ἔπρεπε νὰ γίνει ὁ Παγκόσμιος Πόλεμος γιὰ νὰ τολμήσουν ν' ἀφιερώσουν στὸ γερμανικὸ λαὸ μιὰ ἐπιγραφὴ στὸ οἰκοδόμημα τοῦ Οὐαλλώ.

Δὲν θὰ ἤμουνα καλὰ-καλὰ 20 χρονῶν ὅταν πῆγα γιὰ πρώτη φορὰ στὸ μέγαρο τοῦ Φράνζενσρινγκ γιὰ νὰ παρακολουθήσω μιὰ συνέλευση τῆς Βουλῆς. Ἔνοιωσα τότε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπέχθεια.

Συχάθηκα τὸ Κοινοβούλιο, ἀλλὰ ὄχι καὶ τὴν ἰδέα ποὺ ἀντιπροσώπευε. Τὸ ἀντίθετο, οἱ φιλελεύθερες ἰδέες μου δὲν μοῦ ἐπέτρεπαν νὰ φανταστῶ ἕναν ἄλλον τρόπο διακυβερνήσεως. Ἡ σκέψη μιᾶς ὁποιασδήποτε δικτατορίας, φαινόταν στὰ μάτια μου, ἔτσι καθὼς ἤμουν κατάφατσα στὸ ἀνάκτορο τῶν Ἀψβούργων σὰν ἔγκλημα κατὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ καταλυτικὴ κάθε ἔννοιας δικαίου.

Ὁ βαθὺς θαυμασμός μου γιὰ τὸ Ἀγγλικὸ Κοινοβούλιο συνέτεινε πάρα πολὺ: μοῦ εἶχε γίνει βίωμα, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω, ἀπ' τὶς ἀναρίθμητες ἐφημερίδες ποὺ εἶχα διαβάσει ὄντας νέος καὶ δὲν μποροῦσα τώρα τὰ τὸν ἀπορίψω ἔτσι ἀμέσως. Μοῦ τὸν ἐπέβαλλαν ἡ ἀξιοπρέπεια μὲ τὴν ὁποία ἡ Κάτω Βουλὴ διαχειριζόταν ἐκεῖ πέρα τὶς ὑποχρεώσεις της καὶ τὰ ὄμορφα χρώματα ποὺ τὴν στόλιζαν οἱ ἐφημερίδες μας. Ἦταν δυνατὸν νὰ ὑπάρξει καλύτερος τρόπος γιὰ νὰ αὐτοκυβερνηθεῖ ἕνας λαός; Ἀπ' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ θαυμασμὸ ξεκίνησε κι ἀντιπάθεια μου γιὰ τὸ Αὐστριακὸ Κοινοβούλιο: Βρῆκα ὅλες τὶς ἐνέργειες του ἀνάξιες πρὸς τὸ πρότυπο του. Ἀλλὰ μιὰ νέα παρατήρηση ἦρθε νὰ προστεθεῖ στὶς δικές μου.

Τὸ Γερμανικὸ στοιχεῖο μέσα στὸ Αὐστριακὸ κράτος ἐξαρτοῦσε τὴν τύχη του ἀπὸ τὶς ἀποφάσεις τῆς Ράιχσρατ. Μέχρι ποὺ νὰ καθιερωθεῖ παγκοσμίως ἡ μυστικὴ ψῆφος, ὑπῆρχε ἀκόμη μιὰ ταπεινὴ πλειοψηφία Γερμανῶν στὸ Κοινοβούλιο. Αὐτὴ ἡ κατάσταση ἔδινε ἀφορμὴ γιὰ συλλογισμοὺς πάνω στὴν ἀβέβαιη στάση τῆς Σοσιαλδημοκρατίας γιὰ τὰ ἐθνικὰ ζητήματα καὶ τὴν ἀντίθεση της κάθε φορὰ ποὺ ἔμπαινε θέμα σημαντικὸ γιὰ τὴν τύχη καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα τῶν Γερμανῶν: Φοβόταν ὅτι θὰ διασπαροῦν οἱ ὀπαδοί της μέσα σὲ ξένους λαούς. Μέχρι τότε ἡ Σοσιαλδημοκρατία δὲν μποροῦσε νὰ διεκδικεῖ δικαιώματα γερμανικοῦ κόμματος, ἀλλὰ ἡ καθιέρωση τῆς ψήφου πῆρε τὰ πρωτεῖα ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς ἀκόμα καὶ ἀριθμητικῶς. Ἔτσι ὁ δρόμος τώρα ἦταν ἐλεύθερος γιὰ τὸν «ἀπογερμανισμό».

Ἀπὸ τότε, ἡ βαθειὰ ἐθνική μου συνείδηση ἐπαναστάτησε, μέσα σὲ μιὰ αἴθουσα ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ ὅπου ὄχι μόνο δὲν ἀντιπροσωπευόταν κάθε τί γερμανικὸ ἀλλὰ καὶ προδινόταν. Ὅμως αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος ἦταν τὰ λιγώτερο ἀξιοκατάκριτα, ὅσο τὸ Αὐστριακὸ Κράτος. Εἶχα κιόλας καταλάβει ὅτι ὅσο θὰ ἐπιζοῦσε ἡ Αὐστριακὴ Κυβέρνηση ἡ γερμανικὴ πλειοψηφία δὲ θἄπαιρνε ποτὲ μιὰ προνομιακὴ θέση στὸ Κοινοβούλιο.

Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες μπῆκα γιὰ πρώτη φορὰ σ' αὐτὲς τὶς αἴθουσες ποὺ τόσο σεβόμουν ἀλλὰ καὶ τόσο τὶς εἶχαν δυσφημήσει. Ἄλλωστε καὶ μόνο ἡ ἀρχιτεκτονικὴ σοῦ γεννοῦσε τὸ σεβασμὸ: εἶχα μπροστά μου τὸ ὑπέροχο Ἑλληνικὸ στοιχεῖο, ἐδῶ στὴ γερμανικὴ γῆ.

Ὅμως δὲν χρειάσθηκε πολλὴ ὥρα γιὰ νὰ ἐπαναστατήσω βλέποντας τὸ ἀξιοδάκρυτο ἐκεῖνο θέαμα νὰ διαδραματίζεται ἐκεῖ πέρα! Μερικὲς ἑκατοντάδες ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ ἦταν παρόντες κι εἶχαν νὰ ἐξετάσουν ἕνα σπουδαῖο στ' ἀλήθεια, οἰκονομικὸ θέμα. Αὐτὴ ἡ ἡμέρα μοῦδωσε ὑλικὸ νὰ σκέπτομαι γιὰ πολλὲς βδομάδες.

Ἡ φιλολογικὴ ἀξία τῶν λόγων τους ἦταν σὲ πολὺ χαμηλὸ ἐπί-

πεδο ἔτσι ὥστε νὰ τοὺς παρακολουθήσω· γιατὶ μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κυρίους δὲν μιλοῦσαν γερμανικὰ ἀλλὰ σλαυϊκά, τὴ μητρική τους γλῶσσα, ἢ καμιὰ διάλεκτο. Μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία ν' ἀκούσω μὲ τὰ ἴδια μου αὐτιὰ αὐτὰ ποὺ διάβαζα καὶ τώρα στὶς ἐφημερίδες. Ἕνα ἀεικίνητο πλῆθος ἀνθρώπων χειρονομοῦσε καὶ πιὸ δυνατὰ ἀπ' ὅλους ἕνα ἄθλιο γεροντάκι προσπαθοῦσε νὰ ἐπιβάλει τὴν τάξη σείοντας ἕνα κουδοῦνι, καὶ κραυγάζοντας νὰ ἡσυχάσουν.

Δὲν μπόρεσα νὰ μὴ γελάσω.

Ξαναπῆγα μερικὲς βδομάδες ἀργότερα. Τὸ θέαμα ἦταν τελείως ἀλλοιώτικο. Ἡ αἴθουσα ἦταν τελείως ἄδεια. Πάνω στὶς πολυθρόνες οἱ γερουσιαστὲς κοιμόνταν. Μερικοὶ ξαπλωμένοι κοίταζαν μπροστά τους ἠλίθια· καὶ χασμουριόνταν· ἕνας τους «ἀγόρευε». Ὁ ἀντιπρόεδρος ἦταν παρὼν καὶ κοίταζε τὴν αἴθουσα μ' ἕνα ὕφος φανερὰ βαριεστημένο.

Ἄρχισα νὰ συλλογίζομαι. Τώρα πιὰ κάθε φορὰ ποὺ μοῦ δινόταν ἡ εὐκαιρία πήγαινα στὴ Ράιχσρατ καὶ κάθε φορὰ ἔμενα ἐκεῖ νὰ παρατηρῶ τὸ θέαμα, ἄκουγα τὶς ἀγορεύσεις—ὅσες καταλάβαινα—μελετοῦσα τὰ πρόσωπα, ἔξυπνα κι ἠλίθια, αὐτῶν τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ ἔθνους καὶ σχημάτιζα ἔτσι λίγο-λίγο τὶς προσωπικές μου ἀντιλήψεις πάνω στὸ ζήτημα. Ἕνας ὁλόκληρος χρόνος τέτοιας ἄνετης παρατήρησης στάθηκε ἀρκετὸς γιὰ νὰ ἀπορίψω καὶ ν' ἀνατρέψω μέσα μου κάθε συμπάθεια πρὸς αὐτὸ τὸ ἴδρυμα. Δὲν ἐπαναστατοῦσα πιὰ γιὰ τὴν ἄθλια μορφὴ ποὺ πῆρε στὴν Αὐστρία· ἐπαναστατοῦσα τώρα ἐνάντια σ' αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ Κοινοβούλιο. Εἶχα ὡς τότε σχηματίσει τὴ γνώμη ὅτι τὸ κακὸ ὀφειλόταν στὴν προσπάθεια τοῦ Κοινοβουλίου νὰ καταπνίξει κάθε τι τὸ γερμανικό· τώρα ὅμως πίστευα ὅτι τὸ κακὸ πρέπει νὰ ἀναζητηθεῖ στὴ σύσταση αὐτοῦ τοῦ ἴδιου τοῦ ὀργανισμοῦ.

Μιὰ ὁλόκληρη σειρὰ ἐρωτήματα μὲ βασάνισαν ἐκείνη τὴν ἐποχή.

Μερικὰ χρόνια ἄρκεσαν γιὰ νὰ σχηματιστεῖ καθαρὰ μέσα μου, στὴν ἀληθινή του μορφὴ ἕνας τύπος : ὁ κοινοβουλευτισμός. Κι ὕστερα ἄρχισε ν' ἀποβάλει μιὰ-μιὰ τὶς φόρμες ποὺ τὸν εἶχα ντύσει καὶ ποὺ δὲν τοῦ ταίριαζαν. Γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη, τὰ μαθήματα ποὺ πῆρα ἀπ' τὰ ἴδια τὰ πράγματα μὲ βοήθησαν νὰ μὴ παρασυρθῶ ἀπὸ μιὰ κοινωνικὴ θεωρία ποὺ πολλοὶ τὴν πιστεύουν σὰν τὴν πιὸ σωστή, ἀλλὰ ποὺ σημαντικὰ συνέτεινε στὴν παρακμὴ τῆς ἀνθρωπότητας.

Σ' ὁλόκληρη τὴ Δυτικὴ Εὐρώπη ἡ δημοκρατία θεωρεῖται ὁ πρόδρομος τοῦ μαρξισμοῦ, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ γίνει πραγματικότητα χωρὶς αὐτήν. Ἡ δημοκρατία ἀποτελεῖ τὸ πεδίο καλλιέργειας γιὰ τὴν ἐπιδημία αὐτῆς τῆς πανούκλας. Καὶ βρίσκει τὴ σωστή του ἔκφραση μὲ τὸ ἔκτρωμα τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ. Ὅτι θεῖο ὑπάρχει μέσα στὴ

δημοκρατία πνίγεται δυστυχῶς ἀπὸ τὸ βοῦρκο τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ.

Εὐγνωμονῶ τὴ μοῖρα ποὺ μὲ ὁδήγησε νὰ μελετήσω αὐτὸ τὸ ζήτημα τότε ποὺ ἤμουν ἀκόμη στὴ Βιέννη, γιατὶ καθὼς εἶναι φυσικό, ἂν βρισκόμουν τὴν ἴδια ἐποχὴ στὴ Γερμανία δὲν θὰ μοῦ εἶχε κάνει τόση ἐντύπωση. Ἂν εἶχα ἀντιληφθεῖ ὅλη αὐτὴ τὴ γελοιότητα τοῦ «Κοινοβουλίου» στὸ Βερολῖνο πρῶτα, μπορεῖ νἄβγαζα τελείως ἀντίθετα συμπεράσματα καὶ ἴσως βρισκόμουν μὲ τὸ μέρος αὐτῶν ποὺ πιστεύουν ὅτι οἱ ζητωκραυγὲς τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Ράϊχ δὲν εἶναι παρὰ ἀπόδειξη τῆς δύναμης καὶ τῆς ἀναβίωσης τῆς αὐτοκρατορικῆς ἰδέας κι ὄχι τέλεια ἄγνοια τῶν προβλημάτων τῆς ἐποχῆς.

Στὴν Αὐστρία δὲν εἶχα κανένα τέτοιο φόβο νὰ πέσω τόσο εὔκολα ἀπ' τὴ μιὰ πλάνη στὴν ἄλλη. Ἂν τὸ Κοινοβούλιο δὲν ἄξιζε τίποτα οἱ Ἀψβοῦργοι δὲν ἄξιζαν βεβαίως περισσότερο κι ἴσως λιγώτερο κι ἀπ' αὐτό. Δὲν τέλειωναν ὅλα ὅταν θὰ γκρεμιζόταν τὸ κοινοβούλιο· τὸ πρόβλημα παράμενε ἀκέραιο· λοιπὸν τί; ἡ κατάργηση τοῦ Κοινοβουλίου δὲν σήμαινε ὅτι θ' ἀφήναμε τὴν κυβερνητικὴ δύναμη στὸν οἶκο τῶν Ἀψβούργων: ἰδέα τελείως ἀπαράδεκτη πρὸ πάντων γιὰ μένα.

Ἡ δυσκολία νὰ δοθεῖ μιὰ λύση σ' αὐτὲς τὶς εἰδικὲς περιπτώσεις ποὺ ξεπρόβελναν μὲ ὁδήγησε νὰ ἀφοσιωθῶ τελείως σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα πράγμα ποὺ δὲν θὰ τὸκανα κάτω ἀπὸ ἄλλες συνθῆκες κι ἔτσι νέος ποὺ ἤμουνα.

Αὐτὸ ποὺ κατὰ πρῶτο λόγο πρόσεξα ἦταν ἡ τέλεια κι ἐκπληκτική, ἀπουσία κάθε εὐθύνης κι ὑπεύθυνου προσώπου ἀπὸ ἐκεῖ μέσα.

Τὸ Κοινοβούλιο πέρνει μιὰν ἀπόφαση: γιὰ ὅλες τὶς καταστροφὲς ποὺ μπορεῖ ν' ἀκολουθήσουν κανεὶς δὲν εἶναι ὑπεύθυνος, κανεὶς δὲν θὰ δώσει λογαριασμό. Γιατὶ τέλος πάντων δὲν πρέπει κάποιος νἄναι ὑπεύθυνος, ὅταν μιὰ τέτοια παρόμοια ἀποτυχία συμβεῖ ὥστε ἡ Κυβέρνηση νὰ ὑποχρεωθεῖ σὲ παραίτηση ἢ χάσει τὴν πλειοψηφία;

Μιὰ ἀμφισβητούμενη πλειοψηφία μπορεῖ ποτὲ νἄχει εὐθύνη;

Γιατὶ ἡ ἰδέα τῆς εὐθύνης μπορεῖ νὰ διατυπωθεῖ ἀλλοιῶς παρὰ ἀπὸ ἕνα ὡρισμένο κι ἀπὸ ὅλους παραδεκτὸ πρόσωπο;

Εἶναι δυνατὸν πρακτικῶς νὰ ὀνομάσουμε πρωθυπουργὸ καὶ ὑπεύθυνο γιὰ τὶς πράξεις του κάποιον ποὺ οἱ πράξεις του κι οἱ ἐνέργειες του ὑποκύπτουν στὴν θέληση καὶ στὶς ἀπαιτήσεις τῆς πλειοψηφίας;

Δὲν καταλαβαίνουμε ὅτι ἡ προσπάθεια ἑνὸς κοινοβουλευτικοῦ ἡγέτη εἶναι λιγώτερο ἡ σύλληψη ἑνὸς σχεδίου καὶ περισσότερο ἡ τέχνη νὰ τὸ κάνει κατανοητὸ καὶ νὰ δείξει τὴν ἀξία του στὸ κοπάδι τῶν ἠλιθίων γιὰ ν' ἀπαιτήσει κατόπι τὰ χειροκροτήματα τους;

Τὸ κριτήριο τοῦ πολιτικοῦ εἶναι νὰ συνδυάζει τὴν τέχνη νὰ πεί-

θει τὰ πλήθη καὶ τὴν διπλωματικὴ λεπτότητα νὰ συλλαμβάνει μεγάλα θέματα καὶ νὰ πέρνει μεγάλες ἀποφάσεις;

Θἄναι ἀπόδειξη τῆς ἀδεξιότητας τοῦ πολιτικοῦ ἂν δὲν καταφέρει νὰ συλλάβει μιὰν ὡρισμένη ἰδέα ποὺ ἀρέσει στὴν πλειοψηφία μιᾶς συνέλευσης, αὐτοῦ τοῦ οἰδήματος ποὺ ἔχει κατακλύσει τὸν ὀργανισμό μας μὲ κάθε τρόπο, βρώμικο ἢ καθαρό; Ὑπάρχει ἄλλωστε ἔστω καὶ μιὰ φορὰ τὸ παράδειγμα, μιὰ παράταξη νἄχει κατανοήσει μιὰν ἰδέα καὶ νὰ τὴν ἔχει παραδεχτεῖ πρὶν δεῖ τὴν ἐπιτυχία της;

Μήπως κάθε πράξη τοῦ μεγαλοφυοῦς ἐδῶ ἀνθρώπου, δὲν ἐξαντλεῖται σὲ μιὰν ἐπίθεση του ἐνάντια στὴ νωθρότητα τῆς μάζας;

Καὶ τί πρέπει νὰ κάνει ὁ πολιτικὸς ποὺ δὲν κατάφερε μὲ τὶς κολακεῖες νὰ πετύχει τὴν ἔγκριση τοῦ πλήθους γιὰ τὶς πράξεις του;

Πρέπει νὰ πληρώσει τὸ πλῆθος; νὰ κάνει ρουσφέτια; Ἢ τὸ ἀντίθετο πρέπει ν' ἀναγγείλει σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἡλίθιους ὅτι θ' ἀποτελειώσει τὸ τὸ ἔργο ποὺ αὐτὸς ἔκρινε ὅτι εἶναι ζωτικῆς σημασίας; Πρέπει νὰ παρατηθεῖ ἢ πρέπει νὰ μείνει;

Πῶς ἕνας ἄνθρωπος μὲ χαρακτῆρα μπορεῖ ἔστω καὶ νὰ δεχτεῖ ὅτι ὑπάρχει μιὰ σύγκρουση ἀνάμεσα στὴν παροῦσα κατάσταση καὶ σ' αὐτὴν ποὺ κρίνει ὁ ἴδιος πιὸ σωστή, ἢ ἀκριβῶς πιὸ τίμια;

Ποῦ βρίσκεται ἐδῶ τὸ σύνορο ποὺ χωρίζει τὸ καθῆκον ἀπέναντι στὸ πλῆθος καὶ τὶς ὑποχρεώσεις ἑνὸς τίμιου ἀνθρώπου;

Ὁ ἀληθινὸς ἡγέτης δὲν πρέπει ν' ἀγνοεῖ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν κυβερνητικῶν μεθόδων ποὺ τὸν κατεβάζουν στὸ ἐπίπεδο τοῦ πολιτικάντη;

Καὶ ἀντιστρόφως, αὐτὸς ὁ πολιτικάντης δὲν πρέπει νὰ αἰσθάνεται ὑποχρεωμένος νὰ *πολιτεύεται* σύμφωνα μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν εἶναι αὐτὸς ποὺ θἄχει τελικὰ τὸ βάρος τῆς εὐθύνης ἀλλὰ μιὰ ἀπροσδιόριστη ὁμάδα στὴν ὁποία ἀνήκει;

Ἡ κοινοβουλευτικὴ μας ἀρχὴ τῆς πλειοψηφίας, τἄχα δὲν ὁδηγεῖ στὴ φθορὰ τὸν πολιτικὸ ἡγέτη;

Εἶναι δυνατὸν νὰ πιστεύουμε ἀκόμη ὅτι ἡ ἀνθρώπινη πρόοδος μπορεῖ νὰ βγεῖ ἀπ' τὸ μυαλὸ τῆς πλειοψηφίας κι ὄχι ἀπ' τὸ κεφάλι ἑνὸς καὶ μόνον ἀνθρώπου; Καὶ τότε δὲν πρέπει νὰ ἀπελευθερώσουμε τὸ μέλλον ἀπ' αὐτὲς τὶς ἐπιτεύξεις τοῦ προηγουμένου πολιτισμοῦ ποὺ ἦταν ἔργο ἀτόμων;

Ὅμως τὸ ἀντίθετο δὲν θἄταν σήμερα πιὸ ἀπαραίτητο παρὰ ποτέ;

Ὅταν ἡ κοινοβουλευτικὴ ἀρχὴ τοῦ πλειοψηφικοῦ συστήματος, βγάζει ἀπὸ πάνω της τὴν ἐξουσία τοῦ ἑνὸς κι ἀντικαθιστᾶ τὸν ἡγέτη μὲ τὸν ἀριθμὸ καὶ τὴ μάζα, πηγαίνει ἐνάντια στὶς ἀριστοκρατικές της

ἀντιλήψεις πάνω στὶς ὁποῖες στηρίζει μιὰν ἐπινόηση εὐγενικῆς καταγωγῆς ποὺ δὲν θὰ τὴν παραχωροῦσε σὲ κανέναν.

Τὶς καταστροφὲς ποὺ σέρνει μαζύ του αὐτὸ τὸ μοντέρνο σύστημα τῆς κοινοβουλευτικῆς ἐξουσίας, δὲν μπορεῖ νὰ τὶς ἀντιληφθεῖ ὁ ἀναγνώστης τοῦ ἑβραϊκοῦ τύπου ἂν δὲν ἔχει μάθει νὰ σκέπτεται καὶ νὰ κρίνει ἀνεπηρέαστα. Εἶναι σὲ θέση τὴν κάθε στιγμὴ νὰ καταπνίξει τὸ σύνολο τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς κάτω ἀπὸ ἕνα κῦμα μικρογεγονότων ἀπίστευτης παλιανθρωπιᾶς. Ἔτσι ὅλο καὶ περισσότερο ὁ ἀληθινὸς πολιτικὸς ἡγέτης θ' ἀποτραβηχτεῖ ἀπ' τὴν ἐνεργὸ πολιτικὴ ζωή, ποὺ στὸ σύνολό της σχεδὸν ἀπαρτίζεται ἀπὸ διάφορες ἐπιχειρήσεις γιὰ νὰ κερδηθεῖ ὁ ἔπαινος τῆς πλειοψηφίας, παρὰ ἀπὸ ἀληθινὰ δημιουργικὰ καὶ γόνιμα ἔργα, ὅλο καὶ περισσότερο ἡ πολιτικὴ ἡγεσία θὰ παραδοθεῖ στοὺς εὐτελεῖς καὶ σὲ λίγο θὰ τοὺς κατακτήσει.

Ἔτσι φτάσαμε σήμερα ὁ κάθε δερματέμπορας μὲ τὸ μικρὸ μυαλὸ καὶ τὴ φτηνὴ συνείδηση νὰ μὴ μπορεῖ πιὰ ν' ἀντιληφθεῖ τὴ σπαρακτικὴ μετριότητα τῶν πολιτικῶν του πράξεων καὶ νὰ ἐκτιμᾶ ἕνα κυβερνητικὸ σύστημα ποὺ δὲν ἀπαιτεῖ ἀπ' αὐτὸν οὔτε πολλὴ ἐξυπνάδα οὔτε πνευματικότητα· ἀλλὰ ποὺ βολεύεται θαυμάσια μὲ τὴ χωριάτικη κρίση του, μὴ ἔχοντας τίποτα τὸ κοινὸ μὲ τὴ δύναμη τοῦ πνεύματος ἑνὸς Περικλῆ. Ἕνας τέτοιος ἠλίθιος δὲν ξέρει διόλου τὸ βάρος τῆς εὐθύνης του, καὶ οἱ συνέπειες τῶν γεγονότων καὶ τῶν πράξεων του εἶναι τὸ λιγώτερο ποὺ συλλογίζεται· ξέρει πολὺ καλὰ ποιό θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν «πολιτικῶν» του ἐνεργειῶν καὶ πὼς ἡ πτώση του θὰ εἶναι γραμμένη στ' ἄστρα : θἄρθει μιὰ μέρα ποὺ θὰ δώσει τὴ θέση του σ' ἕναν ἄλλον ἴδια μ' αὐτὸν θαυμάσιο. Γιατὶ κι αὐτὸ εἶν' ἕνα ἀκόμη δεῖγμα ξεπεσμοῦ, ὁ ἀριθμὸς τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν μας αὐξάνει ἀνάλογα μὲ τὸ μέτρο τῆς φθορᾶς καθενὸς ἀπ' αὐτούς. Καὶ καθένας τους ἐκτείνεται ἀνάλογα μὲ τὴ μικρότητα του μέσα στὸν κοινοβουλευτικὸ χῶρο· κι εἶναι γεγονὸς ἀδιαμφισβήτητο ὅτι ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, ἄνθρωποι μὲ πραγματικὴν ἀξία ἀρνοῦνται νὰ γίνουν μαθητευόμενοι κι ἀκόλουθοι αὐτῶν τῶν ἄθλιων, κι ἀνίκανων φλυάρων κι ἀπ' τὴν ἄλλη πάλι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς πλειοψηφίας, τῆς ἠλιθιότητας δηλαδή, δὲν μισοῦν τίποτα πιὸ πολὺ ὅσο ἕναν ἀνώτερο ἄνθρωπο. Μιὰ κυβέρνηση μετριοτήτων φροντίζει πάντα νἄχει σὰν ἡγέτη κάποιον ποὺ ἡ πνευματική του στάθμη δὲν εἶναι ἀνώτερη ἀπ' τὴ δική τους· καθένας τους ἔχει ἔτσι τὴν ἱκανοποίηση ὅτι μπορεῖ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ νὰ δείχνει τὴ λάμψη τοῦ ἐγκέφαλου του καὶ πρὸ πάντων νὰ πεῖ : ἀφοῦ ὁ Πέτρος εἶναι ἀφεντικό, γιατὶ νὰ μὴ γίνει κι ὁ Παῦλος μιὰ μέρα ;

Ὅμως στὴν τελευταία της ἀνάλυση αὐτὴ ἡ θαυμάσια ἐφεύρεση, ἡ δημοκρατία, μᾶς ἀποκαλύπτει ἕνα φαινόμενο ποὺ σκανδαλωδῶς πα-

ρατηρεῖται κι ἐπισημαίνεται στὶς μέρες μας μὲ μιὰ διασταυρούμενη ἔνταση : εἶναι ἡ ἀνανδρία τῶν περισσότερων ἀπὸ τοὺς ὑποτιθέμενους «ἡγέτες» μας. Τί εὐκαιρία γι' αὐτούς, ὅταν πῆραν μιὰν ἀπόφαση κάποιας σημασίας, νὰ τρέξουν καὶ νὰ φυλαχτοῦν κάτω ἀπὸ τὴν ὀμπρέλα τῆς πλειοψηφίας ! Φτάνει νὰ δεῖς μιὰ καὶ μόνη φορά, αὐτοὺς τοὺς λωποδύτες τῆς πολιτικῆς νὰ ἐκλιπαροῦν μὲ ἀγωνία κάθε φορὰ ποὺ θὰ πάρουν μιὰν ἀπόφαση, τὴν ἔγκριση τῆς πλειοψηφίας, γιὰ ν' ἀποκτήσουν ἔτσι τοὺς ἀναγκαίους «συνένοχους» καὶ νά μπορέσουν μετά, σὲ κάθε περίπτωση, νὰ πλύνουν τὰ χέρια τους ἀπὸ κάθε εὐθύνη· ἕνας δίκαιος ἄνθρωπος, ἕνας τίμιος δὲν θὰ αἰστανθεῖ παρὰ ἀηδία κι ἀπέχθεια μπροστά σὲ παρόμοιες μεθόδους πολιτικῆς ἐνεργητικότητας. Αὐτὸς ποὺ ἀρνεῖται νά πάρει ἐπάνω τους τὶς προσωπικές του εὐθῦνες γιά τὶς πράξεις του καὶ ποὺ ζητεῖ πάντα νά καλύπτεται, δὲν εἶναι παρά ἕνας ἄθλιος δειλός. Κι ὅταν οἱ ἡγήτορες ἑνὸς ἔθνους εἶναι τέτοια ἐκτρώματα, θά ξεσπάσουν πολὺ σύντομα τ' ἀποτελέσματα. Δὲν ἔχουν πιὰ τὸ κουράγιο νὰ φερθοῦν μὲ σοβαρότητα· προτιμοῦνε καλύτερα νὰ ἀδικήσουν ἀσυλλόγιστα, παρὰ νὰ πάρουν μιὰν ἀπόφαση καὶ κανείς τους δὲν μπαίνει μπροστὰ νὰ πληρώσει γιὰ τὸ ἄτομο του ἂν μιὰ πράξη του προβλέπει ἄμεση καθαίρεση του.

Γιατὶ εἶναι ἕνα πρᾶγμα ποὺ δὲν πρέπει, δὲν ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ξεχνᾶμε : ἡ πλειοψηφία δὲν μπορεῖ ποτέ ν' ἀντικαταστήσει τὸ ἄτομο. Ἀντιπροσωπεύεται πάντα ὄχι μονάχα ἀπὸ ἠλιθίους, ἀλλὰ ἀκόμη κι ἀπὸ δειλούς. Κι εἶναι τὸ ἴδιο ἀλήθεια πὼς ἑκατὸ τρελλὰ μυαλὰ δὲν ἀξίζουν ἕνα σωστὸ καὶ ἑκατὸ δειλοὶ ποτὲ δὲν θὰ πάρουν ἔστω μιὰν ἡρωικὴ ἀπόφαση.

Μολοντοῦτο ἂν κάποιος ἀπ' τοὺς ἡγέτες αὐτοὺς θελήσει ν' ἀναλάβει τὸ βάρος τῶν εὐθυνῶν του, θὰ βρεθοῦν ἄνθρωποι, κι ἂς εἶναι ἀξιοθρήνητα ἄθλιοι, ποὺ θὰ τεθοῦν στὴν διάθεση τοῦ ἔθνους καὶ θὰ προσφέρουν ἡρωικὲς ὑπηρεσίες. Τίποτα δὲν θὰ τοὺς συγκρατήσει ν' ἀναλάβουν τὴν ἐπίθεση· θὰ σχηματίσουν οὐρά, θὰ μετροῦν μὲ ἀγωνία αὐτοὺς ποὺ εἶναι ἐμπρός τους καὶ θὰ ὑπολογίζουν ἀκόμα καὶ τὶς ὧρες καὶ τὰ δευτερόλεπτα ποὺ τοὺς ἀπομένουν γιὰ νὰ φτάσουν μπροστά. Κάθε παραμονή, ἔστω κι ἡ ἐλάχιστη στὶς θέσεις ποὺ ἐποφθαλμιοῦν εἶναι εὐπρόσδεκτη· κάθε σκάνδαλο ποὺ θὰ τοὺς προωθήσει εἶναι καλοδεχούμενο. Ἂν ὅμως κάποιος ἀπ' αὐτοὺς ἀγκιστρωθεῖ στὴν διεκδικούμενη κι ἀμφισβητούμενη θέση του αἰσθάνονται σὰν τὸ σπάσιμο ἑνὸς ἱεροῦ δεσμοῦ τῆς κοινῆς συναδελφότητας ποὺ τοὺς δένει. Τότε βάζουν τὰ δυνατά τους, κάνουν ὅτι περνᾶ ἀπ' τὸ χέρι τους γιὰ νὰ τὸν γκρεμίσουν νὰ τὸν θάψουν γιὰ πάντα ὥστε ν' ἀφεθεῖ ἐλεύθερη στὴν κοινὴ χρήση ἡ ζέστα τῆς θέσης ποὺ κατεῖχε. Μὲ κανένα τρόπο δὲν μπορεῖ

πιὰ αὐτὸς νὰ τὴν ξαναποχτήσει.

Γιατὶ ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἄθλιους ἀφήσει τὴ θέση του, δὲν μπορεῖ πιὰ οὔτε καὶ νὰ ξαναγλυστρήσει στὶς γραμμὲς αὐτῶν ποὺ περιμένουν θά τὸν ἐξαναγκάσουν νὰ ὑποχωρήσει τελείως μὲ φωνές, μὲ βρισιὲς καὶ σπρωξιές.

Τὸ ἀποτέλεσμα ὅλων αὐτῶν εἶναι ἡ τρομερὰ γρήγορη ἀπογύμνωση τῶν τιτλούχων καὶ τῶν πιὸ ἀξιόλογων θέσεων τοῦ κράτους: ἀποτέλεσμα ὁλέθριο καὶ συχνὰ καταστρεπτικό. Γιατὶ στὸ τέλος δὲν ἀπομένουν παρὰ ἡλίθιοι κι ἀνίκανοι ποὺ εἶναι εὔκολα θύματα τῶν κοινοβουλευτικῶν ἠθῶν. Τὸ ἴδιο θὰ συμβεῖ κι ἂν τύχει νὰ βρεθεῖ ἕνας ἄντρας, ἄξιος νὰ λέγεται ἔτσι, ποὺ θὰ θελήσει νὰ καταλάβει αὐτὴ τὴ θέση! Ἀμέσως αὐτὸς ποὺ ἀνέβηκε θὰ νοιώσει γύρω του τὴν ἐπίθεση καὶ πρὸ πάντων ἂν δὲν προέρχεται ἀπ' τὶς γραμμές τους. Αὐτοὶ οἱ κύριοι φροντίζουν πάντα νὰ τὰ μοιράζονται ὅλα μεταξύ τους καὶ νοιώθουν μόνον μῖσος γιαυτὸν ποὺ θέλησε ν' ἀποτελέσει μονάδα μέσα στὰ μηδενικά. Τὸ ἔνστιχτο τους, τυφλὸ γιὰ ἕνα σωρὸ ἄλλα πράγματα, ἀποκτᾶ σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις μιὰ ἐκθαμβωτικὴ διαύγεια.

Ἔχει ἀποδειχτεῖ ὅτι οἱ ἄρχουσες τάξεις ὑπόφεραν πάντα ἀπὸ μιὰ πασιφανῆ φτώχεια πνεύματος. Καὶ καθένας μπορεῖ νὰ κρίνει πόσο ἀκριβὰ τὰ πληρώνει ὅλ' αὐτὰ τὸ κράτος, ὅσο ἐξαρτᾶται αὐτὸ καὶ τὰ συμφέροντα του ἀπὸ τέτοιους «ἡγέτες». Τὸ κοινοβουλευτικὸ σύστημα ὑπῆρξε πάντα γιὰ τὴν παληὰ Αὐστρία μιὰ ἀνοιχτὴ πληγή.

Βέβαια, οἱ πρωθυπουργοὶ ἐκλέγονταν ἀπ' τὸν Αὐτοκράτορα καὶ τὸ Βασιληᾶ, ἀλλὰ κάθε φορὰ δὲν ἔκαναν τίποτ' ἄλλο παρὰ νὰ ἐπικυρώνουν τὴν ἔκφραση τῆς θέλησης τοῦ Κοινοβουλίου. Ὅλα τὰ παζάρια γιὰ τὶς ὑπουργικὲς θέσεις ἦταν γιὰ τὴ δημοκρατία πλουτισμὸς τῶν κατόχων τους. Οἱ ἀποφάσεις ποὺ πέρνονταν ἄξιζαν ὅσο κι οἱ ἡγέτες. Κι ἡ ἀντικατάσταση κάθε ἡγετικοῦ προσώπου γίνονταν τὴν κάθε φορὰ καὶ σὲ πιὸ περιορισμένο κύκλο· αὐτὸ κατέληξε στὸ τέλος σ' ἕναν ἀληθινὸ ἀγώνα δρόμου. Κάθε φορὰ ἡ ἀξία τοῦ «πολιτικοῦ» ποὺ διαλεγόταν ἦταν καὶ πιὸ μικρότερη, μέχρι ποὺ οἱ ἀντιδράσεις του περιορίζονταν καὶ μετριόνταν μέσ' στὸ Κοινοβούλιο, ἀπ' τὶς ἱκανότητες του νὰ ἐξυπηρετεῖ καὶ νὰ κάνει «ρουσφέτια» ποὺ ἦταν ἄλλωστε κι οἱ μοναδικές του πολιτικὲς ἐνέργειες γιὰ τὶς ὁποῖες ἐπιδείκνυε κάποιαν εὐστροφία. Γιαυτοῦ τοῦ εἴδους τὶς ἐνασχολήσεις ἡ Βιέννη ἦταν ἕνα θαυμάσιο φροντιστήριο καὶ τὸ καλύτερο σχολεῖο. Μ' ἄρεσε ἀκόμα τότε νὰ συγκρίνω τὶς γνώσεις καὶ τὴν εὐθυκρισία τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ καὶ τὴ δυσκολία μὲ τὴν ὁποία ἀντιμετώπιζαν τὰ προβλήματα ποὺ εἶχαν νὰ λύσουν. Γιαυτὸ τὸ σκοπὸ δὲν εἶχα παρὰ νὰ νὰ ἐκτιμήσω ὡς ποῦ ἐκτεινόταν ὁ διανοητικὸς ὁρίζοντας τῶν βουλευτῶν μας· ἐπι-

χειρώντας κάτι τέτοιο όμως δεν μπορούσες ν' αδιαφορήσεις γιά τις περιστάσεις κάτω άπ' τις όποιες τά λαμπερά αύτά άστέρια είχαν έμφανιστεί στό στερέωμα τής πολιτικής μας ζωής.

Ό τρόπος πού αύτοί οί σπουδαίοι κύριοι διέθεταν τις ίκανότητες τους στήν ύπηρεσία τής πατρίδας—ή ίδια ή τεχνική τής πολιτικής τους—άξιζε τόν κόπο νά μελετηθεί καί ν' άναλυθεί σέ βάθος. Τό θέαμα τής κοινοβουλευτικής ζωής δέν θά ήταν όλοκληρωμένο άν δέν είσχωροΰσε κανείς εύθύς έξ άρχής στήν ίδιαίτερη δομή του, σπουδάζοντας πρόσωπα καί πράγματα, μέ διεισδυτική παρατηρητικότητα καί γυμνή τήν άλήθεια: Παρατηρητικότητα βέβαια τελείως ένδεικνυόμενη ώς πρός αύτό τό ίδρυμα πού οί έταίροι του δέν μποροΰν νά στρώσουν δυό φράσεις χωρίς νά ύπαινιχθοΰν αύτή τήν ίδια «παρατηρητικότητα», σάν τήν μοναδική δίκαιη βάση άπό όπου μόνο μποροΰν νά έξετάζουν ένα ζήτημα γιά τό όποίο πέρνουν θέση. Τότε, άν τούς έξετάσουμε αύτούς τούς κυρίους μέ τή σειρά τους, αύτούς καί τά στοιχεία πού άπαρτίζουν τή φοβερή τους ύπαρξη θά φτάσουμε σέ έκπληκτικά συμπεράσματα.

Δέν ύπάρχει έξουσία τόσο ψεύτικη, έξεταζόμενη άντικειμενικά, όσο ή κοινοβουλευτική.

Άς περάσουμε τώρα στόν τρόπο έκλογής τών κ.κ. άντιπροσώπων τοΰ λαοΰ καί πρό πάντων στόν τρόπο μέ τόν όποίο άπόκτησαν τήν έδρα τους καί τήν νέα τους ίδιότητα.

Είναι έκπληκτικό τό γεγονός ότι ή έπιτυχία τοΰ καθενός άπ' αύτούς δέν ίκανοποιεί παρά μόνο ένα άληθινά περιορισμένο μέρος τών πόθων καί τών άναγκών τοΰ λαοΰ: άρκεί νά λογαριάσουμε ότι ή πολιτική καλλιέργεια τής μάζας δέν είναι άρκετά άνεπτυγμένη ώστε νά φθάσει στό σημείο νά διαλέγει αύτή ή ίδια, φθάνοντας άπό μόνη της σέ πολιτικά συμπεράσματα, τούς άνθρώπους πού θά είναι σέ θέση νά τήν άντιπροσωπεύσουν.

Αύτό πού έννοοΰμε λέγοντας «Κοινή Γνώμη» δέν άναφέρεται παρά σ' ένα έλάχιστο τμήμα τής προσωπικής έμπειρίας καί γνώσης τών άτόμων άντίθετα τό μεγαλύτερο τμήμα της έπηρεάζεται μέ τήν έπιμονή καί μέ τή δύναμη τής πειθοΰς άπ' αύτό πού όνομάζουμε «πληροφορία».

Όπως οί θρησκευτικές πεποιθήσεις τοΰ κάθε άνθρώπου βρίσκουν διέξοδο μέ τή μόρφωση κι όπως μόνον οί θρησκευτικές άνατάσεις μποροΰν νά μποΰν στήν άνθρώπινη καρδιά έτσι κι οί πολιτικές άντιλήψεις τής μάζας είναι ένα ξεκίνημα γιά νά δηλητηριασθεί ή ψυχή καί τό πνεΰμα, συχνά άπίστευτα ίσχυρό καί βαθύ.

Τό πιό δυνατό μέσον πού χρησιμοποιείται γιά νά πάρει πολιτι-

κὸ «σχῆμα» ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ καὶ τό μέσον ποὺ δίνει τὰ πιὸ σωστὰ ἀποτελέσματα, εἶναι ὁ τῦπος. Συνοψίζει σὰν πρώτη δουλειά του τὴν προπαγάνδα καὶ τὴν «πληροφορία» καὶ πέρνει ἔτσι τὴ θέση τοῦ σχολείου γιὰ τοὺς ἔφηβους. Μόνο ποὺ αὐτὴ ἡ διδασκαλία δὲν βρίσκεται κάτω ἀπ' τὸν κρατικὸ ἔλεγχο, ἀλλὰ σὲ χέρια σκοτεινῶν δυνάμεων πού, τὶς περισσότερες φορές, ἀποβαίνουν ὀλέθριες. Ὅταν ἤμουνα ἀκόμα νέος στὴ Βιέννη μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ πλησιάσω αὐτοὺς τοὺς παραγωγοὺς ἰδεῶν ἐτούτης τῆς μηχανῆς ποὺ σπούδαζε τὸ λαό. Ἡ πρώτη μου ἔκπληξη κράτησε ἀρκετὸν καιρό, τόσο ὥστε θάτανε ἀρκετὸς σ' αὐτὴ τὴ δύναμη, τὴν πιὸ καταστροφικὴ τοῦ Κράτους, γιὰ νὰ μοῦ δημιουργήσει, νὰ μοῦ ἐνσταλάξει μιὰν ὁριστικὴ τοποθέτηση, ἀκόμα κι ἂν αὐτὴ ἀντίλεγε στὰ πιὸ πραγματικὰ κοινὰ παραδεδεγμένα. Μέσα σὲ λίγες μέρες μπορεῖ ὁ τῦπος, ἀπὸ μιὰ γελοῖα μικρὴ λεπτομέρεια νὰ ἀναγάγει μιὰ κρατικὴ ὑπόθεση σὲ μεγίστης σπουδαιότητας θέμα ἢ μπορεῖ νὰ ρίξει στὴν ἀφάνεια ζωτικὰ προβλήματα μέχρι ποὺ νὰ τὰ κάνει νὰ ἐκλείψουν, νὰ σβύσουν τελείως ἀπ' τὴ σκέψη καὶ τὴ μνήμη τοῦ λαοῦ.

Μὲ τέτοια μέσα μποροῦσαν μέσα σὲ λίγες βδομάδες νὰ ἀνεβάσουν μὲ μαγικὸ τρόπο κάποια ὀνόματα ἀπ' τὸ μηδὲν καὶ νὰ τοὺς προσδώσουν τέτοια εὐρεῖα δημοτικότητα κι ἄμετρες ἐλπίδες ποὺ ἕνας ἄνθρωπος πραγματικῆς ἀξίας ποτὲ δὲν θὰ τὶς ὀνειρευόταν γιὰ τὸν ἑαυτό του· ὀνόματα ποὺ ἕνα μῆνα πρὶν κανεὶς δὲν εἶχε ἀκούσει νὰ τὰ προφέρουν, εἶχαν διασκορπιστεῖ παντοῦ, ἐνῶ τὴν ἴδια στιγμὴ προβλήματα παληὰ καὶ πασίγνωστα, συνδεδεμένα μὲ τὴν κρατικὴ μηχανὴ καὶ τὴν δημόσια ζωή, θάβονταν ὁλοζώντανα· καὶ καμιὰ φορὰ τὰ ὀνόματα αὐτὰ προφέρονταν ἀπ' ἀφορμὴ αἰσχροτήτων τέτοιων ποὺ ἔλεγες πὼς θὰ μείνουν γιὰ πάντα χαραγμένα στὴ μνήμη μαζὺ μ' αὐτὲς τὶς ταπεινότητες σὰν ἀνάμνηση τῆς χαμηλῆς τους ὑποστάθμης καὶ πανουργίας. Πρέπει να μελετήσει κανεὶς εἰδικὰ τὴν ἀτιμία μὲ τὴν ὁποία οἱ Ἑβραῖοι ξεχύνουν μ' ἕνα μόνο κτύπημα σὰν μαγικὴ μπαγκέττα, τὶς πιὸ χαμηλὲς καὶ τὶς πιὸ πρόστυχες συκοφαντίες πάνω στὸ ἄσπιλο ροῦχο ἑνὸς τίμιου ἀνθρωπου : τότε μπορεῖς μόνο νὰ ἀντιληφθεῖς πόσο ἐπικίνδυνα σκουλήκια εἶν' οἱ ἐφημερίδες.

Γιὰ ὅλα εἶναι ἱκανοὶ αὐτοὶ οἱ ἱππότες τῆς φιλοσοφικῆς παραγωγῆς γιὰ νὰ φτάσουν στὸν ἐπιδιωκόμενο σκοπό τους.

Διεισδύουν ἀκόμα καὶ σὲ οἰκογενειακὲς ὑποθέσεις· ψάχνουν μέχρις ὅτου τὸ ἀναζητητικό, τὸ λαγωνικό τους ἔνστιχτο τοὺς εἰδοποιήσει γιὰ κάποιο ἀδύνατο σημεῖο, ἱκανὸ νὰ καταφέρει τὴ χαριστικὴ βολὴ στὸ δυστυχισμένο θῦμα τους. Ὅταν δὲν βροῦν τίποτα, παρόλη τὴν ὄσφρηση τους, οὔτε στὴν ἰδιωτικὴ ἀλλ' οὔτε καὶ στὴν δημόσια ζωή, τότε καταφεύγουν ἁπλῶς στὴν συκοφαντία, σίγουροι πὼς κανεὶς δὲν

θὰ βρεθεῖ ὄχι ν' ἀφαιρέσει, ἀλλὰ θ' ἀκουστεῖ κι ἡ ἠχὼ τοῦ ἔργου τους ἀπὸ ἄλλες ἑκατὸ συνένοχες τους ἐφημερίδες, ἔτσι ὥστε κάθε ἀντίδραση τοῦ θύματος θὰ μείνει χωρὶς ἀπάντηση. Στὸ κάτω-κάτω αὐτὴ ἡ μπάντα τῶν οὐτιδανῶν δὲν θίγει ποτὲ τίποτα τὸ συγκρεκριμένο, ἢ κάτι ποὺ νὰ γίνει ἀμέσως ἀπ' ὅλους κατανοητό. Θεὸς φυλάξει! Ὅταν ἕνας ἀπ' τοὺς ἔκτακτους ἀπατεῶνες τῶν ἐφημερίδων ὁμιλεῖ μὲ τὸν δόλιο του τρόπο πρὸς τοὺς ἀγαπητούς του συμπολίτες, ξερνάει σὰν χταπόδι τὸ μελάνι του καὶ περιτριγυρίζεται μ' ὡραῖες φράσεις γεμᾶτες εὐθιξία καὶ χιοῦμορ μαζύ· ἀναλύεται σὲ δηλώσεις γιὰ τὶς «ὑποχρεώσεις τοῦ δημοσιογράφου» καὶ κάτω ἀπ' αὐτὲς κρύβει τὰ ψέματα του· πηγαίνει ἀκόμα πιὸ μακρυὰ ἐν ὀνόματι τῶν ὑποχρεώσεων καὶ τοῦ καθήκοντος ποὺ ἔχει αὐτὴ ἡ μάστιξ νὰ τιμωρεῖ μὲ τὴν πιὸ μεγάλη αὐστηρότητα: τότε διαγράφει ἕνα ἰδιαίτερο σχῆμα καὶ νόημα τιμῆς, τὴν «δημοσιογραφικὴ τιμὴ» κι ὅλ' αὐτὰ τὰ βρωμερὰ νὰ λέγονται μὲ σοβαρότητα καὶ τὸ κεφάλι ψηλά.

Αὐτὴ εἶναι ἡ συμμορία ποὺ ἀπαρτίζει τὴν «κοινὴ γνώμη», ἀπ' τὴν ὁποία θὰ γεννηθοῦν κατόπι οἱ κοινοβουλευτικοί, ὅπως ἡ Ἀφροδίτη γεννήθηκε ἀπ' τὸν ἀφρὸ τῶν κυμάτων.

Γιὰ νὰ περιγράψω σὲ λεπτομέρειες τὸ κοινοβουλευτικὸ σύστημα κι ὅλες τίς ἀπατηλὲς μεθόδους του θὰ μοῦ χρειάζονταν ὁλόκληροι τόμοι. Ἀλλὰ βλέποντας τὸ θέμα μου ἔτσι συνολικά, δὲν ἐξετάσαμε παρὰ τ' ἀποτελέσματα τῆς κοινοβουλευτικῆς δραστηριότητας κι ὅμως εἴδαμε τόσα πολλὰ ὥστε νὰ συμπεράνουμε τὰ ὑπόλοιπα καὶ ἐκεῖνα ποὺ ὑπόκεινται στὶς καθαρὲς λεπτομέρειες καὶ στὸ ὀρθόδοξο πνεῦμα τοῦ θέματος.

Θὰ καταλάβουμε παρ' ὅλ' αὐτὰ εὔκολα καὶ γρήγορα ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐπικίνδυνα καὶ ἀπελπισμένα τοποθετημένος μέσα σ' αὐτὸ τὸν δρόμο ποὺ ἀκολουθεῖ, ἂν συγκρίνουμε τὸν δημοκρατικὸ κοινοβουλευτισμὸ μὲ τὴν ἀληθινὴ Γερμανικὴ δημοκρατία.

Ὁ πιὸ χαρακτηριστικὸς ὁρισμὸς τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ εἶναι ὁ ἀκόλουθος: ἐκλέγεται ἕνας ὁρισμένος ἀριθμὸς ἀνδρῶν (ἢ καὶ γυναικῶν ἀκόμα, μετὰ ἀπὸ μερικὰ χρόνια), ἂς ποῦμε πεντακόσιοι, καὶ μετὰ τοὺς ὑποχρεώνουν νὰ πάρουν γιὰ ὅλα τὰ πράματα ὁριστικὲς καὶ σίγουρες ἀποφάσεις. Ἔτσι στὴν πρακτικὴ ἐφαρμογὴ αὐτοὶ εἶναι ἡ μοναδικὴ κυβέρνηση· ὁρίζουν ὅμως μερικὰ ὑπουργεῖα ποὺ ἐποπτεύουν τὶς ἐξωτερικὲς καὶ γενικὰ τὶς ὑποθέσεις τοῦ κράτους, ἀλλὰ ποὺ δὲν ἔχουν παρὰ μόνον τὴν ἐποπτεία. Στὴν πραγματικότητα αὐτὴ ἡ ὑποτιθέμενη κυβέρνηση δὲν μπορεῖ νὰ κάνει οὔτ' ἕνα βῆμα χωρὶς νὰ ἔχει τὴν ἔγκριση προηγουμένως ὅλης τῆς συνέλευσης. Ὅμως οὔτε καὶ μπορεῖ ν' ἀναλάβει καμιὰ εὐθύνη γιὰ ὁτιδηποτε· μιὰ καὶ τὴν τελικὴ ἀπόφαση θὰ τὴν

πάρει πάντα τὸ Κοινοβούλιο καὶ ὄχι αὐτή. Δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ ὁ ἐκτελεστὴς τῆς θελήσεως τῆς πλειοψηφίας. Δὲν θὰ μπορούσαμε ν' ἀναφερθοῦμε σὲ καμιὰ της πολιτικὴ ἐνέργεια ἔξω ἀπὸ αὐτὲς ποὺ ἀνάγονται στὴν προσπάθεια της, πότε νὰ συμφωνήσει μὲ τὴν πλειοψηφία καὶ πότε νὰ τὴν πάρει μὲ τὸ μέρος της. Ὅμως ἔτσι βγαίνει τελείως ἀπ' τὴν κυβερνητική της ἰδιότητα καὶ γίνεται ζητιανιὰ τῆς πλειοψηφίας. Ὁ προορισμός της ἔγκειται ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ στὸ νὰ συμφωνεῖ μὲ τὴν ἑκάστοτε πλειοψηφία ἢ τὸ πολὺ - πολὺ νὰ προσανατολίζει τὴν πλειοψηφία στὰ μέτρα της. Τὸ μόνο ποὺ πετυχαίνει καὶ προσπαθεῖ εἶναι νὰ τῆς ἐπιτραπεῖ νὰ «κυβερνήσει» ἀκόμα λίγο διάστημα· ἂν ὄχι, δὲν ἔχει παρὰ νὰ φύγει. Ἡ δικαιοσύνη μὲ τὴν καθαρή της ἔννοια δὲν ἔχει κανένα ρόλο νὰ παίξει ἐκεῖ.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο κάθε ἔννοια εὐθύνης ἔχει πρακτικῶς καταργηθεῖ.

Ἔτσι καθορίζονται πολὺ ἁπλᾶ οἱ συνθῆκες αὐτῆς τῆς κατάστασης πραγμάτων.

Οἱ πεντακόσιοι ἐκλεκτοὶ τοῦ λαοῦ, διαφόρων ἐπαγγελμάτων καὶ προέλευσης συγκροτοῦνε μιὰν ἑτερόκλιτη συνέλευση ποὺ πολὺ συχνὰ κατακερματίζεται. Γιατὶ μὴ πιστεύετε ὅτι αὐτὲς οἱ ἐκλογὲς γίνονται πάντα μὲ βάση τὴν εὐθυκρισία καὶ τὴ λογική. Δὲν θὰ νομισθεῖ, ἐλπίζω, ὅτι οἱ ἐθνηγήτορες ἐκλέγονται ἀπὸ τὶς ἑκατοντάδες τῶν ψηφοδελτίων ὅπου ὑπάρχουν οἱ πραγματικὰ καλλιεργημένοι ἄνθρωποι. Δὲν πιστεύω νὰ σχηματίστηκε ἡ παράλογη ἰδέα ὅτι τὸ πνεῦμα κυριαρχεῖ σ' αὐτὲς τὶς ψηφοφορίες! Κατ' ἀρχὴν ἕνα Κράτος βγάζει ἕναν πραγματικὸ πολιτικὸ ἡγέτη μόνο σὲ εὐλογημένες μέρες κι ὄχι ἑκατὸ μαζύ· δεύτερο, ἡ μάζα εἶναι πάντα της ἐνστικτωδῶς ἐχθρικὴ ἀπέναντι στ' ἀληθινὰ φωτισμένα μυαλά. Πιὸ εὔκολα μπορεῖ νὰ περάσει μιὰ καμήλα ἀπ' τὴν τρύπα μιᾶς βελόνας παρὰ νὰ ἐκλεγεῖ γιὰ τὸ Κοινοβούλιο ἕνας πραγματικὸς ἄνθρωπος ἀξίας. Ὅ,τι τὸ ἐξαιρετικὸ γίνηκε πάνω στὴ γῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ὀφείλεται πάντα στὴν ἀτομικὴ πρωτοβουλία. Μολοντοῦτο πεντακόσια ἄτομα, μὲ μυαλὸ κάτω ἀπ' τὸ μέτριο πέρνουν ἀποφάσεις ποὺ κανονίζουν τὴν τύχη τοῦ ἔθνους κι ἐγκαθιστοῦν κυβερνήσεις, ποὺ ὀφείλουν κατόπι πρὶν ἀποφασίσουν κάποιο εἰδικὸ ζήτημα νὰ ζητοῦν τὴν ἔγκριση τῆς «θείας» συνόδου. Κι ὅλοι οἱ πολιτικοὶ γίνονται ἀπ' αὐτοὺς τοὺς πεντακόσιους.

Δὲν θέτουμε οὔτε καὶ σὲ ἀμφισβήτηση τὴν ἀξία τῶν ἐκπροσώπων τοῦ λαοῦ. Ἂν δοῦμε μόνο τὰ διάφορα προβλήματα ποὺ ἔχουν νὰ λύσουν, τὸ πλῆθος τῶν δεσμῶν καὶ τὴν ἐξάρτηση τους ποὺ περιπλέκει τὶς λύσεις καὶ τὶς ἀποφάσεις, τότε θὰ καταλάβουμε ὁλόκληρη τὴ δύναμη τοῦ κυβερνητικοῦ συστήματος ποὺ ἐναποθέτει τὸ δικαίωμα τῆς

ἀπόφασης αὐτῆς σὲ μιὰ πλειοψηφία τῆς ὁποίας ἕνα μικρὸ μόνο μέρος ἔχει τὴν ἀπαιτούμενη γνώση καὶ πεῖρα νὰ χειρισθεῖ τὸ πρόβλημα. Ἔτσι βλέπουμε οἱ πιὸ ἐνδιαφέρουσες κι οὐσιώδεις οἰκονομικὲς συμβάσεις νὰ γίνονται ἀπὸ ἕνα «φόρουμ» μέσα στό ὁποῖο δὲν θὰ βρεθεῖ κανένας ποὺ νἄχει σπουδάσει εἰδικὲς οἰκονομικὲς ἐπιστῆμες κι οἰκονομικὴ πολιτική. Καταλήγουμε λοιπὸν στὸ τελικὸ συμπέρασμα κι ἀπὸ ἄλλον δρόμο, ὅτι καλοῦνται οἱ ἄνθρωποι νὰ πάρουν ἀποφάσεις γιὰ ζητήματα γιὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν τὴν παραμικρὴ ἰδέα.

Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μ' ὅλα τὰ ζητήματα. *Πάντα* μιὰ πλειοψηφία ἀδύνατων καὶ ἠλίθιων ἀνθρώπων βαραίνει πάνω στὴ ζυγαριὰ μὲ τὸ δεδομένο ὅτι ἡ σύνθεση τῆς συνέλευσης δὲν ποικίλει, ἐνῶ τὰ προβλήματα ποὺ ἔχει νὰ ἐπιλύσει καλύπτουν ὅλες τὶς περιοχὲς τῆς δημόσιας ζωῆς. Αὐτὸ φυσικὰ ἐπιφέρει μιὰ συνεχῆ ἐπανάληψη καὶ σύγκληση τῆς συνέλευσης γιὰ συζήτηση καὶ γιὰ ἀποφάσεις. Γιατὶ εἶναι ἀδύνατο ν' ἀφήσεις τοὺς ἴδιους ἀνθρώπους ν' ἀποφασίσουν ἢ νὰ χειρισθοῦν ἕνα ἐμπορικὸ θέμα κι ἕνα θέμα γενικώτερης πολιτικῆς μαζύ. Θἄπρεπε νὰ βρίσκεται συγκεντρωμένη στὸν ἐγκέφαλο τους ὅλη ἡ σοφία τῶν αἰώνων. Ἀλλοίμονο! δὲν εἶναι οὔτε καὶ σοφοὶ καὶ τὸ πιὸ συχνὰ μάλιστα εἶναι, ὅλοι τους αὐτοί, στολισμένοι ντιλετάντες, παραφουσκωμένοι κι ἱκανοποιημένοι μὲ τὸν ἑαυτό τους, ἕνας ὑπόκοσμος διανοουμένων τοῦ χειροτέρου εἴδους.

Αὐτοὶ οἱ κύριοι χειρίζονταν καὶ λάβαιναν ἀποφάσεις, μὲ μιὰ ἐλαφρότητα συχνὰ ἀπίστευτη, προβλήματα ποὺ καὶ τὰ πιὸ μεγάλα μυαλὰ θἄχαν πολὺ νὰ συλλογιστοῦν πάνω σ' αὐτά. Κι ὅμως τοὺς βλέπεις νὰ πέρνουν τὰ πιὸ σοβαρὰ ζητήματα, αὐτὰ ποὺ κρίνουν τὴν τύχη ἑνὸς κράτους, σὰν μιὰ παρτίδα χαρτοπαίγνιου κι ὄχι σὰν τὸ μέλλον τῆς φυλῆς.

Θἄταν παρ' ὅλ' αὐτὰ λάθος ἂν πιστεύαμε πὼς ὁ κάθε βουλευτὴς ἔδειχνε πάντα μιὰ τέτοια ἐλαφριὰ συνείδηση ἀπέναντι στὶς εὐθῦνες του.

Ὄχι, ἀπολύτως ὄχι. Τὸ ἀντίθετο, οἱ περισσότεροι ἀπὸ πλάνη τους ἀναγκάζονταν νὰ πέρνουν θέση πάνω σὲ θέματα ποὺ ἀγνοοῦσαν κι αὐτὸ φυσικὰ ἀδυνάτιζε λίγο-λίγο τὸ χαρακτῆρα τους. Γιατὶ κανένας τους δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ δηλώσει: «Κύριοι νομίζω ὅτι τίποτα δὲν καταλαβαίνουμε ἀπ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση. Τουλάχιστον ὅσο ἀναφέρεται σὲ μένα». Παρ' ὅλ' αὐτὰ τίποτα δὲν θ' ἄλλαζε, γιατὶ αὐτὴ ἡ εὐθύτητα ἦταν ἀκατανόητη κι ὕστερα γιατὶ κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ παραδεχτεῖ πὼς ἦταν βλάκας. Ὅποιος ἔχει σχετικὴ πεῖρα τῶν ἀνθρώπων θὰ κατολάβει ὅτι, σὲ μιὰ τέτοια λαμπρὴ κοινωνία καθένας φυλά-

γεται νάναι ὁ πιὸ βλάκας κι ὅτι σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἡ τιμιότητα ἐξισώνεται μὲ τὴ βλακεία.

Ἔτσι ἂν κάποιος ἀπ' αὐτοὺς ξεκινοῦσε κάπως τίμια, θ' ἀναγκαζόταν ὑποχρεωτικὰ νὰ μπεῖ στὸ δρόμο τῆς ἀπάτης καὶ τῆς ψευτιᾶς. Ἡ βεβαιότητα ἀκόμη ὅτι κι ἂν κανεὶς κάνει ἀποχή, αὐτὴ τίποτα δὲν θ' ἀλλάξει, σκοτώνει κάθε συναίσθημα τιμιότητας ποὺ ἴσως ὑπάρχει στὸν ἕνα ἢ στὸν ἄλλο, τελικὰ καθένας χωριστὰ πιστεύει ὅτι προσωπικὰ αὐτὸς εἶναι ὁ πιὸ ἀνίκανος ν' ἀλλάξει τὴν κατάσταση κι ὅτι μὲ τὸ νά συνεργαστεῖ ἀποφεύγεται ἕνα χειρότερο κακό.

Θὰ παρατηρήσει κανεὶς χωρὶς ἀμφιβολία, ὅτι κι ἂν ἀκόμη εἶναι ἀλήθεια πὼς ὁ κάθε βουλευτὴς δὲν κατέχει μιὰν ἁρμοδιότητα ποὺ νὰ ἐκτείνεται σ' ὅλα τὰ ζητήματα, μολοντοῦτο ψηφίζει μὲ τὸ κόμμα του, ποὺ καθοδηγεῖ τὶς πολιτικές του πράξεις. Κατὰ συνέπεια τὸ κόμμα ἔχει τὶς ἐπιτροπές του ποὺ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἀνθρώπους πολὺ πιὸ φωτισμένους ἀπὸ κάθε εἰδικό.

Ἀπὸ πρώτη ἄποψη τὸ ἐπιχείρημα φαίνεται ἀτράνταχτο. Ἀλλὰ τότε ἕνα ἄλλο ἐρώτημα μπαίνει: γιατὶ ἐκλέγουμε πεντακόσιους ἀνθρώπους ὅταν μόνον μερικοὶ ἔχουν ἀρκετὴ σοφία καὶ ξέρουν τόσο πολλὰ ὥστε νὰ πέρνουν θέση πάνω στὰ πιὸ σοβαρὰ γεγονότα;

Ναί, ἀκριβῶς ἐκεῖ βρίσκεται τὸ βάθος τοῦ προβλήματος.

Ὁ δημοκρατικὸς κοινοβουλευτισμός μας δὲν ἔχει σὰ σκοπὸ τὴν συγκέντρωση μερικῶν σοφῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὴ σύνοδο ἑνὸς κοπαδιοῦ μηδενικῶν ποὺ ἡ καθοδήγηση τους σὲ μιὰ προκαθορισμένη κατεύθυνση θἄναι πολὺ πιὸ εὔκολη ὅσο τὰ γεγονότα εἶναι περιωρισμένα. Ἔτσι μόνο μποροῦν νὰ κάνουν «κομματικὴ πολιτικὴ» μὲ τὴν πιὸ χειρότερη σημασία τῆς λέξης. Ἀλλὰ μόνον αὐτὸ τὸ σύστημα εἶναι ὁ μοναδικὸς τρόπος ποὺ ἐπιτρέπει σ' ὅποιον κινεῖ τὰ νήματα, νὰ μείνει πίσω, χωρὶς νὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ πάρει μιὰ θέση. Καὶ τότε κάθε καταστρεπτικὴ ἀπόφαση θὰ ξεφύγει ἀπ' τοὺς ὤμους τοῦ πανούργου αὐτοῦ ποὺ τὴν πῆρε γιὰ νὰ πέσει πάνω σ' ὁλόκληρο τὸ κόμμα ποὺ ἀνήκει.

Ἡ εὐθύνη πρακτικῶς δὲν ὑπάρχει γιατὶ μόνον σ' ἕνα ὁρισμένο πρόσωπο μπορεῖ ν' ἀποδοθεῖ κι ὄχι σὲ μιὰ φλύαρη κοινοβουλευτικὴ ὁμάδα. Καὶ γιὰ νὰ φτάσουμε σ' ἕνα συμπέρασμα, τὸ κοινοβουλευτικὸ σύστημα δὲν μπορεῖ παρὰ ν' ἀρέσει σὲ καταχθόνια πρόσωπα ποὺ φοβοῦνται νὰ παρουσιαστοῦν στὸ δυνατὸ φῶς. Κάθε καθαρὸς ἄνθρωπος γνώστης τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν εὐθυνῶν του πρέπει νὰ τὸ ἀπορίψει.

Ἀκόμη αὐτὸ τὸ δημοκρατικὸ σχῆμα ἔγινε ἀγαπημένο μόνο σ' αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν ἀνθρώπων ποὺ κινοῦνται μὲ κρύφιους σκοποὺς κι ἔχουν λόγους νὰ φοβοῦνται, τώρα καὶ πάντοτε τὸ φῶς. Μόνον οἱ Ἐ-

βραῖοι μποροῦν νὰ ὑποστηρίζουν ἕνα πολίτευμα τόσο βρώμικο καὶ τόσο δόλιο ὅσο αὐτό.

***

Ἀντίθετη αὐτῆς τῆς παραπάνω ἐπινόησης στάθηκε μόνον ἡ ἀληθινὴ Γερμανικὴ δημοκρατία τῆς ὁποίας ὁ Πρόεδρος ἐκλέγεται ἐλεύθερα καὶ πέρνει ἐπάνω του ὁλόκληρη τὴν εὐθύνη τῶν κινήσεών καὶ τῶν πράξεων του. Μιὰ τέτοια δημοκρατία δὲν παραδέχεται ὅτι τὰ διάφορα θέματα μποροῦν νὰ ἀνακινηθοῦν μὲ τὴν ψῆφο τῆς πλειοψηφίας· μιὰ καὶ μόνη ἀπόφαση ποὺ ἀναφέρεται στὸ καλὸ καὶ στὴν ἐπιβίωση τῆς χώρας.

Ἂν ὑπάρχει ἀντίρρηση στὸ γεγονὸς ὅτι, κάτω ἀπὸ παρόμοιες συνθῆκες εἶναι δύσκολο νὰ βρεθεῖ ἕνας ἄνθρωπος ποὺ θὰ δεχτεῖ νὰ θυσιαστεῖ γιὰ ἕνα τόσο βαρὺ ἔργο, ἡ ἀπάντηση θάναι μία :

Ὁ Θεὸς θὰ τὸν προμηθεύσει ! Γιατὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθινὴ ἔννοια τῆς Γερμανικῆς δημοκρατίας : δὲν ἐπιτρέπει στὸν πρῶτο τυχόντα ἀρριβίστα ποὺ θὰ φανεῖ, ὅσο καὶ νὰ τὸν βοηθήσουν οἱ συνθῆκες, νὰ κυβερνήσει τοὺς συμπολῖτες του· ὁ φόβος τῆς εὐθύνης εἶναι τόσο μεγάλος ὥστε ν' ἀπομακρύνει τοὺς ἀνίκανους καὶ τοὺς ἀδύνατους.

Κι ἂν ἀκόμα συμβεῖ ἕνα τέτοιο ἄτομο νὰ καταφέρει καὶ νὰ εἰσχωρήσει στὴν ἐξουσία, μποροῦν εὔκολα νὰ τὸν ἀποκαλύψουν καὶ νὰ τοῦ φωνάξουν χωρὶς περιστροφές : ἔξω, βρωμερὸ σκουλῆκι ! Πάρε τὰ πόδια σου, λερώνεις τὰ σκαλοπάτια· στὸ Πάνθεο τῆς ἱστορίας μπαίνουν μόνον οἱ ἄνδρες κι ὄχι οἱ συνωμότες.

Σ' αὐτὲς τὶς διαπιστώσεις κατέληξα ἀφοῦ δυὸ χρόνια παρακολούθησα τὶς συνεδριάσεις τοῦ Κοινοβουλίου τῆς Βιέννης.

Μετά, ἀπὸ τότε, δὲν ξαναπάτησα πιὰ τὸ πόδι μου ἐκεῖ πέρα. Τὸ κοινοβουλευτικὸ σύστημα ἦταν μιὰ ἀπ' τὶς κύριες αἰτίες ποὺ ὡδήγησαν στὸν ξεπεσμὸ τοῦ γέρικου, μικροαστικοῦ καθεστῶτος, ξεπεσμὸ ποὺ γίνηκε πιὸ φανερὸς τὰ τελευταῖα χρόνια. Σὲ κάθε πολιτική του πράξη διακινδύνευε ὅλο καὶ περισσότερο τὸ γερμανικὸ στοιχεῖο, ὅλο καὶ περισσότερο δυνάμωναν οἱ φυλετικὲς ἔριδες. Κάθε τι ποὺ γίνονταν στὴν Ράιχσρατ ἔβγαινε πάντα σὲ κακὸ τῶν Γερμανῶν καὶ κατὰ συνέπεια καὶ σὲ ἀναλογία, σὲ κακὸ τῆς ἴδιας τῆς αὐτοκρατορίας· γιατὶ κι ὁ πιὸ ἠλίθιος μποροῦσε νὰ καταλάβει τότε, γύρω στὰ 1900, ὅτι ἡ δύναμη τῆς μοναρχίας δὲν μποροῦσε ν' ἀντισταθμίσει τὶς διαχωριστικὲς τάσεις τῶν ἐπαρχιῶν. Τὸ ἀντίθετο.

Τὰ μέσα ποὺ χρησιμοποιοῦσε τὸ κράτος γιὰ νὰ διατηρηθεῖ στὴ ζωὴ ἦταν ταπεινὰ καὶ ἀξιοκατάκριτα. Ὄχι μόνο στὴν Οὐγγαρία ἀλλὰ καὶ στὶς διάφορες ἄλλες σλαυικὲς ἐπαρχίες, οἱ πληθυσμοὶ δὲν ἔδει-

χναν καμιὰ ἐκτίμηση, οὔτε σεβασμὸ πρὸς τὴν μοναρχία. Χαίρονταν γιαυτὰ τὰ συμπτώματα γεροντοκορισμοῦ· ἔλπιζαν στὸν θάνατο της κι ὄχι στὴν ἀνάρρωση της.

Στὸ Κοινοβούλιο ἡ τελειωτικὴ καταστροφὴ ἄρχισε μὲ ταπεινωτικὲς παρατηρήσεις, ποὺ ἔφταναν μέχρι τὸν ἐκβιασμὸ καὶ φυσικὰ οἱ Γερμανοὶ πλήρωναν στὸ τέλος τὰ σπασμένα. Στὶς ἐπαρχίες τὴν ἀπόφευγαν παίζοντας ἔξυπνα τὸ παιχνίδι τους μέσα στὶς διάφορες ἐθνότητες. Ἀλλὰ στὸ σύνολο οἱ ἐλιγμοὶ τοῦ Κοινοβουλίου στρέφονταν ὅλοι ἐναντιον τῶν Γερμανῶν. Προπάντων ὅταν ὁ ἀρχιδούκας Φραγκίσκος-Φερδινάνδος, ποὺ μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου, μποροῦσε νὰ ἐξασκεῖ μιὰ κάποια ἐπιρροή, ἀναθεώρησε καὶ ἔβαλε σὲ νέες βάσεις τὴν φιλοτσέχικη πολιτική. Ὁ μελλοντικὸς ἡγεμόνας τῆς διπλῆς μοναρχίας κλονίσθηκε μὲ ὅλα τὰ μέσα ποὺ μποροῦσε νὰ διαθέσει, νὰ ὑποστηρίξει τὸν *ἀπογερμανισμό*. Μ' ἕνα περίπλοκο ἐκλογικὸ σύστημα ποὺ μπῆκε σ' ἐφαρμογὴ οἱ καθαρὰ γερμανικὲς μειονότητες ἀπωθήθηκαν ἀργὰ μὰ σταθερὰ πρὸς τὴν ἐπικίνδυνη ζώνη τῶν ἀνάμικτων ἐπαρχιῶν. Αὐτὴ ἡ ἐπιχείρηση ἄρχισε σιγὰ-σιγὰ νὰ προοδεύει στὴν Κάτω Αὐστρία ἔτσι ποὺ σὲ λίγο οἱ Τσέχοι θεωροῦσαν τὴν Βιέννη σὰν τὴν πιὸ μεγάλη πόλη τους.

Κύριος σκοπὸς τοῦ νέου ἐκπροσώπου τῶν Ἀψβούργων, ποὺ οἱ περισσότεροι στὴν οἰκογένεια μιλοῦσαν τσέχικα (ἡ γυναῖκα τοῦ ἀρχιδοῦκα, παληὰ Τσέχα κόμησσα εἶχε συνάψει μὲ τὸν πρίγκηπα μορganατικὸ γάμο κι εἶχε μεγαλώσει σ' ἕνα περιβάλλον ὅπου ἡ γερμανοφοβία ἀποτελοῦσε παράδοση) ἦταν ἡ ἵδρυση μέσα στὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη ἑνὸς σλαυικοῦ κράτους βασισμένου πάνω σὲ αὐστηρὲς καθολικὲς ἀρχές, ποὺ θὰ χρησίμευε σὰν ἀντίβαρο ἐνάντια στὴν ὀρθόδοξη Ρωσία. Τὸ θρήσκευμα, ὅπως ἄλλωστε συνέβη κι ἄλλες φορὲς μὲ τοὺς Ἀψβούργους, ἔγινε καὶ πάλι πολιτικὴ ἐκμετάλλευση εἰς βάρος τοῦ γερμανικοῦ στοιχείου.

Τ' ἀποτελέσματα ἦταν παραπάνω ἀπὸ θλιβερά.

Οὔτε ὁ Οἶκος τῶν Ἀψβούργων, οὔτε ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία εἶχαν τὴν ἐπιτυχία ποὺ περίμεναν.

Οἱ Ἀψβοῦργοι ἔχασαν τὸ θρόνο τους κι ἡ Ρώμη ἕνα μεγάλο Κράτος. Γιατὶ τὸ στέμμα, βάζοντας τὶς θρησκευτικὲς πεποιθήσεις στὴν ὑπηρεσία τῶν πολιτικῶν ἐπιδιώξεων, ξύπνησε καταστάσεις ποὺ ὡς τότε δὲν ὑπῆρχαν: Ἡ ἀπόπειρα νὰ ἐκριζωθεῖ μὲ κάθε τρόπο ὁ γερμανισμὸς ἀπὸ τὴ γηραιὰ μοναρχία εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὴ δημιουργία τοῦ πανγερμανιστικοῦ κινήματος.

Γύρω στὰ 1800-1890, ὁ Μαγχεστριανὸς φιλελευθερισμός, ἐβραϊκῆς ἐμπνεύσεως, εἶχε φθάσει καὶ στὴν Αὐστρία ἂν καὶ ὄχι μ' ὅλη

του τὴν πρώτη ἔνταση. Ἀλλὰ ἡ ἀντίδραση σ' αὐτὴ τὴν κίνηση μέσα στὴν Αὐστρία, ἐξελίχθηκε ὅπως πάντα κάτω ἀπ' τὶς φυλετικὲς διαμάχες κι ὄχι τὶς κοινωνικές. Τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης ἔκανε τοὺς Γερμανοὺς ν' ἀμυνθοῦν ἐνεργητικά. Οἱ οἰκονομικὲς προϋποθέσεις δὲν ἔπαιζαν παρὰ δευτερεύοντα ρόλο. Ἔτσι γεννήθηκαν ἀπ' αὐτὸ τὸ χάος τῆς γενικῆς πολιτικῆς δυὸ κομματικοὶ ὀργανισμοί, ὁ ἕνας περισσότερο οἰκονομικός, ὁ ἄλλος πιὸ πολὺ ἐθνικιστικός, ἀλλὰ κι οἱ δυὸ μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ μὲ πλῆθος διδάγματα γιὰ τὸ μέλλον. Μετὰ τὴν τρομερὴ ἔκβαση τοῦ πολέμου τοῦ 1866 ὁ οἶκος τῶν Ἀψβούργων θέλησε νὰ πάρει τὴ «ρεβὰνς» στὸ πεδίο τῆς μάχης. Τὸ τραγικὸ τέλος τοῦ αὐτοκράτορα Μαξιμιλιανοῦ στὸ Μεξικὸ ποὺ ἡ τρομερή του περιπέτεια ἀποδόθηκε κυρίως στὸν Ναπολέοντα Γ' καὶ ποὺ ἡ ἐγκατάλειψη του ἀπὸ μέρους τῶν Γάλλων ξεσήκωσε τὴ γενικὴ ἀποδοκιμασία, προειδοποιοῦσε γιὰ κάθε ἐπαφὴ μὲ τὴ Γαλλία. Μολοντοῦτο οἱ Ἀψβοῦργοι ἔπεσαν στὴν ἐνέδρα. Ἂν ὁ πόλεμος τοῦ 1870—1871 δὲν ἦταν μιὰ δοξασμένη ἀποτυχία ποὺ δὲν εἶχε τὴν ὁμοια της, ἡ αὐλὴ τῆς Βιέννης θὰ εἶχε ἴσως ἐπιχειρήσει νὰ πάρει τὴν ματωμένη ἐκδίκηση της. Ἀλλὰ μόλις κιόλας ἔφθασαν οἱ πρῶτες εἰδήσεις γιὰ τὶς πρῶτες ἐπιτυχίες ἀπὸ τὰ πεδία τῶν μαχῶν, θαυμαστὲς καὶ ἀπίστευτες κι ὅμως ἀληθινές, ὁ πιὸ «συνετὸς» ἀπ' τοὺς μονάρχες κατάλαβε ὅτι ἡ στιγμὴ δὲν ἦταν κατάλληλη κι ἔκανε ὅτι περνοῦσε ἀπ' τὸ χέρι του γιὰ νὰ ἐμποδίσει αὐτὴ τὴν κακοτυχία.

Ἀλλὰ ἡ ἡρωικὴ πάλη τῶν δυὸ αὐτῶν χρόνων συμπλήρωσε τὸ θαῦμα καὶ τὸ ἀποτελείωσε· οἱ Ἀψβοῦργοι δὲν ἀλλάζουν τὸν προσανατολισμό τους κινούμενοι ἀπὸ συναισθηματισμοὺς ἀλλὰ μόνο μετὰ ἀπὸ σοβαρὴ μελέτη τῶν περιστάσεων. Ὅμως ὁ γερμανικὸς λαός, αἰσθάνθηκε τὸ μεθῦσι τῆς νίκης τοῦ Ράιχ καὶ στήριξε τὶς σκέψεις του πάνω στὴν ἀναγέννηση τοῦ παλαιοῦ ὀνείρου τῶν προγόνων του ζητώντας νὰ τὸ κάμει πραγματικότητα.

Γιατὶ δὲν πρέπει νὰ τὸ ξεχνοῦμε: Ὁ Αὐστριακὸς μὲ τὴν ἀληθινὰ γερμανικὴ καταγωγή, ἀναγνώριζε ὅτι ἀπὸ τότε κιόλας, ἀκόμη καὶ τὸ Κένιγκρατζ δὲν ἦταν παρὰ ἡ τραγικὴ μὰ ἀναγκαία, προηγούμενη κατάσταση γιὰ τὴν ἐγκαθίδρυση μιᾶς αὐτοκρατορίας ποὺ δὲν θὰ ἔφθανε ποτὲ στὸν μαρασμὸ καὶ τὴν ἐξαθλίωση τῆς τωρινῆς, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ ὥρα δὲν εἶχε ἀκόμα σημάνει. Προπάντων εἶχε κατὰ νοῦ, βασισμένη σὲ προσωπική του πεῖρα, τὴ γνώση ὅτι ὁ οἶκος τῶν Ἀψβούργων εἶχε ἐκτελέσει τὴν ἱστορική του ἀποστολὴ κι ὅτι τὸ νέο καθεστώς, παρακινούμενο ἀπὸ ἡρωικὲς ἀρχές, θὰ ἔβαζε τὸ «Στέμμα τοῦ Ρήνου» πάνω σὲ μιὰ κεφαλὴ ποὺ σίγουρα θὰ τὸ ἄξιζε. Καὶ πρέπει νὰ εὐλογοῦμε τὴν τύχη γιατὶ αὐτὴ ἡ ἐκλογὴ βρισκόταν στὴ δικαιοδοσία μιᾶς δυνα-

στείας ποὺ σὲ μιὰ ἀνάστατη ἐποχή, εἶχε κιόλας δώσει γιά πάντα στὸ Ἔθνος ἕνα σύμβολο ἐκθαμβωτικὸ καὶ στέρεο, τὸν αὐτοκράτορα Μέγα Φρειδερῖκο.

Ἀλλὰ ὅταν ὁ Οἶκος τῶν Ἀψβούργων μετὰ ἀπ' αὐτὸν τὸν μεγάλο πόλεμο ἀποδύθηκε ἀποφασιστικὰ στὴν ἐξόντωση, ἀργὴ μὰ σταθερὴ τῶν ἐπικίνδυνων γερμανικῶν στοιχείων μέσα ἀπὸ τὴ διπλὴ μοναρχία (βέβαια δὲν εἶχε καμιὰ ἀμφιβολία γιὰ τὸ πόσο τὸν ἐκτιμοῦσαν)—τέτοια ἔπρεπε νὰ ἦταν ἡ πολιτικὴ κατάληξη τοῦ σλαυισμοῦ—τότε, ἡ ἀντίσταση αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, καταδικασμένου σὲ ἐξόντωση, ξέσπασε μ' ἕναν τρόπο τέτοιο ποὺ ἡ γερμανικὴ ἱστορία δὲν εἶχε ἀκόμη γνωρίσει.

Γιὰ πρώτη φορὰ ἄνθρωποι μὲ καταγωγὴ καὶ πίστη ἐθνικὴ καὶ πατριωτική, ἔγιναν ἐπαναστάτες.

Ἐπαναστάτες, ὄχι ἐνάντια στὸ ἔθνος, οὔτε ἐνάντια σ' αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ Κράτος, ἀλλὰ ἐπαναστατημένοι ἐνάντια σὲ μιὰ μέθοδο διακυβέρνησης ποὺ ἔμελλε νὰ τοὺς ὁδηγήσει στὸν ἐκφυλισμὸ τῆς ἐθνικῆς τους συνείδησης.

Γιὰ πρώτη φορὰ στὴ σύγχρονη γερμανικὴ ἱστορία ἐθνικὸς καὶ δυναστειακὸς πολιτισμὸς διαχωρίστηκαν ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα καὶ τὸ λαό.

Αὐτὸ ποὺ ἀξίζει ν' ἀναφερθεῖ ἀπὸ τὴν πανγερμανιστικὴ κίνηση τῆς Γερμανικῆς Αὐστρίας μεταξὺ 1890—1900 εἶναι τὸ ζήτημα ποὺ τέθηκε μ' ἕναν τρόπο καθαρὸ καὶ χωρὶς συζήτηση, ὅτι δηλαδὴ ἡ Κυβέρνηση δὲν ἐμπνέει τὸ συναίσθημα ἀσφαλείας στὸ λαὸ καὶ δὲν ἐνδιαφέρεται διόλου γιαυτὸν καὶ γιὰ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα. Ἡ Κυβέρνηση δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι αὐθύπαρκτη κατάσταση γιατὶ σὲ παρόμοιες περιπτώσεις κάθε τυραννία θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρεῖται ἱερὴ κι ἀπαραβίαστη.

Ὅταν ἡ κυβέρνηση ὁδηγεῖ ἕνα λαὸ στὴν καταστροφὴ ἀπ' ὅλους τοὺς δρόμους, ἡ ἐπανάσταση ἀποτελεῖ ὄχι πιὰ δικαίωμα τῶν πολιτῶν ἀλλὰ καθῆκον.

Στὸ ἐρώτημα : πῶς μιὰ τέτοια περίπτωση παρουσιάζεται ; ποιά θἄναι ἡ τύχη της ; δὲν ὑπάρχει ἀπάντηση ποὺ νὰ βγαίνει ἀπ' τὴ μελέτη τῆς θεωρίας· χαράζεται ἀπὸ τὴ δύναμη καὶ ἡ ἐπιτυχία της εἶναι ἐξασφαλισμένη.

Ὅπως κάθε μιὰ κυβέρνηση θεωρεῖται ἀπὸ τὴ φύση της σὰν ὑποχρεωμένη νὰ ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς διακυβέρνησης τῶν συμφερόντων τοῦ κράτους—ἀκόμα κι ὅταν εἶναι ἡ πιὸ χειρότερη κι ἀκόμα κι ἂν χιλιάδες φορὲς ἔχει προδώσει τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα—τὸ ἔνστιχτο τῆς ἐθνικῆς συνείδησης, στὸν ἀγῶνα του ἐνάντια σὲ μιὰ τέτοια δύναμη, ὀφείλει νὰ χρησιμοποιήσει, γιὰ νὰ κατακτήσει τὴν ἐλευθερία ἢ τὴν ἀ-

νεξαρτησία του, τὰ ἴδια ὅπλα ποὺ κι ὁ ἀντίπαλος του μεταχειρίζεται γιὰ νὰ κρατηθεῖ στὴν ἐξουσία. Κατὰ συνέπεια, ἡ μάχη μπορεῖ νὰ γίνει μὲ μέσα «νόμιμα» ὅσο μεγάλο κι ἂν εἶναι τὸ διάστημα ποὺ ἡ δύναμη αὐτὴ τοῦ κακοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει· ὅπως δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχει δισταγμὸς στὴν χρήση παράνομων μέσων, ἂν αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ δυνάστης τὰ μεταχειρίζεται.

Ὅμως δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ὅτι γενικὰ ὁ ἀνώτατος κανόνας τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης δὲν εἶναι ἡ διατήρηση ἑνὸς ἔθνους: εἶναι ἡ διαφύλαξη τῆς φυλετικῆς ἀκεραιότητας.

Ὅταν ἡ φυλὴ κινδυνεύει ν' ἀπωθηθεῖ ἢ καὶ νὰ ἐξαφανιστεῖ, τὸ ζήτημα τῆς νομιμότητας δὲν παίζει παρὰ δευτερεύοντα ρόλο. Σ' αὐτὲς τὶς περιστάσεις δὲν παίζει κανένα ρόλο ἂν τὸ δικαίωμα τῆς ὕπαρξης κατακτᾶται μὲ νόμιμα μέσα· τὸ ἔνστικτο αὐτοσυντήρησης τῶν καταπιεζομένων θὰ εἶναι πάντα ἡ μεγαλύτερη τους δικαιολογία γιὰ ἕναν ἀγῶνα μὲ ὅλα τὰ μέσα.

Ὅλοι οἱ ἀγῶνες γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση σκλαβωμένων ἀπ' τὸ ἐσωτερικὸ ἢ κι ἀπ' τὸ ἐξωτερικό, ποὺ ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἡ ἱστορία βασίστηκαν πάνω σ' αὐτὴ τὴν ἀρχή.

Τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου πρωτεύουν ἀπ' τὰ δικαιώματα τοῦ κράτους.

Κι ὅταν ἕνας λαὸς ὑποκύψει στὴν παλη του γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνο ποὺ βαραίνει περισσότερο στὴ ζυγαριὰ τῆς μοίρας του καὶ τὴν ἐλαφραίνει κάπως εἶναι ὅτι ἀγωνίστηκε γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς εὐτυχίας πάνω σὲ τοῦτον τὸν φθαρτὸ κόσμο. Γιατὶ ὅποιος δὲν εἶναι ἕτοιμος νὰ πολεμήσει γιὰ τὴν ὕπαρξη του, ἢ δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ τὸ κάμει, εἶναι κιόλας προδιαγραμμένος ὁ χαμός του ἀπ' τὴν αἰώνια καὶ δίκαιη Θεία Πρόνοια.

Τὸ παράδειγμα τῆς Αὐστρίας δείχνει καθαρὰ κι ἐκπληκτικὰ τὸ πόσο εὔκολο σὲ μιὰ τυραννία εἶναι, νὰ ντυθεῖ καὶ νὰ κυκλοφορεῖ μὲ τὸ μανδύα τῆς «νομιμότητας».

Τὸ νόμιμο δικαίωμα στηριζόταν τότε πάνω στὴν γερμανοφοβία τοῦ Κοινοβουλίου, μὲ τὴν ἐξωγερμανικὴ πλειοψηφία καὶ στὴν ἔχθρα πρὸς τοὺς Γερμανοὺς ποὺ ἔτρεφε ἡ δυναστεία. Τὸ κρατικὸ δικαίωμα προσωποποιόταν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς δύο συντελεστές. Θὰ ἦταν ἀνόητο νὰ ἐπιχειρήσει κανεὶς τὴν ἀλλαγὴ τῆς μοίρας τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ τῆς Αὐστρίας στηριζόμενος σ' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους συντελεστές. Ἀλλ' αὐτὸ σήμαινε, κατὰ τὴ γνώμη τῶν θαυμαστῶν μας τῆς «νομίμου ὁδοῦ», ὅτι θἄπρεπε ν' ἀπορρίψουμε κάθε ἀντίσταση, μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ δὲν

ἦταν σύμφωνη πρὸς τὴ νομιμότητα. Αὐτὸ θἄταν ὅμως ἡ ἀναπόφευκτη διάλυση τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ μέσα στὴ μοναρχία καὶ σὲ πολὺ σύντομο διάστημα. Πράγματι οἱ Γερμανοὶ τῆς Αὐστρίας δὲν θὰ προστατεύονταν ἀπ' αὐτὴ τὴν τύχη παρὰ μόνο μὲ τὴν κατάρρευση τοῦ καθεστῶτος.

Οἱ θεωρητικοὶ μὲ τὰ μυωπικὰ γυαλιὰ σκοτώνονται βέβαια πιὸ εὔκολα γι' αὐτὸ ποὺ πιστεύουν παρὰ γιὰ τὸ λαό τους.

Οἱ ἄνθρωποι δένονται μὲ τοὺς νόμους, θαρρεῖ κανεὶς πὼς χάρη σ' αὐτοὺς ὑπάρχουν.

Ἡ ἀξία τοῦ πανγερμανικοῦ κινήματος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, στὴν Αὐστρία, σάρωσε κυριολεκτικά, ὅλην αὐτὴ τὴν ἀνοησία καὶ τὴν ἠλιθιότητα τῶν θεωρητικῶν καὶ τῶν φετιχιστῶν τοῦ καθεστῶτος.

Ἐνῶ οἱ Ἀψβοῦργοι προσπαθοῦσαν μὲ κάθε μέσο νὰ ἐξαπατήσουν τοὺς Γερμανούς, αὐτὸ τὸ κόμμα—χωρὶς καμιὰ παραχώρηση—πολέμησε τὴν «γαληνότατη δυναστεία». Πρῶτο αὐτὸ ἔβαλε τὴν βόμβα στὰ θεμέλια τοῦ ρημαγμένου καθεστῶτος καὶ ἄνοιξε τὰ μάτια σ' ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀνθρώπους. Χάρη σ' αὐτὸ τὸ κόμμα ξύπνησε ἡ ὑπέροχη ἔννοια τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα, ποὺ τὴν εἶχε στραγγαλίσει τὸ ἄθλιο καθεστὼς αὐτῆς τῆς δυναστείας.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν του, ἐξαιρετικὰ μεγάλος ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἄπείλησε γρήγορα νὰ γίνει μιὰ ἀληθινὴ χιονοστιβάδα. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἐπιτυχία δὲν βάσταξε πολύ. Ὅταν ἐγὼ ἤρθα στὴ Βιέννη τὸ κόμμα εἶχε παραδώσει τὴν ἐξουσία στὸ χριστιανοδημοκρατικὸ κι εἶχε κατέβει σὲ μιὰ στάθμη σχεδὸν ἀσήμαντη.

Ὅλο αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο τῆς αὐγῆς καὶ τοῦ λυκόφωτος τοῦ πανγερμανικοῦ κόμματος καὶ ἡ ἀπίστευτη ἄνοδος τοῦ χριστιανοδημοκρατικοῦ ὑπῆρξε γιὰ μένα ἀντικείμενο σοβαρῆς σπουδῆς καὶ μελέτης. Ὅταν ἤρθα στὴ Βιέννη ἡ συμπάθεια μου στρεφόταν ἀμέριστη κι ὁλοκληρωτικὴ πρὸς τὴν πανγερμανικὴ κίνηση.

Ἔμεινα κυριολεκτικὰ κατάπληκτος κι ἡ χαρά μου ἦταν ἀπέραντη ὅταν ἄκουσα νὰ κραυγάζουν μέσα στὸ γεμάτο Κοινοβούλιο: «Ζήτω οἱ Χοεντζόλλερν!» ἔννοιωσα μέσα μου μιὰ χαρούμενη ἐξασφάλιση, βλέποντας πὼς ἔπερναν τὸ πράγμα σὰν νὰ εἴμασταν ἕνα τμῆμα τῆς Αὐτοκρατορίας, προσωρινὰ διαχωρισμένο καὶ φρόντιζαν νὰ τὸ διαδηλώσουν μὲ κάθε εὐκαιρία· ἡ δίκαιη καὶ ἀναντίρρητη αὐτὴ ἐκδήλωση σὲ κάθε ζήτημα ποὺ θίγονταν τὸ γερμανικὸ πρόβλημα, μοῦ φαινόταν ὁ μόνος δρόμος γιὰ νὰ φτάσουμε κοντὰ στὸ λαό μας· ἀλλὰ δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω πῶς αὐτὴ ἡ κίνηση εἶχε τόσο ἐξασθενήσει μετὰ ἀπὸ μιὰ τέτοια ἐλπιδοφόρα ἄνθηση. Ἀκόμα περισσότερο μοῦ φαινόταν ἀκατανόητο πὼς τὴν ἴδια περίοδο τὸ χριστιανοδημοκρατικὸ κόμμα ἀπόκτησε

μιὰ τέτοια καταπληκτικὴ δύναμη. Βρισκόταν ἀκριβῶς στὴν κορφὴ τῆς δόξας του. Ὅταν ἐπιχείρησα νὰ συγκρίνω τὰ δύο κινήματα, ἡ τύχη βοηθώντας κι ἡ γενικά θλιβερή μου κατάσταση, μοῦδωσε τὸ καλύτερο μάθημα γιὰ τὴ λύση τοῦ προβλήματος.

Ξεκίνησα τὴν ἀνάλυση μου ἀπὸ τοὺς δυὸ ἄντρες ποὺ ὑπῆρξαν οἱ ἡγέτες κι οἱ ἱδρυτὲς τῶν δύο κομμάτων : τὸν Γκεόργκε Σόενερερ καὶ τὸν δόκτορα Κὰρλ Λούεγκερ.

Κι οἱ δυὸ αὐτὲς προσωπικότητες ξεχώριζαν μέσα στὴν κορνίζα καὶ στὴν σκάλα τοῦ Κοινοβουλίου. Ὁλόκληρη ἡ ζωή τους διαγραφόταν καθαρὴ κι ἄμεπτη μέσα στὸ βόρβορο τῆς διαφθορᾶς ποὺ βασίλευε γενικὰ στὴν πολιτικὴ κατάσταση. Ἡ προσωπική μου συμπάθεια στράφηκε στὴν ἀρχὴ πρὸς τὸν πανγερμανιστὴ Σόενερερ, ἀλλὰ σὲ λίγο μετάστρεψε καὶ πρὸς τὸν ἡγέτη τῶν χριστιανοδημοκρατῶν. Συγκρίνοντας τὸ ἔργο τους κατέληξα στὸ συμπέρασμα τότε, ὅτι ὁ Σόενερερ ἦταν ἕνας σπουδαῖος διανοούμενος ποὺ εἰσχωροῦσε βαθειὰ μέσα στὰ προβλήματα τῆς ἐξουσίας. Μπόρεσε νὰ δεῖ καλύτερα καὶ πρῶτος ἀπ' ὅλους τὸ ἀναπόφευκτο τέλος τοῦ Αὐστριακοῦ κράτους. Ἂν στὸ Ράιχ ἔδιναν περισσότερη σημασία στὶς συμβουλές του πάνω στὸ θέμα τῆς μοναρχίας τῶν Ἀψβούργων, ἡ δυστυχία ἑνὸς παγκοσμίου πολέμου τῆς Γερμανίας ἐναντίον ὁλόκληρης τῆς Εὐρώπης δὲν θὰ συνέβαινε ποτέ.

Ἀλλὰ ἂν ὁ Σόενερερ εἰσχωροῦσε βαθειὰ μέσα στὰ προβλήματα, γελιόταν καὶ δὲν καταλάβαινε τοὺς ἀνθρώπους.

Ἐδῶ ἀκριβῶς βρισκόταν ἡ δύναμη τοῦ δόκτορα Λούεγκερ. Ἦταν ἕνας σπάνιος γνώστης τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, καὶ πρὸ πάντων ἀπόφευγε νὰ κάνει λάθος ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητα τῶν ἀνθρώπων ποὺ τὸν περιτριγύριζαν. Ἀκόμα ἤξερε νὰ ὑπολογίζει σωστὰ τὶς πραγματικὲς δυνατότητες τῆς ζωῆς, ἐνῶ ὁ Σόενερερ δὲν εἶχε καθόλου ἀναπτυγμένο αὐτὸ τὸ συναίσθημα. Ὅλα αὐτὰ ποὺ ὁ πανγερμανιστὴς σκεπτόταν ἦταν πολὺ σωστὰ σὰν θεωρία· ἀλλὰ τοῦ ἔλλειπε ἡ δύναμη νὰ μεταφυτέψει αὐτὲς τὶς ἰδέες στὸ λαό· δὲν ἤξερε νὰ κάνει κατανοητὰ τὰ προβλήματα στὴ μάζα ποὺ τῆς ἔλλειπε κάθε καλλιέργεια· κι ἡ προφητικὴ καθαρότητα τῆς σκέψης του δὲν κατάφερνε ποτὲ νὰ ἐφαρμοστεῖ στὴν πρακτική.

Ἡ ἔλλειψη πραγματικῆς γνώσης τῶν ἀνθρώπων τὸν ὁδηγοῦσε κατόπι σὲ λαθεμένες κρίσεις πάνω στὴν ἀγελαία δύναμη τῶν μαζῶν, ὅπως καὶ στὴν ἀξία τῶν πανάρχαιων συστημάτων.

Χωρὶς ἀμφιβολία ὁ Σόενερερ ἀναγνώρισε τελικὰ ὅτι τοῦ χρειαζόταν μιὰ γενικὴ ἀναθεώρηση τῆς καταστάσεως, ἀλλὰ δὲν κατάλαβε ὅτι δὲν

μπορεῖ ἡ μάζα νὰ ὑπερασπιστεῖ αὐτὲς τὶς τελείως θεωρητικὲς πεποιθήσεις.

Δυστυχῶς κατάλαβε πολὺ λίγο ὅτι ἡ μαχητικότητα τῶν τάξεων ποὺ ὀνομάζονται «ἀστικὲς» εἶναι ὁλοκληρωτικὰ δεμένη μὲ τὰ οἰκονομικά τους συμφέροντα κι ὅτι καθένας τους φοβᾶται ὅτι θὰ χάσει πολλὰ κι ἔτσι μένει στὴν ἄκρη.

Μολοντοῦτο, κατὰ γενικὸ κανόνα, μιὰ θεωρία δὲν ἔχει ἐλπίδα ἐπιτυχίας, ἂν δὲν ἀπευθυνθεῖ στὶς μεγάλες μάζες ποὺ εἶναι πάντα ἕτοιμες νὰ δώσουν τὴ μάχη μόλις παραστεῖ ἀνάγκη.

Αὐτὴ ἡ ἔλλειψη κατανόησης τῆς σημασίας τῶν κάτω στρωμάτων τοῦ λαοῦ καταδεικνύει μιὰ θεωρία τελείως ἀνίσχυρη μπροστὰ στὸ κοινωνικὸ πρόβλημα.

Ὁ δρ. Λούεγκερ ἀποδείχτηκε ὁλότελα ἀντίθετος τοῦ Σόενερερ. Ἡ βαθειὰ γνώση τοῦ λαοῦ τοῦ ἐπέτρεψε νὰ σχηματίσει ἀκριβέστατη ἐντύπωση τῶν δυνάμεων ποὺ ἔκρυβε μέσα του· προφυλάχθηκε ἀκόμη ἀπὸ τὸ νὰ ὑποτιμήσει τὴ δύναμη τῶν καταστάσεων ποὺ ἤδη ὑπῆρχαν· κι αὐτὴ ἡ ἰδιότητα του τὸν βοήθησε ἴσως νὰ χρησιμοποιήσει τὶς καταστάσεις αὐτὲς σὰν μέσο γιὰ νὰ φτάσει στὸ σκοπό του.

Κατάλαβε ἀκόμα πολὺ καλά, ὅτι ἡ μαχητικότητα τῶν ἀστικῶν τάξεων εἶναι τελείως ἀσήμαντη στὴν ἐποχή μας κι ὅτι δὲν εἶναι ἀρκετὴ γιὰ νὰ στηρίξεις πάνω της τὸ θρίαμβο ἑνὸς μεγάλου νέου κινήματος. Ἀφιέρωσε λοιπὸν τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς πολιτικῆς δραστηριότητας του στὶς τάξεις ποὺ ἡ ὕπαρξη τους ἀπειλοῦνταν καὶ ἐρέθισε τὸ ἀγωνιστικό τους πνεῦμα, ἀντὶ νὰ τὸ παραλύσει. Ἔδειξε ὅτι δεχόταν νὰ χρησιμοποιήσει ὅλα τὰ ὑπάρχοντα μέσα γιὰ νὰ συμβιβάσει τὶς ὑπάρχουσες καταστάσεις καὶ νὰ βγάλει ἀπ' αὐτὲς τὶς πανάρχαιες πηγὲς δύναμης, τὸ κέρδος γιὰ τὸ κίνημα του.

Ἔτσι τοποθέτησε, ἀπ' τὴν ἀρχή, σὰν βάση τοῦ νέου κόμματος, τὶς ἀπειλούμενες κατώτατες τάξεις καὶ ἀπέκτησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο μιὰ σταθερὴ ὁμάδα ἐπαναστατῶν ἕτοιμων γιὰ τὶς πιὸ μεγάλες θυσίες καὶ γεμάτων ἀπὸ ἀγωνιστικὴ φλόγα. Ἡ διάθεση ποὺ ἔδειξε μὲ πονηρία, νὰ σεβασθεῖ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία ἔφερε μὲ τὸ μέρος του καὶ σὲ πολὺ λίγο χρονικὸ διάστημα τοὺς νέους κληρικούς, ἐνῶ οἱ παλαιότεροι ὑποχρεώθηκαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ πεδίο τῆς μάχης, ἢ μᾶλλον, ἀπόφαση πιὸ φρόνιμη, νὰ συνταχθοῦν μὲ τὸ νέο κόμμα γιὰ νὰ ξανακερδίσουν λίγο-λίγο τὴ θέση τους.

Ἀλλὰ θᾶταν μεγάλη ἀδικία νὰ χαρακτηρίσουμε τὴν προσωπικότητα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀπ' αὐτὰ ποὺ προηγήθηκαν. Στὶς ἱκανότητες του τῆς ἄψογης τακτικῆς πρέπει νὰ προστεθεῖ ὁ ἀγώνας του γιὰ τὴν ἀναγέννηση τοῦ πνεύματος. Βέβαια αὐτοὶ οἱ ἀγῶνες ἦταν δε-

μένοι μὲ τὴν ἀκριβῆ κατανόηση τῶν δυνατοτήτων ποὺ τοῦ προσφέρονταν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὶς προσωπικές του ἱκανότητες.

Ἡ ἀρχὴ ποὺ αὐτὸς ὁ πανάξιος ἄνθρωπος τοποθέτησε τὸν ἀγῶνα του ἦταν ἔξοχα πρακτική. Ἤθελε νὰ κατακτήσει τὴ Βιέννη. Ἡ Βιέννη ἦταν ἡ καρδιὰ τῆς μοναρχίας· οἱ τελευταῖοι παλμοὶ ζωῆς αὐτοῦ τοῦ ἄρρωστου καὶ γερασμένου σώματος ποὺ ἔφθινε βρίσκονταν σ' αὐτὴ τὴν πόλη. Ἂν ἡ καρδιὰ γιατρευόταν τὸ ὑπόλοιπο κορμὶ θὰ ξαναζοῦσε. Ἡ ἰδέα ἦταν κατ' ἀρχὴν σωστὴ ἀλλὰ δὲν μποροῦσε νὰ ἐφαρμοστεῖ καὶ νὰ πετύχει πρὶν περάσει ἀρκετὸς καιρός.

Αὐτὴ ὑπῆρξε ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ ἔργο του σὰν δημάρχου τῆς Βιέννης εἶναι ἀθάνατο στὴν κυριολεξία αὐτῆς τῆς ἔννοιας· ἀλλὰ δὲν μπόρεσε ἔτσι νὰ σώσει τὴ μοναρχία—ἦταν πολὺ ἀργά.

Ὁ ἀντίπαλος τοῦ Σόενερερ τὸ εἶχε καλύτερα ἀντιληφθεῖ.

Ὁ δρ. Λούεγκερ πέτυχε μιὰ θαυμάσια πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν ἐπιδιώξεων του· ἀλλ' αὐτὸ ποὺ περίμενε σὰν ἀποτέλεσμα δὲν πραγματοποιήθηκε ποτέ.

Ὁ Σόενερερ δὲν μπόρεσε νὰ ἐφαρμόσει τὶς ἰδέες του· ἀλλ' αὐτὸ ποὺ προεῖδε πραγματοποιήθηκε μὲ φρικτὸ τρόπο.

Οἱ δυὸ αὐτοὶ ἄντρες δὲν μπορέσαν νὰ φθάσουν ὡς τὸ τέλος. Ὁ Λούεγκερ δὲν μπόρεσε νὰ σώσει τὴ Βιέννη κι ὁ Σόενερερ νὰ προφυλάξει τὸ γερμανικὸ λαὸ ἀπὸ μιὰ καταστροφή.

Εἶναι πάρα πολὺ ὠφέλιμο νὰ μελετοῦμε στὴν ἐποχή μας τὶς αἰτίες τῆς ἀποτυχίας αὐτῶν τῶν δύο κομμάτων. Αὐτὸ θὰ ἦταν χρήσιμο πρὸ πάντων στοὺς φίλους μου, γιατί, σὲ πολλὰ σημεῖα, οἱ περιστάσεις εἶναι σχεδὸν ἴδιες καὶ θὰ μπορέσουν ἔτσι ν' ἀποφύγουν πλάνες ποὺ ἄλλοτε ὁδήγησαν τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ κόμματα στὸν χαμὸ καὶ τὸ ἄλλο στὴν στειρότητα.

Ἡ καταστροφὴ τοῦ πανγερμανικοῦ κινήματος στὴν Αὐστρία ἐξηγεῖται κατὰ τὴ γνώμη μου ἀπὸ τρεῖς λόγους :

Πρῶτον ἀπὸ τὴν λανθασμένη ἰδέα τῆς σημασίας τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος ποὺ ἔπρεπε νὰ ἔχει ἕνα νέο κόμμα ἐπαναστατικὸ ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ φύση.

Ὁ Σόενερερ κι ὁ κῦκλος του ἀπευθύνθηκαν πρὸ πάντων στὶς ἀστικὲς τάξεις : δὲν μπόρεσαν νὰ κερδίσουν τίποτ' ἀπ' αὐτό, παρὰ «οἰκογενειακὲς ἀντιλήψεις».

Ἡ γερμανικὴ μπουρζουαζία, κυρίως στὶς ἀνώτατες βαθμίδες της—αὐτὸ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀμφισβητήσει!—εἶναι εἰρηνικὴ μέχρι τέλεια παραίτηση ὅταν πρόκειται γιὰ ἐσωτερικὲς ὑποθέσεις τοῦ ἔθνους ἢ τοῦ καθεστῶτος. Κατὰ τὴ διάρκεια καλῆς περιόδου, δηλαδὴ στὴν προ-

κειμένη περίπτωση κάτω άπό μιά καλή διακυβέρνηση, ή τέλεια ψυχολογία δίνει τούς καλύτερους της καρπούς καί σιγουρεύει τό καθεστώς· όμως όταν ή κυβέρνηση είναι άνίκανη, αύτή ή ίδιότητα γίνεται ένα μοιραίο σφάλμα. Γιά νά πετύχει λοιπόν μιά πιθανότητα σοβαροῦ άγώνα τό πανγερμανικό κίνημα έπρεπε ν' άφιερωθεί στήν προσπάθεια νά κερδίσει τίς μάζες. Δέν τό έκανε κι αύτό τοῦ στέρησε άπό τήν άρχή τήν ώθηση πού χρειάζεται ένα τέτοιο κῦμα γιά νά μή παλιρροήσει άμέσως.

Όταν ή άρχή αύτή δέν τεθεί άπό τό ξεκίνημα ή παραμεληθῆ τό νέο κόμμα διαπράττει όριστικό κι άναπότρεπτο λάθος. Γιατί τά πολυάριθμα στοιχεία τῆς μετριόπαθης άστικῆς τάξης πού έχουν προσαρτηθεί στό κόμμα καθορίζουν σιγά—σιγά τόν έσωτερικό προσανατολισμό του καί τοῦ άφαιροῦν κάθε πιθανότητα έπαφῆς του μέ τίς μάζες. Κατω άπ' αύτές τίς συνθῆκες, οί πράξεις κι οί ένέργειες τοῦ κινήματος συναντοῦν τήν έχθρα καί τήν άναπόφευκτη κριτική. Ή ψευτο—θρησκευτική πολιτική του καί τό πνεῦμα τῆς θυσίας τοῦ γίνονται τότε έλαττώματα· στή θέση τους τείνει πρός μιά «θετική» συνεργασία, δηλαδή, στήν περίπτωση πού μᾶς άπασχολεῖ, πρός μιάν άναγνώριση τῆς καταστάσεως τῶν γεγονότων καί μιάν άδράνεια τοῦ άγώνα πού καταλήγει στή σύναψη κουτῆς εἰρήνης.

Αύτή ύπῆρξε ή τύχη τοῦ πανγερμανικοῦ κόμματος πού δέν έδωσε έξέχουσα σημασία άπό τήν άρχή στήν κατάκτηση όπαδῶν μέσα άπ' τίς μάζες. Γίνηκε «άστικό κόμμα, έκλεκτικό, ρι οσπαστικό».

'Απ' αύτό τό λάθος βγαίνει ή δεύτερη αίτία τῆς τόσο γρήγορης πτώσης του.

Ή κατάσταση τῶν Γερμανῶν στήν Αύστρία ήταν κιόλας άπελπιστική μόλις έκανε τήν έμφάνιση του τό πανγερμανικό κόμμα. Χρόνο μέ τό χρόνο τό Κοινοβούλιο έγινε όργανο τῆς άργῆς έξόντωσης τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Καμιά προσπάθεια σωτηρίας τήν τελευταία ὥρα δέν θά μποροῦσε νά έχει τήν παραμικρή έλπίδα έπιτυχίας ἄν δέν καταργοῦσε αύτό τό ίδρυμα.

Τό γεγονός τοῦτο έθετε στό κίνημα (τό πανγερμανικό) ένα έρώτημα πρωταρχικῆς σημασίας:

Γιά νά γκρεμίσουμε τό Κοινοβούλιο έπρεπε νά μποῦμε έκεί καί νά τό «κατεδαφίσουμε άπό τά μέσα» κατά τή συνήθη σήμερα έκφραση, ή θάπρεπε νά στρέψουμε τίς δυνάμεις τοῦ άγώνα μας πολεμώντας άπ' έξω;

Μπῆκαν καί βγῆκαν άπ' κεί ήττημένοι.

Βέβαια ήταν ύποχρεωμένοι νά μποῦν.

Γιά νά καθοδηγήσεις έναν άγῶνα ένάντια σέ μιά τέτοια δύναμη

ἀπὸ τὰ ἔξω θἄπρεπε νὰ διαθέτεις θάρρος ἀδιάσπαστο, θἄπρεπε νἄσαι ἀκόμα ἕτοιμος γιὰ ἀτελείωτες θυσίες. Τὸν ταῦρο τὸν πιάνουμε ἀπὸ τὰ κέρατα: δεχόμαστε συνέχεια χτυπήματα, μᾶς ρίχνει καταγῆς γιὰ νὰ ξαναση κωθοῦμε μ' ἕνα ἀπ' τὰ μέλη μας σπασμένο· ἀλλὰ μόνο μετὰ ἀπὸ ἕνα τέτοιον ἀγῶνα ἡ νίκη θὰ χαμογελάσει στὸν ἀτρόμητο ποὺ θὰ τὸν τολμήσει· μόνο οἱ μεγάλες θυσίες δίνουν στὸ τέλος τὸ στέμμα τῆς ἐπιτυχίας.

Ἀλλὰ γιαυτὸ πρέπει νἄχεις μαζύ σου τα παιδιὰ τοῦ λαοῦ, μεσα ἀπ' τὴ μεγάλη μάζα.

Μόνο αὐτοὶ εἶναι ἀποφασισμένοι κι ὅσο πρέπει δυνατοὶ γιὰ νὰ πολεμήσουν μέχρι τὴν ματωμένη τελείωση αὐτοῦ τοῦ ἀγώνα.

Αὐτὲς οἱ λαϊκὲς μάζες ἔλλειψαν ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ πανγερμανικὸ κίνημα· δὲν τοῦ ἔμεινε λοιπὸν παρὰ ἡ ἄλλη λύση: νὰ μπεῖ στὸ Κοινοβούλιο.

Ἔκανε τὸ σφάλμα νὰ πιστέψει ὅτι αὐτὴ ἡ ἀπόφαση πάρθηκε μετὰ ἀπὸ πολλοὺς ἐσώτερους δισταγμοὺς καὶ μακρυὲς διασκέψεις. Ὄχι, δὲν ἀντιμετώπισε καμιὰ ἄλλη λύση. Ἡ συμμετοχὴ σ' αὐτὴ τὴν ἠλιθιότητα, ἀποφασίσθηκε ἀπὸ γενικώτερες συνθῆκες, ἀρκετὰ ἀσαφεῖς, πάνω στὴν προϋπόθεση καὶ τὸ γεγονὸς νὰ συνταυτισθοῦν μ' ἕνα σύστημα ποὺ ἀπὸ σὴν ἀρχὴ εἶχαν καταδικάσει. Ὅλοι τους, θυσίασαν τὴ δυνατότητα νὰ διαφωτίσουν τὶς λαϊκὲς μάζες χάρη στὴν εὐκαιρία νὰ μιλήσουν μπροστὰ «στὸ φόρουμ ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους». Νόμισαν ἔτσι πὼς ἡ ἐπίθεση καὶ τὸ κτύπημα τοῦ κακοῦ στὴ ρίζα του θὰ ἦταν πιὸ ἀποτελεσματικὴ ἀπὸ μιὰ ἐπίθεση ἀπὸ τὰ ἔξω. Σκέφτηκαν ὅτι ἡ Κοινοβουλευτικὴ ἀσυδοσία θὰ καθιέρωνε τὴν θέση τους σὰν πολιτικῶν ἡγετῶν καὶ ὅτι μὲ τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν ἐνεργειῶν τους θὰ κέρδιζαν ἔδαφος.

Στὴν πραγματικότητα τὰ γεγονότα τους παρουσιάστηκαν ἀπὸ τελείως διαφορετικὴ ἄποψη.

«Τὸ φόρουμ» μπροστὰ στὸ ὁποῖο μιλοῦσαν οἱ πανγερμανιστὲς βουλευτὲς δὲν διογκώθηκε ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο μειώθηκε· γιατὶ καθένας μιλᾶ μόνο μπροστὰ στὸ κοινὸ ποὺ μπορεῖ κατ' εὐθείαν νὰ τὸν ἀκούσει ἢ ποὺ τουλάχιστον μπορεῖ νὰ διαβάσει στὶς ἐφημερίδες τὰ κείμενα τῶν λόγων του.

Τὸ καλύτερο «φόρουμ» τῶν σίγουρων ἀκροατῶν δὲν εἶναι μιὰ αἴθουσα συνεδριάσεων ἀλλὰ μιὰ μεγάλη λαϊκὴ δημόσια συγκέντρωση.

Ἐκεῖ μόνο βρίσκεται τὸ πλῆθος τῶν χιλιάδων ἀνθρώπων ποὺ δὲν ἔρχεται παρὰ ν' ἀκούσει αὐτὰ ποὺ ὁ ρήτορας θὰ τοῦ πεῖ· μέσα στὴν αἴθουσα συνεδριάσεων τῆς Βουλῆς μόνο ἑκατοντάδες μποροῦν νὰ χωρέσουν καὶ δὲν βρίσκονται ἐκεῖ παρὰ γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐξά-

πλωση τοῦ λόγου κι ὄχι γιὰ ν' ἀφήσουν νὰ λάμψει ἡ σοφία τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου ἐκ τῶν κ. κ. «ἐκπροσώπων τοῦ λαοῦ».

Καὶ πρὸ πάντων τὸ ἴδιο τὸ κοινὸ ποὺ δὲ θὰ μάθει ποτὲ τίποτα γιατὶ δὲν θὰ τοῦ μιλήσει ποτὲ κανεὶς γιὰ καλλιέργεια καὶ τοῦ λείπει ἡ θέληση ποὺ εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ νὰ τὴν ἀναζητήσει.

Κανένας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ λαοῦ δὲν θὰ μπορέσει, ποτὲ νὰ συγκινηθεῖ ἀπὸ μιὰ ἀλήθεια ἀνώτερη γιὰ νὰ θελήσει κατόπι νὰ τὴ θέσει στὴν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ. Ὄχι, κανένας δὲν θὰ ἐνεργήσει μ' αὐτὰ τὰ κίνητρα ἐκτὸς ἂν ἐλπίζει ὅτι ἔτσι θὰ διασώσει τὴν ἐπιτυχία του σὲ μιὰ νέα ἐκλογή. Μόλις ὅμως ἀντιληφθοῦν ὅτι τὸ κόμμα τους μπορεῖ ν' ἀποτύχει στὶς ἑπόμενες ἐκλογές, αὐτὰ τὰ πρότυπα ἀνδρικοῦ θάρρους τὸ ἐγκαταλείπουν κι ἀκολουθοῦν ἕνα νέο κόμμα ἢ μιὰ νέα κίνηση ποὺ οἱ ἐκλογικές της πιθανότητες εἶναι μεγαλύτερες· αὐτὲς οἱ ἀλλαγὲς θέσεων ἀκολουθοῦνται ἄλλωστε ἀπὸ ἕναν ἀληθινὸ κατακλυσμὸ ἠθικῶν ἀπαιτήσεων ποὺ τοὺς δικαιώνουν. Ἔτσι συμβαίνει ὅταν ἕνα κόμμα, ἐπισύρει τὴν τόσο ἐκδηλωμένη λαϊκὴ ἀποδοκιμασία ποὺ προδικάζει συντριπτικὴ ἀποτυχία, νὰ ἐπακολουθεῖ μιὰ μεγάλη μετανάστευση: Οἱ ποντικοὶ τοῦ Κοινοβουλίου ἐγκαταλείπουν τὸ πλοῖο τοῦ κόμματος.

Ἀλλ' αὐτὲς οἱ μετατάξεις δὲν ὀφείλονται σὲ μιὰ γνώμη καλύτερη ἢ σὲ διάθεση ν' ἀποδώσουν περισσότερα· δὲν εἶναι παρὰ τὸ δῶρο τῆς ἀντίληψης ποὺ προειδοποιεῖ ἐγκαίρως αὐτοὺς τοὺς κορηοὺς τοῦ Κοινοβουλίου νὰ ξαναπέσουν στὸ ζεστὸ κρεβάτι ἑνὸς ἄλλου κόμματος.

Νὰ μιλᾶς μπροστὰ σ' ἕνα τέτοιο «φόρουμ» εἶναι σὰν νὰ ρίχνεις μαργαριτάρια στὰ γουρούνια. Εἶναι στ' ἀλήθεια χαμένος κόπος γιατὶ τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ὁδηγεῖ πουθενά. Κι ἔτσι πράγματι γίνηκε: οἱ πανγερμανιστὲς ἐκπρόσωποι μάταια ἀναλώθηκαν σὲ λόγους: ἡ ἐνεργητικότητα τους πῆγε στὰ χαμένα.

Ὅσο γιὰ τὶς ἐφημερίδες, φρόντιζαν νὰ περιβάλλουν μὲ νεκρικὴ σιωπὴ αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἢ τοὺς πετσόκοβαν ἔτσι ποὺ νὰ τοὺς ἀφαιροῦν κάθε ἀπήχηση καὶ νὰ τοὺς ἀπογυμνώνουν ἀπὸ κάθε ἔννοια· ἡ κοινὴ γνώμη λοιπὸν δὲν σχημάτιζε καμιὰ ἰδέα, δὲν ἤξερε τίποτα γιὰ τὴ νέα κίνηση. Αὐτὰ ποὺ ἔλεγαν οἱ διάφοροι ρήτορες δὲν ἐνδιέφεραν διόλου· ἐκεῖνα ποὺ εἶχαν σημασία ἦταν ὅσα μποροῦσαν νὰ διαβαστοῦν. Κι αὐτὰ ἦταν ἀποσπάσματα ἀπὸ λόγους ποὺ δὲν ἦταν δυνατό, στὴν περιληπτική τους κατάσταση, νά περιέχουν τίποτα τὸ ἀξιοσημείωτο καὶ γίνονταν ἔτσι ὅπως τά ἤθελαν. Στὴν πραγματικότητα τὸ μοναδικὸ ἀκροατήριο μπροστὰ στὸ ὁποῖο μιλοῦσαν ἀπαρτιζόταν ἀπὸ πεντακόσιους ἀκριβῶς κοινοβουλευτικούς.

Ἀλλὰ τὸ χειρότερο ἦταν αὐτό:

Ἡ πανγερμανικὴ κίνηση δὲν θὰ μποροῦσε νὰ βασίζεται σ' ἐπιτυχία ἂν δὲν ἀντιλαμβανόταν ἀπὸ τὴν πρώτη κιόλας στιγμὴ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τοποθετηθεῖ στὸ πλάνο ἑνὸς νέου κόμματος, ἀλλὰ μιᾶς καινούργιας φιλοσοφικῆς θεωρίας. Μόνον ἡ θεωρία μποροῦσε νὰ τῆς δώσει τὴν ἐσωτερικὴ δύναμη νὰ γιγαντώσει τὸν ἀγῶνα της. Καὶ θἄπρεπε ἀκόμα νὰ βρεῖ δυνατοὺς καὶ θαρραλέους ἡγέτες.

Γιατὶ ἂν ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ἐπικράτηση μιᾶς φιλοσοφικῆς θεωρίας δὲν κατευθύνεται ἀπὸ ἥρωες ἕτοιμους νὰ θυσιαστοῦν, σὲ λίγο δὲν θὰ βρίσκει οὔτε κι ὀπαδοὺς ποὺ νὰ τολμοῦν ν' ἀντιμετωπίσουν τὸ θάνατο. Ὅποιος ἀγωνίζεται νὰ σώσει τὴ δικιά του μόνο ὑπόσταση δὲν διαθέτει παρὰ λίγο μόνο δυναμικὸ γιὰ τοὺς ἄλλους.

Γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθεῖ αὐτὴ ἡ ἀναγκαία κατάσταση καθένας πρέπει νὰ συνειδητοποίησει ὅτι ἡ νέα κίνηση μπορεῖ μόνο στὸ μέλλον νὰ προσφέρει δόξες καὶ τιμές, ἐνῶ στὸ παρὸν τίποτα. Ὅσο περισσότερο μιὰ κίνηση διαθέτει πόστα καὶ θέσεις τόσο πιὸ πολὺ θὰ γίνει ἀντικείμενο κι ἔρμαιο τῶν ἀρριβιστῶν. Μιά μέρα αὐτοὶ οἱ πολιτικοὶ ἡγέτες τῆς εὐκαιρίας θὰ φθάσουν νὰ ὑπερτεροῦν μὲ τὸν ἀριθμό τους μέσα στὸ κόμμα κι ὁ τίμιος ὀπαδὸς θἄρθει στιγμὴ ποὺ δὲν θὰ μπορεῖ ν' ἀναγνωρίσει τὰ ἰδανικά γιὰ τὰ ὁποῖα ἀγωνίσθηκε, δεδομένου ὅτι οἱ ἀρριβίστες θὰ τὸν ἔχουν παραμερίσει σὰν «ἀνεπιθύμητο». Ἡ «ἀποστολὴ» ἑνὸς τέτοιου κόμματος ἔχει κιόλας τελειώσει.

Ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ πανγερμανικὴ κίνηση ἔδεσε τὴν τύχη της μὲ τὸ Κοινοβούλιο, προτίμησε τοὺς «Κοινοβουλευτικοὺς» ἀπὸ τοὺς τίμιους καὶ τοὺς ἐθελοντικοὺς ὀπαδούς. Κατέβηκε στὴν στάθμη τοῦ ἐφήμερου ὅπως ὅλα τ' ἄλλα πολιτικὰ κόμματα, καὶ δὲν εἶχε πιὰ τὴ δύναμη ν' ἀντιπαραθέσει στὴ σκληρή του μοῖρα τὶς θυσίες τῶν μαρτύρων. Ἀντὶ ν' ἀγωνίζεται, ἔμαθε νὰ «συζητᾶ» καὶ νὰ «διαπραγματεύεται». Σὲ λίγο οἱ νέοι κοινοβουλευτικοὶ ἔμαθαν νὰ σκέπτονται πὼς αὐτὸ ἦταν τὸ σωστὸ—γιατὶ ἦταν πιὸ εὔκολο!—νὰ ὑπερασπίζονται δηλαδὴ τὶς νέες καταστάσεις μὲ τὰ «πνευματικὰ» ὅπλα καὶ μὲ τὴν κοινοβουλευτικὴ εὐγλωττία, παρὰ νὰ ἀποδυθοῦν, κατὰ τὴν περίπτωση, μὲ κίνδυνο τῆς ἰδέας τῆς ζωῆς τους, σὲ μιὰ ὑπόθεση ἀμφίβολης ἐπιτυχίας σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς.

Ὅταν ἐγκαταστάθηκαν στὸ Κοινοβούλιο, οἱ ἐπαναστατημένοι ὅλης τῆς χώρας, ἄρχισαν νὰ ἐλπίζουν καὶ νὰ περιμένουν θαύματα, ποὺ ποτὲ δὲν συνέβηκαν κι οὔτε φυσικὰ ἦταν δυνατὸν νὰ συμβοῦν. Σὲ λίγο ἄρχισαν ν' ἀπογοητεύονται· γιατὶ αὐτὸ ποὺ ἀκούγονταν νὰ λένε οἱ ρήτορες δὲν ἦταν αὐτὸ ποὺ περίμεναν ν' ἀκούσουν οἱ ἐκλογεῖς. Εἶναι εὔκολο νὰ τὸ ἀντιληφθεῖ κανεὶς αὐτό, γιατὶ ὁ ἀντίπαλος τῦπος ἔλαβε ὅλα του τὰ μέτρα ὥστε νὰ μὴ δοθεῖ στὸ λαὸ ὁ ἀκριβὴς πίνακας τῆς

δραστηριότητας τῶν πανγερμανιστῶν βουλευτῶν.

Ἡ μεγάλη συνέλευση, τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ—μοναδικὸ μέσον γιὰ νὰ ἐξασκήσεις πραγματικὴ ἐπίδραση κι ἀποτελεσματικὴ πάνω στὰ πλήθη ποὺ ἐνδιαφέρεσαι νὰ κατακτήσεις—παράμεινε σὲ δεύτερο πλάνο.

Μόλις μετάλλαξαν τὸ μακρὺ τραπέζι τῶν κομματικῶν συνεδριάσεων γιὰ τὶς κοινοβουλευτικὲς ἕδρες κι ἄρχιζαν νὰ διασκορπίζουν λόγους μπροστά σ' αὐτὸ τὸ «φόρουμ» καὶ πάνω στὰ κεφάλια τῶν λεγομένων «ἐκλεκτῶν» τοῦ λαοῦ, ἀντὶ πάνω στὸν ἴδιο λαό, τὸ πανγερμανικὸ κίνημα, ἔπαψε νᾶναι μιὰ λαϊκὴ ἐκδήλωση κι ἔπεσε σὲ λίγον καιρὸ στὴ στάθμη τῆς λέσχης, γιὰ νὰ μεταχειριστοῦμε τὴν πιὸ λιγώτερο ἀκαδημαϊκὴ ἔκφραση.

Ἡ κακὴ ἐντύπωση ποὺ ἐκδηλωνόταν ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες δὲν διορθωνόταν πιὰ ἀπὸ τὶς προσωπικὲς πράξεις τοῦ καθενὸς ἀπ' τοὺς βουλευτὲς μέσα στὴν αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων καὶ ἡ λέξη «πανγερμανιστὴς» ἔφτασε νὰ πάρει κακὴ φήμη στὶς χιλιάδες τοῦ λαοῦ.

Οἱ «σνὸμπ» κι οἱ ἱππότες τοῦ μελανιοῦ τοῦ καιροῦ μας ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ μεγάλες ἐπαναστάσεις τοῦ κόσμου τούτου δὲν θὰ εἶχαν ποτὲ γίνει παρὰ κάτω ἀπὸ τὸ φτερὸ τῆς χήνας.

Ὄχι, πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦμε τὴν πέννα μόνο γιὰ νὰ καθορίσουμε μ' αὐτὴν τὰ θεωρητικὰ αἴτια κάθε περίπτωσης.

Ἡ δύναμη ποὺ ἔβαλε σὲ κίνηση τὶς μεγάλες χιονοστιβάδες τῆς ἱστορίας στὸν πολιτικὸ ἢ τὸν θρησκευτικὸ τομέα, ὑπῆρξε μόνο, στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων, ἡ μαγικὴ δύναμη τοῦ Λόγου.

Ἡ μεγάλη μάζα τοῦ λαοῦ ὑποτάσσεται πάντα στὴ δύναμη τοῦ λόγου. Κι ὅλα τὰ μεγάλα κινήματα, ὑπῆρξαν πάντα λαϊκά, ἠφαιστειώδεις ἐκρήξεις ἀνθρωπίνων παθῶν καὶ ψυχικῶν καταστάσεων ποὺ ἐπαναστάτησαν ἢ χάρη στὴ σκληρὴ θέα τῆς ἐξαθλίωσης ἢ χάρη στὰ βέλη τοῦ λόγου ποὺ ἀκοντίστηκαν πάνω στὰ στήθη τοῦ λαοῦ—καὶ ποτὲ ἀπὸ τὶς ζεστὲς λεμονάδες τῶν αἰσθητικῶν φιλόλογων καὶ τῶν ἡρώων τοῦ σαλονιοῦ.

Μόνο μιὰ τρικυμία φλογισμένου πάθους μπορεῖ ν' ἀλλάξει τὸ πεπρωμένο τοῦ λαοῦ· ἀλλὰ ὁ μοναδικὸς ποὺ μπορεῖ νὰ ἐκφράσει τὸ τέτοιο πάθος εἶναι αὐτὸς ποὺ τὸ φέρνει μέσα του.

Μόνο τὸ πάθος θὰ ὁδηγήσει τοὺς ἐκλεκτούς του νὰ βροῦν τὰ λόγια, ποὺ σὰν κτυπήματα σφυριῶν θὰ τσακίσουν τὶς πόρτες τῆς καρδιᾶς τοῦ λαοῦ.

Αὐτὸς ποὺ δὲ γνώρισε ποτὲ τὸ πάθος, αὐτὸς ποὺ τὸ στόμα του εἶναι κλειστό, αὐτὸς δὲν θὰ γίνει ποτὲ ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ ἐκφράσει τὴ θέληση του.

Ὁ κάθε γραφιᾶς μπορεῖ λοιπὸν νὰ μείνει μπροστὰ στὸ μελανοδο-

χεῖο του καὶ νὰ συνθέσει «θεωρίες»· τοῦ χρειάζονται γι' αὐτὸ γνώσεις καὶ ταλέντο· ἀλλὰ δὲν θὰ γίνει ποτὲ ἡγέτης γιατὶ δὲν εἶναι ἐκλεκτός.

Ἕνα κίνημα ποὺ ξεκινάει γιὰ ν' ἀνέβει ψηλά, πρέπει πάντα νἄχει στὸ νοῦ του καὶ νὰ φροντίζει ὥστε νὰ μὴ χάσει ποτὲ τὴν ἐπαφὴ μὲ τὸ λαό.

Πρέπει νὰ ἐξετάζει κάθε ζήτημα ποὺ θ' ἀνακύψει κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη καὶ νὰ προσανατολίζει πάντα πρὸς τὰ ἐκεῖ τὶς ἀποφάσεις του.

Πρέπει κατόπι ν' ἀποφύγει κάθε τί ποὺ μπορεῖ ν' ἀπομακρύνει ἢ ν' ἀδυνατίσει αὐτοὺς τοὺς δεσμούς του καὶ τὶς δυνατότητες του πάνω στὶς μάζες, ὄχι γιὰ λόγους «δημαγωγικούς», ἀλλὰ κατανοώντας βαθειὰ πὼς καμιὰ μεγάλη ἰδέα, ὅσο ἱερὴ κι ὑψηλὴ κι ἂν φαίνεται, δὲν μπορεῖ νὰ γίνει πράξη χωρὶς τὴν ἀναλυτικὴ δύναμη τῶν λαϊκῶν μαζῶν.

Μονάχα ἡ σκληρὴ πραγματικότητα κι ἡ ἀντιμετώπιση της μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει σ' ἀποτελεσματικὸ δρόμο τὶς ἀρχὲς αὐτές· τὸ ν' ἀκολουθεῖς δυσάρεστες καταστάσεις καὶ δρόμους δύσκολους, εἶναι συχνά, στὴν ἐποχή μας τὸ ἴδιο μὲ τὸ νὰ ἐπιδιώκεις τὴν ἐπιτυχία.

Ὅταν ἡ πανγερμανικὴ κίνηση, ἀφιέρωσε στὴν κοινοβουλευτικὴ ὁδὸ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς δύναμης της, πέρνοντας την ἀπ' τὸ λαό, θυσίασε τὸ μέλλον κι ἀρκέστηκε στὶς εὔκολες ἐπιτυχίες τῆς στιγμῆς.

Διαλέγοντας τὸν λιγώτερο σκληρὸ ἀγώνα, ἀποδείχθηκε ἀνάξια γιὰ τὴν τελικὴ νίκη.

Σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς μου στὴ Βιέννη, σκέφτηκα σοβαρὰ πάνω σ' ὅλ' αὐτὰ τὰ ζητήματα καὶ εἶδα σ' ὅλ' αὐτὰ τὰ σφάλματα μιὰ ἀπὸ τὶς κυριώτερες αἰτίες πού, κατὰ τὴ γνώμη μου ὀφειλόταν ἡ ἀποτυχία αὐτοῦ τοῦ κόμματος, ποὺ προοριζόταν νὰ πάρει στὰ χέρια του τὴν τύχη τοῦ γερμανισμοῦ.

Τὰ δυὸ πρῶτα λάθη, αἰτίες ἀποτυχίας τῆς πανγερμανικῆς κίνησης, ἦταν συνεπακόλουθα τὸ ἕνα τοῦ ἄλλου. Ἡ ἔλλειψη γνώσης τῶν βαθύτερων κίνητρων κάθε μεγάλης ἐπανάστασης ὁδήγησε στὴν κακὴ ἐκτίμηση τῆς σημασίας ποὺ εἶχε ἡ πλατειὰ λαϊκὴ μάζα· εἶχε ἀκόμη σὰν ἀποτέλεσμα ν' ἀδυνατίσει τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα καὶ τὴν ἀνεπάρκεια ἢ τὴν φροντίδα τῶν προθέσεων ποὺ προορίζονταν γιὰ τὴν κατανόηση τῆς ψυχῆς τῶν κατωτέρων τάξεων τοῦ Ἔθνους. Τέλος οἱ ἐκδηλώσεις μέσα στὸ Κοινοβούλιο ἐπιβάρυναν περισσότερο αὐτὲς τὶς προθέσεις.

Ἂν μποροῦσαν ν' ἀντιληφθοῦν τὴν παράδοξη δύναμη, ποὺ σὲ κάθε ἐποχὴ κρύβει μέσα της ἡ μάζα ὅταν κάνει ἐπαναστατικὴ ἀντί-

σταση, θὰ εἶχαν μεταχειριστεῖ ἄλλον τρόπο πάνω στὸν χειρισμὸ τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος καὶ τῆς προπαγάνδας. Θὰ εἶχαν μεταφέρει τὴν κύρια προσπάθεια τῆς κίνησης τους ὄχι μέσα στὸ Κοινοβούλιο, ἀλλὰ στὰ ἐργοστάσια καὶ στοὺς δρόμους.

Ὅμως τὸ τρίτο λάθος βγαίνει κι αὐτὸ τὰ ἴδια, σὲ τελευταία ἀνάλυση, ἀπὸ τούτη τὴν ἀκατανοησία τῆς σημασίας ποὺ ἔχει ἡ μάζα καὶ πού, τά πραγματικὰ φωτεινὰ μυαλὰ πρέπει νὰ θέτουν τὸ κίνημα σὲ μιὰ εὐθυγράμμιση μ' αὐτήν, ὅπως εἶναι τὸ βολὰν πάνω στὴν μηχανή, γιὰ νὰ προσδώσουν μετὰ σ' αὐτὸ τὸ κίνημα τὴν ἀναγκαία του δύναμη καὶ διάρκεια.

Ἡ σκληρὴ μάχη ποὺ ἡ πανγερμανικὴ κίνηση ἔδωσε μὲ τὴν Ἐκκλησία δὲν ἔχει ἄλλοῦ τὴν αἰτία της παρὰ σ' αὐτὴν τὴν ἔλλειψη κατανόησης τῶν ψυχικῶν καταστάσεων τοῦ λαοῦ. Οἱ λόγοι ποὺ ἔκαναν τὸ νέο κόμμα νὰ ἐπιτεθεῖ ἔτσι ἄγρια στὴ Ρώμη εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

Μόλις ὁ Οἶκος τῶν Ἀψβούργων ἀποφάσισε τελειωτικὰ νὰ κάνει τὴν Αὐστρία ἕνα σλαυϊκὸ κράτος, μεταχειρίστηκε ὅλα τὰ μέσα ποὺ τοῦ φάνηκαν ὅτι μποροῦσαν νὰ χρησιμέψουν σ' αὐτή του τὴν πρόθεση. Τὰ θρησκευτικὰ ἱδρύματα δέχθηκαν, χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἀνησυχία, νὰ προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες τους στὴν νέα «Κρατικὴ μεταρρύθμιση» αὐτῆς τῆς ἀσυνήθιστης δυναστείας.

Ἡ εὐρεῖα χρησιμοποίηση τῶν τσεχικῶν ἐνοριῶν καὶ τῶν ἐφημερίων τους ὑπῆρξε ἕνα ἀπ' τὰ ἀναρίθμητα μέσα ποὺ θὰ κατέληγαν στὸν ἐκσλαυϊσμὸ τῆς Αὐστρίας.

Γενικά, Τσέχοι παπάδες διορίστηκαν σὲ περιφέρειες καθαρὰ γερμανικές· κι ἄρχισαν ἀργὰ μὰ σταθερὰ νὰ προβάλλουν τὰ δικαιώματα τοῦ Τσέχικου λαοῦ πάνω ἀπὸ τὰ ἐνδιαφέροντα τῆς ἐκκλησίας, ἔτσι ποὺ στὸ τέλος γίνηκαν φυτώρια γένεσης τοῦ ἀπογερμανισμοῦ.

Ἡ ἀντίδραση τοῦ κατώτατου γερμανικοῦ κλήρου σ' αὐτὸ τὸ φαινόμενο ἦταν δυστυχῶς σχεδὸν ἀνύπαρκτη. Αὐτὸς ὁ κλῆρος στάθηκε κυριολεκτικὰ ἀνίκανος νὰ δώσει μιὰ παρόμοια μάχη ἀπὸ γερμανικῆς πλευρᾶς· ἀκόμα περισσότερο, δὲν μποροῦσε οὔτε κὰν νὰ ὀργανώσει τὴν ἄμυνα του ἐνάντια στὶς ἐπιθέσεις τῶν ἀντιπάλων. Ὁ γερμανισμὸς ἄρχισε ἔτσι νὰ ὀπισθοδρομεῖ, ἀργὰ μὰ χωρὶς σταματημό, μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴ δόλια κατάχρηση τῆς θρησκείας καὶ τὴν ἔλλειψη κάθε ἱκανοποιητικῆς ἄμυνας.

Ἂν τὰ πράγματα ἔδειχναν ἔτσι στὰ ζητήματα ἐπιφανείας, δὲν ὑστεροῦσαν διόλου καὶ στὰ πιὸ σοβαρά.

Οἱ ἀντιγερμανικὲς προσπάθειες τῶν Ἀψβούργων δὲν βρῆκαν καθόλου τὴν ἀντίσταση ποὺ ἐπιβαλόταν, πρὸ πάντων μεταξὺ τοῦ ἀνώ-

τατου κλήρου, κι ή ύπεράσπιση τῶν γερμανικῶν συμφερόντων ἐγκαταλείφθηκε τελείως.

Ἡ γενική ἐντύπωση δέν μποροῦσε ν' ἀλλάξει : ὁ καθολικὸς κλῆρος ἔδειχνε μιὰ φοβερὴ ἔχθρα ἀπέναντι τῶν Γερμανῶν.

Φάνηκε καθαρὰ τότε ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὄχι μόνο δέν συμπαθοῦσε τὸ Γερμανικὸ λαό, ἀλλὰ τοποθετήθηκε, τελείως ἄδικα, πρὸς τὴν πλευρὰ τῶν ἀντιπάλων του. Ἡ αἰτία ὅλου τοῦ κακοῦ, κατὰ τὸν Σόενερερ, ὀφειλόταν στὸ ὅτι ἡ ἕδρα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας δέν βρισκόταν στὴ Γερμανία· κι αὐτὴ ἦταν ἀρκετὴ αἰτία γιὰ τὴν ἐχθρικὴ διάθεση της ἀπέναντι στὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους μας.

Τὰ πνευματικὰ λεγόμενα προβλήματα ἦταν πάντα πίσω στὴν Αὐστρία. Ἔτσι ἡ θέση ποὺ πῆρε ἡ πανγερμανικὴ κίνηση πρὸς τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία ἀναφερόταν κυρίως στὴν θέση ποὺ ἔπερνε αὐτὴ ἡ τελευταία στὰ ἐπιστημονικὰ ζητήματα κ.τ.λ. καὶ παραμελοῦσε τὴν ὑπεράσπιση τῶν γερμανικῶν δικαιωμάτων ἔναντι τῶν Σλαυικῶν ἀπαιτήσεων.

Ὁ Γκέοργκ φὸν Σόενερερ δὲν ἦταν ὁ ἄνθρωπος ποὺ κάνει μισὲς δουλειές. Ἀνέλαβε τὸν ἀγώνα κατὰ τῆς ἐκκλησίας μὲ τὴν πεποίθηση πὼς ἦταν ὁ μοναδικὸς δρόμος νίκης τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Ἡ ἐπίθεση κι ἡ διακήρυξη τοῦ «σχίσματος» μὲ τὴ Ρώμη, ἦταν ὁ τρόπος πάλης, ὁ πιὸ δυνατὸς—ἂν κι ὁ πιὸ δύσκολος γιὰ νὰ κατατροπωθεῖ τὸ φρούριο. Ἂν εἶχε πετύχει, θὰ εἶχε δικαιωθεῖ γιὰ τὸ ἄτυχο αὐτὸ θρησκευτικὸ σχίσμα στὴ Γερμανία· κι ἡ δύναμη ἡ ἐσωτερικὴ τοῦ Ράιχ καὶ τοῦ γερμανικοῦ Ἔθνους θὰ κέρδιζε μιὰ πελώρια νίκη.

Ἀλλὰ οὔτε ἡ πρόθεση οὔτε τὰ κίνητρα αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνα ἦταν δίκαια.

Χωρὶς καμιὰ ἀμφιβολία ἡ ἀντίσταση τοῦ καθολικοῦ γερμανικοῦ κλήρου ἦταν πολὺ κατώτερη ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὶς ἐνέργειες κατὰ τοῦ γερμανισμοῦ ποὺ ἐπιχειροῦσε ὁ ἀντιγερμανικὸς κλῆρος—κυρίως οἱ Τσέχοι.

Ἀκόμα κι ἕνας τελείως ἀνίδεος θὰ μποροῦσε νὰ δεῖ ὅτι ἡ ἰδέα τῆς ἐνεργητικῆς ἄμυνας πρὸς τὰ γερμανικὰ συμφέροντα ἔλλειπε ἀπὸ τὸν γερμανικὸ κλῆρο.

Ἀλλὰ κι ὁποιος δὲν ἦταν τελείως τυφλὸς ἔπρεπε τὸ ἴδιο ν' ἀντιληφθεῖ ὅτι οἱ περιστάσεις καὶ τὰ ὅσα εἴχαμε ὑποφέρει ἐμεῖς οἱ Γερμανοί, εἶχαν μιὰ ἐξήγηση σ' αὐτὴ τὴ στάση· τοποθετούσαμε τὴν ἀντικειμενικότητα μας ἀπέναντι στὸν ἐθνικισμὸ ὅπως ἀπέναντι σ' ὁποιοδήποτε ἀντικείμενο.

Ἐνῶ ὁ Τσέχος παπᾶς, ἔπερνε μιὰ ὑποκειμενικὴ στάση ἀπέναντι στὸ λαό του, κι ἀντικειμενικὴ μόνον σ' ὅτι ἀναφερόταν στὴν Ἐκκλη-

σία. Ὁ Γερμανὸς ἱερωμένος ἔδειχνε ὑποκειμενικὴ ἀφοσίωση πρὸς τὴν Ἐκκλησία καὶ παρέμενε ἀντικειμενικὸς ἀπέναντι στὸ Ἔθνος του. Αὐτὸ τὸ πρόβλημα δυστυχῶς ἦταν τὸ ἴδιο καὶ σὲ πολλὲς ἄλλες περιπτώσεις. Ἀλλὰ δὲν ἦταν μόνο λάθος τῆς Ἐκκλησίας αὐτὴ ἡ ἀντιμετώπιση τῶν πραγμάτων, ἦταν ἕνα κακὸ ποὺ ἔφθειρε σιγὰ-σιγὰ κάθε ἐθνικὴ κίνηση στὴν ἰδεολογική της πλευρά.

Ἂς συγκρίνουμε γιὰ παράδειγμα τὴ θέση ποὺ πῆραν οἱ κρατικοί μας λειτουργοὶ μπροστὰ στὴν διάθεση γιὰ ἀναμόρφωση τοῦ λαοῦ μας, μ' αὐτὴν ποὺ ἔπερναν οἱ ἴδιοι κρατικοὶ λειτουργοὶ σ' ἕν' ἄλλο κράτος. Θὰ βλέπαμε μήπως αὐτοὺς τοὺς ἀξιωματούχους νὰ ὀχυρώνονται πίσω ἀπὸ τὸ σχῆμα «Κρατικὴ ἐξουσία» ὅπως τόκαναν οἱ δικοί μας ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια, θεωρώντας το μάλιστα ἐπιβεβλημένο ; Μήπως αὐτὲς οἱ θέσεις δὲν ἦταν ἀντίθετες σήμερα ὡς πρὸς τὸ σημιτικὸ πρόβλημα, μὲ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα καὶ τὶς ἀληθινὲς ἀπαιτήσεις τῆς Ἐκκλησίας ; Ἔπρεπε νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι δὲν χωράει καμιὰ σύγκριση τῆς ἐνεργητικότητας ποὺ ἔδειχνε ἕνας ραββῖνος ἑβραῖος σὲ ὅλα τὰ ζητήματα ποὺ ἐνδιέφεραν τόσο τοὺς Ἑβραίους ὅσο καὶ γενικὰ τὴ φυλή του, μ' αὐτὴν ποὺ ἔδειχνε τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ κλήρου μας.

Θὰ παρατηρήσουμε αὐτὸ τὸ φαινόμενο παντοῦ ὅπου χρειαζόταν νὰ ὑπερασπισθεῖ μιὰ ἰδέα ποὺ τὴν καταπολεμοῦσαν.

«Κρατικὴ ἐξουσία», «δημοκρατία», «φιλειρηνισμός», «ἐθνικὴ ἑνότης» κτλ. τόσες καὶ τόσες θέσεις ποὺ γίνονταν στὴ χώρα μας σχεδὸν πάντα, χοντροκομένες θεωρίες, δόγματα σχολικά. Κι οἱ ἀποφάσεις οἱ ἀπαραίτητες γιὰ τὴν ζωὴ τοῦ Ἔθνους, πέρνονταν κάτω ἀπὸ τέτοιες συνθῆκες.

Αὐτὸς ὁ ὁλέθριος τρόπος ν' ἀντιμετωπίζονται ζωτικὰ προβλήματα, ἀπὸ μιὰ θέση προαποφασισμένη, σκοτώνει κάθε προσπάθεια νὰ κατανοηθεῖ ὑποκειμενικὰ ἕνα φαινόμενο ποὺ ἀντικειμενικὰ βρίσκεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ θεωρία: Αὐτὸ ὁδηγεῖ τελικὰ σὲ μιὰ σύγχυση τῶν δυνατοτήτων μεταξὺ τοῦ σκοποῦ καὶ τῶν μέσων. Θ' ἀντιταχθοῦμε σὲ κάθε προσπάθεια ἐθνικῆς ἐξύψωσης, ἂν αὐτὴ προβλέπει σὰν ἀπαραίτητη τὴν πτώση μιᾶς Κυβέρνησης κακῆς κι ἀνίκανης: αὐτὸ θὰ ἦταν μιὰ πράξη ἐνάντια στὴν «Κρατικὴ ἐξουσία»· κι ἡ «Κρατικὴ ἐξουσία» στὰ μάτια τοῦ φανατικοῦ τῆς ἀντικειμενικότητας δὲν εἶναι ἕνας τρόπος ἀλλὰ μιὰ αὐθύπαρκτη κατάσταση, ποὺ ἀρκεῖ γιὰ νὰ τοῦ γεμίσει τὴν ἄθλια ζωή του. Θὰ διαμαρτυρηθοῦμε μὲ ἀγανάκτηση, λόγου χάρη, στὴν προσπάθεια ἐφαρμογῆς τῆς δικτατορίας, ἀκόμα κι ἂν δικτάτορας ἦταν ὁ Μέγας Φρειδερῖκος, κι ἂν ὅλοι οἱ πολιτικοὶ ποὺ ὑπῆρχαν ἦταν ἀνίκανοι νάνοι, ἢ τελείως ἀνεύθυνα πρόσωπα· γιὰ ἕναν τέτοιο φετιχιστὴ τῶν ἐξουσιῶν, οἱ νόμοι τῆς δημοκρατίας εἶναι ἱερώτεροι ἀπὸ τὴν ἐθνι-

κὴ ἐξυγίανση. Θὰ ὑπερασπιστεῖ λοιπὸν τὴν τυραννία, τὴν πιὸ σκληρή, ποὺ ἐρήμωσε τὸ λαό του, μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ αὐτὴ ἐκφράζει στὴν παροῦσα στιγμὴ τὴν «Κρατικὴ ἐξουσία»· ἄλλος θὰ ἐπιτεθεῖ στὴν πιὸ ἠθικὴ κυβέρνηση, μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ δὲν τηρεῖ τοὺς «δημοκρατικοὺς» κανόνες.

Τὸ ἴδιο θὰ συμβεῖ καὶ μὲ τὸν φιλειρηνιστὴ Γερμανό· θὰ σωπάσει μπροστὰ στὶς πιὸ αἱματηρὲς ἐπιθέσεις ἐναντίον τοῦ ἔθνους του, ἀκόμα κι ἂν αὐτὲς προέρχονται ἀπὸ τὴν πιὸ φανατισμένη μιλιταριστικὴ παράταξη κι ἂν ἀκόμα ἡ ἀντίσταση εἶναι ὁ μοναδικὸς τρόπος γιὰ ν' ἀλλάξει τὴν πορεία τῶν γεγονότων: ἕνας τέτοιος τρόπος θὰ ἐρχόταν σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν πίστη του πρὸς μιὰ Κοινωνία Εἰρήνης. Ὁ διεθνιστὴς σοσιαλιστὴς Γερμανός, μπορεῖ ν' ἀφήσει κυριολεκτικὰ νὰ τὸν τσουβαλιάσει ὅλος ὁ ὑπόλοιπος κόσμος· δὲν θ' ἀπαντήσει παρὰ μὲ μιὰν ἀδελφικὴ συμπάθεια καὶ δὲν θὰ σκεφθεῖ νὰ ἐκδικηθεῖ, οὔτε κἂν ν' ἀμυνθεῖ– εἶναι Γερμανός!

Αὐτὰ ὅλα εἶναι θλιβερά, ἀλλὰ γιὰ ν' ἀλλάξει μιὰ κατάσταση πρέπει νὰ τὰ ἐπισημάνουμε.

Ὁ ἴδιος αὐτὸς λόγος ἐξηγεῖ τὸ ἀδύνατο στήριγμα ποὺ ἕνα μέρος τοῦ καθολικοῦ κλήρου προσφέρει στὰ ἐθνικὰ συμφέροντα.

Δὲν εἶναι οὔτε ἔκφραση κακῆς ἐνσυνείδητα θέλησης, οὔτε ἀποτέλεσμα ἐντολῶν «ἐκ τῶν ἄνωθεν»· μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἔλλειψη ἐθνικῆς ἀποφασιστικότητας, βλέπουμε μόνο τ' ἀποτελέσματα μιᾶς ἐλατωματικῆς διαπαιδαγώγησης τῶν νέων ὡς πρὸς τὴν ἔννοια τοῦ ὅτι εἶναι Γερμανοί, καὶ τ' ἀποτελέσματα τῆς κυριαρχικῆς ἐπικράτησης μιᾶς ἰδέας ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν καλλιέργεια τῶν εἰδώλων.

Ἡ παιδεία μέσα στὴν ἔννοια τῆς δημοκρατίας τοῦ διεθνιστικοῦ σοσιαλισμοῦ, τοῦ φιλειρηνισμοῦ κ.τ.λ. εἶναι τόσο ἀποκλειστικὴ κι ἄκαμπτη, δηλαδὴ, ἀπὸ τὴν ἄποψη τους, τόσο ὑποκειμενική, ὥστε ἡ θεώρηση τοῦ κόσμου ποὺ ἀποκτοῦν καταλήγει μ' αὐτὴ τὴν «ἀ πριόρι» θέση νὰ κάνει ἀντικειμενικὴ τὴ νεότητα ἀπέναντι στὸ γερμανισμό.

Στὸ γεγονὸς καὶ μόνο ὅτι εἶναι Γερμανός, ὁ φιλειρηνιστὴς ποὺ εἶναι ὑποκειμενικά, σῶμα καὶ ψυχή, ἀφοσιωμένος στὶς ἰδέες του, θ' ἀποδώσει τὴν κάθε ἀπειλὴ ἐνάντια στὸ λαό του—ὅσο ἄδικη κι ὅσο ἐπικίνδυνη κι ἂν εἶναι—καὶ θὰ σταθεῖ ἀπέναντι της τελείως ψυχρός· δὲν θὰ τεθεῖ σὰν ἀπὸ ἔνστιχτο, στὶς γραμμὲς τῆς φυλῆς του γιὰ νὰ πολεμήσει γι αὐτήν.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀφορμὴ καὶ γιὰ τὶς ἄλλες παρατηρήσεις ποὺ ἤδη ἔχουμε κάνει:

Ὁ προτεσταντισμός θὰ ὑπερασπιστεῖ καλύτερα τὰ γερμανικὰ συμφέροντα γιὰ ὅσο διάστημα αὐτὰ ἀναφέρονται στὶς παραδόσεις του

καὶ στὴν καταγωγή του: μὰ θὰ σταθεῖ τελείως ἀνίκανος ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ αὐτὴ ἡ ἄμυνα θὰ βρεθεῖ σ' ἕνα ἐπίπεδο ξένο πρὸς τὸν κόσμο τῶν ἰδεῶν του καὶ τῆς παραδοσιακῆς του ἐξέλιξης κι ἀπ' τὸν ὁποῖο ἔχει διαχωριστεῖ γιὰ τὸν ὁποιοδήποτε λόγο.

Ὁ προτεσταντισμὸς θὰ ὑπερασπιστεῖ λοιπὸν πάντα καλύτερα τὰ γερμανικὰ ζητήματα, ὅσο αὐτὰ ἀναφέρονται σὲ ζητήματα ἠθικῆς ἢ διανοητικῆς ἐθνικῆς ἐξέλιξης, ἢ ἄμυνας τοῦ γερμανικοῦ πνεύματος, τῆς γερμανικῆς γλώσσας κι ἀκόμη τῆς γερμανικῆς ἐλευθερίας· ὅλ' αὐτὰ συμφωνοῦν πράγματι, μὲ τὶς ἀρχὲς πάνω στὶς ὁποῖες στηρίζεται· ἀλλὰ θὰ πολεμήσει τὴν ἴδια στιγμὴ καί μὲ δυνατὸ ἐχθρικὸ μένος κάθε προσπάθεια νά διασωθεῖ τὸ ἔθνος μὲ τὴν ἀπομόνωση τοῦ πιὸ θανάσιμου ἀντιπάλου του, γιατὶ ἡ ἄποψη του γιά τοὺς Ἑβραίους εἶναι ν' ἀφήνονται ἐλεύθερα τὰ δόγματα. Καὶ πρέπει βέβαια πρῶτα αὐτὰ τὰ προβλήματα νὰ καταπολεμήσουμε, γιά νά μὴ φτάσει στὸ σημεῖο τοῦ παράλογου καὶ τοῦ ἀδύνατου κάθε προσπάθεια ἀνώτερη γιὰ ἀναγέννηση κι ἐξύψωση τῶν Γερμανῶν.

Ὅσον καιρὸ ἔμεινα στὴ Βιέννη εἶχα καὶ τὸν χρόνο ἀλλά καὶ τὴν εὐκαιρία νὰ ἐξετάσω καὶ ν' ἀναλύσω αὐτὸ τὸ πρόβλημα χωρὶς προκατάληψη καὶ κατέληξα λίγο–λίγο στὸ συμπέρασμα ὅτι αὐτὴ ἡ ἄποψη ἦταν χίλιες φορὲς δικαιολογημένη.

Σ' αὐτὴ τὴν ἑστία τῶν πιὸ διαφορετικῶν ἐθνοτήτων, ἐρχόταν στὴν ἐπιφάνεια μὲ συντριπτικὸ τρόπο, τὸ γεγονὸς ὅτι μόνον ὁ φιλειρηνιστὴς Γερμανὸς ἀντιμετώπιζε, προσπαθοῦσε καὶ πιεζόταν ν' ἀντιμετωπίσει, τὰ ἐνδιαφέροντα τοῦ ἔθνους του ἀντικειμενικά. Ὁ Ἑβραῖος δὲν ἔκανε καμιὰ παραχώρηση σ' ὅ,τι ἀναφερόταν σὲ θέματα τῆς φυλῆς του. Φάνηκε ἀκόμα ὅτι μόνον ὁ σοσιαλιστὴς Γερμανός, εἶναι «διεθνιστὴς» μὲ μιὰ ἔννοια ποὺ δὲν τὸν ἄφηνε νὰ ἀγωνισθεῖ γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ του μὲ ἄλλο τρόπο ἔξω ἀπ' αὐτὸν ποὺ πρόσταζαν τά συνθήματα κι οἱ ἐντολὲς τῶν ἀπανταχοῦ συντρόφων του· πράγμα ποὺ ἀντίθετα οἱ Τσέχοι, ἢ οἱ Πολωνοὶ ποτὲ δὲν τὄκαναν· μὲ λίγα λόγια κατάλαβα τότε ὅτι τὸ κακὸ προερχόταν ὄχι τόσο ἀπὸ τὶς ἴδιες τὶς θεωρίες, ὅσο ἀπὸ τὴν παιδεία μας, τελείως καθυστερημένη στὸ θέμα τῆς ἴδιας τῆς ἐθνικότητας μας, στὴν ὁποία ἀφιερώναμε τὶς λιγώτερες ἀπὸ τὶς προσπάθειες μας.

Τὸ πρῶτο θεωρητικὸ ἐπιχείρημα τοῦ ἀγῶνα τοῦ πανγερμανικοῦ κόμματος ἐναντίον τοῦ καθολικισμοῦ ἐρχόταν σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του.

Μὲ τὸ νὰ μεγαλώνουμε τὸ γερμανικὸ λαὸ καὶ νὰ τὸν βοηθοῦμε ἀπὸ τὴ νεότητα του νὰ καταλαβαίνει ἀποκλειστικὰ τὰ δικαιώματα τῆς ἴδιας του τῆς ράτσας· μὲ τὸ νὰ μὴ δηλητηριάζουμε τὶς καρδιὲς τῶν

παιδιῶν μας μὲ τὴν ἀπαίσια αὐτὴ «ἀντικειμενικότητα» στὰ ζητήματα ποὺ ἀναφέρονταν στὴν ἄμυνα τῆς ἴδιας τῆς προσωπικότητας τους, τότε καὶ μόνον τότε—ἀκόμα κι ὅταν θἄχουμε μιὰ κυβέρνηση ριζοσπαστικὴ—θὰ δοῦμε, ὅπως στὴν Ἰρλανδία, στὴν Πολωνία καὶ στὴ Γαλλία, τὸν καθολικὸ στὴν Γερμανία νἄναι πάντα Γερμανός.

Τὴν πιὸ κτυπητὴ ἀπόδειξη πάνω σ' αὐτὸ τὴν εἶδα, στὴν ἐποχή μας, γιὰ τελευταία φορὰ ὅταν ὁ λαός μας κλήθηκε νὰ συμπαρασταθεῖ μπροστὰ στὴν ἱστορικὴ στιγμὴ καὶ νὰ ὑπερασπίσει τὴν ὕπαρξη του σ' ἕναν ἀγώνα μέχρι θανάτου.

Ὅσο κι ἂν ἡ καθοδήγηση ἐκ τῶν ἄνω, δὲν ἔλλειψε, ὁ λαός μας ὁλοκλήρωσε ἀποτελεσματικὰ τὸ καθῆκον του. Ὁ προτεστάντης πάστορας, καθὼς κι ὁ καθολικὸς ἐφημέριος ἔκαναν ἑνωμένοι ὅτι μποροῦσαν ὄχι μόνο στὸ μέτωπο ἀλλὰ καὶ στὰ μετόπισθεν. Σ' αὐτὰ τὰ χρόνια, καὶ πρὸ πάντων μέσα στὸν πρῶτο ἐνθουσιασμό, δὲν ὑπῆρχε ἀνάμεσα στὰ δυὸ αὐτὰ στρατόπεδα, παρὰ μιὰ γερμανικὴ Αὐτοκρατορία ἱερὴ ποὺ γιὰ τὴν ὕπαρξη καὶ τὸ μέλλον της, καθένας τους ὕψωνε τὶς προσευχές του στὸν δικό του θεό.

Τὸ πανγερμανικὸ κόμμα ἔπρεπε νὰ θέσει τὸ πρόβλημα κάπως ἔτσι : ἡ διαφύλαξη τοῦ γερμανικοῦ στοιχείου στὴν Αὐστρία θὰ βρεῖ σύμφωνο τὸ καθολικὸ δόγμα ναὶ ἢ ὄχι ; Στὴν περίπτωση ποὺ ἡ ἀπάντηση θὰ ἦταν καταφατική, τὸ πολιτικὸ αὐτὸ κόμμα δὲν θἄπρεπε διόλου ν' ἀναμιχθεῖ σὲ ζητήματα ἐκκλησιαστικὰ ἢ δογματικά· ἂν ἡ ἀπάντηση ἦταν ἀρνητικὴ χρειαζόταν ἕνας ἐκκλησιαστικὸς ἀνασχηματισμὸς πρῶτα κι ὄχι ἕνα πολιτικὸ κόμμα.

Ὅποιος σκέπτεται νὰ προβεῖ σ' ἐκκλησιαστικὸ ἀνασχηματισμὸ ἀπὸ τὶς θέσεις ἑνὸς πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ, ἀποκαλύπτει μόνον τὴν ἔλλειψη κατανόησης ποὺ τὸν κατέχει ἀναφορικὰ μὲ τὶς θρησκευτικὲς συνθῆκες, ἢ μὲ τὰ δόγματα, καὶ μ' ὅ,τι ἀναφέρεται στὴν Ἐκκλησία.

Εἶναι ἡ περίπτωση ποὺ λέμε ὅτι δὲν μποροῦμε νὰ ὑπηρετοῦμε συγχρόνως δυὸ κυρίους. Θεωρῶ καὶ πιστεύω ἄλλωστε ὅτι ἡ ἐγκαθίδρυση ἢ ἡ διάλυση ἑνὸς θρησκεύματος εἶναι ἐγχείρημα πολὺ μεγάλο καὶ τελείως ξέχωρο ἀπ' τὴν ἐγκαθίδρυση ἢ τὴν διάλυση ἑνὸς κράτους· δὲν λέω ἑνὸς κόμματος.

Πῶς λοιπὸν νὰ μὴν ὑπάρξει ἄμεση ἀπάντηση κι ἀποτέλεσμα σ' αὐτὲς τὶς ἐπιθέσεις, ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους !

Βέβαια, σ' ὅλες τὶς ἐποχές, βρέθηκαν ἄτομα ἀσυνείδητα ποὺ δὲν δίστασαν νὰ χρησιμοποιήσουν τὸ θρήσκευμα σὰν μέσο γιὰ πολιτικὲς ραδιουργίες (γιατὶ δὲν εἶχαν ἄλλωστε καὶ τίποτ' ἄλλο νὰ κάνουν κάτι τέτοιοι)· ἀλλὰ εἶναι τὸ ἴδιο σίγουρο πὼς δὲν μπορεῖς νὰ ζητήσεις εὐθύνη ἀπ' τὴν Ἐκκλησία ἢ τὸ δόγμα ἐπειδὴ μερικοὶ οὐτιδανοὶ τὴν

μεταχειρίσθηκαν γιὰ νὰ ἐδραιωθοῦν, ὅπως ἄλλωστε θἄκαναν μ' ὁποιοδήποτε ἄλλο, ποὺ θὰ τοὺς χρησίμευε νὰ πετύχουν τοὺς ταπεινούς τους σκοπούς.

Τίποτα δὲν θὰ σταματοῦσε ἕναν τέτοιο πανοῦργο Κοινοβουλευτικὸ καὶ θὰ μεταχειριζόταν ὅλα ὅσα, κατὰ τὴν κρίση του θὰ δικαίωναν τὴν πολιτική του καθιέρωση. Μόλις λοιπὸν ζητηθοῦν εὐθῦνες ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ἢ τὸ δόγμα γιὰ τὴν ἀνθρώπινη μοχθηρία καὶ σηκωθοῦν ἀπὸ γύρω φωνὲς διαμαρτυρίας, αὐτὸς ὁ βρωμερὸς ψεύτης ἐπικαλεῖται τὴ μαρτυρία ὅλου τοῦ κόσμου. Καὶ γιὰ νὰ πιστοποιήσει πόσο δίκαια ἦταν ἡ κρίση του ἐπιστρατεύει ὅλη του τὴν εὐγλωττία γιὰ νὰ πείσει ὅτι χάρη σ' αὐτὸν διασώθηκε ἡ τιμὴ τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἀνόητο πλῆθος μὲ τὴ στενὴ μνήμη, δὲν ἀναγνωρίζει τότε πιὰ τὸν ἀληθινὸ δημιουργὸ αὐτῆς τῆς διαμάχης μέσα σ' αὐτὸν ποὺ φωνάζει ἔτσι δυνατά, ἢ τουλάχιστον δὲν θυμᾶται πὼς ἦταν αὐτός· κι ὁ οὐτιδανὸς πετυχαίνει τὸν σκοπό του.

Μιὰ τέτοια πονηρὴ ἀλεποῦ, ξέρει πολὺ καλὰ πὼς ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μ' αὐτὰ τὰ ζητήματα καὶ γελᾶ κάτω ἀπ' τὰ μουστάκια του· ἐνῶ ὁ τίμιος ἀντίπαλος του, ποὺ ὅμως δὲν ἤξερε νὰ χειρισθεῖ τὰ πράγματα, χάνει τὸ παιχνίδι, κι ἀποτραβιέται μιὰ μέρα τελείως, ἀπελπισμένος γιὰ τὴν ἀχαριστία τῆς ἀνθρωπότητας.

Ἀλλὰ καὶ γιὰ μιὰν ἄλλη ἀκόμη ἄποψη δὲν πρέπει νὰ ἀπονέμουμε εὐθῦνες στὸ θρήσκευμα, σ' ὁποιοδήποτε θρήσκευμα ἢ ἐκκλησία, γιὰ τὰ λάθη τοῦ καθενός. Συγκρίνοντας τὸ μέγεθος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀργανισμῶν ποὺ ἔχουμε μπροστά μας μὲ τὰ συνηθισμένα σφάλματα τοῦ ἀνθρώπου γενικά, ὀφείλουμε ν' ἀναγνωρίσουμε ὅτι τὸ ποσοστὸ ἀνάμεσα στὰ καλὰ καὶ τὰ ἄσχημα εἶναι ἕνα πρὸς χίλια. Βρίσκονται φυσικὰ ἀκόμη καὶ μέσα στόν κλῆρο ἄνθρωποι ποὺ χρησιμοποιοῦν τὴν ἱερὴ ἀποστολή του γιὰ ἐξυπηρέτηση προσωπικῶν τους φιλοδοξιῶν, ἄνθρωποι ποὺ μέσα στὸν πολιτικὸ στῖβο ξεχνοῦν μὲ ἐπιλήψιμο τρόπο ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶναι οἱ φορεῖς ὑψηλῶν κηρυγμάτων κι ὄχι οἱ πρωταγωνιστὲς δολοπλοκιῶν καὶ συκοφαντιῶν· ἀλλὰ γιὰ ἕναν τέτοιον ἀνάξιο, ἀντιπαρατάσσονται χίλιοι τίμιοι ἐκκλησιαστικοί, ὁλοκληρωτικὰ πιστοὶ στὴν ἀποστολή τους, ποὺ ἀναδύονται σὰν νησίδες πάνω στὸ βοῦρκο τῆς βρώμικης κι ἀναταραγμένης ἐποχῆς ποὺ ζοῦμε.

Ἔτσι πολὺ λίγο κατηγορῶ, σχεδὸν καθόλου δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ κατηγορήσω τὴν Ἐκκλησία, ἂν ἕνα πρόστυχο ἄτομο ντυμένο μὲ τὸ ράσο τοῦ ἱερωμένου, διαπράττει ἀδίκημα καθαπτόμενο τῶν ἠθῶν· ὅπως ἐπίσης δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ τὴν καταδικάσω ὅταν ἕνας ἄλλος, μέσα ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν μελῶν της, ξεχνᾶ καὶ προδίνει τὸ λαό

του, τουλάχιστον στὶς μέρες μας, ὅπου κάθε στιγμὴ βλέπουμε τέτοιες προδοσίες. Κι ἀκόμα στὶς μέρες μας δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε ὅτι γιὰ ἕναν μόνον τέτοιο Ἐφιάλτη, θὰ βροῦμε χίλιους ἱερωμένους ποὺ ἡ καρδιά τους ματώνει γιὰ τὶς δυστυχίες ποὺ περνᾶ τὸ ἔθνος τους καὶ ποὺ εὔχονται γιὰ ὅλους τοὺς συμπατριῶτες τους νἄρθει μιὰ μέρα ποὺ ὁ οὐρανὸς θὰ χαμογελάσει ξανά.

Σ' ὅποιον ἀπαντήσει ὅτι ἐδῶ δὲν τίθεται ζήτημα γιὰ μικρὰ προβλήματα τῆς μιᾶς μέρας, ἀλλὰ γιὰ θέματα ἀρχῆς καὶ δόγματος, πρέπει ἀναγκαστικὰ νὰ τοῦ ποῦμε:

Ἂν νομίζεις πῶς εἶσαι ὁ ἐκλεκτὸς ποὺ θὰ μᾶς πεῖ τὴν ἀλήθεια κάνε το· ἀλλὰ νἄχεις κιόλας τὸ θάρρος νὰ τὸ κάνεις ὄχι ἀπὸ τὴ θέση ἑνὸς πολιτικοῦ κόμματος—ποὺ θὰ τὸ χρησιμοποιήσεις σὰν ὑπόβαθρο—ἀλλὰ ἀντικαθιστώντας τὸ ἄσχημο παρὸν μὲ τὸ καλύτερο μέλλον ποὺ ἐσὺ θὰ προτείνεις.

Ἂν σοῦ λείπει τὸ κουράγιο, ἢ ἂν αὐτὸ τὸ καλύτερο μέλλον δὲν ἔχει ἤδη ἀρκετὰ ξεκαθαρίσει μέσα σου, τότε ἀποτραβήξου· σὲ καμιὰ περίπτωση μὴ δοκιμάσεις ν' ἀποκτήσεις μὲ τὴν ὁδὸ τοῦ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ, αὐτὸ ποὺ δὲν τόλμησες νὰ διεκδικήσεις, ἀποκαλύπτοντας το πρῶτα ἐσὺ ὁ ἴδιος.

Τὰ πολιτικὰ κόμματα δὲν ἔχουν καμιὰ σχέση μὲ τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα, ἀφοῦ οἱ ἀντανακλάσεις αὐτῶν τῶν τελευταίων δὲν ἀντιτίθενται διόλου στὰ ἐθνικὰ συμφέροντα καὶ δὲν ὑπονομεύουν τὸ ἠθικὸ τῆς φυλῆς· δὲν πρέπει μὲ κανένα τρόπο νὰ ἀναμιγνύουμε τὴν ἐκκλησία στὶς πολιτικὲς διαμάχες.

Ὅταν οἱ ἀξιωματοῦχοι τῆς ἐκκλησίας χρησιμοποιοῦν τὰ θρησκευτικὰ δόγματα, ἢ ἀκόμη καὶ τὶς ἐκκλησιαστικὲς θεωρίες γιὰ νὰ κάνουν κακὸ στὴ φυλή τους, δὲν πρέπει νὰ παρασυρθοῦμε σ' αὐτὸν τὸν δρόμο καὶ νὰ τοὺς πολεμήσουμε μὲ τὰ ἴδια ὅπλα. *Οἱ θρησκευτικὲς ἰδέες καὶ τὰ δόγματα πρέπει πάντα νὰ παραμένουν ἀπαραβίαστα γιὰ ἕναν πολιτικὸ ἡγέτη· ἀλλοιῶς, ἂν ἐξακολουθήσει ἕνας πολιτικὸς νὰ κάνει καὶ τὸν θρησκευτικὸ μεταρρυθμιστή, θὰ χάσει τὸ παιχνίδι!* Μιὰ διαφορετικὴ θέση, στὴ Γερμανία πρὸ πάντων, μποροῦσε νὰ ὁδηγήσει στὴν καταστροφή.

Μελετώντας τὸ πανγερμανικὸ κόμμα καὶ τὴν διαμάχη του μὲ τὴ Ρώμη, ἔφθασα τότε καὶ περισσότερο στὰ χρόνια ποὺ ἀκολούθησαν, στὸ ἀκόλουθο συμπέρασμα: ἡ ἔλλειψη κατανόησης αὐτοῦ τοῦ κινήματος ὡς πρὸς τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα τὸ ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὶς λαϊκὲς μάζες, μόνες ἱκανὲς γιὰ τὸν ἀγώνα· ἡ εἴσοδος του στὸ Κοινοβούλιο τσάκισε τὶς δυνατότητες του καὶ τοῦ προσέδωσε ὅλες τὶς ἀδυναμίες αὐτοῦ τοῦ συστήματος: ἡ διαμάχη του μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία τὸ

κατέστησε ἀνεπιθύμητο στὶς χιλιάδες τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἀπέσπασε ἀναρίθμητους ὀποδοὺς ἀνάμεσα στοὺς καλύτερους ποὺ εἶχε στὶς τάξεις του τὸ Ἔθνος. Τὸ πρακτικὸ τέλος ἀποτέλεσμα τῆς αὐστριακῆς *Κούλτουρκαμπφ* ἐξισώθηκε μὲ τὸ μηδέν.

Πέτυχε εἶναι ἀλήθεια ν' ἀποσπάσει ἀπὸ τὴν ἐκκλησία γύρω στὶς ἑκατὸ χιλιάδες ὀπαδούς, ἀλλὰ χωρὶς αὐτὸ νάναι μιὰ σημαντικὴ νίκη. Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχυσε οὔτ' ἕνα δάκρυ γι' αὐτὰ τὰ ἀπολωλότα «πρόβατα»: Βασικὰ δὲν ἔχασε παρὰ αὐτοὺς ποὺ δὲν τῆς ἀνῆκαν ὁλοκληρωτικά, ἐδῶ καὶ πολὺ καιρό. Στάθηκε τελείως ἀδιάφορη μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν νέα μεταρρύθμιση, ὅπως καὶ στὶς τόσες ἄλλες: Τότε ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς ἐκλεκτῶν στράφηκαν πρὸς τὴν Ἐκκλησία ἀκολουθώντας μιὰν ἐσώτερη θρησκευτικὴ ἀνάγκη· τώρα δὲν ἦταν παρὰ οἱ μετριοπαθεῖς ποὺ ἀπομακρύνονταν κι αὐτὸ ὀφείλονταν σὲ «πεποιθήσεις» πολιτικῆς χροιᾶς.

Ὅμως δίκαια κιόλας, αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα ἀπὸ τὴν πολιτικὴ σκοπιὰ στάθηκε γελοῖο καὶ θλιβερὸ μαζύ.

Γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη, ἕνα πολιτικὸ κίνημα ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ σώσει τὸ γερμανικὸ ἔθνος, κίνημα γεμάτο ὑποσχέσεις ἐπιτυχίας, εἶχε χαθεῖ γιατὶ δὲν καθοδηγήθηκε ἀπ' τὶς ἀρχὲς τοῦ ἀναγκαίου σκληροῦ ρεαλισμοῦ καὶ παρασύρθηκε σ' ἐπιδιώξεις ποὺ κυριολεκτικὰ τὸ διέλυσαν.

Δὲν μπορεῖ κανεὶς ν' ἀμφισβητήσει αὐτὸ τὸ γεγονός:

Τὸ πανγερμανικὸ κίνημα δὲν θἄκανε ποτὲ αὐτὸ τὸ λάθος ἂν δὲν εἶχε κατανοήσει τόσο ἄσχημα τὴν ψυχολογία τῆς πλατειᾶς μάζας. Ἂν οἱ ἡγέτες του ἤξεραν πῶς, γιὰ νὰ πετύχουν, δὲν ἔπρεπε ποτέ, κι αὐτὸ ἀπὸ καθαρὰ ψυχολογικὴ ἄποψη, νά δείξουν στὶς μάζες ὅτι εἶχαν πολλοὺς ἀντιπάλους—πράγμα ποὺ ἔχει σὰν ἄμεσο ἀποτέλεσμα τὴν διασπορὰ τῶν δυνάμεων—ἀλλὰ νά στραφεῖ τὸ ἐπιθετικὸ σημεῖο τοῦ κινήματος σ' ἕναν μόνο ἀντίπαλο. Τίποτα πιὸ χειρότερο δὲν ὑπάρχει γιά ἕνα κόμμα ἀπ' τὸ ν' ἀφήσει τὴν ἐξουσία σ' ἀνθρώπους νευρωτικοὺς κι ἀλλαζόνες ποὺ δὲν κάνουν καμιὰ παραχώρηση στὶς πεποιθήσεις τους.

Ἀκόμη κι ἂν αὐτὴ ἡ ἄλλη θρησκευτικὴ πίστη δίνει τὸ δικαίωμα τῆς κριτικῆς, ἕνα πολιτικὸ κόμμα δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχνᾶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἱστορία δὲν περιέχει κανένα παράδειγμα ὅπου ἕνα κόμμα καθαρῶς πολιτικό, νὰ ἐπιχείρησε κάτω ἀπὸ ἀνάλογες συνθῆκες, θρησκευτικὴ μεταρρύθμιση. Δὲν μελετοῦμε τὴν ἱστορία γιὰ νά τὴν ξεχνοῦμε τὴν στιγμὴ ἀκριβῶς ποὺ πρόκειται νά βάλουμε σ' ἐφαρμογὴ τὰ διδάγματα της· ἢ νὰ σκεφτοῦμε ὅτι οἱ προαιώνιες ἀλήθειες μποροῦν νὰ μὴ ἐφαρμοστοῦν στὴ δική μας περίπτωση ἐπειδὴ οἱ ἐνέργειες μας παρουσιάζουν κάποια διαφορά· μελετοῦμε καὶ σπουδάζουμε τὴν Ἱστορία

γιὰ νὰ βγάζομε διδάγματα γιὰ τὸ παρόν. Αὐτὸς ποὺ δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ κάνει κάτι τέτοιο δὲν μπορεῖ νὰ φανταστεῖ τὸν ἑαυτό του ἀρχηγὸ κόμματος· δὲν εἶναι παρὰ ἕνας γελωτοποιὸς γεμάτος οἴηση κι ὅλη του ἡ καλὴ θέληση δὲν μπορεῖ ν' ἀντισταθμίσει τὴν πρακτική του ἀνικανότητα.

Γενικὰ ἡ τέχνη τοῦ ἀληθινοῦ πολιτικοῦ ἀρχηγοῦ ὅλων τῶν ἐποχῶν συνίσταται πρὸ πάντων στὸ νὰ συγκεντρώνει τὴν προσοχὴ τοῦ λαοῦ σ' ἕνα καὶ μοναδικὸ ἀντίπαλο καὶ νὰ μὴ ἀφήνει τὶς δυνάμεις του νὰ διασκορπισθοῦν. Ὅσο πιὸ μεγάλη καὶ πιὸ ἰσχυρὴ εἶναι αὐτὴ ἡ διαβεβαίωση γιὰ τὸ ἀντικείμενο τοῦ ἀγῶνα τοῦ λαοῦ, τόσο πιὸ σίγουρη εἶναι ἡ δύναμη τῆς σύγκρουσης κι ἡ μαγνητικὴ ἐπίδραση ἑνὸς κινήματος ἐπάνω στὸ λαό· ὅσο πιὸ συγκεντρωμένη ἡ δύναμη, τόσο πιὸ δυνατὸ τὸ κτύπημα. Ἡ τέχνη νὰ ἄρχεις πάνω στὸ λαὸ εἶναι κυρίως ἡ συγκέντρωση τῶν ἐχθρῶν στὴν ἴδια κατηγορία. Τὸ ἀντίθετο, ὅταν οἱ ἐχθρικὲς διαθέσεις εἶναι διάφορες καὶ ποικίλες, τότε τ' ἀδύνατα καὶ διστακτικὰ πνεύματα βρίσκουν μιὰ δικαιολογία ν' ἀμφιβάλλουν γιὰ τὶς ἴδιες τὶς δυνατότητες τους.

Μόλις ἡ μάζα ἔχει νὰ πολεμήσει πολλοὺς ἐχθρούς, θέτει στὸν ἑαυτό της τὸ ἐρώτημα: εἶναι δυνατὸν ὅλοι οἱ ἄλλοι νἄχουν ἄδικο στ' ἀλήθεια καὶ μόνο τὸ δικό μας κίνημα νἄχει δίκιο;

Τότε ἀκριβῶς οἱ δυνάμεις της παραλύουν. Γιαυτὸ λοιπὸν πρέπει νὰ τοποθετεῖται στὸν ἴδιο σωρὸ ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς τῶν πιὸ σοβαρῶν ἀντιπάλων γιὰ νὰ μοιάζει στὴ μάζα τῶν ἀληθινῶν ἀγωνιστῶν ὅτι ἔχουν νὰ πολεμήσουν μ' ἕναν μόνο. Αὐτὸ δυναμώνει τὴν πίστη τους κι αὐξάνει τὴ μαχητικότητα τους.

Τὸ πανγερμανικὸ κίνημα δὲν μπόρεσε νὰ καταλάβει τὸ μοναδικὸ γεγονὸς ποὺ θὰ τοῦ ἐξασφάλιζε τὴν ἐπιτυχία. Θέλησε βέβαια καὶ πολὺ σωστά, οἱ σκοποί του νὰ εἶναι ἁγνοί, ἀλλὰ ὁ δρόμος ποὺ διάλεξε ἦταν ψεύτικος. Μποροῦμε νὰ τὸν παρομοιάσουμε μὲ τὸν ἄνθρωπο ποὺ θέλει νὰ φτάσει στὴν κορφὴ ἑνὸς βουνοῦ, καὶ πέρνει τὸ δρόμο γεμάτος ἀποφασιστικότητα καὶ θέληση, ἀλλὰ δὲν προσέχει διόλου, ὄντας ἀφοσιωμένος στὴν κορφή, τὶς συνθῆκες τοῦ δρόμου καὶ χάνει τελικὰ τὴν προθεσμία ἐξ αἰτίας του.

Τὸ ἀντίθετο ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε στὸν μεγάλο ἀντίπαλο του, στὸ χριστιανοδημοκρατικὸ κόμμα.

Πρόσεξε καὶ διάλεξε μὲ σχολαστικότητα τὸ δρόμο ἀλλὰ δὲν ἔδωσε πολλὴ σημασία στὸ ἀποτέλεσμα. Σχεδὸν σ' ὅλα τὰ σημεῖα ποὺ τὸ πανγερμανικὸ κόμμα ἔκανε λάθη, τὸ χριστιανοδημοκρατικὸ ἐνέργησε μ' ἀποφασιστικότητα καὶ λογική.

Ἤξερε τὴ σημασία ποὺ ἔχει ἡ μάζα καὶ τὴν ἀπέδειξε ἀπ' τὴν

πρώτη κιόλας μέρα μὲ τὴν θέση ποὺ πῆρε στὴν κοινωνική του πολιτική. Προσανατολίσθηκε κυρίως πρὸς τὰ ζητήματα τῶν ἐργατῶν, μικρὰ ἢ ἄμεσα, κι ἀπόκτησε ἔτσι ὀπαδοὺς τόσο πιστοὺς ὅσο κι ἀποφασιστικοὺς κι ἕτοιμους γιὰ θυσίες. Ἀπόφυγε κάθε σύγκρουση μὲ τὶς θρησκευτικὲς ὀργανώσεις καὶ ἐξασφάλισε ἔτσι τὴν ὑποστήριξη αὐτῆς τῆς μεγάλης δύναμης ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Στὴν πραγματικότητα δὲν εἶχε παρὰ μόνον ἕνα ἀντίπαλο. Ἀναγνώρισε τὴν ἀναγκαιότητα τῆς εὐρείας προπαγάνδας κι ἔφτασε νὰ κατακτήσει τὴν ἀνώτερη τεχνικὴ ν' ἀπευθύνεται στὶς μάζες.

Ἂν δὲν μπόρεσε μολοντοῦτο νὰ δεῖ νὰ πραγματοποιοῦνται οἱ ἐπιδιώξεις του, ἡ ἀναβίωση τῆς Αὐστρίας, αὐτὸ ὀφείλεται τόσο στὸν κακὸ δρόμο ποὺ διάλεξε, ὅσο καὶ στὶς περιορισμένης δυνατότητας ἀρχές του.

Ὁ ἀντισημιτισμὸς τοῦ νέου αὐτοῦ κινήματος τοποθετήθηκε σὲ θρησκευτικὲς κι ὄχι σὲ ρατσιστικὲς βάσεις. Ὁ ἴδιος λόγος ποὺ τὸ ὁδήγησε σ' αὐτὸ τὸ σφάλμα γέννησε κι ἕν' ἄλλο σφάλμα.

Οἱ ἱδρυτὲς τοῦ χριστιανοδημοκρατικοῦ κόμματος σκέφτηκαν πὼς ἂν αὐτὸ τὸ κόμμα ἤθελε νὰ σώσει στὴν Αὐστρία δὲν μποροῦσε νὰ στηριχτεῖ σὲ ρατσιστικὲς βάσεις γιατὶ ἔτσι γρήγορα θὰ εἶχαν ν' ἀντιμετωπίσουν τὴ γενικὴ διάλυση τοῦ Κράτους. Πρὸ πάντων ἡ κατάσταση ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴ Βιέννη ἔπεισε τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ κόμματος ὅτι ἔπρεπε νὰ παραμερίσουν τὶς φυλετικὲς διαφορὲς καὶ τὸ ἀντίθετο νὰ ὑπογραμμίσουν τὴν ἀνάγκη ἕνωσης καὶ τὰ ἑνωτικὰ κίνητρα.

Ἡ Βιέννη τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶχε κιόλας ἕνα σωρὸ ἔριδες ἀνάμεσα στὶς διάφορες ἐθνότητες κυρίως μεταξὺ τῶν Τσέχων, ὥστε ἀκόμα κι αὐτὴ ἡ ἀνοχὴ σ' αὐτὲς τὶς φυλετικὲς διαφορὲς θὰ μποροῦσε νὰ ἐμποδίσει τὸ σχηματισμὸ ἑνὸς κόμματος καθαρὰ ἀντιγερμανικοῦ. Ἔτσι προσπάθησε στὴν ἀρχὴ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν μικρῶν Τσεχικῶν συντεχνιῶν, ποὺ ἀριθμοῦσαν πολλοὺς ὀπαδούς, μὲ τὸν ἀγώνα ἐνάντια στὸν Μαγχεστριανὸ φιλελευθερισμό. Κι ἔπρεπε μετὰ νὰ βρεῖ μιὰ δικαιολογία γιὰ τὴν μάχη, ἑνώνοντας τὶς διάφορες ἐθνότητες τῆς παλιᾶς Αὐστρίας, ἐνάντια στὸν Ἰουδαϊσμὸ καὶ πάνω σὲ θρησκευτικὴ βάση.

Εἶναι φανερὸ ὅτι μιὰ πολεμικὴ μὲ τέτοιες βάσεις δὲν θὰ προξενοῦσε στοὺς Ἑβραίους παρὰ ἐλάχιστες στενοχώριες. Στὴν χειρότερη περίπτωση μιὰ ρανίδα νεροῦ βαπτίσματος θὰ μποροῦσε πάντα νὰ σώσει τὸν Ἑβραῖο καὶ τὶς διάφορες ἐπιχειρήσεις του.

Μ' αὐτὰ τὰ τελείως ἐπιφανειακὰ κίνητρα δὲν θάφταναν ποτὲ σὲ μιὰ σοβαρὰ ἐπιστημονικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ ὅλου προβλήματος πράγμα ποὺ ἔκανε πολλοὺς ἀπ' αὐτοὺς ποὺ δὲν καταλάβαιναν ἕναν τέτοιου

εἴδους ἀντισημιτικὸ ἀγώνα νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ κόμμα. Ἡ δύναμη τῆς σύγκρουσης αὐτῆς τῆς ἰδέας μετατράπηκε σὲ μιὰ διανθισμένη πνευματικὴ διαμάχη, γιατὶ δὲν θέλησαν νὰ προχωρήσουν πιὸ κεῖ ἀπ' τὸ συναίσθημα, σὲ μιὰ ἀληθινὴ κατανόηση της. Οἱ διανοούμενοι παράμεναν ἐχθροὶ τῶν Ἑβραίων ἀπὸ πεποίθηση. Λίγο - λίγο ἀποδείχθηκε ὅτι δὲν ἔμεινε στὸ τέλος ἀπὸ ὅλη αὐτὴ τὴν νέα τάση παρὰ μιὰ προσπάθεια προσηλυτισμοῦ τῶν Ἑβραίων ἢ μᾶλλον πὼς δὲν ἦταν παρὰ ἡ ἔκφραση μιᾶς ζηλοτυπίας πρὸς τοὺς ἀντιπάλους αὐτούς. Ἡ σύγκρουση αὐτὴ προσέδωσε στὸν ἀρχηγὸ τοῦ χριστιανοδημοκρατικοῦ κόμματος τὸ ἀποτύπωμα τῆς φιλοσοφικῆς καθιέρωσης· ἔδωσε τὴν ἐντύπωση σὲ πολλοὺς—καὶ δὲν ἦταν οἱ λιγώτεροι—ὅτι ἡ ἐπίθεση αὐτὴ ἐνάντια στοὺς Ἑβραίους ἦταν ἀνήθικη κι ἀξιόμεμπτη. Δὲν μπόρεσαν ν' ἀπαλλαγοῦν, οἱ χριστιανοδημοκράτες ἡγέτες ἀπὸ τὴν πεποίθηση ποὺ μετάλλαξε σὲ ζωτικὸ πρόβλημα γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα ὅτι ἡ τύχη τῶν λαῶν ποὺ δὲν ἦταν Ἑβραῖοι ἐξαρτιόταν ἀπ' τὶς ἀποφάσεις τους.

Αὐτὸς ὁ τρόπος νὰ βλέπουν τὰ πράγματα ὁδήγησε στὸ μηδέν, τὸν ἀντισημιτικὸ προσανατολισμὸ τοῦ χριστιανοδημοκρατικοῦ κόμματος.

Δὲν ἦταν παρὰ ἕνας ψευτοαντισημιτισμὸς περισσότερο ἐπικίνδυνος ἀπὸ τὸν ἀντίπαλο του· ἀποκοιμιόνταν ἀσφαλεῖς πιστεύοντας ὅτι κρατοῦν τὸν ἐχθρὸ ἀπὸ τ' αὐτιά, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα ἦταν αὐτὸς ποὺ τοὺς ὁδηγοῦσε ἀπὸ τὴ μύτη.

Κι οἱ Ἑβραῖοι συνήθισαν σὲ λίγο τόσο πολὺ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὸν ἀντισημιτισμὸ ὥστε ἡ ἔλλειψη του τοὺς ἐλύπησε περισσότερο ἀπ' ὅσο τοὺς στενοχωροῦσε ἡ ὕπαρξη του.

Οἱ χριστιανοδημοκράτες εἶχαν ἐκεῖ ἐναποθέσει ὅλο τὸ βάρος τῆς θυσίας τους στὴν ἰδέα τοῦ Κράτους μὲ βάση τὸν ἐθνικισμό, ἀλλὰ ἔκαναν γι αὐτὸν—τὸν ἀντισημιτισμὸ—περισσότερες παραχωρήσεις, παρὰ γιὰ τὴν ἄμυνα καὶ τὴν ὑπεράσπιση τοῦ γερμανισμοῦ.

Δὲν τολμοῦσαν νἄναι «ἐθνικιστὲς» ἂν δὲν ἤθελαν νὰ τιναχτοῦν στὸν ἀέρα ἀκόμη καὶ μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἴδια τὴ Βιέννη. Ἔλπισαν ὅτι θὰ σώσουν τὸ Κράτος τῶν Ἀψβούργων ἀποφεύγοντας μ' ἐπιμέλεια νὰ θίξουν αὐτὸ τὸ ζήτημα· σέρνονταν ἀπ' αὐτὸ τὸ ἴδιο στὴν καταστροφή. Τὸ κίνημα ἔχασε ἔτσι ἀναγκαῖες κινητήριες δυνάμεις του ποὺ μόνο αὐτὲς θὰ μποροῦσαν νὰ τοῦ ἐξασφαλίσουν τὴν ὕπαρξη. Τὸ χριστιανοδημοκρατικὸ κόμμα ἔγινε λοιπὸν καὶ γιαυτὸν ἀκόμα τὸ λόγο ἕνα κόμμα ὅπως ὁποιοδήποτε ἄλλο.

Ἄλλοτε πρόσβλεπα σ' αὐτὰ τὰ δυὸ κινήματα μ' ἕναν τρόπο πιὸ προσεκτικό· τὸ ἕνα μὲ τὴν ὥθηση τῆς ἴδιας τῆς καρδιᾶς μου καὶ τὸ ἄλλο μὲ τὸν θαυμασμὸ γιαυτὸν τὸν ἄνθρωπο τὸν τόσο σπάνιο ποὺ μοῦ

φαίνονταν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ κιόλας τὸ τραχὺ σύμβολο ὅλου τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ τῆς Αὐστρίας.

Ὅταν ἡ ἀναπάντεχη τρομερὴ ἀναγγελία τοῦ θανάτου τοῦ δημάρχου ἀναστάτωσε ὁλόκληρη τὴν πόλη καὶ τὴν ἔκανε νὰ ξεχυθεῖ στὴν Ριγκστράσσε, βρέθηκα κι ἐγὼ ἀνάμεσα στὶς ἑκατοντάδες χιλιάδες τῶν ἀνθρώπων ποὺ παρακολούθησαν αὐτὴ τὴν θλιβερὴ πομπή. Μέσα μου μαζὶ μὲ τὴν συγκίνηση ἀνακατευόταν καὶ τὸ συναίσθημα ὅτι ὁλόκληρο τὸ ἔργο αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου στάθηκε μάταιο γιατὶ ἡ τύχη τοῦ Κράτους αὐτοῦ τὸ ὁδηγοῦσε ἀπαρέκκλητα στὸ χαμό. Ἂν ὁ δρ. Κάρλ Λούεγκερ εἶχε γεννηθεῖ στὴ Γερμανία θὰ ἦταν σήμερα ἀνάμεσα στὴν πρώτη σειρὰ τῶν μεγαλοφυῶν μας· ἦταν δυστύχημα καὶ γιαυτὸν καὶ γιὰ τὸ ἔργο του τὸ ὅτι ἔζησε σ' ἕνα ἀνίκανο Κράτος.

Ὅταν πέθανε, μικρὲς φλογίτσες ἄναψαν κιόλας, περισσότερο λαίμαργες, μῆνα τὸ μῆνα, στὰ Βαλκάνια· τὸ πεπρωμένο τὸν προφύλαξε ἀπ' τὸ νὰ δεῖ αὐτὸ ποὺ εἶχε ἐλπίσει πὼς θὰ μποροῦσε ν' ἀποφύγει.

Προσπάθησα νὰ βρῶ τὶς αἰτίες τῆς ἀνικανότητας τοῦ πρώτου κινήματος καὶ τῆς ἀποτυχίας τοῦ δεύτερου κι ἔφτασα στὴν βαθειὰ κατανόηση ὅτι ἄσχετα ἀπ' τὸ ἂν ἦταν δυνατὸν νὰ συμβεῖ μιὰ ἐνίσχυση τοῦ Κράτους στὴν παληὰ Αὐστρία, τὰ λάθη τῶν δυὸ Κομμάτων ὑπῆρξαν τ' ἀκόλουθα:

Τὸ πανγερμανικὸ κόμμα εἶχε δίκιο ὅταν ὑποστήριζε σὰν βασικὴ ἀρχὴ τὴν ἀναγέννηση τοῦ γερμανισμοῦ, ἀλλὰ δὲν ἔκανε καλὴ ἐκλογὴ μέσων. Ὑπῆρξε ἐθνικιστικό, μὰ ἀλλοίμονο! δὲν ἦταν ὅσο ἔπρεπε σοσιαλιστικὸ γιὰ νὰ κερδίσει τὶς μάζες.

Ὁ ἀντισημιτισμός του τοποθετήθηκε σὲ μιὰ δίκαιη ἀντιμετώπιση τοῦ ρατσιστικοῦ προβλήματος. Ἀλλὰ ἡ διαμάχη του μ' ἕνα ἤδη ὑφιστάμενο θρησκευτικὸ σύστημα ἦταν λάθος ἀρχῆς καὶ τακτικῆς.

Τὸ χριστιανοδημοκρατικὸ κόμμα δὲν πῆρε καμιὰ ξεκαθαρισμένη θέση ἀναφορικὰ μὲ τὴν ἀναγέννηση τοῦ γερμανισμοῦ, ἀλλὰ εἶχε τὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴν εὐτυχία τῆς ἐκλογῆς τῆς κομματικῆς πολιτικῆς. Κατάλαβε τὴ σημασία τοῦ σοσιαλιστικοῦ προβλήματος, ἀλλὰ γελάστηκε στὸν ἀγώνα του ἐνάντια στοὺς Ἑβραίους καὶ δὲν εἶχε καμιὰ γνώση γιὰ τὴ δύναμη τῆς ἐθνικιστικῆς ἰδέας.

Ἂν τὸ χριστιανοδημοκρατικὸ κόμμα εἶχε προσδώσει στὴν κατανόηση του πρὸς τὶς λαϊκὲς μάζες καὶ μιὰ σωστὴ θεώρηση τοῦ ρατσιστικοῦ προβλήματος, ὅπως εἶχε κάνει τὸ πανγερμανικὸ κόμμα, ἂν εἶχε τέλος γίνει ἐθνικιστικὸ—ἢ τὸ ἀντίθετο ἂν τὸ πανγερμανικὸ κόμμα μὲ τὴ σωστή του ἀντιμετώπιση τοῦ ἀντισημιτικοῦ προβλήματος καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ ἔδειξε πρὸς τὸν ἐθνικισμό, εἶχε τὴν πρακτικὴ συνετότητα τοῦ χριστιανοδημοκρατικοῦ κόμματος καὶ πρὸ πάντων τὴν σο-

σιαλιστική του τοποθέτηση—τότε θὰ εἶχαμε ἕνα κίνημα ποὺ πιστεύω, θὰ χειριζόταν μ' ἐπιτυχία τὰ πεπρωμένα τῆς Γερμανίας. Ἂν δὲν πέτυχε κάτι τέτοιο, τὸ λάθος ἦταν κατὰ μέγα μέρος στὴν φύση τοῦ Αὐστριακοῦ Κράτους.

Καθὼς λοιπὸν δὲν βρῆκα κανένα κόμμα ποὺ νὰ ἐκφράζει τὶς ἀντιλήψεις μου, δὲν ἀποφάσιζα νὰ μπῶ σὲ κανένα ἀπ' τοὺς ὑπάρχοντες ὀργανισμοὺς καὶ ν' ἀγωνιστῶ στὶς γραμμές του. Εἶχα σχηματίσει τὴ γνώμη τότε πὼς ὅλα τὰ πολιτικὰ κόμματα ἦταν ἀποτυχημένα κι ἀνίκανα νὰ ὁδηγήσουν σὲ μιὰ πραγμάτωση ἀληθινὴ καὶ βαθειά κι ὄχι μόνον ἐξωτερική, τῆς ἀναγέννησης τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ.

Ἡ ἐσωτερική μου ἀντιπάθεια πρὸς τὸ Ἀψβουργειανὸ Κράτος ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἔφτασε στὸ ἀποκορύφωμα της.

Ὅσο περισσότερο μ' ἀπασχολοῦσαν τὰ πολιτικὰ προβλήματα τοῦ ἐξωτερικοῦ, τόσο περισσότερο αὐτή μου ἡ ἀντίληψη ρίζωνε μέσα μου καὶ τὸ Αὐστριακὸ κράτος γινόταν τὸ φάντασμα τῆς δυστυχίας γιὰ τοὺς Γερμανούς. Ἔβλεπα κάθε μέρα καὶ πιὸ καθαρὰ ὅτι ἡ τύχη τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους θ' ἀποφασιζόταν ὄχι πιὰ ἀπὸ τὴν Αὐστρία ἀλλὰ ἀπ' τὸ ἴδιο τὸ Ράϊχ. Ὄχι μόνο ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς γενικῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ κι ἀπὸ τὴν ἄποψη κουλτούρας στὸ σύνολο της.

Τὸ Αὐστριακὸ Κράτος ἔδειχνε τὰ ἴδια σημεῖα κατάπτωσης ἢ τουλάχιστον ἀδιαφορίας στὸ πεδίο τῆς κουλτούρας καὶ τῆς τέχνης γιὰ τὸ γερμανικὸ ἔθνος. Οἱ ἴδιες συνθῆκες ἐπικρατοῦσαν καὶ στὴν ἀρχιτεκτονική. Ἡ νέα τέχνη δὲν μποροῦσε νὰ ἔχει καμιὰν ἐπίδραση καὶ νὰ θριαμβεύσει στὴν Αὐστρία γιατὶ ὅταν πιὰ τέλειωσε ἡ Ρίγκστρασσε, δὲν ἔβρισκες στὴ Βιέννη παρὰ ἐλάχιστα νέα κτίσματα μπροστὰ στὰ πλάνα ἀνοικοδόμησης ποὺ ἔμπαιναν σ' ἐφαρμογὴ σ' ὅλη τὴ Γερμανία.

Ἄρχισα λοιπὸν νὰ κάνω μιὰ διπλῆ ζωή: ἡ λογικὴ κι ἡ πραγματικότητα μοὔλεγαν νὰ συνεχίσω τὶς σκληρὲς ἀλλ' ἀποδοτικὲς σπουδές μου στὴ Βιέννη, ἀλλ' ἡ καρδιά μου ἀρνιόταν νὰ τὸ παραδεχθεῖ.

Μιὰ ἀπογοητευτικὴ δυσαρέσκεια μὲ κατέλαβε ὅταν συνειδητοποίησα πόσο ἄδειο καὶ κούφιο ἦταν αὐτὸ τὸ κράτος καὶ πόσο δὲν εἶχε πιὰ δυνατότητα νὰ διασωθεῖ· ἀλλὰ τὴν ἴδια κιόλας στιγμὴ προαισθανόμουν μὲ βεβαιότητα πὼς ὅτι καὶ νὰ συνέβαινε θὰ ἀπόβαινε τελικὰ σὲ βάρος τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ.

Εἶχα καταλήξει στὸ συμπέρασμα ὅτι αὐτὸ τὸ κράτος ποὺ καταστρεφόταν θὰ ἦταν ἕνα ἐμπόδιο γιὰ τὴν ἀληθινὰ μεγάλη Γερμανία ἐνῶ τὸ ἀντίθετο θὰ εὐνοοῦσε κάθε κίνηση ἀντιγερμανική.

Τὸ συνοθύλευμα τῶν φυλῶν ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν πρωτεύουσα τῆς μοναρχίας, αὐτὸ τὸ ἐθνικὸ ἀνακάτεμα τῶν Τσέχων, τῶν Πολωνῶν, τῶν Οὔγγρων, τῶν Σέρβων, καὶ τῶν Κροατῶν, ὅλοι αὐτοὶ μοῦ

φαίνονταν τελείως ἀηδιαστικοί, χωρὶς νὰ ξεχνῶ τὸν διαλυτικὸ βάκιλλο τῆς ἀνθρωπότητας τοὺς Ἑβραίους καὶ πάλι τοὺς Ἑβραίους.

Αὐτὴ ἡ γιγάντια πόλη μοῦ φαινόταν σὰν ἡ ἔκφραση τῆς αἱμομιξίας.

Ἡ γερμανικὴ γλώσσα τῆς νιότης μου ἦταν ἡ διάλεκτος ποὺ μιλοῦν στὴν Κάτω Βαυαρία· δὲν μποροῦσα οὔτε νὰ τὴν ξεχάσω οὔτε νὰ προσαρμοστῶ μὲ τὴ διεφθαρμένη Βιεννέζικη διάλεκτο. Ὅσο ζοῦσα πιὰ σ' αὐτὴ τὴν πόλη, τόσο τὸ μῖσος μου γιαυτὸ τὸ ἀνακάτεμα ξένων φυλῶν ποὺ τεμάχιζε τοῦτο τὸ πανάρχαιο κέντρο τῆς γερμανικῆς κουλτούρας, μεγάλωνε· ἡ ἰδέα ὅτι μποροῦσαν νὰ παραταθοῦν ἀκόμη οἱ μέρες ζωῆς αὐτοῦ τοῦ Κράτους μοῦ φαινόταν στ' ἀλήθεια γελοία.

Ἡ Αὐστρία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν σὰν ἕνα παληὸ μωσαϊκὸ ὅπου τὸ τσιμέντο ποὺ κρατεῖ τὰ μικρὰ κομματάκια τῆς πέτρας ἑνωμένα μεταξύ τους, εἶχε ἀρχίσει νὰ φθείρεται καὶ νὰ ραγίζει· ὅσο τὸ κοίταζες ἀπὸ μακρυά, σὲ ξεγελοῦσε μὲ μιὰ κάποια ἀνθεκτικότητα· ἀλλὰ ὅταν τοὔδινες ἕνα κτύπημα ὁπωσδήποτε, θἄσπαζε σὲ χίλια κομμάτια. Δὲν ἔμενε πιὰ παρὰ ἡ στιγμὴ ποὺ θὰ δινόταν αὐτὸ τὸ κτύπημα.

Ἡ καρδιά μου ἦταν πάντα δοσμένη στὴν Γερμανικὴ αὐτοκρατορία κι ὄχι στὴν Αὐστριακὴ μοναρχία· ἡ ἡμέρα τῆς διάλυσης αὐτοῦ τοῦ Κράτους μοῦ φαινόταν πάντα σὰν ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους.

Ὅλες αὐτὲς οἱ αἰτίες γέννησαν μέσα μου τὸν δυνατὸ πόθο νὰ πάω ἐκεῖ κάτω_ὅπου—ἀπ' τὴ νιότη μου—μ' ἔσερναν τὰ μυστικὰ ὄνειρα μου καὶ μιὰ κρυφὴ ἀγάπη.

Ἤλπιζα τότε ὅτι ἀργὰ ἢ γρήγορα θἄφτιαχνα ἕνα ὄνομα σὰν ἀρχιτέκτονας, καὶ θὰ μποροῦσα νὰ προσφέρω σοβαρὲς ὑπηρεσίες στὸ ἔθνος μου μέσα στὸ πλαίσιο—μικρὸ ἢ μεγάλο—ποὺ ἡ τύχη θὰ μὲ τοποθετοῦσε.

Τέλος, ἤθελα νὰ εἶμαι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν τὴν εὐτυχία νὰ ζήσουν καὶ νὰ δράσουν στὸ σημεῖο ἐκεῖνο ἀπ' ὅπου θὰ μπορέσουν νὰ πετύχουν τὴν πραγματοποίηση τῶν πόθων τῆς καρδιᾶς τους: τὴν ἕνωση τῆς πολυαγαπημένης μου πατρίδας, μὲ τὴ μεγάλη κοινὴ πατρίδα, τὸ γερμανικὸ Ράιχ.

Αὐτοὶ ποὺ δὲν καταλαβαίνουν τὴ δύναμη τούτου τοῦ πόθου εἶναι πάρα πολλοὶ σήμερα· ἀλλὰ δὲν ἀπευθύνομαι σ' αὐτοὺς ποὺ ἡ τύχη τοὺς ἀρνήθηκε πρὸς τὸ παρὸν μιὰ τέτοια εὐτυχία, οὔτε σ' αὐτοὺς ποὺ παρασύρθηκαν σὲ ἄλλα ἰδανικά· ἀπευθύνομαι σ' ὅλους ἐκείνους πού, χωρισμένοι ἀπ' τὴ μητέρα—πατρίδα, πιστεύουν ὅτι πρέπει ν' ἀγωνιστοῦν γιὰ τὸν ἱερὸ θησαυρὸ τῆς μητρικῆς γλώσσας, ποὺ εἶναι δεμέ-

νοι κι ἐμπνευσμένοι, πιστοὶ στὴν πατρίδα, καὶ ποὺ περιμένουν μ' ἕναν ἀβάσταχτο ζῆλο τὴν ὥρα ποὺ θὰ τοὺς ἐπιτραπεῖ νὰ ξαναγυρίσουν τοὺς πόθους τῆς καρδιᾶς τους στὴν πολυαγαπημένη μητέρα· ἀπευθύνομαι σ' αὐτοὺς ὅλους καὶ ξέρω: θὰ μὲ καταλάβουν!

Μονάχα αὐτὸς ποὺ νοιώθει μὲ κάθε του κύτταρο τί σημαίνει νὰ εἶσαι Γερμανὸς χωρὶς νὰ μπορεῖς ν' ἀνήκεις στὴν ἀγαπημένη πατρίδα, μόνον αὐτὸς θὰ μπορέσει νὰ μετρήσει τὴ βαθειὰ νοσταλγία ποὺ καίει στὶς καρδιὲς τῶν ἀποχωρισμένων ἀπ' τὴ μάνα τους παιδιῶν. Αὐτὴ ἡ νοσταλγία βαραίνει πάνω σ' ὅλους τοὺς σπουδαστές, τοὺς ἀρνιέται χαρὰ καὶ κάθε εὐτυχία μέχρι ποὺ θ' ἀνοίξουν στὸ τέλος οἱ πόρτες τῆς πατρίδας καὶ τὸ κοινό μας αἷμα θὰ ἡσυχάσει καὶ θὰ βρεῖ τὴ γαλήνη μέσα στὴν κοινή μας αὐτοκρατορία.

Ἡ Βιέννη ἦταν καὶ παράμεινε γιὰ μένα τὸ πιὸ σκληρὸ ἀλλὰ καὶ τὸ πιὸ διδακτικὸ σχολεῖο τῆς ζωῆς μου. Ἔφτασα σ' αὐτὴ τὴν πόλη σχεδὸν παιδὶ κι ὅταν τὴν ἄφησα ἤμουν ἕνας ἄντρας κατασταλαγμένος καὶ σοβαρός. Ἐκεῖ πῆρα τὰ φόντα γιὰ τὴ γενικὴ θεώρηση τῆς ζωῆς καὶ κυρίως ἔμαθα ν' ἀναλύω μεθοδικὰ τὴν πολιτική. Ὅλ' αὐτὰ τὰ τελειοποίησα ἀργότερα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐγκατέλειψα τὶς πρῶτες μου ἐκεῖνες βάσες. Εἶναι ἀλήθεια πὼς μόνον σήμερα καταλαβαίνω τὴν ἀξία τῶν μαθημάτων ποὺ πῆρα ἐκείνη τὴν ἐποχή.

Περιέγραψα τὴν περίοδο ἐκείνη τῆς ζωῆς μου μὲ περισσότερες λεπτομέρειες, γιατὶ κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ σχημάτισα τὴν γνώση τῶν πραγμάτων πάνω σὲ βασικὰ προβλήματα τοῦ κόμματος αὐτοῦ ποὺ ὕστερα ἀπὸ ἕνα μέτριο ξεκίνημα, ἄρχισε νὰ γίνεται μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες κινήσεις μαζῶν ποὺ γνώρισε ἡ ἱστορία. Δὲν ξέρω ποιὰ ἦταν ἡ θέση μου ἀπέναντι στοὺς Ἑβραίους, στοὺς σοσιαλδημοκράτες, ἀκόμα περισσότερο ἀπέναντι στὸ μαρξισμὸ καὶ στὸ Κοινωνικὸ πρόβλημα, ἂν ἕνα κεφάλαιο ἀπὸ προσωπικὲς ἀντιλήψεις δὲν εἶχε σχηματιστεῖ μέσα μου ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ νεανικά μου χρόνια, χάρη στὴν τύχη καὶ στὶς μοναχικές μου μελέτες.

Γιατὶ ἂν αὐτοὶ οἱ δυστυχισμένοι συμπατριῶτες μου μποροῦσαν νὰ κάνουν τὸν λαὸ καὶ τὶς χιλιάδες τῶν ἀνθρώπων νὰ σκεφτοῦν πάνω στὰ βαθύτερα αἴτια τῆς καταστροφῆς τους, δὲν θὰ φέρνονταν ποτὲ μ' αὐτὴ τὴν δῆθεν ὀξύνοια καὶ διεισδυτικότητα, ποὺ ταιριάζει μόνον σ' ἐ-ἐκείνους ποὺ μπόρεσαν νὰ γίνουν κύριοι τῶν πεπρωμένων τους μετὰ ἀπὸ χρόνια ὁλόκληρα ἀγῶνος.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΜΟΝΑΧΟ

ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ 1912 ΕΦΥΓΑ ΤΕΛΕΙΩΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟ

Ἡ πόλη τούτη αὐτή καθαυτή μοῦ ἦταν τόσο συγγενική σὰν νἄχα ζήσει πίσω ἀπ' τὰ τείχη της χρόνια ὁλόκληρα.

Τὸ ζήτημα τῶν σπουδῶν μου μ' εἶχε ὁδηγήσει πολλὲς φορὲς σ' αὐτὴ τὴ μητρόπολη τῆς γερμανικῆς Τέχνης. Ὄχι μόνον δὲν ξέρεις τὴν Γερμανία ἂν δὲν πᾶς στὸ Μόναχο, ἀλλὰ κυρίως δὲν ἔχεις δεῖ τίποτα ἀπὸ τὴν γερμανικὴ τέχνη ἂν δὲν ἔχεις πάει σ' αὐτὴν τὴν πόλη.

Κι αὐτὴ ἡ περίοδος, ἡ προπολεμική, ὑπῆρξε ἡ πιὸ εὐτυχισμένη τῆς ζωῆς μου. Τὸ μεροκάματο μου ἦταν ἀκόμη πανάθλιο, ἀλλὰ δὲν ζοῦσα βέβαια γιὰ νὰ ζωγραφίζω : ζωγράφιζα γιὰ νὰ ἐξασφαλίζω τὶς δυνατότητες νὰ ζήσω, ἢ μᾶλλον γιὰ νὰ μπορέσω νὰ μαθαίνω. Εἶχα μολοντοῦτο τὴν ἀπόλυτη πεποίθηση πὼς μιὰ μέρα θἄφτανα νὰ κάνω πράξη ὅλα ἐκεῖνα γιὰ τὰ ὁποῖα ἤμουνα προορισμένος. Κι αὐτὸ μοῦ ἀρκοῦσε γιὰ νὰ ὑποφέρω εὔκολα καὶ χωρὶς δυσανασχέτηση ὅλες τὶς ἄλλες ἀντιξοότητες τῆς ζωῆς.

Σ' αὐτὰ μποροῦσε νὰ προστεθεῖ κι ἡ βαθειά μου ἀγάπη γιὰ τούτη τὴν πόλη, ποὺ γεννήθηκε ἀπ' τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς παραμονῆς μου ἐκεῖ. Ἦταν ἕνα συναίσθημα ποὺ ποτὲ δὲν ἔνοιωσα γιὰ κανέναν ἄλλο τόπο τῆς γῆς. Νά, μιὰ γερμανικὴ πόλη ! Τί διαφορὰ μὲ τὴ Βιέννη ! (Αὐτὸ μ' ἔκανε νὰ αἰσθάνομαι ἀκόμα περισσότερο ἄσχημα γιὰ κείνη τὴν Βαβυλώνα τῶν Φυλῶν). Προσθέστε ἀκόμα καὶ τὴ διάλεκτο ποὺ ἦταν πολὺ κοντὰ στὴ δική μου καὶ πρὸ πάντων τὸν περίγυρο καὶ τὶς συντροφιές μου ἀπὸ Κάτω–Βαυαρούς, ποὺ μοῦ θύμιζαν τὰ πρῶτα νεανικά μου χρόνια. Χίλια πράγματα μοῦ ἦταν ἢ ἔγιναν δικά μου καὶ ἀγαπημένα. Ἀλλὰ ὅ,τι μὲ τράβηξε τὸ πιὸ πολύ, ἦταν αὐτὴ ἡ ὑπέροχη σύζευξη τῆς πηγαίας δύναμης καὶ τῆς λεπταίσθητης τέχνης, αὐτὴ

ἡ μοναδικὴ θέα ποὺ συναντᾶς ἀπὸ τὸ Χόφμπραουναουζ ὡς τὸ 'Οντεὸν κι ἀπ' τὴν 'Οκτόμπερφερστ ὡς τὴν Πινακοθήκη κ.τ.λ.

Ἂν σήμερα βρίσκομαι δεμένος μ' αὐτὴ τὴν πόλη ὅσο μὲ κανέναν ἄλλον τόπο, τοῦτο ὀφείλεται χωρὶς ἀμφιβολία στὸ γεγονὸς ὅτι, τὸ Μόναχο, ἦταν καὶ παραμένει ἀδιάρρηκτα δεμένο μὲ τὴν πνευματική μου ἐξέλιξη. 'Αλλὰ τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχα τὴν τύχη νὰ βρῶ ἐκεῖ μιὰ ἀληθινὴ ἐσωτερικὴ ἱκανοποίηση, πρέπει νὰ ὀφείλεται μόνο στὴ γοητεία ποὺ ἡ ἐξαίσια αὐτὴ βασιλικὴ πόλη τοῦ Βίττελσμπαχ, ἐξασκεῖ πάνω σὲ κάθε ἄνθρωπο προικισμένο ὄχι μόνον μὲ ψυχρὴ λογικὴ ἀλλὰ καὶ μὲ συναισθηματικότητα.

Στὸ Μόναχο, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἐξάσκηση πάνω στὸ ἐπάγγελμα μου, συνέχισα νὰ σπουδάζω τὰ πολιτικὰ γεγονότα καὶ ἰδιαίτερα τὴν ἐξέλιξη τους στὸ ἐξωτερικό. Στράφηκα πρὸς τὴ μελέτη τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς γιατὶ θεωροῦσα ἀπὸ τότε ποὺ ἤμουν στὴν Αὐστρία ὅτι ἡ Γερμανικὴ συμμαχικὴ πολιτικὴ ἦταν ἀπόλυτα λανθασμένη. 'Αλλὰ στὴ Βιέννη δὲν μποροῦσα νά ξεκαθαρίσω μέχρι ποιοῦ σημείου τὸ Ράιχ ἔσφαλε. Εἶχα τότε φτάσει νὰ παραδεχτῶ—ἢ μᾶλλον ἴσως ἤθελα νὰ βρῶ σ' αὐτὸ μιὰ δικαιολογία—ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ράιχ ἤξεραν κιόλας πόσο ἀξίζουν αὐτὲς οἱ συμμαχίες, ἀλλὰ ὅτι γιὰ λόγους τὸ λιγότερο μυστηριώδεις, ἀκολουθοῦσαν αὐτὴ τὴν γραμμή, θέλοντας ἔτσι νὰ συνεχίσουν τὴν συμμαχικὴ πολιτικὴ ποὺ εἶχε ἐφαρμόσει ἄλλοτε ὁ Βίσμαρκ καὶ ποὺ τὸ ξαφνικὸ σπάσιμο της δὲν φαινόταν ἐφικτό, τόσο γιὰ νὰ μὴ δώσει ἀφορμὴ στὸ ἐξωτερικὸ γιὰ προστριβές, ὅσο καὶ γιὰ νὰ μὴ δημιουργήσει ἀνησυχίες στὴν ἴδια τὴ χώρα.

Οἱ ἐπαφές μου μὲ τὸν λαὸ μοῦ ἀπόδειξαν πρὸς μεγάλη μου κατάπληξη ὅτι αὐτὲς οἱ ἀντιλήψεις ἦταν τελείως λαθεμένες. Ἔκπληκτος, διαπίστωσα ὅτι παντοῦ ἀκόμα κι οἱ καλλιεργημένες ἀστικὲς τάξεις δὲν εἶχαν τὴν παραμικρότερη ἰδέα γιαυτὸ ποὺ στὴν πραγματικότητα ἦταν ἡ μοναρχία τῶν 'Αψβούργων. 'Ο λαὸς μάλιστα, εἶχε τὴν ἐντύπωση ὅτι ὁ σύμμαχος θὰ μποροῦσε νὰ θεωρηθεῖ σὰν μιὰ σοβαρὴ δύναμη ποὺ σὲ ὥρα κινδύνου, θὰ κινητοποιοῦσε μιὰ μεγάλη στρατιωτικὴ ἐνίσχυση· θεωροῦσαν πάντα τὴν μοναρχία σὰν ἕνα «γερμανικὸ» Κράτος καὶ πίστευαν ὅτι μποροῦσαν νὰ βασίζονται σ' αὐτήν. Σκέφτονταν ὅτι ἡ δύναμη κι ἐκεῖ ἀκόμα, μποροῦσε νὰ μετρηθεῖ μ' ἕναν ἀριθμό, ὅπως σχεδὸν στὴ Γερμανία καὶ ξεχνοῦσαν τελείως, πρῶτα ὅτι ἡ Αὐστρία εἶχε πάψει πρὸ πολλοῦ ν' ἀποτελεῖ γερμανικὸ κράτος κι ὕστερα ὅτι ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα, ἡ ἐσωτερικὴ κρίση αὐτῆς τῆς μοναρχίας, ἀπειλοῦσε νὰ τὴν μετατρέψει σ' ἐρείπια.

Γνώρισα τότε καλύτερα αὐτὴ τὴν κυβερνητικὴ «διπλωματία»

ποὺ ὅπως πάντα σχεδόν, βάδιζε τυφλὴ πρὸς τὸ πεπρωμένο της· τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ δὲν μποροῦσαν παρὰ ν' ἀντανακλοῦν τὴν τροφὴ ποὺ τὰ τάιζαν καὶ νὰ ἀποτελοῦν γιὰ τοὺς ἐπάνω, τὴν «κοινὴ γνώμη». Κι οἱ ἐπάνω θεωροῦσαν τὴν «συμμαχία» σὰν τὸν χρυσὸ Μόσχο. Προσπαθοῦσαν νὰ κρύψουν κάτω ἀπὸ φιλοφρονήσεις τὴν ἔλλειψη εἰλικρίνειας. Καὶ δέχονταν νὰ πάρρυν παχεῖα λόγια ἀντὶ μετρητὰ χρήματα.

Ὀργὴ μὲ συγκλόνιζε τότε, στὴ Βιέννη, ὅταν ἔβλεπα τὴ διαφορὰ ποὺ ὑπῆρχε πάντοτε μεταξὺ τῶν Κυβερνητικῶν δηλώσεων καὶ τῶν ἄρθρων ποὺ δημοσίευαν οἱ Βιεννέζικες ἐφημερίδες. Καὶ στὸ κάτω—κάτω ἡ Βιέννη ἦταν μιὰ πόλη γερμανική, τουλάχιστον φαινομενικά. Ἀλλὰ τὶ τεράστια ἀλλαγὴ συνέβαινε στὶς σλαυϊκὲς ἐπαρχίες τῆς Αὐτοκρατορίας! Ἀρκοῦσε νὰ ρίξεις μιὰ ματιὰ στὶς ἐφημερίδες τῆς Πράγας γιὰ νὰ καταλάβεις πὼς ἔκριναν καὶ πὼς ἔβλεπαν ἐκεῖ κάτω αὐτὴ τὴν κωμωδία τῆς Τριπλῆς συμμαχίας. Δὲν θὰ ἔβλεπες παρὰ τὸν περίγελω καὶ μιὰν ἀπαστράπτουσαν εἰρωνεία γι αὐτὸ τὸ «ἔργο τέχνης τῆς διπλωματίας». Σὲ καιρὸ τέλειας εἰρήνης, τότε ποὺ ἀκόμη οἱ δυὸ αὐτοκράτορες ἀντάλλασαν ἀσπασμοὺς φιλίας, κανεὶς δὲν πίστευε ὅτι ἡ συμμαχία θἄρθει μιὰ μέρα ποὺ θὰ γκρεμιστεῖ ἀπ' τὸ φανταστικὸ ἰδεατὸ βάθρο τῶν Νιμπελοῦγκεν καὶ θὰ προσγειωθεῖ στὴν σκληρὴ πραγματικότητα.

Πόσο θἄπρεπε νὰ ἐκπλαγοῦν, μερικὰ χρόνια ἀργότερα ὅταν θαρχόταν ἡ ὥρα, ποὺ οἱ συμμαχίες θἄπρεπε νὰ δείξουν τὶ ἀξίζουν κι ὅταν θἄβλεπαν τὴν Ἰταλία νὰ ἐγκαταλείπει ξαφνικὰ τὴν Τριπλῆ, παρατώντας τοὺς δυὸ συμμάχους γιὰ νὰ περάσει στὸν ἐχθρό. Δὲν μποροῦσαν νὰ καταλάβουν ἢ νὰ πιστέψουν πὼς ἦταν δυνατὸν σὲ μιὰ δεδομένη στιγμὴ νὰ πραγματοποιηθεῖ αὐτὸ τὸ θαῦμα· φαινόταν τελείως ἀκατανόητο στὴν τυφλὴ διπλωματία, πὼς ἡ Ἰταλία δὲν θὰ πολεμοῦσε στὸ πλευρὸ τῆς Αὐστρίας. Τέτοια ἀκριβῶς κατάσταση ἐπικρατοῦσε στὴν Αὐστρία.

Οἱ Ἀψβοῦργοι κι οἱ Γερμανοὶ συγκρατοῦσαν μόνοι μέσα σ' αὐτὴ τὴν χώρα τὴν ἰδέα τῆς συμμαχίας. Οἱ Ἀψβοῦργοι ἀπὸ ὑπολογισμό... κι ἀπὸ ἀνάγκη. Οἱ Αὐστριακοὶ Γερμανοὶ ἀπὸ καλὴ πίστη... κι ἀπὸ πολιτικὴ ἀνοησία. Μὲ καλὴ πίστη, γιατὶ νόμιζαν ὅτι ἡ Τριπλῆ θὰ προσφέρει μεγάλη ὑπηρεσία στὸ γερμανικὸ κράτος, θὰ τὸ δυναμώσει καὶ θὰ τὸ βοηθήσει· κι ἀπὸ πολιτικὴ ἀνοησία, ὄχι μόνο γιατὶ ἡ ἐλπίδα τους αὐτὴ ἦταν ἀπραγματοποίητη, ἀλλὰ ἀκόμη γιατὶ ἐπέμεναν ἔτσι ν' ἀλυσοδένουν τὸ Ράιχ μ' αὐτὸ τὸ πεθαμένο Κράτος ποὺ πήγαινε νὰ τοὺς παρασύρει μαζύ του στὴν ἄβυσσο. Προπάντων, ἀπ' ἴδιο τὸ γεγονὸς αὐτῆς τῆς συμμαχίας, οἱ Αὐστριακοὶ γερμανοὶ παραδίνονταν μοιραία πιὰ στὸν ἀπογερμανισμό. Πράγματι, ἐκτὸς ἀπ' τὸ ὅτι οἱ Ἀψβοῦργοι μποροῦσαν νὰ πιστεύουν ὅτι χάρη στὴν συμμαχία

εἶχαν ἐξασφαλιστεῖ ἀπὸ μιὰ ἐπίθεση ἀπ' αὐτὴ τὴν πλευρὰ—καὶ δυστυχῶς μποροῦσαν μὲ τὸ δίκιο τους νὰ τὸ πιστεύουν—τοὺς γινόταν καὶ πιὸ εὔκολη καὶ λιγώτερο ἐπικίνδυνη ἡ πολεμικὴ κατὰ τοῦ γερμανισμοῦ ποὺ ἀκολουθοῦσαν μὲ τὴν ἐσωτερικὴ πολιτική τους. Γιατὶ δὲν ἦταν μόνο τὸ ὅτι δὲν εἶχαν νὰ φοβηθοῦν λόγω τῆς γνωστῆς «ἀντικειμενικότητας» ἀπὸ μέρος τοῦ Ράιχ ἐπεμβάσεις, ἀλλὰ ἀκόμη προβάλλοντας σὲ κάθε εὐκαιρία τὴν συμμαχία μποροῦσαν νὰ τηροῦν σιωπὴ στὶς ἀδιάκριτες φωνὲς ποὺ σηκώνονταν ἀνάμεσα στοὺς Αὐστριακοὺς Γερμανοὺς ἐνάντια στὸν ἄτιμο τρόπο ποὺ μεταχειρίζονταν γιὰ τὸν ἐκσλαυισμό.

Τί ἔμενε λοιπὸν νὰ κάνει ἡ Αὐστριακὴ Γερμανία στὴν Αὐστρία ὅταν ἡ ἴδια ἡ Γερμανία τοῦ Ράιχ ἀναγνώριζε τοὺς 'Αψβούργους καὶ τοὺς ἐκδήλωνε τὴν ἐμπιστοσύνη της; Ἔπρεπε ν' ἀντισταθεῖ γιὰ νὰ χαραχτηριστεῖ κατόπι στὰ μάτια αὐτοῦ τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ της γιὰ ἀτιμία καὶ προδοσία;

Αὐτὴ ποὺ γιὰ χάρη τοῦ ἴδιου αὐτοῦ λαοῦ εἶχε ὑποστεῖ δεκάδες χρόνια τώρα, τόσες μυθικὲς θυσίες!

'Αλλὰ σὲ τί θὰ ὠφελοῦσε αὐτὴ ἡ συμμαχία ὅταν θαρχόταν μιὰ μέρα ποὺ ὁ γερμανισμὸς θὰ εἶχε ἐκριζωθεῖ ἀπὸ τὴ μοναρχία τῶν 'Αψβούργων; Μήπως ὅλη αὐτὴ ἡ περίφημη ἀξία τῆς Τριπλῆς δὲν ἐξαρτιόταν ἀπὸ τὴν διατήρηση τῆς γερμανικῆς ὑπεροχῆς μέσα στὴν Αὐστρία; Ἢ μήπως πίστευαν πραγματικὰ ὅτι θὰ μποροῦσαν νὰ συμμαχήσουν μὲ τὴν σλαυικὴ αὐτοκρατορία τῶν 'Αψβούργων;

Ἡ θέση αὐτὴ ποὺ πῆρε ἡ κρατικὴ γερμανικὴ διπλωματία, ὅπως κι ὅλη ἡ κοινὴ γνώμη, πάνω στὸ πρόβλημα τῶν ἐθνοτήτων στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Αὐστρίας δὲν ἦταν λοιπὸν μόνον ἀνόητη ἀλλὰ καθαρὰ ἀκατανόητη. Βάσιζαν πάνω σὲ μιὰ συμμαχία τὸ μέλλον καὶ τὴν ἀσφάλεια 70 ἑκατομμυρίων ψυχῶν κι ἔτσι βοηθοῦσαν χρόνο τὸ χρόνο στὴν ὡρισμένη καὶ συστηματικὴ καταστροφή, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ συμμάχου τους, τῆς μοναδικῆς δυνατῆς βάσης αὐτῆς τῆς συμμαχίας. Θὰ ἔμενε λοιπὸν ἀπ' ὅλο αὐτὸ μιὰ μέρα, μιὰ «συνθήκη» μὲ τὴ Βιεννέζικη διπλωματία καὶ τίποτα οὐσιαστικὸ ἀπὸ πλευρᾶς βοηθείας ἐκ μέρους τῆς συμμάχου αὐτοκρατορίας.

Ὅσο γιὰ τὴν 'Ιταλία ἡ κατάσταση ἦταν ἴδια περίπου ἀπ' τὸ ξεκίνημα κιόλας.

Ἂν, στὴν Γερμανία εἶχαν μόνον σπουδάσει, λίγο πιὸ καθαρὰ τὴν ἱστορία καὶ τὴν ψυχολογία τῶν λαῶν, δὲν θἄχαν ποτὲ πιστέψει ὅτι τὸ Κυρηνάλειο καὶ τὰ αὐτοκρατορικὰ 'Ανάκτορα τῆς Βιέννης θὰ μποροῦσαν ποτὲ νὰ βαδίσουν πλάι-πλάι, σὲ μιὰ μάχη. Ὁλόκληρη ἡ

'Ιταλία θὰ γινόταν ἕνα ἡφαίστειο, πρὶν κιόλας ἡ ὁποιαδήποτε κυβέρνηση της ἀποπειραθεῖ νὰ ὁδηγήσει ἕνα ἔστω στρατιώτη στὸ πεδίο τῆς μάχης ὅπου μάχονταν ὁ στρατὸς τῶν 'Αψβούργων ποὺ τόσο φανατικὰ μισοῦσαν. Πολλὲς φορὲς εἶχα δεῖ ὁ ἴδιος νὰ ξεσπᾶ τὸ πελώριο μῖσος ποὺ ἔτρεφαν οἱ 'Ιταλοὶ γιὰ τὸ Αὐστριακὸ κράτος. Τὰ λάθη τοῦ Οἴκου τῶν 'Αψβούργων ἐνάντια στὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀνεξαρτησία τῶν 'Ιταλῶν, ἐδῶ κι αἰῶνες τώρα, ἦταν πάρα πολὺ μεγάλα καὶ χονδροειδῆ ὥστε νὰ ξεχαστοῦν, ὅσο καὶ νὰ τὸθελαν. Κι αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία τῆς λήθης δὲν ἦταν τόσο ἀναπτυγμένη στὸ λαὸ ὅσο στὴν 'Ιταλικὴ κυβέρνηση. Ἔτσι ἀπ' αὐτὸ καὶ μόνο τὸ γεγονός, δὲν ὑπῆρχαν γιὰ τὴν 'Ιταλία παρὰ μόνον δύο *μόντι βιβέντι* μὲ τὴν Αὐστρία : ἡ συμμαχία ἢ ὁ πόλεμος.

Διαλέγοντας τὸ πρῶτο μποροῦσαν μὲ τὴν ἡσυχία τους νὰ προετοιμάζονται γιὰ τὸ δεύτερο.

'Απὸ τότε κιόλας ποὺ οἱ διαφορὲς τῆς Αὐστρίας καὶ Ρωσίας ὁδηγοῦσαν λίγο–λίγο σὲ μιὰ ἔνοπλη ἐξήγηση ἡ γερμανικὴ συμμαχικὴ πολιτικὴ ἀπόδειξε πόση ἀποτυχημένη ἀλλὰ κι ἐπικίνδυνη ἦταν.

Κλασικὴ περίπτωση ἀπουσίας ἀπὸ τὴ διπλωματία ὀρθῆς κρίσης καὶ κάποιας εὐρύτητας σκέψης.

Γιατὶ λοιπὸν ἐπέμεναν στὴ συμμαχία ; Ἦταν μόνο καὶ μόνο ἀπὸ διάθεση νὰ ἐξασφαλίσουν ἔτσι τό μέλλον τοῦ Ράιχ καλύτερα, πράγμα ποὺ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὸ πετύχει μόνο του. Αὐτὸ τὸ μέλλον τοῦ Ράιχ ὅμως δὲν ἐκτεινόταν στὴν διατήρηση τῶν δυνατοτήτων ὕπαρξης τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ.

Τὸ ζήτημα λοιπὸν δὲν μποροῦσε νὰ τεθεῖ παρὰ μόνον ἔτσι : ποιὸ σχῆμα ἔπρεπε νὰ πάρει, μέσα στὸ χειροπιαστὸ μέλλον ἡ ζωὴ τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους καὶ πῶς μποροῦμε κατόπι νὰ τοῦ ἐξασφαλίσουμε αὐτὴ τὴν ἐξέλιξη τῶν ἀπαιτουμένων βάσεων καὶ τὴν ἀπαραίτητη ἀσφάλεια μέσα στὸ πλαίσιο τῶν γενικῶν συνθηκῶν, τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων ;

Παρατηρώντας καθαρὰ τὶς προγνώσεις γιὰ τὴν δραστηριότητα τῆς ἐξωτερικῆς γερμανικῆς πολιτικῆς, δὲν θὰ καταφέρουμε παρὰ νὰ πεισθοῦμε γιὰ τὰ ἀκόλουθα :

'Ο πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας αὐξάνει κάθε χρόνο γύρω στὶς 900.000 ψυχές. 'Η δυσκολία τῆς διατροφῆς αὐτῆς τῆς στρατιᾶς τῶν νέων πολιτῶν αὐξάνεται ἀνάλογα χρόνο μὲ τὸ χρόνο καὶ θὰ φτάσει μιὰ μέρα στὴν καταστροφὴ ἂν δὲν βρεθοῦν τὰ μέσα κι οἱ τρόποι ν' ἀποφευχθεῖ ἐγκαίρως καὶ σὲ δεδομένο χρόνο ὁ λιμός.

'Υπῆρχαν τέσσερις τρόποι γιὰ ν' ἀποφευχθεῖ μιὰ πραγματικότητα τόσο τρομακτική.

1. Θὰ μποροῦσαν, ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τῶν Γάλλων, νὰ περιορίσουν τεχνητὰ τὴν αὔξηση τῶν γεννήσεων καὶ ν' ἀποφύγουν ἔτσι τόν ὑπερπληθυσμό.

Βέβαια ἡ Φύση φρόντιζε ὥστε τὶς ἐποχὲς τῆς μειωμένης συγκομιδῆς ἢ τῶν κακῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν, ἢ στὶς ἄγονες καὶ φτωχὲς περιοχὲς νὰ θέσει φραγμὸ στὴν αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ ὡρισμένων χωρῶν ἢ λαῶν.

Ἄλλωστε μὲ μιὰ μέθοδο σοφὴ κι ἀποφασιστικὴ δὲν ἔφερνε ἐμπόδια στὴν καθαρῶς δημιουργικὴ πράξη, ἀλλὰ στὸ νὰ ἐπιζήσει κατόπι τὸ πλᾶσμα ποὺ εἶδε τὸ φῶς ἀπ' αὐτὴ τὴν πράξη κάνοντας το ἀδύνατο, ἀσθενικὸ καὶ προορισμένο νὰ ἐπιστρέψει στὸ μηδὲν ἀπ' ὅπου ἦρθε.

Ὅσα πλάσματα καταφέρουν νὰ ἀντισταθοῦν στὶς ἀντιξοότητες αὐτὲς τῆς φύσης, ὅποιοι τοὺς ἐπιτρέψει ἡ φύση νὰ ἐπιζήσουν θὰ γίνουν σκληροὶ καὶ ἱκανοὶ νὰ δημιουργήσουν μὲ τὴ σειρά τους, ἔτσι ὥστε ἡ ἴδια βασικὴ ἐκλογὴ νὰ ἐπαναληφθεῖ. Ἡ φύση ἐνεργώντας ἔτσι σκληρὰ ἀπέναντι στὸ ἄτομο καὶ ἀνακαλώντας το πίσω τὴν στιγμὴ ποὺ θὰ ἀντιληφθεῖ ὅτι δὲν εἶναι σὲ θέση ν' ἀντιμετωπίσει τὶς δυσκολίες τῆς ζωῆς, δυναμώνει τὴν φυλὴ καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν βοηθάει νὰ φτάσει σὲ ψηλὰ ἐπιτεύγματα.

Ἡ μείωση λοιπὸν τοῦ ἀριθμοῦ κάνει τὸ ἄτομο πιὸ δυνατὸ καὶ κατὰ τὴν ἴδια ἀναλογία καὶ τὸ εἶδος.

Γίνεται ὅμως καὶ ἀλλοιῶς ἂν τὸ ἄτομο ἀναλάβει τὴν ὑποχρέωση νὰ μειώσει τὴν τεκνοποιία. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι φτιαγμένος ἀπ' τὸ ἴδιο ξύλο μὲ τὴ φύση, εἶναι «ἀνθρώπινος»· συμφωνεῖ πολὺ λίγο, μ' αὐτὴν τὴν αὐστηρὴ βασίλισσα, τὴ γεμάτη φρονιμάδα. Δὲν βάζει ἐμπόδια στὴν ἐξέλιξη τοῦ πλάσματος ποὺ γεννήθηκε, ἀλλὰ στὴν ἴδια τὴν ἀναπαραγωγή του. Σ' αὐτὸν ποὺ δὲν βλέπει καὶ δὲν λογαριάζει παρὰ μόνο τὸ ἄτομο του καὶ ποτὲ τὴ φυλή του, αὐτὸ θὰ φανεῖ πιὸ ἀνθρώπινο καὶ πιὸ δίκαιο ἀπ' τὴν ἀντίθετο μέθοδο. Δυστυχῶς ὅμως καὶ τὰ ἐπακόλουθα εἶναι ἀντίθετα:

Ἐνῶ ἡ φύση, ἀφήνοντας τοὺς ἀνθρώπους ἐλεύθερους νὰ δημιουργήσουν, ὑποβάλλει τὰ γεννήματα τους σὲ μιὰ πολὺ σκληρὴ δοκιμασία —κι ἀνάμεσα ἀπ' τὸ σύνολο αὐτὸ τῶν πλασμάτων, διαλέγει τὰ καλύτερα σὰν ἄξια νὰ ζήσουν, διαφυλάσσει μόνον αὐτὰ καὶ τὰ ἐπιφορτίζει νὰ διαιωνίσουν τὸ εἶδος—ὁ ἄνθρωπος περιορίζει τὴ δημιουργία ἀλλὰ προτιμᾶ, τὸ ἀντίθετο, νὰ διαφυλάξει μὲ κάθε θυσία, ὅ,τι γεννήθηκε. Αὐτὴ ἡ διόρθωση τῆς θείας θέλησης τοῦ φαίνεται τόσο φρόνιμη ὅσο κι ἀνθρώπινη καὶ καταλήγει στὴ βεβαιότητα ὅτι ἀφοῦ νίκησε σ' αὐτὸ

τὸ σημεῖο, ἀποδεικνύεται ἡ ἀδυναμία κι ἡ ἀνεπάρκεια τῆς Φύσης. Ὁ ἀριθμὸς πραγματικὰ ἔχει περιορισθεῖ ἀλλὰ σύγχρονα ἔχει ἐλαττωθεῖ κι ἡ ἱκανότητα τοῦ ἀτόμου· ὁ μικρὸς ἀστὸς ποὺ θέλει νὰ μαϊμουδίσει τὸν Αἰώνιο Πατέρα, δὲν ἀντιλαμβάνεται τὴ μεγάλη ἀλήθεια ποὺ ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ αἰσθήματα του.

Γιατὶ μόλις ἡ δημιουργικὴ πράξη περιορισθεῖ κι ἡ ἄνοδος τῶν γεννήσεων ἐλαττωθεῖ—στὴ θέση τῆς φυσικῆς πάλης γιὰ τὴ ζωή, ὅπου δὲν ἐπικρατοῦν παρὰ οἱ πιὸ δυνατοὶ κι οἱ πιὸ ὑγιεῖς—ἐγκαθιδρύεται αὐτὴ ἡ μανία νὰ «διασωθοῦν» μὲ κάθε θυσία οἱ πιὸ ἀδύναμοι κι οἱ πιὸ ἐξασθενισμένοι ὀργανισμοί· πυρήνας μιᾶς ἀναπαραγωγῆς ποὺ θὰ γίνεται κάθε φορὰ καὶ πιὸ θλιβερή, ὅσο ἡ θέληση τῆς φύσης παραγνωρίζεται.

Ἡ κατάληξη θὰ εἶναι ὅτι κάποια μέρα ἡ ὕπαρξη ὅλων μας πάνω στὴ γῆ θὰ προέρχεται ἀπὸ ἕναν τέτοιο λαό· γιατὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ ποτὲ ν' ἀντισταθεῖ γιὰ πολὺ στὸν αἰώνιο νόμο στὸν ὁποῖο ὀφείλουμε τὴν ὕπαρξη μας καὶ ἡ ἐκδίκηση θἄρθει κάποτε ἀργὰ ἢ γρήγορα. Μιὰ φυλὴ πιὸ δυνατὴ θὰ κατακτήσει τὶς ἀδύνατες φυλές, γιατὶ ἡ τελικὴ ἐφόρμηση πρὸς τὴ ζωὴ θὰ τσακίσει τὶς γελοῖες αὐτὲς ἀντιλήψεις γιὰ μιὰ ὑποτιθέμενη ἰδεαλιστικὴ ἀνθρωπότητα καὶ θὰ κάνει θέση σὲ μιὰ ἀνθρωπότητα ποὺ πατᾶ γερὰ πάνω στὴ φύση καὶ ποὺ θὰ συντρίψει τοὺς ἀδύνατους καὶ θὰ ἐνθρονίσει τοὺς δυνατούς.

Ὅποιος λοιπὸν θέλει νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ὕπαρξη τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ μὲ τὸν θεληματικὸ περιορισμὸ τῶν γεννήσεων, τοῦ ἀποκλείει κιόλας κάθε προοπτικὴ γιὰ τὸ μέλλον.

2. Μιὰ δεύτερη λύση εἶναι αὐτὴ ποὺ τὴν ἀκοῦμε σήμερα νὰ τὴν ἐπιζητοῦν ὅλοι καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ τὴν ἐφαρμόσουν : «Ὁ ἐσωτερικὸς ἀποικισμός». Ἀλλὰ εἶναι καὶ μιὰ λύση ποὺ ἔχει ἐκθειασθεῖ πάρα πολὺ ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ πολὺ λίγο τὴν κατάλαβαν καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ ἐπιφέρει χειρότερα ἀποτελέσματα ἀπ' ὅσα φαντάζονται.

Χωρὶς ἀμφιβολία μποροῦμε νὰ ἐπεκτείνουμε τὶς διεκδικήσεις ἑνὸς ἐδαφικοῦ χώρου μέχρις ἕνα ὡρισμένο ὅριο. Ἀλλὰ μέχρις ἕνα ὡρισμένο ὅριο κι ὄχι χωρὶς φραγμό. Γιὰ ἕνα κάποιο χρονικὸ διάστημα θὰ μπορέσουμε λοιπὸν νὰ ἰσοζυγίσουμε τὴν αὔξηση τῶν ἐδαφικῶν μας διεκδικήσεων. Ὅμως πρέπει πάντα νἄχουμε στὸ νοῦ μας τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἀνάγκες μεγαλώνουν γενικὰ πιὸ γρήγορα ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν κατοίκων. Οἱ ἀνθρώπινες ἀνάγκες τροφίμων καὶ ρουχισμοῦ αὐξάνουν χρόνο τὸ χρόνο καὶ δὲν μποροῦν κιόλας νὰ συγκριθοῦν μ' ἐκεῖνες τῶν προγόνων μας πρὶν ἑκατὸ χρόνια. Εἶναι λοιπὸν ἀνόητο νὰ σκεπτόμαστε ὅτι ἡ κάθε αὔξηση τῆς παραγωγῆς δικαιολογεῖ τὴν ὑπόθεση τῆς αὐ-

ξησης τοῦ πληθυσμοῦ: ὄχι, δὲν εἶν' ἀλήθεια αὐτὸ παρὰ μόνο ὡς πρὸς τὸ σημεῖο ποὺ τὸ περίσσευμα τῶν προϊόντων δὲν θὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τὴν ἱκανοποίηση τῶν συμπληρωματικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ κι ἂν ἀκόμα ὑποθέσουμε ὅτι θὰ συμβεῖ ἡ ἀνώτερη δυνατὴ περιστολὴ ἀπ' τὸ ἕνα μέρος κι ὁ ζῆλος γιὰ δουλειά, ὁ πιὸ ἔνθερμος, ἀπ' τὸ ἄλλο, πάλι θὰ φτάσουμε σ' ἕνα τέλος, ἀναφορικὰ μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἐδαφικὸ χῶρο. Παρ' ὅλη τὴν αὐξανόμενη ἐργατικότητα, δὲν θὰ μπορέσουμε πιά, σὲ μιὰ δεδομένη στιγμὴ νὰ κάνουμε αὐτὸν τὸν διαθέσιμο γήινο χῶρο νὰ ἀποδώσει καὶ θὰ φτάσει τότε, ἀργὰ ἢ γρήγορα, ἡ μοιραία κατάληξη. Ὁ λιμὸς θὰ κάνει τὴν ἐμφάνιση του μετὰ ἀπὸ μιὰ κακὴ συγκομιδὴ κ.τ.λ. Μ' ἕναν πληθυσμὸ διαρκῶς αὐξανόμενο ἡ παραγωγὴ θὰ τελείωνε λίγο-λίγο καὶ συχνότερα, ὕστερα δὲν θὰ ἐπαρκοῦσε παρὰ σὲ χρονιὲς ἐξαιρετικὰ πλούσιες ποὺ ἀκόμα καὶ σ' αὐτὲς δὲν θὰ περίσσευε τίποτα γιὰ νὰ γεμίσουν οἱ ἀποθῆκες· σὲ λίγο θαρχόταν ἡ ἐποχὴ ποὺ ἡ φτώχεια δέν θὰ μποροῦσε ν' ἀνακουφιστεῖ καὶ ποὺ ἡ πεῖνα θὰ συντρόφευε αἰώνια τὸ λαό. Θἄπρεπε λοιπὸν τότε ἢ νὰ ἐπέμβει ἡ φύση καὶ νὰ κάνει τὴν ἐπιλογή της, ἀφήνοντας αὐτοὺς ποὺ ἦταν προορισμένοι νὰ ζήσουν ἢ ὁ ἄνθρωπος βοηθώντας τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του νὰ θέσει φραγμὸ στὴν ἀναπαραγωγή του καὶ νὰ ὑπομείνει ὅλες τὶς δυσάρεστες συνέπειες γιὰ τὴ φυλὴ καὶ τὸ γένος του.

Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ παρατηρήσει ἐδῶ ὅτι αὐτὴ ἡ κατάληξη περιμένει μιὰ μέρα, μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, τὴν ἀνθρωπότητα ὁλόκληρη κι ὅτι κανένας λαὸς δὲν θὰ ξεφύγει ἀπ' αὐτὸ τὸ πεπρωμένο.

Θἄχει μὲ μιὰ πρώτη ἄποψη δίκιο. Ὅμως ἔχουμε νὰ κάνουμε πάνω σ' αὐτὸν τὸν ἀκόλουθο συλλογισμό:

Εἶναι βέβαιο ὅτι θἄρθει μιὰ μέρα ποὺ ἡ ἀνθρωπότητα, μὴ μπορώντας πιὰ ν' ἀντιμετωπίσει τὶς ἀνάγκες τοῦ διαρκῶς αὐξανομένου πληθυσμοῦ της μὲ τὴν αὔξηση τῆς ἀποδοτικότητας τοῦ ἐδάφους της, θὰ φτάσει στὸ σημεῖο νὰ περιορίσει τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων. Θ' ἀφήσει τὴ φύση νὰ ἐκδηλωθεῖ, ἢ μᾶλλον θὰ προσπαθήσει νὰ δημιουργήσει ἡ ἴδια ἕνα ἀντίβαρο: Χρησιμοποιώντας τρόπους πιὸ ξεκάθαρους καὶ πιὸ λογικοὺς ἀπὸ τοὺς σημερινούς, ἂς ἐλπίσουμε· ἀλλὰ τότε ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς Γῆς θὰ ἔχουν τὴν ἴδια μοῖρα, ἐνῶ τώρα ἀντιμετωπίζουν τὸ πρόβλημα ἐκεῖνοι μόνον ποὺ δὲν ἔχουν τὴ δύναμη νὰ διεκδικήσουν τὰ ἔδαφος ποὺ τοὺς εἶναι ἀπαραίτητο στὸν κόσμον ἐτοῦτο. Γιατὶ ἡ κατάσταση στὴν ἐποχή μας εἶναι τέτοια, ὥστε νὰ ὑπάρχουν σήμερα πελώριες ἐκτάσεις ἐδάφους ἀχρησιμοποίητες καὶ ποὺ περιμένουν νὰ καλλιεργηθοῦν. Κι εἶναι ἀκόμα σίγουρο ὅτι αὐτὰ τὰ ἐδάφη δὲν διατηρήθηκαν ἀπ' τὴ φύση σὰν διαθέσιμη περιοχὴ γιὰ

τὴν ἐποχὴ ποὺ θὰ ἐμφανιστεῖ ἕνα νέο ἔθνος ἢ μιὰ ἄλλη ὡρισμένη φυλή. Εἶναι, τὸ ἀντίθετο, βέβαιο ὅτι προορίζονται γιὰ τὸ λαὸ ποὺ θὰ εἶχε τὴ δύναμη νὰ τὰ καταλάβει καὶ τὴν ἀναγκαία ἐνεργητικότητα γιὰ νὰ τὰ καλλιεργήσει.

Ἡ φύση δὲν ξέρει τίποτα ἀπὸ πολιτικὰ σύνορα. Τοποθετεῖ τὶς ζωντανὲς ὑπάρξεις, τὴ μιὰ πλάϊ στὴν ἄλλη, πάνω στὴ γήινη σφαίρα καὶ θαυμάζει τὸ λεύτερο παιχνίδι τῶν δυνατῶν. Ὁ πιὸ δυνατὸς στὴν ψυχὴ καὶ στὴν διάθεση γιὰ δουλειά, παιδὶ τῆς διαλογῆς τῆς φύσης, θὰ κατακτήσει τὸ εὐγενικὸ δικαίωμα τῆς ζωῆς.

Ἂν ἕνας λαὸς ὀχυρωθεῖ μέσα στὸν «ἐσωτερικὸ ἀποικισμὸ» ἐνῶ οἱ ἄλλες φυλὲς ἐμφυτεύονται σὲ πατρίδες ὅλο καὶ πιὸ ἐκτεταμένες πάνω στὴ γῆ, θὰ ὑποχρεωθεῖ τελικὰ νὰ ἐφαρμόσει τὸν περιορισμὸ τῶν γεννήσεων τότε ποὺ οἱ ἄλλοι λαοὶ θὰ συνεχίσουν νὰ αὐξάνονται σὲ ἀριθμό. Αὐτὴ ἡ περίπτωση παρουσιάζεται πιὸ συχνὰ ὅσο ἡ ἔκταση ποὺ διαθέτει ἕνας λαὸς εἶναι πιὸ ἐλαττωμένη. Ἀφοῦ δυστυχῶς οἱ καλύτεροι λαοὶ—πιὸ συγκεκριμένα οἱ φυλὲς οἱ περισσότερο πολιτισμένες ποὺ ἀποτελοῦν τὶς βάσεις τῆς ἀνθρώπινης προόδου—ἀρνοῦνται πολὺ συχνὰ μὲ τὴν εἰρηνιστική τους τύφλωση, τὶς νέες ἐδαφικὲς κατακτήσεις καὶ περιορίζονται σὲ «ἐσωτερικοὺς ἀποικισμούς», τότε ποὺ ἔθνη λιγότερης ἀξίας ξέρουν νὰ ἐξασφαλίζουν τὴν ἐδαφικὴ ἐπάρκεια τοῦ λαοῦ τους, ἀφοῦ τὰ πράγματα ἔχουν φτάσει σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, θὰ ὁδηγηθοῦμε στὴν ἀκόλουθη τελικὴ διαπίστωση:

Οἱ φυλὲς μὲ τὸ πιὸ ὑψηλὸ ἐπίπεδο πολιτισμοῦ ἀλλὰ καὶ μὲ τὶς περισσότερες τύψεις συνειδήσεως, πρέπει κιόλας νὰ ἀποφασίσουν μείωση, ἐξαιτίας τοῦ περιορισμένου ἐθνικοῦ χώρου, τοῦ πληθυσμοῦ τους, τὴ στιγμὴ ποὺ ἄλλοι λαοὶ μὲ χαμηλότερο πολιτιστικὸ ἐπίπεδο, ἀλλὰ πιὸ σκληροὶ ἀπὸ τὴ φύση τους ἀναπτύσσονται ἐδαφικὰ καὶ πληθυσμιακὰ χωρὶς νὰ λογαριάζουν ὅρια. Μὲ ἄλλα λόγια, θἄρθει μιὰ μέρα ποὺ ὁ κόσμος θὰ ἀποκτήσει μιὰν ἀνθρωπότητα μὲ λιγώτερη καλλιέργεια ἀλλὰ μεγαλύτερη ἐνεργητικότητα.

Δὲν προσφέρονται λοιπὸν γιὰ τὸ μέλλον παρὰ δυὸ δυνατότητες: ἢ ὁ κόσμος θὰ διευθύνεται ἀπὸ τοὺς κανόνες τῆς μοντέρνας δημοκρατίας μας καὶ τότε ἡ ζυγαριὰ θὰ κλίνει πρὸς ὄφελος τῶν ἀριθμητικὰ ἰσχυρότερων λαῶν, ἢ ὁ κόσμος θὰ διευθύνεται μὲ βάση τοὺς φυσικοὺς νόμους: ὁπότε θὰ ὑπερισχύσουν οἱ λαοὶ μὲ σιδερένια θέληση κι ὄχι αὐτοὶ ποὺ θἄχουν ἐθελοντικὰ ἐφαρμόσει τὸν περιορισμὸ τῶν γεννήσεων.

Κανεὶς δὲν μπορεῖ νἄχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ὕπαρξη τῆς ἀνθρωπότας στηρίζεται πάνω στὶς ἀτέλειωτες μάχες. Στὸ κάτω τῆς γραφῆς, τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης μόνο θὰ θριαμβεύσει. Καὶ θὰ κάνει νὰ φαίνεται μέσα του, σὰν χιόνι στὴ λιακάδα τοῦ Μάρτη, αὐτὴ ἡ

ὑποτιθέμενη ἀνθρωπότητα ποὺ δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἔκφραση ἑνὸς ἀνακατέματος δειλίας, ἀνοησίας κι ἀρκετῆς σχολαστικότητας. Ἡ ἀνθρωπότητα ἔφτασε ἐδῶ ποὺ εἶναι σήμερα μόνο κάτω ἀπὸ συνεχεῖς πολέμους· ἡ αἰώνια εἰρήνη θὰ τὴν ὁδηγοῦσε στὸν τάφο.

Γιὰ μᾶς τοὺς Γερμανοὺς οἱ λέξεις «ἐσωτερικὸς ἀποικισμὸς» μποροῦν ν' ἀποβοῦν ὀλέθριες, μὲ τὸ νὰ μᾶς βάζουν τὴν ἰδέα ὅτι βρήκαμε ἕναν τρόπο νὰ κερδίζουμε τὴν ζωή μας μέσα σὲ μιὰ γλυκειὰ νάρκωση. Ὁπωσδήποτε ἂν αὐτὴ ἡ θεωρία πιάσει στὸ λαό μας θὰ σημάνει τὸ τέλος γιὰ κάθε προσπάθεια νὰ ἐξασφαλίσουμε στὸν κόσμον ἐτούτο, τὴ θέση ποὺ μᾶς ταιριάζει. Ἂν ὁ μέσος Γερμανὸς δεχτεῖ τὴν προϋπόθεση ὅτι μπορεῖ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ὕπαρξη καὶ τὸ μέλλον του θὰ στρέψει ἐκεῖ κάθε ἐνέργεια καὶ θὰ πετύχει ἔτσι τὴν μοναδικὴ ζωτική του ἐπιδίωξη. Τότε ὁλόκληρη ἡ ἐξωτερικὴ πολιτική, στ' ἀλήθεια χρήσιμη, θὰ ταφεῖ καὶ μαζύ της θὰ ταφεῖ καὶ τὸ μέλλον τῆς Γερμανίας.

Ἀκόμη, δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο οἱ Ἑβραῖοι εἶν' αὐτοὶ ποὺ θέλουν νὰ ἐμφυτεύσουν αὐτὴ τὴν ἀπαίσια νοοτροπία στὸ λαό μας. Κι ἐπιμένουν τόσο πολύ. Οἱ Ἑβραῖοι ξέρουν πολὺ καλὰ τοὺς ἀνθρώπους ὥστε δὲν ἀγνοοῦν πὼς εἶναι πάντοτε εὐγνώμονα θύματα σ' ὅλους τοὺς λαοπλάνους ποὺ τοὺς πείθουν ὅτι βρέθηκε ὁ τρόπος νὰ δώσουν στὴ φύση μιὰν ἀπόδειξη τοῦ πόσο περιττὸς εἶναι, σκληρὸς καὶ χωρὶς οἶκτο ὁ ἀγώνας γιὰ τὴ ζωὴ κι ὅτι μποροῦν εἴτε μὲ τὴν τεμπελιά, ἢ ἀκόμη μ' ὁποιοδήποτε ἄλλο τρόπο νὰ γίνουν κύριοι τοῦ τοῦ πλανήτη μας.

Δὲν ξέρει ὁ λαὸς νὰ ἐπιμένει στὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἐσωτερικὸς γερμανικὸς ἀποικισμὸς δὲν χρησιμεύει προπάντων, παρὰ μόνο στὴν ἀποφυγὴ τῶν κοινωνικῶν ἀνωμαλιῶν—ἀφαιρώντας τους ἔτσι τὸ δικαίωμα γιὰ τὴν ἀνάπτυξη θεωριῶν—καὶ καθόλου δὲν εἶναι ἀρκετὸς γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους χωρὶς τὴν κατάκτηση νέων ἐδαφῶν.

Ἂν ἐνεργήσουμε διαφορετικὰ θὰ χάσουμε καὶ τὰ ἐδάφη ἀλλὰ καὶ τὶς δυνάμεις μας.

Τέλος πρέπει ἀκόμη νὰ ποῦμε καὶ τοῦτο:

Τὰ ὅρια ποὺ μπαίνουν ἀπὸ ἕναν ἐσωτερικὸ ἀποικισμὸ σ' ἕναν μικρὸ καθορισμένο ἐδαφικὸ χῶρο, ὅπως εἶναι ὁ περιορισμὸς τῶν γεννήσεων, ὁδηγοῦν σὲ μιὰ κατάσταση στρατιωτικὴ καὶ πολιτικὴ ποὺ θ' ἀποβεῖ μοιραῖα καὶ ὀλέθρια γιὰ τὴ χώρα.

Ἡ ἐδαφικὴ σπουδαιότητα μιᾶς χώρας εἶναι ἀπὸ μόνη της παράγοντας ἐγγύησης γιὰ τὴν ἐξωτερική της ἀσφάλεια. Ὅσο πιὸ ἐκτεταμένος εἶναι ὁ ἐδαφικὸς χῶρος ποὺ διαθέτει ἕνας λαός, τόσο πιὸ μεγάλη εἶναι ἡ φυσική του προστασία· πέρνουμε πάντα ἀποφάσεις γιὰ

στρατιωτική επίθεση πιό γρήγορα καί πιό εύκολα, πιό αποφασιστικά καί μέ περισσότερη επιτυχία όταν πρόκειται γιά μιά χώρα μέ μικρή εδαφική έκταση· αύτό σημαίνει τό αντίθετο ενάντια σέ μιά χώρα μέ έκταση περισσότερο εξαπλωμένη. Έκτός όμως άπ' τά παραπάνω ή επιτυχία μιάς επίθεσης σ' ένα κράτος μέ μεγάλη έκταση προϋποθέτει σκληρές καί μακρόχρονες μάχες καί ή απόφαση γιά νά ρισκάρει κανείς κάτι τέτοιο είναι πολύ σοβαρή άν δέν υπάρχουν ειδικοί λόγοι πού νά τό υπαγορεύουν. Ή εδαφική σημασία, μέ δυό λόγια ενός κράτους, άπό μόνη της είναι ένα γεγονός πού τού εξασφαλίζει τήν ανεξαρτησία καί τήν ελευθερία του, ενώ ή εδαφική ανεπάρκεια προκαλεί τόν αντίπαλο.

Όμως οί δυό πρώτοι τρόποι πού εξέθεσα καί πού μποροῦσαν νά φέρουν ένα ισοζύγιο γιά τήν «εθνική» υπόσταση τού Ράιχ, ανάμεσα στήν αύξηση τού πληθυσμού καί τού εδαφικού χώρου, δέν μποροῦσαν νά εφαρμοστοῦν καί παραμερίστηκαν. Οί λόγοι πού κρίθηκαν ανεφάρμοστοι ήταν τελείως διαφορετικοί άπ' αύτούς πού εξετάσαμε πιό πάνω: σ' ότι άφοροῦσε τόν περιορισμό τῶν γεννήσεων, αντιπαράθεσαν σάν πρώτη αντίρρηση ηθικά κριτήρια· όσο γιά τόν εσωτερικό αποικισμό, βιάστηκαν νά τόν απορρίψουν γιατί προϋπόθετε σύγκρουση μέ τά συμφέροντα τού μεγάλου κεφαλαίου καί μετά γιατί έβλεπαν σ' αύτόν μιά προσβολή κατά τῆς ιδιωτικῆς ιδιοκτησίας. Μέ τό σχῆμα πού είχαν κιόλας δώσει σ' αύτήν τήν «εύκτέα θεωρία», μόνο μιά τέτοια παραμικρή υποψία μποροῦσε νά τούς συγκρατήσει.

Γενικά, άπό τήν πλευρά τού μεγάλου κοινού, αύτή ή υποχώρηση δέν ήταν διόλου τῆς στιγμῆς κι όπωσδήποτε δέν έδινε διόλου λύση στό πρόβλημα.

Έτσι δέν έμεναν πιά παρά δύο μόνον τρόποι πού θά μποροῦσαν νά εξασφαλίσουν ψωμί καί δουλειά στόν διαρκῶς αύξανόμενο πληθυσμό.

3. Ή κατάκτηση νέων εδαφῶν όπου θά οδηγοῦνταν οί χιλιάδες κάτοικοι πού πλεονάζαν καί πού θά επέτρεπε στό Έθνος νά βρεί μόνο του τόν τρόπο γιά νά ζήσει.

4. Νά οδηγηθεί ή βιομηχανία καί τό εμπόριο μας σέ μιά διεθνῆ άγορά έτσι πού νά επαρκοῦν τά οφέλη άπ' τίς πωλήσεις στήν επιβίωση μας.

Μέ άλλα λόγια: ή μιά πολιτική κατακτητική, ή μιά εμπορική καί αποικιακή κατάκτηση.

Αύτοί οί δύο τρόποι εξετάστηκαν άπό τίς διάφορες πλευρές τους, μελετήθηκαν, επαινέθηκαν καί πολεμήθηκαν μέχρι πού τελικά νά διαλέξουν τόν δεύτερο.

Ὁ τρόπος ὁ πιὸ ὑγιὴς κι ὁ πιὸ σωστὸς ἀπ' τοὺς δύο ἦταν βέβαια ὁ πρῶτος.

Ἡ κατάκτηση νέων ἐδαφῶν ὅπου θὰ ἐγκαθιστούσαμε τὸ περισσευούμενο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ μας, πρόσφερε ἀναρίθμητες εὐκολίες καὶ εὐεργετικὲς ἀπόψεις, πρὸ πάντων ὅσον ἀφορᾶ ὄχι τὸ παρὸν ἀλλὰ τὸ μέλλον.

Πρῶτ' ἀπ' ὅλα δὲν ἤξεραν νά ἐκτιμήσουν ὅσο ἔπρεπε τὴν δυνατότητα νὰ δημιουργήσουμε μιὰ ἀγροτικὴ τάξη ὑγιᾶ σὰν βάση τοῦ ἔθνους μας. Πολλὰ ἀπ' τὰ δεινὰ ποὺ μᾶς ἔχουν πλήξει δὲν εἶναι παρὰ συνέπεια αὐτῆς τῆς διαστρεβλωμένης σχέσης ἀνάμεσα στὸν ἀστικὸ καὶ τὸν ἀγροτικὸ πληθυσμό. Μιά γερὴ στελέχωση ἀπὸ μικροὺς καὶ μέσους ἀγρότες δημιουργεῖ σὲ κάθε στιγμὴ τὸ καλύτερο μέσο προστασίας ἐνάντια στὶς κοινωνικὲς ἀσχημίες ὅπως οἱ δικές μας. Εἶναι ἀκόμη ἡ μοναδικὴ λύση ποὺ ἐξασφαλίζει σ' ἕνα ἔθνος τὸ καθημερινό του ψωμὶ μέσα στὰ πλαίσια τῆς οἰκονομίας. Παραγωγὴ καὶ ἐμπόριο ξεφεύγουν τότε ἀπὸ τὴν ἀσθενική τους μορφὴ καὶ ἀναφέρονται στὰ πλάνα τῆς μεγάλης ἐθνικῆς οἰκονομίας ὅπου οἱ ἀνάγκες ἰσορροποῦν. Δὲν ἀποτελοῦν πιὰ μόνον τὴ βάση ἀλλὰ καὶ τὰ βοηθητικὰ γιὰ τὴν αὐθυπαρξία τοῦ ἔθνους. Ὅταν ὁ ρόλος τους συνίσταται στὸ νὰ διατηροῦν μιὰ δίκαιη ἰσορροπία ἀνάμεσα στὶς πρῶτες ἀνάγκες καὶ στὶς δυνατότητες παραγωγῆς σ' ὅλους τοὺς τομεῖς, πετυχαίνουν μέχρι ἕνα βαθμὸ τὴν αὐθυπαρξία καὶ τὴν ἀνεξαρτησία τοῦ λαοῦ στὸ ἐξωτερικό· ἔτσι συμβάλλουν στὴν ἐξασφάλιση τῆς κρατικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀκόμα καὶ σὲ μέρες δοκιμασίας.

Μολοντοῦτο μιὰ τέτοια ἐδαφικὴ πολιτικὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀσκηθεῖ σήμερα μὲ ἀντικειμενικὸ σκοπὸ τὸ Καμερούν, ἀλλὰ πολὺ κοντὰ ὅσο γίνεται στὴν Εὐρώπη. Πρέπει λοιπὸν νὰ στραφοῦμε ἤρεμα καὶ ψύχραιμα πρὸς αὐτὴ τὴν διέξοδο μιὰ καὶ δὲν μπορεῖ ἡ θεία θέληση νὰ συμμορφωθεῖ μὲ τὸ γεγονὸς νὰ βλέπει ἕναν λαὸ νὰ κατέχει ἔκταση πενῆντα φορὲς μεγαλύτερη ἀπὸ ἕναν ἄλλο. Δὲν ἐπιτρέπεται σαυτὴ τὴν περίπτωση ν' ἀφήσουμε νὰ ἀπωθήσουν πολιτικοὶ φραγμοὶ τὰ ὅρια τῆς δικαιοσύνης. Ἂν τούτη ἡ Γῆ γίνηκε στ' ἀλήθεια γιὰ νὰ ὑπάρχει ἀρκετὴ θέση γιὰ ὅλους, ἂς μᾶς δώσουν λοιπὸν τὸ ἔδαφος ποὺ μᾶς εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ νά ζήσουμε.

Σίγουρα, δὲ θὰ τὸ κάνουν ἐθελοντικά. Ἀλλὰ τότε ἐναπόκειται στὴν ἀντίληψη ποὺ ἔχει καθένας γιὰ τὴ δικαιοσύνη, ν' ἀγωνιστεῖ γιὰ τὴν ὕπαρξη του. Κι ὅπιοος ἀρνιέται μὲ τὸ καλό, δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ τὸν πείσουμε μέ τὴ γροθιά μας. Ἂν οἱ πρόγονοι μας πίστευαν ἄλλοτε κι ἐνεργοῦσαν μ' αὐτὴ τὴ νοοτροπία τῆς εἰρηνικῆς ἀντιμετώπισης τῶν πραγμάτων, σήμερα δὲν θὰ εἴχαμε ἀπ' αὐτὸ τὸ ἔδαφος ποὺ

κατέχουμε παρὰ μόνο τὸ ἕνα τρίτο κι ὁ γερμανικὸς λαὸς δὲν θὰ εἶχε κἂν ζωὴ γιὰ νὰ φροντίζει τὸ μέλλον του μέσα στὴν Εὐρώπη! Ὄχι χάρη στὴν ἀποφασιστικὴ στάση τους ἀπέναντι στὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ὕπαρξη, ὀφείλουμε τὰ δύο βήματα ποὺ κάναμε στὸ Ἀνατολικὸ Ράιχ καὶ ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, μόνον ἡ ἐσωτερικὴ τους δύναμη κι ἐπιμονὴ στὴν ἐπέκταση τοῦ ἐδάφους, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ὑπάρχουμε μέχρι σήμερα.

Μιὰ ἄλλη ἀπόδειξη δείχνει καθαρὰ πῶς αὐτὴ ἡ λύση ἦταν ἡ καλύτερη:

Πολλὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη μοιάζουν σήμερα σὰν πυραμίδες ποὺ ξεκουράζονται στὰ ὕψη τους. Ἡ Εὐρωπαϊκή τους ἐπιφάνεια εἶναι γελοία μικρὴ μπροστὰ στὴν ἔκταση τῶν ἀποικιῶν τους στὴν σημασία τοῦ ἐξωτερικοῦ του ἐμπορίου κ.τ.λ. Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε γιαυτά: ἡ κορυφὴ στὴν Εὐρώπη, ἡ βάση στὸν κόσμο ὁλόκληρο, ἀντίθετα μὲ τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες ποὺ ἔχουν τὴ βάση τους στὴν ἴδια τους τὴν χώρα καὶ δὲν ἀγγίζουν τὸν ὑπόλοιπο κόσμο παρὰ μόνο μὲ τὴν κορυφή. Αὐτὸ ἔχει πετύχει ἡ παράδοξη ἐσωτερικὴ δύναμη αὐτοῦ τοῦ Κράτους κι ἡ ἀδυναμία τῶν περισσοτέρων Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιακῶν κτήσεων.

Ἡ Ἀγγλία πάλι δὲν εἶναι μιὰ ἀπόδειξη ποὺ ἔρχεται νὰ ἐναντιωθεῖ σ' αὐτὸ ποὺ μόλις εἶπα, γιατὶ εἶναι πολὺ εὔκολο νὰ ξεχάσει κανεὶς βλέποντας τὴν Βρεταννικὴ αὐτοκρατορία, τὴν ὕπαρξη τοῦ ἀγγλοσαξωνικοῦ κόσμου. Ἡ θέση τῆς Ἀγγλίας, ἀπὸ μόνο τὸ γεγονὸς τῆς κοινῆς καλλιέργειας καὶ γλώσσας ποὺ εἶχε μὲ τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες δὲν μπορεῖ διόλου νὰ συγκριθεῖ σὲ δύναμη μὲ ὁποιοδήποτε Εὐρωπαϊκὸ Κράτος.

Ὅσο γιὰ τὴ Γερμανία κατὰ συνέπεια, ἡ μοναδικὴ δυνατότητα γιὰ νὰ ἀποδώσει ἱκανοποιητικὰ μιὰ καθαρὴ ἐδαφικὴ πολιτικὴ ἦταν ἡ κατάκτηση νέων χωρῶν μέσα στὴν ἴδια τὴν Εὐρώπη. Γιὰ ἀποικίες δὲν γίνεται λόγος γιατὶ δὲν μποροῦσαν νὰ συγκριθοῦν, οὔτε εἶχαν μαζικὸ πληθυσμό, τέτοιο σὰν τῆς Εὐρώπης. Ὅμως δὲν μπορούσαμε τουλάχιστον στὸ 19ο αἰώνα νὰ ἐπιχειρήσουμε τὴν πρόσκτηση ἀποικιακῶν γαιῶν μὲ εἰρηνικὰ μέσα. Δὲν μπορούσαμε ἀκόμη νὰ ἐξασκήσουμε ἀποικιακὴ πολιτικὴ χωρὶς ἕνα σκληρὸ πόλεμο, ποὺ θὰ εἶχε σὰν σκοπὸ ν' ἀπελευθερωθεῖ παρὰ νὰ κατακτηθεῖ μιὰ χώρα τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου, πράγμα ποὺ γινόταν πιὸ δύσκολο σὲ περιοχὲς ἔξω—εὐρωπαϊκές.

Μιὰ τέτοια ἀπόφαση, ἂν παρθεῖ κάποτε, χρειάζεται κατόπι νὰ τῆς ἀφιερωθεῖς ὁριστικά. Δὲν εἶναι δυνατὸν μὲ ἡμίμετρα καὶ δισταγμοὺς νὰ πραγματοποιηθεῖ μιὰ προσπάθεια ποὺ χρειάζεται ὅλη τὴ θέληση κι ὅλην τὴν ἐνεργητικότητα τοῦ καθενός· θἄπρεπε λοιπὸν νὰ καθυποτάξουμε ὅλη τὴν πολιτικὴ δραστηριότητα τοῦ Ράιχ σ' αὐτὸ

τὸ ἀποφασιστικὸ δεδομένο· δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ προβοῦμε στὴν παραμικρὴ ἐνέργεια ποὺ θ' ἀναφερόταν σὲ ἄλλες καταστάσεις ἔξω ἀπ' αὐτὸν τὸν κύριο καὶ μοναδικὸ σκοπὸ καθὼς καὶ στοὺς τρόπους ποὺ θὰ τὸν ἔκαναν νὰ γίνει πραγματικότης.

Θἄπρεπε νὰ σταθοῦμε εἰλικρινὰ ἀπέναντι στὸ γεγονός: μόνον ὁ ἀγώνας θὰ μᾶς ἐπιτρέψει νὰ πετύχουμε καὶ μὲ μάτι ψυχρὸ καὶ ἥρεμο νὰ σταθμίσουμε τὴν πολεμικὴ ἐξέγερση.

Τὸ σύνολο τῶν συμμαχιῶν μας θἄπρεπε νὰ ἐξεταστεῖ βάση αὐτῆς μας τῆς ἀρχῆς κι ἔπρεπε νὰ ἐκτιμήσουμε τὴν ἀληθινὴ καὶ πραγματική τους ἀξία. Ἂν θέλαμε νέες γαῖες στὴν Εὐρώπη ἦταν ἀπαραίτητο νὰ τὶς ἀποκτήσουμε σὲ βάρος τῆς Ρωσίας. Τότε τὸ νέο Ράιχ ἦταν ὑποχρεωμένο ν' ἀκολουθήσει τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων Τευτόνων ἱππότων, μέχρι ποὺ τὸ γερμανικὸ ξίφος νὰ ἐξασφαλίσει τὴν καλὴ γῆ στὸ γερμανικὸ ἄροτρο καὶ νὰ δώσει ἔτσι στὸ ἔθνος τὸ καθημερινό του ψωμί.

Γιὰ μιὰ τέτοια πολιτικὴ ὁ μόνος πιθανὸς σύμμαχος στὴν Εὐρώπη ἦταν ἡ Ἀγγλία.

Μόνο στὸ πλευρὸ τῆς Ἀγγλίας θὰ μποροῦσαν οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τοῦ Ράιχ νὰ καταπιαστοῦν μὲ τὴν καινούργια σταυροφορία τῶν Γερμανῶν προγόνων τους. Τὸ καθῆκον μας, ἐμᾶς τῶν σημερινῶν, δὲν ἦταν μικρότερο ἀπ' τὸ δικό τους. Κανένας ἀπὸ τοὺς εἰρηνιστές μας δὲν θ' ἀρνιόταν νὰ φάει ψωμὶ ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ καὶ γιὰ νὰ πετύχουμε αὐτὸ θἄπρεπε μὲ τὴ ρομφαία ν' ἀνοίξουμε δρόμο στὸ ἄροτρο!

Γιὰ ν' ἀποκτήσουμε καὶ νὰ ὑποκινήσουμε τὶς φιλικὲς διαθέσεις καὶ τὴ βοήθεια τῆς Ἀγγλίας καμιὰ θυσία δὲν θἄπρεπε νὰ φανεῖ πολὺ μεγάλη. Θἄπρεπε ν' ἀπαρνηθοῦμε τὶς ἀποικίες καὶ τὴν ὑπεροχὴ στὴ θάλασσα, ἐξασφαλίζοντας ἀκόμη καὶ ἀγορὲς στὴν Βρεταννικὴ οἰκονομία.

Μιὰ ξεκαθαρισμένη θέση καὶ χωρὶς ὑπονοούμενα θὰ μποροῦσε μόνο νὰ πετύχει αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα: ν' ἀπαρνηθοῦμε συμμετοχὴ στὴ διεθνῆ ἀγορὰ καὶ στὶς ἀποικίες· ν' ἀπαρνηθοῦμε σχηματισμὸ γερμανικοῦ πολεμικοῦ στόλου· ν' ἀφιερώσουμε ὁλόκληρη τὴ δύναμη τοῦ Κράτους στο στρατὸ ξηρᾶς.

Τὸ ἀποτέλεσμα θἄταν βέβαια ἕνας στιγμιαῖος καὶ περιωρισμένου χρονικοῦ διαστήματος ἀποκλεισμός, ἀλλὰ τὸ μέλλον μᾶς ἐπιφύλασσε δύναμη καὶ ἰσχὺ ἀπεριόριστη.

Ὑπῆρξε μιὰ περίοδος ποὺ ἡ Ἀγγλία δὲν θὰ ἔδειχνε ἄρνηση σὲ τέτοιου εἴδους παραχωρήσεις. Γιατὶ εἶχε πολὺ καλὰ καταλάβει τὴν ἀνάγκη ποὺ εἶχε ἡ χώρα μας νὰ ἐπεκταθεῖ ἐξ' αἰτίας τῆς καθημερινῆς αὔξησης τοῦ πληθυσμοῦ της κι ὅτι ζητούσαμε ἁπλῶς τὴν βοήθεια

της γιὰ μιὰ τέτοια ἐπέκταση στὴν Εὐρώπη, ἢ χωρὶς αὐτὴν σ' ὁποιοδήποτε μέρος τοῦ κόσμου.

Θἄπρεπε ἡ ἀνώτατη ἡγεσία μας νἄχει κιόλας ἐκμεταλλευτεῖ καὶ νἄχει ἐνθαρρύνει τὴν εὐκαιρία αὐτή, ὅταν στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα, τὸ Λονδῖνο ἀπὸ μόνο του ζήτησε νὰ πλησιάσει καὶ νὰ δημιουργήσει σημεῖα ἐπαφῆς μὲ τὴν Γερμανία. Γιὰ πρώτη φορὰ τότε ἔκανε τὴν ἐμφάνιση του τὸ πνεῦμα αὐτὸ ποὺ τ' ἀποτελέσματα του μπορέσαμε νὰ δοῦμε τὰ τελευταῖα χρόνια. Κι ἦταν ἀληθινὰ τρομαχτικά. Ἡ σκέψη ὅτι ἡ Ἀγγλία ὤφειλε νά βγάλει τὰ κάστανα ἀπὸ τὴ φωτιὰ μᾶς ἔκανε δυσάρεστη ἐντύπωση· λὲς καὶ οἱ συμμαχίες μποροῦν νἄχουν ἄλλο σκοπὸ παρὰ τὴν ἐξυπηρέτηση καὶ τῶν δυὸ συμβαλλομένων μερῶν. Κι ὅμως θὰ μπορούσαμε νὰ πετύχουμε μιὰ τέτοια συμμαχία μὲ τὴν Ἀγγλία. Ἡ Ἐγγλέζικη διπλωματία ἦταν ἀρκετὰ πονηρὴ ὥστε νὰ ἀγνοεῖ ὅτι κάθε ὄφελος θὰ ἦταν ἐναντίον της.

Ἐνῶ συνεχιζόταν ἡ ἴδια ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ἡ Γερμανία πῆγε μὲ τὸ μέρος τῆς Ἰαπωνίας στὰ 1904 χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ ἐκτιμήσει τὶς κατάλληλες συνθῆκες.

Ὁ παγκόσμιος πόλεμος μποροῦσε νἄχει ἀποφευχθεῖ, τὸ αἷμα ποὺ χύθηκε στὰ 1904 θὰ μποροῦσε νὰ μειωθεῖ κατὰ τὸ δεκαπλάσιο στὰ 1914 μὲ 1918.

Καὶ ποιὰ θὰ ἦταν σήμερα ἡ θέση τῆς Γερμανίας στὸν Παγκόσμιο πολιτικὸ στίβο!

Ὅπως καὶ νἄχει πάντως τὸ πράγμα ἡ συμμαχία μὲ τὴν Αὐστρία ἦταν ἀπὸ κείνη τὴν ἐποχὴ μιὰ βλακεία.

Αὐτὸ τὸ κράτος—μούμια προσκολλήθηκε στὴ Γερμανία ὄχι γιὰ νὰ κάνει ἕναν πόλεμο, ἀλλὰ γιὰ νὰ διατηρήσει τἄχα μιὰν εἰρήνη ποὺ θὰ τὴ χρησιμοποιοῦσε κατόπι ἐπωφελούμενη ἀπὸ κάθε περίσταση, γιὰ νὰ ἐκμηδενίσει ἀργὰ μὰ σίγουρα τὸ γερμανικὸ στοιχεῖο ποὺ ὑπῆρχε μέσα στὰ πλαίσια τῆς μοναρχίας του.

Πράγμα ἀπίθανο καταντοῦσε αὐτὴ ἡ συμμαχία καὶ μόνο τὸ γεγονὸς ὅτι, ὄχι μόνο δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ περιμένουμε ἀπ' αὐτὴν μιὰ ἐνεργητικὴ ὑπεράσπιση τῶν γερμανικῶν ἐθνικῶν συμφερόντων, ἀλλὰ καὶ γιατὶ δὲν ἦταν καθόλου σὲ θέση αὐτὸ τὸ κράτος, ἀπὸ τὴν ἄποψη δύναμης καὶ ἀποφασιστικοῦ πνεύματος νὰ ἐμποδίσει τὴν προσπάθεια ἀπογερμανισμοῦ ποὺ λάβαινε χώραν μέσα στὰ σύνορα του. Ἂν ἡ Γερμανία δὲν εἶχε τόσο πολὺ ἀνεπτυγμένο τὸ ἐθνικὸ συναίσθημα καὶ τὴ δύναμη ἐπιβολῆς πάνω σ' αὐτὸ τὸ ἀδύναμο κράτος τῶν Ἀψβούργων, τὰ δέκα ἑκατομμύρια ἄτομα τῆς γερμανικῆς φυλῆς ποὺ διαβιοῦσαν ἐκεῖ κινδύνευαν ν' ἀντιμετωπίσουν βία καὶ τρομοκρατικὰ μέσα, μετὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν τελευταία φιλικὴ χειρονομία: τὴν συμμαχία. Ἡ στάση τοῦ

παληοῦ Ράιχ πάνω στὸ αὐστριακὸ ζήτημα θἄπρεπε νἄναι μόνον ἡ ἔχθρα κι ὁ ἀγώνας γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἔθνους. Πάντως τουλάχιστον δὲ θἄπρεπε νὰ ἐπιτρέπουν οἱ Γερμανοὶ τὶς διώξεις τοῦ Γερμανικοῦ στοιχείου, κάθε χρόνο καὶ σοβαρώτερες, γιατὶ ἡ ἀξία τῆς Αὐστρίας σὰν συμμάχου στηριζόταν ἀκριβῶς πάνω σ' αὐτό. Ἀλλὰ ἀκολούθησαν τελείως ἀντίθετο δρόμο. Δὲν φοβόντουσαν τίποτα περισσότερο ὅσο τὸν ἀγώνα. Καὶ τὸν ἀπόφευγαν ἀκριβῶς στὴν πιὸ καλύτερη γιαυτὸν στιγμή.

Θέλησαν νὰ ξεφύγουν ἀπ' τὸ πεπρωμένο τους, ἀλλὰ μάταια. Ὀνειρεύονταν τὴν διατήρηση τῆς παγκόσμιας εἰρήνης κι ἕνα ὅμορφο πρωὶ ξύπνησαν μέσα στὸν παγκόσμιο πόλεμο.

Κι αὐτὸ τὸ ὄνειρο τῆς εἰρήνης ὑπῆρξε ἡ κυριώτερη αἰτία ποὺ δὲν ἀκολούθησαν αὐτὸν τὸν τρίτο δρόμο γιὰ νὰ δώσουν ἕνα σχῆμα στὸ μέλλον τῆς Γερμανίας. Ἤξεραν πῶς δὲν ὑπῆρχαν χῶρες γιὰ κατάκτηση παρὰ μόνο στὴν Ἀνατολή, ἔβλεπαν τὴν μάχη ποὺ ἔπρεπε κι ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ δώσουν κι ἀποζητοῦσαν μολοντοῦτο μὲ κάθε θυσία, ἀπεγνωσμένα, τὴν εἰρήνη· γιατὶ ἀπ' αὐτὴ κιόλας τὴν ἐποχὴ ὁ προσανατολισμὸς τῆς γερμανικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς δὲν ἦταν πιὰ ἡ ἐπιβίωση μὲ κάθε μέσο τοῦ γερμανικοῦ κράτους, ἀλλὰ οἱ παράλογες θυσίες γιὰ τὴν διατήρηση τῆς παγκόσμιας εἰρήνης. Καὶ τ' ἀποτέλεσμα μᾶς εἶναι ἰδιαίτερα γνώριμο!

Θὰ ἐπανέλθω ξανὰ καὶ μὲ λεπτομέρειες σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο.

Ἔμενε λοιπὸν τὸ τρίτο ἐνδεχόμενο: Βιομηχανία κι ἐμπόριο, θαλάσσια δύναμη κι ἀποικίες.

Μιὰ τέτοια ἐξέλιξη δὲν θὰ μποροῦσε βέβαια νὰ πραγματοποιηθεῖ πιὸ εὔκολα καὶ πιὸ γρήγορα. Τὸ νὰ ἀποικίσεις μιὰ περιοχὴ εἶναι μιὰ ὑπόθεση ποὺ ἀπαιτεῖ μακρὺ διάστημα χρόνου, ποὺ συχνὰ διαρκεῖ αἰῶνες· ἐδῶ ἀκριβῶς μποροῦμε νὰ δοῦμε τὴν κρυφὴ καταλυτικὴ δύναμη τοῦ ἀποικισμοῦ: δὲν πρόκειται γιὰ μιὰ ξαφνικὴ ἀναλαμπὴ ἀλλὰ γιὰ βαθμιαία ἔξαρση, βαθειὰ καὶ διαρκῆ, γιὰ μιὰ παραγωγικὴ πρόοδο ποὺ γιὰ μερικὰ χρόνια μπορεῖ νὰ «φουσκώνει» κι ὕστερα νὰ σπάσει σὰν σαπουνόφουσκα χωρὶς ν' ἀφήσει ἴχνη. Ἔτσι προτιμώτερο ἦταν νὰ ναυπηγηθεῖ στόλος παρὰ μὲ σκληροὺς ἀγῶνες νὰ φτιαχτοῦν ἀγροκτήματα. Ἀλλὰ κι ὁ στόλος ἦταν πράγμα εὔκολο νὰ καταστραφεῖ.

Ὅμως ὅσο κι ἂν ἡ Γερμανία στρεφόταν πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση θἄπρεπε νἄχει ὑπ' ὄψη της ὅτι αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ πολιτικὴ θὰ τὴν ὁδηγοῦσε μιὰ μέρα στὸν πόλεμο. Μόνο ἀνώριμα παιδιὰ μποροῦσαν νὰ πιστέψουν ὅτι ἔφτανε ἡ καλή τους διάθεση, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον κι ἡ διαβεβαίωση γιὰ τὶς εἰρηνικὲς πεποιθήσεις τους, γιὰ νὰ

πᾶνε νὰ φέρουν ἀπὸ μιὰν ἄλλη χώρα μπανάνες, ὀνομάζοντας αὐτὴ τὴν ἐπιχείρηση «εἰρηνικὴ κατάκτηση τῶν λαῶν», ὅπως ἔλεγαν οἱ φλύαροι μὲ ἔμφαση καὶ οἴηση.

Ὄχι: ἂν ἀκολουθούσαμε αὐτὴ τὴν τακτική, ἦταν ἀναπόφευκτο νὰ γίνει ἡ Ἀγγλία ἀπ' τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη ἐχθρός μας κι ἦταν περισσότερο ἀπὸ ἀνοησία νὰ προκαλέσουμε τὴν ἀγανάκτηση της—μιὰ καὶ δὲν ἦταν τόσον ἀφελής—τὴ στιγμὴ ποὺ ἦταν σὲ θέση ν' ἀντιπαραθέσει στὴν εἰρηνιστική μας δραστηριότητα, ἕναν σκληρὸ κι ἄκαμπτο ἐγωισμό.

Ἀλλοίμονο! εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐμεῖς δὲν ἐνεργήσαμε σωστά.

Ἂν δὲν μπορούσαμε ν' ἀκολουθήσουμε μιὰ πολιτικὴ ἐδαφικῶν κατακτήσεων στὴν Εὐρώπη διαφορετικὰ καὶ χωρὶς συμμαχία μὲ τὴν Ἀγγλία ἐναντίον τῆς Ρωσίας, τὸ ἴδιο καὶ μιὰ ἀποικιακὴ πολιτικὴ στὸν ἐμπορικὸ τομέα ἦταν ἀδύνατη χωρὶς νὰ συμμαχήσουμε μὲ τὴν Ρωσία ἐναντίον τῆς Ἀγγλίας. Ἀλλά, σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ἔπρεπε νά δεχτοῦμε αὐτὴ τὴν πολιτικὴ μ' ὅλες της τὶς συνέπειες καὶ προπάντων νὰ ἐγκαταλείψουμε ὅσο γινόταν γρηγορώτερα τὴν Αὐστρία. Μὲ τὶς συνθῆκες τοῦ 1900 αὐτὴ ἡ συμμαχία μὲ τὴν Αὐστρία ἦταν μιὰ καθαρὴ τρέλλα.

Ὅμως δὲν συλλογίζονταν διόλου καὶ γιὰ τίποτα στὸν κόσμο νὰ συμμαχήσουν μὲ τὴ Ρωσία ἐναντίον τῆς Ἀγγλίας, ἢ μὲ τὴν Ἀγγλία ἐναντίον τῆς Ρωσίας, γιατὶ αὐτό, ἔλεγαν, θὰ σήμαινε, καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις, πόλεμο καὶ θὰ τοὺς ἐμπόδιζε νὰ θέσουν σ' ἐφαρμογὴ τὴν παραγωγικὴ καὶ ἐμπορικὴ πολιτική τους. Εἶχαν ἀποφασίσει νὰ κρατήσουν μέσα στὴν «εἰρηνικὴ οἰκονομικὴ» διαμάχη τοῦ κόσμου ὁλόκληρου μιὰ τακτικὴ τέτοια πού νὰ στραγγαλίζει μιὰ γιὰ πάντα κάθε δυναμικὴ πολιτική. Τὴν ἀπόφαση τὴν πῆραν προπάντων ὅταν, μολοντοῦτο καὶ γιαυτὸ δὲν ἦταν πολὺ βέβαιοι, ἔφταναν ἀπ' τὴν Ἀγγλία ἀκατανόητες ἀπειλές. Γιαυτὸ ἀποφάσισαν κιόλας νὰ ναυπηγήσουν στόλο, ἀλλὰ χωρὶς τὴν διάθεση νὰ συγκρουστοῦν ἢ νὰ ἐπιτεθοῦν κατακτητικὰ κατὸ τῆς Ἀγγλίας καὶ τὸ ἀντίθετο μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ὑπερασπιστοῦν τὴν «παγκόσμια εἰρήνη» καὶ νὰ διατηρήσουν τὴν «εἰρηνικὴ διαμάχη τοῦ κόσμου».

Γιαυτὸ ἀκριβῶς ἔφτιαξαν τὸν πανάθλιο ἀπ' ὅλες τὶς ἀπόψεις ἐκεῖνο στόλο, ὄχι μόνον σὲ ἀριθμὸ καὶ χωρητικότητα τῶν σκαφῶν, ἀλλὰ καὶ σὲ ἐξοπλισμό, γιὰ ν' ἀφήσουν νὰ γίνει φανερὴ γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ἡ «φιλειρηνικὴ» διάθεση τους.

Οἱ φλυαρίες, οἱ σχετικὲς μὲ τὴν «εἰρηνικὴ κι οἰκονομικὴ» διαμάχη τῶν λαῶν, ἦταν ἀπ' τὶς πιὸ μεγάλες ἀνοησίες ποὺ θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ ἐκστομήσει ἕνας ρυθμιστὴς ἡγέτης τῆς πολιτικῆς ἑνὸς Κράτους. Αὐτὴ

ἡ ἀνοησία γινόταν περισσότερο καταφανὴς ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ ποῦμε ὅτι δὲν δίστασαν διόλου νὰ ὑποδείξουν τὴν Ἀγγλία τὴν ἴδια, σὰν παράδειγμα φαεινότατο τῆς δυνατότητας μιᾶς τέτοιας διαμάχης. Τὸ γεγονὸς καὶ μόνον ὅτι ἐπιστρατεύθηκαν οἱ θεωρίες κι οἱ ἐπαγγελματικὲς γνώσεις τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν γιαυτὴ τὴν ὑπόθεση, εἶναι ἄλλη μιὰ ἀπόδειξη καταφανέστατη ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι «μαθαίνουν» τὴν ἱστορία χωρὶς τίποτα νὰ καταλάβουν ἀπ' αὐτήν. Θἄπρεπε νὰ ξέρουν ὅτι δίκαια ἡ Ἀγγλία ἀποτελεῖ ζωντανὸ παράδειγμα τῆς ἀντίθετης μ' αὐτὴν ποὺ ὑποστήριζαν ἐκεῖνοι θεωρίας κι ὅτι κανεὶς ἄλλος λαὸς στὸν κόσμο δὲν ἔχει καλύτερα καὶ πιὸ σκληρότερα προετοιμάσει τὶς οἰκονομικὲς διαμάχες μὲ τὸ σπαθὶ καὶ κατόπι νὰ τὶς ὑπερασπιστεῖ πιὸ ἀποφασιστικά, ὅσο ἡ Ἀγγλία. Μήπως δὲν εἶναι σωστὸ καὶ χαρακτηριστικὸ τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς τέχνης, τὸ γεγονὸς ὅτι ξέρει νὰ ἐπισύρει πάνω στὶς οἰκονομικὲς διαμάχες τὴν πολιτική της δύναμη καὶ ἀντιστρόφως νὰ μεταβάλλει κάθε οἰκονομικὴ ἐπιτυχία σὲ πολιτικὴ νίκη; Ἐκτὸς ὅμως ἀπ' αὐτό, τί πλάνη νὰ πιστεύουν ὅτι ἡ Ἀγγλία ἦταν τόσο δειλὴ ὥστε θὰ δίσταζε νὰ χύσει τὸ αἷμα της γιὰ χάρη τῆς οἰκονομικῆς της ἐπέκτασης! Τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἀγγλία δὲν εἶχε «ἐθνικὸ» στρατὸ δὲν ἦταν καθόλου μιὰ τέτοια ἀπόδειξη· αὐτὸ ποὺ βαραίνει στὴν περίπτωση δὲν εἶναι ἡ στρατιωτικὴ στρουκτούρα τῆς στιγμῆς, ἀλλὰ ἡ θέληση κι ἡ ἀπόφαση νὰ καθοδηγήσεις τὸν στρατὸ ποὺ κατέχεις. Ἡ Ἀγγλία εἶχε πάντα στὴ διάθεση της τὸ στρατὸ ποὺ χρειαζόταν. Εἶχε πάντα ἕτοιμα γιὰ πόλεμο τὰ ὅπλα ποὺ τῆς ἦταν ἀπαραίτητα γιὰ τὴ νίκη. Θἄστελνε στὴ μάχη τοὺς μισθοφόρους, ὅσο οἱ μισθοφόροι θἄταν ἀρκετοί· ἀλλὰ ἤξερε κιόλας ν' ἀντλεῖ ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ πιὸ ὑγιεινοῦ αἵματος τοῦ ἔθνους της, ὅταν, μόνο μιὰ τέτοια θυσία μποροῦσε νὰ δώσει τὴ νίκη· πάντως καὶ σὲ κάθε περίσταση, ἡ θέληση γιὰ μάχη, ἡ συνεκτικότητα κι ἡ σκληρὴ καθοδήγηση τῶν ἐπιχειρήσεων, ἦταν ἡ ἴδια.

Ἀλλὰ στὴν Γερμανία μὲ τὴν ἐκπαίδευση, τὸν τύπο καὶ τὶς σατιρικὲς ἐφημερίδες, εἶχαν λίγο-λίγο δημιουργήσει μιὰν ἰδέα γιὰ τοὺς Ἄγγλους καὶ γιὰ τὴν αὐτοκρατορία τους, τὴν χειρότερη ποὺ μποροῦσε νὰ γίνει· σιγὰ-σιγὰ αὐτὴ ἡ ψεύτικη καὶ λανθασμένη ἰδέα ἐξαπλώθηκε παντοῦ σὰν μεταδοτικὸ μόλυσμα καὶ δημιούργησε τὶς συνθῆκες τῆς κακῆς αὐτῆς ἐκτίμησης ποὺ ὅλοι τὴν πληρώσαμε τόσο ἀκριβά. Αὐτὴ ἡ χίμαιρα ἦταν τόσο βαθειὰ ριζωμένη μέσα μας ὥστε πιστεύαμε ὅτι ὁ Ἐγγλέζος δὲν ἦταν παρὰ ἄνθρωπος ἀφοσιωμένος στὶς ἐπιχειρήσεις του καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ἀπίστευτα δειλός. Οἱ σπουδαῖοι δάσκαλοι τῆς πολιτικῆς μας δὲν κατάφεραν νὰ ὑποψιαστοῦν ὅτι ἡ Ἀγγλία δὲν εἶναι μιὰ χώρα ποὺ μπορεῖς νὰ τὴν κατακτήσεις μὲ τὴν πο-

νηριὰ καὶ τὶς ὑπεκφυγές. Οἱ πολὺ λίγοι ἐκεῖνοι ποὺ στέκονταν ἐπιφυλακτικοὶ μπροστὰ σ' αὐτὲς τὶς ἀνοησίες, ἔκαναν πὼς δὲν τὶς ἄκουγαν, ἢ προτιμοῦσαν νὰ μὴ μιλοῦν διόλου. Θυμοῦμαι ἀκόμα καθαρὰ πόσο κυριολεκτικὰ κατάπληκτοι μεῖναν οἱ σύντροφοι μου ὅταν οἱ *Τόμμυδες* βρέθηκαν ἀπέναντι μας στὴ Φλάνδρα. Ἀπ' τὶς πρῶτες κιόλας μέρες τῆς μάχης ὅλοι τους ἄρχισαν ν' ἀμφιβάλλουν, πὼς σίγουρα τοῦτοι οἱ Σκωτσέζοι δὲν ἔμοιαζαν διόλου μ' αὐτοὺς ποὺ θεώρησαν καλὸ νὰ μᾶς τοὺς παρουσιάσουν στὰ διάφορα χιουμοριστικὰ φυλλάδια καὶ στὰ ἀνακοινωθέντα.

Μ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία ἔκαμα μερικὲς παρατηρήσεις πάνω στὴ χρησιμότητα ὡρισμένων μορφῶν προπαγάνδας.

Αὐτὴ ἡ χίμαιρα προσπόριζε βέβαια καὶ μερικὰ ὀφέλη σ' αὐτοὺς ποὺ τὴν ἐξάπλωναν: μποροῦσαν νὰ χρησιμοποιήσουν αὐτὸ τὸ παράδειγμα—ἂς ἦταν καὶ ψεύτικο—γιὰ νὰ φανοῦν οἱ δυνατότητες μιᾶς παγκόσμιας οἰκονομικῆς διαμάχης. Αὐτὸ ποὺ πέτυχαν οἱ Ἄγγλοι, μποροῦσαμε νὰ τὸ πετύχουμε κι ἐμεῖς· κι ἀκόμα ἕνα ἰδιαίτερο καὶ ξεχωριστὸ ἐπιχείρημα ἔβγαινε ἀπὸ τὴ σύγκριση τῆς δικῆς μας εὐθύτητας μὲ τὴν χαραχτηριστικὴ δολιότητα τοῦ Ἐγγλέζου. Κι ἐλπίζαμε ἀπ' αὐτὸ καὶ μόνο τὸ γεγονὸς νὰ κερδίσουμε πιὸ εὔκολα τὴ συμπάθεια τῶν μικρῶν λαῶν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν μεγάλων.

Ὅτι αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ εὐθύτητα μας ὑπῆρξε γιὰ τοὺς ἄλλους ἕνα στοιχεῖο βαθιᾶς ἀπέχθειας δὲν τὸ καταλαβαίναμε καθόλου γιατὶ πιστεύαμε σ' αὐτὸ στὰ σοβαρὰ κι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, ἐνῶ ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος δὲν ἔβλεπε στὰ κίνητρα μας παρὰ τὴν ἔκφραση τῆς ραφιναρισμένης ὑποκρισίας, μέχρι ποὺ ἡ ἐπανάσταση τοὺς ἔκαμε ν' ἀντιληφθοῦν, μὲ κατάπληξη χωρὶς ἀμφιβολία, ὅλο τὸ βάθος τῆς ψυχολογίας μας ποὺ ἦταν εἰλικρινὴς μέχρι βλακείας.

Ἡ ἀνοησία αὐτῆς τῆς «εἰρηνικῆς οἰκονομικῆς» διαμάχης μπορεῖ ἀπὸ μόνη της νὰ καταδείξει, σ' ὅλη της τὴ λαμπρότητα, αὐτὴ τὴν ἄλλη ἀνοησία τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας.

Μὲ ποιό κράτος θἄπρεπε λοιπὸν νὰ συμμαχήσουμε; Μὲ τὴν Αὐστρία πάντως δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ πετύχουμε ἕναν κατακτητικὸ πόλεμο ἀκόμη καὶ στὴν Εὐρώπη. Αὐτὸ γινόταν ἀδύνατο ἀπ' τὴν ἴδια τὴν φύση αὐτῆς τῆς συμμαχίας. Ἕνας Βίσμαρκ θὰ μποροῦσε νὰ τὸ ἐπιχειρήσει καὶ κάτω ἀπὸ χειρότερες προϋποθέσεις, ἀλλὰ κανένας ἀπ' τοὺς ἀνίκανους διαδόχους του δὲν εἶχε τὴ δυνατότητα νὰ τὸ ἐλπίζει καὶ μάλιστα σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ οἱ βάσεις αὐτῆς τῆς συμμαχίας ποὺ ἔθεσε ὁ Βίσμαρκ δὲν ὑπῆρχαν πιά: γιατὶ ἐκεῖνος εἶδε τότε μέσα στὴν Αὐστρία ἕνα γερμανικὸ κράτος. Ἀλλὰ ἡ καθιέρωση διαδοχικὰ σ' ὅλο τὸν κόσμο τῆς ψηφοφορίας κατέβασε αὐτὸ τὸ κράτος μὲ τὴν κοινο-

βουλευτικὴ κυβέρνηση σ' ἕνα χαωτικὸ καθεστὼς ποὺ δὲν εἶχε πιὰ τίποτα τὸ γερμανικό.

Ἀκόμα κι ἀπὸ τὴν ἄποψη μιᾶς ἐθνικῆς πολιτικῆς, ἡ συμμαχία μὲ τὴν Αὐστρία ἦταν ἀκατανόητη. Ἀνέχονταν στὸ πλάι τοῦ Ράιχ τὸν σχηματισμὸ μιᾶς καινούργιας σλαυϊκῆς δύναμης ποὺ ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ στρεφόταν κατὰ τῆς Γερμανίας μιὰ καὶ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ κάνει κάτι τέτοιο, παραδείγματος χάριν, κατὰ τῆς Ρωσίας. Ἡ συμμαχία θὰ ἔπεφτε σιγὰ-σιγὰ σὲ μαρασμὸ καὶ θὰ ἐξασθενοῦσε χρόνο τὸ χρόνο, μὲ τὸ μέτρο ποὺ ἡ παραδουνάβεια αὐτὴ μοναρχία θὰ ἐξανδραπόδιζε τὴν πανγερμανιστικὴ ἐπίδραση καὶ θὰ τὴν ξερίζωνε ἀπ' τὶς παμπάλαιες θέσεις της.

Ἡ συμμαχία τῆς Γερμανίας μὲ τὴν Αὐστρία, περνοῦσε κιόλας γύρω στὰ 1900 στὴν ἴδια φάση ποὺ βρισκόταν ἡ συμμαχία τῆς Αὐστρίας μὲ τὴν Ἰταλία.

Πάνω σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα ὑπῆρχε μόνο μιὰ ἐκλογὴ ἀνάμεσα σὲ δυὸ καταστάσεις: ἢ θὰ παραμέναμε σύμμαχοι τῆς μοναρχίας τῶν Ἀψβούργων, ἢ θἄπρεπε νὰ διαμαρτυρηθοῦμε ἐνάντια στὴν καταπίεση τοῦ Γερμανισμοῦ στὴν Αὐστρία. Ἀλλὰ ἂν ἀκολουθούσαμε αὐτὸ τὸ δρόμο ἡ ἀνοιχτὴ σύγκρουση προμηνυόταν πολὺ κοντινή.

Ἡ ἀξία τῆς Τριπλῆς ἦταν μέτρια κι ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως, γιατὶ ἡ σιγουριὰ μιᾶς συμμαχίας τείνει νὰ ἐλαττωθεῖ ὅταν ἀναφέρεται στὴν διατήρηση καὶ μόνον μιᾶς κατάστασης πραγμάτων, ἤδη ὑπαρκτῶν. Τὸ ἀντίθετο, μιὰ συμμαχία γίνεται δυνατὴ ὅταν τὰ δυὸ συμβαλλόμενα μέρη βασίζονται πάνω σ' αὐτὴν γιὰ μιὰ κατάκτηση νέων πραγμάτων συμφωνημένων καὶ προκαθορισμένων. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ἡ δύναμη δὲν στηρίζεται στὴν ἀντίσταση ἀλλὰ στὴν ἐπίθεση.

Αὐτὸ τὸ πράγμα ἀναγνωρίστηκε τότε ἀπὸ διάφορες πλευρὲς κι ὄχι δυστυχῶς ἀπ' αὐτὴ τὴν τάξη ποὺ τὴν λέμε «ἐπαγγελματική».

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τὸ 1912 ὁ Λύντεντορφ, στρατάρχης στὸ γενικὸ Ἐπιτελεῖο, ὑπέδειξε ὅλες αὐτὲς τὶς ἀδυναμίες μ' ἕνα ὑπόμνημα του. Φυσικὰ οἱ «κυβερνητικοὶ» δὲν τοῦ ἔδωσαν καμιὰ σημασία, οὔτε προσοχή· γενικὰ ἡ λογικὴ φαίνεται ὅτι εἶναι προνόμιο τῶν ἁπλῶν θνητῶν καὶ δὲν ὑπάρχει, ἐξαφανίζεται τελείως ὅταν τὴν ἀναζητεῖς στοὺς «διπλωμάτες».

Ἡ Γερμανια, στάθηκε ἀκόμη τυχερὴ ποὺ ὁ πόλεμος τοῦ 1914 ξέσπασε ἀπὸ ἕνα σημεῖο ποὺ ἡ Αὐστρία κι οἱ Ἀψβοῦργοι δὲν μπόρεσαν νὰ τὸ ὑποψιαστοῦν ἐγκαίρως· ἂν ὁ πόλεμος παρουσιαζόταν ἀπὸ ἕναν ἄλλο δρόμο, ἡ Γερμανία θἄταν μόνη. Τὸ κράτος τῶν Ἀψβούργων δὲν

θὰ μποροῦσε ποτὲ, οὔτε ποτὲ θὰ τὸθελε, νὰ πάρει μέρος σὲ μιὰ σύγκρουση γιὰ τὴν ὁποία θὰ εὐθυνόταν ἡ Γερμανία. Αὐτὸ ποὺ κατηγορούσαμε τότε, ἀργότερα, τὴν 'Ιταλία, θὰ τὸ παθαίναμε μὲ τὴν Αὐστρία· θἄμενε «οὐδέτερη» γιὰ νὰ προφυλάξει τὸ κράτος ἀπὸ μιὰν ἐπανάσταση ποὺ θὰ ξεσποῦσε μαζὺ μὲ τὸν πόλεμο. Οἱ Σλαῦοι τῆς Αὐστρίας θὰ τσάκιζαν στὰ 1914 τὴν μοναρχία, παρὰ νὰ προσφέρουν βοήθεια στὴν Γερμανία. 'Αλλὰ πολὺ λίγοι ἦταν ἐκείνη τὴν ἐποχή, αὐτοὶ ποὺ μπόρεσαν νὰ καταλάβουν ὅλους τοὺς κινδύνους κι ὅλες τὶς ἐπιβαρύνσεις καὶ τὶς δυσκολίες ποὺ ξεκινοῦσαν ἀπὸ τὴν συμμαχία μὲ τὴν παραδουνάβεια μοναρχία.

Κατὰ πρῶτον καὶ κύριο λόγο, ἡ Αὐστρία εἶχε πολλοὺς ἐχθροὺς ποὺ ἔλπιζαν νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴν κληρονομιὰ αὐτοῦ τοῦ γερασμένου κράτους καὶ πού ἔφταναν στὸ σημεῖο νὰ ἐχθρεύονται τὴ Γερμανία καὶ νὰ τὴν θεωροῦν σὰν ἐμπόδιο στὸν διαμελισμὸ τῆς μοναρχίας ποὺ ὅλοι τὸν εὔχονταν καὶ τὸν περίμεναν. Ἔβγαλαν λοιπὸν τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν μποροῦσαν νὰ φτάσουν στὴ Βιέννη, ἂν δὲν περνοῦσαν ἀπὸ τὸ Βερολῖνο.

Δεύτερον: ἡ Γερμανία ἔχασε ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς τὶς καλύτερες καὶ τὶς περισσότερο ὑποσχετικὲς δυνατότητες τῆς συμμαχίας. Τὸ ἀντίθετο στὴ θέση τους τοποθέτησε μιὰν ἔνταση ἀναφορικὰ μὲ τὶς σχέσεις της μὲ τὴ Ρωσία καὶ μὲ τὴν 'Ιταλία. Γιατί, στὴ Ρώμη, ἐπικρατοῦσε πάντα φιλογερμανικὸ πνεῦμα ἐνῶ ἡ ἔχθρα πρὸς τὴν Αὐστρία κοιμόταν —καὶ καμιὰ φορὰ σιγόκαιγε—στὴν καρδιὰ καὶ τοῦ τελευταίου 'Ιταλοῦ. Ἔτσι ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ ἔμπαινε σ' ἐφαρμογὴ ἡ πολιτικὴ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς βιομηχανίας δὲν θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ βρεθεῖ κανένα κίνητρο γιὰ τὸν πόλεμο ἐναντίον τῆς Ρωσίας. Καὶ μόνον οἱ ἐχθροὶ τῶν δυὸ ἐθνῶν θὰ συναπεκόμιζαν ὀφέλη καὶ θἄβρισκαν ἐνδιαφέρον. Πρῶτοι οἱ 'Εβραῖοι κι οἱ μαρξιστὲς ἦταν αὐτοὶ ποὺ θέλησαν νὰ ἐξωθήσουν τὰ δυὸ κράτη στὸν πόλεμο.

Τρίτον: Τέλος, αὐτὴ ἡ συμμαχία προμήνυε ἀναγκαστικὰ ἕναν κίνδυνο οὐσιαστικὸ γιά τὴ Γερμανία, γιατὶ θἄταν πάντοτε εὔκολο σ' ἕνα κράτος, ἐχθρικὸ ὡς πρὸς τὸ Ράιχ τοῦ Βίσμαρκ νὰ ξεσηκώσει μιὰ σειρὰ ὁλόκληρη κρατῶν κατὰ τῆς Γερμανίας, μὲ τὴν ὑπόσχεση ὅτι θὰ πληρώσει τὰ ἔξοδα ὁ Αὐστριακός της σύμμαχος.

Θὰ μποροῦσε νὰ ξεσηκωθεῖ ἐνάντια στὴν παραδουνάβεια μοναρχία ὁλόκληρη ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη καὶ πρὸ πάντων ἡ Ρωσία κι ἡ 'Ιταλία.

'Ο παγκόσμιος συνασπισμὸς ποὺ σχηματίστηκε μὲ τὴν ἔμπνευση καὶ τὴν ἐπιρροὴ τοῦ βασιληᾶ 'Εδουάρδου, δὲν θὰ εἶχε ποτὲ πραγματοποιηθεῖ, ἂν αὐτὸς ὁ σύμμαχος τῆς Γερμανίας, ἡ Αὐστρία δὲν ἦταν

μιὰ τόσο προκλητικὴ κληρονομιά. Καὶ μόνο αὐτὸ τὸ γεγονὸς μποροῦσε νὰ παρασύρει σ' ἕνα ἐνιαῖο μέτωπο τὰ κράτη ποὺ μέσα τους ξύπνησε ὁ πόθος κι ἂς κινοῦνταν κάτω ἀπὸ τόσο ἑτερογενεῖς ἀρχές. Καθένας τους μποροῦσε νὰ ἐλπίζει, ἀπὸ μιὰ γενικὴ ἐπίθεση κατὰ τῆς Γερμανίας ὅτι θὰ πλούτιζε ἀπὸ τὰ ἔξοδα ποὺ θὰ πλήρωνε ἡ Αὐστρία. Καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι κι αὐτὴ ἀκόμη ἡ Τουρκία ἀποτελοῦσε σιωπηρῶς μέρος αὐτῆς τῆς δυστυχισμένης συμμαχίας, μεγάλωνε ἀκόμη περισσότερο τὸν κίνδυνο κι ἔπερνε ἐξαιρετικὲς διαστάσεις.

Τὸ διεθνὲς ἰουδαϊκὸ κεφάλαιο εἶχε ἀνάγκη ἀπ' αὐτὸ τὸ δόλωμα γιὰ νὰ φέρει σὲ πέρας τὴν πρόθεση του ποὺ ἀπέβλεπε στὴν πλήρη καταστροφὴ τῆς Γερμανίας, ποὺ ἀκόμη δὲν εἶχε ὑποταχθεῖ στὸν κεφαλαιοκρατικὸ οἰκονομικὸ ἔλεγχο αὐτοῦ τοῦ ὑπὲρ - κράτους. Κάπως ἔτσι μπόρεσε νὰ συγκολληθεῖ αὐτὸς ὁ συνασπισμὸς ποὺ ἦταν ὁ μοναδικὸς δυνατὸς καὶ θαρραλέος χάρη στὰ ἑκατομμύρια τῶν στρατιωτῶν του νὰ πολεμήσει σῶμα πρὸς σῶμα μὲ τὸν «Κερασφόρο» Σίγκφριντ *

Ἡ συμμαχία μὲ τοὺς Ἀψβούργους ποὺ μὲ γέμιζε δυσαρέσκεια ἀπὸ τότε κιόλας ποὺ ἤμουν στὴν Αὐστρία ἦταν ἡ αἰτία ποὺ μ' ἔκανε νὰ καταλήξω σὲ βαθύτερα συμπεράσματα ποὺ ἐνίσχυσαν ἀκόμη περισσότερο τὶς ἀπόψεις μου.

Δὲν ἔκρυβα πιὰ στοὺς στενοὺς κύκλους ποὺ συναναστρεφόμουνα, τὴν πεποίθηση μου ὅτι αὐτὴ ἡ τελείως ἄτυχη συμπαράσταση τῆς Γερμανίας σ' ἕνα κράτος καταδικασμένο νὰ χαθεῖ, θὰ τὴν ὁδηγοῦσε κι αὐτὴν στὴν ἐκμηδένιση ἂν δὲν διαχώριζε ἐγκαίρως τὶς εὐθῦνες της. Δὲν ξέφυγα οὔτε στιγμὴ ἀπὸ τὴν βαθειά μου αὐτὴ πεποίθηση καὶ τότε ποὺ ἡ καταιγίδα τοῦ πολέμου συμπαράσυρε κάθε λογικὴ σκέψη κι ὁ ἴλιγγος τοῦ ἐνθουσιασμοῦ συνεπῆρε ἀκόμη καὶ κείνους ποὺ περνοῦσαν κάθε τους σκέψη ἀπὸ τὸ κόσκινο τοῦ πιὸ ψυχροῦ ρεαλισμοῦ. Τὸ ἴδιο κι ὅταν βρισκόμουν στὸ μέτωπο, κάθε φορὰ ποὺ εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ συζητῶ αὐτὰ τὰ προβλήματα, ἔλεγα τὴ γνώμη μου ποὺ ἀναφερόταν στὴν ἀνάγκη τοῦ γερμανικοῦ κράτους νὰ σπάσει τὴν συμμαχία μὲ τὴν μοναρχία τῶν Ἀψβούργων ὅσο πιὸ γρήγορα μποροῦσε κι ὅτι ἡ ἐγκατάλειψη τῆς Αὐστρίας δὲν θᾶταν θυσία ἀφοῦ ἡ Γερμανία θὰ μποροῦσε ἔτσι νὰ μειώσει τοὺς ἐχθρούς της· γιατὶ ὁ πόλεμος αὐτὸς δὲν γίνηκε γιὰ νὰ διατηρηθεῖ μιὰ ἐκφυλισμένη δυναστεία ἀλλὰ ἦταν ἕνας ὡραῖος χαιρετισμὸς καὶ μιὰ νίκη τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους, γιὰ τὸ ὅτι τὰ ἑκατομμύρια τῶν πολιτῶν του φοροῦσαν τὸ κράνος.

Πολλὲς φορὲς πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο, κυκλοφόρησαν μεμονωμένες ἢ

---

* Σ.τ.μ. Ὁ Σίγκφριντ, ὁ ἐθνικὸς αὐτὸς ἥρωας τῶν Γερμανῶν ἀποκαλεῖται κερασφόρος χάρη στὸν γνωστὸ μῦθο ποὺ λέει ὅτι σκεπάστηκε μ' ἕνα σκληρὸ δέρμα σὰν κέρατο ἀφ' ὅτου βαπτίσθηκε στὸ αἷμα τοῦ δράκοντα).

σ' ἕναν πολὺ κλειστὸ κῦκλο, ἀμφιβολίες πάνω στὴ χρησιμότητα τῆς συμμαχικῆς πολιτικῆς: τὰ ἑκατομμύρια τῶν συντηρητικῶν Γερμανῶν στάθηκαν προσεκτικοὶ πάνω ἀπ' τὸ γεγονός, ἀλλὰ ὅπως συμβαίνει μὲ κάθε λογικὴ προειδοποίηση, γρήγορα τὴν πῆρε κι αὐτὴν ὁ ἄνεμος. Φαντάστηκαν ὅτι βρίσκονται κιόλας πάνω στὸν δρόμο γιὰ τὴν «κατάκτηση» τοῦ κόσμου, ποὺ τ' ἀποτελέσματα της θὰ ἦταν τεράστια ἐνῶ οἱ θυσίες της θὰ ἐξισώνονταν μὲ τὸ μηδέν. Καὶ γιὰ ἑ λλη μιὰ φορὰ οἱ «ἀμύητοι» θάβλεπαν σιωπηλοὶ πῶς καὶ γιατὶ οἱ «μύστες» βάδισαν ἴσια στὴν καταστροφή τους, παρασέρνοντας μαζύ τους τὸν ἀγαθὸ λαό, ὅπως ὁ κυνηγὸς ἀρουραίων τοῦ Χάμελν.

***

Ἡ βαθύτερη αἰτία ποὺ βοήθησε νὰ παρουσιαστεῖ ἡ ἀνοησία τῆς «οἰκονομικῆς διαμάχης», σὰν σύστημα πολιτικῆς τακτικῆς καὶ νὰ δώσει σὰν πολιτικὴ ἔκφραση κι ἰδεολογία στὸν λαό, τὴν διατήρηση τῆς «παγκόσμιας» εἰρήνης, εἶχε τὴν ἕδρα της σὲ μιὰ γενικώτερη ἀρρωστημένη κατάσταση τῆς πολιτικῆς μας σκέψης.

Οἱ ἐπιτυχίες τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς βιομηχανίας στὴν Γερμανία, ἡ αὐξανόμενη κίνηση τοῦ γερμανικοῦ ἐμπορίου, μᾶς ἔκαναν νὰ ξεχνοῦμε κάθε τόσο καὶ περισσότερο ὅτι ὅλ' αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατὰ καὶ πραγματοποιήσιμα, σὰν φυσιολογικὴ κατάληξη, παρὰ μόνον σ' ἕνα δυνατὸ κράτος. Τὸ ἀντίθετο πολλοὶ νόμιζαν, ἔφθαναν μάλιστα καὶ μέχρι βεβαιότητας ὅτι ἴσα-ἴσα σ' αὐτὰ τὰ φαινόμενα ὀφείλονταν ἡ ὕπαρξη τοῦ Κράτους, ποὺ εἶναι κυρίως ἕνα οἰκονομικὸ σύστημα καὶ ποὺ ἐξαρτᾶ ἀπὸ τὴν οἰκονομία τὴν ὑπόστασή του, τὴν παρουσία καὶ τὴν ἰσχύ του, αὐτὴ τὴν οἰκονομία ποὺ εἶναι ἡ πιὸ φυσιολογικὴ κι ἡ πιὸ ὑγιὴς τάξη πραγμάτων.

Ἀλλὰ τὸ Κράτος δὲν ἔχει καμιὰ δουλειὰ μὲ τὶς οἰκονομικὲς συνθῆκες ἢ μὲ μιὰ καθορισμένη οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη! Δὲν εἶναι ἡ συνένωση, τῶν συμβαλλομένων οἰκονομικῶς στοιχείων μέσα σὲ μιὰ περιοχὴ χωρὶς φραγμοὺς καὶ σύνορα ποὺ ἔχει σάν μοναδικὴ βάση τὶς οἰκονομικὲς ἐπιτεύξεις· εἶναι ὁ ὀργανισμὸς μιᾶς κοινότητας ζωντανῶν ἀτόμων, ὁμοίων μεταξύ τους κατὰ τὴν φύση καὶ τὴν ἠθική τους, ποὺ ἱδρύθηκε γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τὶς ἐπιταγὲς τῆς θείας Πρόνοιᾶς πάνω στὴ Φυλή. Αὐτὴ καὶ μόνο εἶναι ἡ ἔννοια κι ἡ σημασία τοῦ Κράτους. Ἡ οἰκονομία δὲν εἶναι παρά ἕνας ἀπ' τοὺς ἀναρίθμητους ἀναγκαίους τρόπους γιὰ νὰ συμπληρωθεῖ αὐτὴ ἡ προσπάθεια. Δὲν εἶναι ποτὲ οὔτε ἡ αἰτία οὔτε τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ κράτους, ἐκτὸς ἂν αὐτὸ τὸ τελευταῖο καταλήξει ἀ πριόρι στὴν καθιέρωση μιᾶς ψεύτικης καὶ ἐνάντια στὴ φύση, βάση. Μόνον ἔτσι μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ τὸ φαινόμενο ὅτι τὸ Κράτος, τέτοιο

ποὺ εἶναι, δὲν περιορίζεται ἀναγκαστικὰ σὲ μιὰ περιορισμένη ἔκταση. Αὐτὴ ἡ συνθήκη εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τοὺς λαοὺς ποὺ θέλουν νὰ ἐξασφαλίσουν μὲ τὰ ἴδια τους τὰ μέσα τὴν ὕπαρξη τῆς φυλῆς τους, δηλαδὴ σὲ κείνους ποὺ χρησιμοποιοῦν μὲ τὴν καλὴ ἔννοια καὶ μὲ τὴν ἐργασία τους τὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ὕπαρξη. Οἱ λαοὶ ποὺ ἔχουν ἀναγάγει σ' ἐπιστήμη κι ἐπάγγελμα τὸ νὰ γλυστροῦν σὰν παράσιτα ἀνάμεσα στὴν ὑπόλοιπη ἀνθρωπότητα καὶ νὰ βάζουν κάτω, ἀπὸ διάφορες προφάσεις νὰ ἐργάζονται οἱ ἄλλοι γιαυτούς, δημιουργοῦν κράτη χωρὶς ἡ παραμικρὴ ἔκταση νὰ τοὺς ἀνήκει πραγματικά. Αὐτὴ ἡ περίπτωση εἶναι χαρακτηριστικὴ στὸν λαὸ ποὺ ὁ παρασιτισμός του ἔχει δημιουργήσει τόσες συμφορὲς στὴν Ἀνθρωπότητα: στὸν Ἰουδαϊκὸ λαό.

Τὸ Ἰουδαϊκὸ Κράτος δὲν εἶχε ποτὲ μιὰ καθορισμένη ἔκταση στὸ χῶρο· κρεμασμένο χωρὶς σύνορα στὸ σύμπαν περιλαμβάνει ἀποκλειστικὰ τὰ μέλη μιᾶς φυλῆς. Γιαυτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο οἱ Ἑβραῖοι σχηματίζουν πάντοτε ἕνα Κράτος ἐν Κράτει. Εἶναι σὰν αὐτοὺς τοὺς ἐπινοητικοὺς ὑπαίθριους παραμυθάδες ποὺ ταξιδεύουν σ' ὅλο τὸν κόσμο κάτω ἀπὸ τὴν σφραγίδα τοῦ «θρησκεύματος» ποὺ τοὺς ἐξασφάλισε ἡ ἀνεκτικότητα τοῦ Ἄρειου ἕτοιμου πάντοτε νὰ συμφωνήσει καὶ νὰ παραδεχτεῖ κάθε θρησκευτικὴ πίστη. Στὴν πραγματικότητα ἡ θρησκεία τοῦ Μωϋσῆ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ ἡ ἐπιστήμη τῆς διατήρησης τῆς Ἰουδαϊκῆς φυλῆς. Γιαυτὸ καὶ συντάσσονται ἀμέσως σχεδὸν μὲ κάθε σοσιαλιστικὴ θεωρία πολιτικὴ ἢ οἰκονομική.

Τὸ ἔνστικτο τῆς διατήρησης τοῦ εἴδους εἶναι ἡ πρώτη αἰτία τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων κοινοτήτων. Ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς καὶ μόνο βγαίνει ὅτι τὸ Κράτος εἶναι φυλετικὸς κι ὄχι οἰκονομικὸς ὀργανισμός, διαφορὰ πάρα πολὺ μεγάλη ποὺ μένει ἀκατανόητη ἀπ' αὐτοὺς ποὺ αὐτονομάζονται σύγχρονοι «Κρατικοὶ λειτουργοί». Γιαυτὸ ὁδηγοῦνται στὸ νὰ σχηματίσουν κράτος μὲ οἰκονομικὰ κίνητρα, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι παρὰ τὸ αἰώνιο ἀποτέλεσμα ἡ ἄσκηση τῶν ἀνθρωπίνων δυνατοτήτων ποὺ μπαίνει στὰ πλαίσια τοῦ ἐνστίκτου τῆς διατήρησης τῆς φυλῆς καὶ τοῦ εἴδους. Κι αὐτὲς οἱ δυνατότητες εἶναι πάντα οἱ ἀρετὲς τοῦ ἥρωα κι ὄχι ὁ ἐμπορικὸς ἐγωισμός, γιατὶ ἡ διατήρηση τῆς ὕπαρξης ἑνὸς εἴδους προϋποθέτει πάντα θυσία τοῦ ἀτόμου. Αὐτὴ τὴν ἔννοια ἔχουν καὶ τὰ λόγια τοῦ ποιητῆ

Und setzet ihr nicht das Leben ein *
Nie wird euch das Leben gewonnen sein.

(Κι ἂν δὲν θυσιάσετε τὴν ἴδια τὴ ζωή σας, ποτὲ δὲν θὰ τὴν κερδίσετε). Ἡ θυσία τῆς ἀτομικῆς ὕπαρξης εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ νὰ ἐξα-

---

* Σ. τ. Μ. Ἀπ' τὸν «Βαλλενστάιν» τοῦ Σίλλερ : ἄσμα τῶν θωρακοφόρων.

σφαλιστεῖ ἡ διατήρηση τῆς ράτσας. Ἡ μοναδικὴ προϋπόθεση γιὰ τὸν σχηματισμὸ καὶ τὴν ὕπαρξη τοῦ Κράτους εἶναι τὸ συναίσθημα συναδελφότητας πάνω στὸ σημεῖο ποὺ ταυτίζεται ὁ χαρακτήρας κι ἡ ράτσα καὶ ποὺ εἶναι ἀπὸ τὰ πρὶν ἀποφασισμένο νὰ τὸν ὑπερασπισθοῦν μὲ ὅλα τὰ μέσα. Αὐτὸ δίνει τὴν εὐκαιρία στοὺς λαοὺς ποὺ ἔχουν δικιά τους μιὰν ὡρισμένη ἔκταση γῆς νὰ κάνουν ἡρωικὲς πράξεις καὶ στοὺς παρασιτικοὺς λαοὺς ν' ἀναπτύσσουν ὑποκρισία καὶ ψέμα καὶ μιὰ σκληρότητα δόλια, τέτοια ὥστε νὰ δεχθοῦμε ὅτι αὐτὰ χαρακτηριστικὰ εἶναι ἔμφυτα κι ἀποτελοῦν ἀπὸ μόνα τους ἀπόδειξη ἐκπληκτικὴ γιὰ τὴν διαφοροποίηση τῶν πολιτικῶν σχημάτων. Ἀλλὰ ἡ ἵδρυση τοῦ κράτους ὀφείλει πάντα νὰ προκύπτει, τουλάχιστον στὴν ἀρχή, ἀπὸ τὴν ἐκδήλωση αὐτῶν τῶν δυνατοτήτων· καὶ οἱ λαοὶ ποὺ ὑποκύπτουν στὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ὕπαρξη, δηλαδὴ ποὺ εἶναι σίγουρα καταδικασμένοι σὲ ἐξαφάνιση ἀργὰ ἢ γρήγορα, εἶναι αὐτοὶ ποὺ ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν τὶς λιγώτερες ἡρωικὲς πράξεις ἀναφορικὰ μ' αὐτὸν τὸν ἀγώνα ἢ ποὺ ἔχουν πέσει θύματα τῆς δόλιας πονηριᾶς τῶν παρασίτων. Ἀκόμα καὶ σ' αὐτὴ τὴν τελευταία περίπτωση δὲν εἶναι θέμα ποὺ ἀναφέρεται τόσο στὴν καλλιέργεια καὶ στὴν ἐξυπνάδα, ὅσο ἔλλειψη ἀποφασιστικότητας καὶ δύναμης ποὺ ζητάει νὰ κρυφτεῖ κάτω ἀπὸ τὴν σκέπη τῶν ἀνθρωπιστικῶν συναισθημάτων.

Τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ δύναμη ἑνὸς Κράτους δὲν συμπίπτει παρὰ πολὺ σπάνια μὲ τὴν ὑποτιθέμενη οἰκονομικὴ ἄνθηση, δείχνει, μὲ ἐκπληκτικὸ τρόπο, πόσο οἱ δυνατότητες δημιουργίας καὶ διατήρησης ἑνὸς Κράτους εἶναι ἐλάχιστα συνδεδεμένες μὲ τὴν οἰκονομία. Ἡ οἰκονομικὴ ἄνθηση—ἀναρίθμητα παραδείγματα μᾶς τὸ δείχνουν—φαίνεται περισσότερο σὰν νὰ ἐπισημαίνει ὅτι ἡ κατάπτωση ἑνὸς Κράτους πλησιάζει. Κι ἂν ὁ σχηματισμὸς τῶν ἀνθρωπίνων κοινοτήτων εἶχε τὴν ἐξήγηση του στὴν ἐνέργεια τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων καὶ κινήτρων, θὰ ἦταν τὸ μάξιμουμ τῶν οἰκονομικῶν ἐπιτεύξεων ποὺ θά ἐχαρακτήριζε τὴν ἰσχὺ τοῦ Κράτους κι ὄχι τὸ ἀντίθετο.

Ἡ πίστη ὅτι οἰκονομικὲς δυνάμεις μποροῦν νὰ ἐγκαθιδρύσουν καὶ νὰ διατηρήσουν στὴ ζωὴ ἕνα Κράτος, φαίνεται τουλάχιστον ἀκατανόητη, ὅταν τὴν συναντήσουμε σὲ μιὰ χώρα ὅπου ἡ ἱστορία της σὲ κάθε βῆμα καταδεικνύει, μὲ φανερὸ καὶ ἐπαναλαμβανόμενο τρόπο, τὸ τελείως ἀντίθετο. Ἡ Πρωσσία τουλάχιστον φανερώνει πὼς δὲν βοήθησαν στὴν ἵδρυση της οἱ ὑλικὲς δυνατότητες, ἀλλὰ μόνον οἱ ἡρωικὲς πράξεις. Μόνο κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη τους ἡ οἰκονομία ἀρχίζει ν' ἀνθίζει μέχρι ποὺ νάρθει ἡ στιγμὴ τὰ γκρεμιστεῖ μαζὺ μὲ τὸ γκρέμισμα τῶν ἄλλων ἀγνῶν δημιουργικῶν δυνατοτήτων τοῦ Κράτους, ἐξέλιξη ποὺ μποροῦμε νὰ τὴν ἐξετάσουμε καὶ τώρα ἀκόμη, μ' ἕναν τρόπο ποὺ γεννᾶ τὴ

θλίψη. Μόνον οἱ ἡρωικὲς πράξεις ὑπῆρξαν πάντα οἱ στιγμὲς ὅπου τὰ ὑλικὰ ἐνδιαφέροντα τῶν ἀνθρώπων βρῆκαν ἕνα καταφύγιο. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ αὐτά τὰ τελευταῖα θά θελήσουν νά κατακτήσουν τήν πρώτη θέση, θά καταστρέψουν μόνα τους τὶς δυνατότητες τῆς ὕπαρξης τους.

Κάθε φορὰ ποὺ ἡ πολιτικὴ δύναμη τῆς Γερμανίας ἀκολουθοῦσε κατιοῦσα γραμμὴ ἡ στάθμη τῆς οἰκονομίας της ἀνέβαινε· ἐνῶ ἀντίθετα κάθε φορὰ ποὺ ἡ οἰκονομία μόνη της προσπαθοῦσε νὰ καλύψει τὰ ἐνδιαφέροντα τοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἐπισκιάσει τὶς ἰδεαλιστικὲς ἀρετές, τὸ κράτος καταβαραθρώθηκε καὶ συνεπῆρε σὲ πολὺ λίγο διάστημα καὶ τὴν οἰκονομία στὸν χαμό του.

Ἀλλὰ ἂν ἀναρωτηθοῦμε ποιὲς εἶναι λοιπὸν στὴν πραγματικότητα αὐτὲς οἱ δυνάμεις ποὺ δημιουργοῦν καὶ συντηροῦν τὰ κράτη, μποροῦμε νὰ συνοψίσουμε τὴν ἀπάντηση σ' αὐτὴ τὴ φράση : τὸ πνεῦμα τῆς διάθεσης γιὰ θυσία τοῦ ἀτόμου χάρη στὸ σύνολο. Τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὲς οἱ ἀρετὲς δὲν ἔχουν καμιὰ σχέση μὲ τὴν οἰκονομία βγαίνει ἀπ' αὐτὴ τὴν ἁπλῆ σκέψη : ὁ ἄνθρωπος δέν θυσιάζεται ποτὲ γι αὐτήν, δηλαδὴ δὲν πεθαίνει γιὰ μιὰ δουλειά, ἀλλὰ γιὰ μιὰ ἰδέα. Τίποτα δὲν ἀποδεικνύει σωστότερα τὴν ψυχολογικὴν ὑπεροχὴ τῶν Ἄγγλων πάνω σ' αὐτὸ ποὺ λέγεται κατανόηση τῆς λαϊκῆς ψυχῆς, ὅσο ἡ δικαιολογία ποὺ βρῆκαν νὰ δώσουν γιὰ τὴν εἴσοδο τους στὸν πόλεμο. Ἐνῶ ἐμεῖς πολεμούσαμε γιὰ τὸ ψωμί, ἡ Ἀγγλία ἀγωνίζονταν γιὰ τὴν «ἐλευθερία» καὶ ὄχι γιὰ τὴ δική της, ἀλλὰ γιαυτὴν τῶν μικρῶν ἐθνῶν. Ἐμεῖς γελάσαμε γιαυτὸ τὸν ξεπεσμὸ ἢ τουλάχιστον πειραχτήκαμε, πράγμα ποὺ ἀπέδειξε τὶς ἀνόητες ἰδέες ποὺ εἶχε ἡ γερμανικὴ διπλωματία λίγο μόλις πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο. Δὲν εἴχαμε τὴν παραμικρὴ ἰδέα τοῦ τὶ θὰ πεῖ αὐτὴ ἡ δύναμη ποὺ μπορεῖ νὰ στείλει χαρούμενα στὸ θάνατο ἀνθρώπους συνειδητοὺς κι ἀποφασισμένους.

Ὅσο ὁ γερμανικὸς λαὸς πίστευε, στὰ 1915, ὅτι μάχεται γιὰ μιὰν ἰδέα, κρατοῦσε στὴ μάχη· ὅταν τὸν ἔβαλαν νὰ πολεμήσει γιὰ τὸ καθημερινὸ ψωμὶ προτίμησε νὰ παρατήσει τὸ παιχνίδι.

Οἱ «Κρατικοὶ Λειτουργοί» μὲ τὰ φωτισμένα μυαλά τους ἔμειναν κατάπληκτοι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ νοοτροπίας. Δὲν κατάλαβαν ποτὲ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν στιγμὴ ποὺ πολεμᾶ γιὰ οἰκονομικὰ ἐνδιαφέροντα, ἀποφεύγει τὸ θάνατο ὅσο μπορεῖ, γιατὶ ἔτσι θὰ στερηθεῖ γιὰ πάντα ἀπ' τὸ νὰ χαρεῖ τοὺς καρποὺς τῆς νίκης του. Ἡ προσπάθεια γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ παιδιοῦ της κάνει καὶ τὴν πιὸ ἀδύναμη μάνα, ἡρωίδα καὶ μόνον ἡ μάχη γιὰ τὴν συντήρηση τῆς φυλῆς, τῆς ἑστίας

καὶ τοῦ κράτους κάνουν τὸν ἄνθρωπο ποὺ τὰ ὑπερασπίζεται νὰ ρίχνεται μόνος του στὸν ἐχθρό.

Μποροῦμε νὰ κηρύξουμε τὰ παρακάτω σὰν μιὰ αἰώνια ἀλήθεια:

Ποτὲ ἕνα κράτος δὲν στερεώθηκε πάνω στὶς βάσεις τῆς εἰρηνικῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ πάντα δημιουργήθηκε ἀπ' τὸ ἔνστικτο αὐτοσυντήρησης τῆ φυλῆς ποὺ ἐκδηλώνεται ἀνάλογα μὲ ἡρωισμοὺς ἢ μὲ πονηριὲς καὶ ἴντριγκες· στὴν πρώτη περίπτωση ἔχουμε τὰ κράτη 'Αρείων καὶ στὴν δεύτερη τὶς παρασιτικὲς κοινωνίες τῶν 'Εβραίων. Μόλις ἡ οἰκονομία ἀρχίζει σ' ἕνα λαὸ νὰ τοῦ ὑποδαυλίζει αὐτὸ τὸ ἔνστικτο, γίνεται ἀμέσως αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ αἰτία ποὺ τὸν ὁδηγεῖ στὴν ὑποδούλωση καὶ στὴν ταπείνωση.

'Η πίστη ποὺ εἴχαμε πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο στὴν δυνατότητα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ νὰ κατακλύσει τὶς παγκόσμιες ἀγορὲς καὶ νὰ κατακτήσει τὸν κόσμο μὲ τὴν εἰρηνικὴν ὁδὸ μιᾶς πολιτικῆς ἀποικιακῆς καὶ οἰκονομικῆς, ἦταν ἕνα κλασσικὸ σύμπτωμα τῆς ἀπώλειας ὅλων τῶν ἀληθινῶν δυνατοτήτων ποὺ σχηματίζουν καὶ διατηροῦν τὸ κράτος καὶ ἐκείνων ποὺ πηγάζουν ἀπ' αὐτό: κρίση, δύναμη θέλησης καὶ ὄρεξη γιὰ δουλειά· ὁ παγκόσμιος πόλεμος κι ὅλες του οἱ συνέπειες ἦταν ἀποτέλεσμα τοῦ παραπάνω φυσικοῦ νόμου.

Γι' αὐτὸν ποὺ δὲν ἐμβαθύνει στὰ προβλήματα, αὐτὴ ἡ θέση τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους—γιατὶ ὑπῆρξε σχεδὸν γενικὴ—θὰ φανεῖ ἕνα αἴνιγμα δίχως λύση· γιατὶ ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ Γερμανία ἦταν τὸ πιὸ σωστὸ παράδειγμα μιᾶς αὐτοκρατορίας ποὺ ἐγκαθιδρύθηκε πάνω σὲ βάσεις δυναμικῆς πολιτικῆς. 'Η Πρωσσία, αὐτὴ ἡ φάτνη τοῦ Ράιχ, δημιουργήθηκε ἀπὸ ἕναν ἐκπληκτικὸν ἡρωισμὸ κι ὄχι ἀπὸ κεφαλαιοκρατικὲς ἀντιλήψεις κι ἐμπορικὲς ἐπιδιώξεις καὶ τὸ ἴδιο τὸ Ράιχ δὲν ὑπῆρξε παρὰ ἡ ὑπέροχη ἀνταμοιβὴ μιᾶς πολιτικῆς βασισμένης στὴ δύναμη καὶ τὴν ἀντοχὴ τῶν στρατιωτῶν του.

Πῶς λοιπὸν ὁ γερμανικὸς λαὸς ἔπεσε τόσο ἔξω στὰ πολιτικά του κριτήρια; Τὸ πρόβλημα τοῦτο δὲν εἶναι ἕνα μεμονωμένο φαινόμενο, ἀλλὰ σειρὰ συμπτωμάτων ξεπεσμοῦ ποὺ πρόβαλαν ἀπὸ διάφορες μεριὲς μ' ἕναν στ' ἀλήθεια τρομακτικὸν ἀριθμό, ἄλλοτε διασχίζοντας τὸ σῶμα τοῦ κράτους σὰν ρίγη κι ἄλλοτε σχηματίζοντας στὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο σημεῖο ἀποστήματα ποὺ βρώμιζαν τὴ σάρκα τοῦ ἔθνους. Ἔμοιαζε σὰν ἕνα ἀδιάκοπο κῦμα δηλητηρίου νὰ ξεχύνεται ἀπὸ μιὰ μυστηριώδη δύναμη καὶ νὰ κατακλύζει μέχρι καὶ τὶς τελευταῖες φλέβες, αὐτοῦ τοῦ ἄλλοτε ἡρωικοῦ κορμιοῦ, παραλύοντας τὴν λογική του καὶ τὸ ἔνστικτο τῆς πιὸ στοιχειώδους αὐτοσυντήρησης του.

Ἔχοντας ἐξετάσει καὶ μελετήσει ἀναρίθμητες φορὲς ὅλα τὰ ζητήματα ποὺ ἀναφέρονταν στὴν Γερμανικὴ πολιτικὴ μὲ τοὺς συμμάχους

καὶ στὴν οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ Ράιχ ἀπ' τὸ 1912 ὡς τὸ 1914, δὲν ἔβρισκα σὰν μοναδικὴ ἐξήγηση παρὰ αὐτὴν τὴν καταλυτικὴ δύναμη ποὺ εἶχα γνωρίσει κιόλας στὴ Βιέννη· τὴν θεωρία καὶ τὴν μαρξιστικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς, ὅπως αὐτὴ παρουσιαζόταν ὀργανωμένη.

Γιὰ δεύτερη φορὰ στὴ ζωή μου καταπιάστηκα μὲ τὴ σπουδὴ αὐτῆς τῆς καταστρεπτικῆς θεωρίας· αὐτὴ τὴ φορά, ἀλήθεια, δὲν μ' ὁδήγησαν νὰ τὸ κάμω, οἱ ἐπιδράσεις κι οἱ ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸ περιβάλλον, ἀλλὰ ἡ παρατήρηση τῶν γενικωτέρων φαινομένων τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ὅσο προχωροῦσα πάλι στὴν μελέτη τῆς θεωρητικῆς φιλολογίας τούτου τοῦ νέου κόσμου προσπαθοῦσα νὰ ξεκαθαρίσω τὶς μελλοντικὲς ἐπιδράσεις της, κι ἔκανα τὴν σύγκριση μὲ τὰ σημεῖα, τὶς πραγματικὲς ἐκδηλώσεις καὶ τὴ δράση της μέσα στὴν πολιτική, τὴν ἀγροτικὴ καὶ τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ τοῦ τόπου.

Γιὰ πρώτη φορὰ ἀκόμη ἔστρεψα τὴν προσοχή μου πρὸς τὶς πραγματικὲς διαθέσεις ποὺ ἔδειχνε, αὐτὴ ἡ πανούκλα, γιὰ παγκόσμια ἐπικράτηση.

Μελέτησα μὲ προσοχὴ τὴν ἐξαιρετικὴ νομοθεσία του Βίσμαρκ στὴ σύλληψη καὶ τ' ἀποτελέσματα της. Λίγο λίγο στερέωσα σὲ μιὰ σίγουρη βάση τὶς πεποιθήσεις μου μὲ τέτοιον τρόπο ὥστε νὰ μὴ θεωρῶ ὑποχρέωση νὰ κάμω καμιὰ ἀναθεώρηση πάνω στὰ βαθύτερα του σημεῖα. Κι ἔτσι καταπιάστηκα τελείως ἀπερίσπαστος σὲ μιὰ καινούργια βαθύτερη ἀνάλυση τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στὸν μαρξισμὸ καὶ τὸν Ἰουδαϊσμό.

Ἂν στὸ παρελθόν, ὅταν ἤμουν κυρίως στὴ Βιέννη, ἡ Γερμανία μοῦ φάνηκε σὰν ἕνας ἀκλόνητος κολοσσὸς τώρα ἀνησυχίες κι ἀμφιβολίες ἄρχισαν νὰ διαγράφονται μέσα μου. Ἄρχισα νὰ κριτικάρω μὲ τὴ σκέψη μου καὶ μέσα στὸν στενὸ περίγυρο τῶν σχέσεων μου τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Γερμανίας καὶ τὸν ἀπίστευτα ἐπιπόλαιο τρόπο πού, κατὰ μένα, ἀντιμετώπιζαν τὸ πιὸ ζωτικὸ πρόβλημα ποὺ ὑπῆρχε κείνη τὴν στιγμή, τὸ μαρξισμό. Δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω, πὼς χειρίζονταν ἔτσι τυφλὰ τὸ θέμα αὐτὸ καὶ βάδιζαν καταπάνω σ' ἕναν κίνδυνο ποὺ οἱ ἐπιδράσεις θὰ ἦταν τρομερές, ὅπως ἄλλωστε κι ὁ ἴδιος ὁ μαρξισμὸς τὸ ὑποσχόταν. Ὕψωσα κιόλας τὴ φωνὴ στὸν ἄμεσο περίγυρο μου, ὅπως τὸ κάνω τώρα σὲ εὐρύτερο πεδίο, ἐνάντια σ' αὐτὲς τὶς ἀποκοιμιστικὲς δικαιολογίες τῶν δειλῶν κι ἀνοήτων: «Δὲν πρόκειται τίποτα νὰ μᾶς συμβεῖ!» Μιὰ τέτοια ἴδια διανοητικὰ πανούκλα κατέστρεψε ἄλλοτε μιὰ γιγάντια αὐτοκρατορία. Γιατὶ τάχα ἡ Γερμανία θὰ μποροῦσε μόνη αὐτὴ ν' ἀντισταθεῖ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο στοὺς ἴδιους νόμους κάτω ἀπ' τοὺς ὁποίους βρίσκονταν οἱ ἄλλες ἀνθρώπινες κοινότητες;

Στὰ χρόνια 1913 καὶ 1914, ἐξήγησα γιὰ πρώτη φορὰ σὲ διάφο-

ρους κύκλους ποὺ ἕνα μέρος τους σήμερα ἀποτελεῖ τοὺς μυημένους πιστοὺς τοῦ ἐθνικιστικοῦ κινήματος, ὅτι μοναδικὸς σκοπὸς γιὰ τὸ μέλλον τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς καταστροφῆς τοῦ μαρξισμοῦ.

Ἡ ἀκατανόητη συμμαχικὴ πολιτικὴ μας δὲν ὀφειλόταν παρά σὲ μιὰν ἀκόμη διαλυτικὴ προσπάθεια αὐτῆς τῆς θεωρίας· γιατί, αὐτὸ ποὺ ἦταν καὶ τὸ πιὸ τρομακτικό, ὁ μαρξισμὸς μὲ τὸ δηλητήριο του κατάτρωγε σχεδὸν ἀδιόρατα ὅλες τὶς βάσεις τῆς ὑγιεινῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, χωρὶς αὐτοὶ ποὺ ὑφίσταντο τὶς συνέπειες νὰ καταλαβαίνουν μέχρι ποιοῦ σημείου ἡ ἐνεργητικότητα κι ἡ θέληση τους περιορίζονταν ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀντίληψη ζωῆς ποὺ τὴν ἀπόδιωχναν ἀπ' τ' ἄλλο μέρος μὲ τὸν πιὸ ἀποφασιστικὸ τρόπο.

Ὁ ἐσωτερικὸς ξεπεσμὸς τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ εἶχε ἀρχίσει ἐδῶ καὶ πολύν καιρό, χωρὶς τὸ πλῆθος—ἔτσι συμβαίνει ἄλλωστε πολὺ συχνὰ στὴ ζωὴ—νὰ μπορεῖ νὰ ξεκαθαρίσει τὸν αἴτιο τῆς καταστροφῆς του. Προσπάθησαν κάτι νὰ κάνουν κάποτε ἐνάντια στὴν ἀρρώστεια, ἀλλὰ μπέρδευαν πάντοτε τὰ ἐξωτερικὰ συμπτώματα μὲ τὶς βαθύτερες αἰτίες. Κι ἔτσι μὴ ξέροντας, ἢ μὴ θέλοντας νὰ φτάσουν ὡς τὶς ρίζες, αὐτὴ ἡ πάλη μὲ τὸ μαρξισμὸ εἶχε τὸ ἀποτέλεσμα ποὺ συνήθως ἔχουν τὰ φάρμακα ἑνὸς τσαρλατάνου γιατροῦ.

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

ΔΙΑΡΚΩΝΤΑΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΜΟΥ ΕΝΘΕΡΜΗΣ ΝΕΟΤΗΤΑΣ, τίποτα δὲν προμηνοῦσε ὅτι εἶχα γεννηθεῖ ἀκριβῶς στὴν ἱστορικὴ περίοδο ποὺ στήριζε τοὺς ναοὺς τῆς δόξας της πάνω στοὺς μικρέμπορους καὶ στοὺς ὑπαλληλάκους. Ἡ ἀναστάτωση τῶν ἱστορικῶν γεγονότων ἔδειχνε νἄχει περάσει καὶ τὸ μέλλον φαινότανν' ἀνήκει στὴν εἰρηνικὴ ἁμιλλα τῶν λαῶν, δηλαδὴ στὴν ἀμοιβαία ἀπατηλὴ ἐκμετάλλευση ποὺ πρέβευε τὴν ἀποφυγὴ κάθε τρόπου αὐτοάμυνας μὲ τὴ βία. Κάθε ἕνα ἀπὸ μόνο του τὰ κράτη ἄρχισαν νὰ προβαίνουν σ' ἐπιχειρήσεις ποὺ ἀμοιβαία ράγιζαν τὸ ἔδαφος κάτω ἀπ' τὰ πόδια τους, νὰ πέρνουν τὸ ἕνα ἀπ' τὸ ἄλλο τοὺς πελάτες καὶ τὶς παραγγελίες καὶ νὰ βλάπτουν τὸ ἕνα τ' ἄλλο καὶ νὰ ξεσπάνουν σὲ διαμαρτυρίες τόσο θορυβώδικες ὅσο κι ἀβλαβεῖς. Αὐτὴ ἡ ἐξέλιξη ἔδειχνε ὅτι ὄχι μόνον θὰ ἐξακολουθήσει ἀλλὰ κι ὅτι θὰ μεταβάλλει τὸν κόσμο σὲ μιὰ μεγάλη λαϊκὴ ἀγορὰ ποὺ στοὺς διαδρόμους της θὰ τοποθετοῦνται τὰ ἀγάλματα τῶν πιὸ πονηρῶν ἐμπόρων καὶ τῶν πιὸ τεμπέληδων ὑπαλλήλων, ἀφιερωμένα στὴν αἰωνιότητα. Οἱ ἔμποροι θ' ἀντιπροσωπεύονταν τότε ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους, οἱ ὑπάλληλοι ἀπὸ τοὺς Γερμανούς, ἐνῶ οἱ Ἑβραῖοι θὰ ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ θυσιαστοῦν καὶ ἦταν εὐχαριστημένοι νὰ παραμείνουν ἀστοὶ κεφαλαιοκράτες, ἀφοῦ κατὰ τὴν ὁμολογία τους δὲν εἶχαν ποτὲ κανένα κέρδος ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο «πλήρωναν» πάντα· κι ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ δὲν ἔχουν καμιὰ καταγωγὴ ἔξω ἀπὸ τὴν ἀστική τους ὑπόσταση σ' ὅλα τὰ κράτη...

Γιατὶ νὰ μὴν ἔχω γεννηθεῖ ἑκατὸ χρόνια νωρίτερα; Λόγου χάρη στὰ χρόνια τῶν ἀπελευθερωτικῶν πολέμων, τότε ποὺ ὁ ἄνθρωπος, ἀκόμα καὶ χωρὶς ἐμπόριο εἶχε κάποιαν ἀξία;

Ἔτσι ἔκανα σκληρὲς σκέψεις πάνω στὴν καθυστερημένη ἡμερομη-

νία τῆς ἐμφάνισης μου πάνω σ' αὐτὴ τὴ γῆ καὶ θεωροῦσα σὰν μιὰ ἄδικη μεταχείρηση τῆς τύχης ἀναφορικὰ μὲ τὸ μέλλον μου ποὺ παρουσιαζόταν καὶ σὲ μένα τὸν ἴδιο σὰν μιὰ περίοδος «ἡρεμίας καὶ τάξης». Κιόλας «σοβαρὸς» καὶ παρατηρητικὸς ἀπ' τὴν νεότητα μου, δὲν ἤμουνα διόλου «εἰρηνιστὴς» κι ὅλες οἱ ἐπιδράσεις πάνω σ' αὐτὸ τὸν τομέα δὲν βρῆκαν καμιὰν ἀπήχηση μέσα μου.

Σὰν ἐκλάμψεις μιᾶς μακρυνῆς καταιγίδας μοῦ φάνηκεν ὁ πόλεμος τῶν Μπόερς.

Περίμενα κάθε μέρα τὶς ἐφημερίδες καὶ καταβρόχθιζα τὶς περιγραφὲς καὶ τὶς ἀνταποκρίσεις* κι αἰσθανόμουνα σχεδὸν εὐτυχισμένος ποὺ μποροῦσα ἔστω κι ἀπὸ μακρυὰ νὰ συμμετέχω καὶ νὰ παρίσταμαι μάρτυρας αὐτῆς τῆς σύγκρουσης τῶν ἡρώων.

Ὁ ρωσσο-ιαπωνικὸς πόλεμος μὲ βρῆκε μεγαλύτερο καὶ πιὸ κατατοπισμένο. Ἔτσι τάχθηκα κιόλας μὲ τὸ μέρος τῆς Ἰαπωνικῆς πλευρᾶς καὶ τῶν ἐθνικῶν κινήτρων της. Ἔβλεπα τὴν ἦττα τῶν Ρώσων σὰν μιὰν ἦττα τοῦ σλαυϊσμοῦ στὴν Αὐστρία.

Στὰ χρόνια ποὺ πέρασαν, κατάλαβα ὅτι, αὐτὸ ποὺ ἄλλοτε μοῦ φαινόταν σὰν μιὰ τεμπέλικη ἀποχαύνωση, δὲν ἦταν παρὰ ἡ γαλήνη πρὶν ἀπ' τὴν τρικυμία. Ἀπὸ τότε ποὺ βρισκόμουν κιόλας στὴν Βιέννη μπόρεσα νὰ ξεδιακρίνω αὐτὴ τὴν ὑγρὴ καὶ βαθειὰ θερμότητα στὰ Βαλκάνια καὶ τὸν ἠλεκτρισμὸ ποὺ προμηνύει συνήθως τὴν καταιγίδα καὶ ποὺ καμιὰ φορὰ μοιάζει σὰν ζωηρὴ λάμψη γιὰ νὰ χαθεῖ πάλι σὲ ἀνησυχητικὰ σκοτάδια. Τότε ἦταν ἀκριβῶς ποὺ ξέσπασε ὁ Βαλκανικὸς πόλεμος καὶ τό πρῶτο κῦμα τοῦ ἀγέρα σάρωσε τὴν πυρετικὴν Εὐρώπη. Ὁ ἀγέρας τοῦτος ποὺ φύσηξε στενοχώρησε τοὺς ἀνθρώπους σὰν ἕνας βαρὺς ἐφιάλτης, σκεπάζοντας τους σὰν πυρετικὴ τροπικὴ ζέστη, ἔτσι ποὺ τὸ συναίσθημα τῆς ἀπροσδόκητης καταστροφῆς νὰ μεταλλάξει σὲ μιὰ διαρκῆ ἀνησυχία καὶ σὲ μιὰ ἀπαθῆ προσμονή: περίμεναν κι ἐπιθυμοῦσαν ὁ οὐρανὸς νὰ δώσει ἐπιτέλους μιὰ ἐλεύθερη διέξοδο στὸ πεπρωμένο ποὺ τίποτα δὲν μποροῦσε νὰ τὸ σταματήσει. Τότε ξέσπασε τελικὰ πάνω στὴ γῆ τὸ πρῶτο καταπληκτικὸ κτύπημα: ἡ καταιγίδα ξετυλίχθηκε καὶ στοὺς κεραυνοὺς τοῦ οὐρανοῦ ἀνακατεύτηκαν οἱ ἐκλάμψεις τῶν κανονιῶν τοῦ παγκόσμιου πόλεμου.

Ὅταν μαθεύτηκε στὸ Μόναχο ἡ εἴδηση τῆς δολοφονίας τοῦ ἀρχιδούκα Φραγκίσκου Φερδινάνδου (ἔβγαινα πολὺ λίγο ἔξω τότε καὶ δὲν ἄκουγα παρὰ ἀνακριβεῖς εἰδήσεις) μιὰ ἀνησυχία τρομερὴ μὲ συγκλόνισε: μήπως οἱ σφαῖρες εἶχαν βγεῖ ἀπὸ πιστόλια γερμανῶν φοιτητῶν, ποὺ ἀγανακτισμένοι ἀπὸ τὴν φιλοσλαυϊκὴ πολιτικὴ τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου, θέλησαν νὰ γλυτώσουν τὸ γερμανικὸ λαὸ ἀπ' τὸν

* Ὁ Χίτλερ τὴν ἐποχὴ τοῦ πολέμου τῶν Μπόερς ἦταν δεκάξη χρονῶν.

ἐσωτερικὸ ἐχθρό ; Ποιὲς θὰ ἦταν οἱ συνέπειες μποροῦσα νὰ τὶς καθορίσω ἀμέσως κιόλας : θὰ ξεσποῦσε ἕνα νέο κῦμα διωγμῶν ποὺ τώρα θἄταν «δικαιωμένοι» κι «ἀπαραίτητοι» στὰ μάτια τοῦ κόσμου. Ὅμως ὅτανδιάβασα κι ἔμαθα ὅτι οἱ ὑποθετικοὶ δολοφόνοι πρέπει νὰ εἶναι Σέρβοι, ἔμεινα κατάπληκτος μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ἐκδίκηση τοῦ πεπρωμένου. Ὁ πιὸ μεγάλος φίλος τῶν Σλαύων ἔπεσε κάτω ἀπ' τὶς σφαῖρες τῶν φανατικῶν Σλαύων.

Ὅποιος εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ μελετήσει ἀπὸ κοντὰ τὶς θέσεις τῆς Αὐστρίας ἀπέναντι στὴ Σερβία δὲν μποροῦσε διόλου ν' ἀμφιβάλλει ὅτι μιὰ κι ἡ πέτρα κύλησε στὴν κατηφοριά, τίποτα πιὰ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὴν σταματήσει.

Θἄταν ἄδικο ἀναφορικὰ μέ τὴν Αὐστριακὴ Κυβέρνηση νὰ τῆς φορτώσουμε σήμερα ὅλο τὸ βάρος καὶ τὶς ἐπιπλήξεις γιὰ τὸ σχέδιο καὶ τὸ περιεχόμενο τοῦ τελεσίγραφου ποὺ ἔστειλε. Καμιὰ ἄλλη δύναμη στὴ θέση της δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἐνεργήσει διαφορετικά. Ἡ Αὐστρία εἶχε στὰ βορειοανατολικὰ σύνορα της ἕνα θανάσιμο ἐχθρὸ ποὺ ἐπιχειροῦσε ὅλο καὶ πιὸ συχνὰ ἐκδηλώσεις ἐνάντια στὴ μοναρχία καὶ ποὺ δὲν θὰ σταματοῦσε μέχρι ποὺ νὰ πετύχει τὴν κατάλληλη στιγμὴ γιὰ νὰ καταστρέψει τὴν αὐτοκρατορία. Εἶχαν λόγους νὰ φοβοῦνται ὅτι αὐτὸ τὸ ἐνδεχόμενο ἦταν ἀναπόφευκτο καὶ τὸ πολὺ - πολὺ νὰ καθυστεροῦσε μέχρι τὸ θάνατο τοῦ γέρου αὐτοκράτορα· ἀλλὰ τότε ἡ αὐτοκρατορία ἦταν φαινομενικὰ τελείως ἀνίκανη νὰ προβάλλει τὴν παραμικρὴν ἀντίσταση. Τὸ Κράτος, μὲ τὰ χρόνια ποὺ προηγήθηκαν συμβολιζόταν καὶ συνταυτιζόταν ἀπ' τὴν εἰκόνα τοῦ Φραγκίσκου-Ἰωσὴφ καὶ στὴν σκέψη τῆς μεγάλης μάζας, ὁ θάνατος τῆς γέρικης αὐτῆς ἐνσάρκωσης τῆς μοναρχίας θὰ σήμαινε ἀπαραίτητα καὶ τὸν θάνατο τῆς ἴδιας τῆς αὐτοκρατορίας. Στ' ἀλήθεια ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ πονηρὰ τεχνάσματα τῆς σλαυϊκῆς πολιτικῆς, νὰ ἐνισχύσει αὐτὴ τὴν ἐντύπωση ὅτι τὸ Αὐστριακὸ Κράτος ὤφειλε τὴν ὕπαρξη του στὴ καταπληκτικὴ τέχνη διακυβέρνησης αὐτοῦ τοῦ ἡγεμόνα· ἦταν μιὰ κολακεία ποὺ ἔπιασε ἀπόλυτα μέσα στὴν Αὐλὴ ποὺ δὲν ἀνταποκρινόταν ὅσο ἔπρεπε στὴν πραγματικὴ ἀξία αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορα. Δὲν ὑποψιάζονταν διόλου τὸ κεντρὶ ποὺ κρυβόταν ἕτοιμο νὰ κτυπήσει, κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς κολακεῖες. Δὲν ἔβλεπαν διόλου, ἢ ἴσως δὲν ἤθελαν νὰ δοῦν, πῶς ὅσο μεγάλη ἦταν ἡ ἀνεξαρτησία τῆς μοναρχίας στὴν μοναδικὴ τέχνη διακυβέρνησης ποὺ κάτεχε αὐτὸς ὁ μονάρχης, ὁ πιὸ συνετὸς ὅλων τῶν ἐποχῶν, ὅπως συνήθιζαν νὰ τὸν λένε, τόσο πιὸ καταστρεπτικὴ θὰ ἦταν ἡ κατάσταση ὅταν τὸ πεπρωμένο θαρχόταν νὰ χτυπήσει τὴν πόρτα γιὰ νὰ ζητήσει τὸ χρέος του. Μπο-

ροῦσε κανεὶς νὰ φανταστεῖ τὴν παληὰν Αὐστρία χωρὶς τὸν γέρο αὐτοκράτορα;

Ἡ τραγωδία ποὺ θύμα της ὑπῆρξε ἄλλοτε ἡ Μαρία—Τερέζα θὰ ἐπαναλαμβάνοταν τώρα ἀμέσως.

Ὄχι θἄταν πραγματικὰ ἄδικο γιὰ τοὺς κυβερνητικοὺς ἐκπροσώπους τῆς Βιέννης νὰ τοὺς ἀποδοθεῖ ἡ εὐθύνη ὅτι αὐτοὶ προώθησαν τὸν πόλεμο ποὺ τότε, καθὼς λένε, θὰ μποροῦσε νἄχει ἀποσοβηθεῖ. Δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ τὸν εἶχαν ἀποφύγει, ἀλλὰ τὸ μόνο ποὺ θὰ πετύχαιναν ἦταν νὰ τὸν ἀναβάλλουν γιὰ ἕνα ἢ δυὸ χρόνια. Ἀλλὰ ἂν μιὰ κατάρα βάραινε τὴν γερμανικὴ διπλωματία κι ἀκόμα περισσότερο τὴν αὐστριακή, εἶναι ὅτι εἶχαν προσπαθήσει σταθερὰ ν' ἀναβάλλουν τὸν ἀναπόφευκτο κανόνα τῆς πληρωμῆς τῶν λογαριασμῶν κι ἀκόμα ἡ δυσκολία νὰ κτυπήσουν στὴν κατάλληλην ὥρα. Θὰ μποροῦσε νὰ τοὺς ἀποδοθεῖ ἡ ἐνοχὴ ὅτι τὴν προσπάθεια τους νὰ διασώσουν τὴν εἰρήνη εἶχαν ὁδηγήσει στὸ ξέσπασμα τοῦ πολέμου καὶ σὲ μιὰν ἐποχὴ ἀκόμη πιὸ ἀκατάλληλη.

Ὄχι, ἕνας ποὺ δὲν ἤθελε αὐτὸ τὸν πόλεμο θἄπρεπε νἄχε τὸ κουράγιο ν' ἀναλάβει τὶς εὐθῦνες αὐτῆς του τῆς ἄρνησης. Κι αὐτὲς ἦταν ἡ θυσία τῆς Αὐστρίας. Ὁ πόλεμος θαρχόταν ἀκόμα κι ἂν δὲν ἦταν μὲ τὴ μορφὴ σύγκρουσης ὅλων τῶν ἄλλων λαῶν ἐναντίον μας, ἀλλὰ μ' ἕναν διαμελισμὸ τῆς μοναρχίας τῶν Ἀψβούργων. Κι ἔπρεπε ν' ἀποφασίσουμε τότε ἀμέσως ἂν θὰ τῆς προσφέραμε βοήθεια ἢ θὰ μέναμε θεατές, μὲ κρεμασμένα χέρια ἀφήνοντας τὸ πεπρωμένο νὰ κάνει τὴν δουλειά του. Ἀλλὰ αὐτοὶ ἀκριβῶς ποὺ σήμερα πρέσβευαν τὶς κακίες καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ πολέμου κι ἔδιναν σοφὲς συμβουλές, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἦταν ποὺ μοιραῖα ἔσπρωξαν σ' αὐτὸ τὸν πόλεμο.

Ἐδῶ καὶ δεκάδες χρόνια ἡ Σοσιαλδημοκρατία τῆς Γερμανίας εἶχε ἐπιδοθεῖ στὸ νὰ κρούει ψεύτικους κώδωνες κινδύνου κατὰ τοῦ πολέμου ἐνάντια στὴ Ρωσία ἐνῶ στὸ βάθος γιὰ λόγους θρησκευτικῆς τάξεως, εἶχε συντελέσει ὥστε νὰ γίνει τὸ Αὐστριακὸ Κράτος ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου καὶ τὸ κέντρο βάρους τῆς γερμανικῆς πολιτικῆς. Τώρα ἔπρεπε νὰ πληρώσουμε γιαυτὰ τὰ λάθη. Αὐτὸ ποὺ συνέβη ἔπρεπε ὁπωσδήποτε νὰ συμβεῖ. Τὸ λάθος τῆς γερμανικῆς κυβέρνησης συνοψίζεται στὸ ὅτι μέσα στὴν φροντίδα της νὰ διατηρήσει τὴν Εἰρήνη, εἶχε ἀφήσει νὰ περάσουν ὧρες κατάλληλες γιὰ τὴ σύγκρουση δημιουργώντας μιὰν Ἕνωση γιὰ τὴν εἰρήνη ἐνάντια τῆς ὁποίας ἀκριβῶς σρτάφηκε ἡ ἀπόφαση ν' ἀνάψει ὁ παγκόσμιος πόλεμος.

Ἂν ἡ κυβέρνηση τῆς Βιέννης εἶχε δώσει συμβιβαστικὴ μορφὴ στὸ τελεσίγραφο της, τίποτε δὲ θ' ἄλλαζε στὴν κατάσταση παρὰ μόνο θὰ δυνάμωνε τὴν λαϊκὴν ἀπογοήτευση. Γιατὶ στὰ μάτια τῆς μεγά-

λης μάζας ὁ τόνος τοῦ τελεσίγραφου ἦταν πολὺ συγκρατημένος καὶ δὲν ἦταν μὲ κανένα τρόπο οὔτε σκληρὸς οὔτε ἀνάρμοστος. Αὐτὸς ποὺ θὰ ἐπιχειροῦσε νὰ διαστρέψει αὐτὲς τὶς ἀλήθειες δέν θ' ἀποδεικνυόταν παρὰ ἕνας ἄμυαλος ἄνθρωπος χωρὶς μνήμη, ἢ ἕνας ἀπίθανος ψεύτης.

Ὁ πόλεμος τοῦ 1914, μάρτυρας μου ὁ Θεός, δὲν ἐπιβλήθηκε διόλου στὶς μάζες, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο ἦταν ἐπιθυμητὸς ἀπ' ὁλόκληρον τὸ λαό.

Ὁ λαὸς ἤθελε πιὰ νὰ βάλει ἕνα τέλος στὴ γενικὴ ἀνασφάλεια. Μόνον ἔτσι μπορεῖ νὰ γίνει κατανοητὸ πὼς παραπάνω ἀπὸ δυὸ ἑκατομμύρια νέοι Γερμανοὶ παρουσιάστηκαν ἐθελοντικὰ στὸ στρατό, ἕτοιμοι νὰ ὑπερασπιστοῦν τὴν πατρίδα μέχρι τὴν τελευταία σταγόνα ἀπ' τὸ αἷμα τους.

***

Καὶ γιὰ μένα ἀκόμη αὐτὲς οἱ στιγμὲς ὑπῆρξαν μιὰ ἀπολύτρωση ἀπ' τὶς φοβερὲς διαπιστώσεις τῆς νεανικῆς μου ἡλικίας. Δὲν ντρέπουμαι πιὰ σήμερα νὰ πῶ ὅτι παρασυρμένος ἀπὸ ἕναν συγκλονιστικὸ ἐνθουσιασμό, ἔπεσα στὰ γόνατα κι εὐχαρίστησα μ' ὅλη μου τὴν καρδιὰ τὸν οὐρανὸ γιατὶ μοῦ ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ ζήσω σὲ μιὰ τέτοιαν ἐποχή.

Μιὰ σύγκρουση γιὰ τὴν ἐλευθερία εἶχε συντελεστεῖ, τέτοια ποὺ δὲν εἶχε ποτέ γνωρίσει ὁ κόσμος· γιατὶ μιὰ κι ὁ τροχὸς τῆς μοίρας μπῆκε σέ κίνηση, ὁ κόσμος κι οἱ μεγάλες μάζες κατάλαβαν ὅτι δὲν γινόταν πιὰ λόγος γιὰ τὴν τύχη τῆς Σερβίας ἢ καὶ τῆς ἴδιας τῆς Αὐστρίας, ἀλλὰ γιὰ τὴν ὕπαρξη ἢ τὸ τέλος τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους.

Ἐπὶ τέλους ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ἀποτύφλωσης ὁ λαὸς μποροῦσε πιὰ νά δεῖ καθαρὰ τὸ ἴδιο τό μέλλον του. Γιαυτὸ ἀπ' τὴν ἀρχὴ κιόλας αὐτῆς τῆς γιγάντιας πάλης ξύπνησε μαζὺ μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸ κι ἡ ἀναγκαία σοβαρότητα· αὐτὸ τὸ συναίσθημα ἔκανε ὥστε ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ λαοῦ νὰ μὴν καταντήσει μιὰ φωτιά στ' ἄχυρα. Ἡ σοβαρότητα ἦταν πάρα πολὺ ἀπαραίτητη· κανεὶς δὲν εἶχε τὴν παραμικρὴ ἰδέα γιὰ τὴν διάρκεια καὶ τὴν πιθανὴ διάσταση αὐτῆς τῆς πάλης ποὺ ἄρχιζε. Σκέπτονταν καὶ πίστευαν ὅτι τὸ χειμώνα θὰ ξαναβρεθοῦν στὰ σπίτια τους γιὰ νὰ συνεχίσουν τὶς δουλειές τους πάνω σὲ νέες βάσεις.

Αὐτὸ ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ τὸ ἐλπίζει καὶ τὸ πιστεύει. Ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ ἔθνους εἶχε κουραστεῖ ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ ἀπὸ τὴ συνεχιζόμενη ἀνασφάλεια· εἶναι λοιπὸν εὔκολο νὰ καταλάβει κανεὶς πὼς δέν βρέθηκε οὔτ' ἕνας ποὺ νὰ πιστέψει σὲ μιὰ εἰρηνικὴ διευθέτηση τῆς Αὐστρο-σερβικῆς διαμάχης κι ὅτι ὅλοι περίμεναν πιὰ μιὰν ὁριστικὴ ἐξήγηση. Εἶχα κι ἐγὼ τὴν ἴδια γνώμη μὲ τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν.

Μόλις ἡ εἴδηση τοῦ κακουργήματος γίνηκε γνωστὴ στὸ Μόναχο δυὸ σκέψεις πέρασαν ἀμέσως ἀπ' τὸ μυαλό μου : Πρῶτα ὅτι ὁ πόλεμος ἦταν ἀναπόφευκτος καὶ μετὰ ὅτι τώρα ἡ Αὐτοκρατορία τῶν Ἀψβούργων ἦταν ὑποχρεωμένη νὰ διατηρήσει τὴ συμμαχία· γιατὶ ἐκεῖνο ποὺ φοβόμουν περισσότερο ἦταν, μήπως μιὰ μέρα ἡ Γερμανία ὑποχρεωθεῖ σέ κάποια σύγκρουση, ἐξ αἰτίας πάντα αὐτῆς τῆς συμμαχίας, χωρὶς ἡ Αὐστρία νὰ εἶναι ἡ ἀπ' εὐθείας αἰτία, ὁπότε τότε τὸ αὐστριακὸ κράτος, γιὰ λόγους ἐσωτερικῆς πολιτικῆς δὲν θἄχε τὴν δύναμη γιὰ μιὰν ἀπόφαση ἀναγκαία νὰ τοποθετηθεῖ στὸ πλευρὸ τοῦ συμμάχου της. Ἡ σλαυϊκὴ πλειοψηφία τῆς αὐτοκρατορίας θἄρχιζε ἀμέσως νὰ σαμποτάρει αὐτὴ τὴν ἀπόφαση καὶ θὰ προτιμοῦσε νὰ κομματιάσει ὁλόκληρη τὴν αὐτοκρατορία παρὰ νὰ προσφέρει τὴν βοήθεια ποὺ ὥριζε ἡ συμμαχία. Αὐτὸς ὁ κίνδυνος εἶχε τώρα παραμεριστεῖ. Ἡ γηραιὰ αὐτοκρατορία ἔπρεπε νὰ πολεμήσει εἴτε τὄθελε εἴτε ὄχι.

Ἡ δική μου τοποθέτηση ὅσον ἀφορᾶ αὐτὴ τὴν σύγκρουση ἦταν ἁπλῆ καὶ ξεκάθαρη· κατὰ τὴ γνώμη μου δὲν ἦταν ἡ Αὐστρία ποὺ μάχονταν γιὰ νὰ ζητήσει μιὰ ἱκανοποίηση ἀπὸ τὴ Σερβία, ἀλλὰ ἡ πάλη τῆς Γερμανίας γιὰ τὴν ὕπαρξη της, τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους γιὰ νὰ ζήσει ἢ νὰ πεθάνει, γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ τὸ μέλλον του. Ἡ Γερμανία τοῦ Βίσμαρκ ἔπρεπε τώρα νὰ βγεῖ στὸν πόλεμο· αὐτὸ ποὺ οἱ πρόγονοι μας εἶχαν ἀπωλέσει χύνοντας ἡρωικὰ τὸ αἷμα τους ἀπὸ τὶς μάχες τοῦ Βίσσενμπρουκ μέχρι τοῦ Σεντὰν καὶ τοῦ Παρισιοῦ, ἔπρεπε τώρα νὰ τὸ ξανακερδίσει ἡ γερμανικὴ νεολαία. Ἀλλὰ ἂν αὐτὸς ὁ πόλεμος ἔφτανε σ' ἕνα νικηφόρο τέλος, τότε ὁ λαός μας θὰ ξανάπερνε τὴ θέση του μέσα στὸν κύκλο τῶν μεγάλων ἐθνῶν ἀπὸ τὴν ἐξωτερική του τώρα δύναμη κι ἡ Γερμανικὴ Αὐτοκρατορία θὰ ξαναγινόταν πάλι τὸ σίγουρο καταφύγιο τῆς εἰρήνης, χωρὶς νὰ εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ στερεῖ τὸ ψωμὶ τῶν παιδιῶν της γιὰ χάρη αὐτῆς τῆς εἰρήνης.

Ἔκανα ἄλλοτε ὅταν ἤμουν ἔφηβος καὶ νέος, τὴν εὐχὴ νὰ μπορέσω μιὰ μέρα ν' ἀποδείξω ὅτι ὁ ἐθνικὸς ἐνθουσιασμὸς δὲν ἦταν μιὰ χίμαιρα. Συχνὰ εἶχα τὴν ἐντύπωση πὼς θὰ ἦταν ἁμάρτημα ἂν φώναζα : ζήτω ! χωρὶς νὰ ἔχω τὸ οὐσιαστικὸ γιαυτὸ δικαίωμα· γιατὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ χρησιμοποιήσει αὐτὴ τὴ λέξη χωρὶς νὰ τὴν ἔχει προφέρει μιὰ τέτοια στιγμὴ ὅπου κανεὶς ἀστεϊσμὸς δὲν μπορεῖ νὰ χωρέσει ; Μιὰ τέτοια στιγμὴ ποὺ τὸ χέρι τῆς ἀνεξερεύνητης θεᾶς Μοίρας ἄρχισε πιὰ νὰ ζυγίζει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς λαοὺς ἀνάλογα μὲ τὴν εἰλικρίνεια τῶν αἰσθημάτων τους ; Ἔτσι ἡ καρδιά μου, ὅπως κι οἱ καρδιὲς ἑκατομμυρίων ἄλλων, πλημμύρισε μιὰ περήφανη εὐτυχία ποὺ μπόρεσα ἐπὶ τέλους ν' ἀπελευθερωθῶ ἀπ' αὐτὴ τὴν παραλυτικὴν αἴσθηση. Εἶχα τόσο συχνὰ τραγουδήσει τὸ «Ντώυτσλαντ ὕμπερ ἄλλες» καὶ φώ-

ναξα τόσες φορὲς «Χάιλ», ὥστε μοῦ φαινόταν πὼς εἶχα πιὰ κατακτήσει τὸ δικαίωμα νὰ παρασταθῶ σὰν μάρτυρας μπροστὰ στὸν αἰώνιο Κριτὴ γιὰ νὰ ὑποστηρίζω τὴν φιλαλήθεια αὐτῶν τῶν αἰσθημάτων. Γιατὶ ἦταν πιὰ ξεκαθαρισμένο γιὰ μένα πὼς στὴν περίπτωση ἑνὸς πολέμου—ποὺ καθὼς ξαναεῖπα τὸν εὕρισκα ἀναπόφευκτο—θὰ ἐγκατέλειπα μὲ τὸν ἕναν ἢ τὸν ἄλλο τρόπο τὰ βιβλία καὶ τὶς σπουδές μου. Ἤξερα τὸ ἴδιο καλὰ πὼς ἡ θέση μου ἔπρεπε νάναι ἐκεῖ ποὺ μὲ καλοῦσε πάντα μιὰ ἐσωτερικὴ φωνή.

Γιὰ λόγους καὶ κίνητρα πολιτικὰ ἦταν ποὺ ἄφησα στὴν ἀρχὴ τὴν Αὐστρία· δὲν ἦταν λοιπὸν ἐξαιρετικὰ φυσικὸ καὶ κατανοητὸ τὸ ὅτι εἶχα ὑποχρέωση, τώρα ποὺ ἡ πάλη ξέσπασε νὰ μείνω πιστὸς στὰ αἰσθήματα μου; Δέν ἤθελα νὰ πολεμήσω γιὰ τὸ κράτος τῶν Ἀψβούργων, ἀλλὰ ἤμουνα ἕτοιμος κάθε στιγμὴ νὰ πεθάνω γιὰ τὸ λαό μου καὶ γιὰ τὴν αὐτοκρατορία ποὺ τὸν ἐκπροσωποῦσε.

Στὶς 3 Αὐγούστου ἔκανα μιὰ αἴτηση κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν Αὐτῆς Μεγαλειότητα τὸν βασιλέα Λουδοβῖκο III ζητώντας ν' ἀξιωθῶ τῆς τιμῆς νὰ καταταγῶ σ' ἕνα βαυαρικὸ σύνταγμα. Τὰ γραφεῖα τοῦ ὑπουργείου δὲν ἔκαναν διόλου ἄσχημα τὴ δουλειά τους μιὰ τέτοια στιγμή· ἡ χαρά μου ἦταν ἀπερίγραπτη ὅταν τὴν ἄλλη μέρα κιόλας εἶχα ἀπάντηση στὴν ἐπιθυμία μου. Ὅταν μὲ χέρια ποὺ ἔτρεμαν, ἄνοιξα τὸν φάκελλο καὶ διάβασα τὴν ἀποδοχὴ τῆς αἴτησης μου μὲ τὴν διαταγὴ νὰ παρουσιαστῶ σ' ἕνα βαυαρικὸ σύνταγμα, ἡ εὐγνωμοσύνη κι ἡ χαρά μου ἦταν ἀπέραντη. Μερικὲς μέρες ἀργότερα φόρεσα τὴν στολὴ ποὺ θὰ τὴν διατηροῦσα ἕξη χρόνια.

Ἔτσι ἄρχισε γιὰ μένα ὅπως καὶ γιά κάθε Γερμανό, ἡ πιὸ ἀξέχαστη κι ἡ πιὸ ὑπέροχη αὐτὴ περίοδος ὁλόκληρης τῆς γήινης ὕπαρξης μου. Μπροστὰ στὰ γεγονότα τῆς γιγάντιας αὐτῆς πάλης, κάθε παρελθὸν ἐξαφανίστηκε μέσα σὲ μιὰν ἀνούσια ἀνυπαρξία. Μὲ κάποια περήφανη μελαγχολία συλλογίζομαι ἀκριβῶς τοῦτες τὶς μέρες ὅπου γιὰ δέκατη φορὰ ξανάρχεται ἡ ἐπέτειος τοῦ ἐξαίσιου αὐτοῦ γεγονότος, συλλογίζομαι τίς πρῶτες βδομάδες τῆς σύγκρουσης τῶν ἡρώων, ποὺ ἡ εὔνοια τῆς μοίρας ἐπέτρεψε νὰ πάρω μέρος.

Σὰν νὰ ἦταν χθὲς μόνον, ξετυλίγονται μπροστὰ στὰ μάτια μου εἰκόνες καὶ εἰκόνες· βλέπω τὸν ἑαυτό μου ἀνάμεσα στους ἀγαπημένους μου συντρόφους πρῶτα μὲ τὴ στολή, ὕστερα στὴν πρώτη μου ἔξοδο, στὶς ἀσκήσεις, μέχρι ποὺ ἦρθε ἐπὶ τέλους ἡ ἡμέρα τῆς ἀναχώρησης γιὰ τὸ μέτωπο.

Μιὰ μοναδικὴ ἀνησυχία μὲ συγκλόνιζε τότε, ὅπως καὶ τόσους ἄλλους: μήπως φτάσω ἀργὰ στὴν πρώτη γραμμή. Αὐτὸ μ' ἐμπόδιζε συχνὰ νὰ βρῶ μιᾶς στιγμῆς ἡσυχία. Ἔτσι σὲ κάθε ἀναγγελία μιᾶς νί-

κης μας καὶ κάθε ἡρωϊσμοῦ μας ἡ χαρά μου ἦταν ἀνάκατη μὲ μιὰ πικρία, γιατὶ σὲ κάθε τέτοια καινούργια νίκη ἔδειχνε νὰ μεγαλώνει ὁ κίνδυνος μήπως φθάσω ἀργὰ καὶ δὲν πάρω μέρος.

Ἀλλὰ νά, ποὺ ἦρθε ἡ μέρα ποὺ ἀφήσαμε τὸ Μόναχο γιὰ νὰ πᾶμε νὰ κάνουμε τὸ καθῆκον μας. Τότε μπόρεσα νὰ δῶ γιὰ πρώτη φορὰ τὸν Ρῆνο, ὅταν κατὰ μάκρος καὶ πάνω στὰ ἥσυχα κύματα του πορευτήκαμε κατὰ τὴν Ἀνατολὴ μὲ σκοπὸ νὰ ὑπερασπιστοῦμε αὐτὸ τὸ πιὸ γερμανικὸ ποτάμι ἀνάμεσα σ' ὅλα τὰ ποτάμια, ἀπὸ τὴ λαιμαργία τοῦ προαιώνιου ἐχθροῦ. Ὅταν μεσ' ἀπ' τὰ τρυφερά πέπλα τῆς πρωϊνῆς ὁμίχλης, οἱ πρῶτες ἀκτῖνες τοῦ ἡλιου φλόγισαν τὰ μάτια μας εἴδαμε νὰ ἀστράφτει τὸ μνημεῖο τῆς Νίντερβαλντ * καὶ νὰ ὑψώνεται πάνω ἀπ' τὸ ἀτέλειωτο στρατιωτικὸ τραῖνο ἡ «Βάλταμ Ρέιν», τότε τὸ στῆθος μου γίνηκε ξαφνικὰ πολὺ στενὸ γιὰ νὰ χωρέσει τὸν ἐνθουσιασμό μου.

Μετὰ ἀκολούθησε μιὰ νύχτα, ψυχρὴ καὶ βροχερὴ στὴ Φλάνδρα, ποὺ τὴν περπατήσαμε σιωπηλὰ κι ὅταν ἡ μέρα ἄρχισε νὰ ξημερώνει μεσ' ἀπ' τὰ σύννεφα, ξαφνικὰ σφύριξε πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια μας ὁ χαιρετισμὸς τοῦ ἀτσαλιοῦ κι οἱ μικρὲς σφαῖρες μαστίγωσαν τὸ ἔδαφος· ὅμως πρὶν τὸ μικρὸ ἐτοῦτο σύννεφο τοῦ μπαρουτιοῦ διαλυθεῖ τὸ πρῶτο ζήτω! βγῆκε ἀπ' τὰ διακόσια αὐτὰ λαρύγγια σὰν ἀπάντηση στὸ πρῶτο μήνυμα τοῦ θανάτου. Τότε ἄρχισαν οἱ ἐκρήξεις κι οἱ βομβαρδισμοὶ τῶν κανονιῶν ἀνάκατες μὲ τραγούδια καὶ μὲ τὰ οὐρλιαχτὰ τῶν ἀνδρῶν ποὺ καθένας ἔννοιωθε συνεπαρμένος καὶ μὲ πυρετικὰ μάτια προχωροῦσε μπροστὰ ὅλο καὶ πιὸ γρήγορα, μέχρι ποὺ ξαφνικὰ ἡ μάχη διαχωρίστηκε καὶ δινόταν τώρα μακρυά, στὰ χωράφια μὲ τὰ κοκκινογούλια, σῶμα πρὸς σῶμα πιά. Ὅμως ἀκόμα κι ἀπὸ μακρυὰ ἔφτανε ὡς τ' αὐτιά μας ἕνα τραγούδι ποὺ μᾶς κέρδιζε λίγο—λίγο, ποὺ μεταδινόταν ἀπὸ λόχο σὲ λόχο κι ὅσο ὁ θάνατος σερνόταν πάνω στὶς γραμμές μας τόσο τὸ τραγούδι μᾶς συνέπερνε καὶ δυνάμωνε κι ἑνωνόταν μὲ τὶς μακρυνὲς φωνές:

«Ντώυτσλαντ, Ντώυτσλαντ ὕμπερ ἄλλες ἴν βέλτ!»

Τέσσερις μέρες μετὰ γυρίσαμε στὰ μετόπισθεν. Τὸ βάδισμα καὶ τὸ τὸ φέρσιμο μας ἦταν πιὰ διαφορετικό. Παιδιὰ δεκαεφτὰ χρονῶν ἔδειχναν τώρα σίγουροι ἄντρες.

Οἱ ἐθελοντὲς τοῦ συντάγματος Λίστ ἴσως νὰ μὴν εἶχαν μάθει νὰ πολεμοῦν κατὰ τοὺς κανονισμούς, ἀλλὰ ὅλοι τους ἤξεραν νὰ πεθαίνουν σὰν παληοὶ στρατιῶτες.

Κι αὐτὸ ἦταν ἡ ἀρχή.

Ἔτσι ἀκολούθησαν τὰ χρόνια· ὅμως ὁ ρομαντισμὸς τῆς μάχης ἔ-

---

* Ἄγαλμα τῆς Γερμανίας ὕψους 35 μ. ποὺ συμβολίζει τὴν κυριαρχία τῆς Γερμανίας πάνω στὴ Ρηνανία.

δωσε τὴ θέση του στὸν τρόμο. Ὁ ἐνθουσιασμὸς πάγωσε σιγὰ-σιγὰ κι ἡ νεανικὴ ἔξαρση καταπνίγηκε ἀπ' τὸν φόβο τοῦ θανάτου. Ἦρθε ἡ στιγμὴ ποὺ ὁ καθένας εἶχε νὰ παλαίψει ἀνάμεσα στὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης καὶ στὸ καθῆκον. Κι ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν μπόρεσα ν' ἀποφύγω αὐτὴ τὴν πάλη. Κάθε φορὰ ποὺ ὁ θάνατος τριγύριζε, κάτι ἀόριστο μ' ἔσπρωχνε νὰ ἐπαναστατήσω, ἔδειχνε νὰ εἶναι ἡ φωνὴ τῆς λογικῆς στὸ τρομαγμένο σῶμα, ἀλλὰ ἦταν μονάχα ἡ δειλία ποὺ κάτω ἀπὸ τέτοιες δικαιολογίες προσπαθοῦσε νὰ μᾶς συμπαρασύρει. Ὅμως ὅσο πιὸ πολὺ αὐτὴ ἡ φωνὴ ἐμιμεῖτο τὴν σύνεση, ὅσο πιὸ πολλὲς προσπάθειες ἔκανε, ὅσο τὸ κάλεσμα της γινόταν ἀπαιτητικὸ κι ἐπίμονο, τόσο πιὸ ζωηρὴ ἦταν ἡ ἀντίσταση μας, ὥσπου τέλος, μετὰ ἀπὸ μακρυὰ ἐσωτερικὴ πάλη, τὸ συναίσθημα τοῦ καθήκοντος νίκησε. Ἀπ' τὸ χειμώνα τοῦ 1915—1916 αὐτὴ ἡ πάλη εἶχε τελειώσει καὶ μέσα μου. Ἡ θέληση μου εἶχε ἀποδειχτεῖ ἀπόλυτη κυρίαρχος. Ἂν στὶς πρῶτες μέρες ἀντιδροῦσα στὶς ἐφόδους μὲ κραυγὲς καὶ γέλια, τώρα ἤμουνα ἤρεμος κι ἀποφασιστικός. Κι αὐτὰ τὰ συναισθήματα ἔδειχναν ὅτι θὰ κρατήσουν ὡς τὸ τέλος, ἐκτὸς βέβαια ἂν ἡ μοῖρα ἤθελε νὰ ἐξαντλήσει ὅλες της τὶς δυνατότητες καὶ τὰ νεῦρα μου ἔσπαζαν ἢ ἡ λογική μου ἐξασθενοῦσε.

Ἀπὸ νεαρὸς ἐθελοντὴς γίνηκα βετεράνος στρατιώτης. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ ἦταν γενικὸ φαινόμενο μέσα σ' ὁλόκληρη τὴ στρατιά. Μὲ τὶς συνεχεῖς μάχες ὡριμάσαμε καὶ σκληρύναμε κι αὐτοὶ ποὺ δὲν μπόρεσαν ν' ἀντέξουν στὶς ἐφόδους τσακίστηκαν ἀπ' αὐτές.

Τώρα μόνο μποροῦσε νὰ κρίνει κανεὶς αὐτὸ τὸ στρατό, ὕστερα ἀπὸ δύο ἢ τρία χρόνια ποὺ κατὰ τὴ διάρκεια τους ρίχτηκε ἀπ' τὴν μιὰ μάχη στὴν ἄλλη, πολεμώντας σταθερὰ ἐνάντια στὴν ἀριθμητικὴ ὑπεροχὴ ἀνδρῶν καὶ ὅπλων τῶν ἀντιπάλων, ἐνάντια στὴν πεῖνα καὶ τὶς στερήσεις: τώρα ἦρθε ἡ στιγμὴ ν' ἀποδείξουμε τὴν ἀνωτερότητα αὐτοῦ τοῦ μοναδικοῦ στρατοῦ.

Ὅσα χρόνια κι ἂν περάσουν, ποτὲ κανένας δὲν θὰ τολμήσει νὰ μιλήσει γιὰ ἡρωισμὸ χωρὶς νὰ σκεφτεῖ τὸν γερμανικὸ στρατὸ τοῦ παγκόσμιου πόλεμου. Τότε θ' ἀναδυθοῦν ἀπ' τὰ πέπλα τοῦ παρελθόντος τὰ ἀτσάλινα, γκρίζα κράνη ποὺ ποτὲ δὲ λύγισαν οὔτε ὀπισθοχώρησαν. Ὅσα χρόνια κι ἂν θὰ ὑπάρχουν ἐπὶ τῆς γῆς Γερμανοί, τέτοιοι θὰ παρουσιάζονται στὴ σκέψη τους οἱ πρόγονοι τους.

Ἤμουνα τότε στρατιώτης καὶ δὲν εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ κάνω πολιτική. Δὲν ἦταν ἄλλωστε στ' ἀλήθεια ἡ κατάλληλη στιμγή. Ὅμως ἀκόμα καὶ σήμερα ἔχω τὴν πεποίθηση πὼς κι ὁ πιὸ τελευταῖος ὑπηρέτης κι ἀμαξᾶς, πρόσφερε ὑπηρεσίες στὴν πατρίδα καλύτερες ἀπὸ τὸν πρῶτο, ἂς ποῦμε ἀπ' τοὺς «Κοινοβουλευτικούς» μας. Ποτὲ δὲν ἐννοιω-

σα μεγαλύτερη ἀηδία γι αὐτοὺς τοὺς φλύαρους, ὅσο ἐτούτη τὴν ἐποχὴ ὅπου ὁ κάθε γεναῖος ποὺ ἀξίζει αὐτὸ τὸ ὄνομα κι εἶχε κάτι νὰ πεῖ, τὸ κραύγαζε κατὰ πρόσωπο στὸν ἐχθρὸ κι ἄφηνε κατὰ μέρος, ὅπως ταίριαζε, κάθε του διάθεση γιὰ λόγια, ἐκτελώντας σιωπηλὰ τό καθῆκον του. Ναί, ἀηδίασα τότε ὅλους αὐτοὺς τοὺς «πολιτικοὺς» κι ἂν αὐτὸ ἐξαρτιόταν ἀπὸ μένα, θὰ σχημάτιζα μιὰ ὁμάδα κρούσεως ἀπὸ κοινοβουλευτικοὺς γιατὶ ἔτσι θὰ μποροῦσαν νὰ δώσουν ἕνα σκοπὸ στὴν ὕπαρξη τους καὶ νὰ φλυαροῦν ὅσο θέλουν χωρὶς νὰ ἐξοργίζουν τούς εἰλικρινεῖς καὶ τίμιους ἀνθρώπους καὶ πρὸ πάντων χωρὶς νὰ τοὺς βλάπτουν.

Ὅσο ὅμως καὶ νὰ ἤθελα ἐκείνη τὴν ἐποχὴ νὰ μὴ ξέρω τίποτα γιὰ τὴν πολιτική, δὲν μποροῦσα νὰ κάνω διαφορετικὰ παρὰ νὰ πάρω θέση ἀναφορικὰ μὲ ὡρισμένα φαινόμενα ποὺ ἀγανακτοῦσαν ὁλόκληρο τὸ ἔθνος καὶ πρὸ πάντων ἐμᾶς, τοὺς στρατιῶτες.

Ἔγιναν δυὸ πράγματα ποὺ μὲ ἐξόργισαν βαθύτατα καὶ ποὺ τὰ θεώρησα τελείως βλαβερὰ κι ἐπικίνδυνα.

Κιόλας, ἀπ' τὶς πρῶτες νίκες, μιὰ ὡρισμένη μερίδα τοῦ τύπου ἄρχισε νὰ ρίχνει ἀργὰ καὶ ἴσως μὲ τρόπο ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ γίνει ἀμέσως ἀντιληπτὸς ἀπὸ ὅλους, μερικὲς σταγόνες πικρίας μέσα στὸν γενικὸ ἐνθουσιασμό. Τὸ ἔκαναν κάτω ἀπὸ τὴν καλοκάγαθη μάσκα τῶν ἀγαθῶν συλλογισμῶν, ἐξετάζοντας μὲ φροντίδα τάχα τὶς διάφορες ἐκδηλώσεις. Ἔπρεπε νἄχουμε κάποιες ἐπιφυλάξεις ὅσον ἀφορᾶ τὶς τόσο μεγάλες ἐξάρσεις στὴν ἐξύμνηση τῆς νίκης μας. Ἔπρεπε νὰ φοβόμαστε ὅτι κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ σχῆμα οἱ ἐξάρσεις αὐτὲς δὲν ἦταν ἄξιες ἑνὸς μεγάλου ἔθνους καὶ γιαυτὸ ἔπρεπε νὰ περιοριστοῦν. Τὸ θάρρος κι ὁ ἡρωισμός, ἔλεγαν, εἶναι καταστάσεις τελείως φυσιολογικές, ἔτσι ποὺ δὲν ἔπρεπε ν' ἀφηνόμαστε ἐλεύθερα σ' ἐκδηλώσεις ἀσυλλόγιστης χαρᾶς, ἐνῶ σὲ ἄλλες ξένες χῶρες ἔπερναν μιὰ θέση ἤρεμη καὶ τελείως ἄξια κι ἀνάλογη τῆς χαρᾶς αὐτῆς κι οἱ ἐκρήξεις αὐτὲς δὲν ἄρεσαν καθόλου κτλ. Τέλος, ὅτι, ἐμεῖς οἱ ἄλλοι Γερμανοὶ δὲν ἔπρεπε νὰ ξεχνᾶμε πὼς ὁ πόλεμος δὲν ἦταν μέσα στὶς προθέσεις μας κι ἀκόμη ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ντρεπόμαστε νὰ ὁμολογήσουμε πὼς κάθε στιγμὴ συνεισφέρουμε τὴν συνεργασία μας γιὰ τὴν συμφιλίωση τῆς ἀνθρωπότητας. Γιαυτοὺς τοὺς λόγους δὲν θἄπρεπε νὰ ἀμαυρώνουμε μὲ κραυγὲς θαυμασμοῦ τὴν ἀγνότητα τῶν ἡρωικῶν πράξεων τοῦ στρατοῦ μας γιατὶ ὁ ὑπόλοιπος κόσμος θὰ παρεξηγήσει μιὰ τέτοια θέση. Τίποτα δὲν εἶναι πιὸ ἀξιοθαύμαστο ἀπὸ τὴν μετριοφροσύνη μὲ τὴν ὁποία ἕνας ἀληθινὸς ἥρωας ξεχνᾶ μέσα στὴν ἠρεμία καὶ τὴν σιωπὴ τὶς θαμπωτικές του πράξεις· γιατὶ αὐτὸ εἶνε ὅλο κι ὅλο ὁ ἡρωϊσμός.

Ἀντὶ νὰ πιάσουν αὐτοὺς τοὺς φλύαρους ἀπ' τὰ μακρυά τους αὐτιὰ καὶ νὰ τοὺς παραδώσουν στὸ δήμιο γιὰ νὰ τοὺς κρεμάτει σ' ἕνα

σκοινὶ ἀπ' αὐτά, ἀντὶ ν' ἀπαγορεύσουν σ' αὐτοὺς τοὺς καβαλλάρηδες τοῦ κονδυλοφόρου νὰ βρίζουν τὸ ἔθνος κάτω ἀπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ὑψηλῆς ψυχολογίας, ἄρχισαν νὰ πέρνουν πραγματικὰ μέτρα καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ περιορίσουν τὴν «ἀπρεπῆ» χαρὰ γιὰ τὶς νίκες μας.

Δὲν μποροῦσαν νὰ ὑποψιαστοῦν μὲ κανέναν τρόπο ὅτι ὁ ἐνθουσιασμὸς μιὰ φορὰ νὰ σπάσει, δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ ξυπνήσει ὅταν θὰ χρειαστεῖ. Ἦταν μιὰ μέθη κι ἔπρεπε νὰ ἐξακολουθήσει νὰ εἶναι τέτοια. Ἀλλὰ πὼς μποροῦσε νὰ διατηρηθεῖ χωρὶς τὴ δύναμη τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, μιὰ πάλη ποὺ μποροῦσε μὲ χίλιους τρόπους νὰ ὑποβιβάσει τὸ ἠθικὸ τοῦ ἔθνους.

Ἤξερα πολὺ καλὰ τὴν ψυχολογία τῆς μεγάλης μάζας γιὰ νὰ καταλαβαίνω ὅτι σὲ παρόμοιες περιπτώσεις δὲν θὰ μποροῦσε νὰ διατηρηθεῖ ζεστὸ τὸ σίδερο μὲ ψυχικὲς ἀνατάσεις κι ἐπίπεδα «αἰσθητικὰ» ἀνώτερα. Στὰ μάτια μου θᾶταν μιὰ καθαρὴ τρέλα νὰ μὴ γίνεται ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ γίνει γιὰ νὰ αὐξάνεται καὶ νὰ μεγαλώνει ὁ βρασμὸς τῶν ψυχῶν· ἀλλὰ μοῦ ἦταν, ἁπλᾶ καὶ ξεκαθαρισμένα, τελείως ἀκατανόητο νὰ προσπαθοῦμε νὰ ξεφύγουμε ἀπ' αὐτὸ ποὺ ἀπὸ ἐξαιρετικὴ τύχη εἶχε συμβεῖ.

Κατὰ δεύτερο λόγο μ' ἐξόργιζε, ὁ τρόπος τὸν ὁποῖον κρίναμε κατάλληλο γιὰ νὰ πάρουμε θέση ἀπέναντι στὸν μαρξισμό. Κατὰ τὴ γνώμη μου αὐτὸ ἦταν μιὰ ἀκόμη ἀπόδειξη ὅτι δὲν εἴχαμε τὴν παραμικρὴ γνώση γιὰ τὸ τί ἦταν αὐτὴ ἡ πανούκλα. Νομίζαμε καὶ φανταζόμασταν πολὺ σοβαρὰ ὅτι μὲ τὴν συνένωση τῶν ἄλλων κομμάτων, θὰ μπορούσαμε νὰ κάνουμε τὸν μαρξισμὸ νὰ λογικευτεῖ καὶ ν' ἀπομονωθεῖ.

Ἀλλὰ δὲν εἴχαμε νὰ κάνουμε ἐδῶ μ' ἕνα κόμμα ἀλλὰ μὲ μιὰν ὁλόκληρην ἐπιστήμη ποὺ μοναδικὸς σκοπός της ἦταν νὰ καταστρέψει τὴν ἀνθρωπότητα. Δὲν μᾶς ἔνοιαζε διόλου ποὺ αὐτὴ ἡ θεωρία δὲν διδάσκονταν διόλου ἀπ' τὰ ἐξιουδαϊσμένα πανεπιστήμια μας ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ ἦταν ἕνα σωρὸ ἐκεῖνοι, κι εἰδικώτερα οἱ ἀνώτατοι κρατικοί μας ὑπάλληλοι, ποὺ εὕρισκαν τελείως βέβαια ἄχρηστο στὴν ὑπερβολικὴ μυωπία τους, νὰ πιάσουν ἕνα βιβλίο καὶ νὰ μάθουν κάτι τὶ ποὺ δὲν διδάσκονταν στὰ ἐπίσημα κρατικὰ ἱδρύματα. Οἱ πιὸ δυνατὲς ἀναταραχὲς στὸν κόσμο μποροῦσαν νὰ περάσουν πλάι σ' αὐτὲς τὶς «διάνοιες» χωρὶς ν' ἀφήσουν κανένα ἴχνος· γιαυτὸ καὶ μόνο τὸ λόγο οἱ κρατικές ὑπηρεσίες χώλαιναν τελείως ἀπέναντι στὶς ἰδιωτικές. Σ' αὐτὲς ταίριαζε περισσότερο ἡ παροιμία: Κάτι ποὺ ὁ χωριάτης δὲν τὸ ξέρει, δὲν τὸ τρώει. Σπάνιες τελείως περιπτώσεις διέψευσαν τὸν κανόνα.

Ἦταν ἕνας τέλειος καὶ χωρὶς ὅμοιο του παραλογισμὸς τὸ νὰ ταυτιστεῖ, τὸν Αὔγουστο τοῦ 1914, ὁ Γερμανὸς ἐργάτης μὲ τὸ μαρξισμό. Ἐκείνη ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ ὁ Γερμανὸς ἐργάτης ἤξερε πὼς θ' ἀπελευ-

θερωθεῖ ἀπ' τὸ ἀγκάλιασμα αὐτοῦ τοῦ δηλητηριασμένου μολύσματος, γιατὶ χωρὶς αὐτὴ τὴν ἀπελευθέρωση, δὲν θἄχε ποτὲ μπορέσει μὲ κανέναν τρόπο νὰ ὁδηγηθεῖ στὴν μάχη. Ἦταν λοιπὸν τελείως ἀνόητο νὰ πιστεύουμε ὅτι ὁ μαρξισμὸς ἴσως εἶχε πάρει τώρα ἐθνικιστικὴ μορφή: Χαρακτηριστικὸ ποὺ ἀποδεικνύει ὅτι μέσα σ' ὅλ' αὐτὰ τὰ χρόνια κανεὶς ἀνάμεσα στοὺς κρατικούς μας λειτουργούς, δὲν εἶχε θελήσει νὰ μπεῖ στὸν κόπο καὶ νὰ μελετήσει τὴν ὑπόσταση αὐτῆς τῆς θεωρίας, ὥστε νὰ μὴ μπορέσει νὰ διεισδύσει στὸν κρατικὸ μηχανισμὸ ἕνας τέτοιος παραλογισμός.

Ὁ μαρξισμὸς ποὺ βασική του ἀρχὴ ἦταν καὶ εἶναι ὁ διαμελισμὸς κι ἡ καταστροφὴ ὅλων τῶν ἐθνικιστικῶν κρατῶν ποὺ δὲν ἦταν ἑβραϊκά, ἔπρεπε νὰ εἶχε δεῖ μὲ κατάπληξη του, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1914, τοὺς Γερμανοὺς ἐργάτες ποὺ εἶχαν πέσει στὰ δίχτυα του, νὰ ξυπνοῦν καὶ νὰ παρουσιάζονται ὅλο καὶ πιὸ πολλοὶ προσφέροντας τὶς ὑπηρεσίες τους στὴν πατρίδα. Σὲ μερικὲς μέρες οἱ καπνοὶ κι οἱ ἀπάτες αὐτῆς τῆς μεγάλης ψευτιᾶς σὲ βάρος τοῦ λαοῦ, διαλύθηκαν σ' ὅλους τοὺς ἀνέμους καὶ ξαφνικὰ ἡ Ἰουδαϊκὴ ἡγεσία βρέθηκε ἀπομονωμένη κι ἐγκαταλειμένη, σὰν νὰ εἶχε ἐξαφανιστεῖ κάθε ἴχνος ὅλων αὐτῶν μὲ τὰ ὁποῖα εἶχαν μπολιάσει τὶς μάζες ἐδῶ κι ἑξήντα χρόνια. Ἦταν μιὰ κακὴ στιγμὴ γιὰ τοὺς ἀνάξιους ποιμένες τῆς ἐργατικῆς τάξης τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ μόλις οἱ ἡγέτες αὐτοὶ κατανόησαν τὸν κίνδυνο ποὺ τοὺς ἀπειλοῦσε, ξαναφόρεσαν μέχρι τ' αὐτιὰ τὸ μανδύα τοῦ ψεύδους ποὺ τοὺς ἔκανε ἀόρατους καὶ μιμήθηκαν χωρὶς καμιὰ ντροπὴ ἢ δισταγμὸ τὴν ἐθνικὴ ἔξαρση.

Αὐτὴ ἦταν ἡ πιὸ κατάλληλη στιγμὴ γιὰ νὰ ληφθοῦν μέτρα ἐνάντια στὸ ἀπαίσιο συνδικάτο τῶν Ἑβραίων δηλητηριαστῶν τοῦ λαοῦ. Ἦταν τότε ποὺ ἔπρεπε νὰ βάλουν σ' ἐφαρμογὴ τὸ προτσές τους χωρὶς διόλου νὰ συλλογιστοῦν τὶς φωνὲς καὶ τὶς διαμαρτυρίες ποὺ θἀ ξεσήκωναν. Τὸν Αὔγουστο τοῦ 1914 οἱ φλυαρίες τῶν' Εβραίων γιὰ διεθνῆ συναδέλφωση ἐξαφανίστηκαν καὶ στὴ θέση τους φάνηκαν πάνω στὰ κεφάλια τῶν στρατιωτῶν ποὺ βάδιζαν, οἱ ἀμερικανικὲς βόμβες μαζύ μὲ τὶς εὐχὲς ὑπὲρ τῆς ἀδελφότητας τῶν λαῶν. Ἦταν λοιπὸν καθῆκον μιᾶς συνετῆς κυβέρνησης, τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ ἐθνικὸ συναίσθημα τοῦ Γερμανοῦ ἐργάτη εἶχε πάλι ἐξυψωθεῖ, νὰ καταστρέψει καὶ νὰ διαλύσει χωρὶς οἶκτο τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Ἔθνους. Ἐνῶ οἱ καλύτεροι ἔπεφταν στὴν πρώτη γραμμή, θἄπρεπε στὰ μετόπισθεν νὰ καθαρίσουν αὐτὴ τὴ βρωμιά.

Ἀλλὰ ἀντὶ γιαυτό, ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης ὁ Αὐτοκράτορας, ἔτεινε τὸ χέρι στοὺς χτεσινοὺς παληοὺς ἐγκληματίες καὶ παραχώρησε τὴν

εὔνοια του στοὺς ψυχροὺς κι ἀμετανόητους δολοφόνους τοῦ λαοῦ ποὺ μπόρεσαν ἔτσι ν' ἀναλάβουν τὸ χαμένο ἠθικό τους.

Ἔτσι τὸ φίδι μποροῦσε νὰ συνεχίσει τὸ ἔργο του πιὸ σίγουρα ἀπὸ ἄλλοτε κι ἀκόμη περισσότερο ἐπικίνδυνα. Ἐνῶ οἱ τίμιοι ἄνθρωποι ὀνειρεύονταν στὸ μέτωπο τὴν τριμένη ρόμπ ντὲ σὰμπρ τοῦ σπιτιοῦ τους, οἱ ἀδίστακτοι ἐγκληματίες ὀργάνωναν τὴν ἐπανάσταση.

Πάντοτε αἰσθανόμουν μιὰ βαθειὰ ἀπέχθεια γιαυτὸν τὸν ἀκατάλληλο τρόπο χρήσης τῆς ἐπιείκιας, ὅμως κιόλας δὲν μποροῦσα νὰ φανταστῶ ὅτι ἡ κατάληξη της θἄταν τόσο καταστρεπτική.

Ἀλλὰ τί μπορούσαμε νὰ κάνουμε λοιπόν! Νὰ συλλάβουμε ἀμέσως τοὺς ὑπεύθυνους, νὰ τοὺς περάσουμε ἀπὸ δίκη καὶ ν' ἀπαλλάξουμε τὸ κράτος ἀπ' αὐτὸ τὸ μίασμα. Ἔπρεπε νὰ μεταχειριστοῦμε χωρὶς δισταγμοὺς ὅλα τὰ μέσα τῆς δύναμης γιὰ νὰ τοὺς ἐξανδραποδίσουμε. Νὰ διαλύσουμε τὰ κόμματα καὶ νὰ θέσουμε τὸ Κοινοβούλιο σὲ κατάσταση ἀνάγκης μὲ τὶς μπαγιονέττες ἤ, κι αὐτὸ θἄταν σωστότερο, νὰ τὸ καταργήσουμε ἀμέσως. Ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ Δημοκρατία θὰ κατόρθωνε νὰ διαλύσει τὰ κόμματα, τότε μόνο θὰ ἐκπληροῦσε ἀνεμπόδιστη τὸν προορισμό της προσφέροντας μέγιστη ὑπηρεσία στὸ Ἔθνος. Γιατὶ παιζόταν τώρα πιὰ ἡ τύχη ὁλόκληρου αὐτοῦ τοῦ Ἔθνους.

Ἀλλά, τότε, ἔμπαινε αὐτὸ τὸ ἐρώτημα: εἶναι δυνατὸν μὲ τὸ σπαθὶ ν' ἀλλάξεις πεποιθήσεις ποὺ φωλιάζουν στὸ ἀνθρώπινο μυαλό; Εἶναι δυνατὸν μὲ τὴν σκληρὴ βία νὰ πολεμήσεις «φιλοσοφικὲς θεωρίες»;

Ρώτησα κιόλας τὸν ἑαυτό μου πολλὲς φορὲς πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα.

Ἀναλογίστηκα ἀνάλογες περιπτώσεις ποὺ ὑπάρχουν στὴν ἱστορία καὶ κυρίως σὲ θρησκευτικὰ προβλήματα καὶ κατέληξα στὴν ἀκόλουθη ὁριστικὴ διαπίστωση:

Οἱ φιλοσοφικὲς ἰδέες καὶ πεποιθήσεις, ὅσο καὶ τὰ κινήματα ποὺ ἔχουν τεθεῖ σὲ καθορισμένες φιλοσοφικὲς θέσεις, ἀληθινὲς ἢ ψεύτικες, δὲν μποροῦν, πρὶν περάσει μιὰν ὡρισμένη στιγμή, νὰ τσακιστοῦν ἀπ' τὴν ὑλικὴ δύναμη, παρὰ κάτω ἀπὸ μιὰ καὶ μόνη συνθήκη: αὐτὴ ἡ ὑλικὴ δύναμη, νὰ τεθεῖ στὴν ὑπηρεσία μιᾶς φιλοσοφικῆς ἰδέας ἢ πεποίθησης καινούργιας, ἀνάβοντας ἔτσι μιὰ νέα φλόγα.

Ἡ χρήση τῆς φυσικῆς δύναμης ἀπὸ μόνη της, χωρὶς τὴ βοήθεια τῆς ἠθικῆς δύναμης ποὺ θἄχει σὰν βάση μιὰν φιλοσοφικὴ θεωρία, δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ὁδηγήσει στὸ γκρέμισμα μιᾶς ἰδέας ἢ νὰ βάλει τέλος στὴν ἐξέλιξη της, ἐκτὸς ἂν ἔχει τὴν βοήθεια τῶν τελευταίων ὑποστηρικτῶν αὐτῆς τῆς ἰδέας, ὥστε νὰ μπορέσει νὰ καταστρέψει τὶς παραδόσεις της. Αὐτὸ θὰ κατέληγε στὶς πιὸ πολλὲς περιπτώσεις στὸ

νὰ διαγράψουμε ἀπὸ τὸ δυναμικὸ τοῦ Κράτους ἕναν ἀριθμὸ ἀτόμων πολιτικῶς ἰσχυρῶν, γιὰ ἕνα ἀπροσδιόριστο χρονικὸ διάστημα καὶ συχνὰ γιὰ πάντα· καὶ βέβαια θὰ ἦταν μιὰ ἀφαίμαξη ποὺ θὰ ἀπόβαινε σὲ βάρος, ὅπως τὸχει δείξει ἡ πεῖρα, τοῦ καλύτερου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ. Πράγματι κάθε βίαιη ἐνέργεια ποὺ δὲν ἔχει βάση ἰδεολογική, θὰ φαινόταν ἠθικὰ ἄδικη καὶ θὰ ἐνεργοῦσε σὰν μαστίγωμα πάνω στὰ καλύτερα στρώματα ἑνός λαοῦ, σπρώχνοντας τον στὴν ἀνάγκη μιᾶς προστασίας ποὺ βέβαια θὰ τὴν ἀναζητοῦσε στὴν διωκόμενη θεωρία. Σὲ πολλοὺς ἀνθρώπους αὐτὸ τὸ γεγονὸς ἔχει προκληθεῖ μόνο καὶ μόνο ἀπὸ τὴν σκέψη ὅτι μιὰ ἰδέα καταδιώκεται ἀπὸ τὴν σκληρὴ βία.

Ἔτσι ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν ἐπαναστατῶν θὰ αὐξάνει ὅσο μεγαλώνει ἡ καταδίωξη. Ἡ διάλυση κι ἡ καταστολὴ μιᾶς φιλοσοφικῆς θεωρίας δὲν θὰ μπορέσει νὰ πραγματοποιηθεῖ παρὰ μὲ μιὰ προοδευτικὴ ριζικὴ ἐξόντωση ὅλων ἐκείνων ποὺ ἔχουν κάποιαν ἀξία. Ἀλλ' αὐτοὶ ἴσα—ἴσα θὰ δικαιωθοῦν καὶ θὰ πάρουν τὴν ἐκδίκηση τους μιὰ μέρα ἀπὸ τὴν «ἐσωτερικὴ» κάθαρση ποὺ θὰ προκύψει ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἔθνους. Ἀπεναντίας μιὰ τέτοια ἐνέργεια εἶναι ἀπ' ἀρχὶς καταδικασμένη σὲ ἀποτυχία ὅταν ἡ καταπολεμούμενη θεωρία ἔχει κιόλας δημιουργήσει γύρω της ἕναν ἔστω καὶ μικρὸ κύκλο ὀπαδῶν.

Γιαυτὸ ἀκόμη ἐπιβάλλεκαι, ὅπως σ' ὅλες τὶς ἀνάλογες περιπτώσεις, ὅπου ὁ πρῶτος καιρὸς τῆς νηπιακῆς ἡλικίας εἶναι κατάλληλος γιὰ λήψη μέτρων, νὰ καταπολεμηθεῖ αὐτὴ ἡ θεωρία στὸ ξεκίνημα της γιατὶ μὲ τά χρόνια αὐξάνεται ἡ δυνατότητα τῆς ἀντίστασης της καὶ μεταβιβάζεται μετὰ τὸν διωγμὸ τῶν παληῶν, στὴ νέα γενεά, ἂς εἶναι καὶ κάτω ἀπὸ ἄλλο σχῆμα κι ἄλλα κίνητρα.

Στὴν πραγματικότητα, σχεδὸν ὅλες οἱ παρόμοιες ἐνέργειες γιὰ τὴν καταστολὴ μιᾶς θεωρίας χωρὶς πνευματικὲς βάσεις ἦταν καταδικασμένες σὲ ἀποτυχία γι αὐτοὺς ποὺ τὶς προετοίμασαν καὶ δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ τέλειωναν μ' ἕναν τρόπο ἀντίθετο ἀπ' αὐτὸν πού ἤθελαν γιά τὴν ἀκόλουθη αἰτία:

Ἡ πρώτη προϋπόθεση γιά μιὰ κίνηση ἀγωνιστικὴ μὲ μοναδικὸ ὅπλο τὴ βία, εἶναι πάντα ἡ ἐπιμονή. Δηλαδὴ ἡ ἐπιτυχία τοῦ σχεδίου κρίνεται ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ καὶ τὸν τρόπο ποὺ θά χρησιμοποιηθοῦν οἱ διάφορες μέθοδοι γιὰ νά καταπολεμηθεῖ μιὰ θεωρία κ.τ.λ. Ὅμως μόλις ἡ βία θελήσει νὰ ἐπιδείξει κάποιαν ἐπιείκια, ὄχι μονάχα ἡ θεωρία ποὺ καταπολεμεῖται ἀναλαμβάνει καινούργιες δυνάμεις, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ξαναβρεῖ νέες εὐκαιρίες μέσα σὲ κάθε ἐπίθεση, μόλις περάσει τὸ πρῶτο κῦμα τῆς ἐπίθεσης αὐτῆς, νὰ προσεταιρισθεῖ νέους ὀπαδοὺς ἀπ' τὶς διαμαρτυρίες ποὺ θὰ ξεσηκωθοῦν καὶ νὰ κάνει τοὺς παληοὺς νὰ προσχωρήσουν μὲ περισσότερο θάρρος καὶ βαθύτερο

μῖσος, ἀλλὰ καὶ τοὺς λιποτάκτες νὰ ξαναπάρουν τὶς θέσεις τους μετὰ τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ κινδύνου. Ἔτσι μονάχα πάνω στὴν ἀλύγιστη ἐφαρμογὴ τῆς βίας στηρίζεται ἡ πρώτη προϋπόθεση τῆς ἐπιτυχίας. Ἀλλὰ αὐτή ἡ ἐπιμονὴ δὲν πρέπει νὰ εἶναι παρὰ τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἀπόφασης στηριγμένης πάνω σέ θεωρητικὰ δεδομένα. Κάθε εἴδους βία ποὺ δὲν βασίζεται πάνω σὲ στέρεη πνευματικὴ βάση, θὰ εἶναι πάντα ταλαντευόμενη κι ἀβέβαιη. Τῆς λείπει ἡ σιγουριὰ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ παρὰ μόνο μὲ τὶς φιλοσοφικὲς θέσεις ποὺ ἐνισχύουν τὸ φανατισμό. Εἶναι βέβαια καταλυτικὴ τῆς σταθερῆς ἐνεργητικότητας καὶ τῆς σοβαρῆς ἀπόφασης ἑνὸς ἀτόμου, ἀλλά συγχρόνως βοηθᾶ ἀφάνταστα στὴν ἀλλαγὴ τῆς προσωπικότητας ὅπως καὶ τῆς ἰδιοσυγκρασίας καὶ τοῦ δυναμικοῦ τῶ ἀνθρώπων.

Ὑπάρχει ὅμως κάτι ἄλλο ποὺ θἄθελα νὰ προσθέσω πάνω σ' αὐτό:

Κάθε τέτοια φιλοσοφικὴ θεωρία, πολιτικῆς ἢ θρησκευτικῆς μορφῆς—συχνὰ εἶναι πολὺ δύσκολο νά χαράξεις ἀνάμεσα τους διαχωριστικὴ γραμμὴ—ἀγωνίζεται λιγώτερο, μ' ἕναν χαρακτῆρα θἄλεγα ἀρνητικό, ἐνάντια στὶς ἀντίθετες θεωρίες, ὅσο, μὲ θετικὸ τώρα χαρακτῆρα, γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν δικῶν της ἀντιλήψεων. Ἔτσι ὁ ἀγώνας αὐτὸς εἶναι περισσότερο μιὰ ἄμυνα παρὰ ἐπίθεση.

Ἔχει ὡστόσο τὴν εὔνοια μὲ τὸ μέρος της ὅτι πιστεύει πὼς οἱ ἀρχές της εἶναι καλύτερες γιατὶ ἀντιπροσωπεύουν τὴ νίκη τῶν ἰδεῶν της μὲ θετικὰ μέσα ἐνῶ στὴν ἀντίθετη περίπτωση εἶναι δύσκολο νὰ καθοριστεῖ πότε ἡ καταστολὴ τῆς ἀντίθετης φιλοσοφικῆς θεωρίας μὲ ἀρνητικὰ μέσα, θὰ γίνει πράξη καὶ θὰ εἶναι σίγουρη ἡ ἐπιτυχία της. Μ' αὐτὰ τὰ κίνητρα, ἡ σύγκρουση ποὺ στηρίζεται σὲ φιλοσοφικὴ βάση θὰ εἶναι πιὸ ριζικὴ κι ἀκόμη πιὸ ἰσχυρὴ στὸν ἐνεργητικό της τομέα: γιατὶ γενικὰ ἐδῶ ὁ λόγος θὰ δοθεῖ στὴν ἐπίθεση κι ὄχι στὴν ἄμυνα. Ὁ ἀγώνας ἐνάντια σὲ μιὰ πνευματικὴ δύναμη, μὲ μέσο τὴ βία δὲν θὰ ἔχει ἀμυντικὸ χαρακτήρα ὅταν ἡ ἴδια ρομφαία του παρουσιάζεται σὰν φορέας, ἀγγελιοφόρος καὶ προπαγανδιστὴς μιᾶς καινούργιας πνευματικῆς θεωρίας.

Ἔτσι μποροῦμε νὰ καταλήξουμε στὸ ἑξῆς συμπέρασμα:

Κάθε ἀπόπειρα πολεμικῆς ἐνάντια σ' ἕνα φιλοσοφικὸ σύστημα μὲ τὴν ὑλικὴ βία τελειώνει μὲ ἀποτυχία, ἐνῶ ὁ ἀγώνας δὲν πέρνει τὴν οὐσιαστική του μορφὴ ἂν δὲν πρεσβεύει μιὰν ἄλλη πνευματικὴ θέση. Μόνο μὲ τὴν ἀμοιβαία σύγκρουση δύο θεωριῶν ἡ νίκη θὰ εὐνοήσει ἐκείνην ποὺ θὰ χρησιμοποιήσει χωρὶς οἶκτο καὶ μ' ἐπιμονὴ τὴν σκληρὴ βία.

Γιαυτὲς τὶς παραπάνω αἰτίες ἡ σύγκρουση ἐνάντια στὸ μαρξισμὸ στάθηκε ὡς τώρα μιὰ ἀποτυχία.

Αὐτὸς ἦταν ἀκόμη ὁ λόγος ποὺ ἡ νομοθεσία τοῦ Βίσμαρκ ἐνάντια στοὺς σοσιαλιστὲς σκορπίστηκε στοὺς πέντε ἀνέμους—κι ἔτσι ἔπρεπε νὰ γίνει. Ἔλλειπε ἡ βάση γιὰ μιὰ νέα φιλοσοφικὴ θεωρία ποὺ γιὰ τὸ θρίαμβο της θὰ κινούσαμε τὸν ἀγώνα. Καὶ γιὰ νὰ γίνει κατανοητὸ ἀπόλυτα πόσο οἱ μωρολογίες αὐτὲς ποὺ ὀνομάζουμε «Κρατικὴ ἐξουσία» καὶ «γαλήνη κι ἠρεμία» εἶχαν δημιουργήσει τὶς κατάλληλες συνθῆκες ὥστε νὰ κάνουν τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ ἀδύναμο νὰ δώσει τὴ μάχη του γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατο, ἀρκοῦσε ἡ παροιμιώδης ἀπάθεια καὶ «σοφία» τῶν ἀνώτερων ὑπαλλήλων τῶν ὑπουργείων.

Ἀλλὰ καθὼς μιὰ τέτοια φιλοσοφικὴ βάση ἔλλειπε ἀπ' αὐτὸν τὸν ἀγώνα, ὁ Βίσμαρκ ἦταν ὑποχρεωμένος γιὰ νὰ πραγματοποιήσει τὰ νομοθετικὰ μέτρα του κατὰ τῶν σοσιαλιστῶν νὰ ἀφεθεῖ στὴν κρίση καὶ στὴν καλὴ θέληση αὐτοῦ τοῦ συστήματος ποὺ κιόλας ἀπὸ ἐξ ἀρχῆς σκοπός του ἦταν ἡ ἐγκαθίδρυση τῆς σοσιαλιστικῆς σκέψης. Ὁ σιδερένιος Καγκελλάριος ἐμπιστευόμενος τὸν πόλεμο ἐνάντια στὸν μαρξισμό, στὴν καλὴ θέληση τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, ἦταν σὰν νὰ ἔβαζε τὴν κατσίκα νὰ προσέχει τὰ λάχανα.

Ὅμως ὅλ' αὐτὰ δὲν ἦταν παρὰ ἀποτελέσματα ἀναπόφευκτα τῆς ἔλλειψης μιᾶς καινούργιας ἰδεολογίας ἐμπνευσμένης ἀπὸ τὴν ἀκλόνητη θέληση τῆς πάλης ἐνάντια στὸν μαρξισμό.

Κι ἔτσι ἡ βισμαρκιανὴ σύγκρουση κατέληξε σὲ μιὰ θλιβερὴ ἀποτυχία.

Ἀλλ' ἂς δοῦμε, ἀρχίζοντας τώρα ὁ παγκόσμιος πόλεμος ἂν οἱ συνθῆκες γιὰ μιὰ τέτοιαν ἰδεολογικὴ σύγκρουση ἦταν διαφορετικές ; Δυστυχῶς ὄχι !

Ὅσο πιὸ πολὺ σκεπτόμουνα πάνω στὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἀλλαγῆς τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς ἀναφορικὰ μὲ τὴν Σοσιαλδημοκρατία, ποὺ δὲν ἦταν παρὰ τὸ προσωπεῖο τοῦ μαρξισμοῦ τῆς ἐποχῆς, τόσο περισσότερο διαπίστωνα τὴν ἔλλειψη μιᾶς διάδοχης κατάστασης ποὺ θὰ χρησίμευε γιὰ τὴν ἵδρυση αὐτῆς τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς. Τί θὰ δίναμε λοιπὸν σ' ἀντάλλαγμα στὶς μάζες, ἂν ὑποθέσουμε ὅτι ὁ μαρξισμὸς κατανικιόταν ; Δὲν ὑπῆρχε καμιὰ φιλοσοφικὴ κίνηση ἀπ' τὴν ὁποία θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ περιμένει ὅτι θὰ πετύχαινε νὰ συγκεντρώσει γύρω της τὰ πιστὰ πλήθη τῶν ἐργατῶν ποὺ θὰ ἔχαναν τοὺς ἡγέτες τους. Θἄταν κομμὸ κι ἀνόητο νὰ πιστεύουμε ὅτι ἕνας φανατικὸς διεθνιστὴς ποὺ ἐγκατέλειψε τὸ κόμμα του καὶ τὴν πάλη τῶν τάξεων θὰ μποροῦσε νὰ προσκολληθεῖ σ' ἕνα ἀστικὸ κόμμα, δηλαδὴ σὲ μιὰ νέα ταξικὴ ὀργάνωση. Γιατί, ὅσο δυσάρεστο κι ἂν φανεῖ τοῦτο σὲ μιὰ ὡ-

ρισμένη μερίδα ἀστῶν πολιτικῶν, ἡ διάσταση ἀνάμεσα στὶς τάξεις θὰ φαίνεται πάντα σὰν κάτι φυσικὸ μέχρι ποὺ θἄρθει ἡ στιγμὴ ὅπου πιὰ θὰ σημάνει τὸ τέλος γιαυτές.

Ἡ μὴ παροχὴ αὐτῆς τῆς ἀλήθειας δείχνει μονάχα τὴν βλακεία καὶ τὴν ἀνοησία αὐτοῦ ποὺ τὴν πρεσβεύει.

Καὶ πρὸ πάντων πρέπει νὰ φυλαχτοῦμε ἀπ' τὸ νὰ πιστέψουμε τὴ μεγάλη μάζα περισσότερο ἀνόητη ἀπ' ὅσο εἶναι. Στὶς πολιτικὲς παάξεις, δὲν εἶναι σπάνιο πολλὲς φορὲς τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ συναίσθημα δίνει μιὰ λύση πιὸ συγκεκριμένη ἀπὸ τὴ λογική. Ἀλλὰ ἡ γνώμη ὅτι ὁ παραλογισμὸς τῆς διεθνικιστικῆς θέσης ποὺ πῆραν οἱ μάζες δείχνει τὴν ἀνικανότητα τους νὰ σκεφτοῦν μὲ συναισθήματα λογικά, μπορεῖ ἀμέσως βασικὰ ν' ἀνασκευαστεῖ, μόλις προκύψει ὅτι καὶ ἡ φιλειρηνικὴ δημοκρατία δὲν εἶναι καθόλου παράλογη ἀφοῦ αὐτοὶ ποὺ τὴν πρεσβεύουν ἀνήκουν στὸ ἀστικὸ στρατόπεδο. Ὅσο περισσότερο τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἀστῶν προσκυνοῦνε εὐλαβικὰ κάθε πρωῒ τὸν δημοκρατικὸ ἐξιουδαϊσμένο τύπο τους, τόσο θἄπρεπε νὰ ντρέπονται νὰ κοροϊδεύουν ἀνόητα τοὺς «συντρόφους» ποὺ κι αὐτοὶ μὲ τὴ σειρά τους δὲν καταπίνουν παρὰ τὴν ἴδια βρωμιά, ἀδιάφορο ἂν τοὺς τὴν σερβίρουν μὲ διαφορετικὸ τρόπο.

Ἀκόμη δὲν θἄπρεπε ν' ἀμφισβητοῦμε πράγματα ποὺ παρ' ὅλ' αὐτὰ ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν γεγονότα. Δὲν μπορούσαμε ν' ἀρνηθοῦμε ὅτι στὰ ταξικὰ προβλήματα δὲν ἔμπαινε μὲ κανέναν τρόπο θέμα ἔξω ἀπὸ τὴν ὑλικὴ οὐσία, ὅπως θὰ θέλαμε εὐχαρίστως νὰ ἦταν πρὸ πάντων πρὶν ἀπ' τὶς ἐκλογές. Ἡ περηφάνεια τῆς τάξης ποὺ ἀντιπροσωπευόταν ἀπ' τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ λαοῦ μας, παρ' ὅλη τὴν λίγη ὑπόληψη ποὺ ἔχουμε στοὺς χειρώνακτες, εἶναι ἀναμφισβήτητη καὶ δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνο γιὰ ὅσους ποτέ τους δὲν σκέφτηκαν σοβαρά.

Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ ἀδυναμία ἐνεργείας τῆς λογικῆς αὐτῶν ποὺ ὀνομάζουμε «διανοουμένους» ἀποδεικνύεται ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι, ἀκριβῶς πάνω σ' αὐτὰ τὰ σημεῖα, δὲν καταλαβαίνουν ὅτι ἕνα κράτος ποὺ δὲν εἶναι ἱκανὸ νὰ ἐμποδίσει τὴν ἀνάπτυξη καὶ τὴν ἐπέκταση αὐτῆς τῆς λέπρας τοῦ μαρξισμοῦ, δὲν θὰ εἶναι καὶ σὲ θέση νὰ ξανακερδίσει τὸ χαμένο ἔδαφος.

Τὰ «ἀστικὰ» κόμματα, ὅπως τὰ ἴδια θέλουν νὰ ἐπονομάζονται, δὲν θὰ μπορέσουν πιὰ ποτὲ νὰ ἀγκαλιάσουν τὶς «προλεταριακὲς» μάζες γιατὶ ἀνήκουν πιὰ ξεκιόλας σὲ δυὸ διαφορετικοὺς κόσμους, φυσιολογικοὺς ἢ τεχνητοὺς καὶ ἡ μόνη τους ταιριαστὴ κατάσταση δὲν εἶναι παρὰ ἡ σύγκρουση. Ἀλλὰ ὁ νικητὴς θὰ εἶναι ἐδῶ ὁ πιὸ νέος καὶ στὴν περίπτωση, ὁ μαρξισμός.

Στὴν πραγματικότητα ποὺ ἐπικρατοῦσε στὰ 1914 νὰ ὑπῆρχε

περίπτωση νὰ συλλογιστοῦμε μιὰν ἐπίθεση ἐνάντια στὸν μαρξισμό, ἀλλὰ θὰ ἦταν καὶ σκόπιμο ν' ἀμφιβάλλουμε ὅτι αὐτὸς ὁ ἀγώνας θἄχε κάποια διάρκεια, γιατὶ δὲν ὑπῆρχε καμιὰ διάδοχη κατάσταση.

Ἕνα τεράστιο καὶ σοβαρὸ χάσμα ἀνοιγόταν σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο.

Αὐτὴ ἦταν ἡ γνώμη μου ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο καὶ γιαυτὸ δὲν ἀποφάσιζα νὰ ἐνταχθῶ σὲ κανένα ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα κόμματα. Αὐτή ἡ γνώμη μου ἔγινε ἀκόμη πιὸ σταθερὴ ἀπὸ τὴν κατάδηλη ἀδυναμία νὰ ἀναληφθεῖ ἕνας σκληρὸς καὶ χωρὶς οἶκτο ἀγώνας ἐνάντια στὴ Σοσιαλδημοκρατία, ἀκριβῶς γιατὶ ἀπουσίαζε ἀπὸ τὸ προσκήνιο τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς ἕνα τέτοιο κίνημα ποὺ θὰ ἦταν κάτι ξέχωρο καὶ περισσότερο ἀπὸ ἕνα «κοινοβουλευτικὸ» κόμμα.

Αὐτὲς τὶς ἐκμυστηρεύσεις εἶχα κάνει ἀπὸ τότε στοὺς πιὸ στενούς μου συντρόφους.

Καὶ κείνη τὴν ἐποχὴ μοῦ ἦρθε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ μυαλὸ ἡ ἰδέα νὰ λάβω ἀργότερα ἐνεργὸ μέρος στὴν πολιτική.

Γιαυτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο, ἀπὸ τότε, κουβέντιαζα τὸ θέμα στὸν στενὸ κύκλο τῶν φίλων μου καὶ ἔλεγα τὴν πρόθεση μου νὰ ἐξασκηθῶ μετὰ τὸν πόλεμο στὴν ρητορικὴ παράλληλα μὲ τὸ ἐπάγγελμα μου

Στὴν πραγματικότητα εἶχα πάρει κιόλας μέσα μου τὴν ἀπόφαση.

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ ΟΛΑ ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΓΕΓΟνότα, εἶχα πάντοτε ἐνδιαφερθεῖ ζωηρὰ γιὰ τὴν δράση καὶ τὴν ἐπιρροὴ τῆς προπαγάνδας. Ἔβλεπα σ' αὐτὴν ἕνα ὄργανο ποὺ ἀκριβῶς οἱ σοσιαλιστικομαρξιστικὲς ὀργανώσεις ἤξεραν νὰ τὸ χρησιμοποιοῦν μαεστρικὰ καὶ τὸ κατέχαν σ' ὅλο του τὸ βάθος. Ἔτσι κατανόησα πολὺ νωρὶς ὅτι ἡ χρήση τῆς προπαγάνδας ἀποτελεῖ μιὰ τέχνη ποὺ γιὰ τοὺς μικροαστοὺς ἦταν σχεδὸν ἄγνωστη. Μόνον τὸ Χριστιανοδημοκρατικὸ κόμμα, κι ἰδιαίτερα στὴν περίοδο τοῦ Λούεγκερ, ἔδειξε κάποια μαεστρία στὴ χρήση αὐτοῦ τοῦ ὀργάνου καὶ τοῦ χρωστᾶ πολλὲς ἀπ' τὶς ἐπιτυχίες του.

Ἀλλὰ ἐγὼ προσωπικά, γιὰ πρώτη φορά, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου, μπόρεσα ν' ἀναμετρήσω τὰ καταπληκτικὰ ἀποτελέσματα μιᾶς σωστῆς χρήσης τῆς προπαγάνδας. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἀκόμη, δυστυχῶς ἔπρεπε νὰ μελετήσω τὶς ἐνέργειες τοῦ ἀντιπάλου κόμματος γιατὶ ἡ ἐνεργητικότητα τῆς δικῆς μας πλευρᾶς ἦταν χειρότερη ἀπὸ μέτρια. Ἀλλὰ ἀκριβῶς ἡ ἀπουσία μιᾶς ἐκτεταμένης προπαγάνδας ἀπὸ γερμανικῆς πλευρᾶς ἦταν κάτι ποὺ τὸ ἀντιλαμβάνοταν κι ὁ τελευταῖος στρατιώτης. Αὐτὸ ἦταν τὸ κίνητρο ποὺ μ' ἔπρωξε ν' ἀσχοληθῶ περισσότερο μὲ τὸ θέμα.

Εἶχα ἄλλωστε καιρὸ πιὸ πολὺ ἀπ' ὅτι μοῦ χρειαζόταν γιὰ νὰ σκεφτῶ· ὅσο γιὰ τὴν πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς προπαγάνδας τὸ παράδειγμα ποὺ μᾶς ἔδινε ὁ ἐχθρὸς ἦταν ὑπεραρκετό.

Γιατὶ αὐτὸ ποὺ ἔλλειπε ἀπὸ μᾶς, ὅτι δήποτε, τὸ χρησιμοποιοῦσε ὁ ἀντίπαλος μὲ μιὰν ἐκπληκτικὴ εὐχέρεια καὶ μιὰν ἑτοιμότητα στ' ἀλήθεια ἐμπνευσμένη. Ἔτσι μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἐχθρικὴ προπαγάνδα, καλλιεργήθηκα ἀφάνταστα. Ἀλλὰ ὁ καιρὸς περνοῦσε χωρὶς ν' ἀφήνει τὸ παραμικρὸ ἴχνος στὴ σκέψη αὐτῶν ποὺ ἴσα—ἴσα ἔπρεπε νὰ μεταχειριστοῦν αὐτὲς τὶς γνώσεις: γιατὶ ἄλλοι νόμιζαν τὸν ἑαυτό τους πο-

λὺ ἔξυπνο ὥστε νὰ δανειστοῦν καὶ νὰ πάρουν μαθήματα ἀπ' τοὺς ξένους κι ἄλλοι πάλι εἶχαν τέλεια ἔλλειψη τῆς ἀπαραίτητης εἰλικρίνειας καὶ καλῆς θέλησης.

'Αλλὰ ἐκτὸς ἀπ' ὅλ' αὐτά, ὑπῆρχε σὲ μᾶς προπαγάνδα;

Δὲν μπορῶ δυστυχῶς παρὰ ν' ἀπαντήσω ἀρνητικά. Ὅλα ὅσα ξέραμε στὴν πραγματικότητα πάνω σ' αὐτὸ τὸ πεδίο, ἦταν σὲ τέτοιο βαθμὸ ἐξ' ἀρχῆς λανθασμένα, ὥστε ἢ ἦταν ἄχρηστα ἢ συχνὰ καταντοῦσαν ἐπιζήμια.

'Ελλειπτικὴ στὸ σχῆμα της καὶ ψυχολογικὰ λανθασμένη κατὰ βάθος· τέτοια ἔδειχνε νά εἶναι ἡ γερμανικὴ προπαγάνδα κάτω ἀπὸ μιὰ προσεκτικὴ ἐξέταση.

Φαίνεται πὼς ἀκόμη δὲν εἶχαν ξεκαθαρίσει, ἢ δὲν εἶχαν διόλου θέσει στὸν ἑαυτό τους τοῦτο τὸ ἐρώτημα: ἡ προπαγάνδα εἶναι ἕνα μέσον ἢ ἕνας σκοπός;

Ἦταν ἕνα μέσο κι ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ σκοποῦ. 'Απ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς ξεκινώντας, ἡ μορφή της ἔπρεπε νὰ πάρει τὸ σχῆμα τοῦ στηρίγματος αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ τὸν ὁποῖο ἐξυπηρετεῖ. Τὸ ἴδιο ξεκάθαρο καὶ κατανοητὸ ἔπρεπε νὰ γίνει τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, μπορούσαμε νὰ στηρίξουμε πάνω της σκοποὺς μεγάλης σημασίας κι ὅτι στὴ συνέχεια, ἡ οὐσιαστικὴ ἀξία τῆς προπαγάνδας θὰ μποροῦσε διαφορετικὰ νὰ σταθμιστεῖ. 'Αλλὰ ὁ σκοπὸς γιὰ τὸν ὁποῖο ἀγωνιζόμασταν στὸν πόλεμον αὐτό, ἦταν ὁ πιὸ εὐγενικὸς κι ὁ πιὸ μεγαλειώδης ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ φανταστεῖ ὁ ἄνθρωπος: ἦταν ἡ ἐλευθερία κι ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ λαοῦ μας, ἡ ἀσφάλεια τὸ ψωμὶ γιὰ τὸ μέλλον κι ἡ τιμὴ τοῦ ἔθνους ποὺ—παρόλες τὶς ἀντίθετες θεωρίες—ὑπάρχει, ἢ καλύτερα ἔπρεπε νὰ ὑπάρχει, γιατὶ λαοὶ χωρὶς τιμή, χάνουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀργὰ ἢ γρήγορα τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀνεξαρτησία τους, πράγμα ποὺ στὸ κάτω—κάτω, τό ἀπαιτεῖ ἡ θεία δίκη, γιατὶ οἱ γενεὲς τῶν ἀθλίων, χωρὶς τιμὴ δὲν εἶναι ἄξιες καμιᾶς ἐλευθερίας. Ὅποιος προτιμᾶ νὰ εἶναι ἕνας δειλὸς σκλάβος δὲν μπορεῖ νἄχει μέσα του τιμή, γιατὶ μιὰ τέτοια τιμή, θὰ μετάλλαζε πολὺ σύντομα καὶ θὰ γινόταν ἀντικείμενο τῆς γενικῆς περιφρόνησης.

'Ο γερμανικὸς λαὸς μάχονταν γιὰ τὴν ὕπαρξη του, ὅπως ὁρίζουν οἱ ἀνθρώπινες συνθῆκες καὶ σκοπὸς τῆς πολεμικῆς προπαγάνδας ἔπρεπε νὰ ἦταν ἡ συντήρηση αὐτῆς τῆς πολεμιστικῆς ἐξαρσης· σκοπός της ἔπρεπε νὰ ἦταν ἡ βοήθεια γιὰ τὴ νίκη.

Ὅταν οἱ λαοὶ πάνω σὲ τοῦτον τὸν πλανήτη πολεμοῦνε γιὰ τὴν

ὕπαρξη τους καὶ τίθεται πρόβλημα ζωῆς ἢ θανάτου, ὅλες οἱ θεωρίες γιὰ ἀνθρωπιὰ καὶ αἰσθητικὴ ἐξισώνονται μὲ τὸ μηδέν, γιατὶ οἱ φιλοσοφικὲς σκέψεις δὲν πλανιοῦνται στοὺς αἰθέρες ἀλλὰ εἶναι δημιουργήματα τῆς ἀνθρώπινης φαντασίας κι ἐξαρτῶνται ἀπ' αὐτήν. Ἂν ὁ ἄνθρωπος λείψει ἀπ' τὸν κόσμο οἱ θεωρίες αὐτὲς θἄναι ἀνύπαρκτες γιατὶ κανεὶς δὲν θὰ τὶς ἀνακάλυπτε. Ἄλλωστε δὲν εἶναι γνωστὲς παρὰ σ' ἕναν μικρὸ ἀριθμὸ λαῶν ἢ φυλῶν καὶ μόνον στὸ βαθμὸ ποὺ θὰ σχηματισθοῦν μέσα στὴ σκέψη καὶ στὰ συναισθήματα αὐτῶν τῶν τελευταίων Ὁ Οὐμανισμὸς κι ἡ αἰσθητικὴ θὰ ἐξαφανισθοῦν καὶ θὰ σβύσουν ἀπὸ τὸν κόσμο τοῦτο μὲ τὸ μέτρο ποὺ σβύνουν καὶ χάνονται οἱ φυλὲς ποὺ δημιούργησαν καὶ διατηροῦν αὐτὲς τὶς θεωρίες.

Γιαυτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο τοῦτες οἱ θεωρίες ἔχουν πάντα δευτερεύουσα σημασία μέσα στὸν ἀγώνα ποὺ δίνει ἕνας λαὸς γιὰ τὴν ὕπαρξη του πάνω στὴ γῆ· καὶ μολοντοῦτο παίζουν ἀποφασιστικὸ ρόλο στὸ σχῆμα ποὺ θὰ πάρει ὁ ἀγώνας αὐτός, μόλις μπορέσουν νὰ παραλύσουν τὴ δύναμη ποὺ ὁδηγεῖ ἕναν λαὸ ἐξαναγκασμένο νὰ μάχεται. Αὐτὸ εἶναι πάντα τὸ πιὸ σίγουρο ἀποτέλεσμα.

Ὅσον ἀφορᾶ τὸ ἀνθρωπιστικὸ πρόβλημα, ὁ Μόλτκε, ἔδωσε κιόλας μιὰν ἐξήγηση πάνω σ' αὐτό, λέγοντας ὅτι κατὰ τὸν πόλεμο, ἡ ἀνθρωπότητα ἔπρεπε νὰ δίνει ἕνα γρήγορο, ὅσο πιὸ πολὺ γίνεται, τέλος, ἐνῶ οἱ πιὸ σκληρὲς μέθοδοι τοῦ πολέμου ἦταν κι οἱ πιὸ ἀνθρωπιστικές. Ἀλλ' ὅταν σ' αὐτὴ τὴ λογικὴ κατάληξη προσκρούσουμε πάνω σ' αἰσθητικὲς μωρολογίες καταλήγουμε στὸ μοναδικὸ συμπέρασμα ποὺ μπορεῖ νὰ προκύψει: ἕνα ζήτημα τόσο καυτὸ ὅσο εἶναι ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ὕπαρξη ἀποκλείει κάθε αἰσθητικὴ ἀντιμετώπιση του. Δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει τίποτα χειρότερο γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ ὅσο ὁ ζυγὸς τῆς δουλείας. Ἢ μήπως οἱ ἀποτυχημένες ἀποχρώσεις τύπου Σβάμπινγκ θεωροῦσαν τὴν τωρινὴ κατάσταση τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους σὰν «αἰσθητικὰ» ὄμορφη; Δὲν μποροῦσε νὰ ὑπάρξει βάθρο κι ἐπίπεδο γιὰ συζήτηση τοῦ θέματος μὲ τοὺς Ἑβραίους, τοὺς μοντέρνους αὐτοὺς ὑπερασπιστὲς τοῦ εἴδους τῆς μυρωδάτης καὶ παρφουμαρισμένης πνευματικῆς καλλιέργειας. Ὅλη τους ἡ ὕπαρξη στηρίζεται ἀκριβῶς πάνω στὴν ἄρνηση τῆς αἰσθητικῆς ποὺ συμβολίζεται ἀπ' τὴν εἰκόνα τοῦ Γιεχωβᾶ.

Ὅμως ὅλες αὐτὲς οἱ ἀπόψεις τῆς ὁμορφιᾶς, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ἔτσι χρυσωμένες ἐξαλείφονταν, διαγράφονταν τὴ στιγμὴ ποὺ ξεσποῦσε ὁ πόλεμος καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ τὴν ὀρθὴ ἐφαρμογὴ τῆς προπαγάνδας.

Ἡ προπαγάνδα εἶναι κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου ἕνα μέσο γιὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ὁ σκοπός: ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ γερμα-

νικοῦ λαοῦ· ἔτσι ἡ προπαγάνδα δὲν μποροῦσε νὰ ὑπάρξει διαφορετικά, ἂν δὲν ὑπῆρχαν οἱ ἀνάλογες βάσεις γιαυτὸ τὸ σκοπό. Τὰ πιὸ τρομερὰ ὅπλα γίνονταν τότε τελείως ἀνθρωπιστικὰ γιατὶ ἦταν στὴν ὑπηρεσία μιᾶς νίκης ὅσο τὸ δυνατὸν ταχύτερης ποὺ βοηθοῦσε νὰ ἐξασφαλίσει ἕνα ἔθνος τὴν ἐλευθερία του.

Αὐτὴ ἦταν ἡ μοναδικὴ πιθανὴ θέση ποὺ θἄπρεπε νὰ πάρει ἡ πολεμικὴ προπαγάνδα σὲ μιὰν παρόμοια πάλη γιὰ ζωὴ ἢ γιὰ θάνατο.

Ἂν αὐτὸ εἶχαν μπορέσει νὰ τὸ κατανοήσουν σ' ὅλη του τὴν ἔκταση οἱ Κυβερνῶντες, δὲν θἄχαμε ποτὲ καταντήσει σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τῆς ἀβεβαιότητας πάνω στὴν μορφὴ καὶ στὸν τρόπο ποὺ θὰ χρησιμοποιούσαμε αὐτὸ τὸ ὅπλο: γιατὶ εἶναι πράγματι ἕνα ὅπλο, στ' ἀλήθεια τρομακτικὸ ὅταν πέσει στὰ χέρια ἐκείνου ποὺ ξέρει νὰ τὸ χρησιμοποιήσει.

Τὸ δεύτερο πρόβλημα βασικῆς σημασίας ἦταν: «Σὲ ποιὸν ἀπευθύνεται ἡ προπαγάνδα;» Στοὺς διανοούμενους ἢ στὶς λιγώτερο καλλιεργημένες μάζες;

Ἡ προπαγάνδα πρέπει πάντα ν' ἀπευθύνεται μοναδικὰ στὶς μάζες;

Γιὰ τοὺς διανοούμενους, ἢ τουλάχιστον γιαυτοὺς ποὺ τόσο συχνὰ τοὺς ἀποκαλοῦμε ἔτσι, χρειάζεται ὄχι ἡ προπαγάνδα, ἀλλὰ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐξήγηση. Ὅσο γιὰ τὴν προπαγάνδα ἔχει τόση σχέση μὲ τὴν ἐπιστήμη ὅσο καὶ μιὰ διαφημιστικὴ ἀφίσσα μὲ τὴν ζωγραφική. Ἡ τέχνη τῆς ἀφίσσας συνίσταται στὴν πρόθεση τοῦ σχεδιαστῆ νὰ τραβήξει τὴν προσοχὴ τοῦ πλήθους μὲ τὸ σχῆμα καὶ τὰ χρώματα. Ἡ διαφημιστικὴ ἀφίσσα μιᾶς ἔκθεσης ζωγραφικῆς δὲν ἔχει κανέναν ἄλλο σκοπὸ παρὰ νὰ ὑποδείξει ὅτι μέσα στὴν ἔκθεση ὑπάρχει τέχνη, ὑπάρχει ζωγραφική· ὅσο καλύτερα τὸ πετυχαίνει τόσο καλύτερη εἶναι ἡ τέχνη μὲ τὴν ὁποία σχεδιάστηκε ἡ ἀφίσσα. Ἡ διαφημιστικὴ αὐτὴ ἀφίσσα εἶναι προορισμένη νὰ δώσει μόνο στὶς μάζες μιὰν ἰδέα τῆς ἔκθεσης, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ διόλου ν' ἀντικαταστήσει τὴν ὑψηλὴ τέχνη μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἔκθεση, ποὺ εἶναι ἕνα τελείως ἄλλο πράγμα. Γιαυτὸ ἐκεῖνος ποὺ θέλει νὰ μελετήσει τὴν ἴδια τὴν τέχνη θὰ σταματήσει νὰ προσέξει ἄλλα πράγματα κι ὄχι τὴν ἀφίσσα κι ἀκόμη δὲν θὰ ἱκανοποιηθεῖ διατρέχοντας βιαστικὰ τὴν ἔκθεση. Θὰ πρέπει νὸ περιμένουμε ἀπ' αὐτὸν νὰ ἐμβαθύνει σὲ καθένα ἀπὸ τὰ ἐκθέματα χωριστὰ καὶ κατόπι νὰ βγάλει ἀργὰ μιὰ δίκαιη κρίση.

Οἱ καταστάσεις αὐτὲς εἶναι ἴδιες μ' αὐτὸ ποὺ ἐννοοῦμε σήμερα μὲ τὴ λέξη προπαγάνδα.

Ἡ πρόθεση τῆς προπαγάνδας δὲν εἶναι νὰ μορφώσει ἐπιστημονικὰ τὸ μεμονωμένο ἄτομο, ἀλλὰ νὰ τραβήξει τὴν προσοχὴ τῆς μάζας,

πάνω σὲ γεγονότα, καταστάσεις, ἀναγκαιότητες κ.τ.λ. ὡρισμένες καὶ ποὺ τὴ σημασία τους δὲν μποροῦμε διαφορετικὰ νὰ τὴν τονίσουμε στὶς μάζες παρὰ μόνο μ' αὐτὸν τὸν τρόπο.

Ἐδῶ ἡ τέχνη συνίσταται ἀποκλειστικὰ στὸ νὰ βρεθεῖ ἕνας τρόπος ποὺ μ' αὐτὸν νὰ πετυχαίνεται μιὰ γενικὴ θεώρηση τῆς πραγματικότητας ἑνὸς γεγονότος, τῆς ἀναγκαιότητας μιᾶς κατάστασης καὶ ὁ δίκαιος χαρακτήρας μιᾶς ἀναγκαιότητας. Ὅπως δὲν ὑφίσταται μιὰ ἀναγκαιότητα ἀπὸ μόνη της ἀλλὰ χάρη στὸ ἀντικείμενο της ἔτσι ἀκριβῶς ὅπως στὴν περίπτωση τῆς ἀφίσσας, πρέπει νὰ τραβηχτεῖ ἡ προσοχὴ τοῦ πλήθους κι ὄχι νὰ μορφωθοῦν αὐτοὶ ποὺ κιόλας ἔχουν γνώσεις ἐπιστημονικὲς ἢ ἐκεῖνοι ποὺ ἀναζητοῦν τέτοιες, πρέπει νὰ μιλήσει στὸ συναίσθημα καὶ πολὺ λιγώτερο στὴ λογική.

Κάθε προπαγάνδα πρέπει νὰ εἶναι λαϊκὴ καὶ νὰ τοποθετεῖ τὸ πνευματικό της ἐπίπεδο στὰ ὅρια τῆς δεκτικότητας ἔστω καὶ τῆς πιὸ χαμηλῆς, μεταξὺ ἐκείνων πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται. Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες ἡ προπαγάνδα καὶ τὸ πνευματικό της ἐπίπεδο πρέπει νὰ βρίσκεται ὅσο πιὸ χαμηλὰ βρίσκονται οἱ περισσότερες μάζες τοῦ πληθυσμοῦ. Ὅμως ὅταν συμβαίνει ἡ προπαγάνδα νἄχει σὰν σκοπὸ νὰ κατευθύνει ἕναν πόλεμο μέχρι τὸ τέλος, νὰ τραβήξει ἕνα λαὸ ὁλόκληρο στὸ πεδίο τῆς μάχης, θἄπρεπε μὲ κάθε τρόπο ν' ἀποφύγει νὰ κρατηθεῖ σὲ πολὺ ψηλὰ διανοητικὰ ἐπίπεδα.

Ὅσο τὸ ἐπιστημονικό της ὕψος εἶναι πιὸ χαμηλό, ὅσο κι ἂν ἀναφέρεται ἀποκλειστικὰ στὶς δυνατότητες κατανόησης τοῦ πλήθους, τόσο περισσότερο ἡ ἐπιτυχία της θὰ εἶναι ἀποφασιστική. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο εἶναι ἡ καλύτερη ἀπόδειξη τῆς ἀξίας τῆς προπαγάνδας, πολὺ μεγαλύτερη ὅσο περισσότερο δὲν ἐγκρίνεται ἀπὸ μικρὰ καλλιεργημένα πνεύματα καὶ κάποιους νεαροὺς αἰσθητικούς.

Ἡ τέχνη τῆς προπαγάνδας συνίσταται ἀκριβῶς στὸ ὅτι εἰσχωρώντας στὰ σημεῖα ἐκεῖνα ὅπου χρειάζεται φαντασία, δηλαδὴ τῆς μεγάλης μάζας ποὺ κυριαρχεῖται ἀπὸ τὰ ἔνστικτα, κατορθώνει, πέρνοντας ἕνα σχῆμα ψυχολογικῆς οἰκειότητας, νὰ βρεῖ τὸ δρόμο τῆς καρδιᾶς της. Τὸ ὅτι αὐτὸ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸ καταλάβουν αὐτοὶ ποὺ στὴ χώρα μας κατέχουν τὰ σκῆπτρα τῆς σοφίας, δείχνει μόνο τὴ στενοκεφαλιὰ καὶ τὴν οἴηση τους.

Ἀλλὰ ἂν εἶχαν καταλάβει τὴν ἀναγκαιότητα νὰ κατευθυνθεῖ ἡ μεγάλη μάζα μὲ τὴν τέχνη τοῦ προσηλυτισμοῦ τῆς προπαγάνδας, θὰ εἶχαν καταλήξει στὸ ἀκόλουθο συμπέρασμα :

Εἶναι ἀνόητο νὰ δώσουμε στὴν προπαγάνδα τὴν μορφὴ τῆς ἐπιστημονικῆς διδαχῆς.

Ἡ δυνατότητα ποὺ ἔχει ἡ μεγάλη μάζα στὸ ν' ἀφομοιώνει εἶναι

πολὺ περιωρισμένη, ἡ νοημοσύνη της μικρὴ καὶ ἀντίθετα ἡ ἔλλειψη μνήμης, μεγάλη. Ἔτσι κάθε προπαγάνδα ποὺ φιλοδοξεῖ νὰ εἶναι ἀποφασιστικὴ πρέπει νὰ καθορισθεῖ σὲ πολὺ ἐλάχιστα σημεῖα καὶ νὰ τὰ προβάλλει κατὰ τρόπο στερεότυπο κι ὅσο χρονικὸ διάστημα χρειάζεται, ὥστε κι ὁ τελευταῖος ἀκροατὴς νὰ καταλάβει καὶ νὰ χωνέψει βαθειὰ αὐτὸ ποὺ τοῦ λένε. Ἂν ἡ προπαγάνδα ἐγκαταλείψει αὐτὴ τὴν βάση καὶ θελήσει νὰ ἐπεκταθεῖ, θὰ ἐλαττώσει τὴν ἀποτελεσματικότητα της γιατὶ τὸ πλῆθος δὲν θὰ μπορέσει οὔτε νὰ τὴν δεχτεῖ οὔτε νὰ συγκρατήσει τὰ κηρύγματά της. Ἔτσι ἡ ἐπιτυχία μειώνεται καὶ τελικὰ χάνεται. Ὅσο περισσότερο τὸ περιεχόμενο τοῦ συνθήματος εἶναι ἐκτεταμένο, τόσο πιὸ πολὺ εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ψυχολογική του δικαίωση μέσα στὸν προσδιορισμὸ τῆς τακτικῆς.

Ἦταν, λόγου χάρη, τελείως ἀνόητο τὸ γελοιοποιεῖται ὁ ἀντίπαλος, πράγμα ποὺ ἔκαναν σὰν προπαγάνδα τἄχα ὅλες οἱ σατιρικὲς ἐφημερίδες τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας. Τελείως ἀνόητο γιατὶ ἡ συνάντηση κατόπιν τοῦ ἀναγνώστη μ' αὐτὸν τὸν ἀντίπαλο στὸ μέτωπο θὰ γεννοῦσε ἀμέσως μέσα του τὴν ἀντίθεση καὶ θὰ τοῦ ἀνέτρεπε κάθε ἐντύπωση ποὺ εἶχε σχηματίσει· ἔτσι ὁ Γερμανὸς στρατιώτης στὴν ἄμεση ἀντίσταση τοῦ ἀντίπαλου, αἰσθανόταν ὅτι τὸν εἶχαν γελάσει ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν ἀναλάβει νὰ τὸν πληροφορήσουν κι ἀντὶ νὰ δυναμώσει ἡ ἐπιθυμία του νὰ πολεμήσει ἢ ἀκόμα καὶ ν' ἀντισταθεῖ, φτάνει στὸ τελείως ἀντίθετο ἀποτέλεσμα: ὁ ἄνθρωπος ἐγκαταλείπεται στὴν ἀπογοήτευση.

Ἀντίθετα ἡ πολεμικὴ προπαγάνδα τῶν Ἄγγλων καὶ τῶν Ἀμερικανῶν ἦταν ἀπόλυτα ψυχολογημένη. Τὴν ἴδια στιγμὴ ποὺ παρουσίαζαν στὸ λαό τους τοὺς Γερμανοὺς σὰν βάρβαρους, προετοίμαζαν τὸν μεμονωμένο στρατιώτη καὶ τὸν βοηθοῦσαν προφυλάσσοντας τον ἀπ' τὶς ἀπογοητεύσεις. Τὰ τρομερὰ ὅπλα ποὺ συναντοῦσε τότε ἐναντίον του στὸ μέτωπο, τοῦ φαίνονταν σὰν ἐπιβεβαίωση τῶν ὅσων τοῦ εἶχαν πεῖ καὶ δυνάμωναν μέσα του τὴν ἐκτίμηση πρὸς τὴν κυβέρνηση του γιὰ τὶς σωστὲς πληροφορίες της, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸ μῖσος ἐνάντια στὸν βρωμερὸ ἐχθρό. Γιατὶ ἡ δύναμη ἡ τρομερὴ τῶν ἐχθρικῶν ὅπλων ποὺ μάθαινε τώρα νὰ τὴν ἀναγνωρίζει ἀπὸ μόνος του, τοῦ φαινόταν σὰν ἀπόδειξη τῆς σκληρότητας «τῶν βαρβάρων» ἀντιπάλων του, κιόλας γνωστῆς του, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ὁδηγηθεῖ οὔτε στιγμὴ στὴ σκέψη ὅτι τὰ δικά του ὅπλα δὲν εἶχαν τὴν ἴδια τρομερὴ δύναμη.

Ἔτσι ὁ Ἄγγλος στρατιώτης δὲν ἔφτανε ποτὲ στὸ σημεῖο νὰ αἰσθανθεῖ ὅτι τὸν πληροφόρησαν οἱ δικοί του λάθος· ἐνῶ αὐτὸ ἔγινε δυστυχῶς μὲ τοὺς Γερμανοὺς στρατιῶτες σὲ τέτοιο βαθμὸ ὥστε στὸ τέ-

λος κάθε κυβερνητική πληροφορία ή επίσημη διαπίστωση την χαρακτήριζαν «βλακεία» και ανοησία.

Κι αυτό όφειλόταν στό ότι νόμισαν πώς μπορούν ν' αναθέσουν την προπαγάνδα στον κάθε γάιδαρο πού θά βρεθεί (άς πούμε λογικός), αντί νά καταλάβουν ότι, γιαυτή την προσπάθεια, άκόμη κι οί πιό έμπνευσμένοι γνώστες της άνθρώπινης ψυχής δέν θά ήταν ίκανοί.

Ή Γερμανική προπαγάνδα λοιπόν κάτω άπό τέτοιες συνθήκες ήταν ένα συντριπτικό παράδειγμα της πλάνης μιάς «τάξης διανοουμένων», πού ή δουλειά της όδηγούσε σέ άκριβώς άντίθετα άποτελέσματα, έξ αίτίας της τέλειας άπουσίας μιάς δίκαιης ψυχολογικής κρίσης. Τό άντίθετο, ένας πού ήθελε νά μάθει καί δέν φοροΰσε παρωπίδες μπορούσε πολλά νά διδαχτεί άπό τον άντίπαλο προσέχοντας καί μελετώντας την έχθρική προπαγάνδα τεσσεράμισυ χρόνια τώρα.

Αύτό όμως πού δέν μπόρεσαν καθόλου νά καταλάβουν ήταν έκεΐνο πού ίσχύει γιά όλες τίς προπαγάνδες γενικά: ύπογράμμιση συστηματική της έτερόπλευρης θέσης τοΰ έξεταζόμενου προβλήματος. Πάνω σ' αύτό τό σημείο άκριβώς έκαναν τέτοια λάθη, άπό την άρχή τοΰ πολέμου, ώστε νά δίνουν τό δικαίωμα νά σκεφτεί ό καθένας ότι μέ μιά τέτοια άκρισία ίσως δέν θά ήταν σέ θέση ν' άναλάβουν νά φέρουν σέ πέρας την παραμικρή ύπόθεση.

Τί θάλεγαν παραδείγματος χάριν γιά μιά άφίσσα προωρισμένη νά έπαινέσει ένα σαπούνι καί πού συγχρόνως θάλεγε ότι άλλα σαπούνια είναι «καλύτερα» ;

Θά σήκωναν άπλούστατα τούς ώμους.

Μολονοτοΰτο άκριβώς τό ίδιο πράγμα έκαναν καί μέ την διαφήμιση της πολιτικής μας.

Σκοπός της προπαγάνδας δέν είναι διόλου λόγου χάρη, νά διαμοιράζεις τή δικαιοσύνη σέ διάφορα κόμματα, άλλά νά ύπογραμμίζεις άποκλειστικά τό δίκιο τοΰ κόμματος πού άντιπροσωπεύεις. Ούτε είναι ύποχρεωμένη ή προπαγάνδα νά άναζητεί άντικειμενικά την άλήθεια πού είναι εύεργετική γιά τούς άλλους καί νά την διακηρύττει μέ μιάν καθηγητική εύθύτητα, άλλά νά άνακαλύπτει καί ν' άποκαλύπτει την άλήθεια πού έξυπηρετεί αύτή την ίδια.

Ήταν μιά ριζική πλάνη νά συζητοΰμε τό θέμα της ύπευθυνότητας γιά τον πόλεμο, λέγοντας ότι δέν μπορούσαμε νά καταστήσουμε μοναδική ύπεύθυνη τή Γερμανία γιαυτήν την καταστροφή, άλλά έπρεπε ν' άποδώσουμε στον άντίπαλο άβίαστα όλο τό σφάλμα.

Καί ποιά ήταν ή συνέπεια αύτοΰ τοΰ ήμίμετρου ;

Ή μεγάλη μάζα όποιουδήποτε λαοΰ δέν άποτελείται άπό διπλωμάτες, ούτε άπό καθηγητές τοΰ δημοσίου δικαίου, ούτε άκόμη κι άπό

ἀνθρώπους ποὺ νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ διατυπώσουν μιὰ σωστὴ κρίση, ἀλλ' ἀπὸ ἀνθρώπινα πλάσματα διστακτικά, γεμάτα ἀμφιβολίες κι ἀναποφάσιστα. Μόλις λοιπὸν ἡ προπαγάνδα μας ἀναγνωρίσει στὴν ἀντίπαλη μερίδα μιὰ ἀδύνατη ἔστω, διάθεση δίκιου, ἡ βάση ἔχει κιόλας τεθεῖ γιὰ ν' ἀρχίσει ὁ λαὸς ν' ἀμφιβάλλει γιὰ τὸ ἴδιο του τὸ δίκιο. Τότε ἡ μάζα δὲν ξέρει νὰ διακρίνει ποὺ τελειώνει τὸ ἄδικο τοῦ ἀντίπαλου καὶ ποὺ ἀρχίζει τὸ δικό μας. Γίνεται πιὰ τώρα διστακτική, ὅλο ὑποψίες κι ἀνησυχίες καὶ πρὸ πάντων ἂν ὁ ἀντίπαλος δὲν κάνει βεβαίως τὰ ἴδια χοντροκομμένα λάθη ἀλλὰ ἐπιρίπτει ὅλο τὸ βάρος τοῦ ἄδικου στὸν ἐχθρό του. Ὑπάρχει πιὸ καθαρὴ ἐξήγηση στὸ γεγονὸς ὅτι τελικὰ ὁ λαός μας θὰ πιστέψει στὴν ἐχθρικὴ προπαγάνδα, ποὺ καθοδηγεῖται μ' ἕναν τρόπο πιὸ σωστὸ καὶ πιὸ ἔξυπνον, ἀπ' τὴν δική μας; Κι αὐτὰ ὅλα σ' ἕνα λαὸ ποὺ διακατέχεται ἀπὸ τὴν μανία τῆς ἀντικειμενικότητας! Γιατὶ καθένας κοβόταν μὴ τυχὸν καὶ ἀδικήσει τὸν ἐχθρό, ἀκόμα καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ τῆς καταστροφῆς τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους.

Στὴ μεγάλη πλειοψηφία του, ὁ λαός, βρίσκεται κάτω ἀπὸ μιὰ διάθεση καὶ μιὰ πνευματικὴ κατάσταση τόσο θηλυκιὰ καὶ ναρκισσευόμενη ὥστε οἱ ἀποφάσεις καὶ οἱ πράξεις του νὰ καθορίζονται πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἐντύπωση ποὺ μπορεῖ νὰ προκαλέσουν σ' αὐτὸν τὸν ἴδιο, παρὰ στὶς πραγματικὲς καὶ φυσιολογικές τους ἀντανακλάσεις.

Αὐτὴ ἡ ἐντύπωση του δὲν εἶναι διόλου μπερδεμένη, ἀλλὰ πολὺ ἁπλὴ καὶ ξεκάθαρη. Ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν ἀποχρώσεις ἀλλὰ μόνον ἡ θετικὴ ἢ ἡ ἀρνητικὴ θέση τοῦ ἔρωτα ἢ τοῦ μίσους, τοῦ δίκαιου ἢ τῆς ἄδικης κρίσης, τῆς ἀλήθειας ἢ τοῦ ψέματος· δὲν ὑπάρχουν οὔτε μισὲς συναισθηματικὲς καταστάσεις. Ἡ Ἐγγλέζικη προπαγάνδα εἰδικώτερα κατάλαβε αὐτὴ τὴν ἰδιομορφία μ' ἕναν τρόπο ἀληθινὰ κατάπληκτικό. Σ' αὐτὴν δὲν ὑπῆρχαν ἡμίμετρα ποὺ θὰ μποροῦσαν, πράγμα ἀπίθανο, νὰ γεννήσουν ἀμφιβολίες.

Αὐτὸ ποὺ ἔκανε ἀκόμα πιὸ φανερὴ τὴν ἐξαιρετικὴ κατανόηση ποὺ ἔδειξε ὁ ἐχθρὸς γιὰ τὴν ψυχολογία τοῦ λαοῦ ἦταν ἡ προπαγάνδα τῶν βιαιοτήτων, προσαρμοσμένη τελείως στὶς συνθῆκες κατὰ τρόπον ἀποφασιστικό, γιὰ νὰ κρατηθεῖ ὑψηλὸ τὸ ἠθικὸ τοῦ στρατοῦ στὸ μέτωπο ἀκόμα κι ἂν ὁ ἐχθρὸς ἀντιστεκόταν πολύ. Ἦταν ἀκόμη ὁ τρόπος ποὺ τοποθετοῦσε τὴ Γερμανία στὸ ἐδώλιο τοῦ κατηγορουμένου καὶ τὸ λαό της, μοναδικὸ ὑπεύθυνο γιὰ τὸν πόλεμο: ψέμα ποὺ μὲ ἀπόλυτη ἐλαφρότητα, αὐθάδεια καὶ μεροληπτικότητα εἰπώθηκε, ἀλλὰ ποὺ κατάφερε νὰ συμπαρασύρει τὰ πλήθη, ἕτοιμα νὰ ὁδηγηθοῦν σὲ ἀβρότητες.

Ὁ βαθμὸς τῆς ἀποτελεσματικότητας αὐτῆς τῆς προπαγάνδας

ἀποδείχθηκε μ' ἕναν τρόπο ἐκπληκτικὸ ὅταν ὕστερα ἀπὸ τέσσερα χρόνια, πέτυχε ὁ ἐχθρὸς νὰ κρατάει καλὰ στὶς γραμμές του ἀλλὰ καὶ νὰ διασπάσει τὸν δικό μας λαό.

Κανεὶς ἂς μὴν ἐκπλαγεῖ ἐπειδὴ κι ἡ δική μας προπαγάνδα δὲν γνώρισε ἀνάλογη ἐπιτυχία. Ἔφερνε κιόλας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μέσα της ἀβυσσαλεότητες καὶ τρομερὰ χάσματα. Τέλος ἦταν προφανέστατο ἀπ' τὸ ἴδιο τὸ περιεχόμενο της ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ μιλήσει στὶς μάζες. Καὶ μόνο οἱ «ἄνθρωποι τοῦ Κράτους» μας ἔφτασαν νὰ ἐλπίζουν ὅτι μποροῦσαν νὰ κάνουν τὸ λαὸ νὰ μεθύσει ἀπ' αὐτὴ τὴν γελοία ἰδέα τῆς εἰρήνης γιὰ νὰ τὸν στείλουν κατόπιν στὸ θάνατο.

Ἔτσι αὐτὸ τὸ ἄθλιο ὄργανο, ἡ προπαγάνδα μας, κατάντησε ἄχρηστο καὶ σχεδὸν βλαβερό.

Ὅμως ὁλόκληρο τὸ πνεῦμα ἑνὸς προπαγανδιστικοῦ ὀργανισμοῦ θὰ ἦταν μιὰ ἀποτυχία ἂν δὲν στηριζόταν μ' ὅλο του τὸ βάρος σὲ μιὰ βασικὴ ἀρχή. Ἔπρεπε νὰ περιορισθεῖ σ' ἕνα μικρὸ ἀριθμὸ συνθημάτων καὶ νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνει σταθερά. Ἡ ἐπιμονὴ κι ἐδῶ ὅπως καὶ σὲ τόσες ἄλλες καταστάσεις στὸν κόσμο, εἶναι ἡ πιὸ σοβαρὴ ἐγγύηση ἐπιτυχίας.

Βέβαια δὲν ἔπρεπε νὰ ἐγκαταλείψουμε τὸν τομέα τῆς προπαγάνδας στοὺς αἰσθητικοὺς καὶ στοὺς «διανοουμένους» : γιατὶ οἱ πρῶτοι θὰ τῆς ἔδιναν μορφὴ καὶ σχῆμα τέτοιο ποὺ νὰ κάνει ἐντύπωση στὸ κοινὸ τῶν φιλολογικῶν σαλονιῶν κι ὄχι στὴ μάζα, ἐνῶ οἱ δεύτεροι τὴν χρησιμοποιοῦσαν καθὼς τὴν πανούκλα, ἀνίκανοι νὰ βροῦν τὰ ὑγιεινά της σημεῖα καὶ νέους ἐρεθισμούς. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπογοητεύονται γρήγορα ἀπ' ὅλα τὰ πράγματα· ἐπιθυμοῦν τὴν ἀλλαγὴ ἀλλὰ δὲν ξέρουν τὸν τρόπο νὰ κατέβουν στὴν στάθμη τῶν συγχρόνων καὶ τῆς ἐποχῆς τους, νὰ δοῦν καὶ νὰ καταλάβουν τὶς ἀληθινὲς ἀνάγκες τους. Εἶναι πάντα οἱ πρῶτοι ποὺ θὰ κριτικάρουν τὴν προπαγάνδα, ἢ τὸ περιεχόμενο της, ποὺ θὰ τοὺς φανεῖ ἁπηρχαιωμένο πολὺ τετριμένο, ξεπερασμένο κ.τ.λ. Τοὺς χρειάζεται πάντα κάτι νέο, ἀποζητοῦν τὴν ἀλλαγὴ καὶ γίνονται οἱ χειρότεροι ἐχθροὶ ὅταν οἱ μάζες ἐπιτελέσουν μιὰν πολιτικὴν ἐπιτυχία. Γιατὶ μόλις ὁ ὀργανισμὸς καὶ τὸ περιεχόμενο τῆς προπαγάνδας ἀρχίσουν νὰ προσανατολίζονται πρὸς ἐκεῖνο τὸ σημεῖο ὅπου αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τόν εἶχαν στρέψει, χάνουν κάθε διάθεση γιὰ συνέχεια καὶ διασκορπίζονται.

Ἡ προπαγάνδα δὲν εἶναι φτιαγμένη γιὰ νὰ προκαλεῖ ἐνδιαφέροντα διασκεδαστικὰ γιαυτοὺς τοὺς μικροὺς «μπλαζέ», ἀλλὰ γιὰ νὰ κατανικᾶ κι εἶναι ἡ μάζα ποὺ θέλει καὶ πρέπει νὰ νικήσει. Ἀλλὰ τούτη ἡ τελευταία, μὲ τὴν δυσκολία της νὰ συλλάβει μιὰν ἰδέα, χρειάζεται νἄχει ἕνα ὡρισμένο χρονικὸ διάστημα στὴν διάθεση της γιὰ νὰ

μπορέσει νὰ καταλάβει καὶ πρέπει νὰ τῆς ἐπαναλάβεις χίλιες φορὲς τὰ ἴδια πράγματα, ἔστω καὶ τὰ πιὸ ἁπλά.

Καμιὰ ποικιλία δὲν πρέπει σὲ καμιὰ περίπτωση ν' ἀλλάξει τὸ περιεχόμενο τῆς προπαγάνδας, ἀλλὰ πρέπει πάντα νὰ λέγεται τὸ ἴδιο πράγμα.

Τὸ σύνθημα μπορεῖ νὰ φωτίζεται ἀπὸ διαφορετικὲς γωνιές, ἀλλὰ ὁ σκοπὸς ποὺ μιᾶς ἐξ ἀρχῆς τέθηκε πρέπει νὰ ὁδηγεῖται πάντα ἀπ' τὴν ἴδια φόρμουλα. Ἔτσι μόνον ἡ προπαγάνδα μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ διεξάγεται μὲ πνεῦμα συνέχειας, συνέπειας καὶ συνοχῆς,

Μόνον αὐτὴ ἡ μεγάλη γραμμὴ ποὺ ἀπ' τὴν ἀρχὴ χαράχτηκε κι ἀπ' τὴν ὁποία δὲν πρέπει οὔτε στιγμὴ ν' ἀπομακρυνθεῖ, ἐπιτρέπει νὰ ὡριμάσουν καὶ νὰ διαφανοῦν τ' ἀποτελέσματα τῆς προπαγάνδας. Καὶ τότε θὰ δεῖ κανεὶς τόσο πελώρια κι ἀπροσδόκητα ἦταν αὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα καρπὸς μοναδικὸς τῆς ἐπιμονῆς.

Κάθε διαφήμιση στὸν ἐπιχειρηματικὸ ἢ στὸν πολιτικὸ τομέα, βασίζει τὴν ἐπιτυχία της στὴ διάρκεια καὶ στὸ σταθερὸ πνεῦμα μὲ τὸ ὁποῖο θὰ πραγματοποιηθεῖ.

Γιὰ παράδειγμα εἴχαμε τὴν ἐχθρικὴ προπαγάνδα: Προσαρμοσμένη σὲ ὀλιγάριθμα ἀντικείμενα, μὲ στραμένη τὴν προσοχὴ πρὸς τὴ μάζα καὶ κατευθυνόμενη ἀπὸ μιὰν ἀκούραστη ἐπιμονή. Οἱ βασικὲς ἰδέες καὶ ὁ τρόπος ἐκτέλεσης τους ποὺ κρίθηκε μιὰ γιὰ πάντα κατάλληλος, χρησιμοποιήθηκαν σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου χωρὶς ποτὲ ν' ἀναθεωρηθοῦν, οὔτε νὰ ἐπέλθει σ' αὐτὲς ἡ παραμικρὴ ἀλλαγή. Στὴν ἀρχὴ ἡ ἐχθρικὴ προπαγάνδα φάνηκε ἀνόητη καὶ χωρὶς τόλμη οἱ διαβεβαιώσεις της, ἀργότερα ἄρχισε νὰ γίνεται δυσάρεστη. Τέλος ἔφτασε νὰ γίνει πιστευτή. Μετὰ ἀπὸ τέσσερα χρόνια καὶ ἕξη μῆνες ξέσπασε στὴ Γερμανία μιὰ ἐπανάσταση ποὺ τὸ σύνθημα της ρίχθηκε ἀπ' τὴν ἐχθρικὴ προπαγάνδα.

Ἀλλὰ στὴν Ἀγγλία εἶχαν κατανοήσει πολὺ καλὰ κι ἕνα ἄλλο πράγμα ἀκόμη: ποιὲς μεγάλες δυνατότητες ἐπιτυχίας εἶχε αὐτὸ τὸ πνευματικὸ ὅπλο καὶ πόσο ἡ μαζικὴ χρήση του ἀνταμείβει σύντομα κι ἀποζημιώνει γιὰ ὅλες τὶς θυσίες πρὸς χάριν του.

Ἡ προπαγάνδα εἶναι γιὰ τοὺς Ἄγγλους σὰν ἕνα ὅπλο πρώτης γραμμῆς· ἐνῶ γιὰ μᾶς ἦταν τὸ τελευταῖο ξεροκόμματο ποὺ πετούσαμε σὲ πολιτικοὺς χωρὶς κόμμα ἢ ἡ σύνταξη ποὺ παραχωρούσαμε στοὺς μέτριους ἥρωες.

Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ χαθοῦν καὶ νὰ ἐκμηδενιστοῦν τὰ πάντα.

ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Ἡ ἐχθρικὴ προπαγάνδα σὲ βάρος μας ἄρχισε τὸ 1915. Ἀπὸ τὸ 1916 ἄρχισε συνέχεια νὰ ἐντείνεται ὥσπου τὸ 1918 ἐξελίχθηκε σ' ἕνα ἄγριο πλευροκόπημα. Τότε ὑποχρεωθήκαμε νὰ παρακολουθοῦμε βῆμα πρὸς βῆμα τὰ γεγονότα αὐτῆς τῆς πνευματικῆς μάχης. Ὁ στρατὸς μάθαινε λίγο - λίγο νὰ σκέπτεται ὅπως ἤθελε ὁ ἐχθρός.

Κάθε γερμανικὴ ἀντίδραση ἦταν κυριολεκτικὰ καὶ μιὰ ἀποτυχία. Ὁ στρατός, εἶν' ἀλήθεια, κάτω ἀπὸ τὴν ἡγεσία φωτισμένων καὶ θεληματικῶν ἀρχηγῶν εἶχε τὴ διάθεση καὶ τὴν ἀπόφαση νὰ δεχτεῖ τὴν μάχη καὶ σ' αὐτὸν ἀκόμη τὸν τομέα, ἀλλὰ τοῦ ἔλλειπε τό ἀπαραίτητο ὄργανο. Κι ἐδῶ ἀκόμη ἦταν ἕνα λάθος τεχνικῆς καὶ ψυχολογίας ν' ἀφήσουν ν' ἀναλάβει ὁ στρατὸς ὅλο τὸ βάρος τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας ποὺ ἀπαιτοῦσε αὐτὴ ἡ σύγκρουση. Ἔπρεπε γιὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ νὰ προέλθει ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. Δὲν ἔπρεπε νὰ ζητοῦμε καὶ νὰ προεξοφλοῦμε ἐπιτυχία σ' αὐτὴ τὴν διαμάχη ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ τέσσερα χρόνια τώρα ἔδωσαν δείγματα ἀθάνατου ἡρωϊσμοῦ καὶ ἄφθαστης αὐταπάρνησης.

Τότε τί συνέβαινε στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας;

Αὐτὴ ἡ ἀδράνεια ἦταν ἀνόητη ἢ ἐγκληματική;

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1918, μετὰ τὴν ἐκκένωση τῆς βόρειας ὄχθης, ὁ γερμανικὸς τύπος ξεκίνησε μιὰν ἐπίθεση μ' ἕναν τρόπο τόσον ἄθλια ἀδέξιο ἢ ἐγκληματικὰ ἀνόητο, ὥστε ἄρχισα κάθε μέρα ν' ἀναρωτιέμαι καὶ πιὸ πολύ: ἄραγε δὲν βρισκόταν κανεὶς νὰ βάλει ἕνα τέλος σ' αὐτὴ τὴν πνευματικὴ διαστροφὴ ποὺ πρόσφεραν στοὺς ἥρωες στρατιῶτες μας;

Τί συνέβη στὴ Γαλλία ὅταν στὰ 14 κάναμε τὴ νικηφόρο ἐκείνη ἔφοδο μας μέσα σ' αὐτὴ τὴ χώρα; Τί ἔκανε ἡ Ἰταλία ὅταν ἔσπασε τὸ μέτωπο της στὸ Ἰσόντζο; Τί ἔκανε πάλι ἡ Γαλλία τὴν ἄνοιξη τοῦ 1918, ὅταν οἱ ἐπιθέσεις τῆς Γερμανικῆς στρατιᾶς ἔδειξαν ὅτι ξερίζωσαν τὴν Γαλλικὴ ἄμυνα κι ὅταν οἱ κανονιοστοιχίες ἄρχισαν νὰ βάλλουν κατα· πάνω στὶς πῦλες τοῦ Παρισιοῦ;

Πῶς μποροῦσαν νὰ μαστιγώνουν κατὰ πρόσωπο τὰ συντάγματα ποὺ πολεμοῦσαν στὴν πρώτη γραμμή, αὐτοὶ οἱ κύριοι τῶν μετόπισθεν! Πῶς καὶ μὲ ποιὸ δικαίωμα τοὺς ἐμφυσοῦσαν τὸ μῖσος τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ! Πῶς δούλευαν ἡ προπαγάνδα κι ἡ πνευματικὴ καταπίεση γιὰ νὰ ἐμπνεύσουν τὴ δυσπιστία στὶς καρδιὲς τῶν στρατιωτῶν γιὰ τὴν τελειωτικὴ νίκη!

Πολλὲς φορὲς συλλογίστηκα τότε πὼς ἂν ἡ Θεία Πρόνοια μ' εἶχε τοποθετήσει στὴ θέση αὐτῶν τῶν ἀνικάνων καὶ τῶν ἄβουλων τῆς προπαγάνδας, ἡ τύχη τοῦ πολέμου θὰ ἦταν διαφορετική.

Τοὺς μῆνες αὐτοὺς αἰστάνθηκα γιὰ πρώτη φορὰ τὴν κακοδαιμονία τῆς μοίρας ποὺ μὲ κρατοῦσε ἐδῶ σὲ μιὰ θέση ποὺ ὁ τυχαῖος πυροβολισμὸς τοῦ ὁποιουδήποτε νέγρου θὰ μποροῦσε νὰ μὲ βγάλει ἀπ' τὴ μέση, ἐνῶ σὲ μιὰ ἄλλη ὑπηρεσία θὰ μποροῦσα νὰ προσφέρω σημαντικώτερη βοήθεια στὴν πατρίδα.

Γιατὶ ἤμουνα ἀρκετὰ φαντασμένος ὥστε νὰ πιστεύω ὅτι θὰ μποροῦσα νὰ πετύχω κάτι τέτοιο.

Ἀλλὰ στὸ βάθος ἤμουν ἕνα τίποτα, ἕνας ἁπλὸς ἀριθμὸς μητρώου ἀνάμεσα σὲ ὀχτὼ ἑκατομμύρια ἀνθρώπους! Ἔτσι λοιπὸν ἀποφάσισα καλύτερα νὰ σωπάσω καὶ νὰ μείνω ἐκεῖ κάνοντας ὅσο μποροῦσα πιὸ καλὰ τὸ καθῆκον μου στὸ πόστο μου.

***

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1915 οἱ πρῶτες ἐχθρικὲς μπροσοῦρες ἔπεσαν στὰ χέρια μας. Τὸ περιεχόμενο τους ἦταν πάντα τὸ ἴδιο, ἐνῶ μόνο μιὰ ποικιλία ἐπικρατοῦσε στὸ σχῆμα τῶν φράσεων ὅπως ἦταν πεσμένες στὸ χαρτί: ὅτι ἡ ἔλλειψη σταριοῦ καὶ τροφίμων θὰ ἦταν μόνιμη στὴ Γερμανία· ὅτι ὁ πόλεμος θὰ ἦταν ἀτέλειωτος, ἐνῶ οἱ ἐλπίδες γιὰ νὰ τὸν κερδίσουμε ἐλαττώνονταν· ὅτι γιαυτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο ὁ λαὸς ἐπιθυμοῦσε ζωηρὰ στὸ ἐσωτερικὸ τὴν εἰρήνη, ἀλλὰ ὅτι ὁ «μιλιταρισμός» καὶ ὁ «Κάιζερ» δὲν ἄφηναν νὰ πραγματοποιηθεῖ· ὅτι ὁ κόσμος ὁλόκληρος—ποὺ τὸ ἤξερε καλὰ αὐτὸ—δὲν πολεμοῦσε πιὰ ἐνάντια στὸν γερμανικὸ λαὸ ἀλλ' ἀποτελεσματικὰ ἐνάντια στὸν μοναδικὸ ἔνοχο, τὸν Κάιζερ· ὅτι ὁ πόλεμος δὲν θὰ τέλειωνε γιαυτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο καὶ ὅσο αὐτὸς ὁ ἐχθρὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀνθρωπότητας δὲν ἀπομακρυνόταν· ὅτι τὰ φιλελεύθερα δημοκρατικὰ κράτη θὰ δέχονταν μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου μιὰ συμμαχία εἰρήνης μὲ τὸ γερμανικὸ λαό, μιὰν παγκόσμια εἰρήνη ποὺ θὰ καθιερώνονταν μόνο ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ ἐκμηδενιστεῖ ὁ «πρωσσικὸς μιλιταρισμός».

Γιὰ νὰ τονίσουν καλύτερα αὐτὸ τὸ κείμενο, οἱ μπροσοῦρες περιεῖχαν συχνὰ ἀντίγραφα ἀπὸ «γράμματα» ποὺ φαίνονταν νὰ διαβεβαι-

ώνουν αὐτοὺς τοὺς ἰσχυρισμούς. Γενικά κοροϊδεύαμε τότε αὐτὲς τὶς μπροσοῦρες. Τίς διαβάζαμε, ὕστερα τὶς στέλναμε πίσω στὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο, μετά τὶς ξεχνούσαμε, μέχρι ὁ ἄνεμος νά φέρει πρὸς τὶς γραμμές μας καινούρια συγκομιδή· τὶς περισσότερες φορὲς πράγματι χρησιμοποιοῦσαν τ' ἀεροπλάνα γιὰ νὰ τὶς πετοῦν.

Ἕνα πράγμα ὅμως εἶχε κάνει κατάπληξη μ' αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς προπαγάνδας· ἤξεραν κάθε τομέα τοῦ μετώπου ὅπου βρίσκονταν βαυαροὶ καὶ ἔκαναν τὴν ἐπίθεση τους σταθερὰ καὶ σίγουρα κατά τῆς Πρωσσίας, βεβαιώνοντας ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ὅτι ἡ Πρωσσία ἦταν αὐτή καὶ μόνο ἡ ἀληθινὴ ἔνοχη καὶ ὑπεύθυνη γιὰ τὸν πόλεμο ἐνῶ ἀντίθετα δὲν ὑπῆρχε ἡ παραμικρὴ ἐχθρότητα κατὰ τῆς Βαυαρίας· ἀλλὰ κιόλας δὲν μποροῦσαν ἔλεγαν νὰ τῆς προσφέρουν καμιὰ βοήθεια ὅσο παράμενε στὴν ὑπηρεσία τοῦ πρωσσικοῦ μιλιταρισμοῦ κι ἔβγαζε αὐτὴ τὰ κάστανα ἀπ' τὴ φωτιά.

Ἡ μέθοδος αὐτὴ νὰ ἐπηρεασθοῦν οἱ λαοί, ἄρχισε στὴν πραγματικότητα μόνο στὰ 1915 νὰ δίνει καρπούς. Ἡ ἀγανάκτηση ἐνάντια στὴν Πρωσσία μεγάλωσε ἀνάμεσα στὶς μονάδες τοῦ στρατοῦ κι ἔγινε πιὰ φανερὴ χωρὶς ἡ ἀνώτατη ἡγεσία νὰ πάρει κανένα μέτρο γιὰ νὰ τῆς ἀντιταχθεῖ. Αὐτὸ δὲν ἦταν περισσότερο ἀπὸ ἕνα ἁπλὸ σφάλμα, μιὰ ἁπλῆ ἀδιαφορία, ποὺ ἀργὰ ἢ γρήγορα ἔπρεπε νὰ τιμωρηθεῖ μὲ τὸν πιὸ τρομερὸ τρόπο καὶ νὰ βλάψει ὄχι μόνον «Πρῶσσο» ἀλλὰ ὁλόκληρο τὸ γερμανικὸ λαὸ καὶ τὴ Βαυαρία ποὺ ἦταν ἕνα τμῆμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

Ἔτσι στὰ 1916 ἡ ἐχθρικὴ προπαγάνδα ἄρχισε νὰ γνωρίζει μιὰν ἀπέραντη ἐπιτυχία.

Ἀκόμα καὶ τὰ γράμματα τῆς ἀπαισιοδοξίας ποὺ ἔρχονταν πιὰ τώρα κατ' εὐθείαν ἀπ' τὸ ἐσωτερικὸ ἔκαναν τὴ δουλειά τους. Τώρα δὲν ἦταν διόλου ἀνάγκη νὰ τὰ στέλνει ὁ ἐχθρὸς ἀπ' τὸ μέτωπο μέσα στὶς μπροσοῦρες του. Κι ἐνάντια σ' ὅλ' αὐτὰ δὲν γινόταν τίποτα ἔξω ἀπὸ μερικὲς ἱεραρχικὲς «ἐπιπλήξεις» ἀπὸ μέρους τῆς Κυβέρνησης. Τὸ μέτωπο σιγὰ—σιγά, κατακλυζόταν ἀπ' αὐτὸ τὸ δηλητήριο, ποὺ οἱ ἀπερίσκεπτες γυναῖκες ἔστελναν ἀπ' τὸ ἐσωτερικὸ φυσικά, χωρὶς διόλου νὰ σκέπτονται ὅτι μαὐτὸ τὸν τρόπο δυνάμωναν τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἐχθροῦ στὴ νίκη καὶ μεγάλωναν ἔτσι οἱ ταλαιπωρίες κι ὁ ἀγώνας τῶν δικῶν τους στὸ μέτωπο. Τὰ ἀσυλλόγιστα γράμματα τῶν Γερμανίδων στοίχισαν τὴ ζωὴ σ' ἑκατοντάδες χιλιάδες ἄντρες.

Αὐτά τ' ἀνησυχητικὰ φαινόμενα λάβαιναν χώρα στὰ 1916. Ἀπ' τὸ μέτωπο ἔφταναν παράπονα κι ἡ ἀπογοήτευση κυριαρχοῦσε· ἡ δυσαρέσκεια πλανιόταν παντοῦ καὶ γιὰ διάφορους λόγους, ὅμως καμιὰ

φορὰ γίνονταν κι ἐπίτηδες. Ἐνῶ οἱ ἄντρες πεινοῦσαν κι ὑποτάσσονταν κι οἱ δικοί τους πίσω ἤταν σὲ κίνδυνο, σ' ἄλλα σημεῖα βασίλευε ἡ σπατάλη καὶ ἡ ἐκμετάλευση. Ναί, ἀκόμη καὶ στὸ μέτωπο βασίλευε ἡ ἴδια ἀταξία πάνω στὰ ζητήματα αὐτά.

Ἡ κρίση δὲν εἶχε ἀκόμη, παρὰ πολὺ λίγο, κάνει τὴν ἐμφάνιση της· ἀλλὰ πιὰ εἶχε ξεπεράσει τὸ σημεῖο ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ἐσωτερικὴ ὑπόθεση. Ὁ ἴδιος στρατιώτης ποὺ προηγουμένως παραπονιόταν καὶ μουρμούριζε, μερικὰ λεπτὰ ἀργότερα ἔκανε σιωπηλὰ τὸ καθῆκον του, σὰν αὐτὸ νὰ ἤταν κάτι τὸ τελείως φυσικό. Ὁ ἴδιος λόχος ποὺ πρὶν λίγο ἤταν δυσαρεστημένος, ἀγκιστρωνόταν στὸν τομέα ποὺ εἶχε νὰ ὑποστηρίξει, ἔτσι σὰν ἡ τύχη τῆς Γερμανίας νὰ ἐξαρτιόταν ἀπ' αὐτὰ τὰ μερικὲς ἑκατοντάδες μέτρα λάσπης καὶ χαρακωμάτων. Στὸ μέτωπο παράμενε ἀκόμη ἡ παληὰ ὑπέροχη στρατιὰ τῶν ἡρώων.

Θὰ μάθαινα ὅμως νὰ ξεχωρίζω τὴ διαφορὰ ἀνάμεσα μετώπου καὶ μετόπισθεν χάρη σὲ μιὰ σκληρὴ ἀλλαγὴ ποὺ συνέβηκε στὸ πεπρωμένο μου.

Πρὸς τὰ τέλη τοῦ Σεπτέμβρη στὰ 1916, ἡ μονάδα μου ἔλαβε μέρος στὴ μάχη τῆς Σόμ. Ἦταν γιὰ μᾶς ἡ πρώτη σοβαρὴ ἀπὸ τὶς τρομακτικὲς μάχες ποὺ ἀκολούθησαν κι ἡ ἐντύπωση ποὺ μοῦ προκάλεσε ἤταν δύσκολο νὰ τὴν περιγράψω—περισσότερο κόλαση παρὰ μιὰ μάχη.

Κατὰ τὴ διάρκεια ἑβδομάδων ὁλόκληρων μέσα σ' ἕνα καταιγισμὸ πυρός, τὸ γερμανικὸ μέτωπο παράμεινε ἀκλόνητο, μερικὲς φορὲς λύγισε ὕστερα ἀνακατέλαβε πάλι τὶς θέσεις του, ἀλλὰ ποτὲ δὲν τσάκισε.

Στὶς 7 Ὀκτωβρίου τραυματίσθηκα.

Γύρισα σῶος στὰ μετόπισθεν καὶ πῆρα τὸ νοσοκομειακὸ τραῖνο γιὰ τὴ Γερμανία.

Δυὸ χρόνια εἶχαν περάσει ἀπὸ τότε ποὺ ἄφησα τὴν πατρίδα, ἕνα χρονικὸ διάστημα ποὺ μοῦ φάνηκε ἀτέλειωτο κάτω ἀπὸ τέτοιες συνθῆκες. Μὲ κόπο τώρα συλλογίζομαι τὴν ἐντύπωση ποὺ μοῦ ἔκαναν οἱ Γερμανοὶ ποὺ δὲν φοροῦσαν στολή.

Ὅταν ἐγκαταστάθηκα στὸ νοσοκομεῖο ἐκστρατείας, ἀναπήδησα σχεδὸν ἀπὸ ἔκπληξη σὰν ἄκουσα τὴ φωνὴ μιᾶς νοσοκόμας ποὺ μιλοῦσε σ' ἕνα συνάδελφο του πλάι μου.

Μετὰ ἀπὸ δυὸ χρόνια ν' ἀκοῦς τὴ φωνὴ μιᾶς Γερμανίδας!

Κατόπι, ὅσο τὸ τραῖνο ποὺ μᾶς ἔφερνε στὴν πατρίδα πλησίαζε τὰ σύνορα τόσο μέσα μας βάραινε μιὰν ἀκαθόριστη ἀνησυχία. Ὅλες οἱ περιοχὲς ποὺ περάσαμε, νεαροὶ στρατιῶτες, ξετυλίχτηκαν μπροστὰ στὰ μάτια μας : Βρυξέλλες, Λωζάννη, Λιέγη καὶ τέλος νομίσαμε πὼς εἶ-

δαμε τὸ πρῶτο γερμανικὸ σπίτι μὲ τὰ ψηλά του ἀετώματα καὶ τὰ ὄ-μορφα παραθυρόφυλλα.

'Η πατρίδα!

Τὸν 'Οκτώβριο τοῦ 1914, καιγόμασταν ἀπὸ ἕναν ἄκρατο καὶ θορυβώδικο ἐνθουσιασμό, ὅταν περνούσαμε τὰ σύνορα, τώρα γύρω βασίλευε σιωπὴ καὶ συγκίνηση. Καθένας ἔνοιωθε εὐτυχισμένος γιατὶ ἡ τύχη τοῦ ἐπέτρεψε νὰ δεῖ ἀκόμη μιὰ φορὰ αὐτὸ ποὺ εἶχε πάει νὰ προστατέψει μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς του· καὶ καθένας ἀπὸ μᾶς ντρεπόταν σχεδὸν ν' ἀφήσει τὸν ἄλλον νὰ τὸν κοιτάξει στὰ μάτια.

Σχεδὸν τὴν ἴδια μέρα ποὺ πρὶν δυὸ χρόνια εἶχα φύγει γιὰ τὸ μέτωπο, βρέθηκα στὸ νοσοκομεῖο τοῦ Μπέελιτς κοντὰ στὸ Βερολῖνο.

Τί ἀλλαγή! ἀπὸ τὶς λάσπες τῆς μάχης τῆς Σὸμ βρισκόμουνα τώρα στὰ ἄσπρα κρεβάτια αὐτοῦ τοῦ θαυμάσιου κτίριου! Στὴν ἀρχὴ δὲν τολμούσαμε νὰ ξαπλώσουμε ὅπως ἔπρεπε. 'Αργὰ πολὺ ξανασυνηθίζαμε τὸν νέο τοῦτο κόσμο.

'Αλλὰ δυστυχῶς ὁ κόσμος ἦταν πράγματι νέος καὶ κάτω ἀπὸ μιὰν ἄλλη ἄποψη.

Τὸ στρατιωτικὸ πνεῦμα τοῦ μετώπου, δὲ φαινόταν νὰ ἐπικρατεῖ διόλου ἐδῶ. "Ακουσα γιὰ πρώτη φορὰ κάτι ποὺ ἦταν ἄγνωστο ἀκόμη στὸ μέτωπο: Τὸ ἐγκώμιο τῆς ἴδιας τῆς δειλίας! Γιατὶ ὅταν ἔλεγαν πὼς ἐκεῖ συμβαίνει νὰ παραπονοῦνται καὶ νὰ μεμψιμοιροῦν, δὲν ἐννοοῦσαν ὅτι αὐτὸ ἦταν μιὰ προτροπὴ γιὰ ἀποφυγὴ τοῦ καθήκοντος ἀλλὰ ἐξυμνοῦσαν αὐτοὺς ποὺ τὸ ἔκαναν, τοὺς δειλούς. "Οχι. 'Ο δειλὸς ἦταν πάντα ἕνας δειλὸς κι ἔτσι ἔπρεπε νὰ τὸν βλέπουμε καὶ τίποτα περισσότερο. Καὶ ἡ περιφρόνηση ποὺ ἔπρεπε νὰ τοῦ δείχνουμε ἦταν ἀνάλογη μὲ τὸ θαμασμὸ ποὺ περιβάλλει ἕναν ἥρωα. 'Αλλὰ ἐδῶ, στὸ νοσοκομεῖο, συνέβαινε σχεδὸν τὸ ἀντίθετο· οἱ ἀδίστακτοι προδότες μὲ τὴν θλιβερὴ ρητορική τους προσπαθοῦσαν μὲ κάθε τρόπο νὰ παρουσιάσουν σὰν γελοῖες τὴν ἔννοια τοῦ καλοῦ στρατιώτη καὶ σὰν πρότυπο τὴν ἀδυναμία τοῦ χαρακτῆρα τῶν δειλῶν.

Μερικὰ ἄθλια ἀνθρωπάκια συγκατάνευαν.

"Ενας ἀπ' αὐτοὺς καυχιόταν ὅτι εἶχε σύρει τὸ χέρι του πάνω στ' ἀγκάθια τῶν συρματοπλεγμάτων γιὰ νὰ μπορέσει νὰ μπεῖ στὸ νοσοκομεῖο. Κι ὅμως παρ' ὅλη τὴν ἐπιπολαιότητα τῆς πληγῆς του, ἔδειχνε νὰ βρισκόταν ἐδῶ ἀπὸ πολὺν καιρό. Κι εἶχε καταφέρει νὰ μπεῖ στὸ νοσοκομειακὸ τραῖνο γιὰ τὴ Γερμανία κάνοντας μιὰν ξεκάθαρη ἀπάτη. 'Αλλ' αὐτὸς ὁ γελοῖος μολοντοῦτο, σκορπίζοντας τριγύρω τὸ μόλυσμα του, παρουσίαζε τὴν πράξη δειλίας του, μὲ τὴν αὐθάδικη τόλμη του, σὰν πιὸ ἄξια, ἀπ' τοῦ στρατιώτη τοῦ γενναίου ποὺ βρῆκε

ἕναν ἡρωϊκὸ θάνατο. Πολλοὶ τὸν ἄκουγαν σιωπηλοί. ἄλλοι ἔφευγαν, ὅμως μερικοὶ συμφωνοῦσαν.

Ναυτία μοῦ ἀνέβαινε ὡς τὸ λαιμό, ἀλλὰ τὸν ἀνέχονταν καθὼς ἔβλεπα γύρω μου, ὅλοι. Τὶ ἔπρεπε νὰ κάνω; Ὁπωσδήποτε ἡ διοίκηση τοῦ νοσοκομείου ἢ οἱ ἀνώτεροι μας ἔπρεπε νὰ ξέρουν τί θὰ κάνουν! Μολοντοῦτο δὲν ἔκαναν τίποτα.

Ὅταν μπόρεσα νὰ περπατῶ χωρὶς δυσκολία, ζήτησα ἄδεια νὰ πάω στὸ Βερολῖνο.

Ἡ ἔλλειψη τροφίμων ἦταν φανερὴ παντοῦ. Ἡ ἀπέραντη πόλη ὑπόφερε ἀπὸ πεῖνα. Ἡ δυσαρέσκεια ἦταν μεγάλη. Στὰ διάφορα μέρη ποὺ σύχναζαν στρατιῶτες ὁ τόνος τῶν συζητήσεων ἦταν ἴδιος ὅπως καὶ στὸ νοσοκομεῖο. Σχημάτισα τὴν ἐντύπωση ὅτι ἐπίτηδες καὶ προσχεδιασμένα πήγαιναν ἐκεῖ ὡρισμένα ἄτομα γιὰ νὰ προπαγανδίζουν ἐλεύθερα τὶς γνῶμες τους.

Ἀκόμη χειρότερη, πολὺ χειρότερη, ἦταν ἡ κατάσταση στὸ Μόναχο!

Ὅταν μετὰ τὴν ἀποθεραπεία μου, ἄφησα τὸ νοσοκομεῖο καὶ πῆρα φύλλο πορείας γιὰ τὰ ἔμπεδα, θεώρησα σκόπιμο νὰ μὴ ξαναπάω στὴν πόλη. Ὁ ἐρεθισμός, ἡ τεταμένη ἀτμόσφαιρα, ἡ ἀποθάρρυνση, ἐπικρατοῦσαν παντοῦ! Ἀκόμα καὶ στὰ ἔμπεδα τὸ ἠθικὸ ἦταν τελείως πεσμένο. Σ' αὐτὸ συνέτεινε ἀκόμη περισσότερο ὁ τρόπος ποὺ φέρονταν στοὺς στρατιῶτες ποὺ μόλις γύριζαν ἀπ' τὸ μέτωπο οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Γραφείου Πληροφοριῶν, ποὺ ἀκόμη δὲν εἶχαν πάει οὔτε μιὰ ὥρα στὴν πρώτη γραμμὴ καὶ γιαυτὸ ἀκριβῶς τό λόγο δὲν μποροῦσαν νὰ ὀργανώσουν καὶ νὰ ἐπιβάλλουν μιὰ τάξη πραγμάτων στοὺς παληοὺς στρατιῶτες. Αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι πράγματι εἶχαν ἀποκτήσει μιὰ παράδοξη νοοτροπία ποὺ μποροῦσε νὰ ἐξηγηθεῖ ἀπ' τὰ τόσα χρόνια ποὺ εἶχαν περάσει στὴν πρώτη γραμμή, ἀλλὰ ποὺ ἦταν τελείως ἀκατανόητη γιὰ ἕναν ἀξιωματικὸ τῶν Πληροφοριῶν, ἐνῶ τὸ ἀντίθετο ἕνας ἀξιωματικὸς ποὖχε περάσει ἀπ' τὸ μέτωπο θὰ μποροῦσε νὰ τὴν δικαιολογήσει.

Ἔτσι οἱ ἄνδρες τῆς στρατιᾶς δὲν ἔδιναν καμιὰ σημασία σ' αὐτοὺς τοὺς ἀξιωματικούς. Ἀλλὰ ἐκτὸς ἀπ' ὅλ' αὐτὰ τὸ ἠθικὸ τῶν στρατιωτῶν ἦταν γενικὰ κουρελιασμένο· τὸ ν' ἀποφεύγουν τὴν πρώτη γραμμὴ περνοῦσε σὰν ἐκδήλωση σπουδαίας εὐφυΐας, ἐνῶ ἡ πιστὴ ἐκτέλεση τοῦ καθήκοντος ἐθεωρεῖτο σὰν δεῖγμα βλακείας κι ἐσωτερικῆς ἀδυναμίας. Τὰ στρατιωτικὰ γραφεῖα εἶχαν κατακλυσθεῖ ἀπὸ Ἑβραίους. Σχεδὸν ὅλοι οἱ γραφιάδες ἦταν Ἑβραῖοι καὶ κάθε Ἑβραῖος γραφιᾶς. Ὅλη αὐτὴ ἡ ἀφθονία κουραμπιέδων μ' ἄφηνε κατάπληκτο καὶ δὲν μποροῦσα νὰ κάνω ἀλλιῶς παρὰ νὰ συγκρίνω τὸν ἀριθμό τους μ' αὐτοὺς τοὺς σπά-

νιους ἐκπροσώπους τῆς ἐκλεκτῆς φυλῆς ποὺ ὑπηρετοῦσαν στὸ μέτωπο.

Ἡ κατάσταση ἦταν ἀκόμα χειρότερη ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως. Ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς εἶχε στ' ἀλήθεια πιὰ γίνει «ἀνεξάρτητος». Ἡ ἀράχνη ἄρχισε πιὰ νὰ ρουφᾶ ἀργὰ τὸ αἷμα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ.

Μὲ τὸ τέχνασμα τῆς πολεμικῆς παραγωγῆς εἶχαν βρεῖ τὴν κατάληλλη πρόφαση γιὰ νὰ δώσουν τὴ χαριστικὴ βολὴ στὴν ἐλεύθερη, ἐθνικὴ οἰκονομία.

Ἔτσι ὑπογράμμιζαν τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ χωρὶς ὅρια συγκεντρωτισμοῦ.

Ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ χειμῶνα τοῦ 1916–1917, σχεδὸν τὸ σύνολο τῆς παραγωγῆς βρίσκονταν στὴν πραγματικότητα κάτω ἀπ' τὸν ἔλεγχο τοῦ Ἑβραϊκοῦ κεφαλαίου.

Ἐνάντια λοιπὸν σὲ ποιὸν στρεφόταν τὸ μῖσος τοῦ λαοῦ!

Αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν στιγμὴ ἐπεσήμανα μὲ κατάπληξη τὴν ἐπικείμενη προειδοποίηση τῆς μοίρας, ποὺ ἂν δὲν μεταστρεφόταν σὲ μιὰν δεδομένη ὥρα θὰ ὁδηγοῦσε στὴν καταστροφή.

Ἐνῶ οἱ Ἑβραῖοι μαδοῦσαν κυριολεκτικὰ τὸ ἔθνος καὶ τὸ ἀνάγκαζαν νὰ ὑποκύψει στὴν οἰκονομική τους κυριαρχία, οἱ ἄνδρες ἐρεθίζονταν καὶ ἐξωθοῦνταν ἐνάντια στοὺς «Πρώσσους». Πασίγνωστη στὸ μέτωπο αὐτὴ ἡ προπαγάνδα δὲν συνάντησε καμιὰν ἀντίδραση στὰ μετόπισθεν. Δὲν φαίνονταν διόλου ν' ἀνησυχοῦν ἀναλογιζόμενοι ὅτι ὁ ἐκμηδενισμὸς τῆς Πρωσσίας δὲν θὰ μποροῦσε νὰ μὴν ἔχει ἀντίκτυπο στὴ Βαυαρία, ἢ τὸ ἀντίθετο, ὅτι ἡ Πρωσσία μὲ τὴν πτώση της θὰ παράσερνε ἀπαρέγκλητα καὶ τὴν Βαυαρία στὴν ἄβυσσο.

Αὐτὲς οἱ ραδιουργίες μὲ στενοχωροῦσαν τρομερά. Δὲν ἔβλεπα σ' αὐτὲς παρὰ τὴν πανουργία τῶν Ἑβραίων, ποὺ ἔστρεφαν ἔτσι τὴν γενικὴ προσοχὴ σὲ ἄλλα σημεῖα ὥστε νὰ μείνουν ἀνενόχλητοι στὸ ἔργο τους. Ὅσο ἡ Πρωσσία κι ἡ Βαυαρία φιλονικοῦσαν αὐτοὶ ἔκλεβαν κάτω ἀπ' τὴ μύτη τους, τὸ ἴδιο τὸ ψωμί τους· τὴν ἴδια ὥρα ποὺ ἔβαζαν τὶς ἔριδες ἀνάμεσα στὴν Βαυαρία καὶ τὴν Πρωσσία, οἱ Ἑβραῖοι ὀργάνωναν τὴν ἐπανάσταση ποὺ θὰ σήμαινε τὴν καταστροφὴ καὶ τῆς Πρωσσίας καὶ τῆς Βαυαρίας μαζύ.

Δὲν μποροῦσα νὰ ὑποφέρω αὐτὴ τὴν διαμάχη ἀνάμεσα στὶς γερμανικὲς φυλὲς κι ἤμουνα εὐτυχὴς ποὺ θὰ ξαναγύριζα στὸ μέτωπο, τράγμα ποὺ ζήτησα μόλις κιόλας ἔφτασα στὸ Μόναχο.

Στὶς ἀρχὲς Μαρτίου 1917 ξαναβρῆκα πάλι τὸ σύνταγμα μου.

***

Πρὸς τὰ τέλη τοῦ 1917 φάνηκε ὅτι ἡ χαμηλὴ στάθμη τοῦ ἠθι-

κοῦ τῆς στρατιᾶς εἶχε ἀρχίσει ν' ἀνεβαίνει. Ὅλοι εἶδαν στὴν καταστροφὴ τῆς Ρωσσίας μιὰ καινούργια ἐλπίδα καὶ πῆραν νέο θάρρος. Ἡ πεποίθηση ὅτι τώρα παρ' ὅλ' αὐτὰ ὁ πόλεμος θὰ τελειώσει μὲ μιὰ νίκη τῆς Γερμανίας ἄρχισε νὰ κυριαρχεῖ στὸ στρατό. Μπόρεσαν πάλι νὰ ξανακουστοῦν τραγούδια καί οἱ ἐκδηλώσεις διαμαρτυρίας γίνηκαν πιὰ σπάνιες. Πίστευαν ξανὰ στὸ μέλλον τῆς Πατρίδας.

Εἰδικώτερα τό γκρέμισμα τῆς Ἰταλίας τὸ φθινόπωρο τοῦ 1917 εἶχε προκαλέσει τὴν πιὸ καλύτερη ἐντύπωση· ἔβλεπαν πράγματι σ' αὐτὴν τὴν νίκη, τὴν ἀπόδειξη τῆς δυνατότητας νὰ διασπάσουν τὸ μέτωπο τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ νὰ τὸ μεταφέρουν πρὸς τὴ Ρωσσία. Ὁ χείμαρρος μιᾶς πεντακάθαρης πίστης πλημμύριζε τὶς καρδιὲς τῶν ἑκατομμυρίων ἀνδρῶν καὶ τοὺς ἔκανε νὰ προσβλέπουν μὲ ἐνισχυμένη ἐλπίδα στὴν ἄνοιξη τοῦ 1918. Ἀντίθετα ὁ ἐχθρὸς ἦταν φανερὰ καταπτοημένος. Αὐτὸς ὁ χειμώνας πέρασε πιό ἥσυχος ἀπ' ὅλους. Ἦταν ἡ γαλήνη πρὶν ἀπ' τὴν καταιγίδα.

Στὸ μέτωπο ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη γίνονταν οἱ τελευταῖες προετοιμασίες γιὰ νὰ δοθεῖ ἀποφασιστικὸ τέλος σ' αὐτὸν τόν ἀτέλειωτο πόλεμο πελώριες μετακινήσεις μονάδων καὶ ὑλικοῦ κινούνταν πρὸς τὸ Ἀνατολικὸ μέτωπο καὶ στὰ στρατεύματα δίνονταν ὁδηγίες μὲ τὴν προοπτικὴ τῆς μεγάλης ἐπίθεσης. Τότε ἀκριβῶς ἔκανε τὴν ἐμφάνιση της στὴ Γερμανία τὸ πιὸ δολερὸ σχέδιο ἀπάτης ὁλόκληρου τοῦ πολέμου.

Δὲν ἔπρεπε ν' ἀφεθεῖ ἡ Γερμανία νὰ νικήσει τὴν τελευταία ὥρα, τότε ποὺ ἡ νίκη φαίνονταν κιόλας ὑποχρεωμένη νὰ ὑποκύψει στὶς γερμανικὲς σημαῖες, ἀποδύθηκαν σ' ἕναν ἀγώνα καὶ βρῆκαν ἕναν τρόπο, τὸν μοναδικό, γιὰ νὰ τσακίσουν μ' ἕνα μόνο κίνημα τὴν ἀνοιξιάτικη μεγάλη ἐπίθεση, κάνοντας ἔτσι ἀδύνατη τὴ νίκη.

Ὀργάνωσαν τὴν ἀπεργία στὰ ἐργοστάσια πυρομαχικῶν. Ἂν πετύχαινε, τὸ γερμανικὸ μέτωπο θὰ συντριβόταν κι ἡ θέληση τῆς «Βόρβαρτς» ποὺ αὐτὴ τὴ φορὰ ἡ νίκη θὰ εἶχε πιὰ χαθεῖ γιὰ τὴ γερμανικὴ σημαία, θὰ ὁλοκληρωνόταν. Μόνον ἀπ' τὸ γεγονὸς τῆς ἔλλειψης πυρομαχικῶν τὸ μέτωπο θὰ μποροῦσε νὰ σπάσει μέσα σὲ λίγες βδομάδες· ἡ ἐπίθεση θὰ ἐκτροχιαζόταν, ἡ Ἀντάντ θὰ σωζόταν, ἀλλὰ τὸ διεθνὲς κεφάλαιο θὰ κυριαρχοῦσε στὴν Γερμανία καὶ ὁ ἀπαίσιος σκοπὸς τῆς μαρξιστικῆς μπλόφας, γιὰ τοὺς λαούς, θὰ γινόταν πραγματικότητα.

Ἡ καταστροφὴ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ ἡ ὑποταγή της στὸ διεθνὲς κεφάλαιο, πέτυχε χάρη στὴν ἀκατανόητη ἠλιθιότητα καὶ στὴν ἀκαταλόγιστη δειλία.

Ὅσον ὅμως ἀφορᾶ τὴν ἀπεργία τῶν ἐργοστασίων πυρομαχικῶν εἶχε μικρότερη ἐπιτυχία ἀπ' ὅτι ἔλπιζαν· δὲν μπόρεσε νὰ δημιουργήσει

ἔλλειψη πυρομαχικῶν στὸ μέτωπο κράτησε πολὺ λίγο ὥστε νὰ δημιουργηθεῖ αὐτὴ ἡ ἔλλειψη ποὺ θὰ σήμαινε καταστροφὴ τῆς στρατιᾶς. Πόσο τρομερὴ ὅμως ἦταν ἡ ἠθικὴ ζημιὰ ποὺ ἔκανε.

Πρῶτον: γιατὶ νά πολεμᾶ ὁ στρατὸς ἀφοῦ ἡ χώρα του δὲν ἤθελε πιὰ τὴ νίκη; Γιὰ ποιὸν οἱ τεράστιες θυσίες καὶ ἀπώλειες! Ἔπρεπε λοιπὸν ὁ στρατὸς νὰ μάχεται γιὰ τὴ νίκη ὅταν στὸ ἐσωτερικὸ ἔκαναν ἀπεργίες!

Δεύτερον: ποιὰ ἐντύπωση θὰ εἶχε προκαλέσει στὸν ἐχθρὸ ἡ ἀπεργία αὐτή;

Τὸν χειμώνα ἐκεῖνο τοῦ 1917—1918 μαῦρα καὶ βαρειὰ σύννεφα ἀνέβηκαν στὸ στερέωμα τῶν Συμμάχων. Τέσσερα ὁλόκληρα χρόνια εἶχαν ποὺ ἔκαναν ἐπιθέσεις καταπάνω στὸν Γερμανὸ γίγαντα καὶ δὲν εἶχαν μπορέσει νὰ τὸν καταβάλλουν· ἀλλὰ τώρα αὐτὸς ἐδῶ δὲν εἶχε πιὰ τὸ χέρι ἐλεύθερο, αὐτὸ ποὺ κρατοῦσε τὴν ἀσπίδα γιὰ νὰ ὑπερασπιστεῖ τὸν ἑαυτό του μιὰ κι ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ χτυπᾶ πότε κατὰ τὴν Ἀνατολή, πότε κατὰ τὴν Δύση καὶ ποτὲ κατά τὸ Βορρᾶ. Τώρα ἐπὶ τέλους ὁ γίγαντας ἦταν ἕτοιμος νὰ τοὺς παραδοθεῖ. Κύματα αἵματος εἶχαν χυθεῖ μέχρι ποὺ νὰ πετύχει ὁριστικὰ νὰ ἐξουδετερώσει ἕναν ἀπ' τοὺς ἀντιπάλους του. Ἐκτὸς ἀπ' τὸ Ἀνατολικὸ μέτωπο, τώρα τὸ σπαθί του ἔδινε ἐνίσχυση στὴν ἀσπίδα κι ἀφοῦ ὁ ἐχθρὸς δὲν εἶχε ὡς τώρα κατορθώσει νὰ σπάσει τὴν ἄμυνα του, αὐτὸς μόνο θὰ εἶχε νὰ ὠφεληθεῖ ἀπ' αὐτὴ τὴν σύγκρουση.

Τὸν φοβούνταν καὶ ἔτρεμαν τὴ νίκη του.

Στὸ Λονδῖνο καὶ στὸ Παρίσι οἱ συσκέψεις δὲν εἶχαν διακοπή. Ἀκόμη καὶ ἡ ἐχθρικὴ προπαγάνδα γίνηκε δυσκολώτερη δὲν ἦταν πιὰ τόσο εὔκολο νὰ παρουσιάσει σὰν ἀδύνατη τὴν γερμανικὴ νίκη.

Ἡ ἴδια κατάσταση ἐπικρατοῦσε καὶ στὰ μέτωπα, ὅπου μιὰ βαθειὰ σιωπὴ βασίλευε πάνω στὰ συμμαχικὰ στρατεύματα. Ἡ περηφάνεια αὐτῶν τῶν κυρίων εἶχε ξαφνικὰ ἐξαφανιστεῖ. Μιὰ ἀνήσυχη ἔκλαμψη ἔκανε τὴν ἐμφάνιση της. Ἡ ἐντύπωση ποὺ εἶχαν γιὰ τὸν Γερμανὸ στρατιώτη ἄρχιζε τώρα ν' ἀλλάζει. Ὡς τότε τὸν θεωροῦσαν ἕνα τρελλὸ καταδικασμένο σὲ θάνατο· τώρα εἶχαν μπροστά τους αὐτὸν ποὺ εἶχε ἐκμηδενίσει τοὺς Ρώσσους συμμάχους. Ἡ ἀνάγκη ποὺ μᾶς εἶχε ὑποχρεώσει νὰ δημιουργήσουμε τὸ Ἀνατολικὸ μέτωπο, παρουσιαζόταν τώρα σὰν μιὰ εὐφυὴς τακτική. Τρία ὁλόκληρα χρόνια οἱ Γερμανοὶ ὑπόφεραν τὶς ρωσσικὲς ἐπιθέσεις χωρὶς τὴν παρομικρὴ πιθανὴ ἐπιτυχία. Κορόϊδευαν κιόλας αὐτὲς τὶς ἄχρηστες ἐπιχειρήσεις γιατὶ στὸ τέλος ὁ Ρωσσικὸς κολοσσὸς θὰ κέρδιζε τὴ νίκη μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ ἦταν ἀριθμητικὰ ἀνώτερος. Ἡ Γερμανία ἄλλωστε θὰ ὑπέκυπτε ἀπὸ τὴν αἱμορραγία. Τὰ γεγονότα ἔρχονταν νὰ ἐπιβεβαιώσουν αὐτὲς τὶς ἐλπίδες τους.

'Απ' τὶς πρῶτες μέρες τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1914, ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ ἀτέλειωτες μονάδες Ρώσων αἰχμαλώτων τῆς μάχης τοῦ Τάννεμπεργκ, ἄρχισαν νὰ σέρνονται στοὺς δρόμους τῆς Γερμανίας, αὐτὸ τὸ κύμα δὲν τέλειωσε πιά, ἀλλὰ στὴ θέση μιᾶς συντριμένης στρατιᾶς ἔρχονταν μιὰν ἄλλη. 'Ακούραστη ἡ κολοσσιαία αὐτοκρατορία τῶν Τσάρων θυσίαζε στὸ θεὸ τοῦ πολέμου νέα θύματα. Πόσες φορὲς ἡ Γερμανία θὰ μποροῦσε ν' ἀντέξει σ' αὐτὴ τὴν ἐπίθεση; Δὲν θαρχόταν μιὰ μέρα ποὺ μετὰ ἀπὸ μιὰ τελευταία νίκη τῆς Γερμανίας, οἱ ρωσσικὲς στρατιὲς ποὺ δὲν θὰ ἦταν οἱ τελευταῖες θἄμπαιναν στὴν τελευταία ἀπ' ὅλες τὶς μάζες; Καὶ πότε αὐτό; Κάτω ἀπ' ὅλους τοὺς ὑπολογισμοὺς ἡ νίκη τῆς Ρωσσίας μποροῦσε στ' ἀλήθεια νἄταν ἀκόμη δύσκολη, ἀλλὰ μιὰ μέρα θὰ γινόταν ὁπωσδήποτε πραγματικότητα.

Τώρα ὅλες αὐτὲς οἱ ἐλπίδες εἶχαν χαθεῖ γιὰ τὴν 'Αντάντ. 'Η συμμαχία ποὺ εἶχε κάνει τὶς πιὸ μεγάλες θυσίες αἵματος στὸ βωμὸ τῶν κοινῶν συμφερόντων βρισκόταν στὸ σημεῖο τῆς ἐξάντλησης καὶ παραχωροῦσε ἔδαφος στὸν ἀκαταπόνητο διεκδικητή του. Φοβοῦνταν τὴν ἄνοιξη ποὺ ἐρχόταν. Κι ἀφοῦ μέχρι τώρα δὲν εἶχαν κατορθώσει νὰ τσακίσουν τὴν Γερμανία, τότε ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ σταθεροποιηθεῖ στὸ 'Ανατολικὸ μέτωπο, πῶς θὰ μποροῦσαν τώρα νὰ ὑπολογίζουν στὴ νίκη ὅταν τὸ σύνολο τῶν δυνάμεων αὐτοῦ τοῦ τρομεροῦ ἔθνους τῶν ἡρώων φαινόταν νὰ συγκεντρώνεται γιὰ μιὰ ἐπίθεση στὸ 'Ανατολικὸ μέτωπο;

Οἱ σκιὲς τῶν βουνῶν τοῦ μεσημβρινοῦ Τυρόλου ξαπλώνονταν μ' ἕναν τρόπο ποὺ καταπίεζε τὴ φαντασία τους· ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ οἱ ὁμίχλες τῆς Φλάνδρας, οἱ κατανικημένες στρατιὲς τοῦ Καντόρνα μεγάλωναν τὴ θλίψη στὰ πρόσωπα κι ἡ πίστη στὴ νίκη ἔδινε τὴ θέση της στὸν τρόμο μπροστὰ στὸ ἀναπόφευκτο τοῦ πεπρωμένου.

Τότε τὴ στιγμὴ πού, μέσα στὶς παγωμένες νύχτες, νόμιζαν ὅτι κιόλας ἔβλεπαν νὰ προχωρεῖ κατὰ πάνω τους ἡ συμπαγὴς γερμανικὴ ἐπίθεση καὶ ποὺ περίμεναν μὲ μιὰ φοβισμένη ἀνησυχία τὴ διαταγὴ ποὺ θὰ τὴν ἀνάγγελνε, ξαφνικὰ πάγωσε πάνω ἀπ' τὴ Γερμανία ἕνα ἐκθαμβωτικὸ κόκκινο φῶς, ποὺ ἔρριξε τὸ φῶς του μέχρι μέσα στὴν τελευταία τρύπα ἀπ' τὶς ὀβίδες τοῦ μετώπου.

Τὴ στιγμὴ ποὺ ἔδιναν τὶς τελευταῖες ὁδηγίες στὶς γερμανικὲς μονάδες γιὰ τὴ μεγάλη ἐπίθεση, ἡ γενικὴ ἀπεργία ξέσπασε στὴ Γερμανία.

Στὴν ἀρχὴ ὁ κόσμος ἔμεινε σιωπηλός. 'Αλλὰ ἀμέσως μετὰ ἡ ἐχθρικὴ προπαγάνδα, μ' ἕνα στεναγμὸ ἀνακουφίσεως, ἁρπάχτηκε ἀπ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία τῆς δωδεκάτης ὥρας. Μ' ἕνα μόνο χτύπημα βρῆκε τὸν τρόπο νὰ ξανακερδίσει τὴν παραπαίουσαν ἐμπιστοσύνη τῶν συμ-

μάχων. Παρουσίασαν καὶ πάλι σὰν βεβαιότητα τὴν πιθανότητα τῆς νίκης καὶ μετάλλαξαν σὲ ἀποφασιστικὴ ἐμπιστοσύνη τὴν ἀνησυχία μπροστὰ στὰ ἀπροσδόκητα γεγονότα. Τώρα μποροῦσαν νὰ ἐνισχύσουν στὰ στρατεύματα ποὺ περίμεναν τὴν γερμανικὴν ἐπίθεση, ἐν ὄψει τῆς πιὸ μεγάλης σύγκρουσης ὅλων τῶν ἐποχῶν, τὴν πεποίθηση ὅτι ἡ ἀπόφαση γιὰ τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ πολέμου δὲν θὰ παρθεῖ ἀπὸ τὴν σκληρότητα τῆς γερμανικῆς ἐφόδου, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἱκανότητα τῆς ἀντίστασης ἐνάντια σ' αὐτήν. Τὴν πίστη πρὸς τὶς γερμανικὲς νίκες ποὺ τοὺς εἶχαν ἀπογοητεύσει μπόρεσαν νὰ τὴν διαστρέψουν λέγοντας ὅτι μπαίνοντας σ' αὐτὴ τὴ χώρα θἄβρισκαν τὴν ἐπανάσταση κι ὄχι ἕνα στρατὸ ἔνδοξο καὶ στεφανωμένο μὲ τόσες νίκες.

Οἱ ἀγγλικὲς ἐφημερίδες οἱ γαλλικὲς κι οἱ ἀμερικανικὲς ἄρχισαν νὰ ἐνισχύουν αὐτὴ τὴν πεποίθηση καὶ νὰ τὴν ἐμφυτεύουν στὸ νοῦ τῶν ἀναγνωστῶν τους, ἐνῶ μιὰ προπαγάνδα ἀτελείωτη ξεχύθηκε μὲ τὸ σκοπὸ νὰ ἐνισχύσει τὸ ἠθικὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ μετώπου.

«Ἡ Γερμανία ἐν ὥρα ἐπαναστάσεως!», «Ἡ νίκη τῶν Συμμάχων ἀδιαμφισβήτητη!» Αὐτὸ ἦταν τὸ καλύτερο φάρμακο γιὰ νὰ ξαναστα-θοῦν στὰ πόδια τους οἱ μαλλιαροὶ Φραντσέζοι καὶ Τόμμυδες. Τώρα μποροῦσαν νὰ ξανανοίξουν πῦρ τὰ ὅπλα καὶ τὰ πολυβόλα καὶ νὰ τρέψουν σὲ ἄτακτη φυγὴ μέσα σὲ πανικὸ τρόμου τὴν ἐπίθεση αὐτὴ ποὺ προοιώνιζαν τόσες ἐλπίδες.

Τέτοια ὑπῆρξαν τ' ἀποτελέσματα τῆς ἀπεργίας στὰ ἐργοστάσια πυρομαχικῶν. Ἐνίσχυσε τὴν πίστη τῶν Συμμάχων στὴ νίκη κι ἔδιωξε γιὰ πάντα ἀπὸ τὸ συμμαχικὸ μέτωπο τὴν ἀπελπισμένη ἀπογοήτευση· στὴ συνέχεια ἑκατομμύρια γερμανοὶ στρατιῶτες πλήρωσαν τ' ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς ἀπεργίας μὲ τὸ αἷμα τους. Οἱ διοργανωτὲς αὐτῆς τῆς ἀπεργίας ἄθλια ἄτομα ἦταν μολοντοῦτο οἱ ἀξιωματοῦχοι στὶς ἀνώτατες θέσεις τῆς Γερμανικῆς ἐπαναστατικῆς Κυβέρνησης.

Ὅσο κι ἂν ἀκόμη ἦταν δυνατὸ ἀπὸ γερμανικῆς πλευρᾶς ν' ἀποσοβηθεῖ σὲ βάρος τῶν δυσμενῶν γεγονότων, ἡ πλευρὰ τῶν συμμάχων εἶχε πιὰ ἀνασυγκροτηθεῖ γιὰ πάντα. Ἡ ἀντίσταση εἶχε χάσει τὸ χαρακτήρα τῆς ματαιότητας ποὺ προσλάβει κι ἀντὶ νὰ φαίνεται πιὰ σὰν ἕνας στρατὸς ποὺ πίστευε ὅτι ἦταν χαμένος, ἄρχισε νὰ ἐλπίζει ὅτι ἡ σύγκρουση κι ἡ ἐπίθεση αὐτὴ θὰ τοῦ ἐξασφάλιζε τὴ νίκη.

Πραγματικὰ τώρα ἡ νίκη, ἀνάλογα μὲ κάθε ἀνθρώπινο ὑπολογισμὸ ἔκλινε πρὸς τὴν πλευρὰ τῶν Συμμάχων, ἂν μονάχα τὸ Ἀνατολικὸ Μέτωπο μποροῦσε ν' ἀντέξει λίγους μῆνες στὴν γερμανικὴ ἐπίθεση. Στὰ Κοινοβούλια τῆς Ἀντάντ, ἀναγνώρισαν πιὰ τὴν δυνατότητα ἑνὸς καλύτερου μέλλοντος καὶ παραχώρησαν ἀπεριόριστα ποσὰ στὴν προ-

παγάνδα ἐν ὄψει τοῦ διαμελισμοῦ τῆς Γερμανίας.

***

Εἶχα τὴν εὐτυχία νὰ μπορέσω νὰ συμμετάσχω ἀπ' τοὺς πρώτους στὴν τελευταία ἐπίθεση.

Ὑπῆρξε ἡ πιὸ δυνατὴ ἐντύπωση ὁλόκληρης τῆς ἀκόλουθης ὕπαρξης μου· γιατὶ τώρα γιὰ τελευταία φορά, ὅπως στὰ 1914, ἡ μάχη εἶχε χάσει τὸν ἀμυντικό της χαρακτήρα καὶ ἦταν μιὰ ἀληθινὴ ἐπίθεση. Ἀναπνέαμε πιά ἐλεύθερα μέσα στὰ γερμανικὰ ἀμπρὶ καὶ στὰ χαρακώματα, γιατὶ πιά, ὕστερα ἀπὸ τρία χρόνια μέσα στὴν κόλαση, ἐρχόταν ἡ μέρα τῆς πληρωμῆς τῶν λογαριασμῶν. Ἀκόμη μιὰ φορὰ οἱ νικηφόρες στρατιὲς συγκλονίστηκαν ἀπ' τὸν ἐνθουσιασμὸ καὶ τὰ τελευταία στεφάνια τῆς δάφνης τῶν ἀθανάτων κρεμάστηκαν πάνω στὶς δοξασμένες ἀπ' τὴ νίκη σημαῖες. Ἀκόμη μιὰ φορὰ τὰ πατριωτικὰ τραγούδια δόνισαν κατὰ μάκρος τὰ τμήματα τοῦ στρατοῦ μας ποὺ βάδιζε κατὰ μπρὸς κι ἀνέβηκαν στὸν οὐρανὸ καὶ γιὰ τελευταία φορὰ ἡ χάρη τοῦ Ὑψίστου χαμογέλασε στ' ἀχάριστα παιδιά του.

***

Στὰ μέσα τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1918 μιὰ πελώρια ἀπογοήτευση ξαπλώθηκε στὸ μέτωπο. Ἡ ἀταξία βασίλευε στὴ χώρα. Γιατί; Διηγοῦνταν πολλὰ πράγματα στὰ διάφορα τμήματα τοῦ στρατοῦ. Ἔλεγαν πὼς τώρα πιὰ ὁ πόλεμος δὲν εἶχε κανένα σκοπό, κι ὅτι μόνο οἱ ἀνόητοι μποροῦσαν νὰ πιστεύουν στὴ νίκη. Ἰσχυριζόνταν ὅτι ὁ λαὸς δὲν εἶχε πιὰ καμιὰ διάθεση ν' ἀντισταθεῖ γιὰ πολύ, ἀλλὰ μόνον οἱ καπιταλίστες κι οἱ μοναρχικοὶ ἤθελαν νὰ συνεχιστεῖ αὐτὸς ὁ πόλεμος. Οἱ διαδόσεις αὐτὲς ἔρχονταν ἀπὸ τὰ μετόπισθεν καὶ γινόταν μεγάλες συζητήσεις πάνω σ' αὐτὲς ἐκεῖ πέρα.

Αὐτὰ δὲν ἦταν τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐλάχιστης ἀντίδρασης στὸ μέτωπο; Αὐτὰ δὲν προκάλεσε ἡ παγκόσμια καθιέρωση τῆς ψηφοφορίας; Γι αὐτὰ πολεμήσαμε τεσσερισήμισυ χρόνια τώρα; Ἦταν μιὰ ἀπαίσια πράξη ληστῶν καὶ κακούργων νὰ ἐνθαρρύνουν ἔτσι ἀπατηλὰ τοὺς ἥρωες ποὺ ἔπεσαν ἀπ' τὶς ἀρχὲς κιόλας τοῦ πολέμου. Δὲν πῆγαν οἱ νεαροί μας στρατιῶτες νὰ πολεμήσουν καὶ νὰ πεθάνουν στὴν Φλάντρα μὲ τὴν κραυγή: «Ζήτω ἡ παγκόσμια καθιέρωση τῆς ψηφοφορίας», ἀλλὰ ἔδωσαν τὸ αἷμα κραυγάζοντας: «Ἡ Γερμανία πάνω ἀπ' ὅλα στὸν κόσμο!» Αὐτὸ βέβαια ἦταν μιὰ μικρὴ διαφορὰ ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ περάσει ἀπαρατήρητη. Ἀλλὰ αὐτοὶ ποὺ ὑποστήριζαν τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου δὲν πῆγαν διόλου νὰ πολεμήσουν ἐκεῖ ποὺ ἔπρεπε γιὰ νὰ τὸ κατακτήσουν. Τὸ μέτωπο δὲν γνώρισε τὴν ἀ-

θλιότητα ποὺ βασίλευε ἀνάμεσα στὰ πολιτικὰ κόμματα. Αὐτοὶ οἱ κύριοι ταῦ Κοινοβουλίου δὲν ἔβλεπαν παρὰ μιὰ μικρὴ πατρίδα ἐκεῖ ποὺ οἱ τίμιοι Γερμανοὶ πολεμούσαν χωρὶς νἄναι οὔτε κουφοί, οὔτε τυφλοί.

Ἔτσι οἱ παληὲς μονάδες τοῦ μετώπου δὲν ἦταν διόλου διατεθειμένες ν' ἀκολουθήσουν αὐτὴ τὴ νέα μορφὴ ποὺ πῆρε ὁ πόλεμος κατὰ τὴ θέληση τῶν κ. κ. Ἔμπερτ, Σέϊντεμαν, Μπάρτ, Λίμπνεχτ καὶ τῶν συνενδιαφερομένων τους. Δὲν καταλάβαιναν καθόλου πὼς ἀπ' τὴν μιὰ στιγμὴ στὴν ἄλλη, οἱ κουραμπιέδες μποροῦσαν νἄχουν τὸ δικαίωμα νὰ κατευθύνουν τὴν τύχη τῆς πατρίδας χωρὶς νὰ λογαριάζουν τὸ στρατό.

Ἀπ' τὴν ἀρχὴ ἐγὼ προσωπικὰ ἐναντιώθηκα. Μισοῦσα σὲ ἀνώτατο βαθμὸ ὅλο αὐτὸ τὸ συνοθύλευμα τῶν ἄθλων καὶ ματαιοδόξων πολιτικῶν ποὺ ξεγελοῦσαν τὸ λαό. Ἐδῶ καὶ πολὺν καιρό, εἶχα δεῖ καθαρὰ ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ παρέα δὲν εἶχε οὔτε στιγμὴ τὸ νοῦ της στὸ καλὸ τῆς πατρίδας, ἀλλὰ στὸ πῶς νὰ γεμίσει τὶς ἄδειες τσέπες της. Καὶ βλέποντας τους τώρα ἕτοιμους νὰ θυσιάσουν ὁλόκληρο τὸ λαὸ ἂν χρειαζόταν γιὰ νὰ τὸ πετύχουν αὐτό, ν' ἀφήσουν νὰ χαθεῖ ἡ Γερμανία μόνο γιὰ τὸ δικό τους συμφέρον, σκεφτόμουνα πὼς τοὺς ἄξιζε ἡ κρεμάλα. Τὸ νὰ συνταχθεῖς μαζύ τους σήμαινε, νὰ θυσιάσεις τὸ λαὸ γιὰ χάρη μερικῶν λωποδυτῶν τῆς ἀράδας, νὰ θυσιάσεις ὁλόκληρη τὴ Γερμανία.

Τέτοιες σκέψεις κυριαρχοῦσαν στὸ πιὸ μεγάλο μέρος τῶν στρατιωτῶν. Ἀλλὰ κι οἱ ἐνισχύσεις ποὺ ἔρχονταν ἀπ' τὸ ἐσωτερικὸ ἦταν ὅσο πήγαιναν χειρότερες, γιατὶ μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἔρχονταν κι αὐτὰ ποὺ μᾶς ἔλεγαν δὲν βοηθοῦσαν διόλου νὰ πιστέψουμε στὴ δύναμη μας, ἀλλὰ τό ἀντίθετο μᾶς λιγόστευαν αὐτὴ τὴν πίστη. Εἰδικώτερα οἱ νέες κλάσεις στὸ σύνολο τους, δὲν ἄξιζαν τίποτα. Συχνὰ φαινόταν δύσκολο νὰ πιστέψει κανεὶς πὼς τοῦτοι ἐδῶ ἦταν παιδιὰ τῆς ἴδιας χώρας ποὺ πρὶν λίγα χρόνια εἶχε στείλει τὴ νεολαία της νὰ πολεμήσει μ' ὅλες τὶς Ἠπείρους.

Τὸν Αὔγουστο καὶ τὸν Σεπτέμβριο, οἱ ἐκδηλώσες ἀποσύνθεσης αὔξαναν ὅλο καὶ πιὸ γρήγορα, ἐνῶ τ' ἀποτελέσματα ἀπὸ τὶς συγκρούσεις μὲ τὸν ἐχθρὸ δὲν ἦταν ἴδια, οὔτε μποροῦσαν νὰ συγκριθοῦν μὲ τὸν ἀντιστασιακὸ πόλεμο ποὺ κάναμε ἄλλοτε. Οἱ μάχες τῆς Σὸμ καὶ τῆς Φλάντρας ἦταν συγκριτικὰ μ' αὐτὲς τὶς τωρινὲς ἄπιαστες ἀναμνήσεις.

Στὰ τέλη Σεπτεμβρίου ἡ μονάδα μου κατέλαβε, γιὰ τρίτη φορά, τὶς θέσεις ποὺ ἄλλοτε τὶς εἴχαμε τόσο εὔκολα πάρει πολεμώντας ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ἐθελοντὲς κι ἄμαθοι ἀπὸ πόλεμο.

Τί ἀνάμνηση!

Τὸν Ὀκτώβριο καὶ τὸ Νοέμβριο τοῦ 1914 εἴχαμε ἐδῶ δεχτεῖ τὸ βάπτισμα τοῦ πυρός. Τὸ σύνταγμα μας μπῆκε στὴ μάχη σὰν νὰ πήγαινε σὲ χορό, μὲ τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα στὴν καρδιὰ καὶ τὸ τραγούδι στὰ χείλια. Τὸ πιὸ καλὸ αἷμα μας προσφέρθηκε χαρούμενα μὲ τὴν πίστη ὅτι ἐξασφαλίζαμε ἔτσι τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς πατρίδας.

Τὸν Ἰούλιο τοῦ 1917 διατρέξαμε γιὰ δεύτερη φορὰ αὐτὸ τὸ ἔδαφος ποὖχε πιὰ γίνει ἱερὸ γιὰ μᾶς. Γιατὶ ἐκεῖ κοιμόνταν οἱ καλύτεροι σύντροφοι μας, σχεδὸν παιδιά, ποὺ ἄλλοτε ἔτρεξαν πρὸς τὸ θάνατο γιὰ τὴν ἀγάπη τῆς πατρίδας καὶ πέθαναν μὲ τὰ μάτια μεθυσμένα ἀπὸ ἐνθουσιασμό!

Ἐμεῖς, οἱ γέροι ποὺ βαδίζαμε τώρα μὲ τὸ ὑπόλοιπο σύνταγμα, σταματούσαμε κάθε τόσο μὲ μιὰν ἱερὴ συγκίνηση πάνω ἀπ' αὐτὸ τὸν τόπο ὅπου τοῦ εἴχαμε ὁρκιττεῖ «πίστη κι ὑπακοὴ μέχρι θανάτου».

Αὐτὸ τὸ κομμάτι τῆς γῆς ποὺ, τὸ σύνταγμα τὸ κατέλαβε ἐξ' ἐφόδου πρὶν τρία χρόνια ἔπρεπε τώρα νὰ τὸ ὑπερασπιστοῦμε δίνοντας μιὰν ἀποφασιστικὴ μάχη μ' ἕνα καταιγισμὸ πυρὸς πού κράτησε τρεῖς ὁλόκληρες μέρες οἱ Ἄγγλοι προετοίμασαν τὴν ἐπίθεση τῆς Φλάντρας. Τότε τὰ πνεύματα τῶν νεκρῶν φάνηκαν νὰ ξαναγυρίζουν στὴν ζωή· τὸ σύνταγμα κόλλησε στὴ λάσπη, σύρθηκε μέσα στὰ ὀρύγματα καὶ στὰ ἐγκαταλειμένα χαρακώματα κι ἔμεινε ἐκεῖ χωρὶς οὔτε βῆμα νὰ ὑποχωρεῖ. Ἀλλὰ ὅπως τότε, ἔτσι καὶ τώρα ἔχανε λίγο-λίγο δυνάμεις μέχρι ποὺ τέλος ἡ ἐπίθεση τῶν Ἄγγλων ἐξαπολύθηκε, στὶς 31 Ἰουλίου 1917.

Στὶς πρῶτες μέρες τοῦ Αὐγούστου εἴχαμε διαλυθεῖ.

Ἀπ' ὁλόκληρο τὸ σύνταγμα δὲν ἔμεναν πιὰ παρὰ μερικὲς ὁμάδες ἀνδρῶν ποὺ ὀπισθοχωροῦσαν σερνόμενοι σχεδόν, βουτηγμένοι στὴ λάσπη, μοιάζοντας περισσότερο μὲ φαντάσματα παρὰ μὲ ἀνθρώπους. Ἀλλὰ οἱ Ἄγγλοι δὲν βρῆκαν στὸ πεδίο τῆς μάχης παρὰ καμμιὰ ἑκατοστὴ τρύπες ἀπὸ ὀβίδες καὶ πτώματα.

Τώρα τὸ φθινόπωρο τοῦ 1918 βρισκόμαστε πάλι γιὰ τρίτη φορὰ στὸ ἴδιο σημεῖο τῆς σύγκρουσης ὅπως στὰ 1914. Τὸ χωριὸ Κομὶν ποὺ μᾶς χρησίμεψε ἄλλοτε σὰν τόπος ἀνάπαυσης εἶχε γίνει τώρα πεδίο τῆς μάχης. Στὴν πραγματικότητα ἐνῶ τὸ κομμάτι τοῦτο τῆς γῆς ἦταν πάντα ἴδιο, οἱ ἄνθρωποι εἶχαν ἀλλάξει: ἡ πολιτικὴ εἶχε εἰσχωρήσει στὸ στρατό. Τὸ δηλητήριο ποὺ στάλαζαν στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας ἄρχισε νὰ ἐπενεργεῖ ἐδῶ ὅπως παντοῦ.

Μέσα στὴ νύχτα τῆς δεκάτης τρίτης πρὸς τὴν δεκάτη τετάρτη

Ὀκτωβρίου οἱ Ἄγγλοι ἄρχισαν νὰ μᾶς βομβαρδίζουν μὲ βόμβες γκαζιοῦ. Χρησιμοποιοῦσαν τὸ γκάζι μὲ τὸ κίτρινο σταυρὸ ποὺ ἀκόμη δὲν εἴχαμε ἀκριβῆ γνώση τῶν ἀποτελεσμάτων του. Ἐκείνη τὴ νύχτα θὰ τὰ γνώριζα πολὺ καλά. Πάνω σ' ἕνα λόφο βόρεια τοῦ Βέρβικ, καθηλωθήκαμε ὅλη τὴ νύχτα στὶς 13 Ὀκτωβρίου, κι οἱ ὧρες ἀργοῦσαν νὰ περάσουν κάτω ἀπὸ ἕναν καταιγισμὸ ὀβίδων γκαζιοῦ. Αὐτὸ κράτησε ὅλη τὴ νύχτα μὲ μεγαλύτερη ἢ λιγώτερη ἔνταση. Πρὸς τὰ μεσάνυχτα ἕνα τμῆμα δικοί μας δραπέτευσαν ἀνάμεσα τους μερικοὶ χάθηκαν γιὰ πάντα. Κατὰ τὸ πρωί, μ' ἔπιασαν οἱ πόνοι ποὺ μεγάλωναν κάθε τέταρτο τῆς ὥρας καὶ γίνηκαν ἀνυπόφοροι γύρω τὶς 7 ἡ ὥρα. Ὀπισθοχώρησα τρεκλίζοντας καὶ παραπαίοντας πρὸς τὰ μετόπισθεν, μὲ τὰ μάτια μου νὰ καῖνε, σέρνοντας μέσα μου τὴν τελευταία μου ὑποχρέωση πρὸς τὸν πόλεμο.

Λίγες ὧρες ἀργότερα τὰ μάτια μου γίνηκαν δυὸ κάρβουνα ἀναμένα καὶ σκοτάδι μὲ περιτύλιξε.

Ἔτσι βρέθηκα στὸ νοσοκομεῖο τοῦ Πάζαβαλκ κι ἐκεῖ ὑπόμεινα τὸν πόνο τῆς ἐπανάστασης ποὺ στὸ μεταξὺ ξέσπασε.

***

Ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ κάτι ἀόριστο κι ἀρνητικὸ πλανιόταν στὴν ἀτμόσφαιρα. Οἱ ἄντρες διηγοῦνταν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον ὅτι, σὲ μερικὲς βδομάδες, αὐτὸ θὰ ξεσποῦσε, ἀλλὰ δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω τί πράγμα ἦταν. Σκέφτηκα στὴν ἀρχὴ πὼς θἄταν μιὰ ἀπεργία ὅπως αὐτὴ ποὖχε γίνει τὴν ἄνοιξη. Ἀκόμα φῆμες ἔφταναν καὶ γιὰ τὸν στόλο ὅπου καθὼς ἔλεγαν, ἀναβρασμὸς ἐπικρατοῦσε. Ἀλλὰ ὅλ' αὐτὰ μοῦ φαίνονταν περισσότερο σὰν προϊόντα τῆς φαντασίας μεμονωμένων ἀτόμων παρὰ σὰν προερχόμενα ἀπ' τὴ μεγάλη μάζα. Στὸ νοσοκομεῖο κιόλας ὅλοι μιλοῦσαν γιὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου ποὺ ἔλπιζαν ὅτι θὰ ἔλθει σὲ λίγο, ἀλλὰ κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ ὑπολογίζει σοβαρὰ σὲ μιὰν ἄμεση λύση. Δὲν μποροῦσα νὰ διαβάσω ἐφημερίδες.

Τὸ Νοέμβριο ἡ γενικὴ ἔνταση δυνάμωσε.

Καὶ μιὰ μέρα ἡ καταστροφὴ ἦρθε ἀπρόσμενη καὶ ξαφνική. Ναῦτες ἦρθαν πάνω σὲ καμιόνια καὶ διαλάλησαν τὴν ἐπανάσταση· μερικοὶ νεαροὶ Ἑβραῖοι ἦταν οἱ «ἀρχηγοὶ» αὐτοῦ τοῦ κινήματος γιὰ τὴν «ἐλευθερία, τὰ ἰδανικὰ καὶ τὴν ἀξία» τῆς ὕπαρξης τοῦ λαοῦ μας. Μέσα σ' ἕνα νοσοκομεῖο ἀφροδισιακῶν τῶν μετόπισθεν οἱ δυτικοὶ εἶχαν ἐξυφάνει τὰ σχέδια τους καὶ τώρα ὕψωναν τὸ κόκκινο λάβαρο.

Τὸν τελευταῖο καιρὸ αἰσθανόμουν λίγο καλύτερα:

Οἱ τρομεροὶ πόνοι στὶς κόγχες τῶν ματιῶν μου εἶχαν περάσει

ἀργὰ ἄρχισα νὰ ξεχωρίζω σὲ χοντρὲς γραμμὲς καὶ περιγράμματα τ' ἀντικείμενα γύρω μου. Μποροῦσα πιὰ νὰ ἐλπίζω ὅτι θὰ ξανάβρισκα τὴν ὅραση μου τόσο ποὺ νὰ εἶμαι σὲ θέση τουλάχιστον νὰ κάνω κάποια δουλειά. Στὴν πραγματικότητα δὲν εἶχα πιὰ καμιὰ ἐλπίδα ὅτι θὰ μπορέσω ποτὲ νὰ σχεδιάσω. Σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση τῆς καλυτέρευσης μὲ βρῆκε τὸ τρομερὸ γεγονὸς ποὺ συνέβηκε.

Ἡ πρώτη μου ἐντύπωση ἦταν πὼς αὐτὴ ἡ προδοσία κατὰ τῆς πατρίδος ἦταν μιὰ μεμονωμένη καὶ τοπικὴ περίπτωση. Προσπάθησα νὰ πείσω πάνω σ' αὐτὸ μερικοὺς συναδέλφους μου. Εἰδικώτερα οἱ Βαυαροὶ σύντροφοι μου στὸ νοσοκομεῖο ἦταν πιὸ εὐπρόσδεκτοι στὴν προσπάθεια μου αὐτή. Ἡ κατάσταση ποὺ ἐπικρατοῦσε ἐκεῖ κάθε ἄλλο παρὰ ἐπαναστατικὴ ἦταν. Δὲν μποροῦσα νὰ φανταστῶ ὅτι ἀκόμη καὶ στὸ Μόναχο ἡ ἀποχαλίνωση τῆς τρέλλας αὐτῆς θὰ ἦταν τόσο μεγάλη. Ἡ ἀφοσίωση στὸν εὐγενικὸ οἶκο τῶν Βίττελσμπαχμοῦ φαινόταν πὼς θἄταν ἰσχυρότερη ἀπὸ τὴ θέληση μερικῶν Ἑβραίων. Ἔτσι πίστευα ὅτι ὅλ' αὐτὰ δὲν ἦταν παρὰ μιὰ ἀνταρσία στὸ ναυτικὸ ποὺ θὰ κατασταλεῖ σὲ μερικὲς μέρες.

Οἱ ἀκόλουθες μέρες ἦρθαν καὶ μαζὺ μ' αὐτὲς ἡ πιὸ τρομερὴ βεβαιότητα τῆς ζωῆς μου. Οἱ φῆμες ποὺ ἔφταναν ἦταν ὅλο καὶ πιὸ ἔντονες. Αὐτὸ ποὺ νόμιζα σὰν τοπικὴ ὑπόθεση, ἦταν, λέγανε, μιὰ γενικὴ ἐξέγερση.

Τὰ ἀτιμωτικὰ νέα ἔφταναν ἀπὸ τὸ μέτωπο μέχρις ἐδῶ. Ἤθελαν νὰ παραδοθοῦν. Μὰ ἦταν δυνατὸν νὰ συμβεῖ τέτοιο πράγμα;

Στὶς 10 Νοεμβρίου, ἕνας πάστορας ἦλθε στὸ στρατιωτικὸ νοσοκομεῖο γιὰ νὰ μᾶς κάνει ἕνα μικρὸ κήρυγμα· τότε τὰ μάθαμε ὅλα.

Κατασυγκινημένος ὅσο μποροῦσε νὰ γίνει, τὸν ἄκουγα. Ὁ ἀγαθὸς γέρος φαινόταν νὰ τρέμει ὁλόκληρος ὅταν μᾶς ἔλεγε ὅτι τώρα πιά ὁ οἶκος τῶν Χοετζόλλερν δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νά φέρει τὸ στέμμα, ὅτι ἡ χώρα μας γίνηκε «δημοκρατία», ὅτι ἔπρεπε νὰ προσευχηθοῦμε στὸν Παντοδύναμο γιὰ νὰ μὴν ἀρνηθεῖ τὶς εὐλογίες του αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ πολιτεύματος καὶ νὰ θελήσει ἡ θεία του χάρη νὰ μὴ ἐγκαταλείψει τὸ λαό μας σὰν δὲν μᾶς ἀπόμενε πιὰ παρὰ νὰ ποῦμε τὴν ἀποχαιρετιστήρια λέξη στ' Ἀνάκτορα, σὰν φόρο τιμῆς γιὰ ὅσα εἶχαν προσφέρει στὴν Πομερανία, στὴν Πρωσσία, καὶ σ' ὁλόκληρη τὴ γερμανικὴ Πατρίδα καὶ ἐκεῖ ποὺ μιλοῦσε κι ὅπως ἄρχισε νὰ κλαίει ἥσυχα καὶ σιωπηλά, μιὰ βαθειὰ θλίψη εἶχε πλημμυρίσει τὶς καρδιὲς ὅλων μας καὶ πιστεύω πὼς δὲν θὰ ὑπῆρχε κανεὶς μέσα σ' αὐτὴν τὴν αἴθουσα ποὺ νὰ μποροῦσε νὰ συγκρατήσει τὰ δάκρυα του. Ἀλλὰ ὅταν ὁ γεροντάκος προσπάθησε νὰ ξαναβρεῖ τὴν ὁμιλία του κι' ἄρχισε νὰ λέει πὼς τώρα εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νὰ βάλουμε τέλος στὸν

πόλεμο κι ὅτι στὸ μέλλον ἡ πατρίδα μας ἦταν ἐκτεταμένη σὲ μιὰ βαρειὰ καταπίεση, γιατὶ πιὰ ὁ πόλεμος εἶχε χαθεῖ κι ἐμεῖς εἴχαμε ἀφεθεῖ στὴν καλὴ θέληση τοῦ νικητῆ, κι ὅτι ἔπρεπε νὰ δεχτοῦμε τὴν ἀνακοχὴ ποὺ μᾶς πρόσφερε μὲ τὴν μεγαλωσύνη του ὁ νικητής, τότε πιὰ δὲν μπόρεσα νὰ κρατηθῶ. Μοῦ ἦταν ἀδύνατο ν' ἀκούσω ἄλλο. Ξαφνικὰ τὸ σκοτάδι σκέπαζε πάλι τὰ μάτια μου καὶ τρικλίζοντας καὶ στοντάφτοντας βγῆκα στὸ διάδρομο καὶ πῆγα στὸ κρεβάτι μου. Ἔπεσα ἐκεῖ σκεπάζοντας τὸ κεφάλι μου ποὺ ἔκαιγε μὲ τὴν κουβέρτα καὶ βουλώνοντας τ' αὐτιά μου μὲ τὴν μαξιλαροθήκη.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἔκλαψα πάνω στὸν τάφο τῆς μητέρας μου εἶχα νὰ κλάψω ἔτσι. Ὅταν τὴν ἐποχὴ ποὺ ἤμουν πολὺ νέος κι ἡ μοῖρα μὲ χτύπησε μ' ὅλη της τὴν κακία ἡ περηφάνεια μου δυνάμωσε. Ὅταν, ὅλ' αὐτὰ τὰ χρόνια τοῦ πολέμου, ὁ θάνατος ἦρθε νὰ πάρει ἀπὸ πλάι μου τόσους συντρόφους καὶ φίλους, τὸ θεωροῦσα ἁμάρτημα βαρὺ νὰ τοὺς κλάψω, γιατὶ πέθαιναν γιὰ τὴ Γερμανία! Κι ὅταν τέλος—τὶς τελευταῖες μέρες τοῦ τρομεροῦ ἀγῶνα—τὸ γκάζι μὲ περιτύλιξε κι ἄρχισε νὰ μοῦ κατατρώγει τὰ μάτια, μπροστὰ στὸ φόβο μήπως μείνω τυφλὸς δείλιασα λιγάκι· ἀλλὰ ἡ φωνὴ τῆς συνείδησης μου μὲ μαστίγωσε: «Ἄθλιε, θὰ παραπονεθεῖς λοιπὸν ὅταν ἑκατομμύρια ἄλλοι εἶναι ἑκατὸ φορὲς πιὸ δυστυχισμένοι ἀπὸ σένα;» Καὶ ἀποφασισμένος καὶ σιωπηλὸς ὑπόφερα τὴ μοίρα μου. Τώρα μόνον εἶδα νὰ ἐξαφανίζεται κάθε προσωπικὸς πόνος μπροστὰ στὴ δυστυχία τῆς πατρίδας.

Ἔτσι μάταιες πῆγαν ὅλες οἱ θυσίες κι ὅλες μας οἱ ἀπώλειες· μάταια πεινάσαμε καὶ διψάσαμε αὐτοὺς τοὺς ἀτελείωτους μῆνες, μάταια τόσες ὧρες σφιγμένοι ἀπ' τὴν ἀγωνία τοῦ θανάτου κάναμε χωρὶς δυσανασχέτηση τὸ καθῆκον μας· ἄχρηστη ἡ θυσία δυὸ ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων στὸ βωμὸ τοῦ θανάτου.

Δὲν θ' ἄνοιγαν οἱ τάφοι τῶν ἑκατοντάδων χιλιάδων ἀνδρῶν ποὺ βγῆκαν μιὰ μέρα ἀπ' τὰ χαρακώματα γιὰ νὰ μὴ ξαναγυρίσουν ποτέ; Δὲν θἄνοιγαν οἱ τάφοι γιὰ νὰ στείλουν τὰ ἐκδικητικά τους φαντάσματα τοὺς σιωπηλοὺς ἥρωες γεμάτους λάσπη καὶ αἷμα πρὸς τὴν πατρίδα ποὺ μὲ τέτοιαν ἀπονία τοὺς ἀρνήθηκε τὴν ἀνώτερη θυσία ποὺ ἕνας ἄντρας μπορεῖ νὰ κάνει γιὰ τὸν λαό του σὲ τοῦτον τὸν κόσμο· Γιαυτὸ καὶ μόνο πέθαναν οἱ στρατιῶτες τὸν Αὔγουστο καὶ τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1914 καὶ γιαυτὸ τοὺς ἀκολούθησαν τὸ φθινόπωρο τοῦ ἴδιου χρόνου τὰ συντάγματα τῶν ἐθελοντῶν; Γιαυτὸ τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα τῶν 17 χρόνων πέθαναν στὴν Φλάντρα; Γιαυτὸ τὸ σκοπὸ προσφέρει ἡ Γερμανίδα μητέρα τὰ ἀγαπημένα παιδιά της στὴν πατρίδα, ὅταν τ' ἄφηνε νὰ φύγουν γιὰ νὰ μὴ τὰ ξαναδεῖ πιά; Ὅλ' αὐτὰ γίνηκαν γιὰ νὰ

μπορέσουν μιὰ χοῦφτα ἐγκληματίες νὰ βάλουν τὸ χέρι τους στὴν πατρίδα ;

Γιαυτὸ λοιπὸν ὁ καταπονημένος ἀπ' τὶς ἄγρυπνες νύχτες καὶ τὶς ἀτέλειωτες πορεῖες γερμανὸς στρατιώτης εἶχε καταφέρει νὰ κρατηθεῖ γενναῖος κάτω ἀπ' τὸ σκληρὸ φῶς τοῦ ἥλιου καὶ τὶς χιονοθύελλες; Γιαυτὸ καὶ μόνο ὑπόφερε τὴν κόλαση τοῦ πυρὸς καὶ τὸν πυρετὸ τῆς μάχης, χωρὶς νὰ δειλιάσει, ἔχοντας πάντα κατὰ νοῦ τὸ μοναδικὸ καθῆκον του : νὰ προφυλάξει τὴν πατρίδα ἀπ' τὸν ἐχθρικὸ κίνδυνο;

Στ' ἀλήθεια θ' ἄξιζε στοὺς τάφους τῶν ἡρώων αὐτῶν νὰ χαραχτεῖ τοῦτο τὸ ρητό :

«Διαβάτη σὺ ποὺ πᾶς στὴ Γερμανία, διαλάλησε σ' ὅλη τὴ χώρα, ὅτι κείμεθα ἐδῶ πιστοὶ στὴν πατρίδα κι ὑπάκουοι στὸ καθῆκον».

Κι ἡ χώρα ;

Ἀλλὰ ἦταν ἡ μοναδικὴ θυσία ποὺ εἶχε γίνει γιαυτὴ τὴ χώρα ; Ἡ Γερμανία τοῦ παρελθόντος δὲν ὑπῆρξε ποτέ ; Δὲν εἴχαμε καθήκοντα ἀπέναντι στὴν ἴδια τὴν ἱστορία μας; Εἴμασταν τάχα ἄξιοι ἀκόμη νὰ συγκρινόμαστε μὲ τὴ δόξα τοῦ παρελθόντος ; Καὶ πῶς θὰ δικαιολογήσουμε μιὰ τέτοια πράξη στὶς ἐπερχόμενες γενιές ;

Ἄθλιοι ! Βρωμεροί ! Ἐγκληματίες !

Ὅσο πιὸ πολὺ συλλογιζόμουν αὐτὰ τὰ γεγονότα, τόσο περισσότερο ντρεπόμουν καὶ τὸ αἷμα μοῦ ἀνέβαινε στὸ κεφάλι γιαυτὴ τὴν ἀγνωμοσύνη. Τί ἦταν ὁ πόνος ποὺ εἶχαν γνωρίσει τὰ μάτια μου σὲ σύγκριση μ' αὐτὴ τὴν καταστροφή ;

Τρομερὲς μέρες καὶ χειρότερες ἀκόμη νύχτες ἀκολούθησαν· ἤξερα πιὰ πὼς ὅλα εἶχαν χαθεῖ. Μόνο οἱ τελείως ἀνόητοι ἢ οἱ ψεῦτες κι οἱ ἐγκληματίες μποροῦσαν νὰ πιστέψουν στὸ ἔλεος τοῦ ἐχθροῦ. Μέσα σ' αὐτὲς τὶς νύχτες γεννήθηκεν ἐντός μου τὸ μῖσος, τὸ μῖσος γιὰ τοὺς δημιουργοὺς αὐτῶν τῶν γεγονότων.

Στὶς μέρες ποὺ ἀκολούθησαν ἔπρεπε νὰ συλλογιστῶ τὴν τύχη μου. Θἄπρεπε τώρα νὰ γελῶ, ἔτσι ποὺ μποροῦσα νὰ σκέπτομαι τὸ μέλλον ἐνῶ λίγον καιρὸ πρίν, ἦταν γεμάτο ἀβεβαιότητα κι' ἀνησυχίες. Δὲν ἦταν γελοῖο νὰ θέλω νὰ χτίσω τὸ οἰκοδόμημα μου πάνω σ' ἕνα τέτοιο οἰκόπεδο. Ἐπὶ τέλους εἶδα πιὰ ξεκάθαρα ὅτι τώρα εἶχεν ἐπέλθει ἡ κατάλληλη στιγμὴ γιὰ νὰ ἐφαρμόσω αὐτὸ ποὺ δὲν μπόρεσα ποτὲ νὰ τὸ ἀντιμετωπίσω μὲ τὴν χρειαζούμενη ψυχραιμία.

Ὁ αὐτοκράτορας Γουλιέλμος ΙΙ ἦταν ὁ πρῶτος ἀνώτατος ἄρχοντας τῆς Γερμανίας ποὺ εἶχε τείνει τὸ χέρι γιὰ συμφιλίωση στοὺς ἡγέτες τοῦ μαρξισμοῦ, χωρὶς διόλου ν' ἀμφιβάλλει ὅτι οἱ ἄτιμοι δὲν εἶχαν καθόλου τιμή.

Ἐνῶ κρατοῦσαν ἀκόμη τὸ χέρι τοῦ αὐτοκράτορα μέσα στὸ δικό τους, μὲ τὸ ἄλλο ἔψαχναν νὰ βροῦν τὸ μαχαῖρι.

Μὲ τοὺς Ἐβραίους δὲν μπορεῖς ποτὲ νὰ συμφιλιώνεσαι, ἀλλὰ μονάχα νὰ λές: ὅλα ἢ τίποτα!

Ὅσο γιὰ μένα, ἀποφάσισα ν' ἀνακατευτῶ στὴν πολιτική.

ΟΓΔΟΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΑΡΧΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ

ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΤΟΥ 1918, ΞΑΝΑΠΗΓΑ ΠΑΛΙ ΣΤΟ Μόναχο. Ἐκεῖ συνάντησα τὰ ἔμπεδα τοῦ συντάγματος μου ποὺ βρισκόταν τώρα στὴ διάθεση τοῦ «Συμβουλίου Στρατιωτικῶν». Αὐτὸς ὁ ὀργανισμὸς μ' ἀηδίασε σὲ τέτοιο σημεῖο ποὺ ἀποφάσισα νὰ φύγω ὅσο γινόταν πιὸ γρήγορα. Ἔτσι πῆγα μ' ἕναν πιστὸ σύντροφο τοῦ μετώπου, τοῦ Σμὶτ Ἔρνστ, στὸ Τράουνστάϊν ὅπου ἔμεινα μέχρι ποὺ τελείωσε ἡ παράδοση τῆς χώρας.

Τὸ Μάη τοῦ 1919 ξαναγυρίσαμε στὸ Μόναχο.

Ἡ κατάσταση ἦταν ἐκρηκτικὴ καὶ φαινόταν νὰ ὁδηγεῖ σὲ μιὰ συνέχιση τῆς ἐπανάστασης. Ὁ θάνατος τοῦ Ἔισνερ δὲν ὠφέλησε σὲ τίποτ' ἄλλο παρὰ στὸ νὰ ἐπιταχύνει τὴν ἐξέλιξη της καὶ νὰ ὁδηγήσει τελικὰ σὲ μιὰ δικτατορία τῶν Σοβιέτ, ἢ καλύτερα σὲ μιὰ πρόσκαιρη ἐπικράτηση τῶν Ἑβραίων ποὺ θὰ πετύχαιναν ἔτσι τὸ σκοπό τους καὶ τὸ ὄνειρο μὲ τὸ ὁποῖο βασανίζονται τόσα χρόνια.

Ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ἀναρίθμητα σχέδια προετοιμάζονταν μέσα στὸ μυαλό μου. Μέρες ὁλόκληρες συλλογιζόμουν αὐτὸ ποὺ θὰ ἤθελα νὰ κάνω, ἀλλὰ ὅλες αὐτὲς οἱ σκέψεις σκόνταφταν στὸ γεγονὸς ὅτι ἐπειδὴ ἀκριβῶς δὲν εἶχαν ὄνομα, δὲν ἐκπληροῦσαν τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ ν' ἀποβοῦν σὲ κάτι χρήσιμες. Θέλω τώρα νὰ ἐξηγήσω γιατὶ δὲν θέλησα τότε νὰ ἐνταχθῶ σὲ κανένα ἀπ' τὰ ὑπάρχοντα κόμματα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς καινούργιας αὐτῆς σοβιετικῆς ἐπανάστασης ἀποκαλύφθηκα γιά πρώτη φορὰ μὲ τέτοιον τρόπο ὥστε τράβηξα τὴν προσοχὴ τοῦ κεντρικοῦ σοβιέτ.

Στὶς 27 Ἀπριλίου 1919 ἦλθαν νὰ μὲ συλλάβουν, ἀλλὰ οἱ τρεῖς τοῦτοι γενναῖοι δὲν εἶχαν τὸ θάρρος ποὺ ἦταν ἀπαραίτητο ἔχοντας τὸ ὅπλο στραμένο κατὰ πάνω τους κι ἔτσι ἔφυγαν ὅπως ἦρθαν.

Μερικὲς μέρες ἀργότερα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Μονάχου, ὡρίσθηκα νὰ συμμετάσχω στὴν Ἐπιτροπὴ ποὺ ἦταν ἐπιφορτισμένη μὲ τὶς ἀνακρίσεις γιὰ τὰ ἐπαναστατικὰ γεγονότα στὸ δεύτερο σύνταγμα πεζικοῦ.

Ἦταν ἡ πρώτη μου προσφορὰ ποὺ εἶχε πολιτικὸ χαρακτήρα.

Μερικὲς βδομάδες ἀργότερα, ἔλαβα ἐντολὴ νὰ πάρω μέρος σ' ἕνα κύκλο ὁμιλιῶν ποὺ ὀργανώνονταν γιὰ τοὺς στρατιῶτες ποὺ ἔπερναν 'τ' ἀπολυτήρια τους. Ἔπρεπε νὰ τοὺς δώσουμε τὴν κατάλληλη διαπαιδαγώγηση καὶ διαφώτιση, ἀπαραίτητη στὸν πολιτικό τους βίο. Γιὰ μένα ὅλη ἡ ἀξία τῆς ὀργάνωσης αὐτῆς περιοριζόταν στὸ γεγονὸς ὅτι ἔτσι μοῦ δινόταν ἡ εὐκαιρία νἄρθω σ' ἐπαφὴ μὲ ὡρισμένους συντρόφους ποὺ συμμερίζονταν τὶς ἰδέες μου καὶ ποὺ μαζύ τους θὰ μποροῦσα νὰ ἐξετάσω σὲ βάθος τὴν κατάσταση ποὺ ἔχει δημιουργηθεῖ. Εἴχαμε ὅλοι σχεδὸν ἀπόλυτα πεισθεῖ ὅτι ἡ Γερμανία δὲν μποροῦσε νὰ σωθεῖ ἀπ' τὴν τελειωτικὴ καταστροφὴ στὴν ὁποία τὴν ὁδηγοῦσαν τὰ πολιτικὰ κόμματα ποὺ ἦταν ὑπεύθυνα γιὰ τὸ ἔγκλημα τοῦ Νοεμβρίου, κι ὅτι ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ οἱ «ἐθνικο—ἀστικοὶ» σχηματισμοὶ ἀκόμα κι ἂν ἔδειχναν κάθε καλὴ διάθεση δὲν θὰ μποροῦσαν ποτὲ νὰ ἀντισταθμίσουν τὸ κακὸ ποὺ εἶχε γίνει. Γιαυτό, ἔλλειπαν μιὰ ὁλόκληρη σειρὰ συνθέτες χωρὶς τὶς ὁποῖες δὲν θὰ μποροῦσε νὰ πετύχει μιὰ τέτοια προσπάθεια ἀνασυγκρότησης. Ἡ συνέχεια τῶν γεγονότων ἐπιβαίωσε τὴν γνώμη μας ἐκείνης τῆς ἐποχῆς.

Ἔτσι μέσα στὸν μικρὸ περίγυρο μας ἔγινε ἀπαραίτητη ἡ ἵδρυση ἑνὸς καινούργιου κόμματος. Οἱ ἀρχὲς κι οἱ βασικὲς ἰδέες ποὺ εἴχαμε τότε ὑπ' ὄψη μας, ἦταν οἱ ἴδιες πάνω στὶς ὁποῖες, ἀργότερα, βασίστηκε κυρίως τὸ «ἐργατικὸ κόμμα». Ἔπρεπε ἡ ὀνομασία τοῦ ὑπὸ ἵδρυση κόμματος νὰ καλύπτει τὶς δυνατότητες τῆς μεγάλης μάζας, γιατὶ χωρὶς αὐτὴ τὴν προϋπόθεση ἦταν ἄχρηστη κι ἀνόητη. Ἔτσι καταλήξαμε στὸν τίτλο «σοσιαλεπαναστατικὸ κόμμα», κι αὐτὸ γιατὶ οἱ σοσιαλιστικὲς ἰδέες αὐτοῦ τοῦ νέου κινήματος, εἶχαν πραγματικὰ ἐπαναστατικὸ χαρακτήρα.

Ἀλλὰ τὰ βαθύτερα κίνητρα κι οἱ σκοποί του ἦταν οἱ ἀκόλουθοι:

Μιὰ βαθύτερη γνώση—ποὺ ἦταν μέχρι τώρα πρὸς σ' αὐτὴν στραμμένη ἡ προσοχή μου—κι ἐξέταση τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος μέσα στὰ στενὰ κοινωνικὰ πλαίσια. Ἀργότερα μόνον ὁ ὁρίζοντας μοῦ ἀνοίχτηκε καὶ στράφηκα πρὸς τὸ θέμα τῆς γερμανικῆς πολιτικῆς ἀπέναντι στοὺς συμμάχους. Αὐτὸ ὀφειλόταν κατὰ μεγάλο μέρος στὴν λανθασμένη ἀντιμετώπιση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καὶ στὴν ἔλλειψη διαύγειας ὅσον ἀφορᾶ τὶς βασικὲς ἀρχὲς γιὰ τὴν διαβίωση τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ

στὸ μέλλον ὅλες αὐτὲς οἱ πεποιθήσεις βασίζονταν στὴν θεωρία ὅτι σὲ κάθε περίπτωση μοναδικὸς παράγοντας προσφορᾶς ἐργασίας ἦταν τὸ κεφάλαιο καὶ κατὰ συνέπεια ἦταν, αὐτὸ τὸ τελευταῖο, εὐμετάβλητο ἀπὸ τοὺς εὐαίσθητους συντελεστὲς στὸ νὰ αὐξάνει ἢ νὰ μειώνει τὴν ἀνθρώπινη ἀποδοτικότητα. Ὥστε τὸ κεφάλαιο ἀπόβαινε κι ἀποκτοῦσε τέτοιαν ἐθνικὴ σημασία ποὺ τὸ ἴδιο τὸ κράτος δηλαδὴ τὸ Ἔθνος νὰ ἐξαρτᾶ τὴν ὑπόσταση, τὴν δύναμη καὶ τὴν ἐλευθερία του ἀπ' αὐτὸ καὶ μόνον· καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς ἐξάρτησης τὸ κεφάλαιο μὲ μοναδικὸ καθοδηγητὴ τὸ ἔνστικτο του καὶ τὴν διάθεση του ν' ἀναπτυχθεῖ παρέσυρε καὶ τὸ Κράτος στὴν ἄνοδο ἢ τὴν πτώση του.

Αὐτὴ ἡ εὐνοϊκὴ τοποθέτηση τοῦ κεφαλαίου θὰ τὸ ὁδηγοῦσε μοιραία κάποτε νὰ ἐπέμβει ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἐλευθερία, τὴν δύναμη καὶ τὴν ἰσχὺ τοῦ κράτους.

Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες λοιπὸν τὸ καθῆκον τοῦ κράτους ἀπέναντι στὸ κεφάλαιο ἦταν τελείως ξεκάθαρο κι ἁπλό: Ἔπρεπε νὰ ἔχει στραμένη τὴν προσοχή του πρὸς αὐτὸ ἔτσι ποὺ νὰ μὴ τ' ἀφήσει νὰ γίνει κυρίαρχο τοῦ ἔθνους ἀλλὰ νὰ παραμείνει στὴν ὑπηρεσία τοῦ κράτους. Αὐτὴ ἡ θέση μποροῦσε νὰ στηριχθεῖ πάνω στοὺς ἀκόλουθους κανόνες: Πρῶτο, ἐγκαθίδρυση μιᾶς ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἀνεξάρτητης καὶ βιώσιμης καὶ δεύτερο, ἐξασφάλιση τῶν κοινωνικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐργαζομένου.

Φυσικά, τότε δὲν ἤμουνα ἀκόμη σὲ θέση νὰ ξεχωρίζω μὲ τὴν ἱκανοποιητικὴ δυνατότητα, τὴν διαφορὰ ἀνάμεσα στὸ καθ›ρῶς κεφάλαιο, τελευταία κατάληξη τῆς παραγωγικῆς ἐργασίας, καὶ στὸ κεφάλαιο ποὺ στήριζε τὴν φύση καὶ τὴν ὕπαρξη του στὴν κερδοσκοπία.

Ἀπὸ κείνη τὴν ἐποχὴ ὅμως μπόρεσα νὰ τὸ κατανοήσω τέλεια αὐτὸ χάρις σ' ἕναν ἀπ' τοὺς καθηγητὲς τοῦ κύκλου ὁμιλιῶν ποὺ ἀνάφερα πιὸ πάνω, τὸν Γκόντφριντ Φέντερ.

Γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωή μου ξεχώρισα τὴ ριζικὴ διαφορὰ ἀνάμεσα στὸ διεθνὲς χρηματιστηριακὸ κεφάλαιο καὶ στὸ δανειακό.

Μόλις ἄκουσα τὴν πρώτη διάλεξη τοῦ Φέντερ, σκέφτηκα ἀμέσως ὅτι τώρα πιὰ εἶχα βρεῖ τὸ δρόμο μου γιά τὴν ἵδρυση ἑνὸς νέου κόμματος.

***

Στὰ μάτια μου ἡ ἀξία τοῦ Φέντερ ἦταν ἀκριβῶς αὐτή, ὅτι μὲ μιὰ διασπαστικὴ σκληρότητα εἶχε διακρίνει τὸν διπλὸ χαρακτήρα τοῦ κεφαλαίου: κερδοσκοπικὸ καὶ συναρτημένο μὲ τὴν λαϊκὴ οἰκονομία· κι ὅτι ἀπογύμνωσε τὴν βασικὴ κι αἰώνια κατάσταση του: τὸ χρηματιστικὸ ἐνδιαφέρον. Οἱ συλλογισμοί του πάνω σ' ὅλα τὰ βασι-

κὰ προβλήματα ἦταν τόσο σωστοὶ ὥστε αὐτοὶ ποὺ ἀ πριόρι τοὔκαναν κριτική, ἀναφέρονταν περισσότερο στὴν θεωρητική τους ὀρθότητα καὶ δὲν ἔθιγαν διόλου τὴ δυνατότητα τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τους. Ἔτσι αὐτὸ ποὺ στὰ μάτια τῶν ἄλλων ἦταν τὸ ἀδύνατο σημεῖο τοῦ Φέντερ, παρουσιαζόταν στὰ δικά μου μάτια σὰν ἡ δύναμη του.

***

Ἡ προσπάθεια ἐκείνου ποὺ καταστρώνει ἕνα πρόγραμμα δράσης δὲν ἔγκειται διόλου στὸ νὰ παρουσιάσει τὶς διάφορες δυνατότητες ποὺ κάνουν τὸ πρόγραμμα αὐτὸ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἀλλὰ νὰ ἐκθέσει καθαρὰ τὸ ἴδιο αὐτὸ πρόγμαμμα σὰν πραγματοποιήσιμο· δηλαδὴ νάσχοληθεῖ λιγώτερο μὲ τὰ μέσα παρὰ μὲ τὸ σκοπό. Αὐτὸ ποὺ μετράει εἶναι ἡ ὀρθότητα τῆς θεωρίας κι ὄχι ἡ δυσκολία τῆς πραγματοποίησης της. Ἂν αὐτὸς ποὺ ἐφαρμόζει ἕνα πρόγραμμα σταθεῖ περισσότερο σ'αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε «εὐκαιρία» καὶ ἀποτελεσματικότητα, ἀντὶ νὰ τοποθετηθεῖ στὴ βάση τῆς ἀπόλυτης ἀλήθειας, τὸ ἔργο του θὰ πάψει νὰ εἶναι ὁ πολικὸς ἀστέρας τῆς ἀνθρωπότητας καὶ θὰ γίνει ἁπλῶς μιὰ συνταγὴ ὅπως ὅλες οἱ ἄλλες. Αὐτὸς ποὺ ἐφαρμόζει ἕνα πρόγραμμα ἑνὸς κινήματος πρέπει νὰ τὸ ἐγκαθιδρύσει πάνω σὲ μιὰν ἀρχὴ ἐνῶ ὁ πολιτικὸς θὰ φροντίσει μόνο γιὰ τὴν πραγματοποίηση του. Ἔτσι ὁ πρῶτος θὰ προσανατολιστεῖ μέσα στὴν σκέψη του ἀναζητώντας τὴν αἰώνια ἀλήθεια, ἐνῶ ὁ ἄλλος θὰ ἐξαρτήσει τὶς ἐνέργειες του ἀπὸ τὶς πρακτικὲς δυνατότητες τῆς στιγμῆς. Ἡ μεγαλωσύνη τοῦ ἑνὸς στηρίζεται στὴν ἀπόλυτη δικαιοσύνη ἀκολουθώντας τὴν ἀφηρημένη θεωρία του, ἐνῶ ὁ ἄλλος μὲ τὴν ὀρθὴ θεώρηση τῆς πραγματικότητας καὶ τὸν κατάλληλο χειρισμό της κατορθώνει νὰ συλλάβει τὸν ἐγκαθιδρυμένο σκοπὸ τοῦ πρώτου καὶ τὸν κάνει καθοδηγητικὸ ἄστρο του.

Ἐνῶ μποροῦμε νὰ θεωρήσουμε σὰν δοκιμασία τῆς ἀξίας ἑνὸς πολιτικοῦ ἀνδρὸς τὴν ἐπιτυχία τῶν σχεδίων του καὶ τῶν ἐνεργειῶν του, δηλαδὴ τὴν πρακτικὴ ἐφαρμογή τους, τὸ ἀντίθετο ἡ πραγματοποίηση τῶν σχεδίων καὶ τῶν ἀνωτέρων προοπτικῶν τοῦ δημιουργοῦ ἑνὸς προγράμματος, δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ συμβεῖ, γιατὶ ἡ ἀνθρώπινη σκέψη εἶναι σὲ θέση νὰ συλλάβει ἀλήθειες καὶ νὰ διακηρύξει σκοποὺς καθαροὺς σὰν κρύσταλλο ἀλλὰ ποὺ ἡ ταυτόσημη ἐφαρμογή τους ἀποτυγχάνει ἐξαιτίας τῆς ἀνθρώπινης ἀνικανότητας κι ἀνεπάρκειας.

Ὅσο περισσότερο μιὰ θεωρία δικαιώνεται στὴν ἀφηρημένη της θεώρηση τόσο περισσότερο ἡ ἐφαρμογή της εἶναι ἀδύνατη μὲ τὸ μέτρο ποὺ αὐτὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Γιαυτὸ τὸ λόγο ἡ ἀξία τοῦ δημιουργοῦ τοῦ προγράμματος δὲν μπορεῖ νὰ μετρηθεῖ μὲ τὴν δυ-

νατότητα πραγματοποίησης τῶν σκοπῶν του, ἀλλὰ μὲ τὸ ἂν αὐτοὶ εἶναι σωστοὶ καὶ μὲ τὴν ἐπίδραση ποὺ μποροῦν νἄχουν στὴν ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητας. Ἂν αὐτὸ ἦταν διαφορετικὸ τότε οἱ ἱδρυτὲς μιᾶς θεωρίας δὲν θὰ ἦταν ὅπως εἶναι σήμερα μέσα στὸ πάνθεο τῶν μεγάλων ἀνδρῶν αὐτῆς τῆς γῆς, ἁπλῶς καὶ μόνο ἐπειδὴ οἱ ἠθικές τους ἀπόψεις δὲν μπόρεσαν νὰ ἐφαρμοστοῦν οὔτε κατὰ προσέγγιση. Ἀκόμη καὶ ἡ θεωρία τοῦ ἔρωτα δὲν εἶναι ὅταν ἐφαρμόζεται παρὰ ἡ ἀδύνατη ἀνταν-άκλαση τῶν προθέσεων τοῦ ἱδρυτῆ της· ἀλλὰ ὅλη της ἡ σπουδαιότητα ἔγκειται στ' ὅτι τείνει νὰ ἐπιβάλλη ἕναν προσανατολισμὸ στὴν γενικὴ ἐξέλιξη τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας, τῆς ἀγνότητας τῶν ἠθῶν καὶ τῆς ἀνθρώπινης ἠθικῆς.

Ἡ πιὸ μεγάλη διαφορὰ ἀνάμεσα στὴν ἀποστολὴ τοῦ δημιουργοῦ μιᾶς θεωρίας καὶ σ' αὐτὴν τοῦ πολιτικοῦ εἶναι ἀκόμη καὶ τὸ κίνητρο ποὺ γιὰ χάρη του ἡ ἕνωση αὐτῶν τῶν δυὸ σ' ἕνα μόνο πρόσωπο δὲν μπορεῖ σχεδὸν ποτὲ νὰ γίνει. Αὐτὸ συμβαίνει μονάχα μὲ τοὺς μέτριους πολιτικοὺς ποὺ ἔχουν, καθὼς λέμε, πετύχει στὴν καριέρα τους, «καὶ τῶν ὁποίων ἡ δράση δὲν εἶναι παρὰ μιὰ τέχνη συνδυασμοῦ τῶν πιθανοτήτων», ὅπως ὁ Βίσμαρκ χαρακτήριζε τὴν μέτρια ἐμφάνιση τῆς πολιτικῆς τοῦ καιροῦ του. Ὅσο ἕνας τέτοιος «πολιτικὸς» δανείζεται τὶς μεγάλες ἰδέες, τόσο οἱ ἐπιτυχίες του εἶναι εὔκολες, σίγουρες, ἀσφαλεῖς καὶ γρήγορες. Στὴν πραγματικότητα ὅμως, ἐξ αἰτίας ἀκριβῶς αὐτοῦ τοῦ λόγου εἶναι ἐφήμερες, χωρὶς ὑπόβαθρο καὶ δὲν θὰ ἐπιζήσουν μετὰ τὸ θάνατο του. Τὸ ἔργο αὐτῶν τῶν πολιτικῶν εἶναι χωρὶς ἀξία γιὰ τοὺς ἀπογόνους, γιατὶ οἱ ἐπιτυχίες τους στὸ παρὸν στηρίζονται στὸ νὰ καταπνίγονται ὅλα τὰ προβλήματα κι ὅλες οἱ ἰδέες ποὺ εἶναι πραγματικὰ μεγάλες κι ἀξιοσημείωτες καὶ ποὺ θὰ εἶχαν μιὰν ἀξία γιὰ τὶς ἐπερχόμενες γενιές.

Ἡ ἐπιδίωξη τέτοιων σκοπῶν, ἄξιων καὶ χρήσιμων γιὰ τὸ μέλλον, εἶναι, γιαυτὸν ποὺ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἐπιτυχία του, πολὺ λίγο ὠφέλιμοι καὶ δὲν συναντοῦν διόλου τὴν κατανόηση τῆς μεγάλης μάζας. ἡ γεύση τῆς μπύρας καὶ τοῦ γάλακτος τοὺς φαίνεται πολὺ πιὸ ἀπαραίτητη παρὰ τὰ πλάνα τοῦ μέλλοντος μὲ πλατειὲς προοπτικὲς καὶ ποὺ ἡ πραγμάτωση τους δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ συμβεῖ ἀρκετὰ ἀργὰ καὶ ἡ χρησιμότητα τους δὲν ἀνήκει παρὰ στοὺς ἀπογόνους.

Ἔτσι, ἐξαιτίας μιᾶς φιλοδοξίας ποὺ συνοδεύεται πάντα ἀπὸ ἀνοησία, τὸ πιὸ μεγάλο μέρος τῶν πολιτικῶν παραμερίζουν ὅλες τὶς ἐπιδιώξεις ποὺ ἀναφέρονται στὸ μέλλον καὶ παρουσιάζουν σημαντικὲς δυσκολίες, γιὰ νὰ μὴ χάσουν τὸ χειροκρότημα τῆς στιγμῆς ἀπ' τὸ μεγάλο πλῆθος. Ἡ ἐπιτυχία καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τους εἶναι ὁλοκληρωτικὰ δοσμένα στὸ παρὸν καὶ δὲν ἔχουν καμιὰ φιλοδοξία γιὰ τὸ μέλλον. Οἱ

ἐπερχόμενες γενιὲς δὲν παίζουν κανένα ρόλο, δὲν ὑπάρχουν σχεδὸν καθόλου γιαυτά τὰ μικρὰ μυαλά· δὲν χωρᾶνε μέσα τους. Οἱ συνθῆκες εἶναι τελείως διαφορετικὲς γιὰ τὸν δημιουργὸ τοῦ προγράμματος. Ἐνδιαφέρεται σχεδὸν πάντα γιὰ τὸ μέλλον, γιατὶ δὲν εἶναι σπάνιο οὔτε κι ἀσυμβίβαστο τὸ ὅτι σ' αὐτὸν δίνουμε τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ «ὁραματιστῆ». Γιατὶ ἂν ὁ πολιτικὸς ἐκμεταλλεύεται ἀποκλειστικὰ τὶς συνθῆκες καὶ τὶς δυνατότητες τῆς στιγμῆς, ὁ δημιουργὸς τοῦ προγράμματος ἀνήκει σ' αὐτοὺς ποὺ λέμε ὅτι ἐπικοινωνοῦν μὲ τὸ θεῖο, μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ ξέρουν καὶ θέλουν νὰ ἐπιδιώκουν τὸ ἀδύνατο. Θὰ συναντήσουν βέβαια πολλὲς φορὲς τὴν ἀδιαφορία τῶν συγχρόνων τους, ἀλλὰ ἀντίθετα, θὰ δρέψουν τὴ δόξα στὶς μελλοντικὲς γενιὲς ὅταν οἱ ἰδέες τους εἶναι ἀθάνατες.

Μέσα στὸ πέρασμα τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου συμβαίνει καμιὰ φορὰ ὁ πολιτικὸς νὰ συνταυτίζεται μὲ τὸν πραγματικὰ θεωρητικὸ τοῦ πολιτικοῦ προγράμματος. Ὅσο πιὸ σοβαρὴ καὶ θετικὴ εἶναι αὐτὴ ἡ σύζευξη, τόσο πιὸ δυνατὲς εἶναι οἱ ἀντιδράσεις ποὺ θὰ συναντήσει στὴν πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν ἐπιδιώξεων του. Δὲν ἀσχολεῖται πιὰ γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς στιγμῆς, οὔτε γιὰ τὸν τυχαῖο ψηφοφόρο, ἀλλὰ γιά σκοποὺς ποὺ δὲν μποροῦν νὰ τοὺς κατανοήσουν παρὰ λίγοι ἐκλεκτοὶ μονάχα. Γιαυτὸ ἡ ὕπαρξη του τότε κινδυνεύει καὶ ζεῖ ἀνάμεσα στὴν ἀγάπη καὶ στὸ μῖσος. Οἱ ἀντιδράσεις τῶν συγχρόνων του ἐξισώνονται ἀπὸ τὴν μελλοντικὴ ἀναγνώριση τῶν ἀπογόνων ποὺ γιὰ χάρη τους ἐργάζεται.

Γιατὶ ὅσο πιὸ ὠφέλιμο εἶναι τὸ ἔργο τῆς μεγαλοφυΐας στοὺς ἀπογόνους, τόσο οἱ σύγχρονοι δὲν μποροῦν νὰ τὸ καταλάβουν· ὅσο πιὸ σκληρὸς ὁ ἀγώνας, τόσο πιὸ δύσκολη εἶναι ἡ ἐπιτυχία. Μολοντοῦτο ἂν, στοὺς αἰῶνες, ἡ ἐπιτυχία δικαιώσει ἕναν τέτοιον ἄνθρωπο, θὰ μπορέσει ἴσως στὸ διάστημα τῆς γήινης ὕπαρξης του νὰ δεχτεῖ μερικὲς ὠχρὲς ἐκλάμψεις τῆς μελλοντικῆς δόξας του. Στὴν πραγματικότητα οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶναι οἱ Μαραθωνοδρόμοι τῆς ἱστορίας: τὰ στεφάνια τῆς δάφνης στολίζουν τοὺς κροτάφους τῶν νεκρῶν ἡρώων.

Σ' αὐτοὺς πρέπει νὰ κατατάξουμε τοὺς πιὸ μεγάλους ἀγωνιστὲς τοῦ κόσμου τούτου, πού, παρόλη τὴν ἀκατανοησία τῶν συγχρόνων τους, εἶναι ἕτοιμοι νὰ δώσουν τὴ μάχη γιὰ τὴν πίστη καὶ τὰ ἰδανικά τους. Αὐτοὶ εἶναι ποὺ μιὰ μέρα θὰ βρεθοῦν πολὺ κοντὰ στὴν καρδιὰ τοῦ λαοῦ· τότε ὅλοι θὰ παραδεχτοῦν τὸ ἄδικο ποὺ εἶχαν οἱ σύγχρονοι αὐτῶν τῶν μεγάλων ἀνθρώπων καὶ θὰ θελήσουν νὰ τὸ ἀποκαταστήσουν. Ἡ ζωὴ καὶ οἱ πράξεις τους θὰ μελετηθοῦν μ' ἕναν θαυμασμὸ γεμάτον συγκίνηση κι ἀναγνώριση καὶ θὰ προσπαθήσουν ν' ἀνασύ-

ρουν μέσ' ἀπ' τὸ σκοτάδι ὅπου ἔζησαν, τὶς τσακισμένες καρδιὲς καὶ τὶς ἀπογοητευμένες ψυχές τους.

Σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία ἀνήκουν ὄχι μόνον οἱ μεγάλοι πολιτικοὶ ἀλλὰ κι ὅλοι οἱ μεγάλοι ἀναμορφωτές. Πλάι στὸν Μέγα Φρειδερῖκο, βρίσκονται ὁ Μαρτῖνος Λούθηρος κι ὁ Ριχάρδος Βάγκνερ.

Ὅταν ἄκουσα τὴν πρώτη διάλεξη τοῦ Γκόντφριντ Φέντερ γιὰ τὴν «ἀποπομπὴ τῆς ὑποδούλωσης στὸ κεφαλαιοκρατικὸ συμφέρον», κατάλαβα ἀμέσως ὅτι εἶχα νὰ κάνω ἐδῶ μ' ἕναν ἀληθινὸ θεωρητικὸ τεράστιας σημασίας γιὰ τὸ μέλλον τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Ὁ διαχωρισμὸς τοῦ χρηματιστηριακοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ποὺ ἔκανε, πρόσφερε τὴ δυνατότητα γιά ἕναν ἀγώνα ἐνάντια στὴν προσπάθεια διεθνοποίησης τῆς γερμανικῆς οἰκονομίας χωρὶς μολοντοῦτο νὰ κινδυνεύσει ἀπ' αὐτὸν τὸν ἀγώνα τὸ βασικὸ κεφάλαιο μιᾶς ἐθνικῆς ἀνεξάρτητης κι ἐλεύθερης οἰκονομίας. Εἶδα πιὰ τελείως καθαρὰ ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τῆς Γερμανίας εἶχε ἕναν ἀκόμη πιὸ δύσκολο ἀγώνα ἐνάντια στὸ διεθνὲς κεφάλαιο παρά μὲ ἐχθρικοὺς λαούς. Μετὰ τὴν διάλεξη τοῦ Φέντερ αἰστάνθηκα ὅτι ριχνόταν ἕνα δυνατὸ κι ἀκλόνητο σύνθημα γιαυτὴ τὴ μάχη ποὺ ἄρχιζε.

Καὶ ἡ κατοπινὴ ἐξέλιξη ἀπόδειξε πόσο σωστὸ ἦταν αὐτὸ τὸ συναίσθημα ποὺ ἔννοιωσα τότε. Σήμερα οἱ φτωχοὶ διάβολοι τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς μας δὲν κοροϊδεύουν πιὰ μαζί μας· σήμερα βλέπουν κι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι πὼς τὸ διεθνιστικὸ κεφάλαιο ὄχι μόνον ἦταν ὁ κυριώτερος ὑπεύθυνος γιὰ τὸν πόλεμο, ἀλλὰ καὶ τώρα ἀκόμα, μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, ἔχει καταντήσει τὴν εἰρήνη μιὰν ἀληθινὴ κόλαση.

Ὁ ἀγώνας ἐνάντια στὸ διεθνιστικὸ κεφάλαιο εἶναι πιὰ ὁ μοναδικὸς σκοπὸς τῆς πάλης τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία του καὶ τὴν ἐλευθερία τῆς οἰκονομίας του.

Ἀλλά, ὅσο γιὰ τὶς ἀντιρήσεις ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχουν αὐτοὶ ποὺ ὀνομάζουμε πρακτικοὺς τοὺς ἀπαντοῦμε ὡς ἑξῆς : Ὅλοι οἱ δισταγμοὶ ἀναφορικά μὲ τὶς ἐκπληκτικὲς οἰκονομικὲς συνθῆκες ποὺ θὰ ἐπικρατήσουν μετὰ τὴν «ἀποπομπὴ τῆς ὑποδούλωσης στὰ κεφαλαιοκρατικὰ συμφέροντα», εἶναι ἀνόητοι· γιατί, πρῶτον, οἱ οἰκονομικές ρετσέττες ποὺ ἐφαρμόστηκαν μέχρι τώρα ἔφεραν τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα γιὰ τὸν γερμανικὸ λαό, οἱ θέσεις πάνω στὶς ὁποῖες στηρίχθηκαν τὰ προβλήματα τῆς ἐπιβίωσης τοῦ ἔθνους θυμίζουν τὶς γνῶμες τῶν εἰδικῶν τῆς πανάρχαιας ἐποχῆς, παραδείγματος χάριν τὴ συνέλευση τῶν Βαυαρῶν γιατρῶν ποὺ ἔβγαλαν ἀπόφαση νὰ μὴ δεχθοῦν τὴν ἐγκατάσταση σιδηροδρομικοῦ δικτύου στὴ χώρα. Ὅλα τὰ συμπεράσματα αὐτῆς τῆς φημισμένης συνέλευσης ξέρουμε πολὺ καλὰ ὅτι δὲν μπόρεσαν νὰ σταθοῦν πουθενά : οἱ ταξιδιῶτες τοῦ νέου «ἀτμηλάτου ἵππου» δὲν ἔπαθαν

Ιλίγγους, οὔτε οἱ ἁπλοῖ θεατές του ἀρρώστησαν· βέβαια μπῆκαν περιφράγματα γιὰ νὰ προστατευτεῖ ἀπ' τὰ βλέμματα ἡ καινούργια ἐγκατάσταση, ἀλλά οἱ παρωπίδες μείνανε στὰ μάτια τῶν εἰδικῶν ἀπὸ τότε καὶ γιὰ πάντα.

Δεύτερον, πρέπει νὰ σημειωθεῖ τοῦτο: Κάθε θεωρία, ἀκόμα καὶ ἡ σωστότερη περνᾶ ἕναν κίνδυνο ὅταν παρουσιάζεται ὅτι εἶναι κι ἡ ἴδια ἕνας σκοπός, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι παρὰ ἕνα μέσον γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ὁ σκοπός, ἀλλὰ γιὰ μένα καὶ γιὰ τοὺς ἀληθινοὺς ἐθνικοσοσιαλιστὲς δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνο μιὰ θεωρία, ποὺ συνοψίζεται σὲ δύο λέξεις: λαὸς καὶ πατρίδα.

Τὸ ἀντικείμενο τοῦ ἀγῶνα μας, εἶναι ἡ ἐξασφάλιση τῆς ὕπαρξης καὶ τῆς ἀνάπτυξης τῆς φυλῆς καὶ τοῦ λαοῦ μας, ἡ τροφὴ τῶν παιδιῶν μας κι ἡ διαφύλαξη τῆς καθαρότητας τοῦ αἵματος μας, ἡ ἐλευθερία κι ἡ ἀνεξαρτησία τῆς πατρίδας, μέχρι νὰ ὡριμάσει ὁ λαός μας γιὰ νὰ ἐκπληρώσει τὴν ἀποστολή του ποὺ γιαυτὴν εἶναι προορισμένος ἀπ' τὸν Δημιουργὸ τοῦ σύμπαντος.

Κάθε σκέψη καὶ κάθε θεωρία, κάθε γνώση καὶ κάθε ἐπιστήμη μποροῦν νὰ χρησιμέψουν γιαυτὸν τὸν σκοπό. Κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη ἐξετάζονται ὅλα καὶ ἀπορρίπτονται ἢ γίνονται παραδεκτά. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο καμιὰ θεωρία δὲν μπορεῖ νὰ καταδικαστεῖ σὲ θάνατο, ὅταν εἶναι χρήσιμη γιὰ τὴ ζωή. Ἔτσι οἱ κρίσεις τοῦ Γκόντφριντ Φένταρ μ' ἔκαναν ν' ἀποφασίσω ν' ἀσχοληθῶ κατὰ βάθος μ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα ποὺ ἀκόμη δὲν τὸ εἶχα κάνει κτῆμα μου.

Ἄρχισα πάλι νὰ διαβάζω· ἄρχισα νὰ καταλαβαίνω τὸ νόημα καὶ τὶς προθέσεις τῆς ἐργασίας ὁλόκληρης μιᾶς ζωῆς, τοῦ Ἑβραίου Κάρλ Μάρξ. Τὸ «Κεφάλαιο» του μοῦγινε τότε τελείως κατανοητὸ ὅπως κι ὁ ἀγώνας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐνάντια στὴν ἐθνικὴ οἰκονομία, ἀγώνας ποὺ εἶχε σὰν σκοπὸ τὴν προετοιμασία τοῦ χώρου γιὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ διεθνιστικοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν Ἑβραίων χρηματιστῶν.

***

Ἀλλὰ κι ἀπὸ μιὰν ἄλλη ἄποψη αὐτὲς οἱ διαλέξεις εἶχαν πάνω μου σημαντικὴ ἐπίδραση.

Μιὰ μέρα ζήτησα νὰ πάρω μέρος στὴ συζήτηση. Ἕνας ἀπ' τοὺς συμμετέχοντες θεώρησε σκόπιμο νὰ ὑπεραμυνθεῖ τῶν Ἑβραίων καὶ ἄρχισε νὰ τοὺς ὑποστηρίζει κατὰ τρόπο σκανδαλιστικό. Αὐτὸ μ' ἔκανε νὰ τοῦ ἀπαντήσω. Ἡ μεγαλύτερη πλειοψηφία τῶν συζητητῶν τῆς διάλεξης συντάχθηκε μὲ τὴ δική μου ἄποψη. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν, μερικὲς μέρες ἀργότερα νὰ διοριστῶ σ' ἕνα ἀπ' τὰ συντάγματα ποὺ φρουροῦσαν τότε τὸ Μόναχο, μὲ τὸν τίτλο τοῦ ἀξιωματικοῦ ἐκπαιδευ-

τῆ. Ἡ πειθαρχία τῶν μονάδων ἦταν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ πολὺ ἀδύνατη. Ἔφερνε ὅλα τὰ σημάδια τῆς ἐπαναστατικῆς περιόδου. Πολὺ ἀργά, μὲ κόπο καὶ μ' ἐπιμονὴ θὰ μπορούσαμε νὰ ξαναξυπνήσουμε μέσα τους τὴν πειθαρχία καὶ τὴν στρατιωτικὴ συμπεριφορὰ μετὰ ἀπὸ τὴν κτηνώδη κατάσταση τῆς «ἐλευθέρως ἐννοουμένης» ὑπακοῆς ποὺ εἶχε καθιερώσει ὁ Κοὺρτ Ἄισνερ. Ἔπρεπε ὁ στρατὸς νὰ μάθει νὰ αἰσθάνεται καὶ νὰ σκέπτεται κατὰ τρόπον ἐθνικὸ καὶ πατριωτικό. Πρὸς τὶς δυὸ αὐτὲς κατευθύνσεις στράφηκε ἡ καινούργια δραστηριότητα μου.

Ἄρχισα μὲ μεγάλη μου χαρὰ κι ἀκόμα μεγαλύτερο ζῆλο. Τώρα στ' ἀλήθεια μοῦ δινόταν ἡ εὐκαιρία νὰ μιλήσω μπροστὰ σ' ἕνα μεγάλο ἀκροατήριο κι αὐτὸ ποὺ πάντοτε διαισθανόμουν μπόρεσα τώρα νὰ τὸ ἐξακριβώσω: ἤξερα *νὰ μιλῶ*. Κι ἡ φωνή μου εἶχε κιόλας ἀρκετὰ καλυτερεύσει ὥστε νὰ μπορῶ θαυμάσια ν' ἀκούγομαι ἀπ' ὅλα τὰ σημεῖα μιᾶς αἴθουσας.

Καμιὰ ἐπιτυχία δὲν θὰ μποροῦσε νὰ μὲ κάνει περισσότερο εὐτυχισμένο ὅσο αὐτὴ ἐδῶ γιατὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀνεξαρτησία ποὺ πέτυχα τώρα, μποροῦσα κιόλας νὰ προσφέρω θετικὲς ὑπηρεσίες σ' ἕνα τμῆμα τῆς χώρας μου ποὺ πάντα εἶχα στὴν καρδιά μου: τὸν στρατό.

Θὰ μποροῦσα νὰ πῶ ὅτι πέτυχα: ἔφερα, κατὰ τὸ διάστημα τῶν μαθημάτων ποὺ τοὺς ἔκανα, πολλὲς ἑκατοντάδες συντρόφων, περισσότερο κοντὰ στὸ λαὸ καὶ στὴν πατρίδα τους. «Ἐθνικοποίησα» τὰ στρατεύματα καὶ μπορῶ νά πῶ ὅτι βοήθησα ἔτσι στὴν καθιέρωση τῆς γενικῆς πειθαρχίας.

Εἶχα ἀκόμα τὴν εὐκαιρία νὰ γνωρίσω ἕνα μεγάλον ἀριθμὸ ἀνθρώπων ποὺ συμμερίζονταν τὶς ἀπόψεις μου, καὶ ποὺ ἀργότερα ἀποτέλεσαν μαζὺ μὲ μένα τὸν κύριον πυρῆνα τοῦ νέου κινήματος.

ΕΝΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΕΛΑΒΑ ΕΝΤΟΛΗ ΑΠ ΤΟΥΣ ΑΝΩΤΕΡΟΥΣ ΜΟΥ ΝΑ εξετάσω ποιὲς ἦταν οἱ προθέσεις ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως μιᾶς ὀργάνωσης ποὺ κάτω ἀπ' τὴν ἐπωνυμία «γερμανικὸ ἐργατικὸ κόμμα», θὰ ἔκανε ἐκείνη τὴν ἐποχὴ μιὰ συγκέντρωση στὴν ὁποία θὰ μιλοῦσε ὁ Γκόντφριντ Φέντερ. Μὲ ἐπιφόρτισαν νὰ πάω ἐκεῖ, νὰ σχηματίσω μιὰν ἐντύπωση γιὰ τὸ τί περίπου ἦταν αὐτὴ ἡ συγκέντρωση καὶ μετὰ νὰ κάνω τὴν ἀναφορά μου.

Ἡ περιέργεια καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἔδειχνε τὸ Στράτευμα γιὰ τὰ πολιτικὰ κόμματα ἦταν παραπάνω ἀπὸ δικαιολογημένη. Ἡ ἐπανάσταση εἶχε δώσει τὸ δικαίωμα στὸ Στρατὸ νὰ ἀνακατεύεται στὶς πολιτικὲς ἐνέργιες, δικαίωμα ποὺ τοῦ ἔκανε ἐκτεταμένη χρήση, προπάντων ὅσο τοῦ ἔλλειπε ἡ πείρα. Μόνον τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ Κέντρο καὶ ἡ Σοσιαλδημοκρατία, μπόρεσαν νὰ διακρίνουν ὅτι ὁ Στρατός, πρὸς μεγάλην τους λύπη, ἀπέσυρε τὴν εὔνοια του ἀπὸ τὰ ἐπαναστατικὰ κόμματα γιὰ νὰ τὴν στρέψει πρὸς τὸ ἐθνικὸ κίνημα καὶ τὴν ἐθνικὴ ἀναγέννηση, κατάφεραν νὰ ἀφαιρέσουν ἀπ' τὶς μονάδες τὸ δικαίωμα ψήφου καὶ νὰ τοὺς ἀπαγορεύσουν κάθε ἀνάμειξη στὴν πολιτική.

Ὅτι σ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν καταπίεση τῶν «δικαιωμάτων τοῦ πολίτη» (ὅπως ὀνομαζόταν μετὰ τὴν ἐπανάσταση, ἡ ἐξίσωση τῶν δικαιωμάτων πολιτῶν καὶ στρατιωτῶν) βρῆκαν καταφύγιο τὸ Κέντρο κι ὁ μαρξισμός, ἦταν γεγονὸς ἀναμφισβήτητο, γιατὶ ἂν δὲν εἶχε συμβεῖ αὐτό, ἡ Κυβέρνηση τοῦ Νοεμβρίου δὲν θὰ ὑπῆρχε μερικὰ χρόνια ἀργότερα γιὰ νὰ συνεχίσει τὸ ὄνειδος καὶ τὴν ἐθνικὴ ἀτίμωση. Ὁ Στρατὸς ἦταν τότε στὸν σωστὸ δρόμο γιὰ νὰ μπορέσει ν' ἀπαλλάξει τὸ ἔθνος ἀπ' αὐτοὺς ποὺ τοῦ ρουφοῦσαν τὸ αἷμα κι ἦταν οἱ ὑπηρέτες

τῆς Ἀντάντ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. Ἀλλὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ ἐπωνομαζόμενα «ἐθνικιστικά» κόμματα, ψήφισαν τὸ ἴδιο, μὲ ἐνθουσιασμό, μαζὺ μ' αὐτοὺς τοὺς ἐγκληματίες τοῦ Νοεμβρίου καὶ βοήθησαν νά καταστεῖ ἀνίκανο ἕνα ὄργανο ποὺ θὰ μποροῦσε νά πραγματοποιήσει τὴν ἐθνικὴ ἀναγέννηση, δείχνει ποὺ μποροῦν νὰ ὁδηγήσουν οἱ πεποιθήσεις, πάντα καὶ μοναδικὰ θεωρητικές, τῶν πιὸ ἀθώων ἀνάμεσα στοὺς ἀθώους. Αὐτὴ ἡ μπουρζουαζία, τελείως προσβεβλημένη ἀπὸ γεροντικὴ μαλάκυνση τοῦ ἐγκεφάλου, εἶχε κυριολεκτικὰ πεισθεῖ ὅτι ὁ Στρατὸς θὰ ξαναγινόταν αὐτὸ ποὺ πραγματικὰ ἦταν,δηλαδὴ ἕνα προπύργιο τῆς γερμανικῆς παλληκαριᾶς, ἐνῶ τὸ Κέντρο κι ὁ Μαρξισμὸς τὸν ἤθελαν μονάχα γιὰ νὰ τοὺς χρησιμεύσει σὰν μέσο νὰ βγάλουν τὸ δηλητηριασμένο δόντι τοῦ ἐθνικισμοῦ καὶ μετὰ νὰ τὸν καταντήσουν μιὰν ἀστυνομικὴ δύναμη, ποὺ δὲν θἄχει τὸ θάρρος νὰ πολεμήσει ἐνάντια στὸν ἐχθρό· γεγονὸς ποὺ ἀποδείχθηκε στὴν συνέχεια.

Ἢ μήπως οἱ «ἐθνικιστὲς πολιτικοί» μας, πίστευαν ὅτι ἡ ἐξέλιξη τοῦ Στρατοῦ μας δὲν θἄταν ἐθνικιστική; Διόλου ἀπίθανο· αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι ἀντὶ νὰ πᾶνε νὰ πολεμήσουν καὶ νὰ γνωρίσουν τὶ θὰ πεῖ στρατός, ἔμεναν νὰ φλυαροῦν στὸ Κοινοβούλιο, χωρὶς νἄχουν καμιὰν ἰδέα γιὰ τὸ τὶ γινόταν στὶς καρδιὲς αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἔφερναν μέσα τους ἕνα ἔνδοξο παρελθὸν καὶ κάθε στιγμὴ θυμόνταν ὅτι ἦταν οἱ πρῶτοι στρατιῶτες τοῦ κόσμου.

Ἔτσι ἀποφάσισα νὰ πάω στὴν συγκέντρωση αὐτοῦ τοῦ κόμματος ποὺ τότε ἦταν ἀκόμη τελείως ἄγνωστο.

Ὅταν ἔφτασα τὸ βράδυ ἐκεῖνο μέσα στὴν «Λιμπερτσίμερ» τῆς παληᾶς μπυραρίας τοῦ Στέρνεκερ, στὸ Μόναχο, βρίσκονταν ἐκεῖ γύρω στοὺς εἴκοσι μὲ εἰκοσιπέντε ἐκπρόσωποι τοῦ πιὸ μεγάλου τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ ὁμιλία κι οἱ ἀπόψεις τοῦ Φέντερ μοῦ ἦταν κιόλας γνωστὲς ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν διαλέξεων του κι ἔτσι μπόρεσα καλύτερα ν' ἀφοσιωθῶ στὴν παρατήρηση τῶν λεπτομερειῶν αὐτῆς τῆς συγκέντρωσης.

Ἡ ἐντύπωση ποὺ μοῦ ἔκανε δὲν ἦταν οὔτε καλὴ οὔτε ἄσχημη· μιὰ νέα κομματικὴ συγκέντρωση ὅπως τόσες ἄλλες. Τότε μάλιστα ἦταν ἡ ἐποχὴ ποὺ ὁ καθένας νόμιζε ὅτι ἦταν ἀπ' τὸ θεὸ προορισμένος νὰ φτιάξει ἕνα καινούργιο κόμμα ἐπειδὴ δὲν τὸν ἱκανοποιοῦσαν τ' ἀποτελέσματα καὶ οἱ ἐπιτεύξεις τῶν ὑπαρχόντων καὶ μὴ νοιώθοντας καμιὰν ἐμπιστοσύνη σ' αὐτά. Ἔτσι φύτρωναν κυριολεκτικὰ ἀπ' τὴ γῆ αὐτὲς οἱ συνελεύσεις γιὰ νὰ ἐξαφανιστοῦν σὲ λίγο διάστημα χωρὶς ταμπούρλα καὶ παράτες. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἡγέτες δὲν ἤξεραν πῶς νὰ δημιουργήσουν ἀπὸ μιὰ συγκέντρωση ἕνα κόμμα ἢ τουλά-

χιστον ἕνα κίνημα. Ἔτσι χάνονταν σχεδὸν πάντα, πεθαίνοντας ἕναν ὅμορφο θάνατο, αὐτὲς οἱ συνελεύσεις ποὺ γίνονταν μ' ἕνα πνεῦμα γελοῖο, μικρομάγαζου.

Δὲν πρόβλεπα ὅτι θὰ δῶ τίποτ' ἄλλο, ὕστερ' ἀπὸ δυὸ ὧρες ποὺ ἔμεινα στὴν συγκέντρωση τοῦ «γερμανικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος». Ἔνοιωσα ἀνακούφιση ὅταν ὁ Φέντερ τελείωσε. Εἶχα μείνει ἀρκετὰ κι ἤμουνα ἕτοιμος νὰ φύγω, ὅταν ὑποχρεώθηκα νὰ παραμείνω γιατὶ ἀναγγέλθηκε ἡ ὥρα της ἐλεύθερης συζήτησης. Ἀλλὰ κι ἐδῶ ἀκόμα τὰ πάντα φαίνονταν δίχως ἐνδιαφέρον, ὅταν ξαφνικὰ ὁ λόγος δόθηκε σ' ἕναν «καθηγητὴ» ποὺ ἄρχισε νὰ λέει τὶς ἀμφιβολίες του γιὰ τὴν λογικὴ καὶ τὴν ὀρθότητα τῶν θεωριῶν τοῦ Φέντερ, κι ὕστερα—μετὰ ἀπὸ μιὰ πολὺ καλὴ δευτερολογία ποὺ ἔκανε ὁ Φέντερ—ἦρθε ξαφνικὰ στὸ «ἐπὶ τάπητος» θέμα καὶ ἄρχισε νὰ συνιστᾶ στὸ νέο κόμμα, μὲ τὴν πιὸ μεγάλη ἐπιμονή, σὰν ἕνα σημεῖο ἰδιαιτέρως ἀπαραίτητο στὸ πρόγραμμα του, τὴν ἀνάληψη ἀγῶνα γιὰ τὸν «διαχωρισμὸ» τῆς Βαυαρίας ἀπὸ τοὺς «Πρώσσους». Ὁ ἄνθρωπος ὑποστήριζε μὲ μιὰ ἐπίμονη θέρμη ὅτι κυρίως σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ἡ γερμανικὴ Αὐστρία θὰ ἑνωθεῖ μὲ τὴν Βαυαρία καὶ πὼς τότε θὰ ἦταν ἐφικτὴ μιὰ εἰρήνη μὲ τοὺς καλύτερους ὅρους κι ἄλλες παρόμοιες διευκολύνσεις. Τότε δὲν μπόρεσα νὰ συγκρατηθῶ καὶ ζήτησα τὸ λόγο γιὰ νὰ πῶ στὸν σοφὸ αὐτὸν κύριο τὴ γνώμη μου πάνω στὸ θέμα. Τελικὰ ὁ ρήτορας ἐγκατέλειψε τὸ πεδίο τῆς μάχης σὰν ἕνα διψασμένο γιὰ νερὸ «κανὶς» καὶ προτοῦ κἂν τελειώσω τὸ λόγο μου. Ὅσην ὥρα μιλοῦσα μ' ἄκουγαν μὲ κατάπληξη κι ὅταν ἤμουνα ἕτοιμος νὰ φύγω καὶ τοὺς καληνύχτιζα, ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ἦρθε πλάι μου τὴν ὥρα ποὺ ἔφευγα (δὲν θυμοῦμαι αὐτὴ τὴ στιγμὴ τ' ὄνομα του) καὶ μοῦ γλύστρησε στὸ χέρι ἕνα μικρὸ τετράδιο, ποὺ ἔμοιαζε μὲ πολιτικὴ μπροσοῦρα, παρακαλώντας με συγχρόνως θερμὰ νὰ τὸ διαβάσω.

Τὸ βρῆκα πολὺ εὐχάριστο κάτι τέτοιο, γιατὶ ἔτσι μποροῦσα νὰ ἐλπίζω ὅτι θὰ γνώριζα καὶ θὰ μάθαινα μὲ τόν πιὸ ἁπλὸ τρόπο τοὺς σκοποὺς αὐτῆς τῆς πληκτικῆς συνέλευσης, χωρὶς νὰ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ παρευρίσκομαι σὲ τόσο ἀνόητες συγκεντρώσεις. Ἐξάλλου αὐτός ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ἐργατικὴ ἐμφάνιση μοῦκανε πολὺ καλὴν ἐντύπωση. Τοῦ τὸ ὑποσχέθηκα κι ἔφυγα.

Κατοικοῦσα τότε στὴ στρατώνα τοῦ δεύτερου συντάγματος πεζικοῦ, μέσα σ' ἕνα μικρὸ δωμάτιο ποὺ ἔφερνε ἀκόμα πολὺ καθαρὰ τὰ σημάδια τῆς ἐπανάστασης. Τὴν ἡμέρα μου τὴν περνοῦσα κυρίως στὸ 41ο σύνταγμα κυνηγῶν, ἢ σὲ ἄλλες συγκεντρώσεις γιὰ ὁμιλίες σὲ ἄλλες μονάδες κ.τ.λ. Δὲν πήγαινα παρὰ μόνο γιὰ νὰ κοιμηθῶ στὴν κατοικία μου.

Ὅπως εἶχα συνηθίσει νὰ ξυπνῶ τὸ πρωὶ πρὶν ἀπ' τὶς πέντε ἡ ὥρα, διασκέδαζα μὲ τὸ νὰ τοποθετῶ μικρὰ κομμάτια ξεροῦ ψωμιοῦ ἢ κρέατος στὸ πάτωμα γιὰ τοὺς ποντικοὺς ποὺ ἔκαναν τὸν περίπατο τους μέσα στὸ μικρὸ δωμάτιο καὶ νὰ παρακολουθῶ πῶς αὐτὰ τὰ χαριτωμένα ζωάκια καταβρόχθιζαν τὴν τροφή τους καὶ στριφογύριζαν γύρω ἀπ' τὰ ψίχουλα. Εἶχα ὡς τώρα στὴ ζωή μου πολὺ ὑποφέρει ἀπὸ στερήσεις ὥστε δὲν μποροῦσα πιὰ νὰ βλέπω τὴν πεῖνα καὶ μ' ἄρεσε ποὺ αὐτὰ τὰ μικρὰ ζωάκια ἱκανοποιοῦσαν τὴ δική τους.

Τὴν ἑπομένη μέρα ἀπὸ ἐκείνη τὴν συγκέντρωση, ἤμουνα πάλι στὶς πέντε τὸ πρωὶ ξαπλωμένος στὸ κρεβάτι μου καὶ παρακολουθοῦσα τὸ ἀδιάκοπο τρεχαλητὸ τῶν ποντικῶν καὶ τὰ ξαφνικά τους σταματήματα. Καθὼς δὲν μποροῦσα πιὰ νὰ κοιμηθῶ, ξανάφερα στὸ νοῦ μου τὴ χθεσινὴ βραδυὰ καὶ τὸ τετράδιο ποὺ μοῦ εἶχε δώσει ὁ ἐργάτης. Ἦταν μιὰ μπροσοῦρα ποὺ ὁ συγγραφέας της, ἕνας ἐργάτης, ἐξηγοῦσε πῶς κατέληξε σὲ διεθνεῖς πολιτικὲς ἀντιλήψεις, ἀφοῦ πέρασε μέσα ἀπ' τὴ βρωμιὰ τῆς μαρξιστικῆς καὶ τῆς συνδικαλιστικῆς φρασεολογίας, μὲ τίτλο: «Τὸ πολιτικό μου ξύπνημα». Ἀρχίζοντας νὰ διαβάζω ἔφτασα ὡς τὸ τέλος τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ἀναγνώσματος μὲ συνεχόμενο ἐνδιαφέρον· γιατὶ μέσ' ἀπ' αὐτὸ ἀντανακλοῦσε ἡ ἀλλαγὴ ποὺ εἶχε συμβεῖ καὶ σὲ μένα τὸν ἴδιο, μὲ ἀνάλογο τρόπο, δώδεκα χρόνια νωρίτερα. Ἄθελα μου εἶδα νὰ ζωντανεύει μπροστὰ στὰ μάτια μου ἡ δική μου ἐξέλιξη. Σκέφτηκα ἀκόμη πολλὲς φορὲς πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα ὥσπου τέλος ἀποφάσισα νὰ ξεχάσω τελειωτικὰ αὐτὴ τὴ συνάντηση, ὅταν μερικὲς ἑβδομάδες ἀργότερα, λάβαινα μιὰ **πρόσκληση** ποὺ ἔλεγε ὅτι εἶχα γίνει δεκτὸς στὸ γερμανικὸ ἐργατικὸ **κόμμα** καὶ μὲ καλοῦσαν νὰ ἐξηγήσω ἂν δέχομαι κι ἐγὼ νὰ παρευρεθῶ στὴν προσεχῆ σύγκληση τῶν μελῶν τοῦ κόμματος.

Ἔμεινα κατάπληκτος μὲ τὸν τρόπο ποὺ «κέρδισα» τὴν ἐμπιστοσύνη τῆς κομματικῆς ἡγεσίας καὶ δὲν ἤξερα ἂν πρέπει νὰ θυμώσω ἢ νὰ γελάσω μὲ τὸ γεγονός. Δὲν εἶχα καμμιὰ διάθεση νὰ γίνω μέλος ἑνὸς ἤδη ὑπάρχοντος κόμματος, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ ἤθελα ἦταν νὰ ἱδρύσω ἐγὼ ἕνα κόμμα καὶ νὰ γίνω ἀρχηγός του. Μιὰ παρόμοια πρόσκληση νόμισα, πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν πάρω στὰ σοβαρά.

Ἤμουνα κιόλας ἕτοιμος νὰ στείλω τὴν ἀπάντηση μου γράφοντας σ' αὐτοὺς τοὺς κυρίους, ὅταν ἡ περιέργεια μου νίκησε πάλι καὶ μ' ἔκανε ν' ἀποφασίσω νὰ πάω τὴν ὡρισμένη μέρα τῆς συνέλευσης γιὰ νὰ ἐκθέσω προφορικὰ τὶς ἀρχές μου.

Ἡ τετάρτη ἦλθε. Τὸ ξενοδοχεῖο ὅπου θὰ γινόταν ἡ συγκέντρωση ποὺ εἴπαμε, ἦταν τὸ «Βιὲ Ρόζεμπαντ» στὴν Χορνστράσσε· ἕνα ἀπαίσιο οἴκημα ποὺ δὲν φαινόταν νὰ προσφέρει τὴν πιὸ στοιχειώδη ἄνεση.

Αὐτὸ δὲν ἦταν παράξενο στὰ 1919, γιατὶ οἱ κατάλογοι φαγητῶν καὶ διευκολύνσεων ἀκόμη καὶ στὰ μεγάλα ξενοδοχεῖα ἦταν ἄθλιοι καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ τραβήξουν κανέναν σχεδὸν πελάτη. Ἐγὼ πάντως ἀγνοοῦσα καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ ξενοδοχείου.

Πέρασα μέσ' ἀπ' τὸ κακοφωτισμένο σαλόνι, ὅπου δὲν ὑπῆρχε ψυχή, ἄνοιξα τὴν πόρτα ποὺ ὁδηγοῦσε στὸ γειτονικὸ δωμάτιο καὶ βρέθηκα μπροστὰ στὰ δικικητικὰ μέλη τοῦ κόμματος. Κάτω ἀπ' τ' ἀμφίβολο φῶς μιᾶς λάμπας πετρελαίου, ἦταν καθισμένοι τέσσερις νέοι ἄνθρωποι κι ἀνάμεσα τους ὁ συγγραφέας τῆς μπροσούρας, ποὺ ἀμέσως μὲ χαιρέτησε μὲ τήν πιὸ εἰλικρινῆ ἐκδήλωση χαρᾶς καὶ μοῦ εὐχήθηκε τὸ «καλῶς ἦλθα» σὰν νέο μέλος τοῦ γερμανικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος.

Ἐγὼ ἤμουνα λίγο σαστισμένος. Τότε μὲ παρακάλεσαν νὰ ἀναβάλλω γιὰ ἕνα διάστημα ὅσα εἶχα νὰ τοὺς πῶ γιατί, ὁ «πρόεδρος τοῦ Ράιχ» δὲν εἶχε ἔλθει ἀκόμη. Τέλος φάνηκε. Ἦταν αὐτὸς ποὺ εἶχε κατευθύνει τὴν συζήτηση στὴν μπυραρία τοῦ Στέρνεκερ κατὰ τὴ διάλεξη τοῦ Φέντερ.

Περιμένοντας μ' εἶχε καταλάβει πάλι ἡ περιέργεια κι ἔτσι ἔκανα ὑπομονὴ θέλοντας νὰ δῶ τί θἄβγαινε τελικὰ ἀπ' ὅλο αὐτό. Γιὰ τὴν ὥρα εἶχα μάθει τὰ ὀνόματα αὐτῶν τῶν κυρίων. Ὁ πρόεδρος τῆς «ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ράιχ» ἦταν ἕνας κάποιος κ. Χάρρερ, πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Μονάχου ἦταν ὁ Ἄντον Ντρέξλερ.

Διάβασαν τὰ πρακτικὰ τῆς τελευταίας συνεδριάσεως. Ὕστερα ἔκανε τὴν ἀναφορά του ὁ ταμίας—τὸ κόμμα διέθετε τὸ συνολικὸ ποσὸν τῶν 7 μάρκων καὶ 50 πφέννιχ—καὶ κατόπι ἡ ἔγκριση τῶν πεπραγμένων τοῦ ταμείου. Ὅλ' αὐτὰ εἶχαν γραφτεῖ στὰ πρακτικὰ τῆς προηγούμενης συνεδρίασης. Τότε ὁ πρόεδρος διάβασε τὴν ἀπάντηση σ' ἕνα γράμμα ἀπ' τὸ Κίελο, σ' ἕνα ἄλλο ἀπ' τὸ Ντύσσελντορφ καὶ σ' ἕνα τρίτο ἀπ' τὸ Βερολῖνο· ὅλοι συμφώνησαν γιὰ τὶς ἀπαντήσεις αὐτές. Καὶ τότε ξανάδωσαν τὸ λόγο στὸ ταχυδρομεῖο καὶ διάβασαν τὰ γράμματα ποὺ εἶχαν λάβει ἀπ' τὸ Κίελο, ἀπ' τὸ Ντύσσελντορφ κι ἀπ' τὸ Βερολῖνο κι εἶπαν πὼς εἶναι ἱκανοποιητικὴ ἡ ἀπήχηση ποὺ ἔχει στὶς πόλεις αὐτὲς τὸ κόμμα. Εἶναι ἕνα δεῖγμα, δήλωσαν τῆς κομματικῆς ἐξάπλωσης τοῦ Γερμανικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος καὶ μετά... μετὰ ἄρχισε μιὰ μακρυὰ συνδιάσκεψη γιὰ τὶς νέες ἀπαντήσεις πού ἔπρεπε νὰ ἑτοιμαστοῦν.

Τρομερό, τρομερό. Εἶχα νὰ κάνω μὲ μιὰ λέσχη τοῦ χειρότερου εἴδους ; Καὶ συζητοῦσα κιόλας ἂν ἔπρεπε ἢ ὄχι νὰ γίνω μέλος ;

Τέλος ἤρθαν στὴν ἡμέρησία διάταξη κι ἀσχολήθηκαν μὲ τὶς νέες ἐγγραφές, δηλαδὴ ἔπρεπε νὰ συζητήσουν τὴν περίπτωση μου.

Ἐγὼ ἄρχισα τὶς ἐρωτήσεις· ἀλλὰ ἔξω ἀπὸ μιὰ ἀκαθόριστη ντι-

ρεκτίβα, δὲν ὑπῆρχε κανένα πρόγραμμα, καμιὰ διακήρυξη, κανένα ἔντυπο, κάρτες κομματικῶν μελῶν, οὔτε ἀκόμη ἕνας φτηνὸς φάκελλος, τίποτα, μόνο καλὴ πίστη καὶ διάθεση.

Γιὰ ἄλλη μιά φορά, δέν εἶχα καμιὰ ὄρεξη νὰ γελάσω, γιατὶ αὐτὸ ποὺ ἔβλεπα μπροστά μου ἦταν τάχα τίποτ' ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ χαρακτηριστικὸ δεῖγμα τῆς πιὸ τέλειας ἀνοργανωσιᾶς, τῆς πιὸ ἀπελπιστικῆς προχειρότητας ποὺ βασίλευε στὰ ὑπάρχοντα κόμματα, στὰ προγράμματα τους, στὶς προθέσεις καὶ στὴ δράση τους; Αὐτὸ ποὺ ἔσπρωχνε τοὺς νέους τούτους ἀνθρώπους σὲ μιὰ ἐνέργεια ἐκ πρώτης ὄψεως τόσο γελοία, ἦταν μονάχα τὸ ἀσυνείδητο κι ἐνστικτώδικο κάλεσμα μιᾶς ἐσωτερικῆς φωνῆς ποὺ τοὺς ἔλεγε ὅτι τὸ σύνολο τῶν ὑπαρχόντων κομμάτων δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ ἀνυψώσει τὸ γερμανικὸ ἔθνος οὔτε νὰ ὑπερασπίσει τὰ συμφέροντα του. Διάβασα γρήγορα τὶς ντιρεκτίβες τοῦ κόμματος, ποὺ ἦταν δακτυλογραφημένες καὶ βρῆκα ἐκεῖ τὴν τέλεια ἔκφραση τῆς καλῆς θέλησης ἀλλὰ καὶ τῆς ἀδυναμίας. Ὑπῆρχε μέσα τους μεγάλη σύγχυση κι ἄγνοια, πολλὰ πράγματα ἔλλειπαν καὶ προπάντων τὸ ἀγωνιστικὸ πνεῦμα.

Αὐτὸ ποὺ οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι διαισθάνονταν τὸ ἤξερα πολὺ καλά: ἦταν ἡ ἐπιθυμία γιὰ ἕνα κίνημα ποὺ δὲν θἄχε τὰ γνωρίσματα τοῦ κόμματος μὲ τὴν ἔννοια ποὺ ἔδιναν μέχρι σήμερα σ' αὐτὴ τὴ λέξη.

Ὅταν τὸ βράδυ γύρισα στὴ στρατώνα εἶχα κιόλας σχηματίσει τὴν προσωπική μου γνώμη πάνω σ' αὐτὴν τὴν συνέλευση.

Βρισκόμουνα μπροστὰ στὸ πιὸ δύσκολο πρόβλημα ὁλόκληρης τῆς ὡς τώρα ζωῆς μου: ἔπρεπε νὰ γίνω μέλος ἢ ν' ἀρνηθῶ;

Ἡ λογικὴ μὲ συμβούλευε πὼς ἔπρεπε ν' ἀρνηθῶ, ἀλλὰ τὸ συναίσθημα δὲν μ' ἄφηνε νὰ ἡσυχάσω οὔτε στιγμὴ κι ὅσο προσπαθοῦσα νὰ πείσω τὸν ἑαυτό μου γιὰ τὸ παράλογο αὐτῆς τῆς ἱστορίας τόσο ὁ συναισθηματισμός μου ἀναλάβαινε τὴν ὑποστήριξη της.

Ὅλες αὐτὲς τὶς μέρες ποὺ ἀκολούθησαν τὸ πνεῦμα μου δὲν γνώρισε ἀνάπαυση.

Ζύγισα τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατά. Εἶχα ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ ἀποφασίσει ν' ἀναλάβω μιὰν πολιτικὴ δραστηριότητα· ἔβλεπα καθαρὰ μέσα μου τὶς δυνατότητες γιὰ ἕνα νέο κίνημα καὶ μόνο τὰ ἐλατήρια ἔλλειπαν μέχρι τώρα γιὰ νὰ τὸ πραγματοποιήσω. Δὲν ἀνήκω στὴν κατηγορία τῶν ἀνθρώπων ποὺ σήμερα ἀρχίζουν ἕνα ἔργο γιὰ νὰ τὸ ἐγκαταλείψουν αὔριο κι ἂν εἶναι δυνατὸ ν' ἀρχίσουν ἕνα ἄλλο. Γι αὐτὸ εἶχα τόσους δισταγμοὺς προκειμένου νὰ ἐπιχειρήσω τὴν ἵδρυση ἑνὸς νέου κομματικοῦ ὀργανισμοῦ, ποὺ ἔπρεπε ἢ νὰ ἀποκτήσει εὐρύτερη σημασία κι ἀναγνώριση ἢ νὰ χαθεῖ καὶ νὰ σβύσει ὁριστικά, ὅπως καὶ θὰ ἦταν λογικό ". Ἤξερα πολὺ καλὰ πὼς θὰ ἦταν γιὰ μένα μιὰν ἀπό-

φαση τελειωτική καὶ δὲν θὰ μποροῦσα γιὰ κανένα λόγο νὰ λοξοδρομήσω ἢ νὰ ὀπισθοχωρήσω ἀπ' αὐτήν. Δὲν τὸ εἶδα ποτὲ σὰν ἕνα περαστικὸ παιχνίδι ἀλλὰ σὰν τὴν πιὸ σοβαρὴ ἀπόφαση τῆς ζωῆς μου. Κιόλας, ἀπὸ κείνη τὴν ἐποχή, ἔννοιωθα βαθειὰν ἀντιπάθεια γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἀρχίζουν κάτι χωρὶς ποτὲ νὰ τὸ ὁδηγήσουν σ' ἕνα εὐτυχισμένο τέλος. Αὐτοὶ οἱ τυχάρπαστοι ποὺ τοὺς συναντοῦσα παντοῦ μοῦ ἦταν μισητοί. Θεωροῦσα τὴν δράση αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων χειρότερη ἀπ' τὴν τέλεια ἀδράνεια.

Τὸ ἴδιο τὸ πεπρωμένο φαινόταν αὐτὴ τὴ στιγμὴ ὅτι μοῦ ἔδειχνε τὴν κατεύθυνση μου. Δὲν θὰ πήγαινα ποτὲ πρὸς ἕνα ἀπ' τὰ μεγάλα κόμματα· θὰ ἐκθέσω ἀκόμη περισσότερο καὶ μὲ λεπτομέρειες τὶς ἀπόψεις μου πάνω σ' αὐτό. Αὐτὸ τὸ γελοῖο μικρὸ δημιούργημα μὲ τὰ μετρημένα στὰ δάκτυλα μέλη του, μοῦ παρουσιαζόταν σὰν μοναδικὴ εὐκαιρία γιὰ νὰ μὴ ἀπολιθωθῶ μέσα σ' ἕναν μεγάλο «ὀργανισμὸ» ἀλλὰ ν' ἀναπτύξω τὴν ἀτομικὴ δραστηριότητα μ' ἕναν τρόπο ἀποφασιστικό. Ἐδῶ, μποροῦσε κανεὶς νὰ δουλέψει κι ὅσο τὸ κίνημα ἦταν μικρό, τόσο περισσότερο μπορούσαμε νὰ τοῦ δώσουμε τὸ κατάλληλο σχῆμα καὶ μορφή. Ἐδῶ μποροῦσα με ἀκόμη νὰ καθορίσουμε τὸ ἀντικείμενο τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ μέσα, ἐνῶ στὰ μεγάλα κόμματα κάτι τέτοιο εἶναι πιὰ ἀπραγματοποίητο.

Ὅσο περισσότερο σκεπτόμουνα πάνω σ' αὐτό, τόσο πιὸ πολὺ μεγάλωνε μέσα μου ἡ πεποίθηση ὅτι μόνον ἕνα τέτοιο μικρὸ κόμμα θὰ μποροῦσε μιὰ μέρα νὰ πραγματοποιήσει τὴν ἐθνικὴ ἀναγέννηση, πράγμα ποὺ ποτὲ πιά δὲν θὰ πετύχαινε ἕνα ἀπὸ τὰ μεγάλα κόμματα ποὺ εἶναι τελείως δοσμένα στὶς ἀπηρχαιωμένες ἰδέες τους καὶ στὶς πολιτικὲς μηχανορραφίες μέσα στὸ Κοινοβούλιο. Γιατὶ αὐτὸ ποὺ βάραινε περισσότερο ἐδῶ ἦταν μιὰ νέα θεώρηση τοῦ κόσμου κι ὄχι τὰ προεκλογικὰ συνθήματα.

Ἀλλὰ ὁπωσδήποτε, σὲ κάθε περίπτωση χρειαζόταν ἀποφασιστικότητα καὶ τόλμη γιὰ ν' ἀντιμετωπισθοῦν οἱ ἀπαραίτητες δυσκολίες ποὺ θὰ ἔκαναν αὐτὴ τὴ νέα θεωρία νὰ μπεῖ σὲ πράξη.

Καὶ ποιὲς ἦταν οἱ ἀπαραίτητες προϋποθέσεις ποὺ χρειαζόμουν γιὰ ν' ἀναλάβω αὐτὴν τὴν προσπάθεια;

Τὸ γεγονὸς ὅτι ἤμουνα χωρὶς περιουσία καὶ φτωχὸς μοῦ φαινόταν εὔκολο νὰ τὸ ἀντιπαρέλθω, ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ μὲ συγκλόνιζε ἦταν ὅτι ἀνῆκα σ' αὐτὸ τὸ ταπεινὸ πλῆθος, ὅτι, βρισκόμουν ἀνάμεσα στὰ ἑκατομμύρια τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἕνα ἄτομο ποὺ ἀπὸ τύχη μποροῦσε νὰ κρατηθεῖ στὴ ζωή, ἢ νὰ ἐξαφανιστεῖ, χωρὶς κανεὶς νὰ ἐνδια-

φερθεῖ ἢ νὰ αἰσταν θεῖ τὴν ἔλλειψη του. Ἔρχονταν ἀκόμη σ' αὐτὸ νὰ προστεθεῖ κι ἡ ἀνεπάρκεια τῆς σχολικῆς μου μόρφωσης.

Αὐτοί, ποὺ συνηθίζεται νὰ τοὺς ὀνομάζουν «διανοουμένους» κοιτάζουν ἄλλωστε μὲ μιὰν συγκαταβατικότητα στ' ἀλήθεια προσβλητικὴ καὶ ἀφ' ὑψηλοῦ, ὅλους ἐκείνους ποὺ δὲν ἀκολούθησαν κανονικές σπουδὲς καὶ ποὺ δὲν ἔκαναν ἀπαραίτητα «ἐπιστημονικὰ» ἐμβόλια. Δὲν ρωτοῦν ποτέ: τί μπορεῖ νὰ κάνει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ «τί σπουδὲς ἔκανε;» Αὐτοὶ οἱ «καλλιεργημένοι» δέχονται ὅσο γίνεται καλύτερα τὸν πιὸ μεγάλο ἀνόητο φτάνει νἄχει νὰ τοὺς ἐπιδείξει διπλώματα καὶ παραμερίζουν τὸν πιὸ ξύπνο νέο ἀπ' τὸν ὁποῖο λείπουν οἱ περγαμηνές. Μποροῦσα λοιπὸν πολὺ εὔκολα νὰ φανταστῶ ποιάν ὑποδοχὴ θὰ μοῦκανε αὐτὸς ὁ «καλλιεργημένος» κόσμος καὶ πάνω σ' αὐτὸ γελάστηκα μόνον ὡς πρὸς τὸ σημεῖο ὅτι πίστευα ἀκόμη καὶ κείνη τὴν ἐποχὴ πὼς οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔχουν κάποιαν ἀξία ἀφοῦ ἀντιμετωπίζουν ἔτσι χυδαία τὴν πραγματικότητα. Οἱ ἐξαιρέσεις σ' αὐτὸν τὸν κανόνα ἦταν μολοντοῦτο ἐλάχιστες. Ὅσο γιὰ μένα ἔμαθα ἀπὸ τότε νὰ κάνω ἕναν διαχωρισμὸ ἀνάμεσα στοὺς ἰσόβιους σπουδαστὲς καί στοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν πραγματικὴ μόρφωση κι ἱκανοὺς γιὰ δράση.

Μετὰ ἀπὸ δύο ἡμερῶν κουραστικὲς σκέψεις καὶ συλλογισμοὺς κατέληξα στὴν πεποίθηση ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποτολμήσω τὸ βῆμα.

Ὑπῆρξε ἡ πιὸ σοβαρὴ ἀπόφαση τῆς ζωῆς μου.

Δὲν μποροῦσα καὶ δὲν ἔπρεπε πιὰ νὰ ὀπισθοχωρήσω.

Ἔτσι γράφτηκα στὸ γερμανικὸ ἐργατικὸ κόμμα καὶ δέχτηκα τὸν τίτλο τοῦ προσωρινοῦ μέλους μὲ ἀριθμὸ μητρώου 7.

ΔΕΚΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

ΤΟ ΒΑΘΟΣ ΤΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΕΝΟΣ ΟΠΟΙΟΥΔΗΠΟΤΕ ΣΩΜΑΤΟΣ έξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τὴν ἀπόσταση ἀνάμεσα στὴν θέση ποὺ βρίσκεται τώρα καὶ σὲ κείνην ποὺ εἶναι ἡ δική του.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν πτώση λαῶν καὶ κρατῶν. Καὶ σ' αὐτὰ τὸ ἴδιο ἡ θέση—ἢ καλύτερα τὸ ἀρχικὸ ὕψος—ἀποκτᾶ ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς βαρύνουσα σημασία. Ἡ βαθειὰ πτώση ἢ τὸ κατρακύλισμα εἶναι περισσότερο φανερὴ ὅταν αὐτὸς ποὺ πέφτει βρίσκεται σὲ μιὰ θέση πιὸ ψηλὰ ἀπ' τὸ συνηθισμένο. Γιαυτὸ τὸ λόγο τὸ γκρέμισμα τῆς Αὐτοκρατορίας φάνηκε τόσο σκληρὸ καὶ τόσο τρομερὸ γιὰ καθέναν ποὺ μπορεῖ νὰ σκεφτεῖ ἢ ποὺ μπορεῖ κι αἰσθάνεται : ἡ πτώση της ἔγινε, πράγματι, ἀπὸ ἕνα ὕψος τέτοιο, ποὺ ἡ οἰκτρή της συνηθισμένη κατάπτωση ἦταν σχεδὸν ἀδύνατο νὰ τὸ προδικάσει.

Κιόλας ἡ ἵδρυση τῆς αὐτοκρατορίας ἔμοιαζε νὰ ἀπαστράπτει ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ μαγεία της ἐξαίροταν ἀπ' ὁλόκληρο τὸ ἔθνος. Μετὰ ἀπὸ ἕναν ἀγώνα ταχύτητας ἀπαράμιλλο, ἀπὸ νίκη σὲ νίκη, ἐγκαθιδρύθηκε σὰν ἀνταμοιβὴ τοῦ ἀθάνατου ἡρωϊσμοῦ τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἐγγόνων της, μιὰ αὐτοκρατορία. Συνειδητὰ ἢ ὄχι, λίγο ἐνδιαφέρει, ὅλοι οἱ Γερμανοί, εἶχαν τὴν ἐντύπωση ὅτι αὐτὴ ἡ Αὐτοκρατορία, ποὺ δὲν χρωστοῦσε τὴν ὕπαρξη της στὶς κοινοβουλευτικὲς ἴντριγκες, κυριαρχοῦσε πάνω στ' ἄλλα κράτη μὲ μόνο τὸ ἁπλὸ γεγονὸς τῆς ὁμορφης ἵδρυσης της.

Δὲν ὀφείλεται πράγματι, σ' ἕναν φλύαρο ρητορικὸ καὶ κοινοβουλευτικὸν ἀγώνα, ἀλλὰ στὶς βροντὲς καὶ στοὺς κεραυνοὺς τοῦ μετώπου πολιορκίας τοῦ Παρισιοῦ, ἡ ἐξαιρετικὴ πράξη ἐπιτυχίας κι ἐκδήλωσης τῆς θέλησης ποὺ ὅλοι οἱ Γερμανοί, ἀρχηγοὶ καὶ λαός, διαδήλωσαν τὴν

ἀπόφαση νὰ ἱδρυθεῖ στὸ μέλλον μιὰ Αὐτοκρατορία καὶ ν' ἀνυψωθεῖ καὶ πάλι ἡ αὐτοκρατορικὴ κορῶνα στὸ ὕψος ἑνὸς συμβόλου.

Κι αὐτὴ δὲν ἦταν μιὰ ἀπόφαση ποὺ πάρθηκε ἀπὸ τοὺς δολοφόνους, τοὺς ἐρημητὲς καὶ τοὺς «ἀπατεῶνες» ποὺ δημιούργησαν τὸ Βισμαρκιανὸ κράτος, ἀλλ' ἀπὸ τὰ συντάγματα τῆς πρώτης γραμμῆς τοῦ μετώπου.

Μιὰ τέτοια καταγωγὴ κι ἕνα τέτοιο βάπτισμα πυρὸς δημιούργησαν τὴν Αὐτροκρατορία καὶ τῆς ἐχάρισαν τὴ δόξα καὶ τὴν ἱστορικὴ λάμψη μὲ τὴν ὁποία ἐλάχιστα κράτη, ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ παληά, ἔχουν στολιστεῖ.

Καὶ ποιά ἄνοδος ἀκολούθησε !

Ἡ ἐξωτερικὴ ἐλευθερία ἐξασφάλιζε τὸ καθημερινὸ ψωμὶ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. Τὸ κράτος πλούτιζε σὲ πληθυσμὸ καὶ γήινα ἀγαθά.

Ἡ τιμὴ τοῦ Ἔθνους καὶ μαζί του, ἡ τιμὴ τοῦ λαοῦ ὁλόκληρου διαφυλάσσονταν καὶ προστατεύονταν ἀπὸ ἕνα στρατὸ ποὺ μόνον αὐτὸς μπορεῖ νὰ κάμει ξεκάθαρη τὴ διαφορὰ τοῦ τοτινοῦ γερμανικοῦ λαοῦ ἀπ' τὸν σημερινό.

Ἀλλὰ ἡ πτώση τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ εἶναι τόσο βαθειὰ ὥστε ὁλόκληρος ὁ κόσμος φάνηκε νὰ συγκλονίσθηκε καὶ νὰ ἔχασε τὸ συναίσθημα καὶ τὴ λογική του : εἶναι πιὰ μάταιο νὰ συλλογίζεται κανεὶς τὸ ἔνδοξο παρελθόν· τόσο πολὺ ἡ δύναμη καὶ ἡ ἰσχύς μας ἡ ἀλλοτινή, φαίνονται σὰν ὄνειρο μπροστὰ στὴν σημερινὴ ἀθλιότητα.

Μποροῦμε τώρα νά καταλάβουμε ἡ καταστροφὴ μᾶς ἐπηρέασε, σὲ σημεῖο ποὺ νὰ μᾶς κάνει νὰ ἀποφεύγουμε καὶ νὰ ξεχνοῦμε τὴν ἀναζήτηση τῶν συμπτωμάτων της, ποὺ ὡστόσο ἀκόμη ὑπάρχουν κάτω ἀπ' τὴν μιὰ ἢ τὴν ἄλλη μορφή.

Χωρὶς ἀμφιβολία ὁ τέτοιος τρόπος νὰ βλέπεις τὰ πράγματα δὲν συνηθίζεται ἀπὸ τοὺς κυρίους αὐτοὺς ποὺ θεωροῦν τὴν Γερμανία σὰν ἕνα τόπο κερδοσκοπίας : μόνον ἐκεῖνοι ποὺ μπόρεσαν νὰ δοῦν τὴν πραγματικὴ καταστροφὴ τοῦ κράτους θὰ ἀναζητήσουν αἰτίες καὶ θὰ βγάλουν συμπεράσματα· οἱ ἄλλοι, τὸ ἀντίθετο, θὰ θεωρήσουν αὐτὸ τὸ γκρέμισμα σὰν εὐκαιρία νὰ πραγματοποιήσουν τοὺς ἀπὸ καιρὸ κρυφοὺς κι ἀνικανοποίητους σκοπούς τους.

Μολοντοῦτο τὰ συμπτώματα τῆς καταστροφῆς ἔχουν κιόλας ἐκδηλωθεῖ, παρόλο ποὺ ὑπάρχουν πολὺ λίγοι ἄνθρωποι ποὺ τὰ ἀντελήφθησαν.

Ἀλλὰ σήμερα, αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά, τὸ ἴδιο ὅπως δὲν μποροῦμε νὰ γιατρέψουμε μιὰν ἀρρώστεια

ἂν δὲν ξέρουμε τὴν αἰτία της, ἔτσι καὶ μὲ τὰ πολιτιτικὰ σφάλματα. Βέβαια φροντίζουμε γιὰ τὶς ἐξωτερικὲς ἐκδηλώσεις μιᾶς ἀσθένειας, ποὺ κτυποῦν στὸ μάτι κι εἶναι πολὺ εὔκολο νὰ τὶς διαγνώσουμε καὶ μὲ βάση αὐτὲς ξεκινοῦμε γιὰ νὰ καθορίσουμε τὴν βαθύτερη αἰτία. Ἀλλὰ ἔτσι πολλοὶ ἄνθρωποι κάνουν σύγχυση καὶ μπερδεύουν τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα μὲ τὶς αἰτίες· προτιμοῦν ἀκόμη ν' ἀρνηθοῦν πρὸς τὸ παρὸν ὅτι ὑπάρχουν αἰτίες. Πολλοὶ ἀπὸ μᾶς μάλιστα ἔφτασαν στὸ σημεῖο νὰ βλέπουν στὴν καταστροφὴ τῆς Γερμανίας καὶ σὲ πρῶτο πλάνο, μόνο τὴν οἰκονομικὴ ἐξαθλίωση καὶ τὶς συνέπειες της, χωρὶς τίποτ' ἄλλο. Πρέπει λοιπὸν καθένας ἀπὸ μᾶς νὰ σηκώσει τὸ βάρος αὐτῆς τῆς καταστροφῆς γιατὶ αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη λογικὴ ὁδὸς γιὰ νὰ καταλάβει τὴν ἔννοια καὶ τὴν ἔκταση αὐτῆς τῆς καταστροφῆς τὸ ἀντίθετο, ἡ μεγάλη μάζα, βλέπει πολὺ λίγο αὐτὴ τὴν ἐρήμωση ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως, ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων. Ἐδῶ, σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σημεῖο, ἡ λογικὴ καὶ τόσον αἴσθημα λείπουν ὁλοκληρωτικὰ ἀπὸ πολλοὺς ἀνθρώπους.

Ἐγὼ συντάσσομαι μὲ τὴ μεγάλη μάζα καὶ σὲ ὅσα σημεῖα αὐτὴ μπόρεσε νὰ διακρίνει σὰν αἰτίες τῆς γενικῆς καταστροφῆς τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ ὡς πρὸς τὸ ὅτι μερικὰ τμήματα τῆς μάζας αὐτῆς κατευθυνόμενα ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς των θεωροῦν τὴν αἰτία καὶ τ' ἀποτελέσματα σὰν «οἰκονομικά», σ' αὐτὸ ἀκριβῶς βλέπω ἐγὼ μιὰ ἀπ' τὶς αἰτίες ποὺ ἔφταιξαν ὥστε μέχρι σήμερα νὰ μὴ μπορεῖ νὰ βρεθεῖ τρόπος γιὰ νὰ καταπολεμηθεῖ τὸ κακό.

Ἂν γίνει ἀπ' ὅλους κατανοητὸ ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἄποψη βρίσκεται σὲ δεύτερο ἢ ἀκόμη καὶ σὲ τρίτο πλάνο, ἐνῶ τὸν κυριώτερο ρόλο τὸν ἔπαιξαν παράγοντες πολιτικοὶ καὶ ἠθικοί, παράγοντες «αἵματος», μπορεῖ τότε νὰ ἀναζητηθεῖ ἡ αἰτία τῆς δυστυχίας καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ στὴ συνέχεια, νὰ βρεθεῖ τὸ μέσον καὶ ὁ δρόμος ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ἴαση.

Ἔτσι ἡ ἀναζήτηση τῶν αἰτιῶντῆς πτώσης τῆς Γερμανίας ἀποτελεῖ βασικὸ κι ἀποφασιστικὸ αἴτημα· πρέπει νὰ τεθεῖ στὴ βάση ἑνὸς πολιτικοῦ κινήματος ποὺ σκοπός του ὀφείλει νὰ εἶναι ἀκριβῶς ἡ νίκη πάνω στὴν ἴδια τὴν ἦττα μας.

Ἀλλὰ ἀκόμη, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀναζήτησης μέσα στὸ παρελθόν, πρέπει πολὺ νὰ προσέξουμε ὥστε νὰ μὴν γίνει σύγχυση τῶν γεγονότων ποὺ ἀμέσως ξεπηδοῦν μπροστὰ στὰ μάτια μας μὲ ἐκεῖνα ποὺ εἶναι περισσότερο δυσδιάκριτα.

Ἡ ἐξήγηση τῶν δυστυχιῶν μας, ποὺ ἔρχεται πιὸ εὔκολα στὸ νοῦ καὶ ποὺ ἀποδεικνύεται στὴ συνέχεια ἡ πιὸ ἱκανοποιητική, εἶναι ἡ ἀκόλουθη: ἔχουμε νὰ ὑποφέρουμε τὰ ἐπακόλουθα καὶ τὶς συνέπειες τοῦ πολέμου ποὺ χάσαμε· ἔτσι ἡ αἰτία τῆς δύσκολης κατάστασης ποὺ

πέρναμε εἶναι ὁ χαμένος πόλεμος.

Ἴσως νὰ ὑπάρχουν πολλοὶ ἄνθρωποι ποὺ θὰ πιστέψουν στὰ σοβαρὰ αὐτὴν τὴν ἀνοησία· Ἀλλὰ ἡ ὑποκρισία καὶ τὸ ψέμα αὐτῶν ποὺ διακηρύσσουν κάτι τέτοια εἶναι ὁλοφάνερη: Ὅλοι αὐτοὶ ἔχουν κιόλας. προσφέρει τὸ πιάτο τους γιὰ νὰ σερβιριστοῦν τὸ Κυβερνητικὸ βούτυρο

Οἱ πρωταγωνιστὲς αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης ποὺ σήμερα πρεσβεύουν τὴν παραπάνω θεωρία, δὲν ἔλεγαν πάντα ὅτι ὁ λαὸς ἀδιαφοροῦσε γιαυτὸν τὸν πόλεμο; Δὲν εἶχαν, ἀντίθετα, διαβεβαιώσει μὲ πλήρη σοβαρότητα ὅτι μόνον οἱ μεγάλοι καπιταλίστες μπορεῖ νὰ εἶχαν κάποιο συμφέρον ἀπ' αὐτὸν τὸν πόλεμο κι ἀπ' τὸ ἔνδοξο τέλος αὐτῆς τῆς πελώριας σύγκρουσης τῶν λαῶν, ἀλλὰ καθόλου ὁ ἴδιος ὁ γερμανικὸς λαὸς κι ὁ Γερμανὸς ἐργάτης! Ναί! Αὐτοὶ οἱ ἀπόστολοι τῆς παγκόσμιας συμφιλίωσης δὲν εἶχαν διακηρύξει ὅτι δὲν ὑπάρχει πιὸ μεγάλη καταστροφὴ ἀπ' τὸν μιλιταρισμὸ κι ὅτι μὲ τὴν πτώση του ὁ γερμανικὸς λαὸς πρέπει νὰ γιορτάσει τὴν πιὸ μεγάλη του ἀπολύτρωση; Δὲν εἶχαν ἐκθειάσει τὰ χιλιάδες εὐεργετήματα τῆς Ἀντάντ καὶ δὲν εἶχαν ρίξει ὅλο τὸ σφάλμα στὴν Γερμανία γιαυτὸ τὸ τρομερὸ αἱματοκύλισμα; Ἀλλὰ μποροῦν τώρα ν' ἀρνηθοῦν ὅτι τότε διαβεβαίωναν πὼς ἀκόμη κι ἡ στρατιωτικὴ ἤττα τῆς Γερμανίας δὲν θὰ εἶχε ἰδιαίτερα ἐπακόλουθα γιὰ τὸ ἔθνος; Ὁλόκληρη ἡ ἐπανάσταση δὲν στηρίχθηκε πάνω σ' αὐτὴ τὴν θέση; Θέλησε ν' ἀμαυρώσει τὴ νίκη ἀπὸ τὶς σημαῖες μας, ἀλλὰ μολοντοῦτο μόνο μ' αὐτὴν ὁ γερμανικὸς λαὸς μπορεῖ νὰ βαδίσει πρὸς τὴν κατάκτηση τῆς ἐξωτερικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἐσωτερικῆς εὐημερίας του.

Κάπως ἔτσι δὲν ἔχουν τὰ πράγματα δυστυχισμένοι μου σύντροφοι ποὺ σᾶς ξεγέλασαν;

Ἐδῶ ἀκριβῶς στηρίζεται ἡ ἀληθινὴ ἀπάτη, ἀπὸ μέρους τῶν Ἑβραίων: ν' ἀποδίδουν τὴν αἰτία τῆς καταστροφῆς στὴν στρατιωτικὴν ἥττα, ἐνῶ ἀπ' τ' ἄλλο μέρος ἡ «Βόρβαρτς» τοῦ Βερολίνου, κεντρικὸ ὄργανο ὅλων τῶν προδοτῶν, ἔγραφε ὅτι αὐτὴ τὴ φορά, ὁ γερμανικὸς λαὸς δὲν θἄχει πιὰ τὸ δικαίωμα νὰ φέρνει τὴ σημαία τοῦ νικητῆ!

Καὶ τώρα αὐτὸ σᾶς φαίνεται σὰν δικαίωση τῆς καταστροφῆς μας;

Θά ἦταν, ὁπωσδήποτε, χωρὶς τὸ παραμικρὸ ἐνδιαφέρον αὐτὴ ἡ ἀναζήτηση ὅπλων γιὰ νὰ καταπολεμηθοῦν οἱ ἀπατεῶνες—κι' ἐγὼ δὲ θἄχανα τώρα τὰ λόγια μου—ἄν, δυστυχῶς, αὐτοὺς τοὺς παραλογισμοὺς δὲν τοὺς ἐνστερνιζόταν ἕνα πλῆθος ἀνθρώπων τελείως χωρὶς κρίση, ἀλλὰ ποὺ δὲν εἶχαν κιόλας καμιὰ κακὴ πρόθεση, οὔτε ὑποκρισία.

Αὐτὲς οἱ συζητήσεις πρόσφεραν, ἐξάλλου ἐπιχειρήματα σ' αὐτοὺς

πού ἀγωνίζονταν γιά τήν πραγματική ἀναζήτηση τῆς αἰτίας: Φαίνονταν χρήσιμα σέ μιά στιγμή ὅπου τά λόγια διαστρέφονταν, ἤ γινόταν δύσκολο οἱ προσωπικές σκέψεις νά ἐκφρασθοῦν.

Ὅμως νά τί μποροῦμε νά ποῦμε μέ βεβαιότητα ὅσον ἀφορᾶ τήν πτώση τῆς Γερμανίας ἐξαιτίας τῆς ἥττας μας στόν τελευταίο πόλεμο.

Σέ κάθε περίπτωση, τό νά χαθεῖ ἕνας πόλεμος εἶναι ἕνα γεγονός πού ἀπό μόνο του ἀποκτᾶ τραγική σημασία καί βάρος γιά τό μέλλον τῆς πατρίδας μας, ἀλλ' αὐτή ἡ ἀπώλεια δέν εἶναι ὁπωσδήποτε μιά αἰτία· δέν εἶναι παρά τό ἀποτέλεσμα ἄλλων βαθύτερων αἰτίων. Ὅτι τό ἄτυχο τέλος αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνα γιά ζωή καί γιά θάνατο μποροῦσε νά ἔχει δυσάρεστες καί καταστρεπτικές συνέπειες, εἶναι ἕνα γεγονός ξεκάθαρο καί κάθε σκεπτόμενο καί καλῆς πίστης ἄνθρωπο.

Δυστυχῶς ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού αὐτή ἡ διείσδυση στά πράγματα τούς λείπει στήν κατάλληλη στιγμή, ἤ ἄλλοι πάλι πού ἐνῶ ξέρουν καλά τό ἀντίθετο, ἐξακολουθοῦν ν' ἀγωνίζονται καί νά πολεμοῦν τήν ἀλήθεια. Καί συμβαίνει συχνά αὐτοί ἀκριβῶς οἱ ἄνθρωποι, μετά ἀπό τήν ἱκανοποίηση τοῦ ἀνόητου πείσματος των, νά βλέπουν ξαφνικά, ἀλλά πολύ ἀργά, τό μέγεθος τῆς καταστροφῆς πού οἱ ἴδιοι προετοίμασαν.

Αὐτοί εἶναι οἱ ὑπεύθυνοι γιά τήν δυστυχία στήν ὁποία ὁδηγηθήκαμε, κι ὄχι ἡ ἥττα ὅπως τούς ἀρέσει νά ὑποστηρίζουν καί νά λένε: στήν πραγματικότητα ἡ ἥττα αὐτή δέν εἶναι παρά τό ἀποτέλεσμα τῶν δικῶν τους ἐνεργειῶν κι ὄχι τό ἐπακόλουθο μιᾶς «κακῆς» διακυβέρνησης τοῦ στρατοῦ ὅπως τώρα θέλουν νά διατείνονται. Κι ὁ ἐχθρικός στρατός, κι αὐτός, δέν εἶχε στίς τάξεις του ὅλο ἄνανδρους, κι ὁ ἐχθρός ἤξερε νά πεθαίνει· ἀπ' τήν πρώτη μάλιστα μέρα τοῦ πολέμου διέθετε μέ τό μέρος του καί γιά τήν τεχνική του ἐπάνδρωση ὅλους τούς ἀρσενικούς τοῦ κόσμου ὁλόκληρου. Εἶναι λοιπόν ἀναμφισβήτητο ὅτι, οἱ νίκες μας μέσα σ' αὐτά τά τέσσερα χρόνια ἐνάντια στό σύμπαν ὁλόκληρο, παρόλον αὐτόν τόν ἡρωισμό καί τόν τεχνικόν ἐξοπλισμό, ὀφείλονταν στήν ἀνωτερότητα τῆς στρατιωτικῆς μας ἡγεσίας. Ἡ ὀργάνωση καί ἡ διοίκηση τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ, ὅπως ἄλλωστε ὁλόκληρος ὁ κόσμος τό διαπίστωσε, ἦταν μέχρι τώρα ἄριστη.

Ἄν σημειώθηκαν μερικές ἀνεπάρκειες ἦταν ἀνθρωπίνως ἀδύνατο νά τίς ἀντιπαρέλθουμε.

Ἡ καταστροφή αὐτοῦ τοῦ στρατοῦ δέν σήμαινε διόλου καί τήν ὁριστική πτώση μας, ἀλλά κι ἡ ἴδια αὐτή ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα ἄλλων ἐγκλημάτων, ἀποτέλεσμα, πού πρέπει νά τό πῶ, σήμανε τήν ἀρχή μιᾶς ἄλλης καταστροφῆς, αὐτῆς τώρα πιά πιό φανερῆς.

Αὐτή ἀποφάσισε γιά ὅσα ἐπακολούθησαν.

Μιὰ στρατιωτικὴ ἧττα μπορεῖ πάντα νὰ ὁδηγήσει σὲ μιὰ τέλεια καταστροφὴ ἑνὸς ἔθνους ἢ ἑνὸς κράτους ; Ἀπὸ πότε ἕνας ἄτυχος πόλεμος ἀρχίζει νὰ ἔχει τέτοια ἀποτελέσματα ;

Οἱ λαοὶ μποροῦν νὰ πεθάνουν καὶ νὰ ἐξαφανιστοῦν ἂν χαθεῖ ἕνας πόλεμος ;

Ἡ ἀπάντηση σ' αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα μπορεῖ νὰ εἶναι σύντομη.

Συμβαίνει πάντα ἔτσι, ὅταν μετὰ τὴν στρατιωτική τους ἧττα οἱ λαοὶ δεχθοῦν, σὰν ἕνα εἶδος δωροδοκίας, τὴν εἰρήνη γιὰ νὰ καλύψουν τὴν δειλία τους, τὴν ἔλλειψη χαρακτῆρα καὶ τὴν ἀναξιότητα τους.

Ἂν δὲν συμβεῖ αὐτὸ ἡ στρατιωτικὴ ἧττα ἐπενεργεῖ σὰν ἕνας σταθμὸς πρόσκαιρος γιὰ μιὰ νέα ἄνοδο σὲ μιὰ στάθμη πιὸ ὑψηλή: δὲν γίνεται ποτὲ ἀφορμὴ νὰ γκρεμιστεῖ τὸ ἐθνικὸ οἰκοδόμημα.

Ἡ ἱστορία δικαιώνει μὲ ἄπειρα παραδείγματα τὴν ἀλήθεια αὐτῆς τῆς διαβεβαίωσης.

Δυστυχῶς ἡ στρατιωτικὴ ἧττα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ δὲν ἦταν μιὰ ἄδικη καταστροφὴ ἀλλὰ ἡ δίκαιη τιμωρία τῆς Θείας Δίκης. Ἀξίζαμε ἀπολύτως νὰ τιμωρηθοῦμε ἔτσι. Δὲν ἦταν παρὰ τὸ ἐξωτερικὸ φαινόμενο μιᾶς μεγάλης ἀποσύνθεσης, ἀνάμεσα σὲ μιὰ σειρὰ ἄλλων βαθυτέρων φαινομένων, πού, λιγώτερο φανερά, ἔμειναν κάτω ἀπ' τὴν ἐπιφάνεια καὶ κρυφὰ γιὰ τὰ μάτια τῶν περισσοτέρων ἀνθρώπων, ποὺ κατὰ τὴ μέθοδο τῆς στρουθοκάμηλου, δὲν ἤθελαν τίποτα νὰ δοῦν.

Ἂς δοῦμε τώρα τὰ συναφῆ φαινόμενα ποὺ χαρακτηρίζουν τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ὁ γερμανικὸς λαὸς δέχθηκε αὐτὴν τὴν ἧττα.

Μήπως δὲν ἐκδήλωσαν καθαρὰ καὶ μὲ τὸν πιὸ ἐπαίσχυντο τρόπο, ὡρισμένες τάξεις, τὴ χαρά τους γιὰ τὴ δυστυχία τῆς πατρίδος ; Ποιὸς ἐνεργεῖ ἔτσι ἂν ὁ ἴδιος δὲν ἀξίζει στ' ἀλήθεια μιὰ τέτοια τιμωρία ; Μήπως τάχα δὲν πῆγαν ἀκόμη πιὸ μακρυὰ καὶ δὲν καυχήθηκαν κιόλας εἰλικρινὰ γιαυτὴ τὴν κάμψη τοῦ μετώπου καὶ μήπως αὐτὸ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ σὰν ἐπιτυχία τοῦ ἐχθροῦ ; Ὄχι, ὄχι γιὰ μιὰ τέτοια ντροπή, μοναδικοὶ ὑπεύθυνοι εἶναι οἱ Γερμανοί. Μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ἡ δυστυχία, κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες, τοὺς κτύπησε ἄδικα ; Κι ἀπὸ πότε, ἀπὸ ποιὰ στιγμὴ θέλησαν ν' ἀναλάβουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὴν ὑπευθυνότητα γιὰ τὸν πόλεμο ; Κι' ὅλ' αὐτὰ ἐνάντια σὲ κάθε κανόνα λογικῆς, σὲ κάθε γνώση τῶν γεγονότων !

Ὄχι, ἀκόμα μιὰ φορὰ ὄχι, ὁ τρόπος ποὺ δέχτηκε ὁ γερμανικὸς λαὸς τὴν ἧττα του, χαρακτηρίζει πολὺ καθαρὰ τὰ ἀληθινὰ αἴτια τῆς καταστροφῆς μας καὶ ἐπιβάλλει ν' ἀναζητηθοῦν ἀλλοῦ αὐτὰ κι ὄχι στὴν στρατιωτικὴν ἧττα ἢ στὴν ἀποτυχία τῆς ἐπίθεσης· γιατὶ ἂν τὸ μέτωπο εἶχε στ' ἀλήθεια ὑποχωρήσει κι ἂν ἡ πτώση του εἶχε σὰν

ἐπακόλουθο νὰ παρασύρει καὶ τὴν πατρίδα στὴν πτώση, ὁ γερμανικὸς λαὸς θὰ εἶχε κατανοήσει καὶ θὰ εἶχε ὑποφέρει τελείως διαφορετικὰ αὐτὴν τὴν ἦττα του.

Θὰ εἶχε δεχτεῖ τὶς συνακόλουθες δυστυχίες αὐτῆς τῆς ἦττας σφίγγοντας τὰ δόντια· κυρίαρχοι τοῦ πόνου μας θὰ ὀργανώναμε μιὰν ἀντίσταση σ' αὐτόν. Ἡ ὀργὴ καὶ ἡ πίκρα θὰ πλημμύριζε τὶς καρδιές μας γιαυτὸν τὸν ἐχθρὸ ποὺ κατάφερε νὰ νικήσει χάρη σὲ μιὰν ξαφνικὴ ἐγκατάλειψη τῆς τύχης ἢ μιὰ περίεργη θέληση τοῦ πεπρωμένου· τότε τὸ ἔθνος, ὅπως ἡ Ρωμαϊκὴ Σύγκλητος, θὰ παρουσιαζόταν μπροστὰ στὶς ἡττημένες μονάδες εὐχαριστῶντας τις, ἐξ ὀνόματος τῆς πατρίδας, γιὰ τὶς θυσίες ποὺ ὑπέστησαν καὶ θὰ τὶς καλοῦσε νὰ μὴν χάσουν τὴν ἐμπιστοσύνη τους στὸ Ράιχ. Ἀκόμη καὶ ἡ συνθηκολόγηση θὰ εἶχεν ὑπογραφεῖ μὲ περισσότερη σύνεση, ἐνῶ οἱ καρδιὲς θὰ χτυποῦσαν καὶ θὰ προετοίμαζαν τὸ μελλοντικὸ ξεσήκωμα.

Ἔτσι θὰ γινόταν δεκτὴ ἡ ἦττα ἂν δὲν τὴν ὀφείλαμε παρὰ στὸ πεπρωμένο. Τότε δὲν θὰ γελούσαμε, οὔτε θὰ χορεύαμε, δὲν θὰ καυχιόμασταν γιὰ τὴ δειλία μας, δὲν θὰ εἴχαμε δαφνοστολήσει αὐτὴ τὴν ἦττα, οὔτε θὰ εἴχαμε προσβάλλει τὰ στρατεύματα ποὺ γύριζαν ἀπ' τὴ μάχη, σέρνοντας τὶς σημαῖες καὶ τὰ ἐθνόσημα μας στὸ βοῦρκο· ἀλλὰ πρὸ πάντων δὲν θὰ εἴχαμε ποτὲ παρουσιάσει αὐτὸ τὸ τρομερὸ φαινόμενο ποὺ ἔκανε ἕναν Ἄγγλο ἀξιωματικό, τὸν συνταγματάρχη Ρέπινγκτον νὰ πεῖ μὲ ἀηδία: «Στοὺς τρεῖς Γερμανούς, ὁ ἕνας εἶναι προδότης!» Ὄχι, αὐτὴ ἡ πανοῦκλα δὲν θάχε ποτὲ ξεχυθεῖ σὰν ἕνα ἀσφυκτικὸ κῦμα καὶ δὲν θάχε καταφέρει, μέσα σὲ πέντε χρόνια, νὰ πνίξει καὶ τὴν τελευταία ἐκτίμηση ποὺ οἱ ἄλλες χῶρες τοῦ κόσμου εἶχαν γιὰ μᾶς.

Σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σημεῖο διακρίνεται καθαρὰ τὸ ψέμα αὐτῆς τῆς διαβεβαίωσης, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἀπώλεια τοῦ πολέμου ἦταν ἡ αἰτία τῆς γερμανικῆς καταστροφῆς.

Ὄχι, αὐτὴ ἡ ἐρήμωση, ἀπ' τὴν στρατιωτικὴ ἄποψη της, δὲν ἦταν παρὰ ἡ συνέχεια μιᾶς σειρᾶς φαινομένων καὶ καταστάσεων ποὺ εἶχαν καταστήσει πραγματικότητα αὐτὰ τὰ φαινόμενα καὶ ποὺ κιόλας ἀπ' τὴν ἐποχὴ τῆς εἰρήνης, εἶχαν ἀρχίσει νὰ βαραίνουν πάνω στὸ γερμανικὸ ἔθνος. Ἐκεῖ ἀνάγεται ἡ πρώτη καταστροφικὴ ἐκδήλωση ποὺ γίνηκε φανερὴ γιὰ ὅλους, μιὰ ἀπόπειρα δηλητηριασμοῦ τῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἠθικῆς, μιὰ προσπάθεια τέλειας σμίκρυνσης τοῦ ἐνστίκτου τῆς αὐτοσυντήρησης καὶ τῶν συναισθημάτων ποὺ γεννιοῦνται ἀπ' αὐτὸ καὶ ποὺ ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια πρὶν ἄρχισαν νὰ κατατρώγουν τὰ θεμέλια τοῦ λαοῦ καὶ τῆς αὐτοκρατορίας.

Ἀλλὰ οἱ Ἑβραῖοι μὲ τὴ συνήθεια τους νὰ ψεύδονται ἀναίσχυντα κι ὁ μαρξιστικὸς κομματικὸς ὀργανισμός τους κατάφεραν νὰ ἐπιρρί-

ψουν τὴν εὐθύνη αὐτῆς τῆς καταστροφῆς στὸν ἄνθρωπο ποὺ μόνος, προικισμένος μὲ μιὰν ὑπεράνθρωπη δύναμη θέλησης κι ἐνεργητικότητας προσπάθησε νὰ διασώσει τὸ ἔθνος καὶ ν' ἀπομακρύνει τὴν στιγμὴ αὐτὴ τῆς τέλειας ἀτίμωσης. Ἐνῶ ἀπ' τὴν μιὰ στιγμάτιζαν τὸν Λύντεντορφ κατηγορώντας τον γιὰ τὴν ἧττα τοῦ παγκοσμίου πολέμου, τοῦ ἀφαιροῦσαν ἀπ' τὴν ἄλλη τὰ ὅπλα τῆς ἠθικῆς δικαιοσύνης καὶ καταστούσαν ἀνίκανο αὐτὸν τὸν μοναδικὸ κατήγορο ποὺ ἦταν ὁ περισσότερο ἐπικίνδυνος γιὰ τοὺς προδότες τῆς πατρίδας. Ξεκινοῦσαν καὶ βασίζονταν γιαυτὴ τὴν προσπάθεια στὴν τελείως ὀρθὴ ἀρχὴ μόνο μὲ τὸ μεγάλο ψέμα βρίσκει ὅποιος τὸ λέει ὀπαδοὺς μέσα σὲ μιὰ ὡρισμένη τάξη ἀνθρώπων: ἡ μεγάλη μάζα τοῦ λαοῦ ἀφήνει πραγματικὰ πιὸ εὔκολα, νὰ διαφθαροῦν οἱ πιὸ λεπτὲς φλέβες τῆς καρδιᾶς της, πράγμα ποὺ δὲν γίνεται ποτὲ θεληματικὰ κι εὐσυνείδητα, ἀπ' τὸ κακό: ἔτσι μὲ τὴν πρωτόγονη ἁπλότητα τῶν συναισθημάτων της γίνεται πολὺ πιὸ εὔκολα θέμα ἑνὸς μεγάλου ψέματος παρὰ ἑνὸς μικροῦ. Ἡ ἴδια πάλι γενικὰ δὲν λέει παρὰ μικροψέματα, ἐνῶ θὰ ἔννοιωθε βαθύτατη ντροπὴ νὰ πεῖ μεγάλα.

Δὲν μποροῦσε ποτὲ νὰ διαπράξει ἡ ἴδια μιὰ τέτοια ἀπάτη κι ἔτσι δὲν μποροῦσε νὰ πιστέψει ὅτι οἱ ἄλλοι ἦταν ἱκανοὶ νὰ φτάσουν σὲ τέτοιο σημεῖο ἀπάτης καὶ ψεύτικων διαδόσεων· ἀκόμα κι ἂν κανεὶς τὴν διαφωτίσει, θὰ ἀμφιβάλλει, θὰ διστάσει πολὺ καὶ τελικὰ θὰ δεχτεῖ μ' ἀνακούφιση μιὰν δικαιολογία ποὺ θὰ τῆς προσφέρουν.

Ὅτι πάντα στὸ τέλος κάτι μένει ἀπό ἕνα μεγάλο ψέμα, αὐτὸ εἶναι κάτι ποὺ τὸ ξέρουν καλὰ οἱ μεγάλοι ἀρτίστες τῆς ἀπάτης καὶ οἱ μεγάλοι αὐτοὶ ὀργανισμοὶ τῶν ἀπατεώνων χειρίζονται κάθε ὑπόθεση τους μὲ βάση αὐτὴ τὴ διαπίστωση.

Αὐτοὶ ὅμως ποὺ ἤξεραν πιὸ καλὰ ἀπ' ὅλους τὴν χρήση τοῦ ψέματος καὶ τὶς δυνατότητες ποὺ πρόσφερε, ἦταν σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς οἱ Ἑβραῖοι. Ὁλόκληρη ἡ ὕπαρξη τους ἄλλωστε στηρίζεται σ' ἕνα μοναδικὸ καὶ μεγάλο ψέμα: Ὑποστηρίζουν ὅτι εἶναι θρησκευτικὸς ὀργανισμός, ἐνῶ εἶναι φυλετικοὶ οἱ σκοποί τους—καὶ ποιᾶς φυλῆς μάλιστα!

Ἕνα ἀπ' τὰ πιὸ μεγάλα πνεύματα ποὺ γνώρισεν ὁ κόσμος τοὺς στιγμάτισε γιὰ πάντα μὲ μιὰ μόνο φράση ποὺ ἡ βαθειά της ἀλήθεια θὰ δικαιώνεται στοὺς αἰῶνες: τοὺς ὀνόμασε «οἱ μεγάλοι ἀφέντες τοῦ ψέματος». Ὅποιος δὲν θέλει ν' ἀναγνωρίσει αὐτὸ τὸ γεγονός, ἢ δὲν θέλει νὰ πιστέψει στὴν ἀλήθεια του, δὲν θὰ μπορέσει ποτὲ νὰ συμφωνήσει ὀτι θἄρθει μιὰ μέρα στὸν κόσμο ποὺ ἡ ἀλήθεια γενικὰ θὰ δικαιωθεῖ.

Μποροῦμε σχεδὸν νὰ θεωρήσουμε σὰν μεγάλη εὐτυχία γιὰ τὸν

γερμανικὸ λαὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ μεγάλη ἀρρώστεια του, ποὺ τόσον καιρὸ φώλιαζε μέσα του καὶ τὸν κατάτρωγε, πῆρε ξαφνικὰ τὴ μορφὴ μιᾶς τρομερῆς καταστροφῆς: ἂν δὲν γινόταν ἔτσι, τὸ ἔθνος θὰ εἶχε ὁπωσδήποτε ὑποκύψει, πιὸ ἀργὰ ἴσως, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο σίγουρα.

Ἡ ἀρρώστεια πῆρε χρόνια μορφή· μὲ τὸ σχῆμα τῆς τόσο ὀξείας καταστροφῆς πέτυχε, τὸ λιγότερο, νὰ ἐκδηλωθεῖ καθαρὰ καὶ ξάστερα στὰ μάτια ἑνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων. Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἄνθρωπος καταφέρνει νὰ καταβάλλει πιὸ εὔκολα τὴν πανούκλα ἀπὸ τὴν φυματίωση.

Ἡ μιὰ ἔρχεται μὲ τρομερὰ θανατηφόρα κύματα, ποὺ σπάζουν πάνω στὴν ἀνθρωπότητα· ἡ ἄλλη σέρνεται ἀργά. Ἡ μιὰ γεννᾶ ἕναν ἀπέραντο φόβο ἐνῶ ἡ ἄλλη στηρίζεται στὴν προοδευτικὴ ἀδιαφορία. Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ποὺ βάδισε ἐνάντια στὴν πανούκλα, μ' ὅλες του τὶς δυνάμεις καὶ χωρὶς νὰ διστάσει μπροστὰ σὲ καμιὰν προσπάθεια, δὲν προσπαθεῖ, ἀντίθετα, πάρα πολὺ ἐπιπόλαια νὰ κόψει τὸ δρόμο τῆς φθίσης. Ἔτσι κατορθώνει νὰ κυριαρχεῖ στὴν πανούκλα ἐνῶ ἡ φυματίωση τὸν καταβάλλει.

Τὸ ἴδιο ποὺ παρατηρεῖται μὲ τὶς ἀρρώστειες τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ, συμβαίνει καὶ μὲ τὸν λαό. Ὅταν ἡ ἀσθένεια δὲν ἔχει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς μορφῆς καταστροφῆς ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει σιγὰ - σιγὰ νὰ τὴν συνηθίζει... Καὶ τελειώνει, ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὸ χρονικὸ διάστημα, νὰ πεθαίνει ἀναπόφευκτα.

Γιαυτὸ χαρακτηρίζουμε εὐτυχία—σκληρὸ εἶναι νὰ τὸ λὲς—τὴν τύχη ποὺ ἀποφασίζει νὰ ἐπέμβει σ' αὐτὴ τὴν προοδευτικὴ ἀποσύνθεση, καὶ νὰ κάνει φανερὴ τὴν ἀρρώστεια σὲ κεῖνον ποὺ εἶναι θῦμα της: μιὰ τέτοια καταστροφὴ θἄχε συμβεῖ πολὺ χειρότερη καὶ περισσότερες φορές. Μπορεῖ κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες νὰ δημιουργήσει τὴν κατάσταση θεραπείας ἂν συγκεντρωθεῖ τὸ ἄπαντο τῆς ἀποφασιστικότητας.

Ἀλλά, ἀκόμα καὶ σὲ παρόμοιες περιπτώσεις ἐκεῖνο ποὺ προέχει εἶναι ἡ ἀναζήτηση τῶν βαθυτέρων αἰτιῶν ποὺ προκάλεσαν τὴν ἀρρώστεια αὐτή.

Καὶ σὲ τελευταία ἀνάλυση, τὸ κυριώτερο σημεῖο εἶναι ἡ ἀνάλυση τῶν ὑπαρχόντων αἰτίων καὶ τῶν λαθῶν ποὺ πραγματοποιήθηκαν. Αὐτὴ ἡ διάκριση γίνεται ἀκόμη πιὸ δύσκολη ὅσο τὰ φθοροποιὰ στοιχεῖα ἔχουν περισσότερο καιρὸ παραμείνει μέσα στὸν ἐθνικὸ ὀργανισμὸ κι ἔχουν σχηματίσει κι ἀποτελέσει ἕνα σῶμα μ' αὐτόν, ὅπως ἄλλωστε θἄπρεπε καὶ φυσιολογικὰ νὰ γίνει. Μπορεῖ πράγματι, πολὺ εὔκολα νὰ ὑποτεθεῖ ὕστερα ἀπὸ ἕνα ὡρισμένο χρονικὸ διάστημα, ὅτι οἱ τοξῖνες τῆς νόσου ἀποτελοῦν ἕνα συστατικὸ στοιχεῖο τοῦ λαοῦ, ἢ,

άκόμα χειρότερα, ὅτι τὶς ὑποφέρει σὰν ἕνα ἀναγκαῖο κακὸ μὴ θεωρώντας πιὰ διόλου σὰν ἀπαραίτητο νά τὶς ἀποβάλλει.

Ἔτσι, στά μακρυά χρόνια τῆς εἰρήνης ποὺ προηγήθηκαν τοῦ πολέμου ἔκαναν τὴν ἐμφάνιση τους μερικὰ ἔκτροπα ποὺ ἀναγνωρίσθηκαν σάν τέτοια: ὅμως κανεὶς δὲν ἐνδιαφέρθηκε ν' ἀναζητήσει τά «ποιητικά αἴτια» αὐτῶν τῶν ἐξαιρέσεων τοῦ κανόνος.

Αὐτὲς οἱ ἐξαιρέσεις ἔφεραν στὴν πρώτη γραμμή, φαινόμενα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, τὰ ὁποῖα ὁ καθένας συνειδητοποιεῖ κι ἔχουν τὸν ἀντίκτυπο τους σὲ μιὰ σειρὰ ὁλόκληρη περιπτώσεων.

Πολλὰ συμπτώματα ἀποσύνθεσης παρουσιάστηκαν ποὺ θἄπρεπε νὰ γεννήσουν τὶς πιὸ σοβαρὲς σκέψεις.

Νά, τὶ θὰ μπορούσαμε νὰ παρατηρήσουμε ἀπὸ οἰκονομικῆς πλευρᾶς:

'Η ἐξαιρετικὴ αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γερμανίας πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο ἔθεσε ἄμεσο τὸ πρόβλημα τῆς καθημερινῆς διατροφῆς καὶ τὄφερε στὸ πρῶτο πλάνο κάθε ἐνέργειας πολιτικῆς ἢ οἰκονομικῆς. Δυστυχῶς στάθηκε ἀδύνατο νὰ καταλήξουν οἱ ἁρμόδιοι στὴν μοναδικὴ λύση ποὺ φαινόταν πρόσφορη: προτίμησαν νά πετύχουν τὸ σκοπὸ μὲ μέσα λιγώτερο δαπανηρά. Τὸ νά ἀπαρνεῖσαι τὴν κατάσταση νέων ἐκτάσεων σὲ ἀντιστάθμισμα μιᾶς διεθνοῦς οἰκονομικῆς διαμάχης, ἦταν ἕνα γεγονὸς ποὺ μοιραῖα θά κατέληγε, σὲ τελευταία ἀνάλυση, σὲ μιά ἐκβιομηχανοποίηση βλαβερὴ ὅσο καὶ ἀδύνατη.

Τὸ πρῶτο καὶ βασικὸ ἀποτέλεσμα—καὶ τὸ σημαντικώτερο—αὐτῆς τῆς θεωρίας ἦταν ἡ ἐξασθένηση τῆς γεωργίας. Μὲ τὸ μέτρο βέβαια αὐτῆς τῆς προδιάθεσης, αὐξήθηκε τὸ ποσοστὸ τοῦ προλεταριάτου στὶς μεγάλες πόλεις, μέρα τὴ μέρα ὥσπου ἔφτασε στὸ σημεῖο ἡ οἰκονομικὴ ἰσορροπία νά διασαλευθεῖ τελείως.

'Απ' τὴν ἄλλη μεριά ἔγινε ξαφνικά φανερὸς ὁ διαχωρισμὸς ἀνάμεσα σὲ πλούσιους καὶ φτωχούς. 'Η ἄνεση καὶ ἡ ἀθλιότητα ζοῦσαν τόσο κοντά ἡ μιά στὴν ἄλλη ὥστε τ' ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς γειτνίασης δὲν μποροῦσε παρά νά εἶναι θλιβερά κι ἀναπόφευκτα. 'Εξαθλίωση καὶ πολυτέλεια ἄρχισαν νά ταλαιπωροῦν μὲ τὸ παιχνίδι τους τοὺς ἀνθρώπους δημιουργώντας καταστάσεις δυσάρεστες ὅσο κι ἐγκληματικές: τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὁ πολιτικὸς δυχασμὸς ἀνάμεσα στὶς τάξεις.

Παρόλη τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη, ἡ ἀπογοήτευση ποὺ δημιουργήθηκε ἦταν τόσο μεγάλη καὶ βαθειά κι ἔφτασε στὸ σημεῖο καθένας νά σκέφτεται «αὐτὸ δὲν μπορεῖ νά πάει γιά πολὺ ἔτσι», χωρὶς οἱ ἄνθρωποι νά εἶναι σὲ θέση μ' ἕναν συγκεκριμένο τρόπο νά καθορίσουν τὶ θά μποροῦσαν νά κάνουν, ποιά λύση θά ἔδινον ἢ τὶ ἔπρεπε νά γίνει.

Αὐτά ἦταν τά τυπικά γνωρίσματα μιᾶς βαθειᾶς ἀπογοήτευσης πού ζητοῦσε ἀφορμή γιά νά ἐκδηλωθεῖ.

Χειρότερα ἦταν τά ἄλλα φαινόμενα πού προέρχονταν ἀπό τά πρῶτα καί πού σ' αὐτά ἔδινε διέξοδο ἡ οἰκονομική ἐπικράτηση στήν ὁποία εἶχεν ἀποδυθεῖ τό ἔθνος.

Μέ τό ἴδιο μέτρο πού ἡ οἰκονομία ἀνέβηκε στό πρῶτο ρυθμιστικό πλάνο τῆς κρατικῆς ζωῆς, τό χρῆμα γίνηκε ὁ Θεός πού τά πάντα ἔπρεπε νά τόν ὑπηρετοῦν καί μπροστά του ὅλοι νά ὑποκλίνονται. Λίγο-λίγο οἱ ἐπουράνιοι θεοί παραμερίστηκαν, ἔχοντας γεράσει ἤ σάν νά εἶχε περάσει ὁ καιρός τῆς βασιλείας τους ἐπί τῆς γῆς καί στή θέση τους τό εἴδωλο τοῦ Μαμμωνᾶ δεχόταν τούς καπνούς τῆς θυσίας.

Μιά διαφθορά ἀληθινά καταστρεπτική ἔκανε τότε τήν ἐμφάνιση της· Κι ἦταν περισσότερο καταστρεπτική ἀπ' τό γεγονός ὅτι παρουσιάστηκε σέ μιά περίοδο ὅπου τό ἔθνος ἔδειχνε νάχει πιό πολύ ἀπό κάθε ἄλλη φορά ἀνάγκη ἀπό ἀγνότητα στόν τρόπο τῆς ζωῆς του, τέτοια πού νά φτάνει τόν ἡρωϊσμό, σέ μιά περίοδο πού διαγραφόταν ἀπειλητική ἡ ὥρα τῆς κρίσεως. Ἡ Γερμανία ἔπρεπε νά εἶναι ἕτοιμη, ἀπ' τή μιά μέρα στήν ἄλλη ν' ἀπαντήσει μέ τό σπαθί καί νά δικαιολογήσει μέ τόν πόλεμο τήν ἀπόλυτη ἀνάγκη της νά προμηθευτεῖ τόν ἄρτον τόν ἐπιούσιον «διά τῆς εἰρηνικῆς ἐργασίας καί τῆς οἰκονομικῆς ἐπικρατήσεως».

Ἡ βασιλεία τοῦ χρήματος δυστυχῶς ἐπικυρώθηκε κι ἀπ' τήν Ἀνωτάτη Ἐξουσία πού ἴσα-ἴσα αὐτή ἔπρεπε νά τῆς ἀντιταχθεῖ: Ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης ὁ Αὐτοκράτωρ ἔκανε μιάν ἄτυχη χειρονομία ὅταν συμπαρασύρθηκε ἀπ' τήν ἀριστοκρατία κάτω ἀπ' τό λάβαρο τοῦ κεφαλαίου. Βέβαια πρέπει νά τοῦ καταλογίσουμε στά ἐλαφρυντικά του ὅτι κι αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Βίσμαρκ δέν εἶχε ἀναγνωρίσει τόν κίνδυνο πού ἀπειλοῦσε τήν χώρα σ' αὐτό τό σημεῖο. Ἀλλά ἔτσι οἱ πιό ἀνεπτυγμένες ἀρετές τοῦ κράτους ὑποτάχθηκαν στήν κυριαρχία τοῦ χρήματος, γιατί τώρα πιά ἦταν φανερό πώς ἡ ἀριστοκραρία τοῦ αἵματος θά παράδινε τήν θέση της στήν κεφαλαιοκρατικήν ἀριστοκρατία.
Οἱ κεφαλαιοκρατικές ἐπιχειρήσεις κερδίζονταν πιό εὔκολα ἀπό τίς μάχες.

Κάτω ἀπ' αὐτές τίς συνθῆκες δέν ὑπῆρχε πιό ἀτιμωτικό γεγονός ἀπό ἕναν ἥρωα τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν ἤ ἀπό ἕναν ἀνώτατο κρατικό λειτουργό νά ὑποκύπτουν στίς θελήσεις τοῦ πρώτου τυχαίου Ἑβραίου τραπεζίτη: ἕνας πραγματικά ἀξιόλογος ἄνθρωπος δέν μποροῦσε νά δείξει κανένα ἐνδιαφέρον γιαυτές τίς οἰκονομικές μανοῦβρες καί δέν μποροῦσε νά ἀντιδράσει ἀλλοιῶς παρά ὑποκλινόμενος κι εὐχαριστώντας. Ἀλλά ἀπό τήν ἄποψη τοῦ αἵματος καί τῆς καταγωγῆς αὐτή ἡ

ἐξέλιξη ὑπῆρξε περισσότερο θλιβερή: ἡ ἀριστοκρατία ἔχανε λίγο–λίγο τοὺς λόγους ποὺ διαφύλασσαν «ρατσιστικὴ» τὴν ὕπαρξη της καὶ σύντομα ὁδηγοῦσε τὰ μέλη της στὸν κυκεώνα αὐτὸν ὅπου δὲν ὑπάρχει διάκριση τάξεων.

Ἕνα ἀκόμα ἀποφασιστικὸ φαινόμενο τῆς οἰκονομικῆς ἀκολασίας ὑπῆρξε καὶ ἡ ἀργὴ ἀφαίρεση τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ ἡ προοδευτικὴ μεταβίβαση τους στὴν γενικὴ οἰκονομία καὶ στὴν κοινωνικὴ ἰδιοκτησία.

Ἡ ἐκμίσθωση τῆς ἰδιοκτησίας, ἀπέναντι στὸν μισθωτή, ἔφτασε σὲ ἀναλογίες δυσανάλογες. Τὸ χρηματιστήριο θριάμβευε καὶ κατάφερε, ἀργὰ μὰ σταθερά, νὰ πάρει κάτω ἀπ' τὴν προστασία καὶ τὸν ἔλεγχο του τὴν ζωὴ τοῦ Ἔθνους.

Ὁ διεθνισμὸς τῆς γερμανικῆς περιουσίας εἶχε κιόλας ἀρχίσει νὰ πραγματοποιεῖται μὲ τὴν διαφυγὴ στὸ ἐξωτερικὸ ἐνέργειας καὶ δυναμικοῦ. Δηλαδὴ ἕνα μέρος τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας καὶ τῆς παραγωγῆς προσπαθοῦσε, μὲ ἀποφασιστικὲς μολοντοῦτο ἐνέργειες ν' ἀποφύγει τὸ πεπρωμένο της, ἀλλὰ τελικὰ ἀναγκάζονταν νὰ ὑποκύψει, θῦμα τῆς σύγκρουσης ποὺ εἶχε προετοιμάσει τὸ καπιταλιστικὸ σύστημα, ποὺ εἶχε σάν σύμμαχο του μὲ θετικὴ βοήθεια σ' αὐτὴ τὴν μάχη ἐπιδρομῆς ποὺ ἔδινε τὸ μαρξιστικὸ κίνημα.

Ὁ ἐπίμονος κι ἀτέλειωτος πόλεμος ἐνάντια στὴ «Βαρειὰ Βιομηχανία» ὑπῆρξεν ὁ φανερὸς πιὰ σκοπὸς τοῦ διεθνισμοῦ τῆς γερμανικῆς οἰκονομίας ποὺ τὸν πατρονάριζε ὁ μαρξισμὸς καὶ ποὺ δὲν ἔμελλε νά πάψει παρά μὲ τὴν τέλεια καταστροφή της ἀπὸ τὴν νίκη ποὺ πέτυχε ὁ μαρξισμὸς κατά τὴν ἐπανάσταση.

Τὴν ὥρα ποὺ γράφω τοῦτες τὶς γραμμὲς ἡ γενικὴ πολεμικὴ ἐνάντια στὸ σιδερένιο δίκτυ τοῦ Γερμανικοῦ κράτους ὁλοκληρώθηκε: αὐτὸ τὸ δίχτυ πέρασε πιά στά χέρια τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου. Ἡ Διεθνιστικὴ Σοσιαλδημοκρατία πέτυχε ἔτσι ἕναν ἀπ' τοὺς πιὸ σπουδαίους σκοπούς της.

Ἡ ἔκταση αὐτῆς τῆς οἰκονομικῆς διασπορᾶς τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, διαφαίνεται μὲ καθαρότητα ἀπ' τὸ ἑξῆς: Πρὸς τὸ τέλος τοῦ πολέμου ἕνας ἀπὸ τοὺς διευθύνοντες τὴν Βιομηχανία καὶ πρὸ πάντων τὸ Ἐμπόριο τῆς Γερμανίας μποροῦσε νὰ ὑποστηρίξει ὅτι οἱ οἰκονομικὲς δυνάμεις τῆς χώρας αὐτῆς θὰ ἦταν σὲ θέση ν' ἀνασυγκροτηθοῦν.

Αὐτὴ τὴ στιγμὴ θέλησε νὰ προλάβει ἡ Γαλλία πέρνοντας ὅλες τὶς ἀπαραίτητες φροντίδες ὥστε νὰ ὀργανώσει δίκτυα πληροφοριῶν ποὺ τὰ ἔθεσε στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀνθρωπότητας καὶ μὲ τὰ ὁποῖα ἐξάγγειλε αὐτὴ τὴν ἀνοησία ὅτι τὰ Κράτη ἔπρεπε ν' ἀντισταθοῦν στὰ οἰκονομικὰ αἴτια κι ὄχι σὲ μιὰν ἰδεολογικὴ ἄνθηση.

Αὐτὴ τὴν θεωρία ποὺ ἄλλοτε ὅταν ὁ Στάϊνες τὴν ἐξαπόλυσε στὸν κόσμο ὁλόκληρο, ἔφερε τέτοιαν ἀπίστευτη ἀναστάτωση, ξαναῆρθε στὸ προσκύνιο τώρα μόλις γιὰ νὰ γίνει, μὲ μιὰν ἐκπληκτικὴ ταχύτητα τὸ «λάιτ - μοτίβ» ὅλων τῶν φλύαρων καὶ τῶν τσαρλατάνων ποὺ μετὰ τὴν ἐπανάσταση χειρίζονταν τὸ μέλλον τῆς Γερμανίας κάτω ἀπ' τὴν ἰδιότητα τοῦ «Κρατικοῦ λειτουργοῦ».

Ἀλλὰ ἕνα ἀπ' τὰ χειρότερα φαινόμενα τῆς ἀποσύνθεσης στὴν προπολεμικὴ Γερμανία, ἦταν ἡ ἔλλειψη δραστηριότητας ποὺ ξαπλωνόταν σὲ κάθε σημεῖο, πάνω σ' ὅλους καὶ σ' ὅλα. Ἔτσι μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ κι ἡ ἀνασφάλεια ποὺ ὁ καθένας τὴν αἰσθανόταν καὶ ἡ δειλία ποὺ ἦταν κι αὐτὴ ἡ ἴδια ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς αἰτίας κι ἄλλα πολλὰ ἀκόμη. Αὐτὴ ἡ ἀσθένεια ὑπῆρξε πιὸ ἐκτεταμένη στὴν παιδεία.

Ἡ Γερμανικὴ παιδεία πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἀναρίθμητες, σὲ ἀπίστευτο βαθμό, ἀδυναμίες. Ἦταν πολὺ στενὰ κι ἀποτελεσματικὰ προσδεδεμένη στὸ νόημα ποὺ περικλείνει τὸ ρῆμα «γνωρίζω» καὶ πολὺ λιγώτερο στὴν ἑρμηνεία τοῦ «δύναμαι».

Ἔδινε πολὺ λίγη σημασία στὴν ἀξία τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ χαρακτῆρα τοῦ ἀτόμου—μὲ τὸ μέτρο ποὺ εἶναι δυνατὸ νὰ τὸν παρακολουθήσει—πολὺ λιγώτερο στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἀγάπης γιὰ τὴν ὑπευθυνότητα καὶ καθόλου στὴν διαπαιδαγώγηση τῆς θέλησης καὶ τῆς ἀποφασιστικότητας. Οἱ καρποὶ αὐτῆς τῆς μεθόδου ἦταν νὰ φανταζόμαστε καὶ νὰ περνᾶμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τὸν ἑαυτό μας γιὰ πολυμαθῆ ἀλλὰ καὶ νὰ συναντᾶμε καὶ τὴν ἀντικειμενικὴ ἐκτίμηση τῶν ἄλλων πάνω σ' αὐτὴ τὴν πολυμάθεια. Ἀγαποῦσαν οἱ ἄλλοι λαοὶ τοὺς Γερμανοὺς γιατὶ ἦταν πολὺ χρήσιμοι ἐξαιτίας τῶν γνώσεων τους, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἐκτιμοῦσαν διόλου γιὰ τὴν ἀδυναμία τοῦ χαρακτῆρα τους. Δὲν εἶναι καθόλου ἐκπληκτικὸ τὸ γεγονὸς ὅτι γιὰ τοὺς περισσότερους ἄλλους λαούς, ὁ Γερμανὸς δὲν εἶχε οὔτε πατρίδα οὔτε ἐθνικότητα,

Δὲν μποροῦσε νὰ πεῖ διόλου, οὔτε τοῦ ταίριαζε αὐτὴ ἡ ὡραία παροιμία: «Μὲ τὸ καπέλλο στὸ χέρι μπορεῖς νὰ διασχίσεις ὁλόκληρη τὴν χώρα».

Αὐτὴ ἡ συμβιβαστικὴ εὐλυγισία καταντοῦσε μολοντοῦτο ὁλέθρια ὅταν ἀναγκαζόταν νὰ πάρει ἕνα σχῆμα γιὰ νὰ παρουσιαστεῖ μπροστὰ στὸν ἡγεμόνα: ποτὲ μὴν ἀντιλέγεις, ἀλλὰ πάντα νὰ συμφωνεῖς σ' ὅ,τι πεῖ ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης. Ὅμως, ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ὅλη ἡ χρησιμότητα τῆς ἐλεύθερης ἐκδήλωσης τῆς ἀνθρώπινης διάνοιας· ἡ μοναρχία, σβύστηκε καὶ χάθηκε ἄλλωστε, ἀπὸ κάτι τέτοιες φτηνὲς κολακεῖες μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ δὲν ἦταν τίποτ' ἄλλο ἀπὸ κολακεία.

Μόνον ἄθλιοι κόλακες καὶ ὑποκείμενα μὲ μιὰ λέξη γλοιώδη, ἕνα συνοθύλευμα ἀποτυχημένων, ποὺ αἰσθάνονταν ν' ἀναπνέουν καὶ νὰ

ζοῦν μόνον σὰν βρίσκονταν πλάι σὲ ἔνδοξους θρόνους κι ὄχι μαζὶ μὲ ἀνθρώπους πραγματικὰ ἄξιους, μόνον αὐτοὶ οἱ ἀποτυχημένοι πρόσβλεπαν αὐτὴ τήν στάση ἀπέναντι στοὺς ἑστεμμένους σὰν τὴν μοναδικὴ παραδεκτή!

Αὐτὰ τὰ πλάσματα, ὑποκείμενα περισσότερα παρὰ πλάσματα ἀνθύπαρκτα, εἶχαν σὲ κάθε περίστασή δείξει μιὰ τέλεια ἀφοσίωση ὅσον ἀφορᾶ τὰ συμφέροντα τῶν ἀφεντάδων καὶ τῶν κυρίων τους καὶ τὴν πιὸ μεγάλη ἀδιαφορία ἀπέναντι στὴν ὑπόλοιπη ἀνθρωπότητα, ἀδιαφορία ποὺ τὴν πρόταξαν ἀδιάντροπα πρὸ πάντων ὅταν παρακλήθηκαν νὰ δείξουν κάποια κατανόηση στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, στοὺς συνειδητοὺς μοναρχικούς.

Ἀληθινὴ ἀναισχυντία, τέτοια ποὺ μπορεῖ νὰ ἐπιδείξει μόνον *ἕνα σκουλήκι*, εὐγενικῆς καταγωγῆς ἢ ὄχι! Γιατὶ στ' ἀλήθεια αὐτοὶ ὑπῆρξαν οἱ νεκροθάφτες τῆς μοναρχίας καὶ πρὸ πάντων τῆς μοναρχικῆς ἰδέας. Καὶ δὲν μπορεῖ νὰ γίνει ἀλλοιῶς: ἕνας ἄνθρωπος ποὺ εἶναι ἕτοιμος νὰ δράσει γιὰ μιὰν ἰδέα δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι οὔτε ὔπουλος οὔτε καὶ κόλακας χωρὶς χαρακτήρα.

Αὐτὸς ποὺ προτίθεται νὰ διαφυλάξει καὶ νὰ διαδόσει ἕνα σύστημα, θὰ τοῦ ἀφοσιωθεῖ ἀπ' τὸ βάθος τῆς καρδιᾶς του καὶ δὲν θὰ τὸ ἐγκαταλείψει ἔστω κι ἂν ἀνακαλύψει μερικὰ ἐλαττώματα του. Τέλος, δὲν μπορεῖ ποτὲ ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος νὰ περιτριγυρίζει, καὶ δημοσία μάλιστα ὅπως γινόταν, μὲ τὸ ψέμα ἕτοιμο στὸ στόμα, τοὺς δημοκρατικοὺς «φίλους» τῆς μοναρχίας· τὸ ἀντίθετο θὰ προειδοποιήσει, μ' ὅλη τὴ σοβαρότητα τὴν Μεγαλειότητα του, αὐτὸν τὸν ὁποιοδήποτε ποὺ φορεῖ τὴν κορώνα καὶ θὰ θελήσει νὰ τὸν προστατεύσει. Δὲν θὰ συμφωνήσει καὶ δὲν θ' ἀναγνωρίσει στὸν ἑαυτό του τὸ δικαίωμα νὰ συμφωνήσει κι ἂν ἀκόμα ἡ Μεγαλειότης κάνει κάτι καὶ εἶν' ἐλεύθερη νὰ τὸ κάνει ἀνάλογα μὲ τὴ θέληση της ποὺ ὁδηγεῖ ἢ εἶναι σίγουρο πὼς θὰ ὁδηγήσει σὲ μιὰ δυστυχία: σὲ παρόμοια περίπτωση ὀφείλει νὰ προστατέψει τὴ μοναρχία, ἐνάντια στὸ μονάρχη γιὰ ν' ἀποφευχθεῖ ὁ κίνδυνος ποὺ πάει νὰ δημιουργηθεῖ

Ἂν ἡ ἀξία τῆς μοναρχίας στηριζόταν στὸ πρόσωπο τοῦ μονάρχη τῆς στιγμῆς, αὐτὸ τὸ σύστημα θὰ ἦταν τό χειρότερο ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ γίνει.

Γιατὶ οἱ μονάρχες δὲν συνδυάζουν παρά, πολὺ σπάνια, τὴν σοφία καὶ τὴν λογικὴ μὲ τὴν ἐκλογή τους ἢ τουλάχιστον μ' ἕναν καλὸ χαρακτήρα. Οἱ μόνοι ποὺ θὰ συμφωνοῦσαν σ' αὐτὴν τὴν ἄποψη θᾶταν οἱ ἐπαγγελματίες τῆς κολακείας καὶ τῆς ψευτιᾶς, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἀληθινοὶ ἄνδρες—καὶ βρίσκονται μέσα σ' αὐτὸ τὸ σύστημα οἱ πιὸ σοβαροὶ ἄνθρωποι τοῦ Κράτους—θὰ μποροῦσαν ν' ἀηδιάσουν καὶ μόνο μὲ

τὴν ἰδέα ὅτι θὰ υἱοθετοῦσαν μιὰ τέτοιαν ἀνοησία. Γιαυτοὺς ἡ ἱστορία εἶναι ἱστορία, ἡ ἀλήθεια εἶναι ἀλήθεια, ἀκόμη κι ὅταν ἀναφέρεται στοὺς μονάρχες. Ὄχι, ἡ εὐτυχία νὰ συνδιαστεῖ στὸ πρόσωπο ἑνὸς μεγάλου μονάρχη ἕνας μεγάλος ἄνδρας, δὲν συναντιέται παρὰ τελείως σπάνια στοὺς λαοὺς ποὺ πρέπει νἄναι κιόλας εὐχαριστημένοι ἂν ἡ τύχη δὲν τοὺς ἐπιφυλάξει τὰ πιὸ μεγάλα δεινά.

Ἡ ἀξία καὶ ἡ σημασία τῆς μοναρχικῆς ἰδέας δὲν στηρίζεται λοιπὸν καθόλου στὸ πρόσωπο τοῦ ἴδιου τοῦ μονάρχη· μόνον ὁ οὐρανὸς ἀποφασίζει ὅταν θὰ πρέπει ν' ἀποθέσει τὸ στέμμα στοὺς κροτάφους ἑνὸς ἐμπνευσμένου ἥρωα ὅπως ἦταν ὁ Μέγας Φρειδερῖκος ἢ ἑνὸς σοφοῦ ὅπως ὁ Γουλιέλμος ὁ Πρῶτος. Αὐτὸ συμβαίνει μιὰ φορὰ κάθε αἰῶνα, σπανία πιὸ συχνά. Ἀλλὰ ἐδῶ ἡ ἰδέα κυριαρχεῖ πάνω στὸ ἄτομο καὶ ἡ ἔννοια αὐτοῦ τοῦ ὀργανισμοῦ ἔγκειται στὸ σύστημα ἀπὸ μόνο του.

Ἔτσι ὁ μονάρχης πέφτει τὶς περισσότερες φορὲς στὸ ἐπίπεδο τοῦ ὑπηρέτη. Κι αὐτὸς ἀκόμη δὲν εἶναι παρὰ ἕνας τροχὸς τῆς μηχανῆς κι ἔχει καθήκοντα ἀπέναντι της. Κι αὐτὸς ἀκόμη ὀφείλει νὰ λυγίσει μπροστὰ στά ἀνώτερα «μοναρχικὰ» ἰδεώδη καὶ δὲν εἶναι πιὰ αὐτὸς ποὺ μπορεῖ νὰ ἐπιτρέψει σιωπηλὰ κι ἀδιαμαρτύρητα στὸν ἐστεμμένο ἡγεμόνα νὰ διαπράξει ἕνα ἔγκλημα ποὺ θὰ τὸ σκέπαζε ἡ κορώνα του. Ὁ μοναρχικὸς θἄναι αὐτὸς ποὺ θὰ ἐμποδίσει κάτι τέτοιο.

Ἂν ἡ βαθύτερη ἔννοια τοῦ συστήματος δὲν ἦταν στὴν ἰδέα, ἀλλά, ἀπαρέγκλητα, στὸ ἐξιδανικευμένο πρόσωπο, δὲν θὰ εἴχαμε κανένα δικαίωμα νὰ καθαιρέσουμε ἕναν Πρίγκιπα ποὺ θὰ παρουσίαζε συμπτώματα φρενοβλαβείας.

Εἶναι ἀπαραίτητο νὰ τὰ φέρουμε σήμερα αὐτὰ σὲ φῶς, γιατὶ βλέπουμε κιόλας νὰ κάνουν τὴν ἐμφάνιση τους στὶς μέρες μας πάλι, λίγο—λίγο, τὰ φαινόμενα ποὺ εἶχαν ἐξαφανιστεῖ, ἀλλὰ ποὺ ὅμως στὴν θλιβερὴ ὕπαρξη τους ὀφείλεται ἡ αἰτία τῆς τρομερῆς κατάπτωσης καὶ τοῦ γκρεμίσματος τῆς μοναρχίας. Μὲ μιὰ κάποια αὐθάδικη ἀφέλεια ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ μιλοῦν ξανὰ γιὰ τὸ βασιληά τους, αὐτὸν ποὺ τόσο ἀπαίσχυντα εἶχαν ἐγκαταλείψει ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια, σὲ μιὰν ὥρα κρίσης, κι ἐπιδιώκουν νὰ παρουσιάσουν σὰν κακοὺς Γερμανοὺς ὅλους αὐτοὺς ποὺ δὲν συγκατανεύουν νὰ ἐνώσουν τὴ φωνή τους στὶς γεμάτες ψευτιὰ δικές τους «τιράντες». Στὴν πραγματικότητα εἶναι ἀκριβῶς οἱ ἴδιες βρεμένες κότες ποὺ στὰ 1918 διασκαρπίζονταν κι ἔσπευσαν νὰ χωθοῦν κατ' ἀπ' τὸ πρῶτο κόκκινο λάβαρο, ἐγκαταλείποντας τὸ βασιληά τους, πετώντας τὰ δόρατα τους στὴν πρώτη τυχαία κάννη ὅπλου φοροῦσαν μιὰ σκούρα γραβάτα καὶ σὰν ἥσυχοι κι ἀγαθοὶ «ἀστοί», ἐξαφανίζονταν χωρὶς ν' ἀφήσουν ἴχνη.

Ξαφνικὰ ἔφυγαν αὐτοὶ οἱ βασιλικοὶ πρωταθλητὲς καὶ ξανάκαναν τὴν ἐμφάνιση τους ὅταν πιὰ ὁ ἄνεμος τῆς ἐπαναστατικῆς τρικυμίας κατασίγασε, χάρη στὴν δράση ἄλλων ἀνθρώπων, ἔτσι ὥστε νά τοὺς ἐπιτραπεῖ πάλι νὰ πλημμυρίσουν τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντα μετά: «Ζήτω ὁ Βασιληᾶς»! ποὺ αὐτοὶ οἱ «ὑπηρέτες κι οἱ συμβουλάτορες» τοῦ στέμματος ἄρχισαν κιόλας νὰ ἐξακοντίζουν.

Τώρα εἶναι ὅλοι ἐδῶ καὶ τὰ μάτια τους γούρλωσαν πάλι γεμάτα ὄρεξη κι ἕτοιμα νὰ καταβροχθίσουν· μὲ κόπο μποροῦν νὰ συγκρατήσουν τὸ ζῆλο τους γιὰ τὸ Βασιληὰ καὶ τὴν δίψα τους γιὰ δράση... ὥσπου θάρθει ἡμέρα ποὺ τὸ κόκκινο λάβαρο θὰ ἀνεμίσει γιὰ νὰ καταξεσχίσουν καὶ πάλι τὰ ἱμάτια τους γιὰ τὰ λάθη τῆς μοναρχίας καὶ νὰ ἐξαφανιστοῦν ξανὰ καθὼς τὰ ποντίκια μπροστὰ στὴ γάτα

Ἂν οἱ μονάρχες ἦταν οἱ ἴδιοι ὑπεύθυνοι γιαυτὴ τὴν τάξη πραγμάτων, θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τοὺς λυπηθεῖ καὶ νὰ πεισθεῖ ἀκόμη ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς ὑπερασπιστές τους: ἀλλὰ εἶναι πιὰ ὁλοφάνερο ὅτι χάρις σ' αὐτοὺς τοὺς ἱππότες ἔχασαν τὸ θρόνο τους καὶ τὸ στέμμα τους.

Αὐτὴ ἡ «ἀφοσίωση» ὑπῆρξε ἕνα ἀπὸ τὰ βασικὰ λάθη τῆς παιδείας μας, γενικά. Λάθος ποὺ πῆρε γιὰ τὴν πραγμάτωση του μιὰν σκληρὴ ἐκδίκηση. Συνεπακόλουθα αὐτῆς τῆς «ἀφοσίωσης» ἦταν κι ἄλλα ἄθλια φαινόμενα ποὺ συνέβαιναν σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ προοδευτικὰ ὑπέσκαπταν τὰ θεμέλια τῆς μοναρχίας.

Ὅταν τὸ οἰκοδόμημα ἄρχισε νὰ σείεται... οἱ παραγωγοὶ αὐτοῦ τοῦ ἔργου ἐξανεμίστηκαν· ὑποκείμενα ταπεινά, κόλακες καθὼς ἦταν δὲν μποροῦσαν οὔτε κι εἶχον καμιὰ διάθεση νὰ σκοτωθοῦν γιὰ τὸν ἀφέντη τους.

Ἀλλὰ κι οἱ μονάρχες ποτὲ δὲν μπόρεσαν νὰ δοῦν ξεκάθαρα, ν' ἀντιληφθοῦν σὲ βάθος τὰ γεγονότα· αὐτὸ ἄλλωστε σήμαινε καὶ τὴν καταστροφή τους.

Ἕνα φαινόμενο βασικὸ κι ἀποφασιστικὸ τῆς δίχως βάσεις παιδείας μας ἦταν κι ὁ φόβος γιὰ τὴν ἀνάληψη τῆς εὐθύνης κι ἡ ἀδυναμια κατόπιν νὰ χειρισθοῦμε ἀκόμη καὶ τὰ πιό ζωτικά μας προβλήματα.

Τὸ σημεῖο ἀπ' ὅπου ξεκινᾶ αὐτὴ ἡ ἐπιδημία εἶναι βέβαια κατὰ μέγα μέρος, τὸ κοινοβουλευτικὸ σύστημα ὅπου κάθε ἔλλειψη εὐθύνης χαρακτηρίζεται σὰν σημάδι ἀνώτερης καλλιέργειας. Δυστυχῶς ἡ ἀσθένεια εἶχε κερδίσει κι' ὅλους τοὺς ἄλλους τομεῖς, ἀλλὰ λυμαινόταν κυριολεκτικὰ τὴν Κυβέρνηση. Παντοῦ καὶ σὲ κάθε ἐκδήλωση ἀπεκδύονταν ἀπὸ κάθε εὐθύνη ἢ ἔπαιρναν μέτρα ἐλλειπτικὰ καὶ ἡμίμετρα ἄχρηστα. Μόλις κάποιος ἔπρεπε ν' ἀναλάβει μιὰν εὐθύνη, οἱ πράξεις του περιορίζονταν ἀμέσως στὸ ἐλάχιστο.

Παρατηρεῖστε μοναχὰ τὴ θέση ποὺ πῆραν ὅλες οἱ Κυβερνήσεις ἀπέναντι σὲ μιὰ σειρὰ ὁλόκληρη, καταστάσεις προδικαστικὲς γιὰ τὴν πολιτική μας ζωὴ καὶ θ' ἀναγνωρίσετε εὔκολα τὴν φοβερὴ σημασία αὐτῆς τῆς μετριότητας καὶ γενικὰ τῆς δειλίας.

Δὲν θά ἐκθέσω ἐδῶ παρά μόνο μερικὲς περιπτώσεις ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν παραδειγμάτων ποὺ προσφέρονται.

Ἔχουμε εὐχαρίστως συνηθίσει νά δεχόμαστε τὸν τῦπο σάν μιά μεγάλη δύναμη μέσα στὸ Κράτος. Πραγματικά ἡ σημασία του εἶναι στ' ἀλήθεια τεράστια καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νά τὴν ὑποτιμήσει : Ὁ τύπος ὅμως ἀνάμεσα στ' ἄλλα κατευθύνει καὶ συνεχίζει τὴν μόρφωση καὶ τὴν παιδεία τῶν ἐφήβων.

Μποροῦμε λοιπὸν κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη νά καταμερίσουμε χοντρικά τοὺς ἀναγνῶστες τῶν ἐφημερίδων σὲ τρεῖς μεγάλες κατηγορίες :

1ο. Αὐτοὶ ποὺ πιστεύουν ὅλα ὅσα διαβάζουν.

2ο. Αὐτοὶ ποὺ δὲν πιστεύουν πιὰ τίποτα.

3ο. Αὐτοὶ ποὺ ἐξετάζουν μὲ διάθεση κριτικῆς τὰ ὅσα διαβάζουν καὶ βγάζουν κατόπι τὰ συμπεράσματα τους.

Ἡ πρώτη ὁμάδα εἶναι ἀριθμητικῶς ἡ πιὸ μεγάλη. Περιλαμβάνει τὴν μεγαλύτερη μάζα τοῦ λαοῦ κι ἀντιπροσωπεύει ἔτσι τὸ τμῆμα μὲ τὴν πιὸ χαμηλὴ πνευματικὴ ἀνάπτυξη.

Αὐτὴ ἡ κατηγορία δὲν περιλαμβάνει αὐτὰ ἢ ἐκεῖνα τὰ ἐπαγγέλματα, ἀλλὰ μποροῦμε νὰ τὴν καταμερίσουμε ἀνάλογα μὲ τὴν πνευματική της βαθμίδα. Ἀλλὰ σ' αὐτὴν ἀνήκουν ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ εἴτε ἀπὸ κληρονομικότητα, εἴτε ἀπὸ σπουδὲς δὲν ἔχουν ἀνεπτυγμένη τὴν ἱκανότητα νὰ σκέπτονται καὶ ποὺ ἀπὸ ἔλλειψη ἐξυπνάδας, ἢ ἀπὸ ἀδυναμία, πιστεύουν ὅλα ὅσα τοὺς προσφέρονται, ἄσπρα ἢ μαῦρα. Ὅμως σ' αὐτὴ τὴν ὁμάδα ἀνήκουν κι ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ τεμπέληδες ποὺ θὰ μποροῦσαν πολὺ καλὰ νὰ σκεφτοῦν οἱ ἴδιοι ἀλλ' ἀπὸ ὀκνηρία, δέχονται μ' εὐγνωμοσύνη ὅλ' αὐτὰ ποὺ ἕνας ἄλλος σκέφτηκε γιὰ χάρη τους, πιστεύοντας ἀπὸ μετριοφροσύνη ὅτι αὐτὸς ὁ τελευταῖος, ἀφοῦ κουράστηκε καὶ προσπάθησε, θά σκέφτηκε σίγουρα καὶ σωστά.

Σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἀπροτελοῦν τὴ μεγάλη μάζα ἡ ἐπίδραση τοῦ τύπου εἶναι ἀξιοσημείωτη.

Δὲν εἶναι οὔτε σὲ θέση, ἀλλ' οὔτε κι ἔχουν τὴν παραμικρὴ διάθεση νά κρίνουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὅσα τοὺς προσφέρονται κατά τέτοιον τρόπον ὥστε ἡ ἀποχή τους ἀπ' τὸν τρόπο χειρισμοῦ τῶν προβλημάτων τῆς ἡμέρας μπορεῖ σχεδὸν ἀποκλειστικὰ νὰ καταλογισθεῖ στὶς ἐξωτερικὲς ἐπιδράσεις ποὺ δέχονται. Αὐτὸ μπορεῖ ν' ἀποτελέσει πλεονέκτημα ὅταν οἱ ἐπιδαάσεις αὐτὲς προέρχονται ἀπὸ φωτισμένα μυαλὰ

κι ἔχουν σὰν βάση τὴν ἀλήθεια· ἀλλὰ καταντάει ὁπωσδήποτε μειονέκτημα ὅταν ἀπατεῶνες καὶ ψεῦτες εἶν' αὐτοὶ ποὺ ἀναλαμβάνουν νὰ τοὺς πληροφορήσουν.

Ἡ δεύτερη κατηγορία εἶναι πολὺ πιὸ μικρὴ ἀριθμητικά. Ἀπαρτίζεται κυρίως ἀπὸ στοιχεῖα ποὺ ἀνῆκαν στὴν ἀρχὴ στὴν πρώτη κατηγορία, κι ὕστερα πέρασαν μετὰ ἀπὸ ἐπίπονες καὶ πολύκαιρες ἀμφιταλαντεύσεις στὶς ἀντίθετες γνῶμες γιὰ νὰ καταλήξουν νὰ μὴ πιστεύουν πιὰ τίποτα... ἀπ' ὅτι τοὺς προσφέρεται τυπωμένο σὲ χαρτί. Μισοῦν ὅλες τὶς ἐφημερίδες· δὲν διαβάζουν καμιὰ ἢ μᾶλλον κατηγοροῦν συστηματικὰ τὸ περιεχόμενο τους πού, κατὰ τὴ γνώμη τους δὲν εἶναι παρὰ ἕνα ἀνακάτεμα ἀπὸ ἀνακρίβειες καὶ ψέματα. Αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι πάρα πολὺ δύσκολο νὰ τοὺς χειριστεῖς γιατὶ ἀκόμα καὶ μπροστὰ στὴν ἀλήθεια δυσπιστοῦν. Εἶναι κατὰ συνέπεια χαμένοι κι ἀνίκανοι γιὰ κάθε θετικὴ ἐργασία.

Τέλος ἡ τρίτη κατηγορία εἶναι ἡ μικρότερη ἀπ' ὅλες. Ἀποτελεῖται ἀπὸ διάνοιες ἀληθινὰ καλλιεργημένες καὶ ἐκλεπτισμένες τόσον ἀπὸ φυσικοῦ τους, ὅσο κι ἀπ' τὴ μόρφωση ποὺ πῆραν. Ἔμαθαν νὰ σκέπτονται, ἀναζητοῦν τὴν εὐκαιρία νὰ διατυπώσουν μιὰ δική τους κρίση πάνω σὲ κάθε θέμα καὶ τοποθετοῦν κάθε τὶ ποὺ διαβάζουν κάτω ἀπὸ μιὰ λεπτομερειακὴ ἐξέταση καὶ τὸ μελετοῦν συνεχῶς.

Δὲν θὰ διαβάσουν μιὰν ἐφημερίδα χωρὶς νὰ συνεργαστοῦν μὲ τὸν συγγραφέα, στὴν προσπάθεια του νὰ ἐκφρασθεῖ καὶ στέκονται ἀπαιτητικοὶ μπροστὰ σ' αὐτὰ ποὺ θὰ τοὺς πεῖ. Οἱ δημοσιογράφοι ἔτσι διατηροῦν πάντα κάποιαν ἐπιφύλαξη ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ.

Γιὰ τοὺς ἀνήκοντες σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία, οἱ ἀνοησίες ποὺ μιὰ ἐφημερίδα μπορεῖ νὰ περιέχει δὲν εἶναι διόλου ἐπικίνδυνες καὶ σχεδὸν δὲν ἔχουν καμιὰ σημασία. Ἔχουν συνηθίσει στὸ διάστημα τῆς ζωῆς τους νὰ θεωροῦν τὸν δημοσιογράφο σὰν ἕνα διασκεδαστικὸ τύπο ποὺ δὲν λέει τὴν ἀλήθεια παρὰ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρό. Δυστυχῶς ἡ σημασία αὐτῶν τῶν ὑπέροχων ἀνθρώπων ἔγκειται στὴν καλλιέργεια κι ὄχι στὸν ἀριθμό τους, πρᾶγμα ποὺ ἐπαυξαίνει τὴν κακοτυχία σὲ μιὰν ἐποχὴ ποὺ κυριαρχεῖ ἡ φαυλότητα.

Σήμερα, ποὺ ὁ ἀριθμὸς τῶν ψήφων τῆς μάζας ἀποφασίζει, τὸ περισσότερο βάρος τὄχει ἡ κατηγορία ποὺ εἶναι ἀριθμητικῶς μεγαλύτερη : δηλαδὴ οἱ ἠλίθιοι κι οἱ ἀγράμματοι.

Εἶναι ὑποχρέωση λοιπὸν τοῦ κράτους καὶ κοινωνικὸ καθῆκον πρώτης ἀνάγκης νὰ ἐμποδισθοῦν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ μὴ πέφτουν στὰ χέρια διεστραμμένων ἐκδοτῶν ποὺ ἀγνοοῦν τὰ πράγματα ἢ μᾶλλον κακῶς τὰ συλλαμβάνουν. Ἀκόμη τὸ Κράτος ἔχει καθῆκον νὰ

ἐπιβλέπει τὴν ἐμφάνιση τῶν ἐφημερίδων καὶ ν' ἀπαγορεύει κάθε ἄρθρο σκανδαλιστικό. Νὰ ἐπιβλέπει τὸν Τύπο ἀπὸ πολὺ κοντὰ γιατὶ ἡ ἐπίδραση του πάνω σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι διεισδυτικὴ καὶ γίνεται σταθερὴ κι ὄχι περαστική. Στὴν ὁμοιότητα καὶ στὴν ἐπίμονη ἐπανάληψη τῆς πληροφορίας ποὺ εἶναι λανθασμένη ἢ ὑποβολιμιαῖα στηρίζεται ὁλόκληρο τὸ οἰκοδόμημα τοῦ Τύπου. Δὲν πρέπει ἐξάλλου νὰ ξεχνᾶ τὸ Κράτος ὅτι ἐδῶ ὅλα τὰ μέσα ἐπιτρέπονται φτάνει νὰ ὁδηγοῦνται ἀπὸ κάποιον σκοπό. Δὲν πρέπει ν' ἀφεθεῖ καὶ νὰ παρασυρθεῖ σὲ πλάνες οὔτε καὶ νὰ κολακεύει ἀλλαζονεῖες ὅπως αὐτὴ ποὺ ὀνομάζουμε «ἐλευθεροτυπία», ποὺ θὰ τὸ ὁδηγοῦσαν σὲ παράλειψη τοῦ καθήκοντος του καὶ νὰ ἀναγκασθεῖ νὰ στερήσει τὸ ἔθνος ἀπ' αὐτὴ τὴν τροφὴ ποὺ τὴν ἔχει ἀνάγκη καὶ ποὺ τοῦ κάνει καλό· ὀφείλει μὲ μιὰν ἀποφασιστικὴ ἐνέργεια ποὺ τίποτα δὲν θὰ τὴ σταματήσει νὰ ἐξασφαλίσει στὸ λαὸ αὐτὸ τὸ μέσο διαπαιδαγώγησης του καὶ νὰ τὸ βάλει στὴν ὑπηρεσία του.

Τί πνευματικὴ τροφὴ μᾶς σερβίρισε ὁ γερμανικὸς τύπος πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο ; Δὲν ἦταν τὸ πιὸ τρομερὸ δηλητήριο ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστεῖ ;

Δὲν στάλαξε στὴν καρδιὰ τοῦ λαοῦ μας τὸν πιὸ ἀγνὸ φιλειρηνισμὸ σὲ μιάν ἐποχὴ ὅπου ὅλος ὁ κόσμος θεωροῦσε καθῆκον του νὰ στραγγαλίσει τὴ Γερμανία, ἀργά μὰ σταθερά ; Ὁ τύπος δὲν εἶχε ἐμπνεύσει στὸ λαὸ τὴν ἀμφιβολία, τὴν ἐποχὴ τῆς εἰρήνης, γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ Κράτους, μέχρι τοῦ σημείου ὥστε τὸ Κράτος τὸ ἴδιο νὰ χαλιναγωγηθεῖ στὴν προσπάθεια του νὰ βρεῖ τρόπο γιὰ νὰ ὑπερασπιστεῖ ; Μήπως ὁ γερμανικὸς τύπος δὲν κατάφερε νὰ ξετρελάνει τὸ λαὸ μ' αὐτὸ τὸ σύνθημα τῆς «Δυτικῆς Δημοκρατίας» τόσο ὥστε συνεπαρμένος ἀπ' αὐτὲς τίς ἐνθουσιαστικὲς τιράντες, νὰ ἐγκαταλείψει τὴν τύχη του σὲ κάποια Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ;

Δὲν ἀνέλαβε τὸ ὑψηλὸ καθῆκον νὰ μορφώσει τὸ λαό μας καὶ νὰ τοῦ παρουσιάσει κάθε μορφῆς ἀνηθικότητα ; Δὲν γελοιοποίησε τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα, κάνοντας τα νὰ φαντάζουν στὸ λαὸ σὰν ἄγρια καὶ ἀναχρονιστικά, μέχρι ποὺ νὰ τὸν καταφέρει νὰ γίνει «μοντέρνος ;»

Δὲν ἀνέλαβε τίς ἐπίμονες αὐτὲς ἐπιθέσεις καταπάνω στὰ θεμέλια τῆς κρατικῆς ἐξουσίας μέχρις ὅτου ἦταν πιὰ ἀρκετὸ ἕνα καὶ μοναδικὸ κτύπημα γιὰ νὰ γκρεμιστεῖ αὐτὸ τὸ οἰκοδόμημα ; Δὲν εἶχε πολεμήσει μ' ὅλα τὰ μέσα, κάθε ἐκδήλωση ποὺ εἶχε σὰν σκοπὸ νὰ βοηθήσει τὸ Κράτος νὰ βρεῖ τὸν πραγματικὸ προορισμό του ; Δὲν εἶχε μὲ τὶς τρομερές καὶ φοβερὲς κριτικές του, ἀπογοητεύσει τὸ στρατό, σαμποτάρει τὴν στρατιωτικὴν ἡγεσία, ἐξεγείρει τοὺς πιστοὺς στρατιῶτες της κ.τ.λ. μέχρι ποὺ ἡ ἐπιτυχία του νὰ γίνει ἀναμφισβήτητη ;

Ἡ δραστηριότητα τοῦ λεγόμενου φιλελεύθερου τύπου ἀποδείχθηκε ὅτι ἦταν γιά τὸν γερμανικὸ λαὸ μιά ἐργασία νεκροθαπτῶν. Δὲν θ' ἀναφερθῶ καθόλου ἐδῶ στὰ ψέματα τῶν Μαρξιστικῶν ἐφημερίδων· γιαυτὲς τὸ ψέμα εἶναι μιά ἀνάγκη ζωῆς ὅπως καὶ γιὰ τὴ γάτα τὸ κυνήγι τῶν ποντικῶν. Μήπως ἡ προσπάθεια τους ὁλόκληρη δὲν συνοψίζεται στὸ γεγονὸς ὅτι ἐπιχειροῦν νὰ τσακίσουν τὴν σπονδυλικὴ στήλη τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ καὶ νὰ τὸν καταστήσουν ὥριμο φροῦτο γιὰ τὴν δραστικὴν ὑποδούλωση του στό διεθνιστικὸ κεφάλαιο καὶ στοὺς Ἑβραίους ἀφέντες του;

Ἀλλὰ πῶς ἀντέδρασε τὸ Κράτος ἐνάντια σ' αὐτὴ τὴν ὁμαδικὴ δηλητηρίαση τοῦ ἔθνους; Δὲν ἔκανε τίποτα, μὰ τίποτα ἀπολύτως: μερικὰ γελοῖα διατάγματα, κάποιες τιμωρίες γιὰ τὶς πιὸ ἐμφανεῖς συκοφαντίες κι αὐτὸ ἦταν ὅλο. Ἔλπιζαν ἔτσι ὅτι θ' ἀποκτήσουν τὴν εὔνοια αὐτῆς τῆς πανούκλας, πότε μὲ κολακεῖες, πότε μὲ τὴν ἀναγνώριση τῆς ἀξίας τοῦ τύπου, τῆς «ἐνδιαφέρουσας» ἀποστολῆς του κι ἕνα σωρὸ ἄλλες ἀηδίες καὶ πότε χρησιμοποιώντας κάθε ὑπαρκτὴ λέξη. Ἤξεραν ὅμως πολὺ καλὰ πὼς τὰ ἀνόητα μυαλὰ δὲν προσέχουν παρὰ τὴν ἐπιφάνεια καὶ πὼς εἶναι ἀνίκανα νὰ μποῦν στὸ βάθος τῶν πραγμάτων μετρώντας τὴν ἀξία ἑνὸς ἀντικειμένου ἀπ' τὸ ἐξωτερικὸ κι ὄχι ἀπ' τὸ περιεχόμενο του· ἀδυναμία τελείως ἀνθρώπων ποὺ σ' αὐτὴν ἄλλωστε ὀφείλουν κι οἱ ἴδιοι τὴν ὕπαρξή τους.

Βέβαια γιαυτοὺς ἐκεῖ τοὺς ἀνθρώπους ἡ «Ἐφημερίδα τῆς Φραγκφούρτης» ἦταν ἡ ἰδεατὴ τοῦ εἴδους. Ποτὲ δὲν μεταχειριζόταν σκληρὲς ἐκφράσεις ἀπωθοῦσε κάθε σωματικὴ βία καὶ προσκαλοῦσε σ' ἕναν πνευματικὸ πόλεμο μεταξὺ ἐκείνων—τοῦτο εἶναι πιὰ μοναδικό—ποὺ δὲν εἶχαν καμιὰ πνευματικὴ καλλιέργεια.

Αὐτὰ ἦταν τ' ἀποτελέσματα τῆς ἠμιμάθειας, ποὺ ἀπελευθερώνει τὰ φυσικὰ ἔνστικτα τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς σκεπάζει μιὰ κάποια ἐπιστημονικὴ μόρφωση χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ τοὺς ἐμφυσήσει τὴν βαθυτέρα γνώση τῶν πραγμάτων· γιὰ νὰ ἐξυψωθεῖ αὐτὴ ἡ στάθμη, ὁ ζῆλος κι ἡ καλὴ θέληση δὲν ἔφταναν διόλου: Χρειάζονταν κι ἡ λογικὴ καὶ μιὰ λογικὴ ἔμφυτη. Ἡ ἀνώτερη σοφία εἶναι ἡ γνώση τῶν βαθύτερων φυσικῶν αἰτίων· ἐξηγοῦμαι:

Ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ κάνει τὸ σφάλμα καὶ νὰ πιστέψει ὅτι βρίσκεται στὴ γῆ σὰν ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ καὶ μοναδικὸς κυρίαρχος πάνω στὴ φύση (πλάνη ποὺ εἶναι σχεδὸν πάντα ἀποτέλεσμα τῆς ἠμιμάθειας). Ὀφείλει τὸ ἀντίθετο νὰ κατανοήσει τὴν βασικὴ κυριαρχία τῆς φύσης καὶ νὰ μάθει τὸν τρόπο ποὺ θὰ ὑποτάξει τὴν ὕπαρξη του στοὺς κανόνες τῆς αἰώνιας πάλης καὶ τῆς αἰώνιας προσπάθειας ποὺ εἶναι ἀπαραίτητοι γιὰ ν' ἀναπτυχθεῖ αὐτή.

Θὰ αἰσθανθεῖ τότε ὅτι μέσα στὸν κόσμο τοῦτο ποὺ οἱ πλανῆτες κι οἱ ἥλιοι ἀκολουθοῦν τὴν κυκλική τροχιά τους, ὅπου τὰ φεγγάρια γυρίζουν γύρω ἀπὸ τοὺς πλανῆτες, ὅπου ἡ δύναμη βασιλεύει παντοῦ καὶ μόνη καὶ ποὺ ἡ ἀδυναμία προορίζεται νὰ τὴν ὑπηρετεῖ ὑποταχτικὰ ἢ νὰ χαθεῖ, ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ ν' ἀντισταθεῖ τοὺς εἰδικούς αὐτοὺς νόμους.

Κι αὐτὸς ἀκόμη, ὁ ἄνθρωπος θὰ ὑποταχτεῖ στὴν κυριαρχία τῶν αἰωνίων κανόνων καὶ τῆς ὑψίστης σοφίας : μπορεῖ νὰ προσπαθήσει νὰ τοὺς νικήσει, ἀλλὰ θ' ἀποτύχει, δὲν θὰ τὸ κατορθώσει ποτέ.

Ὁ Ἑβραῖος γράφει στὶς ἐφημερίδες ποὺ τὶς ὀνομάζει διανοούμενες, μόνο γιαὐτὸν τὸν ἡμίκοσμο τῶν διανοουμένων μας. Γιαὐτὸν εἶναι προορισμένες ἡ *Φραγκφουρτερεζέϊτουγκ* καὶ ἡ *Μπερλίνερ Τάγκεμπλαττ*. Στὴ δική του διαπασῶν συμφωνεῖ ὁ τόνος τους καὶ ὅλη τους ἡ ἐνεργητικότητα. Μεταχειρίζονται κάθε μέσο καί κάθε προσπάθεια, ποὺ ἐξωτερικὰ θὰ φαίνονταν ἴσως ἡ πιὸ τίμια, γιὰ νὰ χύσουν στὴν καρδιὰ τῶν ἀναγνωστῶν τους τὰ δηλητήρια ποὺ ἀργὰ καὶ μὲ ὑπομονὴ ἔχουν συγκεντρώσει. Κάτω ἀπὸ ἕναν πίδακα ἁρμονικῶν ἤχων καὶ ὁρατοριακῶν σχημάτων, ἀποκοιμίζουν τὸν ἀναγνώστη κάνοντας τον νὰ πιστεύει ὅτι μοναδικὸ κίνητρο γιὰ τὶς πράξεις τους ἔχουν τὴν καθαρὴ ἐπιστήμη καὶ τὴν ἠθικὴ ἐνῶ ἀντίθετα ἐπιχειροῦν κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴ μάσκα νὰ κλέψουν ἀπ' τὸν ἀντίπαλο τὰ ὅπλα μὲ τὰ ὁποῖα θὰ μποροῦσε νὰ τοὺς πολεμήσει.

Στὴν πραγματικότητα ἐνῶ μερικὲς ἀπ' αὐτὲς τὶς ἐφημερίδες διατηροῦν μιὰ φαινομενικὴ εὐπρέπεια ποὺ ὅλοι οἱ ἀνόητοι τὴν πιστεύουν, οἱ ἄλλες κατοχυρώνονται πίσω ἀπὸ τὴν δικαιολογία τῆς κατ' εὐφημισμὸν *ἐλευθερίας τοῦ τύπου* γιὰ νὰ ὑπογραμμίσουν τὶς σκανδαλώδεις ἐνέργειες τους, ποὺ ἄλλωστε θὰ μείνουν ἀτιμώρητες καὶ νὰ τὶς χρησιμοποιήσουν γιὰ νὰ ποῦν ψέματα στὸ λαὸ καὶ νά τὸν δηλητηριάσουν. Ἀκόμη, οἱ ἁρμόδιοι διστάζουν νὰ πάρουν μέτρα ἐνάντια σ' αὐτὲς τὶς ληστοσυμμορίες ἀπὸ τὸ φόβο μήπως τὰ μέτρα αὐτὰ ἐπεκταθοῦν καὶ βλάψουν καὶ τὸν «καλὸ» τύπο : Κι αὐτὸς ὁ φόβος εἶναι πάρα πολὺ δικαιολογημένος. Γιατὶ μόλις ἐπιχειρήσουν νὰ καταπολεμήσουν μιὰν ἀπ' αὐτὲς τίς ρυπαρὲς ἐφημερίδες, ἀμέσως ὅλες οἱ ἄλλες ἀναλαμβάνουν τὴν ὑποστήριξη της : ἀλλὰ διόλου δὲν θέλουν νὰ συμφωνήσουν μ' αὐτη τὴν ὑποστήριξη ὡς πρὸς τὸν τρόπο ποὺ γίνεται ἡ πολεμικὴ ἀπό τὶς στῆλες αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας, ὁ Θεὸς νὰ τοὺς φυλάει !... Ἁπλῶς καὶ μόνον ἀρχίζουν νὰ ἐκθειάζουν τὴν ἀρχὴ τῆς ἐλευθεροτυπίας καὶ ἐξαίρουν τὴν ἐλευθερία νὰ ἐκφράζει κανεὶς δημοσία τὴ γνώμη του.

Ὅμως μπροστὰ σ' αὐτὲς τὶς ἐκδηλώσεις κι οἱ πιὸ δυνατοὶ νοιώθουν ἀδυναμία, γιατὶ βλέπεις προέρχονται ἀπὸ τὶς «καλὲς» ἐφημερίδες.

Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες τό δηλητήριο μπορεῖ, χωρὶς τίποτα καὶ κανεὶς νὰ τοῦ ἀντισταθεῖ, νὰ εἰσχωρήσει στὸ κυκλοφοριακὸ σύστη-

μα τοῦ λαοῦ μας, χωρὶς τὸ κράτος νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ κάμει τὸ παραμικρὸ ἐνάντια σ' αὐτὴν τὴν ἀρρώστεια.

Ἡ ἀνοργανωσία τῆς αὐτοκρατορίας, ἡ φθορὰ κι ἡ παραλυσία της, ποὺ κιόλας ἀπειλοῦνταν, ἔκανε τὴν ἐμφάνιση της ἀπ' τὸν τρόπο ποὺ χρησιμοποιοῦσαν οἱ ἁρμόδιοι γιὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπ' αὐτήν. Ἕνα σύστημα ποὺ δὲν εἶναι πιὰ ἀποφασισμένο νὰ ὑπερασπιστεῖ μὲ ὅλα τὰ ὅπλα, ἐγκαταλείπεται.

Κάθε ἀδυναμία εἶναι φανερὸ σημάδι τῆς ἐσώτερης ἀποσύνθεσης: Τὸ ἐξωτερικὸ γκρέμισμα θ' ἀκολουθήσει ἀργὰ ἢ γρήγορα, ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμή...

Πιστεύω πὼς ἡ σημερινὴ γενιά, ἂν καθοδηγηθεῖ σωστά, θὰ μπορέσει νὰ κυριαρχήσει πάνω σ' αὐτὸν τὸν κίνδυνο. Ἔχει ζήσει γεγονότα ποὺ μπόρεσαν νὰ δυναμώσουν τὰ νεῦρα ἐκείνων ποὺ δὲν ἔχασαν ἀκόμα τὴν ἀγωνιστικὴ τους διάθεση. Χωρὶς ἀμφιβολία οἱ Ἑβραῖοι θ' ἀρχίσουν νὰ κραυγάζουν ἀπ' τὶς στῆλες τῶν ἐφημερίδων τους, μόλις ἕνα δυνατὸ χέρι ἐπιχειρήσει νὰ συντρίψει τὴ φωλιά τους, μόλις δοθεῖ ἕνα τέλος σ' αὐτὸ τὸ σκάνδαλο τοῦ τύπου κι ἐπὶ τέλους ὅταν ἀποφασιστεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ αὐτὸ τὸ σπουδαῖον μέσο διπαιδαγώγησης γιὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ Κράτους κι ἀφαιρεθεῖ ἀπὸ χέρια τῶν ξένων ἐχθρῶν τοῦ λαοῦ.

Ὅμως πιστεύω ὅτι αὐτὸ δὲν θὰ μᾶς ἐπηρεάσει καθόλου, ὅλους ἐμᾶς τοὺς νέους ἀνθρώπους, ὅπως ἄλλοτε τοὺς πατεράδες μας: Μιὰ ὀβίδα τῶν 30 ἑκατοστῶν σφυρίζει πιὸ δυνατὰ καὶ σκεπάζει τὶς κραυγὲς χίλιων Ἑβραίων δημοσιογράφων... Ἂς τοὺς ἀφήσουμε λοιπὸν νὰ κραυγάζουν!

Τὸ ἀκόλουθο παράδειγμα κάνει ἀκόμη πιὸ φανερὴ τὴν ἀνεπάρκεια καὶ τὴν ἀδυναμία τῆς Κυβέρνησης στὴν προπολεμικὴ Γερμανία, γιὰ προβλήματα ἀπὸ τὰ πιὸ βασικὰ καὶ ἐνδιαφέροντα τοῦ ἔθνους μας.

Παράλληλα μὲ τὴν μόλυνση τοῦ λαοῦ στὸν πολιτικὸ τομέα καὶ στὰ ζητήματα τῆς ἠθικῆς, μιὰ προσπάθεια δηλητηριασμοῦ, τὸ ἴδιο ἀναμφισβήτητη, εἶχε ἀναληφθεῖ, ἐνῶ καὶ πολλὰ χρόνια, σὲ βάρος αὐτοῦ τοῦ λαοῦ. Ἡ σύφιλη ἄρχισε νὰ ἐξαπλώνεται ὅλο καὶ περισσότερο στὶς μεγάλες πόλεις, ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ φυματίωση συνέχιζε τὴν τρομερὴ συγκομιδή της σ' ὁλόκληρο σχεδὸν τὸν πληθυσμὸ τῆς χώρας.

Μολονότι καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις τ' ἀποτελέσματα ἦταν τρομερὰ γιὰ τὸ ἔθνος καμιὰ σοβαρὴ προσπάθεια καὶ μέτρα ἀποφασιστικὰ δὲν πάρθηκαν ἀπὸ κανένα ἐνάντια σ' αὐτὸ τὸ κακό.

Εἰδικὰ ὡς πρὸς τὴ σύφιλη, ὁ λαὸς καθὼς καὶ τὸ Ἔθνος κράτησαν μιὰ στάση ποὺ μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ σὰν τέλεια συνθηκολόγηση. Ἀντὶ νὰ ἀναλάβουν ἕναν ἀγώνα σοβαρὸ κι ἐξολοθρεπτικὸ δὲν

ἔκαναν τίποτα κι ἀδιαφόρησαν τελείως. Ἡ ἐξεύρεση μιᾶς ἀμφίβολης λύσης κι ἡ πρακτική ἐφαρμογή της δὲν μποροῦσε νὰ προσφέρει σοβαρὲς ὑπηρεσίες ἐνάντια σ' αὐτὸ τὸ μόλυσμα. Κι ἐδῶ τὸ ἴδιο, δὲν ὑπῆρχε ἀμφιβολία ὅτι θἄπρεπε νὰ χτυπηθοῦν οἱ αἰτίες κι ὄχι τὰ ἐπιφανειακὰ φαινόμενα. Ἀλλὰ ἡ αἰτία βρίσκεται κατὰ πρῶτο καὶ κύριο λόγο στὴν ἐκπόρνευση τοῦ ἔρωτα: ἀκόμη κι ἂν αὐτὴ ἡ ἐκπόρνευση δὲν ἀποτελοῦσε στὴν πραγματικότητα τὴν αἰτία τοῦ τρομεροῦ μολύσματος, ἦταν κιόλας βαθειὰ καταστρεπτικὴ γιὰ τὸ λαὸ γιατὶ ἔφτανε ἔστω κι ἡ ἠθικὴ ἀποχαλίνωση ποὺ ἔσερνε μαζύ της αὐτὴ ἡ διαφθορά, γιὰ νὰ καταστρέψει ἕνα λαὸ ἀργὰ κι ὁλοκληρωτικά.

Αὐτὸς ὁ «Ἰουδαϊσμός» τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς κι ἡ μεταλλαγὴ τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τῆς συνουσίας σὲ μιὰ ὑπόθεση χρήματος, θἄφερναν ἀργὰ ἢ γρήγορα τ' ἀποτελέσματα τους στὶς ἐπερχόμενες γενεές: ἀντὶ γιὰ ζωηρὰ κι ὑγιῆ παιδιὰ ποὺ θὰ γεννιόνταν ἀπὸ τὸ φυσιολογικὸ ἔνστικτο, δὲν θὰ βλέπαμε πιὰ παρὰ καρποὺς σάπιους μιᾶς ἀρρωστημένης οἰκονομικῆς ἐπιχείρησης. Τέτοια θὰ καταντοῦσε λίγο–λίγο στὴν πραγματικότητα, ἡ βάση κι' οἱ συνθῆκες πάνω στὶς ὁποίες θὰ στηρίζονταν ὁ γάμος στὴ Γερμανία. Ὁ ἔρωτας ἦταν πιὰ μιὰ λύσσα κι ἕνας σφοδὸς πόνος.

Βέβαια, δὲν εἶναι ἀπίθανο κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη νὰ κοροϊδέψουμε καὶ νὰ ξεγελάσουμε γιὰ ἕνα διάστημα τὴ φύση, ἀλλὰ ἡ ἐκδίκηση της εἶναι ἀναπόφευκτη, δὲν θὰ ἐκδηλωθεῖ παρά, πολὺ ἀργότερα, ἢ μᾶλλον ὁ ἄνθρωπος ἀντιλαμβάνεται συχνὰ ἀργότερα αὐτὴ τὴν ἐκδίκηση.

Μέχρι ποιοῦ σημείου ἦταν καταστρεπτικὰ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς ἐπίμονης παραγνώρισης τῶν φυσιολογικῶν συνθηκῶν τοῦ γάμου, μπορούσαμε νὰ τὸ ἀντιληφθοῦμε παρατηρώντας τὴν ἀριστοκρατία μας. Βλέπουμε σ' αὐτὸν τὸν τομέα μιὰ τέλεια ἀδιαφορία ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἀναπαραγωγὴ ποὺ βασίζεται εἴτε σὲ μιὰ κοσμικὴ δῆθεν συστολή, εἴτε καὶ σὲ οἰκονομικοὺς λόγους. Τὸ ἕνα εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὸ ἀδυνάτισμα καὶ τὸ ἄλλο τὸν δηλητηριασμὸ τοῦ αἵματος, ἐνῶ οἱ Ἑβραῖοι εἶχαν πιὰ ἀναλάβει νὰ ἐξασφαλίσουν στὴν Αὐτῆς Ὑψηλότητα–ποὺ τότε εἶχε ὅλο της τὸ Ὕψος!–τὴν διαδοχὴ καὶ νὰ προμηθεύσουν στὸ Ἔθνος τὸν πληθυσμό του. Ἀπὸ τὶς δυὸ αὐτὲς περιπτώσεις ξεκίνησε ὁ ὁλοκληρωτικὸς ἐκφυλισμός.

Ἡ ἀστική μας κοινωνία προτίθεται σήμερα ν' ἀκολουθήσει τὸν ἴδιο δρόμο καὶ νὰ ὁδηγήσει στὰ ἴδια ἀποτελέσματα.

Προσπαθοῦν κι ἀγωνίζονται μὲ μιὰ ἀπεγνωσμένη ἀδιαφορία νὰ περάσουν μπροστὰ ἀπ' τὶς δυσάρεστες ἀλήθειες χωρὶς νὰ σταθοῦν, λὲς καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ τὶς ἐμποδίσουν νὰ ὑπάρχουν Ὄχι δὲν μπο-

ροῦμε ν' ἀρνηθοῦμε οὔτε νὰ παραβλέψουμε τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ πληθυσμός μας τῶν μεγαλουπόλεων ἔχει λίγο—λίγο ἐκπορνευθεῖ στὴν ἐρωτερική του ζωή κι ὅτι ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς κατάστασης ἔχει καταντήσει σὲ συντριπτικὸ βαθμό, ἡ λεία τοῦ συφιλιδικοῦ μολύσματος· τὸ γεγονὸς ὑπάρχει καὶ παραμένει.

Τὰ τρομερὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς μόλυνσης μποροῦμε νὰ τὰ δοῦμε ὁλοκάθαρα ἀπ' τὴ μιά μεριὰ στὰ φρενοκομεῖα κι ἀπ' τὴν ἄλλη, ἀλλίμονο! στὰ... ἴδια τὰ παιδιά μας. Αὐτὰ πρὸ πάντων ἀποτέλουν τὴν θλιβερὴ κι ἄθλια ἀπόδειξη γιὰ τὸ «πανούκλιασμα», τὸ προοδευτικὸ καὶ συνεχιζόμενο τῆς σεξουαλικῆς ζωῆς μας: Οἱ παιδικὲς ἀρρώστειες ἀποδείχνουν τὰ βίτσια τῶν γονιῶν.

Ὑπάρχουν πολλοὶ τρόποι γιὰ νὰ δοθεῖ μιὰ λύση: μερικοὶ ἁρμόδιοι δὲν βλέπουν καμιά, ἢ καλύτερα δὲν θέλουν νὰ δοῦν ὅτι ὑπάρχουν λύσεις· εἶναι ὁ πιὸ εὔκολος κι ὁ πιὸ οἰκονομικὸς τρόπος γιὰ νὰ «πάρεις θέση» ἀπέναντι στὸ πρόβλημα. Ἄλλοι πάλι τυλίγονται κάτω ἀπ' τὸν ἱερὸ μανδύα μιᾶς σεμνοτυφίας γελοίας ὅσο καὶ ψεύτικης μαζί, μιλοῦν γιὰ τὸ πρόβλημα σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ τὸ πιὸ μεγάλο ἁμάρτημα κι ἐκφράζονται μὲ τὴν πιὸ μεγάλη ἀπέχθεια γιὰ τὸν ἁμαρτωλὸ ποὺ θὰ τολμοῦσε νὰ τὸ θίξει· μετὰ κλείνουν τὰ μάτια μ' ἕναν θρησκευτικὸ τρόμο μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ἀρρώστεια τῶν ἀθέων καὶ παρακαλοῦν τὸν Θεὸ νὰ ἐξαποστείλει—ἂν εἶναι δυνατὸν μετὰ τὸ θάνατο τους—τὴν ὀργὴ καὶ τὴν ἐκδίκηση του, πάνω σ' αὐτὰ τὰ Σόδομα καὶ Γόμορα γιὰ νὰ δώσει ἕνα καινούργιο μάθημα σ' αὐτὴ τὴν ντροπιασμένη ἀνθρωπότητα.

Τέλος ὑπάρχει καὶ μιὰ τρίτη περίπτωση ἀνθρώπων ποὺ ξέρουν πολὺ καλὰ νὰ διακρίνουν τὰ τρομερὰ ἐπακόλουθα αὐτοῦ τοῦ μολύσματος ποὺ μιὰ μέρα θὰ τοὺς συμπαρασύρει, ἀλλὰ σηκώνουν ἀδιάφορα τοὺς ὤμους, καταλήγοντας στὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν μποροῦν διόλου νὰ ἐνεργήσουν ἐνάντια στὸν κίνδυνο κι ἀφήνουν ἔτσι τὰ γεγονότα νὰ ἐξελιχθοῦν ὅπως τύχει.

Γιὰ νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια, οἱ τελευταῖοι ἐτοῦτοι νιώθουν βολικὰ κι ἄνετα, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦν ὅτι τὸ ἔθνος ὁλόκληρο, ἄνετα κι αὐτό, θὰ πέσει θῦμα αὐτῆς τῆς ἀδιαφορίας. Αὐτοὶ οἱ ψευτοφυγάδες παρηγοριοῦνται μὲ τὴ σκέψη πῶς καὶ στοὺς ἄλλους λαοὺς συμβαίνουν τὰ ἴδια κι ἔτσι δὲν μποροῦν πιὰ ν' ἀντισταθοῦν στὴ δική τους κατάπτωση· τὸ μόνο ποὺ μποροῦμε νὰ ποῦμε γιαυτοὺς εἶναι ὅτι ὁ πόνος τους ἀντισταθμίζεται ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι κι οἱ ἄλλοι λαοὶ πονοῦν τὸ ἴδιο.

Ἀλλὰ τότε μπαίνει μιὰ ἄλλη ἄποψη τοῦ προβλήματος: νὰ μάθουμε ποιὸς θὰ εἶναι ὁ λαὸς ποὺ πρῶτος καὶ μόνος θὰ κυριαρχήσει πά-

νω σ' αὐτὴ τὴν πανούκλα καὶ ποιὰ θὰ εἶναι τὰ ἔθνη ποὺ θὰ καταστραφοῦν ἀπ' αὐτήν.

Σ' αὐτὸ ἀκριβῶς στηρίζεται ἡ ἀξία τῆς φυλῆς... Τῆς ράτσας ποὺ δὲν θ' ἀντισταθεῖ στὴν καταστροφή, ποὺ θὰ πεθάνει καὶ θ' ἀφήσει τὴ θέση της σ' ἄλλες φυλὲς πιὸ ἀγνὲς καὶ πιὸ συνεκτικὲς ἢ πιὸ ἱκανὲς ν' ἀντισταθοῦν.

Γιατί, ἀφοῦ αὐτὸ τὸ πρόβλημα ἀναφέρεται κατὰ πρῶτο καὶ κύριο λόγο στὴ νεότητα, γίνεται καταφανέστατο γιαυτοὺς ποὺ τὸ παρατηροῦν μὲ ἀκριβολογία, ὅτι τὰ ἁμαρτήματα τῶν γονιῶν τους θὰ ξεπληρωθοῦν πάνω τους μέχρι δέκατης γενιᾶς. Ποιά ἄλλη ἀλήθεια ἔχει τόσο τρομερὰ ἀποτελέσματα γιὰ τὴ φυλὴ καὶ τὸ αἷμα;

Τὰ ἁμαρτήματα τῆς ράτσας καὶ τοῦ αἵματος εἶναι τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα τοῦ κόσμου τούτου καὶ σημαίνει τὸ τέλος τῆς ἀνθρωπότητας ποὺ ἐπιδίδεται σ' αὐτό.

Πόσο ἡ θέση ποὺ πῆρε ἡ Γερμανία πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο ἀπέναντι σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα, ἦταν ἐγκληματική! Τί ἔκανε γιὰ νὰ βάλει κάποια τροχοπέδη στὴν ἐξάπλωση αὐτῆς τῆς πανούκλας μέσα στὶς μεγάλες πόλεις; Τὶ ἔγινε γιὰ νὰ δοθεῖ ἕνα τέλος σ' αὐτὴ τὴ μόλυνση καὶ τὴν βιομηχανοποίηση τῆς ἐρωτικῆς μας ζωῆς; Τί ἔκαναν γιὰ νὰ καταπολεμήσουν τὴ συφιλίδα ποὺ μαστίζει τὶς λαϊκὲς μάζες καὶ τί πέτυχαν;

Ἡ ἀπάντηση δίνεται πιὸ εὔκολα ἂν ἐξετασθεῖ τὸ τὶ ἔπρεπε νὰ γίνει καὶ δὲν ἔγινε.

Κατ' ἀρχὴν δὲν ἔπρεπε νὰ πάρουμε αὐτὸ τὸ ζήτημα ἔτσι ἐλαφρὰ ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο νὰ κατανοήσουμε πὼς ἀπ' τὶς λύσεις ποὺ θὰ δίναμε ἐξαρτιόταν ἡ εὐτυχία ἢ ἡ δυστυχία ὁλόκληρων γενεῶν καὶ νὰ σκεφτοῦμε ὅτι οἱ λύσεις αὐτὲς θὰ προσδιόριζαν τὸ μέλλον τοῦ λαοῦ μας. Ἀλλὰ μιὰ τέτοια θεώρηση τῶν πραγμάτων θὰ μᾶς ὑποχρέωνε νὰ λάβουμε μέτρα καὶ ἀποφάσεις ριζικές. Σὲ πρῶτο πλάνο λοιπὸν ἔμπαινε τὸ γεγονὸς ὅτι πάνω ἀπ' ὅλα ἔπρεπε νὰ συγκεντρώσουμε τὴν προσοχὴ τοῦ ἔθνους σ' αὐτὸν τὸν τρομερὸ κίνδυνο, ἔτσι ποὺ καθένας νὰ κατανοήσει τὴν σπουδαιότητα καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀγῶνα ποὺ ἔπρεπε ν' ἀναληφθεῖ.

Δὲν μποροῦμε βέβαια νὰ συζητήσουμε, τὸ πιὸ συχνά, γιὰ μία τέλεια ἀποτελεσματικότητα τῶν ὑποχρεώσεων ποὺ διαγράφονται τόσο καθαρὰ κι εἶναι τόσο ἀπαραίτητες, ἐκτὸς ἐάν, ἀφοῦ ὑπογραμμίσουμε στὸν καθένα τὴν ἀνάγκη, τοὺς ὁδηγήσουμε ὅλους, μὲ τὴν πειθώ, ν' ἀναγνωρίσουν τὴν χρησιμότητα τῶν μέτρων ποὺ θὰ ληφθοῦν: ἀλλὰ αὐτὸ ἀπαιτεῖ νὰ ἔχουν ἱκανοποιητικὰ κατανοηθεῖ, ὅλα τ' ἄλλα προβλήματα καὶ διαδοχικὰ νὰ στραφεῖ πρὸς αὐτὰ ἡ προσοχὴ τοῦ κοινοῦ καὶ νὰ τὰ κατανοήσει.

Σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις ὅπου χρειάζεται ν' ἀναληφθεῖ μιὰ προσπάθεια ἢ μιὰ ἐνέργεια φαινομενικὰ ἀπραγματοποίητη, χρειάζεται ἡ προσοχὴ τοῦ κοινοῦ νὰ συγκεντρωθεῖ καὶ νὰ μαζικοποιηθεῖ σ' ἕνα μόνο πρόβλημα, σὰν ἡ λύση αὐτοῦ τοῦ τελευταίου νὰ ἦταν ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου. Μόνο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο μποροῦμε νὰ βάνουμε ἕνα λαὸ θεληματικὰ ἱκανὸ ν' ἀναλάβει μεγάλες πράξεις καὶ μεγάλες προσπάθειες.

Αὐτὴ ἡ ἀρχὴ ἰσχύει καὶ γιὰ τὸ μεμονωμένο ἄτομο ὅταν πρέπει νὰ πραγματοποιήσει ὑψηλοὺς σκοπούς. Κι αὐτὸς πρέπει τὸ ἴδιο νὰ δεῖ τὴν προσπάθεια του σὰν μοναδική· κι αὐτὸς τὸ ἴδιο ὀφείλει νὰ συγκεντρώσει ὅλες του τὶς δυνάμεις γιὰ νὰ πετύχει τὴν ὁλοκλήρωση τῆς μιᾶς καὶ μοναδικῆς προσπάθειας του, ἀφοῦ πρῶτα συγκεκριμενοποιήσει τὴν ἀπάντηση του καὶ χαράξει τὴν γραμμὴ ποὺ [θ' ἀκολουθήσει.

Ὅποιος δὲν ἀντιληφθεῖ τὴν ἀνάγκη τοῦ καταμερισμοῦ τοῦ δρόμου ποὺ ἔχει νὰ διατρέξει καὶ δὲν σημειώσει τὰ σύνορα ποῦ θέλει νὰ κατακτήσει κι ὅποιος δὲν καταβάλλει μιὰν μεθοδικὴ προσπάθεια γιὰ νὰ ὁλοκληρώσει νικηφόρα καθ' ἕνα ἀπ' αὐτὰ συγκεντρώνοντας δυναμικὰ ὅλες του τὶς δυνατότητες, δὲν θὰ φτάσει ποτὲ μέχρι τὸν τελικὸ σκοπό, ἀλλὰ θὰ μείνει σὲ κάποιο σημεῖο τοῦ δρόμου· κι ἴσως ἀκόμη κι ἔξω τελείως ἀπ' τὸ δρόμο.

Αὐτὴ ἡ ἐργασία γιὰ ν' ἀνυψωθεῖς μέχρι τὸν σκοπὸ εἶναι μιὰ ὁλόκληρη τέχνη κι ἀπαιτεῖ νὰ τεθοῦν σὲ σταθερὴ ἐνέργεια ἀνώτερες δυνάμεις καὶ δυνατότητες γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν καὶ νὰ ὑπερνικηθοῦν, βῆμα τὸ βῆμα, οἱ δυσκολίες τοῦ δρόμου.

Ἡ πρώτη ἀπ' ὅλες τὶς ἀπαραίτητες συνθῆκες ποὺ θὰ ὁδηγήσει στὴν σύγκρουση, τὸν πιὸ δύσκολο αὐτὸ τομέα τῆς σταδιοδρομίας τοῦ ἀνθρώπου εἶναι αὐτὴ ἐδῶ: Πρέπει ἡ ἐντολὴ ποὺ θὰ δοθεῖ στὴ μάζα νὰ πετύχει ἔτσι, ὥστε νὰ τῆς παρουσιάσει τὸ μεμονώμενο ἀντικείμενο ποὺ θέλει νὰ φτάσει ἢ νὰ κατακτήσει, σὰν τὸ μοναδικό, τὸ μόνο ἄξιο τῆς προσοχῆς της καὶ ποὺ ἡ κατάκτηση του μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει στὴν ἐπιτυχία τοῦ ὑπόλοιπου μέρους.

Ἀλλοιῶς ἡ μεγάλη λαϊκὴ μάζα δὲν μπορεῖ ποτὲ ν' ἀγκαλιάσει μὲ τὸ βλέμμα της ὁλόκληρο τὸν δρόμο χωρὶς νὰ δειλιάσει ἢ ν' ἀμφιβάλλει γιὰ τὴν ἴδια τὴν ἐπιτυχία της. Μέχρις ἕνα ὡρισμένο σημεῖο θὰ διαφυλάξει τὸν σκοπὸ μέσα στὴν ὁρατότητα της, ἀλλὰ δὲν θὰ μπορέσει νὰ συγκρατήσει τὸ δρόμο παρὰ σὲ μικρὰ τμήματα, ὅπως ὁ ταξιδιώτης ποὺ ξέρει τὸ τέλος τοῦ ταξιδιοῦ του καὶ τὸ ἀντιλαμβάνεται, ἀλλὰ γιὰ νὰ φτάσει πιὸ εὐχάριστα στὸ τέλος τοῦ ἀτέλειωτου δρόμου του, τὸν χωρίζει σὲ τομεῖς καὶ διασχίζει καθέναν ἀπ' αὐτοὺς μὲ στιγμιαῖο βῆμα σὰν αὐτὸ νὰ σήμαινε τὸ προσδοκώμενο τέλος τοῦ ταξιδιοῦ.

του. Πρέπει νὰ τὸ τονίσω, μόνο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ προχωρήσουμε χωρὶς νὰ κουραστοῦμε.

Ἔτσι μόνο καὶ μὲ τὴ βοήθεια ὅλων τῶν μέσων προπαγάνδας, ἔπρεπε νά παρουσιαστεῖ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀγῶνα ἐνάντια στὴ σύφιλη καὶ νά γίνει «τὸ μοναδικὸ» καθῆκον τοῦ ἔθνους κι ὄχι ἕνα ἀπὸ τά καθήκοντα του. Ἔπρεπε νά ἐμφυτεύσουν στὸ μυαλὸ τῶν ἀνθρώπων, μ' ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα καὶ μὲ κάθε δυνατὴ ἐξάπλωση, ὅτι ἡ φθορὰ ποὺ προξενοῦσε ἡ σύφιλη ἦταν ἡ πιὸ μεγάλη δυστυχία γιαυτοὺς μέχρι ποὺ ὁλόκληρο τὸ Ἔθνος νὰ σχηματίσει τὴν πεποίθηση... ὅτι ἀπὸ τὴν λύση αὐτοῦ τοῦ προβλήματος ἐξαρτᾶται ἡ ὕπαρξη ἢ ἡ καταστροφή του.

Μόνο μετὰ ἀπὸ μιὰ τέτοια μακρυὰ προετοιμασία, χρόνων ὁλόκληρων ἂν παραστεῖ ἀνάγκη, ἡ προσοχὴ καί μαζί της ἡ ἀποφασιστικότητα τοῦ λαοῦ, μπορεῖ ἱκανοποιητικὰ νὰ ξυπνήσει καὶ νὰ μεταχειριστεῖ ἔτσι μέσα πολὺ βαρειὰ ποὺ συνιστοῦν μεγάλες θυσίες, χωρὶς νὰ ὑπάρξει ὁ φόβος μήπως ἐγκαταλειφθεῖ ὁ σκοπὸς ἀπὸ τὴν ἀκατανοησία καὶ τὴν ἔλλειψη καλῆς θέλησης τῆς μάζας.

Πρέπει πράγματι γιὰ νὰ πετύχουμε τὴν ἐξάλειψη αὐτῆς τῆς πανούκλας νὰ ὑποστοῦμε θυσίες ἀπέραντες καὶ νὰ ὑπομείνουμε σὲ καταναγκαστικὴ καὶ χωρὶς ἀνάσα δουλειά.

Ὁ ἀγώνας ἐνάντια στὴ σίφυλη ἐπιβάλει τὴν μάχη μὲ τὴν πορνεία, μὲ τὶς προλήψεις, μὲ τὶς σκουριασμένες ἰδέες, μὲ τὶς τρέχουσες φιλοσοφικὲς θεωρίες, μὲ τὶς δυϊστάμενες γνῶμες καὶ νὰ ἀφιερωθοῦν σ' αὐτὸν ὅλα μας τὰ ἐνδιαφέροντα κι ὅλη μας ἡ ἀποφασιστικότητα ἐνάντια στὴ στενοκεφαλιὰ ὡρισμένων ἁρμοδίων.

Ἡ πρώτη προϋπόθεση γιὰ νὰ τεθοῦν αὐτὰ τὰ δεδομένα σὲ μιὰ λογικὴ βάση—κι ἕνα ἠθικὸ δίκαιο—εἶναι ἡ προσπάθεια γιὰ νὰ καταστεῖ δυνατὸς ὁ γάμος μεταξὺ τῶν νέων ἀνθρώπων τῆς ἐρχόμενης γενιᾶς. Οἱ καθυστερημένοι γάμοι εἶναι ἡ μοναδικὴ δικαιολογία ποὺ βρίσκουν οἱ ἁρμόδιοι γιὰ νὰ διατηροῦν ἕνα σύστημα—ποὺ τὸ στρέφουν ἀπὸ ὅποια πλευρὰ θέλουν—καὶ ποὺ ἀποτελεῖ προσβολὴ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἄτομα ποὺ θέλουν νὰ καμώνονται, μ' ὅλη τὴν ἀπαραίτητη μετριοφροσύνη, ὅτι εἶναι ὁμοίωμα κι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ πορνεία εἶναι αἶσχος τῆς ἀνθρωπότητας : ἀλλὰ δὲν μποροῦμε νὰ τὴν καταπολεμήσουμε μὲ διαλέξεις περὶ ἠθικῆς, εὐλαβικὲς προσευχὲς κ.τ.λ. Ὁ περιορισμὸς κι ἡ ὁριστικὴ ἐξάλειψη της ἀπαιτοῦν προηγουμένως τὴν ὕπαρξη ἑνὸς ὡρισμένου ἀριθμοῦ προηγούμενων συνθηκῶν

Ἡ πρώτη κι ἡ πιὸ ἀναγκαία ἀνάμεσα σ' αὐτὲς παραμένει ἡ σύ-

ναψη ἑνὸς πρώιμου γάμου ποὺ θὰ καθησυχάσει τὰ φυσιολογικὰ ἀνθρώπινα ἔνστικτα, κυρίως τοῦ ἄντρα, γιατὶ ἡ γυναίκα παίζει στὸ σημεῖο αὐτὸ παθητικὸ ρόλο.

Μέχρι ποιοῦ σημείου οἱ νέοι μας παραλογίζονται καὶ πόσο μεγάλος εἶναι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ποὺ ἔχουν παρασυρθεῖ σὲ ἀνοησίες ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ θέμα, εἶναι εὔκολο νὰ τὸ διαπιστώσει κανεὶς ἀκούγοντας συχνὰ τὶς μαμάδες τῆς «καλῆς» καθὼς λέμε, κοινωνίας νὰ διακηρύσσουν ὅτι θὰ σᾶς χρωστοῦσαν εὐγνωμοσύνη ἂν τοὺς βρίσκατε γιὰ τὰ παιδιὰ τους ἕναν ἄνθρωπο ποὺ νἄχει πιὰ «κάνει τὶς τρέλλες του».

Καθὼς λοιπὸν δὲν δίνει κανεὶς πιὰ τὴν ἀνάλογη προσοχὴ σ' αὐτὸ τὸ θέμα—ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ περιωρισμένη κατηγορία—μιὰ νέα φτωχειὰ κοπέλλα θὰ αἰσθανόταν πολὺ εὐτυχισμένη ἂν κατάφερνε νὰ παντρευτεῖ ἕναν τέτοιον Ζίγκφριντ καὶ τά παιδιά τους θ' ἀποτελοῦσαν μετὰ τὸ ὁλοφάνερο ἀποτέλεσμα αὐτοῦ τοῦ λογικοῦ γάμου.

Ὅταν σκεφτοῦμε βαθύτερα πάνω στὸ γεγονὸς ἑνὸς τέτοιου δεσμοῦ, τόσο περιοριστικοῦ τῆς δημιουργίας, ποὺ ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα τὴν ἀπαγόρευση κάθε φυσιολογικῆς ἐκλογῆς ποὺ θἄπρεπε νὰ διακατέχει ὅλα τὰ πλάσματα, ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ ἄθλια, φτάνουμε στὸ συμπέρασμα νὰ ποῦμε γιατὶ νὰ ὑπάρχει αὐτὸς ὁ ὀργανισμὸς καὶ ποιὸν σκοπὸν ἐξυπηρετεῖ;

Δὲν εἶναι ἄραγε ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πράγμα μὲ τὴ πορνεία; Οἱ γενιὲς ποὺ ἔρχονται δὲν θὰ παίξουν κανένα ρόλο πάνω στὸ θέμα; Ἢ μήπως ἀγνοοῦμε πόσο μεγάλη θὰ εἶναι ἡ δυστυχία τῶν παιδιῶν μας καὶ τῶν παιδιῶν τῶν παιδιῶν μας ποὺ θὰ πέσει στὶς πλάτες μας, ὥστε νὰ ὑποκλέπτουμε ἔτσι ἀσυνείδητα κι ἐγκληματικὰ τὸ ὕψιστο δικαίωμα τῆς φύσης καὶ τὸ ὑπέρτατο καθῆκον ἀπέναντι στὴ φύση!

Ἔτσι ἐκφυλίζονται οἱ πολιτισμένοι λαοί... ἔτσι, λίγο-λίγο ἐξαφανίζονται.

Ἀκόμα κι ὁ γάμος δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖται σὰν αὐτοδύναμος σκοπὸς: ὀφείλει νὰ ὁδηγήσει πρὸς ἕνα πιὸ ὑψηλὸ ἰδανικό, τὸν πολλαπλασιασμὸ καὶ τὴν διατήρηση τοῦ εἴδους καὶ τῆς φυλῆς: αὐτὴ εἶναι ἡ μοναδική του σημασία κι ἡ μοναδική του ἀποστολή.

Ἔτσι τεθειμένη, ἡ ἀναγκαιότητα τοῦ πρώιμου γάμου δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἀλλοιῶς παρὰ κάτω ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ ἂν ἐκπληρώνει ἢ ὄχι τὴν ἀποστολή του. Ὁ πρώιμος γάμος ἔχει κιόλας στὸ ἐνεργητικό του τὸ γεγονὸς ὅτι δίνει στὸ νέο ζευγάρι αὐτὴ τὴ δύναμη ποὺ τοῦ ἐπιτρέπει νὰ φέρει στὸν κόσμο καὶ νὰ διαιωνίσει τὸ εἶδος του μ' ἕνα πλάσμα ὑγιὲς καὶ ἀνθεκτικό. Ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα ὁ πρώιμος γάμος δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ χωρὶς τὴν προηγούμενη ὁλο-

κλήρωση μιᾶς σειρᾶς κοινωνικῶν μέτρων ποὺ ἂν συμβοῦν αὐτὰ οὔτε κἀν πρέπει νὰ τὸν συλλογιζόμαστε.

Λοιπόν, αὐτὸ τὸ ἁπλὸ μικρὸ πρόβλημα δὲν μπορεῖ νὰ τακτοποιηθεῖ ἂν δὲν ἀναφερθοῦμε σὲ ἀποφασιστικὰ κοινωνικὲς μεταρρυθμίσεις· Ἡ σημασία καὶ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν τῶν προβλημάτων θὰ φανεῖ καθαρὰ ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ Δημοκρατία, ἡ «σοσιαλιστικὴ» ὅπως τὴν λένε, θά καταστεῖ ἀνίκανη νά βρεῖ λύσεις στὸ στεγαστικὸ πρόβλημα. Τελείως λοιπὸν ἁπλᾶ, ἀπ' αὐτὸ καὶ μόνο τὸ γεγονὸς ἐμποδίζονται ἀναρίθμητοι γάμοι καὶ στὴ συνέχεια καταλήγουν στὴν πορνεία. Ἡ ἡλιθιότητα τῆς κατανομῆς τῶν ἡμερομισθίων ποὺ διόλου δὲν λογαριάζει τὸ οἰκογενειακὸ πρόβλημα καὶ τὸ πρόβλημα διατροφῆς τοῦ ἐργάτη, εἶναι ἕνας ἀκόμα λόγος ποὺ συχνὰ ἐμποδίζει τὸν πρώιμο γάμο.

Δὲν μποροῦμε λοιπὸν ν' ἀναλάβουμε λοιπὸν τὸν ἀγώνα κατὰ τῆς πορνείας ἂν ὁ γάμος σὲ μιὰ ὡρισμένη ἡλικία δὲν γίνει πρῶτα συνείδηση καὶ πραγματικότητα, ἀφοῦ συμβοῦν βασικὲς ἀλλαγὲς στὶς κοινωνικὲς συνθῆκες.

Αὐτὸ εἶναι τὸ πρωταρχικὸ ζήτημα ποὺ μπαίνει ἀπαρχίς, ἂν θελήσουμε νὰ δώσουμε λύσεις στὸ πρόβλημα.

Κατὰ δεύτερο λόγο, ἡ παιδεία κι ἡ ἐκπαίδευση θὰ πρέπει ν' ἀποβάλλουν μιὰ σειρὰ λάθη γιὰ τὰ ὁποῖα κανεὶς δὲν ἐνδιαφέρθηκε ὡς τώρα. Πρῶτα - πρῶτα, πρέπει, στὸ παιδαγωγικὸ σύστημα ποὺ ἀκολουθεῖται μέχρι τώρα νὰ γίνει ἕνας σοβαρὸς διαχωρισμὸς ἀνάμεσα στὴν διανοουμενίστικη διδασκαλία καὶ στὴν φυσικὴ σωματικὴ ἀνάπτυξη τοῦ παιδιοῦ. Αὐτὰ ποὺ σήμερα ὀνομάζουμε «Λύκεια» δὲν εἶναι παρὰ κακέκτυπα τῶν ἀρχαίων προτύπων τους. Ἡ παιδαγωγική μας ἔχει τελείως ξεχάσει ὅτι ἕνα ξεκάθαρο μυαλὸ κατοικεῖ μονάχα σ' ἕνα ὑγιὲς σῶμα.

Ἐκτὸς μερικῶν ἐξαιρέσεων, ἡ μεγάλη μάζα τοῦ λαοῦ βρίσκεται κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ ἄσχημο καὶ καταστρεπτικὸ σύστημα διαπαιδαγώγησης.

Ἦρθε καιρὸς ποὺ στὴν προπολεμικὴ Γερμανία ἀγνοοῦσαν τελείως αὐτὴ τὴ μεγάλη ἀλήθεια. Προσπαθοῦσαν νὰ ἐπιρρίψουν στὸ σῶμα ὅλα τὰ ἁμαρτήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα καὶ ἐπιχειροῦσαν νὰ στηρίξουν τὴν μεγαλωσύνη τοῦ ἔθνους στὴν ἀνάπτυξη ἀποκλειστικὰ τῆς διανόησης. Πλάνη ποὺ ἀργότερα θὰ ζητοῦσε τὴν ἐξιλέωση της σὲ σημεῖο ποὺ θὰ καταντοῦσε ἀπίστευτο. Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ μπολσεβίκικο κῦμα δὲν βρῆκε πεδίο δράσης πιὸ κατάλληλο σὲ κανένα ἄλλο σημεῖο τῆς χώρας, ἔξω ἀπ' τὶς περιοχὲς πού τὶς εἶχε ἐκφυλίσει ἡ πεῖνα κι ὁ ὑποσιτισμός: στὴν κεντρικὴ Γερμανία, στὴ Σαξωνία καὶ στὸ λεκανοπέδιο τῆς Ρούρ. Σ' ὅλες αὐτὲς τὶς περιοχὲς δὲν ἀνα-

πτύχθηκε καμιὰ δραστηριότητα ἐνάντια στὴν Ἑβραϊκὴ ἐπίδραση, ὄχι ἀπὸ ἔλλειψη νοημοσύνης, ἀλλὰ ἀπὸ μόνο τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ νοημοσύνη εἶχε τελείως ἐκλείψει μπροστὰ στὴν οἰκονομικὴ ἀθλιότητα. Ἡ ἐκμηδένιση ἐξάλλου τῆς διανοητικῆς ἀντίστασης στὶς ἀνώτερες κοινωνικὲς τάξεις, τὶς ἔκανε τελείως ἀνίκανες—σὲ στιγμὴ ποὺ δὲν μετροῦσε τὸ μυαλό ἀλλὰ ἡ γροθιὰ—νὰ διατηρηθοῦν κι ἀκόμη λιγότερο, νὰ προοδεύσουν. Συχνά, στὴν σωματικὴ ἀνικανότητα στηρίζεται ἡ πρώτη αἰτία τῆς δουλιᾶς τοῦ ἀτόμου.

Ἀλλὰ ἡ ἀποκλειστικὴ προσπάθεια μιᾶς καθαρὰ διανοουμενίστικης διαπαιδαγώγησης καὶ ἡ ἐγκατάλειψη τῆς φυσικῆς παιδείας, ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα νὰ ὁδηγοῦν τοὺς νέους ἀνθρώπους σὲ ἀνώμαλες κι ὑπέρμετρες σεξουαλικὲς ἐκδηλώσεις.

Ὁ νέος ποὺ κτὰ σπὸρ κι ἡ γυμναστικὴ τὸν ἔκαναν σκληρὸ σὰν σίδερο ἀντέχει περισσότερο ἀπὸ τὸν μαμόθρεφτο στοὺς σεξουαλικοὺς πειρασμούς. Μιὰ παιδεία ποὺ στηρίζεται στὴ λογικὴ πρέπει πολὺ νὰ προσέξει αὐτὸ τὸ σημεῖο: δὲν πρέπει ν' ἀγνοήσει καὶ νά παραβλέψει οὔτε στιγμὴ ὅτι ἡ ἱκανοποίηση ποὺ ἕνας ὑγιὴς νέος περιμένει καὶ ζητᾶ ἀπ' τὴ γυναίκα εἶναι τελείως διαφορετικὴ ἀπ' αὐτὴν ποὺ ἐπιδιώκει ἕνας ἀσθενικὸς καὶ πρόωρα γερασμένος τύπος. Ἔτσι ἡ παιδαγωγικὴ πρέπει νά χρησιμοποιεῖ ὅλες τὶς ἐλεύθερες ὧρες τοῦ νέου μὲ τὴν προσπάθεια νά δυναμώσει τὸ σῶμα του.

Δὲν πρέπει ν' ἀφήνει στὸ νέο τὸ δικαίωμα νά τεμπελιάζει ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια οὔτε νὰ τοῦ ἐπιτρέπει νά περιφέρεται στούς δρόμους καὶ στοὺς κινηματογράφους· ὁ νέος πρέπει μετὰ τὴν ὥρα τῆς πνευματικῆς του ἐργασίας ν' ἀσχολεῖται μὲ τὸ σῶμα του καὶ νά τὸ δυναμώνει νά τὸ κάνει ἱκανὸ ἔτσι ὥστε νὰ μὴ τὸν βρεῖ μιὰ μέρα ἡ κοινωνία ὅπου ζεῖ ἀρρωστημένο καὶ πρόωρα γερασμένο. Ἡ ἀποστολὴ τῶν παιδαγωγῶν τῆς νεολαίας ἔγκειται στὸ νὰ προετοιμάσουν αὐτὸ τὸ ἔργο, νὰ τὸ ἐκτελέσουν, νά τὸ διευθύνουν καὶ νά τὸ κατευθύνουν: ὁ ρόλος τους δὲν περιορίζεται μοναδικὰ στὴν διανοητικὴ ἀνάπτυξη τοῦ νέου. Οἱ παιδαγωγοὶ πρέπει ν' ἀντιληφθοῦν αὐτὴ τὴν βασικὴ καὶ πρωταρχικὴ ἰδέα: Καθένας εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὸ σῶμα του: Κανένας δὲν ἔχει δικαίωμα, δὲν εἶναι ἐλεύθερος ν' ἁμαρτήσει, νὰ βρωμίσει τὸ κορμί του καὶ νὰ συντελέσει στὴν κατάπτωση τῆς ἴδιας τῆς φυλῆς του.

Παράλληλα μὲ τὴν ἐξυγίανση τοῦ σώματος πρέπει νὰ δοθεῖ ἡ μάχη ἐνάντια στὰ δηλητήρια τῆς ψυχῆς: ὁλόκληρη ἡ ἐξωτερική μας ζωὴ μοιάζει νὰ περνᾶ σὰν μέσα, σὲ μιὰ σέρρα ὅπου ἀνθοῦν σεξουαλικὲς ἐκδηλώσεις κι ἐρεθισμοί. Κοιτάξτε λοιπὸν τί μᾶς προσφέρουν ὁ κινηματογράφος, τὰ διάφορα θεάματα καὶ τὰ θέατρα: δὲν χωρᾶ ἄρνηση ὅτι σ' ὅλα αὐτὰ δὲν ὑπάρχει ἡ κατάλληλη γιὰ ἕναν νέο ἀνθρω-

πο πνευματική τροφή. Οἱ βιτρίνες καὶ οἱ διαφημίσεις συναγωνίζοντα μὲ θεμιτὰ κι ἀθέμιτα μέσα νὰ τραβήξουν τὴν προσοχὴ τοῦ κοινοῦ εἶναι εὔκολο νὰ καταλάβουμε τ' ἀποτελέσματα ὅλης αὐτῆς τῆς μελετημένης προσπάθειας καὶ πόσο μεγάλη εἶναι ἡ ἠθικὴ βλάβη ποὺ θὰ προκύψει. Αὐτὴ ἡ μαλθακὴ ἀτμόσφαιρα ποὺ εἶναι γεμάτη αἰσθησιασμὸ ὁδηγεῖ σὲ ἐκδηλώσεις κι ἐρεθισμοὺς ποὺ τὸ νέο ἀγόρι δὲν ἔπρεπε ἀκόμη νὰ τὶς καταλαβαίνει. Μποροῦμε τώρα νὰ δοῦμε γύρω μας καὶ ν' ἀντιληφθοῦμε τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ τοῦ παιδαγωγικοῦ συστήματος τῆς σημερινῆς νεολαίας.

Ὡρίμασε πολὺ γρήγορα καὶ γέρασε πρόωρα.

Τὰ δικαστήρια προσφέρουν κάθε μέρα στὸ κοινὸ ἕνα τρομερὸ θέαμα πάνω στὴν πνευματικὴ ζωὴ τῶν παιδιῶν μας, ἡλικίας μόλις δέκα πέντε χρονῶν. Ποιός θὰ αἰσθανόταν ἔκπληξη ἂν κιόλας σ' αὐτὴ τὴν ἡλικία ἡ σύφιλη ἔχει ἀρχίσει ν' ἀναζητεῖ τὰ θύματα της ; Δὲν εἶναι ἄθλιο τὸ θέαμα ποὺ παρουσιάζει ἕνας νέος ἄνθρωπος ποὺ φτάνει στὸ γάμο, μ' ἀρρωστημένο κορμὶ καὶ γερασμένο ἀπ' τὴν πορνεία μυαλό ;

Ὄχι, ὁποιος θέλει νἀντισταθεῖ στὴν ἐκπόρνευση πρέπει πρῶτα ν' ἀντιληφθεῖ σωστὰ τὰ ἠθικὰ αἴτια ποὺ αὐτὴ εἶναι ἀποτέλεσμα τους.

Πρέπει νὰ καταλάβει τὴ βρωμιὰ καὶ τὸν ἠθικὸ ξεπεσμὸ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν μεγαλουπόλεων καὶ ὅλ' αὐτὰ χωρὶς ἐπηρεασμοὺς ἀπὸ τὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο γεγονὸς καὶ χωρὶς δισταγμοὺς μπροστὰ στὶς κραυγὲς καὶ στὰ οὐρλιαχτὰ ποὺ θὰ συναντήσει ὁπωσδήποτε στὴν προσπάθεια του αὐτή. Ἂν δὲν κερδίσουμε τὴ νεολαία, ἂν δὲν τὴν ἀποτραβήξουμε ἀπ' τὸ βοῦρκο αὐτὸ ποὺ βρίσκεται σήμερα, θὰ βυθιστεῖ μέσα σ' αὐτόν. Ὅποιος δὲν θέλει νὰ δεῖ αὐτὴ τὴν κατάσταση, γίνεται συνένοχος μὲ τὴν ἀργὴ ἐκπόρνευση καὶ τὴν βοηθᾶ νὰ βαρύνει μὲ τὶς συνέπειες της τὸ μέλλον καὶ τὶς γενιὲς ποὺ ἔρχονται. Αὐτὸς ὁ ἐξαγνισμὸς τοῦ πολιτισμοῦ μας πρέπει νὰ ἐπεκταθεῖ σ' ὅλες σχεδὸν τὶς περιοχές. Θέατρο, τέχνη, φιλολογία, κινηματογράφος, τύπος, διαφήμιση, προθῆκες, πρέπει ν' ἀποπλυθοῦν ἀπὸ τὶς ἐκδηλώσεις ἑνὸς κόσμου ποὺ βρίσκεται μέσα στὸ βοῦρκο καὶ νὰ τεθοῦν στὴν ὑπηρεσία τῆς ἠθικῆς ἰδέας, βασικῆς ἀρχῆς τοῦ πολιτισμοῦ.

Οἱ ἐξωτερικὲς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς πρέπει ν' ἀπελευθερωθοῦν ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀποπνικτικὸ ἄρωμα τοῦ μοντέρνου ἐξωτισμοῦ, ἐνῶ τὸ ἴδιο πρέπει νὰ συμβεῖ καὶ μὲ τὴν πρόστυχη ὑποκρισία. Πάνω σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο πρέπει νὰ χαραχτεῖ ὁ σκοπὸς καὶ τὰ μέσα γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ἡ φυσικὴ κι ἠθικὴ ὑγεία τοῦ λαοῦ μας. Τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου πρέπει νὰ περιορισθεῖ προκειμένου νὰ διασωθεῖ ἡ φυλή.

Μόνο μ' αὐτὲς τὶς ἐνέργειες καὶ τὴν ἐφαρμογὴ αὐτῶν τῶν μέτρων μπορεῖ νἄχει κάποια ἐλπίδα ἐπιτυχίας ὁ ἀγώνας ἐνάντια στὴν ἴδια

τὴν ἐπιδημία. Ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο δὲν χωροῦν ἡμίμετρα; Κι' ἐδῶ ἀκόμη πρέπει νὰ ληφθοῦν ἀποφάσεις ριζικὲς κι ἀμετάκλητες. Εἶναι σημάδι ἀδυναμίας νὰ περισώσουμε τοὺς ἀθεράπευτους ἀσθενεῖς καὶ νὰ τοὺς δώσουμε τὴν χρονικὴ δυνατότητα νὰ μολύνουν τοὺς ἀκόμη ὑγιεῖς ὁμοιους τους. Αὐτὸ μοιάζει μὲ τὸν ἀνθρωπιστικό, ἀνόητο κανόνα ποὺ πρεσβεύει ὅτι θὰ ἦταν προτιμώτερο νὰ ἀφήσουμε νὰ πεθάνουν ἑκατὸ ἄνθρωποι γιὰ νὴ μὴ κάνουμε κακὸ σὲ ἕναν.

Τὸ ν' ἀφαιρεῖς τὴ δυνατότητα ἀπὸ τοὺς προσβεβλημένους νά δημιουργήσουν μιά γενεά προσβεβλημένων ἀπ' τὴν ἀρρώστεια, εἶναι ἡ πιὸ λογικὴ ἐνέργεια ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ γίνει· εἶναι ἡ πιὸ ἀνθρωπιστικὴ πράξη, ὅταν ἐφαρμοστεῖ μεθοδικά, μὲ τὸν σκοπὸ νὰ τελειοποιηθεῖ ἡ ἀνθρωπότητα.

Αὐτὴ ἡ ἐνέργεια προϋποθέτει ἀντίθετο πόνο γιὰ ἑκατομμύρια δυστυχισμένους, ἀλλὰ θά ὁδηγήσει καὶ σὲ μιά προοδευτικὴ θεραπεία. Ἡ ἀποφασιστικότητα μὲ τὴν ὁποία θά στραφοῦμε πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση θά ἐπιτρέψει νά σταθεῖ κάποιος ἐμπόδιο στὴν ἐξάπλωση τῶν ἀφροδισίων νοσημάτων.

Γιατί, θά πρέπει νά φτάσει, ἂν χρειαστεῖ καὶ στὴν δίχως οἶκτο ἀπομόνωση τῶν ἀθεράπευτων. Μέτρο βάρβαρο γιὰ ὅποιους εἶχαν τὴ δυστυχία νὰ προσβληθοῦν ἀπ' τὶς ἀσθένειες αὐτές, ἀλλά σωτήρια λύση γιὰ τοὺς σύγχρονους καὶ τοὺς ἀπόγονους.

Ὁ περαστικὸς πόνος μιᾶς ἐποχῆς μπορεῖ καὶ πρέπει ν' ἀπαλλάξει ἀπ' τὴ δυστυχία τοὺς αἰῶνες ποὺ θ' ἀκολουθήσουν.

Ὁ ἀγώνας ἐνάντια στὴ σύφιλη καὶ στὸ ἐνδιάμεσο της, τὴν πορνεία, εἶναι μιὰ ἀπ' τὶς σοβαρότερες προσπάθειες ποὺ πρέπει ν' ἀναλάβει ἡ ἀνθρωπότητα, γιατὶ δὲν πρόκειται γιὰ ἕνα μεμονωμένο πρόβλημα, ἀλλὰ γιὰ μιὰν σειρὰ ὁλόκληρη σειρὰ δυστυχιῶν ποὺ ἔχουν σὰν ξεκίνημα τους αὐτὴ τὴν τρομερὴ ἀρρώστεια. Ἡ πληγὴ αὐτὴ τοῦ κορμιοῦ δὲν εἶναι παρὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς φθορᾶς τῶν ἠθικῶν, κοινωνικῶν καὶ φυλετικῶν ἐνστίκτων.

Ἂν, εἴτε ἀπὸ τεμπελιά, εἴτε ἀπὸ ἀδιαφορία, δὲν δοθεῖ μιὰ λύση καὶ δὲν καταπολεμηθεῖ ἡ σύφιλη, θὰ δοῦμε ὕστερα ἀπὸ πεντακόσια χρόνια ἂν ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς ἄτομο ποὺ νὰ θέλει νὰ λέγεται εἰκόνα καὶ ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ κοροϊδεύει τὸν ἐν τοῖς Ὑψίστοις.

Ποιὸν ἀγώνα λοιπὸν ἀνέλαβε ἡ παλιὰ Γερμανία ἐνάντια σ' αὐτὴ τὴ μόλυνση; Ἂν ἐξετάσουμε ψύχραιμα τὰ πράγματα θὰ πάρουμε μιὰν ἀπάντηση καταπληκτικὴ στὸ ἐρώτημα αὐτό.

Σίγουρα οἱ κυβερνητικοὶ ἁρμόδιοι διάκριναν πολὺ καθαρὰ τὰ τρομερὰ συμπτώματα αὐτῆς τῆς ἀσθένειας, ἀλλὰ μολοντοῦτο δὲν μποροῦσαν νὰ προσδιορίσουν μ' ἀκρίβεια τ' ἀποτελέσματα της. Ὅμως

μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ἀγώνα τους ἐναντίον της ἔμεναν σὲ μιὰ πλήρη σχεδὸν ἀδράνεια ἢ λάβαιναν πρόχειρα μέτρα ἐκεῖ πού χρειάζονταν μιὰ ριζικὴ ἐξυγίανση.

Ἔριχναν στὸν ἀέρα, ἐδῶ κι ἐκεῖ, ἀναφορικὰ μ' αὐτήν, δραματικὲς θεωρίες κι ἄφηναν τὶς αἰτίες νὰ παραμένουν αἰτίες. Ὑποχρέωναν τὴν κάθε πόρνη σὲ μιὰ ἰατρικὴ ἐξέταση ὅσο τὸ δυνατὸν αὐστηρὴ καὶ τὴν ἔκλειναν μετὰ σ' ἕνα νοσοκομεῖο ἂν τὴν ἔβρισκαν ἄρρωστη ἀπ' ὅπου θἄβγαινε σὲ λίγο νὰ ξανακυλιστεῖ μέσα στὴν ὑπόλοιπη ἀνθρωπότητα μετὰ ἀπὸ μιὰ ὑποτυπώδη θεραπεία.

Πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε ὅτι εἶχαν ἐφεύρει ἕνα «προστατευτικὸ ἄρθρο» στὸν σχετικὸ νόμο ποὺ ἔλεγε ὅτι ὅποιος δὲν εἶχε τελείως γιατρευτεῖ ἢ δὲν ἦταν ὑγιὴς ἔπρεπε ν' ἀποφύγει κάθε σεξουαλικὴ σχέση ἀλλοιῶς θὰ τιμωρηθεῖ. Χωρὶς ἀμφιβολία αὐτὸ τὸ μέτρο ἦταν καλὸ θεωρητικὰ ἀλλὰ ἡ πρακτική του ἐφαρμογὴ δὲν ἔφερε κανένα ἀποτέλεσμα.

Πρῶτα - πρῶτα ἡ γυναίκα—ἂν αὐτὴ κτυπηθεῖ ἀπ' τὴν ἀρρώστεια θ' ἀρνηθεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ καταφύγει στὰ δικαστήρια γιὰ νὰ διαμαρτυρηθεῖ ἐνάντια σ' ἐκεῖνον ποὺ, κάτω ἀπὸ περιστάσεις συχνὰ δυσάρεστες, τῆς ἔκλεψε τὴν ὑγεία της. Γιαυτὴν μιὰ τιμωρία δὲν θὰ τῆς χρησιμεύσει διόλου, γιατὶ τὸ πιὸ συχνὰ αὐτὴ θἄναι ποὺ θὰ ὑποφέρει στὸν περίγυρο της ξεσηκώνοντας ἐναντίον της μιὰν ἀγανάκτηση τέτοια ποὺ ὁ ἄντρας δὲν μπορεῖ νὰ παρακαλέσει. Φαντάζεστε ποιὰ θἄναι ἡ κατάσταση ἂν δράστης καὶ κομιστὴς τῆς ἀρρώστειας εἶναι ὁ ἴδιος ὁ σύζυγος ; Πρέπει τότε νὰ τὸν καταγγείλει ; Τί πρέπει νὰ κάνει λοιπόν ;

Ὅσο πάλι γιὰ τὸν ἄντρα, προστίθεται στὴν περίπτωση του τὸ γεγονὸς ὅτι δυστυχῶς ἔρχεται σ' ἐπαφὴ μὲ τὴν ἀρρώστεια, συχνά, μετὰ ἀπὸ μιὰ γερὴ καταποσία μεγάλης ποσότητας ἀλκοόλ : Ἔτσι καὶ κάτω ἀπ' αὐτὲς εἰδικὰ τὶς συνθῆκες, δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ κρίνει τὴν ποιότητα τῆς ὡραίας του. Αὐτὸ ἄλλωστε τὸ ξέρουν πολὺ καλὰ οἱ πόρνες ποὺ εἶναι ἄρρωστες κι ἔτσι φροντίζουν νὰ πηγαίνουν καὶ νὰ ψαρεύουν ἄντρες ποὺ βρίσκονται ἀκριβῶς μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἰδεατὴ γιαυτὲς κατάσταση.

Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὁ ἔκπληκτος ἄντρας, βέβαια λίγο ἀργά, νὰ προσπαθεῖ ἀλλὰ νὰ μὴν μπορεῖ ὅσο κι ἂν κοπιάζει νὰ θυμηθεῖ ποιὰ ἦταν αὐτὴ ἡ καλή του εὐεργέτισσα ἀνάμεσα στὶς τόσες ποὺ ὑπάρχουν σὲ πόλεις ὅπως τὸ Βερολῖνο ἢ τὸ Μόναχο. Προσθέστε σ' αὐτὸ ὅτι οἱ γυναῖκες τοῦτες ἔχουν συχνὰ ἐπισκέπτες ἀπ' τὴν ἐπαρχία τελείως ἄπειρους ἀπέναντι στὴ γοητεία τῆς μεγαλούπολης.

Πῶς λοιπὸν νὰ ξεχωρίσουν ποιὰ εἶναι ἄρρωστη καὶ ποιὰ ὄχι ; Ἡ

μήπως δὲν ὑπάρχουν ἕνα σωρὸ περιπτώσεις ἀνθρώπων ποὺ φαίνονταν ὅτι ἔχουν τελείως γιατρευτεῖ καὶ ὑποτροπιάζουν καὶ ξαναπέφτουν στὴν ἴδια δυστυχία χωρὶς κι οἱ ἴδιοι νὰ τὸ πιστεύουν;

Ἔτσι τό πρακτικὸ γεγονὸς αὐτῆς τῆς νομικῆς προστασίας ἀπ' τὴ μόλυνση ποὺ θὰ τὴν κάθιζαν στὸ ἐδώλιο, ἀποδείχτηκε ἀνεφάρμοστο. Κι εἶχε τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα μὲ τὶς ἰατρικὲς ἐξετάσεις ποὺ ἔκαναν οἱ πόρνες κι ἔπερναν μιὰ βεβαίωση θεραπείας ἀβέβαιη κι ἀμφίβολη. Τὸ μοναδικὸ σίγουρο ἀποτέλεσμα ἦταν αὐτό: ἡ μόλυνση ξαπλωνόταν ὅλο καὶ περισσότερο, παρ' ὅλα τὰ μέτρα· αὐτὸ δείχνει κι ἀποδείχνει μ' ἐκπληκτικὸ κι ἀδιαμφισβήτητο τρόπο τὴν ἀνικανότητα αὐτῶν ποὺ τὰ ἐμπνεύσθηκαν.

Γιατὶ ὅ,τι μπόρεσαν νὰ κάνουν πάνω σ' αὐτὸ τὸν τομέα ἦταν μισερὸ καὶ γελοῖο: ἡ ἠθικὴ ἐκπόρνευση τοῦ λαοῦ δὲν χτυπήθηκε· δὲν ἔκαναν στὴν πραγματικότητα τίποτα ἐνάντια της.

Ἔμειναν λοιπὸν στὸ στάδιο ποὺ τὸ πέρνει κανεὶς στὰ ἐλαφρὰ τὸ θέμα, ἀλλὰ συγχρόνως μελετᾶ μὲ καλὴ διάθεση τὶς δεδομένες στατιστικὲς πάνω στὴν ἐξάπλωση τῆς πανούκλας, συγκρίνει τὴν αὔξηση της στὰ τελευταία ἑκατὸ χρόνια καὶ βγάζει συμπεράσματα γιὰ τὴν πρόοδο της· θἄπρεπε νἄχουν γαϊδουρινὸ τομάρι γιὰ νὰ μὴ νοιώσουν ἕνα δυσάρεστο ρῖγος νὰ ἠλεκτρίζει τὴ ράχη τους!

Ἡ ἀδυναμία κι ἡ ἀνικανότητα ποὺ ἔδειξαν κιόλας στὴν παληὰ Γερμανία ἀπέναντι σ' ἕνα τέτοιο τρομερὸ φαινόμενο, μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ σὰν ἕνα σημάδι τῆς ἀποσύνθεσης τοῦ λαοῦ.

Γιατὶ ἂν ἔλειπε ἡ δύναμη γιά ἕναν ἀγώνα ποὺ θἄχε σὰν ἔπαθλο τὴν ἴδια τὴν ὑγεία μας, εἴχαμε κιόλας, σ' ἕναν κόσμο πού τὰ πάντα εἶναι ἀγώνας, ἀπωλέσει τὸ δικαίωμα νὰ ζοῦμε. Ὁ κόσμος δὲν ἀνήκει παρὰ στοὺς δυνατοὺς ποὺ πέρνουν ριζικὲς ἀποφάσεις καὶ δίνουν λύσεις συγκεντρωτικὲς κι ὄχι στοὺς ἀδύνατους μὲ τά ἡμίμετρα τους.

Ἕνα ἀκόμη συγκλονιστικὸ φαινόμενο τῆς ἀποσύνθεσης ποὺ βασίλευε στὴ γέρικια αὐτοκρατορία ἦταν ἡ ἀργὴ πτώση τοῦ ἐπίπεδου τῆς κουλτούρας κι ὅταν λέω «Κουλτούρα» δὲν ἐννοῶ αὐτὴν ποὺ περικλείεται σήμερα μέσα στὴν ἔννοια τῆς λέξης πολιτισμός. Αὐτή, ἂν ἦταν ἔτσι, θά ἀποδειχνόταν περισσότερο, ἐχθρὸς τῆς ἀνύψωσης τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ζωῆς.

Ἤδη πρὸς τὸ τέλος τοῦ περασμένου αἰώνα ἄρχισε νὰ εἰσχωρεῖ στὴν τέχη μας ἕνα στοιχεῖο ποὺ ὡς τότε τὸ βλέπαμε σὰν ξένο καὶ τελείως ἄγνωστο. Χωρὶς ἀμφιβολία σ' ὅλ' αὐτὰ ποὺ γίνηκαν στ' ἀμέσως προηγούμενα χρόνια, ὁλότελα κακόγουστα ἔργα τέχνης ποὺ ἔφερναν μέσα τους μιὰ τέλεια ἀποχαλίνωση, οἱ ἐπερχόμενες γενιὲς

δὲν θὰ δοῦν τὸν καλλιτεχνικό τους χαρακτῆρα, ἀλλὰ θὰ τὰ ἐξετάσουν ἀποδίδοντας τους μιὰν κάποια ἱστορικὴν ἀξία ποὺ θ' ἀρχίζει ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴ ἐξαθλίωση καὶ θὰ φτάνει στὴν τελειωτικὴν ἔλλειψη πνεύματος. Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς ἐκδηλώσεις ἄρχισε νὰ κάνει τὴν ἐμφάνιση της ἡ πολιτικὴ καταστροφὴ ποὺ γινόταν κάθε μέρα καὶ πιὸ φανερή.

Ὁ μπολσεβικισμὸς στὴν τέχνη εἶναι ἄλλωστε τὸ μόνο ζωντανὸ σχῆμα πνευματικῆς καλλιέργιας ποὺ ἔχει νὰ ἐπιδείξει αὐτὴ ἡ θεωρία κι ἡ μοναδικὴ της ἐκδήλωση στὸν καλλιτεχνικὸ τομέα.

Ὅποιος βρίσκει παράξενο αὐτὸ τὸν τρόπο ποὺ κοιτάζω τὰ πράγματα ἂς ἐξετάσει μόνο τὴν τέχνη τῶν Κρατῶν ποὺ εἶχαν τὴν εὐτυχία νὰ ἐκμπολσεβικιστοῦν καὶ θὰ μπορέσει νὰντιληφθεῖ μὲ τρόμο του πόσο αὐτὴ ἡ κρατικὴ τέχνη ἀναγνωρίζει, σὰν τέχνη τοῦ Ἔθνους, τοὺς ἐξτρεμισμοὺς τῶν τρελλῶν ἢ τῶν ἀποτυχημένων ποὺ τοὺς γνωρίσαμε πιὰ ἀπ' τὰ τέλη τοῦ περασμένου αἰώνα σὰν κυβιστὲς ἢ ντανταϊστές.

Ἀκόμα καὶ στὴν σύντομη διάρκεια τῆς μπολσεβίκικης βαυαρικῆς δημοκρατίας, αὐτὸ τὸ ἴδιο φαινόμενο παρουσιάστηκε. Ἀπὸ τότε, εἴδαμε πόσο ὅλες οἱ προπαγανδιστικὲς ἀφίσσες, οἱ διαφημίσεις στὶς ἐφημερίδες κτλ. ἔφερναν μέσα τους ὄχι μόνο τὰ σημάδια τῆς πολιτικῆς ἀποσύνθεσης ἀλλὰ καὶ τοῦ πνευματικοῦ ἐκφυλισμοῦ.

Μιὰ πνευματικὴ κατάπτωση ποὺ ἄρχισε νὰ ἐκδηλώνεται στὰ 1911 μὲ τὶς πρῶτες ἐμφανίσεις τῶν φουτουριστῶν καὶ τῶν κυβιστῶν, παράμενε ἐδῶ καὶ ἑξῆντα χρόνια, τό ἴδιο ὕπουλη καὶ κρυφὴ ὅπως καὶ ἡ πολιτικὴ κατάπτωση ποὺ τὴ σοβαρότητα της μπορέσαμε ν' ἀντιληφθοῦμε μόλις τώρα.

Πρὶν ἀπὸ ἑξῆντα χρόνια ὅμως μιὰ ἔκθεση αὐτῶν τῶν ἐξαμβλωμάτων ποὺ ὀνομάζονται «ντανταϊστὲς» θὰ ἔφτανε γιὰ νὰ κλειστοῦν οἱ ὀργανωτὲς στὸ φρενοκομεῖο, ἐνῶ σήμερα κατέχουν τὰ σκῆπτρα στὸν καλλιτεχνικὸ τομέα. Αὐτὴ ἡ ἐπιδημία δὲν θὰ μποροῦσε νὰ δεῖ τὸ φῶς τῆς μέρας γιατὶ ἡ κοινὴ γνώμη δὲν θὰ τὴν ἀνεχόταν ἐνῶ τὸ Κράτος θὰ αἰσθανόταν καθῆκον του νὰ ἐπέμβει. Γιατὶ εἶναι κυβερνητικὸ θέμα καὶ πρόβλημα τοῦ κράτους νὰ ἐμποδίζει μιὰ πνευματικὴ τρέλλα νὰ συμπαρασύρει ἔτσι ἕναν ὁλόκληρο λαό. Ἀλλ' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ σταματήσει μιὰ μέρα· πραγματικὰ τὴ μέρα ποὺ αὐτὸ τὸ εἶδος Τέχνης θὰ συμφωνοῦσε στ' ἀληθινὰ μὲ τὴν γενικὴ πεποίθηση, μιὰ ἀπ' τὶς πιὸ μεγάλες ἀναταραχὲς θὰ συνέβαινε σὲ βάρος τῆς ἀνθρωπότητας. Μιὰ ἐξέλιξη θὰ λάβαινε χώρα ποὺ θὰ γύριζε ἀνάποδα τὴν ἀνθρώπινη σκέψη... ἀλλὰ δέος σὲ καταλαμβάνει μόνο ποὺ θὰ σκεφτεῖς τὸν τρόπο ποὺ μπορεῖ νὰ τελειώσουν ὅλ' αὐτά.

Γιὰ νὰ γίνει κατανοητὸ ἀκόμη περισσότερο αὐτὸ τὸ σημεῖο ἀρκεῖ νὰ ἀναλογισθοῦμε τὴν ἀνάπτυξη τῆς πνευματικῆς μας καλλιέργειας στὰ εἴκοσι τελευταῖα χρόνια, τότε θὰ δοῦμε μὲ τρόμο πόσο κιόλας ἔχουμε υἱοθετήσει αὐτὴ τὴν ὀπισθοδρομικὴ κίνηση. Παντοῦ θὰ σκοντάψουμε σὲ στοιχεῖα ποὺ θὰ μᾶς δώσουν ἀφορμὲς νὰ πεισθοῦμε ὅτι ἡ καλλιέργεια μας κινδυνεύει ἀργὰ ἢ γρήγορα. Κι ἐκεῖ ἀκόμη θὰ διακρίνουμε τὰ φαινόμενα τῆς παραλυσίας μέσα σ' ἕνα κόσμο σὲ κατάσταση ἀργῆς ἀποσύνθεσης: δυστυχία στοὺς λαοὺς ποὺ δὲν μποροῦν νὰ κυριαρχήσουν σ' αὐτὴ τὴν ἀσθένεια!

Αὐτὰ τὰ ζοφερὰ φαινόμενα μποροῦσε νὰ τὰ παρατηρήσει κανεὶς στὴ Γερμανία σχεδὸν σ' ὅλους τοὺς τομεῖς: ὅλα φαίνονταν ἐδῶ ὅτι εἶχαν ξεπεράσει τὸ σημεῖο ἀσφαλείας καὶ ἔτρεχαν πρὸς τὸ γκρεμό. Τὸ θέατρο φανερὰ πιὰ εἶχε πέσει πολὺ χαμηλὰ καὶ παράβλεπαν τὸν τομέα τέχνη. Κι ἂν ἀκόμη μερικὰ ἀπ' αὐτὰ ἀποτελοῦσαν ἐξαίρεση στὴ γενικὴ ἐκπόρνευση, οἱ παραστάσεις τους ἦταν τέτοιες ποὺ θᾶταν προτιμώτερο γιὰ τὸ λαὸ νὰ ἀποφεύγει νὰ μπαίνει καὶ νὰ τὶς παρακολουθεῖ.

Ἦταν ἕνα σημάδι ὁλοφάνερο τῆς ἐσωτερικῆς ἀποσύνθεσης, τό γεγονὸς ὅτι δὲν μπορούσαμε πιὰ νὰ στείλουμε τὴ νεολαία σ' αὐτὰ τὰ «κέντρα τέχνης» ὅπως τά ὀνόμαζαν, ἀφοῦ ὁμολογοῦσαν δημοσία καὶ χωρὶς κανένα συναίσθημα ντροπῆς, μ' αὐτὴ τὴν γενικὴ ἐντύπωση ποὺ θᾶπρεπε νά τὴν τοποθετήσουμε σ' ἕνα μουσεῖο γιά νά φιγουράρει καὶ νά δείχνει τό σημεῖο τοῦ ξεπεσμοῦ μας, ὅτι τὸ θέαμα εἶναι «ἀκατάλληλο γιά ἀνηλίκους!»

Σκεφθῆτε λίγο ὅτι φτάσαμε στὸ σημεῖο νὰ πέρνουμε τέτοια μέτρα προνοίας γιὰ τὸ θέατρο καὶ τὰ θεάματα ποὺ θᾶπρεπε νά εἶναι στὸ πρῶτο πλάνο τῆς συμπληρωματικῆς ἐκπαίδευσης τῶν νέων κι ὄχι νά χρησιμεύουν γιά τὴν διασκέδαση τῶν ἀρρωστημένων μεσόκοπων. Τί θά σκέφτονται οἱ μεγάλοι δραματουργοὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν γιά ἕνα τέτοιο μέτρο καὶ τί θἄλεγαν κυρίως γιὰ τὶς συνθῆκες ποὺ τὸ εἶχαν ἐπιβάλει; Πῶς μπορούσαμε ἔτσι μὲ παραφορά καὶ κακία ν' ἀγνοοῦμε τὸν Γκαῖτε καὶ τὸν Σίλλερ;

Ἀλλά τί ἦταν στ' ἀλήθεια ὁ Σίλλερ, ὁ Γκαῖτε κι ὁ Σαίξπηρ, μπροστά στὴ νέα γερμανικὴ ποίηση: Πανάρχαια, πολυμεταχειρισμένα ξεπερασμένα πράγματα! Γιατὶ τὸ χαρακτηρικὸ τῆς ἐποχῆς ἦταν αὐτό:

Ὄχι μόνον δὲν φρόντιζε νὰ φτιάξει κάτι καλό, ἀλλὰ πάσχιζε νά ρίξει ἔξω ἀπ' τὴν ἀγορὰ κι ὅτι ἦταν στ' ἀλήθεια μεγάλο, λίγα χρόνια πρίν. Αὐτὸ ἄλλωστε τὸ φαινόμενο ἔχει παρατηρηθεῖ καὶ σ' ἄλλες παρόμοιες ἐποχές. Ὅσο ἡ παραγωγὴ μιᾶς ἐποχῆς καὶ τῶν ἀνθρώπων της εἶναι χαμηλὴ κι ἄθλια, τόσο πιὸ μισητὰ εἶναι τὰ παραδείγ-

ματα τῆς μεγαλωσύνης καὶ τῆς ἀξίας τοῦ παρελθόντος καὶ τόσο μεγαλύτερη ἡ ἐπιθυμία νὰ τὰ ἐξαφανίσουν. Αὐτὸ ποὺ ἔχουν σὰν σκοπὸ οἱ ἐκπρόσωποι τέτοιων ἐποχῶν εἶναι νὰ σβύσουν τὶς ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος ποὺ ἔχει ἡ ἀνθρωπότητα, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ τῆς προσφέρουν ἀποκλειστικὰ τὶς δικές τους προστυχιὲς σὰν τέχνη, ἀποφεύγοντας κάθε μέτρο σύγκρισης. Ἔτσι κάθε νέο σύστημα θὰ προσπαθήσει, ὅσο πιὸ σάπιο καὶ κουρελιασμένο εἶναι, τόσο πιὸ πολὺ νὰ ἐπιτεθεῖ στὸ παρελθόν· ἐνῶ μιὰ ἀληθινή, μεγάλη ἀνανέωση τῆς ἀνθρωπότητας μπορεῖ νὰ συνδεθεῖ χωρὶς κανένα φόβο, μὲ τὰ ἔργα τέχνης τῶν γενεῶν ποὺ πέρασαν κι ἀκόμα νὰ προσπαθήσει νὰ τοὺς ἀνεβάσει περισσότερο τὴν ἀξία τους. Ἡ σύγχρονη γενιὰ δὲν ἔχει νὰ φοβηθεῖ τίποτα ἂν κάνει μιὰ στροφὴ στὸ παρελθόν, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο θὰ δώσει κι αὐτὴ τὴ συνεισφορά της στὸν θησαυρὸ τῆς κοινῆς κουλτούρας τῆς ἀνθρωπότητας. ἔτσι ὥστε ν' ἀντιληφθεῖ τὸ συμφέρον καὶ τὴν ὠφέλεια ποὺ θ' ἀποκτήσει ἂν στερεώσει τὴν νέα της παραγωγὴ στὴν κατανόηση τοῦ παρελθόντος,

Αὐτὸς ποὺ δὲν μπορεῖ ὁ ἴδιος νὰ δώσει στὸν κόσμο κάτι καλό, ἀλλὰ ποὺ παριστάνει σὰν τάχα ὁ Θεὸς νὰ τὸν προίκισε μὲ κάτι σπουδαῖο, αὐτὸς,ἴσα–ἴσα μισεῖ ὅτι καλὸ γίνηκε ὡς τὰ τώρα καὶ θὰ εὐχαριστηθεῖ προπάντων ν' ἀπογυμνώσει καὶ ν' ἀποστερήσει τὴν ἀνθρωπότητα ἀπ' αὐτὸ καταστρέφοντας το τελείως.

Ἀλλὰ κάτι τέτοιο δὲν συμβαίνει μόνο στὰ νέα φαινόμενα ποὺ ἀναφέρονται στὴ γενικὴ κουλτούρα, ἀλλὰ ἐξαπλώνεται καὶ στὰ πολιτικὰ πράγματα. Ὅσο λιγώτερη ἀξία ἔχει ἀπὸ μόνο του ἕνα ἐπαναστατικὸ σύστημα τόσο πιὸ πολὺ θὰ μισήσει τὰ παληότερα πολετικὰ σχήματα.

Βλέπουμε ἀκόμη ὅτι στὴν προπάθεια τους νὰ ἀνεβάσουν τὴν ἀξία τοῦ δικοῦ τους ἔργου, ὁδηγοῦνται σὲ τυφλὸ μῖσος ἐνάντια σ' ὅτι καλὸ καὶ ἀνώτερο ἔχει δημιούργησε τὸ παρελθόν.

Ὅσο, λόγου χάρη, δὲν σβύνει ἡ ἀνάμνηση τοῦ μεγάλου Φρειδερίκου, ὁ Φρειδερῖκος Ἔμπερτ δὲν μπορεῖ ν' ἀκοκτήσει τὸν γενικὸ θαυμασμὸ παρά κάτω ἀπὸ ὡρισμένες προϋποθέσεις κι ἐπιφυλάξεις. Ὁ ἥρωας τοῦ Σὰν Σουσί στέκεται ἀπέναντι στὸν παληὸ γλεντζὲ τῆς Βρέμης ὅπως ὁ ἥλιος ἀπέναντι στὸ φεγγάρι : Πρέπει νὰ σβύσει τὸ φῶς τοῦ ἥλιου γιὰ νὰ φανεῖ ἡ λάμψη τοῦ φεγγαριοῦ. Ἔτσι ἐξηγεῖται μόνο τὸ μῖσος τῶν νέων αὐτῶν φεγγαριῶν γιὰ τὰ παληὰ λαμπρὰ ἄστρα. Ὅταν στὸ πολιτικὸ στῖβο, ἡ τύχη ρίχνει καμιὰ φορὰ τὴ δύναμη καὶ τὴν ἐξουσία στὰ χέρια αὐτῶν τῶν μηδαμινοτήτων, προσπαθοῦν αὐτοὶ ὄχι μόνο νὰ βρωμίσουν καὶ νὰ μολύνουν τὸ παρελθὸν ἀλλὰ καὶ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἔτσι ἀπὸ κάθε ἀπόπειρα ὑποτυπώδικης ἔστω κριτικῆς

Ἕνα παράδειγμα ποὺ σιγουρεύει τὴν παραπάνω ἄποψη μου εἶναι κι ἡ ἀνάθεση τῆς νομοθετικῆς προστασίας τῆς Δημοκρατίας στὸ νέο γερμανικὸ Ράιχ.

Ἔτσι, ὅταν μιὰ νέα ἰδέα, μιά νέα φιλοσοφικὴ θεωρία, ἕνα καινούργιο σύστημα, ποὺ κάνει τὴν ἐμφάνιση του στὸν κόσμο κι ἀκόμα ὅταν ἕνα πολιτικὸ ἢ οἰκονομικὸ κίνημα ποὺ θὰ ἐμφανιστεῖ, προσπαθήσουν νὰ παρουσιάσουν τὸ παρελθὸν σὰν χωρὶς καμιὰν ἀξία ἢ βλαβερὸ αὐτὸς καὶ μόνον ὁ λόγος πρέπει νὰ μᾶς κάνει προσεκτικοὺς κι ἐπιφυλακτικοὺς ἀπέναντι του. Τὶς περισσότερες φορὲς ἕνα τέτοιο μῖσος ἔχει σὰν μοναδικὴ ἐξήγηση τὴν ἀνικανότητα καὶ τὴν ἀναξιότητα αὐτοῦ ποὺ τό ἐκδηλώνει. Μιὰ ἀναγέννηση τῆς ἀνθρωπότητας στ' ἀλήθεια ἐποικοδομητικὴ πρέπει πάντα κι αἰώνια νὰ στηρίζεται ἐκεῖ ἀκριβῶς ποὺ σταμάτησε ἡ προηγούμενη σωστὴ ἐνέργεια τῆς περασμένης γενιᾶς.

Δὲν πρέπει νὰ διστάσει στὴν χρησιμοποίηση καθιερωμένων δογμάτων : γιατὶ ὁλόκληρη ἡ ἀνθρώπινη κουλτούρα, ὅπως ἄλλωστε κι ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος, δὲν εἶναι παρὰ τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς μακρυᾶς καὶ μακρόχρονης ἐξέλιξης, ποὺ σ' αὐτὴν κάθε γενιὰ πρόσθεσε τὴ συνεισφορά της καὶ τὴν πέτρα της γιὰ νὰ ἐγκαθιδρυθεῖ τὸ οἰκοδόμημα.

Ἡ ἔννοια κι ὁ σκοπὸς τῶν ἐπαναστάσεων δὲν εἶναι νὰ γκρεμιστοῦν τὰ οἰκοδομήματα, ἀλλὰ νὰ στερεωθεῖ ἀκριβῶς ὅτι εἶναι ἄσχημα τοποθετημένο καὶ νὰ κτιστεῖ κι ἄλλο ἕνα πλάι σ' αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει, ἀφοῦ πρῶτα καταδειχθεῖ ἡ χρησιμότητα τοῦ παληοῦ.

Μ' αὐτὴ τὴν προϋπόθεση μόνο μποροῦμε κι ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ μιλοῦμε ὅτι συντελοῦμε στὴν πρόοδο τῆς ἀνθρωπότητας. Ἀλλοιώτικα ὁ κόσμος δὲν θ' ἀπελευθερωθεῖ ποτὲ ἀπ' τὸ χάος, γιατὶ κάθε γενιὰ θά πέρνει τότε τό δικαίωμα νά καταστρέφει καὶ νά συντρίβει τὸ παρερθὸν ἀντὶ νὰ δημιουργεῖ ἕνα δικό της ἔργο.

Ἡ πιὸ θλιβερὴ κατάσταση μέσα στὴ γενικὴ πορεία τῆς προπολεμικῆς κουλτούρας στὴ Γερμανία δὲν ἦταν μόνον αὐτὴ ἡ ὁλοκληρωτικὴ ἔλλειψη δημιουργίας στὴν τέχνη καὶ στὸ σύνολο τῆς πνευματικῆς καλιέργειας, ἀλλὰ καὶ τὸ μῖσος ποὺ ἔδειχναν κι ἐκδηλώναν ἐνάντια σ' ἕνα παρελθὸν καλύτερο ἀπ' τὸ παρόν. Σχεδὸν σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς τέχνης καὶ εἰδικώτερα στὸ θέατρο καὶ στὴ φιλολογία, φανερώθηκε κατὰ τὰ τέλη τοῦ αἰῶνα μιὰ ἀδυναμία παραγωγῆς σοβαρῶν ἔργων —ἐνῶ ἀντίθετα ἡ μόδα στράφηκε ἐνάντια στὰ παλιὰ καλὰ ἔργα καί τά χαρακτήρισε σάν γέρικα καὶ ξεπερασμένα : λὲς κι ἡ ἀναντίρητη ἀνικανότητα αὐτῆς τῆς ἐποχῆς μποροῦσε νά δημιουργήσει κάτι καλύτερο. Ἀπ' αὐτὴν καὶ μόνο τὴν προσπάθεια νά ὑποβιβαστεῖ τὸ παρελθὸν στά ἐπίπεδα τοῦ παρόντος μποροῦσαν νά γίνουν ἀντιληπτὲς οἱ προθέσεις τῶν ἀποστόλων αὐτῶν τοῦ μέλλοντος. Θά μπορούσαμε καὶ μόνο

ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν προσφέρνονταν πιὰ νέες πνευματικὲς ἐπιδιώξεις νὰ δοῦμε πόσο ψεύτικες, ἀλλὰ καὶ ν' ἀντιληφθοῦμε τὴν καταστρεπτικὴ τους μανία, ἦταν οἱ πεποιθήσεις αὐτὲς κι ὅτι ἡ προσπάθεια τους αὐτὴ νὰ καταπνίξουν κάθε ὑγιεινὴ καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωση, ἔτεινε στὸ νὰ προετοιμαστεῖ ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἄποψη, ἡ ἐπικράτηση τοῦ μπολσεβικισμοῦ στὴν πολιτική. Ἂν ὁ αἰώνας τοῦ Περικλῆ συμβολίστηκε ἀπ' τὸν Παρθενώνα, τὸ μπολσεβίκικο καλλιτεχνικὸ ὕφος τοῦ καιροῦ μας χαρακτηρίστηκε ἀπὸ μιὰ δείχνει μιά κυβικὴ γκριμάτσα.

Αὐτοὶ οἱ συλλογισμοὶ φέρνουν ἀμέσως στὸ νοῦ τὴν ὁλοφάνερη δειλία ποὺ ἔδειξε μιά ὡρισμένη μερίδα τοῦ λαοῦ μας ποὺ μὲ τὴν μόρφωση της εἶχε τὶς δυνατότητες καὶ τὸ καθῆκον νὰντιταχθεῖ σ' αὐτὴ φθορὰ τῆς κουλτούρας. Ἀπὸ καθαρὸ φόβο γιά τὶς κραυγὲς αὐτῶν τῶν ἀποστόλων τῆς μπολσεβίκικης τέχνης ποὺ ἀφοῦ πολεμοῦσαν μὲ λύσσα τὴν δημιουργία, οἱ πνευματικοί μας ἄνθρωποι κλείστηκαν στά καβούκια τους σάν τὶς μωρὲς παρθένες κι ἀρνήθηκαν κάθε σοβαρὴ ἀντίσταση γιὰ νὰ συμφωνήσουν τελικὰ μ' αὐτοὺς ποὺ θεωροῦσαν μιάσματα.

Φοβήθηκαν στ' ἀλήθεια τὶς κατηγορίες αὐτῶν τῶν μισότρελλων ποὺ αἰσχροκερδοῦσαν μὲ τὸν παραβογισμό! Ἦταν λοιπὸν ντροπὴ νὰ δηλώσουν ὅτι δὲν καταλαβαίνουν τὰ δημιουργήματα αὐτῶν τῶν ἀντιπνευματικῶν διανοητῶν κι ἀπατεώνων¡

Αὐτοὶ οἱ μαθητευόμενοι τῆς Κουλτούρας εἶχαν, ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε, ἕναν τρόπο πολὺ ἁπλὸ νὰ παρουσιάζουν τὴν τρέλλα τους σάν ἀριστούργημα θείας ἔμπνευσης. Στὸν κατάπληκτο κόσμο πρόσφεραν κάθε ἀκατανόητο κατασκεύασμα τους καὶ κυριολεκτικὰ παράλογο ὀνομάζοντας το «ζωντανὸ γεγονός», ἀφαιρώντας ἔτσι ἀπ' τοὺς περισσότερους ἀνθρώπους τὴ δυνατότητα νὰ ἔχουν ἀντίρηση.

Δὲν ὑπῆρχε βέβαια καμιὰ ἀμφιβολία ὅτι τὰ κατασκευάσματα αὐτὰ ἔβγαιναν ἀπὸ μιὰν ἐσωτερικὴ ἀνάγκη. Ἐκεῖνο ποὺ μπορεῖ κανείς σίγουρα νὰ ὑποστηρίξει εἶναι πὼς ἡ ἀνάγκη αὐτὴ δὲν εἶχε τίποτα τὸ ὑγιεινὸ ἀλλὰ προέρχονταν ἀπὸ ἕναν ἐσωτερικὸ κόσμο γεμάτον ψεύτικα συναισθήματα ἀπ' τὴν ψυχὴ ἑνὸς ἐγκληματία.

Τὰ ἔργα ἑνὸς Μωρὶς φὸν Σβάϊντ, ἢ ἑνὸς Μπέκλιν ἦταν τὸ ἴδιο ἀποτοτελέσματα ψυχικῆς κατεργασίας, ἀλλὰ ἀπὸ μιὰ ψυχὴ ἀληθινοῦ καλλιτέχνη κι ὄχι ἀρλεκίνων.

Ἀλλὰ ἐδῶ ἀκριβῶς καταφαίνεται τὰ μέγεθος τῆς εὐθύνης τῶν λεγομένων πνευματικῶν μας ἀνθρώπων, ποὺ ἔμειναν ἔξω ἀπὸ κάθε σοβαρὴ ἀντίσταση ἐνάντια στὸν δηλητηριασμὸ τῶν ὑγιεινῶν αἰσθητικῶν ἐνστίκτων τοῦ λαοῦ μας κι ἄφησαν τὸ λαὸ μόνο του νὰ τὰ βγάλει πέρα μ' αὐτοὺς τοὺς ἀσυνείδητους τρελλούς.

Γιά νά μὴ δείξουν ὅτι δὲν καταλαβαίνουν τὴν τέχνη, ἀγόραζαν καὶ υἱοθετοῦσαν ὅλ' αὐτά τά κατασκευάσματα, ὥσπου στὸ τέλος ἔφτασαν στὸ σημεῖο νά μὴ μποροῦν νὰ ξεχωρίσουν ἀνάμεσα στὸ καλὸ καὶ στὸ κακό. Θά ἐκθέσω ἀκόμη τὴν ἀκόλουθη παρατήρηση ποὺ ἀξίζει νά γεννήση συλλογισμούς.

Στὸ δέκατο ἔνατο αἰῶνα οἱ μεγαλουπόλεις μας ἔχασαν τὸν χαρακτήρα τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ κέντρου καὶ μεταβλήθηκαν σὲ κέντρα μεταναστευτικά. Ἡ ἀδιαφορία ποὺ δείχνει τὸ μοντέρνο προλεταριάτο τῶν μεγαλουπόλεων μας γιά τὸν τόπο ὅπου ζεῖ, δείχνει ὅτι δὲν τὸν βλέπουν πιά παρά σάν ἕνα δεδομένο σταθμὸ πρόσκαιρο τῆς ζωῆς τους καὶ τίποτ' ἄλλο. Παρασύρονται ἀπὸ τὶς διαδοχικὲς ἀλλαγὲς κατοικίας ποὺ ἐπιβάλλουν σ' αὐτοὺς οἱ κοινωνικὲς συνθῆκες κι ἔτσι δὲν δένονται πιὰ στενὰ μὲ τὴν πόλη τους, σὲ βαθμὸ ποὺ τ' ἀποτελέσματα αὐτὰ νὰ εἶναι ἐπιβαρυντικὰ γιὰ τὴν γενικὴ πνευματικὴ καλλιέργεια κι ἐνδεικτικὰ τῆς ἔλλειψης χαρακτῆρα καὶ τῆς ξηρότητας ποὺ ἐπικρατεῖ τώρα πιά στὶς σημερινὲς μεγαλουπόλεις.

Στὴν ἐποχὴ τῶν ἀπελευθερωτικῶν πολέμων, οἱ γερμανικὲς πόλεις ὄχι μόνο δὲν εἶχαν μεγάλο πληθυσμό, ἀλλά κι ἡ ἔκταση τους ἦταν πολὺ περιωρισμένη. Οἱ λίγες ὅμως πόλεις ποὺ ἦταν ἀληθινά μεγάλες ἀποτελοῦσαν τὶς πρωτεύουσες κι εἶχαν σχεδὸν συνεχῶς μιὰν πνευματικὴ ἀνάπτυξη ἀρκετὰ καλή, ὅπως κι ἕνα καλλιτεχνικὸ αἰσθητήριο πολὺ ἀνεπτυγμένο. Σὲ σύγκριση μὲ τὶς σημερινὲς μεγαλουπόλεις οἱ πόλεις τοῦ καιροῦ ἐκείνου ποὺ δὲν εἶχαν παραπάνω ἀπὸ πενῆντα χιλιάδες κατοίκους θεωροῦνταν πλούσιες στὸν ἐπιστημονικὸ καὶ τὸν καλλιτεχνικὸ τομέα. Ὅταν τὸ Μόναχο δὲν εἶχε παρὰ μόνον 60.000 κατοίκους ἦταν κιόλας ἀπ' τὰ πρῶτα καλλιτεχνικὰ κέντρα τῆς Γερμανίας. Τώρα σχεδὸν ὅλα τὰ παραγωγικὰ κέντρα ἔχουν ξεπεράσει κατὰ πολὺ τὴν ἀρχικὴ πληθυσμιακὴ στάθμη τους κι ὅμως δὲν παρουσιάζουν καμιά οὐσιαστικὴ κι ἰδιαίτερη καλλιέργεια.

Ὁ κόσμος στοιβάζεται σὰν τοὺς στρατιώτες στὶς στρατῶνες, νοικιάζει ἕνα κατάλυμα κι αὐτὸ εἶναι ὅλο. Ἀποτελεῖ αἴνιγμα γιὰ μένα τὸ πῶς μποροῦν καὶ ζοῦν σὲ μιὰ πόλη ποὺ ἔχει μιά τέτοια ἔλλειψη χαρακτήρα. Κανεὶς δὲν μπορεῖ ν' ἀγαπήσει καὶ νὰ δεθεῖ συναισθηματικὰ μὲ μιὰ πόλη ποὺ δὲν τοῦ προσφέρει περισσότερα ἀπὸ κάποια ἄλλη, ποὺ δὲν ἔχει καμιὰ προσωπικὴ ἐπαφὴ μαζύ της καὶ ποὺ ἀντίθετα δείχνει νὰ καταβάλλει κάθε προσπάθεια γιὰ ν' ἀποφύγει ἔστω καὶ τὴν παραμικρὴ πνευματικὴν ἐκδήλωση.

Ὅμως δὲν κλείνει ἐδῶ τὸ θέμα: οἱ μεγάλες πόλεις γίνονται ὁλοένα καὶ φτωχότερες σὲ ἀληθινὰ ἔργα Τέχνης, ὅσο ἀκριβῶς ὁ πληθυσμός τους αὐξάνει.

Ἀποκτοῦν διαδοχικὰ ὅλο καὶ πιὸ σκληρὸ χαρακτήρα καὶ τείνουν νὰ μοιάσουν ἡ μιὰ στὴν ἄλλη καὶ συναγωνίζονται μόνο στὸ βιομηχανικὸ ἐπίπεδο. Αὐτὸ ποὺ ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς προσφέρει σὰν πνευματικὸ ἐπίτευγμα στὶς μεγαλουπόλεις μας δὲν εἶναι διόλου ἀρκετό.

Ὅλες οἱ πόλεις μας ζοῦν καὶ διατηροῦνται μὲ τὴ δόξα καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ παρελθόντος. Ἂν ἀφαιρέσουμε λοιπὸν ἀπὸ τὸ Μόναχο ὅλα ἐκεῖνα ποὺ τοῦ πρόσφερε ὁ Λουδοβῖκος Ι θὰ δοῦμε μὲ τρόμο, πόσο φτωχὴ εἶναι, τούτη τὴν ἐποχὴ ἡ ἄνοδος τῆς ἀληθινῆς πνευματικῆς δημιουργίας. Τὸ ἴδιο θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε καὶ γιὰ τὸ Βερολίνο καὶ γιὰ τὶς περισσότερες ἀπ' τὶς ἄλλες μεγαλουπόλεις. Ἀλλὰ ἀναμφισβήτητο εἶναι κι αὐτό: οἱ μεγάλες μας πόλεις δὲν διαθέτουν σήμερα ἕνα μνημεῖο, ἕνα δημιούργημα ἀντιπροσωπευτικὸ τοῦ χαρακτῆρα τους πού θὰ μποροῦσε νὰ γίνει τὸ σύμβολο μιᾶς ἐποχῆς· Κι ὅμως οἱ ἴδιες αὐτὲς μικρὲς πόλεις, τοῦ παρελθόντος κατάφεραν ν' ἀποκτήσουν σχεδὸν ὅλες κάτι ποὺ στάθηκε ἡ δόξα τους. Δὲν εἶναι ἔργο τοῦ περιωρισμένου πληθυσμοῦ τους αὐτὰ τὰ μνημεῖα ποὺ χαρακτήριζαν τὶς παληὲς πολιτεῖες, ἀλλὰ δὲνεἶναι ἀποτελέσματα τῆς μαζικῆς συναίσθησης ποὺ δὲν εἶχε τίποτα τὸ ἐφήμερο, ἀλλὰ πρόσβλεπε στὴν αἰωνιότητα καὶ δὲν ζητοῦσε νὰ ἐπιδείξει τὴν ἰδιωτικὴ εὐημερία ἀλλὰ τὸ μαζικὸ ἀνώτερο πνευματικὸ ἐπίπεδο. Ἔτσι δημιουργήθηκαν αὐτὰ τὰ ἔργα τέχνης ποὺ εἶχαν σὰν σκοπὸ καὶ σὰν ἀποτέλεσμα νὰ διατηρηθεῖ ἡ ἑνότητα τοῦ κάθε κατοίκου μὲ τὴν πόλη του, πράγμα ποὺ συχνὰ σήμερα μᾶς φαίνεται ἀκατανόητο. Αὐτὰ ποὺ ἔβλεπε ὁ τότε κάτοικος μιᾶς πόλης ἦταν πραγματικὰ τὰ ἄθλια στὴν ὄψη σπίτια τῶν συμπολιτῶν του, ἀλλὰ πλάι τους ὑψώνοντα τὰ μνημεῖα πού ἀνῆκαν στὴν κοινότητα ὁλόκληρη. Μπροστὰ τους ἡ φτηνὴ κατοικία του ἔπερνε τὴ θέση πού τῆς ταίριαζε, γινόταν δευτερεύουσα καὶ παρεπόμενη.

Ἂν κάνουμε τὴν σύγκριση τῶν Κρατικῶν ἱδρυμάτων μὲ τὶς ἰδιωτικὲς κατοικίες καὶ μὲ τοὺς κατοίκους τῆς ἴδιας ἐποχῆς καταλαβαίνουμε ἀμέσως τὸ βάρος ποὺ πέρνει καὶ τὴν δύναμη ποὺ ἀποκτᾶ τὸ ἀξίωμα ὅτι τὰ δημόσια ἔργα πρέπει νὰ μποῦν στό πρῶτο πλάνο.

Αὐτὸ πού θαυμάζουνε σήμερα σὲ μερικὲς κολῶνες ποὺ ὑψώνουν ἀκόμη τὰ κομμάτια τους καὶ βγαίνουν μέσ' ἀπ' τὸ χάος τοῦ ἀρχαίου κόσμου δὲν ἀποτελοῦσαν τὰ ἐργοστάσια τῆς ἐποχῆς ἀλλὰ ἦταν Κρατικὰ ἱδρύματα· ἦταν οἰκοδομήματα πού ἰδιοκτήτης τους αἰσθανόταν πὼς εἶναι τὸ σύνολο τῶν κατοίκων τοῦ Κράτους. Ἀκόμη καὶ στὴν ἐποχὴ τῆς Ρωμαϊκῆς παρακμῆς οἱ βίλλες καὶ τά ἀνάκτορα μερικῶν Ρωμαίων δὲν ἦταν αὐτὰ ποὺ ἐπέζησαν: ἄντεξαν στὸ χρόνο οἱ ναοὶ

καὶ τὰ δημόσια λουτρά, τὰ στάδια καὶ τὰ ὑδραγωγεῖα κι οἱ βασιλικὲς ποὺ ἔφτιαξε τὸ Κράτος γιὰ τὸ λαό.

Ἀκόμα καί στὰ πρῶτα χρόνια τῆς γερμανικῆς ἱστορίας οἱ προπάτορες μας διατήρησαν αὐτὴ τὴν ἀπαράγραπτη ἀρχή, μολονότι τότε οἱ καλλιτεχνικὲς ἀντιλήψεις ἦταν τελείως διαφορετικές. Αὐτὸ ποὺ βρῆκε στὴν ἀρχαιότητα τὴν ἔκφραση του μὲ τὴν Ἀκρόπολη καὶ μὲ τὸν Παρθενώνα μεταφυτεύτηκε σὲ μᾶς καὶ γίνηκε γοτθικὸς ρυθμός. Σὰν γίγαντες αὐτὰ τὰ μνημεῖακὰ οἰκοδομήματα, ἔγερναν πάνω στή μυρμηγκιὰ τῶν ξύλινων σπιτιῶν καὶ τῶν κεραμιδιῶν. Ἀποτέλεσαν ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερα τὰ χαρακτηριστικά σύμβολα τῆς ἐποχῆς παρόλο ποὺ γύρω τους σκαρφάλωσαν ὅλο καὶ πιὸ πολὺ οἱ λαϊκὲς πολυκατοικίες καὶ τὰ διαμερίσματα· προσδίδουν σὲ κάθε τοποθεσία τὸ χαρακτῆρα της κι ἀποτελοῦν τὸν προσωπικό της τόνο: Καθεδρικοὶ ναοί, δημαρχεῖα, συλὸ καὶ πύργοι εἶναι τὰ σύμβολα ποὺ στάθηκαν ἡ βάση κι ἡ συνέχεια τῆς ἀρχαιότητας.

Πόσο ἀποκαρδιωτικὴ εἶναι ἡ σύγκριση ἀνάμεσα στὰ κρατικὰ ἱδρύματα καὶ στὰ ἰδιωτικὰ οἰκοδομήματα. Ἂν ἡ ἴδια μοῖρα ποὺ χτύπησε τή Ρώμη ἔβρισκε καὶ τὸ Βερολῖνο, οἱ ἀπόγονοι θὰ εἶχαν γιὰ νὰ θαυμάζουν μεθαύριο σὰν ἀντιπροσωπευτικό δημιούργημα τῆς ἐποχῆς τὸ μαγαζάκι ἑνός Ἑβραίου ἢ τὰ ξενοδοχεῖα μιᾶς κάποιας ἑταιρίας ποὺ θ' ἀποτελοῦσαν τὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἐποχῆς μας. Συγκρίνετε τώρα τὴν πομπώδη δυσαναλογία τῶν οἰκοδομημάτων τοῦ Ράιχ καὶ αὐτῶν ποὺ ἀνέλαβε νὰ φτιάξει τὸ κεφάλαιο καὶ τὸ ἐμπόριο.

Τώρα πιὰ ἡ πίστωση ποὺ παραχωρεῖ τὸ Κράτος γι' αὐτὰ τὰ οἰκοδομήματα εἶναι τὶς περισσότες φορὲς γελοία κι ἀνεπαρκὴς κι ἔτσι δὲν δημιουργοῦμε πιὰ γιὰ τὴν αἰωνιότητα ἀλλὰ γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς στιγμῆς. Καμιὰ πρωτότυτη ἰδέα δὲν σπαταλιέται γιαυτὴν τὴν περίπτωση. Ὁ πῦργος τοῦ Βερολίνου ὅταν οἰκοδομήθηκε εἶχε ἀποτελέσει ἕνα γεγονὸς τελείως διαφορετικῆς σημασίας γιὰ τοὺς τότε κατοίκους ἀπ' αὐτὴν ποὺ προκαλεῖ σήμερα ἡ ἵδρυση τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης γιὰ τοὺς σημερινούς, ἐφ' ὅσον τὸ ποσὸν ποὺ σπαταλιέται γιὰ νὰ ναυπηγηθεῖ ἕνα πολεμικὸ πλοῖο εἶναι 60 ἑκατομμύρια περίπου καὶ μόλις τὰ μισὰ διατίθενται γιὰ τὸ ὡραῖο μνημεῖο τοῦ Ράιχ ποὺ προορίζεται νὰ μείνει στὴν αἰωνιότητα! Ναὶ ὅταν πρόκειται ν' ἀποφασίσουμε γιὰ τὴν διακόσμηση τῶν πόλεων μας ἀρχίζουμε νὰ συζητᾶμε γιὰ τὰ ὑλικὰ κι οἱ βουλευτές μας ἐπιδεικνύουν ὅλη τους τὴν ἐνεργητικότητα γιὰ νά μειώσουν τὸ ποσὸν ἀντὶ νὰ διαθέσουν καὶ τά κεφάλια τους ἀκόμη γιὰ νὰ σηκωθοῦν οἱ τοῖχοι,

Λείπει λοιπὸν ἀπ' τὶς σύγχρονες πόλεις τὸ κυριαρχικὸ χαρα-

κτηριστικὸ ποὺ προσδένει καὶ συγκρατεῖ τὶς λαϊκὲς μάζες καὶ δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττει τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὲς ἀκριβῶς οἱ μάζες δὲν βρίσκουν στὶς πόλεις ὅπου κατοικοῦν τίποτα ποὺ νὰ τὶς ἀνυψώνει σὰ σύμβολα μέσα τους.

Φτάνουμε τότε στὸ ἀναμφισβήτητο συμπέρασμα, σὰν ἄμεση κατάληξη καὶ δικαιολογία γιὰ τὴν ἀδιαφορία τοῦ πολίτη τῆς μεγαλούπολης ἀπέναντι στὴν ἴδια τὴν πόλη του.

Κιαυτὸ ἀκόμη ἀποτελεῖ τὸ ἐνδεικτικὸ τῆς ἀποτυχίας τοῦ πολιτισμοῦ μας ποὺ ὁδήγησε στὴν γενικὴ κατάπτωση. Ἡ ἐποχή μας σημαδεύτηκε ἀπὸ τὴν ἐπιπολαιότητα τῶν κυριαρχικῶν σκοπῶν της, ἢ μᾶλλον ἀπ' τὴν ὑποδούλωση της στὸ χρῆμα· ἔτσι σὲ λίγο θὰ δοῦμε νὰ ἐκλείπει καὶ ἡ αἴσθηση τοῦ ἡρωϊσμοῦ, χωρὶς οὔτ' αὐτὸ νά μᾶς ἐκπλήξει. Τὸ παρὸν δὲν ἀποτελεῖ παρά τὴ συγκομιδὴ αὐτοῦ ποὺ τὸ ἄμεσο παρελθὸν ἔσπειρε.

***

Ὅλ' αὐτὰ τὰ φαινόμενα τῆς ἀποσύνθεσης δὲν εἶναι, σὲ τελευταία ἀνάλυση, παρὰ ἀποτελέσματα τῆς ἔλλειψης ἑνὸς συνόλου πεποιθήσεων τὸ ἴδιο παραδεκτῶν ἀπ' ὅλους καὶ τῆς γενικῆς ἀνασφάλειας κι ἀβεβαιότητας ποὺ ἐπιδεικνύεται ἀπέναντι στὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς. Ἔτσι ὅλα εἶναι ἄθλια καὶ παραπαίοντα, ἂν ἀρχίσουμε ἀπ' τὴν ἐκπαίδευση· ὅλοι φοβοῦνται ν' ἀναλάβουν τὴν εὐθύνη καὶ τελικὰ καταλήγουν νὰ πρεσβεύουν δειλὰ ψεύτικες ἀρχές. Ἡ ὀνειροφαντασία τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἔγινε τῆς μόδας καὶ βυθιζόμενοι μαλακὰ στὸν παραλογισμὸ οἱ ἄνθρωποι θυσιάζουν τὸ μέλλον τους. Ἡ ἐξέταση τῆς θρησκευτικῆς κατάστασης πού ἐπικρατοῦσε προπολεμικὰ δείχνει σέ ποιὸ βαθμὸ ἦταν ἐξαπλωμένη αὐτὴ ἡ γενικὴ ἀποχαλίνωση.

Κι ἐδῶ ἀκόμη πρὶν ἀπὸ πολὺν καιρὸ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἔθνους εἶχε χάσει τὴν πίστη του καὶ τὴν σταθερότητα του ἀναφορικὰ μὲ τὶς θρησκευτικές του πεποιθήσεις. Κι ἐδῶ ἀκόμη οἱ ὀπαδοὶ τῶν διαφόρων θρησκευμάτων παίζουν ἕνα τελείως ἀδιάφορο ρόλο.

Ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία στέλνει πρὸς τὶς δυὸ ἠπείρους, Ἀσία κι Ἀφρικὴ σταθερὰ κι ἀδιάκοπα ἱεράρχες της, γιὰ νὰ προσηλυτίσουν νέους ὀπαδοὺς—προσπάθεια ἐν πολλοῖς ἄχρηστη ποὺ δέν μπορεῖ τίποτα νὰ πετύχει μπροστὰ στὴν συνεχῶς αὐξανόμενη πρόοδο ποὺ σημειώνει ἡ μωαμεθανικὴ πίστη—χάνει στὴν Εὐρώπη ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων ὀπαδοὺς ποὺ καταντοῦν ἀδιάφοροι καὶ ξένοι πρὸς τὴν θρησκευτικὴ ζωὴ ἀκολουθώντας τὸν δικό τους δρόμο.

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ τὸ μέγεθος τοῦ φθόνου μὲ τὸν ὁποῖο συνεχίζεται ὁ ἀγώνας γιὰ τὶς δογματικὲς βάσεις ὅλων τῶν θρησκευμάτων,

πού γιά τούς πολλούς άνθρώπους δέν έχουν καμιά σημασία κι ούτε δίνει σ' αύτές ίδιαίτερη προσοχή. Ή μεγάλη λαϊκή μάζα δέν άποτελεϊται άπό φιλοσόφους· έτσι γιά τό λαό ή πίστη είναι ή μοναδική βάση γιά μιά ήθική θεώρηση τού κόσμου. Οί διάφοροι τρόποι γιά τήν άντικατάσταση της δέν βρήκαν τέτοιαν άπήχηση ώστε οί άντικαταστάτες νά μπορέσουν ν' άνατρέψουν τά μέχρι σήμερα παραδεγμένα. Άλλά όσο ή θρησκευτική διδασκαλία κι ή πίστη ξαπλώνεται σ' έκτεταμένα στρώματα τόσο ή άξία τού περιεχόμενου αύτής τής πίστης πρέπει νάναι άδιαμφισβήτητη καί ν' άποτελεί τήν μοναδική έπιδίωξη της.

Τά δόγματα είναι γιά τίς θρησκείες ότι είναι οί συνταγματικοί νόμοι γιά τό Κράτος : χωρίς αύτούς πλάι σέ μερικές έκατοντάδες χιλιάδες άνθρώπων πού θά μποροϋσαν νά ζήσουν όμαλά, έκατομμύρια άλλοι δέν θά τό μποροϋσαν.

Μόνο μέ τό δόγμα ή καθαρά πνευματική θεωρία, εύθραστη καί σέ μεγάλο πεδίο έκτεινόμενη, μπορεί νά συγκρατηθεί σέ μιά μορφή σταθερή κι άπαραίτητη πού χωρίς αύτήν δέν θά μπορέσει ποτέ νά μεταλλάξει σέ πίστη. Άλλοιώτικα ή θεωρία δέν θά γίνει ποτέ μεταφυσική πεποίθηση, μέ μιά λέξη φιλοσοφικό πιστεύω.

Ή πάλη άνάμεσα στά ίδια τά δόγματα μοιάζει πολύ, στίς συνθῆκες της μέ τήν πολεμική ένάντια στίς γενικές νομικές βάσεις τού κράτους· καί τό ίδιο όπως αύτή ή πολεμική θά κατέληγε σέ άναρχία, έτσι κι ή θρησκευτική δογματική πάλη θά είχε σάν άποτέλεσμα ένα θρησκευτικό νιχιλισμό πού θά άποστεροϋσε τελείως τούς άνθρώπους άπ' τήν πίστη τους.

Γιά τόν πολιτικό ή συνειδητοποίηση τής άξίας πού έχει τό θρήσκευμα πρέπει νά είναι άπόλυτη καί νά βασίζεται όχι στά έλάχιστα μειονεκτήματα πού μπορεί νά παρουσιάζει άλλά στά άγαθά καί στίς άνταμοιβές πού είναι σέ θέση νά τού προσκομίσει. Άλλά κι άν άκόμη δέν ύπάρχει ένα τέτοιο άντιστάθμισμα θάταν τελείως παράλογο νά καταστρέψουμε ότι ύπάρχει.

Βέβαια δέν μποροϋμε ν' άποδώσουμε τήν παραμικρή εύθύνη γιά τήν θρησκευτική κατάσταση σέ κείνους πού έχουν βαρεθεί πιά νά βλέπουν τήν άχρηστη καί τελείως παράκαιρη σύγκρουση μεταξύ θρησκείας καί έπιστήμης. Ώς πρός αύτό τό σημεῖο πρέπει νά όμολογήσουμε ότι μετά άπό μιά σύντομη μάχη, ή νίκη θά κλίνει πάντα πρός τήν πλευρά τής έπιστήμης κι ή έκκλησία θά ύποχρεωθεί νά δικαιολογηθεί καί νά ύποφέρει τίς συνέπειες άπέναντι τῶν όπαδῶν τους πού δέν είχαν καμιά διάθεση νά έξυψωθοῦν σέ ύψηλές δογματικές άναζητήσεις

Ἀλλά τὸ πιὸ χειρότερο εἶναι ἡ φοβερὴ ζημιά εἰς βάρος τῆς ἐκκλησίας ὅταν ἀνακατεύει τὴν θρησκευτικὴ πίστη μὲ τὴν πολιτική. Δὲν μποροῦμε νά φανοῦμε πολὺ σκληροὶ ἀπέναντι σὲ μερικά ἄθλια πλάσματα ποὺ θέλησαν νά χρησιμοποιήσουν τὴν ἐκκλησία γιά τὴν εὐόδωση πολιτικῶν σκοπῶν κι ἐπιχείρησεων. Κι αὐτοὶ οἱ ψεῦτες οἱ ἀσύστολοι, «οὐρλιάζουν» μὲ στεντόρια φωνὴ καὶ διαηρύσσουν τὴν θρησκευτική τους ἀποστολὴ πάνω σὲ φτωχά πλάσματα, στὸν κόσμο ποὺ τοὺς ὄχι γιά νά γίνει χειρότερος καὶ νά πεθάνει, ἀλλά γιά ἀκούει νά ζήσει τουλάχιστον καλύτερα.

Γιά ἕνα ἁπλό πολιτικάντικο χτύπημα στὴν πλάτη ποὺ κατὰ κάποιον τρόπο καθιερώνει τὴν ἀξία τους, θά πουλοῦσαν τὴν πίστη τους. Γιά δέκα ψήφους θά συμμαχοῦσαν μὲ τοὺς μαρξιστές, τοὺς κεκηρυγμένους αὐτοὺς ἐχθροὺς τῆς θρησκείας· καὶ γιά ἕναν ὑπουργικὸ θῶκο θά ἔφταναν νά παντρευτοῦν τὸ διάβολο καὶ μὲ τὸν ὅρο νά μὴν τὸν προδώσουν ποτέ.

Ἂν στὴν προπολεμικὴ Γερμανία ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ ἦταν τόσο καθυστερημένη κι εἶχε τόσο δυσαρεστήσει τὸν κόσμο αὐτὸ ὀφειλόταν στὴν κακὴ χρήση ποὺ ἔκανε στὸν χριστιανισμό, ἕνα κόμμα ποὺ τιτλοφοροῦνταν χριστιανικὸ καὶ στὴν ἀνοησία του νά θέλει νά συνδυάσει τὸν καθολικισμὸ καὶ τὴν ἐπικράτηση του μὲ τὴν πολιτική.

Αὐτὴ ἡ συνύπαρξη στάθηκε μοιραία· ἔστειλε στὸ Κοινοβούλιο ἕνα σωρὸ ἀνάξιους βουλευτές, ἀλλά ἔβλαψε τὴν Ἐκκλησία. Οἱ συνέπειες αὐτῆς τῆς κατάστασης βάριναν τοὺς ὤμους ὁλόκληρου τοῦ ἔθνους γιατὶ δεμένο καθὼς ἦταν μὲ τὴν θρησκευτικὴ ζωὴ παρασύρθηκε καὶ βρέθηκε ἔξω ἀπ' τὴν ἐποχὴ ποὺ κάθε ἄλλο παρά θρησκευτικὴ ἦταν καὶ ποὺ κάθε στιγμὴ οἱ ἠθικὲς βάσεις κι οἱ παραδόσεις ἀπειλοῦσαν νά γκρεμιστοῦν.

Ὅλες ὅμως αὐτὲς οἱ ταλαντεύσεις κι οἱ κλυδωνισμοὶ τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος θἄμεναν ἀκίνδυνες ὅσο δὲν παρενέβαινε κανένα ἄλλο σημαντικὸ γεγονὸς· ἀλλά θά εἶχαν μοιραῖο ἀποτέλεσμα μόλις κάποιο ἀξιοσημείωτο γεγονὸς θἄκανε τὴν ἐμφάνιση του καί θά ἀμφισβητοῦσε τὴν ἐσωτερικὴ στερεότητα τοῦ ἔθνους.

Ἕνα προσεκτικὸ κοίταγμα, μιά θεώρηση ἀντικειμενικὴ ἀκόμη καὶ στὸν πολιτικὸ τομέα θὰ μποροῦσε ν' ἀνακαλύψει στοιχεῖα ποὺ νὰ προδικάζουν καὶ νὰ προδιαγράφουν τὰ συμπτώματα τῆς πτώσεως τῆς Αὐτοκρατορίας, ποὺ ἔφτανε ἂν μέσα σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα δὲν καλυτέρευε ἢ τουλάχιστον δὲν ὀργανωνόνταν ἡ κατάσταση. Ἡ τέλεια ἀπουσία καθορισμένου προγράμματος στὴν ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Γερμανίας ἦταν ὁλοφάνερη γιά ὁποιον δὲν ἤθελε νὰ μένει τυφλός. Ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῶν συμβιβασμῶν δικαίωνε τέ-

λεια τὸ ἀπόφθεγμα τοῦ Βίσμαρκ ὅτι ἡ πολιτικὴ δὲν εἶναι παρὰ «ἡ τέχνη ποὺ ἐκμεταλλεύεται τὶς εὐκαιρίες». Ἀλλὰ μιά μικρὴ διαφορά ὑπῆρχε ἀνάμεσα στὸν Βίσμαρκ καὶ στοὺς καγκελάριους ποὺ τὸν διαδέχτηκαν ποὺ ἐπέτρεψε μὲν στὸν πρῶτο νὰ ἐκφραστεῖ ἔτσι καὶ νὰ ἀνεβάσει τὴν πεποίθηση του σὲ ἀνώτατες πολιτικὲς σφαῖρες, ἐνῶ στὸ στόμα τῶν τελευταίων τούτη ἡ φράση ἔπερνε μιὰ τελείως διαφορετικὴ σημασία.

Στὴν πραγματικότητα ὁ Βίσμαρκ μ' αὐτὴ τὴν φράση ἤθελε μόνο νὰ τονίσει ὅτι γιὰ νὰ φτάσουμε στὴν ἐπιτυχία ἑνὸς συγκεκριμένου πολιτικοῦ σκοποῦ, πρέπει νὰ ἐκμεταλλευτοῦμε ὅλες τὶς εὐκαιρίες καὶ νὰ χρησιμοποιήσουμε ὅλες μας τὶς δυνατότητες. Οἱ διάδοχοι του μὲ τὴν δήλωση του αὐτή, νόμισαν ὅτι πῆραν τὸ δικαίωμα νὰ μὴ ἔχουν κανέναν ὡρισμένο σκοπὸ οὔτε συγκεκριμμένη πολιτικὴ ἀντίληψη.

Ὅμως τότε ὑπῆρχαν πάρα πολλοὶ σκοποὶ κι ἐκεῖνο ποὺ ἔλλειπε ἦταν ἴσα—ἴσα ἡ ἀπαραίτητη βάση πάνω στὴν ὁποία θὰ στηνόταν ἡ προκαθωρισμένη πολιτικὴ πεποίθηση μὲ ξεκαθαρισμένες ἀντιλήψεις γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ ἀνέλιξη τῆς πολιτικῆς.

Πολλοί, θεωρώντας μὲ ἀπαισιοδοξία αὐτὴ τὴν ἔλλειψη διευθύνοντος σκοποῦ τῆς πολιτικῆς μας κατηγοροῦσαν τὴν αὐτοκρατορία· ἀναγνώρισαν πολὺ καλὰ καὶ ξεκαθάρισαν μέσα τους πόσο ἀδύνατη κι ἕτοιμη νὰ τσακίσει ἦταν· ὅμως δὲν ἔπαιξαν παρά τελείως δευτερεύοντα ρόλο στά πολιτικά πράγματα. Οἱ Κυβερνητικοὶ ὑπεύθυνοι δὲν ἔδιναν καμιά σημασία στὶς κατηγορίες τοῦ Χιοῦστον—Στιούαρτ Τσάμπερλαιν καὶ πάνω σ' αὐτὲς συνεχίζεται μέχρι σήμερα ἡ ἴδια ἀδιαφορία. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἦταν πολὺ ἀνόητοι γιά νά καταλάβουν οἱ ἴδιοι καὶ πολὺ ἔξυπνοι γιά νὰ πληροφορήσουν τοὺς ἄλλους αὐτὰ ποὺ ἤθελαν νά μάθουν. Αὐτὴ ἡ ἀλήθεια θά παραμείνει αἰώνια· πάνω σ' αὐτὴν στηριζόταν ὁ Ὀξενστίερν ὅταν φώναζε: «Τὸν κόσμο τὸν Κυβερνοῦν ἕνα κλάσμα σοφῶν»· ἔτσι, ἂς ποῦμε, κάθε ὑπουργικὸ γραφεῖο ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα τέτοιο κλάσμα ἀνθρώπου. Ἀπὸ τότε ποὺ ἡ Γερμανία γίνηκε δημοκρατία, αὐτά τά συμπτώματα δὲν εἶναι πιὰ φανερά· προστατεύονται ἀπὸ τοὺς δημοκρατικοὺς νόμους καὶ αὐτὲς οἱ γνῶμες παραμένουν κρυφὲς κι ἀνέκφραστες. Ἀλλὰ ὁπωσδήποτε ὁ Ὀξενστίερν πρέπει νά αἰσθάνεται εὐτυχισμένος ποὺ ἔζησε ἐκεῖνα τά χρόνια κι ὄχι στὴ σημερινὴ δίκαιη καὶ σοφὴ δημοκρατία μας.

Πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο κιόλας ἦταν πολλοὶ ποὺ ὑποστήριζαν ὅτι τὸ μοναδικὸ σημεῖο ποὺ θὰ μπορέσει νὰ περιορίσει τὴ δύναμη τῆς Αὐτοκρατορίας θὰ ἦταν ἡ ἐπιβολὴ τοῦ Συντάγματος· τὸ Κοινοβούλιο,

τὸ Ράιχσταγ. Δειλία καὶ φόβος γιὰ ἀνάληψη εὐθυνῶν ἔβρισκαν ἐδῶ σπουδαία δικαιολογία.

Στὶς μέρες μας ἀκοῦμε συχνά, ἀνάμεσα στὶς ἄλλες ἀνοησίες νὰ λένε ὅτι ὁ Κοινοβουλευτισμὸς ἔκανε πολλὰ λάθη στὴ Γερμανία μετὰ τὴν ἐπανάσταση. Δημιουργοῦν ἔτσι πολὺ εὔκολα τὴν ἐντύπωση ὅτι τάχα πρὶν ἀπ' τὴν ἐπανάσταση δὲν ἐπικρατοῦσε ἡ ἴδια κατάσταση καὶ τὰ πράγματα ἦταν πολὺ πιὸ καλύτερα. Στὴν πραγματικότητα αὐτὸ τὸ σύστημα δὲν εἶναι δυνατὸν παρά νά σέρνει μέσα του τὴν καταστροφή, ἀπὸ μόνο τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ὑποστήριξαν ἄνθρωποι ποὺ φοροῦν παρωπίδες καὶ δὲν βλέπουν γύρω τους ἢ δὲν θέλουν νὰ δοῦν. Βέβαια ἡ πτώση τῆς Γερμανίας δὲν ὀφείλεται διόλου στὸν κοινοβουλευτισμό· ἀλλὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ καταστροφὴ δὲν ἦρθε πιὸ γρήγορα δὲν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ σὰν ἐλαφρυντικὸ ὑπὲρ τοῦ Ράιχσταγ, ἀλλὰ εἶναι ἴσως ἀπόδειξη καὶ σίγουρα ὀφείλεται στὴν μειωμένη δραστηριότητα τῶν νεκροθαπτῶν τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐτοκρατορίας, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς εἰρήνης.

'Απ' τὸ σύνολο τῶν καταστρεπτικῶν κακῶν ποὺ ἀποδίδονται ἔμμεσα ἢ ἄμεσα σ' αὐτὸ τὸ σύστημα δὲν θ' ἀναφέρω παρὰ ἕνα μόνο ποὺ ταιριάζει καλύτερα στὴν ἔννοια τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ συστήματος ποὺ κατάντησε τελευταίως ἀνεύθυνο : ἡ τρομερὴ ἀνικανότητα κι ἀδυναμία του γιά τὴν πολιτικὴ κατεύθυνση τῆς αὐτοκρατορίας τόσο στὸ ἐσωτερικὸ ὅσο καὶ στό ἐξωτερικὸ κι ἡ ἐπίμεπτη στάση του ἀπέναντι στὶς ἐνέργειες τοῦ Ράιχσταγ, ὑπῆρξε μιά ἀπ' τὶς κυριώτερες αἰτίες γιὰ τὴν πτώση αὐτῆς τῆς αὐτοκρατορίας.

'Ανεπαρκὴς ὑπῆρξε κάθε του ἐνέργεια, μὲ ὁποιον τρόπο κι ἂν γίνοταν καὶ κάτω ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἄποψη κι ἂν ἰδωθεῖ.

'Ανεπαρκὴς κι ἀδύνατη ἡ πολιτικὴ μὲ τοὺς συμμάχους τοῦ ἐξωτερικοῦ· ἐπιδιώκοντας νά ἐγκαθιδρύσουν τὴν εἰρήνη ὡδήγησαν ὑποχρεωτικά τὴν Κυβέρνηση στὸν πόλεμο.

'Ανεπαρκὴς ἡ πολιτικὴ ὅσον ἀφορᾶ τὴν Πολωνία· ἐξοργίζονταν χωρὶς ποτὲ νά πάρουν στά σοβαρά τὸ ζήτημα. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ ἐνταχθεῖ ἡ ἔχθρα : οὔτε ἐπικράτηση τοῦ γερμανισμοῦ, οὔτε καὶ συμφιλίωση μὲ τὴν Πολωνία.

'Ανεπαρκὴς ἡ λύση στὸ πρόβλημα τῆς 'Αλσατίας καὶ Λορραίνης. 'Αντὶ νὰ συντρίψουν μιὰ φορὰ καὶ γιὰ πάντα, μ' ἕνα φοβερὸ κτύπημα τὴν γαλλικὴ Λερναία Ὕδρα καὶ νὰ παραχωρήσουν στὴν 'Αλσατία ἴσα δικαιώματα μὲ τὰ ἄλλα κράτη τοῦ Ράιχ, δὲν ἔκαναν οὔτε τὸ ἕνα, οὔτε τὸ ἄλλο. Κι αὐτὸ ἦταν βέβαια τελείως ἀδύνατο γιατὶ ὑπῆρχαν στὴν πρώτη γραμμὴ τῶν πιὸ μεγάλων κομμάτων οἱ πιὸ μεγάλοι προ-

δότες τῆς πατρίδας μὲ ἐπίκεντρο παράδειγμα τους χάριν του ... Βέττερλε.

Ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ θὰ ἦταν ἀκόμη ὑποφερτά, ἂν αὐτὴ ἡ γενικὴ φτώχεια ἐνεργητικότητας δὲν εἶχε σὰν θύμα της τὴν δύναμη αὐτή, ποὺ ἡ ὕπαρξη της προκαθόριζε, σὲ τελευταία ἀνάλυση τὴν διατήρηση τῆς αὐτοκρατορίας : τὸν στρατό.

Τὸ λάθος ποὺ ἔκανε ἀπ' αὐτὴν τὴν πλευρά, τὸ σύστημα τοῦτο ποὺ ὀνομάζεται γερμανικὸ *Raίχσταγ*, ἀρκοῦσε καὶ μόνο γιὰ νὰ τὸ κάνει νὰ φέρνει γιὰ πάντα πάνω του τὸ στίγμα τῆς μηχανορραφίας ἐνάντια στὸ γερμανικὸ ἔθνος.

Γιὰ τελείως ἀπίθανους καὶ μηδαμινοὺς λόγους, αὐτὰ τὰ πολιτικὰ καὶ κομματικὰ ράκη ἀφαίρεσαν ἀπ' τὰ χέρια τοῦ ἔθνους, τὸ ὅπλο τῆς ἴδιας του τῆς διατήρησης, τὴν μοναδικὴ προστασία τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ λαοῦ μας. Ἂν οἱ τάφοι τῆς κοιλάδας τῆς Φλάνδρας ἄνοιγαν ξαφνικὰ σήμερα θὰ ἔβγαιναν ἀπ' αὐτοὺς οἱ αἱματωβαμένοι κατήγοροι : οἱ ἑκατοντάδες χιλιάδες νεαροὶ Γερμανοὶ ποὺ, ἀπὸ ἀσυνειδησία αὐτοὶ οἱ ἐγκληματίες τοῦ κοινοβουλίου, ἔσπρωξαν ἀγύμναστους ἢ μισογυμνασμένους, στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ θανάτου.

Αὐτοὺς καὶ τοὺς χιλιάδες ἀναπήρους κι ἀγνοούμενους, ἡ πατρίδα τοὺς ἔχασε γιὰ νὰ μπορέσουν μερικὲς ἑκκατοντάδες ἀπατεῶνες νὰ κάνουν τὶς πολιτικὲς τους δολοπλοκίες ἢ τὴν ἐξάσκηση τους στὴν προδοσία καὶ στὴν προδοτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν θεωριῶν τους.

Ἐνῶ ἀπ' τὶς στῆλες τοῦ μαρξιστικοῦ ἢ τοῦ δημοκρατικοῦ τύπου, ὁ Ἰουδαϊσμὸς οὐρλιαζε πρὸς τὸν κόσμο ὁλόκληρο καὶ κόπτονταν γιὰ τὸ ἔγκλημα τοῦ γερμανικοῦ «μιλιταρισμοῦ» καὶ προσπαθοῦσε ἔτσι μ' ὅλα τὰ μέσα νὰ καταπονήσει τὴ Γερμανία, τὰ μαρξιστικὰ καὶ δημοκρατικὰ κόμματα ἀρνιόνταν κάθε συμμετοχὴ κι ἐνίσχυση τοῦ στρατοῦ ἀπ' τὴ λαϊκὴ δύναμη τους.

Τὸ ἔγκλημα τοῦτο τὸ ἀκαταλόγιστο θὰ γίνει ἀκόμη πιὸ φανερὸ ἂν συλλογιστοῦμε ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ βρωμεροὶ ποὺ ἀπαρτίζαν τὴν «λαϊκὴ ἀντιπροσωπεία», ἐπειδὴ ἁπλῶς καὶ μόνο πίστεψαν ὅτι τὸ γεγονὸς τοῦ πολέμου ὑποχρεώνει τὸν καθένα νὰ πάρει ἕνα ὅπλο στὸ χέρι του, ἔσπρωξαν καταπάνω στὸν ἐχθρὸ τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἀγύμναστων ἢ μισογυμνασμένων Γερμανῶν.

Ἀλλ' ἀκόμη κι ἂν ἀφαιρέσουμε τελείως τὴν ἔλλειψη συνειδητῆς ἀγωνιστικῆς τακτικῆς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κοινοβουλευτικοὺς ὑποστηρικτές : αὐτὴ καὶ μόνο ἡ ἔλλειψη γυμνασμένων στρατιωτῶν ἀπ' τὶς πρῶτες κιόλας μέρες τοῦ πολέμου δὲν μποροῦσε παρὰ ἀναπόφευκτα νὰ ὁδηγήσει στὴν ἥττα· μετὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες ἐπιχειρήσεις· αὐτὸ τὸ γεγονὸς καθορίζει τελειωτικὰ καὶ ἀναντίρρητα τὶς συνθῆκες

κάτω ἀπ' τίς ὁποῖες ἔλαβε χώραν ὁ παγκόσμιος πόλεμος. Ἡ ἤττα στὸν ἀγώνα γιά τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀνεξαρτησία τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἡμίμετρων καὶ τῆς ἀδυναμίας νὰ συγκεντρωθοῦν ἀπ' τήν ἐποχὴ τῆς εἰρήνης ὅλες οἱ δυνάμεις τοῦ λαοῦ καὶ νά κατασταθοῦν ἱκανὲς νά ὑπερασπιστοῦν τήν πατρίδα.

Ἂν στὴν ξηρά, πολὺ λίγες προετοιμασίες εἶχαν γίνει, τὸ ἴδιο μιά παρόμοια ἀνεπάρκεια παρατηρήθηκε στὸ Ναυτικὸ μὲ ἀποτέλεσμα νά ἐλαττωθοῦν οἱ δυνατότητες αὐτοῦ τοῦ ὅπλου γιά τὴν ὑπεράσπιση τοῦ ἔθνους.

Ἀλλά δυστυχῶς κι ἡ ἀνωτάτη ἡγεσία τοῦ Ναυτικοῦ εἶχε κι ἡ ἴδια προσβληθεῖ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀσθένεια τῆς μετριότητας στὴν κίνηση καὶ στὶς στροφὲς ποὺ πρέπει νά πάρει τό ἀνθρώπινο μυαλό.

Ἡ ἐπιδίωξη τῆς ναυπήγησης ὅλο σχεδὸν μικροῦ πλοίου ἀπέναντι στά μεγάλα Ἐγγλέζικα ποὺ τὴν ἴδια ὥρα σχεδὸν ναυπηγούνταν ἦταν ὄχι μόνο διόλου προφητικὴ ἀλλὰ καὶ ἀνόητη.

Ἕνας στόλος ποὺ δὲν μπορεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ν' ἀντιταχθεῖ στὸν ἀντίπαλο μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν μονάδων του μόνο, θὰ πρέπει νὰ προσπαθήσει ν' ἀντισταθμίσει τὴν ἀριθμητική του ἀνεπάρκεια μὲ τὴν ἀνωτερότητα καὶ τὴν μαχητικότητα κανενὸς ἀπ' αὐτὰ τὰ λίγα πλοῖα του. Χρειαζόταν ἀνωνερότητα μαχητικῆς δύναμης καὶ ὄχι τά παραμύθια τῆς ἀνώτερης τάχα «ποιότητας».

Πραγματικὰ ἡ μοντέρνα τεχνικὴ ἔχει κάνει τόσες προόδους κι ἔχει προσδώσει στὰ πολιτισμένα κράτη μιάν τέτοια ὁμοιογένεια σ' αὐτὸ τὸ θέμα, ὥστε θἄπρεπε νὰ θεωρεῖται ἀδύνατη ἡ σύγκριση κι ἡ ἐντύπωση ὅτι ἡ μαχητικὴ ἀξία ἑνὸς πλοίου θὰ μποροῦσε ν' ἀντιπαραβληθεῖ μ' αὐτὴν τῶν πλοίων τοῦ ἴδιου τονναζ ἑνὸς ἄλλου Κράτους. Ἀκόμη λιγώτερη σημασία πρέπει ν' ἀποδοθεῖ στὸ θέμα τῆς κατώτερης ἢ ἀνώτερης σὲ ἀξία, ναυπηγήσεως.

Στὴν πραγματικότητα τὸ πολὺ μικρὸ τονναζ τῶν γερμανικῶν πλοίων δὲν μποροῦσε παρὰ ν' ἀντανακλᾶ καὶ σ' ἐλλείψεις στὴν ταχύτητα καὶ στὸν ἐξοπλισμό. Οἱ βάσεις πάνω στὶς ὁποίες στηρίζαν τὶς δικαιολογίες τους ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ γεγονός, κιόλας ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς εἰρήνης ἦταν παράλογες κι' ἔδειχνε τὸν τρόπο ποὺ σκέπτονταν ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἁρμόδιοι ποὺ τὰ ὑπεραμύνονταν καὶ τὶς χρησιμοποιοῦσαν.

Ἐξηγοῦσαν στὸν κόσμο ὅτι τὸ ὑλικὸ κι ἡ ἀπόδοση τοῦ γερμανικοῦ πυροβολικοῦ ἦταν καλύτερο ἀπὸ αὐτῆς τοῦ Βρεταννικοῦ κι ὅτι τὸ δικό μας κανόνι τῶν 28 ἑκατοστῶν δὲν ἦταν καθόλου κατώτερο κι οὔτε ὑστεροῦσε σὲ τίποτα ἀπὸ τὴν ἄποψη βολῆς, ὡς πρὸς τὸ ἐγγλέζικο κανόνι τῶς 30 καί 5 ἑκατοστῶν.

Αὐτὴ ἡ δικαιολογία θὰ μποροῦσε νὰ στηριχθεῖ ἂν ἔμπαινε σὰν σκοπὸς κι ἂν ὑπῆρχε σὰν δεδομένο ὅτι τὸ δικό μας πυροβολικὸ ξεπερνοῦσε σὲ ἱκανότητα τὰ κανόνια τῶν 30 καὶ 5. Γιατὶ στὸν πόλεμο ἀξία δὲν ἔχει ἡ ἰσότητα τῶν ἀντιπάλων δυνάμεων ἀλλὰ ἡ ὑπεροχή.

Τότε λοιπὸν δὲν ὑπῆρχε κανένας λόγος νὰ πριμοδοτοῦμε τὴν κατασκευὴ πυροβολικοῦ τῶν 42 ἑκατοστῶν, ἀφοῦ τὸ γερμανικὸ πυροβολικὸ τῶν 21 ἦταν κιόλας κατὰ πολὺ ἀνώτερο ἀπ' ὅλα τὰ κανόνια ποὺ διέθετε ἡ Γαλλία κι ἀφοῦ μπροστὰ στὶς βολὲς κανονιῶν μὲ 30 καὶ 5 ἑκατοστόμετρα θὰ μποροῦσαν νὰ ὑποχωρήσουν ὅλα τὰ ὀχυρά.

Ἀποδείχθηκε τέλος ὅτι μόνον τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ στρατοῦ ξηρᾶς μποροῦσε νὰ κρίνει σωστὰ ἐνῶ τοῦ Ναυτικοῦ δὲν τὰ κατάφερνε.

Ἂν ἔδειχναν μιὰ τέλεια ἄρνηση παραδοχῆς τῆς ἀποτελεσματικότητας ἑνὸς ἰσχυροῦ πυροβολικοῦ, αὐτὸ ἦταν ἀποτέλεσμα τοῦ γεγονότος ὅτι στήριζαν τὰ πάντα στὴν ψεύτικη θεωρία τῆς «τόλμης».

Τὸ Ἐπιτελεῖο τοῦ Ναυτικοῦ εἶχε παραιτηθεῖ τελείως ἀπὸ τὴν σχηματικὴ ἐπίθεση κι ἐγκαταλειφθεῖ *a priori* ἀναγκαστικὰ στὴν ἄμυνα ποὺ τοῦ εἶχε ἐπιβάλλει ἡ κατασκευὴ τῶν πλοίων του. Ἔτσι μὲ βάση αὐτὸ τὸ γεγονὸς εἶχε οὐσιαστικὰ παραιτηθεῖ κι ἀπ' τὴ νίκη ποὺ εἶναι τὸ βασικὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιθετικότητας.

Ἕνα πλοῖο μὲ μειωμένη ταχύτητα καὶ ἐλλειπτικὸ ἐξοπλισμό, θὰ βομβαρδιστεῖ καὶ θὰ βυθιστεῖ ἀπὸ ἕναν ἀντίπαλο πιὸ γρήγορο καὶ πιὸ δυνατὸ κι αὐτό, τὸ πιὸ συχνά, σὲ ἀποστάσεις βολῆς εὐργετικὲς ὡς πρὸς τὸν ἀντίπαλο. Ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀπ' τὰ θωρηκτά μας δικαίωσαν σκληρὰ αὐτὸν τὸν κανόνα. Ὁ πόλεμος ἀπέδειξε πόσο βαθειὰ ἦταν ἡ ἄγνοια τοῦ Ναυτικοῦ Ἐπιτελείου μας τὸν καιρὸ τῆς εἰρήνης μὲ τὸ ν' ἀναβάλλει συνεχῶς τὴν ἀνανέωση τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν παληῶν πλοίων καὶ τὴν καλύτερη καὶ σύγχρονη ἐνίσχυση τῶν καινούργιων.

Ἂν στὴν ναυμαχία τοῦ Σκάγκερ—Ράκ, τὰ γερμανικὰ πλοῖα εἶχαν τὸν ἴδιο ἀριθμὸ τοννάζ, τὸν ἴδιο ἐξοπλισμὸ καὶ τὴν ἴδια ταχύτητα μὲ τὰ ἐγγλέζικα, ὁ Βρεταννικὸς στόλος θὰ εἶχε βυθιστεῖ καὶ θἄχε γιὰ πάντα βουλιάξει στὸν ὑγρό τάφο του κάτω ἀπ' τὸν καταιγισμὸ τῶν ὀβίδων 38 ἑκατοστομέτρων ποὺ διέθετε ἡ Γερμανία καὶ ποὺ ἦταν πιὸ ἀκριβεῖς καὶ πιὸ ἀποτελεσματικές.

Ἡ Ἰαπωνία εἶχε πάλι ἀκολουθήσει μιὰ ἄλλη πολιτικὴ στὸ θέμα τοῦ Ναυτικοῦ. Ξεκινοῦσε ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὅτι θἄπρεπε νὰ ναυπηγήσει μιὰ δύναμη ἀνώτερη ἀπὸ αὐτὴν τοῦ ὁποιουδήποτε ἀντιπάλου. Ἀλλὰ μ' αὐτὸ τὸ μέτρο ἐξασφάλιζε κιόλας τὴν ἐπιθετικὴ ἱκανότητα τῶν πλοίων της.

Ἐνῶ ἡ διοίκηση τοῦ στρατοῦ ξηρᾶς δὲν ἔκανε τόσο σημαντικὰ

λάθη καὶ λάθη ἀρχῆς, τὸ Ναυτικό, ποὺ ἀλλοίμονο ἀντιπροσωπευόταν καλύτερα «κοινοβουλευτικῶς», ἔσερνε γιὰ πάντα μαζί του τὴ σφραγίδα ὅλων τῶν σφαλμάτων τοῦ Κοινοβουλίου.

Ὀργανώθηκε μέσα σὲ τελείως στενὰ πλαίσια καὶ πραγματοποιήθηκε κάτω ἀπ' τὶς ἴδιες συνθῆκες.

Ὅσα ὡς τώρα πέτυχε ὁ στρατὸς κι ὅσες ἀθάνατες νίκες πραγμάτωσε τὶς ὀφείλει στὴν καλὴ δουλειὰ ποὺ ἔκαναν πρὸς ὄφελος τῆς Γερμανίας οἱ στρατηγοί του, στὸν ἡρωϊσμὸ καὶ τὴν ἀσύγκριτη τόλμη τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν του. Ἂν ἡ ἀνωτάτη ἡγεσία τοῦ Ναυτικοῦ εἶχε δείξει ἀνάλογο πνεῦμα πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο, σήμερα τὰ θύματα ποὺ θρηνεῖ δὲν θὰ εἶχαν πέσει μάταια.

Ἔτσι ἡ Κοινοβουλευτικὴ δραστηριότητα ἐνισχυμένη ἀπ' τὴν Κυβέρνηση, στὸν καιρὸ τῆς εἰρήνης ὑπῆρξε καταστρεπτικὴ γιὰ τὸ Ναυτικό, γιατὶ τὸ Κοινοβούλιο δυστυχῶς θέλησε νὰ ἐπέμβει κυριαρχικὰ στὴν ναυπήγηση τοῦ Στόλου ἀντὶ ν' ἀφήσει αὐτὴ τὴ δουλειὰ στοὺς στρατιωτικοὺς καὶ στὴν ἁρμόδια ἡγεσία. Ἡ μετριότητα, ἡ ἀδυναμία, ἡ ἀνεπάρκεια ὀρθῆς σκέψης—χαρακτηριστικὰ τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ συστήματος—μεταβιβάστηκαν στὴν ναυτική μας ἡγεσία.

Ὁ στρατὸς ξηρᾶς, ὅπως τὄχω κιόλας τονίσει, δὲν ἀφέθηκε νὰ παρασυρθεῖ ἀπὸ τὶς ψεύτικες αὐτὲς κι ἀβάσιμες θεωρίες. Εἰδικώτερα ὁ Λύντεντορφ, τότε συνταγματάρχης στὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο, ἀποδύθηκε σ' ἕναν ἀπελπισμένον ἀγώνα ἐνάντια στὰ ἡμίμετρα καὶ στὴν ἀδυναμία μὲ τὴν ὁποία τὸ Ράιχσταγ χειρίζονταν τὰ ζωτικὰ προβλήματα τοῦ Ἔθνους καὶ τὰ ὁδηγοῦσε, τὰ περισσότερα, στὴν καταστροφή. Ἂν ὁ ἀγώνας, ποὺ ἔκανε τότε αὐτὸς ὁ ἀξιωματικός, δὲν στέφθηκε ἀπὸ ἐπιτυχία αὐτὸ ὀφείλεται κατὰ ἕνα μέγα μέρος στὸ Κοινοβούλιο καὶ μετὰ στὴν ἀκόμα πιὸ ἄθλια θέση καὶ στὴν ἀδυναμία τοῦ τότε Καγκελάριου Μπέτμαν—Χόλβεγκ.

Αὐτὸ ὅμως δὲν ἐμπόδισε διόλου σήμερα τοὺς τότε ὑπεύθυνους νὰ θέλουν ν' ἀποδώσουν ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ λάθος σ' ἐκεῖνον ποὺ στάθηκε ἐνάντια στὴν καταδολίευση τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων.

Αὐτοὶ οἱ ἀπατεῶνες δὲν λογαριάζουν οὔτε νοιάζονται γιὰ ἕνα ψέμα περισσότερο, ἢ λιγώτερο.

Ὅποιος ἀναλογίσθηκε ὅλες τὶς θυσίες ποὺ προκάλεσε ἡ ἔνοχη ἐπιπολαιότητα αὐτῶν τῶν ὑπερ—ἀνευθύνων τοῦ ἔθνους, ὅποιος ἔχει πεισθεῖ γιὰ τὸ ἄχρηστο τῆς θυσίας τόσων νεκρῶν καὶ ἄλλων τόσων ἀγνοουμένων, καθὼς καὶ γιὰ τὴν τεράστια ντροπὴ καὶ ἀτίμωση ποὺ ἔχουμε ὑποστεῖ, γιὰ τὴν ἀθλιότητα στὴν ὁποία ἔχουμε βυθιστεῖ κι ὅποιος ἔχει καταλάβει πὼς ὅλ' αὐτὰ ἔγιναν μόνο καὶ μόνο γιά ν' ἀνοίξει ὁ δρόμος πρὸς τὰ ὑπουργικὰ χαρτοφυλάκια μερικῶν ἀρριβιστῶν καὶ

κυνηγῶν τῶν ἀνωτάτων θέσεων, αὐτὸς βέβαια θὰ καταλάβει γιατὶ αὐτὰ τὰ ἄθλια πλάσματα δὲν μποροῦμε νὰ τὰ ὀνομάσουμε παρὰ μὲ τὶς μοναδικὲς λέξεις ποὺ θὰ τοὺς ταίριαζαν: ἀπατεῶνες, ληστές, λωποδύτες κι ἐγκληματίες, ἂν οἱ λέξεις τοῦτες τῆς καθημερινῆς χρήσης δὲν φαίνονταν ἐλαφρὲς κι οἱ χαρακτηρισμοὶ αὐτοὶ ἐπιεικεῖς προκειμένου νὰ τοὺς ἀποδώσουν στὴν ἐντέλεια.

Κι ὅλ' αὐτὰ τὰ σφάλματα τῆς προπολεμικῆς Γερμανίας ἐκδηλώθηκαν σ' ὅλη τους τὴν μεγαλοπρέπεια, ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ ποὺ ἐξαιτίας τους, ἡ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ τοῦ ἔθνους διακινδυνευόταν.

Ναί, κάτω ἀπὸ τέτοιες περιστάσεις, οἱ δυσάρεστες αὐτὲς ἀλήθειες διατυμπανίσθηκαν, μ' ὅση δύναμη ὑπῆρχε, στὶς λαϊκὲς μάζες, ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ οἱ ὑπεύθυνοι σώπαιναν μπροστὰ σὲ γεγονότα ποὺ προκαλοῦσαν τὴ ντροπὴ καὶ τὸ ὄνειδος κι ἀπαίσχυντα τὰ ἀρνιόνταν.

Κι' ὅμως ἔστω καὶ σ' αὐτὴ τὴ περίσταση ἡ ἀληθινὴ καὶ ἡ μὲ ἀνοιχτὰ χαρτιὰ ἐξέταση ἑνὸς ζητήματος θὰ μποροῦσε νὰ ὁδηγήσει σὲ μιὰ καλυτέρευση. Ἀλλὰ αὐτὲς οἱ σπουδαῖες κυβερνητικὲς προσωπικότητες δὲν καταλάβαιναν διόλου τὴν ἀξία καὶ τὸ νόημα τῆς προπαγάνδας.

Γιατὶ ποιὸς θἄταν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κυρίους ἱκανὸς νὰ κάνει χρήση μιᾶς σταθερῆς προπαγάνδας, παρουσιάζοντας στὸν λαὸ τὸν παράδεισο σὰν κόλαση κι ἀντίθετα τὴν κόλαση σάν παράδεισο; Μόνο ὁ Ἑβραῖος θὰ μποροῦσε νὰ κάνει κάτι τέτοιο καὶ νὰ φέρει ἀποτελέσματα· ὁ Γερμανὸς ἢ καλύτερα ἡ κυβέρνηση του, δὲν εἶχαν τὴν παραμικρὴ ἰδέα. Ἀλλὰ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἄγνοια τους θὰ τὴν πλήρωναν πολὺ ἀκριβὰ κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου.

Ὅμως μαζὺ μὲ ὅλ' αὐτὰ τὰ κακὰ ποὺ μόλις τώρα ὑπογραμμίσαμε καὶ ποὺ βάραιναν, πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο, τὴν Γερμανία, ὑπῆρχαν κι ἀναρίθμητες δυνατότητες ἀποφυγῆς τοῦ μοιραίου.

Συνεχίζοντας αὐτὴ τὴν καταμεριστικὴ ἐξέταση, ὀφείλουμε ἀκόμη ν' ἀναγνωρίσουμε ὅτι οἱ ἄλλοι λαοὶ κι οἱ ἄλλες χῶρες συναγωνίζονταν μαζύ μας σὲ ἀδυναμίες καὶ σὲ πολλὰ σημεῖα μᾶς ξεπερνοῦσαν, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι δὲν εἶχαν τὶς δικές μας εὐκαιρίες καὶ τὰ δικά μας πλεονεκτήματα.

Ὑπογραμμίζω σὰν τὴν κυριώτερη ὑπεροχή μας τὸ γεγονὸς ὅτι μόνον ὁ γερμανικὸς λαός, ἀνάμεσα σχεδὸν σ' ὅλους τοὺς ἄλλους εὐρωπαϊκοὺς λαούς, προσπαθοῦσε νὰ διατηρήσει στὸ μάξιμουμ τὸν ἐθνικὸ χαρακτῆρα τοῦ οἰκονομικοῦ του συστήματος κι ὅτι παρόλα τὰ κακὰ καὶ ἀπογοητευτικὰ συμπτώματα, ὑπόκυπτε ἀκόμη λιγώτερο ἀπ' τοὺς ἄλλους στὸν ἔλεγχο τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου.

Μολοντοῦτο αὐτὸ τὸ πλεονέκτημα ἦταν ἕνα προνόμιο πολὺ ἐπι-

κίνδυνο πού τέλος γίνηκε μιὰ ἀπ' τὶς κυριώτερες αἰτίες τοῦ παγκοσμίου πολέμου.

Βέβαια ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ μοναρχία ἦταν ξένη γιὰ τὴν μεγάλη λαϊκὴ μάζα. Ἐτούτη ἡ τελευταία σκεφτόταν ὅτι οἱ μονάρχες δὲν εἶχαν πάντα στὸ περιβάλλον τους, ἂς ποῦμε... φωτεινὰ μυαλά, καὶ πρὸ πάντων ἄνθρωπους μὲ δίκαιη κρίση. Ἀγαποῦσαν πολύ, δυστυχῶς, τοὺς κόλακες πιὸ πολὺ ἀπ' τὶς εἰλικρινεῖς φύσεις κι ἦταν αὐτοί, οἱ κόλακες, ποὺ κάτεχαν τ' ἀξιώματα.

Αὐτὸ πάλι ἦταν ἕνα μεγάλο σφάλμα σὲ μιὰν ἐποχὴ ὅπου ὁ κόσμος ὁλόκληρος περνοῦσε σὲ μιὰ σοβαρὴ μεταλλαγή, σὲ πολλὰ σημεῖα τῆς δημόσιας κι ἰδιωτικῆς ζωῆς καὶ πού, βέβαια, δὲν θὰ δίσταζε μπροστά στὶς δικαιολογίες τῶν παληῶν παραδόσεων τῆς Αὐλῆς. Δὲν ἦταν πιὰ δυνατὸ νὰ δικαιολογηθεῖ στὰ μάτια τοῦ λαοῦ τὸ γεγονὸς ὅτι μιὰ πριγκίπισσα μποροῦσε νὰ καλπάζει πάνω στ' ἄλογο, στὸ μέτωπο φορώντας στολὴ ἐκστρατείας. Οὔτε πιὰ νὰ προκαλέσει, μποροῦσε, τὸ θαυμασμὸ τοῦ μέσου ἀστοῦ, ἡ πριγκίπισσα Χ ποὺ θὰ ἐπιχειροῦσε σὲ μιὰ δημόσια συγκέντρωση νὰ φάει ἀπ' τὸ πιάτο του καὶ νὰ δοκιμάσει τὴν λαϊκὴ κουζίνα... Αὐτὸ μποροῦσε ἄλλοτε νὰ φανεῖ καλό... ἀλλὰ στὶς ἀρχὲς αὐτοῦ τοῦ αἰῶνα κάτι τέτοιο ἔφερνε ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ὁ ἀνθρωπισμός, ὄχι πάντα εἰλικρινής, αὐτῆς τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας ἐνεργοῦσε συχνὰ περισσότερο ἀρνητικὰ παρὰ θετικά.

Γιατί, πρέπει νὰ τονιστεῖ ὁπωσδήποτε, τότε ποὺ ἡ Αὐτῆς Ὑψηλότης θὰ τῆς κάπνιζε νὰ ἐπιχειρήσει μιὰ τέτοιαν ἐμπειρία, ἡ τροφὴ θἄταν διαφορετικὴ ἀπ' τὶς ἄλλες μέρες· αὐτὸ μόνο ἀρκοῦσε γιατὶ ὅλοι πιὰ τὸ ἤξεραν.

Ἔτσι οἱ καλύτερες διαθέσεις καταντοῦσαν γελοῖες ὅταν δὲν γίνονταν πολὺ προσεκτικὰ καὶ μὲ λεπτότητα.

Οἱ περιγραφὲς γιὰ τὴν ὑποδειγματικὴ λιτότητα τοῦ μονάρχη, ἡ συνήθεια του νὰ ξυπνᾶ πολὺ νωρίς, ἡ ἀδιάκοπη δουλειά του μέχρι τὴ μιὰ ἀπ' τὰ μεσάνυχτα, ὕστερα ὁ σοβαρὸς κίνδυνος ποὺ ἀπειλοῦσε τὴν ὑγεία του ἀπ' τὸν ὑποσιτισμό· ὅλ' αὐτὰ καταντοῦσαν ἀνόητα καὶ σκαμπρόζικα. Δὲν ὑπῆρχε καμιὰ ἀνάγκη νὰ ξέρουν σὲ τὶ καὶ πῶς ἦταν ἀπασχολημένος ὁ μονάρχης· θά χαίρονταν ἂν ἔτρωγε ἕνα «καλὸ φαΐ», καὶ κανεὶς δὲν θὰ τοῦ ἀρνιόταν ἀρκετὸν ὕπνο· θὰ ἦταν ἱκανοποιημένοι ἄν, σὰν ἄνθρωπος καὶ σὰν χαρακτήρας τιμοῦσε τόνομα τῆς φυλῆς του καὶ τὴ χώρα του κι ἂν ἐκτελοῦσε τὰ καθήκοντα του σὰν ἡγεμόνας.

Ὅμως ὅλ' αὐτὰ δὲν ἦταν ἀκόμη παρὰ φλυαρίες. Αὐτὸ ποὺ ἦταν καὶ τὸ χειρότερο, εἶναι ὅτι αὔξαινε ὁλοένα ἡ πεποίθηση σὲ τομεῖς δυστυχῶς ὅλο καὶ πιὸ ἐκτεταμένους, ὅτι ἡ χώρα κυβερνιόταν ἀφ' ὑψηλοῦ κι ὅτι κανένας πιὰ δὲν νοιαζόταν ν' ἀσχοληθεῖ μὲ τίποτα. Ὅσο ἡ

κυβέρνηση ἦταν καλὴ ἢ τουλάχιστον μὲ καλὲς προθέσεις, ὅλα ἦταν ὅμορφα. Ἀλλὰ δυστυχία ἂν ἡ καλὴ παληὰ κυβέρνηση παραχωροῦσε τὴν θέση της σὲ μιὰν ἄλλη λιγώτερο «καθὼς πρέπει». Δυσπιστία, τέλεια ἀβουλία, φοβία μικροῦ παιδιοῦ ἦταν τὰ χειρότερα κακὰ ποὺ μποροῦσαν νὰ προκύψουν.

Ὅμως ἀπέναντι σ' αὐτὲς τὶς ἀδυναμίες καὶ σ' ἄλλες ἀκόμη, κατευθύνονταν καὶ ἀντιπαρατάσσονταν πρὸς τὸ παρὸν δυνάμεις ἀκατανίκητες.

Ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὶς δυνάμεις ξεχωρίζω σὰν πρώτη τὴν σταθερότητα τῆς κατεύθυνσης τοῦ Ἔθνους, σταθερότητα κατευθυνόμενη ἀπὸ τὸ μοναρχικὸ σχῆμα, κι ὕστερα τὴν ἀπομάκρυνση ἀπ' ὅλα τὰ κυβερνητικὰ πόστα, τοῦ κερδοσκοπικοῦ φυράματος τῶν πλεονεκτῶν κι ἀχόρταγων πολιτικῶν.

Ἀκόμα ἡ τιμιότητα τοῦ μοναρχικοῦ συστήματος, καθὼς κι ἡ ἀξία ποὺ ἔπερνε ἀπὸ τοῦτο τὸ γεγονός, ἡ ἀνωτερότητα ἐπίσης τοῦ δημοσιοϋπαλληλικοῦ κλάδου καὶ εἰδικώτερα τοῦ στρατοῦ, ποὺ ὑψώνονταν πάνω ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τῶν πολιτικῶν ὑποχρεώσεων τοῦ κόμματος.

Σήμερα ἂς προσθέσουμε σ' αὐτὸ τὴν προσωπικὴ διακυβέρνηση τοῦ Κράτους ἀπ' τὸν ἴδιο τὸ μονάρχη· ἀπ' τὸ γεγονὸς καὶ μόνον ὅτι ὁ μονάρχης ἦταν ἕνα σύμβολο ὑπευθυνότητας, ἡ μάζα ἐνδυναμωνόταν περισσότερο παρὰ ἀπ' τὴν τυχαία κατάσταση τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειοψηφίας. Ἡ παραδειγματικὴ ἀγνότητα τῆς διακυβέρνησης στὴν Γερμανία εἶχε φτάσει τότε στὰ πιὸ ὑψηλά της ἐπίπεδα. Τέλος, γιὰ τὸ γερμανικὸ λαό, ἡ δημιουργικὴ ἀξία τῆς μοναρχίας ἦταν π:ὰ ἀποδεδειγμένη καὶ μποροῦσε νὰ παραβλέψει ἕνα σωρὸ ἄλλα της μειονεκτήματα.

Τὰ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα ἦταν πάντα κι ἀκόμη τὸ καταφύγιο τῶν καλῶν τεχνῶν, πού, στὴν ἐποχή μας τὴν ὁλοένα καὶ περισσότερο ὑλιστική, ἡ ἔλλειψη του θ' ἀποτελοῦσε, τὴν ἀπειλὴ τοῦ ἐξαφανισμοῦ τους.

Αὐτὰ ποὺ οἱ γερμανοὶ πρίγκηπες εἶχαν κάμει γιὰ τὶς ἐπιστῆμες καὶ τὶς τέχνες, ἀκριβῶς στὸν δέκατο ὄγδοο αἰῶνα, εἶχαν πιὰ γίνει σύμβολα. Ἡ σύγχρονη ἐποχὴ δὲν μπορεῖ πιὰ σὲ καμιὰ περίπτωση νὰ προσφέρει τίποτα παρόμοιο.

Σὰν παράγοντα δύναμης, τότε ποὺ ἄρχιζε ἡ ἀργή, προοδευτικὴ ἀποσύνθεση τοῦ Κρατικοῦ μας ὀργανισμοῦ, μποροῦμε νὰ θεωρήσουμε: *τὸν στρατό.*

Ἦταν ἡ πιὸ δυναμικὴ σχολὴ τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους καὶ δὲν

ἦταν παράλογο τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ μῖσος ὅλων τῶν ἐχθρῶν μας στράφηκε ἐνάντια ἀκριβῶς σ' αὐτὸν τὸν προστάτη τῆς ἐθνικῆς μας ἀκεραιότητας καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ μας. Κανένα λαμπρὸ μνημεῖο δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τονίσει τὴ λάμψη καὶ τὴν μεγαλωσύνη αὐτοῦ τοῦ συστήματος πού μολοντοῦτο τόσο μισήθηκε, συκοφαντήθηκε καὶ καταπολεμήθηκε, ἀπὸ ταπεινοὺς στὴ σκέψη καὶ τὰ αἰσθήματα ἀνθρώπους. Τὸ γεγονὸς ὅτι στὶς Βερσαλλίες ἡ μανία τῶν διεθνῶν ἀπατεώνων τοῦ λαοῦ, στράφηκε κυρίως ἐναντίον τῆς παληᾶς γερμανικῆς στρατιᾶς, ὑπογραμμίζει τὸ πόσο αὐτὴ σὰν καταφύγιο τῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ μας ἀντιστάθηκε στὴν παντοδυναμία τοῦ χρήματος.

Χωρὶς αὐτὴ τὴ δύναμη νὰ μᾶς προφυλάσσει, ἡ προδοσία τῶν Βερσαλλιῶν θὰ εἶχε ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ ἐπεκταθεῖ καὶ στὸ λαό μας. Αὐτὸ ποὺ ὁ γερμανικὸς λαὸς ὀφείλει στὸ στρατό του μπορεῖ νὰ περικλεισθεῖ καὶ μιὰ μόνο λέξη: «ὅλα».

Ὁ στρατὸς ὁλοκλήρωνε τὴν ἔννοια τῆς ἀνεπιφύλακτης ὑπευθυνότητας, σὲ μιὰν ἐποχὴ ὅπου ἡ ἀρετὴ αὐτὴ ἦταν κιόλας πολὺ σπάνια καὶ ποὺ ἡ ἔλλειψη της γίνονταν μέρα τὴ μέρα οὐσιαστικὸ πρόβλημα προπάντων γιὰ τὸ Κοινοβούλιο, πρότυπο τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἀπουσίας εὐθύνης· ὁ στρατὸς ἐνέπνεε τὸ ἀτομικὸ θάρρος σὲ μιὰ ἐποχὴ ὅπου ἡ δειλία ἀπειλοῦσε νὰ γίνει μολυσματικὴ ἀσθένεια ὅπου τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας ἔμοιαζε ἀπ' τοὺς περισσότερους νὰ θεωρεῖται σὰν ἀνοησία κι ὅπου ἀποδεικνυόταν ἔξυπνος αὐτὸς ποὺ κατάφερνε ν' ἀποφύγει νὰ ἐκτελέσει τὸ ἴδιο του τὸ καθῆκον. Ἦταν τὸ σχολεῖο ποὺ δίδασκε ἀκόμη σὲ κάθε Γερμανὸ νὰ μὴν ἀναζητεῖ τὸν ἔπαινο τοῦ ἔθνους σὲ φράσεις ὑποπτες ποὺ πρέσβευαν τὴν διεθνῆ ἀδελφωσύνη ἀνάμεσα στοὺς νέγρους, στοὺς Γερμανούς, τοὺς Κινέζους, τοὺς Ἄγγλους, τοὺς Γάλλους κ.τ.λ. ἀλλὰ μέσα στὴν δύναμη καὶ τὸ πνεῦμα ἀποφασιστικότητας αὐτοῦ τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ.

Ὁ στρατὸς ἀποτελοῦσε τὸ παράδειγμα τῆς ἀποφασιστικότητας, ἐνῶ στὴ δημόσια ζωὴ ἡ ἔλλειψη ἀποφασιστικότητας κι ἡ ἀμφιβολία ἄρχιζαν κιόλας νὰ καθορίζουν τὶς πράξεις τῶν ἀνθρώπων.

Σὲ μιὰ ἐποχὴ ὅπου οἱ ἀπατεῶνες κυριαρχοῦσαν κι ἔδιναν τὸν τόνο τῆς ζωῆς, ἦταν παρηγορητικὸ νὰ βλέπεις νὰ ἐφαρμόζεται ἡ ἀρχὴ ὅτι ἡ τάξη εἶναι πάντα καλύτερη ἀπὸ τὴν ἀταξία.

Ὑπῆρχε μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀρχὴ μιὰ μαρτυρία ἠθικῆς ὑγείας, ἀκόμη δυνατῆς καὶ ζωντανῆς, ποὺ μολοντοῦτο ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ θὰ εἶχαν χαθεῖ τὰ ἴχνη της ἀπ' τὴ δημόσια ζωή, ἂν ὁ στρατὸς κι ἡ ἐκπαίδευση ποὺ πρόσφερε, δὲν φρόντιζαν πάντα νὰ κρατοῦν μιὰν ἰσορροπία καὶ ν' ἀνανεώνουν αὐτὴ τὴν βασικὴ δύναμη.

Ἀρκοῦσε νὰ δεῖ κανεὶς τὴν ἐκπληκτικὴ ἔλλειψη ἀποφασιστικότη-

τας στὴν κυβερνητικὴ δραστηριότητα τοῦ Ράιχ, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ συγκεντρώσει τὶς δυνάμεις του γιὰ καμιὰ σοβαρὴ ἐνέργεια ἐκτὸς ἂν ἐπρόκειτο νὰ ὑπογράψει κάτω ἀπὸ μιὰ καινούργια ἐντολὴ γιὰ λεηλασίες καὶ φορολογικὰ διατάγματα. Σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις ἀπεκδύεται κάθε εὐθύνη καὶ ὑπογράφει μὲ τὴν εὐκολία καὶ τὴν ταχύτητα ἑνὸς στενογράφου τῆς Βουλῆς, ὅτι καὶ νὰ τῆς παρουσιάσουν. Σὲ παρόμοιες περιπτώσεις, πράγματι, ἡ Κυβέρνηση δὲν διστάζει διόλου νά πάρει μιὰν ἀπόφαση: ἄλλοι τῆς τὴν ὑπαγορεύουν.

Ὁ στρατὸς πίστευε στὸν ἰδεαλισμὸ κι ἦταν ἀφοσιωμένος στὴν πατρίδα καὶ στὸ μεγαλεῖο της, ἐνῶ στὴν πολιτικὴ ζωὴ ἄνθιζε ἡ ἀπληστία κι ὁ ὑλισμός. Τὸν ἀποτελοῦσαν ἄνθρωποι ποὺ βρίσκονταν ἑνωμένοι ἐνάντια στὸν διαχωρισμὸ τῶν τάξεων καὶ δὲν παρουσίαζε ἴσως σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο παρὰ μιὰ μόνην ἀδυναμία: τὴν προσήλωση του σ' αὐτὸ τὸ γαϊδουρινὸ σύστημα. Λάθος, γιατὶ ἀπ' αὐτὸ καὶ μόνο τὸ γεγονός, ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπόλυτης ἰσότητας ὑποκλέπτονταν καὶ ὁ καλλιεργημένος ἄνθρωπος τοποθετοῦσε ξανά τὸν ἑαυτό του ἔξω ἀπ' τὸ περίβλημα τοῦ περίγυρου του, τότε ποὺ τὸ ἀντίθετο ἦταν τὸ μόνο ἀπαραίτητο.

Μέσα στὴ γενικὴ καὶ βαθειὰ ἄγνοια ποὺ ἐπεδείκνυαν οἱ ἀνώτερες κοινωνικές μας τάξεις καὶ στὸν ὅλο καὶ πιὸ τονισμένο διαχωρισμό τους ἀπ' τὸ λαό, ὁ στρατὸς θἄπρεπε νὰ ἐνεργήσει μ' ἕναν τρόπο πιὸ ἀποφασιστικό, ἂν μέσα στὶς γραμμές του, εἶχε καλλιεργηθεῖ τοὐλάχιστον, μιὰ ἀπέχθεια πρὸς αὐτοὺς αὐτοονομάζονταν «διανοούμενοι»... τὸ νὰ μὴ ἐνεργήσει ἔτσι, ἦταν βέβαια ἕνα λάθος, ἀλλὰ πιὸ σύστημα στὸν κόσμο αὐτὸ ἦταν ἀλάνθαστο; Πάντως σ' ὁποιαδήποτε περίπτωση ὁ στρατὸς εἶχε κάνει τόσο καλὸ ὥστε οἱ μικρὲς ἀδυναμίες του νὰ θεωροῦνται πολὺ κατώτερες ἀπὸ τὰ μικρότερα ἀνθρώπινα ἐλαττώματα.

Ἀλλὰ ἡ πιὸ μεγάλη ἀξία ποὺ μποροῦμε ν' ἀποδώσουμε στὸν στρατὸ τῆς παληᾶς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, εἶναι τὸ ὅτι, σὲ μιὰ ἐποχὴ ὅπου τὰ πάντα εἶχαν ὑποκύψει στὴν πλειοψηφία καὶ στὴν Ἑβραϊκὴ θεωρία τῆς τυφλῆς λατρείας τοῦ ἀριθμοῦ, μέσα στὸν στρατὸ εἶχε διατηρηθεῖ ἡ πίστη στὴν ἀτομικὴ προσωπικότητα. Σχημάτιζε πράγματι αὐτὸ ποὺ ἡ σύγχρονη ἐποχὴ εἶχε περισσότερο ἀνάγκη: ἀνθρώπους. Μέσα στὸ τέλμα τῆς μαλθακότητας καὶ τοῦ ἐκθηλυσμοῦ ποὺ ξαπλωνόταν παντοῦ καὶ μεγάλωνε χρόνο τὸ χρόνο, κάθε χρόνο ἔβγαιναν ἀπ' τὶς τάξεις τοῦ στρατοῦ, 350.000 νέοι ἄνθρωποι, σφύζοντας ἀπὸ δύναμη, ποὺ εἶχαν χάσει μέσα στὰ δυὸ χρόνια τῆς ἐκπαίδευσης τους ὅλη τὴ μαλθακότητα τῆς νεανικῆς ἡλικίας κι εἶχαν φτιάξει κορμιὰ σκληρὰ σὰν ἀτσάλι. Ὁ νέος ἄνθρωπος ποὺ εἶχε σ' αὐτὸ τὸ διάστημα ἐκπαιδευτεῖ στὴν ὑπακοὴ καὶ στὴν πειθαρχία, μποροῦσε τό-

τε, άλλὰ μόνο τότε, νὰ μάθει νὰ διοικεῖ. 'Απ' τὸ βῆμα του καὶ μόνο ξεχώριζες τὸν ἐκπαιδευμένο στρατιώτη.

Ἦταν τὸ μεγάλο σχολεῖο τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους καὶ δὲν ἦταν δίχως λόγο τὸ μῖσος ποὺ ξύπνησε ἐναντίον του, ὅλων αὐτῶν ποὺ ἀπὸ ζήλεια καὶ πλεονεξία, χρησιμοποιοῦσαν κι ἐπιθυμοῦσαν τὴν ἀδυναμία τῆς αὐτοκρατορίας καὶ τὴν ἔλλειψη ὑπερασπιστῶν τοῦ λαοῦ. *

Αὐτὸ ποὺ πολλοὶ Γερμανοὶ δὲν ἤθελαν νὰ ἀναγνωρίσουν ἀπὸ ἀδικαιολόγητη τύφλωση ἢ ἀπὸ κακὴ θέληση ὁλόκληρος ὁ ξένος κόσμος τὸ ἀνεγνώριζε· ὁ γερμανικὸς στρατὸς ἀποτελοῦσε τὸ πιὸ δυνατὸ ὅπλο ποὺ εἶχε ποτὲ τεθεῖ στὴν ὑπηρεσία τῆς ἐλευθερίας τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους καὶ στὴν ἐξασφάλιση τῆς διατροφῆς τῶν παιδιῶν του.

Ἀνάμεσα στοὺς κυβερνητικοὺς παράγοντες καὶ στὸν στρατό, ἀναπτύσσονταν ἕνα τρίτο στοιχεῖο: τὸ ἀπαράμιλλο σῶμα τῶν ὑπαλλήλων τῆς παληᾶς αὐτοκρατορίας.

Ἡ Γερμανία ἦταν ἡ καλύτερα ὀργανωμένη καὶ μὲ τὴν πιὸ τέλεια διοίκηση χώρα τοῦ κόσμου. Μπορούσαμε εὔκολα νὰ κακολογήσουμε τὴν γραφειοκρατικὴ ρουτίνα τοῦ Γερμανοῦ ὑπάλληλου· στὰ ἄλλα κράτη τὸ ἀντίθετο, μπορεῖ ὅλ' αὐτὰ νὰ μὴν ἦταν καλύτερα:

Ἀλλ' αὐτὸ ποὺ ὁπωσδήποτε δὲν εἶχαν τ' ἄλλα κράτη ἦταν ἡ θαυμαστὴ συνεκτικότητα αὐτοῦ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ἡ τίμια κι ἀδιάσπαστη νοοτροπία αὐτῶν ποὺ τὸν ἀπάρτιζαν. Καλύτερη καὶ προτιμώτερη πάντα ἡ ρουτίνα—σφυρηλατημένη ἀπὸ νομιμοφροσύνη καὶ πιστότητα—παρὰ ἡ τέλεια ἔλλειψη ἠθικῶν ἀρχῶν κι ὁ ἐκμοντερνισμὸς δίχως χαρακτήρα κι ἀκόμη—συνηθισμένη κατάσταση στὶς μέρες μας—ἀνίκανος καὶ γεμάτος ἄγνοια. Γιατὶ ἂν σήμερα μᾶς ἀρέσει νὰ διατεινόμαστε ὅτι ἡ γερμανικὴ διοικητικὴ ὀργάνωση, πρὸ τοῦ πολέμου, μὲ τὴν γραφειοκρατικὴ μορφή της, στάθηκε ἀνίκανη στὸν ἐμπορικὸ τομέα, πρέπει νἄχουμε κιόλας ὑπ' ὄψη μας τ' ἀκόλουθα:

Ποιὰ ἄλλη χώρα στὸν κόσμο ὀργάνωσε καλύτερα καὶ πιὸ ἐμπορικὰ τὴν ἐκμετάλλευση τῶν σιδηροδρόμων, ἀπὸ τὴν Γερμανία; Ἡ ἐπανάσταση τὸ ἀντίθετο ἦρθε νὰ καταστρέψει αὐτὸν τὸν πρότυπο ὀργανισμὸ καὶ νὰ τὸν πάρει ἀπ' τὴν κρατικὴ ἐκμετάλλευση, κρίνοντας ἐτούτη ἡ νεοσύστατη δημοκρατία κι οἱ ἱδρυτές της, ὅτι πιὰ ἦταν ὥριμος νὰ ἀποδοθεῖ στὴν κοινωνικὴ ἐκμετάλλευση ἐνῶ στὸ βάθος δὲν ἔμελλε παρὰ νὰ ὑπηρετήσει τοὺς κερδοσκοπικοὺς σκοποὺς τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου, ὅπως ἄλλωστε τὄκανε κι ἡ ἴδια ἡ γερμανικὴ ἐπανάσταση.

Ἀλλ' αὐτὸ ποὺ ἔκανε εἰδικώτερα τὸ σῶμα τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων νὰ ξεχωρίζει ἦταν ἡ ἀνεξαρτησία κι ἡ αὐτονομία του ἀπέναντι στὶς διάφορες κυβερνήσεις, ποὺ ἡ πολιτικὴ νοοτροπία τους δὲν μπόρεσε νἄχει καμιὰν ἐπίδραση πάνω στὸν Γερμανὸ δημόσιο ὑπάλληλο.

---

* Σ. τ. Σ. Εἴδαμε παραπάνω ὅτι γιὰ νὰ διατηρήσουμε τὴν ἐθνική μας ἑνότητα ἔπρεπε νὰ ἐπεκταθοῦμε σὲ ἄλλες χῶρες. Ἄρα εἴχαμε ἀνάγκη ἀπὸ κατακτητικὸ στρατό.

Όμως μετὰ τὴν ἐπανάσταση ὅλ' αὐτὰ ἄλλαξαν τελείως. Στὴ θέση τῆς ἐπιστημονικῆς δουλειᾶς καὶ τῆς δραστηριότητας μπῆκε ἡ πολιτικὴ τοποθέτηση κι ἡ ὑποταγὴ στὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο κόμμα κι ὁ θετικὸς κι ἀνεξάρτητος χαρακτήρας τοῦ δημόσιου ὑπάλληλου καταπιέστηκε κι ἐμποδίστηκε γιὰ πάντα.

Κάτω ἀπ' τὸ κυβερνητικὸ σχῆμα, ὁ στρατὸς καὶ τὸ δημοσιοϋπαλληλικὸ σῶμα διατηροῦσαν τὴ δύναμη καὶ τὴν ἀνθεκτικότητα τῆς παληᾶς αὐτοκρατορίας. Αὐτοὶ ἦταν, κατὰ κύριο λόγο, οἱ μοναδικοὶ παράγοντες τῆς ποιότητας ποὺ λείπει σήμερα τελειωτικὰ ἀπ' τὴν κυβέρνηση· οἱ στυλοβάτες τοῦ κράτους. Γιατὶ αὐτοὶ δὲν στηρίζονταν στὶς φλυαρίες τῶν κοινοβουλίων ἢ τῶν Λάνταγκ, οὔτε στοὺς προστατευτικοὺς νόμους τοῦ κράτους, οὔτε στὶς τρομοκρατικὲς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων ποὺ πέρνονταν ἐνάντια σ' ὅσους ἀρνιόνταν τὴν κυβερνητικὴ ἀπόλυτη ἐξουσία· στηρίζονταν στὴν γενικὴ ἐμπιστοσύνη ποὺ πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ ἐμπνέουν ὅσοι διευθύνουν καὶ διοικοῦν μιὰ κοινωνία. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἐμπιστοσύνη δὲν εἶναι, θὰ τὸ πῶ ἀκόμη μιὰ φορά, παρὰ ἡ πεποίθηση, ἐσώτερη κι ἀδιάσπαστη, ὅτι οἱ διοικοῦντες κι οἱ κυβερνῶντες μιὰ χώρα εἶναι ὑπεράνω συμφερόντων καὶ τίμιοι· προέρχεται τέλος ἀπὸ τὴν πλήρη ὑποταγὴ στὸ πνεῦμα τοῦ νόμου καὶ στὸν τέλειο κι ἀπ' ὅλους σεβασμὸ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν.

Γιατί, στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων, τὰ κυβερνητικὰ συστήματα δὲν στηρίχθηκαν καὶ δὲν ἐπέζησαν μὲ τὸν τρόμο καὶ τὴ βία, ἀλλὰ μὲ τὴν πίστη στὴν ἀξία τους, τὴν σοβαρότητα μὲ τὴν ὁποία διαχειρίζονταν τὰ ἐνδιαφέροντα τοῦ λαοῦ καὶ τὴν βοήθεια ποὺ πρόσφεραν στὴν ἀνάπτυξη καὶ τὴν ἐπίτευξη τους.

Ἐξετάζοντας τὰ ὡρισμένα αὐτὰ σφάλματα τῆς προπολεμικῆς περιόδου ποὺ εἶχαν ἀπειλήσει νὰ κομματιάσουν καὶ νὰ διασπάσουν τὴν ἐσωτερικὴ ἑνότητα τοῦ ἔθνους, δὲν ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ λησμονοῦμε ὅτι κι ἄλλες κυβερνήσεις κρατῶν, ὅπως καὶ στὴ Γερμανία, εἶχαν ν' ἀντιμετωπίσουν παρόμοιες ἐκδηλώσεις κι ὅμως τὴν ὥρα ποὺ ὁ κίνδυνος ἄρχισε νὰ ἐπισημαίνεται δὲν εἶχαν ἀντισταθεῖ, δὲν εἶχαν κάμει καμιὰν προσπάθεια νὰ τὸν ἀποφύγουν καὶ τελικὰ ὑπόκυψαν. Ἀλλὰ ὅταν λέμε ὅτι, ἀπέναντι στὰ προπολεμικὰ αὐτὰ σφάλματα ἡ Γερμανία εἶχε κι αὐτὴ τὸ ἴδιο, ἀντίθετες δυνάμεις ἱκανὲς νὰ τ' ἀντιμετωπίσουν, πρέπει νὰ προσθέσουμε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο καὶ μιὰν ἄλλη αἰτία, τελευταίαν τῆς καταστροφῆς.

Πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ ἐξετάσουμε τὴν περίπτωση.

Κι ἡ τελευταία αὐτὴ αἰτία ἡ πιὸ ἀποφασιστικὴ τῆς πτώσης τῆς παληᾶς αὐτοκρατορίας ἦταν ἡ παραγνώριση τοῦ ρατσικοῦ προβλήματος καὶ τῆς σημασίας ποὺ εἶχε γιὰ τὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη τῶν λαῶν.

Γιατί στὴν ἱστορία τῶν λαῶν τὰ γεγονότα, ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ μικρά, δὲν εἶναι τυχαῖες ἐκδηλώσεις, ἀλλὰ φυσικὰ ἐπακόλουθα τῆς προσπάθειας γιὰ τὴν συντήρηση καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸ τοῦ εἴδους καὶ τῆς ράτσας ἀκόμη κι ὅταν οἱ ἄνθρωποι δὲν μποροῦν νὰ κατανοήσουν τὴν βαθύτερη αἰτία τῶν πράξεων τους

ΕΝΔΕΚΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΛΑΟΣ ΚΑΙ ΡΑΤΣΑ

ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΤΙΣ ΣΥΝΑΝΤΑΜΕ ΤΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΣΤΟ δρόμο μας, ὥστε γιαυτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο ὁ ὄχλος δὲν τὶς βλέπει ἢ τουλάχιστον δὲν τὶς ἀναγνωρίζει. Περνᾶ συχνὰ μπροστά τους χωρὶς νὰ τὶς διακρίνει κι ἔτσι μένει τυφλὸς μπροστὰ σὲ ἐκτυφλωτικὲς καταστάσεις κι ἐκπλήσσεται μαζύ, κάθε φορὰ ποὺ κάποιος ἔρχεται νὰ ἀνακαλύψει πράγματα ποὺ κιόλας ἔπρεπε νὰ εἶναι γνωστὰ ἀπ' ὅλους. Ὑπάρχουν γύρω μας ἑκατοντάδες χιλιάδες προβλήματα ποὺ ἡ λύση τους εἶναι τὸ ἴδιο ἁπλὴ ὅπως τὸ αὐγὸ τοῦ Χριστόφορου Κολόμβου, ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι τοῦ εἴδους τοῦ Κολόμβου εἶναι ποὺ συναντιόνται ἀρκετὰ σπάνια.

Ἔτσι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι χωρὶς ἐξαίρεση περπατοῦν μέσα στὸν ἁπλόχωρο κῆπο τῆς φύσης καὶ μοιάζουν ὅλα νὰ τὰ γνωρίζουν κι ὅλα νά τὰ ξέρουν κι ὅμως συμπεριφέρονται σὰν τυφλοί, μὲ λίγες μόνον ἐξαιρέσεις, ἀπέναντι σὲ μιὰ ἀπ' τὶς πιὸ βασικὲς καὶ τὶς πιὸ καταφανεῖς ἀρχές: αὐτὴν ποὺ μὲ ὡρισμένα ὀργανικὰ χαρακτηριστικὰ κατανέμει τὰ εἴδη ἀνάμεσα στὰ ζωντανὰ πλάσματα αὐτῆς τῆς γῆς.

Ἡ πιὸ ἐπιπόλαιη παρατήρηση φτάνει γιὰ νὰ γίνουν καταφανῆ τὰ ἀναρίθμητα σχήματα ποὺ πέρνει ἡ θέληση τῆς ζωῆς μέσα στὴ φύση καὶ πόσο ὅλα ὑπόκεινται σ' ἕναν βασικὸ κανόνα σχεδὸν ἀπαραβίαστο ποὺ τοὺς ἐπιβάλλει ἡ στενὰ καθορισμένη ἀνάγκη τῆς ἀναπαραγωγῆς καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ. Κάθε ζῶο δὲν ζευγαρώνει παρὰ μὲ τὸ θηλυκὸ τοῦ ἴδιου εἴδους: ὁ μελισσοφάγος μὲ τὸ θηλυκὸ μελισσοφάγο, ὁ πελαργὸς μὲ τὴν πελαργίνα, ὁ ἀρουραῖος μὲ τὸν θηλυκὸ ἀρουραῖο, ὁ ποντικὸς μὲ τὴν ποντικίνα, ὁ λύκος μὲ τὴν λύκαινα κ.τ.λ.

Μόνο ἐξαιρετικὲς περιστάσεις μποροῦν νὰ ἐπιτρέψουν παρανομίες σ' αὐτὸν γενικὸ κανόνα· πολλὲς φορὲς ἡ ἀνάγκη ποὺ ἐπιβάλλεται

ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία κάποιου ὑποκειμένου ἀντιτίθεται κι ἐμποδίζει τὸ ζευγάρωμα του μ' ἕνα θηλυκὸ ποὺ ἀνήκει στὸ ἴδιο εἶδος. Ἀλλὰ τότε ἡ φύση κινητοποιεῖ κάθε μέσο ποὺ διαθέτει γιὰ νὰ καταπολεμήσει αὐτὲς τὶς παρεκτροπὲς καὶ ἡ προστασία τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ τους ἐκδηλώνεται μὲ τὸν πιὸ καταφανῆ τρόπο, μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀρνιέται στὰ μπασταρδεμένα εἴδη τὴν ἱκανότητα τῆς ἀναπαραγωγῆς, ἢ πάλι ἐμποδίζει σχεδὸν ὁλοκληρωτικὰ τὴν γονιμότητα τῶν ἀπογόνων τους· στὶς πιὸ πολλὲς ἄλλωστε περιπτώσεις τοὺς ἀποστερεῖ, τὴν δυνατότητα ν' ἀντισταθοῦν στὶς ἀρρώστειες καὶ τὴν δύναμη νὰ πολεμήσουν τοὺς ἐχθρούς των.

Κάτι τέτοιο εἶναι τελείως φυσιολογικό:

Κάθε διασταύρωση δυὸ ὄντων διαφορετικῆς ἀξίας δίνει σὰν καρπὸ ἕνα κατασκεύασμα κατώτερο τῆς ἀξίας τῶν γονηῶν. Δηλαδὴ ὁ βλαστὸς μιᾶς τέτοιας ἕνωσης τοποθετεῖται πιὸ ψηλὰ ἀπ' τὸ ἐπίπεδο ποὺ βρίσκονται οἱ γονεῖς μιᾶς κατώτερης ράτσας, ἀλλὰ μένει πάντα καὶ πιὸ χαμηλὰ ἀπ' τὸ ἐπίπεδο τῶν γονηῶν τῆς ἀνώτερης ράτσας. Στὴ συνέχεια, θὰ ὑποκύψει ἀργότερα, στὸν ἀγώνα ποὺ θὰ δώσει γιὰ νὰ ἐπιβιώσει, ἐνάντια σ' αὐτὴν τὴν ἀνώτερη ράτσα. Ἕνα τέτοιο ζευγάρωμα ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν θέληση τῆς φύσης ποὺ τείνει νὰ ἀνυψώσει τὸ ἐπίπεδο τῶν ὄντων της. Αὐτὸς ὁ σκοπὸς δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ μὲ τὴν ἕνωση δυὸ πλασμάτων μὲ διαφορετικὴ ἀξία ἀλλὰ μόνο μὲ τὴν πλέρια νίκη καὶ τὴν ὁριστικὴ ἐπικράτηση αὐτῶν ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τὴν πιὸ ἀνεπτυγμένη ζωικὴ ἀξία. Ὁ πιὸ δυνατὸς ρόλος τῶν ζωντανῶν πλασμάτων μέσα στὴ φύση εἶναι νὰ κυριαρχοῦν κι ὄχι νὰ συγχωνεύονται μὲ τὸ πιὸ ἀδύνατο, θυσιάζοντας ἔτσι τὴν ἀξία τους. Μόνον ὅσοι ἔχουν γεννηθεῖ ἀπὸ τέτοιες ἀδύνατες κι ἀνεπίτρεπτες συζεύξεις μποροῦν νὰ βροῦν αὐτὸν τὸν νόμο σκληρόν· ἀλλ' ὅποιος εἶναι ἀδύνατος εἶναι καὶ περιωρισμένης διανοητικῆς ἀντίληψης ἄνθρωπος· γιατὶ ἂν αὐτὸς ὁ νόμος δὲν ὤφειλε νὰ ἐφαρμοστεῖ, ἡ ἐξελικτικὴ ἱκανότητα τῶν ὀργανωμένων ἀτόμων θὰ ἦταν ἀκατανόητη.

Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς γενικῆς πρόθεσης ποὺ ἔχει ἡ φύση ν' ἀναζητεῖ καὶ νὰ διατηρεῖ τὴν καθαρότητα τῆς ράτσας δὲν εἶναι μόνον ἡ τελείως ξεκαθαρισμένη διάκριση τῶν ἰδιαιτέρων φυλῶν στὰ ἐξωτερικά τους σημεῖα, ἀλλ' ἀκόμα καὶ ἡ ὁμοιότητα τῶν εἰδικῶν χαρακτηριστικῶν κάθε μιᾶς ἀπ' αὐτές. Ἡ ἀλεποῦ εἶναι πάντα μιὰ ἀλεποῦ, ἡ πάπια μιὰ πάπια, ἡ τίγρη μιὰ τίγρη κ.τ.λ. κι οἱ διαφορὲς ποὺ μπορεῖ νὰ σημειωθοῦν ἀνάμεσα σὲ πλάσματα ποὺ ἀνήκουν στὴν ἴδια ράτσα προέρχονται μοναδικὰ ἀπ' τὸ σύνολο τῆς δραστηριότητας, τῆς ζωηρότητας, τῆς ἐξυπνάδας, τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς ἱκανότητας γιὰ

άντίσταση πού καθένα μὲ τὸν τρόπο του ἐπιδεικνύει. Ἔτσι δὲν θὰ συναντήσουμε ποτὲ μιὰ ἀλεπού στὴ φυσιολογική της κατάσταση νὰ φέρεται φιλανθρωπικὰ μὲ τὶς πάπιες, ὅπως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξει καὶ γάτα πού νὰ αἰσθάνεται φιλικὴ διάθεση ὡς πρὸς τοὺς ποντικούς.

Κατ' ἀκολουθία, ὁ ἀγώνας πού ἀναπτύσσεται ἀνάμεσα στὶς ράτσες ἔχει πολὺ λιγώτερο σὰν βασικὰ αἴτια μιὰν βαθειὰν ἀντιπάθεια παρὰ τὴν πεῖνα καὶ τὸν ἔρωτα. Καὶ στὶς δυὸ αὐτὲς περιπτώσεις ἡ φύση παραμένει ἕνας ἀπαθὴς κι ἱκανοποιημένος μάρτυρας. Ὁ ἀγώνας γιὰ τὸ καθημερινὸ ψωμὶ ὁδηγεῖ στὴν ἤττα ἕνα πλάσμα ἀδύνατο ἢ ἀρρωστημένο ἢ προικισμένο μὲ λιγώτερη ἐσωτερικὴ δύναμη, τὸ ἴδιο ὅπως ἡ μάχη τοῦ ἀρσενικοῦ γιὰ τὴν κατάκτηση τοῦ θηλυκοῦ δὲν ἐπιτρέπει τὸ δικαίωμα τῆς γέννησης παρὰ μόνο στὸ ὑγιεινὸ πλάσμα, ἢ τουλάχιστον τοῦ δίνει τέτοιες δυνατότητες νὰ τὸ πετύχει. Ἀλλὰ ὁ ἀγώνας εἶναι πάντα τὸ μέσον γιὰ ν' ἀναπτυχθεῖ ἡ ὑγεία καὶ ἡ δύναμη ἀντίστασης τοῦ εἴδους καὶ συνεπακόλουθα, οἱ συνθῆκες πού θὰ τοῦ ἐπιτρέψουν τὴν ρατσικὴ πρόοδο.

Ἂν ἡ πορεία ἦταν διαφορετικὴ ἡ ἀνοδικὴ πρόοδος θὰ σταματοῦσε καὶ θὰ καταντοῦσε περισσότερο μιὰ ἐπαναστροφή. Πραγματικά, ὅπως οἱ λιγώτερο ἱκανοὶ θὰ ἐπικρατοῦσαν πάντα ἀριθμητικὰ πάνω στοὺς δυνατούς, ἂν ὅλα τὰ ἄτομα εἶχαν τὴν ἴδια δυνατότητα ἐπιβίωσης κι ἀναπαραγωγῆς, οἱ λιγώτερο ἱκανοὶ θ' ἀναπαράγονταν τόσο γρήγορα ὥστε τελικὰ οἱ δυνατοὶ θὰ ρίχνονταν σὲ δεύτερο πλάνο. Πρέπει λοιπὸν ἕνα ἀποφασιστικὸ μέτρο νὰ ληφθεῖ πρὸς ὄφελος τῶν δυνατῶν. Ἡ φύση πρόβλεψε ὥστε νὰ θέσει στοὺς ἀδύνατους σὲ συνθῆκες ὑπαρξιακὲς τέτοιες πού νὰ περιορίζουν τὸν ἀριθμό τους· δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀναπαραγωγὴ παρὰ στὰ διαλεχτὰ πλάσματα· ἐπιχειρεῖ τότε μιὰ καινούργια καὶ αὐστηρὴ ἐπιλογὴ πέρνοντας σὰν βασικὸ κριτήριο τὴν δύναμη καὶ τὴν ὑγεία.

Ἂν ἐπιθυμία της εἶναι νὰ μὴ ζευγαρώνουν τὰ ἀδύνατα ἄτομα μὲ τὰ δυνατά, θέλει ἀκόμη λιγώτερο νὰ μὴ ἔρχεται σ' ἐπαφὴ μιὰ ράτσα ἀνώτερη μὲ μιὰν ἄλλη κατώτερη, γιατί, σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση, ἡ προσπάθεια πού ἔχει ἀναληφθεῖ ἐδῶ καὶ χιλιάδες αἰῶνες γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους θὰ καταστεῖ μάταιη τελείως ξαφνικά.

Ἡ μελέτη τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου μᾶς προσφέρει ἄπειρες ἀποδείξεις αὐτοῦ τοῦ κανόνα. Ἡ ἱστορία ἔχει ἀποφανθεῖ μὲ μιὰ τρομακτικὴ ἀποδεικτικότητα, πάνω στὸ γεγονὸς ὅτι ὅταν ὁ Ἄρειος ἀνακατέψει τὸ αἷμα του μὲ κατώτερους λαούς, σὰν ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἐπιμιξίας θὰ εἶναι ἡ καταστροφὴ τοῦ ἐκπολιτιστῆ λαοῦ. Ἡ Νότιος

'Αμερική πού ὁ πληθυσμός της ἀποτελεῖται σὲ συντριπτική πλειοψηφία ἀπὸ τὸ γερμανικὸ στοιχεῖο, πού δὲν ἤρθε σ' ἐπαφή, παρά πολὺ λίγο, μὲ λαούς κατώτερους πού ἀνήκουν σὲ ἔγχρωμες φυλές, παρουσιάζει μιὰν διαφορετική τελείως ἀνθρωπότητα κι ἕναν ἄλλο πολιτισμὸ διαφορετικὸ ἀπ' αὐτὸν τῆς κεντρικῆς 'Αμερικῆς ἢ τῆς Βόρειας, ὅπου οἱ μετανάστες κατὰ πλειοψηφία λατινικῶν φυλῶν, ἔχουν ἔρθει σ' ἐπιμιξίες μὲ τοὺς αὐτόχθονες. Αὐτὸ καὶ μόνο τὸ παράδειγμα ἐπιτρέπει κιόλας νὰ δοῦμε ξεκάθαρα τὸ ἀποτέλεσμα πού προκύπτει ἀπ' αὐτὴ τὴ σύζευξη τῶν φυλῶν. 'Η Γερμανικὴ φυλὴ ἔμεινε ἀγνὴ χωρὶς ἐπιμιξίες κι ἔγινε κυρίαρχη τῆς ἀμερικανικῆς ἠπείρου· θὰ μείνει μάλιστα γιὰ πάντα καὶ γιὰ ὅσο διάστημα δὲν θυσιαστεῖ κι αὐτὴ ἀκόμη στὴν φυλετικὴ μόλυνση.

Συνοψίζοντας, τὰ ἀποτελέσματα τῆς διασταύρωσης τῶν φυλῶν εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

α) Κατάπτωση τῆς στάθμης τῆς ἀνώτερης ράτσας.

β) Φυσικὴ καὶ διανοητικὴ ἐπαναστροφὴ καὶ σὰν συνέχεια, ἐμφάνιση ἑνὸς εἴδους μαρασμοῦ πού τὰ συνεπακόλουθα του εἶναι ἀργὰ ἀλλὰ ἀναπόφευκτα.

Τὸ ν' ἀκολουθοῦμε μιὰ τέτοια πορεία δὲν πετυχαίνουμε τιποτ' ἄλλο παρὰ ν' ἀμαρταίνουμε ἐνάντια στὴ θέληση τοῦ Αἰώνιου Δημιουργοῦ μας.

'Αλλὰ αὐτὴ ἡ πράξη θὰ ἐπισύρει καὶ τὴν ἀνάλογη πρὸς τὸ ἁμάρτημα τιμωρία.

Προσπαθώντας νὰ ἐπαναστατήσει ἐνάντια στὴν λογικὴ καὶ ἀναπόφευκτη θέληση τῆς φύσης ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται σὲ σύγκρουση μὲ τὶς ἀρχὲς ἐκεῖνες πού τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ εἶναι καὶ νὰ ὑπάρχει σὰν ἄνθρωπος. Ἔτσι ἐπιχειρώντας μιὰν ἐνέργεια ἐνάντια στὴ φύση εἶναι σὰν νὰ προετοιμάζει τὴν ἴδια τὴν καταστροφή του.

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο θὰ κάνει τὴν ἐμφάνιση της—πῶς ἦταν δυνατόν!— ἡ καθαρὰ ἰουδαϊκὴ ἀντίρηση, τόσο κωμικὴ ὅσο καὶ βλακώδης, τοῦ μοντέρνου εἰρηνιστῆ:

«'Ο ἄνθρωπος πρέπει ἀκριβῶς κι ἔχει καθῆκον νὰ νικήσει τὴ φύση!»

'Εκατομμύρια ἄνθρωποι συντάσσονται χωρὶς νὰ συλλογιστοῦν διόλου μ' αὐτὴ τὴν ἠλιθιότητα τῶν 'Εβραίων καὶ καταλήγουν νὰ φαντάζονται ὅτι ἔχουν πετύχει ἕνα εἶδος νίκης πάνω στὴ φύση· ἀλλὰ τὰ ἐπιχειρήματα τους βασίζονται σὲ μιὰν ἠλίθια θεωρία πού δὲν μπορεῖ νὰ φτάσει στὸ σημεῖο πού χρειάζεται, σίγουρα γιὰ νὰ γίνει πεποίθηση ὁλόκληρου τοῦ κόσμου.

Στὴν πραγματικότητα ὁ ἄνθρωπος δὲ ἔχει ἀκόμη νικήσει τὴ φύση σὲ κανένα σημεῖο· ἔχει ὡστόσο προσπαθήσει κι ἀναζητήσει ν'

ἀνασύρει κάποια γωνιὰ τοῦ πελώριου καὶ γιγαντιαίου πέπλου ποὺ κατακαλύπτει τὰ μυστήρια καὶ τὰ αἰώνια μυστικά της· δὲν πέτυχε ὅμως τίποτα καὶ μονάχα ἀνακάλυψε ὅσα κιόλας ἤξερε· δὲν κυριαρχεῖ πάνω στὴ φύση, ἀλλὰ μόνον ἔχει φτάσει στὸ σημεῖο, χάρη στὴ γνώση μερικῶν νόμων καὶ φυσικῶν καταστάσεων μεμονωμένων, νὰ γίνει κύριος πάνω σὲ ζωντανὰ ἄλλα πλάσματα ποὺ τοὺς λείπει αὐτὴ ἴσα-ἴσα ἡ γνώση: ἂν ἐξαιρέσουμε αὐτὴ τὴν περίπτωση, μιὰ θεωρία δὲν μπορεῖ νὰ ἐμφυτευτεῖ στὶς δεδομένες ὑπαρξιακὲς συνθῆκες καὶ στὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας, γιατὶ ἡ θεωρία ἀπὸ μόνη της δὲν ἐξαρτᾶται παρὰ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Χωρὶς ἀνθρώπους, δὲν ὑπάρχουν οὔτε στέκονται σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ἀνθρώπινες θεωρίες· ἔτσι λοιπὸν ἡ θεωρία, σὰν τέτοια ἔχει πάντα τὴν ἀνάγκη τῆς ἀνθρώπινης παρουσίας καὶ σάν συνεπακόλουθο τὴν ὕπαρξη τῶν νόμων ποὺ εἶναι πρωταρχικὴ συνθήκη αὐτῆς τῆς παρουσίας.

Ἀκόμα κάτι ἄλλο! Ὡρισμένες ἰδέες εἶναι δεμένες μὲ τὴν ὕπαρξη ὡρισμένων ἀτόμων. Αὐτὸ εἶναι πιὸ πολὺ ἀληθινὸ γιὰ τὶς ἀντιλήψεις ἐκεῖνες ποὺ ἔχουν τὴ ρίζα τους ὄχι σὲ μιὰν ἐπιστημονικὴ κι ἀποδεδειγμένη παραδοχή, ἀλλὰ στὸν κόσμο τοῦ συναισθήματος, ὅπου, γιὰ νὰ μεταχειριστῶ ἕναν ὅρο ὅμορφο καὶ ξεκάθαρο, ἀντανακλοῦν μιὰν «ἐσώτερη ἐμπειρία». Ὅλες αὐτὲς οἱ θεωρίες ποὺ δὲν ἔχουν καμιὰ σχέση μὲ τὴν ψυχρὴ λογική, ὅπως τὴν ἐννοοῦμε, ἀλλὰ παρουσιάζονται σὰν ἐκδηλώσεις καθαρὰ συναισθηματικές, ὅλες αὐτὲς οἱ ἠθικὲς πεποιθήσεις, εἶναι δεμένες μὲ τὴν ἀνθρώπινη ὕπαρξη καὶ γενιοῦνται ἀπὸ τὴν φαντασία κι ἀπὸ τὴν δημιουργικὴ προσπάθεια. Ἀλλά τότε ἡ διατήρηση τῆς ράτσας καὶ τοῦ ἀνθρώπινου εἴδους ποὺ τὶς πιστεύει εἶναι ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀνάπτυξη καὶ τὴν ἐφαρμογὴ αὐτῶν τῶν θεωριῶν. Παράδειγμα: αὐτὸς ποὺ εὔχεται καὶ πιστεύει στὰ σοβαρὰ τὸν θρίαμβο τῆς εἰρηνιστικῆς θεωρίας θὰ πρέπει νὰ καταβάλλει κάθε προσπάθεια καὶ νὰ κινητοποιήσει κάθε μέσο γιὰ νὰ κατακτηθεῖ ἀπὸ τοὺς Γερμανούς· γιατί, στὴν ἀντίθετη περίπτωση, θὰ μποροῦσε ὁ τελευταῖος εἰρηνόφιλος νὰ πεθάνει μαζὺ μὲ τὸν τελευταῖο Γερμανὸ κι ἡ θεωρία νὰ σβύσει γιὰ πάντα μιὰ κι ὁ ὑπόλοιπος κόσμος δὲν ἔπεσε στὴν παγίδα αὐτῆς τῆς ἠλιθιότητας ποὺ στέκεται ἐνάντια στὴν φύση καὶ στὴ λογικὴ καὶ ποὺ ποτὲ δυστυχῶς δὲν τὴν εἶχε ὁ δικός μας ὁ λαός. Θἄπρεπε λοιπὸν εἴτε τὸ θέλαμε, εἴτε ὄχι ν' ἀποφασίσουμε ὁριστικὰ ὅτι ἦταν ἀπαραίτητο νὰ κάνουμε πόλεμο γιὰ νὰ πετύχουμε τὴν βασιλεία τοῦ εἰρηνισμοῦ. Αὐτὸ ἦταν ἄλλωστε καὶ τὸ πλάνο τοῦ Οὐίλσων, τοῦ ἐμπνευσμένου Σωτῆρα τῆς Ἀμερικῆς, ὅπως τὸν ἀποκαλοῦσαν οἱ ὀνειροπόλοι συμπατριῶτες μας, κι ἔτσι πέτυχε τὸν σκοπό του.

Πραγματικὰ ἡ εἰρηνιστικὴ ἰδέα κι ὁ ἀνθρωπισμὸς εἶναι ἴσως μιὰ ὑπέροχη θεωρία ὅταν θἄχει κατακτηθεῖ ὁ κόσμος καὶ θἄχει ὑποταχτεῖ στὸν ἀνώτερο ἄνθρωπο ποὺ θ' ἀποβεῖ ἔτσι γιὰ ἕνα ἀρκετὰ μεγάλο διάστημα ὁ ἀπόλυτος κυρίαρχος αὐτῆς τῆς γῆς. Ἐνῶ ἀντίθετα ἡ θεωρία αὐτὴ δὲν θἄχει καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα παρὰ τότε ποὺ ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογή της θ' ἀποδειχθεῖ δύσκολη καὶ τελικὰ ἀδύνατη. Λοιπὸν πρῶτα ἀπ' ὅλα ἀγώνας καὶ μετὰ ἴσως ὁ φιλειρηνισμός. Ἀλλοιώτικα ἡ ἀνθρωπότητα θὰ ξεπεράσει τὸ ἀπόγειο τῆς ἐξέλιξης της καὶ τὸ τέλος θὰ εἶναι, ὄχι πιὰ ἡ ἐπικράτηση μιᾶς ἠθικῆς θεωρίας, ἀλλὰ ἡ κυριαρχία τοῦ σκοταδισμοῦ καὶ τὸ χάος. Αὐτὸ ποὺ τώρα μόλις εἶπα μπορεῖ νὰ κάνει μερικοὺς ἀπ' τοὺς ἀναγνῶστες μου νὰ γελάσουν, ἀλλὰ ὁ πλανήτης μας ἔχει κιόλας διατρέξει τὸν αἰθέρα ἐδῶ κι ἑκατομμύρια χρόνια χωρὶς νὰ ὑπάρχουν πάνω του ἄνθρωποι καὶ μπορεῖ μιὰ μέρα νὰ ἐπαναλάβει τὴν διαδρομή του κάτω ἀπ' τὶς ἴδιες συνθῆκες, ἂν οἱ ἄνθρωποι ξεχάσουν ὅτι ἔφτασαν στὴν ἀνώτατη ὑπαρξιακὴ στάθμη ὄχι μὲ τὸ ν' ἀκοῦνε αὐτὰ ποὺ πρεσβεύουν μερικοὶ ὑπόδουλοι τῆς παραφροσύνης ἰδεολόγοι, ἀλλὰ μαθαίνοντας νὰ ξεχωρίζουν καὶ τηρώντας αὐστηρὰ τοὺς χαλκέντερους νόμους τῆς φύσης.

Ὅλ' αὐτὰ ποὺ σήμερα θαυμάζουμε πάνω σὲ τούτη τὴ γῆ—ἐπιστήμη καὶ τέχνη, τεχνικὴ κι ἀνακαλύψεις—εἶναι ὁ καρπὸς τῆς δημιουργικῆς ἐνεργητικότητας πολὺ λίγων λαῶν καὶ ἴσως πρωταρχικὰ μιᾶς μόνο ράτσας. Ἀπ' αὐτοὺς λοιπὸν ἐξαρτᾶται ἡ διατήρηση τοῦ πολιτισμοῦ. Ἂν αὐτοὶ οἱ λαοὶ ὑποκύψουν, ὅλ' αὐτὰ ποὺ ἀπαρτίζουν καὶ συμπληρώνουν τὴν ὁμορφιὰ τούτου τοῦ κόσμου θὰ κατέβουν μαζύ τους τὸν τάφο.

Ὅποια εἶναι λόγου χάρη ἡ ἐπίδραση ποὺ τὸ ἔδαφος μπορεῖ νἄχει πάνω στοὺς ἀνθρώπους, τέτοια καὶ διαφορετικὰ θἄναι τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐπίδρασης αὐτῆς πάνω στὶς ράτσες ποὺ τὴν δέχονται. Ἡ ἔλλειψη γονιμότητας τοῦ ἔδαφους ὅπου ζεῖ μιὰ φυλὴ μπορεῖ ἴσως νὰ ἀναπτύξει σέ μιὰν ἀπ' αὐτὲς μιὰν αἰχμηρὴ δυναμικότητα ποὺ τὴν σπρώχνει νὰ πραγματοποιήσει μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἐπιτεύγματα· σὲ μιὰν ἄλλη πάλι ἡ στειρότητα τοῦ ἐδάφους κι ἡ ἔλλειψη γονιμότητας θὰ παραμείνει μονάχα ἡ αἰτία τῆς ἀθλιότητας της καὶ τοῦ ὑποσιτισμοῦ της μὲ ὅλες τὶς συνέπειες καὶ τὰ συνεπακόλουθα. Αὐτὲς εἶναι οἱ ἐσωτερικὲς προδιαθέσεις τῶν λαῶν ποὺ καθορίζουν μιὰ γιὰ πάντα τὸ μέτρο καὶ τὸ ποσοστὸ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων πάνω τους. Αὐτὸ τὸ ἴδιο πράγμα ποὺ ὁδηγεῖ τὸν ἕνα νὰ πεθάνει ἀπὸ τὴν πεῖνα, ἐξωθεῖ τὸν ἄλλο σὲ μιὰ σκληρὴ δουλειά.

Ὅλοι οἱ μεγάλοι πολιτισμοὶ τοῦ παρελθόντος ὁδηγήθηκαν στὴν

κατάπτωση ἁπλὰ καὶ μόνο ἐπειδὴ ἡ πρωταρχικὴ δημιουργικὴ ράτσα πέθανε ἀπὸ μιὰ δηλητηρίαση τοῦ αἵματος της.

Ἡ βαθύτερη αἰτία τῆς τέτοιας κατάπτωσης ὑπῆρξε πάντα ἡ παραγνώριση τῆς βασικῆς ἀρχῆς ποὺ ἀπ' αὐτὴν ἐξαρτᾶται κάθε πολιτισμὸς κι οἱ ἄνθρωποι ποὺ τὸν ἀπαρτίζουν· γιὰ νὰ διατηρήσουμε λοιπὸν ἕναν ὡρισμένο πολιτισμὸ πρέπει νὰ προφυλάξουμε τὸν ἄνθρωπο ποὺ τὸν δημιούργησε. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ προφύλαξη εἶναι συδεδεμένη μὲ τὸν σκληρὸ νόμο τῆς ἀναγκαιότητας καὶ τὴν δίκαιη νίκη τοῦ καλύτερου καὶ τοῦ πιὸ δυνατοῦ.

Ὅποιος λοιπὸν θέλει νὰ ζήσει ἂς πολεμήσει! Αὐτὸς ποὺ ἀρνεῖται ν' ἀγωνιστεῖ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ὅπου νόμος του εἶναι ἡ ἀδιάκοπη πάλη, δὲν ἀξίζει νὰ ζήσει.

Αὐτὸ μπορεῖ νὰ φαίνεται σκληρό, ἀλλὰ εἶναι ἀλήθεια! Μολονοτοῦτο πολὺ πιὸ σκληρὴ εἶναι ἀκόμη ἡ τύχη τοῦ ἀνθρώπου ποὺ πιστεύει πὼς μπορεῖ νὰ νικήσει τὴ φύση ἐνῶ στὴν πραγματικότητα αὐτὴ τὸν ὑποτάσσει. Ἐξαθλίωση, δυστυχία κι ἀρρώστεια, νὰ ἡ ἀπάντηση τῆς φύσης.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ξεχνᾶ ἢ κατηγορεῖ τοὺς νόμους τῆς ράτσας του στερεῖται στὴν πραγματικότητα ἀπ' τὴν εὐτυχία νὰ γνωρίσει τὴν ἐπιτυχία του. Ἐμποδίζει τὴν νικηφόρα πορεία τῆς ἀνώτερης ράτσας καὶ ἐξαιτίας της ἐξίσου ὅμοια καὶ τὴν πρόοδο τῆς ἀνθρωπότητας. Κουρασμένος ἀπ' τὸ βάρος νὰ αἰσθάνεται ἄνθρωπος, πέφτει στὸ ἐπίπεδο τοῦ ζώου ποὺ εἶναι ἀνίκανο ν' ἀνυψωθεῖ στὴν σκάλα τῶν ὄντων.

***

Θὰ ἦταν μάταιος κόπος νὰ συζητοῦμε πάνω στὸ σημεῖο τοῦ ποιὰ ἢ ποιὲς ράτσες ὑπῆρξαν πρωταρχικὰ οἱ φορεῖς τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ κι ἔχουν, στὴν συνέχεια, βάλει τὰ θεμέλια αὐτοῦ ποὺ ἐννοοῦμε, λέγοντας: ἀνθρωπότητα. Εἶναι πολὺ ἁπλὸ νὰ ρωτήσουμε τώρα, μὲ τὶς παροῦσες συνθῆκες, κάτι τέτοιο κι ἡ ἀπάντηση εἶναι εὔκολη καὶ ξεκάθαρη. Ὅλα ὅσα ἔχουμε σήμερα μπροστά μας σὰν σημάδια τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, καρποὶ τῆς τέχνης, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς εἶναι, σχεδὸν κυριολεκτικά, δημιουργήματα καὶ καρποὶ τῆς δραστηριότητας τῶν Ἀρείων. Αὐτὸ τὸ γεγονὸς ἐπιτρέπει νὰ συμπεράνουμε ἀμοιβαία κι ὄχι χωρὶς σοβαροὺς λόγους, ὅτι ἡ Ἄρεια φυλὴ εἶναι ὁ μοναδικὸς δημιουργὸς μιᾶς ἀνώτερης ἀνθρωπότητας καὶ σὰν συνέχεια, ὅτι ἀντιπροσωπεύει τὸν πρωταρχικὸ τύπο αὐτοῦ ποὺ ἐννοοῦμε μὲ τὴ λέξη: «ἄνθρωπος». Ὁ Ἄρειος εἶναι ὁ Προμηθέας τῆς ἀνθρωπότητας· τὸ θεῖο ἄστρο τοῦ πνεύματος φώτιζε πάντοτε τὸ ξεκάθαρο μέτωπο του· πάντα αὐτὸς ἄναβε καὶ διατηροῦσε τὴ φωτιὰ ποὺ κάτω ἀπ' τὴ

μορφὴ τῆς γνώσης, φώτιζε τὴ νύχτα κι ἀποκάλυπτε τὰ μυστήρια, ποὺ ἐπίμονα ἤθελαν νὰ κρατήσουν τὴ σιωπή τους, δείχνοντας ἔτσι στὸν ἄνθρωπο τὸν δρόμο ποὺ ἔπρεπε νὰ χαράξει γιὰ νὰ καταστεῖ κυρίαρχος πάνω στ' ἄλλα ζωντανὰ πλάσματα τούτης τῆς γῆς. Ἂν ἐξάλειφαν ἀπ' τὸ πρόσωπο τῆς γῆς τὸν Ἄρειο, ἕνα βαθὺ σκοτάδι θὰ ξαπλωνόταν πάνω της· γιὰ μερικοὺς αἰῶνες ὁ πολιτισμὸς ποὺ αὐτὸς δημιούργησε θ' ἀντανακλοῦσε ἀκόμη ἀλλὰ τελικὰ ὁ κόσμος θὰ μεταβαλόταν σὲ μιὰν ἀπέραντη ἔρημο.

Ἂν διαχωρίζαμε τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν ἱστορία της σὲ τρεῖς ἀνθρώπινους τύπους: σ' αὐτὸν ποὺ τὴν δημιούργησε,σ' αὐτὸν ποὺ διαφύλαξε τὴν παρακαταθήκη καὶ σ'αὐτὸν ποὺ τὴν κατάστρεψε, δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ κατατάξουμε τὸν Ἄρειο παρὰ μόνο στὸν πρῶτο ἀνθρώπινο τύπο. Ἐγκαθίδρυσε τὰ θεμέλια καὶ τὸ μεγάλο ἔργο ὁλόκληρης τῆς ἀνθρώπινης δημιουργίας καὶ μονάχα ἀπ' τὴ θέα του καὶ τὴν ὕπαρξη του ἐξαρτήθηκε ὁ χαρακτήρας τῶν ὑπόλοιπων λαῶν. Ἔστησε τὶς χοντρὲς πέτρες καὶ τὰ σχέδια τῶν οἰκοδομημάτων τῆς ἀνθρώπινης προόδου καὶ ἄφησε μόνο τὴν ἐκτέλεση τους στὸ πνεῦμα τῶν ἄλλων φυλῶν. Παράδειγμα: μέσα σὲ μερικὲς δεκάδες χρόνια ὁλόκληρη ἡ Ἀνατολὴ κι ἡ Ἀσία θὰ μποροῦσε νὰ ὀνομάζει δικό της ἕναν πολιτισμὸ ποὺ τὴν θεμελιακὴ βάση του ἔβαλε τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα κι ἡ γερμανικὴ τεχνική. Μονάχα οἱ ἐξωτερικές του ἀπόψεις, θὰ φέρνουν τὸν χαρακτῆρα ἑνὸς μέρους, τὸ τονίζω, καὶ τὰ σημάδια τῆς ἀσιατικῆς ἔμπνευσης. Οἱ Ἰάπωνες δὲν πρόσθεσαν τίποτα, ὅπως πολλοὶ πιστεύουν, μὲ τὸν πολιτισμό τους, στὴν εὐρωπαϊκὴ τεχνική· τὸ ἀντίθετο ἡ ἐπιστήμη κι ἡ τεχνικὴ τῆς Εὐρώπης ἐσωτερικὰ κι ἀδιάσπαστα ἑνωμένες, ἀποτέλεσαν τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ γιαπωνέζικου πολιτισμοῦ. Ἡ θεμελιακὴ βάση τῆς ζωῆς δὲν εἶναι ὁ γιαπωνέζικος πολιτισμός, ἂν καὶ ἔχει καταφέρει νὰ προσδώσει τὰ ἰδιαίτερα του γνωρίσματα—αὐτὴ ἡ ἐξωτερικὴ ἴσα-ἴσα θεώρηση χτυπᾶ ἄσκημα στὰ μάτια τῶν Εὐρωπαίων—ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ἀκατανόητη δουλειά, ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνικὴ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, δηλαδὴ τῶν Ἀρείων φυλῶν. Ἀκουμπώντας πάνω στὰ θετικὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς ἐργασίας ἡ Ἀνατολὴ μπόρεσε, κι αὐτὴ τὸ ἴδιο, ν' ἀκολουθήσει τὴν ἀνοδικὴ πορεία καὶ τὴν προοδευτικὴ ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητας. Ὁ ἀγώνας γιὰ τὸ καθημερινὸ ψωμὶ πρόσφερε τὴ βάση γιαυτὴ τὴν ἐργασία, δημιούργησε τὰ ὅπλα καὶ τ' ἀπαραίτητα ἐργαλεῖα· ἔτσι μόνο τὰ ἐξωτερικὰ σχήματα πῆραν, λίγο-λίγο, τὴν γιαπωνέζικη μορφή.

Ἂν, ἀπὸ σήμερα, ἡ ἐπίδραση τῶν Ἀρείων σταματοῦσε νὰ ἐξασκεῖται πάνω στὴν Ἰαπωνία, ὑποθέτοντας ὅτι ἡ Εὐρώπη κι ἡ Ἀμερικὴ καταστρέφονταν, ἡ πρόοδος ποὺ ἔκανε ὁ Ἰάπωνας στὶς ἐπιστῆ-

μες καί στὴν τεχνικὴ θὰ διαρκοῦσε γιὰ λίγο διάστημα· ἀλλὰ μόλις περνοῦσαν λίγα χρόνια ἡ πηγὴ θὰ στείρευε, οἱ εἰδολογικοὶ γιαπωνέζικοι χαρακτῆρες θὰ κέρδιζαν ξανὰ τὸ χαμένο τους ἔδαφος κι ὁ δημιουργικὸς πολιτισμὸς τῆς χώρας αὐτῆς θὰ κατακομματιάζονταν θὰ ξανάπεφτε στὸν βαθὺν ὕπνο, ἀπ' ὅπου τὸν τράβηξε ὁ ἄρειος πολιτισμός. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ συμπεράνουμε ὅτι ἔτσι ὅπως ἡ δημιουργικὴ ἐξέλιξη τῆς Ἰαπωνίας ὀφείλεται στὴν Ἄρεια ἐπίδραση, τὸ ἴδιο καὶ στὰ παληὰ χρόνια ἕνα ξένο πνεῦμα καὶ μιὰ ξένη ἐπίδραση ξύπνησε κι ἔφερε στὴν ἐπιφάνεια τὸν γιαπωνέζικο πολιτισμὸ κυρίαρχο σ' ἐκείνη τὴν καθυστερημένη ἐποχή. Ἡ καλύτερη ἀπόδειξη αὐτῆς τῆς διαπίστωσης εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ πολιτισμὸς αὐτὸς βραχυκυκλώθηκε καὶ κατόπι ἐξαφανίστηκε τελείως. Αὐτὸ τὸ φαινόμενο δὲν μπορεῖ νὰ παρατηρηθεῖ παρὰ μόνον ὅταν τελείωσε ἡ ἐξωτερικὴ ἐπίδραση ποὺ τοῦ ἔδωσε τὰ κίνητρα καὶ τοῦ πρόσφερε τὰ ἀπαραίτητα ὑλικὰ γιὰ τὴν πρώτη ἀνάπτυξη τοῦ πολιτισμοῦ. Ἂν συμβεῖ ὥστε ἕνα λαὸς ποὺ δέχθηκε ἀπὸ ξένες ράτσες τὶς πρῶτες καὶ βασικὲς ἐπιδράσεις καὶ τὶς ἀνάπτυξε καὶ τὶς ἔκανε ἔργο, ἀλλὰ ἀργότερα ναρκώθηκε ὅταν ἡ ξένη ἐπίδραση ἔπαψε νὰ ἐξασκεῖται πάνω του, τότε λέμε γιαυτὸν τὸν λαὸ ὅτι ἦταν «θεματοφύλακας τοῦ πολιτισμοῦ», ἀλλὰ ὄχι καὶ ὅτι «δημιούργησε ἕναν πολιτισμό».

Ἂν ἐξετάσουμε τοὺς διάφορους λαοὺς κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη, θὰ παρατηρήσουμε σχεδὸν παντοῦ ὅτι ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ λαοὺς ποὺ δὲν δημιούργησαν πρωταρχικὰ ἕναν πολιτισμὸ ἀλλὰ τὸν δέχτηκαν.

Ἡ εἰκόνα ποὺ θὰ σχηματίσουμε γιὰ τὴν ἐξέλιξη τους εἶναι ἡ ἀκόλουθη :

Οἱ ἄρειοι λοοὶ—ποὺ ἡ στρατιωτική τους δύναμη εἶναι στ' ἀλήθεια γελοία—κατακτοῦν κι ὑποτάσσουν λαοὺς ξένους καὶ παρακινούμενοι ἀπὸ τὶς συνθῆκες ζωῆς ποὺ τοὺς προσφέρει ἡ καινούργια χώρα (εὐφορία, φύση, κλῖμα κ.τ.λ,) ἢ ἐπωφελούμενοι ἀπὸ τὴν εὐκαιρία ποὺ τούς προσφέρει τὸ ἔμψυχο ὑλικὸ τῆς κατώτερης φυλῆς, ἀναπτύσσουν τὶς διανοητικὲς καὶ ὀργανωτικές τους ἱκανότητες κι ἐπιβλέπουν πάνω σ' αὐτοὺς ξένους λαοὺς σὰν κυρίαρχοι κι ἀφέντες. Γιὰ μερικὲς χιλιάδες χρόνια ἢ κι αἰῶνες δημιουργοῦν πολιτισμοὺς ποὺ βασικὰ φέρνουν τὰ γνωρίσματα τὰ δικά τους καὶ τὸν δικό τους τρόπο σκέψης, προσαρμοσμένους ὅμως στὶς ἰδιαίτερες καταστάσεις τῆς χώρας καὶ στὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἔχουν κατακτήσει. Ὅμως τέλος οἱ κατακτητὲς ἀρχίζουν νὰ ὑποχωροῦνε στὸν βασικὸ κανόνα, ποὺ ὡς τώρα εἶχαν τηρήσει, χάρη στὸν ὁποῖο μπόρεσαν νὰ διατηρήσουν τὴν καθαρότητα τοῦ αἵματος τους· ἀρχίζουν νὰ ἔρχονται σ' ἐπαφὴ καὶ νὰ

ἐνώνονται μὲ τοὺς Ἰθαγενεῖς, βάζοντας ἔτσι τέλος στὴν ἴδια τους τὴν ὕπαρξη· γιατὶ τὸ βασικὸ ἁμάρτημα ποὺ συνέβηκε στὸν Παράδεισο ἔχει πάντα σὰν ἀποτέλεσμα τὴν τιμωρία τοῦ ἐνόχου.

Μετὰ ἀπὸ χίλια χρόνια καὶ περισσότερα ἴσως, τὰ τελευταῖα φανερὰ σημάδια τοῦ παληοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἡγεμόνων, ἀναγνωρίζονται στὴν πιὸ καθαρὴ καί ζωηρὴ λάμψη ποὺ τὸ αἷμα τους ἔχει ἀφήσει στὴν ὑποταγμένη ράτσα καὶ στὸν κατεστραμένο πολιτισμὸ ποὺ ἄλλοτε εἶχαν δημιουργήσει. Γιατὶ ἂν τὸ ξεκάθαρο καὶ ὑγιεινὸ αἷμα τοῦ κατακτητῆ χάθηκε μέσα στὸ αἷμα τῶν κατακτημένων, τὸ ἴδιο ἔχει χαθεῖ καὶ τὸ σκληρὸ κι ἄφθαρτο ὑλικὸ ἀπ' τὸ ὁποῖο ἦταν φτιαγμένη ἡ δάδα ποὺ φώτιζε τὴν προοδευτικὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ! Ὅσο πιὸ πολὺ τὸ αἷμα τῶν παληῶν ἡγεμόνων ἔχει ἀφήσει πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια τῶν ἀπογόνων ἕνα λεπτὸ σύννεφο ποὺ προδίνει τὴν ἀνάμνηση του, τόσο λιγώτερο ἡ νύχτα ποὺ σκεπάζει τὴν τωρινὴ ζωὴ θἄναι σκοτεινὴ σκορπίζοντας γλυκειὲς ἀναλαμπὲς ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὰ δημιουργήματα, ἀκόμα ἐπιβιώσιμα, ἐκείνων ποὺ ἄλλοτε εἶχαν φέρει τὸ φῶς. Ἡ ἀντανάκλαση τους λάμπει ἀκόμη καὶ διαπερνᾶ τίς στρατιὲς τῶν βαρβάρων ποὺ ἦρθαν καὶ κάνει τὸν παρατηρητὴ πολὺ συχνὰ νὰ πιστέψει ὅτι ἔχει μπροστά του τὴν εἰκόνα τοῦ δημιουργοῦ λαοῦ, ἐνῶ δὲν τὸν βλέπει παρὰ μέσα στὸν καθρέφτη τοῦ παρελθόντος.

Συμβαίνει συχνὰ ἕνας τέτοιος λαὸς νἄρθει πάλι σ' ἐπαφή, στὸ διάβα τῆς ἱστορίας του, γιὰ δεύτερη φορά, ἢ ἀκόμη συχνότερα, μὲ τὴ φυλὴ ἐκείνη ποὺ ἄλλοτε τοῦ πρόσφερε τὸν πολιτισμό, χωρὶς καμιὰ ἀνάμνηση ἀπὸ τὶς προηγούμενες σχέσεις καὶ συναντήσεις νὰ ὑπάρχει πιὰ στὴ μνήμη του. Ὅτι ἔχει ἀπομείνει ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν παληῶν ἡγεμόνων μέσα σ' αὐτὸν τὸν λαό, θὰ στρέψει ἀσυνείδητα πρὸς αὐτὴ τὴν καινούργια ἄνθηση κι ὅτι δὲν μποροῦσε πρῶτα νὰ πραγματοποιήσει παρὰ μὲ δύσκολία θὰ τὸ κάνει τώρα μὲ τελείως ἀνανεωμένη καὶ καλὴ διάθεση. Ἕνας καινούργιος ἀέρας πολιτισμοῦ θὰ φυσήξει μέχρι ποὺ πάλι αὐτοὶ οἱ σκαπανεῖς του νὰ μπασταρδέψουν μὲ τὸ αἷμα ξένων λαῶν.

Ἡ προσπάθεια τῆς μελλοντικῆς παγκόσμιας ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ θὰ ἔγκειται στὸ νὰ κατευθύνει τίς ἀναζητήσεις της κάτω ἀπ' αὐτὴν τὴν βάση κι ὄχι ν' ἀραδιάζει γεγονότα ἐξωτερικά, ὅπως πολὺ συχνὰ κάνουν σήμερα οἱ ἱστορικοὶ μελετητές μας.

Αὐτὴ ἡ σκιαγραφία τῆς ἐξέλιξης τῶν λαῶν ποὺ ὑπῆρξαν οἱ θεματοφύλακες τοῦ πολιτισμοῦ, φτιάχνει κιόλας τὸν πίνακα τῆς ἀνάπτυξης, τῆς δραστηριότητας καὶ τῆς ἐξαφάνισης αὐτῶν ποὺ ἀληθινὰ ἐγκαθίδρυσαν τὸν πολιτισμὸ πάνω στὴ γῆ: τῶν Ἀρείων.

Όπως στὴν καθημερινὴ ζωὴ λέμε συχνὰ ὅτι τὸ πνεῦμα ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ μιὰν εὐκαιρία ἐξαιρετικὰ εὐνοϊκὴ κι ἀκόμα συχνότερα μιὰν ἀληθινὴ ἄνθηση, γιὰ νὰ δεῖ τὸ φῶς, ἔτσι καὶ μὲ τὴν ράτσα, τὸ ἴδιο κι αὐτή, ἔχει ἀπαραίτητη ἀνάγκη νὰ εἶναι προικισμένη μὲ πνεῦμα. Μέσα στὴ μονοτονία τῆς ζωῆς ποὺ εἶναι ἴδια ὅλες τὶς μέρες, οἱ ἄνθρωποι καὶ τῆς πιὸ μεγάλης ἀκόμη ἀξίας μπορεῖ νὰ περάσουν ἀπαρατήρητοι χωρὶς νὰ τραβήξουν σχεδὸν καθόλου τὴν προσοχὴ τοῦ περίγυρου τους· ἀλλὰ μόλις βρεθοῦν σὲ μιὰ κατάσταση ποὺ ἀποκεντρώνει ἢ ποὺ βγάζει ἀπ' τὸ δρόμο τους τοὺς ἄλλους, τότε οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀφήνουν νὰ διαφανοῦν τὰ δῶρα ποὺ τοὺς προίκισε ἡ φύση καὶ γίνονται ἀμέσως κάποιοι, πρὸς μεγάλην συχνὰ ἔκπληξη ὅλων αὐτῶν ποὺ συνήθισαν ὡς τώρα νὰ τοὺς βλέπουν μέσα στὰ στενὰ πλαίσια τῆς καθημερινῆς ζωῆς· γιαυτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο, τόσο σπάνια ἕνας προφήτης ἔχει ἀξία στὸν ἴδιο του τὸν τόπο. Δὲν εἴχαμε ποτὲ ὡς τώρα καλύτερην εὐκαιρία νὰ παρατηρήσουμε αὐτὸ τὸ φαινόμενο παρὰ κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ τελευταίου πολέμου. Τότε εἴδαμε ξαφνικὰ νέους ἀνθρώπους, χωρὶς καμιὰ ὑστεροβουλία, νὰ ἐκδηλώνουν στὶς κρίσιμες ὧρες καὶ τὴ στιγμὴ μάλιστα ποὺ οἱ ἄλλοι εἶχαν χάσει τὸ θάρρος τους, ἕναν ἄγριο ἡρωισμὸ καὶ μὲ μιὰν ἀπέραντη γνώση τοῦ προβλήματος, μπροστὰ στὸν θάνατο. Ἂν αὐτὴ ἡ ὥρα τῆς ἀπόδειξης δὲν εἶχε σημάνει κανεὶς δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ὑποψιαστεῖ ὅτι τοῦτο τὸ ἀμούστακο ἀγόρι ἔκρυβε μέσα του ἕναν ἥρωα. Χρειάζεται πάντα μιὰ σύγκρουση γιὰ νὰ ἐκδηλωθεῖ τὸ πνεῦμα. Τὸ ἀπροσδόκητο χτύπημα τοῦ πεπρωμένου ποὺ ἰσοπεδώνει τοὺς ἄλλους, δίνει ξαφνικὰ σὲ μερικοὺς σιδερένια δύναμη νὰ σπάσουν τὸν κάλυκα τῆς καθημερινότητας καὶ νὰ παρουσιάσουν γυμνὸ στὰ ἔκπληκτα μάτια τοῦ κόσμου, τὸν καρπὸ ποὺ μέσα του ἔκλεινε. Τὸ πλῆθος δυσανασχετεῖ τότε καὶ δὲν θέλει νὰ πιστέψει ὅτι αὐτὸ ποὺ δὲν μπόρεσε ἐκεῖνο τὸ κατάφερε κάποιος ἄλλος: ἐκδήλωση ποὺ ἐπαναλαμβάνεται κάθε φορὰ ποὺ θὰ παρουσιαστεῖ ἕνας ἄνθρωπος μὲ ἀξία.

Ἐπειδὴ ἕνας ἐφευρέτης λόγου χάρη δὲν καθιερώνει τὴ φήμη του παρὰ μόνο τὴν στιγμὴ ποὺ θὰ κάνει γνωστὴ τὴν ἐφεύρεση του, δὲν πάει νὰ πεῖ πὼς μόνον ἐκείνη τὴν ἡμέρα δέχτηκε τὴ θεία ἐπιφοίτηση· ἡ λάμψη τοῦ πνεύματος ὑπάρχει μέσα του ἀπ' τὴν ὥρα τῆς γέννησης του καὶ στολίζει τὸ μέτωπο ἐκείνου ποὺ στ' ἀλήθεια εἶναι προικισμένος μὲ μιὰ δημιουργικὴ ἱκανότητα. Τὸ ἀληθινὸ πνεῦμα γεννιέται μαζὺ μὲ τὸν ἄνθρωπο· δὲν εἶναι ποτὲ καρπὸς ἐκπαίδευσης ἢ μελέτης.

Ἂν λοιπὸν αὐτὸ εἶναι ἀληθινό, ὅπως τὄχουμε κιόλας σημειώσει, ὅταν πρόκειται γιὰ ἄτομα, εἶναι τὸ ἴδιο ἀληθινὸ κι ὅταν μπαίνει ζήτημα ράτσας. Οἱ λαοὶ ποὺ ἐκδηλώνουν μιὰ δημιουργικὴ ἐνεργετηκότη-

τα ἔχουν, ἀπὸ καταταγωγή τους, τὸ δῶρο τῆς δημιουργίας, ἀκόμη κι ὅταν αὐτὸ τὸ δῶρο δὲν πέφτει εὔκολα στὴν ἀντίληψη τοῦ ἐπιπόλαιου παρατηρητῆ. Καὶ σ' αὐτὴν τὴν περίπτωση τὸ ἴδιο, ἡ φήμη ἑνὸς ἐμπνευσμένου λαοῦ εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν πράξεων του, γιατὶ ὁ ὑπόλοιπος κόσμος εἶναι ἀνίκανος ν' ἀναγνωρίσει τὸ πνεῦμα ἀπὸ μόνο του καὶ δὲν τὸ διακρίνει παρὰ κάτω ἀπ' τὸ ἐξωτερικὸ σχῆμα τῶν ἐφευρέσεων, τῶν ἀνακαλύψεων, τῶν κτισμάτων, τῶν πινάκων κ.τ.λ. Ἀλλὰ καὶ γιαυτὰ τὰ σημάδια ἀκόμη χρειάζεται νὰ περάσει πολὺς καιρός, ὥστε νὰ μπορεῖ τὸ πλῆθος νὰ ξεχωρίζει μέσα τους τὸ πνεῦμα. Γιατὶ ἐνῶ σ' ἕνα ἄτομο μὲ ἀξία τὰ πνευματικὰ δῶρα, ἢ ἀκόμη οἱ ἐξαιρετικὲς ἱκανότητες βιάζονται νὰ κάνουν τὴν ἐμφάνιση τους κάτω ἀπ' τὴν πίεση εἰδικῶν περιστάσεων, μπορεῖ στὴν ζωὴ τῶν λαῶν, ἡ εὐεργετικὴ πραγματοποίηση τῶν δυνάμεων καὶ τῶν δημιουργικῶν ἱκανοτήτων τοῦ προικισμένου λαοῦ νὰ μὴ παρουσιαστοῦν παρὰ ὅταν συνθῆκες προκαθορισμένες τὸ ἐπιτρέψουν.

Τὸ πιὸ φωτεινὸ παράδειγμα γιὰ τὴν περίπτωση μᾶς τὸ δίνει ἡ ράτσα ποὺ στάθηκε ὁ μεγαλύτερος κι ὁ σοβαρώτερος θεματοφύλακας τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, οἱ Ἄρειοι. Μόλις τὸ πεπρωμένο τούς ἔφερε ἀπέναντι σὲ εἰδικὲς περιστάσεις, ἄρχισαν νὰ ἐξελίσσονται μ' ἕνα ρυθμὸ ὅλο καὶ περισσότερο γρήγορο οἱ ἱκανότητες ποὺ ὑπῆρχαν μέσα τους καὶ νὰ τὶς χύνουν σὲ καλούπια, δίνοντας τους χειροπιαστὰ σχήματα. Οἱ πολιτισμοὶ ποὺ ἐγκαθιδρύθηκαν κάτω ἀπὸ παρόμοιες περιστάσεις καθορίστηκαν ὅλοι σχεδὸν ἀπὸ τὸ ἔδαφος, ἀπὸ τὶς κλιματολογικὲς συνθῆκες κὶ ἀπὸ τὴ νοοτροπία τῶν λαῶν ποὺ εἶχαν στὴν ὑποταγή τους. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο στοιχεῖο εἶναι ἄλλωστε καὶ τὸ πιὸ ἀποφασιστικό. Ὅσο περισσότερο οἱ τεχνικὲς συνθῆκες, ἀπ' τὶς ὁποῖες ἐξαρτᾶται ἡ ἄμεση ἐκδήλωση ἑνὸς πολιτισμοῦ ἦταν πρωτόγονες, τόσο πιὸ πολὺ ἦταν ἀναγκαία ἡ χρησιμοποίηση τοῦ χειρωνακτικοῦ παράγοντα, ποὺ ὀργανωμένος καὶ κατευθυνόμενος, μπορεῖ ν' ἀντικαταστήσει τὴ δύναμη τῶν μηχανῶν. Χωρὶς τὴν δυνατότητα ποὺ προσφέρθηκε στὸν Ἄρειο νὰ χρησιμοποιήσει ἀνθρώπους κατώτερης φυλῆς, δὲν θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ κάνει τὰ πρῶτα βήματα πάνω στὸν δρόμο ποὺ τελικὰ θὰ τὸν ὁδηγοῦσε στὸν πολιτισμό· τὸ ἴδιο ὅπως καὶ χωρὶς τὴν συμπαράσταση μερικῶν ὁμοιων του ζώων, πού ἔμαθε νὰ τὸν ὑπηρετοῦν, δὲν θὰ μάθαινε ποτὲ καὶ ποτὲ δὲν θ' ἀποκτοῦσε τὴν τεχνικὴ πεῖρα ποὺ θὰ τοῦ ἐπέτρεπε λίγο - λίγο νὰ ξεπεράσει τὴν κατάσταση τοῦ ζώου. Ἡ παροιμία: «Ὁ Μαυριτανὸς ἔκανε τὴ δουλειά του, ὁ Μαυριτανὸς μπορεῖ νὰ φύγει», ἔχει δυστυχῶς μιὰ σημασία πολὺ βαθύτερη. Ἐδῶ καὶ χιλιάδες χρόνια ὁ ἄνθρωπος μεταχειριζόταν τὸ ἄλογο σὰν ὑπηρέτη σ' ὅλες του τὶς δουλειές, βάζοντας ὅμως τὶς βά-

σεις, μὲ τὴ βοήθεια του πάντα, τοῦ πολιτισμοῦ, παρήγαγε τὸ αὐτοκίνητο καὶ τὸ ἄλογο γίνηκε πιὰ ἕνα ἄχρηστο ζῶο γιαυτόν. Μέσα σὲ λίγα χρόνια κατάφερε πάρα πολλά, ἀλλὰ χωρὶς τὴν προηγούμενη συνεργασία ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ εἶχε διόλου φτάσει στὸ σημεῖο ποὺ βρίσκεται σήμερα.

Ἔτσι ἡ παρουσία τῶν ἀνθρώπων τῆς κατώτερης ράτσας ὑπῆρξε μιὰ πρωταρχικὴ συνθήκη γιὰ τὴν δημιουργία τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνώτερης φυλῆς· ἀντιστάθμισαν τὴν ἔλλειψη ὑλικῶν πηγῶν ποὺ χωρὶς αὐτὲς δὲν μπορεῖ νὰ νοηθεῖ δυνατότητα προόδου. Εἶναι σίγουρο πιὰ ὅτι ὁ πρῶτος ἀνθρώπινος πολιτισμὸς βασίστηκε λιγώτερο στὰ κατοικίδια ζῶα παρὰ στοὺς ἀνθρώπους κατώτερης ράτσας.

Ἡ καθυποταγὴ στὸ καθεστὼς τῆς σκλαβιᾶς τῶν κατώτερων φυλῶν προϋπῆρξε ἐνῶ τὰ κατοικίδια ζῶα βρίσκονται σὲ δεύτερη μοῖρα κι ὄχι τὸ ἀντίθετο καθὼς μερικοὶ θέλουν νὰ πιστεύουν. Γιατὶ πρῶτα ὁ ἡττημένος μπῆκε μπροστὰ ἀπ' τὸ ἄροτρο· τὸ ἄλογο ἤρθε μετά. Πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς τρελλὸς φιλειρηνιστὴς γιὰ νά πιστεύει ὅτι αὐτὸ εἶναι σημάδι ἀνθρώπινου ἐξευτελισμοῦ· δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβει ὅτι αὐτὴ ἡ ἐξέλιξη ἔπρεπε νὰ συμβεῖ γιὰ νὰ φτάσουμε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τοῦ πολιτισμοῦ ὥστε νὰ μποροῦν οἱ τσαρλατάνοι νὰ μοσχοπουλάνε τὶς ἀπατεωνίες τους.

Ἡ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητας εἶναι σὰν ἕν' ἀνέβασμα σὲ μιὰ σκάλα δίχως τέλος· δὲν μπορεῖς ν' ἀνέβεις ἂν δὲν χαράξεις βαθειά, ἂν δὲν στερεώσεις τὰ κάτω σκαλοπάτια. Ὁ Ἄρειος ἔπρεπε λοιπὸν νὰ διατρέξει τὸ δρόμο ποὺ τοῦ ὑποδείκνυε ἡ πραγματικότητα κι ὄχι αὐτὸν ποὺ ὀνειρεύεται ἡ φαντασία τοῦ μοντέρνου ἐξισωτῆ τῶν τάξεων. Ὁ δρόμος τῆς πραγματικότητας εἶναι σκληρὸς κι ἐπίπονος ἀλλὰ τελικὰ ὁδηγεῖ στὸν σκοπὸ τὸν ἴδιο ποὺ ὁ φιλειρηνιστὴς θάθελε νὰ φτάσει μιὰ μέρα ἡ ἀνθρωπότητα· ἀλλὰ στ' ἀλήθεια οἱ ὀνειροπολήσεις του τὸν ἀπομακρύνουν παρὰ νὰ τὸν πλησιάζουν σ' αὐτὸ τὸν σκοπό.

Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ πρῶτοι πολιτισμοὶ δημιουργήθηκαν ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου ὁ Ἄρειος συνάντησε λαοὺς κατώτερους, τοὺς ἐξημέρωσε καὶ τοὺς ἔβαλε κάτω ἀπ' τὴν θέληση του. Αὐτοὶ οἱ λαοὶ ἦταν τὸ πρῶτο τεχνικὸ ἐργαλεῖο στὴν ὑπηρεσία τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ γεννιόνταν.

Μετὰ ὁ δρόμος ποὺ θ' ἀκολουθοῦσε ὁ Ἄρειος ἦταν καθαρὰ καὶ ξάστερα χαραγμένος. Κατακτητής, ὑπόταξε τούς κατώτερους λαοὺς καὶ ἔβαλε ὅλη τους τὴν ἐνεργητικότητα κάτω ἀπ' τὶς διαταγές του, ν' ἀκολουθοῦν τὴν θέληση του καὶ νά πραγματοποιοῦν τοὺς σκοπούς του: στάθηκε γιαυτούς μιὰ τύχη καλύτερη ἀπ' αὐτὴν ποὺ τοὺς εἶχε στερήσει, ὅταν τοὺς πῆρε μόνο αὐτὸ ποὺ ὀνόμαζαν οἱ πρόγονοι

μας «ἐλευθερία». Ὅταν σιγούρεψε σταθερὰ τὴν ἠθική του ὑπόσταση σάν ἀφέντης, δὲν ἔμεινε μονάχα τέτοιος, ἀλλὰ γίνηκε κι ὁ τοποτηρητὴς κι ὁ φύλακας τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ συνέχιζε ν' ἀναπτύσσεται. Γιαυτὸ ὁ πολιτισμὸς ὀφειλόταν ἀποκλειστικὰ στὴν δραστηριότητα τοῦ Ἄρειου καί μόνο ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς ἐξακολουθοῦσε νὰ ὑπάρχει. Ἀλλὰ μὲ τὸ μέτρο ποὺ τὰ ἀντικείμενα ἄρχισαν πιὰ νὰ ξαπλώνονται, κι ὅπως εἶναι φανερό, ἀνάγκασαν τὸν κατακτητή τους νὰ προσαρμοστεῖ σ' αὐτὰ γλωσσολογικά, τὸ διάγραμμα ποὺ διαχώριζε κύριο καὶ ὑπηρέτη ἐξαφανίστηκε. Ὁ Ἄρειος λησμόνησε τὴν καθαρότητα τοῦ αἵματος του κι ἔχασε ἔτσι τὸ δικαίωμα νὰ ζήσει στὸν παράδεισο ποὺ ὁ ἴδιος δημιούργησε. Τὸν καταβρόχθισε τὸ ἀνακάτεμα τῶν φυλῶν κι ἔχασε λίγο–λίγο καί πιὸ πολὺ τὶς ἐκπολιτιστικές του ἱκανότητες· τελικὰ ἔγινε ὄχι μόνο διανοητικά, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴ φύση του ὅμοιος μὲ τοὺς αὐτόχθονες, χάνοντας ἔτσι τὴν ἀνωτερότητα ποὺ εἶχαν πάνω τους οἱ προπάτορες του. Γιὰ ἕνα διάστημα μπόρεσε νά ἐπιζήσει μὲ τὰ ἀποθέματα πολιτισμοῦ ποὺ ὑπῆρχαν, ὕστερα τὸ γκρέμισμα ἔκανε τὴ δουλειά του κι ὁ πολιτισμὸς σὲ συντρίμια πιὰ ἔπεσε στὴ λησμονιά.

Ἔτσι γκρεμίζονται οἱ πολιτισμοὶ κι οἱ αὐτοκρατορίες γιὰ νὰ δώσουν τὴν θέση τους σ' ἄλλα σχήματα.

Ἡ ἀνάμιξη τοῦ αἵματος καὶ τὸ ἀδυνάτισμα τῆς στάθμης τῆς ράτσας, ποὺ στὴν περίπτωση εἶναι ἀναπόφευκτο, εἶναι οἱ μοναδικὲς αἰτίες γιὰ τὸν θάνατο τῶν ἀρχαίων πολιτισμῶν· γιατὶ δὲν φταῖνε διόλου οἱ χαμένοι πόλεμοι κι οὔτε μποροῦν αὐτοὶ νὰ ἐρημώσουν τοὺς λαούς, ἀλλὰ μονάχα ἡ ἐξαφάνιση αὐτῆς τῆς ἀντιστασιακῆς δύναμης ποὺ τὴν ἀπαρτίζει ἀποκλειστικὰ ἡ καθαρότητα τοῦ αἵματος.

Ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου ποὺ δὲν ἀνήκουν σὲ μιὰν ἀγνὴ ράτσα, δὲν εἶναι παρὰ κομμάτια μικρὰ ἄχυρα ποὺ τὰ σαρώνει ὁ ἄνεμος.

Ἀλλὰ καὶ κάθε ἱστορικὸ γεγονὸς δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἐκδήλωση τοῦ ἐνστίκτου αὐτοσυντήρησης τῆς ράτσας, μὲ τὴν καλὴ ἢ μὲ τὴν κακή του ἔννοια.

Ἂν ἀναρωτηθοῦμε ποιὲς εἶναι οἱ βαθύτερες αἰτίες τῆς κυριαρχικῆς σημασίας τοῦ Ἀρειανισμοῦ, μποροῦμε ν' ἀπαντήσουμε ὅτι ἡ σημασία αὐτὴ βγαίνει λιγώτερο ἀπ' τὴ δύναμη ποὺ στὸν Ἄρειο εἶναι ριζωμένο αὐτὸ τὸ ἔνστικτο, παρὰ ἀπ' τὸν ξεχωριστὸ τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον ἐκδηλώνεται. Ἡ θέληση τῆς ζωῆς εἶναι, κάτω ἀπὸ ὑποκειμενικὴ ἄποψη θεωρημένη, τὸ ἴδιο δυνατὴ σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· δὲν διαφέρει παρὰ ὁ τρόπος ποὺ μεταχειριζόμαστε γιὰ νὰ κάνουμε πράξη αὐτὸ τὸ ἔνστικτο. Στὸν πιὸ πρωτόγονο τρόπο ζωῆς, τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης δὲν πηγαίνει πιὸ μακρυὰ ἀπὸ τὴν φροντίδα τοῦ ἀ-

τόμου γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του. Ὁ ἐγωϊσμός, γιὰ νὰ μεταχειριστῶ τὸν ὁρισμὸ ποὺ χρησιμοποιοῦμε γιὰ νὰ χαρακτηρίσουμε αὐτὴ τὴν νοσηρὴ κατάσταση, εἶναι τόσο ἀπόλυτος ὥστε περιορίζει τὴν διάρκεια του, ἔτσι σὰν ἡ δεδομένη στιγμὴ νάταν τὸ ἄπαντο τῆς φιλοδοξίας τοῦ ἀτόμου καὶ χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ ὑπόλοιπο χρονικὸ διάστημα ποὺ ἔρχεται. Εἶναι ἡ κατάσταση τοῦ ζώου ποὺ δὲν ζεῖ παρὰ γιαυτὸ τὸ ἴδιο, ποὺ ἀναζητεῖ τὴν τροφή του κάθε φορὰ ποὺ πεινάει καὶ ποὺ δὲν ἀγωνίζεται παρὰ γιὰ νὰ ὑπερασπιστεῖ τὴν δική του μόνο ὕπαρξη. Ὅταν τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης ἐκδηλώνεται ἔτσι, δὲν ὑπάρχει βάση, γιὰ τὴν ἐγκαθίδρυση μιᾶς κοινωνίας, ἀφοῦ οὔτε κἂν ἡ πρωτόγονη μορφὴ τῆς οἰκογένειας ὑφίσταται. Ὅμως ὅταν ἔλθει τὸ ζευγάρωμα καὶ τὸ θηλυκὸ μὲ τ' ἀρσενικὸ ἀρχίσουν νὰ ζοῦν μαζὺ ξεπερνώντας τὴν περιωρισμένη στιγμὴ τῆς συνουσίας, τότε πραγματοποιεῖται μιὰ διεύρυνση στὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης, ἀφοῦ πιὰ ἡ φροντίδα τοῦ ἀτόμου δὲν περιορίζεται στὸν ἑαυτό του μόνο, ἀλλὰ οἱ ἀγῶνες του γιὰ νὰ ὑπερασπιστεῖ λογαριάζουν τώρα καὶ τὸ δεύτερο στοιχεῖο τοῦ ζευγαριοῦ· τὸ ἀρσενικὸ τώρα ἀναζητεῖ καμιὰ φορὰ τροφὴ καὶ γιὰ τὸ θηλυκό του· τὸν περισσότερο καιρὸ κι οἱ δυό τους ψάχνουν γιὰ τὰ μικρά τους. Ὁ ἕνας φροντίζει τώρα νὰ ὑπερασπίζεται τὸν ἄλλο, ἔτσι ὥστε βρίσκουμε ἐδῶ τὶς πρῶτες ἐκδηλώσεις, ἂν καὶ ἐξωτερικὲς καὶ τελείως στοιχειώδεις, τοῦ πνεύματος τῆς θυσίας. Ὅσο πιὸ πολὺ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐπεκτείνεται ἔξω ἀπ' τὰ στενὰ πλαίσια τῆς οἰκογένειας, τόσο περισσότερο βλέπουμε νὰ γεννιοῦνται οἱ πρῶτες συνθῆκες ποὺ θὰ ἐπιτρέψουν τὸν σχηματισμὸ κοινοτήτων πιὸ ἐκτεταμένων καὶ τέλος τὴν τέλεια ἐγκαθίδρυση τῶν κρατῶν.

Αὐτὴ ἡ ἱκανότητα εἶναι πολὺ λίγο ἀναπτυγμένη σὲ ράτσες κατώτερου εἴδους γιατὶ αὐτὲς μένουν σὺχνὰ στὰ στάδιο τῆς οἰκογένειας. Ὅσο περισσότερο οἱ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ βάλουν σὲ δεύτερο πλάνο τὰ προσωπικά τους ἐνδιαφέροντα, τόσο πιὸ μεγάλη καὶ πιὸ ἐπιτακτικὴ γίνεται γιαυτοὺς ἡ ἀνάγκη νὰ ἱδρύσουν ἐκτεταμένες **κοινωνίες.**

Ἡ διάθεση θυσίας ποὺ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο νὰ ἐγκαταλείψει τὴν προσωπική του ἀσχολία κι ἂν ἀκόμη χρειαστεῖ νὰ προσφέρει καὶ τὴ ζωή του γιὰ χάρη τῶν ὁμοίων του εἶναι εἰδικώτερα καὶ πιὸ πολὺ ἀναπτυγμένη στοὺς Ἀρείους. Αὐτὸ ποὺ ἔχει καταστήσει τὸν Ἄρειο ἀντιπροσωπευτικὸ ἀνθρώπινο τύπο, δὲν εἶναι ὁ πλοῦτος τῶν διανοητικῶν του ἱκανοτήτων, ἀλλὰ ἡ πρόθεση του νὰ βάλει κάθε του ἐκδήλωση κάτω ἀπ' τὴν ὑπηρεσία τῆς κοινωνίας. Τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης ἔχει πάρει γιαυτὸν τὴν πιὸ εὐγενικὴ μορφή του: ὑποτάσσει θεληματικὰ τὴν προσωπική του ἐπιθυμία καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό

του στὴν ζωὴ τῆς κοινότητας καὶ τὸν θυσιάζει ἂν οἱ περιστάσεις τ
καλέσουν.

Οἱ ἐκπολιτιστικὲς κι οἱ ἐκπαιδευτικὲς ἱκανότητες τοῦ Ἄρειου δὲν ἔχουν τὴν πηγή τους στὸ δυνατὸ πνεῦμα μὲ τὸ ὁποῖο εἶναι προικισμένος. Ἂν εἶχε μόνον αὐτὰ θὰ μποροῦσε νὰ ἐνεργήσει σὰν ἀναμορφωτής, ἀλλὰ ὄχι καὶ σὰν ὀργανωτής. Γιατὶ ἡ ἀναγκαία κι ἀπαραίτητη συνθήκη κάθε ὀργάνωσης εἶναι τὸ ἄτομο ν' ἀρνεῖται νὰ δώσει τὸν πρῶτο λόγο στὴν προσωπική του γνώμη ἢ στὸ ἴδιο του τὸ συμφέρον καὶ νὰ θυσιάζεται γιὰ τὸ καλὸ τῆς κοινωνίας. Μ' αὐτὸ τὸν ἐλιγμό, θυσιαζόμενος γιὰ τὸ γενικὸ καλό, πετυχαίνει καὶ τὴ δική του ἱκανοποίηση. Παράδειγμα: δὲν ἐργάζεται γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ ἐνεργεῖ μέσα στὰ γενικὰ πλαίσια, ὄχι γιὰ προσωπική του ὠφέλεια, ἀλλὰ γιὰ τὸ καλὸ ὅλων. Ἡ ἀγαπημένη του ἔκφραση: «ἡ ἐργασία», δείχνει καθαρὰ τὴν διανοητική του τοποθέτηση· δὲν ἐκδηλώνει μ' αὐτὴν μιὰν ἐνεργητικότητα ποὺ θ' ἀποβεῖ ὠφέλιμη γιὰ τὴν ἴδια τὴ ζωή του, ἀλλὰ ποὺ βρίσκεται σὲ πλήρη ταύτιση μὲ τὰ συμφέροντα τῆς ἀνθρώπινης κοινότητας. Ἡ ἀντίθετη περίπτωση ὁδηγεῖ στὴν ἐγωιστικὴ ἀνθρώπινη ἐνεργητικότητα, ἔχοντας σὰν κίνητρο μόνον τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης, καμιὰ φροντίδα γιὰ τὸν ὑπόλοιπο κόσμο, πλαστογραφίες, τοκογλυφίες, λεηλασίες, ἀπατεωνίες.

Αὐτὴ ἡ διανοητικὴ θέση, ποὺ ρίχνει σὲ δεύτερο πλάνο τὰ συμφέροντα τοῦ ἀτόμου γιὰ χάρη τῆς διατήρησης τῆς κοινωνίας, εἶναι ἡ πρώτη ἀληθινὴ βάση ποὺ πάνω της μπορεῖ νὰ στηριχτεῖ ὁ ἀληθινὸς ἀνθρώπινος πολιτισμός. Ἀπ' αὐτὴν μόνον μποροῦν νά γεννηθοῦν τὰ μεγάλα ἀνθρώπινα ἔργα ποὺ οἱ δημιουργοί τους σπάνια ἀνταμείβονται γιαυτά, ἀλλά ποὺ θ' ἀποτελέσουν γιὰ τοὺς ἀπογόνους τὴν πηγὴ ὅλων τῶν ἀγαθῶν. Αὐτὴ μόνο ἡ βασικὴ ἀρχὴ μπορεῖ νὰ δώσει μιὰ ἐξήγηση στὸ φαινόμενο γιὰ τὸ πῶς εἶναι δυνατὸν οἱ ἄνθρωποι νὰ ὑπομένουν, χωρὶς νὰ πάψουν νάναι τίμιοι, μιὰν ἄθλια ζωὴ ποὺ τοὺς καταδικάζει αὐτοὺς τοὺς ἴδιους στὴν φτώχεια καὶ στὴν μετριότητα, ἀλλὰ ποὺ στερεώνει τὶς βάσεις ὅπου πάνω τους στηρίζει ἡ κοινωνία τὴν ὕπαρξη της. Κάθε ἐργάτης, χωρικός, ἐρευνητής, ὑπάλληλος κ.τ.λ. ποὺ παράγει χωρὶς νὰ προσδοκᾶ τὴν εὐτυχία του καὶ τὸν καλοζωισμό του, εἶναι κι ἕνας ἐκπρόσωπος αὐτῆς τῆς εὐγενικῆς ἰδέας ἀκόμη κι ἂν δὲν ξέρει κι ἂν ποτέ του δὲν συνειδητοποίησε τὴ βαθειὰ σημασία τῆς πράξης του.

Ἀλλὰ ἂν ὅλ' αὐτὰ εἶναι ἀληθινὰ ὅταν ἀναφέρονται στὴν ἐργασία ποὺ θεωρεῖται σὰν ἱδρυτικὴ βάση γιὰ τὴν διατήρηση τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς εἶναι ἀκόμη περισσότερο σωστὰ ὅταν προεκτείνονται στὴν προστασία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ του. Τὸ νὰ δίνεις τὴν

ζωή σου γιὰ νὰ διασώσεις τὴν ὕπαρξη τῆς κοινωνίας ὁλόκληρης εἶναι τὸ ἐπιστέγασμα τοῦ πνεύματος τῆς θυσίας. Γιαυτὸ καὶ μόνο τὸ λόγο ἔχουμε τὸ δικαίωμα ἀλλὰ καὶ τὸ καθῆκον νὰ ἐμποδίσουμε νὰ καταστρέψουν χέρια ἀνθρώπινα ἡ ἀκόμη κι ἡ φύση, τὸ οἰκοδόμημα ποὺ ἔπλασαν τὰ ἴδια αὐτὰ τὰ χέρια τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ γερμανική μας γλῶσσα περιέχει μιὰ λέξη ποὺ καταδεικνύει μ' ἕναν ὑπέροχο τρόπο τὶς πράξεις ποὺς τὶς ἐμπνέουν αὐτὰ τὰ κίνητρα: ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος, δηλαδὴ νὰ μὴ ἀρκεῖσαι στὴν ἴδια σου τὴν σωτηρία, ἀλλὰ νὰ ἐξυπηρετοῦν οἱ πράξεις σου τὸ σύνολο.

Τὴν κατάσταση αὐτὴ τοῦ πνεύματος ποὺ εἶναι ἡ βασικὴ πηγὴ ἑνὸς τέτοιου τρόπου ἐνεργείας, τὴν ὀνομάζουμε γιὰ νὰ τὴν ξεχωρίσουμε ἀπ' τὸν ἐγωϊσμό, ἰδεαλισμό. Ἐννοοῦμε μ' αὐτὸ τὴν μοναδικὴ ἱκανότητα ποὺ ἔχει τὸ ἄτομο στὸ νὰ θυσιάζεται γιὰ τὴν κοινότητα καὶ γιὰ τὰ ὁμοειδῆ του πλάσματα.

Εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ διευκρινίσουμε πὼς ὁ ἰδεαλισμὸς δὲν εἶναι ἐκδήλωση καταπιεστικὴ τοῦ συναισθηματισμοῦ, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο, ἦταν καὶ θὰ εἶναι γιὰ πάντα ἡ ἐξισωτικὴ κατάσταση μ' αὐτὴν ποὺ ὀνομάζουμε ἀνθρώπινο πολιτισμό, ἐνῶ ἀκόμη σ' αὐτὸν τὸν ἰδεαλισμὸ ἀνήκει ἡ τιμὴ ὅτι ἐξυψώνει καὶ δημιουργεῖ τὴν ἔννοια: «ἄνθρωπος» σ' ὅλη της τὴν καλύτερη σημασία. Σ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἰδιαίτερη κατάσταση τοῦ πνεύματος ὁ Ἄρειος ὄφειλε τὴν ἐγκαθίδρυση του καὶ τὴν ὕπαρξη του στὸν κόσμο κι ὁ κόσμος τοὺς ἀνθρώπους του· γιατὶ αὐτὴ καὶ μόνη στήριξε τὴν καθαρὴ ἰδέα τῆς δημιουργίας ὥστε συνενώνοντας σὲ μιὰν μοναδικὴ ἕνωση, κάτω ἀπ' τὸ σχῆμα της τὴν διανοητικὴ δύναμη, μπόρεσε νὰ πραγματοποιήσει τὰ μνημεῖα τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ.

Χωρὶς τὸν ἰδεαλισμό, ὅλες οἱ πνευματικὲς ἱκανότητες, ἀκόμη καὶ οἱ πιὸ ἐξαιρετικὲς δὲν θ' ἀπάρτιζαν παρὰ ἕνα πνεῦμα ἐνδοστρέφειας, δηλαδὴ μιὰν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση χωρὶς βαθύτερη ἀξία καὶ χωρὶς δημιουργικὴ δυνατότητα,

Ὅμως ἔτσι καθὼς ὁ ἰδεαλισμὸς δὲν εἶναι τιποτ' ἄλλο παρὰ ἡ ὑποταγὴ τῶν συμφερόντων καὶ τῆς ἀτομικῆς ζωῆς στὰ συμφέροντα τῆς κοινότητας κι αὐτὴ μὲ τὴ σειρά της ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ προκύψουν οἱ ὀργανικοὶ σχηματισμοὶ τῶν εἰδῶν, αὐτὸς ὁ ἰδεαλισμὸς ταιριάζει σὲ βαθύτερη ἀνάλυση μὲ τὸν σκοπὸ καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα τῆς ἴδιας τῆς φύσης. Μόνον αὐτὸς ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο νὰ γνωρίσει τὸ προνόμιο τῆς δύναμης καὶ τῆς δράσης καὶ πραγματοποιεῖ ἀπ' αὐτὸν ἕνα ἀπὸ τὰ ἀπειροστὰ στοιχεῖα ποὺ δίνουν στὸ σύμπαν τὸ σχῆμα καὶ τὴ μορφή του.

Ὁ τέλεια ἀγνὸς ἰδεαλισμὸς ἀναλογεῖ, χωρὶς νὰ μποροῦμε νὰ τὸ συνειδητοποιήσουμε, μὲ τὴν ὁλοκληρωτικὴ γνώση.

Πόσο αὐτὸ τὸ ἀξίωμα εἶναι ἀληθινὸ καὶ πόσο πρέπει νὰ φυλαγόμαστε ὥστε νὰ μὴ μπερδεύουμε τὸν ἀγνὸ ἰδεαλισμὸ μὲ τὰ παιχνίδια τῆς παραστρατημένης φαντασίας, μποροῦμε ἀμέσως νὰ τὸ ἀντιληφθοῦμε φτάνει νὰ ἐπιτρέψουμε σ' ἕναν νεαρὸ ποὺ τὸ πνεῦμα του ἀκόμη δὲν εἶναι διχασμένο, σ' ἕνα νέο κι εὔρωστο ἀγόρι, νὰ πεῖ ἐλεύθερα τῆ γνώμη του. Τὸ ἴδιο αὐτὸ ἀγόρι ποὺ θ' ἀρνηθεῖ ν' ἀκούσει τὶς φλυαρίες ἑνὸς φιλειρηνιστῆ «ἰδεαλιστῆ», εἶναι ἕτοιμο νὰ θυσιάσει τὴν νέα ζωή του γιὰ τὰ ἰδανικὰ τοῦ λαοῦ του.

Ἀσυνείδητα τὸ ἔνστικτο ὑποκύπτει στὴν ὑπαγόρευση τῆς βαθειᾶς ἀναγκαιότητας ποὺ ἐπιβάλλει νὰ προφυλάξουμε τὸ γένος ἀκόμη καὶ θυσιάζοντας τὰ ἄτομα ἂν χρειαστεῖ, καὶ νὰ τὸ προστατεύσουμε ἀπ' τὰ ὀνειροπολήματα τῶν φλύαρων φιλειρηνιστῶν ποὺ στὴν πραγματικότητα εἶναι κάτω ἀπὸ τὴ μεταμφίεση τους, δειλοὶ ἐγωιστὲς κι ἐπαναστάτες ἐνάντια στοὺς ἐξελικτικούς νόμους· γιατὶ ἡ ἐξέλιξη ἀπαιτεῖ θυσίες ἐθελοντικὲς ἀπὸ τὸ ἄτομο κι ὄχι τὴν μοχθηρὴ δειλία ὅλων αὐτῶν ποὺ διατείνονται ὅτι γνωρίζουν τὴν φύση.

Ἀκριβῶς στὶς ἐποχὲς ὅπου ὁ ἰδεαλισμὸς ἀπειλεῖται νὰ ἐξαφανιστεῖ, μποροῦμε ἀμέσως μετὰ νὰ παρατηρήσουμε καὶ τὸ ἀδυνάτισμα αὐτῆς τῆς δύναμης ποὺ σχηματίζει τὴν κοινωνία καὶ ποὺ ἀποτελεῖ ἀπαραίτητη προϋπόθεση τοῦ πολιτισμοῦ. Μόλις ὁ ἐγωισμὸς ἐγκαθιδρύσει τὴν κυριαρχία του πάνω σ' ἕναν λαὸ οἱ δεσμοὶ τῆς τάξης σπάζουν κι οἱ ἄνθρωποι ἀναζητώντας τὴν ἴδια τὴν εὐτυχία τους γκρεμίζονται ἀπ' τὸν οὐρανὸ στὸ βάθος τῆς κόλασης.

Οἱ ἐπερχόμενες γενιὲς ὅμως ξεχνοῦν τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἀγωνίστηκαν γιὰ ν' ἀπολαύσουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι καὶ καυχῶνται γιὰ τοὺς ἥρωες ποὺ ἀπαρνήθηκαν τὴν ἴδια τὴν εὐτυχία τους.

Ὁ Ἑβραῖος ἀποτελεῖ τὴν πιὸ χτυπητὴ ἀντίθεση μὲ τὸν Ἄρειο. Δὲν ὑπάρχει ἴσως ἄλλος λαὸς στὸν κόσμο ποὺ νἄχει περισσότερο ἀναπτυγμένο τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης ὅσο αὐτὸς ὁ λαὸς ποὺ συνήθισαν νὰ τὸν ὀνομάζουν ἐκλεκτό. Ἡ καλύτερη ἀπόδειξη γιαυτὸ εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὴ ἡ φυλὴ μπόρεσε νὰ ἐπιζήσει μέχρι τὶς μέρες μας. Ποιὸς ἄλλος λαὸς μέσα σ' αὐτὰ τὰ τελευταία δυὸ χιλιάδες χρόνια ἔχει σημειώσει λιγώτερες ἀλλαγὲς στὶς πεποιθήσεις του, στὸ χαρακτῆρα του κ.τ.λ. ἀπ' τὸν Ἰουδαϊκό; Τέλος, ποιὸς λαὸς ἀνακατεύτηκε σ' ὅλες τὶς μεγάλες ἐπαναστάσεις τόσο πολὺ ὅσο οἱ Ἑβραῖοι; Ἔχουν μείνει μολοντοῦτο οἱ ἴδιοι μετὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς καταστροφὲς ποὺ συντάραξαν τὴν ἀνθρωπότητα ὁλόκληρη. Ποιὰ θέληση ζωῆς ἀπίστευτης δυ-

νατότητας καὶ ποιά ἐπιμονὴ στὴ διατήρηση τοῦ εἴδους θά μποροῦσε νὰ πετύχει παρόμοια ἀποτελέσματα!

Οἱ διανοητικὲς ἱκανότητες τῶν Ἑβραίων ἀναπτύχθηκαν μέσα σ' αὐτὲς τὶς χιλιάδες χρόνια. Ὁ Ἑβραῖος περνᾶ σήμερα καὶ δημιουργεῖ σ' ὅλον τὸν κόσμο τὴν ἐντύπωση τοῦ «δυστυχισμένου», ἀλλὰ ποτέ του δὲν ὑπῆρξε τέτοιος. Ὅμως ἡ ἐξυπνάδα του δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐσωτερικῆς πνευματικότητας, ἔχει σχηματιστεῖ ἀπὸ τὶς ἐμπειρίες ποὺ δέχτηκε ἀπὸ τὶς ἐξωτερικὲς καταστάσεις.

Τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα δὲν μπορεῖ νὰ φτάσει στὴν τέλεια ὁλοκλήρωση του χωρὶς νὰ περάσει ἀπὸ διαδοχικὲς καταστάσεις. Σὲ κάθε βῆμα ποὺ κάνει γιὰ ν' ἀναπτυχθεῖ πρέπει νά στηρίζεται πάνω στὶς βάσεις ποὺ τοῦ προσφέρει τὸ παρελθὸν τόσο ἐκτεταμένο σὲ κάθε τομέα ἔκφρασης, δηλαδὴ πάνω στὴ βάση ποὺ τοῦ δίνει ὁ γενικὸς πολιτισμός. Κάθε σκέψη δὲν ἀναφέρεται παρὰ σ' ἕνα πολὺ μικρὸ τμῆμα τῆς προσωπικῆς ἐμπειρίας· ἀκολουθεῖ ὅλες αὐτὲς τὶς συγκεντρωμένες ἐμπειρίες τῶν χρόνων ποὺ πέρασαν. Τὸ ἐπίπεδο τοῦ πολιτισμοῦ προσφέρει στὸ ἄτομο, χωρὶς μάλιστα καμιὰ φορὰ νὰ τραβήξει διόλου τὴν προσοχή του, τέτοιο πλοῦτο γνώσεων ὥστε ἔτσι ἐφοδιασμένο νὰ μπορεῖ πιὸ εὔκολα νά βαδίσει μόνο του μερικὰ βήματα μπροστά. Παράδειγμα: ὁ νέος σημερινὸς ἄνθρωπος μεγαλώνει μέσα στὶς τεχνικὲς ἀνακαλύψεις τῶν τελευταίων αἰώνων, ὥστε αὐτὸ ποὺ παράμενε μυστήριο πρὶν ἑκατὸ χρόνια, γιὰ τὰ μεγάλα πνεύματα, φαίνεται σ' αὐτὸ τέλεια φυσικὸ καὶ δὲν τραβᾶ τὴν προσοχή του, ἂν καὶ ἀποτελεῖ τὸ σημαντικώτατο γεγονὸς ποὺ τοῦ ἐπέτρεψε ν' ἀκολουθήσει καὶ νὰ καταλάβει τὴν πρόοδο ποὺ κάναμε πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Ἂν ἕνας διανοούμενος ποὺ ἔζησε στὰ πρῶτα εἴκοσι χρόνια τοῦ περασμένου αἰῶνα, ἄφηνε ξαφνικὰ τὸν τάφο του σήμερα, θὰ κόπιαζε περισσότερο νὰ προσαρμοστεῖ μὲ τὴν σημερινὴ ἐποχὴ ἀπ' ὅσο ἕνα παιδὶ δεκαπέντε χρονῶν ποὺ δὲν σπούδασε κανονικά. Θὰ τοῦ ἔλλειπε ἡ ἀπροσμέτρητη προπαρασκευαστικὴ ἐργασία ποὺ συμβαίνει, ἂς ποῦμε ἀσυνείδητα, σ' ὁποιονδήποτε ἀπ' τοὺς συγχρόνους μας ποὺ μεγαλώνει μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἐνδιάμεσο τῶν ἐπιτεύξεων τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ.

Καθὼς ὁ Ἑβραῖος—γιὰ λόγους ποὺ θὰ διασαφηνιστοῦν ἀπ' ὅσα θὰ ἐπακολουθήσουν—δὲν εἶχε ποτὲ ἕναν πολιτισμὸ κατὰ δικό του, οἱ βάσεις τῆς διανοητικῆς του προεργασίας, τοῦ προσφέρθηκαν πάντα ἀπ' τοὺς ἄλλους. Ἡ διάνοια τὸν ἀναπτύχθηκε στὸ σχολεῖο τοῦ πολιτισμένου κόσμου ποὺ τὸν περιτριγύριζε.

Σὲ καμιὰ περίπτωση δὲν ἔγινε μὲ τοὺς Ἑβραίους τὸ ἀντίθετο.

Ἔτσι, μολονότι τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης εἶναι στὸν Ἑβραῖο ἀναπτυγμένο καὶ πιὸ ἰσχυρὸ ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους λαούς,

μολονότι οἱ διανοητικές του ἱκανότητες μποροῦν εὔκολα νὰ δώσουν τὴν ἐντύπωση ὅτι δὲν στερεῖται τίποτα ἀπ' τὶς πνευματικὲς ἀρετὲς ἄλλων φυλῶν, δὲν μπορεῖ νὰ ἱκανοποιηθεῖ μὲ τὶς ἀνάλογες συνθῆκες ποὺ ἐπικρατοῦν, στοὺς ἄλλους λαοὺς κι οὔτε μπορεῖ νὰ γίνει ἐκπολιτιστής : γιατὶ δὲν ἔχει ἰδεαλισμό.

Ἡ θέληση τῆς θυσίας δὲν πηγαίνει στὸν ἰουδαϊκὸ λαό, πιὸ πέρα ἀπὸ τὸ ἁπλὸ ἔνστικτο αὐτοσυντήρησης τοῦ ἀτόμου. Τὸ συναίσθημα τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας ποὺ μοιάζει νάναι πολὺ ἀνεπτυγμένο σ' αὐτὸ τὸ λαὸ δὲν εἶναι παρὰ ἕνα ὠμό, πρωτόγονο ἔνστικτο ποὺ συναντιέται σ' ἕνα σωρὸ ἄλλα πλάσματα τοῦ κόσμου ἐτούτου. Πρέπει νὰ παρατηρήσω μὲ τὴν εὐκαιρία ὅτι αὐτὸ τὸ ἔνστικτο δὲν σπρώχνει τὰ πρόβατα τοῦ κοπαδιοῦ νὰ ζητήσουν βοήθεια καὶ νὰ τὴν δανειστοῦν παρὰ μόνον ὅταν ἕνας κοινὸς κίνδυνος κάνει αὐτὴ τὴν βοήθεια ἀπολύτως ἀπαραίτητη κι ἀναγκαία. Τὸ ἴδιο ὅπως ἡ ἀγέλη τῶν λύκων ρίχνεται ἀντίθετα συγκεντρωμένη πάνω στὴ λεία της καὶ σ' ἕναν κοινὸν ἀγώνα ὅταν ἡ πεῖνα καταντᾶ πιὰ ἀνυπόφορη. Ἤ, σὰν τὰ ἄλογα ποὺ μαζεύονται ὅλα μαζὺ γιὰ νὰ ὑπερασπιστοῦν ἐνάντια στὸν ἐπιδρομέα καὶ ποὺ διασκορπίζονται ἀμέσως μόλις ὁ κίνδυνος περάσει, ὁ Ἑβραῖος δὲν ἐνεργεῖ διαφορετικά. Τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας γιαυτὸν εἶναι τελείως ἐπιφανειακό. Δὲν ἐκδηλώνεται παρὰ μόνον ὅταν ἡ ἀτομικὴ ὕπαρξη τοῦ καθενὸς τὸ καθιστᾶ ἀπαραίτητο. Ἀλλὰ μόλις ὁ κοινὸς ἐχθρὸς νικηθεῖ, ὁ κίνδυνος ποὺ ἀπειλοῦσε ὅλους περάσει κι ἡ λεία ἐξασφαλιστεῖ, τότε ἡ φαινομενικὴ σύμπνοια ἐξαφανίζεται γιὰ νὰ δώσει τὴ θέση της στὶς φυσικὲς τοποθετήσεις τοῦ καθενός. Οἱ Ἑβραῖοι δὲν συνενώνονται παρὰ μόνον ὅταν βρεθοῦν σὲ δύσκολη θέση ἀπὸ ἕναν κοινὸ κίνδυνο ἢ ὅταν τοὺς τραβᾶ μιὰ κοινὴ λεία. Ὅταν αὐτὰ τὰ δυὸ κίνητρα χαθοῦν ὁ πιὸ σκληρὸς ἐγωισμὸς ξαναπέρνει τὰ δικαιώματα του πάνω σ' αὐτὸ τὸ λαό, ποὺ πρὶν ἦταν τόσο ἑνωμένος καὶ τώρα ἔχει μεταβληθεῖ τελείως ξαφνικὰ σ' ἕνα κοπάδι ἀρουραίους ποὺ τρέχουν νὰ ἐξαφανιστοῦν μετὰ ἀπὸ μιὰν σκληρὴ μάχη.

Ἂν οἱ Ἑβραῖοι ἦταν ὁ μοναδικὸς λαὸς ἐπὶ τῆς γῆς θὰ ἔσκαζαν μέσα στὰ λίπη καὶ στὴ βρῶμα ἢ μᾶλλον θὰ δημιουργοῦσαν καυγάδες ἀναζητώντας μέσα στοὺς ἀτέλειωτους ἀγῶνες νὰ ξεσπάσουν καὶ νὰ ἐκδηλωθοῦν ἡ δειλία κι ἡ ἔλλειψη πνεύματος θυσίας ποὺ κάνει τελικὰ τὸν ἀγώνα μιὰ ἁπλῆ ἐπίδειξη.

Εἶναι λοιπὸν τελείως λανθασμένο τὸ συμπέρασμα, ἀπὸ μόνο τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Ἑβραῖοι συνενώνονται γιὰ ν' ἀγωνισθοῦν ἢ πιὸ ἀκριβολογόντας γιὰ νὰ ὑποκλέψουν ἀπ' τοὺς συντρόφους τους, ὅταν ὑπάρχει σ' αὐτοὺς ἕνα κάποιο ἰδεαλιστικὸ πνεῦμα θυσίας.

Καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὁ Ἑβραῖος δὲν πιστεύει σὲ τίποτα παρὰ σ' ἕναν καθαρὸ ἐγωϊσμό.

Γιαυτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο τὸ Ἰουδαϊκὸ Κράτος—ποὺ πρέπει νὰ εἶναι ὀργανισμὸς προωρισμένος νὰ διαφυλάσσει καὶ νὰ πολλαπλασιάζει τὴ φυλὴ—εἶναι ἀπὸ ἐδαφικὴ ἄποψη, χωρὶς κανένα σύνορο.

Γιατὶ ἡ ἐδαφικὴ ὁροθεσία ἑνὸς Κράτους προϋποθέτει πάντα μιὰ ἰδεαλιστικὴ πνευματικὴ κατάσταση γιὰ τὴ φυλὴ ποὺ περιέχεται μέσα σ' αὐτὴν καὶ ἀκριβῶς μιὰν ἐξακριβωμένη πεποίθηση καὶ γνώση τοῦ παράγοντα, ἐργασία. Ἀνάλογα μὲ τὸ μέτρο ποὺ αὐτὴ ἡ πεποίθηση παρουσιάζει ἐλαττώματα, κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ σχηματιστεῖ ἢ νὰ ἐπιζήσει ἕνα Κράτος διασκορπισμένο μέσα στὸ σύμπαν, ὀφείλει περισσότερο ἢ λιγώτερο ν' ἀποτύχει. Ἄλλωστε λείπει ἀπ' αὐτὸ τὸ Κράτος ἡ βάση ποὺ πάνω της θὰ μπορέσει νὰ στηρίξει τὸν πολιτισμό του.

Ὁ Ἑβραϊκὸς λαὸς δὲν διαθέτει λοιπόν, παρόλες τὶς πνευματικὲς κανότητες ποὺ εἶναι προικισμένος φαινομενικά, ἕναν ἀληθινὸ πολιτισμὸ καὶ συγκεκριμένα ἕναν πολιτισμὸ ποὺ νὰ εἶναι δικός του. Αὐτὸ ποὺ ὁ Ἑβραῖος κατέχει σήμερα ἀπὸ πολιτιστικῆς ἀπόψεως δὲν εἶναι παρὰ τὸ ἔλεος κι ἡ χάρη τῶν ἄλλων λαῶν ποὺ κάτω ἀπ' τὴν ἀνοχή τους ζεῖ κι ἀναπτύσσεται.

Γιὰ νὰ ξεκαθαρίσουμε τὴν θέση τοῦ Ἑβραίου ὅσον ἀφορᾶ τὸν ἀνθρώπινο πολιτισμό, δὲν πρέπει νὰ παραβλέπουμε ἕνα κολοσσιαῖο γεγονός: δὲν ὑπῆρξε ποτὲ Ἰουδαϊκὴ τέχνη καὶ συμπερασματικὰ δὲν ὑπάρχει μέχρι σήμερα· κι εἶναι ἀξιοσημείωτο ποὺ οἱ δυὸ βασιλικὲς τέχνες ἡ ἀρχιτεκτονικὴ κι ἡ μουσική, δὲν ἔχουν τίποτα τὸ κοινὸ μέ τοὺς Ἑβραίους. Αὐτὰ ποὺ ὡς σήμερα πραγματοποίησε στὸν τομέα τῆς τέχνης ὁ ἑβραϊκὸς λαός, δὲν ἦταν παρὰ τσαπατσουλιὲς κι ἀνοησίες. Ἀλλὰ ὁ Ἑβραῖος δὲν κατέχει τὴν ἱκανότητα ποὺ ξεχωρίζει τὶς δημιουργικὲς φυλὲς καὶ ποὺ ἔχουν κατόπι προοριστεῖ γιὰ νὰ δημιουργήσουν τοὺς πολιτισμούς.

Αὐτὸ ποὺ ἀποδείχνει μέχρι ποιοῦ σημείου ὁ Ἑβραῖος δὲν κατόρθωσε νὰ ἐξομοιωθεῖ μὲ τοὺς ἄλλους πολιτισμοὺς παρὰ σὰν ἀντιγραφέας, ποὺ ἄλλωστε παραμορφώνει τὸ πρότυπο του, εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι καλλιεργεῖ πρὸ πάντων τὴν τέχνη ποὺ ἀπαιτεῖ τὴν πιὸ μεγάλη δεξιοτεχνία κι ἐφευρηματικότητα: δηλαδὴ τὴν δραματικὴ τέχνη Ἂν καὶ εἶναι στὸ βάθος του ἕνας γελωτοποιὸς ἢ γιὰ νὰ ἐξηγηθῶ καλύτερα ἕνας φτηνὸς μῖμος, ἀκόμη κι ἐδῶ τοῦ λείπει τὸ στοιχεῖο ποὺ φέρνει μέσα της ἡ ἀληθινὴ μεγαλωσύνη· ἀκόμη κι ἐδῶ δὲν μπορεῖ νὰ ἀναδειχθεῖ σὲ πνευματικὸ δημιουργὸ ἀλλὰ καταντάει ἕνας ἐπιπόλαιος ἀντιγραφέας χωρὶς τὰ πυροτεχνήματα καὶ τὰ εὑρήματα του νὰ φτάνουν νὰ ἐξισώνονται μὲ τὸ ἄπειρο, ὅπως τοῦ ἀληθινοῦ δημιουργοῦ.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἔρχεται σὲ βοήθεια του ὁ Ἰουδαϊκὸς τύπος ποὺ μὲ τοὺς πιὸ μεγάλους ἐπαίνους προσπαθεῖ νὰ καθιερώσει μὲ τὸν τρόπο ποὺ ὅλος ὁ κόσμος νὰ φτάσει νὰ πιστεύει ὅτι βρίσκεται μπροστὰ σ' ἕναν μεγάλο συγγραφέα ἐνῶ στὴν πραγματικότητα δὲν πρόκειται παρὰ γιὰ τόν πιὸ μέτριο μῖμο.

Ὄχι, ὁ Ἑβραῖος δὲν κατέχει τὴν παραμικρὴ δυνατότητα νὰ δημιουργήσει ἕναν πολιτισμὸ ἀφοῦ ὁ ἰδεαλισμός, ποὺ χωρὶς αὐτὸν κάθε ἐξέλιξη ποὺ ἀνυψώνει τὸν ἄνθρωπο, θὰ φαινόταν ἀδύνατη, τοῦ εἶναι καὶ θὰ τοῦ εἶναι ἄγνωστος. Ἡ καλλιέργεια του δὲν θὰ τοῦ χρησιμέψει ποτὲ νὰ οἰκοδομήσει ἀλλὰ νὰ καταστρέψει· σὲ περιπτώσεις τελείως σπάνιες, θὰ μποροῦσε ἡ ἐξυπνάδα του νὰ γίνει τὸ πολὺ ἕνα κεντρί, ἀλλὰ πάντα του θὰ μείνει ὁ τῦπος ποὺ «ἡ δύναμη του θέλει πάντα τὸ κακὸ καὶ μ' αὐτὴν δημιουργεῖ τὸ καλό». Κάθε ἀνθρώπινη πρόοδος θὰ πραγματοποιηθεῖ, ὄχι ἀπ' αὐτόν, ἀλλὰ παρ' ὅλο ποὺ ὑπάρχει αὐτός.

Ὅπως ὁ Ἑβραῖος δὲν ἀνῆκε ποτὲ σ' ἕνα βασίλειο μὲ καθορισμένα σύνορα καὶ συμπερασματικὰ δὲν εἶχε ποτὲ δημιουργήσει δικό του πολιτισμό, ἐπεκράτησε ἡ θεωρία νὰ πιστεύουν ὅτι ἀνῆκε σ' ἕναν λαὸ ποὺ μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ νομαδικός. Αὐτὸ ἦταν μιὰ πλάνη τόσο βαθειὰ ὅσο κι ἐπικίνδυνη. Ὁ Ἑβραῖος ζεῖ πάντα σὲ μιὰν περιοχὴ ἐπακριβῶς καθορισμένη μόνο ποὺ ποτὲ δὲν τὴν καλλιέργησε σὰν ἀγρότης ἀλλὰ τὴν περιτρέχει μὲ τὰ κοπάδια του ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη καὶ ἔτσι μὲ τὰ προϊόντα τῶν κοπαδιῶν του διατρέφεται. Ἡ αἰτία αὐτοῦ τοῦ τρόπου ζωῆς εἶναι ἡ ξηρότητα καὶ τὸ ἄγονο τοῦ ἐδάφους ποὺ δὲν τοῦ ἐπιτρέπει μόνιμη ἐγκατάσταση. Ἀλλὰ τὰ πραγματικὰ αἴτια ἀναφέρονται στὴν ὑπάρχουσα δυσαναλογία ἀνάμεσα στὸ τεχνικὸ πολιτισμὸ μιᾶς ἐποχῆς, ἢ ἑνὸς λαοῦ καὶ στὴν φυσικὴ φτώχεια ἑνὸς κράτους. Ὑπάρχουν χῶρες ποὺ ὁ Ἄρειος κατέκτησε, χάρη στὴν τεχνική του, ποὺ τὴν ἀνέπτυξε στὸ πέρασμα πολλῶν χιλιάδων χρόνων, δημιουργώντας μόνιμες ἐγκαταστάσεις καὶ ὑποτάσσοντας μιὰν ἀπέραντη ἔκταση ἀπ' ὅπου μπόρεσε νὰ πάρει ὅλ' αὐτὰ ποὺ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ζωή. Λείποντας αὐτὴ ἡ τεχνική, ἔπρεπε, ἢ νὰ ἐγκαταλειφθοῦν οἱ ἄγονες τοῦτες χῶρες, ἢ νὰ ζήσει ὁ λαός τους τὴν ἄθλια ζωὴ τοῦ νομάδα, ἀλλάζοντας συνεχῶς κατοικία, ὑποθέτοντας ὅτι ἡ κατασκευή του ἐδῶ καὶ τόσες χιλιάδες χρόνια κι ἡ συνήθεια τῆς καθιστικῆς ζωῆς δὲν θὰ τοῦ ἔκαναν ἀνυπόφορη μιὰ τέτοιαν ὕπαρξη. Πρέπει πάντα νἄχουμε ὑπόψη μας ὅτι τότε ποὺ ἡ Ἀμερικὴ ἄνοιξε τὶς πῦλες της στὸν ἀποικισμό, πάρα πολλοὶ Ἄρειοι κέρδιζαν μὲ κόπο τὸ ψωμί τους σὰν ψαράδες, κυνηγοὶ κ.τ.λ. περιπλανόμενοι συχνὰ σὲ μεγάλες ὁμάδες, μὲ γυναῖκες καὶ παιδιά, ἔτσι ποὺ ἡ ζωή τους ἔμοιαζε ἀπόλυτα μ' αὐτὴ

τῶν νομάδων. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν στιγμὴ ποὺ πλήθυναν κι ὅταν καλύτερες συνθῆκες τοὺς ἐπέτρεψαν τὴν καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν κυριαρχία πάνω στοὺς Ἰθαγενεῖς, οἱ μόνιμες ἐγκαταστάσεις ἔγιναν περισσότερες μέσα στὴ χώρα.

Ὁ Ἄρειος λοιπὸν ἦταν ἐπιφανειακὰ πρῶτα νομάδας καὶ δὲν ἔγινε μόνιμος κάτοικος ἑνὸς τόπου χάρη στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, ἀλλὰ ἀκριβῶς καὶ μόνο ἐπειδὴ δὲν ἦταν Ἑβραῖος! Ὄχι, ὁ Ἑβραῖος δὲν εἶναι νομάδας, γιατὶ ὁ νομάδας ἔχει πάντα μιὰ «δουλειά», μιὰ τέχνη, ὅταν οἱ κατάλληλες συνθῆκες τὸ ἐπιτρέψουν. Ὑπάρχει μέσα του ἕνα ἰδεαλιστικὸ βάθος, ἔστω κι ἀδύνατο· ἀκόμα ἡ ψυχολογία του μοιάζει στοὺς Ἄρειους ξένη, χωρὶς ὅμως νὰ τοὺς εἶναι ἀντιπαθητική. Μιὰ τέτοια προϋπόθεση εἶναι ἄγνωστη γιὰ τοὺς Ἑβραίους· ἔτσι δὲν ὑπῆρξαν ποτὲ νομάδες ἀλλὰ παράσιτα ποὺ ζοῦσαν πάντα πάνω στὸ σῶμα τῶν ἄλλων λαῶν. Ἂν καμιὰ φορὰ ἐγκαταλείψουν τὴν περιοχὴ ποὺ ζοῦσαν μέχρι τότε, δὲν τὸ κάνουν ἐθελοντικά, ἀλλὰ ἐπειδὴ θὰ τοὺς κυνηγήσουν οἱ ἄλλοι λαοί, ἐξοργισμένοι καὶ κουρασμένοι ἀπὸ τὴν κατάχρηση ποὺ ἔκαναν στὴ φιλοξενία ποὺ τοὺς πρόσφεραν. Ἀκόμη καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, τὰ πιὸ παληά, φέρνουν τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ παρασιτισμοῦ· ἀναζητεῖ παντοῦ καὶ πάντα ὁ Ἑβραῖος γιὰ τὴ φυλή του ἕνα ἔδαφος περισσότερο προσοδοφόρο.

Ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὸ νομαδισμό, γιατὶ ὁ Ἑβραῖος δὲν λογαριάζει διόλου νὰ ἐγκαταλείψει τὴ χώρα ὅπου βρίσκεται· παραμένει στὸν τόπο ποὺ ἐγκαταστάθηκε καὶ ἀγκιστρώνεται ἐκεῖ σὲ τέτοιο σημεῖο ποὺ δύσκολα μπορεῖς νὰ τὸν ξεκολλήσεις ἔστω κι ἂν χρησιμοποιήσεις βία. Ἡ ἐπέκταση του σὲ νέα ἐδάφη δὲν πραγματοποιεῖται παρὰ τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ παρουσιάστοῦν οἱ ἀπαραίτητες κι οἱ κατάλληλες συνθῆκες ποὺ χωρὶς αὐτές, πράγμα ποὺ δὲν τὸ κάνει ὁ νομάδας, δὲν ἀλλάζει κατοικία. Εἶναι καὶ παραμένει ὁ τύπος τοῦ παράσιτου, ὁ παρασιτικός, ποὺ ἴδιος καταστρεπτικὸς βάκιλλος, ξαπλώνεται ὅλο καὶ πιὸ πολύ, ἀμέσως μόλις ἕνα ἔδαφος κατάλληλο τοῦ παρουσιαστεῖ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς παρουσίας του εἶναι ὅμοιο μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῶν παρασιτικῶν φυτῶν: ὁ λαὸς ποὺ θὰ τὸν δεχτεῖ στὴν περιοχή του θὰ καταπνιγεῖ ἀπ' αὐτόν, σὲ μεγάλο ἢ σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα δὲν ἔχει σημασία.

Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὁ Ἑβραῖος ἔζησε ὅλα του τὰ χρόνια μέσα στὰ κράτη τῶν ἄλλων λαῶν· δημιούργησε τὸ δικό του κράτος πού αὔξαινε κι ἀναπτυσσόταν κάτω ἀπ' τὴ μάσκα τῆς «θρησκευτικῆς κοινότητας», ὅταν οἱ περιστάσεις δὲν τοῦ ἐπέτρεπαν νὰ ἐκδηλώσει ξεκάθαρα τὴν ἀληθινή του φύση. Ἀλλὰ ὅταν συνέβαινε νὰ πιστέψει ὅτι μποροῦσε ἢ ὅτι εἶχε γίνει ἀρκετὰ δυνατὸς ὥστε ἦταν σὲ θέση νὰ πε-

τάξει τὴν μεταμφίεση του, ἄφηνε νὰ πέσει τὸ πέπλο καὶ ἀποδειχνόταν, παρουσιαζόταν αὐτὸς ποὺ πολλοὶ δὲν ἤθελαν στὴν ἀρχὴ νὰ τὸν πιστέψουν οὔτε νὰ τὸν δοῦν : ὁ Ἑβραῖος.

Ἡ ζωὴ ποὺ κάνει ὁ Ἑβραῖος σὰν παράσιτο μέσα στὸ σῶμα τῶν ἄλλων ἐθνῶν καὶ κρατῶν ἔχει ἕναν ξεχωριστὸ χαρακτήρα, ποὺ ἐνέπνευσε στὸν Σοπεγχάουερ τὸν γνωστὸ χαρακτηρισμὸ : ὅτι δηλαδὴ ὁ Ἑβραῖος εἶναι : «ὁ μεγάλος ἀφέντης τοῦ ψέματος» Ὁ τρόπος τῆς ζωῆς του ἀναγκάζει τὸν Ἑβραῖο νὰ ψεύδεται καὶ πάντα ψεύδεται ἔτσι ὅπως οἱ ψυχρὲς κλιματολογικὲς συνθῆκες ἀναγκάζουν τὸν κάτοικο τοῦ Νότου νὰ φορεῖ ζεστὰ ροῦχα.

Ἡ ζωή του μέσα στὰ σπλάχνα τῶν λαῶν δὲν μπορεῖ νὰ διαρκέσει παρὰ μόνο ἂν κάνει τοὺς ἄλλους νὰ πιστέψουν ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὸν θεωροῦν σὰν λαό, ἀλλὰ σὰν μιὰ «θρησκευτικὴ κοινότητα» μ' ἕναν στ' ἀλήθεια ἰδιαίτερο χαρακτήρα.

Ἀλλ' αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ μεγάλα του ψέματα.

Εἶναι ὑποχρεωμένος γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἐπιζήσει σὰν παράσιτο μέσα στοὺς λαοὺς ν' ἀπαρνηθεῖ καὶ ν' ἀποκηρύξει αὐτὸ τὸ ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ ποὺ ὑπάρχει κι ἀπαρτίζει τὸ εἶδος του.

Ὅσο πιὸ μεγάλη εἶναι ἡ καλλιέργεια τοῦ Ἑβραίου, τόσο πιὸ μεγάλη θὰ εἶναι ἡ ἐπιτυχία αὐτῆς τῆς ἀπάτης. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ φτάσει μέχρι τοῦ σημείου ὥστε ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ ποὺ τοὺς παρέχει φιλοξενία, νὰ πιστέψει στὰ σοβαρὰ ὅτι εἶναι Γάλλοι, ἢ Ἄγγλοι, Γερμανοὶ ἢ Ἰταλοὶ ποὺ ἀνήκουν ὅμως σ' ἕνα διαφορετικὸ θρήσκευμα. Οἱ κατευθύνουσες τάξεις μολοντοῦτο, ποὺ περνοῦν γιὰ ἐμπνευσμένες καὶ διακατεχόμενες ἀπὸ τὴν φιλοσοφία τῆς ἱστορίας, θὰ εἶναι κατὰ πρῶτο λόγο τὰ θύματα αὐτῆς τῆς ἀχρείας ἀπάτης.

Ἔτσι φτάνεις στὸ σημεῖο νὰ συλλογίζεσαι ὅτι εἶναι ἔγκλημα καθοσιώσεως τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ἐκπλήσσεται ἕνα Βαυαρικὸ Ὑπουργεῖο, οὔτ' ἔχει τὴν παραμικρὴν ὑποψία πὼς οἱ Ἑβραῖοι ὑπάγονται σ' ἕνα *λαὸ* κι ὄχι σὲ μιὰ *θρησκεία*· κι ὅμως ἀρκοῦσε νὰ ρίξει κανεὶς μιὰ ματιὰ στὸν δημοσιογραφικὸ κόσμο καὶ στὸν τύπο ποὺ ἀποτελοῦσε ἰδιοκτησία τῶν Ἑβραίων γιὰ νὰ πεισθεῖ πόσο μέτρια σκέπτονταν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι. Εἶναι ἀλήθεια πὼς ἡ «Ἑβραϊκὴ Ἠχὼ» δὲν ἔχει ἐκδηλωθεῖ ἀκόμη σὰν κομματικὸ ὄργανο· κι ὅτι ἀκόμη δὲν ἀποτελεῖ κανένα ἐνδιαφέρον γιὰ ἕναν ἰσχυρὸ παράγοντα τοῦ κράτους.

Ὅμως οἱ Ἑβραῖοι ἦταν πάντα ἀφοσιωμένοι στὴ φυλή τους καὶ στὰ χαρακτηριστικὰ ἐνδιαφέροντα της· δὲν ἦταν μόνον οἱ πιστοὶ ἑνὸς εἰδικοῦ θρησκεύματος· ἀλλὰ γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ προοδεύσουν ἔπρεπε νὰ βροῦν ἕναν τρόπο ποὺ νὰ μὴ τραβᾶ τὴν προσοχὴ καὶ νὰ μὴ

δημιουργεῖ ἀντιπάθειες. Ὁ τρόπος ὁ πιὸ πρακτικὸς καὶ συγχρόνως ὁ πιὸ κατάλληλος γιὰ ν' ἀποκοιμίζει τὶς ὑποψίες, δὲν ἦταν τάχα, ἡ θεωρία, ἡ ἰδέα τῆς θρησκευτικῆς κοινότητας; Γιατὶ μ' αὐτὸ τὸ σύστημα μποροῦσαν ν' ἀντιγράφουν ἢ, πιὸ σωστά, νὰ κλέβουν· ἀπὸ φυσικοῦ του ὁ Ἑβραῖος δὲν μπορεῖ νὰ διατηρήσει μιὰν θρησκευτικὴν ὀργάνωση, ἀφοῦ δὲν ξέρει κανένα ἰδεαλιστικὸ σχῆμα καί, σὰν συνέχεια ὅλων αὐτῶν ἡ πίστη, ἀπὸ τὰ πάνω, τοῦ εἶναι ὁλοκληρωτικὰ ξένη. Ἀλλά, κατὰ τὴν Ἄρεια ἀντίληψη, δὲν μπορεῖ ν' ἀντιπροσωπευθεῖ ἕνα θρησκευτικὸ σύστημα, οὔτε νὰ σταθεῖ σὰν πράξη, ὅταν τοῦ ἔλλειπε, κάτω ἀπὸ ὁποιαδήποτε μορφή, ἡ πίστη ὅτι ἡ ὕπαρξη τοῦ ἀνθρώπου συνεχίζεται καὶ μετὰ τὸ θάνατο. Ἐνῶ τὸ Γαλμοὺδ δὲν εἶναι τὸ βιβλίο ποὺ μὲ τὴν ἱερότητα του θὰ προετοίμαζε τὸν ἄνθρωπο γιὰ ἐκεῖ ψηλά· ἁπλῶς τὸν μαθαίνει πὼς νὰ ζεῖ ἐδῶ κάτω, μιὰ ζωὴ πρακτική, ὑλιστικὴ καὶ ὑποφερτή.

Ἡ θρησκευτικὴ ἐπιστήμη τῶν Ἑβραίων στηρίζεται στὴν βάση τῆς διατήρησης τῆς καθαρότητας τοῦ Ἰουδαϊκοῦ αἵματος καὶ σ' ἕναν κανόνα ποὺ ρυθμίζει τὶς σχέσεις τῶν Ἑβραίων μεταξύ τους, ἀλλὰ προπάντων ὑποδεικνύει αὐτὲς ποὺ πρέπει νὰ ὑπάρχουν μὲ τὸν ὑπόλοιπο κόσμο, δηλαδὴ μὲ τοὺς μὴ Ἑβραίους. Ἀλλὰ σ' αὐτὴν τὴν τελευταία περίπτωση δὲν μπαίνουν διόλου ἠθικὰ προβλήματα, ἀλλὰ οἰκονομικὲς σχέσεις μιᾶς ἐξαιρετικῆς ταπεινότητας. Πάνω στὴν ἠθικὴ ἀξία τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας τῶν Ἑβραίων, ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ σήμερα κι ἔχουν γραφτεῖ σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς μελέτες ἀρκετὰ σοβαρές· (ὄχι ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Ἑβραίους· ὅλ' αὐτὰ ποὺ οἱ Ἑβραῖοι ἔγραψαν πάνω στὸ πρόβλημα τοῦτο ἐξυπηρετοῦν φυσικὰ τὸ σκοπό τους·) αὐτὰ ποὺ ἀναφέρουν τὰ μελετήματα τέτοιου εἴδους κάνουν αὐτὸ τὸ θρησκευτικὸ σύστημα πέρα γιὰ πέρα ὕποπτο σ' αὐτοὺς ποὺ τὸ κρίνουν μὲ βάση τὶς Ἄρειες θεωρίες. Ἀλλὰ ὁ καλύτερος ὁρισμὸς ἔχει δοθεῖ ἀπὸ τὸν καρπὸ αὐτῆς τῆς θρησκευτικῆς σπουδῆς: ἀπ' τὸν Ἑβραῖο τὸν ἴδιο. Ἡ ζωή του δὲν εἶναι τοῦ κόσμου τούτου καὶ τὸ πνεῦμα του εἶναι τόσο ξένο πρὸς τὸν ἀληθινὸ Χριστιανισμό, ὅσο ὁ χαρακτήρας του δὲν μπόρεσε νὰ συμβιβαστεῖ, ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνια, μὲ τὸν μεγάλο ἱδρυτῆ αὐτῆς τῆς νέας θεωρίας. Πρέπει ἀκόμη ν' ἀναγνωρίσουμε ὅτι Ἐκεῖνος δὲν κράτησε διόλου μυστικὴ τὴ γνώμη ποὺ εἶχε γιὰ τὸν Ἑβραϊκὸ λαό, καὶ πὼς τὴν ἐκδήλωνε, κάθε φορὰ ποὺ χρειαζόταν, ἀκόμα καὶ μὲ τὸ μαστίγιο, διώχνοντας ἀπ' τὸ ναὸ τοῦ Κυρίου αὐτὸ τὸν ἀντίπαλο ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητας, ποὺ καὶ τότε, ὅπως τὄκανε πάντα, δὲν ἔβλεπε τὴν θρησκεία παρὰ σὰν μιὰ εὐκαιρία γιὰ ἐμπορικὲς ἐπιχειρήσεις. Ὅμως γιαυτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο ὁ Χριστὸς ἀνέβηκε στὸ σταυρό, ἐνῶ βλέπουμε σήμερα τὸ χριστιανικὸ πολιτικὸ κόμμα, ν' ἀτιμάζεται ἐκλιπαρώντας στὶς ἐκλογὲς Ἑβραϊκοὺς ψήφους καὶ μηχανορρα-

φώντας κατόπι μαζὺ μὲ τὶς Ἰουδαϊκὲς ἀθεϊστικὲς φατρίες ἐνάντια στὰ ἴδια τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη του.

Πάνω σ' αὐτὸ τὸ πρῶτο καὶ ἀνώτατο ψέμα ὅτι οἱ Ἑβραῖοι δὲν ἀνήκουν σὲ μιὰ φυλή, ἀλλὰ εἶναι οἱ πιστοὶ ἑνὸς δόγματος, οἰκοδομήθηκαν μετά, ὅπως κάθε λογικὸς ἄνθρωπος καταλαβαίνει, ἕνα σωρὸ ἄλλα ψέματα. Παράδειγμα: τὸ ψέμα ποὺ ἀναφέρεται στὴ γλῶσσα τῶν Ἑβραίων. Ἡ γλῶσσα εἶναι γιαυτοὺς ἕνας τρόπος ὄχι γιὰ νὰ ἐκδηλώσουν τὴν σκέψη τους, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν κρύψουν. Ὁ Ἑβραῖος μιλώντας γαλλικά, σκέπτεται ἑβραϊκὰ καὶ γράφοντας στίχους στὰ γερμανικά, ἐκφράζει μόνο τὸ χαρακτήρα τῆς ράτσας του.

Τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ἑβραῖος δὲν μπόρεσε ἀκόμα νὰ γίνει κυρίαρχος τῶν ἄλλων λαῶν, ὀφείλεται μόνο στὸ γεγονὸς ὅτι μιλᾶ τὴ γλῶσσα τους ἀλλὰ μόλις αὐτοὶ ποὺ θὰ γίνουν σκλάβοι του, μάθαιναν ὅλοι, ἂν ὅλοι ξαφνικὰ ἀποφάσιζαν νὰ μιλήσουν μιὰ διεθνῆ γλώσσα (τὴν ἐσπεράντο λόγου χάρη), τότε ἀμέσως ὁ Ἰουδαϊσμὸς θὰ μποροῦσε νὰ κυριαρχήσει πάνω τους πολὺ εὔκολα.

Τὰ «Πρωτόκολλα τῶν σοφῶν τῆς Σιών», ποὺ οἱ Ἑβραῖοι τ' ἀπαρνοῦνται μὲ τόση κακία, δείχνουν μ' ἕναν ἀναμφισβήτητο τρόπο, πόσο ὁλόκληρη ἡ ὕπαρξη αὐτοῦ τοῦ λαοῦ στηρίζεται στὰ ψέματα ποὺ ἐξυφαίνει. «Εἶναι πλαστὰ» ἐπαναλαμβάνει κραυγάζοντας ἡ «Γκαζέττα τῆς Φραγκφούρτης» καὶ προσπαθεῖ νὰ πείσει τὸ σύμπαν· αὐτὸ ὅμως καὶ μόνο ἀποτελεῖ τὴν καλύτερην ἀπόδειξη ὅτι εἶναι ἀληθινὰ κι αὐθεντικά. Ἐκφράζουν ξεκάθαρα καὶ ἐν γνώσει τοῦ σκοποῦ, αὐτὰ ποὺ οἱ Ἑβραῖοι ἀσυνείδητα προσπαθοῦν νὰ πετύχουν. Αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ σημαντικό. Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ νὰ ἐξετάσουμε ποιοὶ ἀπ' τοὺς Ἑβραίους παραδέχονται αὐτὲς τὶς ἀποκαλύψεις· ἐκεῖνο ποὺ εἶναι ἀποφασιστικὸ καὶ συντριπτικὸ γιαυτούς, εἶναι ὅτι φέρνουν στὸ φῶς τῆς μέρας, μὲ μιὰν ἀνατριχιαστικὴ ἀκρίβεια, τὸ χαρακτήρα καὶ τὴν δραστηριότητα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ καί, μ' ὅλες του τὶς διακλαδώσεις, τὸν τελικὸ σκοπὸ στὸν ὁποῖον τείνουν. Ὁ καλύτερος τρόπος γιὰ νὰ κάνουμε σωστὲς τὶς ἀποκαλύψεις εἶναι νὰ τὶς θέσουμε ἀντιμέτωπες στὰ γεγονότα. Ἂν κάνουμε νὰ περάσουν ἀπ' τὸ μυαλό μας, τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τῶν ἑκατὸ τελευταίων ἐτῶν, φωτισμένα ἀπ' αὐτὸ τὸ βιβλίο, καταλαβαίνουμε ἀμέσως γιατὶ ὁ Ἑβραϊκὸς τύπος τὸ κατεδίκασε ἔτσι κραυγαλέα. Ὅταν θἄρθει ἡ μέρα ποὺ τὸ βιβλίο αὐτὸ θὰ γίνει τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Ἑβραίου, τότε θ' ἀποκαλυφθεῖ κι ἡ τρομερὴ συνωμοσία ποὺ τόσον καιρὸ ἐξυφαινόταν.

Γιὰ νὰ γνωρίσουμε καλύτερα τοὺς Ἑβραίους, ὁ πιὸ σωστὸς τρόπος εἶναι νὰ μελετήσουμε τὴν πορεία τους, ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους λαούς, διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἕνα παράδειγμα φτάνει γιὰ νὰ τὸ δοῦμε αὐτὸ καλύτερα. Καθὼς ἡ ἐξέλιξη του ὑπῆρξε ἡ ἴδια σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς καὶ καθὼς οἱ λαοὶ χάρη στοὺς ὁποίους μπόρεσε νὰ ἐπιζήσει, εἶναι καὶ σήμερα οἱ ἴδιοι, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ διαχωρίσουμε αὐτὴ τὴ μελέτη σὲ καταμεριστικὰ κεφάλαια ἔτσι ὥστε, γιὰ περισσότερη εὐκολία, θὰ μεταχειριστῶ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου.

Οἱ πρῶτοι Ἑβραῖοι ἔφτασαν στὴ Γερμανία τὴν ἐποχὴ τῆς ὑποδούλωσης της στοὺς Ρωμαίους κι ὅπως πάντα, κάτω ἀπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐμπόρου. Ἀκολούθησαν οἱ μεγάλες ἀναταραχὲς κι ἀνακατατάξεις τῶν λαῶν καὶ οἱ Ἑβραῖοι χάθηκαν ἀπ' τὴν ἐπιφάνεια ἔτσι ὥστε, μπορῶ νὰ πῶ, ὅτι ἡ ἐποχὴ ποὺ τὰ πρῶτα Γερμανικὰ κράτη ἄρχισαν νὰ ὀργανώνονται, θεωρεῖται ἡ ἀρχὴ τοῦ καινούργιου καὶ ὁριστικοῦ ἐξιουδαϊσμοῦ τῆς Κεντρικῆς καὶ τῆς Νότιας Εὐρώπης. Τότε ἦταν ποὺ ἡ ἐξέλιξη τῶν Ἑβραίων ἀκολουθοῦσε, σ' ὅποιο σημεῖο τῆς Εὐρώπης κι ἂν συναντιόταν, τὴν πρόοδο τῆς Ἄρειας φυλῆς.

***

Α.—Μόλις γεννήθηκαν οἱ πρῶτοι καθορισμένοι ἐποικισμοί, ὁ Ἑβραῖος βρισκόταν κιόλας «ἐκεῖ». Φτάνει σὰν ἔμπορος καί, στὴν ἀρχή, φροντίζει πολὺ λίγο νὰ ἀποκρύψει τὴν ἐθνικότητα του. Εἶναι ἀκόμη Ἑβραῖος κι αὐτὸ ὀφείλεται ἴσως στὸ γεγονὸς ὅτι τὰ ἐξωτερικά του γνωρίσματα εἶναι ἀκόμη τότε πολὺ διαφορετικὰ ἀπ' αὐτὰ τοῦ λαοῦ ποὺ τὸν φιλοξενεῖ, γιατὶ γνωρίζει πολὺ λίγο τὴν τοπικὴ διάλεκτο, γιατὶ τὰ ἐθνικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἄλλου λαοῦ εἶναι τελείως ξεκάθαρα ὥστε νὰ τολμήσει ὁ Ἑβραῖος νὰ ἐμφανισθεῖ κάτω ἀπὸ μιὰν ἄλλη ἰδιότητα κι ὄχι σὰν ξένος ἔμπορος. Καθὼς εἶναι γεμάτος εὐελιξία κι ὅπως ἀπ' τὸν ἄλλο λαὸ λείπει ἡ πεῖρα ὥστε νὰ πρσφυλάξει τὰ ἐθνικά του ἰδεώδη ἀπ' τὸν Ἑβραῖο, δὲν συναντᾶ κανένα ἐμπόδιο ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο τοῦ προσφέρονται εὐκαιρίες· ὁ ἄλλος λαὸς κατακτᾶται εὔκολα ἀπ' τὸν ξένο.

Β.—Λίγο—λίγο εἰσχωρεῖ στὴν οἰκονομία τοῦ τόπου, ὄχι σὰν παραγωγός, ἀλλὰ σὰν μεσίτης. Ἡ ἐμπορική του ἱκανότητα, ἀναπτυγμένη ἀπ' τὴν ἐμπειρία χιλιάδων ἐτῶν, τοῦ δίνει σημαντικὴν ἀνωτερότητα πάνω στὸν Ἄρειο, ποὺ ἀκόμη δὲν ἔχει ἐξαπλωθεῖ καὶ ποὺ διατηρεῖ μιὰν δίχως ὅρια τιμιότητα, ἔτσι ποὺ σὲ πολὺ λίγο διάστημα τὸ ἐμπόριο ἀπειλεῖται νὰ καταστεῖ μονοπώλιο του. Ἀρχίζει ἀπ' τὸν δανεισμὸ χρημάτων καὶ ὅπως πάντα μὲ χρηματιστηριακὲς ὑποθέσεις. Αὐτὸς εἶναι ποὺ στὴν πραγματικότητα εἰσάγει στὴν χώρα τὸ ἔντοκο δάνειο. Κανεὶς δὲν διακρίνει στὴν ἀρχὴ τὸν κίνδυνο ποὺ περι-

κλείνει αὐτὸς ὁ νεωτερισμός· τὸν δέχονται μ' εὐχαρίστηση, χάρη στὶς δυνατότητες τῆς στιγῆς ποὺ τοὺς προσφέρει.

Γ.—Ὁ Ἑβραῖος γίνηκε πιὰ τελείως «καθιστικός», δηλαδὴ κατέχει ἀποκλειστικὰ ἕνα εἰδικὸ κι ἰδιαίτερο προάστειο στὶς πόλεις καὶ στὶς πρωτεύουσες καὶ δημιουργεῖ ὅλο καὶ περισσότερο ἕνα Κράτος ἐν Κράτει. Θεωρεῖ τὸ ἐμπόριο καὶ τὶς ἐπιχειρήσεις σὰν ἀναφαίρετο δικαίωμα του καὶ ἀφιερώνεται σ' αὐτὲς δίχως οἶκτο.

Δ.—Οἱ χρηματιστηριακὲς ἐπιχειρήσεις καὶ τὸ ἐμπόριο εἶναι πιὰ ἀποκλειστικὸ μονοπώλιο του. Τά χρηματιστηριακά του συμφέροντα εἶναι τόσο μεγάλα ὥστε νὰ προκαλοῦν ἀντιδράσεις· ἡ φυσική του ἀλλαζονία κι αὐθάδεια ὅσο μεγαλώνουν τόσο ἐπαυξάνουν τὴν ἀγανάκτηση· τὰ πλούτη του ξυπνοῦν τὴ ζήλεια. Κι ὅλ' αὐτὰ συμπληρώνονται ὅταν τοποθετεῖ τὴ γῆς καὶ τὸ χῶμα ἀνάμεσα στὰ ὑποκείμενα τοῦ ἐμπορίου του καὶ τὰ καταβροχθίζει χρησιμοποιώντας τα σὰν ἐμπόρευμα ἀργυρώνητο καὶ διαπραγματεύσιμο. Ὅπως δὲν ἔχει ποτέ του καλλιεργήσει τὴ γῆς αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἀλλὰ τὴν θεωρεῖ σὰν μιὰ ἰδιοκτησία του «ψιλῶ ὀνόματι» ὅπου ὁ χωρικὸς μπορεῖ νὰ παραμείνει, ἀλλὰ ὅμως πάντα ὑποκύπτοντας κι ὑπακούοντας στὶς πιὸ ντροπιαστικὲς ἐντολὲς τοῦ καινούργιου κυρίου του, ξυπνᾶ γύρω του μιὰ τέτοιαν ἀντιπάθεια ποὺ συνεχῶς μεγαλώνει γιὰ νὰ γίνει μιὰ μέρα ὁλοκάθαρο μῖσος. Ἡ τυραννία του κι ἡ βιαιότητα του ὥστε τὰ θύματα του, ἀγανακτισμένα μέχρι βαθειὰ μέσα τους, φθάνουν ὡς τὸ σημεῖο νὰ ἐπαναστατήσουν ἐνάντια του. Ἀρχίζουν πιὰ νὰ βλέπουν ἀπὸ κοντὰ αὐτὸν τὸν ξένο καὶ νὰ ἐξετάζουν τὰ χαρακτηριστικά του, μέχρι τοῦ σημείου ποὺ μιὰ ἀδιαπέραστη ἄβυσσος ν' ἀνοίξει ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς καὶ στὸν φιλοξενούμενο.

Στὰ χρόνια τῆς μεγάλης δυστυχίας, ἡ ὀργὴ τῶν θυμάτων τῆς ἐκμετάλλευσης ξέσπασε ἐναντίον του. Οἱ καταδιωγμένες κι οἱ κατεστραμένες μάζες συμμάχησαν γιὰ ν' ἀμυνθοῦν ἐνάντια σ' αὐτὴ τὴ μάστιγα τοῦ Θεοῦ: Ἔμαθαν στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων νὰ ἀναγνωρίζουν καὶ νὰ θεωροῦν τὴν ὕπαρξη του, ἔστω καὶ μόνο, σὰν ἕνα κίνδυνο τόσο ἀναμφισβήτητο καὶ φοβερὸ ὅπως ἡ πανοῦκλα.

Ε.—Ἀλλὰ τότε ὁ Ἑβραῖος ἄρχισε ν' ἀποκαλύπτει τὸν πραγματικό του χαρακτήρα. Ἀνέβασε στὴν ἐξουσία κυβερνήσεις συχαμερῶν κολάκων, κίνησε τὸ χρῆμα του μὲ τέτοιον τρόπο καὶ κατάφερε νὰ βρεῖ τέτοιες διεξόδους ὥστε νὰ βασανίζει ἀκόμη τὰ θύματα του. Ἂν καμιὰ φορὰ ἡ λαϊκὴ ὀργὴ στρεφόταν ἐνάντια σ' αὐτὴ τὴν αἰώνια βδέλλα, δὲν μποροῦσε κιόλας τελειωτικὰ νὰ τὴν ἐξαφανίσει καὶ νὰ τὴν ἐμποδίσει νὰ ἐμφανιστεῖ πάλι, μερικὰ χρόνια ἀργότερα στὸ σημεῖο ποὺ εἶχε ἀναγκαστεῖ νὰ ἐγκαταλείψει καὶ νὰ συνεχίσει τὸν παληό της τρόπο

ζωῆς. Δὲν ὑπάρχει ἐμπόδιο πού νὰ μπορεῖ νὰ σταματήσει τὸν Ἑβραῖο ἀπ' τὴν ἀνάγκη νὰ ἐκμεταλλεύεται τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, καὶ κανεὶς δὲν θὰ βρεθεῖ πού νὰ τὸν κυνηγήσει ὁριστικά· ὕστερα ἀπὸ κάθε τέτοια ἀπόπειρα, ξαναγυρίζει μετὰ ἀπὸ λίγο διάστημα, στὸ ἴδιο μέρος κι εἶναι πάντα ὁ ἴδιος κι ἀναλλοίωτος.

Γιὰ νὰ ἐμποδίσουμε τὸ χειρότερο, φρόντισαν τουλάχιστον νὰ προφυλάξουν τὴ γῆς ἀπ' τὶς χρηματιστηριακές του ἁρπαγές, ἀπαγορεύοντας του μὲ νόμο ν' ἀγοράσουν χωράφια καὶ καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις.

ΣΤ.—Ὅσο περισσότερο ἡ δύναμη τοῦ ἡγεμόνα μεγαλώνει τόσο πιὸ πολὺ ὁ Ἑβραῖος τὸν περικυκλώνει. Ζητάει καὶ προσφέρει «γραμμάτια» καὶ «προνόμια» πού οἱ Μεγαλειότατοι τοῦ παραχωροῦν ἐθελοντικὰ ἀφοῦ πληρωθοῦν γερά. Ὅσο ἀκριβὰ κι ἂν τοῦ στοίχισαν αὐτὰ τὰ ἔγγραφα, θὰ πάρει πίσω τὰ λεφτά του σὲ λίγα χρόνια μὲ τοὺς τόκους καὶ μὲ τοὺς τόκους τῶν τόκων. Εἶναι μιὰ ἀληθινὴ βδέλλα πού κολλάει πάνω στὸ σῶμα τοῦ δυστυχισμένου τοῦ λαοῦ καὶ πού δὲν μπορεῖ νὰ τὴν τινάξει ἀπὸ πάνω του μέχρι πού ἡ ἰθύνουσα τάξη χρειαστεῖ χρήματα αὐτὴ ἡ ἴδια ὁπότε μὲ τὰ θεῖα καὶ ἱερὰ χέρια της θὰ τὴν πιάσει αὐτὴ τὴ βδέλλα καὶ θὰ τὴν κάνει νὰ ξεράσει τὸ αἷμα πού ἤπιε.

Μόνο ἀπὸ λάθος τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων δὲν μπόρεσε τὸ γερμανικὸ ἔθνος ν' ἀπαλλαγεῖ ὁριστικὰ ἀπ' τὸν ἑβραϊκὸ κίνδυνο. Δυστυχῶς τὰ πράγματα μεῖναν ἴδια καὶ στὰ χρόνια πού ἀκολούθησαν ἔτσι ὥστε νὰ πάρουν κι οἱ Ἑβραῖοι τὸ μεροκάματο καὶ τὰ λύτρα πού χίλιες φορὲς τ' ἄξιζαν, γιὰ ὅλ' αὐτὰ τ' ἁμαρτήματα πού εἶχαν διαπράξει ἐνάντια στοὺς λαούς. Ἦταν σύμμαχοι μὲ τὸ διάβολο καὶ τέλειωσαν τὴν καριέρα τους στὴν κόλαση.

Ζ.—Ἀφήνοντας τὸν ἑαυτό τους οἱ ἡγεμόνες νὰ πιαστεῖ στὰ δίχτυα τῶν Ἑβραίων, προετοίμασαν τὴν ἴδια καταστροφή τους. Ἡ θέση πού κάτεχαν ἀνάμεσα στοὺς λαούς τους, ἀργά, μὰ σταθερὰ καὶ μοιραῖα, ἐξελίχθηκε σὲ τέτοιο σημεῖο ὥστε νὰ καταντήσουν κι αὐτὰ ἐκμεταλλευτὲς ἀπὸ τὴν ἀνάγκη νὰ ὑποστηρίξουν τὰ συμφέροντα τους. Ὁ Ἑβραῖος ἤξερε μὲ ἀκρίβεια ὅτι ἡ βασιλεία τους ἐγγίζει πρὸς τὸ τέλος της καὶ ζήτησε νὰ τὴν ἐπιταχύνει ὅσο γινόταν πιὸ γρήγορα. Αὐτὸς τοὺς βύθισε στὴν αἰώνια ἀνάγκη τοῦ χρήματος, ἀποστρέφοντας τους ἀπ' τὸν ἀληθινό τους προορισμό, βυθίζοντας τους στοὺς πιὸ ταπεινοὺς καὶ βρώμικους ἐξευτελισμούς, καὶ σπρώχνοντας τους στὴν ἀκολασία τους, γίνονταν ὅλο καὶ περισσότερο ἀπαραίτητοι.

Ἡ εὐκολία του, ἢ καλύτερα ἡ τέλεια ἀπουσία φραγμῶν, στὶς

χρηματικὲς ὑποθέσεις τὸν βοηθοῦσε νὰ βρίσκει πάντα νέες πηγὲς νὰ καταπιέζει τὰ πλήθη καὶ νὰ τ' ἀπομυζᾶ· τόσο πολὺ ὥστε τὰ μέσα τῆς ὕπαρξης τους γίνονταν ὅλο καὶ περισσότερο περιωρισμένα. Κάθε Βασιλικὴ Αὐλὴ εἶχε καὶ τὸν «Ἑβραῖο» της· ἦταν τ' ὄνομα ποὺ ἔδιναν στὰ τέρατα αὐτὰ ποὺ τρομοκρατοῦσαν τὸν ἀγαθὸ λαὸ καὶ τὸν ἔσπρωχναν στὴν ἀπελπισία ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ πρόσφεραν στοὺς ἡγεμόνες ἡδονὲς συνεχῶς ἀνανεούμενες. Πῶς μποροῦσες νὰ ἐκπλαγεῖς βλέποντας αὐτὰ τὰ στολίδια τῆς ἀνθρώπινης ράτσας, στολισμένα μὲ τὰ ἐξωτερικὰ διακριτικὰ γνωρίσματα τῆς κληρονομικῆς εὐγένειας νὰ συμπεριφέρονται ἔτσι ὥστε ὄχι μόνο νά γελοιοποιοῦν αὐτὸ τὸ σύστημα ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ μολύνουν ;

Τότε ἀκριβῶς ὁ Ἑβραῖος χρησιμοποιοῦσε τὴν κατάσταση αὐτὴ ποὺ ὁ ἴδιος εἶχε δημιουργήσει γιὰ ν' ἀνέβει ἀκόμη πιὸ ψηλά.

Δὲν τοὔμενε πιὰ παρὰ νὰ βαπτιστεῖ γιὰ ν' ἀποκτήσει ὅλα τὰ δικαιώματα καὶ τὶς δυνατότητες ποὺ ἀπολαμβάνουν οἱ ντόπιοι κάτοικοι τῆς χώρας. Καμιὰ φορὰ τὸ πετύχαινε πρὸς μεγάλην χαρὰ τῆς Ἐκκλησίας ποὺ ἔνοιωθε περήφανη γιατὶ κέρδισε μιὰ νέα ἁμαρτωλὴ ψυχὴ καὶ τοῦ Ἰσραὴλ γιατὶ κατάφερε νὰ εὐοδώσει μιά του λωποδυσία.

Η.—Ἀπ' αὐτὴ τὴν στιγμὴ πραγματοποιεῖται μιὰ μεταλλαγὴ στὸν Ἰουδαϊσμό. Μέχρι τότε οἱ Ἑβραῖοι οἱ ἴδιοι δὲν ἤθελαν καὶ δὲν ἐπεδίωκαν νὰ ἀλλάξουν ἐθνικότητα, πράγμα ἄλλωστε πολὺ δύσκολο ἐξαιτίας τῶν ἐξωτερικῶν χαρακτηριστικῶν ποὺ χώριζαν τὶ δυὸ ράτσες. Στὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου κανεὶς ποτὲ δὲν εἶχε συλλογιστεῖ τοὺς Ἑβραίους ἀλλοιώτικα, παρὰ σὰν ἕνα «ξένο» λαὸ καὶ ὁ Γκαῖτε ἐπαναστατοῦσε στὴν ἰδέα ὅτι μποροῦσε νἄρθει μιὰ μέρα ποὺ ὁ γάμος μεταξὺ Χριστιανῶν κι Ἑβραίων δὲν θἄταν ἀπαγορευμένος ἀπ' τὸ νόμο. Ὁ Γκαῖτε ἦταν μολοντοῦτο μιὰ θεία ὕπαρξη· δὲν μποροῦσε νὰ χαρακτηριστεῖ οὔτε σὰν ἀντιδραστικός, ἀλλ' οὔτε καὶ σὰν μικρόψυχος· αὐτὸ ποὺ ἔβγαινε ἀπ' τὸ στόμα του ἦταν ἡ φωνὴ τῆς ράτσας καὶ τῆς λογικῆς. Ἔτσι ὁ λαὸς παρὰ τὶς ντροπιασμένες συναλλαγὲς ποὺ ἔκαναν οἱ ἡγεμόνες του, ἔβλεπε πάντα τὸν Ἑβραῖο, σὰν ἕνα ξένο στοιχεῖο ποὺ εἶχε εἰσχωρήσει στὸ σῶμα του καὶ συμπεριφερόταν ἀπέναντι του ἀνάλογα μὲ τὴν κρίση του.

Ἀλλὰ ὅλ' αὐτὰ πήγαιναν τώρα ν' ἀλλάξουν. Στὸ διάστημα χιλίων καὶ περισσότερων χρόνων ὁ Ἑβραῖος εἶχε κατορθώσει νὰ μάθει τόσο καλὰ τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ καὶ νὰ προσαρμοστεῖ μὲ τὴ φιλοξενία ποὺ τοῦ παρεῖχε ὥστε πιὰ νόμισε ὅτι μπορεῖ τώρα νὰ διακινδυνεύσει νὰ συγκαλύψει τὴ χαρακτηριστικὴ Ἑβραϊκὴ καταγωγή του καὶ νὰ περάσει στὸ πρῶτο πλάνο τὴν «γερμανικὴ καλλιέργεια» του.

'Η προσπάθεια αὐτὴ ὅσο γελοία κι ἀνόητη μποροῦσε νὰ φανεῖ ἀπὸ πρώτην ἄποψη, τοῦ ἐπέτρεπε ὅμως νὰ συμπεριφέρεται σὰν «Γερμανὸς» καὶ τουλάχιστον γιὰ τὴν περίπτωση του ἔδινε γερμανικὸν χαρακτήρα. Ἔτσι γεννήθηκε μιὰ ἀπ' τὶς πιὸ τρομερὲς ἀπάτες ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστεῖ. Καθὼς ὁ 'Εβραῖος δὲν μποροῦσε νὰ κατέχει αὐτὰ ποὺ ἕνας Γερμανὸς διαθέτει ἐκτὸς ἀπ' τὴν τέχνη νὰ μιμεῖται τὴ γλῶσσα του—μ' ἕναν καταπληκτικὸ στ' ἀλήθεια τρόπο—δὲν πέτυχε τίποτα ἀπ' τὰ ὑπόλοιπα κι ἔφτασε ἁπλούστατα στὸ συμπέρασμα νὰ μὴ καταλάβει τίποτα ἀπ' τὸν γερμανικὸ πολιτισμὸ παρὰ μόνον τὴ γλῶσσα ποὺ μιλοῦσε. Ὅμως αὐτὸ ποὺ χαρακτηρίζει μιὰ φυλὴ δὲν εἶναι ἡ γλῶσσα ἀλλὰ τὸ αἷμα κι ὁ 'Εβραῖος τὸ ξέρει αὐτὸ πολὺ καλά, ἀφοῦ δὲν δίνει καὶ τόση σημασία στὴν διατήρηση τῆς γλώσσας του, ἀλλ' ὅλη του ἡ προσπάθεια εἶναι νὰ μείνει ἀγνὸ τὸ αἷμα του. Ἕνας ἄντρας μπορεῖ πολὺ εὔκολα ν' ἀλλάξει γλῶσσα, δηλαδὴ νὰ χρησιμοποιήσει μιὰν ἄλλη· ἀλλὰ στὴν καινούργια αὐτὴ γλώσσα θὰ ἐκφράσει τὶς δικές του παληὲς ἰδέες· ἡ ἐσωτερικὴ φύση του δὲν θὰ προσαρμοστεῖ ποτέ. Αὐτὸ ἀποδεικνύεται μὲ τὸν 'Εβραῖο, ποὺ μπορεῖ νὰ μιλᾶ χίλιες διαφορετικὲς γλῶσσες, ἀλλὰ πάντα παραμένει 'Εβραῖος. 'Ο ἐθνικὸς χαρακτήρας του θὰ μείνει πάντα ὁ ἴδιος, τέτοιος ποὺ ἦταν πρὶν δυὸ χιλιάδες χρόνια ὅταν μιλοῦσε λατινικὰ καὶ ἦταν ἔμπορος δημητριακῶν καὶ τέτοιος ποὺ εἶναι σήμερα πάλι ἔμπορος ἀλεύρων καὶ μιλᾶ γερμανικά. Εἶναι ὁ ἴδιος 'Εβραῖος κα! τότε καὶ τώρα. Αὐτὸ τὸ τόσο φανερὸ πράγμα δὲν μποροῦσαν βέβαια νὰ τὸ καταλάβουν ἕνας σύμβουλος τοῦ ὑπουργείου ἢ ἕνας ἀνώτερος ὑπάλληλος τῆς ἀστυνομίας· στ' ἀλήθεια εἶναι πιστευτὸ κάτι τέτοιο μιὰ καὶ τόσο δύσκολα συναντᾶς σήμερα προσωπικότητες προικισμένες μὲ ἔνστικτο καὶ διερευνητικὸ πνεῦμα ἀνάμεσα στοὺς ἄξιους ἡγέτες ποὺ διευθύνουν τὶς τύχες τοῦ Κράτους.

'Ο λόγος ποὺ ἔκανε τὸν 'Εβραῖο ν' ἀποφασίσει ξαφνικὰ νὰ μεταλλάξει σὲ Γερμανὸ εἶναι καταφανής. Αἰσθάνεται ὅτι ἡ δύναμη τῶν ἡγεμόνων ἀρχίζει νὰ ἐξασθενεῖ κι ἀναζητεῖ κιόλας ἕνα βάθρο ποὺ πάνω του αὔριο θὰ πατήσει. 'Ακόμη, ἡ κεφαλαιοκρατικὴ κυριαρχία ποὺ ἐξασκεῖ πάνω σ' ὁλόκληρη τὴν πολιτικὴ οἰκονομία ἔχει τόσο πολὺ προοδεύσει ποὺ δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ συγκρατήσει ὅλο αὐτὸ τὸ τεράστιο οἰκοδόμημα κι ἡ ἐπίδραση του σίγουρα θὰ καταπέσει ἂν δὲν ἐφοδιαστεῖ καὶ μέ «πολιτικὰ»-δικαιώματα. 'Αλλὰ ἐπιθυμεῖ αὐτὰ τὰ δυὸ πράγματα ὅσο πιὸ πολὺ ἀνεβαίνει κι ὅσο πείθεται ἀπ' τὸ ἴδιο του τ' ἀνέβασμα ὅτι αὐτὴ ἡ κατάκτηση ποὺ τοῦ εἶχαν ἄλλοτε ὑποσχεθεῖ ξεπροβάλλει τώρα μεσ' ἀπ' τὰ νέφη τοῦ παρελθόντος· μ' ἀνανεούμενο ζῆλο, οἱ καλύτερες ἑβραϊκὲς διάνοιες βλέπουν νὰ πλησιάζει καὶ νἄρχεται μέσα στ' ἁπλωμένα χέρια τους, τὸ ὄνειρο τῆς παγκό-

σμιας κυριαρχίας, Ἔτσι ὅλες τους οἱ προσπάθειες τείνουν πρὸς μιὰ πλήρη κι ὁλοκληρωτικὴ κατάκτηση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αὐτὸς ἦταν ὁ λόγος γιὰ τὴν χειραφέτηση τοῦ Ἑβραίου ἔξω ἀπ' τὴν Κοινότητα του.

Θ.—Ἔτσι ὁ Ἑβραῖος τῆς Αὐλῆς γίνηκε σιγὰ—σιγὰ ὁ Ἑβραῖος τοῦ λαοῦ.

Βέβαια, ὁ Ἑβραῖος παράμεινε πάντα, ὅπως καὶ πρίν, μέσα στὸν περίγυρο τῶν δυνατῶν τοῦ κόσμου τούτου, ἐπιζητώντας τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸν ἴδιο φλογερὸ ζῆλο νὰ μπεῖ, νὰ γλυστρήσει στὴν κοινωνία τους· ἀλλὰ τὴν ἴδια στιγμὴ ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῆς ράτσας του ἐμφανίζονταν σὰν καλοὶ ἀπόστολοι στὸ πλευρὸ τοῦ ἀγαθοῦ λαοῦ. Ἂν ἀναλογισθοῦμε γιὰ πόσα ἁμαρτήματα ὁ Ἑβραῖος εἶναι ὑπεύθυνος μέσα στοὺς αἰῶνες, ἀπέναντι στὴ μεγάλη μάζα, πόσο τὴν εἶχε πάντα δίχως οἶκτο ἐκμεταλλευτεῖ καὶ καταπιέσει κι ἄν, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, σκεφτοῦμε πόσο ὁ λαὸς μπόρεσε γιαυτοὺς τοὺς λόγους νὰ τὸν μισήσει καὶ νὰ τὸν βλέπει σὰν τὴν τιμωρία ποὺ ὁ Θεὸς ἔρριξε καταπάνω στοὺς ἄλλους λαούς, δὲν θἄταν ἀνάγκη νὰ συλλογιζόμαστε τώρα καὶ ν' ἀναζητοῦμε τὰ αἴτια τῆς ἀλλαγῆς αὐτῆς τοῦ μετώπου. Ναί, ἦταν μιὰ κοπιαστικὴ δουλειὰ γιαυτοὺς νὰ ἐμφανίζονται τώρα σὰν φίλοι τῶν ἀνθρώπων, στὰ ἴδια τὰ θύματα ποὺ λίγο πρὶν εἶχαν στραγγαλίσει.

Ὁ Ἑβραῖος ἀρχίζει πρῶτα - πρῶτα μὲ τὴν προσπάθεια νὰ συγκαλύψει στὰ μάτια τοῦ λαοῦ τὰ μεγάλα σφάλματα καὶ τὶς ἀδικίες ποὺ τοῦ ἔκανε αὐτὸς ὁ ἴδιος. Μεταμορφώνεται στὴν ἀρχὴ σὲ «εὐεργέτη» τῆς ἀνθρωπότητας. Κι ἡ νεοφανέστατη καλωσύνη του ποὺ κρύβει καινούργια συμφέροντα, δὲν μπορεῖ νὰ ξέρει ἢ κάνει πὼς ἀγνοεῖ τελείως τὸ παληὸ ρητὸ τῆς Βίβλου ποὺ διακηρύσσει πὼς τὸ ἀριστερὸ χέρι δὲν πρέπει νὰ ξέρει αὐτὸ ποὺ δίνει τὸ δεξί· πάντως τοῦ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ὑπογραμμίζει εἴτε τὸ θέλει εἴτε ὄχι, πόσο συναισθηματικὸς κι εὐαίσθητος εἶναι γιὰ τὴ δυστυχία τῆς μάζας καὶ νὰ δημοσιεύει ὅλες αὐτὲς τὶς θυσίες ποὺ ἔκαμε γιὰ νὰ τὴν ἀνακουφίσει. Μὲ τὴν μετριοφροσύνη ποὺ τοῦ εἶναι ἄγνωστη, διατυμπάνιζε τὶς ἱκανότητες του σ' ὁλόκληρον τὸν κόσμο μὲ τόση σοβαροφάνεια ποὺ σὲ λίγο ὅλοι ἀρχίζουν νὰ τὸν πιστεύουν. Αὐτὸς ποὺ δυσπιστεῖ σ' αὐτὰ ποὺ διακηρύσσει εἶναι κατὰ τὴ γνώμη του ἄδικος. Σὲ λίγο δίνει στὰ πράγματα μιὰ τέτοια διαφορετικὴ ὄψη ὥστε ὅσα μέχρι σήμερα ἦταν ἄδικα καὶ ἄτιμα νὰ φαίνονται τελείως ἀντίθετα ἔτσι ποὺ καταλήγουν ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι τὸν ἀδίκησαν καὶ στάθηκαν ἄτιμοι ἀπέναντι του. Μερικοὶ τελείως ἀνόητοι τοῦ ἔχουν ἐμπιστοσύνη καὶ δὲν μποροῦν νὰ μὴ συλληπηθοῦν τὸν φτωχὸ «δυστυχῆ». Ἄλλωστε, πρέπει νὰ ὑπογραμμισθεῖ ὅτι ὁ Ἑβραῖος ἂν καὶ θυσιάζοντας μὲ χαρὰ μερικὰ ἀπ' τὰ ὑπάρχον-

τα του, δὲν γίνεται διόλου φτωχός. Περιμένει ἀπ' αὐτὸ ἀνταλλάγματα· οἱ καλωσύνες του εἶναι ὅπως ὅταν σκορποῦμε πάνω σ' ἕνα χωράφι κοπριά, ὄχι γιατὶ ἔτσι μᾶς ἀρέσει ἀλλὰ γιατὶ συναποκομίζουμε ἀπ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ προσωπικὸ ὄφελος. Ἀλλὰ ὁπωσδήποτε ὅλος ὁ κόσμος μαθαίνει ὅτι ὁ Ἑβραῖος εἶναι «εὐεργέτης καὶ φιλάνθρωπος». Τί παράξενη μεταλλαγή!

Αὐτὸ ποὺ γιὰ κάθε ἄλλη περίπτωση θἄταν φυσικὸ λίγο ὡς, πολύ, προκαλεῖ μὲ τὸν Ἑβραῖο μεγάλη κατάπληξη καὶ σὲ μερικοὺς ἕναν ὁλοφάνερο θαυμασμὸ γιατὶ μιὰ τέτοια κατάσταση δὲν εἶναι μέσα στὴν φύση τοῦ Ἑβραίου. Ἔτσι συμβαίνει σὲ κάθε μιὰ ἀπ' τὶς πράξεις του ν' ἀποδίδεται μεγαλύτερη σημασία ἀπὸ παρόμοιες ἄλλων ἀνθρώπων.

Πολὺ περισσότερο ἀκόμη: ὁ Ἑβραῖος γίνεται ξαφνικὰ φιλελεύθερος κι ἀρχίζει νὰ ἐκδηλώνει τὸν ἐνθουσιασμό του γιὰ τὴν πρόοδο ποὺ ἔχει ἢ ποὺ πρέπει νὰ πραγματοποιήσει τὸ ἀνθρώπινο γένος.

Σιγὰ-σιγὰ γίνεται μὲ λίγα λόγια ὁ ὑπέρμαχος τῶν νέων καιρῶν.

Στ' ἀλήθεια ὅμως συνεχίζει νὰ καταστρέφει πάντα ριζικὰ τὶς βάσεις μιᾶς πολιτικῆς οἰκονομίας ἀληθινὰ χρήσιμης γιὰ τὸ λαό. Στρέφεται ἔτσι κατὰ τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς καὶ τὴν μεταχειρίζεται σὰν παληατζῆς ποὺ γιαυτὸν τὸ κάθε τι εἶναι ἐκμεταλλεύσιμο, ἢ γιὰ νὰ ἐκφραστῶ καλύτερα, ἐμπορεύσιμο· ξεπουπουλιάζει λοιπὸν τὶς βιομηχανίες ποὺ στὶς βάσεις τους θὰ μποροῦσε νὰ οἰκοδομηθεῖ ἡ προσωπικὴ ἰδιοκτησία κι ὅλα τὰ τοποθετεῖ κάτω ἀπὸ τὴ δική του ἐκμετάλλευση. Καὶ τότε δημιουργεῖται μεταξὺ τοῦ ἐργόδοτη καὶ τοῦ ἐργαζόμενου αὐτὸ τὸ πνεῦμα ποὺ τοὺς κάνει ξένους τὸν ἕνα πρὸς τὸν ἄλλο καὶ ποὺ ὁδηγεῖ ἀργότερα στὸν καταμερισμὸ τῆς κοινωνίας σὲ τάξεις.

Τέλος ἡ ἐπίδραση ποὺ ἐξασκεῖ ὁ Ἑβραῖος στὸ χρηματιστήριο ἀπὸ οἰκονομικὴ ἄποψη μεγαλώνει μ' ἕναν τρομακτικὸ τρόπο. Κατέχει ἢ τουλάχιστον ἐλέγχει ὅλες τὶς ἐργατικὲς δυνάμεις τοῦ ἔθνους.

Γιὰ νὰ σταθεροποιήσει τὴ θέση του μέσα στὸ Κράτος ζητᾶ νὰ καταπολεμήσει καὶ νὰ γκρεμήσει ὅλους τοὺς φυλετικοὺς καὶ πολιτικοὺς φραγμοὺς ποὺ στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐμπόδισαν τὴν πορεία του. Γιαυτὸ ἀγωνίζεται μ' ὅλη τὴ μανία ποὺ εἶναι χαρακτηριστικὴ τοῦ θρησκευτικοῦ του μένους καὶ βρίσκει στὴ μασονία, ποὺ τελειωτικὰ ἔπεσε στὰ χέρια του, ἕνα ὑπέροχο ὄργανο γιὰ νὰ κατευθύνει ἕναν ἀγῶνα ποὺ τελικὰ θὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ πετύχει τὸν σκοπό του. Οἱ διευθύνουσες τάξεις κι ἡ ἀνώτατη πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ μπουρζουαζία, πιασμένες στὸ δόλωμα τῆς μασονίας, γίνονταν λεία του χωρὶς νὰ προβάλλουν τὴν παραμικρὴ ἀντίρηση ἢ ἀντίσταση.

Ἀλλὰ ὁ ἀληθινὸς λαός, ἢ μᾶλλον, ἡ τάξη αὐτὴ ποὺ ἀρχίζει νὰ

ξυπνᾶ καὶ ποὺ εἶναι ἕτοιμη νὰ κατακτήσει μὲ τὶς ἴδιες της δυνάμεις τὰ δικαιώματα της καὶ τὴν ἐλευθερία της ξεφεύγει ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐπιρροὴ σ' ἐπίπεδα πιὸ πλατειὰ καὶ πιὸ εὐρύχωρα. Μολοντοῦτο ἡ κατάκτηση της γιὰ τὸν Ἑβραῖο ἔχει τὴν μεγαλύτερη σημασία ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα ἐνδιαφέροντα του. Γιατὶ ξέρει πολὺ καλὰ ὅτι δὲν θὰ μπορέσει νὰ κυριαρχήσει ἂν δὲν βρεῖ ἕνα «γκεσέμι» ποὺ θὰ βαδίσει μπροστά. Νόμισε ὅτι θὰ βρεῖ αὐτὸ τὸ γκεσέμι στὰ ἐκτεταμένα στρώματα τῆς μπουρζουαζίας. Ἀλλὰ οἱ ἐργοστασιάρχες γαντιῶν κι οἱ ὑφαντὲς δὲν μπόρεσαν νὰ συνεπαρθοῦν μὲ τοὺς σκοποὺς τῆς μασονίας· θἄπρεπε νὰ μεταχειριστεῖ γιαυτοὺς ἐλατήρια καὶ κίνητρα πιὸ χοντροκομμένα ἀλλὰ λιγώτερο ἀποφασιστικά. Ἔτσι λοιπὸν στὴν μασονία ἔρχεται νὰ συμπαρασταθεῖ ὁ τύπος σὰν δεύτερο ὅπλο στὴν ὑπηρεσία τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Ὁ Ἑβραῖος χρησιμοποιεῖ ὅλη του τὴν δολιότητα καὶ τὴν εὐελιξία γιὰ νὰ τὸν συμπαρασύρει. Μέσα ἀπ' αὐτὸν περισφίγγει στὶς δαγκάνες καὶ στὰ δίχτυα του ὅλη τὴν δημόσια ζωή· τὴν κατευθύνει καὶ σπρώχνει αὐτὴ τὴ δύναμη ἐν ὀνόματι τῆς «κοινῆς γνώμης» ἔτσι ποὺ δὲν θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ τὸ ἐπιχειρήσει πρὶν ἀπὸ μερικὲς δεκάδες χρόνια.

Ταυτόχρονα, δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωση ὅτι εἶναι προσωπικὰ σὲ θέση νὰ γνωρίζει τὰ λογικὰ αἴτια τῆς προόδου ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερα, τῆς καταστροφῆς τῶν ἄλλων· γιατὶ δὲν κρίνει κάθε πρόοδο κι ἐξέλιξη κάτω ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς εὐκαιρίας καὶ τῆς ὠφελιμότητας ποὺ μπορεῖ νἄχουν γιὰ τὸ λαό, ἀλλὰ εἶναι κεκηρυγμένος ἐχθρὸς κάθε ἔκλαμψης καὶ μισεῖ κάθε ἀληθινὸ πολιτισμό, κάθε ἐπιστήμη καὶ κάθε ἐπίτευγμα τῶν ἄλλων, δὲν τὸ μεταχειρίζεται παρὰ μόνο ὅσο μπορεῖ νὰ ἐξυπηρετήσει τὴν ράτσα του.

Ἀλλὰ ἀγρυπνεῖ κιόλας πάνω στὴν διατήρηση τῆς ἐθνικότητας του περισσότερο ἀπ' ὅσο ἔκανε κάτι τέτοιο στὸ παρελθόν. Ὅλα ὅσα ἀναφέρονται σὲ «φῶτα πολιτισμοῦ» σὲ «πρόοδο», «ἐλευθερία», «ἀνθρωπισμὸ» φροντίζει νὰ τὰ τοποθετεῖ μέσα στὰ στενὰ πλαίσια τῆς ράτσας του. Συμβαίνει καμιὰ φορὰ νὰ πουλάει, νὰ χαρίζει τὶς γυναῖκες τῆς φυλῆς του σὲ δυνατότερους χριστιανούς, ἀλλὰ ἔχει σὰν ἀρχή του νὰ διατηρήσει γιὰ πάντα ἀγνοὺς τοὺς ἀρσενικοὺς ἀπογόνους του. Δηλητηριάζει τὸ αἷμα τῶν ἄλλων, ἀλλὰ προφυλλάσσει τὸ δικό του ἀπὸ κάθε ξένη ἐπίδραση. Ὁ Ἑβραῖος δὲν παντρεύεται σχεδὸν ποτὲ μιὰ Χριστιανή, ἐνῶ ὁ Χριστιανὸς δὲν διστάζει νὰ πάρει μιὰν Ἑβραῖα. Ἀλλὰ στοὺς καρποὺς αὐτῶν τῶν ἑνώσεων ἐπικρατεῖ πάντα τὸ ἑβραϊκὸ στοιχεῖο. Εἰδικώτερα ἕνα μέρος τῆς ἀνώτερης κοινωνίας εἶναι τελείως ἐκφυλισμένο. Ὁ Ἑβραῖος τὸ ξέρει αὐτὸ καλὰ καὶ φροντίζει συστηματικὰ νὰ ὑποβοηθεῖ αὐτὴ τὴν «ἀπογύμνωση» τῆς τάξης ἀπὸ τὰ ἡγετικὰ πνεύ-

ματα τῆς ἀντίθετης ράτσας. Γιὰ νὰ συγκαλύψει τοὺς σκοπούς του καὶ ν' ἀποκοιμίσει τοὺς ἀντιπάλους του ποὺ εἶναι θύματα του δὲν παύει νὰ μιλᾶ γιὰ τὴν ἰσότητα τῶν ἀνθρώπων καὶ γιὰ τὴν κατάργηση τῶν φυλετικῶν καὶ χρωματικῶν διακρίσεων. Οἱ ἀνόητοι ἀφήνονται νὰ παρασυρθοῦν ἀπὸ τὰ κηρύγματα του.

Ἀλλά, καθὼς ὁλόκληρη ἡ κατασκευή του ἀναδίνει μιὰ βρώμα ἀπ' τὴν ὁποία δὲν μπορεῖ ν' ἀπαλλαγεῖ καὶ ποὺ ὑπογραμμίζει ὁλοφάνερα ὅτι εἶναι ξένος καὶ γιὰ νὰ κατακτήσει εὐκολώτερα τὴν μεγάλη μάζα ὁδηγώντας τη στὶς παγίδες του, φροντίζει νὰ δώσει στὸν ἑαυτό του μέσω τοῦ τύπου, μιὰν εἰκόνα ποὺ ἔχει πολὺ λίγη σχέση μὲ τὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ ποὺ ὅμως εἶναι χρήσιμη γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ του.

Προπάντων στὶς χιουμοριστικὲς ἐφημερίδες φροντίζει νὰ παρουσιάζεται ὁ Ἑβραῖος σὰν ἕνας καλός, φτωχὸς λαός, ἄκακος ποὺ ἔχει πολλὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ—ὅπως ἄλλωστε ὅλοι οἱ ἄλλοι λαοί—ἀλλὰ πού, παρολονότι τὰ ἤθη του καὶ τὰ ἔθιμα του ἔχουν μιὰν ὄψη λίγο ὡς πολὺ ξένη, μαρτυροῦν ὅτι μέσα του κρύβεται μιὰ ψυχὴ ποὺ μπορεῖ νὰ προκαλεῖ τὸ χαμόγελο, ἀλλὰ ποὺ εἶναι γεμάτη τιμιότητα καὶ καλωσύνη. Γενικά, φτάνουν νὰ τὸν παρουσιάζουν πάντα σὰν πιὸ πολὺ ἀσήμαντο παρὰ ἐπικίνδυνο.

Ὁ τελευταῖος του σκοπὸς στὸ ἐξελικτικό του στάδιο εἶνα. ἡ νίκη τῆς δημοκρατίας, ἢ καλύτερα αὐτὸ ποὺ ἐννοοῦν μὲ τὴν ἔκφραση : ἡ ἡγεμονία τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ. Αὐτὴ ἀνταποκρίνεται περισσότερο στὶς ἀνάγκες του· καταργεῖ τὴν προσωπικότητα κι ἀνεβάζει στὴ θέση της τοὺς ἀνόητους, τοὺς ἀνίκανους καὶ προπάντων τοὺς δειλούς.

Τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι ἡ πτώση τῆς μοναρχίας ποὺ φτάνει μοιραῖα ἀργὰ ἢ γρήγορα.

I.—Ἡ τεράστια ἐξέλιξη τῆς οἰκονομίας ὁδηγεῖ σέ μιὰ τροποποίηση τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων ποὺ ἀπαρτίζουν τὸ λαό. Καθὼς οἱ μικροὶ ἐπαγγελματίες ἐκλείπουν λίγο-λίγο καί, σὰν συνέχεια, ὁ ἐργαζόμενος ἔχει ὅλο καὶ λιγώτερες πιθανότητες ν' ἀνεξαρτητοποιηθεῖ οἰκονομικά, γίνεται προλετάριος. Τότε ἐμφανίζεται ὁ «φαμπρικιέρης» ἐργάτης ποὺ κύριο χαρακτηριστικό του εἶναι ὅτι πολὺ σπάνια, πρὸς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, ἀποκτᾶ μιὰν οἰκονομικὴν ἀνεξαρτησία. Εἶναι, μ' ὅλη τὴ σημασία τοῦ ὅρου, χωρὶς τίποτα δικό του, χωρὶς κανένα περιουσιακὸ στοιχεῖο· τὰ γερατειὰ εἶναι γιαυτὸν μιὰ κόλαση καὶ μὲ κόπο μποροῦμε νὰ ποῦμε τὰ καταφέρνει καὶ ζεῖ ἀκόμη.

Ἡ κοινωνικὴ ἐξέλιξη εἶχε κιόλας δημιουργήσει ἀπ' τὴν ἀρχὴ μιὰ τέτοια κατάσταση ποὺ ζητοῦσε καίρια λύση καὶ στὸ τέλος τὴν βρῆκε. Στὴν τάξη τῶν παραγωγῶν καὶ τῶν ἀγροτῶν ἤρθαν νὰ προσ-

τεθοῦν οἱ δημόσιοι κι οἱ ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι. Κι αὐτοὶ ἀκόμη, ἰδιαίτερα οἱ κρατικοί, ἦταν μέσα στὴν ἀληθινὴ ἔννοια τῆς λέξης χωρὶς καμιὰ ἰδιοκτησία. Τὸ κράτος φρόντιζε μόνο γιὰ τοὺς ὑπαλλήλους του ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ βάλουν τίποτα στὴν ἄκρη, νὰ διατηρηθοῦν στὴ ζωὴ ὅταν γεράσουν: δημιούργησε τὰ γηροκομεῖα καὶ καθιέρωσε τὸν συνταξιοδοτικὸ νόμο. Λίγο-λίγο οἱ ἰδιωτικὲς ἐπιχειρήσεις, κάθε μέρα καὶ πιὸ πολλές, ἀκολουθοῦσαν αὐτὸ τὸ παράδειγμα, ἔτσι ποὺ σήμερα ὅλοι σχεδὸν οἱ ὑπάλληλοι ποὺ ἔχουν κανονικὴ ὑπηρεσία ἔβγαιναν ἀπ' τὸ ἐπάγγελμα πέρνοντας μιὰ σύνταξη, ἀνάλογα μὲ τὶς συνθῆκες καὶ τὸν χρόνο ὑπηρεσίας ποὺ εἶχαν. Καὶ μόνον αὐτὴ ἡ ἐξασφάλιση ποὺ δόθηκε ἔτσι στὸν δημόσιο ὑπάλληλο μπόρεσε ν' ἀναπτύξει μέσα του τὴν ἐπαγγελματικὴ συνείδηση καὶ τὴν ἀφοσίωση στὸ καθῆκον, πράγματα πού προπολεμικὰ ἦταν τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τοῦ γερμανικοῦ δημοσιοϋπαλληλικοῦ σώματος.

Ἔτσι μόνον κάθε μιὰ τάξη ἐργαζομένων ποὺ ἔμενε χωρὶς ἰδιοκτησία, ἀπαλλάσσονταν μὲ λεπτότητα ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα καὶ μποροῦσε νὰ γίνει μέλος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Αὐτὸ τὸ ζήτημα ἔχει τεθεῖ κι ἄλλη φορὰ καὶ κάτω ἀπὸ μεγαλύτερες προεκτάσεις γιὰ τὴν Κυβέρνηση καὶ τὸ Ἔθνος. Καινούργιες μάζες ἀνθρώπων ποὺ ἀπαρτίζονταν ἀπὸ χιλιάδες ἄτομα, ἐγκατέλειψαν τὴν ἐπαρχία γιὰ νἄρθουν στὶς μεγάλες πόλεις καὶ νὰ κερδίζουν τὸ ψωμί τους σὰν ἐργάτες στὰ ἐργοστάσια καὶ στὶς νέες βιομηχανίες ποὺ ἱδρύθηκαν. Οἱ συνθῆκες ἐργασίας καὶ τὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο αὐτῆς τῆς καινούργιας τάξης ἦταν περισσότερο ἀπὸ ἄθλιο. Οἱ παληὲς μέθοδες τῆς χειρονακτικῆς ἢ τῆς ἀγροτικῆς ἐργασίας δὲν μποροῦσαν νὰ ταυτιστοῦν μὲ τὴν ὅλο καὶ περισσότερο αὐξανόμενη αὐτοματοποίηση τῆς βιομηχανίας. Ἡ ἐνεργητικότητα τοῦ χειρώνακτα ἢ τοῦ ἀγρότη δὲν μποροῦσαν νὰ φτάσουν τὴν εἰδίκευση τοῦ «φαμπρικιέρη» ἐργάτη. Στὰ παληὰ ἐπαγγέλματα ὁ χρόνος μπορεῖ νὰ μὴ ἔπαιζε σημαντικὸ ρόλο, ἢ τουλάχιστον δευτερεύοντα, ἐνῶ σήμερα ἔχει τὸν πρῶτο λόλο στίς καινούριες βιομηχανίες. Ὁ χρόνος τῆς παράδοσης καὶ τῆς μεταφορᾶς τῆς παραγωγῆς στὴ βιομηχανία ἔχει ἀποφασιστικὴ σημασία. Ἄλλοτε ἡ ἱκανοποιητικὴ ἀπόδοση τῆς ἐργασίας εἶχε πολὺ λίγο ἐνδιαφέρον γιατὶ οἱ μέθοδες ποὺ χρησιμοποιοῦνταν δὲν ἔφταναν ποτὲ στὸν ρυθμὸ τῆς ἔντασης. Ἄν ἄλλοτε ὁ ἐργάτης μποροῦσε νὰ ὑποφέρει μιὰ ἡμέρα ἐργασίας δεκατεσσάρρων ἢ δεκαπέντε ὡρῶν θὰ τοῦ ἦταν σήμερα ἀδύνατο ν' ἀντέξει σ' ἕνα τέτοιο ὡράριο ὅταν κάθε λεπτὸ ἔπρεπε νὰ μὴ περνάει ἀχρησιμοποίητο. Αὐτὴ ἡ ὑπέρογκη ἐργασία τοῦ παληοῦ ὡραρίου ποὺ χρησιμοποιήθηκε κι ἀπ' τὴν νεώτερη βιομηχανία εἶχε δύο μοιραῖα ἀποτελέσματα: κατάστρεψε τὴν ὑγεία τοῦ ἐργά-

τη καὶ μείωσε τελείως τὴν πίστη του σὲ μιὰν ἀνώτερη δικαιοσύνη. Σ' αὐτὰ τὰ ἄτοπα ἤρθε νὰ προστεθεῖ ἀπ' τὴν μιὰ μεριὰ τὸ ἐξευτελιστικὸ καὶ ἄθλιο μεροκάματο κι ἀπ' τὴν ἄλλη ἡ πολὺ καλύτερη κατάσταση τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ποὺ ἀποτελοῦσαν κτυπητὴ ἀντίθεση.

Στὴν ἐπαρχία δὲν μποροῦσε νὰ γίνει λόγος γιὰ κοινωνικὸ πρόβλημα γιατὶ κύριος καὶ ὑπηρέτης δούλευαν στὴν ἴδια δουλειὰ καὶ προπάντων ἔτρωγαν ἀπ' τὸ ἴδιο πιάτο. Ἀλλὰ κι ἐκεῖ ἀκόμη ἡ ἀλλαγὴ εἶχε τὸν ἀντίκτυπο της.

Ὁ διαχωρισμὸς ἀνάμεσα στὸν ἐργοδότη καὶ στὸν ἐργαζόμενο φαίνεται νὰχει ὁλοκληρωθεῖ σήμερα σ' ὅλες τὶς περιοχές. Πόσο ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη ὁ ἐξουδαϊσμὸς τοῦ λαοῦ μας προόδευσε μποροῦμε νὰ τὸ διακρίνουμε ἀπὸ τὴν λίγη ἐκτίμηση ἂν ὄχι ἀπέχθεια, ποὺ αὐτὸς ὁ λαὸς ἐκδηλώνει πρὸς τὴ χειρωνακτικὴ ἐργασία. Αὐτὸ δὲν εἶναι χαρακτηριστικὸ τοῦ Γερμανοῦ. Εἶναι μονάχα ὁ ἐκμοντερνισμὸς τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς ποὺ στὴν πραγματικότητα ἦταν ἕνας ἐξιουδαϊσμὸς ποὺ μπόρεσε νὰ μεταλλάξει τὴν ἐκτίμηση ποὺ ἄλλοτε ὅλοι μας τρέφαμε πρὸς τὰ χειρωνακτικὰ ἐπαγγέλματα, σὲ μιὰ κάποιαν ἀπέχθεια γιὰ κάθε εἴδους σωματικὴν ἐργασία.

Ἔτσι δημιουργήθηκε μιὰ νέα τάξη ποὺ δὲν μποροῦσε κανεὶς νὰ τὴν διακρίνει εὔκολα καὶ τότε τέθηκε τὸ πρόβλημα μιὰ μέρα, ἂν τὸ ἔθνος θὰ ἦταν σὲ θέση νὰ ξανακάνει αὐτὴ τὴν τάξη μέλος τοῦ κοινωμικοῦ συνόλου, ἢ μήπως ἡ διαφορὰ τοῦ Κράτους θὰ ἐπαυξηθεῖ μέχρι ποὺ νὰ δημιουργηθεῖ μιὰ ἄβυσσος ἀνάμεσα σ' αὐτὴ τὴν τάξη καὶ στὶς ἄλλες.

Ἕνα πράγμα πάντως εἶναι σίγουρο : ὅτι αὐτὴ ἡ τάξη δὲν περιλάμβανε στὶς γραμμές της στοιχεῖα ἀνάξια λόγου, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο τὴν ἀπάρτιζαν στὶς πιὸ πολλὲς περιπτώσεις δυναμικοὶ κι ἐνεργητικοὶ ἄνθρωποι. Τὸ ἐκλέπτυνσμα, ἀποτέλεσμα αὐτοῦ ποὺ ὀνομάζουμε πολιτισμός, δὲν εἶχε ἀκόμη ἀσκήσει τὴν ἐπίδραση του ποὺ ἐρημώνει καὶ καταστρέφει. Ἔτσι ἡ καινούργια τάξη δὲν ἦταν ἀκόμη, στὶς μεγάλες μάζες της, πειραγμένη ἀπ' τὸ δηλητήριο τῆς εἰρηνιστικῆς δειλίας· εἶχε παραμείνει δυνατὴ κι ἂν χρειαζόταν σκληρή.

Ἐνῶ ἡ μπουρζουαζία δὲν ἐνδιαφερόταν διόλου γιαυτὰ τὰ ζητήματα κι ἄφηνε τὰ γεγονότα ν' ἀκολουθήσουν τὸ δρόμο τους μὲ ἀδιαφορία, ὁ Ἑβραῖος ἔκανε ἀτέλειωτους ὑπολογισμοὺς γιὰ τὶς προοπτικὲς ποὺ ἀνοίγονταν πρὸς τὸ μέλλον· ὀργανώνοντας τὰ πάντα ἀπὸ τὴ μεριά του, ὡς καὶ μὲ τὶς παραμικρὲς λεπτομέρειες, χρησιμοποιοῦσε τὶς καπιταλιστικὲς μέθοδες ἐκμετάλλευσης τῆς ἀνθρώπινης φυλῆς, πλησίαζε τοὺς ἀνθρώπους ὅλο καὶ περισσότερο πρὸς τὶς δικές του πεποι-

θήσεις καὶ τὸν τρόπο σκέψης ἔτσι ποὺ μιὰ μέρα θὰ ἦταν ὁ ἀρχηγός τους στὴ μάχη ποὺ θἄδιναν αὐτοὶ ἐνάντια σ' ἐκεῖνον τὸν ἴδιο. Λέγοντας «σ' ἐκεῖνον τὸν ἴδιο» μιλᾶμε πάντα μεταφορικά· γιατὶ αὐτὸς ὁ μεγάλος ἄρχοντας τοῦ 'ιέματος ἔχει βρεῖ τὸν τρόπο νὰ περνᾶ πάντα γιὰ ἀγνὸς καὶ τίμιος καὶ νὰ φορτώνει στοὺς ἄλλους τὰ ἴδια του τὰ λάθη. Ὅτι ὁ Ἑβραῖος εἶχε πάντα τὴν πρόθεση νὰ τεθεῖ ἐπικεφαλῆς στὶς μάζες δὲν μπόρεσαν ποτὲ νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν αὐτοὶ ποὺ ἴσα-ἴσα κατάντησαν τὰ κορόϊδα τῆς πιὸ τρομερῆς ἀπατεωνίας ὅλων τῶν ἐποχῶν.

Κι ὅμως ἔτσι γίνηκε.

Μόλις ἡ καινούργια τάξη ἐμφανίστηκε στὸ προσκήνιο τῆς οἰκονομικῆς μεταρρύθμισης ὁ Ἑβραῖος τὴν εἶδε σὰν τὸ «γκεσέμι» ποὺ θὰ προχωρήσει πρὶν ἀπ' αὐτόν. Στὴν ἀρχὴ εἶχε χρησιμοποιήσει τὴν μπουρζουαζία σὰν τράγο ἐνάντια στὴν φεουδαρχικὴ τάξη· τώρα χρησιμοποιεῖ τὸν ἐργάτη ἐνάντια στὴν μπουρζουαζία. Τὸ ἴδιο ὅπως ἄλλοτε εἶχε στηρίξει πάνω στὶς ἴντριγκες του τὴν ἐπιθυμία του ν' ἀποκτήσει πολιτικὰ δικαιώματα, προφυλαγμένος πίσω ἀπ' τὴν μπουρζουαζία, ἔτσι καὶ τώρα ἐλπίζει ὅτι ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν περιφρούρηση τῆς ὕπαρξης τοῦ ἐργάτη θὰ τοῦ ἀνοίξει τὸ δρόμο καὶ θὰ τὸν ὁδηγήσει στὴν παγκόσμια κυριαρχία.

'Απ' αὐτὴ τὴ στιγμὴ κιόλας, ἡ προσπάθεια κι οἱ ἐργατικοὶ ἀγῶνες εἶναι συνδεδεμένοι μὲ τὸ μέλλον τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ. 'Ο ἐργάτης χωρὶς νὰ τὸ ξέρει βρίσκεται κάτω ἀπ' τὴν ἐξουσία τῆς δύναμης ποὺ ἀγωνίζεται καὶ ποὺ νομίζει ὅτι πολεμᾶ. Τὸν ἀφήνουν νὰ πιστεύει ὅτι βρίσκεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ κεφάλαιο γιατὶ ἔτσι τὸν ἐξαντλοῦν καλύτερα καὶ πιὸ ἄνετα. Ταυτόχρονα κραυγάζουν ἐνάντια στὸ διεθνιστικὸ κεφάλαιο ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα ἔχουν κατὰ τοῦτο τὴν ἐθνικὴ οἰκονομία. Αὐτὴν θέλουν νὰ καταστρέψουν γιὰ νὰ μπορέσει μετὰ πάνω στὸ πτῶμα της νὰ θριαμβεύσει τὸ διεθνὲς χρηματιστήριο.

Νά, πῶς ἐνεργεῖ πάνω σ' αὐτὸ ὁ Ἑβραῖος :

Πλησιάζει τὸν ἐργάτη, διατεθειμένος ὑποκριτικὰ νὰ συμπονέσει γιὰ τὴν τύχη του ἢ ἀντίθετα δῆθεν ἀγανακτισμένος γιὰ τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν φτώχεια ποὺ τοῦ ἔχουν ἐπιβάλει· ὁ Ἑβραῖος κερδίζει ἔτσι τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἐργάτη. Φροντίζει νὰ σπουδάσει ὅλες τὶς συνθῆκες, πραγματικὲς ἢ φανταστικές, ποὺ ἀπαρτίζουν τὴ ζωὴ τοῦ ἐργάτη καὶ ξυπνάει σ' αὐτὸν τὸν ἀκατανίκητο πόθο νὰ τὶς καλυτερεύσει. 'Η ἀνάγκη τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης ποὺ ἀγρυπνᾶ πάντα στὴν καρδιὰ τοῦ Ἄρειου, γίνεται ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης ἀπ' τὸν Ἑβραῖο ποὺ τὴν μεταλλάζει σιγὰ-σιγὰ σὲ μῖσος ἐνάντια σ' αὐτοὺς ποὺ εἶχαν καλύτερη τύχη καὶ τὴν κάνει νὰ πέρνει μιὰ φιλοσοφικὴ χροιὰ ἐνῶ θὰ μποροῦσε ἁπλὰ καὶ μόνο νὰ ἦταν ἕνας ἀγώνας κατὰ τῶν

κοινωνικῶν σφαλμάτων. Ἀλλὰ σκοπὸς τοῦ Ἑβραίου εἶναι νὰ σταθεροποιήσει ἔτσι τὶς βάσεις τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας.

Παρουσιάζοντας τὴν προπαγάνδα του σὰν στενὰ κι ἀδιάπλαστα δεμένη μὲ τὶς δίκαιες κοινωνικὲς ἀπαιτήσεις, τὴν ἐξυψώνει καὶ σύγχρονα τοποθετεῖ τὸν ἑαυτό του ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἀρνοῦνται νὰ δεχθοῦν τὶς κοινωνικὲς ἀνταμοιβὲς κάτω ἀπ' τὸ ἄδικο σχῆμα ποὺ τοὺς προσφέρονται καὶ μὲ τὶς ἀναμφισβήτητα ἄδικες συνθῆκες ποὺ αὐτὲς ἀποκτιοῦνται.

Ἔτσι, κάτω ἀπ' τὴ μάσκα τῶν καθαρὰ σοσιαλιστικῶν ἰδεῶν, κρύβονται οἱ διαβολικές στ' ἀλήθεια, προθέσεις τοῦ Ἑβραίου· καὶ τὶς ἐκθέτει ἀκόμη καὶ δημοσία μὲ μιὰν ἀναμφισβήτητη καθαρότητα καὶ σαφήνεια. Αὐτὴ ἡ θεωρία εἶναι ἕνα συνοθύλευμα ἀδιάσπαστο, λογικῆς καὶ ἠλιθιότητας, ἀλλὰ ἔτσι καλὰ καὶ μὲ ἀναλογίες τοποθετημένο ὥστε μόνο ἡ ἠλιθιότητα μπορεῖ νὰ γίνει πράξη καὶ ποτὲ ἡ λογικὴ ποὺ περιέχει. Μὲ τὴν ἄρνηση τῆς προσωπικότητας καὶ κατ' ἀκολουθία καὶ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ράτσας ποὺ τὴν ἀντιπροσωπεύουν, καὶ κάθε συνάμα λόγου ὕπαρξης, καταστρέφει ἡ θεωρία αὐτὴ καὶ τὴν στοιχειώδικη ἀκόμη βάση πάνω στὴν ὁποία στηρίζεται τὸ σύνολο τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ καὶ ποὺ ἀπ' αὐτὴν ἀκριβῶς ἐξαρτῶνται κι οἱ ἴδιοι οἱ ἱδρυτὲς τῆς θεωρίας τούτης. Νά λοιπὸν ποιά εἶναι ἡ βαθύτερη σημασία τῆς μαρξιστικῆς φιλοσοφίας, ἂν μποροῦμε νά χαρακτηρίσουμε «φιλοσοφία» τοῦτο τὸ τερατώδικο παράγωγο ἑνὸς ἐγκληματικοῦ μυαλοῦ. Ἡ ἐκμηδένιση τῆς προσωπικότητας καὶ τῆς ράτσας, καταργεῖ τὸ πιὸ μεγάλο ἐμπόδιο ποὺ ἔχει μπεῖ ποτὲ ἀνάμεσα στὸ δρόμο γιὰ τὴν κυριαρχία μιᾶς κατώτερης φυλῆς, δηλαδὴ τῆς Ἰουδαϊκῆς.

Κι ἀκριβῶς αὐτὲς οἱ ἀκατανόητες θεωρίες γιὰ τὴν οἰκονομία καὶ τὴν πολιτικὴ ἀπαρτίζουν καὶ περικλείουν τὸ νόημα αὐτῆς τῆς «φιλοσοφίας». Γιατὶ τὸ μυαλὸ ποὺ τίς ἀνακάλυψε εἶχε σὰν σκοπὸ νὰ ὑποτάξει κάθε ἄνθρωπο ἀληθινὰ καλλιεργημένο στὴν ὑπηρεσία του, ἐνῶ αὐτοὶ ποὺ δὲν εἶχαν ἰδέα ἀπὸ διανόηση κι ἐπιστήμη θὰ ἦταν οἱ πιστοὶ ὀπαδοί του. Ἡ ἀπαραίτητη διάνοια ποὺ θὰ καθοδηγοῦσε αὐτὸ τὸ κίνημα—γιατὶ ἀκόμη κι αὐτὸ τὸ κίνημα εἶχεν ἀνάγκη, γιὰ νὰ διατηρηθεῖ νὰ διευθύνεται ἀπὸ μιὰ διάνοια—θᾶταν ὁ Ἑβραῖος ποὺ «θυσιάζοντας τὸν ἑαυτό του» θὰ τήν παράδινε κατόπι σ' ἕναν συγγενῆ κι ὅμοιο του.

Νὰ πῶς γεννήθηκε ἕνα ἐργατικὸ κίνημα ἀποκλειστικὰ ἀπὸ χειρώνακτες ἐργάτες ὁδηγημένους ἀπ' τοὺς Ἑβραίους.

Εἶχε φυσικὰ σὰ σκοπὸ τὴν καλυτέρευση τῶν συνθηκῶν ἐργασίας· στὴν πραγματικότητα ὅμως ἡ ἐπιδίωξη του ἦταν νὰ ὑποτάξει

τοὺς ἀνθρώπους σ' ἕνα καθεστὼς δουλείας καὶ σιγὰ-σιγὰ νὰ κατακτήσει ὅλους τοὺς ἄλλους μὴ—Ἰουδαϊκοὺς λαούς.

Ἡ ἐπαρχία ποὖχε κιόλας ἀρχίσει νὰ τὴ θίγει ἡ μασονία στὶς πνευματικὲς καὶ διανοητικές ἐκδηλώσεις ὥστε νὰ καταφέρει νὰ παραλύσει τελείως τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης μὲ εἰρηνιστικὰ μέσα κι ὁ μεγάλος τύπος ποὺ ἦταν πάντα στὰ χέρια τῶν Ἑβραίων, τοὺς ὁδήγησε νὰ πλησιάσουν τὶς μάζες καὶ προπάντων τὴν μπουρζουαζία. Σ' αὐτὰ τὰ δυὸ καταστρεπτικὰ ὅπλα ἦρθε νὰ προστεθεῖ κι ἕνα τρίτο, πιὸ ἀποτελεσματικό: ἡ διοργάνωση τῆς βίας. Ὁ μαρξισμὸς ἔπρεπε,σὰν ὁμάδα κρούσης κι ἐφόδου νὰ φτάσει στὸ σημεῖο νὰ διαλύσει αὐτὸ ποὺ τὰ δυὸ προηγούμενα ὅπλα εἶχαν κιόλας ὑποσκάψει, προετοιμάζοντας του τὸ ἔδαφος.

Ἦταν ἕνα ἔργο ἀξιοθαύμαστα ὀργανωμένο, ἔτσι ποὺ δὲν ἔπρεπε κανεὶς νὰ ἐκπλαγεῖ ἂν ἔβλεπε νὰ ὑποχωροῦν μπροστὰ στὸν ἀγώνα του ἀκριβῶς τὰ συστήματα ἐκεῖνα ποὺ εὐαρεστοῦνταν νὰ παρουσιάζονται σὰν ἡ ἔκφραση, λίγο ὡς πολύ, τῆς κρατικῆς ἐξουσίας. Πλάι στοὺς ἀνώτερους ὑπαλλήλους μας κι ἀκόμα σ' αὐτοὺς ποὺ ἦταν στὴν πιὸ ψηλὴ βαθμίδα τῆς ἱεραρχίας (ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων), ὁ Ἑβραῖος βρῆκε συμμάχους ἰδανικοὺς γιὰ τὸ καταστρεπτικό του ἔργο. Δουλοπρέπεια χαμερπὴς μπροστὰ στοὺς ἀνώτερους, περήφανη αὐθάδεια πρὸς τοὺς κατωτέρους: αὐτὰ ἦταν τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτοῦ τοῦ σώματος, μαζὺ μὲ μιὰ ἐκνευριστικὴ ἠλιθιότητα ποὺ δὲν ὀφειλόταν παρὰ στὴν ἐκπληκτική τους προκατάληψη.

Ἀλλ' αὐτὲς ἦταν ἰδιότητες πολὺ χρήσιμες γιὰ τοὺς Ἑβραίους στὶς σχέσεις τους μὲ τὴν ἀνωτάτη ἡγεσία μας καὶ ποὺ τὶς ὑπέθαλπταν ἐπιδεικνύοντας ὅλη τὴν συμπάθεια τους.

Ὁ ἀγώνας αὐτὸς ποὺ εἶχε ἀναληφθεῖ, ποὺ ἄρχισε κιόλας νὰ μπαίνει σὲ πράξη, διαγραφόταν κάτω ἀπὸ τὶς ἀκόλουθες συνθῆκες:

Τελειωτικὰ καὶ σὰν ὁλοκληρωτικὸ σκοπὸ ποὺ ἐπεδίωκε ὁ Ἑβραῖος, ἦταν ἐκτὸς ἀπ' τὴν οἰκονομικὴ ὑποδούλωση ὁλόκληρου τοῦ κόσμου κι ἡ πολιτικὴ ὑποταγή του στὶς δικές του ἀντιλήψεις. Ἔτσι ὁ Ἑβραῖος διαχώριζε τὴν θεωρία του σὲ δυὸ τμήματα ποὺ φαινομενικὰ ἦταν τελείως διαφορετικὰ ἀλλὰ ποὺ στὴν πραγματικότητα σχημάτιζαν ἕνα ἀδιόρατο σύνολο καὶ μιὰ ἀφανῆ συνοχή: Τὸ πολιτικὸ κίνημα καὶ τὸ συνδικαλιστικὸ κίνημα.

Τὸ συνδικαλιστικὸ κίνημα ἦταν ἐκεῖνο ποὺ εἶχε ἀναλάβει τὴν εὐθύνη τῆς στρατολογίας. Πρόσφερε βοήθεια καὶ προστασία στοὺς ἐργάτες γιὰ τὴν ὕπαρξη ποὺ ἀπειλοῦνταν ἀπὸ τὴν ἁρπακτικότητα ἢ τὰ συμφέροντα τῶν πολυάριθμων ἀφεντικῶν: τοὺς ἐπέτρεπε νὰ ἐλπί-

ζουν στὴν κατάκτηση καλύτερων συνθηκῶν διαβίωσης.

Ἂν ὁ ἐργαζόμενος δὲν ἤθελε ν' ἀφήσει, στὴν τυφλὴ αὐθαιρεσία ἀνθρώπων σχεδὸν ἀσυνειδήτων κιάγνοούντων τὴν εὐθύνη τους καὶ συχνὰ χωρὶς καμιὰ στοργὴ γιαυτὸν τὴν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων του καὶ τὰ δικαιώματα ποὺ ἔχει στὴ ζωὴ κάθε ἄνθρωπος, σὲ μιὰ ἐποχὴ ὅπου τὸ ἐπίσημο κράτος δὲν ἀνησυχοῦσε διόλου γιὰ τὸ τί θὰ συμβεῖ δὲν εἶχε παρὰ ν' ἀναλάβει μόνος του καὶ ν' ἀμυνθεῖ μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια. Πολὺ περισσότερο μάλιστα ὅταν ἔβλεπε γύρω του αὐτὴν ποὺ ὀνομάζουμε σήμερα μπουρζουαζία νὰ εἶναι τελείως ἀποτυφλωμένη ἀπὸ τὰ οἰκονομικά της συμφέροντα καὶ νὰ βάζει ἐμπόδια κάθε εἴδους σ' ὅλους τοὺς ἀγῶνες γιὰ τὴ ζωή, ὁ ἐργάτης, δὲν ἔπρεπε νὰ διστάσει ν' ἀντισταθεῖ γιὰ νὰ τακτοποιηθεῖ σὲ καλύτερες βάσεις τὸ ἀπάνθρωπο ὡράριο, ἐργασίας; νὰ βάλει ἕνα τέλος στὴν ἐργασία τῶν παιδιῶν, νά προστατεύσει τὶς γυναῖκες καὶ νὰ καλυτερεύσει τὶς ὑγιεινὲς συνθῆκες ἐργασίας στὰ ἐργοστάσια καὶ στὶς κατοικίες. Ἀλλὰ σ' ὅλ' αὐτὰ τὰ ἐμπόδια ποὺ ἔβαζε ἡ ἐθνικὴ μπουρζουαζία καὶ στὸ ἀποφασιστικό της σαμποτάρισμα εἶχε πάντα τὸ λόγο ὁ Ἑβραῖο..

Ἔγινε ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος κι αὐτὸ τόσο πολὺ ἐλεύθερα ἐπειδὴ ἀκριβῶς δὲν εἶχε ποτέ του σοβαρὴ πρόθεση νὰ κτυπήσει πραγματικὰ τὶς κοινωνικὲς ἀδικίες, ἀλλὰ φρόντιζε μοναδικὰ νὰ δημιουργήσει προοδευτικὰ ἕνα σῶμα ἀγωνιστῶν ποὺ θὰ τοῦ ἦταν τυφλὰ ἀφοσιωμένοι στὴν οἰκονομικὴ μάχη ποὺ ἔδινε γιὰ τὴν καταστολὴ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Γιατὶ ἂν κύριος σκοπὸς μιᾶς σοσιαλιστικῆς πολιτικῆς καθοδήγησης ἦταν ἀπ' τὴν μιὰ μεριὰ ἡ προσπάθεια γιὰ τὴν διατήρηση τῆς ὑγείας τοῦ λαοῦ κι ἀπ' τὴν ἄλλη ἡ ὑπεράσπιση τῆς ἀνεξάρτητης ἐθνικῆς οἰκονομίας, ὄχι μόνον αὐτὲς οἱ δυὸ ἐπιδιώξεις ἄφηναν ἀδιάφορο τὸν Ἑβραῖο, ἀλλὰ ὅλη του ἡ ἐνεργητικότητα καὶ μοναδικὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς του ἦταν νὰ τὶς βγάλει ἴσα—ἴσα ἀπὸ τὸ δρόμο τους. Δὲν ἐπιθυμοῦσε τὴν ἀνεξαρτησία τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἀλλὰ τὴν ὑποταγή της σ' αὐτόν. Ἔτσι δίχως καμιὰ τύψη δημιούργησε γιὰ τὴν ἀρχηγία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἀπαιτήσεις ποὺ ὄχι μόνον ξεπερνοῦσαν τὸν σκοπό του, ἀλλὰ καὶ ποὺ ἦταν ἀδύνατο νὰ ἱκανοποιηθοῦν ἢ μᾶλλον ποὺ ὁδηγοῦσαν ἂν πραγματοποιοῦνταν στὴν καταστροφὴ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Ἤθελε νάχει μπροστά του, νὰ δημιουργήσει, μιὰ γενιὰ ἀρρωστημένων ἀνθρώπων, ἕνα κοπάδι ἀπελπισμένων ποὺ θὰ ἦταν ἕτοιμοι νὰ ὑποκύψουν στὸν ζυγό. Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς προθέσεις ἄρχισε νὰ προβάλλει τὶς πιὸ παράλογες διεκδικήσεις ποὺ ἤξερε πολὺ καλὰ ὅτι δὲν πρόκειται νὰ πραγματοποιηθοῦν, οὔτε θ' ἀλλάξουν τίποτα ἀπὸ τὴν κατάσταση

τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ ποὺ θὰ εἶχαν ὡστόσο σὰν ἀποτέλεσμα νὰ ξυπνήσουν στὶς μάζες μιὰν ἄγρια καὶ ἀπέραντη ἀγανάκτηση. Γιατί αὐτὸ ἐπιδιώκει κι ὄχι νὰ καλυτερεύσει πραγματικὰ καὶ τίμια τὴν κοινωνικὴ κατάσταση.

Ὁ Ἑβραῖος θὰ μείνει λοιπὸν ὁ ἀδιαφιλονίκητος ἀρχηγὸς τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ὅσο δὲν ἀναλαμβάνεται ἀπὸ κάπο:ον τὸ γιγάντιο ἔργο τῆς διαφώτισης τῶν μεγάλων μαζῶν, ποὺ θά πληροφορηθοῦν ἀκριβῶς τὶς αἰτίες τῆς χρόνιας ἀθλιότητας ποὺ τὶς μαστίζει κι ὅσο τὸ Κράτος δὲν ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο καὶ τὴν ὑποσκαπτικὴν ἐργασία του. Γιατὶ ὅσο μεγάλο χρονικὸ διάστημα οἱ μάζες θὰ παραμείνουν ἀκόμη τόσο λίγο κατατοπισμένες καὶ τὸ Κράτος θὰ δείχνει τὴν ἴδια ἀδιαφορία, αὐτὲς θ' ἀκολουθήσουν πάντα τὸν πρῶτο ποὺ θὰ τοὺς δώσει ὑποσχέσεις, ἀκόμη καὶ τὶς πιὸ ψεύτικες πάνω στὸ οἰκονομικό τους πρόβλημα. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὁ Ἑβραῖος ἔχει ἀποδειχθεῖ δεξιοτέχνης γιατὶ ὅλη του ἡ δραστηριότητα ἀναπτύσσεται χωρὶς κανένα ἠθικὸ φραγμὸ καὶ κανέναν περιορισμὸ κοινωνικό.

Γιαυτὸ τὸ λόγο φέρνει πάντα τίς ἐπιδιώξεις του στὸ πρῶτο πλάνο καὶ παρασύρει εὔκολα συγχρόνως ὁπαδούς. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀποφασιστικότητα του καὶ μὲ τὸ ἔνστικτο τῆς ἁρπαγῆς ποὺ εἶναι βαθειὰ ριζωμένο μέσα του, δίνει στὸ ἐργατικὸ κίνημα ἕνα χαρακτήρα βίας καὶ μορφὴ ἐπαναστατική. Ἡ ἀντίσταση ἐκείνων ποὺ ἡ συνείδηση τους δὲν τοὺς ἐπιτρέπει τέτοιες παραχωρήσεις καταπνίγεται μὲ τὴν τρομοκρατία. Οἱ συνέπειες μιᾶς τέτοιας δραστηριότητας εἶναι τρομακτικές.

Στὴν πραγματικότητα ὁ Ἑβραῖος καταστρέφει τὰ θεμέλια τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας διὰ μέσου τῆς ἐργατικῆς τάξης, ποὺ θὰ μποροῦσε ν' ἀποτελέσει τὴν ἐλπίδα τοῦ ἔθνους.

Παράλληλα ἀναπτύσσει καὶ τὸν πολιτικό του ὀργανισμό.

Προσαρμόζει στὸν πολιτικὸν αὐτὸν ὀργανισμὸ ὅλες ἐκεῖνες τὶς δυνάμεις τῆς μάζας ποὺ τὸ ἐργατικὸ κίνημα προετοίμασε καὶ τὶς ἐξωθεῖ πρὸς αὐτὸν μὲ τὸ μαστίγιο καὶ μὲ τὴ δύναμη ποὺ ἐξασκεῖ πάνω τους. Μὲ τὶς σταθερὲς ἐπιχορηγήσεις καὶ τὰ βοηθήματα ὁ πολιτικὸς ὀργανισμὸς μπορεῖ καὶ συγκρατεῖ τὴν τεράστια ἐξάπλωση του. Εἶναι τὸ ὄργανο ποὺ ἐλέγχει κάθε ἀτομικὴ πολιτικὴ δραστηριότητα καὶ παίζει τὸ ρόλο τοῦ κυνηγοῦ ἀγρίων θηρίων μέσα σ' ὅλες τὶς μεγάλες πολιτικὲς ἐκδηλώσεις. Καταλήγει νὰ μὴν ἐνδιαφέρεται πιὰ γιὰ τὶς οἰκονομικὲς διεκδικήσεις, ἀλλὰ ἔχει σὰν κύριο σκοπὸ τοῦ ἀγῶνα του τὴν ἀπεργία, κάτω ἀπὸ τὸ σχῆμα τῆς μαζικῆς ἀπεργίας, τῆς γενικῆς ἀπεργίας, ποὺ θὰ ἐξυπηρετοῦσε τὴν πολιτικὴ ἰδέα.

Δημιουργώντας ἕναν τύπο ποὺ τὸ περιεχόμενο του εἶναι προσαρμοσμένο στὸ διανοητικὸ ἐπίπεδο τῶν σχεδὸν ἀκαλλιέργητων ἀναγνωστῶν του, ὁ συνδικαλιστικὸς καὶ πολιτικὸς αὐτὸς ὀργανισμός, τείνει νὰ πάρει μιὰ μορφὴ ἐπαναστατικὴ καθιστώντας ἔτσι τὶς πιὸ χαμηλὲς τάξεις τοῦ ἔθνους ὥριμες γιὰ τρομοκρατικὲς ἐνέργειες. Ἡ προσπάθεια του δὲν ἔγκειται στὸ ν' ἀποτραβήξει τοὺς ἀνθρώπους ἀπ' τὴν ὑποδούλωση τους στὰ πρωτόγονα ἔνστικτα, ἀλλά, τὸ ἀντίθετο νὰ τοὺς ξυπνήσει τὶς πιὸ ἄγριες ὀρέξεις. Αὐτὴ ἡ προσπάθεια εἶναι ἴσα-ἴσα ποὺ βρίσκει τέλεια ἀνταπόκριση ὅταν ἀπευθύνεται στὴ μάζα πού ἡ διανοητική της ἱκανότητα δὲν φθάνει παρὰ μόνον ὡς τὴν οἴηση.

Αὐτὸς ὁ τύπος πρὶν ἀπ' ὅλα ἐξευτελίζει, μ' ἕνα πνεῦμα φανατικὰ συκοφαντικό, ὅλ' αὐτὰ ποὺ μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν σὰν στηρίγματα τῆς ἀνεξάρτητης ἐθνικῆς οἰκονομίας, τῆς ἀνώτερης πνευματικῆς καλλιέργειας καὶ τῆς οἰκονομικῆς αὐτονομίας τοῦ ἔθνους.

Ἐπιτίθεται πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐνάντια σ' ἐκείνους ποὺ ὁ χαρακτήρας τους δὲν τοὺς ἐπιτρέπει νὰ συμφωνήσουν καὶ νὰ ὑποκύψουν στὴν πρόθεση τοῦ Ἑβραίου νὰ κυριαρχήσει μέσα στὴν διακυβέρνηση τῆς χώρας, ἢ ποὺ οἱ ἐνέργειες τους καὶ τὸ πνεῦμα τους φαίνεται στὸν Ἑβραῖο ὅτι εἶναι ἐπικίνδυνος. Γιατὶ γιὰ νὰ μισηθεῖς ἀπ' τὸν Ἑβραῖο δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸν πολεμήσεις. Φτάνει νὰ ὑποψιαστεῖ ὅτι μπορεῖ νὰ σκεφτεῖς μιὰ μέρα νὰ τοῦ ἀντισταθεῖς ἢ νὰ χρησιμοποιήσεις τὶς διανοητικὲς ἱκανότητες μὲ τὶς ὁποῖες εἶσαι προικισμένος γιὰ νὰ βοηθήσεις στὴν ἀνάπτυξη ἑνὸς κράτους ἐχθρικοῦ πρὸς τὸν Ἑβραῖο.

Τὸ ἔνστικτο του, ποὺ εἶναι εἰδικὰ καλλιεργημένο ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ σημεῖο, ἐπισημαίνει τὶς φυσιολογικὲς ἱκανότητες σὲ κάθε ἄνθρωπο καὶ τὸ πνεῦμα ἐκείνου ποὺ δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸ δικό του, εἶναι ἀμέσως γιαυτὸν ἐχθρικό. Καθὼς ὁ Ἑβραῖος δὲν εἶναι ποτὲ ἐκεῖνος ποὺ δέχεται πρῶτος τὴν ἐπίθεση ἀλλ' αὐτὸς ποὺ πρῶτα ἐπιτίθεται, θεωρεῖ σὰν ἐχθρό του ὄχι μόνον ἐκεῖνον ποὺ τοῦ ἐπιτίθεται ἀλλὰ καὶ κεῖνον ποὺ τοῦ ἀντιστέκεται. Ὁ τρόπος ποὺ χρησιμοποιεῖ γιὰ νὰ τσακίσει τὰ τολμηρὰ ἀλλὰ δίκαια, αὐτὰ ἄτομα, δὲν εἶναι διόλου ἕνας νόμιμος ἀγώνας ἀλλὰ τὸ ψέμα κι ἡ συκοφαντία.

Σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις δὲν διστάζει μπροστὰ σὲ τίποτα κι ἡ σκληρότητα του εἶναι τόσο μεγάλη ποὺ δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήσσει τὸ γεγονὸς ἂν στὴν φαντασία τοῦ λαοῦ μας, ἡ προσωποποίηση τοῦ διαβόλου, σὰν συμβόλου κάθε κακοῦ, πέρνει τὴ μορφὴ τοῦ Ἑβραίου.

Ἡ ἄγνοια ποὺ δέρνει τὴ μάζα γιὰ τὸν βαθύτερο χαρακτήρα τοῦ Ἑβραίου, ἡ ἔλλειψη τοῦ ἐνστίκτου καὶ τῆς ὑψηλῆς διανοητικότητας τῆς ἀνώτερης τάξης, ἔχουν σὰν ἀποτέλεσμα νὰ πέφτει εὔκολα θῦμα ὁ

λαός, αὐτῆς τῆς «καμπάνιας» τοῦ ψέματος ποὺ τὴν καθοδηγοῦν οἱ Ἑβραῖοι.

Ἐνῶ οἱ ἀνώτερες κοινωνικὲς τάξεις μὲ τὴν θρασυδειλία τους ἀποστρέφονται ἕναν ἄνθρωπο ποὺ ἔχει δεχθεῖ τὴν ἐπίθεση τῶν ψεμάτων καὶ τῆς συκοφαντίας τοῦ Ἑβραίου, ἡ μάζα ἀπὸ ἀνοησία ἢ ἀπὸ ἁπλότητα, πιστεύει σὰν κάτι γενικὸ ὅλες αὐτὲς τὶς κακίες ποὺ τὶς σερβίρουν. Οἱ ἁρμόδιοι πότε κλείνονται μέσα σ' ἕνα τεῖχος σιωπῆς καὶ πότε πάλι, αὐτὸ συχνότερα, γιὰ νὰ κάνουν νὰ σταματήσει ἡ καμπάνια τοῦ Ἑβραϊκοῦ τύπου καταδιώκουν αὐτὸν ποὺ δέχθηκε τὴν ἄδικη ἐπίθεση του· αὐτὸ τὸ μέτρο, καθὼς πιστεύουν τοῦτοι οἱ γάϊδαροι οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους, μπορεῖ μόνο νὰ διατηρήσει τὴν κρατικὴ ἐξουσία καὶ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν γαλήνη καὶ τὴν τάξη .

Σιγὰ-σιγά, ὁ φόβος αὐτοῦ τοῦ μαρξιστικοῦ ὅπλου ποὺ τὸ καθοδηγοῦν οἱ Ἑβραῖοι καταντάει ἕνας ἐφιάλτης ποὺ ταράσσει τὸ μυαλὸ καὶ τὴν ψυχὴ τῶν τακτοποιημένων ἀστῶν.

Ἀρχίζουν νὰ τρέμουν μπροστὰ σ' αὐτὸν τὸν ἀμφίβολο ἐχθρὸ καὶ καταλήγουν ἔτσι χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουν νὰ γίνουν τὰ θύματα του.

ΙΑ.—Ἡ κυριαρχία τοῦ Ἑβραίου φαίνεται πιὰ τώρα τόσο ἐξασφαλισμένη μέσα στὸ Κράτος ὥστε ὄχι μόνον τολμᾶ νὰ συμπεριφέρεται ἀνοιχτὰ σὰν Ἑβραῖος, ἀλλ' ἀρχίζει καὶ νὰ ὑπεραμύνεται γιὰ τὶς ἐθνικὲς καὶ φυλετικὲς πεποιθήσεις του προβάλλοντας ὅλες του τὶς ἐπιδιώξεις. Πάντως ἕνα μέρος τῆς φυλῆς τους τοὺς ἔβλεπε σὰν ἕναν ξένο λαό, χωρὶς βέβαια κι αὐτὸ νάναι ἀπολύτως ἀλήθεια. Γιατὶ ὅταν ὁ Σιωνισμὸς κόπτεται νὰ κάνει τοὺς ἄλλους λαοὺς νὰ πιστέψουν ὅτι ἡ ἐθνικὴ συνείδηση τοῦ Ἑβραίου θἄβρισκεν ἱκανοποίηση μὲ τὴν ἵδρυση ἑνὸς Παλαιστινιακοῦ κράτους, οἱ Ἑβραῖοι κοροϊδεύουν ἀκόμη μιὰ φορὰ μὲ τὴν ἠλιθιότητα ἐκείνων ποὺ τοὺς πιστεύουν. Δὲν ἔχουν διόλου τὴν διάθεση νὰ ἱδρύσουν στὴν Παλαιστίνη ἕνα ἰουδαϊκὸ κράτος καὶ νὰ πᾶνε ἐκεῖ νὰ ριζώσουν· ἔχουν ἁπλούστατα ὑπόψη τους νὰ ἐγκαταστήσουν ἐκεῖ τὸν κεντρικὸν ὀργανισμὸ τοῦ ἀπατεωνιστικοῦ διεθνιστικοῦ σκοποῦ τους γιὰ παγκόσμια κυριαρχία· θὰ πραγματοποιοῦσαν μόνο μιὰ κατάσταση διαδοχῆς καὶ μιὰ δυνατότητα παρέμβασης στ' ἄλλα κράτη· θ' ἀποκτοῦσαν ἕνα ἄσυλο ὅπου θά μποροῦσαν νὰ καταφύγουν ὅλοι οἱ ξεμασκαρεμένοι ἀπατεῶνες καὶ μιὰ ἀνώτατη σχολὴ στὴν ὁποία θὰ φοιτοῦσαν οἱ μέλλοντες λωποδῦτες.

Ἀλλ' αὐτὸ εἶναι ἕνα ἀκόμη σημάδι τῆς ἀνάγκης γιὰ ἐξασφάλιση κι ἀκόμη ἀπόδειξη γιὰ τὸ πόσο δυνατὸ ἦταν μέσα τους τὸ συναίσθημα τῆς ἀσφάλειας ποὺ βγαίνει ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι ἐνῶ ἕνα μέρος ἀπ'

τοὺς Ἑβραίους ὑποκρίνονται ὅτι ἦταν Γερμανοί, Γάλλοι, ἢ Ἄγγλοι, οἱ ἄλλοι μὲ μιὰ εἰλικρινῆ θρασύτητα ὑποστήριζαν ἀνοιχτὰ ὅτι ἀνήκουν στὴν ἑβραϊκὴ ράτσα.

Ἡ τρομερὴ ἀναίδεια μὲ τὴν ὁποία συμπεριφέρονταν πρὸς τοὺς ὑπηκόους τῶν ἄλλων λαῶν, ἔδειχνε πόσο ἦταν σίγουροι γιὰ τὴν νίκη τους ποὺ πλησίαζε.

Ὁ νεαρὸς Ἑβραῖος μὲ τὰ μαῦρα μπουκλωτὰ μαλλιά, μὲ τὸ πρόσωπο νὰ λάμπει ἀπὸ ἕνα σατανικὸ φῶς, κοιτάζει ὧρες καὶ γοητεύει τὴ νεαρὴ κοπέλλα ποὺ δὲν ξέρει τὸν κίνδυνο ποὺ τρέχει μέσα στὸ αἷμα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ζητᾶ νὰ τὴν ἁρπάξει ἀπ' τὸν λαό της. Ὁ Ἑβραῖος μεταχειρίζεται ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ καταστρέψει τὶς βάσεις πάνω στὶς ὁποῖες στηρίζεται ὁ λαὸς ποὺ θέλει νὰ ὑποδουλώσει· Ἡ πρόθεση του νὰ ἔρχεται συστηματικὰ σ' ἐπαφὴ μὲ τὶς γυναῖκες μας καὶ τὶς κοπέλλες μας στηρίζεται στὸ γεγονὸς ὅτι ἔτσι καταφέρνει νὰ διασπᾶ τοὺς φραγμοὺς τοῦ αἵματος, ποὺ ὑπάρχουν ἀνάμεσα στοὺς λαούς. Οἱ Ἑβραῖοι ἀκόμη ἔφεραν καὶ φέρνουν τοὺς νέγρους στὸ Ρῆνο πάντα μὲ τὸν ἴδιον ἀπώτερο σκοπό: νὰ καταστρέψουν μὲ τὸ μπαστάρδεμα καὶ τὴν ἐπιμιξία, αὐτὴ τὴ λευκὴ φυλὴ ποὺ μισοῦν, νὰ τὴν γκρεμίσουν ἀπ' τὸ ὑψηλὸ ἐπίπεδο πολιτισμοῦ καὶ πολιτικῆς ὀργάνωσης ποὺ βρισκόταν καὶ νὰ γίνουν κύριοι της.

Γιατὶ ἕνας λαὸς καθαρῆς κι ἀγνῆς ράτσας κι ἔχοντας τὴ συνείδηση τῆς ἁξίας τοῦ αἵματος του δὲν θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ ὑποταχτεῖ στὸν Ἑβραῖο· αὐτὸς πάλι δὲν θὰ κατάφερνε νὰ κυριαρχήσει σὲ τοῦτον τὸν κόσμο παρὰ μόνο ἀνάμεσα σὲ μιγάδες.

Ἔτσι ἐπιδιώκει νὰ χαμηλώσει συστηματικὰ τὸ ἐπίπεδο τῆς ράτσας δηλητηριάζοντας σταθερὰ κι ἐπίμονα τὰ ἄτομα.

Ἀλλὰ κι ἀπὸ καθαρὰ πολιτικὴ ἄποψη, ἀρχίζει ν' ἀντικαθιστᾶ τὴν ἰδέα τῆς δημοκρατίας μὲ τὴ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Μέσα στὸ πλῆθος τῆς μαρξιστικῆς παράταξης βρῆκε τὸ ὅπλο ποὺ θὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ περάσει ἀπὸ τὴ δημοκρατία καὶ θὰ τὸν βοηθήσει τὸ ἴδιο καλὰ νὰ ὑποτάξει καὶ νὰ κυβερνήσει δικτατορικὰ καὶ μὲ τὴ γροθιὰ τοὺς λαούς.

Ἐργάζεται συστηματικὰ γιὰ νὰ πετύχει μιὰ διπλὴ ἐπανάσταση: στὸν οἰκονομικὸ καὶ στὸν πολιτικὸ τομέα.

Περιτριγυρίζεται, χάρη στὶς διεθνεῖς ἐπιδράσεις ποὺ ἔχει κινητοποιήσει ἀπὸ ἕνα συνοθύλευμα ἐχθρῶν τοῦ λαοῦ ποὺ ἐκδηλώνουν μιὰν ἐνεργητικὴν ἀντίσταση σ' αὐτὴν τὴν πάλη ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὰ μέσα· τοὺς σπρώχνει στὸν πόλεμο καὶ τελειώνει ὅταν τὸ κρίνει ἀναγκαῖο,

ἀνυψώνοντας τὴ σημαία τῆς ἐπανάστασης πάνω στὸ πεδίο τῆς μάχης.

Τσακίζει οἰκονομικὰ τὰ Κράτη μέχρι ποὺ οἱ διεθνεῖς σχέσεις νὰ φτάσουν σ' ἕνα ἄγονο σημεῖο καὶ νὰ διαφύγουν ἀπ' τὰ κυβερνητικὰ χέρια γιὰ νά μποῦν κάτω ἀπὸ τὸν κεφαλαιοκρατικό του ἔλεγχο.

Ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸ Κράτος κάθε δυνατότητα ἀντίστασης, καθοδηγεῖ αὐτὸς ὁ ἴδιος κι ἀνατινάζει στὸν ἀέρα τὶς βάσεις κάθε ἀντίστασης κι ἐθνικῆς αὐτοάμυνας, ἐλαττώνει στὸ ἐλάχιστο τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν Κυβέρνηση, φέρνει στὴν ἐπιφάνεια τὰ αἴσχη τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ παρελθόντος καὶ ρίχνει στὸ βοῦρκο κάθε τὶ ποὺ εἶναι στ' ἀλήθεια μεγάλο.

Ὅσον ἀφορᾶ τὸν πολιτισμό, μολύνει τὴν τέχνη, τὴν φιλολογία κουρελιάζει, τὰ φυσιολογικὰ συναισθήματα, ἀποδιώχνει ὅλες τὶς θεωρίες γιὰ ὁμορφιὰ κι εὐγένεια, γιὰ τὴν ἀξία καὶ τὸ καλὸ καί παρασύρει ὁμαδικὰ τοὺς ἀνθρώπους στὶς περιοχὲς τῆς φυσικῆς βίας ὅπου αὐτὸς κινεῖται.

Τὸ θρήσκευμα γελοιοποιεῖται· τὰ ἔθιμα κι ἡ ἠθικὴ χαρακτηρίζονται σὰν νεκρὲς καταστάσεις κι ἀχρηστεύονται σὲ τέτοιο βαθμὸ ὥστε τὰ τελευταῖα αὐτὰ στηρίγματα, ποὺ ἐπιτρέπουν σ' ἕνα λαὸ ν' ἀγωνιστεῖ γιὰ τὴν ὕπαρξη του σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, γκρεμίζονται.

ΙΒ.—Τώρα ἀρχίζει ἡ μεγάλη καὶ τελευταία ἐπανάσταση. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ Ἑβραῖος ἀποκτᾶ πολιτικὴ δύναμη, ἀπορίχνει καὶ τὰ τελευταῖα πέπλα ποὺ τὸν κρύβουν ἀκόμη. Ὁ Ἑβραῖος δημοκράτης καὶ φίλος τοῦ λαοῦ δίνει τὴ θέση του στὸν αἱμοχαρῆ καὶ τύραννο τοῦ λαοῦ Ἑβραῖο. Μέσα σὲ λίγα χρόνια ἐπιδιώκει νὰ ἐξουδετερώσει τοὺς ἐκπρόσωπους τῆς διανόησης, στερώντας τοὺς λαοὺς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους ποὺ στάθηκαν πάντα ἀπὸ τὴ φύση τους οἱ πνευματικοὶ ἡγέτες καὶ τοὺς καταντᾶ ὥριμους πιὰ γιὰ τὸ ρόλο τοῦ σκλάβου, βάζοντας τους τελειωτικὰ στὴν δούλεψη του.

Ἕνα τρομακτικὸ παράδειγμα μιᾶς τέτοιας σκλαβιᾶς μᾶς προσφέρει ἡ Ρωσία ὅπου ὁ Ἑβραῖος μ' ἕναν ἄγριο φανατισμὸ βοήθησε νὰ χαθοῦν μέσα σὲ τρομερὰ σὲ ἀγριότητα βασανιστήρια, ἢ καταδίκασε νὰ πεθάνουν ἀπ' τὴν πεῖνα πάνω ἀπὸ τριάντα ἑκατομμύρια ἄνθρωποι γιὰ νὰ ἐξασφαλιστεῖ μιὰ συμμορία Ἑβραίων διανοουμένων καὶ νὰ κυριαρχήσουν οἱ ληστὲς τοῦ χρηματιστηρίου πάνω σ' ἕνα μεγάλο λαό. Ἀλλὰ ἡ λύση δὲν βρίσκεται μόνο μὲ τὴν κατάργηση τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν ποὺ τοὺς ἐκμεταλλεύεται ὁ Ἑβραῖος, ἀλλὰ μπορεῖ νάναι καὶ ἡ ἐξαφάνιση αὐτῶν τῶν παρασίτων ποὺ βρίσκονται μέσα σὲ κάθε λαό.

'Ο θάνατος τοῦ θύματος κάνει ἀργὰ ἢ γρήγορα νὰ πεθαίνει καὶ τὸ Βαμπίρ.

"Αν τώρα περάσουμε στὰ αἴτια τῆς γερμανικῆς συντριβῆς σὰν πρώτη ἐκδήλωση της ἀποφασιστική, βρίσκουμε τὴν παραγνώριση τοῦ ρατσικοῦ προβλήματος καὶ προπάντων τοῦ ἑβραϊκοῦ κινδύνου.

Θὰ ἦταν ἐξαιρετικὰ εὔκολο νὰ ὑποφέρουμε τὶς ἀποτυχίες στὰ πεδία τῶν μαχῶν, τὸν Αὔγουστο τοῦ 1918. Δὲν ἦταν διόλου ἀνάλογες μὲ τὶς νίκες ποὺ εἶχε πετύχει ὁ λαός μας. Δὲν μᾶς ὁδήγησαν αὐτὲς στὴν τρομερὴ πτώση, ἁπλούστατα χτυπηθήκαμε ἀπ' αὐτὴ τὴ δύναμη ποὺ εἶχε προετοιμάσει τὶς ἀποτυχίες ἀφαιρώντας συστηματικὰ ἀπ' τὸ λαό μας ἐδῶ καὶ δεκάδες χρόνια, τὶς δυνάμεις καὶ τὰ ἠθικὰ καὶ πολιτικὰ κριτήρια πού, μόνον αὐτά, καθιστοῦν ἀπαραίτητη κι ἀπαραβίαστη τὴν ὕπαρξη τῶν λαῶν.

Παραγνωρίζοντας τὸ πρόβλημα ποὺ ἔθετε τὶς βάσεις τῆς ράτσας ποὺ ἀνῆκε ὁ λαός μας, τὸ παληὸ Ράϊχ ἔχανε τὸ μοναδικὸ δικαίωμα ποὺ ἕνας λαὸς ἀπαιτεῖ νὰ ἔχει γιὰ νὰ ζήσει σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Οἱ λαοὶ ποὺ ἔρχονται σὲ ἐπιμιξία ἢ ποὺ ἐπιτρέπουν τὴν ἐπιμιξία, ἁμαρταίνουν καὶ πηγαίνουν ἐνάντια στὴ θέληση τῆς Θείας Πρόνοιας κι ἡ πτώση τους, ποὺ θὰ φροντίζει γιαυτὴν κάποιος πιὸ δυνατὸς ἀπ' αὐτούς, θὰ τοὺς ἀξίζει· δὲν εἶναι μιὰ ἀδικία ποὺ τοὺς γίνεται, εἶναι τὸ ἀντίθετο, ἀπόδοση δικαιοσύνης. "Οταν ἕνας λαὸς δὲν στηρίζεται πιὰ διόλου στὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ τῆς ὕπαρξης του, ποὺ τοῦ δόθηκαν ἀπὸ τὴ φύση καὶ φύτεψαν τὶς ρίζες τους στὸ αἷμα του, δὲν ἔχει πιὰ τὸ δικαίωμα νὰ παραπονιέται γιὰ τὸν χαμὸ τῆς γήϊνης ὕπαρξης του. "Ολα ἐδῶ κάτω θὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν καλύτερα. Κάθε μιὰ ἥττα θὰ μποροῦσε νά γίνει μιά μελλοντικὴ νίκη. Κάθε χαμένος πόλεμος ἴσως εἶναι ἡ αἰτία κι ἡ ἀφορμὴ γιά μιάν ἀνώτερη ἐξύψωση· κάθε καταστροφὴ ἴσως κάνει πιὸ ἰσχυρὴ τὴν ἀνθρώπινη ἐνεργητικότητα καὶ κάθε καταπίεση μπορεῖ νὰ ἐπιτρέψει νὰ γεννηθοῦν οἱ δυνάμεις ποὺ θὰ προετοιμάσουν μιάν ἠθικὴν ἀναγέννηση, ὅσο τὸ αἷμα κι ἡ ράτσα τοῦ λαοῦ μένει ἀγνό.

'Αλλὰ ὅταν τὸ αἷμα χάσει τὴν ἀγνότητα του καταστρέφεται γιά πάντα ἡ ἐσωτερικὴ εὐτυχία, ὁ ἄνθρωπος γκρεμίζεται γιά πάντα κι οἱ συνέπειες ἠθικὲς καὶ σωματικὲς γίνονται δυσβάστακτες.

"Αν ἀνακεφαλαιώσουμε καὶ συγκρίνουμε αὐτὸ τὸ μοναδικὸ πρόβλημα μὲ ὅλα τ' ἄλλα προβλήματα τῆς ζωῆς, θὰ δοῦμε τότε πόσο αὐτὰ τὰ ἄλλα ἔχουν λιγώτερη σημασία καὶ πόσο δὲν μποροῦν ν' ἀντέξουν σὲ μιὰ τέτοια σύγκριση. Εἶναι ὅλα προκαθορισμένα μέσα στὸ χρόνο· ἐνῶ τό ζήτημα τῆς διατήρησης ἢ ὄχι τῆς ἀγνότητας τῆς ρά-

τσας καὶ τῆς καθαρότητας τοῦ αἵματος θὰ ὑπάρχει ὅσο ὑπάρχουν καὶ ἄνθρωποι.

Ὅλες οἱ αἰτίες ποὺ ἔχουν κάποιο οὐσιαστικὸ βάρος καὶ μιὰν ἐπίδραση στὸν πόλεμο, ἀναφέρονται καὶ ὁδηγοῦν σὲ τελευταία ἀνάλυση στὸ πρόβλημα τῆς ράτσας.

Ὅτι ἀναφέρεται στὰ ζητήματα γενικῶς, ἀπόδοσης δικαιοσύνης, ἢ στὶς ἀντιξοότητες τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, στὰ φαινόμενα τῆς κατάπτωσης ἑνὸς πολιτισμοῦ ἢ τοῦ ἐκφυλισμοῦ τῆς πολιτικῆς, στὴν χρεωκοπία τῆς σχολικῆς παιδείας ἢ στὴν κακὴ ἐπίδραση ποὺ ἐξασκεῖ πάνω στοὺς ἔφηβους ὁ τύπος, ὅλ' αὐτὰ τὰ κακὰ ὀφείλονται πάντα, ἂν θελήσουμε νὰ φτάσουμε στὸ βάθος τῶν πραγμάτων, στὸ γεγονὸς ὅτι ὁ λαὸς γιὰ τὸν ὁποῖο τίθεται τὸ πρόβλημα δὲν ἔδωσε τὴν ἀπαιτούμενη προσοχὴ στὴν φυλή του ἢ δὲν μπόρεσε νὰ διακρίνει τὸν κίνδυνο ποὺ διέτρεχε ἡ φυλή του ἀπὸ ἕναν ἄλλο ξένο λαό.

Γιαυτὸ ἀκριβῶς ὅλες οἱ προσπάθειες γιὰ ἀνασυγκρότηση, ὅλα τὰ ἀμυντικὰ ἔργα, ὅλα τὰ πολιτικὰ μέτρα, κάθε οἰκονομικὴ πρόοδος καὶ κάθε πνευματικὴ κατάκτηση, δὲν φέρνουν κανένα σοβαρὸ ἀποτέλεσμα. Τὸ ἔθνος καὶ τὸ ὄργανο ποὺ τὸ γέννησε καὶ σύγχρονα τὸ βοηθάει νὰ ὑπάρχει πάνω στὴ γῆ, δηλαδὴ τὸ Κράτος, δὲν ἦταν κατὰ βάθος ὅσο ἔπρεπε ἱκανὰ νὰ διαφυλάξουν τὴν ὕπαρξη τους ἐνῶ ἀντίθετα τὴν ἄφησαν σιγὰ–σιγὰ νὰ χαθεῖ. Ἡ φαινομενικὴ ἄνθηση τοῦ Ράιχ δὲν μποροῦσε ν' ἀποκρύψει τὴν ἀδυναμία του καὶ κάθε φορὰ παραμεριζόταν τὸ πιὸ ἀξιοσημείωτο πρόβλημα.

Θᾶταν ἄδικο νὰ πιστεύουμε ὅτι ἐπειδὴ οἱ ἀποστάτες τῶν διαφόρων πολιτικῶν κινημάτων, ποὺ συζητοῦσαν ἐπιστημονικὰ στὸ προσκέφαλο τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, ἔκαναν τὸ ἴδιο κι οἱ ἀρχηγοί τους ποὺ θᾶταν τὸ ἴδιο καλῶς ἢ κακῶς πληροφορημένοι. Ἡ ἐνεργητικότητα τους ἦταν καταδικασμένη ν' ἀποβεῖ μάταια γιατί, σὲ μιὰ κατάσταση τόσο ἀποφασιστική, ἔβλεπαν ὅσο καὶ νᾶναι τὸ σχῆμα τῆς ἔκτασης τῆς ἀρρώστειας ἀλλὰ δὲν μποροῦσαν ν' ἀνακαλύψουν τὴν παθόγονο αἰτία του. Ὅταν μελετήσουμε προσεκτικὰ τὴν γραμμὴ ποὺ ἀκολούθησε ἐξελικτικὰ τὸ παληὸ Ράιχ, δὲν πρέπει νὰ παραλείψουμε νὰ διακρίνουμε, ὕστερα ἀπὸ μιὰ προσεκτικὴν ἐξέταση ὅτι ἀκόμη καὶ καὶ μετὰ τὸν σχηματισμὸ τῆς ἑνότητας καὶ τὴν στιγμὴ ποὺ ἀκριβῶς πραγματοποιοῦνταν ἡ πρόοδος τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους, ἡ ἐσωτερικὴ κατάπτωση ἦταν κιόλας σὲ πλήρη δράση, παρόλες τὶς πολιτικὲς ἐπιτυχίες καὶ τὴν πλούσια οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη, ἡ γενικὴ κατάσταση χειροτέρευε ἀπὸ τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη. Στὶς ἐκλογὲς γιὰ τὸ Ράιχσταγ, ἡ αὔξηση τῶν μαρξιστῶν ἐκλεκτόρων ἔδειχνε ὅτι συνεχῶς πλη-

σίαζε ἡ ἐσωτερική κατάπτωση ποὺ θὰ ὁδηγοῦσε στὸ ἐξωτερικὸ γκρέμισμα. Ὅλες οἱ νίκες ποὺ εἶχαν πετύχει τὰ ἀστικὰ κόμματα ἦταν χωρὶς καμιὰν ἀξία, ὄχι μόνο γιατὶ δὲν μποροῦσαν νὰ ἐμποδίσουν, παρόλους τοὺς ἐκλογικοὺς θριάμβους, τὴν ἀριθμητικὴ ἄνοδο τῆς μαρξιστικῆς κλίκας, ἀλλ' ἀκόμα γιατὶ ἔφερναν ἴσα—ἴσα πάνω τους τὰ σημάδια τῆς ἀποσύνθεσης. Χωρὶς καμιὰν ἀμφιβολία ὁ ἀστικὸς κόσμος εἶχε κιόλας δηλητηριαστεῖ ἐσωτερικὰ ἀπὸ τὴν πτωμαΐνη τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας καὶ ἡ ἀντίσταση του ἦταν συχνὰ ἀποτέλεσμα τῆς διάθεσης γιὰ ἐπίδειξη ποὺ εἶχαν οἱ φιλόδοξοι ἡγέτες του παρὰ μιὰ ἀντίδραση στηριγμένη πάνω σὲ βάσεις ἀντιπάλων ἀποφασισμένων νὰ ἀγωνιστοῦν μέχρι τὸ τέλος. Ἕνας μόνο ἀγωνιζόταν ὅλ' αὐτὰ τὰ χρόνια μὲ μιὰν ἀκαταπόνητη ἐπιμονὴ κι αὐτὸς ἦταν ὁ Ἑβραῖος. Τὸ ἄστρο τοῦ Δαυὶδ ἀνέβαινε ὅλο καὶ πιὸ ψηλὰ στὸ στερέωμα, μὲ τὸ μέτρο ποὺ ἀδυνάτιζε τὸ ἔνστικτο αὐτοσυντήρησης τοῦ λαοῦ μας.

Ἔτσι ἔφτασε στὰ 1914 νὰ μὴ εἶναι σὲ θέση ὁ λαὸς αὐτὸς νὰ πολεμήσει στὸ πεδίο τῆς μάχης· ἡ ἀπόφαση του νὰ πάει ὡς ἐκεῖ ἦταν μονάχα μιὰ ξαφνικὴ ἀναπήδηση αὐτοῦ τοῦ ἔνστικτου τῆς ἐθνικῆς διατήρησης ἐνάντια στὴν πρόοδο τῆς παραλυσίας ποὺ ἀπειλοῦσαν τὸν λαό μας οἱ μαρξιστικὲς κι οἱ εἰρηνιστικὲς θεωρίες. Ὅμως τὶς μέρες ἀκριβῶς ποὺ κρινόταν τὸ μέλλον του δὲν μπόρεσε ν' ἀντιληφθεῖ ποιός ἦταν ὁ ἐσωτερικὸς ἐχθρός, κάθε ἀντίσταση στὸ ἐξωτερικὸ ἦταν μάταιη κι ἡ Θεία Πρόνοια δὲν εἶχε παρὰ νὰ πληρώσει στὸν νικητῆ τὰ λύτρα τῶν κόπων του· ὑπάκουσε στὸν αἰώνιο νόμο ποὺ προστάζει ὅτι κάθε σφάλμα πρέπει νὰ πληρώνεται.

Αὐτὲς οἱ ἀντιλήψεις κι ἡ μέχρι σήμερα πεῖρα θὰ ἐνέπνεαν τὶς βασικὲς ἀρχὲς καὶ θὰ καθόριζαν τὶς θέσεις τοῦ νέου κινήματος· εἴχαμε κι ὅλας ἀποφασίσει γενικὰ ὅτι εἴμαστε οἱ μόνοι ἱκανοὶ ὄχι μονάχα νὰ σταματήσουμε τὴν κατάπτωση τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ νά δημιουργήσουμε τὴν γρανιτένια βάση ποὺ πάνω της θὰ μποροῦσε νά στηθεῖ μιά μέρα ἕνα κράτος, ἀλλά ἕνα τέτοιο κράτος ποὺ δὲν θἄταν πιά ἕνας ξένος μηχανισμὸς μέσα στοὺς κόλπους τοῦ λαοῦ μας ποὺ θὰ τοποθετοῦσε τὴν φιλοδοξία του στὴν ὑπηρεσία τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων του, ἀλλά ἕνας ὀργανισμὸς προερχόμενος ἀπ' τὸ λαό : ἕνα Γερμανικὸ κράτος στὴν ὑπηρεσία τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους.

ΔΩΔΕΚΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΠΡΩΤΗ ΦΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΕΘΝΙΚΟΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

ΑΝ ΜΟΝΑΧΑ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΠΕΡΙΓΡΑΦΩ ΤΗΝ πρώτη φάση τῆς ἐξέλιξης τοῦ κινήματος μας κι ἂν μιλήσω συνοπτικὰ γιὰ τά διάφορα προβλήματα ποὺ μαζύ τους ἦταν δεμένη, δὲν τὸ κάνω ἀπὸ διάθεση ν' ἀναπτύξω τὸ πνεῦμα τῆς θεωρίας μας.

Τὸ πρόγραμμα μας ἔχει πράγματι μιά ἔκταση τέτοια ποὺ θά μποροῦσε νά περιλάβει ἕναν τόμο ὁλόκληρο. Θά μιλήσω λοιπὸν γιαυτὸ καὶ θά τὸ ἀναλύσω σὲ βάθος στὸ δεύτερο μέρος αὐτοῦ τοῦ ἔργου καὶ θά προσπαθήσω νά δώσω μιάν εἰκόνα τοῦ κράτους τέτοιαν ὅπως ἐμεῖς τὴ φανταζόμαστε. «Ἐμεῖς» εἴμαστε μερικὲς ἑκατοντάδες χιλιάδες ἄνθρωποι ποὺ στὸ βάθος, συμμετέχουν καὶ συμμερίζονται τά ἰδανικά μας, χωρὶς ὅμως ὅλοι νὰ μποροῦν νά βροῦν εὔκολα τὶς λέξεις ποὺ εἶναι ἀπαραίτητες γιά νά ἐκφράσουν αὐτὸ ποὺ ξετυλίγεται μπροστά στά μάτια τους.

Ὅλες οἱ μεγάλες μεταρρυθμίσεις ὅσο ἀξιοσημείωτες κι ἂν εἶναι ἔχουν στὴν ἀρχὴ ἕναν μόνο πρωταγωνιστή, ἕναν ἐμπνευστὴ κι ὕστερα μόνον ἀποκτοῦν ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων ὀπαδούς. Αὐτό ποὺ προέχει εἶναι ν' ἀναφερθοῦμε στὴν βαθύτερη θέληση τῶν χιλιάδων ἀπαθῶν ἀνθρώπων, μέχρι ποὺ τέλος ἕνας ἀπ' αὐτοὺς θὰ ξυπνήσει καὶ θ' ἀπαντήσει στὴν ἐπίκληση ἔτσι ποὺ θὰ κατορθωθεῖ νὰ ἀφυπνισθοῦν οἱ παληὲς ἐλπίδες καὶ μέσα στὴ νέα τους πιὰ ἔκφραση νὰ ὁδηγηθοῦν στὴν πραγμάτωση, στὴ νίκη.

Τὸ γεγονὸς ὅτι ἑκατομμύρια ἄτομα ἔχουν στὸ βάθος τῆς καρδιᾶς

τους τὴν ἐπιθυμία μιᾶς πλέριας ἀλλαγῆς τῶν καθημερινῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς, κάνει φανερὴ τὴν βαθειὰ καὶ πονεμένη ἀπογοήτευση ποὺ ἐπικρατεῖ παντοῦ. Αὐτὴ ἡ ἀπογοήτευση ἐκδηλώνεται μὲ χίλιους τρόπους διαφορετικούς, στὸν ἕνα σὰν ἀποθάρρυνση κι ἀπελπισία, στὸν ἄλλο σὰν ἀηδία, ὀργὴ κι ἀγανάκτηση, στὸν τρίτο σὰν ἀδιαφορία καὶ σ' ἕναν ἄλλο ἀκόμα σὰν ἀγωνιακὴ ἐπιθυμία νὰ μεσολαβήσει. Ἀνάμεσα στοὺς ἀπογοητευμένους, ἄλλοι ἀπέχουν ἀπ' τὶς ἐκλογὲς κι ἄλλοι οἱ περισσότεροι, ψηφίζουν μὲ φανατισμὸ τὴν ἄκρα ἀριστερά.

Πρὸς αὐτοὺς λοιπὸν τὸ νεαρό μας κίνημα ἔπρεπε νὰ στραφεῖ κατὰ πρῶτον καὶ κύριο λόγο: γιατὶ ἦταν φυσικὸ νὰ μὴ ζητήσει τοὺς ὀπαδούς του στοὺς ἱκανοποιημένους κι ἀδρανεῖς ἀλλὰ ν' ἀποτελέσει ἕναν ὀργανισμὸ ἀπὸ ἄτομα βασανισμένα ἀπὸ τὸν πόνο, συγχυσμένα, δυστυχισμένα κι ἀπογοητευμένα· πρῶτα ἀπ' ὅλα δὲν εἴχαμε πρόθεση νὰ διεκδικήσουμε τὴν ἐπιφάνεια τοῦ σοσιαλιστικοῦ σώματος καὶ νὰ ἐμφανιστοῦμε πάνω στὸ κοινωνικὸ ἐπίπεδο ἀλλὰ νὰ ξαπλώσουμε τὶς ρίζες μας, βαθύτερα, μέσα στὴ μεγάλη λαϊκὴ μάζα.

***

Ἡ πολιτικὴ ἄποψη ποὺ παρουσίαζε ἡ Γερμανία γύρω στά 1918 ἦταν ἡ ἀκόλουθη : ἕνας λαὸς χωρισμένος, διαμοιρασμένος σὲ δυὸ κόμματα. Τὸ πρῶτο κόμμα, τὸ πιὸ πολυάριθμο, ἀγκαλιάζει τά διανοητικά στρώματα τοῦ ἔθνους, ἀποκλείοντας τελείως τά χειρωνακτικά ἐπαγγέλματα. Ἦταν ἐπιφανειακά «ἐθνικὸ» ἐννοώντας μ' αὐτὸ ὅτι ἐκπροσωποῦσε, σὲ ἀρκετά πλατειά ἔννοια, τά κυβερνητικά συμφέροντα, ἀλλά ποὺ φαινόταν περισσότερο νά συντάσσεται μὲ τά ἐνδιαφέροντα τῆς δυναστείας.

Προσπαθεῖ νά πραγματοποιήσει τά ἰδανικά του καὶ νά φτάσει στοὺς σκοπούς του χρησιμοποιώντας μόνο πνευματικά ὅπλα ποὺ τὸ ἀποτέλεσμα τους ἦταν τόσο ἐπιφανειακὸ ὅσο κι ἀνολοκλήρωτο καὶ ποὺ ἐπέδειξε μπροστά στὴ σκληρότητα τοῦ ἀντιπάλου μιά ἀξιοσημείωτη κατωτερότητα.

Μὲ ἕνα δυνατὸ κτύπημα, ἕνα μόνο, αὐτὴ ἡ τάξη ποὺ ἦταν ἀκόμα, μόλις πρόσφατα, ἡ ἄρχουσα τάξη, ξαπλώθηκε κατά γῆς : τρέμουσα ἀπὸ δειλία, ὑποτάχθηκε στὶς ταπεινώσεις ποὺ ὁ δίχως οἶκτο νικητὴς τὴν ὑπέβαλλε.

Σ' αὐτὴ τὴν τάξη ἀντιτίθεται ἡ μεγάλη μάζα τοῦ πληθυσμοῦ, οἱ χειρώνακτες ἐργάτες. Αὐτὴ ἀντιπροσωπεύει κινήματα καὶ πεποιθήσεις ὅλο καὶ περισσότερο μαρξιστικὲς-ἐξτρεμιστικὲς κι ἔχει ἀποφασίσει νά τσακίσει μὲ τὴ βία κάθε ἀντίσταση τῆς τάξης τῶν διανοουμένων.

θέλει νὰ εἶναι ἐθνικιστική· ἀρνεῖται νὰ ὑποστηρίξει ἐθνικὰ συμφέροντα: τό ἀντίθετο ὑποθάλπτει ὅλες τὶς ξένες ἀπόπειρες γιὰ ἐπικράτηση. Ἀριθμητικὰ ἀντιπροσωπεύει τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ κυρίως περιέχει στοιχεῖα ἐθνολογικὰ τέτοια ποὺ χωρὶς αὐτὰ μιὰ ἐθνικὴ ἀναγέννηση δέν μπορεῖ νὰ ἐκπροσωπηθεῖ, οὔτε νὰ πραγματοποιηθεῖ.

Ἔτσι στὰ 1918 ἔπρεπε νἄχουμε καταλάβει αὐτό: κάθε καινούργια ἐξύψωση τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ ὁδηγοῦσε σὲ μιὰ ἐπιδείνωση τῶν ξένων πιέσεων πάνω στὴ Γερμανία. Οἱ συνθῆκες ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ ἐπιτρέψουν κάτι τέτοιο δὲν ἦταν ὁπωσδήποτε τὰ ὑλικὰ ὅπλα ὅπως θὰ τὄθελαν οἱ «Κυβερνητικοί» μας ἁρμόδιοι, ἀλλὰ ἡ δύναμη τῆς θέλησης. Ἀπὸ ὅπλα οἱ Γερμανοὶ εἶχαν κιόλας τότε περισσότερα ἀπὸ ὅσα χρειαζόντουσαν· ἂν δὲν ἤξεραν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἐλευθερία τους, αὐτὸ ποὺ τοὺς ἔλλειπε ἦταν ἡ ἐνεργητικότητα ποὺ δίνει τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης καὶ ἡ θέληση τῆς ζωῆς. Τὸ καλύτερο ὅπλο δὲν εἶναι τὸ ἄψυχο καὶ χωρὶς ἀξία ὑλικὸ ὅταν λείπει τὸ ἠθικὸ ἔρεισμα ποὺ εἶναι ἕτοιμο καὶ πάντα διαθέσιμο νὰ μπεῖ σ' ἐνέργεια. Ἂν ἡ Γερμανία ἔμεινε ἀνυπεράσπιστη, αὐτὸ δὲν ὀφειλόταν στὴν ἔλλειψη ὅπλων· δὲν τῆς ἔλλειπε παρὰ ἡ θέληση νὰ διαφυλάξει αὐτὰ τὰ ὅπλα γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τοῦ λαοῦ της.

Ἂν, σήμερα παντοῦ, οἱ πολιτικοί μας τῆς ἀριστερᾶς, βγαίνουν κι ἀγωνίζονται ν' ἀποδώσουν στὴν ἔλλειψη ὅπλων τὴν ἀσυνείδητη πολιτική τους, ὅλες τὶς ὑποχωρήσεις καὶ τίς προδοσίες τους, δὲν τοὺς ἀξίζει παρὰ μόνον αὐτὴ ἡ ἀπάντηση: «Κύριοι δὲν λέτε τὴν ἀλήθεια! Μὲ τὴν ἐγκληματικὴ πολιτική σας τῆς ἐγκατάλειψης τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων, προδώσατε τὰ ὅπλα μας. Τώρα προσπαθεῖτε νὰ παρουσιάσετε τὴν ἔλλειψη ὅπλων σὰν τὴν ἀποφασιστικὴ αἰτία τῆς κουρελιασμένης ἀθλιότητας μας: δὲν ὑπάρχει σ' αὐτὸ ὅπως καὶ σ' ὅλα ὅσα κάνετε, παρὰ ψέμα καὶ διαστρέβλωση τῆς ἀλήθειας».

Τὰ ἴδια θἄλεγα ἄλλωστε καὶ γιὰ τοὺς πολιτικοὺς τῆς δεξιᾶς: γιατὶ χάρη στὴ θλιβερὴ δειλία τους τὰ ἑβραϊκὰ καθάρματα, βρῆκαν τὴν δυνατότητα στὰ 1918 νὰ κλέψουν τὰ ὅπλα τοῦ ἔθνους. Πολὺ περισσότερο ἀπ' τοὺς ἄλλους αὐτοὶ οἱ Ἑβραῖοι δὲν εἶχαν οὔτε τὸ δικαίωμα, ἀλλ' οὔτε καὶ λογικὴν αἰτία νὰ ἐφαρμόσουν τὸν ἀφοπλισμὸ καὶ νὰ τὸν τοποθετήσουν στὸ πρόγραμμα τοῦ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ τους σὰν μιὰ πράξη σύνεσης (διάβαζε καλύτερα: δειλίας)· τὸ ἀντίθετο ἡ κατάσταση τοῦ ἀνυπεράσπιστου λαοῦ μας θὰ μποροῦσε νὰ γεννήσει τὸ φόβο καὶ τὴ δειλία. Γιὰ νὰ τοποθετήσουμε λοιπὸν τὸ πρόβλημα σὲ μιὰ νέα βάση δὲν ἔπρεπε διόλου ν' ἀναρωτηθοῦμε:

«Πῶς θὰ προμηθευτοῦμε ὅπλα;», ἀλλά: «Πῶς θὰ δημιουργήσουμε τὸ πνεῦμα ποὺ θὰ κάνει τὸ λαό μας ἱκανὸ νὰ κρατήσει ὅπλα;» Ὅταν ἕνα τέτοιο πνεῦμα ἀναπτυχθεῖ σ' ἕνα λαό, ἡ θέληση του μπορεῖ νὰ βρεῖ χίλιους δρόμους ποὺ καθένας τους ὁδηγεῖ σ' ἕνα ὅπλο. Δῶστε δέκα περίστροφα σ' ἕνα δειλό, δὲν θὰ ρίξει οὔτε μιὰ δεσμίδα τὴν ὥρα τῆς μάχης! Ἀξίζουν λιγώτερο στὰ χέρια του ἀπὸ ἕνα ρόπαλο στὰ χέρια ἑνὸς γενναίου.

Τὸ ζήτημα τῆς ἀνασυγκρότησης τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ μας μπαίνει κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς σὰν ἕνα πρόβλημα πιὰ καθαρῆς ἀνανέωσης τοῦ ἐνστίκτου μας τῆς ἐθνικῆς αὐτοσυντήρησης: πραγματικὰ κάθε ἐξωτερικὴ προπαγανδιστικὴ πολιτικὴ καὶ κάθε ἐπαναξιοποίηση τοῦ ἴδιου τοῦ Κράτους εἶναι λιγώτερο πραγματοποιήσιμη ἀπὸ τὶς δυνατότητες τοῦ ἐξοπλισμοῦ, παρὰ ἀπὸ τὴν ἱκανότητα ἀντίστασης ἀναγνωρισμένη ἢ ὑποθετικὴ ἑνὸς ἔθνους. Ἡ ἱκανότητα τῆς συνοχῆς ἑνὸς λαοῦ πετυχαίνεται πολὺ λιγώτερο ἀπὸ μιὰ μεγάλη συγκέντρωση ὅπλων ποὺ δὲν ὑπάρχει κανεὶς νὰ τὰ μεταχειριστεῖ παρὰ ἀπό τὴν καταφανῆ ὕπαρξη μιᾶς φλογερῆς θέλησης γιὰ ἐθνικὴ αὐτοσυντήρηση κι ἀπὸ τὸ ἡρωικὸ θάρρος ποὺ φτάνει μέχρι τὸ θάνατο. Μιὰ συνένωση δὲν φτάνει σὲ θετικὰ ἀποτελέσματα μὲ τὰ ὅπλα ἀλλὰ μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Γιαυτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο ὁ Βρεταννικὸς λαὸς θεωρεῖται ἐδῶ καὶ τόσον καιρὸ σὰν ὁ πιὸ ἰσχυρὸς ἀπ' τοὺς Συμμάχους σ' ὁλόκληρον τὸν κόσμο γιατὶ ξέρουν ὅτι ὑπολογίζουν στὸ πεῖσμα καὶ στὴν ἄγρια ἐπιμονὴ τῆς κυβέρνησης του καὶ τῆς μεγάλης μάζας τοῦ ἔθνους ποὺ εἶναι σταθερὰ ἀποφασισμένη ν' ἀγωνιστεῖ μέχρι τὴν τελικὴ νίκη· ξέρουν ὅτι δὲν θὰ μετρήσουν οὔτε τὸ χρόνο, οὔτε τὶς θυσίες κι ὅτι θὰ μεταχειριστοῦν ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ φτάσουν στὸν τελικὸ σκοπό. Νὰ γιατὶ ὁ στρατιωτικὸς ἐξοπλισμός, ὅσος ὑπῆρχε μέχρι τότε δὲν ἔχει καμιὰν ἀνάγκη νὰ συγκριθεῖ μὲ αὐτὸν τῶν ἄλλων κρατῶν.

Ἂν θεωρήσουμε ὅτι ἡ μεταρρύθμιση τῆς πολιτικῆς τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους ἦταν ἕνα πρόβλημα ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ξαναζωντανέψει τὴν θέληση μας γιὰ ζωή, εἶναι ἀκόμη φανερὸ καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι γιὰ νὰ ἐξασφαλιστεῖ αὐτὴ ἡ θέληση δὲν ὑπῆρχε κανένας λόγος νὰ προσεταιρισθοῦμε τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ποὺ ἦταν κιόλας ἐθνικιστικά· αὐτὸ ποὺ χρειαζόταν ἦταν νὰ ἐθνικοποιήσουμε τὴν μάζα ποὺ εἶναι ἀντεθνική, πράγμα ἀπαραίτητο ὅπως καθένας μπορεῖ νὰ τὸ ἀντιληφθεῖ.

Σὰν συμπέρασμα, ἕνα κίνημα νέο ποὺ ἔχει σὰν σκοπὸ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ Γερμανικοῦ κράτους στὴν ξεκάθαρη, πρωτινὴ ἡγετική

του μορφή, πρέπει ν' ἀποδυθεῖ σ' ἕναν ἀγώνα δίχως τέλος γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς μεγάλης μάζας.

Ἀλλὰ ἡ μπουρζουαζία μας ἡ λεγόμενη «ἐθνική» εἶναι γενικὰ τόσο κουρελιασμένη, ἡ ἐθνικιστικὴ νοοτροπία της δείχνει τόσο λίγο ἀναπτυγμένη, ποὺ μοιάζει ὅτι δὲν πρόκειται νὰ συναντήσουμε τουλάχιστον ἀπ' αὐτὴν τὴν πλευρὰ σοβαρὴ ἀντίσταση ἐκθέτοντας τὴν ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ πολιτική μας. Ὅμως κι ἂν ἀκόμα μὲ δικαιολογία τὴν γνωστὴ σ' ὅλους μυωπία της, ἡ γερμανικὴ μπουρζουαζία ὅπως ἄλλοτε στὴν ἐποχὴ τοῦ Βίσμαρκ δίσταζε στὴν κρίσιμη ὥρα νὰ παραδοθεῖ κι ἀντιδροῦσε, ἡ ἀντίδραση της αὐτὴ θὰ ἦταν παθητική· δὲν θὰ ὑπῆρχε διόλου φόβος ἀπὸ μέρους της γιὰ μιὰν ἐνεργητικὴ ἀντίσταση ἀφοῦ ἦταν γνωστὴ καὶ παροιμιώδικη ἡ δειλία της.

Ὑπάρχει ὅμως κι ἄλλο ἕνα τμῆμα συμπατριωτῶν μας ποὺ ἔχει προσεταιρισθεῖ τὸν διεθνισμό. Τοὺς φέρνει πρὸς τὴ βία πρῶτα ὁ ἐπιπόλαιος χαρακτήρας τους, ἀλλὰ κι οἱ καθοδηγητές τους Ἑβραῖοι ποὺ εἶναι τό ἴδιο σκληροὶ καὶ δίχως οἶκτο. Θὰ τσακίσουν κάθε προσπάθεια γιὰ ἐξύψωση τῆς Γερμανίας, ὅπως ἄλλοτε εἶχαν κάνει νὰ λυγίσει τό ἄνθος τῆς γερμανικῆς στρατιᾶς. Καὶ πρὸ πάντων χάρη στὴν τέλεια ἀριθμητικὴ ὑπεροχή τους, ὄχι μόνο θὰ ἐμποδίσουν μέσα σ' αὐτὸ τὸ Κοινοβουλευτικὸ κράτος νὰ ἐξασκηθεῖ μιὰ ὁποιαδήποτε ἐθνικιστικὴ ἐξωτερικὴ πολιτική, ἀλλ' ἀκόμη θὰ καταστήσουν ἀδύνατη κάθε ἐπαφή, ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ἐξυψώσει τὴ γερμανικὴ δύναμη συναποκομίζοντας ἕνα συμφέρον, μὲ κάθε σύμμαχο. Γιατὶ τὸ ἀδύνατο σημεῖο ποὺ ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς ἡ ὕπαρξη τῶν δέκα πέντε ἑκατομμυρίων μαρξιστῶν, δημοκρατικῶν, εἰρηνιστῶν καὶ ὀπαδῶν τοῦ Κέντρου, δὲν εἶναι κιόλας γνωστὸ μόνο σὲ ὅλους μας, καθρεφτίζεται καὶ στὰ μάτια τοῦ ξένου, ποὺ ἐνῶ ἐκτιμᾶ τὴν ἀξία μιᾶς πιθανῆς συμμαχίας ἢ ὄχι νιώθει νὰ πιέζεται ἀπ' τὸ βάρος αὐτῆς τῆς ἐνοχλητικῆς βόμβας ποὺ εἶναι ἕτοιμη νὰ ἐκραγεῖ. Δὲν συμμαχεῖ κανεὶς μ' ἕνα Κράτος ὅπου τὰ κόμματα του ἀντιστέκονται ἐνεργητικὰ ἢ τὸ λιγώτερο ἔστω καὶ παθητικὰ σὲ κάθε ἐκδήλωση ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Πρέπει νὰ προσθέσω σ' αὐτὸ ὅτι οἱ ἡγέτες αὐτῶν τῶν προδοτικῶν κομμάτων ἔχουν συχνὰ συμφέροντα ν' ἀντιστέκονται σὲ κάθε προσπάθεια ἐξύψωσης τοῦ κράτους γιατὶ ἔτσι μόνο θὰ διατηρηθοῦν κι αὐτοὶ στὴν ἐξουσία.

Τὰ διδάγματα τῆς ἱστορίας δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἐλπίζουμε ὅτι ὁ γερμανικὸς λαὸς θὰ ξαναβρεθεῖ μιὰ μέρα στὴ θέση ποὺ ἄλλοτε κάτεχε, χωρὶς νὰ κανονίσει τοὺς λογαριασμούς του μ' αὐτοὺς πού ἦταν ἡ αἰτία καὶ ποὺ διοργάνωσαν τὴν ἀκατάσχετη τούτη πτώση τοῦ

κράτους. Γιατί, μπροστὰ στὸ κοινοβούλιο τῶν ἀπογόνων μας, ὁ Νοέμβρης τοῦ 1918 δὲν θὰ παρουσιαστεῖ μόνο σὰν μιὰ ἁπλῆ προδοσία, ἀλλὰ θὰ ὁλοκληρωθεῖ ἡ κατηγορία καὶ θὰ γίνει προδοσία ἐνάντια στὴν πατρίδα.

Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες ἡ ἀποκατάσταση τῆς γερμανικῆς ἀνεξαρτησίας στὸ ἐξωτερικὸ εἶναι συνδεδεμένη κατὰ πρῶτο καὶ κύριο λόγο μὲ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ πνεύματος ἀποφασιστικότητας καὶ θέλησης τοῦ λαοῦ μας.

Ἀλλὰ χωρὶς ἀκόμη νὰ δοῦμε τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τὴν τεχνική του πλευρά. ἡ σκέψη μιᾶς ἀπελευθέρωσης τῆς Γερμανίας ἀπέναντι στοὺς λαοὺς τοῦ ἐξωτερικοῦ θὰ φαινόνταν ἀπραγματοποίητη, ὅσο ἡ μεγάλη λαϊκὴ μάζα δὲν θὰ ἦταν διατεθειμένη νὰ τεθεῖ στὴν ὑπηρεσία αὐτῆς τῆς σκέψης γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση.

Ἀπὸ στρατιωτικῆς πλευρᾶς, καταντάει ὁλοφάνερο τὸ γεγονὸς γιὰ κάθε ἀξιωματικό, ὅτι δὲν μπορούσαμε νὰ κάνουμε ἕναν πόλεμο μὲ μεραρχίες σπουδαστῶν, ἀλλὰ ὅτι ἔπρεπε τουλάχιστον νὰ χρησιμοποιήσουμε τὶς γροθιές τους ἀντὶ γιὰ τὰ μυαλά τους.

Ὅμως θἄπρεπε κιόλας νἄχουμε ὑπόψη μας σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ὅτι ἂν θ' ἀφήναμε τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἄμυνα σ' αὐτὴ τὴν τάξη τὴν λεγόμενη διανοούμενη, ἀπογυμνώναμε τὸ ἔθνος ἀπὸ ἕνα τμῆμα του ποὺ δὲν μπορούσαμε εὔκολα νὰ τὸ ἀντικαταστήσουμε. Οἱ νέοι Γερμανοὶ διανοούμενοι, ποὺ μὲ τὰ συντάγματα τῶν ἐθελοντῶν, βρῆκαν τὸ θάνατο στὴν Φλάντρα τὸ 1914 μᾶς ἔλλειψαν οὐσιαστικὰ ἀργότερα κι ἡ ἔλλειψη αὐτὴ βάραινε πάνω σ' ὁλόκληρο τὸ ἔθνος. Ἦταν οἱ ἐπίλεκτοι τοῦ ἔθνους μας κι ὁ χαμός τους δὲν μπόρεσε ν' ἀντισταθμιστεῖ μὲ καμιὰ νίκη μας στὸ διάστημα τοῦ πολέμου. Καὶ τὸ ἴδιο καθὼς ὁ ἀγώνας δὲν μπορεῖ νὰ τροφοδοτηθεῖ ἂν οἱ μεραρχίες δὲν ἐνισχυθοῦν ἀπ' τὶς μᾶζες τῶν ἐργατῶν, ἔτσι τὸ ἴδιο δὲν μπορούσαμε νὰ δημιουργήσουμε τεχνικὰ αὐτὸν τὸν ἀγώνα ἂν δὲν βασίλευε σ' ὁλόκληρο τὸ κοινωνικὸ σῶμα τοῦ ἔθνους μιὰ ἀδιάσπαστη ἑνότητα ἐνδυναμωμένη ἀπὸ τὴν ἀκατάλυτη θέληση.

Ἔτσι λοιπὸν ὁ λαός μας, ὑποχρεωμένος νὰ σέρνει τὴν ζωή του, ἀφοπλισμένος κάτω ἀπ' τὰ χιλιάδες βλέμματα ὅλων αὐτῶν ποὺ ὑπόγραψαν τὴν συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν, δὲν μποροῦσε νὰ πάρει κανένα μέτρο τεχνικῆς προετοιμασίας ὅσον καιρὸ οἱ ὀρδὲς τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ δὲν ἀποδεκατίζονταν καὶ δὲν ὑποτάσσονταν αὐτὸς ὁ ἰουδαϊσμὸς ποὺ ἡ ἔμφυτη μικρότητα τοῦ χαρακτῆρα του, τοῦ ἐπέτρεπε νὰ προδίδει ὅλα κι ὅλον τὸν κόσμο γιὰ τριάντα ἀργύρια. Ἀλλὰ ὁ ἰουδαϊσμὸς ἔχει κιόλας ἐπισημανθεῖ, μᾶς εἶναι πιὰ γνωστός! Τὸ ἀντί-

θετο, δλ' αὐτὰ τὰ ἑκατομμύρια οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἀπὸ φιλοσοφικὴ πεποίθηση ἐναντιώνονται στὴν ἐθνικὴ ἀναγέννηση, μᾶς φαίνονται ἀκατανίκητα γιατὶ δὲν ἐπιχειρήσαμε ἴσα - ἴσα νὰ τούς πολεμήσουμε καὶ νὰ ξεριζώσουμε ἀπὸ τὴν καρδιά τους ἀπ' τὸ μυαλό τους τὴν αἰτία τῆς ἔχθρας τους, δηλαδὴ τὴν μαρξιστικὴ διεθνιστικὴ πίστη τους. Ἀπὸ ὁποιαν ἄποψη κι ἂν ἐξετάσουμε τὴν δυνατότητα νὰ ἐπανακτήσουμε τὴν ἀνεξαρτησία μας σὰν κράτος καὶ σὰν λαός, πολιτικὴ ἐπεξεργασία τοῦ θέματος στὸ ἐξωτερικό, στρατιωτικὴ προετοιμασία ἢ συγκέντρωση δυνάμεων στὸ ἐσωτερικό, μοναδικὴ βάση ποὺ πάνω της ἔπρεπε νὰ στηριχθοῦμε ἦταν, σ' ὅλες τὶς περιπτώσεις, ἡ προκαταρκτικὴ κατάκτηση καὶ πειθὼ τῆς μεγάλης μάζας τοῦ λαοῦ μας ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἰδέα αὐτὴ τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας.

Ἂν δὲν ξανακερδίσουμε τὴν ἐλευθερία μας στὸ ἐξωτερικό, κάθε ἐσωτερικὴ ἀναγέννηση, ἀκόμα καὶ μὲ τὶς καλύτερες προϋποθέσεις, δὲν θ' ἀποβεῖ παρὰ σὲ ὄφελος τῶν Συμμάχων ποὺ θὰ βλέπουν πάντα τὴ χώρα μας σὰν ἕνα εἶδος ἀποικίας. Τὰ ἀγαθὰ τῆς οἰκονομικῆς μας ἀνάπτυξης—ἢ αὐτῆς τῆς κατάστασης ποὺ ἐννοοῦμε μὲ τοῦτον τὸν χαρακτηρισμὸ—θὰ ὠφελήσουν τοὺς κυρίους αὐτοὺς ποὺ ἀσκοῦν τὸ διεθνῆ ἔλεγχο καὶ κάθε καλυτέρευση τῶν κοινωνικῶν μας τάξεων θὰ ἀποτελέσει γι' αὐτοὺς μιὰ εὐκαιρία ν' αὐξήσουν τὸ εἰσόδημα τους ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῆς ἐργασίας μας. Ὅσο γιὰ τὴν παραγωγικὴ πρόοδο, αὐτὴ πιὰ δὲν μπορεῖ ν' ἀπολήξει ποτὲ πρὸς τὸ μέρος τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ παράγων εἶναι στενὰ συνδεδεμένος μὲ τὴν πολιτικὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν προσωπικὴν ἀξία ἑνὸς λαοῦ.

Ἔτσι λοιπὸν δὲν ὑπάρχει καμιὰ προοπτικὴ γιὰ τὸ μέλλον τῆς Γερμανίας, ἂν ἡ μεγάλη μάζα δὲν κερδηθεῖ καὶ δὲν προσδεθεῖ στὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη. Ἡ κατάκτηση αὐτῆς τῆς μάζας ἀποτέλεσε τὴν σοβαρώτερη προσπάθεια καὶ τὴν πιὸ ἐνδιαφέρουσα τοῦ κινήματος μας· κι ἡ ἐνεργητικότητα αὐτοῦ τοῦ κινήματος, ἡ δραστηριότητα ὅλων μας, δὲν περιοριζόταν, δὲν ἔπρεπε νὰ περιορισθεῖ, μόνο στὴν ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν τοῦ παρόντος, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ στηριχτεῖ προπάντων καὶ νὰ ἰδωθεῖ κάτω ἀπὸ τὶς πραγματοποιήσεις ποὺ οἱ συνέπειες τους θὰ ἦσαν ὠφέλιμες γιὰ τὸ μέλλον τῆς χώρας. Ἔτσι, στὰ 1919, ἀπ' αὐτὴν κιόλας τὴν ἐποχή, καταλάβαμε ὅτι τὸ καινούργιο κίνημα ἔπρεπε νὰ στραφεῖ πρὸς τὴν ἐθνικοποίηση τῆς μεγάλης λαϊκῆς μάζας.

Γιὰ τὴν τακτικὴ ποὺ ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσουμε, μπῆκαν ἀμέσως οἱ βασικοὶ κι ἀπαράβατοι κανόνες.

1ο.—Γιὰ νὰ πάρουμε τὴ μάζα μὲ τὸ μέρος μας σ' ἕναν ἀγώνα γιὰ

τὴν ἀναγέννηση τοῦ ἔθνους καμιὰ θυσία δὲν ἔπρεπε νὰ θεωρηθεῖ μεγάλη.

Ὅποιες κι ἂν ἦταν οἱ οἰκονομικὲς παραχωρήσεις ποὺ θὰ χρειάζονταν νά γίνουν πρὸς τὴν πλευρὰ αὐτή, τώρα καὶ πάντα, τῆς ἐργατικῆς τάξης, δὲν θὰ μποροῦσαν ποτὲ ν' ἀντισταθμίσουν τὸ καλὸ ποὺ θὰ προξενοῦσαν γιὰ τὸ σύνολο τοῦ ἔθνους, ἂν εἶχαν σὰν σκοπὸ νὰ ὁδηγήσουν στὴν εἴσοδο τῆς μεγάλης μάζας στὸ κοινωνικὸ ἐπίπεδο ὅπου αὐτὴ ἀνῆκε.

Μονάχα, μυωπικὰ καὶ περιωρισμένα πνεύματα—δυστυχῶς ὑπῆρχαν τέτοια σὲ μεγάλο ἀριθμὸ μέσα στὴν ἐργατικὴ τάξη—μποροῦσαν ν' ἀγνοοῦν ἢ νὰ μὴ θέλουν νὰ παραδεχτοῦν ὅτι καμιὰ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη δὲν ἦταν δυνατὴ γιαυτοὺς καὶ συνεπακόλουθα ὠφέλιμη ὅσο δὲν μποροῦσε νὰ ἐπιτευχθεῖ μιὰ στέρεη καὶ σίγουρη ἑνότητα ἀνάμεσα στὸ λαὸ καὶ στὸ ἔθνος.

Ἂν, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου, τὰ συνδικάτα εἶχαν ὑποστηρίξει μὲ πραγματικὸ ἐνδιαφέρον τὰ συμφέροντα τῶν ἐργατῶν, ἂν, τὸ ἴδιο κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου, δὲν εἶχαν αὐτὰ τὰ ἴδια χίλιες φορὲς τσακιστεῖ στὶς ἀπεργίες καὶ δὲν εἶχαν συγκατατεθεῖ σὲ διάφορες παραχωρήσεις πρὸς τοὺς ἐργοδότες, ἄπληστους ἴσα-ἴσα τότε γιὰ παραχωρήσεις καὶ δὲν εἶχαν προδώσει τοὺς ἐργάτες ποὺ καταδυνάστευαν, ἂν εἶχαν διακηρύξει μὲ τὸν ἴδιο φανατισμὸ τὴν πίστη τους στὴν γερμανικὴ ἰδέα, ἀναλαμβάνοντας τὸ ἔργο τῆς ἐθνικῆς ἄμυνας, κι ὄν εἶχαν δώσει στὴν πατρίδα μὲ τὸν ἴδιο ζῆλο ποὺ φθάνει στὸν παροξυσμὸ ὅλα ὅσα τῆς χρωστοῦσαν, ὁ πόλεμος δὲν θὰ εἶχε χαθεῖ. Πόσο ἀσήμαντες θὰ ἦταν ὅλες αὐτὲς οἱ οἰκονομικὲς παραχωρήσεις, ἀκόμη κι οἱ σπουδαιότερες ἀπ' αὐτές, ἀπέναντι στὴν ἀνυπολόγιστη σημασία ποὺ θἄπερνε μιὰ τέτοια νίκη!

Ἔτσι ἕνα κίνημα ποὺ ἐπιδιώκει νὰ ξαναφέρει τὸν Γερμανὸ ἐργάτη κοντὰ στὸν λαὸ ἀπ' ὅπου ξεπήδησε, πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ καταλάβει ὅτι οἱ οἰκονομικὲς θυσίες, εὔκολα ξεχνιοῦνται κι ἀντιπαρέρχονται ὅταν δὲν διακινδυνεύουν ἡ ἑνότητα κι ἡ ἀνεξαρτησία τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

2ο.—Ἡ Ἐθνικὴ παιδεία καὶ καλλιέργεια τῆς μάζας δὲν μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ παρὰ μόνο μὲ τὸν ὁριστικὸ καὶ ἀπαράβατο ὅρο τῆς ἐθνικῆς ἀναγγέννησης· πραγματικὰ μόνο μ' αὐτὸ τὸν τρόπο μποροῦν νὰ εὐοδώσουν οἱ συνθῆκες, οἱ οἰκονομικὲς ποὺ θὰ ἐπιτρέψουν στὸ καθένα καὶ θὰ τοῦ δώσουν τὴν δυνατότητα νὰ καλλιεργήσει μὲ τὴν σειρὰ τὸ πνεῦμα του.

3ο.—Ἡ ἐθνικοποίηση τῆς μάζας δὲν μπορεῖ, κατὰ κανένα τρόπο,

νά πραγματοποιηθεῖ μὲ ἡμίμετρα, οὔτε μὲ μιὰ χλιαρὴ ἱεραποστολικὴ ἐκστρατεία, ἀλλ' ἀπὸ μιὰ συγκέντρωση δυνάμεων καὶ προσπαθειῶν ποὺ νὰ φτάνουν μέχρι τὸ φανατισμὸ καὶ μέχρι ποὺ ὁ τελικὸς σκοπὸς νὰ κερδηθῆ. Αὐτὸ θελεῖ νὰ πεῖ ὅτι δὲν σκοπεύουμε νὰ κάνουμε ἕναν λαὸ «ἐθνικὸ» μὲ τὴν πολύ στενὴ ἔννοια ποὺ δίνει στὸν ὅρο ἡ μπουρζουαζία μας· πρέπει νὰ ἐνεργήσουμε ἐθνικιστικὰ σὲ ὅλη τὴν ἔκταση ποὺ μᾶς ἐπιτρέπεται κι ἀκόμη καὶ μὲ ἐξτρεμιστικὲς λύσεις.

Τὸ δηλητήριο δὲν κατανικιέται παρὰ μ' ἕνα ἀντι–δηλητήριο καὶ μόνον οἱ ἐκθηλυσμένοι ἀστοὶ πιστεύουν ὅτι μὲ τὴν καθωσπρεπικὴ συμπεριφορὰ θὰ κερδίσουν τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Ἡ μεγάλη μάζα ἑνὸς λαοῦ δὲν ἀποτελεῖται οὔτε ἀπὸ καθηγητὲς οὔτε ἀπὸ διπλωμάτες. Δὲν μπορεῖ διόλου νὰ κατανοήσει τὶς ἀφηρημένες ἰδέες. Ἀντίθετα, μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν προσεταιριστεῖ καὶ νὰ τὴν κατακτήσει στὴν περιοχὴ τῶν αἰσθημάτων της καὶ τῶν ἀνατάσεων της εἴτε μὲ θετικὸ εἴτε μὲ ἀρνητικὸ τρόπο. Δὲν ἀντιδρᾶ θεληματικὰ καὶ μὲ ζῆλο, παρὰ ἐνάντια σὲ μιὰν ἐκδήλωση δύναμης ὡρισμένης ἢ πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση, ἀλλὰ ποτὲ γιὰ ἕναν σκοπὸ ποὺ ἐκδηλώνεται μὲ ἡμίμετρα καὶ βρίσκεται διστακτικὸς ἀνάμεσα σὲ δυὸ καταστάσεις. Τὸ νὰ στηρίξεις μιὰν ὑπόθεση στὰ συναισθήματα τοῦ πλήθους πρέπει κιόλας νὰ διαλέξεις ἐκεῖνα ποὺ εἶναι ἐξαιρετικὰ σταθερά. Ἡ πίστη τσακίζεται πολὺ πιὸ δύσκολα ἀπὸ τὴν θεωρία, ὁ ἔρωτας εἶναι λιγώτερο εὐμετάβλητος ἀπὸ τὴν ἐκτίμηση, τὸ μῖσος διαρκεῖ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀντιπάθεια. Σ' ὅλες τὶς ἐποχές, ἡ δύναμη ποὺ κινητοποίησε πάνω σὲ τούτη τὴ γῆ τὶς πιὸ σκληρὲς ἐπαναστάσεις, χρησιμοποίησε πολὺ λιγώτερο μιὰν ἐπιστημονικὴν ἰδέα γιὰ νὰ συμπαρασύρει τὰ πλήθη, παρὰ αὐτὸν τὸν ζωντανὸ φανατισμὸ καὶ τὴν ἀληθινὴ ὑστερία ποὺ τὰ γέμιζε τρελλὸν ἐνθουσιασμό.

Ὅποιος θέλει νὰ πάρει μὲ τὸ μέρος του τὴ μάζα, πρέπει νὰ βρεῖ τὸ κλειδὶ ποὺ ἀνοίγει τὴν πόρτα τῆς καρδιᾶς της. Ἐδῶ ἡ ἀντικειμενικότητα θεωρεῖται ἀδυναμία ἐνῶ δύναμη εἶναι μόνο ἡ θέληση.

4ο.—Δὲν μποροῦμε νὰ κερδίσουμε τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ ἂν σύγχρονα δὲν πολεμήσουμε σκληρὰ γιὰ τὰ συμφέροντα του κι ἂν δὲν φροντίζουμε συνέχεια νὰ βγάζουμε ἀπ' τὴ μέση κάθε ἐχθρὸ ποὺ θὰ στέκονταν ἐμπόδιο στὸν ἐπιδιωκόμενο αὐτὸ σκοπό.

Σ' ὅλες τὶς ἐποχές, ὁ λαὸς θεωρεῖ τὸν ἀτέλειωτο ἀγώνα τῶν ἀντιπάλων του σὰν ἀπόδειξη γιὰ τὸ δικό του δίκιο· γιαυτὸν τὸ νὰ διστάσεις νὰ καταστρέψεις αὐτοὺς τοὺς ἀντιπάλους εἶναι σὰν ν' ἀμφιβάλεις γιὰ τὸ δίκιο του· εἶναι τὸ ἴδιο σὰν νὰ τοῦ ἀρνεῖσαι τὴν ὕπαρξη.

'Η μάζα δὲν εἶναι παρὰ ἕνα μέρος, ἕνα τμῆμα τῆς φύσης: Τὰ αἰσθήματα της δὲν τῆς ἐπιτρέπουν νὰ ζήσει σὲ ἀγαστὴν ἁρμονία μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ δὲν κρύβουν ὅτι ἐπιδιώκουν τὸ ἀντίθετο ἀπ' αὐτὸ ποὺ ἐκείνη θέλει. Δὲν παραδέχεται παρὰ τὴν νίκη τοῦ πιὸ δυνατοῦ καὶ τὴν ἐκμηδένιση τοῦ ἀδύνατου ἢ τουλάχιστον τὴν χωρὶς ὅρους παράδοση του.

'Η ἐθνικοποίηση τῆς μάζας τοῦ λαοῦ μας δὲν θὰ μποροῦσε νὰ πετύχει παρὰ ἂν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἀγώνα γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς ψυχῆς του ἀναλάβουμε καὶ τὸν ἄλλον ἀγώνα τῆς ἐξόντωσης τῶν διεθνιστῶν δηλητηριαστῶν του.

5ο.—Ὅλα τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ καιροῦ μας εἶναι προβλήματα τῆς στιγμῆς καὶ δὲν ἔρχονται στὸ προσκήνιο παρὰ σὰν συνέχεια προκαθορισμένων αἰτίων.

Ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰ αἴτια παρουσιάζει μολοντοῦντο ἀπὸ μόνο του κεφαλαιώδικη σημασία: ἡ διατήρηση τῆς ράτσας μέσα στὸν κοινωνικὸν ὀργανισμό. Μέσα στὸ αἷμα, μόνο, ἐνυπάρχει ἡ δύναμη ἢ ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ λαοὶ ποὺ δὲν ἀναγνωρίζουν καὶ δὲν ξεχωρίζουν τὴν ρατσική τους καταγωγὴ μοιάζουν μὲ κείνους ποὺ θέλουν ν' ἀποδώσουν στὰ μικρὰ κανὶς ἰδιότητες λαγωνικῶν, χωρὶς νὰ καταλαβαίνουν ὅτι ἡ ταχύτητα καὶ ἡ πιστότητα τοῦ κανὶς δὲν εἶναι ἰδιότητες ποὺ ἀποκτιοῦνται μὲ τὴν ἐκγύμναση ἀλλὰ ποὺ ὀφείλονται ἢ ὄχι κι εἶναι ἀξεχώριστες μὲ τὴν ἴδια του τὴ ράτσα. Οἱ λαοὶ ποὺ ἀρνοῦνται νὰ διαφυλάξουν τὴν ἀγνότητα τῆς ράτσας τους ἀρνοῦνται συγχρόνως στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό τους τὴν ἱκανότητα ν' ἀντιδράσει καὶ νὰ σταθεῖ ἑνωμένος σὲ κάθε ἐκδήλωση.

'Η διάλυση κι ἡ ἐξάρθρωση τοῦ ὑποκειμένου εἶναι ἡ φυσικὴ κι ἀδιαμφισβήτητη συνέπεια τῆς ἀλλοίωσης τοῦ αἵματος ἑνὸς λαοῦ καὶ ἡ ἀποσύνθεση τῶν πνευματικῶν καὶ δημιουργικῶν του δυνάμεων δὲν εἶναι παρὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν διαμορφώσεων ποὺ συνέβηκαν στὶς ρατσικές του καταβολές.

Αὐτὸς ποὺ θέλει ν' ἀπελευθερώσει τὸν γερμανικὸ λαὸ ἀπὸ τὶς ἐκδηλωτικὲς ἐπιδράσεις ποὺ δὲν ἀναφέρονται στὴν καταγωγή του, πρέπει πρῶτα νὰ τὸν ἀπαλλάξει ἀπὸ κείνους ποὺ τὸν ἔσπρωξαν στὸν δρόμο αὐτῶν τῶν ἐπιδράσεων.

Τὸ γερμανικὸ ἔθνος δὲν θὰ μπορέσει ποτὲ πιὰ ν' ἀναγεννηθεῖ, ἂν δὲν ἀντιμετωπίσει ἀποφασιστικὰ τὸ φυλετικὸ πρόβλημα καὶ σὰν ἐπακόλουθο τὸ πρόβλημα τῶν Ἑβραίων.

Τὸ ρατσικὸ πρόβλημα δὲν εἶναι μόνο τὸ κλειδὶ τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου ἀλλὰ καὶ τὸ κλειδὶ τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ.

60—Ἡ ἐνσωμάτωση σὲ μιὰ κοινότητα τῆς μεγάλης μάζας τοῦ λαοῦ μας, ποὺ σήμερα βρίσκεται στὸ στρατόπεδο τοῦ διεθνισμοῦ, δὲν ἐπιδέχεται καμιὰ ἀντίρηση στὴν θεωρία ὅτι καθένας ὀφείλει νὰ ὑπερασπίζεται τὰ νόμιμα συμφέροντα τῶν ἀνθρώπων τῆς ράτσας του. Ὅλα αὐτὰ τὰ διάφορα εἰδικὰ συμφέροντα τῶν διαφόρων καταστάσεων ἢ ἐπαγγελμάτων δὲν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ δημιουργήσουν ἕνα διαχωρισμὸ ἀνάμεσα στὶς τάξεις· δὲν εἶναι παρὰ φαινόμενα ποὺ καταλήγουν σ' ἕνα ἀποτέλεσμα ἀνάλογο μὲ τὸν ρυθμὸ τῆς οἰκονομικῆς μας ζωῆς. Ἡ σύσταση τῶν ἐπαγγελματικῶν ἑνώσεων δὲν ἐμποδίζει σὲ τίποτα τὸν σχηματισμὸ μιᾶς ἀληθινὰ λαϊκῆς κολλεχτίβας, γιατὶ τούτη ἡ τελευταία συνίσταται μόνο μὲ τὴν ἑνότητα τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἀπέναντι στὰ προβλήματα ποὺ ἀναφέρονται στὸ ἴδιο αὐτὸ κοινωνικὸ σύνολο.

Ἡ συνένωση μιᾶς ἐπαγγελματικῆς κατάστασης ποὺ ἔγινε κοινωνικὴ τάξη, μέσα στὴν λαϊκὴ κοινότητα, ἢ μόνον μέσα στὸ κράτος, δὲν προέρχεται, δὲν πετυχαίνεται, ἀπὸ τὸ κατέβασμα τῶν ἀνώτερων τάξεων ἀλλὰ ἴσα-ἴσα ἀπὸ τὴν ἀνύψωση τῶν κατώτερων. Ἡ σημερινὴ ἀστικὴ τάξη δὲν ἐνσωματώθηκε στὸ κράτος, οὔτε γίνηκε παραδεκτὴ κατόπιν μέτρων ποὺ πῆρε ἡ ἀριστοκρατία, ἀλλὰ σὰν συνέπεια τῆς ἴδιας της τῆς δραστηριότητας καὶ τοῦ δικοῦ της προσανατολισμοῦ.

Ὁ Γερμανὸς ἐργάτης δὲν θὰ μπεῖ στὰ πλαίσια τῆς γερμανικῆς κοινότητας μὲ μιὰ θεαματικὴ σκηνὴ συναδελφωσύνης δακρύβρεκτης, ἀλλὰ μόνο καὶ μόνο· ἐπειδὴ συνειδητὰ ἀνύψωσε τὴν κοινωνικὴ καὶ πνευματική του κατάσταση μέχρι τοῦ σημείου ποὺ συναντᾶ ἀδιαμφισβήτητα τὸ ἐπίπεδο τῶν ἄλλων τάξεων.

Ἕνα κίνημα ποὺ ὑπογραμμίζει καὶ ἐκφράζει τέτοιους σκοποὺς ὀφείλει ν' ἀναζητήσει τοὺς ὀπαδούς του, πρῶτα καὶ κύρια μέσα στὸ στρατόπεδο τῶν ἐργατῶν. Δὲν πρέπει ν' ἀπευθυνθεῖ στὴν τάξη τῶν διανοούμενων παρὰ μονάχα ἂν αὐτοὶ δείξουν διάθεση νὰ κατανοήσουν τὸ σκοπὸ καὶ νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ πετύχει. Ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ τοῦ φαινομένου κι ἡ πορεία ὅλων αὐτῶν τῶν μετασχηματισμῶν καὶ τῶν ἀνακατατάξεων δὲν εἶναι μιὰ ὑπόθεση δέκα ἢ εἴκοσι ἐτῶν: ἡ πεῖρα μᾶς δίδαξε ὅτι θὰ χρειαστεῖ νὰ περάσουν ἀναρίθμητες γενιές.

Τὸ πιὸ σοβαρὸ ἐμπόδιο γιὰ νὰ πλησιάσεις τὸν σημερινὸ ἐργάτη τῆς διεθνοῦς κοινότητας δὲ εἶναι τὸ νὰ παρουσιάσεις καὶ νὰ τοῦ δείξεις τὰ προσωπικά του συμφέροντα, ἀλλὰ τὸ πῶς θὰ καταρρίψεις τὰ συμφέροντα ἐκείνων ποὺ τὸν ὑποκινοῦν μὲ βάση τὴν διεθνικὴ θεωρία καὶ ἔχουν καταφέρει νὰ τοῦ δημιουργήσουν ἕνα ἐχθρικὸ πρὸς τὴν πατρίδα πνεῦμα.

Αὐτὲς οἱ ἴδιες οἱ συνδικαλιστικὲς ὀργανώσεις—πέρνοντας τὴν μορφὴ τοῦ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ μὲ κίνητρο τὴν ἐθνικὴ ἰδέα—θὰ μεταλλάξουν τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἐργατῶν σὲ μέλη μιᾶς ἀνώτερης κοινωνίας μέσα στὸ ἔθνος, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι θὰ προϋποθέτουν μεμονωμένους ἀγῶνες ποὺ μπορεῖ νὰ ὁδηγήσουν τὴν ὅλη ὑπόθεση σ' ἕναν καθαρὰ οἰκονομικὸ στῖβο.

Ἕνα κίνημα ποὺ θέλει τίμια νὰ ἐπαναφέρει τὸν Γερμανὸ ἐργάτη στοὺς κόλπους τοῦ λαοῦ του καὶ νὰ ἐκμηδενίσει τὴν οὐτοπία τοῦ διεθνισμοῦ πρέπει νὰ καταπολεμήσει κατὰ πρῶτα καὶ μέχρι τέλους ὡρισμένες πεποιθήσεις ποὺ βασιλεύουν στὸν ἐργοδοτικὸ τομέα: νὰ τὸν μάθουν ὅτι μπαίνοντας στὴν ἐθνικὴ κοινότητα δὲν θἄχανε ἀπὸ οἰκονομικῆς πλευρᾶς τὴν δυνατότητα νὰ ὑπερασπιστεῖ τὰ συμφέροντα του ἀπέναντι στὸν ἐργοδότη· κι ὅτι ἀκόμη ἡ προσπάθεια του νὰ ὑπερασπιστεῖ τὰ οἰκονομικά του προβλήματα καὶ τὰ πιὸ δίκαια δὲν θὰ ἦταν σὰν νὰ πολεμοῦσε ἐνάντια στὴν κοινότητα, ὅπως τοὔλεγαν.

Τὸ νὰ καταρρίψεις μιὰ τέτοια θεωρία, ἦταν σὰν νὰ καταπολεμᾶς ἕνα κοινὸ καὶ γνωστὸ σ' ὅλους ψέμα· ἡ λαϊκὴ κοινότητα δὲν ἐπιβάλλει ὑποχρεώσεις σὲ ὡρισμένα τμήματα μόνο, ἀλλὰ σὲ ὅλα.

Χωρὶς ἀμφιβολία ἕνας ἐργάτης βλάπτει τὸ γενικὸ πνεῦμα μιᾶς λαϊκῆς κοινότητας ποὺ ἀξίζει νὰ φέρνει αὐτὸ τὸ ὄνομα ὅταν, χωρὶς διόλου νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ καὶ γιὰ τὴν γενικὴ ἰσορροπία, στηριζόμενος στὴ δύναμη του προβάλλει ἀξιώσεις ὑπερβολικές. Ἀλλὰ κι ἕνας ἐργοδότης δὲν βλάπει λιγώτερο τὴν κοινότητα ὅταν, μὲ κίνητρα ἐκμεταλλευτικὰ κι ἀπάνθρωπα καὶ μὲ καθαρὸ ἐκβιασμό, κάνει κακὴ χρήση τῆς δύναμης τῆς ἐργασίας ποὺ ἔχει τὴν ἀνάγκη της τὸ ἔθνος καὶ κερδίζει, ἴδιος τοκογλύφος, ἑκατομμύρια ἀπ' τὸν ἱδρῶτα τῶν ἐργατῶν.

Χάνει ἔτσι τὸ δικαίωμα νὰ λέγεται «ἐθνικιστὴς» καὶ δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ μιλᾶ γιὰ λαϊκὴ κοινότητα, γιατὶ δὲν εἶναι παρὰ ἕνας ἐγκληματίας ἐγωιστὴς ποὺ ἐξογκώνει τὴν γενικὴ δυσαρέσκεια καὶ δημιουργεῖ τοὺς ταξικοὺς ἀγῶνες ποὺ θ' ἀκολουθήσουν, ἀγῶνες πού, ὁπωσδήποτε, θὰ εἶναι καταστρεπτικοὶ γιὰ τὴ χώρα.

Τὸ κίνημα μας λοιπὸν ἔπρεπε νὰ στηριχθεῖ πρῶτα καὶ μοναδικὰ σχεδὸν πάνω στὴ μάζα τῶν ἐργατῶν. Αὐτὴ τὴ μάζα ἔπρεπε νὰ τὴν βγάλουμε ἀπὸ τὴν διεθνιστικὴ οὐτοπία, ἀπ' τὴν κοινωνικὴ ἀθλιότητα κι ἀπ' τὴν πνευματική της φτώχεια καὶ νὰ τὴν μεταβάλλουμε σ' ἕνα στοιχεῖο ἀξιόλογο, ἀποφασιστικό, ἐμπνευσμένο ἀπὸ ἐθνικὰ συναισθήματα καὶ μὲ μιὰν ἐθνικιστικὴ θέληση χρήσιμη κι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν λαϊκὴ κοινωνία μας.

Ἂν ὑπάρξουν ἄνθρωποι ποὺ πιστεύουν στὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη, ἄνθρωποι φωτισμένοι κι ἐμπνευσμένοι, δεμένοι στενὰ εὐσυνείδητα μὲ τὸ καλὸ τῆς χώρας τους κι ἔχοντας συνείδηση τοῦ ἀγῶνα ποὺ αὐτὴ ἡ μάζα ἀποτελεῖ τὴν ψυχή του, αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ὁποιοι καὶ νἄναι εἶναι εὐπρόσδεκτοι στὸ κίνημα μας. Θ' ἀποτελέσουν—καὶ θὰ φανοῦν χρήσιμοι—στὸν σκελετό του. Μ' αὐτὸ ἐννοῶ ὅτι δὲν θὰ ζητήσουμε νὰ πάρουμε μὲ τὸ μέρος μας τὸ ἐκλόγιμο τμῆμα τῶν ἀστῶν μας. Γιατὶ θὰ ἦταν σὰν νὰ ἀνταλλάζαμε μιὰ μάζα ποὺ ἡ νοοτροπία της θἄχε πάντα σὰν ἀποτέλεσμα ν' ἀπομακρύνει ἀπὸ μᾶς τὰ περισσότερο ἐκτεταμένα κοινωνικὰ στρώματα.

Βέβαια, θεωρητικὰ θὰ ἦταν πολὺ ὄμορφα ἂν μπορούσαμε νὰ συνδυάσουμε σ' ἕνα κίνημα τὶς πλατειὲς μάζες ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὰ πάνω ὅσο κι ἀπὸ τὰ κάτω. Ἀλλὰ πρέπει νὰ προσέξουμε πολὺ πάνω σ' αὐτό: εἶναι ἴσως πολὺ πιθανὸ ὅτι θὰ πετυχαίναμε νὰ ἐξασκήσουμε μιὰ ψυχολογικὴ ἐπίδραση ἱκανὴ νὰ διοχετεύσει στοὺς ἀστοὺς τὶς καινούργιες ἰδέες ἢ τουλάχιστον νὰ τοὺς κάνει νὰ δοῦν καθαρὰ τὰ πράγματα· ἀλλὰ δὲν θἄπρεπε οὔτε νὰ τὸ σκεφτοῦμε ὅτι θὰ μπορούσαμε ν' ἀποβάλουμε τὶς χαρακτηριστικὲς ἰδιότητες, ἢ πιὸ σωστά, τὶς ἐπιδράσεις ποὺ εἶχαν δημιουργήσει πάνω τους ἡ καταγωγὴ κι οἱ αἰῶνες ποὺ πέρασαν. Τέλος, ὁ σκοπός μας δὲν εἶναι νὰ κατευθύνουμε τὰ πνεύματα σ' ἕναν τομέα ποὺ εἶναι κιόλας ἐθνικός· ἀλλὰ νὰ φέρουμε πρὸς τὸ μέρος μας τὸ ἀντεθνικὸ στρατόπεδο.

Κι αὐτὴ ἡ ἰδέα πρέπει τελικὰ νὰ ἐπικρατήσει σ' ὅλη τὴν τακτικὴ τοῦ κινήματος.

7ο.—Αὐτὴ ἡ ἄποψη τῆς ἑτερόβαρης θέσης—ἀπὸ μόνη της τέλεια ξεκαθαρισμένη—μπορεῖ νὰ ἰσχύσει τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὴν προπαγάνδα τοῦ κινήματος μας καὶ ἀντίστροφα ἡ προπαγάνδα μας νἄχει σὰν σκοπὸ νὰ ἀναπτύξει καὶ νὰ ἐπεξηγήσει μὲ τὴν σειρά της αὐτὴ τὴν θέση.

Γιατί, γιὰ νὰ καταστεῖ ἡ προπαγάνδα ἀποφασιστικὴ σὲ ὄφελος τοῦ κινήματος, πρέπει νὰ ἐξασκηθεῖ πρὸς μιὰ καὶ μόνη κατεύθυνση ἀλλοιώτικα καὶ ἐξαιτίας τῆς διαφορᾶς στὴν κατασκευὴ καὶ στὶς πνευματικὲς ἱκανότητες ποὺ ἔχουν τὰ δυὸ παρόντα συστήματα, ἡ προπαγάνδα θὰ διακινδύνευε νὰ συναντήσει τὴν ἀκατανοησία τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τὰ δύο, ἢ ν' ἀπωθηθεῖ γιὰ μόνο τὸ λόγο ὅτι ἀκριβῶς θὰ διακήρυσσε πράγματα κι ἀλήθειες γνωστὲς ποὺ δὲν θὄχαν κανένα ἐνδιαφέρον.

Ἀκόμη κι ὁ τρόπος ἔκφρασης κι ὁ τόνος ποὺ θὰ πάρει ἡ προπαγάνδα δὲν μπορεῖ νὰ φέρει τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα σὲ δυὸ κοινωνικὰ στρώματα μὲ τόσο σοβαρὲς κι ἐκδιαμέτρου διαφορές.

Ἂν ἡ προπαγάνδα διστάσει νὰ ἐπιδείξει μιὰ κάποια ζωηρότη-

τα κι ἐπιθετικότητα δὲν θὰ καταφέρει νὰ ἐγγίσει τὴν αἰσθαντικότητα τῆς μάζας. Ἂν τὸ ἀντίθετο υἱοθετήσει στὸ λόγο καὶ στὶς χειρονομίες της ὅλη τὴν δριμύτητα τῶν αἰσθημάτων τῆς μάζας δὲν θὰ πιάσει στὸν λεγόμενο «διανοούμενο» τομέα.

Μέσα στοὺς ἑκατὸ ἀνθρώπους ποὺ πιστεύουν στὶς ρητορικές τους ἱκανότητες, δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ βρεθοῦν δέκα ποὺ νὰ τὰ κατάφερναν νὰ μιλήσουν μὲ τὸ ἴδιο ἀποφασιστικὸ ἀποτέλεσμα καὶ φυσικὰ μὲ τὸ ἴδιο θέμα, σήμερα μπροστὰ σ' ἕνα ἀκροατήριο ἀπὸ σκουπιδιάρηδες, κλειδαράδες καὶ καθαριστὲς ὑπονόμων κι αὔριο μπροστὰ σὲ καθηγητὲς καὶ σὲ σπουδαστές. Ἀκούω νὰ τοὺς μιλοῦν πάνω σὲ θέματα ποὺ τάχα ἀνταποκρίνονται στὶς δυνατότητες ἀφομοίωσης τῆς μιᾶς τάξης, ἀπ' τὴν ἄλλη καὶ νὰ ἐξασκοῦν πάνω τους σωματικὴν ἐπίδραση ἀποσπώντας τόσον ἀπὸ τοὺς μὲν ὅσο κι ἀπὸ τοὺς δὲ τὴν ἴδια θύελλα χειροκροτημάτων.

Πρέπει ὅμως πάντα νἄχουμε κατὰ νοῦ ὅτι ἡ πιὸ ὁμορφη σκέψη μιᾶς ὑψηλῆς κι ἰδανικῆς θεωρίας δὲν μπορεῖ, τὸ πιὸ συχνά, νὰ ἐξαπλωθεῖ καὶ νὰ διαδοθεῖ παρὰ διὰ μέσου τῶν ταπεινῶν κι ἀκόμη τῶν φτωχῶν στὸ μυαλὸ ἀνθρώπων.

Δὲν φτάνει οὔτε πρέπει νὰ σταθοῦμε σ' αὐτὸ ποὺ ἤθελε νὰ πεῖ ὁ ἐμπνευστὴς μιᾶς γενικῆς ἰδέας, ἀλλὰ σ' αὐτὸ ποὺ τούτη ἡ ἰδέα γίνεται ὅταν τοποθετηθεῖ στὸ στόμα αὐτοῦ ποὺ τὴν διαδίδει καὶ τὴν ἐπιτυχία ποὺ μπορεῖ νὰ ἐπιφέρει κάτω ἀπ' τὸ τέτοιο σχῆμα της.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἡ ἐπεκτατικὴ δύναμη τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἂς ποῦμε, τοῦ μαρξιστικοῦ κινήματος, βασίζεται προπάντων στὴν ἑνότητα καὶ σὰν συνέχεια στὸν ὁμοιόμορφο τρόπο ποὺ μ' αὐτὸν ἀπευθύνεται στὸ κοινό.

Ὅσο περισσότερο οἱ θεωρίες ποὺ ἀναπτύσσονται στὸ λαὸ εἶναι περιωρισμένες ἢ δείχνουν τέτοιες, ἀκόμα περισσότερο στενοκέφαλες, τόσο πιὸ εὔκολα γίνονται δεκτὲς καὶ βρίσκουν τὴν πρακτικὴ ἐφαρμογή τους στὴ μάζα ποὺ ἡ δραστηριότητα της ἐξαρτᾶται βασικὰ ἀπὸ τὴν πνευματικὴ τροφὴ ποὺ τῆς σερβίρουν.

Ἔτσι τὸ νέο κίνημα εἶχε μπροστά του νὰ διατρέξει ἕναν δρόμο τέλεια φωτεινὸ καὶ ξεκάθαρο:

Ἡ προπαγάνδα ἔπρεπε νὰ κρατηθεῖ τόσο στὸ βάθος της ὅσο καὶ στὴ μορφή της, στὰ ἐπίπεδα τῆς μάζας καὶ ἡ ἀξία της θὰ κρινόταν ἀπὸ τ' ἀποτελέσματα ποὺ θὰ ἦταν σὲ θέση νὰ πετύχει.

Στὶς λαϊκὲς συγκεντρώσεις, ὁ ρήτορας ποὺ μιλᾶ καλύτερα δὲν εἶναι αὐτὸς ποὺ καταφέρνει νὰ συμφωνήσουν μαζί του οἱ παρόντες ἀλλ' ἐκεῖνος ποὺ κατακτᾶ τὴν καρδιὰ τῆς μάζας.

Ἕνας «διανοούμενος» ποὺ σὲ μιὰ λαϊκὴ συγκέντρωση θὰ κριτικάριζε κατὰ μέτριο τρόπο τὴν ἔλλειψη πνευματικῆς ἐξύψωσης, σ' ἕνα λόγο του ποὺ θὰ ἦταν πρόδηλα κατασκευασμένος γιὰ τὰ κατώτερα στρώματα ποὺ εἶχε σὰν σκοπὸ νὰ κατακτήσει, δὲν θὰ κατάφερνε παρὰ ν' ἀποδείξει τὴν τέλεια ἀνικανότητα τῆς κρίσης του καὶ τὴν μηδαμινότητα τῆς ἀξίας του ἀπέναντι στὸ νέο κίνημα.

Δὲν χρειάζονται στὴν ὑπηρεσία τοῦ κινήματος μας παρὰ διανοούμενοι ποὺ εἶναι σὲ θέση νὰ καταλάβουν πολὺ καλὰ ὅτι ἡ ἀποστολή μας κι ὁ σκοπός μας θὰ κριθοῦν μονάχα ἀπὸ τὴν δραστηριότητα τῆς προπαγάνδας κι ἀπὸ τίς ἐπιτυχίες της κι ὄχι ἀπὸ τὴν ἐντύπωση ποὺ αὐτὴ θὰ μποροῦσε νὰ κάνει. Πραγματικὰ ἡ προπαγάνδα δὲν γίνηκε γιὰ νὰ συζητήσει τὴν ἐθνικιστικὴ νοοτροπία καὶ κατασκευὴ τῶν ἀτόμων ποὺ τὴν ἔχουν κιόλας ἀλλὰ γιὰ νὰ φέρει πρὸς τὸ μέρος μας τοὺς ἐχθροὺς τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ νὰ τοὺς κερδίσει καὶ νὰ τοὺς δείξει τὶς πεποιθήσεις μας, ἂν βέβαια τὰ αἵματα μας ταιριάζουν.

Γενικὰ οἱ μέθοδες ποὺ ἔχω κιόλας ἐκθέσει μὲ γενικότητες ὅταν ἐξέταζα τὴν προπαγάνδα στὰ χρόνια τοῦ πολέμου, μοῦ φαίνεται ὅτι ἄριστα συμφωνοῦν μὲ τὸ κίνημα μας δεδομένου ὅτι εἶναι σχεδὸν εἰδικὰ φτιαγμένες γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν καὶ νὰ προβάλλουν μιὰ θεωρία.

Ἡ ἐπιτυχία ἀπόδειξε ὅτι οἱ μέθοδες αὐτὲς ἦταν ἐξαιρετικὰ ἐμπνευσμένες.

80—Ὁ τρόπος γιὰ νὰ ὁδηγηθεῖ στὴν ἐπιτυχία ἕνα κίνημα πολιτικῆς ἀναγέννησης δὲν στηρίζεται γιὰ κανένα λόγο στὴν προσπάθεια νὰ διαφωτίσει ἢ νὰ ἐντυπωσιάσει τὶς διευθύνουσες τάξεις: αὐτὸ ποὺ τοῦ χρειάζεται εἶναι ν' ἀποκτήσει πολιτικὴ δύναμη. Μιὰ θεωρία ποὺ σκοπός της εἶναι νὰ συνταράξει τὸν κόσμο ἔχει ὄχι μόνον τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ τὸ καθῆκον νὰ ἐξασφαλίσει τὰ μέσα ποὺ θὰ τὴν ὁδηγήσουν στὴν ὁλοκλήρωση τῶν σκοπῶν της. Ἡ ἐπιτυχία εἶναι ἡ μοναδικὴ βάση ποὺ ἀνάλογα μ' αὐτὴν κρίνεται τὸ δίκαιο ἢ τὸ ἄδικο μιᾶς τέτοιας προσπάθειας καὶ μὲ τὴ λέξη ἐπιτυχία δὲν ἐννοῶ ὅπως στὰ 1918, τὴν κατάκτηση τῆς δύναμης, ἀλλὰ τὴν πράξη ποὺ θὰ συναντήσει τὴν εὔνοια ὁλόκληρου τοῦ λαοῦ.

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ θεωροῦμε ἕνα κυβερνητικὸ πραξικόπημα σὰν ἐπιτυχία—ἔτσι καθὼς μερικοὶ ἀσυνείδητοι ἀφέντες τὴν θεωροῦν σήμερα στὴν Γερμανία—γιατὶ οἱ ἐπαναστάτες τὸ μόνο ποὺ πέτυχαν ἦταν νὰ ἐπιβληθοῦν μὲ τὴν δύναμη, ὅμως κι αὐτὸ μόνο ἂν τὸ ἔθνος, χάρη στὶς διακηρύξεις ποὺ καθώριζε τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα θὰ μποροῦσε νὰ ὠφεληθεῖ περισσότερο ἀπὸ τὴν κρατοῦσα κατάσταση. Χαρακτηρισμὸ ποὺ δὲν μποροῦμε νὰ τὸν ἀποδώσουμε στὴν γερμανικὴ ἐ-

πανάσταση ὅπως τιτλοφορήθηκε ἡ δύναμη αὐτῆς τῆς βίας ἀπὸ τοὺς ληστὲς τοῦ φθινόπωρου τοῦ 1918.

Ἀλλὰ ἂν ἡ κατάκτηση πολιτικῆς δύναμης εἶναι ἡ πρώτη κι ἡ βασικὴ συνθήκη ποὺ πάνω της πρέπει νὰ στηριχθεῖ γιὰ νὰ ὁδηγήσει σ' ἕνα ἀποτέλεσμα τὶς ἀνακαινιστικές του προθέσεις, τότε ἕνα τέτοιο κίνημα ποὺ ἔχει αὐτοὺς τοὺς σκοποὺς πρέπει ἀπ' τὴν πρώτη μέρα τῆς ἵδρυσης του νὰ συνειδητοποιήσει τί πραγματικὰ εἶναι ἕνα μαζικὸ λαϊκὸ κίνημα καὶ νὰ μὴ καταντήσει ἕνας φιλολογικὸς σύλλογος ποὺ τὰ μέλη του συγκεντρώνονται γιὰ νὰ πιοῦν τσάι, οὔτε μιὰ μικροαστικὴ λέσχη ὅπου οἱ βαρετοὶ μικροαστοὶ ξεκουράζονται παίζοντας ντόμινο.

9ο.—Τὸ νέο κίνημα εἶναι καὶ στὴν οὐσία του καὶ στὴν ὀργάνωση του βασικὰ κι ἀμετάκλητα ἀντικοινοβουλευτικό, δηλαδὴ ἀπαρνεῖται γενικὰ τὴν ἀρχὴ—ὅπως καὶ μέσα στὸν ἴδιο τὸν ἐσωτερικὸν ὀργανισμό του—τῆς κυριαρχίας τῆς πλειοψηφίας βάσει τῆς ὁποίας ὁ πρόεδρος τῆς κυβέρνησης ἔχει ξεπέσει στὸ ἐπίπεδο τοῦ ἁπλοῦ ἐκτελεστῆ τῆς θέλησης τῶν ἄλλων. Τὸ κίνημα υἱοθετεῖ τὴν ἀρχὴ ὅτι εἴτε στὰ μεγάλα εἴτε στὰ μικρὰ προβλήματα ποὺ θ' ἀνακύψουν ὁ ἀρχηγὸς κατέχει ἀναμφισβήτητη κι ἀπόλυτη δικαιοδοσία, ἐξαντλώντας πέρα γιὰ πέρα τὴν ὑπευθυνότητα του.

Τὰ πρακτικὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς ἀρχῆς εἶναι τ' ἀκόλουθα γιὰ τὸ κίνημα μας :

Ὁ πρόεδρος μιᾶς ὑποδεέστερης ὁμάδας τοποθετεῖται κάτω ἀπὸ τὴν δικαιοδοσία τοῦ *ἀρχηγοῦ* τῆς ὁμάδας ποὺ εἶναι ἀμέσως ἀνώτερη του· εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὴν καθοδήγηση τῆς ὁμάδας του· ὅλες οἱ ἐντολὲς εἶναι πάντα στὴ διάθεση του καὶ δίνονται ἀπ' αὐτόν· ἐνῶ τὸ ἀντίθετο δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ καμιὰν ἐντολή.

Καμιὰ ἐντολὴ δὲν ὑπόκειται σὲ ψηφοφορία· δὲν ὑπάρχουν παρὰ ἐντολὲς ὑπὸ παρατήρησιν ποὺ ἀνάμεσα τους ὁ ὑπεύθυνος ἀρχηγὸς διαλέγει ἐκεῖνες ποὺ πρέπει νὰ ἐκτελεσθοῦν. Ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴ καὶ πάνω σ' αὐτὴν στηρίζεται ὁ διαχωρισμὸς *Ἐπαρχία, Περιφέρεια, Χώρα*· παντοῦ ὁ ἀρχηγὸς ἐξαρτᾶται ἄμεσα ἀπ' τὸν ἀνώτερο του ἀρχηγὸ καὶ κεῖνος σύγχρονα δημιουργεῖ μιὰ πλήρη ἱεραρχία μὲ δικαιώματα ἀπεριόριστα. Μόνον ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος ἐκλέγεται, ἀνάλογα μὲ τοὺς κανόνες τοῦ καταστατικοῦ, ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν μελῶν. Ἀλλὰ εἶναι ἀπόλυτος ἄρχων. Ὅλες οἱ ἐντολὲς εἶναι κάτω ἀπὸ τὴν δικαιοδοσία του· δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ κανένα. Ἔχει τὴν ἀπόλυτη εὐθύνη, ἀλλὰ τὴν σηκώνει ὁλόκληρη πάνω στοὺς ὤμους του. Ἂν ὁ ἀρχηγὸς ἐκτραπεῖ ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ κινήματος ἢ ἂν ἐξυπηρετήσει ἄσχημα τὰ

συμφέροντα του, ἐξαρτᾶται ἀπ' τὸ σύνολο τῶν ὑπηκόων του νὰ τὸν ἀναγκάσουν νὰ λογοδοτήσει στὸ «φόρουμ» ἢ μὲ μιὰ νέα ἐκλογὴ νὰ τὸν ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὰ καθήκοντα του. Τότε τὸν ἀντικαθιστᾶ ὁ νέος ἄνθρωπος ποὺ φαίνεται καὶ ποὺ μὲ τὴ σειρά του ἀναλαμβάνει ὅλες τὶς ἐξουσίες κι ἀκόμη ὅλες τὶς εὐθύνες.

Εἶναι καθῆκον ἀπαράβατο τοῦ κινήματος μας ὄχι μόνο νὰ θεωρεῖ αὐτὴ τὴν ἀρχὴ σὰν ὁριστικὴ κι ἀμετάκλητη μέσα στὶς γραμμές του ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν ἐπεκτείνει στὰ πλαίσια ὁλόκληρου τοῦ κράτους.

Αὐτὸς ποὺ θέλει νὰ γίνει ἀρχηγὸς μὲ ἀνώτατη ἐξουσία καὶ χωρὶς ὅρια πρέπει νὰ ἐπιφορτισθεῖ καὶ τὸ βαρὺ φορτίο τῆς ὁλοκληρωμένης ὑπευθυνότητας.

Αὐτὸς ποὺ δὲν εἶναι ἱκανὸς ν' ἀντιμετωπίσει τ' ἀποτελέσματα τῶν πράξεων του, ἢ ποὺ δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ τὸ κάμει, δέν ἀξίζει διόλου νὰ εἶναι ἀρχηγός. Μόνον ἕνας ἥρωας μπορεῖ νὰ ἐγγίσει αὐτὰ τὰ ὅρια.

Ἡ πρόοδος κι ὁ πολιτισμὸς τῆς ἀνθρωπότητας δὲν εἶναι καρπὸς κι ἀποτέλεσμα τῆς πλειοψηφίας ἀλλ' ἐξαρτῶνται μοναδικὰ ἀπ' τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἐνεργητικότητα τῆς προσωπικότητας.

Γιὰ νὰ ξαναδώσουμε στὸ λαό μας τὴ μεγαλωσύνη καὶ τὴ δύναμη του πρέπει πρῶτα νὰ ἐξυψώσουμε τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ νὰ τοῦ ἀποδώσουμε ὅλες τὶς ἐξουσίες καὶ τὰ καθήκοντα.

Ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς καὶ γιαυτὸ τὸ λόγο, τὸ κίνημα μας εἶναι ἀντικοινοβουλευτικό· κι ἂν ἀκόμα ἀσχολούμαστε μὲ τὸ κοινοβουλευτικὸ σύστημα δὲν τὸ κάνουμε παρὰ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ διαφωτίσουμε καὶ νὰ δείξουμε τὸν πολιτικὸ ἐκτροχιασμὸ ποὺ ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ξεκάθαρα σημάδια του εἶναι αὐτὸς ὁ κοινοβουλευτισμός, σημάδι τῆς παρακμῆς τῆς ἀνθρωπότητας.

10.—Τὸ κίνημα ἀρνεῖται νὰ πάρει θέση σὲ προβλήματα ποὺ βγαίνουν ἀπ' τὰ πλαίσια τῆς πολιτικῆς δουλειᾶς ἢ ποὺ δὲν φαίνονται νὰ ἔχουν κεφαλαιώδικη σημασία.

Σκοπός του δὲν εἶναι ἡ θρησκευτικὴ μεταρρύθμιση, ἀλλὰ μιὰ πολιτικὴ ἀναδιοργάνωση τοῦ λαοῦ μας. Προσβλέπει στὰ δυὸ θρησκευτικὰ δόγματα σὰν στηρίγματα τὸ ἴδιο σοβαρὰ κι ἀξιοπρόσεχτα γιὰ τὴν διατήρηση τοῦ λαοῦ· πολεμᾶ λοιπὸν κι ἀντιτίθεται στὰ κόμματα ἐκεῖνα ποὺ ἀρνοῦνται στὸ θρήσκευμα τὸν πρωταρχικὸ ρόλο του γιὰ τὴν ἠθικὴ ὑποστήριξη ἐπιχειρώντας ἔτσι νὰ τὸ κάνουν ὄργανο ἐκμετάλλευσης τῶν πολιτικῶν τους φιλοδοξιῶν.

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ κόμματος δὲν εἶναι νὰ ἐγκαθιδρύσει ἕνα προ-

καθωρισμένο Κυβερνητικό σύστημα, οὔτε νὰ καταπολεμήσει ἕνα ὁποιοδήποτε ἄλλο, ἀλλὰ νὰ ἐπιβάλλει τὶς βασικὲς ἀρχὲς ποὺ χωρὶς αὐτὲς οὔτε ἡ δημοκρατία, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ μοναρχία μποροῦν νὰ ἐπιβιώσουν.

Δὲν ἔχει σὰν σκοπὸ νὰ ἐγκαταστήσει στὴ χώρα τὴν μοναρχία οὔτε νὰ ἐνισχύσει τήν δημοκρατία, ἀλλὰ νὰ δημιουργήσει ἕνα Κράτος Γερμανικό.

Τὸ ἐξωτερικὸ σχῆμα ποὺ θὰ δοθεῖ στὸ Κράτος αὐτὸ ὥστε νὰ στεφθεῖ τὸ ἔργο τοῦ κινήματος, δὲν ἔχει βασικὴ σημασία· εἶναι μιὰ ὑπόθεση ποὺ θὰ κανονιστεῖ ἀργότερα ἀνάλογα μὲ τὶς πρακτικὲς συνθῆκες καὶ δυνατότητες ποὺ θὰ προκύψουν.

Γιὰ ἕναν λαὸ ποὺ ἔχει κατανοήσει ἐπὶ τέλους τὰ μεγάλα προβλήματα καὶ τὶς ἀδιάσπαστες προσπάθειες ποὺ χρειάζονται γιὰ νὰ ἐδραιωθεῖ ἡ ὕπαρξη του, τὸ ζήτημα τοῦ σχήματος τῆς Κυβέρνησης δὲν παίζει πιὰ κανένα ρόλο οὔτε μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει σὲ ἐσωτερικὲς διαμάχες.

Τὸ πρόβλητα τῆς ἐσωτερικῆς ὀργάνωσης τοῦ κόμματος δὲν εἶναι ζήτημα ἀρχῆς ἀλλὰ δεδομένης παραδοχῆς καὶ προσήλλωσης στὸν ἀκολουθούμενο σκοπό.

Ἡ καλύτερη ὀργάνωση δὲν εἶναι βέβαια ἐκείνη ποὺ παρεμβάλλει ἀνάμεσα στὸν ἀρχηγὸ ἑνὸς κινήματος καὶ στοὺς ὀπαδούς του ἕνα μεγαλόπρεπο σύστημα διαμέσων· εἶναι αὐτὴ ποὺ δημιουργεῖ ὅσο γίνεται λιγώτερους διάμεσους. Γιατὶ ὀργανώνω, σημαίνει τοποθετῶ σ' ἕνα μεγάλο ἀριθμὸ ἀνθρώπων μιὰν ἀπόλυτη κι ὡρισμένην ἰδέα—ποὺ πάντα εἶναι γέννημα τῆς σκέψης ἑνὸς ἀνθρώπου—καὶ ἐξασφαλίζω κατόπι τὸν μετασχηματισμὸ αὐτῆς τῆς ἰδέας σὲ πραγματικότητα.

Ὁ ὀργανισμὸς δὲν εἶναι λοιπόν, γιὰ ὅλους καὶ γιὰ ὅλα, παρὰ ἕνα ἀναγκαῖο κακό· εἶναι ἀκόμη περισσότερο ἕνα μέσο γιὰ νὰ φτάσεις στὸν ἐπιδιωκόμενο σκοπό, δὲν εἶναι ὁ σκοπός.

Δεδομένου ὅτι τὰ δημιουργήματα τοῦ κόσμου τούτου εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μηχανικὰ κι ὄχι πλάσματα μὲ μυαλὸ ποὺ σκέπτεται, εἶναι πάντα πιὸ εὔκολο νὰ στήσεις στὰ πόδια της μιὰν ὀργάνωση παρὰ νὰ δώσεις σάρκα καὶ ὀστᾶ σὲ μιὰ θεωρία. Τὸ στάδιο μιᾶς θεωρίας στὸν δρόμο γιὰ τὴν πραγματοποίηση καὶ ἰδιαίτερα ὅταν παρουσιάζει ἕναν ἀναγεννητικὸ χαρακτῆρα, εἶναι σὲ χοντρὰ σχήματα, τὸ ἀκόλουθο:

Ἡ ἐμπνευσμένη θεωρία γεννιέται πάντα ἀπ' τὸ μυαλὸ ἑνὸς ἀνθρώπου ποὺ ὑπακούει στὴν ἐσωτερικὴν ἀνάγκη νὰ διαπεράσει τὴν πίστη του αὐτὴ μέσα ἀπ' τὴν ὑπόλοιπην ἀνθρωπότητα. Διακηρύσσει καὶ διδάσκει αὐτὰ ποὺ σκέφτηκε καὶ σιγὰ—σιγὰ ἀποκτᾶ ἕναν ὡρισμένον ἀριθμὸ ὀπαδῶν.

Ἡ ἀπ' εὐθείας προσωπικὴ μεταβίβαση τῶν ἰδεῶν ἑνὸς ἀνθρώ-

που στοὺς ὁμοίους του εἶναι ἡ ἰδανικώτερη ἐφαρμογή· κι ἀκόμη ἡ πιὸ φυσική. Μὲ τὸ μέτρο ποὺ αὐξάνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν γίνεται καὶ περισσότερο δύσκολη αὐτὴ ἡ προσωπικὴ μεταβίβαση γιαυτὸν ποὺ δημιούργησε τὴν θεωρία ὥστε τελικὰ φτάνει στὸ σημεῖο νὰ μὴν εἶναι σὲ θέση νὰ τὰ προβλέπει ὅλα κι ὅλα νὰ τὰ κατευθύνει. Τότε ἀνάλογα μὲ τὴν ἔκταση τῶν ὀπαδῶν δυσχεραίνεται ἡ κυκλοφορία του ἀπ' τὸ ἕνα σημεῖο στ' ἄλλο καὶ δημιουργοῦνται ἐνοχλητικοὶ ἐκτροχιασμοί. 'Απ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς τὸ ἰδανικὸ Κράτος θ' ἀναγνωρίσει τὸ ἀναγκαῖο κακὸ τῆς ὀργάνωσης. Πρέπει νὰ ἐπιβλέψει στὸν σχηματισμὸ μικρῶν ὑποδεέστερων ὁμάδων, ὅπως λόγου χάρη στὸ πολιτικὸ κίνημα ὅπου οἱ τοπικὲς ὁμάδες εἶναι οἱ στοιχειώδεις βάσεις γιὰ μιὰ πλατύτερη ὀργάνωση.

Κάθε φορὰ διακινδυνεύει νὰ ἀλλοιωθεῖ ἡ ἑνότητα τῆς θεωρίας ἂν οἱ ὀπαδοὶ δώσουν πίστη στὶς προδοτικὲς παρεμβάσεις καὶ πρὶν ἡ ἐξουσία τοῦ ἐμπνευστῆ αὐτῆς τῆς θεωρίας καθιερωθεῖ καὶ ἡ σχολὴ ποὺ τὴν δημιούργησε ἐγκαθιδρυθεῖ ὁριστικὰ καὶ σίγουρα. Δὲν θὰ δώσουμε ποτὲ μεγάλη σημασία στὸ γεωγραφικὸ καὶ πολιτικὸ κέντρο ὅπου θὰ ἐγκατασταθεῖ ἡ κεφαλὴ τοῦ κινήματος.

Ὅμως τὰ μαῦρα σύννεφα τῆς Μέκκας ἢ ἡ μαγικὴ χάρη τῆς Ρώμης προσδίνουν μακροζωΐα στὰ κινήματα ποὺ ἐγκατάστησαν ἐκεῖ τὴν ἕδρα τους καὶ μαζὺ μιὰ δύναμη καὶ μιὰν ἑνότητα ἐσωτερικὴ ποὺ ἀναγκάζει τὸν ἄνθρωπο νὰ ὑποταχθεῖ στὸ σύμβολο αὐτῆς τῆς ἑνότητας.

Ἔτσι μετὰ τὴν δημιουργία τῶν τοπικῶν ἑδρῶν τοῦ ὀργανισμοῦ, δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχάσουμε νὰ περιβάλλουμε μὲ ἰδιαίτερη σημασία τὸν τόπο τῆς καταγωγῆς αὐτῆς τῆς θεωρίας καὶ νὰ τοῦ ἀποδώσουμε τὴν ἀπαιτούμενη γοητεία.

Αὐτὴ ἡ δίχως ὅρια ἔξαρση, κάτω ἀπὸ τρία βασικὰ κριτήρια: συμβολικό, ἠθικὸ καὶ ὑλιστικό, τοῦ τόπου ἀπ' ὅπου ξεπήδησε ἡ θεωρία καὶ ποὺ κρατᾶ καὶ δεσπόζει τὴν γραμμὴ τοῦ κινήματος, πρέπει νὰ ἀκολουθηθεῖ ἀνάλογα μὲ τὸ μέτρο τοῦ ἀτέλειωτου πολλαπλασιασμοῦ τῶν ὑποδεέστερων ἑδρῶν ποὺ δημιουργοῦν μὲ τὴ σειρά τους νέες ὁμάδες μέσα στὸν ὀργανισμό.

Γιατὶ ἂν ὁ αὐξανόμενος ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν καὶ ἡ ἀδυναμία νὰ συνεχισθεῖ ἡ ἄμεση ἐπαφὴ κι ἐπικοινωνία μεταξύ τους δημιούργησε τὴν ἀνάγκη τῆς δημιουργίας τῶν ἐξαρτωμένων ὁμάδων, τὸ ἴδιο κι ὁ συνεχιζόμενος πολλαπλασιασμὸς τῶν ὁμάδων αὐτῶν ὑποχρεώνει κι ὁδηγεῖ στὴν συγκέντρωση τους κάτω ἀπὸ ἕνα εὐρύτερο σύστημα ποὺ θὰ μποροῦσε λόγου χάρη νὰ χωριστεῖ σ' ἐπαρχίες ἢ ἀνάλογα μὲ τὶς περιοχές.

Κανονικὰ εἶναι εὔκολο νὰ συγκρατηθοῦν οἱ κατώτερες τοπικὲς ὁμάδες καὶ νὰ ὑπακούσουν ἱεραρχικὰ στὴν ἐξουσία τοῦ κέντρου τοῦ κινήματος: ἀντίθετα, πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε κάθε δυσκολία στὴν ἐνέργεια νὰ τοποθετήσουμε αὐτὴ τὴν κεντρικὴν ἐξουσία πάνω ἀπ' τοὺς πλατύτερους ταξικοὺς ὀργανισμοὺς ποὺ θὰ δημιουργηθοῦν ἀργότερα. Μολοντοῦτο εἶναι ἀπαραίτητο νὰ συμβεῖ κάτι τέτοιο γιὰ τὴν διαφύλαξη τῆς ἑνότητας τοῦ κινήματος καὶ μετὰ γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ σκοποῦ καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς θεωρίας.

Ἂν, παρ' ὅλ' αὐτά, οἱ ἐνδιάμεσοι παρὰ ἐνδιαφέροντες τοῦτοι ὀργανισμοὶ ἑνωθοῦν μεταξύ τους, βλέπουμε ν' αὐξάνεται ἀκόμη περισσότερο ἡ δυσκολία νὰ ἐξασφαλιστεῖ σ' ὅλα τὰ σημεῖα ἡ ἀπόλυτη ὑπακοὴ στὶς διαταγὲς ποὺ θὰ ἐπιβάλλονται ἀπὸ τὰ ὄργανα τοῦ κέντρου.

Ἔτσι οἱ ὁλοκληρωμένες διακλαδώσεις ἑνὸς ὀργανισμοῦ δὲν πρέπει νὰ τεθοῦν σ' ἐφαρμογὴ παρὰ μόνο μὲ τὸ μέτρο ποὺ ἡ πνευματικὴ ἐξουσία τοῦ κεντρικοῦ ὀργανισμοῦ κι ἡ θεωρία ποὺ τὸν ἐνδυναμώνει, φαίνεται ὅτι ἔχει τέλεια ἐξασφαλιστεῖ. Στὰ μέχρι σήμερα πολιτικὰ συστήματα αὐτὴ ἡ ἐξασφάλιση δὲν ὁλοκληρώνεται παρὰ μόνον ὅταν καταληφθεῖ καὶ συγκεντρωθεῖ γύρω τους ὅλη ἡ δύναμη.

Σὰν ἀποτέλεσμα ὅσων ἀνάπτυξα παραπάνω βγαίνει ὅτι οἱ «ντιρεκτίβες» τῆς ἐσωτερικῆς ὀργάνωσης τοῦ κινήματος ἔπρεπε νάναι οἱ ἀκόλουθες:

α) Συγκέντρωση κάθε ἐνέργειας πρῶτα - πρῶτα σὲ μιὰ μόνο πόλη: τὸ Μόναχο. Συνάθροιση σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο μιᾶς ὁμάδας ὀπαδῶν ἀπόλυτα ἱκανῶν καὶ σίγουρων· δημιουργία μιᾶς σχολῆς γιὰ τὴν εὐρύτερη ἐπέκταση κι ἐξάπλωση τῆς θεωρίας. Πρέπει νὰ κερδίσουμε τὴν ἀπαραίτητη ἐκτίμηση γιὰ τὸ μέλλον δημιουργώντας, ἀπ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, ἐπιτυχίες σοβαρὲς καὶ τὶς πιὸ λαμπρὲς ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν.

Γιὰ νὰ βοηθήσουμε νὰ γνωριστεῖ τὸ κίνημα κι οἱ ἀρχηγοί του ἔπρεπε ὄχι μόνο νὰ ἐκμηδενίσουμε μιὰ καὶ καλὴ τὴν πεποίθηση ὅτι ἡ μαρξιστικὴ θεωρία ἦταν ἀκατανίκητη, ἀλλὰ καὶ ν' ἀποδείξουμε τὴν πιθανότητα ὕπαρξης ἑνὸς ἄλλου ἀντίθετου κόμματος.

β) Νὰ μὴ δημιουργηθοῦν σὲ ἄλλο μέρος τοπικὲς ὁμάδες ἂν δὲν ἐπιβαλόταν ὁριστικὰ κι ἀμετάκλητα ἡ ἐξουσία τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ Μόναχου.

γ) Νὰ ἱδρυθοῦν ἑνώσεις στὶς περιφέρειες, στὶς ἐπαρχίες ἢ καὶ στὶς χῶρες, ὄχι ὅταν ἡ ἀνάγκη τὸ ἐπιβάλει παρὰ μόνον ὅταν δοθοῦν οἱ

ἐγγυήσεις ποὺ εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ τὴν πλήρη ὑποταγὴ στὴν κεντρικὴν ὀργάνωση.

Ἀκόμη περισσότερο ἡ ἵδρυση ὑποδεέστερων ὀργανισμῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀτόμων ποὺ θὰ κριθοῦν ἱκανὰ νὰ τοὺς ἀνατεθεῖ ἀποκλειστικὰ ἡ ἀρχηγία.

Πάνω σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὑπάρχουν δυὸ λύσεις :

α) Τὸ κίνημα πρέπει νὰ διαθέτει τὰ κατάλληλα κι ἀποτελεσματικὰ μέσα γιὰ νὰ προσελκυθοῦν καὶ νὰ ἐκπαιδευθοῦν ἔξυπνοι ἄνθρωποι ἱκανοὶ νὰ γίνουν ἀργότερα ἀρχηγοί. Βάζει τότε τὸ ἄτομο ποὺ διαλέγει νὰ ἐργασθεῖ προσωπικὰ καὶ ν' ἀναπτύξει ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία καὶ τὸ χρησιμοποιεῖ μεθοδικά, προσαρμόζοντας το στενὰ στὸν ἐπιδιωκόμενο σκοπὸ κι ἀποκλειστικὰ σὲ ὅτι ἀναφέρεται στὴν τακτικὴ τῆς ἐφαρμογῆς ποὺ θ' ἀκολουθηθεῖ.

β) Σὰν ἐπακόλουθο τῆς ἔλλειψης πηγῶν κεφαλαίου τὸ κίνημα δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ χρησιμοποιήσῃ, σὰν ἀρχηγοὺς ἄτομα ποὺ θὰ χρηματοδοτεῖ αὐτὸ τὸ ἴδιο· ἐπικαλεῖται κι ἀρκεῖται μόνον σ' ὅσους θέλουν νὰ δουλέψουν ἐθελοντικά.

Αὐτὸς ὁ δρόμος εἶναι ὁ πιὸ μακρὺς κι ὁ πιὸ δύσκολος. Ἡ διεύθυνση τοῦ κινήματος βρίσκεται πολλὲς φορὲς στὴν ἀνάγκη ν' ἀφήσει ἀκαλλιέργητες ἀπέραντες ἐπαρχίες, ὅταν δὲν διαθέτει ἀνάμεσα στοὺς ἐκεῖ ὀπαδούς του κανένα ἄτομο ἱκανὸ νὰ ὀργανώσει καὶ νὰ κατευθύνει τὴν δράση τους.

Ἔτσι φτάνουμε στὸ σημεῖο ἐκτάσεις ὁλόκληρες νὰ μὴ προσφέρουν καμιὰ προκειμένη δυνατότητα, ἐνῶ ἄλλες περιοχὲς διαθέτουν δυὸ καὶ τρεῖς ἀνθρώπους μὲ ἱκανότητες σχεδὸν ἴσες. Οἱ δυσκολίες ποὺ μποροῦν νὰ παρουσιαστοῦν ἀπ' αὐτὴν ἴσα—ἴσα τὴν ἔλλειψη ἀρχηγοῦ εἶναι ἀξιοσημείωτες καὶ δὲν ἐξομαλύνονται παρὰ ἀφοῦ περάσουν ἀρκετὰ χρόνια.

Ἀλλὰ ὁ πρῶτος καὶ μοναδικὸς ὅρος γιὰ νὰ δημιουργήσουμε ἕνα ὀργανωτικὸ στοιχεῖο, εἶναι καὶ παραμένει, ἡ ἀνάγκη νὰ τοῦ βάλουμε ἐπικεφαλῆς τὸ ἄτομο ποὺ τοῦ ταιριάζει.

Τὸ ἴδιο καθὼς ἕνας λόχος χωρὶς ἐπικεφαλῆς θὰ ἦταν δίχως καμιὰν ἀξία, ἔτσι κι ἕνας πολιτικὸς ὀργανισμὸς δὲν μπορεῖ νὰ φέρει κανένα ἀποτέλεσμα ἂν δὲν ἔχει τὸν ἀρχηγὸ ποὺ τοῦ χρειάζεται.

Ἂν δὲν διαθέτουμε μιὰ προσωπικότητα γιὰ νὰ τὴν τοποθετήσουμε ἐπικεφαλῆς ἑνὸς τοπικοῦ ὀργανισμοῦ πρέπει καλύτερα νὰ παραιτηθοῦμε ἀπὸ τὴν προσπάθεια τῆς ἵδρυσης του παρὰ ν' ἀποτύχουμε ἀργότερα ἐξαιτίας αὐτοῦ τοῦ ὀργανισμοῦ.

Γιὰ νὰ γίνει κανεὶς ἀρχηγὸς δὲν φτάνει νὰ ἔχει τὴν ἀπαραίτητη

θέληση, ἀλλὰ σύγχρονα νἄχει κι ἱκανότητες: ἀλλὰ ἡ θέληση κι ἡ ἐνεργητικότητα ἔρχονται σὲ δεύτερη μοῖρα μπροστὰ στὴν πνευματικότητα. Ἔτσι ὁ καλύτερος ἀρχηγὸς εἶν' ἐκεῖνος ποὺ συνενώνει ἐνεργητικότητα, ἀποφασιστικὸ πνεῦμα καὶ πρωτοβουλία στὴν ἐκτέλεση.

Τὸ μέλλον ἑνὸς κινήματος καθορίζεται ἀπὸ τὸ βαθμὸ τοῦ φανατισμοῦ καὶ τῆς μισαλλοδοξίας ποὺ θἄχουν οἱ ὀπαδοί του πιστεύοντας καὶ θεωρώντας το σὰν τὸ μοναδικὸ δίκαιο κίνημα καὶ πολὺ ἀνώτερο ἀπ' ὅλες τὶς ἄλλες ὀργανώσεις τοῦ εἴδους του.

Εἶναι πολὺ μεγάλη πλάνη νὰ πιστεύουμε ὅτι ἕνα κίνημα μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μ' ἕνα ἀνάλογο ἄλλο καὶ νὰ ὑπερτερήσει μὲ μόνη τὴ δύναμη τῆς συνεκτικότητας αὐτῶν τῶν δύο, ἂν ἑνωθοῦν κι ἀποτελέσουν ἕνα ὀργανισμό. Ἴσως θὰ ἦταν μιὰ ἐξωτερικῆς μορφῆς ἀνάπτυξη ποὺ στὰ μάτια ἑνὸς ἐπιπόλαιου παρατηρητῆ, θὰ μποροῦσε νὰ φανεῖ σὰν αὔξηση δύναμης: στὴν πραγματικότητα τὸ κίνημα θἄχε κάνει ἀρχὴ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη μέσα στὰ πλαίσια του, ἀδύνατων σημείων ποὺ δὲν θ' ἀργοῦσαν νὰ κάνουν τὴν ἐμφάνιση τους.

Γιατὶ ὅσο κι ἂν μιλοῦμε γιὰ ὁμοιότητα ἢ ὅσο κι ἂν βρίσκουμε ὁμοιότητες ἀνάμεσα στὰ δυὸ κινήματα, οἱ διαφορὲς θἄναι πάντα ριζικές. Ἀλλοιώτικα δὲν θὰ ὑπῆρχε λόγος νὰ δημιουργηθοῦν δυὸ κινήματα, θἄταν μόνον ἕνα. Ὅσο λίγες διαφορὲς πάνω σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο κι ἂν ὑπάρξουν—πάντα θὰ ἦταν στηριγμένες πάνω στὴν διάφορη ἀξία κι ἱκανότητα τῶν δυὸ ἀρχηγῶν—θὰ ἦταν διάφορες. Ὁ φυσικὸς νόμος γιὰ ὅλες τὶς ἀναπτύξεις τῶν ζωντανῶν δημιουργημάτων τῆς γῆς δὲν εἶναι ἡ σύζευξη δυὸ ἀνομοίων καὶ διαφορετικῶν ὀργανισμῶν, ἀλλὰ ἡ νίκη τοῦ πιὸ δυνατοῦ κι ἡ μεθοδικὴ ἐπεξεργασία αὐτῆς τῆς δύναμης τοῦ νικητῆ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ γίνει ἀλλοιῶς παρὰ νὰ ὁδηγήσει στὴν σύγκρουση ποὺ μέσα της κρύβει.

Ἡ ἕνωση δυὸ πολιτικῶν κομμάτων ποὺ δείχνουν ὅτι ἔχουν πλεονεκτήματα μόνον τῆς στιγμῆς δὲν εἶναι ἐφικτή. Γιατὶ στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου μιὰ ἐπιτυχία ποὺ μὲ τέτοιον τρόπο κατακτήθηκε γίνεται ἡ ἀφορμὴ γιὰ νὰ δημιουργηθοῦν μιὰ σειρὰ ἀδυναμίες ποὺ θὰ κάνουν ἀργότερα τὴν ἐμφάνιση τους.

Ἕνα κίνημα δὲν μπορεῖ νὰ γίνει μεγάλο παρὰ μόνον ἂν ἀναπτύσσει δίχως ὅρια τὴν δύναμη του τὴν ἐσωτερική, ὥστε νὰ ἐπεκτείνεται μ' ἕναν τρόπο ἀσταμάτητο καὶ συνεχὴ ποὺ μόνον αὐτὸς μπορεῖ νὰ προδικάσει τὴν ἀποφασιστικὴ νίκη του πάνω σ' ὅλους τοὺς ἀντιπάλους.

Χωρὶς καμιὰν ἀμφιβολία, μποροῦμε ἀπὸ τώρα νὰ δηλώσουμε ὅτι ἡ δύναμη του καὶ μαζὶ μ' αὐτὴν τὸ δικαίωμα του στὴ ζωή, δὲν θ' ἀ-

ναπτυχθοῦν παρὰ μόνον ἂν μπεῖ σὰν ὄρος στὴν κάθε του ἐνέργεια ἐπίμονη ἡ ἰδέα τοῦ ἀγῶνα· μποροῦμε ἀκόμη νὰ ποῦμε ὅτι ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἕνα κίνημα θὰ φτάσει στὸ μάξιμουμ τῆς δύναμης του, τότε θἄναι αὐτὴ ἡ στιγμὴ ποὺ ἡ πλέρια νίκη θἄχει στραφεῖ πρὸς τὴν πλευρά του.

Ἕνα κίνημα δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἐπιζητήσει τὴν νίκη παρὰ μόνο κάτω ἀπὸ μιὰ τακτικὴ πού, χωρὶς νὰ τοῦ ἐπιφυλάσσει στιγμιαῖες κι ἄμεσες ἐπιτυχίες, θὰ τοῦ ἐξασφαλίσει μιὰ μακρυὰ περίοδο ἐπικράτησης καὶ σκληρὲς μάχες ποὺ θὰ τὶς προκαλέσει ἡ ἀπόλυτη ὑπεροχή του ἀπέναντι στ' ἄλλα ὅμοια του κόμματα.

Τὰ κινήματα ποὺ ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξη καὶ τὴν ἐπικράτηση τους σ' ἕναν, ἂς ποῦμε, συνασπισμὸ κομμάτων, δηλαδὴ σὲ συμβιβασμοὺς μοιάζουν σὰν τὰ φυτὰ τῶν θερμοκηπίων.

Πέρνουν ὕψος ἀλλὰ τοὺς λείπει ἡ δύναμη νὰ ἐπιζήσουν στοὺς αἰῶνες καὶ ν' ἀντισταθοῦν στὴ σφοδρότητα τῶν καταιγίδων.

Ἡ δύναμη ὅλων τῶν μεγάλων πολιτικῶν ὀργανισμῶν ποὺ εἶχαν σὰν ἔκφραση μιὰ μεγάλη ἰδέα, στηρίχθηκε στὸ φανατισμὸ ποὺ μπόρεσαν νὰ ξυπνήσουν, χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἐπιείκια, σίγουρα γιὰ τὸ ἀπόλυτο δίκιο τους καὶ μ' ἐμπιστοσύνη γιὰ τὴ νίκη τους πάνω σ' ὁτιδήποτε βρισκόταν ἔξω ἀπὸ τὴν ὑποταγή τους καὶ δὲν ἦταν ὅμοιο τους.

Ὅταν μιὰ θεωρία εἶναι δίκαιη ἀπὸ μόνη της τότε καὶ οἱ ὀπαδοί της ὁπλισμένοι ἀπ' αὐτὴν τὴν πεποίθηση, ἀναλαμβάνουν νὰ πολεμήσουν γιαυτὴν καὶ γίνονται ἀκατανίκητοι· κάθε ἐπίθεση ἐναντίον τους δὲν μπορεῖ νὰ μειώσει στὸ ἐλάχιστο τὴ δύναμη τους.

Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν πῆρε μιὰ τέτοια ἐξάπλωση κάνοντας συμβιβασμοὺς μὲ τὶς φιλοσοφικὲς θεωρίες τῆς ἀρχαιότητας, ποὺ στὸ κάτω - κάτω ἦταν σχεδὸν ὅμοιες μὲ τὶς δικές του, ἀλλὰ ἐκδηλώνοντας κι ὑπερασπίζοντας μὲ φανατισμὸ ἀκατάλυτο τὴ δική του διδασκαλία :

Ἡ φαινομενικὴ πρόοδος ποὺ μπορεῖ ν' ἀποκτήσουν τὰ πολιτικὰ κινήματα συμμαχώντας μὲ ἄλλα, γρήγορα ξεπερνιέται ἀπὸ τὴν πρόοδο μιᾶς θεωρίας ποὺ βασίζεται στὴν ὀργάνωση της καὶ ποὺ μάχεται ἀπὸ μόνη της μέσα στὴν πιὸ ὁλοκληρωμένη ἀνεξαρτησία ποὺ μπορεῖ νὰ γίνει.

Τὸ κίνημα πρέπει νὰ κατευθύνει τοὺς ὀπαδούς του ἔτσι ποὺ νὰ μὴ βλέπουν τὴ μάχη καὶ τὸν ἀγώνα, σὰν ἕνα δευτερώτερο στοιχεῖο ποὺ μπορεῖ νὰ παραληφθεῖ, μὰ σὰν τὸν ἴδιο τὸ σκοπό. Τότε πιά, δὲν θὰ φοβοῦνται τὴν ἐχθρότητα τῶν ἀντιπάλων τους· τὸ ἀντίθετο θὰ τὴν αἰσθανθοῦν, ὅταν αὐτὴ παρουσιαστεῖ, σὰν πρώτη κι ἀπαραίτητη

κατάσταση ποὺ δικαιολογεῖ τὴν ἴδια τους τὴν ὕπαρξη. Δὲν θὰ δειλιάσουν καὶ δὲν θὰ ἐκπλαγοῦν μπροστὰ στὸ μῖσος τῶν ἀντιπάλων, οὔτε θ' ἀμφιβάλλουν γιαυτὸ ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἴδια τὴν κοσμοθεωρία τους· θὰ τὸ ἐπιθυμήσουν ἀντίθετα καὶ θὰ τὸ ἐπιζητήσουν αὐτὸ τὸ μῖσος μ' ὅλη τὴ δύναμη τῆς καρδιᾶς τους· ὅμως ἀνάμεσα στὶς ἐκδηλώσεις αὐτοῦ τοῦ μίσους θἄχουν νά πολεμήσουν καὶ τὸ ψέμα καὶ τὴν συκοφαντία.

Αὐτὸς ποὺ δὲν πολεμήθηκε ἀπ' τὶς 'Εβραϊκὲς ἐφημερίδες, ὅποιον δὲν τὸν δυσφήμησαν καὶ δὲν τὸν κακολόγησαν, δὲν εἶναι οὔτε καλὸς Γερμανὸς ἀλλ' οὔτε κι ἕνας ἀληθινὸς ἐθνικοσοσιαλιστής· ἡ νοοτροπία του, ἡ νομιμότητα τῆς πεποίθησης του κι ἡ δύναμη τῆς θέλησης μπορεῖν ἐπακριβῶς θὰ μετρηθοῦν ἀπὸ τὴν ἐχθρότητα ποὺ θὰ προκαλέσει σ' αὐτὸν τὸν θανάσιμο ἐχθρὸ τοῦ λαοῦ μας.

Πρέπει ἀκόμη νὰ ὑπογραμμίσουμε στοὺς ὀπαδοὺς τοῦ κινήματος μας καὶ γενικώτερα νὰ κάνουμε γνωστὸ σ' ὁλόκληρο τὸ λαό, ὅτι οἱ 'Εβραϊκὲς ἐφημερίδες δὲν εἶναι παρὰ ἕνας εἱρμὸς ἀπὸ ψέματα.

'Ακόμη κι ὅταν ἕνας 'Εβραῖος λέει τὴν ἀλήθεια ἔχει σὰν ἀπώτερο καὶ προκαθορισμένο σκοπὸ νὰ καλύψει μιὰν ἄλλη πιὸ μεγάλη ἀπάτη· ἀκόμη καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ἐνεργεῖ βάσει ἑνὸς προδιαγεγραμμένου σχεδίου. 'Ο 'Εβραῖος εἶναι ὁ μεγάλος ἀφέντης τοῦ ψέματος: ψέμα κι ἀπάτη εἶναι τὰ πολεμικά του ὅπλα.

Κάθε συκοφαντία ποὺ φέρνει τὰ σημάδια τῆς 'Εβραϊκῆς προστυχιᾶς στεφανώνει μὲ τὸ στεφάνι τῆς δόξας τοὺς ἀγωνιστές μας.

Αὐτὸν ποὺ βρίζουν καὶ συκοφαντοῦν εἶναι ἀπὸ πρὶν κιόλας φίλος μας· αὐτὸς ποὺ τοὺς ξυπνᾶ τὸ πιὸ θανάσιμο μῖσος εἶναι ὁ καλύτερος μας φίλος.

'Οποιος διαβάζει τὸ πρωὶ μιὰν ἑβραϊκὴ ἐφημερίδα καὶ δὲν βρίσκει καμιὰ συκοφαντία εἰς βάρος του, πρέπει ἀμέσως νὰ σκεφτεῖ ὅτι ἡ προηγούμενη ἦταν μιὰ χαμένη μέρα γιαυτὸν· ὅτι δὲν τὴν χρησιμοποίησεν ὅπως ἔπρεπε. Γιατὶ ἂν συνέβαινε τὸ ἀντίθετο, ὁ 'Εβραῖος θἄχε προφτάσει δυσφημητικὸς καὶ συκοφάντης, ἄδικος καὶ βρωμερός. Καὶ μόνον αὐτὸς ποὺ πηγαίνει ἐνάντια σ' αὐτὸν τὸν θανάσιμο ἐχθρὸ τοῦ λαοῦ μας κι ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητας, δηλαδὴ τοῦ ἄρειου πολιτισμοῦ, μόνον αὐτὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ γίνει στόχος τῶν συκοφαντιῶν καὶ τῆς ἐχθρότητας αὐτῆς τῆς ράτσας.

'Οταν αὐτὲς οἱ ἀρχὲς ἐμφυτευτοῦν μ' ὅλη τὴ σημασία τῆς λέξης στὶς αἰσθήσεις, στὸ αἷμα καὶ στὸ μεδοῦλι τῶν συντρόφων μας, τὸ κίνημα μας θὰ γίνει ἀδιάσπαστο κι ἀκατανίκητο.

Τὸ κίνημα μας πρέπει νὰ ἐπεκταθεῖ, πρέπει ν' ἀγκαλιάσει ὅλους τοὺς τομεῖς τοῦ σεβασμοῦ τῆς προσωπικότητας. Πρέπει πάνω σ' αὐτὸ ποτὲ νὰ μὴ ξεχάσουμε ὅτι μονάχα στὴν ἀξία τῆς προσωπικότητας στηρίζεται κάθε τι ποὺ εἶναι ἀνθρώπινο κι ὅτι κάθε θεωρία καὶ κάθε ἐνέργεια δὲν εἶναι παρὰ καρπὸς τῆς δημιουργικῆς δύναμης τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε οὔτε μιὰ στιγμὴ ὅτι ὁ σεβασμὸς πρὸς κάθε τι ἀληθινὰ μεγάλο, δὲν ἀντιπροσωπεύει μόνο τ' ἀγαθὰ ποὺ βγαίνουν ἀπ' τὴν ἀξία τῆς ἀναγνώρισης, ἀλλὰ εἶναι κι ἕνα προτέρημα ποὺ συσφίγγει καὶ συνενώνει ὅλους ἐκείνους ποὺ ἐκδηλώνουν αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν ἀναγνώριση.

Ἡ προσωπικότητα δὲν μπορεῖ μὲ τίποτα καὶ μὲ κανένα ν' ἀντικατασταθεῖ. Κι αὐτὸ γίνεται πιὸ ἀληθινὸ ὅταν ἀντὶ νὰ δημιουργεῖ μιὰ δύναμη μηχανική, προωθεῖ κι ἐκφράζει τὸ δημιουργικὸ καὶ παραγωγικὸ στοιχεῖο. Ἕνας φωτισμένος ἡγέτης δὲν μπορεῖ ἀπὸ κανέναν ν' ἀντικατασταθεῖ· κανένας δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ συνεχίσει καὶ ν' ἀποτελειώσει τὸ ἔργο του μετὰ τὸ θάνατο του· τὸ ἴδιο μπορεῖ νὰ συμβεῖ καὶ μὲ ἕναν μεγάλο ποιητή, μ' ἕναν μεγάλο διανοητή, ἕναν μεγάλο πολιτικὸ ἢ ἕναν μεγάλο στρατηγό.

Γιατὶ τὸ ἔργο τους ἔχει πιὰ ἐγγίσει τὰ ὅρια τῆς τέχνης· δὲν ἔχει πραγματωθεῖ ἀπὸ μιὰ μηχανή· ἦταν ἕνα φυσικὸ δῶρο τῆς θείας χάριτος.

Οἱ πιὸ μεγάλες ἐπαναστάσεις κι οἱ μεγαλύτερες κατακτήσεις τῶν ἀνθρώπων πάνω σ' αὐτὴ τὴ γῆ, τὰ πιὸ μεγάλα τους παραγωγικὰ ἔργα, τὰ ἀθάνατα μνημεῖα κι ὅσα πέτυχαν σὰν πρόεδροι κυβερνήσεων κ.τ.λ. θὰ μείνουν στὴν αἰωνιότητα ἀδιάσπαστα συνδεδεμένα μ' ἕνα ὄνομα μόνον καὶ θὰ στέκονται πάντα σὰν σύμβολα αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος. Ἡ ἄρνηση τῆς ἀπόδοσης τιμῆς σ' ἕνα μεγάλο πνεῦμα, εἶναι σὰν νὰ στερεῖς τὸν ἑαυτό σου ἀπὸ μιὰ πελώρια δύναμη, αὐτὴν ποὺ ἀπορέει ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν ἐκείνων ποὺ ἦταν στ' ἀλήθεια μεγάλοι.

Οἱ Ἑβραῖοι τὸ ξέρουν αὐτὸ πολὺ καλά. Αὐτοὶ ἀκριβῶς ποὺ οἱ μεγάλοι τους ἄνδρες δὲν ἦταν μεγάλοι παρὰ μόνο μέσα στὴν προσπάθεια τους νὰ κάνουν κακὸ καὶ νὰ καταστρέψουν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὸν πολιτισμό, καλλιεργοῦν γιαυτοὺς ἕναν τέτοιο θαυμασμό, ποὺ φθάνει στὴν εἰδωλολατρεία. Ἀλλὰ ἀντίθετα προσπαθοῦν ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ νὰ τὸν παρουσιάσουν σὰν ἀνάξιο αὐτὸ τὸ θαυμασμὸ καὶ νὰ τὸν στιγματίσουν ἐν ὀνόματι τοῦ «θρησκευτικοῦ σεβασμοῦ τοῦ ἀτομισμοῦ».

Ἂν ἕνας λαὸς εἶναι τόσο δειλὸς ὥστε νὰ συνταχθεῖ μ' αὐτὴ τὴν

ἀνόητη καὶ αὐθάδικη γνώμη τῶν Ἑβραίων, ἀποστερεῖται ἀπ' τὴν πιὸ μεγάλη δύναμη ποὺ κατέχει: γιατὶ εἶναι μιὰ δύναμη νὰ σέβεσαι ἕναν πνευματικὸ ἄνθρωπο, τὶς θεωρίες του, τὰ ἔργα του· δὲν μπορεῖ νὰ σεβαστεῖς μὲ τὸν ἴδιο τρόπο τὴ μάζα.

Ὅταν οἱ καρδιὲς τσακίζονται κι ὅταν οἱ ψυχὲς ἀπελπίζονται, τότε ἀπ' τὶς σκιὲς τοῦ παρελθόντος βγαίνουν αὐτοὶ ποὺ ἄλλοτε ἔδιωξαν, ἔκαναν νὰ κυλήσει πάνω ἀπ' τὴν ἀνθρωπότητα ἡ ἀθλιότητα κι οἱ ἀνησυχίες της, ἡ φτώχεια κι ἡ συμφορά, ἡ πνευματικὴ δουλεία κι ἡ σωματικὴ ἐκμετάλλευση: ἀφήνουν ξανὰ νὰ πέσουν τὰ βλέματα τους πάνω στοὺς ἀπελπισμένους θνητοὺς καὶ τοὺς ἁπλώνουν τὰ χέρια ἐκεῖνα ποὺ μ' αὐτὰ κατάκτησαν τὴν αἰωνιότητα.

Δυστυχία θὰ πέσει στὸν λαὸ ποὺ θὰ ντραπεῖ νὰ τὰ πιάσει καὶ πάνω τους νὰ κρατηθεῖ.

***

Ὅταν ἀρχίσαμε νὰ διαδίδουμε τὸ κίνημα μας εἴχαμε πρὸ πάντων ν' ἀντιμετωπίσουμε ὅλους αὐτοὺς ποὺ τ' ὄνομα μας δὲν τοὺς ἔλεγε τίποτα ἢ ποὺ δὲν τοὺς ξυπνοῦσε καμιὰν ὡρισμένη γνωστὴ ὡς τὰ τώρα σημασία· αὐτὴ ἡ ἀβεβαιότητα τοῦ κοινοῦ γιὰ τὴν ὕπαρξη καὶ τὶς δυνατότητες μας ἔκανε τὴν ἐπιτυχία μας νὰ διακινδυνεύσει.

Γιατὶ συλλογιστεῖτε: ἕξη ἢ ἑφτὰ ἄνθρωποι, ἄγνωστοι, φτωχοὶ διάβολοι, συγκεντρώνονται μὲ τὴν πρόθεση νὰ δημιουργήσουν ἕνα κίνημα μὲ τὸν σκοπὸ νὰ πετύχουν ἐκεῖ ὅπου μέχρι τώρα εἶχαν ἀποτύχει μεγάλα κόμματα ποὺ ἀπαρτίζονταν ἀπὸ ἀξιοσημείωτον ἀριθμὸ ὀπαδῶν: νὰ ἀναδιαρθρώσουμε ἕνα Ράιχ γερμανικὸ ποὺ νά διαθέτει μιὰ δύναμη καὶ μιὰ ἐξουσία ἐκτεταμένη κι ἀπεριόριστη. Ἂν μᾶς εἶχαν κοροϊδέψει, ἢ ἂν μᾶς καταπολεμοῦσαν, θὰ ἦταν κάτι ποὺ πολὺ θὰ μᾶς εὐχαριστοῦσε, ἀλλὰ ἦταν τελείως ἀπογοητευτικὸ τὸ νὰ περάσουμε ὁλότελα ἀπαρατήρητοι, ὅπως πολὺς φόβος ὑπῆρχε νὰ συμβεῖ· κι ἀπ' αὐτὸ ἀκριβῶς ἐγὼ ὑπόφερα περισσότερο.

Ὅταν πρωτομπῆκα στὸ στενὸ περιβάλλον αὐτῶν τῶν ἐλάχιστων ἀνθρώπων, δὲν μποροῦσε ἀκόμη νὰ τεθεῖ ζήτημα οὔτε γιὰ κόμμα, ἀλλ' οὔτε καὶ γιὰ κίνημα.

Ἔχω κιόλας ἀφηγηθεῖ τὶς ἐντυπώσεις μου ἀπ' αὐτή μου τὴν πρώτη ἐπαφὴ μὲ τὸν μικρὸ τοῦτο κύκλο. Εἶχα ἀκόμη, στὸ διάστημα τῶν ἑβδομάδων ποὺ ἀκολούθησαν, τὸν χρόνο καὶ τὴν εὐκαιρία νὰ μελετήσω πῶς αὐτὸ ποὺ λέγανε κόμμα, θὰ μποροῦσε νὰ ἐκδηλωθεῖ κι αὐτὸ μοῦ φάνηκε ἀδύνατο, σχεδὸν ἀκατόρθωτο ἀπ' τὴν πρώτη κιό-

λας στιγμή. Θεέ μου! Τὸ θέμα ἦταν θλιβερὸ καὶ τελείως ἀπογοητευτικό! Δὲν ὑπῆρχε τίποτα, μὰ ἀπολύτως τίποτα ἀκόμα! Τὸ κόμμα δὲν ὑπῆρχε παρὰ μόνον σὰν ὄνομα καὶ σὰν γεγονὸς ἐνῶ ὅτι καταλάβαιναν ἀπ' τὸν σκοπὸ καὶ τὴν ἀποστολή του τὸ σύνολο τῶν μελῶν του, ἦταν ὅτι ἤθελαν, ἦταν ἀνάγκη νὰ πολεμήσουν: ἕνα κοινοβούλιο σέ... μικρογραφία. Κι ἐκεῖ ἀκόμη βασίλευε τὸ σύστημα τῆς ψήφου καὶ τὸ ἴδιο σχεδὸν ὅπως μαὶ στὰ μεγάλα κοινοβούλια, ξελαρυγγιάζονταν γιὰ μῆνες σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ πολὺ σπουδαῖο πρόβλημα, πάνω στὸ θέμα τοῦ ποιὰ θὰ ἦταν ἡ ἀπάντηση ποὺ θἄπρεπε νὰ γραφεῖ σὲ μιὰν ἐπιστολὴ ποὺ ἔλαβαν κι ἄρχιζαν νὰ συζητοῦν ἀτελείωτα!

Βέβαια δὲν χρειάζεται νὰ πῶ ὅτι τὸ κοινὸ δὲν ἤξερε τίποτα γιαυτό. Καμιὰ ψυχὴ ποὺ ζοῦσε στὸ Μόναχο δὲν ἤξερε τὸ κόμμα οὔτε σὰν ὄνομα, ἔξω ἀπὸ τοὺς λίγους ὀπαδούς του καὶ τοὺς ἐλάχιστους γνωρίμους ποὺ εἶχαν αὐτοί.

Κάθε Τετάρτη συγκεντρωνόμασταν σ' ἕνα καφενεῖο τοῦ Μονάχου καὶ εἴχαμε αὐτὸ ποὺ λέγαμε, σύγκληση τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς καὶ μιὰ φορὰ τὴν ἑβδομάδα μιὰ βραδυὰ ἀφιερωμένη σὲ συζητήσεις. Καὶ κάθε φορὰ οἱ εἰσηγήσεις καὶ τὰ θέματα αὐτῆς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς ἦταν φυσικὰ ἴδια. Ἔτσι ἐνεργούσαμε ἀντὶ ν' ἀνοίξουμε τὸ μικρό μας κύκλο, νὰ τὸν κάνουμε νὰ ἐκραγῆ ἔξω ἀπ' τὰ ὅρια του, νὰ κερδίσουμε καινούργιους ὀπαδοὺς καὶ πρὶν ἀπ' ὅλα νὰ κάνουμε, μὲ κάθε θυσία, γνωστὸ σ' ὅλους τ' ὄνομα τοῦ κόμματος.

Νά ποιά ἦταν ἡ δραστηριότητα μας πάνω σ' αὐτό: κάθε μῆνα κι ἀργότερα κάθε δεκαπέντε μέρες, φροντίζαμε, προσπαθούσαμε νὰ ὀργανώσουμε μιὰ συγκέντρωση. Οἱ προσκλήσεις ποὺ στέλναμε ἦταν γραμμένες μὲ τὴ γραφομηχανὴ ἢ καὶ μὲ τὸ χέρι κι ἀναλαβαίναμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ τὶς μοιράσουμε. Καθένας ἀπευθυνόταν στὸν κύκλο τῶν γνωριμιῶν του γιὰ νὰ καταφέρει νὰ κουβαλήσει ἕναν ἢ δυὸ ἄλλους σ' αὐτὲς τὶς συγκεντρώσεις.

Ἡ ἐπιτυχία ἦταν ἀπογοητευτική.

Θυμᾶμαι τὴ βραδυὰ ποὺ ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶχα καταφέρει νὰ μοιράσω ὀγδόντα ἀπ' αὐτὲς τὶς προσκλήσεις καὶ περιμέναμε τὶς λαϊκὲς μάζες νὰ καταφθάσουν.

Μὲ μιᾶς ὥρας καθυστέρηση κι ἀναμονή, ὁ «πρόεδρος» τῆς «συνέλευσης» ἀποφάσισε τελικὰ νὰ κάμει ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν. Εἴμαστε πάλι ἐφτά, πάντα οἱ ἴδιοι.

Τότε πετύχαμε νὰ πολυγραφήσουμε τὶς προσκλήσεις σὲ μιὰ πολυγραφικὴ μηχανὴ ἑνὸς Ὑπουργείου· αὐτὸ μᾶς ἔφερε τὴν ἐπιτυχία τῆς ἑπόμενης συνέλευσης ποὺ εἶχε μερικοὺς ἀκροατὲς παρὰ πάνω. Ὑ-

στερα ὁ ἀριθμός τους ἄρχισε ν' αὐξάνεται ἀργά, ἀπὸ 11 σὲ 13, σὲ 17, σὲ 23 καὶ τέλος σὲ 34 ἀκροατές.

Χάρη στοὺς ἄθλιους ἐράνους ποὺ κάναμε στὸν κύκλο τοῦτο τῶν φτωχῶν διαβόλων, μπορέσαμε νὰ συγκεντρώσουμε τὰ ἀπαραίτητα κεφάλαια γιὰ νὰ δημοσιεύσουμε τὴν ἀναγγελία μιᾶς συνέλευσης στὴν «Μιούνιχερ Μπεομπάχτερ», ποὺ ἦταν τότε ἀνεξάρτητη.

Αὐτὴ τὴ φορὰ ἡ ἐπιτυχία ἦταν ἐκπληκτική.

Εἴχαμε ὀργανώσει τὴν συγκέντρωση στὸ «Χοφμπραουχάους Κέλλερ» (ποὺ δὲν εἶχε καμιὰ σχέση μὲ τὴν πολυτελέστατη αἴθουσα τελετῶν «Χοφμπράονχάους» τοῦ Μονάχου). Ἦταν μιὰ μικρὴ αἴθουσα ποὺ μποροῦσε νὰ περιλάβει τὸ πιὸ πολὺ 130 ἄτομα. Κι ὅμως μοῦ φάνηκε πελώρια κι ὅλοι τρέμαμε ἀπὸ τὴν ἀγωνία μήπως δὲν μπορέσουμε τὴν ὁρισμένη βραδυὰ νὰ γεμίσουμε μὲ κόσμο αὐτὸ τὸ ἀπέραντο οἰκοδόμημα.

Στὶς 7 ἡ ὥρα εἶχαν ἔρθει 111 ἄτομα κι ἡ συνέλευση ἄρχισε.

Ἕνας καθηγητὴς ἀπ' τὸ Μόναχο θὰ ἔκανε τὴν εἰσήγηση κι ἐγὼ σὰν δεύτερος ρήτορας ἔπρεπε νὰ μιλήσω γιὰ πρώτη φορὰ μπροστὰ στὸ κοινό.

Αὐτὸ φάνηκε πολὺ τολμηρὸ στὸν τότε πρῶτο πρόεδρο τοῦ κόμματος κ. Χάρρερ· ἦταν ἄλλωστε ἕνας ἄνθρωπος πολὺ σοβαρὸς καὶ τότε πίστευε πὼς ἂν καὶ εἶχα πολλὲς ἄλλες ἱκανότητες δὲν κατάφερνα σπουδαῖα πράματα μὲ τὸ λόγο.

Ἀκόμη κιαυτὰ ποὺ ἀκολούθησαν δὲν στάθηκαν ἀρκετὰ γιὰ νὰ τὸν κάμουν ν' ἀλλάξει γνώμη.

Ἀλλὰ γελιόταν. Εἴκοσι λεπτὰ μοῦ εἶχαν παραχωρήσει σ' αὐτὴ τὴν πρώτη συγκέντρωση, ἂς τὴν ποῦμε λαϊκή, γιὰ νὰ μιλήσω: ὅμως ἐγὼ κράτησα τὸ λόγο τριάντα λεπτά. Κιαυτὸ ποὺ ἁπλούστατα αἰσθανόμουν στὸ βάθος τοῦ ἑαυτοῦ μου χωρὶς ὡς τώρα νὰ τὸ ξέρω, ἐπιβεβαιώθηκε ἐκείνη τὴ βραδυὰ ἀπ' τὴν ἴδια τὴν πραγματικότητα: ἤξερα νὰ μιλῶ!

Μέσα σ' αὐτὰ τὰ τριάντα λεπτά, ὁλόκληρη ἡ μικρὴ αἴθουσα ἠλεκτρίστηκε κι ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν ἀκροατῶν ἐκδηλώθηκε ἔμπρακτα, ἀφοῦ κάνοντας ἐπίκληση στὴν γενναιότητα τους μπορέσαμε νὰ συγκεντρώσουμε 300 μάρκα, πράγμα ποὺ μᾶς ἔβγαλε τὸ χοντρὸ ἀγκάθι ποὺ μάτωνε τὰ πόδια μας. Γιατὶ οἱ οἰκονομικές μας δυνατότητες ἦταν ὡς τώρα τέτοιες ποὺ δὲν μπορούσαμε οὔτε μιὰ πληροφορία γιὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ κόμματος νὰ δημοσιεύσουμε, ἀλλ' οὔτε κἂν προκηρύξεις νὰ τυπώσουμε. Τώρα πιὰ εἴχαμε στὰ χέρια μας ἕνα μικρὸ κεφά-

λαιο ποὺ χάρη σ' αὐτὸ θὰ μπορούσαμε νὰ συμπληρώσουμε τὶς ἀπαραίτητες ἐλλείψεις.

Ἀλλὰ ἡ ἐπιτυχία αὐτῆς τῆς συνέλευσης ἔδειξε τ' ἀποτελέσματα της ἀπὸ μιὰν ἄποψη περισσότερο γόνιμη.

Εἶχα κιόλας μὲ τὴν προσωπική μου ἐπιβολὴ ἀρχίσει νὰ φέρνω στὶς συγκεντρώσεις νέες καινούργιες δυνάμεις. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μακρόχρονης στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας μου εἶχα κάνει τὴ γνωριμία ἑνὸς ἀρκετὰ μεγάλου ἀριθμοῦ καλῶν συναδέλφων ποὺ σιγὰ–σιγὰ ἄρχισαν νὰ συγκατανεύουν στὶς προσκλήσεις μου καὶ νὰ συμμετέχουν στὶς συγκεντρώσεις μας.

Ἦταν νέοι ἄνθρωποι, δραστήριοι καὶ συνηθισμένοι στὴν πειθαρχία, καὶ ποὺ εἶχαν διδαχτεῖ στὸν στρατὸ αὐτὴ τὴν ἐξαίρετη ἀρχή ὅτι τίποτα δὲν εἶναι ἀδύνατο κι ὅλα μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ καταφέρει καὶ νὰ τὰ ὁδηγήσει ἐκεῖ ποὺ θέλει, φτάνει νὰ θέλει.

Ἡ σημασία κι ἡ σπουδαιότητα αὐτῆς τῆς αἰφνίδιας συρροῆς καινούργιου αἵματος φάνηκε μετὰ ἀπὸ μερικὲς ἑβδομάδες συνεργασίας.

Ὁ πρῶτος πρόεδρος τοῦ κόμματος ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ὁ κ. Χάρρερ ἦταν δημοσιογράφος καὶ σὰν τέτοιος ἦταν προικισμένος μὲ μιὰ μόρφωση πολὺ πλατειά. Ἀλλὰ σὰν ἀρχηγὸς κόμματος εἶχε ἕνα σοβαρὸ μειονέκτημα: δὲν ἤξερε νὰ μιλᾶ στὰ πλήθη. Ἔκανε μολοντοῦτο εὐσυνείδητες προσπάθειες· ἀλλὰ τοῦλλειπε ἡ μεγάλη ἔξαρση κιαυτὸ ὀφειλόταν ἀκριβῶς καὶ μόνον, ἴσως στὴν τέλεια ἔλλειψη ρητορικῶν ἱκανοτήτων.

Ὁ κ. Ντρέξλερ πάλι, τότε πρόεδρος τῆς τοπικῆς ὀργάνωσης τοῦ Μονάχου ἦταν ἕνας ἁπλὸς ἐργάτης. Κι αὐτὸς τὰ ἴδια δὲν ἄξιζε τίποτα σὰν ρήτορας· ἐξάλλου δὲν εἶχε πάει στρατιώτης οὔτε στὴν περίοδο τῆς εἰρήνης, ἀλλ' οὔτε καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου ἔτσι ὥστε, κιόλας ἀδύναμος καὶ διστακτικὸς γιὰ τὶς προσωπικές του δυνατότητες, στεροῦνταν καὶ τὴν καλλιέργεια ποὺ δίνει τὸ μοναδικὸ αὐτὸ σχολεῖο ποὺ ξέρει νὰ μεταβάλλει σὲ ἀνθρώπους τὰ ἀδύνατα πλάσματα καὶ τὰ στερημένα ἀπὸ τὴν ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό τους. Κι οἱ δυὸ αὐτοὶ ἦταν κομμένοι ἀπ' τὸ ἴδιο ξύλο, ἀνίκανοι ὄχι μόνο νὰ πιστέψουν φανατικὰ καὶ μεσ' ἀπ' τὴν καρδιά τους στὴν νίκη τοῦ κινήματος, ἀλλ' ἀκόμη καὶ νὰ τσακίσουν μὲ μιὰ θέληση καὶ μιὰν ἐνεργητικότητα ἁλύγιστη κάθε τὶ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ σταθεῖ ἐμπόδιο στὸ διάβα τῆς καινούργιας θεωρίας. Μιὰ τέτοια προσπάθεια δὲν μποροῦσε ν' ἀναληφθῆ παρὰ ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ τὸ σῶμα κι ἡ ψυχή τους, γαλβανισμένα στὶς στρατιωτικὲς ἀρετές, θὰ ξεχώριζαν καὶ θἄχαν τ' ἀκόλουθα χαρακτηριστικά: εὔστροφοι καὶ γρήγοροι σὰν

λαγοί, σκληροί σὰν πετσί καὶ ἀλύγιστοι σὰν χάλυβας τοῦ Κρούπ.

Ἤμουνα ἀκόμη κι ἐγὼ ὁ ἴδιος στρατιώτης: ἐδῶ κι ἕξη χρόνια εἶχα ὑπηρετήσει στὶς ἐξωτερικὲς καὶ στὶς ἐσωτερικὲς ὑπηρεσίες τοῦ στρατεύματος, ἔτσι ποὺ στὴν ἀρχή, αἰσθανόμουν τέλεια ξένος σὲ ὁποιονδήποτε ἄλλον τομέα. Κι ἐγὼ τὸ ἴδιο δὲν θὰ μποροῦσα ποτέ νὰ πῶ: «Αὐτὸ δὲν γίνεται» ἢ «αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ γίνει», ἢ «δὲν μποροῦμε νὰ ἐπιχειρήσουμε κάτι τέτοιο», «εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνο» κ.τ.λ.

Βέβαια ὅλη αὐτὴ ἡ ὑπόθεση ἦταν ἐπικίνδυνη, δὲν χωρᾶ καμιὰ ἀμφιβολία γιαυτό. Στὰ 1920 ἦταν ἁπλούστατα ἀδύνατο, σὲ πολλὲς Γερμανικὲς ἐπαρχίες νὰ ὀργανώσεις μιὰ συνέλευση ποὺ θὰ τολμοῦσε ν' ἀπευθυνθεῖ στὶς πλατειὲς μάζες καὶ νὰ προσκαλέσεις ἀνοιχτὰ τὸ κοινό νὰ τὴν παρακολουθήσει. Αὐτοὶ ποὺ θὰ εἶχαν τό θάρρος νὰ συμμετάσχουν σὲ μιὰ τέτοια συγκέντρωση κινδύνευαν νὰ διασκορπισθοῦν, νὰ διαλυθοῦν βίαια, νὰ κτυπηθοῦν καὶ νὰ τοὺς σπάσουν τὸ κεφάλι.

Ἔτσι πολὺ λίγοι ἄνθρωποι μποροῦσαν νὰ ἐπιχειρήσουν ἕνα τέτοιο κατόρθωμα. Στὶς περισσότερες συγκεντρώσεις, τὶς λεγόμενες ἀστικὲς οἱ συμμετέχοντες εἶχαν συνηθίσει νὰ διασκορπίζονται καὶ νὰ τρέχουν νὰ σωθοῦν σὰν λαγοὶ μπροστὰ στὸν σκῦλο, μὲ μόνη τὴ θέα μιᾶς ντουζίνας κομμουνιστῶν.

Ἀλλὰ ἂν οἱ κόκκινοι δὲν ἔδιναν καμιὰ προσοχὴ σὲ μιὰ συγκέντρωση φλύαρων ἀστῶν, ποὺ ὁ χαρακτήρας της ἦταν στὸ βάθος ἀθῶος κι ἄβλαβος καὶ τά ἐνδιαφέροντα της πασίγνωστα, ἦταν ἀντίθετα ἀποφασισμένοι νὰ διαλύσουν ἐκ θεμελίων καὶ μὲ κάθε μέσο ἕνα κίνημα ποὺ θὰ τοὺς φαίνονταν ἐπικίνδυνο. Ἔτσι αὐτὸ ποὺ σὲ κάθε ἐποχὴ βάραινε περισσότερο ἦταν ὁ τρόμος καὶ ἡ βία.

Οἱ ἀπατεῶνες ὀπαδοὶ τοῦ μαρξισμοῦ ἔπρεπε νὰ μισοῦν ὅσο γινόταν περισσότερο καὶ σὲ μεγαλύτερο βαθμὸ ἕνα κίνημα ποὺ βαθύτερος σκοπός του ἦταν ἡ κατάκτηση αὐτῆς τῆς μάζας ποὺ μέχρι σήμερα βρισκόταν ἀποκλειστικὰ κάτω ἀπ' τὸν ἔλεγχο τους καὶ πρόσφερε τὶς ὑπηρεσίες της στά ἑβραϊκὰ κόμματα καὶ στοὺς μαρξιστὲς διεθνιστικούς κεφαλαιοκράτες.

Καὶ μόνο ὁ τίτλος: «Γερμανικὸ ἐργατικὸ κόμμα» τοὺς ἐρέθιζε ἀφάνταστα.

Ἔπρεπε λοιπὸν νἄχουμε ὑπόψη μας ὅτι σὲ πρώτη εὐκαιρία θἄχαμε νὰ ἀποκρούσουμε μιάν ἐπίθεση βίας ἀπὸ μέρους τῶν μαρξιστῶν, ἀκόμη μεθυσμένων ἐξαιτίας τῆς νίκης τους.

Μέσα στὸν μικρὸ κύκλο τοῦ κόμματος εἶχαν πολλὲς ἀμφιβολίες τότε γιά τ' ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς σύγκρουσης. Ἤθελαν νὰ ριψοκινδυνεύσουν ὅσο μποροῦσαν λιγώτερο τὸν φόβο ποὺ θὰ γεννιόταν

μέσα στὴν καρδιὰ τοῦ κοινοῦ μήπως νικηθοῦν. Ἔβλεπαν κιόλας μὲ τὴ σκέψη τους, τ' ἀποτελέσματα τῆς πρώτης μεγάλης μας συγκέντρωσης νὰ ἐκμηδενίζονται καὶ τὸ κίνημα ἴσως νὰ καταστρέφεται γιὰ πάντα. Βρέθηκα σὲ δύσκολη θέση μὲ τὴν θεωρία μου ποὺ ἔλεγε ὅτι ὄχι μόνον δὲν πρέπει ν' ἀποφύγουμε τὴν σύγκρουση ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν ἀποζητοῦμε δημιουργώντας ὅμως τὶς κατάλληλες προϋποθέσεις ποὺ μόνο αὐτὲς θὰ ἐξασφάλιζαν μιὰ προστασία ἐνάντια στὴ βία. Ἡ τρομοκρατία δὲν τσακίζεται μὲ τὸ πνεῦμα τῆς λογικῆς ἀλλ' ἀπὸ μιὰν ὅμοια τρομοκρατία. Κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη ἡ ἐπιτυχία τῆς πρώτης μας συγκέντρωσης ἐνδυνάμωσε μέσα μου αὐτὴ τὴν ἐντύπωση : ξεκινώντας ἀπ' αὐτὴ τὴν προϋπόθεση ὀργανώσαμε μιὰ δεύτερη συγκέντρωση ποὺ εἶχε κι αὐτὴ σημαντικὴ σημασία.

Ἔλαβε χώρα τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1919* στὸ Ἐμπερμπράου Κέλλερ —θέμα : Μπρέστ - Λίτοβσκ καὶ Βερσαλλίες—τέσσερις ρήτορες πῆραν τὸ λόγο. Μιλοῦσα σχεδὸν μιὰν ὁλόκληρη ὥρα κι ἡ ἐπιτυχία μου στάθηκε μεγάλη ὅπως τὴν πρώτη φορά. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀκροατῶν ξεπέρασε τοὺς 130. Μιὰ ἀπόπειρα νὰ διαλυθεῖ ἡ συγκέντρωση καταπνίγηκε ἀμέσως τὴν ἴδια στιγμὴ ἀπ' τοὺς συντρόφους μου.

Οἱ δημιουργοὶ τῆς ἀταξίας τράπηκαν σὲ φυγὴ καὶ κατέβηκαν τὶς σκάλες μὲ τὶς φτέρνες στὸ κεφάλι.

ΣΗΜ. ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΗ : Δέκα ὁλόκληρα χρόνια μεσολάβησαν ἀπ' αὐτὲς τὶς δῆθεν ἐπιτυχεῖς κινήσεις τοῦ Χίτλερ ὡς τὴν στιγμὴ ποὺ ἡ οἰκονομικὴ συνδρομὴ τῶν μεγάλων Τράστ ἦρθε νὰ τὸν βγάλει ἀπὸ τὸ τέλμα τῆς ἀσήμαντης δημοσιότητας καὶ νὰ τὸν προβάλει ἐντυπωσιακά. Ὁ ἴδιος ὁ Καγκελάριος Μπρύνινγκ πρόσφυγας στὴν Ἀγγλία τὸν Αὔγουστο τοῦ 1937 γράφει στὸν Τσώρτσιλ τὰ ἑξῆς σχετικά :

«Ἡ πραγματικὴ ἄνοδος τοῦ Χίτλερ ἄρχισε μόνο τὸ 1929, ὅταν οἱ μεγάλες γερμανικὲς βιομηχανίες καὶ ἄλλος κόσμος ἀρνήθηκαν νὰ ἐξακολουθήσουν νὰ δίνουν χρήματα σ' ἕνα σωρὸ πατριωτικὲς ὀργανώσεις ποὺ, ὡς τότε, εἶχαν ἐργασθεῖ γιὰ τὴν γερμανικὴ ἀνόρθωση (Risorgimento). Ἦταν βέβαιοι, ὅτι μόνον ὁ Χίτλερ θ' ἀναδιωργάνωνε ριζικὰ τὴν ἐργατικὴ δύναμη. Γιαυτό, παύοντες τὶς ἐπιχορηγήσεις τους σὲ ὅλους τοὺς ἄλλους, τοὺς ἀνάγκαζαν νὰ γίνουν μέλη τῆς ὀργανώσεως τοῦ Χίτλερ. Αὐτὴ εἶναι παντοῦ ἡ φυσικὴ ἀρχὴ τοῦ Φασισμοῦ. Ὁ Χίτλερ δὲν ἄφησε τὴν δική του ὀργάνωση νὰ συνεργασθῆ μὲ τὸ στρατό. Ἠρνήθη νὰ ἀναλάβη οἱανδήποτε εὐθύνη ἢ νὰ συνεργασθῆ μὲ ἄλλα κόμματα γιὰ τὰ πιὸ ἐπείγοντα ἐθνικὰ ζητήματα, γιατὶ ἐνδιεφέρετο μόνο στὸ νὰ διατηρῆ τὴ δύναμη του ἑτοιμη γιὰ τὸν ἐσωτερικὸ ἀγώνα».

Δεκαπέντε μέρες άργότερα μιὰ νέα συνέλευση συγκροτήθηκε στὴν ἴδια αἴθουσα, ἐπὶ παρουσίᾳ 170 καὶ πάνω ἀκροατῶν. Τὸ δωμάτιο ἦταν γεμάτο. Μίλησα γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ κι ἡ ἐπιτυχία μου ἦταν ἀκόμη μεγαλύτερη.

Ἀναζήτησα μιὰν ἄλλη αἴθουσα: τέλος βρήκαμε μιὰ στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς πόλης, τὴν αἴθουσα τοῦ «Γερμανικοῦ Ράιχ» στὴν ὁδὸν Νταχάου. Ἡ πρώτη συνέλευση σ' αὐτὴ τὴν καινούργια αἴθουσα εἶχε λιγώτερους ὀπαδοὺς ἀπὸ τὴν προηγούμενη: μόλις 140 ἄτομα.

Ἡ ἐλπίδα ἄρχισε νὰ καταπέφτει ἀνάμεσα στὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς· οἱ ἀπαισιόδοξοι φαντάστηκαν ὅτι αἰτία αὐτῆς τῆς μείωσης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀπαδῶν ἦταν ἡ συνεχόμενη καὶ σταθερὴ ἐπανάληψη τῶν «δηλώσεων» μας σὲ τόσο πολὺ συχνὲς ἐκδηλώσεις. Συζητήσαμε πάνω σ' αὐτὸ κι ὑποστήριξα πὼς μιὰ πόλη μὲ 700.000 κατοίκους πληθυσμό, μποροῦσε ν' ἀντέξει ὄχι μόνο σὲ μιὰ συγκέντρωση κάθε δεκαπέντε μέρες ἀλλὰ σὲ δέκα συγκεντρώσεις τὴν ἑβδομάδα· ὑποστήριξα ἀκόμα ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀφηνόμαστε στὴν ἀπογοήτευση ἀπὸ μερικὲς ἀποτυχίες· ὅτι εἴμασταν σὲ καλὸ δρόμο κι ὅτι ἀργὰ ἢ γρήγορα τὸ πεῖσμα κι ἡ ἐπιμονή μας θὰ μᾶς ἐξασφάλιζαν τὴ νίκη. Ἄλλωστε, ὁλόκληρη αὐτὴ ἡ περίοδος τοῦ χειμῶνα 1919—1920 δὲν ὑπῆρξε παρὰ μιὰ καὶ μοναδικὴ ἀγωνιστικὴ προσπάθεια μὲ σκοπὸ νὰ ἐμπνεύσουμε ὅλο καὶ περισσότερο τὴν ἐμπιστοσύνη στὸ νέο κίνημα ποὺ γεννιόταν καὶ στὴ νικηφόρα δραστηριότητα του ἐνάντια στὴ βία καὶ τέλος γιὰ νὰ ὁδηγήσουμε αὐτὴν τὴν ἐμπιστοσύνη σ' ἕνα φανατισμὸ ἱκανό, ὅπως καὶ ἡ δύναμη τῆς πίστης, νὰ μετακινήσει βουνά. Ἡ ἐπόμενη συγκέντρωση ποὺ συγκροτήθηκε στὴν ἴδια αἴθουσα μοῦδωσε γιὰ μιὰν ἀκόμη φορὰ δίκιο. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτῶν ξεπέρασε τοὺς 200 καὶ ἡ ἐπιτυχία ἦταν τὸ ἴδιο μεγάλη κι ἀνάλογη μὲ τὴν οἰκονομικὴν ἐπιτυχία.

Ἀμέσως ἀνέλαβα τὸ καθῆκον νὰ ἐπιβλέψω στὴν συγκρότηση μιᾶς καινούργιας συγκέντρωσης. Πραγματοποιήθηκε δέκα πέντε μέρες ἀργότερα καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀκροατῶν ξεπέρασε τὰ 270 πρόσωπα.

Δεκαπέντε μέρες μετὰ καλέσαμε γιὰ ἕβδομη φορὰ τὰ μέλη καὶ τοὺς φίλους τοῦ νέου κινήματος: ἡ καινούργια αἴθουσα δὲν μποροῦσε πιὰ παρὰ πολὺ δύσκολα νὰ μᾶς χωρέσει, εἴχαμε νὰ τακτοποιήσουμε περισσότερα ἀπὸ 400 πρόσωπα.

Ἀπὸ κείνη τὴν στιγμὴ ἀποφασίσαμε κι ἀρχίσαμε νὰ συζητοῦμε γιὰ τὴν ἐσωτερικὴν ὀργάνωση τοῦ νέου κινήματος. Ὁ μικρὸς μας κύκλος τώρα πιὰ εἶχεν ἐξαπλωθεῖ σημαντικὰ καὶ κάτι τέτοιο ἦταν πιὰ γενικὴ ἀπαίτηση.

Ἀπὸ διάφορες πλευρὲς—ἀπὸ τότε κιόλας, κι αὐτὸ γιὰ πάντα καὶ μέχρι σήμερα—ἄρχισαν νὰ κριτικάρουν τὸ νέο μας κίνημα καὶ νὰ θέλουν νὰ τὸ ἀποκαλοῦν «κόμμα». Πάντα ἔβλεπα σ' αὐτὴ τὴν ἀπασχόληση καὶ κάτω ἀπ' αὐτήν, τὴν ἀνικανότητα καὶ τὴν στενότητα τῆς σκέψης τῶν ἀνθρώπων ποὺ τὴν ἐπιχειροῦσαν. Ἦταν καὶ εἶναι πάντα οἱ ἄνθρωποι ποὺ δὲν ξέρουν νὰ ξεχωρίσουν τὸ βάθος καὶ τὸ σχῆμα ποὺ προσπαθοῦν νὰ δώσουν στὴν ἀξία ἑνὸς κινήματος, προσπαθώντας νὰ τὸ γελοιοποιήσουν μ' ἕναν τρόπο ὅσο γινόταν στομφώδη καὶ κακόηχο, ἔτσι ποὺ ὁ γλωσικὸς θησαυρὸς τῶν προγόνων μας νὰ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴ δική μας δυστυχία.

Ἦταν πολὺ δύσκολο νὰ κάνεις τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς νὰ καταλάβουν ὅτι κάθε κίνημα ποὺ δὲν εἶχε ἀκόμη πετύχει νὰ θριαμβεύσουν οἱ ἰδέες του καὶ σὰν συνέχεια νὰ ἐπιτύχουν οἱ σκοποί του, εἶναι πάντα ἕνα κόμμα ἀκόμα κι ἂν ἀρνιέται μ' ἐπιμονὴ αὐτὸ τὸ ὄνομα.

Ἂν ὁποιοσδήποτε ἄνθρωπος θέλει νὰ ἐξασφαλίσει τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴ μιᾶς ριψοκίνδυνης θεωρίας ποὺ ἡ ὑλικὴ πραγματοποίηση της θὰ τοῦ φαινόταν χρήσιμη γιὰ τοὺς συγχρόνους του, θἄπρεπε κατὰ πρῶτο ν' ἀναζητήσει ὀπαδοὺς ἕτοιμους νὰ δράσουν γιὰ νὰ ὑποστηρίξουν τὰ σχέδια του. Κι ἂν αὐτὰ τὰ σχέδια προορίζονται γιὰ νὰ κατασυντρίψουν τὸ κόμμα ποὺ βρίσκεται στὴν ἐξουσία καὶ νὰ βάλουν ἕνα τέλος στὴν διασκόρπιση τῶν δυνάμεων, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ποὺ συνενώνονται γύρω ἀπ' αὐτὸν τὸν σκοπὸ καὶ ποὺ ἐκφράζουν τὶς ἴδιες προθέσεις θ' ἀνήκουν στὸ ἴδιο κόμμα ἀκόμη κι ἂν οἱ σκοποί τους αὐτοὶ δὲν ἔχουν φτάσει τὴν πραγματοποίηση. Δὲν εἶναι παρά μόνον ἡ προσπάθεια νὰ στρεψοδικήσουν μὲ τὶς λέξεις κι ὁπωσδήποτε ἡ ἀνάγκη νὰ βροῦν κάτι στραβό, ποὺ σπρώχνει αὐτοὺς τοὺς θεωρητικοὺς μὲ τὶς περροῦκες—ποὺ οἱ πρακτικές τους ἐπιτυχίες εἶναι ἄλλωστε ἀντίθετες μὲ τὴ σοφία τους—νὰ θέλουν καὶ νὰ ἐπιζητοῦν ν' ἀλλάξουν τὴν ἐτικέττα νομίζοντας ὅτι ἔτσι δημιουργοῦν τὸν ὁλοκληρωμένο χαρακτήρα τῆς λέξης «κόμμα», ποὺ ἔχουν ὅλα τὰ νέα κινήματα.

Τὸ ἀντίθετο:

Ἂν ὑπάρχει κάτι ποὺ μπορεῖ νὰ βλάψει τὸ λαὸ εἶναι ἴσα—ἴσα αὐτὴ ἡ διαστροφὴ τῶν καθαρῶν παληῶν γερμανικῶν ἐκφράσεων ποὺ δὲν ταιριάζουν διόλου μὲ τὴν σύγχρονη ἐποχὴ καὶ ποὺ δὲν σημαίνουν τίποτα ὡρισμένο, ἀλλ' ὅμως μποροῦν πολὺ εὔκολα νὰ ὁδηγήσουν στὸ νὰ διακριθεῖ ἡ σημασία τῆς λέξης κίνημα ἀπ' τὸ ἴδιο τὸ ὄνομα ποὺ φέρνει.

Κάτι τέτοιο ἀποτελεῖ ἀληθινὸ σκάνδαλο ἀλλὰ τέτοια πράματα

θά μᾶς συμβοῦν ἕνα σωρὸ καὶ σὲ πολὺ μεγάλο ἀριθμό, στὶς μέρες αὐτὲς ποὺ ζοῦμε.

Ἄλλωστε πάντα μου εἶχα στραμένη τὴν προσοχή, ὄχι μόνο τώρα ἀλλὰ καὶ πρὶν ν' ἀνακάτευτῶ μὲ τὴν πολιτική, ἐνάντια σ' αὐτοὺς τοὺς σοσιαλιστὲς «λαϊκοὺς Γερμανοὺς» ποὺ περιόδευαν τὴ χώρα σάν νομάδες καὶ ποὺ τὸ θετικό τους ἔργο ἐξισώνονταν πάντα μὲ τὸ μηδὲν ἐνῶ ἀντίθετα ἡ οἴηση τους ξεπερνοῦσε κάθε μέτρο. Τὸ νέο κίνημα ἔπρεπε καὶ πρέπει ἀκόμα νά λάβει κάθε προφύλαξη ὥστε νά μὴ εἰσχωρήσουν στὶς γραμμές του ἄνθρωποι ποὺ ἡ μοναδική τους προσπάθεια ἦταν ἐδῶ καὶ τριάντα ἢ σαράντα χρόνια νά ἰσχυρίζονται ὅτι πρεσβεύουν μιά θεωρία.

Ἂν κάποιος ξοδεύεται ὅλ' αὐτά τά σαράντα χρόνια γιαυτὸ ποὺ ὀνομάζει θεωρία του, χωρὶς νά μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει σ' αὐτὴ τὴ θεωρία τὴν παραμικρὴν ἐπιτυχία καὶ χωρὶς διόλου νά μπορεῖ νὰ ἐμποδίσει τὴ νίκη καὶ τὴν ἐπικράτηση τοῦ ἀντιπάλου του, τί ἄλλο μπορεῖ νάναι ὅλο αὐτὸ παρὰ μιὰν ἀπόδειξη τῆς ἀνικανότητας του σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα τῶν σαράντα χρόνων ; Τὸ πιὸ ἐπικίνδυνο εἶναι ὅτι αὐτὰ τά πλάσματα δὲν θέλουν νά μποῦν μέσα στὸ κίνημα σάν ἁπλά μέλη· προσπαθοῦν καὶ διατείνονται ὅτι εἶναι σὲ θέση νὰ καταλάβουν ἐξουσίες, ἀνάμεσα στοὺς ἀρχηγοὺς καὶ προβάλλουν πάντα σάν ἐνεργητικό τους τὴν παληά τους δραστηριότητα ποὺ θέλουν νά τὴ συνεχίσουν. Ἀλλὰ δυστυχία στὸ νέο κίνημα ποὺ θά ἐγκαταλειφθεῖ στά χέρια αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ! Εἶναι σάν τοὺς ἐπιχειρηματίες : ἂν ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ἔχει γιά σαράντα χρόνια στά χέρια του τὴν διεύθυνση μιᾶς ἐπιχείρησης καὶ μετά χρεωκοπήσει δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ κάμει τίποτ' ἄλλο : τὸ ἴδιο κι ἕνας Μαθουσάλας «ρατσιστὴς» ποὺ προέρχεται καὶ ποὺ διακηρύσσει μιά μεγάλη ἰδέα ποὺ τὴν χαράμισε, εἶναι ἀνίκανος πιά νά καθοδηγήσει ἕνα νέο κίνημα.

Ἐξάλλου αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔρχονται μὲ διάθεση ν' ἀποτελέσουν τὸ τμῆμα τοῦ νέου κινήματος, γιά νὰ τὸ ὑπηρετήσουν καὶ νά ἐργασθοῦν μέσα στὸ νέο πνεῦμα τῆς καινούργιας ἀνανεωμένης θεωρίας· στὶς πιὸ πολλὲς περιπτώσεις, ἔρχονται νά ἐπιβεβαιώσουν ἄλλη μιά φορά ἀκόμη τὴ δυστυχία τῆς ἀνθρωπότητας μὲ τὴν ἐπιβολὴ τῶν προσωπικῶν τους ἀντιλήψεων κι αὐτὸ κάτω ἀπ' τὴν προστασία τοῦ νέου κινήματος καὶ κάτω ἀπ' τὶς δυνατότητες ποὺ τοὺς προσφέρει... Ἀλλ' αὐτὸ ποὺ στὴν πραγματικότητα εἶναι ἀκόμη δύσκολο νά καθοριστεῖ μὲ ἀκρίβεια.

Τὸ χαρακτηριστικὸ αὐτῶν τῶν πλασμάτων εἶναι ὅτι ὀνειρεύονται τοὺς παληοὺς Γερμανοὺς ἥρωες, μέσ' ἀπ' τὸ χάος τῆς προϊστορίας μὲ τά πέτρινα τσεκούρια καὶ τὶς ἀσπίδες· εἶναι στὴν πραγματικότητα

οἱ πιὸ χειρότεροι δειλοὶ ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστεῖ.

Γιατὶ αὐτοὶ ἀκριβῶς ποὺ κραδαίνουν ἔτσι ἀπειλητικὰ τὰ ξύλινα σπαθιά τους, τέλεια καὶ φροντισμένα ἀντίγραφα τῶν ὅπλων τῶν ἀρχαίων Γερμανῶν καὶ ποὺ σκεπάζουν τὰ ἀκούρευτα κεφάλια τους μὲ δέρμα ἀρκούδας ποὺ στὴν ἄκρη του ξεπροβάλλουν δυὸ ταυρίσια κέρατα, αὐτοὶ εἶναι ποὺ δὲν πολεμοῦν, σήμερα πιά, παρὰ μὲ τὰ πνευματικὰ δῆθεν ὅπλα καὶ τρέπονται σὲ ἄτακτη φυγὴ μόλις ἀντιληφθοῦν τὸ παραμικρὸ κομμουνιστικὸ ρόπαλο. Οἱ ἀπόγονοι δὲν θὰ σκεφτοῦν βέβαια νὰ δημιουργήσουν μιὰν ἐποποιΐα ἀπὸ τὰ ἡρωικὰ κατορθώματα τους.

Γνώρισα πάρα πολὺ καλὰ αὐτὰ τὰ ἄτομα ἔτσι ὥστε ἡ ἄθλια κωμωδία τους νὰ μὴ μοῦ προξενεῖ παρὰ ἕνα βαθὺ συναίσθημα ἀηδίας.

Ὁ τρόπος ποὺ προσπαθοῦν νὰ πλησιάσουν τὴ μάζα εἶναι χοντροκομένος κι οἱ Ἑβραῖοι ἔχουν κάθε λόγο νὰ προσεταιρίζονται καὶ νὰ φέρονται μὲ ἐπιείκια σ' αὐτοὺς τοὺς τσαρλατάνους «ρατσιστὲς» κι ἀκόμη νὰ τοὺς προτιμοῦνε σὰν μέλλοντες ἀγωνιστὲς καὶ πρωταγωνιστὲς τοῦ νέου Γερμανικοῦ κράτους.

Προσθέστε σ' αὐτὰ ὅτι τοῦτοι δῶ οἱ ἄνθρωποι ἔχουν μιὰν οἴηση ἔξω ἀπὸ κάθε μέτρο ὥστε, παρόλες τὶς ἀποδείξεις τῆς φανερῆς ἀνικανότητας τους, νὰ διατείνονται πὼς ὅλα τὰ καταλαβαίνουν καλύτερα ἀπ' ὅλους· ἔχουν καταντήσει πιὰ μιὰ πληγὴ γιὰ κείνους ποὺ μάχονται τίμια γιὰ τὰ δικαιώματα τους καὶ ποὺ ἔχουν καταλάβει ὅτι δὲν πρέπει νὰ γυρίζουν πίσω στὸ παρελθὸν καὶ στὶς ἡρωικές του πράξεις ἂν θέλουν ν' ἀφήσουν στὶς ἐπερχόμενες γενιὲς δοξασμένες ἀναμνήσεις.

Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ ξεχωρίσεις ἐκείνους ποὺ ἐνεργοῦν ἀπὸ βαθειὰ ἀνοησία ἢ ἀπὸ τέλεια ἀνικανότητα, κι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ προκαθορισμένους λόγους.

Ἔτσι βαθειὰ μέσα μου εἶχα ἰδιαίτερα σχηματίσει ἀπὸ πάντα τὴν ἐντύπωση ὅτι αὐτοὶ οἱ αὐτονομαζόμενοι θρησκευτικοὶ μεταρρυθμιστὲς —κατὰ τὴν παλιὰ γερμανικὴ συνήθεια—δὲν κινοῦνται ἀπὸ καμιὰν ἐσωτερικὴ ἀνάγκη γιὰ τὴν ἀνασυγκρότηση τοῦ λαοῦ μας. Στὴν πραγματικότητα ὅλη τους ἡ προσπάθεια στρέφονταν στὸ πῶς νὰ ἀποτρέψουν τὸν κοινὸ ἀγῶνα τοῦ λαοῦ μας ἐνάντια στὸ κοινὸ καὶ μοναδικό του ἐχθρό, τὸν Ἑβραῖο· ἀντὶ νὰ τὸν καθοδηγήσουν σ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα τὸν σπρώχνουν σὲ καταστρεπτικὲς θρησκευτικὲς διενέξεις.

Γιαυτὸ λοιπὸν ἦταν ἀπόλυτα δίκαιη, ἡ προσπάθεια μας καὶ τελείως χρήσιμη, νὰ ἀναθέσουμε τὴ διοίκηση τοῦ κινήματος σὲ μιὰ κεντρικὴ ἐξουσία μὲ ἀπόλυτη δικαιοδοσία.

Ἦταν ὁ μοναδικὸς τρόπος ποὺ καταστοῦσε δυνατὴ μιὰν ἐνεργητικὴν ἀντίδραση σ' αὐτὰ τὰ βλαβερὰ στοιχεῖα.

Καὶ γιαυτό, νὰ γιατί, οἱ «κεκηρυγμένοι» ρατσιστές μας εἶναι οἱ δηλωμένοι ἐχθροὶ ἑνὸς κινήματος ποὺ τὸ χαρακτηρίζει ἡ ἑνότητα καὶ ποὺ τὸ καθοδηγεῖ ἡ πιὸ αὐστηρὴ πειθαρχία.

Δὲν εἶναι συμπτωματικὸ οὔτε χωρὶς σημασία τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ νέο κίνημα, ἀφοῦ στηρίχθηκε πρῶτα καὶ καθιέρωσε ἕνα ὁριστικὸ πρόγραμμα δὲν εἶχε χρησιμοποιήσει σὰν σύμβολο του τὴ λέξη: «ρατσισμός». Ἡ λέξη αὐτὴ στὴν πραγματικότητα περικλείνει ἕνα νόημα πολὺ εὐρύτερο μέσα στὴν ἴδια τὴν ἔννοια ποὺ ἐκφράζει, ὥστε νὰ μπορεῖ ν' ἀποτελέσει σίγουρο κριτήριο γιὰ ἕνα τέτοιο κόμμα.

Ὅσο πιὸ πολὺ αὐτὴ ἡ ἔννοια εἶναι δύσκολη νὰ καθορισθεῖ καὶ νὰ ἑρμηνευτεῖ πρακτικά, τόσο προσφέρεται σὲ προσπάθειες ἑρμηνείας· ὅσο αὐτὲς οἱ ἑρμηνευτικὲς ἀπόπειρες εἶναι διαφορετικὲς τόσο μεγαλώνουν οἱ πιθανότητες νὰ τὶς παραδεχτεῖ τὸ πλῆθος.

Ἡ εἰσαγωγὴ μιᾶς θεωρίας, τόσο ἀκαθόριστης καὶ τόσο ἐκτεταμένης σ' ἕνα πλῆθος κατευθύνσεων, στὸν πολιτικὸ τομέα θὰ ὁδηγοῦσε στὴν κατάργηση τῆς στενῆς συνεκτικότητας τοῦ ἀγῶνα.

Γιατὶ δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ ὑπάρχει σύνδεση ὅταν κάθε ἄτομο φροντίζει καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐπιβάλλει τὴν πίστη του καὶ τὴν αἴσθηση τῆς θέλησης του.

Εἶναι ἀκόμα γελοῖο κι ἀπογοητευτικὸ μαζὺ νὰ βλέπεις σήμερα τόσους ἀνθρώπους νὰ κολλᾶνε στὸ κασκέτο τους τὴ λέξη «ρατσιστὴς» καὶ νὰ περιφέρονται μὲ μιὰ τέλεια ἄγνοια καὶ μιὰ τόσο ψεύτικη προσωπικὴ πεποίθηση πάνω σ' αὐτὴ τὴν ἔννοια. Ἕνας γνωστὸς καθηγητής, στὴ Βαυαρία, δοξασμένος ἀγωνιστής, ξεχωριστὸς διανοούμενος, προσπαθώντας νὰ καταπολεμήσει στραβὰ—μολοντοῦτο φιλολογικὰ—τὸ Βερολίνο, συνταιριάζει τὴν ἔννοια «ρατσισμὸς» μὲ τὴν ἔννοια «μοναρχία». Αὐτὸ τὸ σοφὸ κεφάλι δὲν ξέχασε παρὰ μόνον ἕνα πράγμα: νὰ δώσει μιὰν ἐξήγηση πιὸ κατανοητὴ καὶ νὰ ἐξετάσει ἀπὸ πιὸ κοντὰ σὲ ποιὰ ἀκριβῶς σημεῖα οἱ γερμανικὲς μοναρχίες τοῦ παρελθόντος ἐξομοιώνονται μὲ τὴ σύγχρονη θεωρία τοῦ «ρατσισμοῦ».

Φοβᾶμαι πολὺ ὅτι ἂν εἶχε κάνει κάτι τέτοιο αὐτὸς ὁ κύριος θὰ σταματοῦσε τὸ κήρυγμα του. Γιατὶ δὲν θὰ μποροῦσε διόλου νὰ στηρίξει τὴν ἄποψη του μιὰ καὶ κανένα ὡς τώρα μοναρχικὸ σύστημα δὲν ἦταν ρατσιστικό. Ἂν ἦταν ἔτσι δὲν θἄχε πότε ἐξαφανιστεῖ, ἢ τουλάχιστον ἡ ἐξαφάνιση

του θὰ πρόδινε ὅτι ἡ ρατσιστικὴ θεωρία δὲν ἦταν στὸ ἐλάχιστο ἀληθινή.

Ἔτσι ὁ καθένας μιλᾶ γιὰ ρατσισμὸ ὅπως ὁ ἴδιος τὸν καταλαβαίνει καὶ τὸν συναισθάνεται· ἀλλὰ μιὰ τέτοια διαφοροποίηση κι ἕνα τέτοιο πλῆθος ἑρμηνειῶν δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ληφθεῖ σὰν σημεῖο ἐκκίνησης ἑνὸς πολιτικοῦ ἀγωνιστικοῦ κινήματος.

Δὲν θὰ δίσταζα διόλου μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν τέλεια ἄγνοια ὅλων αὐτῶν τῶν προδρόμων καὶ τῶν προφητῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνα, νὰ πῶ ὅτι ὅσο τέλεια ἀγνοοῦν τὸν ρατσισμὸ ἄλλο τόσο δύσκολα μποροῦν νὰ καταλάβουν τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ.

Αὐτὸ εἶναι ἀκόμη περισσότερο κατάδηλο ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἀριστερὰ τοὺς καταπολεμάει μὲ τὴν γελοιοποίηση: τοὺς ἀφήνει τάχα νὰ φλυαροῦν καὶ τοὺς κοροϊδεύει γιαυτὲς τὶς ἴδιες τὶς φλυαρίες τους.

Ὅποιος ἀπ' αὐτοὺς ἐκεῖ πέρα, δὲν φτάνει στὸ σημεῖο νὰ μισεῖ τοὺς ἐχθρούς του δὲν θὰ μοῦ ἦταν διόλου ἐπιθυμητὸς γιὰ φίλος. Γιαυτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο ἡ φιλία αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων δὲν ἦταν μονάχα χωρὶς ἀξία γιὰ τὸ νέο κίνημα ἀλλὰ τοῦ ἦταν κιόλας ἐπιζήμια. Καὶ γιαυτό, γιὰ τούτη τὴν μοναδικὴ καὶ κύρια αἰτία διαλέξαμε κατ' ἀρχὴν γιὰ τὸ κίνημα μας τὸ χαρακτηρισμό: «κόμμα». Εἴμαστε σὲ θέση νὰ ἐλπίζουμε ὅτι μονάχα αὐτὴ ἡ λέξη θὰ τρόμαζε καὶ θ' ἀπομάκρυνε ἀπὸ μᾶς ὅλο αὐτὸ τὸ κοπάδι τῶν ὀνειροπόλων «ρατσιστῶν». Τελικὰ αὐτοὶ ὑπῆρξαν καὶ ἡ αἰτία ποὺ καταλήξαμε στὴν ἀπόφαση, σὲ δεύτερο πλάνο, νὰ ἐπεξηγήσουμε τὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ κόμματος συμπληρώνοντας το σέ: «γερμανικὸ ἐργατικὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κόμμα»

Ἡ πρώτη αὐτὴ ἐπονομασία ἀπομάκρυνε ὅλους αὐτοὺς ποὺ ὀνειρεύονταν τὸν «παληὸ καλὸ καιρό», αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὶς κούφιες λέξεις ποὺ σχηματοποιοῦσαν καὶ καλουπάριζαν τὶς «ρατσιστικὲς θεωρίες»· ἡ δεύτερη μᾶς ἀπάλλαξε ἀπ' ὅλον αὐτὸν τὸν ἐσμὸ τῶν ἱπποτῶν μὲ τὶς «πνευματικὲς» ρομφαῖες, ὅλους αὐτοὺς τοὺς θλιβεροὺς ζητιάνους ποὺ προβάλλουν τὸν «διανοουμενισμό» τους σὰν ἀσπίδα μπροστὰ στὸ τρεμουλιάρικο κορμί τους.

Φυσικὰ ὅλοι αὐτοὶ δὲν παράλειψαν νὰ μᾶς πολεμήσουν μὲ τὴν πιὸ μεγάλη μανία, ἀλλὰ μονάχα μὲ τὴν πέννα, ὅπως θἄπρεπε νὰ τὸ περιμένουμε ἀπὸ κάτι τέτοιες χῆνες. Κατὰ βάθος δὲν εἶχαν ἰδέα, οὔτε πλησίαζαν διόλου τὸ δικό μας ἀξίωμα: «Πολεμᾶμε μὲ τὴ βία κι ὑπερασπιζόμαστε βίαια ἐνάντια στὸν καθένα ποὺ χρησιμοποιεῖ βία».

Δὲν μᾶς πλησίαζαν ἐνεργητικὰ παρὰ μόνον αὐτοὶ ποὺ πίστευαν στὴν θρησκεία τοῦ ροπάλου κι αὐτοὶ ποὺ εἶχαν τέλεια ἔλλειψη πνεύ-

ματος. Δὲν κινδυνεύαμε διόλου ἀπ' αὐτοὺς τοὺς τσαρλατάνους γιατὶ ἡ δειλία τους δὲν τοὺς ἄφηνε νὰ ἐκτεθοῦν στὸν κίνδυνο ποὺ διατρέχαμε ἐμεῖς. Γιατὶ ἀκόμη κι ἕνας Δημοσθένης σὲ μιὰ λαϊκὴ συγκέντρωση μπορεῖ νὰ διακοπεῖ καὶ νὰ ἐμποδιστεῖ νὰ μιλήσει, ὅταν κάτω στὰ πόδια του πενῆντα ἠλίθιοι οὐρλιάζουν καὶ παίζουν γροθιές. Οἱ κύριοι αὐτοὶ δὲν μποροῦσαν νὰ ἐργασθοῦν σὲ μιὰν ἠλεκτρισμένη ἀτμόσφαιρα, ἀλλὰ μόνο μέσα στὸ γραφεῖο τους.

Ἀκόμη καὶ σήμερα δὲν θάξερα πῶς νὰ προφυλάξω τὸ νεαρό μας κίνημα ἀπὸ τὶς παγίδες ποὺ μποροῦσαν νὰ τοῦ στήσουν αὐτοὶ ποὺ τοὺς ἀποκαλούσαμε, οἱ «σιωπηλοὶ ἐργάτες». Δὲν εἶναι μόνον ἀνανδροι ἀλλὰ κι ἀνίκανοι καὶ τεμπέληδες. Καθένας ποὺ τελοσπάντων ξέρει κάτι γιὰ τὴ ζωή, ποὺ ἔχει ζήσει ἕναν κίνδυνο, ποὺ βλέπει μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια τὶς δυνατότητες νὰ προφυλαχθεῖ, ἔχει, τὶ διάβολο! τὴν ὑποχρέωση τουλάχιστον, νὰ μὴ μείνει σιωπηλός, ἀλλὰ νὰ μπεῖ δημοσία στὴν παλαίστρα ἐνάντια στὸ κακὸ καὶ νὰ τὸ γιατρέψει. Ἂν δὲν τὸ κάνει παραβλέπει τὸ καθῆκον του, ἀποδείχνεται ἄθλια πιὰ δειλὸς καὶ καταλαμβάνεται ἀπὸ ἀνανδρία ἀνικανότητα ἢ ἀδυναμία.

Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς «ἐργάτες τῆς σιωπῆς» ἐνεργοῦσαν σὰν νἄξεραν κάτι... Ὁ Θεὸς ξέρει τί!

Ἀδύναμοι, ζητοῦσαν νὰ ἐξαπατήσουν τὸν κόσμον ὁλόκληρο μὲ τὶς διάφορες κινήσεις καὶ μὲ τὰ πάνω–κάτω τους. Τεμπέληδες ἤθελαν νὰ δώσουν τὴν ἐντύπωση ὅτι ἀνάπτυσσαν μιὰ σπουδαία κι ἀδιάκοπη δραστηριότητα μὲ τὴ λεγόμενη σιωπηλὴ ἐργασία τους. Μὲ μιὰ λέξη, ἦταν σὰν αὐτοὺς τοὺς ταχυδακτυλουργούς, τοὺς ραδιούργους τῆς πολιτικῆς ποὺ δὲν μποροῦν νὰ ὑποφέρουν τὶς τίμιες καὶ δοξασμένες προσπάθειες τῶν ἄλλων. Ὅταν ἕνας «ρατσιστὴς» ἀπ' αὐτὲς τὶς πεταλούδες τῆς νύχτας ποὺ ἦταν ὅλοι τους, ἐκθειάζει τὴν ἀξία τοῦ σιωπηλοῦ ἐργάτη μποροῦμε νὰ στοιχηματίσουμε χίλια πρὸς ἕνα ὅτι ἡ ἐργασία του αὐτὴ εἶναι τέλεια ἄγονη, ἀλλὰ κι ὅτι κλέβει, ναὶ κλέβει τὸν καρπὸ τῆς ἐργασίας κάποιων ἄλλων.

Προσθέστε σ' αὐτὸ τὴν αὐθάδεια καὶ τὴν ἐγκληματικὴ ἀπερισκεψία ποὺ μ' αὐτήν, τὰ τεμπέλικα καθάρματα ποὺ ἀποφεύγουν τὸ φῶς τῆς μέρας, μεταχειρίζονται τὴν ἐργασία τῶν ἄλλων καὶ τὴν ὑποβάλλουν σὲ μιὰν ὑπερφίαλη κριτικὴ καὶ τότε θ' ἀντιληφθῆτε πόσο στὴν πραγματικότητα αὐτοὶ οἱ κύριοι ἀποτελοῦν τοὺς συνενόχους τοῦ θανάσιμου ἐχθροῦ τοῦ λαοῦ μας.

Πιὸ μεγάλη σημασία γιὰ μᾶς μπορεῖ νἄχει ἕνας μόνον ποὺ θἄχε τὸ θάρρος ὄρθιος πάνω σ' ἕνα τραπέζι ταβέρνας περιτριγυρισμένος ἀπὸ ἀντιπάλους νὰ διατυπώσει τὴν γνώμη του καὶ τὸ δικαίωμα του

νὰ βλέπει καθαρά, παρὰ χίλια ἀπ' αὐτὰ τὰ ὕπουλα πλάσματα, τοὺς ψεῦτες καὶ τοὺς ἀπατεῶνες. Αὐτὸς ὁ ἕνας θὰ μπορέσει ὁλοκληρωτικὰ νὰ κατακτήσει τοὺς ἄλλους καὶ θὰ τοὺς ὁδηγήσει στὸ κίνημα μας. Ἡ δραστηριότητα του θἄναι ἀπόδειξη τῆς ἀξίας του.

Ὅσο αὐτοὶ οἱ τσαρλατάνοι τεμπέληδες καυχιόνταν γιὰ τὴν σιωπηλὴ ἐργασία τους κι ὕστερα κρύβονταν κάτω ἀπ' τὸ ἀξιοκαταφρόνητο πέπλο τῆς ἀνωνυμίας, δὲν θὰ ἦταν διόλου κι ἀπόλυτα ἱκανοὶ γιὰ τίποτα ποὺ θ' ἀναφερόταν στὴν ἀναγέννηση τοῦ λαοῦ μας καὶ θὰ παράμεναν γιὰ πάντα ἴδια τύμπανα ποὺ ἔπαιζαν ὅτι τοὺς χτυποῦσες.

***

Στὶς ἀρχὲς τοῦ 1920 καταπιάστηκα μὲ τὴν ὀργάνωση τῆς πρώτης ἀληθινὰ μεγάλης συγκέντρωσης. Αὐτὸ προκάλεσε πολλὲς συζητήσεις· μερικοὶ ἀπ' τοὺς διευθύνοντες τοῦ κόμματος ἔκριναν ὅτι ἡ ὅλη ὑπόθεση ἦταν κάπως βιαστικὴ καὶ βρῆκαν τὴν ἐπιτυχία της ἀμφίβολη. Ὁ κόκκινος τύπος εἶχε ἀρχίσει κιόλας ν' ἀσχολεῖται μὲ μᾶς κι εἴμαστε ὅλοι πολὺ εὐχαριστημένοι ποὺ φθάσαμε στὸ σημεῖο νὰ τοῦ προκαλοῦμε τὸ μῖσος: Εἶχαν κιόλας ἀρχίσει νὰ ἐκδηλώνονται στὶς συγκεντρώσεις μας σὰν ἀντιρρησίες. Φυσικὰ καθένας ἀπὸ μᾶς ἔπαυε τότε νὰ μιλᾶ, περιοριζόταν στὴν σιωπή. Καὶ μολοντοῦτο αὐτὴ ἦταν ἀκριβῶς ἡ ἐπιτυχία μας: Προσπαθοῦσαν νὰ μᾶς γνωρίσουν κι ἐπειδὴ δὲν τὸ κατάφερναν ξεσποῦσαν πάνω μας τὴν ἀπέχθεια καὶ τὴν ὀργή τους. Μπορούσαμε λοιπὸν νὰ ἐλπίζουμε ὅτι στὴν πρώτη μας μεγάλη συγκέντρωση θὰ δεχόμασταν σὲ μεγάλη ἔκταση—τὴν ἐπίσκεψη τῶν φίλων μας ἀπ' τὸ κόκκινο στρατόπεδο.

Ὑπολόγισα κι ἐγὼ ἀκόμη καὶ μέτρησα σωστὰ τὰ πράγματα ὅτι διακινδυνεύαμε νὰ καταστραφοῦμε. Ἀλλὰ ὅμως ἔπρεπε κιόλας νὰ βγοῦμε στὴν μάχη κι·ἂν αὐτὸ δὲν γινόταν τώρα ἀμέσως θὰ γινόταν μερικοὺς μῆνες ἀργότερα.

Δὲν ἐξαρτιόταν παρὰ ἀπὸ μᾶς τοὺς ἴδιους νὰ βεβαιωθοῦμε, ἀπ' τὴν πρώτη μέρα γιὰ τὴν σταθερότητα τοῦ κινήματος μας, ὑπερασπίζοντας τὶς θέσεις μας μὲ μιὰ τυφλὴν ἐμπιστοσύνη καὶ μ' ἕναν ἀγώνα δίχως ἔλεος. Γνώριζα πολὺ καλὰ τὴ νοοτροπία τοῦ κόκκινου κόμματος—κι αὐτὸ ἦταν τὸ κυριώτερο—ὥστε ἤμουν σὲ θέση νὰ ξέρω πὼς μιὰ ἀντίσταση μέχρις ἐσχάτων θἄχε σὰν ἀποτέλεσμα ὄχι μονάχα νὰ ξυπνήσει τὴν προσοχή τους πάνω μας, ἀλλ' ἀκόμα καὶ νὰ φέρει μὲ τό μέρος μας ὀπαδούς. Θἄπρεπε λοιπὸν νὰ βρεθοῦμε ὅλοι ἀποφασισμένοι γιὰ μιὰ τέτοιαν ἀντίσταση.

Ὁ πρῶτος πρόεδρος, τότε τοῦ κόμματος, ὁ κ. Χάρρερ, νόμισε πὼς δὲν μποροῦσε νὰ συμφωνήσει μὲ τὴν γνώμη μου σ' ὅτι ἀναφερό-

ταν στήν ἐκλογὴ τῆς ἡμερομηνίας· καὶ σὰν συνέχεια ὅλου αὐτοῦ, ἐνεργώντας ὅπως κάθε τίμιος καὶ λογικὸς ἄνθρωπος ἐγκατέλειψε τὴν διεύθυνση τοῦ κινήματος. Στὴν θέση του τὸν διαδέχθηκε ὁ κ. Ἄντον Ντρέξλερ. Ὅσο γιὰ μένα, εἶχα διατηρήσει τὴ διεύθυνση τῆς προπαγάνδας καὶ μ' αὐτὴν ἀσχολήθηκα ἀπ' τὴν ἀρχὴ καὶ μέχρι τότε κατα βάθος.

Ἡ ἡμερομηνία τῆς συγκρότησης τῆς πρώτης μεγάλης λαϊκῆς συνέλευσης τοῦ ἀκόμη ἄγνωστου κινήματος μας, καθορίστηκε γιὰ τὶς 24 Φεβρουαρίου τοῦ 1920.

Διεύθυνα προσωπικὰ τὶς προετοιμασίες. Ἄλλωστε ἦταν πολὺ σύντομες. Εἴχαμε ὅλοι πιὰ συνηθίσει νὰ πέρνουμε ἀποφάσεις μὲ τὴν ταχύτητα τῆς ἀστραπῆς. Σὲ ζητήματα ποὺ ἄλλοι θὰ χρειάζονταν νὰ συζητοῦν μέρες ὁλόκληρες, καθὼς εἶναι λόγου χάρη μιὰ λαϊκὴ συγκέντρωση, ἐμεῖς πέρναμε θέση σὲ εἰκοσιτέσσερις ὧρες. Ἡ ἀναγγελία τῆς συγκέντρωσης θὰ γινόταν μὲ ἀφίσσες καὶ μὲ προκηρύξεις ἔντυπες πάνω στὸ σχέδιο ποὺ ἔχω κιόλας μιλήσει γιαυτὸ σὲ χοντρὲς γραμμὲς ὅταν ἀναφερόμουνα στὴν δύναμη ποὺ περικλείνει ἡ ἔννοια προπαγάνδα: Ἐνέργεια πάνω στὴ μεγάλη μάζα, δέσιμο τοῦ νοήματος σὲ μερικὰ σημεῖα, ἐλάχιστα καὶ συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενα· μεταχείρηση ἑνὸς κειμένου ἁπλοῦ συγκεντρωτικοῦ, ποὺ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τὸ μάθει ἀπ' ἔξω κι ἐπενεργώντας δραστικὰ σὲ χοντρὰ σχήματα· τὸ μάξιμουμ τῆς ἐπιμονῆς γιὰ νὰ διασπαρεῖ ἡ θεωρία κι ὑπομονὴ στὴν προσμονὴ τῶν ἀποτελεσμάτων.

Διαλέξαμε γιὰ χρῶμα τὸ κόκκινο· χτυπᾶ περισσότερο στὸ μάτι, θὰ ἀγανακτοῦσε καὶ θὰ ἐξόργιζε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο τοὺς ἀντιπάλους μας καὶ θὰ τοὺς ὑποχρέωνε νὰ μᾶς ἀναγνωρίσουν καὶ εἴτε τὄθελαν εἴτε ὄχι, νὰ μὴ μᾶς ξεχάσουν ποτέ.

Ἡ συνέχεια ἔδειξε καθαρὰ πὼς καὶ στὴ Βαυαρία ἀκόμη ὑπῆρχε μυστικὴ πολιτικὴ συμφωνία ἀνάμεσα στοὺς μαρξιστὲς καὶ στὸ κόμμα τοῦ Κέντρου· ἡ συμφωνία αὐτὴ ἐκδηλώθηκε ἀπ' τὴ φροντίδα ποὺ καταβλήθηκε ἀπὸ μέρους τοῦ λαϊκοῦ Βαυαρικοῦ κόμματος, ποὺ κυβερνοῦσε, νὰ μειώσει τὴν ἐντύπωση καὶ κατόπι νὰ ἐξουθενώσει τ' ἀποτελέσματα ποὺ εἶχαν ἐπιφέρει πάνω στὶς ἐργατικὲς μάζες οἱ ἀφίσσες μας. Ἡ ἀστυνομία μὴ βρίσκοντας πιὰ ἄλλον τρόπο νὰ ἐμποδίσει τὴν προπαγάνδα μας στηρίχθηκε τελικὰ πάνω στίς ἀφίσσες μας. Ἔφτασε στὸ σημεῖο, γιὰ νὰ εὐχαριστήσει τοὺς κόκκινους συντρόφους της ποὺ ἔμεναν σιωπηλοὶ στὴν σκιὰ καὶ μὲ τὴν βοήθεια καὶ προτροπὴ τοῦ λαϊκοῦ κόμματος τοῦ ὑποτιθέμενου ἐθνικοῦ γερμανικοῦ, ν' ἀπαγορεύσει τελείως αὐτὲς τὶς ἀφίσσες ποὺ εἶχαν ξαναφέρει στὸν γερμανικὸ λαὸ ἐ-

κατοντάδες χιλιάδες έργάτες, .χαμένους γιὰ πάντα μέσα στὸν διεθνισμό.

Αὐτὲς οἱ ἀφίσσες ποὺ δημοσιεύτηκαν ἐκτὸς κειμένου στὴν πρώτη καὶ στὴν δεύτερη ἔκδοση αὐτοῦ τοῦ βιβλίου, ἀποτέλεσαν τὴν καλύτερη μαρτυρία κι ἀπόδειξη γιὰ τὴν σκληρὴ μάχη ποὺ ἔπρεπε νὰ δώσει τὸ νεαρὸ κίνημα.

Θὰ δείχνουν γιὰ πάντα στὶς ἐπερχόμενες γενιὲς τὴν ἀκριβῆ σημασία τῆς πίστης μας καί τὴν ὑπέροχη πιστότητα τῶν προθέσεων μας. Θ' ἀποδείχνουν πιὰ ἦταν τὰ κίνητρα τῶν κυβερνώντων ποὺ παρίσταναν τοὺς ἐθνικιστές, ὅταν θεωροῦσαν καθῆκον τους νὰ καταπνίξουν ἕνα ἐθνικιστικὸ κίνημα ποὺ τοὺς ἐνοχλοῦσε καὶ σὰν συνέχεια τοὺς ἀφαιροῦσε τὴν ἀρχηγία καὶ βοηθοῦσε τὶς μεγάλες μάζες τοῦ λαοῦ ν' ἀποκτήσουν τὰ δικαιώματα τους.

Θὰ συντελέσουν ἀκόμη νὰ διαλυθεῖ ἡ ἐντύπωση ὅτι στὴν Βαυαρία ὑπῆρχε ἕνα κόμμα ἐθνικό· θ' ἀποδείξουν τέλος, μὲ μόνο τὸ κείμενο τους ὅτι στὴν ἐθνικόφρονα Βαυαρία τοῦ 1919 μὲ 1923 δὲν ὑπῆρχε διόλου ἕνα ἐθνικιστικὸ κόμμα ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο, ἦταν ὁ λαὸς πού αἰσθανόταν ὅλο καὶ περισσότερο κατακτημένος ἀπ' τὸ ἐθνικιστικὸ πνεῦμα ὥστε ἡ κυβέρνηση ἦταν ὑποχρεωμένη νὰ τόν ἀκολουθήσει.

Οἱ κυβερνῶντες μάλιστα ἔκαμαν ὅτι γινόταν γιὰ ν' ἀπογοητεύσουν καὶ νὰ καταστήσουν ἀδύνατη αὐτὴ τὴν προσπάθεια ἐξυγίανσης καὶ προόδου.

Παρ' ὅλ' αὐτὰ πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ ἐξαιρεθοῦν δυὸ πρόσωπα :

Ὁ τότε διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας Ἔρνστ Πόχνερ καὶ ὁ πιστός του σύμβουλος καὶ βοηθὸς Φρὶκ ἦταν οἱ μόνοι ὑπάλληλοι ἀνώτεροι ποὺ κιόλας ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐποχή, εἶχαν τὸ θάρρος νὰ εἶναι Γερμανοὶ πρῶτα κι ὕστερα κρατικοὶ ὑπάλληλοι. Ἀνάμεσα στοὺς ὑπεύθυνους κυβερνῶντες ὁ Ἔρνστ Πόχνερ ἦταν ἐκεῖνος ποὺ λιγώτερο ἀπ' ὅλους ἐπεδίωξε τὴν λαϊκότητα, ἀλλὰ στάθηκε πάντα μὲ τὸ πιὸ ζωντανὸ συναίσθημα εὐθύνης ἀπέναντι σ' αὐτὸ τὸν λαὸ ὅπου ἀνῆκε· ἦταν ἕτοιμος ὅλα νὰ τ' ἀναλάβει καὶ ὅλα νὰ τὰ θυσιάσει, ἀκόμη καὶ τὴν ἴδια τὴ ζωή του γιὰ τὴν ἀναγέννηση τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ ποὺ τὸν ἀγαποῦσε πάνω ἀπ' ὅλα.

Ἦταν ὁ μόνος ποὺ ἀρνήθηκε νὰ χορέψει γύρω ἀπ' αὐτὴ τὴν συντροφιὰ τῶν ἄλλων ὑπαλλήλων ποὺ ὑπάκουαν στὶς κυβερνητικὲς διαταγὲς γιὰ νὰ κερδίζουν τὸ ψωμὶ ποὺ τοὺς ἔτρεφε χωρὶς καμιὰ φροντίδα νὰ κρατήσουν ψηλὰ τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη ποὺ τοὺς ἐμπιστεύτηκαν,

νὰ ἐνδιαφερθοῦν γιὰ τὸ λαό τους ἢ νὰ ἐργασθοῦν γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία του.

Πάνω ἀπ' ὅλα, ἦταν μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς φύσεις ποὺ διαφέροντας τέλεια ἀπ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς κατόχους τῆς ὑποτιθέμενης κρατικῆς ἐξουσίας, δὲν φοβόνταν νὰ προκαλέσουν τὴν ἐχθρότητα τῶν προδοτῶν τοῦ λαοῦ καὶ τῆς πατρίδας, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο τὴν ἀποζητοῦσαν σὰν τὸ πιὸ ὄμορφο κόσμημα ἑνὸς τίμιου ἀνθρώπου. Τὸ μῖσος τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν μαρξιστῶν, οἱ ἀναίσχυντες συκοφαντίες καὶ τὰ ψέματα τους, ἦταν ἡ μοναδική του εὐτυχία κι ἱκανοποίηση μέσα στὴν ἀθλιότητα ποὺ ἔβλεπε νὰ ζεῖ ὁ λαός μας.

Ἦταν ἕνας ἄνθρωπος μὲ γρανιτένια τιμιότητα, μὲ μιὰν πανάρχαιη καθαρότητα, μὲ τὴν τέλεια Γερμανικὴ εὐθύτητα καὶ γι αὐτὸν ἡ ἔκφραση: «Καλύτερα ὁ θάνατος παρὰ ἡ σκλαβιὰ» δὲν ἦταν μόνον λέξεις ἀλλὰ ἡ κραυγὴ ὁλόκληρης τῆς ὕπαρξης του.

Αὐτὸς καὶ ὁ συνεργάτης του δρ. Φρίκ, εἶναι στὰ μάτια μου, οἱ μόνοι ἄνθρωποι ποὺ, κατέχοντας μιὰν ἐξουσία καὶ μιὰ Κρατικὴ θέση, μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ὅτι βοήθησαν στὴν δημιουργία τοῦ Βαυαρικοῦ ἔθνους.

Πρὶν νὰ κηρυχθεῖ ἡ ἔναρξη τῆς πρώτης μεγάλης μας συνέλευσης ἔπρεπε ὄχι μόνο νὰ ἑτοιμάσω τὸ ὑλικὸ τῆς προπαγάνδας ποὺ χρειαζόταν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ νὰ τυπώσω τὶς ντρεκτίβες τοῦ προγράμματος.

Θ' ἀναφερθῶ μὲ περισσότερὲς λεπτομέρειες, στὸ δεύτερο μέρος αὐτοῦ τοῦ βιβλίου καὶ θὰ ἀναλύσω τὶς ντιρεκτίβες ποὺ ἀκολουθήσαμε εἰδικώτερα γιὰ νὰ συνθέσουμε τὸ πρόγραμμα. Ἐδῶ θέλω νὰ δηλώσω ὅτι ἦταν ἀπαραίτητο ὄχι μόνο νὰ δώσω τὴν «στρουχτοῦρα» καὶ τὴν ὑπόσταση τοῦ νέου κινήματος, ἀλλὰ νὰ κάνω καὶ κατανοητοὺς ἀπ' τὴ μεγάλη μάζα τοὺς σκοποὺς ποὺ θὰ ἐπιδιώκαμε.

Ἔπρεπε νὰ ἀναλύσω τοὺς τομεῖς τῆς δραστηριότητας μας κι ὕστερα νὰ τοὺς συγκεντρώσω καὶ νὰ τοὺς κριτικάρω. Τὸ δίκαιο τῆς θεωρίας μας ἔπρεπε νὰ βγαίνει ἀπὸ τὴν ἀποτελεσματικότητα τοῦ προγράμματος μας.

Εἶδα νὰ γεννιοῦνται, ἐδῶ καὶ μερικὰ γρόνια, δωδεκάδες νέα κινήματα: χάθηκαν χωρὶς ν' ἀφήσουν ἴχνη, σὰν νὰ τὰ πῆρε ὁ ἄνεμος. Ἕνα μόνο κράτησε: Τὸ γερμανικὸ ἐργατικὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κόμμα. Καὶ σήμερα ἔχω περισσότερο ἀπὸ ποτὲ τὴν πεποίθηση, ὅτι αὐτὸ τὸ κόμμα, μπορεῖ νὰ τὸ πολεμήσουν, μπορεῖ νὰ μᾶς ἀπαγορεύσουν νὰ μιλᾶμε, ἀλλὰ ποτὲ δὲν θὰ κατορθώσουν νὰ ἐμποδίσουν τὴ νίκη τῆς θεωρίας μας. Ὅταν θἄρθει μιὰ ἐποχὴ ποὺ τὰ σημερινὰ κόμματα ποὺ κατέχουν τὴν ἐξουσία θἄχουν ξεχαστεῖ μαζὺ μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἀρ-

χηγῶν τους, οἱ βάσεις τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ προγράμματος θ' ἀποτελοῦν ἀκόμη τὰ ἱδρυτικὰ θεμέλια τοῦ Κράτους ποὺ ἀναγεννᾶται.

Οἱ συγκεντρώσεις ποὺ κάναμε αὐτοὺς τοὺς τέσσερις μῆνες πρὶν ἀπ' τὸ Γενάρη τοῦ 1920, μᾶς εἶχαν ἐπιτρέψει νὰ μαζέψουμε τοὺς μικροὺς πόρους ποὺ εἴχαμε ἀνάγκη γιὰ νὰ τυπώσουμε τὴν πρώτη μας μπροσοῦρα, τὴν πρώτη μας ἀφίσσα καὶ τὸ πρόγραμμα μας.

Ἂν τελειώνω τὸ πρῶτο μέρος τοῦ βιβλίου μου μ' αὐτὴ τὴν πρώτη μεγάλη συγκέντρωση, τὸ κάνω γιατὶ αὐτὴ ἴσα—ἴσα ἡ συγκέντρωση ἔσπασε τὰ στενὰ πλαίσια τῆς μικρῆς μας ὀργάνωσης καὶ ἦταν γιὰ πρώτη φορὰ μιὰν ἀποφασιστικὴ ἐνέργεια ποὺ ἐπηρέαζε τὸν πιὸ δυνατὸ μοχλὸ τῆς ἐποχῆς μας, τὴν κοινὴ γνώμη. Δὲν εἶχα τότε παρὰ μόνο μιὰν ἀγωνία: ἡ αἴθουσα θὰ γέμιζε, ἢ θὰ μιλοῦσα μπροστὰ στοὺς ἄδειους πάγκους; Σκεφτόμουνα σκληρὸς σὰν πέτρα ὅλες αὐτὲς τὶς μέρες πρίν, σὰν νἄμουν σίγουρος ὅτι θἄρθει πολὺς κόσμος κι ὅτι αὐτὴ ἡ μέρα θἄταν μιὰ μεγάλη ἐπιτυχία. Αὐτὴ τὴν κατάσταση ζοῦσα περιμένοντας μὲ ἀπάθεια ἐκείνη τή βραδυά.

Ἡ συνέλευση ἄνοιξε στὶς 7 καὶ 30 λεπτά. Στὶς 7 καὶ 15 ὅταν ἔμπαινα στὴν αἴθουσα τελετῶν τῆς Χοφμπράουχαους στὴν Πλάτζ τοῦ Μονάχου, νόμισα πὼς ἡ καρδιά μου θἄσπαζε ἀπὸ τὴν χαρά. Ἡ ἀπέραντη αἴθουσα—γιατὶ μοῦ φαινόταν ἀκόμη ἀπέραντη—ἦταν γεμάτη, περισσότερο ἀπὸ γεμάτη, τὰ κεφάλια στριμώχνονταν τὄνα πλάϊ στ' ἄλλο, θἄταν περισσότερα ἀπὸ 2000 ἄτομα. Καὶ προπάντων εἶχαν ἔλθει ἐκεῖνοι ἀκριβῶς ποὺ σ' αὐτοὺς ἀπευθυνόμαστε.

Πιὸ πολὺ ἀπ' τὸ μισὸ τῆς αἴθουσας εἶχαν καταλάβει οἱ κομμουνιστὲς κι οἱ ἀνεξάρτητοι. Ἡ πρώτη μας μεγάλη ἐκδήλωση ἦταν κατὰ τὴ γνώμη τους προωρισμένη νὰ τελειώσει πολὺ γρήγορα. Ἀλλὰ τὰ πράγματα γρήγορα πῆραν ἄλλο δρόμο. Μόλις ὁ πρῶτος ρήτορας τέλειωσε πῆρα τὸ λόγο.

Μερικὰ λεπτὰ ἀργότερα ἀκολούθησε μιὰ χάλαζα διακοπῶν. Τρομερὲς συγκρούσεις ξέσπασαν μέσα στὴν αἴθουσα. Οἱ γροθιές ἐνὸς ἀπ' τοὺς πιὸ πιστούς μου συντρόφους στὸν πόλεμο κι ἄλλων ὀπαδῶν μας ἔπεσαν πάνω σ' αὐτοὺς ποὺ προσπάθησαν νὰ διαταράξουν τὴν τάξη κι ἔφεραν μιὰ κάποια γαλήνη. Μπόρεσα νὰ συνεχίσω τὸ λόγο μου. Πρὶν περάσει μισὴ ὥρα, τὰ χειροκροτήματα κάλυψαν τὶς κραυγὲς καὶ τὶς ἀποδοκιμασίες.

Πέρασα τότε στὸ πρόγραμμα κι ἄρχισα νὰ τὸ ἐξηγῶ γιὰ πρώτη φορά.

Ἀπὸ τέταρτο σὲ τέταρτο τῆς ὥρας, οἱ διακοπὲς καλύπτονταν ὁλοένα καὶ περισσότερο ἀπὸ τὶς ἐπιδοκιμασίες. Τέλος ὅταν ἐξήγησα

στὸ πλῆθος, σημεῖο πρὸς σημεῖο, τὶς 25 θέσεις καὶ τὸ παρακάλεσα νὰ βγάλει μόνο του τὶς κρίσεις του, ὅλ' αὐτὰ τὰ σημεῖα γίνηκαν ἀποδεκτὰ μέσα σ' ἕνα παραλήρημα ἐνθουσιασμοῦ ποὺ ἔφτανε κι ὑψωνόταν ὡς τὴν ὁμοφωνία καὶ πάλι καὶ πάντα ὡς τὴν ὁμοφωνία καὶ μόλις καὶ τὸ τελευταῖο σημεῖο γίνηκε ἔτσι ἀποδεκτό, εἶχα πιὰ μπροστά μου μιὰ κατάμεστη αἴθουσα μὲ ἀνθρώπους ἑνωμένους σὲ μιὰ καινούργια θεωρία, σὲ μιὰ νέα πίστη, σὲ μιὰν ἀνανεωμένη θέληση.

Σὲ τέσσερις ὧρες περίπου, ἡ αἴθουσα ἄρχισε ν' ἀδειάζει, τὸ σωριασμένο πλῆθος κινήθηκε πρὸς τὴν πόρτα σὰν ἕνα ποτάμι μὲ τὰ ἤρεμα νερά του κι ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι σφίγγονταν καὶ συνωθοῦνταν ὁ ἕνας ἀπάνω στὸν ἄλλο. Καὶ τότε αἰσθάνθηκα ὅτι ὅλοι αὐτοὶ πήγαιναν νὰ ξεχυθοῦν μακρυὰ ἀνάμεσα στὸν γερμανικὸ λαό, νὰ διαδώσουν τὶς ἀρχὲς τοῦ κινήματος, ποὺ κανεὶς πιὰ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ καταδικάσει σὲ λησμονιά.

Μιὰ μεγάλη ἀνθρακιὰ εἶχε ἀνάψει : στὴ σκληρὴ φλόγα της θὰ σφυρηλατιόταν μιὰ μέρα ἡ ρομφαία ποὺ θἄδινε στὸν Γερμανὸ Σίγκφριντ τὴν ἐλευθερία καὶ στὸ γερμανικὸ ἔθνος τὴ ζωή.

Μπροστὰ στὰ μάτια μου ἔβλεπα κιόλας τὴν ἀναγέννηση νὰ βαδίζει. Καὶ τὴν ἴδια ὥρα ἔβλεπα τὴν ἀνεξερεύνητη Θεὰ τῆς ἐκδίκησης νὰ κατευθύνεται μὲ μανία κατὰ πάνω στοὺς ἐπίορκους τῆς 9ης Νοεμβρίου τοῦ 1918.

Ἡ αἴθουσα ἄδειασε ἀργά.

Τὸ κίνημα ἀκολουθοῦσε τὸν δρόμο του.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Δ. Π. ΚΩΣΤΕΛΕΝΟΥ

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

А. ХІТЛЕР

ОДРОМОУ

ΑΔΟΛΦΟΥ ΧΙΤΛΕΡ

Ο ΑΓΩΝ ΜΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΟΜΟΣ

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

ΣΤΙΣ 24 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ ΤΟΥ 1920 ΕΛΑΒΕ ΧΩΡΑΝ Η ΠΡΩΤΗ μεγάλη συγκέντρωση τοῦ νέου κινήματος μας. Στὴν αἴθουσα τελετῶν τοῦ Χοφμπράουχαουζ, στὸ Μόναχο, τὰ εἰκοσιπέντε σημεῖα τοῦ προγράμματος μας, ἀναλύθηκαν σ' ἕνα πλῆθος δυὸ περίπου χιλιάδων ἀτόμων καὶ καθένα ἀπ' τὰ σημεῖα αὐτὰ γίνηκε ἀποδεκτὸ μέσα σὲ ἐκδηλώσεις ἐνθουσιασμοῦ. Ἔτσι ἔγιναν γνωστὲς στὸ κοινὸ γιὰ πρώτη φορά, οἱ ἀρχὲς καὶ οἱ ντερεκτίβες τοῦ ἀγῶνα, ποὺ ἔμελλε νὰ μᾶς συμπαρασύρει σ' ἕναν ἀληθινὸ κυκεώνα ἰδεῶν καὶ γνωμῶν ποὺ τὶς καθοδηγοῦσαν προθέσεις σκοτεινὲς καὶ τουλάχιστον καταστρεπτικές. Ἔπρεπε μιὰ καινούργια δύναμη νὰ ἐκδηλωθεῖ καὶ νὰ κάμει τὴν ἐμφάνιση της πάνω σ' αὐτὸ τὸν νωχελῆ καὶ δειλὸ ἀστικὸ κόσμο ὅπως καὶ ν' ἀνορθωθεῖ μπροστὰ στὸ θριαμβικὸ κῦμα τοῦ μαρξισμοῦ γιὰ νὰ συγκρατήσει ἔστω καὶ τὴν τελευταία στιγμὴ τὸ ἄρμα τοῦ πεπρωμένου.

Ἦταν πιὰ φανερὸ ὅτι τὸ νέο κίνημα δὲν μποροῦσε νὰ ἐλπίζει ὅτι θὰ κατακτήσει τὴν ἀπαραίτητη σημασία καὶ δύναμη, παρὰ μόνον ἂν κατάφερνε ἀπ' τὴν πρώτη κιόλας μέρα νὰ ξυπνήσει στὶς καρδιὲς τῶν ὀπαδῶν του τὴν ἱερὴ πεποίθηση ὅτι ἡ πολιτικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας δὲν θὰ γνώριζε ἁπλὰ ἕνα καινούργιο ἐκλογικὸ πολιτικὸ κόμμα, ἀλλὰ θὰ βρισκόταν μπροστὰ σὲ μιὰ νέα φιλοσοφικὴ θεωρία μὲ κεφαλαιώδικη σημασία.

Πρέπει πρὶν ἀπ' ὅλα νὰ παρουσιάσουμε τὸ ἄθλιο συνοθύλευμα τῶν ἰδεῶν ποὺ χρησιμοποιοῦν γενικὰ ὅλα τὰ μέχρι σήμερα «πολιτικὰ κομματικὰ προγράμματα» κι ὕστερα πὼς αὐτὰ διευθετοῦνται μὲ τὸν καιρὸ κι ὁλοκληρώνονται. Πρέπει πρὸ πάντων νὰ παρατηρήσουμε τὸ ἐνσάρκωμα τῶν κινήτρων καὶ τῶν σκοπῶν τῶν ἀστικῶν προγραμμά-

των γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ἐκτιμήσουμε τὴν ἀξία ποὺ εἶχαν ὅταν πρωτοπαρουσιάστηκαν :

Μιὰ μοναδικὴ φροντίδα καθορίζει ἀπαρέγκλιτα, εἴτε τὴν ἐγκαθίδρυση ἑνὸς νέου προγράμματος, εἴτε τὶς τροποποιήσεις ποὺ θ' ἀκολουθήσουν : ἡ φροντίδα γιὰ τ' ἀποτελέσματα τῶν προσεχῶν ἐκλογῶν. Μόλις ἀρχίσει νὰ σχηματίζεται στὸ μυαλὸ αὐτῶν τῶν καλλιτεχνῶν τῆς κοινοβουλευτικῆς πολιτικῆς, ἡ ὑποψία ὅτι ὁ ἁπλὸς λαὸς θέλει νὰ ἐπαναστατήσει καὶ νὰ ξεφύγει ἀπ' τοὺς ἁρμοὺς τοῦ γέρικου ἅρματος τῶν κομμάτων, ἀμέσως ξαναρπάζουν τὸ τιμόνι. Τότε καταφθάνουν οἱ παρατηρητὲς τῶν ἄστρων κι οἱ ἀστρολόγοι τῶν κομμάτων, οἱ «ἁρμόδιοι» κι οἱ «πεπειραμένοι», παληοὶ κοινοβουλευτικοί, πρόθυμοι νὰ ὑπενθυμίσουν ἀνάλογες περιπτώσεις τῆς «πλούσιας ἐποχῆς τῶν σπουδῶν καὶ τῆς πολιτικῆς μαθητείας τους»· περιπτώσεις ὅπου ἡ ὑπομονὴ τῆς μάζας εἶχε διαρραγεῖ· αἰσθάνονται καὶ πάλι νὰ πλησιάζει μιὰ ἀνάλογη ἀπειλή. Τότε προστρέχουν στὶς παληὲς ρετσέττες, ἐγκαθιδρύουν μιὰν «ἐπιτροπὴ» ποὺ δέχεται κι ἀκούει τὰ παράπονα τοῦ καλοῦ μας λαοῦ, μυρίζονται ἄρθρα στὶς ἐφημερίδες καὶ μοχθοῦν ὧρες ὁλόκληρες γιὰ ν' ἀνακαλύψουν τί θἄρεσε καλύτερα στὸ ἀγαπητὸ μεγάλο κοινό, τί θὰ τὸ δυσαρεστοῦσε καὶ τί θὰ τὸ ἔκανε νὰ ἐλπίζει. Σπουδάζουν μὲ μεγάλη φροντίδα κάθε ἐπαγγελματικὴ ὁμάδα, κάθε ὑπαλληλικὴ τάξη κι ἐξετάζουν κατὰ βάθος καὶ τοὺς πιὸ ἐσώτερους ἀκόμα πόθους τους. Ἔτσι τότε οἱ «φορμοῦλες» τῆς ἐπικίνδυνης ἀντίδρασης γίνονται ξαφνικὰ ἀντικείμενο γιὰ μιὰν ὥριμη καὶ σοβαρὴ ἐξέταση καί, τὸ πιὸ συχνὰ ἄλλωστε, ἀπ' ὅλην αὐτὴ τὴν ἱστορία μόνο τὸ τμῆμα τοῦ θησαυροῦ τῆς σοφίας τῶν παληῶν κομμάτων προβάλλει κουρελιασμένο κι ἄθλιο, πρὸς μεγάλην κατάπληξη ὅλων αὐτῶν ποὺ τὸ εἶχαν ἀνακαλύψει κι ἐπιβάλλει. Καὶ οἱ ὑποσχέσεις μαζεύονται ἀκολουθώντας μιὰν ἀναθεώρηση τοῦ παληοῦ προγράμματος (βλέπεις αὐτοὶ οἱ κύριοι ἀλλάζουν πεποιθήσεις ἀκριβῶς ἔτσι καθὼς ὁ στρατιώτης τοῦ στρατοπέδου ἀλλάζει τὸ πουκάμισο του μόλις κουρελιαστεῖ τὸ προηγούμενο καὶ πέσει κομμάτια ἀπὸ πάνω του).

Δημιουργοῦν ἕνα νέο πρόγραμμα καὶ μέσα ἀπ' αὐτὸ προσφέρουν στὸν καθένα ὅτι τοῦ ταιριάζει κι ὅτι χρειάζεται. Στὸν ἀγρότη, ἐξασφαλίζουν τὴν προστασία τῆς καλλιεργείας· στὸν παραγωγὸ τὴν προστασία τῶν προϊόντων του· στὸν καταναλωτὴ τὴν προστασία τῆς ἀγοραστικῆς του ἱκανότητας· οἱ μισθοὶ τῶν καθηγητῶν θ' αὐξηθοῦν, οἱ ἀποδοχὲς τῶν ὑπαλλήλων θὰ καλυτερεύσουν, τὸ Κράτος θὰ λάβει εὐρέα μέτρα γιὰ τὴν ἄνοδο τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ὅπου βρίσκονται οἱ χῆρες καὶ τὰ ὀρφανά, ἡ ἀγοραστικὴ κίνησις θ' αὐξηθεῖ οἱ τιμὲς θὰ πέσουν καὶ ἡ φορολογία ἀκόμη ἂν ὄχι θὰ λείψει ὁλοκλη-

ρωτικά, τουλάχιστον θὰ περιορισθεῖ. Συχνὰ συμβαίνει νὰ παραλείψουν μιὰ συνομοσπονδία, ἢ νὰ μὴν ὑποσχεθοῦν τὴν Ικανοποίηση τῶν ἀπαιτήσεων της ποὺ ἔτυχε νὰ μὴ τὶς ξέρουν τότε· βιάζονται νὰ προσθέσουν νέες παραγράφους στὸ πρόγραμμα μέχρι ποὺ νὰ μπορέσουν οἱ ἴδιοι νὰ ἐλπίζουν ὅτι καθησύχασαν γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ κι εὐχαρίστησαν ἀπ' ὅλες τὶς ἀπόψεις τὴν στρατιὰ τῶν μικροαστῶν, τῶν μεσοαστῶν καὶ τῶν ἀξιοτίμων συζύγων των. Ἔτσι ἥσυχοι κι ἀναπαυμένοι ἐμπιστευόμενοι στὸ Θεὸ καὶ στὴν μαζικὴ ἠλιθιότητα τοῦ πολίτη ἐκλογέως, μποροῦν νὰ ξαναρχίσονν τὸν ἀγώνα γιὰ τὸν «ἀνασχηματισμό», καθὼς λένε, τοῦ Κράτους.

Ὅταν ἡ μέρα τῶν ἐκλογῶν περάσει κι ἀφοῦ πιά οἱ κοινοβουλευτικοί μας ἡγέτες μίλησαν καὶ στὴν τελευταία λαϊκὴ συγκέντρωση γιὰ τὰ ὑπόλοιπα πέντε χρόνια, ἀπὸ τὴν διαπαιδαγώγηση τῆς «πλέμπας» περνοῦν τώρα σὲ καθήκοντα πολὺ πιὸ ὑψηλὰ καὶ πιὸ εὐχάριστα.

Οἱ παράγραφοι τοῦ προγράμματος παραγράφονται κι ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ἀναθεώρηση τῶν πραγμάτων καὶ γιὰ τὸν Κρατικὸν ἀνασχηματισμὸ πέρνει τὸ σχῆμα τῆς μάχης γιὰ τὸ ὅμορφο καθημερινὸ ψωμί: Ποὺ σημαίνει γιὰ ἕναν πολιτικό, βουλευτικὴ ἀποζημίωση.

Κάθε πρωὶ ὁ κύριος ἐκπρόσωπος τοῦ λαοῦ πηγαίνει στὸ μεγάλο σπίτι κι ἂν ὄχι μέχρι μέσα στὸ ἐσωτερικό του, τουλάχιστον μέχρι τὸν προθάλαμο ὅπου βρίσκονται οἱ κατάλογοι τῶν παρουσιῶν. Στὴν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ προσφέρει τ' ὄνομα του καὶ πέρνει σ' ἀντάλλαγμα ἕνα τίμιο μεροκάματο σὰν μικρὴ ἀποζημίωση γιὰ τὶς συνεχόμενες κι ἐπίπονες προσπάθειες του.

Μετὰ ἀπὸ τέσσερα χρόνια, ἢ καλύτερα στὶς λίγες αὐτὲς βδομάδες ποὺ προηγοῦνται ἀπὸ τὴν κρίση, ὅταν πιὰ ἡ διάλυση τῶν κοινοβουλευτικῶν συνασπισμῶν γίνεται ὅλο καὶ περισσότερο ἀπειλητική, μιὰ βιαστικὴ κι ὁρμητικὴ προσπάθεια ἐκδηλώνεται ἐκ μέρους αὐτῶν τῶν κυρίων. Ὅπως τὸ ἄσπρο σκουλῆκι ἀλλάζει σὲ χρυσόμυγα, ἔτσι κι αὐτὲς οἱ χρυσαλλίδες τοῦ Κοινοβουλίου ἐγκαταλείπουν τὸ μεγάλο δμαδικὸ καταφύγιο τους κι ἁπλώνουν πάλι τὰ καινούργια φτερά τους πάνω στὸν ἀγαθὸ λαό. Μιλοῦν ξανὰ στοὺς ἐκλογεῖς τους, τοὺς ἐξιστοροῦν τὸ τεράστιο ἔργο τους καὶ τὴν Ισχυρογνωμοσύνη ποὺ συνάντησαν ἐκ μέρους τῶν ἄλλων ὅταν θέλησαν νὰ τὸ ἐφαρμόσουν· συχνὰ ἡ καλλιεργημένη μάζα, ἀντὶ ν' ἀναγνωρίσει μὲ κατανόηση τὴν προσπάθεια αὐτή, τούς πετᾶ κατὰ πρόσωπο τὴν ἀπέχθεια της.

Ὅταν αὐτὴ ἡ ἀχαριστία τοῦ λαοῦ φθάσει μέχρις ἑνὸς ὡρισμένου βαθμοῦ, ἕνα μόνο μέσο μπορεῖ νὰ τὴ θεραπεύσει: Πρέπει νὰ ξαναζωντανέψει τὸ ἠθικὸ τοῦ κόμματος, νὰ καλυτερεύσει τὸ πρόγραμμα

του. Νέες παράγραφοι ξαναεφευρίσκονται κι ἡ καινούργια ἀπάτη ἀκολουθεῖ τὴν προηγούμενη. Βλέποντας τὴν χοντρὴ καθὼς ὁ γρανίτης ἀνοησία τῆς ἀνθρωπότητας ποὺ ζοῦμε, δὲν ὑπάρχει περιθώριο ἔκπληξης γιὰ τ' ἀποτελέσματα. Κάτω ἀπ' τὴν καθοδήγηση τοῦ τύπου, ἐνισχυμένου ἀπὸ τὸ καινούργιο καὶ πλουσιοπάροχο πρόγραμμα, τὸ κτῆνος ποὺ ψήφισε «ἀστοὺς» καθὼς καὶ προλετάριους, ξαναγυρίζει στὴν κοινὴ μάντρα, στὴν ἴδια στάνη καὶ ξαναεκλέγει αὐτὸν ποὺ τώρα κιόλας τὸν ἔχει κοροϊδέψει. Ἔτσι ὁ λαϊκὸς ἡγέτης κι ὁ ἐργατοπατέρας ξαναγίνονται κοινοβουλευτικὲς κάμπιες. Συνεχίζουν νὰ τρῶνε ἀπ' τὸ κορμὶ τῆς δημόσιας ζωῆς, ξαναγίνονται χοντροὶ καὶ τροφαντοὶ καὶ τέσσερα χρόνια ἀργότερα, μεταλλάζουν πάλι σὲ γυαλιστερὲς πεταλοῦδες.

Δὲν ὑπάρχει τίποτα πιὸ ἀπογοητευτικὸ ἀπ' τὸ νὰ παρατηρεῖς ὅλες αὐτὲς τὶς ραδιουργίες καὶ τὶς προσπάθειες διαστροφῆς τῆς κοινῆς ἀλήθειας, καθὼς καὶ τὸ νὰ συμμετέχεις σ' αὐτὴ τὴν συνεχῶς ἀνανεούμενη ἀπατεωνία. Ἡ ἀστικὴ τάξη, μολοντοῦντο μὲ τὴν τέτοια βαθειά διανοητικὴ σαπίλα της, δὲν μπορεῖ νὰ βρεῖ τὴ δύναμη ποὺ χρειάζεται γιὰ ν' ἀντισταθεῖ καὶ νὰ καθοδηγήσει ἕναν ἀγώνα ἐνάντια στὴν ὀργανωμένη μαρξιστικὴ ἐπιβολή.

Ἄλλωστε αὐτοὶ οἱ κύριοι ποτὲ δὲν σκέφτηκαν στὰ σοβαρὰ κάτι τέτοιο. Ἔτσι διανοητικὰ περιωρισμένοι καὶ ἀνόητοι καθὼς παρουσιάζονται αὐτοὶ οἱ ψευτογιατροὶ τοῦ Κοινοβουλίου τῆς λευκῆς φυλῆς, δὲν μποροῦμε ν' ἀπαιτήσουμε ἀπ' αὐτοὺς ν' ἀναλάβουν ἕναν ἀγώνα, μὲ τὰ μέσα ποὺ διαθέτει μιὰ δυτικὴ δημοκρατία ἐνάντια στὶς μαρξιστικὲς θεωρίες. Γιαυτὴ τὴν θεωρία, ἂν θέλουμε νὰ βάλουμε τὰ πράγματα στὴ θέση τους, τὸ δημοκρατικὸ σύστημα δὲν εἶναι παρὰ ἕνα ἀκόμη μέσον γιὰ νὰ φτάσει στὴν ὁλοκλήρωση τοῦ σκοποῦ της: τὴν χρησιμοποιεῖ γιὰ νὰ παραλύσει τὸν ἀντίπαλο καὶ νὰ τῆς ἀφήσει ἔτσι τὸ πεδίο ἐλεύθερο. Κι ἂν καμιὰ φορὰ ἕνα μαρξιστικὸ κόμμα τείνει στὴν παροῦσα στιγμή, νὰ δώσει τὴν ἐντύπωση τῆς ξεκάθαρης προσαρμογῆς του στὰ δημοκρατικὰ ἰδεώδη, δὲν πρέπει ποτὲ κανεὶς νὰ ξεχνᾶ ὅτι ὅταν θἄρθει ἡ ὥρα τῆς κριτικῆς, αὐτοὶ οἱ κύριοι δὲν φροντίζουν παρὰ γιὰ τὴν πρόχειρην ἀπόφαση τῆς πλειοψηφίας, ἀνάλογα μὲ τὶς δημοκρατικὲς δυτικὲς ἀντιλήψεις.

Τὴν ἐποχὴ ποὺ οἱ κοινοβουλευτικοὶ ἀστοί μας θὰ προσβλέπουν καὶ θὰ στηρίζουν τὴν ἀσφάλεια τοῦ κράτους στὴν μνημειώδη ἀδεξιότητα τοῦ ὑπερτερήσαντος ἀριθμοῦ, ὁ μαρξισμός, μὲ μιὰ μόνον ὁμάδα ἀπατεῶνες ἀπ' τὶς κάτω συνοικίες, ἀπὸ αὐτόμολους, ἀπὸ ἱεράρχες τοῦ κόμματος κι ἀπὸ Ἑβραίους διανοούμενους θὰ καταλάβει τὴν ἐξουσία μὲ μιὰ μόνο χειρονομία, δίνοντας ἕνα ἡχερὸ χαστούκι σ' αὐτὴ τὴν

ἴδια τὴ δημοκρατία. Γιαυτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο πρέπει αὐτοὶ οἱ χοντροκέφαλοι τοῦ κοινοβουλίου τῆς δημοκρατίας, νὰ μὴ φαντάζονται ποτὲ ὅτι ἡ τέλεια διάλυση τῶν ὀπαδῶν καὶ τῶν συνεργῶν αὐτῆς τῆς παγκόσμιας πανούκλας μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ μὲ τὶς φόρμουλες καὶ τοὺς ἐξορκισμοὺς τοῦ δυτικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ.

Ὁ μαρξισμὸς θὰ βαδίσει σὲ τέλεια συμφιλίωση μὲ τὴ δημοκρατία μέχρι ποὺ νὰ κερδίσει, ἀκολουθώντας ἀπαράβατα τὰ καταστρεπτικά του σχέδια, καὶ μέχρι νὰ ὁδηγήσει τὸ ἐθνικὸ πνεῦμα στὴν τέλεια ἐξολόθρευση. Ἀλλά, ἂν σήμερα, φτάσουμε νὰ ὑποθέσουμε ὅτι μέσα στὸ μαγικὸ καζάνι τῆς κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας μας, μποροῦσε ξαφνικὰ νὰ μαγειρευτεῖ, ἔστω καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ νομοθετικὸ σῶμα, μιὰ πλειοψηφία ποὺ θὰ μποροῦσε σοβαρὰ ν' ἀντιταχθεῖ στὸν μαρξισμό, ἀκόμα καὶ τότε τὸ ταχυδαχτυλουργικὸ παιχνίδι τοῦ Κοινοβουλίου σὲ λίγο θὰ ἦταν χαμένο. Οἱ σημαιοφόροι τοῦ κόκκινου διεθνισμοῦ θὰ ἀπευθύνουν τότε, ἀντὶ γιὰ μιὰν ἐπίκληση στὴν δημοκρατικὴ συνείδηση, ἕνα πυρακτωμένο κάλεσμα στὶς προλεταριακὲς μάζες κι ἡ μάχη μ' ἕνα μόνο χτύπημα θὰ μεταφερθεῖ ἀπ' τὴ λιμνάζουσα ἀτμόσφαιρα τῶν αἰθουσῶν τοῦ Κοινοβουλίου, στὰ ἐργοστάσια καὶ στὸ δρόμο. Ἔτσι ἡ δημοκρατία θὰ ἐκκαθαρισθεῖ ἀμέσως· κι αὐτὸ ποὺ ποτὲ δὲν θὰ πετύχαινε ἴσως στὸ Κοινοβούλιο, ἡ εὐλυγισία τοῦ πνεύματος τῶν λαϊκῶν ἀποστόλων θὰ τὸ κάμει νὰ πετύχει μὲ ἀστραπιαία ταχύτητα, μὲ τὰ σφυριὰ καὶ τὶς τανάλιες τῆς ἐπαναστατικῆς προλεταριακῆς μάζας· ἀκριβῶς ὅπως τὸ φθινόπωρο τοῦ 1918, θ' ἀποδείξουν στὸν ἀστικὸ κόσμο πόσο εἶναι ἀνόητη ἡ σκέψη ὅτι μπορεῖ νὰ ἀναχαιτισθεῖ ἡ παγκόσμια ἑβραϊκὴ ἐξάπλωση μὲ τὰ μέσα ποὺ διαθέτει ἡ δυτικὴ δημοκρατία.

Ὅπως ἔχουμε ξαναπεῖ, πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς πολὺ εὔπιστος γιὰ νὰ προσδεθεῖ, ἔχοντας ἕναν τέτοιον ἀντίπαλο, σὲ κανόνες πού, γιαυτὸν τὸν τελευταῖο δὲν εἶναι παρὰ ἀστειότητες, ἢ ποὺ τελικὰ ἀποβαίνουν χρήσιμοι μόνο σ' αὐτὸν καὶ ποὺ θ' ἀποριφθοῦν ἀμέσως μόλις δὲν τοῦ προσφέρουν ἐξυπηρετήσεις.

Σ' ὅλα τὰ ἀστικὰ κόμματα, ἡ πολιτικὴ διαμάχη καταλήγει στὸ τέλος σ' ἕναν ἀγώνα γιὰ τὴν κατάκτηση μερικῶν ἑδρῶν στὸ Κοινοβούλιο. Ἀγώνας τέτοιος ὅπου οἱ ἀρχὲς κι οἱ θεωρίες παραμερίζονται καὶ πετιοῦνται στὴν ἄκρη, ἀνάλογα μὲ τὴν περίσταση, σὰν σαβοῦρα θὰ πεταχθοῦν καὶ ἀπ' ἐκεῖ τὰ προγράμματα του φυσικὰ ἐπηρεάζονται ἀνάλογα καὶ χάνουν τὴν πρωτινή τους δύναμη. Τοὺς λείπει αὐτὴ ἡ ἰσχυρὴ μαγνητικὴ ἐπίδραση ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἐξασκηθεῖ πάνω στὶς μάζες παρὰ μόνο ἀπ' τὴν ἐπιρροὴ τῶν μεγάλων ἰδανικῶν, αὐτὴ ἡ δύναμη τῆς θεωρίας ποὺ ἀπὸ μόνη της ἀναδίνει ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὶς ἀρχὲς καὶ στὶς φα-

νατικὲς λύσεις ποὺ τελικὰ τὶς ὁδηγεῖ στὸ θρίαμβο. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἕνα ἀπ' τὰ κόμματα *ἐξοπλισμένο μὲ ὅλα τὰ ὅπλα μιᾶς φιλοσοφικῆς θεωρίας, ἔστω καὶ χίλιες φορὲς ἐγκληματικῆς, θὰ βαδίσει αἰφνιδιαστικὰ ἐνάντια στὴν καθεστηκυία τάξη, τὸ ἄλλο κόμμα εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ περάσει στὴν ἀντίσταση πέρνοντας τὴ μορφὴ ἑνὸς νέου δόγματος, πολιτικοῦ στὴν παροῦσα περίπτωση, καὶ ν' ἀντικαταστήσει τὶς ἀδύνατες καὶ δειλὲς ἐκφράσεις τῆς ἄμυνας μὲ τὴν κραυγὴ μιᾶς θαρραλέας καὶ σκληρῆς σύγκρουσης.* Ἔτσι ἂν κάποιοι, ἰδιαίτερα οἱ λεγόμενοι ἐθνικιστὲς ὑπουργοὶ ἢ αὐτοὶ οἱ Βαυαροὶ τοῦ Κέντρου, ἐπιχειρήσουν μὲ πονηριὰ νὰ ἰσχυρισθοῦν ὅτι τὸ κίνημα μας ἐργάζεται γιὰ νὰ ἐπιφέρει μιὰ ἐπανάσταση, δὲν μποροῦμε παρὰ μιὰ μόνο ἀπάντηση νὰ δώσουμε σ' αὐτὴ τὴν πολιτικὴ θεωρία τῆς δεκάρας: Βέβαια καὶ προσπαθοῦμε νὰ ξανακερδίσουμε αὐτὸ ποὺ ἐσεῖς χάσατε μὲ τὴν ἐγκληματική σας ἀνοησία. Βοηθήσατε μὲ τὶς κοινοβουλευτικὲς μηχανορραφίες σας, νὰ συρθεῖ τὸ ἔθνος στὴν ἄβυσσο· ἀλλὰ ἐμεῖς, μὲ τὴν ἐγκαθίδρυση μιᾶς καινούργιας φιλοσοφικῆς θεωρίας καὶ τὴν ἀδιάσπαστη καὶ φανατικὴ ὑπεράσπιση τῶν ἀρχῶν της προσπαθοῦμε νὰ δημιουργήσουμε γιὰ τὸ λαό μας τὶς συνθῆκες ἐκεῖνες, ποὺ μ' αὐτὲς θὰ μπορέσει μιὰ μέρα ν' ἀνυψωθεῖ ξανὰ μέχρι τὸ βωμὸ τῆς ἐλευθερίας.

Ἔτσι ἡ πρώτη μας φροντίδα τὴν ἐποχὴ ποὺ ἱδρυόταν τὸ κίνημα μας ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ ἐπαγρύπνηση, ὥστε μιὰ ὁμάδα ποὺ σχηματίσθηκε ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες μιᾶς ὑπέροχης θεωρίας νὰ μὴ καταντήσει μιὰ ὀργάνωση ποὺ θὰ ἐξυπηρετήσει κοινοβουλευτικὰ συμφέροντα.

Τὸ πρῶτο μέτρο ποὺ πάρθηκε πάνω σ' αὐτὸ τὸ πλάνο ἦταν ἡ δημιουργία ἑνὸς προγράμματος ποὺ συστηματικὰ θ' ἀναφερόταν καὶ θὰ τόνιζε τὶς προσπάθειες τῆς φύσης, ποὺ μὲ τὴν ἁπλοχωριά της θὰ μποροῦσε πολὺ καλὰ νὰ κρατήσει σὲ ἀπόσταση τ' ἀσθενικὰ καὶ κακόμοιρα μυαλὰ τῶν σημερινῶν πολιτικῶν κομμάτων

Πόσο εἴχαμε δίκηο νά κρίνουμε σὰν ἀπαραίτητους, σκοποὺς τόσο σκληρὰ διατυπωμένους μέσα στὸ πρόγραμμα μας, μπορεῖ νὰ τὸ καταλάβει ὁ καθένας ἂν λάβει ὑπὸψη του τὴ μοιραία ἀδυναμία ποὺ ὁδήγησε τελικὰ στὸ γκρέμισμα τῆς Γερμανίας.

Ἡ γνώση αὐτῶν τῶν γεγονότων θὰ ὁδηγοῦσε σὲ μιὰ νέα Κρατικὴ θεωρία ποὺ κι αὐτὴ μὲ τὴ σειρά της θ' ἀποτελοῦσε τὸ βασικὸ τμῆμα ὅπου πάνω του θὰ στηριζόταν ἡ καινούργια θεώρηση τοῦ κόσμου.

***

Στάθηκα κιόλας ἀρκετά, στὸν πρῶτο τόμο, στὴν ἑρμηνεία τῆς λέξης *ρατσιστής*, ὅταν ἔλεγα πὼς σ'αὐτὴ τὴν ἔννοια δὲν μπορεῖ νὰ δοθεῖ

μιὰ ἀρκετὰ καθορισμένη ἐξήγηση γιὰ νὰ μπορέσει ἔτσι ν' ἀποτελέσει τὴ βάση μιᾶς κοινωνίας ὅπου θὰ ἐπικρατεῖ ἡ δράση κι ἡ ἀγωνιστικὴ διάθεση. Ὅ,τι τὸ βασικὰ διαφορετικὸ μπορεῖ νὰ φανταστεῖ κανεὶς εἶναι δυνατὸ νὰ περικλεισθεῖ μέσα στὴ λέξη *ρατσιστής*. Πρίν λοιπὸν περάσουμε στὰ προβλήματα καὶ στοὺς σκοποὺς τοῦ ἐργατικοῦ, ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ Κόμματος, θάθελα νὰ καθορίσω τὴν ἔννοια τῆς λέξης *ρατσιστὴς* καὶ τὶς σχέσεις ποὺ μπορεῖ νἄχει μὲ τὸ κίνημα μας.

Ἡ ἔκφραση *ρατσιστὴς* ποὺ φαίνεται πολὺ λίγο καθαρὰ προσδιορισμένη, μπορεῖ μολονοτοῦτο νὰ ἐξηγηθεῖ μὲ πολλοὺς τρόπους καὶ νὰ ἐφαρμοσθεῖ πρακτικὰ πάνω σὲ περιπτώσεις τόσο πολυάριθμες ὅσες σχεδὸν καὶ ἡ λέξη «θρησκευτικός». Δὲν μποροῦμε λοιπὸν γιὰ κανένα λόγο νὰ προσδίδουμε σ' αὐτὸ τὸ ἐπίθετο μιὰν ἑρμηνεία ἀπόλυτα ὡρισμένη ποὺ ν' ἀναφέρεται σὲ θεωρητικὸν ὁρισμὸ ἢ σὲ πρακτικὴ παραδοχή. Ἡ ἔκφραση «θρησκευτικὸς» δὲν γίνεται ἴσως κατανοητὴ παρὰ μόνο σὲ σχέση μ' ἕνα νόημα τελείως καθορισμένο καὶ σὲ ἐπιτεύγματα καθαρὰ δικά της. Εἶναι μιὰ πολὺ καλὴ στάθμιση τῶν πραγμάτων, τὸ πιὸ συχνὰ σωστὰ τοποθετημένη, ἰδιαίτερα ὅταν προσδιορίζουμε τὴν φύση ἑνὸς ἀνθρώπου σὰν «βαθειὰ θρησκευτική». Χωρὶς καμιὰν ἀμφιβολία μερικοὶ θὰ μείνουν ἱκανοποιημένοι ἀπὸ μιὰ τέτοια συνεκτικὴ στάθμιση· γιὰ μερικοὺς ἀκόμη, μπορεῖ αὐτὴ νὰ ἐκφράζει τὴν εἰκόνα, λίγο ὡς πολὺ ξεκάθαρη, μιᾶς ὡρισμένης ψυχικῆς κατάστασης. Ἀλλὰ ἡ μεγάλη μάζα δὲν ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ φιλόσοφους κι ἁγίους. Μιὰ παρόμοια θρησκευτικὴ θεωρία τέλεια γενικοποιημένη φθάνει τὸ πιὸ συχνὰ στὸ σημεῖο νὰ περιορίζει τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου, στὴ σκέψη καὶ στὸν τομέα τῆς δράσης του. Δὲν μπορεῖ διόλου νὰ γίνει κίνητρο ἐνεργητικό, πράγμα ποὺ τὸ πετυχαίνει τὸ βαθὺ θρησκευτικὸ συναίσθημα, ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ ἐξαπλωθεῖ σὰν δόγμα καὶ θὰ πάρει ἕνα καθορισμένο σχῆμα μέσα στὸν ἀπροσδιόριστον ὁρίζοντα τῆς ξεκάθαρης μεταφυσικῆς. Βέβαια αὐτὸ τὸ δόγμα δὲν μπορεῖ ἀπὸ μόνο του ν' ἀποτελέσει ἕνα σκοπό, ἀλλὰ ἕνα μέσο· ὅμως ἕνα μέσο βασικὰ ἀναγκαῖο γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ὁ σκοπός. Μολονοτοῦτο τοῦτος ὁ σκοπὸς δὲν εἶναι διόλου καθαρὰ ἰδεαλιστικός· ἀντίθετα, στὸ βάθος καὶ στὴ τελευταία του ἀνάλυση εἶναι ὑπέροχα ὑλιστικός. Θὰ πρέπει λοιπὸν νὰ καταλήξουμε στὸ συμπέρασμα ὅτι καὶ τὰ πιὸ ὑψηλὰ ἰδανικὰ ἀναφέρονται πάντα στὸ βάθος τους, σὲ ζωτικὲς ἀνάγκες· ἔτσι ὅπως κι οἱ κανόνες τῆς πιὸ ὑπέροχης ὁμορφιᾶς, βγαίνουν λογικὰ καὶ σὲ τελευταία ἀνάλυση, ἀπὸ τὴν ὠφελιμότητα ποὺ μποροῦν νὰ προσκομίσουν.

Τὴν ἴδια στιγμὴ ποὺ ἡ πίστη βοηθᾶ στὴν ἀνύψωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπ' τὸ ἐπίπεδο τοῦ ζώου, συμβάλλει κιόλας ὥστε νὰ τοῦ ἐξα-

σφαλίζει καὶ νὰ τοῦ σιγουρεύει τὴν ζωτική του ὕπαρξη. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξυψώσουμε τὴν ἀνθρωπότητα μέχρι τοῦ σημείου ὥστε ν' ἀποκτήσει θρησκευτικὲς ἀρχές, στηριγμένες πάνω στὴν μόρφωση καὶ ποὺ πρακτικὰ ἀποκαλοῦνται ἀρχὲς ἠθικῆς ἢ καλὰ ἤθη· τό νὰ καταργήσουμε αὐτὴ τὴν θρησκευτικὴν ἀγωγὴ χωρὶς νὰ τὴν ἀντικαταστήσουμε μὲ κάποιαν ἄλλη τὸ ἴδιο δυνατὴ κι ἀποτελεσματικὴ θἄχε σὰν ἀποτέλεσμα τὸ βαθὺ ράγισμα τῶν βάσεων αὐτῆς τῆς ἴδιας τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης. Μποροῦμε λοιπὸν ἀξιωματικὰ ν' ἀποφανθοῦμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ζεῖ μόνο γιὰ νὰ ὑπηρετεῖ μιὰν ὑψηλὴν ἰδέα, ἀλλὰ κι ὅτι αὐτὴ ἡ ἰδέα ἐξασφαλίζει, ἀποτελεῖ μὲ τὴ σειρά της γιὰ τὸν ἄνθρωπο μιὰ ἀπαραίτητη συνθήκη καὶ κατάσταση τῆς ζωῆς του. Ἔτσι κλείνει ὁ κύκλος.

Φυσικὰ μέσα στὸν τελείως γενικὸ αὐτὸν ὁρισμὸ τῆς λέξης «θρησκευτικὸς» περικλείνονται παρατηρήσεις ἢ πεποιθήσεις βασικές, λόγου χάρη αὐτὲς ποὺ ἀναφέρονται στὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, στὴν αἰώνια ζωή, στὴν ὕπαρξη ἑνὸς ὑπέρτατου ὄντος κτλ. Ἀλλὰ ὅλες αὐτὲς οἱ ἀντιλήψεις, ὅποια ἐπίδραση κι ἂν ἐξασκοῦν πάνω στὸ ἄτομο, βρίσκονται ὑποταγμένες κάτω ἀπ' τὴν κριτική του ἀνάλυση καὶ σὲ ἐναλλαγὲς παραδοχῆς ἢ ἄρνησης, μέχρι ποὺ νἄρθει ἡ ἐποχὴ ὅπου ἡ ἀποδεικτικὴ πίστη θὰ πάρει τὴ δύναμη καὶ θ' ἀποκτήσει τὴν ἰσχὺ νόμου πάνω στὸ συναίσθημα καὶ στὴ λογική. Ἡ πίστη εἶναι τὸ ὄργανο ποὺ προσβάλλει μὲ δύναμη καὶ ἀνοίγει τὸ δρόμο στὴν ἀναγνώριση τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν πεποιθήσεων.

Χωρὶς ἕνα βασικὸ δόγμα, ἡ θρησκευτικότητα, μὲ τὰ χίλια ἀκαθόριστα σχήματα της, ὄχι μόνον θὰ ἦταν χωρὶς καμιὰ ἀξία γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ζωή, ἀλλ' ἀκόμα θὰ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα, χωρὶς ἀμφιβολία, μιὰ γενικὴ ἀποχαλίνωση.

Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ἐπίθετο *ρατσιστὴς* καὶ στοὺς ἴδιους κανόνες ὑπακούει κι αὐτὸ μὲ τὸν ὁρισμὸ «θρησκευτικός».

Κι αὐτὸ τὰ ἴδια ὑπόκειται σὲ διαφορετικὲς ριζικὲς παρερμηνεῖες. Ἀλλὰ οἱ περισσότερες ἀπ' αὐτὲς ἀκόμα κι ἂν ἔχουν πολὺ μεγάλη σημασία παραμένουν μέσα σ' αὐτὸ τὸ πρῶτο τους ἀόριστο σχῆμα. Κι ἡ ἀξία τους δὲν εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ μιὰ προσωπικὴ γνώμη, ἂν δὲν ἀνυψωθοῦν καὶ δὲν ἀναφερθοῦν σὰν βασικὲς ἀρχὲς μέσα στὰ πλαίσια ἑνὸς πολιτικοῦ κόμματος. *Γιατὶ ἡ πραγματοποίηση ἑνὸς θεωρητικοῦ ἰδεατοῦ καὶ τῶν λογικῶν του συνεπειῶν ἐξαρτᾶται πολὺ λίγο ἀπ' τὸ ἁπλὸ συναίσθημα ἢ ἀπὸ μόνον τὸ γεγονὸς ὅτι ἀποτελεῖ μιὰ ἐσωτερικὴ κι ἰδιαίτερη ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ κατάκτηση τῆς ἐλευθερίας δὲ πετυχαίνεται παρὰ μόνον ἂν ἀποτελέσει παγκόσμια συνείδηση. Ὄχι, μόνον ὅταν ἡ θεωρητικὴ ὥθηση πρὸς τὴν ἀνεξαρτησία πάρει τὴ μορφὴ ὀργανωτικοῦ ἀγώνα καὶ στρα-*

τιωτικῆς δύναμης, ἡ ζωηρὴ ἐπιθυμία ἑνὸς λαοῦ μπορεῖ νὰ μεταλλάξει σὲ ὑπέροχη πραγματικότητα.

Μιὰ φιλοσοφικὴ θεωρία, ἔστω κι ἂν εἶναι χίλιες φορὲς δίκαιη κι ἂν ἀποβλέπει στὸ καλὸ τῆς ἀνθρωπότητας, θὰ μείνει χωρὶς πρακτικὴ ἐφαρμογὴ πάνω στὴ ζωὴ μιᾶς κοινωνίας, ὅσον καιρὸ οἱ ἀρχές της δὲν ἀποτελοῦν ἔμβλημα ἑνὸς κινήματος ἐν δράσει. Κατ' ἀκολουθία αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ κίνημα, θὰ μείνει γιὰ πάντα ἕνα ἁπλὸ κόμμα, ἂν ἡ δράση του δὲν ἔχει σὰν σκοπὸ τὴν πραγμάτωση μιᾶς θεωρίας κι ἂν τὸ πολιτικό του δόγμα δὲν ἀποτελεῖ γιὰ τὸ λαὸ τὸ νόμο ποὺ πάνω του θὰ στηρίξει τὶς βάσεις τῆς καινούργιας κοινωνίας.

Ἀλλὰ ὅταν μιὰ ἀφηρημένη θεωρία μὲ γενικὸ χαρακτήρα τείνει νὰ χρησιμοποιηθεῖ σὰν βάση γιά ἕνα μελλοντικὸ μετασχηματισμὸ τῆς κοινωνίας, τότε, ἀπαραίτητη προϋπόθεση αὐτῆς τῆς θεωρίας εἶναι νὰ καθορίσει ἐπακριβῶς καὶ νὰ φωτίσει ἀπόλυτα τοὺς ἐπιδιωκόμενους σκοποὺς καὶ τὴν καταγωγή της. Μιὰ τέτοια βάση δὲν θἄναι ποτὲ σίγουρη ἂν δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργήσει ἕνα κίνημα ἱκανὸ ν' ἀντλεῖ τὴν ἀναγκαία δύναμη γιὰ τὸν ἀγώνα του μέσα ἀπ' τὴν ἐνότητα τῶν πεποιθήσεων του. Μὲ τὶς γενικὲς αὐτὲς πεποιθήσεις καὶ μόνο μποροῦμε νὰ δημιουργήσουμε τὸ πολιτικό μας πρόγραμμα καὶ πάνω στὴ βάση ἑνὸς φιλοσοφικοῦ συστήματος, νὰ στηρίξουμε τὸ καθορισμένο πολιτικό μας δόγμα. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο δὲν πρέπει ν' ἀποβλέπει σ' ἕναν ἀπρόσιτο σκοπὸ καὶ νὰ στηρίζεται ἀποκλειστικὰ σὲ θεωρίες, ἀλλὰ κιόλας νὰ χρησιμοποιεῖ ὅλες τὶς ἀγωνιστικὲς μέθοδες ποὺ ὑπάρχουν γιὰ νὰ ὁδηγηθεῖ στὴ νίκη. Στὴ θεωρητικὴ αὐτὴ βάση, ἀπόλυτα δίκαιη καὶ ποὺ ἀνήκει σ' αὐτὸν ποὺ χαράσσει τὸ πρόγραμμα καὶ τὸ βάζει σὲ πράξη, πρέπει νὰ συνενωθεῖ κι ἡ πρακτικὴ ἐμπειρία τοῦ πολιτικοῦ.

Ἔτσι μιὰ αἰώνια θεωρία πρέπει δυστυχῶς, γιὰ νὰ χρησιμεύσει σὰν καθοδηγητικὸ ἄστρο τῆς ἀνθρωπότητας, νὰ δεχτεῖ τὶς ἀδυναμίες αὐτῆς τῆς ἴδιας τῆς ἀνθρωπότητας, γιὰ νὰ μὴ ναυαγήσει ἀπ' τὸ ξεκίνημα κιόλας ἐξαιτίας τῶν ἀνθρωπίνων ἐλαττωμάτων. Σ' αὐτὸν ποὺ ἔχει ἀναλάβει τὴν ἀναγέννηση πρέπει νὰ ἐνυπάρχει κι αὐτὸς ποὺ γνωρίζει τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ καὶ ποὺ θὰ σταθεῖ ἱκανὸς νὰ βγάλει ἀπ' τὴν περιοχὴ τῆς αἰώνιας ἀλήθειας καὶ τῶν ὑψηλῶν ἰδανικῶν ὅλ' αὐτὰ ποὺ μπορεῖ νὰ τὰ δεχτεῖ εὔκολα ἡ ἀδύναμη ψυχὴ τῶν θνητῶν καὶ νὰ τὰ κάνει πραγματικότητα.

Νά πιὸ εἶναι τὸ αἰώνιο κι ἄλυτο ὡς τὰ τώρα πρόβλημα: αὐτὴ ἡ μεταλλαγὴ ἑνὸς φιλοσοφικοῦ συστήματος θεωρητικὰ σωστοῦ σ' ἕνα κοινὸ πιστεύω καὶ σ' ἕναν ἀγώνα αὐστηρὰ καθορισμένον, ἀπόλυτα ὀργανωμένον, ἐμπνευσμένον ἀπὸ μιὰ καὶ μοναδικὴ πίστη καὶ θέληση·

ὅλες οἱ πιθανότητες ἐπιτυχίας μιᾶς θεωρίας στηρίζονται πάνω στὴν σωστὴ ἐφαρμογὴ καὶ λύση αὐτοῦ τοῦ προβλήματος. Μόνον τότε, ἀπ' αὐτὸν τὸν στρατὸ τῶν ἑκατομμυρίων, ποὺ θάχουν λίγο ὡς πολὺ κατανοήσει ἀπόλυτα αὐτὲς τὶς ἀλήθειες, μερικοὶ θὰ φθάσουν ὡς τὸ σημεῖο νὰ τὶς καταλάβουν κατὰ στάδια, θὰ ξεπηδίσει *ὁ ἄνθρωπος* ποὺ θὰ φέρνει μέσα του μιὰν ἀποστολικὴ δύναμη. Ἀπ' τὶς ἀκατάληπτες ἰδέες τοῦ μεγάλου κοινοῦ βγάζει τὶς αὐστηρὲς καὶ σκληρὲς σὰν γρανίτη ἀρχές του καὶ καθοδηγεῖ μ' αὐτὲς τὴν μάχη γιὰ τὴν μοναδικὴ ἀλήθεια ποὺ περικλείνουν· μεσ' ἀπ' τὰ συνταρασσόμενα κύματα τῶν ἰδεῶν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου θὰ φανερωθεῖ ὁ σκληρὸς βράχος ποὺ θὰ ἑνώσει ὅλους αὐτοὺς ποὺ συγκλίνουν σὲ μιὰν κοινὴ πίστη καὶ θέληση.

Ἀπὸ παγκόσμια ἄποψη, ἡ ἀναγκαιότητα δικαιώνει τὸν τρόπο μιᾶς τέτοιας ἐνέργειας· ἡ ἐπιτυχία θὰ δικαιώσει τὸ ἴδιο καὶ τὰ κίνητρα τοῦ ἀτόμου.

***

Ἂν ἐπιχειρήσουμε νὰ βγάλουμε ἀπ' τὴ λέξη *ρατσιστὴς* μιὰν ἔννοια περισσότερο οὐσιαστική, θὰ φθάσουμε στὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα.

Ἡ τρέχουσα σημερινὴ φιλοσοφικὴ θεωρία, τείνει γενικά, ἀπὸ πολιτικὴν ἄποψη, νὰ προσδώσει στὸ ἴδιο τὸ Κράτος μιὰ δύναμη δημιουργικὴ κι' ἐκπολιτιστική. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὶς προηγούμενες φυλετικὲς καταστάσεις· τὸ Κράτος θ' ἀκολουθοῦσε περισσότερο τὶς οἰκονομικὲς ἀναγκαιότητες ἢ στὶς καλύτερες συνθῆκες θὰ παιζε τὸ πολιτικό του παιχνίδι. Αὐτὴ ἡ θεωρία βασικὰ στηρίζεται σὲ μιὰ παραγνώριση τῶν πρωταρχικῶν δυνάμεων ποὺ εἶναι ἀδιάσπαστα δεμένες μὲ τὴ ράτσα καὶ σὲ μιὰ κακὴ ἐκτίμηση τῆς ἀτομικῆς ἀξίας. Αὐτὸς ποὺ ἀρνεῖται τὴν ὑπάρχουσα διαφορὰ ἀνάμεσα στὶς ράτσες, σ' ὅτι ἀναφέρεται στὴν ἱκανότητα τους νὰ δημιουργοῦν πολιτισμούς, κάνει ὁπωσδήποτε λάθος κι ὅταν κρίνει ἄτομα. Ἡ παραδοχὴ τῆς ἰσότητας ἀνάμεσα στὶς ράτσες ὑποχρεώνει σὲ μιὰ παρόμοια παραδοχὴ ἀνάμεσα στοὺς λαοὺς καὶ στὰ ἄτομα. Ὁ διεθνιστικὸς μαρξισμὸς δέν εἶναι ἀπὸ τὴν ἰδιοσυστασία του, παρὰ ἡ μεταλλαγὴ ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο Μάρξ, σὲ μιὰ καθορισμένη πολιτικὴ θεωρία, μιᾶς γενικῆς φιλοσοφικῆς θεωρίας ποὺ ἤδη ὑπάρχει. Χωρὶς αὐτὸν τὸν προηγούμενο δηλητηριασμό, ἡ ἐξαιρετικὴ πολιτικὴ ἐπιτυχία αὐτῆς τῆς θεωρίας δὲν θὰ ἦταν ποτὲ δυνατή. Ὁ Καὶρλ Μὰρξ ὑπῆρξε ἁπλούστατα, *ο μόνος*, μέσα στὸ τέλμα ἑνὸς γερασμένου κόσμου, ποὺ ξεχώρισε μὲ τήν ἀστραπιαία σι-

γουριὰ τοῦ βλέμματος μιανοῦ προφήτη, τὸ ὑλικό. τὸ περισσότερο καὶ ἰδιαίτερα τοξικὸ ποὺ τοῦ χρειαζόταν· τὸ ἅρπαξε καὶ σὰν ἕνας ὀπαδὸς τῆς μαύρης μαγείας τὸ χρησιμοποίησε σὲ μαζικὴ δόση γιὰ νὰ ἐκμηδενίσει τὴν ἀνεξάρτητη ὕπαρξη τῶν ἐλευθέρων κρατῶν τοῦ κόσμου τούτου. Κι ὅλα αὐτὰ ἄλλωστε πρὸς ὄφελος τῆς φυλῆς του.

Ἔτσι ἡ μαρξιστικὴ θεωρία εἶναι σὲ τελευταία ἀνάλυση, ὅτι ἀκριβῶς ἐκφράζει τὸ σημερινὸ γενικὰ παραδεγμένο φιλοσοφικὸ σύστημα. Μὲ βάση αὐτὰ τὰ κίνητρα κάθε ἀγώνας ἐνάντια σ' αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε ἀστικὴ τάξη εἶναι ἀδύνατος κι ἀκόμη ἀνόητος, γιατὶ αὐτὸς ὁ ἀστικὸς κόσμος εἶναι γιὰ πάντα ποτισμένος μ' αὐτὸ τὸ δηλητήριο καὶ περιποιεῖται τιμὲς σὲ μιὰ φιλοσοφικὴ θεωρία ποὺ στὶς βασικές της ἀρχές, διόλου σχεδὸν δὲν ξεχωρίζει ἀπὸ τὴν μαρξιστικὴ θεωρία παρὰ μόνο σὲ ἐπουσιώδη καὶ ἀτομικὰ προβλήματα. Ὁ ἀστικὸς κόσμος εἶναι μαρξιστικός, ἀλλὰ πιστεύει κιόλας στὴν κυριαρχία πρισμένων ὁμάδων ἀτόμων (τῆς μπουρζουαζίας) ἐνῶ ὁ μαρξισμὸς ἀποβλέπει καὶ μὲ μιὰ πρωταφανῆ τολμηρότητα ἐπιδιώκει νὰ κλείσει ὁλόκληρο τὸν κόσμο μέσα στὰ χέρια τῶν Ἑβραίων.

Ἀντίθετα ἡ «ρατσιστικὴ» θεωρία δίνει προεξάρχουσα θέση στὶς διάφορες πρωταρχικὲς ράτσες τῆς ἀνθρωπότητας. Βασικὰ δὲν θεωρεῖ τὸ Κράτος παρὰ σὰν ἕνα σκοπὸ γιὰ νὰ ὑπάρξει κάποιο ἀντίβαρο ἀνάμεσα στὴν διατήρηση τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν. Δέν πιστεύει διόλου στὴν *ἐξίσωση* τους, ἀλλ' ἀντίθετα ἀναγνωρίζει καὶ τὴν διαφοροποίηση ἀλλὰ καὶ τὴν ἀξία τους λίγο ἢ πολὺ μεγαλύτερη. Αὐτὴ ἡ ἀναγνώριση τῆς προσδίδει τὴν ὑποχρέωση, ἀκολουθώντας τὴν αἰώνια θέληση ποὺ κυβερνᾶ αὐτὸν τὸν κόσμο, νὰ παραχωρεῖ τὴν νίκη στὸν καλύτερο καὶ στὸν πιὸ δυνατὸ καὶ νὰ δέχεται τὴν ὑποταγὴ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀδύναμων. Προσχωρεῖ ἔτσι στὴν ἀριστοκρατικὴ ἀρχὴ τῆς φύσης καὶ πιστεύει στὴν ἀξία αὐτοῦ τοῦ φυσικοῦ νόμου μέχρι τὴν τελευταία βαθμίδα τῆς σκάλας τῶν ὄντων. Βλέπει καὶ δέχεται ὄχι μόνο τὴν διαφορετικὴ ἀξία ἀνάμεσα στὶς ράτσες ἀλλὰ καὶ τὴν διαφορετικὴ ἀξιολόγηση τῶν ἀτόμων. Μεσ' ἀπ' τὴν μάζα ξεπιδᾶ, γιὰ τὴν «ρατσικὴ» θεωρία, ἡ ἀξία τῆς προσωπικότητας ποὺ μόνον αὐτὴ μπορεῖ νὰ ἐνεργήσει σὰν μιὰν ὀργανωμένη δύναμη ἀπέναντι στὸν ἐξολοθρευτὴ μαρξισμό. Νομίζει ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο ἡ ἀνθρωπότητα νἄχει ἕνα ἰδανικὸ γιατὶ αὐτὸ τῆς φαίνεται ὅτι μπορεῖ ν' ἀποτελέσει τὴν πρωταρχικὴ συνθήκη γιὰ τὴν ὕπαρξη αὐτῆς τῆς ἀνθρωπότητας. Ἀλλὰ δὲν μπορεῖ ν' ἀναγνωρίσει δικαίωμα ὕπαρξης, σὲ μιὰν ὁποιαδήποτε ἠθική, ὅταν αὐτὴ προδιαγράφει ἕναν κίνδυνο γιὰ τὴν ἐπιβίωση τῆς ράτσας ποὺ πρεσβεύει μιὰν ἄλλη ὑψηλότερη ἠθική· γιατὶ σ' ἕναν κόσμο ποὺ θὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐπιμιξία καὶ τὴν

ἐξάπλωση τοῦ νέγρικου στοιχείου, ὅλες οἱ ἀνθρώπινες ἀντιλήψεις γιὰ τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴν εὐγένεια καθὼς καὶ κάθε ἐλπίδα γιὰ ἕνα ἰδανικὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας μας θὰ χάνονταν γιὰ πάντα.

Ὁ πολιτισμὸς κι ἡ καλλιέργεια τῆς ἀνθρωπότητας πάνω σὲ τοῦτον τὸν πλανήτη εἶναι ἀδιάσπαστα δεμένα μὲ τὴν ὕπαρξη τοῦ Ἄρειου. Ἡ ἐξαφάνιση ἢ μείωση τῆς δύναμης του θὰ ὁδηγήσουν σὲ μιὰν ἐπιστροφὴ πάνω σ' αὐτὴ τὴ γῆ, τῶν σκοτεινῶν πέπλων τῆς ἐποχῆς τῶν βαρβάρων.

Ἀλλὰ τὸ νὰ ὑποσκάπτεις τὴν ὕπαρξη τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, ἐξοντώνοντας αὐτοὺς ποὺ πασκίζουν νὰ τὴν διατηρήσουν θὰ ἦταν τὸ πιὸ ἀξιοκατάκριτο ἔγκλημα. Αὐτὸς ποὺ θὰ τολμοῦσε νὰ βάλει τὸ χέρι του πάνω στὸ ἴδιο τὸ πρόσωπο τοῦ κυρίου καὶ στὴν πιὸ ἀντιπροσωπευτική του ἀπεικόνιση : τὸν ἄνθρωπο, βρίζει τὸ Δημιουργὸ καὶ βοηθᾶ στὸ νὰ χαθεῖ ὁ παράδεισος.

Ἡ ρατσιστικὴ θεωρία ἀναφέρεται καὶ στηρίζεται στὴν πιὸ βαθειὰ θέληση τῆς φύσης ὅταν ἀποκαθιστᾶ αὐτὸ τὸ ἐλεύθερο παιχνίδι τῆς δύναμης ποὺ ὁδηγεῖ στὴν πρόοδο μέσω τῆς ἐκλογῆς. Ἔτσι, μιὰ μέρα, μιὰ καλύτερη ἀνθρωπότητα, ἔχοντας κατακτήσει αὐτὸ τὸν κόσμο, θὰ δεῖ νὰ τῆς ἀνοίγονται ἐλεύθερα ὅλα τὰ πεδία τῆς δραστηριότητας.

Αἰσθανόμαστε ὅλοι ὅτι, σὲ ἕνα μακρυνὸ μέλλον, οἱ ἄνθρωποι θὰ συναντήσουν προβλήματα ποὺ μόνον ἕνας κυρίαρχος λαὸς τῆς πιὸ ἀναπτυγμένης ράτσας διαθέτοντας ὅλα τὰ μέσα κι ὅλες τὶς δυνατότητες ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, θὰ μπορέσει νὰ λύσει ἀποτελεσματικά.

***

Πολὺ φυσικὰ λοιπὸν μιὰ τέτοια γενικὴ ἀνάλυση τοῦ ἀφηρημένου περιεχόμενου τῆς ρατσιστικῆς φιλοσοφικῆς θεωρίας, μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει σὲ χίλιες δύο ἑρμηνεῖες. Στὴν πραγματικότητα δὲν ὑπάρχει οὔτε ἕνα ἀπὸ τὰ καινούργια πολιτικά μας κόμματα ποὺ νὰ μὴν πρεσβεύει κάποιο σημεῖο αὐτῆς τῆς θεωρίας. Μολοντοῦτο ἡ ταυτόχρονη ὕπαρξη τους εἶναι μιὰ δίκαιη ἀπόδειξη τῆς διαφοροποίησης αὐτῶν τῶν ἀντιλήψεων. Ἔτσι, στὴν μαρξιστικὴ θεωρία ποὺ διευθύνεται ἀπὸ μιὰν ὀργάνωση συγκεντρωτική, ἀντιπαρατάσσεται ἕνα συνοθύλευμα θεωριῶν ποὺ καὶ μόνον ἡ ὕπαρξη τους κρίνεται τέλεια ἀνεπαρκὴς μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ συγκεντρωτικὸ μέτωπο τοῦ ἐχθροῦ. Μονάχα ἂν ἀντιταχθεῖ στὴν διεθνιστικὴ φιλοσοφικὴ θεωρία—ποὺ πολιτικὰ κατευθύνεται ἀπὸ τὸν ὀργανωμένο μαρξισμὸ—ἕνα καὶ μοναδικὸ μέτωπο μιᾶς καὶ μόνης ρατσιστικῆς φιλοσοφίας μὲ μιὰν ἴδια ἀγωνιστικὴ διάθεση,

μπορεῖ ἡ ἐπιτυχία νὰ στραφεῖ πρὸς τὴν πλευρὰ τῆς αἰώνιας ἀλήθειας.

Ἀλλὰ γιὰ νὰ ὀργανωθεῖ ἡ ἐπιθετικὴ γραμμὴ μιᾶς φιλοσοφικῆς θεωρίας, εἶναι πρὶν ἀπ' ὅλα ἀπαραίτητο νὰ τῆς δοθεῖ ἕνας ἀκριβὴς ὁρισμός· αὐτὸ ποὺ τὰ δόγματα θεωροῦν σὰν πίστη, οἱ βασικὲς κομματικὲς ἀρχὲς τὸ παρουσιάζουν σὰν πολιτικὸ σχῆμα τοῦ κόμματος.

Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξασφαλίσουμε στὴν ρατσιστικὴ θεωρία ἕνα ἀγωνιστικὸ ὄργανο τέτοιο ποὺ ἀκριβῶς σήμερα παρουσιάζεται ὁ μαρξισμὸς γιὰ τὴν διεθνιστικὴ θεωρία.

Αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς ποὺ ἀκολουθεῖ κι ἐπιδιώκει τὸ ἐργατικὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ Κόμμα τῆς Γερμανίας :

Νὰ καθοριστεῖ γιὰ τὸ κόμμα ἡ ρατσιστικὴ θεωρία σὰν ἔννοια καθὼς καὶ οἱ προηγούμενες συνθῆκες ἐπιτυχίας τῶν ρατσιστικῶν ἀντιλήψεων. Ἡ καλύτερη ἀπόδειξη γιαυτὸ δόθηκε ἔμμεσα ἀπ' τούς πρώτους ἀντιπάλους γιὰ τὴ συγκρότηση τοῦ κόμματος μας. Ἐκεῖνοι ποὺ δὲν κουράζονται νὰ διαβεβαιώνουν ὅτι οἱ ρατσιστικὲς πεποιθήσεις, δὲν εἶναι μοναδικὸ χάρισμα ἑνός, ἀλλ' ἀντίθετα κοιμοῦνται ἢ «ζοῦν» στὴν καρδιά, ὁ θεὸς ξέρει πόσων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, αὐτοὶ ἀκριβῶς ἐπαληθεύουν τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐνεργητικὴ παρουσία τῶν ἀντιλήψεων αὐτῶν δὲν μπόρεσε ποτὲ—καὶ δικαιολογημένα—ν' ἀντιταχθεῖ στὸ θρίαμβο τῶν ἀντιπάλων θεωριῶν, ποὺ τὶς ὑπεράσπιζε ἕνα κλασσικὸ πολιτικὸ κόμμα. Ἂν ἦταν ἀλλοιῶς, ὁ γερμανικὸς λαὸς σήμερα θἄχε ἀναγκαστικὰ καταγάγει μιὰ θριαμβευτικὴ νίκη καὶ δὲν θὰ σπρωχνόταν πρὸς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου. Αὐτὸ ποὺ ἐξασφάλισε τὴν ἐπιτυχία στὶς διεθνιστικὲς ἀντιλήψεις εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ἀνάλαβε τὴν προάσπιση τους ἕνα κόμμα ὀργανωμένο πάνω σὲ σωστὲς ὁμάδες ἐφόδου. Ἂν οἱ ἀντίθετες θεωρίες ὑπόκυψαν ὀφείλεται στὸ λάθος ὅτι δὲν ὑπῆρχε ἕνα μοναδικὸ μέτωπο ἄμυνας. Μιὰ φιλοσοφικὴ θεωρία μπορεῖ νὰ πολεμήσει καὶ νὰ θριαμβεύσει κάτω ἀπὸ ἕνα συγκεντρωτικὸ κι αὐστηρὰ συνεκτικὸ πολιτικὸν ὀργανισμὸ κι ὄχι μέσα στὰ πλαίσια μιᾶς γενικῆς θεωρίας ποὺ ἐξελίσσεται χωρὶς φραγμούς.

Ἔκρινα λοιπὸν πὼς ἰδιαίτερη κι ἀπαραίτητη προσπάθεια μου ἦταν νὰ ἀποσπάσω ἀπ' τὴν πλούσια κι ἀσχηματοποίητη ὑπόσταση μιᾶς γενικῆς φιλοσοφικῆς ἀντίληψης, τὶς ἀκατάλυτες ἰδέες της καὶ νὰ τὶς τοποθετήσω κάτω ἀπὸ ἕνα σχῆμα λίγο ὡς πολὺ δογματικό. Ἔτσι περικομμένες καὶ διϋλισμένες θὰ μποροῦσαν νὰ συγκεντρώσουν τοὺς ὀπαδούς ποὺ θἄθελαν νὰ τὶς ἀκολουθήσουν. Μ' ἄλλα λόγια: τὸ Ἐθνικιστικὸ Κόμμα τῶν γερμανῶν ἐργατῶν συγκεντρώνει τὰ ἀκατάλυτα χαρακτηριστικὰ μιᾶς παγκόσμιος ρατσιστικῆς θεωρίας καὶ πραγματοποιεῖ ἀπ' αὐτά, μέσα στὶς πρακτικὲς δυνατότητες τῆς ἐποχῆς, τοῦ

ἔμψυχου ὑλικοῦ καὶ τῶν ἀδυναμιῶν του, ἕνα σύνολο θεωρητικο-πολιτικό, ποὺ τοποθετεῖ μετὰ ἀπὸ μόνο του, μ' ἕναν ὀργανισμὸ ὅσον αὐστηρὸ γίνεται γιὰ τὶς ἀνθρώπινες μάζες, τὶς βάσεις τοῦ τελειωτικοῦ θριάμβου αὐτῆς τῆς φιλοσοφικῆς θεωρίας.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ 1920 ΚΑΙ 1921 ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΚΥΚΛΟΙ, ΕΠΙΒΙΩΣΗ αὐτοῦ τοῦ ἀστικοῦ κόσμου ποὺ ἡ βασιλεία του ἄρχιζε νὰ δύνει, πλησίαζαν πρὸς τὶς γραμμὲς τοῦ κόμματος μας ποὺ ἔπερνε πιὰ ἀνοιχτὴ θέση ἐνάντια στὴν Κρατικὴ ἐξουσία, ἀλλὰ κι ἀπ' τὶς διάφορες πλευρὲς οἱ λησταὶ ποὺ εἶχαν τεθεῖ στὴν ὑπηρεσία τῶν πολιτικῶν κομμάτων κάθε ἀπόχρωσης εἶχαν βγάλει τὸ συμπέρασμα ὅτι τοὺς ἐπιτρεπόταν μιὰ μάχη ἐξολόθρευσης μὲ ὅλα τὰ μέσα, τῶν νεαρῶν αὐτῶν ἐνοχλητικῶν ποὺ θέλανε νὰ γίνουν οἱ πρωταγωνιστὲς τῶν καινούργιων ἀντιλήψεων τοῦ κόσμου. Στὴν πραγματικότητα ὅμως προσέχαν πολὺ ὥστε νὰ μὴ ἀναγνωρίζουν ὅτι ἡ μπουρζουαζία ἦταν πιὰ ἀνίκανη νὰ διανοηθεῖ μιὰ συναφῆ ἔννοια τῆς ἔκφρασης Κράτος, ἔκφραση ποὺ δὲν ὑπάρχει ἄλλωστε ἢ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τῆς δοθεῖ ἕνας συμφυὴς ὁρισμός. Καὶ τὸ πιὸ συχνὰ αὐτοὶ ποὺ κάθονταν πάνω στοὺς ὑπουργικοὺς θώκους τοῦ ἀνώτατου κρατικοῦ συμβουλίου, ἐπιστράτευαν καθηγητὲς τοῦ δημοσίου δικαίου προσπαθώντας μάταια νὰ βροῦν ἐξηγήσεις κι ἑρμηνεῖες ποὺ νὰ δικαιώνουν τὴν ὕπαρξη, καλὴ ἢ κακὴ ἔστω, αὐτῆς τῆς κυβέρνησης ποὺ τοὺς ἐξασφάλισε τὸν ἐπιούσιο. Ὅσο πιὸ πολὺ μὲ παράλογο τρόπο εἶναι ἐγκαθιδρυμένο ἕνα κράτος, τόσο πιὸ πολὺ σκοτεινοὶ κι ἐπιφανειακοὶ εἶναι καὶ οἱ σκοποὶ τῆς ὕπαρξης του. Τί θἄβρισκε, λόγου χάρη, νὰ πεῖ ἕνας καθηγητὴς τοῦ αὐτοκρατορικοῦ καὶ Βασιλικοῦ Πανεπιστημίου, πάνω στὴν ἑρμηνεία καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ κράτους, μέσα σὲ μιὰ χώρα ποὺ ἡ πολιτικὴ συγκρότηση της ἀποτελοῦσε τὸ χειρότερο τερατούργημα τοῦ Εἰκοστοῦ Αἰῶνα; Βαρειὰ προσπάθεια ἂν πραγματικὰ θεωρούσαμε ὅτι στὴν ἐποχή μας, ἕνας καθηγητὴς τοῦ Δημοσίου Δικαίου εἶναι περισσότερο ὑποχρεωμένος νὰ πεῖ τὴν ἀλήθεια παρὰ νὰ ἐξυπηρετήσει ἕναν ὁποιο-

δήποτε καθορισμένο σκοπό. Κι αὐτὸς ὁ σκοπὸς εἶναι ἡ ὑποστήριξη μὲ κάθε θυσία τῆς ὕπαρξης αὐτοῦ τοῦ τερατώδικου κατασκευάσματος τοῦ ἀνθρώπινου μηχανισμοῦ καὶ ποὺ τὸ ὀνομάζουν συνήθως Κράτος. Ἂς μὴν ἐκπλήσσεται λοιπὸν κανεὶς ἂν, συζητώντας αὐτὸ τὸ πρόβλημα, οἱ κύριοι ἐτοῦτοι ἀποφεύγουν ν' ἀναλύσουν τὰ γεγονότα γιὰ νὰ καταφύγουν τελικὰ σ' ἕνα κυκεώνα ἀξιωμάτων καὶ ἀρχῶν «ἠθικῶν», «ἠθολογικῶν» καὶ «ἠθικοποιητικῶν» καθὼς καὶ σὲ προθέσεις καὶ σκοποὺς τελείως φανταστικούς. Πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα, θεωρώντας στὸ σύνολο του, διακρίνουμε τρία συστήματα ἀντιλήψεων ποὺ ἤδη ἐπικρατοῦν.

α) Ὑπάρχουν αὐτοὶ ποὺ πιστεύουν ἁπλᾶ τὸ κράτος σὰν μιὰ *συγκέντρωση, λίγο ὡς πολὺ ἐθελοντική, ἀνθρώπων ὑποταγμένων στὴν ἐξουσία μιᾶς κυβέρνησης.*

Αὐτοὶ εἶναι οἱ πιὸ πολλοί. Ἀνάμεσα τους βρίσκονται οἱ σύγχρονοι θαυμαστὲς τῆς ἀρχῆς τῆς νομιμότητας ποὺ στὰ μάτια τους ἡ ἀνθρωπίνη θέληση καὶ πρωτοβουλία δὲν παίζει κανένα ρόλο σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση. Γιαυτούς, τὸ γεγονὸς καὶ μόνον ὅτι ἕνα Κράτος ὑπάρχει, φτάνει γιὰ νὰ τὸ καταστήσει ἱερὸ κι ἀπαραβίαστο. Γιὰ νὰ προστατεύσουν αὐτὴ τὴν ἀντίληψη τῶν παραφρόνων ἀπὸ κάθε προσβολή, ἐκθειάζουν μὲ δουλικὴ λατρεία αὐτὸ πού αὐτοαποκαλεῖται *Κρατικὴ Ἐξουσία.* Μέσα στὸν ἐγκέφαλο αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, τὸ μέσον γίνεται ξαφνικὰ προκαθορισμένος σκοπός. Τὸ Κράτος δὲν γίνηκε γιὰ νὰ ὑπηρετήσει τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' αὐτοὶ γεννήθηκαν γιὰ νὰ λατρεύουν τὴν Κρατικὴν ἐξουσία, ἀποτελώντας τοὺς πιὸ μέτριους ὑπαλλήλους της, ὅποιες κι ἂν εἶναι οἱ ὑπηρεσίες ποὺ τῆς προσφέρουν. Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τὸ Κράτος δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνο γιὰ νὰ συγκρατεῖ αὐτὴ τὴν σιωπηλὴ κι ἐκστατικὴ λατρεία ὥστε νὰ μὴ μεταβληθεῖ σὲ τέλεια ἀταξία. Τελικὰ φτάνουμε στὸ σημεῖο νὰ μὴν ὑπάρχει οὔτε σὰν σκοπὸς οὔτε σὰν μέσο.

Τὸ Κράτος ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνεῖ γιὰ τὴν διατήρηση τῆς γαλήνης καὶ τῆς τάξης καὶ ἀμοιβαία, ἡ γαλήνη κι ἡ τάξη ἐπιτρέπουν στὸ Κράτος νὰ ὑπάρχει. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς δυὸ πόλους πρέπει νὰ στρέφεται καὶ νὰ στριφογυρίζει ἡ ζωὴ τῆς κοινωνίας.

Στὴ Βαυαρία αὐτὴ ἡ ἀντίληψη ἐκπροσωπεῖται ἀπ' τοὺς ἀρτίστες τῆς πολιτικῆς τοῦ Βαυαρικοῦ κέντρου ποὺ ὀνομάζεται ἀλλοιῶς λαϊκὸ Βαυαρικὸ κόμμα· στὴν Αὐστρία πάλι κυριαρχοῦν οἱ κιτρινόμαυροι νομιμόφρονες. Ἐνῶ μέσα στὸ ἴδιο τὸ Ράιχ δυστυχῶς ἐπικρατοῦν αὐτὰ τὰ στοιχεῖα ποὺ ἔχουν ἀναλάβει τὴν ὑποστήριξη τῶν παρόμοιων πεποιθήσεων γιὰ τὴν ἐμφάνιση τοῦ Κράτους.

β) Ἄλλοι θεωρητικοί, λιγώτεροι σὲ ἀριθμό, βάζουν τουλάχιστον στὴν ὕπαρξη τοῦ Κράτους μερικοὺς ὅρους. Θέλουν νὰ ὑπάρχει ὄχι

μόνο μιὰ κι ἐνιαία διοίκηση ἀλλὰ καὶ *μιὰ γλώσσα*, ἂν κι αὐτὸ δὲν τὸ ὑποστηρίζουν παρὰ μόνο γιὰ τὴν διευκόλυνση τῶν τεχνικῶν συνθηκῶν τῆς διοίκησης. Ἡ Κρατικὴ ἐξουσία δὲν εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀπορέει μόνο κι ἀποκλειστικὰ ἀπ' τὸ Κράτος· αὐτό, ἄλλωστε, μπορεῖ νὰ συμβάλλει στὸ νὰ πληθύνουν οἱ σκοποὶ καὶ νὰ ἐξαπλωθεῖ ἡ Κρατικὴ ἐξουσία καὶ σ' ἄλλους τομεῖς. «Φιλελεύθερες» ἰδέες, ποὺ στὸ σύνολο τους ὅμως καταντοῦν δυσκολονόητες, ἐπικρατοῦν στὶς ἀντιλήψεις αὐτῆς τῆς σχολῆς. Τὸ Κυβερνητικὸ σχῆμα δὲν παρουσιάζεται πιὰ ἀπαραβίαστο ἀπὸ μόνο τὸ γεγονὸς τῆς ὕπαρξης του· ἐξετάζεται καὶ κρίνεται ἀκόμη, ἡ χρησιμότητα ποὺ μπορεῖ νἄχει. Ὁ σεβασμὸς τοῦ παρελθόντος δὲν τὸ προστατεύει ἀπ' τὴν κριτικὴ τοῦ παρόντος. Γενικά, αὐτὴ ἡ σχολὴ περιμένει πρὶν ἀπ' ὅλα ἀπ' τὸ Κράτος νὰ δώσει στὴν οἰκονομικὴ ζωὴ μιὰν ἱκανοποιητικὴ γιὰ τὸ ἄτομο μορφή· ἐξασκεῖ τὴν κριτική της πάνω του, ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ ἀπὸ τὴν πρακτικὴ ἐφαρμογὴ ποὺ μπορεῖ νἄχει αὐτὴ πάνω στοὺς εἰσοδηματούχους. Βασικοὺς ἀντιπρόσωπους αὐτῶν τῶν ἀπόψεων συναντοῦμε στὰ στρώματα τῆς μέσης γερμανικῆς μπουρζουαζίας καὶ εἰδικώτερα στοὺς ὀπαδοὺς τῆς φιλελεύθερης δημοκρατίας.

γ) Ἡ τρίτη ὁμάδα εἶναι ἀριθμητικὰ ἡ πιὸ ἀδύνατη.

Προσβλέπει στὴν ἔννοια τοῦ κράτους γιὰ ἕνα μέσο γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῶν *ἰμπεριαλιστικῶν της προθέσεων* ποὺ τὶς περισσότερες φορὲς ἐκφράζουν σκοτεινοὺς σκοπούς· θέλει νὰ δημιουργήσει ἕνα λαϊκὸ κράτος ἰσχυρὰ ἑνωμένο, ποὺ θἄχει μιὰ κοινὴ γλώσσα σὰν κύριο καὶ αὐστηρὸ χαρακτηριστικό. Ἡ ἐπιδίωξη τῆς κοινῆς γλώσσας δὲν εἶναι μόνον ἐπειδὴ θέλει κι ἐλπίζει νὰ δώσει ἔτσι σ' αὐτὸ τὸ κράτος μιὰ σίγουρη βάση, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ προπάντων—ριζικὰ ψεύτικη ἐπιδίωξη ἄλλωστε—γιατὶ μ' αὐτὴ τὴν ἑνοποίηση τῆς γλώσσας θὰ ἦταν σὲ θέση νὰ προσανατολισθεῖ σὲ μιὰν ἐθνικοποίηση κάτω ἀπὸ μιὰν ὡρισμένη ἔννοια.

Εἶναι ἀπογοητευτικὸ καὶ θλιβερὸ μαζὶ νὰ βλέπεις πόσο στὸν αἰῶνα μας καὶ πολὺ συχνὰ μὲ ὅλη τὴν καλὴ διάθεση, χρησιμοποιοῦν ἔτσι ἐλεύθερα τὸ ρῆμα : «ἐγκερμανίζω». Θυμᾶμαι ἀκόμη πὼς καὶ στὰ πρῶτα νεανικά μου χρόνια αὐτὴ ἡ ἔκφραση ὑπόβαλλε σὲ ἰδέες ἀπίστευτα ψεύτικες κι ἀπραγματοποίητες. Ἄκουγες τότε νὰ λέγεται ἀπ' τοὺς πανγερμανιστικοὺς κύκλους ὅτι οἱ Γερμανοὶ τῆς Αὐστρίας θὰ μποροῦσαν μὲ τὴ βοήθεια καὶ τὴ συμπαράσταση τῆς κυβέρνησης νὰ ἐκγερμανίσουν τοὺς Σλαύους τῆς Αὐστρίας· δὲν ὑπελόγιζαν διόλου ὅτι ὁ γερμανισμὸς δὲν ἀναφέρεται παρὰ μόνο στὸ ἔδαφος καὶ ποτὲ στοὺς ἀνθρώπους. Αὐτὸ ποὺ σήμαινε ἡ λέξη γι αὐτοὺς ἀναφερόταν μόνο στὴν ἐξάπλωση καὶ στὴν χρήση τῆς γερμανικῆς γλώσσας ποὺ περίμεναν

ἀπ' αὐτὴν δύναμη καὶ ἰσχὺ ἂν ἐφαρμοζόταν καὶ γενικὰ καθιερωνόταν. Εἶναι τελείως ἀνόητο καὶ τέλεια λανθασμένο νὰ πιστεύεις ὅτι θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ κάνεις Γερμανό, ἂς ποῦμε ἕνα νέγρο ἢ ἕναν Κινέζο μαθαίνοντας του τὰ γερμανικὰ καὶ βάζοντας τον ἐκτὸς ἀπ' τὸ νὰ τὰ μιλᾶ, νὰ ψηφίζει κι ἕνα γερμανικὸ κόμμα. Οἱ ἐθνικιστὲς ἀστοί μας δὲν μποροῦσαν νὰ καταλάβουν ὅτι αὐτοῦ τοῦ εἴδους ὁ γερμανισμὸς ὁδηγοῦσε στὴν πραγματικότητα σὲ ἀπογερμανοποίηση. Γιατὶ ἂν οἱ ὑπάρχουσες διαφορὲς ἀνάμεσα στοὺς λαούς, ποὺ μέχρι τώρα εἶναι καταφάνερες κι ὀφθαλμοφανεῖς, μποροῦσαν νὰ ἐξαλειφθοῦν καὶ τελικὰ νὰ μὴ ὑπάρχουν ἀπὸ μόνα, σὰν βασικὴ προϋπόθεση, τὴν χρήση μιᾶς κοινῆς γλώσσας, αὐτὸ τὸ μέτρο τότε θὰ ὁδηγοῦσε στὴν ἐπιμιξία καὶ ὁ ἐπιδιωκόμενος ἐκγερμανισμὸς θ' ἀποδειχνόταν σὰν τέλεια ἐξαφάνιση τοῦ γερμανικοῦ στοιχείου. Συμβαίνει, κι ἡ περίπτωση δὲν εἶναι καὶ τόσο σπάνια στὴν ἱστορία, ἕνας λαὸς κατακτητὴς νὰ πετύχει παρόλες τὶς δυσκολίες καὶ μὲ καταπίεση νὰ ἐπιβάλλει τὴ γλώσσα του στοὺς κατακτημένους, ὅμως μετὰ ἀπὸ χίλια ἔστω χρόνια αὐτὴ ἡ ἴδια γλώσσα θὰ μιλιέται ἀπὸ ἕνα καινούργιο λαὸ κι οἱ κατακτητὲς θάχουν μεταβληθεῖ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουν σὲ κατακτημένους.

Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ ἐθνικισμὸς ἢ γιὰ νὰ ἐκφραστῶ καλύτερα, ἡ ράτσα δὲν ἐξαρτᾶται διόλου ἀπ' τὴ γλώσσα, ἀλλ' ἀπ' τὸ αἷμα, δὲν ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ μιλοῦμε γιὰ ἐκγερμανισμὸ παρὰ μόνον ἂν, μ' αὐτὴ τὴν πρόθεση, ἐπιχειρήσουμε ν' ἀλλάξουμε τὸ αἷμα τοῦ κατακτημένου. Ἀλλ' αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο. Θάχαμε σὰν ἀποτέλεσμα, ἂν συνέβαινε κατι τέτιο μιὰ πρόσμιξη αἱμάτων ποὺ θὰ ἀδυνάτιζε τὴ στάθμη τῆς ἀπώτερης ράτσας. Καὶ τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα ἑνὸς τέτοιου ἐγχειρήματος θὰ ἦταν νὰ χαθοῦν οἱ δυνατότητες κι οἱ συνθῆκες ποὺ τότε εἶχαν κάνει τὸν λαὸ ἱκανὸ νὰ μεταβληθεῖ σὲ κατακτητή.

Μονάχα ἂν μὲ ἐκπολιτιστικὰ μέσα κατορθωθεῖ ν' ἀποσοβηθεῖ ἡ ἐπιμιξία μὲ τὴν κατώτερη ράτσα, ὁ λαὸς τῶν κατακτημένων θὰ μποροῦσε νὰ μιλήσει χίλιες φορὲς τὴν γλώσσα τῆς ἀνώτερης φυλῆς. Παρ' ὅλ' αὐτὰ γιὰ ἕνα ὡρισμένο χρονικὸ διάστημα θὰ ἐκδηλωνόταν ἕνα εἶδος διαμάχης ἀνάμεσα στὰ διαφορετικὰ πνεύματα καὶ στὸ λαὸ ποὺ προοριζόταν νὰ ξεπέσει χωρὶς λυτρωμὸ καὶ θἄφερνε στὸ φῶς, σὰν τελευταία ἀναλαμπὴ τ' ἀριστουργήματα ἑνὸς ἐκπληκτικοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ δημιουργοὶ αὐτῶν τῶν ἀριστουργημάτων δὲν θὰ ἦταν παρὰ οἱ μοναδικοὶ ἐκπρόσωποι τῆς ἀνώτερης ράτσας, ὅπου ἀκόμη οἱ μιγάδες τῆς πρώτης διασταύρωσης δὲν ἔχουν παρουσιάσει τοὺς τελευταίους καρποὺς τῆς αἱμομιξίας καὶ προσπαθοῦν μάταια νὰ τῆς φράξουν τὸ δρόμο. Αὐτὴ ἡ τελευταία ἀκολουθεῖται πάντα ἀπὸ μιὰ πτώση τοῦ πολιτικοῦ ἐπίπεδου.

Πρέπει λοιπὸν νὰ θεωροῦμε τὸν ἑαυτό μας εὐτυχισμένο σήμερα

γιατὶ ἡ ἐκγερμανοποίηση ποὺ ὁ Ἰωσὴφ ΙΙ ἀποπειράθηκε νὰ ἐφαρμόσει στὴν Αὐστρία, δὲν πέτυχε. Ἡ ἐπιτυχία τους θὰ εἶχε φυσικὰ σὰν ἀποτέλεσμα τὴν διατήρηση τοῦ Αὐστριακοῦ κράτους ἀλλὰ σύγχρονα θὰ ὁδηγοῦσε, μὲ τὴν κοινότητα τῆς γλώσσας στὴν πτώση τῆς ἐθνικιστικῆς στάθμης τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους, στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Τὰ ζωώδικα ἐνστικτα μπορεῖ νἄχουν ὑποχωρήσει, ἀλλὰ κι ἡ ἴδια ἡ φυλὴ θἄχε χάσει τὴν ἀξία της. Θἄχε ἴσως γεννηθεῖ ἕνας λαὸς στηριγμένος πάνω στὴν ἐθνικὴν ἑνότητα, ἀλλὰ ὁ λαὸς μιᾶς ἐκπολιτιστικῆς ἑνότητας θἄχε γιὰ πάντα χαθεῖ.

Εἶναι εὐτύχημα γιὰ τὸν γερμανικὸ λαὸ ποὺ αὐτὴ ἡ ἐπιμιξία δὲν συνέβηκε ποτὲ παρόλο ποὺ δὲν ἐμποδίσθηκε ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἔγινε κατανοητὴ ἀπ' τοὺς πνευματικούς μας ἀνθρώπους ἡ καταστρεπτικότητα της, ἀλλὰ γιατὶ οἱ Ἀψβούργοι κυβερνοῦσαν μὲ στενοκεφαλιὰ τὴ χώρα. Ἂν γινόταν ἀλλοιῶς, σήμερα μάταια θὰ μιλούσαμε καὶ θὰ μπορούσαμε ν' ἀποκαλοῦμε τὸ γερμανικὸ λαὸ σὰν δημιουργὸ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ὅμως δὲν ἦταν μόνο στὴν Αὐστρία ἀλλὰ καὶ στὴν ἴδια τὴν Γερμανία ποὺ οἱ λεγόμενοι ἐθνικοὶ κύκλοι πίστευαν κι ἀκόμα πιστεύουν σὲ τόσο ἀνακριβεῖς ἀντιλήψεις. Ἡ Πολωνικὴ ποὺ τὴν ὑποστήριξαν τόσοι Γερμανοὶ καὶ ποὺ ἀποσκοποῦσε στὸν ἐκγερμανισμὸ τῆς Ἀνατολῆς, εἶναι δυστυχῶς τὸ ζωντανὸ παράδειγμα ἑνὸς παρόμοιου σοφισμοῦ. Κι ἐκεῖ τὸ ἴδιο πίστεψαν ὅτι μποροῦσαν νὰ ἐκγερμανίσουν τὰ πολωνικὰ στοιχεῖα ὑποβάλλοντας τους ἁπλᾶ τὴν Γερμανικὴ γλώσσα. Κι ἐκεῖ τὸ ἴδιο, τὸ ἀποτέλεσμα στάθηκε μοιραῖο: ἕνας λαὸς ξένης ράτσας ἐκφράζοντας στὴν γερμανικὴ γλώσσα τὶς ξένες ἰδέες του, πρόσβαλλε τὴν εὐγενικὴ καταγωγὴ μας καὶ τὴν ἀξία τοῦ ἔθνους μας, μὲ τὴν κατώτερη φύση του.

Δὲν ὁδηγεῖ ἄραγε σὲ τρομακτικὲς σκέψεις τὸ ἄδικο ποὺ κάνουν στὴ γερμανικὴ ράτσα μας ὅταν οἱ Ἀμερικανοὶ ἀγνοοῦντες ἐμᾶς τοὺς ἰδιους, ἔχουν δοσοληψίες μὲ τοὺς βρωμερούς Ἑβραίους, ποὺ ξεμπαρκάρουν ἐκεῖ, μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ συλλαβίζουν τὰ ἀκατάληπτα γερμανικά τους; Κανεὶς μολοντοῦτο δὲν συλλογίζεται ὅτι τὸ καθαρὰ τυχαῖο γεγονὸς, ὅτι δηλαδὴ αὐτοὶ οἱ ἀπάτριδες ψειριάρηδες μιλοῦν γερμανικά, δὲν τοὺς κάνει ὑποχρεωτικὰ ν' ἀνήκουν στὸ λαό μας, οὔτε κἂν νὰ εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς.

Ὅτι, στὸ διάβα τῆς ἱστορίας μπόρεσε νὰ ἐκγερμανιστεῖ πρὸς ὄφελος τῆς Πατρίδας, ἦταν αὐτὸ ποὺ οἱ πρόγονοι μας ἐδαφικὰ κατέκτησαν μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι κι οἱ ἀποικίες ὅπου ἐγκαταστάθηκαν οἱ γερμανοὶ ἀγρότες. Ἀνάλογα μὲ τὸ ποσοστὸ πού, ταὐτόχρονα, ἐπιχειρήθηκε ἡ εἰσοχὴ ξένου αἵματος μέσα στὸ σῶμα τοῦ λαοῦ μας, τόσο μεγάλη ἦταν καὶ ἡ συμβολὴ

γιὰ τὴν τρομερὴ συντριβὴ τοῦ ἐθνικοῦ μας χαραχτήρα, ποὺ ἐκδηλώθηκε μ' αὐτὴν τὴν ὑπερτροφικὴ ἀτομικὴ θεωρία, τόσο γνώριμα στοὺς Γερμανούς, ὥστε φθάνουμε στὸ σημεῖο νὰ τῆς πλέξουμε τὸ ἐγκώμιο.

Γιαυτὴ τὴν τρίτη σχολὴ τὸ Κράτος εἶναι ἀκόμα, μέχρις ἑνὸς ὡρισμένου σημείου, μιὰ αὐτοτέλεια κι ἡ διατήρηση του μεταλλάζει σὲ βασικὴ φροντίδα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς.

Συμπερασματικά, μποροῦμε νὰ ὑποστηρίξουμε ὅτι ὅλες αὐτὲς οἱ θεωρίες δὲν στηρίζονται στὴν πνευματικὴ καλλιέργεια, ἀπὸ μόνο τὸ γεγονὸς ὅτι ὅλες οἱ δημιουργικὲς ἐκπολιτιστικὲς δυνάμεις ἔχουν σὰν βάση τους τὴ ράτσα κι ὅτι τὸ Κράτος πρέπει λογικὰ νὰ θεωρεῖται σὰν ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴ διατήρηση καί τελειοποίηση αὐτῆς τῆς ἴδιας τῆς ράτσας, βασικῆς συνθήκης γιὰ κάθε ἀνθρώπινη πρόοδο.

Τὸ ὕστατο συμπέρασμα γιαυτὲς τὶς γνῶμες καὶ τὶς ἀντιλήψεις βασικὰ λαθεμένες πάνω στὴ φύση καὶ τὴν αἰτία τῆς ὕπαρξης τοῦ κράτους ἔπεσαν μετὰ στὴν ἀντίληψη τοῦ Ἑβραίου Μάρξ: διαχωρίζοντας τὴν ἔννοια τοῦ κράτους ἀπὸ τὶς ὑποχρεώσεις του ἀπέναντι στὴ ράτσα, χωρὶς νὰ μπορέσει νὰ δώσει μιὰ ἄλλη περισσότερο συγκροτημένη ἑρμηνεία, ἡ μπουρζουαζία, ἄνοιξε τὸ δρόμο σὲ μιὰ θεωρία ποὺ καταστρέφει τὸ ἴδιο τὸ κράτος.

Γιαυτὸ ἀκριβῶς ὁ ἀγώνας τῆς μπουρζουαζίας ἐνάντια στὸ διεθνιστικὸ μαρξισμὸ ὁδηγεῖ, 'σ' αὐτὸ τὸν τομέα, σὲ μιὰν ὡρισμένην ἀποτυχία. Ἡ μπουρζουαζία ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ ἀσχολεῖται μὲ θεμελιώματα ποὺ τὸ πολιτικό της σύστημα δὲν μπόρεσε νὰ ξεπεράσει. Ἔτσι ὁ ἀριστερὸς ἀντίπαλος της ἀνακάλυψε τὰ ἀδύνατα σημεῖα τοῦ οἰκοδομήματος ποὺ ἐκείνη ἀνύψωσε καὶ δίνει τὴ μάχη μὲ τὰ ὅπλα ποὺ αὐτὴ ἄθελα της τοῦ παραχώρησε.

Τὸ πρῶτο ἀπ' τὰ καθήκοντα τοῦ νέου κόμματος ποὺ πέρνει θέση σ' αὐτὸ τὸ στίβο τῶν ρατσιστικῶν ἀντιλήψεων, εἶναι λοιπὸν νὰ διατυπώσει σωστὰ τὴν ἑρμηνεία ποὺ θἄπρεπε νὰ δοθεῖ ἀνάλογα μὲ τὴ φύση καὶ μὲ τὴν αἰτιολογία τῆς ὕπαρξης τοῦ κράτους.

Ἡ βασικὴ ἑρμηνεία εἶναι ὅτι τὸ *κράτος δὲν ἀποτελεῖ σκοπὸ ἀλλὰ μέσον. Εἶναι ἡ προηγούμενη κι ἀπαραίτητη βέβαια συνθήκη γιὰ τὴν ἐγκαθίδρυση τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ μὲ ἀνώτερη ἀξία, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἡ μοναδικὴ ἀφορμὴ γιαυτὸν τὸ σκοπό. Αὐτὴ ἀναφέρεται κι ἀποκλειστικὰ ἀνήκει στὴν ὕπαρξη τῆς φυλῆς ποὺ ἀπὸ μόνη της μπορεῖ νὰ δημιουργήσει.* Ἀκόμη κι ἂν ὑπῆρχαν πάνω στὴ γῆ ἑκατὸ πρότυπα κράτη, ἂν ἐξαφανίζονταν οἱ Ἄρειοι ποὺ εἶναι οἱ σττλοβάτες τοῦ πολιτισμοῦ, δὲν θὰ μποροῦσε πιὰ νὰ ὑπάρξει πνευματικὸς ἐκπολιτισμὸς στὸ βαθμὸ ποὺ τὸν ἔχουν ἀνεβάσει οἱ λαοὶ τῆς ἀνώτερης ράτσας. Μποροῦμε νὰ πᾶμε

ακόμη πιὸ μακρυὰ καὶ νὰ ποῦμε ὅτι ἡ ὕπαρξη τῶν ἀνθρωπίνων Κρατῶν δὲν μπορεῖ σὲ καμιὰ περίπτωση ν' ἀποκλείσει τὴν ὁριστικὴν ἐκμηδένιση τῆς ἀνθρώπινης φυλῆς, ὅταν οἱ ἐκπρόσωποι τῆς πολιτισμένης ράτσας ἐξαφανισθοῦν ὁδηγώντας ἔτσι στὴν ἐξαφάνιση τῶν πνευματικῶν καταστάσεων ποὺ βοηθοῦνε στὴν ἀντίσταση καὶ στὴν προσαρμογή.

Ἂν, λόγου χάρη, ἕνας σεισμὸς συντάρασσε τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς καὶ καινούργια Ἰμαλάϊα ξεφύτρωναν ἀπ' τὰ κύματα τοῦ Ὠκεανοῦ, ὁ ἀνθρώπινος πολιτισμὸς θἄχε φυσικὰ ἐξαφανιστεῖ. Δὲν θὰ ὑπῆρχε πιὰ οὔτε ἕνα κράτος, οἱ ἀνθρώπινοι δεσμοὶ ποὺ συγκρατοῦν μιὰ τάξη ἐπὶ τῆς γῆς θἄχαν σπάσει, τὰ δημιουργήματα τοῦ χιλιόχρονου πολιτισμοῦ θὰ πέφταν σ' ἐρείπια, ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς δὲν θἄταν πιὰ παρὰ μιὰ κορυφὴ σκεπασμένη ἀπ' τὰ νερὰ καὶ τὸν βόρβορο. Ἀλλὰ θ' ἀρκοῦσαν μερικοὶ μόνον ἄνθρωποι πού θ' ἀνῆκαν στὴν πολιτισμένη ράτσα καὶ θὰ ἐπιζοῦσαν σ' αὐτὴ τὴν καταστροφὴ γιὰ νὰ ξαναφέρουν, μέσα σὲ χιλιάδες ἔστω χρόνια, στὴ γῆ τὴ γαλήνη καὶ νὰ ξαναρχίσουν νὰ ἐμφανίζονται οἱ μαρτυρίες τῆς δημιουργικῆς δύναμης τοῦ ἀνθρώπου. Μόνον ἂν χαθοῦν κι οἱ τελευταῖοι ἐκπρόσωποι τῆς ἀνώτερης ράτσας ἡ γῆ θὰ μεταβληθεῖ ὁριστικὰ σὲ μιὰν ἔρημο. Ἀντίθετα, τὰ παραδείγματα τῆς σύγχρονης ἐποχῆς ἀποδείχνουν ὅτι τὰ Κράτη ποὺ οἱ βάσεις τους τέθηκαν ἀπὸ ράτσες ποὺ οἱ ἐκπρόσωποι τους δὲν εἶχαν τὶς ἀπαραίτητες πολιτικὲς δυνατότητες, δὲν μπόρεσαν παρόλες τὶς προσπάθειες ποὺ καταβλήθηκαν καὶ τὰ μέτρα ποὺ πάρθηκαν ἀπ' τὶς κυβερνήσεις τους, ν' ἀποφύγουν τὴν ἐρήμωση. Τὸ ἴδιο καθὼς τὰ μεγάλα ζῶα τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς ὑποχρεώθηκαν νὰ παραχωρήσουν τὴν θέση τους σὲ ἄλλα εἴδη καὶ νὰ σβύσουν, ἔτσι πρέπει νὰ βαδίσουν πάνω σ' αὐτὰ τὰ ἴχνη μιᾶς πνευματικῆς δυναμικότητας κι οἱ ἀνθρώπινες ράτσες γιὰ νὰ βροῦν τ' ἀπαραίτητα ὅπλα ποὺ θὰ τοὺς ἐξασφαλίσουν τὴν ἐπιβίωση.

Τὸ Κράτος δὲν δημιουργεῖ αὐτὴ τὴν προκαθωρισμένη πνευματικὴ στάθμη· δὲν μπορεῖ παρὰ μόνο νὰ διατηρήσει τὴ ράτσα, πράγμα ποὺ ἀποτελεῖ τὴν πρώτη προϋπόθεση τῆς ἐξύψωσης αὐτῆς τῆς στάθμης. Στὴν ἀντίθετη περίπτωση τὸ Κράτος μπορεῖ νὰ ἐπιζήσει γιὰ αἰῶνες ὁλόκληρους χωρὶς φανερὲς ἀλλαγές, μέχρι πού, ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς πρόσμιξης τῶν φυλῶν ποὺ δὲν τὴν ἐμπόδισε, οἱ ἐκπολιτιστικὲς δυνατότητες κι ἡ ἴδια ἡ ἱστορία αὐτοῦ τοῦ λαοῦ ποὺ εἶναι ἀντανάκλαση τους, ἀρχίσουν νὰ παρουσιάζουν τὶς βαθειὲς ρωγμὲς ποὺ ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ εἶχαν κάμει τὴν ἐμφάνιση τους. Παράδειγμα, τὸ δικό μας Κράτος ἔτσι ὅπως αὐτὸ σήμερα ὑπάρχει, μὲ μιὰ μηχανικὴ δημιουργικότητα μπορεῖ, λίγο ὡς πολύ, νὰ δίνει ἀκόμη τὴν ἐντύπω-

ση ὅτι ἐξακολουθεῖ νὰ ζεῖ καὶ μολοντοῦτο ὁ δηλητηριασμὸς τῆς ράτσας ποὺ ἐξαιτίας της ὑποφέρει ὁ λαός μας ὁδηγεῖ σὲ μιὰ κατάπτωση τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ κιόλας ἔχει ἀρχίσει νὰ ἐκδηλώνεται μὲ τρομαχτικὰ ἀποτελέσματα.

Ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση ποὺ συντελεῖ στὴν διαρκῆ ἐπιβίωση τῆς μιᾶς ἀνθρωπότητας ἀνώτερης, δὲν εἶναι λοιπὸν τὸ Κράτος ἀλλὰ ἡ ράτσα ποὺ κατέχει γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ τὶς ἀναγκαῖες δυνατότητες.

Πρέπει νὰ τονιστεῖ ὅτι αὐτὲς οἱ δυνατότητες ὑπάρχουν πάντα καὶ δὲν ἀπομένει παρὰ νὰ ἀφυπνιστοῦν ἀπὸ τὶς κατάλληλες ἐξωτερικὲς περιστάσεις γιὰ νὰ ἐκδηλωθοῦν. Τὰ ἔθνη, ἢ καλύτερα οἱ πολιτισμένες ράτσες, κατέχουν αὐτὲς τὶς ἀγαθοποιὲς δυνατότητες σὲ λανθάνουσα κατάσταση ἀκόμη κι ὅταν οἱ ἐξωτερικὲς δυσμενεῖς συνθῆκες τὶς ἐμποδίζουν νὰ τεθοῦν σὲ ἐνέργεια. Ἀκόμη εἶναι ἀπίστευτη ἀδικία νὰ παρουσιάζονται οἱ Γερμανοὶ τῶν προ—Χριστιανικῶν χρόνων σὰν «ἀπολίτιστοι» ἄνθρωποι, σὰν βάρβαροι. Ποτὲ δὲν ὑπῆρξαν τέτοιοι. Ἁπλούστατα τὸ βαρὺ κλῖμα κι οἱ βορεινὲς συνθῆκες ζωῆς τοὺς ὑπαγόρευαν μιὰ τέτοιου εἴδους ζωὴ ποὺ ἐμπόδιζε τὴν ἀνάπτυξη τῶν δημιουργικῶν τους δυνάμεων. Ἂν μποροῦσαν νὰ βρεθοῦν ξαφνικὰ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέσα στὶς κλιματολογικὲς συνθῆκες τοῦ Νότου καὶ μὲ τὸ κατάλληλο προσφερόμενο ἀπ' τὶς κατώτερες ράτσες ὑλικὸ καθὼς καὶ μὲ τὰ πρῶτα τεχνικὰ μέσα, οἱ δημιουργικὲς ἱκανότητες ποὺ κοιμοῦνταν μέσα τους, θὰ μποροῦσαν νὰ καρποφορήσουν καὶ νὰ κάνουν ν' ἀνθήσει ἕνας πολιτισμὸς τόσο λαμπρὸς ὅσο καὶ τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλὰ δὲν ἦταν μοναδικὸ ἐμπόδιο τὸ γεγονὸς ὅτι ζοῦσαν σὲ βορεινὰ κλίματα ποὺ δὲν ἐκδηλώθηκε αὐτὴ ἡ πρωτόγονη δημιουργική τους δύναμη. Ἕνας Λάπωνας ποὺ θὰ μεταφερόταν στὸ Νότο θὰ μποροῦσε νὰ συμβάλει στὴν ἀνάπτυξη τοῦ πολιτισμοῦ τόσο λίγο ὅσο κι ἕνας Ἐσκιμῶος. Ὄχι αὐτὴ ἡ ἐξαιρετικὴ δημιουργικὴ ἱκανότητα δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ ἐκείνη τοῦ Ἄρειου ὅσο κι ἂν προσφερόταν γιαυτὸν ἢ κι ἂν ἀποτελοῦσε συνύφανση τῆς ζωῆς του, ἔστω κι ἂν ἰδιαίτερες συνθῆκες τὴν βοήθησαν νὰ φανερωθεῖ ἢ μιὰ ἐχθρικὴ φύση τὴν ἐμπόδιζε.

Συμπερασματικὰ λοιπὸν καταλήγουμε στὴν ἀκόλουθη παρατήρηση:

Τὸ Κράτος δὲν εἶναι παρὰ ἕνα μέσον ποὺ ὁδηγεῖ στὴν κατάκτηση τοῦ σκοποῦ. Σκοπός του εἶναι νὰ διατηρεῖ καὶ νὰ ὑποβοηθεῖ τὴν ἀνάπτυξη μιᾶς κοινωνίας πλασμάτων ποὺ φυσιολογικὰ καὶ ἠθικά, ἀνήκουν στὸ ἴδιο εἶδος. Ἔχει χρέος, κατὰ κύριο λόγο, νὰ διατηρεῖ τοὺς βασικοὺς χαρακτῆρες τῆς ράτσας σὲ μιὰν ἐλεύθερη κατάσταση ὥστε ν' ἀναπτύσσουν τὶς ἱκανότητες, ποὺ βρίσκονται σὲ ὑπολανθάνουσα κατάσταση μέσα τους. Ἀπ' αὐ-

τὲς τὶς ἱκανότητες, ἕνα μέρος θὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τὴν φυσικὴ συντήρηση τῆς ζωῆς καὶ τὸ ἄλλο γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν πνευματικῶν δυνατοτήτων. Ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα, ἡ πρώτη, εἶναι ἀπαραίτητη πάντα προϋπόθεση τῆς δεύτερης κατάστασης.

Ἐμεῖς οἱ ἄλλοι, οἱ ἐθνικοσοσιαλιστές, ποὺ ἀγωνιζόμαστε γιὰ μιὰ διαφορετικὴ θεώρηση τοῦ κόσμου τούτου, δὲ βάζουμε τὸν ἑαυτό μας μέσα στὸ ἔνδοξο «πεδίο τῶν γεγονότων», ποὺ ἄλλωστε δὲν παρουσιάζουν καμιὰ πρωτοτυπία. Γιατὶ δὲν θἄμασταν πιὰ τότε οἱ ἀγωνιστὲς μιᾶς καινούργιας μεγάλης Ἰδέας, ἀλλὰ οἱ κούληδες τοῦ ψέματος ποὺ κυριαρχεῖ στὶς μέρες μας. Πρέπει νὰ κάνουμε λοιπὸν μιὰν ἀπαραίτητη διάκριση ἀνάμεσα στὸ Κράτος ποὺ εἶναι τὸ «περιέχον» καὶ στὴ ράτσα ποὺ εἶναι τὸ «περιεχόμενο». Αὐτὸ τὸ περιέχον δὲν ἔχει κανένα ἄλλο λόγο ὕπαρξης ἂν δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ διαφυλάξει καὶ νὰ προστατεύσει τὸ περιεχόμενο του· τότε δὲν ἔχει καμιὰν ἀξία.

Συμπερασματικά, ὁ ἀνώτατος σκοπὸς τοῦ ρατσιστικοῦ κράτους πρέπει νὰ εἶναι ἡ φροντίδα τῆς προστασίας ὅλων αὐτῶν ποὺ ἐκπροσωποῦν τὴν πρωταρχικὴ ράτσα καὶ ποὺ αὐτοὶ διαδίδουν τὸν πολιτισμὸ καὶ ἀποσκοποῦν στὴν ὁμορφιὰ καὶ στὴν ἠθικὴ ἀξιοποίηση μιᾶς ἀνώτερης κοινωνίας. Ἐμεῖς καὶ μόνον ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι εἴμαστε Ἄρειοι, δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ θεωροῦμε τὸ κράτος σὰν ἕνα ὀργανισμὸ ποὺ ἐκπροσωπεῖ τὸ λαό, ὀργανισμὸ ποὺ ὄχι μόνο ἐξασφαλίζει τὴν ὕπαρξη αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἀκόμη ἀναπτύσσοντας τὶς ἠθικὲς καὶ διανοητικές του ἱκανότητες τὸν κάνει νὰ φθάσει στὴν ἀνώτατη βαθμίδα τῆς ἀνθρώπινης ἀπελευθέρωσης.

Κι αὐτὸ ποὺ ἔχουμε σήμερα μπροστά μας, ἀναζητώντας τὴν ἔννοια τοῦ κράτους, εἶναι ἕνα τερατώδικο δημιούργημα τῆς πιὸ βαθειᾶς ἀνθρώπινης πλάνης ποὺ συνοδεύεται ἀπὸ μιὰ ἀκολουθία ἄφατου πόνου.

Ἐμεῖς οἱ ἄλλοι οἱ ἐθνικοσοσιαλιστὲς ξέρουμε ὅτι οἱ συνηθισμένοι ἄνθρωποι θὰ θεωρήσουν τὶς ἀντιλήψεις μας αὐτὲς σὰν ἐπαναστατικὲς καὶ θὰ μᾶς στολίσουν μ' αὐτὴ τὴν ἐπωνυμία. Ἀλλὰ οἱ πράξεις κι οἱ Ἰδέες μας δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἀποφασίζονται ἀπὸ τὴν ἔγκριση ἢ ἀπὸ τὴν δυσαρέσκεια ποὺ θὰ προκαλέσουν στὴν ἐποχή τους, ἀλλ' ἀπ' τὴν ὑπέρτατη καὶ κυριαρχικὴν ὑποχρέωση νὰ ὑπηρετήσουν τὴν ἀλήθεια ποὺ μᾶς ἔχει γίνει συνείδηση. Μποροῦμε ἀπὸ τώρα νὰ θεωροῦμε ὅτι οἱ διανοητικὲς ἀναπτυγμένες δυνατότητες τῶν ἀπογόνων μας θὰ τοὺς βοηθήσουν ὄχι μόνο νὰ καταλάβουν τὶς αἰτίες ποὺ μᾶς ὁδηγήσαν σ' αὐτὸ τὸ ἐγχείρημα, ἀλλ' ἀκόμη ν' ἀναγνωρίσουν τὴν χρησιμότητα του καὶ νὰ μᾶς τιμήσουν γι' αὐτό.

***

Ὅλα δσα προηγήθηκαν ἑρμηνεύουν γιὰ μᾶς τοὺς ἐθνικοσοσια-

λιστές, τὸ μέτρο τῆς ἀξίας τοῦ Κράτους. Αὐτὴ ἡ ἀξία δὲν εἶναι παρὰ σχετικὴ σὲ σύγκριση ἀναφορικὰ μὲ τὸ κάθε ἔθνος· θὰ ἦταν ἀπόλυτη ἂν τὴν ὁδηγούσαμε σὲ σύγκριση μὲ τὴν ἀνθρωπότητα ὁλόκληρη. Μ' ἄλλα λόγια:

Δὲν μποροῦμε νὰ διακρίνουμε τὴ χρησιμότητα ἑνὸς Κράτους πέρνοντας σὰν κριτήριο τὴν στάθμη τοῦ πολιτισμοῦ ἀπ' τὸν ὁποῖο προέρχεται, ἢ τὴν ἀξία ποὺ τοῦ δίνει ἡ δύναμη του μέσα στὸν ὑπόλοιπο κόσμο· αὐτὸ θὰ τὸ καταλάβουμε ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὴ χρησιμότητα ποὺ μπορεῖ νἄχει τοῦτος ὁ ὀργανισμὸς γιὰ κάθε σκεπτόμενο λαό.

Ἕνα κράτος μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἰδανικὸ ὅταν, ὄχι μόνον ἀνταποκρίνεται στὶς ὑπαρξιακὲς συνθῆκες τοῦ λαοῦ ποὺ ἔχει καθῆκον νὰ ἐκπροσωπεῖ, ἀλλ' ἀκόμη κι ὅταν ἡ ὑπόσταση του ἐξασφαλίζει ἐφαρμοζόμενη στὴν ὑπόσταση αὐτοῦ τοῦ λαοῦ κάποια ἐκπολιτιστικὴ σημασία ποὺ μπορεῖ νὰ προσδώσει σ' αὐτὸ τὸν κόσμο τὸ κρατικὸ σχῆμα. Γιατὶ ἡ προσπάθεια τοῦ κράτους δὲν εἶναι νὰ δημιουργεῖ ἀλλὰ ν' ἀνοίγει τὸ δρόμο στὶς δημιουργικὲς δυνάμεις. *Ἕνα Κράτος λοιπὸν μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ σὰν ἀνίκανο ὅταν, ἔχοντας φθάσει στὴν ἀνώτατη βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ, ὁδηγεῖ στὴν καταστροφὴ τὴν ρατσικὴ ὁμοιογένεια τῶν ἐκπροσώπων αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ.*

Γιατὶ δὲν σέβεται πιὰ τότε τὶς προηγούμενες συνθῆκες ποὺ ὁδήγησαν σ' αὐτὴ τὴν καλλιέργεια, ποὺ δὲν εἶναι δικό του δημιούργημα, ἀλλὰ ὁ καρπὸς τοῦ μόχθου ἑνὸς ἐκπολιτιστῆ λαοῦ ἐνισχυμένου ἀπὸ μιὰ παληότερη δυνατὴ κρατικὴν ὀργάνωση. Τὸ Κράτος δὲν ἐκφράζει μιὰ παρουσία ἀλὰ ἕνα σχῆμα. *Ἡ βαθμίδα πολιτισμοῦ ποὺ βρίσκεται ἕνας λαὸς δὲν ἐπιτρέπει νὰ τὴν μετροῦμε μὲ τὴν χρησιμότητα τοῦ Κράτους*, ποὺ μέσα του ἀναπτύσσεται. Καταλήγουμε ἔτσι στὸ συμπέρασμα ὅτι ἕνας λαὸς μὲ ἕναν ἀνώτερο πολιτισμὸ εἶναι ὁπωσδήποτε καλύτερος ἀπὸ μιὰ νέγρικη φυλή. Μολοντοῦτο ὁ Κρατικὸς ὀργανισμὸς ποὺ δημιούργησε ὁ λαὸς αὐτὸς γιὰ νὰ μπορέσει νὰ φτάσει στὸν σκοπό του, μπορεῖ νἄναι χειρότερος ἀπ' αὐτὸν τῆς νέγρικης φυλῆς. Ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἰδανικώτερο Κράτος μὲ τὶς καλύτερες πολιτικὲς συνθῆκες δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἐπιβάλει σ' ἕναν λαὸ δυνατότητες ποὺ τοῦ λείπουν ἢ ποὺ ποτὲ δὲν τὶς εἶχε, ἔτσι κι ἕνα κακὸ κρατικὸ σχῆμα θὰ ὁδηγήσει μοιραῖα μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, ἐπιτρέποντας ἢ προσφέροντας ἀκόμη τὶς εὐκαιρίες, στὴν καταστροφὴ καὶ στὴν ἐξαφάνιση τῶν ἐκπροσώπων τῆς πολιτισμένης ράτσας καθὼς καὶ τῶν δυνατοτήτων γιὰ δημιουργία ποὺ πρωταρχικὰ εἶχε.

Κατὰ συνέπεια, τὸ πρῶτο κριτήριο γιὰ τὴν ἀξία ἑνὸς Κράτους θὰ καθορισθεῖ ἀπὸ τὴν χρησιμότητα ποὺ μπορεῖ νἄχει γιὰ ἕναν ὁρισμένο λαὸ κι ὄχι ἀπ' τὴν ἴδια τὴ σημασία τοῦ ρόλου ποὺ εἶναι σὲ

θέση νὰ παίξει μέσα στὴν παγκόσμια ἱστορία.

Κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν τελευταία ἄποψη, ποὺ εἶναι τελείως σχετική, μποροῦμε ταχύτατα νὰ σχηματίσουμε μιὰ συγκεκριμένη γνώμη ἀλλὰ εἶναι δύσκολο νὰ προφέρουμε μιὰ κρίση πάνω στὴν ἀπόλυτη ἀξία ἑνὸς Κράτους. γιατὶ αὐτὴ ἡ ὁριστικὴ κρίση δὲν ἐξαρτιέται ἁπλῶς ἀπ' τὸ ἴδιο τὸ Κράτος, ἀλλὰ πιὸ πολὺ ἀπ' τὴν ἀξία καὶ τὸ ἐπίπεδο τοῦ λαοῦ ποὺ ἀντιπροσωπεύει.

Ὅταν μιλοῦμε γιὰ τὴν ὑψηλὴ ἀποστολὴ τοῦ Κράτους, δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχνοῦμε ὅτι αὐτὴ ἡ ἀποστολὴ ἀνήκει δικαιωματικὰ στὸ λαό, ὅπου τὸ Κράτος δὲν ἔχει ἄλλον ρόλο παρὰ νὰ τὸν ἀφήνει ἐλεύθερο νὰ ἐξελίσσεται, χάρη στὴν ὀργανικὴ δύναμη τῆς ὕπαρξης του. Ἂν ἀναρωτηθοῦμε τώρα πῶς πρέπει νὰ ὀργανωθεῖ γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσει, ἐμᾶς τοὺς ἄλλους Γερμανούς, θὰ ἦταν ἀπαραίτητο νὰ καθορίσουμε πρῶτα δυὸ βασικὰ σημεῖα : Τί εἴδους ἀνθρώπους πρέπει νὰ περιλάβει αὐτὸ τὸ Κράτος καὶ ποιοὺς σκοποὺς πρέπει ν' ἀκολουθήσει. Ὁ γερμανικός μας λαὸς δὲν ἔχει πιὰ δυστυχῶς σὰν βάση μιὰν ὁμοιογενῆ ράτσα. Καὶ ἡ συγχώνευση τῶν πρωταρχικῶν στοιχείων δὲν ἔκανε τέτοιες προόδους ὥστε νὰ ποῦμε ὅτι βγῆκε μιὰ καινούργια ράτσα ἀπ' αὐτὴ τὴ συγχώνευση. Στὴν πραγματικότητα, οἱ ἐξακολουθητικὲς ἐπιμίξεις πού, συγκεκριμένα μετὰ τὸν τριακονταετῆ πόλεμο, ἀδυνάτισαν τὸ αἷμα τοῦ λαοῦ μας, δὲν τὸν ὁδήγησαν μόνο στὴν ὀργανικὴ ἀποσύνθεση ἀλλὰ ἐπηρέασαν καὶ τὴν σκέψη του. Τὰ ἀνοιχτὰ σύνορα τῆς πατρίδας μας, ἡ ἐπαφὴ μὲ πολιτεύματα ἐξωγερμανικὰ κατὰ μάκρος τῶν συνοριακῶν ἐπαρχιῶν, προπάντων ἡ μεγάλη κι αἰφνίδια συρροὴ ξένου αἵματος στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Ράιχ, δὲν ἄφησαν μὲ τὴ σταθερὴ ἀνανέωση τους, τὸν ἀναγκαῖο χρόνο γιὰ νὰ φθάσουμε σὲ μιὰ ὁλοκληρωτικὴ συγχώνευση. Ἀπ' αὐτὸ τὸ καζάνι τῆς μπουγάδας δὲν βγῆκε μιὰ καινούργια ράτσα· τὰ ἐθνικὰ στοιχεῖα ἔμειναν διαχωρισμένα καὶ τὸ ἀποτέλεσμα φάνηκε ὅταν σὲ μιὰ κρίσιμη ὥρα, ποὺ συνήθως τὸ κοπάδι συγκεντρώνεται, ὁ γερμανικὸς λαὸς διασκορπίστηκε πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις. Ὄχι μονάχα, τὰ διάφορα στοιχεῖα ποὺ ἀποτελοῦν τὴ ράτσα, δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ ἕνα διαχωρισμὸ σὲ χωριστὲς ἐπαρχίες, ἀλλὰ συνυπάρχουν κιόλας στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἴδιας ἐπαρχίας. Οἱ Βόρειοι πλάι - πλάι μὲ τοὺς κατοίκους τῶν Ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν, κοντὰ σ' αὐτούς, οἱ Δαλματοί, πλάι σ' αὐτοὺς τοὺς δυὸ οἱ κάτοικοι τῶν Δυτικῶν διαμερισμάτων· χωρὶς διόλου νὰ τοὺς νοιάζει γιαυτὸ τὸ ἀνακάτεμα. Αὐτὴ ἡ κατάσταση τῶν πραγμάτων παρουσίαζε ἀπὸ ὡρισμένες πλευρὲς μεγάλα μειονεκτήματα : ἀφαιροῦσε ἀπ' τοὺς Γερμανοὺς τὸ ἰσχυρὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης, ἀποτέλεσμα τῆς ταυτότητας τοῦ αἵματος, ποὺ γίνεται εἰδικώτερα κυριαρχικὸ σὲ ὧρες κινδύνου,

προλαβαίνοντας τὴν ἐθνικὴ καταστροφὴ καὶ προκαλώντας στοὺς λαοὺς ποὺ τοῦ εἶναι ἀφοσιώμενοι, μιὰν ἀπάλειψη τῶν δευτερότερων διαφορῶν καὶ κάνοντας τους ν' ἀντιταχθοῦν στὸν κοινὸ ἐχθρὸ μ' ἕνα συγκεντρωτικὸ ὁμογενὲς μέτωπο, ὁμοειδοῦς φυλῆς. Αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει σὰν ὑπερανθρωπιστικὸ στοιχεῖο μέσα στὸν λαό μας, προέρχεται ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ βασικὰ στοιχεῖα τῆς φυλῆς μας, ποὺ καθένα τους ἔχει τὰ δικά του ἰδιαίτερα γνωρίσματα, πῆραν τὴ συνήθεια νὰ ζοῦν τὸ ἕνα κοντὰ στ' ἄλλο χωρὶς νὰ ἔρχονται σ' ἐπαφή. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ σὲ καιρὸ εἰρήνης μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ σὰν πλεονέκτημα, ὅμως παρ' ὅλ' αὐτὰ μᾶς στοίχισε—ἂν δὲν τὰ χάσαμε κιόλας ὅλα— τὴν κυριαρχία τοῦ κόσμου. Ἂν ὁ γερμανικὸς λαὸς σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς ἱστορίας του βρισκόταν συνενωμένος κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ συντηρησιακὸ ἔνστικτο ποὺ ἀποδείχθηκε τόσο χρήσιμο σὲ ἄλλους λαούς, τὸ γερμανικὸ Ράιχ θὰ κυβερνοῦσε σήμερα τὴ σφαῖρα μας. Ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου θἄχε πάρει ἕναν ἄλλο δρόμο καὶ κανεὶς δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ξέρει ἂν ἡ ἀνθρωπότητα, ἀκολουθώντας αὐτὸ τὸ δρόμο, δὲν εἶχε φθάσει στὸ σκοπὸ ποὺ οἱ τόσοι τυφλωμένοι φιλειρηνιστὲς ἐλπίζουν σήμερα νὰ κατακτήσουν μὲ τοὺς κλαυθμηρισμοὺς καὶ τὰ σαλιαρίσματα τους: *Ἡ εἰρήνη δὲν ἐξασφαλίζεται μὲ τὰ κλαδιὰ τῆς δάφνης ποὺ ἐπισείουν δακρυσμένοι, οἱ κλαυθμηρίζοντες φιλειρηνιστές, ἀλλὰ κατοχυρώνεται ἀπὸ τὸ νικηφόρο ξίφος τῶν δυνατῶν ποὺ βάζει τὸν κόσμο ὁλόκληρο στὴν ὑπηρεσία ἑνὸς ἀνώτερου πολιτισμοῦ.*

Τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ λαός μας στερεῖται τῆς συνοχῆς ποὺ δίνει τὸ κοινὸ αἷμα κι ὅμως μένει ἀγνός, μᾶς προξένησε ἄφατα κακά. Ἔδωσε τ' ἀπαιτούμενα κεφάλαια σ' ἕνα πλῆθος μικροϊδιοκτητῶν, ἀλλὰ ἀποστέρησε τὸ γερμανικὸ λαὸ ἀπ' τὰ κυριαρχικά του δικαιώματα ἐπὶ τῆς γῆς.

Καὶ σήμερα ἀκόμα ὁ γερμανικὸς λαὸς ὑποφέρει ἀπ' τὰ ἐπακόλουθα αὐτῆς τῆς ἔλλειψης ἐσώτερης συνοχῆς· ἀλλ' αὐτὸ ποὺ ὑπῆρξε ἡ δυστυχία μας στὸ παρὸν καὶ στὸ παρελθὸν ἴσως καὶ στὸ μέλλον πρέπει νὰ γίνει ἕνας βωμὸς ποὺ πάνω του θὰ ὑψώνουμε τὶς προσευχές μας. Γιατὶ ὅσο τρομακτικὴ κι ἂν ἦταν αὐτὴ ἡ ἀπουσία τῆς ἀπόλυτης συνεκτικότητας τῶν στοιχείων ποὺ ἀπάρτιζαν πρωταρχικὰ τὴ φυλή μας, κι ἡ ἀνικανότητα νὰ δημιουργήσουμε, συνεπακόλουθα, ἕνα σῶμα λαοῦ μὲ ὁμοιογένεια, εἶναι παρηγορητικὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἕνα μέρος ἀπ' ὅτι καλύτερο ὑπάρχει μέσα στὸ αἷμα μας ἔμεινε ἀγνὸ καὶ γλύτωσε ἀπ' τὴν κατάπτωση ποὺ τσάκισε τὸ ὑπόλοιπο τμῆμα τῆς ράτσας μας.

Εἶναι σίγουρο ὅτι ἕνα τέλειο ἀμάλγαμα ἀπὸ τὰ πρωταρχικὰ στοιχεῖα τῆς φυλῆς μας θὰ γεννήσει τώρα πιὰ ἕναν λαὸ μὲ μιὰν ἀρι-

στην οργάνωση· άλλὰ θὰ γινόταν ὅπως καὶ μὲ κάθε ἑτερογενὴ ράτσα προικισμένη μὲ ἱκανότητες, ποὺ δημιουργεῖ ἕνα πολιτισμὸ χαμηλώτερο ἀπ' αὐτὸν ποὺ δημιουργεῖ ἕνα πολιτισμὸ χαμηλώτερο ἀπ' αὐτὸν ποὺ εἶχε προμηνύσει γενικά, τὸ πιὸ ἀριστοκρατικὸ ἀπ' τὰ στοιχεῖα της. Ἔτσι λοιπὸν πρέπει νὰ θεωρηθεῖ σὰν εὐτύχημα τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ὑπάρχει αὐτὴ ἡ ὁλοκληρωτικὴ πρόσμιξη: γιατὶ μποροῦμε νὰ διαθέσουμε ἀκόμα καὶ σήμερα ἀπὸ μέσα ἀπ' τὸ γερμανικὸ λαό μας, μεγάλες μερίδες ἀτόμων ἀπὸ τὶς Νότιες ἐπαρχίες—ποὺ τὸ αἷμα τους ἔμεινε δίχως τὴν παραμικρὴ πρόσμιξη καὶ ποὺ μποροῦμε νὰ τοὺς θεωροῦμε σὰν τὸν πιὸ ἀκριβό μας θησαυρὸ γιὰ τὸ μέλλον. Στὶς θλιβερὲς ἐποχὲς ὅπου οἱ φυλετικοὶ νόμοι ἦταν ἄγνωστοι, ὅταν ὁ κάθε ἄνθρωπος πιστευόταν αὐτοδύναμος καὶ σὰν ἕνα πλάσμα τελείως ὅμοιο μὲ τ' ἄλλα, δὲν μποροῦσε κανεὶς νὰ ξεχωρίσει τὶς διαφορὲς τῆς ὑπάρχουσας ἀξίας ἀνάμεσα στὰ διάφορα πρωταρχικὰ στοιχεῖα. Σήμερα ξέρουμε ὅτι ἕνα ἀμάλγαμα τέλειο, ἀπὸ στοιχεῖα ποὺ ἀπαρτίζουν τὸ σῆμα τοῦ λαοῦ κι ἡ συνοχὴ ποὺ ἐνυπάρχει μέσα σ' αὐτό, θὰ μᾶς ἔκαναν ἴσως ἐξωτερικὰ ἰσχυρούς, ἀλλὰ ὁ τελικὸς σκοπὸς ποὺ πρὸς αὐτὸν πρέπει νὰ τείνει ἡ ἀνθρωπότητα θὰ ἦταν γιὰ μᾶς ἀπλησίαστος: τὸ μοναδικὸ εἶδος ἀνθρώπων ποὺ τὸ πεπρωμένο φανερὰ ἔχει διαλέξει γιὰ νὰ φέρει σ' αἴσιο πέρας αὐτὸ τὸ ἔργο, θὰ εἶχε ἀποπνιγεῖ μέσα στὸν βραστῆρα τῶν φυλῶν ποὺ ἀπαρτίζουν ἕναν τέτοιον συγκεντρωτικὸ λαό.

Ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ τὸ καλὸ πεπρωμένο μπόρεσε νὰ ἐμποδίσει, χωρὶς ἐμεῖς νὰ τὸ φροντίσουμε διόλου, πρέπει σήμερα νὰ τὸ ἐξετάσουμε ὄντας δυνατοὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν καινούργια μας κατάκτηση, προσεκτικὰ καὶ νὰ πάρουμε θέση ἀπέναντι του.

Αὐτὸς ποὺ μιλᾶ γιὰ μιὰν ἀποστολὴ ποὺ ἔχει ὁ γερμανικὸς λαὸς πάνω σὲ τούτη τὴ γῆ πρέπει νὰ ξέρει ὅτι αὐτὴ συνίσταται μοναδικὰ στὸν σχηματισμὸ ἑνὸς Κράτους ποὺ νὰ θεωρεῖ σὰν ὑπέρτατο σκοπό του νὰ διαφυλάξει καὶ νὰ ὑπερασπιστεῖ τὰ ἀριστοκρατικὰ στοιχεῖα τοῦ λαοῦ μας, ποὺ ἔμειναν ἀνόθευτα καὶ ποὺ ἀνήκουν σ' ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἔτσι τὸ Κράτος, μ' αὐτὴ τὴν προοπτική, θὰ γνωρίσει γιὰ πρώτη φορὰ ἕνα ἐσώτερο ὑψηλὸ ἰδανικό. Ἀπέναντι στὴν συνηθισμένη γελοία ἰδιότητα ποὺ τοῦ δίνουν θέλοντας νὰ ὑποδείξουν τὰ καθήκοντα του γιὰ τὴν διατήρηση τῆς τάξης καὶ τῆς ἡσυχίας κι ἀντὶ νὰ ἐπιτρέπει στοὺς πολίτες νὰ τὸ γελοιοποιοῦν ὁ καθένας μὲ τὸν τρόπο του, τὸ Κράτος θ' ἀναλάβει τώρα τὴν ἀληθινὰ εὐγενικὴν ἀποστολή, τῆς διαφύλαξης καὶ ὑπεράσπισης τοῦ ἀνώτερου ἀνθρώπινου γένους ποὺ ὁ Παντοδύναμος μὲ τὴν καλοσύνη του προίκισε αὐτὴ τὴ γῆ.

Ὁ ἄψυχος μηχανισμός, ποὺ ὑποτίθεται ὅτι μέχρι τώρα ἔτσι ἔπρεπε νάταν, θὰ μετασχηματισθεῖ σ' ἕναν ζωντανὸ ὀργανισμὸ μὲ ἀποκλειστικὸ σκοπὸ τὴν ἐξυπηρέτηση τῆς ἀνώτερης Ἰδέας.

Τὸ Ράιχ, σὰν Κράτος, ὀφείλει νὰ συμπεριλάβει ὅλους τοὺς Γερμα-

νοὺς καὶ νὰ ἐπιδοθεῖ στὴν προσπάθεια ὄχι μόνο τῆς συγκέντρωσης καὶ τῆς διαφύλαξης τῶν σοβαρῶν δυνατοτήτων ποὺ αὐτὸς ὁ λαὸς κατέχει σὲ πρωταρχικὰ ρατσικὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ καὶ νὰ τά κάμει νὰ ὁδηγηθοῦν ἀργὰ καὶ σίγουρα σὲ μιὰ κατάσταση ἐπικράτησης.

***

Τὴν περίοδο αὐτὴ ποὺ εἶναι, ἂν θέλουμε νὰ φθάσουμε ὡς τὸ βάθος τῶν πραγμάτων, περίοδος νάρκωσης κι ἀποχαύνωσης, θ' ἀκολουθήσει ἡ ἐποχὴ τοῦ ἀγώνα. Ἀλλὰ ὅπως πάντα, ἡ παροιμία: «ὅποιος ξεκουράζεται σκουριάζει», βρίσκει ἐδῶ τὴν δικαίωση της· ἀκόμη ὅμως δικαιώνεται κι αὐτὸς ποὺ διακηρύσσει ὅτι ἡ νίκη κατακτιέται μόνο μὲ τὸν ἀγώνα. Ὅσο πιὸ ὑψηλὸς εἶναι ὁ σκοπός μας κι ὅσο πιὸ πολὺ ἀνίκανη εἶναι ἡ μάζα νὰ τὸν καταλάβει ὁλοκληρωτικά, τόσο πιὸ ἀπέραντες θὰ εἶναι οἱ ἐπιτυχίες—ἡ ἱστορία μᾶς βεβαιώνει γιαυτὸ—κι ἡ σημασία αὐτῶν τῶν ἐπιτυχιῶν: ἀρκεῖ νὰ δοῦμε καὶ νὰ προσανατολισθοῦμε στὸν σκοπὸ ποὺ τείνουμε μαχόμενοι, μὲ μιὰ σταθερότητα ἀδιάσπαστη.

Πολλοὶ ὑπάλληλοι ποὺ διευθύνουν οὐσιαστικὰ τὸ Κράτος μας, μπορεῖ νὰ νομίσουν ὅτι εἶναι λιγώτερο κουραστικὸ νὰ ἐργασθοῦν γιὰ τὴν διατήρηση τῆς ὑπάρχουσας τάξης πραγμάτων, παρὰ ν' ἀγωνισθοῦν γιαυτὸ ποὺ θὰ εἶναι αὔριο. Θὰ τοὺς φανεῖ πιὸ ἄνετο νὰ δοῦν τὸ Κράτος σὰν ἕνα μηχανισμὸ ποὺ μοναδική ταυ δικαιολογία ὕπαρξης εἶναι νὰ διατηρεῖται στὴ ζωή, ἀκόμη κι ἂν ἡ ζωή τους «ἀνήκει στὸ Κράτος» ὅπως συνηθίζουν νὰ λένε. Πῶς ὅμως θὰ μποροῦσε αὐτὸς ποὺ ἔχει τὶς ρίζες του μέσα στὸ λαό, νὰ ὑπηρετήσει λογικὰ ἕναν ἄλλο ἀφέντη ποὺ δὲν θἄναι ὁ λαός; Σὰν νὰ μποροῦσε ποτὲ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐργασθεῖ γιὰ κάτι ποὺ δὲν θἄχε καμιὰ σχέση μὲ τὸν ἄνθρωπο. *Εἶναι φυσικά, τὸ ξαναλέω, πιὸ ξεκούραστο νὰ βλέπεις τὴν Κρατικὴν ἐξουσία σὰν ἕνα μηχανισμὸ καθαρὰ αὐτοματικό, παρὰ νὰ τὴν θεωρεῖς σὰν ὑπέρτατη ἐνσάρκωση τοῦ ἐνστίκτου αὐτοσυντήρησης ἑνὸς λαοῦ.* Πραγματικὰ στὴν πρώτη περίπτωση τὸ Κράτος κι ἡ Κρατικὴ ἐξουσία εἶναι γιὰ τ' ἀδύνατα πνεύματα αὐτοσκοποί· στὴν δεύτερη περίπτωση, εἶναι τὰ ἰσχυρὰ ὅπλα ποὺ μπαίνουν στὴν ὑπηρεσία τοῦ μεγάλου κι αἰώνιου ὑπαρξιακοῦ ἀγώνα κι ὄχι μιὰ τυφλὴ μηχανή, ἀλλὰ ἡ ἔκφραση κι ἡ ὁμόφωνη θέληση μιᾶς κοινωνίας ποὺ θέλει νὰ ζήσει.

Ἀκόμη γιὰ τὸν ἀγώνα ποὺ θ' ἀναληφθεῖ σὲ ὑποστήριξη τῆς νέας μας Κρατικῆς ἀντίληψης—ἀντίληψης ποὺ ἀνταποκρίνεται στὴν πρωταρχικὴ ἔννοια τῶν πραγμάτων—θὰ βροῦμε πολὺ λίγους συντρόφους στὰ σπλάχνα μιᾶς κοινωνίας φυσιολογικὰ γερασμένης, ἐνῶ θὰ τοὺς συναντήσουμε κατὰ μάζες ἂν θίξουμε τὰ εὐαίσθητα σημεῖα τοῦ

θάρρους καὶ τῆς ἐξυπνάδας τους. Σ' αὐτὰ τὰ στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ δὲν θὰ στρατολογήσουμε σὰν νεοσύλλεκτους, ἀπὸ μεσόκοπους, παρὰ μόνον ἐκείνους ποὺ διατήρησαν τὴ νεότητα καὶ τὴ φρεσκάδα τοῦ μυαλοῦ τους· ἀλλὰ δὲν θὰ δοῦμε νἄρχονται ποτὲ πρὸς τὸ μέρος μας αὐτοὺς ποὺ θεωροῦν σὰν ἀπαράβατο σκοπὸ τῆς ζωῆς τους τὴν προσπάθεια νὰ διατηρήσουν τὴν ὑπάρχουσα τάξη πραγμάτων.

Θὰ σταθοῦν ἐνάντια μας ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι θεληματικὰ κακοί, οἱ ἀναρίθμητες στρατιὲς τῶν ἀδιάφορων ἀπὸ διανοητικὴ τεμπελιὰ καὶ προπάντων οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν συμφέροντα ἀπ' τὴν διατήρηση τοῦ καθεστῶτος. Ἀλλ' ἀκριβῶς καὶ μόνο ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἀγώνας αὐτὸς φαίνεται χωρὶς ἐλπίδα, ξεπηδᾶ ἡ μεγαλωσύνη του κι ἡ σπουδαιότερη βάση ποὺ πάνω της στηρίζουμε τὶς περισσότερες πιθανότητες ἐπιτυχίας. Ἡ πολεμικὴ κραυγὴ ποὺ ἀπ' τὴν πρώτη στιγμὴ τρομάζει, σὲ λίγο θ' ἀπογοητεύσει τὶς ἀδύνατες ψυχὲς καὶ θὰ γίνει τὸ σύνθημα γιὰ τὴν συνάθροιση τῶν ἀτόμων ποὺ εἰλικρινὰ θέλουν νὰ πολεμήσουν. Καὶ πρέπει νὰ προσέξουμε πολὺ πάνω σ' αὐτό: *ὅταν στοὺς κόλπους ἑνὸς λαοῦ, συγκεντρώνονται γιὰ ν' ἀκολουθήσουν ἕνα μόνο σκοπό, ὡρισμένο πλῆθος ἀτόμων μὲ ψηλὴ στάθμη ἐνεργητικότητας καὶ δημιουργικῆς δύναμης καὶ ποὺ εἶναι ἔτσι ἀπόλυτα διαχωρισμένοι ἀπ' τὴν τεμπελιὰ καὶ τὴν ἀποχαύνωση ποὺ μαστίζουν τὶς μάζες, αὐτοὶ οἱ ὡρισμένοι ἄνθρωποι θὰ γίνουν οἱ ἡγέτες, τοῦ συνόλου τοῦ λαοῦ. Ἡ παγκόσμια ἱστορία γράφτηκε ἀπὸ τὶς μειονότητες, κάθε φορὰ ποὺ ἡ ἀριθμητικὴ μειονότητα ἐνσαρκώνει τὴν πλειοψηφία τῆς θέλησης καὶ τῆς ἀποφασιστικότητας.*

Γιαυτὸ τὸ λόγο τὸ σημεῖο ποὺ σήμερα φαίνεται ὅτι κάνει δύσκολη τὴν προσπάθεια μας, εἶναι στὴν πραγματικότητα ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴ νίκη μας. Ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἡ προσπάθεια εἶναι μεγάλη κι ἐπίπονη θὰ βροῦμε ἀναγκαστικὰ τοὺς καλύτερους ἀγωνιστὲς γιὰ νὰ φέρουν σὲ πέρας τὸν ἀγώνα μας. Αὐτὴ ἡ ἐπιλογὴ θὰ μᾶς ἐξασφαλίσει τὴν ἐπιτυχία.

***

Ἡ φύση τιμωρεῖ· συνήθως μὲ διαθέσεις προσαρμογῆς αὐτὲς τὶς προσμίξεις ποὺ κιβδηλώνουν τὴν ἀγνότητα τῶν ἀνθρώπινων φυλῶν. Ὅμως στέκεται πάντα πιὸ αὐστηρὴ ἀπέναντι στοὺς μιγάδες. Οἱ πρῶτοι αὐτοὶ καρποὶ τῶν διασταυρώσεων θὰ ὑποφέρουν σκληρά, καμιὰ φορὰ μέχρι τρίτης, τέταρτης καὶ πέμπτης γενιᾶς. Ἡ φύση τοὺς ἀρνεῖται τὰ προσόντα τοῦ πρωταρχικοῦ ἀνώτερου στοιχείου ποὺ διασταυρώθηκε· ἄλλωστε ἡ ἀδυναμία τῆς ἕνωσης τοῦ αἵματος ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα τὴν ἀσυμφωνία τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν ζωικῶν ἐνεργειῶν. Σὲ κάθε κρίσιμη στιγμὴ ὅπου ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀγνῆς φυλῆς πέρνει ἀποφάσεις φρόνιμες καὶ συνεκτικές, ὁ μιγάδας δὲν μπορεῖ νὰ σκεφτεῖ ἢ δὲν ἐνεργεῖ παρὰ μὲ ἡμίμετρα. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι αὐτὸς ὁ τελευταῖος

ἀφήνεται νὰ κυριαρχηθεῖ ἀπ' τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ ἀγνὸ αἷμα καὶ στὴν πρακτικὴ μορφὴ τῆς θεωρίας εἶναι ἐκτεθειμένος σὲ μιὰ πιὸ γρήγορη ἐξαφάνιση. *Στὶς περιπτώσεις ὅπου ἡ ράτσα ἐνεργεῖ νικηφόρα, ὁ μιγάδας ὑποκύπτει, θὰ μποροῦσα νὰ φέρω πάνω σ' αὐτὸ ἀναρίθμητα παραδείγματα.* Πάνω σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σημεῖο βλέπουμε τὴν τιμωρία τῆς φύσης. Ἀλλὰ συμβαίνει συχνὰ νὰ πηγαίνει ἀκόμη πιὸ μακρυά· νὰ βάζει ἡ φύση φραγμοὺς ἀκόμη καὶ στὴν ἀναπαραγωγή· καθιστᾶ στείρους ἐκείνους ποὺ βγῆκαν ἀπὸ διασταυρώσεις καὶ τοὺς ὁδηγεῖ ἔτσι στὴν ἐξαφάνιση.

Ἂν, λόγου χάρη, ἕνα ἄτομο μιᾶς ὁποιασδήποτε φυλῆς ἐρχόταν σ' ἐπαφὴ κι ἑνωνόταν μ' ἕναν ἐκπρόσωπο κατώτερης ράτσας, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διασταύρωσης θὰ ἦταν μιὰ πτώση τῆς ἴδιας του στάθμης κι ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ μιὰ κατάπτωση σ' ἕνα ἐπίπεδο χαμηλότερο ἀπ' αὐτὸ ποὺ βρίσκονται τὰ ἄτομα τῆς ράτσας ὅπου ἀνῆκε. Στὴν περίπτωση ποὺ κάθε καινούργια καταβολὴ τοῦ αἵματος τῆς ἀνώτερης ράτσας θὰ εἶχεν ἐμποδιστεῖ, οἱ συνεχόμενες διασταυρώσεις θὰ γεννοῦσαν μιγάδες ποὺ ἡ δύναμη τους γιὰ ἀντίσταση, σοφὰ ἐλαττωμένη ἀπὸ τὴ φύση, θὰ τοὺς καταδίκαζε σὲ μιὰ τέλεια ἐξαφάνιση· ἢ καλύτερα, θὰ σχηματιζόταν μὲ τὸ πέρασμα τῶν χιλιετηρίδων ἕνα ἄλλο ἀμάλγαμα ποὺ μέσα του τὰ πρωταρχικὰ στοιχεῖα, ριζικὰ μεταλλαγμένα ἀπ' τὶς διαρκεῖς διασταυρώσεις, δὲ θ' ἀναγνωρίζονταν πιά· θὰ διαγραφόταν ἔτσι ἕνας καινούργιος λαὸς προικισμένος μὲ μιὰν ὡρισμένη φυσικὴ ἀντιστασιακὴ ἱκανότητα, ἀλλὰ ποὺ ἡ πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνική του ἀξία θἄταν πολὺ κατώτερη ἀπ' αὐτὴν τῆς ράτσας ποὺ εἶχε λάβει μέρος στὴν πρώτη διασταύρωση. Ἀλλ' ἀκόμα καὶ σ' αὐτὴν τὴν τελευταία περίπτωση, αὐτὸ τὸ νοθογενὲς κατασκεύασμα θὰ ὑπόκυπτε στὴν πάλη γιὰ τὴν ὕπαρξη, μπροστὰ σὲ μιὰ ράτσα ποὺ τὸ αἷμα της θἄχε μείνει ἀγνό. Ἡ φυλετικὴ ἀλληλεγγύη, ἀναπτυγμένη στὸ πέρασμα τῶν χιλιάδων ἐτῶν, ποὺ θὰ ἐξασφάλιζε τὴν συνοχὴ αὐτοῦ τοῦ καινούργιου λαοῦ θὰ ἦταν—ὅσο ἰσχυρὴ κι ἂν ἀποδεικνυόταν, ἐξαιτίας τῆς πτώσης τοῦ ρατσικοῦ ἐπίπεδου καὶ τῆς ἀδυναμίας στὴν ἱκανότητα προσαρμογῆς καὶ δημιουργίας—ἀδύνατο νὰ ἐπιτρέψει μιὰ νικηφόρα ἀντίσταση στὶς συγκρούσεις μὲ μιὰ ράτσα ἀγνή, ἑνωμένη κι αὐτὴν τὸ ἴδιο κι ἀνώτερη στὰ σημεῖα τῆς διανοητικῆς ἀνάπτυξης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Μποροῦμε λοιπὸν νὰ ἐκφράσουμε τὸ ἀκόλουθο ἀξίωμα :

Κάθε διασταύρωση τῆς ράτσας ὁδηγεῖ μοιραῖα, ἀργὰ ἢ γρήγορα, στὴν ἐξαφάνιση τῶν νοθογενῶν ποὺ παράγονται ἀπ' αὐτήν, ὅσο θὰ βρίσκονται ἀντιμέτωποι μὲ τὸ ἀνώτερο στοιχεῖο ποὺ ἔλαβε μέρος σ' αὐτὴ τὴν διασταύρωση, ἀλλὰ ποὺ μπόρεσε νὰ διατηρήσει τὴν ἑνότητα ποὺ ἐξασφαλίζεται ἀπ'

τὴν ἀγνότητα τοῦ αἵματος. Ὁ κίνδυνος γιὰ τὸ νοθογενῆ δὲν ἐξαντλεῖται μὲ τὴν ἐπιμιξία τοῦ τελευταίου ἀνθρώπινου στοιχείου τῆς ἀνώτερης ράτσας.

Αὐτὸ τὸ φαινόμενο μπορεῖ νὰ ἐκδηλωθεῖ ἀπὸ μόνο του στὰ προικισμένα μ' ἕνα δυνατὸ φυλετικὸ ἔνστικτο ἄτομα, ποὺ εἰδικὲς περιπτώσεις ἢ μιὰ ἐξαιρετικὴ δυσκολία τὰ ἐξανάγκασε νὰ βγοῦν ἀπ' τὸν φυσιολογικὸ δρόμο τοῦ πολλαπλασιασμοῦ, τὴν καθαρότητα δηλαδὴ τῆς ράτσας. Μόλις αὐτὴ ἡ δυσκολία ξεπεραστεῖ, τὰ στοιχεῖα ποὺ εἶχαν μείνει ἀγνά, προσπαθοῦν ἀμέσως νὰ δημιουργήσουν πάλι δεσμοὺς ἀνάμεσα στὰ ὅμοια τους, πράγμα ποὺ βάζει τέλος στὶς κατώτερες διασταυρώσεις. Οἱ καρποὶ τῆς ἐπιμιξίας, θ' ἀποτραβηχθοῦν τότε ἀπὸ μόνοι τους σὲ δεύτερο πλάνο, παρόλο ποὺ ὁ ἀριθμός τους εἶναι τόσο μεγάλος ὥστε τὰ στοιχεῖα τῆς ἀγνῆς ράτσας δὲν συλλογίζονται διόλου νὰ τοῦ ἀντισταθοῦν.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ θὰ θελήσει νὰ μὴ ἀκούσει τὶς προειδοποιήσεις τοῦ ἐνστίκτου καὶ θὰ σταθεῖ ἀγνώμονας ἀπέναντι στὶς ὑποχρεώσεις ποὺ ἐπιβάλλει ἡ φύση, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπολογίζει, οὔτε ν' ἀντιληφθεῖ τὴν τιμωρία ποὺ ἐπιφέρουν οἱ πράξεις του αὐτές, ἂν τουλάχιστον δὲν ἔχει ἀντικαταστήσει τὴν χαμένη ἐνστικτώδικη αἰσθαντικότητα του ἀπὸ τὴν ἔκλαμψη τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας· μένει λοιπὸν στὴν καλλιέργεια νὰ συμπληρώσει τὸ ἔργο τῆς γενηᾶς. Ἀλλὰ εἶναι λογικὸ νὰ φοβόμαστε ὅτι ὁ ἄνθρωπος, μιὰ φορὰ ἀποτυφλωμένος, δὲν θὰ συνεχίσει νὰ μάχεται μὲ τοὺς φραγμοὺς ποὺ χωρίζουν τὶς ράτσες, ὥσπου, θὰ φθάσει στὸ σημεῖο ὁριστικὰ νὰ χάσει ὅτι καλύτερο ὑπάρχει μέσα του: Δὲν θὰ τοῦ ἀπομείνει πιὰ παρὰ ἕνας εἶδος πολτοῦ ποὺ μέσα του, οἱ σπουδαῖοι μεταρυθμιστές ποὺ κυκλοφοροῦν σήμερα, ἀνακατεύουν τὰ ἰδανικά τους· ἀλλ' αὐτὸ ἴσα - ἴσα τὸ ἄμορφο κατασκεύασμα, θὰ σήμαινε τὸ θάνατο κάθε ἰδανικοῦ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Τὸ ξέρω πολὺ καλά: *θὰ μπορούσαμε νὰ κατασκευάσουμε ἀπ' αὐτὸ τὸ καζάνι ἕνα ἐνστικτώδικο ζῶο, ἀλλ' ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀνακάτεμα δὲν θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ βγεῖ ἕνας ἄνθρωπος ποὺ θάταν ὁ στυλοβάτης τοῦ πολιτισμοῦ ἢ ἀκόμη καλύτερα ὁ ἱδρυτὴς κι ὁ δημιουργὸς αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ.* Θὰ φθάναμε στὸ σημεῖο τότε νὰ ποῦμε ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα ἔχει ὁριστικὰ χρεωκοπήσει στὴν ἀποστολή της.

Ἂν δὲν θέλουμε νὰ βρεθεῖ ὁλόκληρη ἡ γῆ σὲ μιὰ τέτοια κατάσταση, πρέπει νὰ μείνουμε πιστοὶ στὴν ἰδέα ὅτι ἡ ἀποστολὴ τοῦ Γερμανικοῦ Κράτους εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα, νὰ ἐπιβλέπει ὥστε ν' ἀποφευχθεῖ ἀπόλυτα κάθε καινούργια ἐπιμιξία.

Ἡ γενηὰ τῶν χαμένων κορμιῶν, ποὺ ἔχουν πιὰ γίνει ἀντιληπτοὶ ἀπ' τοὺς σύγχρονους ἀνθρώπους, ἐπιδιώκει φυσικὰ μὲ τὶς κραυ-

γές της ν' ἀποδείξει ἔκθετη αὐτὴ τὴ θέση καὶ νὰ ὑποστηρίξει ὅτι λυπᾶται γιὰ τὸ ὅτι ἐγὼ βάζω βέβηλο χέρι στὰ ἱερὰ κι ἀπαραβίαστα δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου. *"Οχι, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει παρὰ ἕνα μονάχα ἱερὸ δικαίωμα κι αὐτὸ τὸ δικαίωμα εἶναι ταυτόχρονα τὸ πιὸ ἀπαράβατο ἀπ' τὰ καθήκοντά του: νὰ προφυλάξει τὴν ἀγνότητα τοῦ αἵματος του γιὰ νὰ διατηρηθεῖ ὅτι καλύτερο ὑπάρχει μέσα στὴν ἀνθρωπότητα ποὺ θὰ τὴν ὁδηγήσει καὶ θὰ τὴν κάμει ἱκανὴ ν' ἀναπτύξει τ' ἀνώτερα προνομιοῦχα πλάσματα της.*

"Ενα ρατσιστικὸ Κράτος ὀφείλει λοιπόν, πρὶν ἀπ' ὅλα, νὰ ἀνυψώσει τὸ γάμο ἀπ' τὸ βάθος ποὺ τὸν βύθισε ἡ συνεχόμενη νοθεία τῆς ράτσας καὶ νὰ τοῦ ἀποδώσει τὴν ἱερότητα ἑνὸς συστήματος προωρισμένου νὰ δημιουργεῖ πλάσματα κατ' εἰκόνα τοῦ Κυρίου κι ὄχι τέρατα ποὺ βρίσκονται σ' ἕνα ἐπίπεδο ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο καὶ στὸν πίθηκο.

Οἱ ἀντιρήσεις πού, γιὰ λίγους, ὑποτίθεται, *ἀνθρωπιστικούς*, θὰ φέρουν ἐνάντια στὴν θέση μου αὐτή, εἶναι κατὰ διαβολικὴ σύμπτωση τόσο λίγο δικαιωμένες σὲ μιὰν ἐποχὴ ποὺ ἀπ' τὸ ἕνα μέρος, προσφέρει σὲ ὅλους τοὺς ἐκφυλισμένους τὴ δυνατότητα νὰ πολλαπλασθοῦν—καὶ ὑποβάλλει ἔτσι τοὺς ἀπογόνους καθὼς καὶ τοὺς σύγχρονους σὲ τρομακτικὲς στενοχώριες — ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, μποροῦν ν' ἀγοράσουν σὲ κάθε φαρμακεῖο ἢ ἀπ' τὸν πρῶτο τυχαῖο μικροπωλητή, τὰ μέσα ποὺ θὰ ἐπιτρέψουν καὶ στοὺς πιὸ ὑγιεῖς γονεῖς, νὰ μὴ κάνουν παιδιά. Μέσα στὸ Κράτος αὐτό, ποὺ σήμερα ἐξασφαλίζει τὴν γαλήνη καὶ τὴν τάξη, κατὰ πῶς πιστεύουν οἱ ὑπερασπιστές του, οἱ γενναῖοι ἀστοὶ—ἐθνικόφρονες, θἄταν τρομερὸ ἔγκλημα ἂν ἀπαγορεύονταν, στοὺς συφιλιδικούς, στοὺς φυματικούς, στὰ πλάσματα αὐτὰ ποὺ ἔχουν προσβληθεῖ ἀπὸ ἀφροδίσια νοσήματα, στοὺς ἀνάπηρους ἢ στοὺς ραχιτικούς, νὰ πολλαπλασιασθοῦν· ἀντίθετα, τὸ ν' ἀφαιρεῖς τὸ δικαίωμα νὰ γίνουν γονεῖς σ' ἑκατομμύρια ὑγιεῖς ἀνθρώπους δὲν θεωρεῖται σὰν κακὴ πράξη καὶ δὲν θίγει τὰ χρηστὰ ἤθη αὐτῆς τῆς ὑποκριτικῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καθησυχάζει κι εὐχαριστεῖ τὴν μυωπία της καὶ τὴν διανοητική της μαλθακότητα. Γιατί ἀλλοιῶς θἄπρεπε νὰ στίψουν τὸ μυαλό τους καὶ νὰ βροῦν ἕναν τρόπο γιὰ νὰ ἐπιζήσουν καὶ νὰ διατηρηθοῦν τὰ ἄτομα αὐτὰ ποὺ ἀποτελοῦν τὴν ἔκφραση τῆς ὑγείας στὸν λαό μας καὶ ποὺ θὰ βοηθήσουν νὰ γεννηθεῖ ἡ μελλοντικὴ γενιά.

Πόσο αὐτὸ τὸ σύστημα τῆς σημερινῆς διακυβέρνησης στερεῖται ἰδανικῶν κι εὐγένειας! Δὲν φροντίζουν πιὰ νὰ ξυπνοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀπογόνων γιὰ τὸ καλύτερο· ἀφήνουν τὰ πράγματα ν' ἀκολουθήσουν τὸ δρόμο τους. Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς γίνεται καὶ μὲ τὴν γραμμὴ ποὺ ἀκολουθοῦν οἱ Ἐκκλησίες μας ποὺ ἁμαρταίνουν ἐνάντια στὸν ὀφειλόμενο πρὸς τὸν ἄνθρωπο, εἰκόνα καὶ ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ, σεβασμό; ὁμοίω-

ση γιὰ τὴν ὁποία κόπτονται τόσο· μιλοῦν πάντα γιὰ τὸ πνεῦμα κι ἀφήνουν τόσο πολὺ νὰ ξεπέσει στὰ ἐπίπεδα τοῦ ἐκφυλισμένου προλεταριάτου αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ πνεῦμα. Ὕστερα ἐκπλήσσονται μ' ἕνα ἀνόητο ὕφος γιὰ τὴν ἐλάχιστη ἐπίδραση ποὺ ἔχει ἡ χριστιανικὴ πίστη στὴν ἴδια τους τὴν πατρίδα, γιὰ τὴν ἐκπληκτικὴ «ἀσέβεια» αὐτοῦ τοῦ φυσιολογικὰ ξεπεσμένου συρφετοῦ καὶ ποὺ τὸ ἠθικό του εἶναι κι αὐτὸ φυσικά, διεφθαρμένο· κι ἀποζημιώνονται διαδίδοντας μ' ἐπιτυχία τὶς εὐαγγελικὲς ἀρχὲς στοὺς Ὁττεντότους καὶ στοὺς Κάφρους. Ἐνῶ οἱ λαοί μας τῆς Εὐρώπης, πρὸς μεγάλην δόξα καὶ τιμὴ τοῦ Ὑψίστου, ἔχουν διαποτισθεῖ ἀπὸ μιὰ φυσικὴ καὶ ἠθικὴ λέπρα, οἱ σεβάσμιοι ἱεραπόστολοι ξεχύνονται στὴν Κεντρώα Ἀφρικὴ καὶ ἐγκαθιδρύουν ἀποστολὲς γιὰ τοὺς νέγρους σὲ τέτοιο βαθμὸ ὥστε ὁ «ὑπέροχος πολιτισμός» μας νὰ μεταβάλλει αὐτοὺς τοὺς ὑγιεῖς ἀνθρώπους, ἔστω καὶ πρωτογόνους καὶ καθυστερημένους, σὲ μιὰ φάρα μπάσταρδων τεμπέληδων.

Τὰ δύο ἐκκλησιαστικά μας συστήματα θ' ἀνταποκρίνονταν πολὺ καλύτερα στὶς εὐγενικὲς ἀνθρώπινες ψυχικὲς ἀνατάσεις ἄν, ἀντὶ νὰ στέλνουν στοὺς νέγρους ἱεραποστολὲς ποὺ ποτὲ δὲν τὶς ἐπιζήτησαν κι οὔτε μποροῦν νὰ καταλάβουν τὴν διδασκαλία τους, φρόντιζαν ὥστε νὰ κατανοήσουν καλὰ οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ὅτι μὲ τὸ νὰ περιποιηθεῖς ἕναν ἀσθενῆ κάνεις ἕνα ἔργο ποὺ ἀρέσει πολὺ περισσότερο στὸν Θεὸ κι ὅτι μὲ τὸ νὰ φροντίσουν γιὰ ἕνα φτωχὸ μικρὸ ὀρφανὸ γεμᾶτο ὑγεία καὶ δύναμη καὶ νὰ γίνουν οἱ γονεῖς του, εἶναι πολὺ καλύτερο παρὰ νὰ φέρουν στὸν κόσμο ἕνα ἀρρωστάρικο πλάσμα ποὺ θὰ ἦταν καὶ γιαυτοὺς τοὺς ἴδιους ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους μιὰ αἰτία δυστυχίας κι ὀδύνης.

Τὸ ρατσιστικὸ Κράτος πρέπει νὰ ἐπανορθώσει τὰ σφάλματα ποὺ καθένας ἔκαμε μέχρι σήμερα πάνω σ' αὐτὸν τὸν τομέα. *Πρέπει νὰ καταστήσει τὴ ράτσα τὸ κέντρο τῆς ζωῆς μέσα στὴν κοινωνία· νὰ φροντίζει ὥστε νὰ μείνει ἀγνή· νὰ δηλώσει ὅτι τὸ παιδὶ εἶναι τὸ πιὸ σπουδαῖο ἀγαθὸ ἑνὸς λαοῦ. Πρέπει νὰ φροντίσει ὥστε μόνο τὰ ὑγιῆ ἄτομα νὰ κάνουν παιδιά· νὰ διακηρύξει πὼς δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνο μιὰ πράξη αἰώνια ντροπιασμένη: τὸ νὰ φέρεις στὸν κόσμο παιδιὰ ὅταν εἶσαι ἄρρωστος ἢ ὅταν ἔχεις ἐλαττώματα καὶ πὼς ἡ πιὸ τίμια καὶ σωστὴ πράξη στὸν κόσμο εἶναι τότε νὰ τ' ἀρνηθεῖς. Ἀντίστροφα νὰ διδάξει ὅτι τὸ ν' ἀρνιέσαι νὰ γεννήσεις δυνατὰ παιδιὰ εἶναι μιὰ ἐνέργεια ἐπιλήψιμη. Τὸ Κράτος πρέπει νὰ ἐνεργήσει λογαριάζοντας ὅτι ἔχει νὰ κάμει μὲ χιλιετηρίδες ποὺ μπροστά τους οἱ ἐπιθυμίες κι οἱ ἀτομικοὶ ἐγωϊσμοὶ δὲν λογαριάζονται καὶ πρέπει νὰ ὑποκύπτουν· πρέπει νὰ καταφύγει στὰ φῶτα καὶ στὴν συνδρομὴ τῆς σύγχρονης ἰατρικῆς γιὰ νὰ κάμει κατανοητὴ τὴν θεωρία του· πρέπει νὰ διαδηλώσει ὅτι κάθε ἄτομο ἐμφανῶς ἄρρωστο ἢ μὲ κλη-*

ρονομικὲς ἀρρώστειες προσβλημένο καὶ ποὺ ἐξακολουθεῖ ἡ μεταδοτικότητα τους, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἀναπαραγωγῆς καὶ πρέπει νὰ τοῦ ἀφαιρεῖται ὀργανικὰ ἡ δυνατότητα. Ἀντίθετα ὀφείλει τὸ Κράτος νὰ ἐπαγρυπνεῖ ὥστε ἡ γονιμότητα μιᾶς ὑγιοῦς γυναίκας νὰ μὴ περιορίζεται καὶ νὰ μὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ μιὰ βρωμερὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ ἑνὸς κυβερνητικοῦ συστήματος ποὺ μεταβάλλει αὐτὸ τὸ δῶρο τοῦ Θεοῦ πρὸς τὶς ἐπερχόμενες γενηές, σὲ μιὰ συμφορὰ γιὰ τοὺς γονεῖς. Πρέπει νὰ βάλει ἕνα τέλος σ' αὐτὴ τὴν νωχελικὴ ἀδιαφορία, κι ἐγκληματικὴ ταυτόχρονα, ποὺ παρατηρεῖται σήμερα γιὰ τὶς κοινωνικὲς συνθῆκες ὅπου θὰ μποροῦσαν ν' ἀναπτυχθοῦν γόνιμες οἰκογένειες καὶ νὰ σταθεῖ σὰν ὑπέρτατος προστάτης σ' αὐτὸ τὸ ἀπαράγραπτο ἀγαθὸ ἑνὸς λαοῦ. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Κράτους πρέπει νὰ στραφεῖ περισσότερο στὸ παιδὶ παρὰ στόν ἔφηβο.

Αὐτὸς ποὺ δὲν εἶναι σωματικὰ καὶ ψυχικὰ ὑγιὴς καὶ συνεπακόλουθα δὲν μπορεῖ νἄχει καμιὰ κοινωνικὴ ἀξία, δὲν πρέπει νὰ διαιωνίζει τὰ ἐλαττώματα του αὐτὰ μέσα στὸ σῶμα τῶν παιδιῶν του. Τὸ ρατσιστικὸ Κράτος ἔχει ἀκόμα μιὰ σπουδαία καὶ μεγάλη προσπάθεια νὰ ὁλοκληρώσει στὸν τομέα τῆς ἐκπαίδευσης. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ προσπάθεια θὰ φανεῖ ἀργότερα σὰν κάτι πιὸ σημαντικὸ ἀπ' ὅλους τοὺς νικηφόρους πολέμους τῆς συνηθισμένης ἀστικῆς ἐποχῆς μας. Τὸ Κράτος πρέπει νὰ βοηθήσει τὰ ἄτομα νὰ καταλάβουν, ὅτι δὲν εἶναι ντροπή, ἀλλὰ δυστυχία, ἄξια οἴκτου, νὰ εἶναι ἀρρωστημένα κι ἀδύνατα, ὅπως εἶναι ἔγκλημα ἀντίθετα καὶ μιὰ ἀφάνταστη ντροπὴ νὰ ἀτιμάζεις αὐτὴ τὴ δυστυχία μὲ τὸν ἐγωισμό σου κάνοντας την νὰ πέσει πάνω σ' ἕνα ἀθῶο πλάσμα: ἐνῶ θἄταν μιὰ μαρτυρία ἀνώτερου πνεύματος, ἀληθινὰ εὐγενικοῦ κι αἰσθημάτων ἀξιοθαύμαστων, ὅταν τὸ ἄτομο, ποὺ ὑποφέρει ἀπὸ μιὰ ἀρρώστεια γιὰ τὴν ὁποία ἦταν τὸ ἴδιο ὑπεύθυνο, ἀρνηθεῖ νὰ κάνει παιδιὰ καὶ προσφέρει τὴν ἀφοσίωση καὶ τὴν τρυφερότητα του σ' ἕνα νεαρό βλαστὸ ἀντάξιο τῆς ράτσας του, ποὺ ἡ κατάσταση τῆς ὑγείας του εἶναι μιὰ ἀπόδειξη ὅτι θ' ἀποτελέσει μιὰ μέρα ἕνα στιβαρὸ μέλος μιᾶς σφίζουσας ἀπὸ ζωὴ κοινωνίας. Συμπληρώνοντας αὐτή του τὴν ἐκπαιδευτικὴ προσπάθεια τὸ Κράτος, ἐπεκτείνει, στὸν ἠθικὸ τομέα, τὴν πρακτική του ἐνεργητικότητα. Δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀπασχολεῖ διόλου ἂν θὰ γίνει κατανοητὸ ἢ ὄχι, ἂν θὰ συμφωνήσουν ἢ θἄχουν ἀντιρήσεις, γιὰ νὰ ἐφαρμόσει στὴν πράξη τὶς ἀρχές του.

Ἂν, μέσα σ' ἑξακόσια χρόνια, τὰ ἐκφυλισμένα σωματικὰ ἄτομα ἢ αὐτὰ ποὺ πάσχουν ἀπὸ διανοητικὲς ἀσθένειες, εἶχαν τεθεῖ σὲ κατάσταση ἀπαγορευτικὴ στὸν τομέα τῆς διαιώνισης τοῦ εἴδους, ἡ ἀνθρωπότητα θἄχε ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ δεινὰ ἀπροσμέτρητης σοβαρότητας· θἄλαμπε ἀπὸ μιὰν ὑγεία ποὺ σήμερα δὲν μποροῦμε νἄχουμε γι αὐτὴν τὴν παραμικρὴν ἰδέα. Ἐπιδιώκοντας συνειδητὰ καὶ συστηματικὰ τὴν εὐγονία τῶν ἰσχυρῶν στοιχείων τοῦ λαοῦ μας θὰ δημιουργήσουμε μιὰ ράτσα

ποὺ ὁ ρόλος της θὰ εἶναι, τουλάχιστον στὴν ἀρχὴ νὰ φανερώσει τὶς πηγὲς τῆς φυσικῆς, κι ἀργότερα τῆς ἠθικῆς κατάπτωσης ποὺ ἀπ' αὐτὲς ὅλοι ὑποφέρουμε σήμερα.

Γιατὶ ὅταν ἕνας λαὸς κι ἕνα Κράτος ἀπασχοληθοῦν πάνω σ' αὐτὸν τὸν τομέα εἶναι φυσιολογικὸ νὰ θελήσουν ν' ἀναπτύξουν τὴν ἀξία αὐτοῦ ποὺ ἀποτελεῖ τὸ σίγουρο ἀπάνθισμα τῆς φυλῆς καὶ ν' ἀναπτύξουν τὴν γονιμότητα του ἔτσι ποὺ τελικὰ ὁλόκληρο τὸ Ἔθνος νὰ ὠφεληθεῖ ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀνώτατο ἀγαθό : μιὰ ράτσα ποὺ θὰ διέπεται ἀπὸ τοὺς κανόνες τοῦ ἀριστοκρατισμοῦ.

Γιὰ νὰ φθάσουμε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο πρέπει πρὶν ἀπ' ὅλα τὸ Κράτος νὰ μὴ ἐγκαταλείψει στὴν τύχη τὴν φροντίδα ν' ἀποικήσει κτήσεις καινούργιες, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποβάλλει αὐτὸν τὸν ἀποικισμὸ σὲ κανόνες καθωρισμένους. Οἱ φυλετικοὶ κανόνες εἰδικὰ νομοθετημένοι μποροῦν νὰ ὑπαγορεύσουν στὰ ἄτομα τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποικισμοῦ· μιὰ καθαρότητα τῆς φυλῆς ὁριστικὴ καὶ ποὺ κιόλας θἄχει προσφέρει ἀποδείξεις, θ' ἀποτελέσει τὴν ἀπαραίτητη συνθήκη γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ αὐτοῦ τοῦ δικαιώματος καὶ τὴν ἐπιτυχία του. Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ δημιουργηθοῦν οἱ περιθωριακὲς αὐτὲς ἀποικίες ποὺ οἱ ἄποικοι τους θὰ εἶναι ἀποκλειστικὰ ἐκπρόσωποι τῆς πιὸ καθαρῆς ράτσας καὶ συνεπακόλουθα, προικισμένοι μὲ τὶς πιὸ κυριαρχικὲς ἱκανότητες αὐτῆς τῆς φυλῆς. Αὐτὲς οἱ ἀποικίες θὰ εἶναι γιὰ ὁλόκληρο τὸ ἔθνος ἕνας σπουδαῖος ἐθνολογικὸς θησαυρός· ἡ ἀνάπτυξη τους θὰ γεμίσει περηφάνεια καὶ χαρούμενη ἐξασφάλιση κάθε μέλους τῆς κοινότητας, ἀφοῦ θὰ συμπεριλάβουν καὶ θ' ἀποτελέσουν τὸ ἀπάνθισμα μιᾶς εὐτυχισμένης μελλοντικῆς ἐξέλιξης τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ καὶ ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητας.

Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς ρατσιστικὲς ἀντιλήψεις κι ἀπὸ τὴν ἐφαρμογή τους μέσα στὸ ρατσιστικὸ Κράτος, ἡ γέννηση αὐτῆς τῆς καλύτερης ἐποχῆς : οἱ ἄνθρωποι δὲν θὰ προσπαθοῦν τότε νὰ καλυτερεύσουν τὴν ζωή τους μὲ τὴν ἐπιτυχία διασταυρώσεων στὰ ζῶα, σκύλους ἄλογα, ἢ αἰλουροειδῆ· θὰ καλυτερεύσουν τὴν ἀνθρώπινη ράτσα· σ' αὐτὴ τὴν περίοδο τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητας, ἐκεῖνοι ποὺ γνώρισαν τὴν ἀλήθεια θ' ἀπαρνηθοῦν σιωπηλὰ τὸν ἑαυτό τους γιὰ νὰ χαροῦν οἱ ἄλλοι τὴν ὑπέροχη προσφορά τους.

Ὅτι μπορεῖ νὰ πετύχει μιὰ τέτοια θεωρία δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ ἀρνηθεῖ βλέποντας αὐτὲς τὶς ἑκατοντάδες χιλιάδες τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐπιβάλουν ἐθελοντικὰ τὸν ἑαυτό τους σὲ ἀγαμία χωρὶς νὰ τοὺς ἐμποδίζει ἢ νὰ τοὺς ὑποχρεώνει τίποτ' ἄλλο παρὰ μόνον ἕνας θρησκευτικὸς νόμος.

Γιατὶ θὰ ἦταν ἀδύνατη μιὰ παρόμοια ἀπαγόρευση, ἂν στὴν θέση μιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς προσταγῆς. ἔμπαινε μιὰ ἐπίσημη παραίνεση

πού θά προσκαλοῦσε τούς ἀνθρώπους νά βάλουν ἕνα τέλος στό ἀληθινό προπατορικό ἁμάρτημα μέ τά τόσο σκληρά ἀποτελέσματα, καί νά δώσουν στόν Παντοδύναμο Δημιουργό πλάσματα τέτοια ὅπως ἐκεῖνος πρῶτος τά δημιούργησε;

Σίγουρα μόνο τό ἄθλιο κοπάδι τῶν σημερινῶν μικροαστῶν δέν θά μπορέσει ποτέ νά τό καταλάβει κάτι τέτοιο. Θά γελάσουν ἤ θά σηκώσουν τούς κακοφτιαγμένους ὤμους τους καί θά ἐπαναλάβουν ἀναστενάζοντας τήν δικαιολογία πού πάντα λένε σ' αὐτές τίς περιστάσεις: «Πολύ ὡραία σάν θεωρία ἀλλά ἡ ἐφαρμογή της ἀδύνατη!» Μέ κάτι τέτοιους καί βέβαια θάταν ἀδύνατο· ὁ κόσμος τους δέν φτιάχθηκε γιαυτά. Δέν ἔχουν παρά *μιά* φροντίδα: τήν ἴδια τήν *ζωούλα* τους καί *ἕνα* Θεό: τό χρῆμα τους! Μονάχα πού δέν πρόκειται ν' ἀπευθυνθοῦμε σ' αὐτούς. Ἔχουμε κείνους πού ἡ ζωή τους εἶναι πάρα πολύ φτωχική γιά νά καταντήσει ἡ μοναδική τους εὐτυχία στόν κόσμο κι ἐκείνους πού δέν βλέπουν τό χρυσάφι σάν τόν ἀφέντη τῆς ὕπαρξης τους, ἀλλά πού πιστεύουν σ' ἄλλους θεούς. Ἀπευθυνόμαστε πάνω ἀπ' ὅλα στήν πανίσχυρη στρατιά τῆς Γερμανικῆς μας νεολαίας. Μεγαλώνει σέ μιάν ἐποχή πού σημειώνεται μιά μεγάλη στροφή στήν ἱστορία κι ἡ τεμπελιά κι ἡ ἀδιαφορία τῶν γονιῶν της τήν σπρώχνει καί τήν ἐνδυναμώνει ν' ἀγωνιστεῖ. Οἱ νέοι Γερμανοί θά γίνουν μιά μέρα οἱ ἀρχιτέκτονες ἑνός καινούργιου ρατσιστικοῦ Κράτους, ἤ καλύτερα θά μείνουν οἱ τελευταῖοι μάρτυρες τῆς τέλειας κατεδάφισης καί τοῦ θανάτου τοῦ ἀστικοῦ κόσμου.

Γιατί, ὅταν μιά γενηά ὑποφέρει ἀπ' τά ἐλαττώματα πού τ' ἀναγνωρίζει πιά καί πού σ' αὐτά ὑποτάσσεται κι ἡ ἴδια, περιοριζόμενη, ὅπως ἄλλωστε κάνει σήμερα ὁλόκληρος ὁ ἀστικός μας κόσμος, στήν εὔκολη δικαιολογία ὅτι τίποτα δέν μπορεῖ νά γίνει γιά νά διορθωθεῖ τό κακό, αὐτός ὁ τέτοιος κόσμος εἶναι προορισμένος νά καταστραφεῖ. Αὐτό πού χαρακτηρίζει σήμερα τήν ἀστική μας κοινωνία εἶναι ὅτι πιά δέν μπορεῖ ν' ἀρνηθεῖ τά σφάλματα της βιάζεται νά ὁμολογήσει ὅτι ὑπάρχουν πολλά πράγματα γερασμένα κι ἄσχημα ἀλλά ὅτι δέν εἶναι πιά ἱκανή ν' ἀντισταθεῖ στό κακό· δέν ἔχει πιά τή δύναμη νά κινητοποιήσει ἕνα λαό καί νά τοῦ ἐμπνεύσει τήν ἀπελπισμένη ἐνεργητικότητα πού μ' αὐτήν θάπρεπε νά κάνει τίς τελευταῖες προσπάθειες γιά ν' ἀπομακρύνει τόν κίνδυνο. Τό ἀντίθετο: ὅταν μιά παρόμοια ἐκστρατεία ἀναλαμβάνεται σέ μιά ἄλλη χώρα, δέν τῆς ἐμπνέει παρά ἀνόητα σχόλια κι ἀποπειρᾶται ν' ἀποδείξει ὅτι, θεωρητικά, ἡ προσπάθεια αὐτή δέ θά μποροῦσε νά πετύχει, ὅτι ἡ ἐπιτυχία της ἦταν καθαρά ζήτημα τύχης. Δέν ἔχουν μείνει ἐπιχειρήματα, ὅσο ἠλίθια κι ἄν εἶναι αὐτά, πού νά μή ἐπιστρατεύθηκαν γιά νά δικαιώσουν τήν παθητικότητα

αὐτῶν τῶν νάνων καὶ τὴν ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἀδυναμία τους. Ὅταν λόγου χάρη, μιὰ ὁλόκληρη ἤπειρος κηρύσσει τελικὰ τὸν πόλεμο ἐνάντια στὸν ἀλκοολισμὸ γιὰ νὰ περισώσει ἕναν ὁλόκληρο λαὸ ἀπ' αὐτὸ τὸ φθοροποιὸ πάθος, ὁ Εὐρωπαϊκὸς ἀστικὸς κόσμος, δὲν σημειώνει καμιὰν ἄλλην ἀντίδραση ἔξω ἀπ' τὸ ν' ἀνοίξει τὰ ἔκπληκτα κι ἀνόητα μάτια του καὶ νὰ κουνήσει μὲ ἀμφιβολία τὸ κεφάλι, ἢ νὰ ἀποφανθεῖ μὲ ὑπεροπτικὸ ὕφος ὅτι ὅλ' αὐτὰ εἶναι γελοιότητες—γνώμη ποὺ θὰ ταίριαζε ἰδιαίτερα σωστὰ σ' αὐτὴ τὴν γελοία κοινωνία. Ἀλλὰ ὅταν ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀκκισμοὶ δὲν πετύχουν στὴν πραγματικότητα κι ἀπὸ κάποιο σημεῖο τοῦ κόσμου, καταπολεμηθεῖ αὐτὴ ἡ γεμάτη νωχέλεια ἀπαραβίαστη ρουτίνα, τὸ ἴδιο μὲ ἐπιτυχία, οἱ μικροαστοί μας θὰ προσπαθήσουν, τόχουμε κιόλας ξαναπεῖ, νὰ δημιουργήσουν τὸ λιγώτερο ἀμφιβολίες γιαυτὴ τὴν ἐπιτυχία καὶ νὰ μειώσουν τὴν σημασία της, χωρὶς νὰ διστάσουν κιόλας νὰ ἀντιπαρατάξουν ἠθικὲς ἀστικὲς ἀρχὲς ἐνάντια σὲ μιὰν κίνηση ποὺ προσπαθεῖ ἴσα—ἴσα ν' ἀπαλλάξει τὸν κόσμο ἀπ' τὴν πιὸ φοβερὴ ἀνηθικότητα.

Ὄχι, ἔχουμε ὅλοι μας ὑποχρέωση νὰ μὴ παρασυρθοῦμε ἀπὸ καμιὰ χίμαιρα πάνω σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο: ὁ ἀστικός μας κόσμος δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ χρησιμεύσει σὲ τίποτα καὶ σέ καμιὰ ἀπ' τὶς πιὸ εὐγενικὲς προσπάθειες ποὺ πρὸς αὐτὲς τείνει ἡ σημερινὴ ἀνθρωπότητα· χωρὶς κανένα βάθος πιὰ φθάνει σὲ τέτοιο σημεῖο ποταπότητας λιγώτερο—κατὰ τὴ γνώμη μου—ἀπὸ κακία παρὰ ἀπὸ μιὰν ἀπίστευτη ραθυμία μ' ὅλα της τ' ἀποτελέσματα. Γιαυτὸ ἀκριβῶς αὐτὲς οἱ πολιτικὲς λέσχες ποὺ φυτοζωοῦν κάτω ἀπ' τὴν ἐπωνυμία τοῦ «ἀστικοῦ κόμματος», δὲν εἶναι πιά, ἐδῶ καὶ πολὺν καιρό, παρὰ συμφεροντολογικοὶ συνεταιρισμοὶ ποὺ σχηματίσθηκαν ἀπὸ ὡρισμένες ἐπαγγελματικὲς ὁμάδες, ὡρισμένων τάξεων καὶ βασικὸς σκοπός τους εἶναι νὰ ὑπερασπίζονται ὅσο καλύτερα μποροῦν τὰ ἐγωιστικά τους συμφέροντα. Ἔτσι γίνεται φανερὸ ὅτι μιὰ τέτοια ἑταιρία «ἀστῶν» πολιτικῶν εἶναι τελείως ἀνίκανη νὰ καθοδηγήσει ἕναν ἀγώνα προπάντων ὅταν ὁ ἀντίπαλος στρατολογεῖται ὄχι ἀνάμεσα στὰ χρυσοφόρα σοφὰ σακιά, ἀλλὰ μέσ' ἀπ' τὶς προλεταριακὲς μάζες ποὺ κινοῦνται πρὸς τὴν ἐπανάσταση τέλεια ἐξαγριωμένες κι ἱκανὲς γιὰ ὅλα.

***

Ἂν δώσουμε τὴν πρέπουσα σημασία σ' αὐτὸ τὸ γεγονός: τὸ πρωτο ἀπ' τὰ καθήκοντα τοῦ Κράτους, ποὺ εἶναι στὴν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ καὶ δὲν φροντίζει παρὰ μόνο γιὰ τὸ καλό του, εἶναι νὰ διαφυλάξει τὰ καλύτερα στοιχεῖα τῆς ράτσας, νὰ τὰ φροντίσει καὶ νὰ τοὺς δώσει τὴν εὐκαιρία ν' ἀναπτυχθοῦν, τότε καταλήγουμε λογικὰ στὸ συμπέ-

ρασμα ὅτι ἡ προσπάθεια του δὲν περιορίζεται μόνο στὸ νὰ γεννήσει βλαστοὺς ἀξιους τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ράτσας, ἀλλὰ κι ὅτι ὀφείλει ἀκόμη νὰ τοὺς δώσει μιὰν ἐκπαίδευση καὶ μιὰν ἀγωγὴ ποὺ θὰ τοὺς κάνει ἀργότερα χρήσιμα μέλη τῆς κοινότητας καὶ ἱκανὰ νὰ συνεισφέρουν στὴν ἀνάπτυξη της.

Ὅπως μέσα στὸ σύνολο ἡ διανοητικὴ ἀπόδοση τῶν ἀτόμων εἶναι ἀπευθείας δημιούργημα τῶν φυλετικῶν ἱκανοτήτων τοῦ ἀνθρώπινου ὑλικοῦ, ἡ ἀτομικὴ ἐκπαίδευση πρέπει νἄχει σὰν πρῶτο σκοπὸ τὴν δημιουργία καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς φυσικῆς ὑγείας. Γιατὶ στὶς περισσότερες περιπτώσεις ἕνα μυαλὸ ξεκάθαρο κι ἐνεργητικὸ δὲν βρίσκεται παρὰ σ' ἕνα σῶμα γεμάτο ὑγεία καὶ ζωή. Τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι εἶναι τὶς περισσότερες φορὲς πολὺ λίγο σωματικὰ δυνατοὶ δὲν καταρίπτει αὐτὴ τὴν ἀρχή. Πρόκειται τότε γιὰ ἐξαιρέσεις πού, ὅπως σ' ὅλες τὶς περιπτώσεις, δὲν ἀποτελοῦν τὸν κανόνα. Ἀλλὰ ὅταν ἕνας λαὸς ἀποτελεῖται στὴν πλειοψηφία του ἀπὸ ἄτομα φυσιολογικὰ ἐκφυλισμένα, εἶναι ἐξαιρετικὰ σπάνιο νὰ ἀναπτυχθεῖ μέσα σ' αὐτὸ τὸ βοῦρκο ἕνα πνεῦμα ἀληθινὰ μεγάλο. Ἡ ἐπίδραση του δὲν θὰ γνωρίσει ποτὲ καὶ σὲ καμιὰ περίπτωση πλατειὰ ἀπήχηση. Ἡ αὐτὴ ἡ πλέμπα τῶν ἐκφυλισμένων θὰ εἶναι ἀνίκανη νὰ τὸ καταλάβει, ἢ ἡ δύναμη τῆς θέλησης του θὰ ἐξασθενήσει γιατὶ δὲν θὰ μπορεῖ ν' ἀκολουθήσει αὐτὸ τὸν ἀετὸ στὸ πέταγμα του.

Τὸ ρατσιστικὸ Κράτος, ἔχοντας συνείδηση αὐτῆς τῆς ἀλήθειας δὲν πρέπει νὰ πιστέψει ὅτι μπορεῖ νὰ φυτέψει μέσα στὰ μυαλὰ τῶν ἀνθρώπων τὴν γνώση μὲ ἐμφυσήματα ἀντλίας· θὰ προσπαθήσει νὰ τὸ πετύχει μὲ ἕνα προοδευτικὸ ἀνέβασμα μέσα ἀπὸ ὑγιεινὰ σώματα. Ἡ ἀνάπτυξη τῶν πνευματικῶν ἱκανοτήτων δὲν θἄρθει παρὰ σὲ δεύτερο πλάνο. Ἀλλὰ κι ἐδῶ ἀκόμη ὁ βασικὸς σκοπὸς θὰ εἶναι ὁ σχηματισμὸς τοῦ χαρακτήρα κι ἰδιαίτερα ἡ ἀνάπτυξη τῆς δύναμης τῆς θέλησης καὶ τῆς ἱκανότητας γι ἀποφάσεις· θὰ συνηθίσουν ταυτόχρονα οἱ νέοι νὰ πέρνουν μὲ χαρὰ τὴν εὐθύνη γιὰ τὶς πράξεις τους. Ἡ καλλιέργεια μὲ τὴν οὐσιαστική της ἑρμηνεία θὰ περάσει σὲ δεύτερη θέση.

Τὸ ρατσιστικὸ Κράτος πρέπει νὰ πρεσβεύει τὴν ἀρχὴ ὅτι *ἕνας ἄνθρωπος ποὺ ἡ πνευματική του καλλιέργεια εἶναι στοιχειώδης, ἀλλὰ τὸ σῶμα του δυνατὸ κι ὁ χαρακτήρας του τίμιος κι ἰσχυρὸς ἔτσι ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ πάρει μιὰν ἀπόφαση καὶ νἄχει τὴν ἀπαιτούμενη δύναμη τῆς θέλησης, εἶναι περισσότερο χρήσιμος στὴν ἐθνικὴ κοινότητα, παρὰ ἕνας ἀρρωστημένος τύπος, ὅσο προικισμένος πνευματικὰ κι ἂν εἶναι.* Ἕνας λαὸς ἀπὸ σοφοὺς ἀλλὰ ἐκφυλισμένους φυσιολογικά, μὲ ἀδύνατη θέληση ποὺ κηρύσσουν ἕναν δειλὸ φιλερηνισμό, δὲν θὰ μπορέσει ποτὲ νὰ κατακτήσει τὸν οὐρανό· δὲν θὰ μπορέσει οὔτε αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν ὕπαρξή του νὰ ἐξα-

σφαλίσει πάνω σὲ τούτη τὴ γῆ. Εἶναι πολὺ σπάνιο τὸ γεγονὸς μέσα στὸν σκληρὸν ἀγώνα ποὺ μᾶς ἐπιβάλλει τό πεπρωμένο, νὰ λυγίσει ὁ λιγώτερο σοφός· ὁ νικημένος εἶναι πάντα αὐτὸς ποὺ μέσ' ἀπ' τὴ σοφία του πέρνει τὶς λιγώτερο σκληρὲς ἀποφάσεις καὶ τὶς ἐφαρμόζει μ' ἕναν τρόπο γεμάτον λύπη καὶ συμπόνοια. Τέλος πρέπει πάντα νὰ ὑπάρχει μιὰ κάποια ἁρμονία ἀνάμεσα στὴ φύση καὶ στὸ πνεῦμα. *"Ενα σῶμα ποὺ ἡ γάγγραινα τὸχει καταφάγει δὲν γίνεται πιὸ ὄμορφο ὅσο κι ἂν τὸ φωτίσουν ὅλες οἱ πνευματικὲς ἐκλάμψεις τοῦ κόσμου* κι ἀκόμη θᾶταν ἄτιμο νὰ δώσουμε τὴν πιὸ τέλεια πνευματικὴ κατασκευὴ σὲ ἀνθρώπους κακοφτιαγμένους ἢ ἀνάπηρους ποὺ ἡ ἔλλειψη ἐνεργητικότητας καὶ χαρακτήρα θὰ τοὺς ἔκανε πλάσματα δειλὰ κι ἀναποφάσιστα. Αὐτὸ ποὺ ἔχει κάνει ἀθάνατο τὸ ἰδεατὸ τῆς ὁμορφιᾶς ὅπως τὴν πίστευαν οἱ Ἕλληνες, εἶναι ἡ ὑπέροχη συζυγία τῆς πιὸ λαμπρῆς φυσικῆς καλλονῆς μὲ τὴν πνευματικὴ ἔκλαμψη καὶ τὴν εὐγένεια τῆς ψυχῆς.

Ἂν ἡ ἔκφραση τοῦ Μόλτκε εἶναι ἀληθινή: «Ἡ τύχη δὲν ὑπακούει παρὰ σ' ὅποιον τὴν ἀξίζει», τότε τὸ ἴδιο μποροῦμε νὰ ποῦμε γιὰ τὶς σχέσεις σώματος καὶ πνεύματος: ἕνα πνεῦμα ὑγιεινὸ ἔχει γενικὰ γιὰ κατοικία ἕνα γερὸ καὶ δυνατὸ σῶμα.

Ἡ δημιουργία δυνατῶν σωματικὰ ἀνθρώπων δὲν εἶναι λοιπὸν μέσα σ' ἕνα Κράτος, ἀτομικὴ ὑπόθεση· δὲν εἶναι ἀκόμα οὔτε ἕνα πρόβλημα ποὺ ἀναφέρεται κατὰ πρῶτο λόγο στοὺς γονεῖς καὶ δεύτερο ἢ τρίτο μόνον, στὸ σύνολο τῶν πολιτῶν· εἶναι μιὰ ἀναγκαιότητα γιὰ τὴ διατήρηση τοῦ λαοῦ ποὺ τὴν ἐκπροσωπεῖ καὶ τὴν προστατεύει τὸ Κράτος. Τὸ ἴδιο καὶ γιὰ ὅ,τι ἀναφέρεται στὴν πνευματικὴ καλλιέργεια. Τὸ Κράτος καταπατεῖ κιόλας τὸ ἐλεύθερο δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ ἀντιπαρατάσσει τὸ δικαίωμα τῆς κοινότητας καὶ τοῦ συνόλου, ὑποχρεώνοντας τὸ παιδὶ στὴν ἀναγκαστικὴ ἐκπαίδευση, χωρὶς νὰ λογαριάζει τὴ θέληση τῶν γονιῶν—τὸ ρατσιστικὸ Κράτος πρέπει, μέσα σὲ μεγαλύτερο ἀκόμα πεδίο, νὰ ἐπιβάλλει τὴν ἐξουσία του ἐνάντια στὴν ἀμάθεια καὶ τὴν ἀκατανοησία τῶν ἀτόμων πάνω σὲ ζητήματα ποὺ ἀναφέρονται στὴ σωτηρία τοῦ Ἔθνους. Θὰ πρέπει νὰ ὀργανώσει τὴν ἐκπαιδευτική του δραστηριότητα κατὰ τέτοιο τρόπο ὥστε ἡ νεολαία νὰ τύχει ἀπ' τὴν πιὸ τρυφερή της ἡλικία μιᾶς μεταχείρησης ἀνάλογης μὲ τὸν κοινὸ ἀκολουθούμενο σκοπὸ καὶ τέτοιας ποὺ ἀργότερα θὰ εἶναι ἀπαραίτητη στὸ ἄτομο. Δὲν πρέπει νὰ μεγαλώσουμε μιὰ γενηὰ μέσα σὲ θερμοκήπιο.

Ἀρχικὰ εἶναι δουλειὰ τῶν νεαρῶν μητέρων ν' ἀναλάβουν τὸ ἔργο τῆς ἐκπαίδευσης καὶ τῆς ὑγιεινῆς. Μερικὲς δεκάδες χρόνια θᾶταν ἀρκετὲς γιὰ νὰ φθάσουμε στὸ ἐπιδιωκόμενο ἀποτέλεσμα τῆς δημιουργίας τοκετῶν δίχως καμιὰ μόλυνση ὥστε οἱ περιπτώσεις ἐπιλόχιων

πυρετῶν νὰ γίνουν ἐξαιρετικὰ σπάνιες· πρέπει νὰ εἶναι καὶ θὰ καταστεῖ δυνατό, ἐφαρμόζοντας βασικὰ τὴν ἐκπαιδευτικὴ ἀγωγὴ καὶ στὶς μητέρες τὶς ἴδιες, νὰ μπορέσουν αὐτὲς νὰ δώσουν στὰ παιδιά τους ἀπ' τὰ πρῶτα τους κιόλας χρόνια, ἀσχολίες τέτοιες ὥστε ἡ κατώτερη διασταύρωση ἀπ' τὴν ὁποία βγῆκαν νὰ ἐξαλειφθεῖ μὲ τὶς καλύτερες συνθῆκες ποὺ θὰ δημιουργηθοῦν.

Μέσα σ' ἕνα ρατσιστικὸ Κράτος τὸ σχολεῖο ἀφιερώνει πολὺ περισσότερο καιρὸ στὴ φυσικὴ καὶ σωματικὴ ἐξάσκηση. Δὲν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ φορτώνουμε τὰ νεανικὰ μυαλὰ μὲ ἄχρηστες ἀποσκευές· ἡ πεῖρα μᾶς δίδαξε ὅτι δὲν θὰ τοὺς χρειαστοῦν παρὰ ἀποσπάσματα ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὶς γνώσεις κι ἐξάλλου αὐτὸ ποὺ τελικὰ ἀπομένει καὶ συγκρατεῖ κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὁ ἐγκέφαλος δὲν εἶναι οἱ γενικότητες ἀλλὰ οἱ δευτερεύουσες λεπτομέρειες· ἕνα νέο ἀγόρι εἶναι στ' ἀλήθεια ἀνίκανο νὰ κάμει ἀπὸ μόνο του μιὰ λογικὴ κατανομὴ τοῦ ὑλικοῦ αὐτοῦ ποὺ τοῦ συσσωρεύουν. Τὸ ν' ἀφιερώνουμε, ὅπως γίνεται σήμερα, δυὸ σύντομες ὧρες μέσα στὸ ἑβδομαδιαῖο πρόγραμμα τῶν δημοτικῶν σχολείων γιὰ τὴ γυμναστικὴ κι αὐτὲς γιὰ τοὺς μαθητὲς νάναι προαιρετικές, εἶναι μιὰ τρομερὴ πλάνη, ἀκόμη κι ἀπ' τὴν τέλεια ἀντίθετη διανοουμενίστικη ἄποψη. Δὲν θἄπρεπε νὰ περνᾶ ἡμέρα ποὺ ὁ νέος νὰ μὴ ἀφιερώνει τὸ λιγώτερο μιὰ ὥρα τὸ πρωὶ καὶ μιὰ ὥρα τὸ βράδυ στὴ φυσικὴ ἐξάσκηση καὶ σ' ὅλα τὰ εἴδη τῶν σπὸρ καὶ τῆς γυμναστικῆς. Δὲν πρέπει—ἂς σημειωθεῖ,—νὰ παραμελεῖται ἕνα σπόρ, τὸ μπόξ, ποὺ στὰ μάτια τῶν περισσότερων ἀπ' τοὺς ὀνομαζόμενους «ρατσιστὲς» φαίνεται σκληρὸ καὶ βάρβαρο. Εἶναι ἀπίστευτο πόσες γνῶμες ἀντιφατικὲς καὶ ψεύτικες ἔχουν ἀκουστεῖ πάνω σ' αὐτό, μέσα στοὺς κύκλους τῶν «καλλιεργημένων». Τὸ νὰ περνᾶ ἕνας νέος τὸν καιρό του μὲ τὴ ξιφασκία, ὕστερα νὰ ἀγωνίζεται καὶ νὰ μονομαχεῖ, νὰ τὶ θἄταν τέλεια φυσιολογικὸ καὶ ἀξιοπρεπές, ἀλλὰ τὸ μπόξ, τὶ βαρβαρότης! Γιατί; Δὲν ὑπάρχει ἄλλο κανένα σπὸρ πού, σὰν κι αὐτό, ν' ἀναπτύσσει τὸ ἀγωνιστικὸ πνεῦμα, νὰ ὑποβάλλει σὲ γρήγορες σὰν ἀστραπὴ ἀποφάσεις καὶ νὰ δίνει στὸ σῶμα τὴν ἐλαστικότητα καὶ μαζὺ τὴν ἀντοχὴ καὶ τὴ σκληράδα τοῦ ἀτσαλιοῦ. Εἶναι πιὸ σκληρὸ δυὸ νέοι ἄνθρωποι νὰ λύνουν τὶς διαφορές τους μὲ τὶς γροθιὲς παρὰ μὲ δυὸ μυτερὲς ξιφολόγχες; Δὲν εἶναι πιὸ ἀντρικό, ἕνας ἄνθρωπος ποὺ δέχεται ἐπίθεση νὰ ἀμύνεται καὶ νὰ ἀπωθεῖ τὸν ἀντίθετο του μὲ τὶς γροθιές του παρὰ νὰ τὸ βάζει στὰ πόδια καλώντας τὴν ἀστυνομία νὰ τὸν βοηθήσει; Ἀλλὰ πάνω ἀπ' ὅλα ἕνα νέο ἀγόρι μὲ γερὸ κορμὶ πρέπει νὰ μάθει καὶ νὰ δέχεται τὰ χτυπήματα. Αὐτὸ τὸ ἀξίωμα θὰ φανεῖ φυσικά, στοὺς διανοουμένους μας, ἄγριο κι ἀπάνθρωπο. Ἀλλὰ τὸ ρατσιστικὸ Κράτος δὲν ἔχει σὰν σκοπὸ μὲ τὴν ἐκπαίδευση ποὺ παρέχει νὰ δημιουργήσει μιὰ ἀ-

ποικία εἰρηνόφιλων αἰσθητικῶν κι ἀτόμων φυσιολογικὰ ἐκφυλισμένων. Ἡ ἰδανικὴ εἰκόνα τῆς ἀνθρωπότητας ποὺ ὁραματίζεται δὲν κάνει γιὰ τοὺς ἀξιότιμους μικροαστούς μας καὶ γιὰ τὶς παρθενικὲς γεροντοκόρες, ἀλλὰ γι' ἀνθρώπους προικισμένους μὲ μιὰ σκληρὴ κι ἀκατασίγαστη ἐνεργητικότητα καὶ γιὰ γυναῖκες ποὺ νάναι σὲ θέση νὰ φέρουν στὸν κόσμο ἀληθινοὺς ἄντρες.

Ἔτσι τὰ σπὸρ δὲν προορίζονται μόνο νὰ δημιουργοῦν ἄτομα δυνατά, ἐπιδέξια καὶ τολμηρά, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ σκληραγωγοῦν καὶ νὰ τὰ μαθαίνουν νὰ ὑποφέρουν τὴν κακοτυχία καὶ τὶς ἀναποδιές.

Ἂν ἡ ἀνώτερη τάξη τῶν διανοουμένων μας δὲν εἶχε ἀποκλειστικὰ ἀνατραφεῖ μὲ τὰ ξεχωριστὰ καὶ πρέποντα ἰδεώδη, ἂν, ἀντίστροφα εἶχε μάθει μπόξ, μιὰ ἐπανάσταση στὴ Γερμανία ποὺ θὰ τὴν καθοδηγοῦσαν ἀπατεῶνες, ληστὲς κι ἄλλοι παρόμοιοι κακοποιοί, δὲν θἄχε ποτὲ γίνει γιατὶ αὐτὴ ἡ ἐπανάσταση χρωστάει τὴν ἐπιτυχία της ὄχι στὶς ἱκανότητες καὶ στὸ θάρρος τῶν ὑποκινητῶν της, ἀλλὰ στὴν δειλία καὶ στὴν κουρελιασμένη ἀναποφασιστικότητα αὐτῶν ποὺ κυβερνοῦσαν τὸ Κράτος καὶ ποὺ γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἦταν κι οἱ ὑπεύθυνοι ἡγέτες. Ὅλοι αὐτοὶ ποὺ σήμερα παριστάνουν τὴν πνευματική μας ἡγεσία δὲν ἔχουν μορφωθεῖ παρὰ μόνο πνευματικὰ καὶ βρέθηκαν ἄοπλοι τὴν στιγμὴ ποὺ ἡ ἀντίπαλη μερίδα χρησιμοποιοῦσε ἀντὶ γιὰ πνευματικὰ ὅπλα φραγμοὺς πυρός. Ὅλη αὐτὴ ἡ ἐπαναστατικὴ κίνηση πέτυχε γιατὶ ἡ ἀνώτατη ἐκπαίδευση μας ἔχει σὰν ἀρχὴ νὰ δημιουργεῖ δημόσιους ὑπαλλήλους κι ὄχι ἀνθρώπους, μηχανικούς, τεχνικούς, χημικούς, νομικοὺς καὶ φιλόλογους καὶ γιὰ νὰ μὴ ἐξαφανιστεῖ αὐτὸ τὸ θαυμάσιο ἐκπαιδευτικὸ σύστημα καὶ καθηγητές.

Ἀπὸ πνευματικὴ ἄποψη ἡ ἀνώτατη ἡγεσία μας πέτυχε ἀποτελέσματα ἐκπληκτικά, ἀλλὰ ὅσο γιὰ ἀπόδειξη τῆς θέλησης καὶ τῆς δύναμης της, σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὑστεροῦσε διπλά.

Εἶναι πιὰ σίγουρο ὅτι ἡ ἐκπαίδευση κι ἡ μόρφωση εἶναι ἀνίκανη νὰ δημιουργήσει καὶ νὰ μεταλλάξει ἕναν δειλὸ ἄνθρωπο σὲ θαρραλέο, ἀλλὰ εἶναι τὸ ἴδιο σίγουρο πάλι ὅτι ἕνας ἄνθρωπος μὲ κάποια δύναμη δὲν θὰ μπορέσει ν' ἀναπτύξει τὶς ἱκανότητες του ἂν ἡ ἐλαττωματικὴ ἐκπαίδευση του τοῦ δημιουργήσει σύμπλεγμα κατωτερότητας ἀναφορικὰ μὲ τὴ δύναμη του καὶ τὶς σωματικές του δυνατότητες. Μόνο στὸν στρατὸ μπορεῖ νὰ γίνει κατανοητὸ πόσο πολὺ οἱ φυσικὲς ἱκανότητες μποροῦν ν' ἀναπτύξουν στὸν ἄνδρα τὸ θάρρος καὶ τὸ μαχητικὸ πνεῦμα. Δὲν θὰ συναντήσουμε ἐκεῖ παρὰ ἥρωες: ἡ μέση κατάσταση ἀντιπροσωπεύεται ἐλάχιστα. Μολοντοῦντο ἡ ἐξαίρετη συμπεριφορὰ τοῦ Γερμανοῦ στρατιώτη στὴν ἐποχὴ τῆς εἰρήνης προσέδωσε σ' ὁλόκληρον αὐτὸ τὸ γιγάντιο ὀργανισμὸ μιὰν ἐμπιστοσύνη

στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του ποὺ τὴν δύναμη της δὲν μπόρεσαν ν' ἀντιληφθοῦν οἱ ἀντίπαλοι μας. Τὰ ἀθάνατα παραδείγματα γενναιότητας καὶ ψυχικῆς ὁρμῆς ποὺ οἱ γερμανικὲς στρατιὲς ἔδωσαν σ' ὅλο τὸ διάστημα τοῦ καλοκαιριοῦ μέχρι τὸ φθινόπωρο τοῦ 1914, κατὰ τὴν προέλαση τους, ὅταν ὅλα σαρώθηκαν μπροστά τους, ἦταν ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀκούραστης ἐκγύμνασης. Στ' ἀτέλειωτα χρόνια τῆς εἰρήνης οἱ στρατιῶτες μας εἶχαν συνηθίσει τὰ πολὺ λίγο εὔρωστα σώματα τους σὲ δοκιμασίες καὶ γυμνάσματα ἀπίστευτα ποὺ τοὺς ἔδωσαν αὐτὴν τὴν ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό τους ὥστε οἱ πιὸ ἐκπληκτικὲς ἀπ' τὶς περισσότερο τρομερὲς μάχες δὲν μπόρεσαν νὰ συντρίψουν.

Ὁ Γερμανικὸς λαός μας, σήμερα τσακισμένος καὶ καταπτοημένος ποὺ δέχθηκε χωρὶς διόλου ν' ἀμυνθεῖ τὶς κλωτσιὲς ὅλου τοῦ κόσμου, ἔχει ἀπόλυτη ἀνάγκη ἀπ' αὐτὴ τὴ δύναμη ποὺ προσδίδει ἡ αὐτοπεποίθηση κι ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀτόμου στὸν ἑαυτό του. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἐμπιστοσύνη πρέπει νὰ διδαχτεῖ στὰ παιδιά μας ἀπ' τὰ πρῶτα κιόλας χρόνια τους. Ὁλόκληρο τὸ παιδαγωγικό μας σύστημα πρέπει νὰ προσανατολισθεῖ πρὸς αὐτὸν τὸν τομέα ὥστε νὰ κάνει τὰ παιδιὰ ν' ἀποκτήσουν τὴν πεποίθηση ὅτι εἶναι ἀπόλυτα ἀνώτεροι ἀπὸ κάθε ἄλλο λαό. Ἡ δύναμη κι ἡ σωματικὴ ἀντοχὴ πρέπει νὰ πείσουν τοὺς νέους γιὰ τὸ ὅτι ὁ λαὸς ποὺ σ' αὐτὸν ἀνήκουν δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ νικηθεῖ. Μόνον ἡ ἐμπιστοσύνη ποὺ κάθε στρατιώτης εἶχε στὸν ἑαυτό του καὶ σ' αὐτοὺς ποὺ τὸν καθοδηγοῦσαν ὁδήγησε τὸν στρατό μας στὶς ἀλλοτινές του νίκες. Αὐτὸ ποὺ θὰ ξανακάνει τὸν λαό μας νὰ σταθεῖ στὰ πόδια του, θἄναι ἡ πεποίθηση ὅτι μπορεῖ νὰ ξανακερδίσει τὴν ἐλευθερία του. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ πεποίθηση δὲν θὰ εἶναι παρὰ τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς παρόμοιας πεποίθησης ποὺ θά εἰσχωρήσει στὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ ὅλων τῶν ἀτόμων.

Πάνω σ' αὐτὸ δὲν πρέπει πιὰ νἄχουμε ψευδαισθήσεις:

Τεράστια ἦταν ἡ κατάπτωση τοῦ λαοῦ μας· τεράστιες πρέπει νἄναι κ' οἱ προσπάθειες μας γιὰ νὰ βάλουμε τέλος μιά μέρα σ' αὐτὴ τὴν ἐξαθλίωση· Μόνο μὲ μιὰ ἐξαιρετικὴ ἐθνικὴ δραστηριότητα, μὲ τὴν δίψα τῆς ἐλευθερίας καὶ μὲ τὸν παθιασμένο ζῆλο θὰ ξαναποκτήσουμε αὐτὸ ποὺ μᾶς λείπει.

***

Ἡ ἐνδυμασία τῶν νέων μας πρέπει κι αὐτὴ νὰ προσαρμοσθεῖ πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενο σκοπό. Εἶναι στ' ἀλήθεια ἀπογοητευτικὸ νὰ βλέπουμε τὴ νεολαία μας νὰ προσκολλᾶται σὲ μιὰν ἀνόητη μόδα ποὺ δίνει προφητικὴν ἑρμηνεία στὴν παληὰ παροιμία: «Τὸ ράσο κάνει τὸν παπᾶ».

Οἱ νέοι μας πρέπει νὰ ντυθοῦν ἀνάλογα μὲ τὴν ἐκπαιδευτική

ἀγωγὴ ποὺ πέρνουν. Ὁ νεαρὸς ποὺ κυκλοφορεῖ τὸ καλοκαῖρι μὲ μακρυὰ πανταλόνια καὶ μέσα σὲ ροῦχα κλειστὰ μέχρι τὸ λαιμό, δυσκολεύεται ἀπ' αὐτὸ καὶ μόνο τὸ γεγονὸς νὰ ἐπιδοθεῖ σὲ μιὰ φυσικὴ ἐξάσκηση. Γιατί, ἂς τὸ ποῦμε ἀνοιχτά, πρέπει τὸ ἴδιο νὰ ξυπνήσουμε τὴν φιλοδοξία ὅσο καὶ τὴ ματαιοδοξία· ὄχι τὴν ματαιοδοξία γιὰ ἀπόκτηση ἀκριβῶν ρούχων ποὺ δὲν μποροῦν ὅλοι ν' ἀγοράσουν, ἀλλὰ τὴν φιλοδοξία νὰ φτιάξουν ἕνα ὅμορφο κορμὶ πού γι αὐτὸ θὰ ὑπερηφανεύονται καὶ θὰ γυμνάζονται γιὰ νὰ τ' ἀποκτήσουν.

Αὐτὴ ἡ θεωρία θὰ παίξει ἀργότερα τὸ ρόλο της. Ἡ νέα κοπέλλα θ' ἀναγνωρίσει κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ κορμὶ τὸν ἄντρα ποὺ τῆς ταιριάζει. Ἂν ἡ σωματικὴ ὁμορφιὰ δὲν ἦταν τόσο περιφρονημένη στὶς μέρες μας καὶ δὲν εἶχε περάσει σὲ δεύτερο πλάνο ἀπὸ τὴν ἠλιθιότητα τῆς μόδας, ἑκατοντάδες χιλιάδες νέες κοπέλλες τοῦ λαοῦ μας δὲν θ' ἀφήνονταν νὰ παρασυρθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀπαίσιους μπάσταρδους ἐβραίους μὲ τὶς στραβειὲς γάμπες. Μέσα στά καθήκοντα τοῦ κράτους εἶναι κι ἡ φροντίδα νὰ βρίσκουν οἱ νέοι μας ὅμορφα σώματα γιὰ νὰ μποροῦν ν' ἀνανεώνουν τὴν ὁμορφιὰ τῆς ράτσας.

Σήμερα πιὰ κάτι τέτοιο εἶναι ἀναπόφευκτη ἀνάγκη, γιατὶ ἡ στρατιωτικὴ ἐκπαίδευση μᾶς λείπει ἐνῶ ἄλλοτε καὶ στὴν ἐποχὴ ἀκόμη τῆς εἰρήνης, ἀντιστάθμιζε κατὰ μέγα μέρος τὶς ἐλλείψεις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μας συστήματος. Τὰ πλεονεκτήματα του δὲν περιορίζονται μόνο στὸν σχηματισμὸ τῆς προσωπικότητας ἀλλὰ ἐξασκοῦσαν καὶ μιὰν εὐτυχισμένη ἐπίδραση πάνω στὶς σχέσεις τῶν δύο φύλων. Ἡ νέα κοπέλλα θὰ προτιμᾶ πάντα τὸν στρατιώτη ἀπ' αὐτὸν ποὺ δὲν ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα.

Τὸ ρατσιστικὸ κράτος δὲν ἔχει ὑποχρέωση νὰ ἐπαγρυπνᾶ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν σωματικῶν δυνάμεων κατὰ τὴν σχολικὴ περίοδο, ἀλλὰ ν' ἀσχολεῖται τὸ ἴδιο μ' αὐτὴν καὶ στὸ διάστημα τῆς ἐξωσχολικῆς περιόδου ὅσο οἱ νέοι δὲν ἔχουν ὁλοκληρώσει τὴν ἀνάπτυξη τους καὶ μέχρι ποὺ αὐτὴ νὰ φτάσει στὶς ἰδανικὲς συνθῆκες. Εἶναι ἀνόητο νὰ πιστεύουμε ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἐπίβλεψης πάνω στοὺς νέους πολίτες σταματᾶ γιὰ τὸ Κράτος ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ αὐτοὶ θὰ βγοῦν ἀπ' τὸ σχολεῖο, γιὰ νὰ ξαναξυπνήσει ζωηρότερο μόλις καταταγοῦν στὸ στρατό. Αὐτὸ τὸ δικαίωμα, στὴν πραγματικότητα, εἶναι ἀναφαίρετο καὶ συνεχόμενο. Τὸ σημερινὸ κράτος ποὺ ἐνδιαφέρεται πολὺ λίγο γιὰ τὴν καλὴ ὑγεία τῶν πολιτῶν του, ἔχει παραλείψει αὐτὸ τὸ καθῆκον σὲ βαθμὸ ἐγκληματικό. Ἀφήνει σήμερα τὴ νεότητα νὰ κυλιέται στοὺς δρόμους καὶ σὲ τόπους διαφθορᾶς, ἀντὶ νὰ τὴν καθοδηγήσει καὶ νὰ φροντίσει γιὰ τὸν φυσιολογικό της προσανατολισμὸ μέχρι ποὺ νὰ τὴν μεταβάλλει σὲ μιὰ στρατιὰ ἐφήβων ὑγιῶν καὶ ρωμαλέων.

Τὸ ζήτημα νὰ προσδιορίσουμε κάτω ἀπὸ ποιὸ καθωρισμένο σχῆμα τὸ Κράτος θὰ ὀργανώσει τὴν ἐξωσχολικὴν ἐκπαίδευση, μένει γιὰ τὴ στιγμὴ ἔξω ἀπ' τὰ ἐνδιαφέροντα μας· τὸ βασικὸ εἶναι νὰ τὸ κάνει· τότε θὰ βρεῖ μόνο του τοὺς τρόπους καὶ τὰ μέσα. Τὸ ρατσιστικὸ Κράτος πρέπει νά θεωρήσει τὴν ἐξωσχολικὴ ἐκπαίδευση τῶν νέων καὶ τὴν φυσιολογική τους ἀνάπτυξη σάν μιὰν ἀπ' τὶς ἁρμοδιότητες του, ἴδιας σημασίας μὲ τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξη καὶ πρέπει νά τὴν ἐνισχύσει μέσω τῶν κρατικῶν ἱδρυμάτων. Ἡ φυσικὴ ἀγωγὴ πρέπει νά γίνει, σὲ χοντρὲς γραμμές, μιά προετοιμασία γιά τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσία. Ὁ στρατὸς δὲν θἄχε πιὰ ἀνάγκη, ὅπως ἄλλοτε, νά μάθει στὸν νέο τὰ βασικὰ στοιχεῖα τοῦ κανονισμοῦ τῆς ἐκπαίδευσης του· δὲν θὰ δέχεται πιὰ νεοσύλλεκτους μὲ τὴν συνηθισμένη ἔννοια τοῦ ὅρου· δὲν θἄχει παρὰ νὰ μεταλλάζει σὲ στρατιώτη ἕναν νέο ποὺ κιόλας θἄχει ἀποκτήσει μιὰ τέλεια ἐκπαιδευτικὴ προετοιμασία.

Στὸ ρατσιστικὸ Κράτος ὁ στρατὸς δὲν θὰ εἶναι πιὰ ὑποχρεωμένος νὰ μαθαίνει στοὺς νεοσύλλεκτους πῶς νά βαδίζουν καὶ πῶς νὰ κρατοῦν τὸ ὅπλο· θὰ εἶναι μιὰ ἀνώτατη σχολὴ ὅπου θὰ διδάσκεται ὁ πατριωτισμός. Ὁ νεαρὸς νεοσύλλεκτος θὰ μαθαίνει στὸ σύνταγμα του τὴν ἀπαραίτητη στρατιωτικὴ ἀγωγή, ἀλλὰ ταυτόχρονα θὰ προετοιμάζεται καὶ γιὰ τὸν ρόλο ποὺ πρόκειται ἀργότερα νὰ παίξει στὴ ζωή του. Μολοντοῦτο τὸ κυριώτερο ἀντικείμενο τῆς στρατιωτικῆς ἀγωγῆς θὰ παραμένει αὐτὸ ποὺ ἦταν πάντα στὸν παληὸ στρατὸ κι αὐτὸ ποὺ ἀποτελοῦσε τὴν μεγαλύτερη του ἀξία : θὰ δημιουργοῦσε καὶ θὰ μετασχημάτιζε τὸν νεαρὸ σὲ ἄνδρα : δὲν θὰ τὸν μάθαινε μόνο νὰ ὑπακούει ἀλλὰ καὶ νὰ γίνει ἱκανὸς νὰ διοικήσει μιά μέρα· θά τὸν μάθαινε νά σωπαίνει, ὄχι μόνον ὅταν δεχόταν μιά *δίκαιη* παρατήρηση ἀλλά κι ἀκόμη νά ὑποφέρει τὴν *ἀδικία* σιωπηλά.

Θά τὸν ἔκανε ἐξάλλου νἄχει τόση ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό του, πράγμα ποὺ ἔχει ὁ καθένας μ' ἕνα δυνατὸ σῶμα, ὥστε νά πεισθεῖ ὅτι ὁ λαός του εἶναι ἀκαταμάχητος.

Ὁ στρατιώτης ποὺ θά συμπλήρωνε καὶ θά τελείωνε τὴν θητεία του θ' ἀποκτοῦσε δυὸ τίτλους : ἕνα *πολιτικὸ δίπλωμα*, δηλαδὴ μιὰ νομικὴ ἐξασφάλιση ποὺ θὰ τὸν βοηθοῦσε νὰ καταλάβει μιὰ δημόσια θέση κι ἕνα *πιστοποιητικὸ καλῆς ὑγείας* ποὺ νὰ ἐμφαίνει ὅτι εἶναι φυσιολογικὰ ἕτοιμος γιὰ γάμο.

Τὸ ἴδιο ὅπως μὲ τ' ἀγόρια τὸ ρατσικὸ Κράτος θὰ κατευθύνει καὶ τὴν ἐκπαίδευση τῶν κοριτσιῶν, πάνω στὶς ἴδιες σχεδὸν ἀρχές. Κι ἐδῶ ἀκόμη θὰ δοθεῖ πρωταρχικὴ σημασία στὸν φυσικὸ σχηματισμό· μετὰ θἄθρει ἡ ἐκπαίδευση κι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ χαρακτήρα καὶ τελευταῖα ἡ ἀνάπτυξη τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων. Δὲν πρέπει πο-

τὲ τὸ Κράτος νὰ ξεχάσει πὼς ὁ *ρόλος* τῆς γυναικείας ἐκπαίδευσης εἶναι νὰ ἑτοιμάσει τὸ ἔδαφος γιὰ ν' ἀναπτυχθεῖ ἡ μέλλουσα μητέρα.

***

Σ' *αὐτὸ τὸ δεύτερο σημεῖο μόνον* τὸ ρατσιστικὸ Κράτος πρέπει νὰ πετύχει κάτω ἀπ' ὅλες τὶς μορφὲς τὴν ἀνάπτυξη καὶ τὸν σχηματισμὸ τοῦ χαρακτήρα.

Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι θὰ προηγηθοῦν τὰ βασικὰ στοιχεῖα ποὺ ἀποτελοῦν τὸν χαρακτῆρα τοῦ καθενός: ἕνας ἐγωιστὴς εἶναι καὶ θὰ μείνει πάντα τέτοιος ἐνῶ ἕνας ἰδεαλιστὴς θὰ εἶναι πάντα στὸ βάθος του ἰδεαλιστής. Ἀλλ' ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς ἐξαιρετικοὺς τύπους ποὺ διακρίνονται εὔκολα ὑπάρχουν κι ἄλλοι ποὺ τὰ φανερά τους σημάδια εἶναι καμουφλαρισμένα κι εἶναι δύσκολο νὰ τὰ ξεχωρίσεις. Ὁ γεννημένος ἐγκληματίας θὰ μείνει ἐγκληματίας· ἀλλὰ πολλοὶ ἄνθρωποι ποὺ δὲν ἀποκαλύπτουν παρά μιὰ ὡρισμένη μόνο τάση γιὰ ἐγκληματικὲς πράξεις, μποροῦν μὲ τὴν κατάλληλη ἐκπαίδευση νὰ γίνουν χρήσιμα μέλη τῆς κοινωνίας· ἀντίστροφα χαρακτῆρες ἀναποφάσιστοι καὶ διστακτικοὶ μπορεῖ νὰ καταλήξουν σὲ φθοροποιὰ στοιχεῖα ἂν ἡ ἐκπαίδευση τους παραμεληθεῖ.

Πόσες φορὲς στὸ μέτωπο δὲν μᾶς δυσαρέστησε ἡ ἔλλειψη ἐχεμύθειας τοῦ λαοῦ μας. Πόσες δυσκολίες δὲν ἀντιμετωπίσαμε ἀπ' αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα στὴν προσπάθεια μας νὰ συγκαλύψουμε ἀπ' τὸν ἐχθρὸ μυστικὰ μεγάλης σημασίας! Ἀλλὰ τότε μπαίνει τὸ ἐρώτημα: Πῶς μποροῦσε ἡ ἐκπαίδευση ποὺ δόθηκε στὸν Γερμανικὸ λαὸ πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο νὰ μὴ τὸν κάνει ἀπερίσκεπτο; Μήπως ἀπ' τὸ σχολεῖο κιόλας ὁ μικρὸς *καταδότης* δὲν εἶχε ἐνισχυθεῖ περισσότερο παρὰ οἱ ἄλλοι σύντροφοι του ποὺ δὲν ἦταν φλύαροι; Μήπως ἡ καταγγελία δὲν κρινόταν καὶ δὲν κρίνεται ἀκόμα καὶ σήμερα ἀπ' τοὺς δασκάλους σὰν «εἰλικρίνεια» κι ἡ ἐχεμύθεια σὰν φοβερὴ ἀνοησία; Μπήκαμε ποτὲ στὸν κόπο νὰ παρουσιάσουμε στὰ παιδιὰ τὴν ἐχεμύθεια σὰν μιὰ ἀρετὴ ἀξιοπρόσεκτη καὶ σὰν ἕνα προτέρημα ἀπαραίτητο; Ὄχι, γιατὶ στὰ μάτια τῶν μοντέρνων παιδαγωγῶν μας κάτι τέτοια εἶναι ἀσήμαντα. Ἀλλ' αὐτὰ τ' ἀσήμαντα στοίχισαν στὸ Κράτος ἀμέτρητα ἑκατομμύρια σὲ δικαστικὰ ἔξοδα ἀφοῦ 90 στὶς 100 δίκες γιὰ συκοφαντία ἢ γιὰ ἀνάλογα αἴτια εἶχαν σὰν κίνητρο αὐτὴν τὴν ἔλλειψη ἐχεμύθειας. Λόγια ποὺ λέγονται ἔτσι εὔκολα καὶ χωρὶς καμιὰ συναίσθηση εὐθύνης· τὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ μας ὑποσκάπτονται συνεχῶς γιατὶ ἀπερίσκεπτα ἀποκαλύπτονται οἱ καινούργιες ἀνακαλύψεις στὴ βιομηχανία κ.τ.λ. ἀκόμη οἱ μυστικὲς προετοιμασίες γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς χώρας ἀποδείχθηκαν στὸ τέλος μάταιες γιατὶ ὁ λαός μας δὲν ἔμαθε νὰ σωπαί

νει κι ἐπαναλαμβάνει ὅτι ἀκούει νὰ λέγεται. Στὰ χρόνια τοῦ πολέμου αὐτὴ ἡ μανία τῆς φλυαρίας ὁδήγησε στὸ νὰ χαθοῦν μάχες καὶ στὸ νὰ ὑποφέρουμε σήμερα ὅλη τὴ δυστυχία τῶν ἀποτελεσμάτων. Φθάνουμε λοιπὸν στὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν μποροῦμε νὰ διορθώσουμε τὸ κακὸ στὴν ὥριμη ἡλικία, μὴ ἔχοντας μάλιστα ἕναν αὐστηρὸ ὀργανισμό Ἕνας καθηγητὴς δὲν πρέπει λόγου χάρη νὰ ἐφαρμόζει τὴν ἀρχὴ ὅτι θὰ μάθει τὶς κακὲς πράξεις τῶν μαθητῶν του ἀπ' τὶς διάφορες καταγγελίες ἐνθαρύνοντας τὴν κακὴ αὐτὴ συνήθεια. Ἡ νεολαία σχηματίζει κι ἀποτελεῖ ἕνα δικό της, ξεχωριστὸ Κράτος κι ἀντιτάσσει στὴν ἐφηβεία ἕνα μέτωπο ἀλληλεγγύης, πράγμα ποὺ εἶναι ἀπόλυτα φυσικό. Ἡ συνθήκη ποὺ ἕνα παιδὶ δέκα χρόνων ὑπογράφει μὲ τοὺς συντρόφους τῆς ἡλικίας του εἶναι πιὸ δυνατὴ ἀπὸ αὐτὴ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτὸ καὶ σ' ἕνα ἔφηβο. Τὸ παιδὶ ποὺ καταγγέλει ἕνα σύντροφο του κάνει μιὰ *προδοσία* κι ἐκδηλώνει ἔτσι μιὰ πνευματικὴ κατάσταση πού, συγκρινόμενη καὶ μεταφερόμενη σ' ἕνα πιὸ πλατὺ πεδίο, συνταυτίζεται μὲ τὴν προδοσία ποὺ κάνει ἕνας ἄνδρας σὲ ψηλότερο ἐπίπεδο. Ἕνα τέτοιο παιδὶ δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖται σὰν *γενναῖο καὶ τίμιο*, ἀλλὰ σὰν ἕνας χαρακτήρας χωρὶς καμιὰ ἐκτίμηση. Ἴσως εἶναι πιὸ εὔκολο σ' ἕναν καθηγητὴ νὰ κάνει τὴ δουλειά του βασιζόμενος πάνω σὲ τέτοια ἐλαττώματα γιὰ νὰ ἐφαρμόσει τὴν ἐξουσία του, ἀλλὰ ἐνεργώντας ἔτσι τοποθετεῖ μέσα στὶς νεανικὲς ψυχὲς τὶς βάσεις μιᾶς πνευματικῆς κατάστασης ποὺ αὔριο, ἀργότερα, θἄχε δυσάρεστα ἀποτελέσματα. Ἔχει συμβεῖ τὶς περισσότερες φορὲς ἕνας τέτοιος μικρὸς καταδότης νὰ γίνει ἕνας μεγάλος ἀπατεώνας.

Αὐτὸ πρέπει νὰ χρησιμεύσει σὰν παράδειγμα στοὺς νέους μας. Σήμερα ἡ ἀνάπτυξη τοῦ εὐγενικοῦ χαρακτήρα στὰ σχολεῖα μας εἶναι τελείως ἀνύπαρκτη. Θὰ πρέπει μιὰ μέρα νὰ δώσουμε σ' αὐτὴν πολὺ μεγάλη σημασία. *Νομιμότητα, αὐταπάρνηση, ἐχεμύθεια*, εἶναι προτερήματα ἀπόλυτα *ἀπαραίτητα* γιὰ ἕναν μεγάλο λαό· τὸ νὰ τ' ἀναπτύξουμε καὶ νὰ τὰ ἐξυψώσουμε ὡς τὸ ἀνώτατο τους ἐπίπεδο μὲ τὴν ἐκπαίδευση ποὺ θὰ δοθεῖ στὸ σχολεῖο, ἔχει περισσότερη σημασία ἀπ' ὁλόκληρη μαζὺ τὴ μόρφωση ποὺ περιέχουν σήμερα τὰ προγράμματα σπουδῶν τῶν μαθητῶν μας. Μὲ τὰ προγράμματα αὐτὰ οἱ μαθητὲς συνηθίζουν νὰ παραπονοῦνται καὶ νὰ κλαῖνε. Ὅταν οἱ παιδαγωγοὶ ξεχνοῦν ὅτι πρέπει νὰ σκληραγωγήσουν τὸ παιδὶ κι ἀπ' τὴν τρυφερὴ του ἡλικία νὰ τὸ μάθουν νὰ ὑποφέρει σιωπηλὰ τὸν πόνο του καὶ τὶς ἀδικίες ποὺ τοῦ γίνονται, δὲν πρέπει νὰ ἐκπλαγοῦμε ἀργότερα, καὶ στὶς κρίσιμες ὧρες—ὅταν λόγου χάρη ἕνας ἄντρας πιὰ βρεθεῖ στὸ μέτωπο—ἐπαναληφθοῦν αὐτὲς οἱ κραυγὲς πόνου κι ἡ δειλία μπροστὰ στὸ παραμικρὸ ἐμπόδιο. Ἂν στὰ βασικὰ σχολεῖα βάζαμε στὸ μυαλὸ τοῦ πα-

διοῦ τόσα δσα τὸ ἐλάχιστο μόνο θἄπρεπε νὰ ξέρει γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ ὑπερασπισθεῖ τὸν ἑαυτό του, θὰ εἴχαμε καλύτερα συμπεριφερθεῖ στὸν πόλεμο τοῦ 1915–18. Ἔτσι τὸ ρατσιστικὸ Κράτος γιὰ νὰ συμπληρώσει τὴν ἐκπαιδευτική του προσπάθεια νά φροντίσει μὲ κάθε θυσία νά φτιάξει χαρακτῆρες τὸ ἴδιο γερούς ὅπως καὶ τά σώματα. Πολλά ἀπ' τά σημερινά ἐλαττώματα θά μποροῦσαν, ἂν ὄχι ν' ἀποφευχθοῦν, τουλάχιστο νά περιορισθοῦν μὲ μιά τέτοια ἐκπαιδευτικὴ μέθοδο.

***

Εἶναι τέλεια ἀπαραίτητο ν' ἀναπτύξουμε τὴ δύναμη τῆς θέλησης καὶ τὴν ἱκανότητα γιὰ λήψη ἀποφάσεων καθὼς καὶ τὴν πρόθεση νὰ ἀναληφθεῖ μὲ χαρὰ μιὰ εὐθύνη.

Ἐφαρμόζαμε ἄλλοτε στὸ στρατὸ ἕνα ἄξίωμα ποὺ τώρα θἄξιζε περισσότερο ἂν τοῦ δίναμε μιὰ πλατύτερη σημασία ποὺ δὲν τὴν ἀπέκτησε ποτέ: πρέπει οἱ νέοι νὰ καταλάβουν ὅτι μιὰ ὁποιαδήποτε ἀπάντηση ἀξίζει πάντα περισσότερο ἀπὸ μιὰν ἄρνηση ν' ἀπαντήσεις. Ὁ φόβος νὰ δοθεῖ μιὰ ψεύτικη ἀπάντηση εἶναι πιὸ ἀτιμωτικὸς ἀπὸ τὸ ψέμα ποὺ θὰ περιέχει ἡ ἀπάντηση αὐτή. Πρέπει νὰ στηριχθοῦμε πάνω σ' αὐτὸ τὸ ἀξίωμα γιὰ νὰ πείσουμε τοὺς νέους νἄχουν τὸ θάρρος τῶν πράξεων τους.

Συχνὰ παρατηρήθηκε μὲ ἄφατη δυσαρέσκεια, στὸ διάστημα μεταξὺ Νοέμβρη καὶ Δεκέμβη τοῦ 1918, τὸ γεγονὸς ὅτι ὅλοι οἱ διευθύνοντες τὸ Κράτος εἶχαν χάσει τὸ θάρρος τους, ὅτι ἀπ' τὸν αὐτοκράτορα, μέχρι τὸν τελευταῖο ὑπάλληλο κανεὶς δὲν βρῆκε τὴν δύναμη νὰ πάρει μιὰ ἀπόφαση ἀπὸ δική του πρωτοβουλία. Αὐτὸ τὸ τρομερὸ παράδειγμα θὰ πρέπει νὰ γίνει μιὰ μοναδικὴ προειδοποίηση γιὰ τὸ καινούργιο ἐκπαιδευτικὸ μας σύστημα, γιατὶ αὐτὴ ἡ καταστροφὴ μπόρεσε μαζὺ μὲ τ' ἄλλα νὰ δείξει ὅλες τὶς τεράστιες ἀδυναμίες ποὺ ὑπῆρχαν παντοῦ σὲ μικρότερη κλίμακα. Ἡ ἔλλειψη θέλησης κι ὄχι ὅπλων μᾶς ἔκανε σήμερα ἀνίκανους γιὰ μιὰ σοβαρὴ ἀντίσταση. Αὐτὴ ἡ ἔλλειψη ἐνεργητικότητας ἔχει ἐξαπλωθεῖ σ' ὁλόκληρο τὸ λαὸ καὶ τὸν κάνει ἀνίκανο νὰ πάρει μιὰν ἀπόφαση ποὺ θὰ χρειαζόταν ρισκάρισμα· σὰν νὰ μὴν ἦταν ἀκριβῶς τὸ μέρος τοῦ κινδύνου, αὐτὸ ποὺ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλωσύνη μιᾶς ἀπόφασης. Χωρὶς διόλου ν' ἀμφιβάλλει γιαὐτὸ ἕνας Γερμανὸς στρατηγὸς βρῆκε ἕναν κλασσικὸ κανόνα γιὰ νὰ ἐκφράσει αὐτὴ τὴν θλιβερὴ ἀπουσία θέλησης: «Δὲν ἐνεργῶ εἶπε, παρὰ ἀφοῦ ἔχω ἐξασφαλίσει πενῆντα μία πιθανότητες ὅτι θὰ ἐπιτύχω». Αὐτὲς οἱ «πενῆντα μία πιθανότητες» ἐξηγοῦν τὴν τραγικὴ περίπτωση τῆς γερμανικῆς κατάπτωσης· αὐτὸς ποὺ περιμένει ἀπ' τὴ μοίρα νὰ τοῦ ἐξασφαλίσει τὴν ἐπιτυχία, ἀρνεῖται κιόλας μὲ τὸν ἴδιο τρόπο νὰ κάνει μιὰ

ἡρωικὴ πράξη. Γιατὶ τότε κάθε προσπάθεια ποὺ κρύβει θανάσιμο κίνδυνο, κρίνεται ἀπ' αὐτὸν ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει στὴν ἐπιτυχία. Ἕνας καρκινοπαθὴς καταδικασμένος σὲ θάνατο, δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ τοῦ ἐξασφαλίσουν τὶς πενῆντα μία πιθανότητες γιὰ νὰ ριψοκινδυνεύσει τὴν ἐγχείρηση. Ἀκόμη κι ἂν γιαὐτὸν ὑπῆρχε μισὴ πιθανότητα ἐπιτυχίας, ἕνα θαρραλέος ἄνθρωπος θὰ βιαζόταν νὰ ριψοκινδυνεύσει παρὰ νὰ μείνει ὑπομένοντας τὸν θάνατο του ποὺ ὁπωσδήποτε θάρχόταν.

Αὐτὴ ἡ δειλὴ ἀνικανότητα κι ἔλλειψη θέλησης κι ἀποφασιστικότητας εἶναι προπάντων ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐκπαίδευσης βασικὰ λαθεμένης ποὺ ἐφαρμόζεται στοὺς νέους μας· ἡ τρομερὴ ἐπίδραση της ἐπεκτείνεται στὴν ἐφηβεία. Φτάνει στὸ κατακόρυφο της μὲ τὴν ἔλλειψη θάρρους τοῦ πολίτη ποὺ εἶναι ἐπιφορτισμένος μὲ τὰ δημόσια καθήκοντα.

Μποροῦμε νὰ ποῦμε τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸ φόβο τῆς εὐθύνης ποὺ ἐξαπλώνεται παντοῦ. Αὐτὸ τὸ λάθος, ποὺ ξεκινᾶ ἀπ' τὴν ἐκπαίδευση τῆς νεολαίας, ἐκδηλώνεται σ' ὁλόκληρη τὴ δημόσια ζωὴ καὶ φθάνει στὸ ἀθάνατο ἀπόγειο του μέσα στὶς αἴθουσες τοῦ Κοινοβουλίου.

Στὸ σχολεῖο δίνουν περισσότερη σημασία σὲ μιὰ ὁμολογία «ὑπαγορευόμενη» καὶ σὲ μιὰ «πράξη συντριβῆς» παρὰ στὴν ἐλεύθερη κι εἰλικρινῆ ἔκφραση μιᾶς γνώμης. Αὐτὴ ἡ τελευταία στὰ μάτια τοῦ κακοῦ παιδαγωγοῦ εἶναι τὸ σημεῖο μιᾶς ἀθεράπευτης διαφθορᾶς τόσο ἀπίστευτης, ὥστε ξεκινώντας ἀπ' τὸ παιδὶ θὰ φθάσει στὸ σημεῖο νὰ συμπαρασύρει στὴν καταστροφὴ ὁλόκληρο ἕνα λαό.

Τὸ ἴδιο καθὼς τὸ ρατσιστικὸ Κράτος θ' ἀναλάβει μιὰ μέρα νὰ δώσει ὅλη του τὴν προσοχὴ στὴν ἀγωγὴ τῆς θέλησης καὶ τοῦ ἀποφασιστικοῦ πνεύματος, ἔτσι πρέπει νὰ ἰσχυροποιήσει καὶ στὴν ψυχὴ τῶν νέων ἀνθρώπων, ἀπ' τὴν τρυφερή τους ἡλικία, τὸ συναίσθημα τῆς ἐλεύθερης ἀνάληψης τῶν εὐθυνῶν τους καὶ τὸ θάρρος τῶν πράξεων τους. Μόνο μ' αὐτὴ τὴν πίστη στὴ σημασία καὶ στὴν ἀναγκαιότητα αὐτῆς τῆς προσπάθειας, τὸ ρατσιστικὸ κράτος θὰ φθάσει μιὰ μέρα, μετὰ ἀπὸ αἰῶνες μιᾶς τέτοιας ἀγωγῆς, στὸ σημεῖο νὰ δημιουργήσει ἕνα λαὸ ἀπαλλαγμένο ἀπὸ τὶς ἀδυναμίες ποὺ μᾶς ὁδήγησαν μὲ τόσο τρομακτικὸ τρόπο στὴν καταστροφή.

***

Τὸ ρατσιστικὸ κράτος δὲν ἔχει παρὰ πολὺ ἐλαφρὲς τροποποιήσεις νὰ κάμει στὴ μόρφωση ποὺ παρέχεται στὰ σχολεῖα, μόρφωση ποὺ ἐνσωματώνει ὅλα ἐκεῖνα ποὺ τὸ Κράτος ἔχει σήμερα κάνει γιὰ τὴ λαϊκὴ ἐκπαίδευση. Αὐτὲς οἱ τροποποιήσεις θὰ εἶναι τριῶν εἰδῶν.

Κατὰ πρῶτα τὸ μυαλὸ τῶν νέων δὲν πρέπει νὰ φορτωθεῖ μὲ γνώσεις

ποὺ θὰ τοῦ εἶναι ἄχρηστες σὲ ποσοστὸ ὀγδόντα πέντε στὶς ἑκατὸ καὶ μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τὶς ξεχάσει σὲ λίγο. Τὰ προγράμματα τῆς βασικῆς καὶ μέσης ἐκπαίδευσης εἶναι εἰδικώτερα σήμερα γεμάτα ἀνόητες φλυαρίες· στὶς περισσότερες περιπτώσεις ἡ πληθώρα τοῦ διδασκόμενου ὑλικοῦ εἶναι τόση ὥστε τὸ μυαλὸ τῶν μαθητῶν δὲν μπορεῖ παρὰ ἀποσπάσματα μόνο νὰ διαφυλάξει καὶ ποὺ μόνον ἕνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀποσπάσματα μπορεῖ νὰ τοῦ χρησιμεύσει στὴν πράξη· ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ οἱ γνώσεις εἶναι τελείως ἀνεπαρκεῖς γιὰ ἐκεῖνον ποὺ θ' ἀκολουθήσει ἕνα ὡρισμένο ἐπάγγελμα καὶ ποὺ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ κερδίσει μ' αὐτὲς τὸ ψωμί του. Ἀποταθεῖτε λόγου χάρη σ' ἕναν δημόσιο ὑπάλληλο συνηθισμένου τύπου ποὺ πέρασε μ' ἐπιτυχία τὶς ἐξετάσεις του βγαίνοντας ἀπ' τὸ λύκειο καὶ ποὺ σήμερα εἶναι τριαντέντε μὲ σαράντα χρονῶν· παρατηρεῖστε δλ' αὐτὰ ποὺ διατήρησε ἀπὸ τὶς γνώσεις ποὺ τὸ σχολεῖο μὲ κόπο τοῦ φύτεψε μέσα στὸν ἐγκέφαλο. Μένει λοιπὸν τίποτα ἀπ' δλ' αὐτὰ ποὺ ἄλλοτε θὰ σᾶς εἶχαν ἀφήσει κατάπληκτους! Θὰ σᾶς ἀπαντήσει πῶς εἶναι ἀλήθεια: «Ἀλλὰ εἶναι ἐπειδὴ τὸ σύνολο τῶν γνώσεων ποὺ τότε ἀπόκτησα δὲν εἶχαν παρὰ μόνο σὰν σκοπὸ μιὰ πολυμάθεια ἐκτεταμένη καὶ ἄχρηστη· ἀπόκτησα ὅμως μαζὺ καὶ τὴν ἱκανότητα τῆς ἀφομοίωσης, τὴν ἑτοιμότητα νὰ σκέφτομαι καὶ προπάντων παρατηρητικὸ πνεῦμα». Ἀπάντηση σωστὴ μέχρις ἑνὸς σημείου· ἀλλὰ ἔτσι διατρέχουμε τὸν κίνδυνο νὰ πλημμυρίσουμε κάτω ἀπὸ ἕναν ποταμὸ ἐντυπώσεων τὸ νεανικὸ μυαλὸ ποὺ δὲν μπορεῖ παρὰ πολὺ σπάνια νὰ κυριαρχήσει πάνω σ' αὐτές, νὰ τὸ μετουσιώσει καὶ νὰ τὶς κατατάξει ἀνάλογα μὲ τὴν μεγάλη ἢ μικρὴ σημασία τους· Καὶ φθάνουμε, τὶς πιὸ πολλὲς φορές, στὸ σημεῖο νὰ θυσιάζεται τὸ ἀπαραίτητο στὸ τυχαῖο καὶ τελείως νὰ ξεχνιέται, ὁ κυριώτερος σκοπὸς αὐτῆς τῆς μαζικῆς μόρφωσης δὲν πετυχαίνεται λοιπὸν ποτὲ γιατὶ δὲν μπορεῖ νὰ καταστήσει τὸ μυαλὸ ἱκανὸ νὰ μάθει, καταβροχθίζοντας σημειώσεις· ὁ σκοπὸς αὐτὸς πρέπει ἀντίθετα νὰ εἶναι, ἡ μετάδοση στὸν καθένα ἑνὸς θησαυροῦ γνώσεων ποὺ θὰ τοῦ χρησιμεύουν ἀργότερα καὶ ποὺ θὰ τὸν κάνουν καλὸ στέλεχος τῆς κοινωνίας. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ προσπάθεια ἀποβαίνει μάταιη ὅταν ὁ ὑπερπλεονασμὸς γνώσεων ποὺ θάδιναν δύναμη στὸ νεανικὸ μυαλὸ τὸ κάνουν ὁλοκληρωτικὰ νὰ τὶς ξεχάσει ἢ τουλάχιστον νά ξεχάσει τὶς κυριώτερες ἀπ' αὐτές. Δὲν καταλαβαίνουμε λόγου χάρη, γιὰ ποιὸ λόγο οἱ περισσότεροι ξεχνοῦν αὐτὲς τὶς γνώσεις τελείως· ἔτσι μέσα στοὺς ἑκατὸ χιλιάδες μαθητὲς ποὺ μαθαίνουν τὰ γαλλικά, οἱ δυὸ χιλιάδες θὰ χρησιμοποιήσουν ἀργότερα σοβαρὰ αὐτὴ τὴ γλώσσα, ἐνῶ οἱ ἐνενήντα ὀχτὼ χιλιάδεσς δὲν θάχουν ποτὲ σ' ὁλόκληρη τὴν ὑπόλοιπή ζωή τους τὴν εὐκαιρία νὰ χρησιμοποιήσουν πρακτικὰ αὐτὴ τὴ γλῶσσα

κι ὅλα ὅσα ἔμαθαν στὴ νεότητα τους. Θἄχουν ἔτσι ἀφιερώσει ἑκατομμύρια ὧρες σὲ μιὰ σπουδὴ χωρὶς καμιὰν ἀξία γιαυτούς. Τὸ ἐπιχείρημα ποὺ θά μοῦ φέρουν, ὅτι δῆθεν ἡ σπουδὴ ξένων γλωσσῶν βοηθᾶ στὴν γενικὴ καλλιέργεια δὲν στέκει· δὲν θά ἐφαρμοζόταν παρά ἂν οἱ ἄνθρωποι συνέχιζαν νά χρησιμοποιοῦν αὐτά ποὺ ἔμαθαν στὸ σχολεῖο καὶ στὸ διάστημα τῆς ὑπόλοιπης ζωῆς τους. Ἔτσι γιά τοὺς δυὸ χιλιάδες μαθητὲς ποὺ ἡ γνώση αὐτῆς τῆς γλώσσας θά ἦταν χρήσιμη, ἀντιπαρατάσσονται ἐνενῆντα ὀχτὼ χιλιάδες ποὺ θά κοπιάσουν γιά τὸ τίποτα καὶ θά σπαταλήσουν πολύτιμο χρόνο.

Αὐτὸ γίνεται ἀκόμη πιὸ φανερὸ μὲ μιὰν ἄλλη γλώσσα ποὺ δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι μᾶς βοηθᾶ νὰ πλουτίσουμε τὴ σκέψη μας: τὰ λατινικά. Θὰ ἦταν λοιπὸν πιὸ σωστὸ νὰ μὴ διδάσκουμε παρὰ σὲ χοντρὲς γραμμὲς αὐτὲς τὶς γλῶσσες ἢ καλύτερα νὰ προσφέρουμε στοὺς μαθητὲς ἕνα σχηματικὸ περίγραμμα τοῦ ἐσωτερικοῦ μηχανισμοῦ τους· θὰ ὑπογραμμίζουν τοὺς ἐξέχοντες χαρακτῆρες, θὰ τονίζαμε στοὺς μαθητὲς τὰ στοιχεῖα τῆς γραμματικῆς καὶ θὰ ἐκθέταμε μὲ τὴ βοήθεια τοπικῶν παραδειγμάτων τοὺς κανόνες τῆς προφορᾶς τους, τῆς κατασκευῆς τους κ.τ.λ. Αὐτὴ τὴ μέθοδο θὰ μποροῦσε νὰ τὴν ὑποφέρει ἡ μάζα τῶν μαθητῶν—ἀφοῦ θὰ τοὺς δύναμε μιὰ μέθοδο πιὸ καθαρὴ καὶ πιὸ εὔκολα κατανοητὴ—καὶ θὰ ἦταν πιὸ χρήσιμη ἀπ' αὐτὴ ποὺ σήμερα ἐφαρμόζεται: προσπάθεια δηλαδὴ νὰ μπεῖ ὁλόκληρη ἡ γλῶσσα καὶ νὰ κρατηθεῖ στὴ μνήμη τῶν μαθητῶν πράγμα ποὺ στὸ τέλος δὲν τὰ καταφέρνουν ποτὲ νὰ ὁλοκληρώσουν καὶ ξεχνοῦν μετὰ κι αὐτὰ τὰ λίγα ποὺ ἔμαθαν. Ταυτόχρονα, δὲν θἄπρεπε νὰ ριψοκινδυνεύουμε ὥστε αὐτὴ ἡ ἄτακτη μάθηση ν' ἀφήσει στὸ τέλος μέσα στὸν παιδικὸν ἐγκέφαλο ἀσύνδετα ἀποσπάσματα γνώσεων, διατηρημένα στὴν τύχη· στὴν πραγματικότητα ὁ νέος ἄνθρωπος δὲν θἄπρεπε νὰ μαθαίνει παρὰ αὐτὰ ποὺ θἄξιζαν νὰ πέσουν στὴν ἀντίληψη του καὶ ποὺ θὰ τὸν βοηθοῦσαν νὰ συγκρατήσει τὰ βασικά, ἀπ' τά δευτερεύοντα στοιχεῖα γνώσης.

Μιὰ μόρφωση ἐγκαθιδρυμένη πάνω σ' αὐτὲς τὶς βασικὲς ἀρχὲς θ' ἀρκοῦσε γιὰ ὅλη τὴν ζωὴ τῶν περισσοτέρων ἀπ' τοὺς μαθητές μας. Αὐτοὶ ποὺ θὰ ἤθελαν ἀργότερα νά ἐφαρμόσουν πρακτικά μιά ξένη γλῶσσα θά διάθεταν μιάν ἱκανοποιητικὴ βάση ποὺ δὲν θἄχαν παρά νά τὴν πλατύνουν μὲ μιά βαθύτερη μελέτη.

Τὰ σχολικὰ προγράμματα θὰ εἶχαν ἔτσι μιὰν μεγάλη οἰκονομία χρόνου καὶ θά μποροῦσαν πιὸ εὔκολα νὰ συμπεριλάβουν τὴν φυσικὴν ἐξάσκηση καὶ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ χαρακτήρα, ποὺ γιαυτὰ μίλησα πιὸ πάνω.

Μιὰ ἀνακαίνιση ἰδιαίτερα ἀξιοσημείωτη εἶναι καὶ τῶν σημερινῶν

μεθόδων διδαχῆς τῆς 'Ιστορίας. Πολὺ λίγοι λαοὶ καὶ μεταξύ τους οἱ Γερμανοὶ περισσότερο ἀπ' ὅλους, ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ τὰ μαθήματα ποὺ προσφέρει ἡ Ιστορία· ἀλλὰ ἀκόμη εἶναι καὶ πολὺ λίγοι ἐκεῖνοι ποὺ παραδειγματίζουνται κι ὠφελοῦνται ἀπ' αὐτά. Ἂν ἡ πολιτικὴ εἶναι τὸ ὑλικὸ τῆς μελλοντικῆς Ιστορίας, ἡ διδασκαλία ποὺ μᾶς προσφέρει ἡ Ιστορία κρίνεται καὶ καταδικάζεται ἀπ' τὸν τρόπο ποὺ σήμερα ἐξασκεῖται ἡ πολιτική μας : Καὶ δὲν θά θρηνωδούσαμε τώρα ἐδῶ πάνω στά οἰκτρά ἀποτελέσματα ποὺ εἶχε αὐτὴ ἡ πολιτική μας, ἂν δέν εἴχαμε σάν σκοπὸ νά τονίσουμε ὅτι ὁ λαός μας θάπρεπε νά σπουδάσει καλύτερα αὐτὸ τὸ ὑλικὸ ποὺ τοῦ προσφέρεται. Ὁ ἀπολογισμὸς τῆς Ιστορικῆς μόρφωσης, τέτοια ὅπως ἐφαρμόζεται σήμερα, εἶναι γελοῖος στὶς ἐνενῆντα ἐννιὰ περιπτώσεις μὲ βάση τὰ ἑκατό. Δὲν συγκρατοῦμε τελικὰ ἀπ' τὴν Ιστορία παρὰ μερικὲς ἡμερομηνίες, μερικὲς χρονολογίες γεννήσεων, κάποια ὀνόματα καὶ τίποτ' ἄλλο· οἱ μεγάλες περίοδοι παραλείπονται τελείως. Οἱ βασικὲς θεωρίες ποὺ ἀποτελοῦν τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τῆς Ιστορίας δὲν ἀναφέρονται διόλου· ἐγκαλείπουμε, στὴν ἀντίληψη, λίγο ἢ πολὺ ἀνεπτυγμένη, τῶν μαθητῶν, τὴν φροντίδα νὰ βγάλουν μέσα ἀπ' αὐτὸν τὸν ὠκεανὸ τῶν ἡμερομηνιῶν καὶ τῆς ἁπλῆς παράθεσης τῶν γεγονότων, τὰ βαθύτερα αἴτια τῶν γεγονότων. Δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ ἐπαναστατήσουμε χωρὶς νὰ τὸ θέλουμε σ' αὐτὴν τὴν σκληρὴ διαπίστωση· δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ διαβάσουμε μὲ κάποια προσοχὴ τοὺς λόγους, μιᾶς μόνο περιόδου, ποὺ οἱ κύριοι κοινοβουλευτικοί μας ἡγέτες ἐξεφώνησαν πάνω στὴν πολιτικὴ κατάσταση καὶ ἰδιαίτερα τὴν ἐξωτερική· ἂν τότε σκεφτοῦμε πὼς—ἂς ποῦμε μόνον αὐτό—οἱ κύριοι ἐτοῦτοι ἀποτελοῦν τὸ ἄνθος τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους κι ὅτι ὁπωσδήποτε σπούδασαν κι οἱ περισσότεροι ἔλυωσαν τὰ παντελόνια τους πάνω στὰ σχολικὰ θρανία, θὰ ἀντιληφθοῦμε τὴν ἀπόλυτη ἄγνοια τῆς Ιστορίας ποὺ ἔχουν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι. Ἂν δὲν εἶχαν διόλου σπουδάσει Ιστορία κι ἂν διέθεταν μόνο ἕνα σωστὸ ἔνστικτο, αὐτὸ θὰ ἦταν πολὺ πιὸ χρήσιμο στὸ ἔθνος.

Πρὸ πάντων πάνω στὴ διδασκαλία τῆς Ιστορίας πρέπει ν' ἀναθεωρήσουμε τὰ σχολικά μας προγράμματα. Ἡ βασικώτερη χρησιμότητα αὐτῆς τῆς μελέτης εἶναι νὰ διακρίνουμε τοὺς νόμους ποὺ διέπουν τὴν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων. Ἂν ἡ διδασκαλία περιορισθεῖ σ' αὐτὴ τὴν προσπάθεια, μποροῦμε νὰ ἐλπίζουμε ὅτι κάθε μαθητὴς θὰ εἶναι σὲ θέση ἀργότερα νὰ ὠφεληθεῖ ἀπ' αὐτὰ ποὺ ἔμαθε καὶ ὁ θερισμὸς αὐτῶν τῶν σπόρων θ' ἀποβεῖ ὠφέλιμος γιὰ τὸ σύνολο. Γιατὶ δὲν μαθαίνουμε τὴν Ιστορία γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὸ παρελθόν· τὴν μαθαίνουμε γιὰ νά μᾶς διδάξει τὴ συνέχεια ποὺ πρέπει νὰ διατηρήσουμε στὸ μέλλον γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουμε τὴν ὕπαρξη τοῦ λαοῦ μας. Αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπός· κι ἡ

ἱστορία δὲν εἶναι παρὰ ἕνα ἀπ' τὰ μέσα ποὺ θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ τὸν κατακτήσουμε. Ἀλλὰ σήμερα τὸ μέσον ἔχει καταντήσει σκοπὸς κι ὁ σκοπὸς ἀπομακρύνεται τελείως σχεδὸν ἀπ' τὸν ἀρχικὸ στόχο του. Δὲν πρέπει νὰ φτάσουμε ποτὲ στὸ σημεῖο νὰ ποῦμε ὅτι μιὰ βαθύτερη μελέτη τῆς ἱστορίας ἀναφέρεται στὴ γνώση τῶν ἡμερομηνιῶν κι ὅτι μόνο μ' αὐτὲς μποροῦμε νὰ χαράξουμε τὶς γραμμὲς τῆς προόδου. Αὐτὴ εἶναι δουλειὰ τῶν ἐπαγγελματιῶν ἱστορικῶν. Τὸ συνηθισμένο ἄτομο δὲν εἶναι καθηγητής. Ἡ ἱστορία δὲν ἔχει κανένα ἄλλο λόγο ὕπαρξης παρὰ νὰ τοῦ δώσει τὴ βασικὴ ἰδέα τῶν ἱστορικῶν γεγονότων ποὺ θὰ τοῦ ἐπιτρέψει μετὰ νὰ σχηματίσει μιὰ γνώμη πάνω στὴν τρέχουσα πολιτικὴ κατάσταση τῆς χώρας του. Αὐτὸς ποὺ θέλει νὰ γίνει καθηγητὴς τῆς ἱστορίας μπορεῖ ἀργότερα ν' ἀφιερωθεῖ σ' αὐτὸ τὸν πλατύτερο τρόπο μελέτης. Φυσικὰ τότε θ' ἀσχοληθεῖ μὲ τὶς λεπτομέρειες, ἀκόμη καὶ τὶς πιὸ ἀσήμαντες. Ἡ διδασκαλία τῆς ἱστορίας, ἔτσι ὅπως αὐτὴ ἐφαρμόζεται σήμερα δὲν προσφέρει πλεονεκτήματα γιατὶ εἶναι πολὺ ἐκτεταμένη γιὰ τὸ μέσο μαθητὴ καὶ πολὺ περιορισμένη γιὰ τοὺς εἰδικευμένους.

Τέλος, ἡ προσπάθεια τοῦ ρατσιστικοῦ κράτους πρέπει νὰ ἐξαντληθεῖ ὥστε νὰ γραφτεῖ μιὰ ἱστορία παγκόσμια ποὺ μέσα της τὸ φυλετικὸ πρόβλημα θὰ κατέχει τὴν πρώτη θέση.

***

Ἀνακεφαλαιώνουμε: τὸ ρατσιστικὸ Κράτος πρέπει νὰ δώσει στὴ διδασκαλία τῶν γενικῶν γνώσεων μιὰ μορφὴ συντετμημένη ποὺ δὲ θὰ περιέχει παρὰ τὰ οὐσιαστικὰ στοιχεῖα. Αὐτὴ ἡ διδασκαλία θὰ ἔχει σάν σκοπὸ νὰ βοηθᾶ τὸ μάθημα καὶ νὰ τοῦ προσφέρει τὶς δυνατότητες νὰ ἐπεκταθεῖ καὶ νὰ ἀποκτήσει μιὰ καλλιέργεια καὶ γνώσεις γενικώτερες καὶ βαθύτερες. Στὸ σημερινὸ ἄνθρωπο εἶναι ἀπαραίτητη ἡ κατάκτηση αὐτῶν τῶν γνώσεων σὲ χοντρὲς γραμμὲς ποὺ θὰ ἀποτελέσουν τὴ βάση τῆς πνευματικῆς του δραστηριότητας· θ' ἀποκτήσει βαθύτερες γνώσεις, εἰδικώτερες καὶ λεπτομερειακὲς παρὰ μόνον πάνω στὰ ἐπίπεδα ποὺ θὰ τοῦ εἶναι ἀργότερα ἀπαραίτητες στὸν ἐπαγγελματικὸ τομέα. Ἡ γενικὴ ἐκπαίδευση θὰ εἶναι ὑποχρεωτικὴ γιὰ ὅλες τὶς τάξεις· ἡ εἰδικώτερη μόρφωση θὰ ἀφεθεῖ στὴν ἐκλογὴ τοῦ καθενός.

Ἡ ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος καὶ ἡ μείωση τῶν ὡρῶν διδασκαλίας ποὺ θὰ προέλθει ἀπ' αὐτὴ τὴν μεταρρύθμιση θὰ ἀποβεῖ πρὸς ὄφελος τῆς σωματικῆς ἐξάσκησης καὶ τῆς ἀγωγῆς γιὰ τὸν σχηματισμὸ τοῦ χαρακτήρα καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς θέλησης καὶ τῆς ἀποφασιστικότητας.

Ἡ πολὺ λίγη χρησιμότητα, ἀπὸ μελλοντικῆς ἐπαγγελματικῆς ἀπόψεως, τῆς διδασκαλίας ποὺ σήμερα διεξάγεται στὰ σχολεῖα μας, εἶναι καθαρὰ ἀποδειγμένη ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι ἄντρες ποὺ βγῆκαν ἀπὸ τρία διαφορετικοῦ εἴδους σχολεῖα, μποροῦν σήμερα νὰ βρίσκονται στὴν ἴδια κατάσταση. Ἐκεῖνο ποὺ παίζει βασικὸ ρόλο στὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ γενικὴ μόρφωση κι ὄχι οἱ εἰδικὲς γνώσεις ποὺ μ' αὐτὲς γεμίζουμε καὶ παραφουσκώνουμε τὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν μας. Ἐξάλλου ἂν παραδεχθοῦμε ὅτι οἱ εἰδικὲς γνώσεις εἶναι ἀπαραίτητες, τότε τὰ σχολεῖα μας—τὄχουμε ξαναπεῖ—δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ τὶς παράσχουν. Θὰ πρέπει τὸ ρατσιστικὸ Κράτος νὰ βάλει τέλος μιὰ μέρα σ' αὐτὰ τὰ ἡμίμετρα.

***

Ἡ δεύτερη μεταρρύθμιση ποὺ τὸ ρατσιστικὸ Κράτος πρέπει νὰ ἐπιφέρει στὰ προγράμματα διδασκαλίας εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

Εἶναι ἰδιαίτερο γνώρισμα τῆς ὑλιστικῆς ἐποχῆς μας, ἡ διδασκαλία κ' ἡ μόρφωση νὰ στρέφεται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ πρὸς τὶς θετικὲς ἐπιστῆμες: Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία κ.τ.λ. Βέβαια, αὐτὲς οἱ γνώσεις, εἶναι χρήσιμες σὲ μιὰν ἐποχὴ ὅπου βασιλεύει ἡ τεχνικὴ καὶ ἡ χημεία κι ὅπου ἡ καθημερινὴ ζωὴ τὶς ἔχει καθιερώσει κατά τρόπο ἐκπληκτικό. Μολοντοῦτο ὁ κίνδυνος εἶναι μεγάλος ὅταν στραφεῖ ὁλοκληρωτικά, ἡ γενικὴ παιδεία ἑνὸς Κράτους, ἀποκλειστικὰ καὶ πάντα σ' αὐτὲς τὶς ἐπιστῆμες. Ἀντίθετα ἡ γενικὴ παιδεία πρέπει πάντοτε ν' ἀποβλέπει σ' ἕνα ἰδανικό. Ἔχει καθῆκον νὰ στηριχθεῖ πάνω σὲ βάσεις «ἀνθρωπιστικὲς» καὶ νὰ δημιουργήσει τὰ σημεῖα ἀπ' ὅπου ἀργότερα θὰ ξεκινήσει μιὰ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευση πιὸ ἀνεπτυγμένη. Ἂν δὲν γίνει αὐτό, τότε ξοδεύουμε ἀσυλλόγιστα δυνάμεις ποὺ θἄχουν πολὺ πιὸ μεγάλη σημασία γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ὕπαρξη ἀργότερα, ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὶς τεχνικὲς γνώσεις. Εἰδικώτερα ἡ διδασκαλία τῆς ἱστορίας δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίζει τὴν ἀρχαία περίοδο. Ἂν κατέχουμε ἔστω καὶ σὲ χοντρὲς γραμμὲς τὴν Ρωμαϊκὴ ἱστορία, θὰ μᾶς γίνει ὁ καλύτερος ὁδηγὸς γιὰ τὰ σημερινὰ χρόνια, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλες τὶς ἐποχές. Πρέπει ἀκόμη νὰ διαφυλάξουμε σ' ὅλη του τὴν ὁμορφιὰ τὸ Ἑλληνικὸ ἰδεῶδες τοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ διαφορὲς ἀνάμεσα στοὺς λαοὺς δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐμποδίσουν νὰ βροῦμε τὴν κοινότητα τῆς ράτσας ποὺ τὶς ἑνώνει καὶ τὰ σημεῖα ὅπου ἔχουν πολὺ μεγάλη σημασία. Ὁ παθιασμένος ἀγώνας μας πρέπει νἄχει πλατειὰ ἀντικείμενα: ἕνας ὁλόκληρος πολιτισμὸς ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ὕπαρξή του κι αὐτὸς ὁ πολιτισμὸς θὰ βαστάξει ἑκατομμύρια χρόνια γιατὶ θ' ἀγκαλιάσει καὶ θὰ συνταιριάσει τὸν Ἑλληνισμὸ μὲ τὸν Γερμανισμό.

Θὰ πρέπει νὰ κάνουμε τέλεια ξέχωρη διάκριση ἀνάμεσα στὴν γενικὴ μόρφωση καὶ τὸν ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμό. Αὐτὸς ὁ τελευταῖος ἀπειλεῖ λίγο - λίγο τὴν ἐποχή μας νὰ τὴν ρίξει στὴν ὑπηρεσία τοῦ Μαμμωνᾶ κ' ἡ γενικὴ μόρφωση πρέπει μὲ κάθε θυσία νὰ διατηρηθεῖ γιὰ νὰ τοῦ δημιουργεῖ ἀντίβαρο μὲ τὸν χαρακτήρα της, τὸν περισσότερο ἰδεαλιστικό. Πάνω σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο πρέπει ἀκόμη νὰ ἐμπνευσθοῦμε ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀρχὴ ὅτι, *βιομηχανία καὶ τεχνική, ἐμπόριο κ' ἐπάγγελμα δὲν ἀνθίζουν παρὰ μονάχα ὅσο διάστημα μιὰ ἐθνικὴ κοινότητα, ἐμφορούμενη ἀπὸ ἕνα ἰδανικό, τοὺς ἐξασφαλίζει τὶς βασικὲς κι ἀπαραίτητες γιὰ τὴν ἀνάπτυξη συνθῆκες. Αὐτές οἱ συνθῆκες δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν καθαρὰ ὑλιστικὸν ἐγωισμό, ἀλλὰ ἀπὸ ἕνα πνεῦμα θυσίας ποὺ βρίσκει τὴν τέλεια ὁλοκλήρωσή του στὴν αὐταπάρνηση.*

***

Ἡ ἀνάπτυξη κ' ἡ ἀγωγὴ ποὺ δίνεται σήμερα στὸ νέο συνίσταται κατ' ἀρχὴ καὶ βασικὰ στὸ νὰ ἐμφυσηθοῦν ἴσια στὸ μυαλό του ὅλες μαζὺ οἱ γνώσεις ποὺ θὰ τὶς χρειασθεῖ ἀργότερα γιὰ τὴν σταδιοδρομία του. Λένε: «πρέπει αὐτὸ τὸ ἀγόρι νὰ γίνει μιὰ μέρα χρήσιμο μέλος τῆς κοινωνίας». Κ' ἐννοοῦν μ' αὐτὸ ὅτι πρέπει ν' ἀποκτήσει τὴν ἱκανότητα νὰ κερδίζει ἀργότερα τὸ καθημερινὸ ψωμί του μὲ τίμιο τρόπο. Ἡ ἀστική, ἐπιφανειακὴ ἀγωγή, ποὺ ἔρχεται νὰ συνταιριασθεῖ μ' αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς μόρφωσης, ἔχει θεμέλια ἀπὸ ἄργιλλο. Καθὼς τὸ Κράτος τὸ ἴδιο δὲν εἶναι παρὰ ἕνα ἁπλὸ σχῆμα, εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ ἐκπαιδεύσει ἄτομα ποὺ θ' ἀποβοῦν μετὰ χρήσιμα σ' αὐτὸ τὸ σχηματικὸ κατασκεύασμα καὶ προπάντων νὰ τοὺς ὑπαγορεύσει καθήκοντα ἀπέναντί του. Ἕνα σχῆμα μπορεῖ πολὺ εὔκολα νὰ σπάσει. Ἡ ἔννοια «Κράτος» δὲν ἀποτελεῖ σήμερα, τὄχουμε κιόλας ἀποδείξει, κάτι τὸ ξεκάθαρο. Ἔτσι δὲν μένει πιὰ τίποτα στὴν λεγόμενη «πατριωτικὴ» ἀγωγὴ τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Στὴν παλιὰ Γερμανία ἡ ἀγωγὴ αὐτὴ εἶχε σὰν σκοπὸ νὰ θεοποιεῖ μ' ἕναν τελείως κουτὸ καὶ πρόχειρο τρόπο τοὺς διάφορους μικροηγεμόνες, ποὺ ἦταν τόσο πολλοὶ ὥστε ἐμποδιζόμασταν ἀπ' αὐτὸ καὶ μόνο τὸ γεγονός, νὰ διακρίνουμε τὴν σωστὴν ἀξία τοῦ λαοῦ μας. Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς λατρείας ἦταν νὰ μὴ κατέχει σήμερα ὁ λαός μας παρὰ μιὰν ἀκαθόριστην ἰδέα γιὰ τὴ Γερμανικὴ ἱστορία. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἀκόμη ἔλειπαν οἱ γενικὲς γραμμές.

Εἶναι φανερὸ ὅτι μὲ τέτοια μέσα δὲν μπορέσαμε νὰ δημιουργήσουμε ἕναν ἀληθινὰ ἐθνικὸ παλμό. Τὸ παιδαγωγικό μας σύστημα ἀγνοεῖ τὴν τέχνη νὰ φωτίζει τὰ ὀνόματα τῶν ἡρώων τῆς ἱστορίας τοῦ λαοῦ μας καὶ μεσ' ἀπ' αὐτὰ νὰ βγάζει τὰ καλὰ στοιχεῖα πρὸς ὄφελος

ὅλων τῶν Γερμανῶν. Γιὰ ὁλόκληρο τὸ ἔθνος αὐτὴ ἡ κοινὴ γνώση κι ὁ κοινὸς ἐνθουσιασμὸς ἀποτελοῦνε ἕναν ἀδιάσπαστο δεσμὸ ἀνάμεσα στὰ παιδιά του. Δὲν ξέρουμε νὰ παρουσιάζουμε στὰ μάτια τῆς νέας γενιᾶς τοὺς ἀληθινὰ μεγάλους ἄνδρες σὰν ἥρωες· δὲν ξέρουμε νὰ συγκεντρώνουμε πάνω τους τὴν προσοχὴ ὅλων καὶ νὰ βοηθήσουμε ἔτσι ὥστε νὰ γεννηθεῖ ἕνα ἐθνικὸ πνεῦμα μὲ μιὰ θαυμαστὴ ὁμοιογένεια. Ἀποδειχθήκαμε ἀνίκανοι νὰ γνωρίσουμε στοὺς μαθητές, μέσ' ἀπ' τοὺς διάφορους κλάδους τῆς ἐκπαίδευσης, ποιὰ στάθηκεν ἡ δόξα τοῦ ἔθνους μας, ν' ἀνυψώσουμε πιὸ πάνω ἀπ' τὸ ψυχρὸ ἐπίπεδο τῶν γεγονότων καὶ νὰ φλογίσουμε τὴν ἐθνική τους περηφάνεια τονίζοντας αὐτὰ τὰ ἐκπληκτικὰ παραδείγματα· περιορισθήκαμε νὰ χαρακτηρίσουμε αὐτὸν τὸν τρόπο σκέψης καὶ διδασκαλίας: σωβινιστικὸ καὶ τ' ἀποτελέσματά του ἀντιλαϊκά. Ὁ πατριωτισμὸς κ' ἡ δυναστειακὴ λατρεία τῶν μικροαστῶν φαινόταν πιὸ ἐπιδεκτικὸς καὶ πιὸ εὔκολος νὰ τὸν ὑποφέρουμε ἀπὸ ἕνα καυτὸ πάθος, καρπὸ τῆς πιὸ ὑπέροχης ἐθνικῆς φιλοδοξίας. Ὁ πατριωτισμὸς ἦταν πάντα πρόθυμος νὰ ὑπακούσει· οἱ μικροαστοὶ ἔλπιζαν ὅτι μιὰ μέρα θ' ἀναπτυσσόταν μέσα τους ἡ ἐπιθυμία νὰ κυριαρχήσουν. Ὁ μοναρχικὸς πατριωτισμὸς ἔβρισκε τὴν ὁλοκλήρωση καὶ τὴ δικαίωσή του μέσα στὶς ὀργανώσεις τῶν βετεράνων· ἦταν πολὺ δύσκολο νὰ καθοδηγήσεις πάνω σ' αὐτὸ τὸ δρόμο τὸ ἐθνικιστικὸ πάθος: εἶναι σὰν τὰ καθαρόαιμα ποὺ δὲν μποροῦν νὰ ὑποφέρουν τὴν ὁποιαδήποτε σέλα· ἔτσι κανεὶς δὲν πρέπει νὰ ἐκπλαγεῖ ἂν θελήσαμε ν' ἀποφύγουμε αὐτὸν τὸν κίνδυνο. Κι ὅμως κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς δὲν μποροῦσε νὰ φανταστεῖ ὅτι μιὰ μέρα θὰ ξέσπαζε ὁ πόλεμος μὲ τοὺς καταιγιστικοὺς βομβαρδισμούς του καὶ τὰ δηλητηριώδη ἀέρια ποὺ θάβαζε σὲ ἀποφασιστικὴ δοκιμασία τὴν βαθειὰ σταθερότητα τοῦ πατριωτισμοῦ. Ἀλλ' ὅταν ὁ πόλεμος ξεχύθηκε τιμωρηθήκαμε σκληρὰ γι' αυτὴν τὴν ἔλλειψη φλογεροῦ πατριωτικοῦ πάθους. Οἱ ἄνδρες δὲν εἶχαν καμιὰ διάθεση νὰ πεθάνουν γιὰ τοὺς βασιλικοὺς ἢ αὐτοκρατορικοὺς ἡγεμόνες τους· κι ἄλλωστε, οἱ περισσότεροι ἀγνοοῦσαν τί θὰ πεῖ ν' ἀνήκεις σ' ἕνα «ἔθνος».

Ἀπὸ τότε ποὺ ἡ Ἐπανάσταση ἔκανε τὴν εἴσοδό της στὴ Γερμανία καὶ κατόπιν μὲ τὴ σειρά του ἔσβησεν ὁ μοναρχικὸς πατριωτισμός, ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς ἱστορίας περιορίσθηκε πιὰ στὴ συγκρότηση ἁπλῶν γνώσεων. Αὐτὸ τὸ Κράτος δὲν εἶχε καμιὰ σχέση μὲ τὸν πατριωτικὸ ἐνθουσιασμὸ κ' ἔτσι δὲν μπόρεσε κι ἂν ἀκόμη ἤθελε νὰ πετύχει κάτι ποὺ δὲν τὄχε ποτὲ: γιατὶ ἂν ὁ δυναστειακὸς πατριωτισμὸς δὲν μποροῦσε νὰ δώσει στὸν στρατιώτη, σὲ μιὰν ἐποχὴ ὅπου κυριαρχοῦσε ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνοτήτων, τὴ δύναμη νὰ κρατηθεῖ μέχρι τὸ τέλος, ὁ δημοκρατικὸς ἐνθουσιασμὸς ἦταν λιγώτερο ἱκανὸς γιὰ κάτι

τέτοιο. Εἶναι πάνω ἀπὸ κάθε ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἔκφραση: «Γιὰ τὴν Δημοκρατία», δὲν θὰ μποροῦσε νὰ συγκρατήσει ἐπὶ τεσσεράμιση χρόνια τὸν γερμανικὸ λαὸ στὸ πεδίο τῆς μάχης· κι αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἴδιοι, ποὺ ἐμπνεύστηκαν τὴν θαυμάσια ἐτούτη πλάνη, δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ μείνουν περισσότερο.

Στὴν πραγματικότητα, ἀφήσαμε αὐτὴ τὴν Δημοκρατία ἥσυχη, γιατὶ ἦταν πάντοτε ἕτοιμη νὰ δεχθεῖ χωρὶς ἀντίρρηση ὅλους τοὺς ὅρους ποὺ τῆς ἔβαζαν καὶ νὰ ὑπογράψει κάθε παραίτηση ἀπὸ ἐδαφικὲς ἀπαιτήσεις ποὺ θὰ τῆς ὑπαγόρευαν. Ἔχει κατακτήσει τὴν συμπάθεια ὅλου τοῦ ὑπόλοιπου κόσμου, ἔτσι ὅπως κάθε ἀδύνατο πλάσμα προξενεῖ τὴν συμπάθεια τὴν ἴδια ποὺ γεννοῦν σ' ἕναν δυνατοῦ χαρακτῆρα ἄνθρωπο, ὅσοι τὸν ὑπηρετοῦν. *Εἶναι ὅμως τὸ ἴδιο φανερὸ ὅτι ἡ συμπάθεια ποὺ προξενοῦσε στοὺς ἐχθρούς μας αὐτὸ τὸ κυβερνητικὸ σχῆμα, ἀποτελοῦσε καὶ τὴν ἴδια τὴν καταδίκη του.* Ἀγαποῦσαν τὴν Γερμανικὴ Δημοκρατία καὶ τῆς χάριζαν τὸ δικαίωμα νά ζεῖ, γιατὶ σ' αὐτὴν μπόρεσαν νὰ βροῦν ἕναν θαυμάσιο σύμμαχο προκειμένου νὰ κρατοῦν τὸν λαό μας σκλάβο τους. Μονάχα γι' αὐτὸ τὸ λόγο τοῦτο τὸ θαυμαστὸ κατασκεύασμα μποροῦσε νὰ διατηρεῖται ἀκόμη στὴν ζωή. Ἄλλωστε τοὺς βοηθοῦσε μὲ τὸ ν' ἀντιστέκεται σὲ κάθε ἀληθινὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα· περιόριζε τὶς ἐνθουσιαστικὲς ἐκδηλώσεις γιὰ τοὺς ἥρωές μας μέσα στὴν αἴθουσα συνεδριάσεων τοῦ Ράιχ καὶ μολοντοῦτο ἂν στεκόταν ἀνάγκη νὰ δώσουν τὸ αἷμα τους γιὰ τὴν σημαία αὐτοῦ τοῦ Ράιχ, θὰ τὸσκαζαν γιὰ νὰ σωθοῦν σὰν λαγοί.

Τὸ ρατσιστικὸ Κράτος ἔπρεπε ν' ἀγωνιστεῖ γιὰ τὴν ἐπικράτησή του. Δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὴν διαφυλάξει διόλου χάριν στὸ σχέδιο Dawes. Εἶχε ἀνάγκη ἀπόλυτη, γιὰ νὰ ζήσει καὶ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ζωή του αὐτή, ἀπ' ὅλα ὅσα νόμιζε σήμερα ὅτι μποροῦσε ἔτσι ἀναίμακτα νὰ ἐγκαταλείψει. Ὅσο πιὸ πολὺ τὸ σχῆμα ποὺ θἄπαιρνε καὶ τὸ πνεῦμα ποὺ θὰ τὸ ζωντάνευε, θἄχαν κάποια ἀξία τέτοια ποὺ ν' ἀποδεικνύουν τὴν ἀσύγκριτην ἀνωτερότητά του, τόσο πιὸ πολὺ μεγάλη καὶ ἰσχυρὴ θἄταν ἡ ζήλεια καὶ ἡ ἀντίθεση τῶν ἀντιπάλων του. Δὲν θὰ μποροῦσε λοιπὸν τώρα νὰ ζητήσει τὸν καλύτερο τρόπο ἄμυνας μέσα στὰ ἴδια του τὰ ὅπλα, ἀλλὰ σ' αὐτὰ τῶν γειτόνων του· δὲν θὰ μποροῦσαν πιὰ νὰ τὸ προστατεύσουν οἱ τάφροι τῶν φρουρίων του, ἀλλὰ τὰ ζωντανὰ τείχη ἀπ' τὰ σώματα τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν ποὺ θὰ πλημμύριζαν ἀπὸ ἕναν φλογερὸ πατριωτισμὸ κι ἀπὸ τὸν πιὸ φανατικὸ ἐθνικὸ ἐνθουσιασμό.

Τὸ τρίτο σημεῖο ποὺ θἄπρεπε νὰ φροντίσουμε σχετικὰ μὲ τὴν δημοσία ἐκπαίδευση εἶναι τὸ ἀκόλουθο:

Ἡ ἐκπαίδευση θὰ μποροῦσε τὸ ἴδιο νὰ χρησιμεύσει στὸ ρατσιστικὸ

κράτος σὰν ἕνα μέσο γιὰ ν' ἀναπτύξει τὴν ἐθνικὴν ὑπερηφάνεια. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη πρέπει νὰ ξεκινᾶ ἡ διδασκαλία τῆς παγκόσμιας ἱστορίας καὶ τῆς γενικῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ. Ἕνας ἐφευρέτης δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ μεγάλος ἐπειδὴ ἦταν μόνον ἐφευρέτης.

Θὰ πρέπει ν' ἀποδειχθεῖ ἀκόμη μεγάλος καὶ σὰν ἐκπρόσωπος τοῦ λαοῦ του. Ὁ θαυμασμὸς ποὺ ἐμπνέει σ' ὅλους κάθε μεγάλη πράξη πρέπει νὰ μεταλλάξει σὲ περηφάνεια μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ γιὰ τὸν λαὸ που τὴν ἐπιτέλεσε. Πρέπει νὰ διαλέξουμε μέσ' ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν μεγάλων ὀνομάτων τῆς ἱστορίας τῆς Γερμανίας, αὐτοὺς ποὺ στάθηκαν οἱ πιὸ μεγάλοι, νὰ τοὺς φωτίσουμε εἰδικὰ καὶ νὰ στρέψουμε πρὸς αὐτοὺς τὴν προσοχὴ τῆς νεολαίας, ἐπιμένοντας νὰ γίνουν μιὰ μέρα τοῦτοι οἱ νέοι, οἱ ὑποστηρικτὲς τοῦ ἀδιάσπαστου ἐθνικοῦ συναισθήματος.

Ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ ὀργανωθεῖ συστηματικὰ κάτω ἀπ' αὐτὴν τὴν ἄποψη, τὸ ἴδιο καὶ ἡ σωματικὴ ἀγωγή, ἔτσι ποὺ ὁ νέος ἐγκαταλείποντας τὸ σχολεῖο νὰ μὴν καταντήσει, ἕνας μισοειρωνιστής, μισοδημοκράτης, ἢ ὁτιδήποτε τέτοιο πάνω σ' αὐτὸ τὸ εἶδος, ἀλλὰ ἕνας *ὁλοκληρωμένος Γερμανός*.

Τέλος αὐτὸ τὸ ἐθνικιστικὸ συναίσθημα ὄντας ἀπ' τὴν ἀρχὴ σοβαρὸ καί, πέρα γιὰ πέρα χωρὶς τίποτα τὸ ἐπιπόλαιο, ἀληθινό, νὰ περάσει στὴν παιδικὴ σκέψη ποὺ εἶναι ἀκόμη εὔπλαστη, αὐτὴ τὴν σιδερένια ἀρχή: *Ὅποιος ἀγαπᾶ τὸν λαό του θ' ἀποδείξει τὴν ἀγάπη του αὐτὴ μόνο μὲ τὶς θυσίες ποὺ εἶναι σὲ θέση νὰ ὑποστεῖ γιὰ χάρη του. Ἐθνικὸ συναίσθημα ποὺ κρύβει μέσα του τὸ συμφέρον δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει. Ἕνας ἐθνικισμὸς ποὺ σκοπεύει νὰ συμπεριλάβει ἢ ποὺ εὐνοεῖ μόνο τὶς κοινωνικὲς τάξεις δὲν ὑπάρχει ἀπ' τὴν ἀρχή. Τὸ νὰ ζητωκραυγάζεις μονάχα, δὲν σοῦ δίνει τὸ δικαίωμα, οὔτε σὲ καθιερώνει πατριώτη· δὲ φτάνει νὰ διακηρύσσεις ἁπλῶς πὼς εἶσαι. πρέπει, πίσω ἀπ' τὴν εὐγενικὴ προσπάθεια νὰ ὑπερασπισθεῖ ἡ ὕπαρξη καὶ ἡ καθαρότητα τῆς ράτσας, νὰ ὑπάρχει ἡ προοπτικὴ ὅτι θὰ φροντίσεις γιὰ τὴν ὑπεράσπιση ὁλόκληρης τῆς ράτσας. Δὲν ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ ὑπερηφανευόμαστε γιὰ τὸ λαό μας παρὰ μόνον ὅταν δὲν νοιώθουμε ντροπὴ γιὰ καμιὰ τάξη του. Ἀλλὰ ὅταν τὸ ἕνα μισὸ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ εἶναι ἐξαθλιωμένο, καταρρακωμένο ἀπ' τὶς ἔγνοιες καὶ τσακισμένο ἀπ' τὶς φροντίδες, προσφέρει ἕνα τέτοιο ἀπογοητευτικὸ θέαμα, ὥστε κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ὑπερηφανευτεῖ γι' αὐτό. Μονάχα ὅταν ἕνας λαὸς ἔχει ὅλα τὰ μέλη του ὑγιᾶ στὸ σῶμα καὶ στὸ μυαλό, μπορεῖ νὰ αἰστανθεῖ τὴ χαρὰ ὅτι κατέχει πιὰ αὐτὸ τὸ δικαίωμα πάνω ἀπ' ὅλους τοὺς γείτονές του, ν' ἀνυψωθεῖ στὴν ἀνώτερη αὐτὴ βαθμίδα ποὺ ὀνομάζεται ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ὑπέρτατη φιλοδοξία, δὲν μπορεῖ νὰ ἐκδηλωθεῖ παρὰ μόνον ἀπὸ ἕναν ποὺ ἔχει πλήρη κι ἀπόλυτη συνείδηση τῆς μεγαλωσύνης τοῦ λαοῦ του.

Πρέπει νὰ ἐμφυτεύσουμε μέσα στὶς νέες καρδιὲς τὴν ἐσωτερικὴ ἑνότητα ποὺ προσδίδει ὁ ἐθνικισμὸς καὶ τὸ συναίσθημα τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης. Τότε θὰ γεννηθεῖ μιὰ μέρα ἕνας λαὸς ποὺ οἱ ἄνθρωποί του θἄναι ἑνωμένοι καὶ γαλβανισμένοι ἀπὸ μιὰ κοινὴ ἀγάπη καὶ μιὰ κοινή, ἀδιάσπαστη κι ἀναμφισβήτητη ὅσο ποτὲ ἄλλοτε, ὑπερηφάνεια.

Ὁ φόβος ποὺ ἐμπνέει ὁ σωβινισμὸς στὴν ἐποχή μας εἶναι τὸ σημάδι τῆς ἀδυναμίας της. Κάθε ἐκχειλίζουσα δραστηριότητα τῆς εἶναι ἀδιάφορη καὶ ἀποτελεῖ γιὰ τὴν ἐποχή μας ἐλάττωμα : τὸ πεπρωμένο δὲν θὰ τὴν καλέσει πιὰ νὰ πραγματοποιήσει κανένα ἰδανικό. Γιατὶ οἱ πιὸ μεγάλες ἐπαναστάσεις ποὺ συνέβηκαν πάνω σ' αὐτὴ τὴ γῆ θὰ θεωροῦνταν ἀσήμαντες ἂν τὰ κίνητρά τους ἦταν, ἀντὶ γιὰ πάθος φανατικὸ ποὺ φθάνει μέχρι τὴν ὑστερια, οἱ ἀστικὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὴν ἡσυχία καὶ τὴν τάξη.

Εἶναι πιὰ ἐξακριβωμένο καὶ σίγουρο ὅτι ὁ κόσμος μας προσανατολίζεται σὲ μιὰ ριζοσπαστικὴ ἐπανάσταση. Ὅλο τὸ πρόβλημα εἶναι νὰ διαπιστώσουμε ἂν θὰ γίνει γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἄριας ἀνθρωπότητας ἢ γιὰ τὸ συμφέρον τῶν προαιώνιων Ἑβραίων.

Τὸ ρατσιστικὸ Κράτος πρέπει μὲ τὴν κατάλληλη ἀγωγὴ ποὺ θὰ δώσει στοὺς νέους νὰ προφυλάξει τὴν διατήρηση τῆς ράτσας ὥστε νὰ γίνει ἱκανὴ καὶ ὥριμη γιὰ ν' ἀντέξει σ' αὐτὴν τὴν ἀνώτατη κι ἀποφασιστικὴ δοκιμασία.

Ἀλλὰ μονάχα ὁ λαὸς θὰ ἀναλάβει πρῶτος νὰ χαράξει αὐτὸ τὸν δρόμο ποὺ θὰ μᾶς ξαναοδηγήσει στὴν νίκη.

***

Τὸ ρατσιστικὸ Κράτος πρέπει νὰ ἐκτελέσει τὸν ὑπέρτατο σκοπό του σὰν ἐκπαιδευτὴς καὶ παιδαγωγὸς ὅταν πιὰ θἄχει χαράξει στὶς καρδιὲς τῆς νεολαίας ποὺ θὰ τοῦ ἐμπιστευθοῦν, τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ρατσιστικὸ συναίσθημα. Δὲν πρέπει οὔτε ἕνα ἀγόρι ἢ κορίτσι νὰ βγεῖ ἀπ' τὸ σχολεῖο χωρὶς νἄχει καθοδηγηθεῖ σ' αὐτὴν τὴν σπουδαία γνώση γιὰ τὸ τί εἶναι ἡ καθαρότητα τοῦ αἵματος καὶ πιὰ ἡ ἀναγκαιότητά της. Μόνο ἔτσι θὰ πραγματοποιήσουμε τὴν ἀπαραίτητη καὶ πρωταρχικὴ συνθήκη: διατήρηση τῆς ράτσας, ἐγκαθίδρυση τοῦ λαοῦ μας πάνω σὲ νέα ἐπίπεδα καὶ ἐξασφάλιση γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ ἀνάπτυξη τοῦ πολιτισμοῦ.

Γιατὶ κάθε σωματικὴ καὶ διανοητικὴ ἀγωγὴ θὰ καταντοῦσε, σὲ τελευταία ἀνάλυση, μάταιη, ἂν δὲν ἀποσκοποῦσε σὲ μιὰν ὀντότητα ἱκανὴ νὰ διαφυλάξει μὲ τοὺς γενικοὺς χαρακτῆρες της τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό της ὥστε νὰ ἀποβεῖ ἀργότερα ἀπόλυτα αὐτοδύναμη.

Ἀλλιώτικα θὰ καταλήγαμε πάλι στὸ ἀποτέλεσμα ποὺ ἴσα - ἴσα κατηγοροῦμε ἐμεῖς οἱ ἄλλοι Γερμανοὶ γενικά, παρόλο ποὺ αὐτὴ ἡ τραγικὴ μας συμφορὰ δὲν μᾶς βοήθησε νὰ κατανοήσουμε ἀπόλυτα μέχρι

τώρα τὴ θέση μας. *Θὰ μείνουμε ἀκόμη γιὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας ἡ ἑστία τοῦ πολιτισμοῦ — ὄχι μὲ τὴν στενὴ ἔννοια ποὺ δίνει στὴν ἔκφραση ὁ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι τῆς μπουρζουαζίας μας, ποὺ στὸ χαμὸ μιᾶς ἀδελφῆς φυλῆς δὲν βλέπει παρὰ τὸ θάνατο ἑνὸς συμπατριώτη — ἀλλὰ μὲ τὴν ἔννοια ποὺ τοῦ δίνουμε πονώντας, ὅταν ἀναγνωρίζουμε ὅτι παρόλη τὴν πεῖρα καὶ τὴ βαθειὰ γνώση μας, τὸ αἷμα μας εἶναι καταδικασμένο νὰ ἐξαφανιστεῖ. Μὲ τὸ νὰ ἐρχόμαστε σ' ἐπαφὴ μὲ ἄλλους λαοὺς συνέχεια, τοὺς ἐξυψώνουμε φυσικὰ σὲ μιὰν ἀνώτερη ἐκπολιτιστικὴ βαθμίδα, ἀλλὰ παρακμάζουμε καὶ ξεπέφτουμε ὅσο ποτὲ ἀπ' τὸν βασικὸ κ' ἐπιδιωκόμενο σκοπό μας.*

Ἐξ ἄλλου, ἡ ἀγωγὴ σχετικὰ μὲ ὅσα ἀναφέρονται στὴν ράτσα, θὰ βρεῖ τὴν ἰδανική της τελείωση στὴν στρατιωτικὴ ὑπηρεσία. Αὐτὸς ὁ χρόνος ὑπηρεσίας πρέπει νὰ θεωρεῖται σὰν τὸ τελευταῖο στάδιο φυσικῆς ἀγωγῆς ποὺ θὰ δοθεῖ στὸν μέσο Γερμανό.

***

Ὅσο σπουδαῖο κι ἂν εἶναι τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα σωματικῆς καὶ πνευματικῆς ἀγωγῆς μέσα στὸ ρατσιστικὸ Κράτος, ὁ σχηματισμὸς μιᾶς ἐκλεκτῆς τάξης δὲν παίζει κανένα βασικὸ ρόλο μέσα σ' αὐτό. Τώρα θὰ ἐξετάσουμε αὐτὸ τὸ πρόβλημα στὴ βάση του. Γενικά, τὰ παιδιὰ τῶν γονιῶν ποὺ ἀνήκουν σὲ κάποιαν ἀνώτερη τάξη ἢ ποὺ κατέχουν ἀνώτατα ἀξιώματα, θεωροῦνται ἄξια νὰ σπουδάσουν καὶ ν' ἀκολουθήσουν τὴν ἐπιστημονικὴ μόρφωση. Τὸ θέμα τῶν προσωπικῶν κλίσεων δὲν ἔρχεται παρὰ σὲ δεύτερο πλάνο. Κι ὅμως ἕνα παιδὶ χωρικοῦ εἶναι ἴσως καλύτερα προικισμένο πνευματικὰ ἀπὸ ἕνα παιδί γεννημένο μέσα σὲ μιὰ οἰκογένεια πλούσια ἐδῶ καὶ πολλὲς γενιὲς καὶ μιᾶς ἀνώτερης κοινωνικῆς τοποθέτησης, παρόλο ποὺ ἡ μόρφωση τοῦ πρώτου μπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ κατώτερη ἀπὸ τοῦ ἀστοῦ. Ἡ ἀνωτερότητά του ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὴν φυσική του κλίση· προέρχεται ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἐντυπώσεων ποὺ ὁπωσδήποτε σ' αὐτὸν εἶναι πιὸ πλούσιες, ἀπὸ τὴν πιὸ ἀναπτυγμένη του ἐκπαίδευση κι ἀπὸ τὴν καλλιέργεια τῶν προσώπων τοῦ περίγυρού του. Ἂν ὁ προικισμένος ἀπ' τὴ φύση μικρὸς χωρικὸς εἶχε ἀπ' τὰ πρῶτα του χρόνια ἀναπτυχθεῖ μέσα στὰ ἴδια κοινωνικὰ στρώματα, οἱ πνευματικές του ἱκανότητες θὰ ἦταν διαφορετικές. Ὑπάρχει ἴσως σήμερα ἕνας μόνον τομέας ὅπου ἡ καταγωγὴ παίζει ἀληθινὰ σπουδεότερο ρόλο ἀπ' τὰ φυσικὰ πνευματικὰ χαρίσματα: ἡ τέχνη. Ἐκεῖ δὲν φθάνει μόνο «νὰ μάθεις» ὅσα βρίσκονται μέσα σου σὲ μιὰ λανθάνουσα κατάσταση καὶ δὲν μπορεῖ νὰ γίνει ἀλλιῶς, παρὰ ἀργὰ ἢ γρήγορα νὰ ἐκδηλωθοῦν καὶ ν' ἀναπτυχθοῦν ἀνάλογα μὲ τὸ μέτρο ποὺ οἱ φυσικὲς κλίσεις θὰ καλλιεργηθοῦν φιλο-

λογικά: τὸ χρῆμα ἢ ἡ κοινωνικὴ θέση τῶν γονιῶν δὲν ἔχουν σχεδὸν διόλου νὰ κάνουν· αὐτὸ καὶ μόνο τὸ γεγονὸς ἀποδείχνει ὁλοφάνερα ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ὑπόσταση κι ἀκόμη ἀπὸ τὴν τύχη. Δὲν εἶναι σπάνιο τὸ φαινόμενο ὅτι οἱ πιὸ πολλοὶ κ' οἱ πιὸ μεγάλοι καλλιτέχνες προέρχονται ἀπὸ φτωχὲς οἰκογένειες. Καὶ ἀκόμη ἕνας μικρὸς χωρικὸς νὰ γίνεται ἕνας φημισμένος «μαίτρ».

Τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὰ τὰ παραδείγματα δὲν μπόρεσαν νὰ ἐξασκήσουν μιὰν εὐεργετικὴ ἐπίδραση στὴν πνευματική μας ζωή, εἶναι ἀκόμη μιὰν ἀπόδειξη ποὺ μιλᾶ γιὰ τὴν ἀδυναμία τῆς λογικῆς στὴν ἐποχή μας. Ὑποτίθεται, πιστεύουν, ὅτι αὐτὸ ποὺ εἶναι ἀναντίρρητο γιὰ τὴν τέχνη δὲν εἶναι διόλου ἀληθινὸ γιὰ τὴν τεχνικὴ ἐπιστήμη. Βέβαια μποροῦμε νὰ δώσουμε σ' ἕναν ἄνθρωπό, μὲ τὴν παιδεία, μιὰν μηχανικὴ ἐπιδεξιότητα, τὸ ἴδιο ὅπως ἕνας καλὸς γυμναστὴς ζώων μπορεῖ νὰ κάνει ἕνα «κανὶς» ὑπάκουο, νὰ ἐκτελέσει τοὺς πιὸ ἀπίστευτους ἄθλους. Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ γύμνασμα δὲν ὁδηγεῖ τὸ ζῶο στὴ ἐκτέλεση τῶν προσταγμάτων χρησιμοποιώντας τὸ μυαλὸ καὶ τὴν κρίση του· τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸν ἄνθρωπο. Μποροῦμε, χωρὶς νὰ λάβουμε ὑπόψη μας τὶς ἰδιαίτερες κλίσεις ἑνὸς ἀνθρώπου, νὰ τὸν κάνουμε ἱκανὸ νὰ ἐκδηλώσει μιὰν ἐπιστημονικὴ ἱκανότητα, ἀλλὰ ὁ τρόπος ποὺ θὰ ἐνεργήσει τότε εἶναι ἀκριβῶς ὅπως τοῦ ζώου, καθαρὰ μηχανικὸς καὶ χωρὶς νὰ ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὴν πνευματική του δραστηριότητα. Μποροῦμε χρησιμοποιώντας μιὰ πνευματικὴ ἐκγύμναση καθωρισμένη, νὰ βάλουμε μέσα στὸ μυαλὸ ἑνὸς μέσου πνευματικὰ ἀνθρώπου, γνώσεις ἀνώτερες, ἀλλὰ μέχρι ἑνὸς κάποιου σημείου: ὅμως δὲν θἄναι παρὰ γνώσεις νεκρὲς καὶ τουλάχιστο στεῖρες. Μποροῦμε νὰ πετύχουμε τὴν δημιουργία ἑνὸς ἀνθρώπου — λεξικοῦ, ποῦ μολοντοῦτο στὶς κρίσιμες κι ἀποφασιστικὲς στιγμὲς θὰ ἐνεργήσει μ' ἕναν τρόπο τελείως ἀπογοητευτικό· θὰ πρέπει νὰ τὸν κατευθύνουμε πάντα μπροστά, ὥστε νὰ μπορεῖ ν' ἀνταποκρίνεται στὴν κάθε περίσταση ἀκόμη καὶ στὴν πιὸ ἀσήμαντη καὶ νὰ ἀντιδρᾶ ὄχι ἀπὸ μόνος του, γιατὶ θἄναι ἀνίκανος νὰ προσαρμοστεῖ μὲ τὶς ἴδιες του τὶς δυνάμεις στὴν πρόοδο τῆς ἀνθρωπότητας. Μιὰ τέτοια μηχανικὴ καὶ κατευθυνόμενη παιδεία δημιουργεῖ ἀνθρώπους μὲ δυνατότητες ποὺ φθάνουν μόλις νὰ διευθύνουν τὸ σημερινὸ κράτος.

Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι μποροῦμε νὰ βροῦμε ἀνάμεσα στὰ ἄτομα ποὺ ἀποτελοῦν ἕνα λαό, ταλέντα κατάλληλα νὰ δράσουν σὲ κάθε τομέα τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Φυσικὸ λοιπὸν θὰ ἦταν ἡ ἀξία τῆς γνώσης νὰ γίνεται μεγαλύτερη ὅσο περισσότερο τὸ ταλέντο τοῦ ἀτόμου θὰ μπορέσει νὰ δώσει ζωὴ σ' αὐτὸ ποὺ μέχρι τώρα ἦταν ἄψυχη

Οἱ ἀληθινὲς δημιουργίες εἶναι γεννήματατα τοῦ γάμου τῆς ἱκανότητας μὲ τὴ γνώση.

Τὸ ἀκόλουθο παράδειγμα εἶναι μιὰ ἀπόδειξη γιὰ τὸ πόσο λανθασμένο δρόμο ἀκολουθεῖ τούτη τὴ στιγμὴ ἡ ἀνθρωπότητα σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο: Ἀπὸ καιροῦσὲ καιρό, οἱ εἰκονογραφημένες ἐφημερίδες βάζουν κάτω ἀπ' τὰ μάτια τῶν καλῶν Γερμανῶν ἀστῶν μας τὴ φωτογραφία ἑνὸς νέγρου, ποὺ κάτω ἀπὸ τέτοιες ἢ ἄλλες συνθῆκες, ἔγινε δικηγόρος, καθηγητὴς ἢ πάστορας, ἢ ἀκόμη τενόρος ποὺ κρατεῖ τοὺς πρώτους ρόλους, ἢ κάτι τέτοιο κι ἄλλα πολλά...

Ἐνῶ οἱ ἀνόητοι ἀστοί μας θαυμάζουν τά... θαυμαστὰ ἀποτελέσματα μιᾶς τέτοιας μεταχείρησης κι ἀρχίζουν νὰ νοιώθουν σεβασμὸ γιὰ τὰ ὅσα πετυχαίνει ἡ μοντέρνα παιδαγωγική, ὁ πονηρὸς Ἑβραῖος ἀποκαλύπτει ἕνα καινούργιο ἐπιχείρημα γιὰ νὰ στηρίξει τὴν θεωρία ποὺ θέλει νὰ ἐπιβάλει πάνω στὸ πνεῦμα τῶν λαῶν καὶ ποὺ ἐκφράζει τὴν *ἰσότητα ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους*. Ἔτσι αὐτὴ ἡ ἀποτυχημένη μπουρζουαζία δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴν ὑποψία γιὰ τὸ ἔγκλημα ποὺ γίνεται ἐνάντια στὴν λογική· γιατὶ εἶναι μιὰ ἐγκληματικὴ τρέλα νὰ ἐπιδιώκεις τὸ «ντρεσσάρισμα» ἑνὸς πλάσματος ποὺ εἶναι ἀπὸ καταγωγὴ μισο - πίθηκος, μέχρι ποὺ νὰ τὸν κάνεις δικηγόρο, ἐνῶ ἑκατομμύρια ἐκπρόσωποι τῆς πιὸ πολιτισμένης ράτσας τοῦ κόσμου, φυτοζωοῦν μέσα σὲ συνθῆκες καὶ καταστάσεις πολὺ κατώτατες. Ἐγκληματοῦμε ἐνάντια στὴν θέληση τοῦ Δημιουργοῦ, ὅταν ἀφήνουμε τοὺς ἀληθινὰ ἐκλεκτοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀνατρέφονται καὶ νὰ βυθίζονται μέσα στὸ τέλμα τοῦ σημερινοῦ προλεταριάτου, ἐνῶ ἐκπαιδεύουμε τοὺς Ὀττεντότους καὶ τοὺς Κάφρους καὶ τοὺς βοηθοῦμε νὰ ἐξασκοῦν ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα. Γιατὶ δὲν πρόκειται στὴν περίπτωση παρὰ γιὰ μιὰν ἐκγύμναση ὅμοια μὲ τοῦ «κανὶς» κι ὄχι γιὰ μιὰν ἐπιστημονικὴ «καλλιέργεια». Ἂν ἀφιερώσουμε τὶς ἴδιες προσπάθειες καὶ τὶς ἴδιες φροντίδες σὲ ράτσες προικισμένες μὲ πνευματικότητα, ὁ ὁποιοσδήποτε ἀπ' τοὺς ἐκπρόσωπους μιᾶς τέτοιας φυλῆς θὰ μποροῦσε χίλιες φορὲς περισσότερο νὰ πετύχει παρόμοια ἀποτελέσματα.

Ἡ κατάσταση ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερα θᾶταν λιγώτερο ἀνυπόφορη ἂν ἐνεργούσαμε διαφορετικὰ κι ὄχι μόνον σὲ μεμονωμένες περιπτώσεις, ἀφοῦ οὔτε τὸ ταλέντο οὔτε τὰ θεῖα δῶρα σήμερα δὲν καθορίζουν μ' ἕναν τρόπο ἀποφασιστικὸ αὐτοὺς ποὺ πρέπει νὰ πάρουν μιὰν ἀνώτερη μόρφωση. Βέβαια κσὶ εἶναι ἀνυπόφορο νὰ σκέπτεσαι ὅτι ἑκατοντάδες χιλιάδες ἄνθρωποι, κάθε χρόνο, τέλεια ἀπογυμνωμένοι ἀπὸ κάθε φυσικὴ κλίση, κρίνονται ἄξιοι γιὰ μιὰν ἀνώτερη μόρφωση, ἐνῶ ἀντίθετα ἑκατοντάδες χιλιάδες προικισμένοι νέοι στεροῦνται ἀπὸ τὴν πλευρά τους μιᾶς ἀνάλογης καλλιέργειας. Εἶναι ἀφάνταστο πόσο

χάνει ἔτσι τὸ ἔθνος. Ἂν στὶς τελευταῖες δεκάδες χρόνια οἱ ἐφευρέσεις μὲ κάποιαν ἀξία ἔχουν αὐξηθεῖ σημαντικὰ προπάντων στὴν Βόρεια Ἀμερική, αὐτὸ ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος στὸ γεγονὸς ὅτι ἄνθρωποι τῆς πιὸ ταπεινῆς καταγωγῆς ἀλλὰ μολοντοῦτο προικισμένοι μὲ ταλέντο, βρῆκαν ἐκεῖ πιὸ εὔκολα παρὰ στὴν Εὐρώπη τὴν εὐκαιρία νὰ πάρουν μιὰν ἀνώτερη μόρφωση. Τὸ ἐφευρετικὸ μυαλὸ κ' οἱ ἐφευρέσεις δὲν δημιουργοῦνται μόνο ἀπὸ μιὰ μόρφωση ποὺ δὲν εἶναι παρὰ ἕνα ἀπάνθισμα· χρειάζονται κ' οἱ φυσικὲς κλίσεις ποὺ θὰ δώσουν ζωὴ στὴ γνώση. Ἀλλὰ στὴ χώρα μας, μέχρι τώρα, ποτὲ δὲν προσδώσαμε στὸ πρόβλημα αὐτὸ καμιὰν ἰδιαίτερην ἀξία· οἱ καλοὶ βαθμοὶ στὸ σχολικὸ κατάλογο ἀποφάσιζαν μονάχα.

Καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἀκόμη τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα ποὺ θὰ ἐφαρμόσει τὸ ρατσιστικὸ Κράτος, πρέπει ν' ἀναθεωρηθεῖ. *Τὸ ρατσιστικὸ Κράτος δὲν πρέπει νὰ βοηθήσει τὴν μέχρι σήμερα κρατοῦσα κοινωνικὴ κατάσταση νὰ συνεχίσει τὴν ἄθλια ὕπαρξή της· ἡ προσπάθειά του πρέπει νὰ εἶναι ἀναζητητική· ἀνάμεσα στὰ μέλη τῆς κοινωνίας θὰ βρεῖς τὰ δυνατὰ μυαλὰ καὶ θὰ τοὺς προσφέρεις τὰ μέσα καὶ τὶς δυνατότητες ν' ἀνέβουν.* Ὁ ρόλος του δὲν περιορίζεται στὴν φροντίδα νὰ πᾶνε ὅλα τὰ παιδιὰ στὸ βασικὸ σχολεῖο· ἔχει ἀκόμη ὑποχρέωση καὶ καθῆκον νὰ καθοδηγήσει τὸ ταλέντο στὸν δρόμο ποὺ τοῦ ταιριάζει. Πρέπει προπάντων νὰ θεωρήσει αὐτή του τὴν προσπάθεια σὰν τὴν πιὸ σοβαρὴ ἀπ' ὅλες: ν' ἀνοίξουν οἱ πόρτες τῶν κρατικῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων σ' ὅλους τοὺς ὑπηκόους του ποὺ εἶναι προικισμένοι γιαυτὸ ὁποια καὶ νᾶναι ἡ καταγωγή τους. Αὐτὴ εἶναι μιὰ ἀνώτατη ἀναγκαιότητα· γιατὶ ἔτσι μόνο θὰ βγεῖ ἀπὸ μιὰ τάξη ἐκπροσώπων νεκρῆς ἐπιστήμης ἡ πνευματικὴ ἡγεσία τοῦ ἔθνους.

Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ὑπάρχει ἕνας ἄλλος λόγος ποὺ ὑποχρεώνει τὸ Κράτος νὰ λάβει μέτρα: οἱ κύκλοι τῶν διανοουμένων εἶναι στὴ χώρα μας τόσο κλειστοὶ καὶ τόσο ἀπομονωμένοι ὥστε κάθε ζωντανὸς δεσμὸς μὲ τὶς κατώτερες τάξεις τοὺς φαίνεται σὰν ἐλάττωμα. Αὐτὸς ὁ «ἀποκλειστικισμὸς» εἶναι καταστρεπτικὸς γιὰ δυὸ βασικὲς αἰτίες: πρῶτα, αὐτοὶ οἱ κύκλοι μένουν ξένοι ὡς πρὸς τὶς ἰδέες καὶ τὰ συναισθήματα ποὺ κινοῦνται μέσα στὴν λαϊκὴ μάζα. Ἔχουν ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ χάσει τὴν ἐπαφή τους μαζί της, ὥστε δὲν μποροῦν πιὰ νὰ καταλάβουν τὴν ψυχολογία τοῦ λαοῦ. Ἔχουν γίνει γιαυτὸν τέλεια ξένοι. Ὁ δεύτερος λόγος εἶναι ὅτι αὐτὲς οἱ ἀνώτερες τάξεις δὲν ἔχουν πιὰ τὴν ἀνάλογη δύναμη τῆς θέλησης. Γιατὶ αὐτὴ εἶναι, στοὺς κύκλους ποὺ ἡ πνευματικὴ καλλιέργεια ἔδωσε τὴν μορφὴ μιᾶς κάστας κλειστῆς, πιὸ ἀδύνατη παρὰ στὴν μάζα τοῦ λαοῦ, ἔστω κι ἂν ἔμεινε ἀκαλλιέργητη. Ἡ ἐπιστημονικὴ καλλιέργεια δὲν ἔλλειψε διόλου, ὁ θεὸς

ξέρει, σὲ μᾶς τοὺς ἄλλους Γερμανούς· κι ὅμως εἴμαστε γεμάτοι ἀπὸ θέληση καὶ ἱκανότητα γιὰ λήψη ἀποφάσεων. Λόγου χάρη, ὅσο περισσότερο οἱ ἐθνικοί μας ἡγέτες φλέγονται ἀπὸ τὰ πνευματικά τους χαρίσματα, τόσο πιὸ πολὺ ἡ πρακτική τους δραστηριότητα εἶναι ἀσήμαντη. Ἡ πολιτικὴ προετοιμασία καὶ ὁ τεχνικὸς ἐξοπλισμός μας στὸν Παγκόσμιο Πόλεμο ἦταν ἀνάξιος λόγου ὄχι γιατὶ τὸ μυαλὸ ἐκείνων ποὺ μᾶς κυβερνοῦσαν *ἦταν ἀκαλλιέργητο* ἀλλά, τελείως τὸ ἀντίθετο, ἀκριβῶς ἐπειδὴ οἱ ἡγέτες μας ἦταν ἄνθρωποι *ὑπερκαλλιεργημένοι*, φουσκωμένοι μέχρι σκασμοῦ ἀπὸ γνώσεις καὶ ἐξυπνάδα, ἀλλὰ ἀπογυμνωμένοι ἀπὸ κάθε ὑγιεινὸ ἔνστικτο καὶ στερημένοι ἀπὸ κάθε ἐνεργητικότητα καὶ τόλμη. Ἦταν μιὰ κακιὰ μοῖρα ποὺ καταδίκασε τὸν λαό μας νὰ κάνει ἕναν πόλεμο ποὺ ἡ τύχη του κρίνονταν ἀπ' τὶς θυσίες, σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺ Καγκελάριος τοῦ Ράιχ ἦταν ἕνας ἀδέξιος φιλόσοφος. Ἂν ἀντὶ τοῦ Μπέτμαν-Χόλβεγκ εἴχαμε γιὰ ἡγέτη ἕναν ἄνθρωπο τοῦ λαοῦ, τὸ ἡρωικὸ αἷμα τῶν φτωχῶν γρεναδιέρων δὲν θἄχε χυθεῖ ἄδικα. Ἀκόμη, ἡ ἀνώτατη μόρφωση, ἀποκλειστικὰ καὶ ὑπερβολικὰ διανοουμενίστικη ποὺ εἶχαν πάρει οἱ ἡγέτες μας, στάθηκε ἕνας σύμμαχος γιαυτοὺς τοὺς ἀπατεῶνες ποὺ ξεσήκωσαν τὴν ἐπανάσταση τοῦ Νοέμβρη. Φυλάγοντας σὲ διαθεσιμότητα μὲ τὸν πιὸ ἐπαίσχυντο τρόπο τὸν ἐθνικὸ θησαυρὸ ποὺ τοὺς εἶχαν ἐμπιστευθεῖ, ἀντὶ νὰ τὸν ρίξουν ὁλόκληρο στὸ παιγνίδι, αὐτὴ ἡ λεγόμενη τάξη τῶν διανοουμένων δημιούργησε τὶς κατάλληλες συνθῆκες γιὰ τὸν θρίαμβο τῶν ἄλλων.

Πάνω σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ χρησιμεύσει σὰν παράδειγμα καὶ σὰν πρότυπο. Ἡ ἀγαμία τῶν παπάδων της τὴν ἀναγκάζει, ἐπειδὴ δὲν μπορεῖ νὰ στρατολογήσει τὰ μέλη της ἀπ' τὰ δικά της στρώματα, νὰ βασίζεται σταθερὰ στὴ λαϊκὴ μάζα. Πολὺ παραγνώρισαν τὴ σημασία τῆς ἀγαμίας ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ σημεῖο. Μόνο ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψη μας αὐτήν, ἐξηγεῖται ἡ ἀπίστευτη ζωτικότητα ποὺ εἶναι προικισμένο τὸ πανάρχαιο τοῦτο σύστημα. Γιατὶ στρατολογώντας ἀδιάκοπα τὴν πελώρια στρατιὰ τῶν ἄξιων κληρικῶν της ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἀπ' τὰ κατώτατα στρώματα τοῦ λαοῦ, δὲν διατηρεῖ μόνον τοὺς δεσμούς της μὲ τὸ ἔνστικτο καὶ τὴν ἀτμόσφαιρα τῶν λαϊκῶν συναισθημάτων, ἀλλὰ ἐξασφαλίζει κιόλας τὸν ὄγκο τῆς ζωτικότητας καὶ τῆς δραστηριότητας ποὺ βρίσκεται πάντα σὲ ὑψηλὸ βαθμὸ μέσα στὴ λαϊκὴ μάζα. Ἡ σιδερένια θέληση κ' ἡ πνευματικὴ εὐκαμψία αὐτοῦ τοῦ γιγάντιου ὀργανισμοῦ ἐξηγεῖται μονάχα ἀπ' τὴν διαρκῆ κ' ἐκπληκτικὴ νεότητά του.

Τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα τοῦ ρατσιστικοῦ Κράτους πρέπει νὰ φροντίσει ὥστε οἱ τάξεις τῶν διανοουμένων ν' ἀνανεώνονται διαρκῶς ἀπὸ μιὰ

προσφορὰ καινούργιου αἵματος ποὺ νὰ προέρχεται ἀπὸ τὶς κάτω τάξεις. Τὸ Κράτος ἔχει ὑποχρέωση νὰ καθιερώσει μιὰν ἐπιλογὴ ποὺ θὰ γίνεται μὲ τὴν μεγαλύτερη φροντίδα καὶ θὰ προσέχεται ὡς κ' ἡ παραμικρότερη λεπτομέρεια, μέσ' ἀπ' τὸ σύνολο τοῦ πληθυσμοῦ, γιὰ νὰ βγάλει τὸ ἀνθρώπινο ὑλικὸ ποὺ θἄναι πραγματικὰ προικισμένο ἀπ' τὴ φύση καὶ νὰ τὸ βάλει στὴν ὑπηρεσία ὁλόκληρης τῆς κοινότητας. Ὁ λόγος ὕπαρξης τοῦ κράτους καὶ τῶν ἀξιωματούχων του δὲν εἶναι ἡ προμήθεια κερδῶν σὲ ὡρισμένες τάξεις, ἀλλὰ ἡ ὁλοκλήρωση τῶν προσπαθειῶν ποὺ ἔχει ἀναλάβει. Ἀλλὰ κάτι τέτοιο δὲν πραγματοποιεῖται παρὰ μόνον ἂν τὸ κράτος δημιουργήσει συστηματικὰ τὶς κατάλληλες προσωπικότητες ποὺ θὰ τοὺς ἀναθέσει ἀξιώματα. Αὐτὴ ἡ ἀρχὴ δὲν ἀναφέρεται μονάχα σὲ ὅλους τοὺς δημόσιους ὑπάλληλους· πρέπει ἀκόμη νὰ ἐφαρμοσθεῖ γενικὰ καὶ στὴν ἠθικὴ κατεύθυνση ποὺ θὰ δώσει τὸ ἴδιο τὸ Κράτος σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τοῦ ἔθνους. Ἡ μεγαλωσύνη ἑνὸς λαοῦ θὰ κριθεῖ μόνον ἀπὸ τὴν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ πλάνου: δημιουργία προσωπικοτήτων ἱκανῶν ν' ἀναλάβουν ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητας, ποὺ μετὰ θὰ τὶς θέσει στὴν ὑπηρεσία τοῦ συνόλου. *Ὅταν δυὸ λαοί, μὲ τὶς ἴδιες σχεδὸν ἱκανότητες, συναγωνίζονται, ἡ ἄμιλλα κι ὁ ἀνταγωνισμὸς αὐτὸς θὰ δώσει τὴ νίκη στὸ κράτος ἐκεῖνο ποὺ οἱ ἡγέτες του εἶναι ἄνθρωποι προικισμένοι καὶ θὰ ὑποκύψει τὸ κράτος ποὺ ἡ κυβέρνησή του εἶναι ἕνα παχνὶ γιὰ ὡρισμένες τάξεις, χωρὶς νὰ δίνει καμιὰ σημασία γιὰ τὶς ἔμφυτες ἱκανότητες τῶν μελῶν της, κάθε μιανοῦ χωριστά.*

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι μιὰ τέτοια μεταρρύθμιση φαίνεται ἀδύνατη ἀπὸ πρώτην ἄποψη, κάτω ἀπ' τὶς σημερινὲς κοινωνικὲς συνθῆκες. Θὰ μᾶς παρατηρήσουν ἀμέσως ὅτι δὲν μποροῦμε νὰ ἐπιβάλλουμε στὸν χαϊδεμένο γυιὸ ἑνὸς ἀνώτατου κρατικοῦ λειτουργοῦ νὰ γίνει, ἂς ποῦμε, χειρώνακτας ἐργάτης, ἐπειδὴ κάποιος ἄλλος, ποὺ οἱ γονεῖς του ἦταν κι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐργάτες, ἔχει περισσότερο ταλέντο ἀπ' αὐτόν. Αὐτὴ ἡ ἀντίρρηση ὅμως ὁλοκληρώνει τὴ λογικὴ μορφὴ καὶ συνειδητοποιεῖ τὴν γνώμη ποὺ κυριαρχεῖ τώρα πάνω στὴν χειρωνακτικὴ ἐργασία. Γιαυτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο τὸ ρατσιστικὸ Κράτος πρέπει νὰ ξεκινήσει ἀπὸ μιὰν ἄλλη μορφὴ γιὰ νὰ καθορίσει τὴν ἰδέα τῆς ἐργασίας. *Εἶναι ἀπαραίτητο, ἔστω κι ἂν χρειασθοῦν αἰῶνες γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ τὸ προπαγανδιστικό του ἔργο, νὰ βάλει τέλος στὴν ἀδικία τῆς κακολογίας καὶ τῆς ἔτσι αἰσχρῆς ταπείνωσης τῆς χειρωνακτικῆς ἐργασίας. Πρέπει νὰ καθιερώσει τὴν ἀρχὴ ὅτι τὸ ἄτομο δὲν κρίνεται ἀπ' τὸ εἶδος τῆς δουλειᾶς του ἀλλ' ἀνάλογα μὲ τὴν ποιότητα αὐτοῦ ποὺ παράγει.* Αὐτὴ ἡ ἀρχὴ μπορεῖ νὰ φανεῖ τερατώδικη σὲ μιὰν ἐποχὴ ποὺ ὁ πιὸ ἀνόητος συγγραφέας τῆς σειρᾶς, θεωρεῖται σὰν πιὸ καλλιεργημένος ἀπ' τοὺς πιὸ

ικανούς εργάτες μηχανικούς, άπλά καί μόνον έπειδή έργάζεται μέ τήν πένα. Αύτή ή λαθεμένη άντίληψη, τόχω ξαναπεΐ, δέν δικαιώνεται άπ' τά πράγματα· είναι ένας έπιπόλαιος καί σημερινός μονάχα καρπός τής έκπαιδευτικής μας άγωγής πού άλλοτε δέν ύπήρχε. Ή άφύσικη αύτή κατάσταση πού μέσα της θά βροΰμε νά έπικρατοΰν τέτοια φαινόμενα, χαρακτηρίζει τήν ύλιστική κατάπτωση τοΰ καιροΰ μας. Έννοιολογικά ή άξία κάθε έργασίας είναι διπλή: καθαρά ύλιστική καί ίδεολογική. Ή ύλιστική άξία έξαρτάται άπ' τήν σημασία, σημασία πάντα πρακτική, πού θά μποροΰσε νά έχει μιά τέτοια έργασία γιά τήν κοινωνική ζωή. Όσο πιό μεγάλος είναι ό άριθμός τών πολιτών πού γιαυτούς μιά όποιαδήποτε έργασία θά ήταν έμμεσα ή άμεσα, χρήσιμη, τόσο πιό πολύ πρέπει τά συνδέσουμε τήν τιμή της μέ τήν ύλιστική άξία της. Αύτή ή διαπίστωση βρίσκει τήν έκφρασή της χειροπιαστή μέσα στό μεροκάματο πού τό άτομο λαβαίνει σάν άμοιβή τής έργασίας του. Σ' αύτήν τήν άξία τήν καθαρά ύλιστική, άντιτίθεται ή ίδεαλιστική άξία. Αύτή δέν έξαρτά τήν ύπαρξή της άπ' τό προϊόν τής έργασίας, κοιταγμένο κάτω άπ' τήν ύλιστική άποψη, άλλά άπό τήν άναμφισβήτητη άναγκαιότητά της. Είναι σίγουρο πώς ή ύλιστική χρησιμότητα μιάς έφεύρεσης είναι ίσως άνώτερη άπό τήν καθημερινή άνάγκη γιά νά κάνεις κάτι· άλλά δέν είναι λιγώτερο σίγουρο τό γεγονός ότι οί ταπεινές ύπηρεσίες πού προσφέρει τό έργο στήν κοινοτητα, τής είναι τό ίδιο άπαραίτητες όσο κι αύτές οί πολύ περισσότερο φανερές πού τής προσδίδει μιά έφεύρεση. Κάτω άπ' τήν ύλιστικήν άποψη ύπάρχει ξεχωριστή ή διαφορά άνάμεσα στήν άξία πού άντιπροσωπεύει γιά τήν κοινότητα ή έργασία ένός άνθρώπου, μέ τήν διατίμηση τοΰ μεροκάματου· άλλά πρέπει, άν δοΰμε τά πράγματα άπό τήν ίδεαλιστική τους πλευρά, νά τοποθετήσουμε στό ίδιο πλάνο τό έργο καθενός έργαζομένου, πού άσχετα μέ τό έπάγγελμά του άγωνίζεται νά φθάσει στήν τελειότητα. Μόνο κάτω άπ' αύτή τήν άρχή πρέπει νά καθορίζουμε τήν άξία ένός άνθρώπου κι όχι άνάλογα μέ τό μεροκάματό του.

Μέσα σ' ένα κράτος όπου θά βασίλευε ή λογική θάπρεπε νά βοηθήσουμε τά άτομα νά ξεχωρίσουν τό είδος τής δραστηριότητός τους πού θά ταιριάζει μέ τίς ίκανότητές τους ή μέ άλλα λόγια νά δώσουμε στίς διάφορες άνθρώπινες κλίσεις τήν κατάλληλη άγωγή πού θά ταιριάζει μέ τήν προσπάθεια πού κιόλας είχαν χαράξει· έτσι καθώς ή ίκανότητα δέν κατακτιέται μέ τήν έκπαίδευση άλλά ύπάρχει μέσα στόν άνθρωπο σέ έμφυτη κατάσταση, είναι ένα δώρο τής φύσης καί δέν άποτελεΐ μιάν άξία γιαυτόν πού τήν κατέχει, ή κρίση τής μπουρζουαζίας πάνω στήν έργασία γενικά δέν μπορεΐ παρά νά στηρίζεται

στὴν φύση τῆς προσπάθειας ποὺ μέχρις ἕνα ὡρισμένο σημεῖο ἐπιβλήθηκε πάνω στὸν κόσμο. Γιατὶ αὐτὴ ἡ προσπάθεια ἐξαρτᾶ τὴ γέννησή της ἀπὸ τὴν ἀγωγὴ ποὺ ἔλαβε καὶ ποὺ τῆς παραχωρήθηκε ἀπὸ τὴν κοινότητα. Ἡ στάθμιση τῆς ἀξίας ἑνὸς ἀνθρώπου μπορεῖ πάλι νὰ στηριχθεῖ πάνω στὸν τρόπο ποὺ μ' αὐτὸν ξόφλησε μὲ τὴν προσπάθεια ποὺ τοῦ ἐμπιστεύθηκε ἡ κοινότητα. Γιατὶ ἡ δραστηριότητα ποὺ ἐπιδεικνύει ἕνα ἄτομο δὲν εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ὕπαρξής του, ἀλλὰ τὸ μέσον γιὰ νὰ τὴν ἐξασφαλίσει. Πρέπει ἐξάλλου νὰ συνεχίσει νὰ ἀναπτύσσει καὶ νὰ ἐξευγενίζει τὴν ἀξία του σὰν ἄνθρωπος, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κάμει παρὰ μόνον μέσα στὰ πλαίσια τῆς καλλιέργειας τῆς κοινωνίας ὅπου ζεῖ κι ὅπου στηρίζεται ἀποκλειστικὰ σχεδὸν ἡ βάση ἑνὸς κράτους. Πρέπει νὰ φροντίσει ὥστε αὐτὴ ἡ βάση νὰ διατηρηθεῖ. Ἡ φύση καθορίζει τὸν χαρακτήρα αὐτῆς τῆς φροντίδας· τὸ καθήκον τοῦ ἀτόμου εἶναι νὰ ἀνταποδώσει στὴν ἐθνικὴ κοινότητα μὲ τὸν ζῆλο καὶ τὴν τιμιότητά του ὅλα ὅσα ἔλαβε ἀπ' αὐτήν. Ὅποιος ἐνεργεῖ ἔτσι ἀξίζει καὶ τὴν πιὸ μεγάλη ἐκτίμηση καὶ τὸν πιὸ ὑψηλὸ σεβασμό. *Τὸ ὑλιστικὸ μεροκάματο ποὺ δίνεται σ' ἕνα ἄτομο πρέπει νὰ συμφωνεῖ μέ τὴ χρησιμότητα ποὺ τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας του παρουσιάζει γιὰ τὴν κοινότητα· ἀλλὰ τὸ ἰδεαλιστικὸ μεροκάματο εἶναι ἡ ἐκτίμηση ποὺ θ' ἀποκτήσει κάθε ἄνθρωπος ποὺ θυσιάζει κι ἀφιερώνει στὴν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ του τὶς ἱκανότητες ποὺ τὸν προίκισε ἡ φύση καὶ ποὺ ἡ κοινότητα μὲ τὴν ἐκπαίδευση μπόρεσε τέλεια ν' ἀναπτύξει.* Δὲν ὑπάρχει πιὰ ντροπὴ στὸ νὰ εἶσαι ἕνας καλὸς ἐργάτης, ἀλλὰ εἶναι ἀτιμωτικὸ νὰσαι ἕνας ἀνίκανος δημόσιος ὑπάλληλος ποὺ κλέβει τὸν χρόνο τοῦ θεοῦ καὶ τὸ καθημερινό ψωμί ἀπ' τὸν λαό του. Ἔτσι φθάσαμε στὸ σημεῖο νὰ βρίσκουμε πολὺ φυσικὸ ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ γίνεται λόγος γιὰ προσπάθεια ὡς πρὸς ἕνα ἄτομο ποὺ βασικὰ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ τὴν ὁλοκληρώσει.

Μολονοτοῦτο παραμένει πάντα σὰν μοναδικὸ κριτήριο γιὰ νὰ καθορισθεῖ ἂν ἕνα ἄτομο ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πάρει μέρος μὲ τὸν ἴδιο τίτλο ὅπως κ' οἱ ἄλλοι πολίτες στὴν ζωὴ τῆς κοινότητας, ἡ ἐνεργητικότητα ποὺ θὰ ἐπιδείξει πάνω στὸ παρόμοιο πρόβλημα.

Ἡ σημερινὴ ἐποχή μας αὐτοκαταστρέφεται: καθιέρωσε τὸ σύστημα μέσα στὸ κράτος, τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας, βάσισε τὶς δυνάμεις της πάνω στὴν ἰσότητα τῶν δικαιωμάτων, ἀλλὰ χωρὶς κιόλας νὰ βρεῖ τίποτα ποὺ πάνω του νὰ τὶς ἐγκαθιδρύσει. Βλέπει τὸ ὑλιστικὸ μεροκάματο σὰν ἔκφραση τῆς ἀξίας τοῦ ἀτόμου καὶ καταστρέφει ἔτσι τὶς βάσεις τῆς πιὸ εὐγενικιᾶς ἰσότητας ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ὑπάρξει. Γιατὶ ἡ ἰσότητα οὔτε εἶχε οὔτε ποτὲ θὰ μποροῦσε νάχει σὰν βάση τὸ προϊὸν τῆς ἀτομικῆς ἐργασίας ἀνάλογα μὲ τὴν ἀληθινή της ἀξία· ἡ ἀξία αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ βρεθεῖ παρὰ μόνο ἂν στηριχθεῖ

πάνω στὸν τρόπο ποὺ κάθε πολίτης ἐκπληρώνει τά ἰδιαίτερά του καθήκοντα. Μονάχα ἔτσι θὰ σταθεῖ δυνατὸ νὰ φωτίσουμε τὸ ποσοστὸ ποὺ ἡ τύχη προίκισε τὸ ἄτομο μὲ τὶς φυσικές του ἱκανότητες, ὅταν θελήσουμε νὰ κρίνουμε τὴν ἀξία του· τὸ ἄτομο τέλος δημιουργεῖ ἀπὸ μόνο του τὴν ἀξία του καὶ τὴν σημασία τῆς ὕπαρξής του μέσα στὴν κοινωνία.

Στὴ σημερινὴ ἐποχὴ ὅπου ὁμάδες ὁλόκληρες ἀνθρώπων δὲν ξέρουν ἀμοιβαία νὰ διακρίνουν τὴν ἀξία τους παρὰ μονάχα ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ μεροκάματου ποὺ τοὺς χωρίζει σὲ διαφορετικὲς τάξεις, ἐμεῖς, τὄχουμε ξαναπεῖ, θὰ συναντήσουμε τὴν μεγαλύτερη ἀκατανοησία ποὺ μπορεῖ νὰ γίνει πάνω στὶς ἀρχές μας. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει κανένας λόγος νὰ μᾶς ἐμποδίσει στὴν ὑπεράσπιση τῆς θεωρίας μας αὐτὴ ἡ ἔλλειψη κατανόησης. Τὸ ἀντίθετο: *ὅποιος θέλει νὰ γιατρέψει ἐσωτερικὰ μιὰν ἐποχὴ ἀρρωστημένη καὶ γερασμένη, πρέπει πρῶτα νἄχει τὴν δύναμη νὰ φωτίσει τὶς αἰτίες τοῦ κακοῦ. Ἡ πρώτη φροντίδα τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κινήματος θὰ εἶναι νὰ περάσει πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια τῶν μικροαστῶν μας καὶ στηριζόμενο μόνο στὴ λαϊκὴ μάζα νὰ συγκεντρώσει καὶ νὰ συντονίσει ὅλες τὶς δυνάμεις ποὺ θὰ ἦταν ἱκανὲς ν' ἀγωνισθοῦν γιὰ μιὰ καινούργια θεώρηση τοῦ κόσμου τούτου.*

***

Δὲν θὰ παραλείψουμε ἐδῶ νὰ τονίσουμε ὅτι εἶναι γενικὰ πολὺ δύσκολο νὰ διαχωρίσουμε τὴν ὑλικὴ ἀπ' τὴν ἰδεαλιστικὴ ἀξία καὶ ἀκόμη ὅτι ἂν σήμερα πολὺ λίγοι ἀσχολοῦνται μὲ πρακτικὲς ἐργασίες εἶναι γιατὶ ἀμοίβονται ἐλάχιστα. Ὑποτίθεται ἀκόμη ὅτι αὐτὴ ἡ ἐλάχιστη ἀμοιβὴ τοῦ ἐργάτη ὁδηγεῖ μὲ τὴ σειρά της καὶ σὲ μιὰ μείωση τῆς συμμετοχῆς στὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ. Αὐτὴ ἡ κατάσταση πραγμάτων ἀδικεῖ τὴν ἠθικὴ καλλιέργεια τοῦ ἀνθρώπου, καλλιέργεια ποὺ δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὴν ἴδια του τὴν δραστηριότητα· σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σημεῖο στηρίζεται ὁ φόβος ποὺ ἐμπνέουν οἱ χειρωνακτικὲς ἐργασίες, γιατὶ ὅσο περισσότερο κακοπληρώνονται, τόσο ἡ στάθμη τῆς καλλιέργειας τοῦ χειρώνακτα ἐργάτη, μοιραία μειώνεται, πράγμα ποὺ δικαιώνει τὴν ἐλάχιστη ἐκτίμηση ποὺ γενικὰ τοῦ ἔχουν οἱ ἄλλοι.

Ὑπάρχει πολλὴ ἀλήθεια σ' αὐτὲς τὶς παρατηρήσεις. Εἶναι ἀκριβῶς ὅλα ὅσα θἄπρεπε ν' ἀποφύγουμε στὸ μέλλον ἀναφορικὰ μὲ τὶς αἰσθητὲς διαφορὲς ἀνάμεσα στὰ μεροκάματα. Νὰ μὴ φθάσουμε στὸ σημεῖο νὰ ποῦμε ὅτι πρέπει ἐξαιτίας τους νὰ ἐλαττώσουμε τὴν παραγωγὴ τῆς ἐργασίας. Θὰ ἦταν σὲ βάρος μιᾶς ὁλόκληρης ἐποχῆς καὶ θ' ἀποτελοῦσε ἕν' ἀπ' τὰ σοβαρώτερα στοιχεῖα ξεπεσμοῦ της, ἂν τὰ ψηλότερα μεροκάματα ἦταν ἡ μοναδικὴ προϋπόθεση ποὺ μποροῦσε

νὰ κάνει τοὺς ἀνθρώπους ν' ἀναπτύξουν τὶς πνευματικές τους ἱκανότητες. Ἂν αὐτὴ ἡ ἀντίληψη κυριαρχοῦσε μέχρι σήμερα, ἡ ἀνθρωπότητα δὲν θὰ κατόρθωνε ποτὲ νὰ γνωρίσει τ' ἀνεκτίμητα ἀγαθὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Γιατὶ οἱ πιὸ μεγάλες ἐφευρέσεις, οἱ μεγαλύτερες ἀνακαλύψεις, οἱ ἐργασίες ποὺ στάθηκαν οἱ περισσότερο ἐπαναστατικὲς γιὰ τὴν ἐπιστήμη, τὰ πιὸ λαμπρὰ μνημεῖα τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, δὲν εἶναι δῶρα χαρισμένα στὸν κόσμο ἀπὸ τὸ περίσσευμα τῆς ὑλιστικῆς του δυνατότητας. Τὸ ἀντίθετο, ἂν εἶδαν τὸ φῶς ὅλ' αὐτά, τὸ χρωστοῦν συχνὰ στὸ γεγονὸς ὅτι οἱ δημιουργοί τους ἀπαρνήθηκαν τὴν ὑλικὴ εὐτυχία ποὺ χαρίζει ὁ πλοῦτος.

Μπορεῖ σήμερα τὸ χρυσάφι νἄναι ὁ ἀποκλειστικὸς ἀφέντης τῆς ζωῆς· μολοντοῦτο θἄρθει μιὰ μέρα ποὺ ὁ ἄνθρωπος θὰ θυσιάζει σὲ θεοὺς πιὸ εὐγενικούς. Πολλὰ πράγματα ὀφείλουν σήμερα τὴν ὕπαρξή τους στὴν δίψα τοῦ χρήματος καὶ τοῦ πλουτισμοῦ, ἀλλὰ ἂν αὐτὰ μᾶς λείψουν εἶναι σίγουρο πὼς ἡ ἀνθρωπότητα δὲν θὰ γίνει φτωχότερη.

Ἔτσι μιὰ ἀπὸ τὶς προσπάθειες τοῦ κινήματός μας θἄναι κ' ἡ διακήρυξη, ὅτι ἦρθε πιὰ ὁ καιρὸς ποὺ τὸ ἄτομο θὰ παίρνει τόσα ὅσα θὰ ἔχει ἀνάγκη γιὰ νὰ ζήσει· καὶ θὰ ὑποστηρίξουμε τὴν ἀρχὴ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ζεῖ μοναδικὰ ἀπὸ τὶς καθαρὰ ὑλιστικὲς ἀπολαύσεις. Αὐτὴ ἡ ἀρχὴ θὰ βρεῖ μιὰ μέρα τὴν ἔκφρασή της μέσα σὲ μιὰ συνετὴ κλιμάκωση τοῦ μεροκάματου, ποὺ θὰ ἐπιτρέπει στοὺς πιὸ φτωχοὺς ἀπ' τοὺς τίμιους ἐργάτες νὰ ζήσουν μιὰ ζωὴ ἀξιόλογη κι ἀνάλογη μὲ τὴν ποιότητά τους σὰν μέλη τῆς λαϊκῆς κοινωνίας καὶ σὰν ἄνθρωποι.

Δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι αὐτὸ θὰ εἶναι μιὰ ἰδανικὴ κατάσταση πραγμάτων ποὺ ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ ἦταν σὲ θέση νὰ τὴν πραγματοποιήσει καὶ ποὺ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐφαρμοσθεῖ.

Δὲν εἴμαστε τόσο ἁπλοϊκοὶ ὥστε νὰ πιστεύουμε ὅτι θὰ μπορούσαμε νὰ φθάσουμε στὸ σημεῖο τῆς δημιουργίας μιᾶς ἐποχῆς ὅπου ὅλα θἄταν ὑπέροχα. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπ' τὴν ὑποχρέωση νὰ καταπολεμήσουμε τὰ σφάλματα ποὺ ἔχουμε ἐπισημάνει τὴν ὕπαρξή τους, νὰ μειώσουμε τὶς ἀδυναμίες μας καὶ νὰ τείνουμε πρὸς μιὰ κατάσταση ἰδανική. Ἡ σκληρὴ πραγματικότητα δὲν θὰ βάλει πολλοὺς περιορισμοὺς στοὺς ἀγῶνες μας. Ἀλλὰ ἀκριβῶς ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος τείνει προοδευτικὰ πρὸς τὸν τελικὸ σκοπό, οἱ ἀποτυχίες δὲν τὸν κάνουν ν' ἀπογοητευθεῖ στὴν προσπάθειά του· ὅπως δὲν μποροῦμε νὰ καταργήσουμε τὰ δικαστήρια ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουν ἐγκληματίες ἢ νὰ καταδικάσουμε τὴν ἰατρικὴ ἐπειδὴ δὲν ἔχει πάντα ἄρρωστους.

Πρέπει νὰ προσέξουμε πολὺ ὥστε νὰ μὴ ὑποτιμήσουμε τὴν δύναμη τοῦ ἰδανικοῦ. Αὐτοὶ ποὺ σήμερα τοὺς λείπει τὸ κουράγιο πάνω

σ' αὐτὸν τὸν τομέα, θἄθελα νὰ τὸ ξαναθυμίσω, εἶναι οἱ ἴδιοι ποὺ ὅταν ἦταν στρατιῶτες δημιούργησαν μιὰν ἡρωικὴ ἐποχὴ κι ἀπόδειξαν μὲ τὸν πιὸ ἐκπληκτικὸ τρόπο, ποιὰ δύναμη κρύβουν μέσα τους οἱ ἐνέργειες ποὺ ὑποκινοῦνται ἀπὸ τὰ ἰδανικά. Γιατὶ ἂν κάποτε σκοτώθηκαν ἄνθρωποι, δὲν τὄκαναν γιὰ τὸ καθημερινό τους ψωμί, ἀλλὰ μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ πίστευαν στὴν μεγαλωσύνη τῆς πατρίδας ποὺ ὑπεραγαποῦσαν καὶ γιὰ τὸ ἁπλούστατο συναίσθημα ὅτι κινδύνευε ἡ τιμὴ τοῦ ἔθνους. Καὶ μόνον ὅταν ὁ γερμανικὸς λαὸς πέταξε τὰ ἰδανικά του, ὑποταγμένος στὶς ὑποσχέσεις γιὰ ὑλιστικὲς ἀπολαύσεις, πέταξε μαζὶ καὶ τὰ ὅπλα του καὶ τὸ γυλιό του κι ἀντὶ νὰ μπεῖ σ' ἕναν γήινο παράδεισο, βυθίστηκε στὸ πουργκατόριο τοῦ παγκόσμιου ἐγκλήματος καὶ τῆς διεθνοῦς ἐξαθλίωσης.

Γιαυτὸ ἀκριβῶς πρέπει ἀπόλυτα ν' ἀντιτάξουμε στοὺς ὑποκινητὲς μιᾶς *ρεαλιστικῆς δημοκρατίας* τὴν πίστη στὴν δημιουργία ἑνὸς *ρεαλιστικοῦ Ράιχ*.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΥΠΗΚΟΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΓΕΝΙΚΑ, Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΟΥ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΑ ΣΗμερα τοῦ δίνουμε τὸ ὄνομα Κράτος, ἀποτελεῖται ἀπὸ δυὸ εἴδη ἀνθρώπων: τοὺς πολίτες καὶ τοὺς ξένους. Οἱ πολίτες εἶναι αὐτοὶ ποὺ χάρη στὴ γένησή τους ἢ σὲ μιὰ πράξη ὑπηκοότητας, κατέχουν τὰ δικαιώματά τους καὶ οἱ ξένοι, ἐκεῖνοι ποὺ ἀπολαμβάνουν τὰ ἴδια δικαιώματα στήν περιοχὴ ἑνὸς ἄλλου κράτους. Ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὶς δυὸ καθωρισμένες κατηγορίες βρίσκονται σποραδικὰ αὐτοὶ ποὺ εἶναι μέλη τῶν λεγόμενων κοινοτήτων. Τέτοιοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ἔχουν τὴν τιμὴ ν' ἀνήκουν σ' ἕνα ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα σήμερα κράτη καὶ ποὺ συνεπακόλουθα, δὲν διαθέτουν σὲ κανένα μέρος τῆς γῆς πολιτικὰ δικαιώματα.

Γιὰ νὰ ἀποκτήσεις αὐτὰ τὰ τελευταῖα, πρέπει πρῶτα, καθὼς εἶπα καὶ πιὸ πάνω, νὰ ἔχεις γεννηθεῖ στὸ *ἐσωτερικὸ* μιᾶς χώρας, μέσα δηλαδὴ ἀπὸ τὰ σύνορα ἑνὸς κράτους. Ἡ ράτσα ἢ ἡ ἐθνικὴ *ὁμαιμοσύνη* δὲν παίζουν κανένα ρόλο στὴν περίπτωση. Ἕνας νέγρος ποὺ ζοῦσε ἄλλοτε σ' ἕνα γερμανικὸ προτεκτοράτο καὶ ποὺ μετανάστευσε κ' ἐγκαταστάθηκε τώρα μέσα στὴν Γερμανία φέρνει ἔτσι στὸν κόσμο ἕνα παιδὶ ποὺ εἶναι «Γερμανὸς πολίτης». Κάτω ἀπ' τὶς ἴδιες συνθῆκες τὰ παιδιὰ ἑνὸς Ἑβραίου, Πολωνοῦ, Ἀφρικανοῦ ἢ Ἀσιάτη ἀκόμη, χωρὶς κανένα ἄλλο δικαιολογητικὸ δηλώνονται σὰν Γερμανοὶ πολίτες.

Ἔξω ἀπὸ τὴν ὑπηκοότητα ποὺ μπορεῖ ν' ἀποκτήσει μὲ τὴν γέννηση ὑπάρχει καὶ ἄλλη ποὺ πετυχαίνεται πολὺ μετά. Ἀλλὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ ὡρισμένες προϋποθέσεις ποὺ πρέπει νὰ ὑπάρχουν· λόγου χάρη ὁ ὑποψήφιος δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι οὔτε κλέφτης οὔτε προαγωγός· δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὕποπτος γιὰ τὰ πολιτικά του φρονήματα—δηλαδὴ πρέπει νὰ εἶναι ἢ νὰ φαίνεται ἀβλαβὴς ἀπ' αὐτὴν τὴν ἄποψη, δὲν πρέπει τέλος νὰ γίνει βάρος στὸ κράτος ποὺ θέλει νὰ γίνει πολίτης του. Αὐτὸ φυσικὰ ἀναφαίρεται στὰ χρηματικὰ βάρη ποὺ μπορεῖ νὰ ἐπιφέρει ὁ ὑποψήφιος ὑπήκοος στὸ κράτος καὶ στὴν ρεαλιστικὴ ἐποχὴ ποὺ ζοῦμε. Ἂν ὅμως ὁ ὑποψήφιος γιὰ τὴν ἀπόκτηση ὑπηκοότητας εἶναι κάποιος ποὺ μπορεῖ νὰ φορολογηθεῖ μὲ μεγάλα ποσὰ λόγω τῆς περιου-

σίας ποὺ διαθέτει, αὐτὸ θὰ εἶναι μιὰ σοβαρωτάτη ἐγγύηση πού θὰ τοῦ ἐπιτρέψει σήμερα νὰ ἀποκτήσει πολὺ πιὸ γρήγορα τὴν ὑπηκοότητα.

Σ' ὅλ' αὐτὰ τὰ θέματα τὸ πρόβλημα τῆς ράτσας δὲν ἀναφαίρεται διόλου. Ὁ δρόμος κι ὁ κανονισμὸς ποῦ ἀκολουθεῖται γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτη μέσα σ' ἕνα κράτος, δὲν διαφέρει καθόλου ἀπ' αὐτὸ ποὺ πρέπει νὰ ἐφαρμόσουμε γιὰ νὰ γίνουμε μέλη μιᾶς λέσχης αὐτοκινητιστῶν, παραδείγματος χάριν. Ὁ ὑποψήφιος συντάσσει τὴν αἴτησή του ποὺ ἐξετάζεται καὶ ποὺ στὸ τυπικό της δίνεται πολὺ μεγάλη προσοχή· ὕστερα λαβαίνει μιὰ μέρα ἕνα δελτάριο ποὺ τὸν πληροφορεῖ ὅτι ἔγινε κιόλας πολίτης. Αὐτὸ τὸ εἰδοποιητήριο εἶναι, ἐκτὸς ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα, γραμμένο καὶ μ' ἕναν τρόπο πολὺ ἀστεῖο καὶ γεμᾶτο χιοῦμορ: λένε, πράγματι, στὸν ὑποψήφιο ποὺ μπορεῖ νᾶταν μέχρι ἐκείνη τὴν στιγμὴ ἕνας κάφρος: «Δυνάμει τούτου θεωρεῖσθε εἰς τὸ ἑξῆς Γερμανὸς πολίτης!»

Αὐτὴ ἡ κίνηση τῆς μαγικῆς μπαγκέτας γίνεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἀρχηγό τοῦ κράτους. Ἕνας μετασχηματισμὸς ποὺ μονάχα ὁ Θεός θὰ μποροῦσε νὰ τὸν πραγματοποιήσει, λαβαίνει χώρα μόνο μὲ μιὰν ἁπλὴ χειρονομία κάποιου ὑπερπροϊστάμενου δημόσιου ὑπάλληλου. Μὲ μιὰ ὑπογραφὴ ἕνας ἄθλιος Σλάβος ποὺ ἦρθε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Μογγολίας, μεταλλάζει σὲ αὐθεντικὸ «Γερμανό».

Ὄχι μονάχα δὲν ἀνησυχοῦν νά μάθουν σὲ ποιὰ ράτσα ἀνήκει αὐτὸς ὁ καινούργιος πολίτης, ἀλλὰ δὲν ἀσχολοῦνται νὰ ἐξετάσουν οὔτε κὰν τὴν κατάσταση τῆς ὑγείας του. Αὐτὸ τὸ ἄτομο ποὺ θὰ μποροῦσε πολὺ καλὰ νᾶναι σάπιο ἀπὸ σύφιλη, δὲν θὰ γινόταν δεκτό σ' ἕνα τέτοιο μοντέρνο κράτος παρὰ μόνον, καθὼς τόπαμε· καὶ πιὸ πάνω, ἂν ἀποτελοῦσε οἰκονομικὸ βάρος ἢ ἂν τὰ πολιτικά του φρονήματα ἦταν ἐπικίνδυνα.

Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο οἱ πολιτικοὶ σχηματισμοὶ ποὺ φέρνουν τὸ ὄνομα «Κράτος» ἀφομοιώνουν τὶς τοξίνες ποὺ κατόπι ἐργάζονται μέσα στὸν ὀργανισμό τους καὶ πετυχαίνουν τὸν σκοπό τους.

Αὐτὸ ποὺ διακρίνει ἀκόμη ἕναν πολίτη ἀπὸ ἕναν ξένο, εἶναι ὅτι ὁ πρῶτος μπορεῖ ἐλεύθερα νὰ ἀναλάβει κρατικὰ ἀξιώματα, νὰ ὑπηρετήσει φυσικὰ στὸν στρατὸ καὶ ἀκόμη νὰ λάβει μέρος στὶς ἐκλογὲς ἐνεργητικὰ ἢ παθητικά. Αὐτὰ εἶναι γιὰ ὅλους καὶ ὅλα τὰ προνόμιά του. Γιατὶ ὅσον ἀφορᾶ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀτόμου καὶ τὴν προσωπικὴ ἐλευθερία, ὁ ξένος ἀπολαβαίνει τῆς ἴδια προστασία μὲ τὸν πολίτη καὶ καμιὰ φορὰ ἴσως ἔχει καὶ ἰδιαίτερη μεταχείριση· αὐτὰ συμβαίνουν σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις στὴν σημερινή μας γερμανικὴ δημοκρατία. Ξέρω πολὺ καλὰ πὼς δὲν τοὺς ἀρέσει νὰ τ' ἀκοῦνε κάτι τέτοια. Μολοντοῦτο θᾶναι πολὺ δύσκολο νὰ βρεθεῖ ἄλλο πιὸ παρά-

λογο πράγμα καὶ πιὸ τέλεια τρελὸ ἀπ' τὸ σύστημα τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ὅπως ἐφαρμόζεται στὴν Γερμανία. Κι ὅμως ὑπάρχει στὴν ἐποχή μας μιὰ χώρα ὅπου ἐφαρμόζεται, ἢ τουλάχιστον γίνονται σοβαρὲς προσπάθειες γιὰ νὰ ἐφαρμοσθεῖ, ἡ σωστὴ ἄποψη γιὰ τὸν ρόλο τοῦ κράτους. Φυσικὰ ἡ χώρα αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ πρότυπη γερμανική μας δημοκρατία· εἶναι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς ποὺ προσπαθοῦν νὰ ὑπακούσουν, λίγο ὡς πολύ, στὶς συμβουλὲς τῆς λογικῆς· μὲ τὴν ἄρνηση νὰ δεχθοῦν στὴν χώρα τους τοὺς μετανάστες ποὺ δὲν ἔχουν καλὴν ὑγεία, μὲ τὸ ν' ἀποκλείουν ἀπ' τὸ δικαίωμα τῆς ὑπηκοότητας τοὺς ἐκπρόσωπους ὡρισμένων φυλῶν, πλησιάζουν λίγο στὶς ρατσιστικὲς ἀντιλήψεις τοῦ ρόλου ποὺ πρέπει νὰ παίζει τὸ Κράτος. Τὸ *ρατσιστικὸ Κράτος* διαχωρίζει τοὺς κατοίκους του σὲ τρεῖς κατηγορίες: σὲ πολίτες, σὲ ὑπηκόους τοῦ κράτους (ἢ καλύτερα ὑπαγόμενους στὸ Κράτος) καὶ σὲ ξένους.

Βασικὰ ἡ γέννηση δὲν καθορίζει παρὰ τὴν *ποιότητα τοῦ ὑπαγομένου*. Αὐτὴ ἡ ποιότητα δὲν δίνει τὸ δικαίωμα ἀπὸ μόνη της στὴν ἀνάληψη κρατικῶν λειτουργημάτων, οὔτε στὴν πολιτικὴ δραστηριότητα, λόγου χάρη στὴ συμμετοχὴ στὶς ἐκλογές. Ὁ κάθε ὑπαγόμενος εἶναι ἀπαραίτητο νὰ καθορίσει ἐπακριβῶς τὴν ράτσα καὶ τὴν ἐθνικότητά του. Μολοντοῦτο τοῦ ἐπιτρέπεται ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ ὑπαγόμενου καὶ νὰ γίνει πολίτης μέσα σὲ μιὰ χώρα ποὺ οἱ κάτοικοί της εἶναι τῆς ἴδιας μ' αὐτὸν ἐθνικότητας. Ἡ μόνη διαφορὰ ἀνάμεσα σ' ἕναν *ξένο* κ' ἕναν ὑπαγόμενο εἶναι ὅτι ὁ πρῶτος εἶναι ὑπήκοος μιᾶς ἄλλης χώρας.

Ὁ νεαρὸς ὑπαγόμενος μὲ τὴν γερμανικὴ ἐθνικότητα εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ περάσει τὸν κύκλο τῆς ἐκπαίδευσης καὶ τῆς σχολικῆς μόρφωσης ποὺ ἐπιβάλλεται σὲ κάθε Γερμανό. Θὰ ὑποβληθεῖ ἔτσι σὲ μιὰ παιδεία ποὺ θὰ τὸν κάνει ἀργότερα μέλος τῆς κοινότητας μὲ συνείδηση τῆς ράτσας του κ' ἔχοντας ἀπόλυτη γνώση τοῦ ἐθνικιστικοῦ πνεύματος. Θὰ πρέπει μετὰ νὰ κριθεῖ ἱκανὸς ὅσον ἀφορᾶ τοὺς ἄλλους κανονισμοὺς ποὺ βάζει τὸ κράτος καὶ νὰ ὑπηρετήσει τελικὰ στὸν στατό. Ἡ ἀγωγὴ ποὺ θὰ λάβει στὸν στρατὸ εἶναι μιὰ γενικὴ ἐκπαίδευση· πρέπει ὅλοι οἱ Γερμανοὶ νὰ περάσουν ἀπ' αὐτὴν ἔτσι ὥστε καθένας τους νὰ ἐξασκηθεῖ ἀνάλογα παίρνοντας μέσα στὸ στράτευμα τὴν θέση ποὺ προκαθορίζουν οἱ σωματικὲς κ' οἱ πνευματικές του ἱκανότητες. *Ὁ τίτλος τοῦ πολίτη μὲ τὰ δικαιώματα ποὺ προσδίδει* θὰ δοθεῖ μὲ τὸν πιὸ ἐπίσημο τρόπο στὸν νέο μὲ τὴν καλὴ ὑγεία καὶ συμπεριφορὰ ἀφοῦ θἄχει ἐκπληρώσει τὶς στρατιωτικές του ὑποχρεώσεις. Τὸ δίπλωμα ποὺ θὰ τοῦ ἀπονεμηθεῖ τότε, θἄναι τὸ πιὸ πολύτιμο ἔγγραφο ὁλόκληρης τῆς ζωῆς του. Θὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ ἐξασκήσει τὰ πολι-

τικά του δικαιώματα και ν' άπολαύσει όλα τά προνόμια πού άναφέρονται σ' αύτόν τόν τίτλο. Γιατί τό κράτος πρέπει πάντα νά διατηρεί μιάν έμφανή διαφορά συμπεριφοράς άνάμεσα στούς ύπερασπιστές κ' ύποστηρικτές τής ίδιας του τής ύπαρξης, άπ' τούς άλλους πού έγκαταστάθηκαν μέσα άπ' τά σύνορα ένός κράτους γιά νά παίξουν τόν άπλούστατο ρόλο τών «χρήσιμων».

'Η παραχώρηση τού *διπλώματος τού πολίτη* θά συνοδεύεται άπό τήν έπίσημη τελετή όπου ό νέος πολίτης θά δώσει όρκο πίστης στήν κοινότητα και στό Κράτος. Αύτό τό δίπλωμα άποτελεί ένα δεσμό ένωτικό όλων τών μελών τής κοινότητας· γεμίζει τήν τάφρο πού χωρίζει τίς διάφορες κοινωνικές τάξεις. *"Ενας όδοκαθαριστής θά αίσθάνεται πιό τιμημένος όντας πολίτης αύτού τού Ράιχ παρά βασιλιάς σ' ένα ξένο κράτος.*

Τά πολιτικά δικαιώματά του τόν άνεβάζουν πολύ πιό ψηλά άπ' όποιον άλλο ξένο. Είναι κύριος κι άφέντης τού Ράιχ. 'Αλλά κ' ένας άλλος πιό αύστηρός κανονισμός καθορίζει τίς ύποχρεώσεις τού πολίτη. 'Ο άτιμος ή ό άπατεώνας, ό έγκληματίας τού κοινού ποινικού δικαίου, ό προδότης τής πατρίδας του κ.τ.λ. χάνουν άμέσως τά πολιτικά τους δικαιώματα. Ξαναπέφτουν πάλι στό έπίπεδο τού ύπαγόμενου.

'Η νεαρή Γερμανίδα είναι «ύπαγόμενη» και δέν θά γίνει πολίτης παρά μόνον όταν παντρευτεί. Μολοντούτο τά πολιτικά δικαιώματα μπορεί νά τής παραχωρηθούν κι άν δέν βρεί σύζυγο, μέ τήν προϋπόθεση νά είναι Γερμανίδα και νά κερδίζει τό ψωμί της δουλεύοντας.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ Κ' Η ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΑΝ ΤΟ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΟ ΕΘΝΙΚΟΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΕΧΕΙ ΣΑΝ βασικὸ σκοπὸ *τὴν ἐκπαίδευση καὶ τὴν διατήρηση αὐτῶν ποὺ στηρίζουν τὸ κράτος*, πρέπει κιόλας νὰ στραφεῖ καὶ πρὸς τὴν τελειοποίηση τῶν στοιχείων ποὺ ἀποτελοῦν τὴ ράτσα, νὰ τ' αὐξήσει καὶ νὰ τὰ προετοιμάσει τέλος, ἀνάλογα μὲ τὴν ἐφαρμογή τους στὴ ζωή: εἶναι τὸ ἴδιο ἀπαραίτητο νὰ κινητοποιήσει τὸν ὀργανισμό του καὶ πρὸς τὸ σημεῖο αὐτὸ ἐναρμονίζοντάς τον ἀνάλογα.

Ἀλλὰ θἄταν τέλεια ἀνόητο νὰ ἐπιχειρήσουμε μιὰν ἐκτίμηση τῆς ἀξίας τῶν ἀνθρώπων ἀναφορικὰ μὲ τὴ ράτσα ποὺ ἀνήκουν καὶ ὕστερα νὰ κηρύξουμε τὸν πόλεμο στὴν μαρξιστικὴ θεωρία: «ἕνας ἄνθρωπος ἀξίζει ὅσο ἕνας ἄλλος», χωρὶς νἄχουμε ἀποφασίσει νὰ τραβήξουμε αὐτὸν τὸν πόλεμο μέχρι τέλους ὁποιες καὶ νἄταν οἱ συνέπειές του. Ἡ ἀναγνώριση τῆς σημασίας τῆς ράτσας, ἡ ἀναγνώριση τῆς ρατσιστικῆς θεωρίας στὴν παγκοσμιότητά της, ὁδηγεῖ λογικὰ στὸ ὅτι λογαριάζεται κ' ἔχει βαρύτητα ἡ ἴδια καὶ μόνο ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπως ἀκριβῶς εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἐκτιμήσω διαφορετικὰ τοὺς ἀνθρώπους ἀνάλογα μὲ τὴν ράτσα ποὺ ἀνήκουν, ἀπ' αὐτὸ τὸν συλλογισμὸ πρέπει νὰ ξεκινήσω κρίνοντας τοὺς ἀνθρώπους καὶ μέσα στὴν κοινότητα ποὺ ἀπαρτίζουν σὰν σύνολο.

Ἕνας λαὸς δὲν εἶναι ποτὲ ἴσος μ' ἕναν ἄλλο λαὸ καὶ, στὸ ἐσωτερικὸ τῆς κοινότητας, ἕνα ἄτομο δὲν μπορεῖ πιὰ νἄναι ἴδιο μ' ἕνα ἄλλο ἄτομο· τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀπαρτίζουν τὰ ἄτομα βρίσκονται βέβαια στὸ ἴδιο αἷμα, ἀλλὰ στὶς λεπτομέρειες ὑπάρχουν χίλιες ριζικὲς διαφορές.

Ἂν γίνει δεκτὸ αὐτὸ τὸ αὐταπόδεικτο ἀξίωμα, τότε ἀπὸ μόνο του προτρέπει, βασικὰ καὶ χωρὶς λεπτότητες, ὅτι πρέπει νὰ εὐνοη-

θοῦν μέσα στὴν κοινότητα τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ποὺ ἔχουν ἀναγνωρισθεῖ σὰν ἀνώτερα καὶ νὰ ἐπαυξηθεῖ ἰδιαίτερα ὁ ἀριθμός τους.

Τὸ πρόβλημα εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ εὔκολα γιατὶ μπορεῖ νὰ τεθεῖ καὶ νὰ λυθεῖ σχεδὸν μηχανικά. Τὸ πιὸ δύσκολο εἶναι νὰ ξεχωρίσεις μέσα στὸ πλῆθος τῶν ἀτόμων ἐκεῖνα ποὺ ἔχουν πραγματικὰ μεγάλη ἀξία πνευματικὴ καὶ νὰ τὰ ὁδηγήσεις στὴ θέση ποὺ δικαιωματικὰ ἀνήκει στὰ ἀνώτερα πνεύματα καὶ προπάντων σ' αὐτὴν ἀπ' ὅπου μποροῦν νὰ καταστοῦν ὠφέλιμα γιὰ τὸ ἔθνος. Αὐτὴ ἡ ἐπιλογὴ τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἱκανότητας, δὲν γίνεται μὲ μηχανικὰ μέσα· δὲν μπορεῖ νἄχει καλὰ ἀποτελέσματα χωρὶς μιὰ συνεχῆ καθημερινὴ προσπάθεια.

Μιὰ θεωρία ποὺ, ἐξουθενώνοντας τὴν δημοκρατικὴ ἀντίληψη τῆς μάζας, τείνει νὰ δώσει αὐτὴ τὴ γῆ στὸν καλύτερο λαό, δηλαδὴ σὲ ἀνώτερα ἄτομα, πρέπει λογικὰ νὰ ἐφαρμόσει τὴν ἴδια ἀριστοκρατικὴ ἀρχὴ καὶ στὸ ἐσωτερικὸ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, ἔτσι ὥστε νὰ ἐξασφαλίσει στὰ δυνατότερα ἄτομα τὴν ἐξουσία καὶ τὴν ἐπίδραση ποὺ εἶναι σὲ θέση νὰ ἐξασκήσουν. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ οἰκοδομηθεῖ ἐπάνω στὴ θεωρία τῆς πλειοψηφίας, τὸ σύστημά μας στηρίζεται στὴν προσωπικότητα.

Ὅποιος σήμερα πιστεύει ὅτι τὸ ρατσιστικὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ Κράτος δὲν παρουσιάζει, σὲ σχέση μὲ τὰ ἄλλα κράτη, παρὰ μόνον διαφορὲς καθαρὰ ὑλιστικές, ἑνὸς καλύτερου οἰκονομικὰ ὀργανωμένου συστήματος ποὺ θ' ἀναφέρεται σὲ μιὰ δίκαιη κατανομὴ τοῦ πλούτου καὶ τῆς φτώχειας, ἢ σὲ μιὰ πιὸ ἐκτεταμένη συμμετοχὴ τῶν κατώτερων τάξεων στὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη, ἢ σὲ καλύτερα κατανεμημένα καὶ πιὸ ὑψηλὰ μεροκάματα, αὐτὸς εἶναι ὁ πιὸ καθυστερημένος ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς γῆς κι ἀποδείχνει ὅτι δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴ γνώση τῆς θεωρίας μας. Αὐτὰ ποὺ τώρα μόλις φέραμε στὴν μνήμη, δὲν περιέχουν κανένα στοιχεῖο διάρκειας ἢ μεγαλωσύνης. Ἕνας λαὸς ποὺ θὰ περιοριζόταν σὲ μεταρρυθμίσεις τόσο ἐπιφανειακὲς δὲν θἄχε τὴν παραμικρὴ ἐλπίδα νὰ θριαμβεύσει μέσα στὸ σύνολο καὶ στὴν παγκόσμια πρόσμιξη τῶν λαῶν. Ἕνα κίνημα ποὺ δὲν θἄβλεπε σὰν ἀποστολή του ἄλλο πράγμα ἔξω ἀπὸ μετασχηματισμοὺς ἰσοπολιτειακούς, ποὺ ἄλλωστε εἶναι σωστοὶ καὶ δίκαιοι, δὲν θὰ μποροῦσε νὰ διαθέσει οὔτε ἀποφασιστικότητα ἀλλ' οὔτε καὶ δύναμη γιὰ νὰ ἀνασχηματίσει βαθύτερα ἕναν τόπο. Κάθε του δραστηριότητα θἄμενε, ὁριστικά, 'περιωρισμένη σὲ ἐπιφανειακοὺς σκοπούς· δὲν θὰ μποροῦσε νἀ δώσει στὸν λαὸ αὐτό, τὸν ἐξοπλισμὸ ποὺ θὰ τοῦ ἐξασφάλιζε τὸν θρίαμβο — θὰ τὸ πῶ πάλι γι' ἄλλη μιὰ φορὰ — πάνω στὶς δυστυχίες ποὺ ὑποφέρουμε σήμερα.

Γιὰ νὰ τὸ καταλάβουμε αὐτὸ καλύτερα, θἄταν ἴσως σκόπιμο νὰ

ρίξουμε μιὰ ματιὰ στὸ ξεκίνημα καὶ στὰ πραγματικὰ αἴτια ποὺ δημιούργησαν τὴν πρόοδο τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ.

Τὸ πρῶτο βῆμα ποὺ ἀπομάκρυνε φανερὰ τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν κατάσταση τοῦ ζώου ἦταν αὐτὸ ποὺ ἔκανε μὲ τὶς ἐφευρέσεις. Ἦταν οἱ προσπάθειές του κ' οἱ πανουργίες του ποὺ θὰ τοῦ ἔκαναν πιὸ εὔκολη τὴν ζωή, ἢ τουλάχιστον πιὸ ἁπλοποιημένο τὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ζωή.

Αὐτὲς οἱ πρῶτες πολὺ πρωτόγονες ἐκδηλώσεις μπορεῖ νὰ μὴ καθορίζουν φανερὰ τὸ μέρος τῆς ἀτομικῆς προσφορᾶς, γιατὶ οἱ νεώτερες γενιὲς καὶ πιὸ δικαιολογημένα οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι, τὶς θεωροῦν σὰν ἐκδηλώσεις ὁμαδικῆς ἀντίληψης τῶν πραγμάτων, μὲ τὴν κάποια βέβαια πανουργία καὶ πνευματικὴ ἐκλέπτυνση ποὺ διακρίνει τὸν ἄνθρωπο ἀπ' τὰ ζῶα, ἀλλὰ ποὺ μὲ κανέναν τρόπο δὲν μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν σὰν ἀτομικὰ ἐπιτεύγματα· ἀνίκανος ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος νὰ καταλάβει τὸ πρωταρχικὸ ξεκίνημα, ἀρκεῖται νὰ τὸ πιστεύει σὰν «ἐνστικτώδικη» ἐκδήλωση.

Στὴν δική μας περίπτωση αὐτὴ ἡ τελευταία λέξη δὲν σημαίνει τίποτα. Ὅποιος πιστεύει σὲ μιὰν ἐξέλιξη ποὺ μπορεῖ νὰ καλυτερεύσει τὴν κατάσταση τῶν ζωντανῶν πλασμάτων ἐπὶ τῆς γῆς, πρέπει νὰ θεωρεῖ ὅτι τὰ σχήματα κι ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητας δὲν ὑπῆρξαν ποτὲ κάτω ἀπ' τὴ σημερινή τους μορφή. Θἄπρεπε νὰ ὑπῆρχε κάποια δεδομένη ἀφορμὴ γιὰ τὸ πρῶτο ἐγχείρημα ποὺ ἀπὸ τότε ἐπαναλήφθηκε ὅλο καὶ πιὸ συχνὰ ἀπὸ ἄτομα ὅλο καὶ πιὸ πολλά, μέχρι ποὺ νὰ περάσει στὸ ὑποσυνείδητο τοῦ καθεμιανοῦ ἐκπροσώπου τοῦ εἴδους καὶ νὰ ἐκδηλωθεῖ μετὰ σὰν ἔνστικτο.

Θὰ καταλάβουμε καὶ θὰ παραδεχθοῦμε αὐτὸ τὸν μηχανισμὸ πιὸ εὔκολα ἂν τὸν τοποθετήσουμε ἀναφορικὰ μὲ τὸν ἄνθρωπο. Οἱ πρῶτες πανουργίες στὸν ἀγώνα του ἐνάντια στ' ἄλλα ζῶα ἦταν χωρὶς ἀμφιβολία δημιούργημα καὶ ἐφαρμογὴ στὴν πράξη, ἀτόμων ἰδιαίτερα προικισμένων. Ἡ προσωπικότητα ὑπῆρξε κ' ἐδῶ ἀκόμη, χωρὶς ἀντίρρηση, στὴ βάση τῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν ἐπιτεύξεων ποὺ ἀργότερα, ἔγιναν παραδεκτὲς σὰν φυσικὲς ἀπὸ ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα, ἔτσι ὅπως κάποιος στρατιωτικὸς κανονισμὸς ποὺ σήμερα ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς τὰ θεμέλια ὁλόκληρης τῆς στρατηγικῆς τέχνης, ἀναγκαστικὰ ὀφείλει τὴν σύλληψη καὶ τὴν καταγωγή του σὲ ἕνα καθωρισμένο ἄτομο καὶ μόνον μετὰ ἀπὸ χρόνια οἱ στρατιωτικοὶ ἔφθασαν στὸ σημεῖο νὰ τὸν παραδεχθοῦν σὰν κάτι θαυμάσια φυσικὸ πράγμα.

Ὁ ἄνθρωπος προσθέτει μιὰ δεύτερη ἐφεύρεση στὴν πρώτη: μαθαίνει νὰ βάζει στὴν ὑπηρεσία του ἄλλα ἀντικείμενα κι ἀκόμη ἄλλα ζωντανὰ πλάσματα· καὶ τότε ἡ δημιουργικὴ δραστηριότητα,

ποὺ ὑπῆρχε μέσα στὴν φύση του, ἀρχίζει νὰ ἐκδηλώνεται τέτοια ὅπως τὴν βλέπουμε σήμερα· ἡ χρήση τῆς λαξευτῆς πέτρας, τὰ οἰκιακὰ ζῶα, ἡ ἀνακάλυψη τῆς φωτιᾶς κ.τ.λ. Κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀνακαλύψεις, ἀκόμη κι ἂν ὅλες τους δὲν γίνονται κατανοητὲς κι ὅσες ἀπ' αὐτὲς ξέρουμε, κρύβουν ἀποκλειστικὰ στὴ βάση τους τὴ δημιουργικὴ ἐργασία τοῦ ἀτόμου· αὐτὸ θὰ τὸ καταλαβαίναμε καλύτερα ἂν ἦταν περισσότερο πρόσφατες, πιὸ ἀξιοσημείωτες καὶ μ' ἕναν χαρακτήρα περισσότερο ἐκπληκτικό. Ὁπωσδήποτε πάντως, ὅπως καὶ νἄχουν τὰ πράγματα, ξέρουμε πὼς ὅ,τι βλέπουμε γύρω μας σὲ ὑλικὲς ἐπιτεύξεις, εἶναι ὁλοκληρωτικὰ προϊὸν τῆς δημουργικῆς δύναμης καὶ τῆς ἐπιτηδειότητας τοῦ μεμονωμένου ἀτόμου. Κι ὅλες αὐτὲς οἱ δημιουργίες συνετέλεσαν ἀποκλειστικὰ στὸ νὰ ἐξυψωθεῖ ὅλο καὶ πιὸ πολὺ ὁ ἄνθρωπος ἀπ' τὸ ἐπίπεδο τοῦ ζώου μέχρι ποὺ νὰ ξεχωρίσει ὁριστικὰ ἀπ' αὐτό. Ἔτσι οἱ δημιουργίες αὐτὲς στάθηκαν ἡ βάση γιὰ τὴν σταθερὴ πρόοδο τοῦ ἀνθρώπινου εἴδους. Κι αὐτὴ ἀκόμη ἡ πρωτόγονη πονηριὰ ποὺ βοήθησε ἄλλοτε τὸν κυνηγὸ τοῦ προϊστορικοῦ δάσους νὰ ὑπερασπίζει τὸν ἑαυτό του, βοηθᾶ ἀκόμη τοὺς ἀνθρώπους στὴν σημερινή τους ζωή, κάτω ἀπ' τὴ μορφὴ τῶν πιὸ ὑπέροχων ἐπιστημονικῶν ἀνακαλύψεων καὶ τοὺς ἐπιτρέπει νὰ ἐξοπλίζονται γιὰ τὸν μελλοντικὸ ἀγώνα τους. Κάθε ἔκλαμψη, κάθε ἀνθρώπινη ἀνακάλυψη, διευκολύνει θετικὰ τοὺς ἀγῶνες τοῦ ἀνθρώπου πάνω σ' αὐτὸν τὸν πλανήτη, ἀκόμη κι ἂν δὲν μπορεῖ ὁ ἴδιος νὰ ἀντιληφθεῖ, γιὰ τὴν ὥρα, τὴν πρακτικὴ χρησιμότητα μιᾶς ἐφεύρεσης, μιᾶς ἀνακάλυψης ἢ μιᾶς βαθειᾶς ἐπιστημονικῆς παρατήρησης. Κι ὅλ' αὐτὰ συντείνουν στὴν ἐξύψωση τοῦ ἀνθρώπου πάνω ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα ζωντανὰ πλάσματα ποὺ τὸν τριγυρίζουν, ἐνδυναμώνουν κ' ἐξασφαλίζουν τὴν ὕπαρξή του σὲ σχέση μὲ τὶς ἐπιτεύξεις τῆς δημιουργίας, τῆς βασίλισσας αὐτῆς τῆς γῆς.

Εἴδαμε ὅτι ὅλες οἱ ἐφευρέσεις εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς δημιουργικῆς δύναμης τῶν μεμονωμένων ἀτόμων. Αὐτὰ πάλι τὰ ἄτομα εἶναι μέχρι ἕνα βαθμό, εἴτε τὸθελαν εἴτε ὄχι, εὐεργέτες τῆς ἀνθρωπότητας. Ἡ δράση τους ἔδωσε σ' ἑκατομμύρια κι ἀκόμη σὲ δισεκατομμύρια ἀνθρώπους τὰ μέσα ποὺ θὰ τοὺς κάνουν πιὸ εὔκολο τὸν ἀγώνα τους γιὰ τὴν ζωή.

Μέσα στὰ πλαίσια λοιπὸν τοῦ σημερινοῦ ὑλιστικοῦ πολιτισμοῦ μας θὰ βροῦμε νὰ ὑπάρχει πάντα ἡ δημιουργικὴ προσωπικότητα ποὺ ἐργάζεται κι ὁλοκληρώνει μεθοδικὰ τὸ ἔργο της. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἐφαρμογὴ σὲ πράξη τῶν ἐφευρέσεων ἢ τῶν ἀνακαλύψεων. Γιατὶ τὸ σύνολο τῶν μεθόδων παραγωγῆς ἀπαιτεῖ τὸ ἴδιο μιὰν ἐφευρετικὴ ἐργασία καὶ φυσικὰ καὶ ἄτομα.

Τέλος ἡ διανοητική, καθαρὰ θεωρητικὴ ἐργασία, ποὺ ξεφεύγει

ἀπὸ κάθε μέτρο, ἀλλὰ ποὺ ἀπαρτίζει τὴν προϋπόθεση γιὰ κάθε τεχνικὰ ἀνώτερη ἐφεύρεση, ἀποδεικνύεται κι αὐτὴ σὰν ἀποκλειστικὸ προϊὸν τῆς προσωπικότητας.

Δὲν εἶναι ἡ μάζα ποὺ δημιουργεῖ, οὔτε ἡ πλειοψηφία ποὺ ὀργανώνει ἢ σκέπτεται, ἀλλὰ πάντα καὶ παντοῦ τὸ μεμονωμένο ἄτομο.

Μιὰ κοινότητα ἀτόμων θεωρεῖται καλὰ ὀργανωμένη τότε μόνον ὅταν διευκολύνει ὅσο γίνεται περισσότερο αὐτὲς τὶς δημιουργικὲς δυνάμεις καὶ τὶς χρησιμοποιεῖ γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὰ συμφέροντα τῆς ἴδιας τῆς κοινότητας. Αὐτὸ ποὺ βαραίνει περισσότερο σὲ μιὰν ἐφεύρεση θετικῆς ἐφαρμογῆς ἢ σὲ μιὰ πνευματικὴ δημιουργία εἶναι κατὰ πρῶτο λόγο τὸ πρόσωπο τοῦ ἐφευρέτη ἢ τοῦ δημιουργοῦ. Τὸ πρῶτο καὶ ὑπέρτατο καθῆκον μέσα στὸν ὀργανισμὸ μιᾶς κοινότητας, εἶναι νὰ τὸ χρησιμοποιήσει γιὰ τὸ καλὸ ὅλων.

Ἀλήθεια, ὁ ἴδιος ὁ ὀργανισμὸς δὲν πρέπει νὰ παραβλέψει οὔτε μιὰ στιγμὴ τὴ ἐφαρμογὴ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς. Ἔτσι μόνο θ' ἀπελευθερωθεῖ ἀπὸ τὴν συμφορὰ τοῦ μηχανισμοῦ καὶ θὰ γίνει μιὰ ζωντανὴ μορφὴ δράσης. *Πρέπει ἀκόμη ν' ἀναλάβει τὴν προσπάθεια νὰ τοποθετήσει τὶς προσωπικότητες πάνω ἀπ' τὴ μάζα καὶ ἀντίστροφα νὰ θέσει τὴ μάζα στὶς ὑπηρεσίες τους.*

Συμπέρασμα: ὄχι μόνον ὁ ὀργανισμὸς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐμποδίσει τὶς προσωπικότητες νὰ «ξεπηδήσουν» μέσα ἀπ' τὴ μάζα, ἀλλά, τὸ ἀντίθετο, ἡ φύση τῆς δραστηριότητάς του πρέπει νὰ τοὺς τὸ ἐπιτρέψει καὶ νὰ τὶς διευκολύνει μὲ κάθε δυνατὸ τρόπο. Πάνω σ' αὐτὸ πρέπει νὰ ξεκινήσει ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὅτι τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας δὲν ἦταν ποτὲ μέσα στὴ μάζα, ἀλλὰ μέσα στὰ δημιουργικὰ πνεύματα ποὺ στάθηκαν στ' ἀλήθεια οἱ εὐεργέτες της.

Εἶναι συμφέρον ὅλων νὰ ἐξασφαλίσουν στοὺς δημιουργοὺς μιὰν καθωρισμένη στάθμη ἐπιρροῆς καὶ νὰ διευκολύνουν τὸ ἔργο τους. Γιατί, βέβαια, αὐτὸ τὸ συμφέρον τοῦ συνόλου δὲν θὰ ἐξυπηρετηθεῖ οὔτε ἀπὸ τοὺς ἀνόητους καὶ τοὺς ἀνίκανους ποὺ μᾶς κυβερνοῦν, ἀλλ' οὔτε, σὲ καμιὰ περίπτωση, ἀπ' τὴν καλλιέργεια τῆς μάζας· πρέπει ἀναγκαστικὰ νὰ πάρουν τὴν ὑπόθεση στὰ χέρια τους ἄτομα μὲ ἰδιαίτερα χαρίσματα.

Ἡ ἀναζήτηση αὐτῶν τῶν προικισμένων θὰ γίνει πάντα, τὄχουμε ξαναπεῖ, μέσ' ἀπὸ αὐστηρὴ διαλογὴ στὸ πεδίο τοῦ ἀγώνα γιὰ τὴν ζωή. Πολλοὶ θὰ τσακίσουν καὶ θὰ χαθοῦν, ἀποδείχνοντας ἔτσι ὅτι δὲν ἦταν ἱκανοὶ καὶ πολὺ λίγοι θὰ μείνουν μέχρι τὸ τέλος: οἱ ἐκλεκτοί. Στὸν τομέα τῆς σκέψης, τῆς πνευματικῆς δημιουργίας, αὐτὴ ἡ προοδευτικὴ ἐπιλογὴ ἐκδηλώνεται ἀκόμη καὶ σήμερα, ἂν καὶ ἐπιβαρυμένη μὲ μεγάλα καθήκοντα, μέσα σ' αὐτὸν τὸν τελευταῖο κλάδο.

Ἡ κυβέρνηση τοῦ κράτους κ' ἡ δύναμη ποὺ ἐνσαρκώνει ἡ ὀργάνωση τοῦ στρατοῦ, κυριαρχοῦνται τὸ ἴδιο ἀπ' αὐτὴ τὴν θεωρία τῆς προσωπικότητας: τὴν βρίσκουμε πάντα κάτω ἀπ' τὴ μορφὴ τῆς ἀπόλυτης ἐξουσίας πάνω στοὺς ὑφιστάμενους καὶ τῆς ἀπόλυτης ὑπευθυνότητας ἀπὸ μέρους τῶν ἡγετῶν. Καὶ μόνον ἡ πολιτικὴ ζωὴ ξεφεύγει σήμερα ἀπόλυτα ἀπ' αὐτὴ τὴν φυσικὴν ὑποχρέωση. Ὁλόκληρος ὁ ἀνθρώπινος πολιτισμὸς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν δημιουργικὴ ἱκανότητα τοῦ ἀτόμου· καὶ μολοντοῦτο ἡ ἀρχὴ τῆς πλειοψηφίας συμπαρασύρει τὴν κυβέρνηση καὶ προπάντων τὴν ἀνώτατη ἱεραρχία της καὶ δηλητηριάζει λίγο-λίγο τὴν ζωὴ τοῦ τόπου κι ἀληθινὰ τὴν ἀποσυνθέτει. Πρέπει λοιπὸν ἀκόμη στὸ βάθος, νὰ ἀποδώσουμε αὐτὸ τὸ φαινόμενο στὴν καταστρεπτικὴ δράση τοῦ ἰουδαϊσμοῦ καὶ στὴν ἐπίμονη προσπάθειά του νὰ ὑπονομεύσει μέσα στοὺς λαοὺς ποὺ τὸν περιμάζεψαν, τὴν ἐπιρροὴ τῆς προσωπικότητας καὶ νὰ ἐπιβάλλει τὴν ἐξουσία τῆς μάζας. Ἡ δημιουργικὴ ἀντίληψη τῶν Ἄριων λαῶν, ὀπισθοχωρεῖ μπροστὰ στὴν καταστρεπτικὴ θεωρία τῶν Ἑβραίων.

Αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι ἔχουν καταντήσει ἡ «μαγιὰ τῆς ἀποσύνθεσης» τῶν λαῶν καὶ τῶν φυλῶν καί, σὲ πιὸ πλατεία ἔννοια, τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ. Ὅσο γιὰ τὸν μαρξισμό, παρουσιάζεται στὸν καθαρὰ ἐκπολιτιστικὸ τομέα νὰ ἐνισχύει τοὺς Ἑβραίους στὴν προσπάθειά τους νὰ ἐκμηδενίσουν ἀπ' ὅλες τὶς μορφὲς τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητας τὴν ὑπεροχὴ τῆς προσωπικότητας καὶ νὰ τὴν ἀντικαταστήσουν μὲ τὸν ἀριθμὸ τοῦ πλήθους. Μ' αὐτὴν τὴν θεωρία συμφωνεῖ, στὴν πολιτικὴ ἄποψη, τὸ κοινοβουλευτικὸ σχῆμα, ποὺ τὰ ὀλέθριά του ἀποτελέσματα εἴδαμε νὰ ξαπλώνονται ἀπ' τὴν πιὸ ταπεινὴ καλύβα μέχρι τὴν ἀνώτατη ἱεραρχία· μέσα στὸν οἰκονομικὸ τομέα ἀναπτύσσεται ἡ συνδικαλιστικὴ δραστηριότητα ποὺ ἄλλωστε διόλου δὲν ἐξυπηρετεῖ τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τῶν ἐργατῶν, ἀλλὰ μόνον τὶς καταστρεπτικὲς ἀπόψεις τοῦ διεθνοῦς ἰουδαϊσμοῦ. Ἔτσι, ἀνάλογα μὲ τὸ μέτρο ποὺ ἡ οἰκονομία ἔχει ξεφύγει ἀπ' τὸν ἔλεγχο τῆς προσωπικότητας γιὰ νὰ ἐγκαταλειφθεῖ στὶς ἐπιρροὲς καὶ στὴν δραστηριότητα τῆς μάζας, ἀρχίζει καὶ χάνει τὴ σοβαρὴ δημιουργικὴ μορφή της καὶ ὁδηγεῖται σὲ μιὰν ἀναπόφευκτη ἐπαναστροφή. Ὅλες οἱ ἐργατικὲς ἑνώσεις καὶ τὰ ἐπαγγελματικὰ σωματεῖα ποὺ ἀντὶ νὰ πάρουν στὰ χέρια τους τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων, ἐπιδιώκουν νὰ δημιουργήσουν μιὰν ἐπιρροὴ κ' ἕναν ἔλεγχο πάνω στὴν ἐργατικὴ παραγωγή, ἐξυπηρετοῦν τὸν ἴδιο καταστρεπτικὸ σκοπό. Κάνουν κακὸ στὴν γενικὴ παραγωγὴ καὶ συνεπακόλουθα στὸ ἄτομο.

Γιατὶ δὲν ἱκανοποιοῦνται μὲ ὁμορφες φράσεις καὶ μὲ θεωρίες οἱ ἀνάγκες ἑνὸς λαοῦ· μόνο χάρη στὴν καθημερινὴ προσφορὰ μαζικῶν

ἀγαθῶν στὸ καθένα μέλος της, θ' ἀποδείξει ἡ κοινότητα ὅτι ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τοῦ ἀτόμου μὲ τὴν κοινὴ ἐργασία.

Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι νὰ διαπιστώσουμε ἂν ὁ μαρξισμὸς βασίζοντας τὴν θεωρία του πάνω στὶς μάζες θά σταθεῖ ἱκανὸς ν' ἀναλάβει — καὶ νὰ συνεχίσει — τὸ φορτίο τῆς ἐφαρμοσμένης οἰκονομίας. Ἡ συζήτηση πάνω στὴν ὀρθότητα ἢ μὴ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς, δὲν ξεκινᾶ ἀπ' τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ὁ μαρξισμὸς μπορεῖ νὰ συνεχίσει στὸ μέλλον μιὰ κατάσταση πραγμάτων ἤδη ὑπάρχουσα· μιὰ ἀπόδειξη γιὰ τὴν ἱκανότητά του αὐτή, θᾶταν νὰ μποροῦσε νὰ δημιουργήσει ἕναν παρόμοιο, μὲ τὸν σημερινό, πολιτισμό. Ὁ μαρξισμὸς μάταια θ' ἀναλάβαινε χίλιες φορὲς τὴν σημερινὴ οἰκονομία γιὰ νὰ συνεχίσει νὰ κατευθύνει τὴν λειτουργία της· ποιὰ θὰ ἦταν ἡ ἐπιτυχία του μπροστὰ στὸ οὐσιαστικὸ γεγονὸς ὅτι δὲν θὰ μπορέσει ποτὲ ἐφαρμόζοντας τὶς ἀρχές του, νὰ δημιουργήσει μιὰν ἄλλη οἰκονομία σὰν αὐτὴ ποὺ κληρονόμησε;

Καὶ μόνο ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς ὁ μαρξισμὸς ἔχει κιόλας δοκιμαστεῖ. Ὄχι μόνο δὲν μπόρεσε ποτὲ νὰ δημιουργήσει τὸν παραμικρὸ πολιτισμό, ἕνα ἔστω ἐλάχιστο οἰκονομικὸ σύστημα, ἀλλὰ οὔτε κὰν στάθηκε ἱκανὸς νὰ χρησιμοποιήσει, ἀνάλογα καὶ τὶς ὀργανώσεις ποὺ τοῦ ἔδειξαν ἐμπιστοσύνη· μετὰ ἀπὸ ἕνα πολὺ σύντομο χρονικὸ διάστημα θὰ ὑποκύψει καὶ θὰ κάμει παραχωρήσεις στὴν θεωρία τῆς προσωπικότητας, ἀπόδειξη ὅτι οὔτε ὁ ἴδιος ὁ ὀργανισμός του δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγει ἀπ' τὴν ἐπιρροή της κι ἀπ' αὐτὸν τὸν ὑπέρτατο νόμο.

Αὐτὸ ποὺ βασικὰ ξεχωρίζει τὶς ρατσιστικές μας ἀντιλήψεις ἀπὸ τὶς μαρξιστικές, εἶναι ὅτι οἱ πρῶτες ἀναγνωρίζουν ὄχι μόνον τὶς ἱκανότητες τῆς ράτσας ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τὴν σημασία τῆς προσωπικότητας καὶ πάνω της στηρίζουν τὴ βάση κάθε θετικῆς δημιουργίας. Αὐτοὶ εἶναι οἱ βασικοὶ παράγοντες τῆς φιλοσοφίας.

Ἂν, κατὰ τύχη, τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα δὲν εἶχε κατανοήσει τὴν βασικὴ σημασία αὐτῆς τῆς ἀναγκαίας ἀρχῆς, ἂν περιοριζόταν μόνο νὰ μπαλώσει, ὁπωσδήποτε ἄσχημα, τὴν σημερινή μας κατάσταση, καὶ πρέσβευε τὴν βασιλεία τῆς πλειοψηφίας, δὲν θὰ ἦταν διόλου ἕνα κόμμα ἀντίπαλο τοῦ μαρξισμοῦ, οὔτε θᾶχε τὸ δικαίωμα νὰ θεωρεῖ τὸν ἑαυτό του σὰν μιὰ φιλοσοφικὴ θεωρία.

Ἂν τὸ κοινωνικὸ πρόγραμμα τοῦ κινήματος περιοριζόταν στὸ νὰ ἐξαλείψει τὴν προσωπικότητα καὶ νὰ βάλει στὴ θέση της τὴν πλειοψηφία, τότε κι ὁ ἐθνικοσοσιαλισμὸς θ' ἀποδείχνονταν μὲ τὴν σειρά του μολυσμένος ἀπ' τὸ δηλητήριο τοῦ μαρξισμοῦ, ὅπως κι ὅλα τ' ἄλλα ἀστικὰ κόμματα.

Τὸ ρατσιστικὸ κράτος πρέπει νὰ ἐπαγρυπνεῖ πάνω στὰ συμφέροντα τῶν πολιτῶν του, ἀναγνωρίζοντας σὲ κάθε περίσταση τὴν ση-

σία τῆς προσωπικότητας: ἔτσι μόνο θὰ ἐπαυξήσει τὴν παραγωγικὴ ἱκανότητα ὅλων καὶ θὰ βοηθήσει γιὰ τὸ συμφέρον τοῦ ἀτόμου.

Ἔτσι τὸ ρατσιστικὸ κράτος πρέπει ν' ἀπαλλάξει ὁλοκληρωτικὰ ὅλους τοὺς ἡγετικοὺς τομεῖς καὶ εἰδικώτερα τοὺς πολιτικούς, ἀπ' τὴν κοινοβουλευτικὴ ἀρχὴ τῆς πλειοψηφίας, δηλαδὴ ἀπ' τὸ δικαίωμα νὰ παίρνει ἀποφάσεις ἡ μάζα καὶ πρέπει νὰ νὰ τοὺς ἐπιβάλλει χωρὶς καθυστέρηση τὴν ἀρχὴ τῆς προσωπικότητας.

Ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ συμπεράσματα βγαίνει ὅτι:

Τὸ καλύτερο σύστημα καὶ ἡ καλύτερη μορφὴ Κράτους εἶναι αὐτὴ ποὺ θὰ ἐπιβάλλει τὰ καλύτερα, φυσικά, στοιχεῖα τῆς κοινότητας, καὶ θὰ τοὺς προσθέσει τὴν σημασία τοῦ ὁδηγητῆ λαοῦ καὶ τὴν ἐπιρροὴ τοῦ ἀφέντη.

Στὴν οἰκονομικὴ ζωὴ οἱ πιὸ ἄξιοι δὲν θὰ φανοῦν ἀπὸ τὰ πάνω, ἀλλὰ θὰ δοκιμασθοῦν σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τους: ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ ἐμπειρία μπορεῖ νὰ κατακτηθεῖ ἀπ' τὸ πιὸ φτωχικὸ κατάστημα μέχρι τὴν πιὸ πελώρια ἐπιχείρηση: κ' ἡ προσωπικότητα μόνη πιὰ θὰ συνεχίσει τὸ δρόμο της γιὰ νὰ δώσει τὶς ἐξετάσεις της· ἀκόμη εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ δὲν μπορεῖ νὰ «βρεθοῦν μέσα σὲ μιὰ μέρα». Τὰ πνεύματα μὲ τὴν ἐξαιρετικὴ ἰδιοσυγκρασία δὲν μπαίνουν κάτω ἀπ' τοὺς ἴδιους κανόνες μὲ τὸν ὑπόλοιπο κόσμο.

Ὁλόκληρος ὁ κρατικὸς ὀργανισμὸς πρέπει νὰ ξεκινᾶ ἀπ' τὴν θεωρία τῆς προσωπικότητας ὅπου θὰ ἐφαρμόζεται ἀπ' τὸ πιο μικρὸ γραφεῖο μέχρι τὴν Κυβέρνηση καὶ θὰ ξαπλώνεται σ' ὅλη τὴ χώρα.

Δὲν ὑπάρχουν ἀποφάσεις τῆς πλειοψηφίας ἀλλὰ μόνον τῶν ὑπευθύνων ἡγετῶν κ' ἡ λέξη «συμβούλιο» πρέπει νὰ ξαναπάρει τὴν πρωταρχική της σημασία. Κάθε ἡγέτης μπορεῖ πολὺ καλὰ νἄχει πλάι του τοὺς συμβούλους του, ἡ λήψη τῆς ἀπόφασης εἶναι δουλειὰ μόνο μιανοῦ.

Πρέπει νὰ μεταφέρουμε τὴν θεωρία ποὺ κυριαρχοῦσε ἄλλοτε στὸν πρωσσικὸ στρατό, σ' αὐτὸ τὸ πιὸ θαυμαστὸ τμῆμα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ καὶ νὰ τὴν ἐγκαθιδρύσουμε στὴν ἴδια τὴν βάση τοῦ πολιτικοῦ μας συστήματος: ἀπόλυτη ἐξουσία τοῦ κάθε ἡγέτη πάνω στοὺς ὑφισταμένους του κι ὁλοκληρωτικὴ εὐθύνη ἀπέναντι στοὺς ἀνωτέρους του.

Ἀκόμη αὐτὴ τὴν στιγμὴ δὲν μποροῦμε νὰ ξεπεράσουμε κατευθείαν τὸν κοινοβουλευτισμό. Θὰ τὸ κάνουμε ὅταν ὅλες οἱ διασκέψεις του γίνουν ἀληθινὰ συμβούλια κι ὅταν ἕνα μόνο ἄτομο μπορεῖ νὰ ἀναλάβει ὁλόκληρη τὴν εὐθύνη, μαζὶ μὲ τὴν ἐξουσία καὶ τὸ δικαίωμα τῆς διοίκησης.

Τὰ κοινοβούλια εἶναι ἀπὸ μόνα τους ἀπαραίτητα γιατὶ πάνω ἀπ' ὅλα ἀποτελοῦν ἕνα τμῆμα ὅπου θὰ μπορέσει σιγὰ-σιγὰ νὰ γίνει ἡ κατάλληλη διαπαιδαγώγηση τῶν ἡγετῶν ποὺ θὰ τοὺς ἐμπιστευθοῦμε μιὰ μέρα τὶς ἀνώτατες εὐθῦνες.

Καὶ τώρα μποροῦμε νὰ χαράξουμε τὸ ἀκόλουθο σχεδιάγραμμα:

Τὸ ρατσιστικὸ Κράτος ἀπὸ τὸ λαὸ μέχρι τὴν κυβέρνηση τοῦ Ράιχ δὲν θὰ διαθέτει κανένα σῶμα ἀντιπροσώπων ποὺ ν' ἀποφασίζει ἀνάλογα μὲ τὰς διαθέσεις τῆς πλειοψηφίας, ἀλλὰ μονάχα συμβουλευτικὰ σώματα ποὺ θά βρίσκονται καὶ θὰ συγκροτοῦνται ἀδιάκοπα στὸ πλευρὸ τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ ποὺ θὰ δέχονται καὶ θὰ κανονίζουν τὴν δραστηριότητά τους ἀνάλογα μὲ τὶς ἐντολὲς ποὺ θὰ τοὺς δίνει· καμιὰ φορὰ μόνο θὰ μποροῦν, στὴν ἀνάγκη καὶ σὲ ὡρισμένους τομεῖς, νὰ πάρουν ὁλοκληρωμένες ὑπευθυνότητες, ὅπως συμβαίνει πάντα μὲ ὅλους τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ τοὺς προέδρους τῶν σωματείων.

Τὸ ρατσιστικὸ Κράτος δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέψει νὰ ποῦν τὴν γνώμη τους ἢ νὰ λάβουν μιὰν ἀπόφαση πάνω σὲ ἰδιαίτερα προβλήματα —ὅπως λόγου χάρη πάνω σὲ προβλήματα οἰκονομικὰ— ἄνθρωποι ποὺ ὁ χαρακτήρας τους κ' ἡ δραστηριότητά τους τοὺς κάνει τέλεια ἀναρμόδιους γιὰ κάτι τέτοιο. Κατὰ συνέπεια θὰ κατανείμει αὐτὰ τὰ συμβουλευτικὰ σωματεῖα σὲ *πολιτικὰ γραφεῖα* καὶ *σωματειακὲς ὀργανώσεις*.

Γιὰ νὰ κάνει τὴ συνεργασία τους πιὸ ἀποδοτικὴ θὰ ἐγκαθιδρύσει ἀνάμεσά τους ἕνα ἐπίλεκτο συμβούλιο: τὴ γερουσία.

Οὔτε στὰ «γραφεῖα» οὔτε στὴ γερουσία θὰ λάβει χώρα ποτὲ ἡ παραμικρὴ ψηφοφορία. Θὰ εἶναι ὀργανισμοὶ ἐργασίας κι ὄχι μηχανὲς ποὺ ψηφίζουν. Καθένα ἀπὸ τὰ μέλη τους θὰ διαθέτει μιὰ συμβουλευτικὴ φωνή, μὰ κανένα δὲν θὰ μπορεῖ νὰ πάρει μιὰν ἀπόφαση. Θ' ἀποφασίζει ἀποκλειστικὰ ὁ πρόεδρος ποὺ θὰ φέρνει γι' αὐτὸ ἀπόλυτα τὴν εὐθύνη.

Αὐτὴ ἡ ἀρχή: συνταίριασμα τῆς ἀπόλυτης ὑπευθυνότητας μὲ τὴν χωρὶς περιορισμό, ἀπόλυτη ἐξουσία, θὰ δημιουργήσει λίγο-λίγο μιὰ κάστα ἀρχηγῶν (τέτοια ποὺ σήμερα δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ τὴ φανταστοῦμε) μέσ' ἀπ' τὴν ἀνευθυνότητα τῶν κοινοβουλίων τῆς ἐποχῆς μας.

Ἔτσι ἡ ἐγκαθίδρυση τοῦ Κράτους θὰ ἐναρμονισθεῖ μὲ τὴν ἀρχὴ ποὺ σ' αὐτὴν ὀφείλει τὴν μεγαλωσύνη του τόσο στὸν οἰκονομικὸ ὅσο καὶ στὸν ἐκπολιτιστικὸ τομέα.

***

«Καὶ ὅσο γιὰ τὴν πρακτικὴ ἐφαρμογὴ αὐτῶν τῶν ἀντιλήψεων δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε ὅτι ἡ κοινοβουλευτικὴ ἀρχὴ τῆς λήψης ἀποφάσεων μὲ τὴν πλειοψηφία δὲν ὑπῆρχε ἀπαρχῆς κ' αἰώνια στὸν κόσμο τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο, ὅπου βρίσκουμε τὰ ἴχνη της μέσα στὴν ἱστορία εἶναι γιὰ σύντομες περιόδους· κι αὐτὲς οἱ περίοδοι ἀναφέρονται πάντα στὴν ἐρήμωση λαῶν καὶ κρατῶν!»

Δὲν θἄπρεπε μολοντοῦτο νὰ πιστεύουμε ὅτι θεωρητικὰ μέτρα ποὺ παίρνονται ἀπὸ τὰ πάνω μποροῦν νὰ ὁδηγήσουν σὲ μιὰ τέτοια ἀλλαγή, ποὺ λογικὰ δὲν ἔχει σὰν σκοπὸ νὰ περιορισθεῖ μέσα στὴν κρατικὴ διαρρύθμιση, ἀλλὰ ἐνδιαφέρεται νὰ μπεῖ στὴν ζωὴ κάθε πολίτη καὶ νὰ γίνει βίωμά του. Μιά παρόμοια ἐπανάσταση μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ· ἀλλὰ δὲν θὰ πραγματοποιηθεῖ, παρὰ μόνο κάτω ἀπ' τὴν ἐπιρροὴ ἑνὸς κόμματος ποὺ τὸ διακατέχουν αὐτὲς οἱ ἰδέες καὶ ποὺ φέρνει μέσα του τὸ σπέρμα τοῦ μελλοντικοῦ Κράτους.

Ἀκόμη τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κόμμα ὀφείλει σήμερα νὰ διευρύνει αὐτὲς τὶς σκέψεις· ὀφείλει νὰ προσανατολίσει τὸν ἐσωτερικὸν ὀργανισμό του πρὸς τὴν πρακτικὴ ἐφαρμογὴ γιὰ νὰ μπορέσει, ὄχι μόνο νὰ δώσει μιὰ μέρα στὸ κράτος τὶς κατευθύνσεις του, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ μπορέσει νὰ σχηματίσει μελλοντικὰ τὸ σῶμα ποὺ θ' ἀποτελέσει τὸ ἴδιο τοῦτο τὸ κράτος.

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΤΟ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ, ΠΟΥ ΕΝΑ ΓΕΝΙΚΟ ΠΙΝΑΚΑ ΤΟΥ ΠΙΟ πάνω θέλησα νὰ **δωσω**, δὲν θὰ πραγματοποιηθεῖ ἀπὸ μόνο τὸ γεγονὸς ὅτι γνώρισε τὶς ἀπαραίτητες συνθῆκες γιὰ τὴν ἐγκαθίδρυσή του. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ξέρουμε πῶς εἶναι ἕνα ρατσιστικὸ κράτος· πρέπει πρῶτα νὰ τὸ δημιουργήσουμε. Δὲν πρέπει νὰ περιμένουμε ἀπ' τὰ ἄλλα σημερινὰ κόμματα, ποὺ πάνω ἀπ' ὅλα ἔχουν συμφέροντα ἀπ' τὸ κράτος ἔτσι ὅπως εἶναι, νὰ ἐπιχειρήσουν ἀπὸ μόνα τους μιὰ ριζικὴν ἀλλαγὴ καὶ νὰ μετασχηματίσουν αὐθόρμητα τὴν πολιτεία τους. Ὅσο οἱ ἡγέτες θὰ εἶναι Ἑβραῖοι, θὰ μείνουν πάντα Ἑβραῖοι. Ἡ ἐξέλιξη ποὺ τώρα ἐμεῖς ἑτοιμαζόμαστε νά ὑποβάλουμε, ἂν δὲν ἐξοστρακισθεῖ ὁ Ἰουδαϊσμός, θὰ ἀποδείξει ἀληθινὴ τὴν προφητεία: «Τὸ Ἰσραὴλ θὰ καταβροχθίσει καὶ θὰ κατακλύσει μιὰ μέρα τοὺς λαοὺς τῆς γῆς γιὰ νὰ γίνει Κύριός τους.»

Ἔτσι ἀπέναντι στὰ ἑκατομμύρια τῶν Γερμανῶν «ἀστῶν» καὶ τῶν «προλετάριων» ποὺ οἱ περισσότεροι τρέχουν μόνοι τους ἀπὸ τεμπελιὰ κι ἀνοησία πρὸς τὸ χαμό τους, ὁ Ἑβραῖος γεμάτος συνείδηση γιὰ τὸν σκοπὸ ποὺ ἀκολουθεῖ, δὲν συνάντησε καμιὰ σχεδὸν ἀντίσταση στὸν δρόμο του. Ἕνα κόμμα ποὺ αὐτὸς θὰ τὸ διευθύνει, δὲν ἔχει ν' ἀγωνισθεῖ γιὰ τίποτ' ἄλλο παρὰ γιὰ τὰ ἰουδαϊκὰ συμφέροντα· κι αὐτὰ τὰ συμφέροντα δὲν ἔχουν τίποτα τὸ κοινὸ μὲ τὶς βασικὲς ἀρχὲς τῶν Ἀρίων λαῶν.

Ἂν θέλουμε λοιπὸν νὰ μεταθέσουμε τὸ ρατσιστικὸ Κράτος ἀπ' τὴ περιοχὴ τοῦ ἰδεατοῦ στὴν πραγματικότητα, πρέπει πάνω ἀπ' ὅλα νὰ δημιουργήσουμε, ἔξω ἀπὸ τὶς συνηθισμένες δυνάμεις τῆς πολιτικῆς ζωῆς, μιὰ καινούργια δύναμη ποὺ θἄχει τὴ θέληση κι ὅλα τὰ μέσα γιὰ ν' ἀναλάβει αὐτὸν τὸν ἀγώνα καὶ τὰ ἰδανικά του. Γιατὶ ἐδῶ πρόκειται ἀκριβῶς γιὰ ἕναν ἀγώνα: ἡ πρώτη μας προσπάθεια δὲν εἶναι νὰ δημιουργήσουμε μιὰ μορφὴ ρατσιστικοῦ Κράτους, ἀλλὰ νὰ καταστρέψουμε τὸ σημερινὸ Ἑβραϊκὸ κράτος. Ἔτσι, καθὼς ἡ ἱστορία

τόχει πολλὲς φορὲς ἀποδείξει, ἡ βασικὴ δυσκολία δὲν εἶναι νὰ ἐγκαθιδρύσεις μιὰ καινούργια τάξη πραγμάτων, ἀλλὰ νὰ βρεῖς, γιαυτὴ τὴν καινούργια τάση, ἐλεύθερη θέση.

Προκαταλήψεις καὶ συμφέροντα ἀλληλοδιαδέχονται ἡ μιὰ τὸ ἄλλο, σὲ μιὰν φάλαγγα ἀδιάσπαστη καὶ προσπαθοῦν νὰ ἐμποδίσουν μὲ ὅλα τὰ μέσα τὴ νίκη μιᾶς θεωρίας ποὺ τοὺς φαίνεται δυσάρεστη ἢ ἀπειλητική.

Ἔτσι ὁ στρατιώτης τῆς καινούργιας μας θεωρίας πρέπει πρῶτα, παρόλο τὸν θετικὸ ἐνθουσιασμό του, νὰ περιορισθεῖ σὲ μιὰν ἀρνητικὴ σύγκρουση γιὰ ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὴν κρατοῦσα κατάσταση.

Μιὰ καινούργια εὐγενικὴ θεωρία, μὲ ἀρχὲς νέες καὶ βασικῆς σημασίας, εἶναι ὑποχρεωμένη, ὅσο δυσάρεστο κι ἂν φανεῖ αὐτὸ στὸν καθένα, νὰ διοργανώσει πρώτα καὶ χωρὶς καθυστέρηση τὴν στρατιὰ τῆς κριτικῆς της.

Ἀκοῦμε σήμερα τοὺς αὐτοονομαζόμενους ρατσιστές, νὰ ἐπαναλαβαίνουν σὲ κάθε εὐκαιρία—κι αὐτὸ ἀποδεικνύει θαυμάσια τὸ λίγο βάθος ποὺ ἔχουν οἱ ἀρχές τους ἀπὸ ἱστορικῆς πλευρᾶς—ὅτι θ' ἀρνηθοῦν νὰ ἐπιδοθοῦν σὲ μιὰ *ἀρνητικὴ κριτικὴ* γιὰ νὰ ἀφιερώσουν ὅλη τὴν δραστηριότητά τους σὲ μιὰ *δημιουργικὴ ἐργασία*· ἀνόητα καὶ παιδαριώδη ἀποφθέγματα, αὐθεντικὰ «ρατσιστικὰ» μολοντοῦτο· ἀπόδειξη τέλος ὅτι ἡ ἱστορία τῆς ἴδιας τῆς ἐποχῆς τους δὲν ἄφησε κανένα σημάδι στ' ἄδεια τους κεφάλια. Ὡς κι ὁ μαρξισμὸς ἔχει ἕναν σκοπὸ ὅταν λέει ὅτι κάνει *δημιουργικὴ δουλειὰ* (ἂν δὲν δηλώνει καθαρὰ ὅτι ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἀνασυγκρότηση τοῦ δεσποτισμοῦ τοῦ διεθνοῦς ἑβραϊσμοῦ καὶ τῆς κεφαλαιοκρατίας!)· ἀλλὰ δὲν ἄρχισε μὲ μιὰ *κριτικὴ ποὺ βάστηξε ἑβδομήντα χρόνια*· κριτικὴ καταστρεπτικὴ καὶ διαλυτική, μιὰ κριτικὴ ποὺ τώρα, πάντα, καὶ μέχρι ποὺ αὐτὸ τὸ καυστικὸ ὀξὺ νὰ καταστρέψει τὸ σῶμα τοῦ γερμανικοῦ κράτους καὶ νὰ τὸ κάνει ὥριμο νὰ γκρεμιστεῖ σὲ ἐρείπια. Τότε μόνο ἀρχίζει ἡ ὑποτιθέμενη «δημιουργία». Εἶναι φυσικό, δίκαιο, καὶ λογικό. Μιὰ ὑπάρχουσα κατάσταση πραγμάτων δὲν μπορεῖ ν' ἀντιμετωπισθεῖ μὲ τοὺς προφῆτες καὶ τοὺς συνήγορους μιᾶς μελλοντικῆς κατάστασης. Δὲν μποροῦμε νὰ πιστεύουμε ὅτι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ πρώτου καθεστῶτος, ἢ μᾶλλον αὐτοὶ ποὺ συναποκομίζουν ἀπ' τὴν ὕπαρξή του κάποιο συμφέρον, θ' ἀλλάξουν ξαφνικὰ γνώμη καὶ θὰ προσαρτηθοῦν στὸ νέο κίνημα. Πολὺ συχνά, τὸ ἀντίθετο, οἱ δύο καταστάσεις συνεχίζουν νὰ συνυπάρχουν εἰρηνικὰ καὶ ἡ ὑποτιθέμενη *φιλοσοφικὴ θεωρία* θὰ κλειστεῖ γιὰ πάντα στὰ στενὰ πλαίσια ἑνὸς *κόμματος*. Ὅμως μιὰ θεωρία δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι συγκαταβατική· δὲν δέχεται νὰ μείνει «ἕνα κόμμα μέσα στ' ἄλλα»· ἀποζητᾶ ἀπαράγραπτα τὴν ἀποκλειστικὴ ἀναγνώριση τοῦ

συνόλου τῶν ἀντιλήψεών της ποὺ ἔχουν σὰν σκοπὸ νὰ μετασχηματίσουν τὴν δημόσια ζωή. Δὲν μπορεῖ ν' ἀνεχθεῖ κο■ά της καμιὰ παράγραφο τοῦ παλιοῦ συντάγματος.

Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μὲ τὰ θρησκεύματα.

Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἀρκέσθηκε μόνο στὸ νὰ μπορέσει νὰ ἐπιβάλει τοὺς ναούς του, ἀλλὰ ζήτησε νὰ καταστρέψει ὁλοκληρωτικὰ τοὺς εἰδωλολατρικοὺς βωμούς. Μονάχα μ' αὐτὴ τὴν ἀνεπιείκια ποὺ εἶναι γεμάτη φανατισμό, μπορεῖ νὰ καθιερωθεῖ ἡ ἀποδεικτικὴ πίστη· ἀποτελεῖ βασικὴ καὶ πρώτη προϋπόθεση.

Μποροῦμε ἴσως νὰ φέρουμε σὰν ἐπιχείρημα δικαιολογημένο, ὅτι αὐτὰ τὰ δυὸ ἱστορικὰ προηγούμενα εἶναι στὸ βάθος τους ἑβραϊκὰ —κι ἀκόμη ὅτι αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἀνεπιείκειας καὶ τοῦ φανατισμοῦ εἶναι χαρακτηριστικὰ τῶν ἑβραίων. Αὐτὸ θὰ ἦταν ἴσως χίλιες φορὲς ἀληθινὸ καὶ μᾶς δίνεται κάθε δυνατότητα νὰ τὸ ἐλεεινολογήσουμε· ὅμως δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφύγει χωρὶς ἀνησυχία, ποὺ εἶναι ἄλλωστε ἀπόλυτα φυσιολογική, ὅτι ἡ ἐμφάνιση αὐτῆς τῆς θεωρίας μέσα στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας, ἔκανε νὰ εἰσχωρήσει ἐκεῖ ἕνα γεγονὸς ποὺ ποτὲ πρὶν δὲν τὸ εἴχαμε ἀντιληφθεῖ· ὅμως αὐτὸ δὲν χρησίμεψε σὲ τίποτα καὶ τὸ γεγονὸς ἀποτελεῖ καὶ σήμερα πραγματικότητα. Ἐκεῖνοι ποὺ θέλουν νὰ βγεῖ ὁ γερμανικὸς λαὸς μέσ' ἀπ' αὐτὴ τὴ μίζερη κατάπτωση δὲν ἔχουν νὰ πονοκεφαλιάσουν πολὺ γιὰ νὰ διαπιστώσουν πόσο πιὸ ὄμορφα θὰ ἦταν ἂν δὲν ὑπῆρχαν αὐτὴ ἢ ἐκείνη ἡ κατάσταση πραγμάτων· πρέπει μονάχα νὰ ἀναζητήσουν καὶ νὰ καθωρίσουν τὸν τρόπο ποὺ θὰ ἐξουδετερωθοῦν τὰ ἤδη δεδομένα. Ὅμως μιὰ θεωρία ποὺ εἶναι πλουτισμένη κ ἐμποτισμένη μὲ τὴν καταχθόνια αὐτὴ σκληρότητα δὲν θὰ κατατροπωθεῖ παρὰ μόνον μὲ μιὰν ἄλλη ποὺ θὰ τῆς ἀντιτάξει τὸ ἴδιο πνεῦμα, ποὺ θ' ἀγωνισθεῖ μὲ τὴν ἴδια σκληρὴ θέληση καὶ πού, κατὰ συνέπεια, θὰ δημιουργήσει ἀπὸ μόνη της ἕναν καινούργιο τρόπο σκέψης ἁγνὸ κι ἀπόλυτα σύμφωνο μὲ τὴν ἀλήθεια.

Ὅλοι μας σήμερα μποροῦμε νὰ καταλάβουμε μὲ θλίψη, γιὰ ποιό λόγο ὁ χριστιανισμὸς μπόρεσε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, νὰ ἐπιβάλλει στοὺς λαοὺς τὴν πνευματικὴ τρομοκρατία· ὅμως δὲν μπορεῖ τίποτε νὰ δικαιολογήσει τὸ γεγονός, ὅτι ἀπὸ τότε ὁ κόσμος ζεῖ κάτω ἀπ' τὰ συνθήματα καὶ τὴν κυριαρχία αὐτῆς τῆς θεωρίας τῆς καταπίεσης. Καὶ ἡ καταπίεση τσακίζεται μόνο μὲ τὴν καταπίεση, ὁ τρόμος μόνο μὲ τὸν τρόμο. Τότε θὰ μπορέσουμε νὰ πετύχουμε τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς νέας τάξης πραγμάτων. *Τὰ πολιτικὰ κόμματα μποροῦν νὰ διακινδυνεύουν· οἱ φιλοσοφικὲς θεωρίες ποτέ. Τὰ πολιτικὰ κόμματα συμμαχοῦν ἀκόμη καὶ μὲ τοὺς ἀντιπάλους των· οἱ φιλοσοφικὲς θεωρίες πρέπει νὰ ἐμφανίζονται ἀλάνθαστες.* Τα πολιτικὰ κόμματα, κι αὐτὰ τὸ ἴδιο,

ξεκινοῦν σχεδὸν πάντα μὲ τὴν πρόθεση νὰ φτάσουν σὲ μιὰ δεσποτικὴ ἀπολυταρχία· καὶ ἀποκλείνουν σχεδὸν πάντα πότε πρὸς τὴ μιὰ καὶ πότε πρὸς τὴν ἄλλη φιλοσοφικὴ θεωρία. Ὅμως ταυτόχρονα ἡ στενότητα τοῦ προγράμματος τοὺς ἀφαιρεῖ κάθε ἡρωικὸ στοιχεῖο ποὺ ἀπαιτεῖ ἡ προάσπιση μιᾶς ἀληθινῆς φιλοσοφικῆς θεωρίας. Ἡ συμβιβαστική τους θέληση συγκεντρώνει γύρω τους πνεύματα μικρὰ κι ἀδύναμα, ἀνίκανα γιὰ τὴ συγκρότηση μιᾶς σταυροφορίας. Καὶ παραμένουν ἔτσι, ἀπομονωμένα ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, στὴν ἀξιολύπητη μικρότητά τους. Ἐγκαταλείποντας τὸν ἀγώνα γιὰ τὴν καθιέρωση ἑνὸς συστήματος, προσπαθοῦν τότε νὰ κερδίσουν —ὅσο γίνεται πιὸ ἀξιόπρεπα χάρη σὲ μιὰν ἀρχὴ ποὺ καθιέρωσαν γιὰ τὶς τέτοιες περιστάσεις, τὴν ἀρχὴ τῆς «θετικῆς συνεργασίας»— μιὰ θέση γύρω ἀπ' τὸ παχνὶ τῶν ἄλλων συστημάτων καὶ νὰ μείνουν ἐκεῖ ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ πολύ. Δίνουν τὰ πάντα σ' αὐτή τους τὴν προσπάθεια. Κι ἂν ποτὲ ἀπομακρυνθοῦν ἀπ' αὐτὸ τὸ παχνὶ κάτω ἀπὸ μιὰ σειρὰ συμπτώσεων κάπως βάρβαρων, δὲν ἔχουν παρὰ μόνο μιὰ σκέψη: πῶς νὰ μπορέσουν νὰ ξαναγυρίσουν καὶ νὰ ξαναμποῦν στὴν πρώτη γραμμὴ τῶν πεινα-λέων, μὲ τὴ βία ἢ μὲ τὴν πονηριά, γιὰ νὰ συμμετάσχουν πάλι, θυσιάζοντας ἀκόμη καὶ τὶς πιὸ ἱερὲς πεποιθήσεις τους, σ' αὐτὸ τὸ ἄθλιο συμπόσιο. Τσακάλια τῆς πολιτικῆς, πεινα-λέα!

Μιὰ φιλοσοφικὴ θεωρία δὲν θὰ συμμαχοῦσε καὶ δὲν θὰ συμβιβαζόταν ποτὲ μὲ μιὰν ἄλλη· δὲν θὰ παραδεχόταν τὴν ὕπαρξη μιᾶς κατάστασης ποὺ τὴν ἔχει κιόλας καταδικάσει· τὸ ἀντίθετο, αἰσθάνεται ὑποχρέωση νὰ πολεμήσει αὐτὸ τὸ σύστημα καὶ κάθε ἠθικὸν ἀντίπαλο· μὲ μιὰ λέξη, νὰ καταστρέψει κάθε τί διαφορετικὸ ἀπ' αὐτήν.

Αὐτὸς ὁ ἀγώνας, καθαρὰ καταστρεπτικὸς — ποὺ οἱ κίνδυνοί του γίνονται ἀμέσως ἀντιληπτοὶ ἀπ' τοὺς ἄλλους ὥστε νὰ συσπειρώνονται σ' ἑνιαῖο μέτωπο —, ὅπως κάθε ἀγώνας θετικὸς γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς καινούργιας θεωρίας ποὺ ἀπεικονίζει τὰ ἰδανικὰ τοῦ κόσμου αὐτοῦ, χρειάζεται μαχητὲς ἀποφασισμένους. Ἔτσι λοιπὸν ἡ θεωρία δὲν θὰ κάνει νὰ θριαμβεύσουν ποτὲ οἱ ἰδέες της, ἂν δὲ συμπεριλάβει μέσα στοὺς κόλπους της, τὰ πιὸ θαρραλέα κ' ἐνεργητικὰ στοιχεῖα τῆς ἐποχῆς της καὶ τοῦ λαοῦ της κι ἂν δὲν σχηματίσει ἀπ' αὐτὰ μιὰν ὀργάνωση ἕτοιμη γιὰ τὸν ἀγώνα. Πρέπει ἀκόμη νὰ διαλέξει, ἀνάλογα μὲ τὰ στοιχεῖα ποὺ ἐμπεριέχει, μέσ' ἀπ' τὸ σύνολο τῆς φιλοσοφίας της, ἕναν ὡρισμένον ἀριθμὸ ἰδεῶν ποὺ θὰ τοὺς δώσει σχῆμα σύντομο καὶ ξεκάθαρο, ἔτσι ὥστε νὰ χρησιμέψουν σὰν ὅρκος πίστης στὴν καινούργια μάζα τῶν ἀνθρώπων. Ὅσο τὸ πρόγραμμα ἑνὸς ἁπλοῦ πολιτικοῦ κόμματος εἶναι μονάχα μιὰ συνταγὴ κατάλληλη γιὰ χρήση προεκλογική, τόσο τὸ πρόγραμμα τῆς φιλοσοφικῆς

θεωρίας πρέπει νάναι μιὰ προαγγελία πολέμου ἐνάντια στὴν καθεστηκυῖα τάξη, ἐνάντια στὰ ὑπάρχοντα, ἐνάντια σὲ κάθε πρακτικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς.

Δὲν εἶναι μολοντοῦτο ἀπαραίτητο ὁ καθένας ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν θεωρία νὰ ξέρει ἀπόλυτα, οὔτε νὰ γνωρίζει μὲ λεπτομέρειες κάθε μιὰ ἀπ' τὶς σκέψεις τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κινήματος. Τὸ βασικὸ εἶναι νὰ καλλιεργηθεῖ καὶ ν' ἀναπτυχθεῖ σύμφωνα μὲ ὡρισμένες οὐσιαστικὲς ἀρχὲς τῆς θεωρίας, λίγες ἂς εἶναι, μὰ ὁπωσδήποτε πρωταρχικές. Ἀκόμη κι ἂν δὲν καταλάβει τελείως αὐτὲς τὶς ἀρχές, εἶναι ἀρκετὸ νὰ πεισθεῖ γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς νίκης τῆς θεωρίας καὶ τοῦ κόμματός του. Ὁ στρατιώτης δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ξέρει τὰ σχέδια τῶν ἐπιτελαρχῶν. Πρέπει λοιπὸν νὰ τὸν κρατήσουμε στὰ πλαίσια μιᾶς αὐστηρῆς πειθαρχίας καὶ νὰ τοῦ ἐμφυσήσουμε τὴν πεποίθηση ὅτι τὰ αἴτια τῆς θεωρίας εἶναι δίκαια κι ὅτι γιὰ νὰ ἐπικρατήσει χρειάζεται νὰ ἀναλωθεῖ ὁλόκληρος. Αὐτὰ πρέπει νὰ ἐφαρμόσει γιὰ κάθε ἀγωνιστή του ἕνα κόμμα μὲ ἀνοιχτὲς προοπτικές, μὲ μεγάλο μέλλον, μὲ σίγουρη καὶ ἰσχυρὴ θέληση.

Τί θὰ μπορούσαμε νὰ κάνουμε μ' ἕνα στρατὸ ὅπου ὅλοι οἱ στρατιῶτες του θᾶταν στρατηγοί, προικισμένοι μὲ ἀνώτερες ἱκανότητες; Ἤ, τί χρησιμότητα θὰ εἶχαν γιὰ ἕνα κόμμα τὰ μέλη του, ἂν ὅλα ἦταν «ἐξέχουσες» προσωπικότητες; Ὄχι, μᾶς χρειάζονται οἱ ἁπλοὶ στρατιῶτες γιατὶ δίχως αὐτοὺς δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ πετύχουμε ἐσωτερικὴ πειθαρχία. Μιὰ «ὀργάνωση» ἀπ' τὴν ἴδια της τὴ φύση, δὲν θὰ μπορέσει νὰ ὑπάρξει παρὰ μόνο μὲ μιὰ ἀνώτατη διοίκηση ἀπὸ μορφωμένους καὶ μὲ τὴν πλατειὰ μάζα πίσω της ποὺ θὰ τὴν καθοδηγεῖ περισσότερο τὸ συναίσθημα. Μιὰ ὁμάδα ἀπὸ διακόσιους καλλιεργημένους ἀνθρώπους, ὅσο ἱκανοὶ καὶ νὰ εἶναι αὐτοί, θἄρθει στιγμὴ ποὺ θὰ δυσκολευτεῖ στὸν ἀγώνα της περισσότερο παρὰ ἂν εἶχε ἑκατὸν ἐνενήντα κοινοὺς θνητοὺς καὶ δέκα μονάχα ἄλλους μὲ ἀνώτερη ἐκπαίδευση καὶ πνευματικὴ ἀγωγή.

Ἡ Σοσιαλδημοκρατία ὠφελήθηκε πάρα πολὺ ἀπ' τὴ αὐτὴ τὴν διαπίστωση. Ἄπλωσε τὴν ἀγκαλιά της, ἄνοιξε τοὺς κόλπους της στοὺς ἀμέτρητους ἐκπρόσωπους τῶν λαϊκῶν στρωμάτων ποὺ μόλις εἶχαν ἀπολυθεῖ ἀπ' τὸ στρατὸ ὅπου διδάχτηκαν τὴν πειθαρχία· καὶ τοὺς ὑποχρέωσε σὲ μιὰν ἄλλη κομματικὴ πειθαρχία τώρα, τόσο αὐστηρὴ ὅσο καὶ ἡ πρώτη. Κ' ἐκεῖ τὸ ἴδιο, ἡ ὀργάνωση εἶχε ἀξιωματικοὺς καὶ στρατιῶτες. Τελειώνοντας τὴν στρατιωτικὴ του θητεία *ο Γερμανὸς ἐργάτης* ξαναγίνονταν *στρατιώτης*, ἐνῶ ὁ *Ἑβραῖος διανοούμενος* ἦταν πάλι ἀξιωματικός· οἱ ὑπάλληλοι ποὺ ἀποτελοῦσαν τὰ συνδικάτα σχημάτιζαν μέσα στὸ κόμμα τοὺς ὑπαξιωματικούς. Καὶ ἡ πρώτη ἐπιτυχία τοῦ

μαρξισμοῦ ἦταν ἡ ἀντίδραση στὴν ἀστικὴ τάξη —μιὰ καὶ μόνο οἱ ἐργάτες, οἱ ἀμόρφωτες δηλαδὴ μάζες, συμφώνησαν μαζί του. Ἐνῶ τὰ ἀστικὰ κόμματα, μὲ τὸ διανοουμενίστικο σχῆμα τους, ἀπάρτιζαν ἕνα ἀπείθαρχο συνονθύλευμα, ἀνίκανο νὰ ἐνεργήσει, ὁ μαρξισμὸς ἔστηνε ἀπέναντί τους ἕνα ἔμψυχο ὑλικὸ κατώτερο πνευματικά, ἀλλὰ ποὺ ἦταν ἐθελοντικὰ πρόθυμο νὰ ὑπακούσει στοὺς Ἑβραίους ἡγέτες του ὅπως ἄλλοτε στὸν Γερμανὸ ἀξιωματικὸ τοῦ στρατεύματος. Ἡ γερμανικὴ μπουρζουαζία ποὺ δὲν ἀσχολήθηκε ποτὲ στὰ σοβαρὰ μὲ θέματα ψυχολογίας, κρίνοντας πάντα ἀπὸ τὰ πάνω τέτοιες καταστάσεις, δὲν βρῆκε ἀπαραίτητο, οὔτε κι αὐτὴ τὴ φορὰ νὰ συλλογιστεῖ κάπως περισσότερο γιὰ ν' ἀντιληφθεῖ τὴ βαθύτερη ἔννοια καὶ τὸν κίνδυνο τὸν ἐσώτερο, αὐτῆς τῆς κατάστασης τῶν πραγμάτων. Ἀντίθετα πίστευε, ὅτι ἕνα πολιτικὸ κίνημα ποὺ θὰ ξεσποῦσε καὶ θὰ στηριζόταν σὲ καθαρὰ «πνευματικὲς» βάσεις, θἄχε περισσότερη ἀξία, προθέσεις σοβαρώτερες καὶ δυνατότητες περισσότερες ν' ἀνέβει στὴν ἐξουσία, ἀπὸ τὴν ἀκαλλιέργητη μάζα.

Δὲν μπόρεσε ποτὲ νὰ καταλάβει ὅτι ἡ δύναμη ἑνὸς πολιτικοῦ κόμματος δὲν ἐξαρτᾶται διόλου ἀπὸ τὴν καλλιέργεια καὶ τὴν πνευματικὴ ἀνεξαρτησία τῶν μελῶν του, ἀλλὰ ἀπ' τὴν ὑπακοὴ καὶ τὴν πειθαρχία ποὺ μ' αὐτὴν ἐκτελοῦν τὶς διαταγὲς τῆς πνευματικῆς ἡγεσίας. Τὸ βασικὸ στὴν ὑπόθεση αὐτὴ εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ ἀρχηγοί. Ὅταν δυὸ στρατιὲς συγκρουσθοῦν ἡ νίκη ἀνήκει ὄχι σὲ κείνην ὅπου κάθε στρατιώτης ἐφαρμόζει τὸ δικό του στρατηγικὸ σύστημα, ἔστω κι ἂν αὐτὸ εἶναι ἀκατανίκητο, ἀλλὰ σ' αὐτὴν ποὺ διοικεῖται καλύτερα, ποὺ εἶναι περισσότερο πειθαρχημένη, ποὺ οἱ ἄντρες της ὑπακούουν τυφλὰ καὶ βαδίζουν σύμφωνα μ' ἕνα καὶ μόνο σχέδιο.

Αὐτὸ εἶναι μιὰ ἀρχὴ βασικὴ ποὺ ποτὲ δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀγνοήσουμε, ὅταν θελήσουμε νὰ ἐξετάσουμε τὶς δυνατότητες πρακτικῆς ἐφαρμογῆς ἑνὸς φιλοσοφικοῦ συστήματος.

Ἂν λοιπὸν ἐπιθυμοῦμε ἡ θεωρία νὰ γίνει νίκη στὴν πράξη, πρέπει νὰ δημιουργήσουμε ἀπ' αὐτὴν ἕνα κόμμα μάχης. Ὁπότε, λογικά, τὸ πρόγραμμά του θὰ πρέπει νὰ στηριχθεῖ ἀποκλειστικὰ στὸ ἀνθρώπινο ὑλικό. Καὶ τότε τὰ ἀντικείμενα ἐνάντια στὰ ὁποῖα θὰ στραφοῦμε πρέπει νἄναι καθωρισμένα, τὰ βασικὰ κίνητρά μας ἀκλόνητα καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς προπαγάνδας μας βασισμένο μὲ εὐφυΐα καὶ μὲ σωστὴ ψυχολογία προσαρμοσμένο σ' αὐτοὺς ποὺ χωρὶς τὴ βοήθεια τους, τὰ πιὸ ὑψηλὰ ἰδανικὰ μένουν μονάχα ἰδανικὰ καὶ τίποτ' ἄλλο.

Ἂν ἡ ρατσιστικὴ θεωρία, ποὺ σήμερα μοιάζει σκοτεινὴ κι ἀβέβαιη, ἐπιζητήσει κάποτε μιὰ φωτεινὴ ἐπικράτηση, πρέπει νὰ ἀνασύρει μέσα ἀπ' ὁλόκληρο τὸ θεωρητικό της σύστημα ἕνα ποσοστὸ ἀπὸ βασικὲς ἀρχὲς ποὺ

τὸ σχῆμα τους καὶ ἡ διάταξή τους νὰ μποροῦν ν' ἀφομοιωθοῦν ἀπὸ μιὰ μεγάλη μάζα ἀνθρώπων, ποὺ μόνον αὐτὴ εἶναι ἱκανὴ ν' ἀποτελέσει τὴν ἐγγύηση τῆς ἐπιτυχίας ἑνὸς τέτοιου ἀγώνα. Καὶ ἐννοῶ τὴν γερμανικὴ ἐργατικὴ τάξη.

Γιαυτὸν τὸ λόγο, τὸ πρόγραμμα τοῦ καινούργιου κόμματος πρέπει νὰ συμπυκνωθεῖ σὲ ἐλάχιστες βασικὲς ἀρχὲς *εἰκοσιπέντε* τὸ πολύ. Καὶ οἱ ἀρχές αὐτὲς θἄχουν σὰν σκοπὸ νὰ δώσουν στοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ μιὰ ἰδέα, σὲ χοντρὲς γραμμές, τῶν ὅσων ἐπιδιώκει τὸ κόμμα. Θ' ἀποτελοῦν, κατὰ κάποιον τρόπο, *ἕναν ὅρκο πολιτικῆς πίστης* ποὺ θὰ δένει τοὺς ἀνθρώπους μεταξύ τους καὶ θὰ ἐπιβάλει μιὰ κοινὴ ὑποχρέωση, ἑνώνοντας σ' ἕνα ἀδιάσπαστο σύνολο τοὺς νέους ὁπαδούς.

Μέσα σ' ὅλα αὐτὰ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχνοῦμε ὅτι τὸ *κομματικὸ πρόγραμμα*, ἀπόλυτα δίκαιο στὰ αἰτήματά του, ἔχει ἀνάγκη καὶ ἀπὸ κάποιο ψυχολογικὸ ὑπόβαθρο στὴν ἀνάπτυξή του· ἔτσι μποροῦμε πολὺ καλὰ στὴν πορεία τῆς πρακτικῆς νὰ ἐφαρμόσουμε διαφορετικὰ ὡρισμένες ἀπ' τὶς βασικές μας ἀρχές, πιστεύοντας ὅτι θ' ἀποδοθοῦν τελικὰ μὲ τὴν καλύτερη δυνατὴ ἐπιτυχία. Ὅμως κάθε τέτοια ἀπόπειρα μπορεῖ ν' ἀποβεῖ καταστρεπτική. Δὲν ἐγκαταλείπεται εὔκολα στὴ διάθεση τοῦ πρώτου κριτῆ μιὰ ἀδιάσπαστη κι ἀκλόνητη βασικὴ ἀρχή· ἀπ' τὴ στιγμὴ λοιπὸν ποὺ ἕνα μεμονωμένο στοιχεῖο τῆς θεωρίας θ' ἀποχωριστεῖ ἀπ' αὐτήν, ἡ συζήτηση γύρω ἀπ' τὸ θέμα δὲν θὰ περιορισθεῖ μονάχα στὸ νὰ βρεθεῖ μιὰ καλύτερη ἔκφραση ποὺ προπάντων θὰ ἐξασφαλίζει τὴν ὁμοιογένεια τῆς θεωρίας, ἀλλὰ νὰ ὁδηγεῖ κιόλας σ' ἀτέλειωτες διαμάχες καὶ σὲ μιὰν ὁλοκληρωτικὴ σύγχυση. Σὲ παρόμοιες περιπτώσεις, πρέπει μὲ προσοχὴ νὰ σκεφτοῦμε τί θἄταν προτιμώτερο: μιὰ καινούργια ἔκφραση ποὺ κρύβει ὅμως καὶ τὴν διάλυση τῶν στοιχείων στὸν ἐσωτερικὸ ὀργανισμὸ τοῦ κόμματος, ἢ ἕνα σχῆμα πού, γιὰ τὴν ὥρα δὲν εἶναι ἴσως τὸ καλύτερο ποὺ γίνεται μά, ἐξασφαλίζει τὴν αὐτονομία τοῦ ὀργανισμοῦ, τὴν σταθερότητα καὶ τὴν ἀπόλυτη ἑνότητά του. Καὶ μιὰ προσεκτικὴ μελέτη τοῦ πράγματος θὰ μᾶς πείσει πὼς ἡ δεύτερη λύση εἶναι ἡ μόνη ποὺ πρέπει ν' ἀκολουθήσουμε. Γιατὶ οἱ τροποποιήσεις δὲν θὰ λείψουν ποτὲ ἀπ' τὴν ἐξωτερικὴ μορφὴ τῆς θεωρίας, φτάνει μόνον νὰ περιορισθοῦν σ' αὐτήν. *Ὅμως ὁ σοβαρὸς κίνδυνος βρίσκεται στὸν ἐπιπόλαιο χαρακτήρα τῶν ἀνθρώπων ποὺ θὰ τοὺς κάνει νὰ περιορίσουν τὴν βασικὴ προσπάθεια τοῦ κινήματος σ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἀπαράγραπτη ἐφαρμογὴ τῆς ἐξωτερικῆς ἔκφρασης τοῦ προγράμματος.* Ἂν συμβεῖ κάτι τέτοιο, ἡ ἐπιμονὴ κ' ἡ δύναμη ὅλη τοῦ ἀγώνα γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς θεωρίας ποὺ θἄπρεπε νὰ στραφεῖ πρὸς τὰ ἔξω, θὰ καταντήσει μιὰ διαμάχη γιὰ τὰ ἐσωτερικὰ προβλήματα τοῦ προγράμματος. Γιὰ μιὰ θεωρία ποὺ ἡ

λογική της σὲ χοντρὲς γραμμὲς δὲν ἀμφισβητεῖται, εἶναι λιγώτερο καταστρεπτικὸ νὰ διατηρήσει μιὰν ἔκφραση — ποὺ δὲν θὰ ἀπόδινε τὴν πραγματικότητα ὅσο πρέπει — παρὰ νὰ ἐπιζητήσει νὰ τὴν ἀλλάξει πρὸς τὸ καλύτερο καὶ νὰ διακινδυνεύσει ἔτσι μιὰ γενικὴ θεωρητικὴ κρίση μέσα στὸ κόμμα, ποὺ ὡς ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἦταν σταθερὸ σὰν γρανίτης. Αὐτὸ εἶναι ἰδιαίτερα ἀδύνατο κατὰ τὴν διάρκεια ποὺ τὸ κόμμα ἀγωνίζεται ἀκόμη γιὰ νὰ καθιερώσει τὸν θρίαμβό του. Γιατί, πῶς μποροῦμε νὰ πείσουμε τὸ πλῆθος νὰ πειθαρχήσει τυφλὰ στὸ δίκαιο τῆς θεωρίας μας, ὅταν διαδίδουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τὴν ἀμφιβολία καὶ τὴν ἀβεβαιότητα μὲ τὶς ἀλλεπάλληλες τροποποιήσεις τῆς ἐξωτερικῆς «στρουκτούρας» της !

Δὲν πρέπει λοιπὸν ποτὲ νὰ στηρίζουμε τὴν οὐσία στὸ ἐξωτερικὸ σχῆμα, ἀλλὰ μόνον στὴ βαθύτερη ἔννοια. Κι αὐτὴ πρέπει νὰ παραμένει ἀναλλοίωτη· ὁλόκληρο τέλος τὸ ἐνδιαφέρον μας πρέπει νὰ στραφεῖ στὴν διαφύλαξη τῆς ἀπαραίτητης δύναμης μέσα στὸ κόμμα ποὺ θὰ τὸ κάνει νὰ θριαμβεύσει, ἀπομακρύνοντας κάθε λόγο δισταγμοῦ καί κάθε αἰτία διένεξης.

Κ' ἐδῶ ἀκόμη πρέπει νὰ πάρουμε μαθήματα ἀπ' τὴν πολιτικὴ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Παρόλο ποὺ τὸ φιλοσοφικό της οἰκοδόμημα, σὲ περισσότερα ἀπὸ ἕνα σημεῖα —καὶ συχνὰ μάλιστα μὲ μορφὴ καταφανῆ — προσβάλλει τὴν ἀκριβολογία καὶ τὴν λογική, ἀρνεῖται μολοντοῦτο νὰ θυσιάσει καὶ τὴν παραμικρὴ ἔστω συλλαβὴ τῶν θεωρητικῶν της ἀξιωμάτων. Ἔχει ἀναγνωρίσει, ἀπόλυτα δικαιολογημένα, ὅτι ἡ δύναμη τῆς ἀντοχῆς της δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ μιὰ συμφωνία λίγο ἢ πολὺ σωστὴ μὲ τὶς ἐπιστημονικὲς κατακτήσεις τῆς στιγμῆς ποὺ στὸ κάτω κάτω δὲν εἶναι ποτὲ ὁριστικές, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀδιάσπαστη προσκόλλησή της στὰ δόγματα ποὺ καθιερώθηκαν μιὰ γιὰ πάντα καὶ ποὺ μόνον αὐτὰ προσφέρουν στὸ πλῆθος τὸν ὁλοκληρωμένο χαρακτήρα τῆς πίστης. Ἔτσι μπόρεσε νὰ διατηρηθεῖ μέχρι σήμερα πιὸ σταθερὴ παρὰ ποτέ. Καὶ φθάνουμε στὸ σημεῖο νὰ προφητέψουμε ὅτι ὅσο διάστημα τὰ φαινόμενα συγκρούονται καὶ συνεχίζουν νὰ συγκρούονται μὲ τὴν ἀδιάκοπη μεταλλαγὴ τῶν ἐπιστημονικῶν κανόνων, ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία θ' ἀποτελεῖ τὸν πόλο τῆς ἠρεμίας καὶ τῆς γαλήνης, ποὺ πρὸς αὐτὸν θὰ στρέφεται τυφλὰ μὲ μιὰν ἀναπόστατη σύνδεση τὸ ἀνθρώπινο πλῆθος.

Καθένας λοιπὸν ποὺ ὑποστηρίζει σοβαρὰ καὶ πραγματικὰ τὴν νίκη τῶν ρατσιστικῶν ἰδεῶν, πρέπει νὰ συνηθίσει στὴν ἄποψη ὅτι αὐτὸς ὁ θρίαμβος ἀπαιτεῖ τὴν παρέμβαση ἑνὸς κόμματος ἀγῶνος· μετά, ὅτι αὐτὸ τὸ κόμμα δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ὑπάρξει δίχως τὴν στέρεη βάση, κανόνας ἀπαράβατος ποὺ ἐξασφαλίζει ἀσφάλεια καὶ σιγουριά, ἑνὸς προγράμματος. Τὸ

κόμμα δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κάνει παραχωρήσεις στὸ πνεῦμα τῆς ἐποχης γιὰ τὴν σύνταξη αὐτοῦ τοῦ προγράμματος· τὸ ἀντίθετο, ἂν τὸ πρόγραμμα μιὰ καὶ καθωρισθεῖ ὅπως κριθεῖ καλύτερα μὲ τὴν πρώτη φορὰ πρέπει νὰ παραμείνει ἔτσι κάτω ἀπὸ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες, ἔστω κι ἂν ἡ νίκη δὲν στέφει τὶς προσπάθειες τοῦ κόμματος. Γιατὶ διαφορετικὰ κάθε μεταλλαγὴ ποὺ θ' ἀνοίξει συζητήσεις πάνω στὴν ὠφελιμότητα ἢ ὄχι αὐτοῦ ἢ ἐκείνου τοῦ σημείου τοῦ προγράμματος, θὰ διαρρήξει τὴν ἑνότητα τοῦ κόμματος καὶ θ' ἀδυνατίσει τὸ ἀγωνιστικὸ πνεῦμα τῶν μελῶν ποὺ βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν ἡγεσία του. Αὐτὸ ὅμως δὲν προϋποθέτει ὅτι κάθε «ὠφελιμιστικὴ» πρόθεση δὲν θὰ ἐξετασθεῖ ἀργότερα μ' ἕνα καινούργιο κριτικὸ πνεῦμα, καὶ δὲν θὰ δώσει μεθαύριο τὴ θέση της σ' ἕνα καλύτερο σχῆμα. Ὅποιος θελήσει νὰ διαπεράσει στὸ σημεῖο αὐτὸ τὰ σύνορα τὰ ἐγκαθιδρυμένα, ἀνοίγει ἕνα δρόμο ποὺ ἡ ἀρχή του ξεκινᾶ σωστά, μὰ τὸ τέλος του χάνεται σ' ἕναν ἀπροσδιόριστο ὁρίζοντα.

Τὸ νεαρὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κόμμα δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ ξεφύγει ἀπ' τὴν πρακτικὴ ἄποψη ποὺ προσφέρουν αὐτὰ τὰ παραδείγματα. *Τὸ ἐργατικὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κόμμα τῆς Γερμανίας ὑποστήριζε, μὲ τὸ πρόγραμμά του, εἰκοσιπέντε σημεῖα ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ σίγουρο καὶ σταθερὸ ξεκίνημά του.* Τὰ τακτικὰ μέλη του δὲν ἔχουν κανένα δικαίωμα νὰ κριτικάρουν ἢ ν' ἀλλάξουν αὐτὰ τὰ σημεῖα: γιατὶ αὐτὰ τοὺς ὑποδεικνύουν ποιό εἶναι τὸ καθῆκον τους. Χωρὶς αὐτὰ ἡ ἐπερχομένη γενιὰ θὰ εἶχε κάθε δικαίωμα νὰ διαμοιράσει τὸ ἴδιο τὶς δυνάμεις της σὲ μιὰ διαμάχη γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ μορφὴ τοῦ κόμματος ἀντὶ νὰ τοῦ προσφέρει τὸ καινούργιο αἷμα τῶν νέων ὀπαδῶν. Ἡ πλειοψηφία τῶν ὀπαδῶν τοῦ κόμματος θὰ πρέπει νὰ καταλάβει ὅτι ὁ ἀγώνας μας δὲν περιορίζεται, δὲν στρέφεται στὴν ἑρμηνεία τοῦ γράμματος τῶν κανόνων μας, ἀλλὰ στὸ πνεῦμα τους ποὺ πρέπει νὰ τονισθεῖ καὶ νὰ ἐφαρμοσθεῖ.

Σ' αὐτὲς τὶς βασικὲς ἀρχὲς τὸ νέο μας κίνημα χρωστᾶ τὸ ὄνομά του κι ἀργότερα τὸ πρόγραμμά του· καὶ πάνω σ' αὐτὲς στηρίζεται μέχρι σήμερα ἡ προπαγάνδα μας. Γιὰ νὰ βοηθήσουμε τὴ ρατσιστικὴ θεωρία νὰ θριαμβεύσει, ἔπρεπε νὰ δημιουργήσουμε ἕνα κόμμα λαϊκό, ἕνα κόμμα ποὺ θὰ περιλάβαινε μιὰ ἀνώτερη ἡγεσία ἀπὸ διανοούμενους, ἀλλὰ καὶ τὸ σύνολο τῶν ἐργαζομένων.

Κάθε προσπάθεια νὰ ἐνσωματώσουμε νὰ πραγματοποιήσουμε τὶς θεωρίες αὐτὲς δίχως ἕναν παρόμοιο ὀργανισμὸ θ' ἀπόβαινε μάταιη σήμερα, ὅπως καὶ στὸ παρελθόν, καθὼς καὶ στὸ ὁποιοδήποτε μέλλον. Γιαυτὸ ἀκριβῶς τὸ κόμμα μας ἔχει, ὄχι μόνον τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ τὸ *καθῆκον* νὰ θεωρεῖ τὸν ἑαυτό του σὰν τὸν πρωτεργάτη καὶ τὸν ἐκπρόσωπο τῆς ρατσιστικῆς θεωρίας. Ὅσο οἱ *θεωρίες* ποὺ ἀποτελοῦν τὴ βάση τοῦ

ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κινήματος εἶναι *ρατσιστικές*, τόσο ἀπ' τὴν πλευρὰ τους κ' οἱ ρατσιστικὲς θεωρίες ἀνήκουν στὸ *ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κόμμα*. Κι ἂν αὐτὸ τὸ τελευταῖο θελήσει νὰ ἐπικρατήσει, μόνο ἂν ξεκινᾶ μ' αὐτὲς τὶς βάσεις θὰ τὸ πετύχει. Ἀλλὰ κ' ἐδῶ ἀκόμη ἔχει ὄχι μόνο τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ τὸ καθῆκον νὰ ὑποστηρίζει πὼς κάθε προσπάθεια νὰ ἐκπροσωπηθοῦν αὐτὲς οἱ θεωρίες ἔξω ἀπ' τὶς γραμμὲς τοῦ κόμματος πρέπει ν' ἀποβληθεῖ καὶ κανεὶς νὰ μὴ τῆς δώσῃ σημασία.

Κι ὅταν κάποιος σήμερα ζητήσει νὰ « ἐνστερνισθεῖ » τὴν ρατσιστικὴ θεωρία, πρέπει νἄχει ὑπόψη του ὅτι θὰ ἀντιδράσουμε :

« Δὲν φθάνει μόνο νἆσαι δικός μας πρέπει νἆσαι καὶ χρήσιμος ».

Γιατὶ αὐτὸ ποὺ ἐννοούσαμε κάποτε μὲ τὴν λέξη ὀπαδὸς, ἔπαψε πιὰ νἄχει ἐπίδραση στὰ πεπρωμένα τοῦ λαοῦ μας. Τότε οἱ ἐνέργειές του ἦταν σκοτεινὲς καὶ συγχυσμένες. Δὲν ὑπῆρχε μιὰ προκαθωρισμένη γραμμὴ καὶ πολλὲς φορὲς οἱ προγραμματικὲς ἀρχὲς συγκρούονταν μεταξύ τους, δίχως τὸν παραμικρὸ σύνδεσμο ἐσωτερικῆς ἑνότητας. Κι ἂν ἀκόμη ἡ ἐσωτερικὴ ἑνότητα ὑπῆρχε ἦταν πάρα πολὺ ἀδύνατη γιὰ νὰ στηρίξει καὶ νὰ ἐγκαθιδρύσει ἕνα κόμμα.

Μόνο τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα πέτυχε ἀπόλυτα σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο.

***

Ἂν σήμερα ὅλες οἱ ὀργανώσεις, ὅλες οἱ ὁμάδες, μικρὲς ἢ μεγάλες — καὶ κατὰ τὴν γνώμη μου ὡς κι αὐτὰ τὰ « σοβαρὰ κόμματα » — διεκδικοῦν τὴ λέξη « ρατσισμός », αὐτὸ εἶναι συνέπεια τῆς δράσης τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κόμματος. *Χωρὶς τὴν δραστηριότητά του, κανένας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ὀργανισμοὺς δὲν θὰ σκεφτόταν ποτὲ οὔτε καὶ νὰ προφέρει τὴ λέξη «ρατσισμός»*· αὐτὴ ἡ ἔκφραση δὲν ἀντιπροσώπευε τίποτα γι' αὐτοὺς καὶ προπάντων οἱ ἡγέτες τους δὲν εἶχαν ποτὲ καμμιὰ σχέση μ' αὐτήν. Μόνον ἡ δραστηριότητα τοῦ N. S. D. A. P (*) ἔδωσε σ' αὐτὴ τὴ λέξη τὴν ἀληθινή, τὴν ὑπαρκτή της ἔννοια, καὶ τὴν ἔβαλε στὸ στόμα ὅλου τοῦ κόσμου. Πάνω ἀπ' ὅλα τὸ κόμμα ἀπόδειξε μὲ τὴν ἐπιτυχία τῆς προπαγάνδας του, τὴν δύναμη τῆς ρατσιστικῆς ἰδέας· καὶ τὸ δελεαστικὸ ἀποτέλεσμα ἔσπρωξε τοὺς ἄλλους νὰ ἐνδιαφερθοῦν λίγο ἢ πολὺ γι' αὐτὴν τὴ θεωρία.

Ἔτσι καθὼς μέχρι τότε ὑπότασσαν τὰ πάντα στὴν ὑπηρεσία τῶν βρώμικων προεκλογικῶν συμφερόντων τους, τὸ ἴδιο καὶ σήμερα τὰ διάφορα κόμματα δὲν εἶδαν ἀπ' τὴν ρατσιστικὴ θεωρία παρὰ τὸ ἄδειο καὶ ἀσήμαντο σχῆμα ποὺ μ' αὐτὸ θὰ ἐπιχειροῦσαν ν' ἀντιδράσουν

(*) N. S. D. A. P : ἀρχικὰ τοῦ Ναζιστικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Γερμανικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος (Σ. τ. Μ.).

στὴν διάσπαση ποὺ εἶχε ἐπιφέρει μέσα στοὺς κόλπους τους τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κόμμα. Γιατὶ μονάχα ἡ ἀγωνία γιὰ τὴν ἴδια τους τὴν ὕπαρξη κ' ἡ ἀνησυχία τους μπροστὰ στὴν αὐξανομένη ἐπιτυχία τῆς κομματικῆς μας θεωρίας — διαιστάνθηκαν κιόλας τὴν διεθνὴ σημασία της καὶ τὴν ἐπικίνδυνη ἀδιαλλαξία της — τοὺς ἔβαλε στὸ στόμα αὐτὴ τὴ λέξη: τὴν ἀγνοοῦσαν ὅμως ἐδῶ κι ὀκτὼ χρόνια πρίν· τὴν περιφρονοῦσαν πρὶν ἑφτὰ χρόνια· τὴν πολέμησαν πρὶν ἕξη χρόνια· τὸν ἑπόμενο χρόνο τὴν μίσησαν καὶ πρὶν τρία χρόνια τὴν ἔθεσαν σέ διωγμό· τέλος πρὶν δυὸ χρόνια ἀνακάλεσαν ὅλα τὰ προηγούμενα γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουν τὴ θεωρία μας σὰν πολεμικὴ κραυγὴ στὴ μάχη, σὰν ἰσοζύγιο στὸ ὑπόλοιπο λεξιλόγιό τους.

Καὶ φτάσαμε στὸ σημεῖο ὥστε ἀκόμη καὶ σήμερα νὰ παρατηροῦμε πὼς ὅλ' αὐτὰ τὰ κόμματα δὲν ἔχουν τὴν παραμικρὴ ἰδέα γιὰ τὸ τί *χρειάζεται ὁ γερμανικὸς λαός μας*. Δὲν μένει γιὰ νὰ τὸ διαπιστώσουμε παρὰ νὰ προσέξουμε μὲ τί ἐλαφρότητα προφέρουν τὴ λέξη « ρατσισμός ».

Ἀλλὰ τὸ γεγονὸς ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ θεωρεῖται ἀρκετὰ ἐπικίνδυνο εἶναι πὼς αὐτοὶ οἱ φαινομενικὰ ρατσιστὲς συνέχεια ἀλλάζουν ἀπόψεις, διατυπώνοντας φανταστικὰ σχέδια. Δὲν στηρίχθηκαν ποτὲ σὲ μιὰν ὡρισμένη θεωρία, δίκαια ἴσως ἀπὸ μόνη της, μὰ ποὺ δὲν θὰ εἶχε ἄν ἀπομονώνονταν τὴν παραμικρὴν ἀξία γιὰ τὸν σχηματισμὸ μιᾶς ἀγωνιστικῆς ὁμάδας ἢ γιὰ τὴν ὁποιαδήποτε περιστασιακὴ συγκρότησή της. Ὅλοι αὐτοὶ ποὺ καταστρώνουν ἕνα πολιτικὸ πρόγραμμα βασισμένο τὸ μισὸ στὶς δικές τους ἀπόψεις καὶ τ' ἄλλο μισὸ στὰ διαβάσματά τους, γίνονται στὸ τέλος περισσότερο ἐπικίνδυνοι ἀπὸ τοὺς διπλωμάτες ἐχθροὺς τῆς ρατσιστικῆς θεωρίας. Εἶναι, κάτω ἀπ' τὶς πιὸ εὐνοϊκὲς συνθῆκες, στεῖροι θεωρητικοί, ἀλλὰ τὸ πιὸ συχνὰ ὀλέθριοι οἰηματίες, ποὺ μὲ τὶς γενειάδες τους καὶ παρασταίνοντας τοὺς Τεύτονες, φαντάζονται πὼς μποροῦν νὰ συγκαλύψουν τὸ κενὸ τῆς δραστηριότητας καὶ τῆς γνώσης τους.

Τέλος πρέπει ν' ἀντιτάξουμε σ' ὅλες αὐτὲς τὶς μεμονωμένες κι ἀδύνατες ἀπόπειρες, τὴν ἀνάμνηση τῆς ἐποχῆς ποὺ τὸ νεαρὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα ἔμπαινε στὴν ἀγωνιστικὴ ἀρένα.

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Η ΠΡΩΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΤΗΣ 24ης ΤΟΥ ΦΛΕΒΑΡΗ 1920 στὴν αἴθουσα τελετῶν τοῦ Χόφμπραουχάους (*) δονοῦσε ἀκόμη τὰ σωθικά μας, ὅταν κιόλας ἀρχίσαμε νὰ ἑτοιμαζόμαστε γιὰ τὴ δεύτερη. Ἐνῶ στὴν ἀρχὴ μᾶς εἶχε φανεῖ ἀμφίβολο ἂν θὰ μποροῦσαμε νὰ ὀργανώνουμε κάθε δεκαπέντε μέρες ἢ τουλάχιστον κάθε μήνα συγκέντρωση σὲ μιὰ πόλη ὅπως τὸ Μόναχο, τώρα εἴδαμε πὼς ἔπρεπε κάθε ὀχτὼ μέρες, δηλαδὴ μιὰ φορὰ τὴν ἑβδομάδα νὰ πραγματοποιοῦμε μιὰ λαϊκὴ συνάθροιση. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπογραμμίσει κανεὶς πὼς μιὰ καὶ μόνη ἀνησυχία μᾶς κατεῖχε: Τὸ πλῆθος θὰ 'ρχόνταν νὰ μᾶς ἀκούσει; Ὅμως γιὰ νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια ἐγὼ εἶχα καταλήξει στὴν ἀκλόνητη πεποίθηση πὼς ὅσοι ἔρχονταν θἄμεναν ὁπωσδήποτε ν' ἀκούσουν τοὺς λόγους μας.

Ἔτσι ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἡ αἴθουσα τελετῶν τοῦ Χόφμπραουχάους στὸ Μόναχο, πῆρε γιὰ μᾶς τοὺς ἐθνικοσοσιαλιστὲς κάποιαν ἱερὴ σημασία. Κάθε βδομάδα μιὰ συγκέντρωση σ' αὐτὴν τὴν ἴδια σχεδὸν πάντα αἴθουσα καὶ κάθε φορὰ ἦταν γεμάτη ἀπ' ὅλο καὶ πιὸ ἔνθερμους καὶ γεμάτους ἐνθουσιασμὸ ἀκροατές. Μιλούσαμε σχεδὸν γιὰ ὅλα ἐκεῖνα τὰ θέματα ποὺ εἶχαν ἄμεση σχέση μὲ τὴν προπαγάνδα ἢ ποὺ ἦταν ἀπαραίτητα στὸν θεωρητικὸ τομέα, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ καταλογισμοῦ τῆς «εὐθύνης τοῦ πολέμου», πράγμα ποὺ κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ θίξει ἐκείνη τὴν ἐποχὴ καὶ τῶν ὅρων τῆς εἰρήνης. Πόσα πράγματα τὸ νεαρό μας κίνημα εἶχε προφητέψει τότε, χωρὶς δισταγμό, στὶς μεγάλες μάζες καὶ τὰ πραγματοποίησε τώρα πιὰ ὅλα! Σήμερα εἶναι πολὺ πιὸ εὔκολο νὰ μιλᾶς ἢ νὰ γράφεις γιαυτά. Ὅμως τότε θεωροῦσαν πὼς μιὰ μεγάλη συγκέντρωση ποὺ δὲν ἀπευθύνονταν σὲ καλοζωισμένους ἀστούς, μὰ στοὺς ξεγελασμένους, στοὺς ἀπατημένους ἐργάτες, μιλώντας γιὰ τὴν «συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν», χτυποῦσε τὴν

(*) Ἦταν ἡ περίφημη μπυραρία στὸ Μόναχο (Σ. τ. Μ.).

δημοκρατία κ' ἐπιζητοῦσε νὰ ὁδηγήσει σὲ ἔκτροπα καὶ νὰ ἐπαναφέρει τὴ μοναρχία. Ἀπὸ τὴν πρώτη φράση ποὺ θὰ ἀναφέρονταν στὴ συνθήκη ἐκείνη, σοῦ πετοῦσαν κατάμουτρα τὴν ατερεότυπη κραυγή: «Καὶ τὸ Μπρέστ - Λιτόβσκ; τὸ Μπρὲστ - Λιτόβσκ!» Οἱ μάζες οὐρλιαζαν ὥσπου νὰ τοὺς κοπεῖ ἡ ἀνάσα, ἢ ὥσπου νὰ βραχνιάσουν κάνοντας τὸν ὁμιλητὴ νὰ παραιτηθεῖ τελικὰ ἀπ' τὴν προσπάθειά του νὰ τοὺς καθησυχάσει γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν. Θἄπρεπε νἄχουμε σπάσει τὸ κεφάλι μας στὸν τοίχο ἀπὸ ἀπελπισία, ἔχοντας ἀπέναντί μας ἕναν τέτοιο λαό! Δὲν ἤθελε οὔτε ν' ἀκούσει, οὔτε νὰ καταλάβει πὼς οἱ Βερσαλλίες ἦταν μιὰ ντροπή, ἕνα αἶσχος, οὔτε πὼς αὐτὴ ἡ συνθήκη σήμαινε ἀσύστολη λεηλασία τῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ μας. Ἡ διαβρωτικὴ ἐργασία τῶν μαρξιστῶν καὶ τὸ δηλητήριο τῆς ἐχθρικῆς προπαγάνδας εἶχε κάνει τὰ πλήθη νὰ μὴ ἔχουν πιὰ λογική. Ὅμως τί ἔκανε ἡ ἀστικὴ τάξη γιὰ νὰ σταματήσει αὐτὴ τὴν τρομερὴ διάλυση, γιὰ ν' ἀντισταθεῖ καὶ νὰ ἀνοίξει τὸ δρόμο στὴν ἀλήθεια φωτίζοντας καλύτερα ὁλόγυμνη τὴν κρατοῦσα κατάσταση; Τίποτα καὶ πάλι τίποτα! Δὲν τοὺς εἶδα πουθενὰ αὐτοὺς τοὺς σημερινοὺς ἀπόστολους τοῦ ρατσισμοῦ. Ἴσως νὰ μιλοῦσαν σὲ στενοὺς οἰκογενειακοὺς κύκλους, σὲ σαλόνια τὴν ὥρα ποὺ ἔπαιρναν τὸ τσάι τους ἢ μεταξύ τους, νὰ τἄλεγαν καὶ νὰ συμφωνοῦσαν ἡσυχάζοντας· ὅμως δὲν βρίσκονταν ἐκεῖ ποὺ ἦταν ἡ θέση τους, ἀνάμεσα στοὺς λύκους· ἐκεῖ δὲν τολμοῦσαν νὰ ἐμφανισθοῦν, ἐκτὸς ἀπ' τὶς φορὲς ποὺ θὰ τοὺς δίνονταν ἡ εὐκαιρία νὰ φωνάξουν, νὰ οὐρλιάξουν κι αὐτοὶ μαζί τους.

Ὅμως μοῦχε γίνει πίστη ἀκλόνητη τότε πὼς γιὰ τοὺς πρώτους ὀπαδοὺς τοῦ κινήματός μας, ἔπρεπε νὰ φτάσω στὸ βάθος τῆς ἀνάλυσης τοῦ θέματος γιὰ τὴν εὐθύνη τοῦ πολέμου καὶ νὰ τὸ ἐξετάσω μὲ βάση τὰ ἱστορικὰ δεδόμενα. Ἡ πρώτη βασικὴ ἐπιτυχία τοῦ κινήματός μας ἦταν ὅτι πρόσφερε στὶς μεγάλες μάζες, ἔκανε γνωστὴ στὰ πλήθη, τὴν περίφημη συνθήκη εἰρήνης καὶ τοὺς ὅρους της. Ἐκείνη τὴν ἐποχή, ὅπου ὅλοι ἔβλεπαν αὐτὴ τὴ εἰρήνη σὰν μιὰ νίκη τῆς δημοκρατίας, ἔπρεπε νὰ ἀντιταχθοῦμε στὴν θεωρία ἐτούτη καὶ νὰ χαράξουμε μιὰ γιὰ πάντα στὸ μυαλὸ τῶν ἀνθρώπων ὅτι σταθήκαμε ἐνάντια σ'αὐτὴ τὴν συνθήκη, ἔτσι ὥστε, ὅταν ἀργότερα ἡ σκληρὴ πραγματικότητα θὰ ξέσχιζε τὰ χρυσοῦφαντα ψέματά τους καὶ θ' ἄφηνε γυμνὸ τὸ μῖσος, ἡ ἀνάμνηση τῆς στάσης μας ἐκείνης νὰ μᾶς βοηθήσει νὰ κερδίσουμε τὴν ἐμπιστοσύνη τῆς μεγάλης μάζας.

Ἀπὸ τότε πίστευα καὶ ἐφάρμοζα τὴν ἄποψη ὅτι, ὅσον ἀφορᾶ τὰ βασικὰ θέματα ἀρχῆς ποὺ γιαυτὰ ἡ κοινὴ γνώμη ἀκολουθοῦσε λαθεμένο δρόμο, ἐμεῖς ἔπρεπε νὰ σταθοῦμε αὐστηροὶ κριτὲς κ' ἐνάντιοι, δίχως νὰ φοβηθοῦμε τὴν ἀντιδημοτικότητα οὔτε τὸ μῖσος. Τὸ γερμανικὸ

ἐργατικὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κόμμα δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ παίζει τὸ ρόλο τοῦ χωροφύλακα τῆς κοινῆς γνώμης, ἔπρεπε νὰ κυριαρχήσει πάνω σ' αὐτήν. Ὄχι ὑπηρέτης ἀλλὰ κύριος τῆς μάζας.

Φυσικὰ γιὰ κάθε νεαρὸ κίνημα ἀκόμη ἀδύναμο, ὑπάρχει πάντα ὁ πειρασμὸς ὅταν κάποια στιγμὴ βλέπει τὸν ἀντίπαλό του πολὺ πιὸ δυνατὸν ἀπ' αὐτό, νὰ πετυχαίνει μὲ ἀπατεωνιὲς νὰ ἐπιβάλει στὸν λαὸ μιὰ ἀνέητη λύση ἢ μιὰ ψεύτικη καὶ λανθασμένη θεωρία: εἶναι ὁ πειρασμὸς νὰ βγεῖ καὶ νὰ φωνάξει μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους, πολὺ περισσότερο μάλιστα ὅταν διαθέτει κάποια ἐπιχειρήματα — ἔστω καὶ ἀπατηλὰ — ποὺ ὁδηγοῦν στὸ ἐνισχυτικὸ συμπέρασμα τῆς ἄποψής του. Ἡ ἀνθρώπινη δειλία θ' ἀναζητήσει σὲ τέτοιες περιπτώσεις ἕνα πλῆθος ἐπιχειρήματα μὲ ὑπερβάλοντα μάλιστα ζῆλο προκειμένου νὰ ἐνισχύσει τὴν ὑποτιθέμενη « ἄποψη » καὶ νὰ λάβει ἔτσι μέρος σ' ἕνα πραγματικὸ ἔγκλημα. Ἔχω κατὰ νοῦ πολλὲς τέτοιες ἐμπειρίες καὶ χρειάστηκε νὰ καταβάλλω τὸ μάξιμουμ τῆς ἐνέργειάς μου γιὰ νὰ ἐμποδίσω τὸ πλοῖο τοῦ κινήματός μας νὰ παρασυρθεῖ ἀπ' τὸ γενικὸ ρεῦμα ποὺ φαινόταν ὡστόσο ἀπόλυτα δικαιολογημένο. Τὴν τελευταία φορὰ ποὺ γίνηκε αὐτὸ ἦταν ὅταν ὁ καταχθόνιος τύπος μας, — ποὺ γιαυτὸν ὁ γερμανικὸς λαὸς περιέχει ἕνα πλῆθος ἀπὸ Ἐκάβες ἕτοιμες νὰ θρηνήσουν στὰ τείχη τῆς Τροίας — πέτυχε νὰ προσδώσει στὸ πρόβλημα τοῦ βορείου Τυρόλου μιὰ σημασία ποὺ μποροῦσε ν' ἀποβεῖ μοιραία γιὰ τὸ γερμανικὸ λαό. Χωρὶς ν' ἀναρωτηθοῦν γιὰ ποιὸν δούλευαν ἔτσι, τί σκοπὸ ἐξυπηρετοῦσαν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, πλῆθος ἄτομα ποὺ ἀνῆκαν στὰ κόμματα τῆς λεγομένης « ἐθνικῆς » παράταξης, συνενώθηκαν μὲ τὴν γενικὴ ὀχλοβοὴ ποὺ τὴν κατεύθυναν οἱ Ἑβραῖοι καὶ συμφώνησαν ν' ἀντιταχθοῦν σ' ἕνα σύστημα ποὺ ἐμεῖς οἱ Γερμανοί, θἄπρεπε νὰ τὸ θεωροῦμε σὰν τὸ μόνο « φωτισμένο » μέσα στὸν κόσμο τῆς παρακμῆς. Ἐνῶ οἱ ἀπάτριδες καὶ διεθνιστὲς Ἑβραῖοι μᾶς σφίγγουν κάθε μέρα καὶ πιὸ πολὺ τὸ λαιμό, οἱ ὑποτιθέμενοι πατριῶτες οὐρλιάζουν κατὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ συστήματος ποὺ τόλμησαν,—μόνον αὐτὸ τὸ παράδειγμα ὑπάρχει σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμο— ν' ἀπελευθερωθοῦν ἀπὸ τὴν ἑβραιομασωνικὴ καταπίεση καὶ νὰ προβάλλουν μιὰν ἀντίσταση ἐθνικιστικὴ ἐνάντια στὸ διεθνιστικὸ δηλητήριο πού στάλαζε τούτη ἡ ἰδεολογία. Ἀλλὰ φαίνεται πὼς ἦταν πολὺ δύσκολο γιὰ τοὺς ἀδύνατους αὐτοὺς χαρακτῆρες νὰ κυβερνήσουν τὸ καράβι μέσ' στὴν τρικυμία καὶ συνθηκολόγησαν μὲ τὴν κραυγὴ τῆς κοινῆς γνώμης. Γιατὶ ἐδῶ πρόκειται σίγουρα γιὰ ἕναν συμβιβασμό. Αὐτὸ βέβαια, μὲ τὴν ἐσωτερικὴ ἀνειλικρίνεια καὶ τὴν ποταπότητά τους, δὲν θὰ τὸ παραδεχτοῦν ποτέ, οὔτε κἂν ὑποσυνείδητα· ὅμως παραμένει ἀληθινὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ δειλία κι ὁ φόβος γιὰ μιὰ λαϊκὴ ἐξέργεση τοὺς ἀνάγκασαν νὰ συμβα-

δίσουν μὲ τοὺς ἄλλους. Ὅλα τ' ἄλλα κίνητρα δὲν εἶναι παρὰ οἰκτρὲς ὑπεκφυγὲς φτωχῶν ἁμαρτωλῶν, ποὺ ξέρουν τὰ λάθη τους.

Ἔπρεπε λοιπὸν ν' ἀνοίξουμε τὸ δρόμο μὲ σιδερένιες γροθιὲς γιὰ νὰ μὴν ἀλλάξει τὸ κίνημα τὴν κατεύθυνσή του. Κάθε προσπάθεια ὅμως μ' αὐτὴν τὴν ἔννοια, σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺ ἡ κοινὴ γνώμη, ὑποδαυλιζόμενη, προχωροῦσε καὶ ξαπλωνόταν σὰν φωτιὰ σὲ ξερὸ χωράφι, δὲν μποροῦσε νἄχει μὲ τὸ μέρος της τὸ λαό· ἀκόμη περισσότερο: θ'ἀποτελοῦσε ἴσως θανάσιμο κίνδυνο γιὰ τὸν τολμηρὸ ποὺ θὰ τὴν ἀναλάβαινε. Ὅμως, ἡ ἱστορία, εἶνε γεμάτη ἀπὸ παραδείγματα ἀνθρώπων ποὺ λιθοβολήθηκαν γιὰ παρόμοιες πράξεις, ἐνῶ ἀργότερα οἱ ἐπερχόμενες γενιὲς τοὺς δικαίωσαν.

Ἐκεῖ, στὸ μέλλον, θὰ στηρίξουμε τὸ κίνημά μας κι. ὄχι στὴν ἐφήμερη ἀναγνώριση τοῦ παρόντος. Ἴσως τύχει σὲ τέτοιες στιγμὲς κάποιος ἀπ' ὅλους μας νὰ νοιώσει τὸ φόβο βαθειὰ μέσα του· ποτὲ ὅμως δὲν πρέπει κανεὶς μας νὰ ξεχνᾶ ὅτι μόλις περάσει τούτη ἡ κρίσιμη ὥρα θἄρθει ξανὰ ἡ ἠθικὴ ἀπελευθέρωση καὶ πὼς ἕνα κίνημα ποὺ σκοπὸ ἔχει νὰ φέρει τὴν ἀναγέννηση στὸν κόσμο δὲν προσβλέπει στὸ παρόν, ἀλλὰ στὸ μέλλον.

Θὰ πρέπει ἀκόμη νὰ σημειωθεῖ ὅτι οἱ μεγαλύτερες κ' οἱ πιὸ ἐπιτυχημένες, μὲ τὴν περισσότερη διάρκεια, ἐπιτεύξεις στὴν ἱστορία, ὀφείλονται γενικά, σ' αὐτοὺς ποὺ μένουν πιστοὶ σ' ἕνα σκοπό, σ' ἐκείνους ποὺ δύσκολα τοὺς κατανοοῦν, ἀκριβῶς γιατὶ βρίσκονται σὲ σκληρὴ ἀντίθεση μὲ τὴν τρέχουσα κοινὴ γνώμη καὶ μὲ τὶς ἀπόψεις καὶ τὶς ἐπιθυμίες της.

Μπορέσαμε εὐτυχῶς νὰ τὸ κατανοήσουμε αὐτὸ ἀμέσως μετὰ ἀπὸ τὴν πρώτη μας δημόσια συγκέντρωση. Ποτὲ στ' ἀλήθεια δὲν «ἐγκαταλειφθήκαμε στὰ πάθη τῆς μάζας»: πάντα ἀντιταχθήκαμε στὴν λαϊκὴ τρέλα. Σχεδὸν πάντα, ὅλ' αὐτὰ τὰ χρόνια, ἀπευθύνθηκα σὲ πλήθη ποὺ πίστευαν τὸ ἀντίθετο ἀπ' ὅ,τι τοὺς ἔλεγα ἐγὼ καὶ ποὺ ἤθελαν ἄλλα ἀπ' αὐτὰ ποὺ τοὺς πρότεινα ἐγὼ σὰν ἀναγκαῖα. Ἡ προσπάθειά μου λοιπὸν συνοψιζόταν σ' ἐτοῦτο τὸ σημεῖο: μέσα σὲ δυὸ ὧρες νὰ καταρρίψω τὰ ἐπιχειρήματα δυὸ-ἢ τριῶν χιλιάδων ἀνθρώπων, νὰ συντρίψω ἕνα πρὸς ἕνα τὰ προπύργιά τους καὶ νὰ τοὺς ὁδηγήσω τέλος στὰ ἐπίπεδα τῆς δικῆς μας πεποίθησης καὶ τῆς δικῆς μας θεώρησης τῶν πραγμάτων.

Σὲ πολὺ σύντομο χρονικὸ διάστημα κατάλαβα κάτι πάρα πολὺ σημαντικό: ἔπρεπε πρῶτ' ἀπ' ὅλα ν' ἀφαιρέσω ἀπ' τὰ χέρια τοῦ ἐχθροῦ τὸ ὅπλο τῆς ἑτοιμόλογης ἀπάντησης. Παρατήρησα σὲ λίγο ὅτι οἱ ἀντίπαλοί μας — προπάντων οἱ ρήτορές τους ποὺ εἶχαν ἀναλάβει ν' ἀπαντοῦν στὶς συγκεντρώσεις μας — μιλοῦσαν πάντα ἀκολου-

θώντας τὸ ἴδιο «ρεπερτόριο» ὑψώνοντας ἐνάντια στὶς θέσεις μας, ἐπιχειρήματα κι ἀντιρήσεις συνεχῶς ἀνανεούμενες, μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε ἡ ἀκρίβεια τοῦ φαινομένου, νὰ ὁδηγεῖ στὸ συμπέρασμα ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ ὀργανωμένη καὶ κατευθυνόμενη ἀγωγή, πάντα πρὸς τὸ ἴδιο ἀντικείμενο. Στ' ἀλήθεια κάτι τέτοιο ἔπρεπε νὰ συμβαίνει. Διαπιστώναμε κάθε μέρα καὶ πιὸ πολὺ τὸ μέγεθος τῆς ἀξιοσημείωτα πειθαρχημένης προπαγάνδας τῶν ἀντιπάλων μας, ὥστε ἀκόμη μέχρι σήμερα ἀποτελεῖ θέμα περηφάνειας γιὰ μένα τὸ γεγονὸς ὅτι μπόρεσα ὄχι μόνον νὰ ἐξουδετερώσω αὐτὴ τὴν προπαγάνδα ἀλλὰ καὶ νὰ πολεμήσω τοὺς ἐμπνευστές της μὲ τὰ ἴδια τους τὰ ὅπλα. Δυὸ χρόνια ἀργότερα ἤμουν ἄφθαστος σ' αὐτὴ τὴν τέχνη.

Τὸ κυριώτερο σ' ὅλη αὐτὴ τὴν ὑπόθεση ἦταν νὰ προβλέψεις πρὶν ἀπὸ κάθε σου λόγο, τὴν φυσικὴ σειρὰ καὶ τὴν θέση τῶν ἐπιχειρημάτων, καὶ τῶν ἀντιρρήσεων ποὺ θὰ σοῦ πρόβαλαν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁμιλίας σου καὶ νὰ τὶς ἀντικρούσεις τελείως ἀπ' τὴν ἀρχὴ στὸν ἴδιο αὐτὸ λόγο. Ἔπρεπε νὰ ἐκθέσεις ἀρχίζοντας, τὶς πιθανὲς ἀντιθέσεις καὶ ν' ἀποδείξεις τὸ ἀβάσιμό τους· ὁ ἀκροατὴς ποὺ θἄχει ἔρθει νὰ σ' ἀκούσει γεμάτος ἀντιρρήσεις ποὺ τοῦ τὶς ἔχουν ἄλλοι ὑποβάλλει, μὰ ποὺ στὸ βάθος διατηρεῖ τὴν καλή του πίστη, κερδίζεται εὐκολώτερα, ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ τοῦ ἀμφισβητηθοῦν τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ ἀποτυπώθηκαν στὴν μνήμη του. Ὅλ' αὐτὰ ποὺ τοῦ ἔμαθαν, ἐξαλείφονται ἀπὸ μόνα τους καὶ ἡ προσοχή τους ἐντείνεται ὁλοένα καὶ περισσότερο.

Γιαυτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο, πρὶν ἀπ' τὴν πρώτη μου ὁμιλία, πάνω στὸ θέμα τῆς «συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν», ποὺ εἶχε χαρακτήρα καθαρὰ πληροφοριακό, φρόντισα νὰ κατατοπίσω τὰ πλήθη, ὁλοκλήρωσα τὸ ἀντικείμενό μου κι ἄλλαξα τὸ θέμα σὲ: «συνθήκη τοῦ Μπρὲστ - Λιτὸβσκ καὶ Βερσαλλιῶν». Γιατὶ σὲ πολὺ σύντομο χρονικὸ διάστημα, διαπίστωσα ὅτι οἱ μάζες δὲν ἤξεραν στὴν πραγματικότητα σχεδὸν τίποτα γιὰ τὴν προδοσία τοῦ Μπρὲστ - Λιτόβσκ, ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ ἀριστερὴ προπαγάνδα εἶχε κιόλας προφθάσει νὰ τὴν χαρακτηρίσει σὰν μιὰ πράξη βίας ἀπ' τὶς πιὸ ἀξιοκατάκριτες τῆς ἱστορίας. Αὐτὴ ἡ ἐπιμονὴ νὰ τονίζεται στὶς λαϊκὲς μάζες πάντα τὸ ἴδιο ψέμα, ἐξηγεῖ τὸ γιατὶ ἑκατομμύρια Γερμανῶν ἔβλεπαν τὴν προδοσία τῶν Βερσαλλιῶν σὰν δίκαιο ἐξιλασμὸ γιὰ τὸ ἔγκλημα ποὺ εἴχαμε διαπράξει στὸ Μπρὲστ Λιτόβσκ· θεωροῦσαν κατὰ συνέπεια κάθε ἀγώνα ἐνάντια σ' αὐτὴ τὴν προδοτικὴ συνθήκη, ἄδικο κι ἀγανακτοῦσαν κάθε φορὰ ποὺ θίγονταν αὐτὸ τὸ θέμα. Ἔτσι ξεφύτρωσε κ' ἡ λέξη «ἀποκατάσταση», ἔκφραση τρομερὴ καὶ διαβρωτική, ποὺ κατάφεραν νὰ τὴν πολιτογραφήσουν στὴν Γερμανία. Αὐτὸ τὸ σύν-

θημα, ὑποκριτικὸ καὶ ἀπατηλό, φάνηκε στὰ ἑκατομμύρια τῶν πλανημένων συμπατριωτῶν μας, σὰν ὁ φραγμός, τὸ τέλος, τῆς μεγάλης ἀδικίας. Σίγουρα κάτι τέτοιο εἶναι καταπληκτικό, μὰ πέρα γιὰ πέρα ἀληθινό. Ἡ καλύτερη ἀπόδειξη γιαυτὸ εἶναι ἡ ἐπιτυχία τῆς προπαγάνδας ἐνάντια στὴν συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν ποὺ τὴν ἀκολούθησε μιὰ διαφώτηση ἀπὸ μέρους μου γιὰ τοὺς προδότες τοῦ Μπρέστ Λιτόβσκ. Τοποθέτησα τὶς δυὸ συνθῆκες τὴν μιὰ ἀπέναντι στὴν ἄλλη, καὶ τὶς ἐξέτασα σημεῖο πρὸς σημεῖο ἀποδείχνοντας ὅτι ἡ μιὰ ὁραματιζόταν ἕναν κόσμο δίχως σύνορα, σὲ σύγκριση μὲ τὴν ἄλλη ποὺ ἀποτελοῦσε χτυπητὸ παράδειγμα τῆς ἀπανθρωπίας. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ἐκπληκτικό. Μίλησα γιαυτὸ τὸ θέμα μπροστὰ σὲ συγκεντρώσεις δυὸ χιλιάδων ἀτόμων, κάποια φορὰ μάλιστα τρεῖς χιλιάδες ἐχθρικὰ βλέμματα εἶχαν συγκεντρωθεῖ πάνω μου. Τρεῖς ὧρες ὅμως ἀργότερα εἶχα στὰ πόδια μου μιὰ μάζα παλλόμενη ἀπὸ ἱερὴ ἀγανάκτηση, ζωντανεμένη ἀπὸ μιὰν δίχως ὅρια ὀργή. Ἄλλη μιὰ φορά, ἕνα μεγάλο ψέμα εἶχε ξεριζωθεῖ ἀπ' τὴν ματιὰ καὶ τὸ μυαλὸ χιλιάδων ἀνθρώπων καὶ μιὰ ἀλήθεια εἶχε φυτευτεῖ στὴ θέση του.

Θεώρησα τότε ὅτι αὐτὲς οἱ δυὸ ὁμιλίες: « Τὰ ἀληθινὰ αἴτια τοῦ παγκοσμίου πολέμου » καὶ «οἱ συνθῆκες εἰρήνης τοῦ Μπρὲστ - Λιτόβσκ καὶ τῶν Βερσαλλιῶν » ἦταν ἀπ' τὶς πιὸ βασικὲς καὶ τὶς ἐπανέλαβα πάλι πολλὲς φορές, δεκάδες φορές, μὲ ἀνανεωμένο πάντα σχῆμα, ὥσπου τὸ πράγμα νὰ γίνει βαθειὰ καὶ ξεκάθαρη πεποίθηση ἀνάμεσα στὰ πλήθη ποὺ ἀποτέλεσαν τὰ πρῶτα μέλη τοῦ κινήματός μας.

Αὐτὲς οἱ συγκεντρώσεις εἶχαν κ' ἕνα ἄλλο πλεονέκτημα γιὰ μένα: συνήθιζα, προσαρμοζόμουν σιγὰ-σιγὰ στὸν ρόλο τοῦ ρήτορα τῶν μεγάλων λαϊκῶν συγκεντρώσεων. Ἐγκατέλειψα τό παθητικὸ ὕφος καὶ ἄρχιζα νὰ ἐφαρμόζω τὸ στὺλ καὶ τὶς κινήσεις ποὺ ἀπαιτοῦσε μιὰ μεγάλη αἴθουσα γεμάτη ἀπὸ χιλιάδες ἀνθρώπους.

Δὲν χρησιμοποίησα, ἐκείνη τὴν ἐποχή, τὰ μέσα ποὺ μεταχειρίζονται σήμερα τ' ἄλλα κόμματα γιὰ νὰ κερδίσουν τὴν κοινὴ γνώμη.

Δὲν ἔκαμα καμία προσπάθεια ν' ἀνοίξουν τὰ μάτια τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, ἀσχολία ποὺ ταίριαζε σὲ ἀπατηλοὺς φτωχοπρόδρομους. Ὅταν ἕνας πολιτικός, ὑποτιθέμενος ἐθνικιστής, διοργάνωνε καμιὰν ὁμιλία, φρόντιζε νᾶναι πάντα μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν του, ἢ μεταξὺ ἀνθρώπων ποὺ συμμερίζονταν τὶς ἀπόψεις καὶ τὶς πεποιθήσεις του, ὥστε τὰ ἐπιχειρήματά του νὰ μποροῦν νἄβρουν ἀνταπόκριση. Ἐμένα κάτι τέτοιο δὲν μ' ἀφοροῦσε· ἤθελα μονάχα νὰ κερδίσω, μὲ τὴν διδαχὴ καὶ τὴν προπαγάνδα, αὐτοὺς ποὺ ἀνῆκαν ἀπὸ καταγωγὴ καὶ μόρφωση, στὸ ἀντίπαλο στρατόπεδο.

Γιὰ ν' ἀνοίξουμε τὰ μάτια στὸ λαὸ χρησιμοποιήσαμε ἀκόμη καὶ

προκηρύξεις. Ἀπὸ τότε ποὺ ἤμουνα στὸ στρατὸ εἶχα συντάξει μιὰ προκήρυξη ποὺ κατεξευτέλιζα τὶς δυὸ συνθῆκες: τοῦ Μπρέστ-Λιτόβσκ καὶ τῶν Βερσαλλιῶν· κυκλοφόρησε εὐρύτατα κ' εἶχε μεγάλη ἀπήχηση. Ἀργότερα τὴν ξανατύπωσα γιὰ τὸ κόμμα καὶ τὰ ἀποτελέσματά της ἦταν τὸ ἴδιο ἀποφασιστικά. Τὸ χαρακτηριστικὸ τῶν πρώτων μας συγκεντρώσεων: ὅλα τὰ τραπέζια τῆς αἴθουσας εἶχαν κατακλυσθεῖ, ἀπὸ ἐφημερίδες, προκηρύξεις καὶ μανιφέστα. Ἀλλὰ τὸ βάρος τῆς προσπάθειάς μας ἦταν πάντα ὁ λόγος.

Στὴν πραγματικότητα μόνον ὁ λόγος μπορεῖ νὰ προκαλέσει ἐπαναστάσεις, ἀληθινὰ μεγάλες, γεγονὸς ποὺ στηρίζεται σὲ καθαρὰ ψυχολογικὰ αἴτια.

Ἔχω κιόλας ἀποδείξει, στὸν πρῶτο τόμο τοῦ ἔργου μου αὐτοῦ, ὅτι ὅλα τὰ μεγάλα γεγονότα ποὺ συντάραξαν τὸν κόσμον ὀφείλονταν στὸ ζωντανὸ λόγο κι ὄχι στὰ γραπτὰ κείμενα. Ὁ τύπος ἀσχολήθηκε ἐπὶ μέρες ὁλόκληρες μ' αὐτὸ τὸ θέμα καὶ φυσικὰ ἡ θεωρία μου αὐτὴ συνάντησε τὶς πιὸ ἰσχυρὲς ἀντιθέσεις, πρὸ πάντων ἀπὸ μέρους τῶν μπουρζουάδων. Ὅμως ἡ ἀπόλυτη λογικὴ αὐτῆς τῆς θεωρίας ἀποστόμωσε τοὺς σκεπτικιστές. Οἱ μπουρζουάδες διανοούμενοι πῆγαν ἐνάντια σ' αὐτὴ τὴν ἄποψη μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ ταὺς ἔλλειπε αὐτὸ τὸ δῶρο τῆς ἐπίδρασης πάνω στὶς μάζες, μιὰ κι αὐτοὶ ἐξαντλοῦν ὅλη τους τὴν δραστηριότητα στὴν πένα, ἀρνούμενοι κι ἀπορρίπτοντας τὴν μεγάλη προπαγανδιστικὴ δύναμη τοῦ λόγου. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ στάση εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς σημερινῆς ἀστικῆς κοινωνίας· ἔχασε δηλαδὴ ὁλωσδιόλου τὸ ἀναγκαῖο ψυχολογικὸ ἔνστικτο ἐπιβολῆς καὶ ἐπίδρασης πάνω στὶς μάζες.

Ἐνῶ ὁ ρήτορας κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ὁμιλίας του ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ κάνει τὶς ἀπαιτούμενες ἐπανορθώσεις κρίνοντας ἀπ' τὴν ἔκφραση τῶν ἀκροατῶν του, ἢ νὰ διαπιστώσει ὡς ποιὸ σημεῖο μποροῦν νὰ καταλάβουν καὶ νὰ παρακολουθήσουν αὐτὰ ποὺ τοὺς λέει, ἢ καὶ ἂν ἡ ἐντύπωση ἀπ' τὰ λόγια του φτάνει ὡς τὰ ἐπιθυμητὰ ὅρια, ὁ συγγραφέας δὲν ἔχει καμιὰ ἀπολύτως ἐπαφὴ μὲ τοὺς ἀναγνῶστες του. Κατὰ συνέπεια δὲν θὰ μπορέσει ποτὲ νὰ προσανατολισθεῖ μ' ἕνα ζωντανὸ ἀκροατήριο, οὔτε νὰ ἐπιβληθεῖ σ' ἕνα πλῆθος ποὺ θὰ στέκεται ἐκεῖ, μπροστὰ στὰ μάτια του νὰ τὸν κοιτάζει. Θὰ πρέπει λοιπὸν νὰ χρησιμοποιήσει στὸ κείμενό του γενικότητες. Ἔτσι χάνει ὡς ἕνα βαθμό, ὑστερεῖ σὲ ψυχολογικὴ ἀντίληψη καὶ σὲ εὐστροφία. Ἕνας φωτισμένος ρήτορας λοιπόν, θὰ μπορέσει πάντα νὰ γράφει καλύτερα, ἐνῶ ἕνας προικισμένος συγγραφέας δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ μιλήσει καλὰ ἐκτὸς ἂν ἐξασκηθεῖ πολὺ σ' αὐτὴ τὴν τέχνη. Πρέπει σ' αὐτὸ νὰ προστεθεῖ ὅτι ὁ ἄνθρωπος στὸ σύνολό του εἶναι τεμπέλης,

ὅτι μένει πάντα δεμένος μὲ τὶς παλιές του συνήθειες κι ὅτι δύσκολα θὰ πάρει στὰ χέρια του ἕνα κείμενο ποὺ δὲν ἀναφέρεται σ' αὐτὰ ποὺ πιστεύει, ποὺ δὲν θὰ τοῦ προσφέρει αὐτὰ ποὺ περιμένει. Τὸ κείμενο μιᾶς ὁποιασδήποτε θεωρίας ἔχει τὶς πιὸ πολλὲς πιθανότητες νὰ διαβαστεῖ ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἀνήκουν, ποὺ πρεσβεύουν τὴν ἴδια θεωρία. Μιὰ προκήρυξη ἢ μιὰ ἀφίσσα μόνον, διαβάζονται πιὸ εὔκολα γιατὶ εἶναι σύντομες, καὶ τραβοῦν γιὰ μιὰ μονάχα στιγμὴ τὴν προσοχὴ τοῦ ἀντίπαλου. Οἱ εἰκόνες, τὰ σχέδια ὡς κ' οἱ κινηματογραφικὲς ταινίες, ἔχουν ἀκόμη μεγαλύτερη δύναμη ἐπιρροῆς πάνω σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο τῆς μάζας. Ἐδῶ τὸ πλῆθος χρησιμοποιεῖ ἀκόμη λιγώτερο τὸ μυαλό του· τοῦ φτάνει νὰ βλέπει ἁπλῶς καὶ νὰ διαβάζει τὸ πολὺ-πολύ, κείμενα ὅσο γίνεται πιὸ ἁπλὰ καὶ λιγόλογα. Κ' εἶναι πάρα πολλοὶ αὐτοὶ ποὺ συμφωνοῦν καὶ πείθονται νὰ παρακολουθήσουν μιὰ ἐπίδειξη σὲ εἰκόνες, παρὰ νὰ διαβάσουν ἕνα κείμενο μικρὸ ἢ μεγάλο. Ἡ εἰκόνα προσφέρει στὸν ἄνθρωπο μέσα σ' ἕνα πολὺ σύντομο χρονικὸ διάστημα, θάλεγα σὲ μιὰ μονάχα στιγμή, ὅσα δὲν θὰ τοῦ πρόσφερε ἕνα διάβασμα κουραστικὸ καὶ πολύωρο.

Ὅμως τὸ σπουδαιότερο εἶναι πὼς δὲν ξέρουμε ποτέ, μ' ἕνα κείμενο, σὲ ποιὰ χέρια θὰ πέσει· καὶ μολοντοῦτο πάντα ἔχει τὸ ἴδιο σχῆμα, τὴν ἴδια πρώτη μορφὴ ποὺ τοὔδωσεν ὁ συγγραφέας του. Ἡ ἐπίδρασή του, γενικά, θὰ εἶναι περισσότερο ἢ λιγώτερο εὐεργετική, ἀνάλογα μὲ τὸ μέτρο ποὺ ἡ σύνταξή του θ' ἀνταποκρίνεται στὴν διανοητικὴ στάθμη ὅπου βρίσκονται οἱ ἀναγνῶστες του. Ἕνα βιβλίο προωρισμένο γιὰ τὴν πλατειὰ μάζα πρέπει, ἀπ' τὴν ἀρχή, νὰ διαθέτει τὸ ὕφος καὶ τὸ διανοητικὸ ἐπίπεδό του ἀνάλογα μὲ τὸ κοινὸ καὶ διαφορετικὰ ἀπὸ ἕνα ἄλλο βιβλίο ποὺ θὰ γραφτεῖ γιὰ τὰ ἀνώτερα, διανοητικὰ στρώματα τῆς κοινωνίας.

Μ' αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις τὸ γραπτὸ κείμενο δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ τὸν λόγο. Ὁ ρήτορας εἶναι σὲ θέση ὁποτε θέλει νὰ ἀναφερθεῖ στὸ ἴδιο θέμα ποὺ πραγματεύεται ἕνα βιβλίο· ἂν εἶναι μεγάλος, ἐμπνευσμένος ρήτορας, δὲν θὰ χρησιμοποιήσει ποτὲ τὸ ἴδιο θέμα δυὸ φορὲς μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Θ' ἀφεθεῖ πάντα στὴ διάθεση τοῦ κοινοῦ, ἔτσι ποὺ ἐνστικτώδικα θὰ βρεῖ τὰ ἀπαραίτητα λόγια γιὰ νὰ φτάσει ἴσια στὴν καρδιὰ τῶν ἀκροατῶν του. Ἂν κάνει κάποιο λάθος, ἔχει τὴν ἴδια κιόλας στιγμὴ μπροστά του, τοὺς ζωντανοὺς διορθωτὲς τοῦ κειμένου του. Ὅπως κι ὅλας ἔχω πεῖ, μπορεῖ νὰ διαβάσει στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων γύρω του: *πρῶτο* ἂν κατάλαβαν αὐτὰ ποὺ τοὺς λέει· *δεύτερο* ἂν μποροῦν νὰ παρακολουθήσουν τὸν τρόπον ποὺ τοὺς ἐκθέτει τὶς ἀπόψεις του· *τρίτο* ὡς ποιὸ σημεῖο τοὺς ἔπεισε κιόλας πὼς ἔχει δίκιο. Ἂν παρατηρήσει,—πρῶτον—ὅτι δὲν κατάλαβαν, θὰ ἐξη-

γηθεῖ μ' ἕναν τρόπο τόσο ἁπλὸ καὶ ξεκάθαρο ὥστε κι ὁ τελευταῖος ἀπ' τοὺς ἀκροατές του νὰ τὸν κατανοήσει· ἂν διαισθανθεῖ —δεύτερον— ὅτι δὲν μποροῦν πιὰ νὰ τὸν παρακολουθήσουν θ' ἀρχίσει νὰ τοποθετεῖ κλιμακωτὰ τὶς ἀπόψεις τοῦ μὲ ἀργὸ ρυθμὸ καὶ προοδευτικὰ ὥστε κι ὁ πιὸ ἀδύνατος διανοητικὰ ἀπ' τὸ κοινό του, νὰ μὴ μείνει πίσω· καὶ —τρίτον— ἂν διαπιστώσει ὅτι οἱ ἀκροατές του δὲν ἔχουν ἀκόμη πεισθεῖ ὁλοκληρωτικὰ ἀπ' τὰ ἐπιχειρήματά του, θὰ τοὺς τὰ ἐπαναλάβει μιά, δυὸ καὶ τρεῖς φορὲς συνέχεια μὲ καινούργια παραδείγματα, θὰ ἐκθέσει ὁ ἴδιος τὶς ἀντιρρήσεις ποὺ αὐτοὶ δὲν διατύπωσαν κι ὅμως τὶς ἔχουν καὶ τοὺς καταπιέζουν καὶ θὰ τὶς ἀνατρέψει, θὰ τὶς ἀναλύσει ὡς τὸ σημεῖο ποὺ κ' οἱ τελευταῖες ὁμάδες τῶν ἀντίθετων στὴν γνώμη, νὰ φτάσουν νὰ ὁμολογήσουν, μὲ τὴν στάση καὶ τὴν ἔκφρασή τους, ὅτι κατακτήθηκαν ἀπ' τὴ λογικὴ τῶν ἀπόψεών του.

Πολὺ συχνὰ μάλιστα, θὰ χρειαστεῖ ὁ ρήτορας νὰ πολεμήσει μὲ τὶς ἀντιρρήσεις τοῦ κοινοῦ ποὺ δὲν στηρίζονται στὴ λογική, ποὺ εἶναι στὸ σύνολό τους ἀσυνείδητες κ' ἔχουν τὴν καταγωγή τους στὸ συναίσθημα. Τὸ νὰ ὑπερπηδήσει αὐτὸ τὸ φράγμα τῆς ἐνστικτώδικης ἀντιπάθειας, τοῦ παθιασμένου μίσους, τῆς ἐχθρικῆς ἀντίθεσης, εἶναι χίλιες φορὲς πιὸ δύσκολο, ἀπ' τὸ νὰ διορθώσει, νὰ μεταλλάξει μέσα τους μιὰν ἐπιστημονικὴ θεωρία διεστραμμένη ἢ κακοχωνεμένη. Μποροῦμε νὰ ἀποδείξουμε καὶ νὰ φωτίσουμε τὶς ψεύτικες θεωρίες, τὶς ἀνεπαρκεῖς γνώσεις, τὴν κακὴ ἀγωγὴ ἑνὸς κοινοῦ, μὰ δὲν θὰ νικήσουμε τὸ ἴδιο εὔκολα τὴν συναισθηματικὴ ἀντίδρασή του. Μονάχα μιὰ ἐπίκληση σ' αὐτὲς τὶς ἴδιες μυστηριακὲς δυνάμεις μπορεῖ νἄχει κάποιο ἀποτέλεσμα· κι αὐτὸ δὲν θὰ τὸ καταφέρει σχεδὸν ποτὲ ἕνας συγγραφέας παρὰ μόνο ἕνας ρήτορας.

Ἡ σημαντικώτερη ἀπόδειξη πάνω σ' αὐτὸ εἶναι ἡ ἀκόλουθη: παρόλο ποὺ ὁ ἀστικὸς τύπος, ποὺ συχνὰ εἶναι στ' ἀλήθεια πολὺ ἔξυπνα ὀργανωμένος, ἐξαπολύει καθημερινὰ πάνω στὸ λαό μας, δὲν ξέρω καὶ ἐγὼ πόσες χιλιάδες ἑκατομμυρίων ἐπιχειρήματα, ποτὲ δὲν μπόρεσε νὰ ἐμποδίσει τὴν πλατιὰ μάζα τοῦ λαοῦ νὰ νοιώθει ἀδυσώπητα ἐχθρικὰ ἐνάντια σ' αὐτὸν τὸν ἀστικὸ κόσμο. Ὁλόκληρος αὐτὸς ὁ κατακλυσμὸς τῶν ἐφημερίδων, ὅλα αὐτὰ τὰ βιβλία ποὺ ἐκδίδονται κάθε χρόνα ἀπ' τοὺς διανοούμενους, γλυστροῦν πάνω στὰ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ποὺ σχηματίζουν τὰ κατώτερα στρώματα τῆς κοινωνίας, σὰν τὸ νερὸ πάνω σὲ λαδωμένο δέρμα. Αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ παρὰ μόνο μ' αὐτοὺς τοὺς δυὸ λόγους: ἢ τὸ περιεχόμενο αὐτῆς τῆς φιλολογικῆς παραγωγῆς τοῦ ἀστικοῦ μας κόσμου δὲν ἀξίζει τίποτα, ἢ πάλι εἶν' ἀδύνατο νὰ φτάσεις μέχρι τὴν καρδιὰ τῆς μάζας μόνο μὲ

τὰ γραπτά. Κι αὐτὸ γίνεται ἀκόμη πιὸ ἀληθινό, ὅταν συλλογιστεῖ κανεὶς πόσο ἐλάχιστες ψυχολογικὲς παρατηρήσεις ἔχουν γίνει πάνω σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα.

Γιατὶ κανεὶς δὲν μπόρεσε ν' ἀπαντήσει στὸ ἐρώτημα, (ὅπως τόκαμε μιὰ ἐθνικιστικὴ ἐφημερίδα τοῦ Βερολίνου) πῶς δηλαδὴ κι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ μαρξισμὸς μὲ τὴν φιλολογία του καὶ μὲ τὸ βασικὸ ἔργο τοῦ Κάρλ Μάρξ, ἀποτελεῖ μιὰ διαβεβαίωση γιὰ τὸ ἀντίθετο. Ποτὲ ἄλλοτε ἕνα ἐπιφανειακὸ κι ἀνόητο ἐπιχείρημα σὰν αὐτὸ δὲν ἐπιβεβαίωσε μιὰ λανθασμένη ἀντίληψη. Αὐτὸ ποὺ ἔκανε τὸν μαρξισμὸ νἄχει καταπληκτικὴ ἐπίδραση στὶς λαϊκὲς μάζες δὲν εἶναι διόλου τὸ διανοουμενίστικο ἔργο, τὰ γραπτὰ καὶ τ' ἀποκτήματα τῆς ἑβραϊκῆς διανόησης, εἶναι μονάχα τὸ ἀνίκητο κῦμα τῆς προφορικῆς προπαγάνδας ποὺ συνεπῆρε τὰ τελευταῖα χρόνια τὶς ἐργατικὲς μάζες. Στὶς ἑκατὸ χιλιάδες Γερμανοὺς ἐργάτες δύσκολα θὰ βρεῖς ἑκατὸ νὰ ξέρουν τὸ μαρξιστικὸ ἔργο, ποὺ τὸ σπουδάζουν καὶ τὸ μελετοῦν οἱ διανοούμενοι καὶ προπάντων οἱ Ἑβραῖοι, παρὰ οἱ ἀληθινοὶ ὀπαδοὶ αὐτοῦ τοῦ ἴδιου προλεταριάτου.

Καὶ στ' ἀλήθεια αὐτὰ τὰ κείμενα εἶναι σὰ νὰ μὴ γράφτηκαν ποτὲ γιὰ τὴ μεγάλη μάζα, μὰ ἀποκλειστικὰ γιὰ τὴν ἡγετικὴ ὁμάδα τῆς Ἑβραϊκῆς μηχανῆς ποὺ βάλθηκε νὰ κατακτήσει τὸν κόσμο· καὶ μετὰ ἀναζωογονήθηκε ἀπὸ μιὰ καινούργια λιχουδιά: ἀπὸ τὸν τύπο. Γιατὶ νά ποιὰ εἶναι ἡ διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν μαρξιστικὸ καὶ στὸν ἀστικὸ τύπο: στὶς μαρξιστικὲς ἐφημερίδες γράφουν εἰδικοὶ προπαγανδιστές, ἐνῶ ὁ ἀστικὸς τύπος ἐμπιστεύεται τὴν προπαγάνδα του σὲ γραφιάδες. Ὁ σκοτεινὸς σοσιαλιστὴς συντάκτης, ποὺ σχεδὸν κάθε φορὰ ποὺ θὰ καθήσει νὰ γράψει ἔχει μόλις γυρίσει ἀπὸ κάποια εἰδικὴ συγκέντρωση ἢ συλλαλητήριο, γνωρίζει τὸν κόσμο του ὅσο κανένας ἄλλος. Ἀλλὰ ὁ ἀστὸς καλαμαράς, ποὺ βγαίνει ἀπ' τὸ θλιβερὸ γραφεῖο του γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει τὴ μάζα, νοιώθει κιόλας ἄρρωστος μὲ μόνη τὴν ἀπόπνοια αὐτῆς τῆς λαϊκῆς μάζας καὶ τέλεια ἀδύναμος ἀπέναντί της, ὥστε νὰ χρησιμοποιήσει τὴν ἴδια μ' αὐτὴν γλῶσσα.

Ὁ μαρξισμὸς μπόρεσε νὰ κερδίσει τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἐργατῶν, ὄχι βέβαια μὲ τὰ γραφτὰ τῶν πατέρων τῆς μαρξιστικῆς ἐκκλησίας, μὰ μὲ τὴν ἀκαταπόνητη κι ἀληθινὰ ἔξυπνη προπαγάνδα ποὺ ἀσκεῖται ἀπὸ χιλιάδες ἀκούραστους ἀνθρώπους ποὺ κλιμακώνονται ἀπ' τὸν μεγάλο ἀπόστολο τοῦ μίσους ὡς τὸν ἀσήμαντο συνδικαλιστὴ· ἀπ' τὸν ἄνθρωπο τῆς ἐμπιστοσύνης μέσα σ' ἕνα φιλικὸ κύκλο ὡς τὸν ρήτορα ποὺ παρεμβαίνει σὲ συζητήσεις, διοργανώνονται χιλιάδες συγκεντρώσεις ὅπου οἱ λαϊκοὶ αὐτοὶ ὁμιλητές, ὄρθιοι πάνω σ' ἕνα τραπέζι, μέσα σὲ μιὰ μπυραρία γεμάτη καπνούς, σφυροκοποῦν στ'

ἀνθρώπινα μυαλὰ τὶς ἰδέες τους· μ' αὐτὸ τὸν τρόπο μπόρεσαν ν' ἀποκτήσουν τεράστια πεῖρα γιὰ τὸ ὑλικὸ ποὖχαν ἀπέναντί τους κ' ἔπρεπε νὰ τὸ πλάσουν. Κι αὐτὴ ἡ πεῖρα θὰ τοὺς βοηθήσει ἀργότερα, θὰ τοὺς δώσει τὰ μέσα καὶ τὰ ὅπλα γιὰ νὰ καταλάβουν ἐξ ἐφόδου τὴν κοινὴ γνώμη. Μετὰ εἶναι κ' ἐκεῖνες οἱ γιγάντιες συγκεντρώσεις ποὺ χαράζουν μέσα στὸ μυαλὸ τῶν ἀνθρωπάκηδων πὼς ἔστω κι ἂν εἶναι ταπεινὰ σκουλήκια, μποροῦν μολοντοῦτο ν' ἀποτελέσουν τὰ μέλη τοῦ σώματος κάποιου δράκοντα, ποὺ ἡ καφτή του ἀνάσα θὰ κάψει μιὰ μέρα τὸν ἀστικὸ κόσμο ποὺ ἀπεχθάνονται, καὶ πὼς ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου θὰ γιορτάσει μιὰ μέρα τὴν τελική της νίκη.

Αὐτὴ ἡ προπαγάνδα θὰ σχηματίσει μὲ τὸν καιρὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ θἄναι σὲ θέση νὰ διαβάσουν καὶ νὰ καταλάβουν τὴν σοσιολιστικὴ ἐφημερίδα· ὅμως οἱ ἐφημερίδες αὐτὲς θὰ μιλοῦν περισσότερο, παρὰ θἄναι γραφτές. Γιατί, ἐνῶ στὸ ἀστικὸ καθεστώς, οἱ καθηγητές, οἱ διανοούμενοι, οἱ θεωρητικοὶ κ' οἱ γραφιάδες, ἐπιχειροῦν κάποτε - κάποτε καὶ νὰ μιλήσουν, στὸν μαρξισμὸ οἱ ρήτορες εἶν' αὐτοὶ ποὺ ἐπιχειροῦν νὰ γράψουν. Καὶ δικαιολογημένα; ὁ Ἑβραῖος, ποὺ αὐτὸς ἀναλαμβάνει κυρίως τὴν τέτοια δουλειὰ γιατὶ τὰ καταφέρνει μὲ τὴ διαλεκτικὴ τοῦ ψεύδους καὶ μὲ τὴν εὐστροφία του καλύτερα ἀπὸ καθέναν ἄλλο, μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ σὰν ρήτορας προπαγανδιστής, παρὰ σὰν ἄλλος συγγραφέας.

Καὶ νά γιατὶ ὁ ἀστικὸς τύπος (βάζοντας κατὰ μέρος τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ περισσότερος ἔχει κιόλας ἐξιουδαϊστεῖ κ' ἔτσι δὲν προσφέρει σοβαρὸ ἀντικείμενο μελέτης) δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ ἐξασκήσει καμιὰν ἐπίδραση στὰ πιὸ πολυάριθμα στρώματα τοῦ λαοῦ μας. Τὴν ἴδια ὥρα κιόλας ποὺ γίνεται μιὰ συγκέντρωση, ὁ ρήτορας ποὺ διαθέτει εὐαίσθητα νεῦρα μπορεῖ νὰ διακρίνει καὶ νὰ καταμετρήσει ὡς ποιὸ σημεῖο εἶναι δύσκολο νὰ κατανοήσει τὶς προκαταλήψεις, τὶς ψυχικὲς καταστάσεις, τὰ συναισθήματα κ. τ. λ. καὶ νὰ ἐξασκήσει ἀνάλογα πάνω τους τὴν ἀποφασιστική του ἐπίδραση. Ἡ ἴδια συγκέντρωση, τὸ ἴδιο θέμα ὁμιλίας, ὁ ἴδιος ρήτορας, μπορεῖ νἄχουν διαφορετικὴ ἐπίδραση πάνω στὸ πλῆθος, στὶς δέκα τὸ πρωί, στὶς τρεῖς τὸ ἀπόγευμα, ἢ τὸ βράδυ. Ὅταν ἀκόμη ἔκανα τὰ πρῶτα βήματα, ὠργάνωσα μερικὲς ἀπ' τὶς συγκεντρώσεις τὸ πρωὶ καὶ θυμοῦμαι τώρα μιὰ ἀπ' αὐτὲς ποὺ δόθηκε στὴν μπυραρία Κιντκέλλερ τοῦ Μονάχου. Ἦταν μία διαμαρτυρία γιὰ τὴν «καταπίεση στὰ γερμανικὰ ἐδάφη». Ἡ αἴθουσα τοῦ Κιντκέλλερ ἦταν, ἐκείνη τὴν ἐποχή, ἡ μεγαλύτερη ποὺ ὑπῆρχε στὸ Μόναχο κι ὁ κίνδυνος, τὸ ρισκάρισμα τῆς ἀποτυχίας, πολὺ μεγάλο. Γιὰ νὰ δώσω στὰ μέλη τοῦ κόμματός μου καὶ σ' ὅσους θἄθελαν νἄρθουν ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότερες διευκολύνσεις, ὥρισα τὴν συγκέν-

τρωση κάποια Κυριακή στις 10 το πρωί. Το αποτέλεσμα στάθηκε απογοητευτικό, μά απόλυτα διδακτικό: ή αίθουσα γέμισε, πράγμα που έδειχνε στην αρχή ότι όλα θά πάνε καλά· μά το άκροατήριο έμεινε ψυχρό και παγωμένο όσην ώρα μιλούσα· κανείς δέν ενθουσιάστηκε· κ' εγώ ό ίδιος σάν ρήτορας ένοιωσα βαθύτατην απογοήτευση που δέν μπόρεσα νά δημιουργήσω κανένα δεσμό, καμιάν επαφή με τούς άκροατές μου. Πίστευα πώς δέν μίλησα χειρότερα από άλλη φορά· άλλά το αποτέλεσμα στάθηκε ένα ολοστρόγγυλο μηδενικό. Έφυγα άπ' την συγκέντρωση πολύ δυσαρεστημένος, μά με μιάν άκόμη έμπειρία. Όσες φορές επιχείρησα το ίδιο, είχα πάντα την ίδια αποτυχία.

Κανείς δέν πρέπει νά έκπλαγεί άπ' αυτό. Πηγαίνετε σέ μιά θεατρική παράσταση και δείτε ένα έργο στις τρείς το μεσημέρι. Κ' ύστερα νά ξαναπάτε στό ίδιο έργο με τούς ίδιους ήθοποιούς στις οχτώ το βράδυ· θά νοιώσετε κατάπληξη από την διαφορά κι από την εντύπωση που θά συναποκομίσετε φεύγοντας. Ένας άνθρωπος ξύπνος και με παρατηρητικότητα είναι εύκολο νά συμπεράνει ότι μιά έκδήλωση που γίνεται τ' απόγευμα, προξενεί λιγώτερες εντυπώσεις από μιάν άλλη πού θά γίνει βράδυ. Αυτό θά φανεί καλύτερα στον κινηματογράφο γιατί με το θέατρο μποροΰμε νά ποΰμε ότι ίσως ό ήθοποιός δέν έδωσε όλο του τον εαυτό το απόγευμα. Όμως το φίλμ δέν άλλάζει, ούτε τ' απόγευμα ούτε το βράδυ. Όχι, είναι πιά σίγουρο, ή ώρα παίζει αποφασιστικό ρόλο, καθώς κι ό τόπος. Υπάρχουν σημεία συγκεντρώσεων πού δημιουργοΰν ψυχρήν άτμόσφαιρα γιά λόγους που δύσκολα έξηγοΰνται και πού με πολύν κόπο θά κατορθώσει ό ρήτορας νά την άπαλύνει και νά την ζεστάνει. Οί αναμνήσεις πάλι κ' οί εικόνες άπ' το παρελθόν πού ύπάρχουν μέσα στον άνθρωπο, είναι ικανές νά άσκήσουν αποφασιστικήν επιρροή πάνω του. Μιά παράσταση του *Πάρσιφαλ* στό Μπάιρουτ θά προξενήσει πάντα άλλιώτικη εντύπωση άπ' αυτήν πού θά γεννιόταν, άν δινόνταν σ' οποιοδήποτε άλλο μέρος του κόσμου.

Όλες αυτές οί περιπτώσεις έξαρτώνται από την έξασθένηση της έλεύθερης βούλησης του άνθρώπου. Πρό πάντων στην περίπτωση όπου ή συγκέντρωση άπαρτίζεται από άτομα με διαφορετικές αντιλήψεις πού πρέπει νά έξομαλυνθοΰν. Το πρωί και όλόκληρη την ήμέρα, οί δυνάμεις της άνθρώπινης θέλησης αντιστέκονται με την πιό μεγάλη ενεργητικότητα στις προσπάθειες νά τους επιβάλλουν μιά θέληση ξένη, μιά γνώμη άγνωστη. Όμως το βράδυ ύποκύπτουν πιό εύκολα στην κατακτητική δύναμη μιας θέλησης ισχυρότερης. Γιατί, στην πραγματικότητα, κάθε τέτοια συγκέντρωση είναι και μιά πάλη, άνάμεσα σέ

δυὸ ἀντίθετες δυνάμεις. Τὸ ἰσχυρὸ ρητορικὸ ταλέντο τῆς ἀποστολικῆς κατακτητικῆς φύσης, θὰ πετύχει εὐκολώτερα νὰ ἐμφυσήσει μιὰ καινούργια ἀντίληψη σὲ ἀνθρώπους ποὺ κιόλας ἔχουν ὑποστεῖ, ἀπὸ φυσικοῦ τους, μιὰ χαλάρωση τῆς ἀντιστασιακῆς τους ἱκανότητας, πολὺ περισσότερο παρὰ ὅταν θἄχουν πλήρη ἐπίγνωση τῆς πνευματικῆς τους διαύγειας καὶ τῆς θέλησής τους.

Τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα πετυχαίνεται μέσα στὸ πολύχρωμο μισοσκόταδο, τὸ γεμάτο μυστήριο, τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, μὲ τὰ κεριά, τοὺς λιβανωτούς, τὰ θυμιάματα κ. τ. λ.

Στὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς μάχης τοῦ ρήτορα μὲ τοὺς ἀντιπάλους του ποὺ θέλει νὰ κατακτήσει, θὰ λάμψει λίγο - λίγο, ἡ θαυμαστὴ γνώση τῶν ψυχολογικῶν συνθηκῶν ποὺ ἀπαρτίζουν τὴν προπαγάνδα, πρᾶγμα ποὺ λείπει σχεδὸν ὁλοκληρωτικὰ ἀπ' τὸν συγγραφέα. Γιαυτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο τὰ γραπτὰ κείμενα μὲ τὶς περιωρισμένες τους δυνατότητες, δὲν θὰ χρησιμέψουν γενικά, παρὰ γιὰ νὰ διαφυλάξουν, νὰ ἐπιβεβαιώσουν ἢ νὰ ἰσχυροποιήσουν πεποιθήσεις κι ἀντιλήψεις ἤδη ὑπάρχουσες. Καμιὰ ἀπ' τὶς μεγάλες ἐπαναστάσεις τῆς ἱστορίας δὲν ὀφείλεται στὸν γραπτὸ λόγο. Τὰ κείμενα συνόδεψαν μονάχα τὶς ἐπαναστάσεις.

Δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχει κανεὶς ποὺ νὰ νομίζει πὼς ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση θἄχε ποτὲ πραγματοποιηθεῖ μὲ τὶς φιλοσοφικὲς θεωρίες, ἂν δὲν εἶχε βρεῖ ἕναν ὁλόκληρο στρατὸ ἀπὸ ἔνθερμους ἀγωνιστὲς ποὺ τοὺς ὑποκινοῦσαν δημαγωγοὶ ἀνώτερης ποιότητας· ξύπνησαν τὰ πάθη τοῦ λαοῦ ποὺ ὑπόφερε ὥσπου ξέσπασε ἡ τρομερὴ ἐκείνη ἡφαιστειακὴ ἔκρηξη ποὺ ξάπλωσε τὸν τρόμο σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη. Ἄλλο παράδειγμα: ἡ πιὸ μεγάλη ἐπαναστατικὴ παραφορὰ τοῦ καιροῦ μας, ἡ μπολσεβίκικη ἐπανάσταση στὴ Ρωσία, δὲν γίνηκε βέβαια μὲ τὰ γραφτὰ τοῦ Λένιν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ὅλο μῖσος ρητορικὴ δεινότητα ἀναρίθμητων ἀποστόλων —μικρῶν ἢ μεγάλων— τῆς προφορικῆς προπαγάνδας.

Αὐτὸς ὁ λαὸς ποὺ δὲν ἤξερε ἀνάγνωση καὶ γραφή, δὲν μποροῦσε στ' ἀλήθεια νὰ ξυπνήσει ἐπαναστατικὰ διαβάζοντας τὸν Κὰρλ Μάρξ. Κι ὅμως τὄκαμε γιατὶ χιλιάδες ἀγωνιστὲς —ὅλοι στ' ἀλήθεια προσηλωμένοι στὸν ἴδιο σκοπὸ— τοῦ ὑποσχέθηκαν τ' ἀγαθὰ τ' οὐρανοῦ.

Ἔτσι ἔγινε παλιὰ κι αὐτὸ θὰ γίνεται πάντα στὸν κόσμο. Οἱ Γερμανοὶ διανοούμενοί μας μὲ τὴν πλέρια ἔλλειψη πρακτικῆς συναίσθησης, πιστεύουν πὼς ἕνας γραφιᾶς πρέπει ἀναγκαστικὰ νὰ διαθέτει πιότερο μυαλὸ ἀπὸ ἕναν ρήτορα. Αὐτὴ ἡ γνώμη διατυπώθηκε τελευταία σὰν δικιολογία σ' ἕνα ἄρθρο μιᾶς ἐθνικιστικῆς ἐφημερίδας ποὺ κατάλαγε πὼς εἶχε ἀπογοητευθεῖ ἀπ' τὴν ἀνάγνωση τοῦ λόγου

μιανοῦ ρήτορα μεγάλης φήμης. Αὐτὸ μοῦ θυμίζει τώρα μιὰν ἄλλη κριτικὴ ποὺ μοῦπεσε στὰ χέρια κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ πολέμου· ἀναφερόταν κ' ἔκανε ἀνόητα καὶ πρόχειρα τοὺς λόγους τοῦ Λόυντ Τζὼρτζ (τότε ἦταν ἕνας ἁπλὸς ὑπουργὸς Ἐφοδιασμοῦ) γιὰ νὰ φτάσει στὸ ἐμπνευσμένο συμπέρασμα ὅτι αὐτοὶ οἱ λόγοι ἦταν χαμηλῆς ποιότητας, δεύτερης κλάσης ἀπὸ ἠθικῆς κ' ἐπιστημονικῆς πλευρᾶς κι ὅτι τ' ἀποτελέσματά τους ἦταν φτηνὰ καὶ συνηθισμένα. Ἀργότερα διάβασα μιὰ σειρὰ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς λόγους σὲ κάποια μπροσούρα καὶ δὲν μπόρεσα νὰ μὴ ξεσπάσω σὲ γέλια βλέποντας πόσο, ἐκεῖνος ὁ ἱππότης τοῦ γερμανικοῦ καλάμου, δὲν στάθηκε ἱκανὸς νὰ καταλάβει οὔτε μιὰ λέξη ἀπ' αὐτὰ τ' ἀριστουργήματα κι ἀπ' αὐτὴ τὴν μεγάλη τέχνη νὰ πλάθεις τὴν ψυχὴ τοῦ πλήθους. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἔκρινε τοὺς λόγους τοῦ Λόυντ Τζὼρτζ ἀποκλειστικὰ ὑποκειμενικά, σταθμίζοντας τὴν ἐντύπωση ποὖχαν κάνει σ' αὐτὸν τὸν ἴδιο, ἐνῶ ὁ μεγάλος Ἄγγλος δημαγωγὸς τοὺς εἶχε συνθέσει μὲ μοναδικὸ σκοπὸ νὰ κυριαρχήσει πάνω στὴ μάζα τῶν ἀκροατῶν του καὶ μὲ μιὰ πιὸ ἐλεύθερη, πλατύτερη σκοπιμότητα, νὰ ἐπιδράσει ὅσο μποροῦσε περισότερο πάνω της. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη οἱ λόγοι τοῦ Ἐγγλέζου ἦταν ἕνα ἀριστούργημα γιατὶ μαρτυροῦσαν μιὰ ἐκπληκτικὴ γνώση τῆς ψυχῆς τῶν κατώτατων λαϊκῶν στρωμάτων. Ἔτσι τὸ ἀποτέλεσμά τους στάθηκε ἐκπληκτικό.

Πῶς νὰ συγκρίνουμε τὸ ἀδύνατο ψέλλισμα ἐνὸς Μπέτμαν - Χόλβεγκ! Φαινομενικά, οἱ λόγοι του ἦταν βέβαια πιὸ πνευματώδεις, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα δὲν φανέρωναν παρὰ τὴν ἀδυναμία αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου νὰ μιλήσει στὸν λαό του ποὺ δὲν τὸν γνώριζε ἄλλωστε διόλου. Μολοντοῦτο, μὲ τὸ σπουργιτίσιο μυαλό του κάποιος γραφιὰς Γερμανὸς — μὲ πλατειὰ εἶν' ἀλήθεια καλλιέργεια — βάλθηκε νὰ κρίνει τὸ πνεῦμα τοῦ Ἄγγλου ὑπουργοῦ καὶ τὴν ἐντύπωση ποὺ ἔκαναν οἱ λόγοι του, κατασκευασμένοι γιὰ νὰ συγκινήσουν τὶς πλατιὲς μάζες, στὸ δικό του ἀποξεραμένο μυαλό. Κι ὄχι μόνον αὐτὸ ἀλλὰ συγκρίνοντάς τους μὲ τὰ φλύαρα δημιουργήματα κάποιων Γερμανῶν ἀνθρώπων τῆς κυβέρνησης, ἔβρισκε αὐτὰ τὰ τελευταῖα πιὸ συγκροτημένα. Τὸ ὅτι ὁ Λόυντ Τζὼρτζ ὑπῆρξε μὲ τὴν πνευματική του διαυγεια ὄχι μόνο ἴσως, μὰ χίλιες φορὲς ἀνώτερος ἀπ' τὸν Μπέτμαν - Χόλβεγκ, ἀποδεικνύεται ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ λόγοι του μὲ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἔκφρασή τους ἄνοιξαν τὸ δρόμο τῆς καρδιᾶς τοῦ λαοῦ του κ' ἔκαναν αὐτὸν τὸν λαὸ νὰ ὑπακούσει δίχως ἐπιφυλάξεις στὴ θέλησή του. Εἶναι ἀκριβῶς ἡ πρωτόγονη γλῶσσα καὶ ἡ ἐπιλογὴ τῶν στοιχειωδῶν ἐκφράσεων, ἡ χρήση τῶν ἁπλῶν παραδειγμάτων, τῶν πιὸ εὐκολονόητων, ποὺ ἀποδείχνουν τὸ μεγάλο ταλέντο αὐτοῦ τοῦ Ἄγγλου. Γιατὶ ὁ λόγος

ἑνὸς πολιτικοῦ πρὸς τὸν λαό του κρίνεται ὄχι ἀπ' τὴν ἐντύπωση ποὺ θὰ κάνει σ' ἕναν καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐπίδραση ποὺ θἄχει πάνω σ' αὐτὸν τὸν ἴδιο τὸν λαό. Κι αὐτὸ μονάχα δίνει τὸ μέτρο τῆς πνευματικότητας, τῆς δυναμικότητας, ἑνὸς ρήτορα.

***

Ἡ ἐκπληκτικὴ ἀνάπτυξη τοῦ κινήματός μας, ποὺ ξεκίνησε ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια ἀπ' τὸ τίποτα, καὶ ποὺ σήμερα εἶναι σὲ θέση ν' ἀντιταχθεῖ σὲ ὅλους τοὺς ἐχθρούς, ἐσωτερικοὺς κ' ἐξωτερικούς, τοῦ λαοῦ μας, ὀφείλεται, στηρίζεται στὸ ὅτι καταλάβαμε ἀπόλυτα αὐτὴ τὴν ἄποψη καὶ τὴν ἐφαρμόσαμε.

Ὅσο βασικὴ κι ἂν εἶναι γιὰ ἕνα κίνημα ἡ κομματικὴ φιλολογία, ὁ σκοπός της θὰ εἶναι πάντα πιὸ πολὺ νὰ ὁλοκληρώσει καὶ σχηματοποιήσει τὴν ἀγωγὴ τῶν ἀνώτερων ἢ τῶν κατώτερων στελεχῶν τοῦ κόμματος, παρὰ νὰ ξυπνήσει στὶς μάζες πολεμικὸ ἢ ἐπαναστατικὸ μένος. Ἕνας συνειδητὸς σοσιαλοδημοκράτης ἢ κάποιος φανατικὸς κομμουνιστὴς δὲν θὰ ἀποφασίσει ποτὲ — ἔξω ἀπὸ σπάνιες περιπτώσεις — ν' ἀγοράσει μιὰ μπροσούρα κι ἀκόμη περισσότερο ἕνα βιβλίο ἐθνικοσοσιαλιστικὸ καὶ νὰ τὸ διαβάσει, γιὰ νὰ ρίξει μιὰ ματιὰ στὴν φιλοσοφία μας, ἢ νὰ μελετήσει τὴν κριτική μας γιὰ τὴν δική του. Δὲν θὰ διαβάσουν μάλιστα ποτέ, ἢ τουλάχιστον πολὺ λίγοι θὰ τὸ κάμουν, μιὰν ἐφημερίδα ποὺ δὲν θἄχει ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὴ σφραγίδα τοῦ κόμματός τους. Αὐτὸ ἄλλωστε δὲν θἄχε καμιὰν ἀποτελεσματικὴ χρησιμότητα, γιατὶ τὸ περιεχόμενο μιᾶς καὶ μόνο ἐφημερίδας εἶναι τόσο ἀποσπασματικὸ καὶ τόσο ἐγκατεσπαρμένο ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νἄχει ἀποφασιστικὴ ἐπίδραση στὸν προσκαιρινὸ ἀναγνώστη. Ἄλλωστε δὲν μποροῦμε τίποτα νὰ προδικάσουμε καὶ νὰ βγάλουμε συμπεράσματα γενικὰ πάνω σ' αὐτό, μιὰ καὶ πρόκειται γιὰ λίγες δεκάρες ποὺ ὁ ἄλλος τὶς διαθέτει ἀσυλλόγιστα γιὰ νὰ γίνει ἔστω καὶ συνδρομητὴς σὲ μιὰν ἐχθρικὴ ἐφημερίδα ἀπὸ καθαρὴ ἐπιθυμία καί μόνο νὰ ἐνημερωθεῖ ἀντικειμενικά. Πολὺ δύσκολα ἕνας στοὺς δέκα χιλιάδες θὰ βρεθεῖ ποὺ νὰ κάμει κάτι τέτοιο. Μονάχα ἕνας ποὺ ἔχει κιόλας πετύχει μέσα στὶς τάξεις τοῦ κόμματός του, θὰ διαβάσει τὸ κομματικὸ ὄργανο ποὺ θὰ τὸν πληροφορεῖ γιὰ τὰ ἐσωτερικὰ τῆς ὀργάνωσης.

Ἡ ἀφίσσα ποὺ « μιλάει » εἶναι σίγουρα ἄλλο πράγμα! Αὐτὴ ἐδῶ, εἶναι πάντα πρόθυμος νὰ τὴν δεχθεῖ καὶ τὴν ἀκούσει μ' εὐχαρίστηση· καὶ θὰ τὸ κάμει μὲ περισσότερη χαρὰ ἂν ὁ τίτλος της ἀναγγέλει μὲ τρόπο εὐληπτο ἕνα θέμα ποὺ θὰ βρίσκεται στὸ στόμα ὅλων κείνη τὴν στιγμή. Διαβάζοντὰς την στὰ γρήγορα καὶ μὲ ὅσο τὸ δυνατὸν λιγώτερη προσοχή, συμβαίνει νὰ τὸν τραβήξει αὐτὴ ἡ ἀφίσσα καὶ νὰ τοῦ

ἀνοίξει καινούργιες προοπτικὲς ἢ ἀκόμη καὶ νὰ ἐνδιαφερθεῖ γι' αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ κίνημα. Ἀλλὰ στὴν πιὸ ἐξαιρετικὴ περίπτωση ἡ προώθηση τοῦ ἀτόμου θὰ εἶναι πάρα πολὺ ἐλαφριά, καὶ ποτὲ ἡ ἀπόφασή του δὲν θὰ σταθεῖ τελειωτική. Γιατὶ ἡ ἀφίσσα, δὲν μπορεῖ, αὐτὴ εἰδικά, παρὰ ν' ἀναφέρεται καὶ νὰ ὑποδεικνύει ἕνα μονάχα γεγονὸς κ' ἡ ἐνέργειά της θὰ κριθεῖ σὲ σχέση μὲ τὴν καλλιέργεια καὶ τὴν μόρφωση ποὺ θἄχει ὁ ἀναγνώστης μὲ τὴν διαμορφωμένη κιόλας γνώμη. Ἔτσι ὁ μοναδικὸς τρόπος δράσεως μένει τώρα καὶ πάντα ἡ μεγάλη λαϊκὴ συγκέντρωση.

Ἡ πλατιὰ λαϊκὴ συνάθροιση εἶναι ἀπαραίτητη καὶ γι' αὐτὸ ἀκόμη τὸν λόγο: μέσα της, ὁ ἄνθρωπος ποὺ αἰσθάνεται στὴν ἀρχὴ ἀπομονωμένος σὰν μελλοντικὸς ἐπαναστάτης τοῦ νέου κινήματος καὶ ποὺ παρασύρεται εὔκολα ἀπ' αὐτὸ τὸν φόβο τῆς μοναξιᾶς, θὰ ἀντικρίσει γιὰ πρώτη φορὰ τὴν εἰκόνα μιᾶς πλατιᾶς κοινωνίας, πράγμα ποὺ θὰ τὸν κάμει ν' ἀναθαρρήσει καὶ θὰ τοῦ ἐνισχύσει τὸ ἠθικό του. Αὐτὸς ὁ ἴδιος ἄνθρωπος θὰ μπορεῖ τώρα νὰ βαδίσει στὴ μάχη μὲ τὴν καρδιὰ πιὸ ἐλαφριά, μέσα στὰ πλαίσια τοῦ λόχου ἢ τῆς διμοιρίας του, χαρούμενος γιατὶ μπόρεσε νὰ διατηρήσει τὶς δυνάμεις του. Περιτριγυρισμένος ἀπ' τοὺς ἄλλους, αἰσθάνεται περισσότερο ἀσφαλής, παρ' ὅλο ποὺ στὴν πραγματικότητα χίλιοι λόγοι μποροῦν νὰ τοῦ ἀποδείξουν τὸ ἀντίθετο. Ἡ συμμετοχὴ σὲ μιὰ μεγάλη συγκέντρωση δὲν ἐνθαρρύνει μονάχα τὸν ἀπομονωμένο, δυναμώνει τὴν ἕνωση, βοηθᾶ νὰ δημιουργηθεῖ ἕνα ἐνιαῖο ἀγωνιστικὸ πνεῦμα, τὸ ἄτομο ποὺ μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐκπροσώπου μιᾶς καινούργιας θεωρίας, συναντᾶ μεγάλες δυσκολίες στὸν τόπο τῆς δουλειᾶς ἢ στὸ γραφεῖο του καὶ νοιώθει τὴν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη κάποιου στηρίγματος, βρίσκει τὴν αὐτοπεποίθησή του, ὄντας μέτοχος μιᾶς μεγάλης καὶ πλατιᾶς λαϊκῆς ἐκδήλωσης. Τὴν ἐντύπωση αὐτὴ θὰ τὴν συναποκομίσει ἀπ' τὴν πρώτη κιόλας συμμετοχή του. Ὅταν, ἐρχόμενος ἀπ' τὸ μικρό του γραφεῖο, ἢ ἀπ' τὸ πελώριο ἐργοστάσιο, ὅπου αἰσθάνεται τόσο ταπεινός, μπαίνει γιὰ πρώτη φορὰ στὴν μεγάλη λαϊκὴ συγκέντρωση, βλέπει ὅτι περιτριγυρίζεται ἀπὸ χιλιάδες ἀνθρώπους ποὺ ἔχουν τὴν ἴδια μ' αὐτὸν γνώμη· ἢ πάλι ὅταν πρόκειται γιὰ κάποιον ποὺ ψάχνει ἀκόμη, αἰσθάνεται νὰ παρασύρεται ἀπ' αὐτὴ τὴν πανίσχυρη δύναμη τῆς συλλογικῆς ἐκδήλωσης καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τριῶν ἢ τεσσάρων χιλιάδων ἀνθρώπων· ὅταν ἡ φανερὴ ἐπιτυχία κ' οἱ χιλιάδες ἐπιδοκιμασίες τὸν βεβαιώνουν διὰ τὸ ἰσχυρὸ οἰκοδόμημα τῆς νέας θεωρίας καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ξυπνοῦν μέσα του τὶς ἀμφιβολίες πάνω στὴν ἀλήθεια τῶν παλιῶν του πεποιθήσεων, τότε ὑποκύπτει σ' αὐτὴ τὴν θαυμαστὴν ἐπίδραση ποὺ ὀνομάζουμε ὑποβολὴ τῆς μάζας. Ἡ πίστη, ἡ ψυχικὴ ἀνάταση, ἀλλ' ἀκόμη κι αὐτὴ ἡ δύναμη τῶν χιλιάδων ἀνθρώπων, συσσω-

ρεύονται στὸν καθένα ἀπ' αὐτούς. Τὸ ἄτομο ποὺ ὑπεισέρχεται σὲ μιὰ τέτοια συγκέντρωση, διστακτικὸ ἀκόμη κι ἀναποφάσιστο, φεύγει ἀπὸ κεῖ καθησυχασμένος: ἔχει πιὰ γίνει μέλος μιᾶς κοινότητας.

Τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα δὲν πρέπει ποτὲ νὰ τὸ ξεχνᾶ αὐτό· καὶ πρὸ πάντων δὲν πρέπει ν' ἀφήσει αὐτὴν τὴν ἐπίδραση νὰ πέσει στὰ χέρια τῶν ματαιόδοξων ἀστῶν ποὺ πιστεύουν ὅτι ὅλα τὰ ξέρουν, μὰ πού, μολοντοῦτο, ὁδήγησαν στὴν καταστροφὴ ἕνα μεγάλο κράτος, τὴν ἴδια τους, τὴν ὕπαρξη καὶ τὴν κυριαρχία πάνω στὴν ἴδια τὴν τάξη τους. Μάλιστα, εἶναι στ' ἀλήθεια ἔξυπνοι, τὰ ξέρουν ὅλα, ὅλα τὰ καταλαβαίνουν· καὶ μόνο ἕνα πράγμα δὲν κατάλαβαν ὡς τώρα: νὰ φροντίσουν ὥστε νὰ μὴν πέσει στὰ χέρια τοῦ μαρξισμοῦ ὁ γερμανικὸς λαός. Πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα, στάθηκαν ἀνίκανοι κι ἀδύναμοι κατὰ τὸν πιὸ ἄθλιο τρόπο, τὸν πιὸ ἀξιολύπητο. Ἡ μεγάλη ἰδέα ποὺ ἔχουν γιὰ τὸν ἑαυτό τους δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἔκφραση τῆς ἴδιας τῆς ματαιοδοξίας τους. Ἔτσι, αὐτὴ ἡ ματαιοδοξία μαζὶ μὲ τὴν ἀνοησία εἶναι, καθὼς λέει κ' ἡ παροιμία, καρπὸς τοῦ ἴδιου δέντρου. Ἂν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι σήμερα δίνουν πολὺ λίγη σημασία στὸν λόγο, δὲν πετυχαίνουν μ' αὐτὸ τίποτ' ἄλλο, δόξα σοι, ὁ θεός, παρὰ ν' ἀποδείξουν πόσο οἱ ἴδιες οἱ μηχανορραφίες τους παραμένουν ἀνίσχυρες.

ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΜΑΧΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΜΕΤΩΠΟ

ΣΤΑ 1919 – 1920 ΚΙ ΑΚΟΜΗ ΩΣ ΤΟ 1921 ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΟΥΣΑ προσωπικὰ αὐτὲς τὶς συγκεντρώσεις, τὶς λεγόμενες ἀστικές. Μοῦ προξενοῦσαν πάντα τὴν ἐντύπωση μιᾶς κουταλιᾶς μουρουνόλαδο ποὺ ἔπινα ἀηδιασμένος, σὰν ἤμουν παιδί. Θἄπρεπε νὰ τὸ καταπιῶ κι αὐτὸ μπορεῖ νἄκανε καλό, μὰ ἡ γεύση του ἦταν ἀφόρητη καὶ φρικτή! Ἂν ἦταν δυνατὸ νὰ δέσουν χειροπόδαρα τὸν γερμανικὸ λαὸ καὶ νὰ τὸν κουβαλήσουν μὲ τὸ ζόρι σ' αὐτὲς τὶς «συγκεντρώσεις», ἂν μποροῦσαν νὰ κλείσουν ὅλες τὶς πόρτες καὶ τὰ παράθυρα γιὰ νὰ μὴ τὸ σκάσει κανείς, τότε ἴσως, σὲ μερικὲς ἑκατοντάδες χρόνια θὰ πετύχαιναν κάτι. Εἶναι ἀλήθεια καὶ πρέπει νὰ τ' ὁμολογήσω ἀνοιχτά, πὼς σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση, ἡ ζωὴ δὲν θἄχε πιὰ κανένα ἐνδιαφέρον γιὰ μένα καὶ θὰ προτιμοῦσα νὰ μὴν ἤμουνα Γερμανός. Ὅμως, δόξα σοι, ὁ θεός, δὲν χρειάστηκε νὰ συμβεῖ κάτι τέτοιο. Κανεὶς δὲν παραξενεύτηκε ποὺ ὁ ὑγιὴς καὶ ἠθικὸς λαὸς ἀποφεύγει αὐτὲς τὶς «συγκεντρώσεις τῆς ἀστικῆς μάζας» σὰν τὸν διάβολο τὸ λιβάνι.

Ἔμαθα πιὰ νὰ τοὺς ξεχωρίζω αὐτοὺς τοὺς προφῆτες τῆς ἀστικῆς ἀντίληψης τῆς ζωῆς, ἀλλὰ ταυτόχρονα κατάλαβα καὶ πολὺ καλὰ γιατὶ δὲν δίνουν καμιὰ σημασία στὴν τέχνη τοῦ προφορικοῦ λόγου. Πῆγα τότε στὶς συγκεντρώσεις τῶν δημοκρατικῶν, τῶν Γερμανῶν Ἐθνικιστῶν, τοῦ Λαϊκοῦ Γερμανικοῦ Κόμματος καὶ τοῦ Βαυαρικοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος. Αὐτὸ ποὺ σοῦ χτυποῦσε ἀμέσως ἦταν ἡ ἀπόλυτη ὁμοιογένεια τοῦ ἀκροατήριου. Σχεδὸν μονάχα τὰ μέλη τοῦ κάθε κόμματος παρακολουθοῦσαν τὶς συγκεντρώσεις. Τὸ σύνολο, δίχως καμιὰ πειθαρχία, ἔμοιαζε πιὸ πολὺ σὰν λέσχη ὅπου χόρευαν ἢ ἔπαιζαν χαρτιά, παρὰ σὰν συγκέντρωση ἀνθρώπων ποὺ ἑτοιμάζονταν νὰ ξεσηκωθοῦν γιὰ μιὰ ἀπ' τὶς μεγαλύτερες συγκεντρώσεις τῆς ἱστορίας. Ὁ ὁμιλητής, ἀπ' τὴν πλευρά του, ἔκανε ὅ,τι μποροῦσε γιὰ νὰ δια-

τηρήσει αὐτὴ τὴν πλαδαρότητα στὴν ἀτμόσφαιρα. Οἱ ρήτορες μιλοῦσαν, ἢ καλύτερα διάβαζαν δυνατὰ τοὺς λόγους, γραμμένους σὲ ὕφος ἔξυπνου στ' ἀλήθεια κύριου ἄρθρου ἐφημερίδας ἢ ἐπιστημονικοῦ συγγράμματος. 'Απόφευγαν τὶς σκληρὲς ἐκφράσεις καὶ ἔκαναν πότε-πότε, ἀνώδυνα λογοπαίγνια ποὺ ἔβγαζαν γέλιο ὑποχρεωτικὸ σ' ὅσους μονάχα κάθονταν γύρω-γύρω στὸ γραφεῖο: ὄχι γέλια πλατιά, πρόσχαρα, μὰ σιγανά, μὲ ἐπιφύλαξη καὶ διακριτικότητα.

Ὤ, αὐτὸ τὸ περιβόητο γραφεῖο!

Εἶδα μιὰ φορὰ κάποια συγκέντρωση στὴν αἴθουσα Βάγκνερ τοῦ Μονάχου· ἦταν μιὰ ἐκδήλωση ἀπ' ἀφορμὴ τὴν ἐπέτειο τῆς μάχης τῶν 'Εθνῶν στὴ Λειψία. Ὁ λόγος διαβάστηκε ἀπὸ ἕναν γέρο καὶ σεβάσμιο κύριο, καθηγητὴ κάποιου πανεπιστημίου. Πάνω στὴν ἐξέδρα στημένο τὸ γραφεῖο. Ἕνας μὲ μονόκλ κάθονταν δεξιά, ἄλλος πάλι μὲ μονόκλ ἀριστερὰ καὶ στὴ μέση τρίτος κύριος δίχως μονόκλ. Καὶ οἱ τρεῖς τους φοροῦσαν ρεντιγκότα: εἶχες τὴν ἐντύπωση πὼς βρισκόσουν σὲ μιὰ αἴθουσα δικαστηρίου ὅπου πρόκειται νὰ διαβάσουν μιὰ καταδίκη σὲ θάνατο, ἢ ν' ἀναγγείλουν τὴν βάπτιση κάποιου πιστοῦ σ' ἕνα περίεργο θρήσκευμα· ἔνοιωθες τέλος πάντων ὅτι εἶχες νὰ κάνεις μὲ μιὰ θρησκευτικὴ τελετή. Ὁ ὑποτιθέμενος λόγος, ποὺ τυπωμένος θἄταν ἴσως ἀρκετὰ καλός, εἶχε ἕνα ἀτοτέλεσμα τρομακτικό. Μετὰ ἀπὸ τρία τέταρτα τῆς ὥρας ὁλόκληρη ἡ συγκέντρωση εἶχε βυθιστεῖ σὲ μιὰ κατάσταση ὕπνωσης, ποὺ ταράσσονταν μονάχα ὅταν κάποια γυναίκα ἢ ἄντρας ἔβγαινε, ἢ ἀπ' τὸν θόρυβο ποὺ ἔκαναν οἱ σερβιτόρες καὶ τὰ χασμουρητὰ τῶν ἀραιῶν πιὰ ἀκροατῶν Τρεῖς ἐργάτες ποὺ ἦταν ἐκεῖ, εἴτε ἀπὸ περιέργεια, εἴτε σὰν ἐκπρόσωποι τοῦ κόμματος ποὺ ἀνῆκαν, κοίταζαν κάθε λίγο ὁ ἕνας τὸν ἄλλο μὲ εἰρωνικὰ χαμόγελα ποὺ διόλου δὲν λάβαιναν τὸν κόπο νὰ τὰ κρύψουν· τελικὰ ἔσπρωξαν συνθηματικὰ μὲ τοὺς ἀγκῶνες τους ὁ καθένας τὸν διπλανό του καὶ βγῆκαν ἥσυχα-ἥσυχα ἀπ' τὴν αἴθουσα. Ἦταν φανερὸ πὼς δὲν ἤθελαν νὰ χαλάσουν τὴν ἡσυχία τῶν ἄλλων. Στ' ἀλήθεια δὲν ἀξίζει τὸν κόπο ν' ἀσχοληθοῦν πιὸ πολὺ μ' αὐτὸ τὸ θέμα. Τελικὰ ἡ συγκέντρωση ἔδειξε πὼς πλησίαζε στὸ τέρμα της. Ὅταν ὁ καθηγητής, ποὺ ἡ φωνή του γίνηκε λίγο-λίγο καὶ πιὸ ἀδύναμη, τελείωσε τὴν ὁμιλία του, ὁ πρόεδρος τῆς συγκέντρωσης, αὐτὸς ποὺ καθόταν ἀνάμεσα στοὺς δυὸ μονοκλοφόρους σηκώθηκε καὶ μὲ μιὰ πεντακάθαρη φωνὴ ἀπευθύνθηκε στὶς «ἀδελφὲς Γερμανίδες» καὶ στοὺς «ἀδελφοὺς» ποὺ ἦταν ἐκεῖ, ἐκφράζοντας τὰ πιὸ βαθειὰ συναισθήματα εὐγνωμοσύνης γιὰ τὴν μοναδικὴ καὶ θαυμάσια διάλεξη ποὺ ὁ καθηγητὴς Χ... εἶχε δεχθεῖ νὰ δώσει μὲ ἕνα τόσο εὐχάριστο ὅσο καὶ βαθυστόχαστο θέμα ποὺ ἄγγιζε τὶς συνειδήσεις σὰν ἕνα «ἐσώτερο γε-

γονός», μὲ τὴν πιὸ ἀληθινὴ ἑρμηνεία τῆς λέξης, ὅσο καὶ σὰν «ἀποτέλεσμα». Θἄταν βεβήλωση ἐκείνη τὴν ὥρα, ἂν ἔπιαναν νὰ συζητοῦν καὶ ν' ἀναλύουν αὐτὴ τὴ φωτισμένη διάλεξη. Καὶ γιαυτὸ — σίγουρος ὅτι διερμήνευε τὴ θέληση ὅλων τῶν ἀκροατῶν του — διαμαρτυρήθηκε ἐνάντια στὴν πρόταση ν' ἀρχίσει μιὰ ὁποιαδήποτε συζήτηση καὶ πρότρεψε ὅλους νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ τραγουδήσουν ἐν χορῷ τό: «Εἴμαστε ἕνας λαὸς ἑνωμένος σὰν ἀδέλφια» * κ.τ.λ. Τέλος ἀγκαλιάζοντας μὲ τὴν ματιά του τὴν συγκέντρωση, πρότεινε νὰ τραγουδήσουν τὸν Ἐθνικὸ Ὕμνο. Καὶ τὄκαναν· τότε μοῦ φάνηκε πὼς στὴ δεύτερη στροφή, οἱ φωνὲς γίνηκαν πιὸ ἀραιὲς γιὰ νὰ δυναμώσουν πάλι στὸ ρεφραίν· στὴν τρίτη στροφὴ παρατήρησα πάλι τὸ ἴδια πράγμα, ὥσπου πιὰ βεβαιώθηκα ὅτι δὲν ἤξεραν ὅλοι τὰ λόγια.

Ὅμως ἔχει ἄραγε καμιὰ σημασία αὐτό, ὅταν ἕνας τέτοιος ὕμνος βγαίνει κι ἀνεβαίνει κατευθείαν στὰ οὐράνια, μέσα ἀπό μιὰ γερμανικὴ καρδιὰ ποὺ πάλλεται ἀπὸ πατριωτισμό;

Καὶ ἡ συγκέντρωση σκορπίστηκε· δηλαδὴ ὁ καθένας βιάστηκε νὰ βγεῖ ἀπὸ κεῖ μέσα ὅσο γινόταν πιὸ γρήγορα, γιὰ νὰ πιοῦν ἄλλος ἕνα ποτήρι μπύρα, ἄλλος καφὲ κι ἄλλος ἁπλούστατα γιὰ νὰ βρεθεῖ στὸν καθαρὸ ἀγέρα ξανά.

Ἔ, ναί! μάλιστα, νὰ βγοῦν στὸν καθαρὸ ἀγέρα, ἔξω! Τὸ ἴδιο ἐπιθυμοῦσα μονάχα κ' ἐγὼ ἐκείνη τὴν ὥρα. Μὲ τέτοια λοιπὸν θὰ κατάφερναν νὰ συναρπάσουν τὶς ψυχὲς τῶν Πρώσσων καὶ τῶν Γερμανῶν γιὰ νὰ τοὺς στείλουν κατόπι στὸν ἡρωικὸν ἀγώνα; Στὸ διάβολο νὰ πᾶνε αὐτὲς οἱ συγκεντρώσεις τους!

Στὴν κυβέρνηση βέβαια, ἀρέσουν ὅλ' αὐτά. Εἶναι μάλιστα, «εἰρηνικὲς» ἐκδηλώσεις. Ἂν ἦταν ἐδῶ κάποιος ὑπουργὸς δὲν θἄχε λόγο ν' ἀμφιβάλλει γιὰ τὴν τάξη καὶ τὴν ἀσφάλεια. Θἄταν σίγουρος πὼς τὸ κῦμα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τους δὲν ἐπρόκειτο νὰ ξεπεράσει τὶς καθιερωμένες ἀστικὲς ἐκδηλώσεις. Δὲν θἄχε νὰ φοβηθεῖ διόλου πὼς οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ μέσα στὸ μεθύσι τους θὰ ξεχύνονταν στοὺς δρόμους κραυγάζοντας: «Τιμὴ καὶ δόξα στὴ Γερμανία!», ἀντὶ νὰ πᾶνε ἥσυχα-ἥσυχα νὰ πιοῦν τὸν καφέ τους ἢ νὰ χωθοῦν σὲ καμιὰ μπυραρία. Οὔτε θἄβαζαν σὲ μπελάδες τὴν ἀστυνομία ποὺχει τόση ἀνάγκη ἀπὸ ἀνάπαυση.

***

Οἱ ἐθνικοσοσιαλιστικὲς συγκεντρώσεις, ἀντίθετα δὲν εἶχαν τίποτα τὸ «βαρετὸ» καὶ τὸ «μεγαλόπρεπο». Ἐδῶ τὰ κύματα τῆς διττῆς ἀν-

---

* Τὸ γνωστὸ ἀπόσπασμα ἀπ' τὸν «Γουλιέλμο Τέλλο» (Σ. τ. Μ.).

τίληψης γιὰ τὴ ζωὴ συγκρούονταν καὶ μιὰ τέτοια συγκέντρωση δὲν τέλειωνε ποτὲ μὲ ἀνούσιες ἐκδηλώσεις καὶ πατριωτικὰ τραγούδια, ἀλλὰ μὲ μιὰν φανατικὴ ἔκρηξη καὶ σύγκρουση τῶν ρατσιστικῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν παθῶν.

Ἐκεῖνο ποὺ ἐνδιέφερε στὴν ἀρχὴ ἦταν νὰ ἐγκαθιδρύσουμε ἀπόλυτη τάξη καὶ πειθαρχία, ἐγκαταστώντας πάνω στὸ βῆμα κάποια προσωπικότητα ἀναγνωρισμένου κύρους. Γιατὶ οἱ ὁμιλίες μας δὲν εἶχαν τίποτα τὸ κοινὸ μὲ τὶς φλυαρίες τῶν ἀστῶν «λογάδων»· ἦταν ἀπὸ φύση καὶ θέση τους, καθὼς κι ἀπ' τὸ ἀντικείμενο ποὺ τὶς ἀπασχολοῦσε, καμωμένες γιὰ νὰ ἀποστομώσουν τὸν ἀντίπαλο. Καὶ ἀπὸ ἀντιπάλους ἦταν γεμάτες οἱ συγκεντρώσεις μας! Συχνὰ μᾶς ἔρχονταν σὲ συμπαγεῖς μάζες, πλαισιούμενοι ἀπὸ κάποιους δημαγωγοὺς καὶ στὰ πρόσωπά τους διάβαζες τούτη τὴν ἀπόφαση: «Σήμερα θὰ ξεκαθαρίσουμε μιὰ καὶ καλὴ μαζί σας!»

Ναί, πολὺ συχνὰ πλημμύριζαν τὶς συγκεντρώσεις μας κατὰ λόχους οἱ φίλοι μας τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, μὲ τὴν ἀπαράγραπτη ἐντολὴ νὰ τὰ σπάσουν ὅλα κεῖνο τὸ βράδυ μέσα στὸ μαγαζὶ καὶ νὰ τελειώσουν μιὰ γιὰ πάντα μ' αὐτὴ τὴν ἱστορία. Καὶ πάρα πολὺ συχνά, ὅλα κρέμονταν ἀπὸ μιὰ κλωστή· μοναχὰ ἡ ἀπεριόριστη κι ἀκοίμητη ἐνεργητικότητα τῶν ἀνθρώπων μας κ' ἡ σκληρὴ μαχητικότητα τῶν φρουρῶν ποὺ εἴχαμε ἐγκαταστήσει μέσα στὶς αἴθουσες κατάφερναν νὰ ἐξουδετερώσουν τὰ σχέδια τῶν ἀντιπάλων μας.

Εἶχαν κάθε λόγο νὰ εἶναι ἐξοργισμένοι μαζί μας. Ὡς καὶ τὸ κόκκινο χρῶμα ποὺ εἶχαν οἱ ἀφίσσες μας τοὺς τραβοῦσε καὶ τοὺς ἐρέθιζε. Οἱ τακτοποιημένοι ἀστοὶ μείνανε κατάπληκτοι ὅταν χρησιμοποιήσαμε τὸ κόκκινο τῶν μπολσεβίκων καὶ νόμισαν πὼς ἦταν αὐτὸ μιὰ στάση διφορούμενη καὶ κάτι τὸ παραπλανητικό. Οἱ Γερμανοὶ ἐθνικιστές, ἄρχισαν τότε νὰ διαδίδουν ὅτι εἴμαστε στὸ βάθος μιὰ ἀπόχρωση μαρξιστικὴ καὶ κρυπτοκομμουνιστές. Γιατὶ τοῦτοι οἱ ξεροκέφαλοι δὲν μπόρεσαν ὡς σήμερα νὰ καταλάβουν τὴν διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν ἀληθινὸ σοσιαλισμὸ καὶ στὸν μαρξισμό. Προπάντων ὅταν ἀνακάλυψαν πὼς στὶς συγκεντρώσεις μας δὲν ἀπευθυνόμαστε στοὺς ἀκροατὲς μὲ τὸ καθιερωμένο «Κυρίες καὶ Κυρίοι», ἀλλὰ ἀποκαλούσαμε τὸ κοινό, «συμπατριῶτες» κι ὅτι συμπεριφερόμαστε μεταξύ μας σὰν σύντροφοι, μέλη τοῦ κόμματος· τότε πολλοὶ ἀπ' τοὺς ἀντιπάλους μας νόμισαν πὼς ἤμασταν μαρξιστές. Συχνὰ ξεσπούσαμε σὲ γέλια καὶ μᾶς φαίνονταν πολὺ ἀστεῖος ὁ πανικὸς ποὺ ἔπιανε αὐτοὺς τοὺς ἀνόητους ἀστοὺς ποὺχαν ψυχὴ λαγοῦ, μπροστὰ στὸ αἴνιγμα σχετικὰ μὲ τὴν ἀληθινὴ ὑπόσταση, τὶς προθέσεις καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ κόμματός μας.

Διαλέξαμε γιὰ ἔμβλημά μας τὸ κόκκινο χρῶμα ὕστερα ἀπὸ ὥριμη κι αὐστηρὴ σκέψη. Τὸ κάναμε βασικὰ γιὰ νὰ ἐρεθίσουμε τοὺς ἀριστερούς, νὰ προκαλέσουμε τὴν ἀγανάκτησή τους καὶ νὰ τοὺς φέρουμε στὶς συγκεντρώσεις μας. Σκοπός μας ἦταν νὰ τοὺς σαμποτάρουμε γιατὶ αὐτὸς ἦταν ὁ μοναδικὸς τρόπος νὰ τοὺς κάνουμε νὰ μᾶς προσέξουν.

Ἡ μεγάλη μας ἐπιτυχία τότε, στάθηκε ἡ συνεχὴς ἀλλαγὴ τακτικῆς τῶν ἀντιπάλων μας, ποὺ πρόδωσε ὅτι ἔχασαν τὸν προσανατολισμό τους κ' αἰστάνθηκαν ξαφνικὰ ἀνίκανοι νὰ μᾶς πολεμήσουν. Στὴν ἀρχὴ πρόσταξαν τοὺς ὀπαδούς τους νὰ μὴ δώσουν καμιὰ σημασία στὸ κίνημά μας καὶ ν' ἀποφεύγουν τὶς συγκεντρώσεις μας.

Αὐτὸ τὸ σύνθημα ἐπικρατοῦσε γενικά.

Ὅμως ἐπειδὴ λίγο - λίγο μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἄρχισαν παρ' ὅλ' αὐτὰ νἄρχονται, καὶ καθὼς ὁ ἀριθμός τους ἔδειχνε μιὰ τάση ν' αὐξηθεῖ, ἐνῶ ἡ ἐντύπωση ποὺ τοὺς ἔκανε ἡ θεωρία μας ἦταν μεγάλη, οἱ ἀρχηγοί τους ἄρχισαν ν' ἀνησυχοῦν καὶ νὰ ἐκνευρίζονται. Ἔτσι ἔβγαλαν τὸ συμπέρασμα πὼς δὲν μποροῦσαν πιὰ νὰ μείνουν θεατὲς σ' αὐτὴ τὴν κίνηση, ἀλλὰ πὼς ἔπρεπε νὰ τελειώνουν μαζί μας, μιὰ καὶ καλή, μὲ τὴν τρομοκρατία.

Ἔβγαλαν λοιπὸν ἕνα μανιφέστο στοὺς «συνειδητοὺς κι ὀργανωμένους προλετάριους» νὰ πυκνώνουν κατὰ μάζες τὶς συγκεντρώσεις μας καὶ νὰ δείξουν τὴ δύναμη τῆς γροθιᾶς τοῦ προλεταριάτου σ' αὐτὴ τὴν «μοναρχικὴ κι ἀντιδραστικὴ κίνηση», σπάζοντας τὰ μοῦτρα τῶν ἐκπροσώπων της.

Τότε ξαφνικὰ οἱ αἴθουσες τῶν συγκεντρώσεών μας γέμιζαν ἀπὸ ἐργάτες, τρία τέταρτα τῆς ὥρας πρὶν ν' ἀρχίσουν οἱ ὁμιλίες. Ἔμοιαζαν μὲ βαρέλια ἀπὸ μπαρούτι ποὺ μποροῦσαν, κάθε λεπτό, νὰ τιναχτοῦν στὸν ἀέρα, ἀφοῦ τὸ φυτίλι εἶχε σχεδὸν ἀνάψει. Ὅμως τὰ πράγματα ἄλλαξαν δίχως νὰ τὸ περιμένουν. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔρχονταν σὰν ἐχθροί, ἔφευγαν, ἂν ὄχι κιόλας δικοί μας, ἀλλὰ τουλάχιστον, γεμάτοι ἀμφιβολίες. Σιγὰ - σιγὰ κατάφερνα νὰ μεταλλάζω μέλη τοῦ κόμματος κι ἀντιπάλους ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ὧρες ὁμιλία, σὲ μιὰ συμπαγὴ μάζα ἀνθρώπων ποὺ παραληροῦσαν ἀπὸ ἐνθουσιασμό. Ἔτσι κάθε σύνθημα ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ σπάσει τὴν συγκέντρωση ἐκμηδενίζονταν. Οἱ ἀρχηγοί τους τότε κυριολεκτικὰ πανικοβλήθηκαν κ' ἐκεῖνοι ποὺ ὑποστήριζαν στὴν ἀρχὴ πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ συμμετέχουν οἱ ἐργάτες στὶς συγκεντρώσεις μας, ἄρχισαν νὰ διακηρύσσουν πὼς ἀπὸ τότε δὲν ἔπρεπε νὰ γίνει αὐτὸ καὶ πὼς ἡ πεῖρα ἀπέδειξε ὅτι εἶχαν δίκιο. Πάλι ἄρχισαν νὰ μὴν ἔρχονται, ἢ τουλάχιστον ἔρχονταν πολὺ λίγοι. Ἀλλὰ σὲ λίγο τὸ ἴδιο παιγνίδι ἐπαναλήφθηκε.

Η απαγόρευση δεν τηρήθηκε, οι σύντροφοι έφθαναν κάθε φορά και πιό πολλοί ώσπου τέλος οι όπαδοί της ριζικής λύσης υπερίσχυσαν μέσα στις ηγετικές τάξεις του κόμματός τους. Έπρεπε με κάθε τρόπο να καταστήσουν αδύνατες τις συγκεντρώσεις μας.

Αλλά και πάλι, όταν ύστερα από δυό-τρεις, ή το πιό συχνά μετά από όχτώ ή δέκα συγκεντρώσεις μας, βεβαιώθηκαν πώς είμαστε σε θέση να τους τσακίσουμε, τόσο με την ίδια τους τη θεωρία όσο και με την πρακτική εφαρμογή της βίας κι ότι το μόνο αποτέλεσμα που είχε η ενέργειά τους ήταν η εξουδετέρωση των όμάδων μάχης που μας έστελναν, έβγαλαν καινούργιο μανιφέστο και ξαναγύρισαν στα παλιά συνθήματα: «Σύντροφοι εργάτες κι εργάτισσες! αποφεύγετε τις συγκεντρώσεις των αντιδραστικών εθνικοσοσιαλιστών!»

Την ίδια σπασμωδική και αναποφάσιστη τακτική ακολουθούσε κι ο κόκκινος τύπος. Ενώ στην αρχή επιχείρησαν να μας εξουδετερώσουν με τη σιωπή, ύστερα κατανοώντας πώς αυτό ήταν αδύνατο, κατάφυγαν στην αντίθετη μέθοδο. Μας «μνημόνευαν» κάθε μέρα, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο και κάθε φορά προσπαθούσαν να πείσουν τους εργάτες ότι η δράση μας ήταν ανάξια λόγου. Ώσπου σιγά-σιγά αυτοί οι κύριοι κατάλαβαν ότι δεν μας έμείωναν διόλου, το αντίθετο μάλιστα μας έκαναν καλό, γιατί ο πολύς κόσμος, άρχισε ν' αναρωτιέται: Τί τα θέλουν λοιπόν τόσα λόγια γιά κάτι που λένε πώς είναι γελοίο και πώς δεν αξίζει τον κόπο; Η περιέργεια των ανθρώπων ξύπνησε. Τότε έκαναν κυριολεκτικά μεταβολή κι άρχισαν να μας παρουσιάζουν σαν τρομερούς εγκληματίες που βλάπτουμε αφάνταστα την ανθρωπότητα. Με άρθρα, τόνα συνέχεια του άλλου, προσπαθούσαν ν' αποδείξουν τα εγκλήματά μας. Με ιστορίες γεμάτες σκάνδαλα που όλα, από το Α ώς το Ω είχαν επινοηθεί, προσπάθησαν να τελειώνουν μαζί μας. Όμως και τώρα, γρήγορα κατάλαβαν πώς τίποτα δεν πετυχαίνουν ούτε και μ' αυτό· το αντίθετο μάλιστα: συγκέντρωναν πάνω μας την γενική προσοχή. Υιοθέτησα τότε την ακόλουθη τακτική: λίγο ενδιαφέρει αν μας είρωνεύονται, ή αν μας αδικούν· αν μας παρουσιάζουν σαν παληάτσους ή σαν εγκληματίες· το βασικό, το σπουδαιότερο είναι ότι μιλούν γιά μας, ότι ασχολούνται μαζύ μας, ότι λίγο-λίγο μας εμφανίζουν στα μάτια των εργατών σαν την μοναδική δύναμη που μπορεί να τους σταθεί αντιμέτωπη και να τους πολεμήσει. Αυτό που είμασταν στην πραγματικότητα, αυτό που πιστεύαμε στ' αλήθεια, θά το δείχναμε σίγουρα μιά ώραία μέρα σ' αυτό το εβραίικο σκυλολόι των δημοσιογράφων.

Ένας απ' τους κυριώτερους λόγους που δεν έπιασε, μιλώντας με

τὴν ἀληθινή του ἔννοια, τὸ σαμποτάζ στὶς συγκεντρώσεις μας, ἦταν ἀκόμη ἡ σχεδὸν ἀφάνταστη δειλία τῆς ἡγεσίας τῶν ἀντιπάλων μας. Σ' ὅλες τὶς περιπτώσεις ποὺ ἤθελαν νὰ ἐξασκήσουν κριτική, μᾶς ἔστελναν ἀνθρώπους πνευματικὰ ὑποδεέστερους ἀπὸ μᾶς καὶ περίμεναν τελικὰ νὰ πετύχουν τὴ δημιουργία ὀχλαγωγίας ἔξω ἀπ' τὴν αἴθουσα. Ἐμεῖς ξέραμε σχεδὸν κάθε φορὰ τὶς προθέσεις αὐτῶν τῶν κυρίων. Ὄχι μόνο ἐπειδὴ πάντα στέλναμε, ἀπὸ λόγους ἐνημερότητος, ἕνα μεγάλο ἀριθμὸ δικῶν μας στὶς κόκκινες συγκεντρώσεις, ἀλλὰ καὶ γιατὶ οἱ κόκκινοι ἔνοιωθαν πάντα τὴν διάθεση νὰ φλυαροῦν (ἐλάττωμα δυστυχῶς ποὺ συναντιέται συχνὰ στὸ λαό μας), πάνω σὲ πράγματα ποὺ μᾶς ἦταν χρήσιμα. Δὲν μποροῦσαν νὰ κρατήσουν τὸ στόμα τους κλειστό, ὅταν εἶχαν βάλει σ' ἐνέργεια κάποιο πλάνο καὶ στὶς πιὸ πολλὲς περιπτώσεις ἄρχιζαν νὰ κακαρίζουν σὰν κόττες πρὶν κιόλας νοιώσουν τὴν ἀνάγκη νὰ γεννήσουν. Ἔτσι μᾶς ἔβρισκαν προετοιμασμένους, ὡς τὴν πιὸ παραμικρὴ λεπτομέρεια, τόσο ποὺ οἱ κόκκινοι τρομοκράτες νὰ μὴν ἀμφιβάλλουν διόλου πιὰ πὼς θὰ πεταχτοῦν ἀμέσως στὸ δρόμο κ' ἔξω ἀπ' τὴν αἴθουσα τῆς συγκέντρωσής μας.

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ εἴχαμε ὑποχρεωθεῖ νὰ κάνουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι χρέη ἀστυνομικῶν στὶς συγκεντρώσεις μας· δὲν μπορούσαμε ποτὲ νὰ βασιστοῦμε στὴν ὑποστήριξη τῶν ἀρχῶν· τὸ ἀντίθετο μάλιστα, οἱ ἀστυνομικὲς δυνάμεις καθὼς κιόλας μᾶς εἶχε ἀποδείξει ἡ πεῖρα, ὑποστήριζαν μονάχα τοὺς διασαλευτὲς τῆς τάξης. Γιατὶ τὸ μόνο ποὺ κατάφερνε νὰ κάνει μιὰ ἐπέμβαση τῶν ἀρχῶν, δηλαδὴ τῆς ἀστυνομίας, ἦταν νὰ διαλύσει μιὰ συγκέντρωση, νὰ τὴν κλείσει. Κι αὐτὸς ἀκριβῶς ἦταν ὁ σκοπὸς κι ἡ μοναδικὴ πρόθεση τῶν ἐχθρῶν μας.

Ἄλλωστε ἡ ἀστυνομία εἶχε βρεῖ μιὰ λύση πάνω σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα ποὺ ἦταν τερατώδης καὶ τελείως ἀντίθετη μὲ κάθε ἔννοια δικαίου. Ὅταν οἱ ἀρχὲς πληροφοροῦνταν, μ' ὁποιοδήποτε τρόπο, ὅτι κάποιοι ἑτοίμαζαν ὁμάδα γιὰ νὰ δημιουργήσουν ταραχὲς σὲ μιὰ συγκέντρωση, ὄχι μονάχα δὲν φρόντιζαν νὰ σταματήσουν τοὺς ταραχοποιούς, ἀλλὰ ἀπαγόρευαν στοὺς ἄλλους, στοὺς ἀθώους νὰ συγκεντρωθοῦν, πιστεύοντας ἔτσι πὼς ἐνεργοῦν μὲ ὕψιστη σοφία. Αὐτὴ τὴν πράξη τους τὴν ὀνόμαζαν «προληπτικὰ μέτρα γιὰ τὴν διατάραξη τῆς τάξης καὶ τὴν διατήρηση τοῦ πνεύματος τοῦ νόμου».

Ὁ κάθε ἁλήτης λοιπὸν εἶχε ἔτσι τὴν δυνατότητα νὰ καταστήσει ἀδύνατη στὸν τίμιο ἄνθρωπο κάθε ἐνέργεια καὶ κάθε διεκδίκηση τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων. Ἐν ὀνόματι τῆς ἀσφάλειας καὶ τῆς τάξης οἱ κυβερνητικὲς ἀρχὲς συμμαχοῦσαν μὲ τοὺς ἁλῆτες κ' ἐμπόδιζαν τοὺς ἀθώους πολίτες νὰ ἐκδηλωθοῦν. Ἔτσι ὅταν οἱ ἐθνικοσοσιαλιστὲς προανάγγελναν τὶς συγκεντρώσεις τους σ' ἕνα ὁποιοδήποτε

σημεῖο, τὰ ἐργατικὰ συνδικάτα δήλωναν πὼς θὰ ὁδηγήσουν ἐκεῖ τὰ μέλη τους γιὰ ν' ἀντιταχθοῦν βίαια σ' αὐτὴ τὴ συγκέντρωση. Τότε ἡ ἀστυνομία ὄχι μονάχα δὲν φυλάκιζε αὐτοὺς τοὺς κυρίους, ἀλλὰ ἀπαγόρευε τὴν δική μας συγκέντρωση. Μάλιστα, αὐτοὶ οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ νόμου, ἔκαναν μάλιστα τὴν ἀφάνταστη ἀνοησία νὰ μᾶς πληροφοροῦν γιαυτὸ ἐγγράφως.

Ἂν θέλαμε λοιπὸν νὰ προστατευτοῦμε ἀπὸ τέτοιες ἐνέργειες, ἔπρεπε νὰ πάρουμε μέτρα ὥστε νὰ ἐμποδίσουμε ἀπ' τὴν ἀρχὴ κιόλας κάθε ἀπόπειρα διασάλευσης τῆς τάξης.

Σ' αὐτὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν κ' οἱ ἀκόλουθες διαπιστώσεις:

Κάθε συγκέντρωση ποὺ προστατεύεται ἀποκλειστικὰ ἀπ' τὴν ἀστυνομία, ἐκθέτει τοὺς ὀργανωτές της στὰ μάτια τῆς μεγάλης μάζας. Οἱ συγκεντρώσεις ποὺ χρειάζονται τὴν προστασία τῆς ἀστυνομίας δὲν κάνουν καμιὰ ἐντύπωση γιατὶ ὁ λαὸς —οἱ κατώτερες μᾶζες τοῦ λαοῦ— ἔχει ἀνάγκη γιὰ νὰ κρίνει, ἀπὸ μιὰ ἀναμέτρηση δυνάμεων ἀνάμεσα στοὺς ἀντιπάλους.

Ὅπως ἕνας θαρραλέος ἄντρας μπορεῖ νὰ κατακτήσει περισσότερο τὶς γυναικεῖες καρδιὲς ἀπὸ ἕναν δειλό, ἔτσι κ' ἕνα κίνημα ἡρωικὸ κατακτᾶ πιὸ πολὺ τὴν καρδιὰ τοῦ λαοῦ, ἀπὸ ἕνα κίνημα μικρόψυχο ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἐκδηλωθεῖ παρὰ χάρη στὴν προστασία τῆς ἀστυνομίας.

Γιαυτὸν ἀκριβῶς τὸν τελευταῖο λόγο τὸ νεαρό μας κόμμα ἀποφάσισε νὰ πάρει μόνο του μέτρα γιὰ νὰ ὑπερασπίσει τὴν ἴδια του τὴν ὕπαρξη καὶ νὰ τσακίσει τὴν τρομοκρατία τῶν ἀντιπάλων του μὲ τὶς δικές του μονάχα δυνάμεις.

Ἡ προστασία τῶν συγκεντρώσεών μας στηρίχθηκε:

1ο. Στὴν λογικὴ καὶ ψυχολογικὴ διοργάνωσή τους.

2ο. Στὴν ὁμάδα τῶν μελῶν μας ποὺ ἀνάλαβε νὰ ἐπιβάλλει τὴν τάξη.

Ὅταν ὀργανώναμε μιὰ συγκέντρωση φροντίζαμε νἄμαστε *ἐμεῖς* οἱ κύριοι καὶ κανένας ἄλλος. Κ' ἐπιβεβαιώναμε ἀκατάπαυστα καὶ μὲ κάθε εὐκαιρία αὐτό μας τὸ δικαίωμα. Οἱ ἀντίπαλοί μας ἤξεραν πολὺ καλὰ ὅτι ὅποιος θὰ μᾶς προκαλοῦσε, θὰ πετιόταν ἔξω χωρὶς κανένα δισταγμὸ κι ἂς εἴμασταν μονάχα δώδεκα ἐνάντιοι σὲ πεντακόσιους ἀνθρώπους. Στὶς συγκεντρώσεις ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, προπάντων ἔξω ἀπ' τὸ Μόναχο, τύχαινε νὰ διαθέτουμε δεκαπέντε ἢ δεκάξη τὸ πολὺ ἐθνικοσοσιαλιστὲς μπροστὰ σὲ πεντακόσιους, ἑξακόσιους ἢ κ' ἑφτακόσιους, ὡς ὀκτακόσιους ἀκόμη ἀντιπάλους. Πάρ' ὅλ' αὐτὰ ὅμως δὲν ἀνεχθήκαμε τὴν παραμικρὴ πρόκληση· κι ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, αὐτοὶ ποὺ παρευρίσκονταν στὶς συγκεντρώσεις μας ἤξεραν ὅτι δὲν θὰ

διστάζαμε νὰ τοὺς ξυλοκοπήσουμε ἢ καὶ νὰ σκοτωθοῦμε, παρὰ νὰ συνθηκολογήσουμε. Κ' ἔτυχε πολλὲς φορὲς ἡ γροθιὰ κάποιου ἀπ' τοὺς δικούς μας νὰ πέσει καταπάνω στοὺς κόκκινους καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσει ἡρωικὰ τὶς ἀπόψεις μας παρ' ὅλα τὰ οὐρλιαχτά τους. Εἶν' ἀλήθεια πὼς στὸ τέλος θὰ κατάφερναν νὰ τὰ βγάλουν πέρα μ' αὐτοὺς τοὺς δεκαπέντε ὡς εἴκοσι ἀνθρώπους μας. Ἀλλὰ κ' οἱ ἄλλοι ἤξεραν πὼς τουλάχιστον δύο ἢ τρεῖς φορὲς περισσότεροι ἀπ' τοὺς δικούς τους θἄβγαιναν μὲ σπασμένο κεφάλι ἀπ' τὴν συγκέντρωση. Ἔτσι δὲν τολμοῦσαν νὰ ἐπιχειρήσουν ἐθελοντικὰ κάτι τέτοιο.. Προσπαθήσαμε ἀκόμη ν' ἀποκτήσουμε πεῖρα παρακολουθώντας τὴν τακτικὴ τῶν μαρξιστικῶν συγκεντρώσεων ἢ τῶν ἀστικῶν διαδηλώσεων. Κι αὐτὴ ἡ πεῖρα γρήγορα ἔδωσε τοὺς καρπούς τους.

Οἱ μαρξιστὲς εἶχαν πάντα τυφλὴ πειθαρχία, σὲ τέτοιο σημεῖο, ποὺ οὔτε νὰ σκεφθοῦν μποροῦσαν πὼς θἄταν σὲ θέση τὰ ἀστικὰ κόμματα, νὰ τοὺς σαμποτάρουν. Ἀντίθετα οἱ κόκκινοι καλλιεργοῦσαν αὐτὲς τὶς ἐνέργειες τοῦ σαμποτάζ, ὅσο πιὸ ἀνοιχτὰ μποροῦσαν. Εἶχαν φτάσει μάλιστα σὲ τέτοιο βαθμὸ δεξιοτεχνίας, ὥστε σὲ πολλὲς ἐπαρχιακὲς πόλεις κυριαρχοῦσε ἡ ἐντύπωση πὼς κάθε συγκέντρωση ποὺ δὲν ἦταν μαρξιστική, ἀποτελοῦσε *πρόκληση ἐνάντια στὸ προλεταριάτο*· καὶ τὸ σύνθημα αὐτὸ ἐξαπολύονταν προπάντων, ὅταν αὐτοὶ ποὺ κινοῦσαν τὰ νήματα τῶν νευρόσπαστων τοῦ λαοῦ, προαισθάνονταν ὅτι ἡ συγκέντρωση ἐκείνη, θὰ μποροῦσε νὰ ἀποκαλύψει τὰ ἐγκλήματά τους καὶ νὰ τοὺς ξεσκεπάσει σὰν ἀπατεῶνες καὶ λαοπλάνους. Ὅταν μιὰ τέτοια συγκέντρωση ἐξαγγέλονταν σύσσωμος ὁ κόκκινος τύπος κραύγαζε ἔξαλλος καὶ αὐτοὶ οἱ συστηματικοὶ παραβάτες τῶν νόμων ἀπευθύνονταν τότε πρὸς τὶς ἀρχές, μὲ τὴν παράκληση — ἐπίμονη κι ἀπειλητικὴ μαζὶ— ν' ἀπαγορεύσουν ἀμέσως αὐτὴ τὴν «πρόκληση ἐνάντια στὸ προλεταριάτο» γιὰ νὰ «ἀποφευχθοῦν τὰ χειρότερα». Προσαρμόζονταν καὶ μιλοῦσαν τὴν ἴδια γλῶσσα μὲ τὴν ἐπικρατοῦσα ἀνοησία τῶν διοικούντων, ὥσπου τελικὰ πετύχαιναν αὐτὸ ποὺ ἤθελαν. Ἀλλὰ ἂν κατὰ τύχη ἀντὶ νὰ βρεθοῦν μπροστὰ σὲ κανέναν ἐξαθλιωμένο, ἀνάξιο τῆς θέσης του, ἀντιμετώπιζαν κάποιον ἀληθινὸ Γερμανὸ κρατικὸ λειτουργὸ ποὺ θὰ τοὺς πετοῦσε πίσω κατάμουτρα τὶς ἀπειλές τους, τότε ἄρχιζαν τὶς γνωστὲς κραυγές τους, ὅτι δηλαδὴ δὲν πρόκειται νὰ δειλιάσουν, καὶ ν' ἀνεχθοῦν μιὰ τέτοια «πρόκληση τοῦ προλεταριάτου» καὶ πὼς ὅλοι θὰ βρίσκονται σύσσωμοι τὴν τάδε ἡμέρα σὲ κείνη τὴν συγκέντρωση γιὰ νὰ «τσακίσει τοὺς βρωμερούς ἀστούς, ἡ συντριπτικὴ γροθιὰ τοῦ προλεταριάτου».

Ἄ! θἄπρεπε νὰ δεῖτε τότε μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀστικὲς συγκεντρώσεις! Θἄπρεπε νὰ ζήσετε τὴν ἀμηχανία καὶ τὴν ἀγωνία τῶν

όργανωτῶν της! Τὸ πιὸ συχνά, μπροστὰ στὶς τέτοιες ἀπειλές, ματαίωναν τὴν συγκέντρωση. Ἤ, ὁ φόβος ἦταν τόσο μεγάλος ποὺ δὲν ἄρχιζαν παρὰ τρία τέταρτα, ἢ μιὰ ὥρα ἀργότερα. Ὁ πρόεδρός τους, κόπτονταν κ' ἔσκιζε κυριολεχτικὰ τὰ ροῦχα του γιὰ νὰ πείσει τοὺς «κυρίους τῆς ἀντιθέτου παρατάξεως» ποὺ παρευρίσκονταν ἐκεῖ, κάνοντάς τους χιλιάδες κοπλιμέντα, πόσο πολὺ ἦταν εὐχαριστημένος αὐτὸς (τί ψέμα!) καὶ οἱ ὀπαδοί του, ἐπειδὴ ἄτομα ποὺ ἀκόμη δὲν συμμερίζονταν τὶς πεποιθήσεις του, εἶχαν ἔρθει γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν· γιατὶ μονάχα μιὰ συζήτηση ὅπου ὑπάρχουν ἀντιρρήσεις (ἔτσι τοὺς ὑπόσχονταν ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὅτι θὰ ἐνδώσει σὲ ἀντιρρήσεις) μποροῦσε νὰ σταθεῖ καὶ νὰ καταλήξει σὲ συμπεράσματα, μποροῦσε νὰ δημιουργήσει πνεῦμα κατανόησης καὶ νὰ γεφυρώσει τὰ χάσματα. Βεβαιώνει ἀκόμη πὼς σκοπὸς αὐτῆς τῆς συγκέντρωσης δὲν ἦταν νὰ παρασύρει κανέναν σὲ τέτοιο σημεῖο ποὺ ν' ἀπαρνηθεῖ τὴν πίστη του. Στ' ἀλήθεια καθένας «μπορεῖ νὰ κερδίσει τὸν οὐρανὸ μὲ τὸν τρόπο του».* Πρέπει λοιπὸν ν' ἀφήνουμε στοὺς ἄλλους ἀπόλυτη ἐλευθερία γνώμης· τέλος παρακαλοῦσε νὰ ἐπιτρέψουν στὸν ὁμιλητὴ νὰ ἀγορεύσει—θἄταν ἄλλωστε πάρα πολὺ σύντομος—καὶ νὰ μὴ δώσουν τὸ δικαίωμα στὸν κόσμο, τουλάχιστον ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς συγκέντρωσης, νὰ σκεφτεῖ πὼς οἱ Γερμανοὶ ἀδελφοὶ δὲν συμφωνοῦσαν μεταξύ τους... Μπᾶ, μπᾶ! ποῦ τέτοιο πράγμα!

Οἱ γενναῖοι ὅμως ἀδελφοὶ Γερμανοὶ τῆς ἀριστερᾶς, δὲν ἔδειχναν καμιὰ διάθεση νὰ καθίσουν φρόνιμα· ἔτσι ὁ ὁμιλητὴς πρὶν καλὰ-καλὰ προλάβει ν' ἀρχίσει τὸ λόγο του ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ μαζέψει τὰ βρεμμένα του καὶ νὰ τὸ σκάσει κάτω ἀπὸ μιὰ βροχὴ ἀπὸ τρομερὲς βλαστήμιες καὶ κατάρες· καὶ συχνὰ μάλιστα, θὰ πρέπει νὰ εὐχαριστοῦσε τὸν θεὸ ποὺ δὲν θέλησε ἀκόμη νὰ τὸν κατατάξει στὴν χορεία τῶν μαρτύρων του. Κάτω ἀπὸ ἕναν κατακλυσμὸ οὐρλιαχτῶν καὶ μουγκρισμάτων τοῦτοι οἱ ταυρομάχοι τῶν ἀστικῶν συγκεντρώσεων ἔφευγαν πανικόβλητοι ἀπ' τὴν ἀρένα, ἂν δὲν τοὺς πετοῦσαν μὲ τὶς κλωτσιὲς ἀπ' τὴ σκάλα καὶ μὲ κατραπακιὲς στὴν ἄδεια κεφαλή τους.

Ἦταν λοιπὸν κάτι τὸ καινούργιο γιὰ τοὺς μαρξιστές, ὅταν ἐμεῖς οἱ ἐθνικοσοσιαλιστές, ὀργανώναμε τὶς συγκεντρώσεις μας καὶ κυρίως ὁ τρόπος τῆς ὀργάνωσής μας. Ἔρχονταν καὶ σὲ μᾶς σίγουροι ὅτι θὰ ἐπαναλάβουν αὐτὸ τὸ παιχνιδάκι ποὺ τόσες φορὲς πρὶν εἶχαν παίξει. «Σήμερα θὰ τελειώνουμε καὶ μὲ δαύτους!» ἔλεγαν. Συχνὰ μάλιστα κάποιος ἀπ' αὐτοὺς πετοῦσε τούτη τὴν φράση στὸν σύντροφό του

---

* Ἡ γνωστὴ φράση τοῦ Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου (Σ.τ.Μ.)

μπαίνοντας στὴν αἴθουσά μας, ἀλλὰ βρίσκονταν τὴν ἴδια κιόλας στιγμὴ στὸν δρόμο πρὶν προλάβει νὰ πεῖ τίποτ' ἄλλο.

Στὴν ἀρχὴ εἴχαμε μιὰν ἄλλη μέθοδο γιὰ νὰ διευθύνουμε τὶς συγκεντρώσεις μας. Δὲν εἴχαμε τὴν παραμικρὴ ἀμφιβολία πὼς τὸ κοινὸ θἄχει τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς ἀκούσει, δὲν ὑποσχόμαστε ἀτελείωτες συζητήσεις πάνω στὸ θέμα τῆς ὁμιλίας, ἐξαγγέλαμε ἀπ' τὴν ἀρχὴ πὼς εἴμαστε τ' ἀφεντικὰ τῆς συγκέντρωσης κι αὐτὸς ποὺ θὰ τολμοῦσε, ἔστω καὶ μιὰ μόνο φορὰ νὰ μᾶς διακόψει, θὰ πετιόταν δίχως οἶκτο ἔξω. 'Αρνιόμασταν ἀπὸ πρὶν ν' ἀναλάβουμε τὴν παραμικρὴ εὐθύνη γιὰ τὴν τύχη του· ἂν εἴχαμε καιρὸ κι ἂν μᾶς ἄρεσε θὰ μπορούσαμε νὰ ἐπιτρέψουμε μιὰ συζήτηση· ἂν ὄχι, τίποτα, αὐτὸ ἦταν ὅλο· γιὰ τὴν ὥρα ὁ κ. ὁμιλητὴς τάδε εἶχε τὸν λόγο.

Αὐτὸς ὁ τρόπος τοὺς ἄφηνε κατάπληκτους.

Σὰν δεύτερο πλάνο δημιουργήσαμε μιὰ ἀστυνομία γιὰ μέσα στὴν αἴθουσα, ἄριστα ὀργανωμένη. Τὰ ἀστικὰ κόμματα εἶχαν παρόμοια ὑπηρεσία γιὰ τὴν τάξη, ποὺ ἀπαρτίζονταν ἀπὸ ἄτομα σεβάσμια λόγω ἡλικίας· πίστευαν πὼς ἔτσι μποροῦσαν νὰ ἐπιβληθοῦν. Οἱ ἐμποτισμένες ὅμως ἀπ' τὸ μαρξισμὸ μᾶζες, δὲν ἔδιναν καμιὰ σημασία στὴν ἡλικία, στὴν κοινωνικὴ θέση ἢ στὸ σεβασμὸ κ' ἔτσι αὐτὴ ἡ ὑπηρεσία γιὰ τὴν τάξη ἦταν σχεδὸν ἀνύπαρχτη. 'Απ' τὴν ἀρχὴ τῆς ἐκστρατείας μας, ἔδωσα τὶς βάσεις γιὰ τὴν δημιουργία τῆς ὑπηρεσίας ἀσφαλείας μας, ποὺ θἄχε τὴν μορφὴ τῆς ὑπηρεσίας γιὰ τὴν τάξη, ἀλλὰ ποὺ θὰ ἀπαρτίζονταν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ νέους ἀνθρώπους. Οἱ περισσότεροι ἦταν συνάδελφοί μου ἀπ' τό στρατό, κι ἄλλοι, νέα μέλη τοῦ κόμματος ποὺ πρόθυμα δέχθηκαν ν' ἀναλάβουν αὐτὴ τὴν ὑπηρεσία. Τὸ πρῶτο πράγμα ποὺ ἔμαθαν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἦταν πὼς ἡ βία δὲν μπορεῖ νὰ συντριβεῖ παρὰ μόνο μὲ τὴ βία· πὼς σ' αὐτὴ τὴ γῆ μόνον οἱ τολμηροὶ εἶναι προωρισμένοι νὰ ἐπικρατήσουν καὶ πὼς ἀγωνιζόμαστε γιὰ μιὰ ἰδέα τόσο ἰσχυρή, τόσο εὐγενικὴ καὶ ὑψηλὴ ὥστε ἀξίζει τὸν κόπο νὰ δώσουμε καὶ τὴν τελευταία ρανίδα ἀπ' τὸ αἷμα μας γιὰ νὰ τὴν προστατεύσουμε. Εἶχαν κάνει πιὰ πεποίθησή τους, πὼς ἐκεῖ ποὺ τελειώνει ἡ λογική, ἀρχίζει ἡ βία καὶ πὼς τὸ καλύτερο ἀμυντικὸ ὅπλο εἶναι ἡ ἐπίθεση· ἀκόμη πὼς ἔπρεπε ἡ ὑπηρεσία μας αὐτὴ ν' ἀποκτήσει τὴν φήμη ὅτι δὲν εἶναι κανένας ὅμιλος ἐξαθλιωμένων λογάδων ἀλλὰ μιὰ ὁμάδα κρούσεως ἕτοιμη πάντα γιὰ δράση. Κ' ἔβλεπε πιὰ κανεὶς πόσο αὐτὴ ἡ νεολαία διψοῦσε γιὰ τοῦτα τὰ λόγια, διψοῦσε γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ καὶ τὴν ἐπικράτηση τῆς τάξης!

Πόσο αὐτὴ ἡ γενιὰ τῶν ἀγωνιστῶν ἦταν ἀποφασισμένη καὶ γεμάτη ἀγανάκτηση! Πόσο ἦταν γεμάτη περιφρόνηση καὶ ἀηδία γι' αὐτοὺς τοὺς γερασμένους, τοὺς ψόφιους ἀστούς!

Ἦταν πιὰ φανερὸ πὼς ἡ ἐπανάσταση δὲν γινόταν, ἐπειδὴ ἡ ἀστικὴ κυβέρνηση φρόντιζε νὰ ἐξουθενώνει τὶς ζωντανὲς δυνάμεις τοῦ λαοῦ μας. Οἱ γροθιὲς ποὺ θὰ προστάτευαν τὸν γερμανικὸ λαό, ὑπῆρχαν· ἔλλειπαν ὅμως οἱ κεφαλὲς ποὺ θὰ καθοδηγοῦσαν αὐτὲς τὶς γροθιές. Τί λάμψεις ἔβλεπα νὰ σπινθηρίζουν μέσα στὰ μάτια τῶν ἀγοριῶν μου ὅταν τοὺς ἐξηγοῦσα τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἀποστολῆς τους, ὅταν τοὺς βεβαίωνα ὅτι ἡ πιὸ μεγάλη σοφία τοῦ κόσμου παραμένει ἀδύναμη κι ἀνίκανη, σὰν δὲν τὴν ὑποστηρίζει καμιὰ δύναμη, ὅταν δὲν χρησιμοποιεῖ αὐτὴ ἡ ἴδια τὶς δυνάμεις γύρω της νὰ τὴν προστατεύουν· πῶς ἐνθουσιάζονταν ὅταν τοὺς ἔλεγα ὅτι ἡ γλυκειὰ θεὰ τῆς εἰρήνης ἐμφανίζεται πάντα στὸ πλάι τοῦ θεοῦ τοῦ πολέμου κι ὅτι κάθε μεγάλο εἰρηνικὸ ἔργο χρειάζεται δύναμη γιὰ νὰ ὑποστηριχθεῖ καὶ νὰ προστατευτεῖ. Καὶ τότε ἡ ἰδέα τῆς στρατιωτικῆς θητείας πῆρε τὴν πραγματική της ἔννοια μέσα τους. Ὄχι ὅπως τὴν παρουσίαζαν οἱ ἀρτηριοσκληρωτικοὶ κρατικοὶ λειτουργοὶ ποὺ τὴν τοποθετοῦσαν στὴν ἀπονεκρωμένη ὑπηρεσία ἑνὸς πεθαμένου κράτους, μὰ σὰν ζωντανὴ ἀπεικόνιση τοῦ καθήκοντος, σὰν θυσία τοῦ ἀτόμου στὸ σύνολο τοῦ λαοῦ, τώρα καὶ πάντα σὲ κάθε θέση καὶ σὲ κάθε χώρα.

Καὶ τότε τ' ἀγόρια μου ρίχνονταν στὴ μάχη! Σὰν σύννεφο ἀπὸ σφῆκες ὡρμοῦσαν πάνω στοὺς διασπαστὲς τῶν συγκεντρώσεών μας δίχως νὰ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ἀριθμητικὴ ὑπεροχή τους, ποὺ ἦταν στ' ἀλήθεια συντριπτική, χωρὶς νὰ φοβοῦνται μήπως πληγωθοῦν, ἕτοιμοι νὰ δώσουν τὸ αἷμα τους, γεμᾶτοι, πλημμυρισμένοι ἀπὸ τὴν μοναδικὴ ἰδέα, νὰ ἐμποδίσουν, νὰ φράξουν τὸ δρόμο σ' αὐτοὺς ποὺ θὰ τάραζαν τὴν ἱερότητα τῆς ἀποστολῆς τοῦ κινήματός μας.

Στὰ τέλη τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1920 ἡ ὀργάνωση τῆς ὑπηρεσίας μας γιὰ τὴν τάξη ἀριθμοῦσε μονάδες μόνον, ἐνῶ τὴν ἄνοιξη τοῦ 1921 ἄρχισε νὰ μετριέται σὲ ἑκατονταρχίες ποὺ ὑποδιαιροῦνταν σὲ λόχους.

Κι αὐτὸ ἔπρεπε νὰ γίνει γρήγορα, ἦταν ἀπαραίτητο πιὰ γιατὶ ἡ δραστηριότητά μας εἶχε ξαπλωθεῖ. Συγκεντρωνόμασταν ἀκόμη ἀρκετὰ συχνὰ στὴν αἴθουσα τελετῶν τοῦ Χόφμπραουχάουζ στὸ Μόναχο, ἀλλὰ χρησιμοποιούσαμε ἀκόμη πιὸ συχνὰ τὶς μεγαλύτερες αἴθουσες τῆς πόλης. Ἡ σάλλα τοῦ Μπουργκερμπράου καὶ τοῦ Κιντλκέλλερ στὸ Μόναχο εἶδαν μέσ' στὸ φθινόπωρο καὶ τὸ χειμῶνα τοῦ 1920–21, συγκεντρώσεις τόσο μεγάλες καὶ συμπαγεῖς, ὥστε παντοῦ ν' ἀκούγεται μετά, ἡ ἴδια συζήτηση κάθε φορά· *ἡ προσέλευση στὸ σημεῖο ἐκδηλώσεων τοῦ γερμανικοῦ ἐργατικοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κόμματος, ἐμποδίσθηκε ἀπ' τὴν ἀστυνομία πρὶν ἀκόμη ἀρχίσει ἡ συγκέντρωση γιατὶ ἡ αἴθουσα εἶχε κατακλυσθεῖ ἀπὸ τὰ πλήθη.* Ἡ δημιουργία τῆς

ὑπηρεσίας γιὰ τὴν τάξη μᾶς ὑποχρέωσε νὰ ἐξετάσουμε τότε κ' ἕνα θέμα ἀπόλυτα βασικό. Τί κίνημά μας δὲν εἶχε ὡς ἐκείνη τὴν ἐποχὴ κανένα ἔμβλημα, ἡ δική του σημαία. Ἡ ἀνυπαρξία τέτοιων συμβόλων δὲν ἦταν μόνο λάθος ἐκείνης τῆς ὥρας, ἀλλὰ θὰ γινόταν ἀπαράδεκτη ἂν συνεχιζόταν στὸ μέλλον. Τὸ λάθος ἦταν ποὺ ὡς τώρα δὲν εἴχαμε βρεῖ ἕνα διακριτικὸ γιὰ τοὺς συντρόφους μας ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ φροντίσουμε καὶ γιὰ τὸ μέλλον νὰ ξεχωρίσουμε κ' ἐξωτερικὰ ἀπ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς διεθνιστές.

Ἀπὸ τότε ποὺ ἤμουνα πολὺ νέος εἶχα πολλὲς φορὲς τὴν εὐκαιρία νὰ αἰστανθῶ τὴν βαθειὰ ψυχολογικὴ σημασία ποὺ ἔχει ἕνα τέτοιο διακριτικὸ ἢ σύμβολο. Μετὰ τὸν πόλεμο εἶδα μιὰ μέρα μιὰ μεγάλη μαρξιστικὴ ἐκδήλωση μπροστὰ στὸ βασιλικὸ ἀνάκτορο καὶ στὸ Λούστγκάρτεν. Μιὰ θάλασσα ἀπὸ κόκκινες σημαῖες, κόκκινα πανιά, κόκκινα λουλούδια, ἔδιναν σ' αὐτὴ τὴν διαδήλωση ποὺ ἀπαρτίζονταν ἀπὸ εἴκοσι περίπου χιλιάδες ἄτομα, μιὰν ἀληθινὰ ἐντυπωσιακὴ ἐξωτερικὰ ὄψη. Καὶ τότε κατάλαβα κ' αἰστάνθηκα κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος, πόσο εὔκολα μπορεῖ νὰ δημιουργήσει στὸν ἄνθρωπο τοῦ λαοῦ τὸ συναίσθημα τῆς ὑποταγῆς καὶ τῆς μαγείας, ἕνα θέαμα τόσο μεγαλόπρεπο. Ἡ μπουρζουαζία ποὺ σὰν ἀστικὸ κόμμα, δὲν διεκήρυσσε οὔτε πίστευε σὲ καμμιὰ φιλοσοφικὴ θεώρηση τῆς ζωῆς, δὲν μποροῦσε κατὰ συνέπεια νἄχει καὶ κανένα σύμβολο. Οἱ ὀπαδοί της ἦταν «πατριῶτες» εἶχε λοιπὸν γιὰ ἔμβλημα τὰ χρώματα τοῦ Ράιχ. Ἂν αὐτὰ τὰ χρώματα ἦταν τὸ σύμβολο μιᾶς ὡρισμένης ἀντίληψης γιὰ τὴ ζωή, θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ πιστέψει πὼς οἱ ἡγέτες τοῦ κόμματος ἔβλεπαν σ' αὐτὸ τὸ σύμβολο, τὴν ἀναπαράσταση αὐτῆς τῆς ἀντίληψης, ποὺ ἔγινε, ἀπ' τὴν ἴδια της τὴν ἐνεργὸ δράση, σημαία τοῦ Κράτους καὶ τοῦ Ράιχ.

Τὸ Ράιχ εἶχε καλουπωθεῖ ἀνεξάρτητα ἀπ' τὴν βοήθεια τῆς γερμανικῆς ἀστικῆς τάξης καὶ τὸ λάβαρό του ἦταν γέννημα τοῦ πολέμου. Κατὰ συνέπεια δὲν μποροῦσε στ' ἀληθινὰ νὰ ἐκπροσωπεῖ ἕνα κράτος καὶ δὲν εἶχε καμιὰ ἰδιαίτερη φιλοσοφικὴ τοποθέτηση.

Σ' ἕνα μόνο σημεῖο τοῦ γερμανόφωνου ἐδάφους, στὴν γερμανικὴ Αὐστρία ὑπῆρχε κάτι ποὺ ἔμοιαζε μὲ σημαία τοῦ ἀστικοῦ κόμματος. Ἕνα τμῆμα τῆς ἐθνικῆς αὐστριακῆς μπουρζουαζίας, συνδυάζοντας τὰ χρώματα τοῦ 1848, μαῦρο - κόκκινο - χρυσό, εἶχε δημιουργήσει κάτι σὰν κομματικὴ σημαία πού, παρόλο ποὺ δὲν εἶχε καμιὰ ἰδεολογικὴ σημασία ἔπαιρνε ἕναν ἐπαναστατικὸ χαρακτήρα ἀπέναντι στὴν Κυβέρνηση. *Οἱ πιὸ λυσσασμένοι ἐχθροὶ αὐτῆς τῆς μαύρης—χρυσοκόκκινης σημαίας—δὲν θὰ πρέπει σήμερα νὰ τὸ ξεχνοῦμε αὐτὸ— στάθηκαν οἱ σοσιαλδημοκράτες κ' οἱ χριστιανοδημοκράτες. δηλαδὴ οἱ κληρικοί.* Αὐτο

ἦταν ποὺ τότε καταδίκασαν, μόλυναν καὶ κηλίδωσαν ἐκεῖνα τὰ χρώματα ὅπως ἀκριβῶς στὰ 1918 ἔρριξαν στὴν λάσπη τὰ ἄσπρα - μαυροκόκκινα χρώματά μας. Εἶν' ἀλήθεια πὼς ἡ μαυρο - χρυσοκόκκινη σημαία τῶν γερμανικῶν κομμάτων τῆς παλιᾶς Αὐστρίας ἦταν τὰ χρώματα τοῦ 1848, δηλαδὴ μιᾶς ἐποχῆς γεμάτης ἀπὸ οὐτοπίες. Ὅμως ἔκλειναν κι ὅλας μέσα τους κάθε χτῦπο τῆς ἀληθινῆς γερμανικῆς καρδιᾶς, τῶν τίμιων Γερμανῶν τὶς ἐλπίδες, ὅλων αὐτῶν ποὺ οἱ Ἑβραῖοι δὲν κατάφεραν κινώντας τὰ ἀόρατα νήματά τους νὰ τοὺς παρασύρουν στὸν ὄλεθρο. Εἶναι λοιπὸν προδότης τῆς πατρίδας καὶ τιποτένιος ὅποιος ἐγκαταλείψει τὸ σύμβολο αὐτὸ τῶν ἀληθινὰ γερμανικῶν χωρῶν στὸν μαρξισμὸ καὶ στὰ κόμματα τοῦ κέντρου—τὴ στιγμὴ μάλιστα ποὺ «συμμαχοῦν»* κι ἑνώνουν τὰ δῆθεν ἰδανικά τους—γιὰ νὰ τὸ προστατεύουν καὶ νὰ τὸ ἐκπροσωποῦν ξεχνώντας πὼς λίγα χρόνια πρὶν τὸ ἔφτυναν.

Μέχρι τὸ 1920, καμιὰ σημαία, κανένα λάβαρο, δὲν ἀντιστέκονταν στὸν μαρξισμό, παρ' ὅλο ποὺ ἐκπροσωποῦσε μιὰ θεωρία ἐκ διαμέτρου ἀντίθετη μὲ τὴν δικιά τους. Ἐνῶ μετὰ τὸ 1918 δὲν ἔδειξαν καμιὰ διάθεση νὰ προσεταιρισθοῦν τὴν σημαία τοῦ Ράιχ, τὰ ὑγιῆ γερμανικὰ κόμματα τῆς μπουρζουαζίας, ἀνακαλύπτουν ξαφνικά, ἐνῶ δὲν εἶχαν κανένα μελλοντικὸ πρόγραμμα ν' ἀντιτάξουν στὶς νέες δυνάμεις, ὅτι πρέπει ν' ἀνασυστήσουν τὴν χαμένη, τὴν γκρεμισμένη αὐτοκρατορία.

Πάνω σ' αὐτὴ τὴν ἰδέα στηρίχθηκε ἡ ἀναβίωση τοῦ ἀσπρο - μαυρο - κόκκινου λάβαρου τοῦ παλιοῦ Ράιχ κι ἔγινε σημαία τῶν ἀστικῶν μας κομμάτων, τῶν ὑποτιθέμενων ἐθνικῶν.

Εἶναι φανερὸ πὼς τὸ σύμβολο μιᾶς κατάστασης ποὺ μπορεῖ νὰ ἀνατραπεῖ ἀπ' τὸν μαρξισμὸ κάτω ἀπὸ περιστάσεις καὶ συνθῆκες, κάθε ἄλλο παρὰ δοξασμένες, ταιριάζει ἄσχημα σὰν ἔμβλημα ποὺ στ' ὄνομά του καὶ στὴ θέα του αὐτός ὁ ἴδιος ὁ μαρξισμὸς θὰ ἐκμηδενιστεῖ. Ὅσο ἱερὰ κι ἀγαπητὰ κι ἂν εἶναι αὐτὰ τὰ παλιὰ χρώματα, ὅσο κι ἂν ἀκόμη διατηροῦν τὴν μοναδικὴ ὁμορφιὰ καὶ τὴν φρέσκια λάμψη τους, ὅσο κι ἂν γιὰ χάρη τους κάθε τίμιος Γερμανὸς πολέμησε, ὅσο κι ἂν μ' αὐτὰ ντύσαμε χιλιάδες νεκροὺς μας, δὲν μποροῦν πιὰ ν' ἀποτελέσουν τὸν σύμβολο ἑνὸς ἀγώνα ποὺ ἀποβλέπει στὸ μέλλον τῆς Γερμανίας.

Πάντα ὑποστήριζα, ἀντίθετος καὶ σ' αὐτὸ μὲ τοὺς ἀστοὺς πολιτικούς μας, πὼς γιὰ τὸ κίνημά μας ἦταν ἀληθινὸ εὐτύχημα τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ γερμανικὸ ἔθνος εἶχε χάσει τὴν παλιά του σημαία. Γιὰ μᾶς ἔπρεπε νὰ ἦταν ἀδιάφορες οἱ προσπάθειες ποὺ ἔκανε ἡ

* Σ. τοῦ Χίτλερ. Τὸν χειμώνα τοῦ 1923–24 τὰ δημοκρατικὰ κόμματα τῆς Γερμανίας συγκρότησαν ἕναν συνασπισμὸ μὲ τὴν ἐπωνυμία Reichsbaunez αὐτοκρατορικὴ σημαία.

δημοκρατία γιὰ ν' ἀποκτήσει ἕνα δικό της ἔμβλημα. Ἀλλὰ ἔπρεπε κιόλας νὰ εὐχαριστοῦμε τὴν τύχη ποὺ ὡδήγησε τὰ ἀστικὰ κόμματα ὡς τὴν ἔσχατη καταισχύνη νὰ χρησιμοποιήσουν τὸ πιὸ δοξασμένο πολεμικὸ σύμβολο σὰν σεντόνι ποὺ πάνω του θὰ ὀργανώνονταν ἡ πιὸ βρώμικη πορνικὴ πράξη. Τὸ Ράιχ ποὺ πουλήθηκε καὶ πούλησε τοὺς πολίτες του δὲν θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ σηκώσει τὴν ἀσπρομαυροκόκκινη σημαία στὸ ὕψος τῆς παλιᾶς της τιμῆς καὶ δόξας.

Ὅσο πιὸ πολὺ κρατᾶ τὸ αἴσχος τοῦ Νοέμβρη, τόσο ἡ ὑποτιθέμενη Κυβέρνηση, θὰ φέρνει πάντα τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματά του καὶ δὲν θἄχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑποκλέψει τὸ ἔμβλημα ἑνὸς ἔντιμου παρελθόντος. Οἱ ἀστοὶ πολιτικοί μας, θἄπρεπε κιόλας νὰ ξέρουν πὼς ὅποιος θελήσει νὰ διεκδικήσει τὸ ἀσπρομαυροκόκκινο σύμβολο, σὰν σημαία γιὰ τὸ σημερινὸ κράτος, διαπράττει κλοπὴ σὲ βάρος τοῦ παρελθόντος. Ἡ ἀλλοτινὴ σημαία ταίριαζε μονάχα στὴν ἀλλοτινὴ αὐτοκρατορία καὶ ἡ Δημοκρατία —ὁ Θεὸς νὰ τὴν ἔχει καλά!— διάλεξε γιὰ λογαριασμό της αὐτὴ ποὺ τῆς ταίριαζε καλύτερα *.

Ἔτσι κ' ἐμεῖς οἱ ἐθνικοσοσιαλιστὲς δὲν νομίζουμε πὼς ἡ ἀνάρτιση τοῦ παλιοῦ συμβόλου ἐκφράζει τὴν κομματική μας τοποθέτηση, γιατὶ δὲν ἐπιδιώκουμε ν' ἀναστήσουμε τὴν παλιὰ αὐτοκρατορία ποὺ καταστράφηκε ἀπ' τὰ ἴδια της τὰ λάθη ἀλλὰ νὰ δημιουργήσουμε ἕνα καινούργιο Κράτος.

Τὸ κίνημα ποὺ μάχεται σήμερα ἐνάντια στὸ μαρξισμό, πρέπει νὰ ἐκφράζει ἀκόμη καὶ μὲ τὴ σημαία του τὸ σύμβολο τοῦ νέου Κράτους.

Τὸ πρόβλημα τῆς καινούργιας σημαίας, δηλαδὴ τῆς ἐμφάνισης ποὺ θἄχει, μᾶς ἀπασχόλησε πολύ. Ἀπὸ κάθε πλευρά, δεχόμασταν ὑποδείξεις ποὺ στηρίζονταν σὲ καλὲς προθέσεις, μὰ ποὺ δὲν εἶχαν μαζὶ καὶ πρακτικὴ ἐφαρμογή. Ἡ καινούργια σημαία ἔπρεπε νἄναι ταυτόχρονα σύμβολο τοῦ ἀγώνα, διακοσμητικὸ καὶ ἐπαναστατικὸ συνάμα στοιχεῖο του. Αὐτὸς ποὺ ἔχει ἀνακατευτεῖ μὲ τὰ μεγάλα πλήθη, ξέρει καλὰ πὼς κάτι ἀσήμαντες φαινομενικὰ λεπτομέρειες, εἶναι στὴν πραγματικότητα πολὺ σοβαρές. Ἕνα ἐντυπωσιακὸ ἔμβλημα μπορεῖ, σ' ἑκατοντάδες χιλιάδες περιπτώσεις, νὰ ξυπνήσει τὸ πρῶτο ἐνδιαφέρον σχετικὰ μὲ ἕνα νέο κίνημα.

Γιαυτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο ἀναγκασθήκαμε ν' ἀπορρίψουμε ὅλες τὶς προτάσεις ποὺ μᾶς ἔκαναν ἀπὸ διάφορες πλευρὲς σχετικὰ μὲ τὴν συμβολοποίηση τοῦ κινήματός μας, ἀπὸ μιὰν ἄσπρη σημαία. Ἡ ἄσπρη σημαία θὰ θύμιζε τὸ παλιὸ καθεστὼς ἢ ἀκόμη αὐτὰ τὰ ἀσθενικὰ κι ἀρρωστημένα κόμματα ποὺ εἶχαν γιὰ μοναδικό τους σκοπὸ τὴν ἀνα-

* Ὑπονοεῖ τὴν μαυροκόκκινη καὶ χρυσὴ σημαία (Σ. τ. Μ.).

βίωση ξένων πραγμάτων. Ἄλλωστε τὸ ἄσπρο χρῶμα δὲν τραβᾶ τὴν προσοχή. Ταιριάζει περισσότερο σὲ ἠθικοπλαστικὰ σωματεῖα νεαρῶν δεσποινίδων, παρὰ σὲ ἐκρηκτικὰ κινήματα μιᾶς ἐποχῆς ἐπαναστάσεων.

Μᾶς πρότειναν ἀκόμη τὸ μαῦρο: Παρόλο ποὺ ἁρμόζει ἀπόλυτα στὴν παροῦσα στιγμή, δὲν μπορούσαμε νὰ τοῦ προσδώσουμε καμιὰ ὁρισμένη σημασία δηλωτικὴ τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ κόμματός μας. Τέλος αὐτὸ τὸ χρῶμα δὲν ἐξασκεῖ πιὰ ἐνεργητικὴ ἐπίδραση στὰ πλήθη.

Τὸ ἀσπρογάλαζο πάλι ἔπρεπε νὰ διαγραφεῖ, παρόλο τὸν ἄριστο αἰσθητικὸ συνδιασμό του, ἐπειδὴ ἦταν κιόλας τὸ ἐθνικὸ χρῶμα ἑνὸς γερμανικοῦ κράτους* καὶ μιᾶς κομματικῆς ἄποψης ὑποπτης ἐξαιτίας τοῦ καταμεριστικοῦ χαρακτήρα της. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ δύσκολα θὰ μπορούσαμε κι αὐτὸ νὰ τὸ συμβολοποιήσουμε μὲ βάση τὶς δικές μας ἀπόψεις. Οἱ ἴδιοι λόγοι μᾶς ἔκαναν ν' ἀπορρίψουμε τὸ μαυρόασπρο**.

Γιὰ τὸ μαῦρο καὶ κοκκινόχρυσο δὲν γινόταν συζήτηση. Οὔτε γιὰ τὸ ἄσπρο, μαυροκόκκινο. Τοὺς λόγους, τοὺς ἔχω κιόλας ἐκθέσει. Μᾶς ἐνωχλοῦσε ἡ προϊστορία τους. Ὅμως ὅλα μαζί, σὰν σύνολο αὐτὰ τὰ χρώματα ἐξασκοῦσαν, παρ' ὅλ' αὐτὰ τρομερὴν ἐντύπωση στοὺς ἄλλους. Εἶναι ἡ πιὸ λαμπρὴ καὶ πετυχημένη σύζευξη.

Ἐγὼ πάντοτε ἔκλινα πρὸς τὴν διατήρηση τῶν παλιῶν μας χρωμάτων, ὄχι μόνον ἐπειδὴ μοῦ πήγαιναν σὰν πρώην στρατιωτικοῦ, πράγμα ποὺ τὸ θεωροῦσα ὅ,τι πιὸ ἱερὸ ὑπῆρχε στὸν κόσμο, ἀλλὰ καὶ γιατὶ ταίριαζαν περισσότερο στὶς αἰσθητικές μου ἀντιλήψεις. Ἔπρεπε μολοντοῦτο ν' ἀπορρίψω ὅλες τὶς προτάσεις καὶ τὰ σχέδια ποὺ μοῦστελναν οἱ ὀπαδοί μου καὶ ποὺ τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ εἶχαν χαραγμένο τὸν ἀγκυλωτὸ σταυρὸ καταμεσίς, φόντο, στὴν παλιὰ σημαία. Ἐγὼ πάλι σὰν ἀρχηγός, δὲν ἤθελα νὰ ἐπιβάλλω τὴν δική μου ἄποψη γιατὶ μπορεῖ κανένας ἄλλος νὰ εἶχε κάτι τὸ ἴδιο καλὸ ἢ καὶ καλύτερο νὰ μοῦ προτείνει.

Πραγματικά, ἕνας ὀδοντογιατρὸς ἀπ' τὸ Στάρνμπεργκ μοῦ ὑπόβαλε ἕνα σχέδιο ποὺ δὲν ἦταν διόλου κακό, ποὺ πλησίαζε σχεδὸν τὸ δικό μου καὶ ποὺ εἶχε ἕνα μονάχα ἐλάττωμα: ὁ ἀγκυλωτὸς σταυρὸς εἶχε στὸ κέντρο του, ἐκεῖ ποὺ τσάκιζαν οἱ πλευρές του ἕναν ἄσπρο κύκλο. Ἐγὼ ὁ ἴδιος ὕστερα ἀπὸ ἀναρίθμητες δοκιμὲς κατάληξα σ' ἕνα ὁριστικὸ σχῆμα: ἄσπρος κύκλος μέσα σὲ φόντο κόκκινο κι ἕνας μαῦρος ἀγκυλωτὸς σταυρὸς στὴ μέση τοῦ κύκλου. Πολλὲς προσπάθειες χρειάστηκαν ἀκόμη γιὰ νὰ καταλήξουμε ὁριστικὰ γιὰ τὸ μέγεθος ποὺ θἄχει ἡ σημαία ἢ ὁ ἄσπρος κύκλος καθὼς καὶ γιὰ τὸ πάχος τοῦ ἀγκυλωτοῦ σταυροῦ.

---

* Τῆς Βαυαρίας (Σ. τ. Μ.).

** Ἐθνικὰ χρώματα τῆς Πρωσσίας (Σ. τ. Μ.).

Καὶ τὸ πράγμα ἔμειν' ἔτσι.

Μὲ τὸ ἴδιο πνεῦμα, παραγγείλαμε ἀμέσως περιβραχιόνια γιὰ τοὺς ἄντρες τῆς ὑπηρεσίας τάξης μέσα στὶς αἴθουσες συγκεντρώσεων: μιὰ κόκκινη Κορδέλλα ποὺ πάνω της φιγουράριζε ὁ ἄσπρος κύκλος μὲ τὸν μαῦρο ἀγκυλωτὸ σταυρό.

Τὸ ἔμβλημα τοῦ κόμματος χαράχτηκε στὶς ἴδιες γραμμές: ἄσπρος κύκλος σὲ φόντο κόκκινο μὲ τὸν ἀγκυλωτὸ σταυρὸ καταμεσίς του. Ἕνας χρυσοχόος ἀπ' τὸ Μόναχο, ὁ Φούς, ἔφτιαξε πρῶτος τὸ ὁλόχρυσο σῆμα μας, ποὺ ἀπὸ τότε διατηρήθηκε σὰν κειμήλιο.

Στὰ τέλη τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1920, ἡ καινούργια σημαία μας παρουσιάσθηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ κοινό. Ταίριαζε ἀπόλυτα στὸ νεαρό μας κίνημα. Ἦταν νέα καὶ καινούργια ὅπως κ' ἐκεῖνο. Κανεὶς δὲν τὴν εἶχε ἀκόμη δεῖ κ' ὑψώθηκε σὰν δάδα ἀναμένη. Νοιώσαμε κ' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι μιά χαρὰ παιδιάστικη νὰ μᾶς πλημμυρίζει, ὅταν μιὰ πιστὴ συντρόφισσα τοῦ κόμματός μας ἔφτιαξε τὴν πρώτη σημαία μας καὶ μᾶς τὴν παράδωσε. Λίγους μῆνες ἀργότερα εἴχαμε περίπου μισὴ δωδεκάδα σημαῖες ἐνῶ τὰ περιβραχιόνια μὲ τὸ καινούργιο σύμβολο στὰ μπράτσα τῶν ἀνδρῶν μας αὔξαιναν διαρκῶς.

Ἦταν στ' ἀλήθεια ἕνα σύμβολο! Ὄχι μόνο ἐπειδὴ τὰ μοναδικά του χρώματα, ποὺ ὅλοι τὰ ἀγαπούσαμε ὁλόψυχα καὶ ποὺ ἄλλοτε εἶχαν προσδώσει τόσες τιμὲς στὸν γερμανικὸ λαό, μαρτυροῦσαν τὸν σεβασμό μας στὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ γιατὶ ἦταν ἀκόμη ἡ πιὸ σωστή, ἡ πιὸ πετυχημένη ἀπεικόνιση τῶν προθέσεων τοῦ κινήματός μας. Σὰν ἐθνικοσοσιαλιστές, βλέπαμε τὴν σημαία μας νὰναι ἡ προσωποποίηση τοῦ προγράμματός μας. Τὸ *κόκκινο* συμβόλιζε τὴν κοινωνικὴ τοποθέτησή μας· τὸ *ἄσπρο* τὴν ἐθνικιστική μας ἰδέα· ὁ ἀγκυλωτός, τὸν ἀγώνα γιὰ τὸν θρίαμβο τῶν Ἀρίων κι ἀκόμη τὴν συμβολοποίηση τῆς θεωρίας γιὰ τὴν παραγωγικὴ ἐργασία, μιᾶς θεωρίας ποὺ ἦταν καὶ θἄμενε γιὰ πάντα ἀντισημητική.

Δυὸ χρόνια ἀργότερα, ὅταν ἡ ὑπηρεσία μας γιὰ τὴν τάξη ἐξελίχθηκε σὲ μαχητικὴ ὁμάδα περιλαμβάνοντας χιλιάδες ἄντρες, στάθηκε ἀναγκαῖο νὰ δώσουμε σ' αὐτὴ τὴν ὀργάνωση μάχης ἕνα ἰδιαίτερο σύμβολο νίκης: ἕνα λάβαρο. Ἐγὼ ὁ ἴδιος τὸ χάραξα κ' ἐμπιστεύθηκα τὴν κατασκευή του σ' ἕναν παλιὸ καὶ πιστὸ φίλο τοῦ κόμματος, στὸν τεχνίτη-χρυσοχόο Γκάχρ. Ἀπὸ τότε αὐτὸ τὸ λάβαρο ἀποτελεῖ τὸ ἔμβλημα τοῦ μάχιμου ἐθνικοσοσιαλισμοῦ.

***

Ἡ δράση μας ποὺ ἐντείνονταν ἀδιάκοπα, ἀπ' τὸ 1920 κ' ὕστερα, μᾶς ὡδήγησε πιὰ στὴν ἀπόφαση νὰ διοργανώσουμε δυὸ συγκεντρώ-

σεις τήν ἑβδομάδα. Πλήθη κόσμου συνωθοῦνταν μπροστὰ στὶς ἀφίσσες μας, οἱ μεγαλύτερες αἴθουσες τῆς πόλης πλημμύριζαν καὶ δεκάδες χιλιάδες παραστρατημένοι μαρξιστὲς ξαναβρῆκαν τὸ συναίσθημα τῆς ἐπαφῆς μὲ τὸν λαό τους, γιὰ νὰ γίνουν ἀργότερα οἱ πρωτοπόροι Ἱδρυτὲς τοῦ ἐλεύθερου Ράιχ τοῦ μέλλοντος.

Τὸ πλατὺ κοινὸ τοῦ Μονάχου, ἄρχισε νὰ μᾶς ἀναγνωρίζει. Μιλοῦσαν παντοῦ γιὰ μᾶς, ἡ λέξη «ἐθνικοσοσιαλιστὴς» γίνηκε τῆς μόδας κι ἀποτελοῦσε πιὰ κάτι συγκεκριμένο καὶ τὸ προγραμματισμένο ἀπὸ μόνη της. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συμπαθούντων κι ἀκόμη τῶν μελῶν τοῦ κόμματος ἀνέρχονταν ἀσταμάτητα, σὲ τέτοιο σημεῖο ὥστε κιόλας τὸ χειμώνα τοῦ 1920—21 νὰ ἐμφανιζόμαστε στὸ Μόναχο σὰν ἕνας ἰσχυρὸς κομματικὸς ὀργανισμός.

Ἂν ἐξαιρεθοῦν τὰ μαρξιστικὰ κόμματα, κανένα ἄλλο κόμμα, προπάντων κανένα ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ κόμματα, δὲν μπορεῦσε νὰ συγκριθεῖ μὲ τὸ δικό μας σὲ ἀριθμὸ συγκεντρώσεων καὶ σὲ ἐνθουσιασμὸ ὀπαδῶν. Ἡ αἴθουσα τοῦ Κίντλ Κέλλερ στὸ Μόναχο ποὺ χωροῦσε πέντε χιλιάδες ἄτομα, ἦταν τόσο γεμάτη μιὰ φορὰ ὥστε νὰ ὑπάρχει κίνδυνος ἀσφυξίας καὶ ἀπόμενε μιὰ αἴθουσα μονάχα ποὺ ἀκόμα δὲν εἴχαμε τολμίσει ν' ἀντιμετωπίσουμε, ἡ αἴθουσα τοῦ Τσίρκου Κρόνε.

Στὰ τέλη τοῦ Γενάρη τοῦ 1921 νέες σκοτοῦρες ξέσπασαν πάλι γιὰ τὴν Γερμανία. Ἡ συνθήκη τῶν Παρισίων, ποὺ εἶχε σὰν βάση τὴν καταβολὴ ἀπὸ μέρους τῆς Γερμανίας ἑκατὸ δισεκατομμυρίων χρυσῶν μάρκων, δόθηκε τελεσιγραφικὰ ἀπ' τὸ Λονδῖνο. Ἡ ἕνωση τῶν ρατσιστικῶν ὀργανώσεων, ποὺ δροῦσε στὸ Μόναχο ἐδῶ καὶ κάμποσο καιρό, θέλησε νὰ ὀργανώσει μ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία μιὰ μεγάλη κοινὴ ἐκδήλωση διαμαρτυρίας. Ὁ καιρὸς ἔβιοζε πολὺ κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶχα γίνει νευρικὸς μπροστὰ στοὺς καθημερινοὺς δισταγμοὺς καὶ στὶς ἀτέλειωτες ἀναβολὲς σχετικὰ μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν ἀποφάσεων. Μίλησαν στὴν ἀρχὴ γιὰ μιὰ συγκέντρωση στὴν Κένιξπλάτζ, ἀλλὰ διατυπώθηκαν ἀντιρήσεις πάνω σ' αὐτό, γιατὶ φοβηθήκαμε πὼς οἱ κόκκινοι θὰ μᾶς ἔβρισκαν ἐκτεθειμένους στὸν ἀνοιχτὸ χῶρο καὶ θὰ μᾶς χτυποῦσαν. Πρότειναν τότε νὰ γίνει ἡ διαδήλωση μπροστὰ στὸ Φελντερνχάλλε*. Ἀλλὰ τὸ ἀρνηθήκαμε κι αὐτὸ καὶ τότε ἀποφάσισαν νὰ γίνει ἡ κοινὴ συγκέντρωση στὴν Κίντλ Κέλλερ τοῦ Μονάχου. Στὸ μεταξὺ οἱ μέρες περνοῦσαν, τὰ μεγάλα κόμματα δὲν ἐνδιαφέρονταν διόλου γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ πίεση τῶν γεγονότων καὶ

---

* Στὸ ἴδιο ἀκριβῶς σημεῖο, ὁ Χίτλερ τσακίστηκε στὶς 9 Νοεμβρίου 1923, ὅταν ἐπιχείρησε τὸ πραξικόπημά του (Σ. τ. Μ.).

ἡ κεντρικὴ ἐπιτροπὴ δὲν ἀποφάσιζε νὰ ὁρίσει τὴν συγκεκριμένη ἡμερομηνία τῆς συγκέντρωσης.

Τὴν 1η Φεβρουαρίου 1921, ἡμέρα Τρίτη, τόνισα δημοσία τὸ ἐπεῖγον μιᾶς ὁριστικῆς ἀπόφασης. Μοῦ εἶπαν ὅτι θὰ μὲ εἰδοποιοῦσαν τὴν Τετάρτη. Τὴν Τετάρτη ζήτησα μιὰ ἀπάντηση ἀπόλυτα σίγουρη: Θὰ γινόταν ἡ συγκέντρωση; Καὶ πότε; Προσπάθησαν νὰ ξεφύγουν μὲ ἀοριστίες πάλι καὶ προφάσεις: ναί, βέβαια, ἡ κεντρικὴ ἐπιτροπὴ εἶχε τὴν πρόθεση νὰ ὀργανώσει μιὰ συγκέντρωση γιὰ τὴν ἐρχόμενη Τετάρτη.

Εἶχα πιὰ χάσει τὴν ὑπομονή μου κι ἀποφάσισα νὰ ὀργανώσω μόνος μου τὴν συγκέντρωση διαμαρτυρίας. Τὴν Τετάρτη τὸ μεσημέρι, μέσα σέ δέκα λεπτά, ὑπαγόρευσα τὸ κείμενο τῆς προκήρυξης στὴ γραφομηχανὴ καὶ μετὰ ἔδωσα ἐντολὴ νὰ νοικιάσουν τὸ Τσίρκο Κρόνε, γιὰ τὴν ἄλλη μέρα, Πέμπτη 3 Φεβρουαρίου.

Ὅλα τότε εἶχαν ἀφεθεῖ στὴν τύχη. Ὄχι μονάχα ὑπῆρχαν ἀμφιβολίες γιὰ τὸ ὅτι δὲν θὰ καταφέρναμε νὰ γεμίσουμε τὴν πελώρια αἴθουσα, ἀλλὰ διατρέχαμε κιόλας τὸν κίνδυνο νὰ μᾶς πετσοκόψουν. Ἡ ὑπηρεσία ἀσφαλείας μας ἦταν ἐλάχιστη σὲ ἔμψυχο ὑλικὸ γι' αὐτὴ τὴν ἀχανῆ ἔκταση. Ὡς ἐκείνη τὴν τελευταία στιγμὴ δὲν ἤξερα διόλου ποιὰ τακτικὴ θἄπρεπε νὰ ἐφαρμόσω σὲ περίπτωση ποὺ θὰ ἐπιχειροῦσαν νὰ σαμποτάρουν τὴν συγκέντρωση. Σκέφτηκα πὼς ἡ ἀντίδραση θἄταν πολὺ πιὸ δύσκολη στὸ ἀμφιθέατρο ἑνὸς τσίρκου παρὰ σὲ μιὰ συνηθισμένη αἴθουσα. Στὴν πραγματικότητα ἀποδείχθηκε πὼς σωστὸ ἦταν τὸ ἀντίθετο. Ἦταν πιὸ εὔκολο νὰ κυριαρχήσεις σὲ μια συμμορία σαμποτὲρ μέσα στὴν πελώρια ἔκταση μιανοῦ τσίρκου, παρὰ στὸν περιωρισμένο χῶρο μιᾶς αἴθουσας.

Ἕνα πράγμα ἦταν ἀπόλυτα σίγουρο: ἡ παραμικρὴ ἀποτυχία θὰ μποροῦσε νὰ μᾶς ρίξει στὴν ἀφάνεια γιὰ πολὺν καιρό. Γιατὶ ἂν ἔστω κ' ἕνα σαμποτὰζ πετύχαινε σὲ κάποια ἀπ' τὶς συγκεντρώσεις μας θὰ διέλυε μ' ἕνα μονάχα χτύπημα τὴν φήμη ποὺ εἴχαμε δημιουργήσει καὶ θὰ ἔδινε θάρρος στοὺς ἀντιπάλους μας νὰ ἐπαναλάβουν αὐτὸ ποὺ πέτυχαν τὴν μιὰ φορά. Αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ ὁδηγήσει σὲ σαμποτάρισμα τῆς ὁποιαδήποτε ἐκδήλωσής μας καὶ κάθε μας δραστηριότητα καὶ θὰ περνοῦσαν πολλοὶ μῆνες σκληρῶν ἀγώνων ὥσπου ν' ἀποκαταστήσουμε τὰ πράγματα.

Δὲν εἴχαμε παρὰ μονάχα μιὰ μέρα γιὰ νὰ σκορπίσουμε τὶς προκηρύξεις καὶ νὰ τοιχοκολλήσουμε τὶς ἀφίσσες, ἐκείνη τὴν Πέμπτη μόνο. Δυστυχῶς, ὅλο τὸ πρωινὸ ἔβρεχε καὶ δὲν χωροῦσε πιὰ καμιὰ ἀμφιβολία, ὅτι οἱ ἄνθρωποι θὰ προτιμοῦσαν νὰ μείνουν στὰ σπίτια τους παρὰ νὰ βγοῦν καὶ νὰ τρέχουν κάτω ἀπ' τὸ χιόνι καὶ τὴ

βροχή, σὲ μιὰ συγκέντρωση ὅπου κινδύνευαν κιόλας νὰ ξυλοκοπηθοῦν.

Μὲ λίγα λόγια, τὸ πρωὶ ἐκείνης τῆς μέρας φοβόμουνα, πὼς ἡ αἴθουσα δὲν θὰ γέμιζε (καὶ στὴν περίπτωση αὐτὴ θὰ ἔβγαινα ἐκτεθειμένος ἀπέναντι στὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπή), τόσο πολὺ ὥστε ἄρχισα βιαστικὰ νὰ ὑπαγορεύω πλῆθος προκηρύξεις ποὺ τὶς ἔστειλα νὰ τυπωθοῦν ἀμέσως γιὰ νὰ τὶς μοιράσω τ' ἀπόγευμα. Ὅλες φυσικὰ προσκαλοῦσαν τὸν κόσμο στὴν συγκέντρωση.

Δυὸ καμιόνα, ποὺ νοίκιασα, στολίσθηκαν μ' ὅσο περισσότερο *κόκκινο* ἦταν δυνατόν. Εἶπα νὰ καρφώσουν ἐκεῖ πάνω μερικὲς σημαῖες κ' ἔδωσα διαταγὴ νὰ τὰ παραλάβουν δεκαπέντε ὡς εἴκοσι σύντροφοί μας καὶ νὰ τριγυρίζουν ἀδιάκοπα στοὺς δρόμους τῆς πόλης, ρίχνοντας προκηρύξεις ποὺ προπαγανδίζαν τὴν λαϊκὴ συγκέντρωση ποὺ θὰ γινόταν τὸ βράδυ. Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ στὴν πόλη κυκλοφοροῦσαν καμιόνια σημαιοστολισμένα, χωρὶς νἄναι μαρξιστικά. Ἡ μπουρζουαζία, μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα, κοίταξε τὰ κοκκινοστολισμένα καμιόνια μας καὶ τὶς σημαῖες μὲ τὸν ἀγκυλωτὸ σταυρὸ ν' ἀνεμίζουν, ἐνῶ ἀπ' τὰ πεζοδρόμια γροθιὲς σφιγμένες ὑψώνονταν ἀναρίθμητες μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν καινούργια «πρόκληση ἐνάντια στὸ προλεταριάτο». Γιατὶ μόνον ὁ μαρξισμὸς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ὀργανώνει συγκεντρώσεις ὅπως καὶ νὰ κυκλοφορεῖ τὴν προπαγάνδα του μὲ τὰ καμιόνια.

Στὶς 7 τὸ βράδυ δὲν εἶχε ἀκόμη τελειώσει ἡ διακόσμηση στὸ τσίρκο. Κάθε δέκα λεπτὰ μὲ ἐνημέρωναν μὲ τὸ τηλέφωνο κ' εἶχα ἀρχίσει ν' ἀνησυχῶ· γιατὶ στὶς 7 ἢ τὸ ἀργότερο στὶς 7 καὶ τέταρτο ἄλλες αἴθουσές μας ἦταν μισογεμάτες ἂν ὄχι κατάμεστες κιόλας ἀπὸ κόσμο. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς θἄχε σὲ λίγο τὴν ἐξήγησή του. Δὲν εἶχα ὑπολογίσει φαίνεται καλὰ τὶς γιγάντιες διαστάσεις τῆς αἴθουσας: Χίλια πρόσωπα ἀρκοῦσαν γιὰ νὰ γεμίσουν τὴ σάλλα τοῦ Χοφμπράουχάουζ, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἀριθμὸς ἀνθρώπων ἔμοιαζαν σὰν νὰ καταβροχθίζονταν ἀπ' τὸν χῶρο τοῦ τσίρκου Κρόνε. Δύσκολα μποροῦσες νὰ τοὺς διακρίνεις. Λίγη ὥρα ἀργότερα ἤρθαν πιὸ εὐχάριστα νέα καὶ στὶς 8 παρὰ τέταρτο μοῦ ἀνάγγειλαν πὼς ἡ σάλλα εἶχε γεμίσει σχεδὸν ὁλόκληρη καὶ πὼς συμπαγεῖς μάζες σπρώχνονταν στὶς εἰσόδους. Τότε ξεκίνησα.

Στὶς 8 καὶ δυὸ λεπτὰ ἔφθασα στὸ τσίρκο. Πλῆθος κόσμου περίμενε ἀκόμη μπροστὰ στὸ κτίριο· ἦταν περίεργοι καὶ ἀντίπαλοί μας ποὺ ἦρθαν νὰ δοῦν τί θὰ γινόταν.

Μπαίνοντας στὴ σάλλα ἔνιωσα νὰ μὲ πλημμυρίζει ἡ ἴδια ἐκείνη

χαρά, ὅπως τότε ὅταν συγκεντρωθήκαμε γιὰ πρώτη φορὰ στὴν αἴθουσα τελετῶν τοῦ Χοφμπραουχάους. Ὅμως μόνον ὅταν μοῦ ἄνοιξαν δρόμο μὲ τὶς πλάτες τους οἱ ἄντρες μου κι ὅταν ἀνέβηκα πάνω στὴν ἐξέδρα μπόρεσα νὰ δῶ τὴν ἐπιτυχία μας σ' ὅλη τὴν μεγαλωσύνη της. Ἡ αἴθουσα βούιζε κάτωθέ μου σὰν ἕνα γιγάντιο κοχύλι ὅπου μέσα του φυσοῦσαν χιλιάδες καὶ χιλιάδες στόματα. Ἀκόμα καὶ κάτω στὴν πίστα ὑπῆρχαν ἄνθρωποι. Εἴχαμε πουλήσει περισσότερες ἀπὸ 5.600 κάρτες εἰσόδου καὶ ὑπολογίζοντας τοὺς ἄνεργους, τοὺς φτωχοὺς σπουδαστὲς καὶ τὶς ὁμάδες τῶν δικῶν μας ὑπηρεσιῶν γιὰ τὴν τάξη, πλησιάζαμε σχεδὸν στὸν ἀριθμὸ τῶν 6.500 χιλιάδων ἀτόμων. «Νὰ οἰκοδομήσουμε τὸ μέλλον ἢ νὰ χαθοῦμε» ἦταν τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας μου κ' ἡ καρδιά μου πάλλοταν ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ βλέποντας πὼς τὸ μέλλον ἦταν ἐκεῖ, μπροστά μου.

Ἄρχισα τὸ λόγο μου καὶ μίλησα σχεδὸν δυόμισι ὧρες· μετὰ τὴν πρώτη μισὴ ὥρα κατάλαβα ὅτι τούτη ἡ συγκέντρωση θὰ πετύχαινε ὁπωσδήποτε. Ἡ ἐπαφὴ ἀνάμεσα σὲ μένα καὶ σ' αὐτὲς τὶς χιλιάδες τῶν ἀνθρώπων εἶχε πραγματοποιηθεῖ. Ἀπὸ κείνη τὴν πρώτη μισὴ ὥρα οἱ ζήτωκραυγὲς κ' οἱ κάθε εἴδους ἐκδηλώσεις τοῦ πλήθους ἄρχισαν νὰ μὲ διακόπτουν, ὥσπου μετά, στὸ ὑπόλοιπο διάστημα τοῦ λόγου μου βασίλεψε ἡ χαρακτηριστικὴ θρησκευτικὴ σιγὴ ποὺ θὰ μείνει ἀξέχαστη σ' ὅσους τὴν ἔζησαν. Ἄκουγες θορρεῖς μιὰ μονάχα ἀναπνοὴ νὰ βγαίνει ἀπ' αὐτὸ τὸ τεράστιο πλῆθος. Καὶ μόλις πρόφερα τὶς τελευταῖες φράσεις ἕνα κῦμα ἀπὸ ζητωκραυγὲς ξεχύθηκε ἐνῶ ἀκολούθησε σὰν ἀπολύτρωση τραγουδημένο ἀπ' ὅλα μαζὶ τὰ στόματα τὸ: «Ντώϋτσλαντ οὔμπερ ἄλες».

Ἔμεινα νὰ κοιτάζω αὐτὴ τὴν ἄμπωτη τῆς ἀνθρωποθάλασσας ν' ἀποσύρεται ἀργά, νὰ κυλάει στὸν εὐρύχωρο κεντρικὸ διάδρομο, τουλάχιστον δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας, ἐνῶ ἡ σάλλα ἄδειαζε σιγὰ-σιγά. Τότε μονάχα, συνεπαρμένος ἀπὸ χαρά, κατέβηκα ἀπὸ τὴν ἐξέδρα καὶ γύρισα στὸ σπίτι μου.

Ἀπ' αὐτὴ τὴν πρώτη συγκέντρωση στὸ Τσίρκο Κρόνεν τραβήχτηκαν πολλὲς φωτογραφίες. Δείχνουν, καλύτερα ἀπ' ὁ,τιδήποτε ἄλλο, τὸν μεγαλειώδη χαρακτήρα αὐτῆς τῆς ἐκδήλωσης. Οἱ ἀστικὲς ἐφημερίδες δημοσίευσαν μερικὲς ἀπ' αὐτές, παράλειψαν ὅμως εὐσυνείδητα νὰ χαρακτηρίσουν «ἐθνική» τὴν συγκέντρωση, ἢ ν' ἀναφέρουν ποιοὶ ἦταν οἱ ὀργανωτές της.

Μετὰ ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ξεφύγαμε πιὰ ἀπ' τὴν κατηγορία τῶν ἀσημάντων κομμάτων. Δὲν μποροῦσαν ἄλλο πλέον νὰ μᾶς ἀγνοοῦν. Καὶ γιὰ νὰ μὴ ἐπιτρέψουμε στὸ κοινὸ νὰ μείνει μὲ τὴν ἐντύ-

πωση πώς ή έπιτυχία τῆς συγκέντρωσής μας ἦταν ἐφήμερη, ἀνάγγειλα ἀμέσως, γιὰ τὴν ἑπόμενη ἑβδομάδα, μιὰ δεύτερη ἐκδήλωση στὸ ἴδιο ἐκεῖνο τσίρκο· τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν παρόμοιο. Καὶ πάλι ἡ πελώρια ἔκταση γέμισε ἀσφυκτικὰ ἀπὸ ἀνθρώπινες μάζες· αὐτὸ μ' ἔκανε νὰ ὁρίσω καινούρια συγκέντρωση γιὰ τὴν ἄλλη ἑβδομάδα. Γιὰ τρίτη φορά, τὸ γιγάντιο τσίρκο, ἀπὸ πάνω ὡς κάτω, πλημμύρισε.

Στὸ διάστημα τοῦ 1921, ἀνέβασα ἀκόμη περισσότερο τὴν στάθμη τῆς δραστηριότητάς μας, στὸν τομέα τῶν συγκεντρώσεων. Ἔφτασα νὰ διοργανώνω ὄχι μόνο μιὰ συγκέντρωση κάθε ὀχτὼ μέρες, ἀλλὰ καμιὰ φορὰ δυὸ συγκεντρώσεις τὴν ἴδια ἑβδομάδα καὶ καταμεσὶς τοῦ καλοκαιριοῦ ὡς τὰ τέλη τοῦ φθινόπωρου, τρεῖς. Ὁρίζαμε πάντα τὸ τσίρκο κι ὅλες οἱ βραδυές μας γνώριζαν τὴν ἴδια ἐπιτυχία.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν συμπαθούντων μεγάλωνε ὁλοένα καὶ περισσότερο ἐνῶ σημαντικὴ ἦταν ἡ αὔξηση τῶν μελῶν τοῦ κόμματος.

Φυσικὰ μπροστὰ σὲ τέτοιες ἐπιτυχίες οἱ ἀντίπαλοί μας δὲν ἔμειναν ἀδρανεῖς. Διστακτικοὶ καθὼς ἦταν σχετικὰ μὲ τὴν τακτικὴ ποὺ θἄπρεπε ν' ἀκολουθήσουν — τρομοκρατία ἢ σιωπὴ — δὲν μπόρεσαν, ὅπως ἄλλωστε ἔφθασαν κ' οἱ ἴδιοι νὰ ὁμολογήσουν, νὰ ἐμποδίσουν αὐτοὶ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ κινήματός μας. Ἀποφάσισαν λοιπὸν νὰ καταβάλουν μιὰ τελευταία προσπάθεια, μιὰ ἐκτεταμένη τρομοκρατικὴ ἐνέργεια, ποὺ θὰ σταματοῦσε πιὰ ὁριστικὰ κάθε δυνατότητα πραγματοποίησης τῶν συγκεντρώσεών μας.

Σὰν φαινομενικὴ δικαιολογία βρῆκαν μιὰ ἄκρως μυστηριώδη ἀπόπειρα δολοφονίας μιανοῦ γερουσιαστῆ, κάποιου ὀνόματι Ἔρχαρτ Ἄουερ *.

Ἕνας ἄγνωστος, μιὰ βραδυὰ τὸν πυροβόλησε. Δὲν τὸν κτύπησε ἀποτελεσματικά, μὰ σίγουρα θἄχε τὴν πρόθεση νὰ τὸ κάνει. Ἡ παρουσία κάποιου ἀγαθοῦ πνεύματος καὶ τὸ παροιμιῶδες θάρρος αὐτοῦ τοῦ σοσιαλδημοκράτη ἡγέτη ματαίωσαν τὴν δολοφονικὴ ἀπόπειρα κ' ἔτρεψαν σὲ φυγὴ τοὺς κακούργους. Ἔφυγαν τόσο γρήγορα καὶ κρύφτηκαν τόσο καλὰ ὥστε ἡ ἀστυνομία δὲν μπόρεσε νὰ βρεῖ ποτὲ τὸ παραμικρὸ ἴχνος. Αὐτὸ τὸ μυστηριῶδες γεγονὸς χρησιμοποιήθηκε ἀπ' τὸ σοσιαλιστικὸ ὄργανο τοῦ Μονάχου γιὰ νὰ ἐξαπολυθεῖ ἐναντίον μας, μιὰ ἐκστρατεία μίσους ποὺ ἄφηνε νὰ ὑπονοηθοῦν, μὲ τὴν συνηθισμένη τους ἀμετροέπεια, ὅσα ἔμελλαν νὰ συμβοῦν. Ὁπωσδήποτε, μὲ κάθε τρόπο καὶ μὲ κάθε μέσο ἔπρεπε νὰ ἐμποδιστοῦν τὰ

* Βαυαρὸς σοσιαλιστής (Σ. τ. Μ.).

δέντρα μας νὰ ψηλώσουν, νὰ θεριέψουν καὶ νὰ φτάσουν στὸν οὐρανό. Τὰ γερὰ προλεταριακὰ μπράτσα καλοῦνταν νὰ τὰ κόψουν ὅσο ἦταν καιρός.

Μερικὲς μέρες ἀργότερα, δόθηκε τὸ μεγάλο χτύπημα.

Ἡ αἴθουσα τελετῶν τοῦ Χοφμπραουχάουζ, ὅπου θὰ μιλοῦσα ἐγώ, διαλέχτηκε γι' αὐτὸ τὸ τελειωτικὸ ξεκαθάρισμα τῶν λογαριασμῶν.

Στὶς 4 τοῦ Νοέμβρη 1921, τ' ἀπόγευμα γύρω στὶς ἕξη μ' ἐφτά, λάβαμε τὰ πρῶτα ἀπειλητικὰ μηνύματα. Ἔλεγαν πὼς ἡ συγκέντρωσή μας θὰ σαμποταρισθεῖ ἀνελέητα καὶ πὼς σκόπευαν νὰ στείλουν γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ τὶς πιὸ φανατισμένες ὁμάδες ἐργατῶν.

Θὰ πρέπει ν' ἀποδοθεῖ σὲ κακοτυχία, τὸ γεγονὸς ὅτι λάβαμε ἀργὰ αὐτὰ τὰ μηνύματα. Τὴν ἴδια ἐκείνη μέρα εἴχαμε ἀφήσει τὰ παλιὰ καὶ δοξασμένα γραφεῖα μας τῆς Στέρνεσστράσσε κ' εἴχαμε μεταφέρει τὴν ἕδρα μας σὲ ἄλλο σημεῖο· ἢ μᾶλλον εἴχαμε φύγει ἀπ' τὰ παλιὰ γραφεῖα, δίχως κιόλας νἄχουμε ἐγκατασταθεῖ στὰ καινούρια γιατὶ ἀκόμη ἐκεῖ δούλευαν οἱ ἐργάτες τῆς μεταφορᾶς. Καθὼς τὸ τηλέφωνο εἶχε διακοπεῖ ἀπ' τὰ παλιὰ γραφεῖα, δίχως νὰ συνδεθεῖ στὰ νέα, πάρα πολλὲς προσπάθειες νὰ εἰδοποιηθοῦμε τηλεφωνικῶς γιὰ τὸ προσχεδιασμένο σαμποτάζ, ἔμειναν δίχως ἀποτέλεσμα.

Κατὰ συνέπεια, ἐκείνη ἡ συγκέντρωση δὲν προστατευόταν παρὰ ἀπὸ μιὰ ὁμάδα ἀριθμητικῶς μικρή, ἑξήντα ἄτομα περίπου. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, τὸ σύστημα συναγερμοῦ δὲν εἶχε ἀκόμη ἐγκατασταθεῖ ὥστε νὰ μπορέσουμε νὰ ζητήσουμε ἐνισχύσεις σὲ ὥρα ἀνάγκης. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθεῖ ἄλλωστε ὅτι πολλὲς φορὲς τὸ σῆμα τοῦ συναγερμοῦ δίνονταν καὶ δίχως νὰ παρατηρεῖται τίποτα τὸ ἀνησυχητικό. Τὸ παλιὸ ρητὸ πὼς οἱ ἐπαναστάσεις ποὺ ἀναγγέλονται ἀπὸ τὰ πρὶν πεθαίνουν πρὶν ἀκόμα γεννηθοῦν, εἶχε ἀποδειχθῆ ὡς τώρα ἀληθινὸ σ' ὅ,τι μᾶς ἀφοροῦσε.

Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἀκόμη τὸ λόγο, δὲν κάναμε ὅλα ἐκεῖνα ποὺ ἔπρεπε γιὰ νὰ ἐμποδίσουμε δυναμικὰ τὸ σαμποτὰζ κατὰ τῆς συγκεντρώσεώς μας. Τέλος, νομίζαμε ὅτι ἡ αἴθουσα τελετῶν τοὺ Χοφμπραουχάουζ ἦταν ἡ λιγώτερο πρόσφορη γιὰ μιὰν ἀπόπειρα σαμποτάζ. Ὑποψιαζόμασταν περισσότερο τὶς μεγαλύτερες αἴθουσες καὶ πιὸ πολὺ τὸ τσίρκο. Ἐκείνη ἡ ἡμέρα λοιπόν, μᾶς ἔδωσε ἕνα σκληρὸ μάθημα σχετικὰ μὲ ὅλ' αὐτά. Ἀργότερα μελετήσαμε προσεκτικὰ τὰ προβλήματα ποὺ ἀνάκυψαν — μπορῶ τώρα νὰ τ' ὁμολογήσω — μὲ ἐπιστημονικὰ δεδομένα καὶ καταλήξαμε σὲ συμπεράσματα ἀπρόοπτα ὅσο κ' ἐνδιαφέροντα· μετά, ὅλ' αὐτὰ ἀποδείχθηκε πὼς εἶχαν ἀποφασιστικὴ

σημασία γιὰ τὴν ὀργάνωση καὶ τὴν τακτικὴ τῶν ὁμάδων μας ἐφόδου.

Ὅταν ἔμπαινα στὶς ὀχτὼ πάρα τέταρτο στὸν διάδρομο τοῦ Χοφμπραουχάουζ, ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ σαμποτὰζ πλανιόταν παντοῦ. Δὲν χωροῦσε πιὰ καμιὰ ἀμφιβολία. Ἡ αἴθουσα ἦταν πλημμυρισμένη κ' ἡ ἀστυνομία φυσικὰ εἶχε ἀποκλείσει τὶς εἰσόδους. Οἱ ἀντίπαλοί μας, ποὺ εἶχαν ἔλθει πολὺ νωρίς, βρίσκονταν μέσα, ἐνῶ πολλοὶ ἀπ' τοὺς δικούς μας ὀπαδοὺς δὲν μπόρεσαν νὰ μποῦν. Ἡ μικρὴ ὁμάδα ἐφόδου μὲ περίμενε στὸν διάδρομο. Εἶπα νὰ κλείσουν τὶς πόρτες τῆς αἴθουσας καὶ διάταξα τοὺς σαραπέντε ἢ σαρανταέξη ἄντρες μου νὰ σταθοῦν προσοχή. Μίλησα τότε στ' ἀγόρια μου, λέγοντάς τους καθαρὰ καὶ ξάστερα πὼς σίγουρα θᾶταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἦταν ἀπαραίτητο ν' ἀποδείξουν τὴν πίστι τους στὸ κίνημα καὶ πὼς ὅ,τι κι ἂν συμβεῖ κανεὶς δὲν ἔπρεπε νὰ φύγει ἀπ' τὴν αἴθουσα, παρὰ μόνο ἂν τὸν ἔπαιρναν νεκρό. Ἐγὼ ὁ ἴδιος θᾶμενα ἐκεῖ μέσα κοντά τους καὶ δὲν ἤθελα νὰ πιστεύω πὼς κάποιος ἀπ' αὐτοὺς θὰ μ' ἄφηνε μόνο· ἂν ἔβλεπα κάποιον νὰ δειλιάζει θὰ τοῦ ἁφαιροῦσα μονάχος μου, μὲ τὰ ἴδια μου τὰ χέρια τὸ σῆμα καὶ τὸ περιβραχιόνιο. Μετὰ τοὺς κάλεσα νὰ ἐνεργήσουν ἀμέσως σὲ κάθε διενέργεια σαμποτὰζ καὶ τοὺς εἶπα νὰ θυμοῦνται πάντα πὼς ὁ καλύτερος τρόπος ἄμυνας ἦταν ἡ ἐπίθεση.

Ἕνα *Χάιλ* δόνησε τρεῖς φορὲς τὸν διάδρομο μόλις τέλειωσα τὰ λόγια μου. Μόνο ποὺ τούτη τὴν φορὰ ἦταν πιὸ ξερὸ καὶ πιὸ ἀποφασιστικό.

Τότε μπῆκα στὴν αἴθουσα καὶ μπόρεσα νὰ λάβω προσωπικὰ γνώση γιὰ τὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατοῦσε ἐκεῖ μέσα. Ἦταν γεμάτη κ' ἕνα ἀναρίθμητο πλῆθος μὲ κάρφωνε μὲ ματιὲς γεμάτες μίσος, ἐνῶ μερικοὶ πρόφεραν ἀπειλὲς καταφάνερες κ' ἔκαναν γκριμάτσες εἰρωνικές: «Θὰ τελειώσουμε μαζί σας...». «Θὰ σᾶς συγυρίσουμε καλά...». «Θὰ σᾶς βουλώσουμε τὸ στόμα μιὰ γιὰ πάντα...». κ' ἕνα σωρὸ ἄλλες ἐκφράσεις στὸν αὐτὸ σχεδὸν... εὐγενικὸ τόνο ὅλες. Ἦταν σίγουροι γιὰ τὴν ὑπεροχή τους καὶ φέρνονταν ἀνάλογα.

Παρ' ὅλ' αὐτὰ ἡ συγκέντρωση ἄρχισε κ' ἐγὼ ἔπιασα νὰ μιλῶ. Στὴν αἴθουσα τοῦ Χοφμπραουχάουζ, στεκόμουνα πάντα σὲ μιὰ ἀπ' τὶς πλάγιες πλευρὲς κ' εἶχα γιὰ ἕδρα μου ἕνα τραπέζι ξύλινο ἀπ' αὐτὰ ποὺ σερβίριζαν τοὺς πελάτες. Βρισκόμουνα λοιπὸν σὲ καλὸ σημεῖο στόχου γιὰ τοὺς ἀντιπάλους μου. Ἴσως αὐτὲς οἱ περιστάσεις νὰ βοήθησαν ὥστε νὰ δημιουργηθεῖ ἐκείνη ἡ ἀτμόσφαιρα, ποὺ ποτὲ ἀπὸ τότε δὲν συνάντησα παρόμοια. Μπροστά μου, προπάντων ἀριστερά, στέκονταν ἢ κάθονταν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον ἀντίπαλοι. Ἦταν ὅλοι ὥριμοι ἄντρες ἢ νεαροὶ γεροδεμένοι, οἱ περισσότεροι ἀπ'

τὰ ἐργοστάσια τοῦ Μαφφέυ, τοῦ Κούστερμαν, τοῦ Ἰγάρια κ. λ. π. Κατὰ μάκρος τοῦ ἀριστεροῦ τοίχου τῆς σάλλας εἶχαν συγκεντρωθεῖ ὡς τὸ τραπέζι μου σχεδὸν καὶ παράγγελναν ἀδιάκοπα μπύρα, βάζοντας τὶς ἄδειες μποτίλιες στὴ γραμμὴ μπροστά τους. Πυροβολαρχίες ὁλόκληρες ποὺ μ' ἔπεισαν πιὰ πὼς δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ περάσει ἡ βραδυὰ δίχως συγκρούσεις.

Ὕστερα ἀπὸ μιάμιση ὥρα περίπου — κατάφερνα νὰ μιλῶ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα παρόλες τὶς διακοπὲς — θὰ νόμιζε κανεὶς πὼς εἶμουνα κύριος τῆς καταστάσεως. Οἱ ἐπικεφαλῆς τῶν ὁμάδων τῶν σαμποτὲρ εἶχαν ἀρχίσει ν' ἀνησυχοῦν γιατὶ φαίνεται πὼς τὸ κατάλαβαν καὶ μπαινόβγαιναν στὴν αἴθουσα ὅλο κάτι διατάζοντας τοὺς ὀπαδούς τους μὲ φανερὸ ἐκνευρισμό.

Ἕνα μικρὸ ψυχολογικὸ σφάλμα ποὺ ἔκανα, ἀπαντώντας σὲ μιὰ διακοπή, μ' ἔκανε νὰ χάσω ἔδαφος κ' ἔδωσε τὸ σύνθημα γιὰ τὸ ξέσπασμα τῆς καταιγίδας.

Ἄλλες βιαστικὲς κι ὀργισμένες διακοπὲς ἀκούστηκαν καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ἕνας ἄντρας πήδησε πάνω σὲ μία καρέκλα κι οὐρλιασε μ' ὅλη του τὴ δύναμη: *Ἐλευθερία!* Μ' αὐτὸ τὸ σύνθημα οἱ μαχητὲς τῆς ἐλευθερίας ρίχτηκαν στὸν ἀγώνα. Σὲ λίγα δευτερόλεπτα ἡ αἴθουσα πλημμύρισε ἀπὸ μιὰν ἀνθρώπινη μάζα ποὺ κραύγαζε, ἐνῶ πάνω ἀπ' τὸ πλῆθος, ἴδιες ὀβίδες ἔσκαζαν οἱ ἄδειες μποτίλιες τῆς μπύρας· ὁλόγυρα ἀκούγονταν καρέκλες νὰ σπάζουν, μποτίλιες νὰ θρυμματίζονται, οὐρλιαχτά, βελάσματα, φωνές, στριγγλιές, μιὰ κόλαση πραγματική.

Ἔμενα ὄρθιος στὴν θέση μου κι ἀπὸ κεῖ ἔβλεπα τ' ἀγόρια μου νὰ κάνουν δίχως τὴν παραμικρὴ ἐπιφύλαξη τὸ καθῆκον τους.

Θἄθελα πάρα πολὺ νὰ δῶ μιὰν ἀστικὴ συγκέντρωση, κάτω ἀπὸ παρόμοιες συνθῆκες.

Τὸ πανηγύρι δὲν εἶχε ἀκόμη ἀρχίσει ὅταν οἱ ἄνδρες τῆς ὁμάδας ἐφόδου — ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα ὀνομάσθηκε ἔτσι — πέρασαν στὴν ἐπίθεση. Σὰν λύκοι ρίχτηκαν πάνω στοὺς ἀντιπάλους μας κι ἄρχισαν νὰ τοὺς κηνυγοῦν μέσα στὴν αἴθουσα χτυπώντας τους στὰ τυφλά. Πέντε λεπτὰ ἀργότερα ὅλοι ἦταν καταματωμένοι. Ἦταν στ' ἀλήθεια παλληκάρια! Ἔμαθα μ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία νὰ τοὺς ξεχωρίζω: ἐπικεφαλῆς τους, ὁ γενναῖος μου Μωρίς· ὁ ἰδιαίτερος γραμματέας μου Ἔσς καὶ πολλοὶ ἄλλοι πού, ἂν καὶ σοβαρὰ τραυματισμένοι, μάχονταν πάντα, μὲ τὴν ἴδια ὁρμὴ ὅσο στέκονταν στὰ πόδια τους. Ἡ θύελλα κράτησε εἴκοσι λεπτά· ἐκείνη τὴν στιγμή, οἱ ἀντίπαλοί μας ποὺ θἄταν ἑφτακόσιοι ὡς ὀκτακόσιοι περίπου, εἶχαν οἱ πιὸ πολλοὶ πεταχτεῖ ἔξω ἀπὸ τὴν αἴθουσα καὶ τώρα οἱ ἄντρες μου τοὺς κυνηγούσαν ὡς τὴν σκάλα.

Ὅμως στὴν ἀριστερὴ γωνία, στὸ βάθος τῆς σάλλας, βρισκόταν μιὰ μεγάλη ὁμάδα ἀντιπάλων ποὺ πρόβαλε λυσσασμένη ἀντίσταση, ὅταν ξαφνικά, πολὺ κοντὰ στὴν εἴσοδο, ἀντήχησαν δυὸ πιστολιές, πρὸς τὴν πλευρὰ τοῦ τραπεζιοῦ του. Ἀκολούθησε μιὰ τρομερὴ ριπή. Τὸ γεγονὸς μᾶς ξανάφερε πίσω στὰ χρόνια τῆς νιότης, ξυπνώντας πολεμικὲς ἀναμνήσεις.

Ἀπ' τὴν θέση μου δὲν μπόρεσα νὰ δῶ ποιός πυροβόλησε· ἀλλὰ οἱ πυροβολισμοὶ αὐτοὶ εἶχαν σὰν ἀποτέλεσμα νὰ ἀνασυγκροτήσουν τὶς δυνάμεις τῶν καταματωμένων παλληκαριῶν μου κι ὁ θυμός τους νὰ φτάσει ὡς τὸν παροξυσμό. Ἔτσι οἱ τελευταῖοι σαμποτὲρ πετάχτηκαν ἔξω ἀπ' τὴν αἴθουσα. Εἰκοσιπέντε λεπτὰ εἶχαν περάσει πάνω-κάτω· θἄλεγε κανεὶς πὼς κάποια βόμβα ἔπεσε μέσα στὴν σάλλα. Δέσαμε πρόχειρα τὶς πληγὲς τῶν συντρόφων μας, ἐνῶ ἄλλους στάθηκε ἀναγκαῖο νὰ τοὺς πᾶμε στὸ νοσοκομεῖο. Ὅμως εἴχαμε ἐπικρατήσει. Ὁ Χέρμαν Ἔσσερ ποὺ κεῖνο τὸ βράδυ ἔκανε χρέη Προέδρου τῆς συγκέντρωσης, δήλωσε: «Ἡ συνεδρίασή μας συνεχίζεται· ὁ λόγος στὸν ρήτορα», καὶ ἐγὼ ἀποτελείωσα τὴν ὁμιλία μου. Εἴχαμε σχεδὸν τελειώσει τὴν συγκέντρωσή μας, ὅταν ἔφτασε τρέχοντας ἕνας ἀξιωματικὸς τῆς ἀστυνομίας, ἐξοργισμένος. Μπῆκε φωνάζοντας στὴν σάλλα καὶ κουνώντας τὰ χέρια σου σὰν τρελός: «Ἡ συγκέντρωση νὰ διαλυθεῖ!».

Δὲν μπόρεσα νὰ συγκρατήσω τὰ γέλια μου βλέποντας αὐτὸν τὸν καθυστερημένο νὰ φτάνει μετὰ ἀπὸ τὴν μάχη· νά, λοιπὸν μὲ ποιὸν τρόπο οἱ ἀστυνομικοὶ μᾶς ἔκαναν τοὺς σπουδαίους! Ὅσο πιὸ ἀδύναμοι ἦταν, τόσο θέλαν νὰ περνιοῦνται πανίσχυροι.

Ἐκείνη τὴν βραδυά, μάθαμε πολλὰ πράγματα. Ἀλλὰ κ' οἱ ἀντίπαλοί μας δὲν θὰ ξεχνοῦσαν εὔκολα τὸ μάθημα ποὺ πῆραν.

Ὡς τὸ φθινόπωρο τοῦ 1923 ἡ *Μούνχενερ Πὸστ* * θὰ σταματοῦσε νὰ μᾶς φοβερίζει πιὰ μὲ τὶς «γροθιὲς τοῦ προλεταριάτου».

---

* Σοσιαλιστικὴ ἐφημερίδα τοῦ Μονάχου (Σ. τ. Μ.).

ΟΓΔΟΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο ΔΥΝΑΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ ΔΥΝΑΤΟΣ ΟΤΑΝ ΜΕΝΕΙ ΜΟΝΟΣ

ΣΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΜΙΛΗΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΤΙΚΗ Ἕνωση τῶν ρατσιστικῶν γερμανικῶν συνδικάτων: Θὰ ἤθελα τώρα νὰ ἐξηγήσω, ὅσο γίνεται μὲ λιγώτερα λόγια τὸ θέμα.

Γενικὰ ἐννοοῦμε μ' αὐτὸν τὸν ὅρο μιὰ ὁμάδα ὀργανώσεων ποὺ ἀναλαμβάνουν ἐνεργητικὰ τὴν προσπάθεια ν' ἀνακουφίσουν ἀμοιβαία τοὺς ὅρους ἐργασίας· ἐκλέγουν μιὰ κοινὴ κεντρικὴ ἐπιτροπὴ καὶ ἀκολουθοῦν ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα κοινὸ τομέα δραστηριότητας. Ὡς ἐκ τούτου συνάγεται πὼς οἱ σκοποὶ κ' οἱ μέθοδοι ποὺ ἀκολουθοῦν αὐτὲς οἱ ἑνώσεις, δὲν διαφέρουν πολὺ ἀπὸ τοὺς ἀνάλογους τῶν κομμάτων ἢ τῶν συμμάχων κρατῶν.

Σὲ γενικὲς γραμμὲς εἶν' ἡ ἴδια περίπτωση. Ὅμως δὲν παύει νἄναι χρήσιμο κ' ἐνθαρρυντικὸ γιὰ τὸν μέσο Γερμανό, νὰ ξέρει, μπαίνοντας σὲ μιὰ τέτοια ἐργατικὴ κοινότητα, ποιὲς διαφορὲς ἑνώνουν ἢ προπάντων χωρίζουν, αὐτές, ἢ ἐκεῖνες τὶς ὀργανώσεις. Θὰ φαντάζεται λοιπὸν κανεὶς πὼς μιὰ τέτοια Ἕνωση θὰ δυνάμωνε ἀφάνταστα τὴν δραστηριότητά της καὶ πὼς οἱ μικρὲς ὁμάδες ποὺ τὴν ἀποτελοῦν θὰ ὠφελοῦνταν ἀπ' αὐτὴ τὴν αὔξηση δύναμης.

Ὅμως τὶς περισσότερες φορὲς εἶναι ψεύτικο!

Κατὰ τὴν γνώμη μου, γιὰ νὰ καταλάβει κανεὶς καλύτερα τὸ ζήτημα, εἶναι ἀπαραίτητο καὶ ἄμεση ἀνάγκη, νὰ διασαφηνισθεῖ πρῶτα, αὐτὸ ποὺ μπορεῖ ν' ἀποδώσει ὁ σχηματισμὸς μιᾶς Ἕνωσης ποὺ ὑποτίθεται πὼς ἐπιδιώκει ἴδιους σκοπούς. Παρὰ ταῦτα καὶ μὲ βάση τὴν λογική, ἕνας σκοπὸς δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ παρὰ ἀπὸ μιὰ καὶ μόνον ὀργάνωση ἐνῶ φαίνεται παράλογο τὸ ἀντίθετο.

Εἶναι ἔξω ἀπὸ κάθε ἀμφιβολία πὼς ἕνα ἀντικείμενο τέτοιο σὰν σκοπὸς ἐκλέγεται ἀπὸ μιὰ μόνον ὁμάδα. Ἕνα ἄτομο μπορεῖ νὰ ἐκφράσει μιὰν ἀλήθεια, νὰ ἐπικυρώσει τὴν λύση ἑνὸς ἀνακύψαντος προ-

βλήματος, νὰ θέσει ἕνα σκοπό, νὰ δημιουργήσει ἕνα κίνημα ποὺ θὰ τὸν βοηθήσει νὰ πραγματοποιήσει τὴν πρόθεσή του.

Ἔτσι ἱδρύεται μιὰ ὀργάνωση ἢ ἕνα κόμμα ποὺ τὸ πρόγραμμά του πρέπει νὰ διαδηλώνει τὴν κατάργηση τῶν κοινωνικῶν καταχρήσεων ἢ νὰ ἑτοιμάζει ὡρισμένους ἀνακαινισμοὺς γιὰ τὸ μέλλον.

Ὅμως, μιὰ κ' εἶδε τὸ φῶς ἕνα τέτοιο κίνημα, ἀποκτᾶ ἀπ' τὸ γεγονὸς αὐτὸ καὶ μόνο ἕνα κάποιο *δικαίωμα προτεραιότητας*. Ἔτσι θἄταν φυσικὸ κι αὐτονόητο πὼς ὅλοι ὅσοι πιστεύουν στὸν ἴδιο σκοπὸ μ' αὐτὸ τὸ κίνημα, πρῶτο χρονολογικά, θἄπρεπε νὰ τεθοῦν στὶς γραμμές του καὶ νὰ τὸ ἐνισχύσουν, μὲ τὶς μεγαλύτερες ἀκόμη θυσίες τῶν κοινῶν τους προθέσεων. Τὰ φωτισμένα πνεύματα εἰδικώτερα, θἄπρεπε νὰ δοῦν τὴν προσκόλλησή τους στὸ νέο κίνημα, σὰν τὸν καλύτερο τρόπο νὰ θριαμβεύσει ἀληθινὰ ἡ κοινή τους ἐπιδίωξη.

Συνεπακόλουθα, θἄταν λογικὸ καὶ κάτω ἀπὸ ὡρισμένες περιπτώσεις νόμιμο (κ' ἡ νομιμότητα, θὰ τὸ ἀποδείξω αὐτὸ πιὸ κάτω, ἔχει μεγάλη σημασία) νὰ ἱδρυθεῖ ἕνα μονάχα κόμμα ποὺ νὰ ἐπιδιώκει τὸν ἕνα καὶ μοναδικὸ σκοπό.

Ὅταν δὲν συμβαίνει ἔτσι, αὐτὸ γίνεται γιὰ δυὸ λόγους: τὸν πρῶτο, ἔχει φτάσει σχεδὸν νὰ τὸν χαρακτηρίσω σὰν τραγικό· τὸν δεύτερο, θὰ πρέπει δυστυχῶς νὰ τὸν ἀναζητήσουμε στὴν ἀνθρώπινη φύση.

Ὅμως, πηγαίνοντας ὣς τὸ βάθος τῶν πραγμάτων, δὲν βλέπω νὰ ὑπάρχει σ' αὐτοὺς τοὺς δυὸ λόγους, καμιὰ αἰτία, ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ δικαιολογήσει τὴν ὕπαρξή τους, ποὺ νὰ τοὺς προσδίδει ὅλη τους τὴν ἔνταση, ποὺ νὰ μπορεῖ τέλος, χάρη στὴν αὐτοαξία τους καὶ στὴν ἔξαρση τῶν δημιουργικῶν της δυνάμεων, νὰ ὁδηγήσει σὲ μιὰ λύση ἑνὸς τέτοιου προβλήματος.

Καὶ νὰ τώρα, ὁ τραγικὸς λόγος ποὺ ἐξαιτίας του, συχνὰ οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν μιὰ κοινὴ ἀποστολή, δὲν ἀναλαμβάνουν αὐτὸ τὸ ἔργο ταγμένοι σὲ μιὰ καὶ μόνη ὀργάνωση:

Σχεδὸν πάντα κάθε πράξη ἀνώτερου ἰδανικοῦ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, δὲν εἶναι παρὰ ἡ ὁλοκλήρωση μιᾶς θέλησης ποὺ ἀπὸ πολὺν καιρὸ ἔχει φωλιάσει στὶς ἀνθρώπινες καρδιές, ἑνὸς ζωηροῦ πόθου ποὺ μεγάλωνε καὶ ἐνδυναμωνόταν στὴν σιωπή. Ναί, συμβαίνει κάποτε, αἰῶνες ὁλόκληρους οἱ ἄνθρωποι νὰ διεκδικοῦν μιὰ λύση σ' ἕνα ὡρισμένο πρόβλημα ὑποφέροντας ἀπὸ μιὰ κατάσταση ἀφόρητη καὶ χωρὶς τέλος, δίχως ποτὲ νὰ φαίνεται πὼς πλησιάζουν τὴν ὁλοκλήρωση τῆς ἐπιθυμίας τους ποὺ παρ' ὅλ' αὐτὰ τοὺς εἶναι τόσο ἀγαπητή. Δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ χαρακτηρίσουμε ἀνίκανους αὐτοὺς τοὺς λαοὺς ποὺ σὲ μιὰ τόσο καταφανὴ ἐξαθλίωση δὲν ἔχουν τὸ θάρρος νὰ βροῦν μιὰ

λύση. Ἀντίθετα, καμιὰ φραστικὴ ἔξαρση δὲν μπορεῖ ν' ἀποδώσει ὅσο ταιριάζει, τὴν ζωικὴ δύναμη ἑνὸς λαοῦ καὶ τὸ δικαίωμά του στὴν ζωή, ποὺ τοῦ τὸ ἐξασφαλίζει αὐτὴ ἡ δύναμη, ὅταν γεννᾶ ξαφνικὰ μιὰ μέρα, ἀπὸ μιὰ εὐτυχισμένη συγκυρία τῆς τύχης, τὸν προικισμένο ἀπὸ τὶς θελήσεις αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, ποὺ θὰ ἐξαντλήσει τὴν δραστηριότητά του γιὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξει ἀπ' τὸ βάρος τῆς δουλείας ἢ ν' ἀπομακρύνει τὴν σκληρὴ καταστροφὴ καὶ νὰ κατασιγάσει τὶς ταραγμένες ψυχὲς ἀπ' τὸ συναίσθημα τῆς ἀβεβαιότητας.

Εἶναι μολοντοῦτο συναφὲς τὸ φαινόμενο σὲ τέτοια θέματα μεγάλων ἀνακατατάξεων καὶ ταξινομήσεων, νὰ παρουσιάζονται χιλιάδες ἄνθρωποι ποὺ νὰ νομίζουν πὼς εἶναι οἱ ἐνδεδειγμένοι γιὰ ν' ἀναλάβουν αὐτὴ τὴν προσπάθεια. Ἀκόμη συμβαίνει σὲ παρόμοιες στιγμὲς ἡ τύχη νὰ προσφέρει πολλὰ ἄτομα ταυτόχρονα, γιὰ νὰ τεθοῦν κάτω ἀπ' τὴν κρίση τῶν συγχρόνων τους, ἐνῶ δίνει τὴν νίκη τελικὰ στὸν πιὸ δυνατὸ – ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἐλεύθερη ἀναμέτρηση ἱκανοτήτων – κι ἀναθέτει στὸν πιὸ περισσότερο προσφερόμενο, τὴν ἀποστολὴ νὰ περατώσει τὸ πρόβλημα.

Ἄλλοτε πάλι συμβαίνει, στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων, οἱ ἄνθρωποι δυσαρεστημένοι ἀπ' τὴν θρησκευτική τους ζωή, νὰ ἐπιθυμοῦν μιὰν ἀλλαγὴ κ' ἕνα νέο σχῆμα. Καὶ τότε σὰν συνέπεια αὐτῆς τῆς πνευματικῆς ἐπανάστασης, ξεχωρίζουν μὲς ἀπ' τὸ πλῆθος κάποια ἄτομα ποὺ πιστεύοντας τὸν ἑαυτό τους προικισμένο μὲ τὰ κατάλληλα προσόντα, μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ ἔχουν τὴν δύναμη ν' ἀντιλαβάνονται τὸν περίγυρό τους, ἐπιδίδονται σὰν προφῆτες στὴν διάδοση μιᾶς καινούριας διδασκαλίας, ἢ τοὐλάχιστον γίνονται κηρυγμένοι ἐχθροὶ τῆς ἤδη ὑπάρχουσας.

Καὶ σ' αὐτὸν τὸν τομέα ὁ φυσικὸς νόμος ἐπιβάλλει τὴν ἀνάδειξη τοῦ πιὸ δυνατοῦ γιὰ νὰ φέρει σὲ πέρας αὐτὴ τὴν ἀποστολή. Ὅμως οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι δὲν ἀναγνωρίζουν, τὸ πιὸ συχνά, παρὰ πολὺ ἀργά, πὼς αὐτὸ τὸ ἄτομο καὶ μόνον αὐτό, ἦταν προωρισμένο γιὰ τοῦτο τὸ ἔργο. Τὸ ἀντίθετο ὅλοι νομίζουν ὅτι ἔχουν τὰ ἴδια δικαιώματα μ' αὐτὸν καὶ πὼς εἶναι τὸ ἴδιο ἐνδεδειγμένοι γιὰ νὰ λύσουν τὸ πρόβλημα. Ὅσο γιὰ τοὺς συγχρόνους, εἶναι γενικὰ ἀνίκανοι νὰ ξεχωρίσουν ἀνάμεσά τους αὐτὸν ποὺ μόνος προσφέρεται γιὰ τὰ μεγάλα, αὐτὸν ποὺ ἀξίζει ὅλοι τους νὰ τὸν βοηθήσουν.

Ἔτσι ἀνεβαίνουν στὸ προσκήνιο, στὸ διάβα τοῦ χρόνου καὶ συχνὰ στὴν ἴδια ἐποχή, διάφορα ἄτομα ποὺ συγκροτοῦν κινήματα γιὰ νὰ πετύχουν κοινοὺς σκοπούς, ἢ τοὐλάχιστον ἐπιφανειακὰ ἴδιους. Ὁ λαὸς ἀπὸ μόνος του δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἐκφράσει καθορισμένες ἐπιθυμίες· ἔχει μέσα του τὴν ἔννοια τοῦ κοινοῦ ὠφελους, δί-

χως νὰ μπορεῖ νὰ τὴν ἐκφράσει μὲ σαφήνεια, καὶ τὴν αἴσθηση τοῦ ἰδανικοῦ του χωρὶς ὅμως τὶς δυνατότητες νὰ τὴν ἱκανοποιήσει.

Τὸ τραγικὸ μέσα σ' ὅλη αὐτὴ τὴν ὑπόθεση εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι δυὸ ἄνθρωποι προσπαθοῦν νὰ φτάσουν στὸν ἴδιο σκοπό, ἀπὸ διαφορετικοὺς ὅμως δρόμους, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουν, ἐμπνευσμένοι, μεθυσμένοι ἀπ' τὴν πιὸ ἀγνὴ πίστη στὴν προσωπική τους ἀποστολή, πιστεύουν πὼς βρίσκονται στὸν σωστὸ δρόμο δίχως διόλου νὰ λογαριάζουν τοὺς ἄλλους.

Τὸ γεγονὸς ποὺ ἀπὸ πρώτη ἄποψη, φαίνεται τοὐλάχιστον τραγικό, εἶναι πὼς αὐτὰ τὰ πολιτικὰ κινήματα ἢ οἱ θρησκευτικὲς ὀργανώσεις, σχηματίζονται στὸ σύνολό τους ἀνεξάρτητα τὸ ἕνα ἀπ' τ' ἄλλο, παρόλο ποὺ ἐκφράζοντας τὶς γενικὲς ἀπόψεις μιᾶς ἐποχῆς, ἐφαρμόζουν ὅλη τους τὴν δραστηριότητα πρὸς τὸν ἴδιο σκοπό. Εἶναι παραπάνω ἀπὸ φανερό, ὅτι ἂν αὐτὲς οἱ ἐγκατεσπαρμένες δυνάμεις ποὺ ἔρχονται ἀπὸ διαφορετικοὺς δρόμους, συγκεντρώνονταν σὲ μιὰ καὶ μοναδικὴ δύναμη, θὰ ἔφταναν γρηγορώτερα στὴν ἐπιτυχία. Ὅμως αὐτὸ δὲν γίνεται. Γιατί, μὲ τὴν αὐστηρή, τὴν ψυχρή της λογική, ἡ φύση προστάζει· ἀφήνει τὶς διάφορες ὁμάδες νὰ ἀντιμάχονται καὶ νὰ διεκδικοῦν τὶς δάφνες τῆς νίκης, ἐνῶ ὁδηγεῖ στὸ βάθρο τοῦ νικητῆ, τὸ κίνημα ἐκεῖνο ποὺ διάλεξε τὸν πιὸ εἰλικρινή, τὸν πιὸ σύντομο, τὸν πιὸ σίγουρο δρόμο.

Πῶς λοιπὸν θὰ μπορούσαμε ἀπὸ τὰ πρὶν ν' ἀποφασίσουμε ποιὸς εἶν' ὁ σωστὸς δρόμος, ἂν οἱ παροῦσες δυνάμεις δὲν ἀφεθοῦν ἐλεύθερες ν' ἀγωνισθοῦν, ἂν ἡ ὑπέρτατη ἀπόφαση δὲν ἀφαιρεθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ κρίση τῶν γεμάτων προλήψεις ἀνθρώπων, γιὰ νὰ τεθεῖ στὴν ἀναμφισβήτητη δημόσια ἐπίδειξη ποὺ θὰ τῆς προσδώσει καὶ τὴν καταφανὴ ὑπεροχή. Γιατὶ μόνον αὐτὴ ἡ ἐπιτυχία, σὲ τελευταία ἀνάλυση, ἐπιβεβαιώνει τὴν εὐκοσμία καὶ τὴν χρησιμότητα μιᾶς πράξης!

Ἂν λοιπὸν οἱ διάφορες ὁμάδες βαδίζουν πρὸς τὸν ἴδιο σκοπὸ ἀπὸ διαφορετικοὺς δρόμους, δὲν θὰ παραλείψουν, ἀφοῦ καταλάβουν τὶς παρόμοιες προσπάθειες ποὺ πραγματοποιοῦνται γύρω τους, νὰ ἐξετάσουν ἀπὸ πιὸ κοντὰ αὐτὸ ποὺ θὰ ὠφελήσει τὴν πορεία τους, θὰ τὴν συντομέψει περισσότερο καὶ ἐντείνοντας τὶς ἐνέργειές τους στὸ μάξιμουμ νὰ φτάσουν ὅσο γίνεται πιὸ γρήγορα στὸν προκαθωρισμένο σκοπό.

Αὐτὸς ὁ ἀνταγωνισμὸς ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα νὰ ἀνυψώσει τὴν στάθμη τοῦ κάθε ἀγωνιστῆ, ἔτσι ποὺ ἡ ἀνθρωπότητα νὰ ὀφείλει συχνὰ τὴν πρόοδό της στὰ μαθήματα ποὺ τῆς προσφέρουν αὐτὲς οἱ χαμένες προσπάθειες. Πρέπει τελικὰ νὰ συμπεράνουμε ὅτι ἡ γνώση

τοῦ σωστότερου δρόμου ποὺ θ' ἀκολουθήσουμε προκύπτει ἀπὸ μιὰ κατάσταση πραγμάτων ποὺ μᾶς φαινόταν στὴν ἀρχὴ τραγική, καὶ ποὺ εἶναι ἡ ἀρχικὴ διασπορὰ τῶν μεμονωμένων στοιχείων, ἀσυνείδητων κι ἀνεύθυνων.

Ἔχοντας ἐξετάσει ὅλους τοὺς πιθανοὺς τρόπους γιὰ τὴν λύση τοῦ γερμανικοῦ προβλήματος, ἡ Ἱστορία δὲν μᾶς πρόσφερε ὡς τώρα παρὰ μόνον δύο ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ταυτόχρονα. Οἱ προεξάρχουσες δυνάμεις, οἱ πρωταγωνιστὲς αὐτῶν τῶν δυὸ λύσεων ἦταν ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Πρωσσία: οἱ Ἀψβοῦργοι κ' οἱ Χοετζόλλερν.

Κι ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρές, ἔκριναν πὼς εἶχαν καθῆκον ν' ἀποδυθοῦν σ' ἕναν ἀγώνα μ' ὅλες τους τὶς δυνάμεις συγκεντρωμένες πότε στὸν ἕνα καὶ πότε στὸν ἄλλο δρόμο, καί, σ' αὐτὸ τὸ χρονικὸ διάστημα θὰ διάλεγαν τελικά, νὰ πάρουν τὸν δρόμο ποὺ ὁδηγοῦσε στὴν Αὐστρία, γιατὶ ἐκείνη ἔδειχνε νὰ εἶναι τὸ κέντρο τοῦ βάρους! Μολοντοῦτο τὸ τέλος τοῦ δρόμου ἔδειξε πὼς δὲν ἐπρόκειτο γιὰ τὴν δημιουργία ἑνὸς Γερμανικοῦ Κράτους.

Συνοψίζοντας λέμε, πὼς τὰ γεγονότα ποὺ θὰ ἐπέτρεπαν τὴν δημιουργία μιᾶς γερμανικῆς Ἑνότητας τόσο ἰσχυρῆς, ἐλεεινολογήθηκαν ἀπὸ χιλιάδες ὀργισμένους Γερμανούς, σὰν ἡ πιὸ ἀποκαλυπτικὴ κ' ἡ πιὸ φοβερὴ ἐκδήλωση τῶν ἀδελφικῶν διαφωνιῶν μας. Γιατὶ ἡ γερμανικὴ αὐτοκρατορικὴ κορώνα σφυρηλατήθηκε στὴν πραγματικότητα στὸ πεδίο τῆς μάχης τοῦ Κένιξγρατζ κι ὄχι γύρω στὸ Παρίσι, ὅπως νόμισαν ἀργότερα.

Ἔτσι ἡ ἵδρυση τοῦ γερμανικοῦ Ράιχ δὲν ὑπῆρξε καρπὸς μιᾶς κοινῆς θέλησης πραγματοποιημένης ἀπὸ διαφορετικοὺς δρόμους, μὰ πιὸ πολὺ ἕνας συνειδητὸς ἀγώνας καὶ καμιὰ φορὰ ἀσυνείδητος, γιὰ τὴν ἡγεμονία, ἕνας ἀγώνας ποὺ τελικὰ ἀποδείχθηκε νικηφόρος γιὰ τὴν Πρωσσία. Κι ἂν κανένας ζητήσει τὴν ἀλήθεια χωρὶς ν' ἀφεθεῖ στὴν γοητεία ποὺ ἐκπέμπει ἡ πολιτικὴ τῶν κομμάτων, ὀφείλει ν' ἀναγνωρίσει, πὼς αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε ἀνθρώπινη σοφία, δὲν θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ φτάσει ὡς τὸ σημεῖο μιᾶς φρόνιμης ἀπόφασης, τέτοιας ποὺ ἡ σοφία τῆς ζωῆς, δηλαδὴ τὸ ἐλεύθερο παιχνίδι τῶν δυνάμεων, μπορεῖ νὰ μεταλλάξει σὲ πραγματικότητα. Ποιός λοιπὸν θὰ μποροῦσε σ' ὁλόκληρη τὴν Γερμανία, νὰ φανταστεῖ σοβαρὰ ὅτι ἡ Πρωσσία τῶν Χοετζόλλερν θὰ γινόταν μιὰ μέρα τὸ βασικὸ κύτταρο, ἡ ἱδρύτρια καὶ τὸ στήριγμα τοῦ νέου Ράιχ... κι ὄχι οἱ Ἀψβοῦργοι; Ποιὸς ἀντίθετα, θὰ μποροῦσε ν' ἀρνηθεῖ πὼς ἡ τύχη δὲν ἔκανε πολὺ καλὰ ἀποφασίζοντας ἔτσι; Ἢ ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ φανταστεῖ σήμερα πὼς, κατὰ

ὁποιοδήποτε τρόπο, ἕνα Γερμανικὸ Ράιχ θὰ στηρίζοταν πάνω στὴ βάση μιᾶς δυναστείας ἐκφυλισμένης καὶ διεφθαρμένης;

Ὄχι, ἀνάγκη εἶναι πιὰ ν' ἀναγνωρίσουμε πὼς ἡ φυσικὴ ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων τοποθετεῖ — ὕστερα ἀπὸ ἀγῶνες αἰώνων — αὐτοῦ ποὺ ταιριάζει καλύτερα στὴν θέση ποὺ τοῦ ἀνήκει.

Θὰ γίνεται πάντα ἔτσι, ὅπως γίνοταν ἀπ' ἀρχὶς τοῦ κόσμου ἐτούτου.

Ἀκόμη δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε πὼς διαφορετικοὶ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ ξεκινήσουν γιὰ τὸν ἴδιο σκοπό. Ὁ πιὸ ἰσχυρός, ὁ περισσότερο προικισμένος θὰ ἐπιβληθεῖ καὶ θ' ἀποδειχθεῖ νικητής.

Ὑπάρχει ἀκόμη μιὰ δεύτερη αἰτία ποὺ συχνὰ στὴν ζωὴ τῶν λαῶν, κινήματα ἐπιφανειακὰ ὅμοια, προσπαθοῦν μολοντοῦτο νὰ φτάσουν ἀπὸ διαφορετικοὺς δρόμους σ' ἕναν σκοπὸ ποὺ μοιάζει νἄναι ὁ ἴδιος. Αὐτὴ ἡ αἰτία δὲν ἔχει πιὰ τίποτα τὸ τραγικὸ στὴν ἐξωτερική μορφή της. Δὲν εἶναι, παρὰ λυπηρή.

Συνίσταται στὸ ἄθλιο συνονθύλευμα μίσους, ζήλειας καὶ ἀτιμίας ποὺ τὸ βρίσκουμε δυστυχῶς συχνὰ συγκεντρωμένο σὲ ὡρισμένα εἴδη τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

Ἕνας ἄντρας, μιὰ ἡγετικὴ φυσιογνωμία, ἀνορθώνεται γνωρίζοντας σ' ὅλο της τὸ βάθος τὴν ἀθλιότητα τοῦ λαοῦ του, ξέροντας πολὺ καλὰ ἀπὸ τί ὑποφέρει: μόλις καθορίσει τὸν στόχο του καὶ διαλέξει τὸν δρόμο ποὺ θὰ τὸν ὁδηγήσει σ' αὐτόν, ἀμέσως στενόμυαλοι καὶ στενοκέφαλοι ἄνθρωποι, θὰ παραφυλάξουν προσεχτικὰ καὶ ὑπομονετικὰ τὰς κινήσεις ἐκείνου ποὺ θὰ ἐπισύρει πάνω του τὰ βλέμματα τοῦ κοινοῦ. Θὰ συγκρίνει αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς ἀνθρωπάκηδες μὲ τὰ σπουργίτια ποὺ δείχνουν πὼς ἀδιαφοροῦν γιὰ ὅλα, ἀλλὰ ὅμως παρατηροῦν ἐντατικὰ καὶ μ' ὅλη τους τὴν προσοχὴ τὸν εὐτυχισμένο σύντροφό τους ποὺ βρῆκε κάποιο ψίχουλο: Καὶ θὰ ὁρμήσουν πάνω του νὰ τὸν μαδήσουν τὴν στιγμὴ ποὺ αὐτὸς διόλου δὲν τὸ περιμένει.

Ἕνας ἄνθρωπος χαράζει κάποιον καινούριο δρόμο: ἀμέσως θὰ βρεθοῦν οἱ ἀργόσχολοι περιπατητὲς ποὺ θ' ἀναζητήσουν μιὰν ἀνέλπιστη μπουκιά, ἐλπίζοντας νὰ τὴν βροῦνε στὸ τέλος τοῦ δρόμου.

Κι ἀπὸ τὴν στιγμὴ ποὺ θὰ ὑποψιαστοῦν ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ ὑπάρχει ἕνας ἄλλος δρόμος, ἀρχίζουν νὰ τρέχουν βιαστικὰ γιὰ νὰ βροῦν ἐκεῖνον πού θὰ τοὺς ὁδηγήσει ἂν εἶναι δυνατόν, πιὸ γρήγορα στὸν σκοπό τους.

Μόλις ἕνα νέο κίνημα ἱδρυθεῖ καὶ διακηρύξει ἕνα ὡρισμένο πρόγραμμα, ἐξορμοῦν οἱ ἄνθρωποι αὐτοῦ τοῦ εἴδους ποὺ ὑποτίθεται ὅτι ἀγωνίζονται γιὰ τὸν ἴδιο σκοπό: ἀλλά, ὁ Θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσει, φυλάγονται καὶ δὲν τάσσονται νόμιμα στὶς γραμμὲς τοῦ κινήματος

αὐτοῦ, ἀναγνωρίζοντας τὴν προτεραιότητά του: τοῦ κλέβουν ὅμως ἀντίθετα τὸ πρόγραμμά του καὶ ἱδρύουν στ' ἀχνάρια του καὶ γιὰ δικό τους λογαριασμό, ἕνα νέο κόμμα.

Εἶναι μολοντοῦτο τόσον ἀνόητοι ὥστε νὰ βεβαιώνουν τοὺς συγχρόνους των, ποὺ δὲν ξέρουν ὅλη τὴν πραγματικὴ ἀλήθεια, ὅτι πάντα τους ἐπεδίωκαν ἀκριβῶς τὰ ἴδια μὲ τὸ ἄλλο κόμμα ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ πρὶν ἀπ' αὐτό: καὶ δὲν εἶναι διόλου σπάνιο τὸ φαινόμενο, νὰ πετυχαίνουν τελικά, ἐνῶ θἄπρεπε καὶ θἄταν δίκαιο, νὰ πέσουν κάτω ἀπ' τὴν γενικὴ περιφρόνηση.

Δὲν εἶναι ἄραγε ὑψιστη ἀνοησία, νὰ ἐπιχειρεῖς νὰ ἐγγράψεις κάτω ἀπ' τὴν σημαία σου, τὴν ἀποστολὴ ποὺ ἕνας ἄλλος ἔχει ἐκλέξει γιὰ δική του, νὰ δανειστεῖς τὶς προγραμματικὲς «ντιρεκτίβες» του σὰν νὰ ἦσουν ἐσὺ ὁ δημιουργός τους καὶ νὰ τίς διακηρύξεις γιὰ δικές σου;

Ἡ ἀνοησία διαφαίνεται προπάντων σ' αὐτό: ἐκεῖνα τὰ ἴδια στοιχεῖα πού, σχηματίζουν ἕνα καινούριο κόμμα, ἀρχίζουν ἀπὸ ἀνάγκη διαμελισμοῦ, νὰ μιλοῦν, αὐτοὶ προπάντων (ἡ πεῖρα μᾶς τὄχει ἀποδείξει) γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἑνότητας καὶ γιὰ ἕνωση· κι αὐτὸ μόλις νομίσουν ὅτι ὁ ἀντίπαλός τους στ' ἀλήθεια δὲν εἶναι πιὰ σὲ θέση ν' ἀνασυγκροτηθεῖ.

Νὰ πῶς φθάσαμε στὸν θρυμματισμὸ τοῦ ρατσισμοῦ. Ἐν πάση περιπτώσει, ἡ δημιουργία μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς ὁμάδων, κομμάτων κ. τ. λ. ποὺ χαρακτηρίζονται σὰν «ρατσιστικά» ἔλαβε χώραν ἀνάμεσα 1918 καὶ 1919, χωρὶς οἱ ἀρχηγοί τους νἄχουν καμιὰ ὑπευθυνότητα γι' αὐτὰ καὶ μόνον ἐπειδὴ ἁπλῶς αὐτὸ ἀπαιτοῦσε ἡ ἐξέλιξη τῶν γεγονότων. Ἕνα ἀπὸ αὐτὰ εἶχε ἀργὰ μὰ σταθερὰ ἀποκρυσταλλωθεῖ καὶ εἶχε σημειώσει θαυμαστὲς ἐπιτυχίες γύρω στὰ 1920· ἦταν τὸ Ἐθνικοσοσιαλιστικὸ - δημοκρατικὸ - ἐργατικὸ κόμμα (τὸ N. S. D. A. P.). Ἡ ἐγγυημένη νομιμότητα τῶν ἱδρυτῶν του ἀποδεικνύεται κατὰ τρόπο ξεκάθαρο ἀπὸ τοῦτο καὶ μόνο τὸ γεγονός: ἡ πλειοψηφία τῶν ἡγετικῶν στελεχῶν τοῦ κόμματος πῆρε αὐτὴ τὴν ἀληθινὰ ἀξιοθαύμαστη ἀπόφαση, νὰ θυσιάσει τὸ ἴδιο τὸ κίνημα, ποὺ φαίνοταν νἄχει πολὺ λίγες ἐλπίδες τελικῆς ἐπιτυχίας, σ' ἕνα ἄλλο κόμμα ποὺ ἦταν πιὸ δυνατό, διαλύοντας τὸ δικό τους κ' ἐνσωματώνοντάς το, δίχως ὅρους, μ' ἐκεῖνο.

Αὐτὴ τὴν ἕνωση ἀνέλαβε εἰδικὰ ὁ Τζούλιους Στράιχερ, τὸ βασικὸ ἡγετικὸ στέλεχος τοῦ κόμματος ποὺ στὴ Νυρεμβέργη, ὀνομάσθηκε τότε Γερμανικὸ σοσιαλιστικὸ κόμμα (D. S. P.). Τὸ N. S. D. A. P. καὶ τὸ D. S. P. εἶχαν σχηματισθεῖ μὲ τελείως ἀνεξάρτητα προγράμματα τὸ ἕνα ἀπ' τ' ἄλλο, ἀλλὰ ἀπέβλεπαν καὶ τὰ δυὸ στοὺς ἴδιους σκο-

πούς. Ὁ κυριώτερος ἡγέτης τοῦ D. S. P. ἦταν, ὅπως εἶπα κι ὅλας, στὴ Νυρεμβέργη ὁ Τζούλιους Στράιχερ, καθηγητὴς σ' ἐκείνη τὴν πόλη. Στὴν ἀρχὴ κι αὐτὸς ἀκόμη εἶχε παρασυρθεῖ ἀπ' τὸν ἱερὸ χαρακτήρα τῆς ἀποστολῆς του κι ἀπ' τὸ μέλλον τοῦ κινήματός του.

Μόλις ὅμως μπόρεσε νὰ ἀντιληφθεῖ τὴν ἀνωτερότητα σὲ δύναμη κ' ἐξάπλωση τοῦ N. S. D. A. P., σταμάτησε κάθε δράση πρὸς ὄφελος τοῦ D. S. P. καὶ τῆς Βερκγκεμέϊνσχαφτ ('Εργατικὴ ἕνωση) καὶ ὑποχρέωσε τοὺς ὀπαδούς του νὰ ἐνταχθοῦν στὶς γραμμὲς τοῦ N.S.D.A.P. ποὺ ὅταν ἀγωνιζόταν ἐναντίον του, τοῦ εἶχε κι αὐτοῦ τοῦ ἴδιου ἐπιτεθεῖ, καὶ νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγώνα κάτω ἀπ' τὴν σημαία τοῦ καινούριου κόμματος, γιὰ τὸν κοινὸ σκοπό. Αὐτὴ ἡ ἀπόφαση, σοβαρὴ ἀπὸ μόνη της, στηρίχθηκε κιόλας σὲ μιὰν ἀπόλυτη σκοπιμότητα.

'Απ' τοὺς σκοποὺς τῆς δραστηριότητας εἴχαμε ἀφαιρέσει μιὰ γιὰ πάντα κάθε ἴχνος διαμελισμοῦ: Χάρη στὴν δίψα γιὰ τὴν νομιμότητα ποὺ εἶχαν οἱ ἄνθρωποι τότε, ὅλοι οἱ σκοποί μας ἀπόληγαν ὄχι μόνον σὲ νόμιμα πλαίσια, ἀλλὰ ἦταν σταθερὰ καὶ πάντα πετυχημένοι.

Αὐτὸ ποὺ ἐννοοῦμε σήμερα μὲ τὴν ἔκφραση «ρατσιστικό, φυλετικὸ διαμελισμό», ὀφείλει τὴν ὕπαρξή του, καθὼς εἶπα παραπάνω, ἀποτελεσματικὰ στὸν δεύτερο ἀπ' τοὺς λόγους ποὺ σημείωσα: ἄνθρωποι φιλόδοξοι, ποὺ δὲν εἶχαν ποτὲ πρὶν ξεκάθαρες ἰδέες, οὔτε καὶ ξεκαθαρισμένους σκοπούς, αἰστάνθηκαν ξοφνικὰ τέτοιες «τάσεις», τὴν στιγμὴ ἀκριβῶς ποὺ βεβαιώθηκαν γιὰ τὴν ἀναμφισβήτητη ἐπιτυχία τοῦ N. S. D. A. P.

'Εσπευσμένα κατάρτισαν προγράμματα ποὺ ἦταν πιστὴ ἀντιγραφὴ τῶν δικῶν μας· ἄρχισαν νὰ πρεσβεύουν ἰδέες ποὺ ἐμεῖς τὶς εἴχαμε ἐμπνευσθεῖ, ἔκαναν ἐξαγγελίες σκοπῶν ποὺ γι' αὐτοὺς ἐμεῖς ἀγωνιζόμαστε ἐδῶ καὶ χρόνια καὶ ἀκολουθοῦσαν τὸν δρόμο ποὺ εἶχε χαράξει τὸ N.S.D.A.P. πρὶν ἀπὸ πολὺν καιρό. Προσπαθοῦσαν νὰ δώσουν, μὲ κάθε δυνατὸ τρόπο, ἐξηγήσεις γιὰ τὴν ἀνάγκη ποὺ τοὺς ὑποχρέωσε νὰ ἱδρύσουν αὐτὰ τὰ καινούρια κόμματα, παρόλη τὴν προϋπαρξη τοῦ N.S.D.AP. ὅμως ὅσο εὐγενικὰ ἦταν τὰ κίνητρα ποὺ ἐπικαλοῦνταν, τόσο περισσότερο οἱ δηλώσεις τους αὐτὲς ἦταν ψεύτικες.

Στὴν πραγματικότητα δὲν ὑπῆρχε κάτω ἀπ' ὅλ' αὐτὰ παρὰ ἕνα καὶ μοναδικὸ κίνητρο: ἡ προσωπικὴ φιλοδοξία τῶν ἱδρυτῶν τους ποὺ ἤθελαν νὰ παίξουν κάποιο ρόλο μὲ κάθε θυσία, ἐνῶ ἡ εἴσοδος ἐπὶ σκηνῆς τοῦ κόμματός του, τέλεια ἀσήμαντη, δὲν ἀποδείκνυε τίποτ' ἄλλο παρὰ τὸ θράσος τους, νὰ προσεταιρίζονται ξένες ἰδέες, ἕνα θράσος ποὺ στὴν τρέχουσα ζωή, συνηθίσαμε νὰ τὴν ἀποκαλοῦμε «κλοπή».

Δὲν ὑπῆρχε τότε καμιὰ θεωρία, καμιὰ ἰδέα ποὺ νὰ μὴ βιάζονταν

νὰ τὴν ἁρπάξουν αὐτοὶ οἱ κλεπτομανεῖς πρὸς ὄφελος τῶν ἐπιχειρήσεών τους. Ἀργότερα, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θὰ ἐλεεινολογοῦν καὶ θὰ οἰκτείρουν τοὺς ἄλλους, μὲ δάκρυα στὰ μάτια γιὰ τὸν «διαμελισμὸ τῆς ράτσας»· μιλοῦν μὲ ἐπιμονὴ γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἕνωσης, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς οἱ κραυγές τους θὰ καλύψουν τὴν φωνὴ τῶν ἄλλων, ποὺ θὰ ἀναγκασθοῦν τελικὰ νὰ ὑποχωρήσουν, μπροστὰ σ' αὐτοὺς τοὺς κλέφτες ὄχι μονάχα τῶν ἰδεῶν ἀλλὰ καὶ τῶν κινημάτων ποὺ γίνηκαν γιὰ νὰ τοὺς ὑπερασπισθοῦν, ἐπειδὴ βαρέθηκαν νὰ ἀκοῦνε τὰ αἰώνια παράπονα καὶ τοὺς κλαυθηρισμούς των.

Ἐπειδὴ τελικὰ δὲν πετυχαίνουν τίποτα καὶ καθὼς αὐτὲς οἱ καινούριες ἐπιχειρήσεις (ἐξαιτίας τῆς χαμηλῆς πνευματικῆς στάθμης τῶν ἐμπνευστῶν τους) δὲν τοὺς προσφέρουν αὐτὰ ποὺ περίμεναν, τοὺς βλέπουμε, συνηθέστατα, ν' ἀλλάζουν προθέσεις καὶ νὰ μεταστρέφουν τὶς ἐπιδιώξεις τους βάζοντας χέρι στὰ «ἐργατικὰ συνδικάτα».

Ὅλοι αὐτοὶ ποὺ δὲν μποροῦσαν τότε νά σταθοῦν ἀπὸ μόνοι τους στὰ πόδια τους, γράφονταν στὰ λεγόμενα «ἐργατικὰ συνδικάτα»· ξεκινοῦσαν ἀπὸ τὴν ἰδέα πὼς δυὸ παραλυτικοὶ κρεμασμένοι ὁ ἕνας ἀπ' τὸν ἄλλον μποροῦσαν σίγουρα νὰ φτιάξουν ἕναν ξιφομάχο.

Μποροῦσε νὰ βρεθεῖ, ἀνάμεσά τους καὶ κανένας στ' ἀλήθεια ὑγιής: ἀλλὰ τότε δὲν θἄχε ἀρκετὲς δυνάμεις γιὰ νὰ τοὺς συγκρατήσεις ὅλους καὶ θὰ καταντοῦσε κι αὐτὸς ὁ ἴδιος παράλυτος.

Πάντα πιστεύαμε πὼς αὐτὲς οἱ συγχωνεύσεις μὲ τὰ ἐργατικὰ συνδικάτα ἦταν καθαρὴ ραδιουργία. Ἀλλὰ σχετικὰ μ' αὐτὸ τὸ θέμα δὲν πρέπει νὰ παραλείψουμε καὶ τὶς ἀκόλουθες ἐνδιαφέρουσες παρατηρήσεις:

Ἡ συγκρότηση τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων δὲν μεταλλάζει ποτὲ μιὰ ἀδύναμη ὀργάνωση σὲ ἰσχυρή· ἀντίθετα μιὰ ἰσχυρὴ ὀργάνωση μπορεῖ νὰ διαβρωθεῖ συχνά, μὲ μιὰ τέτοια συγχώνευση. Ἡ ἄποψη ὅτι, συγκροτώντας ἀνίσχυρες ὀργανώσεις μποροῦμε νὰ δημιουργήσουμε μιὰ δυναμικὴ δέσμη, εἶναι λαθεμένη: Πράγματι, ἡ πλειοψηφία, κάτω ἀπὸ ὁποιαδήποτε μορφὴ καὶ ὅποιες καὶ νἄναι οἱ προθέσεις ποὺ τὴν ἀπαρτίζουν, δὲν ἀποτελεῖται — ἡ πεῖρα μᾶς τὄχει ἀποδείξει — παρὰ ἀπὸ ἀνόητους καὶ δειλούς. Κατὰ συνέπεια κάθε ἕνωση πολλῶν ὁμάδων, ποὺ διευθύνεται ἀπὸ μιὰ ἐκλεγόμενη ἐπιτροπὴ καὶ πολλοὺς ἡγέτες, ἀφήνει νὰ διαφανεῖ ἡ δειλία κ' ἡ ἀδυναμία της. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, μιὰ τέτοια συγκεντρωτικὴ ἀπόπειρα, ἐμποδίζει, ἔρχεται σὲ σύγκρουση μὲ τὸ ἐλεύθερο παιγνίδι τῶν δυνάμεων, ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ καλύτερου ἡγέτη ἀποκλείεται καί, συνακόλουθα, ἡ ὁριστικὴ νίκη πιὸ τυχερῶν καὶ τῶν πιὸ ἀγνῶν ἰδεῶν διακυβεύεται. Αὐτὲς οἱ ἑνώ-

σεις γίνονται κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἐχθροὶ κ' ἐμπόδιο στὴν φυσικὴ λύση τοῦ προβλήματος ποὺ γι' αὐτὸ ἀγωνίζονται.

Μολοντοῦτο μπορεῖ νὰ συμβεῖ, ἀπὸ περιστάσεις καθαρῆς τακτικῆς καὶ κάποιας μελλοντικῆς σκοπιμότητας, ἡ ἡγεσία ἑνὸς κινήματος ν' ἀποφασίσει τὴν προσάρτησή του σὲ μιὰ παρόμοια ὀργώνωση κ' ἴσως νὰ προβεῖ καὶ σὲ κοινοὺς ἀγῶνες: αὐτὸ ὅμως δὲν θὰ εἶναι παρὰ μιὰ μικρὴ ἀναβολὴ καὶ θὰ περιωρισθεῖ μόνον σὲ ζητήματα ἀπόλυτα καθωρισμένα.

Ἀλλὰ ποτὲ αὐτὴ ἡ κατάσταση δὲν πρέπει νὰ συνεχισθεῖ: θ' ἀποτελοῦσε γιὰ τὸ κίνημα ἄρνηση τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς του. Γιατὶ ἀπ' τὴν στιγμὴ ποὺ τὸ κίνημα θὰ εἰσχωρήσει ὁριστικὰ σὲ μιὰ τέτοια ἕνωση, θὰ χάσει τὴν δυνατότητα (καθὼς καὶ τὸ δικαίωμα) ν' ἀναπτύξει τὴν ἴδια του τὴν δύναμη καὶ νὰ τὴν ὁλοκληρώσει καθὼς ἀπαιτεῖ ἡ φύση του, ἢ νὰ κυριαρχήσει στ' ἀντίπαλα κόμματα καὶ νὰ φτάσει νικηφόρο στὸν προορισμό του.

Δὲν πρέπει λοιπὸν ποτὲ νὰ ξεχνοῦμε πὼς κάθε τὶ μεγάλο στὸν κόσμον αὐτό, δὲν ἔγινε ποτὲ μὲ ἀγῶνες λογικούς, ἀλλὰ πραγματοποιήθηκε ἀποκλειστικὰ ἀπὸ ἕναν καὶ μόνο ἡγετικὸ ἐγκέφαλο.

Καθὼς λοιπὸν εἶναι φυσικό, ἡ πραγματοποίηση πολιτικῆς συνεργασίας μεταξὺ ὀργανώσεων ἢ κομματικῶν ὁμάδων, φέρνει ἐντός της τὸ σπέρμα τοῦ μελλοντικοῦ διαμελισμοῦ κι ἀκόμη τὴν ὁλοκληρωτικὴ καταστροφὴ τῶν προδιαγεγραμμένων σκοπῶν. Τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα, ἀληθινὰ μεγαλόπνοα κ' ἱκανὰ νὰ συγκλονίσουν τὸν κόσμο, δὲν μποροῦν νὰ ἐφαρμοσθοῦν ἢ νὰ ὁδηγήσουν σὲ καλὰ ἀποτελέσματα, παρὰ μόνον μὲ τοὺς τιτάνειους ἀγῶνες μιᾶς ἀνεξάρτητης ὁμάδας καὶ ποτὲ ἀπὸ ἕναν συνασπισμὸ ὀργανώσεων.

Ἔτσι καὶ πάνω ἀπ' ὅλα, τὸ ρατσιστικὸ κράτος δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργηθεῖ ἐπειδὴ τὸ ἐπιδιώκει μιὰ ὁποιαδήποτε ἐργατικὴ λαϊκὴ ὀργάνωση, ἀλλὰ μόνον ὅταν ἀνατεθεῖ στὴν κυρίαρχη θέληση ἑνὸς μοναδικοῦ κινήματος ποὺ θὰ φράξει τὸ δρόμο στοὺς ἄλλους.

ΕΝΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΦΟΔΟΥ

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΡΙΖΟΤΑΝ ΒΑΣΙΚΑ ΣΕ τρεῖς στυλοβάτες: στὸ μοναρχικό του σχῆμα, στὸ δημοσιοϋπαλληλικὸ σχῆμα καὶ στὸν στρατό του. Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1918 κατάργησε τὸ σχῆμα τοῦ κράτους, διέλυσε τὸν στρατὸ καὶ ἐγκατέλειψε τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους στὴν κομματικὴ διαφθορά· τὰ βασικὰ στηρίγματα, αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε κρατικὴ ἐξουσία, γκρεμίστηκε.

Τὸ κύριο θεμέλιο ποὺ πάνω του στηρίζεται ἡ ἐξουσία, εἶναι πάντα ἡ δημοτικότητα, ἡ λαϊκὴ ἔκφραση. Μολοντοῦτο, μιὰ ἐξουσία ποὺ βασίζεται μοναχὰ σ' αὐτὴν εἶναι ἀκόμη ἐξαιρετικὰ ἀδύναμη· ἡ ἀσφάλεια κ' ἡ σταθερότητά της εἶναι ἀβέβαιες. Ἔτσι ὅλοι αὐτοὶ ποὺ ἀντλοῦν τὴν δύναμή τους ἀπὸ τὴν δημοτικότητα, πρέπει νὰ τὴν ἐνισχύσουν, νὰ διευρύνουν τὴν βάση της καὶ γι' αὐτὸ ὀφείλουν νὰ σταθεροποιήσουν τὴν ἰσχύ τους. Ἡ ἰσχὺς λοιπὸν κ' ἡ δύναμη εἶναι τὸ δεύτερο θεμέλιο κάθε ἐξουσίας.

Αὐτὸ τὸ τελευταῖο εἶναι κιόλας ἀξιοσημείωτα πιὸ σίγουρο, πιὸ σταθερό, ἀλλὰ δὲν εἶναι μαζὶ καὶ πιὸ ρωμαλέο.

Ἂν ἡ λαϊκὴ ἔγκριση κ' ἡ δύναμη ἑνωθοῦν κι ἂν μείνουν ἑνωμένες ἕνα ὡρισμένο χρονικὸ διάστημα, τότε μποροῦν νὰ σχηματίσουν, πάνω σὲ βάσεις ἀκόμη πιὸ ἰσχυρές, μιὰ καινούρια ἐξουσία, αὐτὸ ποὺ λέμε παράδοση. Ἂν τέλος, λαϊκὴ ἔγκριση, δύναμη καὶ παράδοση ἑνωθοῦν, ἡ ἐξουσία ποὺ θὰ προκύψει ἀπ' αὐτὴ τὴν ἕνωση, θὰ θεωρεῖται τότε ἀδιάσπαστη.

Ἡ ἐπανάσταση κατέστησε ἀδύνατη αὐτὴ τὴν τριπλὴ συγκυρία, ἀφαίρεσε κάθε παράδοση ἀπ' τὴν κρατικὴ ἐξουσία. Μὲ τὴν πτώση

τῆς παλιᾶς Αὐτοκρατορίας, τὴν ἀπόριψη στὸ καλάθι τῶν ἀχρήστων τῆς παλιᾶς κυβέρνησης, τὸν ἐκμηδενισμὸ τῶν παλιῶν διακρίσεων τῆς μοναρχίας καὶ τῶν συμβόλων τῆς αὐτοκρατορίας, ἡ παράδοση ξαφνικὰ κουρελιάσθηκε. Κι αὐτὸ εἶχε σὰν συνέπεια τὴν μεγάλη διάσπαση τῆς κρατικῆς ἐξουσίας.

Ὁ δεύτερος στυλοβάτης τοῦ κράτους δὲν ὑπῆρχε πιά: ἄλλωστε γιὰ νὰ μπορέσει νὰ γίνη ἡ ἐπανάσταση ἦταν ἀπαραίτητο νὰ διαβρωθεῖ αὐτὸ ποὺ ἐνσάρκωνε τὴν δύναμη καὶ τὴν ὀργανωτικὴ ἰσχὺ τοῦ κράτους, θέλω νὰ πῶ ὁ στρατός. Ναί, ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ σαρακοφαγωμένα ὑπολείμματα τοῦ στρατοῦ, σὰν μάχιμα ἐπαναστατικὰ στοιχεῖα.

Τὰ στρατεύματα τοῦ μετώπου ἴσως νὰ μὴ ὑπόφεραν τόσο ἀπ' τὰ δεινὰ τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ: ὅμως αὐτὸ ἔγινε γιὰ νὰ διαβρωθοῦν λίγο-λίγο καὶ πιὸ πολὺ ἀπὸ τὸ ὀξὺ τῆς ἀνοργανωσίας ποὺ συνάντησαν ἐπιστρέφοντας στὴν πατρικὴ γῆ.

Εἶχαν ἀπομακρυνθεῖ πιὰ ἀπ' τοὺς δοξασμένους τύπους ὅπου πολέμησαν ἡρωϊκὰ τεσσεράμιση ὁλόκληρα χρόνια κι ἀποτελοῦσαν εὔκολη λεία· τὸ κακὸ ὁλοκληρώθηκε ὅταν πιὰ φθάνοντας στὰ κέντρα ἀποστράτευσης δοκίμασαν τὴν ἀπογοήτευση τῆς ἀγνωμοσύνης γιὰ τὴν στρατιωτικὴ ἐθελοντικὴ ὑπακοή τους.

Δὲν μποροῦσε πιὰ κανεὶς σὲ καμιὰ περίπτωση, νὰ θέσει ὁποιαδήποτε ἐξουσία σ' αὐτοὺς τοὺς ἐπαναστάτες ποὺ θεωροῦσαν τὴν στρατιωτικὴ ὑπηρεσία ὀχτάωρη ἐργασία. Ἔτσι τὸ δεύτερο στοιχεῖο, αὐτὸ ποὺ ἐξασφάλιζε πάνω ἀπ' ὅλα τὴν σταθερότητα τῆς ἐξουσίας, εἶχε ἐξασθενήσει κ' ἡ ἐπανάσταση δὲν εἶχε πιὰ στὴ διάθεσή της, ἂς τὸ ποῦμε πιὰ καθαρά, παρὰ μόνο τὴν βασικὴ προϋπόθεση, τὴν λαϊκὴ ἔγκριση. Αὐτὸ ὅμως τὸ στήριγμα παρουσίαζε μιὰ καταφανὴ ἀνασφάλεια. Χωρὶς ἀμφιβολία ἡ ἐπανάσταση πέτυχε, μ' ἕνα μόνο χτύπημα τῆς κεφαλῆς τοῦ κριοῦ, νὰ γκρεμίσει τὸ σαρακοφαγωμένο οἰκοδόμημα τοῦ κράτους· ὅμως ἂν δοῦμε στὸ βάθος τῶν πραγμάτων, ὀφείλουμε ν' ἀναγνωρίσουμε πὼς αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα δὲν προῆλθε παρὰ μόνον ἐπειδὴ ἡ φυσικὴ ἰσορροπία τοῦ λαοῦ μας καὶ ἡ ἐσωτερική του σύνθεση εἶχαν κιόλας ἐξασθενήσει ἐξαιτίας τοῦ πολέμου.

Κάθε λαὸς στὸ σύνολό του χωρίζεται, ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς μεγάλες τάξεις:

Ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, ἡ ἀνώτερη ὁμάδα, ἡ καλύτερη, αὐτὴ ποὺ ἀπαρτίζεται ἀπ' τὴν ἐκλεκτότερη μερίδα τῶν πολιτῶν, προικισμένη μ' ὅλες τὶς ἀρετές· πάνω ἀπ' ὅλα αὐτὰ χαρακτηρίζεται γιὰ τὸ θάρρος της καὶ γιὰ τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας της. Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, μιὰ ἄλλη ὁμάδα ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ τῆς κατωτάτης ὑποστάθμης ἄτομα, ἔχει γίνει μισητὴ ἐξαιτίας ποὺ μέσα της ὑπάρχουν ὅλα τὰ

ἐγωιστικὰ ἔνστικτα καὶ ὅλα τὰ πάθη. Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ἀντίθετων ὁμάδων εἶναι ἡ τρίτη τάξη, ἡ μεγάλη κ' ἐκτεταμένη μέση τάξη, ποὺ δὲν ἔχει σὲ βάρος της, οὔτε τὸν καταφανὴ ἐγωισμὸ τῆς πρώτης, οὔτε τὴν ἐγκληματικὴ καὶ ἄγρια νοοτροπία τῆς δεύτερης.

Οἱ περίοδοι ὅπου τὸ κοινωνικὸ ἐπίπεδο ἀνέρχεται, παρουσιάζονται — πρέπει νὰ τὸ παραδεχθοῦμε, — ἀποκλειστικὰ κάτω ἀπ' τὴν ἐπίδραση τῆς ἀνώτατης τάξης, ποὺ διαθέτει τοὺς καλύτερους πολίτες.

Οἱ περίοδοι τῆς φυσιολογικῆς, τῆς κανονικῆς ἐξέλιξης ἢ τῆς σταθερῆς κοινωνικῆς ζωῆς ὀφείλονται καὶ διαρκοῦν, μόνον ὅταν στὴν ἐξουσία βρίσκεται ἡ μεσαία τάξη, ἐνῶ ἡ ἀριστοκρατικὴ δὲν ἐνεργεῖ ἢ οἰκοδομεῖ γιὰ λογαριασμό της.

Ἡ καταστροφὴ τοῦ κοινωνικοῦ ἐπιπέδου, ἡ φθορά του θὰ προέλθει ὅταν ἀνέβουν στὴν ἐξουσία οἱ κάτω τάξεις.

Εἶναι λοιπὸν φανερό, σὲ σχέση μὲ τὰ παραπάνω, πὼς ἡ μεγάλη μάζα — ἡ μεσαία τάξη — ἔτσι θὰ τὴν ὀνομάζω ἀπὸ δῶ καὶ πέρα — δὲν μπορεῖ νὰ ἐκδηλωθεῖ ἐνεργητικὰ παρὰ μόνον ὅταν οἱ δυὸ ἄκραῖες τάξεις βρίσκονται σὲ πόλεμο μεταξύ τους. Ἂν ἡ ἀνώτερη τάξη ἐπικρατήσει ἡ μεγάλη μάζα θὰ τὴν ἀκολουθήσει· ἂν κυριαρχήσει ἡ κάτω τάξη, δὲν θὰ ἀντιδράσει στὸ ἐλάχ στο: γιατὶ ἡ μάζα τοῦ κέντρου δὲν πολεμᾶ, δὲν ἀγωνίζεται ποτέ.

Ἔτσι ὁ πόλεμος συντάραξε, στὰ τεσσεράμιση αὐτὰ χρόνια τῆς αἱματοβαμμένης διάρκειάς του, τὶς τρεῖς αὐτὲς τάξεις σὲ τέτοιο σημεῖο ὥστε — συμπεριλαμβάνοντας στὸν ἀριθμὸ τῶν θυμάτων τοῦ πολέμου καὶ ὅσους προέρχονταν ἀπὸ τὴν κατώτερη τάξη — θὰ πρέπει νὰ παρατηρήσουμε πὼς χύθηκε σχεδὸν κ' ἡ τελευταία σταγόνα αἵματος, ἀπ' ὅ,τι καλύτερο εἶχε στὴ διάθεσή του τὸ ἔθνος. Γιατὶ εἶναι τρομαχτικὸς ὁ ποταμὸς τοῦ ἡρωικοῦ αἵματος ποὺ ἡ Γερμανία ἔχυσε ὅλ' αὐτὰ τὰ χρόνια.

Πῶς νὰ μετρηθοῦν λοιπὸν οἱ χιλιάδες τῶν χιλιάδων περιπτώσεις τῶν ἐθελοντῶν ποὺ πρόθυμα παρουσιάζονταν ἀμέσως μόλις τοὺς ζητοῦσαν; *ἐθελοντὲς* γιὰ τὴν πρώτη γραμμή, *ἐθελοντὲς* πυροβολητές, *ἐθελοντὲς* γιὰ τὴν ἀεροπορία, *ἐθελοντὲς* γιὰ τὸ μηχανικό, γιὰ νὰ προετοιμάσουν τὴν διάβαση κάποιου ποταμοῦ, *ἐθελοντὲς* γιὰ τὰ ὑποβρύχια, *ἐθελοντὲς* γιὰ μιὰν ὁμάδα ἐφόδου κ.τ.λ. Πάντα καὶ πάντα ἀκόμη, ὅλ' αὐτὰ τὰ τεσσεράμιση χρόνια, σὲ κάθε περίπτωση χρειάζονταν ἐθελοντὲς κι ἀκόμη ἐθελοντές. Καὶ βλέπαμε πάντα τὴν ἴδια σκηνή: ἀμούστακοι νεαροί, ἢ ὥριμοι ἄντρες, ὅλοι φλεγόμενοι ἀπὸ πατριωτισμό, ἔμπλεοι ἀπὸ θάρρος καὶ δύναμη, ἢ μὲ τὴν συνείδηση τοῦ καθήκοντος ἀκέραιη, ἔτρεχαν νὰ παρουσιαστοῦν.

Δέκα χιλιάδες, ἑκατὸ χιλιάδες παρόμοιες περιπτώσεις σημειώθη-

καν καὶ λίγο-λίγο, αὐτὸ τὸ ἐνεργητικὸ δυναμικότητας τοῦ λαοῦ μας φθείροταν, ἐξασθένιζε. Ὅσοι δὲν ἔμεναν γιὰ πάντα ἐκεῖ, γύριζαν πίσω κατατεμαχισμένοι ἀπ' τὰ βλήματα ἢ ἦταν τόσο ἐλάχιστοι, ποὺ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τοὺς μετρήσει μὲ μιὰ ματιά. Καὶ σκέφθηκε κανένας, πάνω ἀπ' ὅλα, πὼς οἱ στρατιὲς αὐτὲς τῶν ἐθελοντῶν τοῦ 1914, δὲν εἶχαν, ἀπὸ ἐγκληματικὴ ἀσυνειδησία τῶν ἄχρηστων κοινοβουλευτικῶν μας ἀντιπροσώπων, καμιὰ ἰδιαίτερη καλλιέργεια, καμιὰ προσπάθεια κάποιας ἀξίας στὸν καιρὸ τῆς εἰρήνης. Παραδόθηκαν λοιπὸν στὰ κανόνια τοῦ ἐχθροῦ τέλεια ἀνυπεράσπιστοι, σὰν τὰ πρόβατα στὸ μαχαίρι τοῦ χασάπη.

Ὅμως οἱ τετρακόσιες χιλιάδες ἄνθρωποι ποὺ ἔπεσαν τότε νεκροὶ ἢ τραυματίες, στὴν Φλάντρα, δὲν θὰ μποροῦσαν πιὰ ν' ἀντικατασταθοῦν. Ὁ χαμός τους δὲν ἦταν πιὰ μιὰ ἀριθμητικὴ πράξη. Ὁ θάνατός τους βάρυνε πάνω στὴν ζυγαριὰ κι ὄχι ἀπ' τὴν σωστὴ μεριά: μὲ περισσότερο βάρος ἀπὸ πρῶτα καταπίεσαν τὴν Γερμανία ὅλα ἐκεῖνα τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα, οἱ δειλοὶ κ' οἱ ἀπατεῶνες, μὲ δυὸ λόγια, οἱ ἐκπρόσωποι τῆς κάτω τάξης, τῆς χειρότερης.

Γιατὶ παρατηρήθηκε καὶ τοῦτο:

Σ' αὐτὰ τὰ τεσσεράμιση χρόνια, οἱ καλύτερες μονάδες, ἀπ' τὶς δυὸ ἀκραῖες τάξεις εἶχαν ἀποδεκατισθεῖ στὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἀλλὰ συνέβαινε ταυτόχρονα νὰ παραμένουν ἄθικτα τὰ χειρότερα στοιχεῖα τοῦ λαοῦ.

Ἐνῶ καθένας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἥρωες ποὺ πρόσφεραν ἐθελοντικὰ τὴν ζωή τους, ἔπαιρνε τὸν δρόμο γιὰ τὴν Βαλχάλλα, στὴν θέση του παρουσιαζόταν κάποιος ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀπατεῶνες ποὺ ὡς τότε φρόντισαν μὲ σοφία νὰ στρέψουν τὴν ράχη τους στὸ θάνατο γιὰ ν' ἀσχοληθοῦν μὲ πράγματα πιὸ ὠφέλιμα στὸ τομάρι τους, πίσω, στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας.

Τὸ τέλος τοῦ πολέμου ἔφερε λοιπὸν σὲ φῶς τοῦτον τὸν πίνακα: ἡ πολυάριθμη μεσαία τάξη τοῦ ἔθνους πλήρωσε κανονικὰ τὸν φόρο τοῦ αἵματό της. Ἡ ἀνώτερη τάξη τῶν ἀριστοκρατῶν θυσιάστηκε σχεδὸν ὁλοκληρωτικὰ μ' ἕναν ἡρωισμὸ παραδειγματικό. Καὶ παράμεινε σχεδὸν ἄθικτη ἡ κάτω τάξη, ἡ χειρότερη, γιατὶ τὴν βοήθησε ἀπ' τὴν μιὰ μεριὰ ἡ ἀνεπάρκεια ἐφαρμογῆς τῶν στρατιωτικῶν κανονισμῶν κι ἀπ' τὴν ἄλλη οἱ νόμοι ποὺ κανεὶς δὲν φρόντιζε νὰ τοὺς ἐπιβάλλει.

Αὐτὴ ἡ βρωμιὰ τοῦ κοινωνικοῦ μας ὀργανισμοῦ ποὺ ἐπιβίωσε, ἔκανε τότε τὴν ἐπανάσταση· καὶ τὴν ἔκαμε χάρη στὸ γεγονὸς ὅτι δὲν συνάντησε τὴν παραμικρὴ ἀντίσταση ἀπὸ μέρους ἐκείνων ποὺ

ἀποτελοῦσαν τὴν μάχιμη ὁμάδα τοῦ καλύτερου τμήματος τῆς χώρας, μιὰ κ' ἦταν νεκροί.

Δὲν μποροῦμε λοιπὸν νὰ χαρακτηρίσουμε «λαϊκὴ» τὴν Ἐπανάσταση αὐτή, δίχως πολλὲς ἐπιφυλάξεις: γιατὶ δὲν ὀφείλεται στὸν γερμανικὸ λαό, αὐτὸ τὸ νεώτερο ἔγκλημα τοῦ Κάιν· εἶναι ἔργο τῆς ληστοσυμμορίας ἐκείνης τῶν βανδάλων καὶ τῶν ἐρημωτῶν τῆς χώρας.

Ὁ πολεμιστὴς τοῦ μετώπου χαιρέτησε τὸ τέλος αὐτῆς τῆς αἱματοβαμμένης σύγκρουσης· ἦταν εὐτυχισμένος ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ξαναπατήσει τὴν γῆ ποὺ γεννήθηκε, ν' ἀγκαλιάσει τὴν γυναίκα καὶ τὰ παιδιά του· αὐτὸς δὲν εἶχε τίποτα τὸ κοινὸ μὲ τὴν ἐπανάσταση. Δὲν τὴν ἤθελε, κι ἀκόμη λιγότερο δὲν ἤθελε τοὺς ὑποκινητὲς καὶ τοὺς ὀργανωτές της. Στὸ διάστημα τῶν τεσσεράμιση χρόνων τῆς σκληρῆς μάχης του, εἶχε λησμονήσει αὐτὲς τὶς ὕαινες τῶν κομμάτων· ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀχρεῖοι ποὺ ἐκπροσωποῦσαν τὰ κόμματα, τοῦ εἶχαν γίνει ξένοι.

Ἡ ἐπανάσταση στήριζε τὸ λαϊκό της ἔρεισμα σὲ ἕνα μικρὸ μονάχα μέρος τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ: συγκεκριμένα σ' αὐτοὺς ποὺ τὴν εἶχαν περὶ πολλοῦ καὶ ποὺ εἶχαν καθιερώσει σὰν σημάδι ἀναγνώρισης ὅλων τῶν ἔντιμων πολιτῶν τοῦ καινούριου κράτους, τὸν τυρολέζικο γυλιό *.

Δὲν ἤθελαν τὴν ἐπανάσταση ἐπειδὴ πίστευαν πραγματικὰ σ' αὐτήν, ὅπως μέχρι σήμερα πολλοὶ λανθασμένα νομίζουν, ἀλλὰ ἐπειδὴ θὰ ὠφελοῦσε αὐτοὺς τοὺς ἴδιους. Ὅμως ὁ λαὸς δὲν φαινόταν πὼς θὰ ἀνεχόταν γιὰ πολὺ νὰ ὑποστηρίξει καὶ νὰ κρατᾶ στὴν ἐξουσία αὐτὲς τὶς μαρξιστικὲς ληστοσυμμορίες. Ἀλλά, μολοντοῦτο, ἡ νεαρὴ Δημοκρατία εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν δύναμη τῆς ἐξουσίας ἂν δὲν ἤθελε, μετὰ ἀπ' αὐτὴν τὴν σύντομη περίοδο τοῦ χάους, νὰ ξαναβρεθεῖ κάτω ἀπ' τὸν συσφυγκτήρα μιᾶς δύναμης ποὺ πρέσβευε τὸν νόμο τῶν ἀντιποίνων καὶ ποὺ θὰ τὴν συγκροτοῦσαν τὰ τελευταῖα ἐναπομείναντα στελέχη τῶν ἀριστοκρατικῶν κομμάτων.

Αὐτὸ ποὺ φοβήθηκαν τότε περισσότερο ἐκεῖνοι ποὺ ἔκαναν τὴν ἐπανάσταση, ἦταν μήπως χάσουν τελείως τὴν ἐπαφή τους μέσα στὸν ἀνεμοστρόβιλο τῆς ἴδιας τῆς σύγχυσης ποὺ δημιούργησαν κ' αἰσθανθοῦν ξαφνικὰ παρασυρμένοι σ' ἄλλο ἐπίπεδο ἀπὸ κάποιαν ἰσχυρὴ προσωπικότητα, ὅπως ἔχει κιόλας συμβεῖ σὲ πολλὲς περιπτώσεις

---

* Ὁλόκληρη αὐτὴ ἡ αἱματοχυσία τοῦ Α' Παγκόσμιου πολέμου στὴ Γερμανία, ὀφείλεται, κατὰ τὸν Χίτλερ, στὴν διεκδίκηση — παράλογη ἀπὸ μέρους τῶν τότε κυβερνώντων — τοῦ Τυρόλου (Σ. τ. Μ.).

μέσα στὴν Ἱστορία τῶν λαῶν, κάτω ἀπὸ τέτοιες συγκυρίες. Ἔπρεπε λοιπὸν μὲ κάθε μέσο νὰ ἰσχυροποιηθεῖ ἡ Δημοκρατία.

Βρέθηκε τότε αἰφνίδια ἀπέναντι στὸ πρόβλημα τῆς δημιουργίας —ἐξαιτίας τοῦ φόβου τῆς ἀδύναμης ἐπιβολῆς της στὸν λαό— μιᾶς νέας ὀργάνωσης, ὥστε νὰ μπορέσει πάνω της νὰ στηρίξει μιὰν ἐξουσία πιὸ σταθερή.

Ὅταν, ἐκεῖ γύρω στὸν Δεκέμβρη, Γενάρη καὶ Φλεβάρη τοῦ 1918 – 19, οἱ παλληκαράδες τῆς ἐπανάστασης αἰστάνθηκαν τὸ ἔδαφος νὰ τεντώνεται κάτ' ἀπ' τὰ πόδια τους, ἀναζήτησαν στὸν περίγυρό τους ἀνθρώπους ποὺ θὰ μποροῦσαν μὲ τὰ ὅπλα νὰ τοὺς ἐνδυναμώσουν τὴν ἀδύναμη ὑποστήριξη ποὺ ἦταν γι' αὐτοὺς ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ.

Ἡ «ἀντιμιλιταριστική» δημοκρατία, εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ στρατιῶτες, ἀλλὰ τὸ πρῶτο καὶ μοναδικὸ τοῦτο στοιχεῖο τῆς κρατικῆς ἐξουσίας — ἐννοῶ τὴν λαϊκὴ ἔγκριση — ἀπαρτιζόταν ἀπὸ ἕνα συνονθύλευμα ἀβανταδόρων, λωποδυτῶν, σαλταδόρων, ληστῶν, ὑπονομευτῶν κλπ. Ἔτσι μέσα σ' αὐτὴ τὴν κατώτατη τάξη ἦταν ἀνώφελο νὰ ἐλπίζει πὼς θἄβρισκε κανέναν ποὺ θὰ δεχόταν νὰ δώσει τὴ ζωή του γιὰ νὰ προφέρει κάποιαν ὑπηρεσία στὸ καινούριο αὐτὸ ἔθνος.

Ἡ σοσιαλιστικὴ παράταξη ὅπου ἄνθιζε τὸ ἐπαναστατικὸ πνεῦμα καὶ ποὺ εἶχε κάνει τὴν ἐπανάσταση, δὲν ἦταν οὔτε ἱκανὴ νὰ δημιουργήσει στρατιῶτες γιὰ νὰ ὑποστηρίξουν αὐτὴ τὴν ἐπανάσταση, οὔτε σὲ θέση νὰ τοὺς βρεῖ. Γιατὶ οἱ σοσιαλιστὲς δὲν προσδοκοῦσαν μὲ κανένα τρόπο νὰ ὠργανώσουν μιὰ δημοκρατικὴ κυβέρνηση, ἕνα κράτος, ἀλλὰ ἤθελαν μονάχα τὴ διάλυση τοῦ προηγούμενου καθεστῶτος γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν ἁπλῶς τὰ ἔνστικτά τους. Τὸ σύνθημά τους δὲν ἦταν: «Τάξη καὶ συγκρότηση τῆς Γερμανικῆς Δημοκρατίας», ἀλλά: «λεηλασία τῆς Δημοκρατίας».

Ὁ συναγερμὸς ποὺ ἐξαπόλυσαν λοιπὸν οἱ ἀγωνιακοὶ ἐκπρόσωποι τοῦ λαοῦ, δὲν βρῆκε καμιὰν ἀπήχηση σ' αὐτὴ τὴν σοσιαλιστικὴ παράταξη: συνάντησαν, τὸ ἀντίθετο, ἀντίσταση καὶ δηκτικότητα.

Προξενοῦσαν ἔτσι ἀπ' τὶς πρῶτες αὐτὲς μέρες, μιὰν ἐντύπωση ἔλλειψης ἐμπιστοσύνης καὶ καλῆς πίστης. Βλέποντάς τους νὰ συγκροτοῦν, νὰ δημιουργοῦν μιὰν ἐξουσία ποὺ δὲν στηριζόταν πιὰ μόνο στὴν δημοτικότητα, ἀλλὰ καὶ στὴν δύναμη, καταλάβαινε κανεὶς πὼς ἑτοιμάζοταν νὰ ξεσπάσει κιόλας ἕνας ἀγώνας ἐνάντια στοὺς χειρώνακτες τάχα, ὅπου πίσω τους κρύβονταν ὅλα τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα, ἐνάντια στὸν νόμο τῆς κλοπῆς, ἐνάντια στὴν ἀχαλίνωτη ὁρδὴ τῶν ληστῶν καὶ τῶν λεηλατῶν, καὶ σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς παλιοὺς τρόφιμους τῶν φυλακῶν.

Οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ λαοῦ, μάταια πολλαπλασίαζαν τὶς ἐπικλήσεις τους! Κανεὶς δὲν ἔβγαινε νὰ τοὺς ἀκολουθήσει· ἀπαντοῦσαν μόνον αὐτοὶ οἱ «προδότες» ὅπου πάνω τους ὡς τώρα στήριζαν τὴ δημοτικότητά τους.

Βρέθηκαν ὅμως τότε, γιὰ πρώτη φορά, νεαροὶ Γερμανοὶ ἕτοιμοι νὰ φορτωθοῦνε καὶ πάλι τὴν στρατιωτικὴ ἐξάρτυση, ν' ἁρπάξουν τὸ ὅπλο ἢ τὸ πιστόλι καὶ νὰ ταχθοῦν, τοὐλάχιστον ἔτσι νόμιζαν, στὴν ὑπηρεσία τῆς «ἠρεμίας καὶ τῆς τάξης», ἕτοιμοι νὰ βαδίσουν μὲ τὸ κράνος στὸ κεφάλι ἐνάντια σ' αὐτοὺς ποὺ ἤθελαν νὰ ἐρημώσουν τὴ χώρα τους.

Σχηματίσαν ἐθελοντικὲς ὁμάδες ἀφοσιωμένες καὶ μ' ὅλο ποὺ μισοῦσαν θανάσιμα τὴν ἐπανάσταση, ἀνάλαβαν νὰ τὴν ὑποστηρίξουν ἢ τουλάχιστο νὰ τὴν ἐνισχύσουν. Καὶ τὸκαναν αὐτὸ μὲ τὴν πιὸ καλὴ πίστη ποὺ ὑπῆρχε στὸν κόσμο.

Οἱ ἀληθινοὶ ὀργανωτὲς τῆς ἐπανάστασης, αὐτοὶ ποὺ στὴν πραγματικότητα τραβοῦσαν τὰ νήματα, οἱ Ἑβραῖοι διεθνιστές, εἶχαν καταλάβει πολὺ καλὰ τὴν κατάσταση. Ὁ γερμανικὸς λαὸς δὲν ἦταν ἀκόμη ὥριμος γιὰ νὰ μπορέσει νὰ παρασυρθεῖ, ὅπως ἔγινε στὴ Ρωσία, μέσα στὸν ματωμένο βοῦρκο τοῦ μπολσεβικισμοῦ.

Αὐτὸ ὀφείλοταν σὲ μεγάλο βαθμό, στὴν ἑνότητα τῆς φυλῆς ποὺ ἔδενε ἀξεχώριστα τοὺς διανοούμενους καὶ τοὺς ἐργάτες τῆς Γερμανίας. Ὀφείλοταν ἀκόμη καὶ στὴν μεγάλη διορατικότητα ποὺ εἶχαν τόσο οἱ λαϊκὲς μάζες ὅσο καὶ τὰ καλλιεργημένα στοιχεῖα, στὶς δυτικοευρωπαϊκὲς χῶρες, πράγμα τέλεια ἄγνωστο στὴν Ρωσία. Σ' ἐκείνη τὴν χώρα πραγματικὰ οἱ διανοούμενοι στὸ σύνολό τους σχεδόν, δὲν εἶχαν καμιὰ σχέση μὲ τὴν ρωσικὴ ἐθνικότητα, ἢ τουλάχιστον δὲν ἔδειχναν νἄχουν τίποτα τὸ σλαβικό.

Ἡ ἴδια ἡ ἀνώτερη τάξη τῆς προπολεμικῆς Ρωσίας μποροῦσε κάθε στιγμὴ νὰ συντριβεῖ μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ τῆς ἔλλειπε ἕνα ἐνδιάμεσο στοιχεῖο ποὺ θὰ διατηροῦσε τὴν ἐπαφή της μὲ τὴν λαϊκὴ μάζα. Ἐνῶ τὸ διανοητικὸ καὶ ἠθικὸ κατὰ συνέπεια ἐπίπεδο αὐτῆς τῆς μάζας, ἦταν ἀπίστευτα χαμηλό.

Ἀπ' τὴν στιγμὴ ποὺ θὰ κατάφερναν στὴν Ρωσία νὰ ξεσηκώσουν τὸ πλῆθος τῶν ἀνόητων καὶ τῶν ἀγραμμάτων τῆς μεγάλης μάζας ἐνάντια στὸν μικρὸ ἀριθμὸ τῶν διανοούμενων, ἡ τύχη αὐτὴ τῆς χώρας θἄχε πιὰ κριθεῖ κ' ἡ ἐπανάσταση θὰ πετύχαινε. Ὁ Ρῶσος ἀναλφάβητος γίνηκε πιὰ ὁ ἀνυπεράσπιστος σκλάβος τῶν Ἑβραίων δικτατόρων του πού, μὲ τὴν σειρά τους, φάνηκαν ἀρκετὰ ἔξυπνοι ὥστε νὰ πλασσάρουν αὐτὴ τὴν δικτατορία τους, μὲ τὸν τίτλο: «Δικτατορία τοῦ προλεταριάτου».

Ἀλλὰ νὰ τί γίνηκε τώρα στὴ Γερμανία:

Ὅσο εἶναι ἀληθινὸ πὼς ἡ ἐπανάσταση δὲν μπόρεσε νὰ σταθεῖ στὴ Γερμανία ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς προοδευτικῆς ἀποσύνθεσης τοῦ στρατοῦ, τόσο εἶναι σίγουρο πὼς ὁ ἀληθινὸς πράκτορας τῆς ἐπανάστασης καὶ τῆς αὐτομολίας στὸ στράτευμα δὲν ἦταν ὁ στρατιώτης τῆς πρώτης γραμμῆς τοῦ μετώπου. Ὑπαίτιοι ἦταν αὐτοὶ οἱ ἀλῆτες ποὺ ρεζίλεψαν τὴν στολή τους ὑπηρετῶντας σὲ κάποια τοπικὴ φρουρὰ στὰ μετόπισθεν ἢ σὲ καμιὰ οἰκονομικὴ ὑπηρεσία ὡς δῆθεν «ἀπαραίτητοι». Αὐτὴ ἡ στρατιὰ ἐνισχύθηκε κι ἀπ' τὶς δεκάδες χιλιάδων ἀπατεῶνες ποὺ μπόρεσαν χωρὶς πολὺ-πολὺ νὰ κινδυνεύσουν νὰ μὴν πᾶνε διόλου στὸ στρατό.

Σὲ κάθε ἐποχὴ ὁ πραγματικὰ δειλὸς δὲν ἀμφιβάλλει, αὐτὸ νὰ λέγεται, γιὰ τίποτ' ἄλλο λιγώτερο, παρὰ γιὰ τὸ θάνατο. Ὁ θάνατός του παρουσιάζοταν λοιπὸν κάθε μέρα, στὸ μέτωπο, κάτω ἀπὸ χίλια σχήματα καὶ μορφὲς διαφορετικές.

Ἂν μολοντοῦτο θέλανε νὰ συγκρατήσουν στὸ καθῆκον τους, τοὺς ψυχικὰ ἀδύναμους αὐτοὺς νεαρούς, τοὺς δειλοὺς ἢ καὶ τοὺς φοβιτσιάρηδες, δὲν ὑπῆρχε παρὰ μόνον ἕνας ἀποφασιστικὸς τρόπος: Θἄπρεπε ὁ αὐτόμολος νὰ ξέρει πὼς ἡ πράξη του θὰ τοῦ ἐπιφυλάξει σίγουρα αὐτὸ ἀκριβῶς ποὺ προσπαθεῖ ν' ἀποφύγει. Στὸ μέτωπο *μπορεῖ* καὶ νὰ πέθαινε· ἂν αὐτομολοῦσε θὰ πέθαινε *ὁπωσδήποτε*.

Μόνον αὐτὴ ἡ τρομερὴ ἀπειλή, ποὺ θὰ ἐπικρέμαται πάνω ἀπὸ κάθε τέτοια ἀτιμωτικὴ πράξη, θἄχει σὰν ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργήσει τὸν φόβο τόσο στὸ ἄτομο ποὺ αὐτομολεῖ, ὅσο καὶ στὴν ὁμάδα ποὺ θὰ ἐπιχειροῦσε νὰ τὸ κάνει. Ἐκεῖ ἀκριβῶς ἔπρεπε νὰ στηριχθεῖ ἡ ἔννοια καὶ σ' αὐτὸν τὸν σκοπὸ ν' ἀποβλέπει ὁ νόμος τοῦ πολέμου.

Ἦταν πολὺ ὅμορφο νὰ πιστεύει κανεὶς στὴν δυνατότητα τελικῆς ἐπιτυχίας τοῦ μεγάλου ἀγώνα γιὰ τὴν ὕπαρξη ἑνὸς λαοῦ, ποὺ θὰ στηρίζεται ἀποκλειστικὰ στὴν ἀναμφισβήτητη ἀφοσίωση καὶ στὴν γνώση τῆς ἀνάγκης αὐτοῦ τοῦ ἀγώνα. Ἡ ἐθελοντικὴ γνώση τοῦ καθήκοντος ἦταν πάντα χαρακτηριστικὸ τῶν πολιτῶν τῆς ἀνώτερης κοινωνικῆς τάξης· ὅμως δὲν γίνεται τὸ ἴδιο καὶ μὲ τοὺς ἐκπρόσωπους τῶν κάτω τάξεων.

Γι' αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο νἄχουμε τέτοιους νόμους: οἱ νόμοι ποὺ τιμωροῦν τὴν κλοπή, λόγου χάρη, δὲν ἔγιναν γιὰ νὰ στραφοῦν ἐναντίον τῶν τίμιων, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἀμφιταλαντευόμενων κι ἀδύναμων κοινωνικῶν στοιχείων. Χωρὶς αὐτοὺς τοὺς νόμους ποὺ ἐπιβάλλουν στοὺς κακοὺς ἕναν σωτήριο φόβο, θὰ βλέπαμε ν' ἀνθίζει ἡ ἐντύπωση ὅτι ὁ τίμιος ἄνθρωπος δὲν εἶναι παρὰ ἕνας ἀνόητος ποὺ μπορεῖ νὰ μείνει μὲ χαμηλωμένα τὰ χέρια ὅταν τὸν κλέβουν, ἢ ποὺ προσ-

φέρεται τουλάχιστον περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον γιὰ τὴν διάπραξη μιᾶς κλοπῆς.

Τὸ ἴδιο ἀκατανόητο εἶναι νὰ πιστεύουμε πὼς σ' ἕναν πόλεμο, ποὺ παρ' ὅλες τὶς προβλέψεις θὰ μποροῦσε νὰ κρατήσει χρόνια, ἰσχύουν σήμερα οἱ τρόποι καὶ τὰ μέσα τιμωρίας ποὺ μιὰ παλιὰ νομοθεσία δεκάδες αἰῶνες πρὶν εἶχε καθιερώσει, σχετικὰ μὲ τοὺς ἀρνητὲς τοῦ καθήκοντός τους σὲ στιγμὲς ὅπου τὰ νεῦρα τοῦ ἀνθρώπου δοκιμάζονται σκληρά.

Σχετικὰ μὲ τοὺς ἥρωες ἐθελοντές, ὁ στρατιωτικὸς κανονισμὸς εἶναι φυσικὰ ἄχρηστος: δὲν χρειάζεται παρὰ μόνον γιὰ τοὺς δειλοὺς καὶ τοὺς ἐγωϊστὲς πού, σὲ μιὰ ὥρα ποὺ ὁ λαός τους κινδυνεύει νὰ καταστραφεῖ, κρίνουν πὼς ἡ ἄθλια ὕπαρξή τους εἶναι πιὸ χρήσιμη ἀπὸ τὴν κοινότητα.

Μόνον ὁ φόβος τῆς πιὸ αὐστηρῆς τιμωρίας μπορεῖ νὰ ἐμποδίσει αὐτοὺς τοὺς ἀδύναμους καὶ δίχως χαρακτήρα ἀνθρώπους νὰ ἐκδηλώσουν τὴν δειλία τους. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὑποχρεωμένοι ν' ἀγωνίζονται μὲ τὸν θάνατο χωρὶς ἀνάπαυλα, νὰ μένουν ὁλόκληρες ἑβδομάδες νηστικοί, ἐκεῖνοι ποὺ πρόκειται νὰ κληθοῦν κάτω ἀπ' τὰ ὅπλα, δὲν θὰ συγκρατηθοῦν στὸν σωστὸ δρόμο μὲ τὸν φόβο τῆς φυλακῆς ἢ τῶν καταναγκαστικῶν ἔργων, ἀλλὰ μόνο μὲ τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου, ποὺ θὰ ἐφαρμόζεται δίχως οἶκτο. Γιατὶ ἡ πεῖρα μᾶς ἔχει ἀποδείξει ὅτι σὲ τέτοιες στιγμὲς ἡ φυλακὴ εἶναι μιὰ λύση χίλιες φορὲς πιὸ εὐχάριστη ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς μάχης, ἀφοῦ στὴ φυλακὴ ἡ ζωή του — τόσο ἀσήμαντη στὸ κάτω-κάτω — δὲν ἀπειλεῖται.

Οἱ περιστάσεις ἐκδικήθηκαν σκληρὰ ἐκείνους ποὺ δὲν θέλησαν νὰ ἐφαρμόσουν στὸ μέτωπο τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου κι ἄφησαν τὰ στρατοδικεῖα δίχως δουλειά. Μιὰ στρατιὰ αὐτομόλων ξεχύθηκε, προπάντων στὰ 1918, στὴ ζώνη τῶν μετόπισθεν· καὶ συνετέλεσε νὰ συγκροτηθεῖ αὐτὸς ὁ ἐγκληματικὸς ὀργανισμὸς ποὺ τὸν εἴδαμε νὰ ἐμφανίζεται ξαφνικὰ μπροστά μας μετὰ τὴν 7 Νοεμβρίου 1918 καὶ ποὺ τελικὰ ἔκανε τὴν ἐπανάσταση.

Ὅσο γιὰ τὸ ἴδιο τὸ μέτωπο δὲν εἶχε, στ' ἀλήθεια, τίποτα τὸ κοινὸ μ' αὐτούς. Οἱ ἄντρες τοῦ μετώπου φλέγονταν ἀπὸ τὴν εἰλικρινὴ ἐπιθυμία γιὰ εἰρήνη. Ὅμως μόνον αὐτὸ τὸ περιστατικό, αὐτὸ μονάχα ἀποτελοῦσε γιὰ τὴν ἐπανάσταση τὸν πιὸ σοβαρὸ κίνδυνο.

Γιατὶ ὅταν μετὰ τὴν συνθηκολόγηση, τὰ γερμανικὰ στρατεύματα ἄρχισαν νὰ ἐπιστρέφουν στὴν πατρίδα, οἱ ἐπαναστάτες, τρομοκρατημένοι ἀναρωτήθηκαν: «Τί πρόκειται νὰ κάνουν τὰ στρατεύματα τοῦ μετώπου;». «Μήπως οἱ φαντάροι θ' ἀντιταχθοῦν σ' ὅλ' αὐτά;».

Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἑβδομάδων αὐτῶν θάπρεπε ἐξωτερικὰ

τουλάχιστον νὰ φαίνεται ὅτι ἡ ἐπανάσταση εἶχε πετύχει, γιατὶ ἀλλοιῶς θὰ μποροῦσε ξαφνικὰ νὰ τσακιστεῖ καὶ ν' ἀποδεκατισθεῖ μὲ γρηγοράδα ἀστραπῆς, ἀπὸ μερικὲς γερμανικὲς μεραρχίες.

Γιατὶ ἂν τότε ἕνας μόνος στρατηγὸς ἀποφάσιζε νὰ κατέβει ἔνοπλος μὲ τὰ πιστὰ στρατεύματά του, ὅλα αὐτὰ τὰ κόκκινα ράκη, θὰ στήνονταν στὸν τοῖχο ἀπ' τὰ «στρατοδικεῖα», θὰ ξετρύπωναν ἀπ' τὶς φωλιές τους μὲ τὰ πολυβόλα καὶ τὶς χειροβομβίδες καὶ τὸ λιγώτερο σὲ τέσσερις βδομάδες αὐτὴ ἡ μικρὴ στρατιὰ θὰ εἶχε ἐνισχυθεῖ μὲ ἀρκετοὺς ἄντρες ὥστε ν' ἀποτελεῖ μιὰ δύναμη ἑξήντα μεραρχιῶν.

Μ' αὐτὴ τὴν σκέψη ἔτρεμαν πιὸ πολὺ οἱ Ἑβραῖοι ποὺ κινοῦσαν τὰ νήματα τῆς ἐπανάστασης. Κι αὐτὸς ὁ *φόβος τους ἔκανε ν' ἀλλάξουν τὴ μορφή της:* δὲν ἔπρεπε νὰ ὁδηγηθοῦν κατευθείαν στὸν μπολσεβικισμό, ἀλλά, τὸ ἀντίθετο, μιὰ καὶ τὸ ζητοῦσαν οἱ περιστάσεις, ἔπρεπε ὑποκριτικὰ νὰ δείξει ὅτι ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἡσυχία καὶ τὴν τάξη.

Ἀπὸ κεῖ ξεκινοῦν οἱ ἀναρίθμητες καὶ ἐνδιαφέρουσες μολοντοῦτο παραχωρήσεις, οἱ ἐπικλήσεις τους, στοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, ἢ στοὺς παλιοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ στρατοῦ. Τοὺς εἶχαν ἀνάγκη, τούλάχιστο γιὰ ἕνα ὡρισμένο χρονικὸ διάστημα καὶ μετά, ὅταν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ στραβοκέφαλοι, πρόσφεραν ὅσες ὑπηρεσίες εἶχαν νὰ δώσουν, θὰ μποροῦσαν νὰ τοὺς γκρεμίσουν μὲ μερικὲς κλωτσιὲς — ποὺ ἄλλωστε τοὺς ἔπρεπαν — καὶ νὰ πάρουν ἀπ' τὰ χέρια τους τὴν Δημοκρατία γιὰ νὰ τὴν παραδώσουν στὰ νύχια τῶν γερακιῶν τῆς ἐπανάστασης.

Αὐτὸν τὸν μοναδικὸ τρόπο βρῆκαν, ἐλπίζοντας νὰ κοροϊδέψουν τοὺς γέρους στρατηγοὺς καὶ τοὺς παλιοὺς ἀξιωματούχους τοῦ κράτους, ἀφοπλίζοντάς τους ἀπὸ τὴν πιθανὴ περίπτωση μιᾶς ἀπὸ μέρους τους ἀντίστασης, καὶ παρουσιάζοντας τὴν καινούρια κατάσταση πραγμάτων μὲ μιὰν ἄφατη γλυκύτητα καὶ γεμάτην ἀπὸ ἀγαθὲς προθέσεις.

Αὐτὴ ἡ μανούβρα πέτυχε ἀφάνταστα καθὼς ὥς σήμερα ἡ πεῖρα μᾶς ἔχει ἀποδείξει.

Μόνο ποὺ ἡ ἐπανάσταση δὲν γίνηκε ἀπὸ τὰ εἰρηνόφιλα καὶ νομιμόφρονα στοιχεῖα, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς ἀλῆτες καὶ τοὺς λωποδύτες. Κι ἂν γι' αὐτοὺς τοὺς τελευταίους ἡ ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης δὲν ἦταν αὐτὴ ποὺ ἤθελαν — δὲν μποροῦσε ἄλλωστε νὰ εἶναι — γιὰ λόγους πολύτιμης τακτικῆς, φρόντισαν νὰ ἐπωφεληθοῦν ὅσο γινόταν καλύτερα μὲ τὰ μέσα ποὺ διάθεταν.

Μὲ τὴν ἐπέκτασή της τὴν προοδευτική, ἡ Σοσιαλδημοκρατία, εἶχε χάσει σιγὰ - σιγὰ τὴν ἄτεγκτη ἐπαναστατικότητά της. Κι αὐτὸ δὲν ὀφειλόταν στὸ γεγονὸς ὅτι ἄφησε τὸν ἀληθινὸ σκοπὸ τῆς ἐπα-

νάστασης γιὰ ν' ἀκολουθήσει ἄλλον ἢ γιατὶ οἱ ἀρχηγοί της εἶχαν ποτὲ διαφορετικοὺς σκοποὺς ἀπ' τοὺς δικούς της. Τὸ ἀντίθετο μάλιστα! *Δὲν μπομοῦσαν ἁπλούστατα νὰ περάσουν στὴν δράση καὶ νὰ ἐφαρμώσουν τὶς προθέσεις τους. Μ' ἕνα κόμμα δυὸ ἑκατομμυρίων ὀπαδῶν δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ συγκρατήσουν μιὰ ἐπανάσταση.*

Ἕνα κίνημα τέτοιας σημασίας δὲν εἶχε πιὰ πίσω του ἕναν κομματικὸ ὀργανισμὸ μὰ τὴν μεγάλη μάζα τοῦ κέντρου, δηλαδὴ μιὰ πλειοψηφία τεμπέληδων. Μ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία θὰ πρέπει ἐδῶ ν' ἀναφέρουμε, τὴν συστηματικὴ διάβρωση τῆς Σοσιαλδημοκρατίας ποὺ ἐπιχείρησε τὸ Ἑβραϊκὸ στοιχεῖο. Καὶ ἐξηγοῦμαι: ἐνῶ τὸ σοσιαλδημοκρατικὸ κόμμα, ἐξαιτίας τῆς ἀδράνειας τῆς μάζας, ἐνεργοῦσε μονοκόμματα γιὰ τὴν διάσωση τοῦ ἔθνους, φρόντιζαν οἱ προληπτικοὶ παράγοντες ν' ἀποβάλλουν μέσ' ἀπ' τὸ κόμμα τὰ *ριζοσπαστικὰ ἐνεργητικὰ* στοιχεῖα, δημιουργώντας ἀπ' αὐτὸν ὁμάδες κρούσεως ποὺ θὰ τὶς χρησιμοποιοῦσαν στὴν κατάλληλη στιγμὴ μὲ ἀναμφισβήτητη ἐπιτυχία.

Τὸ ἀνεξάρτητο τμῆμα τοῦ κόμματος καὶ ἡ ἕνωση τῶν συνδικάτων, ἀποτέλεσαν τὰ τάγματα ἐφόδου τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Ἀποστολή τους ἦταν ν' ἀποτελειώσουν τὸ ἔργο ποὺ ὁ κεντρικὸς πυρήνας τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς μάζας, προετοιμασμένος γι' αὐτὸ τὸ ρόλο δεκάδες χρόνια πρίν, θὰ τίναζε κατόπι στὸν ἀέρα.

Ἡ δειλὴ ἀστικὴ τάξη βρῆκε τὸν δάσκαλό της μὲ τὸν μαρξισμὸ ποὺ τὸν θεωροῦσε ἁπλούστατα «en canaille» *.

Ὁ μαρξισμὸς δὲν ἀσχολήθηκε οὐσιαστικὰ μαζύ της διόλου, ξέροντας ἀπὸ τὰ πρὶν ὅτι ἡ χαμερπὴς δουλοπρέπεια αὐτοῦ τοῦ πολιτικοῦ σχήματος – σύνθεση μιᾶς γενιᾶς γερασμένης κ' ἐκφυλισμένης – δὲν θᾶταν ποτὲ ἱκανὴ νὰ προβάλλει τὴν ὁποιαδήποτε σοβαρὴ ἀντίσταση.

Μιὰ λοιπὸν κ' ἡ ἐπανάσταση πέτυχε, ἀφοῦ τὰ βασικὰ στηρίγματα τοῦ παλιοῦ κράτους ἐκμηδενίσθηκαν κι ὁ στρατὸς τοῦ μετώπου ἄρχισε νὰ ἐμφανίζει σημεῖα ἀνησυχίας, ἔπρεπε νὰ μπεῖ ἕνας κάποιος φραγμὸς σ' αὐτὴ τὴν φυσικὴ ἐξέλιξη τῶν ἐπαναστατικῶν τάσεων.

Τὸ μεγάλο τμῆμα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς στρατιᾶς τοποθετήθηκε στὴν μέση, ἀφοῦ κατέλαβε τὰ κύρια πόστα, ἐνῶ οἱ ἀνεξάρτητες ὁμάδες κρούσεως κ' οἱ σπαρτακιστές, συνδικαλιστές, φύλαγαν τὰ πλευρά της.

Ὅμως ὅλ' αὐτὰ δὲν πέρασαν δίχως μάχη.

---

* Γαλλικὰ στὸ κείμενο. Ἔκφραση ποὺ σημαίνει: συρφετὸς (Σ. τ. Μ.).

Δὲν πρόκειται πάντως ἐδῶ μόνο γιὰ τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὲς οἱ μονάδες ἐφόδου, οἱ πιὸ διψασμένες γιὰ δράση, αἰστάνθηκαν ὅτι προδόθηκαν οἱ ἐλπίδες τους κ' ἤθελαν νὰ συνεχίσουν νὰ λεηλατοῦν ἕνα γύρω τους, ἢ ὅ,τι ἡ ἀχαλίνωτη κοσμοχαλασιὰ ποὺ σταμάτησε ἔτσι ἀπότομα, ἀμφισβητήθηκε ἀπὸ κείνους ποὺ τραβοῦσαν τὰ νήματα τῆς ἐπανάστασης.

Γιατὶ μόλις ἡ ἀναταραχὴ ξεπεράστηκε, ἔδωσε ἀμέσως, καθὼς φαίνεται, τὴν θέση της στὸν σχηματισμὸ δυὸ στρατοπέδων, ἀπ' ὅσο ξέρουμε: Τὸ κόμμα τῆς τάξης καὶ τῆς ἠρεμίας καθὼς καὶ ἡ ὁμάδα τοῦ αἵματος καὶ τοῦ τρόμου. Τότε λοιπὸν τί πιὸ φυσικὸ ἀπ' τὸ νὰ δοῦμε τὴν ἀστική μας τάξη νὰ συντάσσεται μὲ τὰ ὅπλα κι ὅλα τὰ ὑπάρχοντά της στὸ κόμμα τῆς τάξης καὶ τῆς ἠρεμίας; Γιὰ μιὰ φορά, αὐτὴ ἡ ἄθλια πολιτικὴ ὀργάνωση εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ περάσει στὴν δράση. Χωρὶς νὰ ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ τὸ ἐκδηλώσει, ἀντίθετα μάλιστα θὰ ἐνεργοῦσε σιωπηρά, θὰ περνοῦσε σ' ἕνα ἔδαφος ἐχθρικό, θὰ τὸ ὑπέτασσε κατὰ κάποιον τρόπο μὲ τὴν ἴδια τὴν δύναμη ποὺ αὐτοὶ μισοῦσαν, ἀλλὰ ποὺ τὴν ἀπωθοῦσαν ἀκόμη, ὡς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τους. Ἡ γερμανικὴ μπουρζουαζία ὅμως ἀντὶ γι' αὐτὸ καταδέχθηκε εὐχαρίστως καὶ τὸ θεώρησε μάλιστα μεγάλη τιμὴ γι' αὐτὴν νὰ παρακαθήσει στὸ ἴδιο τραπέζι μὲ τοὺς μαρξιστὲς ἡγέτες ποὺ τρεῖς φορὲς ὡς τώρα τὴν ξεγέλασαν γιὰ νὰ πολεμήσει τοὺς μπολσεβίκους!

Τὸν Δεκέμβρη τοῦ 1918 καὶ τὸ Γενάρη τοῦ 1919, ἡ κατάσταση διαμορφωνόταν ἔτσι:

Μιὰ μειοψηφία ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν τὰ χειρότερα λαϊκὰ στοιχεῖα ἔκανε τὴν ἐπανάσταση, ἐνῶ ἀμέσως πίσω της βάδιζαν τὰ μαρξιστικὰ κόμματα. Ἡ ἴδια ἡ ἐπανάσταση πάλι, πῆρε μιὰ τέτοια μορφὴ ποὺ τελικὰ ἐξαγρίωσε τοὺς φανατικοὺς ἐξτρεμιστές. Αὐτοὶ ἐδῶ ἄρχισαν τότε νὰ κυκλοφοροῦν μὲ τὶς χειροβομβίδες στὰ χέρια, νὰ πυροβολοῦν τὸν καθένα μὲ τ' αὐτόματά τους, νὰ καταλαμβάνουν τὰ δημόσια κτίρια, καὶ μὲ δυὸ λόγια νὰ ἀπειλοῦν τὴν τακτοποιημένη ἐπανάσταση. Γιὰ νὰ διαλύσουν τὸν φόβο αὐτῆς τῆς ἀπειλῆς, μιὰ συμφωνία κλείστηκε ἀνάμεσα στοὺς ἡγέτες τῆς καινούριας τάξης πραγμάτων καὶ στοὺς ὀπαδοὺς τῆς παλιᾶς, γιὰ νὰ καταπολεμήσουν μαζὶ τοὺς ἐξτρεμιστές. Αὐτὴ ἡ συμφωνία εἶχε τὸ ἀκόλουθο ἀποτέλεσμα: Οἱ ἐχθροὶ τῆς δημοκρατίας ὠργανώθηκαν γιὰ νὰ πολεμήσουν τὴν ἴδια αὐτὴ Δημοκρατία καὶ βοήθησαν νὰ νικήσουν ἐκεῖνοι ποὺ γιὰ λόγους τελείως διαφορετικούς, ἦταν τὸ ἴδιο ἐχθροὶ αὐτῆς τῆς δημοκρατίας.

Ἕνα ἄλλο ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς κομπίνας, ἦταν ἡ ἀποφυγὴ τοῦ

κινδύνου μιᾶς σύγκρουσης ἀνάμεσα στοὺς ἡγέτες τῆς παλιᾶς καὶ τῆς νέας κατάστασης.

Κανεὶς δὲν θὰ μπορέσει ποτὲ νὰ καταλάβει ἀπόλυτα, οὔτε νὰ ἀντιληφθεῖ, ἔστω, αὐτὸ τὸ τελευταῖο γεγονός: μόνον ἕνας ποὺ ἔζησε ἀπὸ κοντὰ τὴν ὑπόθεση θὰ καταλάβει πῶς ἦταν δυνατὸ ὁ λαὸς ποὺ τὰ ἐννέα δέκατά του δὲν ἐπαναστάτησαν, ποὺ τὰ ἑπτὰ δέκατά του δὲν ἤθελαν τὴν ἐπανάσταση, ποὺ τὰ ἕξη δέκατα τρόμαζαν ἔστω καὶ μὲ τὴν σκέψη της, ἐξαναγκάσθηκε τελικὰ νὰ ἐπαναστατήσει ἀπὸ τὸ *ἕνα* δέκατο μονάχα τοῦ πληθυσμοῦ του.

Σιγὰ-σιγὰ οἱ μαχητὲς τῶν ὀδοφραγμάτων, σπαρτακιστὲς ἀπ' τὴν μιὰ μεριὰ κι ἀπ' τὴν ἄλλη οἱ φανατικοὶ καὶ οἱ ἰδεαλιστὲς ἐθνικιστές, ἔχαναν τὸ αἷμα τους· καὶ μὲ τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἀναλογία ποὺ αὐτὰ τὰ δυὸ κόμματα τῶν ἄκρων φθείρονταν τὸ ἕνα ἐνάντια στὸ ἄλλο, ἡ μάζα τοῦ κέντρου, ὅπως πάντα, ἔμενε νικήτρια. Ἡ μπουρζουαζία κι ὁ μαρξισμὸς συναντήθηκαν στὸ πεδίο τῶν γεγονότων κ' ἡ Δημοκρατία ἄρχισε ἀπὸ τότε νὰ στερεώνεται. Πράγμα ποὺ δὲν ἐμπόδισε ὅμως τοὺς μικροαστούς, προπόντων μετὰ τὶς ἐκλογές, νὰ ξαναγυρίσουν γιὰ ἕνα κάποιο χρονικὸ διάστημα, στὶς μοναρχικὲς ἰδέες τους, ὀργανώνοντας πάλι μιὰ συνομωσία, προσφεύγοντας στὰ φῶτα τῶν παλιῶν ἀδύναμων συντρόφων τους.

Αὐτὸ βέβαια δὲν ἦταν τίμιο, γιατὶ ἡ μπουρζουαζία εἶχε στὸ βάθος της διακόψει κάθε σχέση, ἐδῶ καὶ πολὺν καιρό, μὲ τὴν μοναρχία καὶ ἡ βρωμιὰ τῆς καινούριας κατάστασης πραγμάτων εἶχε κιόλας ἀρχίσει νὰ τὴν διαβρώνει ἐνῶ ἡ διαφθορά της τὴν εἶχε πιὰ διαποτίσει.

Στὸ σύνολό τους οἱ ἀστοὶ πολιτικοὶ αἰσθάνονταν πιὸ ἄνετα μέσα στὸ δασώδη βοῦρκο τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος, παρὰ πάνω στὸν βράχο, ποὺ ὡστόσο εἶχε μείνει καθαρός, τοῦ παλιοῦ κρατικοῦ σχήματος μὲ τὴν τόσο ζωντανὴ ἀκόμη ἀνάμνηση.

***

Ὅπως τὸ ἔχω ξαναπεῖ, οἱ ἐπαναστάτες ἀναγκάσθηκαν μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ παλιοῦ στρατοῦ, νὰ δημιουργήσουν ἕνα καινούριο ὄργανο δύναμης γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἐξουσία τους στὴν Κυβέρνηση. Τὰ πράγματα τοὺς ὑχοχρέωναν ν' ἀναζητήσουν γιὰ τοὺς ἐπαναστατημένους ὁπαδούς τους μιὰ στάση ζωῆς ποὺ νὰ ἦταν τέλεια ἀντίθετη μ' αὐτὴν ποὺ ὡς τώρα πρέσβευαν. Μόνο μέσα σ' αὐτὸν τὸν τομέα ἦταν δυνατὸ νὰ σχηματίσουν, ἂν καὶ μὲ πολὺ ἀργὸ ρυθμό, τὸ καινούριο στρατιωτικὸ τμημάτιον, ποὺ περιορισμένο ἐξω-

τερικὰ ἀπ' τὶς συνθῆκες εἰρήνης, θὰ μποροῦσε μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου νὰ μεταλλάξει ἠθικὰ γιὰ νὰ γίνει ἕνα σύμβολο τῆς νέας κρατικῆς θεωρίας.

Ἂν θέσουμε τὸ ἐρώτημα ἂν μποροῦσε νὰ πετύχει πρακτικὰ μιὰ ἐπανάσταση, ἀνεξάρτητα ἀπ' τὰ λάθη τῆς παλιᾶς κυβέρνησης ποὺ ἦταν ἡ αἰτία, θὰ λάβουμε τὶς ἀκόλουθες ἀπαντήσεις:

1ον). Ἡ ἐπανάσταση θὰ πετύχαινε γιατὶ ἡ πίστη μας στὴ συναίσθηση τοῦ καθήκοντος κ' ἡ ὑπακοή, εἶχαν σκληρυνθεῖ ἀνεπανόρθωτα, καὶ

2ον. Ἐξαιτίας τῆς παθητικῆς δειλίας τῶν κομμάτων μας ποὺ ὑποτίθεται πὼς ἀποτελοῦσαν τὴν θεματοφυλακὴ τοῦ κράτους.

Πρέπει σ' αὐτὰ νὰ προσθέσουμε καὶ τὰ παρακάτω:

Ἡ σκλήρυνση τῆς συναίσθησης τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ὑπακοῆς εἶχε τὰ βαθύτερα αἴτιά της στὴν ἐκπαίδευσή μας ποὺ προσανατολιζόμενη στὸ σύνολό της στὴν κρατικὴ ἔννοια, εἶχε στερηθεῖ τὸν ἐθνικιστικὸ χαρακτήρα της. Ἀπ' αὐτὸ ξεκίνησε μιὰ βαθιὰ σύγχυση ἀνάμεσα σὲ σκοποὺς καὶ σὲ μέσα. Ἡ συνείδηση τοῦ καθήκοντος, ἡ διαφύλαξή του καὶ ἡ ὑπακοὴ δὲν εἶναι σκοποὶ ἀπὸ μόνοι τους, τὸ ἴδιο καθὼς καὶ τὸ κρατικὸ σχῆμα δὲν ἀποτελεῖ σκοπό: εἶναι ἁπλῶς τὰ μέσα ποὺ ἐπιτρέπουν κ' ἐξασφαλίζουν τὴν ὕπαρξη πάνω σ' αὐτὴ τὴ γῆ, μιᾶς κοινωνίας ἀνθρωπίνων πλασμάτων, ἑνωμένων μὲ ἠθικὲς καὶ φυσικὲς συγγένειες. *Σὲ μιὰ κρίσιμη ὥρα, ὅπου ἕνας λαὸς ὑποφέρει φανερὰ κ' ὑποτάσσεται μολοντοῦτο στὴν πιὸ σκληρὴ καταπίεση, χάρη στὶς πράξεις κάποιων παλιανθρώπων, ἡ ὑπακοὴ καὶ ἡ τήρηση τοῦ καθήκοντος ἀπέναντι σ' αὐτοὺς τοὺς τελευταίους θἄταν μιὰ στενὰ φορμαλιστικὴ ἀντίληψη, καὶ μιὰ καθαρὴ τρέλα, ἂν ἡ ἄρνηση νὰ ὑπακούσουν καὶ νὰ κάνουν τὸ καθῆκον τους, θὰ μποροῦσε νὰ διασώσει τὸ λαὸ αὐτὸ ἀπ' τὴν ἐρήμωση.* Κατὰ τὴν κρατοῦσα τότε ἀστικὴ ἀντίληψη, ὁ διοικητὴς μιᾶς φρουρᾶς πού λάβαινε ἐντολὴ ἀπὸ τὰ πάνω νὰ μὴ πυροβολήσει, ἐνεργεῖ μὲ βάση τὸ καθῆκον του καὶ κατὰ συνέπεια ἔχει δίκηο νὰ ἐνεργήσει ἔτσι, γιατὶ ἡ σχηματικὰ τυφλὴ ὑπακοή, ἔχει περισσότερο βάρος στὰ μάτια τῶν ἀστῶν μας, παρὰ ἡ σωτηρία τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ ἐμεῖς οἱ ἐθνικοσοσιαλιστὲς δὲν ὑπακούομε σὲ ἀδύνατους ἀνωτέρους, ἀλλὰ στὴν κοινότητα. Σὲ μιὰ παρόμοια στιγμή, ἡ προσωπικὴ εὐθύνη μόνον καθορίζει τὸ καθῆκον ἀπέναντι στὸ Ἔθνος ὁλόκληρο.

Ἂν ἡ ἐπανάσταση πέτυχε τοῦτο ὀφείλεται στὴν παρανόηση τῶν ὅρων αὐτῶν ἀπὸ μέρους τοῦ λαοῦ μας καὶ πιὸ πολὺ ἀπὸ τοὺς ἡγέτες του.

Ἀναφορικὰ μὲ τὸ δεύτερο σημεῖο, ἔχουμε καὶ τὴν ἀκόλουθη παρατήρηση:

Ἡ βαθύτερη αἰτία τῆς δειλίας τῶν «κυβερνώντων» κομμάτων

ὀφείλεται, κατὰ πρῶτο λόγο, στὴν ἐξαφάνιση τῶν πιὸ δραστήριων καὶ ἐνεργητικῶν λαϊκῶν στοιχείων, ποὺ ἔπεσαν στὸ μέτωπο. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ τὰ ἀστικά μας κόμματα, ποὺ μποροῦσαν νὰ θεωρηθοῦν σὰν τὰ μόνα ποὺ πρέσβευαν σάν βάση τὸ παλιὸ κρατικὸ σχῆμα, εἶχαν πεισθεῖ ὅτι δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ὑπερασπίσουν τὶς ἀπόψεις τους ἀλλιῶς, παρὰ στὸν πνευματικὸ τομέα καὶ μὲ πνευματικὰ ὅπλα, ἀφοῦ τὸ Κράτος ἦταν ἐκεῖνο ποὺ μόνο μποροῦσε νὰ κάνει χρήση τῆς δύναμης. Αὐτὴ ἡ ἄποψη ὄχι μόνο φέρνει τὸ στίγμα μιᾶς αὐξανόμενης τάσης πρὸς ἐκφυλισμό, ἀλλὰ εἶναι κι ἀνεφάρμοστη σὲ μιὰν ἐποχὴ ὅπου ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς πολιτικοὺς ἀντιπάλους ἔχει ἀπὸ πολὺν καιρὸ πρὶν ἐγκαταλείψει αὐτὴν τὴν στάση καὶ δηλώνει ἀνοιχτὰ ὅτι θ' ἀγωνισθεῖ, ὅσο τῆς ἐπιτρέπεται γιὰ τὴν ἐπικράτησή της, ἀκόμη καὶ μὲ τὴν βία. Τὴν ἴδια στιγμὴ ποὺ ὁ μαρξισμὸς προβάλλει στὸν κόσμο τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, σὰν φυσικὴ συνέπειά της, καὶ διαλαλεῖ τὶς ἀποφάσεις του νὰ διεξαγάγει τὸν ἀγώνα μὲ τὰ «πνευματικά του ὅπλα», λέει ψέματα ποὺ θ' ἄπρεπε ν' ἀποκαλυφθοῦν καὶ νὰ καταδικασθοῦν. Γιατὶ ὁ μαρξισμός, ὑποστήριζε πάντοτε ὅτι ἡ χρήση τῶν ὅπλων ἐπιτρέπεται σὲ περιστασιακὲς στιγμὲς καὶ ὅτι τὸ δικαίωμα νὰ προσφύγουμε σ' αὐτὰ θὰ δικαιωθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία.

Ἡ περίοδος ἀπὸ 7 ὡς 11 τοῦ Νοέμβρη, ἀπόδειξε ὡς πιὸ σημεῖο ἡ ἄποψη αὐτὴ ἦταν σωστή. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ὁ μαρξισμὸς δὲν ἐνδιαφέρθηκε καθόλου γιὰ τὸν κοινοβουλευτισμὸ καὶ τὴν δημοκρατία· κατάφερε καὶ στὶς δύο αὐτὲς ἔννοιες θανάσιμο χτύπημα μὲ τὶς συμμορίες τῶν κακούργων του ποὺ οὐρλιαζαν καὶ πυροβολοῦσαν. Ἡ ἀδυναμία τῶν φλύαρων ἀστικῶν ὁμάδων τότε ὠφελεῖται μονάχα σ' αὐτό. Μετὰ τὴν ἐπανάσταση, ὅταν τὰ ἀστικὰ κόμματα ξαναφάνηκαν στὸ προσκήνιο, ἔστω καὶ κάτω ἀπὸ καινούριες σημαῖες κι ὅταν οἱ γενναῖοι ἡγέτες τους βγῆκαν σερνάμενοι ἀπ' τὰ σκοτεινὰ ὑπόγεια καὶ τὶς ἀποθῆκες ὅπου εἶχαν καναφύγει γιὰ νὰ προστατευθοῦν, τίποτα δὲν ξέχασαν οὔτε καὶ διδάχτηκαν διόλου, ὅπως συμβαίνει συνήθως, ἀπ' ὅσα ἔπαθαν. Τὸ πολιτικό τους πρόγραμμα ἔμεινε τὸ ἴδιο κι ἔφτασαν στὸ σημεῖο ν' ἀρνηθοῦν μονάχα ὅ,τι δὲν θὰ τοὺς ἐπέτρεπαν νὰ συνδεθοῦν ἐσωτερικὰ μὲ τὴν καινούρια κατάσταση πραγμάτων. Σκοπός τους ἦταν νὰ λάβουν ὁπωσδήποτε μέρος στὴν διακυβέρνηση τῆς χώρας καὶ μοναδικό τους ὅπλο εἶχαν τὸν λόγο.

Τὰ ἀστικὰ κόμματα συνθηκολόγησαν μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ δρόμου κατὰ τὸν πιὸ ἐπαίσχυντο τρόπο, ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν ἐπανάσταση.

Ὅταν τέθηκε τὸ ζήτημα τοῦ νόμου γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς

Δημοκρατίας, δὲν σημειώθηκε στὴν ἀρχὴ ἡ ἀπαιτούμενη πλειοψηφία*.

Ἀλλὰ στὴν θέα τῶν διακοσίων χιλιάδων μαρξιστῶν ποὺ ὀργάνωσαν ἕνα τεράστιο συλλαλητήριο, οἱ ἀστοί μας «ἐκλεκτοὶ τοῦ λαοῦ» ἔνιωσαν τέτοιο φόβο ὥστε δέχτηκαν αὐτὸ τὸν νόμο, μιὰ κι ἂν ἔκαναν διαφορετικὰ κινδύνευαν νὰ τοὺς σπάσουν τὰ μοῦτρα οἱ μανιασμένοι μαρξιστὲς ποὺ περίμεναν στὴν ἔξοδο τοῦ Ράϊλσταγ. Πράγμα ποὺ δυστυχῶς δὲν ἔγινε ἀφοῦ ὁ νόμος ψηφίστηκε.

Ἡ καινούρια κυβέρνηση σχηματίσθηκε τότε σὰν νὰ μὴν ὑπῆρχε καμιὰ ἀντίδραση ἀπὸ μέρους τοῦ ἔθνους. Οἱ μοναδικὲς ὀργανώσεις ποὺ εἶχαν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τὸ θάρρος καὶ τὴ δύναμη ν' ἀντιταχθοῦν στὸν μαρξισμὸ καὶ στὶς ἐπαναστατημένες μὲ τὴν ὑποκίνησή του μάζες, ἦταν πρῶτα οἱ «τολμηροὶ νέοι», μετὰ οἱ ὀργανώσεις «αὐτοπροστασίας», οἱ «πολιτοφύλακες» καὶ τέλος οἱ σύνδεσμοι γιὰ τὴν διατήρηση τῆς παράδοσης**.

Ἀλλὰ ἡ ὕπαρξή τους δὲν σημείωσε καμιὰ μεταστροφή, ἔστω καὶ τὴν παραμικρή, στὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη τῆς Γερμανίας, γιὰ τοὺς ἀκόλουθους λόγους:

Τὸ ἴδιο καθὼς τὰ λεγόμενα ἐθνικιστικὰ κόμματα δὲν εἶχαν καμιὰ ἐπίδραση στὸ λαό, ἀκριβῶς γιατὶ δὲν κατέβηκαν στὸ πεζοδρόμιο, ἔτσι καὶ οἱ ὑποτιθέμενες ὀργανώσεις προστασίας δὲν μπόρεσαν τίποτα ν' ἀλλάξουν γιατὶ τοὺς ἔλλειπε ἡ πολιτικὴ τοποθέτηση καὶ προπάντων ἕνας προγραμματισμένος σκοπός.

Αὐτὸ ἄλλωστε ποὺ εἶχε δώσει τὴν νίκη στὸν μαρξισμὸ ἦταν ἡ θαυμάσια συνοχὴ τῆς πολιτικῆς πίστης μὲ τὴν ἀνάλγητη ἐφαρμογή της στὴν πράξη.

Ἡ ἐθνικιστικὴ Γερμανία δὲν μπόρεσε νὰ παίξει κανένα ρόλο στὴν ἐξέλιξη τῆς τύχης τῆς χώρας, γιατὶ δὲν συνταίριασε τὴν σκληροτράχηλη δύναμη μὲ τὴν θεωρητική της ἄποψη γιὰ τὸ ἔθνος.

Τὰ «ἐθνικιστικὰ» κόμματα στάθηκαν ἀνίκανα νὰ ὁδηγήσουν στὸν θρίαμβο τὴν θέλησή τους, ὁποια κι ἂν ἦταν αὐτή.

Οἱ ὀργανώσεις προστασίας εἶχαν βέβαια τὴν δύναμη, κυριαρ-

---

* Ἡ ψήφιση αὐτοῦ τοῦ νόμου, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1922, ἀπαιτοῦσε τὴν πλειοψηφία τῶν δύο τρίτων τοῦ Κοινοβουλίου. Οἱ λαϊκοὶ τὸν ψήφισαν κάτω ἀπ' τὴν πίεση μιᾶς μεγάλης σοσιαλιστικῆς ἐκδήλωσης. Οἱ μόνοι ποὺ ἀρνήθηκαν τὴν ψῆφο τους ἦταν οἱ ἐθνικιστές. (Σ. τ. Μ.).

** Οἱ ὁμάδες αὐτὲς προέρχονταν ἀπ' τὸν Ἰταλικὸ στρατὸ καὶ τὰ μέλη τους στρατολογοῦνταν προπάντων μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν σπουδαστῶν. Freicorps: στρατιῶτες, ἀξιωματικοὶ καὶ σπουδαστές. Selbstschutz, Einwohmé zwehz: ὀργανώσεις μὲ μέλη τοὺς παλιοὺς ἐθνοφρουροὺς τοῦ 1848. Traditions vrebande: ὀργανώσεις μὲ μέλη ἀπ' τὰ διαλελυμένα συντάγματα κ.τ.λ. (Σ. τ. Μ.).

χοῦσαν στὴν μάζα καὶ στὴν Κυβέρνηση, μὰ δὲν κάτεχαν, δὲν συγκλονίζονταν ἀπὸ καμιὰ πολιτικὴ θεωρία, ἀπὸ κανένα σκοπό, ποὺ γι' αὐτὸν νὰ ἀφιερώσουν καὶ νὰ ἐξαντλήσουν τὴν δύναμή τους γιὰ τὸ συμφέρον τῆς ἐθνικιστικῆς Γερμανίας. Στὶς δυὸ αὐτὲς περιπτώσεις, μπῆκε στὴ μέση ἡ Ἑβραϊκὴ πανουργία ποὺ μὲ τὴν εὔστροφη πειθώ της (ἐνισχύοντας τὴν ὑπάρχουσα ἔνταση) κατάφερε νὰ συγχύσει τὴν κατάσταση καὶ νὰ ἐπαυξήσει τὸ κακό.

Πρῶτοι οἱ Ἰουδαῖοι ἔριξαν ἀπ' τὶς ἐφημερίδες τους, μὲ θαυμάσια ἐπιδεξιότητα, τὸ σύνθημα τοῦ «ἀχρωματίστου πολιτικά» χαρακτήρα τῶν ὀργανώσεων προστασίας, ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, προσφέραν ἄφθονα στὸν πολιτικὸ ἀγώνα «τὰ ἀγνὰ πνευματικὰ ὅπλα» τους. Ἑκατομμύρια ἀνόητοι Γερμανοὶ βιάστηκαν τότε νὰ προσεταιρισθοῦν αὐτὴ τὴν ἀπατεωνία, χωρὶς νὰ διαισθανθοῦν οὔτε στιγμή, πὼς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀφοπλίζονταν κυριολεχτικὰ καὶ παραδίδονταν ἀνυπεράσπιστοι στοὺς Ἑβραίους.

Ἀλλὰ ὑπάρχει κι ἄλλη μιὰ ἐξήγηση ἀκόμη πιὸ ἁπλῆ: *Ἡ ἔλλειψη μιᾶς μεγάλης μεταρρυθμιστικῆς θεωρίας ἐξυπονοεῖ καὶ περιορισμὸ τῆς ἀγωνιστικῆς δυνατότητας. Ἡ πεποίθηση ὅτι ἔχει κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ χρησιμοποιήσει ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ σκληρὰ ὅπλα, συνδέεται πάντα μὲ τὴν ὕπαρξη τῆς φανατικῆς πίστης στὴν ἀναγκαιότητα τῆς νίκης μιᾶς καινούριας κ' ἐπαναστατικῆς τάξης πραγμάτων.*

Ἕνα κίνημα ποὺ δὲν ἀγωνίζεται γι' αὐτοὺς τοὺς σκοποὺς καὶ γιὰ τέτοια ἰδανικά, δὲν θὰ προσφύγει λοιπὸν ποτὲ στὰ μέσα ποὺ ὁδηγοῦν στὰ ἄκρα.

Τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης ἦταν ἡ ἔκφραση μιᾶς μεγάλης ἰδέας· στὴν θεωρία ὀφείλεται κ' ἡ νίκη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης· κι ὁ φασισμὸς στηρίζει τὴν δύναμή του στὴν θεωρία ποὺ μ' αὐτὴν ἐπιδιώκει νὰ μεταλλάξει ἕναν λαὸ καὶ νὰ τὸν τοποθετήσει σὲ εὐρύτερα σχήματα μέσα στὸ σύνολο.

Τὰ ἀστικὰ κόμματα δὲν διάθεταν τέτοιες ἱκανότητες.

Ἀλλὰ δὲν ἦταν μόνον ἡ μπουρζουαζία ποὺ εἶχε τάξει σὰν σκοπό της τὴν ἀναγέννηση τοῦ παρελθόντος: οἱ ὁμάδες ὑπεράσπισης, ὅταν ἀσχολοῦνταν μὲ τὴν πολιτική, πρέσβευαν τὰ ἴδια. Οἱ γερασμένες πιὰ καὶ ἀρτηριοσκληρωτικὲς στρατιωτικὲς ὀργανώσεις καθὼς κ' οἱ «Κυφχαουζεριανοὶ» * ἤλθαν στὸ προσκήνιο τότε κ' ἐπιχείρησαν, στὸν πο-

---

* *Kyffhauserbund:* Γερμανικὸ βουνὸ ποὺ κατὰ τὴν παράδοση, ὁ Φρειδερῖκος ὁ Κοκκινογένης κοιμόταν μαγεμένος, ὥσπου νὰ ξυπνήσει γιὰ νὰ ὁδηγήσει στὸν θρίαμβο τὴν πανγερμανιστικὴ ἰδέα. Στὴν ὀργάνωση αὐτή, εἶχαν συγκεντρωθεῖ πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο κιόλας ὅλες οἱ πατριωτικὲς ὁμάδες τῶν παλιῶν στρατιωτικῶν, τῶν φοιτητῶν κ.τ.λ. (Σ.τ.Μ.).

λιτικὸ τομέα, ν' ἀμβλύνουν τὸ πιὸ κοφτερὸ ὅπλο ποὺ εἶχε στὴ διάθεσή της τότε ἡ Γερμανία καὶ νὰ τὸ ἀφήσουν νὰ μαραίνεται ἐξυπηρετώντας τὰ συμφέροντα τῆς δημοκρατίας. Τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὸ γινόταν μὲ τὶς καλύτερες προθέσεις καὶ προπάντων μὲ καλὴ πίστη δὲν ἀλλάζει διόλου τὸ μοιραῖο ἀποτέλεσμά του.

Ὁ μαρξισμὸς κατάφερε σιγὰ-σιγὰ νὰ μεταλλάξει τὴν Ράιχσβερ* σ' ἕνα ἀπαραίτητο στήριγμα γιὰ τὴν ἐξουσία του κι ἄρχισε τότε, μὲ βάση τὴ λογικὴ κ' ἕνα σύστημα ἀκαταπόνητο, νὰ ἐξουδετερώνει τὶς ὀργανώσεις ὑπερασπίσεως ποὺ τοῦ φαίνονταν ἐπικίνδυνες ἢ τοῦ ἦταν πιὰ ἄχρηστες. Κάποιοι ἀπ' τοὺς ἡγέτες αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων, ποὺ ἦταν πιὸ τολμηροὶ ἢ ποὺ δὲν θέλησαν νὰ ὑποταχθοῦν, σύρθηκαν στὰ δικαστήρια καὶ κλείσθηκαν στὶς φυλακές. Ἔτσι βρῆκαν τὴν τύχη ποὺ ἄξιζε στὰ σφάλματά τους.

***

Ὅταν ἱδρύθηκε τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κόμμα, ἦταν γιὰ πρώτη φορὰ ποὺ ἔκανε τὴν ἐμφάνισή του ἕνα κίνημα ποὺ πρόγραμμά του δὲν ἦταν, ὅπως τῶν ἄλλων ἀστικῶν κομμάτων, ἡ πλασματικὴ νεκρανάσταση τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ νὰ τοποθετήσει στὴν θέση τοῦ ὡς τότε παρανοϊκοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, ἕνα κράτος ὀργανικὰ πιὰ ρατσιστικό.

Τὸ νεαρὸ κίνημα, ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα τῆς ἐμφάνισής του, υἱοθέτησε τὴν ἄποψη ὅτι ἔπρεπε νὰ προπαγανδίσει τὶς ἰδέες του μὲ πνευματικὰ μέσα, ἀλλὰ αὐτὴ ἡ προπαγάνδα ἔπρεπε κιόλας νὰ ἐνδυναμωθεῖ, νὰ ὑποστηριχθεῖ ἀπὸ τὴν ἄτεγκτη δύναμη.

Πιστὸ στὴν πεποίθησή του γιὰ τὴν τεράστια σπουδαιότητα τῆς καινούριας θεωρίας, ἔκρινε σὰν προϋπόθεση πὼς καμιὰ θυσία δὲν μποροῦσε νἄναι πολὺ μεγάλη προκειμένου νὰ πετύχει ὁ σκοπός.

Ἔχω κιόλας ὑποστηρίξει ὅτι ὑπάρχουν στιγμὲς ὅπου ὅταν ἕνα κίνημα θέλει νὰ κατακτήσει τὴν καρδιὰ τοῦ λαοῦ, εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ βρεῖ, μέσα στὶς γραμμές του, τὰ μέσα ὑπεράσπισής του ἀπ' τὶς τρομοκρατικὲς ἐνέργειες τῶν ἐχθρῶν του. Ἀκόμη ἕνα ἀπ' τὰ μεγαλύτερα παραδείγματα ποὺ μᾶς προσφέρει ἡ ἱστορία εἶναι καὶ τὸ ὅτι μιὰ φιλοσοφικὴ θεωρία ποὺ ἐπεκράτησε μὲ τὴν βία, δὲν μπορεῖ νὰ νικηθεῖ μὲ διοικητικὲς ἀφηρημένες μεθόδους, ἀλλὰ μόνον μὲ ἕνα καινούριο φιλοσοφικὸ σύστημα ποὺ θὰ ἐκφράζεται μὲ ἐνέργειες τολμηρὲς ὅσο κι ἀποφασιστικές. Αὐτὸ τὸ γεγονὸς εἶναι πάντα δυσάρε-

---

* Γερμανικὸς στρατός. (Σ. τ. Μ.).

στο γιὰ τοὺς ἐπίσημους ὑποστηρικτὲς τοῦ Κράτους, ἀλλὰ εἶναι μαζὶ κι ἀναπόφευκτο. Οἱ κυβερνητικοὶ παράγοντες μποροῦν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἠρεμία καὶ τὴν τάξη μονάχα στὴν περίπτωση ποὺ τὸ Κράτος θὰ υἱοθετήσει τὴν φιλοσοφικὴ θεωρία ποὺ ξαπλώθηκε σ' ὅλη τὴν χώρα καὶ θὰ κηρύξει τὰ στοιχεῖα τῆς βίας ἐκτὸς νόμου, ἀπομονώνοντάς τα σὰν ἐγκληματικά, ἀντὶ νὰ θεωρεῖ ὅτι ἐκπροσωποῦν μιὰν ἰδέα ποὺ ἔρχεται σὲ τέλεια ἀντίθεση μὲ τὴν νόμιμη ἄποψη. Ἂν ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα, τὸ Κράτος μπορεῖ, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, νὰ χρησιμοποιεῖ σκληρὰ καὶ καταπιεστικὰ μέτρα ἐνάντια στὴν βία ποὺ τὸ ἀπειλεῖ. Πρέπει μάλιστα νὰ ἐνεργήσει ἔτσι ἂν δὲν θέλει νὰ ὑποκύψει τελικὰ κάτω ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ αὐτή.

Τὸ γερμανικὸ Κράτος κατανικήθηκε ἀπόλυτα ἀπὸ τὸν μαρξισμό. Σ' ἕναν ἀγώνα ποὺ διαρκεῖ ἑδῶ καὶ ἑβδομῆντα χρόνια, ὄχι μόνον δὲν μπόρεσε νὰ ἐμποδίσει τὸν θρίαμβο αὐτῆς τῆς ἰδεολογίας, ἀλλ' ἀναγκάστηκε νὰ συνθηκολογήσει σχεδὸν δίχως ὅρους, ἀντὶ νὰ καταδικάσει σὲ χιλιάδες χρόνια φυλακῆς καὶ καταναγκαστικῶν ἔργων, τοὺς ὀπαδοὺς τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας, ποὺ τὸ ἀπειλοῦσε. (Οἱ κυβερνητικοὶ παράγοντες τῆς μπουρζουαζίας μάταια θὰ προσπαθήσουν νὰ τ' ἀρνηθοῦν ὅλ' αὐτά).

Ἡ κυβέρνηση ποὺ στὶς 9 τοῦ Νοέμβρη 1918 συνθηκολόγησε ἄνευ ὅρων μὲ τὸν μαρξισμό, δὲν μποροῦσε πιά, ἀπ' τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη ν' ἀναλάβει τὴν κυριαρχία· τὸ ἀντίθετο: οἱ ἠλίθιοι ἀστοί, καθισμένοι στοὺς ὑπουργικοὺς θώκους, μοιρολογοῦσαν ἀκόμη καὶ τούτη τὴν ἔσχατη σημερινὴ ὥρα γιὰ τὴν ἀνάγκη πὼς δὲν πρέπει τάχα νὰ ἐφαρμοσθοῦν τὰ κυβερνητικὰ μέτρα κατὰ τῶν ἐργατῶν, πρᾶγμα ποὺ σήμαινε γι' αὐτοὺς «κατὰ τῶν μαρξιστῶν». Διαχωρίζοντας τὴν ἐργατικὴ γερμανικὴ τάξη ἀπὸ τὸ μαρξισμό, δὲν νόθευαν μονάχα τὴν ἱστορία, λέγοντας ἕνα δειλὸ καὶ ἄτιμο ψέμα, ἀλλὰ ἐπιχειροῦσαν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ν' ἀποκρύψουν τὴν ἴδια τὴν ἀνικανότητά τους ἀπέναντι στὴν μαρξιστικὴ θεωρία κι ὀργανωτικότητα.

Μπροστὰ σ' αὐτὴν τὴν ὁλοκληρωτικὴ ὑποταγὴ τῆς Κυβέρνησης στὸν μαρξισμό, τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα αἰσθάνθηκε ὅτι ἦταν καθῆκον του, ὄχι μόνον νὰ προετοιμάσει μὲ πνευματικὰ μέσα τὸν θρίαμβο τῆς θεωρίας του, ἀλλ' ἀκόμη καὶ νὰ ὀργανώσει, μὲ τὴν προσωπική του εὐθύνη, τὴν ἄμυνα ἐνάντια στὴν τρομοκρατία τῆς Διεθνοῦς, ποὖχε κιόλας μεθύσει μὲ τὴν νίκη της.

Ἔχω περιγράψει ἤδη τὸν λόγο ποὺ μᾶς ὁδήγησε νὰ δημιουργήσουμε τὶς ὑπηρεσίες γιὰ τὴν διατήρηση τῆς τάξης στὶς συγκεντρώσεις μας καὶ πὼς πῆραν σιγὰ-σιγὰ τὴν μορφὴ μιᾶς ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας μὲ ὀργανωμένο πιὰ χαρακτήρα.

Ἂν καὶ ἡ ἐσωτερικὴ κατασκευή της ποὺ ὁλοκληρώνονταν λίγο λίγο, ἔμοιαζε μὲ τὰ σώματα αὐτὰ ποὺ ὀνομάζονταν ἐθνικιστικὲς ὀργανώσεις ἄμυνας, δὲν ὑπῆρχε στὴν πραγματικότητα τίποτε κοινὸ μεταξύ τους.

Εἶπα πιὸ πάνω ὅτι οἱ γερμανικὲς ἀμυντικὲς ὀργανώσεις δὲν εἶχαν καμιὰ συγκεκριμένη πολιτικὴ τοποθέτηση. Ἦταν μονάχα ὁμάδες προστασίας ὡρισμένης μορφῆς ποὺ στὸ σύνολό τους ἀπάρτιζαν μιὰ παράνομη κίνηση μὲ νόμιμη κρατικὴ συμπαράσταση. Ὁ χαρακτηρισμός τους σὰν «σώματα σταθερότητας» δόθηκε γιὰ νὰ καλύψουν τὴν ἀντισυνταγματικότητά τους ποὺ συμφωνοῦσε μολοντοῦτο μὲ τὴν κυβερνητικὴ κατάσταση ἐκείνης τῆς ἐποχῆς· ὅμως ὁ τίτλος αὐτὸς δὲν τοὺς ταίριαζε διόλου, γιατὶ ἦταν, στ' ἀλήθεια, ἰδιωτικὲς ὀργανώσεις ποὺ ὑποστήριζαν ἀτομικὲς πεποιθήσεις. Δὲν ἐκτελοῦσαν οὔτε καὶ τὸν προορισμό τους σὲ πεῖσμα τῆς ἐχθρικῆς στάσης τῶν ἀρχηγῶν τους ἢ καὶ σύσσωμων τῶν ὀργανώσεων ἀπέναντι τῆς δημοκρατίας. *Γιατὶ δὲν φτάνει νἄχεις πεισθεῖ γιὰ τὴν κατωτερότητα μιᾶς ὑπάρχουσας κατάστασης πραγμάτων, προκειμένου νὰ καθιερώσεις μιὰν ἄλλη θεωρία μὲ τὴν τέλεια σημασία αὐτῆς τῆς λέξης· κι αὐτὴ ἐδῶ ἡ θεωρία, δὲν θὰ στερεωθεῖ παρὰ μόνον μὲ τὴν προκήρυξη μιᾶς καινούριας κατάστασης καὶ μὲ τὴν προϋπόθεση πὼς εἶναι ἀπαραίτητο· δὲν θὰ ριζωθεῖ στὴν καρδιὰ μιᾶς χώρας παρὰ μόνον μὲ τὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ἀναβίωση αὐτῆς τῆς νέας τάξης πραγμάτων, ἕναν ἀγώνα ποὺ θὰ πρέπει νὰ θεωρηθεῖ σὰν ἡ σπουδαιότερη προσπάθεια τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς.*

Αὐτὸ ποὺ διακρίνει βασικὰ τὶς ὑπηρεσίες γιὰ τὴν τάξη ποὺ δημιούργησε τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα ἀπ' αὐτὴ τὴν περίοδο ὅπου δροῦσαν ὅλες ἐκεῖνες οἱ ὁμάδες ἄμυνας, εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ὑπηρέτησαν οὔτε θέλησαν νὰ ὑπηρετήσουν ἔστω καὶ κατὰ τὸ ἐλάχιστο, τὶς συνθῆκες ποὺ δημιουργήθηκαν μετὰ τὴν ἐπανάσταση, ἀλλὰ ἀντίθετα, ἀγωνίστηκαν ἀποκλειστικὰ γιὰ μιὰ καινούρια Γερμανία.

Αὐτὲς οἱ ὑπηρεσίες, εἶν' ἀλήθεια, εἶχαν στὴν ἀρχὴ τὸν χαρακτήρα τῶν ὁμάδων ποὺ θὰ φρόντιζαν γιὰ τὴν τήρηση τῆς τάξης μέσα στὶς αἴθουσες συγκεντρώσεων. Τὸ ἀρχικό τους ἔργο ἦταν περιωρισμένο: ἔπρεπε νὰ ἐμποδίζουν τὸ σαμποτάρισμα ποὺ ἐπιχειροῦσαν οἱ ἀντίπαλοί μας. Ἐπαιρναν διαταγὲς καὶ δημιουργήθηκαν κατὰ βάθος, ὄχι μὲ ἀποκλειστικὸ σκοπὸ τὴν τρομοκρατία — ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ ἀνόητοι διανοουμενίστικοι κύκλοι τῶν «Γερμανῶν ρατσιστῶν» * — ἀλλὰ γιατὶ ἀκόμη κ' ἡ πιὸ ὑψηλὴ θεωρία μπορεῖ νὰ κατα-

* Μιὰ ὀργάνωση ποὺ συναγωνιζόταν τοὺς χιτλερικοὺς στὴν προπαγάνδα τῶν ρατσιστικῶν ἰδεῶν· ἐξαφανίσθηκε σιγὰ-σιγά. (Σ. τ. Μ.).

πνιγεῖ ἂν ὁ πρωταγωνιστής της χτυπηθεῖ ἀπὸ τὴν τρομοκρατία. Αὐτὸ τὸ παράδειγμα συναντιέται συχνὰ στὴν ἱστορία: ἕνας ἀληθινὸς ἡγέτης, ἀλλὰ ἄοπλος, μπορεῖ νὰ καταπέσει ἂν τὸ θελήσει ἔστω κι ὁ τελευταῖος εἴλωτας ποὺ θὰ διαθέτει ἕνα ὅπλο. Οἱ ὀργανώσεις μας δὲν υἱοθετοῦσαν τὴν βία σὰν σκοπό, ἤθελαν μονάχα νὰ προστατέψουν ἀπ' τὴν βία αὐτοὺς ποὺ ὑποστήριζαν τοὺς ἀληθινὰ ὑψηλοὺς σκοπούς. Καὶ κατάλαβαν ταυτόχρονα ὅτι δὲν ὠφελοῦσε νὰ βοηθήσουν ἕνα κράτος ποὺ δὲν ἀναλάμβανε καμιὰ προστασία γιὰ τὸ ἔθνος, ἀλλὰ ὅτι, ἀντίθετα, ἔπρεπε νὰ ἐπιφορτισθοῦν τὴν ὑπεράσπιση τοῦ ἔθνους ἐνάντια σ' αὐτοὺς ποὺ ἤθελαν νὰ καταστρέψουν τὸ λαὸ καὶ τὸ κράτος.

Μετὰ τὴν μάχη ποὺ δόθηκε κατὰ τὴν συγκέντρωση τῆς αἴθουσας τοῦ Χοφμπραουχάους στὸ Μόναχο, οἱ ὑπηρεσίες μας γιὰ τὴν τάξη ὀνομάσθηκαν, μιὰ γιὰ πάντα καὶ σ' ἀνάμνηση τῶν ἡρωϊκῶν συγκρούσεων τῶν παλιῶν μικρῶν ὁμάδων, *τάγματα ἐφόδου*. Ὅπως φαίνεται κι ἀπ' τὸ ὄνομά τους, δὲν ἀποτελοῦσαν παρὰ ἕναν τομέα τοῦ κινήματος. Ἦταν ἕνα τμῆμα του, ὅπως ἡ προπαγάνδα, ὁ τύπος, οἱ ἐπιστημονικοὶ τομεῖς καὶ τ' ἄλλα διάφορα παραρτήματα τοῦ ἴδιου κόμματος.

Μᾶς δόθηκε τότε ἡ εὐκαιρία νὰ διαπιστώσουμε ὄχι μόνο σὲ κείνη τὴν περίφημη συγκέντρωση, ἀλλὰ καὶ σ' ἄλλες ἀπόπειρες νὰ ἐπεκτείνουμε τὴν δράση μας στὴν ὑπόλοιπη Γερμανία, πόσο αὐτὰ τὰ τάγματα ἦταν ἀπαραίτητα. Ὅταν ὁ μαρξισμὸς ἄρχισε νὰ βλέπει σὲ μᾶς ἕναν κίνδυνο γιὰ τὴν ἴδια τὴν ὑπόστασή του, δὲν ἄφησε νὰ τοῦ ξεφύγει καμιὰ περίπτωση ποὺ νὰ μὴν ἐπιχειρήσει νὰ καταπνίξει στὴ γένεσή της κάθε ἀπόπειρα συγκρότησης ἐθνικοσοσιαλιστικῆς ἐκδήλωσης ἤ, ἂν τὄφερνε ἡ περίσταση, νὰ δημιουργήσει ταραχές. Εἶναι μάλιστα ἀκατανόητο πῶς, σ' ὅλες αὐτὲς τὶς ἀπόπειρες, οἱ ἐπίσημες ὀργανώσεις τῶν μαρξιστικῶν κομμάτων κάθε ἀπόχρωσης, φρόντιζαν νὰ καλύπτουν τὶς τρομοκρατικὲς αὐτὲς ἀπόπειρες, ἀκόμη καὶ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς. Ἀλλὰ τί νὰ πεῖ κανεὶς γιὰ τὰ ἀστικὰ κόμματα ποὺ ἀποδεκατισμένα ἀπ' τὸν μαρξισμό, δὲν τολμοῦσαν νὰ ἐμφανίσουν τοὺς ρήτορές τους μπροστὰ στὸ κοινὸ καὶ ποὺ παρακολουθώντας τοὺς ἀγῶνες μας μὲ τοὺς μαρξιστές, ἔμεναν μολοντοῦτο ἱκανοποιημένα ἀπὸ τὶς κάποιες ἀποτυχίες μας; Ἦταν εὐχαριστημένοι ἐπειδὴ αὐτοὺς ποὺ δὲν κατάφεραν νὰ νικήσουν ἐκεῖνοι, καὶ ποὺ νικήθηκαν ἀλήθεια ἀπ' αὐτούς, οὔτ' ἐμεῖς δὲν μπορούσαμε νὰ τοὺς ἐμποδίσουμε νὰ μᾶς βλάπτουν. Τί νὰ σκεφτεῖ κανεὶς γιὰ ὅλους ἐκείνους τοὺς ἀνώτατους κρατικοὺς λειτουργούς, τοὺς ἀστυνομικοὺς διευθυντές, τοὺς ὑπουργοὺς ἀκόμη, ποὺ μὲ μιὰ σκανδαλώδικη ὑποκρισία

προσποιοῦνταν τοὺς πατριῶτες, καὶ ποὺ σὲ κάθε σύγκρουση τῶν ἐθνικοσοσιαλιστῶν μὲ τοὺς μαρξιστές, ὑποστήριζαν τοὺς τελευταίους; Τί νὰ ποῦμε γιὰ ὅλους αὐτοὺς ποὺ γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν ἕναν ἄθλιο ἔπαινο ἀπὸ μέρος τοῦ 'Εβραϊκοῦ Τύπου, ἔπεφταν τόσο χαμηλὰ ὥστε νὰ φωνάζουν προσοχή! σ' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους ἀνθρώπους ποὺ τοὺς χρωστοῦσαν τὸ ὅτι βρίσκονταν στὴν εὐχάριστη θέση νἄχουν γλυτώσει τὴν ἀγχόνη, λίγα χρόνια πρίν, ἀπ' τὴν κόκκινη θύελλα καὶ τὸ ὅτι δὲν ἦταν σήμερα ἀποσκελετωμένα κορμιὰ σὲ κάποιο κάτεργο;

Ἔγιναν τότε πράγματα τόσο θλιβερὰ ὥστε ἀνάγκασαν κάποτε τὸν ἀστυνόμο Πόχνερ — αὐτὸν τὸν ἀξέχαστο ἄνθρωπο ποὺ μὲ τὴν σταθερὴ διοίκησή του, ἀπεχθανόταν αὐτοὺς τοὺς ποταπούς, μ' ὅλη τὴν δύναμη τῆς ψυχῆς του — νὰ ἐκφρασθεῖ ἔτσι: «Σ' ὁλόκληρη τὴν ζωή μου ἤθελα νὰ εἶμαι Γερμανὸς καὶ μετὰ καλὸς ὑπάλληλος· καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μὲ ἀνακατεύουν μ' αὐτὰ τὰ πλάσματα πού, πρόστυχοι ὑπάλληλοι καθὼς εἶναι, ἐκπορνεύονται μὲ τὸν τυχόντα ποὺ ὑποτίθεται πὼς εἶναι ἀφέντης τῆς στιγμῆς».

Τὸ πιὸ λυπηρὸ ἀπ' ὅλα εἶναι πὼς αὐτὴ ἡ ὀρδή, ὄχι μόνον ὑπέταξε σιγὰ-σιγὰ κάτω ἀπ' τὶς θελήσεις της δεκάδες χιλιάδων τίμιους ὑπαλλήλους, ἀπ' τοὺς πιὸ νομιμόφρονες τοῦ γερμανικοῦ κράτους, ἀλλὰ καὶ τοὺς διαπότισε μὲ τὴν ἔλλειψη κάθε ἠθικῆς ἀρχῆς ποὺ εἶχε αὐτή· οἱ πιὸ τίμιοι τότε πολεμήθηκαν μὲ ἄγριο μῖσος καὶ προοδευτικὰ ἀποστερήθηκαν ἀπὸ τὶς θέσεις καὶ τ' ἀξιώματά τους, πάντα κάτω ἀπ' τὴν ὑποκριτικὴ δικαιολογία τοῦ «ἐθνικισμοῦ».

Δὲν εἴχαμε τίποτε νὰ ἐλπίσουμε ἀπὸ τέτοιους ἀνθρώπους καὶ δὲν ἐπιδιώξαμε τὴν βοήθειά τους παρά, πολὺ σπάνια. Μόνον, ἡ δύναμη τῶν δικῶν μας ὀργανώσεων προστασίας μποροῦσε νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ἡσυχία στὸ κίνημά μας καὶ ταυτόχρονα νὰ κινήσει τὴν προσοχὴ καὶ τὴν ἐκτίμηση ποὺ προκαλεῖ ἐκεῖνος ποὺ μόνος του ἀμύνεται ὅταν δέχεται ἄδικη ἐπίθεση.

'Η ἰδέα νὰ ὀργανωθοῦν ἐσωτερικὰ αὐτὰ τὰ τάγματα ἐφόδου, στηρίχθηκε καὶ στὸ γεγονὸς ὅτι μᾶς χρειάζονταν μιὰ ἐκλεκτὴ ὁμάδα ποὺ νὰ διαθέτει ὄχι μόνον ἀδιάσπαστη συνοχή, ἀλλὰ κ' ἕνα ἠθικό, ἐμπνεόμενο ἀπὸ τὴν ἐθνικοσιαλιστικὴ θεωρία, καὶ βασισμένο στὴν πιὸ αὐστηρὴ πειθαρχία. Δὲν ἔπρεπε νἄχει τίποτα τὸ κοινὸ μ' ἕναν παρόμοιο ὀργανισμὸ ἀστικοῦ κόμματος ἢ μὲ κάποιον ἀπ' αὐτὲς τὶς μυστικὲς ὀργανώσεις.

Οἱ λόγοι ποὺ μ' ἔκαναν ν' ἀντιταχθῶ ὅσο πιὸ πολὺ μποροῦσα ἐκείνη τὴν ἐποχή, στὶς προσπάθειες νὰ δοθεῖ σ' αὐτὰ τὰ τάγματα ἐφόδου ἀμυντικὸς χαρακτήρας, βασίσθηκε στὶς ἀκόλουθες αἰτίες:

'Από καθαρὰ πρακτικὴ ἄποψη, ἡ στρατιωτικὴ ἀγωγὴ ἑνὸς λαοῦ

δὲν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ ἀπὸ ἰδιωτικὲς ὀργανώσεις, ἂν δὲν ἐνισχυθοῦν μὲ τεράστια ποσὰ ἀπὸ τὸ κράτος. Τὸ νὰ σκεφτεῖ κανεὶς διαφορετικά, θἄταν μιὰ ἀπόδειξη τῆς παράλογης ἐκτίμησης τῶν δυνατοτήτων του. Εἶναι δυνατόν, ἐφαρμόζοντας αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε «ἐθελοντικὴ πειθαρχία», νὰ ξεπεράσουμε ὡρισμένους περιορισμοὺς στὸν σχηματισμὸ ὁμάδων ποὺ θὰ διαθέτουν κάποιαν στρατιωτικὴ ἱκανότητα. Ὅμως τὸ βασικώτερο διοικητικὸ μέσο—ἡ ἐπιβολὴ ποινῆς—δὲν μπορεῖ νὰ ἰσχύσει σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις, ἀποτελώντας μειονέκτημα. Τὴν ἄνοιξη τοῦ 1919 ἦταν ἀκόμη δυνατὸν νὰ ἱδρυθοῦν αὐτὲς «οἱ ὀργανώσεις προστασίας», ἐπειδὴ μποροῦσαν τότε ν' ἀπαρτισθοῦν ἀπὸ παλιοὺς πολεμιστὲς πού, στὸ σύνολό τους σχεδὸν—εἶχαν ὅλοι περάσει ἀπὸ στρατιωτικὲς σχολές, ἀλλὰ καὶ γιατὶ τὸ εἶδος τῶν ὑποχρεώσεων ποὺ ἔπρεπε νὰ ἔχουν οἱ ἄνδρες, ἀπαιτοῦσε ἀπεριόριστη πειθαρχία.

Αὐτὲς οἱ προϋποθέσεις ἀποδείχθηκαν μολοντοῦτο μειονεκτικὲς γιὰ τὶς «ἀμυντικές, ἐθελοντικὲς ὀργανώσεις».

Ὅσο πιὸ ἐκτεταμένη εἶναι ἡ ὀργάνωση, τόσο περισσότερο χαλαρώνεται ἡ πειθαρχία· ὅσο λιγώτερες ἀπαιτήσεις ἔχουμε ἀπ' τὸ κάθε μέλος, τόσο τὸ σύνολο θὰ μοιάζει μὲ τὶς παλιὲς ὀργανώσεις τῶν βετεράνων στρατιωτῶν. Ἡ ἐθελοντικὴ ἐκπαίδευση καὶ ἡ στρατιωτικὴ θητεία, χωρὶς τὴν δικαιοδοσία τῆς δίχως ὅρους ἐπιβολῆς διαταγῶν, δὲν θὰ μπορέσει ποτὲ νὰ ἐφαρμοσθεῖ στὶς μεγάλες μάζες. Αὐτοὶ ποὺ μὲ τὴν ἴδια τὴ θέλησή τους θὰ ὑποταχθοῦν στὴν ἀναγκαστικὴ ὑπακοή, εἶναι φυσικά, πάντοτε μέσα στὸν στρατό, μειοψηφία. Ἀκόμη μιὰ ἀληθινὴ στρατιωτικὴ ἐκπαίδευση δὲν μπορεῖ νὰ γίνει ἐξαιτίας τῆς γελοίας ἀνεπάρκειας μέσων ποὺ ἔχουν στὴν διάθεσή τους, οἱ «ὀργανώσεις ἄμυνας». Ἡ πιὸ σοβαρὴ ἐκπαίδευση θἄπρεπε νὰ εἶναι, ἡ συλλογικὴ προσπάθεια ποὺ ἀναπτύσσουν αὐτοὶ οἱ ὀργανισμοί. Ὀχτὼ χρόνια πέρασαν ἀπὸ τὸν πόλεμο καὶ σ' αὐτὸ τὸ διάστημα, οὔτε μιὰ κλάσση τῆς γερμανικῆς μας νεολαίας δὲν ὑπηρέτησε κανονικὰ στὸ στρατό. Ἡ προσπάθεια μιᾶς τέτοιας ὀργάνωσης ἄμυνας δὲν πρέπει νἄναι μόνον ἡ συσπείρωση γύρω ἀπ' αὐτὴν τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἔχουν ἐκπαιδευθεῖ στρατιωτικὰ στὸ παρελθόν, γιατί, σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση, θὰ μπορούσαμε μαθηματικὰ νὰ ὑπολογίσουμε τὴν ὥρα ποὺ καὶ τὸ τελευταῖο μέλος θὰ ἐγκατέλειπε τὴν ὀργάνωση. Ἀκόμη κι ὁ πιὸ νέος στρατιώτης τοῦ 1918 θὰ εἶναι σὲ εἴκοσι χρόνια, δίχως στρατιωτικὴ ἀξία καὶ φθάνουμε σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση πραγμάτων μὲ ἀνησυχητικὴ ταχύτητα. Αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε τώρα ὀργάνωση ἄμυνας, θὰ γίνει τότε ἕνας σύνδεσμος βετεράνων. Λοιπόν, κάτι τέτοιο δὲν πρέπει νὰ συμβεῖ ποτὲ μὲ ἕνα σύ-

στημα ποὺ φέρει τὴν ὀνομασία, ὄχι πιὰ λέσχη ἢ σύλλογος παλαιῶν πολεμιστῶν ἀλλὰ 'Οργάνωση *ἄμυνας* καὶ ποὺ ἐπιζητεῖ νὰ βεβαιώσει ἀκόμη καὶ μὲ τὸ ἴδιο της τὸ ὄνομα ὅτι βλέπει τὴν ἀποστολή της ὄχι μόνον σὰν διατήρηση τῶν ἤδη παραδεγμένων καὶ τῶν δεσμῶν ἀνάμεσα στοὺς στρατιῶτες, ἀλλὰ καὶ σὰν διάδοση τῆς θεωρίας γιὰ τὴν ἐθνικὴ· αὐτοάμυνα καθὼς καὶ τὴν πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν θεωριῶν αὐτῶν, δηλαδὴ τὸν σχηματισμὸ ἑνὸς σώματος κατάλληλου γι' αὐτὴ τὴν ἄμυνα.

Ὅμως αὐτὴ ἡ προσπάθεια ἐπιβάλει τότε ἀναπόφευκτα τὴν ἐκπαίδευση τῶν στοιχείων ἐκείνων ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη ἐκτελέσει τὴν στρατιωτική τους θητεία κι αὐτὸ στὴν ἐφαρμογή του, εἶναι ἀδύνατο. Δὲν μποροῦμε στ' ἀλήθεια νὰ δημιουργήσουμε ἕναν στρατιώτη μὲ ἐκπαίδευση μιᾶς ἢ δυὸ ὡρῶν τὴν βδομάδα. Μὲ τὶς συνεχεῖς ὑποχρεώσεις, ἀληθινὰ τεράστιες, ποὺ ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία ἀπαιτεῖ ἀπ' τὸν νεοσύλλεκτο, μιὰ θητεία δυὸ ἐτῶν εἶναι βέβαια ἀρκετὴ γιὰ νὰ μεταβάλλει τὸν νεαρὸ ἄνδρα σὲ στρατιώτη.

Ὅλοι μας εἴδαμε στὸ μέτωπο τὶς τρομερὲς συνθῆκες ποὺ ἡ ἔλλειψη στρατιωτικῆς προετοιμασίας ἐπεφύλαξε γιὰ τοὺς νεοσύλλεκτους. Ἐθελοντικοὶ σχηματισμοί, ποὺ εἶχαν ὑποβληθεῖ σὲ μιὰ ὑποτυπώδη ἐκπαίδευση δεκαπέντε ὡς εἴκοσι ἑβδομάδων, στάλθηκαν στὴν πρώτη γραμμή, ἐμπνευσμένοι κ' ἕτοιμοι γιὰ θυσίες, τροφὴ στὰ ἐχθρικὰ κανόνια. Μόνον οἱ νεοσύλλεκτοι ποὺ εἶχαν ἐκπαιδευθεῖ τέσσερεις ὡς ἕξη μῆνες καὶ πλαισιωμένοι ἀπὸ παλιοὺς ἔμπειρους στρατιῶτες, μπόρεσαν νὰ φανοῦν χρήσιμοι στὸ στράτευμα· καθοδηγήθηκαν ἀπ' τοὺς παλιοὺς καὶ προσαρμόσθηκαν σιγὰ-σιγὰ στὸ καθῆκον τους.

Κι ἀφοῦ ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα, πόσο ἀβάσιμη κι ἀπελπισμένη θὰ πρέπει νὰ μᾶς φαίνεται αὐτὴ ἡ ἀπόπειρα δημιουργίας στρατοῦ δίχως ἰσχυρὴ διοίκηση, χωρὶς ἀρκετὰ μέσα καὶ μὲ μιὰ ὑποτιθέμενη ἐκπαίδευση ποὺ κρατᾶ δυὸ ὧρες κάθε βδομάδα! Μποροῦμε μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἴσως νὰ κρατήσουμε σὲ φόρμα τοὺς παλιοὺς στρατιῶτες, ἀλλὰ ποτὲ ἔτσι δὲν θὰ φτιάξουμε στρατιῶτες ἀπὸ νέους ἀνθρώπους.

Ἡ δίχως ἀποτέλεσμα αὐτὴ ἐκπαίδευση, ἀποδεικνύεται κι ἀπὸ τὸ ἀκόλουθο γεγονός: κάθε φορὰ ποὺ μιὰ τέτοια ὀργάνωση ἀπὸ ἐθελοντὲς ὑπερασπιστές, μὲ τὶς πιὸ μεγάλες θυσίες καὶ μὲ χίλιες δυσκολίες κατάφερνε νὰ στρατιωτικοποιήσει μερικὲς χιλιάδες ἀφοσιωμένων ὀπαδῶν της (γιὰ τοὺς ἄλλους, δὲν εἶναι νὰ γίνεται λόγος!), τὸ κράτος, μὲ τὴν παρέμβαση τῶν εἰρηνιστικῶν κηρυγμάτων του, διασποῦσε τὸν ἐθνουσιασμὸ τῶν χιλιάδων αὐτῶν νεαρῶν, δηλητηρίαζε τὴν πατριωτικὴ ψυχή τους καὶ τοὺς μετασχημάτιζε λίγο-λίγο σ'

ἕνα κοπάδι προβάτων ποὺ ὑπόφεραν ἀγόγγυστα κάθε δεσποτισμό.

Πλάι σ' αὐτό, πόσο ἀδύναμες καὶ γελοῖες δείχνουν ὅλες οἱ προσπάθειες τῶν ὀργανώσεων ἐκείνων, νὰ διαδώσουν τὶς θεωρίες τους στὴν γερμανικὴ νεολαία!

Ἀλλὰ σχεδὸν βασικώτερη ἀκόμη εἶναι ἡ παρακάτω ἄποψη, ποὺ μ' ἔκανε πάντα νὰ παίρνω θέση ἐνάντια σὲ κάθε προσπάθεια τῆς τέτοιας στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης μὲ βάση ἐθελοντές:

Ἀκόμη κι ἂν ὑποθέσουμε πώς, παρόλες τὶς δυσκολίες ποὺ ἐκπέμπονται ἀπὸ τὰ πάνω, μιὰ ὀργάνωση πετύχει στὸ πέρασμα τῶν χρόνων νὰ μεταλλάξει ἕναν ὡρισμένο ἀριθμὸ Γερμανῶν σὲ ἄτομα μὲ στρατιωτικὴ κατάρτιση, τόσο ἠθικὰ ὅσο καὶ τεχνικὰ σωστή, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦταν τὸ ἴδιο ἄχρηστο σ' ἕνα κράτος ποὺ μὲ τὴν ὅλη πολιτική του, δὲν ἐπιθυμεῖ διόλου μιὰ τέτοια στρατιωτικὴ προπαρασκευή, καὶ ποὺ τὴν ἀπεχθάνεται γιατὶ ἔρχεται σὲ τέλεια ἀντίθεση μὲ τοὺς κρύφιους πόθους τῶν κυβερνώντων, τῶν καταστροφέων τοῦ ἔθνους.

Μιὰ τέτοια ἀπόφαση θἄταν χωρὶς ἀποτέλεσμα, σὲ κάθε περίπτωση, μὲ κυβερνήσεις ποὺ ὄχι μόνον ἔχουν ἀποδείξει πὼς ἡ στρατιωτικὴ δύναμη τοῦ ἔθνους δὲν ἀξίζει τίποτε γ' αὐτὲς καὶ πού, προπάντων δὲν ἔχουν τὴν παραμικρὴν ἐπιθυμία νὰ χρησιμοποιήσουν αὐτὴ τὴ δύναμη, παρὰ μόνον γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς δικῆς τους ἀθλίας ὕπαρξης. Τοὐλάχιστον ἡ πεῖρα μᾶς βεβαίωσε πὼς ὣς τώρα ἔτσι ἔγινε. Δὲν εἶναι στ' ἀλήθεια γελοῖο νὰ ἐκπαιδεύουμε στρατιωτικὰ μερικὲς δεκάδες χιλιάδες ἀνθρώπους ἐξαθλιωμένους, ὅταν τὸ ἴδιο αὐτὸ κράτος, πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια, ἐγκατέλειψε δίχως τύψεις ὀχτώμισι ἑκατομμύρια ἄριστα ἐκπαιδευμένους στρατιῶτες. Τότε ὄχι μόνον δὲν θέλησε νὰ τοὺς χρησιμοποιήσει, ἀλλὰ τοὺς ἄφησε, σὰν ἀναγνώριση τῆς θυσίας τους, στὸ ἔλεος τοῦ ὄχλου. Θέλαμε λοιπὸν τώρα νὰ σχηματίσουμε στρατὸ γιὰ νὰ ὑπερασπίσουμε μιὰ κυβέρνηση ποὺ πούλησε τοὺς δοξασμένους της στρατιῶτες, ποὺ τοὺς βρώμισε, ποὺ ἄφησε νὰ τοὺς ἀφαιρέσουν τοὺς σταυροὺς καὶ τὰ διακριτικά, ποὺ τοὺς πῆρε πίσω τὰ παράσημα, ποὺ κατάντησε τὶς σημαῖες καὶ τὰ λάβαρά τους κουρελόπανα; Μήπως αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ κυβέρνηση ἔκανε ἔστω καὶ τὴν παραμικρὴ προσπάθεια γιὰ ν' ἀποκαταστήσει τὴν τιμὴ τοῦ παλιοῦ στρατοῦ, ἢ νὰ τοὺς δικαιώσει ἀπέναντι τῶν ἐγκλημάτιῶν ποὺ τὸν κατέστρεψαν; Τίποτ' ἀπ' ὅλ' αὐτά! Τὸ ἀντίθετο: Εἴδαμε τοὺς ἐγκληματίες νὰ θρονιάζονται στὰ ἀνώτατα κρατικὰ ἀξιώματα. Εἶπανε τότε στὴ Λειψία: «ἡ δικαιοσύνη ρυμουλκεῖται ἀπὸ τὴν δύναμη». Ὅμως, καθὼς ἡ δύναμη σήμερα στὴν δημοκρατία μας, εἶναι στὰ χέρια τῶν ἴδιων ἀνθρώπων ποὺ ὑποδαύλισαν τὴν ἐπανά-

σταση, καθὼς ἡ ἐπανάσταση ἀποδείχθηκε ἔσχατη προδοσία, ἡ πιὸ ταπεινὴ πράξη τῆς Γερμανικῆς ἱστορίας, δὲν μποροῦμε πιὰ νὰ βροῦμε καμιὰ δικαιολογία γιὰ ν' αὐξήσουμε τὴν ἰσχὺ αὐτῶν τῶν ἀτόμων, δημιουργώντας ἕναν καινούριο στρατό. Ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ διαθέτει ἡ λογικὴ εἶναι ἀρνητικά.

Ἡ ἀνάγκη ποὺ ἐξωθοῦσε αὐτὸ τὸ κράτος, μετὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1918, σὲ μιὰ ἐνίσχυση τῆς θέσης του ἀπὸ στρατιωτικῆς πλευρᾶς, φάνηκε καθαρὰ καὶ ἀναντίρητα ἀπ' τὴν στάση ποὺ κράτησε ἀπέναντι σ' αὐτὲς τὶς ὀργανώσεις αὐτοπροστασίας ποὺ δροῦσαν ἐκείνη τὴν ἐποχή. Ὅσον καιρὸ εἶχαν ἀναλάβει νὰ προστατεύουν τοὺς δειλοὺς ἐπαναστάτες, δὲν ἦταν διόλου ἀνεπιθύμητες. Ἀλλὰ ἀπὸ τότε ποὺ χάρη στὴν αὐξανόμενη διαφθορὰ τοῦ λαοῦ μας, ὁ κίνδυνος γι' αὐτοὺς μεγάλωνε κ' ἡ ὕπαρξη, ὁ χαρακτήρας τῶν ὀργανώσεων σήμαινε ἐνίσχυση τοῦ ἐθνικιστικοῦ στοιχείου, ἄρχισαν νὰ τὶς θεωροῦν σὰν περιττές, ἔκαναν τὰ πάντα γιὰ νὰ τὶς ἀφοπλίσουν κι ἀκόμη, ὅσο ἦταν δυνατό, νὰ τὶς διαλύσουν.

Ἡ ἱστορία δὲν ἀναγνωρίζει παρά, σπάνια παράδειγματα εὐγνωμοσύνης τῶν ἡγεμόνων. Ὅμως, μόνον ἕνας νεοαστὸς πατριώτης θὰ μποροῦσε νὰ ἐλπίζει καὶ νὰ βασιστεῖ στὴν εὐγνωμοσύνη τῶν ἐμπρηστῶν καὶ τῶν δολοφόνων ἐπαναστατῶν, αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ποὺ πλούτισαν καταληστεύοντας τὸν λαό, αὐτῶν τῶν προδοτῶν τοῦ ἔθνους. Μελετώντας τὸ πρόβλημα τοῦ ἂν ἔπρεπε νὰ δημιουργήσουμε ἐθελοντικὲς ὀργανώσεις ἄμυνας, ἀναρωτήθηκα: γιὰ ποιὸν θὰ ἐκπαιδεύσω αὐτοὺς τοὺς νέους ἀνθρώπους; Γιὰ ποιὸν σκοπὸ θὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ πότε θὰ τοὺς καλέσω; Ἡ ἀπάντηση σ' αὐτὲς τὶς ἐρωτήσεις δίνει ταὐτόχρονα καὶ τὶς «ντιρεκτίβες» τοῦ ἀγωνιστικοῦ μας προγράμματος.

Ἂν ἡ τωρινὴ κυβέρνηση καλέσει ὑπὸ τὰ ὅπλα νέους γιὰ τὸν σχηματισμὸ καινούριου στρατοῦ, δὲν θὰ τὸ κάνει μὲ σκοπὸ τὴν προάσπιση τῶν συμφερόντων μας στὸ ἐξωτερικό, ἀλλὰ γιὰ τὴν ὑποστήριξη μονάχα τῶν καταπιεστῶν τοῦ ἔθνους, παρόλη τὴν γενικὴ ἀποδοκιμασία τοῦ προδομένου, τοῦ ἀπατημένου λαοῦ, ποὺ μιὰ μέρα θὰ ξεσπάσει.

Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο τὰ δικά μας «τάγματα ἐφόδου» δὲν ἔπρεπε νἄχουν τίποτα τὸ κοινὸ μὲ μιὰ στρατιωτικὴ ὀργάνωση. Ἦταν ἕνα ὄργανο προστασίας καὶ προπαγάνδας τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κινήματος κ' οἱ ἀγῶνες του βρίσκονταν σὲ τελείως διαφορετικὸ ἐπίπεδο ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ὀργανισμοὺς ποὺ ὀνομάζονταν ὡς τώρα, ὀργανώσεις αὐτοπροστασίας.

Ἀλλὰ πάλι, δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἕνας μυστικὸς σύνδεσμος. Ὁ

σκοπὸς τῶν μυστικῶν ὀργανώσεων ἴσως εἶναι καὶ παράνομος. Αὐτὸς ὁ χαρακτήρας θὰ περιόριζε τὴν δραστηριότητά μας. Δὲν ἤταν ἄλλωστε δυνατό, γνωρίζοντας τὴ φλύαρη ἰδιότητα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ νὰ δημιουργήσουμε μιὰ ὀργάνωση τόσο ἀξιοσημείωτη καὶ ταυτόχρονα νὰ διατηρήσουμε τὴν μυστικότητά της ἢ νὰ καλύψουμε τοὺς σκοπούς της. Τέτοιες ἀπόπειρες ἀποδείχθηκαν, χίλιες φορές, μάταιες. Τὰ ἀστυνομικά μας σώματα, ἔχουν σήμερα στὴν διάθεσή τους, τόσους ὑποστηρικτὲς κι ἄλλους παλιανθρώπους ποὺ ἀποτελοῦν ὁλόκληρο ἐπιτελεῖο κ' εἶναι ἱκανοὶ νὰ προδώσουν γιὰ τὰ τριάντα ἀργύρια τοῦ Ἰούδα, δημιουργώντας ὡς καὶ φανταστικὲς ἀκόμη συνομωσίες. Ἔτσι ποτὲ δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ πετύχουμε ἀπ' τὰ ἴδια μας τὰ μέλη τὴν ἀπαιτούμενη σὲ τέτοιες περιπτώσεις σιωπή. Μόνον πολὺ μικρὲς ὁμάδες κ' ὕστερα ἀπὸ προεργασία πολλῶν χρόνων, θὰ παίρνανε τὸν χαρακτήρα ἀληθινῶν μυστικῶν ὀργανισμῶν. Ἀλλὰ ἡ ἴδια ἡ μικρὴ σὲ ἀριθμὸ δύναμη, αὐτῶν τῶν ὁμάδων, τοὺς ἀφαιροῦσε κάθε ἀξία γιὰ τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα. *Αὐτὸ ποὺ εἴχαμε ἀνάγκη ἐμεῖς, δὲν ἦταν οἱ ἑκατὸ ἢ οἱ διακόσιοι ἐμπνευσμένοι καὶ τολμηροὶ ὀπαδοί, ἀλλὰ οἱ ἑκατοντάδες χιλιάδες φανατικοὶ καὶ συνεπαρμένοι ἀπὸ τὶς θεωρίες μας. Ἔπρεπε νὰ ἐργασθοῦμε ὄχι πιὰ στὸν στενὸ κύκλο τῶν μυστικῶν συνεδριάσεων, ἀλλὰ μὲ πανίσχυρες λαϊκὲς ἐκδηλώσεις καὶ δὲν θὰ νικούσαμε μὲ τὴν γροθιά, τὸ δηλητήριο, ἢ τὸ περίστροφο, ἀλλὰ μονάχα μὲ τὴν ἀναμέτρηση στοὺς δρόμους. Ἔπρεπε νὰ δώσουμε στὸν μαρξισμὸ νὰ καταλάβει ὅτι ὁ ἐθνικοσοσιαλισμὸς ἦταν ὁ μελλοντικὸς κύριος τῶν δρόμων καὶ ὁ αὐριανὸς ἡγέτης τοῦ κράτους.*

Οἱ μυστικὲς ὀργανώσεις κινδυνεύουν ἀκόμη κι ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ μέλη τους χάνουν συχνὰ κάθε συναίσθηση τῆς μεγαλωσύνης ποὺ περικλείει ἡ δράση τους καὶ νομίζουν πὼς ἡ τύχη ἑνὸς λαοῦ μπορεῖ νὰ κριθεῖ ἀπὸ ἕναν φόνο. Μιὰ τέτοια ἀπόφαση μπορεῖ νἄχει τὴν λογική της καὶ ν' ἀποδειχθεῖ ἱστορική, στὴν περίπτωση ποὺ ἕνας λαὸς ὑποφέρει κάτω ἀπὸ τὴν τυραννία μιανοῦ δυνάστη ποὺ ὅμως ἡ ἐσωτερική του σταθερότητα κι ὁ τρομοκρατικὸς χαρακτῆρας ποὺ κυβερνᾶ, στηρίζονται στὴν ἐξαιρετική του προσωπικότητα. Σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση, ἕνα ἄτομο πρόθυμο νὰ θυσιαστεῖ, μπορεῖ νὰ ξεπηδήσει ἀπ' τὸ λαό, γιὰ νὰ βυθίσει τὸ μαχαίρι του στὸ στῆθος τοῦ μισητοῦ. Καὶ μοναχὰ τὸ δημοκρατικὸ πνεῦμα αὐτῶν τῶν ταπεινῶν καὶ δειλῶν μπορεῖ νὰ βρεῖ σ' αὐτὴν τὴν πράξη κάποιον τρόπο γιὰ νὰ τὴν ἀποδοκιμάσει. Ἂς μὴ ξεχνᾶμε πὼς ὁ Σύλλερ, ὁ μεγαλύτερος σκαπανέας τῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ μας, τόλμησε στὸν *Γουλιέλμο Τέλλο* του, νὰ καταστήσει ἔνδοξο ἕνα τέτοιο ἔγκλημα.

Ἐκεῖ γύρω στὰ 1919 μὲ 1920 ὑπῆρχε ὁ κίνδυνος μήπως οἱ μυ-

στικὲς ὀργανώσεις, παρασυρόμενες ἀπὸ τὰ μεγάλα παραδείγματα τῆς ἱστορίας κι ἀπ' τὶς δίχως ὅρια συμφορὲς τῆς πατρίδας, θέλοντας νὰ δώσουν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἕνα τέλος στὴν ταλαιπωρία τοῦ λαοῦ μας, ἀρχίσουν νὰ ἐκδικοῦνται αὐτοὺς ποὺ κρίθηκαν ὑπεύθυνοι γιὰ τὰ φρικτὰ λάθη. Κάθε τέτοια προσπάθεια ὅμως δὲν θἄχε κανένα νόημα, γιατὶ ὁ μαρξισμὸς εἶχε θριαμβεύσει ὄχι χάρη στὴν πνευματικὴ ἀνωτερότητα κάποιου ἡγέτη, ἀλλὰ ἐξαιτίας τῆς οἰκτρῆς καὶ δίχως τέλος ἀδυναμίας τοῦ ἀστικοῦ μας κόσμου. Ἡ μεγαλύτερη μολοντοῦτο ἐκδίκηση ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ κάνει κάποια ἀπ' αὐτὲς τὶς ὀργανώσεις, στὰ ἀστικά μας κόμματα, θἄταν τὸ νὰ συνειδητοποιήσει πὼς ἡ ἐπανάσταση δὲν δημιουργήθηκε ἀπὸ κανέναν ἐγκέφαλο, ἀλλὰ ὅτι ὑποστηρίχθηκε ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἀστούς. Θὰ πρέπει ἀκόμη νὰ καταλάβουμε πὼς βέβαια μποροῦμε νὰ συνθηκολογήσουμε μ' ἕναν Ροβεσπιέρο, ἕναν Δαντὼν ἢ ἕναν Μαρά, ἀλλὰ ἀποτελεῖ σκάνδαλο τὸ γεγονὸς ὅτι σηκώνουμε τὰ χέρια ψηλὰ μπροστὰ στὸν ἀσθενικὸ Σεΐντμαν, ἢ στὸν χόντρο - Ἔρμπερζερ ἢ σὲ κάποιον Φρῆντριχ Ἔμπερτ ἢ καὶ σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀναρίθμητους νάνους τῆς πολιτικῆς μας. Γιὰ τὴν κακὴ τύχη τῆς πατρίδας, ὅλοι αὐτοὶ ἦταν ἀσήμαντοι ἐπαναστάτες, ἀνάξιοι λόγου σπαρτακιστές, τόσο γενικά, ὅσο καὶ καθένας ξεχωριστά. Δὲν ὑπῆρχε οὔτε *ἕνα* κεφάλι ποὺ μέσα του νὰ φώλιαζε τὸ μεγάλο ἐπαναστατικὸ πνεῦμα. Ἔτσι ἂν κάποιος ἀπ' αὐτοὺς ἐκκαθαριζόταν, μοναδικὸ ἀποτέλεσμα τῆς πράξης αὐτῆς θἄταν νὰ ἐμφανισθοῦν μιὰ ὁλόκληρη συμμορία, μιὰ χοῦφτα βδέλλες, τὸ ἴδιο ἄχρηστες καὶ λαίμαργες, γιὰ νὰ πάρουν τὴ θέση του.

Ἡ ἀντίρηση λοιπὸν δὲν ἦταν τόσο νὰ καταπολεμηθεῖ αὐτὴ ἡ ἄποψη, ποὺ εἶχε κάθε λόγο νὰ στηρίζεται στὰ μεγάλα ἱστορικὰ γεγονότα, ὅσο ὅτι δὲν ταίριαζε διόλου μιὰ τέτοια ἐνέργεια στὴν ἐποχή μας ὅπου βασίλευαν οἱ νάνοι.

Οἱ ἴδιες ἀπόψεις πρέπει νὰ ἰσχύσουν καὶ γιὰ τὴν περίπτωση τῆς *ἐκκαθάρισης τῶν προδοτῶν τῆς πατρίδας*. Θἄταν γελοῖος παραλογισμὸς τὸ νὰ τουφεκίσουμε κάποιον ποὺ παραδόθηκε στὸν ἐχθρὸ μπροστὰ σ' ἕνα κανόνι, ἐνῶ τὴν ἴδια ὥρα στὰ κύρια καὶ βασικὰ πόστα τῆς κυβέρνησης βρίσκονται οἱ ἀπατεῶνες ποὺ πούλησαν ὁλόκληρη μιὰ αὐτοκρατορία, ποὺ ἔχουν στὴν συνείδησή τους τὴν ἄσκοπη θυσία δυὸ ἑκατομμυρίων νεκρῶν, ποὺ φέρνουν τὴν εὐθύνη γιὰ τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἀνθρώπων καὶ ποὺ ἐπιδίδονται μὲ ἀπόλυτη ψυχικὴ ἠρεμία στὶς δημοκρατικὲς «ἐπιχειρήσεις» τους. Θἄταν δίχως νόημα νὰ τιμωρήσουμε τοὺς μικροπροδότες σ' ἕνα κράτος ὅπου ἡ κυβέρνηση ἀθωώνει τοὺς μεγάλους δοσίλογους. Γιατὶ μπορεῖ νὰ συμβεῖ μιὰ μέρα καὶ τοῦτο: ἕνας ἰδεαλιστής ποὺ, μὲ τὴν τιμιότητά του

καὶ γιὰ νὰ ὑπηρετήσει τὸν λαό του, σκοτώνει ἕναν δειλὸ ποὺ πρόδωσε ὅταν ἦταν στὸν στρατό, σέρνεται στὰ δικαστήρια μπροστὰ σὲ συνέδρους ποὺ εἶναι οἱ ἴδιοι παλιοὶ μεγάλοι δοσίλογοι. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ ἐκτελέσουμε ἕναν προδότη μ' ἕναν ἄλλο προδότη; Ἢ μὲ κάποιον ἰδεαλιστή; Στὴν πρώτη περίπτωση ἡ ἐπιτυχία εἶναι ἀμφίβολη καὶ ἡ προδοσία γιὰ τὸ μέλλον ἐξασφαλισμένη· στὴν δεύτερη, ἕνας μικρὸς αὐτόμολος, ἀσήμαντος, βγαίνει ἀπ' τὴν μέση, ἀλλὰ ἀπειλεῖται ἡ ζωὴ ἑνὸς ἰδεαλιστὴ ποὺ εἶναι ἀναντικατάστατος.

Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, ἡ στάση μου καὶ στὸ ζήτημα αὐτὸ ἦταν ἡ ἀκόλουθη: δὲν χρειάζεται νὰ συλλαμβάνουμε τοὺς μικρολοπωδῦτες, ὅταν οἱ μεγάλοι ἀπατεῶνες παραμένουν ἐλεύθεροι κι ἀτιμώρητοι. Κάποια μέρα ἕνα γερμανικό, ἐθνικὸ δικαστήριο, θὰ κρίνει καὶ θὰ ἐκτελέσει μερικὲς δωδεκάδες χιλιάδων ἀπ' τοὺς ὑπεύθυνους ὀργανωτὲς τῆς προδοσίας τοῦ Νοέμβρη κι ὅλων αὐτῶν ποὺ ἀκολούθησαν. Παρόμοια θὰ τιμωρήσουμε καὶ τοὺς μικροὺς προδότες τῶν ὅπλων γιὰ νὰ πάρουν μιὰ γιὰ πάντα ἕνα καλὸ μάθημα. *

Ὅλ' αὐτὰ μ' ὁδήγησαν στὴν ἀπόφαση ν' ἀπαγορεύω, ἐπανειλημμένα, κάθε συμμετοχὴ σὲ μυστικὲς ὀργανώσεις καὶ νὰ ἐμποδίσω τὰ τάγματα ἐφόδου νὰ πάρουν τέτοια μορφή. Ὅλ' αὐτὰ τὰ χρόνια κατάφερα νὰ κρατήσω τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα μακρυὰ ἀπὸ τὶς τρικλοποδιὲς ποὺ εἶχαν ὑποβάλλει οἱ κυβερνῶντες σ' ἕνα πλῆθος νέους Γερμανοὺς ἰδεαλιστές· ὅμως οἱ πράξεις τους αὐτὲς δὲν ὁδήγησαν παρὰ στὴν ἴδια τὴν προσωπική τους θυσία, χωρὶς νὰ μπορέσουν νὰ καλυτερέψουν στὸ παραμικρὸ τὴν τύχη τῆς πατρίδας.

***

Γιὰ νὰ πετύχουμε ὥστε τὰ τάγματα ἐφόδου νὰ μὴν εἶναι οὔτε μιὰ στρατιωτικὴ ὀργάνωση ἄμυνας, οὔτε καὶ μιὰ μυστικὴ ὑπηρεσία, ἔπρεπε νὰ τηρήσουμε τοὺς ἀκόλουθους ὅρους:

1ο. Ἡ ἐκπαίδευσή τους νὰ γίνει, ὄχι μὲ βάση τῆς στρατιωτικῆς τους ἀποδοτικότητας, ἀλλὰ τῆς χρησιμότητάς τους μέσα στὰ πλαίσια τῶν συμμαχικῶν σκοπῶν.

Γιὰ νὰ ἐξασκηθοῦν τὰ μέλη καὶ νὰ ἀναπτύξουν τὰ φυσικά τους προσόντα δὲν χρειάζονταν καμιὰ στρατιωτικὴ ἄσκηση· ἔπρεπε μόνον νὰ ἐξασκηθοῦν στὰ σπόρ. Τὸ μπὸξ καὶ τὸ ζίου - ζίτσου, ἦταν κατὰ τὴν γνώμη μου περισσότερο ἀπαραίτητα ἀπὸ τὴν σκοποβολὴ ποὺ

* Ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ Χίτλερ αὐτοὺς ποὺ κατάγγελαν στὶς ἀρχὲς μετὰ τὸν πόλεμο τις ἀποθῆκες μὲ τὰ λαθραῖα ὅπλα (Σ. τ. Μ.).

ἀναγκαστικὰ θὰ ἦταν κακὴ μιὰ καὶ δὲν μποροῦσε ἡ ἄσκησή τους νὰ γίνει στὴν ἐντέλεια. Ἔπρεπε νὰ δώσουμε στὸ γερμανικὸ ἔθνος ἕξη ἑκατομμύρια κορμιὰ ἐξαιρετικὰ γυμνασμένα κι ἀθλητικά, ποὺ νὰ τὰ καίει ἡ φανατικὴ ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα καὶ νἄχουν διαποτισθεῖ μὲ ἔντονο ἐπιθετικὸ πνεῦμα· ἔτσι ἕνα ἐθνικιστικὸ κράτος, θὰ μποροῦσε ἀπ' αὐτὸ τὸ ὑλικό, σὲ ὥρα ἀνάγκης, νὰ δημιουργήσει μέσα σὲ ἕνα χρόνο ἕναν ἄριστο στρατό. Αὐτοὶ θἄπρεπε νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὲ δεδομένες περιπτώσεις ἀπ' τὴν κυβέρνηση κι ὄχι τὰ μέλη τῶν ὀργανώσεων ἄμυνας, ποὺ συγκροτήθηκαν μὲ ἡμίμετρα. Ἡ ἄριστη φυσικὴ κατάσταση μπορεῖ ἄλλωστε νὰ δημιουργήσει στὸν καθένα καὶ νὰ τοῦ ἀναπτύξει τὸ συναίσθημα τῆς ἀνωτερότητας, δίνοντάς του αὐτὴ τὴν σιγουριὰ ποὺ ἐξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τὴ γνώση τῆς ἴδιας του τῆς δύναμης· ἀκόμη προσφέρει τὶς ἰδιότητες ἐκεῖνες ποὺ θ' ἀποτελέσουν καὶ τὰ ὅπλα γιὰ τὴν ἄμυνα τοῦ κινήματος.

2ο. Γιὰ νὰ ἐμποδισθοῦν ἀπ' τὴν ἀρχὴ νὰ πάρουν τὸν χαρακτήρα τῆς μυστικῆς ὀργάνωσης, τὰ τάγματα ἐφόδου, ἔπρεπε, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ στολή τους ποὺ ὁ καθένας θὰ μποροῦσε ἀμέσως ν' ἀναγνωρίσει, κι ὁ ἀριθμός τους νἄναι ἀρκετὸς γιὰ τὸ κίνημα καὶ γνωστὸς σὲ ὅλους. Δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ ἐνεργοῦμε στὰ κρυφά· ἐκεῖνοι ποὺ ἀνῆκαν στὰ τάγματα ἐφόδου ἔπρεπε νὰ εἶναι ὑπόδειγμα τιμιότητας καὶ νὰ δροῦν ἀνοιχτά, ὥστε μιὰ καὶ καλὴ νὰ διαλύσουν τοὺς θρύλους ὅτι πρόκειται τάχα γιὰ μιὰ «μυστικὴ ὀργάνωση». Γιὰ νὰ διαφυλάξουμε ἀκόμη τὸ πνεῦμα τους, ὥστε νὰ μὴ παρασυρθοῦν, στὴν ἐκτέλεση τῆς ἐντολῆς τους, ἀπὸ μικροπεποιθήσεις δευτερεύουσας σημασίας, θἄπρεπε ἀπ' τὴν ἀρχὴ νὰ τοὺς μυήσουμε ὁλοκληρωτικὰ στὴν μεγάλη ἰδέα τοῦ κινήματος καὶ νὰ τοὺς ἐκπαιδεύσουμε τόσο τέλεια σχετικὰ μὲ τὸ ἔργο τῆς ὑπεράσπισης αὐτῆς τῆς θεωρίας, ποὺ θ' ἀναλάβουν, ὥστε ὁ ὁρίζοντάς τους νὰ πλατύνει καὶ καθένας ἀπ' αὐτοὺς νὰ μὴ θεωρεῖ τὴν ἀποστολή του σὰν τὴν ἐξάλειψη κάποιου ἀπατεῶνα μικροῦ ἢ μεγάλου, ἀλλὰ νὰ βλέπει σὰν δικό του ἔργο τὴ δημιουργία τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ, ρατσιστικοῦ κράτους. Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ὁ ἀγώνας ἐνάντια στὴν ὑπάρχουσα κατάσταση θά σταθεῖ ψηλότερα ἀπ' τὶς ταπεινὲς πράξεις ἐκδικήσεως· θὰ ἀνέβει στὴν στάθμη μιανοῦ πολέμου γιὰ τὴν ἐπικράτηση μιᾶς ἰδανικῆς θεωρίας ζωῆς ἐνάντια στὸν μαρξισμὸ καὶ τοὺς σχηματισμούς του.

3. Οἱ βαθμοί, τὰ τμήματα τῶν ταγμάτων ἐφόδου καθὼς καὶ οἱ στολές τους, δὲν ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσουν τὰ πρότυπα τοῦ παλιοῦ στρατοῦ· ἔπρεπε νὰ προσαρμοσθοῦν μὲ τὶς ἀνάγκες τοῦ σκοποῦ ποὺ γι' αὐτὸν δημιουργήθηκαν. Αὐτὲς οἱ σκέψεις ποὺ μοῦ χρησιμέψαν γιὰ συνθήματα ἀπ' τὸ 1920 καὶ τὸ 1921 κιόλας καὶ ποὺ προσπάθησα νὰ

τὶς διοχετεύσω σιγὰ-σιγὰ στὸν νέο ὀργανισμό, εἶχαν σὰν ἀποτέλεσμα τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπ' τὰ τέλη τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1922, διαθέταμε ἕναν ἀξιοσημείωτο ἀριθμὸ ὁμάδων καὶ τὸ φθινόπωρο κιόλας τοῦ ἴδιου χρόνου εἶχαν πάρει τὴν ὁριστικὴ μορφὴ ποὺ ἀπὸ τότε τὶς διακρίνει. Τρία γεγονότα εἶχαν τότε ἀποφασιστικὴ σημασία σχετικὰ μὲ τὴν ἀνοδικὴ ἐξέλιξη τῶν ταγμάτων ἐφόδου:

1ο. Ἡ μεγάλη ἐκδήλωση ὅλων τῶν πατριωτικῶν ὀργανώσεων ἐνάντια στὸ νομοσχέδιο γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς δημοκρατίας, ποὺ συγκροτήθηκε στὴν Καινιξπλὰτζ τοῦ Μονάχου.

Οἱ πατριωτικὲς ὀργανώσεις τοῦ Μονάχου, εἶχαν ἐκεῖνες τὶς μέρες ἐξαπολύσει τὸ σύνθημα γιὰ μιὰ μεγαλειώδη συγκέντρωση διαμαρτυρίας στὴν πιὸ μεγάλη πλατεῖα τῆς πόλης, ἐνάντια στὴν εἰσαγωγὴ τοῦ νομοσχεδίου γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς δημοκρατίας. Τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ ἀποφάσισε νὰ συμμετάσχει. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος, στὴν παρέλαση πρὸς τὴν πλατεῖα ἔγινε ἀπὸ τὶς ἕξη ὁμάδες τοῦ Μονάχου καὶ ἀκολουθοῦσαν τὰ πολιτικὰ τμήματα τοῦ κόμματος. Δυὸ ὀρχῆστρες καὶ δεκαπέντε περίπου σημαῖες πῆραν μέρος στὴν συγκέντρωση. Ἡ ἄφιξη τῶν ἐθνικοσοσιαλιστῶν στὴν ἐκτεταμένη πλατεῖα, ποὺ κιόλας ἦταν μισογεμάτη, χαιρετίσθηκε μ' ἕναν ἀσυγκράτητο ἐνθουσιασμό. Ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶχα τὴν τιμὴ νὰ μιλήσω μπροστὰ σ' ἕνα πλῆθος ἑξῆντα χιλιάδων ἀτόμων.

Ἡ ἐπιτυχία αὐτῆς τῆς συγκέντρωσης ἦταν καταπληκτική, προπάντων γιατὶ ἀπέδειξε γιὰ πρώτη φορά, παρόλες τὶς ἀπειλὲς τῶν κόκκινων, πὼς τὸ ἐθνικιστικὸ Μόναχο, μποροῦσε κι αὐτὸ νὰ ἐκδηλωθεῖ δημόσια. Τὰ μέλη τῶν ὀργανώσεων προστασίας τῆς κόκκινης δημοκρατίας, ποὺ προσπάθησαν νὰ μεταχειρισθοῦν βία καὶ νὰ τρομοκρατήσουν τὶς τάξεις μας ποὺ προχωροῦσαν, διαλύθηκαν μέσα σὲ λίγα λεπτά, μὲ τὰ κεφάλια σπασμένα, ἀπ' τὰ τάγματα ἐφόδου. Τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα ἔδειξε τότε γιὰ πρώτη φορὰ ὅτι ἦταν ἀποφασισμένο στὸ μέλλον νὰ κάνει δημόσιες ἐκδηλώσεις στοὺς δρόμους καὶ νὰ καταργήσει ἔτσι τὸ μονοπώλιο ποὺ εἶχαν οἱ διεθνιστὲς προδότες κ' ἐχθροὶ τῆς πατρίδας.

Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς συγκέντρωσης ἦταν μιὰ ἀναμφισβήτητη ἀπόδειξη σχετικὰ μὲ τὶς ἀπόψεις μας γιὰ τὴν ἵδρυση τῶν ταγμάτων ἐφόδου, τόσο ἀπὸ ψυχολογικῆς, ὅσο καὶ ἀπὸ ὀργανωτικῆς πλευρᾶς.

Ἄρχισε λοιπὸν ἀμέσως μιὰ ἀκόμη πιὸ ἐντατικὴ προπαρασκευὴ πάνω στὶς βάσεις ἐκεῖνες ποὺ μᾶς εἶχαν προσδώσει τὴν ἐπιτυχία καὶ λίγες βδομάδες ἀργότερα εἴχαμε ἕτοιμες διπλάσιες σὲ ἀριθμὸ ὁμάδες.

2ο. *Ἡ ἐπιχείρηση στὸ Κόμπουργκ*, τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1922. Οἱ «ρατσιστικοὶ» σύλλογοι ἐξεδήλωσαν τὴν πρόθεση νὰ ὀργανώσουν στὸ

Κόμπουργκ ἕνα «Γερμανικὸ Συνέδριο» καθὼς τὸ ὀνόμασαν. Ἔλαβα μιὰ πρόσκληση ἀπ' αὐτὸ τὸ Συνέδριο, μὲ τὴν παράκληση νὰ πάρω μαζύ μου μερικοὺς ἀνθρώπους μου. Αὐτὴ ἡ πρόσκληση ποὺ ἦρθε στὰ χέρια μου στὶς 11 τὸ πρωί, ἦταν ὅ,τι ἔπρεπε. Μιὰ ὥρα ἀργότερα, οἱ προϋποθέσεις γιὰ τὴν συμμετοχὴ σ' αὐτὸ τὸ γερμανικὸ Συνέδριο εἶχαν κιόλας τακτοποιηθεῖ. Ἐζήτησαν γιὰ νὰ μὲ συνοδεύσουν ὀχτακόσιους ἄνδρες τῶν «ταγμάτων ἐφόδου», πού θὰ μοιράζονταν σὲ δεκατέσσερεις ὁμάδες κ' ἔπρεπε νὰ μεταφερθοῦν μὲ εἰδικὸ τραῖνο ἀπὸ τὸ Μόναχο στὸ Κόμπουργκ, ποὺ εἶχε γίνει πιὰ Βαυαρικό*. Ἄλλες σχετικὲς διαταγὲς δόθηκαν στὶς ἄλλες ὁμάδες τῶν ἐθνικοσοσιαλιστικῶν ὁμάδων, ποὺ στὸ μεταξύ συγκροτήθηκαν σὲ διάφορα σημεῖα. Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἕνα εἰδικὸ τραῖνο θὰ διάσχιζε τὴν Γερμανία. Πολλοὶ ἀκόμη δὲν εἶχαν δεῖ τὶς σημαῖες μας· ἡ ἐντύπωση ποὺ προκάλεσαν ἦταν τεράστια.

Ὅταν φθάσαμε στὸν σταθμὸ τοῦ Κόμπουργκ, μᾶς ὑποδέχθηκε μιὰ ἀντιπροσωπεία τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου καὶ μᾶς ἔθεσε ὑπ' ὄψη μιὰ διαταγὴ ποὺ ἔφερε τὸν τίτλο «ἀπόφαση» καὶ ὑπογράφονταν ἀπὸ τὰ τοπικὰ σωματεῖα καθὼς κι ἀπὸ τὸ ἀνεξάρτητο σοσιαλιστικὸ κόμμα καὶ τοὺς κομμουνιστές. Ἡ διαταγὴ ἔλεγε πὼς δὲν πρέπει νὰ μποῦμε στὴν πόλη μὲ ἀναδιπλωμένες σημαῖες, μὲ μουσικὴ (μᾶς συνόδευε ἡ ἰδιωτική μας ὀρχήστρα ἀπὸ σαράντα πρόσωπα) οὔτε καὶ παράταξη.

Ἀπόρριψα τὴν ἴδια στιγμὴ αὐτὲς τὶς ταπεινωτικὲς προτάσεις καὶ πληροφόρησα τοὺς κυρίους ἐκείνους ποὺ διεύθυναν τὶς ἐκδηλώσεις πὼς τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχαν ἐπιστρατεύσει τὴν μειοψηφία τῶν σοσιαλιστῶν κι ὅτι εἶχαν ἐγκαταστήσει μεγάφωνα παντοῦ μοῦ φαινόταν ἐκπληκτικό· τελικὰ δήλωσα ὅτι οἱ ὁμάδες τῶν «ταγμάτων ἐφόδου» θὰ παρατάσσονταν ἀμέσως καὶ θὰ βάδιζαν πρὸς τὴν πόλη μὲ τὴν μουσικὴ ἐπικεφαλῆς καὶ τὶς σημαῖες ἀναπεπταμένες.

Κ' ἔτσι ἔγινε.

Στὴν πλατεῖα τοῦ σταθμοῦ ἕνα πλῆθος οὐρλιαζε καὶ κραύγαζε μόλις ἐμφανιστήκαμε: «Δολοφόνοι!», «Ληστές!», «Ἐγκληματίες!». Μὲ τέτοια ὡραῖα ἐπίθετα μᾶς ὑποδέχθηκαν, αὐτοὶ οἱ παραδειγματικοὶ ἱδρυτὲς τῆς Γερμανικῆς δημοκρατίας. Οἱ νεαροί μας τῶν «Ταγμάτων ἐφόδου» διατήρησαν μιὰ ψυχραιμία ὑποδειγματική· οἱ ὁμάδες παρατάχθηκαν στὴν πλατεῖα τοῦ σταθμοῦ καὶ δὲν ἔδιναν καμιὰ σημασία στὶς βρισιὲς τοῦ πλήθους. Φοβισμένοι ἀστυνομικοὶ καθοδηγοῦσαν τὴν

---

* Τὸ Κόμπουργκ καὶ ἡ ἐπαρχία του ποὺ ἀποτελοῦσε τμῆμα τοῦ πρώτου δουκάτου τοῦ Σὰξ Κόμπουργκ - Γκόθα, ἀποφάσισε, μὲ τὴν λαϊκὴ ἔγκριση, τὴν ἐπανασύνδεσή του μὲ τὴν Βαυαρία. (Σ. τ. Μ.).

πορεία μας σ' αὐτὴ τὴν πόλη ποὺ ἦταν τελείως ἄγνωστη σ' ὅλους μας, ὄχι πρὸς τοὺς τομεῖς ποὺ μᾶς εἶχαν διατεθεῖ ἀλλὰ πρὸς τὴν αἴθουσα τοῦ Χοφμπραουχάουζ ποὺ βρισκόταν στὸ πιὸ κεντρικὸ σημεῖο. Δεξιὰ κι ἀριστερά μας ἡ μάζα τοῦ λαοῦ ποὺ μᾶς ἀκολουθοῦσε μεγάλωνε διαρκῶς. Μόλις ἡ τελευταία ὁμάδα μπῆκε στὸν προθάλαμο τῆς αἴθουσας, ἕνα πυκνὸ πλῆθος μὲ κραυγὲς ποὺ ξεκούφαιναν προσπάθησε νὰ μπεῖ πίσω μας. Γιὰ νὰ τοὺς ἐμποδίσει ἡ ἀστυνομία εἶπε νὰ κλειστεῖ ἡ αἴθουσα. Καθὼς ἡ κατάσταση εἶχε πιὰ γίνει ἀφόρητη, εἶπα στοὺς ἄνδρες μου νὰ σταθοῦν προσοχή, τοὺς μίλησα γιὰ λίγο καὶ μετὰ τόνισα στὴν ἀστυνομία πὼς ἔπρεπε ν' ἀνοίξει ἀμέσως τὶς πόρτες. Μετὰ ἀπὸ μεγάλους δισταγμούς, ἀναγκάσθηκαν νὰ τὸ κάνουν.

'Αρχίσαμε πάλι νὰ βαδίζουμε στὸν ἴδιο δρόμο, ἀλλὰ μὲ διαφορετικὴ κατεύθυνση, γιὰ νὰ φθάσουμε στοὺς δικούς μας τομεῖς κι αὐτὴ τὴν φορά, ἔπρεπε στ' ἀλήθεια νὰ σχηματίσουμε ἀληθινὸ μέτωπο. 'Αφοῦ εἶδαν πὼς μὲ τὶς φωνὲς καὶ τὶς χυδαῖες ἐκφράσεις δὲν μποροῦσαν νὰ σπάσουν τὴν ψυχραιμία τῶν «Ταγμάτων» μας, αὐτοὶ οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ἀληθινοῦ σοσιαλισμοῦ, τῆς ἰσότητας καὶ τῆς ἀδελφότητας, ἄρχισαν νὰ ζητοῦν ἐνίσχυση μὲ τὶς πέτρες. Τότε ἡ ὑπομονή μας ἔφτασε στὸ ἀπροχώρητο, ἔτσι καθὼς οἱ πέτρες ἔπεφταν πυκνὲς δεξιὰ κι ἀριστερά μας· ἕνα τέταρτο τῆς ὥρας ἀργότερα, κανένας ἀπ' τοὺς κόκκινους δὲν τολμοῦσε νὰ ξεμυτίσει στοὺς δρόμους.

Τὸ βράδυ εἴχαμε κι ἄλλες σκληρὲς συγκρούσεις. Περίπολοι τῶν «Ταγμάτων» εἶχαν βρεῖ ἐθνικοσοσιαλιστὲς νὰ μάχονται σκληρὰ σὲ μεμονωμένα σημεῖα. Τότε κανόνισαν τοὺς λογαριασμούς τους μὲ τοὺς ἀντίπαλους. 'Απ' τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί, ἡ κόκκινη τρομοκρατία ποὺ κρατοῦσε σὲ κατάσταση πανικοῦ τὸ Κόμπουργκ ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια, εἶχε διαλυθεῖ.

Μὲ τὴν γνωστὴ ὑπηρεσία τους οἱ ἑβραιο-μαρξιστές, προσπάθησαν γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ μὲ διάφορες ἐκδηλώσεις, νὰ ἐμφανίσουν πάλι τοὺς «συντρόφους τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου», σὰν νικητές, βεβαιώνοντας πὼς οἱ «συμμορίες τῶν δολοφόνων», ἐννοώντας ἐμᾶς καὶ διαστρέφοντας τὰ γεγονότα, εἶχαν ἐξαπολίσει στὸ Κόμπουργκ «ἕναν ἐξοντωτικὸ πόλεμο ἐνάντια στοὺς εἰρηνιστὲς ἐργάτες». Στὶς μιάμιση μετὰ τὸ μεσημέρι μιὰ μεγάλη «λαϊκὴ ἐκδήλωση» θὰ γινόταν καὶ ἀνάγγειλαν ὅτι θὰ λάβαιναν μέρος δεκάδες χιλιάδων ἐργάτες ἀπ' ὅλη τὴν ἐπαρχία. Τέλεια ἀποφασισμένος νὰ ἐξουδετερώσω ὁριστικὰ τὸν «κόκκινο τρόμο» ἔδωσα διαταγὴ ἀπ' τὸ μεσημέρι στὰ «τάγματα ἐφόδου» ποὺ ἀριθμοῦσαν ἐκείνην τὴν στιγμὴ χίλιους πεντακόσιους ἄνδρες, νὰ σχηματίσουν μιὰ παράταξη κι ἄρχισα ἐπικεφαλῆς τους νὰ βαδίζω πρὸς τὴν μητρόπολη, περνώντας ἀπ' τὴν μεγάλη πλατεῖα

ὅπου θὰ γίνονταν ἡ ἐχθρικὴ συγκέντρωση. Ἤθελα νὰ διαπιστώσω ἂν θὰ τολμοῦσαν ἀκόμη νὰ μᾶς ἐνοχλήσουν. Ὅταν μπήκαμε στὴν πλατεῖα, ἀντὶ γιὰ τὶς δεκάδες χιλιάδες ποὺ εἶχαν ἀναγγείλει, δὲν ὑπῆρχαν παρὰ μερικὲς ἑκατοντάδες ἐξαθλιωμένοι χωρικοὶ ποὺ σώπαιναν σὰν πάπιες ὅσο πλησιάζαμε, ἢ τὄβαζαν στὰ πόδια.

Σὲ μερικὰ σημεῖα μόνο, ὁμάδες κόκκινων ποὺ εἶχαν ἔρθει ἀπ' ἔξω καὶ ποὺ δὲν μᾶς γνώριζαν ἀκόμη προσπάθησαν πάλι νὰ δημιουργήσουν ἐπεισόδια· τὴν ἴδια στιγμὴ τοὺς κάναμε νὰ τοὺς κοπεῖ ριζικὰ ἡ ὄρεξη γιὰ κάτι τέτοιο. Καὶ τότε μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ δοῦμε πόσον ὁ πληθυσμός, ἀποκοιμισμένος ὡς ἐκείνη τὴν ὥρα, ξύπνησε σιγὰ-σιγά, πῆρε κουράγιο καὶ τόλμησε νὰ μᾶς χαιρετήσει καὶ τὸ βράδυ, τὴν ὥρα ποὺ φεύγαμε νὰ ξεσπάσει ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη ποὺ περνούσαμε σὲ ζωηρὲς ζητωκραυγές.

Ξαφνικὰ ὅμως, τὸ προσωπικὸ τοῦ σιδηροδρόμου, μᾶς δήλωσε πὼς δὲ θὰ ὁδηγοῦσε τὸ τραῖνο μας. Φρόντισα τότε νὰ πληροφορήσω τοὺς κόκκινους σιδηροδρομικούς, ὅτι στὴν περίπτωση αὐτή, θὰ τοὺς ἔπαιρνα μαζύ μου καθὼς κι ἄλλα σημαίνοντα στελέχη τῆς διεθνιστικῆς ἀδελφότητας καὶ θὰ ὁδηγοῦσα μόνος μου τὸ τραῖνο. Δὲν παρέλειψα πάντως νὰ τοὺς ἐπιστήσω προσοχὴ αὐτῶν τῶν κυρίων σχετικὰ μὲ τὸ γεγονός, ὅτι ἕνα τέτοιο ταξίδι ποὺ θὰ γινόταν ἀπὸ μᾶς, ἦταν μιὰ σίγουρη περιπέτεια καὶ ὅτι κινδυνεύαμε νὰ σπάσουμε ἴσως ὅλοι τὰ κεφάλια μας. Θὰ μᾶς ἀνακούφιζε ὅμως τὸ ὅτι στὴν περιπέτειά μας αὐτὴ δὲν θἄμασταν μόνοι, ἀλλὰ θὰ παίρναμε τὴν βουτιὰ στὴν αἰωνιότητα ὅλοι μαζύ, σὲ πλήρη ἰσότητα κι ἀδελφότητα μὲ τοὺς κύριους κόκκινους.

Δὲν εἶχα προλάβει νὰ τελειώσω καὶ μοῦ ἀπάντησαν ὅτι ἄλλαξαν γνώμη. Τὸ τραῖνο ἔφυγε ἀκριβῶς στὴν ὥρα του κι ἔτσι φτάσαμε σῶοι καὶ ὑγιεῖς στὸ Μόναχο τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί.

Γιὰ πρώτη φορὰ στὸ Κόμπουργκ ἀπ' τὸ 1914 ἐγκαθιδρύθηκε ἡ ἰσότητα τῶν πολιτῶν ἀπέναντι τοῦ νόμου. Γιατὶ ἂν σήμερα κάποιος χοντρο-ὑπάλληλος, ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κυβερνητικοὺς ἁρμόδιους ἰσχυρισθεῖ πὼς τὸ κράτος εἶν' αὐτὸ ποὺ προστατεύει τὴν ζωὴ τῶν πολιτῶν του κανεὶς δὲν θὰ τὸν πιστέψει· τώρα πιὰ οἱ πολῖτες ξέρουν ὅτι πρέπει ν' ἀμύνονται κι ἐνάντια σ' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους τοὺς κυβερνητικοὺς ἐκπρόσωπους.

Ἡ σημασία ἐκείνης τῆς ἡμέρας δὲν μποροῦσε νὰ καταφανεῖ ἀμέσως σ' ὅλη της τὴν ἔκταση. Ἀλλὰ οἱ ἄνδρες τῶν «ταγμάτων ἐφόδου» αἰστάνθηκαν τὴν πίστη στὸν ἑαυτό τους καὶ στὴν σωφροσύνη τῶν ἀρχηγῶν τους, νὰ δυναμώνει.

Ὁ κόσμος ὁλόκληρος ἀρχισε ν' ἀσχολεῖται μὲ μᾶς καὶ ἀναρίθμη-

τοι ἦταν ἐκεῖνοι ποὺ ἀναγνώρισαν γιὰ πρώτη φορά, τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα σὰν τὸ σύστημα ποὺ κατὰ πάσα πιθανότητα, θὰ προετοίμαζε ἕνα τέλος στὸν μαρξισμό, ἀντάξιο του.

Μόνον οἱ δημοκράτες, μούγγριζαν ὅτι τολμήσαμε τάχα νὰ ἐφαρμόσουμε τὸ νόμο τῆς βίας κι ὅτι ἐγκαθιδρύσαμε σ' ἕνα δημοκρατικὸ πολίτευμα τὸ δίκαιο τοῦ ἰσχυροτέρου, παίρνοντας μὲ τὶς γροθιές μας τὰ δικαιώματά μας κι ὄχι μὲ εἰρηνικὰ μέσα.

Ὁ ἀστικὸς τύπος γενικά, ὅπως πάντα φάνηκε δειλὸς κι ἀξιολύπητος καὶ μόνο μερικὲς σοβαρὲς ἐφημερίδες δηλώσαν πὼς τουλάχιστον στὸ Κόμπουργκ οἱ ληστοσυμμορίες τῶν μαρξιστῶν δέχθηκαν ἕνα καίριο χτύπημα.

Στὸ ἴδιο τὸ Κόμπουργκ πάλι, μιὰ μερίδα μαρξιστῶν ἀριστερῶν, αὐτοὺς ποὺ θεωρούσαμε σὰν παραπλανημένους, ἔμαθαν μὲ τὸν νόμο τῆς γροθιᾶς ἀπ' τοὺς ἐθνικοσοσιαλιστὲς ἐργάτες, ὅτι κι αὐτὸ οἱ ἐργάτες ἀγωνίζονταν γιὰ κάποια ἰδανικὰ γιατὶ εἶχαν πιὰ ἀπὸ πεῖρα πεισθεῖ πὼς δὲν πολεμᾶ κανεὶς παρὰ μόνον γι αὐτὸ ποὺ πιστεύει κι ἀγαπᾶ.

Τὰ «τάγματα ἐφόδου» πάντως ὠφελήθησαν περισσότερο ἀπ' ὅλους. Στὸ ἐτήσιο συνέδριο τοῦ κόμματος, στὶς 27 τοῦ Γενάρη 1923, αὐξήθηκε ἡ δύναμή τους τόσο γρήγορα ὥστε 6000 ἄτομα ἔλαβαν μέρος στὴν καθαγίαση τῆς σημαίας μας μ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία οἱ πρῶτες ὁμάδες φοροῦσαν κιόλας τὴν καινούρια τους στολή.

Ἡ ἐμπειρία τοῦ Κόμπουργκ μᾶς εἶχε πείσει πὼς ἦταν ἀπαραίτητο καὶ βασικὸ νὰ καθιερώσουμε μιὰ ἐνιαία στολὴ γιὰ τὰ «τάγματα ἐφόδου», ὄχι μόνον γιὰ νὰ ἐνδυναμώσουμε τὴν πίστη τους, ἀλλὰ καὶ γιὰ ν' ἀποφύγουμε τὶς συγχύσεις δημιουργώντας ἕνα σημεῖο ἀναγνώρισης. Μέχρι τότε φοροῦσαν μόνο τὰ περιβραχίονα· τώρα πρόστεσαν τὸ χιτώνιο καὶ τὸ κασκέτο.

Τὸ Κόμπουργκ εἶχε ἀκόμα κι αὐτὴ τὴν ἐνδιαφέρουσα συνέπεια: ἀποφασίσαμε νὰ τσακίζουμε μεθοδικὰ τὴν κόκκινη τρομοκρατία στοὺς τόπους ποὺ ἐκδηλωνόταν καὶ κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ ἐμποδισθοῦν οἱ συγκεντρώσεις ποὺ ἄρχισαν πιὰ νὰ γίνονται ἐλεύθερα. Ἀπὸ κείνη τὴ μέρα συγκεντρώναμε τὰ ἐθνικοσοσιαλιστικὰ τάγματα στὰ ἐπίκαιρα ἐκεῖνα σημεῖα καὶ σιγὰ-σιγά, τὰ κόκκινα προπύργια τῆς Βαυαρίας ἔπεφταν τὸ ἕνα πίσω ἀπ' τ' ἄλλο κάτω ἀπ' τὴν ἐθνικοσοσιαλιστικὴ προπαγάνδα. Τὰ «τάγματα ἐφόδου» προσαρμόζονταν ὁλοένα καὶ περισσότερο στὴν ἀποστολή τους καὶ περνοῦσαν σιγὰ-σιγὰ ἀπὸ τὴν δίχως σκοπὸ ἄμυνα στὸν ρόλο ἑνὸς μαχητικοῦ καὶ ζωντανοῦ ὀργανισμοῦ γιὰ τὴν δημιουργία τοῦ νέου γερμανικοῦ κράτους.

Ἡ Φυσιολογικὴ ἐξέλιξη τῆς κατάστασης χρονολογεῖται μέχρι τὸ

Μάρτη τοῦ 1923. Τότε ὅμως συνέβηκε ἕνα γεγονὸς ποὺ μ' ἀνάγκασε νὰ ἀλλάζω τὴν καθιερωμένη πορεῖα τοῦ κόμματος καὶ νὰ ἐπιχειρήσω ἕναν μετασχηματισμό.

Ἡ κατοχὴ τῆς Ρούρ ἀπὸ τοὺς Γάλλους, τοὺς πρώτους μῆνες τοῦ 1923, εἶχε μεγάλη σημασία γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν «ταγμάτων ἐφόδου».

Δὲν εἶναι ἀκόμη δυνατὸν σήμερα κι αὐτὸ δὲν μειώνει διόλου τὸ ἐθνικιστικό μου ἐνδιαφέρον, νὰ μιλήσω ἢ νὰ γράψω τελείως ἐλεύθερα σχετικὰ μ' αὐτὸ τὸ θέμα. Δὲν μπορῶ ν' ἀναφερθῶ σ' αὐτὸ παρὰ μόνο τονίζοντας τὴν ἐντύπωση ποὺ ἔκανε στὶς δημόσιες συζητήσεις καὶ νὰ πῶ ὅσα ξέρουν ὅλοι.

Ἡ κατοχὴ τῆς Ρούρ, ποὺ δὲν μᾶς ἔκανε διόλου νὰ ἐκπλαγοῦμε, μᾶς γέννησε τὴν ἐλπίδα ὅτι τώρα πιὰ θὰ σταματούσαμε τὴν δειλὴ πολιτικὴ τῶν ὑποχωρήσεων καὶ ὅτι θἄπρεπε νὰ προσδώσουμε στὸν ἀμυντικό μας χαρακτῆρα μιὰ γραμμὴ ὁριστική. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν γενικὴ προσπάθεια θὰ περιλαμβάνονταν καὶ τὰ «τάγματα ἐφόδου» ποὺ ἀριθμοῦσαν τότε πολλὲς χιλιάδες νέους· κανεὶς δὲν μποροῦσε ν' ἀρνηθεῖ τὶς ὑπηρεσίες του στὸ ἔθνος.

Τὴν ἄνοιξη καὶ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1923 ὁλοκληρώθηκε ὁ μετασχηματισμὸς τῶν «ταγμάτων ἐφόδου» σὲ στρατιωτικὸ σῶμα μάχης. Σ' αὐτὴν τὴν ἀναδιοργάνωση πρέπει νὰ ὠφείλεται κατὰ μεγάλο μέρος ἡ ἐξέλιξη τῶν γεγονότων σὲ σχέση μὲ τὸ κίνημά μας.

Ἐπειδὴ σ' ἄλλα σημεῖα ἔχω χαρακτηρίσει αὐτὰ τὰ γεγονότα, θέλω τώρα ἐδῶ νὰ πῶ μονάχα πὼς μετὰ ὁ σχηματισμὸς τῶν «ταγμάτων ἐφόδου», θὰ ἦταν καταστρεπτικὸς γιὰ τὸ κίνημά μας, ἂν οἱ συνθῆκες ποὺ τὸν καθιστοῦσαν ἀναγκαῖο, δηλαδὴ ἡ ἀνάληψη μιᾶς ἐπιθετικῆς ἀντίστασης κατὰ τῆς Γαλλίας, δὲν εἶχαν ὁλοκληρωθεῖ.

Ἡ σύναψη τῆς συνθήκης τοῦ 1923, περισσότερο τρομερὴ ἀπ' ὅσο μπορεῖ νὰ φαίνεται μὲ τὴν πρώτη ματιά, ἦταν σχεδὸν ἀναγκαία γιὰ τοὺς κυβερνῶντες, (ἀφοῦ ἐμπόδισε τὸν ὁριστικὸ σχηματισμὸ τῶν «ταγμάτων ἐφόδου», κάνοντάς τα ἄχρηστα μὲ τὴν κυβερνητικὴ στάση) καὶ ἐπιβλαβὴς γιὰ τὸ ἴδιο τὸ κίνημα· ἔτσι ξαναβρεθήκαμε στὴν παλιὰ πορεία ἀπ' ὅπου εἴχαμε ἀπομακρυνθεῖ.

Τὸ κόμμα μὲ τὴν ἀναδιάρθρωση ποὺ ἔκανε στὰ 1925, ἔπρεπε νὰ ξαναϊδρύσει τὰ «τάγματα ἐφόδου» μὲ βάση τοὺς κανόνες τοῦ προγράμματός του. Θἄπρεπε νὰ ξαναγυρίσουμε στὶς ἀρχικὲς ἱερὲς πεποιθήσεις καὶ νὰ θεωρήσουμε πάλι, σὰν βασικὸ σκοπό μας, τὰ «τάγ-

ματα ἐφόδου», ὄργανο προπαγάνδας καὶ ἐνίσχυσης τοῦ ἀγώνα γιὰ τὰ ἰδανικὰ τοῦ κινήματος.

Δὲν μπορούσαμε ὅμως ν' ἀφήσουμε τὰ «τάγματα» αὐτὰ νὰ ξεπέσουν στὸ ρόλο μιᾶς ὀργάνωσης ἄμυνας ἢ νὰ πάρουν τὸν χαρακτῆρα μυστικῆς ὑπηρεσίας· ἔπρεπε τὸ ἀντίθετο, νὰ δημιουργήσουμε μιὰ φρουρὰ ἀπὸ ἑκατὸ χιλιάδες ἄνδρες γιὰ τὴν προάσπιση τῆς ἐθνικοσοσιαλιστικῆς καὶ ρατσιστικῆς θεωρίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

Ο "ΦΕΝΤΕΡΑΛΙΣΜΟΣ,, ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΑ ΜΙΑ ΜΑΣΚΑ

ΤΟΝ ΧΕΙΜΩΝΑ ΤΟΥ 1919 ΚΙ ΑΚΟΜΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ καὶ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1920, τὸ νέο κόμμα ἀναγκάσθηκε νὰ πάρει θέση σχετικὰ μ' ἕνα ζήτημα ποὺ κιόλας πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο, εἶχε ἀποκτήσει τεράστια σημασία.

Στὸν πρῶτο τόμο τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, ὅταν περιέγραφα τὰ συμπτώματα ποὺ προσωπικὰ ὁ ἴδιος εἶχα διαπιστώσει καὶ ποὺ προάγγελλαν τὴν καταστροφὴ ποὺ ἀπειλοῦσε τὴν Γερμανία, ἔκανα ὑπαινιγμὸ γιὰ τὸ εἶδος τῆς προπαγάνδας ποὺ ἐξαπόλυσαν οἱ Ἄγγλοι καθὼς καὶ οἱ Γάλλοι γιὰ νὰ μεγαλώσουν τὸ χάσμα ποὺ χώριζε ἀπὸ βορρᾶ σὲ Νότο τὴν χώρα μας. Τὴν ἄνοιξη τοῦ 1915 εἶχαν κάνει τὴν ἐμφάνισή τους οἱ πρῶτοι λίβελλοι ἐνάντια στὴν Πρωσσία ποὺ τὴν καθιστοῦσαν τάχα ὑπεύθυνη γιὰ τὸν πόλεμο. Στὰ 1916 αὐτὴ ἡ καμπάνια εἶχε πάρει πιὰ τὴν ὁριστικὴ μορφή της, τόσο ἐπιτήδεια ὅσο καὶ καταστρεπτική. Φροντίζοντας νὰ ξυπνήσει τὰ πιὸ ταπεινὰ ἀνθρώπινα ἔνστικτα, ἡ πολεμικὴ αὐτὴ ἄρχισε ν' ἀποδίδει καρπούς, ἐξεγείροντας τοὺς Γερμανοὺς τοῦ νότου κατὰ τῶν Γερμανῶν τοῦ Βορρᾶ. Εἴχαμε τότε τὸ δικαίωμα ν' ἀπευθυνθοῦμε στὶς ἀνώτατες ἀρχές, καθὼς καὶ στὴν κυβέρνηση ἢ στὴν ἡγεσία τοῦ στρατοῦ – καλύτερα θᾶταν νὰ πῶ στὴν ἡγεσία τοῦ Βαυαρικοῦ στρατοῦ – καὶ νὰ τοὺς ἐπιρρίψουμε τὴν κατηγορία ποὺ ποτὲ δὲν θὰ ξεπλύνουν, γιὰ τὸ ὅτι δὲν πῆραν τὴ θέση ποὺ ἔπρεπε προκειμένου νὰ σταματήσουν αὐτὴ τὴν καμπάνια· μὰ ὁ θεὸς τοὺς τύφλωνε καὶ τοὺς ἔκανε νὰ ξεχνοῦν τὸ καθῆκον τους. Δὲν ἔκαναν τίποτα! Τὸ ἀντίθετο μάλιστα, πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔδειχναν νὰ τὰ βλέπουν ὅλ' αὐτὰ μὲ καλὸ μάτι· ἦταν ἴσως ἀρκετὰ στενοκέφαλοι γιὰ νὰ φαντασθοῦν ὅτι γιὰ παρόμια προπαγάνδα ὄχι μονάχα θὰ ἔφραζε τὸ δρόμο γιὰ τὴν ἐξέλιξη ποὺ ὁδηγοῦσε τὸν γερμανικὸ λαὸ στὴν ἑνότητα, ἀλλ' ἀκόμη ἐνίσχυε αὐτόματα τὶς ὁμοσπονδιακὲς τάσεις. Ὅμως σπάνια στὴν ἱστορία, μιὰ τόσο δόλια ὀλιγωρία

τιμωρήθηκε ἔτσι σκληρά. Ἡ προβολὴ ποὺ ἐπιχειροῦσαν ἐναντίον τῆς Πρωσσίας ξαπλώθηκε σ' ὁλόκληρη τὴν Γερμανία. Εἶχε σὰν συνέπεια νὰ ἐξαναγκάσει τὴν κατάπτωση ποὺ δὲν διαχώρισε μόνο τὴν Γερμανία σὲ κομάτια, ἀλλὰ πρῶτ' ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ γερμανικὰ κράτη.

Στὴν πόλη τοῦ Μονάχου, ὅπου τὸ μῖσος μὲ τέχνη στραμένο κατὰ τῆς Πρωσσίας εἶχε ἐξαπολυθεῖ μὲ τὴν πιὸ μεγάλη λύσσα, ἦταν ποὺ ξέσπασε πρῶτα, μιὰ ἐξέγερση, ἐνάντια στὸν θεσμὸ τῆς κληρονομικῆς βασιλείας.

Θὰ ἦταν ἄλλωστε ἀνόητο νὰ πιστεύουμε ὅτι ἡ ἐχθρικὴ προπαγάνδα κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου, μπόρεσε μονάχα νὰ «μανουβράρει» αὐτὴ τὴν ἐχθρικὴ κίνηση τῆς κοινῆς γνώμης στὴν Πρωσσία κι ὅτι δὲν ὑπῆρχαν ἄλλοι λόγοι γιὰ τὴν ἐκτράχυνση αὐτὴ τοῦ λαοῦ ποὺ ἔπεσε στὴν παγίδα της. Ὁ ἀπίστευτος τρόπος ποὺ ὀργανώθηκε ἡ δημόσια οἰκονομία κατὰ τὸν πόλεμο, κι ὁ ἀληθινὰ παράλογος συγκεντρωτισμὸς ποὺ ἔθετε ὑπὸ τὴν προστασία του ὁλόκληρο τὸ Ράϊχ καὶ τὸ συνεκλόνιζε ὅπως κάνει ὁ χαρτοπαίχτης τὰ τραπουλόχαρτά του, ἦταν ἀπ' τὶς κυριώτερες αἰτίες ποὺ συνετέλεσαν στὴν γέννηση αὐτῆς τῆς ἀντιπρωσσικῆς μέθης τοῦ ἀνθρώπινου μυαλοῦ.

Γιατὶ γιὰ τὸν μέσο λαϊκὸ τύπο, τὰ πολεμικὰ ἐπιτελεῖα ποὺ εἶχαν, σημειῶστε το αὐτὸ καλά, τὴν ἀνωτάτη διεύθυνσή τους στὸ Βερολῖνο, ἦταν τὸ ἴδιο τὸ Βερολῖνο· καὶ τὸ Βερολῖνο, ἦταν ἡ Πρωσσία.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, καθόλου δὲν νιαζόταν, ἂν αὐτοὶ οἱ μικροαπατεῶνες, γνωστοὶ μὲ τὸ ὄνομα πολεμικοὶ ἐπιτελεῖς δὲν ἦταν οὔτε Βερολινέζοι. οὔτε Πρῶσσοι οὔτε κἂν Γερμανοί. Δὲν ἔβλεπε παρὰ τὰ χοντροκομένα λάθη καὶ τὶς συνεχόμενες καταπατήσεις τῶν δικαιωμάτων τους, ἀπ' αὐτοὺς τοὺς δηλητηριασμένους ὀργανισμοὺς ποὺ ἐργάζονταν στὴν πρωτεύουσα· ἔτσι καθὼς ἦταν φυσικὸ ἔστρεφε ὅλο τὸ μῖσος του στὴν πρωτεύουσα καὶ στὴν Πρωσσία· κι αὐτὸ ἀκόμη περισσότερο ὅταν ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ (ἡ βαυαρικὴ κυβέρνηση) ὄχι μονάχα δὲν ἔκανε τίποτα γιὰ νὰ ἀνασκευάσει αὐτὴ τὴν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων, ἀλλὰ τὴν δεχόταν in petto μὲ ἕνα συγκαταβατικὸ χαμόγελο.

Οἱ Ἑβραῖοι ἦταν ἀρκετὰ πονηροὶ γιὰ νὰ μὴ καταλάβουν ὅτι αὐτὴ ἡ καμπάνια τῆς λεηλασίας πού, ὑπὸ τὴν σκέπη τῶν στρατιωτικῶν ἐπιτελείων, εἶχε ὀργανώσει σὲ βάρος τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ θὰ τέλειωνε καὶ ἔπρεπε μοιραῖα νὰ τελειώσει μὲ τὴν ἐκδήλωση ἀντίστασης. Ὅσο καιρὸ δὲν τοὺς ἐνωχλοῦσε ὁ λαός, δὲν εἶχαν τίποτα νὰ φοβηθοῦν. Ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἔκρηξη τῆς ἀπελπισίας καὶ τὴν ἀγανάκτηση τῆς μάζας νὰ τοὺς φτάσει, δὲν ὑπῆρχε καλύτερη

συνταγή, ἀπ' τὸ νὰ κατευθύνουν σὲ μιὰν ἄλλη πλευρὰ τὸ ξέσπασμα αὐτῆς τῆς ὀργῆς καὶ νὰ τὴν ἐξουδετερώσουν ἔτσι.

Τί θαυμάσια ποὺ ἦταν νὰ μάχεται ἡ Βαυαρία τὴν Πρωσσία κι ἡ Πρωσσία ν' ἀντιμάχεται τὴ Βαυαρία! Κι ὅσο τοῦτος ὁ καυγᾶς μεγάλωνε, τόσο πιὸ πολὺ εὐχαρισταῦσε τοὺς Ἑβραίους! Ἂν αὐτὲς οἱ δυὸ χῶρες πολεμοῦσαν μεταξύ τους τότε οἱ Ἑβραῖοι θἄχαν ἐξασφαλισμένη τὴν ἡσυχία τους. Ἔτσι ἡ γενικὴ προσοχὴ στράφηκε τότε σ' αὐτὸ τὸ διεθνιστικὸ πανηγῦρι· καὶ τοὺς Ἑβραίους φάνηκε νὰ τοὺς ξέχασαν. Ὅταν ὁ κίνδυνος ἀπ' αὐτὲς τὶς διαμάχες ἔγινε ἀναπόφευκτος κι ὅταν οἱ σκεπτόμενοι ἄνθρωποι — κι ἦταν πάρα πολλοὶ στὴν ἴδια τὴν Βαυαρία, συμβούλευαν τοὺς συνανθρώπους τους ν' ἀνοίξουν τὰ μάτια τους, νὰ συνέλθουν καὶ νὰ φροντίσουν νὰ συμφιλιωθοῦν, οἱ Ἑβραῖοι δὲν εἶχαν παρὰ νὰ κινητοποιήσουν μιὰν ἄλλη πρόκληση καὶ νὰ καθήσουν νὰ περιμένουν τὴν ἐπιτυχία της. Ζαφνικὰ ὅλοι αὐτοὶ ποὺ εἶχαν κάποιο ὄφελος ἀπὸ τὴν διαμάχη τοῦ Βορρᾶ μὲ τὸ Νότο, ἔπεσαν πάνω στὴν φωτιὰ μ' ὅλη τους τὴ δύναμη, ὥσπου ἡ ἀγανάκτηση ποὺ σιγόβραζε ἀκόμη νὰ ξεσπάσει καὶ νὰ τινάξει τὶς φλόγες της.

Ἦταν ἕνας ἔξυπνος καὶ λεπτὸς χειρισμὸς ποὺ ἔδωσε τὴν εὐκαιρία γιὰ τὴν ὥρα στοὺς Ἑβραίους, ν' ἀπασχολήσουν τοὺς διάφορους γερμανικοὺς λαοὺς καὶ ν' ἀποστρέψουν τὴν προσοχή τους, ὥσπου νὰ μπορέσουν στὸ μεταξὺ νὰ τοὺς λεηλατήσουν εὐκολώτερα.

Ὕστερα ἦρθε ἡ ἐπανάσταση.

Ἂν ὁ ἄνθρωπος τῆς μάζας καὶ ἰδιαίτερα οἱ μικροαστοὶ ἢ οἱ δίχως καλλιέργεια ἐργάτες, δὲν μπόρεσαν, μέχρι τὸ 1918 ἢ καλύτερα τὸ Νοέμβρη ἐκείνης τῆς χρονιᾶς, νὰ καταλάβουν ἀκριβῶς αὐτὰ ποὺ στὴν πραγματικότητα γίνονταν καθὼς καὶ τὰ γεγονότα ποὺ διαχώριζαν τὰ γερμανικὰ ἐθνικὰ στοιχεῖα, προπάντων στὴν Βαυαρία, τὸ κόμμα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, αὐτὸ ποὺ ὀνομαζόταν «ἐθνικιστικό», ὤφειλε τοὐλάχιστον νὰ συναισθανθεῖ τὴν κατάσταση, τὴν ἡμέρα ποὺ ξέσπασε ἡ ἐπανάσταση. Γιατὶ μόλις ποὺ κατάλαβε ὅτι τὸ κίνημα εἶχε πετύχει, κι ὅτι ὁ ἀρχηγὸς κι ὀργανωτὴς τῆς ἐπανάστασης στὴν Βαυαρία, ἦταν αὐτὸς ποὺ πάντα φρόντιζε γιὰ τὰ βαυαρικὰ συμφέροντα! *Ὁ διεθνιστὴς Ἑβραῖος Κοὺρτ Ἔϊσνερ ἄρχισε τότε νὰ παίζει ἐνάντια στὴν Πρωσσία τὸ βαυαρικὸ «ἀτοῦ του».* Ἦταν μολοντοῦτο ἀπόλυτα φανερὸ καὶ πάνω ἀπὸ κάθε ἐπιφύλαξη, πὼς αὐτὸς ὁ Ἀνατολίτης, ποὺ σ' ὅλη του τὴν ζωὴ δὲν ἦταν παρὰ ἕνας τυχοδιώκτης, ρυπαρογράφος τῶν ἐφημερίδων ὅλης τῆς Γερμανίας, ἦταν ὁ τελευταῖος ἁρμόδιος νὰ ὑπερασπισθεῖ τὰ συμφέροντα τῆς Βαυαρίας καὶ πὼς τοῦ ἦταν τέλεια ἀδιάφορο, ἂν ἡ Βαυαρία συνέχιζε νὰ ὑπάρχει ἢ ὄχι μέσα στὸν εὐρύχωρο κόσμο τοῦ Δημιουργοῦ!

Δίνοντας στὴν ἐπαναστατικὴ ἐξέγερση τῆς Βαυαρίας τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐπίθεσης ἐνάντια στὸ Ράιχ, ὁ Κούρτ Ἴσνερ δὲν ἐνδιαφερόταν γιὰ τίποτα στὸν κόσμο γιὰ τοὺς πόθους καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα τῶν βαυαρῶν. Ἐνεργοῦσε μόνο σὰν ἐντολοδόχος τοῦ ἰστραηλιτισμοῦ. Ὑποκινοῦσε τὶς ἐνστικτώδικες τάσεις καὶ τὶς ἀντιπάθειες τοῦ Βαυαρικοῦ λαοῦ γιὰ νὰ διαχωρίσει πιὸ εὔκολα τὴ Γερμανία μὲ τὴν βοήθειά τους. Τὸ Ράιχ, ἀφρούρητο πιὰ θὰ γινόταν τὴν ἴδια στιγμὴ λεία τοῦ μπολσεβικισμοῦ.

Μετὰ τὸν θάνατό του συνέχισαν νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν τακτικὴ ποὺ αὐτὸς εἶχε χαράξει. Ὁ μαρξισμὸς ποὺ προσπάθησε νὰ καλύψη τοὺς αἱματοβαμμένους ἐνόχους τῶν γερμανικῶν κυβερνήσεων καὶ τῶν ἡγετῶν τους, ἔκαμμε ἔκκληση κάτω ἀπ' τὴ σκέπη τοῦ «ἀνεξάρτητου κόμματος»*, στὰ αἰσθήματα καὶ στὰ ἔνστικτα ποὺ εἶχαν τὶς ρίζες τους στὴν ὕπαρξη τῶν γερμανικῶν δυναστειῶν.

Ὁ ἀγώνας ποὺ δόθηκε στὸ δημοκρατικὸ συμβούλιο (ἐργατῶν καὶ στρατιωτῶν) ἐνάντια στὶς ὁμάδες ποὺ ζητοῦσαν νὰ παραδώσουν τὴν Βαυαρία, παρουσιάσθηκε ἀπ' τὴν προπαγάνδα σὰν «ἀγώνας τῶν βαυαρῶν ἐργατῶν» ἐνάντια στὸν «πρωσσικὸ μιλιταρισμό». Ἡ ἐξήγηση τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἐκμηδένιση τῆς δημοκρατίας δὲν εἶχε καὶ στὸ Μόναχο τὸ ἀποτέλεσμα ποὺ σημείωσε στὶς ἄλλες γερμανικὲς χῶρες, εἶναι ἡ ἀκόλουθη: ἀντὶ νὰ συνεφέρει τὶς μάζες στὸ δρόμο τῆς λογικῆς, ἐξόργισε κ' ἐρέθισε ἀκόμη περισσότερο τοὺς Βαυαροὺς ἐνάντια στοὺς Πρώσσους.

Ἡ τέχνη ποὺ χρησιμοποίησαν οἱ μπολσεβίκοι δημεγέρτες γιὰ νὰ πετύχουν τὴν καταπίεση τῆς δημοκρατίας μὲ τὴν νίκη τοῦ «πρωσσικοῦ μιλιταρισμοῦ» πάνω στὸ βαυαρικὸ λαὸ ποὺ ἦταν τάχα «ἀντιμιλιταριστὴς» κι «ἀντιπρωσσικός» ἔδωσε γρήγορα τοὺς καρποὺς της. Τότε ἦταν ποὺ ὁ Κούρτ Ἴσνερ κατάφερε νὰ συγκεντρώσει, μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν ἐκλογῶν τοῦ Λάνταγ τῆς Βαυαρίας, δέκα χιλιάδες ψήφους καὶ τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα ποὺ ὡς ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἀριθμοῦσε τρεῖς χιλιάδες μέλη, ἔφθασε νὰ πάρη ἑκατὸ χιλιάδες ψήφους, ποὺ δόθηκαν στὰ δυὸ κόμματα μετὰ τὴν πτώση τῆς δημοκρατίας.

Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ ἦταν ποὺ ἀνέλαβα προσωπικὰ τὸν ἀγώνα ἐνάντια στὶς ἀνόητες ἔχθρες ποὺ συγκλόνιζαν τὰ γερμανικὰ ἐθνικὰ στοιχεῖα μεταξύ τους.

Νομίζω πὼς σ' ὁλόκληρη τὴν ζωή μου δὲν ἔχω ἐπιχειρήσει ἐκστρατεία περισσότερο ἀντιδημοτική, ἀπὸ τὶς τότε διαμαρτυρίες μου

---

* Σ.τ.Χ. Τμῆμα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος ποὺ ἀποχωρίσθηκε ἀπὸ τὴν πλειοψηφία τῶν σοσιαλιστῶν βουλευτῶν κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνες τῆς διαμάχης, ἀρνούμενο νὰ ψηφίσει τὶς πιστώσεις γιὰ τὸν πόλεμο. Μετά, ὅλα τὰ «ἀπολωλότα πρόβατα» ξαναγύρισαν στὸ μαντρί.

κατὰ τῆς ἐχρότητας ἐνάντια στὴν Πρωσσία. Κιόλας, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς βασιλείας αὐτῶν τῶν συμβουλίων τῆς δημοκρατίας, μεγάλες λαϊκὲς συγκεντρώσεις λάβαιναν χώρα στὸ Μόναχο, ὅπου τὸ μῖσος γιὰ τὰ ὑπόλοιπα γερμανικὰ ἔθνη καὶ εἰδικώτερα γιὰ τὴν Πρωσσία διακηρύσσονταν μὲ τόση ἐπιτυχία, ὥστε κάθε βόρειος Γερμανὸς κινδύνευε τὸ κεφάλι του ἂν τολμοῦσε νὰ παρευρεθεῖ ἐκεῖ· ἀλλὰ καὶ τό τέλος κάθε τέτοιας συγκέντρωσης συνοδεύονταν συχνὰ ἀπὸ τρομακτικὲς κραυγὲς ὅπως αὐτές: «Νὰ χωριστοῦμε ἀπ' τὴν Πρωσσία!», «Κάτω ἡ Πρωσσία», «Πόλεμος μὲ τὴν Πρωσσία». Κάποιος μάλιστα φωτισμένος ἐκπρόσωπος τῶν αὐτοκρατορικῶν δικαιωμάτων τῆς Βαυαρίας, τέλειωνε τὸν λόγο του μὲ τὴν πολεμικὴ κραυγή, ποὺ ξεκούφαινε τὸ Ράιχσταγ: «Καλύτερα νὰ πεθάνω Βαυαρός, παρὰ νὰ γεράσω Πρῶσσος».

Θἄπρεπε νἄχει κανεὶς παρακολουθήσει μιὰ τέτοια συγκέντρωση τότε, γιὰ νὰ καταλάβει τὶ σήμαινε γιὰ μένα, ὅταν γιὰ πρώτη φορά, περιβαλλόμενος ἀπὸ μιὰ μικρὴ ὁμάδα φίλων, ὕψωσα τὸ ἀνάστημά μου ἐνάντια σ' αὐτὴ τὴν τρέλλα, κατὰ τὴν διάρκεια μιᾶς διαδήλωσης στὸ Λοβενμπράουκελλερ τοῦ Μονάχου. Ἦταν μερικοὶ σύντροφοι ἀπ' τὸν στρατὸ ποὺ μὲ παράστεκαν τότε καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστεῖ τί νοιώσαμε ὅταν αὐτὸ τὸ ἀποχαλινωμένο πλῆθος μᾶς ρίχτηκε ἀπειλώντας νὰ μᾶς συντρίψει· κι ὅλοι αὐτοί, ἦταν καταχραστὲς κι ἀπατεῶνες ποὺ πέρασαν τὸ μεγαλύτερο διάστημα τοῦ πολέμου στὰ μετόπισθεν ἢ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας ἐνῶ ἐμεῖς ὑπερασπιζόμασταν τὴν πατρίδα. Αὐτὲς οἱ σκηνὲς εἶχαν ἀλήθεια κι ἕνα πλεονέκτημα γιὰ μένα: ἡ μικρὴ ὁμάδα τῶν συντρόφων μου αἰστάνθηκε νὰ δένεται πιὸ πολὺ μαζύ μου καί σὲ λίγο μοῦ ὁρκίσθηκε πιστότητα στὴ ζωὴ καὶ στὸ θάνατο.

Οἱ ἀγῶνες ἐκεῖνοι ποὺ ἐπαναλαμβάνονταν τακτικὰ ὁλόκληρο τὸ 1919, ἔδειξαν νὰ γίνονται πιὸ σκληροὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 1920. Ὑπῆρχαν συγκεντρώσεις — θυμᾶμαι ἰδιαίτερα ἐκείνη ποὺ ἔγινε στὴν αἴθουσα Βάγκνερ τῆς ὁδοῦ Σονερστράσσε στὸ Μόναχο — ποὺ ἡ ὁμάδα μου ἦταν ὑποχρεωμένη, μ' ὅλο ποὺ εἶχε στὸ μεταξὺ αὐξηθεῖ, ν' ἀντιμετωπίσει ἄγριες ἐπιθέσεις· ἔτυχε πολλὲς φορὲς οἱ σύντροφοί μου νὰ τσαλαπατηθοῦν, ἀπὸ ντουζίνες ὁλόκληρες κακοποιῶν, νὰ τραποῦν σὲ φυγὴ καὶ νὰ βρεθοῦν τελικά, μισοπεθαμένοι στὴν πόρτα τῆς αἴθουσας.

Ὁ ἀγώνας αὐτὸς ποὺ ἄρχισα μόνος, μὲ τὴν συμπαράσταση λίγων συντρόφων ἀπ' τὸν στρατό, ὑποστηρίχθηκε σὲ λίγο ἀπ' τὸ νεαρό μας κίνημα ποὺ τὸν θεώρησε, θὰ μποροῦσα νὰ πῶ, σὰν ἱερό του καθῆκον.

Ἀκόμα καὶ σήμερα περηφανεύουμαι νὰ λέγω ὅτι, τότε ποὺ δὲν

μπορούσαμε νὰ ὑπολογίσουμε παρὰ ἀποκλειστικὰ στοὺς Βαυαροὺς συντρόφους μας, δουλέψαμε, ἀργὰ μὰ σίγουρα γιὰ νὰ βάλουμε ἕνα τέλος σ' αὐτὸ τὸ ἀμάλγαμα τῆς ἀνοησίας καὶ τῆς προδοσίας. Καὶ λέω: ἀνοησία καὶ προδοσία γιατὶ ἂν καὶ ἔχω πεισθεῖ πὼς ἡ μάζα ποὺ ἀκολουθοῦσε ὅλους αὐτούς, ἀπαρτιζόταν ἀπὸ γενναίους στ' ἀλήθεια ἄνδρες μὰ δίχως τὴν παραμικρὴ ἐξυπνάδα δὲν θὰ μποροῦσα νὰ βρῶ τὶς ἴδιες δικαιολογίες καὶ γιὰ τὴν συμμορία τῶν ἡγετῶν τους. Τοὺς θεωροῦσα καὶ τοὺς θεωρῶ ἀκόμη σήμερα προδότες πουλημένους στὴ Γαλλία. Σὲ μιὰ περίπτωση, μάλιστα, στὴν περίπτωση Ντόρτεν* ἡ Ἱστορία ἔχει κιόλας μιλήσει.

Αὐτὸ ποὺ καθιστοῦσε τότε πιὸ δύσκολη τὴν ἐκστρατεία μας, ἦταν ἡ εὐστροφία, ποὺ μ' αὐτὴν ἤξεραν νὰ παρουσιάζουν καὶ νὰ καλύπτουν τὸν σκοπὸ ποὺ πραγματικὰ ἐπεδίωκαν, βάζοντας σὲ πρῶτο πλάνο τὴν «Φεντεραλιστικὴ» σκοπιμότητα, σὰν μοναδικὴ αἰτία γιὰ τὶς ἐντριγκές τους. Εἶναι ἄλλωστε φανερὸ πὼς ἡ ἐξέγερση τοῦ μίσους κατὰ τῆς Πρωσσίας δὲν ἔχει καμιὰ σχέση, μὲ τὸν Φεντεραλισμό. Προξενεῖ μάλιστα κατάπληξη τὸ γεγονὸς ὅτι ἕνα κίνημα «Φεντεραλιστικό» ἐπιχειροῦσε νὰ κόψει σὲ τμήματα ἕνα κράτος καὶ νὰ τὸ μετατρέψει ἀπὸ ὁμοσπονδιακό, σὲ συνασπισμό. Γιατὶ ἕνας σοβαρὸς «Φεντεραλιστής», ποὺ γι' αὐτὸν τὸ κρατικὸ σχῆμα τοῦ Βίσμαρκ δὲν ἦταν μιὰ κούφια λέξη ἢ ὑποκρισία, δὲν μποροῦσε, τὴν στιγμὴ μάλιστα ποὺ δημόσια ἐκφράζεται, νὰ εὔχεται ν' ἀφαιρεθοῦν ὡρισμένες ἐκτάσεις ἀπ' τὸ Πρωσσικὸ Κράτος, ποὺ ἵδρυσε ἢ ποὺ τοὐλάχιστον καθώρισε ὁ Βίσμαρκ, ὑποστηρίζοντας ἔτσι τὶς διαχωριστικὲς ἀπόπειρες. Τί κραυγὲς θὰ ἔβγαζαν στὸ Μόναχο, ἂν ἕνα συντηρητικὸ Πρωσσικὸ κόμμα ὑποστήριζε, ἢ διακήρυσσε δημόσια τὸν διαχωρισμὸ τῆς Φρανκονίας ἀπὸ τὴν Βαυαρία· Τοὐλάχιστον, θἄπρεπε νὰ λυπηθοῦμε αὐτοὺς ποὺ ὑποστήριζαν σοβαρὰ τὸν «Φεντεραλισμὸ» ἐπειδὴ δὲν μπόρεσαν ν' ἀντιληφθοῦν ὅτι ἔχουν γίνει παίγνια, ἄθλιων σαλτιμπάγκων· ἢ ὅτι τοὺς ἐξαπάτησαν. Φορτώνοντας στὴν Φεντεραλιστικὴ ἰδέα ἕνα τέτοιο «Πανογῶμι» ἄνοιγαν τὸν ἴδιο τὸν τάφο τους. Δὲν μπορούσαμε νὰ προπαγανδίζουμε τὴν «Φεντεραλιστικὴ ὀργάνωση τοῦ κράτους καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ νὰ προδίνουμε, νὰ λερώνουμε καὶ νὰ βουτᾶμε στὸ βοῦρκο, τὸ βασικώτερο στοιχεῖο ἑνὸς τέτοιου πολιτικοῦ συνασπισμοῦ, τὴν Πρωσσία ἢ μὲ δυὸ λόγια νὰ κάνουμε ὅτι γίνεται γιὰ νὰ μὴ μπορέσει ποτὲ νὰ δημιουργηθεῖ αὐτὸ τὸ ὁμοσπονδιακὸ καθεστώς. Αὐτὸ τὸ φαινόμενο γινόταν περισσότερο ἀπίθανο ὅσο οἱ ὑποτιθέμενοι «Φεντεραλιστὲς» μάχονται ἀκριβῶς αὐτὴ τὴν Πρωσσία ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ τὴν προσαρ-

* Ντόρτεν: Ἕνας ἀπ' τοὺς ἡγέτες τοῦ Ρηνανικοῦ διαχωρισμοῦ (Σ. τ. Μ.).

μόσουν μὲ τὸ δημοκρατικὸ καθεστὼς ποὺ εἶχε ἐγκαθιδρύσει ἡ ἐπανάσταση τοῦ Νοέμβρη. Γιατὶ οἱ «ἐπιθέσεις» καὶ οἱ κριτικὲς τῶν δῆθεν «Φεντεραλιστῶν» δὲν ἀπευθύνονταν στοὺς πρωτεργάτες τοῦ συντάγματος τῆς Βαϊμάρης, ποὺ ἄλλωστε ἦταν στὴν πλειοψηφία τους Γερμανοὶ τοῦ Νότου, ἢ Ἑβραῖοι, ἀλλὰ στοὺς ἐκπροσώπους τῆς παλιᾶς αὐτόνομης Πρωσσίας ποὺ βρισκόταν στοὺς πρόποδες τοῦ Βαϊμαρικοῦ συντάγματος. Τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὴ ἡ πολεμικὴ φρόντιζε προσεχτικὰ νὰ μὴ θίξει τοὺς Ἑβραίους, δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήσσει κανένα καὶ δίνει ἴσως τὸ κλειδὶ τοῦ ὅλου αἰνίγματος.

Τὸ ἴδιο καθὼς πρὶν ἀπ' τὴν ἐπανάσταση οἱ Ἑβραῖοι εἶχαν καταφέρει νὰ ἀποστρέψουν τὴν προσοχὴ τοῦ κοινοῦ ἀπὸ τὰ στρατιωτικὰ ἐπιτελεῖα κι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους, καὶ νὰ ἐξεγείρουν τὶς μάζες καὶ εἰδικώτερα τὸν Βαυαρικὸ λαὸ ἐνάντια στὴν Πρωσσία, ἔτσι καὶ τώρα μετὰ τὴν ἐπανάσταση, ἔπρεπε νὰ καλύψουν κατὰ κάποιο τρόπο τὶς βρωμιές τους, μὲ ἐπίδειξη δέκα φορὲς πιρισσότερης δραστηριότητας. Καὶ πέτυχαν πάλι νὰ ἐξαγριώσουν τὰ «ἐθνικιστικὰ στοιχεῖα» τῆς Γερμανίας, τὸ ἕνα ἐνάντια τοῦ ἄλλου: *τοὺς γνήσιους Βαυαροὺς κατὰ τῶν γνήσιων Πρώσσων*. Ξανάρχισαν μὲ τὸν πιὸ αἰσχρὸ τρόπο, ἐκδηλώνοντας (αὐτοὶ ποὺ μόνοι κρατοῦσαν τὰ ἡνία καὶ ποὺ ἀπ' αὐτοὺς ἐξαρτιόταν ἡ τύχη τοῦ Ράϊχ) προθέσεις ἐπιβολῆς τῆς πιὸ σκληρῆς καὶ ἀνάλγητης βίας, νὰ βάζουν σὲ ἀναβρασμὸ τὰ αἵματα ἐκείνων ποὺ ἀνέκαθεν ἦταν θύματά τους. Καὶ τὰ θύματα δὲν ἦταν ποτὲ Ἑβραῖοι, ἀλλὰ συμπατριῶτες μας, Γερμανοί. *Δὲν ἦταν διόλου τὸ Βερολῖνο τῶν τεσσάρων ἑκατομμυρίων ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων, τῶν ἀφοσιωμένων στὴ δουλειά τους, ποὺ ἔβλεπε ὁ κάθε Βαυαρός, ἀλλὰ τὸ ἔκφυλλο καὶ διεφθαρμένο Βερολῖνο μὲ τὰ ἀριστοκρατικά, δυτικοῦ τύπου, προάστια! Ἀλλὰ τὸ μῖσος του ἀκριβῶς δὲν στρεφόνταν σ' αὐτὰ τὰ προάστια· περιλάβαινε ὅλη τὴν πόλη, τὴν «Πρωσσική», διεφθαρμένη πόλη.*

Κι ὅλ' αὐτὰ σ' ἔκαναν νὰ χάνεις τὸ θάρρος σου.

Αὐτὴ τὴν ἐξυπνάδα τῶν Ἑβραίων νὰ στρέφουν τὴν προσοχὴ τῆς κοινῆς γνώμης ἀπασχολώντας την ἀλλοῦ, μποροῦμε ἀκόμη καὶ σήμερα νὰ τὴν παρατηρήσουμε.

Στὰ 1918 δὲν μποροῦσε κἂν νὰ γίνει λόγος γιὰ συστηματικὸ ἀντισημητισμό. Θυμᾶμαι ἀκόμη πόσο ἦταν δύσκολο, ἔτσι καὶ νὰ προφέρεις τὴ λέξη Ἑβραῖος. Ἢ θὰ σὲ κοίταζαν μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα σὰν ἀνόητοι, ἢ θἄρχιζαν νὰ οὐρλιάζουν ἐκδηλώνοντας τὶς ἀντιρρήσεις τους. Οἱ πρῶτες μας προσπάθειες νὰ δείξουμε στὴν κοινὴ γνώμη ποὺ ἦταν ὁ ἀληθινός μας ἐχθρός, δὲν φάνηκαν νὰ σημειώνουν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τὴν παραμικρὴ σχεδὸν ἐλπίδα ἐπιτυχίας καὶ μὲ πολὺ ἀργὸ ρυθμό, τὰ πράγματα μπορέσαν ν' ἀλλάξουν ὄψη. Τόσο ἐλλατωματικὸς

καθὼς ἦταν ὁ *Σύνδεσμος αὐτοάμυνας* δὲν εἶχε τὶς δυνατότητες νὰ θέσει ξανὰ τὸ ἰουδαϊκὸ πρόβλημα καὶ νὰ τὸ ἐξετάσει. Ὁπωσδήποτε πάντως μόνο χάρη σ' αὐτὸν τὸν *σύνδεσμο* ὁ ἀντισημιτισμὸς ἄρχισε κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ χειμῶνα 1918 – 19, νὰ ριζώνει ἀργὰ μὰ σταθερά. Ὅμως εἶν' ἀλήθεια πὼς τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κόμμα σημείωσε ἀργότερα περισσότερες προόδους. Ἔφτασε μάλιστα ὥς τὸ σημεῖο ν' ἀνεβάσει αὐτὸ τὸ πρόβλημα πάνω ἀπ' τὸν στενὸ κύκλο τῆς μπουρζουαζίας καὶ τῶν μικροαστῶν καὶ νὰ δημιουργήσει ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀπαιτούμενο ἐλατήριο καὶ τὸ σύνθημα γιὰ ἕνα μεγάλο λαϊκὸ κίνημα. Ἀλλὰ μόλις πετύχαμε νὰ προσφέρουμε ἔτσι στὸν γερμανικὸ λαὸ μιὰ μεγάλη ἰδέα ποὺ θὰ τὸν ἑνωνε καὶ θὰ τὸν ὁδηγοῦσε στὴ μάχη, οἱ Ἑβραῖοι ὀργάνωσαν τὴν ἄμυνά τους. Ξαναγύρισαν στὴν παλιά τους τακτική. Μὲ μιὰ καταπληκτικὴ ταχύτητα ἐξαπόλυσαν καταμεσὶς στὶς φυλετικὲς ὁμάδες τὴν λαμπάδα τῆς διχόνοιας ποὺ ἄναψε τὴν φωτιὰ τῆς διάλυσης. *Ἡ ἀνακίνηση μοντέρνων τρόπων ραδιουργίας καὶ ἡ πρόκληση χάρις σ' αὐτούς, ἑνὸς ἀγώνα ἀνάμεσα στὸν καθολικισμὸ καὶ τὸν προτεσταντισμό*, ἦταν, στὴν τέτοια περίπτωση, ἡ μοναδικὴ δυνατὴ μέθοδος γιὰ ν' ἀπασχοληθεῖ ἡ κοινὴ γνώμη μὲ ἄλλα προβλήματα, καὶ νὰ ἐμποδισθεῖ ὁ διωγμὸς τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὶς συνασπισμένες δυνάμεις. Ἡ ἀδικία ποὺ ἔκαναν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, βασικοὶ δημιουργοὶ τοῦ προβλήματος, σὲ βάρος τοῦ κοινοῦ, δὲν θὰ σβύσει ποτέ. Μολονοτοῦτο οἱ Ἑβραῖοι κατάφεραν νὰ πετύχουν τὸ σκοπό τους: Καθολικοὶ καὶ προτεστάντες ἀλληλομάχονται τώρα, ἐνῶ ὁ θανάσιμος ἐχθρὸς τῆς ἀνθρωπότητας καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ, γελᾶ κάτ' ἀπ' τὰ μουστάκια του.

Παλιότερα, ἡ κοινὴ γνώμη ἀπασχολεῖτο ἐπὶ χρόνια ὁλόκληρα, μὲ τὸν ἀγώνα ἀνάμεσα στὸν συγκεντρωτισμὸ καὶ τὸν φεντεραλισμὸ ποὺ ὑποκινοῦσαν οἱ Ἑβραῖοι καὶ τὸν ἔστρεφαν πότε πρὸς τὴν μιὰ μεριὰ καὶ πότε πρὸς τὴν ἄλλη, ἐνῶ στὸ μεταξὺ διάστημα, αὐτοὶ εἶχαν κάνει ἐπάγγελμα κι ἐμπόρευμα τὴν ἐλευθερία τοῦ ἔθνους, προδίνοντας τὴν πατρίδα μας, πρὸς ὄφελος τοῦ διεθνοῦς καπιταλισμοῦ· σήμερα πέτυχαν νὰ ἐπινοήσουν ἕναν πόλεμο ἀνάμεσα στὰ δυὸ μεγάλα γερμανικὰ θρησκεύματα, τὸν καθολικισμὸ καὶ τὸν προτεσταντισμό, ἐνῶ οἱ βάσεις ὅπου πάνω τους στηρίζονταν τὰ δυὸ αὐτὰ συστήματα λιμάρονταν καὶ πριονίζονταν ἀπ' τὸ κρυφὸ δηλητήριο τῶν διεθνιστῶν Ἑβραίων.

Εἶναι ἀφάνταστη ἡ καταστροφὴ καὶ ἡ μόλυνση ποὺ προξενεῖ καθημερινὰ στὴν φυλή μας τὸ ἰουδαϊκὸ αἷμα καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ συλλογιστεῖ πόσα χρόνια θὰ περάσουν αἰῶνες ὁλόκληροι ἢ καὶ ποτὲ ἀκόμη, γιὰ νὰ γιατρευτεῖ αὐτὸς ὁ δηλητηριασμὸς τοῦ αἵματος τοῦ λαοῦ μας· θὰ πρέπει μάλιστα νὰ σκεφτοῦμε ὅτι αὐτὴ ἡ ἀποσύν-

θεση τῆς φυλῆς μειώνει καὶ συχνὰ ἐκμηδενίζει τὶς ἄρειες δυνατότητες τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ κι ἀκόμη νὰ δοῦμε ὅτι λιγοστεύει ὅλο καὶ περισσότερο ἡ δύναμη ποὺ μ' αὐτὴν εἴμαστε προικισμένοι σὰν κράτος καὶ θεματοφύλακες τοῦ πολιτισμοῦ κι ὅτι διατρέχουμε τὸν κίνδυνο, τουλάχιστο στὶς μεγάλες πόλεις, νὰ βρεθοῦμε στὴν χαμηλὴ πολιτικὴ στάθμη τῶν πόλεων τῆς νότιας Ἰταλίας. Αὐτὴ ἡ μεταδοτικὴ μόλυνση τοῦ αἵματός μας, ποὺ δυστυχῶς δὲν μποροῦν νὰ τὴν ἀντιληφθοῦν οἱ ἑκαταντάδες χιλιάδες συμπολίτες μας, ἐφαρμόζεται σήμερα συστηματικὰ ἀπ' τοὺς Ἑβραίους. Συστηματεκὰ αὐτὰ τὰ παράσιτα μὲ τὰ μαῦρα μαλλιά, ποὺ ζοῦν σέ βάρος τοῦ λαοῦ μας, βρωμίζουν τὶς ἄπειρες νέες μας καὶ προξενοῦν ἔτσι καταστροφὲς ποὺ τίποτα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο δὲν θὰ μποροῦσε νὰ συγκριθεῖ μαζύ τους. Τὰ δυό, ναὶ τὰ δυό! χριστιανικὰ θρησκεύματα βλέπουν μὲ ἀδιάφορο μάτι αὐτὴ τὴ βεβήλωση, αὐτὴ τὴν καταστροφὴ τοῦ εὐγενικώτερου εἴδους, τοῦ ἰδιαίτερου αὐτοῦ γένους ποὺ ἡ θεία χάρη εἶχε τὴν πρόνοια νὰ δωρίσει στὴν γῆ. Τὸ σπουδαιότερο γιὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας δὲν εἶναι ἂν τελικὰ θὰ ἐπικρατήσει στὸν κόσμο ὁ καθολικισμὸς ἢ ὁ προτεσταντισμὸς ἀλλὰ ἂν ἡ ἄρεια φυλὴ θὰ ἐπιζήσει ἢ θὰ πεθάνει. Μολοντοῦτο τὰ δυὸ θρησκεύματα δὲν καταπολεμοῦν σήμερα τὸν ἐξολοθρευτὴ τῶν ἀρείων: ἀλλὰ φροντίζουν τὰ ἴδια γιὰ τὸν δικό τους ἐξολοθρεμό. Ὅποιος ὅμως βρίσκεται τούτη τὴν στιγμὴ ἀντιμέτωπος μὲ τὸ φυλετικὸ πρόβλημα ἔχει ἱερὸ καθῆκον, ἀνεξάρτητα ἀπ' τὸ ἴδιο του τὸ θρήσκευμα, *νὰ ἐπαγρυπνεῖ ὥστε νὰ μὴ παραμείνει μόνον λόγια αὐτὸ ποὺ λέμε, θεία χάρη, ἀλλὰ νὰ ἐφαρμόζεται καὶ στὴν πράξη ὥστε νὰ μὴ μολυνθεῖ τὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ.* Γιατὶ εἶναι θεία θέληση τὸ ἀνθρώπινα γένος, ἡ φύση του κι οἱ ἰδιότητές του. Τὸ νὰ καταστρέφεις τὸ ἔργο τοῦ θεοῦ, εἶναι σὰ νὰ κηρύσσεις τὸν πόλεμο πρὸς τὴν δημιουργία τοῦ Κυρίου καὶ πρὸς τὴν θεία του θέληση. Ἀκόμη, καθένας πρέπει νὰ δράση — σύμφωνα πάντα μὲ τὸ θρησκευτικό δόγμα του — καὶ ὅλοι πρέπει νὰ θεωροῦν σὰν καθῆκον τους ἀπὸ τὰ πιὸ ἱερά, τὸ νὰ ἐναντιωθοῦν στὸν καθένα ποὺ μὲ τὴν συμπεριφορά του, τὰ λόγια ἢ τὶς πράξεις του, ἐγκαταλείπει τὴν ἴδια του τὴ θρησκεία καὶ τὰ κηρύγματά της γιὰ νὰ δημιουργήσει ἐχθρότητες μὲ μιὰν ἄλλη. Γιατὶ ἡ κριτικὴ τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων ἑνὸς θρησκεύματος, ἐνισχύει τὸ δογματικὸ σχῖσμα ποὺ κιόλας ὑπάρχει σὲ μᾶς καὶ φτάνει ὡς τὸν πόλεμο ἀλληλοεξόντωσης τῶν δύο θρησκευμάτων ποὺ διαχωρίζουν τὴν Γερμανία. Ἡ κατάστασή μας, ἀπὸ θρησκευτικὴ ἄποψη, εἶναι τέλεια διαφορετικὴ ἀπ' αὐτὴν ποὺ ἐπικρατεῖ στὴν Γαλλία, στὴν Ἱσπανία καὶ προπάντων στὴν Ἰταλία. Μποροῦμε λόγου χάρη σὲ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς χῶρες νὰ ἐξωθήσουμε ἕναν πόλεμο ἐνάντια στὸν κλῆρο ἢ στὸν

«ὑπεραλπισμὸ» δίχως νὰ διατρέχουμε τὸν παραμικρὸ κίνδυνο, ἡ προσπάθεια αὐτὴ νὰ διαχωρήσει τὸν Γαλλικό, τὸν Ἱσπανικὸ ἢ τὸν Ἰταλικὸ λαό. Ἀλλὰ κάτι τέτοιο δὲν μπορεῖ νὰ γίνει στὴ Γερμανία γιατὶ τότε οἱ προτεστάντες θὰ ἐξεγείρονταν καὶ θἄπαιρναν μέρος στὴν πολεμική.

Ἔτσι τὰ μέτρα τῆς ἄμυνας ποὺ θὰ ἐφαρμόζονταν στὶς ἄλλες χῶρες ἀπὸ μόνον τοὺς καθολικοὺς ἐνάντια στὶς ἀπόπειρες βίας τοῦ ἀνώτατου ἱεράρχη τους, σχετικὰ μὲ τὴν πολιτική, θὰ ἔπαιρναν ἀμέσως σὲ μᾶς τὸν χαρακτῆρα πολέμου τοῦ προτεσταντισμοῦ ἐνάντια στὸν καθολικισμό. Αὐτὸ ποὺ μποροῦν νὰ ὑποφέρουν οἱ πιστοὶ ἑνὸς μονάχα δόγματος, ἀκόμη κι ὅταν αὐτὸ τοὺς φαίνεται ἄδικο, ἀπορρίπτεται a priopi καὶ μὲ ἐχθρότητα ἀπ' τὸν πιστὸ ἄλλου θρησκεύματος. Ἀλλὰ ἡ κατάσταση γίνεται ἀκόμη σοβαρώτερα ὅταν συλλογιστοῦμε ὅτι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι παὺ εἶναι ἕτοιμοι νὰ ἐφαρμόσουν τὶς πεποιθήσεις τους μέσα στοὺς κόλπους τοῦ θρησκεύματός τους, θὰ ἀντιταχθοῦν ἀμέσως καὶ στρέψουν ὅλες τους τὶς προσπάθειες ἐνάντια στὴν παρόμοια ἀπόπειρα ποὺ θὰ διακηρυσσόταν ἀπὸ κάποιον ἀνώτερο λειτουργὸ ἄλλου θρησκεύματος. Θεωροῦν πράξη ἀδικαιολόγητη, ἀνεφάρμοστη κι ἀκόμη ἀταίριαστη γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ ἀνωτέρου αὐτοῦ λειτουργοῦ νὰ ἀναμιγνύεται σὲ πράγματα ποὺ ἐκφεύγουν ἀπὸ τὴν ἁρμοδιότητά του. Οἱ τέτοιες ἀπόπειρες δὲν φαίνονται δικαιολογήσιμες ἀκόμη καὶ ὅταν στηρίζονται στὸ ὑπέρτατο δικαίωμα ποὺ ἔχει μιὰ ἐθνικὴ κοινότητα ποὺ ὑπερασπίζεται τὰ συμφέροντά τους, γιατὶ σήμερα τὰ θρησκευτικὰ συναισθήματα ἐξασκοῦν πάντα ἐπίδραση πολὺ πιὸ βαθειὰ ἀπὸ τὶς ἐθνικὲς καὶ πολιτικὲς πεποιθήσεις. Καὶ δὲν θ' ἀλλάξουμε διόλου τὴν κατάσταση αὐτὴν ἐξωθώντας τὰ δυὸ θρησκεύματα σ' ἕναν τέτοιο λυσσασμένο πόλεμο· δὲν θὰ μποροῦσε νὰ γίνει ἀλλοιῶς, παρὰ μόνον ἂν κι ἀπ' τὰ δυὸ μέρη ἐπέρχονταν γιὰ τὸ καλὸ τῆς χώρας καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους, συμφιλίωση.

Καὶ τώρα δὲν διστάζω νὰ δηλώσω ὅτι βλέπω, σήμερα τοὺς ἀνθρώπους ποὺ προσπαθοῦν νὰ ἀναμίξουν τὸ ρατσιστικὸ κίνημα στὶς θρησκευτικὲς ἔριδες, σὰν τοὺς χειρότερους ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ μου, τόσο φοβεροὺς ὅσο ἴσως δὲν εἶναι ὁ πιὸ πορωμένος διεθνιστὴς κομμουνιστής. Γιατὶ ἕνας ἀπ' τοὺς σκοποὺς τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κινήματος εἶναι κι ὁ προσηλυτισμὸς αὐτοῦ τοῦ κομμουνιστῆ. Ἐνῶ αὐτὸς ποὺ ἐπιδιώκει νὰ διαβάλλει τὸ πρόγραμμα τοῦ ρατσισμοῦ καὶ νὰ παρουσιάσει τοὺς ὀπαδούς του σὰν ἄθεους διαπράττει ἀξιόποινη πράξη. Εἶναι, εἴτε ἐνεργεῖ εὐσυνείδητα, εἴτε ἀσυνείδητα, δὲν ἔχει διόλου νὰ κάνει, ὑπηρέτης τῶν ἐβραϊκῶν συμφερόντων. Γιατὶ ὁ ἰουδαϊσμὸς ἐπιδιώκει σήμερα νὰ χυθεῖ ὡς τὴν τελευταία του ρανίδα τὸ αἷμα τοῦ ρατσιστικοῦ κινήματος σὲ μιὰ θρησκευτικὴ διαμάχη, μιὰ καὶ τὸ κί-

νημα αὐτὸ εἶναι ὁ χειρότερος κίνδυνος ποὺ ἀντιμετωπίζει. Καὶ ἐπιμένω στὴν ἔκφραση: νὰ χυθεῖ τὸ αἷμα τοῦ ρατσισμοῦ ὡς τὴν τελευταία ρανίδα· γιατὶ μόνον ἕνας ἄνθρωπος ποὺ ἀγνοεῖ τελείως τὴν ἱστορία μπορεῖ νὰ φανταστεῖ πὼς αὐτὸ τὸ κίνημα εἶναι ἱκανὸ ν' ἀρνηθεῖ ἕνα καθεστὼς ποὺ αἰῶνες ὁλόκληροι τὸ κατέστησαν ἀκλόνητο καὶ μεγάλοι ἄνδρες τὸ δημιούργησαν.

Ἄλλωστε τὰ γεγονότα μιλοῦνε μόνα τους. Οἱ κύριοι αὐτοὶ ποὺ ἀνακάλυψαν ξαφνικὰ τὸ 1924 ὅτι ἡ βασικώτερη ἐπιδίωξη τοῦ ρατσιστικοῦ κινήματος εἶναι ἡ καταπολέμηση τοῦ «ὑπεραλπισμοῦ», δὲν φρόντισαν νὰ ἐκμηδενίσουν αὐτὸν τὸν τελευταῖο, ἀλλὰ νὰ τσακίσουν τὸ κίνημα. Διαμαρτύρομαι γιὰ τὴν ὑποψία, ὅτι μπορεῖ στὶς τάξεις τῶν ρατσιστῶν νὰ βρεθεῖ ἕνα μυαλὸ τόσο λίγο ὥριμο ὥστε νὰ φαντάζεται τὸν ἑαυτό του ἱκανὸ νὰ κάνει αὐτὸ ποὺ στάθηκε ἀδύνατο γιὰ τὸν Βίσμαρκ. Πρῶτο καὶ μοναδικὸ καθῆκον τῆς ἡγεσίας τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κινήματος θὰ ἦταν ν' ἀντιταχθεῖ, μὲ ἀποφασιστικὸ τρόπο, σὲ κάθε προσπάθεια νὰ ἀναμιχθεῖ τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα σὲ παρόμοιες ἔριδες καὶ ν' ἀποκλείσει ἀμέσως, ἀπ' τὶς γραμμὲς τοῦ κόμματος αὐτοὺς ποὺ κάνουν προπαγάνδα μὲ τέτοια κίνητρα. Ἔτσι φθάσαμε πιὰ ὁριστικὰ στὸ φθινόπωρο τοῦ 1923. *Ὁ παθιασμένος προτεστάντης* μποροῦσε ν' ἀγωνίζεται μαζύ μας πλάι στὸν πιὸ *παθιασμένο καθολικό*, χωρὶς στὸ ἐλάχιστο ἡ συνείδησή του νἄρθει σὲ σύγκρουση μὲ τὴν θρησκευτική του πίστη. Ἀντίθετα ὁ κοινὸς σκληρός τους ἀγώνας ἐνάντια στὸν ἐξολοθρευτῆ τῆς ἄρειας ἀνθρωπότητας, τοὺς ἔκανε ν' ἀλληλοεκτιμοῦνται καὶ νὰ αἰσθάνονται φιλία ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο. Ταυτόχρονα ἐκεῖνα τὰ χρόνια τὸ κόμμα πολέμησε μὲ θέρμη κατὰ τῶν κομμάτων τοῦ κέντρου, ὄχι πιά, εἶν' ἀλήθεια, γιὰ τοὺς θρησκευτικοὺς λόγους, ἀλλὰ ἀποκλειστικὰ στὸν ἐθνικό, στὸν φυλετικὸ καὶ στὸν οἰκονομικὸ τομέα. Ἡ ἐπιτυχία ἦρθε τότε τόσο ξεκάθαρα μὲ τὸ μέρος μας ὥστε ἀπόδειξε σήμερα πιὰ τὴν πλάνη ὅλων ἐκείνων ποὺ ὑποτίθεται πὼς ἦταν καλὰ πληροφορημένοι.

Οἱ θρησκευτικὲς ἔριδες, ἐκεῖνα τὰ τελευταῖα χρόνια, ἔφτασαν σὲ τέτοιο ὀξὺ σημεῖο, ὥστε χιλιάδες ρατσιστές, ἔρμαια τῆς ἀποτύφλωσης ποὺ χτυπᾶ ὅσους ὁ Θεὸς ἐγκαταλείπει, δὲν ἔβλεπαν πιὰ σὲ πιὸ σημεῖο τοὺς ὁδηγεῖ ἡ ἀκαταλόγιστη συμπεριφορά τους, ἐνῶ οἱ ἄθεες καὶ μαρξιστικὲς ἐφημερίδες, παίρνοντας τὸν ρόλο τοῦ συνήγορου τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων καὶ παζαρεύοντας πότε στὸ ἕνα στρατόπεδο καὶ πότε στὸ ἄλλο, μὲ δηλώσεις ὅπου συχνὰ ἡ ἀνοησία ξεπερνοῦσε κάθε μέτρο καὶ ποὺ στρέφονταν πότε στὴ μιὰ καὶ πότε στὴν ἄλλη παράταξη, προσπαθοῦσαν νὰ ρίξουν λάδι στὴ φωτιά.

Ἀλλὰ ἀκριβῶς γιὰ ἕνα λαὸ ὅπως ὁ γερμανικός, ποὺ εἶναι ἱκανός,

καθὼς κιόλας τὄχει ἀποδείξει ἡ ἱστορία του, νὰ πολεμήσει ὡς τὴν τελευταία ρανίδα τοῦ αἵματός του, γιὰ φαντάσματα, αὐτὴ ἡ τέτοια ἐπίκληση στὰ ὅπλα περικλείνει ἕναν θανάσιμο κίνδυνο. Συμβαίνει συχνὰ μὲ τὸν λαό μας νὰ σκέφτεται μὲ ἐλαφρότητα πάνω σὲ πρακτικὰ θέματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξαρτᾶται ἡ ὕπαρξή του. Ὅσον καιρὸ ἐμεῖς φιλονεικούσαμε γιὰ τὰ θρησκευτικά μας ζητήματα οἱ ἄλλοι λαοὶ μοιράζανε τὸν κόσμο. Κι ὅσον καιρὸ τὸ ρατσιστικὸ κίνημα ἀναρωτιέται ποιός εἶναι ὁ σοβαρώτερος κίνδυνος, οἱ Ἑβραῖοι ἢ ὁ «ὑπεραλπισμὸς» καὶ ἀντίστροφα, ὁ Ἰσραηλιτισμὸς καταστρέφει ὅλ' αὐτὰ ποὺ ἀποτελοῦν τὶς βάσεις τῆς ὕπαρξής μας ὅσο καὶ τῆς φυλῆς μας καὶ *κατὰ συνέπεια ἐκφυλίζει τὸν λαό μας γιὰ πάντα.* Καὶ τώρα μπορῶ, ἀναφορικὰ μ' αὐτοὺς τοὺς ρατσιστὲς ποὺ παρισταίνουν τοὺς ἀγωνιστές, νὰ κάνω ἀπὸ μέρους τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κινήματος καὶ κατὰ συνέπεια καὶ τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, μ' ὅλη μου τὴν εἰλικρίνεια αὐτὴ τὴν προσευχή: «Κύριε, προστάτευσέ μας ἀπὸ τέτοιους φίλους· ὅσο γιὰ τοὺς ἐχθροὺς εἴμαστε σὲ θέση νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσουμε μόνοι».

***

Ὁ ἀγώνας μεταξὺ τοῦ Φεντεραλισμοῦ καὶ τῶν ἑνωτικῶν ποὺ οἱ Ἑβραῖοι τόσο ἔξυπνα ὑποκινοῦσαν ὅλ' αὐτὰ τὰ χρόνια (1919, 1920, 1921 καὶ μετά), ἐνδυνάμωσε τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα, παρόλο ποὺ δὲν θέλησε νὰ λάβει μέρος καὶ τὸ βοήθησε νὰ πάρει θέση στὰ βασικὰ προβλήματα ποὺ ἀνακινήθηκαν. Ἡ Γερμανία ἔπρεπε νὰ γίνει ὁμοσπονδιακὸ κράτος ἢ συγκεντρωτικό· καὶ τί σήμαιναν εἰδικώτερα αὐτοὶ οἱ δυὸ ὁρισμοί; Κατὰ τὴν γνώμη μου, τὸ δεύτερο πρόβλημα εἶναι σπουδαιότερο, ὄχι μόνον γιατὶ δὲν θὰ εἴμασταν σὲ θέση νὰ καταλάβουμε ὅλη τὴν σημασία του ἂν δὲν ἀπαντούσαμε πρῶτα στὸ τί σημαίνει, ἀλλὰ καὶ γιατὶ εἶναι φυσικὸ νὰ διαφωτίσουμε καὶ νὰ συμβουλεύσουμε τοὺς ἀντίπαλους.

Τί εἶναι λοιπὸν ἕνα ὁμοσπονδιακὸ κράτος;

Μ' αὐτὸν τὸν ὅρο ἐννοοῦμε ἕναν σύνδεσμο κρατῶν ἀνεξαρτήτων καὶ ὑποτελῶν ποὺ ἑνώνονται ἀπὸ τὴ θέλησή τους διατηρώντας τὴν ἀνεξαρτησία τους καὶ ποὺ μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ἐφαρμόζουν τὰ δικαιώματά τους ἀπαραίτητα καὶ ἀναγκαῖα γιὰ νὰ ὑπάρξουν καὶ νὰ διατηρηθοῦν.

Αὐτὸ τὸ θεωρητικὸ σχῆμα δὲν ἔχει ὡς τώρα καμιὰ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ σὲ κανένα ἀπ' τὰ ὁμοσπονδιακὰ κράτη ποὺ ὑπάρχουν σήμερα στὴ γῆ. Καὶ στὸ ἀμερικανικὸ ὁμοσπονδιακὸ σύστημα ἐφαρμόζεται ἐλάχιστα ἡ θεωρία γιατὶ ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν κρατῶν ποὺ

τὸ ἀποτελοῦν δὲν εἶχαν ποτὲ ἀναπτύξει ξεχωριστὴ δραστηριότητα σὰν ἡγεμονίες καὶ μάλιστα τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ χαράχθηκαν, ὅς ποῦμε ἔτσι, μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, μέσα στὸ σύνολο τῆς ἔκτασης ποὺ ἀποτελοῦσε τὴν ὁμοσπονδία. Γι' αὐτό, ὅταν γίνεται λόγος γιὰ τὰ κράτη ποὺ ἀποτελοῦν τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες Ἀμερικῆς, θὰ πρέπει νὰ ἐνοοῦμε ὅτι πρόκειται, στὶς πιὸ πολλὲς περιπτώσεις, γιὰ ἐκτάσεις, μικρότερες ἢ μεγαλύτερες, καθορισμένες ἀπὸ σύνορα γιὰ τεχνικοὺς λόγους καὶ διοικητικούς, ἐνῶ συχνὰ τὰ σύνορα αὐτὰ χαράζονται πάνω στὸ χάρτη μ' ἕνα ὑποδεκάμετρο καὶ ποὺ δὲν ἔχουν, οὔτε εἶχαν ποτὲ πρὶν κανένα ἀπ' τὰ ἡγεμονικὰ δικαιώματα ποὺ χαρακτηρίζουν ἕνα κράτος. Γιατὶ ἡ ὁμοσπονδία δὲν δημιουργήθηκε ἀπὸ αὐτὰ τὰ κράτη, ἀλλὰ τὰ κράτη ἀπὸ τὴν ὁμοσπονδία. Τὰ δικαιώματα ἀνεξαρτησίας, πολὺ ἐκτεταμένα, ποὺ δόθηκαν, ἢ καλύτερα ποὺ ἀναγνωρίσθηκαν στὶς διάφορες ἐκτάσεις, δὲν εἶχαν τίποτα τὸ κοινὸ μὲ τὸν εἰδικὸ χαρακτήρα ποὺ ἔχει ἕνα ὁμοσπονδιακὸ κράτος· ἀναφέρονται στὸ ἐπίπεδο τῆς κυριαρχίας τους, στὴν ἔκταση τοῦ χώρου ποὺ κατέχουν καὶ ποὺ εἶναι σχεδὸν μιὰ ὁλόκληρη ἤπειρος. Δὲν μποροῦμε λοιπὸν νὰ μιλοῦμε γιὰ πολιτικὴ κυριαρχία τῶν κρατῶν ποὺ ἀπαρτίζουν τὴν Ἀμερικανικὴ Ἕνωση, ἀλλὰ γιὰ δικαιώματα ποὺ δόθηκαν μὲ βάση τὸ σύνταγμα, ἢ γιὰ προνόμια κατακτημένα.

Τὸ παραπάνω σχῆμα δὲν μπορεῖ νὰ ἐφαρμοσθεῖ ἀκριβῶς οὔτε καὶ στὴ Γερμανία, παρόλο ποὺ τὰ ἐπὶ μέρους κράτη της, δίχως ἀμφιβολία ὑπῆρχαν ἀπὸ πρῶτα στὴ χώρα αὐτὴ μὲ τὴν κρατικὴ ἰδιότητα καὶ κατόπιν δημιουργήθηκε ἀπ' αὐτὰ τὸ Ράιχ. Μόνο ποὺ τὸ Ράιχ, δὲν σχηματίσθηκε ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη θέληση καὶ τὴν κοινὴ συνεργασία τῶν κρατιδίων, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἡγεμονικὴ διάθεση ἑνὸς ἀπ' αὐτὰ πάνω στὰ ἄλλα, τὴν διάθεση ἐπικράτησης τῆς Πρωσσίας. Κιόλας, ἡ μεγάλη ἀνισότητα ποὺ βασιλεύει ἀνάμεσα στὰ γερμανικὰ κράτη ἀναφορικὰ μὲ τὸ μέγεθος τῶν ἐκτάσεών των, δὲν ἐπιτρέπει τὴν σύγκριση τοῦ τρόπου σχηματισμοῦ τοῦ Ράιχ, μὲ αὐτὸν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ὑπῆρχε μιὰ τέτοια δυσαναλογία, ἀπὸ ἄποψη δύναμης, ἀνάμεσα στὰ πιὸ μικρὰ παλιὰ γερμανικὰ ὁμοσπονδιακὰ κράτη καὶ στὰ πιὸ μεγάλα, προπάντων στὰ μεγαλύτερα, ὥστε οἱ ὑπηρεσίες ποὺ μποροῦσαν αὐτὰ νὰ προσφέρουν στὸν συνασπισμὸ ἦταν τέλεια ἄνισης σημασίας, πράγμα ποὺ σήμαινε ὅτι δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ἔχουν ἴσα μέρη στὸν σχηματισμὸ τοῦ Ράιχ, στὴν δημιουργία τῆς ὁμοσποδίας. Στὴν πραγματικότητα δὲν μποροῦμε νὰ μιλοῦμε, γιὰ τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ τὰ κράτη, θεωρώντας τα σὰν ἀνεξάρτητα μιὰ κι ἡ ἔκφραση : ἀνεξαρτησία κρατική, δὲν εἶναι παρὰ μιὰ διοικητικὴ ἔννοια, δίχως νόημα. Ἀλλὰ τὸ παρελθὸν κι ἀκόμη τὸ παρὸν εἶχαν ρίξει στὰ σκουπίδια

πολλὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ ὑποτιθέμενα «ἀνεξάρτητα κράτη» κι εἶχε ἔτσι ἀποδείξει μὲ τὸν πιὸ τρανὸ τρόπο τὴν ρευστότητα αὐτῶν τῶν «ἀνεξαρτήτων» πολιτικῶν σχηματισμῶν.

Δὲν εἶν' ἐδῶ ὁ κατάλληλος τόπος γιὰ νὰ ἐκθέσουμε μὲ λεπτομέρειες πῶς δημιουργήθηκαν αὐτὰ τὰ κράτη στὸ διάβα τῆς ἱστορίας· ἀρκεῖ νὰ ὑπογραμμίσουμε ὅτι, σχεδὸν σὲ καμία περίπτωση, τὰ σύνορά τους δὲν συμφωνοῦν μὲ τὸν φυλετικὸ πληθυσμό τους, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν μιὰ ἐνιαία καὶ καθωρισμένη γερμανικὴ φυλή. Εἶναι ἁπλούστατα πολιτικοὶ συνασπισμοὶ καὶ ἡ δημιουργία τῶν περισσοτέρων ἀναφέρεται στὴν πιὸ θλιβερὴ περίοδο τοῦ Ράιχ: στὴν περίοδο τῆς ἀδυναμίας καὶ τοῦ κατακερματισμοῦ τῆς πατρίδας μας ποὺ ἦταν συνέπεια καὶ αἰτία μαζὺ αὐτῆς τῆς ἔλλειψης δύναμης.

Τὸ σύνταγμα τοῦ παλιοῦ Ράιχ εἶχε φροντίσει, τουλάχιστον ὡς ἕνα σημεῖο γι' αὐτὴ τὴν κατάσταση πραγμάτων, μὴ ἐπιτρέποντας στὰ μικρὰ κράτη νὰ ἐκπροσωποῦνται ἴσα στὸ «Μπούντεσρατ», δίνοντάς τους τὸ δικαίωμα νὰ ἔχουν ἀντιπροσώπους ἀνάλογα μὲ τὴν ἔκταση τῆς περιφερείας τους καὶ τὸν ἀριθμὸ τοῦ πληθυσμοῦ τους ἢ ἀνάλογα μὲ τὸν ρόλο ποὺ ἔπαιζε ἡ γεωγραφικὴ σημασία τους στὸν σχηματισμό του.

Ἡ ἐγκατάλειψη τῶν δικαιωμάτων ἀνεξαρτησίας ποὺ ὑποχρεώθηκαν νὰ κάνουν τὰ κρατίδια γιὰ νὰ σχηματισθεῖ τὸ Ράιχ, δὲν ἦταν παραδεχτὴ παρὰ μόνο ἀπὸ ἕνα μικρὸ ἀριθμό τους· στὴν ἐφαρμογή τους αὐτὰ τὰ δικαιώματα ποτὲ δὲν ὑπῆρξαν, ἢ μᾶλλον ἡ Πρωσσία τὰ προσάκτησε, ἁπλούστατα, χρησιμοποιώντας τὴν δύναμη ἐκείνη ποὺ τὴν ἔκανε νὰ ὑπερέχει. Εἶναι ἀλήθεια πὼς ὁ Βίσμαρκ δὲν ξεκίνησε μὲ τὴν ἀρχὴ νὰ δώσει στὸ Ράιχ ὅλ' αὐτὰ ποὺ τοῦ χρειάζονταν γιὰ νὰ ἀνυψωθεῖ μὲ ὁποιοδήποτε μέσο πάνω ἀπ' τὰ ἀνεξάρτητα κράτη· δὲν ἀπάντησε ἀπ' αὐτά, ὅλα ὅσα τὸ Ράιχ εἶχε ἀνάγκη. Ἦταν μιὰ ἀρχὴ τόσο εὔστροφη, ὅσο καὶ φρόνιμη: ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, ἔριξε ὅλο τὸ βάρος του στὰ ἔθιμα καὶ στὴν παράδοση, ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄλλη, ἐξασφάλιζε ἀπ' τὴν ἀρχὴ στὸ καινούριο Ράιχ, σὲ μεγάλη ἔκταση, τὴν ἀφοσίωση καὶ τὴν ἀδελφωμένη συνεργασία τῶν γερμανικῶν κρατῶν. Ἀλλὰ θὰ ἦταν ἀληθινὰ λάθος ἂν προσαρμόζαμε αὐτὴ τὴν ἀπόφαση τοῦ Βίσμαρκ, μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι τὸ Ράιχ ὅπως ἦταν θὰ διατηροῦσε ὅλες τὶς ἐποχές, ἰσχυρὸ τὸ σύνολο τῶν δικαιωμάτων τῆς ἡγεμονίας του. Αὐτὴ τὴν πεποίθηση ὁ Βίσμαρκ δὲν τὴν εἶχε διόλου· τὸ ἀντίθετο, ἤθελε ν' ἀφίσει γιὰ τὸ μέλλον τὴν φροντίδα νὰ ὁλοκληρώσει αὐτὸ ποὺ ἦταν δύσκολο νὰ ἐκτελεσθεῖ τὴν στιγμὴ ἐκείνη κι ὅλα ὅσα τὰ διάφορα κράτη μὲ κόπο θὰ ἀνεχόνταν. Βασιζόταν στὸν χωροσταθμιστὴ χρόνο καὶ στὴν πίεση ποὺ θὰ ἐξασκοῦσε ἡ ἐξέλιξη μιᾶς

συνεχόμενης δράσης, ποὺ τοῦ φάνηκε πιὸ ἀποφασιστικὴ ἀπὸ μιὰ ἀπόπειρα ποὺ σκοπὸ θἄχε νὰ τσακίσει δίχως μέτρο τὴν ἀντίσταση ποὺ θὰ προέβαλλαν τότε στὶς θέσεις του, τὰ μικρὰ κράτη. Ἐνεργώντας ἔτσι, ἀπόδειξε περίτρανα καὶ μὲ τὸν πιὸ ἐμφανῆ τρόπο, πόσο μεγάλος πολιτικὸς ἦταν. Ὁ χρόνος τελικὰ ἐδημιούργησε ὅσα ποὺ ὁ Βίσμαρκ περίμενε ἀπ' αὐτόν.

Ἡ καταστροφὴ τῆς Γερμανίας καὶ ἡ ἐξαφάνιση τῶν μοναρχικῶν κρατῶν, ἔδωσε σ' αὐτὴ τὴν ἐξέλιξη μιὰ ὥθησι πρὸς τὰ μπρός, ἀποφασιστική. Γιατὶ ἡ σημασία τῶν γερμανικῶν κρατῶν, καθὼς κι ἡ ὕπαρξή τους ὄχι τόσο στὸν ἐθνικὸ τομέα ἀλλὰ στὸν πολιτικό, ἔπευταν στὸ μηδέν, ἀνάλογα μὲ τὴν κατάργηση τῆς ἐξέλιξή τους, δηλαδὴ τὸ *μοναρχικὸ σχῆμα* καὶ *οἱ δυναστεῖες τους*. Ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς αὐτῶν τῶν «κρατῶν φαντασμάτων» ποὺ στερήθηκαν τότε ἀπὸ κάθε βάση, ἀναγκάσθηκαν νὰ ἀρνηθοῦν αὐτὰ τὰ ἴδια νὰ ἐπιβιώσουν καὶ γιὰ λόγους καθαρῶς χρησιμότητας, ἐνώθηκαν μὲ ἄλλα γειτονικὰ κράτη ἢ συμμάχησαν ἐθελοντικὰ μὲ πιὸ ἰσχυρά· σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σημεῖο βρίσκεται ἡ ἀποστομωτικὴ ἀπάντηση τῆς καταπληκτικῆς ἀδυναμίας τῆς ὑποτιθέμενης ἀνεξαρτησίας ποὺ ἀπολάβαιναν τὰ μικρὰ κράτη καὶ τῆς κάκιστης γνώμης ποὺ εἶχαν γι' αὐτὰ οἱ ἴδιοι οἱ γείτονές τους.

Ἂν ἡ ἐκμηδένιση τοῦ μοναρχικοῦ καθεστῶτος καὶ τῶν ἐκπροσώπων του εἶχε κιόλας καταφέρει ἕνα σκληρὸ χτύπημα στὸν ὁμοσπονδιακὸ χαρακτῆρα τοῦ Ράιχ, τὸ ἀποκορύφωμα στάθηκε ἀκόμη πιὸ ἀκαριαῖο ἀπὸ τὶς ὑποχρεώσεις ποὺ δεχθήκαμε ὑπογράφοντας τὴν συνθήκη τῆς «εἰρήνης».

Ἦταν αὐτονόητο πὼς τὰ ἀνεξάρτητα δικαιώματα στὸν οἰκονομικὸ τομέα ποὺ ἀπολάβαιναν ὡς τότε τὰ «κράτη» πέρασαν στὸ Ράιχ ἀπ' τὴν στιγμὴ ποὺ ἡ ἦττα τοῦ πολέμου, τοῦ ὑπόβαλλε ὑποχρεώσεις οἰκονομικές, ποὺ σ' αὐτὲς δὲν θὰ μποροῦσαν ποτὲ ν' ἀνταποκριοῖ ντόπιοι, προσωπικοὶ φόροι. Τὰ ἄλλα μέτρα καθὼς ἡ ἐπιβάρυνση τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν καὶ ἡ αὔξηση τῶν σιδηροδρομικῶν εἰσητηρίων, ἦταν κι αὐτὰ συνέπεια ἀναμφισβήτητη τῆς ὑποδούλωσης τοῦ λαοῦ μας στοὺς ὅρους τῆς συνθήκης εἰρήνης. Τὸ Ράιχ ἀναγκάστηκε νὰ παραδεχθεῖ τὴν ἀποκλειστικὴ κατοχὴ ὡρισμένων πηγῶν γιὰ νὰ μπορέσει ν' ἀντιμετωπίσει τὶς ὑποχρεώσεις ποὺ δὲν σταματοῦσαν νὰ τὸ πιέζουν.

Τὰ *σχήματα* ποὺ ἔπαιρνε συχνὰ αὐτὴ ἡ ἐπέκταση τῶν δικαιωμάτων, θὰ μποροῦσαν νὰ χαρακτηρισθοῦν ἀκαταλόγιστα· ἡ διαδικασία δὲν ἦταν βέβαια οὔτε φυσιολογικὴ οὔτε λογική. Ἡ ὑπευθυνότητα ἀνήκει στὰ κόμματα καὶ σ' ὅλους ἐκείνους ποὺ δὲν φρόντισαν τότε

πού ἔπρεπε νὰ τελειώσουν νικηφόρα τὸν πόλεμο. Οἱ βασικοὶ ὑπεύθυνοι ἦταν, εἰδικώτερα στὴ Βαυαρία, τὰ κόμματα ἐκεῖνα, πού ἀκολουθώντας ἐγωιστικοὺς σκοποὺς καὶ προγράμματα ἰδιωτικῶν συμφερόντων, ξέχασαν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου ν' ἀποδώσουν στὸ Ράιχ ὅσα τοῦ ὄφειλαν, παράλειψη πού θὰ τὴν πλήρωναν τελικὰ μετὰ τὴν ἥττα. Ἡ Ἱστορία, βλέπετε, ἐκδικεῖται! Θὰ ποῦμε μόνο πὼς οἱ οὐρανοὶ σπάνια ἔχουν τιμωρήσει αὐστηρότερα ἕνα ἁμάρτημα. Αὐτὰ τὰ ἴδια κόμματα πού λίγα χρόνια πρίν, εἶχαν τοποθετήσει τὰ συμφέροντα τῶν ἰδιαιτέρων κρατῶν τους – προπάντων τῆς Βαυαρίας – πάνω ἀπὸ τὰ συμφέροντα τοῦ Ράιχ, ἔφτασαν ὡς τὸ σημεῖο ν' ἀνεχθοῦν, κάτω ἀπ' τὴν πίεση τῶν γεγονότων, τὸν στραγγαλισμὸ τῶν μικρῶν κρατῶν ἀπ' τὸ ἀνώτατο συμφέρον τοῦ Ράιχ. Ἔτσι ἔγιναν θύματα τοῦ ἴδιου τοῦ λάθους των.

Εἶναι μιὰ ὑποκρισία πού δὲν ἔχει ὁμοια της, τὸ νὰ κλαυθμηρίζει κανείς, ὅταν ἀπευθύνεται στοὺς ἀναγνῶστες (γιατὶ μόνον ἔτσι μποροῦσαν νὰ ἐνεργήσουν αὐτοὶ πού ὑποκινοῦσαν τὴν τέτοια ἐκστρατεία) γιὰ τὴν ἐγκατάλειψη τῶν ἀνεξαρτήτων δικαιωμάτων πού ἀναγκάσθηκαν νὰ δεχθοῦν τὰ κράτη, ἐνῶ ὅλ' αὐτὰ τὰ κόμματα δίχως ἐξαίρεση ἔχουν ἐξασκήσει μιὰ πολιτικὴ ἐκτελέσεως, πού οἱ τελευταῖες συνέπειες της ὄφειλαν φυσικὰ νὰ ὁδηγήσουν σὲ βαθειὲς μεταλλαγὲς στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Γερμανίας. Τὸ Ράιχ τοῦ Βίσμαρκ μποροῦσε νὰ σταθεῖ ἀπέναντι στ' ἄλλα κράτη τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐλεύθερο καὶ δίχως κανένα ἐμπόδιο. Αὐτὸ τὸ Ράιχ ὅμως δὲν εἶχε ἐξαναγκασθεῖ σὲ οἰκονομικὲς ὑποχρεώσεις τόσο βαρειὲς καὶ ταυτόχρονα ἀπόλυτα ἄγονες, πού σήμερα ἡ Γερμανία ὀφείλει νὰ φέρει σὲ πέρας ἀνάλογα μὲ τὸ σχέδιο Νταῖβις. Ἡ ἁρμοδιότητα τῆς Γερμανίας περιορίσθηκε σὲ κάποια ἐλάχιστα δικαιώματα στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. Μποροῦσε λοιπὸν τὸ Ράιχ πολὺ καλὰ νὰ περάσει, μιλοῦμε τώρα γιὰ τὰ ἔσοδά τους, μὲ τὴν βασιλικὴ χορηγία πού εἶχε πιὰ μεταφερθεῖ σ' αὐτὸ καὶ νὰ ζήσει μὲ τοὺς φόρους πού τοῦ προσκόμιζαν οἱ μικρὲς χῶρες. Καὶ καθὼς αὐτὲς οἱ τελευταῖες ἤθελαν νὰ διαφυλάξουν τὴν ἀνεξαρτησία τους πληρώνοντας στὸ Ράιχ τὸν κανονικό τους φόρο, ἦταν εὐνοϊκὰ διατεθειμένες ἀπέναντί του. Ἀλλὰ χάρη στὴν ἀδικαιολόγητη καὶ συκοφαντικὴ προπαγάνδα, ἐξηγεῖται ἡ ἐλάχιστη δημοτικότητα πού ἀπολαμβάνει σήμερα τὸ Ράιχ ἀπέναντι στὶς χῶρες πού ὕψωσαν τὸ ἀνάστημά τους καὶ ζητοῦν *οἰκονομικὴ ἀνεξαρτησία*. Ὄχι, δὲν βρίσκεται ἐκεῖ ἡ ἀλήθεια. *Ἡ ἀντιδημοτικότητα τῆς πολιτικῆς τοῦ Ράιχ δὲν μπορεῖ ν' ἀποδοθεῖ στὴν ἐγκατάλειψη τῶν δικαιωμάτων ἀνεξαρτησίας τῶν μικρῶν χωρῶν· εἶναι περισσότερο ἀποτέλεσμα τοῦ ἄθλιου τρόπου πού μ' αὐτὸν βλέπει σήμερα ὁ γερμανικὸς λαὸς νὰ διακυβερνῶνται τὰ συμφέροντά του.* Παρόλες

τὶς γιορτὲς γιὰ τὴν Σημαῖα τοῦ Ράιχ καὶ τὸ Σύνταγμα, τὸ ὑπάρχον Ράιχ ἔμεινε ξένο καὶ ἔξω ἀπ' τὴν καρδιὰ τοῦ λαοῦ μας καὶ ὁ νόμος γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς δημοκρατίας θὰ ὁδηγήσουν τελικά, μὲ τὴν τρομοκρατία ποὺ ζητοῦν νὰ ἐνσπείρουν, στὴν κατάπνιξη τῶν δημοκρατικῶν διατάξεων: Οὔτ' ἕνας Γερνανὸς δὲν θὰ μπορέσει νὰ τὶς ἀγαπήσει. *Στὴν προσπάθειά των νὰ προστατευθεῖ ἐξωτερικὰ μὲ τὴν ἀπειλὴ τῶν ἄρθρων τοῦ νόμου καὶ μὲ τὴν καταναγκαστικὴ ἐργασία, ἡ δημοκρατία στράφηκε ἐνάντια στοὺς ἴδιους τοὺς πολίτας της κι ἀποτέλεσε ἀντικείμενο ἄγριας καὶ δίχως οἶκτο κριτικῆς ὁλόκληρου τοῦ καθεστῶτος.*

Ἀλλὰ ὑπάρχει κι ἕνας ἀκόμη λόγος ποὺ ἀποδείχνει ὅτι τὰ κόμματα ἐκεῖνα ψεύδονταν ὅταν ἰσχυρίζονταν ὅτι τὸ Ράιχ ἔπαψε νὰ εἶναι λαϊκό, ἐπειδὴ σφετερίστηκε τὰ δικαιώματα ἀνεξαρτησίας τῶν χωρῶν του. Ἂν ὑποθέσουμε ὅτι τὸ Ράιχ δὲν ἔδινε τέτοια ἔκταση στὴν ἡγεμονία του, δὲν θὰ πρέπει νὰ πιστεύουμε ὅτι θὰ ἦταν σὲ καλύτερη μοῖρα ἀπέναντι στὰ μικρὰ κράτη, μιὰ κ' ἡ γενικὴ φορολογία θᾶμενε τὸ ἴδιο βαρειὰ ὅπως εἶναι τώρα τὸ ἀντίθετο, ἂν οἱ μικρὲς χῶρες ὑποχρεώνονταν νὰ ἐξοφλήσουν τὴν ὑψηλὴ καταβολὴ τοῦ φόρου ποὺ εἶχε ἀνάγκη τὸ Ράιχ γιὰ νὰ ἱκανοποιήσει τὸν *Ἔλεγχο* ποὺ μᾶς εἶχε μεταβάλλει σὲ σκλάβους, ἡ ἐχθρότητα ποὺ θἄνοιωθαν γι' αὐτὸ θἄταν ἀκόμη μεγαλύτερη. Δὲν θὰ ἦταν μονάχα πολὺ δύσκολο νὰ εἰσπραχθοῦν τὰ χρέη ποὺ οἱ χῶρες ὄφειλαν πρὸς τὸ Ράιχ· ἔπρεπε κάτι τέτοιο νὰ γίνει μὲ τὴ βία. Γιατὶ μιὰ κ' ἡ δημοκρατία δέχθηκε νὰ συμμετάσχει στὴν συνθήκη εἰρήνης καὶ δὲν εἶχε οὔτε τὸ θάρρος, οὔτε καὶ τὴν διάθεση ν' ἀρνηθεῖ τοὺς ὅρους της, ἔπρεπε νὰ φροντίσει νἄναι σὲ ἀπόλυτη τάξη οἱ ὑποχρεώσεις της. *Τὸ λάθος εἶναι ἀκόμη τῶν κομμάτων, ποὺ ἀπευθύνονται στὶς ἀπαθεῖς λαϊκὲς μάζες τῶν ψηφοφόρων, μιλώντας γιὰ τὴν ἀνάγκη νὰ διατηρηθεῖ ἡ ἀνεξαρτησία τῶν χωρῶν καὶ ποὺ τὴν ἴδια ὥρα ἐκθειάζουν τὸ Ράιχ καὶ ὑποστηρίζουν μιὰ πολιτικὴ ποὺ μοιραῖα συνέπειά της εἶναι ἡ κατάργηση καὶ τῶν τελευταίων ἀπ' τὰ ὑποτιθέμενα δικαιώματα τῆς ἡγεμονίας.*

Λέω «μοιραῖα», γιατὶ τὸ σημερινὸ Ράιχ δὲν ἔχει πιὰ ἄλλο μέσο γιὰ νὰ εἰσπράξει τὰ εἰσοδήματα ποὺ τοῦ ἐπιβάλλει μιὰ πολιτικὴ παράλογη τόσο στὸ ἐσωτερικό, ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικό. Ἔτσι δημιουργεῖται ἕνας φαῦλος κύκλος· καὶ κάθε καινούριος ὅρος ποὺ τὸ Ράιχ δέχεται μὲ τὸν ἐγκληματικὸ τρόπο ποὺ χειρίζεται τὰ συμφέροντα τῆς Γερμανίας ἀπέναντι τῶν ξένων χωρῶν, ἔχει τὸν ἀντίκτυπό του στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας· ἐπιχείρηση ποὺ ἐγκλείει τὴν προοδευτικὴ παραίτηση ἀπὸ κάθε δικαίωμα ἀνεξαρτησίας ποὺ θ' ἀπαιτοῦσαν τὰ μικρὰ κράτη καὶ ποὺ ἐμποδίζει νὰ δημιουργηθοῦν καὶ ν' ἀναπτυχθοῦν σ' αὐτὰ ἑστίες ἀντίστασης.

Νά, λοιπὸν ποιὰ εἶναι, γενικά, ἡ διαφορὰ – ἀπόλυτα χαρακτηριστικὴ τοῦ σημερινοῦ μὲ τὸ ἀλλοτινὸ Ράιχ: *Τὸ παλιὸ Ράιχ βοηθοῦσε νὰ βασιλεύει εἰρήνη στὸ ἐσωτερικό κι' ἔδειχνε τὰ δόντια του στὸ ἐξωτερικὸ τῆς χώρας, ἐνῶ ἡ Δημοκρατία ἐπιδεικνύει τὴν ἀδυναμία της στὰ κράτη τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ καταπιέζει τοὺς πολίτες τοῦ ἐσωτερικοῦ.* Στὶς δυὸ αὐτὲς περιπτώσεις, ἡ μιὰ θέση προσδιορίζει τὴν ἄλλη: *Ἕνα ἐθνικιστικὸ κράτος γεμάτο ζωτικότητα δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ πολλοὺς νόμους στὸ ἐσωτερικό, γιατὶ οἱ πολῖτες του νοιώθουν δεμένοι μαζύ του μὲ ἄφατη ἀφοσίωση· ἕνα κράτος ὅμως μὲ διεθνιστικὸ χαρακτῆρα ποὺ κυβερνᾶ πάνω σὲ σκλάβους, δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιβάλει παρὰ μὲ τὴ βία καὶ τὴν καταναγκαστικὴ ἐργασία τὶς ἀπόψεις του.* Γιατὶ τὸ σημερινὸ καθεστὼς διαπράττει ἕνα ἔγκλημα τόσο ἀηδιαστικὸ ὅσο καὶ ἄτιμο, ὅταν μιλᾶ γιὰ «ἐλεύθερους πολίτες». Ξέρουμε πολὺ καλὰ ὅλοι πὼς τέτοιοι πολίτες δὲν ὑπῆρχαν παρὰ μόνο στὴν παλιὰ Γερμανία. *Ἡ δημοκρατία, ὄντας μιὰ ἀποικία σκλάβων στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἐξωτερικοῦ, δὲν διαθέτει πιὰ πολίτες, ἀλλὰ ἄτομα δίχως ἐγωισμό.* Τὸ ἴδιο καθὼς δὲν ἔχει οὔτε *ἐθνικὴ σημαῖα*, ἀλλὰ ἕνα *σῆμα κατατεθὲν* ὅπως τὰ ἐργοστάσια, ποὺ τὸ ἐπινόησε μιὰ συμμορία ἁρμοδίων κάτω ἀπ' τὴν νομικὴ καὶ συνταγματικὴ προστασία. Αὐτὸ τὸ σύμβολο, ποὺ γιὰ τὴν γερμανικὴ δημοκρατία, παίζει τὸν ἴδιο ρόλο μὲ τὸ καπέλο τοῦ Γκέσλερ, ἔμεινε, συνακολουθᾶ, τέλεια ξένο στὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ μας. Ἡ δημοκρατία ποὺ κυβερνᾶ σήμερα, καὶ ποὺ κύλησε στὸ βοῦρκο τὸ σύμβολο μιᾶς παράδοσης, ποὺ οὔτε καὶ τῆς ἔδωσε σημασία κι ἑνὸς παρελθόντος ποὺ ἡ μεγαλοπρέπειά του δὲν τῆς γέννησε τὸν παραμικρὸ σεβασμό, θὰ ἐκπλαγεῖ μιὰ μέρα ὅταν θὰ δεῖ πόσο ἐπιπόλαια ἀντιμετωπίζουν οἱ ὀπαδοί της τὰ δικά της σύμβολα. Θὰ πάρει τελικὰ κι αὐτὴ ἡ ἴδια τὸν χαρακτήρα ἑνὸς «Ἰντερμέτζου» στὴν ἱστορία τῆς Γερμανίας. Ἔτσι δημιουργήθηκε σήμερα αὐτὸ τὸ Κράτος γιὰ νὰ ἐξακολουθήσει νὰ ζεῖ, καταβροχθίζοντας ὁλοένα καὶ περισσότερο τὰ ἡγεμονικὰ δικαιώματα τῶν κρατιδίων, ὄχι μονάχα γιὰ λόγους ὑλικούς, ἀλλὰ καὶ γιὰ ψυχολογικούς.

Γιατί, ἀποστραγγίζοντας τοὺς πολίτες του, ὡς τὴν τελευταία σταγόνα μὲ τὴν πολιτική του τῆς οἰκονομικῆς ἐξάντλησης, θὰ τοὺς ἔπαιρνε μοιραῖα καὶ τὰ τελευταία τους ἀνθρώπινα δικαιώματα, ἂν δὲν ἤθελε μιὰ μέρα, ἡ γενικὴ αὐτὴ δυσαρέσκεια νὰ ξεσπάσει καὶ νὰ πάρει τὴν μορφὴ μιᾶς ἀνοιχτῆς ἐξέγερσης.

Ὁδηγῶντας τὰ πράγματα πιὸ μακριά, ἐμεῖς οἱ ἐθνικοσοσιαλιστές, μποροῦμε ἂν θέλουμε νὰ βροῦμε τὸν ἀκόλουθο κανόνα: *Ἕνα βιώσιμο κι ἐθνικὸ Ράιχ ποὺ ξέρει ν' ἀναγνωρίζει καὶ νὰ προστατεύει τὰ συμφέροντα τῶν πολιτῶν του ἔξω ἀπ' τὰ σύνορα, θὰ τοὺς προσφέρει συνεπακόλουθα καὶ τὴν ἐλευθερία στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας, δίχως νὰ φο-*

βᾶται μήπως κλονισθεῖ ἡ σταθερότητά του. Ἀλλὰ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, μιὰ ἐθνικὴ κυβέρνηση ἐπετρέπεται νὰ ἐπέμβει ἀνοιχτὰ πάνω στὰ δικαιώματα καὶ στὴν ἐλευθερία τῶν πολιτῶν καθὼς καὶ τῶν μειονοτήτων, ἀπ' τὴν στιγμὴ ποὺ ὁ λαὸς ὁλόκληρος θὰ κατανοήσει ὅτι παρόμοια μέτρα εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν διακυβέρνηση τοῦ ἔθνους.

Εἶναι σίγουρο πὼς ὅλα τὰ κράτη τοῦ κόσμου, ὁδηγοῦνται ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀργανισμοῦ τους, σὲ ἕνα ὡρισμένου εἴδους συγκεντρωτισμό. Ἡ Γερμανία δὲν μποροῦσε ν' ἀποτελέσει ἐξαίρεση σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. Εἶναι γελοῖο σήμερα πιὰ νὰ μιλοῦμε γιὰ τὴν «κρατικὴ ἀνεξαρτησία» τῶν μικρῶν χωρῶν, γιατὶ στὴν πραγματικότητα δὲν ταιριάζει διόλου μὲ τὸ ἐξευτελιστικὸ σχῆμα τῶν πολιτικῶν μας ὀργανισμῶν. Ἡ σημασία τῶν μικρῶν κρατῶν μειώθηκε πιὰ ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ἐπικοινωνίας μεταξύ τους καὶ τῆς διοικητικῆς κατανομῆς. Ἡ μοντέρνα κυκλοφορία, καινούρια τεχνικὴ μειώνει στὸ ἐλάχιστο τὶς ἀποστάσεις κι ἐκμηδενίζει τὸ διάστημα. Ἕνα παλιὸ κράτος, δὲν ἀποτελεῖ σήμερα παρὰ μιὰ ἐπαρχία καὶ τὰ σημερινὰ κράτη φάνταζαν ἄλλοτε σὰν ἤπειροι. Ἡ δυσκολία, ποὺ στηριζόταν καθαρὰ στὴν τεχνικὴ ἄποψη διακυβέρνησης ἑνὸς κράτους καθὼς ἡ Γερμανία, δὲν εἶναι πιὰ μεγάλη καθὼς ἦταν πρὶν ἑκατὸ χρόνια ἡ διοίκηση ἑνὸς κράτους ὅπως τὸ Βραδεμβοῦργο. Εἶναι πιὸ εὔκολο σήμερα νὰ καλύψεις τὴν ἀπόσταση μεταξὺ Μονάχου – Βερολίνου, ἀπὸ ὅτι ἦταν ἐδῶ κι ἑκατὸ χρόνια ἡ ἀπόσταση ἀπ' τὸ Μόναχο στὸ Στάρνμπεργκ. Κι ὁλόκληρη ἡ ἔκταση τοῦ Ράιχ εἶναι σήμερα, ἀναφορικὰ μὲ τὰ μέσα μεταφορᾶς, λιγώτερο ἐκτεταμένη ἀπ' ὅτι ἦταν ἐκείνη τοῦ ὁποιουδήποτε κρατιδίου ἀπ' αὐτὰ ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν Γέρμανικὴ Ὁμοσπονδία, στὰ χρόνια τῶν ναπολεόντιων πολέμων. Ἐκεῖνος ποὺ τὸ πνεῦμα του ἔμεινε κλειστὸ καὶ δὲν μπόρεσε νὰ δεχθεῖ τὶς συνέπειες τῶν καθωρισμένων γεγονότων καθυστέρησε κι ἀπέναντι στὴν ἐποχή του. Καὶ σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς ὑπάρχουν καὶ θὰ ὑπάρχουν πάντα τέτοιοι τυφλοί. Ἀλλὰ μποροῦν μολοντοῦτο νὰ καθυστερήσουν τὸν δρόμο τῆς ἱστορίας· δὲν θὰ τὸν σταματήσουν ὅμως ποτέ.

Ἐμεῖς οἱ ἐθνικοσοσιαλιστὲς δὲν πρέπει νὰ παραμείνουμε τυφλοὶ μπροστὰ στ' ἀποτελέσματα ποὺ συνεπάγονται αὐτὰ τὰ ἀξιώματα. Ἀκόμη περισσότερο δὲν πρέπει νὰ παρασυρόμαστε ἀπ' τὰ μεγάλα λόγια τῶν κομμάτων ἐκείνων ποὺ αὐτοαποκαλοῦνται ἐθνικιστικά. Χρησιμοποιῶ τὴν ἔκφραση, μεγάλα λόγια γιατὶ αὐτὰ τὰ κόμματα δὲν πίστεψαν κατ' ἀρχὴν ποτὲ σοβαρὰ στὴν πραγματοποίηση τῶν προγραμμάτων ποὺ διακηρύσσουν καὶ δεύτερο γιατὶ ἔχουν αὐτὰ καὶ μόνο τὴν κυριώτερη εὐθύνη γιὰ τὴν στροφὴ ποὺ πῆραν τὰ γεγονότα. Προπάντων στὴν Βαυαρία, οἱ κραυγὲς ἐνάντια στὸν συγκεντρωτισμὸ δὲν

εἶναι παρὰ μιὰ φάρσα τῶν πολιτικῶν κομμάτων ποὺ στὸ βάθος τους δὲν ἔχουν καμιὰ σοβαρὴ πρόθεση. Κάθε φορὰ ποὺ αὐτὰ τὰ κόμματα θὰ μποροῦσαν νὰ πραγματοποιήσουν κάποια ἀπ' τὶς κραυγαλέες ἐξαγγελίες τους, ὑποχωροῦν δίχως ἐξαίρεση, κατὰ τὸν πιὸ ἄθλιο τρόπο. Κάθε φορὰ ποὺ τὸ Ράιχ θἄφερνε στὴν ἐπιφάνεια αὐτὸ ποὺ τάχα ὀνομάζουν «λησταία τῶν ἀνεξάρτητων δικαιωμάτων» τοῦ Βαυαρικοῦ κράτους, κανεὶς δὲν τοῦ προβάλλει τὴν παραμικρὴ ἀντίρηση, ἔξω ἀπὸ μερικὲς ἀνάξιες λόγου φωνασκίες. *Ναί! κι ἂν κάποιος θὰ τολμοῦσε νὰ σηκώσει τὸ μέτωπό του ἐνάντια σ' αὐτὸ τὸ ἠλίθιο καθεστώς, θὰ τὸν ἔβαζαν ἐκτὸς νόμου, μὲ τὴν δικαιολογία ὅτι «δὲν ἀκολουθοῦσε τὴν κυβερνητικὴ γραμμὴ» καὶ θὰ τὸν προπηλάκιζαν αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ κόμματα ὥσπου νὰ πετύχουν τὴν σιωπή του ρίχνοντάς τον στὴ φυλακή, ἢ ἀπαγορεύοντάς τον νὰ ἐκφράσει δημόσια τὴν γνώμη του.* Οἱ ὀπαδοὶ μποροῦν ἀπ' αὐτὸ μονάχα νὰ καταλάβουν πόσο ἀπατεῶνες ἦταν αὐτοὶ ποὺ παρουσιάζονταν σὰν «φεντεραλιστές». Ἡ θεωρία τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ κράτους εἶναι γι' αὐτούς, καθὼς καὶ τὸ θρήσκευμα, μιὰ δικαιολογία γιὰ νὰ ὑπερασπισθοῦν τὰ κομματικά τους συμφέροντα, ποὺ δὲν ἦταν ὅλα τους ἀπόλυτα καθαρά.

***

Ὅσο κι ἂν φαίνονταν φυσιολογικὸς ἕνας κάποιος συγκεντρωτισμός, εἰδικὰ στὰ μέσα ἐπικοινωνίας, τόσο ἐμεῖς οἱ ἄλλοι ἐθνικοσοσιαλιστὲς εἴχαμε καθῆκον νὰ πάρουμε θέση ἀποφασιστικὴ ἐνάντια σὲ μιὰ παρόμοια πρόθεση τοῦ σημερινοῦ κράτους, γιατὶ τὰ μέτρα αὐτὰ δὲν εἶχαν ἄλλο σκοπὸ παρὰ νὰ συγκαλύψουν καὶ νὰ καταστήσουν ἐφαρμόσιμη μιὰ καταστρεπτικὴ ἐξωτερικὴ πολιτική. Ἀκριβῶς ἐπειδή, τὸ σημερινὸ Ράιχ δὲν ἀνάλαβε γιὰ λόγους ἀνώτερης ἐθνικῆς πολιτικῆς, τὴν κρατικοποίηση τῶν σιδηροδρόμων, τῶν ταχυδρομείων, τῶν χρηματιστηριακῶν γραφείων κ. λ. π. ἀλλὰ ἁπλῶς γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει πηγὲς κι ἐχέγγυα ἢ τέλος γιὰ νὰ ἐφαρμόσει τὴν ἀσυγκράτητη ἐκτελεστικὴ πολιτική του, ὀφείλουμε ἐμεῖς οἱ ἐθνικοσοσιαλιστὲς ὅλα ἐκεῖνα ποὺ νομίζουμε ὅτι χρειάζονται γιὰ νὰ παρεμποδίσουμε κι ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ σταματήσουμε μιὰ τέτοια πολιτική. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἀγωνισθοῦμε ἐνάντια στὸν ἐπιβαλλόμενο συγκεντρωτισμὸ στὰ καίρια καὶ μεγάλης σημασίας γιὰ τὴν ζωὴ τοῦ λαοῦ μας σημεῖα, ἀφοῦ δὲν ἐφαρμόζεται παρὰ μόνο γιὰ νὰ ὠφεληθοῦν καὶ νὰ χρηματισθοῦν ὡρισμένοι ξένοι ἀπὸ τὴν μεταπολεμικὴ κυβέρνηση καὶ τὴν πολιτική της.

Τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα ὀφείλει νὰ πάρει θέση ἐνάντια σὲ παρόμοιες ἀπόπειρες.

Τὸ δεύτερο κίνητρο ποὺ μᾶς ὑπαγορεύει ν' ἀντιταχθοῦμε σ' αὐτὸ

τὸν συγκεντρωτισμό, εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι μιὰ τέτοια κατάσταση θὰ μποροῦσε νὰ ἐνισχύσει στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας ἕνα καθεστὼς ποὺ κάθε του ἐνέργεια θ' ἀποτελεῖ καὶ μιὰ συμφορὰ γιὰ τὸ γερμανικὸ ἔθνος. *Τὸ δημοκρατικὸ καὶ διαποτισμένο ἀπὸ τὸν ἰσραηλιτισμὸ Ράιχ ποὺ μᾶς κυβερνᾶ σήμερα καὶ ποὺ εἶναι γιὰ τὴν Γερμανία ἡ ὁλοκλήρωση τῆς δυστυχίας, προσπαθεῖ νὰ ἐξουδετερώσει τὴν κριτικὴ ποὺ θὰ ἐξασκήσουν ἐναντίον του τὰ κρατίδια ποὺ δὲν ἔχουν στὸ σύνολό τους ἀκόμη κατανοήσει τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, καθιστώντας τα δίχως σημασία καὶ ρίχνοντάς τα στὴν ἀφάνεια.* Μπροστὰ σὲ μιὰ τέτοια κατάσταση ἐμεῖς οἱ ἄλλοι ἐθνικοσοσιαλιστές, ἔχουμε κάθε λόγο ὄχι μόνον νὰ προμηθεύσουμε σ' αὐτὰ τὰ ὁμόσπονδα κράτη ποὺ ἀντιστέκονται, τὴν βάση μιᾶς πολιτικῆς δύναμης ποὺ νὰ ὑπόσχεται τὴν ἐπιτυχία, ἀλλὰ νὰ δημιουργήσουμε ἀπ' τὸν ἀγώνα τους ἐνάντια στὸν συγκεντρωτισμό, τὴν ἔκφραση ἑνὸς γενικώτερου ἐνδιαφέροντος, ἐθνικοῦ καὶ γερμανικοῦ. *Ἔτσι ἐνῶ τὸ Λαϊκὸ κόμμα τῆς Βαυαρίας θὰ ὑπερασπίζεται τὰ «ἰδιαίτερα δικαιώματα» τοῦ Βαυαρικοῦ κράτους γιὰ λόγους ποὺ θὰ στηρίζονται ἀπ' εὐθείας σὲ λαϊκὸ ἔρεισμα, ἐμεῖς θὰ προσεταιρισθοῦμε ἕνα μέρος αὐτῆς τῆς εἰδικῆς περίπτωσης γιὰ νὰ χτυπήσουμε τὸ σημερινὸ δημοκρατικὸ καθεστώς, ποὺ στηρίχθηκε στὴν Νοεμβριανὴ ἐπανάσταση, ὑποστηρίζοντας τὸ ὕψιστο ἐθνικὸ συμφέρον.*

Τὸ τρίτο κίνητρο ποὺ μᾶς ἔφερε ἀντιμέτωπους στὸν σημερινὸ συγκεντρωτισμὸ εἶναι ἡ πεποίθησή μας πὼς αὐτὸ ποὺ ὀνομάζεται κρατικοποίηση πρὸς ὄφελος τοῦ Ράιχ δὲν εἶναι στὴν πραγματικότητα καὶ σὲ μεγάλο μέρος, παρὰ ἑνοποίηση· δὲν εἶναι ὁπωσδήποτε μιὰ ἁπλοποίηση· πρόκειται ἁπλούστατα γιὰ μιὰ ἀφαίρεση, ὑπεξαίρεση τὸ πιὸ συχνά, ἀπὸ τὰ ἀνεξάρτητα κράτη τῶν δικαιωμάτων τους, ἀνοίγοντας ἔτσι φαρδειὰ - πλατειὰ τὶς πόρτες στοὺς διακαεῖς πόθους τῶν ἐπαναστατικῶν κομμάτων. Ποτὲ ὡς τώρα, στὴν ἱστορία τῆς Γερμανίας, ὁ προστατευτισμὸς δὲν ἐφαρμόσθηκε μὲ τέτοιο αἰσχρὸ τρόπο, ὅσο ἀπ' τὸ σημερινὸ δημοκρατικὸ καθεστώς. *Ἡ μανία ποὺ μ' αὐτὴν ἐπιζητεῖται ὁ συγκεντρωτισμὸς πρέπει στὸ μεγαλύτερο μέρος της νὰ καταλογισθεῖ στὰ κόμματα ποὺ ἄλλοτε ὑπόσχονταν νὰ ἀνοίξουν τὸν δρόμο στοὺς ἱκανοὺς κρατικοὺς ὑπαλλήλους καὶ ποὺ μολοντοῦτο ὅταν σήμερα τεθεῖ θέμα τοποθέτησης ἢ πλήρωσις κάποιου κενοῦ στὸν κρατικὸ μηχανισμό, τὸ μόνο ποὺ ἐνδιαφέρονται νὰ μάθουν εἶναι ἂν τὸ πρόσωπο ποὺ προορίζεται γι' αὐτὴ τὴν θέση ἀνήκει στὸ κόμμα τὸ δικό τους.* Εἰδικώτερα οἱ Ἑβραῖοι, ἀπὸ τότε ποὺ ἐγκαθιδρύθηκε ἡ δημοκρατία ἔχουν ξεχυθεῖ πλημμυρίζοντας ἀπίστευτα κάθε οἰκονομικὴ ὑπηρεσία καὶ κάθε διοικητικὴ θέση, ὥστε πιὰ τὸ Κράτος νὰ μεταβληθεῖ σὲ ἑβραϊκὴ παροικία.

Αὐτὸς ἀκριβῶς ὁ τρίτος λόγος μᾶς ἐπιβάλλει – εἶναι πιὰ θέμα καθαρῶς τακτικῆς – σὰν καθῆκον τὴν ἐξέταση μὲ σχολαστικὴ ἀκρίβεια, κάθε καινούργιου μέτρου ποὺ ἐπιχειρεῖ νὰ τονίσει τὸν συγκεντρωτισμὸ καὶ νὰ πάρουμε, στὴν ἀνάγκη, θέση ἐναντίον του. *Ἡ ἄποψη ποὺ υἱοθετοῦμε γιὰ νὰ ἀναλάβουμε αὐτὴ τὴν ἐξέταση ὀφείλει πάντα νὰ εἶναι μέσα στὰ πλαίσια μιᾶς ἐθνικῆς πολιτικῆς μὲ ὑψηλὸ πνεῦμα καὶ ποτὲ νὰ μὴ πάρει τὴν μορφὴ ἑνὸς στενόμυαλου καταμερισμοῦ.*

Αὐτὴ ἡ τελευταία παρατήρηση εἶναι ἀναγκαία γιὰ ὅσους ἀπ' τοὺς ὀπαδούς μας δὲν πιστεύουν ὅτι ἐμεῖς οἱ ἄλλοι ἐθνικοσοσιαλιστές, ἀρνιόμαστε ἀπὸ πεποίθηση στὸ Ράιχ σὰν ἔκφραση ἀνώτατης κυριαρχίας πάνω στὰ ὁμόσπονδα κράτη. Δὲν πρέρει νὰ ὑπάρχει ἀνάμεσά μας κανεὶς ποὺ ν' ἀμφιβάλλει πάνω σ' αὐτό. *Γιὰ μᾶς τὸ κράτος δὲν εἶναι, αὐτὸ καθεαυτό, παρὰ ἕνα σχῆμα, κι ἡ ὑπόστασή του, δηλαδὴ τὸ περιεχόμενο αὐτοῦ τοῦ σχήματος, εἶναι τὸ ἔθνος, ὁ λαός. Πρέπει λοιπὸν τὰ συμφέροντα τοῦ κράτους νὰ ὑποταχθοῦν στὰ ἡγεμονικὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ. Κατὰ συνέπεια, δὲν μποροῦμε ν' ἀναγνωρίσουμε σὲ κανένα ὁμόσπονδο κράτος, ποὺ ζεῖ μέσα στὴν καρδιὰ τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Ράιχ ποὺ τὸ ἀντιπροσωπεύει, μιὰ πολιτικὴ δύναμη ἀνεξάρτητη καὶ ἡγεμονικὰ δικαιώματα ἰδιαίτερα.* Πρέπει λοιπὸν νὰ βάλουμε ἕνα τέλος κι αὐτὸ θὰ γίνει κάποια μέρα, στὶς καταχρήσεις ποὺ διαπράττουν τὰ ὁμόσπονδα κράτη χρησιμοποιώντας πρεσβεῖες ποὺ ὑποτίθεται πὼς τὰ ἀντιπροσωπεύουν στὸ ἐξωτερικό, ἢ τὰ μὲν ἐναντίον τῶν δέ. Ὅσο θὰ ὑπάρχει αὐτὴ ἡ ἀταξία δὲν πρέπει κανεὶς νὰ ἐκπλήσσεται ἂν τὸ ἐξωτερικὸ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπεμβαίνει στὸν ἐξοπλισμὸ τοῦ Ράιχ καὶ σὲ κάθε θέμα ποὺ ἀναφέρεται σ' αὐτό, αὐτὲς οἱ καταχρήσεις εἶναι τόσο ἐξοργιστικὰ φανερές, νὰ μὴ μποροῦμε νὰ ἀναγνωρίσουμε τὴν παραμικρὴ χρησιμότητα ποὺ ν' ἀντισταθμίζει τὰ ἀτοπά τους. Ἂν τὰ συμφέροντα ἑνὸς Γερμανοῦ πολίτη ποὺ μένει στὸ ἐξωτερικὸ δὲν μποροῦν νὰ προστατευθοῦν ἀπὸ τὶς πρεσβεῖες τοῦ Ράιχ, πολὺ περισσότερο δὲν θὰ μπορέσει νὰ τὰ προστατεύσει τὸ ὑπουργεῖο ἑνὸς μικροῦ κράτους ποὺ τὸ ἐλάχιστο κῦρος του τὸ κάνει νὰ φαίνεται γελοῖο, στὰ ἐπίπεδα τοῦ καινούριου κόσμου. Σ' αὐτὰ τὰ ὁμόσπονδα κράτη, μόνο ἐλαττώματα μποροῦμε νὰ βροῦμε ποὺ διευκολύνουν τὶς προσπάθειες, μέσα καὶ ἔξω ἀπ' τὸ Ράιχ ποὺ θὰ ὁδηγήσουν τελικὰ στὴν κατάρρευσή του, προσπάθειες ποὺ μιὰ κυβέρνηση ἐξακολουθεῖ νὰ τὶς βλέπει μὲ καλὸ μάτι. Δὲν μποροῦμε οὔτε καὶ νὰ καταλάβουμε, ἐμεῖς οἱ ἐθνικοσοσιαλιστές, πὼς ἕνας κάποιος οἶκος, γερασμένος, ἐπιδιώκει ἀπὸ τὴν θέση μιανοῦ μεταβατικοῦ ὑπουργείου, πρόσφορο ἔδαφος γιὰ ἕναν ἀπ' τοὺς ἀποξεραμένους κλάδους του. Ἡ διπλωματική μας ἐκπροσώπηση στὸ ἐξωτερικὸ ἦταν κιόλας

τόσο ἄθλια στὸν καιρὸ τοῦ παλιοῦ Ράιχ ὥστε εἶναι τελείως ἀνόητο τὸ ν' ἀντλοῦμε ἐμπειρίες ἀπ' τὶς πράξεις της.

Στὸ μέλλον θὰ πρέπει ἡ σημασία ἑνὸς κράτους νὰ μετριέται ἀπὸ τὶς προσπάθειες ποὺ ἔκαναν οἱ κυβερνήσεις του γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ μονάρχης ποὺ ἔκανε τὰ περισσότερα γιὰ τὸ καλὸ τῆς Βαυαρίας δὲν ἦταν κανένας στενοκέφαλος κι ἐχθρὸς τοῦ πανγερμανισμοῦ, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ Λουδοβῖκος ὁ 1ος ποὺ συνεδίαζε τὴν ἀγάπη του πρὸς τὶς καλὲς τέχνες μὲ τὴν φλογερή του λατρεία γιὰ τὸ ἰδανικὸ τῆς μεγάλης Γερμανίας. Θυσιάζονταν, ἀφιερώνοντας τὰ οἰκονομικὰ τοῦ κράτους στὸν σκοπό του ν' ἀνυψώσει τὴν Βαυαρία στὸ ἐπίπεδο τῶν πολιτισμένων κρατῶν, ἀντὶ νὰ ἐπαυξήσει τὴν πολιτική του δύναμη, πέτυχε θαυμαστὰ ἀποτελέσματα καὶ περισσότερο ἀνεκτὰ στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, πράγμα ποὺ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὸ κάνει μὲ ἄλλα μέσα. Τὸ Μόναχο ποὺ ἦταν μιὰ ἐπαρχιακὴ πρωτεύουσα δίχως μεγάλη σημασία, ἔγινε χάρη σ' αὐτὸν μιὰ σπουδαία μητρόπολη τῆς γερμανικῆς τέχνης καὶ δημιούργησε ἐκεῖ ἕνα κέντρο τῆς διανόησης τέτοιο ποὺ τὸ θέλγητρό του ἦταν τόσο ἰσχυρὸ ὥστε οἱ Φραγκῶνοι ποὺ ὁ ἐθνικός τους χαρακτήρας εἶναι τόσο διαφορετικὸς ἀπ' τῶν Βαυαρῶν νὰ εἶναι σήμερα δεμένοι ἀκατάλυτα μὲ τὴν Βαυαρία. Ἂν τὸ Μόναχο ἔμενε ὅπως ἦταν πρῶτα, αὐτὸ ποὺ ἔγινε στὴ Σαξωνία, δὲν θὰ ἐπαναλαμβανόταν στὴν Βαυαρία, μὲ τὴν διαφορὰ πὼς ἡ Βαυαρικὴ Λειψία, δηλαδὴ ἡ Νυρεμβέργη δὲν θἄχει περάσει στὴν Βαυαρία, ἀλλὰ θἄμενε μιὰ πόλη φραγκονική. Αὐτοὶ ποὺ δημιούργησαν τὴν δόξα τοῦ Μονάχου δὲν εἶναι σίγουρα ἐκεῖνοι ποὺ φωνάζουν σήμερα «Κάτω ἡ Πρωσσία!»· αὐτὸς ποὺ ἔδωσε στὴν πόλη τὴν ἀληθινή της σημασία ἦταν ὁ βασιλιᾶς ποὺ θέλησε νὰ κάνει δῶρο στὸ γερμανικὸ ἔθνος ἕνα πραγματικὸ ἔργο τέχνης ποὺ ὁ καθένας ποὺ θὰ τὸ ἐπισκέπτεται θὰ τὸ θαυμάζει· καὶ τὸ κατάφερε στ' ἀλήθεια. Ἀπ' τὸ γεγονὸς αὐτὸ μποροῦμε νὰ βγάλουμε ἕνα δίδαγμα γιὰ τὸ μέλλον. *Ἡ σημασία ποὺ μπορεῖ νἄχει ἕνα δημόσπονδο κράτος δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ μετρηθεῖ μὲ τὴν πολιτική του δύναμη· τὴν βλέπω μονάχα νὰ ἐκδηλώνεται στὸν ρόλο ποὺ θὰ παίξει ἕνα τέτοιο κράτος σὰν κλάδος τῆς φυλῆς ἢ στὴν ἐνθάρρυνση τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ.* Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἄποψη ἂν δοῦμε τὰ πράγματα, πάλι ὁ χρόνος θὰ κάνει τὸ ἔργο του τῆς ἀξιολόγησης. Ἡ εὐχέρεια τῶν νέων μέσων ἐπικοινωνίας ἀνατάραξε τόσο τοὺς ἀνθρώπους ὥστε τὰ σύνορα ποὺ χωρίζουν τοὺς κλάδους τῆς ἴδιας φυλῆς, σβύνουν ἀργά, ἀλλὰ ἐξακολουθητικά, ὥστε τὰ σχήματα ποὺ μ' αὐτὰ ἔχει ντυθεῖ ὁ πολιτισμὸς ἑνὸς λαοῦ νὰ παρουσιάζουν λίγο-λίγο τὴν ἴδια ὄψη σ' ὅλη τὴν ἔκταση τῆς ἐπικρατείας του.

Ὁ στρατὸς πρέπει, ἀπόλυτα ἰδιαιτέρως, νὰ διαφυλαχθεῖ μὲ τὴν τὴν πιὸ μεγάλη φροντίδα ἀπὸ τὶς ἐπιδράσεις τοῦ καταμερισμοῦ. Τὸ μελλοντικὸ ἐθνικοσιαλιστικὸ κράτος δὲν πρέπει νὰ ὑποπέσει στὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος οὔτε νὰ τὸ φορτώσει μὲ ἔργα ποὺ δὲν εἶναι δικά του καὶ ποὺ μ' αὐτὰ δὲν ἔχει κανένα λόγο ν' ἀσχοληθεῖ. *Ὁ στρατὸς δὲν εἶναι μιὰ σχολὴ ὅπου καλλιεργοῦνται οἱ καταμερισμοί, ξεχωρίζοντας τὸν ἕνα ἀπ' τὸν ἄλλο, τοὺς διάφορους κλάδους τῆς φυλῆς, τελείως ἀντίθετα, εἶναι ἕνα σχολεῖο ὅπου ὅλοι οἱ Γερμανοὶ ὀφείλουν νὰ μάθουν νὰ καταλαβαίνουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο καὶ νὰ προσαρμόζονται ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλο.* Ὅλα ὅσα τείνουν, μέσα στὴν ζωὴ ἑνὸς ἔθνους, νὰ τὸ καταμερίσουν, ὁ στρατὸς ἔχει σὰν καθῆκον νὰ προσπαθεῖ νὰ τὰ ἑνώσει. Ὀφείλει νὰ ἐξυψώσει τὸν νεαρὸ στρατιώτη πάνω ἀπ' τὸν ὁρίζοντα τῆς μικρᾶς πατρίδας του καὶ νὰ τοῦ ἀποκαλύψει τὰ πλατειὰ σύνορα τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους. Ὁ στρατιώτης πρέπει νὰ ἐξασκηθεῖ στὸ νὰ διακρίνει ὄχι μιὰ τὰ σύνορα τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας του ἀλλὰ ἐκεῖνα τῆς Γερμανίας, γιατὶ μιὰ μέρα αὐτὰ θὰ κληθεῖ νὰ ὑπερασπίσει. Ἀκόμη εἶναι ἀνόητο ν' ἀφήνουμε τὸν νεαρὸ Γερμανὸ νὰ μαραζώνει στὴν ἐπαρχία ποὺ γεννήθηκε· πρέπει νὰ τὸν βοηθήσουμε νὰ γνωρίσει τὴν Γερμανία ὁλόκληρη κατὰ τὸ διάστημα τῆς στρατιωτικῆς του θητείας. Αὐτὸ εἶναι περισσότερο ἀπαραίτητο σήμερα ποὺ ὁ νεαρὸς Γερμανὸς σύντροφος δὲν κάνει πιά, καθὼς ἄλλοτε τὸν γῦρο τῆς Γερμανίας, ποὺ θὰ πλάταινε τὸν ὁρίζοντά του. Δὲν εἶναι ἀνόητο, ἂν ἀφοῦ καταλάβουμε τούτη τὴν ἀναγκαιότητα, ἀφήσουμε τὸν νεαρὸ Βαυαρὸ νὰ ὑπηρετεῖ τὴν στρατιωτική του θητεία στὸ Μόναχο, τὸν Φραγκονιάνο στὴν Νυρεμβέργη, τὸν κάτοικο τῆς Βάδης στὴν Καρλσρόνκ, τὸν Βυττεμβεργιανὸ στὴν Στουττγάρδη κ.τ.λ. ἐνῶ θᾶταν πιὸ λογικὸ νὰ δείξουμε στὸν νέο Βαυαρό, πότε τὸ Ρῆνο καὶ πότε τὶς Νότιες θάλασσες, στὸν Χαμβουργιανὸ τὶς Ἄλπεις, στὸν Ἀνατολικὸ Πρῶσσο τὴν Κεντρικὴ χῶρα καὶ τὰ λοιπά. Ὁ ἰδιαίτερος χαρακτήρας κάθε ἐπαρχίας θὰ μείνει στὸ κοπάδι τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ὄχι καὶ στὴν φρουρὰ τῶν ἐπιλέκτων της. Κάθε προσπάθεια συγκεντρωτισμοῦ μπορεῖ νὰ περιπέσει στὴν ἀποδοκιμασία μας, ἀλλὰ ποτὲ μιὰ παρόμοια ποὺ θἄχε σὰν ἀντικείμενό της τὸν στρατό. Τὸ ἀντίθετο, ἀκόμη κι ἂν ἀντιταχθοῦμε σ' ὅλους τοὺς ἄλλους τρόπους συγκεντρωτισμοῦ, αὐτὸς ὁ τελευταῖος θὰ μᾶς χαροποιοῦσε· Ἐξαίρεση σ' αὐτὴ τὴν ἄποψη, παίρνοντας σὰν μέτρο τὰ σημερινὰ δεδομένα στὸν στρατὸ τοῦ Ράιχ, ἀποτελεῖ ἡ διατήρηση τοπικῶν στρατευμάτων στὰ ὁμόσπονδα κράτη· αὐτὴ τὴν δῆθεν πρόοδο ὀφείλουμε νὰ τὴν ἀρνηθοῦμε στὸ μέλλον ὅταν θὰ ἐγκαθιδρύσουμε τὸν ἐθνικό μας στρατό.

Τέλος μιὰ νέα καὶ νικηφόρα θεωρία θὰ διασπάσει ὅλους τοὺς δεσμοὺς

πού θά μποροῦσαν νά διαλύσουν τήν διανοητική ὥθηση τοῦ στρατοῦ. Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμός πρέπει νά διεκδικήσει τό δικαίωμα νά ἐπιβάλλει τίς ἀπόψεις του σ' ὁλόκληρο τό γερμανικό ἔθνος χωρίς νά λογαριάζει τά σύνορα πού χώριζαν ὡς τώρα τά ὁμόσπονδα κράτη, καί νά ὁδηγήσει τήν ἀγωγή τοῦ ἔθνους ἀνάλογα μέ τήν θεωρία καί τό πρόγραμμά του. Καθώς πλέον οἱ ἐκκλησίες δέν αἰσθάνονται δεσμευμένες καί περιωρισμένες ἀπό πολιτικά περιθώρια, ἔτσι κι ἡ θεωρία τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τούς τοπικούς καταμερισμούς τῶν ὁμοσπόνδων κρατῶν.

Ἡ ἐθνικοσοσιαλιστική ἐπιστήμη δέν ἀνήκει στήν ὑπηρεσία τῶν πολιτικῶν συμφερόντων τῶν κρατῶν τῆς ὁμοσπονδίας· θά γίνει μιά μέρα βασίλισσα κι' ἀρχόντισσα τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους. Ἔχει σάν σκοπό νά διευθύνει καί ν' ἀναδιοργανώσει τήν ζωή ἑνός λαοῦ· πρέπει λοιπόν νά διακηρύξει μέ κυριαρχικό τρόπο, τό δικαίωμά της νά περάσει πάνω ἀπό τά σύνορα πού χάραξε μιά ἐξέλιξη πού δέν τήν δεχόμαστε πιά. Ὅσο πιό ὁλοκληρωμένος θά εἶναι ὁ θρίαμβος τῆς θεωρίας μας, τόσο πιό μεγάλη θά εἶναι ἡ ἀτομική ἐλευθερία πού θά ἐξαπλωθεῖ σ' ὁλόκληρη τή χώρα.

ΕΝΔΕΚΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Το 1921 ΕΙΧΕ ΓΙΑ ΜΕΝΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ, ΑΠΟ ΠΟΛΛΕΣ άπόψεις, ίδιαίτερη σημασία. Μόλις έγινα μέλος τοῦ γερμανικοῦ κόμματος, άνέλαβα τὸν τομέα τῆς προπαγάνδας. Θεωροῦσα τότε ὅτι αὐτὸς ὁ κλάδος ἔχει πολὺ μεγάλη σημασία. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἔσπαζαν κυριολεκτικὰ τὸ κεφάλι τους ἀναζητώντας ὀργανωτικὲς λύσεις ἀντὶ νὰ φροντίσουν νὰ προπαγανδίσουν τὶς ἀπόψεις τους. Ἡ προπαγάνδα μολοντοῦτο ἔπρεπε νὰ προηγηθεῖ κατὰ πολὺ ἀπὸ τὴν ὀργάνωση καὶ νὰ κατακτήσει πρῶτα τὸ ἀνθρώπινο ὑλικὸ ποὺ καλοῦνταν νὰ διαμορφώσει. Ἀκόμη, εἶμαι ἐχθρὸς τῆς ταχύτατης ὀργάνωσης καὶ τῆς πολὺ σχολαστικῆς. Ἀπ' αὐτὴν θὰ βγεῖ ἕνας νεκρὸς μηχανισμὸς κι ὄχι ἕνας ὀργανισμός. Γιατὶ μιὰ ὀργάνωση προϋποθέτει ἀπὸ τὴν ἴδια της τὴν ὕπαρξη, ζωὴ ὀργανική κι ὀργανικὴ ἐξέλιξη. Οἱ ἰδέες ποὺ προσεταιρίζεται ἕνας ὡρισμένος ἀριθμὸς ἀτόμων ἐξαπλώνονται πάντα σὲ μιὰ τάξη καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐσωτερικὴ ὑπόσταση θὰ προέλθει ἡ ἀξιόλογησή τους. Ἀλλὰ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο πρέπει νὰ βασισθοῦμε στὴν ἀνθρώπινη ἀδυναμία ποὺ ἐξωθεῖ τὸ μεμονωμένο ἄτομο σὲ μιὰ ἀφηνιασμένη ἀντίσταση, ἐνστικτώδικη στὴν ἀρχή, ἐνάντια σὲ κάθε ἐξουσία. Ἔτσι ὅταν μιὰ ὀργάνωση ἐξελίσσεται μηχανικὰ ἀπὸ τὰ πάνω πρὸς τὰ κάτω, διατρέχει τοῦτο τὸν κίνδυνο: μιὰ προσωπικότητα ποὺ μιὰ μέρα θ' ἀναφανεῖ, δίχως ἀκόμη νὰ ἔχει προσαρμοσθεῖ στὴν κομματικὴ θεωρία, οὔτε ὅσο πρέπει ἱκανή, μπορεῖ νὰ ἐμποδίσει ἀπὸ ζηλοτυπία τὴν ἄνοδο στοιχείων περισσότερο ἱκανῶν. Τὸ χάσμα ποὺ θὰ δημιουργηθεῖ ἀπὸ ἕνα παρόμοιο περιστατικὸ μπορεῖ, στὴν περίπτωση κυρίως ποὺ τὸ κίνημα εἶναι καινούριο, ν' ἀποτελεῖ καταστρεπτικό.

Γι' αὐτὸν τὸ λόγο εἶναι προτιμώτερο νὰ διαδώσουμε μὲ τὴν προπαγάνδα, γιὰ ἕνα ὡρισμένο χρονικὸ διάστημα, μιὰ θεωρία καὶ πρῶτα στὰ κεντρικά της σημεῖα κι ὕστερα ν' ἀναζητήσουμε προσεχτικὰ ἀνάμεσα στὸ ἀνθρώπινο ὑλικὸ ποὺ σιγὰ-σιγὰ θἄχει αὐξηθεῖ τοὺς «ἡγέτες-κεφαλὲς» καὶ νὰ τοὺς ἀναδείξουμε. Μπορεῖ καμιὰ φορὰ νὰ συμβεῖ,

ἄνθρωποι ἀσήμαντοι ἀπὸ ἑαυτούς τους, νὰ θεωρηθοῦν σὰν γεννημένοι *Φῦρερ* *. Τότε θὰ ἦταν τέλεια λάθος ἂν ἐπιχειρούσαμε νὰ δοῦμε στὸν πλοῦτο τῶν θεωρητικῶν γνώσεων ἑνὸς ἀνθρώπου τὶς ἀπαιτούμενες χαρακτηριστικὲς ἐνδείξεις τοῦ *Φῦρερ*.

Τὸ ἀντίθετο παρατηρεῖται πολὺ συχνά.

Οἱ μεγάλοι θεωρητικοὶ εἶναι πολὺ σπάνια τὸ ἴδιο μεγάλοι καὶ σὰν ὀργανωτές, ἂν ληφθεῖ ὑπ' ὄψη μας ὅτι ἡ δύναμη τοῦ θεωρητικοῦ καὶ τοῦ δημιουργοῦ ἑνὸς πολιτικοῦ προγράμματος, στηρίζεται ἀπαρέγκλητα καὶ βασικὰ στὴν γνώση καὶ στὴν καθιέρωση σωστῶν νόμων σὲ ἀφηρημένα ὅμως ἐπίπεδα, ἐνῶ ὁ ὀργανωτὴς πρέπει ἀπαραίτητα νὰ εἶναι ψυχολόγος, νὰ παίρνει δηλαδὴ τὸν ἄνθρωπο ὅπως εἶναι, νὰ τὸν ξέρει. Ὀφείλει νὰ τὸν ὑπερτιμᾶ τὸ ἴδιο, ὅπως λίγο πρέπει καὶ νὰ τὸν ὑποτιμᾶ. Τὸ ἀντίθετο, ἔχει ὑποχρέωση ν' ἀντιλαμβάνεται καὶ νὰ μετρᾶ τὴν ἀδυναμία καὶ τὴν ἀνοησία του, ὅταν θέλει νὰ δημιουργήσει ἕναν ζωντανὸ ὀργανισμὸ μιᾶς ἀδιάσπαστης ζωτικότας, ἄριστα προετοιμασμένο στὸ νὰ προπαγανδίσει μιὰ θεωρία καὶ νὰ τῆς ἀνοίξει τὸν δρόμο στὴν ἐπιτυχία.

Ἀλλὰ εἶναι ἀκόμη πιὸ σπάνιο ἕνας μεγάλος θεωρητικὸς νὰ μεταβληθεῖ σὲ μεγάλο *Φύρερ*. Τέτοιος εἶναι μονάχα καὶ πιὸ συχνὰ ὁ ταραξίας, πράγμα ποὺ πολλοὶ λίγοι μὲ διανοουμενίστικο πνεῦμα μποροῦν νὰ τὸ καταλάβουν κι ὅμως εἶναι ἀπόλυτο κατανοητό. Ἕνας ταραξίας ποὺ κατέχει τὴν ἱκανότητα νὰ ἐξαπλώσει μιὰ θεωρία στὶς μάζες, εἶναι μαζὺ καὶ ψυχολόγος, ἀκόμη κι ἂν στὸ τέλος δὲν ἀποδειχθεῖ παρὰ ἕνας δημαγωγός. Θὰ γίνει πάντα καλύτερος *Φῦρερ* ἀπ' τὸν θεωρητικὸ τῆς σκέψης ποὺ ζεῖ μόνος μακρυὰ ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν κόσμο. Γιατί, εἶμαι ἡγέτης, σημαίνει, συγκινῶ, συνεπαίρνω τὶς μᾶζες. Τὸ δένδρο τῆς δημιουργίας μιᾶς θεωρίας δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ *Φῦρερ*. Εἶναι τελείως ἄχρηστο νὰ συζητοῦμε σήμερα ποιὸ πρᾶγμα ἔχει μεγαλύτερη σημασία: νὰ δημιουργεῖς ἰδανικὰ καὶ σκοποὺς γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἢ νὰ πραγματοποιεῖς αὐτὰ τὰ ἰδανικά. Συμβαίνει κι ἐδῶ, τὸ ἴδιο ποὺ γίνεται καὶ μὲ τὴν ζωή: τὸ ἕνα εἶναι τέλεια ἄχρηστο καὶ δίχως νόημα, χωρὶς τὸ ἄλλο. Ἡ πιὸ θαυμαστὴ φιλοσοφικὴ θεωρία παραμένει οὐδέτερη καὶ δίχως ἀξία ἂν ὁ *Φῦρερ* δὲν μπορεῖ νὰ στρέψει τὴν προσοχὴ τῆς μάζας πρὸς αὐτήν. Καὶ ἀντίστροφα, τί θὰ ἦταν ὅλη αὐτὴ ἡ «ἐμπνευσμένη» προσωπικότητα κι ἡ ὁρμὴ τοῦ *Φῦρερ*, ἂν ἕνας θεωρητικὸς καλλιεργημένος δὲν βρισκόταν νὰ καθορίσει τοὺς σκοποὺς ποὺ γι' αὐτοὺς θ' ἀγωνισθεῖ ἡ

---

* *Φῦρερ* = ἡγέτης, ὁδηγητής, λαῶν (Σ. τ. Μ.).

ἀνθρωπότητα; Ἀλλὰ ἡ σύζευξη θεωρητικοῦ, ὀργανωτῆ καὶ *Φύρερ* σ' ἕνα καὶ μόνο πρόσωπο εἶναι τὸ πιὸ σπάνιο πρᾶγμα ποὺ μπορεῖ νὰ βρεθεῖ πάνω σ' αὐτὴ τὴν γῆ: αὐτὴ ἡ σύζευξη ἀποτελεῖ τὴν συγκρότηση τῆς μεγαλοφυΐας.

Καθὼς εἶπα καὶ παραπάνω, τὰ πρῶτα χρόνια τῆς δραστηριότητάς μου στὸ κόμμα, τ' ἀφιέρωσα στὴν προπαγάνδα. Ἔπρεπε νὰ ἐμποτίσω σιγὰ-σιγὰ μιὰ μικρὴ ὁμάδα ἀνθρώπων μὲ τὴν καινούρια θεωρία, γιὰ νὰ σχηματίσω τὸ ὑλικὸ πού, ἀργότερα, θὰ μποροῦσε ν' ἀποτελέσει τὰ πρῶτα στοιχεῖα μιᾶς ὀργάνωσης. Ἔτσι ὁ σκοπὸς τῆς προπαγάνδας ξεπερνᾶ γενικὰ τὸν σκοπὸ τῆς ὀργάνωσης.

Ἂν ἕνα κίνημα ἔχει τὴν πρόθεση ν' ἀναστατώσει τὸν κόσμο, νὰ γκρεμίσει ἕναν κόσμο καὶ νὰ χτίσει στὴν θέση του ἕναν καινούριο, μιὰ ὁλοκληρωτικὴ λάμψη πρέπει νὰ βασιλεύει στὴν καρδιὰ τῆς ἡγεσίας του, ποὺ νὰ στηρίζεται πάνω στὶς ἀκόλουθες ἀρχές: Κάθε κίνημα ποὺ θἄχει διαμορφώσει τὸ ἔμψυχο ὑλικό του, ὀφείλει νὰ τὸ χωρίσει σὲ δυὸ μέρη: Στοὺς ὀπαδοὺς καὶ στὰ μέλη.

Καθῆκον τῆς προπαγάνδας εἶναι νὰ δημιουργήσει ὀπαδοὺς καὶ τῆς ὀργάνωσης ν' ἀποκτήσει μέλη.

Ὁ ὀπαδὸς ἑνὸς κόμματος εἶναι αὐτὸς ποὺ ἐκδηλώνει τὴν συγκατάθεσή του ὡς πρὸς τὸ πρόγραμμά του· μέλος, ἐκεῖνος ποὺ ἀγωνίζεται γιὰ τὸ πρόγραμμα.

Ὁ ὀπαδὸς θὰ ὁδηγηθεῖ στὶς τάξεις τοῦ κόμματος μὲ τὴν προπαγάνδα. Τὸ μέλος θὰ ἐξωθηθεῖ ἀπὸ τὴν ὀργάνωση νὰ δράσει γιὰ τὴν προσέλκυση νέων ὀπαδῶν, ποὺ ἀπ' τὸν ἀριθμό τους θ' αὐξηθεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν νέων μελῶν. «Εἶμαι ὀπαδός», σημαίνει ἀναγνωρίζω παθητικὰ τὸ δίκαιο μιᾶς θεωρίας. «Εἶμαι μέλος» προϋποθέτει νὰ τὴν ἐκπροσωπῶ ἐνεργητικὰ καὶ νὰ τὴν ὑπερασπίζομαι. Ὁ χαρακτηρισμὸς ὡς ὀπαδοῦ ἑνὸς κόμματος, κάποιου ἀτόμου, τοῦ ἐπιβάλλει μιὰ ἁπλῆ προσπάθεια γνώσης· γιὰ νὰ εἶσαι μέλος χρειάζεται νὰ ἔχεις τὸ θάρρος νά διακηρύσσεις τὴν ἀλήθεια τῆς θεωρίας σου καὶ νὰ τὴν διαδίδεις πλατειά.

Ἐξ αἰτίας τῆς παθητικῆς μορφῆς της, αὐτὴ ἡ ἁπλῆ προσπάθεια γνώσης ταὐτίζεται μὲ τὴν πλειοψηφία τῶν ἀνθρώπων ποὺ εἶναι τεμπέληδες καὶ δειλοί. Ἐνῶ τὰ μέλη ἑνὸς κόμματος ποὺ εἶναι ὑποχρεωμένα νὰ σκέπτονται ἐνεργητικά, δὲν ἀποτελοῦν παρὰ τὴν μειοψηφία.

Ἡ προπαγάνδα κατὰ συνέπεια, πρέπει νὰ φροντίζει ἀδιάκοπα γιὰ τὴν προαγωγὴ αὐτῆς τῆς ἀλήθειας ποὺ βγαίνει μέσ' ἀπ' τὴ θεωρία κι ἔχει σὰ σκοπὸ νὰ κατακτᾶ ὀπαδούς· κατόπι ἡ ὀργάνωση ὀφείλει νἄναι ἀπόλυτα προσεκτικὴ προκειμένου νὰ διαλέξει τὰ νέα μέλη της ἀνάμεσα ἀπ' τοὺς πιὸ ἱκανοὺς ὀπαδούς. Συνακόλουθα, ἡ προπα-

γάνδα δὲν ἔχει καμιὰ ἀνάγκη νὰ πονοκεφαλιάσει ἀναφορικὰ μὲ τὴν ἰδιαίτερη σημασία τοῦ κάθε μιανοῦ ἀπ' αὐτοὺς ποὺ προσεταιρίζεται, τὴν ἱκανότητα, τὶς γνώσεις, τὴν ἐξυπνάδα τους ἢ τὸν χαρακτῆρα τους, ἀφοῦ δουλειὰ τῆς ὀργάνωσης εἶναι νὰ ἀπομονώνει μὲ πολλὴ προσοχὴ ὅλ' αὐτὰ τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ καταστήσουν πραγματικὰ δυνατὴ τὴν νίκη τοῦ κινήματος.

***

Ἡ προπαγάνδα ἀποσκοπεῖ στὸ νὰ εἰσαγάγει μιὰ θεωρία στὸ σύνολο τοῦ λαοῦ, ἡ ὀργάνωση δὲν θὰ συμπεριλάβει στὰ πλαίσιά της παρὰ μόνον αὐτούς, ποὺ γιὰ λόγους ψυχολογικούς, δὲν θὰ μπορέσουν νὰ βλάψουν στὴν ἐξάπλωση τῆς θεωρίας.

***

Ἡ προπαγάνδα τυπώνει στὸ μυαλὸ τῆς μάζας μιὰ θεωρία, γιὰ νὰ προετοιμάζει τὴν ὥρα τῆς νίκης, ἐνῶ ἡ ὀργάνωση ἀγωνίζεται γιὰ τὴ νίκη χάρη σὲ μιὰ συμπαγῆ ὀργανικὴ δέσμη ἕτοιμη γιὰ τὴν πάλη, ποὺ τὴν ἀποτελοῦν ἐκεῖνοι ἀπ' τοὺς ὀπαδούς της ποὺ δείχνουν ἱκανοὶ καὶ ἀποφασισμένοι νὰ ὁδηγήσουν τὴν μάχη στὴν δόξα.

***

Ἡ νίκη μιᾶς θεωρίας θὰ γίνει τόσο πιὸ εὔκολη, ὅσο ἡ προπαγάνδα της ἐξαπλωθεῖ σὲ μεγαλύτερη κλίμακα μέσα στὸ σύνολο τοῦ λαοῦ κι ὅσο ἡ ὀργάνωση — ποὺ ὀφείλει νὰ καθοδηγεῖ τὴν μάχη στὴν πράξη — θὰ εἶναι πιὸ ἀποφασιστική, πιὸ δυνατή, πιὸ ἀδιάρρηκτη.

Ἂν ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν δὲν εἶναι ποτὲ ἀρκετὰ μεγάλος, τότε κι ὁ ἀρίθμὸς τῶν μελῶν, εἶναι πιὸ εὔκολο νὰ εἶναι πολὺ μεγάλος, παρὰ πολὺ μικρός.

***

Ὅταν ἡ προπαγάνδα κατακλύσει ἕναν ὁλόκληρο λαὸ μὲ μιὰ θεωρία, ἡ ὀργάνωση μπορεῖ νὰ πετύχει αὐτὸ ποὺ θέλει μὲ μόνο μιὰ χούφτα ἀνθρώπους. Προπαγάνδα κι ὀργάνωση λοιπόν, ὀπαδοὶ καὶ μέλη, βρίσκονται μετὰ ἀπ' αὐτό, σὲ μιὰ σχέση ἀμοιβαῖα καθωρισμένη. Ὅσο καλύτερα θὰ ἐργασθεῖ ἡ προπαγάνδα τόσο τ' ἀποφασισμένα μέλη θὰ μποροῦν ἄφοβα νὰ περιωρισθοῦν· ὅσο πιὸ μεγάλος εἶν' ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν, τόσο ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν μπορεῖ νἄναι

μικρὸς καὶ ἀντίθετα: ὅσο ἡ προπαγάνδα εἶναι ἐλλειπτικὴ τόσο πιὸ πολὺ ἡ ὀργάνωση πρέπει νἄναι σημαντική· ὅσο ἡ ὁμάδα τῶν ὀπαδῶν εἶναι ἀδύναμη, τόσο περισσότερο ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν πρέπει νἄναι μεγάλος, ἂν θέλει ἀκόμη νὰ ὑπολογίζει στὴν ἐπιτυχία.

***

Τὸ πρῶτον καθῆκον τῆς προπαγάνδας εἶναι νὰ κερδίσει τὰ ἄτομα ἐκεῖνα ποὺ τῆς χρειάζονταν γιὰ τὴν ἡγεσία τῆς ὀργάνωσης: τὸ πρῶτο καθῆκον τῆς ὀργάνωσης εἶναι νὰ δημιουργήσει προσωπικότητες γιὰ τὴν παράταση τῆς προπαγάνδας. Τὸ δεύτερο καθῆκον τῆς προπαγάνδας εἶναι νὰ διαλύσει τὴν τωρινὴ τάξη πραγμάτων καὶ νὰ τὴν κάνει νὰ ἀντιληφθεῖ τὴν καινούρια θεωρία, ἐνῶ καθῆκον τῆς ὀργάνωσης εἶναι ν' ἀγωνισθεῖ γιὰ τὴν ἐπιβολὴ καὶ γιὰ τὸν ὁριστικὸ θρίαμβο αὐτῆς τῆς θεωρίας.

***

Μιὰ ἐπανάσταση πετυχημένη μπορεῖ πάντα νὰ προβληθεῖ, ἂν μιὰ καινούρια θεώρηση τοῦ κόσμου προσφερθεῖ στὸ λαὸ ποὺ ὑποφέρει κι ἂν ἡ κεντρικὴ ὀργάνωση — δηλαδὴ τὸ κίνημα — ἔχει συμπεριλάβει τὸ «μίνιμουμ» τῶν ἀπόλυτα ἀπαραίτητων ἀνθρώπων γιὰ ν' ἀπασχολήσει στὰ νευραλγικὰ κέντρα τοῦ κράτους.

Μὲ ἄλλα λόγια:

Σὲ κάθε κίνημα ἀληθινὰ μεγαλόπνοο, ποὺ ἀποσκοπεῖ νὰ συνταράξει τὸν κόσμο, ἡ προπαγάνδα ὀφείλει πρῶτα νὰ ἐξαπλώσει τὴν θεωρία του. Ἀκούραστα θὰ φροντίσει νὰ κάνει ξεκάθαρες τὶς καινούριες ἰδέες καὶ νὰ τὶς ἐπιβάλλει στὸ πλῆθος, ἢ τουλάχιστον νὰ γκρεμίσει τὶς παλιές. Δεδομένου ὅτι αὐτὴ ἡ προπαγάνδα πρέπει νὰ διαθέτει μιὰ «σπονδυλικὴ στήλη», ἡ θεωρία ὀφείλει νὰ ἀντικειμενοποιηθεῖ σὲ μιὰ ὀργάνωση. Κι ἡ ὀργάνωση διαλέγει τὰ μέλη της ἀνάμεσα ἀπ' τοὺς ὀπαδούς της ποὺ κερδήθηκαν μὲ τὴν προπαγάνδα. Αὐτὴ ἡ ὀργάνωση θὰ αὐξηθεῖ τόσο πιὸ γρήγορα, ὅσο ἡ προπαγάνδα εἶναι πιὸ πολὺ ἐξαπλωμένη, κι αὐτὴ ἡ προπαγάνδα θὰ ἐργαστεῖ τόσο καλύτερα, ὅσο ἡ ὀργάνωση ποὺ εἶναι πίσω της εἶναι πιὸ ἰσχυρὴ κι ἀπαραβίαστη.

Τὸ ἀνώτατο καθῆκον τῆς ὀργάνωσης σύγκειται στὸ νὰ φροντίζει ὥστε νὰ μὴ σημειώνονται ἐσωτερικοί, κατὰ κάποιον τρόπο, διχασμοί, ἀνάμεσα στὰ μέλη τοῦ κινήματος, ποὺ θὰ ὁδηγήσουν σὲ ρήξεις καὶ συνακόλουθα σὲ μείωση τῆς δραστηριότητας στοὺς κόλπους τοῦ κινήματος· ἀκόμη νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ νὰ μὴν ἀτονήσει τὸ ἀγωνιστικὸ

πνεῦμα ἀλλὰ ν' ἀνανεώνεται καὶ νὰ δυναμώνει ὁλοένα καὶ περισσότερο. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν, μετὰ ἀπ' αὐτά, δὲν χρειάζεται νὰ αὐξάνεται ἀδιάκοπα· τὸ ἀντίθετο: μονάχα μιὰ περιωρισμένη ὁμάδα ἐκλεκτῶν ἀποδείχνεται δραστήρια καὶ τολμηρή· ἕνα κίνημα ποὺ ἡ ὀργάνωσή του θ' αὔξαινε σὲ ὄγκο δίχως σταματιμό, μιὰ μέρα, ἐξαιτίας τούτου, θἄφτανε στὸ σημεῖο νὰ χάσει τὴν πρώτη της δύναμη. Οἱ πληθωρικὲς ὀργανώσεις χάνουν λίγο-λίγο ἀπ' τὴν μαχητικότητά τους καὶ δὲν εἶναι πιὰ σὲ θέση νὰ διατηρήσουν μὲ σιγουριὰ καὶ πνεῦμα ἀποφασιστικότητας τὴν ἐξάπλωση τῆς θεωρίας.

Ὅσο μιὰ θεωρία εἶναι πλούσια καὶ γόνιμη σὲ ἐπαναστατικὰ πάθη, τόσο πιὸ πολὺ προπαγανδιστές της πρέπει ν' ἀναπτύξουν δράση, δεδομένου ὅτι ἡ ἀνατρεπτικὴ δύναμη μιᾶς τέτοιας θεωρίας, διακινδυνεύει ν' ἀπομακρύνει τοὺς δειλοὺς μικροαστούς. Μπορεῖ, βαθειὰ μέσα τους νὰ αἰστάνονται ὅτι ἀνήκουν σ' αὐτὴ τὴ θεωρία, ἀλλὰ θὰ τὸ ἀρνηθοῦν ἀνοιχτὰ ὅποτε τοὺς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία.

Γι' αὐτὸ ἡ ὀργάνωση ποὺ στηρίζεται σὲ μιὰν ἀληθινὰ ἐπαναστατικὴ θεωρία δὲν ὀνομάζει μέλη της παρὰ τοὺς πιὸ δραστήριους ὀπαδούς της. Μ' αὐτὴν τὴν δραστηριότητα, ἐγγυημένη ἀπὸ μιὰ φυσικὴ ἐκλογή, καθορίζονται κι ἀπ' αὐτὴν ἐξαρτῶνται οἱ συνθῆκες τῆς ἐξωτερικῆς προπαγάνδας τοῦ κινήματος καθὼς κι ἡ νικηφόρα μάχη γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς θεωρίας του.

Ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος ποὺ μπορεῖ ν' ἀπειλήσει ἕνα κίνημα εἶναι ἡ ἀνώμαλη αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν του ἀφοῦ προηγηθεῖ μιὰ γρήγορη ἐπιτυχία. Τό κίνημα ὅσον καιρὸ εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ μάχεται σκληρά, θεωρεῖται ἀπαγορευμένο ἀπὸ τοὺς δειλοὺς καὶ τοὺς κατὰ βάθος ἐγωιστές. Παρ' ὅλα αὐτά, ὅλοι ἐτοῦτοι ἐπιζητοῦν ν' ἀποκτήσουν γρήγορα τὴν ἰδιότητα τοῦ μέλους, ὅταν τὸ κόμμα, στὴν ἐξέλιξή του κατακτήσει κι ἐπιβεβαιώσει τὴν ἐπιτυχία του.

Σ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς μποροῦμε ν' ἀποδώσουμε τὸ φαινόμενο ὅτι πολλὰ νικηφόρα κινήματα, μένουν ξαφνικὰ πίσω μετὰ τὴν ὁριστικὴ ἐπιτυχία τους, τὴν ὑπέρτατη πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν τους καὶ πέφτοντας σ' ἕναν ἐσωτερικὸ μαρασμό, σταματοῦν τὸν ἀγῶνα κι ἐκφυλίζονται. Μόλις ἕνα κόμμα καταγάγει τὴν πρώτη του νίκη, εἰσχωροῦν στὴν ὀργάνωσή του, στοιχεῖα ἀνάξια καὶ δειλά, ὥσπου τελικὰ αὐτὴ ἡ πλειοψηφία τῶν δειλῶν κατακαλύπτει τὰ μαχητικὰ μέλη. Καταφέρνουν ν' ἀναστρέψουν τοὺς σκοποὺς τοῦ κόμματος καὶ νὰ τοὺς προσαρμόσουν στὰ ἴδια τὰ δικά τους συμφέροντα, τὸ κατεβάζουν στὰ ἐπίπεδα τοῦ δικοῦ τους φτηνοῦ ἡρωισμοῦ καὶ δὲν κάνουν πιὰ τίποτα γιὰ νὰ ὁλοκληρώσουν τὴν νίκη τῆς βασικῆς θεωρίας. Ὁ φανατισμὸς καταπέφτει τότε, ἡ ἀγωνιστικὴ δύναμη παραλύει, ἢ κα-

θὼς συνηθίζει πολὺ δίκαια νὰ ἐκφράζεται ὁ ἀστικὸς κόσμος σὲ παρόμοιες περιπτώσεις: «τὸ κόμμα αὐτὸ ἔβαλε πιὰ νερὸ στὸ κρασί του». Καὶ μπορεῖ νὰ πρόκειται γιὰ τὴν καλύτερη θεωρία ἀπὸ τὶς πιὸ καλὲς σ' αὐτὸ τὸν κόσμο.

'Ακόμη εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ ἕνα κίνημα, ἀπὸ ἀνάγκη νὰ διαφυλαχτεῖ αὐτὸ τὸ ἴδιο, νὰ κλείσει τὶς πόρτες του στὸ πλῆθος μόλις ἡ πλάστιγγα τῆς ἐπιτυχίας γύρει πρὸς τὸ μέρος του, καὶ νὰ φροντίσει ὥστε στὸ μέλλον ἡ αὔξηση τῶν ὀργανωτικῶν μελῶν του νὰ γίνει μὲ ἀμέριστη προσοχὴ καὶ βαθύτατη ἐνδελέχεια. Μόνο κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὸ κίνημα θὰ μπορέσει νὰ διατηρήσει ἀνέπαφη τὴν στάθμη του, πάντα καινούρια καὶ ὑγιῆ. Πρέπει ἡ στάθμη αὐτή, νὰ εἶναι ἐκείνη ποὺ θὰ ὁδηγήσει τὸ κίνημα, δηλαδὴ θὰ τὸ φέρει, σὰν ἀντίβαρο Κι ἰσοζύγιο τῆς δύναμης, νὰ κάμει τὶς ἀπαραίτητες ἐνέργειες γιὰ τὴν πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς θεωρίας. Στηριζόμενη πάνω στοὺς ἱδρυτικοὺς καὶ βασικοὺς ὅρους τοῦ κινήματος, ἡ ὀργάνωση ἔχει καθῆκον, ὄχι μονάχα νὰ κατοχυρώσει τὶς θέσεις του, ποὺ ἀνάγονται στὸν θεωρητικὸ τομέα, ἀλλ' ἀκόμη καὶ νὰ ἐγκαταστήσει ἕναν κεντρικὸ ὀργανισμὸ ποὺ θὰ τὶς διευθύνει. Κι αὐτὸ ὥσπου οἱ βασικοὶ κανόνες καὶ τὰ κηρύγματα τοῦ κόμματος, μπορέσουν νὰ γίνουν τὰ θεμέλια κι ἡ οὐσία ἀκόμη τοῦ καινούριου κράτους. Τότε μονάχα, ἡ ἴδια ἡ συγκρότηση αὐτοῦ τοῦ κράτους, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Κομματικοῦ πνεύματος, θὰ μπορέσει ν' ἀφομοιώσει ἐλεύθερα κάθε ἐσωτερικὴ διαμάχη. Στὴν πραγματικότητα δὲν πρόκειται γιὰ καθαρὰ ἀνθρώπινες ἀπόψεις, γιὰ ἕνα ἐλεύθερο παιχνίδι καὶ γι' ἀναμέτρηση δυνάμεων, δίχως ἀμφιβολία φανερῶν, ἀλλὰ γιὰ γεγονότα ποὺ δύσκολα μπορεῖς νὰ τὰ προδικάσεις μελλοντικά.

Ὅλα τὰ μεγάλα κινήματα, πολιτικὰ ἢ θρησκευτικά, ὀφείλουν τὴν παντοδύναμη ἐπιτυχία τους στὴν γνώση καὶ στὴν ἐφαρμογὴ αὐτῶν τῶν ἀρχῶν. Κάθε ἐπιτυχία ποὺ διαρκεῖ μέσα στὸ χρόνο δὲν μπορεῖ νὰ γίνει κατανοητὴ δίχως τὴν τήρηση αὐτῶν τῶν κανόνων.

***

Ὅσον καιρὸ εἶχα τὴν διεύθυνση τῆς προπαγάνδας τοῦ κόμματος, προσπάθησα ὄχι μόνο νὰ προετοιμάσω τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ μορφὴ τοῦ κινήματος, ἀλλ' ἀκόμη, μὲ μιὰ ἀπόλυτη αὐστηρότητα, νὰ φροντίσω ὥστε ἡ ὀργάνωση νὰ μὴ συμπεριλάβει παρὰ μόνο στοιχεῖα μὲ ἀξία. Ὅσο πιὸ πολὺ ἤμουν σκληρὸς κι ὅσο περισσότερο χρησιμοποίησα τὸ μαστίγιο, τόσο πιὸ πολὺ ἡ προπαγάνδα μου τρόμαζε, ἀπομάκρυνε τοὺς ἀδύνατους καὶ τοὺς διστακτικοὺς στὸν χαρα-

κτήρα κι ἐμπόδιζε τὴν εἴσοδό τους στὸ πρῶτο πλᾶνο τῆς ὀργάνωσής μας. Ἔμεναν ἴσως ἁπλοὶ ὀπαδοὶ καὶ στὴν περίπτωση αὐτὴ δὲν ὕψωναν τὴ φωνή τους, διατηρώντας μιὰ σιωπηλὴ παραδοχή. Πόσες χιλιάδες ἄνθρωποι δὲν μὲ εἶχαν τότε διαβεβαιώσει ὅτι ἦταν ἀπόλυτα σύμφωνοι σὲ ὅλα μαζί μου καὶ μολοντοῦτο σὲ καμιὰ περίπτωση δὲν μποροῦσαν νὰ γίνουν μέλη. Τὸ κίνημα ἦταν τόσο σκληρό, ἔλεγαν, ποὺ μιὰ συνεργασία τους σὰν μέλη θὰ τοὺς ἐξέθετε σὲ πολὺ δυσάρεστες διενέξεις ἢ καὶ σὲ κινδύνους, ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν μποροῦσαν αὐτοὶ οἱ τίμιοι καὶ σοβαροὶ ἀστοὶ νὰ παραμερισθοῦν μιὰ καὶ πίστευαν ἀπὸ καρδιᾶς στὴν ὑπόθεσή μας.

Ἔτσι εἶχαν τὰ πράγματα τότε.

Ἂν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι πού, ἐσωτερικά, δὲν ἦσαν διατεθειμένοι νὰ μεταβληθοῦν σὲ ἐπαναστάτες ὀπαδοὺς τῶν ἄκρων, ἔρχονταν τότε στὸ κόμμα μας σὰν μέλη, θὰ εἴχαμε σίγουρα γίνει ἕνας οἰκτρὸς πολιτικὸς ὀργανισμός, ἀλλὰ ποτὲ ἕνα ἀγωνιστικὸ κίνημα νέο καὶ γεμάτο ζωή.

Τὸ ζωντανὸ καὶ μαχητικὸ πνεῦμα ποὺ ἔδωσα τότε στὴν προπαγάνδα μας, ἐνίσχυσε καὶ ἐξασφάλισε τὶς ἐξτρεμιστικὲς ἐνέργειες τοῦ κινήματός μας δεδομένου ὅτι, μόνο ἀληθινοὶ ἐξτρεμιστὲς — ἔξω ἀπὸ ὡρισμένες ἐλάχιστες περιπτώσεις — συνεργάστηκαν μαζί μου σὰν μέλη.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἡ προπαγάνδα μου ἀποδείχτηκε τόσο ἀποτελεσματική, ὥστε σ' ἕνα πολὺ σύντομο χρονικὸ διάστημα, ἑκατοντάδες χιλιάδες ἄνθρωποι, μὰς ἔδιναν ἀπὸ μέσα τους δίκιο καὶ εὔχονταν τὴν νίκη μας, καὶ προσωπικὰ ἦταν τόσο δειλοὶ γιὰ νὰ κάνουν θυσίες συμμετέχοντας στὸν ἀγῶνα μας.

Ὡς τὰ μέσα τοῦ 1921, ἡ δράση μας, καθαρὰ στραμμένη στὴν στρατολόγηση, στάθηκε χρήσιμη γιὰ τὸ κίνημά μας. Ἰδιαίτερα περιστατικὰ ποὺ συνέβησαν στὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ ἐκείνης τῆς χρονιᾶς, κατέστησαν ἀπαραίτητη τὴν προσαρμογὴ τῆς προπαγάνδας στὴν ὀργάνωση.

Μιὰ ὁμάδα ὀνειροπόλων ρατσιστῶν, ἐπιχείρησε κάτω ἀπ' τὴν ἡγεσία καὶ τὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ τοῦ τότε προέδρου τοῦ κόμματος, νὰ καταλάβει τὴν ἐξουσία καὶ τὴν διεύθυνση τοῦ κινήματος, ὑποχρεώνοντάς με γιὰ νὰ διαλύσω αὐτὴ τὴν μικρὴ συνομωσία νὰ συγκαλέσω μιὰ γενικὴ συνέλευση καὶ νὰ ζητήσω νὰ μοῦ παραχωρηθοῦν ἀπεριόριστα δικαιώματα πάνω στὴν ἐκπροσώπηση τοῦ συνόλου τοῦ κινήματος.

Ταυτόχρονα, ἀποφασίστηκε ἡ ἀποδοχὴ ἑνὸς καινούριου καταστατικοῦ ποὺ ἀποστεροῦσε ἀπὸ τὸν πρῶτο πρόεδρο τοῦ κινήματος τὴν ἀπόλυτη ὑπευθυνότητα, καταλύοντας τὶς ὡς τότε ἀποφάσεις τῆς

ἡγεσίας καὶ τοποθετώντας στὴ θέση τους, ἕνα σύστημα καταμερισμοῦ τῆς δουλειᾶς, ποὺ ἀργότερα καὶ μέχρι σήμερα ἀποδείχτηκε ἀπόλυτα ἀποτελεσματικό.

Ἀπὸ τὴν 1η Αὐγούστου 1921, ἀνάλαβα αὐτὴ τὴν ἀναδιοργάνωση τοῦ κινήματος μὲ τὴν βοήθεια καὶ τὴν συμπαράσταση μιᾶς ὁμάδας ἐπιλέκτων μελῶν· γι' αὐτοὺς νομίζω πὼς εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀσχοληθῶ σὲ ἄλλο σημεῖο τοῦ βιβλίου.

Γιὰ νὰ δώσω, ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ὀργάνωσης, κάποιαν ἀξία, στ' ἀποτελέσματα τῆς προπαγάνδας καὶ νὰ τὰ ἐφαρμόσω σὲ στέρεες βάσεις,—ἔπρεπε νὰ καθαρίσω τὸν τόπο ἀπὸ μερικούς,—μιὰ σειρὰ ὁλόκληρη, συνήθειες ποὺ ἦταν ὡς τότε παραδεκτὲς καὶ νὰ φέρω ξανὰ ἀπ' τὴν ἀρχὴ στὴν ἐπιφάνεια, τὶς προγραμματικὲς ἐκεῖνες ἐπιδιώξεις ποὺ κανένα ὡς τότε κόμμα ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα δὲν εἶχε προσεταιριστεῖ.

Στὰ δύο αὐτὰ χρόνια πρίν, 1919 καὶ 1920 τὸ κίνημα διευθύνονταν ἀπό μιὰ Ἐπιτροπὴ ποὺ ἐκλεγόταν ἀπ' τὸ σύνολο, στὴν γενικὴ συνέλευση, τῶν μελῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπαρτιζόταν ἀπὸ ἕνα πρῶτο κι ἕνα δεύτερο ταμία, πρῶτο καὶ δεύτερο γραμματέα καὶ ἐπικεφαλῆς της ἦταν ἕνας πρόεδρος κι ἕνας ἀντιπρόεδρος. Ἐδῶ πρέπει νὰ προστεθεῖ μιὰ ἀντιπροσωπεία τῶν μελῶν, ὁ ἀρχηγὸς τῆς προπαγάνδας καὶ διάφοροι πρόεδροι.

Αὐτὴ ἡ Ἐπιτροπὴ ἦταν ἡ προσωποποίηση—ὅσο κωμικὸ κι ἂν φαίνεται κάτι τέτοιο—αὐτοῦ ἀκριβῶς ποὺ πολεμοῦσε μὲ τόση λύσσα, τοὺ κοινοβουλευτισμοῦ. Γιατὶ κι ἐδῶ εἴχαμε τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ ἴδιου συστήματος ποὺ ἐπικρατοῦσε ἀπ' τὸ πιὸ μικρὸ χωριὸ ὡς τὴν πιὸ μεγάλη διοικητικὴ διαίρεση, τὶς ἐπαρχίες, τὰ κράτη, κι ὡς τὴν κυβέρνηση τὴν ἴδια· ἑνὸς συστήματος δηλαδὴ ποὺ ἐξαιτίας του ὅλοι ὑποφέραμε.

Ἦταν λοιπὸν ἀπόλυτα ἀπαραίτητο νὰ προχωρήσουμε σὲ μιὰν ἀλλαγὴ ἂν δὲν θέλαμε τὸ κίνημα, μὲ τὶς κακὲς αὐτὲς βάσεις τῆς ἐσωτερικῆς ὀργάνωσής του, νὰ διαλυθεῖ καὶ νὰ τσακιστεῖ γιὰ πάντα, ἢ νὰ γίνει τελικὰ ἀνίκανο γιὰ τὴν τελείωση τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς του.

Οἱ συνελεύσεις τῆς Ἐπιτροπῆς ποὺ καθωρίζονταν ἀπὸ ἕνα πρωτόκολλο καὶ ποὺ οἱ ἀποφάσεις της παίρνονταν μετὰ ἀπὸ ψηφοφορία, ἔμοιαζαν μ' ἕνα μικρὸ κοινοβούλιο. Ἡ προσωπικὴ ἀξία κι' ἡ ὑπευθυνότητα, οὔτε ποὺ λογαριάζονταν διόλου. Βασίλευε κι ἐκεῖ ἡ ἴδια παρανόηση κι ἡ ἴδια ἔλλειψη λογικῆς, καθὼς στὸ σῶμα τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ κράτους. Ἐκλέγονταν γι' αὐτὴ τὴν Ἐπιτροπὴ ἄνθρωποι ποὺ θὰ κρατοῦσαν τὰ πρακτικά, ἄνθρωποι γιὰ τὸ ταμεῖο, ἄλλοι ποὺ θἄχαν τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν ἐγγραφὴ νέων μελῶν, ἄλλοι γιὰ τὴν προπαγάνδα κι ἄλλοι, ὁ θεὸς ξέρει γιατί· καὶ τελικὰ ὅλο

αὐτὸ τὸ συνοθύλευμα ἔπρεπε νὰ πάρει θέση γιὰ κάθε εἰδικὸ πρόβλημα ποὺ θὰ παρουσιαζόταν καὶ ν' ἀποφασίσει μὲ ψηφοφορία. Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος ποὖχε ἀναλάβει τὴν προπαγάνδα ψήφιζε γιὰ κάποιο οἰκονομικὸ θέμα· ὁ ταμίας ψήφιζε γιὰ ὀργανωτικὰ θέματα· ὁ ὀργανωτὴς ψήφιζε γιὰ τὰ ζητήματα τῆς γραμματείας κ.τ.λ.

Γιατὶ λοιπὸν νἄχουμε ξεχωριστὸν ἄνθρωπο γιὰ τὴν προπαγάνδα, ἀφοῦ οἱ ταμίες, οἱ γραμματικοὶ κι οἱ πολιτικοὶ καθοδηγητὲς κ.τ.λ. εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ κρίνουν τὰ θέματα ποὺ τὸν ἀφοροῦσαν; Αὐτὸ θὰ φαινόταν στὸν πρῶτο ἄνθρωπο ποὺ σκέπτεται καθαρά, τὸ ἴδιο ἀκατανόητο, ὅσο, ἂν σὲ μιὰ μεγάλη βιομηχανία, ὁ διευθυντὴς ἀνακατεύονταν μὲ ζητήματα τεχνικῆς στὴν παραγωγή, ἢ ἀντίθετα οἱ μηχανικοὶ εἶχαν ν' ἀποφασίσουν γιὰ διοικητικὰ θέματα.

Δὲν μπόρεσα νὰ συνταχθῶ μ' αὐτὴ τὴν ἀνοησία καὶ σὲ πολὺ λίγο χρονικὸ διάστημα ἄρχισα νὰ μὴ πηγαίνω στὶς συνελεύσεις. Ἔκανα τὴν προπαγάνδα μου κι αὐτὸ ἦταν ἀρκετό. Μολοντοῦτο ἀντιστεκόμουνα κάθε φορὰ ποὺ ὁ πρῶτος τυχαῖος ἀνίκανος ζητοῦσε ν' ἀνακατευτεῖ σὲ θέματα ποὺ μὲ ἀφοροῦσαν. Ὅπως κι ἐγὼ τὸ ἴδιο προσεχτικὰ ἀπόφευγα νὰ ἐπέμβω στὶς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων.

Μόλις ἔγινε ἀποδεκτὸ τὸ καινούριο καταστατικὸ κι ἀνάλαβα τὴ θέση τοῦ πρώτου προέδρου ἐνῶ ταυτόχρονα πῆρα στὰ χέρια μου τὴν ἀναγκαία ἐξουσία καὶ τὰ ἀνάλογα δικαιώματα, αὐτὴ ἡ ἀνοησία σταμάτησε ἀμέσως. Στὴν θέση τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐπιτροπῆς, ὀρθώθηκε ἡ δική μου ἀπόλυτη ὑπευθυνότητα.

Ὁ πρῶτος πρόεδρος εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ὅλη ἡγεσία τοῦ κινήματος. Κατανέμει τὶς δυνάμεις τῆς Ἐπιτροπῆς ποὺ εἶναι κάτω ἀπ' τὴν καθοδήγησή του καὶ βρίσκει τοὺς ἀπαραίτητους συνεργάτες γιὰ τὴν δουλειά του. Καθένας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κυρίους εἶναι ὑπεύθυνος ἀμετάκλητα, γιὰ τὴν δουλειὰ ποὺ τοῦ ἀναθέτουν. Δὲν ὑπόκειται παρὰ στὸν ἔλεγχο τοῦ πρώτου προέδρου ποὺ ὀφείλει μὲ τὴ σειρά του νὰ φροντίζει γιὰ τὴν κοινὴ δράση ὅλων, σχετικὰ μὲ τὴν ἐκλογὴ τῶν ἀτόμων καθὼς καὶ μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν κοινῶν ἀποφάσεων ποὺ ἡ συλλογικὴ δουλειὰ καθορίζει.

Αὐτὴ ἡ ἀναγκαιότητα μιᾶς ἀπόλυτης ὑπευθυνότητας ἔγινε σιγὰ-σιγὰ φανερὴ στὰ μέλη τοῦ κινήματος, τουλάχιστον ὅσον ἀφορᾶ τὴν καθοδήγηση τοῦ κόμματος. Στὰ μικρὰ τμήματα κι ἴσως ἀκόμη καὶ στὶς ἐπαρχίες, θὰ περάσει πολὺς καιρὸς γιὰ νὰ γίνουν παραδεκτὲς αὐτὲς οἱ ἀρχὲς δεδομένου ὅτι, καθὼς εἶναι φυσικό, οἱ «μικρόκαρδοι» κι οἱ δειλοὶ θ' ἀμύνονται πάντα: γι' αὐτοὺς ἡ προσωπικὴ εὐθύνη πάνω στὴ δουλειὰ εἶναι δυσάρεστη· θὰ αἰσθάνονται πάντα πιὸ ἐλεύθεροι κι ἀνακουφισμένοι ἄν, γιὰ κάθε συμαίνουσα ἀπόφασή τους, κα-

λύπτονταν ἀπ' τὴν πλειοψηφία τῆς ὑποτιθέμενης ἐπιτροπῆς. Ὅμως ἔκρινα ἀπαραίτητο ὅτι ἔπρεπε νὰ πάρω θέση μὲ ἐξαιρετικὴ βιαιότητα ἐνάντια σὲ μιὰ τέτοια συνήθεια, νὰ μὴ κάνω καμιὰ παραχώρηση στὸν φόβο τῆς εὐθήνης καὶ νὰ στραφῶ πρὸς τὴν γνώση τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς παντοδυναμίας τοῦ *Φῦρερ*, ἀφοῦ πιὰ θἄχει τοποθετηθεῖ στὴν θέση τοῦ *Φῦρερ*, ὁ ἄνθρωπος ποὺ πραγματικὰ θ' ἀξίζει νὰ τὴν καταλάβει.

Ἀλλὰ ἕνα κίνημα ποὺ θέλει νὰ καταπολεμήσει τὴν ἀνοησία τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ πρέπει πρῶτ' ἀπ' ὅλα ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπ' αὐτόν. Μόνο πάνω σ' αὐτὴ τὴ βάση μπορεῖ ἕνα κίνημα νὰ γίνει ἰσχυρὸ γιὰ τὸν ἀγῶνα ποὺ θὰ ἀναλάβει.

Ἕνα κίνημα πού, στὴν ἐποχὴ τῆς κυριαρχίας τῆς πλειοψηφίας, στηρίζεται βασικὰ στὴν ὑπευθυνότητα καὶ στὸ ἀξίωμα τῆς σκέψης τοῦ *Φῦρερ*, θ' ἀνατρέψει μιὰ μέρα μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια τὴν ὡς τότε κατάσταση καὶ θὰ νικήσει.

Αὐτὴ ἡ ἄποψη ὡδήγησε, τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ κόμματος, σὲ μιὰ πλήρη ἀναδιοργάνωση. Καὶ στὴν λογική της τελείωση εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα, τὸν τέλειο διαχωρισμὸ τῶν οἰκονομικῶν θεμάτων ἀπὸ τὴν γενικὴ πολιτικὴ καθοδήγηση. Ἡ ἰδέα τῆς ὑπευθυνότητας ξαπλώθηκε γρήγορα στὸ σύνολο τῆς κομματικῆς δραστηριότητας καὶ τὴν ἔκανε πιὸ ἀποφασιστική, ἀπελευθερόνοντας ταυτόχρονα ἀπὸ κάθε πολιτικὴ ἐπίδραση τὸν οἰκονομικὸ τομέα καὶ ἀντίθετα.

Ὅταν τὸ φθινόπωρο τοῦ 1919 ἔγινα μέλος τοῦ κόμματος ποὺ ἀριθμοῦσε τότε μαζὺ μὲ μένα ἄλλα ἕξη ἄτομα, δὲν εἶχε οὔτε μόνιμη ἕδρα, οὔτε ὑπάλληλο, οὔτε καταστατικό, οὔτε φίρμα, ἀλλ' οὔτε καὶ χαρτὶ γιὰ γράψιμο. Ἡ ἕδρα τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐκεῖ ὅπου συνεδρίαζε ἦταν τότε μιὰ ταβέρνα στὴν Χέρενστράσσε κι ἀργότερα τὸ καφενεῖο *Ἄμ Καστέιγ*. Ἡ κατάσταση ἦταν ἀφόρητη. Σὲ λίγον καιρὸ ἄρχισα δουλειὰ καὶ βγῆκα νὰ ψάχνω ὅλα τὰ ἐστιατόρια καὶ τὶς ταβέρνες τοῦ Μονάχου, μὲ σκοπὸ νὰ νοικιάσω μιὰ εἰδικὴ αἴθουσα ἢ ἕναν ὁποιοδήποτε χῶρο γιὰ τὸ κόμμα. Στὴν παλιὰ μπυραρία τοῦ Στέρνεκερ, στὴν ὁδὸ Τάλ, ὑπῆρχε ἕνα μικρὸ ὑπόγειο δωμάτιο, παλιὸ καπηλειὸ ἀπ' τὴν ἐποχὴ τῆς Ἁγίας Βαυαρικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἦταν σκοτεινὸ καὶ μελαγχολικὸ καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸν λόγο ταίριαζε στὸν πρωτινὸ προορισμό του, ἐνῶ ἡ καινούρια διεύθυνση τοῦ μαγαζιοῦ τὸ εἶχε βγάλει στὴν ἀχρηστεία. Ὁ μικρὸς δρόμος ποὺ σ' αὐτὸν ἔβλεπε τὸ μοναδικό του παράθυρο, ἦταν τόσο στενός πού, ἀκόμη καὶ στὶς πιὸ ἡλιόλουστες μέρες τοῦ καλοκαιριοῦ, τὸ δωμάτιο ἔμενε σκοτεινὸ καὶ πένθιμο. Ἐκεῖ ἐγκαταστήσαμε τὰ πρῶτα γραφεῖα μας. Καθὼς τὸ νοῖκι ποὺ πληρώναμε τὸ μῆνα ἦταν μονάχα 50 μάρ-

κα, (κι ὅμως ἐμεῖς τὸ θεωρούσαμε νάχουμε σπουδαῖες ἀπαιτήσεις), οὔτε νὰ παραπονεθοῦμε ἐπειδὴ μόλις πρὶν ἐγκατασταθοῦμε ἔβγαλαν τὰ ἐπισανιδώματα τῶν τοίχων τῆς παλιᾶς ἐποχῆς, ἔτσι ποὺ τὸ δωμάτιο ἔφτασε νὰ μοιάζει περισσότερο μὲ τάφο παρὰ μὲ γραφεῖο.

Κι αὐτὸ ἦταν μολοντοῦτο μιὰ τεράστια πρόοδος. Σιγὰ-σιγὰ βάλαμε ἠλεκτρικὸ κι ἀργότερα τηλέφωνο. Μετὰ ἦρθε ἕνα τραπέζι καὶ μερικὲς καρέκλες δανεικές, τέλος μιὰ ἐταζέρα καὶ λίγο ἀργότερα ἀκόμη ἕνα ντουλάπι· δυὸ μικροὶ μπουφέδες ποὺ ἀνῆκαν στὸν ἰδιοκτήτη μας, ἔμελλαν νὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ νὰ φυλάγουμε τὶς προκηρύξεις τὶς ἀφίσσες κ.τ.λ.

Τὸ σύστημα ποὺ ἐφαρμόζονταν ὡς τότε, ἡ σύγκληση δηλαδὴ τῆς Ἐπιτροπῆς μιὰ φορὰ τὴν ἑβδομάδα δὲν μποροῦσε νὰ διαρκέσει. Χρειαζόμασταν ἕναν ὑπάλληλο ποὺ νὰ τὸν πληρώνει τὸ κόμμα γιὰ, νὰ διεκπεραιώνει τὶς τρέχουσες δουλειές.

Αὐτὸ ἦταν τὸ πιὸ δύσκολο. Τὸ κόμμα ἀριθμοῦσε ἀκόμη τότε τόσο λίγα μέλη, ὥστε χρειάζονταν ὁλόκληρη τέχνη γιὰ νὰ ἀνακαλύψεις ἀνάμεσά τους τὸν κατάλληλο ἄνθρωπο ποὺ θὰ μποροῦσε μὲ ἐλάχιστες προσωπικὲς ἀπαιτήσεις νὰ ἱκανοποιήσει τὶς πολυποίκιλες ἀνάγκες τοῦ κόμματος.

Ὁ πρῶτος γραμματέας τοῦ κόμματος ἦταν ἕνας παλιὸς στρατιώτης, ἕνας ἀπ' τσὺς συναδέλφους μου στὸ μέτωπο, ὁ Σοῦσσλερ. Ἐρχόταν στὴν ἀρχὴ κάθε μέρα ἀπ' τὶς 6 ὡς τὶς 8 στὸ καινούριο μας γραφεῖο, μετὰ ἀπ' τὶς 6 ὡς τὶς 8 καὶ τέλος ὁλόκληρο τὸ ἀπομεσήμερο ὡς τὸ βράδυ· σὲ λίγον καιρὸ εἶχε τόση δουλειὰ ὥστε γιὰ νὰ τὴν τελειώσει χρειαζόταν ν' ἀρχίσει ἀπὸ νωρὶς τὸ πρωὶ ὡς ἀργὰ τὴ νύχτα. Ἦταν ἀληθινὰ προικισμένος καὶ ἀπόλυτα τίμιος ἄνθρωπος: δὲν ἤξερε τί θὰ πεῖ κούραση κι ἦταν πιστὰ ἀφοσιωμένος στὸ κίνημα. Ὁ Σοῦσσλερ ἔφερε μαζύ του καὶ μιὰ μικρὴ γραφομηχανὴ ποὺ ἦταν ἰδιοκτησία του. Αὐτὸ ἦταν τὸ πρῶτο ὄργανο ποὺ μπῆκε στὴν ὑπηρεσία τοῦ κινήματός μας. Κατόπιν τὴν ἀγόρασε τὸ κόμμα μὲ τὴν συνεισφορὰ τῶν μελῶν. Ἕνα μικρὸ χρωματοκιβώτιο μᾶς ἦταν ἀπαραίτητο γιὰ νὰ προφυλάξουμε ἀπ' τοὺς κλέφτες τοὺς φακέλλους καὶ τὰ ἀτομικὰ βιβλιάρια τῶν μελῶν μας. Δὲν τὸ θέλαμε γιὰ νὰ κρύψουμε κεῖ μέσα χρήματα, ποὺ ἄλλωστε δὲν εἴχαμε. Τὸ ἀντίθετο εἴμασταν τόσα φτωχοί, ὥστε πολλὲς φορὲς ἀναγκαζόμουνα νὰ ξοδεύω τὶς μικρές μου οἰκονομίες.

Ἐνάμιση χρόνο ἀργότερα, τὸ γραφεῖο μας ἔγινε πολὺ μικρὸ καὶ μᾶς ἦταν ἀπόλυτη ἀνάγκη ἡ μετακόμιση σ' ἕναν καινούριο χῶρο, στὴν Κορνέλιους Στράσσε. Κι ἐκεῖ ἐπρόκειτο γιὰ τὸ πίσω κτῖσμα μιᾶς ταβέρνας· δὲν εἴχαμε ὅμως τώρα μόνο ἕνα δωμάτιο, ἀλλὰ τρία καὶ

μιὰ μεγάλη αἴθουσα μ' ἕνα γκισέ. Μείναμε σ' αὐτὰ τὰ γραφεῖα ὡς τὸν Νοέμβρη τοῦ 1923.

Τὸν Δεκέμβρη τοῦ 1920 πραγματοποιήθηκε ἡ ἀγορὰ τοῦ *Βόλκισερ Μπέομπαχτερ*. Αὐτὴ ἡ ἐφημερίδα ποὺ ὑποστήριζε γενικὰ τοὺς «ντεζιντεράτα» ρατσιστές, μεταβλήθηκε σὲ ὄργανο τοῦ καινούριου ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κόμματος. Ἔβγαινε στὴν ἀρχὴ δυὸ φορὲς τὴν ἑβδομάδα, ἔγινε καθημερινὴ στὶς ἀρχὲς τοῦ 1923 καὶ στὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου τῆς ἴδιας χρονιᾶς πῆρε τὴν μεγάλη καὶ σοβαρὴ μορφή της.

Ἔπρεπε ὅμως, πρωτάρης καθὼς ἤμουν στὸν δημοσιογραφικὸ τομέα, νὰ πληρώσω πολλὲς φορὲς περισσότερα ἀπ' ὅσα μοῦ χρειάζονταν γιὰ νὰ μάθω κι αὐτὸ μοῦ φάνηκε ἀπαίσιο.

Πάντως, ἐκεῖνο ποὺ ἔπρεπε νὰ ὑπολογίζει κανείς, ἦταν ὅτι ὑπῆρχε ἐπιτέλους ἡ πρώτη ἀξιόλογη ἐφημερίδα ἀληθινὰ ρατσιστικὴ ἀπέναντι στὸν τεράστιο ἐκδοτικὸ μηχανισμὸ τῶν Ἑβραίων. Κι αὐτὸ ὀφείλεται, χίλιες φορὲς τὄχα διαπιστώσει ἐγὼ ὁ ἴδιος, στὸ ὅτι τὸ καταναλωτικὸ κοινὸ ἦταν ἐλάχιστο, ἀναφορικὰ μὲ τὰ ρατσιστικὰ ἐμπορεύματα. Στηρίζονταν ὅλοι στὴν ἄποψη ὅτι σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις τὸ συναίσθημα ἔχει τὸ προβάδισμα ἀπὸ τὴν πράξη. Ἄποψη τέλεια λαθεμένη, τὸ νὰ σκεφτεῖ κανεὶς πὼς τὸ συναίσθημα δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὶς ἐξωτερικὲς ἐνέργειες· τὸ ἀντίθετο, βρίσκει τὴν καλύτερή του ἐφαρμογὴ στὴν πράξη. Ἐκεῖνος ποὺ ἀποφασίζει νὰ πραγματοποιήσει ἀληθινὰ ἀξιόλογες πράξεις γιὰ χάρη τοῦ λαοῦ του, εἶναι φυσικὸ νὰ ὁδηγεῖται κι' ἀπὸ συναισθήματα τέλεια ἀξιόλογα, ἐνῶ ὁ ἄλλος ποὺ περιορίζεται μόνο στὸ συναίσθημα, χωρὶς νὰ προσφέρει στὴν πραγματικότητα χρήσιμες ὑπηρεσίες στὸ λαό του, εἶναι ἄνθρωπος ὁλέθριος ποὺ διαφθείρει τὸ κοινὸ μὲ ὁλέθρια συναισθήματα.

Ἔτσι ἡ *Βόλκισερ Μπέομπαχτερ*, ὅπως κι ὅλας τὄδειχνε τὄνομά της, ἦταν ἕνα ὄργανο ρατσιστικό, μ' ὅλες τὶς δυνατότητες, ἀλλ' ἀκόμη περισσότερο μ' ὅλα τὰ ἐλαττώματα καὶ τὶς ἀναπόφευκτες ἀδυναμίες τῶν ρατσιστικῶν ὀργανώσεων.

Ὅσο τὸ περιεχόμενό του ἦταν τίμιο, τόσο ἡ κυκλοφοριακή του ἐξάπλωση ἦταν ἐμπορικὰ ἀδύνατη. Ἡ σύνταξή του πίστευε ἀκράδαντα ὅτι οἱ ρατσιστικὲς ἐφημερίδες δὲν ἔπρεπε νὰ εἰσπράττουν παρὰ τὶς δεκάρες τῶν ρατσιστῶν, ἐνῶ ἡ ἐφημερίδα, ἔχει σὰν προορισμὸ ν' ἀνοίξει τὸ δρόμο της, ἀνταγωνιζόμενη μὲ τὶς ἄλλες. Ἦταν ἀνοησία νὰ προσπαθεῖς νὰ καλύψεις τὴν ἐλαστικότητα ἢ τὰ λάθη τῆς ἐμπορικότητας μὲ τὸν ὀβολὸ ποὺ θὰ σοῦ πρόσφεραν οἱ ἐλάχιστοι ὀρθὰ σκεπτόμενοι πατριῶτες. Ἐπιχείρησα τότε μὲ κάθε τρόπο νὰ ἀλλάξω αὐτὴ τὴν κατάσταση ἀφοῦ κιόλας διαπίστωσα τὴν σοβαρότητά της, κι ἡ τύχη μὲ βοήθησε πάνω σ' αὐτό, μὲ τὸ νὰ κάνω τὴν γνωριμία ἑνὸς

ἀνθρώπου πρόθυμου νὰ προσφέρει ἀνεπιφύλακτα τὶς ὑπηρεσίες του στὸ κίνημα, ὄχι μόνο σὰν οἰκονομικὸς διευθυντὴς τῆς ἐφημερίδας, ἀλλὰ καὶ σὰν ταμίας τοῦ κόμματος.

Στὸν πόλεμο τοῦ 1914 γνώρισα – ἦταν τότε ἀνώτερός μου – τὸν σημερινὸ ταμία τοῦ κόμματος, τὸν Μὰξ Ἄμαν. Στὰ τέσσερα χρόνια τοῦ πολέμου, εἶχα τὴν εὐκαιρία, σχεδὸν κάθε μέρα, νὰ ἀναγνωρίζω τὶς ἐξαιρετικὲς ἱκανότητες, τὴν ἐπιμέλεια καὶ τὴν ἀκλόνητη συνείδηση τοῦ μελλοντικοῦ συνεργάτη μου.

Στὰ τέλη τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1921, τότε ποὺ τὸ κίνημα περνοῦσε μιὰ δύσκολη κρίση κι ἕνας ὡρισμένος ἀριθμὸς ἀπ' τοὺς ὑπαλλήλους μου δὲν μὲ ἱκανοποιοῦσαν κι ὅταν μάλιστα μὲ ἕναν ἀπ' αὐτοὺς ἰδιαίτερα ὑποχρεώθηκα νὰ συγκρουσθῶ σκληρά, στράφηκα στὸν παλιό μου σύντροφο τοῦ συντάγματος ποὺ ἡ τύχη μιὰ μέρα, τὸν ὡδήγησε σὲ μένα, παρακαλώντας τον νὰ ἀναλάβει τὴν οἰκονομικὴ διεύθυνση τοῦ κινήματος. Μετὰ ἀπὸ πολλοὺς δισταγμοὺς – ὁ Ἄμμαν βρισκόταν τότε σὲ μιὰ κατάσταση ποὺ ἔπρεπε νὰ συλλογιστεῖ τὸ μέλλον του, δέχτηκε τελικά, ὅμως μὲ τὸν ἀπαράβατο ὅρο πὼς δὲν θἄκανε τὸν χωροφύλακα ἀπέναντι στὰ μέλη ποὺ θὰ ἦταν ἀνίκανα, ἀλλὰ πὼς θὰ ἀναλάβαινε ἀπόλυτη δικαιοδοσία σὰν μοναδικὸς ὑπεύθυνος. Ἡ ἀναντικατάστατη ἀξία αὐτοῦ τοῦ πρώτου οἰκονομικοῦ *διευθυντὴ* τοῦ κινήματος, ἀνθρώπου μὲ μεγάλη καλλιέργεια, ἔφερε στὶς ὑποθέσεις τοῦ κόμματος, τάξη καὶ καθαρότητα. Ἔμειναν παραδειγματικὲς οἱ ἐνέργειές του κι οἱ ἱκανότητές του δὲν βρῆκαν ἀντάξιό τους κανέναν ἄλλο, σ' ὅλα τὰ τμήματα τοῦ κόμματος. Ὅμως ὅπως συμβαίνει πάντα στὴ ζωή, μιὰ ἀληθινὴ ἀξία ξυπνᾶ πολὺ σύντομα τὸ μῖσος καὶ τὴν ζήλεια. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ τὸ περιμένουμε κάτι τέτοιο καὶ στὴν δική μας περίπτωση καὶ νὰ τὸ ὑπομείνουμε παθητικά.

Ἀπὸ τὸ 1922 καὶ μετὰ ἀπαραβίαστες «ντιρεκτίβες» καθιερώθηκαν, τόσο στὴν οἰκονομικὴ συγκρότηση τοῦ κινήματος, ὅσο καὶ στὴν καθαρή του ὀργάνωση. Ἐφαρμόστηκε τότε ἕνας κεντρικὸς κατάλογος γεμάτος ἀπὸ τοὺς φακέλλους ὅλων τῶν μελῶν ποὺ ἀνῆκαν στὸ κίνημα. Τὸ ἴδιο ἔγινε καὶ μὲ τὰ οἰκονομικά μας. Τὰ τρέχοντα ἔξοδα ἔπρεπε νὰ καλυφθοῦν μὲ τὶς τρέχουσες συνδρομὲς κι οἱ ἔκτακτες συνεισφορὲς ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιοῦνται σὲ ἔκτακτα ἔξοδα. Παρόλο ποὺ τὰ χρόνια αὐτὰ ἦταν δύσκολα καὶ ἂν ἐξαιρέσουμε τοὺς μικροὺς λογαριασμούς, τὸ κίνημα ἔμεινε σχεδὸν δίχως χρέη κι ἀκόμη πέτυχε νὰ πραγματοποιήσει μιὰ σημαντικὴ αὔξηση τοῦ προϋπολογισμοῦ του. Ἐργαζόμασταν ὅπως σὲ μιὰ ἰδιωτικὴ ὀργάνωση: τὸ ὑπαλληλικὸ προσωπικὸ κρίνονταν ἀνάλογα μὲ τὶς πράξεις του καὶ μὲ κανέναν τρόπο δὲν ἔπρεπε νὰ διακηρύσσει πὼς ἀνῆκε στὴν δύναμη τῶν ὀπαδῶν τοῦ

κόμματος. Ὁ τίτλος τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστῆ ἐξαρτιόταν ἀπὸ τὴν δραστηριότητα, κι ἀπὸ τὴν προθυμία ποὺ θἄδειχνε στὴν πραγματοποίηση τοῦ κοινοῦ σκοποῦ. Ὅποιος δὲν ἔκανε τὸ καθῆκον του δὲν μποροῦσε νὰ ὑπολογίζει σὲ ἀνάλογη μεταχείριση. Ὁ καινούριος *διευθυντὴς* βεβαίωσε μὲ κάθε δυνατὸ τρόπο, ὅτι οἱ ὑποθέσεις τοῦ κόμματος δὲν ἀποτελοῦσαν ἀργομισθία γιὰ τὰ μέλη ἐκεῖνα ποὺ δὲν θὰ ἐπιδείκνυαν τὸν ἀπαραίτητο ζῆλο. Ἕνα κίνημα πού, μὲ τόσο σκληρὰ μέσα, ἀγωνίζεται ἐνάντια στὴν λεηλασία τοῦ διοικητικοῦ συστήματος τῆς χώρας ἀπ' τὰ μέλη ἄλλων κομμάτων, δὲν μποροῦσε νὰ σημειώνει τὰ ἴδια ἐλαττώματα. Πρόβλεψε ἀκόμη καὶ τὴν περίπτωση πού, μέσα στὴν διεύθυνση τῆς ἐφημερίδας, ὡρισμένοι ἀπ' τοὺς συντάκτες ποὺ ἀνῆκαν στὸ «λαϊκὸ Βαυαρικὸ κόμμα», εἶχαν ἐπιδείξει ἐξαιρετικὲς ἱκανότητες. Τοὺς διατήρησε καὶ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀπόπειρας ἦταν γενικὰ ἐξαιρετικό. Τὸ κίνημά μας μπόρεσε νὰ κερδίσει γρήγορα καὶ εἰλικρινὰ τὶς καρδιὲς τῶν ὑπαλλήλων, χάρη σ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἰδιότητά του: ἤξερε ν' ἀναγνωρίζει τίμια καὶ ξεκάθαρα τὴν ἀληθινὴ προσφορὰ τοῦ καθενός. Ἀργότερα αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὑπάλληλοι ἔγιναν καλοὶ ἐθνικοσοσιαλιστὲς κι ἔμειναν, ὄχι μόνο στὴν πρώτη γραμμή, ἀλλ' ἀπόδειξαν μὲ τὴν συνειδητή, τίμια καὶ μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ἀγῶνα, δουλειά τους, ὅτι βοήθησαν σημαντικὰ τὸ νέο κίνημα. Φυσικὰ ἕνα προικισμένο ἄτομο ποὺ ἀνῆκε στὸ κόμμα, ἦταν πάντα προτιμητέο, ἀπὸ ἕνα ἄλλο μὲ τὶς ἴδιες ἱκανότητες, ἀλλὰ ποὺ δὲν ἦταν ὀπαδὸς τοῦ κόμματός μας. Τὸ ζωηρὸ καὶ ἀποφασιστικὸ πνεῦμα ποὺ μ' αὐτὸ ὁ νέος *διευθυντής* μας, ἐφάρμοσε τὶς ἀρχές του καὶ τὶς ἔκανε νὰ θριαμβεύσουν σιγὰ-σιγὰ παρόλες τὶς ἀντιρήσεις, ἔδειξε ἀργότερα πόσο χρήσιμο ἦταν γιὰ τὸ κόμμα. Μονάχα χάρη σ' αὐτὸ στάθηκε δυνατό, στὰ δύσκολα χρόνια τοῦ πληθωρισμοῦ, τότε ποὺ χιλιάδες ἐπιχειρήσεις καὶ ἕνα σωρὸ ἐφημερίδες ἀναγκάστηκαν νὰ κλείσουν, ὄχι μόνο ἡ οἰκονομικὴ ὑπόσταση τοῦ κόμματος νὰ στέκεται στὰ πόδια της, ἀλλὰ καὶ ἡ *Βόλκισερ Μπέομπαχτερ* ν' ἀναβιώσει. Ἔφτασε τότε νὰ συγκαταλέγεται στὸν ἀριθμὸ τῶν μεγάλων ἐφημερίδων.

Τὸ 1921 ἦταν μιὰ χρονιὰ πιὸ ἀξιοσημείωτη, γιατὶ χάρη στὴ θέση μου σὰν πρόεδρος τοῦ κόμματος πέτυχα νὰ ἐμποδίσω τὴν κριτικὴ πάνω στὶς λεπτομέρειες καὶ τὴν παρέμβαση τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου μέλους τῆς ἐπιτροπῆς πάνω σὲ θέματα κομματικῆς δραστηριότητας. Κι αὐτὸ ἦταν πάρα πολὺ σπουδαῖο γιατὶ δὲν θὰ μπορούσαμε νἄχουμε τὴν ἀπαιτούμενη ἱκανότητα γιὰ δουλειά, ὅταν μερικοὶ ἀνίκανοι ἔμπαιναν μέσα στὰ πόδια μας συνέχεια, μὲ τὶς φλυαρίες τους καὶ τοὺς ἰσχυρισμούς τους ὅτι τὰ ξέρουν ὅλα, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα δὲν πετύχαιναν τίποτ' ἄλλο παρὰ ν' ἀφήνουν πίσω τους μιὰ τρομερὴ σύγ-

χυση. Ὕστερα αὐτοὶ οἱ ἀνίκανοι θ' ἀποτραβιόνταν, οἱ περισσότεροι πειραγμένοι γιὰ νὰ μεταφέρουν σ' ἕνα ἄλλο στρατόπεδο τὴν δράση τους, τὴν ἀναταραχή, τὸν ἔλεγχο καὶ τὶς θεωρίες τους. Ὑπῆρχαν ἄνθρωποι ποὺ διακατέχονταν ἀπὸ ἕνα εἶδος ἀρρώστειας γιὰ κριτικὴ καὶ βρίσκονταν σὲ μιὰ κατάσταση παιδικότητας ὅσον ἀφορᾶ τὴ σκέψη, τὰ σχέδια καὶ τὶς ὑποτιθέμενες μεγαλόπνοες ἰδέες τους. Ὁ ἱδανικώτερος κι ὁ πιὸ ὑψηλὸς σκοπός τους ἦταν προπάντων ὁ σχηματισμὸς μιᾶς ἐπιτροπῆς ποὺ θὰ προσεταιρίζονταν, μὲ τὴν δικαιολογία τοῦ ἐλέγχου, τὴν δουλειὰ τῶν ἄλλων. Πόσο ἀπογοητευτικὸ καὶ πόσο λίγο ἐθνικοσοσιαλιστικὸ εἶναι τὸ νὰ βλέπεις ἀναρμόδιους ἀνθρώπους ν' ἀνακατεύονται μὲ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀληθινὰ προικισμένους· κι ὅμως κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς «ἐπιτροπικοὺς» ἢ πολὺ λίγοι τουλάχιστο τὸ καταλάβαιναν κάτι τέτοιο. Ἔχω, ὁπωσδήποτε, καθῆκον νὰ προστατεύω τὶς ὑπεύθυνες κι ἁρμόδιες δυνάμεις τοῦ κινήματος, ἀπὸ τέτοια φθοροποιὰ στοιχεῖα, νὰ τοὺς παρέχω τὴν ἀπαραίτητη ὑποστήριξη καὶ τὴν ἐλευθερία γιὰ νὰ βαδίσουν μπροστά.

Ὁ καλύτερος τρόπος γιὰ νὰ ἐξουδετεροῦν αὐτοὶ οἱ «ἐπιτροπικοί», ποὺ δὲν ἔκαναν τίποτα, ἢ ποὺ μαγείρευαν σχέδια ἀπραγματοποίητα, ἦταν νὰ τοὺς βροῦμε νὰ κάνουν μιὰ ὁποιαδήποτε δουλειά. Ἦταν γελοῖο νὰ βλέπεις τότε πὼς ὁλόκληρη ἡ συνέλευσή τους ἐξαφανίζονταν ἀθόρυβα κι ἔγινε ξαφνικὰ ἀόρατη. Αὐτὸ μ' ἔκανε νὰ σκεφτῶ τὸ ἀνάλογο σύστημά μας, τὸ Ράιχσταγκ. Πῶς θὰ ἔστριβαν κρυφὰ καὶ γρήγορα ἂν τοὺς πρόσφερες νὰ φέρουν σὲ πέρας, ἀντὶ νὰ βγάζουν λόγους μιὰ δουλειὰ ποὺ ἀπαιτοῦσε προσωπικὴ εὐθύνη!

Εἶχα λοιπὸν βάλει σὰν ὅρο ἀπαράβατο – τόσο στὴν ἰδιωτική μου ζωή, ὅσο καὶ μέσα στὸ κίνημα – ὅτι ἂν ἤθελα νὰ βρῶ ὑπαλλήλους ἱκανοὺς ἢ ἡγετικὰ στελέχη ἰσχυρὰ καὶ τίμια θἄπρεπε νὰ ψάξω δίχως νὰ φειστῶ κόπο ἢ χρόνο. Καὶ τότε θὰ τοὺς ἔδινα ἐλευθερία δράσης τέτοια, καὶ ἐξουσία στοὺς ὑφισταμένους τους, ἀπεριόριστη, καθιστῶντας τους ταυτόχρονα ἀπόλυτα ὑπεύθυνους ἀπέναντι στοὺς ἀνωτέρους τους· ἔτσι κανένας δὲν θὰ μποροῦσε νὰ δεχθεῖ ἐξουσία πάνω σὲ ἄλλους ἂν δὲν εἶχε τὴν ἀναμφισβήτητη ἀξία. Σὲ δυὸ χρόνια μέσα, μπόρεσα νὰ δῶ τὴν ἄποψή μου αὐτὴ νὰ θριαμβεύει καὶ σήμερα κανεὶς δὲν εἶναι μέσα στὸ κίνημα ποὺ νὰ μὴ τὴν παραδέχεται, τουλάχιστο σ' ὅτι ἀφορᾶ τὴν ἀνωτάτη ἡγεσία.

Ἡ ἐπιτυχία αὐτῆς τῆς στάσης φάνηκε στὶς 9 τοῦ Νοέμβρη 1922. Ὅταν μπῆκα στὸ κίνημα τέσσερα χρόνια πρὶν δὲν ὑπῆρχε οὔτε κἂν μιὰ σφραγίδα. Στὶς 9 τοῦ Νοέμβρη στὰ 1924 ὅταν ἔγινε ἡ διάλυση τοῦ κόμματος καὶ ἡ δήμευση τῆς περιουσίας του, βρέθηκαν 170.000 χρυσᾶ μάρκα ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀντικείμενα ἀξίας καὶ ἀπ' τὴν ἐφημερίδα.

ΔΩΔΕΚΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΟ ΣΩΜΑΤΕΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Η ΤΑΧΥΤΑΤΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ, ΜΑΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕ, στὸ διάστημα τοῦ 1922, νὰ πάρουμε θέση πάνω σ' ἕνα πρόβλημα ποὺ ὡς τὰ σήμερα δὲν ἔχει λυθεῖ ὁριστικά.

Στὴν προσπάθειά μας νὰ μελετήσουμε τὶς μέθοδες ποὺ θὰ μποροῦσαν γρήγορα κι εὔκολα, ν' ἀνοίξουν στὸ κίνημα τὸ δρόμο γιὰ τὴν καρδιὰ τῆς μάζας, δυσκολευόμασταν πάντα ἀπ' τὴν ἀντίρρηση ποὺ εἶχε ὁ ἐργάτης νὰ ἀφοσιωθεῖ σὲ μᾶς ἀπόλυτα, ἀφοῦ ἡ ἐκπροσώπηση τῶν συμφερόντων του, στὸν καθαρὰ ἐπαγγελματικὸ καὶ οἰκονομικὸ τομέα, ἦταν στὰ χέρια ἀνθρώπων ποὺ εἶχαν διαφορετικὲς ἰδέες ἀπ' τὶς δικές μας.

Αὐτὴ ἡ ἀντίρρηση ἦταν πολὺ σοβαρή. Ὁ κάθε ἐργάτης ποὺ ἐξασκοῦσε κάποιο ἐπάγγελμα δὲν μποροῦσε νὰ ζήσει ἂν δὲν ἦταν μέλος κάποιου συνδικάτου. Γιατί, ὄχι μονάχα ἔβρισκε ἐκεῖ ὑποστήριξη ἐπαγγελματική, ἀλλὰ κι ἡ ἴδια ἡ δουλειά του ἀκόμη δὲν ἐξασφαλίζοταν παρὰ μόνο ἀπ' τὸ συνδικάτο. Ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν ἀνῆκε σὲ συνδικαλιστικὲς ὀργανώσεις. Αὐτές, γενικά, ἀγωνίζονταν γιὰ τὰ μεροκάματα καὶ γιὰ τὴν διατήρηση κάποιας ταρίφας ποὺ ἐξασφάλιζε ἔτσι στὸν ἐργάτη τὸ εἰσόδημά του. Δίχως ἀμφιβολία τ' ἀποτελέσματα αὐτῶν τῶν ἀγώνων ἦταν πάντα σὲ ὄφελος τοῦ ἐργάτη, ποὺ ἔνοιωθε ἔτσι τύψεις συνειδήσεως ὅταν τσέπωνε τὸ αὐξημένο μεροκάματο ποὺ πέτυχε γιὰ χάρη του τὸ συνδικάτο καὶ ὅμως δὲν ἦταν μέλος του.

Μὲ τὶς συνηθισμένες ἀστικὲς ἐπιχειρήσεις, ἦταν πολὺ δύσκολο νὰ συζητήσουμε κάτι τέτοιο. Δὲν ἔδειχναν (ἢ δὲν ἤθελαν νὰ δείξουν) καμιὰ κατανόηση γιὰ τὴν ἠθικὴ καὶ τὴν ὑλικὴ πλευρὰ τοῦ προβλήματος. Τέλος τὰ ἴδια τους τὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα ἀντιδροῦσαν ἀπ' ἀρχὶς σὲ κάθε συλλογικὴ ὀργάνωση ἐργατικῶν δυνάμεων ποὺ τὴν θεωροῦσαν ἐξαρτημένη ἀπ' αὐτούς, ἔτσι ὥστε νὰ μὴ μποροῦν ποτὲ νὰ σχηματίσουν μιὰν ὀρθὴ κι ἀνεξάρτητη κρίση.

Ἔτσι ἦταν ἀπαραίτητο κι ἀναγκαῖο ν' ἀπευθυνθοῦμε σὲ τρίτους,

ἀδιάφορους πρὸς τὸ πρόβλημα καὶ ποὺ δὲν τοὺς ἔνοιαζε διόλου νὰ ψάξουν νὰ δοῦν τὸ δάσος ἀφοῦ εἶχαν τὴν δικαιολογία ὅτι ἔβλεπαν τὰ δέντρα. Χάρη στὴν πάντα καλή τους διάθεση τοποθετοῦσαν πολὺ εὔκολα κάθε ὑπόθεση ποὺ ἀναφέρονταν στὴν σύγχρονη ἢ στὴν μελλοντικὴ ζωή μας.

Ἔχω κιόλας ἐξηγήσει στὸν πρῶτο τόμο, τὸν σκοπὸ καὶ τὴν ἀναγκαιότητα τῶν συνδικάτων. Ὅσος καιρὸς κι' ἂν περάσει κι ὅσα μέτρα προστασίας κι ἂν πάρει τὸ κράτος (ποὺ πολλὰ ἀπ' αὐτά, τὰ περισσότερα εἶναι ἀνεφάρμοστα) κι ὅσο κι ἂν καλλιεργηθεῖ ὁ λαός, δὲν πρόκειται νὰ σημειωθεῖ καμιὰ ἀλλαγὴ στὴν κατάσταση τοῦ ἐργάτη ἀπέναντι στὸν ἐργοδότη του, δὲν θὰ τοῦ μένει κανένα μέσο ὑπεράσπισης τῶν ἴσων καὶ νόμιμων δικαιωμάτων του, σὰν μέλους τῆς οἰκονομικῆς κοινότητας. Αὐτὸ ὁδηγεῖ κατευθεῖα σὲ μιὰ κατάσταση ἀπομόνωσης καὶ ἐνθαρρύνει τὶς κοινωνικὲς ἀδικίες βάζοντας σὲ κίνδυνο τὴν κοινὴ ὕπαρξη τῶν πολιτῶν. Πῆγα ἀκόμη πιὸ μακρυὰ στὶς δηλώσεις μου, νομίζοντας ὅτι αὐτὸ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐργάτη εἶναι φυσικὸ κι ἀναφαίρετο, ὅσο θὰ ὑπάρχουν ἀνθρώπινα πλάσματα ποὺ θὰ ὑποτάσσονται σὲ ἀφεντικὰ μὴ κατεχόμενα ἀπὸ κανένα αἴσθημα κοινωνικῆς δικαιοσύνης, οὔτε καὶ ἀνθρωπισμοῦ καὶ συμπέρανα πὼς ἂν μιὰ τέτοια αὐτοπροστασία εἶναι ἀπαραίτητη, θἄπρεπε νὰ πάρει ὁπωσδήποτε τὸ σχῆμα μιᾶς ἐργατικῆς συνένωσης μὲ σωματειακὲς βάσεις.

Αὐτὲς οἱ πεποιθήσεις μου δὲν ἄλλαξαν σὲ τίποτα ὡς τὸ 1922. Ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς δώσω ἀκόμη πιὸ καθωρισμένο σχῆμα. Δὲν ταίριαζε νὰ θεωρῶ τὸν ἑαυτό μου ἱκανοποιημένο ἀπὸ τὶς ὡς τότε γνώσεις μου, ἀλλ' ἦταν ἀπαραίτητο νὰ καταλήξω σὲ πρακτικὰ συμπεράσματα.

Ἔπρεπε λοιπὸν ν' ἀπαντήσω στ' ἀκόλουθα ἐρωτήματα:

1ο Ἦταν ἀναγκαία ἡ ὕπαρξη τῶν συνδικάτων;

2ο Τὸ *ναζιστικὸ* κόμμα ἔπρεπε νὰ κηρυχθεῖ ὑπὲρ τῶν σωματείων ἢ νὰ τοποθετήσει τὰ μέλη του σὲ ἕνα ὁποιοδήποτε συνδικάτο;

3ο Τί θὰ ἦταν ἕνα καθαρὰ *ναζιστικὸ* συνδικάτο; Ποιός ὁ σκοπὸς καὶ ποιά τὰ καθήκοντά του;

4ο Πῶς θὰ τὸ πραγματοποιούσαμε;

Νομίζω πὼς ὡς τώρα ἔχω δώσει μιὰν ἱκανοποιητικὴ ἀπάντηση στὸ πρῶτο ἐρώτημα. Ἔτσι ὅπως παρουσιάζονται σήμερα τὰ πράγματα, δὲν μποροῦμε κατὰ τὴ γνώμη μου, νὰ παραβλέψουμε τὰ συνδικάτα. Τὸ ἀντίθετο πρέπει νὰ τὰ κατατάξουμε ἀνάμεσα στὶς πιὸ ἀξιόλογες ἐκδηλώσεις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ τόπου. Ἡ σημασία τους δὲν εἶναι μονάχα κοινωνική, ἀλλὰ κι ἐθνική. Γιατὶ ἕνας λαὸς ποὺ ἡ πλατειά του μάζα ἱκανοποιεῖ τὶς ζωτικές της ἀνάγκες καὶ ταυτό-

χρονα ἔχει στὴ διάθεσή της καὶ μιὰ κάποια ἐκπαίδευση χάρη σ' ἕναν συγκεκριμένο συνδικαλιστικὸ ὀργανισμό, θὰ σημειώσει ἐξαιτίας αὐτοῦ, στὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ὕπαρξη μιὰν ἐξαιρετικὴ ἄνοδο τοῦ δυναμικοῦ του γιὰ ἀντίσταση.

Τὰ συνδικάτα εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα ἀπαραίτητα σὰν ἀκρογωνιαῖοι λίθοι γιὰ τὸ μελλοντικὸ οἰκονομικὸ κοινοβούλιο τῶν ἐμπορικῶν οἴκων.

Ἡ δεύτερη ἐρώτηση εἶναι τὸ ἴδιο εὔκολη. Ἂν μιὰ σωματειακὴ κίνηση θεωρηθεῖ ἀξιόλογη, ὥστε νὰ εἶναι φανερὸ πῶς ὁ *ναζισμὸς* θὰ πρέπει νὰ πάρει θέση πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα ὄχι μόνο σὰν θεωρία ἀλλὰ καὶ σὰν πράξη. Ἀλλὰ «πῶς;» Αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ δύσκολο.

Τὸ *ναζιστικὸ* κίνημα ποὺ ἔχει σὰν ὑπέρτατο σκοπὸ τὴν δημιουργία τοῦ ρατσιστικοῦ *ναζιστικοῦ* κράτους, πρέπει νὰ ἐμφορεῖται ἀπ' τὴν ἰδέα ὅτι τὰ μελλοντικὰ τμήματα αὐτοῦ τοῦ κράτους θἄχουν τὶς ρίζες τους στὸ ἴδιο τὸ κίνημα, θἄταν μεγάλο λάθος νὰ πιστεύουμε ὅτι μποροῦμε νὰ πετύχουμε ξαφνικά, ξεκινώντας ἀπ' τὸ τίποτα ἢ μὲ μόνη τὴν πολιτική μας δύναμη, καὶ ριζικὴ ἀναδιοργάνωση· θὰ πρέπει νὰ διαθέτουμε ἕνα ποσοστὸ ἀνθρώπων κιόλας σχηματισμένους. Πιὸ σημαντικὴ ἀπ' τὴν ἐξωτερικὴ μορφὴ ποὺ μπορεῖ μηχανικὰ νὰ δημιουργηθεῖ πολὺ γρήγορα, εἶναι τὸ πνεῦμα ποὺ θὰ ζωντανεύει αὐτὴ τὴ μορφή. Μὲ τὴν δύναμη μποροῦμε νὰ ἐπιβάλλουμε σ' ἕναν κοινωνικὸ ὀργανισμὸ τὶς ἀρχὲς μιανοῦ *Φύρερ*, ἑνὸς δικτάτορα. Ἀλλὰ αὐτὲς οἱ ἀρχὲς δὲν θὰ εἶναι ἀληθινὰ ζωντανὲς παρὰ μόνο ἂν σχηματισθοῦν λίγο, λίγο, ἂν ὁλοκληρωθοῦν σ' ὅλες τους τὶς λεπτομέρειες· θὰ πρέπει νὰ στηριχθοῦν σ' ἕνα ἔμψυχο ὑλικό, ἐπιλεγμένο μέσα σὲ πολλὰ χρόνια καὶ ἱκανὸ νὰ ἐφαρμόσει στὴν πράξη τὴ σκέψη τοῦ *Φύρερ*.

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ φανταζόμαστε ὅτι μποροῦμε ξαφνικὰ νὰ φέρουμε στὸ φῶς τῆς μέρας βγάζοντάς το ἀπ' τὸν χαρτοφύλακα τοῦ συμβολαιογράφου τὰ σχέδια τῆς ἐφαρμογῆς ἑνὸς κράτους καὶ νὰ τὰ ἐγκαθιδρύσουμε μὲ μιὰ αὐτοκρατορικὴ φωνὴ ἀπ' τὸ ὑπερπέραν. Ἂν ἀποπειραθοῦμε κάτι τέτοιο ὄχι μόνο δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ τὸ κάνουμε νὰ ἐπιβιώσει, ἀλλὰ καὶ θὰ πέθαινε πρὶν ἀκόμη γεννηθεῖ. Κάτι παρόμοιο μοῦ θυμίζει, τὸ περίφημο Σύνταγμα τῆς Βαϊμάρης ποὺ προσπάθησαν νὰ τὸ κάνουν δῶρο στὸ γερμανικὸ λαό, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ποὺ ταυτόχρονα πρέσβευαν ἄλλα, ἐξυπηρετοῦσαν ἄλλους σκοπούς, ποὺ δὲν εἶχαν καμιὰ ἐσωτερικὴ σχέση μὲ τὸν τρόπο ζωῆς τοῦ λαοῦ μας, τουλάχιστο στὰ τελευταῖα πεντακόσια χρόνια.

Ἔτσι τὸ *ναζιστικὸ* Κράτος θὰ πρέπει νὰ διαφυλαχτεῖ ἀπὸ τὶς παρόμοιες ἐμπειρίες. Θὰ δημιουργηθεῖ μονάχα ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν ἐσωτερικὸ ὀργανισμό του ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια δοκιμασίας. Αὐτὸς ὁ ὀργανισμὸς ὀφείλει, νὰ στηρίζει τὸ πνεῦμα του, στὰ ζωντανὰ διδάγ-

ματα τοῦ 'Εθνικοσοσιαλισμοῦ, ἂν θέλει νὰ δημιουργήσει παράλληλα ἕνα ζωντανό, ἕνα βιώσιμο 'Εθνικοσοσιαλιστικὸ Κράτος.

Καθὼς εἶπα πιὸ πάνω, ἐμβρυακὰ κύτταρα πρέπει νὰ ὑπεισέλθουν μέσα στὰ διοικητικὰ στελέχη τῶν διαφόρων ἐπαγγελματικῶν ὀργανώσεων καὶ πάνω ἀπ' ὅλα μέσα στὰ σωματεῖα. Ἂν θέλουμε αὐτὲς οἱ ἐπαγγελματικὲς ἀντιπροσωπεῖες καὶ οἱ κεντρικὲς οἰκονομικὲς ὀργανώσεις νὰ μᾶς προσφερθοῦν γιὰ μιὰ συνένωση σ' ἕναν *ναζιστικὸ ὀργανισμό*, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ μεταλλάξουμε αὐτὰ τὰ ἀξιόλογα ἐμβρυακὰ κύτταρα σὲ φορεῖς τῆς ναζιστικῆς ἰδέας. Οἱ κομματικὲς ὀργανώσεις θὰ μεταφερθοῦν καὶ στὸ μελλοντικὸ κράτος, ἀλλὰ τὸ κράτος δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργηθεῖ ξαφνικὰ σὰν μετὰ ἀπὸ σεισμό, ἂν στ' ἀλήθεια θέλουμε οἱ ἀνάλογες ὀργανώσεις νὰ μὴ μείνουν δημιουργήματα δίχως ζωή.

Τώρα λοιπόν, μὲ βάση αὐτὴ τὴν ὑψηλὴ ἀντίληψη, *τὸ ναζιστικὸ* κίνημα πρέπει νὰ ἀποδεχτεῖ τὴν ἀναγκαιότητα μιᾶς ἀνοιχτῆς ἐκδήλωσης ὑπὲρ τῶν σωματείων. Πρέπει νὰ τὸ κάνει ἀκόμη καὶ ἐπειδὴ μιὰ ἀληθινὰ *ναζιστικὴ* ἀγωγή, τόσο τῶν ἀφεντικῶν ὅσο καὶ τῶν ἐργατῶν σχετικὰ μὲ τὴν ἀμοιβαία συνεργασία στὰ κοινὰ πλαίσια μιᾶς λαϊκῆς κοινότητας, δὲν προέρχεται ἀπ' τὶς θεωρητικὲς ἐξαγγελίες κι ἐπικλήσεις, ἀλλ' ἀπ' τὸν ἀγῶνα γιὰ τὸ καθημερινὸ μεροκάματο. Εἶναι μέσα στὸν προορισμὸ τοῦ κινήματός μας ἄλλωστε, ἡ ἐκπαίδευση τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν ὀργανισμῶν καὶ ἡ προσπάθεια γιὰ δημιουργία ἐπαφῆς μεταξύ τους. Δίχως μιὰ τέτοια προκαταρτικὴ ἐργασία, ἡ ἐλπίδα γιὰ τὴν μελλοντικὴ ἀναγέννηση καὶ τὴν δημιουργία τῆς ἀληθινῆς λαϊκῆς κοινότητας, θὰ μείνει μονάχα μιὰ καθαρὴ χίμαιρα. Μόνο τὸ μεγάλο ἰδανικὸ ποὺ γι' αὐτὸ ἀγωνίζεται τὸ κίνημα, εἶναι σὲ θέση ἀργὰ-ἀργὰ νὰ σχηματίσει αὐτὸν τὸν γενικὸ ρυθμὸ ποὺ θὰ γεννήσει ἀργότερα τὴν καινούρια τάξη πραγμάτων, πάνω σὲ στέρεες βάσεις κι ὄχι στὸν ἀέρα.

Ἔτσι τὸ κίνημα δὲν ὀφείλει μοναχὰ νὰ προσανατολιστεῖ πρὸς τὴ σωματειακὴ ἄποψη βεβαιώνοντας ὅτι εἶναι τέτοιο, ἀλλ' ἀκόμη καὶ μὲ τὴν πρόοψη τοῦ καινούριου ναζιστικοῦ κράτους, νὰ δώσει σ' ἕναν μικρὸ ἀριθμὸ τῶν μελῶν καὶ τῶν ὀπαδῶν του τὴν ἀπαιτούμενη καλλιέργεια γιὰ τὶς συνδικαλιστικὲς ἐκδηλώσεις.

Καὶ τώρα ἡ ἀπάντηση στὸ τρίτο μου ἐρώτημα.

Τὰ *ναζιστικὰ* συνδικάτα καὶ σωματεῖα δὲν θὰ εἶναι ὄργανα ταξικοῦ ἀγῶνα, μὰ ὄργανα ἐπαγγελματικῆς ἐκπροσώπησης. Τὸ *ναζιστικὸ* κράτος δὲν ἀναγνωρίζει καμιὰ «τάξη», ἀλλά, μόνο ἀπὸ πολιτικῆς πλευρᾶς ξεχωρίζει τὸ λαὸ σὲ ἀστοὺς μὲ ἴσα γενικὰ δικαιώματα καὶ

στοὺς ὑπαγόμενους στὴ δικαιοδοσία τοῦ κράτους πού, πολιτικά, δὲν ἔχουν ἀπολύτως κανένα δικαίωμα.

Τὰ σωματεῖα μὲ τὴν *ναζιστικὴ* ἀπόχρωση δὲν ἔχουν σὰν ἀποστολή, τὴν συγκέντρωση ὡρισμένου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων καὶ τὸν μετασχηματισμό τους λίγο-λίγο σὲ τάξη, γιὰ νὰ ἀναλάβουν ἀργότερα τὸν ἀγῶνα ἐνάντια σ' ἄλλους σχηματισμούς, παρόμοια ὀργανωμένους στὸ ἐσωτερικὸ τῆς λαϊκῆς κοινότητας. Αὐτὴ τὴν ἀποστολὴ δὲν μποροῦμε βασικὰ νὰ τὴν δεχτοῦμε γιὰ τὰ σωματεῖα μας, ἀλλὰ θὰ τὴν βάλουμε σ' ἐφαρμογὴ ἀπ' τὴν στιγμὴ ποὺ θὰ ὡριμάσει ὁ ἀγώνας ἐνάντια στὸ μαρξισμό, σὰν ὅπλο δικό μας. Τὰ σωματεῖα δὲν ἔχουν καμμιὰ σχέση μὲ τὸν «τοξικὸ ἀγώνα»· μόνο ὁ μαρξισμὸς τὰ χρησιμοποιεῖ γιὰ τὴν πάλη τῶν τάξεων καὶ τάκανε ὄργανό του. Δημιούργησε ἀπ' αὐτὰ τὸ οἰκονομικὸ ὅπλο ποὺ ὁ διεθνὴς ἰουδαϊσμὸς τὸ χρησιμοποιεῖ γιὰ τὴν ὑπονόμευση τῶν οἰκονομικῶν βάσεων τῶν ἐλεύθερων κι ἀνεξάρτητων ἐθνικιστικῶν κρατῶν, γιὰ τὴν ἐκμηδένιση τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἐμπορίου, καὶ τέλος χάρη σ' αὐτὰ ὅλα γιὰ τὴν ὑποδούλωση τῶν ἐλεύθερων λαῶν στὴν ὑπηρεσία τοῦ διεθνιστικοῦ ἑβραϊκοῦ κεφαλαίου.

Κάθε *ναζιστικὸ* σωματεῖο πρέπει ὕστερ' ἀπ' ὅλα τὰ παραπάνω, χάρη στὸν συγκεντρωτισμὸ ποὺ ὀργανώθηκε ἀπὸ ὡρισμένες ὁμάδες παραγόντων τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, νὰ αὐξήση τὴν ἀσφάλεια τῆς ἐθνικῆς αὐτῆς οἰκονομίας, νὰ ἐνισχύσει τὴν δύναμή της παραμερίζοντας κάθε ἐμπόδιο ποὺ θὰ ἐπιδροῦσε καταστρεπτικὰ πάνω στὸ λαὸ ἐπιδυναμώνοντας ἔτσι τὴν ἀνάγκη ἐπιβίωσης τῆς λαϊκῆς μάζας, ὥσπου τὰ ἐμπόδια αὐτὰ νὰ πάψουν νὰ ζημιώνουν τὸ κράτος καὶ νὰ ἐπιβαρύνουν τὴν ἐθνική του οἰκονομία.

Γιὰ τὸ *ναζιστικὸ* σωματεῖο ἡ ἀπεργία δὲν ἔχει σὰ σκοπὸ τὴν καταστροφὴ καὶ τὴν ἐκμηδένιση τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς, ἀλλὰ εἶναι ἕνα μέσο γιὰ νὰ αὐξηθῆ καὶ νὰ ξοδευτεῖ χάρη στὸν ἀγῶνα ἐνάντια στὰ ἐμπόδια ποὺ ἐξαιτίας τοῦ ἀντικοινωνικοῦ χαρακτήρα τους, ἀντιστέκονται στὴν ἀνάπτυξη τῆς μαζικῆς οἰκονομίας. Γιατί, τὸ πεδίο δραστηριότητας κάθε ἀτόμου βρίσκεται πάντα σὲ πραγματικὴ κι ἄμεση σχέση μὲ τὴν γενικὴ κοινωνικὴ κατάσταση ποὺ παίρνει ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος. Ἀπὸ τὴν ἐξέταση τῆς κατάστασης αὐτῆς θ' ἀποφασιστεῖ ἡ στάση παὺ θὰ κρατήσει τὸ ναζιστικὸ σωματεῖο ἀπέναντι στὴν οἰκονομικὴ πρόοδο.

Ὁ *ναζιστὴς* ἐργάτης πρέπει νὰ ξέρει ὅτι αὔξηση τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας σημαίνει πάντα καὶ δική του ἐπάρκεια ἀγαθῶν καὶ ὑλικὴ εὐτυχία.

Ὁ ἐργοδότης *ναζιστής*, πάλι ὀφείλει νὰ γνωρίζει ὅτι ἡ εὐτυχία

κι ἡ χρηματικὴ ἐπάρκεια τοῦ ἐργάτη εἶναι οἱ ἀπαράβατοι καὶ πρῶτοι ὅροι γιὰ τὴν ὕπαρξη καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς δικῆς του οἰκονομικῆς εὐρωστείας.

Ἐργάτες κι ἐργοδότες *ναζιστές*, εἶναι κι οἱ δυὸ μαζὺ ἐκπρόσωποι κι ἐντολοδόχοι τοῦ συνόλου τῆς λαϊκῆς κοινωνίας. Ἡ τεράστια ἔκταση προσωπικῆς ἐλευθερίας ποὺ τοὺς δόθηκε γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς δραστηριότητά τους, ἐξηγεῖται ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἱκανότητες γιὰ δράση τοῦ καθενὸς εἶναι πολὺ μεγαλύτερες μὲ τὴν ἀπεριόριστη ἐλευθερία παρὰ μὲ μιὰ συνεχῆ ἐπίβλεψη ἀπὸ τὰ πάνω· ἡ φυσικὴ ἐπιλογὴ ποὺ ὁδηγεῖ μπροστὰ τὸν πιὸ εὔστροφο, τὸν πιὸ ἱκανὸ καὶ τὸν πιὸ ἐργατικὸ δὲν μπορεῖ νὰ ἐμποδιστεῖ.

Γιὰ τὸ *ναζιστικὸ* σωματεῖο ἡ ἀπεργία εἶν' ἕνα μέσο ποὺ μπορεῖ νὰ τὸ χρησιμοποιεῖ κι ἔχει μάλιστα τὴν ὑποχρέωση νὰ τὸ κάνει, μόνον ὅταν δὲν ὑπάρχει ρατσιστικὸ *ναζιστικὸ* Κράτος. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο τότε ἀντὶ γιὰ τὴν καταστρεπτικὴ πάλη τῶν δύο μεγάλων τάξεων — κεφαλαίου καὶ προλεταριάτου — ποὺ θἄχει σὰν συνέπεια τὴν μείωση τῆς παραγωγῆς καὶ τὶς συνακόλουθες ἐπιπτώσεις στὴν λαϊκὴ κοινότητα, ὀφείλει νὰ ἀναλάβει τὸν σεβασμὸ τῶν δικαιωμάτων ὅλων ἐξίσου. Τὰ οἰκονομικὰ ὑπουργεῖα ἀκόμη κι οἱ ἀνάλογες ὑπηρεσίες πρέπει νὰ ἐπιφορτιστοῦν μὲ τὸ καθῆκον τῆς διατήρησης τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας, ἀπομακρύνοντας ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ οἰκονομία τὰ μειονεκτήματα καὶ τὶς ἐλαττωματικότητες κάθε εἴδους.

Αὐτὰ ὅλα ποὺ σήμερα ὁδηγοῦν σὲ συγκρούσεις ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, πρέπει μιὰ μέρα νὰ βροῦν τὴ λύση τους στὰ οἰκονομικὰ ὑπουργεῖα καὶ στὶς εἰδικὲς ἐπιτροπὲς ποὺ θὰ συγκροτηθοῦν. Ὅταν θὰ ἱδρυθοῦν αὐτὰ τὰ δυό, ἐργοδότες κι ἐργάτες δὲν θἄχουν κανένα λόγο νὰ ἀντιδικοῦν γιὰ τὰ μεροκάματα καὶ τὶς αὐξήσεις — πράγμα ἐγκληματικὸ γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ὑπόσταση καὶ τῶν δυὸ — ἀλλὰ θὰ ἐξετάζουν ἀπὸ κοινοῦ αὐτὸ τὸ πρόβλημα γιὰ τὸ καλὸ τοῦ συνόλου καὶ τοῦ κράτους, τοὺ τὸ ἰδανικό του θὰ πρέπει νὰ λάμπει μὲ γράμματα ἀστραφτερὰ στὸν ὁρίζοντά τους.

Κι ἐδῶ ἀκόμα, καὶ παντοῦ, θὰ πρέπει νὰ βασιλεύει ἡ ἀρχὴ πὼς πρῶτα ἔρχεται ἡ πατρίδα, πρὶν κι ἀπ' αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ κόμμα.

Καθῆκον τοῦ *ναζιστικοῦ* σωματείου εἶναι ἡ ἐκπαίδευση καὶ ἡ προπαρασκευὴ τοῦ ἐργάτη πρὸς τὸν σκοπὸ ποὺ καθορίζεται ἔτσι: συλλογικὴ ἐργασία ὅλων γιὰ τὴν διατήρηση τῆς οἰκονομίας τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κράτους, σύμφωνα μὲ τὶς δυνατότητες, τὶς ἱκανότητες καὶ τὰ φυσικὰ προσόντα τοῦ καθενός.

Στὸ τέταρτο ἐρώτημα: πῶς θὰ φτάσουμε σὲ τέτοια σωματεῖα; ἄλλοτε φαινόταν πολὺ δύσκολη ἡ ἀπάντηση.

Είναι γενικά πολύ πιό εύκολο νά βάλεις θεμέλια σ' ένα καινούριο οικόπεδο παρά σ' ένα παλιό πού έχει κιόλας τά δικά του. Σ' ένα σημείο όπου δέν ύπάρχει κανένα μαγαζί μιάς κάποιας είδικότητας μπορούμε άνετα νά άνοίξουμε ένα. Αύτό όμως είναι πολύ δύσκολο άν έκεί βρίσκεται κιόλας μιά παρόμοια έπιχείρηση καί άκόμη δυσκολώτερο άν έκτός άπ' αύτό, στήν περιοχή έκείνη μόνο μιά τέτοια έπιχείρηση μπορεί ν' άναπτυχθεί. Γιατί έδώ οί ίδρυτές άντιμετωπίζουν τό πρόβλημα όχι μόνο τής άνέγερσης τού μαγαζιού τους άλλά καί τού συναγωνισμού τού ήδη ύπάρχοντος, προκειμένου νά κρατηθούν στή ζωή.

Ένα *ναζιστικό* σωματείο δέν έχει κανένα νόημα πλάι σ' άλλα σωματεία. Γιατί κι αύτά πρέπει τό ίδιο νά έκτελέσουν τά κοσμικά τους καθήκοντα κι άκόμη άπό έμφυτη ύποχρέωση, νά άσκήσουν πίεση άπέναντι στίς άλλες παρόμοιες όργανώσεις πού μπορεί καί νά μήν είναι διόλου έχθρικές· χρειάζεται νά καθιερώσουν τήν προσωπικότητά τους. Δέν ύπάρχει κανένα ήμίμετρο καί κανένας συμβιβασμός στίς τέτοιες κινήσεις, έξω άπ' τό σκληρό κι άποφασισμένο γιά όλα δικαίωμα τής έπιβίωσης.

Δυό τρόποι λοιπόν γιά νά καταλήξουμε σέ κάτι μπορούν νά ύπάρξουν:

1ο Θά ίδρύσουμε τό δικό μας σωματείο πρώτα καί μετά σιγά-σιγά, θ' άναλάβουμε τήν έπίθεση ένάντια στά διεθνιστικά μαρξιστικά σωματεία· ή καλύτερα, μπορούμε:

2ο Νά είσχωρήσουμε στά μαρξιστικά σωματεία καί νά προσπαθήσουμε νά έμφυσήσουμε έκεί τό νέο πνεύμα μέ σκοπό νά τά μεταλλάξουμε σέ όργανα τής δικής μας θεωρίας.

Ό πρώτος τρόπος ήταν άνεφάρμοστος γιατί οί οικονομικές δυσκολίες πού άντιμετωπίζαμε έκείνη τήν έποχή ήταν πάρα πολλές καί οί πηγές γιά έξεύρεση ένισχύσεων περιωρισμένες. Ό πληθωρισμός πού σιγά-σιγά έξαπλωνόταν, δυσκόλευε άκόμη περισσότερο τήν κατάσταση: έκείνα τά χρόνια δύσκολα θά μπορούσαμε νά μιλήσουμε στά μέλη μας γιά οικονομικές ένισχύσεις καί παροχές· άλλά κι ό έργάτης δέν είχε κανένα λόγο νά πληρώνει τήν συνδρομή του στό σωματείο. Άκόμη καί τά σωματεία μέ τήν μαρξιστική άπόχρωση είχαν σχεδόν φτάσει στά πρόθυρα τής διάλυσης, ώσπου χάρη στόν κ. Κοΰνο, τά έκατομμύρια ξαναγύρισαν στίς τσέπες τους. Αύτός ό ύπουργός τού «έθνικοΰ Ράιχ» μπορεί νά θεωρηθεί σάν σωτήρας τών μαρξιστικών σωματείων.

Δέν μπορούσαμε λοιπόν τότε νά ύπολογίζουμε σέ τέτοιες οικονομικές ένισχύσεις· καί δέν ήταν δυνατό νά ύποχρεώσουμε κανένα νά γραφτεί στήν καινούρια συνδικαλιστική όργάνωση, άφοΰ, λόγω τής

οἰκονομικῆς του ἀδυναμίας, δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ μᾶς προσφέρει καμιὰ ἐξυπηρέτηση. Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ θἄπρεπε νὰ ἀμυνθῶ ἀπόλυτα ἐνάντια στὴν εἰσροὴ στὸ καινούριο σωματεῖο, διανοουμενίστικων στοιχείων ποὺ θὰ τοὺς τραβοῦσε τὸ δόλωμα.

Αὐτὸ τὸ πρόβλημα τῆς ἐκλογῆς προσώπων ἔπαιζε ἕνα ρόλο μεγάλης σημασίας καὶ σ' αὐτὴ τὴν πλευρά. Δὲν εἶχα τότε οὔτ' ἕνα ἄτομο ποὺ νὰ μποροῦσα νὰ τοῦ ἐμπιστευτῶ τὴν λύση αὐτῆς τῆς σπουδαίας ἐπιχείρησης. Αὐτὸς ποὺ θὰ μποροῦσε πραγματικὰ τότε νὰ διαλύσει τὰ μαρξιστικὰ σωματεῖα καὶ νὰ βοηθήσει στὸν θρίαμβο τῆς ναζιστικῆς συνδικαλιστικῆς ἰδέας πάνω σ' αὐτὸ τὸ σύστημα τῆς πάλης τῶν τάξεων, αὐτὸς ἀκριβῶς, θἄπρεπε νἄταν ἕνα ἀπ' τὰ σημαντικώτερα ἄτομα τοῦ λαοῦ μας καὶ τὸ ἄγαλμά του θ' ἀνεγείρονταν στὸ μέλλον γιὰ νὰ τὸ προσκυνοῦν οἱ ἐπερχόμενες γενιές, στὴν Βαλλάλλα.

Ὅμως δὲν ξέρω κανέναν ποὺ θὰ ἦταν σὲ θέση ν' ἀναλάβει μιὰ τέτοια ἐκστρατεία.

Θἄταν κυριολεκτικὰ ἔξω ἀπ' τὴν πραγματικότητα ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι τὰ διεθνιστικὰ σωματεῖα δὲν διάθεταν παρὰ ἀνθρώπους μὲ χαμηλὲς πνευματικὲς δυνατότητες. Αὐτὸ στ' ἀλήθεια κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ πεῖ· ὅμως τότε ποὺ ἱδρύθηκαν αὐτὰ τὰ σωματεῖα τὰ πράγματα δὲν ἦταν καὶ τόσο δύσκολα. Ἐνῶ σήμερα τὸ *ναζιστικὸ* κίνημα ἔχει νὰ καταπολεμήσει ἕναν τερατώδικο ὀργανισμὸ ποὺ διαθέτει πολλὰ χρόνια ζωῆς κι ἔχει στηθεῖ πάνω σὲ βάσεις γιγάντιες, μελετημένες ὡς τὶς πιὸ παραμικρές τους λεπτομέρειες. Ὁ ἐπιτιθέμενος πρέπει νἄναι πάντα πιὸ προικισμένος ἀπ' τὸν ἀμυνόμενο, ἂν θέλει νὰ ἐπικρατήσει. Τὸ φρούριο τῶν μαρξιστικῶν σωματείων δὲν διοικεῖται σήμερα ἀπὸ ἁπλοὺς στρατοφύλακες· δὲν θὰ ἐξαναγκασθεῖ σὲ παράδοση παρὰ μόνο ἀπὸ τὴν ἐμπνευσμένη διοίκηση κι ἀπὸ τὴν ἀνελέητη μαχητικότητα ἑνὸς πραγματικὰ μεγάλου ἄνδρα. Ἂν ἕνας τέτοιος ἄνδρας δὲν βρεθεῖ, θἄναι μάταιο ν' ἀγωνίζεται κανεὶς μὲ τὸ πεπρωμένο κι ἀκόμη πιὸ ἀνόητο νὰ θέλει ν' ἀλλάξει μιὰ κατάσταση πραγμάτων, δίχως νὰ μπορεῖ νὰ δημιουργήση μιὰ καλύτερη.

Ἐδῶ θὰ ἦταν πιὸ ἐνδιαφέρον νὰ δεχθοῦμε τὴν ἄποψη ποὺ ὅπως καὶ στὴν ζωὴ ἐπικρατεῖ, εἶναι προτιμώτερο νὰ παραμερίζεται ἕνα σχέδιο παρὰ νὰ ἐκτελεῖται τὸ μισό, ἀπὸ λάθος τῶν δυνατοτήτων ποὺ ὑπάρχουν.

Μιὰ ἄλλη ἄποψη, ποὺ παρ' ὅλ' αὐτὰ δὲν εἶναι καθόλου δημαγωγική. ἔρχεται νὰ προστεθεῖ στὰ παραπάνω. Εἶχα τότε καὶ τὴν ἔχω ἀκόμη καὶ σήμερα, τὴν ἀντίληψη, πολὺ καλὰ συγκροτημένη, ὅτι εἶναι ἐπικίνδυνο ν' ἀναμιγνύουμε σὲ οἰκονομικὰ θέματα, ἕναν πολιτικὸ ἀγῶνα. Αὐτὸ ταιριάζει ἀπόλυτα στὸν γερμανικὸ λαό μας. Γιατί

στὴν περίπτωση αὐτή, ἡ οἰκονομικὴ πάλη θ' ἀφαιρέσει ἀμέσως ἐνεργητικότητα ἀπ' τὸν πολιτικὸ ἀγῶνα. Μόλις οἱ ἄνθρωποι πεισθοῦν ὅτι χάρη στὴν ἀποταμίευση θὰ μπορέσουν νὰ βολευτοῦν σ' ἕνα μικρὸ σπιτάκι, θ' ἀφιερωθοῦν ὁλοκληρωτικὰ σ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ καὶ δὲν θὰ τοὺς ἀπομείνει καμιὰ διάθεση γιὰ τὸν ἀγώνα ἐνάντια σ' αὐτοὺς ποὺ μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, σκέφτονται νὰ τοὺς πάρουν πίσω μιὰ μέρα τὶς ἀποταμιευμένες «δεκάρες» τους. Ἀντὶ νὰ ἀποδοθοῦν στὸν πολιτικὸ ἀγῶνα γιὰ τὴν ἰδέα καὶ τὴν πίστη τους, θὰ προσδεθοῦν ἀποκλειστικὰ στὴν ἰδέα τοῦ «ἐσωτερικοῦ ἀποικισμοῦ» καὶ τὸν περισσότερο καιρὸ θὰ παίζουν διπλὸ παιγνίδι.

Τὸ *ναζιστικὸ* κίνημα βρίσκεται σήμερα στὴν ἔναρξη τοῦ ἀγώνα του. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς προσπάθειάς του τείνει στὴν ἐξάπλωση καὶ στὸν σχηματισμὸ τῶν ἰδανικῶν του. Καὶ πρέπει ν' ἀγωνιστεῖ μ' ὅλες του τὶς δυνάμεις γι' αὐτὰ τὰ μεγάλα ἰδανικά. Ἡ ἐπιτυχία θὰ πάψει νἄναι μιὰ χίμαιρα μόνον ὅταν ὁλόκληρο τὸ δυναμικό του ριχτεῖ χωρὶς δισταγμὸ στὸν ἀγώνα αὐτό.

Ἡ ἀπασχόληση τοῦ κινήματος μὲ οἰκονομικὰ προβλήματα θὰ μποροῦσε νὰ παραλύσει τὴν δύναμη τῆς μαχητικότητάς του· κι ἔχουμε ἀκριβῶς σήμερα ἕνα ἐξώφθαλμο παράδειγμα ἀπόλυτα κλασσικό:

Ἡ Νοεμβριανὴ ἐπανάσταση τοῦ 1918 δὲν ἔγινε ἀπ' τὰ σωματεῖα, κι ὁλοκληρώθηκε δίχως αὐτὰ νὰ λάβουν μέρος. Κι ἡ γερμανικὴ μπουρζουαζία δὲν κάνει κανέναν πολιτικὸ ἀγώνα γιὰ τὸ μέλλον τῆς Γερμανίας ἐπειδὴ κρίνει πὼς αὐτὸ τὸ μέλλον εἶναι ἀπόλυτα ἐξασφαλισμένο χάρη στὴν παραγωγικὴ οἰκονομία.

Ὀφείλουμε νὰ πάρουμε μαθήματα ἀπὸ τέτοιες ἐμπειρίες γιατὶ καὶ σὲ μᾶς ἀκόμη δὲν θὰ μποροῦσε νὰ συμβεῖ ἀλλοιῶς. Ὅσο πιὸ πολὺ συγκεντροποιοῦμε τὴν συνολικὴ δύναμη τοῦ κινήματός μας πάνω στὸν πολιτικὸ ἀγώνα, τόσο πιὸ πολὺ θὰ μποροῦμε νὰ ὑπολογίζουμε στὴν ἐπιτυχία· ὅσο περισσότερα προβλήματα φορτωθοῦμε σχετικὰ μὲ τὴν σωματειακὴ ὀργάνωση, τὴν οἰκονομικὴ τακτοποίηση τῶν ἐργαζομένων κι ἄλλα παρόμοια, τόσο λιγώτερο χρήσιμο θἄναι τὸ ἀποτέλεσμα γιὰ μᾶς. Γιατί, ὅσο κι ἂν εἶναι σπουδαῖα αὐτὰ τὰ προβλήματα, δὲν θὰ λυθοῦν παρὰ μόνον ὅταν ἀποκτήσουμε πολιτικὴ δύναμη.

Ὡς τώρα αὐτὰ τὰ προβλήματα θὰ εἶχαν παραλύσει τὸ κίνημα καὶ ἂν μάλιστα θέλαμε ν' ἀσχοληθοῦμε μ' αὐτὰ κι ἀργότερα, τὰ ἐμπόδια ποὺ θὰ συναντούσαμε θἄταν μεγαλύτερα. Θὰ μποροῦσε νὰ συμβεῖ τοῦτο: ἡ ἀπόπειρα γιὰ σωματειακὴ ὀργάνωση τοῦ κινήματος θὰ καθώριζε καὶ θὰ ἐξασκοῦσε ἔλεγχο πάνω στὴν πολιτικὴ δραστηριότητα, ἀντὶ νὰ γίνει τὸ ἀντίθετο.

Πραγματικὸ ὄφελος, τόσο γιὰ τὸ κίνημα, ὅσο καὶ γιὰ τὸ λαό μας μπορεῖ μονάχα νὰ προκύψει ἀπὸ ἕνα *ναζιστικὸ* σωματεῖο, ἂν αὐτὸ ἐδῶ εἶναι κιόλας ἕτοιμο κι ὀργανωμένο *ναζιστικά*, ὥστε νὰ μὴ διατρέχει πιὰ τὸν κίνδυνο νὰ πέσει στὰ μαρξιστικὰ μονοπάτια. Γιατί, τὸ *ναζιστικὸ* σωματεῖο ποὺ βλέπει μονάχα σὰν ἀποστολή του τὴν κατάκτηση τοῦ χώρου ποὺ κατέχουν κιόλας τὰ μαρξιστικὰ σωματεῖα, θἄναι πιὸ καταστρεπτικό, παρὰ ἂν δὲν ὑπῆρχε διόλου. Πρέπει βέβαια νὰ κηρύξουμε τὸν πόλεμο στὰ μαρξιστικὰ σωματεῖα, ὄχι μόνο σὰν ὀργάνωση, ἀλλὰ πάνω ἀπ' ὅλα καὶ σὰν ἰδέα. Πρέπει ν' ἀρνηθοῦμε τὴν ἐξαγγελία τῆς πάλης τῶν τάξεων καὶ τὴν θεωρία τῶν τάξεων καὶ πρέπει ἀντὶ γι' αὐτό, νὰ προστατέψουμε τὰ ἐπαγγελματικὰ συμφέροντα τῆς Γερμανικῆς ἀστικῆς κοινωνίας.

Τὸ γεγονὸς ὅτι ὅλες αὐτὲς οἱ ἀπόψεις συμφωνοῦσαν ἄλλοτε καὶ συμφωνοῦν ἀκόμη καὶ σήμερα ἐνάντια στὴν ἵδρυση ἐσωτερικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, μοῦ φαίνεται ἀπόλυτα φυσικό, ἐκτὸς ἂν ἐμφανιζόταν ξαφνικὰ τὸ μυαλὸ ἐκεῖνο ποὺ θὰ τὸ καλοῦσε ἡ μοῖρα γιὰ νὰ λύσει τελειωτικὰ αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Δὲν ἔμειναν λοιπὸν πιὰ παρὰ δυὸ μόνο τρόποι: ἢ νὰ δώσουμε ἐντολὴ στοὺς συντρόφους μας νὰ βγοῦν ἀπ' τὰ σωματεῖα, ἢ νὰ μείνουνε αὐτὰ ποὺ κιόλας ὑπάρχουν καὶ νὰ δράσουν, μὲ κάθε μέσο, διαβρωτικά.

Ἔδωσα ἐντολὴ νὰ ἐφαρμοσθεῖ ὁ δεύτερος τρόπος.

Εἰδικώτερα στὴ χρονικὴ περίοδο 1922 - 1923, κάτι τέτοιο μποροῦσε νὰ μπεῖ σὲ πράξη εὐκολώτερα, γιατὶ τὰ οἰκονομικὰ ὀφέλη ποὺ μποροῦσαν, ἐξαιτίας τοῦ πληθωρισμοῦ, νὰ καρπωθοῦν τὰ σωματεῖα, ἦταν ἐλάχιστα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν περιωρισμένος. Ὡς τώρα ἀρνήθηκα πάντα τὶς ἀπόπειρες ποὺ μποροῦσαν νὰ ὁδηγήσουν σὲ ἀποτυχία. Θεωροῦσα ἔγκλημα νὰ πάρω ἀπ' τὸν ἐργάτη ἕνα μέρος ἀπ' τὸ μεροκάματό του γιὰ χάρη μιᾶς ὀργάνωσης ποὺ δὲν τὴν νόμιζα χρήσιμη γιὰ τὰ μέλη της. Ἂν ἕνα καινούριο πολιτικὸ κόμμα ἐξαφανιστεῖ ξαφνικά, δὲν εἶναι κρῖμα, ἀλλὰ σχεδὸν πάντα ὠφέλεια καὶ κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παραπονεθεῖ γι' αὐτό. Γιατὶ ὅτι πληρώνουν τὰ μέλη ἑνὸς κόμματος, τὸ πληρώνουν ξέροντας ὅτι πάει χαμένο. Ὅμως ὅποιος πληρώνει συνδρομὴ σὲ μιὰ συνδικαλιστικὴ ὀργάνωση, ἔχει δικαίωμα νὰ ζητᾶ ἐξασφάλιση τοῦ μεροκάματου καὶ τῆς δουλειᾶς του. Ἂν δὲν τοῦ τὸ ἐξασφαλίσουν, οἱ ἱδρυτὲς αὐτῆς τῆς ὀργάνωσης εἶναι τουλάχιστο ψεῦτες, ἢ ἀνισόρωποι δίχως μυαλὸ ποὺ θἄπρεπε νὰ θεωροῦνται ὑπεύθυνοι.

Μὲ βάση αὐτὰ τὰ δεδομένα ἐνεργήσαμε τότε, στὰ 1922. Ἄλλοι φαίνεται πὼς ἔκριναν καλύτερα τὰ πράγματα καὶ ἵδρυσαν τὰ συνδικάτα. Μᾶς διατυπώθηκαν παράπονα γιὰ τὴν ἀποχώρηση ὅλων αὐτῶν καὶ εἶπαν ὅτι τάχα ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς στραβῆς μας ἀντίληψης καὶ τῆς στενοκεφαλιᾶς μας. Ἀλλ' αὐτὰ τὰ συνδικάτα δὲν ἄργησαν νὰ διαλυθοῦν, πράγμα ποὺ πάθαμε κι ἐμεῖς ἀργότερα. Ὅμως μὲ τὴν διαφορὰ πὼς ἐμεῖς δὲν ξεγελάσαμε οὔτε τοὺς ἄλλους οὔτε τὸν ἑαυτό μας.

ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Η ΑΠΟΛΥΤΗ ΕΛΛΕΙΨΗ ΜΕΘΟΔΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙζει τὸν χειρισμὸ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων τοῦ Ράιχ, γιατὶ κανεὶς ἀπ' τοὺς ἁρμοδίους δὲν εἶχε ἐφαρμόσει τοὺς βασικοὺς κανόνες ποὺ πάνω σ' αὐτοὺς στηριζόταν ἡ συμμαχικὴ πολιτικὴ σχετικὰ μὲ τὰ τοπικὰ συμφέροντα· ἡ ἐπανάσταση ἀντὶ νὰ διορθώσει αὐτὴ τὴν πλάνη, τὴν ὁλοκλήρωσε. Γιατί, ἂν ἡ σύγχυση ἰδεῶν ἀναφορικὰ μὲ τὴν γενικὴ πολιτική, στάθηκε ἡ βασικὴ αἰτία γιὰ τὰ λάθη ποὺ ἔγιναν πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο ἀπ' τὴν κυβέρνηση, στὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, αὐτὴ ἡ ἴδια πολιτικὴ καὶ μετὰ τὸν πόλεμο ὑπόφερε διπλοπροσωπία τῶν αὐτῶν ποὺ τὴν κατεύθυναν. Ἦταν φυσικό, αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶδαν νὰ πραγματοποιοῦνται μὲ τὴν ἐπανάσταση τὰ ἀπόκρυφα καὶ ὑποχθόνια σχέδιά τους, νὰ μὴν ἔχουν κανένα ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ μιᾶς συμμαχικῆς πολιτικῆς ποὺ θὰ βοηθοῦσε νὰ σταθεῖ στὰ πόδια του ἕνα ἀνεξάρτητο γερμανικὸ κράτος. Μιὰ τέτοια προσπάθεια ἐρχόταν σίγουρα σὲ σύγκρουση μὲ τὶς μυστικὲς προθέσεις τῶν ἐγκληματιῶν τοῦ Νοέμβρη· θἄχε βάλει τέλος προσωρινὰ ἢ καὶ ὁριστικὰ ἀκόμα στὸν διεθνιστικὸ χαρακτῆρα τῆς οἰκονομίας καὶ τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς Γερμανίας· ἀλλ' αὐτὸ ποὺ προπάντων φοβόντουσαν ἦταν μήπως, μιὰ νικηφόρα μάχη ποὺ θὰ καθιστοῦσε τὸ Ράιχ ἀνεξάρτητο ἀπ' τὸ ἐξωτερικό, εἶχε στὴν ἐσωτερικὴ πολιτικὴ μιὰ τέτοια ἐπίδραση ποὺ θ' ἀπόβαινε μοιραία γιὰ τὴν ἐξουσία τῶν σημερινῶν ἡγετῶν τοῦ κράτους. Εἶναι πραγματικὰ ἀταίριαστο νὰ ξεσηκωθεῖ ἕνα ἔθνος ἐνάντια στὴν ἐξωτερικὴ καταπίεση δίχως νἄχει ἀποκτήσει ἀπὸ πρὶν συνείδηση γι' αὐτὸ ποὺ πάει νὰ κάνει, ἢ ἀντίθετα, κάθε μεγάλη ἐπιτυχία σχετικὰ μὲ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτική, νὰ μὴ ἐπιδρᾶ μοιραία στὸ ξύπνημα τοῦ ἐθνικοῦ συναισθήματος. Ἡ πεῖρα

ἔχει ἀποδείξει πὼς κάθε ἀγώνας ποὺ γίνεται γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἑνὸς λαοῦ, ἀναπτύσσει μέσα του τὸν πατριωτισμὸ καὶ κατόπι στρέφει τὴν προσοχή του στὰ ἀντεθνικὰ στοιχεῖα ποὺ τὸν τριγυρίζουν. Καταστάσεις καὶ πρόσωπα ποὺ τὰ ἀνεχόμαστε σὲ καιροὺς εἰρήνης καὶ ποὺ δὲν τοὺς δίνουμε καθόλου προσοχή, ξεσηκώνονται τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ πατριωτισμὸς συγκινεῖ καὶ συνταράσσει ὡς τὰ βάθη του ἕνα ἔθνος καὶ προβάλλουν ἀντιρρήσεις ποὺ φτάνουν ὡς τὴν ἀνοιχτὴ ἀντίσταση, συχνὰ μοιραία. Ἂς θυμηθοῦμε, λόγου χάρη, τὸν φόβο ποὺ σκορπίζουν παντοῦ οἱ κατάσκοποι ὅταν ξεσπᾶ ἕνας πόλεμος, φόβο ποὺ ἐκδηλώνεται ξαφνικὰ τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ποὺ τὰ ἀνθρώπινα πάθη ἔχουν φτάσει στὸν ψηλότερο βαθμό τους καὶ προκαλοῦν ἀπάνθρωπους διωγμούς, τὶς πιὸ πολλὲς φορὲς ἄδικους· κι ὅμως καθένας πρέπει νὰ ξέρει πὼς ἕνας κατάσκοπος μπορεῖ πιὸ εὔκολα νὰ ἐνεργήσει στὰ ἥσυχα κι ἀτέλειωτα χρόνια τῆς εἰρήνης, γιὰ λόγους πολὺ φυσικούς, ἀφοῦ ἡ κοινὴ γνώμη δὲν τοὺς δίνει τότε καμιὰ σημασία.

Τὸ ὑπονομευτικὸ ἔνστικτο τῶν παράσιτων τοῦ κράτους ποὺ ἡ δύνη τῶν γεγονότων τοῦ Νοέμβρη τἄφερε στὴν ἐπιφάνεια, αἰστάνθηκε ἀμέσως πὼς μιὰ σωστὴ πολιτικὴ μὲ τοὺς συμμάχους ποὺ θὰ ὑποστήριζε τὴν λαϊκὴ ἐξέγερση ἐνάντια στὴν καταπίεση καὶ θὰ ξάναβε πάλι τὰ ἐθνικὰ πάθη, θὰ μποροῦσε νὰ βάλλει τέλος στὴν ἐγκληματική τους ὕπαρξη.

Τώρα πιὰ καταλαβαίνει κανεὶς γιατὶ αὐτοὶ πού, ἀπ' τὸν Νοέμβρη τοῦ 1918, κάτεχαν τὰ πιὸ σημαντικὰ πόστα στὴν κυβέρνηση, ἀποδείχτηκαν τόσο ἀνίκανοι στὸν χειρισμὸ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ γιατὶ οἱ κρατικὲς ὑποθέσεις διακινοῦνταν πάντα σχεδὸν μ' ἕναν συστηματικὰ ἀντίθετο τρόπο ἀπ' τὰ ἐθνικά μας συμφέροντα. Γιατὶ αὐτὸ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ φανεῖ μὲ τὴν πρώτη ματιά, σὰν ἀποτέλεσμα τύχης, ἀποκαλύπτεται, ὅταν τὸ ἐξετάσουμε ἀπὸ πιὸ κοντά, ὅτι δὲν εἶναι παρὰ μιὰ καινούρια καὶ λογικὴ κατὰ τὰ ἄλλα ἐξέλιξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ δρόμου ποὺ ἄνοιξε στὰ 1918 κι εἶναι κιόλας πλατειὰ χαραγμένος.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ κάνουμε μιὰ διάκριση ἀνάμεσα στοὺς διοικητικὰ ὑπεύθυνους (ἢ γιὰ νὰ τὸ ποῦμε καλύτερα «θἄπρεπε νὰ εἶναι» ὑπεύθυνοι) γιὰ τὶς ὑποθέσεις τοῦ κράτους, ἀνάμεσα στὴν πλειοψηφία τῶν κοινοβουλευτικῶν πολιτικάντηδων· καὶ τέλος ἀνάμεσα στὸ μεγάλο πλῆθος τοῦ ἀνόητου κοπαδιοῦ τοῦ λαοῦ μας ποὺ ἡ ὑπομονή του ἐξισώνεται μὲ τὴν βλακεία.

Οἱ πρῶτοι ξέρουν αὐτὸ ποὺ θέλουν. Οἱ ἄλλοι βαδίζουν μαζὺ μὲ τοὺς πρώτους, ἄλλοτε σὰν μυημένοι κι ἄλλοτε σὰν πολὺ δειλοὶ γιὰ ν' ἀντισταθοῦν ἀποφασιστικὰ στὴν πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου

ποὺ ὑποψιάστηκαν καὶ ποὺ διαιστάνονται τὸν κίνδυνο. Οἱ τελευταῖοι ὑποτάσσονται ἀπὸ ἀκατανοησία καὶ βλακεία.

Ὅσο τὸ γερμανικὸ ἐργατικὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κόμμα δὲν ἦταν παρὰ μιὰ μικρὴ ὀργάνωση ἄγνωστη, τὰ προβλήματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, δὲν εἶχαν παρὰ δευτερεύουσα σημασία, γιὰ πολλὰ ἀπ' τὰ μέλη του. Πάντως τὸ κίνημά μας, πρέσβευε καὶ τότε καὶ πρεσβεύει ἀκόμη καὶ σήμερα, πὼς βασικὸς σκοπός του εἶναι νὰ διακηρύξει ὅτι ἡ ἐλευθερία ποὺ ἀπολαμβάνει μιὰ χώρα στὶς σχέσεις της μὲ τὸ ἐξωτερικὸ δὲν εἶναι θεῖο δῶρο ποὺ ἔρχεται ἀπ' τὸν οὐρανό, ἀλλὰ καρπὸς τῆς ἴδιας τῆς δύναμής του. *Ἡ ὑπογράμμιση τῶν αἰτίων τῆς κατάπτωσής μας, ἡ ἐκμηδένιση ὅλων ἐκείνων ποὺ ὠφελοῦνται ἀπ' αὐτήν, αὐτὰ ἀκριβῶς εἶν' ἐκεῖνα ποὺ θὰ μᾶς ἐξαναγκάσουν σ' ἕναν ἀγώνα γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς ἀνεξαρτησίας μας.*

Καταλαβαίνει κανεὶς τώρα γιὰ ποιοὺς λόγους τὸ νεαρὸ κίνημα μας εἶχε βάλει, στὰ πρῶτα χρόνια, σὲ πρῶτο πλάνο, τὴν ἐσωτερικὴ ἀναμόρφωση σὰν πιὸ σημαντικὴ ἀπ' τὰ ἐξωτερικὰ προβλήματα.

Ἀλλὰ ὅταν αὐτὴ ἡ μικρὴ κι ἀσήμαντη ὀργάνωση ἔκανε τὶς πρῶτες ἐμφανίσεις της κι ἀποδείχτηκε ὅτι ὁ μικρὸς ὀργανισμὸς εἶχε πάρει τὴ μορφὴ μεγάλου κόμματος, θεώρησε ὑποχρέωσή του νὰ ξεκαθαρίσει τὴν στάση του ἀπέναντι στὸ θέμα: ἐξωτερικὴ πολιτική. Ἄρχισε νὰ χαράσσει τὶς κατευθυντικὲς γραμμὲς ποὺ ὄχι μόνο δὲν θἄρχονταν σὲ σύγκρουση μὲ τὴν θεωρία ποὺ πάνω της στηρίζονταν τὸ φιλοσοφικό μας σύστημα, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο, θὰ ἦταν ἀπόρροια αὐτῆς τῆς ἴδιας τῆς θεωρίας.

Ἀκριβῶς, ἐπειδὴ ἀπ' τὸ λαό μας λείπει ἡ πολιτικὴ ἀγωγὴ ἀναφορικὰ μὲ τὶς σχέσεις μας μὲ τὸ ἐξωτερικό, τὸ νεαρό μας κίνημα θεώρησε καθῆκον του νὰ προσφέρει σ' ὅλους τοὺς ὑπεύθυνους καθὼς καὶ στὶς λαϊκὲς μάζες, ἕνα σχέδιο χαραγμένο σὲ χοντρὲς γραμμές, ποὺ θὰ τοὺς χρησίμευε σὰν ὁδηγὸς γιὰ τὴ μελέτη τῶν προβλημάτων ἐξωτερικῆς πολιτικῆς· ἦταν μιὰ ἀπ' τὶς πρῶτες του προσπάθειες τὸ νὰ κάνει κατανοητὴ μιὰ μέρα τὴν ἀνάγκη γιὰ προπαρασκευαστικὰ μέτρα στὴν ἐξωτερικὴ πολιτική, ποὺ θὰ βοηθοῦσαν τὸ λαό μας νὰ ξαναβρεῖ τὴν ἀνεξαρτησία του, καὶ τὸ Ράιχ ν' ἀνακαλύψει τὶς δυνατότητές του.

Ἡ βασικὴ κι ἀπαρέγκλιτη ἀρχὴ ποὺ πρέπει νἄχουμε πάντα ὑπ' ὄψη μας ὅταν μελετᾶμε αὐτὸ τὸ πρόβλημα, εἶναι ἡ ἀκόλουθη: ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ἀφ' ἑαυτοῦ της δὲν εἶναι παρὰ ἕνα μέσο γιὰ νὰ φτάσεις σ' ἕνα σκοπό, κι αὐτὸς ὁ σκοπὸς εἶναι ἀποκλειστικὰ ἡ δουλειὰ πρὸς ὄφελος τοῦ λαοῦ μας. Κάθε πρόβλημα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς δὲν μπορεῖ ν' ἀντιμετωπιστεῖ παρὰ ἀπὸ τὴν ἑξῆς ἄποψη: *Ἡ λύση*

αὐτὴ θὰ εἶναι πρόσφορη γιὰ τὸ λαό μας, σήμερα καὶ στὸ μέλλον ἢ θὰ τοῦ προξενήσει βλαβερὲς συνέπειες;

Αὐτὴ εἶναι ἡ βαρύνουσα γνώμη ποὺ πρέπει νὰ λογαριάζεται ὅταν μελετοῦμε κάποιο ἀπ' τὰ προβλήματα ἐκεῖνα. Ἔχουμε λοιπὸν ὑποχρέωση ν' ἀπορρίπτουμε δίχως οἶκτο κάθε ἄποψη πολιτικοῦ κόμματος, θρησκεύματος, ἢ ἄλλου ὀργανισμοῦ ἔστω κι ἀτόμου, ὅποιες τελοσπάντων διαφορετικὲς ἀπόψεις ποὺ δὲν θὰ εἶναι σύμφωνες μὲ τὰ παραπάνω.

***

Πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο, ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Γερμανίας περιοριζόταν νὰ ἐξασφαλίσει τὴν διατροφὴ τοῦ λαοῦ μας καὶ τῶν παιδιῶν ποὺ ἔρχονταν στὸν κόσμο, προετοιμάζοντας τοὺς δρόμους ποὺ θὰ ὁδηγοῦσαν σ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ κι ἀκόμη νὰ μᾶς δημιουργήσει τὶς ἀπαραίτητες συμμαχίες ποὺ θὰ ὁλοκλήρωναν τὴν ἰσχύ μας· ἡ προσπάθεια αὐτὴ ἔμεινε ἴδια μὲ μόνο αὐτὴ τὴν διαφορά: *Πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο στηριζόμενοι πάνω σ' ἕνα κράτος ἰσχυρὸ κι ἀνεξάρτητο· σήμερα ἔχουμε σὰν πρῶτο πρόβλημα νὰ κάνουμε τὸ κράτος μας δυνατὸ κι ἐλεύθερο· ἡ ἀναγέννηση ἑνὸς τέτοιου κράτους εἶναι ἡ πρωταρχικὴ κι ἀναγκαία συνθήκη ποὺ πρέπει νὰ διαθέτουμε γιὰ νὰ μπορέσουμε ἀργότερα νὰ ἐφαρμόσουμε μιὰ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ἀποτελεσματικὴ κι ἱκανὴ νὰ διαφυλάξει, νὰ προωθήσει καὶ ν' ἀναθρέψει τὸ λαό μας.*

Μ' ἄλλα λόγια: *Ὁ σκοπός, τὸ πρόγραμμα ποὺ πρέπει ν' ἀκολουθήσει σήμερα ἡ ἐξωτερικὴ γερμανικὴ πολιτικὴ εἶναι ἡ προετοιμασία τῶν ὁδῶν ποὺ θὰ ὁδηγήσουν τὸν γερμανικὸ λαὸ στὴν ἀνάκτηση μιᾶ μέρα τῆς ἀνεξαρτησίας του.*

Γιὰ νὰ γίνει αὐτὸ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεφύγουμε ἀπὸ τούτη τὴν θεμελιώδικη ἀρχή: *Δὲν εἶναι ἀνάγκη γιὰ νὰ ἀνακτήσει ἕνας λαὸς τὴν ἀνεξαρτησία του νὰ συμφωνεῖ σ' αὐτὸ ὁλόκληρο τὸ κράτος, στὸ σύνολό του· Φτάνει νὰ ὑπάρχει ἔστω καὶ μιὰ μικρὴ μερίδα αὐτοῦ τοῦ λαοῦ κι αὐτοῦ τοῦ κράτους πού, ἀπολαμβάνοντας τὴν ἀπαραίτητη ἐλευθερία, νὰ μπορεῖ ὄχι μόνο νὰ ἐκφράζει τ' ἀποθέματα τῆς πνευματικῆς κοινότητας ὁλόκληρου τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἀκόμα καὶ νὰ προετοιμάσει τὸν ἀγῶνα ποὺ θ' ἀναληφτεῖ μὲ τὰ ὅπλα γιὰ νὰ ἐπανακτηθεῖ ἡ ἐλευτερία.*

Ἕνας λαὸς ἑκατὸ ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων ποὺ ὑποφέρει μαζικὰ καὶ προσπαθεῖ συλλογικὰ γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ἀκεραιότητα τοῦ κράτους του, ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῆς δουλείας, θᾶταν σὲ πολὺ χειρότερη θέση ἀπὸ τὸ ἂν ἦταν διαμελισμένος αὐτὸς ὁ λαὸς κι αὐτὸ τὸ κράτος καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ μέλη του ἔμενε ἀκόμη ὁλότελα ἐλεύτερο. Φυσικὰ ὑπάρχει πάντα ἡ προϋπόθεση ὅτι αὐτὸ τὸ τμῆμα τοῦ λαοῦ θᾶμενε πιστὸ

στὴν ἱερὴ ἀποστολὴ ποὺ τοῦ εἶχε ἀνατεθεῖ: ὄχι μόνο νὰ διαδηλώνει, δίχως νὰ κουραστεῖ, ἀλλ' ἀκόμη καὶ νὰ παίρνει τ' ἀπαραίτητα μέτρα ποὺ θὰ τοῦ χρειαστοῦν γιὰ ν' ἀπελευθερώσει ὁριστικὰ καὶ νὰ συνενώσει ξανὰ τὰ ὑποδουλωμένα καὶ δυστυχούντα τμήματα τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ κράτους.

Πρέπει ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ νἄχουμε κατὰ νοῦ πὼς ὅταν μπαίνει θέμα ἐπανάκτησης ἀπὸ ἕνα λαὸ κι ἕνα κράτος χαμένων ἐδαφῶν, πρέπει πρωταρχικὰ ἡ μητέρα - πατρίδα νὰ ξαναποκτήσει τὴν πολιτική της δύναμη καὶ τὴν ἀνεξαρτησία της· σὲ παρόμοιες περιπτώσεις τὰ συμφέροντα τῶν χαμένων ἐδαφῶν πρέπει δίχως οἶκτο νὰ θυσιαστοῦν γιὰ χάρη τοῦ μοναδικοῦ προβλήματος ποὺ ἔχει σημασία: τῆς ἐπανάκτησης τῆς ἐλευτερίας στὸ βασικὸ ἐθνικὸ χῶρο. Γιατὶ δὲν θ' ἀπελευτερωθοῦν τὰ τμήματα ἑνὸς λαοῦ ἢ οἱ ἐπαρχίες ἑνὸς Ράιχ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τῶν ὑποδουλωμένων λαῶν ἢ ἀπὸ τὶς ἐνστάσεις ποὺ θὰ προβάλλει τὸ ἔθνος, χρειάζεται ἡ ἐπιβολὴ τῆς δύναμης τῶν ἄλλων τμημάτων ποὺ εἶναι λίγο ὡς πολὺ ἀνεξάρτητα καὶ ποὺ ἀπάρτιζαν ἄλλοτε τὴν κοινὴ πατρίδα.

Ἀκόμη, γιὰ νὰ ξανακατακτήσουμε τὰ χαμένα ἐδάφη ὁ μόνος τρόπος ποὺ φαίνεται ἐφαρμόσιμος εἶναι νὰ ξαναδώσουμε, δουλεύοντας ἀκατάπαυστα, ζωὴ καὶ δύναμη σ' ὅτι μένει ἀπ' τὸ κράτος, καθὼς καὶ τὴν ἀκλόνητη ἀπόφαση, ποὺ θὰ τὴν φωλιάσουμε μέσα στὶς καρδιές, νὰ θυσιαστοῦν ὅταν θἄρθει ἡ ὥρα στὸ ἔργο τῆς ἀπελευθέρωσης καὶ τῆς συνένωσης τοῦ λαοῦ κάτω ἀπ' τὸ ἰσχυρὸ πιὰ σκῆπτρο τοῦ κράτους. *Προσωρινὴ παραίτηση*, λοιπὸν ἀπὸ τὰ συμφέροντα τῶν περιοχῶν ποὺ ἔχουν ἀποχωριστεῖ ἀπ' τὴν πατρίδα γιὰ χάρη τοῦ μόνου ποὺ ἔχει σημασία: ἀπόκτηση, στὸ ὑπόλοιπο τμῆμα τοῦ κράτους πολιτικῆς δύναμης καὶ ἰσχύος τέτοιας ποὺ θὰ ἐπιτρέψουν νὰ ἰσχυροποιηθεῖ ἡ πεποίθηση τῶν ἐχθρῶν νικητῶν ὅτι πρέπει νὰ προσχωρήσουν σὲ μιὰ ἀνασύνθεση κι ἕνα συμβιβασμό.

Γιατί, οἱ κατακτημένες περιοχὲς δὲν θὰ δοθοῦν πίσω στὴν κοινὴ πατρίδα μὲ τὶς φλογερὲς διαμαρτυρίες ἀλλὰ μὲ τὰ νικηφόρα καὶ καταπελτικὰ κτυπήματα τοῦ ὀπαδοῦ.

Φιάξτε αὐτὰ τὰ σπαθιά· νά, ποιὸς εἶναι ὁ προορισμὸς τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς· ἀφῆστε τοὺς σιδεράδες νὰ δουλεύουν ἥσυχα καὶ ξανακαλέστε στὰ ὅπλα τοὺς συντρόφους μας· νά, τί πρέπει νὰ κάνει ἡ ἐξωτερικὴ πολιτική μας.

***

Εἶχα ἐξηγήσει στὸ πρῶτο μέρος αὐτοῦ τοῦ ἔργου τὴν ἀνεπάρκεια τῆς συμμαχικῆς πολιτικῆς ποὺ εἶχε παρατηρηθεῖ πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο· Ὑπῆρχαν τέσσερις τρόποι γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουμε τὴν μελ-

λοντική συντήρηση καὶ διατροφὴ τοῦ λαοῦ μας· ἐκεῖνοι διάλεξαν τὸν τέταρτο καὶ τὸν λιγώτερο ἀποτελεσματικό. Ἀντὶ νὰ ἐπιχειρήσουμε μιὰ εὔστροφη κατακτητικὴ πολιτικὴ στὴν Εὐρώπη, ἐφαρμόσαμε τὴν ἐμπορικὴ κι ἀποικιακὴ ἐπικράτηση. Αὐτὴ ἡ πολιτικὴ ἦταν ἀκόμη περισσότερο λαθεμένη γιατὶ ὑποστήριζε πὼς θὰ μπορούσαμε ν' ἀποφύγουμε τὴν ὑποχρέωση νὰ λύσουμε τὶς διαφορές μας μὲ τὰ ὅπλα. Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀπόπειρας νὰ παίξουμε πολλαπλὸ παιγνίδι, ἦταν εὔκολο νὰ τὸ προδικάσει κανείς: πέσαμε ἔξω κι ὁ παγκόσμιος πόλεμος ἦταν ὁ λογαριασμὸς τῶν ἐξόδων ποὺ εἶχε νὰ πληρώσει τὸ Ράιχ, ἐξοφλώντας ἔτσι τὰ ἐπίχειρα τῆς κακῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς του.

Σὰν καλύτερος τρόπος ἔπρεπε ἀπὸ τότε νὰ κριθεῖ *ὁ τρίτος: Νὰ ἐνισχύσουμε δηλαδὴ τὴν δύναμη τοῦ Ράιχ, προσαρτώντας καινούριες εὐρωπαϊκὲς χῶρες*· μόνο μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὁ ἀποικισμὸς ξένων ἐκτάσεων ἔμπαινε στὸ φυσικό του δρόμο κι ἀποκτοῦσε δυνατότητες πραγματοποίησης. Βέβαια, γιὰ νὰ ἐφαρμοστεῖ μιὰ τέτοια πολιτικὴ θἄπρεπε νὰ συναφτεῖ συμμαχία μὲ τὴν Ἀγγλία ἢ τουλάχιστον νὰ θυσιάσουμε στὴν πολιτικοστρατιωτική μας ἐνίσχυση ἔσοδα τόσο ἀπαραίτητα, ὥστε γιὰ σαράντα ὡς πενήντα χρόνια ν' ἀποστερηθοῦμε τελείως ἢ καὶ ν' ἀφήσουμε σὲ δεύτερο πλάνο κάθε ἔργο παραγωγικὸ ποὺ θ' ἀπαιτοῦσε σπατάλη. Θἄπρεπε ὁπωσδήποτε ν' ἀναλάβουμε κάποια εὐθύνη. Ἡ παραγωγικὴ ἀνάπτυξη ἑνὸς ἔθνους εἶναι σχεδὸν πάντα τὸ θεμέλιο τῆς πολιτικῆς του ἀνεξαρτησίας· εἶναι ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ νὰ μπορέσει ἕνα ἔθνος νὰ ὑπάρξει ἢ καὶ νὰ γεννηθεῖ ἀκόμη. Ὅμως δὲν ὑπάρχει θυσία ποὺ νἄναι τόσο μεγάλη μπροστὰ στὴν ἐξασφάλιση τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ἑνὸς λαοῦ. Ἂν ἐπιβαρύνουμε τὸν προϋπολογισμὸ τῆς παραγωγικῆς ἀνάπτυξης πρὸς ὄφελος τῆς στρατιωτικῆς μας τελειοποίησης, θἄρθει γρήγορα μιὰ μέρα ποὺ τὸ Ἔθνος θὰ τὰ ξαναπάρει ὅλ' αὐτὰ πίσω μὲ τόκο. Μποροῦμε ἀκόμη νὰ ποῦμε πὼς ἀφοῦ ἕνα κράτος συγκεντρώσει ὅλες του τὶς προσπάθειες σ' ἕνα μόνο σημεῖο: Στὴν διατήρηση τῆς ἀνεξαρτησίας του, θὰ προέλθει συνήθως μετὰ ἀπ' αὐτὸ μιὰ ἄνεση γενική, ἕνα εἶδος καινούριου ἀντίβαρου ποὺ χάρη σ' αὐτό, τὰ παραμερισμένα παραγωγικὰ ὀφέλη τοῦ λαοῦ θὰ γνωρίσουν ἄλλη ἄνθηση μ' ἕνα τρόπο ἐκπληκτικό. Ἡ πολιτιστικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἄνοδος τοῦ χρυσοῦ αἰῶνα τοῦ Περικλῆ διαδέχθηκε τὶς ἄθλιες συνθῆκες ζωῆς ποὺ εἶχαν ἀφήσει πίσω τους οἱ πόλεμοι κατὰ τῶν Περσῶν κι ἡ ρωμαϊκὴ δημοκρατία ἀφιερώθηκε στὴν καλλιέργεια ἑνὸς ἀνώτερου πολιτισμοῦ ὅταν ἀπελευτερώθηκε ἀπὸ τοὺς περισπασμοὺς τῶν Καρχηδονιακῶν πολέμων.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς δὲν μποροῦμε νὰ περιμένουμε ἀπὸ μιὰ πλειοψία ἠλιθίων καὶ πραγματικὰ ἀνίκανων κοινοβουλευτικῶν, νὰ διαθέτουν τὸ ἀπαραίτητο ἀποφασιστικὸ πνεῦμα γιὰ νὰ ὑποτάξουν δίχως οἶκτο ὅλα τ' ἄλλα συμφέροντα ἑνὸς λαοῦ σὲ μιὰ καὶ μόνη προσπάθεια: νὰ προετοιμάσουν μιὰ μελλοντικὴ ἐκστρατεία γιὰ τὴν ἐξασφάλιση ἀργότερα τῆς ὕπαρξης τοῦ κράτους. Ὁ μόνος ἱκανὸς γιὰ μιὰ τέτοια στρατιωτικὴ προετοιμασία ἦταν ὁ πατέρας μιανοῦ Φρειδερίκου Μεγάλου, ἐνῶ οἱ πατέντες τοῦ σημερινοῦ ἐπιπόλαιου δημοκρατικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ ποὺ καθιέρωσε ὁ ἰουδαϊσμός, δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ τὸ κάνουν.

Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἡ στρατιωτικὴ προετοιμασία ποὺ θὰ ἐπέτρεπε τὴν κατάκτηση στὴν Εὐρώπη καινούριων περιοχῶν, στάθηκε κατὰ τὴν προπολεμικὴ περίοδο, τόσο μέτρια, ὥστε πολὺ δύσκολα μπορέσαμε νὰ προσφύγουμε στὴ σύναψη συμμαχιῶν ποὺ κι αὐτὲς ἦταν ἰουδαϊκῆς ἐπιλογῆς.

Καθὼς δὲν θέλησαν νὰ μποῦν στὸν κόπο μιᾶς συστηματικῆς πολεμικῆς προετοιμασίας, οἱ κύριοι αὐτοὶ κοινοβουλευτικοί, ἀρνήθηκαν νὰ προχωρήσουν στὴν κατάκτηση Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ θυσίαζαν, προτιμώντας νὰ ἐφαρμόσουν μιὰν ἀποικιακὴ ἐμπορικὴ πολιτική, τὴν συμμαχία ποὺ θὰ μποροῦσαν δίχως ἄλλο νὰ συνάψουν μὲ τὴν Ἀγγλία, χωρὶς βέβαια, καθὼς ἦταν λογικὸ νὰ στηριχθοῦν πάνω στὴ Ρωσία· ἀπὸ τσαρλατανιὰ σὲ τσαρλατανιὰ φτάσανε στὸν παγκόσμιο πόλεμο· μπῆκε ἐγκαταλελειμένη ἀπ' ὅλους ἔξω ἀπ' τὸ κληρονομικὸ λάβαρο τῶν Ἀμβούργων.

***

Πρέπει ἀκόμη νὰ ποῦμε ὅτι τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς σημερινῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς εἶναι πὼς δὲν ἔχει φανερὴ γραμμὴ ἢ τουλάχιστο κατανοητή. Ἀφοῦ πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο, ἔφτασε στὸ σημεῖο νὰ διαλέξει κρυφὰ τὸν τέταρτο τρόπο, ποὺ καὶ σ' αὐτὸν ἄλλωστε σημείωσε ἐλάχιστη πρόοδο, εἶναι τώρα ἀδύνατο ἀκόμη καὶ στὸ πιὸ ἐξασκημένο μάτι ν' ἀνακαλύψει τί ἔγινε μετὰ τὴν ἐπανάσταση. Ἀφοῦ πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο κάθε λογικὸ πολιτικὸ σύστημα ἀποδεικνυόταν λαθεμένο, τί θὰ μποροῦσε νὰ πεῖ κανεὶς γιὰ ὅλες αὐτὲς τὶς προσπάθειες ποὺ ἀφαιροῦν ἀπ' τὸν λαό μας τὴν δυνατότητα ν' ἀνορθωθεῖ;

Ἂν ἐξετάσουμε ψυχρὰ τὴν κατάσταση ποὺ βρίσκονται σήμερα οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἀναφορικὰ μὲ τὴν πολιτική τους ἰσχύ, φθάνουμε στὸ ἀκόλουθο συμπέρασμα:

Ἐδῶ καὶ τρακόσια χρόνια ἡ ἱστορία τῆς ἠπείρου μας στηρίζεται

πάνω στὶς πολιτικὲς διακινήσεις τῆς Ἀγγλίας· μὲ τὸ ποσοστὸ δύναμης ποὺ διαθέτει, ὑποτάσσοντας πότε τὴν μιὰ καὶ πότε τὴν ἄλλη εὐρωπαϊκὴ χώρα, ἐξασφάλιζε μὲ πλάγια μέσα τὰ μετόπισθέν της καὶ μποροῦσε ἔτσι μὲ τὴν ἡσυχία της νὰ πραγματοποιεῖ μὲ τὴν βοήθεια τῆς γνωστῆς πιὰ Βρετανικῆς διπλωματίας, τοὺς σκοπούς της.

Ἡ προσπάθεια αὐτῆς τῆς πατροπαράδοτης διπλωματίας, ποὺ στὴν Γερμανία δὲν εἴχαμε τίποτα παρόμοιο ἔξω ἀπ' τὴν παράδοση τοῦ Πρωσσικοῦ στρατοῦ, στρέφονταν ἀπ' τὴν ἐποχὴ τῆς Ἐλισάβετ ἀκόμα, στὴν συστηματικὴ ἐκτέλεση ἑνὸς καὶ μόνο προγράμματος: νὰ ἐμποδιστεῖ μὲ κάθε μέσο, κάθε μεγάλη εὐρωπαϊκὴ δύναμη ποὺ θὰ ἐπιχειροῦσε ν' ἀνέβει πάνω ἀπ' τὸ μέσο ἐπίπεδο τῶν ἄλλων μεγάλων δυνάμεων· κι ἂν μολοντοῦτο τὸ κατόρθωνε νὰ τσακιστεῖ μὲ τὰ ὅπλα.

Οἱ μέθοδες βίας ποὺ ἡ Ἀγγλία συνήθιζε νὰ χρησιμοποιεῖ σὲ παρόμοιες περιπτώσεις, ἐποίκιλαν ἀνάλογα μὲ τὴν ὑπάρχουσα κατάσταση ἢ γιὰ τὸ ἐκτελούμενο πρόγραμμα· ἀλλὰ ἡ ἀποφασιστικότητα κι ἡ ἐπιβολὴ τῆς βίας ἦταν πάντα ἴδιες. Ναί! ὅσο περισσότερο ἡ θέση τῆς Ἀγγλίας γινόταν μὲ τὸ πέρασμα τῶν χρόνων, δύσκολη, τόσο πιὸ πολὺ ἡ κυβέρνηση τῆς Βρετανικῆς αὐτοκρατορίας ἔκρινε ἀπαραίτητο νὰ διατηρεῖ μιὰ κατάσταση πραγμάτων ὅπου τὰ διάφορα εὐρωπαϊκὰ κράτη, θὰ παρέλυαν ἀλληλοδιάδοχα, μὲ τὸν ἀνταγωνισμὸ ἐπίδειξης δυνάμεων. Ὅταν οἱ Ἀγγλικὲς ἀποικίες τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς ἀποχωρίστηκαν ἀπ' τὴν μητέρα-πατρίδα, ἐκείνη ἔπρεπε νὰ διπλασιάσει τὴν προσπάθειά της προκειμένου νὰ καλύψει τὰ ὀπίσθιά της στὴν Εὐρώπη. Ἔτσι ἀφοῦ ἡ Ἱσπανία κι ἡ Ὁλλανδία ἐκμηδενίστηκαν σὰν μεγάλες θαλάσσιες δυνάμεις, ἡ Ἀγγλία συγκέντρωσε ὅλο τὸ ἐνεργητικό της ἐνάντια στὶς κυριαρχικὲς βλέψεις τῆς Γαλλίας, ὥσπου μετὰ τὴν πτώση τοῦ Ναπολέοντα τούτου, ἐξαφανίστηκε ὁ κίνδυνος ποὺ παρουσιαζόταν γιὰ τὴν Ἀγγλία, μὲ τὴν ἡγεμονία μιᾶς στρατιωτικῆς δύναμης ποὺ τὴν φοβόταν ἰδιαίτερα.

Ὁ ἐλιγμὸς τῆς Βρετανικῆς πολιτικῆς σὲ βάρος τῆς Γερμανίας, ἐφαρμόστηκε μὲ ἀργὸ ρυθμό, ὄχι μόνο ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ τελευταία, ἐξαιτίας τῆς μειονεκτικῆς ἐθνικῆς ἑνότητας τῶν γερμανικῶν λαῶν, δὲν παρουσίαζε κανένα κίνδυνο γιὰ τὴν Ἀγγλία, ἀλλὰ καὶ γιατὶ ἡ ἀγγλικὴ κοινὴ γνώμη, ἐπιρρεασμένη ἀπὸ μακρόχρονη προπαγάνδα πρὸς τὸ καθωρισμένο πρόγραμμα ποὺ ἀκολουθοῦσε ὡς τότε ἡ κυβέρνηση, δὲν μποροῦσε παρὰ σιγὰ-σιγὰ νὰ προσανατολιστεῖ σ' ἕνα καινούριο τομέα. Ὁ ψυχρὸς ὑπολογισμὸς μιᾶς κυβέρνησης πρέπει καμιὰ φορά, γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ, νὰ ἐπικαλεστεῖ τὸ συναίστημα, κίνητρο ποὺ εἶναι πανίσχυρο ὅταν χρειάζεται ἐνέργεια καὶ ποὺ ἀντιστέκεται καλύτερα στὸ χρόνο. Ὁ κυβερνήτης μιᾶς χώρας μπορεῖ, ἀφοῦ πραγματοποιή-

σει ἕνα ἀπ' τὰ σχέδιά του, νὰ στρέψει τὴν πνευματική του δραστηριότητα σ' ἄλλα ἐπίπεδα, ἀλλὰ τοῦ χρειάζεται πρῶτα ἡ ἀργὴ δουλειὰ τῆς προπαγάνδας ποὺ θὰ καταστήσει τὴν δεκτικότητα τῆς μάζας ἐπιδεκτικὴ γιὰ τὶς καινούριες ἀπόψεις τοῦ ἀρχηγοῦ.

Ἡ Ἀγγλία ἄρχισε τὴν ἐφαρμογὴ τῆς νέας πολιτικῆς της ἐκεῖ γύρω στὰ 1870 - 1871. Δυστυχῶς ὅμως ἡ Γερμανία δὲν στάθηκε ἱκανὴ νὰ ἐπωφεληθεῖ ἀπ' τὶς ἀμφιταλαντεύσεις αὐτὲς τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς, ἀκολουθώντας τὴν Ἀμερικὴ στὸν οἰκονομικὸ τομέα, ἢ καθὼς ἔκανε ἡ Ρωσία γιὰ ν' αὐξήσει τὴν δύναμή της, ὥσπου νὰ ἐνισχυθεῖ ξανὰ ἡ πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας.

Ἡ Ἀγγλία ἔβλεπε τὴν Γερμανία σὰν μιὰ δύνσμη ποὺ ἡ σημασία της στὸν ἐμπορικὸ τομέα καὶ συνεπακόλουθα στὴν παγκόσμια πολιτική, ποὺ στηριζόταν στὴν γιγάντια ἐκβιομηχανοποίησή της, ἔπαιρνε διαστάσεις τόσο ἀπειλητικὲς ὥστε τὰ δύο κράτη ν' ἀλληλοζυγίζονται κιόλας στὰ ἴδια ἐπίπεδα. Ἡ «εἰρηνιστικὴ οἰκονομικὴ» κατάκτηση τοῦ κόσμου ποὺ ἀποτελοῦσε γι' αὐτοὺς ποὺ τότε μᾶς κυβερνοῦσαν τὴν ὑπέρτατη φρονιμάδα καὶ σοφία, ὁδήγησε τὴν ἀγγλικὴ πολιτικὴ νὰ ὀργανώσει τὴν ἀντίστασή της. Αὐτὴ ἡ ἀντίσταση πῆρε τὴ μορφὴ μιᾶς ἐπίθεσης κατὰ πλάτος καὶ λεπτομερειακὰ προετοιμασμένης· μέθοδος ποὺ προσαρμοζόταν θαυμάσια μὲ τὸ πνεῦμα μιᾶς πολιτικῆς ποὺ δὲν νοιαζόταν νὰ διατηρήσει μιὰν ἀμφίβολη παγκόσμια εἰρήνη, ἀλλὰ νὰ καθιερώσει τὴν βρετανικὴ ἡγεμονία σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμο. Ἡ Ἀγγλία πῆρε γιὰ συμμάχους της ὅλα ἐκεῖνα τὰ κράτη ποὺ τῆς πρόσφεραν ἐγγυήσεις ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως, γιατὶ ἡ πατροπαράδοτη φρονιμάδα της, τοποθέτησε στὸ σωστό τους μέτρο τὶς δυνάμεις τῶν ἀντιπάλων καὶ ὑπολόγισε τὴν κατάσταση ἀδυναμίας ποὺ βρίσκονταν τότε. Κανεὶς λοιπὸν δὲν μποροῦσε νὰ τῆς πεῖ ὅτι ἐνήργησε «ἐπιπόλαια» γιατὶ μιὰ τέτοια μεγάλη πολεμικὴ προετοιμασία δὲν μπορεῖ νὰ κριθεῖ μὲ ἡρωικὰ κριτήρια, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς χρησιμότητάς της. *Ἡ διπλωματία πρέπει νὰ ἐξασκεῖται κατὰ τέτοιον τρόπο ὥστε νὰ μὴ ὁδηγεῖ τὸν λαὸ μὲ τὸν ἡρωισμό του, στὸν χαμό· ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνεῖ ἀποφασιστικὰ γιὰ τὴν διαφύλαξή του. Γιὰ νὰ φτάσουμε σ' αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα κάθε μέσο εἶναι νόμιμο καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ χαρακτηρίσει ἔγκλημα κάτι τέτοιο ἢ παράλειψη καθήκοντος.*

Ἡ γερμανικὴ ἐπανάσταση ἀπάλλαξε τὴν ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἀπὸ τὶς φροντίδες ποὺ τῆς εἶχε προξενήσει ἡ ἀπειλὴ τῆς παγκόσμιας ἐξάπλωσης τῆς γερμανικῆς ἡγεμονίας.

Ἡ Ἀγγλία δὲν εἶχε πιὰ κανένα ἐνδιαφέρον νὰ δεῖ τὴν Γερμανία *τελείως* σβυσμένη ἀπ' τὸ χάρτη τῆς Εὐρώπης. Τὸ ἀντίθετο, ἡ ξαφνικὴ πτώση ποὺ πραγματοποιήθηκε ἐκεῖνες τὶς μέρες τοῦ Νοέμβρη στὰ 1918,

τοποθέτησε τὴν ἀγγλικὴ διπλωματία ἀντιμέτωπη μιᾶς κατάστασης ποὺ δὲν μποροῦσε ποτὲ νὰ τὴν πιστέψει σὰν πιθανή.

Ἡ Βρετανικὴ αὐτοκρατορία εἶχε ἀγωνιστεῖ τεσσεράμισυ χρόνια μὲ τὰ ὅπλα στὸ χέρι γιὰ νὰ ἐκμηδενίσει τὴν ὑποτιθέμενη ὑπεροχὴ μιᾶς ἄλλης εὐρωπαϊκῆς δύναμης. Ἕνα ξαφνικὸ κατρακύλισμα ἔδειξε γιὰ μιὰ στιγμὴ πὼς ἡ δύναμη αὐτὴ θὰ ἐξαφανιστεῖ ἀπ' τὸν πλανήτη. Ἡ Γερμανία παρουσίαζε μιὰ τέτοια ἔλλειψη καὶ τοῦ στοιχειώδικου ἀκόμη ἔνστικτου αὐτοσυντήρησης ὥστε τὰ γεγονότα ποὺ διαδραματίστηκαν μέσα σὲ λιγώτερο ἀπὸ εἰκοσιτέσσερις ὧρες, συγκλόνισαν συθέμελα τὴν ἰσορροπία τῆς Εὐρώπης: *ἡ Γερμανία εἶχε ἐκμηδενιστεῖ καὶ ἡ Γαλλία γινόταν ἡ πρώτη ἠπειρωτικὴ δύναμη τῆς Εὐρώπης.*

Ἡ ἐπίμονη προπαγάνδα, ποὺ εἶχε δώσει ὑπέρτατη δύναμη κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου, στὸν ἀγγλικὸ λαό, ποὺ τοῦ εἶχε ἐνσπείρει τὸ μῖσος ἐνάντια στοὺς Γερμανοὺς καὶ ποὺ εἶχε φέρει στὴν ἐπιφάνεια ὅλα τὰ πρωτόγονά του ἔνστικτα κι ὅλα του τὰ πάθη, ἐρχόταν τώρα νὰ βαρύνει σὰν μιὰ μᾶζα μολυβένια πάνω στὶς ἀποφάσεις τῶν Βρεταννῶν ἡγετῶν. Ὁ σκοπὸς ποὺ γι' αὐτὸν ἡ Ἀγγλία εἶχε κάμει τὸν πόλεμο πέτυχε, ἀφοῦ ἡ Γερμανία δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ ἐξασκήσει τὴν ἀποικιακὴ πολιτική της· κάθε τί ποὺ ξεπερνοῦσε αὐτὸ τὸν σκοπὸ ἔβλαπτε τὰ ἀγγλικὰ συμφέροντα. Ἡ ἐξαφάνιση τῆς Γερμανίας σὰν μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς δύναμης, δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ ὠφελήσει τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἀγγλίας. Παρ' ὅλ' αὐτὰ ἡ ἀγγλικὴ διπλωματία δὲν μπόρεσε νὰ ἐφαρμόσει ἀλλαγὴ τακτικῆς κατὰ τὸ διάστημα τοῦ Νοέμβρη τοῦ 1918 ὡς τὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1919, γιατί, εἶχε, ὁλόκληρη τὴν μακριὰ περίοδο τοῦ πολέμου, ζητήσει τὴν βοήθεια τῆς μάζας μὲ μιὰ τέτοια ἐπιμονή, ποὺ ὡς τώρα κανένα παρόμοιο παράδειγμά της δὲν ὑπάρχει. Δὲν τὸ μποροῦσε, ἐξαιτίας τῆς διάθεσης τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ της, δὲν τὸ μποροῦσε ἀκόμη καὶ γιατὶ ἡ δυσαναλογία τῶν στρατιωτικῶν της δυνάμεων δὲν τὸ ἐπέτρεπε. Ἡ Γαλλία εἶχε τώρα ἀναλάβει τὴν καθοδήγηση τῶν διαπραγματεύσεων καὶ μποροῦσε πιὰ νὰ ἐπιβάλλει τὸν νόμο της στοὺς συμμάχους. Ἡ μόνη δύναμη ποὺ θὰ μποροῦσε στὸ διάστημα αὐτῶν τῶν μηνῶν τῶν διαπραγματεύσεων καὶ τῶν ἀγοραπωλησιῶν, νὰ ἀλλάξει τὴν κρατοῦσα κατάσταση πραγμάτων, ἡ ἴδια ἡ Γερμανία, συγκλονιζόταν ἀπὸ τὴν δύνη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ δὲν σταματοῦσε νὰ διακηρύσσει μὲ τὸ στόμα τῶν ὑποτιθέμενων ἡγετῶν της ὅτι ἦταν ἕτοιμη νὰ δεχτεῖ κάθε τί ποὺ θὰ τῆς ἐπέβαλλαν.

Ὅταν, στὶς διεθνεῖς σχέσεις, ἕνας λαὸς παύει, σὰν ἀποτέλεσμα τῆς ἀπόλυτης ἔλλειψης τοῦ ἔνστικτου τῆς αὐτοσυντήρησης, νὰ ἀποτελεῖ μέλος

τῆς «ἐνεργητικῆς» συμμαχίας πέφτει στὴν τάξη τῶν ὑπόδουλων λαῶν κι ἡ χώρα του ἀκολουθεῖ τὴν τύχη τῆς κάθε ἀποικίας.

Γιὰ ν' ἀποφύγει ἡ 'Αγγλία, τὴν αὐξανόμενη ὁλοένα ἰσχὺ τῆς Γαλλίας, δὲν εἶχε πιὰ στὴ διάθεσή της παρὰ μόνο ἕναν τρόπο ἐνεργείας: νὰ τὴν κάνει συνεταῖρο στὶς ληστεῖες της.

Στὴν πραγματικότητα ἡ 'Αγγλία δὲν πέτυχε μὲ τὸν πόλεμο τὸν σκοπὸ ποὺ εἶχε προτάξει. Ὁ πόλεμος δὲν εἶχε ἀπομακρύνει τὸν κίνδυνο ποὺ παρουσίαζε γιὰ τὴν ἐξίσωση τῶν δυνάμεων στὴν Εὐρώπη ἡ ὑπεροχὴ μιανοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κράτους· ἀντίθετα τὸν εἶχε κάνει περισσότερο ἀπειλητικό.

'Η Γερμανία, ἀπὸ στρατιωτικὴ ἄποψη, στὰ 1914 ἦταν ἐγκλωβισμένη ἀνάμεσα σὲ δυὸ χῶρες ποὺ ἡ μιὰ διέθετε ἀνάλογες δυνάμεις ἐνῶ ἡ ἄλλη πολὺ ἀνώτερες. Σ' αὐτὸ μποροῦσε νὰ προστεθεῖ κι ἡ θαλάσσια ὑπεροχὴ τῆς 'Αγγλίας. 'Η Γαλλία κι ἡ Ρωσσία μονάχα, ἦταν ἀρκετὰ ἐμπόδια γιὰ νὰ σταματήσουν κάθε ἀποτελεσματικὴ αὔξηση τοῦ γερμανικοῦ μεγαλείου. 'Η γεωγραφικὴ θέση τοῦ Ράιχ, ἐξαιρετικὰ δύσκολη ἀπὸ στρατιωτικῆς πλευρᾶς, μποροῦσε ἐκτὸς τῶν ἄλλων νὰ θεωρηθεῖ σὰν ἱκανοποιητικὴ ἐξασφάλιση κάθε προσπάθειας ἀπ' τὸ ἀντίθετο, γιὰ αὔξηση τῆς δύναμης αὐτῆς τῆς χώρας. 'Η διαμόρφωση τῶν συνόρων πάλι κρινόταν ἐξαιρετικὰ δυσμενὴς γιὰ ἕναν πόλεμο γιὰ τὴν 'Αγγλία· ἂν ἡ παραθαλάσσια περιοχὴ ἦταν μικρὴ σ' ἔκταση καὶ ἀπόλυτα περιωρισμένη, τὰ σύνορα τῆς ξηρᾶς, ἀντίθετα ἦταν πολὺ πιὸ ἐκτεταμένα κι ἀνοιχτά.

'Η κατάστεση τῆς Γαλλίας εἶναι σήμερα ἀπόλυτα διαφορετική: σὰν στρατιωτικὴ δύναμη θεωρεῖται ἡ πρώτη καὶ δὲν ἔχει σ' ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπη κανένα σοβαρὸ ἀντίπαλο· εἶναι ἐξασφαλισμένη ἀπ' τὸ νότο μὲ τὰ σύνορά της ποὺ τὴν προστατεύουν ἀπὸ τὴν 'Ιταλία καὶ τὴν 'Ισπανία· μιὰ μεγάλη ἔκταση τῶν ἀκτῶν της ἐλέγχει τὰ ζωτικὰ κέντρα τῆς Βρετανικῆς αὐτοκρατορίας· Γιατί, ὄχι μόνον αὐτά ὑπόκεινται, σὰν εὔκολοι στόχοι, στὸν ἔλεγχο τῶν κανονιῶν καὶ τῶν ἀεροπλάνων της, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμπορικὲς καὶ συγκοινωνιακὲς μεταφορὲς τῆς 'Αγγλίας ἦσαν ἐκτεθειμένες κι ἀνυπεράσπιστες στὶς ἐπιθέσεις τῶν ὑποβρυχίων της. Ἕνας πόλεμος ὑποβρύχιος, ποὺ θὰ στηριζόταν στὴν μεγάλη ἔκταση τῆς ἀκτῆς τοῦ 'Ατλαντικοῦ καὶ στὶς τεράστιες παραθαλάσσιες περιοχὲς ποὺ διαθέτει ἡ Γαλλία στὴν Μεσόγειο καὶ στὴν βόρεια 'Αφρική, θὰ εἶχε καταστρεπτικὲς συνέπειες γιὰ τὴν 'Αγγλία.

Ἔτσι ὁ καρπὸς ποὺ εἶχε κερδίσει πολιτικὰ ἡ 'Αγγλία μὲ τὸν ἀγώνα της ἐνάντια στὴν ἄνοδο τῆς Γερμανίας, ἦταν ἡ ἐγκαθίδρυση τῆς ἡγεμονίας τῆς Γαλλίας στὴν Εὐρώπη τ' ἀποτελέσματα, ἀπὸ τὴν στρατιω-

τική τους ἄποψη ἦταν τ' ἀκόλουθα: ἡ 'Αγγλία ἐγκατέστησε τὴν Γαλλία σὰν πρώτη δύναμη στὴν Εὐρώπη κι ὑποχρεώθηκε ν' ἀναγνωρίσει τὴν 'Αμερικὴ σὰν ἴση της στὴν θαλασσοκρατορία. 'Από οἰκονομικῆς ἀπόψεως, παραχώρησε στοὺς συμμάχους της ἐκτάσεις ποὺ σ' αὐτὲς τὰ συμφέροντά της ἦταν τεράστια.

Τὸ ἴδιο καθὼς ἡ πατροπαράδοτη πολιτικὴ τῆς 'Αγγλίας ἔτεινε σ' ἕναν ἐκβαλκανισμὸ τῆς Εὐρώπης, ἔτσι κατὰ κάποιο τρόπο κι ἡ Γαλλία ἐπιχειροῦσε νὰ κάνει μὲ τὴν Γερμανία.

Αὐτὸ ποὺ πάντα θὰ εὐχόταν ἡ 'Αγγλία ἦταν νὰ ἐμποδιστεῖ ἡ ὁποια δήποτε αὔξηση δύναμης μιᾶς χώρας ποὺ θὰ μποροῦσε ἔτσι νὰ παίξει κάποιο ρόλο σημαντικὸ στὴν παγκόσμια πολιτική· ἤθελε λοιπὸν νὰ διατηρήσει μιὰ κάποια ἐξίσωση στὶς δυνάμεις ποὺ διέθεταν τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη· γιατὶ σ' αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπάνω στήριζε ἡ ἴδια ἡ 'Αγγλία τὴν ἡγεμονικὴ ἐπικράτησή της στὸν κόσμο.

'Εκεῖνο πάλι ποὺ θὰ εὐχόταν ἡ Γαλλία ἦταν νὰ ἐμποδιστεῖ ἡ Γερμανία στὴν προσπάθειά της νὰ γίνει μιὰ ὁμοιογενὴς δύναμη· νὰ ἐμποδιστεῖ ὁ συνασπισμὸς τῶν μικρῶν Γερμανικῶν κρατῶν κάτω ἀπὸ μιὰ κεντρικὴ ἐξουσία· καὶ τέλος ἡ κατοχὴ τῆς ἀριστερῆς ὄχθης τοῦ Ρήνου. Αὐτὲς ἦταν οἱ ἀπαραίτητες συνθῆκες ποὺ θὰ ἐξασφάλιζαν τὴν ἡγεμονία τῆς Γαλλίας στὴν Εὐρώπη.

'Η τελευταία ὅμως αὐτὴ ἐπιδίωξη τῆς γαλλικῆς διπλωματίας θὰ συγκρουόταν αἰώνια μὲ τὶς βασικὲς προθέσεις τῆς 'Αγγλίας.

***

'Οταν ἐξετάσουμε, παίρνοντας σὰν βάση τὶς προϋποθέσεις ποὺ μόλις ἐκθέσαμε, τὶς δυνατότητες ποὺ σήμερα προσφέρονται στὴ Γερμανία γιὰ τὴν σύναψη συμμαχιῶν, φτάνουμε γρήγορα στὸ συμπέρασμα πὼς τὸ μόνο ποὺ μποροῦμε νὰ κάνουμε σχετικὰ μ' αὐτὸ τὸ θέμα, εἶναι νὰ προσανατολιστοῦμε μὲ τὴν 'Αγγλία. Παρόλο ποὺ τ' ἀποτελέσματα τῆς πολεμικῆς πολιτικῆς ποὺ ἀκολούθησε ἡ 'Αγγλία ἦταν κι ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νὰ εἶναι καταστρεπτικὰ γιὰ τὴν Γερμανία, δὲν μποροῦμε ν' ἀρνηθοῦμε τὸ γεγονὸς ὅτι *σήμερα πιὰ* ἡ 'Αγγλία δὲν ἔχει καμιὰ ἐπείγουσα ἀνάγκη νὰ *ἐκμηδενίσει* τὴν Γερμανία καὶ τὸ ἀντίθετο· ἀντικείμενο τῆς ἀγγλικῆς διπλωματίας εἶναι, κάθε μέρα καὶ περισσότερο, ὅσο περνοῦν τὰ χρόνια, νὰ βάλει φρένο στὶς ἱμπεριαλιστικὲς τάσεις ποὺ ἐκδηλώνει ἡ Γαλλία. Μόνο, ποὺ μιὰ πολιτικὴ συμμαχία δὲν πρέπει νὰ στηρίζεται στὰ παλιὰ παθήματα· θὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ μόνο ἂν ἐπωφεληθοῦμε ἀπ' τὰ μαθήματα ποὺ μᾶς προσφέρει ἡ ἱστορία. 'Η πεῖρα θἄπρεπε νὰ μᾶς ἔχει διδάξει ὅτι

συμμαχίες ποὺ δένονται μὲ τὴν ἐπιδίωξη *ἀρνητικῶν* σκοπῶν, ὑποφέρουν ἀπὸ κληρονομικὲς ἀδυναμίες. *Τὰ πεπρωμένα δυὸ λαῶν δὲν εἶναι ποτὲ ἀδιάρρηκτα συνδεδεμένα, ἂν δὲν ἐπιδιώκουν μιὰ κοινὴ ἐπιτυχία, μὲ τὴν μορφὴ κατακτήσεων, ἀγώνων, καὶ ἐπαύξηση δύναμης ποὺ ἀπ' αὐτὴν θὰ ὠφεληθοῦν καὶ οἱ δυό.*

Οἱ γνώσεις τοῦ λαοῦ μας σχετικὰ μὲ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ «πλουτίζονταν» μὲ τὸν πιὸ ξεκάθαρο τρόπο ἀπ' τὶς εἰδήσεις τοῦ καμερινοῦ τύπου, ποὺ μιλοῦσαν γιὰ τὴν *συμπάθεια*, λίγο ὡς πολὺ μεγάλη, ποὺ αὐτὸς ἢ ἐκεῖνος ὁ πολιτικὸς ἡγέτης μιᾶς ξένης χώρας εἶχε ἐκδηλώσει *γιὰ τὴν Γερμανία*. Ἔβλεπαν ἔτσι στὴν διάθεση αὐτῶν τῶν ἀτόμων ἀπέναντι στὸν λαό μας, τὴν ἐξασφάλιση μιᾶς εὐνοϊκῆς πολιτικῆς γιὰ τὰ συμφέροντά μας. Μιὰ τέτοια κρίση ὅμως ἀποτελεῖ τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἀνοησίας καὶ εἶναι ἀπόδειξη τῆς παραδειγματικῆς στενοκεφαλιᾶς τοῦ γερμανοῦ μικροαστοῦ ὅταν μιλᾶ πολιτικά. Δὲν ὑπάρχει πολιτικὸς ἡγέτης Ἄγγλος, Ἀμερικανός, ἢ Ἰταλὸς ποὺ νὰ ἦταν ποτέ του «γερμανόφιλος». Κάθε πολιτικὸς Ἄγγλος, εἶναι πρῶτα ἀπ' ὅλα Ἄγγλος, ὅπως κάθε Ἀμερικανὸς εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα Ἀμερικανός, καὶ δὲν ὑπάρχει Ἰταλὸς ποὺ νὰ ἐξασκεῖ πολιτικὴ ἄλλη ἀπὸ «ἰταλόφιλη». Ὅποιος λοιπὸν ἰσχυρίζεται ὅτι μπορεῖ νὰ οἰκοδομήσει μιὰ συμμαχία ποὺ νὰ στηρίζεται στὶς «γερμανόφιλες» διαθέσεις τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν αὐτοῦ ἢ ἐκείνου τοῦ ἔθνους, εἶναι ἁπλούστατα γάϊδαρος ἢ τουλάχιστο ψεύτης. Ἡ ἀπαραίτητη συνθήκη ποὺ θ' ἁλυσοδέσει τὰ πεπρωμένα δυὸ λαῶν δὲν εἶναι τὰ συναισθήματα ἢ οἱ ἀμοιβαῖες συμπάθειες, ἀλλὰ τὰ κέρδη ποὺ θὰ συναποκομίσει ἀπ' αὐτὸν τὸν συνεταιρισμὸ καθένας ἀπ' τοὺς δυὸ συμβαλλομένους. Δηλαδή, ἕνας Ἄγγλος πολιτικὸς ἡγέτης λόγου χάρη, μπορεῖ νὰ ἐφαρμόζει μιὰ αὐστηρὰ ἀγγλόφιλη πολιτικὴ καὶ ποτὲ γερμανόφιλη· ὅμως τὰ καθωρισμένα συμφέροντα αὐτῆς τῆς *ἀγγλόφιλης* πολιτικῆς εἶναι δυνατό, γιὰ διάφορους λόγους νὰ συμφωνοῦν μὲ τὰ *γερμανόφιλα* συμφέροντα. Αὐτὸ ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ συμβεῖ, ἂν οἱ περιστάσεις κι ἡ κατάσταση, ἀνατρέψουν ξαφνικὰ τὶς ἀπόψεις μιανοῦ ἀπ' τοὺς δυὸ πολιτικοὺς ἡγέτες· *ὅμως ἡ τέχνη ἑνὸς πολιτικοῦ ἀρχηγοῦ καὶ κυβερνήτη συνίσταται στὸ νὰ βρίσκει ὅταν ἐνεργεῖ καὶ σὲ κάθε ἐποχὴ ποὺ θὰ βάζει σ' ἐφαρμογὴ ἕνα σχέδιο, τοὺς συντρόφους ποὺ θὰ χρησιμοποιήσουν κι ἐκεῖνοι τὰ ἴδια μέσα γιὰ τὰ δικά τους συμφέροντα.*

Ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς ἐξαρτᾶται σήμερα ἀπ' τὴν ἀπάντηση ποὺ θὰ δώσουμε στὰ ἀκόλουθα ἐρωτήματα: *Ποιὰ κράτη δὲν ἔχουν κανένα ζωτικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ ἂν γερμανικὴ κεντρικὴ Εὐρώπη τεθεῖ κυριολεκτικὰ ἔξω ἀπ' τὸν ἀγώνα προκειμένου νὰ ἐπιτρέψει στὴ Γαλλία νὰ ἐξασκήσει, οἰκονομικὰ καὶ πολιτικά, τὴν ἡγεμονική της*

κυριαρχία; Καὶ ποιὰ εἶναι τὰ κράτη ἐκεῖνα ποὺ ἀνάλογα μὲ τὶς συνθῆκες τῆς ὕπαρξής τους καὶ τοῦ πολιτικοῦ προσανατολισμοῦ τους, θἄβλεπαν, τὴν ἐξέλιξη μιᾶς τέτοιας κατάστασης, σὰν ἀπειλὴ γιὰ τὸ ἴδιο τους τὸ μέλλον;

Γιατὶ πρέπει τελοσπάντων νὰ καταλάβουμε πιὰ καθαρὰ τοῦτο: ὁ θανάσιμος ἐχθρός, ὁ δίχως οἶκτο ἐχθρός, τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ εἶναι καὶ παραμένει ἡ Γαλλία. Δὲν ἔχει σημασία ποιὸς κυβερνᾶ ἢ ποιὸς θὰ κυβερνήσει τὴ Γαλλία· ἂν εἶναι οἱ Βουρβῶνοι, ἢ οἱ Γιακωβῖνοι, οἱ Ναπολέοντες, ἢ οἱ ἀστοὶ δημοκράτες, οἱ χριστιανοδημοκράτες ἢ οἱ κόκκινοι μπολσεβῖκοι: ὁ ἀπώτερος σκοπὸς τῆς ἐξωτερικῆς τους πολιτικῆς θἄναι πάντα νὰ ξεπεράσουν τὰ σύνορα τοῦ Ρήνου καὶ νὰ ἐξασφαλίσουν τὶς Γαλλικὲς «θέσεις» πάνω σ' αὐτὸ τὸν ποταμό, καταβάλλοντας κάθε προσπάθεια γιὰ νά μείνη ἡ Γερμανία χωρισμένη καὶ κομματιασμένη.

Ἡ Ἀγγλία ἐπιθυμεῖ νὰ μὴ γίνει παγκόσμια δύναμη ἡ Γερμανία· ἡ Γαλλία δὲν θέλει νὰ ὑπάρχει μιὰ δύναμη ποὺ νὰ ὀνομάζεται Γερμανία· ἡ διαφορὰ εἶναι σημαντική! Ὅμως σήμερα δὲν ἀγωνιζόμαστε γιὰ νὰ ξαναποκτήσουμε τὴν παλιὰ κατάσταση τῆς παγκόσμιας δύναμης· ἔχουμε νὰ πολεμήσουμε γιὰ τὴν πατρίδα μας, γιὰ τὴν ἑνότητα τοῦ ἔθνους μας καὶ γιὰ τὸ καθημερινὸ ψωμὶ τῶν παιδιῶν μας. Ἂν, κάτω ἀπ' τὴν πίεση αὐτῶν τῶν ἀναγκῶν, περάσουμε στὴν ἀναζήτηση συμμάχων, ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς προμηθεύσει ἡ Εὐρώπη, δὲν ἀπομένουν παρὰ δυὸ μόνο κράτη: *ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ἰταλία.*

Ἡ Ἀγγλία δὲν θέλει ἀντιμέτωπή της μιὰ Γαλλία, ποὺ μὲ τὴν σιδερένια γροθιά της, ἀφοῦ ἡ ὑπόλοιπη Εὐρώπη δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ τὴν καταβάλλει, θὰ μποροῦσε νὰ ἐξαπολύσει μιὰ πολιτικὴ ποὺ φυσικὸ θἄταν, ἀργὰ ἢ γρήγορα νὰ ὑπεισέλθει στὰ ἀγγλικὰ συμφέροντα. Ἡ Ἀγγλία δὲν θὰ ἤθελε ποτὲ νἄχει σχέσεις μὲ μιὰ Γαλλία ποὺ τὰ πλούσια μεταλλεῖα της σίδερου καὶ κάρβουνου τῆς δυτικῆς Εὐρώπης θἄπαιζαν ἐπικίνδυνο ρόλο γι' αὐτὴν στὴν παγκόσμια οἰκονομία. Καὶ ἡ Ἀγγλία δὲν μπορεῖ ὄχι πιὰ νὰ εὔχεται τὴν ἄνοδο τῆς Γαλλίας στὸν πολιτικὸ τομέα τῆς χώρας, χάρη στὸν κατακερματισμὸ τῆς ὑπόλοιπης Εὐρώπης, μιὰ κατάσταση τόσο σίγουρη ὅσο καὶ δυνατή, ἀλλ' ἀκόμη θὰ φροντίσει ν' ἀναλάβει μὲ περισσότερη δραστηριότητα καὶ μεγαλύτερη φιλοδοξία τὴν ἡγεσία τῆς παγκόσμιας πολιτικῆς ποὺ θεωρεῖται σὰν παράδοση τῆς γαλλικῆς διπλωματίας. Οἱ βόμβες Ζέππελιν τοῦ παλιοῦ καιροῦ θὰ μποροῦσαν νὰ πολλαπλασιαστοῦν μέσα σὲ μιὰ νύχτα· ἡ στρατιωτικὴ ὑπεροχὴ τῆς Γαλλίας βαραίνει ἀφόρητα πάνω σ' αὐτὸ ποὺ ἀποτελεῖ τὴν καρδιὰ τῆς παγκόσμιας αὐτοκρατορίας ποὺ τὴν κυβερνᾶ ἡ Μεγάλη Βρεταννία.

Ἡ Ἰταλία πάλι δὲν μπορεῖ νὰ θέλει, νὰ συνεχιστεῖ ἡ κατάσταση

τῆς ὑπεροχῆς τῆς Γαλλίας στὴν Εὐρώπη καὶ ἀπὸ πάνω νὰ ἐνισχυθεῖ. Τὸ μέλλον τῆς 'Ιταλίας ἐξαρτᾶται ἀπὸ μιὰν ἐδαφικὴ ἀνάπτυξη ποὺ τὰ στοιχεῖα της θὰ συγκεντρωθοῦν γύρω ἀπὸ τὴν μεσογειακὴ θαλάσσια περιοχή. Αὐτὸ ποὺ ἔκανε τὴν 'Ιταλία νὰ βγεῖ στὸν πόλεμο δὲν ἦταν βέβαια ἡ διάθεση νὰ δεῖ τὴν Γαλλία νὰ μεγαλώνει, ἀλλὰ ἡ πρόθεση νὰ καταφέρει τὸ θανάσιμο χτύπημα στὸν ἀντίπαλο ποὺ εἶχε στὴν 'Αδριατική. Κάθε καινούρια αὔξηση τῆς Γαλλικῆς ἰσχύος στὴν Εὐρώπη εἶναι, γιὰ τὸ μέλλον, ἕνα ἐμπόδιο ποὺ ἐνάντια σ' αὐτὸ θὰ ξεσηκωθεῖ ἡ 'Ιταλία· ἀκόμη δὲν θἄπρεπε ποτὲ νὰ φανταζόμαστε ὅτι ἡ φυλετικὴ συγγένεια ἀνάμεσα στοὺς δυὸ λαοὺς θὰ μποροῦσε νὰ ἐξομαλύνει καὶ τὶς ἐχθρότητές του.

'Η ρεαλιστικὴ καὶ ἀπόλυτα ψυχρὴ ἐξέταση τῆς κατάστασης στὴν Εὐρώπη δείχνει πὼς αὐτὰ τὰ δυὸ κράτη: *ἡ 'Αγγλία κι ἡ 'Ιταλία*, εἶναι βασικὰ τὰ μόνα, ποὺ τὰ ἰδιαίτερα συμφέροντά τους τὰ πιὸ φυσιολογικά, δὲν εἶναι, ἢ τουλάχιστον εἶναι λιγώτερο, ἀνάλογα μὲ τὶς συνθῆκες, ἐνάντια στὴν ὕπαρξη τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους καὶ πὼς ἀκόμα, αὐτὰ τὰ συμφέροντα συμφωνοῦν ὡς ἕνα ὡρισμένο σημεῖο μὲ τὰ δικά μας.

***

'Οφείλουμε, εἶν' ἀλήθεια, ὅταν κρίνουμε τὶς δυνατότητες αὐτῶν τῶν συμμαχιῶν, νὰ μὴ παραγνωρίζουμε τρεῖς συντελεστές. 'Ο πρῶτος μᾶς ἀφορᾶ, οἱ δυὸ ἄλλοι ἀναφέρονται στὰ προκείμενα κράτη.

Μπορεῖ βασικὰ νὰ συμμαχήσει κανεὶς μὲ τὴ σημερινὴ Γερμανία; Μιὰ δύναμη ποὺ ἐπιδιώκει μιὰ συμμαχία ποὺ θὰ τὴν βοηθήσει νὰ ἐκτελέσει ἕνα *ἐπιθετικὸ* σχέδιο μπορεῖ ν' ἀποταθεῖ σ' ἕνα κράτος πού, οἱ κυβερνήσεις του ἔχουν, ἐδῶ καὶ χρόνια, δώσει τὴν ἐντύπωση τῆς πιὸ ἄθλιας ἀνικανότητας καὶ εἰρηνόφιλης τάχα δειλίας, καὶ ποὺ ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ λαοῦ του τυφλωμένη ἀπὸ τὶς μαρξιστικὲς καὶ δημοκρατικὲς θεωρίες πρόδωσε τὸ ἴδιο του τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἴδια τὴ χώρα μὲ τὸν πιὸ αἰσχρὸ τρόπο; Μήπως μιὰ ὁποιαδήποτε δύναμη μπορεῖ σήμερα νὰ ἐλπίζει πὼς θὰ δημιουργήσει εὐνοϊκὲς σχέσεις γι' αὐτήν, μ' ἕνα κρᾶτος, μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι θὰ εἶναι μιὰ μέρα σὲ θέση νὰ πολεμήσει μαζί του γιὰ νὰ ὑπερασπίσει τὰ κοινά τους συμφέροντα, ὅταν αὐτὸ τὸ κράτος δὲν ἔχει, ἐμφανῶς πιά, τὸ κουράγιο οὔτε τὴν διάθεση νὰ κουνήσει ἔστω καὶ τὸ μικρό του δάχτυλο γιὰ τὴν ἴδια τὴν ζωή του, γιὰ τὴν ὕπαρξή του τὴν ἴδια; Μήπως πάλι, μιὰ κάποια δύναμη ποὺ γι' αὐτὴν ἡ σύναψη μιᾶς συμφωνίας εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ μιὰ ἐξασφάλιση ἐνάντια στὸν ἀργὸ μαρασμό, ὅπως ἦταν ἡ παλιὰ καὶ καταστρεπτικὴ τριπλὴ Συμμαχία, θὰ

συνάψει μιὰν ἄλλη συμμαχία, ἄξια καλῆς ἢ κακῆς τύχης, μ' ἕνα κράτος ποὺ οἱ πιὸ χαρακτηριστικὲς ἐκδηλώσεις του εἶναι ἡ χαμερπὴς δουλοπρέπεια στὸ ἐξωτερικὸ καὶ στὸ ἐσωτερικό, ἡ ἀχάριστη συμπεριφορὰ καὶ μεταχείρηση τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρέπειας· μ' ἕνα κράτος ποὺ δὲν ἔχει πιά, ἀπὸ λάθος ὁλόκληρης τῆς ἡγεσίας του κανένα μεγαλεῖο· μὲ κυβερνήσεις ποὺ δὲν ἔχουν πιὰ καμιὰν ἐκτίμηση ἀπέναντι στοὺς γείτονές τους, ἔτσι ποὺ εἶναι ἀδύνατο στοὺς ξένους νὰ τρέφουν καὶ μεγάλο θαυμασμὸ γι' αὐτές;

Ὄχι! μιὰ δύναμη ποὺ σέβεται τὴν παράδοση καὶ τὴν καλή της φήμη καὶ ποὺ ἐπιδιώκει μὲ μιὰ συμμαχία κάτι περισσότερο ἀπὸ βοηθήματα σὲ ἄπληστους κοινοβουλευτικούς, δὲν θὰ δεχτεῖ ποτὲ νὰ συμμαχήσει μὲ τὴν σημερινὴ Γερμανία· ἀλλὰ κι ἂν τὸ θέλει δὲν τὸ μπορεῖ. *Ἡ ἀνικανότητά μας νὰ συνάψουμε μιὰ συμμαχία εἶναι ὁ βαθύτερος λόγος καὶ τὸ τελευταῖο στήριγμα ποὺ διατηρεῖ τοὺς ληστὲς ἐχθρούς μας.* Καθὼς ἡ Γερμανία δὲν ἀμύνεται ποτὲ παρὰ μόνο μὲ κάποιες «διαμαρτυρίες» τῶν πεινασμένων κοινοβουλευτικῶν μας, καθὼς ὁ ὑπόλοιπος κόσμος δὲν ἔχει κανένα λόγο νὰ πολεμήσει γιὰ νὰ μᾶς ὑπερασπιστεῖ καὶ καθὼς ὁ καλὸς θεὸς ἔχει σὰν ἀρχή του νὰ μὴ βοηθᾶ λαοὺς δίχως θάρρος, ἔτσι κι οἱ λαοὶ ποὺ δὲν ἔχουν κανένα *ἄμεσο* συμφέρον ἀπὸ τὴν πλήρη ἐκμηδένησή μας, δὲν ἔχουν πιὰ τίποτ' ἄλλο νὰ κάνουν ἀπ' τὸ νὰ πάρουν μέρος στὴ μοιρασιὰ τῆς λεηλασίας τῶν Γάλλων ὅταν μάλιστα αὐτὸ γίνεται, ὁ συνεταιρισμὸς δηλαδὴ καὶ ἡ συμμετοχὴ στὴ ληστεία, γιὰ νὰ ἐμποδιστεῖ ἡ Γαλλία νὰ συνεχίσει μόνο αὐτὴ ν' αὐξάνει τὶς δυνάμεις της.

Κατὰ δεύτερο λόγο δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίζουμε τὶς δυσκολίες ποὺ θὰ ἀντιμετωπίσουν οἱ μέχρι σήμερα ἐχθρικὲς ἀπέναντί μας χῶρες, ἂν ἐπιχειροῦσαν ν' ἀλλάξουν τὶς διαθέσεις τους, ἀπὸ τὰ κατώτερα στρώματα τῶν λαῶν τους, ποὺ μέχρι σήμερα εἶχαν δεχτεῖ τὶς ἐπιδράσεις τῆς προπαγάνδας σὲ βάρος μας. Δὲν μπορεῖς νὰ παρουσιάζεις, τόσα χρόνια τώρα, ἕνα λαὸ σὰν συνονθύλευμα ἀπὸ «χάνς», «ληστές», «βανδάλους» κ.τ.λ. κι ὕστερα, ἀπ' τὴν μιὰ μέρα στὴν ἄλλη, ν' ἀνακαλύπτεις πὼς εἶναι κάτι ὁλότελα διαφορετικὸ αὐτὸς ὁ λαός, τόσο ποὺ νὰ ὀνομάζεις αὐριανὸ σύμμαχο, τὸν χθεσινὸ ἐχθρό σου.

Πρέπει ἀκόμα νὰ δώσουμε περισσότερη προσοχὴ σ' ἕνα τρίτο γεγονὸς ποὺ ἡ σημασία του εἶναι ἀπόλυτα ἀποφασιστικὴ γιὰ τὴν τροπὴ ποὺ θὰ πάρουν οἱ μελλοντικὲς συμμαχίες στὴν Εὐρώπη.

Ἂν ἡ διατήρηση τῆς Γερμανίας στὴν σημερινὴ κατάσταση ἀδυναμίας, ἔχει πολὺ λίγη σημασία γιὰ τὴν ἀγγλικὴ πολιτική, παίζει ἀντίθετα σπουδαῖο ρόλο γιὰ τὸ διεθνιστικὸ ἰουδαϊκὸ κεφάλαιο. Ἡ ἐπίσημη ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἢ γιὰ νὰ πῶ καλύτερα, ἡ πατροπαρά-

δοτη βρετανικὴ πολιτικὴ καὶ οἱ χρηματιστηριακὲς δυνάμεις ποὺ εἶναι ὑποταγμένες ἀπόλυτα στοὺς Ἑβραίους, ἀκολουθοῦν τέλεια διαφορετικοὺς σκοπούς· αὐτὸ ἀποδεικνύεται, μὲ ἰδιαίτερη ἀποκαλυπτικότητα, ἀπὸ τὶς διαφορετικὲς θέσεις ποὺ παίρνουν ἡ μιὰ καὶ οἱ ἄλλες ἀπέναντι στὰ θέματα ποὺ ἀνάγονται στὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας. *Τὸ ἑβραϊκὸ κεφάλαιο ἐπιθυμεῖ, ἀντίθετα μὲ τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τοῦ Ἀγγλικοῦ Κράτους, ὄχι μόνο νὰ ἐρειπωθεῖ ριζικὰ ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἡ Γερμανία, ἀλλ' ἀκόμα καὶ νὰ ὑποδουλωθεῖ ὁλότελα, πολιτικά.* Πραγματικά, ἡ διεθνοποίηση τῆς οἰκονομίας, δηλαδὴ ἡ κατάληψη τῆς πρωτοβουλίας πάνω στὶς παραγωγικὲς δυνάμεις τῆς Γερμανίας, ἀπὸ τὸ ἑβραϊκὸ κεφάλαιο, δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτευχτεῖ ἀπόλυτα, παρὰ μόνο ἂν τὸ κράτος ἐκμπολσεβικιστεῖ πολιτικά. Ἀλλά, γιὰ νὰ μπορέσουν, οἱ μαρξιστικὲς ὀρδὲς ποὺ καθοδηγοῦν τὴ μάχη πρὸς ὄφελος τοῦ διεθνιστικοῦ ἑβραϊκοῦ κεφαλαίου, νὰ τσακίσουν τὰ νεφρὰ τοῦ Ἐθνικιστικοῦ Γερμανικοῦ Κράτους, ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ ἀπ' ἔξω φιλικὴ ἐπέμβαση. Ἔτσι τὰ γαλλικὰ στρατεύματα πρέπει, κατ' αὐτούς, νὰ σφυροκοπήσουν τὸ γερμανικὸ κράτος ὥσπου τὸ Ράιχ νὰ τσακίσει ἀπ' τὰ θεμέλιά του καὶ νὰ ὑποκύψει στὶς ἐπιθέσεις τῶν μπολσεβίκων ὑπηρετῶν τοῦ ἑβραϊκοὺ διεθνοῦς κεφαλαίου.

Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο οἱ Ἑβραῖοι εἶν' ἐκεῖνοι ποὺ σήμερα ἐξωθοῦν μὲ τὸν πιὸ μεγάλο ζῆλο στὴν ριζικὴ καταστροφή, τὴν Γερμανία. Κάθε τί, ποὺ σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμο, γράφεται ἐνάντια στὴ Γερμανία χρηματοδοτεῖται ἀπ' τοὺς Ἑβραίους, τὸ ἴδιο καὶ στὰ χρόνια τῆς εἰρήνης ὅπως καὶ στὸν πόλεμο. ὁ χρηματοδοτούμενος ἀπ' τοὺς ἑβραίους καὶ τοὺς μαρξιστὲς τύπος, καλλιεργοῦσε συστηματικὰ τὸ μῖσος ἐνάντια στὴν Γερμανία ὥσπου τὰ κράτη τὸ ἕνα ὕστερ' ἀπ' τ' ἄλλο, ὑπόκυψαν κι ἀρνήθηκαν τὴν οὐδετερότητα, θυσιάζοντας τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τῶν λαῶν, καὶ μπῆκαν στὸν παγκόσμιο συνεταιρισμὸ ποὺ ἔκανε τὸν πόλεμο.

Ὁ συλλογισμὸς ποὺ πάνω σ' αὐτὸν βασίστηκαν οἱ Ἑβραῖοι εἶναι καταφάνερος. Ἡ μπολσεβικοποίηση τῆς Γερμανίας, δηλαδὴ ἡ ριζικὴ καταστροφὴ τῆς ἐθνικῆς συνείδησης τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, ποὺ καθιστοῦσε δυνατή, τὴν ἐκπόρθηση τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας καὶ τὴν ὑποταγή της στὸ βαλλάντιο τοῦ διεθνιστικοῦ ἑβραϊκοῦ κεφαλαίου, δὲν ἦταν παρὰ τὸ προοίμιο τῆς ὅλο καὶ μεγαλύτερης ἔκτασης ποὺ θἄπαιρνε ἡ κατάκτηση τοῦ κόσμου ὁλόκληρου, ποὺ ὀνειρεύονταν οἱ Ἑβραῖοι. Καθὼς συχνὰ συμβαίνει στὴν πορεία τῆς ἱστορίας, ἡ Γερμανία δὲν θἄταν παρὰ τὸ ὑποστήριγμα ποὺ πάνω του θὰ διεξάγονταν αὐτὴ ἡ γιγάντια σύγκρουση. Ἂν ὁ λαός μας καὶ τὸ κράτος μας γίνουν τελικὰ τὰ θύματα αὐτῶν τῶν τυράννων ποὺ ὀνομάζονται Ἑβραῖοι, αὐτῶν τῶν ἄπληστων γιὰ χρῆμα καὶ δι-

ψασμένων γιὰ αἷμα· ἀλλὰ ἂν ἡ Γερμανία ξεφύγει ἀπ' αὐτὸν τὸν κλοιό, τότε μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς ὁ πιὸ μεγάλος κίνδυνος ποὺ γνώρισαν ποτὲ οἱ λαοὶ θὰ πάψει πιὰ ν' ἀπειλεῖ τὸν κόσμο.

Ἂν εἶναι βέβαιο πὼς ὁ ἰουδαϊσμὸς ἔχει κινητοποιήσει κάθε ὑποχθόνια δύναμη, ὄχι μόνο γιὰ νὰ διατηρήσει τὴν ἐχθρότητα τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἀπέναντι στὴν Γερμανία, ἀλλ' ἀκόμη καὶ γιὰ νὰ τὴν παροξύνει ὅσο ἦταν δυνατό, δὲν εἶναι λιγώτερο βέβαιο πὼς αὐτὴ ἡ ἐνεργητικότητα δὲν συμφωνεῖ παρὰ μόνο σ' ἕνα μικρό τους σημεῖο μὲ τὰ ἀληθινὰ συμφέροντα τῶν λαῶν ποὺ δηλητηριάζει. *Γενικὰ ὁ ἰουδαϊσμὸς δὲν χρησιμοποιεῖ, στοὺς λαοὺς ποὺ ἐφαρμόζει τὴν προπαγάνδα του, παρὰ τὰ ἐπιχειρήματά του ἐκεῖνα ποὺ θἄχουν τὸ μεγαλύτερο δυνατὸ ἀποτέλεσμα πάνω στὸ ἐθνικὸ πνεῦμα ἰδιαίτερα καλλιεργημένο ἀπ' τοὺς ἀπόστολούς του· γνωρίζει βλέπετε, θαυμάσια τὴν τέχνη νὰ διακρίνει αὐτὰ τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ ὑπόσχονται τὴν πιὸ μεγάλη ἐπιτυχία.* Στὸν δικό μας λαό, ποὺ τὸ αἷμα του εἶναι κιόλας ἐξαιρετικὰ μολυσμένο, ὁ ἰουδαϊσμὸς χρησιμοποιεῖ, γιὰ νὰ καθοδηγήσει τὸν ἀγῶνα ποὺ ἀπ' αὐτὸν περιμένει ν' ἀντλήσει δυνάμεις, ἰδέες λίγο ὡς πολύ, «κοσμοπολιτικὲς» ἐμπνευσμένες ἀπὸ τὴν εἰρωνιστικὴ ἰδεολογία ποὺ τὶς γέννησε ὁ ἐγκέφαλός του· μὲ δυὸ λόγια διακηρύσσει τὸν διεθνισμό του· στὴν Γαλλία παίρνει τὸ μέρος τοῦ σωβινισμοῦ, διακρίνοντας τὴν ὕπαρξη του καὶ σταθμίζοντας τὴν ἀκατανίκητη δύναμή του· στὴν Ἀγγλία παΐρνει τὴ μορφὴ τοῦ οἰκονομικοῦ παράγοντα καὶ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν παγκόσμια πολιτική· καὶ γιὰ νὰ συντομεύω: ἐπωφελεῖται πάντα ἀπ' αὐτὸ ποὺ γενικὰ χαρακτηρίζει τὴν τροπὴ τοῦ πνεύματος τοῦ ὁποιου λαοῦ. Μόνον ὅταν πετύχει, μὲ αὐτοὺς τοὺς διάφορους τρόπους, μιὰν ἀποφασιστικὴ ἐπιρροὴ πάνω στὴν πολιτικὴ καὶ στὴν οἰκονομία ἑνὸς λαοῦ, ἀποκαλύπτει τοὺς σκοποὺς ποὺ ἔκρυβε μὲ τὴν προπαγάνδα καὶ τὰ ἐπιχειρήματά του καὶ φανερώνει αὐτὸ ποὺ θέλει κι αὐτὸ ποὺ γιὰ χάρη του ἀγωνίζεται. Θὰ σταματήσει τὸ ἐπιταχυνόμενο ἔργο του τῆς καταστροφῆς, μόνον ὅταν μεταβάλλει διαδοχικὰ ὅλα τὰ κράτη σὲ μιὰ ἀπέραντη πεδιάδα ἐρειπίων, ποὺ σ' αὐτὴν θὰ βασιλεύει ἡ αἰώνια αὐτοκρατορικὴ ἐξουσία τοῦ ἰουδαϊσμοῦ.

Στὴν Ἀγγλία καθὼς καὶ στὴν Ἰταλία, ἡ διαφωνία ἀνάμεσα στὶς ὑπάρχουσες πολιτικὲς θεωρίες, θαυμάσια ριζωμένες καὶ στοὺς Ἑβραίους διεθνεῖς κεφαλαιοκράτες εἶναι καταφάνερη καὶ πολλὲς φορὲς ἐξώφθαλμη.

Μονάχα στὴ Γαλλία παρατηροῦμε σήμερα μιὰ μυστικὴ *συμφωνία*, τὴν καλύτερη ποὺ γίνηκε ποτέ, ἀνάμεσα στὰ *κεφαλαιοκρατικὰ συμφέροντα ποὺ τὰ ἐκπροσωποῦν οἱ Ἑβραῖοι* καὶ στὶς ἐπιδιώξεις μιᾶς *ἐθνικιστικῆς πολιτικῆς ἐμπνευσμένης ἀπ' τὸν σωβινισμό.* Καὶ ἀκριβῶς αὐτὴ *ἡ ταυτότητα* στὶς ἀπόψεις εἶναι ποὺ ἀποτελεῖ ἕναν τεράστιο κίνδυνο

γιὰ τὴν Γερμανία. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο ἡ Γαλλία εἶναι καὶ θὰ εἶναι ὁ ἐχθρὸς ποὺ πρέπει νὰ τὸν φοβόμαστε περισσότερο ἀπ' ὅλους. Γιατὶ ἡ μόλυνση ποὺ προξενεῖ τὸ μαῦρο αἷμα στὸν Ρῆνο, στὴν καρδιὰ αὐτὴ τῆς Εὐρώπης, ταιριάζει θαυμάσια μὲ τὴν δίψα γιὰ τὴν σαδιστικὴ καὶ διεστραμμένη ἐκδίκηση αὐτοῦ τοῦ κληρονομικοῦ ἐχθροῦ μας καὶ συμφωνεῖ ἀπόλυτα μὲ τοὺς ψυχροὺς ὑπολογισμοὺς τῶν Ἑβραίων ποὺ βλέπουν σ' αὐτὴν τὸ μέσο γιὰ τὴν λευκὴ φυλὴ μὲ τὸ αἷμα μιᾶς κατώτερης ἀνθρώπινης μερίδας ποὺ θὰ τοὺς βοηθήσει νὰ θεμελιώσουν πάνω της τὴν κυριαρχία τους.

Ὁ ρόλος ποὺ ἡ Γαλλία, «ντοπαρισμένη» ἀπὸ τὴ δίψα τῆς ἐκδίκησης καὶ συστηματικὰ καθοδηγημένη ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους, παίζει σήμερα στὴν Εὐρώπη, εἶναι ἕνα ἔγκλημα ἐνάντια στὴν ὕπαρξη τῆς λευκῆς φυλῆς καὶ θὰ ξεχύσει μιὰ μέρα καταπάνω σ' αὐτὸ τὸ λαὸ ὅλη τὴν ἐκδικητικότητα μιᾶς γενιᾶς ποὺ θ' ἀναγνωρίσει στὴ μόλυνση τῆς Φυλῆς σὰν τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα τῆς ἀνθρωπότητας.

Ὅσον ἀφορᾶ τὴν Γερμανία, ὁ κίνδυνος ποὺ ἀποτελεῖ γι' αὐτὴν ἡ Γαλλία, τῆς ἐπιβάλλει τὸ καθῆκον ν' ἀφήσει σὲ δεύτερο πλάνο κάθε συναισθηματικὸ λόγο καὶ νὰ δώσει τὸ χέρι σ' αὐτούς, ποὺ τὸ ἴδιο σὰν καὶ μᾶς ἀπειλοῦνται, καὶ δὲν θέλουν οὔτε μποροῦν ν' ἀνεχτοῦν τὶς κυριαρχικὲς ἐπιδιώξεις τῆς Γαλλίας.

Σ' ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπη καὶ στὸ ἀπώτερο μέλλον, δὲν ὑπάρχουν παρὰ μονάχα δυὸ πιθανοὶ σύμμαχοι τῆς Γερμανίας: ἡ Ἀγγλία κι ἡ Ἰταλία.

***

Ἂν λάβουμε τὸν κόπο νὰ ρίξουμε σήμερα μιὰ ματιὰ πίσω καὶ νὰ δοῦμε τὸν τρόπο ποὺ κυβερνήθηκε ἡ Γερμανία μετὰ τὴν ἐπανάσταση δὲν μποροῦμε νὰ κάνουμε τίποτ' ἄλλο, ἔξω ἀπ' τὸ νὰ πιάσουμε τὸ κεφάλι μὲ τὰ δυό μας χέρια καὶ νὰ ἀφεθοῦμε ἔρμαια τῆς ἀπελπισίας, ἢ νὰ ξεσηκωθοῦμε γεμᾶτοι ἀγανάκτηση καὶ νὰ κηρύξουμε τὸν πόλεμο σ' ἕνα παρόμοιο καθεστώς. Οἱ πράξεις τους δὲν μποροῦν νὰ χαρακτηριστοῦν οὔτε κὰν ἀσυνείδητες γιατί, αὐτὸ ποὺ ἕνα μυαλὸ ἱκανὸ νὰ σκεφτεῖ δὲν θὰ μποροῦσε οὔτε νὰ φανταστεῖ πὼς θὰ τὸ κάνει, αὐτοὶ οἱ μονόφθαλμοι διανοούμενοι τοῦ Νοέμβρη, ἔφτασαν νὰ τὸ κάνουν: *ἐπιδίωξαν μετριόφρονα τὴν δόξα τῆς Γαλλίας.* Ναί! ὅλ' αὐτὰ τὰ τελευταία χρόνια, μὲ τὴν τρυφερόστομη μωρολογία τῶν ἀκατανόητων ὀνειροπόλων, εἶχαν ἐπιχειρήσει νὰ γίνουν καλοὶ φίλοι μὲ τὴν Γαλλία, ἔκαναν ἐδαφιαῖες ὑποκλίσεις ἀδιάκοπα, μπροστὰ στὸ «μεγάλο ἔθνος» καὶ σὲ κάθε ἔξυπνο πολιτικὸ κόλπο τῆς Γαλλίας νόμιζαν πὼς ἔβλεπαν τὰ πρῶτα συμπτώματα μιᾶς ἀλλαγῆς διαθέσεων. *Αὐτοὶ ποὺ κατεύθυ-*

ναν τὴν πολιτικήν μας ἀπ' τὰ χρηματιστηριακὰ παρασκήνια δὲν φρόντισαν πραγματικὰ ποτὲ νὰ συμμεριστοῦν αὐτὴ τὴν λαθεμένη κι ἀπατηλὴ ἄποψη. Γι' αὐτοὺς ἡ καλὴ συνεννόηση μὲ τὴ Γαλλία ἦταν τὸ φυσικὸ μέσο γιὰ νὰ σαμποτάρουν κάθε ἀποτελεσματικὴ πολιτικὴ συμμαχιῶν. Δὲν εἶχαν ποτὲ καμιὰ ἀμφιβολία γιὰ τοὺς σκοποὺς ποὺ ἀκολουθοῦσε ἡ Γαλλία καὶ γιὰ ὅτι κρυβόταν πίσω τους. Αὐτὸ ποὺ τοὺς ἔσπρωχνε νὰ ἐνεργήσουν σὰ νὰ πίστευαν πραγματικὰ πὼς τὸ πεπρωμένο τῆς Γερμανίας θὰ μποροῦσε ν' ἀλλάξει, ἦταν τὸ γεγονὸς ὅτι λογάριαζαν ψυχρὰ πὼς στὴν ἀντίθετη περίπτωση ὁ λαός μας θὰ ἦταν ὑποχρεωμένος ν' ἀκολουθήσει ἄλλους δρόμους.

Θὰ μᾶς ἦταν φυσικὰ πολὺ δύσκολο νὰ προτείνουμε στοὺς ὀπαδούς μας σὰν σύμμαχο τὴν Ἀγγλία. Ὁ ἑβραϊκός μας τύπος εἶχε φροντίσει νὰ συγκεντρώσει τὸ μῖσος τοῦ λαοῦ πάνω στὴν Ἀγγλία κι ἕνα σωρὸ βλάκες Γερμανοὶ εἶχαν πιαστεῖ, μ' ὅλη τὴν καλή τους θέληση, στὶς ξόβεργες ποὺ ἅπλωσαν οἱ Ἑβραῖοι: μιλοῦσαν συνέχεια γιὰ τὴν θαλάσσια δύναμη τῆς Γερμανίας ἀπ' τὴν ἐποχὴ τῆς «Ἀναγέννησης», διαμαρτύρονταν γιὰ τὴν ἁρπαγὴ τῶν ἀποικιῶν καὶ ζητοῦσαν τάχα νὰ τὶς ξαναπάρουμε πίσω· ὅλ' αὐτὰ ἀποτελοῦσαν τὸ ὑλικὸ τῶν ἀπατεώνων Ἑβραίων ἐνάντια στοὺς ὁμογενεῖς τους τῆς Ἀγγλίας κι ἔδιναν λαβὴ γιὰ μιὰ ἀποφασιστικὴ καὶ λυσσασμένη προπαγάνδα. Οἱ ἀνόητοι ἀστοί μας λοιπόν, ποὺ ἀνακατεύονταν μὲ τὴν πολιτική, ἄρχιζαν νὰ καταλαβαίνουν ἀόριστα, ὅτι σήμερα πιὰ δὲν εἴχαμε παρὰ ν' ἀγωνιστοῦμε γιὰ τὴν γερμανικὴ «θαλασσοκρατορία» κτλ. Ἡ κατεύθυνση τῶν δυνάμεων τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους πρὸς αὐτὸ τὸ ἀντικείμενο, πρὶν ἐξασφαλίσουμε τὴν θέση μας στὴν Εὐρώπη, ἦταν κιόλας μιὰ τρέλλα ποὺ ἄρχισε πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο, Σήμερα, ἕνα παρόμοιο σχέδιο θἄπρεπε νὰ προστεθεῖ στὸν ἀριθμὸ αὐτῶν τῶν ἀνοησιῶν ποὺ στὴν πολιτική, ὀνομάζονται ἐγκλήματα.

Εἴχαμε λοιπὸν ἕναν λόγο παραπάνω γιὰ ν' ἀπελπιζόμαστε ὅταν βλέπαμε μὲ πόση τέχνη οἱ Ἑβραῖοι ποὺ τραβοῦσαν τὴ νήματα ἤξεραν ν' ἀπασχολοῦν τὸ λαό μας μὲ προβλήματα δευτερεύουσας σημασίας καὶ νὰ προκαλοῦν ἐκδηλώσεις καὶ διαμαρτυρίες, τὴν ἴδια ὥρα ποὺ ἡ Γαλλία ἀφαιροῦσε κι ἄλλα κομμάτια σάρκας ἀπ' τὸ σῶμα τοῦ λαοῦ μας καὶ θἄσκαβε συστηματικὰ τὰ θεμέλια τῆς ἀνεξαρτησίας μας.

Πρέπει μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτή, ν' ἀσχοληθῶ μ' ἕνα παιχνιδάκι ποὺ οἱ Ἑβραῖοι, ὅλ' αὐτὰ τὰ χρόνια ἤξεραν νὰ τὸ χρησιμοποιοῦν μὲ ἐξαιρετικὴ μαεστρία: ἦταν τὸ νότιο Τυρόλο.

Μάλιστα! τὸ νότιο Τυρόλο, Ἂν καὶ μιλῶ τώρα γιὰ τὸ θέμα αὐτό, κρατῶ γιὰ τὸν ἑαυτό μου τὸ ἀποκλειστικὸ δικαίωμα, νὰ μιλήσω ξανά, γιατὶ πρέπει νὰ ξεκαθαρίσω τοὺς λογαριασμούς μου μ' αὐτὴ τὴ συμ-

μορία τῶν ἀπατεώνων ποὺ βασισμένοι στὴν ἔλλειψη μνήμης καὶ στὴν ἀνοησία τοῦ λαοῦ μας, μποροῦν καὶ ὑποκρίνονται τὸν ἀγανακτισμένο πατριώτη, ἐνῶ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ ἄτιμοι κοινοβουλευτικοὶ ποὺ ποτέ τους δὲν εἶχαν τὸν παραμικρὸ σεβασμὸ γιὰ τὴν ξένη ἰδιοκτησία.

Ἐπιμένω πάνω σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο γιατὶ κι ἐγὼ προσωπικὰ ἀποτελοῦσα μέρος αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ὅταν ἡ τύχη τοῦ Νότιου Τυρόλου ἀποφασιζόταν – δηλαδὴ ἀπ' τὸν Αὔγουστο τοῦ 1914 ὡς τὸν Νοέμβρη τοῦ 1918 – βρίσκονταν τοποθετημένοι ἐκεῖ ὅπου θὰ μποροῦσαν νὰ ὑπερασπιστοῦν ἀποφασιστικὰ αὐτὴ τὴ χώρα: στὶς τάξεις τοῦ στρατοῦ. Εἶχα ὅλ' αὐτὰ τὰ χρόνια, πολεμήσει μὲ τὸ μέτρο τῶν δυνατοτήτων μου, ὄχι γιὰ νὰ ἐμποδίσω τὸ Νότιο Τυρόλο νὰ χαθεῖ, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸ διαφυλάξει ἡ πατρίδα κάτω ἀπ' τὴ σκέπη της ὅπως κάθε ἄλλη γερμανικὴ περιοχή.

Αὐτοὶ ποὺ τότε δὲν πῆραν μέρος στὸν ἀγώνα, αὐτοὶ οἱ πρόστυχοι κοινοβουλευτικοί, ἔκαναν τότε κομματικὴ πολιτική. Τὸ ἀντίθετο, τὴν ὥρα ποὺ ἐμεῖς πολεμούσαμε μὲ τὴν πεποίθηση πὼς μόνο μιὰ νικηφόρα πολεμικὴ ἐπιτυχία θὰ ἐπέτρεπε στὸ Γερμανικὸ λαὸ νὰ διατηρήσει τὸ Νότιο Τυρόλο, αὐτοὶ οἱ προδότες παζάρευαν τὴν νίκη μὲ τὶς κραυγές τους, καὶ τὶς ἐπικλήσεις τους γιὰ ἐπανάσταση, ὥσπου τὸ Ζίγκριφντ ὑπόκυψε, χτυπημένο πισώπλατα τὴν ὥρα ποὺ μάχονταν. *Γιατί, φυσικὰ δὲν ἦταν οἱ πύρινοι λόγοι, οἱ γεμάτοι ὑποκρισία, ποὺ ἐκφωνοῦσαν κομψοὶ κοινοβουλευτικοί, μπροστὰ στὸν Φελντερνχάλλε τοῦ Μονάχου, ἢ στὴν πλατεῖα τοῦ Ὀτὲλ ντὲ Βὶλ τῆς Βιέννης, ποὺ θὰ βοηθοῦσαν τὴν Γερμανία νὰ κρατήσει τὸ Νότιο Τυρόλο, ἀλλὰ μονάχα οἱ μεραρχίες τῆς πρώτης γραμμῆς τοῦ μετώπου. Αὐτοὶ ποὺ προκάλεσαν τὴν σύρραξη, πρόδωσαν τὸ Τυρόλο, καθὼς κι ὅλες τὶς ἄλλες γερμανικὲς περιοχές.*

Αὐτοὶ ποὺ ὑποστηρίζουν ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ Νότιου Τυρόλου μπορεῖ νὰ ἐπιλυθεῖ μὲ διαμαρτυρίες, μὲ συστάσεις, μὲ εἰρηνικὲς διαδηλώσεις κ.τ.λ εἶναι ἢ σπουδαῖοι ἀπατεῶνες ἢ ἀνόητοι μικροαστοί.

Πρέπει μολοντοῦτο νὰ καταλάβουμε πιὰ καλὰ πὼς δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ ξαναπάρουμε πίσω τὶς χαμένες περιοχὲς οὔτε μὲ μοναχικὲς ἐπικλήσεις πρὸς τὸν Παντοδύναμο, οὔτε μὲ τὶς γεμάτες καλωσύνη ἐνστάσεις πρὸς τὴν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἀλλὰ μονάχα μὲ τὴν δύναμη τῶν ὅπλων.

Ὅλο τὸ πρόβλημα λοιπὸν τώρα εἶναι νὰ ξεχωρίσουμε αὐτοὺς ποὺ εἶναι ἕτοιμοι νὰ ξαναπάρουν τὰ ὅπλα στὸ χέρι καὶ ν' ἀγωνιστοῦν γιὰ τὶς περιοχὲς ἐκεῖνες.

Ὅσο γιὰ μένα, μπορῶ νὰ διαβεβαιώσω μ' ὅλη τὴν σοβαρότητα μου, ὅτι θἄβρισκα ἀκόμη ἀρκετὸ κουράγιο γιὰ νὰ λάβω μέρος στὴν

κατάληψη τοῦ Νότιου Τυρόλου, μπαίνοντας ἐπικεφαλῆς μιᾶς μεραρχίας, ποὺ θὰ τὴν ἀποτελοῦσαν αὐτοὶ οἱ φλύαροι τοῦ κοινοβούλιου, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων, ἢ καὶ μερικοὶ αὐλικοί. Ὁ διάβολος ξέρει πόσο θἄμουνα εὐτυχισμένος ἂν ἔβλεπα μερικὲς ὀβίδες νὰ σκάζουν καταμεσὶς μιᾶς ἀπ' αὐτὲς τὶς «φλογερὲς» διαδηλώσεις. Νομίζω πὼς μιὰ ἁλεποῦ ὅταν πηγαίνει νὰ μπεῖ σ' ἕνα κοτέτσι δὲν θὰ προκαλοῦσε τόση ἀναταραχὴ κι ἡ φυγὴ τῶν πουλερικῶν δὲν θἄταν πιὸ γρήγορη, ἀπ' ὅσο γρήγορα θὰ διαλυόταν μιὰ τέτοια σπουδαία «συγκέντρωση διαμαρτυρίας», ἂν γίνονταν αὐτὸ ποὺ εἶπα πιὸ πάνω.

Ὅμως αὐτὸ ποὺ εἶναι πιὸ ἀπογοητευτικὸ σὲ μιὰ τέτοια ὑπόθεση εἶναι πὼς αὐτοὶ οἱ κύριοι δὲν πιστεύουν διόλου οὔτε οἱ ἴδιοι ὅτι τὰ μέσα ποὺ μεταχειρίζονται μπορεῖ νἄχουν τὸ παραμικρὸ ἀποτέλεσμα. Ξέρουν πολὺ καλά, ἀπὸ πεῖρα, ὅτι αὐτὲς οἱ παράτες τους εἶναι ἀθῶες κι ἀκίνδυνες. Ἀλλὰ ἐνεργοῦν ἔτσι γιατὶ φυσικὰ εἶναι πιὸ εὔκολα σήμερα νὰ *φλυαρεῖς* γιὰ τὴν ἐπανάκτηση τοῦ Νότιου Τυρόλου, ἀπ' ὅσο δύσκολο ἦταν ἄλλοτε νὰ *πολεμᾶς* γιὰ νὰ τὸ κρατήσεις. Καθένας κάνει ὅ,τι μπορεῖ· τότε χύσαμε τὸ αἷμα μας, σήμερα αὐτοὶ οἱ κύριοι ἀκονίζουν τὶς γλῶσσες τους.

Τὸ πιὸ ὑπέροχο ἀπ' ὅλα, εἶναι νὰ βλέπει κανεὶς πὼς αὐτὲς οἱ χιλιάδες νομιμόφρονες τῆς Βιέννης σηκώνονται στὶς μύτες τῶν ποδιῶν τους γιὰ νὰ διαμαρτυρηθοῦν σήμερα γιὰ τὸ Νότιο Τυρόλο. Πρὶν ἑφτὰ χρόνια. ἡ σεβαστὴ κι ἔνδοξη δυναστεία τους, εἶχε βοηθήσει μὲ μιὰ ἐπιορκία καὶ μιὰ προδοσία ἀντάξια τοῦ πιὸ χειρότερου πανούργου ἀπατεώνα, νὰ πραγματοποιηθεῖ αὐτὴ ἡ παγκόσμια ἑταιρία ποὺ κομμάτιασε μετὰ τὸ Νότιο Τυρόλο σὰν τίμημα τῆς νίκης της. Σήμερα οἱ ἴδιοι αὐτοὶ ἄνθρωποι ὑποστηρίζουν τὴν πολιτικὴ τῆς προδοτικῆς δυναστείας τους καὶ συμπεριφέρονται ἀπέναντι στὸ θέμα τοῦ Νότιου Τυρόλου ἢ σὲ κάθε τι ἄλλο, σὰν τὸ σκουλῆκι μέσα στὸ μῆλο. Φυσικὰ εἶναι πιὸ ἁπλὸ σήμερα νὰ ξαναρχίσεις ἕναν ἀγώνα γι' αὐτὴ τὴν περιοχή, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ ἀγώνας δὲν γίνεται παρὰ μὲ «πνευματικὰ» ὅπλα καὶ εἶναι, ὁπωσδήποτε, πιὸ εὔκολο νὰ τρέχεις νὰ παρευρεθεῖς σὲ μιὰ «συγκέντρωση διαμαρτυρίας», ἐκδηλώνοντας τὴν εὐγενικὴ ἀγανάκτηση ποὺ πλημμυρίζει τὴν καρδιά σου καὶ ἀποστηθίζοντας ἄρθρα ἐφημερίδων, παρὰ νὰ παίρνεις μέρος, λόγου χάρη στὴν πολιορκία τῆς Ρούρ, ἀνατινάζοντας γέφυρες.

Ὁ λόγος πού, μερικὲς ὁμάδες ἀπ' αὐτοὺς τοὺς νομιμόφρονες ἔχουν ἀνακινήσει τὰ τελευταῖα χρόνια τὸ θέμα τοῦ Νότιου Τυρόλου, μὲ βάση τὶς γερμανο-ιταλικὲς σχέσεις, εἶναι πιὰ φανερός. *Οἱ Ἑβραῖοι κι οἱ ὀπαδοὶ τῶν Ἁψβούργων ἔχουν ἄμεσο συμφέρον ν' ἀντιταχθοῦν στὴν συμμαχικὴ πολιτικὴ τῆς Γερμανίας, ποὺ θὰ ὁδηγοῦσε μιὰ μέρα στὴν ἀνα-*

γέννηση τῆς ἀνεξάρτητης γερμανικῆς πατρίδας. Δὲν εἶναι ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὸ Τυρόλο ποὺ παίζουν αὐτὴ τὴν κωμωδία, ποὺ δὲν τὸ βοηθᾶ διόλου ἀλλὰ ἀντίθετ. τὸ ἐπιβαρύνει· τὸ κάνουν μόνο γιὰ νὰ ἀποτύχει ἡ συμμαχία ἀνάμεσα στὴν Γερμανία καὶ στὴν Ἰταλία.

Μονάχα ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὸ ψέμα καὶ γιὰ τὴν συκοφαντία ποὺ βασιλεύουν σ' αὐτὰ τὰ στρώμστα τοῦ λαοῦ, ἐπιχειροῦν νὰ μᾶς κατηγορήσουν, παρουσιάζοντας ἀντίστροφα τὰ γεγονότα, ὅτ τἄχα «προδώσαμε» τὸ Τυρόλο.

Πρέπει νὰ πεῖμε σ' αὐτοὺς τοὺς κυρίους ὅσο πιὸ ξεκάθαρα γίνεται: τὸ Τυρόλο προδόθηκε κατὰ πρῶτο, ἀπὸ κάθε Γερμανὸ ποὺ ὄντας ἀρτιμελὴς δὲν θέλησε νὰ πάει στὸ μέτωπο στὰ 1914 - 1918, καὶ νὰ φανεῖ χρήσιμος στὴν πατρίδα του.

Δεύτερο, ἀπὸ κάθε ἄτομο ποὺ ἐκεῖνα τὰ χρόνια, δὲν βοήθησε ν' ἀποκτήσει ὁ λαός μας τὴν ἱκανότητα ἀντίστασης ποὺ θὰ τὸν ἔκανε νὰ συνεχίσει τὸν πόλεμο καὶ τὸν ἀγώνα ὡς τὸ τέλος.

Τρίτο, ἀπὸ καθέναν ποὺ πῆρε μέρος στὴν ἐπανάσταση τοῦ Νοέμβρη, εἴτε ἄμεσα μὲ τὶς πράξεις του, εἴτε ἔμμεσα μὲ τὰ δειλά του παράπονα καὶ ποὺ τσάκισε ἔτσι τὸ ὅπλο ποὺ μόνο αὐτὸ μποροῦσε νὰ σώσει τὸ Νότιο Τυρόλο.

Καὶ τέταρτο, ἀπ' ὅλα τὰ κόμματα καὶ τὰ μέλη αὐτῶν τῶν κομμάτων ποὺ ἔβαλαν τὴν ὑπογραφή τους κάτω ἀπ' τὶς ἄτιμες συνθῆκες τῶν Βερσαλλιῶν καὶ τοῦ Σαὶν - Ζερμαίν.

Μάλιστα! Ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα, θαρραλέοι μου παλληκαράδες, ποὺ δὲν ἀντιδρᾶτε παρὰ μόνο μὲ λόγια!

Σήμερα, δὲν ἀφήνω νὰ μὲ ὁδηγήσει παρὰ μιὰ μονάχα ἄποψη: δὲν θὰ πάρουμε πίσω τὶς χαμένες περιοχὲς μὲ τοὺς λόγους τῶν φωνακλάδων κοινοβουλευτικῶν, ἀλλὰ μὲ ἕνα καλοακονισμένο σπαθί· δηλαδὴ μὲ αἱματηρὲς μάχες.

Ἔτσι, δὲν διστάζω νὰ δηλώσω, ἡ μοίρα πιὰ μίλησε, πὼς ὄχι πιὰ μονάχα δὲν πιστεύω ὅτι θἄταν δυνατὸ νὰ ξαναποκτήσουμε τὸ Νότιο Τυρόλο μ' ἕναν πόλεμο, ἀλλ' ἀκόμα θὰ συμβούλευα προσωπικά, νὰ τὸν ἀποφύγουμε, ἔχοντας πειστεῖ πὼς τὸ θέμα αὐτὸ δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ ξυπνήσει στοὺς Γερμανοὺς τὸν ἀπαιτούμενο φλογερό, πατριωτικὸ ἐνθουσιασμό, ποὺ εἶναι προϋπόθεση τῆς νίκης. Νομίζω τὸ ἀντίθετο, πὼς ἂν χρειαστεῖ μιὰ μέρα τὸ αἷμα μας νὰ χυθεῖ. ἄταν ἔγκλημα νὰ τὸ δώσουμε γιὰ νὰ ἐλευθερώσουμε διακόσιες χιλιάδες Γερμανούς, τὴν ἴδια ὥρα ποὺ, κοντά μας, πάνω ἀπὸ ἑφτὰ ἑκατομμύρια ἄλλοι Γερμανοὶ ὑποφέρουν κάτω ἀπ' τὴν ξένη κυριαρχία (κατοχὴ τῆς Ρηνανίας) καὶ ποὺ ἄλλη μιὰ ζωτικὴ ἀρτηρία τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ (ὁ Ρῆνος) διασχίζει μιὰ χώρα ὅπου οἱ νέγρικες ὀρδὲς χοροπηδοῦνε.

Ἂν τὸ γερμανικὸ ἔθνος θέλει νὰ βάλει ἕνας τέλος σὲ μιὰ τάξη πραγμάτων ποὺ ἐπιδιώκει νὰ τὸ ἐξαφανίσει ἀπ' τὸ εὐρωπαϊκὸ ἔδαφος, δὲν πρέπει νὰ ὑποπέσει στὰ ἴδια λάθη ποὺ ἔκανε πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο καὶ νὰ γίνει ἐχθρὸς τοῦ κόσμου ὁλόκληρου· πρέπει νὰ ξεχωρίσει ποιὸς εἶναι ὁ πιὸ ἐπικίνδυνος ἐχθρός του γιὰ νὰ τὸν τσακίσει συγκεντρώνοντας πάνω του ὅλες του τὶς δυνάμεις· κι ἂν αὐτὴ ἡ νίκη ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ θυσίες σὲ ἄλλα ἐπίπεδα, οἱ μέλλουσες γενιὲς τοῦ λαοῦ μας θὰ μᾶς τὸ συχωρέσουν. Θὰ μπορέσουν τότε καλύτερα νὰ ξεχωρίσουν τὴν τρομερὴ καταστροφή, τὶς μεγάλες φροντίδες μας καὶ τὴν σκληρὴ ἀπόφαση ποὺ πήραμε τότε, ὥστε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν προσπαθειῶν μας θἄναι πιὸ πετυχημένο.

Πρέπει σήμερα ν' ἀφήσουμε νὰ μᾶς καθοδηγήσει αὐτὴ ἡ κυριαρχικὴ ἰδέα, πὼς ἕνα κράτος δὲν μπορεῖ νὰ ἐπανακτήσει τίς περιοχὲς ποὺ ἔχασε παρὰ μόνο ἂν ἀποκτήσει πρῶτα τὴν πολιτική του ἀνεξαρτησία καὶ τὴν δύναμη μέσα στὴ μητέρα-πατρίδα.

Ἡ πρώτη προσπάθεια ποὺ πρέπει ν' ἀπασχολεῖ μιὰ δραστήρια κυβέρνηση εἶναι τὸ νὰ καταστήσει δυνατὴ καὶ νὰ ἐξασφαλίσει αὐτὴ τὴν ἀνεξαρτησία κι αὐτὴ τὴ δύναμη, μὲ μιὰ φρόνιμη συμμαχικὴ πολιτική, σχετικὰ μὲ τὶς ἐξωτερικές μας ὑποθέσεις.

Ἀλλὰ κι ἐμεῖς οἱ ἄλλοι ἐθνικοσοσιαλιστὲς πρέπει ἰδιαίτερα νὰ προσέξουμε ὥστε νὰ ξαναφέρουμε στὶς γραμμές μας τοὺς πατριῶτες ἐκείνους ποὺ ξεστράτισαν ἐπηρεασμένοι ἀπ' τοὺς Ἑβραίους καὶ νὰ μὴ κάνουμε τουλάχιστο τὰ ἴδια λάθη μ' αὐτούς. *Τί δυστύχημα θἄταν, ἂν αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ κίνημά μας ἀντὶ νὰ προετοιμάσει τὸν ἀγώνα μὲ τὸ σπαθί, εἶχε σὰν μόνη ἀπασχόληση τὶς διαμαρτυρίες.*

Ἡ φανταστικὴ ἰδέα μιᾶς ἱπποτικῆς συμμαχίας μ' ἕνα πτῶμα ποὺ ὀνομάζεται κράτος τῶν Ἀψβούργων ἔχει παρασύρει στὴν ἐρήμωση τὴν Γερμανία. Ἡ ὑποταγὴ στὸ συναίστημα καὶ στὴν φαντασία, ὅταν μελετοῦμε τὶς δυνατότητες ποὺ προσφέρονται σήμερα στὴν ἐξωτερική μας πολιτική, εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος γιὰ νὰ ἐμποδίσουμε μιὰ γιὰ πάντα τὴν ἀνασυγκρότησή μας.

***

Εἶναι ἀπαραίτητο τώρα, ν' ἀνασκευάσουμε τὶς ἀντιρρήσεις ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ προκύψουν ἀπὸ τὰ τρία ἐρωτήματα ποὺ κιόλας θέσαμε, δηλαδὴ νὰ δοῦμε:

Πρῶτον, ἂν θὰ μποροῦσε νὰ συμμαχήσει μὲ κανέναν ἡ σημερινὴ Γερμανία ποὺ ἡ ἀδυναμία της εἶναι φανερὴ ἀπ' ὅλους.

Δεύτερο, ἂν τὰ ἐχθρικὰ ἔθνη εἶναι ἱκανὰ νὰ ἐπιχειρήσουν μιὰ τέτοια μεταβολή.

Τρίτο, ἂν ἡ δεδομένη ἑβραϊκὴ ἐπίδραση δὲν θἄταν πιὸ ἰσχυρὴ ἀπὸ τὰ συμφέροντα καὶ τὴν καλὴ θέληση τῶν ἄλλων λαῶν κι ἂν δὲν ἐρχόταν σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ σχέδια τῆς συμμαχίας καθιστώντας τα μάταια.

Νομίζω πὼς ἔχω κιόλας μιλήσει ἀρκετὰ γιὰ τὴ μιὰ ἀπ' τὶς δυὸ ὄψεις τοῦ πρώτου σημείου. Εἶναι ὁλοφάνερο πὼς κανένας δὲν θἄθελε νὰ συμμαχήσει μὲ τὴ σημερινὴ Γερμανία. Δὲν ὑπάρχει καμιὰ δύναμη στὸν κόσμο ποὺ θὰ τολμοῦσε νὰ συνδέσει τὴν τύχη της μ' αὐτήν μιανοῦ κράτους ποὺ οἱ κυβερνήσεις του δὲν ἐμπνέουν τὴν παραμικρὴν ἐμπιστοσύνη. Ὅσο γιὰ τὴν ἀπόπειρα μερικῶν συμπατριωτῶν μας, ποὺ ὑποτίθεται ὅτι βρίσκουν, στὴν ἐξαθλιωμένη ἠθικὴ ὑπόσταση τοῦ λαοῦ μας, τὴν ἐξήγηση γιὰ τὴν στάση τῆς κυβέρνησης, ἡ ἀκόμη καὶ μιὰ δικαιολογία, τὴν ἀπορρίπτουμε δίχως καμιὰ συζήτηση.

Εἶναι βέβαιο πὼς ἡ ἔλλειψη χαρακτῆρος ποὺ μαρτυρεῖ ὁ λαός μας ἐδῶ κι ἕξη χρόνια, προκαλεῖ θλιβερὲς σκέψεις· ἡ ἀδιαφορία του ἀπέναντι καὶ στὰ πιὸ σοβαρὰ ἀκόμη συμφέροντα τοῦ ἔθνους εἶναι ἀληθινὰ ἀπελπιστική, κι ἡ δειλία του κάνει καὶ τὸν θεὸ ἀκόμα ν' ἀγανακτεῖ. Μόνο ποὺ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχνοῦμε πὼς αὐτὸς ὁ λαὸς ἔχει, πρὶν κιόλας λίγα χρόνια, δώσει στὸν κόσμο, τὸ πιὸ θαυμαστὸ παράδειγμα τῆς πιὸ ὑψηλῆς ἀνθρώπινης ἀρετῆς. Ἀπ' τὸν Αὔγουστο τοῦ 1914 ὡς τὸ τέλος αὐτῆς τῆς γιγάντιας πάλης τῶν ἐθνῶν, κανένας λαὸς τῆς γῆς δὲν ἔδειξε τόσο σκληρὸ θάρρος, παραδειγματικὴ ὑπομονὴ κι αὐταπάρνηση ὅσο ὁ δικός μας λαὸς ποὺ σήμερα κατάντησε τόσο θλιβερός. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἰσχυριστεῖ πὼς ὁ ἄτιμος ρόλος ποὺ παίζει σήμερα ὁ λαός μας, ἐκφράζει τὸν ἐσώτερο χαρακτῆρα του. Αὐτὰ ποὺ βλέπουμε γύρω μας, αὐτὰ ποὺ κάθε μέρα διαπιστώνουμε εἶναι οἱ ἀναπόφευκτες συνέπειες τοῦ ἐγκλήματος ποὺ ἔγινε στὶς 9 τοῦ Νοέμβρη στὰ 1918· ἔφεραν μιὰ βαθειὰ ἀναστάτωση στὴν ἀντίληψή μας καὶ στὴν κρίση μας. Τώρα ἀληθεύει περισσότερο ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε ὁ στίχος τοῦ ποιητή, πὼς τὸ κακό, μόνο κακὸ μπορεῖ νὰ γεννήσει. Μολοντοῦτο, ἀκόμα κι αὐτὴ τὴ στιγμή, οἱ καλὲς βασικὲς ἰδιότητες τοῦ λαοῦ μας, δὲν χάθηκαν ὁριστικά· κοιμοῦνται μέσα στὰ βάθη τῆς συνείδησής του καὶ βλέπουμε ξαφνικά, σὰν τὶς σιωπηλὲς ἀστραπὲς ποὺ σ' αὐτὲς ἡ Γερμανία τοῦ μέλλοντος θὰ δεῖ μιὰ μέρα τὰ πρῶτα συμπτώματα μιᾶς ἀνάρρωσης. Πολλὲς φορὲς θὰ βρεθοῦν, χιλιάδες καὶ χιλιάδες νεαροὶ Γερμανοὶ ἕτοιμοι νὰ θυσιαστοῦν ἐθελοντικά, ὅπως στὰ 1914 καὶ νὰ προσφέρουν τὰ τρυφερά τους νειᾶτα, στὸ βωμὸ τῆς ἀγαπημένης τους πατρίδας. Ἑκατομμύρια ἄνθρωποι ξανάρχισαν νὰ ἐργάζονται μὲ τὴν ἴδια ἀφοσίωση καὶ τὸν ἴδιο ζῆλο σὰ νὰ μὴν ὑπῆρχαν ποτὲ γύρω τους τὰ ἐρείπια ποὺ ἄφησε πίσω της ἡ ἐπανάσταση. Ὁ σιδερᾶς στέκεται πάλι μπροστὰ στὸ ἀμόνι του, ὁ ἀγρότης πίσω ἀπ'

τὸ ἄροτρό του, κι ὁ σοφὸς εἶναι καθισμένος μπροστὰ στὸ γραφεῖο του· ὅλοι κάνουν τὸ καθῆκον τους μὲ τὶς ἴδιες προσπάθειες καὶ τὴν ἴδια ἀφοσίωση.

Ἡ καταπίεση ποὺ μᾶς ὑποβάλλουνε οἱ ἐχθροί μας δὲν ἐκδηλώνεται μὲ ἀντιδράσεις χαρούμενες ἀπὸ μέρους μας, ὅπως ἄλλοτε, ἀλλὰ πικρία κι ὀργή. Εἶναι ἀναμφίβολο πὼς οἱ συνθῆκες ἔχουν ἀλλάξει.

Ἂν αὐτὴ ἡ ἐξέλιξη τῶν πνευμάτων δὲν ἐκδηλώνεται ἀκόμη μὲ τὴν μορφὴ μιᾶς σύρραξης ἢ μιᾶς ἀναγέννησης τῆς θεωρίας τῆς πολιτικῆς δύναμης καὶ τοῦ ἔνστικτου αὐτοσυντήρησης, τὸ λάθος ἀνήκει σ' αὐτοὺς ποὺ ἀπ' τὸ 1918, κυβερνοῦν τὸν λαό μας καὶ τὸν ὁδηγοῦν στὸ χαμό, ἀπὸ κατάρα τοῦ Θεοῦ παρὰ μὲ τὴν δική τους ἐξουσία.

Σίγουρα, αὐτοὶ ποὺ κατηγοροῦν σήμερα τὸ λαό μας, θἄπρεπε πρῶτα ν' ἀναρωτηθοῦν: τί ἔγινε γιὰ νὰ διορθωθεῖ τὸ κακό; Μήπως ἡ ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης ποὺ ἔδειξε ὁ λαός μας στὶς ἀποφάσεις τῶν κυβερνητῶν μας – ποὺ ἄλλωστε μόλις ποὺ ὑπῆρχαν – εἶναι δεῖγμα τῆς ἀδύναμης ζωτικότητας τοῦ ἔθνους μας ἢ μήπως εἶναι ἀπόδειξη πὼς ἡ μέθοδος ποὺ χρησιμοποιήθηκε γιὰ νὰ διατηρηθεῖ αὐτὴ ἰσχυρὴ ἦταν τέλεια ἀποτυχημένη; *Τί ἔκαναν οἱ κυβερνήσεις μας γιὰ νὰ ξαναγεννηθεῖ μέσα σ' αὐτὸ τὸ λαὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἐθνικῆς περηφάνειας, τῆς σκληρότητας καὶ τοῦ μίσους ποὺ εἶναι παιδὶ τῆς ὀργῆς;*

Ὅταν στὰ 1919, ἡ συνθήκη εἰρήνης ἐπιβλήθηκε στὸ γερμανικὸ λαό, ὅλοι εἴχαμε τὸ δικαίωμα νὰ ἐλπίζουμε ὅτι αὐτὸ τὸ ὅπλο καταπίεσης δίχως ὅρια, θὰ ξυπνοῦσε μέσα του τὴν ἄγρια ἐπιθυμία τῆς ἐλευθερίας. *Οἱ συνθῆκες εἰρήνης ποὺ οἱ ἀπαιτήσεις της μαστιγώνουν κυριολεκτικὰ τὸ λαό, ἐνεργοῦν συχνὰ ὅπως τὰ πρῶτα χτυπήματα πάνω στὰ τύμπανα ποὺ ἀναγγέλουν τὴν προσεχῆ ἐξέγερση.*

Ποιὸ κόμμα μπόρεσε νὰ ἐκμεταλλευτεῖ ἔτσι τὴν συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν!

Αὐτὸ τὸ ὄργανο καταπίεσης δίχως τέλος, τὸ ἄτιμο αὐτὸ μέσο λεηλασίας, θὰ μποροῦσε στὰ χέρια μιᾶς κυβέρνησης ποὺ θἄθελε νὰ τὸ χρησιμοποιήσει, νὰ γίνει ἀφορμὴ γιὰ μιὰν ἔξαρση τῶν παθῶν στὸν ψηλότερό τους βαθμό. Ἂν μιὰ προπαγάνδα ἄξια τοῦ ὀνόματός της ἤξερε νὰ μεταχειριστεῖ τὶς σκληρότητες ποὺ ἐπιβάλλονταν μὲ σαδιστικὴ εὐχαρίστηση στὸ λαό, θἄχε μεταλλάξει τὴν ἀδιαφορία του σ' ἐπαναστατικὴ ἀγανάχτηση κι αὐτὴ τὴν Ἀγανάχτηση σὲ θύελλα ὀργῆς.

Πόσο ἦταν εὔκολο νὰ φτιάξουν ἀπ' τὰ γεγονότα αὐτά, φλόγες ποὺ θὰ καῖγαν τὸ μυαλὸ καὶ τὴν καρδιὰ τοῦ λαοῦ μας, ὥσπου ἡ κοινὴ ντροπὴ καὶ τὸ μαζικὸ μῖσος νὰ γίνουν μέσα στὴν ψυχὴ ἑξῆντα

ἑκατομμυρίων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν μιὰ πύρινη δίνη, ἕνα ἡφαίστειο ποὺ θὰ ξεπετοῦσε τὴν σιδερένια θέληση, μὲ μιὰ κραυγή:

Θέλουμε ὅπλα!

Ὁρῖστε, σὲ τί μπορεῖ νὰ χρησιμεύσει μιὰ συνθήκη εἰρήνης. Ἡ δίχως οἶκτο καταπίεση ποὺ βάραινε πάνω μας, οἱ δίχως ὑποχώρηση ἀπαιτήσεις της, προμήθευαν τὰ πιὸ ἀποφασιστικὰ ὅπλα σὲ μιὰ προπαγάνδα ποὺ θἄθελε νὰ βγάλει ἀπ' τὸ λήθαργο τους τὰ ζωντανὰ μυαλὰ τοῦ ἔθνους μας.

Ὅμως τότε θἄπρεπε κάθε ἔντυπο, ἀπ' τὸ ἀλφάβητο ποὺ μαθαίνει νὰ διαβάζει τὸ μικρὸ παιδί, ὡς τὴν τελευταία ἐφημερίδα, κάθε θέατρο καὶ κάθε κινηματογράφος, κάθε διαφήμηση καὶ κάθε πινακίδα, νὰ μποῦν στὴν ὑπηρεσία αὐτοῦ τοῦ μοναδικοῦ σκοποῦ, ὥσπου ἡ χιμερικὴ ἐπίκληση ποὺ οἱ πατριωτικές μας ὀργανώσεις ἀπευθύνουν σήμερα στὸν οὐρανό: «Κύριε, κάνε μας ἐλεύθερους», νὰ μεταλλάξει μέσα στὸ μυαλὸ καὶ τοῦ μικροῦ παιδιοῦ ἀκόμη σὲ μιὰ φλογερὴ προσευχή: *«Θεὲ Παντοδύναμε, δόξασε τὰ ὅπλα μας· γίνε δίκαιος ὅπως ἦσουνα πάντα· ἀποφάσισε τώρα ἂν ἀξίζουμε αὐτὴ τὴν ἐλευθερία· Κύριε εὐλόγησε τὸν ἀγῶνα μας!»*

Ἀφήσαμε νὰ χαθοῦν ὅλες οἱ εὐγενικὲς εὐκαιρίες καὶ δὲν κάναμε τίποτα.

Ποιὸς θὰ ἐκπλαγεῖ λοιπὸν ἂν ὁ λαός μας δὲν εἶναι αὐτὸς ποὺ θἄπρεπε νὰ ἦταν; Ἂν ὁ ὑπόλοιπος κόσμος δὲν μᾶς βλέπει παρὰ σὰν τιποτένιους ὑπηρέτες, σὰν ὑποτακτικὰ σκυλιὰ ποὺ γλύφουμε μ' εὐγνωμοσύνη τὸ χέρι ποὺ μόλις μᾶς χτύπησε;

Εἶναι σίγουρο πὼς ἡ ἱκανότητά μας γιὰ τὴ συναψη μιᾶς συμμαχίας εἶναι περιωρισμένη σήμερα ἀπὸ λάθος τοῦ λαοῦ μας, ἀλλὰ κι ἀκόμη πιὸ περιωρισμένη ἀπὸ ἕνα μεγαλύτερο λάθος: τῶν κυβερνήσεών μας.

Γιὰ νὰ μπορέσει ὁ λαός μας νὰ ἐφαρμόσει μιὰ δραστήρια συμμαχικὴ πολιτική, εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀνέβει πρῶτα στὴν ἐκτίμηση τῶν ἄλλων λαῶν κι αὐτὴ ἡ ἀποκατάσταση ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ὕπαρξη τῆς Γερμανίας σὰν κυρίαρχη ἐξουσία ποὺ δὲν θὰ εἶναι πιὰ ἡ ταπεινὴ σκλάβα τῶν ξένων χωρῶν, ὥστε ὁ ἀρχηγὸς τῆς ὀρδῆς νὰ μπορεῖ νὰ ἐκμεταλλεύεται τὶς ἴδιες της, τὶς δυνάμεις· χρειάζεται μιὰ κυβέρνηση ποὺ ν' ἀποτελεῖ τὸν κήρυκα τῆς ἐθνικῆς συνείδησης.

Ὅταν ὁ λαός μας θ' ἀποκτήσει μιὰ κυβέρνηση ποὺ θὰ δεῖ σ' αὐτὴν τὴν ἀποστολή του, δὲν θὰ χρειαστοῦν παρὰ μονάχα ἕξη χρόνια σθεναρῆς διοίκησης ποὺ θὰ δώσουν στὸ Ράιχ τὸ δικαίωμα νὰ στηρίξει τὴν ἐξωτερικὴ πολιτική του πάνω σὲ μιὰ τὸ ἴδιο σθεναρὴ θέληση μιανοῦ λαοῦ ἐμπνευσμένου ἀπ' τὸ πάθος τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ δεύτερη ἀντίρηση, αὐτὴ ποὺ λέει πὼς τάχα εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ μεταλλάξουμε τοὺς ἐχθρικοὺς λαοὺς σὲ ἀφοσιωμένους συμμάχους, μπορεῖ ἴσως ν' ἀντικρουστεῖ ἔτσι:

Ἡ γερμανοφοβία κι ἡ ψύχωση ποὺ γενικὰ δημιούργησε ἡ πολεμικὴ προπαγάνδα καὶ ποὺ ἐξαπολύθηκε μὲ τέχνη στὶς ἄλλες χῶρες θὰ ὑπάρχει μοιραία ἀκόμη κι ὅταν τὸ Ράιχ δὲν θὰ ἔχει, μὲ τὸ ξύπνημα τῆς ἐθνικῆς συνείδησης τοῦ λαοῦ μας, τὰ χαρακτηριστικὰ ἑνὸς κράτους ποὺ παίζει κάποιο ρόλο στὴν εὐρωπαϊκὴ κονίστρα, ἢ ποὺ ἴσως μπορεῖ νὰ παίξει.

Μόνον ὅταν ἡ κυβέρνηση κι ὁ λαός μας, θὰ δώσουν τὴν ἐντύπωση ὅτι μποροῦν μὲ κάθε ἐξασφάλιση, νὰ συνάψουν μιὰ συμμαχία μαζύ τους, μόνο τότε, ἡ μιὰ ἢ ἡ ἄλλη δύναμη ποὺ θἄχει παράλληλα συμφέροντα μὲ τὰ δικά μας, θὰ ὁδηγηθεῖ στὴν ἀπόφαση νὰ μεταλλάξει τὴν κοινή της γνώμη μὲ μιὰ προπαγάνδα ἀντίθετη. Ἀλλὰ ἕνα παρόμοιο ἀποτέλεσμα χρειάζεται ἐντατικὴ καὶ εὔστροφη προεργασία. Ἀκριβῶς λοιπὸν ἐπειδὴ πολὺς χρόνος εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ νὰ ἀλλάξει ὁ προσανατολισμὸς τῆς κοινῆς γνώμης σ' ἕναν ἄλλο λαό, δὲν πρέπει νὰ ἐφαρμόσουμε τὴν ἀπόφασή μας αὐτὴ παρὰ μετὰ ἀπὸ ὥριμη σκέψη, δηλαδὴ ὅταν θὰ εἴμαστε ἀπόλυτα βέβαιοι πὼς αὐτὴ ἡ δουλειὰ ἀξίζει τὸν κόπο νὰ γίνει καὶ πὼς θ' ἀποφέρει καρποὺς στὸ μέλλον. Δὲν θὰ πρέπει νὰ βασιζόμαστε στὶς μάταιες φλυαρίες κάποιου ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, λίγο ὡς πολὺ ἔξυπνου, ποὺ θ' ἀποπειραθεῖ ν' ἀλλάξει τὴν ἠθικὴ ὑπόσταση ἑνὸς λαοῦ χωρὶς νἄχει σίγουρη ἐξασφάλιση πὼς οἱ καινούριες διαθέσεις θἄχουν μιὰ πραγματικὴ ἀξία. Ἂν γίνει κάτι τέτοιο θὰ παρατηρηθεῖ πλέρια σύγχυση τῆς κοινῆς γνώμης. Αὐτὸ ποὺ ἐξασφαλίζει μὲ τὸν πιὸ σίγουρο δυνατὸ τρόπο γιὰ ἀργότερα, τὴν σύναψη μιᾶς συμμαχίας μ' ἕνα ἄλλο κράτος, δὲν εἶναι βέβαια οἱ τυποποιημένες φράσεις κάποιων ἀπομονωμένων ὑπουργῶν, ἀλλὰ ἡ σταθερὴ ἐκδήλωση τῶν κυβερνητικῶν προθέσεων, ἀπόλυτα καθωρισμένων ποὺ φαίνονται μαζὺ κι εὐεργετικές, καθὼς κι ὁ προσανατολισμὸς στὸ ἴδιο σημεῖο, τῆς κοινῆς γνώμης. Ἡ ἐμπιστοσύνη ποὺ θὰ μπορούσαμε νἄχουμε γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῶν δυὸ τελευταίων ἐτούτων προϋποθέσεων, θὰ βασιστεῖ ἀκόμη περισσότερο σὲ σίγουρα δεδομένα, ἂν ἡ κυβερνητικὴ ἐξουσία φροντίσει μὲ αὐξανόμενη δραστηριότητα νὰ προετοιμάσει καὶ νὰ προωθήσει μὲ τὴν προπαγάνδα της, τὴν κοινὴ γνώμη καὶ ἂν παράλληλα οἱ προσπάθειες αὐτῆς τῆς τελευταίας ἀντανακλοῦν πιὸ φανερὰ ἐκεῖνες τῆς κυβέρνησης.

Ἕνας λαὸς — ποὺ βρίσκεται στὴ δική μας θέση — δὲν λογίζεται ἱκανὸς νὰ συμμαχήσει παρὰ μόνο ἂν ἡ κυβέρνησή του κι ἡ κοινὴ γνώμη μαζύ, δηλώνουν κι ἐκδηλώνουν μὲ τὶς πράξεις τους τὴν φανατική τους

θέληση νὰ πολεμήσουν γιὰ ν' ἀποκτήσουν πάλι τὴν ἐλευθερία τους. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπαραίτητη συνθήκη προκειμένου νὰ τροποποιηθεῖ ἡ κοινὴ γνώμη τῶν ἄλλων κρατῶν ποὺ εἶναι διατεθειμένα νὰ ὑπερασπιστοῦν τὰ προσωπικά τους συμφέροντα, ἀκολουθώντας τὸν ἴδιο δρόμο ποὺ ὁ σύντροφος λαὸς θεωρεῖ σκόπιμο, γιὰ νὰ φτάσουν τελικὰ στὴν συμμαχία.

Ἀλλὰ ὑπάρχει ἀκόμη ἕνα σημεῖο ποὺ πρέπει νὰ ἐξεταστεῖ: *Τὸ ν' ἀλλάξεις τὴν ἠθικὴ ὑπόσταση μιανοῦ λαοῦ ἦταν μιὰ κουραστικὴ δουλειὰ καὶ πολλοὶ δὲν καταλαβαίνουν πόσο ἐγκληματικὸ λάθος καὶ ἀνοησία εἶναι νὰ χρησιμοποιοῦμε τὰ ὅπλα τῶν ἀντιπάλων γιὰ νὰ τοὺς ἀντιταχτοῦμε.*

Πρέπει νὰ συνειδητοποιήσουμε τοῦτο: θὰ περάσει ἀναγκαστικὰ πολὺ καιρὸς πρὶν ἕνας λαὸς καταλάβει ἀπόλυτα τὶς μυστικὲς προθέσεις τῆς κυβέρνησής του, γιατὶ αὐτὴ ἡ ἴδια δὲν μπορεῖ νὰ παρέχει διαφωτιστικὲς ἐξηγήσεις πάνω στοὺς τελικοὺς σκοποὺς καὶ στὴν πολιτικὴ προετοιμασία ποὺ ἐπιδιώκει, ἀλλὰ χρειάζεται, ἢ τὴν τυφλὴ ἐμπιστοσύνη τῆς μάζας, ἢ νὰ βασίζεται στὴν ὑποστήριξη τῆς ἄρχουσας καὶ ἀναπτυγμένης τάξης τῶν διανοουμένων. Ὅμως καθὼς αὐτὴ ἡ σαφήνεια τῆς πολιτικῆς τακτικῆς καὶ ἡ ἰδιότητα τῆς θείας ὑπόστασής της δὲν ὑπάρχουν γιὰ πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ καθὼς πολιτικοὶ λόγοι δὲν ἐπιτρέπουν νὰ δίνονται ἐξηγήσεις, ἕνα μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴν ἡγετικὴ τάξη τῶν διανοουμένων θὰ στραφεῖ ἐνάντια στὶς καινούριες ἀντιλήψεις ποὺ σ' αὐτὲς θὰ δεῖ, ἀνάξιες λόγου προσπάθειες. Ἔτσι ξεκινᾶν οἱ ἀντιθέσεις τῶν ὑγιῶν στοιχείων τοῦ κράτους ποὺ σὲ λίγο γίνονται ἀνησυχητικές.

Ἀκόμα ἐπιτακτικό μας καθῆκον εἶναι ν' ἀφαιρέσουμε ἀπ' τὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων ποὺ θ' ἀναλάβουν τὸ ἔργο τῆς ἐπαφῆς γιὰ τὴν ἀλληλοκατανόηση δυὸ λαῶν, ὅσο περισσότερα ὅπλα ἀπ' αὐτὰ ποὺ θὰ χρησιμοποιήσουν, ἰδιαίτερα ὅταν πρόκειται, καθὼς στὴν δική μας περίπτωση, γιὰ φλύαρους, μωροφιλόδοξους καὶ φαντασιοκόπους, ἢ γιὰ πατριωτικὲς τάξα ὀργανώσεις καὶ γιὰ μικροαστοὺς ποὺ μιλοῦνε πολιτικὰ στὸ καφενεῖο. Γιατὶ φτάνει μονάχα νὰ σκεφτοῦμε λιγάκι γιὰ νὰ καταλάβουμε πὼς οἱ φωνὲς ποὺ βγάζουν γιὰ νὰ διαδηλώσουν τὴν διάθεση γιὰ πόλεμο καὶ γιὰ ἐπανάκτηση τῶν ἀποικιῶν κτλ., δὲν εἶναι στὴν πραγματικότητα παρὰ ἀνόητες φλυαρίες, ποὺ δὲν περιέχουν καμιὰ θεωρία πραγματικὰ ἐφαρμόσιμη. Δὲν πρέπει νὰ θεωροῦμε σὰν εὐεργετικὴ γιὰ τὴν Γερμανία τὴν σημερινὴ ἀγγλικὴ πολιτικὴ ποὺ συμμετέχει στὶς ἀνόητες διαχύσεις τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς διαμαρτυρίας ποὺ ἄλλοι ἀπ' αὐτοὺς εἶναι ἀβλαβεῖς κι ἄλλοι φοβισμένοι, μὰ ποὺ ὅλοι τους δουλεύουν σιωπηλὰ γιὰ τοὺς θανάσιμους ἐχθρούς μας. Τσακίζονται σὲ τρομερὲς διαμαρτυρίες ἀπέναντι στὸ θεὸ καὶ στὸν κό-

σμο ὁλόκληρο καὶ λησμονοῦν τὴ βασικὴ ἀρχὴ ποὺ εἶναι ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση τῆς ὅλης ἐπιτυχίας: *Αὐτὸ ποὺ κάνεις, κάνε το ὁλόκληρο. Οὐρλιάζοντας ἐνάντια σὲ πέντε, σὲ δέκα κράτη, ξεχνοῦν νὰ συγκεντρώσουν ὅλες τους τὶς φυσικὲς καὶ ἠθικὲς δυνάμεις γιὰ νὰ χτυπήσουν ἴσια στὴν καρδιὰ τὸν ἀδυσώπητο ἐχθρὸ καὶ θυσιάζουν τὴ δυνατότητα νὰ ἐνισχυθοῦμε συμμαχώντας, ἀφοῦ καταλάβουμε πρῶτα καλὰ τὶ σημαίνει αὐτό.*

Κι ἐδῶ, τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα ἔχει μιὰν ἀποστολὴ νὰ ἐκπληρώσει. Ὀφείλει νὰ διδάξει τὸ λαό μας, νὰ μὴ σταματᾶ σὲ μικρολεπτομέρειες, νὰ μὴ διασπᾶ τὶς δυνάμεις του σὲ δευτερεύοντα προβλήματα καὶ νὰ μὴ ξεχνᾶ πὼς ἐκεῖνο ποὺ γιὰ χάρη του σήμερα ἀγωνιζόμαστε εἶναι ἡ ὕπαρξη τοῦ λαοῦ μας κ' ὅτι ὁ μοναδικὸς ἐχθρὸς ποὺ ἐνάντιά του πρέπει νὰ στρέψουμε τὰ χτυπήματά μας εἶναι καὶ μένει ἡ δύναμη ἐκείνη ποὺ μᾶς ἀποστερεῖ αὐτὴ τὴν ὕπαρξη.

Μπορεῖ νὰ χρειαστεῖ νὰ ὑποβληθοῦμε σὲ σκληρὲς θυσίες. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι δικαιολογία γιὰ ν' ἀρνηθοῦμε ν' ἀκούσουμε τὸ σωστὸ καὶ νὰ μαλλώνουμε μ' ὅλο τὸν κόσμο βγάζοντας ὑστερικὲς κραυγές, ἀντὶ νὰ συγκεντρώνουμε τὶς δυνάμεις μας ἐνάντια στὸν πιὸ ἐπικίνδυνο ἐχθρό μας.

Ἄλλωστε ὁ γερμανικὸς λαὸς δὲν ἔχει καὶ ἠθικὰ τὸ δικαίωμα νὰ κατηγορεῖ τὴν στάση ποὺ κρατεῖ ἀπέναντί του ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος, μιὰ καὶ δὲν ζήτησε λογαριασμὸ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἐγκληματίες ποὺ πούλησαν καὶ πρόδωσαν τὴν ἴδια τους τὴ χώρα. Δὲν εἶναι διόλου ἀπόδειξη ὅτι ἐπιδιώκουμε τὸν σεβασμὸ τῶν ἄλλων ὅταν ἐξαπολύουμε ἀπὸ μακρυὰ βρισιὲς καὶ διαμαρτυρίες ἐνάντια στὴν Ἀγγλία, στὴν Ἰταλία κτλ. κι ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ ν' ἀφήνουμε νὰ περπατοῦν ἐλεύθερα ἀνάμεσά μας οἱ ἀπατεῶνες πού χρηματίστηκαν ἀπ' τὴν πολεμικὴ προπαγάνδα τοῦ ἐχθροῦ μας, γιὰ νὰ μᾶς πάρουν ἀπ' τὸ χέρι τὰ ὅπλα, νὰ μᾶς σπάσουν τὸ ἠθικὸ καὶ νὰ πουλήσουν γιὰ τριάντα ἀργύρια τὸ Ράιχ ἀφοῦ τὄφτασαν σ' αὐτὰ τὰ χάλια.

Ὁ ἐχθρὸς δὲν κάνει παρὰ αὐτὸ ποὺ νομίζει πὼς πρέπει νὰ κάνει. Ἡ στάση του κι οἱ πράξεις του πρέπει νὰ μᾶς γίνουν μάθημα.

Ἂν δὲν μποροῦμε τὰ ὑψωθοῦμε ἐκεῖ ποὺ μᾶς ὁδηγοῦν τὰ γεγονότα, πρέπει τουλάχιστο νὰ παραδεχτοῦμε πὼς δὲν ἀπομένει παρὰ ν' ἀπελπιστοῦμε πὼς κάποτε θὰ ἐφαρμόσουμε μιὰ πολιτικὴ συμμαχιῶν. Γιατὶ ἂν δὲν θελήσουμε νὰ συμμαχήσουμε μὲ τὴν Ἀγγλία ἐπειδὴ μᾶς πῆρε τὶς ἀποικίες μας, οὔτε μὲ τὴν Ἰταλία ἐπειδὴ ἔχει στὴν κατοχή της τὸ Νότιο Τυρόλο, ἢ μὲ τὴν Πολωνία καὶ τὴν Τσεχοσλοβακία ἐπειδὴ εἶναι ἡ Πολωνία κι ἡ Τσεχοσλοβακία, δὲν θὰ μᾶς ἀπομείνει πιὰ ἄλλος πιθανὸς σύμμαχος στὴν Εὐρώπη, ἀπ' τὴν Γαλλία πού, ἂς τὸ ποῦμε ἔτσι μιὰ κι ἦρθε ἡ κουβέντα, μᾶς ἔκλεψε τὴν Ἀλσατία καὶ τὴν Λωρραίνη.

Κι ὅμως εἶναι ἀμφίβολο ἂν αὐτὸς ὁ τρόπος ἐνέργειας θ' ἀποβεῖ

τελικὰ σὲ ὄφελος γιὰ τὰ συμφέροντα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Πάντως, ἔχουμε πάντα τὸ δικαίωμα ν' ἀναρωτιόμαστε ἂν μιὰ παρόμοια ἀντίληψη εἶναι γνώμη ποὺ τὴν ὑποστηρίζει κανένας ἀνόητος ἢ κανένας μεγάλος τσαρλατάνος...

Ἂν πρόκειται γιὰ τοὺς ἡγέτες, ὁμολογῶ πὼς δέχομαι τὴν δεύτερη ὑπόθεση.

Ἡ ἀλλαγὴ στὶς ἀντιλήψεις κάποιου λαοῦ, ποὺ ὡς τώρα ἦταν ἐχθροί μας καὶ ποὺ τὰ συμφέροντά τους θὰ συμφωνήσουν μὲ τὰ δικά μας στὸ μέλλον, μπορεῖ, ἀπ' ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπ' τὴν ἀνθρώπινη κρίση, νὰ πραγματοποιηθεῖ, ἂν ἡ ἐσωτερικὴ δύναμη τοῦ κράτους μας νὰ ὑποστηρίξουμε φανερὰ τὴν ὕπαρξή μας, μᾶς καταστήσουν συμμάχους, ποὺ ἡ συμβολή τους θἄχει κάποιαν ἀξία ἂν καὶ ἐκτὸς ἀπ' αὐτά, τὰ ἴδια μας τὰ ἐλαττώματα ἢ τουλάχιστο οἱ ἐγκληματικὲς μας πράξεις, δὲν προσφέρουν πιὰ τροφὴ στὴν προπαγάνδα τῶν ἀντιπάλων ἐνάντια σ' αὐτὰ τὰ σχέδια συμμαχίας μὲ τοὺς παλιοὺς ἐχθρούς.

***

Στὴν τρίτη πιθανὴ ἀντίρηση εἶναι πιὸ δύσκολη ἴσως ἡ ἀπάντηση:

Μποροῦμε νὰ ὑπολογίσουμε πὼς οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἀληθινῶν συμφερόντων τῶν ἐθνῶν ποὺ μ' αὐτὰ πιθανὸν νὰ συμμαχήσουμε, θὰ εἶναι σὲ θέση νὰ σταθοῦν στὸ ὕψος τους ἀπέναντι στὴν θέληση τῶν Ἑβραίων, αὐτοῦ τοῦ θανάσιμου ἐχθροῦ τῶν λαϊκῶν, ἐθνικῶν ἀνεξάρτητων κρατῶν;

Λόγου χάρη ἡ πατροπαράδοτη ἀγγλικὴ πολιτικὴ θἄχει ἢ ὄχι τὴ δύναμη νὰ κατανικήσει τὴν καταστρεπτικὴ ἐπίδραση τοῦ ἰουδαϊσμοῦ;

Εἶναι, ὀφείλουμε νὰ τὸ ποῦμε, πολὺ δύσκολο ν' ἀπαντήσουμε σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα. Ἐξαρτᾶται ἀπὸ πολλοὺς παράγοντες, ἡ ὁριστική μας κρίση πάνω στὸ θέμα. Πάντως ἕνα πράγμα εἶναι σίγουρο: *σ' ἕνα μόνο κράτος ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ στέρεα ἑδραιωμένη καὶ ἀπόλυτα προσανατολισμένη στὰ συμφέροντα τῆς χώρας, ὥστε κανεὶς δὲν θὰ πεῖ ὅτι οἱ δυνάμεις τοῦ ἰουδαϊσμοῦ εἶναι ἱκανὲς ν' ἀντιταχθοῦν ἀποφασιστικὰ στὴν πολιτικὴ ποὺ κρίθηκε ἀπαραίτητη ἀπ' τὴν κυβέρνηση.*

Ὦ ἀγώνας ποὺ διεξάγει ἡ φασιστική, μπορεῖ στὸ βάθος του νὰ εἶναι δίχως κρίση (ἀλλὰ ἐγὼ προσωπικά δὲν τὸ πιστεύω), ἐνάντια στὰ τρία κύρια ὅπλα τῶν Ἑβραίων, εἶναι ἡ καλύτερη ἀπόδειξη ὅτι μπορεῖ ἀκόμη καὶ μὲ πλάγια μέσα, νὰ τσακίσει τὰ δηλητηριασμένα βέλη αὐτῆς τῆς δύ-

ναμης ποὺ ὑψώνεται πάνω ἀπ' τὰ κράτη. Οἱ ἀντιρρήσεις τῶν μυστικῶν μασωνικῶν ὀργανώσεων, οἱ διώξεις τοῦ διεθνιστικοῦ τύπου καὶ παράλληλα ἡ ἰσχυροποίηση προοδευτικὰ τῆς φασιστικῆς θεωρίας μέσα στὸ κράτος, θ' ἀναγκάσουν, καθὼς τὰ χρόνια περνοῦν, τὴν ἰταλικὴ κυβέρνηση νὰ ὑπερασπιστεῖ ὁλοένα καὶ περισσότερο τὰ συμφέροντα τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τοὺς συριγμοὺς τῶν ἑβραϊκῶν φιδιῶν ποὺ ἀπειλοῦν τὸν κόσμο ὁλόκληρο.

Τὰ πράγματα παρουσιάζονται λιγώτερο καλὰ στὴν 'Αγγλία. Σ' αὐτὴ τὴν χώρα τῆς «ἀπόλυτης δημοκρατίας», οἱ Ἑβραῖοι ἐξασκοῦν μιὰν ἀπολυταρχικὴ σχεδὸν δικτατορία πάνω στὴν κοινὴ γνώμη. Καὶ μολοντοῦτο, ἀκόμη καὶ σ' αὐτὴ τὴ χώρα ἔχει ἀρχίσει ὁ διασπαστικὸς ἀγώνας ἀνάμεσα στοὺς ἐκπροσώπους τῶν συμφερόντων τοῦ 'Αγγλικοῦ κράτους καὶ στοὺς ὑπερασπιστὲς τῆς παγκόσμιας ἑβραϊκῆς δικτατορίας.

Ἡ μανία μὲ τὴν ὁποία συχνὰ συγκρούονται αὐτοὶ οἱ δυὸ λυσσασμένοι ἀντίπαλοι ἐκδηλώνεται γιὰ πρώτη φορὰ φανερά, μετὰ τὸν πόλεμο, μὲ τὶς διαφορετικὲς θέσεις ποὺ κράτησαν ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνηση ἀπ' τὴ μιὰ κι ὁ τύπος ἀπ' τὴν ἄλλη, ἀπέναντι στὸ πρόβλημα τῆς 'Ιαπωνίας.

Μόλις ὁ πόλεμος τέλειωσε ἡ παλιὰ ἀμοιβαία ἐχθρότητα ποὺ χώριζε τὴν 'Αμερικὴ καὶ τὴν 'Ιαπωνία ἄρχισε νὰ ἐκδηλώνεται. Φυσικὰ οἱ μεγάλες εὐρωπαϊκὲς δυνάμεις δὲν μποροῦσαν νὰ προσποιηθοῦν ἀδιαφορία μπροστὰ στὸν καινούριο κίνδυνο γιὰ πόλεμο. Παρόλη τὴν φυλετικὴ συγγένεια ἡ 'Αγγλία δὲν ἐμποδίζεται νὰ νοιώθει κάποια ζήλεια καὶ μιὰν ἀνησυχία βλέποντας τὴν πρόοδο ποὺ δείχνουν τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη σ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς παγκόσμιας πολιτικῆς. Αὐτὴ ἡ παλιὰ ἀποικία, αὐτὸ τὸ παιδὶ τῆς μητρόπολης, μοιάζει νὰ ἐπιδιώκει τὴν κυριαρχία τοῦ κόσμου. Καθὼς καταλαβαίνει κανείς, σήμερα ἡ 'Αγγλία ἀνήσυχη κι ὅλο φροντίδα, πλησιάζει περισσότερο τοὺς παλιούς της συμμάχους καὶ ἡ ἀγγλικὴ πολιτικὴ βλέπει μὲ ἀγωνία νὰ φτάνει ἡ στιγμὴ ποὺ δὲν θὰ μποροῦμε πιὰ νὰ λέμε :

«Ἡ 'Αγγλία βασιλεύει στὶς θάλασσες» ἀλλὰ : *«Οἱ θάλασσες ἀνήκουν στὴν 'Αμερική»*.

Τὸ γιγάντιο κράτος τῆς Βόρειας 'Αμερικῆς μὲ τὰ τεράστια πλούτη του ποὺ βγαίνουν ἀπὸ μιὰ γῆ παρθένα, εἶναι λιγώτερο τρωτὸ ἀπ' τὸ Ράιχ, τὸ περικυκλωμένο ἀπὸ ἐχθρούς. Ἂν ἔπρεπε νὰ ριχτοῦν τὰ ζάρια γιὰ τὴν ἀποφασιστικὴ παρτίδα, ἡ 'Αγγλία θὰ ἦταν χαμένη στὴν περίπτωση ποὺ θὰ ἐπεχειροῦσε νὰ στηριχτεῖ στὶς ἴδιες της μόνο δυνάμεις. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο, λαίμαργα φρόντισε νὰ προσε-

ταιριστεῖ τὴν κίτρινη γροθιὰ καὶ ἀγκιστρώθηκε σὲ μιὰ συμμαχία, ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι ἀσυγχώρητη ἀπὸ φυλετικὴ ἄποψη, μὰ ποὺ ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως εἶναι τὸ μόνο μέσο ποὺ ἡ Ἀγγλία διαθέτει γιὰ νὰ ἐνισχύσει τὴν θέση της στὸν κόσμο ἀπέναντι στὶς φιλοδοξίες τῆς ἀμερικανικῆς ἠπείρου.

Ἐνῶ ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνηση δὲν ἀποφάσιζε νὰ διακόψει τὶς σχέσεις ποὺ τὴν ἔνωναν μὲ τὸν ἀσιατικὸ σύντροφό της, παρόλους τοὺς κοινοὺς ἀγῶνες ποὖχε κάνει μὲ τὴν Ἀμερικὴ στὰ πεδία τῶν μαχῶν τῆς Εὐρώπης, ὁλόκληρος ὁ ἰουδαϊκὸς τύπος χτυποῦσε πισώπλατα αὐτὴ τὴ συμμαχία.

Πῶς εἶναι δυνατὸ τὰ ἰουδαϊκὰ ὄργανα νἄχουν, ὡς τὸ 1918, πιστὰ ὑπηρετήσει τὰ ὅπλα τῆς Ἀγγλίας στὸν ἀγώνα της ἐνάντια στὸ Ράιχ καί, ξαφνικά, νὰ τὴν προδίνουν ἀκολουθώντας ἕνα δικό τους δρόμο;

Ἡ ἐκμηδένιση τῆς Γερμανίας ἦταν σύμφωνη μὲ τὰ συμφέροντα, ὄχι πιὰ τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ τῶν Ἑβραίων, τὸ ἴδιο καθὼς σήμερα ἡ ἐκμηδένιση τῆς Ἰαπωνίας, θὰ χρησίμευε μονάχα γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσει ὄχι τὰ συμφέροντα τοῦ Ἀγγλικοῦ κράτους, ἀλλὰ τὰ μελλοντικὰ σχέδια ἐκείνων τῶν σκοτεινῶν ἀνθρώπων ποὺ ἐπιδιώκουν τὴν ἑβραϊκὴ κυριαρχία σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμο. Τὴν ὥρα ποὺ ἡ Ἀγγλία καταβάλλει ὅλες της τὶς προσπάθειες γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν θέση της σ' αὐτὸ τὸν πλανήτη, οἱ Ἑβραῖοι προετοιμάζουν τὴν σύγκρουση ποὺ θὰ τοὺς ἐπιτρέψει νὰ κατακτήσουν τὸν κόσμο.

Θεωροῦν πὼς τὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη εἶναι κιόλας στὰ χέρια τους ἁδρανῆ ὄργανα, ποὺ κυριαρχεῖ πάνω τους μὲ τοὺς ἐλιγμοὺς αὐτῆς τῆς αὐτοαποκαλούμενης ἀνατολικῆς δημοκρατίας ἢ μ' ἄλλα λόγια, τοῦ ρώσικου μπολσεβικισμοῦ. Ἀλλὰ δὲν τοὺς φτάνει νὰ διατηροῦν τὸν Παλαιὸ Κόσμο κάτω ἀπ' τὴν ἐπηρεή τους· ὁ ἴδιος κίνδυνος ἀπειλεῖ καὶ τὸν Νέο Κόσμο. Οἱ Ἑβραῖοι εἶναι οἱ ἀφέντες τῶν κεφαλαιοκρατικῶν δυνάμεων τῆς Ἀμερικῆς. Κάθε χρόνο οἱ παραγωγικὲς δυνάμεις μιανοῦ λαοῦ ἑκατὸν εἴκοσι ἑκατομμυρίων ψυχῶν περνοῦν λίγο καὶ πιὸ πολὺ κάτω ἀπ' τὸν ἔλεγχό τους· εἶναι ἐλάχιστοι ἐκεῖνοι ποὺ μένουν ἀπόλυτα ἀνεξάρτητοι, ἀψηφώντας τὴν φοβερὴ ὀργὴ τῶν Ἑβραίων.

Μὲ μιὰ δόλια εὐστροφία διαμορφώνουν τὴν κοινὴ γνώμη καὶ τὴν κάνουν ὄργανο τῆς μελλοντικῆς τους δόξας.

Τὰ δυνατώτερα μυαλὰ τοὺ ἰουδασμοῦ πιστεύουν πὼς βλέπουν κιόλας νὰ πλησιάζει ἡ στιγμὴ ποὺ θὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ προφητεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ποὺ τὸ Ἰσραὴλ θὰ καταπνίξει τοὺς ἄλλους λαούς.

Ἂν ἔμενε ἀκόμα, μέσα στὸ μεγάλο κοπάδι τῶν χωρῶν ποὺ ἔχασαν τὴν ἐθνικότητά τους καὶ ἔγιναν ἑβραϊκὲς ἀποικίες, ἕνα μονάχα ἀνεξάρτητο, μιὰ ὁλόκληρη ἐκστρατεία θὰ μποροῦσε νὰ ξεσπάσει τὴν τελευταία στιγμή. Γιατὶ ὁ μπολσεβίκικος κόσμος δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ἂν δὲν ἀγκαλιάσει ὅλο τὸν πλανήτη μας.

Ἂν μένει ἔστω κι ἕνα κράτος ποὺ νὰ διατηρεῖ ἀκόμη τὴν ἐνεργητικότητά του καὶ τὴν ἐθνικιστικὴ μεγαλωσύνη του, ἡ παγκόσμια αὐτοκρατορία ποὺ θέλουν νὰ οἰκοδομήσουν οἱ Ἑβραῖοι σατραπίσκοι θὰ νικηθεῖ, καθὼς κάθε τυραννία, ἀπ' τὴν δύναμη τῆς ἐθνικιστικῆς ἰδέας.

Ἔτσι οἱ Ἑβραῖοι ξέρουν πολὺ καλὰ ὅτι, ἂν μπόρεσαν ὅλ' αὐτὰ τὰ χιλιάδες χρόνια καὶ κάτω ἀπὸ εὐνοϊκὲς ἐξωτερικὲς συνθῆκες νὰ ὑποσκάψουν τὴν βάση τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ νὰ δημιουργήσουν μιγάδες ποὺ δὲν ἀνήκουν σὲ κανένα καθωρισμένο γένος, δὲν θὰ τὰ καταφέρουν ὥστε νὰ ὑποστεῖ τὴν ἴδια τύχη κί ἕνα ἐθνικιστικὸ ἀσιατικὸ κράτος, καθὼς εἶναι ἡ Ἰαπωνία. Μπόρεσε ὡς σήμερα νὰ γίνει Ἐγγλέζος, Ἀμερικανός, Γάλλος, μολύνοντας ἀνάλογα τοὺς λαοὺς αὐτούς, ἀλλὰ δὲν θὰ μπορέσει ποτὲ νὰ συμπληρώσει τὸ χάσμα ποὺ τὸν χωρίζει ἀπὸ τὴν κίτρινη φυλὴ τῆς Ἀσίας. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς προσπαθεῖ νὰ τσακίσει τὸ ἐθνικιστικὸ κράτος τῆς Ἰαπωνίας μὲ τὴν βοήθεια ἄλλων παρόμοιων κρατῶν· γιὰ ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ ἕναν ἐπικίνδυνο ἀντίπαλο, ὥσπου κι αὐτὴ ἡ ἐλάχιστη κυβερνητικὴ ἐξουσία ποὺ ἀπομένει, νὰ περιέλθει στὰ χέρια του καὶ νὰ γίνει μιὰ δεσποτικὴ δύναμη ποὺ θὰ βασιλεύει πάνω σὲ ἀνυπεράσπιστα πλάσματα.

Ἀπορρίπτει τὴν παρουσία ἑνὸς ἐθνικιστικοῦ Ἰαπωνικοῦ κράτους στὸ ἑβραϊκό του βασίλειο τῶν χιλιάδων χρόνων καὶ θέλει νὰ προηγηθεῖ ἀπὸ τὴν καθιέρωση τῆς δικιᾶς του δικτατορίας ἡ ἐρήμωση αὐτοῦ τοῦ κράτους.

Νὰ λοιπὸν πῶς ἐξεγείρει σήμερα τοὺς λαοὺς ἐνάντια στὴν Ἰαπωνία, ὅπως τὄκανε προηγούμενα καὶ γιὰ τὴν Γερμανία καὶ θἄρθει τελικὰ ἡ στιγμή, ὅταν ἡ ἀγγλικὴ διπλωματία θὰ συνεχίζει νὰ στηρίζεται στὴν συμμαχία μὲ τὴν Ἰαπωνία, ποὺ ὁ ἀγγλόφωνος ἑβραϊκὸς τύπος θὰ ἐξαπολύσει ἀνοιχτὸ πόλεμο κατὰ τοῦ συμμάχου καὶ θὰ προετοιμάσει τὴν ἐξόντωσή του, ἐν ὀνόματι τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν, κραυγάζοντας: «Κάτω ὁ μιλιταρισμὸς κι ὁ ἰμπεριαλισμὸς τῶν Γιαπωνέζων!».

Νά, ἀπὸ ποὺ προέρχεται καὶ σὲ τί ὀφείλεται αὐτὴ ἡ ἀνυποταγὴ τῶν Ἑβραίων στὴν Ἀγγλία.

Σ' αὐτὴ λοιπὸν τὴ χώρα θ' ἀρχίσει ὁ ἀγώνας ἐνάντια στὸν κίνδυνο ποὺ περικλείουν οἱ Ἑβραῖοι, γιὰ τὸν κόσμο ὁλόκληρο.

Σ' αὐτὸ ἀκόμη ἐπάνω καὶ τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα θἄχει νὰ ἐπιτελέσει μιὰ ἀπ' τὶς πιὸ σημαντικές του προσπάθειες:

Πρέπει ν' ἀνοίξει τὰ μάτια τοῦ λαοῦ μας σχετικὰ μὲ τὸ τί εἶναι τὰ ξένα ἔθνη καὶ νὰ μὴ σταματήσει νὰ τοῦ θυμίζει ποιὸς εἶναι ὁ θανάσιμος σημερινὸς ἐχθρός του. Ἀντὶ νὰ ἐνισχύουμε τὸ μῖσος ποὺ χωρίζει τοὺς ἄρειους λαοὺς — ποὺ ἀκόμη καὶ τὰ πάντα ἂν εἶναι ἐνάντια, τοὺς ἑνώνει τὸ ἴδιο αἷμα κι οἱ μεγάλες γραμμὲς ποὺ χάραξε ὁ πολιτισμὸς — θὰ πρέπει νὰ στρέψουμε τὴν ὀργὴ τοῦ λαοῦ στὸν ἀδυσώπητο ἐχθρὸ τῆς ἀνθρωπότητας καὶ νὰ τοῦ δείξουμε πὼς αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς δράστης ὅλων τῶν κακῶν ποὺ μᾶς δέρνουν.

Ἀλλὰ θὰ πρέπει ἀκόμη νὰ ἐπαγρυπνοῦμε ὥστε μόλις ὁ λαὸς ἀντιλη φτεῖ τὸν ἐχθρό του, νὰ ὁδηγήσουμε τὸν ἀγῶνα ἐνάντιά του, ὥστε νὰ λάμψει σὰν προφητικὸ ἄστρο τῶν νέων καιρῶν, τὸ κίνημά μας, καὶ νὰ δείξει στοὺς ἄλλους λαοὺς τὸν δρόμο ποὺ πρέπει ν' ἀκολουθήσουν ἂν θέλουν μιὰ μέρα νὰ χαιρετήσουν μίαν ἀνθρωπότητα ὅπου θὰ βασιλεύει ἡ ἄρεια φυλή.

Γιὰ ὅλ' αὐτά, ἂς μᾶς καθοδηγεῖ ἡ λογικὴ καὶ ἡ πίστη στὴ δύναμη! Ἂς ὑπαγορεύει τὶς πράξεις μας, τὸ ἱερὸ καθῆκον κι ἂς μᾶς δίνει ὑπομονὴ καὶ καρτερία! Ἂς γίνει ἡ πίστη σὲ μᾶς προστάτισσα κι ἡγέτισσα τοῦ ὑπέρτατου ἀγώνα μας.

ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΑΝΑΤΟΛΑΣ
"Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΔΥΟ ΛΟΓΟΙ Μ' ΑΝΑΓΚΑΖΟΥΝ ΝΑ ΕΞΕΤΑΣΩ ΕΔΩ ΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ προσοχὴ τὶς σχέσεις μεταξὺ Ρωσίας καὶ Γερμανίας:

1ο Πρόκειται βασικὰ γιὰ τὸ πιὸ ἀποφασιστικὸ ἴσως πρόβλημα τῆς γερμανικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

2ο Τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀκόμη τὴ λυδία λίθο τῆς ἐξυπνάδας καὶ τῆς δίκαιας δράσης τοῦ νεαροῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κόμματος.

Ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω πὼς τὸ δεύτερο αὐτὸ σημεῖο μὲ ἀπασχόλησε συχνὰ καὶ μὲ γέμισε φροντίδες. Τὸ νεαρό μας κίνημα στρατολογεῖ τὰ μέλη του ἀπ' τὴν μερίδα τῶν ἀδιάφορων κι ὄχι μεταξὺ τῶν ἐξτρεμιστῶν· εἶναι λοιπὸν πάρα πολὺ φυσικὸ νὰ στηρίζονται πάνω σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὴν κατανόηση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τὰ συνηθισμένα κόμματα κι οἱ πολιτικοὶ κύκλοι τῶν διανοουμένων ποὺ ἀνήκουν σ' αὐτά. Καὶ κάτι τέτοιο δὲν χαρακτηρίζει ἀπόλυτα τὰ ἄτομα ἐκεῖνα ποὺ μὰς ἔρχονται *ἀπ' τὴν ἀριστερά*. Τὸ ἀντίθετο. Ὅσο καταστρεπτικὴ κι ἂν εἶναι ἡ ἐπίδραση τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς ποὺ παίρνουν πάνω σ' αὐτὰ τὰ θέματα, δὲν εἶναι σπάνιο ἕνα μεγάλο μέρος ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, νὰ ἀμφιταλαντεύεται ἀπ' τὰ φυσικὰ καὶ ὑγιῆ του ἔνστικτα. Φτάνει τότε νὰ δημιουργηθοῦν οἱ κατάλληλες συνθῆκες καὶ μιὰ ἐπίδραση καλύτερη ἀπ' αὐτὴν ποὺ δέχονταν ὡς τώρα γιὰ νὰ γίνουν ἀμέσως οἱ πιὸ χρήσιμοι σύμμαχοι, μὲ ἀγαθὲς προθέσεις καὶ μ' ἕνα ζωηρὸ ἔνστικτο αὐτοσυντήρησης.

Εἶναι πολὺ πιὸ δύσκολο, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, νὰ προσηλυτίσεις ἕναν ἄνθρωπο, στὶς ξεκάθαρες πολιτικὲς θεωρίες, ποὺ συνήθισε σὲ μιὰν ἀγωγὴ ἀντίστοιχη καὶ ποὺ δὲν ἦταν τρελλὴ ἢ παράλογη ἀλλὰ ποὺ, πάνω ἀπ' ὅλα, θυσίαζε στὸ βωμὸ τῆς ἀντικειμενικότητας καὶ τὸ τε-

λευταῖο ἴχνος τοῦ φυσικοῦ του ἔνστιχτου. Ἐκεῖνοι ποὺ δύσκολα πείθονται νὰ πάρουν θέση καὶ νὰ δικαιολογήσουν μὲ τρόπο ξεκάθαρο καὶ λογικὸ τὸ δικό τους συμφέρον καὶ τὸ συμφέρον τοῦ λαοῦ γενικά, εἶναι αὐτοὶ ποὺ ἀνήκουν στὶς λεγόμενες τάχα φωτισμένες τάξεις τῆς κοινωνίας μας. Ὄχι μόνο φέρνουν πάνω τους βαρὺ τὸ φορτίο τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν προκαταλήψεων, ἀλλὰ ἔξω ἀπὸ κάθε δεσμό, εἶναι καὶ χαμένοι, δίχως τὴν παραμικρὴ ροπὴ γιὰ τὸ ἔνστικτο αὐτοσυντήρησης. Τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικό κίνημα ἔχει ἀκόμα σὰ σκοπό του νὰ συγκρατεῖ τὶς ἄθλιες συγκρούσεις ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, συγκρούσεις πού, δυστυχῶς παρόλη τὴν ἀδυναμία τους, ὁδηγοῦν αὐτοὺς τοὺς τύπους νὰ κοιτάζουν ἀφ' ὑψηλοῦ τοὺς ἄλλους, ἐνάντια σὲ κάθε δικαιοσύνη, ἀκόμη κι ὅταν πρόκειται γιὰ πολὺ καλύτερούς τους.

Αὐτοὶ οἱ αὐθάδεις ἄνθρωποι, ποὺ μολοντοῦτο ξέρουν πιὸ πολλὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους, εἶναι ἀπόλυτα ἀνίκανοι νὰ ἐξετάσουν ὁτιδήποτε ἢ νὰ ἐπικροτήσουν κάτι μὲ ψυχραιμία, ὅρο ἀπαράβατο παρ' ὅλ' αὐτὰ γιὰ νὰ ἐπιχειρήσουν ἢ καὶ γιὰ νὰ πραγματοποιήσουν κάτι.

Ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ τάξη ἀρχίζει κιόλας νὰ ὁδηγεῖ σὲ παρεκκλίσεις τὴν ἐξωτερική μας πολιτικὴ μὲ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα, ἀπογυμνώνοντάς την ἀπὸ κάθε πραγματικὴ ἄμυνα κι ὑπεράσπιση τῶν φυλετικῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ μας γιὰ νὰ τὴν βάλουν στὴν ὑπηρεσία τῆς φανταστικῆς ἰδιολογίας τους, αἰστάνομαι ὑποχρεωμένος νὰ ἐξετάσω ξεχωριστά, γιὰ χάρη τῶν ὀπαδῶν μου, τὸ πάρα πολὺ σοβαρὸ ζήτημα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς: νὰ ξεκαθαρίσω ἀπόλυτα τὴ θέση μας ἀπέναντι στὴ Ρωσία· θὰ τὸ κάμω ὅσο μπορῶ πιὸ κατανοητὸ κι ὅσο μοῦ ἐπιτρέπει ὁ χῶρος τοῦ βιβλίου αὐτοῦ. Μὲ τούτη τὴν εὐκαιρία θὰ κάμω ἀκόμα καὶ τὴν ἀκόλουθη, σχετικὴ καὶ σὲ γενικὲς γραμμὲς παρατήρηση:

Ἂν πρέπει νὰ περιμένουμε ἀπ' τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τὸν διακανονισμὸ τῶν σχέσεων ἑνὸς λαοῦ μὲ τὸν ὑπόλοιπο κόσμο, αὐτὸς ὁ διακανονισμὸς πρέπει νὰ καθωριστεῖ ἀπὸ γεγονότα ἀπόλυτα συγκεκριμένα. Σὰν ἐθνικοσοσιαλιστὲς μποροῦμε ἀκόμη νὰ ἐπικαλεστοῦμε πάνω στὸ θέμα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἑνὸς ρατσιστικοῦ κράτους καὶ τὴν ἑξῆς ἀρχή:

Ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τοῦ ρατσιστικοῦ κράτους ὀφείλει νὰ ἐξασφαλίζει τὰ μέσα ὕπαρξης πάνω στὴ γῆ, τῆς φυλῆς ἐκείνης ποὺ ἀπαρτίζει τὸ κράτος, δημιουργώντας ὑγιεῖς σχέσεις, καὶ συγκρίνοντας τοὺς φυσικοὺς νόμους μὲ τὸν ἀριθμὸ καὶ τὴν αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ ἀπ' τὴν μιὰ μεριὰ καὶ τὴν ἔκταση καὶ τὴν ἀξία τῆς περιοχῆς ἀπ' τὴν ἄλλη.

Ἀκόμη θὰ πρέπει νὰ θεωροῦμε σὰν *ὑγιεινὴ* κατάσταση μιᾶς χώρας, ὅταν τὸ ποσοστὸ διατροφῆς τοῦ λαοῦ της ἐξασφαλίζεται ἀπὸ

μόνο τὶς παραγωγικὲς δυνάμεις τῆς περιοχῆς της. Κάθε ἄλλος τρόπος, ἀκόμα κι ἂν διαρκέσει αἰῶνες ἢ καὶ χιλιετηρίδες, δὲν εἶναι διόλου μιὰ ὁριστικὴ λύση καὶ θἄρθει στιγμή, ἀργὰ ἢ γρήγορα ποὺ θὰ ὁδηγήσει σὲ ζημιὰ ἢ καὶ σὲ καταστροφὴ τοῦ λαοῦ, ποὺ γι' αὐτὸν πρόκειται.

Μόνο μιὰ ἱκανοποιητικὴ ἔκταση πάνω σ' αὐτὴ τὴ γῆ ἐξασφαλίζει σ' ἕνα λαὸ τὴν ἐλευθερία τῆς ὕπαρξης.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, δὲν πρέπει νὰ κρίνουμε σὰν ἀπαραίτητη τὴν ἔκταση μιᾶς κατοικημένης περιοχῆς, μὲ βάση μόνο τὰ δεδομένα τῆς τωρινῆς κατάστασης, οὔτε ἀκόμα μὲ τὴν σημασία ποὺ μπορεῖ νἄχει ἡ ἀγροτική της παραγωγή, σὲ σχέση μὲ τὸ ποσοστὸ τοῦ πληθυσμοῦ. Γιατί, καθὼς κιόλας ἔχω ἐκθέσει στὸν πρῶτο τόμο, στὸ κεφάλαιο: «Ἡ γερμανικὴ συμμαχικὴ πολιτικὴ πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο», τονίζει, *στὴν σημασία τῆς ἐδαφικῆς ἔκτασης ἑνὸς κράτους, σὰν ἄμεσης πηγῆς τῆς διατροφῆς του, πρέπει νὰ προστεθεῖ ἡ σημασία τῆς στρατιωτικῆς καὶ τῆς πολιτικῆν ἄποψης.* Ὅταν ἕνας λαὸς αἰστάνεται τὴν ὑπόστασή του ἐξασφαλισμένη ἀπὸ τὴν ὑφιστάμενη ἐδαφική του ἔκταση, εἶναι λογικὸ καὶ φυσικὸ νὰ σκέπτεται καὶ τὸν τρόπο ποὺ θὰ προφυλάξει αὐτὸ τὸ ἔδαφος. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο χρειάζεται τὴν πολιτικὴ δύναμη τοῦ κράτους του, δύναμη ποὺ ἐξαρτᾶται ἄμεσα ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴ ἀξία τῆς γεωγραφικῆς θέσης του.

Ὁ γερμανικὸς λαὸς πάντοτε ἀντιμετώπιζε τὸ μέλλον κάτω ἀπ' τὸ πρῖσμα τῆς μεγάλης δύναμης. Ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνια περίπου, ἡ διαχείριση τῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ μας, καθὼς πρέπει νὰ ὀνομάζουμε τὴν λίγο ἢ πολὺ σωστὴ δράση τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς, ἀποτελοῦσε ἀναπόσπαστο μέρος τῆς *παγκόσμιας ἱστορίας*. Κι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, οἱ νεώτεροι τὸ διαπιστώσαμε: γιατὶ ἡ γιγάντια σύγκρουση τῶν λαῶν ἀπ' τὸ 1914 ὡς τὸ 1918, δὲν ἦταν τίποτα ἄλλο παρὰ ἡ πάλη τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ γιὰ τὴν ὕπαρξή του πάνω στὸ γήινο χῶρο. Ἔχουμε ὅμως κιόλας χαρακτηρίσει αὐτὸ τὸ γεγονὸς τοῦ παγκόσμιου πόλεμου.

Ὁ γερμανικὸς λαὸς μπῆκε σ' αὐτὸ τὸν ἀγῶνα σὰν μιά, καθὼς λένε, παγκόσμια δύναμη. Λέω, «καθὼς λένε», γιατὶ στὴν πραγματικότητα δὲν ἦταν τέτοια. Ἂν στὰ 1914 ὑπῆρχε διαφορετικὴ σχέση ἀνάμεσα στὴν ἐπιφάνεια τῆς ἔκτασής της καὶ στὸ ποσοστὸ τοῦ πληθυσμοῦ της, ἡ Γερμανία θὰ ἦταν πραγματικὰ μιὰ παγκόσμια δύναμη κι ὁ πόλεμος, ἔννοια στηριγμένη πάνω σ' ἄλλους παράγοντες, θὰ μποροῦσε νἄχει μιὰ εὐεργετικὴ ἀπόληξη.

Δὲν εἶναι διόλου σκοπός μου, οὔτε καὶ δική μου πρόθεση νὰ ὑποδείξω αὐτὸ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ γίνει *ἂν* τὰ *ἂν* καὶ τὰ *ἀλλά*, δὲν ἔμπαιναν στὴ μέση.

Παρ' ὅλ' αὐτὰ θεωρῶ ἀπόλυτα ἀπαραίτητο νὰ ἐκθέσω ἐδῶ τὴν κατάσταση ξεκάθαρα κι ὅσο πιὸ ἁπλᾶ γίνεται καὶ νὰ ἐπιμείνω πάνω στὰ ἀνησυχητικὰ ἀδύνατα σημεῖα, γιὰ νὰ προσδώσω, τουλάχιστο ὅσον ἀφορᾶ τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κόμμα, μιὰ φωτεινὴ ἀντίληψη τῶν ἀναγκῶν μας.

Σήμερα ἡ Γερμανία δὲν εἶναι πιὰ παγκόσμια δύναμη. Ἀκόμα κι ἂν ἡ τωρινὴ στρατιωτικὴ ἀδυναμία μας ξεπερνιόταν, δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ διεκδικήσουμε αὐτὸ τὸν τίτλο. Ποιά λοιπὸν σημασία μπορεῖ νὰ ἔχει ἕνα τόσο ἄθλιο δημιούργημα πάνω σ' αὐτὸ τὸν πλανήτη, ὅσον ἀφορᾶ τὴ σχέση τοῦ πληθυσμιακοῦ ποσοστοῦ καὶ τῆς ἐδαφικῆς του ἔκτασης, καθὼς εἶναι τὸ σημερινὸ Ράιχ; Σὲ μιὰ ἐποχὴ ὅπου λίγο, λίγο κάθε μερίδα αὐτῆς τῆς γῆς ἔχει μεταβληθεῖ σὲ κράτος – καὶ μερικὰ ἀπ' αὐτὰ ἀγκαλιάζουν σχεδὸν ὁλόκληρες ἠπείρους – δὲν μποροῦμε νὰ μιλᾶμε γιὰ παγκόσμια δύναμη καὶ νὰ ἐννοοῦμε ἕναν πολιτικὸ σχηματισμὸ ποὺ ἡ μητρόπολη τοῦ εἶναι εἶναι περιωρισμένη σὲ μιὰ γελοία ἔκταση ποὺ μόλις φτάνει τὰ πεντακόσιες χιλιάδες τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

Ἂν δοῦμε τὸ πράγμα ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο ἀπὸ ἄποψη καθαρὰ ἐδαφική, ἡ ἐπιφάνεια τοῦ γερμανικοῦ χώρου, θὰ ἐξαφανιζόταν κυριολεκτικὰ ἀπέναντι σ' αὐτὲς τὶς χῶρες ποὺ ὀνομάζουμε παγκόσμιες δυνάμεις. Καὶ δὲν πρέπει νὰ θεωροῦμε τὴν Ἀγγλία σὰν ἀπόδειξη τοῦ ἐναντίου, γιατὶ ἡ Βρετανικὴ μητροπολιτικὴ χώρα δὲν εἶνάι παρά, ἡ πρωτεύουσα ἂς ποῦμε τῆς παγκόσμιας Βρετανικῆς Αὐτοκρατορίας ποὺ ἐκτείνεται πάνω στὸ ἕνα τέταρτο τῆς ἐπιφάνειας τῆς γῆς.

Ἀκόμη πρέπει νὰ βάλουμε στὴν πρώτη γραμμὴ τῶν γιγάντιων κρατῶν, τὴν Ἀμερικὴ ὕστερα τὴν Ρωσία καὶ τὴν Κίνα. Πρόκειται γιὰ ἐδαφικοὺς σχηματισμοὺς πού, κατὰ μέγα μέρος, ἔχουν ἐπιφάνεια πάνω ἀπὸ δέκα φορὲς μεγαλύτερη ἀπ' αὐτὴν τῆς σημερινῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας. Κι ἡ Γαλλία τὸ ἴδιο πρέπει νὰ προστεθεῖ στὸν ἀριθμὸ αὐτῶν τῶν κρατῶν. Ὄχι μόνο γιατὶ συμπληρώνει τὸν στρατό της, μὲ γεωμετρικὴ πρόοδο, χάρη στὶς ἀστείρευτες πηγὲς τοῦ ἔγχρωμου πληθυσμοῦ ποὺ ἔχει κάτω ἀπ' τὴν κυριαρχία της, ἀλλ' ἀκόμη κι ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐπιδρομὴ τῶν νέγρων της προοδεύει τόσο γρήγορα, ὥστε πιὰ μποροῦμε νὰ μιλοῦμε γιὰ τὴν γέννηση μιανοῦ Ἀφρικανικοῦ κράτους, στὸ Εὐρωπαϊκὸ ἔδαφος. Ἡ ἀποικιακὴ πολιτικὴ τῆς Γαλλίας σήμερα δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μ' αὐτὴ τῆς Γερμανίας τοῦ παλιοῦ καιροῦ. Ἂν ἡ ἐξέλιξη τῆς Γαλλίας συνεχιστεῖ ἀκόμη τριακόσια χρόνια μὲ τὸν αὐτὸ ρυθμό, τὰ τελευταῖα κατάλοιπα τοῦ γαλλικοῦ αἵματος θὰ ἐξαφανιστοῦν μέσα στὸ ἀφρικανοευρωπαϊκὸ κρατικὸ μῖγμα ποὺ τώρα δημιουργεῖται: μιὰ πελώρια ἔκταση ποὺ θὰ πιάνει ἀπ' τὸ

Ρῆνο ὡς τὸ Κογκὸ θὰ κατοικηθεῖ ἀπὸ μιὰ κατώτερη φυλή, ποὺ θὰ προέλθει ἀπ' τὴν ἀργὴ ἀλλὰ σταθερὴ ἐπίδραση τῆς ἐπιμιξίας. Ἐδῶ ἀκριβῶς ὑπάρχει ἡ διαφορὰ τῆς γαλλικῆς ἀποικιακῆς πολιτικῆς ἀπ' τὴν ἀλλοτινὴ δική μας.

Ἡ γερμανικὴ ἀποικιακὴ πολιτικὴ στηριζόταν, ὅτι κι ἂν κάναμε, σὲ ἡμίμετρα. Δὲν ἐπαύξησε τὶς πληθυσμιακὲς ἐκτάσεις τῆς γερμανικῆς φυλῆς. οὔτε ἀνάλαβε τὴν παραμικρὴ προσπάθεια — ἀκόμη πιὸ ἐγκληματικὸ γεγονὸς — νὰ ἐνισχύσει τὴν δύναμη τοῦ Ράιχ μὲ μιὰ προσφυγὴ στὸ νέγρικο αἷμα. Οἱ Ἀσκάρι τῆς γερμανικῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς θὰ χρησίμευαν μονάχα γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς ἴδιας τῆς ἀποικίας. Ἡ ἰδέα νὰ μεταφερθοῦν στρατεύματα μαύρων στὸ εὐρωπαϊκὸ θέατρο τῶν ἐπιχειρήσεων, ἂν ἐξαιρέσει κανεὶς τὴν ἀνεφάρμοστη δυνατότητά της κατὰ τὴν περίοδο τοῦ παγκόσμιου πολέμου, δὲν ὑπῆρξε ποτὲ οὔτε σὰν σχέδιο προτεινόμενο γιὰ ἐφαρμογή, κάτω ἀπὸ εὐνοϊκὲς συνθῆκες· τὸ ἀντίθετο, οἱ Γάλλοι θεωροῦσαν αὐτὸ τὸ σχέδιο σὰν ἕνα ἀπὸ τὶς βασικὲς προϋποθέσεις τῆς ἀποικιακῆς δραστηριότητάς τους.

Ἔτσι βλέπουμε σήμερα πάνω στὴ γῆ ἕναν ὡρισμένο ἀριθμὸ δυνάμεων ποὺ ὄχι μόνο, μερικές, ἔχουν ξεπεράσει σὲ ποσοστὸ πληθυσμοῦ τὸν γερμανικὸ λαό μας, ἀλλὰ καὶ ποὺ δίνουν προπάντων στὴν ἐδαφική τους ἐξάπλωση τὴν βασικώτερη σημασία γιὰ τὴν ὑπεροχή τους.

Ποτὲ ὡς τώρα ἡ σύγκριση ἀνάμεσα στὴν γερμανικὴ αὐτοκρατορία καὶ στὶς ἄλλες παγκόσμιες δυνάμεις, ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ἐδαφικῆς ἐπιφάνειας, δὲν ἦταν γιὰ μᾶς τόσο ἀπογοητευτική, ὅσο σήμερα, ἀκόμη ἂν πηγαίναμε δυὸ χιλιάδες χρόνια, πίσω, στὴν περίοδο τῆς ἱστορίας μας. Τότε, νεαρὸς λαὸς ἀκόμη, κάναμε τὴν ὁρμητικὴ εἴσοδό μας, σ' ἕναν κόσμο μεγάλων κρατῶν ποὺ ἀπειλοῦσαν τὸ ἕνα τὸ ἄλλο μὲ ἐρήμωση καὶ φθάσαμε μάλιστα ὡς τὸ σημεῖο νὰ χτυπήσουμε τὸ τελευταῖο ἀπ' αὐτά: τὴ Ρώμη. Σήμερα βρισκόμαστε πάλι ἀνάμεσα σ' ἕναν κόσμο μεγάλων καὶ ἰσχυρῶν κρατῶν ποὺ τώρα σχηματίζονται, ἐνῶ ἐμεῖς, ἡ δικιά μας αὐτοκρατορία φθίνει κάθε μέρα καὶ πιὸ πολύ, ὥσπου νὰ χάσει τελείως τὴν δύναμή της.

Πρέπει νὰ κοιτάξουμε κατάματα, μὲ ἠρεμία καὶ ψυχραιμία αὐτὴ τὴν σκληρὴ ἀλήθεια. Εἶναι ἀναγκαῖο ν' ἀκολουθήσουμε καὶ νὰ συγκριθοῦμε, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, μὲ τὴν παλιὰ γερμανικὴ αὐτοκρατορία καὶ τὰ ἄλλα κράτη, σὲ σχέση μὲ τὸ πληθυσμιακὸ ποσοστὸ καὶ τὴν ἐδαφικὴ ἔκταση. Ξέρω πολὺ καλὰ πὼς τότε καθένας θὰ φτάσει στὸ συμπέρασμα ποὺ κι ἐγὼ ἔχω καταλήξει στὴν ἀρχὴ αὐτῶν τῶν διαπιστώσεων: *ἡ Γερμανία δὲν εἶναι πιὰ μιὰ παγκόσμια δύναμη*

καὶ δὲν ἔχει διόλου σημασία ἂν ἡ στρατιωτική της ἰσχὺ εἶναι μεγάλη ἢ μικρή.

Δὲν μποροῦμε πιὰ νὰ συγκριθοῦμε μὲ κανένα ἄλλο κράτος τῆς γῆς· κι αὐτὸ δὲν ὀφείλεται παρὰ στὴν ὀλέθρια γραμμὴ ποὺ κρατᾶ ἡ ἐξωτερική μας πολιτική, χάρη στὴν τέλεια ἔλλειψη μιᾶς πρόσδεσης — θὰ μποροῦσα νὰ πῶ κληρονομικῆς — σ' ἕναν καθωρισμένο σκοπό· χάρη τέλος στὴν ὁλοκληρωτικὴ ἔλλειψη ὑγιῶν ἐνστίκτων μέσα στὴ φυλὴ καὶ συναιστημάτων αὐτοσυντήρησης.

Ἂν στ' ἀλήθεια τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα θέλει νὰ κρατήσει ἀπέναντι στὴν ἱστορία τὴν καθαγίαση μιᾶς μεγάλης ἀποστολῆς γιὰ χάρη τοῦ λαοῦ μας, πρέπει ἀπόλυτα, κι ἂς φέρνει αὐτὸ πόνο, νὰ συνειδητοποιήσει τὴν ἀληθινὴ κατάσταση τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ πάνω σ' αὐτὴ τὴν γῆ καὶ ν' ἀναλάβει μὲ θάρρος καὶ εὐστροφία τὸν ἀγῶνα ἐνάντια στὴν ἀσυνειδησία καὶ στὴν ἀνικανότητα ποὺ μᾶς καθοδηγοῦσαν ὡς τώρα οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς. Πρέπει τότε, χωρὶς ἐμπόδια ἀπὸ «παραδόσεις» καὶ «προλήψεις», νὰ συγκεντρώσουμε τὸ λαό μας καὶ τὴ δύναμή του καὶ νὰ τὸν ὁδηγήσουμε στὸ δρόμο ποὺ θὰ τὸν βγάλει ἀπ' τὰ στενὰ ὅρια τοῦ σημερινοῦ πληθυσμοῦ του, καὶ θὰ τόν φέρει σὲ καινούριες κατακτήσεις, ἐλευθερώνοντάς τον ἔτσι ἀπ' τὸν κίνδυνο νὰ ἐξαφανιστεῖ ἀπ' αὐτὴ τὴ γῆ ἢ νὰ γίνει σκλάβος ἄλλων.

Τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα ἔχει ἀκόμη νὰ φροντίσει ὥστε ν' ἀπαλειφθεῖ αὐτὴ ἡ δυσαναλογία ἀνάμεσα στὸ ποσοστὸ τοῦ πληθυσμοῦ μας καὶ στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς ποὺ κατέχουμε — θεωρώντας αὐτὴ τὴν τελευταία σὰν πρωταρχικὴ πηγὴ τῆς ὕπαρξής μας καὶ σὰν βάση τῆς πολιτικῆς μας δύναμης — καὶ νὰ ξεπεραστεῖ ἡ διαφορὰ ἀνάμεσα στὸ ἱστορικὸ παρελθόν μας καὶ στὴν σημερινὴ ἀδυναμία μας νὰ πετύχουμε ἔστω καὶ τὸ παραμικρό. Πρέπει νὰ συνειδητοποιήσουμε τὸ γεγονὸς ὅτι, σὰν θεματοφύλακες τῆς ἀνώτερης ἀνθρώπινης φυλῆς πάνω στὴ γῆ, ἔχουμε καὶ ἀνώτερες ὑποχρεώσεις· καὶ θὰ μπορέσουμε καλύτερα νὰ τὶς ἐκτελέσουμε μόνον ὅταν ἀποκτήσουμε συνείδηση τῆς φυλετικῆς καταγωγῆς τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ καὶ ὅταν ἐκτὸς ἀπὸ τὴν φροντίδα γιὰ τὴν ἐξευγενισμένη ράτσα τῶν σκυλιῶν καὶ τῶν ἀλόγων, ἀσχοληθοῦμε λίγο καὶ μὲ τὴν καθαρότητα τοῦ αἵματός μας.

***

Ὅταν χαρακτήρισα ἀνίκανη καὶ τυφλὴ τὴν μέχρι σήμερα ἀκολουθούμενη ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Γερμανίας, εἶχα καὶ μιὰν ἀπόδειξη ποὺ μοῦ τὴν ἔδινε ἴσα ἴσα αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ πολιτική. Ἂν ὁ λαός μας ἀποτελοῦνταν μόνο ἀπὸ ἄρρωστους διανοητικὰ ἀνθρώπους ἢ ἀπὸ

δειλούς, τ' ἀποτελέσματα τῆς σύγκρουσής του μὲ τ' ἄλλα κράτη τῆς γῆς, δὲν θἄταν χειρότερα ἀπ' αὐτὰ ποὺ ἔχουμε τώρα μπροστὰ στὰ μάτια μας. Ἀκόμη κι ἡ ἐξέλιξη τῶν δέκα τελευταίων χρόνων πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀπατᾶ πάνω σ' αὐτό· γιατί, δὲν μποροῦμε νὰ συγκρίνουμε τὴν δύναμη μιᾶς αὐτοκρατορίας ἀπὸ μόνη της, ἀλλὰ μόνο σὲ σχέση μὲ τ' ἄλλα κράτη. Ἔτσι μιὰ παρόμοια σύγκριση θὰ μᾶς ἔδειχνε ἀκριβῶς πὼς ἡ αὔξηση τῆς δύναμης τῶν ἄλλων κρατῶν ἦταν περισσότερο κανονικὴ κι ἔφτανε σὲ ἀποτελέσματα πιὸ ἀξιοσημείωτα· κάτω ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ὅρους ἡ Γερμανία παρόλη τὴν φαινομενικὴ ἄνοδό της, ἀπομακρυνόταν στὴν πραγματικότητα ὁλοένα καὶ περισσότερο ἀπ' τὶς ἄλλες δυνάμεις κι ἔμενε ὅλο καὶ πιὸ πολὺ πίσω· μὲ δυὸ λόγια ἡ διαφορὰ αὔξαινε σὲ βάρος μας. Τὸ ἴδιο κι ἀναφορικὰ μὲ τὸν πληθυσμό: χάναμε κάθε μέρα περισσότερο. Ὁ λαός μας σίγουρα δὲν ἔχει τὸν ὁμοιό του σὲ τούτη τὴ γῆ, στὸν τομέα τοῦ ἡρωϊσμοῦ κι ὅσα πλήρωσε αὐτὸς μὲ τὸ αἷμα του γιὰ νὰ διατηρήσει τὴν ὕπαρξή του κανεὶς ἄλλος δὲν ἔχει ὡς τώρα πληρώσει· κι ἂν αὐτὲς οἱ θυσίες ἀποβῆκαν τελικὰ μάταιες, εἶναι γιατὶ χρησιμοποιήθηκαν ἄσχημα. Ὅταν μὲ τὴν ἴδια τάξη τῶν συλλογισμῶν ἐξετάσουμε στὸ βάθος τὴν ἱστορία τῆς Γερμανίας ἐδῶ καὶ χίλια χρόνια, ὅταν ξετυλίξουμε μπρὸς στὰ μάτια μας ὅλους τοὺς πολέμους καὶ τοὺς ἀναρίθμητους ἀγῶνες της κι ὅταν ἀναλύσουμε τὰ ὁριστικὰ ἀποτελέσματα, ὅπως ἐμφανίζονται σήμερα, ὀφείλουμε ν' ἀναγνωρίσουμε πὼς αὐτὴ ἡ θάλασσα τοῦ αἵματος, σὲ τρία μόνο γεγονότα, στηρίζεται· μόνο αὐτὰ εἶναι οἱ ἀντάξιοι καρποὶ μιᾶς φωτισμένης δράσης στὴν ἐξωτερικὴ πολιτική, στὴν πολιτικὴ μας γενικά:

1ο Ὁ ἀποικισμὸς τῶν δυτικῶν ἀγορῶν ποὺ ὀφείλεται βασικὰ στοὺς Βαυαρούς.

2ο Ἡ κατάκτηση καὶ ἡ προσάρτηση τοῦ Ἔλβα καί,

3ο Ἡ ὀργάνωση τοῦ Βραδεμβουργιανοῦ πρωσσικοῦ κράτους ποὺ πραγματοποίησαν οἱ Χοετζόλλερν, πρότυπο καὶ πυρήνας γιὰ τὴν κατοπινὴ ἀποκρυστάλλωση μιᾶς καινούριας αὐτοκρατορίας.

Αὐτὰ τὰ γεγονότα εἶναι γεμάτα ἀπὸ γόνιμα διδάγματα γιὰ τὸ μέλλον!

Οἱ δυὸ πρῶτες μεγάλες ἐπιτυχίες τῆς ἐξωτερικης πολιτικῆς μας, ἦταν αὐτὲς ποὺ κράτησαν πιὸ πολύ. Χωρὶς αὐτὲς ὁ λαός μας δὲν θἄπαιζε κανένα ρόλο στὸ διεθνὲς προσκήνιο. Στάθηκαν ἡ πρώτη προσπάθεια, μὰ δυστυχῶς, μόνη ἐπιτυχημένη, προκειμένου νὰ μπεῖ κάποια ἁρμονία στὸν αὐξανόμενο ἀριθμὸ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ στὴν ἐδαφικὴ ἔκταση. Καὶ πρέπει νὰ κριθεῖ σὰν ἀληθινὰ καταστρεπτικὸ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ γερμανοὶ ἱστοριογράφοι δὲν κατάφεραν νὰ καθορίσουν ἐπακρι-

βῶς τὴν πραγματικὴ ἀξία τῶν δυὸ σοβαρῶν πραγματοποιήσεων, καὶ νὰ τοὺς δώσουν τὴν θέση ποὺ τοὺς ἁρμόζει ἀπέναντι στοὺς ἀπογόνους, ἐνῶ δοξάζουν μὲ κάθε τρόπο κι ἀνεβάζουν στὰ σύννεφα φαντασιακοὺς ἡρωισμοὺς τῶν ἀναριθμήτων τυχοδιωκτικῶν πολέμων, ποὺ οἱ περισσότεροί τους δὲν εἶχαν καμιὰν σημασία γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Ἔθνους.

Ἡ τρίτη μεγάλη ἐπιτυχία τῆς πολιτικῆς μας δραστηριότητας στηρίζεται στὸν σχηματισμὸ τοῦ Πρωσσικοῦ κράτους καὶ στὴν συνακόλουθη γένεση μιᾶς ἰδιαίτερης ἄποψης γιὰ τὴν θεωρία τοῦ κράτους, καθὼς καὶ τοῦ συναισθήματος τῆς αὐτοσυντήρησις στὸν γερμανικὸ λαό, κάτω ἀπὸ μιὰ μορφὴ ὀργανωμένη καὶ προσαρμοσμένη στὶς σύγχρονες συνθῆκες.

Ἀπ' αὐτὴ τὴν μορφὴ καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴν κρατικὴ ἀντίληψη γεννήθηκε ἡ μεταλλαγὴ τοῦ αἰστήματος αὐτοσυντήρησης τοῦ ἀτόμου μέσα στὴν ὑποχρέωση τῆς ἄμυνας γιὰ τὸ ἔθνος. Ἡ σημασία αὐτοῦ τοῦ γεγονότος δὲν θἄπρεπε νὰ ὑποτιμηθεῖ. Ὁ γερμανικὸς λαός, καταξεσχισμένος ἀπ' τὸν ὑπερτροφικό του ἀτομισμό, ποὺ ἦταν καρπὸς τῆς ρατσικῆς πανσπερμιᾶς του, ἀποκάλυψε, χάρη στὴν πειθαρχία τοῦ πρώσσικου στρατοῦ, ὅτι διαθέτει ἕνα μεγάλο μέρος ὀργανωτικῶν δυνατοτήτων, πράγμα ποὺ ὡς τώρα ἀγνοοῦσε τὴν ὕπαρξή τους. Αὐτὸ ποὺ οἱ ἄλλοι λαοὶ τὸ ἔχουν γενικὰ πετύχει μὲ τὸ ἐνστικτο τοῦ ἀγελαίου σκληροῦ πυρήνα τους, ἡ δική μας ἐθνικὴ κοινότητα τὸ κατόρθωσε μὲ τὴν τεχνητὴ στρατιωτικὴ ἀγωγή. Ὅμως ἡ ὑποχρεωτικὴ στρατιωτικὴ θητεία — ποὺ γιὰ δεκάδες ἄλλους λαοὺς δὲν ἔχει ἀπολύτως καμιὰ σημασία — σὲ μᾶς στάθηκε ἀνυπόφορη καὶ μὲ συνέπειες καταστρεπτικές. Δέκα ὁλόκληρες γενιὲς Γερμανῶν, δίχως τὴν ἐπίδραση μιᾶς στρατιωτικῆς ἀγωγῆς, ἐγκαταλειμένες ἀντίθετα στὶς φθοροποιὲς ἀντιδράσεις τῆς ρατσικῆς πανσπερμίας καὶ συνεπακόλουθα, σὲ ἀντιδραστικὲς φιλοσοφικὲς θεωρίες, ἔχασαν τελικὰ τὰ τελευταῖα κατάλοιπα μιᾶς ἀνεξάρτητης ὕπαρξης πάνω σ' αὐτὸ τὸν πλανήτη. Τὸ γερμανικὸ πνεῦμα δὲν μποροῦσε πιὰ νἄχει καμιὰ βαρύτητα στὴν πορεία τοῦ πολιτισμοῦ, ἔξω ἀπ' τὸ ἔργο μεμονωμένων ἀτόμων μέσα σὲ ξένα ἔθνη, ποὺ κανεὶς δὲν ἀναγνωρίζει τὴν προέλευσή τους. Δὲν ἀπόμενε πιὰ παρὰ μιὰ κοπριὰ πολιτισμοῦ, ὥσπου νὰ ἐξαφανιστεῖ μαζί μας καὶ τὸ τελευταῖο ὑπόλοιπο ἀπ' τὸ ἄρειο αἷμα τοῦ δυτικοῦ κόσμου.

Εἶναι ἀξιοσημείωτο τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ σημασία αὐτῶν τῶν ἐπιτυχιῶν τῆς πολιτικῆς ποὺ ὁ λαός μας πραγματοποίησε μὲ χιλιάδων ἐτῶν ἀγῶνες, κατανοήθηκε κι ἀναγνωρίστηκε περισσότερο ἀπ' τοὺς ἀντιπάλους μας, παρὰ ἀπὸ μᾶς τοὺς ἴδιους. Κρατιόμαστε ἀκόμη καὶ σήμερα ἀπ' τὸ χέρι αὐτοῦ τοῦ ἡρωισμοῦ ποὺ στοίχισε στὸ λαό μας,

ἑκατομμύρια ἀπ' τὰ καλύτερα παιδιά του καὶ ποὺ σὲ τελευταία ἀνάλυση, παράμεινε ὁλοκληρωτικὰ στεῖρος.

Ἐκεῖνο ποὺ προέχει ἀπόλυτα γιὰ τὴν τωρινὴ καὶ μελλοντικὴ στάση μας, εἶναι νὰ ξεχωρίσουμε τὶς ἀληθινὰ πετυχημένες πολιτικὲς ἐπιτυχίες τοῦ λαοῦ μας καὶ αὐτὲς ποὺ στοίχισαν ἐθνικιστικὸ αἷμα δίχως κανένα ὄφελος.

Ἐμεῖς ὅμως, οἱ ἄλλοι ἐθνικοσοσιαλιστές, δὲν πρέπει σὲ καμιὰ περίπτωση νὰ προσεταιριστοῦμε τὸν ἀνεδαφικὸ πατριωτισμὸ τοῦ σημερινοῦ μας ἀστικοῦ κόσμου. Ἀκόμη ἀποτελεῖ θανάσιμο κίνδυνο, τὸ νὰ θεωροῦμε πὼς ἡ τελευταία προπολεμικὴ ἄνθηση, θὰ μποροῦσε νὰ μᾶς ἐξασφαλίσει γιὰ τὸ μέλλον.

Ὁλόκληρη ἡ ἱστορία τοῦ δέκατου ἕνατου αἰώνα δὲν περικλείει γιὰ μᾶς τὴν παραμικρὴ ὑποχρέωση. Ἀντίθετα ὀφείλουμε, χάρη στὴ στάση τῶν ἐκπροσώπων τῆς σημερινῆς μας κατάστασης, ν' ἀγωνιστοῦμε ξανὰ ἀπ, τὴν ἀρχὴ γι' αὐτὴ τὴν βασικὴ προϋπόθεση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, δηλαδή, *γιὰ νὰ συνταϊριάσουμε, νὰ ταυτίσουμε, τὴν ἐδαφικὴ ἔκταση μὲ τὴν πληθυσμιακὴ αὔξηση.* Ναί! αὐτὸ ποὺ μᾶς διδάσκει τὸ παρελθὸν εἶναι πὼς πρέπει νὰ δώσουμε στὴν πολιτικὴ μας δραστηριότητα ἕνα διπλὸ ἀντικειμενικὸ σκοπό: *Τὴν ἔκταση, ποὺ θἄναι ὁ στόχος τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς καὶ μιὰ καινούρια φιλοσοφικὴ θεωρία ποὺ θ' ἀποτελέσει τὸν σκοπὸ τῆς ἐσωτερικῆς μας πολιτικῆς.*

***

Θ' ἀντιμετωπίσω ἀκόμη μὲ δυὸ λόγια, τὸ θέμα τῆς ἠθικὰ νόμιμης διεκδίκησης νέων ἐδαφῶν. Κάτι τέτοιο εἶναι ἀπαραίτητο· δυστυχῶς, εἶν' ἀλήθεια πὼς καὶ στοὺς ὑποτιθέμενους ρατσιστικοὺς κύκλους ὑπάρχουν σήμερα κάποιοι ἀνόητοι λογάδες ποὺ προσπαθοῦν νὰ ὑποδείξουν στὸν γερμανικὸ λαό, σὰν σκοπὸ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς του δραστηριότητας, τὴν ἐπανόρθωση τῆς ἀδικίας τοῦ 1918 καὶ μολοντοῦτο, πιστεύουν πὼς ἔχουν ὑποχρέωση νὰ ἐξασφαλίσουν γιὰ τὸν κόσμον ὁλόκληρο τὴν ἀδελφοσύνη καὶ τὰ κηρύγματα συμπαθείας τοῦ ρατσισμοῦ.

Θἄλεγα ἀκόμα καὶ τοῦτο: *ἡ πρόθεση ν' ἀποκατασταθοῦν τὰ σύνορα τοῦ 1914 εἶναι μιὰ πολιτικὴ ἀνοησία ἀπ' τὸ ξεκίνημα ὡς τὴν κατάληξή της ποὺ τελικὰ τὴν ξεσκεπάζουν σὰν ξεκάθαρο ἔγκλημα. Κι ὅλ' αὐτὰ λέγονται δίχως νὰ λογαριάζουμε πὼς τὰ σύνορα τοῦ Ράιχ στὰ 1914 ἦταν κάθε ἄλλο παρὰ λογικά. Στὴν πραγματικότητα δὲν περιλάβαιναν ὅλα τὰ ἄτομα τῆς γερμανικῆς ἐθνικότητας καὶ δὲν ἦταν οὔτε κἂν ἀξιοποιημένα ἀπὸ πλευρᾶς στρατηγικῆς. Δὲν ἦταν διόλου, ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐσκεμμένης*

ἐνέργειας, ἀλλὰ σύνορα προσωρινὰ ἑνὸς ἀγώνα ποὺ δὲν ἔλεγε νὰ τελειώσει· ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα ἑνὸς τυχοδιωχτικοῦ παιχνιδιοῦ!

Θὰ μπορούσαμε μὲ λίγη καλὴ θέληση καὶ μ' ὅλο μας τὸ δίκιο νὰ διαλέξουμε μιὰν ἄλλη ἐνδεικτικὴ ἡμερομηνία τῆς γερμανικῆς ἱστορίας γιὰ νὰ τὴν χρησιμοποιήσουμε σὰν στόχο τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς μας δραστηριότητας, μὲ σκοπὸ τὴν ἐπαναφορὰ τῆς τότε ὑπάρχουσας κατάστασης. Οἱ τέτοιες διεκδικήσεις ταιριάζουν ἀπόλυτα μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀστικοῦ μας κόσμου πού, κι ἐδῶ ἀκόμη, δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴ ἰδέα γιὰ μελλοντικὴ πολιτική, ἀλλὰ ποὺ συνορεύει ἀντίθετα μὲ τὸ παρελθόν· καὶ τὸ πιὸ σπουδαῖο : τὰ βλέμματα ποὺ στρέφουν πρὸς τὰ πίσω δὲν φτάνουν πιὸ μακριὰ ἀπ' τὴν δική τους ἄθλια ὕπαρξη. Ἡ ἀδράνεια τῶν ἀστῶν μας τοὺς δένει σὲ μιὰ ὑπάρχουσα κατάσταση καὶ τοὺς κάνει ν' ἀντιστέκονται σὲ κάθε μετατροπή της, δίχως ὅμως κι ἡ ἀντίστασή τους αὐτὴ νὰ προχωρεῖ πιὸ πέρα ἀπ' τὴν ἁπλῆ ἀπόπειρα. Μποροῦμε λοιπὸν ἔτσι θαυμάσια νὰ καταλάβουμε γιατὶ ὁ πολιτικὸς ὁρίζοντας αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων δὲν ἐκτείνεται πιὸ πέρα ἀπ' τὸ 1914. Ἀλλὰ διαδίδοντας πὼς σκοπὸς τῆς πολιτικῆς τους ἦταν ἡ ἀποκατάσταση τῶν τότε συνόρων, ἐνισχύουν τοὺς συμμαχικοὺς δεσμοὺς τῶν ἀντιπάλων μας ποὺ ἦταν ἕτοιμοι νὰ σπάσουν. Ἔτσι μονάχα ἐξηγεῖται τὸ γεγονὸς ὅτι, ὀχτὼ χρόνια μετὰ ἀπὸ ἕναν παγκόσμιο πόλεμο, ποὺ σ' αὐτὸν ἔλαβαν μέρος κράτη μὲ ἑτερογενεῖς σκοπούς, ἡ συνεργασία τῶν νικητῶν διατηρεῖ ἀκόμη καὶ τώρα κάποια ἑνότητα.

Ὅλ' αὐτὰ τὰ κράτη εἶχαν, ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ὠφεληθεῖ ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῆς Γερμανίας. Ὁ φόβος τῆς δύναμής μας ἔκανε νὰ ξεχειλίσει ἡ λαιμαργία καὶ ἡ ζήλεια καθεμιᾶς ἀπ' τὶς μεγάλες δυνάμεις. Ἔβλεπαν, στὸν ὅσο γίνεται μεγαλύτερο καταμερισμὸ τοῦ δικοῦ μας Ράιχ, τὴν καλύτερη ἐξασφάλιση ἀπὸ μιὰ μελλοντικὴ ἐπανάσταση. Ἡ ταραγμένη τους συνείδηση κι ὁ φόβος ἀπ' τὴν δική μας δύναμη στάθηκαν ὁ πιότερο ἀνθεκτικὸς στὸ χρόνο συνδετικὸς κρίκος, ποὺ ἀκόμη καὶ σήμερα, κρατᾶ ἑνωμένα τὰ μέλη αὐτῆς τῆς συμμαχίας.

Κι ἐμεῖς δὲν τοὺς δίνουμε καμιὰ εὐκαιρία. Ὅταν ὁ ἀστικός μας κόσμος προσφέρει στὴν Γερμανία σὰν πολιτικὸ πρόγραμμα τὴν ἐπαναφορὰ τῶν συνόρων τοῦ 1914, βοηθᾶ νὰ ὑπαναχωρήσουν ὅλοι οἱ συνεταῖροι ποὺ ἤθελαν ν' ἀποσπαστοῦν ἀπ' τὴν συντροφιὰ τῶν ἐχθρῶν μας· ὅλοι, στ' ἀλήθεια διστάζουν νὰ μείνουν ἐκτεθειμένοι στὰ πυρὰ μόνοι καὶ νὰ χάσουν τὴν προστασία τῶν ἄλλων συμμάχων. Ἔτσι κάθε κράτος αἰστάνεται πὼς ἀπειλεῖται ἀπ' αὐτὴ τὴν ἔκφραση ποὖχει γίνει πιὰ τῆς μόδας. Ἀλλὰ μολοντοῦτο ὅλη αὐτὴ ἡ ὑπόθεση εἶναι τέλεια παράλογη :

1ο Γιατὶ τὰ μέσα πραγματοποίησής της εἶναι ἀκατάλληλα καὶ θὰ ταράξουν τὴν γαλήνη τῶν εὐχάριστων συγκεντρώσεών τους καὶ

2ο Γιατὶ ἀκόμη κι ἂν πετύχαιναν ἀληθινὰ οἱ προθέσεις τους, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦταν τόσο ἄθλιο, ποῦ, γιὰ ὄνομα Θεοῦ! δὲν θἄξιζε τὸν κόπο νὰ παίξουμε ἄλλη μιὰ φορὰ μὲ τὸ αἷμα τοῦ λαοῦ μας.

Γιατὶ πιά, κανεὶς δὲν μπορεῖ ν' ἀμφισβητήσει πὼς ἡ ἀποκατάσταση τῶν συνόρων τοῦ 1914, θὰ γίνει δίχως νὰ χυθεῖ αἷμα. Μόνο οἱ ἀνόητοι κι οἱ κοντόμυαλοι μποροῦν νὰ βαυκαλίζονται μὲ τὴν ἰδέα ὅτι θὰ πετύχουν μιὰν ἀναθεώρηση τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν μὲ συζητήσεις κι ἐπικλήσεις· ἐκτὸς ἂν μιὰ παρόμοια προσπάθεια ἀναλαμβανόταν ἀπὸ κάποιον ποὺ θὰ διάθετε τὸ ταμπεραμέντο τοῦ Ταλλεϋράνδου, πράγμα ποὺ δὲν ὑπάρχει σήμερα. Οἱ μισοὶ ἀπ' τοὺς πολιτικούς μας εἶναι τώρα ἄνθρωποι δίχως συνείδηση, ἀλλὰ καὶ δίχως χαρακτῆρα, ποὺ γενικὰ ἔχουν καταντήσει ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ μας· ὅσο γιὰ τοὺς ὑπόλοιπους μισοὺς εἶναι ἄκακοι ἀνόητοι, ἄχρηστοι καὶ δουλοπρεπεῖς. Κι ἡ κατάσταση ἄλλαξε ἀπ' τὴν ἐποχὴ τῶν συμβουλίων τῆς Βιέννης: *δὲν ἐμπορεύονται πιὰ τὰ σύνορα τοῦ κράτους οἱ πρίγκιπες κι οἱ μαιτρέσσες τους, ἀλλὰ οἱ ἀδυσώπητοι Ἑβραῖοι διεθνιστὲς ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ὑποταγὴ τῶν ἄλλων λαῶν.* Κανένας ἀπ' αὐτοὺς δὲν μπορεῖ ν' ἀπομακρύνει ἀπ' τὸ λαιμό του τὸ χέρι τοῦ Ἑβραίου ποὺ τὸν πνίγει, ἂν δὲν χρησιμοποιήσει τὸ σπαθί. Μόνο ἡ δύναμη συγκεντρωμένη κι ἐμψυχωμένη ἀπ' τὸ ἐθνικὸ πάθος μπορεῖ, μ' ἕνα τίναγμα, νὰ ἀψηφίσει τὶς διεθνιστικὲς δυνάμεις ποὺ τείνουν νὰ ὑποτάξουν τοὺς λαούς. Ἀλλὰ μιὰ τέτοια χειρονομία ζητάει αἷμα.

Ἂν παρ' ὅλ' αὐτά, ὑποστηρίζουμε πὼς μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο τὸ μέλλον τῆς Γερμανίας ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἐξωτερικὲς καταθέσεις κάθε εἴδους πολιτικῆς πανουργίας, τότε κι οἱ καταθέσεις αὐτές, ἀπαιτοῦν νὰ ὁδηγήσουμε τὸν ἀγῶνα μ' ἕνα πρόγραμμα ἀντάξιό του.

Τὰ σύνορα τοῦ 1914 δὲν ἔχουν καμιὰν ἀξία γιὰ τὸ μέλλον τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους. Δὲν ἀποτελοῦν οὔτε τὴν φρουρὰ τοῦ παρελθόντος, οὔτε καὶ τὴν δύναμη τοῦ μέλλοντος. Μ' αὐτὰ ὁ γερμανικὸς λαὸς δὲν θὰ μπορέσει οὔτε τὴν ἐσωτερική του ἑνότητα νὰ διατηρήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν ὕπαρξή του νὰ ἐξασφαλίσει· ἀπὸ στρατιωτικὴ ἄποψη θεωρούμενα αὐτὰ τὰ σύνορα δὲν φαίνονται οὔτε καλὰ διαλεγμένα ἀλλ' οὔτε καὶ τουλάχιστον ἱκανοποιητικά· καὶ τέλος δὲν μποροῦν νὰ καλυτερέψουν τὴν κατάσταση ποὺ βρισκόμαστε σήμερα ἀναφορικὰ μὲ τὶς ἄλλες παγκόσμιες δυνάμεις, ἢ γιὰ νὰ τὸ ποῦμε καλλίτερα, ἀναφορικὰ μὲ τὶς ἀληθινὰ παγκόσμιες δυνάμεις.

Ἕνα πράγμα θἄταν, μολοντοῦτο, σίγουρο: ἀκόμη καὶ μὲ μιὰ εὐεργετικὴ ἐπιτυχία μιᾶς τέτοιας προσπάθειας ν' ἀποκατασταθοῦν

τὰ σύνορα τοῦ 1914, θὰ φτάναμε σὲ μιὰ νέα αἱμοδοσία ἀπὸ μέρους τοῦ λαοῦ μας, τόσο μεγάλη ποὺ δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ζητήσουμε καμιὰν ἄλλη θυσία αἵματος προκειμένου νὰ ἐξασφαλίσουμε ἀποτελεσματικὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους μας. Τὸ ἀντίθετο, μέσα στὴ μέθη μιᾶς τέτοιας ἐπιτυχίας, τόσο ἀνάρμοστης γιὰ τὴν περίσταση, θ' ἀρνηθοῦμε σχεδὸν ἐθελοντικὰ νὰ ἀναλάβουμε ἄλλους σκοποὺς μιὰ κι ἡ «ἐθνική μας συνείδηση» θἄχε ἀποκατασταθεῖ κι ἀφοῦ καινούριες πόρτες, ἔστω καὶ προσωρινὰ θ' ἄνοιγαν γιὰ μᾶς, στὸν ἐμπορικὸ τομέα.

Ἐμεῖς ὅμως οἱ ἄλλοι ἐθνικοσοσιαλιστὲς πρέπει νὰ μείνουμε πιστοὶ ἀπαρέγκλητα στὸ πρόγραμμα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς: *στὴν ἐξασφάλιση, δηλαδή, γιὰ τὸν γερμανικὸ λαό, τοῦ ἐδαφικοῦ χώρου ποὺ ἔχει ἀνάγκη πάνω σ' αὐτὴ τὴ γῆ.* Κι αὐτὴ ἡ ἐνέργεια εἶναι ἡ μόνη, μπροστὰ στὸ θεὸ καὶ στὶς ἐπερχόμενες γενιές, δικαιολογημένη, προκειμένου νὰ χυθεῖ αἷμα: μπροστὰ στὸ θεό, ἐπειδὴ γιὰ νὰ κερδίζουμε τὸν ἐπιούσιο ἄρτο μας πάνω σ' αὐτὴ τὴ γῆ, χρειαζόμαστε ἀνελέητους ἀγῶνες κι εἴμαστε τὰ μόνα ἴσως πλάσματα τοῦ Κυρίου ποὺ τίποτα δὲν τοὺς δόθηκε δίχως ἀντάλαγμα καὶ ποὺ ὅσα κατάκτησαν κι ἂν γίνηκαν κυρίαρχοι τοῦ κόσμου ἐτούτου, τὸ χρωστᾶνε μόνο στὴν ἐξυπνάδα καὶ στὸ θάρρος τους· μπροστὰ στὶς ἐπερχόμενες γενιὲς τῆς Γερμανίας ἐπειδὴ δὲν πρόκειται νὰ χυθεῖ τὸ αἷμα οὔτε μιανοῦ Γερμανοῦ πολίτη χωρὶς νὰ δώσουμε στὴν μελλοντικὴ Γερμανία χιλιάδες καινούριους πολῖτες. Ἡ ἐδαφικὴ ἔκταση ποὺ σ' αὐτήν, τὰ ζωντανὰ παιδιὰ τῶν Γερμανῶν ἀγροτῶν θὰ μπορέσουν μιὰ μέρα νὰ πολλαπλασιαστοῦν, θὰ δικαιώσει τὴ θυσία τῶν ἴδιων τῶν παιδιῶν μας καὶ θὰ δώσει ἄφεση στοὺς ὑπευθύνους, ἀκόμη κι ἂν αὐτοὶ καταδικάστηκαν ἀπ' τοὺς συγχρόνους τους, γιὰ τὸ χαμένο αἷμα καὶ γιὰ τὶς θυσίες τοῦ λαοῦ μας.

Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτή, πρέπει νὰ ἐπιτεθῶ μ' ὅλη τὴ δύναμη ποὺ διαθέτω, ἐνάντια σ' αὐτοὺς τοὺς κακοὺς ρατσιστὲς συγγραφεῖς ποὺ ὑποστηρίζουν πὼς βλέπουν στὴν τέτοια προσπάθεια γιὰ ἐδαφικὲς κατακτήσεις, μιὰ «προσβολὴ στὰ ἱερὰ δικαιώματα τῆς ἀνθρωπότητας» κι ἀναλαβαίνουν τὴν εὐθύνη ν' ἀντισταθοῦν σ' αὐτὴν μὲ τὰ ὀρνιθοσκαλίσματά τους. Κανεὶς ποτὲ δὲν ξέρει τί κρύβεται πίσω ἀπ' αὐτὰ τὰ ἄτομα. Ἀλλὰ εἶναι παραπάνω ἀπὸ σίγουρο πὼς ἡ ἀναταραχὴ ποὺ φέρνουν εὐνοεῖ τὸ παιχνίδι τῶν ἐχθρῶν τοῦ λαοῦ μας. Μὲ τὴν στάση τους αὐτή, τοῦτοι οἱ ἐγκληματίες συντελοῦν ὥστε νὰ ἀδυνατίζει καὶ νὰ μειώνεται μέσα στὸ λαὸ ἡ θέληση γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῶν δικαιωμάτων ποὖχει στὴ ζωή, μὲ τὸν μοναδικὸ ἀντάξιο τρόπο. Γιατὶ κανένας λαὸς δὲν κατέχει τὴν γῆ του, χάρη στὴν θεία θέληση

ἢ μετὰ ἀπὸ θεία ἐντολή. Τὰ σύνορα τῆς Γερμανίας εἶναι ὅρια τυχαῖα καὶ προσωρινὰ ποὺ τὰ καθορίζει ὁ ἀναπνεύμενος πολιτικὸς ἀγώνας· τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὰ σύνορα ποὺ περικλείνουν τὸν πληθυσμὸ τῶν ἄλλων λαῶν. Καὶ ἡ διαμόρφωση τῆς ἐδαφικῆς μας ἐπιφάνειας δὲν μπορεῖ νὰ φαίνεται ἀμετάβλητη σὰν τὸν γρανίτη, παρὰ μόνον σ' ἕναν ἀνόητο – ἐνῶ στὴν πραγμανικότητα ἡ κάθε στιγμὴ μᾶς δείχνει τὴν σταθερὴ ἐξέλιξή της μέσα σὲ μιὰ φαινομενικὴ ἀκινησία, ποὺ εἶναι καρπὸς τοῦ ἀδιάκοπου ἔργου τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως, ποὺ καταστρέφεται ἢ μεταλλάζει τὴν ἄλλη μέρα, ἀπὸ ἄλλες ἰσχυρότατες δυνάμεις – ἔτσι συμβαίνει μὲ τὴν ζωὴ τῶν λαῶν καὶ μὲ τὰ σύνορα ποὺ τοὺς χωρίζουν.

Τὰ σύνορα τῶν κρατῶν εἶναι ἔργο ἀνθρώπων κι ἀλλάζουν πάλι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Τὸ γεγονὸς ὅτι ἕνας λαὸς πέτυχε νὰ κατακτήσει μιὰν ὁποιαδήποτε ἔκταση, δὲν σημαίνει διόλου πὼς ὑπάρχει καμιὰ ὑπέρτατη ὑποχρέωση νὰ διατηρηθεῖ αὐτὴ γιὰ πάντα. Ἀποδείχνει ἀντίθετα τὴ δύναμη τοῦ κατακτητῆ καὶ τὴν ὑποταγὴ τοῦ ἀδύνατου. Καὶ μόνο μ' αὐτὴ τὴν δύναμη ἐφαρμόζεται ἡ δικαιοσύνη. Ἂν σήμερα ὁ γερμανικὸς λαὸς στριμωγμένος σὲ μιὰ περιοχὴ σύμφορη βαδίζει πρὸς ἕνα μέλλον σκοτεινό, δὲν ὀφείλεται στὴ μοῖρα. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι θὰ ἐπαναστατήσει μιὰ μέρα, πάλι δὲν θὰ ὀφείλεται σὲ καμιὰ κακὴ μοῖρα. Οὔτε ὑπάρχει καμιὰ ὑπέρτατη δύναμη ποὺ νἄχει χαρίσει σ' ἕναν λαὸ περισσότερη ἔκταση ἀπ' τὸν δικό μας, ἢ ποὺ νὰ προσβληθεῖ ἂν αὐτὴ ἡ ἄδικη κατανομὴ τῆς γῆς χτυπηθεῖ, οὔτε ὅμως κι οἱ πρόγονοί μας δέχθηκαν σὰν δῶρο τ' οὐρανοῦ τὴ γῆ ὅπου ζοῦμε σήμερα: τὴν κατάκτησαν πολεμώντας μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς τους. Τὸ ἴδιο καὶ στὸ μέλλον, τὸ «ρατσιστικὸ» κήρυγμα δὲν θὰ δώσει στὸ λαό μας τὴ γῆ καὶ μαζί της τὰ μέσα γιὰ νὰ ὑπάρξει· τοῦ χρειάζεται μόνο ἡ δύναμη τῶν νικηφόρων σπαθιῶν του.

Ὅσο κι ἂν πειστοῦμε σήμερα ὅλοι, πὼς εἶναι ἀπαραίτητο νὰ κανονίσουμε τοὺς λογαριασμούς μας μὲ τὴν Γαλλία θὰ πρέπει, γιὰ νὰ μὴ μείνει αὐτὴ ἡ ἐνέργειά μας ἀτελεσφόρητη, νὰ μὴ περιοριστεῖ μόνο σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, τὸ πρόγραμμα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς. Δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ τὴν χρησιμοποιήσουμε σὰν ἀσπίδα γιὰ τὴν ἐξάπλωση τοῦ πληθυσμοῦ μας στὴν Εὐρώπη. Γιατί, δὲν ὀφελεῖ νὰ λύσουμε αὐτὸ τὸ πρόβλημα μὲ τὴν ἀποικιακὴ πολιτική, ἀλλὰ μὲ τὴν κατάκτηση μιᾶς περιοχῆς ποὺ νἄναι συνέχεια τῆς μητέρας – πατρίδας. Ἄλλωστε, ἔτσι ὄχι μόνο θὰ ἐξασφαλίσουμε τὴν ἐσωτερικὴ στερεότητα τῶν καινούριων ἀποικιῶν μὲ τὴν μητροπολιτικὴ χώρα, ἀλλὰ καὶ

θὰ προέλθει ἀπ' αὐτὴ τὴν ἑνότητα τῆς ἔκτασης, ἡ δύναμη κι ὅλα τὰ εὐεργετήματά της.

Τὸ ρατσιστικὸ κίνημα δὲν ἔχει σὰ σκοπὸ νὰ κάνει τὸν δικηγόρο τῶν ἄλλων λαῶν, ἀλλὰ ν' ἀγωνιστεῖ γιὰ τὸν δικό του. Ἀλλοιῶς θὰ ἦταν ἀνόητο καὶ δὲν θὰ εἴχαμε κανένα δικαίωμα νὰ κοροϊδεύουμε τὸ παρελθόν. Γιατὶ θὰ κάναμε κι ἐμεῖς τὰ ἴδια. Ἡ παλιὰ γερμανικὴ πολιτικὴ κατηγορήθηκε, γιὰ μιὰ ἀδικία: ἡ μελλοντικὴ πολιτικὴ δὲν πρέπει νὰ ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν καταστρεπτικὴ συναισθηματικότητα τῶν κοσμοπολίτικων «ρατσιστῶν». Εἰδικώτερα, δὲν μποροῦμε νὰ καταντήσουμε οἱ χωροφύλακες τῶν «μικρῶν φτωχῶν λαῶν» ποὺ τοὺς ξέρουμε κιόλας καλά, ἀλλὰ οἱ στρατιῶτες τοῦ δικοῦ μας λαοῦ.

Μολοντοῦτο ἐμεῖς οἱ ἄλλοι ἐθνικοσοσιαλιστὲς ἔχουμε ὑποχρέωση νὰ μὴ σταματήσουμε ἐδῶ: *Τὰ ἐδαφικὰ δικαιώματα πάνω στὴ γῆ πρέπει νὰ γίνουν καθῆκον, ὅταν ἕνας μεγάλος λαὸς προωρίζεται νὰ καταστραφεῖ ἐπειδὴ δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτούμενη ἔκταση.* Καὶ εἰδικώτερα ὅταν δὲν πρόκειται γιὰ κάποιον μικρὸ ἀφρικανὸ λαό, ἀλλὰ γιὰ τὴν Γερμανία. τὴν μητέρα τῆς ζωῆς, τὴν μητέρα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ. *Ἡ Γερμανία, θὰ εἶναι μιὰ μεγάλη δύναμη, ἢ δὲν θὰ εἶναι τίποτα.* Ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνει κάτι τέτοιο, χρειάζεται ἡ ἐδαφικὴ ἀκεραιότης ποὺ θὰ τῆς δώσει σήμερα τὴν ἀπαραίτητη σοβαρότητα καὶ στοὺς πολίτες της, τὰ μέσα γιὰ νὰ ὑπάρξουν.

***

Ἐμεῖς οἱ ἄλλοι ἐθνικοσοσιαλιστές, μποροῦμε μὲ θάρρος νὰ σβύσουμε τὸ πρόγραμμα τῆς προπολεμικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Ἀρχίζουμε ἀπὸ κεῖ ποὺ τέλειωσαν αὐτοί, ἐδῶ κι ἑξακόσια χρόνια. Στεκόμαστε στὴν δοξασμένη πορεία τῶν Γερμανῶν πρὸς τὸν βορρᾶ καὶ πρὸς τὴν δυτικὴ Εὐρώπη καὶ ρίχνουμε τὰ βλέμματά μας σιὸ νότο.

Βάζουμε ὁριστικὸ τέλος στὴν προπολεμικὴ ἀποικιακὴ κι ἐμπορικὴ πολιτική μας καὶ ἐνδυναμώνουμε τὴν μελλοντικὴ κατακτητικὴ πολιτική.

Ὅμως ἂν σήμερα μιλοῦμε γιὰ νέες ἐκτάσεις στὴν Εὐρώπη, δὲν ἔχουμε βέβαια κατὰ νοῦ τίποτ' ἄλλο παρὰ τὴ *Ρωσσία* καὶ τὰ γειτονικά μ' αὐτὴν κράτη.

Τὸ πιπρωμένο τὸ ἴδιο, εἶναι σὰν νὰ μᾶς τὴν δείχνει μὲ τὸ δάχτυλο: παραδίνοντας τὴν Ρωσία στὸν μπολσεβικισμὸ ἔφθειρε τὴν διανοουμενίστικη τάξη τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ ποὺ ἐγκαθίδρυσε κι ὁλοκλήρωσε μέχρι σήμερα τὴν κρατική της ὑπόσταση. Γιατὶ ὁ ρωσικὸς κρατικὸς ὀργανισμός, δὲν εἶναι διόλου ἀποτέλεσμα καὶ δημιούργημα τῆς πολιτικῆς τοῦ σλαβισμοῦ, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο, ἕνα παρά-

δειγμα άξιοσημείωτο τῆς δημιουργικῆς δραστηριότητας τοῦ γερμανικοῦ στοιχείου, μέσα σὲ μιὰ φυλὴ ποὺ δὲν εἶχε τὴν παραμικρὴ ἀξία. Πολλὰ ἀπ' τὰ ἰσχυρὰ κράτη αὐτῆς τῆς γῆς δημιουργήθηκαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο. Κατώτεροι λαοί, μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς ὀργανωτὲς κι ἀρχηγοὺς ἀπὸ τὴ γερμανικὴ ράτσα, ἀναπτύχθηκαν τόσο, ὥστε συχνά, σὲ μιὰ δεδομένη στιγμὴ νὰ γίνουν ἰσχυρὰ κράτη κι ἔμειναν τέτοια ὅσον καιρὸ διατηρήθηκε ἀμείωτη ἡ ἐξουσία τῆς δημιουργικῆς αὐτῆς τάξης. Ἔτσι, ἐδῶ κι αἰῶνες πίσω, ἡ Ρωσία ἀναπτύσσονταν σὲ βάρος τοῦ γερμανικοῦ στοιχείου ποὺ εἶχε καταλάβει τ' ἀνώτερα κοινωνικὰ στρώματα, ὥσπου σήμερα ἐκριζώθηκε κι ἐκμηδενίστηκε. Οἱ Ἑβραῖοι πῆραν τὴ θέση του. Καὶ τὸ ἴδιο καθὼς ἡ Ρωσία εἶναι ἀνίκανη νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπ' τὸ Ἑβραϊκὸ μίασμα μὲ τὶς ἴδιες τὶς δικές της δυνάμεις, ἔτσι κι οἱ Ἑβραῖοι δὲν θὰ μπορέσουν γιὰ πολὺ νὰ διατηρήσουν ἰσχυρὸ τὸ κράτος. Γιατὶ δὲν εἶναι δημιουργικὰ στοιχεῖα ἀλλ' ἀποσυνθετικά. Τὸ γιγάντιο κράτος τοῦ βορρᾶ εἶναι πιὰ ὥριμο γιὰ ἐξανδραποδισμό. Καὶ τὸ τέλος τῆς ἑβραϊκῆς κυριαρχίας στὴ Ρωσία θὰ σημάνει καὶ τὸ τέλος τῆς Ρωσίας σὰν κράτος. Μᾶς διάλεξε τὸ πεπρωμένο γιὰ νὰ λάβουμε μέρος σὲ μιὰ καταστροφή, ποὺ θ' ἀποτελέσει τὴν πιὸ σίγουρη ἀπόδειξη τοῦ δίκιου τῆς ρατσιστικῆς θεωρίας πάνω στ' ἀνθρώπινα φύλα.

Κι ἡ προσπάθειά μας, ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κινήματος νὰ καθοδηγήσει τὸν λαό μας καὶ νὰ τὸν μυήσει σ' αὐτὴ τὴ θεωρία, θὰ τὸν κάνει νὰ δεῖ τὸ μέλλον του ὄχι σὰν μιὰ νέα ἐκστρατεία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου γεμάτη ἀπὸ μεθυστικὲς ἐντυπώσεις, ἀλλὰ σὰν μιὰ σκληρὴ δουλειὰ τοῦ γερμανικοῦ ἄροτρου πάνω στὴ γῆ ποὺ θὰ τοῦ χαρίσει τὸ σπαθί.

***

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκπλαγεῖ κανεὶς ποὺ οἱ Ἑβραῖοι ἐξαπολύουν μιὰ τέτοια φαρμακερὴ ἀντίδραση σ' αὐτή μας τὴν πολιτική. Αἰσθάνονται ἀβέβαιο τὸ μέλλον τους, ἂν ὅλοι κατανοήσουν τὴν σημασία αὐτῆς τῆς θέσης. Γιατὶ κι αὐτὸ ἀκόμη τὸ γεγονὸς θἄπρεπε νὰ ἐνισχύσει τὴν ἐντύπωση τοῦ κοινοῦ πάνω στὶς ἀληθινὲς ἐθνικιστικὲς ἀπόψεις αὐτοῦ τοῦ καινούριου προσανατολισμοῦ. Ἀλλοίμονο! ἔγινε ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Ὄχι μόνο οἱ ἐθνικιστὲς Γερμανοὶ ἀλλὰ κι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι οἱ «ρατσιστὲς» ξεσηκώθηκαν σὲ μιὰ λυσσασμένη ἐπίθεση ἐνάντια στὴν ἄποψη μιᾶς τέτοιας πολιτικῆς τῆς Δύσης· στέκονταν, ὅπως ἔκαναν σχεδὸν πάντα σὲ τ.αρόμοιες περιπτώσεις, στὶς καθιερωμένες ἀξίες. Ἐπικαλοῦνταν τὸ πνεῦμα τοῦ Βίσμαρκ γιὰ νὰ καλύψουν

μιὰ πολιτικὴ τόσο ἀνόητη, ὅσο καὶ καταστρεπτικὴ γιὰ τὸν γερμανικὸ λαό. Ἀλλὰ κι ὁ Βίσμαρκ παλιότερα εἶχε δώσει μεγάλη σημασία στὶς σχέσεις μὲ τὴν Ρωσία. Ὡς ἕνα ὡρισμένο σημεῖο, αὐτὸ εἶναι δίκαιο. Ὅμως ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ ξεχνᾶμε τελείως ὅτι ἔδινε τὴν ἴδια σημασία στὶς σχέσεις μὲ τὴν Ἰταλία καὶ πὼς αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Βίσμαρκ συμμάχησε κάποτε μὲ τοὺς Ἰταλοὺς γιὰ νὰ μπορέσει νὰ κυβερνήσει καλύτερα τὴν Αὐστρία. Γιατί λοιπὸν δὲν συνεχίζουν *αὐτὴ* τὴν γνωστὴ πολιτική; «Γιατὶ ἡ σημερινὴ Ἰταλία δὲν εἶναι ἐκείνη ποὺ ξέραμε» θὰ μᾶς ποῦν. Καλά. Ἀλλὰ τότε κύριοι ἐπιτρέψτε μου νὰ παρατηρήσω πὼς κι ἡ σημερινὴ Ρωσία δὲν εἶναι αὐτὴ ποὺ ξέρατε. Δὲν θ' ἀποφάσιζε ὁ Βίσμαρκ νὰ ἐφαρμόσει ἔτσι στὰ καλὰ καθούμενα μιὰ τέτοια πολιτική. Ἦταν ἀπόλυτα κύριος τῆς κατάστασης ὥστε νὰ σταματήσει μπροστὰ σ' ἕνα τέτοιο ἐμπόδιο. *Τὸ ἐρώτημα λοιπὸν δὲν μπαίνει ἔτσι: τί ἔκανε τότε ὁ Βίσμαρκ; ἀλλά: τί θἄκανε σήμερα; Κι εἶναι πολὺ πιὸ εὔκολο νὰ φτάσουμε σ' αὐτὴ τὴν ἀπάντηση. Ποτέ, μὲ τὴν πολιτική του σοφία δὲν θὰ ἐπιχειροῦσε νὰ συμμαχήσει μ' ἕνα κράτος προωρισμένο νὰ καταστραφεῖ.*

Στὸ κάτω-κάτω, ὁ Βίσμαρκ στὸν καιρό του δὲν ἀντιμετώπισε τὴν ἀποικιακὴ — ἐμπορικὴ πολιτική, παρὰ μόνο μὲ συναισθήματα ἀνάμικτα· κι ἀκόμη ἐπιζητοῦσε νὰ βρεῖ πρῶτα τὶς κατάλληλες εὐκαιρίες γιὰ τὴν παγίωση καὶ τὴν ἐνίσχυση τῶν ἐσωτερικῶν τοῦ κράτους ποὺ δημιούργησε. Αὐτὸς ἦταν ὁ μόνος λόγος ποὺ θεώρησε ἀρκετὸ νὰ ἔχει ἐξασφαλισμένα τὰ νῶτα του ἀπ' τὴν Ρωσία, γιὰ νὰ τοῦ μείνουν ἐλεύθερα τὰ χέρια στὶς σχέσεις του μὲ τὴν Δύση. Ὅμως αὐτὸ ποὺ τότε ἦταν χρήσιμο στὴ Γερμανία, σήμερα εἶναι καταστρεπτικό.

Ἀπ' τὸ 1920-1921, ὅταν τὸ νεαρὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα ἄρχισε ἀργὰ νὰ διαφαίνεται στὸν πολιτικὸ ὁρίζοντα, κι ὅταν πιὰ τὸ ἔβλεπαν, ἐδῶ κι ἐκεῖ, σὰν ἀπελευθερωτικὸ κίνημα γιὰ τὸ γερμανικὸ ἔθνος, πολλοὶ τὸ πλησίασαν ἀπὸ διάφορες πλευρές, προσπαθώντας νὰ δημιουργήσουν ἕναν κάποιο δεσμὸ ἀνάμεσά του καὶ στ' ἄλλα *ἀπελευθερωτικὰ κινήματα τῶν ἄλλων χωρῶν*. Τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ εἶχαν τεθεῖ κάτω ἀπ' τὴν προστασία μιᾶς κάποιας «ἕνωσης τῶν καταπιεζομένων ἐθνῶν» κι ἔπαιζαν ἕνα θέατρο μὲ ἀναρίθμητους πρωταγωνιστές. Εἶχαν μαζευτεῖ ἕνα σωρὸ ἐκπρόσωποι ἀπὸ κάποια Βαλκανικὰ κράτη, ἀπ' τὴν Αἴγυπτο καὶ Ἰνδία· ἀπ' τὴν πρώτη στιγμὴ μοῦδωσαν τὴν ἐντύπωση ὅτι ἦταν ὑπερφιάλοι φλύαροι. δίχως κανένα βαθύτερο ἐνδιαφέρον. Βρέθηκαν μολοντοῦτο ἀρκετοὶ Γερμανοί, κυρίως ἀπ' τὴν ἐθνικιστικὴ παράταξη, ποὺ θαμπώθηκαν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς παραφουσκωμένους Ἀνατολίτες καὶ πίστεψαν πὼς ὁ κάθε Ἰνδὸς ἢ Αἰγύπτιος φοιτητὴς ποὺ ἔρχονταν στὴν χώρα μας ἦταν κι «ἐκπρόσω-

πος» τῆς δικῆς τους. Τὸ πλῆθος δὲν μπόρεσε νὰ ξεχωρίσει τί ἀκριβῶς γινόταν μ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ οἱ περισσότεροί τους δὲν εἶχαν τίποτα πίσω τους. οὔτε κι ἦταν ἐξουσιοδοτημένοι νὰ κλείσουν ὁποιαδήποτε συμφωνία καὶ πῶς τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν σχέσεων μὲ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα δὲν ὁδηγοῦσε πουθενά, ἂν τουλάχιστον δὲν προσθέταμε στὸν πίνακα «κέρδη καὶ ζημίαι» τὸν χαμένο καιρό! Στάθηκα πάντα ἐνάντιος σ' αὐτὲς τὶς κινήσεις ὄχι μονάχα ἐπειδὴ εἶχα κάτι καλύτερο νὰ κάνω ἀπ' τὸ νὰ χάνω τὸν καιρό μου σὲ στεῖρες «διαπραγματεύσεις» ποὺ κρατοῦσαν βδομάδες ὁλόκληρες, ἀλλὰ καὶ γιατὶ τὶς θεωροῦσα, ἀκόμη κι ἂν ἦταν νὰ κουβεντιάσω μὲ ἀληθινοὺς ἐκπρόσωπους αὐτῶν τῶν χωρῶν, ἄχρηστες ἂν ὄχι καταστρεπτικές.

Ἦταν κιόλας ἀρκετὰ ἐνοχλητικὸ τὸ γεγονὸς ὅτι, ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς εἰρήνης, ἡ γερμανικὴ πολιτικὴ προσανατολιζόταν ἀπὸ λανθασμένη προσωπικὴ ἀντίληψη, σὲ συμμαχίες ἀμυντικὲς μὲ κράτη ποὺχαν πιὰ βγεῖ στὸ περιθώριο τῆς ἱστορίας. Οἱ συμμαχίες μὲ τὴν Αὐστρία, τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὴν Τουρκία δὲν εἶχαν κανένα ὄφελος. Ἐνῶ οἱ μεγαλύτερες στρατιωτικὲς καὶ παραγωγικὲς δυνάμεις τῆς γῆς, συνενώνονταν σὲ μιὰ ἐπιθετικὴ συμμαχία, κάποιοι γέρικοι κρατικοὶ ὀργανισμοὶ ἀδύναμων χωρῶν συνασπίζονταν καὶ προσπαθοῦσαν, μὲ τοὺς ἄθλιους τριγμοὺς τῶν ἐρειπίων τους, ν' ἀντιμετωπίσουν τὴν δράση τῆς παγκόσμιας αὐτῆς ἑταιρίας. Ἡ Γερμανία πλήρωσε σκληρὰ αὐτὸ τὸ λάθος τῆς ἐξωτερικῆς της πολιτικῆς. Ἀλλὰ φαίνεται πὼς αὐτὴ ἡ τιμωρία δὲν ἦταν τόσο σκληρὴ ὥστε νὰ συνετίσει τοὺς αἰώνιους ὀνειροπόλους καὶ νὰ τοὺς κάμει ν' ἀποφύγουν μιὰ δεύτερη πτώση. Γιατὶ ἡ προσπάθεια ν' ἀφοπλιστοῦν οἱ νικητὲς μ' αὐτὴ τὴν «Ἕνωση τῶν καταπιεζομένων ἐθνῶν», δὲν εἶναι μόνο γελοία, εἶναι καὶ μοιραία. Μοιραία, γιατὶ πάλι καὶ πάντα, ἀποστρέφει τὸ λαό μας ἀπ' τὴ συνειδητοποίηση τῶν ἀληθινῶν δυνατοτήτων του καὶ τὸν κάνει νὰ ἐγκαταλειφθεῖ σὲ ἐλπίδες καὶ ὀνειροπολήματα, τόσο χιμαιρικά, ὅσο καὶ στεῖρα. Ἡ σημερινὴ Γερμανία μοιάζει στ' ἀλήθεια μὲ τὸν ἄνθρωπο ποὺ πνίγεται καὶ ζητάει νὰ πιαστεῖ ἀπὸ ἕνα ἄχυρο. Καὶ νὰ σκεφτεῖ κανεὶς πὼς πρόκειται γιὰ ἀνθρώπους καλλιεργημένους. Μόλις τοὺς ρίξουν αὐτὸ τὸ ξεροκόμματο τῆς ἐλπίδας τρέχουν ξοπίσω της καὶ τὴν ἀκολουθοῦν. Τί κι ἂν πρόκειται γιὰ τὴν Ἕνωση τῶν καταπιεζομένων ἐθνῶν ἢ γιὰ μιὰ κοινωνία ἐθνῶν τὸ ἴδιο χιμαιρικὴ καὶ φανταστική; Θὰ βρεῖ πάντα χιλιάδες πιστοὺς ποὺ θὰ τῆς ἀφοσιωθοῦν.

Θυμᾶμαι ἀκόμη τὶς ἐπικίνδυνες κι ἀκατανόητες ἐλπίδες ποὺ δημιουργήθηκαν ξαφνικὰ στὶς ρατσιστικὲς παρατάξεις, στὰ 1920 - 1921, ὅταν πίστευαν πὼς ἡ Ἀγγλία θὰ καταστραφεῖ στὴν Ἰνδία. Ὡρισμένοι Ἀσιάτες ταχυδακτυλουργοὶ – ἴσως θἄπρεπε νὰ προστέσω: «ἀλη-

θινοί ἀγωνιστὲς τῆς 'Ελευθερίας» 'Ινδοὶ – ποὺ κυκλοφοροῦσαν μέσα στὴν Εὐρώπη, εἶχαν κατορθώσει νὰ ὑποβάλουν, σὲ ἀνθρώπους κατὰ τὰ ἄλλα ἀπόλυτα λογικούς, τὴν ἰδέα ὅτι ἡ μεγάλη Βρετανικὴ αὐτοκρατορία ἀπειλοῦνταν μὲ καταστροφὴ ἐξαιτίας τῆς 'Ινδίας ποὺ ἀποτελοῦσε τὸν ἀκρογωνιαῖο λίθο τοῦ ἀγῶνα ἐνάντιά της. Τὸ ὅτι μόνον ὁ ἴδιος τους ὁ πόθος ἦταν ὁ πατέρας αὐτῆς τῆς ἰδέας *, φυσικά, δὲν μπόρεσαν νὰ τὸ συνειδητοποιήσουν, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν ἀνοησία τῶν ἐλπίδων τους κατάφεραν νὰ παραδεχτοῦν. Γιατὶ ὑποστηρίζοντας πὼς ἡ κατάρρευση τῆς ἀγγλικῆς κυριαρχίας στὴν 'Ινδία θὰ σήμαινε καὶ τὸ τέλος τῆς Βρετανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς ἀγγλικῆς δύναμης, παραδέχονταν ἔτσι πὼς κι ἡ 'Ινδία εἶχε κεφαλαιώδη σημασία γιὰ τὴν 'Αγγλία.

'Αλλ' αὐτὸ τὸ ζωτικὸ πρόβλημα, δὲν ἦταν φυσικὰ κρυφὸ καὶ μυστικὸ ποὺ τὸ γνώριζαν μονάχα οἱ προφῆτες «ρατσιστὲς» τῆς Γερμανίας· μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς τὄξεραν βέβαια κι οἱ ἡγέτες τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς. Εἶναι στ' ἀλήθεια πολὺ κουτὸ νὰ δεχόμαστε πὼς ἡ 'Αγγλία δὲν ἤξερε νὰ ξεχωρίσει καὶ νὰ τοποθετήσει στὴν σωστὴν ἀξία της τὴν σημασία τῆς 'Ινδίας γιὰ τὴν ἑνότητα τοῦ βρετανικοῦ κόσμου. Κι εἶναι ἐνδεικτικὸ σημεῖο τοῦ ὅτι τίποτα δὲν μπόρεσαν νὰ διδαχτοῦν ἀπ' τὸν παγκόσμιο πόλεμο, ὅταν ἀγνοοῦσαν ὁλοκληρωτικὰ ἢ ἀμφισβητοῦσαν τὴν ἀγγλοσαξωνικὴ ἀπόφαση, μὲ τὸ νὰ φαντάζονται πὼς ἡ 'Αγγλία θὰ μποροῦσε νὰ χάσει τὴν 'Ινδία δίχως νὰ καταφύγει στὰ ἔσχατα μέσα. Εἶναι ἄλλη μιὰ ἀπόδειξη τῆς τέλειας ἔλλειψης συνείδησης ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴ Γερμανία σχετικὰ μὲ τὴν βρετανικὴ ἄποψη πάνω στὴν διοίκηση καὶ τὴν πολιτικὴ αὐτῆς τῆς αὐτοκρατορίας. *'Η 'Αγγλία δὲν θὰ χάσει τὴν 'Ινδία ἀκόμα κι ἂν αὐτὴ ἀναδιαμορφώσει ριζικὰ τὸν διοικητικό της μηχανισμό* (γεγονὸς ποὺ ἀποκλείεται ἀπόλυτα μὲ τὶς σημερινὲς συνθῆκες ποὺ ἐπικρατοῦν στὴν 'Ινδία), *ἢ κι ἂν ἐνισχυθεῖ μὲ τὰ ὅπλα κάποιου ἰσχυροῦ ἐχθροῦ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας*. Οἱ «ἄτακτοι» 'Ινδοὶ ἐπαναστάτες δὲν θὰ πετύχουν τίποτα. Πόσο εἶναι δύσκολο νὰ κατανικήσουμε τὴν 'Αγγλία, τὸ ξέρουμε πολὺ καλὰ ἐμεῖς οἱ ἄλλοι Γερμανοί! Χωρὶς νὰ λογαριάσουμε πὼς ἐγὼ προσωπικά, ὁ Γερμανός, προτιμῶ παρ' ὅλ' αὐτὰ νὰ δῶ τὴν 'Ινδία κάτω ἀπ' τὴν ἀγγλικὴ κυριαρχία παρὰ ὁποιουδήποτε ἄλλου κράτους.

Οἱ ἐλπίδες ποὺ ἀναπήδησαν ἀπ' τὸν μῦθο μιᾶς ἐπανάστασης στὴν Αἴγυπτο, εἶναι τὸ ἴδιο οἰκτρές. 'Ο «ἱερὸς πόλεμος» μπορεῖ ὅσο

---

* Γερμανικὴ παροιμία Des Wunschis Vaterdes Gedankend (Σ. τ. Μ.).

θέλει νὰ δημιουργεῖ εὐχάριστα ρίγη συγκίνησης σ' αὐτοὺς ποὺ ἐδῶ στὴ Γερμανία ἠλιθιωδῶς, φαντάζονται πὼς οἱ ἄλλοι εἶναι πρόθυμοι νὰ χύσουν τὸ αἷμα τους γιὰ χάρη τους — γιατί, γιὰ νὰ ποῦμε ἀνοιχτὰ τὴν ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ δειλὴ ἄποψη εἶναι κι ὑπῆρξε πάντα ἡ ἀνομολόγητη πηγὴ τῶν παρόμοιων ἐλπίδων — στὴν πραγματικότητα, αὐτὸς ὁ πόλεμος θἄβρισκε ἕνα τέλος μέσα σὲ μιὰ κόλαση πυρὸς τῶν ἐγγλέζικων πολυβόλων καὶ τῶν ἐμπρηστικῶν βομβῶν.

Εἶναι ἀδύνατο νὰ ὀργανωθεῖ μιὰ συμμαχία ἀπομάχων ἐνάντια σὲ μιὰ ἰσχυρὴ δύναμη, ἀποφασισμένη νὰ δώσει στὴν ἀνάγκη καὶ τὴν τελευταία ρανίδα τοῦ αἵματός της γιὰ νὰ ὑπερασπιστεῖ τὴν ὕπαρξή της. Σὰν ρατσιστὴς ποὺ στηρίζομαι στὰ δεδομένα τῆς φυλῆς μου γιὰ νὰ ἐκτιμήσω τὴν ἀξία τοῦ ἔμψυχου ὑλικοῦ, δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ συνδέσω τὴν τύχη τοῦ λαοῦ μου μ' αὐτὴν τὴν ἕνωση τῶν ὑποτιθέμενων «καταπιεζομένων ἐθνῶν», γνωρίζοντας ἀπ' τὰ πρὶν τὴν φυλετική τους κατωτερότητα.

Ἔχουμε καθῆκον σήμερα νὰ υἱοθετήσουμε τὴν ἴδια τακτικὴ καὶ μὲ τὴ Ρωσία. Ἡ σημερινὴ Ρωσία ἀπογυμνωμένη ἀπ' τὴν ἰθύνουσα γερμανικὴ τάξη — ἀνεξάρτητα ἀπ' τὶς μυστικὲς προθέσεις τῶν καινούριων κυρίων της — δὲν μπορεῖ ν' ἀποτελέσει σοβαρὸ σύμμαχο γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους. *Ἀπὸ καθαρὰ στρατιωτικὴ ἄποψη οἱ συνθῆκες θὰ ἦταν ἀπόλυτα καταστρεπτικὲς στὴν περίπτωση πολέμου — Γερμανίας κατὰ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, καὶ πιθανότατα ἐνάντια στὸν ὑπόλοιπο κόσμο. Ἡ σύγκρουση θὰ γινόταν ὄχι στὸ Ρωσικὸ ἔδαφος, μὰ στὸ γερμανικό* δίχως ἡ Γερμανία νὰ μπορεῖ νὰ δεχτεῖ ἀπ' τὴ Ρωσία ἀποτελεσματικὴ βοήθεια. Τὰ στρατιωτικὰ μέσα τοῦ σημερινοῦ γερμανικοῦ Ράιχ εἶναι τόσο πενιχρὰ καὶ τόσο λίγο ἱκανοποιητικὰ γιὰ ἕνα πόλεμο, ὥστε κάθε προστασία τῶν συνόρων μας πρὸς τὴν Δυτικὴ Εὐρώπη, συμπεριλαμβανόμενης καὶ τῆς Ἀγγλίας θἄταν οὐσιαστικὰ ἀδύναμη καὶ ἡ παραγωγική, ἡ βιομηχανικὴ Γερμανία θἄμενε ἐκτεθιμένη κι ἀνυπεράσπιστη στὶς συγκεντρωτικὲς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν μας. Ἐξάλλου ἀνάμεσα στὴ Γερμανία καὶ στὴ Ρωσία βρίσκεται τὸ Πολωνικὸ κράτος ποὺ ἔχει κυριολεκτικὰ παραδοθεῖ στὴ Γαλλία. Στὴν περίπτωση μιανοῦ πολέμου Γερμανορωσικοῦ ἐνάντια στὴν Δυτικὴ Εὐρώπη, ἡ Ρωσία θὰ πρέπει νὰ χτυπήσει τὴν Πολωνία γιὰ νὰ μπορέσει μετὰ νὰ στείλει τοὺς στρατιῶτες της στὸ γερμανικὸ μέτωπο. Καὶ θὰ χρειαζόταν τότε λιγώτερους στρατιῶτες παρὰ τεχνικὰ μέσα. Κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη θὰ βλέπαμε νὰ ἐπαναλαμβάνεται μὲ ἀκόμη πιὸ φρικιαστικὸ τρόπο κι ἀποτελέσματα, ἡ κατάσταση τοῦ παγκόσμιου πολέμου. Ἡ βιομηχανία μας θὰ ἐξυπηρετοῦσε ἀποκλειστικὰ τοὺς ἔνδοξους συμμάχους μας κι ἡ Γερμανία θὰ ἔφερνε μόνη

της τὴ βάση τοῦ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ· γιατὶ ἡ Ρωσία εἶναι γιὰ τὴν τέτοια περίπτωση, ἕνας τεχνικὸς παράγοντας ἀμφισβητήσιμος. Δὲν θὰ μπορούσαμε λοιπὸν ν' ἀντιτάξουμε σχεδὸν τίποτα τὸ σοβαρό, στὸν γενικὸ ἐξοπλισμό του ὁλόκληρου καὶ δὲν θὰ εἴχαμε νὰ προσφέρουμε κανένα θετικὸ ἀποτέλεσμα. Γιατὶ ἡ Γερμανία ὄχι μόνον ἔχει μείνει ἀτιμωτικὰ καθυστερημένη σ' αὐτὸν τὸν τομέα γενικά, ἀλλὰ θἄπρεπε ἀκόμη μὲ τὶς ἐλάχιστες δυνατότητές της νὰ ὑποστηρίξει καὶ τὴ Ρωσία ποὺ δὲν ἔχει σήμερα κανένα σχεδὸν ἐργοστάσιο ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ παράγει αὐτοκίνητο ἱκανὸ νὰ κινεῖται. Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες μιὰ παρόμοια σύγκρουση θἄπαιρνε τὴ μορφὴ δολοφονίας. Ἡ γερμανικὴ νεολαία θἄχυνε πάλι περισσότερο αἷμα ἀπὸ ἄλλοτε, ἐπειδή, ὅπως πάντα ὅλο τὸ βάρος τοῦ πολέμου θἄπεφτε πάνω μας, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦταν ἀναπόφευκτα καταστρεπτικό.

Ἀλλ' ἂς πάρουμε ἀκόμη καὶ τὴν περίπτωση ποὺ κάποιο θαῦμα γινόταν κι αὐτὴ ἡ σύγκρουση δὲν θὰ τέλειωνε μὲ τὴν ὁλοκληρωτικὴ καταστροφὴ τῆς Γερμανίας: σὲ τελευταία ἀνάλυση, ὁ γερμανικὸς λαὸς θὰ εἶχε ἀφαιματωθεῖ, καὶ θἄμενε ὅπως πρὶν περιτριγυρισμένος ἀπὸ τὶς μεγάλες δυνάμεις ὥστε ἡ κατάστασή του δὲν θἄχε διόλου καλυτερέψει.

Ἀφοῦ λοιπὸν δὲν ἀντιμετωπίζουμε γιὰ τὴν ὥρα τὸ ἐνδεχόμενο ἑνὸς πολέμου, δὲν θὰ πρέπει οὔτε καὶ νὰ ἑτοιμαστοῦμε ψυχολογικὰ γιὰ μιὰ τέτοια συμμαχία. Ὄχι. *Μιὰ συμμαχία ποὺ οἱ ὅροι της δὲν περιλαμβάνουν τὴν περίπτωση τοῦ πολέμου δὲν ἔχουν καμιὰ ἀξία.* Δὲν συμμαχεῖ κανεὶς παρὰ μόνο γιὰ νὰ πολεμήσει. Κι ἀκόμη ἂν ὁ κανονισμὸς τῶν λογαριασμῶν βρίσκεται στὸ ἀπώτερο μέλλον ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ συνάπτεται μιὰ συμμαχία, δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ ἐνεργήσουμε ἔτσι παρὰ μόνο μὲ τὸν βαθύτερο προγραμματισμὸ μιᾶς ἐξόδου σὲ πόλεμο.

Οὔτε μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστεῖ πὼς μιὰ ἄλλη δύναμη θὰ γελαστεῖ καὶ θὰ πραγματοποιήσει μιὰ παρόμοια συμμαχία. Ἡ μιὰ τέτοια γερμανορωσικὴ συνθήκη θἄμενε μονάχα στὰ χαρτιά, ὁπότε δὲν θἄχε κανένα σκοπὸ γιὰ μᾶς κι οὔτε ἀξία, ἢ δὲν θἄμενε ἕνα νεκρὸ γράμμα ὁπότε κι ὁ ὑπόλοιπος κόσμος θὰ καταστρεφόταν. Τί ἀνοησία νὰ πιστεύει κανεὶς πὼς σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση ἡ Ἀγγλία κι ἡ Γαλλία θὰ περίμεναν καμιὰ δεκαριὰ χρόνια ὥσπου ἡ γερμανορωσικὴ συμμαχία νὰ τελειώσει τὴν πολεμική της προπαρασκευή. Ὄχι, ὁ κατακλυσμός, ἡ καταιγίδα θὰ ξεσποῦσε πάνω ἀπ' τὴ Γερμανία μὲ μιὰ ταχύτητα ἐκπληκτική.

Τὸ ἴδιο τὸ γεγονὸς τῆς σύναψης μιᾶς συμφωνίας μὲ τὴ Ρωσία ἀπο-

δεικνύει τὸ ἐπικείμενο τοῦ πολέμου. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμά του θὰ σήμαινε τὸ τέλος τῆς Γερμανίας.

Ἀλλὰ πρέπει ἐδῶ νὰ σημειώσουμε ἀκόμη κι αὐτό:

1ο Αὐτοὶ ποὺ σήμερα διαθέτουν τὴ δύναμη στὴ Ρωσία δὲν σκέπτονται διόλου νὰ συνάψουν μιὰ τίμια συμμαχία, οὔτε καὶ νὰ τὴ διατηρήσουν.

Δὲν μποροῦμε ποτὲ νὰ ξεχάσουμε πὼς οἱ σημερινοὶ κυβερνῆτες δὲν εἶναι παρὰ ἄγριοι ἐγκληματίες, βουτηγμένοι στὸ αἷμα. Πρόκειται γιὰ μιὰ ὀρδὴ ἀπ' τὰ κατώτερα ἀνθρώπινα στοιχεῖα, πού, χάρη στὴν ἔννοια κάποιας τραγικῆς στιγμῆς τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου, ἐρήμωσε ἕνα μεγάλο κράτος, σκότωσε κι ἐξανδραπόδισε κατὰ ἑκατομμύρια, μὲ μιὰ αἱμοβόρα ἀγριότητα, τοὺς διανοούμενους τῶν ἀπάνω τάξεων καὶ ἐξασκεῖ ἐδῶ καὶ δέκα χρόνια περίπου, τὴν πιὸ σκληρὴ τυραννία ποὺ γίνηκε ποτέ. Ἀκόμη δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε πὼς αὐτοὶ ποὺ κυβερνοῦν σήμερα τὴ Ρωσία ἀνήκουν σ' ἕνα λαὸ ποὺ συνδυάζει σὲ πρωτοφανῆ βαθμό, τὴ ζωώδικη σκληρότητα καὶ τὴν ἀπίστευτη τέχνη τοῦ νὰ λέει ψέματα καὶ ποὺ τώρα περισσότερο παρὰ ποτέ, φαίνεται προωρισμένος νὰ ἐπιβάλλει τὴν αἱματηρὴ καταπίεσή του στὸν κόσμον ὁλόκληρο. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε πὼς οἱ διεθνιστὲς Ἑβραῖοι ποὺ ἐξασκοῦν μιὰν ἀπόλυτη κυριαρχία στὴν Ρωσία, βλέπουν τὴν Γερμανία ὄχι σὰν σύμμαχο, ἀλλὰ σὰν ἕνα κράτος προορισμένο νὰ ἔχει τὴν ἴδια τύχη. *Δὲν παίρνει κανεὶς ἕναν σύντροφο ποὺ σκοπὸ ἔχει νὰ καταστρέψει τὸν ἄλλο.* Προπάντων δὲν συμμαχεῖ κανένας μὲ κάποιον ποὺ γι' αὐτὸν καμιὰ συμφωνία δὲν εἶναι ἱερή, γιατὶ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο κυριαρχοῦν ὄχι πιὰ αὐτοὶ ποὺ ἐκπροσωποῦν τὴν τιμὴ καὶ τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ οἱ ψεύτες, οἱ ἀπατεῶνες οἱ κλέφτες, οἱ λεηλάτες κι οἱ ἐρημωτές. Ὅποιος πιστεύει πὼς μπορεῖ νὰ δεθεῖ μὲ μιὰ συμφωνία μὲ τέτοια παράσιτα μοιάζει μὲ τὸ δέντρο ποὺ θὰ ἐπιχειροῦσε νὰ προσεταιριστεῖ πρὸς ὄφελός του τὸν κισσὸ ποὺ τὸ τυλίγει καὶ τὸ κατατρώγει.

2ο *Ὁ κίνδυνος ποὺ σ' αὐτὸν ὑπόκυψε κιόλας ἡ Ρωσία θ' ἀπειλεῖ πάντα τὴ Γερμανία.* Μονάχα ἕνας ἀνόητος ἀστὸς μπορεῖ νὰ πιστεύει πὼς ὁ μπολσεβικισμὸς κι ὁ κίνδυνός του ἔχει ἀποτραπεῖ. Μὲ τὸ ὑπερφίαλο μυαλό του καὶ τὴν ἐπιφανειακὴ σκέψη του δὲν ὑποπτεύεται διόλου πὼς πρόκειται γιὰ μιὰ ἐνστικτώδικη κίνηση: εἶναι ἡ πρόθεση τοῦ ἰουδαϊκοῦ λαοῦ γιὰ παγκόσμια κυριαρχία, προσπάθεια τὸ ἴδιο φυσιολογικὴ μ' αὐτὴν ποὺ ἐξωθεῖ τοὺς Ἀγγλοσάξωνες ποὺ ἀκολουθοῦν μὲ τὸν τρόπο τους αὐτὸ τό δρόμο, καὶ καθοδηγοῦν τὸν ἀγῶνα μὲ τὰ ὅπλα τὰ καθαρὰ δικά τους. Κι οἱ Ἑβραῖοι τὸ ἴδιο, ἔχουν μιὰ μέθοδο· κι αὐτὴ ἡ μέθοδός τους εἶναι νὰ γλυστροῦν ἀνάμεσα στοὺς λαοὺς καὶ νὰ ἀπογυμνώμουν τὴν ἀντιστασιακή τους δυνατότητα· χρησιμοποιεῖ μάλιστα τὰ γνωστά του ὅπλα: τὸ ψέμα, τὴν συκοφαν-

τία, τὴν διάβρωση καὶ τὴν ἀποσύνθεση, συνεχίζοντας τὸν ἀγῶνα ὥσπου νὰ ἐκπορθηθεῖ καὶ νὰ πνιγεῖ στὸ αἷμα ὁ ἀντίπαλος. *Πρέπει νὰ βλέπουμε τὸν ρωσικὸ μπολσεβικισμὸ σὰν ἐκπρόσωπο τῆς προσπάθειας τῶν Ἑβραίων τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα, νὰ κυριαρχήσουν στὸν κόσμο* σὲ ἄλλες ἐποχὲς εἶχαν τὸ ἴδιο ἐπιχειρήσει νὰ φτάσουν στὸν σκοπό τους μὲ διαφορετικὰ μέσα ἀπ' τὰ σημερινά, ποὺ μολοντοῦτο ἐσωτερικὰ μοιάζουν μεταξύ τους. Αὐτὴ ἡ προσπάθεια εἶναι βαθειὰ συνδεδεμένη μὲ τὴν ἴδια τους τὴν ὕπαρξη. Οἱ ἄλλοι λαοὶ δὲν παραιτοῦνται ἀπ' τὸ δικαίωμα ν' ἀκολουθήσουν τὸ ἔνστικτό τους ποὺ θὰ τοὺς βοηθήσει ν' ἀναπτύξουν τὸ εἶδος καὶ τὴν δύναμή τους· ἀπωθοῦνται μόνο ἀπ' τὶς ἐξωτερικὲς περιστάσεις, ἀλλοιώτικα τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀποδεικνύει, πὼς εἶναι σημάδι τοῦ μαρασμοῦ τους· κι οἱ Ἑβραῖοι τὸ ἴδιο, δὲν ἐμποδίζονται στὸ δρόμο τους πρὸς τὴν παγκόσμια δικτατορία ἀπὸ μιὰ ἐθελοντικὴ παραίτηση ἢ ἔστω ἀπώθηση τῆς προαιώνιας ἐπιθυμίας τους. Κι αὐτοὶ ἀκόμη δὲν ἀνακόπτουν τὴν πορεία τους παρὰ μόνο ἀπὸ ἐξωτερικὰ ἐμπόδια, γιατὶ τὸ ἔνστικτο τῆς κυριαρχίας πάνω στὸν κόσμο δὲν θὰ σβύσει παρὰ μὲ τὴν ἴδια τους τὴν ἐξαφάνιση. Ἀλλὰ ἡ ἀδυναμία τῶν λαῶν, ὁ γεροντικὸς μαρασμός τους, δὲν ἐπέρχεται παρὰ μόνο ἂν ἀρνηθοῦν τὴν καθαρότητα τοῦ αἵματός τους. Κι οἱ Ἑβραῖοι ξέρουν νὰ τὸ διατηροῦν αὐτὸ τὸ αἷμα καθαρό, καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλο λαό. Θ' ἀκολουθήσουν λοιπὸν τὸ δρόμο τοῦ πεπρωμένου τους, ὥσπου νὰ βρεθεῖ ἡ ἄλλη δύναμη ποὺ θὰ τοὺς ἀντιταχθεῖ, σ' ἕνα τιτάνειο ἀγῶνα καὶ θὰ ξαναστείλει στὰ τάρταρα αὐτοὺς ποὺ σήμερα ἐξορμοῦν στὸν οὐρανό

Ἡ Γερμανία εἶναι σήμερα τὸ ἄμεσα μελλοντικὸ ἀντικείμενο ἐνδιαφέροντος τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Μᾶς χρειάζεται λοιπὸν ὁλόκληρη ἡ δύναμη μιᾶς μεγάλης ἰδέας, ὅλη ἡ βαθειὰ συνείδηση μιᾶς ἱερῆς ἀποστολῆς, γιὰ ν' ἀποδιώξουμε ἀκόμη μιὰ φορὰ αὐτὸ τὸν δράκοντα ποὺ ζητᾶ νὰ καταπνίξει τὸ λαό μας, γιὰ νὰ σταματήσουμε αὐτὴ τὴν προοδευτικὴ μίανση τοῦ αἵματός μας, γιὰ νὰ ἀπελευθερώσουμε τὶς ἐθνικὲς δυνάμεις ποὺ ἐλεύθερες πιὰ θὰ ριχτοῦν στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀσφάλεια τοῦ λαοῦ μας καὶ γιὰ νὰ καταστήσουν ἀδύνατη, ὡς τὸ πιὸ μακρυνὸ μέλλον, τὴν ἐπαναφορὰ τῶν καταστρεπτικῶν αὐτῶν καταβολῶν. Ἀλλὰ ἂν ἔχουμε κατὰ νοῦ ἕνα τέτοιο σκοπό, εἶναι τρέλλα νὰ συμμαχήσουμε μὲ μιὰ δύναμη ὑποταγμένη κιόλας στὸν θανάσιμο ἐχθρὸ τῆς φυλῆς μας. Πῶς θέλουμε ν' ἀπαλλάξουμε τὸν γερμανικὸ λαὸ ἀπ' αὐτὴ τὴν δηλητηριασμένη καταπίεση, ὅταν ἐνεργοῦμε ἔτσι; Πῶς θὰ ἐξηγήσουμε στὸ Γερμανὸ ἐργάτη ὅτι ὁ μπολσεβικισμὸς εἶναι καταραμένος κι ἐγκληματικὸς γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα ὅταν ἐμεῖς οἱ ἴδιοι συμμαχοῦμε μὲ τὶς διαβολικὲς ὀργανώσεις του καὶ τὸ χειρότερο ἀπ'

ὅλα τὶς νομιμοποιοῦμε; Μὲ ποιό δικαίωμα τότε καταδικάζουμε στὰ μάτια τῆς μάζας ἕνα ἄτομο γιὰ τὶς συμπάθειές του πρὸς ἕνα ὡρισμένο κοινωνικὸ σύστημα, ὅταν οἱ ἴδιοι οἱ ἡγέτες τοῦ κράτους δέχονται σὰν σύμμαχους τοὺς ἀγωνιστὲς αὐτοῦ τοῦ συστήματος;

Ὁ ἀγώνας ἐνάντια στὴν παγκόσμια μπολσεβικοποίηση ἀπ' τοὺς Ἑβραίους ἀπαιτεῖ μιὰ στάση ξεκάθαρη ἀπέναντι στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία. Δὲν μποροῦμε νὰ κυνηγᾶμε τὸ Διάβολο μὲ τὸ Βεελζεβούλη.

Οἱ σημερινοὶ ρατσιστές, γεμάτοι ἐθνουσιασμὸ γιὰ μιὰ συμμαχία μὲ τὴ Ρωσία, δὲν ἔχουν παρὰ νὰ ρίξουν ἕνα βλέμμα στὴ Γερμανία καὶ τότε θὰ καταλάβουν ποὺ στηρίζουν τὶς ἐλπίδες τους. Οἱ ρατσιστὲς σκέφτονται λοιπὸν πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ υἱοθετηθεῖ ἢ νὰ ὠφελήσει τὸν γερμανικὸ λαὸ μιὰ ὁποιαδήποτε ἐνέργεια ποὺ ὑποκινεῖται ἀπ' τὸν διεθνῆ μαρξιστικὸ τύπο; Ἀπὸ πότε τάχα ἕνας ἱπποδαμαστὴς Ἑβραῖος μπορεῖ νὰ προσφέρει τὴν πανοπλία του σ' ἕνα ρατσιστὴ Γερμανό;

Μποροῦμε νὰ κατηγορήσουμε τὸ παλιὸ γερμανικὸ Ράιχ γιὰ τὸ βασικὸ θέμα τῆς συμμαχικῆς πολιτικῆς: γιὰ τὸ ὅτι προσφερόταν νὰ συνάψει σχέσεις μὲ ὅλους, μέσω τῆς ταλαντευόμενης διαρκῶς πολιτικῆς της, ἔχοντας τὴν ἀρρωστημένη ἀδυναμία τῆς προσπάθειας νὰ διατηρήσει μὲ κάθε μέσο τὴν παγκόσμια εἰρήνη. Γιὰ τὸ μόνο πράγμα ὅμως ποὺ δὲν μποροῦμε νὰ τὸ μεμφτοῦμε εἶναι γιὰ τὸ ὅτι δὲν ἤξερε πῶς πρέπει νὰ διατηρήσει καλὲς σχέσεις μὲ τὴ Ρωσία.

Συμφωνῶ πὼς θὰ θεωροῦσα, πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο, πιὸ λογικό, ἡ Γερμανία ἀπορρίπτοντας τὴν ἀκατανόητη συμμαχικὴ πολιτική της, καθὼς καὶ τὸ θαλάσσιο ἐμπόριο καὶ τὸ στόλο της, νὰ συμμαχήσει μὲ τὴν Ἀγγλία ἐνάντια στὴν Ρωσία· θἄχε ἔτσι ἀντικαταστήσει μιὰν ἀναποφάσιστη διεθνῆ πολιτικὴ μὲ μιὰ εὐρωπαϊκὴ τέτοια, ἕτοιμη γιὰ ἐδαφικὲς κατακτήσεις στὴ γηραιὰ ἤπειρο.

Δὲν ξεχνῶ τὶς σταθερὲς καὶ ἐξώφθαλμες ἀπειλὲς τῆς παλιᾶς πανσλαυιστικῆς Ρωσίας ἐνάντια στὴ Γερμανία· δὲν ξεχνῶ τὶς συνεχεῖς ἐπιστρατεύσεις ποὺ μοναδικὸ σκοπὸ εἶχαν νὰ ἐπιταχύνουν τὸ τέλος τῆς Γερμανίας· δὲν μπορῶ νὰ ξεχάσω τὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴν Ρωσικὴ κοινωνικὴ γνώμη, ποὺ ἀπὸ τότε πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο, ξεσποῦσε σὲ ἐκδηλώσεις μίσους κατὰ τοῦ λαοῦ μας καὶ τῆς αὐτοκρατορίας μας, δὲν μπορῶ νὰ ξεχάσω τὸν ἐθνουσιασμὸ τοῦ μεγάλου Ἑβραϊκοῦ τύπου ἀπέναντι στὴ Γαλλία καὶ τὴ στάση του ἀναφορικὰ μὲ μᾶς. Ἐκτὸς ὅμως ἀπ' αὐτό, πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο, ὑπῆρχε ἀκόμη καὶ μιὰ δεύτερη λύση: θὰ μπορούσαμε νὰ στηριχτοῦμε στὴ Ρωσία καὶ νὰ στραφοῦμε κατὰ τῆς Ἀγγλίας.

Σήμερα οἱ συνθῆκες εἶναι διαφορετικές. Ἂν πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο,

καταπνίγοντας κάθε ἄλλο συναίστημα, θὰ μπορούσαμε ν' ἀνοίξουμε τὸ δρόμο πρὸς τὴ θυσία, σήμερα αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατό. Ὁ δείκτης προχώρησε πολὺ πάνω στὸ ρολόι τῆς ἱστορίας κι ἑτοιμάζεται νὰ σημάνει ἡ ὥρα ποὺ τὸ πεπρωμένο μας θὰ κριθεῖ. Ἡ προσπάθεια γιὰ ἐνοποίηση ποὺ ἐξαπολύουν δραστήρια οἱ μεγάλες δυνάμεις τοῦ κόσμου, εἶναι γιὰ μᾶς μιὰ τελευταία προειδοποίηση γιὰ τὸ ὅτι πρέπει νὰ ἐπιστρέψουμε στὸν ἑαυτό μας, νὰ ξαναγυρίσουμε τὸ λαό μας ἀπ' τὴν σφαίρα τῶν ὀνείρων στὴν σκληρὴ πραγματικότητα καὶ νὰ τοῦ δείξουμε τὸ δρόμο πρὸς τὸ μέλλον ποὺ μόνον αὐτὸς θὰ ὁδηγήσει τὸ γέρικο Ράιχ σὲ μιὰ καινούρια ἄνθηση.

Ἂν, τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κίνημα, μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴ μεγάλη καὶ βασικὴ προσπάθεια, ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ κάθε χίμαιρα καὶ δὲν καθοδηγεῖται παρὰ μόνο ἀπ' τὴν λογική, ἡ καταστροφὴ τοῦ 1918 μπορεῖ ν' ἀποτελέσει μελλοντικὰ ἕνα τεράστιο ὄφελος γιὰ τὸ λαό μας. Αὐτὸ τὸ γκρέμισμα μπορεῖ νὰ μᾶς κάνει νὰ ὁδηγηθοῦμε σὲ μιὰ καινούρια θεώρηση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς μας· ἀκόμη περισσότερο, ἐνισχυμένοι στὸ ἐσωτερικὸ ἀπ' τὶς νέες ἠθικὲς θεωρίες, θὰ συμβεῖ τοῦτο τὸ ἀποτελεσματικὸ γεγονός: θὰ καθιερώσουμε πιὰ ὁριστικὰ τὴν πολιτική μας. Καὶ τελικὰ θὰ κατακτήσουμε ὅλ' αὐτὰ ποὺ σήμερα κατέχει ἡ Ἀγγλία, αὐτὰ ποὺ θὰ κερδίσει αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ Ρωσία καὶ θ' ἀποκτήσουμε τελικὰ ὅτι πέτυχε ἡ Γαλλία μὲ τὶς σταθερὲς ἀποφάσεις της καὶ μὲ τὸ νὰ ξέρει τί θέλει: *μιὰ πολιτικὴ διαθήκη.*

Ἡ πολιτικὴ διαθήκη τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους γιὰ τὴ στάση του ἀπέναντι στὸ ἐξωτερικὸ πρέπει ἀπαρέγκλητα νᾶναι ἡ ἀκόλουθη:

«Μὴ ἐπιτρέψετε ποτὲ νὰ σχηματιστοῦν στὴν Εὐρώπη δυὸ μεγάλες ἠπειρωτικὲς δυνάμεις. Σὲ κάθε προσπάθεια νὰ ὀργανωθεῖ στὰ γερμανικὰ σύνορα μιὰ δεύτερη στρατιωτικὴ δύναμη — δὲν ἔχει σημασία ποιὸ θἄναι τὸ κράτος αὐτὸ ποὺ θὰ σταθεῖ ἱκανὸ ν' ἀποκτήσει μιὰ τέτοια δύναμη — πρέπει νὰ τὴν βλέπετε σὰν ἐπίθεση ἐνάντια στὴ Γερμανία. Νὰ θεωρεῖτε πὼς ὄχι μόνο εἶναι δικαίωμά σας ἀλλὰ καὶ καθῆκον σας νὰ ἐμποδίσετε μὲ ὅλα τὰ μέσα καὶ στὴν ἀνάγκη μὲ τὰ ὅπλα, τὴν δημιουργία ἑνὸς τέτοιου κράτους. Ἂν ὑπάρχει κιόλας, τσακίστε το. Φροντῖστε ὥστε ἡ πηγὴ δύναμης τῆς χώρας μας νὰ μὴ σπαταλιέται στὶς ἀποικίες, ἀλλὰ στὴν Εὐρώπη, στὸ πάτριο ἔδαφος. Μὴ ἐμπιστεύεστε ποτὲ ἕνα Ράιχ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἐξασφαλίσει γιὰ τοὺς ἀπογόνους του ἕνα κομμάτι γῆς. Μὴ ξεχνᾶτε ποτὲ πὼς τὸ πιὸ ἱερὸ δικαίωμα εἶναι τὸ δικαίωμα τῆς γῆς ποὺ θὲς ὁ ἴδιος νὰ τὴν καλλιεργήσεις καὶ πὼς ἡ πιὸ ἱερὴ θυσία εἶναι τοῦ αἵματος ποὺ θὰ χυθεῖ γι' αὐτὸ τὸ σκοπό.

Δὲν θἄθελα νὰ τελειώσω μὲ θεωρίες, χωρὶς νὰ ὑποδείξω ἀκόμη μιὰ φορὰ τὴν μοναδικὴ δυνατότητα γιὰ συμμαχία ποὺ αὐτὴ τὴ στιγμὴ ὑπάρχει γιὰ μᾶς σ' ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπη. Στὸ προηγούμενο κεφάλαιο ὅταν μιλοῦσα γιὰ τὶς γερμανικὲς συμμαχίες, ξεχώρισα τὴν Ἀγγλία καὶ τὴν Ἰταλία σὰν τὰ δυὸ μόνο κράτη ποὺ θἄχαμε κάθε συμφέρον νὰ τὰ πλησιάσουμε στενὰ ἀκόμα κι ἂν χρειαζόταν νὰ καταβάλουμε μεγάλες προσπάθειες. Θέλω τώρα ἐδῶ νὰ ὑπογραμμίσω περισσότερο τὴν *στρατιωτικὴ* σημασία μιᾶς τέτοιας συμμαχίας.

Τὸ ἀποτέλεσμά της, μὲ βάση τὴν στρατιωτικὴ ἄποψη, στὸ σύνολό της καὶ στὶς λεπτομέρειες, θὰ εἶχε ἀντίθετες συνέπειες ἀπ' αὐτὲς ποὺ προσφέρει μιὰ συμμαχία μὲ τὴ Ρωσία. *Βασικὰ ὑπάρχει τὸ σημαντικὸ γεγονὸς πὼς μιὰ ἐπαφὴ μὲ τὴν Ἀγγλία καὶ τὴν Ἰταλία δὲν ὁδηγεῖ μοιραῖα σὲ κίνδυνο πολέμου.* Ἡ μοναδικὴ δύναμη ποὺ θἄπαιρνε θέση ἐνάντια στὴν συμμαχία, ἡ Γαλλία θέλω νὰ πῶ, δὲν θὰ ἦταν στὴν περίπτωση αὐτή, στὴν κατάλληλη στιγμὴ γιὰ νὰ τὸ κάμει. *Ἡ συμμαχία θἄδινε ἀντίθετα στὴ Γερμανία τὴ δυνατότητα νὰ προετοιμαστεῖ μὲ τὴν ἡσυχία της, μέσα στὰ πλαίσια αὐτοῦ τοῦ συνεταιρισμοῦ, προκειμένου νὰ κανονίσει κάποτε τοὺς λογαριασμούς της μὲ τὴ Γαλλία.*

Γιατί, τὸ σοβαρώτερο σὲ μιὰ παρόμοια περίπτωση εἶναι πὼς ὄχι μόνο ἡ Γερμανία δὲν θὰ ἐκτεθεῖ ξαφνικὰ χάρη στὴ σύναψη τῆς συμμαχίας αὐτῆς σὲ μιὰ ἐχθρικὴ συνωμοσία, ἀλλὰ ἀκόμη θὰ διαλύσει αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν ἕνωση τῶν ἐχθρῶν μας, αὐτὴ τὴν «Ἀντάντ» ποὺ τόσο καταστρεπτικὴ στάθηκε γιὰ μᾶς· *ἔτσι ὁ θανάσιμος ἐχθρὸς τῆς χώρας μας ἡ Γαλλία, θὰ βρεθεῖ ἀπομονωμένη.* Κι ἂν ἀκόμη στὴν ἀρχὴ ὅλες αὐτὲς οἱ ἐνέργειες δὲν θἄδιναν στὴν Γερμανία παρὰ μόνο μιὰν ἠθικὴ ἐπιτυχία, αὐτὸ θ' ἀρκοῦσε γιὰ νὰ βροῦμε τὴν ὑποστασιακή μας ἐλευθερία ποὺ σήμερα, τέλεια ἀγνοοῦμε. *Γιατὶ τότε πιὰ τὴν πρωτοβουλία θ' ἀναλάβει ἡ καινούρια Ἀγγλο-γερμανο-ιταλικὴ συμμαχία κι ὄχι ἡ Γαλλία.*

Κι ἡ μεγαλύτερη συνέπεια αὐτῆς τῆς συμμαχίας θὰ εἶναι τὸ ὅτι ἡ Γερμανία θ' ἀπολυτρωθεῖ μὲ μιὰς ἀπὸ τὴν δυσμενῆ στρατηγική της κατάσταση. Ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ ἡ ἀσφάλεια τῶν πλευρῶν μας κι ἀπ' τὴν ἄλλη ἡ τέλεια ἐξασφάλιση διατροφῆς καὶ πρώτων ὑλῶν: αὐτὴ θὰ εἶναι ἡ ὠφελιμιστικὴ συνέπεια τῆς καινούριας συσπείρωσης τῶν δυνάμεων.

Ἀλλὰ πιὸ ἐνδιαφέρον ἀκόμη ἴσως εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὴ ἡ καινούρια ἕνωση θὰ συμπεριλάβαινε κράτη αὐτάρκη στὸν τεχνικὸ τομέα. Γιὰ πρώτη φορὰ οἱ σύμμαχοι τῆς Γερμανίας δὲν θὰ ἦταν ζωντανὲς βδέλλες πάνω στὴν ἴδια μας τὴν οἰκονομία· τὸ ἀντίθετο, θὰ μποροῦσαν νὰ προσφέρουν τὸ μερίδιό τους γιὰ νὰ πλουτίσουν καὶ νὰ συμπληρώσουν τὶς τεχνικὲς μονάδες, πρόθυμοι μάλιστα νὰ τὸ κάμουν.

Ἂς μὴ ξεχνᾶμε πὼς τόσο στὴ μιὰ ὅσο καὶ στὴν ἄλλη περίπτωση οἱ σύμμαχοι αὐτοὶ δὲν εἶχαν καμιὰ σχέση μὲ τὴν Τουρκία ἢ τὴν σημερινὴ Ρωσία. *Ἡ πιὸ μεγάλη παγκόσμια δύναμη, μαζὶ μὲ μιὰ ἀνθοῦσα ἐθνικιστικὴ κυβέρνηση πρόσφεραν καινούρια ἐχέγγυα γιὰ ἕναν εὐρωπαϊκὸ πόλεμο, πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὰ νεκρὰ-γερασμένα κράτη ποὺ εἶχε γιὰ συμμάχους ἡ Γερμανία στὸ τελευταῖο πόλεμο.*

Βέβαια — τὸ ἐτόνισα αὐτὸ καὶ στὸ προηγούμενο κεφάλαιο — σοβαρὲς δυσκολίες θὰ προκύψουν γιὰ τὴ σύναψη μιᾶς τέτοιας συμφωνίας. Ἀλλὰ μήπως ἡ ἵδρυση τῆς «Ἀντάντ» ἦταν ἔργο λιγώτερο δύσκολο; *Αὐτὸ ποὺ μπόρεσε νὰ κάνει ὁ βασιληᾶς Ἐδουάρδος 7ος — καὶ σχεδὸν κατὰ ἕνα μέρος θυσιάζοντας τὰ προσωπικά του συμφέροντα — πρέπει ἐμεῖς νὰ τὸ πετύχουμε, ἂν ἡ πεποίθηση τῆς ἀναγκαιότητας μιᾶς τέτοιας προσπάθειας μᾶς ἐμπνέει σὲ σημεῖο ποὺ νὰ καθορίζει τὶς ἐνέργειές μας καὶ νὰ θριαμβεύσουμε πρὸς μοναδικὸ ὄφελός μας.* Κι αὐτὸ θὰ καταστεῖ δυνατὸ ἀπ' τὴ στιγμὴ πού, ἔχοντας βάλει μυαλὸ ἀπ' τὴν ἀθλιότητά μας, ἀντὶ μιᾶς πολιτικῆς δίχως κανένα ἔρεισμα, τοῦ περασμένου αἰῶνα, ἀκολουθήσουμε συνειδητὰ τὸ μοναδικὸ ἀντικείμενο ποὺ σ' αὐτὸ μποροῦμε νὰ προσδεθοῦμε. *Τὸ μέλλον τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς δὲν βρίσκεται σ' ἕναν προσανατολισμὸ στὴ Δύση ἢ στὴν Ἀνατολή, ἀλλὰ σὲ μιὰ πολιτικὴ δυτικοῦ τύπου ποὺ θ' ἀποβλέπει στὴν κατάκτηση τῆς γῆς ποὺ ἔχει ἀνάγκη ὁ γερμανικὸς λαός. Ἀλλὰ καθὼς μᾶς χρειάζεται δύναμη κι ὁ θανάσιμος ἐχθρὸς τοῦ λαοῦ μας ἡ Γαλλία μᾶς καταπνίγει δίχως οἶκτο, καὶ μᾶς δηλητηριάζει, πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι θὰ κάνουμε κάθε θυσία γιὰ νὰ ἐκμηδενίσουμε τὶς προσπάθειες τῆς Γαλλίας νὰ γίνει παγκόσμια ἡγεμονία. Κάθε δύναμη εἶναι σήμερα φυσικὸς σύμμαχός μας, ὅπως καὶ καθένας ποὺ θεωρεῖ καθὼς ἐμεῖς σὰν ἀνυπόφορο τὸ βάρος τῆς κυριαρχίας τῆς Γαλλίας στὴν Εὐρώπη. Καμιὰ παραχώρηση ἀπέναντι σὲ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς δυνάμεις δὲν πρέπει νὰ μᾶς φανεῖ πολὺ βαρειά, καμιὰ ὑποχώρηση δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς εἶναι ἀδύνατη, ἂν τελικὰ πετύχουμε τὴν δυνατότητα νὰ χτυπήσουμε τὸν ἐχθρὸ ποὺ μᾶς μισεῖ τόσο ὀργισμένα.* Κι ἔτσι μποροῦμε ν' ἀφήσουμε τὸν χρόνο νὰ γιατρέψει ἥσυχα τὰ ἐλαφρὰ τραύματά μας, ἐνῶ τὰ σοβαρὰ θὰ ἀπομονωθοῦν καὶ θὰ κλείσουν.

Φυσικά, σήμερα εἴμαστε ἐκτεθειμένοι στὸ ἐσωτερικό, στὰ λυσσασμένα γαυγίσματα τῶν ἐχθρῶν τοῦ λαοῦ μας. Ἀλλὰ ἐμεῖς, οἱ ἄλλοι ἐθνικοσοσιαλιστὲς δὲν πρόκειται νὰ ξεγελαστοῦμε! Δὲν θὰ σταματήσουμε νὰ δηλώνουμε αὐτὸ ποὺ κατὰ τὴν πιὸ ἰσχυρή μας πεποίθηση, εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖο. Πρέπει σήμερα ν' ἀντιταχτοῦμε στὴν τρέχουσα κοινὴ γνώμη, παραπλανημένη ἀπ' τὴν ἑβραϊκὴ κακεντρέχεια ποὺ ἐξυπηρετεῖ τὸ χιμαιρικὸ πνεῦμα τῶν συμπατριωτῶν μας· τὰ κύματα θὰ ξεσπάσουν πολλὲς φορὲς μὲ ὁρμὴ καὶ μανία πάνω μας, ἀλλὰ

ξεχωρίζει πάντα αὐτός, βγαίνει στὴν ἐπιφάνεια μόνο ἐκεῖνος ποὺ ἀφήνεται νὰ παρασυρθεῖ κι ὄχι ὁ ἄλλος ποὺ πηγαίνει ἐνάντια στὸ ρεῦμα. Σήμερα εἴμαστε μόνο μιὰ χοῦφτα, αὔριο, σὲ μερικὰ χρόνια, ἡ μοῖρα θὰ φτιάξει ἀπὸ μᾶς τὸν κυματοθραύστη ὅπου πάνω του θὰ τσακιστεῖ τὸ ἀγριεμένο κῦμα γιὰ νὰ κυλήσει πίσω πάλι, ἀδύναμο.

Πρέπει λοιπὸν νὰ δείξουμε καὶ νὰ πείσουμε τὸν κόσμο ὁλόκληρο πὼς τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κόμμα ἀγωνίζεται πάνω σὲ σκοποὺς προκαθωρισμένους. *Πρέπει νὰ φέρουμε πρὸς τὰ μᾶς ἐκεῖνο τὸ διακριτικὸ σῆμα τῶν πράξεων ποὺ περιμένει ὁ Θεὸς νὰ πραγματοποιήσουμε.*

Ξέρουμε πιὰ τὴν ἀναμφισβήτητη ἀναγκαιότητα ποὺ καθορίζει τὴν ἐξωτερική μας πολιτική· κι ἀπ' αὐτὴ τὴ γνώση πρέπει ν' ἀντλήσουμε τὴν ἱκανότητα ἀντίστασης ποὺ τόσες φορὲς θὰ χρειαστοῦμε, ὅταν, κάτω ἀπ' τὰ πυροτεχνήματα τῶν λυσσασμένων ἀντιπάλων μας, ἡ ἀγωνία κι ὁ φόβος θὰ πιάσει μερικοὺς ἀπὸ μᾶς κι ὅταν μιὰ ἀνόητη κι ἐπιπόλαια φωνὴ θελήσει νὰ μᾶς παραπλανήσει, ὥστε νὰ στραφοῦμε ἐνάντιά της καὶ νὰ μὴ ὑποχωρήσουμε σὲ κανένα τομέα, φτάνοντας στὸ σημεῖο νὰ οὐρλιάζουμε κι ἐμεῖς σὰν λῦκοι.

ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

ΟΣΟ ΚΙ ΑΝ ἡ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΦΡΟΝΙΜΑΔΑ ΕΙΝΑΙ ΙΚΑΝΗ ΝΑ ΠΡΟβλέψει τὸ μέλλον, ἡ πολιτικὴ ποὺ ἐφαρμόστηκε μετὰ τὴ συνθηκολόγηση, τὸ Νοέμβρη τοῦ 1918, ἔμελλε νὰ μᾶς ὁδηγήσει σὲ μιὰ σιγανὴ ἀλλὰ ὁλοκληρωτικὴ ὑποδούλωση. Ἡ ἱστορία ἔχει ἀποδείξει Πὼς οἱ λαοὶ ποὺ κατάθεσαν τὰ ὅπλα, χωρὶς νὰ ἐξαναγκαστοῦν ἀπόλυτα, προτιμοῦν κατόπι νὰ δεχτοῦν τὶς χειρότερες ταπεινώσεις καὶ νὰ κάνουν τὶς πιὸ ταπεινὲς ὑποχωρήσεις παρὰ νὰ προσπαθήσουν ν' ἀλλάξουν τὴν τύχη τους μὲ μιὰ νέα προσφυγὴ στὴ βία.

Αὐτὴ ἡ προτίμηση εἶναι τέλεια ἀνθρώπινη. Ἀπ' ὅσα ξέρουμε, ἕνας συνετὸς νικητὴς δὲν θὰ θελήσει νὰ ἐπιβάλλει τὶς ἀξιώσεις του στὸ ἡττημένο παρὰ μόνο μὲ διαδοχικὲς διαταγές. Καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προεξοφλεῖ, μ' ἕνα λαὸ ποὺ ἔχει χάσει πιὰ τὴ δύναμη τοῦ χαρακτήρα του — ὅπως συνήθως συμβαίνει μ' αὐτὸν ποὺ ὑποτάσσεται ἀπὸ θέλησή του — πὼς ὁ ἡττημένος δὲν θὰ βρεῖ σὲ καμιὰ ἀπ' τὶς καταπιεστικές του πράξεις μιὰ ἐπαρκῆ δικαιολογία γιὰ νὰ ξαναπάρει τὰ ὅπλα. Ὅσο πιὸ πολλὲς εἶναι αὐτὲς οἱ καταπιεστικὲς ἐνέργειες, ποὺ ἔτσι παθητικὰ γίνηκαν ἀποδεκτές, τόσο λιγώτερο ἡ ἀντίσταση φαίνεται δικαιολογημένη στὰ μάτια τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀφοῦ ὁ ἡττημένος λαὸς καταλήγει νὰ ἐπαναστατήσει ἐνάντια στὴν τελευταία πρᾶξη βίας μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς τέτοιων ἐνεργειῶν ποὺ τὶς ὑπόφερε ὑπομονετικὰ καὶ σιωπηλὰ ὅσο βαρειὲς κι ἂν ἦταν

Ἡ καταστροφὴ τῆς Καρχηδόνας εἶναι ἕνα τρομερὸ παράδειγμα αὐτῆς τῆς ἀργῆς ἀγωνίας μιανοῦ λαοῦ ποὺ ἐξαφανίστηκε ἀπὸ δικό του καὶ μόνο λάθος.

Ὁ Κλαούζεβιτς στὸ «τρεῖς πράξεις πίστεως» ἔχει τοποθετήσει αὐτὴ τὴν Θεωρία μὲ ἀσύγκριτο τρόπο καὶ τῆς ἔδωσε τὴν ὁριστικὴ της μορφή, γράφοντας «ὅτι ἡ κηλίδωση ποὺ γίνεται στὴν τιμὴ ἑνὸς λαοῦ μετὰ ἀπὸ μιὰ δειλὴ ὑποταγὴ δὲν μπορεῖ νὰ σβυστεῖ ποτέ. Κι αὐτὴ ἡ σταγόνα τοῦ δηλητήριου μπαίνει στὸ αἷμα τοῦ λαοῦ καὶ διο-

χετεύεται στούς ἀπόγονους ὥσπου νὰ παραλύσει καὶ νὰ φθείρει ὁλοκληρωτικὰ τὶς ἐπερχόμενες γενεές», ἐνῶ ἀντίθετα, «ἀκόμη κι ἡ στέρηση τῆς ἐλευτερίας μετὰ ἀπὸ μιὰ αἱματοβαμμένη καὶ δοξασμένη μάχη ἐξασφαλίζει τὴν νεκρανάσταση τοῦ λαοῦ πού σκλαβώθηκε καὶ μεταλλάζει σὲ ζωντανὸ πυρήνα ποὺ ἀπ' αὐτὸν μιὰ μέρα θὰ φυτρώσει τὸ καινούριο δέντρο μὲ τὶς γερὲς καὶ βαθειὲς ρίζες».

Φυσικὰ ἕνα ἔθνος ποὺ ἔχασε κάθε αἴσθημα τιμῆς καὶ κάθε δύναμη χαρακτήρα δὲν θὰ ἐνδιαφερθεῖ διόλου γιαυτὴ τὴ θεωρία. Ὅποιος ὅμως τὴν βάλει στὴν ψυχή του, ποτὲ δὲν θὰ πέσει τόσο χαμηλὰ· ἄλλὰ ὅταν τὴν ξεχάσει ἢ δὲν θελήσει πιὰ νὰ τὴν σκεφτεῖ τότε θὰ χάσει ὅλη του τὴ δύναμη κι ὅλο του τὸ θάρρος. Ἀκόμη, δὲν ὑπάρχει πιὰ καιρὸς νὰ περιμένουμε πὼς οἱ ὑπεύθυνοι αὐτῆς τῆς μικρόψυχης ὑποταγῆς, θὰ ξαναβροῦν ξαφνικὰ τὸν ἑαυτό τους καὶ ὁδηγημένοι ἀπὸ τὴν λογικὴ καὶ τὴν ὡς τώρα ἀνθρώπινη ἐμπειρία, θὰ καθορίσουν τὴν στάση τους ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα. Ἀντίθετα, αὐτοὶ θὰ πετάξουν μακρυὰ μιὰ τέτοια θεωρία καὶ τότε ὁ λαὸς θὰ καταλήξει νὰ συνηθίσει στὴν ἁλυσίδα τῆς σκλαβιᾶς του, ἂν τὰ καλύτερα στοιχεῖα τῆς μᾶζας δὲν πάρουν τὴν ἐξουσία ἀπ' τὰ χέρια μιᾶς Κυβέρνησης ἄτιμης καὶ προδοτικῆς. Στὴν πρώτη περίπτωση οἱ κυβερνῶντες δὲν ἔχουν συνηθίσει νὰ καταλαβαίνουν πόσο κακὸ εἶν' αὐτό, γιατὶ οἱ νικητὲς εἶναι συχνᾶ τόσο πονηροὶ ὥστε νὰ μὴ τοὺς ἀναθέτουν τὴν ἐπίβλεψη τῶν σκλάβων· κι αὐτὰ τὰ πλάσματα μὲ δίχως χαρακτῆρα ἐξασκοῦν τὸ πιότερο καιρὸ τὴν ἐξουσία τους σὲ βάρος τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ τους μὲ μιὰ σκληρότητα πιὸ ἀλύπητη ἀπ' αὐτὸν ποὺ θἄδειχνε τὸ ὁποιοδήποτε ξένο κτῆνος ποὺ θὰ τοποθετοῦσε ὁ ἴδιος ὁ ἐχθρὸς στήν νικημένη χώρα.

Ἡ πορεία ποὺ ἀκολούθησαν τὰ γεγονότα μετὰ τὸ 1918 ἀποδείχνει πὼς ἡ ἐλπίδα νὰ κατακτηθεῖ, μὲ μιὰ ἐθελοντικὴ ὑποταγή, ἡ εὔνοια τῶν νικητῶν, στάθηκε γιὰ τὴν Γερμανία καταστρεπτικὴ κι εἶχε μιὰ μοιραῖα ἐπίδραση πάνω στὰ πολιτικὰ κριτήρια καὶ στὴν στάση ποὺ κράτησαν οἱ μᾶζες. Ἐπιμένω στὴν σημασία τῆς ἔκφρασις: *οἱ μᾶζες*, γιατὶ δὲν μπορῶ νὰ πειστῶ πὼς ὅλη ἡ συμπεριφορὰ *τῶν ἡγετῶν* τοῦ λαοῦ μας συμφωνεῖ στὸ ἴδιο μοιραῖο λάθος. Καθὼς ἀπ' τὸ τέλος τοῦ πολέμου τὸν διακανονισμὸ τῶν ὑποθέσεών μας εἶχαν ἀναλάβει οἱ Ἑβραῖοι, μὲ ξεδιάντροπο μάλιστα τρόπο, Φτάνουμε σήμερα στὸ σημεῖο νὰ μὴ μποροῦμε ν' ἀποδώσουμε τὴν δυστυχία μας σὲ ἔλλειψη ἐξυπνάδας ἀπὸ μέρους μας· πρέπει ἀντίθετα, ἁπλῶς νὰ διαπιστώσουμε τὴν πορεία πρὸς τὴν καταστροφὴ ποὺ ἀκολουθεῖ ὁ λαός μας. Ἔτσι, θεωρουμένη ἀπ' αὐτὴ τὴν σκοπιὰ ἡ ἐξωτερική μας πολιτικὴ δὲν εἶναι τόσο ἀκαταλόγιστη ὅσο φαίνεται· ὑπαγορεύεται ἀπὸ μιὰ ἐπιτήδεια

λογική, ἀπὸ μιὰ ψυχρὴ ὑπολογιστικότητα, ποὺ ἔχει τεθεῖ στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἑβραϊκοῦ σχεδίου γιὰ τὴν κατάκτηση τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀγώνα ποὺ χρειάζεται γιὰ τὴν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ ἰδανικοῦ.

Καταλαβαίνουμε λοιπὸν γιατὶ ἐνῶ, ἀπ' τὸ 1906 ὡς τὸ 1913, ἑφτὰ χρόνια στάθηκαν γιὰ νὰ ἀνασυγκροτηθεῖ ἡ ἰσοπεδομένη Πρωσσία καὶ νὰ ξαναβρεῖ τὴν ζωτικὴ δύναμη ποὺ τῆς χρειάζονταν γιὰ τὸν ἀγῶνας της. Τὸ ἴδιο χρονικὸ διάστημα πέρασε στὶς μέρες μας δίχως ὄχι μόνο τὸ παραμικρὸ ὄφελος, ἀλλὰ καὶ ἀδυνάτισε τὸ κράτος μας.

Ἡ συνθήκη τοῦ Λοκάρνο ὑπογράφηκε, ἑφτὰ χρόνια μετὰ ἀπ' τὸ Νοέμβρη τοῦ 1918.

Στὴν ἀρχὴ αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου ἐξήγησα τί ἔγινε· ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ ὑπόγραψαν αὐτὴ τὴ ντροπιασμένη συνθήκη, δὲν μποροῦσαν νὰ βροῦν τὸ θάρρος καὶ τὴν ἐνεργητικότητα γιὰ νὰ ὀρθώσουν ξαφνικὰ μιὰν ἀντίσταση στὰ μέτρα ποὺ ὁ ἀντίπαλός μας πῆρε κατόπι γιὰ νὰ τονίσει τὴν ὑποχωρητικότητά μας. Ἤταν βλέπετε πολὺ ἔξυπνος γιὰ νὰ ἐνεργήσει μιὰ καὶ καλή. Περιόρισε τὶς ἐνέργειές του ἔτσι ὥστε νὰ εἶναι πάντα κατὰ τὴ γνώμη του — καὶ κατὰ τὴ γνώμη τῆς γερμανικῆς κυβέρνησης — ἀρκετὰ καὶ τόσο δυσβάστακτες ὅσο χρειαζόταν γιὰ νὰ μὴ φοβᾶται τὸ ἐπαναστατικὸ ξέσπασμα τοῦ λαϊκοῦ αἰστήματος. Ὅσο περισσότερο συμφωνοῦσαμε μ' αὐτὲς τὶς αὐθαίρετες ἀποφάσεις ποὺ ζητοῦσαν νὰ μᾶς καταπνίγουν, τόσο λιγώτερο φαινόμασταν ἱκανοὶ νὰ ἐπιχειρήσουμε ξαφνικὰ καὶ ἀπρόοπτα, μπροστὰ σὲ κάποια *καινούρια* παρανομία, σὲ μιὰ νέα ταπείνωση, αὐτὸ ποὺ δὲν χρειαζόταν καμιὰν ἀπόφαση: δηλαδὴ ν' ἀντιταχτοῦμε. Αὐτὴ ἦταν ἀκριβῶς ἡ «σταλαγματιὰ τοῦ δηλητηρίου», ποὺ λέει ὁ Κλαούζεβιτς: ἡ ἔλλειψη χαρακτῆρα ὅταν θὰ ἐκδηλωθεῖ μιὰ φορά, θὰ ξανακάνει τὴν ἐμφάνισή της μοιραία, μεγαλύτερη καὶ θὰ βαρύνει σιγὰ-σιγά, σὰν μιὰ κληρονομικὴ ἀρρώστεια πάνω σ' ὅλες τὶς ἄλλες ἀποφάσεις μας. Εἶναι ἕνα μολυβένιο βάρος ποὺ ἕνας λαὸς δύσκολα μπορεῖ νὰ τὸ τινάξει ἀπ' τοὺς ὤμους του καὶ ποὺ τελικὰ τὸν ὁδηγεῖ στὸν ξεπεσμὸ καὶ στὴν κοινωνικὴ ὑποστάθμη τοῦ σκλάβου.

Ἔτσι νόθευαν τὴ Γερμανία αὐτὰ τὰ νομοθετικὰ διατάγματα ποὺ τελικὰ μᾶς ἀφόπλιζαν καὶ μᾶς ὑποδούλωναν, ποὺ μᾶς ἀπογύμνωναν πολιτικὰ ἀπὸ κάθε ἄμυνα καὶ μᾶς τίναζαν οἰκονομικὰ στὸν ἀέρα, ὥσπου νὰ φτάσουμε στὸ σημεῖο νὰ θεωροῦμε σὰν εὐτύχημα τὸ σχέδιο Dawes καὶ τὴν συνθήκη τοῦ Λοκάρνο σὰν ἐπιτυχία. Κι ὅμως μποροῦμε νὰ ποῦμε, εἶν' ἀλήθεια, ὅτι, ἀπὸ μιὰν ἄποψη, μέσα ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὶς δύσκολες καταστάσεις βγῆκε κάποιο καλό: μποροῦσαν νὰ παραπλανοῦν τὰ ἄτομα, ἀλλὰ ὄχι καὶ νὰ δωροδοκήσουν τὸ Θεό. Μᾶς ἀρνήθηκε Ἐκεῖνος τὶς χάρες του: ἡ θλίψη κι ἡ ἐξαθλίωση δὲν ἐπα-

ψαν νὰ καταπιέζουν τὸ λαό μας κι ἡ κακομοιριὰ ἦταν πάντα ὁ μοναδικὸς καὶ πιστός του σύντροφος. Ἡ μοῖρα δὲν ἔκανε οὔτε κι ἀπὸ σύμπτωση καμιὰ ἐξαίρεση γιὰ τὸ χατῆρι μας· δὲν μᾶς ἔδωσε παρὰ αὐτὸ ποὺ ἀξίζαμε. Δὲν ξέραμε τί ἄξιζε ἡ τιμὴ καὶ μᾶς ἔμαθαν νὰ ἐκτιμοῦμε τὴν ἀξία τῆς ἐλευτερίας νὰ κερδίζουμε τὸ ψωμί μας. Οἱ ἄνθρωποι τώρα πιὰ ξέρουν νὰ διεκδικοῦνε τὸ ψωμί τους. Θἄρθει σίγουρα μιὰ μέρα ποὺ θὰ παρακαλέσουν τὸ Θεὸ νὰ τοὺς δώσει πάλι τὴν ἐλευτερία τους.

Ὅσο τρομερὸ καὶ καταφάνερο κι ἂν ἦταν τὸ γκρέμισμα τῆς πατρίδας μας στὰ χρόνια ποὺ ἀκολούθησαν τὸ 1918, δὲν ἔγινε ἀποφασιστικὰ καὶ μὲ βία, ἔτσι ποὺ ἀπ' τὴν ἴδια ἐποχή, ὁ καθένας νὰ μπορεῖ νὰ προβλέψει αὐτὸ ποὺ θὰ γινόταν ἀργότερα. Ἡ κυβέρνηση ποὺ τυραννοῦσε τὸ λαό μας ἦταν τόσο προκατειλημμένη ὅσο καὶ ἀπαράβατα ἀνίκανη· κι ἦταν προπάντων τέτοια ὅταν ἤθελε ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπ' τοὺς συνεργάτες της ποὺ οἱ συμβουλές τους τῆς ἦταν κουραστικές. Μποροῦσε μάλιστα τότε νὰ συμβεῖ, (πράγμα ποὺ καὶ σήμερα ἄλλωστε γίνεται) τὰ πιὸ χοντροκομμένα μυαλὰ τοῦ κοινοβούλιου, ἀγροῖκοι παπουτσῆδες καὶ σαμαράδες — ἂν καὶ τὸ ἐπάγγελμα δὲν ἔχει καμιὰ σημασία ἐδῶ — νὰ φτάνουν ξαφνικὰ στὶς πρῶτες σειρὲς τῆς κρατικῆς ἱεραρχίας κι ἀπ' τὸ ὕψος τῶν ὑπουργικῶν τους θώκων νὰ δίνουν μαθήματα στοὺς ταπεινοὺς θνητούς. Τὸ μόνο ποὺ ἐνδιέφερε τότε κι ἐνδιαφέρει ἀκόμη καὶ σήμερα, εἶναι τὸ ἂν αὐτοὶ οἱ «κρατικοὶ ἡγέτες» ἔχουν τουλάχιστο γιὰ ἕξη μῆνες δώσει δείγματα τοῦ ταλέντου τους, σὰν τσαρλατάνοι καὶ λαοπλάνοι. Ἂν γινόταν αὐτό, δὲν εἶχαν πιὰ σημασία οὔτε οἱ σαρκασμοί, οὔτε οἱ βρισιὲς τοῦ κόσμου ὁλόκληρου, οὔτε κι οἱ μαρτυρίες κι οἱ ἀποδείξεις πὼς δὲν ξέρουν τὴ δουλειά τους ἢ πὼς εἶναι ὁλότελα ἀνίκανοι. Ὄχι, ὅλ' αὐτὰ δὲν εἶχαν καμιὰ σημασία, τὸ ἀντίθετο μάλιστα: ὅσο λιγώτερα οὐσιαστικὰ ἀποτελέσματα εἶχε ἡ πολιτικὴ ποὺ ἐξασκοῦσαν αὐτοὶ οἱ τύποι, τόσο πιὸ ἄγρια καταδιώκονταν ἐκεῖνοι ποὺ περίμεναν ἀπ' αὐτοὺς κάτι καὶ ποὺ εἶχαν τὴν τόλμη νὰ ποῦν ὅτι ὡς τώρα δὲν εἶδαν παρὰ ἀποτυχίες, ἢ νὰ προβλέψουν ὅτι τὸ μέλλον ἦταν σκοτεινό. Κι ἂν τύχει ν' ἀποκαλυφτεῖ πιὰ κανένας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀξιότιμους κοινοβουλευτικούς, ἂν δηλαδὴ αὐτὸς ὁ καλλιτέχνης τῆς πολιτικῆς δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ κρύψει τὴν ἀποτυχία του καὶ τ' ἀποτελέσματά της, τότε βρίσκει χίλιες δικαιολογίες δίχως νὰ παραδέχεται μὲ κανέναν τρόπο πὼς αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ.

***

Ὅλος ὁ κόσμος θἄπρεπε νὰ καταλάβει τουλάχιστον τὸ χειμῶνα τοῦ 1922-23, πὼς ἡ Γαλλία ἀκολουθοῦσε, μὲ μιὰν ἀπαράβατη λογι-

κή, ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν σύναψη τῆς εἰρήνης, τὸν ἴδιο ἀντικειμενικὸ σκοπὸ ποὺ εἶχε πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο. Γιατὶ κανεὶς ποτὲ δὲν θὰ πιστέψει πὼς ἡ Γαλλία, μὲ τὸν ἀγῶνα τὸν πιὸ ἀποφασιστικὸ τῆς ἱστορίας της, ἔπαιξε μὲ τὸ αἷμα τοῦ λαοῦ της ποὺ δὲν ἦταν καὶ τόσο ἄφθονο τεσσερισήμισι χρόνια, γιὰ νὰ δεχτεῖ τελικὰ μονάχα τὸν διαχωρισμὸ τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης, σὰν ἀντιστάθμισμα τῶν δεινῶν ποὺ ὑπόφερε. Ἡ Ἀλσατία κι ἡ Λωρραίνη δὲν θ' ἀρκοῦσαν γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἐνεργητικότητα ποὺ ἔδειξε ἡ Γαλλία κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου, ἂν δὲν εἶχε καταστρώσει προηγουμένως τὸ τεράστιο πρόγραμμα τῆς ἐξωτερικῆς γαλλικῆς πολιτικῆς: Νὰ διαμελίσει δηλαδὴ τὴν Γερμανία καὶ νὰ τὴν καταντήσει μιὰ καινούρια Μακεδονία μὲ μικρὰ κράτη. Μόνο γιὰ νὰ πετύχει αὐτὸ τὸ σκοπὸ ἡ σωβινιστικὴ Γαλλία πολέμησε κάνοντας, εἶν' ἀλήθεια, τὸ λαό της μισθοφόρο στὴν ὑπηρεσία τοῦ διεθνοῦς Ἰουδαϊσμοῦ.

Κι αὐτὸς ὁ σκοπὸς θὰ εἶχε σίγουρα πραγματοποιηθεῖ μ' αὐτὸν τὸν πόλεμο, ἄν, ὅπως ἔλπιζαν στὴν ἀρχή, στὸ Παρίσι, ἡ σύγκρουση αὐτὴ εἶχε γίνει στὸ γερμανικὸ ἔδαφος. Φαντάζονταν πὼς οἱ αἱματηρὲς μάχες τοῦ παγκοσμίου πολέμου θὰ δίνονταν, ὄχι στὴν Σόμ, στὴν Φλάντρα, στὸ Ἀρτουά, ἢ στὴ Βορσοβία, στὸ Λίζνι Νόβγοροντ, στὸ Κόβνο, ἢ στὴ Ρίγα, κι ὁπουδήποτε ἀλλοῦ, ἀλλὰ μέσα στὴ Γερμανία, στὸ Ροὺρ καὶ στὸν Ρῆνο, στὸν Ἔλβα καὶ στὸ Ἀννόβερο, στὴ Λειψία καὶ στὴν Νυρεμβέργη· καὶ συμφωνοῦσαν πὼς σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ἡ Γερμανία θὰ διαμελιζόταν. Κι εἶναι πολὺ ἀμφίβολο ἂν τὸ ὁμοσπονδιακό μας κράτος θὰ μποροῦσε ν' ἀντέξει σ' αὐτὰ τὰ τεσσερισήμισι χρόνια τῆς δοκιμασίας, τὸ ἴδιο καλὰ ὅπως τὸκανε ἡ ἀδιάσπαστα συγκεντρωτικὴ Γαλλία ἐδῶ καὶ αἰῶνες, ὅταν ὅλος ὁ κόσμος θεωροῦσε τὸ Παρίσι σὰν τὸ ἀδιαμφισβήτητο κέντρο τῆς γῆς. Ὅλη ἡ τιμὴ γιὰ τὸ ὅτι αὐτὴ ἡ γιγαντιαία σύγκρουση δόθηκε ἔξω ἀπ' τὰ σύνορα τῆς πατρίδας μας, ἀνήκει στὸν παλιὸ γερμανικὸ στρατό, σ' αὐτὸν μονάχα· ἀλλὰ εἶναι ταυτόχρονα κι ἕνα μεγάλο εὐτύχημα γιὰ τὴν Γερμανία. Ἔχω τὴν ἀκλόνητη πεποίθηση κι αὐτό μοῦ σφίγγει συχνὰ τὴν καρδιά, πὼς στὴν ἀντίθετη περίπτωση δὲν θὰ ὑπῆρχε πιὰ σήμερα Γερμανικὸ Ράιχ, μὰ μόνο μικρὰ «Γερμανικὰ κρατίδια». Κι εἶναι ἀκόμη τὸ γεγονὸς αὐτὸ ὁ μόνος λόγος ποὺ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ θεωροῦμε πὼς τὸ αἷμα τῶν φίλων καὶ τῶν ἀδελφῶν μας ποὺ ἔπεσαν στὰ πεδία τῶν μαχῶν, δὲν χύθηκε ὁλότελα μάταια.

Ἔτσι τὰ πράγματα πῆραν μίαν ὁλότελα διαφορετικὴ τροπὴ ἀπ' αὐτὴν ποὺ ὑπολόγιζε ἡ Γαλλία. Ἡ Γερμανία γκεμίστηκε τὸ Νοέμβρη τοῦ 1918 μὲ τὴν ταχύτητα ἀστραπῆς. Μὰ ὅταν ἡ καταστροφὴ χτύπησε τὴ χώρα μας, τὰ στρατεύματά μας κατέχαν ἀκόμη ἕνα μεγάλο

μέρος τῶν ἐχθρικῶν χωρῶν. Ἡ πρώτη φροντίδα τῶν Γάλλων δὲν ἦταν λοιπὸν ὁ διαχωρισμὸς τῆς Γερμανίας μὰ ἡ ἀπώθηση τῶν στρατευμάτων μας ὅσο γινόταν πιὸ γρήγορα ἀπ' τὴν ἴδια τὴ Γαλλία καὶ τὸ Βέλγιο. Ἡ κυβέρνηση τοῦ Παρισιοῦ, γιὰ νὰ βάλει ἕνα τέλος στὸν παγκόσμιο πόλεμο ἔπρεπε πρῶτα νὰ ἀφοπλίσει τὸν γερμανικὸ στρατὸ καὶ νὰ τὸν ἀπωθήσει, ὅσο ἦταν δυνατό, μέσα στὴ Γερμανία· μόνο ὅταν θὰ μποροῦσε νὰ τὸ πετύχει αὐτό, θὰ πετύχαινε καὶ τὸν πρωταρχικὸ σκοπό της, τὸν σκοπὸ ποὺ τὴν ἀνάγκασε νὰ κάνει τὸν πόλεμο. Ἀλλὰ σ' αὐτὸ τὸν τομέα ἡ Γαλλία εἶχε κιόλας παραλύσει. Μιὰ ποὺ ἡ Γερμανία εἶχε ἐκμηδενιστεῖ σὰν ἀποικιακὴ κι ἐμπορικὴ δύναμη κι εἶχε πέσει στὴν σειρὰ τῶν δεύτερης κλάσσης κρατῶν, ἡ μόνη ποὺ βγῆκε κερδισμένη ἀπ' τὸν πόλεμο αὐτὸν ἦταν ἡ Ἀγγλία. Ὄχι μόνο δὲν εἶχε κανένα συμφέρον νὰ καταστραφεῖ ἡ Γερμανία ὁριστικὰ καὶ νὰ σβύσει ἀπ' τὴν εὐρωπαϊκὴ κονίστρα, μὰ εἶχε καὶ πολλοὺς ἄλλους λόγους νὰ ἐπιθυμεῖ νἄχει ἡ Γαλλία γιὰ τὸ μέλλον ἕναν ἀντίπαλο στὴν Εὐρώπη. Ἔτσι ἡ γαλλικὴ πολιτικὴ ἄλλαξε καὶ φρόντισε ν' ἀκολουθήσει μιὰν εἰρηνιστικὴ πολιτικὴ ὅπως στὶς ἀρχὲς τοῦ πολέμου, δικαιώνοντας τὸ ἀπόφθεγμα τοῦ Κλεμανσὼ ὅτι κατὰ τὴ γνώμη του ἡ εἰρήνη δὲν ἦταν παρὰ ἕνα ὑποκατάστατο τοῦ πολέμου.

Σταθερὰ λοιπὸν κάθε φορὰ ποὺ δίνοταν ἡ εὐκαιρία, ἡ Γαλλία διαχώριζε τὶς εὐθῦνες της ἀπέναντι στὸ θέμα πὼς κάθε τόσο ἔπρεπε νὰ ἑτοιμάζουν ἐκθέσεις καὶ διατάγματα ποὺ νὰ ζητοῦν τὸν ἀφοπλισμὸ τῆς Γερμανίας καθὼς καὶ τὰ οἰκονομικὰ ὀφέλη ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ προκύψουν ἀπ' αὐτόν. Ὅσο περισσότερο οἱ Γερμανοὶ θἄχαναν τὸ συναίστημα τῆς ἐθνικῆς τους τιμῆς, τόσο περισσότερο ἡ οἰκονομικὴ καταπίεση κι ἡ ἐξαθλίωση θὰ ἔφερναν τὰ θνησιγόνα τους ἀποτελέσματα, Δέκα ὡς εἴκοσι χρόνια μιᾶς τέτοιας πολιτικῆς ὑποδούλωσης καὶ οἰκονομικῆς ἀπομύζησης δὲν μποροῦν παρὰ νὰ ἐρημώσουν ὁλοκληρωτικὰ ἀκόμη καὶ τὸ πιὸ στέρεα ὀργανωμένο κράτος κι ἂν οἱ περιστάσεις τὸ ἐπιτρέψουν νὰ ὁδηγήσουν καὶ στὴν ὁλοσχερὴ διάλυσή του. τότε ὁ σκοπὸς ποὺ ὁδήγησε τὴ Γαλλία στὸν Πόλεμο θὰ εἶχε πραγματοποιηθεῖ.

Ὅταν μπῆκε ὁ χειμώνας τοῦ 1922 - 23 ἔπρεπε νἄχουμε καταλάβει πρὶν πολὺ καιρὸ τὶς προθέσεις τῆς Γαλλίας. Δὲν ὑπῆρχαν τότε παρὰ μόνο δυὸ λύσεις: ἢ ἡ γαλλικὴ ἐπιβολὴ θ' ἀδυνάτιζε σιγὰ - σιγά, τὴν ἀντιστασιακὴ δύναμη τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, ἢ ἡ Γερμανία θὰ κατάλῆγε νὰ ἐφαρμόσει αὐτὸ ποὺ τελικὰ μιὰ μέρα δὲν θ' ἀπόφευγε: ἡ καταπίεση, μιὰ μορφὴ καταπίεσης ἐξαιρετικὰ σκληρή, θὰ τὴν ὁδηγοῦσε νὰ τινάξει τὸν ζυγὸ καὶ νὰ σηκώσει κεφάλι. Εἶν' ἀλήθεια πὼς μιὰ τέτοια ἀπόφαση χρειαζόταν ἀγώνα ποὺ τὸ ἀποτέλεσμά

του θάταν ἀμφίβολο· καὶ δὲν μποροῦσε νὰ ἐλπίζει πὼς θὰ ἔβγαινε τελικὰ ζωντανὴ ἂν δὲν κατάφερνε ν' ἀπομονώσει τόσο καλὰ τὴ Γαλλία, ὥστε αὐτὸς ὁ δεύτερος πόλεμος νὰ μὴ καταλήξει σὲ σύγκρουση τῆς Γερμανίας μὲ τὸν κόσμο ὁλόκληρο, ἀλλὰ σ' ἕναν ἀμυντικὸ πόλεμο ἐνάντια στὴ Γαλλία ποὺ δὲν ἔπαυε ν' ἀπειλεῖ καὶ νὰ συνταράσσει τὴν παγκόσμια εἰρήνη.

Ἐπιμένω σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο κι ἔχω τὴν βαθειὰ πεποίθηση πὼς αὐτὴ ἡ δεύτερη πλευρὰ τῆς λύσης μπορεῖ νὰ γίνει πραγματικότητα καὶ μιὰ μέρα θὰ γίνει. Ποτὲ δὲν θὰ πιστέψω πὼς ἡ Γαλλία θ' ἀλλάξει τακτικὴ στὰ σχέδιά της ἀναφορικὰ μὲ μᾶς· γιατὶ στὸ βάθος αὐτὴ ἡ τακτικὴ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ ἡ ἀνάγκη τῆς διατήρησης καὶ τῆς ἐπιβίωσης τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους. Ἂν ἤμουνα Γάλλος κι ἂν κατὰ συνέπεια τὸ μεγαλεῖο τῆς Γαλλίας ἦταν γιὰ μένα πάνω ἀπ' ὅλα ὅπως εἶναι σήμερα ἡ Γερμανία, δὲν θὰ μποροῦσα καὶ δὲν θὰ ἤθελα νὰ ἐνεργήσω διαφορετικὰ καὶ νὰ κάνω ἀλλοιώτικα ἀπ' ὅτι κάνει σήμερα ὁ Κλεμανσώ. Τὸ γαλλικὸ ἔθνος ποὺ ἀργοπεθαίνει ὄχι τόσο ἀπὸ ἔλλειψη πληθυσμοῦ, ὅσο ἀπὸ τὴν προοδευτικὴ ἐξαφάνιση τῶν καλυτέρων στοιχείων τῆς ράτσας, δὲν μπορεῖ νὰ συνεχίσε νὰ παίζει σπουδαῖο ρόλο στὸν κόσμο παρὰ μόνο ἂν διαμελίσει τὴ Γερμανία. Κάποιοι ἐλιγμοὶ ποὺ κάνει ἡ γαλλικὴ πολιτική, ὀφείλονται πάντα στὸν τελικὸ σκοπὸ ποὺ θὰ ἱκανοποιήσει τοὺς πιὸ κρυφοὺς καὶ ζωηροὺς πόθους της. Μά, εἶναι λάθος νὰ πιστεύουμε πὼς ἡ *παθητικὴ* θέληση, ὄχι λιγώτερο ἀποφασιστικὴ ἀλλὰ ποὺ περνάει δραστήρια στὴν ἐπίθεση. *Ὅσο συνεχίζεται ἡ αἰώνια σύγκρουση Γερμανίας καὶ Γαλλίας ποὺ μεταλλάζει σὲ ἄμυνα τῆς Γερμανίας ἐνάντια στὴν γαλλικὴ ἐπίθεση, δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ παρθεῖ καμιὰ οὐσιαστικὴ ἀπόφαση καὶ ἡ Γερμανία θὰ χάνει αἰῶνα μὲ τὸν αἰῶνα καινούριες θέσεις.* Δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ μελετήσουμε τὰ γλωσσολογικὰ σύνορα τῆς Γερμανίας ἀπ' τὸν δωδέκατο αἰῶνα κι ὕστερα, ὡς τὶς μέρες μας γιὰ νὰ ἰδοῦμε πόσο δύσκολο θὰ εἶναι μετὰ νὰ ὑπολίγουμε τὴν εὐτυχισμένη ἔκβαση μιᾶς διαδικασίας ποὺ σήμερα μᾶς φαίνεται τρομερή.

Μόνον ὅταν αὐτὸ θὰ γίνει κατανοητὸ στὴ Γερμανία, ὅταν δὲν θ' ἀφήσουμε πιὰ τὴ θέληση ζωῆς τοῦ ἔθνους νὰ πλανηθεῖ σὲ μιὰν ἄμυνα καθαρὰ παθητική, ἀλλὰ ὅταν θὰ ἐξαπολυθεῖ ὅλη μας ἡ ἐνεργητικότητα γιὰ μιὰν ὁριστικὴ ἐξήγηση μὲ τὴ Γαλλία καὶ ὅταν σ' αὐτὴ τὴν ἀποφασιστικὴ σύγκρουση θὰ ρίξουμε στὴ ζυγαριὰ τὰ αἰώνια δικαιώματα τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους, μόνον τότε θὰ μπορέσουμε νὰ βάλουμε ἕνα τέλος στὴν ἀέναη διαμάχη καὶ στὴν τρομερὴ πολεμικὴ ποὺ μᾶς ἐξαπολύει ἡ Γαλλία· ὅμως ὅλ' αὐτὰ κάτω ἀπ' τὴν προϋπόθεση πὼς ἡ Γερμανία δὲν βλέπει τὴν καταστροφὴ τῆς Γαλλίας παρὰ

σὰν ἕνα μέσο πού θὰ προσδώσει ἐπὶ τέλους στὸ λαό μας, σ' ἕνα ἄλλο ἐπίπεδο, τὴν ἔκταση ποὺ τοῦ χρειάζεται. Γιατὶ σήμερα εἴμαστε ὀγδόντα ἑκατομμύρια Γερμανοὶ σ' ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπη. Ἡ ἐξωτερική μας πολιτικὴ δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ σὰν πετυχημένη παρὰ μόνο ἂν μέσα σ' ἑκατὸ χρόνια διακόσια πενήντα ἑκατομμύρια Γερμανοὶ μποροῦν νὰ ζήσουν πάνω σ' αὐτὴ τὴν ἤπειρο ὄχι σωριασμένοι ὁ ἕνας πάνω στὸν ἄλλο σὰν τοὺς σκλάβους ποὺ δουλεύουν στὶς φάρμες τοῦ Νέου Κόσμου, μὰ σὰν ἀγρότες κι ἐργάτες ποὺ ἐξασφαλίζουν ταυτόχρονα τὴν ὕπαρξή τους μὲ τὴν ἐργασία τους.

Τὸ Δεκέμβρη τοῦ 1922 ἡ ἔνταση τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στὴ Γαλλία καὶ στὴ Γερμανία ἔφτασαν σ' ἕνα βαθμὸ ἀπειλητικό. Ἡ Γαλλία μελετοῦσε τὴν ἐφαρμογὴ καινούριων καὶ τρομερῶν μέσων ἐκβιασμοῦ κι εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ἐχέγγυα ποὺ θὰ τῆς ἐξασφάλιζαν τὴν ἐπιτυχία. Ἡ οἰκονομικὴ καταπίεση ἔπρεπε νὰ συνοδευτεῖ κι ἀπὸ μιὰν πολιτικὴ δέσμευση κι ἕνα ἰσχυρὸ χτύπημα ποὺ θὰ καταφέρονταν στὰ νευραλγικὰ κέντρα τοῦ γερμανικοῦ ὀργανισμοῦ θὰ μποροῦσε νὰ σταθεῖ ἱκανό, κατὰ τὴ γνώμη τῶν Γάλλων, γιὰ νὰ ἐπιβάλει στὸν «σκληροτράχηλο» λαό μας ἕναν ζυγὸ πιὸ βαρύ. *Κάνοντας κατοχὴ στὴν ἐπαρχία Ρούρ* ἡ Γαλλία ἔλπιζε ὄχι μονάχα νὰ πετύχει ἐπιτέλους νὰ μᾶς τσακίσει τὰ νεφρὰ ἀλλ' ἀκόμη καὶ νὰ μᾶς ὑποβάλει σὲ μιὰ τέτοια οἰκονομικὴ ὑποδούλωση ὥστε νὰ ἀναγκαστοῦμε νὰ ὑποταχτοῦμε, εἴτε τὸ θέλαμε εἴτε ὄχι, σ' ὅλες τὶς ἐπιθυμίες της ὡς καὶ στὶς πιὸ ἀφόρητες.

Ἔπρεπε νὰ λυγίσουμε ἢ ν' ἀντιταχτοῦμε. Ἡ Γερμανία ἄρχισε ἀμέσως νὰ ὑποκύπτει, νὰ λυγίζει ὥσπου τελικὰ βρέθηκε στὴν ἀνάγκη νὰ σηκώσει κεφάλι.

Ἡ κατοχὴ τῆς Ρούρ ἦταν σὰν νὰ μιλοῦσε γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ ἡ φωνὴ τοῦ πεπρωμένου στὸ γερμανικὸ λαὸ καὶ νὰ τὸν ἐξωθοῦσε νὰ ἐπαναστατήσει. Γιατί, αὐτὸ ποὺ ἀπὸ πρώτη ἄποψη φαινόταν σὰν δυστυχία, ἔκλεινε μέσα του, ἂν τὸ ἐξέταζες βαθύτερα, ἕνα μέσο ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ βάλει τέλος στὴν δυστυχία τῆς Γερμανίας. Ἀπὸ πολιτικὴ ἄποψη, μὲ τὴν κατοχὴ τῆς Ρούρ ἡ Γαλλία γιὰ πρώτη φορὰ ψυχραίνονταν πραγματικὰ καὶ ριζικὰ μὲ τὴν Ἀγγλία· καὶ δὲν ἦταν μονάχα γιὰ τοὺς ἀγγλικοὺς διπλωματικοὺς κύκλους — ποὺ δὲν εἶχαν συμφωνήσει. ἢ δεχτεῖ, τὴν συμμαχία μὲ τὴν Γαλλία παρὰ μόνο ἀπὸ τὴν πρακτική της πλευρὰ καὶ σὰν ψυχροὶ ὑπολογιστὲς — μὰ ἀκόμη καὶ κυριώτερα, γιὰ τὰ πιὸ ἐκτεταμένα καὶ μεγάλα στρώματα τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ. Αὐτὴ ἡ καινούρια, ἀπίστευτη ἐνίσχυση τῆς γαλλικῆς ἰσχύος στὴν Εὐρώπη προκαλοῦσε ἰδιαίτερα στοὺς οἰκονομικοὺς κύκλους τῆς ἀντίπερα Μάγχης· δυσχέρειες ποὺ δὲν μποροῦσαν εὔκολα νὰ παρακαμφθοῦν. Γιατὶ τώρα ἡ Γαλλία κάτεχε στὴν Εὐρώπη μιὰ τέτοια δύ-

ναμη, τόσο ἀπὸ στρατιωτικῆς ὅσο καὶ ἀπὸ πολιτικῆς πλευρᾶς, τέτοια ποὺ δὲν τὴν εἶχε πρὶν οὔτε αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ Γερμανία, κι ἀπὸ πάνω θὰ μποροῦσε τώρα πιὰ νὰ βρεῖ τὰ οἰκονομικὰ μέσα ποὺ θὰ τῆς ἐξασφάλιζαν μιὰ ἐξέχουσα θέση, τὴν μοναδικὴ ἴσως ἀπ' ὅπου θὰ κατακτοῦσε οἰκονομικὰ τὴν Ἀγγλία. Τὰ πιὸ σημαντικὰ μεταλλεῖα σίδερου καὶ κάρβουνου τῆς Εὐρώπης βρίσκονταν συγκεντρωμένα στὰ χέρια ἑνὸς ἔθνους, ποὺ ἐκτὸς ἀπ' τὸ παράδειγμα τῆς Γερμανίας, εἶχε ὡς τώρα ὑπερασπιστεῖ τὰ ζωτικά του δικαιώματα μὲ τέτοια δραστηριότητα καὶ τόση ἀποφασιστηκότητα καὶ ποὺ μόλις πρὶν λίγο καιρὸ ἦρθε νὰ θυμίσει στὸν κόσμο ὁλόκληρο μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ παγκόσμιου πολέμου τὴν μεγάλη σημασία ποὺ ἔδινε στὰ ὅπλα του.

Μὲ τὴν κατοχὴ τῆς Ρούρ ἡ Γαλλία ἐπαιρνε ἀπ' τὰ χέρια τῆς Ἀγγλίας τὸ σημαντικώτερο κέρδος τοῦ πολέμου κι ἡ νίκη ξέφευγε πιὰ ἀπ' τὴν δραστήρια κι εὐέλικτη Βρετανικὴ διπλωματία κι ἐρχόταν νὰ καθήσει στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ στρατάρχη Φὸς καὶ τῆς Γαλλίας ποὺ αὐτὸς ἐκπροσωποῦσε.

Στὴν Ἰταλία πάλι, τὰ συναιστήματα ποὺ προκαλοῦσε ἡ Γαλλία ποὺ ἀπ' τὴν ἀρχὴ κιόλας τοῦ πολέμου ἦταν πολὺ λίγο τρυφερά, ἔπαιρναν τὸν χαρακτήρα ἀληθινοῦ μίσους. Εἶχε πιὰ φτάσει ἡ μεγάλη ἱστορικὴ στιγμὴ ποὺ οἱ χτεσινοὶ σύμμαχοι μετάλλαζαν σὲ ἐχθροὺς θανάσιμους. Ἂν γίνηκε ἀλλοιῶς καὶ οἱ σύμμαχοι δὲν ἤλθαν ἀμέσως στὰ χέρια ὅπως συνέβηκε κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ δεύτερου Βαλκανικοῦ πολέμου, εἶναι γιατὶ ἡ Γερμανία ἁπλούστατα, δὲν εἶχε στὴ διάθεσή της κάποιον Ἐμβὲρ Πασᾶ, ἀλλὰ ἕναν στρατάρχη τοῦ Ράιχ ὀνομαζόμενο Κοῦνο.

Παρ' ὅλ' αὐτὰ ἡ εἰσβολὴ τῶν Γάλλων στὴ Ρούρ δὲν πρόσφερε μονάχα στὴ Γερμανία τὴ δικαιολογία γιὰ μιὰν ἀλλαγῆ στὴν μελλοντικὴ ἐξωτερική της πολιτική. ἀλλὰ ἀκόμη καὶ γιὰ μιὰ ριζικὴ μεταρρύθμιση τῶν ἐσωτερικῶν της. Ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀπ' τοὺς συμπολῖτες μας ποὺ ἡ Γαλλία τοὺς εἶχε πάρει μὲ τὸ μέρος της χάρη στὴν ψευδολόγα ἐπηρροὴ τοῦ τύπου της ποὺ διακήρυχνε τὴν πρόοδο καὶ τὸν φιλελευθερισμό, γιατρεύτηκαν ξαφνικὰ ἀπ' αὐτὴ τὴ χίμαιρα. Τὸ 1914 στάθηκε ἡ χρονιὰ ποὺ διάλυσε τὰ ὄνειρα τῆς παγκόσμιας ἀδελφότητας τῶν λαῶν ποὺ φώλιαζε μέσ' στὴν ψυχὴ τοῦ γερμανοῦ ἐργάτη καὶ τὸν εἶχε ὁδηγήσει σ' ἕναν κόσμο ὅπου βασίλευε ἡ ἀδιάκοπη σύγκρουση κι ὅπου οἱ δυνατοὶ καταδικάζουν σὲ θάνατο τοὺς ἀδύνατους· ἡ ἄνοιξη τοῦ 1923 ἔπαιξε τὸν ἴδιο ρόλο.

Ὅταν οἱ Γάλλοι ἐξαπόλυσαν τὶς ἀπειλές τους κι ἄρχισαν νὰ προχωροῦν στὴν ἀρχὴ μὲ πολλὴ σύνεση καὶ λεπτότητα στὶς γεμάτες μεταλλεῖα περιοχὲς τῆς κάτω Γερμανίας, σήμανε ἡ πιὸ ἀποφασιστικὴ ὥρα

τοῦ πεπρωμένου γιὰ τὴ χώρα μας. Ἂν, ἀπὸ κείνη τὴ στιγμὴ ὁ λαός μας υἱοθετοῦσε μιὰ στάση διαφορετικὰ ἀπ' αὐτὴν ποὺ ἀκολουθοῦσε ὡς τότε, ἡ γερμανικὴ ἐπαρχία τῆς Ρούρ θὰ μποροῦσε νὰ γίνει γιὰ τὴν Γαλλία αὐτὸ ποὺ στάθηκε ἡ Μόσχα γιὰ τὸν Ναπολέοντα. *Θὰ μπορούσαμε νὰ ἐνεργήσουμε κατὰ δυὸ τρόπους· ἢ νὰ ὑπομένουμε δίχως λέξη αὐτὴ τὴν καινούρια ταπείνωση καὶ νὰ μείνουμε μὲ χέρια σταυρωμένα, ἢ νὰ ξυπνήσουμε στὸ γερμανικὸ λαό, στρέφοντάς του τὴν προσοχὴ σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ ὅπου κοκκινίζουν οἱ φυσῖρνοι καὶ καπνίζουν τὰ ἐργοστάσια, τὴν ἰσχυρὴ θέληση νὰ βάλει ἕνα τέλος σ' αὐτὲς τὶς ἀδιάκοπες καταπιέσεις, ὑπογραμμίζοντάς του πὼς θἆναι καλύτερα νὰ δεχτεῖ ὅσα θὰ φέρει ἡ ὥρα παρὰ νὰ συνεχίσει αὐτὴ τὴν αἰώνια ὑποταγή.*

Ἡ ἀθάνατη δόξα τοῦ Κοῦνο ποὺ ἦταν τότε στρατάρχης τοῦ Ράιχ ἐνδυναμώθηκε ἀκόμη πιότερο μὲ τὸ νὰ βρεῖ μιὰ τρίτη λύση, ἐνῶ τὰ ἀστικά μας κόμματα πρόστεσαν στὸ ἐνεργητικό τους κι ἄλλους ἐπιφανεῖς τίτλους μὲ τὸ ν' ἀκολουθήσουν καὶ νὰ θαυμάσουν τὸν στρατάρχη.

Θἄθελα τώρα νὰ ἐξετάσω ὅσο πιὸ σύντομα γίνεται, τὴν δεύτερη λύση ποὺ μᾶς προσφερόταν:

Ἡ Γαλλία μὲ τὴν κατοχὴ τῆς Ρούρ, παράβαινε μὲ τρόπο κατάφωρο τὴ συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν. Καὶ συγκρουόταν ἔτσι μὲ μιὰ σειρὰ ὁλόκληρη ἀπὸ τὶς δυνάμεις ἐκεῖνες ποὺ ὑπόγραψαν τὴν συνθήκη καὶ βασικὰ μὲ τὴν Ἀγγλία καὶ τὴν Ἰταλία. Ἡ Γαλλία δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ ἐλπίζει πὼς αὐτὰ τὰ κράτη θὰ τὴν ὑποστηρίζαν στὸ ἐλάχιστο προκειμένου νὰ φέρει σὲ πέρας τὴν πειρατία της ποὺ δὲν χρησίμευε παρὰ μόνο στὴν ἐξυπηρέτηση τῶν δικῶν της συμφερόντων καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ της. Δὲν ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ὑπολογίζει παρὰ μόνο στὶς δικές της δυνάμεις γιὰ νὰ ἐκτελέσει τὸ τυχοδιωκτικό της σχέδιο, γιατὶ στ' ἀλήθεια τέτοιο ἦταν καὶ τίποτ' ἄλλο. Μιὰ ἐθνικὴ γερμανικὴ κυβέρνηση δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ δεχτεῖ τὴν ἄποψη ποὺ τῆς ὑπαγόρευε τὸ συναίστημα τῆς τιμῆς. Ἦταν βέβαιο σίγουρο πὼς δὲν μπορούσαμε ν' ἀντιταχτοῦμε ἀμέσως στὴ Γαλλία μὲ τὰ ὅπλα· μὰ ἦταν τόσο σίγουρο κι ἐξώφθαλμο πὼς μιὰ τέτοια ἀντίσταση δὲν μποροῦσε νὰ στηριχτεῖ παρὰ μόνο μὲ τὴ βοήθεια μιᾶς ἄλλης δύναμης. Ἂν ἦταν ἀνόητο, ἀφοῦ κάθε ἀποφασιστικὴ ἀντίσταση ἦταν ἀδύνατη, νὰ πάρουμε θέση καὶ νὰ δηλώσουμε πὼς ἀρνιόμαστε αὐτὴ τὴν παραχώρηση, ἦταν ἀκόμη πιὸ ἀνόητο νὰ δεχτοῦμε τελικὰ τὶς παραχωρήσεις χωρὶς στὸ μεταξὺ νἄχουμε δημιουργήσει μιὰ δύναμη.

Δὲν θέλω νὰ πῶ μ' αὐτὸ πὼς θὰ μπορούσαμε νὰ ἐμποδίσουμε τὴν κατοχὴ τῆς Ρούρ *μὲ στρατιωτικὲς δυνάμεις*. Θἄπρεπε νἄμασταν τρελλοὶ ἂν σκεφτόμαστε ἔτσι ἢ ἂν παίρναμε μιὰ τέτοιαν ἀπόφαση.

Μὰ θὰ μπορούσαμε καὶ ἦταν ἐπιβεβλημένο νὰ ὠφεληθοῦμε ὅσο γινόταν ἀπ' τὴν ἐντύπωση ποὺ προκάλεσε ἡ ἐνέργεια αὐτὴ τῆς Γαλλίας κι ἀπ' τὴν ἐποχὴ ποὺ μπῆκε σ' ἐφαρμογή· καὶ στηριζόμενοι πάνω στὴν συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν ποὺ ἡ Γαλλία τὴν εἶχε καταπατήσει, ἔπρεπε νὰ κοιτάξουμε νὰ βροῦμε τὶς στρατιωτικὲς δυνάμεις ποὺ πάνω σ' αὐτὲς θὰ στηρίζονταν οἱ γερμανοὶ διαπραγματευτές. Ἔπρεπε ἀκόμη νὰ λογαριάσουμε πὼς κι οἱ καλύτεροι ἔστω διαπραγματευτὲς δὲν μποροῦν νὰ πετύχουν, ὅταν τὸ ἔδαφος ὅπου πάνω του συσκέπτονται καὶ ἡ ἕδρα ὅπου πάνω της στηρίζονται δὲν βρίσκεται κάτω ἀπ' τὴν προστασία τού λαοῦ τους. Ἕνας μικρός, φτωχούλης, ράφτης δὲν θὰ μπορούσε νὰ τὰ βάλει μ' ἕναν ἀθλητὴ κι ἕνας διαπραγματευτὴς χωρὶς ὑπεράσπιση δὲν ἔχει παρὰ νὰ ὑπογράψει ὅταν ὁ Βρέννος ρίχνει τὸ σπαθί του πάνω στὴ ζυγαριά, ἂν δὲν μπορεῖ κι αὐτὸς νὰ ρίξει τὸ δικό του στὴν ἄλλη μεριὰ γιὰ νὰ φέρει ἰσοζύγιο. Δὲν ἦταν τάχα ἀπελπιστικὸ τὸ φαινόμενο τῶν διαπραγματεύσεων αὐτῶν ποὺ ἀκολούθησαν κανονικά, μετὰ τὸ 1918, τὶς ἑτεροβαρεῖς κι ἐγωϊστικὲς ἀποφάσεις τοῦ ἐχθροῦ; Κι ἦταν ἀπογοητευτικὸ καὶ ταπεινωτικὸ τὸ θέαμα ποὺ προσφέραμε στὸν κόσμο ὁλόκληρο, ὅταν μᾶς πρασκαλοῦσαν περιγελαστικὰ νὰ πάρουμε μέρος σὲ μιὰ τράπεζα συσκέψεων γιὰ νὰ δεχτοῦμε ἀποφάσεις ποὺ εἶχαν ληφτεῖ ἀπὸ πολὺν καιρὸ πρὶν καὶ ποὺ μπορούσαμε βέβαια νὰ τὶς ἀνατρέψουμε, μὰ μὴ ἔχοντας τὴν παραμικρὴ δύναμη ἔπρεπε νὰ τὶς δεχτοῦμε δίχως καμιὰ συζήτηση. Γιὰ νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια οἱ ἐκπρόσωποί μας δὲν ξεπερνοῦσαν παρὰ πολὺ σπάνια τὸ ἐπίπεδο τοῦ μέσου διανοητικὰ ἀνθρώπου καὶ οἱ πιὸ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς δικιολογοῦσαν ἀπόλυτα τὴν αὐθάδικη ἔκφραση τοῦ Λόϋντ Τζὼρτζ ποὺ ὅταν εἶδε τὸν παλιὸ καγγελάριο τοῦ Ράιχ Σιμὸν εἶπε μὲ σαρκαστικὸ τόνο «πὼς οἱ Γερμανοὶ δὲν ξέρουν νὰ ξεχωρίζουν ἔξυπνους ἀνθρώπους γιὰ ἡγέτες ἢ γιὰ ἐκπροσώπους των». Μὰ ἀκόμη κι ἔξυπνοι ἄνθρωποι δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ πετύχουν παρὰ ἐλάχιστα ἀποτελέσματα, ἀπέναντι σ' ἕναν ἀντίπαλο ἀποφασισμένο νὰ χρησιμοποιήσει τὴν δύναμή του, ἔχοντας ὑπόψη τους καὶ τὴν ἀδυναμία τοῦ δίχως ὑποστήριξη λαοῦ ποὺ ἐκπροσωποῦσαν.

Μολοντοῦτο αὐτὸς ποὺ θἄθελε τὴν ἄνοιξη τοῦ 1923 νὰ ὠφεληθεῖ ἀπ' τὴν κατάληψη τῆς Ρούρ ἀπὸ τοὺς Γάλλους γιὰ νὰ ἀνασυντάξει τὶς στρατιωτικές μας δυνάμεις, θἄπρεπε πρῶτα νὰ ξυπνήσει τὰ ἠθικὰ στοιχεῖα τοῦ ἔθνους, νὰ ἐνδυναμώσει τὴν δύναμη τῆς θέλησής του καὶ νὰ ἐκμηδενίσει, νὰ ἐξουδετερώσει αὐτοὺς ποὺ εἶχαν καταστρέψει τὸ πρωταρχικὸ τοῦτο στοιχεῖο τοῦ ἔθνους.

Στὰ 1818 πληρώσαμε μὲ τὸ αἷμα μας τὸ λάθος ποὺ κάναμε τὸ 1914 καὶ τὸ 1815 ὅταν παραμελήσαμε νὰ συνθλίψουμε μιὰ γιὰ πάντα

τὴν κεφαλὴ τοῦ μαρξιστικοῦ δράκοντα· τιμωρηθήκαμε μετὰ τὸ ἴδιο σκληρὰ τὴν ἄνοιξη τοῦ 1923 ὅταν δὲν ἐκμεταλλευτήκαμε τὴν εὐκαιρία ποὺ μᾶς προσφερόταν νὰ βγάλουμε ὁριστικὰ ἐκτὸς νόμου τοὺς μαρξιστές, τοὺς προδότες τῆς χώρας τους καὶ τοῦ λαοῦ τους.

Κάθε σκέψη γιὰ μιὰ ἀποφασιστικὴ ἀντίσταση στὴ γαλλικὴ καταπίεση ἦταν καθαρὴ τρέλλα, ἂν δὲν ξεσήκωνε τὸν πόλεμο στὶς ἐπιδράσεις ἐκεῖνες ποὺ πέντε χρόνια πρὶν εἶχαν ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τσακίσει τὴν γερμανικὴ δύναμη στὸ πεδίο τῆς μάχης. Μόνο οἱ ἀστοὶ μὲ τὴ νοοτροπία τους τὴν ἀρρωστημένη μποροῦσαν νὰ πρεσβεύουν τοῦτο τὸ ἀπίστευτο: ὅτι ὁ μαρξισμὸς εἶχε ἴσως προοδεύσει ἐθνικὰ καὶ πὼς τὰ ἀπόκοσμα καὶ μισητὰ ἐκεῖνα πλάσματα, οἱ ἡγέτες τοῦ 1918 — ποὺ τότε δημιούργησαν ἑκατομμύρια νεκροὺς γιὰ νὰ στηρίξουν πιὸ ἄνετα τὴν ἡγεσία τους — θὰ πλήρωναν τὸν φόρο τους στὴν ἐθνική τους συνείδηση καὶ θἄνιωθαν τύψεις. Ἦταν μιὰ θεωρία ἀνάρμοστη ὅσο κι ἀνόητη στ' ἀλήθεια, νὰ πιστεύουμε πὼς αὐτοὶ ποὺ εἶχαν ἄλλοτε προδώσει τὴν πατρίδα τους θὰ γίνονταν ἀπ' τὴν μιὰ στιγμὴ στὴν ἄλλη μαχητὲς τῆς γερμανικῆς ἐλευθερίας. Οὔτε νὰ τὸ σκεφτεῖ κανεὶς κάτι τέτοιο! *"Οπως ἡ ὕαινα δὲν ἀφήνει τὸ ψοφίμι ἔτσι κι ὁ μαρξιστὴς δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει δίχως νὰ προδώσει τὴν πατρίδα του.* Ἂς μὴ μοῦ πεῖ κανένας πὼς ἐκείνη τὴν ἐποχὴ πάρα πολλοὶ ἐργάτες ἔχυσαν κι αὐτοὶ τὸ αἷμα τους γιὰ τὴ Γερμανία. Θὰ τοῦ ἀπαντήσω πὼς συμφωνῶ, μὰ τότε οἱ Γερμανοὶ ἐργάτες δὲν ἦταν μαρξιστές. Ἂν ἡ γερμανικὴ ἐργατικὴ τάξη ἀποτελοῦνταν στὰ 1914 μόνο ἀπὸ μέλη τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας, ὁ πόλεμος θὰ τέλειωνε μέσα σὲ τρεῖς βδομάδες. Ἡ Γερμανία θὰ εἶχε καταστραφεῖ πρὶν κιόλας ὁ πρῶτος στρατιώτης φτάσει στὰ σύνορα. Ὄχι, ἐπειδὴ ἀκριβῶς ὁ γερμανικὸς λαὸς πολέμησε, γι' αὐτὸ καὶ μόνο ἔπρεπε ἡ μαρξιστικὴ τρέλλα νὰ μὴ τοῦ ἀγγίσει τὴν καρδιά, ἀλλὰ κι ἂν ἔστω ἕνας ἐργάτης, ἕνας μόνο στρατιώτης Γερμανὸς ἦταν μαρξιστής, ὁ στρατιώτης αὐτὸς ἦταν χαμένος γιὰ τὴν πατρίδα. Ἂν εἴχαμε κατὰ τὴ διάρκεια ἢ στὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου ἐξαφανίσει, δηλητηριάζοντάς τους μὲ γκάζι δώδεκα ἢ δεκαπέντε χιλιάδες ἀπ' αὐτοὺς τοὺς Ἑβραίους διασπαστές, οἱ ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀπ' τοὺς καλύτερούς μας ἐργάτες κάθε τάξης καὶ κάθε ἐπαγγέλματος, θὰ εἶχαν κρατήσει τὸ μέτωπο κι ἔτσι ἡ θυσία τῶν ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων δὲν θὰ πήγαινε στὰ χαμένα. Ἀντίθετα ἂν εἴχαμε ἀπαλλαγεῖ ἐγκαίρως ἀπ' αὐτὲς τὶς λίγες χιλιάδες τῶν παληανθρώπων θὰ σώζαμε ἕνα ἑκατομμύριο τουλάχιστο γενναίους Γερμανοὺς ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ μέλλον τῆς πατρίδας μας. Μὰ οἱ «πολιτικὲς θεωρίες» τῆς μπουρζουαζίας περιορίζονταν μονάχα στὸ νὰ στέλνουν στὸ θάνατο ἑκατομμύρια ἀνθρώπους ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ πρέσβευαν πὼς δέκα ἢ δώδεκα χι-

λιάδες προδότες τοῦ λαοῦ – ἐμποροκάπηλοι, μαυραγορῖτες καὶ ρουφιάνοι – ἀποτελοῦσαν τὸν ἱερὸ κι ἀπαραβίαστο θησαυρὸ τοῦ ἔθνους, ποὺ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβει ἂν αὐτὴ ἡ ἄποψη ἦταν ἀδυναμία, δειλία, ἠλιθιότητα, ἢ στραβὴ ὁλότελα ἀντίληψη τῆς ἠθικῆς. Κι ὅμως δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ τὸ πεπρωμένο μιᾶς τάξης καταδικασμένης νὰ καταστραφεῖ ποὺ παρασύρει μαζί της στὸ χαμὸ κι ὁλόκληρο ἕνα λαό.

Ἔτσι στὰ 1913 βρισκόμασταν πάλι στὴν ἴδια κατάσταση ὅπως στὰ 1918. Ἕνας τρόπος ἀντίστασης, τὸ πρῶτο μέτρο ποὺ ἔπρεπε νὰ πάρουμε ἦταν ν' ἀπαλλάξουμε τὸ λαό μας ἀπ' τὸ δηλητήριο τοῦ μαρξισμοῦ. Ἔχω πιὰ πειστεῖ πὼς τὸ πρωταρχικὸ καθῆκον μιᾶς κυβέρνησις ἀληθινὰ ἐθνικῆς ἦταν τότε ἡ ἀναζήτηση κι ἡ ἐξεύρεση ἀνθρώπων ἀποφασισμένων νὰ ἐξαπολύσουν στὸν μαρξισμὸ ἐξοντωτικὸ πόλεμο κι ὕστερα νὰ τοὺς ἀφήσει τὸ πεδίο ἐλεύθερο· δὲν ἔπρεπε νὰ πρεσβεύει δουλόπρεπα τὸ ἀνόητο ἀπόφθεγμα: «Ὅλα γιὰ τὴν κοινωνικὴ εἰρήνη καὶ τὴν τάξη» τὴ στιγμὴ πού ὁ ἐξωτερικὸς ἐχθρὸς κατάφερνε στὴν πατρίδα τὸ μοιραῖο χτύπημα καὶ στὸ ἐσωτερικὸ ἡ προδοσία σερνόταν στοὺς δρόμους. Ὄχι! Μιὰ κυβέρνηση πραγματικὰ ἐθνικὴ ἔπρεπε νὰ βλέπει μὲ καλὸ μάτι ἐκείνη τὴν ὥρα, νὰ ἐκδηλώνονται ταραχὲς καὶ συγκρούσεις, πράγμα ποὺ σήμαινε πὼς αὐτὸς ὁ ἐκνευρισμὸς ἦταν μιὰ τακτοποίηση τῶν λογαριασμῶν μὲ τοὺς μαρξιστές, τοὺς θανάσιμους ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ μας. Ἂν δὲν ἀδιαφοροῦσε καὶ δὲν ἔδινε προσοχὴ σ' αὐτό, θἄπρεπε τουλάχιστο νὰ μὴ ἀντισταθεῖ μὲ κανένα τρόπο στὶς τέτοιες ἐκδηλώσεις.

Γιὰ μιὰ τέτοια τακτοποίηση λογαριασμῶν σὲ τούτη τὴν κρίσιμη, τὴν ἱστορικὴ ὥρα, δὲν εἴχαμε καμιὰν ἀνάγκη ν' ἀκολουθήσουμε τὶς συμβουλὲς ἢ τὰ σχέδια κάποιου ἰδιαίτερου σύμβουλου τοῦ κράτους ἢ καμιανοῦ γέρο - ὑπουργοῦ μ' ἀποξεραμένο μυαλό· θὰ ὑπακούαμε στοὺς αἰώνιους νόμους τῆς ζωῆς πάνω στὴ γῆ ποὺ περιβάλλουν τὴν ὕπαρξη μ' ἕναν ἀγώνα, μ' ἕναν ἀδιάκοπο ἀγώνα. Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχνᾶμε πὼς οἱ πιὸ αἱματηροὶ ἐμφύλιοι πόλεμοι γέννησαν κατόπι ἕνα λαὸ σκληρὸ σὰν ἀτσάλι καὶ γεμάτο ὑγεία· δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγει ἀπ' τὸ νοῦ πὼς ἀπὸ μιὰν ἀποσύνθεση ποὺ ἡ ἀποφορὰ κι ἡ βρῶμα της ἔφτανε ὡς τὸν οὐρανό, βγῆκε μιὰ κατάσταση εἰρήνης κι ἠρεμίας γιὰ ἕναν τόπο. Ἔπρεπε λοιπὸν τότε, στὰ 1923 νὰ χρησιμοποιήσουμε τὶς γροθιές μας ἐνάντια στὰ σκουλήκια ποὺ κατάτρωγαν τὸ σῶμα τοῦ λαοῦ μας. Ἂν ἡ ἐγχείρηση πετύχαινε τότε θ' ἄρχιζε ἡ προεργασία γιὰ μιὰν ἐνεργητικὴ ἀντίσταση καὶ θἄχε μαζὶ κάποιο νόημα!

Πόσες φορὲς τότε δὲν πρασπάθησα νὰ τοὺς κάνω νὰ καταλάβουν καθαρὰ αὐτοὶ οἱ ὑποτιθέμενοι ἐθνικιστὲς ποιό ἦταν ἐκείνη τὴ στιγμὴ

τὸ συμφέρον τῆς πατρίδας καὶ εἰδικώτερα πὼς ἂν ἔκαναν τὰ ἴδια λάθη ὡς στὰ 1914 καὶ στὰ χρόνια ποὺ ἀκολούθησαν, θἄφταναν μοιραῖα στὸ ἴδιο σημεῖο ὅπως στὰ 1918. Ζητοῦσα ἀκούραστα, ν' ἀφήσουν ἐλεύθερο τὸ πεπρωμένο ν' ἀκολουθήσει τὸ δρόμο του, καὶ νὰ δώσουν στὸ κίνημά μας τὶς δυνατότητες νὰ ἐξηγηθεῖ μὲ τὸν μαρξισμό· μὰ μιλοῦσα σὲ κουφούς. Ὅλοι, ὡς κι αὐτοὶ οἱ στρατιωτικοὶ ἡγέτες, νόμιζαν πὼς ξέρουν καλύτερα ἀπὸ μένα αὐτὸ ποὺ ἔπρεπε νὰ κάνουν, ὡς τὴν ἡμέρα ποὺ ἔπεσαν στὸν βαθύτερο γκρεμὸ ποὺ γνώρισε ποτὲ ἡ ἱστορία.

Πίστεψα λοιπὸν βαθειὰ μέσα μου ἀπὸ τότε πὼς ἡ γερμανικὴ ἀστικὴ τάξη ἔφτασε στὸ τέρμα τῆς ἀποστολῆς της καὶ πὼς δὲν εἶχε πιὰ νὰ προσφέρει καμιὰν ἄλλη ὑπηρεσία. Εἶδα πὼς ὅλ' αὐτὰ τὰ ἀστικὰ κόμματα δὲν διαπληκτίζονται μὲ τὸν μαρξισμὸ παρὰ μόνο ἀπ' τὴν ζήλεια ποὺ τοὺς γεννᾶ ἡ ἐπιτυχία του καὶ πὼς διόλου δὲν ἤθελαν στ' ἀλήθεια νὰ τὸν καταστρέψουν· ἦταν ὅλοι τους ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ σίγουροι πὼς θὰ δοῦν τὸν ἐκμηδενισμὸ τῆς πατρίδας καὶ δὲν εἶχαν πιὰ καμμιὰν ἄλλη φροντίδα παρὰ πὼς νὰ διασκεδάσουν καλύτερα στὴν ταφή της. Γι' αὐτὸ μονάχα «μάχονται» πιὰ τώρα.

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ — τὸ ὁμολογῶ εἰλικρινὰ — ἔνιωθα βαθὺ θαυμασμὸ γιὰ τὸν μεγάλο αὐτὸ ἄνδρα ποὺ πίσω ἀπ' τὶς Ἄλπεις, ἐμπνευσμένος ἀπ' τὸν θεῖον ἔρωτα γιὰ τὴν πατρίδα του, ἀντὶ νὰ συμμαχήσει μὲ τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἰταλίας, χρησιμοποιοῦσε ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ τοὺς καταστρέψει. Αὐτὸ τὸ χαρακτηριστικὸ ποὺ τοποθετεῖ τὸν Μουσολίνι στὴ χορεία τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τούτης τῆς γῆς, εἶναι ἡ ἀπόφασή του νὰ μὴ μοιραστεῖ τὴν Ἰταλία μὲ τοὺς κομμουνιστές, μὰ τὸ ἀντίθετο ὁρκίστηκε νὰ τοὺς καταστρέψει γιὰ νὰ διαφυλάξει τὴν πατρίδα του ἀπ' τὸν διεθνισμό.

Κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴ σύγκριση οἱ ἐμποράκηδες πολιτικοί μας μοιάζουν οἰκτροὶ νάνοι καὶ σοῦ σφίγγεται ἡ καρδιὰ ὅταν βλέπεις αὐτὰ τὰ μηδενικὰ νὰ τολμοῦνε νὰ κριτικάρουν ἕναν ἄνθρωπο ποὺ εἶναι χίλιες φορὲς ἀνώτερός τους! Καὶ πόσο παράξενα κωμικὸ φαίνεται αὐτὸ ὅταν συμβαίνει σὲ μιὰ χώρα ποὺ μόλις πρὶν ἀπὸ μισὸν αἰώνα εἶχε ἕναν Βίσμαρκ γιὰ ἀρχηγό!

Ἡ θέση λοιπὸν ποὺ πῆρε ἡ μπουρζουαζία στὰ 1923 κι οἱ παραχωρήσεις της ἀπέναντι στὸν μαρξισμό, καθώριζαν ἀπ' τὸ ξεκίνημά μας κιόλας τὴν τύχη ποὺ περίμενε κάθε ἀντίσταση γιὰ τὴν Ρούρ. Θἄταν καταφάνερη ἀνοησία τό νὰ θέλουμε ν' ἀντιταχτοῦμε στὴ Γαλλία, ὅταν στὶς τάξεις μας ἐπικρατοῦσε ὁ πιὸ θανάσιμος ἐχθρός μας. Ὅλ' αὐτὰ ποὺ ἀκολούθησαν δὲν ἦταν παρὰ ἕνα ὑποκατάστατο ἀντίστασης, μιὰ σκηνοθεσία, ποὺ θἄδινε κάποιαν ἱκανοποίηση στὰ ἐθνι-

κιστικὰ στοιχεῖα τῆς Γερμανίας, καὶ ποὺ καθησύχαζε «τὶς θερμόαιμες ψυχὲς τοῦ λαοῦ» ὥσπου νὰ τὶς ἀποκοιμίσουν. Ἐνεργοῦσαν τυφλὰ δίχως ν' ἀναγνωρίζουν πὼς ἡ δύναμη ἑνὸς λαοῦ δὲν ἐξαρτᾶται κατὰ πρῶτο λόγο ἀπ' τὰ ὅπλα του, μὰ ἀπ' τὴν δύναμη τῆς ἀντίστασής του καὶ πὼς πρὶν νὰ νικηθεῖ ὁ ἐξωτερικὸς ἐχθρός, ἔπρεπε νὰ ὑποταχτεῖ ὁ ἐχθρὸς ἀπὸ τὰ μέσα· ἂν δὲν γίνει αὐτὸ δυστυχία στὸ λαὸ ποὺ ἡ νίκη δὲν θὰ στέψει τὰ ὅπλα του ἀπὸ τὴν πρώτη κιόλας μέρα. Ἀρκεῖ μονάχα ἡ σκιὰ μιᾶς ἀποτυχίας νὰ περάσει πάνω ἀπ' τὸ λαὸ ποὺ διατηρεῖ μέσα του ἐχθρικὰ στοιχεῖα, γιὰ νὰ λυγίσει ἀμέσως ἡ δύναμη τῆς ἀντίστασής του, σὲ τέτοιο σημεῖο, ὥστε ὁ ἐξωτερικὸς ἀντίπαλος νὰ τὸν συμπαρασύρει.

Αὐτὰ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ προβλέψει τὴν ἄνοιξη τοῦ 1923. Δὲν θἄπρεπε ὅμως νὰ μιλοῦμε καὶ γιὰ ἀπιθανότητα μιᾶς στρατιωτικῆς ἀποτυχίας ἐνάντια στὴ Γαλλία. Γιατὶ ἂν ἡ ἀντίδραση ποὺ θὰ προκαλοῦσε ἡ εἴσοδος τῶν Γάλλων στὴ Ρούρ, εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὸν ἐκμηδενισμὸ τοῦ μαρξισμοῦ, ἡ νίκη θἄταν δική μας. Μιὰ Γερμανία ἀπαλλαγμένη ἀπ' τοὺς θανάσιμους ἐχθροὺς τῆς ζωῆς καὶ τοῦ μέλλοντός της, θἄβρισκε τὶς δυνάμεις νὰ πετύχει ἕναν θρίαμβο ποὺ κανένα ἄλλο κράτος στὸν κόσμο δὲν θὰ κατάφερνε ποτέ του. *Τὴν ἡμέρα ποὺ ὁ μαρξισμὸς θὰ τσακιστεῖ στὴ Γερμανία, θὰ δοῦμε νὰ σπάζουν ταυτόχρονα κι οἱ ἁλυσίδες τῆς σκλαβιᾶς της.* Γιατὶ ποτὲ στὸ διάστημα τῆς ἱστορίας μας δὲν νικηθήκαμε μόνο ἀπ' τὶς δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ μας· ἡ ἀποτυχία ὀφείλονταν πάντα στὰ δικά μας σφάλματα καὶ στοὺς ἐχθροὺς ποὺ βρίσκονταν στὸ δικό μας στρατόπεδο.

Ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἡ γερμανικὴ κυβέρνηση δὲν ἦταν ἱκανή, ἐκείνη τὴν ἐποχὴ γιὰ καμιὰ πράξη ἡρωϊκή, θἄπρεπε νἄχει τουλάχιστο τὴ φρονιμάδα νὰ διαλέξει τὸ πρῶτο σκέλος τοῦ προβλήματος ποὺ ἀντιμετώπιζε, δηλαδὴ νὰ μὴ κάνει γιὰ τὴν ὥρα τίποτα, ν' ἀφήσει τὰ πράγματα ν' ἀκολουθήσουν τὸ δρόμο τους.

Ἀλλὰ σ' αὐτὴ τὴν κρίσιμη ὥρα γιὰ τὴν ἱστορία μας, οἱ οὐρανοὶ χάρισαν στὸν γερμανικὸ λαὸ ἕναν μεγάλο ἄνδρα, τὸν κ. Κοῦνο. Δὲν ἦταν αὐτὸ ποὺ λέμε, ἕνας πολιτικός, ἢ ἐπαγγελματίας κρατικὸς ὑπάλληλος καὶ φυσικὰ ἀκόμα λιγώτερο, ἄνθρωπος γεννημένος γιὰ τὴν πολιτική· ἔπαιζε τὸ ρόλο, ἑνὸς μεσίτη, ἦταν κάτι σὰν μεσολαβητὴς ποὺ τὸν χρησιμοποιοῦν γιὰ νὰ τελειώνει ἀρχινισμένες κιόλας συμφωνίες· ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ εἶχε καὶ μεγάλη πεῖρα ἀπὸ ἐπιχειρήσεις. Καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ὅλο τὸ κακὸ γιὰ τὴν Γερμανία. Τοῦτος ὁ ἔμπορος ποὺ ἤθελε ν' ἀνακατεύεται μὲ τὴν πολιτική, εἶδε τὴν ὑπόθεση αὐτὴ σὰν ἐμπορικὴ ἐπιχείρηση καὶ ἔπραξε ἀνάλογα.

«Ἡ Γαλλία μπῆκε στὴν ἐπαρχία Ρούρ· τί ὑπάρχει στὴν Ρούρ;

Κάρβουνο. 'Η Γαλλία λοιπὸν ἔκανε κατοχὴ στὴν Ρούρ γιὰ τὸ κάρβουνό της». Καὶ ὁλότελα φυσικὰ ὁ κ. Κοῦνο πίστεψε πὼς ἔφτανε νὰ ὑποκινήσει μιὰν ἀπεργία γιὰ νὰ μὴ μποροῦν οἱ Γάλλοι νὰ βγάλουν κάρβουνο κι ἔτσι, πάντα κατὰ τὴ γνώμη τοῦ κ. Κοῦνο, θ' ἀρχόταν μιὰ μέρα, ἄ, σίγουρα! ποὺ θἄφευγαν ἀπὸ τὴν Ρούρ ἀφοῦ ἡ ἐπιχείρηση αὐτὴ δὲν θὰ τοὺς ἄφηκε κανένα κέρδος. Αὐτὴ μὲ λίγα λόγια στάθηκε ἡ πολιτικὴ γραμμὴ ἐτούτου τοῦ «σπουδαίου μυαλοῦ» τοῦ «ἐθνικοῦ ἡγέτη» ποὺ ἄρχισε τώρα νὰ περιδιαβάζει τὴ χώρα καὶ νὰ βγάζει λόγους μπροστὰ σ' ἕνα ἀκροατήριο ποὺ τὸν κοίταζε μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα.

Μὰ γιὰ νὰ γίνει ἡ ἀπεργία εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ τοὺς μαρξιστὲς γιατὶ θἄπρεπε οἱ ἐργάτες ν' ἀπεργήσουν, ἂν πάλι δὲν κάνω κανένα λάθος! Ἦταν λοιπὸν ἀναγκαῖο νὰ θέσουμε τοὺς ἐργάτες μέσα στὰ ἐθνικὰ γερμανικὰ πλαίσια, ἐκεῖ ποὺ βρίσκονταν οἱ ἄλλοι Γερμανοὶ (μιὰ ποὺ γιὰ τὸν καθένα ἀστὸ πολιτικὸ ἐργάτης καὶ μαρξιστὴς ἦταν ἔνοιες ταυτόσημες). Γυάλισαν, ἄστραψαν λοιπὸν τὰ μάτια ὅλων ἐκείνων ποὺ ἐκπροσωποῦσαν τὰ μαρξιστικὰ κόμματα ἀκούγοντας νὰ παίρνει τόσο βάρος ἡ θέση τους. Γιατὶ σίγουρα τὸ ἔθνος ἐξαρτιόταν πιὰ ἀπ' αὐτούς! Ἐπιτέλους! Βρῆκαν τὸν ἄνθρωπο ποὺ ζητοῦσαν τόσον καιρό! 'Ο κ. Κοῦνο κατάφερε νὰ γεφυρώσει τὸ χάσμα ποὺ μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὸν μαρξισμὸ κι ὁ ἐθνικιστὴς τσαρλατάνος κατάφερε τότε, σὰν ἡγέτης καὶ ἀληθινὸ τέκνο τῆς «γηραιᾶς Γερμανίας», διακηρύσσοντας πομπώδικες πατριωτικὲς φράσεις ν' ἁπλώσει τὸ χέρι τοῦ νόμου στοὺς διεθνιστές, στοὺς προδότες τῆς ἴδιας τους τῆς πατρίδας. Κι αὐτοὶ βιάστηκαν νὰ πάρουν καὶ νὰ σφίξουν ἐγκάρδια τοῦτο τὸ χέρι. Γιατὶ ἂν ὁ Κοῦνο εἶχε ἀνάγκη τοὺς μαρξιστὲς ἡγέτες γιὰ νὰ δημιουργήσει τὸ «κοινὸ μέτωπό» του, εἶχαν κι αὐτοὶ τὸ ἴδιο ἀνάγκη ἀπ' τὰ χρήματα τοῦ Κοῦνο. Καὶ τὰ δυὸ κόμματα βγῆκαν λοιπὸν ὠφελημένα ἀπ' αὐτὴ τὴ συμμαχία. 'Ο Κοῦνο ἀπόκτησε τὸ κοινό του μέτωπο μὲ τοὺς φλύαρους ἐθνικιστὲς καὶ τοὺς ρουφιάνους ἀντιδιεθνιστὲς κι οἱ ἀπατεῶνες διεθνιστὲς κατάφεραν μὲ τὴν κρατικὴ συμπαράσταση νὰ βάλουν σ' ἐφαρμογὴ τὸ εὐγενικὸ ἔργο τους, δηλαδὴ νὰ ἐξαρθρώσουν τὴν ἐθνικὴ οἰκονομία κι αὐτὴ τὴν φορὰ μὲ ἔξοδα τοῦ ἔθνους. Ἦταν μιὰ ἀληθινὰ ἀθάνατη ἰδέα αὐτή: νὰ σώσεις ἕνα λαὸ ὁλόκληρο μὲ μιὰ μονάχα γενικὴ ἀπεργία· κι ὅμως ἔγινε τῆς μόδας αὐτὴ ἡ ἔκφραση, ὅπως κι ὅλες ἐκεῖνες ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ πανοῦργοι λαοπλάνοι καὶ συναντοῦν μολοντοῦτο παντοῦ τὸν ἐνθουσιασμό.

Παρ' ὅλ' αὐτὰ ὅλοι ξεραμε πολὺ καλὰ πὼς ἕνας λαὸς δὲν ἀποκτᾶ τὴν ἐλευθερία του μὲ προσευχές. Μὰ πὼς εἶναι τὸ ἴδιο ἀδύνατο, καὶ μὲ τὸ νὰ τὸν ἐνθαρρύνεις στὴν Τεμπελιά, χρειαζόταν νὰ τὸ διδαχτοῦμε ἀπ'

τὴν ἱστορικὴ ἐμπειρία. Ἂν, ἐκείνη τὴν στιγμὴ ὁ κ. Κοῦνο ἀντὶ νὰ προκαλέσει μιὰ ὑποκινημένη γενικὴ ἀπεργία καὶ νὰ στηρίξει πάνω σ' αὐτὴν τὸ «κοινὸ μέτωπον,» εἶχε ὑποχρεώσει τὸν κάθε Γερμανὸ σὲ ἐθελοντικὴ ἐργασία δύο τουλάχιστον ὡρῶν, ἡ ἀπάτη αὐτοῦ τοῦ «κοινοῦ μετώπου» θἄχε πάρει τέλος ἀπὸ μόνη της τὴν τρίτη κιόλας μέρα. Δὲν ἀπελευθερώνουν τοῦς λαοῦς μὲ τὴν τεμπελιὰ μὰ μὲ τὴν θυσία.

Ἄλλωστε αὐτὴ ἡ ὑποτιθέμενη παθητικὴ αντίσταση δὲν θὰ κρατοῦσε πολύ. θἄπρεπε νὰ μὴ ἔχουν καμιὰ ἰδέα ἀπὸ πόλεμο, γιὰ νὰ φαντάζονται πῶς μ' αὐτὰ τὰ γελοῖα μέσα θὰ μποροῦσαν ν' ἀντικρούσουν καὶ νὰ διώξουν τὰ στρατεύματα κατοχῆς. Θἄπρεπε γιὰ νὰ πετύχουν αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα, νὰ βάλουν μπροστὰ ἕνα σχέδιο ποὺ θὰ στοίχιζε ἑκατομμύρια καὶ ποὺ θὰ τσάκιζε ὡς τὰ θεμέλια του τὸ ἐθνικὸ νόμισμα.

Φυσικὰ οἱ Γάλλοι μπόρεσαν νὰ ἐγκατασταθοῦν στὴ Ρούρ σὰ νἄταν στὸ σπίτι τους μόλις κατάλαβαν ποιὰ μέσα χρησιμοποιοῦσαν γιὰ νὰ ὀργανώσουν τὴν ἀντίσταση. Εἶχαν διδαχτεῖ ἀπὸ μᾶς τοὺς ἴδιους ποιὰ ἦταν τὰ πιὸ ἀποφασιστικὰ μέτρα γιὰ νὰ συμμορφώσουν ἕναν πληθυσμὸ ποὺ ἡ στάση του ἀποτελεῖ σοβαρὸ κίνδυνο γιὰ τὶς ἀρχὲς κατοχῆς. Μήπως ἐμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν εἴχαμε, ἐννιὰ χρόνια πρίν, ἐκμηδενίσει ἀστραπιαία τὶς συμμορίες τῶν Βέλγων ἐλεύθερων σκοπευτῶν καὶ δὲν εἴχαμε δώσει καθαρὰ στὸν πληθυσμὸ νὰ καταλάβει πόσο σοβαρὴ ἦταν ἡ κατάσταση ὅταν ἡ δράση του ἄρχισε νὰ προξενεῖ σοβαροὺς κινδύνους στὸ γερμανικὸ στρατό; Ἂν ἡ παθητικὴ ἀντίσταση στὴ Ρούρ παρουσίαζε ἀληθινὸ κίνδυνο γιὰ τοὺς Γάλλους, τουλάχιστο γιὰ μιὰ βδομάδα, οἱ μονάδες κατοχῆς θὰ τὴν διέλυαν μὲ μεγάλη εὐκολία καὶ θὰ τὴν ἔπνιγαν στὸ αἷμα. Γιατὶ θὰ πρέπει νὰ ἐξετάσουμε καὶ τοῦτο: Τὶ θὰ πετύχαινε ἄλλο ἡ παθητικὴ ἀντίσταση ἀπ' τὸ νὰ ἐκνευρίσει τοὺς Γάλλους ὥσπου τελικὰ νὰ τὴν καταπολεμήσουν ἔστω καὶ χύνοντας αἷμα; Ἦταν λοιπὸν οἱ δικοί μας ἀποφασισμένοι νὰ φτάσουν τὴν ἀντίστασή τους ὡς ἐκεῖ; Ἄ ναί, ἔπρεπε νὰ τὸ περιμένουν πὼς θὰ ὑπόφεραν, εἴτε τὄθελαν εἴτε ὄχι, τὶς πιὸ βαρειὲς ταπεινώσεις καὶ τὶς πιὸ αἱματηρὲς ἐκδηλώσεις. Μὰ τότε φτάναμε στὸ ἴδιο σημεῖο, στὰ ἴδια ἀποτελέσματα τῆς ἐνεργητικῆς ἀντίστασης: ἔπρεπε νὰ πολεμήσουμε. Κατὰ συνέπεια ἡ λεγόμενη παθητικὴ ἀντίσταση δὲν εἶχε ἄλλο νόημα παρὰ μὲ τὴν προϋπόθεση πὼς θὰ ἐξελίσονταν σὲ περίπτωση ἀνάγκης, σὲ ἀνοιχτὸ πόλεμο ἢ τουλάχιστο σὲ ἀντάρτικο. Γενικὰ θεωρούμενη μιὰ τέτοια ἀπόφαση περικλείνει καὶ τὴν πιθανότητα τῆς ἐπιτυχίας. Αὐτόματα ἡ θέση μας γινόταν εὐεργετικὴ ἀπὸ μόνο τὸ γεγονὸς ὅτι ἐμεῖς θἄχαμε πιὰ νὰ ὑπερασπιστοῦμε τὴ ζωὴ μας ἀπελπισμένα. προτιμώντας ἀκόμη καὶ τὸ

θάνατο. Όταν άφαιρεσεις άπ' τὴν φρουρὰ μιᾶς πολιορκημένης πόλης τὴν ἐμπιστοσύνη ποὺ τρέφει πὼς θ' ἀπελευτερωθεῖ, ὅλες οἱ δυνατότητές της γιὰ ἀντίσταση ἐκμηδενίζονται.

Γι αὐτὸ τὸ λόγο ἡ παθητικὴ ἀντίσταση στὴ Ρούρ, ὅταν παραδεχτοῦμε τὰ τελευταία αὐτὰ συμπεράσματα καὶ τὶς προϋποθέσεις ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐκπληρώνει γιὰ νὰ πετύχει τὸ σκοπό της, δὲν εἶχε ἄλλο νόημα παρὰ μόνο ἂν πίσω της ὀργανώνονταν ἡ ἐνεργητικὴ ἄμυνα. Καὶ ἔτσι θὰ μπορούσαμε νὰ ἀντλήσουμε ἀνεξάντλητες δυνάμεις ἀπ' τὸ λαό μας. Ἂν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Βεστφαλίας ὡς τὸν πιὸ τελευταῖον, ἤξεραν πὼς ἡ ὑπόλοιπη Γερμανία ἑτοίμαζε ἕνα δυνατὸ στρατὸ ἀπὸ ὀγδόντα ἢ κι ἑκατὸ μεραρχίες, οἱ θαρραλέοι ἄντρες θυσιάζονται πιὸ εὔκολα ὅταν ἔχουν ἔστω καὶ μιὰ πιθανότητα ἐπιτυχίας, παρὰ ὅταν τὸ ἔργο τους εἶναι φανερὰ ἄχρηστο.

Αὐτὲς οἱ ἀπόψεις μᾶς ὁδήγησαν ἐμᾶς, τοὺς ἄλλους ἐθνικοσοσιαλιστὲς, νὰ πάρουμε ἀποφασιστικὰ θέση ἐνάντια σὲ μιὰ ἀπόφαση ποὺ ὑποστηρίζοταν σὰν πατριωτικό. Κι αὐτὸ ἀκριβῶς κάναμε. Στοὺς μῆνες ποὺ ἀκολούθησαν οἱ συγκρούσεις δὲν ἔλλειψαν ἀπὸ μέσα μὲ ὅλους αὐτοὺς ποὺ ὁ πατριωτισμός τους δὲν ἦταν παρὰ μιὰ ἀνοησία καὶ μιὰ φανερὴ παγίδα καὶ ποὺ οὐρλιάζουν σὰν λύκοι μιὰ κι ὅλη τους ἡ δραστηριότητα στηρίζονταν στὸν ἀκίνδυνο ρόλο τοῦ πατριώτη. Θεώρησα αὐτὸ τὸ οἰκτρὸ «κοινὸ μέτωπο» σὰν τὸ πιὸ χονδροκομμένο κατασκεύασμα καὶ τὰ γεγονότα μὲ δικαίωσαν.

Μόλις τὰ συνδικάτα γέμισαν τὰ ταμεῖα τους ἀπ' τὶς ἐνισχύσεις ποὺ τοὺς ἔστειλε ὁ Κοῦνο κι ἡ παθητικὴ ἀντίσταση ἔφτασε στὸ σημεῖο ποὺ ἔπρεπε νὰ περάσει στὴν ἀληθινὴ ἐπίθεση, οἱ κόκκινες ὕαινες ἐγκατέλειψαν ξαφνικὰ τὸ κοπάδι τῶν προβάτων καὶ ξανάγιναν πάλι αὐτὸ ποὺ ἦταν πάντα. Ὁ κ. Κοῦνο ξαναγύρισε στὰ νουπηγεία δίχως ταμπούρλα καὶ παράτες· ἡ Γερμανία εἶχε πλουτισθεῖ μὲ μιὰ ἀκόμη ἐμπειρία κι εἶχε φτωχύνει ἀπὸ μιὰν ἀκόμη ἐλπίδα.

Ὡς τὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ ἕνα πλῆθος ἀξιωματικοί, ποὺ δὲν ἦταν βέβαια οἱ λιγώτερο καλοί, δὲν πίστευαν πὼς τὰ γεγονότα θὰ περναν μιὰ τόσο ταπεινωτικὴ στροφή. Ἔλπιζαν ὅλοι πὼς θὰ λαμβάνονταν, ἂν ὄχι ἀνοιχτά, τουλάχιστον μυστικά, τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ὥστε ἡ ἄτιμη ἐπιδρομὴ τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων νὰ σημειώσει μιὰν ἄλλλαγὴ στὴ γερμανικὴ πολιτικὴ καὶ στὴν ἱστορία τῆς πατρίδας μας. Εἴχαμε κι ἐμεῖς στὶς τάξεις μὰς πολλοὺς Γερμανοὺς ποὺ ἀκόμη διατηροῦσαν τὴν ἐμπιστοσύνη τους στὸ στρατὸ τοῦ Ράϊχ. Κι αὐτὴ ἡ πεποίθηση ἦταν τόσο βαθειὰ ὥστε εἶχε μιὰ τεράστια ἐπίδραση στὶς πράξεις καὶ στὴν ἀγωγὴ ἀκόμη μεγάλου μέρους τῆς νεολαίας.

Ἀλλὰ ὅταν τὸ «κοινὸ μέτωπο» ἀποδεκατίστηκε, διαλύθηκε τόσο

ταπεινωτικά, ὅταν, ἀφοῦ θυσιάσθηκαν ἀρκετὰ ἑκατομμύρια καὶ τόσες χιλιάδες Γερμανοὶ — ποὺ εἶχαν τὴν ἀνοησία νὰ πάρουν στὰ σοβαρὰ τὶς ὑποσχέσεις τῶν ἀρχηγῶν τοῦ Ράιχ — ὑπογράφτηκε ἡ συνθήκη τῆς κατοχῆς μὲ τόσο ἐξευτελιστικοὺς ὅρους, τότε ἡ ἀγανάκτηση ποὺ προκάλεσε αὐτὴ ἡ προδοσία τοῦ φτωχοῦ μας λαοῦ, ὀρθώθηκε σὰν τεράστια φλόγα. Χιλιάδες, ἑκατομμύρια ἄνθρωποι σχημάτισαν τότε τὴ γνώμη, ξεκάθαρα πιά, πὼς μόνο μιὰ ριζικὴ ἀνασυγκρότηση, ποὺ θὰ ξέπλενε ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὸ πολιτικό μας σύστημα, θὰ μποροῦσε νὰ σώσει τὴ Γερμανία.

Ποτὲ ἡ στιγμὴ δὲν ἦταν τόσο πρόσφορη γιὰ μιὰ τέτοια ἀπόφαση· ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶχε ἐκδηλωθεῖ τόσο κυριαρχικὰ αὐτὴ ἡ ἀνάγκη ὅσο ἐκείνη τὴν ὥρα· ἀπ' τὴν μιὰ μεριὰ ἡ προδοσία ποὺ ἔγινε σὲ βάρος τῆς πατρίδας καὶ παρουσιάστηκε τόσο γυμνὴ καὶ μὲ ξεδιάντροπη εἰλικρίνεια· κι ἀπ' τὴν ἄλλη οἱ οἰκονομικὲς συνθῆκες ποὺ καταδίκαζαν τὸν λαὸ σὲ ἀργὸ θάνατο ἀπὸ πεῖνα. Ἀφοῦ τὸ κράτος κλωτσοῦσε ὅλους τοὺς κανόνες τῆς νομιμότητας καὶ τῆς πίστης, ἀφοῦ ἔστρεφε τὴν πλάτη στὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν του, ἀφοῦ αἰσχροκερδοῦσε μὲ τὴν τιμὴ τῆς θυσίας ἑκατομμυρίου ἀπ' τὰ καλύτερα παιδιά του κι ἔκλεβε ἀπὸ ἑκατομμύρια ἄλλους ὡς καὶ τὴν τελευταία τους δεκάρα, δὲν εἶχε πιὰ τὸ δικαίωμα νὰ περιμένει ἀπ' αὐτοὺς παρὰ μόνο τὸ μῖσος. Κι αὐτὸ τὸ μῖσος πρὸς τὰ κακὰ πνεύματα τοῦ λαοῦ καὶ τῆς πατρίδας ἀναζητοῦσε, μ' ὁποιοδήποτε τρόπο, κάπου νὰ ξεσπάσει. Ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ θυμίσω ἐδῶ τὸν ἐπίλογο τῆς τελευταίας δήλωσης ποὺ ἔκανα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μεγάλης δίκης ποὺ ἔγινε, τὴν ἄνοιξη τοῦ 1924:

«Οἱ δικαστὲς αὐτοῦ τοῦ κράτους μποροῦν μὲ τὴν ἡσυχία τους νὰ μᾶς καταδικάσουν γιὰ ὅλα ὅσα κάναμε. Ἡ ἱστορία, ἡ θεὰ αὐτὴ ποὺ εἶναι ἡ προσωποποίηση τῆς ὑπέρτατης ἀλήθειας, καὶ μιὰ ἄλλη ἀνώτερη δικαιοσύνη, θὰ ξεσχίσει μιὰ μέρα τὴν ἀπόφασή τους χαμογελώντας καὶ θὰ μᾶς συχωρέση γιὰ τὰ ὑποτιθέμενα λάθη μας».

Ἀλλὰ θὰ καλέσει τώρα μπροστὰ σ' ἕνα ἄλλο δικαστήριο κι ὅλους αὐτοὺς ποὺ κλώτσησαν τὴ δικαιοσύνη καὶ τὸ νόμο κατέχοντας σήμερα τὴν ἐξουσία καὶ καταδικάζουν τὸ λαό μας σ' ἕνα ἄθλιο τέλος· θὰ τοὺς καταδικάσει ὅλους αὐτοὺς ποὺ τὴν ὥρα ποὺ ἡ πατρίδα κινδύνευε αὐτοὶ ἔβαζαν πάνω ἀπ' ὅλα τὰ ἐγωϊστικὰ συμφέροντά τους ἀγνοώντας τὴν ὕπαρξη τῆς κοινωνίας.

Δὲν θέλω ἐδῶ νὰ περιγράψω τὰ γεγονότα ποὺ ἀκολούθησαν καὶ καθώρησαν τὴν 8η Νοεμβρίου τοῦ 1923. Καὶ δὲν θὰ τὸ κάνω ἐπειδὴ τίποτα χρήσιμο γιὰ τὸ μέλλον δὲν θὰ βγεῖ ἀπ' αὐτὸ καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει κανένας λόγος νὰ ξανανοίξουν σήμερα οἱ πληγὲς ποὺ μοιά-

ζουν νἄχουν κλείσει· εἶναι ἄλλωστε ἄχρηστο νὰ κατηγορήσω ἀνθρώπους ποὺ ἴσως στὸ βάθος τῆς καρδιᾶς τους ἔκρυβαν τόση ἀγάπη γιὰ τὸ λαό τους ποὺ δὲν τὴν εἶχα οὔτ' ἐγὼ ὁ ἴδιος καὶ ποὺ τὸ μόνο λάθος τους εἶναι ὅτι δὲν ἀκολούθησαν τὸν ἴδιο δρόμο μὲ μένα, ἢ ὅτι δὲν τὸν γνώρισαν αὐτὸν τὸν δρόμο.

Μπροστὰ στὶς μεγάλες δυστυχίες ποὺ χτύπησαν τὴν πατρίδα μας καὶ ποὺ ὅλοι μαζὶ τὶς ὑποφέραμε δὲν θἄθελα νὰ πληγώσω ἀκόμη περισσότερο καὶ νὰ ξεχωρίσω αὐτοὺς ποὺ μιὰ μέρα θὰ σχηματίσουν τὸ μεγάλο, τὸ ἀληθινὸ κοινὸ μέτωπο τῶν Γερμανῶν, αἰώνια πιστοὶ στὴ χώρα τους κι ἐνάντια στὸ ἄλλο κοινὸ μέτωπο τῶν ἐχθρῶν μας. Γιατὶ ξέρω πῶς θἄρθει ὁ καιρὸς ὅπου, ἀκόμη κι αὐτοὶ ποὺ ἄλλοτε μᾶς ἔβλεπαν ἐχθρικά, θὰ θυμηθοῦν, μὲ τὸν σεβασμὸ τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἀγαποῦν τὴν πατρίδα τους, νὰ βροῦν τὸν δρόμο, τὸν σκληρὸ ἐκεῖνο δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ στὸν θάνατο.

Οἱ δεκαοχτὼ ἥρωες, ποὺ στὴ μνήμη τους ἀφιέρωσα τὸν πρῶτο τόμο αὐτοῦ τοῦ ἔργου, θέλω τελειώνοντας τὸν δεύτερο, ν' ἀποτελέσουν παράδειγμα γιὰ τοὺς ὀπαδοὺς καὶ τοὺς ἀγωνιστὲς τῆς θεωρίας μας, γιατὶ στάθηκαν συνειδητοὶ ὡς τὴν τελευταία τους στιγμὴ καὶ θυσίασαν τὰ πάντα διὰ τὸ κοινὸ καλό. Πρέπει νὰ θυμίζουν πάντα στοὺς ἀδύναμους καὶ σ' αὐτοὺς ποὺ τοὺς λείπει τὸ θάρρος, πὼς ὀφείλουν νὰ ἐκτελοῦν τὸ καθῆκον τους, αὐτὸ τὸ καθῆκον ποὺ ἔφεραν ἐκεῖνοι σὲ πέρας μὲ μιὰ πίστη ὁλοκληρωμένη ὡς τὴν τελευταία στιγμή. Καὶ θέλω νὰ τοποθετήσω ἀνάμεσά τους, σὰν ἕνα ἀπ' τοὺς καλύτερους, τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἀφιέρωσε τὴ ζωή του γιὰ νὰ ξυπνήσει τὸ λαό του, τὸ λαό μας, μὲ τὴν ποίηση καὶ τὴν φιλοσοφία καὶ τέλος μὲ τὴν δράση: *τὸν Ντῆτριχ Ἔκκαρτ.*

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στὶς 9 Νοεμβρίου 1923, στὸν τέταρτο χρόνο τῆς ζωῆς του, τὸ Ἐργατικὸ Ἐθνικοσοσιαλιστικὸ Κόμμα τῆς Γερμανίας, τέθηκε ἐκτὸς νόμου σ' ὁλόκληρη τὴ χώρα. Σήμερα, τὸ Νοέμβριο τοῦ 1926 τὸ ξαναβρίσκουμε ἐλεύθερο σ' ὅλο τὸ Ράιχ, θαλερό, πιὸ ἰσχυρὸ καὶ πιὸ ἀδιάσπαστα ὀργανωμένο παρὰ ποτέ.

Ὅλες οἱ διώξεις ποὺ γίνηκαν στὸ κόμμα καὶ στοὺς ἡγέτες του, ὅλες οἱ συκοφαντίες ποὺ τοῦ ἐξαπόλυσαν, δὲν μπόρεσαν στὸ ἐλάχιστο νὰ τὸ θίξουν. Χάρη στὴ δίκαια θεωρία του, στὴν καθαρότητα τῶν ἀπόψεών του, στὸ πνεῦμα θυσίας τῶν ὀπαδῶν του, πέρασε ὅλες τὶς δοκιμασίες καὶ βγῆκε ἀπ' αὐτὲς πιὸ δυνατὸ ἀπὸ πρίν.

Ἔτσι μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια τὸ κόμμα αὐτὸ θὰ νικήσει μιὰ μέρα. Γιατὶ θὰ τὸ βοηθήσουν στὸν ἀγώνα του, ποὺ γίνεται ὁλοένα καὶ πιὸ ἐντατικός, ἡ ἴδια ἡ σύγκρουση μέσα στὸ σημερινὸ κοινοβούλιο ποὺ κατεβάζει τὴν ἀξία τοῦ ἀτόμου καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτη. Ἄλλωστε ἡ Γερμανία ὀφείλει ν' ἀναγνωρίσει ἀναγκαστικὰ πόσο ἡ θέση της θἄλλάξει πάνω σ' αὐτὴ τὴ γῆ, ἂν κυβερνηθεῖ κι ἂν ὀργανωθεῖ μὲ βάση τέτοιες ἀρχές.

Ἕνα Κράτος ποὺ σὲ μιὰ ἐποχὴ τέλειας μόλυνσης τῆς ράτσας, προφυλάσει μὲ κάθε μέσο τὰ καλύτερα στοιχεῖα τῆς δικής του, πρέπει μιὰ μέρα νὰ κυριαρχήσει πάνω στὴ γῆ.

Αὐτὸ ποὺ δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦν ποτέ, οἱ ὀπαδοί μας, εἶναι πῶς τὸ κόμμα σὲ ὁποιαδήποτε στιγμὴ εἶναι ἕτοιμο νὰ κάνει κάθε θυσία γιὰ νὰ πετύχει τὰ πάντα γιὰ χάρη τους.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ Η «ΚΑΤΗΧΗΣΗ» ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ*

Ἄρθρο 1ο

Βασιζόμενοι στὸ δικαίωμα τῶν λαῶν γιὰ αὐτοδιάθεση ζητοῦμε τὴ συνένωση ὅλων τῶν γερμανῶν σὲ μιὰ μεγάλη Γερμανία.

Ἄρθρο 2ο

Ζητοῦμε γιὰ τὸν γερμανικὸ λαὸ τὴν ἰσότητα τῶν δικαιωμάτων πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη καὶ τὴν κατάργηση τῶν συνθηκῶν τῶν Βερσαλλιῶν καὶ τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ.

Ἄρθρο 3ο

Ἀπαιτοῦμε τὸ ἀπαραίτητο ἔδαφος γιὰ τὴν διατροφὴ τοῦ λαοῦ μας καὶ τὴν διὰ τοῦ ἀποικισμοῦ ἀπασχόληση τοῦ πλεονάζοντος μέρους τοῦ πληθυσμοῦ

Ἄρθρο 4ο

Δὲν μποροῦν νὰ εἶναι πολῖτες γερμανοὶ παρὰ μόνον ὅσοι ἀποτελοῦν μέρος τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Καὶ δὲν μπορῦν νὰ θεωροῦνται ὡς ἀποτελοῦντες μέρος τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ παρὰ μόνον ὅσοι ἔχουν γερμανικὸ αἷμα.

Ἄρθρο 5ο

Ὅσοι δὲν εἶναι πολῖτες, μποροῦν νὰ ζοῦν στὴν Γερμανία μόνον ὡς ξένοι, καὶ ὠφείλουν νὰ ὑπακούουν σὲ εἰδικὴ νομοθεσία ὅμοια μὲ τὴν νομοθεσία γιὰ τοὺς ξένους ὑπηκόους.

Ἄρθρο 6ο

Τὸ δικαίωμα τοῦ μετέχειν στὴν διακυβέρνηση καὶ στὴ νομοθεσία

---

* Ψηφίστηκε ἀπὸ τὴν Γενικὴ συνέλευση τοῦ κόμματος στὶς 25 Φεβρουαρίου 1920 ὡς ἐπίσημο πρόγραμμα τοῦ Ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας, καὶ ἰσχυσε πάντοτε ἀναλλοίωτο καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τῆς ζωῆς τοῦ Γ' Ράϊχ.

τοῦ κράτους ἀνήκει μόνον στοὺς πολίτες τοῦ κράτους. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο ζητοῦμε, κάθε δημοσία λειτουργία, οἱασδήποτε φύσεως καὶ ἂν εἶναι, τόσον στὸ Ράϊχ ὅσο καὶ στὰ 'Ομόσπονδα κράτη ἢ τὶς κοινότητες νὰ ἀσκῆται μόνον ἀπὸ πολῖτες.

'Αγωνιζόμαστε ἐναντίον τῆς διαφθορᾶς ἑνὸς κοινοβουλευτικοῦ συστήματος, ποὺ μοιράζει τὶς θέσεις ἐπὶ τῇ βάσει κομματικῶν ὑπολογισμῶν χωρὶς νὰ λογαριάζῃ τοὺς χαρακτῆρας καὶ ἰδιοφυΐες.

Ἄρθρο 7ο

Ζητοῦμε τὸ Κράτος ν' ἀναλάβη νὰ ἐγγυηθῇ στοὺς πολτῖτες τὸ δικαίωμά τους στὸ νὰ ἐργάζωνται καὶ νὰ ζοῦν, Ἂν δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ διατροφὴ ὁλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ κράτους, πρέπει ἐκεῖνοι ποὺ πλεονάζουν ἀπ' ὅσους ἀνήκουν σὲ ξένα ἔθνη (οἱ μὴ πολῖται,) νὰ διωχθοῦν ἀπὸ τὸ Ράιχ.

Ἄρθρο 8ο

Κάθε νέα μετανάστευσι μὴ *Γερμανῶν* στὴ χώρα πρέπει ν' ἀπαγορευθῇ. 'Απαιτοῦμε, ὅλοι οἱ μὴ γερμανοὶ ποὺ ἔχουν μεταναστεύσει στὴ Γερμανία ἀπὸ τὶς 2 Αὐγούστου τοῦ 1914 νὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ ἐγκαταλείψουν ἀμέσως τὸ Ράιχ.

Ἄρθρο 9ο

Ὅλοι οἱ πολῖτες πρέπει νὰ ἔχουν τὰ ἴδια δικαιώματα καὶ τὰ ἴδια καθήκοντα.

Ἄρθρο 10ο

Τὸ πρῶτο καθῆκον κάθε πολίτου εἶναι νὰ ἐργάζεται εἴτε διανοητικὰ εἴτε σωματικά. Ἡ δράση τοῦ καθενὸς δὲν πρέπει νὰ συγκρούεται πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ συνόλου· ἀλλὰ νὰ ἀσκῆται μέσα στὸ πλαίσιο τοῦ συνόλου καὶ πρὸς ὄφελος ὅλων.

Ἄρθρο 11ο

Ζητοῦμε τὴν κατάργηση ὅλων τῶν εἰσοδημάτων, ποὺ δὲν προέρχονται ἀπὸ τὴν ἐργασία.

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΤΟΚΩΝ

Ἄρθρο 12ο

Λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν τεραστίων θυσιῶν σὲ ἀγαθὰ καὶ σὲ αἷμα τὶς ὁποῖες ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν λαὸ κάθε πόλεμος, ὁ προσωπικὸς πλουτισμὸς ἀπὸ τὸν πόλεμο πρέπει νὰ στιγματίζεται ὡς ἔγκλημα

ἐναντίον τοῦ λαοῦ. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο ζητοῦμε τὴν δικαία κατάσχεση ὅλων τῶν πολεμικῶν κερδῶν.

Ἄρθρο 13ο

Ζητοῦμε τὴν Κρατικοποίηση ὅλων τῶν ἐπιχειρήσεων, ἐκμεταλλεύσεων, ποὺ ἦταν ὡς τώρα ὠργανομένες ὑπὸ μορφὴν *τράστ*.

Ἄρθρο 14ο

Ζητοῦμε τὴ συμμετοχὴ στὰ κέρδη τῶν μεγάλων ἐπιχειρήοεων.

Ἄρθρο 15ο

Ζητοῦμε ἐπαύξηση τῶν συντάξεων τῶν γερόντων. Ὅταν οἱ ἐργάτες ξέρουν ὅτι δὲν θὰ δυστυχήσουν στὰ γηρατειά τους, εἶναι φυσικὸ νὰ ἀναγνωρίσουν τὰ καθήκοντά τους ἀπέναντι τῆς κοινότητος.

Ἄρθρο 16ο

Ζητοῦμε τὴν δημιουργία μιᾶς ὑγιοῦς μεσαίας τάξεως καὶ τὴν διατήρηση τῆς μέσης αὐτῆς τάξεως, ἀντιθέτως πρὸς τὸν μαρξισμό, ποὺ ἐμφανίζει ὡς φυσικὸ νόμο τὴν ἐκμηδένιση τῆς μεσαίας τάξεως. Ζητοῦμε τὴν ἄμεση κοινοτικοποίηση τῶν μεγάλων καταστημάτων, ποὺ θὰ πρέπη νὰ νοικιασθοῦν μὲ χαμηλὲς τιμὲς στοὺς μικροεπαγγελματίες.

Ζητοῦμε νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερο οἱ μικροεπαγγελματίαι στὶς προμήθειες τοῦ Ράιχ, τῶν ὁμοσπόνδων κρατῶν καὶ κοινοτήτων.

Ἄρθρο 17ο

Ζητοῦμε μιὰ ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση σύμφωνη πρὸς τὶς ἐθνικὲς ἀνάγκες μας, τὴν θέσπιση νόμου ποὺ νὰ προβλέπη τὴν ἀπαλλοτρίωση τοῦ ἐδάφους χωρὶς ἀποζημίωση χάριν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος, τὴν κατάργηση τῶν ἐγγύων τόκων, καὶ τὴν ἀπαγόρευση κάθε κερδοσκοπίας ἐπὶ τῶν ἀκινήτων.

Ἄρθρο 18ο

Ζητοῦμε ἀνηλεῆ πάλη ἐναντίον ἐκείνων ποὺ βλάπτουν τὸ γενικὸ συμφέρον.

Οἱ ἐγκληματίες τοῦ κοινοῦ δικαίου, οἱ κερδοσκόποι. οἱ τοκογλύφοι κτλ. πρέπει νὰ καταδικάζωνται σὲ θάνατο, χωρὶς καμμιὰ διάκριση θρησκείας ἢ ἐθνικότητος.

Ἄρθρο 19ο

Ζητοῦμε τὴν ἀντικατάσταση τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου ποὺ ἐξυπη-

ρετεῖ μιὰν ὑλιστικὴ κατάσταση, ἀπὸ ἕνα γερμανικὸ δίκαιο.

Ἄρθρο 20ο

Γιὰ νὰ μπορῆ κάθε ἱκανὸς καὶ ἐργατικὸς γερμανὸς νὰ παίρνῃ ἀνωτέρα παίδευση καὶ νὰ μπορῆ νὰ καταλάβῃ μιὰ ἐξέχουσα θέση στὸ ἔθνος, τὸ Κράτος ἔχει καθῆκον νὰ προβῆ σὲ μιὰ ριζικὴ μεταρρύθμιση ὁλοκλήρου τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μας συστήματος.

Τὰ προγράμματα ὅλων τῶν σχολείων θὰ περιέχουν μαθήματα τῶν γνώσεων ἐκείνων ποὺ χρειάζονται γιὰ τὴν πρακτικὴ ἀντιμετώπιση τῆς ζωῆς. Στὸ σχολεῖο θὰ πρέπει, ἀπὸ τὶς μικρότερες τάξεις, νὰ ἐξηγεῖται στὸ παιδὶ ἡ ἔννοια τοῦ Κράτους.

Ζητοῦμε τὴν δωρεὰν ἐκπαίδευση τῶν φτωχῶν παιδιῶν ποὺ δείχνουν ὅτι θέλουν νὰ μορφωθοῦν, σὲ ὁποιαδήποτε κοινωνικὴ τάξη καὶ ἂν ἀνήκουν, καὶ ὁποιοδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ ἐπάγγελμα τῶν γονέων τους.

Ἄρθρο 21ο

Τὸ κράτος πρέπει νὰ ἐπαγρυπνῆ στὴν ἀνύψωση τοῦ ἐπιπέδου τῆς δημοσίας ὑγείας, προστατεύοντας τὴν μητέρα καὶ τὸ παιδί, ἀπαγορεύοντας τὴν ἐργασία τῶν παιδιῶν καὶ καθιστῶντας ὑποχρεωτικὴν τὴν γυμναστικὴν καθὼς καὶ τὰ σπόρ.

Ἄρθρο 22ο

Ζητοῦμε τὴν κατάργηση τοῦ μισθοφορικοῦ στρατοῦ καὶ τὴν δημιουργία ἑνὸς ἐθνικοῦ στρατοῦ.

Ἄρθρο 23ο

Ζητοῦμε νόμο κατὰ τοῦ συνειδητοῦ πολιτικοῦ ψεύδους καὶ κατὰ τῆς διαδόσεώς του στὸν τύπο.

Γιὰ νὰ δημιουργηθῆ γερμανικὸς τύπος, ζητοῦμε, α') ὅλοι οἱ ἀρχισυντάκτες καὶ ὅλοι οἱ συντάκτες τῶν ἐφημερίδων ποὺ ἐκδίδονται σὲ γερμανικὴ γλῶσσα νὰ εἶναι ὑποχρεωτικὰ πολῖτες Γερμανοὶ καὶ β') οἱ ἐφημερίδες τῶν ξένων νὰ μὴ ἐκδίδωνται παρὰ κατόπιν ἀδείας τῆς κυβερνήσεως καὶ ὄχι σὲ γερμανικὴ γλῶσσα.

Οἱ ἀντίθετες πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον ἐφημερίδες. πρέπει νὰ καταργηθοῦν. Ζητοῦμε νόμο κατὰ τοῦ καλλιτεχνικοῦ καὶ λογοτεχνικοῦ προσανατολισμοῦ, πού ἀσκεῖ διαφθείρουσα ἐπίδραση στὴν ἐθνική μας ζωή, καὶ τὴν κατάργηση ὅλων τῶν δημοσιευμάτων καὶ ὅλων τῶν θεαμάτων ποὺ ἔρχονται σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς ἀρχὲς αὐτές.

Ἄρθρο 24ο

Ζητοῦμε τὴν ἐλευθερία ὅλων τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων μέσα στὸ κράτος, ἀρκεῖ νὰ μὴ θέτουν σὲ κίνδυνο τὴν ὑπόστασή του καὶ νὰ μὴν ἀντιτίθενται στὸ αἴσθημα τῆς ἠθικότητος τῆς γερμανικῆς φυλῆς.

Τὸ κόμμα ὑποστηρίζει τὴν ἄποψη ἑνὸς θετικοῦ χριστιανισμοῦ, χωρὶς νὰ συνδέεται πρὸς ὡρισμένο δόγμα.

Καταπολεμεῖ τὸ ἰουδαιο-ὑλιστικὸν πνεῦμα μέσα σὲ μᾶς καὶ ἔξω ἀπὸ μᾶς καὶ εἶναι πεπεισμένο ὅτι ὁ λαός μας δὲν θὰ μπορέση νὰ ἐξυγιανθῆ παρὰ μόνο μὲ τὸ δόγμα: «Τὸ γενικὸ συμφέρον προηγεῖται τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος».

Ἄρθρο 25ο

Γιὰ τὴν πραγματοποίηση ὅλων αὐτῶν, ζητοῦμε τὴ δημιουργία μιᾶς ἰσχυρᾶς κεντρικῆς ἐξουσίας τοῦ Ράιχ, τὴν ἀπόλυτη δικαιοδοσία τοῦ κεντρικοῦ πολιτικοῦ κοινοβουλίου ἐπάνω σὲ ὁλόκληρο τὸ Ράιχ καὶ ἐπάνω σὲ ὅλες, γενικῶς, τὶς ὀργανώσεις.

Ζητοῦμε τὴ δημιουργία Βουλῶν Ἐπαγγελματικῶν ποὺ νὰ ἐπαγρυπνοῦν στὴν ἐφαμογὴ τῶν γενικῶν νόμων τοῦ Ράιχ».

ΤΕΛΟΣ